

Acerca de este libro

Esta es una copia digital de un libro que, durante generaciones, se ha conservado en las estanterías de una biblioteca, hasta que Google ha decidido escanearlo como parte de un proyecto que pretende que sea posible descubrir en línea libros de todo el mundo.

Ha sobrevivido tantos años como para que los derechos de autor hayan expirado y el libro pase a ser de dominio público. El que un libro sea de dominio público significa que nunca ha estado protegido por derechos de autor, o bien que el período legal de estos derechos ya ha expirado. Es posible que una misma obra sea de dominio público en unos países y, sin embargo, no lo sea en otros. Los libros de dominio público son nuestras puertas hacia el pasado, suponen un patrimonio histórico, cultural y de conocimientos que, a menudo, resulta difícil de descubrir.

Todas las anotaciones, marcas y otras señales en los márgenes que estén presentes en el volumen original aparecerán también en este archivo como testimonio del largo viaje que el libro ha recorrido desde el editor hasta la biblioteca y, finalmente, hasta usted.

Normas de uso

Google se enorgullece de poder colaborar con distintas bibliotecas para digitalizar los materiales de dominio público a fin de hacerlos accesibles a todo el mundo. Los libros de dominio público son patrimonio de todos, nosotros somos sus humildes guardianes. No obstante, se trata de un trabajo caro. Por este motivo, y para poder ofrecer este recurso, hemos tomado medidas para evitar que se produzca un abuso por parte de terceros con fines comerciales, y hemos incluido restricciones técnicas sobre las solicitudes automatizadas.

Asimismo, le pedimos que:

- + *Haga un uso exclusivamente no comercial de estos archivos* Hemos diseñado la Búsqueda de libros de Google para el uso de particulares; como tal, le pedimos que utilice estos archivos con fines personales, y no comerciales.
- + *No envíe solicitudes automatizadas* Por favor, no envíe solicitudes automatizadas de ningún tipo al sistema de Google. Si está llevando a cabo una investigación sobre traducción automática, reconocimiento óptico de caracteres u otros campos para los que resulte útil disfrutar de acceso a una gran cantidad de texto, por favor, envíenos un mensaje. Fomentamos el uso de materiales de dominio público con estos propósitos y seguro que podremos ayudarle.
- + *Conserve la atribución* La filigrana de Google que verá en todos los archivos es fundamental para informar a los usuarios sobre este proyecto y ayudarles a encontrar materiales adicionales en la Búsqueda de libros de Google. Por favor, no la elimine.
- + *Manténgase siempre dentro de la legalidad* Sea cual sea el uso que haga de estos materiales, recuerde que es responsable de asegurarse de que todo lo que hace es legal. No dé por sentado que, por el hecho de que una obra se considere de dominio público para los usuarios de los Estados Unidos, lo será también para los usuarios de otros países. La legislación sobre derechos de autor varía de un país a otro, y no podemos facilitar información sobre si está permitido un uso específico de algún libro. Por favor, no suponga que la aparición de un libro en nuestro programa significa que se puede utilizar de igual manera en todo el mundo. La responsabilidad ante la infracción de los derechos de autor puede ser muy grave.

Acerca de la Búsqueda de libros de Google

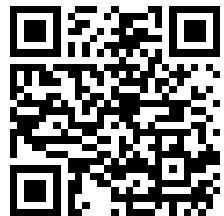
El objetivo de Google consiste en organizar información procedente de todo el mundo y hacerla accesible y útil de forma universal. El programa de Búsqueda de libros de Google ayuda a los lectores a descubrir los libros de todo el mundo a la vez que ayuda a autores y editores a llegar a nuevas audiencias. Podrá realizar búsquedas en el texto completo de este libro en la web, en la página <http://books.google.com>

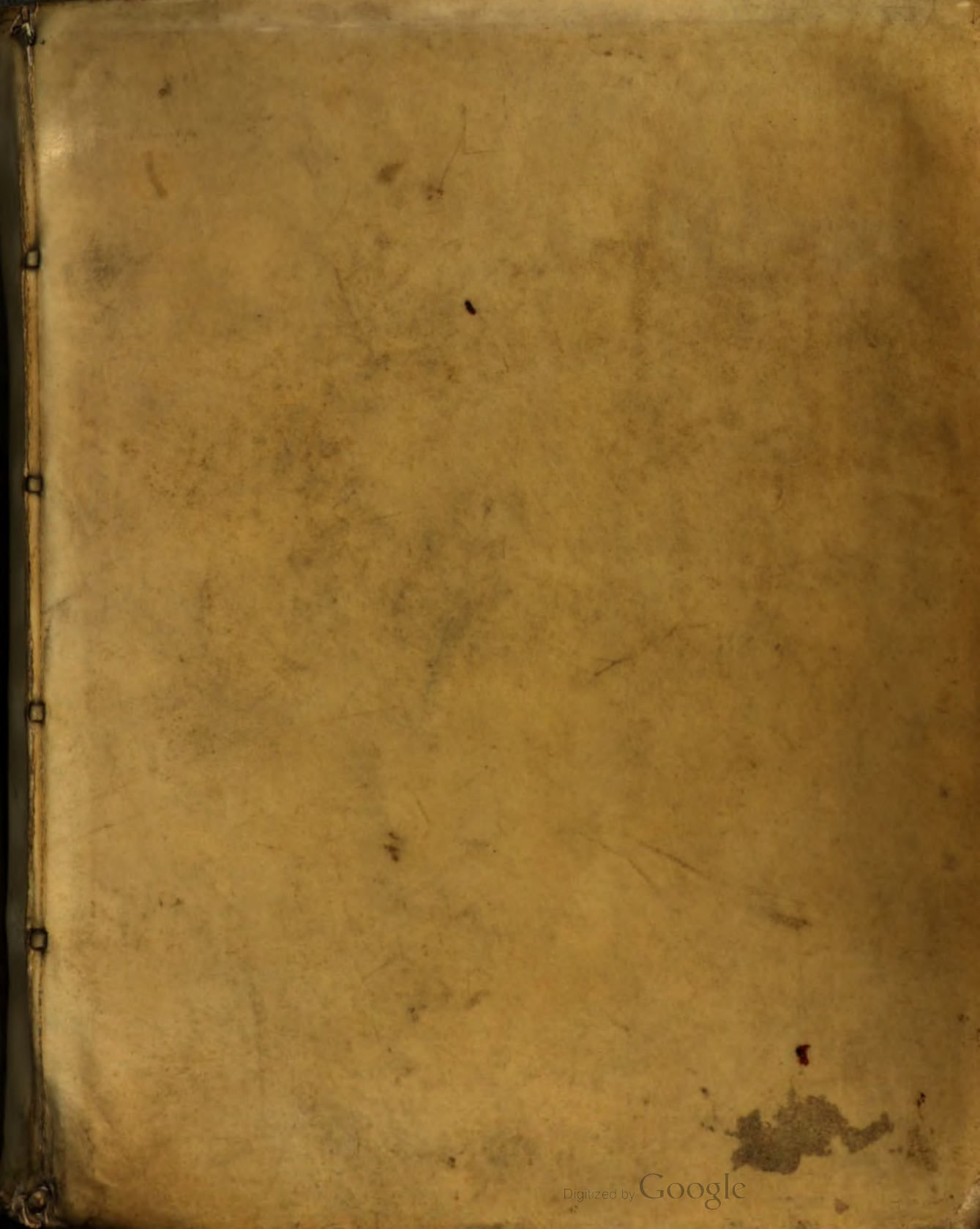

This is a reproduction of a library book that was digitized by Google as part of an ongoing effort to preserve the information in books and make it universally accessible.

Google™ books

<https://books.google.com>

HENNINGI ARNISÆI
HALBERSTADIENSIS.
DE

1442. 1443

REPUBLICA,
SEV RELECTIONIS
POLITICÆ LIBRI DUO.

Quorum Primus agit

DE CIVITATE ET FAMILIIS, SECUNDUS
DE RERUM PUBL. NATURA ET
DIFFERENTIIS.

REVOCANTUR HIC NON TANTUM OMNIUM
PROTERIORUM SCRIPTA AD ORDINEM ET PRINCIPIA ARISTOTE-
lis ac Platonis; sed & hodiernæ Republicæ conferuntur cum præteritis & quicquid vel à Grecis La-
tinisq; primùm traditum, vel à posteriori ætate additum observatumq; fuit, ad unicam veri-
tatis limam examinatur. Benevoliq; Lectoris judicio iterùm
examinandum offertur.

ADDITIONE NOMINUM, CORRECTIONE, ET TRIPLI INDICE
Auctorum, Capitulum, ac Rerum Verborumq; memorabilium locu-
pletissimo aucta.

ARGENTORATI.

Sumptibus Hæredum LAZARI ZETZNERI.

Anno . M . DC . XXXVL

SERENISSIMO ET ILLUSTRIS-
SIMO PRINCIPI AC DOMINO,

Do.

FRIDERICO VLTRICO,
DUCI BRUNSWIGENSIVM
ET LUNÆBURGENSIVM:

Domino suo Clementissimo.

UI animum ad studium aliquod adjungunt, aut foren-
sis industriz, aut Medicinæ, aut ad Philosophos, Au-
gustissime Princeps, Domine Clementissime, nec unâ
omnes semitâ, nec pari gradu incedere solent.

Quos sunt caputem, totidem studiorum

Horat.

Milia.

Quosdam cupido lucri tam properè ad portum rapit,
ut instar Canis è Nilo pitissantis prætervolitent, quicquid rectâ ad eum,
quod tendunt finem, non ducit: Imò nefas censent esse, si pictor unus am-
plius quam cucurbitas pingat, si sutor ultra crepidam sapiat, & bonus
Medicus amet simul esse scitus Poëta, aut acutus Mathematicus, ideoq;
in eos detortum habent illud Romani Poëtæ:

Quod Medicorum est,

Promittant Medici, tractent fabrilia fabri

Horat.

Alii amore sciendi, & quod omnibus innatum dicit Philosophus, discen-
di plura desiderio eò usque depereunt, ut artem, quam sibi fixerunt Co-
lophoniam, non attingant, nisi omnibus, ante pererratis, quæ vel in su-
premo orbium convexo, *Vltra Solis Lunaq; vias*, vel infra Tartara, vel in me-
diastino, quod utraque disjungit, recondidit mirabilis natura, aut quæ
his solers hominum adjecit industria, non sine labore longoque die exco-
gitata, utque uno verbo dicam, quæcunque Deus in hoc mundi theatro
contemplanda agenda ve proposuit.

*Arist. in
Metaphi-
sica. 12.*

Quod si quis eos, quingeni vires universas intra cancellos unius
artis coërcent, rectius rebus suis consulere contendat, tantum abest, ut
ab hoc dissentiam, ut non tantum id ultrò confitear, sed & eò diligentius

(a). 2

quod-

P R A E F A T I O.

quodque excocti addam, quò minus animus discentis vagatur, & in minus multa simul studia scinditur. Lybie quippe Ægypti regina, ea lege artificia inter subditos distribuebat, uti singulis non nisi singula percolenda assignaret, haud ignara, inquit Isocrates, qui subinde in aliud atque aliud minus abripiuntur, in nullo obdurescere, nec in succum sanguinemque cōverti cibos, qui varietate vim ventriculi obruunt. *Varium enim cibum edi facilius, quam concoqui,* rectè dixit Celsus. Me verò inde usque à pueritiâ, ex quo erva lupinis distinguere cepi, nescio quisnam aliò *bonum abstulit error:* nec me ingenio par redditurum putavi, nisi per Philosophorum amœna tempe cursum tenenti habenas liberè laxarem: imò injurios in me ipsum mihi futurus videbar, si me ab eo bono sciens videntque tanquam profanum aut indignum avertissem, quod inter humana post sui cognitionem primum præcipuumque statuit divinus ordo. Quin & eò paratiorem fore animum ad capienda cætera mihi persuasi, quò diutius antè se discendo exercuisset & plurimum rerum notitiâ instructiorem reddidisset. Quam enim multos dum nimium properant, inter medios fluctus naufragium passos, nec absolvisse, quem tenebant, cursum vidè

Serius absolvit, qui nimium properat,

& Canis festina cæcos parit catulos.

Dum autem in his sapientiæ prudentiæque studiis mōras nectō, cupidinique mez mōrem gero, non potui non multa ex variis Autoribus hinc inde enotare, quæ ad gustum propositumque meum facerent, nonnulla etiam, ubi aliorum industria defecerat, meo ingenio de novo excogitare coactus fui, & in solatium fluxæ memoriæ chartarum fidei credere, in omni quidem genere disciplinarum, sed in hac prudentiæ parte, quam Politicam cognominant, eò diligentius, quò longitùs se diffundit, & plura simul ambitu suo complectitur. Magnâ enim ratione adulescentulos ab hujus Dæi limine abegit Aristoteles, non tantùm, quod affectibus legem dare nondum possint, quodque judicio & experientia destituantur; sed etiam, quod legum, non unius, sed plurimum, atque ad eò, si fieri posset, omnium omninò Rerump. nec non historiarum, & quæ ad harum lectionem apprime necessariæ sunt, linguarum cognitio, præter totius disciplinæ fundamenta, quæ hæcenus in puteo Democriti sepulta, & nondum, non dico erui, sed vix moveri cepta, latuerunt, requiratur ab idoneo hujus disciplinæ cultore, quæ omnia ecquis ante maturam ætatem in pueris quantumvis præcocis indolis, deprehendit unquam? Sapiunt quidem nonnulli ante pilos: sed prudentia venit ab annis, & experientiâ acquiritur.

Cum igitur ad hunc tantum rerum Oceanum ventus studiorum meorum cymba detulisset, coactus fui paulò profundius me immergere, & remissioribus velis citatum cursum frangere, quod brevi spatio tantum

*Placet. de
laud. b. R.
frid.
Cels. lib. 8.
c. 6.*

*Arist. 1.
Eth. c. 3.*

tantum mare curriculo quidem percurri, emensurari verò non posse intel-
ligerem. Nunc quoque quoties ad fluctus, quos vix emerſi respicio, & ad
adverſaria, quæ ex illo itinere mihi comparaveram recurro, accidere mihi
deprehendo, quod illis solet, qui amicas domi detinent. Quamvis enim ſi-
bi moleſtas & nonnunquam impedimento ac indecori eſſe conquerantur:
animum tamen inducere non poſſunt, ut eas dimittant. Jamdudum enim
mea ſtudia ex longo errore ad unicam Medicinam contraxi, valetudini a-
micorum conſecrata: nihilominus, quoties & proſtendi munus & ſati-
diola praxis me carceribus dimittunt non omnino deſaſſatum, non poſ-
ſum quia ad ereptas Muſarum delicias ſubinde anhelantem animum &
ſatidiorum nebulas inde detegere cupientem, relabi ſinam. Vnde fa-
ctum eſt, ut tuæ Ceſſ. Illuſtriſſime princeps, præſens hoc Politicæ opus, in-
cudi nuper redditum, ænũd offeram & ſub tuo patrocinio in publicum
prorumpere aliorumque experiri cenſuras velim.

Cui enim hæcæ pagellas ſine ſacrilegio ſacrare poſſem, niſi tuæ Ceſſ.
quam primò earundem rudimentò, ut auſpicatò, pati onam ſelegi: Ita ex-
pertus ſum multò ſaventioſiorem, quam optare auſus fuiſſem. Poſtquam ve-
rò tuæ Ceſſ. auſpitiis & impulſu in hanc Academiam appuli, à Reveren-
diſſ. & Potentiſſ. tuæ Ceſſ. parente, p. m. liberaliter invitatus, tantò major
mihi dedicationis hujus naſcitur occaſio, quantò pluribus beneficiis tua
Ceſſ. ſibi me devinctum tenet. Lenta ſunt illa vincula: quo intendas arcti-
dus, eò ligant fortius. Nam ſi otii mei nemini mortalium præterquam Cel-
ſitudini tuæ rationem reddere teneor, cuiam niſi illi teſtimonium hoc
exhibeam, quo pacto nunquam minus otioſus fuerim, quam cum otioſus
viderer? Si operæ etiam eorum, qui ingeniam ſervitutum ſerviunt, & Do-
minis debentur, cui ad gratias obligati erunt, quot quot ex his Commen-
tariis proficiant, niſi tuæ Ceſſitudini? Quod quis ſuo ſumtu, quantumvis
per alium facit, per ſeipſum facere videtur. Fac autem eſſe abſq; hoc debi-
to, An ego Majorem mihi patronum aliunde exorare potui, aut facilè in-
venire alium tuæ Ceſſ. parem, ſive regium genus & ultrà hominum me-
moriam deductum, ſive provinciarum quibus tua Ceſſ. avito ſuccendendi
jure dominatur potentiam, ſive denique virtutes ſpectem Heroicas, quas
ad harum felicem gubernationem, tam domi, quàm foris comparavit,
Majrurum nullibi indigna ſuarum? Nec enim id ſolùm à Patrono requiritur, ut
Olienti tuendo ſat habeat virium & autoritatis: ſed cauſas potiſſimum
& negotia ſuſceptorum, illius fidei & prudentiæ credi volebat Romulus.
Id quod me quoque ambire ex hac inſcriptione velim tua Ceſſ. intelligat.
Nam cū in hac diſciplina, quam inter cæteras Architectonicen & Princi-
pem vocat Philoſophus, quam omnium virtutum magiſtram ſeu potiùs
palæſtram Hiſtoricus, tanta ſit opinionum & inſtitutorum varietas, ut in
tutum via non pateat, niſi impedimentorum, quæ vias reddunt impeditas,

Plaut. Pſud.

Cic. 2. Of. in pr.

Hulc. lib. 2. Plurim Rom.

Ariſt. 1. Ethic. 1. 1. & 3. Pol.

Plutarch. in
Comparat.
Arist. & Cat.
Nisepth lib.
11. c. 34.
Amb. 1. Epi.
70. ad Sab.

quædam declines, alia amputes, nonnulla funditus excindas; fieri aliter non potest, quin & quarundam Rerump. errores condannes & eorum, qui ante te scripserunt, iudicia interdum humani quid pati demones. Et qui lupum ad eum modum auribus tenet, qua arte citra invidiam evadere poterit: hac præsertim ætate, quâ multi cum Heliodoro Thessalo ab Episcopatu, quam opinione abire malint. *Fallunt enim unumquemque*, ut ait Ambrosius, *sua scripta & auctorem prætereunt, atq; ut filij deformes delectant parentes: sic etiam scriptorem indecores quoq; sui sermones palpant.* Mihi verò non tantum ab illis, qui ab antiquitate, studio novitatis, divortium fecerunt, aliquoties dissentendum; sed & sæpius nova & nemini antè tentata via peruestiganda fuit, quâdo ex tantâ scriptorû, qui hodie calamum in hac arte stringunt, multitudine, non tantum ordini legitimo insistentem inveni neminem, dum ab Aristotele, qui primi videri cupiunt omnium, dedita opera in devia se abripiunt, *imitatores, servum pecus*, non secus ac Cæcias nubes solet, secum trahentes: sed etiam plerorumq; opera multis in locis hiulea, & ubi maximè exercere sese deberet, maximè cõtracta, & periculosos quosq; difficultatû scopulos silentio circumire velle deprehendi: Nec id eò dico, quasi cujusquam laudi invidèa ut detractum cupiam, cum plerorûq; qui non tantum scribendo, sed & agendis rebus insenuerunt, *vestigia prævius adorem*, facili que sim aliorum erroribus, quò meis veniam pari facilitate impetrem. Vbi tamen & meæ diligentia locus est, nolim eam mihi sine fructu perire, nec injuriam facere putandus est Ulysses Palamedi, quando admonens illum: *Multa quidem bene, ait, non tamen omnia dixisti.*

Quicquid verò vel inimicitia vel invidia hinc immerenti instare posset, id omne Tua Celsit. singularis & mirandæ suæ prudentia umbone à capite meo avertet, & si quid fortè incogitanti mihi exciderit, aut statutis probæ Reip. aut artis hujus Arcanis adversum dissonumve, gravi suo iudicio, in quamcumque partem visum fuerit, (videbitur autem non nisi in meliorem) interpretari non dedignabitur. Cum Cantorem quendam Philippus Macedonum Rex reprehenderet, *Dij*, inquitabat ille, *prohibeant, & Rex, ut tu hac me melius noris.* Hanc verò artem Regum Principumque studiis inventam, quemnam melius callere necesse est, quam eum, qui illam quotidie cum applausu omnium exercet? Faxit Deus conditor regnorum, ut quam nobis ostenderunt felicitatem auspiciatâ Principatus tui exordia, perpetua terris hisce incumbat, nulloq; malo genio interrupta. Sic fiet, ut me minimè fallo de Celsit tua ominatum jure me efferre queam, cum studia hæc mea, favoris & Clementia tua aurâ confisus, primum in altum proveheret: *Quis melius, quam literatus, imperet?* Prout olim Tacito Imperatori acclamatum fuit, cui nunc addo, quod in Probum Imper. boni ominis gratia dictum refertur: *Tu apud alias gentes, alioq; calantibus Sole terris prius didicisti, quod populis es imperaturus, aut quod Alexandro Severo, qui te Octavianio*

Plut. in
Apopht.

Vopisc. in
Tacit.
Vopisc. in
Prob.

P R A E F A T I O.

quo minor nihilò seignius nutantem sustinuit Rempub. *Dij te nobis dederunt* Lampriid in Alex. Sev.
Dij seruent. Felices nos imperio tuo, felicem Rempubl. Te habemus. omnia habemus: Val-
as, vincas multis annis imperes feliciter. Atque in hoc voto finio, Deum preca-
tus, ut tu quoque, quandocunque visum fuerit ztatis nostræ diribitori ju-
stissimo, *cujus patrocínio tuam Celsit. tam sollicitis votis commendatam* Suet. in Aug. e. 56. Paulin. ad Gestid. a- pud Aafon.
volo, quam ego obnixè cum hoc meo immaturo foetu sub alas favoris &
protectionis tuæ arreperere aeo, non oblitus interim ejus exceptionis, qua
solebat Augustus liberos suos commendare populo: *Si merebimur,*

Oro libens sumas, nec vilia dedigneris,

Qua sunt parva modo, magno metitus amore.

Scriptum est tua Julia, die 1. Januar. Anno 1615.

T. Celsitud.

Subjectis.

Henningus Arniszus D.
& Profess.

LECTORI BE- NEVOLO.

*N*on sum dubius, amice Lector, quin hoc meum in relegen-
 tis politis institutum, alij aliter atq; aliter usceptum, variatq; in par-
 tes interpretari sint, qu. h. omnia, si me singularem excusare vellem,
 quid. hinc agere, quam ut latus percussus denudare. Si qui sunt, qui-
 bus decisiones meae non placent, tamen abest, ut illis succedere velim, ut
 gratias in super addendas putem, si meliora proferam, & censuris suis
 veritati vim aperiant. Nemo enim me a quiori animo adversarium admittit, & aequum
 est eo jure queri, si ut, quod in alios statui fecit. Qui vero per injurias & cavillos gladi-
 torio animo viam contra bonos Autores affectant, & more at amorum venenatantum ex-
 ugunt, is, perinde hunc librum clausura volo, ut Augustinus mensi sua abigebat eos, qui
 gauderent absentium rodere vitam, exemplo Regij Paris, e domo sua omnes id genus homi-
 num labes excesse jubens, qui opprobrijs ahorum venalemi haberent linguam, nihilq; nisi
 male dicere, non bene dicere non didicissent. Kieri potui, ut alicubi in tanta obscuritate
 offenderim, a tot diversarum opinionum fluctibus praesepti aliquo abreptus fuerim, aut in-
 semita ignota, & nemini ante calcata, prout noviter multa explicare coactus sui, in di-
 verticulum deflexerim. Quin & librorum capitumve allegatorum numerus alicubi cor-
 ruptus, aut Proprium aliquod Nomen non satis expressum immutatamve occurrer, lapsus
 memoria, aliave in re minutiori videbor forte Suffensu. Quis enim adeo lyncus, ut in tan-
 tis tenebris non offendat, quis adeo firmis oculis, ut undiq; insistentibus opinionum radijs
 non obtundatur, quis memoria adeo capacis, ut in tanta rerum varietate non hallucinetur?
 Nihil errare, supra hominis facultatem esse dicit Galenus, & Cato ipse, excusare so-
 lebat, qui forte errarent, dicens, non omnes esse Catones. Hippocratem clarum arte Medi-
 cine honestissime fecisse scribit Quintilianus, quod quosdam errores suos, ne posteri erra-
 rent confessus esset. Imo ipse Hippocr: non erubescit ita de se testari: Nec ego ad summum
 artis Medicae perveni, quamvis senex jam sim, nec ipse artis hujus inventor Aesculapius.
 Nam & ipse multas recantavit. At quis ille Hippocrates? cui Macrobius hanc laudem
 soli relinquit, quod nec falli poterit, nec fallere: nedum ut nostrum quisquam ab omni
 errore sese absolvere possit. Ego certe me hic aliorum judicij: tanto facilius submitto,
 quanto minus me is admisceo, dederim quibus esse perfectum. Fateor enim mox eorum
 numero esse conari, cum Augustino, qui proficiendo scribunt, & scribendo proficiunt:
 nec a doctissimis magis, quam indoctissimis haec mea, ut C. Lucilius dicere solebat, legi
 cupio, cum hi nihil intelligant, illi plus fortasse, quam ego metipse. Lectorem quero probis
 incorruptiq; judicij, & qui, cum multa bona invenerit alijsq; profutura, paucis non of-
 fendatur maculis, quas aut incuria fudit: Aut humana parum cavit natura. Amicus
 dulcis, ut aequum est, cum mea compenset vitium bona, pluribus hisse, si modo plura mihi
 bona sunt, inclinet, amari si volet hac lege in trutinam ponetur eadem. Ignoscendum quippe
 est illi, qui erratis suis veniam vicissim impetrare cupit, ut ait Plinius. Errata tamen
 operatum

Galen. lib. 1.
 ad Glaucom.
 Quint. in
 Cat. Mai.
 Quint. lib.
 3. c. 8.

Hippocr. in
 Epist. ad De-
 mocr. Mar. 10.
 L. in somn.
 Scip. c. 6.
 August. Epist.
 7. ad Marcell.
 Licet. 2. de
 Orat.

Plin. lib. 19.
 Epist.

operarum nolim mihi imputes. quorum tanta, dum in varias officinas exemplar distrahitur, & mihi correctioni ultimam adhibere manum nullibi licet, irrepfit ubique multitudo, tantamq; sententiis induxit nubem, ut mea ipsius verba multis in locis non agnoscam, nec sine exemplari, quo in verbo maxime peccatum sit, aut per me cognoscere, aut te admonere, multo minus numerum inire possim eorum, quae usq; ad sensus ipsius perversionem corrupta sunt, quae si quis pernumerare velit, eundem numeratum ire iubebo, Quam multa ad litus volvantur arenae, Dum mare sufflatum rabioso exaestuatur Euro.

Non offero autem tibi, Amice Lector, nisi duos priores libros Totius operis, quod in decem partes propter materiae cohaerentiam & divisionem secare coactus fui, nec artius contrahere potui tantam rerum molem, quam hac disciplina vehit. Duæ enim Aristotelis & Optimorum quorumq; Medicorum, totum Politicum Systema dividendum putavi in duo membra, quorum prius agat de conservanda Republ. alterum de corrigenda. Medici quippe totidem partes primas Medicina inducunt, nisi quod illi non generant, sed generatum accipiunt corpus humanum, in quo artem exercent suam: Politici vero Rempubl. non tantum in statu suo integram conservent, sed & novam e fundamentis edificant. Nec tamè constructio illa propterea tertiam Politicam partem producit, cum iisdem mediis & constituatur & conservetur Resp. Huc refero sex libros, quorum datus hoc primo volumine exhibeo, de Civitate & Republ. primus explicat subjectum disciplinae, secundus finem, de qua re in utriusq; proximo prolixè differitur. Tertius exhibebit caput Reipubl. hoc est, Summam potestatem, quam compresso nomine vocamus Majestatem, cum hæc principatum obtineat & quasi anima sit in toto corpore. Quartus explicabit Corpus ipsum, in quo Potestas hæc dominatur, nimirum subditos, eorumq; dispensabit officia & classes digeret, nec non huc revocabit Peregrinos & Incolas, & quae præterea ad hunc ordinem pertinent. Quintus deflectit ad potestates vicarias & intermedias, quarum operâ Majestas in moderandis subditis utitur, ut sunt Magistratus & Curatores, à maximis ad minimos. Sextus adjiciet, Leges, Consuetudinem & Educationem, tanquam media, quibus Majestas per Magistratus Rempubl. gubernat. Atq; hætenus constituta est Respubl. ex omnibus partibus & requisitis. Nam quod religio in politica nullum locum per se sibi vindicet, suo loco demonstratum faciemus. In altera parte, sc. de restituenda Republica liber septimus aget de corruptionibus Rempubl. earumq; causis. Octavus de remediis tam præservativis quàm curativis contra corruptionem causas internas: Nonus de bello, contra hostem externum & deniq; Ultimus, de Pace, Induciis & Fœderibus, quibus hisce corruptis Modus dari & Finis præfiri solet. Interim dum hæc partim à me, si Deus vitam, facultatem & otium dederit, conscribuntur, partim quæ jam confecta sunt, in ordinem rediguntur, præludii hisce, Benevole Lector, frueri. Cætera eo ordine sequentur, quo dederit divina clementia, cujus protectioni nos humiliter commendatos relinquo. Vale.

(b)

Typo-

. *Typographus ad Lectorem.*

Uæ in præfatione ad te Benevole Lector de Er-
ratorum multitudine, qua hic de Republica tra-
ctatus priori editione defœdatum fuit, ipse Au-
tor CL. Arnifæus conqueritur. Id ipsum alii etiã
fatis multi viri boni & docti deplorârunt. Cum
igitur hanc quam vides, novam adornarem edi-
tionem, omnibus modis eam puriorem & à mendis istis repurga-
tam exhibere laboravi; Quod etiam summo studio & labore
præstitum est. Cum verò tam innumerã eorum copia fuerit,
quis adeò firmis oculis & Lynceis esse potuit, ut tot corruptiones
numerare, taceo, (præsertim in defectu Exemplaris Miserrimi)
restituere, & ubiq; in tantã, ut loquitur Auctor, sententiis inductã
nubem primã curã penetrare valuerit. Multa igitur quæ pri-
mam defugerunt, in secunda cura Indices colligente deprehen-
sa, studiosissimè notata, & in finem rejecta sunt. Ex illis, ut ea,
quæ occurrunt graviora, sensumq; pervertentia facilè restituere
poteris, ita leviora, si quæ amplius sunt, studium tuum & lectio-
nis cursum non offendent: Autorum præterea Catalogum addi-
di, ne & hic desit, quò in dubiò de corruptela eorum tibi suspi-
candi, recurrere liceat. Indices insuper subjunxi duos, Capitum
sc. & rerũ verborumq; memorabilium. Quĩ posterior succinctã
& eã, qua in tanta rerum farragine fieri potuit, brevitate, totius
operis summam uno obtutu exhibebit teq; ad inveniendum di-
judicandumq; expeditissimum reddet. Accipe igitur hos duos
Relectionis Politicæ Libros à tot mendis liberatos, sectionum
capitulis acuratè ad marginem positis omnibus illustratos, & iis
quæ dixi, autorum, capitum, rerumq; ac verborum indicibus
locupletissimè auctos. Lege illos eo, quo Autor & ego tibi da-
mus animo, ac de meo studio, laboribus & sumptibus tui
gratiã in id expensis ipse benevolè judica. Vale
dabam d. 24. Mart. 1636.

INDEX

INDEX AUTORUM.

A Bbo.
 Abulensis. *Episc.*
 Acachias.
Domatus Accisjolis.
Francisc. Accursius.
 Acronius.
 Adon. *Vienn. Archiepisc.*
 Actius.
 Paulus Aemilius Veronensis.
 Aemilius Probus.
 Petrus Aerodius.
 Aelius Spartianus.
 Aelianus.
 Aeneas *Sylvius.*
 Aesculapius. Aescchylus.
Matth. de Afflicis.
Joan. Agricola.
Msch. ab Aguirre.
 Antoninus *Monachus.*
 Alan. *ab Insula.*
 Frider. Albericus.
 Fab. Albergatus.
 Albertus Magnus.
 Albertus Abbas *Stadensis.*
 Petrus Albinus.
 Andreus Alciatus.
 Alcinous.
Anon. de Alexand.
 Alexander ab Alexandro.
 Alexander *Tartagna.*
 Card. Alexander.
 Aglaz. Alphonsus.
 Aiphonsus *a Castro.*
 Bernardus Alphanus.
 Prosper Alpinus.
 Iob. Althufius.
 Iacob. Alvarottus.
 Francisc. Alvarezius.
 Aloridus *Rugallensis.*
 Ambrosius.
 Vetus Amerbachius.
 Scipio Ammiratus.
 Ammianus *Marcellinus.*
 Anamonius.
 Iohan. de Anania.
 Anastasius *Bibliothecarius.*
 Petrus Ancharanus.
 Augustus de Ancona.
 Petrus de Andlo.

Anonius Andrez.
 Iob. Andrez.
 Thom. Anglus.
 Iob. Annus.
 Anonymus *quidam de bello*
Saxon.
 Anshelmus.
 Antimachavellus.
 Antoninus *Florentinus.*
 Godofredus Antonius.
 Alex. Aphrodisæus.
 Apollinius *Thyanus.*
 Appianus Alexandrinus.
 Appollo dius.
 Apulcius.
 Thomas de Aquino.
 Archidiaconus.
 Jacob Ardisonius.
 Angelus Aretinus.
 Francisc. Aretinus.
 Leonin. Aretinus.
 Augustin. Aretius.
 Iob. Argenterius.
 Aristides. Aristophanes.
 Aristoteles. Aristoxenes.
 Arnobius. Arrianus.
 Artemidorus.
 Dom. Arumaus.
 Ascensius.
 Nicol. Asclepias.
 Athanaeus. Athenæus.
 Iac. Aubertus.
 Iob. Aventinus.
 Averbœs.
 Steph. Auffreñus.
 Horat. Augenius.
 Augustinus.
 Anon. Augustinus.
 Avicenna. Ausonius.
 Henning. Arnifæus.
 Azo. Azpicuera.
 B.
 Hieron Balbus.
 Baldus.
 Francisc. Balduinus.
 Andr. Barbatia.
 Barbarinus.
 Guiliel. Barclaus.
 Marin. Barlet.

Caesar. Baronius.
 Egmontius Baronius.
 Bartolus.
 Cyprianus Bartolus.
 Bassianus Magnus.
 Iob. de Bassolis.
 Lupold. de Bebenburg.
 Beda.
 Aegidius Bellamera.
 Robert. Bellarminus.
 Martin. Bellaius.
 Francisc. Belleforestus.
 Armandus de Bellovisu.
 Iacob de Bellovisu.
 Petr. Belluga.
 Martin. Benckendorff.
 Lud. Benderus.
 Guiliel. Benedictus.
 Iob. Tilem. de Beningrus.
 Iac. Benius.
 Hieron. Benzo.
 Bergom. *Chronicum.*
 Paulus Bernriedensis.
 Matth. Beroaldus.
 Philipp. Beroaldus.
 Berofus.
 Iob. Bertachinus.
 Georg. Bertinus.
 Nicol. Betsius.
 Ioach. à Beuff.
 Theod. Beza.
 Mich. Beuterus pater & filius.
 S. Biblia.
 Pet. Bizanius.
 Iob. Bapt. de S. Blasio.
 Blondus.
 Henr. Bocerus.
 Liberius à Bodenstein.
 Iohan. Bodinus.
 Iohan. Boëmus.
 Nicol. Boërius.
 Boëtius.
 Iohan. Bolognetus.
 Franc. Bonamicus.
 Bonaventura.
 Feder. Bonaventura.
 Anon. Bentellona.
 Anon. Bonfinus.
 Benedictus Bonnius.

INDEX AUTORUM.

Luc. Bonnoniens.
Ioan. Borcholt.
Mart. Borchhaus.
Ioan. Boterus.
Thom. Bovius.
Ioh. Brecheus.
Ioh. Herman. de Bree.
Barnab. Brissonius.
Eucib. Bronchorst.
Ernst Brettluff.
Hug. Brongthonus.
Frideric. Brukmannus.
Bruno Magdeburgensis.
Albertus Brunus.
Gab. Brusca.
Ioh. Michael Brutus.
Iun. Brutus.
Georg. Buchanananus.
Guisel. Budæus.
Ioan. Buddenus.
Bulla aurea.
Petrus Bungus.
Henricus Buntingius.
Buridanus. Bucherus.
Paulus Busius.
Augerius Busbequius.
Anton. de Butrio.
 C.
Cælius Secundus.
Andr. Cæsalpinus.
Ventura Cæcus.
Iulius Cæsar.
Hieronymus Cagnolus.
Cæteranus. Cæjus.
Lacour. Calcocondyla.
Phil. Callimachus.
Callistratus.
Ioh. Calvinus Theol.
Ioh. Calvinus. I.C.
Severus Calvilius.
Gualt. Camdenus.
Barthol. Camerarius.
Barthol. Camerarius.
Philipp. Camerarius.
Angel. Caninius.
Pet. An. Canonherius.
Gualt. Canterus.
Caend. Canzianculus.
Iul. Capitoianus.
Hieron. Capivaccus.

Hieron. Cardanus.
Lud. & Alexand. Carerius.
Carionis Chronicon.
Isaac. Casaubonus.
Georg. Cassander.
Cassiodorus.
Orto Cassinannus.
Vincenz. Castellanus.
Sebast. Castellio.
Alphonsus de Castro.
Paul. a Castro. Ioh. Castus.
Laurent. Catellanus.
Catellanus Cotta.
Ambros. Catharina.
Cato. Catullus.
Barthol. Cavalcanta.
Georg. Cedrenus.
Hugo Celsus.
Ioh. Cephalus.
Arcadius Charisius.
Ludov. Charonda.
Barthol. Chassanæus.
Martin. Chemnitius.
Renat. Choppinus.
Chronicon antiquum anonymi Norimb. excusum.
Chronicon antiq. Saxonie incerti auctoris.
Chronicon Magnum Belg. a Ioh. Pistorio editum.
Pet. Chryzologus.
Chryzippus. Chryzostomus.
David Chytræus.
Cicero. Galicius.
Ioh. de Cirier.
Nicol. Ciferus.
Francis. Citelius.
Arnold. Clapmarus.
Iul. Clarius. Claudianus.
Clemes Alexandrinus.
Lud. Coelius Rhodigonus.
Barth. Coepolla.
Hippolytus Collibus.
Matth. Colerus.
Pandulph. Collenutius.
Arcadius Columna.
Pet. Cominæus.
Compend. Theol. Versatib.
Conimbricentia.
Francis. Connanus.

Consultatio. Super Constitutiones Saxoniae.
Anton. Contius. Corius.
Cornelius Nepos.
Constant. Imperator.
Ioh. Corasius.
Pet. Phil. Corneus.
Ioh. Corferius.
Anton. Corietus.
Pet. Costalius.
Emanuel a Costa.
Franc. Costerus.
Ernest. Cothmannus.
Didacus Covarruvias.
Daniel Cramerus.
Nicol. Cragius.
Aymon. Crayetta.
Fortunatus Crellius.
Crementius. Pet. Crinitus.
Mart. Cromerus.
Mart. Crusius.
Hieron. Cuchalon.
Raphael Cumanus.
Luc. Cujacius.
Gise. de Cuneo.
Ioan. Curæus.
Francis. Curtius Senior & Iun.
Matth. Curtius.
Roch. Curtius.
Q. Curtius.
Niccol. Cusanus.
Cuspinianus.
Cylossus. Cynus.
Paul. Cyprius.
Cyprianus.
 D.
Ioh. Damascenus.
Pet. Damianus.
Ioan. Damhouderus.
Lamb. Danæus.
Dantes. Phil. Decius.
Demoisthenes.
Pet. Denaisius.
Paul. Diaconus.
Diæty Cretensis.
Diodorus Siculus.
Dion. Arceopagita.
Dion. Cassius.
Dion. Prætorius.
Dumarus Epyc. Merffurg.

Diez de Menadonatus.
Donawertischy Relation:
 Hugo Donellus.
 Imms Doufa.
 Thom. Dresnerus.
 Driedo. Drufarius.
 Duarenus.
 Ioh. Dubravius.
 Pet. Duenus.
 Duncanus Liddellus.
 Duncelm.
 Ioh. Dilectus Durandus.
 Durandus a S. Porciano.
 Guil. Durandus.
 Dynus.

E.

Georg. Eberinus.
 Henric. Eccardus.
 Egessippus. Eginhartus.
 Ioh. Bap. Egnatius
 Egolesimus Monach.
 Christoph. Ehemius.
 Sext. Empiricus.
 Arnold Engelbrecht.
 Ennius. Epictetus.
 Erasmus.
 Thom. Erastus.
 Waremund. ab Erenberg.
 Sebastianus Erricus.
 Evagrius. Euclides.
 Nicol. Everhardus.
 Euripides. Eusebius.
 Eutropius. P.

F.

Anton. Faber.
 Iac. Faber Staupulensis.
 Petr. Faber.
 Andr. Fachinzeus.
 Lud. Fachstus.
 Hugo Falcandus.
 Proffer Farinarius.
 Claude Faucher.
 Thomas Fazzellus.
 Fecorollus.
 Felinus. Ioh. Fernelius.
 Othavian. Ferrarius.
 Franc. de Ferrara.
 Pomp. Festus.
 Iul. Firmicus.
 Matth. Flacius Illyricus.

Dominic. de Flandria.
 Florus. F. Fogerolzus.
 Per. Fonseca.
 Isc. Funtanus.
 Steph. Forcatulus.
 Guil. Fornerius.
 Valent. Forsterus.
 Valent. Guil. Forsterus.
 Fortunius.
 Vincent. de Franchis.
 Phil. Francus.
 Annales Francici.
 Marinus Freccia.
 Marquard. Freherus.
 Zach. Fridenreich.
 Per. Friderus Mundanus.
 Otto Frisingensis.
 Frodoardus.
 Iul. S. Frontinus.
 Frossardus.
 Leonb. Fuchsius.
 Fulgentius.
 Campo Fulgofius.

G.

Anton. Gabrielius.
 And. Gajlius.
 Pet. Galatinus.
 Galenus. Ioh. Garfia.
 Fortun. Garcia.
 Aul. Gellius.
 Alberic. Gentilis.
 Scipio Gentilis.
 Iac. de S. Georgio.
 Ioh. Gerhardus.
 Annales Germanici incert.
 aut.
 Ioh. Gersonius.
 Donatus Gianottius.
 Hieron. Gigas.
 Ludov. Gilhausen.
 Pet. Gilkenius.
 Nicol. Gilles.
 Hubert. Giphanius.
 Girollom Maggi.
 Rudolph. Glaber.
 Rudolph. Goclenius.
 Henr. Glareanus.
 Henning. Göden.
 Ioh. Goeddzus.
 Guil. Godelevzus.

Anton. Godofredus.
 Dominianus a Goës.
 Anton. Gomezius.
 Dionys. Gothofredus.
 Ant. Goyeanus.
 Nicol. Viro Gozi.
 Thom. Grammaticus.
 Car. de Grassis.
 Michael. Grassius.
 Iac. Gretserus.
 Ian. Gruterus.
 Ioh. Gryphiander.
 Alex. Guagninus.
 Stephan. Guazzius.
 Alphonf. Alapret. Guerrerus.
 Anon. de Guevarra.
 Ant. Guibertus.
 Franc. Guicciardinus.
 Gumbertus Ligurinus.
 Adrian. Gilmannus.

H.

Seigneur de Haillan.
 Melc. Haiminsfeld. Goldastus.
 Eduard. Hall.
 Gregor. Haloanders.
 Haty Abb.
 Constant. Harmenopolus.
 Dionysius Halycarnassus.
 Hartmannus Hartman.
 Hatto Armeni.
 Haywaldus. Pet. Heigius.
 Helmoldus Presby. Buchowen.
 Raph. Helnishodius.
 Hieron. Henningius.
 Nicol. Henningius.
 Heraclides. Herodianus.
 Herodotus. Pet. Herp.
 Hierodius.
 Pontus Heuterus.
 Hierocles. Hieronymus.
 Gabr. Hieronymus.
 Hilarius. Hippocrates.
 Hippolitus de Marsilia.
 Hircius.
 Historia Ecoleustica Tripartita.
 Historia Scholastica.
 Historia Nativitatis Indica.
 philip. Hoenonius.
 Homerus.

INDEX AVTORVM.

Joach. Hopperus. Horatius.
Greg. Hostius.
Aegidius Hortensis.
Hostiensis.
Franc. Hottomanus.
Rogerus Hovedenus.
Hurault. Frid. Hufanus.
Int. Hyginus.

I.

Pet. Iacobinus.
Iacobus M. Brit. Rex.
Iamblychius. Ianduanus.
Donatus Iannottius.
Ianfonius. Iafon.
Chrysof. Iavellus. Iavolennus.
Ioh. de Imola.
Innocentius Papa.
M. Iordanus. Iornandes.
Iosephus. Paul. Iovius.
Ana. de Ifernina.
Ifichius Hierosolymitanus.
Ifiodorus. Ifocrates.
Inlupus Imp.
Steph. Iunius Brutus.
Melchior Iunius.
Hadrjan. Iunius.
Ivo Epikopus.
Ius Canonicum. Cigale.
Galicum, Saxonicum.
Iustinianus Imperator.
Bern. Iustinianus.
Petr. Iustinianus. Iustinus.
Iustinus Martyr. Iuvenalis.

K

Barth. Kekeremannus.
Herman. Kirchnerus.
Laur. Kirchovius.
Andr. Knichen.
Alber. Krantzius.
Matth. Klockius.

L

Carol. Labbeus.
Lactantius. Dio Laetius.
Pompos. Lxtus.
Lambertus Schaffnaburgensis.
Diony. Lambinus.
Aelus Lampridius.
Cunrad. Lancellortus.
Martin. Laudensis.
Andr. Laurentius.
Ioh. Lauterbach.

Wolfg. Lazius.
Iacob. Lectius. Ioh. Leo.
Ioh. Leunclavius.
Nicol. Leonicens.
Ioh. Leslzus.
Ioh. Bapt. Lenccius. Libanius.
Ioh. Hugo à Lindschott.
Iustus Lipsius. Titus Livius.
Sigsmundus Loffredus.
Edoardus Lopez.
Ferdinand. Lopez.
Gregor. Lopez.
Ioh. Lopez. Vel Cupus.
Sibrandus Lubertus.
Lucanus. Lucianus.
Lucretius. Mart. Lutherus.
Nicol. de Lyra.

M.

Nicol. Machiavellus.
Macrobius. Ioh. Magnus.
Horat. Malaguzzus.
Gia. Malespini.
Ricord. Malespini.
Claud. Mamertinus.
Ioh. Jac. Manardus.
Manethon. Manilius.
Marc. Mantua.
Ioh. Bapt. Mantuanus.
Paulus Manutius.
Robertus Marantha.
Marcianus. Ioh. Marianus.
Ioh. Thomas à Marinis.
Marfilius Ficinus.
Marfilius Patavinus.
Martialis. Cornel. Martini.
Galeor. Martius. Per. Martyr.
Ioseph. Mascardus.
Papirius Maifonius.
Anton. Masuerius.
Angel. Matheacus.
Pierr. Matthieu.
Maturellus.
Petr. Andr. Matthiolus.
Conr. Mauferus.
Hezir. Meibomius.
Pompos. Mela.
Otho Melander.
Philp. Melanchthon.
Menander. Menavius.
Consalv. Mendoza.
Luc. Menochius.

Gerh. Mercator.
Ludofo. Mercator.
Ioh. Mercerus.
Mersburgensis Episcopi Chron.
Paul. Merula. Thom. Michael.
Matth. à Michovia.
Jac. Middendorpius.
Ioh. Thomas Minadeus.
Petr. Mindanus.
Anton. Mirandulanus.
Modestinus. Pet. de Molina.
Ludofo. Molina.
Carol. Molinæus.
Vlricus Molitor.
Daniel Mollesus.
Ioh. Monachus.
Mich. de Montaigne.
Ludovicus Montaltus.
Bapt. Montanus.
Paulus Montanus.
Anton. Montecatunus.
Blas. de Montluc.
Phil. Moræus. Thom. Morus.
Nic. Mozzius. Ant. Musæus.
Sebast. Munsterus.
Eraf. Musculus. H. Mustius.
Joach. Mynsingerus.

N.

Ioh. Nazizanus.
Marc. Ant. Natta.
Ioh. Nauclerus. Nazianzenus.
Martin. Navarra Az pilevesa.
Jac. de Neck. Ioh. Neldelius.
Nellus à S. Geminiانو.
Neratus. Nicander.
Nicephorus.
Nicetas Choniates.
Theodor. à Nihem.
Angilbert. Nithardus.
Nonnius Marcellus.
Duardus Nonnius.
Ioh. de Nores.

O.

Obertus.
Georg. Obrechtus.
Guiliel. de Ockam.
Paul. Oderbornius.
Odoardus. Olavus Magnus.
Ioh. Oldendorpius.
Oldradus de Ponte.
Oppianus. Opratus.

Orige-

INDEX AVTORVM.

- Origenes. *Paul. Orosius.*
Andr. Osiander.
Hier. Ofius. Hier. Orosius.
 P.
 Pacatus. *Fulg. Pacianus.*
Pacificatio Relig. Passavensis.
Lul. Pacius.
Anton. de Padilla.
 Palidanus. Palladius.
Gabriel. Paleotus.
Guid. Pancirolus.
Onuphrius Panvinius.
 Panormitanus.
Henric. Pantalio.
Guido Papa. Papinianus.
Ioh. Papoianus.
 Papyrus. Paradinus.
Per. Paul. Parisius.
Ioh. de Parisiis.
Matthaus Paris.
Carol. Paschalius.
Stephanus Pasquier.
Franc. Patritius.
Tob. Paurmeisterus.
 Pausanias. *Per. Perkius...*
Alvarus Pelagius.
Christoph. Pelargus.
Pet. Pellit. Luc. de Penna.
Frid. Pensoldus.
Perr. Peraltus.
Bened. Perenius.
Ioach. Perionius.
Guil. de la Perriere.
Aul. Persius.
Angel. de Perusio.
 Petronius Arbiter.
Casp. Peuserus.
Ioh. Pflugius. Philo Iudaeus.
Steph. de Phedericis.
Ioh. Philoponus. Philostratus.
Franc. Picolomineus.
Fab. Pictor.
Severus Pimzus.
Arius Pinellus.
Franc. Pificina.
Guerrin. Pifo. Taddaus Pifo.
Harim. Pistor.
Ab. Pistorius.
Per. Pithceus. Pet. Plachius.
Ioh. de Platca.
- Bapt. Platina. Plato.*
 Plautus. Plinius.
 Plinius unior. Plotinus.
Bened. de Plumbino.
 Plutarchus.
Angel. Politianus.
Statuta Polonica.
Mart. Polonus.
Freb. Polho. Iul. Pollux.
 Polyænus. Polybicus.
West. Pomonius.
Sext. Pomponius.
Ioianus Pontanus.
 Porphyrius.
Ioh. Phil. Porrius.
David Poyvelus.
 Præpositus.
Sylvest. de Prierio.
 Prilussius. Proclus.
 Procopius.
Frid. Pruckmannus.
Pet. Psellitarius.
Franc. Purpuratus.
Paris de Putco.
Ioh. Pyrrhus. Pythagoras.
- Q
- Ioh. Quercetanus.*
 Quintilianus.
 R.
 Rabanus Maurus.
Radevicus Frisingensis.
Luc. Rævardus.
Walther Raleg.
Petr. Ramus.
Guid. Ranchinus.
Perr. Ranzanus.
Ioh. Rastakus.
Andr. Rauchbarus.
Alex. Raudensis. Raynerus.
Henr. Rebdorffensis.
Perr. Rebuffus.
Regino Abbas Prummensis.
Greg. d. Reithersdorff.
Reichsabschid.
Reinhardus. B. Rhenanus.
Esco de Repkay.
Ricardus de Media Villa.
Anton. Riccobonus.
Greg. Richstrus.
- Mich. Riccius. Rigordus.*
Ioh. Franc. Ripa.
Zach. Rivander.
Wilhel. Rodingius.
Ioh. Roffensis. Rogerius.
Eud. Romanus.
Aegid. Romanus.
Ioh. Bapt. Rosarius.
Alberic. de Rosate.
Henr. d. Rosenthal.
 Rossæus.
Anton. de Rossellis.
Claude de Rubeis.
Flam. de Rubeis.
Sax. Ruffius.
Carol. Ruinus.
- S.
- Marc. Anton. Sabellicus.*
Georg. Sabinus.
Salvianus Massiliensis.
 Salustius.
Bauch. d. Salyceto.
Ioh. Sambucus.
Sanctorius Sanctorius.
Franc. Sanfovinus.
Ioh. Sarisberiensis.
Constant. Sarna.
Iul. Casp. Scaliger.
Joseph. Scaliger.
Sim. Schærdius.
Isac. Schekius.
Frid. Schenckius.
Ioh. Schleidanus.
Ioh. Schneidevvein.
Ioh. Schonerus.
Ludolph. Schraderus.
Anton. Schurerus.
Hieron. Schurffius.
Abb. Schvvarzsch. Chron.
Scipio Bernas. Medicus.
Seorus. Nicol. Secundus.
Angel. Segnius.
Bruno Seidelius. Seneca.
Ioh. Genesius Sepulveda.
Ioh. de Serres.
Manrus Servius.
Claud. Sefellius.
Terem. Setherus.
Ioh. Sichardus.
 Sigebertus *Abbas Gemblac.*

Carth.

INDEX A U T O R U M.

- Carol. Sigonius.*
Sigismund. Baroin Herberstein
Iac. Simanca. Ios. Simlerus.
 Simplicius.
Regnerus Sixtinus.
Eman. Soarez.
Barth. Socinus.
Socinus junior.
Marianus Socius.
 Socrates. *Iul. Solinus.*
Paul. Soncinas.
Franc. Sonſbecius.
 Sophocles.
Domin. de Soto.
 Sozomenus. *Thom. Smith.*
Cyriac. Spangenberg.
Ael. Spartianus.
 Speculum Iuris.
 Speculum Historicum.
 Speuſippus. *Iac. Spiegeſius.*
Iuſt. Springer.
Georg. Stampellus. Statius.
Statuta Geneſenſium.
Statuta Polonica.
Henr. Stephanus.
Matth. Stephanus.
Ioach. Stephanus.
Ioh. Stobæus. Strabo.
Beneſen. Stracha.
Victor. Strigelius.
Cyriac. Strozza.
Ioh. Willb. Stuckius.
Franciſc. Suarez.
Roderic. Suarez.
 Suetonius. *Suida.*
Sulpitius Severus.
 Summonetha.
Ludoſ. de Surdis.
Laurent. Surlus.
Laurent. Sylvanus.
 Symmathus. *Syneſius.*
- T.
- Corn. Tacitus. Carol. Tapia.*
Lal. Taurellus. Terentius.
Ioh. de Terra Rub.
 Tertullianus. *Theganus.*
 Themſius. *Theocritus.*
- Theodoretus.
 Theophilus.
 Theophrastus.
Anton. Theſaurus.
Petr. Greg. Tholoſanus.
Iac. Thomingius.
Iac. Auguſt. Thuanus.
 Thucydides. *Angel. Thyus.*
 Tibullus. *Frid. Tilemannus.*
 Ioh. Tilius.
Andr. Tiraquellus.
Lad. Torrentius.
Matth. Tortus.
Alphonſ. Toſtatus Abolens.
Adrian. Turnebus.
Greg. Turoneſis.
 Ioh. Turozius.
 Ioh. Turpinus.
Cardin. de Turſecremata.
Greg. Trapezuntius.
 Ioh. Trithemius.
 Nicol. Trivetus.
Auguſt. Triumphus de Ancon.
Luc. Tudenſis Episc.
Maxim. Tyrus.
- V.
- Vacon. de Vacuna.*
Ludoſ. Valentinus.
 Valerius Maximus.
Franciſc. Valeſius.
Laurentius Valla.
Rollandus à Valle.
Franciſc. Valleriola.
Sebaſt. Vantius.
Bernh. Vapav.
Conſtant. Varolius.
 Varro. *Vaſco.*
Ferd. Vaſquius.
Franc. Vatablus.
Nicol. de Vbaldis.
Chreſtoph. à Vega.
 Vegetius. *Roder. à Veiga.*
 Velleius Paterculus.
Paul. Venetus.
 Ventura Cacus.
Polyd. Vergilius.
 Ioh. Verſorius.
- Andr. Veſalins.*
Franc. à Victoria.
Petr. Victorius.
Aurel. Victor.
Mar. Hier. Vida.
Vidus Vidius.
Franciſc. Vivius.
Ioh. Wierus.
Vincenſis Burgund.
Perr. de Vincis.
Virgilius Maro.
Marc. Vitruvius.
Raph. Volateranus.
Fl. Vopuſcus.
Mart. Vranius.
Vſpergenſis Abbat.
Enſt. Vrinus.
Chriſtian. Vriſitiſius.
Vulgatius Gallianus.
Vulpellus. Herm. Vulteius.
- W.
- Thom. Waſſingham.*
Bernhard. Walterus.
Waltramus Naumburgenſis.
Eberh. à Weihe.
Matth. Weſenbeccius.
Matth. Weſtmonaſterienſis.
Rogerus Widdringtonus.
Iac. Wimpfelingius.
Witichindus Monch. Carboſenſ.
Bernh. Wurmferus.
- X.
- Xenophon.
Roderic. Ximenez.
Ioh. Xiphillius.
- Z.
- Iac. Zabarella.*
Vidal. Zaſius.
Lal. Zechius.
Wilh. Zepperus.
Marc. Anton. Zimara.
Franc. Zoanettus.
Ioh. Zonaras.
 Zoſymus.
Vigilius Zvichenius.
Theodor. Zyvingerus.

RELE-

RELECTIONIS POLITICÆ

LIBER PRIMUS.

De

CIVITATE ET FAMILIA.

RATIO ORDINIS.

Quod & quare in Politicis à civitate & familiâ auspiciandum sit.

2. Subjectum cuiusq; disciplina aut prae-cognoscendum, aut primo loco explicandum.
2. Disciplinarum naturam non affirmari ex mentione deficienti.
3. Quare Logicus à Categoriis, Medicus à corpore humano, Politicus à civitate in-venire facere debeat.
4. Civitatem esse subjectum Politices.
5. Republ. esse finem ejusdem.
6. Kekermanni error, confundenti civita-tem cum Republ.
7. Quare ante civitatem sit agendum de familiâ ex sententia Aristot.
8. Familias & homines tantum respectu considerari à Politico.
9. Error Giphensis & Kekermanni, confun-dentium Politicam familiarum considera-tionem cum Oeconomica.
10. Familias aliter in Politicâ, aliter in O-conomiciâ considerari.
11. Error Kekermanni de triplici distinctâ prudentia.
12. Virum virtus publica differat à pri-vata.
13. Nodus quidam Piccolomnesi solvitur, utrum idem sit vir bonus, & civis bonus.
14. Confutatio in quendam Montecantini sen-tentiam.

15. Oeconomicam non esse appendicem Poli-ticâ contra Piccolom. & Casum.
16. Defensio nostrâ sententia contra Han-gium.
17. Conclusio Proemii.

Uanquam pluribus mo-
dis differant subjecta scien-
tiarum & artium, ut ex Za-
bar. Videre est. de trib. pracog.
c. 2. Mercat. quall. proem. ope-
rii Med. pl. & ex ipsa res evidenzia patet,
cum scientia requirat subjectum, de quo de-
monstrentur affectiones: ars vel disciplina
practica, in quod finis per instrumenta in-
ducatur, quomodo aurum se habet ad auri-
fabrum: tamen in eo, quod ex natura subje-
cti, quatenus talis, prodir, conveniunt, ut
scilicet vel prae-supponantur ante discipuli-
nam, 1. post. sen. 73. 2. post. r. 42. vel, si ignorentur,
ruditer, & quantum disciplina cognitio
exigit, declarentur, quemadmodum Ari-
stot. 1. Eth. c. 13. animam rationis participem
levi brachio & sic est rursus explicat: Logicis
instrumentis rudem prae-mittit Categori-
arum tractationem in prae-d. quarum genui-
num locum esse in Metaphysica, neque ne-
gaverit, nisi qui cum juratis antiquitatis
hostibus, contra manifestam philosophi s.
Metaph. 1. Eth. c. 6. mentem, contra eviden-
tissimas, ab universa vetustate, inde usque à
tempore Archita Tarentini, confirmatas ra-
tiones, earum bonam partem in exilium
agere

1.
Subjectū pri-
mo loco pra-
cognoscen-
dum.

In Ethicis,
Logici.

A

agere & ad Physicam, cujus termini iis capiendis nimium sunt angusti, relegare velit. *Quin etiam Zabarell. in z. Phys. definiti & non aliter naturâ tractari censet, quia quatenus præbeat & determinet physicæ subiectum, cujus principalem partem constituit. De cuius opinione, cum in Phys. disp. de nat. abundè dixerimus, incertanolumus miscere certis. Certo autem certius est & à me contra novellum Scotû in Sind. quart. part. Apol. satis evidenter demonstratum, Ens, quatenus Ens, ab Aristotele, 4. Metaph. c. 1. statim subiectû Metaphysicæ. Nihilominus hoc Ens, 4. Metaph. c. 1. 6. Metaph. text. ult. pro subiecto Metaphysicæ positum, quantum ad cognitionem duorum primorum principiorum faciebat, explicatur. 4. Metaph. c. 2. § seqq. quia aliquali indigebat declaratione, propter mentis nostræ imbecillitatē, nec ejus notitia aliunde peti poterat, quemadmodum animæ & corporis humani ex Physica, cum nulla sit supra Metaph. scientia vel disciplina. 1. Metaph. c. 2. § seqq. Si enim corporis humani perfectam cognitionem discipulus ad Medicis scholas afferret ex Physica, si Categoriarum, discipulus Logicæ ex Metaphysicis, nec his in Logica opus esset, nec Anatomia in Medicina, quia partium doctrina à philosopho accuratius explicatur in lib. de part. inces. § gener. anim. quam in libris sectionum, sive Anatomicis.*

Physicâ.

Metaphysicâ.

2.

Verum, quia disciplinarum natura non est estimanda ex dispositione discipulorum, ut rectè docet Thom. in Boet. de Trin. quest. 5. art. 1. § 1. p. quest. 14. n. 16. cum alias facile ex practica possit fieri Theorica, si quis exèpli gratia Medicinam discat, ut medicamentorum cognitione saltem fruatur, quod Regum & Sacerdotum quam plurimos facillime per catalogum recenset Tiraq. de nob. cap. 31. idcirco Logicæ tenetur Categoriarum rudem præmittere doctrinam, quia sine iis instrumenta veritatis inveniendæ, quorum periculum faciendum est ex primis notionibus, nequeant vel commode inveniri, vel accommodari. Tum etiam ordo discendi disciplinam non permittit, uti à Metaphysica, quæ omnium ultima est, discendi initium quis faciat, & ad Logicam afserat animum Categoriarum cognitione jâ

Quare Logici non agat de categoriâ.

instructam, Medicus etiam, licet accipiat, accipere saltem debeat Physica doctrina jam satis præparatum discipulû, quia ubi incipit Medicus, ibi definit Physicus, ut ait Philosophus: tamen, quia artem suam integrâ & perfectam extra physicam constituere debet, & disciplinæ mutuas sibi denegare nequeunt operas, rectè Averr. lib. 1. Collig. c. 2. à corpore humano, sive partium ex Anatomia inventarum descriptione, initium faciendum monet, idq; ex hac ratione, quia subis locû subiecti, quam ipse Galenus, de constit. art. c. 3. disertè explicat, quando ait, medicinam versari circa corpus humanum, ut reflectorâ circa domos, ideôq; sicut hac percurrit omnem adiam particulas à tecto ad fundamentû: at adhibere illam resolvere corpus in partes minutissimas, quippe sine quarum cognitione impossibile sit ulterius progredi, prout 1. de V. P. 1. de loc. affecta. Meth. exemplis quâ plurimis testatum facit. Nam & ipse Hippoc. dicit in lib. de loc. in homin. principiû sermonis in Medicina esse corpus humanum: & ut pleraq; cætera, appositissimè auspiciatus est Fernelius Medicinæ universæ seriem, à partium humani corporis enarratione, postquâ corpus humanum statuerat consideratum in subiecto Medicinæ. Cum igitur in quacunq; disciplina practica, ubi ignoratur subiectû, leviter & quasi in transkursu declarandum sit, seu, ut ait Averr. in Epist. prædicam. c. 4. quantum ad artem cõducit: Artificio similè initium Politicæ dedit Aristoteles à familiis & civitate, quia civitatem ubiq; habuit pro subiecto Rerum, & per consequens totius Politicæ 1. Orcom. c. 1. Thom. 1. Polit. in primo. Lan. de Noris in tr. de cõst. Polit. c. 1. Idem enim constituit materiam subiecti disciplinæ practicæ, cui ultimus finis inducitur, ut in Medicina corpus humanû, quod sanatum, in Ethica animus hominis, qui virtutis actione perficitur, in arte fabrilis, lignum, ferrum, æs &c. ex quibus aliquid efformatur, siquidem disciplinarum practicarum subiectum constatur ex fine & eo, cui finis incumbit. Finis autem Politicæ internus est Respub. quia hujus beneficio ascendimus ad externum finem, quem proponit Arist. 7. Polit. c. 2. ubi ait: perspicuum est, eam necesse fore esse perfectam Respub. cujus descriptione optime

Quare Medicus de corpore humano.

Quare Politicus de civitate.

Civitatem esse subiectum Politicæ.

Respub. finis Politicæ.

optimè quique agere, ac beatè vivere possit. Nam cum eadem sit virtus privata & publica, sicut ibid. docet Arist. Et 10. Eth. Nico. c. ult. quæ lib. 1. Et 10. Eth. descripta est beatissimè, eadem trahenda est ad Rempublicam demùm beatam censendam, quando perfectione sua eives eò ducit: ut ita appareat, objectum, quod ultimo fini subijcitur immèdiatè esse eives seu civitatè, ut docuit Arist. 1. Oecon. c. 1. Piccol. introd. in Eth. c. 3. Valde inscitè cõfundit Kekermannus civitatè cum Rep. quando una definitiõ eorumq; expedire voluit, & nunc Remp. pro objecto ponit in præcogn. Polit. nunc ejus species explicat, tanquã media ad finem obtinendum in part. gen. Polit. Si enim actio virtutis finis est Ethicè, species ejusdem nequeunt subire locum mediõrum, quem sustinent virtutes, & actionum principia. Respubl. autem sive in genere, sive in specie ex partibus suis componitur & producit in ipsa disciplina, quod est cõtra naturam subjecti. Nec Aristoteles à Repub. aspiciatus est politicam, sed à civitatis partibus, licet ubiq; à subjecto initium sit capiendum; cum subjecto ignorato, necesse sit cetera omnia ignorari. Præterea multum interest inter civitatè & Rempubl. quæ duo confundit Kekermannus. ejusq; ductu Hönon. diff. 1. Polit. sb. 3. & ex Bodin. 1. de Rep. c. 1. tam hanc, quam illam definit per homines ipsos, cum tamen se habeant, ut vita & corpus, si Aristoteli credimus 4. Polit. c. 11. aut ut anima & corpus, si Locratii in Panath. Et Arcop. & Resp. ubiq; definiatur per vitam, 3. Polit. c. 6. 4. Pol. c. 1. quæ est nihil aliud, quam forma civitatis seu multitudinis.

Subjectum igitur, quod Republ. informat, & ad externum finem, seu beatitudinem per Rempublicam ducitur, nequit esse aliud, quam civitas, seu multitudo civium. Ideoque Arist. 1. Polit. c. 1. in præstatum incipit agere de civitatis fine, & postquam dubitarat, in quo consistat civitas, utrum nihil aliud sit, quam magna domus &c. statim subijcit rem hanc, scilicet de definitione civitatis non posse expediri, nisi præmitterantur eà, ex quibus componatur, scilicet familiaris & familiarum societates, ita ut ex ipsis Aristot. verbis planum sit, de familiaribus in 1. lib. Polit. non alio respectu agi, nisi quatenus sunt partes

civitatis, seu subjecti, quod etiam ex 1. Polit. c. 3. patet, ubi de re domestica, patre & liberis, conjugibus, servis & Dominis non aliter tractare proponit, nisi quatenus domus sunt partes civitatis, & hæc societates domus. Expressius verò Bod. lib. cap. ult. de virtutibus mariti & uxoris conservandam, quatenus subordinantur Reipublicæ. Nam, addit, *omni domus sit cõstitutæ pars, illa autem pars domus, partium autem virtum ad totum respicere debeat: necessarium est, respiciendum ad Rempublicam filios & uxores in servare, &c.* Quod ipsum licet Aristot. nullus dixisset, tamen ratio ab Aristot. non obscure insinuata, evidenter persuaderet. Monceat. ad tex. 29. 30. Et 162. lib. 1. Polit. subjectum enim respectivè tantum consideratur in disciplinis practicis, quia nulla res ad diversas scientias spectare vel redigi potest absolute: Nec aliter homines Politicus acceptat, quam quatenus in civili societate cõcunt ad sufficientiam, non nisi in Republ. obtinendam, ut ait Aristot. 1. Polit. cap. 2. in præ. nec familiaris aliter ab eodem tractantur, quam quatenus sunt partes civitatis, pro subjecto acceptæ. Ergo nec aliter tractari possunt, nisi prout per civitatè ordinantur ad formam Reipublicæ. Ex quo patet errare Giphani. in 1. lib. 1. Polit. dum ait: *Librum 1. Polit. potius esse Oeconomicum, quam Politicum, ut in quo ars Oeconomica breviser quidem, sed exquisitè tamen explicetur.* nec non Kekermannum, qui in præcogn. Polit. Et in præ. synopsis prudent. Oecon. familiarum primas societates prorsus ad Oeconomicam relegat. Absque enim huic errori summum Philosophorum illigemus, ut hæc disciplinarum discernere non potuerit, & in politicis, quæ minimè oportebat, prolixè, in Oeconomicis, ubi maxime id exigebat series disciplinarum, pleraque de familiaribus subsistim, nonnulla omnino non attingit, contentus præceptis quibusdam de continenda in ordine familia, dividenda servis opera, & regenda uxore.

Quanto rectius Xenophon in Oeconomico, in præ. ex distinctis finibus Politicæ & Oeconomicæ discrimen deducit. Cum enim hujus finis sit *ἀγαθόν*, seu cura eorum, quæ faciunt ad conservationem familiaris

6.
Kekermannus
ibid.

8.
Familia &
homines re-
spectivè tra-
ctantur in
Politico.

9.
Error Gi-
phan. & Ke-
kerm.

7.
Methodus
distinxisse.

10.
Familia ali-
ter in Politi-
co aliter in
Oeconomico
consideratur.

1. *Eth. c. 1.* illius actio secundum virtutem, 7. *Polit. c. 1.* & 2. quæcunque ordinantur ad actionem virtutis in Republ. subordinantur Politicæ, 1. *Eth. c. 1.* & 2. cujus finis propterea Architectonicus dicitur & cæteris præest: Ad Oeconomicam ea tantum revocantur, quæ ad sustinendam familiam spectant, ut Methodi acquirendi, ratio partiendi pensæ inter ministris, præcepta regendæ uxoris, & privatim educandæ sobolis. Quod verò in his publicum est, utrum, qua ætate duccenda sit uxor, quo genere & modo imperii egèrenda, Item jus Dominorum in servos, patris in filios, educatio publica, aut ad salutem publicam, & quæ sunt his similia, ad publicam disciplinam pertinent & hic explicantur. Disputare quidem secum quicquam potest, utrum ducenda sit uxor, ex principiis Oeconomicis, & quando rebus rationibusque suis uxorem usui non futuram, privatis argumentis invenit, concludere, satius esse abstinere: cui superveniens Politicus corrigi rationes Oeconomicas & privata cogit cedere publicis. Ita eadem quæstio in diversis disciplinis disputatur, sed diverso respectu & fine, ideoque confusionis accedendus non est Aristot. si modos & genera acquirendi proponat in 1. *Polit.* quosum mentionem itidem facit in *Oeconomicis*. Nam & Medicus disputat de qualitatibus herbarum & partium animalium, quatenus diriguntur ad sanitatem: de quibus itidem sollicitus est Physicus, quatenus sunt certorum corporum Naturalium affectiones.

Prorsus igitur incite loquitur Kellermannus in præfatione, sive *Polit.* dum ait: *Domum inter societas Politicas non numeramus, quod multi Politici faciunt, ne Oeconomicam disciplinam confundamus cum doctrina Politica.* Erroris eius hinc licet deprehendere, quod triplicem faciat prudentiam, seu actionem secundum virtutem per tres gradus digerat, in *privatam, publicam & Oeconomicam*, quæ videtur etiam sententia Alcinoi cap. 4. de doctri. Plat. dicentis: *Philosophia, qua in agendo versatur, prima pars mores hominum curat, altera domum gubernat, postrema tenet Rempublicam.* Multis enim modis hæc virtutis in tres vitæ clas-

ses distinctio aberrat. Nam tantum apertis ut hominum alicquem ad privatam vitam institui velit Aristoteles, ut 1. *Polit. c. 2.* cum, qui extra societatem vivere velit, aut Deum esse dicat aut extremè æquam. Deus enim nulla indiget disciplina: homo verò perditus in consortio nullo tolerandus est & sua sponte legum & magistratum imperio sese subtrahit.

Poriò nec Aristot. ullibi distinguit virtutem publicam à privata & Oeconomica, nec ut distinguantur inter se, veritas rerum patitur. Nam 10. *Eth. cap. 10.* in universum concludit: sese egisse de virtute, quemadmodum etiam nullibi novæ alicujus præter hanc mentionem fecit. Imò ut intelligas hæc eandem virtutem pertinere ad Rem publicam idem dicit, esse hominè bonum & civitatem, 1. *Eth. c. 2.* Per eandem res ait & *Virum probum & civitatem bonam constituit.* 3. *Polit. cap. 12.* Item eandem esse singularum & civitatis felicitatem. 7. *Polit. c. 2.* & ex ipsis Politicis. 7. *Polit.* revocat auditorem ad felicitatem in Ethicis explicatam.

Ex quo solvitur nodus quem sibi nectit Piccolom. in introd. ad philof. Mor. cap. 7. in fin. ex 5. *Eth. Nicom. c. 2.* ubi Aristoteles dubitat: *Cujus facultatis sit, disciplinam eam tradere, per quam quis absolute sit vir bonus, an politica, an alterius?* Nam ex ratione dubitandi sumitur solutio. Si enim idem est civis bonus & vir bonus, non est opus alia disciplina. Sed in bene constituta Republica duo idem sunt. Ergo in bene constituta Republica, qualem proponit Politicus, pro privato homine, non opus est nova disciplina.

Denique frustra distinguit Kellermannus publicam virtutem, quam facit finem politices à privata, quoniam Arist. 1. *Eth. cap. 2.* explicans, quid sit publica felicitas, gentium vel civitatum felicitatem nominat. Gentis verò non aliter feliciter vivunt, quam si singuli domi suæ se ad virtutes componant, cū ordine ad salutem publicam: quod patet ex legibus, in quarum observantia volvi ordinem Republicæ. extra controversiam est. *Leges autem nihil sunt, nisi virtutes, ut ait Aristot. 5. Eth. cap. 1. & 2. sed armata pariter.* Atqui leges privatas virtutes præcipiunt, quomodo cum vitæ quis domi vivere, cū

12. Virtus publica concidit cum privata

13. Vir bonus & civis bonus

W. Triplicem prudentiam facit Aristot. Kellermannus

CONCEP-

conceive in foro contrahere, erga familiam sese gerere debeat, quæ certè sunt virtutes privatae, sed ex quibus felicitas publica exoritur. Proinde nec ullibi Keckermannus ausus est expromere, quid per vigorem publicam intelligeret, quæ in re eam à privata separaret. Constat igitur privato non deberi peculiaritatem & distinctam disciplinam: Oeconomica verò sine suo distinguenda est à Politica, cum in hac suprema lex sit, salus Reipubl. in illa, familiaris.

Obiter hinc licet considerate opinionem Montecatini, qui in *præf. libr. 1. Pol. in fin.* primum librum Polit. censet quidem necessarium, ut & primum physicorum, sed partem eam non esse negat, quia materia, quam continet, non est pars quidditativa, vel si est, non est pars simpliciter, sed necessaria & ex hypothesi. Cæterum eadem ratione & tertii libri principium à partium numero secludendum esset, quia & ibi agitur de civitate, quæ est materia & subiectum Reipubl. & Politicæ. Nec quod de primo phys. assertur, vel rectè assertur vel bene accommodatur, quia, quicquid Zabar: & nescio quis præterea in eam sentias, revera partem physices constituit, & materia, de qua agit, non explicat, ut subiectum physices, sed ut principium. Principia verò subiecti in ipsis sententiis partibus explicantur.

Simul & hinc iudicium ferri potest de opinione Piccol: c. 9. in *fin. Intrad.* Cuius enim esse *præf. Oecon.* qui Oeconomicam, partem vel appendixem Politicæ faciunt. Cum enim disciplina practica distinguantur potissimum ex fine, & alius sit finis Oeconomice, nimirum *salutis ut ait Aristot. 1. Eth. 1. C. 4. ver. tract. 3. Polit.* alius Politicæ, nimirum, bene vivere in societate, necesse est, utraque à se invicem distingui, quia aliis mediis opus est ad divitias, aliis ad bene ordinandam societatem. Interim ex iis, quæ docet Arist. 1. Eth. c. 1. C. 2. constat: Oeconomicam, Rhetoricam, Militarem, subordinari Politicæ, quia illarum: finis ad hujus dirigitur, & ab eo perficitur, quem admodum & ipsa sapientia, & reliquæ scientiæ obediunt Politicæ, imò omnes artes, sive liberales sive illiberales, quatenus leges & normæ in Reipubl. Majestate præ-

scribitur, utque ad salutem publicam vel excolantur, vel adhibeantur præcipitur.

Quæ cum mea sit de familiarum in Politicis ordine & doctrinâ sententia, miror, qua verisimilitudine Heenon. in 8. thes. 2. disp. 1. me potuerit cum Althusio & vulgaribus Politicis accusare, quasi Oeconomicam Politicæ partem perperam constitutam, eum contra eum errorem ex professo jam disputassem c. 1. *doctr. Polit. pag. 32.* nisi id ipsi imposuerit, quod ductu Aristotelis Politicam exordiam, cum cæteris Politicis à familiis. Nec enim omnia, quæ de familiis considerari debent, pertinet ad Oeconomicam, non certè id, quo subijciuntur Reip, cum sæpe diversa suadeat Oeconomica ratio, diversa erigit imperium Politicam, ut paulò ante contra Keckermannû demonstravimus, cujus vestigiâ Heenonius nimis superstitiosè relegere sibi imperavit.

Aggrediamur igitur, auspitiis Aristotelis, subiecti seu civitatis, per partes suas, seu familias, cognoscendæ explanationem, memores semper respectus, secundum quem subiectum convenit tractari. Immersitò enim taxat Ramus in *schol. Log. Aristotelem*, quod, cum potuisset, exactius categoricis in Logicis, persequi noluisse. Si enim id fecisset, peccasset in eam legem, quæ superflua à disciplinis amputat & excludit. Qui enim plura de subiecto tractare vellet, quam cognitum, opus foret disciplinam discituro, non tantum hujus cognitionem, quæ prima lex est Methodi, non redderet faciliorem, sed per otiosas & alienas subtilitates auditorem frustra detineret. Quantum igitur, *liber. 1. Ver. in Epit. pract. c. 4.* ad artem conducit, in tantum subiectum prælibandum est, & de familiaribus tangenda, quæ ad Reip: pertinent, cætera ad Oeconomicam secludenda. Si qua tamen, ut currentibus fluviiis accidere solet, propter materiam connexam, aliquantulum amplius nos circumduxerimus, curiositati nostræ veniam dari petimus. Non enim peccare putandus est, *ait Cic.* qui cum utilitate peccat.

14.
Censura
Montecatini.

15.
Oeconomiam
non esse
præf. Oecon.
appendicem
Politice.

16.
In Heenon.

17.
Conclusio
præmissa.

P

DE FAMILIIS IN GENERE.

CAPVT. I.

DE FAMILIIS IN GENERE.

S V M M A R I A.

1. Hominem naturam esse animal sociale.
2. Primam hominum societatem non ex necessitate coactam esse, sed à natura induci.
3. Vtrum tota Politia sit ex accidenti.
4. Qua Methodo & ordine societates à natura prodeant.
5. Quid significet familia.
6. Quid sit familia vel domus.
7. Quot sint partes familia.
8. Vtrum liberi contineantur in familia, ut partes.
9. Quot personae requirantur ad familiam.
10. De communione rerum, uxorum & liberorum in Republic. Platonis.
11. Quantum repugnet communio Platonica luri natura.
12. Quantum repugnet Platonica communio essentia & commodis civitatis.

SECT. I.

Quod homo naturam sit animal sociale.

1. Qui societatem fugit, aut infra naturam humanam est, aut supra.
2. Melancholici sectantur solitudinem, in quorum ordine quidam collocantur principes Monachorum.
3. Homines sanos natura ferri ad societatem.
4. Probat ex fine, ob quem sermonis facultas data est homini.
5. Item ex naturali cursu, & appetitu.

Hominem naturam esse animal Politicum & societatis appetens, non tantum Epicurus apud Arrian: *Epist.* lib. 1. c. 23. accipit pro indubitato principio, sed & rationibus confirmat Arist. *1. Polit.* c. 2. 3. *Pol.* c. 4. & subo quisque instinctu docetur. Nisi enim quis summa perfectione ad Deum ter opt. Max. accedat, aut propter innatam pervertitatem nec parcam ferre possit, nec superio-

Societatis a-
sor, aut Deum
aut nequam.

rem, quem Timonem nescio quem Athenis extitisse Cicero autor est in *Lal. ad fin.* & Homerus, seu Nestor vocat *ἀσπόμενος*, & *ἀσπόμενος*, *Hom.* 1. *Iliad.* quae verba à Cicerone expressa 12. *Philipp.* putat Lips. 6. *Pol. cap. 1.* Giphani *ad cap. 2. lib. 1. Pol.* quando ait: *Nec privatae focos, nec publicae leges, nec libertatis iura cura habere potest, quem discordia, quem cadescentium, quem bellum civile delectat, eumque ex numero hominum ejiciendum, ex finibus humana natura exterminandum puto, nisi inquam, aut Deus quis sit, aut cum Nebucadnezare, Dan. c. 3. in bestiam degenerarit, à societate abhorreere non potest. He has can live alone, is ether a wild beast in a mans likeness, or else a God rather, than a man, ut eleganter & verè ad mentem Aristot. dicit Smith, in the *Commonwealth of Engl. the first booke ch. 11.* Plato solitudinem vocat comitem superbi & praefracti animi, quoniam eam quaerunt, qui praesentis seculi de sublimi contemnere solent, & quod regibus proprium esse censet Cic. *1. de off.* nulla recere videri, nec parere cuiquam volunt.*

Medici inter signa morbi Melancholici referunt, si quis quaerat solitudinem, aut si quod tristitia agat moror torq. de se verum fronte, vel à latu sociorum caribus arceat, & Gallicus quidam non inconcinne scriptor eius ordinis fuisse censet Franciscum, Dominicum, aliosque Eremitas aut Anachoretas, qui contra naturam praescriptum, politicis societatibus se subtraxerunt, in Eremos, instae Endymionum, sese abiderunt, & quo Melancholica ingenia maxime afficiebantur, novum vitæ genus, affectatæ religionis pallio vestitum, condiderunt. Connanus ait, eos ab insilio liberam sibi seorsum induxisse, non solitudinem perasos in medias urbes, & lucem fori ipsius regumque, palatia prorepissis, ad omnes omnium fortunæ aditu sibi patefacto: *Hac una re Epicuri Deorum pessimi, quod nihil sui aut alieni curent & ocio fruuntur sempiterno. lib. 8. comm. c. 1. n. 4.* Quemadmodum in media omnium rerum affluentia paupertatis votum servant: ita in medio foro, per turbas hominum nunc solitudinem quaerunt. Cateri illius sententiam Dan. 2. *Resp. Christoph. c. 3.* tenendam relinquunt.

Melancholici
sectantur
solitudinem.

3. Nihil inueni-
dum sine con-
seruatione.

Qui verò ad hoc animorum morbo libe-
ri degunt, unanimi impetu ad conventus
hominum aguntur, id quod, dicente Cicero
in *Lal. sum manus iudicaretur, si quid ta-
le posset contingere, ut aliqui nos Deus ex
hac hominum frequentia tolleret, in solitu-
dine uspiam collocaret, atq; ibi suppedians
omnium rerum, quas natura desiderat, a-
bundantiam & copiam, homini omnino
adficiendi potestatem eriperet, qui tam
esses ferrem, qui eam vitam ferre posses? cui-
que non auferret fructum voluptatum o-
mnium solitudo? Verum igitur illud est,
quod a Tarentino Archyta, ut opinor, dico
solitum, nostros senes commemorare quidvis,
ab alijs sensibus auditum: Si quis caelum a-
scendisset, naturamq; mundi & pulchritudi-
nem siderium perspexisset, in suam eam illam
admirationem ei fore, qua iucundissima fu-
isset, si aliquem cui narraret, habuisset. Sic
natura solitariam nihil amat, semperq; ad
aliquid, tanquam ad miculum annitur,
quod in amicissimo quoq; dulcissimum est.
Atque hoc est alterum Aristotelis 1.
Pol. cap. 2. argumentum paulò phidiaso-
tipis explicatum. Natura quippe nihil fa-
cit frustra, cuius rationem elegantem red-
dit Scalig. exerc. 6, quod sit sapientissima,
& sapiens non agat, nisi propter finem. Na-
tura autem hominibus indidit sermonem,
qui non tantum, ut vox in brutis, iudicium
est iucundorum & tristium, quemadmo-
dum Lucret. l. 3. pecudes mutas ait folere.*

3. *Dissonantes Voces Variatq; cedere,
Cum metum aut dolor est, aut cum iam
gaudia gliscunt,*

Verum etiam iustorum & iniustorum, quo-
rum communicatio nullibi fieri potest, nisi
in societate Politica, ideoq; nisi ad hanc na-
tura voluisset hominem ordinatum, frustra
& imprudenter ipsi tribuisset usura sermo-
nis, ex quo irrefragabiliter sequitur, Poli-
tiam nequaquam ex accidenti, aut necessi-
tate ortam esse, sed ab ipsa natura institu-
tam. Hoc est, quod dicit Cic. 1. *off. Natu-
ram & rationem hominem conciliare homines
ad orationem & vitam societatem, & impelle-
re eos, ad casus celebrandos, urbesq; conuen-
das, in quibus commodè sermonem & alias
vires ad communicandum inter se possunt, ad-*

que Aristot. d. c. 2. demonstrat hoc argu-
mento & illo altero, quod ab appetitu de-
ductum est.

5. Appetitus
societatis.

Nullus enim appetitus naturalis, modo
inditus est, prout in *diff. Metaph. de pot.*
ostendimus ex eo, quod omni potentia in
rerum natura respondeat suis actus, *Soc. 5.
Metaph. q. 15. 16.* ex quò rectè etiam evincit
Piccol. 2. grad. Mor. c. 28 hominis sapien-
tis, qui naturam conformem animum gerit,
3. Erb. cap. 4. voluntatem non ferri ad ea,
quæ simpliciter sint impossibilia, quia, cum
ea fieri aut obtineri non possint, appetitus
naturalis falleretur, aut frustra esset. Na-
turaliter autem inditus est nobis animus
appetens conjunctionis hominum & socie-
tatis, ut ait Cic. 4. *de fin.* Igitur, dicente
eodem in *Lal.* A natura potius, quam ab
imbecillitate orta amicitia est, & societas,
applicatione magis animi, cum quodam sen-
su amandi, quam cogitatione, quantum il-
la res utilitatis, esset habitura. Et paulò
post: *Ut enim beneficii, liberalesq; sumus,
non ut exigamus gratiam; sic amicitiam
non spe mercedis adducti, sed quod eius fru-
ctus omnium in amore est; expendam pos-
sumus, quod ad societatem non incommode
trahimus, quæ nihil est aliud, quam civilis
multorum amicitia.*

Homines ab initio non coisse viven- SECT. 1.
di, sed bene vivendi gratia.

1. Quam accersant originem civitatis ex necessitate.
2. Quibus rationibus opinionem suam probabunt.
3. Qua sit in hac questione sententia Arist. & aliorum.
4. Olim vivebant homines sine civitatibus & Rebus publ.
5. Thomas non affectus mentem Arist. scilicet.
6. Distinguitur inter primum & secundarium finem Civitatis.
7. Homines saepe invertere finem naturæ.
8. Primum civitatis ferè coisse ex mente.
9. Notatur error Rodini & Vasquez.
10. Causa per se distinguitur à causa per accidens.

4. *Philosophia*

1. Homines non ex necessitate, sed ductu natura coisf. fa.

Sententia Platonis, & aliorum

Est tamen, ut interdum homines societatem incant, non ductu naturæ, sed necessitate aut indigentia coacti, quas duas causas, seu civitatis origines conjungit Danz. 1. *Polit. Christi. c. 3.* & Plato 3. *d. h. § 2. de Rep. Principium Rerum publ. rejicit ad necessitatem, cui ferè consentiunt Machiavell. lib. 1. disc. lvs. c. 1. Ioh. Mar. lib. 1. de reg. & regn. insb. c. 1. Girolam. Maggi lib. 1. de fortific. c. 1. Brusca lib. 1. de Architect. m. l. c. 1. § 2. Montecat. 1. *Polit. c. 4. ex 16. Verb. constituta quidam, prima fundamenta societatum ex eo accercentes, quod solitaria vita omnium miserissima sit, ut Ecclesiastes docet c. 4. & ut ait Cic. 2. off. omnium ratio & institutio vita adjuncta hominum desideret. Propterea etiam Cic. 3. de Rep. esse August. 2. de civ. Dei. c. 11. definebat Remp. non tantum ex jura consensu, sed & necessitate communionis, quemadmodum & Arist. 1. *Polit. c. 2.* æstimat civitatem ex omnium rerum ad vitam necessariam abundantiam, *ἡ ἀνάγκη τῆς ζωῆς ἐστὶν ἡ αἰτία τῆς πόλεως.* Et in 3. *Eth. cap. 9.* expressè dicit: *ἡ πολιτικὴ κοινωνία ἔστι συμφύσιον καὶ ἀνάγκη καὶ ὁμοθυμῶν συνίπαισι καὶ δικαίῳ αἰσθησὶ καὶ ἡγεμονίᾳ συμφύσει.***

3. Sententia Aristotelis.

Verum Aristot. nullibi docet, utilitatis alicujus inbitus homines primum animum appulisse ad congregationem civilem, quin potius sententiam Platonis implicite. 1. *Polit. c. 2.* & apertis verbis, 4. *Polit. c. 4.* condemnat, & 3. *Pol. c. 3. ait. Cum homo sit animal civile natura, etiam si nihil aliorum auxilio egeret, nihilominus convivium expeteret. Conan. 1. Jur. civ. c. 7. n. 2. Smith. de Republ. Angl. libr. 1. c. 12. 13. 14. Possumus enim utcumque extra societatem vivere, quemadmodum ipse Plato in *Protag. & Polit. Saturno regnante nullas extitisse Resp. nullas urbes, nullos conventus, opinatur, sed, ut Arist. loquitur. 1. *Polit. cap. 3. σκοπεῖν εἰς τὴν φύσιν καὶ τὴν ἀνάγκην.***

*Angelo sem nullo subigebant arva coloni
Nec signare quodam, aut partiri limite
campum
Eas erat: in medium quarebant.
Virgil. 1. Georg.*

*Nec commune bonum poterant spectare,
nec ullis
Moribus inter se scabant, nec legibus usi.
Quodcumq; obtulerat prada fortuna, ferrebat
Sponte sua, sibi quisq; Galere & Crivere
doctus, ut ait Lucret.*

Propterea verò, quidem dixit Thomas 4. *Polit. c. 4. Non est civitas gratia ipsius Crivere absolutè, sed gratia ipsius bene Crivere, verù menam Aristotelis eo in loco non est affecutus. Nec enim negat Arist. contra Socratem disputans, propter necessitatem, aut propter vitam ipsam civitatis aliquam partem constitui, cum utramq; causam priorè adjunxisset, 3. *Polit. c. 4.* & operosè demonstrasset, tam propter utilitatem siye communem siye singulorum, quàm propter vitam ipsam expeti societatem, & 1. *Polit. c. 2.* dixisset, *ἡ ἀνάγκη τῆς ζωῆς ἐστὶν ἡ αἰτία τῆς πόλεως*, sed cum Socrates civitatem componeret ex quatuor maximè necessariis, textoribus, agricolis, sutoribus & fabris lignariis, opinionem eius redarguit Aristot. quia non tam necessitatis, quam honestatis gratia constituitur civitas, & non tam, quæ civitati necessariz sunt, quam quæ honestæ, partes agnoscendas & proponendas fuisse.*

Primariò igitur & ex intentione seu dispositione naturæ origo Reip. non aliunde accersenda est, quàm ab honestate & instinctu naturæ, quoniam etiam absq; aliis causis esset, adhuc coirent homines in societatem, ut ait Aristot. 3. *Polit. c. 4.* Secundariò verò & ex intentione hominum concuntium sæpe fit, ut alium quis finem proponat, quemadmodum finis conjugii est procreatio sobolis, quam tamen, qui ad illud animum appellunt non omnes sibi propositum habent, c. *quisquid. 32. q. 2. c. 1. de spons. Major. in 4. sent. dist. 26. q. 2. Cajeta: in 2. Bullæ tom. 9. 3. de matr. Ambros. Cathar. libr. 5. contra Cajet. c. de matrim. Finis belli, ut pacem habeantur, c. *nol. 23. q. 1.* pleriq; tamen eo abutuntur, ad explendam vindictam, satiandam ambitionem, aut cædibus crudelem animum pacendum. Reges ipsò olim antiquitas sibi præfecit voluntaria ex Heroibus, virtutis opinione celebribus, *Augst. 3. *Polit. cap. 12.* seu, ut ait Cic. 2. off.**

Thoma.

6. Primarius finis distinguitur à secundario.

In conjugio

Bulle.

quorum de iustitia magna esset opinio multitudine, adeo ut ipsi etiam Dei, nullius rei indigi, nulla necessitate compulsi sub Regibus degere praelegerint, ut ait Arist. 1. Pol. c. 2. Et tamen sicut tutela inventa fuit propter necessitatem, ad tuendum eum, qui se propter aetatem tueri non poterat, lib. 1. ff. de tutel. in pr. Inst. Eod. ita regnum quoque necessitatibus humanis sic exigentibus, introductum fuisse tradit Bald. in l. ex hoc iure ff. de iust. & jur. Connan. d. c. 7. lib. 1. n. 2. 3. & certè de imperio Romano testatur Pompon: in l. 2. de Orig. jur. rei Romana necessitatem excessisse ut uni traderetur. Pari modo civilis societas originem trahit ex natura ipsa, & ἐκ τῆς φύσεως τοῦ ἀνθρώπου, ut ait Arist. 4. Polit. c. 4. sed propter finem, quem sibi praefixerunt hæc vel illæ gentes, ex alio principio potuit hæc vel illa civitas, enata esse. Sic enim Cain, ex metu primùm excitavit urbem. Gen. 4. quem primis quibusque urbibus principium dedisse autor est Horat.

1. Sat. 3.

Cum proreperunt primùm animalia terris,
Mutum & surpe pecum, glandem atq;
cubilia propter
Vugibus & pugni, dein sustibum, atq;
ita porro
Pugnabant armis, qua post fabricaverat
usum.
Dumec verba, quibus se sensu voce se nota-
rent,
Nominaq; in venere: dehinc abstinere bello,
Oppida ceperunt munire.

Nimrodus ex dominandi cupidine, primam introduxit Monarchiam, & ut Iustinus ait 1. de Nino. Avatum gentium morem nova imperii cupiditate mutavit, nec tamen rectè infert hinc Bodin. 2. de Rep. cap. 1. omnem Monarchiam esse violentam, aut Vasq. in prefat. lib. 1. contr. Illustrum. n. 5. libertatem, à Deo opt. Max. omnibus hominibus tributam l. libertas: de stat hom. l. quæd attinet. de R. I. § libertas. Inst. de jur: pers: consistere in eo, ut superiori de necessitate non obediamus, quia naturalis ratio id exigat, & societas naturalis aliter consistere nequit, ut statim dicemus contra Mirandul. quod & legi divinæ consonat, qua jubetur omnis anima subiecta esse superiori pro-

pter Deum. c. 2. de mai. & obed. Extra. ad repr: in pr.

Ita in omnibus rebus separanda est causa principalis à secundariâ, accidentalis à causa per se, posterior à priori, quod in hoc negotio pulchrè explicat Cicer. 2. off. civ. fin. Esi duce natura congregantur, homines: ita nien spe custodiendarum rerum suarum praesidia Urbis querebant, & accommodatius ad rem: Sicut apes congregantur, non ut favos faciant, sed cum natura coeunt, tum favos faciunt: Ita postquam coierunt homines, duce natura, tum demum verterunt studia sua ad vitæ necessaria comparanda. Multis civitatibus, & bonis aliis rebus occasionem dedit paupertas, sicut Apud dicit in Apol. Paupertas prisca apud secula omnium civitatum conditrix, omnium artium reperitrix, omnium peccatorum inops, omnium gloria munifica &c. Absit tamen tantos effectus paupertati ascribamus primò & per se, cum hac via multa bona soleant nasci ex malis.

10.
Causa per accidens distinguatur à causa per se.

Vtrum tota politia sit ex
accidenti.

SECT. 3.

1. Proponitur sententia Mirandul.
2. Probat, quia leges ob malitiã feruntur.
3. Etiam Republica opus esse inter probos.
4. Et in Paradiso ante lapsum.
5. An etiam inter Angelos.
6. Multitudo nequit esse sine ordine.
7. A legibus ad Politiam totam non valere consequentiam.
8. Ex sententia Mirand. tota Ethica statuitur esse per accidens.
9. Notatur sententia quadam Vasquis.
10. Leges requiruntur inter probos.
11. Legibus non tantum puniendum, sed & pramium.
12. Consideratur sententia Taciti.

Pallitur enim hac specie Elenchi Anton. 1. Sententia Mirandul. in lib. de honor. qui cum putaret universam disciplinam Moralem absolvi libris Nicomachicis, quos tamen ipse Arist. partem saltem vocat civilis Scientiæ, lib. 1. Rhet. in pr. M. Moral. Politicam, atq; ad eò ipsas politias arbitratus est existere ex evetu propter malitiã hominũ, cui corrigendæ praesidet princeps Reip. & introductæ sunt leges. 2. Probat, Nam propter vim cepisse homines primùm

2. Probat, pone.

B

pone.

ponere

Ne quis fur esset, nem lasro, nem quis adulter,
testatur Horat. 1. Sat. 3.

Nam fuit ante Helenam, cumnus detorri-
ma bello

Causa, sed ignovis perierunt mortibus illi,
Quos Venerem incertam rapientes, more
ferarum,

Viribus castior cadebat, ut in grege taurum.
Iura inventa metu iniusti faveare neces-
se est,

Tempora si fastosa, & celū e volvere mundi.
Latæ quidem sunt leges, ut innocentia ha-
beat, quod contra vim superiorem, tanquam
sub clypeum se recipere possit, & ut ait
Sigism. Rex. Polon. Propter hoc conduntur
statuta, ut humana coercatur audacia, &
inter improbos innocentia securitate late-
atur, lib. 1. Stat. Pol. cap. 2. a. 3. c. 1. dist. 4.
Verum ea non est adæquata ut unica ratio
ferendarū legū, ut præsupponit Mirandula.

Finge enim omnes æquæ esse probos, qua-
les quidem homines futuros fuisse constat,
si Adam vetito abstinauisset pomō, adhuc ta-
men etiam in statu Innocentiæ politicæ ali-
qua specie membra pioram distingui oportu-
isset, ut Thomas docet. 1. 1. q. 9. art. 3. 4.
Scot. 4. sent. d. 15. q. 2. & ex utroq. Dam. 1.
Reip. Christ. c. 4. Nam & inter Angelos ordi-
nem *hierarchicū* agnoscunt Dionys. de div.
nom. Damalc. lib. 2. Orth. fid. c. 3. Gregor.
Magn. hom. 3. in Evang. Iohan. Piccol. in
hept. Scal. ex Cardan. lib. 20. subtil. Com-
pend. Theolog. Ser. lib. 2. c. 12. de quo Augu-
stini: ad Oros. contr. Priscill. cap. 11. Esse se-
des, sive dominationes. sive principatus &
potestates in caelestibus apparatus firmis-
mè credo: & differre aliquid, indubitata
fide teneo. Sed quomō contemnas, quem
magnum putas esse Doctorem, quanam ista
sint, & quid inter se differant, nescio: de
quæ decedimus iudicio sanorum Theolo-
gorum, quorum nullus est, qui ordinem
Angelicæ sanctitatis repugnare censeat, licet
de distinctione his inter se non conveniat.
Aristoteles 12. Metaph. ordinem ponit inter
intelligentias, ut inter orbes, quibus inter
septem Planetas dominari Solem Coperni-
cus rectè præsupponit, cum cæteri eius mo-
tum comi observantia, sequantur, in 3. Pol,

3-
In Paradiso
quosq. ordo &
Res ubi. suis
sit.

4-

5-

Ordo Ange-
larum

c. 2. ex mente antiquitatis Deos ipsos regnō
non caruisse scribit, & nota sunt vulgaria
apud Poetas:

Rex idem hominumq. Deūq. &
Qui res hominūq. Deūq. Aeternū regis
imperium.

Quamquam paulō post Arist: ex societate
eximat Deum, quando ex propria sententia,
ut & 8. Phys: & 12. Metaph: non nisi
unum Deum agnoscit, eumque propter in-
finitam perfectionem, ab omni societatis
constrictione alienum. Cæteri, ut cunq. suo
Marte virtutem sectentur, indigent tamen
Republ: sive ordine, quia, sicut exercitus, li-
cet conflatus ex paratis ad omnia militibus,
sine Imperatore tamen se movere nequit: ita
nec multitudo hominum commodè vivere,
nisi in certum deseribatur ordinem. Vbi n-
exulat ordo, succedit confusio, ut ait Scotus
1. dist. 12. & multitudo sine ordine parit con-
fusionem. Esto, legibus opus non sit ubi a-
via virtutis nemo exorbitat, quemadmo-
dum aureū seculū describit Ovid. 1. Metam:

Aurea prima facta est aetas, qua vindice
nullo,

Sponse sua sine lege fidē reſumq. colcabat,
Pœna metūq. aberant: nec vincula mor-
nantia fixa

Aere ligabantur: nec supplex turba te-
mebat.

Iudiciora sui, sed evant sine iudice iusti-
& his verbis accuratius docet Tacit. 3. An-
nal: *Vetus, sicut mortalium nulla adhuc li-*
berdine, sine probro ac scelere, eorū, sine pœna
& coercitionibus agebant. Nec præmissa opus
erat, cum honesta suapte ingenio ptererantur,
& ubi nihil contra morem cuperent, nihil
per metum detabantur. At postquam ex a-
qualitate & pro modestia & pudore ambi-
tio & via incidabat, progessere dominatio-
nes, multosq. apud populos mansere. Sic e-
nim argumentatur Arist. 8. Eth. c. 1. Si omnes
essemus amici, non opus foret iustitia. Ita si
omnes probi, non opus foret legibus aut
prætorē. De legibus verō ad præcepta Poli-
tica & virtutes argumentari non licet, quia
leges cogunt improbos: virtutes erudiunt
etiam probos. Cum enim virtus nobis non
connaſcatur, sed doctrinā addiscatur & usu
acquiratur, 2. Eth. c. 1. oportet nos ex Philo-

6.
Aureum se-
culum sine
legibus.

7-

ſophia

sophia morali, naturali nostræ ignorantie remedium afferre, atq; hoc modo non magis foret per accidens disciplina Ethica, quam tamen per se opus esse putat Mirand: quam Politica, quia si omnes essemus probi, ne quidem virtutum doctrina opus esset. Sed ut in hac mundi imperfectione virtutum semina cogimur petere ex disciplina, sic & ordinis & magistratuum, subditorumq; rationes & virtutes ex Politica. Quid enim futurum censeamus de multitudine à Valsq; d. n. 125. Præf. descripta, in qua nemo dominari, sed ex communi arbitrio lites definiri debeant. Ut enim inter bonos communitio Rerum publicarum quodammodo cohereret, atque inter eos à quibus lites feruntur, hoc est, inter improbos, prorsus execrabilis est, à impio, quam naturali libertati similior.

Præterea leges feruntur non tantum de vitiiis fugiendis & virtutibus amplectendis, sed etiam de rebus, quas medias vocat Gell: & nec in laude ponit, nec vituperio, ut pote de litibus finiendis, processibus & actionibus, usucapionibus, modis acquirendis, muneribus & immunitatibus, & quæ sunt id genus infinita, quæ ad vitandam incertitudinē & præcidendas lites, certis legibus circumscribenda & definienda sunt. Hæc verò etiam viris probis ex legum præscriptis discuntur, cum non ex jure naturæ proficiantur, seu generali virtutum definitione, sed ex jure civili, & ad Reip: cuiusq; statum accommodato. Deniq; non omnes leges feruntur ad puniendos improbos, sed etiam ad præmiandos bonos, quia duos Rerum publ. Deos constituit Democritus: *præmia* & *pœnæ*. Falsum igitur, leges ferri tantum propter malos, cū iidem præmia, & honores præstentur bonis. Nec obstat quod ex Tacit: supra diximus *præmiū opus nan esse, ubi honesta suo pte ingenio petantur*, quia ipsa virtus civile scit. Nil præmiis natriatur, & nemo nostrum est, ait Cic: *pro: C. Rabir: qui in Reipubl: malis cum laude ac virtute versetur, quin spe posteritatis fructusq; ducatur*. Atq; ideo Politica non minus per se etiam probis viris competit, quam disciplina virtutum. Quo enim quisq; perfectior est, eo libentius magistratui se subijcit, & Reip: b præscriptis se conformem gerit. *Parer: in Gen: l. 4. deff. de imp: hom:*

Qua ratione & ordine societates ex natura prodeant.

S E C T. 4:

1. *Declaratur origo civitatis ex mente Arist: & verbis Ciceronū.*
2. *Defenditur à censura Danai:*
3. *Quatenus matrimonium descendat ex jure natura.*
4. *In animalia bruta non cadit jus.*
5. *Animalia naturalia impetu nullam honestatis rationem habere.*
6. *Matrimonium propriè acceptum pendere ex jure gentium:*
7. *Natura semper tendit ad sui conservationem, in individuo & specie.*
8. *Appetitus generandi, ex natura & sexus discrimine deducitur.*
9. *Vtrum in generatione natura intendat etiam feminam.*
10. *Deducitur necessitas conjugij ex indole utriusq; sexus.*
11. *Naturalem non minus esse educationem sobolū.*
12. *Deducitur ex fine familia, quod sine seruo nequeat subsistere.*
13. *Familia exurgere ex tribus societatisbus.*

U M igitur ostensum sit, societatem civilem ex natura prodire, consequens est Methodum aperire, quæ una educatur ex alia, id quod fecit Arist: 1. Pol. c. 2. & Cic: 1. off. his verbis: *Cum sit hoc natura commune omnium animalium, ut habeant libidinem procreandi, prima societas in ipso est conjugio, proxima in liberis, deinde una domus, communia omnia. Id autem est principium Urbū & quasi seminarium Reipubl: Sequuntur factum conjunctiones, post consobrinorum, sobrinorumq; quæ cum una domo capti jam non possunt, in alia domo, itaque in colonias exeunt. Sequuntur connubia & affinitates, ex quibus etiam plures propinqui. Quæ propagatio & soboles, origo est Rerum publicarum. Tum repræhendit Dan: lib. 1. Pol. Christ. c. 3. quod honestas hominum societatis principium accersat à libidine, seclusa ordinatione divina, & aberrare in eo philosophorum omnium de virtutibus disputationes, quod eas ad Deum non referant, tradit Melanch: in Eth. Cæterum, ut in tota Politia, ita in his eius primordiis ubique præsupponit Politicus provi:*

9. *Viquis nator.*

10. *Leges necessaria de virtutibus mediis.*

11. *Et ad præmia bonorum.*

12. *Tacit declar.*

1. *Origo civitatum.*

2. *Defenditur.*

providentiam & ordinem divinum, dum ipse interim in causas proximas intentus est, ex quibus, cum de animalibus in genere loquatur, libidinem nominavit Cicero, cum appetitius venereus, ratione nulla correctus, aliud nomen non meretur.

Quod enim Vlpianus *in l. 1. § jura naturalia. de just. & jur.* & eius imitatione iustitiam: *§ jura naturalia. Inst. de jur. nat. gen. c. 1. c. 16.* maris & feminae conjunctionem, quam Romani *matrimonium* vocant, ex naturali jure descendere dicant, eiusque peritiam omnia animalia cenferi, non aliter à politioribus Ictis explicari & defendi potest, quam si instinctus quidem & motus primos in animalibus omnibus agnoscant, jus verò inde elici aut emergere non posse asserant, nisi quando à ratione ad iustitiæ regulas deflectantur. *Duar. ad t. de just. & jur. c. 5. Connan. lib. 1. Iur. c. 6. c. 4. num. 7. Bologner. de jur. & acqui. c. 5. § 6. Mynsing. ad d. § jura nat. Inst. Cypra: de matrim. c. 4. § 2. n. 1. Montecatini: in 1. pol. cap. 2. tex. 5. Verb. non ex elect.* Iustitiam enim æquitatem, & bonitatem bestiarum Cicero. *1. off. omnino detrahit, quia sunt rationis & orationis expertes. Nec, quod Leo Androdo servo Daco pro nutritione atridæ in theatro reddiderit, ut ex Appione refert Gell. lib. 5. c. 14.* aut quod columbæ, par pari, gaudeant, communemque domum servant, nec eam nisi cæcibus & vidua relinquat, ut *expl. mo adducit Connan: lib. 1. Iur. c. 6. c. 4. n. 5.* aut quod coturnices marito mortuo luceant, & totam vitam, quæ novem ætatibus durare dicitur, viduam transigant, ad jus inter animalia constituendum sufficit, quemadmodum Accursi: *in l. sed & si lege. 25. §. consulis. Verb. Obliga verunt ff. de per. her. naturaliter, omnem creaturam ad æquiduum obligari censet, tum quia, quæ de Turtarum & columbarum conjugali fide vulgò creduntur, plerumque falsa deprehenduntur, tum, quia etiam si veræ essent, laudem tamen in his non mererentur, cum ex destinatione naturæ & non ex animo præmeditato, seu electione proficiscerentur, ut docet Cic. 2. offic. tum denique, quia Vlpianus idem jura naturalia definit, quod natura omnium animalia docuit, non quod in hoc vel*

illo genere observatur. Animalia autem bruta, suæ libidini relicta, nullius honesti, sed utilis tantum rationem habent.

Cicero animalia nullo

Catera delicta, nec habetur turpe in Genca Ferre patrem tergo. Ovid. 6. Metam.

Nec enim contra Vim injustam tantum calces agit equus, sed & contra justam panam, adeoque quicquid agunt ex suo instinctu bruta, ab honestate tam longè abest, quam à ratione, quia, *dicente Cic. 1. off. Cic. princ. sub imperio bestiarum separas à civitatibus hominum: honestum exurgit ex pulcritudine, constantia, ordinemq; in consilio factumq; quæ in bruta animalia non cadunt.* Et proinde, Matrimonium propriè acceptum, pro eo, quod vocabuluni præ se fert, seu pro legitima justave maris & feminae conjunctione, ex jure gentium derivandum est cum Paulo *Castrensi*, quoniam consensus, in quo consistit essentia matrimonia, *l. nuptias de R. l. ex Iure gentium traducitur, c. sua fraternitatis de sponsal. in 6.* Solus autem instinctus, qui libidinis nomine in brutis à Cicerone, indignatus fuit, communis est homini & brutis, ut docet Arist. *1. Polit. c. 2.* quando conjugia iniuri dicit, *non ex electione, quod peculiare esset hominis, sed ex appetitu animalibus juxta & plantis insito, quo cupiant naturaliter, tale quid post se relinqueret, quale ipsa fuerint. 2. de anim. tex. 34.* quemadmodum & Boet. repetit. *3. conf. prof. 11 illud, quod sola mortalium rerum duras duraturitas, gignensque opus natura semper appetit. Ad eò hac sui caritas, non ex animalis motione, sed ex naturalis intentione procedit, & is præbet primæ societati originem hoc modo, quæ iterum nobis prævivit Cic. 1. de off. paulo post. princ. Omni, inquit, animalium generis est à natura tributum, ut se, vitam, corpusq; tueatur, declinetq; ea, quæ nocitura videantur, omniaq; quæ ad vitandū sint necessaria, inquirat & parat, ut pastum, ut lassibula, ut alia eiusdem generis. Paulò secus Augustin. l. 21. contr. Faust. c. 5. Dare mihi unum quamlibet abjectissimū animal, cuius anima odert carnem suam, ac non potius nurrat & fodiat eā, & quodammodo admittret pro sui generis exiguitate quoddam unum verum suum, ad involuntariè tuendū sibi conciliatū.*

3-
Matrimonium
quousq; ex
iure natura
derivari
debet.

4-
Bruta non
adde. ius.

5.
Animalia
de se honesta
tum non fer
stantur.

6.
Matrimoni
um ex iure
gentium.

7.
Natura ap
petens conser
vaturum suū

Item Epictet. in Enchir. *Omni animantium generi naturam insitum est. us ea, que nocitura videantur, eorumque causas fugians & avertensur. contra. Vilia & causas eorum persequantur & admirentur.* Hinc enim percipimus, *ut Arist. 3. Polit. c. 4. multi mortales quanta mala perpetiantur vitia cupiditate, tanquam in ea insit quaedam felicitas, & sua vitia naturalis. Pellem propelle, ait autor Job: & omnia, que habes homo, dabit pro anima sua. Job. c. 2.* Philoctetes, licet cruciaretur non ferendis laboribus, tamen vitium propagabat aucupio fagitarum. *Sophocles in Phil.* cuius ratio non aliunde deducitur, nisi quod unumquodque, quantum in se est, annitatur, ad similitudinem primæ causæ, cuius æternitatem eum assequi pleraque non possunt, propter imperfectiorem; quod iis denegatum est in individuo, refarciunt in specie, ideoque naturali quodam impetu feruntur in propagationem speciei, quoniam in liberis parentes quasi renati videntur. In de nascitur communis omnium animantium conjunctionis appetitus procreandis causis, ut ait Cic. 1. offic. & cura quadam eorum, que procreata sunt. Paulò disertius Arist. 1. Pol. cap. 2. ἀνάγκη δὲ πρῶτον ἐπιδημιῶν τὴν αἰὶν ἀνάγκην μὴ δυνάμενος ἐπιγ. Οἷον δὲ ἄλλο μὲν καὶ ἀφῆρη τῆς γονίως ἐπιγ, καὶ τὸ το σπὴ ἐν αἰσθησίῳ, καὶ ἀσπῆρη καὶ ἐν τοῖς ἀνοῖς ζῴοις καὶ φύβῳ φύσιν ἰφθίμω, αἰὶν αὐτοῖ, τῶν τοῖς αἰσθησίῳ ἰφθίμω ἰφθίμω.

8. *Viride confer. cap. 2. ἀνάγκη δὲ πρῶτον ἐπιδημιῶν τὴν αἰὶν ἀνάγκην μὴ δυνάμενος ἐπιγ. Οἷον δὲ ἄλλο μὲν καὶ ἀφῆρη τῆς γονίως ἐπιγ, καὶ τὸ το σπὴ ἐν αἰσθησίῳ, καὶ ἀσπῆρη καὶ ἐν τοῖς ἀνοῖς ζῴοις καὶ φύβῳ φύσιν ἰφθίμω, αἰὶν αὐτοῖ, τῶν τοῖς αἰσθησίῳ ἰφθίμω ἰφθίμω.*

9. *Viridula ena mura in. vaudat ut.*

Nascitur ad parium mulier prolemque futuram. Claudian. Vocat quidem Arist. foemina matrem occasionatam & primam monstrum in natura, 2. de gen. an. c. 3. lib. 4. c. 2. nec prima

riò foemina intendi à facultate plastica potest, cum ipsa operetur tantum ad unum, sicut omnia agentia naturalia, & mas & foemina non differant aliter in prima conceptione, quam per maiorem minoremve calorem. *Aristot. 2. c. 1. de gen. anim. Avers. de gen. anim. c. ult. Gal. 14. de V.P. c. 6. 7. Pina. lib. 1. de nos. Vsrq. probl. 2.* Interim negari non potest, quin universalis intentio naturæ dirigatur etiam ad foeminam, cum species sine foemina propagari nequeat, atque ita etiã hæc parte viam monstravit natura, ad conjugium, & denique ex ipsa tam maris, quam foemine indole, ut idem docet Arist. 1. pol. c. 2. de ex eo Smith. 1. de Repub. Angl. c. 11. Copulantur enim naturã ait, id quod imperat, & id quod imperio parere naturam est, propter salutem. Nam quod τῆς ἀγορῆς ποτεστ ἀπογῆς, ἀποφύσει, καὶ διασωτοῖ φύσει. Quod verò corpore imperata facere potest, ἀρχῆς ποτεστ ἀπογῆς, ἀποφύσει. Esse autem mulieres non tam natas ad imperandum, quam obtemperandum, alibi docebitur & apparet ex habitu teneo molliq; ex impotentia animi, & quod vix centesima quæque sine marito rebus suis prospicere queat, quæde causa & providentia juris civilis earum actibus Autorem assistere voluit, absq; eo non valituris. Item Hieron. in cap. 2. Ezech. perrarò, scribit Sanctos genuisse foeminam, quod foemineus sexus sit fragilior, & Cynus ad l. quinquies C. ad l. Iul. Majest. Verb. Mirus ausuras, ad omnia mulieres putat esse abjectioris animi, præter res veneras.

10. *Vir natura Dominus: multor subactia.*

Prima igitur à naturæ monstratur societas maris & foemine conjunctionio, quam sequitur procreatio sobolis & cura illius, quod procreatum est. Ponit enim Iustin. Si jus naturale. Inst. de jur. nat. inter ea, quæ ab instinctu naturæ profluunt, educationem liberorum, ad quam naturalem stimulum quemque hortari idem docet. l. 1. S. taceat. C. de res ux. act. l. 1. S. jus nat. de just. & jur. l. si quis à liberis. ff. de lib. al. l. ult. C. de alend. lib. Prolitius idem explicat Cic. 1. offic. Ingenerat imprimis natura procreatum quendam amorem in eos, qui procreati sunt, impellit, ut hominum varum & celebrantur inter se, & a se habentur, ob eas causas student parare ea, que suppeditant & ad cultum &

11. *Proxima à conjugali societate nascitur educatio hereditaria.*

ad viduum, nec sibi soli, sed conjugi, liberis, caterisque, quos caros habeat, tuerisque debeat. Quod si liberis & conjugi prospicere teneatur paterfamilias, quia qui suos negligit, deterior est Ethnico & Publicano. 1. *Timoth. 5.* nō possit autem huic rei solus sufficere, hinc prodit tertius ordo familiarum. vid. qui manus patrifamilias commodare debent, quorum originem Arist. 1. *Polit. c. 5.* etiam ex eo deducit, quod imperans & parens se naturaliter appetant propter salutem, quia neutrum subsistere potest se solo sine altero, sicut claudus & cæcus sibi mutuas præstant operas, dum

Insidens cæco graditur pede claudus utroq;

Quo caret alteruter, sumit ab alter utro.

Cæcus namque pedes clauda gressumque ministrat,

At clauda cæco lumina pro pedibus.

Auson. Epigram. 123.

Vndetres erunt primæ societates, mariti & uxoris, parentum & liberorum, domini & servorum, quas ambitu suo complectitur familia, ut docet Aristot. 1. *Polit. c. 3.* Ideoque priusquam in has societates profundius intueamur, in genere consideranda est familia, & quæ ad confusam ejus notionem pertinent, simul subjicienda. Distingtæ eam nullam partem cognosci potest, quamdiu latent partes.

SECT. 5. Quid significet nomen familiarum.

1. De nomine *oikos* & *oïa*.
2. Familia nomen lata patet.
3. Nunc accipitur pro stirpe.
4. Nunc pro tota gente.
5. Familia unde derivetur.
6. Ex origine nominis comprehendis tantum familias seu servos.
7. Ex usu vero & patrem matremq; familias & liberos.
8. Imò aliquando solam possessionem.
9. Sensus 11. tab. *Vid legasit* &c.

Quod Græci *oïa* vel *oïa*, Latini sæpe familiam reddiderunt, & variè quidem apud utrosq; ambiguitate. Nam *oïa* & *oïa* hanc seriem universam agnatorum denotant, ut apud Demosth. & Thucyd. nunc, uni-

versam possessionem, ut apud Arist. 1. *Pol. & Xenoph. in Oecon.* qui nominatim domum se vocare dicit universam possessionem, & per possessionem intelligere, quicquid ad vitam utile est, quo ferè sensu Iohan. Tzezezes, quod Hef. 2. *op. & dser.* jubet prius querere *oïon*, propterea præcipi interpretatur, quod domus & ipsum patremfamilias & omnia, quæ illic reponenda erunt, debeat continere. Hinc etiam *oïov* usurpatur pro gubernatione domestica, & *oïov* dicitur, qui rebus familiarib; præsidet Lambinus *oïon* vertit tam domum, quam familiam. In sacris literis familiarum nominantur *πατριαι*, ut Luc. 2. *ἡ οἰκουμένη πατρίας Δαβίδ.* Item *Αβ. 3. πατριαι πατριαι τῆς γῆς.* Constitutiones Græcorum Imp. retinent nomen *οἰκονομίας*, *Auth. de rebus. fideic. & nom. fam.* Familiæ autem nomen, in quocumque abeat significationes, apud Latinos, videre est apud Vlp. 1. *promissa. 195. & ibi Alciat. Forner. Brech. Gædd. de V. S. Brisson. Calv. in Verbo Familia.*

Imprimis autem à nostra consideratione amovenda est significatio illa, quando pro gente seu tota serie agnatorum, aut pro certa aliqua stirpe accipitur, ut in illo Ciceronis pro Rab. Posth. in pr. *Cum sit hoc generis hominum prope natura datum, uti quæ in familia laam aliqua fortè floruerit, hanc ferè, qui sunt ejus stirpis (quod sermo hominum ad memoriam prodendam parum videtur celebratur) cupidissime persequantur.* Nec enim familia tantum hoc sensu accipitur pro stirpe ut putat Sigon. 1. *de antiq. jur. Rdm. c. 7. Stirpem*, quam Cicero 4. *de Orat.* opponit genti, vocans familiam, quam acceptionem probat etiam Vlpia. d. l. 195. *S. Item appell. & Sueton. in Galba* inquit: *Imagines & elogia totius generis exequi longum est, familia breviter attingat: Verum etiam pro universis agnatis seu tota gente, ut docet idem Vlpian. d. l. 5. 2. l. fin. S. nomen cognat. de grad. l. 1. S. fin. de jur. immun. l. qui in adoptione junct. gl. in verb. famul. de adops. l. fin. junct. gl. pen. de cap. d. min. quam parentalam vocat Cic. inquit: *Tulir hoc dedecum familia & cognationis graviter tota parvè tela, Comm. lib. 3. c. 5. m. 1. (aded ut malè Schurer. l. 1. de grad. fam. nōn apud probatos auctores, sed Iohan. Andr. & jus Canonicum reperiri hoc**

2. Homonymia vocu.

3. Familia pro gente & stirpe.

4. Item pro tota gente.

E. Quid vi.

Vocabuli aſſeras, *e. de conſanguin. 35. q. 3.* ſa-
 eta ſc. relatione non ad ſtirpes, ſed principiū
 generis. Atq; hoc ſenſu dicit Cajus *l. 196. §. 1.*
de V. S. Famularum liberos in earum fami-
lita non eſſe, quia qui naſcuntur, patri-
 non matris familiam ſequuntur. *S. at qui.*
Inſt. de leg. agn. ius. l. cum legitima de ſtat.
hom. Schurer. de grad. conſang. loc. 1. Ver. fami-
lita.

Hic verò familiam accipimus pro ſocieta-
 tibus primis, ex quibus coaleſcit pagus ſeu
 mediantibus pagis civitas, quæ ſignificatio
 iterū multifariam ſubdidit. Si enim pri-
 mam vocis originem, quàm Feſtus Pomp. à
 voce *Osca Famul.* Alc. *ad d. l. 195. Verb. fami-*
lita derivat à verbo *famulari*, rectius, quam
 Brechtz *ibid.* ad jam declaratam ſignifica-
 tionem oculum intendens, à *fama*, respiciamus,
 videtur tantum comprehendere Ser-
 vitiū turbam, atq; ſic accipitur à Cic *pro*
Cacina. dum interpretatur hæc verba: *Vnde*
tu, aut familia, aut procurator tuus, & fami-
 liam ait nos intelligere, *qua conſtet ex ſerviis*
pluribus, ſive reſerua ſervi ſint, ſive liberi ho-
mines, qui bona fide ſerviant, ut ait Vlpian.
l. ad lei §. familia de ad. edit. l. 1. §. familia
de vi & vi arm. l. 1. §. familia de publ. &
ſect. l. 2. §. familia de vi bon. rapt. d. l. pronū-
na. 19. §. Servientium de V. S. Pro ipliſ etia
ſerviſ accipit Liv. l. 7. Iuſſa eſt Mura Veſta-
lū ſacriſ abſumere & familiam non libera-
re. Alcon. *in Not. Niſoſoſaſiam manum ſiſo*
ut ſervos manum ſerret. l. 3. l. 32. C. ad l. lul.
de adult. l. 1. no. pr. ad S. C. Sylla. indeque ſer-
 vos, quod inimiciſ ad huc dicitur, *familiares*
 denominatos ſcribit Sen. *Ep. 47.* & Macro-
 b. *lib. 1. Saturn. c. 11. ut domeſticos,* à Juſtinia-
 no. *Comm. lib. 9. comm. c. 3. n. 5.* cum domus
 & familia idem ſint.

Vſus verò vocabulūm lazius extendit, ut
 comprehendat etiam filioſ, *diſt. l. 195. §. Ser-*
ventium. matrem & patrem familiaſ, *d. l.*
195. §. l. 1. & l. 36. in pr. imò iſpſam poſſeſ-
 ſionē, quam nonnunquam ſolam ſignificat,
 ut in *l. 12. tab. Agr. ius proximus famul. im*
habeto. d. l. 196. §. 1. aut in reliquiſ verbis le-
 gic. quæ ſecenſet Cic. *ad Heren. patreſ fami-*
litaſ legiſſet ſuper familiaſ pecuniaſ, ſua, ita
ſuo eſto. Nō poterat per familiam intelligere
 liberos homineſ, quāquā ſervos conuerti

verifamiliaſ videatur Alc. *ad d. l. 5. & Gad. n.*
 2. quia ſervi hæreditariſ & rerū nomine com-
 prehenduntur. *l. 1. §. 1. & 2. de rer. d. v. §. 1.*
Inſt. de reb. corp. & incorp. Nam liberorum
 hominum hæc ſucceſſio eſt, nec convētiō, ut
 didicit Gœdd. *d. §. 1. n. 1 & 2.* & vocabulum
 pecuniæ additū explicat ſignificationem fami-
 liaſ, quemadmodum Conna. *lib. 9. Tur. c. 9.*
c. 1. n. 5. à Suetop. *in Nero. c. 4.* quando dicit:
Ex hoc Domitium naſcitur, quem emtorē fami-
litaſ in teſtamento Auguſti fuiſſe max Gula
gō notatum eſt, nomen pecuniæ additūm di-
 cit explicatiōniſ gratiā, ne verbum familiaſ
 ambigūm relinqueret dubitationem. Omnīū
 autem optimē id confirmat interpretatiō
 ICtorum, quando Pomponiuſ *l. Verbiſ 120.*
de V. S. poſterioreſ legiſ partem ſic efferit:
Viſ legiſſet ſuaſ reſ, ita ſuo eſto, & Juſtinian.
 Novell. 22. *de nupt. n. 1. ſuo d. 1. 1. n. 1. n. 1.*
trou. y. d. 1. 1. n. 1. n. 1. n. 1. n. 1. n. 1. n. 1.
ſuo eſto: Theophiluſ *l. ad l. Falcid. v. 1. 1. n. 1.*
ſuo eſto: Pauluſ *in l. ſape 53. de V. Sign. Super*
pecuniaſ tutelæ ſue, quæ verba truncateſ
 prolata complet Vlpian. *l. 1. fragm. S. teſtam.*
 14. ſic inquiens: *Viſ legiſſet ſuper pecuniaſ,*
tutelæ ſue reſ ſua, ita ſuo eſto. Cujaciuſ inavult
 ex Paulo antiqua phraſiſ: ſuper pecuniā, &
ſuper Inſtit. ad l. Agriſ, quemadmodum l. 3.
ad l. Corn. de Sacar. Ejuſdem legiſ pauſa ad ſer-
vitur. Forner. ſuſpicatuſ ad verbiūm *ſuper*
 incria ſcribentium irrepreſſiſſe, pro *ſuaſ.* ad
l. ſape de V. S. Alii legunt: *ſuper pecuniaſ tu-*
telæ ſue ſuſ heredū. Sed quomodo cūq; argu-
 teriſ, reſ in idem redit, ut ſub nomine fami-
 liaſ, poſſeſſio & reſ inteſtigatur Gœdd. quidē
ad d. l. ſape n. 6. duaſ diverſaſ, leges ſtatuit,
in d. l. ſape & in d. l. Verbiſ, de V. S. Ceterū
 diverſitatēſ conjeſturam nullam aſſert, cū ſu-
 traq; loquatur de iis, quæ liceat cuiq; patriſ
 familiaſ teſtamento legare. Tot igitur modis
 accipitur nōmē familiaſ, quo Politiōſ hoc lo-
 co utuntur, pro ſocietate earum perſonarū,
 quarum concurſuſ & mutuſ operiſ ad priva-
 tam domoſ conſtitutionem opus eſt, ut di-
 ctum eſt, & porrō explicabitur.

Quid ſit familia vel domoſ?

1. Præmittitur deſinitio Vlpiani.
2. Subjungitur Aſtoſtelic.

Del. 12. tab

f. Etymologia.

6. Ex qua tan-
 tum famitur
 pro nomine
 ſervorum.

7. Ex ſuetudine
 pro liberis,
 patreſ & ma-
 treſ famul.

8. Pro poſſeſ-
 ſione.

3. Genus definitionis Vlpiani rejicitur.

4. Definitio Vlp. latior est definitio.

5. Aristot. differentiam excepit ex fine.

6. Familias non oriri ex jure, sed natura.

1. **U**lpianus in l. 195. §. familia. 3. vers. iure proprio de V. S. jure proprio definit familiam, plures personas, quas sub uno nomine testate, aut natura, aut jure subjecta. Sumit autem familiam in stricta significatione, cōplectens tantum personas liberas, exclusis servis, ut constat ex enumeratione partium, & notat Gœddz. ad d. S. n. 3. Sub nativa verò & propria significatione fas est itidē servos comprehendere, ut ex fine & ratione naturali paulò post ostendemus. Definitur autem in hoc sensu Arist. 1. Polit. cap. 1. sex. 10. quod sit societas constituta secundum naturam, ut inquit Vlpianus, id est, quotidiani usus gratia, ut vulgò & rectè interpretantur. Si ad hanc exigas & examines definitionem Vlpiani, descriptio & circumlocutio nominis potius videtur, quam quod nomen legitime definitionis mereatur. I. Depravato enim constat genere, dum personas ipsas ponit loco generis, sicut Plato 2. de Republic. Speusipp. in defn. Platon & Bodin. 1. de Republ. c. 1. Rempubl. definiunt per multitudinem, seu catum; formam per materiam, quod repugnat omnibus definitionis legibus. Est enim familia nomen juris, 1. Oecon. c. 2. ut ipse Vlpian. in d. §. 3. de paterfamilias, qui caput Reipubl. est, constituitur, & gerit typum partæ cujusdam Reipubl. ut 1. Oecon. c. 1. dicitur, in qua paterfamilias Dominicè servis, Regiè filiis, Aristocraticè uxori imperet, 1. Polit. c. 2. §. ult. 2. Polit. c. 1. §. 3. Ethic. 10. 11. 12. proinde ad modum Reipublic. per nomen juris potius, quam materiz definienda venit, quod expressit Arist. per Societatem, sicut genus Reipubl. ponit mixtu seu ordinem. Exurgit enim familia ex societatibus, tantum ex partibus, quæ, dum conspirant in unum, producunt novam societatem, reliquas omnes sub se complectentem. Qua de causa, sicut in civitatis, quæ ex societate familiarum nascitur, definitione societatem loco generis adhibuit idem Aristoteles, ita rectè eandem posuit in familia.

2. Definitio Vlpiani.

2. Aristotelii.

3. Quod sit genus legitimum.

3. Quod sit genus legitimum.

2. Definitio Vlpiani exactè quadrat in societates bellicas & gentes, secundum na-

turam enatas, ex iis, quos ἰσχυροὶ καὶ κατακατα Aristot. 1. Polit. sex. 11. in quibus dominatur unus, aut natura, aut jure, ut docet Arist. 1. Polit. c. 1. §. 2. Polit. cap. 1. Imò complectitur non minus corpora quævis & collegia, quæ unius imperio reguntur, ut Monachorum, Professorum, Senatorum quorundam &c. Coëunt enim in iis plures personæ sub unius potestatem, partim natura, ut in genibus, jure olim vicatim habitabant, seniore pro Rectore venerantes, unde regium dominatum in civitates præreptitè suspicatur Aristot. 1. Polit. cap. 1. partim jure, ut in militia & collegiis. Distinguit verò Aristot. 2. Polit. c. 1. ubi contra Platonem disputat, civitatem à societate bellica & gente ex eo, quod hæc consistit ex personis similibus, illa ex dissimilibus, quia ad perfectionem civitatis necessariò requiritur diversitas civium. Pari modo & familia à collegiis separanda sunt, quia in hæc describi possunt personæ ejusdem conditionis & ordinis: Familiaz necessariò constant ex uxore, & servo, quos ipsa natura, ut ait Arist. 1. Polit. c. 1. distinguit. Et utriusq; imperat paterfamilias & Dominus.

Addidit igitur Aristot. distinctionem ex fine, qui in definitione familiaz non magis reticere debuit, quam Reipubl. aut vici, aut civitatis. Omnia enim hæc referuntur ad finem: Quæ verò referuntur ad finem, ex fine & constituuntur, & distinguuntur. Si enim ad usum quotidianum tantum coëunt familiaz, non possunt constare, nisi ex instrumentis in hunc usum paratis, & eo ipso differunt ab omnibus quibuscuq; societatibus, quæ huc non referuntur, ut sunt vicus, civitas, collegia, militia, gens &c.

Denique Aristoteles statuit societatem Oeconomicam, non ex jure, sed Natura oriri, non tantum, quia ad primam originem & potissimam spectare Analogiam ejus voluit, sed quia uxoris, & liberorum, si & hos complecti definitione fas sit, subjectio non aliunde, quam à natura dependet, unde veros & legitimos servos etiam educit 1. Polit. cap. 3. §. 4. Eorum enim, qui ex jure vel gentium vel civili libertatem perdunt, vix facit mentionem, eò quod violentè quodammodo & contra naturam, & proinde injustè, ut proliè disputat Montecat. 1. Polit. sex. 56. in schol.

5. Differentia ex fine.

6. Familia oritur ex natura.

schol. sub potestate herili detineantur, de quo videbimus in c. 3.

SECT. 7.

Quot sunt partes familiæ.

1. Sine uxore non esse familiam.
2. Naturalem appetitum inter marem & feminam.
3. Noster sufficit familia sine altero.
4. Sed tamen ex indigentia primo non natum fuit conjugium.
5. Ex natura instinctu deducitur studium conseruandæ in specie.
6. Studium & cupido immortalitatis omnibus innata.
7. Unde prodit prima societas maris & feminæ.
8. Quam sequitur societas Domini & serui.
9. Vxor natura differt à seruo.
10. Et proinde ad seruiles operas cogi non debet.
11. Duas esse partes necessarias familiæ.
12. Notatur sententia Connano.
13. Ex sine & præscripto natura deducit Aristot. duas partes essentielles.

1. **T**Rapezontius testatur lib. 3. Rhet. à multis relatum esse, Romæ non ante fuisse Reipubl. quam Sabine raperentur, quod nisi familiæ essent, Respubl. esse non possit. Familias autem sine uxoribus non subsistere. Antiquitas fabulata fuit hominum genus ab initio gemino corpore natum prodidisse, mox invidia aut indignatione Iouis, cuius æmulabantur potentiam, in duo diremptum fuisse segmenta, quorum alterum mas, alterum euaserit femina. Multata vero funesto hoc diuortio corpora, cum alterum sine alterius ope se sibi satis non fore deprehenderet, cepisse ad ortum suum respicere, & ablatam portionem repetere, seu, ut ait Aristophanes in *Sympos. Platon.* unum ex utroq. fieri cupere, quod respexisse videtur & Lucret. lib. 4.

Nec penetrare & abire in corpus corpore toto.

Nam facere interdum velle & certare videntur:

Vtq; adeo cupide generis cõpagibus hæc. Vluerunt scilicet vehementius istius appetitus, quonon tantum femina marem, tanquam imperfecta perfectum, materia

formatam, ut ait Arist. 1. Physic. ult. sed & vice versa mas appetit feminam, ratione & umbram quandam ostendere. Nam etiam eo tempore, quo vagantes in siluis homines, ut ex relatu Platonis loquitur Cic. 1. offic. legitimas nullas viderant nuptias, nõ certos quique inspexerat liberos, nõ iam aquabile, quid utilitatis haberet, acceperat, propter errorem atq; inscientiam cæca, ac temeraria dominatrix animi cupiditas ad se explendam; viribus corporis abutabatur, perniciosissimis factuibus. Tum etiam, ut ait idem Lucret.

Venus in syluis iungebat corpora amantium

Conciliabas enim vel mutua quamq; libido

Vel violenta viri sui, atq; impensa libido Vel pretium, glandes, atq; arbuta, vel piræ lecta.

Postquam à bruta & ferina illa vita ceperunt animos subducere, & vagis libidinibus lege posita, suam quisque firmare familiam, eo appetitus ille magis incensus fuit, quod magis legibus constringeretur & minus promiscuo concubitu exhauriretur: imò amor mulierum inde fortiores radices egit, quod mas vel condenda vel gubernanda familiæ se solum non sufficere videret. Græci enim hęc γαμωτῆς demum παλῖος vocabant, seu perfectos & consummatos, & τῆν ἀστὴν γαμῶν ὑδρῖον ἀστὴν, ἀπονομιε Βυδαο, quia πλῆ, inquit Pollux, γαμῶν ἰλιγῖς, ὡς πλῶν ὡς ἔν βίῳ ἀδρῶν, id est, interprete Connano, quo homo vita perfecta undiq; consummata quasi imitatur & consecratur. Imperfectum autem quodvis rapi ad id, unde perfectionem suam expectat, apud omnes philosophos in confessio est.

Cæterum ne societas maris & femine ex indigentia, & necessitate magis, quã ex præscripto naturæ, nata alicui videatur, cum Aristot. 1. Polit. c. 1. & 2. oculi vertendi sunt ad inclinationem primam, omnibus nõ tantum animalibus, sed rebus quibuscuq; à solerti natura implantatam, qua feruntur ad sui conseruationem, & amolitionem eorum, quæ huic intentioni officere queunt. Multa de hoc appetitu passim Plato, & Arist. nec non Cicero. 1. offic. & prolixè, 3. de sensib. Boët. 3. Consol. Prof. 11. Augustin. lib. 21. contr.

Fausß.

3. Mas familia non sufficit sine uxore.

4. Sed ex indigentia non natum fuit coniugium.

2. Natura vir vergit ad mulierem, & contra.

Vitam ex in-
finita ne-
cessitate.

Saepi. c. 5. Nec de eo, quem quisque in se quo-
tidie, & in aliis experitur, sollicitius, quam
instituti ratio patitur, perscrutari aggredi-
tur. Cur enim lapis deorsum, aut ignis sur-
sum tanto impetu vergunt, ut nisi violenta
manu in via detineri nequeant? Quia scili-
cet, loci proprietatem maxima est, conser-
vare locatum. *4. Physic. c. 4. § 48.* Vnde na-
turalis illa *Philaulia*, quam Arist. *9. Eth. cap. 8.*
fundamentum statuit omnis amicitiae, ex
qua consilia, opes & curas omnes humanas
profluere dicit, *2. Polit. cap. 3.* nascitur, nisi
ex cupiditate se conservandi? aut quid hoc pro-
verbium est: *proximus sum ego me mihi*: aut:
Caritas ordinata incipit a seipsa, & ut ait
Bald. *consil. 42. Visis actib. col. 1. lib. 4. septimo*
amat in unguis pedis, quam ad versarium
in vertice capiti? Cur Icti semper praesu-
munt pro utilitate propria, contra alienam
quamcunque? *Alciat. 2. praesum. 52.* Cur de-
fensionem, & violentiam per vim depulsi-
onem ex iure naturae derivat Florentinus? *l. 3.*
de iust. § iur. Cur in consiliis nostris publi-
ca, communi errore, solent postponi priva-
tis? nisi quod nostra magis salva velimus,
quam aliena, & id quidem ex innato amore,
quo nostra perfequimur, licet eo non raro
abutamur. Duo autem sunt scopi cupidini-
nis conservandi, tum in individuo, tum in
propagatione speciei. Quia enim Univer-
salis, quam vocant, natura seu Dei ipsius pro-
videntia, cum speciei conservationem inten-
dit etiam quae perniciem seu detrimentum indi-
vidui, prout Philosophus *4. Meteor. cap. 1.*
putredinem vocat naturalem corruptionem,
quippe ab ipsa natura, ob specierum varia-
tatem & propagationem, procurari solitam,
primae causae perennitatem providebat non
esse omnibus rebus imitabilem in indivi-
duo, praeter cupidinem sese defendendi, ad-
jecit etiam aliam sese propagandam, quoniam,
se poëta ex suis poematis immortalitatem
sibi promittere superbe non verentur, & *Nō*
omnem se moriturum divinat Horat. *lib. 3.*
od. 15. sed *multam sui partem vitaturam*
Libitinae: Item: *Non ego pauperum San-*
guis parentum obibo, Nec stygia cohibebor
unda. lib. 2. Od. 20. tanto magis repuerascunt
parentes in posteritate, quanto excellentius
opus, & quod autorem propius exprimat,

post fata relinquunt, ad eod, ut liberorum for-
tunam ad parentes demortuos non parum
attinere scribat Aristot. *1. Eth. cap. pen.* Ma-
cedones olim & Romani, ut graviori suppli-
cio à perduellionis crimine averterent sub-
ditos, non contenti auroreum caede, poenam
extenderunt in posteros, acerbis morituros
putantes, qui & nomen suum uaa secum
extingui & familiam radicibus extirpari scir-
rent. Sicut enim eundem populum vocat
Alphenus, *l. proponatur. de iudic.* qui cen-
tum abhinc annis fuit, licet ex ea memoria
nullus superesset, & Deus promissa sua ex-
amissim praestitit, quae fecerat de ducendis
Israëlitis in terram Canaan *Ios. c. 21.* licet qui
Aegyptum egressi erant, in deserto omnes,
aut ferrum aut vorago terrae, aut plagae di-
vinitus immisit absumissent: Ita pater re-
nasci in-herber fingitur, cui eos superstites
largitur natura, perinde ut Athenienses ho-
vis subinde tabulis resciebant navem The-
seter, quam licet prorsus iam novam fecisset
toties reiterata reflectio, philosophi tamen
eamdem suis disputationibus conservant,
indeque occasionem traxerunt explicandi
naturam augmentationis, quam Aristot. *lib.*
1. de gen. § corrupt. cap. 5. tradit fieri secun-
dum partes materiales, & non materiales. Et
particularis quidem cuiusque natura ante
omnia vergit in conservationem individui:
universalis in propagationem speciei: Sed
ad illam non opus est servis, ut praesupponit
Montecat. *1. Polit. in schol. text. 6.* quia sibi
soli conservanda est virum & animi à na-
tura quisque possidet, ad eod, ut qui vitam so-
litarium sequuntur, aut cum Diogene & De-
moerito à commerciis hominum se abdu-
cunt, sine servili opera vitam degere depre-
hendantur: Ad hanc vero opus est uxore,
quia cum homine ita comparatum est, ut
non possit in se generare, quemadmodum
in arboribus & Plantis videmus. *Natura*
enim, advertente Aristot. *1. Polit. cap. 3.* ubi-
cunque commodè potest, *diversis actionibus*
diversa producit instrumenta, nec uno, nisi
coacta, abutitur ad varios fines. Plantis qui-
dem utramque sicut alitem maris & foeminae
indidit, quia propter alimentum è terra tra-
hendum, fixis radicibus matri insistere de-
bebant, nec, ut animalia, quibus liber con-
gressi

f.
Studium se
conservandi.

6.
Itemque Im-
mortalitatis.

7.
Vide prima
societatis
maris & fem-

gressus permissus, se invicem sibi applicare poterant. Sed per omnia animalium genera sexus divisus est, & alter sine altero subsistere nequit generationis causa, ut ait *Aristot.* 1. *Pol.* cap. 2. Unde prodit prima societas familiaris, quæ cadit in marem, & foeminam, ex qua statim pullulat altera, Domini & Servi. Sic enim lactant. *Volucres pene omnes faciunt matrimonium. Et paria jungunt, Et nidas suas tanquam genitales concordie mente defendunt. fatum, qui certi sunt, amant, si a se non objeceris, abigunt. Quid bestia? nonne frigus Et famem patiuntur. Et pro suo partu ista propugnant, ut nulla vulnere, multos istius reformidant?* Post nostrum enim succedit amor liberorum, qui sunt quasi pars nostri, ut non immerito dixerit Euripides: *αἰσος ἰδ' ἀδελφότητι ἢ ψυχῇ τιμῆ, nisi quod Apollonius extendendum putet, αἰσὸς ἀπὸ τοῦ ζῆλου*, cum non soli homini, sed toti animalium nationi ingeneretur studium fovendi & alendi, quod a quoque natum est. *l. 1. §. 2. de just. Et jur.* Improvide enim ageret natura, si quod progeneraverit, desertum exponeret, nec de alimento & sustentatione ipsi prospiceret. Data igitur cura parentibus, ut filios educant, uxores sustinent, adeoque toti familiaris de rebus necessariis provideant, quod quia sine instrumentis & adiutoriis fieri non potest, hinc prodit altera societas, in qua eidem patri familias, qui nuper dictus fuit maritus, tanquam Domino, subjicitur servus, vivum familiaris curandæ, ut ait *Arist.* 1. *Pol.* c. 3. *ἡ ἐξυμνοῦ*, seu instrumentum. Latius n. patet rei familiaris cura, quam ut solus illi sufficerent vacare possit paterfamilias. Vxor verò natura differt à servo, *dicente eodem* 1. *Pol.* cap. 1. quod sic explicant Thom. Viator & Montecat. *ad text.* 7. quod mulier à natura efformata sit corpore tenero laboribus ferendis & per longas regiones itineri faciendo idoneo. Imò, ut declarat *Xenoph.* in *Oeconom.* Corporis sui habitum quando intuetur mulier, ad sedentariam operam tantum, formati, non alius officii inde admonetur, quam ut domum, instar testudinis, servet, colum tractet, & lanam, & educationi puerorum domesticæ operæ impendat. Servi verò natura robusti sunt, duro corpore, & ad quosvis labores & injurias impayi-

do. Propterea injuriam sexui facere Barbaros, tradit *Arist.* qui mulieribus tantum, loco servorum, quod Gallis quoque improperat *Cæsar. lib. 6.* & Germanis Montecat. 1. *Pol.* quia viderat Helveticorum militum mulieres, facinas post exercitum, instar asinarum portantes. Ferè enim ex Helveticorum moribus solent universam æstimare Germaniam, cum tamen ex iis non videant, nisi infimam plebem, mercenariam sequentem militiam, ex cuius servilibus operis, ineptus sit, qui velit iudiciu facere de reliquo civium flore. Paulò durius laborer, tractatur, & gravioribus oneratur laboribus in Germania, quam in Anglia, sexus foemineus: sed eo temperamento, ne in servorum ordinem & utilitatem deprimantur, nisi apud plebem infimam, ubi cum maritus serviat, quid mirum, si conditionem mariti sequatur uxor. Nec de horum vita, qui familias non habent, nisi mutilas, sed de iis loquimur, qui verum familiarum finem, quem in veris divitiis, seu possessione collocat *Averrh. 3. tract. Pol.* attingere idonei sunt. Iis enim, propter multitudinem operarum, ad augendam familiam, & alendos cum uxore liberos, omnino opus est servis, quia dicente *Cicer. 2. offic.* *Omnia ratio Et institutio & iura adjuvantia hominum desiderat*, ut ita ex naturæ ductu prodeant duæ primæ familiarum societares, *Conjugalium, & Herilium*, quas *Aristot.* 1. *Pol.* cap. 1. necessarias partes constituit familiaris. *Connan. libr. 1. Comm. cap. 4. num. 4.* Et antiquorum familias putat caruisse servis, donec boves asciverint, ideoque nullas iis cognititas fuisse leges, nisi de matris & foemine conjunctione, liberorum procreatione & educatione, ex quo infert *numer. 6.* proximè copulari societati conjugalium societatem parentum & liberorum. Quod, si vera sunt, quæ idem notat, *libr. 8. cap. 1. num. 1.* constituendam scilicet prius esse rem familiarem, sicut *Hesiodus* primum jubet quaerere domum, quam inducas uxorem, non video, quomodo non etiam antiqui leges tulerint servis & ministris suis, quibus ad ampliandas possessiones omnino opus habebant. Tam enim necessaria est posterior hæc societas, quam prima, ut rectè ostendit *Montecat. 1. Pol. sex. 6.* & prodit ex ductu naturæ, quam illa, ut prolixè

8. Ex qua deinde altera Domini & Servi.

9. de servo uxoris in diffinit.

10. Montecat-mercenario indicium de mulieribus German.

11.

12. Connanum notatur.

disputat Arist. 1. Polit. c. 2. quia imperans requirit id, quod parer, & parens, sibi separatim per impotentiam animi consulere necesse: ideoq. naturaliter ut imperfectum perfectio, corpus animæ, animalia bruta homini, ita servi naturâ subordinantur Dominis. Duplex igitur societas constituit duas partes Essentiales familiariz, quas deducit Aristot. 1. Polit. cap. 1. & 2. partim ex ordine & præscripto naturæ: partim ex fine. Sicut enim Respubl. & civitas definiuntur ex fine, propter quem instituantur, & in genere, sicut ejus, quod à fine dependet, natura ex fine æstimanda est: Ita cum duplex sit finis ejus, qui instituit familiam, ex dictamine naturæ, procreatio sobolis, & sustentatio ejus, quod generatum est, duobus indiget instrumentis, uxore ad procreandum, servo ad prospiciendum liberis de victu: Quicquid accedit præterea, præter essentiam accedit & intentionem ex natura elicitam, ex qua tamen familiariz, ductu Aristotelis 1. Polit. & non ex cuiusvis arbitrio pensandæ sunt & deducendæ.

SECT. 3. Utrum liberi contineantur in familia, ut partes.

1. Perfectionem familiam dependere à prole.
2. Prolem attrinere ad familiam non ut partem, sed ut finem.
3. Quæ ratione conclusio attrinet ad Syllogismum.
4. Et possessio ad familiam.
5. Quod probatur iterum.
6. Tum concluditur questio:

7. Si jam in familiariz constitutione continentur tantum duæ partes, consequens est, liberos in familia non numerari, ut partes, sed ut finem. Aegidius 2. de regim. princ. c. 6. multus est in eo, ut ostendat perfectionem familiariz dependere à liberis, nec id abnegat Montecat. 1. Polit. tex. 4. 9. 29. 30. qui imperfectas familias vocat, quibus aliquid deest, perfectas, quæ constant ex necessariis omnibus requisitis. Iam verò, quæ ad finem ordinantur, quam diu eo carent, imperfecta manent, quia perfectio eorum dependet à fine adepto. Familiarum verò primus finis est procreatio sobolis, qua quam diu frustrantur, tam diu perfectæ dici nequeunt, non

propter defectum partis alicujus, sed finis. Truncatus enim & imperfectus Syllogismus est, & qui caret alterutra præmissarum, & qui conclusionem: sed in priori deest, pars, in posteriori finis. Conclusionem enim finem Syllogismi esse, & nomine Syllogismi propriè non contineri docuit Aristot. 1. prior. c. 26. 1. post. text. 8. 44. 45. & verb. 1. prior. c. 25. 26. Alexand. c. 4. & à nobis prolixè c. de Syllogism. Log. disputatum est contra Crell. part. com. lib. 3. c. 3. Goclen. 4. part. probl. 12. 13. Patrem in familia rationem obtinent liberi, quâ in Syllogismo conclusio, quia finis sunt & effectus primæ societatis, sicut veræ opes secundæ. Interim possessio, licet sit necessaria ad familiam, partem tamen ejus non constituit, ut dubitat de pecuniaria Arist. 1. Polit. c. 5. utrum sit pars familiariz vel minus. Næ pecunia & cætera, quæ sustentandæ familiariz conducunt, requiruntur in familiis, perinde ut liberi, quod evadant perfectæ & omnib. numeris absolutæ, sed sicut divitiæ non requiruntur, ut pars constituens familiam, ita statuedum quoque est de liberis, qui inter bona à lobo possessa collocantur in sacris literis, Job 1. 6. 12. & olim, ex lege Romuli & 12. tab. fæderat patri filios distrabere, ut servos, Halyc. lib. 2. quod licet mitigaret Constantinus l. 2. C. de patr. qui fil. tamen exceptit casum inopiz, quasi filios vendere illicitum non putasset, ut precio ex iis congesto panem sibi compararet. Atq; hoc apparet in primordiis familiarum, quando pater familias prima fundamenta jacet, ducta uxore & conductis ministris. Imperfecta enim familia jure dici nequit, sicut nec homo imperfectus, puer, qui per ætatem ratione uti nondum potest, quoad partes essentielles hominis, Nam nec tum quoq; liberi possunt esse in familia per naturam, & tamen nihil ipsi deest, quoad partes essentielles, licet sine eo destruat, quæ per naturam nondum idonea erata sequi. Cum igitur in omni perfecta familia ad ejus complementum concurrant, pater familias, uxor, liberi, servi, res familiaris, sicut Aristot. in tres minimas societates dividens familiam seu domum, supponit 1. Polit. cap. 3. 1. Oecon. c. 2. & Vlpianus sub nomine familiariz etiam liberos comprehendit, l. 195. de P. S. quos inde paribus familiariz malè accenset.

13. Dna sunt prima societas.

Liberi sunt finis, non pars familiariz.

7. Perfectio familiariz dependet à liberis.

Eaf. in com. c. 2. l. Oecon. constat, quod res familiaris, & liberi habeant rationem finium, cæteri compleant familiarum, ut partes. Finis enim nequit pars esse, si partium talis sit conditio, ut sua opera finem producant, quemadmodum se habent paterfamilias & uxor, Dominus & serui, quia effectus & causa in idem coincident, quod primi principii ratio non admittit.

SECT. 9.

Quot personæ requirantur ad familiam;

1. Collegium dicitur de duobus.
2. ICI ad tres personas astrinxerunt collegium.
3. Ad familiam tres requiri personas.
4. Primam personam sustinet unum paterfamilias.
5. Vxores multi duxerunt plures.
6. Seruorum item multitudo non ampliat familiam.
7. Seruus unus an contineatur nomine familia.
8. Taxatur error quidam Bodini.
9. Ductu natura sufficit unus seruus ad familiam complendam.
10. Civitas non estimatur ex multitudine civium.
11. Nec familia ex multitudine uxorum, seruorum, aut liberorum.
12. Nec urbs ex multitudine adium.

T.
Collegium etiam dicitur
est.

Quiddecim liberi homines populus est, totidem serui familia, totidem civitas eriguntur, ait Apuleius in *Apol.* numerum certum exprimens pro incerto; ut & Cic. 3. de *L.* inquit? Quod estiam desperatum collegium, in quo nemo decem sana mente sit? Licet enim Consules, qui bini tantum erant, Censores & prætores urbanus & peregrinorum, collegarum nomine censeantur non tantum apud historicos, sed & ICI ipsos, l. un. in fin. de off. Cons. l. apud filium, s. apud Collegam. de munum. s. Gind. imò licet tutores collegarum appellatione contineri dicantur, l. collegarum. 173. in pr. de V. s. qui pauciores, quam tres, dari poterant, ut obseruat Cuiac. lib. 7. obseru. 35. Definitio tamen ICI totum, ad collegium seu corpus constituendum de sententia Neratii ICI non admittit pauciores tribus, l. Nera-

rium. 85. l. deestatio. 40. S. 3. de V. S. lib. 1. quod cuiusq; unus nom. quod illi improba quadam natione nominis explanant, cum collegium dicatur à colligendo, teste Varone. Ad collectionem verò opus sit multitudine. Duos verò plures quidem dici, per l. ubi numerus. de testib. sed multos, non nisi tres ad minimum, per d. l. Nera. Gl. 1. S. hoc rescriptum: ad SC. Syllan. Godde. ad d. l. Nera: n. 3. in fi. de V. S. Fortiori ratione certus hic & determinatus ad minimum numerus demonstrari potest in familiis exiis, quæ paulò ante declarauimus. Exclusa enim societas parentum & liberorum, duxerunt ex partibus, conjugum & domini cum seruis: in quibus duplicem personam sustinet paterfamilias. Domini & Mariti: Vxor verò per naturam nata non est ea subire munia, quorum cura incumbit seruis, partim pudore muliebri sexui innato, partim imbecillitate, partim curis domi peragendis prohibita, multò minus seruis uxoris loco esse potest, propter defectum instrumentorum, unde tres ad minimum distinctæ personæ requiruntur in perfecta familia: Paterfamilias, Vxor, & Seruus.

2.
Definitio col-
legii, ICI

3.
Tres persona
necessaria ad
familiam.

Patremfamilias accipio in individuo, quia, cum caput sit familiaris, nequit nisi unus constitui, ne biceps monstrum ex iusta familia condamus, & imperandi legem, seu ordinem, ab uno necessariò dependentem, pervertamus. Hunc enim Regem familiae vo. at Homer, *Odys.* 1.

4.
Paterfamili-
as necessa-
rio unus est.

autem in oratione sua, sicut in parte regis Vxorcin quoq; in peccata & Christiana familia tolerari non posse, nisi una sit individua, ex seq. patebit: Quia tamen generationis tantum causa, & ut manum porrigat operis viri, ducitur, quantum ex ordine familiaris, nihil obstat, quò minus in unam familiam plures admitti queant, quemadmodum permissum est lege Mahumetis, cui similem quandam ferre in animo habebat Cabates Rex Persarum, Cedren. in Zen, ut & Euenus Ml. Rex Scotorum, nisi impatientia populi præuentus uterq; & in carcerem coniectus fuisset. Buchan. lib. 4. hist. Scot. Nam jam olim Persarum reges, mulieres ducebant, quotquot placebat. Est. cap. 1. Herod. lib. 3. Salomon in familia sua alebat

5.
Pluralitas
uxorum.

septingentas, qua uxores, qua concubinas, 1. Reg. c. 1. Commodus Imperator concubinas centum, Lampr. in Comm. Vlodi-merus Moschorum princeps uxores quin- gentas, Sigism. Bar. in hist. Muscov. & nova- rum Insularum Reguli pro libidine & arbi- trario, quot videretur, ducebant uxores, ad e- ut Hispani apud Pacram Tyrannum quenda- m & regulum angusti agri in Hispaniola, octoginta uxores invenerint, Martij. Dec. 2. Multiplicatio autem uxorum, ut patrisfa- milias, non multiplicat familias, multo mi- nus servorum. Crassus quingentos servos in- censum retulit. Milo uno die trecentum ma- numisit, ne in glodij eadem torquerentur. Acon. in Milon. Econtrario Antonius Con- sularis Vir, non nisi octo servos domi habebat, Carbo uno minime. Apul. lib. 1. Apol. Scipio Emilianus totidem, quos alij ternos, alij quinos fuisse asserunt, Valer. c. 3. Cato in Hi- spania quinque tantum, si Plutarcho in Vir. Cat. aut si Valerio d. c. 3. credimus, trium ser- vorum ministerio contentus fuit, Marco Ve- ro Curio, tot adorem longè incluto, qui ser- trium triumphum una porta egit, duo soli calones in castris fuere. Ita et Vir, de Sabinis, de Samnitibus, deq. Pyrrho triumphator, pau- ciores servos habuit, quam triumphos. Apul. l. 1. Apol. Tam verò familiæ censendæ sunt, quæ ex infinito servorum numero constant, quam quibus unus tantum sufficit. Turci- cum pauperem non habendum, proverbio dicunt, cui vel unicus servus domi sit. Au- ger. Busbeq. Epist. 3. Vlpianus quidem dicit: Unicus servus familia appellatione non con- sistitur: ne duo quidem familiam faciunt, l. 40. §. 3. de V. S. quibus verbis familiam ac- cipit strictè pro collectione eorum, qui sunt in ministerio, ut in l. 2. §. hac actio. Verf. fa- milia. de Vi bon. rap. l. 1. §. familia de Vi & Vi arm. Collectio verò non censetur perfe- cta, nisi ad minimū tres personæ concurrant, ut Marcellus præsupponit in d. l. Neras. Re- spicit verò ad Edictum prætoris, l. 2. de Vi bon. rap. l. 1. de inced. ruin. & naufr. ubi servus ponitur distinctus à familia, ideoque accipitur familia distincta ab unico servo, cum aliàs etiam familia vi decessisse ab eo- dem Vlp. dicatur d. l. 2. §. familia. licet unus tantū ex familia decessisset, distributivè acci-

piendo nomen familiæ, Per. Fab. ad l. 90. n. ult. de R. l. Godda. ad d. l. 40. §. 3. de V. S. & id iterum ex mente & scopo Prætoris, qui fa- miliam simpliciter nominat, ut Cic. pro Cæc. planè prolixèq. diducit. Non dubium, inquit, quin si ad rem judicandam Verbo ducimur, non re, familiam intelligamus, qua constat ex pluribus servis, quia unus homo familia non fit. Verbum certè hoc modo non postulat, sed etiam cogit. At Verò ratio juris interdi- ctæ, quæ & prætorum Voluntas, & hominum prudentiū consilia, & auctoritas respuit hanc defensionem. Non enim alia causa agitata est in uno servo, quam in pluribus, &c.

Ex quo statim se prodit error Bodini lib. 1. de Rep. c. 2. in pr. qui quinque ad minimū per- sonas requirit, in familia, quia Icti tres ad minimum servos requirunt, quibus necessa- riò addendus pater familias cum uxore. Nam Icti non requirunt ad quavis familiam tres servos, sed ad eam, quæ posita fuit in edicto prætoris, de Vi bon. rap. Aliàs enim ad fami- liam sufficit vel unus, ut in edicto. de Vi & Vi arm. 2. Icti loquuntur de familia, quæ de- signat collectionem tantum ministrorum. Ab hac turpi confusione progreditur Bodi- nus ad eam, quæ designat collectionem so- cietatum quotidiani usus gratia. Nam familiæ hoc loco à Bodino explicatæ non exurgunt ex servis, sed ex societatibus, sicut ipse Rem- pub. non componit ex congerie servorum, sed familiarum. Duas autem societates his sufficere diximus, & per consequens tres ta- men personas. Prout igitur accipitur no- men familiæ, quod variè mutat significatio- nes, ut paulò antè dictum fuit, ita nunc plu- res, nunc pauciores in ea requiruntur per- sonæ.

Ad eam autem, quam ex ductu naturæ edificamus, vel unus servus sufficit, cum se- non habeat familia, ut numerus, qui adje- ctione singularitatis unitatis mutat speciem. Etiam si enim gens in infinitum excre- scat numerum; & militia constetur ex multis millibus hominum, nondū inde exurgit ci- vitas, ut ait Arist. 2. pol. c. 1. nisi accedat diffe- rentia civium & ordo. Imò etiam si civitatis alicuius multitudo excre- scat in immensum, & comprehendat totū terrarum orbem, ut Alexandri M. Romanorum, Turcarum & Hispa-

6.
Multitudo
servorum.

7.
Verum unus
servus conti-
neatur nomi-
ne familia.

8.
Error Bodini.

9.
Imò ad com-
plendam fami-
liam unus
sufficit.

Hispānorum quorum ditioes sextuplo & amplius latius patere, quā Fercarum, ex computatione, qua eas inter se habere ut 433. & 74. reperit, tradit Horat: Malaguzza, in disc. de compar. 9. maj. regn. imperia, imò etiam si pateat

Surgente à sole, ad eum, quem

Vesperina tepet regio: Horat. 1. serm. sat: 4.

Tamen civitatis aut Reipub. specie non mutat, quamdiu non mutat formā gubernationis, à qua defumitur species Reipubl. & non à magnitudine, vel parvitate. Etia pauperis Ithacæ rex est Vstlyfies Horat. v. l. 7. Evander parvi palatii, Emathion paucorum pagorum, Iust. 7. Orion angustæ insulæ, Plut. de Exil. & Celcus sterilis agri, dum

ipse domum glandes, excussitq; mora rubetis

Portat & arsuris arida ligna focis.

Petra parva duas redigebat monse capellas, Et tener in cumis filium agereras.

Œid. 4. pastor:

Pariter nec paupertas dimittit essentias familiarum, & tam dicitur alere familiam, qui unum relinquit hæredem, quam qui octoginta, ut Scilurus Scythæ, & quidem omnes sexus masculini, *Erasm. in apoph:* aut ut Euehychide Asiatica femina, quam tricies enixam cum 20. liberis in theatro exhibuit Cn: Pompejus, *Solin. c. 2.* aut ut Artoserxes, qui liberos centum & quindecim ex se generatos habuit, *Iust. l. 9.* aut ut Gideon, qui 70. filios habuit, ex suis enatos femoribus. *Dud. c. 6.* Tam ducit familiam, qui uno aut gemino contentus seruo vivit, quam qui sexcentorum opera utitur. Tam qui angustos intra cancellos rem familiarem contrahens, probam pauperiem sine dote laudat, quam qui certamen aggreditur cum Crassi, Bursæ, Palevicini, & id genus Crætorum regibus opibus. Græcus quidam tantis oneratus fuit divitiis, ut integrum Xerxis exercitum in Græciam trajecturum, convivio excipere, sine derimento rei familiaris, potuerit: *Herod. lib. 8.* Bursæ Apula mille civium Roman: post cladem Cannensem intra mœnia Canusina, salvo seruo fortunarum suarum, sustentavit. *Val. lib. 4. c. 8.* Crassus negavit eius nomen inter divites profitemum, qui nesciat exercitum aliquot menses

fuis sumtibus alere. *Plut. in Crass.* Ipse in bonis habuit septies centena millia talent: id est, *ut computat Amior: in Vit: Crass.* quatuor millions deus cens sexante millo escimo. Quantæ fuerint opes Palevicini, apud Bellai, quantæ Mercatoris Mechlinensis qui Comiti Geldriz filiam elocavit, apud *Frosard.* quantæ Iacobi le Coeur, civis Parisiensis, à Carolo VII. in quadringenta millia scutorum damnati apud *Steph. Pasquier: lib. 3. Epist.* videre est. Quantæcunq; autem sint divitiæ, intra privatos parietes congestæ, nihil prohibet, quin ad unam redigantur familiam, quam diu species gubernationis non sit publica: Sicut & parva civitas, ex paucis congesta familiis specie non differt à maxima quaq; licet Babylonem superet, cuius magnitudinem, ut Romam ex ruderibus, vel inde æstimare licet, quod in eius expugnatione cum Darius tria millia proberum patibulis affixisset, majori partem vitæ condonaverit, *Herod. l. 3.* & quæ à Leone Afro, Marco Paulo, Botoro in Africa & Asia immensæ amplitudinis describuntur. Cambalu enim regia Tartari, 28. millia Italica creditur circuitu suo continere, *Boter. 1. Cosmogr. 2. part. l. 2.* Quin in Chinolim numerarunt 16000. patres familias, *Boter. part. 2. lib. 2.* Marocco, ædes 100000. Tedsi 5000, & Tagaosti 8000. utrobique in Æthiopia. *Boter. par. 2. lib. 3.*

122
Nec civitas
ex multitudine
civium

De communiōne rerum, uxorum & liberorum in Republ. Platonis. SECT. 10.

1. *Communiō bonorum tollit distinctionem familiarum.*
2. *Plato ipse confiteatur Rempubl. suam in terris non dari.*
3. *Proponi interdum regulas impossibiles, ut cetera ad earum perfectionem afferantur.*
4. *Plato peccat in eo, quod aliorum Remp. proposuit, quæ res humana ferrent.*
5. *Solvitur præoccupatio Platonis.*
6. *Naturalis nequit vocari Resp: Platonis, quæ toties impugnat naturam.*
7. *Natura privata cumatq; res non est exigenda ad naturam communem.*
8. *Multum à natura abluat Resp. Platonis.*
9. *Respub. Platonis nullibi unquam existit.*

10. Non

11
familia non
est: naturæ ex
divitiis, aut
multitudine
servorum.

10. *Non potuit cond. à Plorino.*
11. *Nec condita fuit à Stoicis.*
12. *Vel Effai.*
13. *Vel Brachmannibus.*
14. *Vel Cubanis.*
15. *Vel Cannibalibus.*
16. *Vel Dacis & Massagetis.*
17. *Vel Garamant. aut Nasamont.*
18. *Vel Anabaptistis.*
19. *Nicolai, Valent. Carpoctas.*
20. *Vel Bogemii Gallia.*
21. *Vel Iohanne Keutenfe Anglo, aut Thoma Munstero Germano.*

L
 Quid sint familiar, & quo artificio ex naturæ sinu prodeant, hæcenus explicavimus: sequitur, ut videamus, utrum satius sit eas in Republ: distingui, ut vult Aristot: & communis confirmavit Rempubl: consuetudo, vel per communionem earum rerum, quæ per familiarum discrimina cuiq; appropriantur, ut sunt uxores, liberi, servi & bona, confundi, & deleri, ut disputat Plato ex sententia Socratis *in libro de Republ.* Nam ubi omnia sunt communia, & nemo quicquam possidet proprium, ibi non tantum dominorum discrimina turbantur, sed familias prorsus extingui necesse est. Ipse quidem Plato *lib. 6. de Republ.* difficile ait esse, ut formam Reipubl. in hoc mundo assequamur, sed non impossibile. In 9. verò *de Repub. in se.* apertis verbis, id quod res est, confitetur: *Civitas quam nos condidimus, in Serbis tantum reperitur: In terra Seroniusquam extat. At forte in celo illum extat exemplar, conspicuum ei, qui & immutari solverit, & seipsum ad illud, cum insuetum fuerit, insistere.* Idem asserit 5. *de ll.* & causam rejicit in præstantiam Reipubl. quam vulgaria ingenia non capiunt, nec vulgares mores ferunt. Piccol: *grad. 10. Eth. c. 25.* excusat Platonem, quod proprio philosophandi genere ultra homines se extulerit in cælum, quasi Rempubl: Idæis conditurus, cui confiteretur in his terris inter homines locum non inveniri. Ipse Plato *lib. 5. de Republ.* tacite objectionem hanc præoccupat, & licet, inquit, propter fortunæ quædam impedimenta, & præoccupatos hominum animos non liceat aspirare ad perfectionem propositæ Reipub: ponendam ta-

men esse Idæam & exemplar ob oculos, ad cuius regulam, ut quam proximè accedatur, annitendum sit. Sic enim Architectum suum Vitruvium, Oratorem Cicero, Bonum virum Aristoteles, tanquam regulam, quantum fieri potest, imitandam proposuit: Et medici temperamentum secundum pondus, sanitatem absolutam, Physici Elementa pura describunt, quæ sciunt aut omnino non existere, aut parvo intervallo interire. Exempla quoque protulerunt Essæorum, Stoicorum, Brachmannum, Item Massagetarum, Garamantum, Anabaptistarum, qui hoc vitæ genus, naturæ instituto consonum, secuti sint, & ex eo Respubl. condiderunt, & quæ præterea pro excusando sive Socrate, sive Platone asserunt Bessar: *lib. 4. Apolog. Prophyr: in vit. Plot. Ficin. & Serran: ad l. 5. Polit. Piccol: grad. 10. c. 25.*

Nam, quod Plato secutus sit viam quandam Philosophandi altioris, quam Politicis rebus conveniat, quid hoc ad liberandum Platonem à calumnia? Annon res quæ tractanda est pro conditione subjecti? *1. Eth. c. 3.* Solon rogatus, ecquid Atheniensibus optimas tulisset leges, *optimas,* respondit, *quas illi accipere poterant.* *Platinar. in Sol.* Nam si Reipubl, alicujus ideam abstractam sibi apud animum fingere voluisset, cujus cives suos minimè capaces futuros præscisset, annon rectius Vtopiæ cam, cum Thoma Moro, quàm regioni Atticæ præscripsisset? Et tamen morus, nihil in sua Vtopia finxit absonum, nihil naturæ & rationis dictamini contrarium: Platonica verò Idæa admodum est ab hominum conditione amota, uti nisi Deos, aut meras Idæas ex iis fecerit, nulli societati induci queat. Esse quidem Idæam proponendam, licet per errores & impedimenta intercurrentia, eius perfectionem non nisi magno cum labore assequi queamus, confitemur; sed de Idææ natura est, ut sit imitabilis, & particeps eius fieri possit, id, quod ab illa dependere fingitur. Idæa vero Platonica prorsus repugnat naturæ humanæ, ad eam ut homines oporteat prius ejurare naturam, quam subigi possint sub regimen talis Reipubl. ut paulò post demonstrabimus, & jam docuit Arist. *2. Polit. c. 3. text. 35.* quando ait: *sub Reipub.*

4
 Primus error
 Platonis.

5.

Plato.

2
 Idea Reip:
 Platonica
 nullibi datur

Platonica sibi non posse, quod explicat Thom. *perprivationem bonorum, unde pendet terra*. Sed non est dubium, quin alius quid innuat Aristot. impossibilitatem illius Reipubl. demonstraturus ex destructione & repugnantia humanæ naturæ. Propterea idem ibid. cum communionem bonorum secundum usum à virtute directum proposuisset, statim exemplum eius subiecit ex Republ. Lacedæmoniorum, ne videretur in aere cum Platone ædificare velle, & 4. *Polit. cap. 1.* aggressurus Rerumpubl. declarationem, *Non solum*, inquit, *optima in considerationem trahenda est, sed quam quæq; ferre potest natio*.

6. Nescio enim, qui possit à Piccol. & Beslar.

Naturale non est, quod repugnat naturæ.

naturalis vocari hæc Respub. quæ tot machinis oppugnat naturam humanam, tam ex amussi contraria est iis, quæ præscribit inclinatio animalis, & communi consensu receperunt omnes gentes. *Dem.*, inquit, *communis parens est, & nobis propius, tanquam fratribus unius familia, civibus unius civitatis, omnia fruenda in communi*.

7. Ex natura communi non est corrigenda privata.

ni. lam verò quæstio nostra non est, de constituenda civitate mundana, in qua pariter obligamur ad jus naturæ, tam principes, quam subditi, sed de Politica, quæ ex mundana Monarchia deduci nequit. Nulla enim ratio nos cogit, idem sequi in Respub. Politica, quod observamus in mundana. Deus ibi præsidet, tanquam Monarcha, in cuius manu vertitur, quicquid viget, vivitque in mundo. An talem quoq; Monarcham præfecturus est suæ Reipubl. Socrates, Aristophanes in *Nub.* primam hinc traxit occasionem alludendi ad dogmata Socratis, quod exemplar divinorum voluerit expressum in humanis. Næ si oculatius ipsum universum velimus intueri, inveniemus omnia seculum sese habere, quam in Republ. Platonis. Non tantum enim gradus distincti intelligentiarum, animalium, corporum, sed & propria bona, propria loca, ab aliis per vices non occupanda, cuiq; tributa. Volucres & animalium quam plurima genera comparem vitæ sociam distigunt, fetus suos educant & contra vim quamcunq; propugnant. Nidis verò & voluabris abigunt, quicunq; propius se illuc admovent, vsq; ad eo sui amo-

8. Non consenti in Respubl. Plat. cum natura.

re ebriz sunt res omnes, nec quicquam reperitur in tanta varietate, quod in commune consulat, & quæstum proprium alieno postponat. Quoniam igitur pacto communio Platonica consentit cum naturæ distamine? aut quænam est tam crudelis natura, quæ velit sibi omnia conformia reddi cum præsentanea perniciè?

Sed de hac thesi, quantum adverteretur naturæ Respub. Platonica, paulò post videbimus: Exempla eius & expressæ imagines in classe Rerumpubl. frustra quaeruntur, cum ipse Plato, 9. *de Rep.* confiteatur mente eam magis concipi, quam civitati alicui imprimi posse. Impetrarar Plotinus à Galieno Imper. licentiam, condendi talem aliquam Rempubl. in deserto aliquo oppido Campaniæ circa Neapolim. Sed Senatorum autoritas intercessit, non invidia, *ut suspicatur Porphy.* in *Vit. Plotin.* sed quod scandalosam futuram & receptaculum omnis libidinis, aut refugium eorum, qui sua decoxerint, timerent. Stoicos, quidem disciplinam Platonis in communiōe uxorum & bonorum imitatos fuisse, autor est Diog. in *Vita Zenon.* & Chrysost. in *lib. advers. gent.* Zenonem legem tulisse scribit: *Commodium esse cum matribus & sororibus misceri.* Epictet. *African. lib. 2. c. 4.* communionem mulierum attribuit non obscure Archedemo, eiusdem sectæ, quam tamen ipse respuit & insectatur. Esti in commune possidebant omnia, charitate mutua devincti, *ut refert Porphy.* *lib. 4. de sacrif. ex Iosepho*, sed feminis in universum abstinerebant, quod crederent non reperiri, quæ servet fidem viro, & servis non viderentur, quod timerent injuriam facere naturæ, sed in vices sibi mutuo serviebant, *ut videre est apud Ioseph. lib. 15. Antiq. c. 13. lib. 17. c. 15. & præcipue lib. 18. c. 2. & lib. 2. de bell. Iud. c. 7.* Posteriores demum ceperunt animum ad uxores appellere, ne sua culpa & abstinentia iacturam pateretur genus humanum, sed propria quisque duxerunt, & non nisi per triennium probatam, à qua, simul ac utero gerere deprehensa fuisset, abstinerebant, ne libidinis magis, quam generationis causa ductu videretur.

9.

10. Plotini Respubl.

11. Stoicorum.

12. Essæorum

13. Brachmanorum

Id. 2. bell. Iud. c. 7. Brachmanes, sive sapientes Indos communibus quidem usor uxoribus, referat

D

refert Arrian: *in hist. Alex. Magn.* sed Rempub. nunquam condiderunt, sicut nec Essæi, nec Stoici. A collegiis verò, aut vicis velle argumentaria totam Rempubl. discrimina & ordo civium amplius non patiuntur.

14.
Cuba Insula

In Cuba Insula, repertos, qui Meo & Tuo non perturbentur, sub dio habitantes, & hortos agrosque sepibus denudantes, ut accessus omnibus promiscuè pateret, narrat Martyr. *dec. 3. libr. 1.*

15.
Cannibalium

Cannibales item in commune vixisse his verbis explicat Mich. de Montaign. *lib. 1. des Ess. ch. 30. Les Cannibales s'ent' appellent generalement, ceux de mesme ange, freres: Enfants ceux, qui sont au dessus, & les Vieillardes sont peres à tous les autres: Ceux cy laissent à leurs heritiers en commun, ceste plene possession des biens, par un individu, sans aulere titre, que celui tout pur, que nature donne à ses creatures les produisant au monde.* Cæterum hi

16.
Dacorum & Massaget.

vivebant ex rapto, prædonum more, illi vicatim, & proinde sine certa lege Reipubl. Nam quod de gente quadam Dacorum affert Ioseph. *lib. 18. Antiq. cap. 2.* ab eodem explicatur: Eos vixisse collegialiter ad institutum Essæorum, quod de Massagetis Herodotus refert, incertum est, & confusè relatum, nec de liberis & bonis, sed de uxori bus tantùm communibus narratur. Bono rum autem communionem à communio ne uxorum separat Aristotel. *2. Polit. c. 2. & 3.* & Garamanthes, quos malè Nasamonas censet esse Belsar. *lib. 4. Apol.* cum hi non interioris, sed Marmaricæ Lybiz populi extiterint, promiscuis quidem utebantur uxori bus, teste Mela *lib. 1. cap. 4. Plin. libr. 5. cap. 8.* sed proprios sibi arrogabant liberos, quos ex similitudinis conjectura depre hendebant, ut refert Aristoteli. *2. Pol. cap. 2.*

17.
Garamanthes

Nec huc trahi potest Anabaptista rum, à Iohanne Leideni in VVestphalia exortorum, *Sleidan. lib. 10. Munster. 3. Geograph.* quia tantum proficere nondum poterunt, ut Reipublic. suæ alicubi funda menta jecerint, licet sparsim in Bohemia & Moravia circumferrent. Ab initio verò tentata fuit communio uxorum, & bonorum, quod libidinum fervores, lascivi homines, unius consuetudine sese non extincturos putarent, & nullibi defuit applausus, in ce-

18.
Anabaptistarum.

sta cupidine prurientium affectarum, siquidem Mahometh nulla alia re facilius inescavit populum quam quod libidini fenestram aperiret, & quot quisque vellet, uxores ducendi copiam faceret.

Nicolaus, unus Diaconorum *Act. 6.* ut à suspitione Zelotypiæ se liberaret, formosam, cujus amore nimis efflctim laborare arguebatur, uxorem in medium statuit, se paratum ostensurus, etiam uxorem præ amore Christi deserere. *Clem. 3. Strom. lib. 3. c. 25.* Non multò post secuti sunt Valentinus & Carpocrates testatores, nocturnorum Bacchanaliorum, pro concanatiogibus nocturnis pauperum Christianorum, à diurnis congressibus vi Tyrannorum prohibitorum, architecti. *Clem. Strom. Beginis* in Galliis audacius, cum uxori bus etiam bona & possessione cuiusque; redegerunt in publicum. *Belles. in Car. 4.* Iohannes presbyter Kentensis in Anglia, non minori seditione istud regnum, quam Munster Imperium in Germania concussit, cum ad naturalem omnium rerum communionem omnia reducenda clamaret: Regum, divitumque prærogativas ex violentia à Nimrodo, ortum sumisise. *Belles. in Car. 6. Ann. 1582.* Nec nunc defensores Hærenis quicquam Aristoteli obijciendum habent, nisi quod communio bonorum & uxorum, juri primævo optimè respondeat, cui errori inde, à tempore Patriarcharum non tantum consensus omnium rectè institutarum gentium, sed & sententiæ Theologorum, & decreta Legislatorum, & disputationes Politicorum contradixerunt, de quib. *Vide Theodor. 6. Græcæ. aff. c. quæ est de legibus.*

19.
Nicolaus
Carpocrates.

20.
Beginorum

21.
Iohannis
Kentensis
Munster.

Quantum repugnet communio Platonicæ juri naturæ, ubi agitur de vetitis gradibus cognatorum & affinium.

1. Studium se conservandi omnibus rebus innatum est.
2. Quod extenditur ad possessiones nostras. & in iis contentos servas.
3. Storge erga liberos à deo naturalis est, ut eluceat etiam in bestis.
4. Eadem extenditur ad conjuges erga se invicem.

§. QUAM

5. *Quanta cum injuria peccetur à liberis in parentes.*
6. *Quanto cum scelere parentes misceantur nuptiis liberorum.*
7. *Causa Vestitorum incestuum.*
8. *Causa altera ad dilatandum amicitias.*
9. *Non sperandus duplicatus amor ex geminata per incestum consanguinitate.*
10. *Causa tertia Platonii.*
11. *Vera causa, unde turpitudine incestui nascitur.*
12. *Ob cuius neglectum merito ab Aristotele reprehensus Plato.*
13. *Cypri lapsus, dum redarguit Aristotelem.*
14. *Dua esse à Platone conditas diversas Respub.*
15. *Iure natura siue gentium improbari incestus nuptias.*
16. *Nihil obstante promiscuo animalium coitu.*
17. *Perfarum promiscua nuptia.*
18. *Britannorum & aliarum gentium.*
19. *Error saepe extinguit ipsa natura principia.*
20. *Bestia ipse abhorrent incestam pollutionem.*
21. *Affry legem suam ipsi damnarunt.*
22. *Nec non & Persa.*
23. *Ignorantia juri natura non excusat.*
24. *De lege Aegyptiorum & Atheniensium, ab ipsis repudiata.*
25. *Inter ascendentes & descendentes nuptias prohiberi in infinitum, siue naturaliter, siue civiliter cognati sint.*
26. *Item inter affines recta linea quantumvis remotos.*
27. *Item inter collaterales primi, & secundis gradus linea inaequali.*
28. *Utrum fratrum & sororum conjugia excusari queant.*
29. *Turpis confunduntur parentes cum liberis, quam hi inter se.*
30. *Discrimen inter senesarias & incestas nuptias.*
31. *Quamnam persona divino jure sint prohibita.*
32. *Per personas intelligi Gradus & differentias Personarum.*
33. *Utrum consobrini licetè inter se possint matrimonio jungi.*
34. *Naturalis turpitudine horum nuptiarum non inest.*
35. *Propterea male inter incestas damnantur.*
36. *Sola turpitudine est regula prohibitorum graduum.*
37. *Prima ratio turpitudinis.*
38. *Alterata ratio.*
39. *Item tertia.*
40. *Pauca comes incestarum nuptiarum.*
41. *Accommodatio thesisi ad hypothesein.*
42. *Communio Plat: Sim facis & erga conjugum inter se & erga liberos.*
43. *Aperit viam parricidium, dum parentes, liberi propinqui à peregrinis non discernuntur.*
44. *Diluitur responsio Platonii.*
45. *Plato sanxit incestos concubitus.*
46. *Sustulit gradus cognationum & affinitatum.*
47. *Suffocavit sui & suorum amorem.*
48. *Explicatio adagy: Amicorum omnia esse communia.*
49. *Plato eradicat semina multarum vitiorum.*
50. *Solvitur obiectio Polybii.*

Q Via igitur Plato 5 de Republ. suam communionem commendat. propterea quod faciat Rempubl: stabiliolem Beissar: Porphyr: Piccol: & alii ex eo, quod consentiat cum Idæa regiminis à Deo opt. Max. in mundo adumbrati, contra posteriorem hanc defensionem agemus prius, & quot modis à Platone oppugnetur natura, & jus ab ipsa rebus inscriptum, cum præcipuè sit disputationis futuræ caput, prius ex Aristotele, 2 Pol. c. 2. deducemus.

Innatum est autem non tantum animis hominum, sed rebus quibuscunq; studium quoddam se & sua conservandi, quod sub nomine veræ Philonias proponit Arist. 9. Eth. c. 9. & 2. Polit. c. 2. quo licet permulti abutantur, qui publica postponunt privatis, aut amorem virtutis transmutant in admirationem vanitatis: tamen ordinata caritas, quæ à se ipsa incipit, à jure tam divino, quam humano probatur, & crudelem vocat Imperator, qui rivus alio deriveret, cum agris suos

Innatus rebus omnibus est amor & studium sui.

suos suis suat emarcescere. l. pates. 6. C. de seruis: & aq. Qui vult Eleemosynam ordinat dare, incipiat a seipso, c. qui vult dist. 3. de panis: nec unquam debet testator alienas successiones proprias antepone, l. cum acutissimis 30. in fi. C. de fideic: & iura censetur excusatio eius, qui suam utilitatem alienæ præfert. l. ubi de cur. dat. Euripides ait:

μυῦ. σφισί, ὄστω. ἔν' αὐτῷ σφίς.

& Accursius:

Alpbm ille perit, qui se plus diligit ullam Terent: in Adelph. Act. 1. sc. 1.

Vah quemquamne hominem in animo in-
stitueris, aut

Parare, quod sit charum, quam ipse est sibi.
Propterea enim gravius homicida plectunt cultissimæ quæque gentes cum, qui sibi ipsi sceleratas inferit manus, c. si non licet. 23. q. 5. non tantum, quod peccet in maiestatem divinam, ut ipse Plato confitetur in Phaed: *Hæliod: 2. hist: Rithop. Cic. 8. Tuscul: & in somn. Scip. & demonstratum fuit à nobis l. 2. de iur. Mij. c. 3. n. 9.* Sed quod ætiori vinculo homo ipse sibi uniat, seu appetens connectatur cum ratione, ut explicat Arist. 5. Eth. c. ult: quam, ut à seipso tantum sperare debuerit injuriam. Contra se quoque iura neminem patiuntur obligari, gl. & Dd. ad 9. fin. hic fin. lex gl. in ca. petisio Verb. specialibus. de iure iur. nec ratam habent donationem, si donati insperato subnaletur filius, l. si unquam. ubi gl. & Tiraq. col. 1. C. de rev. don. quia præsumtionem juris retrò trahunt, & non patiuntur sibi persuaderi, quæquam ad eò naturali instinctui valedixisse, ut dedita opera suis voluerit præferre alienos. l. cum a dno. de cond. & demonstratio.

Nam, ut ab amore nostri ulterius prolatabamur, completitur hic non tantum corpus nostrum, sed liberos, sed servos, sed universam denique possessionem, 2. pol. c. 3. cum pecunia sit altera hominum vita, ut ait gl. in C. ad vocati. Verb. Visam. C. de ad v. di vers. jud. & in l. longqua tutores. Verb. Visam. C. de admn. tut. & servi partim ad possessiones pertineant, partim sunt partes Domini cum toti in eius Dominio includantur: 1. po-

Vnde non tantum pro vita, sed & pro nidis & partu videmus pugnare animalia. *Quid bestia?* inquit Lactantius, *nonne frigus & famem patiuntur, & pro suo partu sua propugnans, ut nulla vulnere, nullus estus reformidens?* *Comman. 1. Comm. cap. 4. num 6.* Canis etiã fratris memoriam retinet apud Herod. lib. 3. & periculũ ab eo suo succursu avertit. Imò pro socio domestico salute ita excubias agit, ut occisum etiam custodierit, & occisorem insultu & latratu prodiderit. *Cedren. in Const. Pog. Crocodilus, cui semel lam eripuerat dirus nauta, non secus insultavit currentem navem, ac si occisorem inde deposceret, in vindictam conjugis sibi dendum.* *Martyr. lib. 2. legat. Babyli:* In homine ulterius processit storge, cognationemque naturalem vinculo ad eò arcto connexuit, ut inviti etiam & ignari sanguini nostro condoleamus. Carolus Magnus cum lis esset inter patrem & filium de homicidio perpetrato, nec constaret de autore, utrique minitatus est supplicium, quo territus pater, ne filium secum ad necem absque merito raperet, eadem de se commissum confessus, filium storge paterna liberavit. *Barbar. in cap. in presentia. chart. 10. de probat:* Et quisnam ad eò extra humanam naturam projectus reperitur, ut sicis oculis liberorum & uxoris interitum spectare possit, nisi extra se ira aut timore propulsus, nedum ut ipse iudicium de iis ferre cum Bruto & Manlio velit? Mulier quædam Parisiensis, cum videret maritum transduci ad mortem, prægnantem se precipitem dedit de fenestra. *Gl. in Car. 6. Ann. 1382.* Indæ comitabantur mortuos maritos usque ad rogam, & vivas se sepeliebant cum mortuis. *Val. 2. cap. 6.* Artemisia etiam cinerem mariti bibit, ne violentia mortis separaretur ab eo, quem vivum perditius seipsa dilixerat:

Hispana quædam mulier, Hieronimi Aquillaris uxorem nominat Mantyr in *Ap pend.* cum audisset filium à Cannibalibus captum, præ amore eius, & timore, ne prædonũ esca fieret, insanari cepit, quotiescũq; carnẽ assari videret, terribili voce exclamavit: *Sibi filium. Si videretis ob oculos.* Et quis posset

22.
Etiam erga
nosra.

7.
Erga liberos,
lit. c. 4.

4.
Erga comines
ges.

redire sinit, sponte deservescit, & pro amore relinquit indelebile odium. *Vnicum verbum, ait Plato. 8. de U. exstinguit ejusmodi voluptates, quando nefaria dicuntur.* Addunt etiam, incestus improbari, ne ex inæquali ætate conjugum imbecilla nascatur posteritas, *Plat. 4. de U.* quod de iis tantum intelligendum venit personis, quæ se habent ut parentes & liberi. Cæterum id genus rationes congeruntur passim ab autoribus, *Tiraq. 7. l. Com. Cypr. c. 6 de Matrim. §. 1. Borcholt. de grad. pag. 100. Bez. a de repud. & d. sort. pag. 27. Junio. q. 37. Polst. Mar. in 2. Sam. c. 15.* sed leviores, quam quæ incestos concubitus tantæ turpitudinis & scandali damnare queant.

11. Vera causa turpitudinis incestuum.

12. Platone reprehensus.

13. Inauspicato defensus à Cyprao.

14. Dua Respub. Platonu.

Non aliunde enim hæc æstimanda venit, quam ex jure & distamine naturæ, seu ex pudore naturali, ut ex ipso *Levit. c. 18.* constat, ubi filius arceatur à cubili patris, ne relever turpitudinem ejus, & Ruben dicitur maculasse stratum parentis, *Deut. 35. & 49.* Platonem proinde merito reprehendit Aristot. *2. Polit. c. 1.* quod cum alios actus amatorios proximis agnatis promiscuos injunxisset, à solo concubitu parentes & liberos abstineret jussisset, quia voluptas concubitus Musica non est, sed omnem proportionem sua violentia exuperat. Vulgò putatur Aristot. respexisse ad *5. libr. de Republic.* cum tamen Platonis sententia non illic demum, sed *in 3 de Republic.* legatur, ad eò ut valde inconsideratè Cypræ. *dist. cap. 6. §. 1. num. 5.* Aristotelem falli scribat, dum nullam aliam causam interditi à Platone allatam referat, quam nimiam voluptatem, cum tamen *Plato 8. de U.* ex tacitâ naturæ lege illud deducat inquiens: *A filio & filia lex etiam non scripta jubet abstinere, & neq. palam, neq. clam cum in commiseri. Nam & vulgus hominû ab ejusmodi libidinibus abhorret. Vnû enim verbum hujusmodi voluptates exstinguit, cû id nefarium esse dicitur, Deo in visum, omnium flagitiorum flagitiosissimum.* Non distinguit enim duas Republica diversas, quas Plato distinctè in duobus operib. condidit, & Aristoteles distinctis capitibus separatim impugnat, & *d. cap. 2.* non considerat quicquam ex posteriori, *in lib. de U. condita,* cum cæcellos utriusq. distinxerit ipse Plato,

& in una quidem secutus præscriptum naturæ communionem tollat, quod afficit Cypr. in alia verò contra naturæ dictamen sanciat, adeoque præsupponat, communionem non improbari à natura, quia & actus cæteri amatorii eadè de causa rejici debuerint, quos tamen Plato lege illic sancit, & concubitum solum execrat, nò quod naturæ repugnet, sed quod sit nimis violentus. Hanc rationem *in lib. 3. de Rep. prolatam, Aristot. dist. cap. 2.* dum eos libros impugnat, rejicit tanquam insufficientem, quoniam prohibitorum incestuum causa alius petenda est, nimirum ex naturali detestatione & lucenaturæ, quò nos deducit Iustinian. *Novell. 12. & ante eum Paulus in l. adoptivum. 14. §. unde & l. fin. de rit. nupt.* qui quod hic jus gentium nominat, illic explicat per jus naturale & pudorem, sicut & Honorius ac Theodosius, sedus naturæ, ajunt, non permittere concubitus cum matribus & filiabus, *l. eum qui. Cod. de Episcop. & Cler. imitati phrasin Ovid. 10. Met.*

15. Iure natura improbari incestus nuptiarum.

Neque parentis

Concubitu venio natura polle sedm.

Ius enim naturæ & gentium propriè loquendo in idem coincidere, ex Aristotele alibi demonstravimus, & apud ipsos Ictos sæpe confundi solent. Iustinianus *in Authent. de incestu nupt.* eo intuitu incestas nuptias vocat naturæ contrarias, ut & *cap. cum secundum de heret. in 6. ubi præter mentem Pontificis gl. interpretatur nuptias inter matres præposterat.*

Neque obstat huic ex natura deducto interdito, quod animalia promiscuis miscætur coitionibus, & quod getnes quamplurimæ, ut ait Myrrha,

16. Nec obstat miscuum animalium coitum.

esse ferantur,

In quibus & nato genitrix & nata parentis

lungitur, & pietas geminato crescit amore. Ouid. 10. Metam.

Testis quidem usitati apud Ethnicos incestus sine crimine est *Arnob. 8. contr. gent. & eorum catalogum texit Alexand. ab Alex. libr. 1. gen. dier. cap. 24.* Hieron. *libr. 2. in lo. 5im.* ex quibus præcipui sunt Assyrii, Medii, Mauri, Aethiopes, Arabes, & de Persis idem testatur Philo *de H. Mos. Harmenop. libr. 1. Epit.*

17. Nec promiscua nuptia Persarum.

filiū à matre narrant, sed belluina ista rabie efferatum importunam libidinem nec ejusdem compressisse, ratum. naturæ jura illi patrocinari non debere, quæ iis prior vim intulisset.

22.
Persarum.

Apud Persas cujus auspitiis hic mos inva-
luerit, ex historia Cambysis notum est, qui
cum forem ducere decrevisset uxorem, à
conscientia tacite admonitus, quod id sine
scelere facere non posset, adiit consiliarios,
utrum excusari posset, si animo suo morem
gereret, qui providè quidem, sed non satis
fideliter responderunt: *De ducenda sorore
legem quidē in Persia non reperiri, sed exta-
re aliam, qua Regi legem obstat non patia-
tur. Herod. l. 3.* Nec enim alia ratione, quam
licentia regia, tam infandum facinus excu-
sari posse videbant, quæ eadem Caracalla
persuasit noverca, ut pudorem naturalem,
ex quo protrudebat hanc hæsitacionem: *Vel-
lem, si liceres, exucret, & Imperatorem se es-
se cogitaret, qui dare solet, non accipere
leges. Ael. Spart. in Carac.* Dare scilicet: leges
civiles, accipere naturales, cum Rex sit qui-
dem princeps Reipubl. sed civis & subditus
naturæ, unde incestus prohibitio dependet.
Nam & mulieres propter ignorantiam excu-
santur, si peccaverint contra leges politi-
vas, *l. sacrilegus pœna in pr. ad l. lul. L. pecul.
c. sicut dignum. de homicid.* sed de incestu
commisso non excusantur, *l. si adulterium.
S. s. primum. C. S. fratres. ad l. lul. de adul.*
quia, quæ sunt juris naturæ & gentium, ne-
mo nisi cum suo malo, ignorare debet. *l. 2.
C. de injur. Sec. Grat. C. gl. in verb. notandū.
l. 9. 4.* Proinde nec Cambyses ignorantiam
suam, quæ rationalis non erat, pratexere,
nec Consiliarii excusari possunt, qui contra
jus naturæ licentiam regiam extendi respō-
derunt: Et tamen hoc principio, cum antea
de fororibus licitè ducendis legem extitisse
hic negent consiliarii Cambysis, experunt
incestus apud Persas invalescere, adeo ut
Darius non horuerit forem in matrimo-
nio habere, *Inst. l. 11.* sicut nec Artaxerxes,
Plut. in Artax. donec Alexander M. subactis
provinciis & occupato universo regno bar-
barum morem miscendi liberos parentibus
corrigeret, *ut refert Plutarch. in lib. de fort.*
Alex, quem tamen recruidisse inter hono-

ratiores personas constat ex iis quæ citavi-
mus supra ex *Luc. lib. 8. & Phil. de M. Mos.*

Ægyptiis idem lege lata licuisse testatur
Philo, *ubi supra,* non tantum ut fratres mi-
scescerent fororibus, & ne gemelli quidem
à se abstinere, sed etiam cognati majores
pariter & minores sine discrimine in incesta
turpitudine se volutarent, sicut Athenien-
sum legislator idem permisit fratribus ute-
rinis & non germanis, *teste eodem Philone,
Arnob. 8. contr. gent. & Cimon fortè eo pri-
vilegio in conjugio habebat forem Elpi-
nicen, quam post Galliz elocavit, Plut. in
Cim. sine opprobrio, ait Aemyl. Prob. in pras.
exc. Imp. cum Romanis moribus id nefastū
haberetur. Ptolomæus eo jure Arsinoen so-
rorem duxerat, Pausan. in Attic. de quo Lu-
can. lib. 10.*

*Nupsit soror impia fratri.
& Cleopatra sibi junctum fratrem pro con-
juge à patre refert his verbis*

*Pater, qui jura mihi communia regni
Et thalamum cum fratre dedit.*

Non desuere tamen, qui morem hunc aper-
tis verbis detestarentur, quemadmodum So-
tades reprehendit Ptolomæum, quod *in so-
ramen minime sanctum aculeum truserit.
Strab. lib. 10. ἡ γὰρ ἡ οὐλοῦστρομαδὸν τὴν ἀντιεγγ-
νὸν. Plutarch. de educ. liber.* Licet enim de-
testabiliores sint incestus inter eos, qui in li-
nea recta collocantur, & parentum libero-
rum; loco sibi habentur, inter quos vitæ
sunt commixtiones in infinitum, *S. ergo non
omnes. Inst. de nupt. l. nuptia consistere. l. fin.
de rit. nupt. si ex nuptiis justis descendat
cognatio si ex vago concubitu, l. nihil in-
terest. de rit. nupt. S. inter eos. Inst. de nupt.
adeo, ut dicente gl. in d. S. Ergo non omnes
C. in l. nuptia consist. 2. de rit. nupt. si Adā
hodie existeret, non esset inventurus, quam
legitimè ducere possit, contra quam vide Co-
varr. part. 3. de matrim. c. 7. S. 10. nu. 13.* cum
prohibitio hæc descendat ex lege naturæ, &
spurius quoque ex natura patris fit filius, id
quod de affinis quoque quoque linea rectè conclu-
dunt. *l. C. cum Levit. 18.* prohibeatur fra-
tris uxorem ducere, & Herodem acriter ob-
jurgaverit Iohannes Baptista, quod fratris
conjuge abducta pro uxore uteretur & ra-
tum incestu cumularct, *Egesipp. 2. de Excid.
Hieros.*

24.
Ægyptio-
rum.

Athenien-
sum.

25.
Inter ascend.
& desc. nu-
ptia prohibi-
ta in infini-
tum.

26. Itemque in-
ter affines re-
de linea.

27. Et collatera-
les primi &
secundi ge-
neris in
aequali.

*Hierof. c. 1. nec non Paulus Apostolus à com-
munionis Ecclesie exclusit Corinthium,
qui novercam attigerat, 1. Cor. c. 7. quoniam
& isti affines parentum & liberorum loco
habentur, non facti. S. hos itaq; de grad. af-
fin. nec prohibitio juris naturæ cõplectatur
solos parentes & liberos proximos, ut sen-
tunt Thom. 4. sent. d. 4. q. 1. a. 3. Bonav. &
Richar. ibid. q. 2. Resp. in li. de matr. Reg.
Angl. refutat: ab ipsis Scholasticis, Scot. Dur.
Palud d. dist. 40. Sylvestr. in Verb. Marrim.
8. q. 6. Tamen prohibitio & incestus extendit
etiam ad collaterales, imprimis primi &
secundi gradus lineæ inx qualis: Eravitque
Claudius Imperator, qui cum Agrippinâ fra-
tris filiam in matrimonio haberet, Sueton. in
Claud. c. 16. & id Scto perlato omnibus li-
cere vellet, Tacit. 2. Annal. quod Nerva, tã-
quam iniquum & juri naturæ contrarium
meritò antiquavit, Dion. in Nerv. & ejus
exemplo Anast. l. ult. Cod. de incest. nupt. me-
fandam licentiam vocans, & scelestum cõ-
tubernium, quod impij constitutionibus Ty-
rannidũ tempore, quibundã personis permis-
sum fuerit: tamen parentum & liberorum
concubitus adeo rationi adversari putavit,
ut cum mulier quẽdam filium agnoscere re-
cuset, pudorem & conscientiam utriusq;
exploraturus, juberet eos concumbere, ne-
quaquam fore arbitratus, ut si filium suum
esse scivisset mulier, cum eo commercium ha-
bere voluerit, Sueton. Claud. c. 15. Nec reper-
tus fuit, qui sequeretur exemplum Impera-
toris, aut Scti autoritatem, excepto liberti-
no quodam & altero primipilari, cujus offi-
cium nuptiarum & ipse cum Agrippina ce-
lebravit, Cajus verò, qui cum omnibus so-
roribus stupri consuetudinem habuit, adeo
ut Drusillam Germanicã Cassio Longino nu-
ptam à thoro abductã jure uxoris loco ha-
beret, Suet. in Calig. c. 24. Dion. lib. 59. qui se
id facere dicebat exemplo Jovis, quẽ se credi
volebat. Xoph. in Dion. Calig. Item Mithrida-
tes, qui fororẽ usus est pro uxore, Strab. lib.
14. eò minus excusari potuit, quo propius
fratri jungitur foror, quã fratris filia, ut qua
si unam personam constituent, & Abraham
putaverit neminem Aegyptiorum suspica-
tum fuisse, Saram ab ipso haberi pro uxore,
si suam vocaret sororem, Genes. 12. cujus*

opinionis fuisse etiam Maacum narrat Mo-
ses. Genes. 26. Rogatus enim à Philistinis de
Rebecca, sororem tuam esse respondit: quo-
niam tenuit dicere, uxor mea est: ne forte in-
terficerent eum vari loci illius propter Rebec-
cam, quia pulchra aspectu erat, licet Pontifex
de Clericis paulò durius præsumat, quando
& sorores ex eorum habitaculis arceat, ne
quã fortè, voti obliiti, professionem detur-
pent. cap. 1. de cohab. Cleric. Nam & fratrum
cum sororibus mixtiones à natura damuari
rectè notat August. 15. de civ. Dei cap. 16.
& libr. 22. contr. Faust. cap. 35. deducitque
Ambr. Cathar. libr. contr. Cajet. c. Matrimo-
nii sacram. Lex divina non tantum male-
dictum vocat, qui dormiat cum sorore, Levit.
27. sed & occidi juberet in conspectu populi.
Lev. 20. Exod. 20. Iure Rom. incestum com-
mittentes, bonis & dignitate privati, conju-
gionq; declarato ut nullo, relegabatur. Auth.
Incestus. C. de incest. nupt. nisi adulterium unã
commisissent. l. si adulterium cum incestu.
ubi Bart. & gl. ad l. l. adul. Durius Cicero
in suis l. incestum Pontifices supremo sup-
plicio sancunt, quod in linea descendentiũ
& ascendentiũ rectè observatur. Nov. const.
Sax part. 4. num. 22. ceterum collaterales
cum casione virgatum in perpetuum rele-
gantur, cujus æquitatem probat Beus. part.
2. de marim. c. 63. Cypre. de mar. c. 6. §. 1.
num. 16. quia turpius est detegere turpitudi-
nem parentum, quibus majorem debemus
reverentiam, quam collateralibus, & Plato
introducitur promiscuam confusionem om-
nium personarum, concubitus tamen pa-
rentum & liberorum excepit. libr. 5. de Rep.
concessis collateralium commixtionibus,
quemadmodum & Athenienses eodem pa-
tre genitis, Lacedæmonii eadem matre fra-
tribus & sororibus communia indulerunt
contubia, ut supra ex Philone & Interp. Ari-
stoph. in Nub. ostendimus; Primi item paren-
tes ex collateralibus veriti gradus sæpe dũ-
xerunt uxores, Deo connivente, cum remo-
tiores non extarent. Sed id factum ait Au-
gust. 15. de civ. cap. 16. quanto est antiquius
compellente necessitate, tanto evasit damna-
bilis religione prohibente. Glof. in Rubr. de
nupt. Nefarias propriè nuptias vocat inter
ascendentes & descendentes contractas, ut

28. Fratrum &
sororum con-
jugia an ex-
cusari queat.

29. Turpius con-
funds paren-
tes cum libe-
ris, quam hec
inter se.

30. Differentia

Oedi.

inter nefarias nuptias & incestum

Oodipi & Locistes. Pelopeiz & Thyestis, Neronis & Agrippinæ, Antiochi & uxoris paternæ. *Val. s. c. 7.* Incestas inter collaterales sive consanguineos, sive affines, in vetitis gradibus. *Beust. part. 2. de matrim. c. 58. & 59. Mauser. ad 1. de nupt. §. Ergo non omnes. Inst. secus distinguit Harmenop. lib. 4. t. 6. ad fin. Covar. de matr. part. 2. c. 1. §. 8. nu. 1.* Ventantur autem gradus aut jure naturali & divino, aut legib. merè humanis Et de his quidem dispensare posse, qui legem tulit, dubium non est, sed nec incestum in eisdem commissum tanto reatu damnandum putamus, *l. ult. de rit. nupt. d. l. si adulterium. ad l. lul. de adult.* ac si peccatum esset, in leges naturæ & divinas, quibus exprimuntur hæ personæ, veribus comprehendere à gl. in c. literas. *Verb. d. divina lege. in fin. de restit. Spol. Levit. 18. & 20.*

Nata, soror, nepotus, matertera, fratris & uxor,

Et patris conjunx, mater, privigna, noverca,

Uxorque, soror, privigni nata, nurumque, Atque soror patris, conjungi lege vetantur.

31. Prohibitio divina

Imò non tantæ personæ exprimuntur, quæ gradus, seu distantie personarum, tum quia alias liceret nepoti ducere aviam, & sorori meæ nubere patruo, cum hæ personæ non nominentur; tum quia generalis ex natura petita ratio, ne scilicet reveletur turpitudine eorum, quorum fas non est, extenditur ad omnes, qui sunt in pari gradu, ut rectè hinc inferunt Andr. Osiand. in libr. von verbotten Heyrath vnd Blutschaude. *Beust. de matrim. part. 2. c. 5. l. in pr. Cyprac. c. 6. de matrim. §. 1. m. 7. Martyr. in c. 1. iudic. Schneide & de nupt. c. de arb. Affin. n. 16.* Nec forensis tantum, seu judicialis, (ut censent Rosenis in libr. de matrim. Reg. Angl. Alph. à Castr. 1. per. leg. pæv. c. ult. Covar. de matr. par. 2. c. 7. §. 10. n. 1. Cajet. in 2. 2. Thom. q. 154. art. 9. qui in omnibus gradibus, iustis de causis à Papa dispensari posse disputant, præterquam in connubio parentum & liberorum, ex eo, quod sint judicialia) est lex Moÿs, non tantum, quia turpitudine vitanda, quæ pro legis ratione in ipsa lege affertur, ad omnes homines pertinet, & ex luce naturæ elucidat;

32. Non personæ, sed gradibus comprehenduntur.

(sed etiam, quia ibidem in Cananæis dicit Deus se vindicasse incestam libidinem; licet illi legibus Moÿs non obligaretur, ut docet Martyr. in 2. Sam. c. 13. vers. 6. & in c. 1. iudic. Quia verò lege divina consobrini vel patruels, neq; quoad personas, neq; quoad gradus nominantur, Lev. 20. dubium est, utrum naturalis, ex pudore, ratio eorum conjunctionem impediatur, ut disputat Anton. Faber. *jur. prud. Papin. s. de nupt. pr. 6. illat. 6. Mauser. ad §. Duorum autem. Inst. de nupt. sed Faber deserit principium, ex quo illationem hanc deducere debebat, & arripit regulam Iustitiani, ex ratione sua limitandam, ad eos, qui parentum & liberorum loco sunt, Conna. com. lib. 2. c. 5. nu. 4. quod sc. cujus matrem ducere non possim, ne ipsam quidem ducere possim. Ius Canonicum assertit ridiculas rationes ex quatuor humoribus, c. non debet. de cons. & aff. c. in quadam. ubi Bernhard. de celeb. miss. Covarr. de matr. part. 2. c. 7. §. 6. n. 11. ex sex gradibus, & quod ex consobrinatorum conjugio soboles non succrescat, c. ad sedam. 35. q. 3. quas ridet & refutat Beza de repud. pag. 37. & seq. Quia verò naturale pudorem huc non extendit Moÿs, nec nos quidem extendemus, sed cum Beza de repud. p. 40. consobrinatorum conjugia putabimus prohiberi ex lege & ratione humana, non ob sanguinis reverentiam, sed caritatis & dilectionis multiplicationem, ut ait Schurer. de grad. consangu. & aff. leg. 12. ex c. cum ipsatur. 55. q. 1. Propterea apud Romanos tanta conjugia interdita non fuerunt ante Theodosium, qui ea edicto sustulit. l. 1. c. Theod. de incest. nupt. Vitz & Paul. Diacon. in Theodos. Ambros. lib. 8. Ep. 60. ad Patrem, qui addit, divina lege eadem prohiberi, sed memoria lapsus, ut ait Beza, & Martyr. 2. s. 13. §. 1. Sed hæc conditio, ut ipse legem laxandi potestatem sibi retineret. l. 1. c. Theod. si nupt. ex rescr. petam. quemadmodum Gothorum quoque reges licet ea conjugia interdico sustulissent, reservaverunt tamen principi, ait Castrud. sanguinem beneficium consobrini nuptiæ copulatione conjungendum, ut qui populorum mores regebat, ipse & moderata concupiscentia frona laxaret. h. 7. Gar. Ep. 46. Non potuisset autem vel Theodosius vel Gothorum rex quicquam relaxare, quod effect*

33. De consobrinatorum conjugio.

34. A quibus permissum.

esse à natura vel Deo inductum, quia, ut in
*fin. addit. Celsiod. quisquid à regibus fieri
 precipitur, necesse est, ut non culpis, sed lau-
 dibus applliceatur. Laadari autem non po-
 test, quod contra Deum & pudorem natura-
 lem, vel à subdito committitur. vel à rege
 conceditur. Nihilominus dubium movet Faber
 ex Theophilo d. S. Duorum. Insst. ex Ver-
 bis Cay 1. Inst. l. 4. S. 6. quibus permisit adde-
 re Vipsian. fragm. t. 5. Harmenop. libr. 6. Epit.
 l. 4. qui omnes particulam negativam adji-
 cientes, scribunt, Fratrum Liberos per nuptias
 non posse conjungi, seu ut Theoph. ipse, à deo
 quod videtur à deo dicitur, quod videtur à deo.
 Verum yero Iustiniani textus. S. duorum Im-
 per. de nupt. corrigi debeat ex Theophilo,
 adjecta particula, Non, ut censet Faber, ut-
 trum Theophilus ex Iustiniano, ut Curtius
 Theophili Latinus Interpres, negativam,
 quæ in Græco textu addita legitur, in Lati-
 na translatione omiserit, ex historia & propa-
 gatione Iuris conspici potest, quia ubiq; in-
 veniuntur talia matrimonia usû recepta &
 inter validos & justos contractus collocata
 fuisse. Cur enim ea tollit Theodosius, si con-
 ducta non fuerunt? Cur ejus filii, dum pater-
 nam legem antiquant, dicunt se revocare
 præscriptum auctoritate? Leglebrandus. C. de
 nupt. Vitellius apud Tacit. libr. 12. Ann. mani-
 festum suggerit indicium, iis, qui licere pu-
 cant, dum ait: Sobriarum digniora ma-
 trimonia, se tempora addiso percubuisse: & id
 conceptis verbis testatur Plutarchus probl.
 Rom. 6. Cic. pro Cluent. sicut & Quintil. libr.
 6. in proem. de filii obitu querens: Teuo con-
 sulari nuper adoptione ad omnium spes ho-
 norum patris admittimus, se à vinculo pratori
 genere desinamus? ne Tulliarum exem-
 plum producam ex Halyc. libr. 4. aut Bruti,
 Catonis Vitensis filiarum sorore sua in u-
 xorem ducentis, ex Plutarch. in Græc. Brut.
 aut Ligustini, de mandato patris, patris sui
 filiam ducentis, apud Liv. libr. 42. aut ipsius
 Antonii philosophi, cujus consobrinam
 extitisse Faustianam refert Jul. Capitol. in
 Anton. Adde l. 3. non solum. S. 1. de rit. nupt.
 l. 23. Vter in fin. l. seq. de condit. Insst. l. Lucium
 Tertium. S. filium ad SC. Treb. l. 1. C. de Insst. C.
 subst. ex quib. idem colligunt Forn. ad d. Ep.
 Celsiod. Borch. de grad. Cyp. de matr. c. 6. S.*

36.
A quibus
improbata.

Explic. q.
dum Insst.
de nupt.

1. n. 19. & nec ipse Faber constanter d. Illat. 6.
 ad fin. diffiteri audeat.

Causa igitur incestuarum nuptiarum non
 aliunde deducenda est, quæ ex distamine na-
 turæ, omnibus gētibus tacite implantato, &
 in lege Dei Levit. 18. repetito, quod turpe sit
 inter se misceri, qui vel idem videantur esse
 ratione sanguinis, vel parentum & liberorū
 respectum inter se habeant. Pollutionē vo-
 cat Cassiod. d. Ep. 46. si in proximitatem ve-
 deant, & ut ait Sen. Agat in ortu semet. Phi-
 lo. de ll. Mos est purgationem defuncti patri-
 stalami, cui maxima debeatur religio.

Lucanus ait: lib. 8.

Cui fas implere parentem, Quid recer esse
 nefas.

Iocasta ad seipsam apud Sen. Ath.
 ult. in Oed.

Omne confusum peris.

Incesta, per te juris humani decem.

Turpitudinē & nefas hoc sic explicat Faber,
 d. prim. 6. Illat. 3. Beza de repud. p. 28. quod in
 actu venereo semper concurrant quædam,
 quæ naturaliter nobis pudorē injiciant, ad op-
 ut membrum illud ad propagationē huma-
 næ speciei & conservationem Reip. summe
 necessarium, l. sin autem 7. de Aed. edis. pu-
 dendo semper nomine vocemus, & ille apud
 Cornicū honesta circumlocutione nomina-
 re cogatur, Id, quo Viri sumus, sicut & pudī-
 buda ancilla Teretii, pro castratione dicit, Id
 quod machu fieri solet. Apertos etiam quisq;
 averfatur concubitus, licet eum legitima ob-
 jure re sibi fore sciat, ut rectè respondet Ho-
 rat. Augen. in Epist. pro eo, quem impotentia
 accusabant uxoris cognati, quod spectantib.
 arbitri nihil profecisset. Hic igitur pudor,
 qui ex publico naturaliter nos deterrere, de-
 bebat nos quoq; abigere à concubitu paren-
 tum, quia quos apud Rom. ne nudos quidem
 videre fas erat, Plut. in Cat. Maj. quibus pu-
 cilia sustineas nudos contineri in lecto, qui-
 bus lenociniis prolectare in venerem, quo-
 ore bastari, quibus circumdare amplexibus?
 Et hinc statim pululiat aliud contra legem
 naturæ inconveniens, quia omnibus liberis
 erga parentes innatus est amor reverentia-
 lis, 8. Ethic. caput. 7. unde amicitiam oriri se-
 curdum excellentiam, sive in zqualem cen-
 set Arist. d. c. 7. Hunc verò ducta in conjugem
 filia

36.

37
Vnde nascit
tur turpitas
de incestu.

38.

Radix al-
tera.

filia à conjugali extingui necesse est, sicuti æqualem amicitiam mutari in inæqualem necesse est, quando amicorum aliquis exurgit ad dignitatem regiam, aut prorsus evanesce, si possibile sit quempiam fieri Deum, ut credidit gentilis antiquitas. Qui enim auctoritatem paternam tuam possis erga eam, quam sociam & Dominam familiaritæ tecum constituis: cui adulatoris blanditiis suppasirari, quam precibus in constanti amore retinere cogaris? Differunt amicitia liberorum & parentum: Item uxoris & mariti, officii, affectu, & gradu, ut idem docet Aristot. 8. Eth. c. 7. & 10. & sicut Rex desinit uti imperio regio, quando in consortium asciscit optimatum quospiam, ita paternum perire imperium necesse est, quando ejus confortes adoptantur liberi. Regiam majestatem vilesceat nimia familiaritate, è longinquo venerandam magis esse, infra ostendemus: Et paternam reverentiam salvam retentum ipsi putabimus dum liberi omnia ejus sacra profana, secreta aperta, in dies & horas singulas perambulant? Denique concubatur etiam natura, dum gradus consanguinitatis à Deo ipso implantati & inter se distincti nõ tantum confunduntur, sed prorsus è medio tolluntur, sicuti Hierosol. lib. 5. in cap. 18. Levit. Plutarch. in probl. Cicer. 5. de finib. dum

*Elsa fit matriu pellex, & adultera patris,
Atque soror nati, genitrix simul improba fratris.*

Quod elegantè in Lothi incestu proponit Bas. in ἀδελφῶν, λέγ. inquit, θυγατρὶς αὐτοῦ κίνηται γὰρ βεβήχηται ἡ ἀδελφὴ αὐτοῦ: O πατήρ, ἡ μή, ἡ γὰρ ἡ πῆμα πατήρ ἐστί τῆς τῆς οὐκ ἔστι φύσις συνέβηται. Salustius filiam Ciceronis, cum qua ipse stupri consuetudinem habuisse credebat, Dion. lib. 46. vocat uxorem sacrilegam, perjuria delibutam, matriu pellicem, parentis, quam par sit, obsequens uxorem. Nec immeritò monstro similes describit Seneca concubitus matri & filii, qui

*Frates sibi ipsi genuit, inplexitum matrum.
Magique monstrum Sphynge perplexum sua, in Oed. Act. 3.*

Idem sororu natum, ac patriu nepos. In Agam. Act. 5.

Vbi incertum est quo quenquam potius nomine vocare debeat, sicut locasta, cum dixisset:

Hoc jacet ferro meo Conjux: statim linguam corrigens excipit:

Quid illum nomen habet Gero Socer? Socer est. Act. ult. Oed. Nihil, ait Philo, magis impium excogitari potest, quam filium eundem & matrum fieri, matrem. Sic sumo uxoris nomen assumere: Communes liberos patriu quidem fratres, matru vero nepotes ferri: Hanc proles sua matrem simul esse a Gid. Quò respiciens Ovidius dehortatur Myrrham ab incesta libidine:

Vltra autem sperare aliquid potes impia: Virgo?

Nec quod confundas. & jura & nomina sentis?

Simul eandem certa, quæ comes ire solet, poena deterrere pergit: 10. Metam. Ovid.

*Nec metuas atra crimina angue sorores,
Quas facibus sibi oculis atque ora penetrat.*

Noxia corda cadent.

Nam, quod incestis nuptiis minitatur Deus, Lev. 18, non in aliis promptius, quam hoc scelerè & parricidio executus legitur, cum etiã Cananos propter nefarias libidines à se eradicator testetur. Plato 8. de ll. ad id induci Thyestem & Oedypum in Tragediis dicit, ut ex aliorum Tragicis exitiis periculum capiamus, nobis quid ex usu sit futurum, & hoc innuit Lucan. lib. 8:

Damnas apud gentes sceleris non sponse peracta

Oedipodionias infelix fabula Thebas.

Nam cum Creon Oedipo nefastum matrimonium aperisset, statim poenam subijcit:

Te, te, cruenta sceptrâ qui dextra geris,

Te pater inultus urbe cum totâ petam,

Et mecum Erynnas pronubas thalamis traham,

Trabam sonantes Serbera, incestam domum

Vertam & penates impio Marte obte- ram, &c.

Philo,

39.
Radinsor-
114.

42.
Pœna comes
incestarum
nuptiarum.

Philo, cum Thebarum exemplum profuisset, Persas, addit, *cladibus non dispersibus saepe conficari ob frequentiam incestuum*. Ruben privatus pater primogenio & crescere vetat, quod profanasset fratrum patris. *Gen. c. 35. § 49.* Abalouem Nemehis agit ad quercum, Amnonem in gladium fratris, Cambysem in ensis proprium, Caligulam in manum Chærez. Dario pater Artaxerxes ipse novacula gulam præcidit. *Plut. in Art.* Heraclium manus Dei in ea parte tetigit, qua cum sororis filia incestum commiserat, ut urinam reddere non posset, nisi eâ sibi projiceret ipsi in faciem. *Egmat. in Heracl.* Vique adeo Deus contra sua & naturæ jure neminè sinit impunè lascivire.

Demonstratum igitur est, quomodo graduum distinctiones ex natura prodeant, & ipsa detestetur incestus illorum confusiones: Consequens est, ut thesin ad hypothésin accomodemus, & quam temere omnia hæc ex natura deducta jura destruat communio Platonica, porro subjiciamus.

Primum igitur, si liberi querantur in commune, & uxores adeantur promiscuæ, tam maritalem quam parentum liberorum mutuam *societatem* pessumire necesse est, cum nec uxorem quisquam habeat, nec liberos proprios educet. Lycurgus, ut ad communem potius toti Reipublicæ quam sibi propriam posteritatem querendam, cives assuefaceret, raptos ab uerbis maternis foetus publico loco & communi disciplina educari voluit, ut nec liberi parentes nossent, nec hi de iis tanquam patriæ jam condonatis, solliciti essent, *Plut. in Lyc.* sed publica ita tractanda sunt, ne vis inferatur naturæ, nec deleatur, quod ad conservationem generis humani omnibus implantatum est. Nam si ad instar brutorum, incerti de liberis, & parentibus; de uxoris vagemur, quoniam amoris vinculo inter nos colligaremur? Videremus ad instar fratrum putat Picin: sicut apud Cannibales fratres se appellabant, qui eadem essent ætate, seniores, ex æquo patres, juniores, filios. *Nich. de Montaign. l. 1. des. Es. ch. 30.* Verum, dum nemo de fratre aut sorore certus est, nemo alteri fixo stabilique adhæret amore. Storge enim & amor stercus non ex suspitione aliqua vaga &

fallaci nascitur, sed à natura inditur & domestica conversatione robur viresque acquirit. Accedit quod si quis ex naturalibus scintillis reliquus possit esse amor, aut forte fortuna subnasci, ipsa amplitudine sit futurus evanidus, cum sinceram solidamque amicitiam inter paucos finiri doceat Arist. *8. Eth.* & ed minus inter se amari fratres sororesque; quotidie experiamur, quod plures sunt, & ex unius morte minus jacturæ timetur.

Hinc porro prodit se alterum non minus inconueniens, quod, sublato parentum & liberorum fiat um, & sororū, mariti & uxoris discrimine, frequentia timenda sint patricidia, siue parentum, siue fratrum. Dum enim irâ sæviens sic hinc inde vagatur, anon tam facile intidet in aliquem parentum, aut cognatorum, quam in extraneum & peregrini sanguinis, quanquam in tanta confusione sanguinum vix fieri possit, ut quisquam alterum non contingat aut consanguinitate aut incestu affinitate? Addit Arist. *2. Pol. c. 2.* quod iram Dei in talem Reipublicam facile sit hæc communitio excitata, dum necessaria, quæque declinare vix liceat, patricidia inulta manent & inexpiata, eod quod ignorantur. Præscripsit vero ipse Plato *9. de ll.* ad evitandam Deorum iram expiationes patricidiorum, & alios id genus scelerum, quarum formulas quasdam exprimit etiam *2. de Repub. in Phædr.* donaria, sacrificia, cantiones. Nec sine pietatis quodam instinctu antiquitas credebatur, multorum scelerum pœnam redundare in totam Reipublicam: quemadmodum Tullius Horatium sororicidam, cum à populo, se connivente; absolutus esset propter liberatam patriam, ratus id iudicium non sufficere iis, qui pietatem erga Deum colere velint; tradidit pontificum collegio iustrandum, iis lustrationibus quibus solebant cædes non voluntarie expiari. *Salys. lib. 3. & Cato Uticensis.* cum Cæsar præter fas in Galliis bello læcessisset quietos populos, & ab iis injustam victoriam Romam renuntiasset; reliquis ad gratias Diis pro victoria agendas concurrentibus, supplicationem potius decernendam clamabat, ne ultrix injuste factorum ira Dei, supplicium in conscientiam Reipublicam converteret, *Plutarch. in Cass.*

43.
Aperit viam:
parricidii.

42.
Communitio
Fiat. extin-
gat stergen.

Cat. Sic. quemadmodum ea ætate factum noverat, cum importuna filiorum Fabii Ambusti contra Gallos pro Clusinis pugna, Gallorum exercitus Romam, cum totius urbis pernicie, pertraxisset. *Pomp. Lat. de sacerdot. Rom. 1. de Fecial. in si. Liv. lib. 4.* Plato verò videtur objectionem hanc velle præoccupare, dum *5. de Repub.* rarius hæc scelera eventura suspicatur, quod iram compressurus sit partim pudor, partim metus, dum timent, ne adversarium perfricturi impingant in aliquem parentum aut fratrum, ut ita propter incertos fratres, quilibet ex civibus tutus fiat. Verum dum de cognatis nemo certus est, sed dubia suspitione & ex præsumptione futuri, credulitas nostra succrescit, tantæ in animis nostris efficaciz non est, ut furem sicam retraheret, & à particidio nos dehortari possit. Dum enim in dubio est animus, eò vergit, quod ab objecto præfenti impellitur, & quem virtute singulari conspicuum videt, eum ex sua familia natum quisque sibi persuadebit, quem ira odiove incensus aut aliam ob causam persequitur, tam à se alienum credet, quam esse cupit.

Impia sunt hæc, & quæ nec ipse Plato palam in Republ. sua sancire ausus est, licet effugere nequeat, quin positis principiis, ex iis cætera consimilia educi consentire cogatur: Quæ igitur fronte incestu non erubuit lege, si non sancire, saltem permittere, qui particidio nihilo est tolerabilior. A parentibus & liberis iussit abstinere. *5. de Rep.* At tu parentes & liberos mihi demonstra in iis turbis, ubi liberos suos mater non diutius novit, quam dum proropat ex utero, ubi omnes vulgò quæsitæ sunt, & suum nemo parentem demonstrare potest, quia nec nuptias parens. Quod si etiam æquales æqualibus tantum consuescere velis, ut generali lege arceas parentes à liberis, sicut Herodes omnes infantes trucidabat, ut novum, quem timebat, ludæorum Regem unâ tolleret, & hoc in tanta libidinum licentia & confusione obtineri posse credas, telum non effugies, quia & sororum fratrumq; inter se & horum cum nepotibus sive in recta, sive collateralis linea commixtionis impiz sunt & sacrilegæ, ut ait *Anast. in l. 1. h. G. de in-*

cest nupt. divino jure reprobatur, & à natura, unanimiq; omnium gentium consensu detestabiles semper judicatur. Tum etiam agnationum & affinitatum gradus tolluntur, quos an credemus à Deo & natura frustrà introductos? Prædicet communionem suam Plato, quibus verbis voluerit: Nobis nemo tam callidus auctor persuadeat, sapientiorē extitisse Socratem, quam vel naturam vel Deū, qui cum omnia ordinavit ad totius mundi bonū, eum in finem varietates familiarum & cognationes quoq; apparere voluerunt. Plato verò, quasi abiq; iis beatorum perfectior sit futura Respub. naturæ ordinem invertendum disputat, & omnia omnibus quasi in una domo facit communia.

Præterea & cupidinem se suaq; conservandi suffocet Plato, dum præter se homini nihil relinquit, sed parentes, liberos, uxores, bona deniq; omnia in communem familiam & ascum redigit. Frustrà enim sua amandi facultatem obtinet, cui sua habere non licet. Plato quidem, ut communionem tam bonorum, quam uxorum & liberorum, ex communi aliquo consensu hominum, excuset, provocat ad proverbium, *nona in Philo. 4. 5. de Repub.* in eum finem itidema prolatum in *c. dilectissimis 12. g. 1.* quo utitur etiam Aristot. *8. Eth. c. 9.* Sed Clemens *1. 3. Strom.* ab eo excipit corpora hominum, quoniam de iis scriptum est: *Corpus non fornicationis, sed Domini 1. Cor. 6. Item: Non estis vestri juris, pretio enim emti estis.* Et Tertull. in *Apol.* ait. *Omnia indiscreta sunt apud nos præter uxores.* In illo loco *confortium solvimus, in quo solo ceteri homines confortium exercent, qui non amicorum solummodo matrimonia usurpant, sed & sua amici præsumptissime subministrant, ex illa credo majorum & sapientissimorum, Græci Socratis, & Catonis Romani disciplina, quæ uxores suas amici communica verunt.* Aristoteles eleganter interpretatur *2. Pol. c. 3.* de usu ex *virginitate profecto*, quemadmodum in Republ. Lacedæmoniorum, proprios quidem quisq; servos & possessiones, proprias item uxores habebat, sed copiam illorum concivi faceret, quoad usum, non refugiebat, *Plur. in Lycurg. Arist. d. cap. 3.* nisi, quod in communicatione uxorum aberrarent,

44.
Respons. Platoni diluitur

46.
Tollit gradus cognati: & affinitatum.

47.
Suffocet familiam se & conservandi.

45.

48.
Amicorum quomodo omnia communia.

rens, quas sine crimine alteri supponi non posse ex lege iustitiæ patet. De cæteris ad possessiones attinentibus vult Arist. omnia faciendâ communia inter amicos ex virtute, quoad usum, *Sen. 7. benef. c. 12.* quemadmodum Cimon Atheniensis hæreditatis, quâ amplam à parentibus acceperat, rivos liberaliter foras in universam civitatem, sed in Laciades, contigibiles suos, potissimum, derivavit, imo fundis & hortis septa detraxit, nec custodem unquam apposuit, ne quid impediret, quò minus copiam fructuum faceret cuicumque hospiti. *Cit. 2. off. Plat. & Prob. in Cim.* Vnus verò communis non tollit proprietatem, & sine confusione juris naturæ, & summa Reipubl. *adæxiæ*, non licet cuiquam parœmiâ hanc aliter interpretari.

Denique licet virtutes nobis non innascentur, 2. *Eth. c. 1.* principia tamen, unde educuntur, à natura insunt, & affectus, quos, tanquam formæ, dirigunt & informant. 2. *Eth. c. 5.* Hæc verò iterum elidit Plato, & affectibus, quibus corrigendis destinantur virtutes, libera frena relaxat, dum temperantia, iustitiæ, liberalitati & magnificentiæ in sua civitate locum non relinquit, ut obicit rectè Arist. 2. *Pol. cap. 3. tex. 31.* & latius explicat Lactant. *lib. 3. c. 21.* *Nam si iustitia virtutum omnium mater est, cum illa singula tollantur, dum ipsa subvertitur. Tulit autem Plato ante omnia frugalitatem, qua usque nulla est, ubi proprium nihil habeatur. Tulit abstinentiam, siquidem nullus fuerit, qui abstinere alieno. Tulit temperantiam, tulit castitatem, qua virtutes in utroque sexu sunt maxima. Tulit verecundiam, pudorem, modestiam, &c. Quid igitur laudat Polyb. *lib. 6* Rempub. Lacedæmoniorum, quod avaritæ repagula obiciat, dum ultra pensum possessiones neminem ampliare sinat, quasi non hac lege, & bonorum communiõne Platonica, virtutes tollantur unâ cum vitis. Crudelis autem modus est extirpandi vitis, si virtus extirpetur unâ, quemadmodum Plato contentiones ex *Meo & Tuo* oboriri solitas præcautus, dum *Vitare sedet Virtutum, in contraria currit, & uno impetu virtutibus ipsis vim infert, atque ad eò ipsi naturæ, ut deducit Arist. quando innatum nobis esse dicit, ut benefaciamus illis,**

ut illis, ut vulgò legunt, seu ut Sepulved. & Montecat. tex. 29. Illis rei illius, quam lectionem sequitur versio & Interpretatio Thomæ, quoniam non tantum ex benefactis, quæ amicis præstamus, sed & quæ hospitibus & aliis quibuscumque iucunditatem aliquam haurimus, ad eò ut hospitalitatem ipsam à natura monstrari tradat Arist. 8. Eth. c. 1. Eam verò, ut & reliquas virtutes, unâ cum bona parte iustitiæ extinguit Plato, dum nemini quicquam, unde amicis benefacere, queat, in quo iustitia & suò cuique tribuendi voluntas conspiciatur, relinquit, nec libidinè certis limitibus comprehendi sinit, sed evagari turpium impune sinit, quâ si mediis in silvis aut inter bestiarum castra vivatur.

Quam repugnet communiõ Platonica essentia & commodis civitatis.

1. *Propõnitur argumentum alterum Plat.*
2. *Non omni concordia laudabilis.*
3. *Vnitus, quam finxit Plato ex communiõne, destruit civitatem.*
4. *Multitudo perfectiorum reddidit civitatem, quam simplex unitas.*
5. *Communiõ bonorum seges latium: & concordia radix non est.*
6. *Divisio bonorum non parit lites perse, sed per accidens.*
7. *Injustum est mala alicuius rei enervare, bona dissimulare.*
8. *Iniquè agit, qui ut pauca extirpet mala, multo plura extirpat bona.*
9. *Alii fontes contentionum ex communiõne Platonica.*
10. *Communiõ Platonica inducit neglectum rerum publicarum.*
11. *Publica vulgò negliguntur.*
12. *Quatuor ex Arist. rationes deducuntur, quare id fiat.*
13. *Optimus modus faciendâ unam Remp. ostensus ab Aristor.*

Actenus, quantum opere laboret jus naturæ, sub communiõne Platonica, disputatum fuit, ex quo primo capite Platonici, Magistri sub Rempubl. commendare solent: videndum jam superest de altero, quando Plato ipse 5. *de Rep.* sic argumentatur. *Quò magis una fieri potest civitas, eò firmiter censenda est & stabilior, cū vel ipso Arist. teste*

4. *Metaph. tex. 3. & 0. Met. tex. 6* essentia

SECT. 12.

49.
Plat. tradi-
cat principia
virtutum.

ro.
Quæst. Poly-
b. in virtutibus.

1.
Argumen-
tum alterum
Platoniu.

rei æstimeretur ex unitate & unumquodq; in tantum sit Ens, in quantum unum, ut ait Thomas 6. *Metaph. lect. 2. & Averr. 5. Metaph. com. 13.* De Plotini verò sententia: *Unum continet & circumscribit omnia Entia. Nam quid forent, inquit, si non una essent, siquidem privata uno non amplius sunt, quod esse dicuntur.* & Dionys. *Areopag. cap. 3. de div. Nomin.* inductione demonstrat, nihil esse, quod non uno, ex quo omni distinctas nominetur, & sit id, quod est, & absolvetur & custodiatur.

Magis verò unam fieri civitatem ob communionem honorum & uxorum, ex discordiis demonstrat, quæ ob distributionem & proprietatem eorundem exoriri vulgò comperimus: Item ex eo, quod cives per communionem non secus inter se conspiciantur præsumantur, ac si unius familiæ vel patres forent, vel liberi.

Quia verò argumentum stabilitatis Reipub. fundamentum tantum accessit ex concordia civium, Aristot. 2. *Polit. c. 1. & 2.* utriusq; propositionis falsitatem multis argumentis ob oculos ponit, ostendens, quam parum isti communi tribuendum sit, quæ priusquam huc transferamus, cum Polyb. *lib. 6. & Isocras. in Panath.* ex eo quoq; insufficientiam rationis Platonicæ deducimus, quod in sola concordia interna salutem civitatis collocet, cum non tantum ab internis, sed & externis causis Respubl. corrumpi soleant, nec felix tantum sit Respubl. quæ internis hostibus careat, & erga cives rectè se gerat, sed & quæ erga vicinos principes, & ab horum injuriis abstineat. Lacedæmonios enim propter concordiam Polyb. & Isocr. nequaquam laudandos putant, sicut nec Piratas, nec eos qui maleficio paciscantur. *Nam hi quoq; inter se consentientes interficiunt alios, quomodo Lacedæmonii suam concordiam in detrimentum aliorum aluerunt, dum quod domi facere prohibentur, foras avidissimè quæcunq; striperunt.* Quis laudat concordiam Pompeii, Crassi & Cæsaris, cum nihil in Respubl. geretur, quod displiceret uni ex tribus? *Ver. in Cas. c. 19.* Quis Ludovici Regis Germanorum & Caroli Calvi? de quibus scribit Nithard. *lib. 3. de diss. filior. Lud. Una do-*

mus eras illis consociis & una famuli: Non habant tam pari consensu communia, quam & privata. At tota hæc concordia tendebat ad perniciem Lotharii & Pipini, regis Aquitanicæ Pipini filii, contra quos Argenterati nuper foedus inierant. Quis Canibales proponeret exemplum perfectæ Reipubl. cum domi omnia haberent communia, foris verò atrocissimis infestas tenerent, quascunq; adnavigare poterant provincias? Scilicet non ex sola quiete interna, sed & externa tranquillitate metienda est felicitas Reipubl. quam suæ Reip. non prius perfecte vindicare potest Plato, quam ad internam concordiam, accesserit externa pietas & tranquillitas.

Internam verò concordiam nec præstare potest Plato, nec si præstitisset, ad salutem Reipubl. concors illa & coacta unitas conducet, & ita utramq; propositionem falsam assumit, ut demonstrat. *Arist. 2. Polit. c. 1. & 2.* Nam quod ex unitate res quævis consistat & conservetur, ut in propositione Majori præsupponit Plato, nequè est, qui inficiat, sed non cuius rei, quævis unitas competit, imò si aliquam nimis unâ facere labores, unitate nimia ad nihilum redigis, *Non fidibus ac ribis, ait Cic. 2. de Republ. apud Augustin. 12 de civ. Dei. c. 11. atq; cantu ipso ac vocibus concentus est quidam agendum ex distinctis sonis, quem immixtum ac discrepantem aures erudita ferre non possunt, siq; concentus ex dissimilissimarum Vocum moderatiore, concors tamen efficitur & congruens: sic ex summis & mediis & infimis interjectis ordinibus, ut sonis moderata ratione civitas consensu dissimilissimorum concinit. Et quæ harmonia à Musici dicitur in cantu, ea est in civitate concordia, artissimum atq; optimum omnia in Rep. vinculis in columinatum, quæ sine justis in nullo pacto esse potest.* Rectè ille quidè & appositè ad negotiùm nostrum. Nam sicut concentus evanescit, si varietas sonorum cogatur ad unisonam vocem: ita & Respubl. deleri necesse est, si ex quibus ipsa coalescit, ordinum & specierum varietas, deducantur in unam simplicem æquiditatem Arithmetica, ut ait *Arist. 2. Polit. c. 3.* Civitas enim quid est, nisi multitudo? Multitudo

2.
Concordia sola interna non præstat felicitatem Reip.

3.
Unitas quam finxit Plato, adversatur civitati.

VERO

verò adverbatur simplici unitati, nec in quo præsupponuntur multæ partes, in eo somnianda est præcisa & uniformis unitas, quemadmodum hominis naturam perimis, si eam tam simplicem cogites, atque, angeli vel Dei. Quod enim ex pluribus partibus compositum est, licet unitate partes contineantur: tamen eò magis à simplici & indivisibili, quàm vocat Metaphysicam unitate abfcedit, quanto in plura dividuum fit. Cum igitur civitas ex multitudine constet, ea quidem unitate coercenda est, sed non tam simplici, quam qua ambiuntur familiæ privatæ, aut gentes, aut Societates bellicæ. In civitate enim requiruntur diversarum conditionum cives, agricolæ, opifices, prudentes, Nobiles, Item Imperantes, & parentes, vel alterius vel perpetuò, quos qui putet se posse magis in unum cogere, quam nervos, venas, tendines, carnem, ossa in corpore humano, illi oportet diversitatem partium non satis esse perfectam. Nam s. *Eth. c. 5. § 1. M. M. c. 31. demonstratum est ab Aristotele & admodis non aliter conservare Respublicam si æqualia tribuantur æqualibus, inæqualia inæqualibus, s. verò ait idem 2. Pol. c. 3. omnia inter omnes aquè sunt communia, qua re Agricola & Quasfaris à Custodibus differunt? aut quid ex illis, qui magistratum gerunt, habitum sunt præcipuus? aut qua re adducti magistratum gerunt? Accedit, quod sicut domus est perfectior homine, quia ex pluribus constat, ita civitas iterum sit perfectior & sibi magis sufficiens domo, quod ex pluribus constet ad sufficientiam requisitis. Nam *admodis* est civitas, cui nihil deest. Nihil autem deest illi, quæ civium omnibus ordinibus instructa, sibi ipsi sufficit ad suppeditandum, quibus ad vitam opus est. Hæc autem si haurire possemus ex familiis vel privatis domibus, frustra appeteremus civitatem, ut confiteatur ipse Plato 2. *de Rep.* Si igitur civitas redigatur ad unitatem, ex qua constat domus, nulla major affluentia inde captari potest, quam ex domo. Plato verò redigit civitatem etiam infra simplicitatē domus, quando in domo ad minimum parentes à liberis, servi à Domino distinguuntur gradibus, officio & possessione. Sed Plato in sua Rep.*

ne parentes quidem cognosci vult à liberis, nec meliorem facit conditionem eorum, qui imperant, quam plebis, cui parendi gloria relicta est. Rectè igitur concludit Aristoteles, Platonem in eo peccare, quod talem unitatem in civitates introducere laboret, cujus earum natura non sit capax.

Quod porro eam unitatem & concordiam se obtenturum sperat, si Mei & Tui, seu rerum privatim possessorum discrimina tollat, in eo longius abit à vero & opinione fallitur. Nam Communio & convictus plurimum regularitur expositus est contentioni- bus, ut ostendit Arist. 2. *Pol. c. 3.* & Papinianus ait: *Cum discordia propinquorum sedandis prospexeris, quæ materia communione excitare solet; l. compater. §. dulcis. de legat. 11.* Item Paulus: *Per immensas contentiones plerumq; res ad divisionem perveniunt. l. in re communi. de serv. arb. præd. l. qui neq; de reb. eorum, qui substat.* Hinc Arist. c. 2. cum Plato 5. *de Rep.* communionem potissimum præscripsisset Custodibus, commodius ait eam transferri potuisse ad agricolas, quippe cum his minori cum detrimento Respublice inter se contentationibus agitari possint, quam custodes. In c. 3. verò exemplis peregrinantium, qui ob communem bursam sæpe in rixas incidunt, & servorum, quibus ob convictum communem sæpe irascimur, ex communiōne subnasci discordias ostendit, & rationem addit, quia ex communi quisq; se minus accipere suspicatur, quam sibi debeat; ut est sui nimis studiosa natura. Vbi verò minus quisq; vel accipit, vel accipere se opinatur, ex suspitione distrahuntur animi, insingruunt emulationes, & ex inæqualitate præsumta erumpunt contentiones. 5. *Eth. c. 3.* Ex distributione autem bonorum in privatas possessiones, dum suum, quantum vel ex hæreditate accipit, vel sua virtute aut favore fortunæ lucrari potuit, cuiq; servatur per regulam justitiæ, nihil dissidii per se timendum, nisi accedat improbitas & avaritia possessorum, qui sua nesciunt esse contenti sorte. Nam quod 5. *de Republ.* Plato ex proprietate bonorum inducat infinitam feriem malorum, in eo committit fallaciam, quam vocant Logici, Accidens, ut respondet Arist. *de. cap. 3. & præterea*

4.
Multitudo
vri perfecti-
orem cum
reddis.

5.
Communio
bonor. sega-
litium.

6.
Diviso bo-
nor. lites pa-
ris per acce-
dona

7.
Responsiones
alia.

præterea iniquè ratiocinatur, dum in malis patriè enarrandis præter modum diligens est, suppressa copia bonorum, ob quorum fructum mala pauca devoranda sunt, sicut de conjugio dicebat Menander, apud Clem. 2. *Serom.* & Cicero *Injustum est in omni re si exaggerentur mala, taceantur bona.* In plerisque enim ita comparatum est, ut *Aut hac cum illis sint habenda, aut illa cum his amittenda.* Injustum item est, bona quam plurima extirpare, ut pauca extirpentur mala, quemadmodum paulò ante diximus, ad vitandam diffensionem, cui remedium posset afferre justitia, à Platone tolli virtutes ipsas, liberalitatem, justitiam & temperantiam. At quomodo quæso sua opinione demetit diffensiones, cum pomum Eridis omnibus civibus in medium projiciat, scilicet communionem bonorum, de qua, quomodo non possit non necessariò inferre semina contentionum, paulò ante diximus, & uxorum, seu liberorum, de qua idem demonstrat Arist. *d. cap. 2.* Nam, cum quisque sibi bene malit, quam alteri naturaliter, pulcrum, & quæ placeat, mulierem, sibi potius perennem volet, quam alteri: Conspicuum autem & civitati admirabilem civem, cujus ætas congruit, quisque ex se prognatum contendet, & hinc invidiam sibi excitabit & æmulationem cum iis inibit, qui eundem ad suam retrahunt familiam, prout *sensu Aristotelis cruce nititur Montecat. tex. 11. 2. Pol.* Quin etiam liberos ex similitudinis conjectura, tacito & naturali iudicio inter se cives disperientur, ut quondam Lybia superioris populi, qui in communc operam dabant liberis, postea suos quisque conjectabant ex similitudine. Arte enim & violenta confusione vix potest turbari aut extingui, quod natura distinctum est, & innatum, ne sc. quisque feratur, impetu etiam tacito, in eos, quos à se ad conservationem generis progneratos putat.

Porro, ut diffensiones privatas præscindat communionem sua Plato: At quam inde inducet concordiam, aut conspirationem pro salute & stabilitate totius Reipublicæ, cum propter *Philonius* naturalis stimulum, publica aut negligentur vulgò, aut non curentur sedulo nisi ut iis salvis, res cu-

jusque private salvæ præsentur, quia publica perdendo, sua nequiquam servet, ait Lævinus Consul apud Liv. lib. 26. ad fin. & Valerius: *Urbis ruina penates omnium secum trahas necesse est.* lib. 5. cap. 6. in pr. Nec, dicente Hannibale, *Plus ex publico malo sentimus, quam quantum illi res privatas perimet, apud Liv. lib. 30. in fin.* atque si res habet, *ut publica ruina quisque mali, quam suâ proteret, & idem passivè minus conficit.* Vell. lib. 2. Tiberius, cum comperisset, Serv. Sulpitium Galbam Imperaturum, sed in senectâ *Vigatiane*, ait, *quando id ad nos nihil perimet.* Suet. in Galb. cap. 4. Scitum de non educando isto anno filio, quo dicebatur Natura Regem populo Romano parere, prohibutum fuit deferri in ærarium, quod ipem quisque eorum, qui gravidas habebant uxores, ad se traherent. Suet. in Aug. cap. 94. Vique ad eò verum est, quod Arist. dicit. 2. *Pol. c. 2. 1. Oecon. cap. 6. & 8. Eth. cap. 7. in fin.* *ut tunc majora in rebus publicis & ætatis, & publica ubique postponi privatis, ut ait Cic. 2. offic. circ. fin. Beneficia, qua ad Remp. pertinent, partim eummodi sunt, ut ad nuntios versus cives pertineant, partim singulos ut attingant, qua sunt etiam gratiora, & Polyb. lib. 3. de præsidibus Messeniorum, quod habito mox ad privata commoda respectu, affectatis semper, quam decebat, animos ad pacem inclinare curant, & tunc concessum est, non repugnante natura, ut ait idem Cic. 3. offic. circa princ. sibi ut quisque malit, qua ad usum sua pertinent, acquirere, quam alteri, & ad hoc natura omnes obligantur, ut supra ostendimus, & Lactant. in Epist. cap. 1. tradit ex Cic. 3. de Republ. quia quo sibi nequam est, cui bonus eris? Eccles. 14. Thom. 1. 2. q. 73. art. 1. in corp. consequens est, ut publica negligentur, quando privata commoda tolluntur. Quia enim caritas & concordia esse potest, ubi nihil est, quod ametur, ait Lactant. lib. 3. cap. 21. *Naturale vitium est negligi, qua communiter possidentur, utque se nihil habere, quod totum non habes, arbitretur: denique suam quoque partem corrumpi patitur, dum invidet aliena lib. 2. C. quando & quib. quæstio pars detur ex ban. Dec. Arist. 2. Pol. c. 2. & 2. quatuor**

II. Publica negligimus.

I 2. Causa cur publica postponantur privatis.

IO. Commun. Pl. ut inducit neglectum terrumpubi.

quatuor argumentis rationes reddidit, quare publica vulgò negligantur, quia putamus ea curatum iri à locis onerum, sicut famuli, dum curas projiciunt, alius in alium, rem totam denique infectam relinquunt. *Societatis expeditur commissa negotia plures, ut gl. in lib. 3. §. quamvis. in verb. facillime de admin. tut.* Deinde abutimur connato nostrum amore, quem foras quoque derivare deberemus: 2. *Pol. res. 17.* & præmiis nullis invitamur, quia publica ad nos nihil attinent, impiis in Republ. *res. eod.* Dum verò eas proprias curamus, ex lucro ipso emegit præmium laboris, sine quo vix est, ut quis frustra se exerberari ad bene agendum patiat. Denique sicut flumèn in multos ductum rivus evanescit: ita ex *comparazione Plus arbori vni vni voluquidias. perit amicitia in plures diffusa,* cum ea sit eius natura, ut non nisi paucos, eosque vel natura vel virtute & moribus congeneres ad sacra admittere possit. 8. *Ethic. cap. 4.* Cum igitur publica negligantur, præcisa spe privatorum commodorum, quænam conspiratio animorum aut concordia civium in salutem publicam sperari potest, ubi in publicum rediguntur omnia, privatæ possessiones relinquuntur vacuæ? Romanigertinacissimum animum exercitibus inducitur, aras & focos ob oculos ponebant, & pro iis, tanquam rebus extremis pugnari volebant. Publica enim tum maxime defendi sciebant, quando discrimen impendebat privatis, quod ipsum in Republ. Platonis planè secus evenire oportet, ubi sublatis privatis, publica pessum ire unà necesse est, & proinde *Aristot. 2. Polit. cap. 4.* alium ostendit modum cum privatis servandi simul publica, quando ait: *Constituta disciplina magis, quam liberis & uxoribus unam faciendam,* quod rectè imitatus fuit *Lactant. lib. 3. cap. 21.* *Quis ergo homines vult adquare, non matrimonia, non opes subtrahere debet, sed arrogantiam.* Communio enim bonorum legitima consistit in usu. Usus gubernat virtus, virtutem in animos civium effundit disciplina. Atque huc usque de familiis in genere.

CAPVT. II.

DE SOCIETATE
VIRI ET UXORIS, QUÆ
MATRIMONIUM
VOCATUR.

A Familias delabimur ad earum partes, quas *scilicet. 4. § 7.* ex rerum natura & familiaris essentia deduximus, cumque inter eas primus locus debeat uxori, quam post Domum proximè requirit *Hesiod. 2. op. & dier. quæque cum marito familiaris, tanquam fundamentum subijctior, Aristotel. 1. Oecon. cap. 1. Cic. 1. offic. merito à matrimonio partium familiaris explanationem auspicamur, inque ea tantò diligentius versamur, quantò magis Reipublice interest, ut seminarium eius probe excolatur, & fundamentum primum firmiter substernatur, quod nisi probe jeceris, quicquid superstruxeris, corruet, ut ait *Quintill. Ego sane, cum in hanc rem incidissem, ita in ea elaboranda occupatus fui, ut cum spem de uno tantum capitulo concessissem, materis amplitudo in justum penè opus excreverit, quod separatim mihi visum fuit præmittere, ne, mole & magnitudine sua cæteras partes superando, totum politices corpus inæquale efficeret, & monstruosum. Eo ex hoc loco Lectorem remitto, qui ordine singula perlegere, & hanc lacunam explere cupit. Nobis recto gradu ad Tertium caput de Servis & Domino progrediendum, quibus in familia secundum locum, post Maritum & Vxorum dedimus.**

CAPVT. III.

DE DOMINO ET
SERVIS.

S V M M A R I A.

1. Quid per Dominum & Servos hoc loco accipiat.
2. Quid sit Libertas, & quomodo opponitur, Servitus.
3. Vtrum quadam servitus oriatur ex lege natura, & inveniatur natura servi.
4. De servis ex jure divino.
5. De servitute, qua nascitur ex jure gentium.
6. De modo constituendi servitutes ex jure civili.
7. Vtrum servitutes pugnent cum aequitate & utilitate publica.
8. De potestate herili, seu Dominica in Servos.
9. De ascriptis gleba, hominibus propriis, seu manibus mortuis.

SECT. I.

Quid per Dominum & Servum in
Politicis accipiamus.

1. Servum dici à servando.
2. Iure belli omnia cedere victoris arbitrio.
3. Nisi, quod aequum visum, ne capti occiderentur, sed in servitutem traherentur.
4. Idq; de jure & placito omnium gentium.
5. Servus proprie dicitur.
6. In genere servò dicitur.
7. Ministerio & servituti non dari commu-
ne genus.
8. Servum nihil habere suum, sed totum re-
ferri ad Dominum & familiam.
9. Vtrum servus resineat animum sui juris.
10. Sententia Aristotelis, defenditur austin-
tione.
11. Alios subijci Domino, quoad actiones &
agendi principium, alios quoad actiones
tantum.
12. De quo genere servorum hic agatur.

Proximum à familiis locum sibi vendica-
re Servum, nuper diximus hoc lib. cap. 1.
sect. 7. de jur. Cornub. c. 1. sect. 1. ideoque
proximè Domini & Servijura, si quæ inter
se habent, explicanda veniunt. Vt autem
servum à servando deductum putemus: cum
Cujac, ad l. 4. Verf. Hec originatio, de justo.
& jur. deduct ab ipso aut AEolico ipso
autoritate Festi, qui servitudinem dictam
refert, eritudinem, Bodin. l. c. 3. ipsius Im-
peratoris, s. servi, de jur. person. & Magnorum
Ictorum autoritas facit, in l. libertas.
4. s. Servus, de stat. hom. l. pupillus. 23. s.
Servorum. de R. l. Isidor 5. Etymol. cap. 27.
Don. in Adelph. act. 2. sc. 1. Nam & Augu-
stinus ait: lib. 1. super Gen. 9. 153. Primum
servos: quibus hoc nomen in Latina lingua
auditum est: bella fecerunt. Cum enim homo
ab homine superatus jure belli posset occidi,
quia servatus est, servum appellatus, &
mancipia quæ manu capti sunt. Ius quippe
belli apud omnes gentes receptum est,
ut ait Plat. 1. de V. aut ut Arist. 1.
Pol. c. 4. δὲ νόμος ἰσολογία πρὸς τὸν ἐν τῷ
πολέμῳ ἐκτετακένον τῶν κερταίων ἀνῶν.
Quæ Item Xenoph. 7. Syrop. ad fin. Nemo
enim ad bellum dicitur, ut capta urbe
belligerantium, quacumq; in ea sunt, tam
corpora, quam pecunia in potestatem victoris
concedant, quibus Latini uno ore consonant.
Sic enim Scipio ad Nasamitiam, qui juvenili
temeritate Syphacis uxorem, quod aliter à
Romanis defendi non potuisset, è rogo ab-
riperat: ad thorum: Syphax populi Rom.
auspicia servum captusq; est; itaq; ipse, com-
junct, regnum, ager, oppida, homines, qui in-
colunt, quicquid deniq; Syphacis fuit, prada
populi Romani est: & Regem conjugemq;
eius, etiamsi non esset Carthaginiensis esset,
etiamsi non patrem eius hostium Imperato-
rem videremus, Romam oporteret mitti: ac
S. P. Q. Romani de ea judicium atq; arbitrium
esse, quæ Regem nobis socium alienasse, atq;
in arma cogisse præcipitem dicatur. Liv. l.
30. Sic Alorcus Hispanus ad Saguntinos: Non
id, quod amittitur in datione, dum omnia Ge-
neralia sint, sed, quicquid relinquitur, pro-
movere habendum est. Urbem Gobi, quam ex ma-
gna jam parte dirutam, captam ferè totam
habet,

I.
Servus dicitur
à servando.

2.
Iure belli
omnia sunt
victoris.

Omnium gē-
tium iure.

habet, adimit: agros relinquit, locum as-
gnaturus, in quo non sum oppidum adificetis:
aurum argentumq; omne, publicum pri-
vatumq; ad se deferri jubet: conjugium vestra
que corpora. ac liberorum vestrorum servas
indolatas, si merces binis cum vestimentis
velut a Saguntis exire. Hac Gvidior hostiu im-
perat, hac quamquam sine gratia atq; acer-
ba, fortuna vestra, Gvbi suadet. Patiendū
emim potius, quam trucidari corpora rabi-
rarisque ante ora vestra. liberos ac conjuges,
belli iure singulis. Liv. lib. 21. Sic præsupponitur
in tom. 11. de capt. & post. re ver. quam
primum in pteidia hostium civis deductus
sit, jus omne civitatis & libertatem amitti, l.
5. §. 1. Eod. l. 1. de acquir. rer. dom. §. Item ea,
qua in bello. Inst. de ver. d. §. Vac. à Vac. 1.
declar. no. 30. num. 3. Hoc autem summum
jus, ne in summam degeneraret injuriam,
pietas sensim vel apud Barbaras gentes mi-
tigavit. ut qui iure occidit strico potuissent,
sicut quadam æquitate servarentur, & hinc
in servitutem damnarentur perpetuum: id
quod rectè adumbravit Seneca in disputa-
tione Pyrrhi & Agamemnonis, in Troad.

Pyrrh. Lex nullam apto parcat, aut pe-
nam impedit.
Agam. Quod non vetat lex, hoc vetat fe-
ri pudet.
Pyrrh. Quodcumque libuis facere, victori
libet.
Agam. Minimum decet libere, cui mul-
tum licet.

Apertè asseruit sive idem, sive alter ejusdem
nominis, certè pari humanitate: servus impe-
rare moderatè laus est. Et in mancipio cogi-
tandum est, non quantum illud impune pati
possit, sed quantum tibi permittas a qui boni
que natura; qua parcere etiam captivis
pretio paratis jubet. Sauronatis nefas fuit,
hostem occidere, qui acclamasset, Zirim, qua
voce significabat, se se dederet precium vel-
let pro captivitate rependere. Lucian. in To-
ra. Agefilaus docuit milites, minimè favere
in captivos, sed in custodiam abducere, ut
homines. Plut. in camp. Cloon. Augustus ex
hoc exprobrat Cinnæ ingratitudinem; dum
ait: Ego te, Cinnæ, cum in hostium castris in-
venissem, non solum tantum mihi imi-

cum, sed natum servasq; patrimonium tibi
omne concessi. Qui igitur à rigore summi ju-
ris præservabantur, apud Latinos inde no-
men traxerunt, & Servi dicti sunt. In l. 239.
§. 1. de Verb. Sign. Imperatoribus Romanis
ea clementia tribuitur, quod servarint, quos
occidere potuissent, sed quia cultiores qua-
que gentes eadem sunt usq; mansuetudine,
Florentina lectio, vocabulum; Nostris, in d. §.
1. duabus virgulis inclusit, quasi adventitiū,
præsertim cum simpliciter Imperatores legantur
d. §. Servi, Inst. de jur. pers. §. d. l. 4.
de stat. hom.

Servi igitur nomen apud Romanos ex ju-
re belli introductum, quoad nominis imposi-
tionem comprehendit eum, qui quoad cor-
pus, vitam, & omnia sua damnatus est in
possessionem alienam: Eum Chrysippus in
2. de cōord. proprie vocavit civitatis, si Athe-
næo credimus, lib. 6. c. 7. & Theophilus, quod
in Rege Fusia Caninia dicebatur, de manu-
missione totius familiae, transiit per mi-
nistris civitas, §. 1. de usu & habit. l. 4. §. 1.
Eod. Cujac. in recit. ad l. 4. in fin. de usufr. &
jur. Vfus verò latius extendit: Latinum vo-
cabulū etiam ad eos, qui bona fide servarunt,
ut ait Vlpian. l. Aedilicis, §. familia. de æ-
dil. edict. seu in numero familiarium & mi-
nisterio sunt, quantumvis liberi. l. 1. §. fami-
lia. de publ. & Vestig. l. 1. §. familia. de vi &
vi arm. l. 2. §. familia. de vi bon. rapt. Nec eni-
m solis servis, qui familiae proprietatibus
ascripti erant, utebantur ad ministeria sua:

Majores nostri, apud quos servitus in usu
erat, sed liberorum quoq; hominum operas
adhiebant, unde Arist. l. Polit. c. 3. in qvrtio
in genere vocat omne organum; quo utitur
pater familias ad obtinendum finem fami-
liae. Chrysippus, ubi supra, dicitur nominatim
etiam libertum, & ut ait Ammonius mini-
strum & subditum quemcumq;. Nec negari
potest, Ministrum in genere accipi posse,
tam pro servis, quam pro liberis, qui ad fami-
liam pertinent, 1. Oecon c. 5. sed tamen il-
la generalis notio non videtur commune
genus constituere utrorumque Montecatini
lib. 1. Polit. in schol. tex. 39. quia servi à li-
beris toto genere differunt, Prolixè enim &
rectè Aristot. l. Polit. c. 3. distinguit inter mercen-
narios & servos: Mercenarii enim secun-

Capitulum
in parcedum.

5.

6.

6.

7.

8.

Servus totus est Domini.

dum quid subijciuntur Domino, nec toti sunt Domini, sed & sui. Servi verò secundum omnia & in universum subijciuntur Domino, nec tantum sunt servi Domini, sed toti sunt ipsius, quia possessioni & familiaribus ascribuntur, ut partes. Partes verò non referuntur tantum ad Totum secundum quid, sed in illo, secundum totam sui substantiam includuntur, quemadmodum cætera, sive animata, sive inanimata, universim Domino subijciuntur. Vnde fit, ut licet Dominus & servus referantur ad invicem, & eò respectu, quod sunt, sibi mutuò acceptum referre habeant, ut est natura relatorum, quæ vocantur secundum esse, in *Categor. 1. in 2. & 3. & 5. Metaph. cap. 15. text. 20.* Tamen, cum servus sit etiam pars possessionis Domini, præter hanc relationem æqualem, inæqualiter se habeat. Dominus enim servi quidem Dominus est, cætera suus: Servus non tantum respectivè subijcitur Domino, sed vitam, & animam, & quicquid deniq; suum possidet, Domino debet, 1. *Polit. 3.* Propterea quod est *κτῆμα* & pars familiaris.

Durum hoc videtur Senecæ libertati que animi adversum *libr. 3. de benefic. cap. 19. & 20.* dum contendit: *Servum mente liberum esse, & ait: Errat, si quis existimat, servitutem in totum hominem descendere. Pars meliore ejus excepta est, Corpora obnoxia sunt & ascripta Dominis: mens quidem sui juris, qua ad eò libera & vaga est, ut ne ab hoc quidem carcere, cui inclusa est, teneri queat, quo minus impetu suo utatur, & ingentia agat, & in infinitum cames celestibus exeat. Corpus itaque est, quod Domino fortuna tradidit. Hoc emitur, hoc venditur. Interior illa pars mancipio dari non potest. Ab hac quicquid venit, liberum est. Non enim aut nos omnia juberè possumus, aut in omnia servi parere coguntur. Contra Rempublicam imperata non faciunt, nulli scelere manus commodabunt.* Idem disputat Thomas Aquinas 2. 2. *quæst. 104. artic. 5. quæst. 22. artic. 4. Sentent. 4. dist. 11. 36. quæst. 1. artic. 2.* qui inde evincit mentem in ipsa servitute manere liberam, nec ab iis, quæ colendo Deo, & curandæ salutis animarum faciunt, ullo dominio jure impediri posse.

Cæterum, ut Aristotelis subsistat senten-

tia, distinguendum est inter servos naturam, & contra naturam. Nam illi, quia animum gerunt imperfectum, ut pueri prædottibz, ita Domini voluntati & imperio subordinantur. Naturam enim subijciuntur Domino, propter imperfectionem, cujus gratiam applicant se ad id, unde perfectionem sperant. Atqui corpore ut plurimum eò magis valent id genus homines, quò minus valent animo, & *imbecilli sunt animo*, ait idem Seneca. *Epistol. 8. quorum lacertos humerosque miramur*, nec corpore rebus suis consulere deberent, sed animo. Ideoque non tam corpore, quam animo subogantur imperio Domini, & de his loquitur Aristot. 1. *Polit. cap. 3.* Nec quicquam contrà faciunt, quæ Seneca objecit, quia de aliis servis loquitur, quam Aristoteles. Virtutis studium in servis naturam frustra quæseris, qui parum absunt à brutis: Sed tamen & secundum hoc, & secundum cultum divinum, dum sibi ipsi consulere nesciunt, directione Domini subjacent, qui, cum propter familiaris conservationem servorum quoque commodis studere teneatur, omnem operam dabit, ne à curam animorum servos suos abigat, tantò utilioribus usurus, quanto propius ad animi cultus perfectionem eos deduxerit, ut declarat & confirmat Aristot. *Oeconom. cap. 5.* Reliqui, quos servitutis cœno immergit fortuna: quædam iniquitas, etiam si libertatem animi perpetuam gerant, & inviolabilem, nec in extrema servitute debent velle, quòd libet, tamen contra naturam voluntatis liberæ, coguntur aliud agere, quam velint, & arbitrium alienum in medium animum recipere, non quod voluntas, quæ semper in sinu suo libera manet & suæ spontis, per se subijcitur arbitrio Domini, sed quod actus voluntatis, dum non licet ipsi agere, quod vult, Alii igitur subijciuntur Domino, & quoad actiones, & quoad principium actionum, idèoque natura servi dicuntur, dum conditio parendi per se animis ipsorum innata est: Alii quoad actiones tantum, & vocantur servi contra naturam, dum libertatis actus per vim supprimitur & cum aliud apud animum deliberarint & facere instituerint, aliud inviti vel saltem non consentientes ex equi coguntur.

II.
Discrimen
Servorum.

Quia

10.
Sententia

n. Quia verò, quæ de servilibus operis & mercenariorum officii, pertractanda sunt, maximam partem ad Oeconomiam pertinent, *libr. 1. Oeconom. cap. . . & dicente Cicer. libr. 2. offic. de rei commodis à quibusdam ad medium Iamdem sedentibus, quam ab ul- lu philosphu ulla in schola diffusari potest*, nobis tantum de jure Domini in servos, adeoque de iis considerandum est, qui quan- to consensu gentium introducti sunt olim, & nunc quoque à quibusdam servantur, tanto conatu à Christianis deleri ceperunt & extingui.

de fidescom. libert. à libertate oportet auspiciari, quia privatio per habitum cognoscitur. S. cum autem ingen. Institut. de inge. Libertatem autem tam Theologi quam Philosophi, in Metaphysicis & Ethicis, & Icti variè accipiunt & diversis definitionibus circumseribunt, quas ne huc præter rem ingeram, necessaria quædam tantum prænotanda sunt, nimirum, dupliciter accipi Libertatem, Alteram *contradictionu*, alteram à *coactione*, ut ait Socinus *Metaphys. quæst. 9.* Hæc eximit res quascunque à potestate superiore, & competit rebus omnibus, quæ alteri non subijciuntur, Deo ter Optimo Maximo absolute & primò, rebus cæteris infra Deum secundum quid, quia ut alix aliis quodam respectu subijciantur, omnes tamen obsequium debent Deo, à quo voluntatis ipsius libertatem depende- re, in Metaphysicis ostendimus, *libr. 1. part. 2. caput. 10.* quia, ut cum omnibus aliis agen- tibus: ita & cum voluntate concurret Deus, ejusque libertatem inclinat & limitat. Libertas verò contradictionis dicitur Aristoteli 8. *Physic. text. 8. 9. Metaphys. text. 10.* & utrobique Averrhoi. 5. *Ethic. caput. 1.* quæ vergit in utrumque oppositum & potest agere vel non agere, prout visum fuerit aut ipsa sese applicaverit. Secundum hanc dicuntur sola animalia libera, 8. *Physic. cap. 4.* & inter animalia hominès, quia animalium brutorum facultates, quæ magis illigantur materiz, eò magis determinantur ad unum, quod est proprium rerum materialium. Nihil autem verat, quin quod posteriori modo necessitate devinctum est, prior liberum remaneat, quemadmodum voluntas libera illigatur judicio rationis, *Piccolom. grad. 2. Ethic. caput. 41. & sequentib.* & multæ res naturales à Jurisconsultis dicuntur liberæ, quæ servituti non sunt obnoxiz, ut prædia, *l. certo. §. si totum. de servit. rustic. præd. & ædes. l. cum eo. 9. l. inter servitutes. 15. l. si quis ades. 30. de servit. urb. præd. l. si unum ex focis. 34. de servit. rustic. præd. l. in tradendu. 7. l. penultim. com. præd. l. altum 8. & leg. sequent. Cod. de servit. & 1. 1. Sic Cic civitates libera vocat. off. quas L. Sylla accepta pecunia ex Scto liberave- rat, ne vestigales essent. Rhodiis restitutam libera-*

2. Duplex li- bertas.

3. Libertas con- tradictionu.

SECT. 2. Quid sit libertas, & huic oppo- sita servitus.

1. Libertas & servitus sunt res publica.
2. Duplex libertas proponitur, Contradi- ctionis & à Coactione.
3. Libertas contradictionis hoc loco potissi- mum attendenda.
4. Rejicitur Stoica libertatis definitio.
5. Quæ secundum Stoicos sit proprie liber.
6. Libertatem Stoicorum non recipiunt Po- luici.
7. Voluntatis Actus duplex est.
8. Libertas est potestas agendi, ut Geliu.
9. Obedientiam non extinguit libertatem.
10. Nec Regum vel Legum imperium.
11. Cujusvis ratio reddatur.
12. Possi cum Libertate stare aliquam Necessi- tatem.
13. Voluntas nihil appetit, nisi sub ratione Boni.
14. Vis non tollit libertatem.
15. Donellus nequicquam excusat ICios.
16. Varios esse gradus libertatis & servi- tutis.
17. Libertatem esse duplicem, eorumque aliam consistere injure aliam in facto.
18. Cothmanni quædam responsio rejicitur.
19. Redarguitur quæstio Anton. Fabri.
20. Examinatur definitio servitutis à Flo- rentino tradita.
21. In qua præcipuè tua desiderantur.

1. ACruos igitur de servitute & libertate, quas publicas & non privatas res esse di- cit Marcianus, *l. si quis rogatus §. 3. imprim.*

libertatem à Claudio dicit Suet. in *Claud. Tacit. 12. Annal.* & populi liberi definiuntur, nullius alterius potestati subiecti, *l. non dubito. de capis. & postl. revers.* nec aliter hoc loco libertatis nomen accipi potest. Nam si spectemus potentiam appetendi cōtradictorium alterutrum, eum illa nihil sit quam voluntas ipsa, *ut disputat Socin. 9. Metaph. q. 9. Soar. disp. Metaph. 19. ne per extremæ quidem servitutis iniuriam expugnatur, quam diu non tollitur voluntas, aut voluntatis radix intellectus.* In eoenim merito culpamus Stoicos, non quod falsa doceant, sed quod libertatem angustius circūscribant, quam vocabuli amplitudo patitur. Libertatem enim definit Zeno *igitur aut maxime, apud Laet. in Zen. prolixius Arrian. lib. 4. Comm. de doct. Epist. c. 1. in pr. Liber est, qui se sibi, ut sult: qui nec cogi, nec prohiberi, nec vim pati potest, cuius appetitiones non impediuntur, desideria non frustrantur, a conversatione non sunt irrita.* Constat enim hanc libertatem non cadere, nisi in motum voluntatis primum. Omnes enim actus voluntatis, qui in objectum extra se feruntur, impediri possunt, & proinde non dicuntur liberi Epicæto vel Senecæ. Sic enim hic *Epist. 110. in fin. Liber est, non in quem parum licet fortuna, sed in quem nihil. In libr. in sap. non ead. in pr. c. 19. in fin. Libertas est, animum opponere injuriis, & eum facere se, ex quo solo sibi gaudenda veniant: exteriora deducere à se, ne inquieti agenda sit vita, omnium risum, omnium linguas timentis. Epist. 51. vero. Qua sit libertas, quarum? Nulli res servare, nulli necessitati, nullis casibus, fortunam in aequum deducere. &c. Item, libr. de vit. beat. c. 15. Maxima servitus est, si cui incipit opus esse fortuna. lib. 3. de benef. cap. 18. & seqq. in id unice incumbit deducendum, quod servitus animo induci nequeat, quia is ubiq; liber persistit & sui potens. Econtrario verò servire & à formidine, nulla prætoris vindicta liberari posse dicit Horat. 2. Sat. 7. eum, qui affectib.*

Ducitur ut ne sibi alienis mobile lignum. Quamquam igitur liber sapiens, sibi quæ impio so.

Quem neq; pauperies, neq; mors, neq; vincula terrent,

Responsare cupidinis, contemnere leges mores

Fortis, & in sese totum teres atque rotundum,

Externi ne quid valeat per se morari, In quem manca ruit semper fortuna.

Ita & Macrobius, *1. Satur. cap. 11. Alium libidini servit, alium avaritia, alium ambitione, omnes spes, omnes timori, & ceteris nulla servitus turpior, quam voluntaria. At nos iugo à fortuna imposito subjacentem, tanquam miserum vilemque calcamus, quod verò nos nostris beneficiis inserimus, non patimur reprehendi, quod nemo concisus & melius declaravit, quam Epicæto ipse in Enchir. paulo post princip. dum ait: Ea qua nobis parent, libera sunt naturæ suæ, nec prohiberi ab ullo, nec impediri possunt. In qua autem jus ipsi nullum habemus, ea sunt infirma, obnoxia servitutis, obnoxia impedimenti, aliena. Aliena autem vocat, quæ non omnino pendent à nostro arbitrio: nostra, quæ sunt in nostra potestate, ut primi motus animi: ideoque addit: Sin id solum tuum existimari, quod tuum est, aliena verò, ut sunt, aliena, nemo te cogit unquam, nemo impedit, neminem accusabimus, neminem criminaberis, nihil quicquam in vitio ages, à nemine laderis, inimicum non habebis &c. quem locum enarrans Simplicius in comment. sic explicat ad mentem Epicæti: Constat igitur, ea, quæ in nostra potestate sunt, ut sunt nostra actiones, nobis esse propria. Quæ verò penes nos non sunt, in aliorum sita potestate, ea esse aliena. Quare bona & mala, quæ in nostra potestate sunt, ut recte sentire, aut male, recte appetere vel perperam, nostra bona sunt aut mala. Quæ verò in nostra potestate non sunt, nostra non sunt, sed partim corporis instrumentis nostris, partim pecunia, aut gloriola, remotiora à nobis. Stoici igitur coarctant libertatem ad potentiam voluntatis tantum, quæ nobis propria est, & impediri nequit: eodem paradoxo, quo Seneca contendit, eum, qui libenter accepit, beneficium reddidisse. Nam cum omnia, inquit, ad animum referamus, fecit quicquid quantum voluit. Et cum pietas, fides, iustitia omnium domus, virtus terra se perficit, etiamsi illi manuum exere non licuit, gratis potest esse homo etiam voluntate. 3. de benef.*

5.
Quæ propriæ
liber secundum
Stoicos.

Benef. cap. 21. Hoc verò loco, ubi agitur de libertate Politica, eam attendere non debemus, quia xquè libera manet in servo & libero, subdito & Rege, ut constat Sen. 3. *de benef. cap. 20.* Politica verò libertas ita se habet, ut per vim tolli possit & impediri. Tum denum verò tollitur libertas, quando actus potentiz impeditur. *Facultas eripitur*, ait Ambros. *lib. 1. de offic. voluntas non extorque- tur. c. est injusta 23. quæst. 4.* Actum voluntatis duplicem statuit Seneca. 9. *Metaph. q. 15. & Fonsec. 1. Metaph. cap. 1. quæst. 1. sect. 4. elicatum & imperatum.* Elicitus, quatenus se continet intra ambitum voluntatis, perpetuo liber manet, & eohiberi nequit: Imperatus verò, quia voluntate aliis membris imperatur, ut ambulare, loqui, videre &c. a majori impedio prohiberi potest, & in eo consistit libertas & servitus, de qua agimus.

Quoties igitur aliud coguntur membra corporis exequi, quam impetavit voluntas, libertati ejus detrahitur, sed non omnis diminutio libertatis inducit servitutem, ut vulgus in Democratia sibi persuadere tradit Aristot. 5. *Polit. c. 9. & 6. Polit. c. 2.* Alteram quippe notam Democratiz, cui libertas proposita est, ponit, *vivere, ut quis velit.* Id enim libertatis munus & officium esse: siquidem ejus qui est servus, vivere est, non ut velit. Plato *lib. 8. de Republ.* vocat *εὐνομία* *μὴ ὄντισ ἀνάστημι*; & Cic. 5. *Parad. Quid est libertas? potestas & sibi ut velit.* Item *lib. 1. offic. Cuius, inquit, proprium est vivere ut velit.* Nam si libertas æstimari debeat ex impedimento quocunque operationis & limitatione licentiz, nullus in rena universitate liber exit. Omnes enim cogimur subiecti esse Majestati, Majestas autem Deo & naturæ. Propterea Aristot. 5. *Polit. cap. 9.* merito taxavit errorem vulgi, dum ait: *Liberum & æquum arbitrantur quod quis facere velit. Quare in talibus Democratia vivit quicunque ut velit, & ut ait Euripides, suo commo- do & libidinis convenienter: at hoc vitiosum est.* Neque enim, servituti putanda est *βία*, *βία* *Res publica convenienter, sed salus. Nipon γὰρ ἀβύβιαται*, ait Demosth. *& infra & a corum potestate, & cuique quod & illi facere, data potestate, non tantum Respublic. perit,*

sed ne & ita quidem nostra multum à belu- na absit. Servitus quippe & libertas xquè nocent, si modum excedant, *teste Plat. ad propinq. Dion.* dum licentiâ ex xquo sumus deteriores. Proinde Cicero *pro Cluent.* egregiè: *Legum ministri magistratus: legum interpretes, iudices: legum denique idcirco omnes serfos sumus, ut liberi esse possimus:* Item Plinius ad Trajan. *Insta legis, sancta & honesta, ut & optimo principi servire, regnare est.*

Libertas est summa bonis sub principe ju- sto. Mantua. lib. 1. § 16, & Fallitur egregiè, qui quis sub principe credit: Servitium: nunquam libertas gratior extras, Quam sub rege pio. Claud. lib. 3. laud. Siil.

Regi agi freni atq; obtemperare iustitia, Nec Reges, summa libertas est in Monarchia, Boet. libr. vol Legu. 1. consol. Prof. 6. & optimo constitutus status, sub rege iusto. Sen. libr. 2. de benef. c. 20. Libi verò de vit. beat. cap. 15. In regno nati sumus, Deo parere libertas est. Nec huc ulq; dissentiant Icti, qui iuri & legibus libertatem al- ligant, in l. libertas. de stat. hom. Inst. de jur. pers. in pr. eorumq; stylū imitatus Pers. sat. 5. Vindicta postquam memi à pratore recessi, Cur mihi non liceat, iustus quodcumq; volun- tas,

Excepto, si quod Messuri rubrica mota sit? Melius enim interpretatus est sententiam Ictorum, quam Cotnamus: *disput. 2. th. 4.* qui negat in definitione per voculâ: *ture*, intelligi leges, quia libertas est vivere sub legibus. Nam hoc ipsum vult Ictus, quod se- leges libertati nihil detrahit. Exceptio enim non refertur ad naturalem facultatem, sed ad id, quod cuique facere licet, *ut notat Anton. Fab. Iurisp. Pap. 1. 2. princip. 2. Cujac. ad l. 4. de iust. & jur. Dowell. 1. Comm. cap. 9.* Ratio hujus est, quare scil. leges & iura, regisque imperium, etiamsi non sinant subditos vivere, ut velint, non tamen inducant animo servitutem, aut derogent libertati, quia conveniunt inclinationi voluntatis, & ita imperant, prout ipsa naturaliter appetere debet. Nam quando in homine libertatem, appetitum, opinionem & tale quid con-

7. Duplex a-
du volun-
tas.

8. Libertas est
potestas agen-
di, ut velit.

9. Obedientia
non extia-
guit liberta-
tem.

10.

Nec Reges,
vol Legu.

11.

Ratio eius
rei.

G sidera-

per libera manet, nullius potentia obnoxia, sed ex impedimento, quod inter facultatem & actum interjicitur, prohibetque, quod minus tantum possit facultas, quantum cupit. Iam verò constat, quod vis actum facultatis ubique impediatur, & proinde in tantum libertatem tollat, in quantum dominatur. Violentia enim opponitur libertati. 3. *Ethic. cap. 1.* Vis autem infert violentiam, ideoque tollit libertatem. Quid enim est servitus, aut unde orta, vel Iuriconsultis ipsis iudicibus, nisi ex vi bellica, quæ contra naturam alter alterius dominio per vim subternatur? *leg. 4. de iust. & iur.* Sicut autem, quæ per vim infertur, violentia, in multos gradus dispescitur: ita diminutæ libertatis multos esse gradus necesse est. Nam mulierem pauperem, datam in domum divitis mariti, non habere loquendi libertatem dicit Poeta Græcus, & Latinus addit eam in servitutem dari. *Terentium in Phorm.* Cicero 3. *offic.* minus libertas vocat civitates, quæ vestigalibus premebantur. Sueton. in *O. & G. cap. 47.* dum ait: *Vrbium quasdam servitutas libertate privavit, servitutem in sudandam ex consequenti infirmat.* Filium emancipatione ad libertatem aspirare liberumque fieri, dicit Icti, *l. si filius 8. de probat. l. un. Codic. de ingratis lib.* Voluntatemque eidem adimunt, quam diu obsequitur imperio patris. *l. Velle non. de Roman. Imp.* Quos verò hoc loco servos indigetamus, non habent libertatem tantum circumscriptam, & rebus certis alligatam, sed prorsus ademptam. Nam qui operas suas Domino ad tempus addixit, cætera liber est. Servus verò in perpetuum obligatur, & non tantum operas, sed se totum & quicquid à se proficisci potest, Domino debet.

Notandum autem, priusquam longius progrediamur, libertatem accipi dupliciter, ut facultatem aliquam naturalem, & ut jus. Eò enim tandem effugere cogitur Cothmann. *disput. 2. super institut. thes. 4.* ostensurus, quò modo definitio Florentiniana non complectatur etiam servos. Nam *Sic inquit, iniustus ius libertatis non tollit, leg. qui à latronibus in princip. cui testat. fac. Tollit tamen facultatem agendi, quod ve-*

lū. Quanquam responsio Cothmanni eòdem non solvit, quia respondet de iure, cum Florentinus loquatur de facto, & definit libertatem, non ut jus, sed ut facultatem, quæ in servo impedita non est, ut retrò dixi. Vincitur enim propter vincula non perdit libertatem, *leg. cum heredes. 23. §. Item quero. de acquit. post.* non quod retineat facultatem liberam, ut explicat Anton. Faber *in dist. princ. 2.* (Nam servus eam retinet æque liberam) sed quod factum violenti hominis libero homini jus suum abjudicare nequeat. Id enim innunt verba Iavoleni: *Si fruxerit hominem liberum, eum te possidere non puto.* Ut enim possideatur aliquis, & acquirat Domino, ad jus pertinet, non ad facultatem agendi vel non agendi. Quærit Antonius Faber *dist. princ. 2.* si libertas consistit in iure, à quo datum est hominibus jus illud, aut quorum opus est iure, cum mortalium quisque facultatem liberam à natura habeat. Respondet verò Ulpianus *leg. 4. in fin. de iust. & iur.* tria hominum genera, Liberorum, Servorum, & Libertorum, cum ante hac uno naturali nomine homines appellaremur, per jus gentium introducta fuisse & cepisse, id quod Connan. *libr. 2. iur. civil. cap. 1. num. 3.* duobus exemplis eleganter declarat: *Velut ante dominia distincta, quod in commune parabant, usufruebantur, suum non faciebant: quia cum nemo quisquam suum dicere poterat, cum nihil esset alienum, & tamen in rebus iuste utebantur fruebanturque, quia non alienum, sed tamen non suum, quod eas non iure aliquo suo habebant, sed beneficio & liberalitate natura. Ponam & familiarium exemplum, ut hoc quod nunc primum à nobis dicitur, in tel. ligatur facilius. Licet cuiq; barbaro aut capillato esse, non ullo hominum privilegio, aut institutione natura vel lege, sed quod eam licentiam habet, quiq; nostrum à natura. Quod si edicto iubeatur plebei aut certa conditione homines vendere, reliqui, ad quos edictum non pertinebit, incipiet iure suo barbæ & capillu promittere: quod q. naturalis iustas facultatis & omnium, jã & iuri erit civilis & paucorum. Ad istu modu libertas post introductione iure gentium servitus cepit esse iuri gentiu, & eoru tantum, qui non serviebant, cum*

16.
Varii gradus
libertatis &
servitutis.

17.
Libertas alia
conficitur, in
iure, alia in
fallo.

18.
Ius iuris ex
plicitate Coth-
manni.

19.
Item, An
tonii Fabri.

autem esset & naturalis facultatis & omnium. Facultas igitur est naturalis, sed jus superadditum à jure gentium, ut clarè docet Vlpian. in d. l. 4. de just. & jure, in pr. l. 1. de libertat. & perinde dicendum constitutio juris gentium, atque servitus.

20. *Examinatur definitio servitutis.* Nam Florentinus postquam definierat libertatem, quod sit facultas naturalis, pergit servitutis talem subijcere definitione: *Servitio est constitutio juris gentium, qua quòd dominio alieno contra naturam subijcitur.* d. l. 4. de stat. hom. in qua quidem definitione verbum nullum est, quod non possit vel licari. Quid enim servitutem potius vocat constitutionem, quam libertatem, cum utraque eodem respectu definiri debuerit? Ac ne dicam, quod servitus non sit ipsa constitutio, seu *Agrosumus, ut Guls Cujac. ad l. 4. de just. & jure.* sed potius res aut jus constitutum, ut Paulus loquitur de postliminio, quod sit *iam missares recipienda ab extraneo & in statum pristinum restituenda, inter nos ac liberos populos Regesque moribus, legibus constitutum, l. postliminium 19. in pr. de captiv. & postl. reser.* Item thesaurus dicitur *deposito, l. inquam. §. 1. de acquir. rer. dom.* & fidejussorum obligatio *accessio pro re, quæ accessit. §. fidejussores. Inst. de fidejuss. Donell. l. 1. lib. Com. c. 9.* nimis longe genus petiturum est, ac si definiam bellum, constitutionem juris gentium, qua duo liberi populi inter se belligerentur. Nam & hoc cavillo possit excipi vocula Domini, quasi ignotum explicetur perignotum. Relata enim æquè nota sunt & ignota: & nugæ sunt, si quis definiat cum Ramo, subiectum, quod habet adjunctum & viceversa, aut patrem, qui habeat filium. Qui enim nescit, quid sit servitus, ne is quidem sciet, quid sit dominium. Sic enim excipit Zabarel. *de miss. gen. & inser. lib. 3. c. 2. in pr.* definitionem putredinis Galeni *ex lib. 11. Meth. med. c. 8.* qua definit putredinem *mutationem ad corruptelam totum substantia putrescentem ab exteriori caliditate, & qui in definitione animæ, per corpus potentiã sitam habens, non accipiunt corpus animatum, putant animam deñiri per seipsam, 2. de an. cap. 1. nisi per corpus Galeni 1. 2. d. 2. d. 2. accipiat corpus, quod anima careat, Alexand. Aphrod. 3. 99.*

*nat. cap. 8. Conimbric. 2. de anim. cap. 1. quaff. 1. artic. 1. ex Thom. in Comm. 1. de un. lect. 1. Nam quod Anton. Faber, Jurisprud. Pap. 1. 3. de jur. perscr. principia. ex vocabulo Domini differentiam quærat, qua distinguit filiumfamil. quem constitetur alienæ potestati, sed non Dominio subiectum esse, à servo, id certè parum momenti in se continet. Perinde enim est, ac si subditos in regno & Dominatu pares facerem, & ex eo tantum distinguerem, quod illi Regi, hi Domino obediunt, aut si dicerem, filius subijcitur patri, servus Domino. Evidenter quippe petitur principium, cum relata se mutuo explacent, & alterum nequeat notificari per alterum, sed quod æquè sint vel ignota vel nota. Nec illud assero, quod verba: *Contra naturam* frustra ponatur, quando dominio propriè loquendo, ut declaratum fuit, nemo ex Ictorum sententia subijcitur secundum naturam. Sed ego has obiectiunculas ad scholas remitto, & tria tantum in hac definitione desidero, 1. Quod definitio tota non exprimat specificè servos, de quorum jure hic agitur. Non tantum enim exactè quadrat in omnes cives, corruptæ sicuti ex tribus formis Reipublicæ obnoxios, utpote in Turcas, Tartaros, Persas, Muscovitas, & si Montecatino credimus, 3. Polit. in schol. text. 105. in plerosque Europæ incolas, quippe qui secundum juris gentium constitutionem alieno dominio contra naturam subijciuntur, sed & in eos, qui bello primum subijciuntur, & in novum dominium in viti trās-scribuntur. Necessarium enim esse & consuetum, ut quos ferrum subegit, ferrum & imperium Dominicum in officio contineat, infra demonstrabimus, *libr. 2. cap. 3. sectio. 4. & 5.* Deinde rejicitur origo servitutis ad jus gentium tantum, cum tamen ex jure civili servi oriantur & quanquam primitus servi prodierint ex jure gentium: tamen definitionem concipi fas fuit secundum rationem temporis, quo edebatur. Tum verò non solum jus gentium, sed & nudum civile Rom. servitutis novam constitutionem introduxerat. Nec satis scire effugit Cothman. in d. l. disputat. 2. thes. 6. dum sub jure gentium comprehendit ait civile, ut in §. *condemna. Inst. de rer. divis.* Nam illic non dicitur jus.*

21. *Tria desiderari in hac definitione.*

XII. tab. contineri sub nomine juris gentium, sed, quod una & eadem lex prodire possit simul ex diverso jure gentium & civili. Alias membrum unum divisionis nequit includi in opposito, & qui astringit aliquid ad jus gentium, excludit jus naturæ & civile. Egisse enim hoc videtur Florentinus dedita opera, ut jus naturæ removeat ideoque adjecit: *Contra naturam*, ut ostenderet secundum naturam omnes esse liberos, quod cū controversum sit & variè disputetur inter philosophos & Ictos latius hoc loco, ad servitutis naturam, jus & originem investigandam, explicandum venit.

Utrum quædam servitus oriatur ex jure naturæ, & num inveniatur homines naturam servituti.

SECT. 3.

1. Unde orta sit aut oriatur servitus.
2. Servitutem prodire ex jure natura.
3. Idem probatur duobus argumentis.
4. Quorundam indolem ad servitutem à natura dispositam esse.
5. Autoritate multorum philosophorum.
6. Servitutem ex natura congenire justitia.
7. Qui ad servitendum nati sunt, eos nescire ferre impem libertatem.
8. Facilitatem agendi, quod libet, non inducere libertatem.
9. Servos naturam non magis dicendos liberos, quam bruta animalia.
10. Quibus homo à natura impoſitus est Dominus.
11. Naturalem esse servitutem, qua prodest servientibus.
12. Servos natura sine Dominio sese sustentare non posse.
13. Abolitam servitutem praeſervare Respondeo & facinorosis hominibus.
14. Multos homines & populos, suorum commodorum gratia, se ipse dedisse in servitutem.
15. Quibus limitationibus Ictis interpretentur sententiam Philosophorum.
16. Omnem servitutem esse contra naturam, et contra Ictorum.
17. Non esse de servitute ex prima origine judicandum.

18. Nec esse omnem servitutem damnandam, quia omnes nascuntur liberi.
19. Vt quidam natura dicuntur Domini aut Imperatores: ita quosdam esse servos.
20. Solutio Covarruvæ solvitur.
21. Quanta sit subjectio servorum naturam ex præscripto natura.
22. Respondetur secunda responsione Covarruvæ.
23. Qua ratione omnes homines sint aquales, aut aequales liberi.
24. Montecatium non satis scite excusare Ictos.
25. Non esse servitutem naturalem in Reipublica abolendam.

Florentinus, ut nuper dictum fuit, servitutem retulit ad jus gentium, d. l. 4. in pr. de stat. hom. Vlpian. in l. 4. de just. & jur. Sed Martianus addidit jus civile lib. 5. in pr. de stat. hom. S. penult. Inst. de jur. pers. Montecat. in 1. Pol. tex. 58. jus divinum, & de Naturali testatur tota philosophorum schola, de quibus omnibus ut ordine agamus, juvat incipere à primordiis naturæ, & cum Ictis manum conferere, annon servitus justissima prodeat ex jure naturæ. Sic enim philosophus non solum nudis verbis præsupposuit, sed pluribus argumentis, nihil fallor, evidenter disputavit, lib. 1. Pol. c. 3. & 4. quorum septendecim colligit Montecat. 1. Polit. c. 10. schol. part. 2. Qui rem ipsa pauciora velit contrahere, duobus fundamentis totum deprehender innotuit negotium. Primum enim. Quod indoli & naturæ cuiusque rei convenit, non potest non naturale dici. Nam cum naturale multis modis dicatur, ut videre licet apud Arist. 5. Metaph. c. 4. A Gerh. in com. & Epist. Metaph. tract. 1. Boet. in lib. de duab. nat. Thom. 2. dist. 37. q. 1. art. 1. & c. 1. de Ent. & Essent. & in 5. Metaph. lect. 4. Flandr. 5. Metaph. q. 4. art. 2. Fonse. cap. 4. q. 1. Soar. dist. 15. Metaph. sect. 11. Constant. Sarna in direct. Theolog. Bellovis. in explic. termin. Metaph. omnia tamen significata revocantur ab Arist. d. c. 4. tex. 14. ad internum principium: motus seu ad internam inclinationem. Violentum enim definitur, cuius principium ita extrinsecus advergit, ut, quod agit aut patitur, nihil conferat. 3. Eth. c. 1. Quando igitur

1. Servitus unde oriatur.

2. Servitus ex jure natura.

3. Probatur.

igitur agens vel patiens concurrat cum externa causa, id quod fit, violentum dici non potest, quemadmodum contra Platonem *ibid.* disputavit Arist. negans appetitum à vehementi objecto cogi, cum bona cum gratia in objecti incitationem condescendat, & cum voluptate, quò trahitur sequatur. Jam constat experiencià, duas hominum classes ubiq; inveniri, quorum alii nati sint ad serviendum, alii ad dominandum. Alios instruxit natura magnis animis, & provida solertia: alios abiecit usque ad ignominiam brutorum, solius patientiæ & laborum gloria superbos, quod innuere voluit Plato 3. *de M.* quando imperantium animis ait admixtum fuisse in prima generatione aurum, unde honoratissimi facti fuerint. *Illis autem, inquit, quos ad auxiliandum fieri voluit, argentum indidit, ferrum deniq; & as agricolis, cæterisq; opificibus.*

Fertur quippe Prometheus addere principi Limo coactum particulam undiq; Defectam, Horat. lib. 1. Od. 16.

& pro conditione suam cuique indolem distribuisse, quod ex Platone repetit Arist. 2. *Pol. c. 3. sex. 51.* & planius expressit Homer: *Odyss. 17.* dum ait: loxem auferre dimidium mentis illi, quem in servitutem destinavit, quem verum ad servos natura accommodavit Plato *l. 6. de Rep.* Nam & idem *l. 2. de Rep.* cives inter se differentes, & singulos ad singula opera paratos, à natura pro duci affirmat, & *lib. 3. de M.* septem ordines imperantium & parentium ex intentione naturæ deducit *Natura quippe imperans*

5. *Ex consensu philosophorum.*
parentes liberis, generosi plebs, seniores junioribus, domini servis, potentiores imbecillioribus, prudentes & sapientes imprudentibus & ignavis sorte, id est, dicitur quodam nutu electi cæteris. Aristid. *in oras. ad Rhod.*
Dez ait, natura est, à potentioribus plane clarior facta, ut majoribus minores pareant: & Halycar: in præfat. orig. Rom. Natura lex est omnibus insita, quam nullum tempus dissolvit, deterioribus semper imponere meliores. Aristot. non uno in loco idem sæpe inculcat, 1. *Polit. cap. 3. & 4. 3. Polit. c. ult. 7. Pol. c. 3. & 14.* Non tantum enim ex naturæ intentione, qua corpus animæ, animadivertita homini, forminx viris subjiciuntur,

lud deducit 1. *Pol. c. 3.* sed etiam ex æquitate naturali. *Quod enim non est æquum aquilibus, ait 7. Pol. c. 3. quodq; non est par partibus, contra naturam. Nihil autem eorum, qua contra naturam, honestum. Quare si aliquid occurrit virtute & facultate ad res optimas gerendas præstant, hunc sequi honestum, & huic parere justum est.* Item. *lib. 3. c. 12. Natura repugnat, ut pars tot præferat: quod accidit ei, qui tanta præstantia sit præditus. Reliquum est igitur, ut tali pareatur, & sit Dominus non vicissim, sed omnino & perpetuo.* Accedit Simplicius, qui imperia quædam constituit naturalia, quando præstantius, quod in universo semper prædominatur, incumbit deteriori, quædam voluntaria, quando patrone quædam divites imperant, pauperes obediunt, quædam mixta, quæ publicæ prudentioribus decreta fuerunt. *Com. in Echir. Epist. misipag. 232.*

6. *Servitus natura, convenit legi iustitiam.*
 Ad eò unanimi consensu gentium imperiū defertur meliori & præstantiori, semperque verum est, quod de agris dixit Vlpian. *l. 1. §. fin. de aq. plu. arc. inferiorem servare superiori naturaliter:* id quod non tantum ordinatur, quem ubique deprehendimus & copiosè notavit Arist. 1. *Pol. c. 3.* sed & iustitiæ ex naturæ fontibus hausit summopere convenit. Tum demum enim officia & dignitates justè distributi sunt, quando quisque obtinuit, quod conditioni & naturæ suæ congruit. 5. *Eth. c. 3.* Nasci autem quosdam usq; adeo impotentis animi, ut nec suis commodis prospicere, nec in longitudinem consulere possint, indigos ad omnia alieni consilii, quis non in media plebe & manipulis rusticorum quotidie avertit? Quotus quisq; est ex infima vulgi fece, qui nisi serviat, & ex quotidiano labore vivat, propria industria victum sibi parandi copiam habeat? Quam multos videmus continuò in malam rem abripi, quos improba & inops egestas alienis rebus uncas injicere manus coegit: *Non omnium in gentia,* ait Busbeq: *Epist. 3. inopem servum libertatem: nec omnes ita nati sunt, ut se regere & suo arbitrio rectè uti sciant, melioris ductu atq; imperio tanquam ad mimesculo opus habent, nullum alioquin peccandi finem fatentur, ut sunt quædam bestia, quarum ferocitas semper metuenda sit, nisi*

Vinculi aut robore coercantur. Hic quidem meus imbecillior auctoritate heruli gubernatur: heros servus labore & virt. Arist. 3. Pol. c. 10. 5. Pol. c. 10. 7. Pol. c. 14. in hunc ordinem seclusit omnes Barbaros, & ex Barbaris, Asiaticos magis, quam Europæos, quemadmodum & Agesilaus de iisdem dicere solebat: *seruos quidem bonos esse, sed liberos malos,* & de Ionibus Callieritidas, *Plutarch. in Apoph:* De Barbatis in universum Euripides in *Aulid.* Βαρβαροι δ' ἰδιωτοι ἀγαθοὶ αἰετῶ, quod repetit & probat Aristot. 1. Pol. c. 1. Syros & ludæos nominatim perstringit Cicero: *de provinciis consular.* quasi servituti natos: Item Iulianus apud *Cyrill. contra Christian.* Vides Syros, quam libenter alii nationibus inseruimus: contra Seros, quantum libertatis amor in Celtarum populo: & in quavis natione occurrunt ita à perfectione humana degeneres, ut licet instar animalium brutorum se moveant, consilio tamen, aut ut verit Sepulveda: 1. Pol. c. 8. facultate consultantis profusus desistunt. An his dominiū assignatum à natura putabimus, quibus denegatus est animus? Eadem ratione oportet, ut quibusvis animalibus brutis libertatem adjudicemus, si facultas naturalis agendi, quod libet, ad eam sufficit. Nam asinus suo impetu procurrit ad præsepia, equus à prima nascendi origine liberè per prata vagatur, antequam frenetur & loris in gyrum agatur: volucres qua volunt viâ æthera trahant, nec vis ulla cõhibet Getulos Leones, aut indomitos impetus aliarum ferarum. Absit enim Plotinum audiamus *En. 6. lib. 8. c. 2.* qui pueros & feras negat sponte operari, quam sententiam refutat Arist. 3. Eth. c. 1. Vbi enim appetitus locum habet, inde proficisci potest spontanea actio. Nec tamen omne spontaneum liberum, nisi accedat cognitio, quæ facultatem indifferentem in alteram partem contradictionis trahat. Quantum verò cognitionis est in animalibus brutis, tantum & in iis hominibus, quos natura servos vocavit Arist. Itaque non magis ad libertatem facti censentur, quam bruta, quæ naturaliter homini subiecta facit Arist. 1. Pol. 3. & Ovid. 1. Metam.

Sanctum his animal mensis que capacitas
alta

Deceat adhuc, & quod dominari in casura possit
Natus homo est

In prima creatione, cum lex naturæ implantaretur, datum est homini imperium in universam terram, in omnia animalia, quæcunque vel in terra, vel in aère, vel in aqua degunt, *Gen. cap. 1. Psalm. 8.* & hoc imperium natura competit homini, etiam si animalia illud non agnoscant, propter imperfectiorem animalium & hominis sublimem perfectionem. Quanto igitur verosimilius iis, qui ad imperandum nati sunt, dominium datum dicemus in eos, qui à brutis nihil, nisi facie & corporis forma differunt, præcipuè, cum non invitò, sed sponte sua in alienum dominium, suæ utilitatis grauat, ruant.

Nam & hoc alterum Aristotelis fundamentum est, quod secundum naturam fieri dicenda sunt, quæ fiant ad commodam & utilitatem naturæ. Sicut enim violentum destruit naturam, 3. Eth. c. 1. ita, quod naturale est, tendit ad conservationem. Eorum vero, quos natura servos vocamus, talem conditionem cum Aristot. præsupponimus, quod extra servitutem non nisi ægerrimè vivere queant. Eo loco ponimus homines ait Sen: *quos in numerum, pecorum & animalium redegit hebes natura & ignoratio sua. Nihil interest inter hos & illa. Quoniam illis nulla ratio est huius parva & malo suo, atque in peruersum solers. cap. 5. de vit. bde.* Sicut igitur pisces contra naturam detinetur in aère, in quo perire necesse habet: ita quibus extra servitutem, se & familiam sustentare non licet, ab ea non minus violentè prohibentur, quam pisces ab aqua, avis ab aère. Apparuit sub initium reviviscentis Christianiani, cum amore religionis certatim servi manumitterentur, quam dissideant servilia ingenia à liberis. Nam cum præcipit illa & promissa manumissione statim exorta fuit copia Xenodochiorum & Nosocomiorum, in quæ detruderentur, qui præ impotentia mentis liberis alendis & parando victui non sufficiebant, Et Valens edicto coactus fuit

8. Facultas a grevis, quæ libet, uti non inducit libertatem in brutis.

9. Mentis in brutis.

10. Quæ idem dicitur in demum.

11. Ea servitus naturalis est, qua prodest servientibus.

12. At prodest istis servis, qui per se justitare se non queunt.

13. Abolita servitus inducit multum ad inveniendam faciem.

novum ho-
minum &
mendicorum.

fuit in servitutem retrahere, qui ostiatim obambulabant, & quod industria sua sese alere nescirent, ad stipem manus porrigebant. *Bodin. 1. de Rep. c. 5.* Vnde rectè Budeq: *Epist. 3.* conferens Turcas, qui servitutes retinent, cum nostris, qui eas aboleverunt, ita scribit: *Ac nescio an optimè rebus nostris consuluit, quæ servitutem primus sustulit, Si iusta & clemens, & qualem Romana leges præscribunt, servitum, præsertim publica, maneret: non tot fortasse crucibus, neq; tot patibus opus esset ad coercendos, quibus præter vitam & libertatem nihil est, quos egestas ad quodvis audendum scelus impellit. Libertas sine re, non semper suadet honesta.* Equidem ut in humanum est optima quæque ingenia perpetuâ servitute iniquè premere: ita incommodum est Reipub. ut hebes quicunque & cuius virtutem depausta est invincibilis egestas, ad noxiam libertatem protrudatur, cum hinc nihil expectare sit præter cohortes mendicorum, & quos privatis sumptibus Domini nutrent, & ad labores cogèrent, eos Resp. cogitur publico dispendio, ut fucos, postquam ingnavia emarcuerunt, alere, aut ad privatas Eleemosynas civium remittere. Cum Tyrios ejecissent servi, & jam ageretur de eligendo Rege illo, qui primus aspexisset solem Orientem, Strato, qui unus ex Dominis supererat, à fidei sereno occultatus, consilium dedit occultatori suo, ut si reliqui se converterent ad orientem Solem, ipse in oppositum montem oculos conjiceret, in cuius cacumine citius visurus esset radios, quam alii ex opposito corpus Solis, quod cum cæteri ex servili ingenio profectum non esse suspicarentur, Stratonem prodi jusserunt, eique rerum summa est commissa ab Alexandro. *Iustin. lib. 16.* Omnes quippe Davi erant, nullus Oedipus, Accidit his servis, quod aviculis, quæ malunt fame aut frigore enecari, dummodo liberis circumcurritare per aërem liceat, quam domi sine opera sua alieno cibo saginari: aut quemadmodum Minutius serva pœnitentia redibat ad imperium Fabij Maximi, quod sibi ad capiendam tantam molem non sat esse vitium deprehendisset, *Lib. 13.* ita qui intempestivam affectant li-

bertatem, cui ferendæ animum non habent, cum dedecore aut in pistrinum reverti coguntur, aut cum suo periculo & somno Reip: incommode, ægram trahere animam. Quæ de causa, qui conformant naturæ suæ animum, & postquam se intus & in cute noverunt, sub alieno dominio sibi melius fore vident, quam si ad pœnitendam propterea libertatem, id quod à natura sunt, libenter esse volunt, & aliena prudentia recompensant, quod propriæ desit. Sic enim Maryandini Heracleotis, *Plat. 6. de R. Athen. lib. 6. c. 7.* & ex incolis Arnaæ, quicunque; visi ab Hæmone non recesserunt in Bœotiam, postea Menestæ, tandemq; Penestæ appellati, Thesalis se emanciparunt. *Athen. d. cap. 7. Suid. in Verb. Penest:* Et Arist. *3. Pol. c. 10. 4. Pol. c. 10.* Barbaros scribit ultrò sibi præficere Dominos, quod melius sub eorum regimine se habeant, quam si per licentiosam, quam Democratæ sibi fingunt, libertatem mutuis cladibus inter se concurrant. Quod igitur utilissimum simul est, & justum, tam servis, quam Dominis, quod intentioni naturæ, quæ imperfectum ubique subordinat perfectò, conforme, id certè contra naturam dici non potest, nec aliunde, quam ex ipsa natura ortum habet, ut apud. *Athen. d. lib. 6.* de servorum origine commemorat Posidonius.

Quantum verò ab hac Philosophi sententia abeam ICtus, id breviter nobis considerandum superest. Vasquius in præfat. *Illustr. contròv. n. 5.* Aristotelis sententiam prorsus condemnat ut impiam, id quod repetit *lib. 1. contr. c. 11. n. 4. licet cap. 10. n. 3.* servitutem ab Aristotele introductam, concedat, sed neget esse servitutem, eò quod non cadat in invitos, Alii distinguunt inter potentiam, & actum, adeoque de alia servitute sermonem esse philosophis, de alia ICtus dicunt, *Vacuum. a Vac. 1. declar. nov. 10. c. 7. Faber. 2. Semestr. c. 3. Mynsing. in S. jus autem gent. n. 9. de jur. nat. gent. & c. 6. Corra. ad l. 4. Verb. contra naturam, de R. I. Cogarr. in relect. part. 2. c. peccatum. S. 11. n. 5. de R. I. in 6. Mercer. lib. 1. opin. c. 9. in pr. Montecat. 1. Pol. schol. 10.* ICtus excusat, quod rard penetrant ad jus naturale, sed respicientes ad positivum, ab eo servitutem deducunt.

14.
Multi se ultro dediderunt in servitutem.

15.
Ihorum sententia contra Philosophos.

deducant violentam, cum potuissent ex natura deducere aliam speciem naturalem. Alii alias conciliationes excogitarunt, quas dum aliis conquirendas relinquunt, quid mihi ex mente & verbis tam Imperatoris quam Aristotelis, videatur vero propius, candidè subjiciam. Primum igitur docent I Cti: servitutem primùm introductam fuisse à jure gentium, l. 4. de just. & jur. lib. 4. de stat. hom. l. si id quod. de cond. ind. l. 5. Servitus. Inst. de jur. person. in pr. Inst. de libertin. Deinde jus naturæ fuisse à jure gentiũ suppressum, & constitutam servitutem contra naturam d. l. 4. de stat. hom. d. 5. Servitus. Inst. l. 1. ubi, contra naturalem libertatem. C. de Sc. Claud. toll. cujus ratio ubiq; adjicitur, quia natura omnes homines nascuntur æquales, l. quod attinet. 32. de R. l. id est, æquæ liberi, d. l. 4. de just. & jur. c. 1. §. Natura c. 9. Verb. sicut enim. C. de No. 39. ut & Servus Plautinus ait, in Aut. Omnes natura parit liberos & libertati omnes naturæ fideur. Item Philo in lib. de vita contempt. Servitutem cum natura summo perepugnare. Ea enim liberos omnes genuit, sed à varietate legum natura contemptrix servitutem induxit. Quæ quidem sententia, si diligenti introspiciatur, principiis ex Aristotele deductis secundum omnes articulos advertatur. Nam, quod Plinius scribit, lib. 7. c. 56. Lacedæmonios in vexisse servitutem ex bello, & Iustinianus repetit d. 1. Inst. in pr. de libert. ex Vlpiano d. l. 4. de just. & jur. servitutem jure gentium invaluisse, ex eo non eliditur vis & origo naturalis, quia ut in c. 1. sect. 2. n. 6. & seqq. disputavimus. ut unius rei multi sunt fines, quorum alius alterum prævertere quidem, sed non tollere potest: ita ex variis causis eadem res sæpe oritur, quæ tamen varietas naturæ origini nihil detrahit. Nam & regna exorditur Hermogenianus l. 5. de just. & jur. à jure gentium, cum tamen multorum originem derivet Arist. ex intentione naturæ. 3. Pol. cap. 10. & 12. Multas civitates condidit inopia, 1. Pol. c. 2. Et tamen prima origo civitatum petenda est ex instinctu naturæ 3. Pol. c. 4. 4. Pol. c. 4. Sic quoq; concedimus Christophomo, ap. orat. 15. de servit. Augustin. 19. de G. d. c. 15. Basil. de Spir. sanct. c. 10. Ex jure gentiũ

cepisse servitutem & per vim belli introductam fuisse in pœnam injustitiæ, sed inde nativæ origo, quam ex inclinatione naturali derivavimus, non excluditur. Nam, non, quid fiat vel factum sit, sed quid fieri debuerit aut potuerit, spectandum. Deinde, cum variaz sint species servitutis, ab una non licet inferre ad alteram, nec per unius culpam cæteras omnes condemnare. Quam bellorum violentia peperit, servitutem condemnat ipse Arist. 1. Pol. c. 4. nisi reducat ad servitutem naturalem. Vix enim fieri posse, ut bella, unde procedunt servi, utriq; justa sint, & indignum esse, ut nati altissimo loco & ingenio in vilissimam servitutem deficientur, quemadmodum Helena ait apud Theodestem

Cuius parvus uterq; magnus prodijt

Estirpe Drosum, nam qui ancillam Vocet?

Quod si iniquitas huius servitutis reducenda est ad ferendam sententiam contra alteram, Aristot. ipse destruxit in c. 4. quod asseruerat in c. 3. Sed ut hæc iniqua sit & contra naturam, tamen inde concludendum non est, quod quilibet servitus sit contra naturam, ut statuunt I Cti. Nec efficaciter illud probatur per illam rationem, quia natura omnes nascimur liberi. Nam quia libertatem accipiunt pro facultate, quæ agere potest & non agere. tam competit illa animalibus brutis perfectioribus, quam hominibus ad serviendum natis. Interim nemo negat naturæ subjici homini animantia bruta. Quam propè enim ad brutorum naturam accedere, quos servituti destinatos dicit, præsupponit Arist. ut de uno concludere liceat, perinde, ut de altero. Deinde jus naturale non aliter defendunt accipiuntq; I Cti, quam pro instinctu naturali, ex quo humana ratio jus educit. Constat verò quibusdam hominum inditum instinctum ad parendum aut serviendum, quibusdam ad imperandum. Iasonem quippè adducit Arist. 3. Pol. c. 3. usq; ad imperii cupidum, ut se servire & pœna affici, (utroque enim verbo legi potest, *μισῶν & μισῶν*) dixerit, si non imperaret, cui similis est reprehensio, qua Tiberius excepit ambitionem Agrippinæ: *Si non dominari filiola, inferriam se accipere existimas*, ut narrat Sueton.

H

in Tib.

16.
Ducendum
libi, omnem
servitutem
efficitur
naturam.

17.
Refutatur
sententia
I Cti.

18.
Rejicitur
alterum ar-
gumentum
I Cti.

19.

rum distinctio, quam contra naturalem re-
rum omnium communionem induxit jus-
gentium. l. 5. de iust. & jur. non arguitur
propterea, quasi violenta aut contra na-
turam induta: ita nec argui potest servitus,
quæ contra idem jus naturæ negativum
per jus gentium robur assumpsit, nisi fortè
convellat dignitatem hominis positivam.
l. 5. iustissime. de ad. edict. Quin enim tum
violenta evadat & contra naturam, dubium
non est, ut dicemus sect. 3.

Constat igitur Ictos non satis scitè ex-
cusari à Montecat, quasi ad jus gentium
tantum telopectur. Nam dum omnem ser-
vilitatem iniquam naturæ faciunt, certè na-
turam attenderunt, & Iustin. d. No. 39. per
manumissionem dicit libertum redire ad
statum naturalem. Ac licet jus naturæ non
attendissent an propterea excusati essent?
cum non id queratur, quid considerarint,
sed quid considerare, salva veritate debue-
rint. Nec enim naturalem omnem servitu-
tem uno stylo perferre debuissent, si eam
considerare noluisse. Prima igitur servi-
tus prodit ex instinctu naturæ, Sepulch. d.
Cas. Geph. Vitor. Pacius, in 1. Pol. c. 3.
Montec. ibid. in schol. c. 10. Piccol. gr. 10.
Moral. c. 6. Goclen. q. 73. Eth. Domin. à Sor.
de iust. & jur. lib. 4. q. 2. art. 2. Connan. 2
comment. iur. civil. c. 1. n. 4. §. 5. Bodin. 1.
de Rep. c. 5. quam, qui naturam ducem sibi
sequi imperarunt, è Republ dimittere non
debent. Nam, quia Resp. è natura eruitur,
nulli fundamento tutius superstruitur, quàm
quod natura ipsa jecit. Accedit, quod cum
aliquæ servitutes semper includant aliquid in-
iquum, soli huic summam iustitiæ laudem
attribuit Arist. 7. Polit. c. 3. Iustitia enim est
constans voluntas suum cuiq; tribuendi. Id
autem à natura cuique debetur, quod natu-
ræ cuiusq; convenit. Dominium verò liber-
tas non convenit iis, quos ad serviendum
naturæ generavit. & proinde iniquè iis attri-
buitur. Quod si matrem æqui & boni, pu-
blicam utilitatem legislator potest hæc
contuere velit, an quicquam utilius hac ser-
vilitate, & incompetente libertate detrimen-
tosius introduci à primis Christianis potuit,
dum promiscuo favore, vindicias secun-
dam libertatem in universum orbem Rom:

proclamarunt. Pro ergastulis enim priva-
tis publica coacti fuerunt excitare Nosocomia,
ne recens manumissi per vicos & com-
pita, Epidemicâ fame emorerentur. Nam,
qui sibi de victu prospicere sua industria
non possunt, quid ex libertate sperare ha-
beat, præter famem & inedia? Quid pro-
desse queunt publico, nisi, ut postquam ad
liberum matrimonium accesserunt, & globum
miserorum parentibusq; similitum libero-
rum post se trahunt, inutilibus sucis one-
rent civitatem, qui nihil, nisi
numerus sint & fruges consumere nati,

De Servis ex jure divino.

1. Servitutem non esse contrariam sacri li-
terii.
2. Servum fugientem & ex servitute sese
eripientem, peccare mortaliter.
3. Qui sit illa servitus, quam ex sacri li-
terii deducant.
4. Servitutem esse penam peccati.
5. Quare politicis ex jure divino peculiare
genus servitutis non deducatur.

SECT. 4.

Natura pergimus ad jus divinum, ut in-
quiramus, an ex eo peculiaris ordo ser-
vorum deducatur deducatur, quem admo-
dum tradunt Hier: Cagnol: in 1. quod at-
time. n. 3. de R. I. Valq: l. 1. contro. illustr.
c. 9. n. 2. Montecat: Pol. rex. 56. Nam quod
servitus divinis sanctionibus contraria cre-
dita fuit, non tantum ex legibus veteris tes-
tamenti, sed & præceptis novi falsum ap-
paret. Sic enim D. Paulus admonet Co-
rinth: *Vnusquisq; in qua vocatione vocatus
est, in ea maneat: Servus non capient illici-
tam libertatem, si qua tamen offeratur, ne
desceat. Quicumque servus vocatus est
in Domino, eidem liber est, & quicumque
liber, servus est Christi. Vnusquisq; deniq; in
qua vocatione vocatus, in ea maneat apud
Deum. 1. Corin. 7. Timotheum verò jubet ita
docere & admonere. 1. Tim. 6. in pr. Vi servi,
qui sint sub iugo, Dominos suos omni honore
dignos arbitrentur, ne nomen Dei & doctrina
male propter ipsorum iniquam perinaciam au-
diat: Qui verò fidelibus serviunt Dominum, ne
eos contemnant, sub prætextu, quasi sint fra-
tres, sed multò subiectius se gerant, quia fide-
les sunt, & amati & beneficiorum participes.*

I.
Servitus non
est contraria
sacri literii.

24.
Montecatini
explicatio
additur.

25.
Servitus na-
turalis è
Rep. non est
solido.

2.
Servus fugi-
tus peccat
mortaliter.

Idem inculcat ad Epist. c. 6. & Petr. 1. Epist. c. 2. & utrobique rationem adjiciunt, propter conscientiam, quia Deus vult, ut servitia dominis præstentur sincere & ex animo. Unde & gl. in c. jui gentiū. Verb. servitutes, in fin. dist. 1. fugitivum servum dicit peccare mortaliter, per c. si quis servum, 17. q. 4. Forim. in d. l. 4. col. 4. de just. & jur. Covarr. d. 5. 11. n. 3. in fi. quia, cum sit in possessione Domini, l. 3. si servus. 10. §. Nerva filius. 13. de acq. posse. l. apud antiquos. 21. Verf. tunc autem. C. de serv. fugit. furtum sui faceret & damnum familiae Domini inferret, l. 1. C. de serv. fugit. quod eò foret gravius, quò minus servitus Domino damnosa esse debet, d. l. 1. & servus magis obligatur Domini rebus fideliter administrandis ad Eph. 6. 1. Petr. c. 2. 1. Timoth. 6. in pr.

3.
Qua servitus
derivatur ex
divini liti-
tate.

Ex lege veteri concessa erat servitus inter ludæos voluntaria, quæ quia pendet ex jure & titulo civili, inter titulos civiles explicanda erit. Ex peculiari vero jure divino derivant August. & Ambros. originem servitutis, quando eam à Deo impositam poenam peccatis scribunt, cum ante delictum in naturali æqualitate omnes viverent. Sic enim de hac re August. lib. 19. de C. D. c. 15. Imperant, qui consulunt, sicut vir uxori, parentes filius, domini servus: Rationalem factum ad imaginem suam noluit Deus, nisi irrationalibus dominari, non autem homines hominibus. Unde primi justi pastores peccatorum magis, quam hominum reges constituti, ut sic insinuat Deus, quid postularer creaturarum ordo, & quid exiger meritum peccatorum. Condicio quippe servitutis jure intelligitur imposita peccatori. Proinde nusquam scripturarum legitimum servum, primum, quam hoc vocabulo Noah justus peccatum filii vindicaret. Itaque, istud culpa meruit non natura. Et paulò post. Nullus autem natura, in qua primum Deus hominem condidit, servus est hominis aut peccati, servum penalis servitus ea lege ordinatur, qua naturalem ordinem conservari jubet, perturbari vetat: quia si contra eam legem non esset factum, nihil esset penali servitutis coercendum. Ambrosius verò in serm. de jejun. ab eodem quidem principio, sed non ex eodem peccato suspicatus servitutem, dum ait: Manebas,

antequam vinum inebriaretur omnibus in concussa libertas: nemo sciebat à consorte matris sua obsequia servitutis exigere. Non esset hodie servitus, si ebrietas non fuisset. c. Sexto die. Verf. manebat, dist. 35. Ambrosius igitur ebrietatem Noah, Augustinus contemtum Chami, uterq; magnum peccatum divina destinatione à Deo per servitutem puni- tum fuisse asserit, adeoq; ex peccato natam servitutem contendit, quod absit quicumque neget, cum bella ipsa, quæ servitutes Chami posteritati induxerunt, ut poenæ peccati à Dei justa ira immittantur. Ceterum, quia hæc causa plerumq; latet mortalem aut incuriam, aut cæcitatem, quamvis sit justissima omnium, præsertim dum servitus infligitur ab eo, qui contra jus nature imperare potest, ut major serviat minori, Gen. 27. & 28. quod principi quantumvis late dominant non licet, tam etiam, quia per manifestas causas occulta sua consilia plerumque in actum deducit Deus, mediatam Dei dispositionem leges humanæ non tam attendunt, quam in omnibus actibus præsupponunt. Nam Chami posteritas damnata erat in servitium fratrum Gen. c. 9. Esau progenies subijcitur Iacobo, priusquam ex utero enitebantur, Gen. c. 25. quod præfagium mirabili errore perciebatur cum Isaac, omnes fratres in Iacobi servitutem damnaret, Gen. c. 26. Sed bello tamen & armis, opus erat. ut Canaanitæ & gentes ex stirpe Esau longè lateq; propagatæ in servitutem à præsumta libertate vindicarentur. Nec sine nutu divino fieri putandum est, quod quidam nascantur adeò abjecti & servilis animi, ut sine aliena ope sustentandæ familiae non sufficiant. Sed nos hoc loco proximas causas contuemur, & ex dispositione earum conjecturam capimus de voluntate divina, quam omnibus causis legitimis consentientem præsupponimus.

4.
Servitus est
pena pec-
cati.

5.
Politica eiu-
rei considera-
tio.

De servitute juris gentium.

SECT. 5.

1. Præcipuam servitutem dependere ex jure gentium.
2. Vtrum juri gentium possit extinguere jura natura.
3. Refutantur, qui putant, jura natura ex parte tolli posse.

4. 1000

- 4. *Id naturale esse immutabile, sed opinio- nes hominum circa illud mutari.*
- 5. *Duplex jus natura primatum & secundatum.*
- 6. *Quorum alterum non corrigit alterum.*
- 7. *Distinctio illa juris natura rejicitur.*
- 8. *Qui fiat, quod ipsum jus natura interdum mutetur.*
- 9. *Contr. distinguit jus natura in negativum & positivum.*
- 10. *Sed non recte accommodat distinctionem ad propositum.*
- 11. *Propositur alia quorundam excusatio.*
- 12. *Es brevis rejicitur.*
- 13. *Cur servi dicantur mancipia.*
- 14. *Quaedam servitutem juris gentium pro- priam condemnare.*
- 15. *Quatenus illa defendi possit.*
- 16. *Multitudinis peccatis regulariter par- cendum esse.*
- 17. *Non esse aquandos panas, quos non aquat delictum.*
- 18. *Plerumq; in bellis pertrahi sine sua culpa.*
- 19. *Corrumpendam & iudicandam, quando corrum- piat nocentes cum innocentibus.*
- 20. *Non debere rapti ad panam totum exerci- tum, & quibus de causis.*
- 21. *Post victoriam laqueare, crudele est.*
- 22. *Pejus est servare in servitutem perpe- tuam, quam occidere.*
- 23. *Non servantur servi in sua, sed Domino- rum commoda.*
- 24. *Gravius esse trahere animam in perpe- tuo moerore, quam uno momento cadere.*
- 25. *Servitum auferri cum libertate animum.*
- 26. *Libertatis res est inassimilabilis.*
- 27. *Servitutem duravorem esse morte.*

I.
Præcipua
servituti pro-
dit ex iure
gentium.

B.
Macrob. ex-
celsus ac-
quisitio ma-
tura. l. 100.

Precipuum caput, ex quo Icti accersunt originem servitutis, dependet à jure gen- tium, l. 4. & 5. de just. & jur. l. 4. & 5. de stat. bono. S. Servus autem, Inst. de jur. perso. in pr. Inst. de ingen. Chrysof. orat. 5. de servit. Aug. just. c. 19. de cog. Dec. 16. Basil. de Spir. S. c. 20. Macrob. Sat. c. 11. ideoq; de eo diligen- tius tractandum, & videndum primò, utrum jus gentium tanti sit ponderis, ut potuerit juri naturæ derogare, de qua variè dispu- tant Icti. ad d. l. 4. de just. & ad S. Natura- lia. Inst. de jur. nat. & genr. dum præsuppo- nunt, homines naturæ liberos esse & proinde

omnem servitutem vim facere naturæ Glof. n. in d. l. 4. de just. & jur. Alciat. 5. Conf. 39. Donell. lib. 1. comm. jur. cap. 11. concedit, jus naturale tolli posse ex parte, licet totum tolli sit impossibile, quæ glossa multis non placet, quia de parte judicandum, ut de toto, cum eadem sit de parte ratio, quæ de toto. Tam enim à Deo naturæ implàtata est pars, quam totum, tam contra jus & honestum agit, qui particulam justæ & honesti supprimit, quam qui totum. Vnde Iustin. in §. sed naturalia. Inst. de just. & jur. non de toto jure naturali, sed distributive de jurib. quibuscunque naturalibus affirmat, quod semper firmæ sint atq; immutabilia. Nam si particula quævis, sive jus quodvis in particula- ri possit tolli, per jus gentium introduci posset, ut indicta causa occidere impune innocentem liceret, utque fas esset latrocinari, furari, aliisque illicitis rebus & à natura prohibitis operam dare, quod esset absurdum, Aristot. verò 5. Eth. cap. 7. paulò exactius no- dum de immutabilitate juris physici solvès, distinguit primum inter jus ipsius natu- ram, & hominum opiniones. Ipsum quidem jus nunquam degenerat in injustum, nec ipsi sui natura ullo modo mutatur: sed tamen hominum, qui jus amipiunt, & in aqum deducunt, opiniones variantur, quemadmodum in scientiis, quarum apud omnes gentes eadem veritas est, eadem certitudo, infinitas subnasci sectas & errores videmus, qui non magis imputari possunt scientiarum prin- cipis, quam iniquæ hominum opiniones principiis juris naturæ. Sed tum iniquis vincit opinio veritatem, error naturam? Ita ni- mirum quotidie fieri videmus: nec tamen error induit naturam juris, nec falsa opinio veritatis. Hic autem quaeritur, utrum jus naturæ jure tolli queat, quod fieri posse negamus. Nam à præconceptis gentium errori- bus expugnatur quidem, sed vi, non jure. Contra jus enim nulla justa causa excogitari potest, qua tollatur, licet ex causa declinari queat, si scil. sub jure naturæ factum, de quo agitur, non cadere evincamus. Ex quo sequeretur servitutem, si introducta fuerit contra naturam, utrum multis gentibus justa, visa fuerit, per multitudinem errantium tamen ab extrema injuria excusari non posse.

3.
Ne pars quæ-
dam juri natu-
ra tolli pos-
set.

4.
Ius ipsum nõ
mutatur: sed
error homi-
num.

H 3. Vnde

5.
Duplex natura int.

Vnde Bartol. in l. 4. § 5. de just. & jur. quem sequitur Cujac. ibid. in recusat. Alber. Gent. 3. de jur. bell. cap. 9. duplex jus naturale constituit, primævum, quod natura omnia animalia, & secundævum, quod omnes homines docuit. Ex his posterius posse derogare priori statuit. & ea ratione putat, nondum difficultatis solvi, dum jus naturale non per humanam legem, sed per altius jus naturale corrigitur. Sed nec ea distinctio satisfacit, quia cum hæc duo jura naturalia sint subordinata, superius non potest corrigi aut abrogari per inferius. Deinde si jus primævum iuste corrigitur, oportet sua natura extitisse iniustum: si iniuste, oportet iniustum esse, quod corrigit. Quin etiam juris primævi & secundævi distinctionem plerique ut fictitiam & supervacaneam rejiciunt.

6.
Rejicitur.

7.

Fortun. in dist. l. 4. de just. & jur. Covar. d. S. 11. num. 3. Corra. libr. 6. Miscell. cap. ult. Bronchorst. Cent. 1. cumr. assertat. 1. qui verò acceptant, servitutem & bella referunt non ad jus secundævum naturale, sed ad jus gentium secundarium, quod ab utroque naturali distinctum est. Ar. Pinell. in rubr. part. 1. nu. 11. & seqq. C. de rescind. vend. Duar. c. 5. de just. & jur. VVescob. in parat. n. 15. ff. Eod. Rayard. l. 9. ar. 1. circ. fin. Id verò cum extractum sit discursu humano, juris principia innata eradere & expungere non potest. Quanquam si verum fateri velimus, non aliud jus naturale poni aut defendi potest, quam quod ex principiis naturalibus fluit. Principia hæc, cum eadem sint apud omnes gentes, nisi erroribus obsulcentur, eadem jura pariunt. Accidit nihilominus, ut licet dextra pars naturæ fortior sit & principium motui præbeat, ita demuetur inclinatio naturalis, quò sinistra palmam præripiat dexteræ. Quod quando fit, prava consuetudo superat naturam, sicut opiniones præconceptæ delent naturæ nota principia, ex quibus jus debebat elici. Deletis verò aut depravatis principiis quicquid inde extruitur, falsū evadit, aut corruptum licet verum & sincerum videatur illi, qui per errores de eo judicant. Nam quicquid recipitur per infectū colore oculum, colorem, dum recipitur, mutat, & pleræque gentes de jure judicant, non secundum quod consentit principis

8.
Quomodo in natura mutatur.

naturæ, sed præconceptis erroribus.

Quia verò servitus ex naturali & non erronea ratione introducta putatur, quæ huc usque de juris naturalis abolitione disputavimus, huc accommodari non possunt, ideoque Covarr. ex Thom. 1. 2. g. 94. art. 5. aliam assertit distinctionem juris naturalis, in negativum & positivum, eamque dicit placere præposit. in c. ju. gentium. n. 9. dist. 1. Azpilcueta. in c. 12. quorundam. gl. pen. de inaan. ex qua efficit, cum libertas privativè competat omnibus hominibus, quod tolli à positivo jure facile potuerit. d. S. 11. num. 3. Verf. Secundo loco. Sed hanc conciliationem non recipiunt verba legum, quia si libertas privativa tantum tollitur per servitutem, non magis dicenda est contra naturam, quam distinctio dominiorum. l. 5. de just. & jur. l. 1. in fin. l. 3. in prin. de acquir. rer. dom. Deinde etiam si verum sit, libertatem non competere hominum generi jure naturali aliter, quam privative, tamen quando de servitute ex bello agitur, non attendimus jus illud privativum, sed libertatem & dignitatem positivam, quæ quisque actu acquisivit, & inducitur servitute iniuste perdit. Nam dum Hecuba, Diis genita, dum Cræsus, qui se à Diis datum servitium Cyro post victoriam consitebatur Herod. libr. 1. dum Darii mater, dum Diogenes & Plato ipse, ut ait Sen. Epist. 43. Macrob. 1. Sat. c. 11. servire cogitur, non tantum injuria fit naturæ tantorum animorum, quibus libertas, imperii communitio, naturæ debebatur; sed detrahitur quoque actualis & positiva libertas, in cuius quasi possessionem, à natura concessam & monstratam, optimo jure se jam diu asseruerant & defenderant. Contra jus verò naturale positivum nõ licere juri gentium lascivire, rectè præsupposuit Covarruv. Annon & consensum positivum, quæ ad nuptias exigite lex naturæ, l. Tertio. 134. de Verb. oblig. l. nec filium. C. de nupt. extinguit servitus, adeoque non prohibet se prorsus à jure naturæ positivo?

Itaque tandem per viam, quam jus divinum monstrat, dilabi cegitat, eidemque insistit Fortun. in d. l. 4. de just. & jur. nec non Driedo: de libert. Christ. libr. 1. Sicut enim contra naturam non peccat magistratus, licet naturæ vim inferat, dum senes punit;

9.
Distinctio in nat in negativum & positivum.

10.
Rejicitur.

11.
Aliud quorundam essum.

ita nec, dum in servitutem adducit, quos propter delictum occidere poterat. Sic enim servitutem primam vel imprecatur, vel minitatur filio Cham, Noah, *Genes. c. 9.* ut posteritas lueret, quod peccatum erat à parente. Et sanè non alia ratione melius excusatur, quæ ex captivitate defluxit, servitus, quam quod loco pœnæ injungatur iniquum bellum vel moventibus, vel adjuvantibus, atque naturam destruat per naturalem rationem, quod ex pœnarum irrogatione quotidie fieri videmus, & asseritur conceptis verbis à Tryphonino. *in l. bona fides. 31. in pr. Depof. vel contra.* Annon naturæ consentit educatio liberorum, *d. l. 1. §. jus natural. de just. & jur. l. 5. de agnos. & al. lib. & tamen degeneres licet patri abdicare. l. ubi. C. de alend. lib.* quia desierunt propter ingratitude, liberorum loco censeri. Ita nec liberis hominibus amplius accensendi sunt, qui peccato libertatem perdiderunt, sicut nec privilegii civium gaudebant, quibus Duumviri perduellionem judicarent. Verùm secundum hanc explicationem jus gentium non adversatur iterum naturali juri, & πολιται φύσις καὶ νόμος ait Lucanus *in Abdis. d. l. ἀποκαλοῦσθαι ἀλλήλους τῆ λυσι ἀδικημάτων,* sed limitationem aliquam aut exceptionem personarum addit. Jus enim naturæ, quod omnes homines liberos proclamatur, coarctatur ad eos, qui debitam à naturali libertatem maleficio non perdiderunt, itaque nullam juris naturæ partem tollit. sed vetat tantum ejus privilegium extēdi ad indignos, & eos, quos propter naturalem rationem, cui jus gentium insitit, cōplecti nullo modo potuit. Atque hætenus, quatenus scilicet servituti facinorosos & morte dignos homines subicit jus gentium, nulla laborat iniquitate, nec jure accusatur, ut ait Aristot. *1. Pol. cap. 4. ἀσπίς ῥήτις παρονομῶν,* aut tanquam adversum naturæ. Cæterum, quia intra supplementi terminos se non continet, & extra metas nimis licenter vagatur, per omnes articulos curiosius considerandum est, utrum servitus jure belli, quo omnia, quæ possederunt victi, adjudicantur victoribus, introducta, ulla naturali ratione suffulciri queat & subsistere. Ut autem ex jure gentium duos servitorum ordines deducit Marcianus, *leg. 3. §.*

1. *de stat. hom.* bello scilicet captos, & ex ancillis natos: ita de utrisque agemus separatim, & de captis primo loco, cum inde servos à servando suprâ dictos meminimus, eisdemque mancipia vocet Florentinus, *dist. leg. 4. de stat. hom.* quod ab hostibus manu capiuntur. 5. *Servus autem. Instit. de jur. pers.* Antiquitus enim res mancipi dicebatur: quæ alteri mancipari & à Domino suo abalienata, tradi possent. *Cicer. in Topic.* Valla mancipium dici vult à manu, seu potestate, in qua est, *libr. 5. Etymol. cap. 34.* Sed Donatus *in Adelph. Terent. act. 2. sc. 1.* sequitur Etymologiam Florentini, quæ & Iustiniano visâ fuit verisimilior.

Sunt igitur, qui constitutam jure gentium servitutem proflus condemnant, *Scor. 4. sem. dist. 36. q. 1. Bar. ibid. quæst. un. art. 3. Montecat. in 1. Polit. super lex. 64. Bodin. de Republ. c. 1.* quia adversatur naturæ, & eo nomine odiosa merito censenda, quia jus belli strictum prope abest à violentia & injuria, denique quia vindicta post victoriam, gloriam perdit & sævitiz nomine ab omnibus merito condemnatur. Ego, etsi jus strictum sæpe abire videam in injuriam, idque in jure belli, eò facilius fieri concedam, quod propius ad vim accedit, tamen si servitus infra limites contineatur, sine injuria eam in Rebuspubl. retineri posse puto, dummodo liberetur ab inhumanitate illa, quâ jam diu laboravit. Dæctum enim est paulò ante, servitutem non alia ratione defendi posse, quàm si per eam cogitet princeps hostes suos punire, quos jure potuisset interficere. Alias enim, quocumque te veritas, teneberis eo argumento, quod juri naturali positivo, nulli lege nullive consuetudini quicquam liceat detrudere. Pœna verò tantum tenere debet autores suos, *leg. fam. cum in 22. Cod. de pen. l. crimen. 26 ff. Eod. Dem. 24. Ff. de reb. 18. 2. Rego 14. 2. Paralip. 2. 5.* & tum demum justè inflicta censetur, si ipsa ad paucos, metus pervenerit ad omnes. *Cic. pro Cluent. c. omnes assationes. dist. 4. 4.* Quicquid ultra est, ad crudelitatem pertinet. Regulariter enim mitius agendum esse cū multitudine, si quæ calore aliquo aut cum impetu exorbitaverit, tã Canonica, quam civilia jura tradunt, *d. c. omnes assationes. dist. 4. 4. c. ni constitueretur. dist. 50. c. 1.*

14. Servitutem iurii gēitium. quinam pro suæ condennens.

15. Quatenum sit tolerabilis.

16. Multitudinis peccati cuius vendum.

12. Recitatur.

17. In d. c. in capia.

ordina

ordinationes. 9. q. 1. c. ipsa pœta. c. non potest. 23. q. 4. c. ult. de transact. c. laiores. de Cleric. excom. c. dilectus. de Simon. non tantum ad vitandum scandalum, l. pen. ad l. Corn. de fcor. ut solus gloss. in d. c. confession. Verb. detrahendum est, si d. ut altera gl. in c. denique Verb. Venia, dist. 4. propter ipsam multitudinem. Vbi enim per grades dissensionum scissuras, non huius aut illius hominis periculum, sed populorum plurimorum strages facit, detrahendum est aliquod severitati, ut majoribus sanandis malis charitas sincera subveniat. August. in d. c. ut consilii uerentur in fin. Et alibi, libr. 2. ad Ver. Epist. Parmen. Cum consilio peccandi multitudinem in caseris, divina disciplina seuera misericordia necessaria est. Nam consilia separationum Et inania sunt Et perniciosa atq; sacrilega, quia impia Et superba sunt, Et plures perturbant infirmos bonos, quam corrigant animosos malos. c. non potest. 23. q. 4. Curr. ob unius culpam quadringentorum hominum Et quidem innocetium vita peteretur, plebs Rom. ait Tacit. 14. Ann. Vehementer commo Veri Visa est, quoniam innata quadam miseratione dolemus, si unum delictum multis perniciosum videamus, & tacito iudicio multitudinem a graviore poena absolvimus. Vbi totus deservit exercitus, necessaria Venia est, ait Sen. lib. 2. de Ira, ut late ex causis suis diductum fuit in tractat. de poenis temp. & Clar. in pract. crim. §. fin. q. 60. Farinac. q. 96. crimin. Tiraq. caus. 47. de poen. temp. Cum igitur per se duri hominis, vel potius vix hominis esse censeat Cicero, periculum capitis inferre multis, lib. 2. off. multo durioris erit, æquali supplicio constringere eos, qui inqualiter peccarunt. Pompejo Aimerzorum civitatem pessundare cupiente, Sthenis injuste ipsum facturum duxit, si fonte omisso, infontes sine discrimine perditum eat: Interrogante autem Pompejo, quem nam præceteris fontes sciret, seipsum obtulit. Nam ego, inquit, amicos persuadendo, ad Versarios Vo ad id, quod factum est, faciendum adegi. Plus. in Pomp.

17. Non sunt a-
quand pœ-
ma, quon non
aquat pecca-
tum.

18. Tam pleriq;
in bellum nõ
sua sponte

Miles enim, quos plerunque & certior & durior manet servitus, ad arma induenda par-

tim inviti, ut de Segeste scribit Tacit. 1. Ann. ^{partibus} ^{sur.} consensu gentis in bellum tractum, partim fallia spe & prætextu juris inducuntur: causam certè belli, iusta sit nec ne, nec inquirere possunt, nec debent, & proinde in meliori fide sunt, quam qui injuriam faciunt. Omnes, ait Cicer. qui ad illa arma sc. Pompejana, facto sumus nescio quò Respubl. misero funestaque compulsi, est aliqua culpa rememur erroris humani, à scelere certè liberi sumus. pro Ligar. Multitudo enim cæco impetu ruit, & consilii expertis, autorem suum sequitur. Athenienses ob defectionem Mytilenægorum non integram civitatem in servitutem aut capitis damnarunt, sed supplicium illic terminarunt, ubi consisterat culpa. Thucyd. lib. 3. Nam, qui parare necesse habet, per iustum superioris excusatur, l. in quis puteum, 11. §. An ignoscitur. 7. Quod R. l. non videtur. §. 1. l. u. damnum, 169. de R. l. & qui bona fide ignorat se peccare, extremo supplicio non est coércendus, quia caret dolo. Quin & coartari convenit vindictam, quantum potest, quando odiosa est, & satius est nocentem dimitti, quam infontem puniri. Præsumitur verò ut plurimum de innocentia subditorum, si severo obtemperent principi, aut de probabili ignorantia militum, quia in cognitione causæ, quæ soli Imperatori nota est, penetrare non potuerunt: & quando criminis unius poena pervagatura est totam nationem, proculdubio tam scandalosa, quam odiosa factura est, cuius utriusq; causa mitigari debet. Accedit quod causa & eventus belli sæpe discrepent, & multi cadant sub iusto clypeo: sceleratq; exercitus, ut ait Isocr. in Panath. sape vincunt. Videmus multos florere Et indulgentia fortuna abuti, quib. nulla potest facta mala inveni fortuna. Sen. 1. de ira c. 16. An tu igitur cum Romanis, si iis id rectè exprubat Sapor Rex Persarum, multo discrimine virtutis Et doli, prosperis omnibus bellorum eventibus te offers, Marcell. libr. 17. & iustitia causæ te superasse putabis, quem superasti fortunam? Quod si jam puniendus non est, de cuius injusto facto non constat, qua conscientia omnibus vicitis Vna salus datur hac: nullam sperare salutem?

19. Ergo vindicta in innocentes non extendenda.

20. Totum exercitum non debere rapi ad panam.

Aequum sane est, ut de aliis ex nostro ingenio &

nio & votis judicemus, & id juris statuamus in alium, quo ipsi uti, si fors ferat, alios erga nos velimus, id quod foribus omnibus in scriptis voluit Alexander Imperator. *Lamprid. in Alexan. Injusti Indices sumus, ait Salv. 4. provid. Dei, dum homunculos nos flagellari à Deo agrè ferimus, licet quotisdie idem iudicium erga nostra conditionis homines exerceamus, & Liv. libr. 26. Qui passus esse, qua fecerunt, indignantur? Quis verò nostrum est, per fortunæ injuriam in iniquum locum detrusus, qui non putet se commiseratione potius dignum esse, quam supplicio? Quod igitur tibi fieri non vis, aliis nefeceris, & ne manus tibi cum Adonibescio amputentur, noli eas amputare aliis. *Judic. c. 1. Nam qui miserum non est, et iudicium fiet sine misericordia. Matth. 18. Et qua mensura quis metietur, remetietur illi ad versariis. Quam citò enim vertitur rota, & victorem eò de pellit, quò is victo superbè illuserat.**

Γαῖα γὰρ βραδεία, ἢ ἢ βραδεία χαλίτω. Πῶν δ' εὐδὴν μὴν δειρῶν ἀδολοῦν εἶναι, & c. Hesiod. in pr. oper. Tantum deum fortuna in Dominum licet, quantum licuit in servum. Tam tu illum videre liberum potes, quam ille te servum. Macrobi. Sat. c. 11. Denique nec cætera, quæ contra superbam victorum vindictam in ult. cap. de bell. afferimus, præter propositum hic ingeramus, id unicum saltem adjuicimus, quod si servitus successit in locum licitæ cædis, non debeat longius extendi, quam cædes ipsa iniquum autem est jacentem hostem ferire, & gladium intentare illi, qui à gladio devenit ad preces.

Pugna suum finem, cum jacent hosti habet. Maximilian. Imp. in der Neuster bestall. arr. 70. edicto sancit, ut parcatur iis, qui cum armis non offenduntur, & Camillus in direptione Vejorum edixerat: Præ ab inermi abstineretur. Liv. lib. 5. Cæsarem quippe hoc nomine insectatur Salsust. in orat. de ord. Rep. quod Domitium, Carbonem, Brutum, alios stem non armatos, neque in prælio, belli jure sed postea supplices per summum scelus interfecisset, & plebem Rom. in Vella publica pecoris modo conscidisset. Pythi è contratio magna vox à Cic. prædicatur: ex Ennio Quorum virtuti bella fortuna peperit, Eorundem libertati me parcere certū est.

Nec humanitatem suam acerbi victores ex eo deprædicare possunt, quod per servitutem morte eripiant post aliquod intervallum gratia redimendos, *Domini. à Sor. de just. & jur. libr. 4. q. 2. art. 2. Vauq. 1. contro. c. 9. num. 4. quemadmodum inde servos primitus dictos Icti testantur, dist. 1. 4. de stat. hom. l. pupillus. 239. S. Servorum. de R. l. S. Servi. Inst. de jur. perf. & ille apud Virgiliū, magni beneficii loco, precatur, 9. Aeneid.*

Per patros Manes, per spem surgentis Iuli, Te precor hanc animam servos natoque patrique.

Inimicis talem humanitatem, cujus specie olim Thraces mactabant parentes, hac pietate à languore senili & putredine incurabili eos præservari, ut rectè ait Bodin. 1. de Rep. c. 5. Iohann. Thib. & c. in Chron. Pngar. lib. 1. c. 7. ex Pompon. Mela. Nec enim sui, sed victoris gratia servari ut plurimum solent, ut unus præ omnibus testatur Horatius in Epist. ad Quinti.

Vendere cum possū captivum, occidere noli, Serviat usulicer, seu pascat durum, atreque Naviget, ac mediis hiemes mercator in undis.

Annona proficit, portes frumenta penamq. Et Cic. elementiam hanc ita describit: Qui triumphaturi dimissis servos hostium duces serviant, ut sic per triumphum ductū, pulcherrimum spectaculum fructumq. victoriae populus Rom. percipere possit: tamen cum de foro in Capitolium currum steterit incipiunt, illos ducs in carcerem jubent. idemq. dices & victoribus imperij & vita finem dicitur facit. Cicer. 5. Verran. Augustus Cleopatram iussit bono esse animo: Nilh sibi eveturum mali, non quod salutis & commodis ejus tantopere consultum vellet, sed cupiebat, ait Dion. eam adducere Romam, ut nobislem Cleopatram & omnium sermone celebratam per triumphum duceret. Idcirco eam benè sperare jubebat, & curam ejus habebat maximam, neq. eam suo prædabat famulari. Xiphil. ex Dion. in Aug. Eadem intentione, quos humanitate se servare simulabant, ad lasciva & morte longè deperiora: servitia abducebant.

22. Peius est servare in servitutem, quàm occidere.

23. Non enim in sua sed do-minorum comoda servantur.

21. Neque post victoriam servandum.

*Tuta quippe frequensq; via est per amicos
facere nomen.*

Reservarant Romani Iudæorum post expugnatam Hierosolimam infinita millia, an eo nse, ut reservarentur, & ad libertatem recuperandam spei aliquid reliquū haberent? Id tum demum apparuit, cū miles Romanus in visceribus captivū tantillum auri investigasset: Continuo quippe viginti millia ceciderunt, quod crederentur aurum in viscera occulasse. *Iosephus de bell. Iud.* Lucrum spectat servator, non salutem servati, nec ut humanitatis gloriam sibi pareat, parcit, sed ut ex longiori servitute; aut lytro pinguiori plus trahat suorum commodorum. Et hæc ignominia, hæc miseria, hæc perennitas servitutis, annon momentanea & gloriosa morte multò durior? Quid enim interest dum Dominus in servum acquirat jus vitæ & necis, suo unius arbitrio exercendum, hostili manu cadat servus, an herili, nisi quod cum majori dedecore, post longos labores & perpetuum mortis timorē in servitute quis cadat, quam in bello? Cum Herodes latrones obsideret in cavernis montium, extitit inter eos, qui rebus desperatis, septem sua pignora cum uxore præcipitaret, & se super illa daret, præligens mortem præ servitute, *Ioseph. 14. Antiq. cap. 27.* idemq; dicit: indignam & Tyrannicam visam fuisse vocem Herodis, qua parietum perfossum jubebat vendi in servitutē extra regnum, cum intolerabile genus supplicii sit servitus *16. ant. c. 1.* Saguntini cum nullas æquas ab Hannibale impetrare possent conditiones, aurum argentumq; omne ex publico raptumq; in forum collatum, in ignē ad id raptum factum conijcientem, eodē pleriq; semetipsos præcipitaverunt, *Liv. lib. 21.* qui superfuere, armati nullum finem pugnae, quam morientes fecerunt. Viris enim bonis fama carior est vita, *ut ait Paul. 1. Citm.* Servitus verò cum animo aufert honorem & studium virtutis, pistriniq; sordes non hebetant tantum corpus, sed animum quoq; prægravant unā, & labem ejaculantur usq; in famæ ipsius splendorem. Germanos scribit Tacit. in *Agri. cum libertate perdidisse virtutem, & se dedisse ignavia.* Icti libertatem comparant vitæ, *l. 3. in fin. pr. C. de her. lib. toll. & cum patri an-*

tiquo jure liceret filio vitam, non licebat patri libertatem eripere, *l. ult. C. de patr. potest. cuius rationem reddit Anton. Fab. pr. 3. Mar. 1. 2. Iurisp. Pap.* quia vitam, quam dederat, auferre poterat pater. Libertas verò tantum à natura est: quasi non & vita à natura detur, aut parentum conditio non sit causa, ut forus vel liber nascatur vel servus. Undecunq; autem obveniat libertas, inæstimabilis res est, *l. libertas. 10. l. non est singulis. 176. §. Infinita, de R. l. S. ult. Inst. quibus ex caus. manum.* & nihil cuiquam conferri potest gratius, *l. Paulus. 39. in fin. de fide sc. liber.* itaque summum precium vocatur *Terent. in pr. Andr.*

*Sciis feci è serbo ut esses liberum mihi,
Propterea quod serviebas liberaliter,
Quod habui summum precium persolvo
tibi.*

Iustinianus *Nov. 73. c. 2. Vers. Nam si nullum.* patri adæquat manumissorem, quia ut alius homo efficitur per servitutem, ita & novus homo generatur per recuperatam libertatem. *l. servus legatus. 27. in fin. de adm. leg. l. qui res. 98. §. aream. 2. Vers. Nec admissum est. de solut. & liber.*

Quod si jam servitus durior est morte, ut certè est generosis animis, quemadmodum puer Spartanus ab Antigono venditus, cum juberetur Domino matulā porrigere, quod is extremi opprobrii loco habebat, concensu tecto dixit: *Sentes, cuiusmodi mercatum feceris, mox se præcipitem dedit, Plaut. in A. poph. Lacom.* & si non licet cuiquam penam in deteriorem pro arbitrio demutare, constat, quod *Invisum qui servos, idem facias occidentes Horat. in art. ad fin.* & humanius sæpe occiduntur, quam ad mille mortes reserventur. Tiberius quosquam crudelissimè perire cupiebat, diu mori prohibebat, ut mortem prius sentirent quam subirent. Patri modo, qui uno ictu sine sensu mortis in hostili procuivissent gladium, idq; cum gloria, & salvo clypeo, quod Epaminonda dulciorem efficiebat mortem, cum clypeū quem perditum putabat, juxta se contempneret, antequam extremū oculos clauderet, illos cum ignominia duplici morte afficiūt, civili & naturali tanto crudelius, quanto ignobiliore sæpe manu cadunt & exquisitionibus

crucia-

24.
*Qui dicitur po.
111. gravissim
perit.*

26.
*Libertatis
inæstimabilis.*

27.
Servitus durior est morte.

cruciantibus ante emaciantur, & ex causa magis frivola lentiores expectare habent necem. Non magis crudeles sunt, ait Sen. decl. 4. lib. 8. qui Volentes vivere occidunt, quam qui mori Volentes non sinunt. Et Epist. 78. Tam mali exempli est, prohibere dominum, ut moriatur, quam occidere.

28. Censura de argumentis pramissis.

29. Quanam servitus ex bello probetur.

30. Objectiones Bodini & Montecatini.

31. Rejicitur

32. Quid sit proprie jus gentium.

33. Errori communi gentium jus non inducitur.

4. Furtum esse naturam turpe.

35. Ne quidem omnium gentium consensum constituitur jus, quod gentium vocatur.

36. Quam pauca ex tam multis gentibus servitia improbantur.

37. Jus gentium affirmandum a consensu aut cultorum, aut omnium omnino gentium.

38. Servitutem pendere ex jure gentium.

39. Nihil obstante Christianorum opinione.

40. Quis etiam fontes supplicio eripiendos putavit praemiserunt.

41. Alia Bodini objectiones rejicitur.

42. Ethnicis quosdam Deos colebant, ne nocerent, quosdam, ut prodesent.

43. Christiani non tollebant servitia in universum, sed inter Christianos.

44. Vitulum Graci inter Gracos, & Turca bove inter Turcas.

45. Quod consonat cum lege Hebraeorum.

46. Servitutem innitit rationi naturali.

47. Revocatur in examen: Virum servitium sit deterior morte.

48. Per accidens esse, ut crudeles Victores in captivum spectent sua commoda.

49. Servitutem secundum quid deteriores absolute vero tolerabiliorem esse morte.

50. Quam multos ex servitute aspirare ad summos honores.

51. Liberos apud Imperatores summam rerum gessisse.

52. Facilem dari servitii frugis reditum ad libertatem.

53. Alia quorundam Ictorum ad rationem naturalis declarationem responsio.

54. In foro soli etiam injusti hostibus indulgendum jus belli.

55. Bellum posse utrumque justum esse ob pro-

babilem ignorantiam.

56. Et proinde utrumque excusari posse principes: & milites eo magis, quo minus ad causa disceptationem obligantur.

57. In bellis, qua de religione geruntur, nunquam salvan esse utrumque partis conscientiam.

58. Quo jure Turca sibi constituit queant servitia ex Christianis.

59. Alia responsio Montecatini.

60. Qua statim rejicitur distinctio & per se, & per Accidens.

61. Alia instans de deditis non occidendum.

62. Cuiusmodi responsio paratur.

63. Bella quadam pugnantur ad internecionem, quadam pro gloria, aut dissona, &c.

64. Victimam parci, non ex praescripto iustitia, sed sua sua agnata & ex misericordia.

65. Hostem in pugna impune occidi posse, & quomodo, post victoriam.

66. An & si occidi, aut in servitutem deduci queat, qui se dedit.

67. Alud argumentum Mont. solvitur, quo excusant milites, quia plerumque necessitate coacti pugnant.

68. Subditos obligari pro peccato Reipubl.

69. Servitutes defenduntur ex utilitate publica.

70. Milites ob disciplinam ad severiora rapi supplicia.

71. Proponuntur alia servitutium utilitates, simulque defenduntur.

72. Proponuntur & defenduntur alia.

73. Virum ex servitio nati, iure gentium, serviti fiat.

74. Lex Hebraeorum de nati in servitute.

75. Quia in re dissentit Iustinian. à Marciano.

76. Servitutem nati nati videri potius ex iure natura, quam gentium prodire.

77. Jus naturale coincidere cum iure gentium tam in Philosophia, quam apud Ictos.

78. Quatenus calamitas matri non nocet ei, qui in ventre est.

79. Ventrem non capi cum matre, nec cum ea iure rapti in servitutem.

80. Rejicitur exemplum Servitii Tullii, & filia Arminii.

81. Partum non censeri captum cum matre, nec posse capi, dum nec animo, nec corpore apprehenditur.

82. Partum peritorem ad fructum ancillae.

83. *Virum proles iure natuta sequatur matrem.*

84. *Naturaliter meminem nasci sine patre.*

85. *Iure ciuili & illum haberi pro nullo, qui nullibi apparet.*

86. *Patrem semper esse incertum.*

87. *Patrem semper esse incertum & filiationem probari coniecturis.*

88. *Etiam seruos habere parentes certos, & proinde sequi sobolem conditionem patris.*

89. *Iure natura coniubernium esse matrimonium.*

90. *Ut partus sequatur matrem, id ex sola lege ciuili dependet.*

28.

Ed tamen, ut verum fateamur, argumenta hæc nihil efficiunt, nisi quod in inhumanitatem & æquitatem peccent, qui promiscuè detestandæ seruitutis capistrum injiciunt omnibus, quos fortuna in nexum coniecit. Nam si abjecti & perditii homines, qui corpus & vitam stipendio vendunt, in vincula seruitutis coniciantur, si auctores bellorum pœna contingat tantum, aut in eos deszuiat gladius, qui, si dimitterentur, bellum redintegrent, & victori victoriam erepturi viderentur, seruitutem non tam, quod communi gentium consuetudine introducta sit, quam quod naturali rationi & legi justitiæ consentiat, nulla ratione improbari posse video, quicquid contra hanc Thomæ sententiam *part. 3. Sum. quæst. 52. art. 1.* disputet Montecat. Nam si jus naturæ conuellit hæc seruitus, & nulla valida ratione probari, vel ab iniquitate extrema excusari potest, qua ratione probatur à sacris literis, teste *August. quæst. 67. in Exod. & Roman. consil. 288. ubi Mandos.* & sub interminatione edicitur seruis Christianis, ne Dominis suis se subtrahant propter conficiendam? *ut scilicet 4. in princ. dixi.* Aut quo errore apud omnes omnino gentes, quasi in unum & eundem stuporem conjuratas, tanto consensu potuerit principia naturæ exculpi, ut quocumque verteris oculos, omnia seruitutum plena deprehendas? Absit verò ex sola opinione hominum jus gentium extruamus. quo sensu hoc argumentum impugnant Bordin, *de Republ. c. 5.* Montecat. *1. Polit. schol. text. 64.* dum ostendunt, in multis aliis rebus gentes & nationes communi

errore unanimiter peccasse. Nam Aristot. *5. Eth. c. 7.* qui non aliud jus gentium agnoscit, quam *Φυσις* non definit illud ex omnium opinione, sed ex eo, quod conueniat principii, à natura omnibus hominibus implantatis. Ex descriptionem confusam Vlpiani, *l. 1. §. ult. de just. & jur. tacitè corrigi & distinctius explicat Cajus. l. omnes populi. 9. Eod. l. 1. & l. 3. in pr. de acquir. rer. dom. nec non Iustin. §. jam autè §. sed naturalia. Inst. de jur. nat. gent.* dum jus gentium definiunt, non quo gentes humana iuris, sed quod ratio naturalis inter omnes homines constituit. Possunt enim dextra mutari in sinistra, alba in nigra, ut deliravit Anaxagoras, motus inquietem, ut Zeno: sed quam diu ratio naturalis repugnat, nihil ab errore communi agitur. Nam quam multis populis ex raptò vivere jus fuit? Græcos olim ita vixisse commemorat Thucyd. *lib. 1.* testimonio Homeri *Odyss. 7. & 1.* Germanos Tacitus, *de moribus Germ. Cap. de bell. Gall.* Saxones & Fræcos Pannagyrici Maxim. *& Constant. l. sauros. Ammian. Marc. lib. 24.* Cannibales & vicinos Indos, venatum quotidie exire, & quicquid hominum ceperint torrere & festis dieb. manducare referunt historiz Indicz. *Montaignes Est. lib. 1. ch 30.* An verò atrocina, quæ inter modos acquirèdi annumerat Arist. *1. Pol. c. 5.* propter gentium quarundam, quæ honestorum & turpium discrimen feritate exuerunt, à probro naturali vindicamus. An furta vel laudi ducemus, vel jure naturæ licita esse putabimus cum Alciano, *l. probrum 42. Verb. furtum. de V. S.* quia apud Lacedæmonios, ut ait Tullius, pueri cleperè dacebant, non obturpia lucra, ut Gell. *lib. 11. c. 18. neq. ob sumtum libidini præbendum comparandam & opulèntiam, sed pro exercitio disciplinaq. res bellica, quod & furandi solertia, & assuetudo acueret obfirmaretq. animos adulescèntium & ad insidiarum artum & ad vigilandi tolerantiam & obrepèdi celeritatem.* Ideoq. puniebantur in furto deprehèsi, nò quod furati essent, sed quod non satis calidè. *Xenoph. li. 4. exped. Cyr. & de Rep. Laced. Plur. in Lyc. Siob. ser. 42. Cal. 10. lect. an. 119. c. 1. Alex. ab Alex. 6. Genial. dier. c. 10.* Aegyptiis item fuisse furta licita & impunita, ex autoritate Aristot. *1. Cti.* tradit Gell. *lib. 1.*

31. Reiectura.

32. Quid sit ius gentium.

33. Error communi hominum non inducitur.

29. Quæ origo seruitutis ex bello probetur.

30. Obiectio Bordini & Montecat.

& apud

& apud Persas, qui ex raptu vivebāt, *Cardaces* nuncupabātur, i. e. bellicosi, ut ex Eustathio exponit Brechz. *ad. d. l. probru de V. S.* De Tauroscythis idem, quod sc. furandi licentia visum sibi pararint, tradit Herod. *in Melpom.* nec nunc Tartari vagi, aut Arabes aliter viciant. Nec tamen probrum naturale recte detrahitur furtis, quia furta committuntur, contra naturalem rationem, quæ dominia distinxit, *l. 5. de iust. & jur.* unde Paulus *l. 1. de furr. & iustin. s. 1. Inst. de oblig. qua ex delict. furtum naturaliter* dicit esse prohibendum, & Quint. ait. *Is, cui res furto ablata est, à natura habet actionem. declam. 316.* Vlpianus furtum proinde, ut adulterium naturæ turpe vocat, *d. l. probrum. 42. de V. S.* quam sententiam interpunctione Sophistica corrumpit Alciatus, qui idem *ibid.* ad jus gentium constituendum requirit præcisè *Omnium gentium consensum.* Secundum illam enim thesin nullum unquam erit jus gentium, quia in omnibus rebus iustis & honestis, *decense Arist. 1. Eth. c. 3.* tanta inest discrepantia, tantus error, ut lege solum non natura constitutæ videantur: unde Cyrenaici putabant *μηδὲν αἰσίου φῦσιν διακοῖν, ἢ καλόν, ἢ αἰσχροῖν ἀδικα νόμον ἔχειν ἰδὸν Laert. lib. 1. in Aristipp.* Coniunctio maris & sceminæ, quam nos matrimonium vocamus, descendit ex iure naturæ *l. 1. de iust. & jur. s. 1. Inst. de iur. nat. gener.* Nec tamen prohibere potuit naturæ vis, quin multæ gentes unionem & essentiam matrimonii convellent, pro una uxore multas, quæ matres familias, quæ concubinas asciscerent, multæ communes aut in commune ducerent uxores, multæ non dubitarent fratres cum sororibus, matres cum filiis miscere, quarum catalogum, qui velit, legere poterit, *hoc ipse lib. c. 1. sect. 11. de iure connub. c. 3. sect. 3. n. 4. c. 4. sect. 1. & 3.* Et sane, si numerum inire velimus, plures extiterent, qui incestum, polygamiam, promiscuam Venærem probarunt, licet ea omnia iure naturæ & gentium sint prohibita, quam qui detrectarunt servitutem. Esto, Chii mancipia non emerint, *Iustin. lib. 17. Phocensibus & Locrensisibus lege lata non licuerit servos & ancillas possidere. Athen. lib. 6. c. 7. nec incolis insulæ Taprobanis, Plin. lib.*

7. c. 2. nec Indis, si Iob. Boemo credit, lib. 2. de morib. gent. Quin & tota Græcia, antequam Helotas subegerint Spartani, servos ignoraverit, & præci loco servorum haberint pecora, quorum temporum memoriam sibi per Saturnalium licentiam refricare voluerint Romani, Latini, Attici, Cydonii, *Athen. lib. 6. c. 7. Macrob. 1. Saturn. c. 10. & 11. Lucian. in Saturn.* Quid poterunt hi tam pauci numero conficere contra totius mundi præiudicium? Ne interim singula exempla ad calculos revocem, nec ex *Arist. 5. Eth. & Plat. 5. de Rep.* ostendam, Græcos quidem servitutes suæ gentis improbasse, sed Barbarorum in perpetuo usu habuisse, nec contra primæ temporæ & meliores annos excipiam, quod servi quidem nulli fuerint, quia nec bella, ex quorum injustitia natam justam servitutem supra diximus. Id unicum ad redarguendum Montecatini argumentum sufficit, quod una hitundo non faciat ver, *ut ajunt Gadd. & Forner. ad d. l. 42. de V. S.* nec ad paucarum gentium mores corrigendus est universus mundus, imò nec ad multarum, si communi errore pugnent contra rationem naturalem, & legem Decalogi, ut de furto concludit *gl. in d. l. 42. de V. S.* Nam impunita quidem furta fuisse apud Ægyptios testatur Gell. *11. c. ult.* sed impunitas non delet turpitudinem, & indulgentia quos liberat, notat, neo infamiam criminis tollit, sed pœnæ gratiam facit. *l. fin. C. de gener. abol. l. generalis. C. de sent. pass. restit. Quamvis in pœna remittatur, l. natura scelere inusta, perpetuo manebit. Coc. 1. de ll.* Ius enim gentium semper manet inviolatum, nec à corruptis moribus, sed immotis principiis dependet. Ideoque querendum est vel apud cultiores, vel apud omnes gentes. Nam sicut de problematicis Topici probabilitate asserit Aristot. *1. Top. c. 9.* Quod vel sapientissimi vel maxima pars mortalium probant, pro eius veritate fortissimè præsumitur, quia sapientum animus naturæ conformis est & vix videntur principia naturæ apud omnes omnino gentes posse extingui. Galenus ait *rom. 2. in libr. de nat. humani Pro lege est, quod omnes homines arbitrantur.* Quod si ad hanc regulam servitutis jus excutias, non dubium est, quin

14. Furtum naturale turpe

15. Omnium gentium consensus

37. Ius gentium estimandum ex omnibus aut cultioribus gentibus

15. Quæ gentes servitia imbecilliant

est, quin victoriæ palmam sit reportaturum, cum & cultissimis populis, & toti orbi terrarum usque receptum fuerit.

38.
Servitus pen-
det ex iura
gentium.

Nec refert, quod Christiani secus senserint, servitutisq; maculam, ut ait Iustin: *l. sanctimus. C. de infant. expos.* ab omnibus promiscuè delere aggressi fuerint. Nam & ij, affectata misericordia eò progressi sunt, ut intercedendum putarent iustis facinororum quorumcunq; suppliciis, quemadmodum multis argumentis disputat Augustinus, quibus respondet Petrus Mart. *in loc. commun. circ. fin.* nec dubitat gl. *sp. c. ult. 14. q. 6.* illud Salom: *Prov. 24. Eripe eum, qui ducitur ad mortem*, sic interpretari, quasi iubeamur eripere etiam illos, qui iustè ducuntur: Et Cardinalium occursum fortuitus Romæ, ut olim vestalium aut Flaminis Dialis, fontes extrahit supplicio, non quod injustum esset, homines morte multari, sed quod Christianæ religioni eam misericordiam impendendam putarent. Clemens IV. *Crucif. 89*, Cverba sunt Iohan: de Thvvorcz *lib. 2. Chron. Vngar. c. 89*) *tradidit gratiam singularem, pecuniam largientes ab omnibus criminibus absolvendi, usq; ad continuos quinque annos.* Non enim iure, sed ex charitatis perfectione faciebant, quicquid huius faciebant: non ductu rationis naturalis, sed interpretatione religionis. Charitas vero non tollit rigorem iustitiæ, nec religionis perfectio admittit iurigenam. Pietas enim Christiana multa correxit in ipso iure, quæ contra pietatem quidem, sed non contra rationem statuta erant.

41.
Alia Bodini
infantia.

Nec infantia Bodini de immolatione & hostiis humanis ad rem facit. Nam veritas religionis non ex principiis innatis, ut jus gentium, sed ex revelatione divina pendet. Cum verò paucis & quibus æquus voluit Iuppiter, revelata sit, quid mirum, si cæteræ gentes uno impetu aberrarint & superstitioni uni post alteram sese implicuerint? Atqui inquis, ex luce naturæ intelligere potuissent contra naturam esse, ut Deus delectaretur sanguine humano. Quid tum postea? Annon auror naturæ potuit naturæ detrudere, & multa contra naturam vel ipsi iudiciæ concessit? Aut cur non multo

verisimilius idem opposuit Abraham mandato divino, cum iuberetur unicum filium ad rogum ducere? Vt autem hic constanti fide putavit sibi obtemperandum illi, quem errori alicui obnoxium cogitare nefas sit: ita superstitio Ethnica, per lusionem numinis dementata, eo sibi sequendum credidit, quò raperetur à falsis oraculis, etiam si in ignem ire iuberetur, in tocam salire cum Curtio, aut in tela ruere cum Codro & Deciiis. Adde, quod duo Deorum genera crediderit simpliciter Ethnica, alios, qui noceant, alios, qui beneficiant. *Deos quosdam*, ait Gell. *lib. 5. c. 12. ut prodessent, celebrabant, quosdam, ut neobessent, placabant*, idque historia Indica addit, quæ apud Americanos ad eò consueta sacrificia humana fuisse refert, ut legati Regis Mexicani ostensuri Ferrando Cortesio potestatem sui Regis, ultra cætera dixerint, ipsum quotannis quinque hominum millia Deus immolare posse, *Mich. de Mont. es essai lib. 1. cap. 29.* Sed ab ipsidem non tantum orari Deum, ne puniat, *ibid.* legimus, sed & sacrificiis mitigari & averti Dæmonem, cui Deus executionem mandavit, ut quam mitissimè mandatam exequatur nec poenam sua indignatione exacuat. Diserte Porphyr: *in lib. de sacrif.* Dæmonas, qui nidore sacrificiorum delectentur malos vocat, quibus propterea litari dicit, ne noceant. Denique Christiani charitatem suam non extenderunt ultra suæ professionis homines, partim quia nefas putarunt, quem Christum redemit, blasphemum Christi, in servitutis vinculis detinere, ut dicitur *in c. 1. de Iuda. l. 1. C. de Christianis. mancip.* partim ut ad amplectendam religionem Christianam plures prolestant, quæ causa permovit Ecclesiam, ut impunitatem quoque Iudæis decerneret, si baptismum reciperent, modò non id facerent in fraudem vel simulatè, nec atrocitas delicti obstaret. *c. quicunq; ibi gl. in verb. satisfactis. 26. q. 1. c. in scripturis in fi. Et ibi. gl. in verb. purgatum 8. q. 1. Et cætera, qua afferri Archid. in c. in sum. dist. 50.* Quod verò solis Christianis indultum fuit & ex causa, non est ad cuiuscunque conditionis servos, in quibus cessat causa, extendendum. Nam & Græci,

42.
Ethnici et-
iam malis
Genis im-
molabant.

43.
Christiani
non tollebant
compedes nisi
à Christianis.

44.
V. & Græci
& Turca.

Græci, iniquum putabant, si quis eorum apud populares serviret, *Aristot. 5. Eth.* & Mahometh lege lata suæ religionis homines omnes liberos pronuntiavit, quod sedulo observare Turcas autor Busq: *Epist. 3.* Interim ex barbaris Græci, ex alienæ religionis hominibus Turcæ servitutes liberè constituunt, dummodo à fratribus sibi temperent, quod eò impensius sibi faciendum putarunt Christiani, quò firmiori vinculo inter se connexi sunt, & preciosiori lytro redempti. Paganis verò & exteris nihil inde nascitur subsidii, quia ratio pietatis & communis religionis in iis nihil operatur. Hebræis licebat quidem suæ gentis servos & ancillas emere, *Exod. 21. Deuter. 15.* sed *Levit. cap. 25.* additur: *Nom servas tibi, israhel mancipii, sed ut mercenarius aut hospes apud te erit, donec veniente sabbato, cum tota familia & bonis ad cognationem suam & libertatem revertatur.* Ratio adjuccitur eadem, qua vetabantur ibid: agros & terras abalienare in perpetuum, *quia terra, quam vobis incolendam tradidi, mea est, cui quas visum fuit, leges impone- re volo: Ita & vos servos meos estis, quos ex Aegypto eduvi, proinde nolo corpora vestra, ut servorum, venalia esse.* Interim inquit, si quis servos & servas emere cupiat, gentes incircumcisas adeat, aut hospites & peregrinos, qui vobiscum habitant, & hinc compares sibi, quos jure proprietatis in a- ternum possidere liceat. Quanquam enim *Exod. 12.* dicatur: Eadem lex erit peregrino & civi, sc: si peregrinus religionem mutaverit, *ut ibid. additur* tamen regula constringitur tantum ad jus comedendi pascha, quod peculiari favore conceditur, & absque ea limitatione fuerit, recipit nihilominus exceptione in iis casibus, in quibus expressa lege peregrinorum conditio facta est deterior, ut hic. *L. VII. 25.* Hebræus enim non possidebatur, ut mancipium, & libera- batur septimo anno, cum tota familia nisi forte uxorem duxisset jussum Domini & ex ea liberatus suscepisset, *Exod. c. 21. Dent 25.* Pe- regrini autem servituti illigabantur perpe- tuæ, *Exod. 12. Lev. 25.* nec de his, sed illis accipienda est querela Prophetæ & commi-

45.
E: Hebrai.

natio. *Ier. 3 4.* quia expressè adducuntur ver- ba legis: *Ne Iudæus Iudæum servus aut man- cipii loco habeat, & ratio legis non comple- ctitur, nisi hereditatem Dei, cui non vult, ut servilem in modum imperetur, Lev. 25.*

Constat igitur tam divino, veteris & novi Testamenti juris, quàm omnium probè & naturæ principis conformatarum gentium legibus, si non omnem, saltem aliquam ser- vitutis speciem receptam fuisse, quàm oportet idcirco naturali rationi consentaneam videri, quia nec omnes gentes præsumuntur ex æquo naturam æjurallè nec jus divinum summam injuriam obruderet pro lege. Rationem autem naturalem diximus dictitare, ne scelera mancant impunita. Qui verò hostili animo contra Republicam veniunt, vitam, quam aliis injustè creptum eunt, proculdubio perdidertunt. Quod si vi- tam, multò magis libertatem, contra hanc verò rationem multis argumentis insur- gunt, servorum patroni, quibus ordine fa- tisfaciemus.

Nam, ut concedant vitã in discrimẽ addu- cere, qui in militiã nomen profectentur, ne- gant tamen cum vita libertatem, quia detor- sion est servitus morte. Sed hi primùm non distinguunt inter abusum & usum. Nam quod quidam non studio conservandæ vi- tæ, sed lucrandi ex operis aut lytro ser- vatorum, vitis parcant, aut quod servis ad libidinem & inhonestas operas abutantur, contra legem fit, & rationem, nec in benè constituta Republica admitti debet. Age- silaus subinde jubebat victores cogitare, cum hominibus sibi rem esse, non cum pecudibus. *Plutarch. in comparat. Agri. & Cleom. cum Grac.* Callicratidas sollicitus à Lysandro quinquaginta talentis, ut ex hostibus aliquè interficere sinat, negavit hu- manum sanguinem argento prodere. *Plur. in Pyrrh.* cuius libertatem simulato consilio imitatus est Hannibal, cum depugnatum esset ad Can- nas. *Plur. in Hannib.* Apud Romanos lege Petronia, & SCtis ad eam rem pertinentibus, *l. circumcidere 11. S. ult. ad l. Corn. de Sicar.* rescripto item Neronis *Sen. 3. de benef. &*

46.
Servituti in-
nititur natu-
rali ratione.

47.
Considera-
tur: Vt: um
servituti sibi
deterior
morte.

48.
Refutatur
prima ratio.

Adriani

Adriani, Spart. in Adrian. multorumque Imp: constitutionibus, de quibus infra videbimus, cautum est innocentiz servorum, suppressaque crudelitas Dominorum, & potestas omnis circumscripta jure licito. l. ut juratur. S. jurare 3. de oper. libert. l. filius 15. de condit. inst. l. generaliter, de Verb. oblig. cum sim.

49.
Es ostenditur
servitutem
non esse sim-
pliciter mor-
te deterio-
rem.

Deinde etiam si servitus secundum quid & hujus vel illius respectu deterior sit morte, dum cordas in servum, ut dicebat Arminius, fiat aut libertatem tenere aut mori ante servitium. Tacit. 2. Annal. tamen absolute & respectu naturæ carior omnibus est vita, ut docet Aristot. 3. Pol. c. 4. & explicatum fuit supra, c. 1. sect. 4. n. 7. Nisi enim vita esset melior libertate, l. capitalium. 28. in pr. de pen. mors non esset terribilior servitute. 3. Est. c. 6. & 9. eaque vitæ prærogativa augetur, quia à servitute ad libertatem datur regressus, à privatione ad habitum. seu à morte ad vitam non datur, ut ait Arist. d. c. 6. *τις γὰρ οὐ θάνατος ἀλλ' ἄνθρωπος ἐστὶν ὁ ἀποθανόντων, ὅτι ἀναστάντων, ὅτι ἔτι ζῶντων εἴσιν.*

*Noctes atq; dies pates utriusque Divi,
Sed revocare gradum, superasq; exadere
ad auras*

*Hic opus, hic labor est. Virg. 6 Georg.
Soles occidere & redire possunt
Nobis ut semel occidit brevis lux
Nox est perpetua una dormienda.
Catull.*

Quam multos verò ex asperissima servitute, non tantum in libertatem, sed ad summos honores rediisse scimus, imprimis apud Turcas, apud quos, qui contemptissimi fuerunt, postquam ordini per fidam militiam restituti sunt, summis defungi honoribus conspiciuntur. Nonne Servus Tallim, ut Canuleij verbis utar ex Liv: lib. 4. captivus Corniculana natus, patre nullo, matre serva, ingenio & virtute regnum tenuit? Quanquam enim servitutis labem Servio detergere nititur Liv. lib. 1. tamen, quia ex captiva natus sit, inficiari nequit. Plin. lib. 26. c. 17. Lydii non dubitarunt ex plaustrarii fabri officina servum, quem ingenio præstanti noverant, ad regendam Remp: accedere, Heraclid. in Polit. Cymmens. & Anaxilaus Messenius, qui Messenam in Sicilia

condidit, Rheginorum Tyrannum, cum patres relinqueret liberos, Mischio servo suo commendasse contentus est. Is tazelam sanctè gessit, imperiumq; tam clementer obtinuit, ut Rhegini à servo regi non dedignarentur. Perductus deinde in aetatem pueri & bona & imperium tradidit: ipse parvo viatico summo profectus est, & Olympia cum summa tranquillitate concessit. Maerob. l. Sat. c. 11.

Quis summos magistratus gessit apud Imperatores? libertus: quis summo in honore & gratia vixit? libertus: quis arcanorum omnium conscius, publica privata administravit? libertus. Libertus Claudii Narcissus, postquam fatalem bolum deglutierat Imperator, & ipse comes hero ab Agrippina daretur, deprehensus fuit possidere quater millies sestertium, eoque amplius, civitatum & regum patronus fuerat, ut scribit Xiphil: in Claud. in fi. At quis ille Narcissus? qui cum tribunal confunderet ad orationem habendam, cujus gratia à Domino missus erat, non ita pridem unanimi militum clamore exceptus erat: lo Saurmalia, quod eum diem servi ornatu Dominorum celebrant. Id. ibid. Nec verò solus Narcissus, tantum potuit apud Claudium, sed infiniti alii eius farina, de quorum consilio Claudium totum pependisse testatur Tacit: 12. Annal. in princ. Senec. de mort. Claud. & Sueton: in Claud. cap. 28. Posidem quippe Spadonem, Britannico triumpho inter molitares viros hasta pura donavit. Nec minus Felicem, quem cohartibus & alis, provincisq; ludæa præpositus trimum reginarum maritum. Et Harpocram, cui lætica per urbem Gebenda, spectaculaq; publice edendis jus tribuit. Ac super hos Polybium à studio, qui saepe inter duos Consules ambulabat. Sed ante omnes Narcissum ab Epistolio & Pallansem à rationibus, quos daceso quosq; Senatus, non præmisi modo ingentibus, sed & quæstorii prætorisq; ornamentis ornari libenter passus est: tantum præterea acquirere ac rapere, ut quantente eo quondam de fisci exiguitate non absurde sit dictum: Abundaturum, si à duobus libertis in consortium reciperetur. De Polydonio hoc addit Dion: quod, cum in ipsum torquerent Spectatores

st.
Liberti im-
peratorum.

50.
Multi ex
servitute a-
spirant ad
summos ho-
nores.

Seniores illud - histrionis in Theatro prolatum

Αφ' ουτος ισθ' ισυλοχ'ι μισυλας.
is magno clamore responderit, dictum esse ab eodem Poeta :

Βασιλεις ηγιστον, οι αεισι εστις αιποδισ
De Pallante idem in Ner: quod magnas opes peperisset ad aureorum quadrages centena millia, & propterea cura rerum, queis à Claudio impositus regni arbitrum se gerebat, à Nerone amotum & interfectum fuisse. Tacit. 13. Ann. paulo post pr. Et ne per ceterorum Imperatorum vitas vāgando, quantum libertis ubiq; tributum sit, prolixè proponam, quamque multi ex servitute ad honores summos emerferint, ea saltem verba, quibus pro libertinis in Senatu Rom. disputatum fuisse, memorat. Tacit: 13. Annal. hic adiciam: Late fufum id corpus. Hinc plerumq; tribus, decoras, mansuetia magistratibus & sacerdotibus, cohortes etiam in urbe conscriptas, & plurimū equitum, pleriq; Senatoribus non aliam de originem trahi. Si separantur, libertini, mansuetam fore pecuniam ingenueorum, non frusta maiores, cum dignitatem ordinum diuidentem, libertatem in communi possesse. Cum igitur tam facilis sit aditus ad libertatem servis bene de Republ: & domino merentibus, nec perpetue subiaceant calamitati, nisi improbitate ex breui longam, ex temporanea perennem stibfaciant, servitutem, quid non præstet irrevocabili morte? Sicut enim dicente Donato, secundum jus, quod adversus liberos ingratos est, ingrati in servitutem revocari poterant, in illud Terentia haud muta factum, non tantum apud Romanos, l. pen. C. de oper. libert. l. 2. § 4. C. de libert. § cor. lib. l. 6. in f. de reb. in integ. l. 30. Qui & à quib. manum. l. 6. de agnos. lib. l. 70. Serv. item lege. de Vr. S. l. 1. de iur. patr. §. 1. Inst. de cap. dsm. Nov. 71. cap. 2. Ambros. de Vir. beat. ut metu coercerentur, quos beneficium non miravissent, & per eadem absquevenum manumissi. resumerent libertatem, per quod essent assecuti. Tacit. 13. Annal. sed etiam apud Atticos, ut testatur Valer. Maxim. lib. 2. cap. 1. Formulam proponens: Super sedere habere. & servum tantis muneribus impium assumatorem.

fr. Ergo servus faciem esse rectum ad libertatem.

Nec adduci possum, ut credam, urbi avilem, quem domi scelestum cerno. Abs igitur & esto servus, qui liber esse nescisti: Ita nihil prius habitum fuit, quam ut ingenuitati restituerentur, qui am ingenus factis sive in totam Rempubl: promeriti fuerint. l. C. pro quib. caus. serv. pro pram. lib. l. si necem. de bon. lib. Terentianus Simo dicit se Sotiz dedidit libertatem.

Propterea quod servitus liberaliter. Vindicio, qui conjunctionem Tarquiniorum, Vitelliorum & Aquiliorum detexerat, cum pecunia ex ærario, præmii loco & libertas data est, & civitas. L. G. lib. 2. in pr. Iudicibus duobus, qui conjurata, injicere tectis ignem, mancipia prodiderant dona millia gravis æris, quæ tum divitiæ habebantur, ex ærario numerata, & libertas præmii fuit. L. G. lib. 4. & Hispanz libertæ indici Bacchanaliorum darum, ut ingenue nubere posset, cui vellet. L. G. lib. 39. Imperatores multis de causis sollicitum propinant servis, ut religiose sollicitudinem ad augendam fidei observationem juris præmio provocetur. l. 1. C. pro quib. caus. serv. pro pram. lib. si necem Domini vindicant, d. l. 1. & l. si necem de bon. lib. l. 1. de Silan. si monetarios detulerint, l. 2. C. pro quib. Caus. serv. l. 1. C. de fals. mon. si raptum virginis, aut defectionem militiæ, prodiderint, l. 3. § 4. C. pro quib. caus. serv. l. 1. in f. ad l. l. de Vr. pub. l. 21. de defertor. Donell. l. 2. com. c. 12. in pr. Vnde Cic. pro Balb. Servos quorum vis & fortuna conditio infima est, bene de Republ. meritis persape libertate, id est civitate publice donari vadebamus. Et Sylla libertatis spe proposita induxit servos ad prodendos Dominos, Plut. in Syll. ut & Añnius Pollio, cum acerbe cogeret Patavinios, ut pecuniam & arma conferrent, ea; de causa Domini in latebras se abderent, Macrob. 1. Sat. 11. Domesticum enim scelus prætextu boni publici tegere voluerunt. Ex quo patet quantum sit tolerabilior servitus, è qua datur etiam dominio, quam mors quæ est ultima linea rerum.

Alii hanc rationem, de puniendis hostibus, constringunt ad Bellum injustum tantum, Fortun. in d. l. 4. ibi Paul. Castr. in rep. num. 10. & l. 1. in l. 5. num. 23. de iust. & jur.

fr. Aliud officium quoddam

*jur. Dom. Sor. lib. 4. de just. & jur. q. 2. art. 2. Et est communis opinio, quia, qui iusto bello eadunt non sunt capientes, ut in trañ. de bell. caus. 3. demonstravimus, contra Socinum, in l. de acquir. poss. Et Anton. Fabr. tit. 3. Inst. princ. 4. illas. 2. Gers. Quamquam indico, & qui à latronibus & piratis, qui iusti hostes non sunt, l. hostes sunt. 24. de capt. Et post. re 9. l. hostes 118. de V. S. capiuntur, libertatem non perdunt, nec postliminio opus habent. l. postliminiu. 19. §. à piratis. l. latrones 27. de capt. Et post. revers. Iam verò bellum non potest utriusque iustum esse, quia indicens bellum, & is cui indicitur, versantur in contradictoriis, Bald. in d. l. 5. de just. & jur. Vnde inferunt, utriusque nunquam posse milites in servitutem abduci iustam. sed ab iis tantum, quibus favent iusti belli conditiones, quarum præcipuam peti à justitia causæ, in trañ. de bell. dicemus. Sed ut omittamus eorum opinionem, qui iure gentium bellum negat definiti ad iustitiam causæ, pro intellectu Majoris propositionis distinquimus inter forum contentiosum & conscientie, Vazq. lib. 1. Contr. c. 9. n. 19. De occultis enim & quæ ad causam impulsivam, soli Imperatori cognitam, pertinent, non iudicat homo, qui respicit ea, quæ ante oculos sunt, & de quibus per acta & probata constat. Causa verò bellorum utriusque ita sæpe involuta est, ita obscura & ex defectu documentorum incognita, ut de ejus iure seu æquitate constare nullo modo possit. Vnde fit, ut pacis publicæ, & majoris malivirandi gratia jus belli cogamur indulgere, non tantum iustis, sed iniquis bellatoribus. Nam bello *Geritur res. ut ait Ennius, & qui hosti non parcat, tantundem suis nocet, quantum hostibus, per legem rationis pari pari relaturis.* Sicut igitur usucapionem excusare solent Legisti, per utilitatem publicam, ne dominia rerum maneat incerta: Ita servitutis ius ex causa multo pensiore concedendum etiam iustis hostibus, partim, quod illud mutare non possumus, partim, quod nostrorum salutis & utilitati seu paci publicæ non aliter consulere liceat. Sed in foro conscientie, quid de injusta servitute responduri sint Domino exercituum, ipsi*

viderint. Quod porro Minorem attinet, nullum bellum utriusque posse esse iustum, etiam si affirmativam præsupponat Piccolgrad. 6. *Philos. Mor. c. 22.* & defendant Fulgosi: in l. 9. de just. & jur. Alciat. *lib. 2. Parad. c. ult. Et ad l. hostes. 234. in pr. de R. l. tamen nisi ad eum modum intelligant, quo nos explicabimus, fieri nunquam potest, ut vera causa utriusque iusta sit, quia, ut rectè dixit Bald. in d. l. 5. de just. & jur. contrariæ causæ nequeunt simul veræ, nec simul iustæ esse.* Inter contradictoria enim non datur medium, ut in explicatione primorum principiorum diximus 1. *lib. Metaph. part. 1. c. penult.* Interim tamen non obstat, quia bellum possit utriusque iustum esse propter probabilem ignorantiam, quæ agentem statuit in bona fide, ut in trañ. de bell. caus. 2. ostendimus & ipse Alciat. in d. l. 234. se explicat, cuius sententiam sequitur Alber. *Gen. lib. 1. de jur. bell. c. 6. Covar. par. 2. relet. c. peccatum §. 10 n. ult. Sor. §. de just. & jur. q. 3. art. 7. Victor. relet. de jur. bell. n. 32. Vasq. d. c. 9. n. 15. Boer. lib. 1. de jur. pag. c. 3. VVidrington. in Apol. Bel. larm. n. 447.* Sicut enim litigantes, qui iuramentum calumniæ præstiterunt, utriusque in bona fide sunt, donec sententia edatus decretoria: ita quid vetet, idem usu venire in belligerantibus. De facto enim omnibus constat, sed de iure, de quo bellum genitur, probabiliter sæpe dubitatur, ut conqueritur Cicero de partibus Cesaris & Pompeij: *Erat obscuritas quadam, erat certamen inter clarissimos duces, multis dubitabant, quid optimum esset, multis, quid sibi expediret, multo quod deceret, nonnulli etiam, quid liceret, præstare.* Aliquando accidit, ut ius de quod disceptatur, re ipsa non sit decisum, ut de successione Dornagillæ & Bruffi in Scotia, de successione Roberti Neapolitani & nepotis, & c. quorum casum non est numerus. Cum apud Romanos jus eligendi Imperatorem ad se traherent exercitus, eorumque alii Othonem, alii Galbam, alii Vitellium pari autoritate eligent, par cerit omnium ius fuit: Ita & cum Senatus & exercitus de eodem iure contenderent, & illi Pertinacem, Maximum, Balbinum, Gordianum: Iri Julium, Severum, Albinum, Macrinum.

Elcoga

ff.
Bellum posse
utriusque esse
iustum.

Ob probabilem
ignorantiam.

ff.
Ad quod re-
fundatur.

Etrogabulum; Maximianum, Philippum obruderent, quis non utriusq; jure putaret ad imperium sese evectum? Quam diu igitur principes jus purum ignorant, justam tamen causam se fovere probabiliter credunt, non possunt injustitiam accusari, quia bona fide & integri conscientia disceptationem causæ aggrediuntur: Multo verò magis excusati erunt milites, quorum non est os in cælum ponere, & causæ aequitatem vel iniquitatem sollicitè inquirere, cum ad parendum ducantur, non ad rationem securum gestarum reddendam. Alias enim hinc sequeretur, ne cædendum quidem esse ullo in bello, nisi tibi constet de omnibus articulis juris, cujus intuitu bellum inchoatum est. Cedes enim & servitus pari passu ambulat. Si verò bellum incidat ob diversas religiones, ut inter Turcas & Christianos, Pontificios & reformatos, an inter eos quoque bellum utriusque justum iniri potest, quia utraque pars religionem, pro qua pugnatur, verissimam esse sibi persuasit? Ego negandum censeo, & propterea hæc bellum Moabitarum, Cananzorum, Amorithorum &c. contra Israhelitas justificare possum cum Abulensi in cap. 11. *Ios. Covarr. part. 2. reb. c. peccatum. §. 10. num. 6. Alber. Gent. 1. de jur. bell. cap. 6. quicquid illi de probabilis ignorantia objiciant, quia nec ignorantur, ut constat ex Num. 21. 22. 23. 24. & Ios. cap. 2. nec probabiliter ignorare potuerunt propter magnitudinem multitudinemque miraculorum, quæ ad ventum Israhelitarum præcesserunt. Quod si Turcæ ignorantiam veritatis prætexere velint, aut Pontificii, dicemus affectatam ignorantiam neminem excusare. Omnis autem ignorantia contra jus naturale & divinum affectata est, *Grat. & gl. in §. no. sand. 1. q. 4. Alciat. de præsum. reg. 3. prof. 10. quia quod omnes scire obligantur, id ignorando nemo excusatur, Alph. de Astr. l. 2. de ponalog. par. cap. 14. ex Bonacensis: 2. sent. dist. 20. art. 2. quæst. 2. ad 4. & Paulus ad Roman. 1. inexcusabiles, ἀναπόλογοι, pronuntiat omnes populos, qui, cum potuerint DEUM verum ex luce naturæ cognoscere, gloriam seu excellentem in humanum cultum seu apertam blasphemiam commu-**

te arunt, idque eò magis, quod evidentius veritas ex verbo divino patet & ab his pertinacius contemnitur. An igitur nunquam possunt Turcæ pro sua religione bona fide bellum gerere, nec Christianos in servitutem vendicare? Non certè ex hoc capite, quia Christiani, dum ab Idolatria eos abstrahere licito modo cupiunt, nunquam injuriam his faciunt, quam eæde aut servitute vindicare queant, nec ignorantia, in quam se data opera, contra manifesta documenta veritatis, conjiciunt, excusatos eos nunquam reddit: Sed illi partim jus in armis ferunt, & patientiam nobis necessitate exprimunt, partim ex jure civili nostrum consensum & ultroneam subjectionem, modò illa ad servitutem constituendam sufficit, *ut sect. 6. Videbimus* allegare habent. Nam quia de vi Turcarum constat, nec tamen parcimus nos in discrimen agere, non alia quam nostra voluntate perimus, quemadmodum Dioclet. & Maximian: consolantur eum, qui contractu defraudatus est, *Quia enim contrahentes insciji non debuerunt esse natura contractum, quo error velius comparandi, venditor carum distrabendi votum gerit, hinc concludunt, nemini superesse causam conquerendi de eo, quod sua voluntate admittit, l. si voluntate. 8. C. de rescind. vend. & damnum, quod quis sua culpa sentit, sibi debet, non aliis imputare. c. damnum. 8. de R. l. in 6. lib. 4. in fin. C. de fideic. libert.* Addit huic responsioni & illud Montecat. quod non statim justa sit dicenda servitus, si nascatur ex justo bello, quia, quantumvis justè suscipiatur bellum, nunquam tamen ab injustitia poterunt excusari rapinæ, & innocentium inermiumque cædes, quæ bello ita sunt innexæ, ut rectè dicat Salvia: *lib. 3. de gubern. Dei. Quid aliud est omnium viduarum vita, quam rapina?* Nos verò & hic distinguitus inter ea, quæ sequuntur ex alio per se, & quæ per accidens. Nam ibidem ait Salvia: *Quid aliud est cum bonum negotiantium vita, quam frans atq; perjurrum? Quid aliud curialium, quam iniquitas? Quid aliud officialium, quam calumnios?* Absit tamen cum *Christoph. 2. part. becul. 38. in Matth. cap. 23. mærituram omnem*

76.
Deproinde
principes, &
multo magis
milites u-
triusq; posse
esse in bona
fide.

77.
In religione
non potest
procedi
ignorantia.

78.
Quod iure Tur-
ca servituta
sibi constitu-
ere queant
ex Christia-
nism.

79.
Alia respon-
so Montecat.

80.
Cui respon-
sio.

omnem uno stylo perfodiamus propter ar-
 etè innexam fraudem, aut *Virum forense* cum
 Licinio, vocemus officia publica, *Vlt. in*
Const. M. quia pleriq; iis abutuntur. Nec
 militiam, ob rapinas iure damnamus, quia
 cohærent non aliter, nisi per accidens. Ut
 autem omnia per victoriam cadant in ma-
 num victoris, non atinet ad bellum per ac-
 cidens sed per se. Itaq; sicut sanitas per se
 nõ est causa, nisi bonarũ operationũ, per ac-
 cidens vero ducit ad interitum, *ut desponsas*
Tiraque de Nobil. s. de Med. ad fin. ita quie-
 quid ex justo bello per se proficitur, ut
 occupatio honorum, iustum est, quod per
 accidens, ut rapinæ & cædes innocentium,
 id nihil obstat, quò minus possit referri ad
 summa mala.

Habent deniq; aliam adhuc exceptio-
 nem multo maximam, quod scilicet cadere
 quidem victos liceat, & proinde nec in ser-
 vitudinem abducere. *Bassol. 4. sens. dist. 36. q.*
un. art. 3. Serf. De secundo. Quid ita? quia
dedit utrum hominem occidere, ait Alciat: *in*
li. papillm. 239. s. Serforum de V. S. crude-
lissimum est, nec boni Imperatores hoc pati-
untur. Ab ea quippe humanitate abhor-
 ret, quam naturaliter homo homini debet.
 Atqui cædes & servitus non sunt paria, ut
 paulò ante diximus, & in hoc effugio præ-
 supponitur. Minus enim est servire, quam
 occidi. Ideoq; quos occidere non licet, licet
 tamen operis servare. *S. Serf. Inst. de iur.*
person. l. 4. de stat. perf. d. li. 239. s. 1. de V. S.
 Quod enim Nicephorus Gregor: *lib. 4. c. 6.*
 scribit *Instansurum à maioribus, constitutus ad*
posteror propagatum, servatumq; fuisse, non
modò à Romanis & Theffaliv, sed Illyria et-
iam à Treballiv & Bulgavis, ut spolia an-
nam auferrent, homines vero nec: quò servi-
tatem raperent, nec extra aciem occiderent,
 id ipse limitat ad homines eiusdem religio-
 nis, nec cum Romanorum aliorumque po-
 pulorum moribus consentit, imò nec cum
 ratione. Nam Cic: 2. offic. duo proponit
 bella, Barbarorum, que tendunt ad internec-
 tionem, & eorumque pugnantur pro im-
 perio, gloria, ditione, aut alio aliquo inter-
 esse. In illis quodà cæde non sit abstinend-
 um, ipse Cic: confitetur: In his ante o-
 mnia distinguendum est inter p̄sumum

& æquitatem. Nam quod *Ultra victoriam*
 non sit progrediendum æquitas suadet, sed
 iustitia haud prohibet. Agamemnon cum
 super hac re disputaret cum Pyrrho, non
 negat quod Pyrrhus dixerat. *Liberè Victoris,*
quod liberet, in Victos, sed licentiam restrin-
git ad æquitatem boni viri, Minus, dicens,
licere debere illi, cui tantum licet. Apud Se-
vec. in Agam. Alt. 2. Salustius item in orat.
Lep. refert ad miserationem, ut victis par-
catur, dum ait: Secundares Victores, qui ab-
to sunt animo, in miserationem ultro ven-
tant, & August: ad misericordiam, c. noli. in
fin. 23. q. 1. Sic ut resistens violentia reddi-
tur: ita Victoris capto misericordia debetur.
Mala Verò causa est, quare requirit miseri-
cordiam,

ut ait Publ. Minus, & misericordiam defini-
 nit Cic: 4. Tuscul. ægritudinem ex miseriã:
 alterius injuria laborantis. Nec Alciatus *in*
d. 5. Serforum aliunde sumam assertionem
 deducit, quam ex humanitate, nec Alberici
 Gent: disputatio *lib. 2. de jur. bell. c. 16.* ul-
 terius affurgit. Nam quod affectus interdi-
 cto Elisæi, qui miraculosè à se seductos sy-
 ros vetabat occideri, 2. Reg. c. 6. nihil ad
 hanc thesin facit, quia non erant armis
 operati sed in insidiis miraculo deducit, neq;
 dimissio sed in profutura erat regi Israelis, si
 ad suos reversi miraculosa prophetæ prote-
 ctione terrent, quam si ad unum omnes
 interfecit, humana arte & vi occidisse crediti
 fuissent. De iustitia vero bellica addit Eli-
 sæus: *Quoscumq; urcum tuum ceperis, percen-*
sies. Nulla enim iustitia: vetat hosti noc-
 cere, modò modus non excedatur, nec
 transcendantur limites honestatis. Nam
 aut hostem consideramus in acie, aut post
 victoriam, antequam in præsidia transiit
 revertatur, aut intra ipsa præsidia. *In pugna*
Casti, ait ipse Gregor: *ubi supra: quæquid*
feceris, excusationem habet, & Augustin. d.
c. noli, hostem pugnantem necessitas permi-
 mit, non voluntas. Post victoriam, quan-
 quam id displicet Alciato *d. 5. Serforum,*
 tamen nullo iure prohiberi potest victor vi-
 ctoriam persequi, quia quamdiu victus
 nõ deductus est intra præsidia nostra, hostis
 & suæ Reipub. civis, *li. postliminus. s. S. 1. de*
cap. 25. post. Serf. Alex. in l. de ad quor. post.

61.
 Aliud effu-
 gium, de de-
 ditio non
 occidendo.

62.

63.
 De bellis
 diffiniens.

64.
 Vlti parca-
 tur solim æ-
 quitati in-
 sistu.

65.
 Hosti post
 victoriam
 quousq; im-
 punit occide-
 possit.

non sive resistat, sive fugiat, jure cædi potest, quia illi demum misericordiam deberi putat August. *in d. c. moli. in fin.* in quo pacis perturbatio non timetur & Ambros. *libr. 1. de off. injustam* vocat misericordiam, si quis latronem absolvendum putet, cui adhuc latrociniandi aspires affectus. *c. est injusta. 23. q. 4.* Qui vero ut reperit Festus *ex l. 12. tab. de debitoribus, Calpurnius, pedes vestrus, mandando jactis.* Er vir etiam fugiens, ut habet adagium, denuò pugnabit, aut relinquit victoriam imperfectam. Hannibal, tam post Cannensem, quam Trepiensem cladem, ex sociis Romanorum captos sine pretio dimisit: Romanos quoq; se dimissurum pollicitus, si numerarentur capita. Equiti quingenos quadrigatos nummos, trecenos pedites, servo centum. *Nec enim inter necem sibi esse cum Romano bellum, de dignitate atq; imperio certare cupit.* Sed hoc agebat, ait Livius, *secundum tam prosperam ad Cannas, pugnam, quæ horis magnis, quam bellum generis sui curis insensum, libr. 22.* Superiore enim se putabat, quam cui à dimissis noceri posset. Quid vero si se dedat, de quo proprie loquitur Cicero. Alciat. an poenitentia coacta poterit delictum desere? Scotus. *4. sent. diff. 36. q. 1. obsecrans poenitentiam non posse puniri censet* dedititium, quia ab errore respiscit. Cæterum sèra poenitentia est: & presumitur simulata, quam necessitas expressit. Aristot. *3. Eth. c. 1.* dum ex poenitentia argumentum capit invite facti, spontaneam requirit, non coactam. Tum etiam ad humanitatem permovere potest poenitentia, sed justitia vim non extinguit, ut multis lib. demonstrat Accursius, & dictum fuit à nobis *in tractat. de pen. mitigam.* Pergit ulterius Montan. & non esse temere credendos milites disputat, quia iusti & necessitate impulsus in militiam prodierunt, aut saltem nihil sua malitia peccarunt, cum poena extendenda esset soli principi, quia solus intrivit culpam. Cæterum & nos supra concessimus, æquum esse parci militibus, qui potestate superiori prostrati fuerant contra voluntatem, item, qui justam pro se allegant habent ignorantiæ causæ: Sed quis causam cuiusq; discipabit, quando strepitus armorum non sinit ~~nos~~ expostulantium exaudire, nec ira &

cupiditas justæ vindictæ locum facit tribunali rationis? Qualem te invenero, talem te judico, & quam stationem quisq; cepit, in ea & pugnare cogitur & aut vincere, aut cadere: Quæ etiam licet subditi nihil pro se peccarint, tenentur tamen de facto Reipubl. *l. c. 27. de reb. cred. l. ult. Cod. de N. vul. lib. 11. Gail. de Arrest. Imp. c. 9.*

Quicquid delirans Reges plebsuntur Achivis.

Homicidium Saulis in Gabaonitis perperatum, nec vindicatum à Davide, totius provincie fame punitur, *2. Reg. 21.* Numeratio populi non tam Davide, quam universis subditis exitialis fuit. *1. Paral. 21. 2. Reg. c. ult.* Negligentia magistratum consumit totam tribum Benjamin, *Jud. c. 20.* & sic autoritate Judithæ. *c. 9. libr. Judit. excusat Cajetan. in c. 34. Genes. stragem, quam in tota urbe. propter stuprum principis, ediderunt Simeon & Levi, & Bartol. in tr. de repressal. hinc petit probabile argumentum pro excusanda iniquitate repressalium, de quo agemus infra *inc. de caus. bell. ex c. Domino. 23. q. 2.* Non tantum enim homines, sed & Deus facinororum principum vindicat in subditis, quia in principe recumbit Respubl. & quicquid totum peccat, partes coguntur luere. Rectè Hesiodus: *Vertente Conna. 1. Comm. jur. c. ult. num. ult.**

Injustitia est Virgo, loq; nata, Gerenda quoque Diva

Omnibus: hanc si quis lesit de plebe, poenitentem

Orat, ut autorem sceleris sua poena sequatur.

Si Rex peccarit, populi ut plebsuntur

Es. 9. 1.

*Postquam iniusti tanta est injuria Regis, Hactenus unam Thomæ rationem defendimus, quæ servitutes introductas disputat loco poenæ: cui subjungi potest & illa, quæ ex utilitate publica ducitur. Nec enim dubium est, quin favore utilitatis publicæ à legibus communibus quotidie recedatur, *l. ita vulnerasum. si. 1. vers. multa ad l. Aquil. l. Barbar. ubi las. late nu. 24. de off. prator. & propter pacem, aliave commoda publicæ, poenæ intenduntur, ut diximus proxime in tract. de pen. mitig. Quid magis iniquum, quam**

68. Subditos obligari pro peccato Reipubl.

69. Servitutes defenduntur ex utilitate publica.

66. An si deus non sit, curia servitutum duci possit.

67. An ad arguendum Montan. nec in deserviant.

quam scelera parentum infantibus vindicari in liberis? Hoc tamen, ait Cic. in Epist. ad Brut. antiquissimum & omnium constantissimum institutum esse, quo charitas laborum amicis, quos parentes Reipublica redderet. Quid ab humanitate alienius, quam internecione hostes quoscunque deleret? Et tamen hoc injunxit Deus ipse Iudæis propter utilitatem publicam, ne contagio superstitionis, mutabilem & ad Idolatriam proclivem populum inficerent. Deuter. 7. Exod. 34. Num. 25. 1. Reg. 11. Nec aliter excusabat Cæcilius duritiam 12. tabularum, quam quod acerbitas ulciscendis, bene atque cautè servandis disciplina sit, Gell. lib. 20. cap. 1. & Cato impotentiam muliebrem in causa fuisse dicit, apud Lælium lib. 33. quod tam arctis legibus olim alligarentur. Val. lib. 6. c. 3. Quod si jam servitus remittatur hostibus, præcipuè barbaris, quibus ex rapto vivere volupe est, & multos occidisse summa laus, quem non in arma protrahet injusta illa misericordia? Barbarum, ait Tacit. 1. Ann. quanto quis audacia promittit, tanto magis fidus, rebusque moris potior habetur. Rectè Carolus V. const. pæn. c. 137. in fin. ubi metu majori opus est, iubet supplicia exasperari, l. ante facta. s. fin. l. capitalium. s. factos. de pæn. & injustam vocat misericordiam Ambrosii. quæ in cæcis præbet delinquentibus. Est injusta. 23. quæst. 4. c. ut Clericorum de vit. & hon. Cleric. Quæ enim uni indulget indigno, plurimos facit ad prolapsionem contagium provocari, ait idem in d. c. est injusta c. Lex. Serf. proinde 351. q. 9. No. 17. c. 5. Pone enim, lucra rapinarum, quæ hoc tempore plerumque sibi proponunt, qui ad militiam nomina proficiunt, non trahere possunt se periculosa incommoda, quæ civitatem invenies à latrocinis magis tutam, quam domos à furtis, nisi fures tam ignominiosè passim pendere videremus. Ad latrocinia enim eò facilis provalerent homines, quò magis honesti belli prætextu ea regendi copiam haberent. Monlucerus sensu deprehendisse scribit, Hispanos nulla re terreri magis, & amoveri à rapinis, quam dignitate suppliciorum, ideoque qui velint à turbâdis rebus, eorum animos avertere, debere in hoc intentos esse, ut magnitudine pœnæ deterreantur, qui, quò tractantur hu-

manius eò effusius lasciviant. *En ses commentair.*

Adicit Thomas commoditates alias, tam ex parte victorum, quam vincentium. His enim crescit animus spe prædæ: illogum interest, ut per servitutem extrahantur morte. Sed, inquit Montecatinus si velis consulere victorum salutem, cur non potius liberos dimittis, & solidum tibi paras beneficium pro ambiguo & simulato? Caritas ordinata à se sumit initium, & nemo tenetur alteri, imprimis hosti prodesse, cum suo incommodo. Si verò dimitterentur captivi statim, permultum decederet Reipubl. victoris. Nam privaretur fructu victoriæ, quæ ipsi omnia hostium tradidit in manus. Deinde sua benevolentia duplicaret sibi pericula, novo bello contra dimissos hostes tentanda, eò periculosius, quò pertinaciori animo contra consuetos hostes ad vendicandam ignominiam essent redituri. Eo quippe argumento disputat Herennius Seniores contra filium Imperatorem Sannitium, ne dimitteret Romanos ignominiosè ex furcis Caudinis: *Servate modò, quos ignominia irrita & gravis: Ea est Romana gens, quæ vult quiescere nequit: Sedet semper in pectorebus illorum, quæquid istuc præfens necessitas inuissert, nequæ eos ante multiplices pœnas expectat à vobis, quæscere stner.* Liv. libr. 9. in pr. Denique dimitti non possunt captivi, ne crimina maneat impunita, & ne veterem dissimulando injuriam nova irriteretur.

Quod etiam, sicut metu servitutis deterretur animi ita eòdem spe prædæ animari posse diximus, improbat Montecat. quia iusta non est fortitudo, quam accendit cupiditas habendi potius, quam studiū virtutis aut honestatis. Injusta est, fatcor, si à pecunia incendatur tantum, sed quid verat virtutis primò spectari, nummos post virtutem? Vnius rei multi sunt fines, sed subordinati. Nec in militibus aut exigimus omnibus, aut exigere possumus veram fortitudinem, quam Philosophi describunt, 3. Eth. c. 6. & segg. quia abjecta multorum conditio ejus nequit esse capax. Satis est, si fideliter & constantè iusta Ducis exequantur, quò in sacramèto recipiunt, ut ex multarum gentium jurâdi formulis demonstravimus, c. 1. in fin. de discipl. militar.

77. *Alia ex servitutibus utilitates.*

70. *Propter disciplinam severitatis puniri milites.*

71. *Iturum ab his defenduntur.*

militer. Insuper vel injuria belli non affirmatur ex facto militum, sed proposito Ducum. Adde quod servitutis sabcundæ vehementia, augeat animum pugnandi militibus, ut ait Liv. lib. 3, in pr. Sequos confcscientia contracti culpa perculti. Et desperatio futura sibi post ea fidei, ultima audere. Et experiri cogebat.

Constat igitur, aliquam saltem servitutum bellicam, si non promiscuè omnem, jure divino, & gentium, nec non naturali & Politica ratione prebari: consequens est de altera specie, quam ex jure gentium derivat Marcianus, l. 5. de stat. Hom. videamus utrū scilicet legitime in servitute retineri queant, qui ex servis nascuntur. Nam non desunt, qui negant hunc modum servos constituendi prodire ex jure gentium, Thom. 4. sent. dist. 36. q. 1. art. 4. Montecat. in d. tex. 65. lib. 1. Polst. eò

quod varias mutationes apud varias gentes subierit, dū aliæ captivorum liberos dimiserunt liberos, aliæ jusserunt sequi conditionē patris, aliæ matris. Non sufficit autem hoc argumentum, ut credamus servos ex servis aut ancillis nasci jure civili, quia de hoc non dubitatum fuit inter gentes, an soboles deberet sequi parentes, sed quem nam ex patribus. Aliud verò est, filium sequi parentes, aliud hunc vel illum ex parentibus, quia in hac disputatione illud tanquam certū præsupponitur. Qui verò fuerint illi, qui servitium sobolem à labe paterna liberarint, ibi Thomæ fuissent nominandi, quia, ut supra dictum fuit, paucitas dissentientium nō tollit generalitatem juris gentium. Ideoq; nec illud alicujus momenti est, quod objicit Montecat. hunc modum servitutis constituendæ non fuisse usum receptum apud eos, qui servitutes ex bello repudiarunt. Nam illi, quia nec repugnarunt, nec consenserunt, neutri parti consentientium præjudiciū creare poterunt. Nec nos jus gentium derivari, ex opinionibus hujus vel illius gētis, sed ex principiis, omnium animis insculptis, supra ostendimus ex Arist. 1. Eth. c. 7. Et §. Sed naturalia. Instit. de jur. nat. gens. Et l. 9. de just. Et jur. l. 1. Et §. 3. in princ. de acquir. dom. Hebræi etiam si multis legibus circumscriptam & temperatam haberent servitutem, Exod. 1. Et 21. Levit. 25. Deut. 15. Jerem. 34. tamen si servo uxorem dedisset Dominus, manus illi-

sum patrem post septennium non sequantur uxor & liberi, sed manebant in potestate Domini, Exod. cap. 21. scilicet ex iis, quibus idem populus communem originem præbuisse. Nam peregrinos licebat ludæis possidere in generationes perpetuas. Levit. cap. 25 id quod naturali rationi, & naturali legi consentire dicit Ant. Faber. l. 3. de jur. pers. princ. 4. Instit. nec ab ea sententia abludit Justinianus. à Marciani verbis recedens, §. ult. Inst. de jur. pers. Nam cum Marcian. d. l. 5. de stat. hom. dixerat: *Servi in dominium nostrum rediguntur, aut jure cōstiti, aut jure gentium: iure gentium jure nostri fiunt, quæ ab hostibus capiuntur, aut quæ ex ancillis nostris nascuntur*, Iustin. in d. §. ult. eos, qui ex ancillis nascuntur, ab utroq; tam civili, quā gentium jure amovit, dum sic divisionem instituit: *Servi aut nascuntur, aut fiunt. Nascuntur ex ancillis nostris. Fiunt aut jure gentium. id est, ex captivitate, aut jure cōstiti.* Et certè si lex naturæ est, ut qui nascitur sine legitimo matrimonio, matrem sequatur, l. lex natura. 24. de stat. hominum, non video, stante distinctione juris gentium à naturali, quomodo non potius, qui nascuntur ex servis aut ancillis, ex jure naturæ, quam gentium, servi nasci censendi sint, quemadmodum natura ingenui vocantur, qui ex ingenuis nati sunt, l. ingenuus. Cod. de imp. m. num. in pr. Instit. de ingenu. Domet. 2. comm. 10. in pr. Quò facit, quod apud Senec. libr. 1. contr. 16. dicitur, *Si possent homines sibi sortem facere nascendi, nemo esset humilis, nemo egens. unuquiq; felix domum in qua dederet. Sed, quamdiu non sumus, natura nō regit. Et in quæcumq; Gule casum non mirari.* Nam etiam si possessionū distinctio jure gentium introducta sit, nihil obstat tamen, quin naturæ cōcessionem re possessa quisq; uti possit, & cōtra naturam peccare dicatur, qui alteri rem suam eripit. l. jure natura. 226. de R. l. l. nam hoc nat. de condit. indeb. l. prator. §. 10. ne quid in loc. publ. iure gentiū ex bello introducta est servitutis, sed jure naturali sit, ut ex captis capti nascantur. & partus sequatur conditionem parentum. Iure item naturali, quod jus gentiū vocat Flor. l. 6. de acqu. rar. dom. nostra fiunt, quæ nascuntur ex animalibus dominio nostro subiectis. Nec ea discrepantia

75.
Dissensus
Marciani &
Iustiniani.

76.
Servitutu na-
tivitatu de-
pender pos-
sunt ex iure
natu. d.

melius

77.
Vitam ex
servo nati,
aut gentium
servo nasc.

78.
L. de hered.

melius componi potest, quam si, quod res est, jus gentium cum Arist. 5. *Eth. c. 7.* ad quod reducamus, nec nimis subtili distinctione, que revera idem sunt, in capita diversa distinguamus. Solent enim & alibi Ictus naturalis, cum jure gentium confundere, quia proprie jure definiendo, utrumque complectitur una definitio, quod scilicet homines omnes ex naturali ratione educunt. Sicut autem ex naturali ratione servitus captivorum prodit: ita & hæc altera species eorum, qui ex captis & in servitute damnatis nascuntur, quoniam naturali ratione partus sequitur parentes. Nefas enim esse dicit Proculus in *lib. de an. & Dam.* ut effectus superet causam suam, quia in effectu nihil est, quod non pendeat à causa, & proinde deterior quidem effectus naturaliter potest esse, quam causa, sed non melior. Nec obstat ratio Montecat. quod filius non debeat portare iniquitatem parentum. Nam eam rationem non ignoravit Marcianus, dum ait: *Non debet calamitas matris nocere ei, qui in ventre est,* & tamen, non obstante hac ratione, servos ex ancillis nasci statuit. *d. l. 5. in fin. de stat. hom.* Nam ubi atrocitas criminis emigit, aut proccacitas peccantium acerbitate supplicii compescenda est, non parcitur filiis, sed ut sunt partes parentum, & in iis præsumitur paternus animus, ita ad consortium supplicii, summo jure trahuntur, quicquid contra dicat Contius ad *l. quisquis. C. de jur. Majest.* ut à nobis disputatum fuit alibi. Hic enim sufficit, si dicamus cum Marc. regulam, quod calamitas matris non debeat nocere ventri, intelligendam esse, de natis & jam actu existentibus. Qui enim in utero sunt, toto pene jure civili intelliguntur in rerum natura esse. *l. qui in utero. 26. de stat. hom. l. 6. in fin. C. solus.* ideoque etiam si mater serva pepererit, dummodo libera conceperit, quicquid nascitur, liberum judicatur, *d. l. 5. C. 26. de stat. hom.* quia in favorabilibus non natiuitatis, sed conceptionis diem spectamus, *l. nuper. S. ult. C. de matur. liber. Vlpian. l. 5. fragm. Inst. de his qui in potest. sunt. in fin. Paul. libr. 2. sent. r. 24.* Unde sequitur servum non evadere eum, qui in utero capitur, quia in libertate conceptus est, & sicut matris servitus non retro trahitur, ad ante

77. Ius naturale omnino est cum iure gentium.

78. Quatenus calamitas matris non nocet ventri.

natos liberos, ita nec ad ante conceptos, qui in favorabilibus habentur pro natis, *d. l. 26. de stat. hom. l. 4. l. 14. C. de fideic. libert. Nominis enim dubium est,* ait Vlpian. *in l. 1. S. 1. de suis C. leg. ex serva nasci ingenuum, C. ex captiva liberum,* quo scilicet dixi casu, nisi capientis animus fuerit, partum una capere. Ratio enim, cur partus cum matre servus non evadat, est, quod sit res distincta à matre, *l. partum. 26. de V. S. & petita, l. si quis cum sorum. 7. S. 1. de except. rei jud. legata. l. si ancilla. 62. l. seq. de legat. l. 8. C. 14. de usur. l. mulier. 2. ad S. C. Trebell. Paulus. lib. 3. sent. r. 6. data. l. 4. in pr. de usur. vel vendita, l. si pragmans. 42. l. seq. de evict.* ancilla, partus non censetur petitus legatus, datus, vel venditus, usque adeo ut partus rei furtivæ à bonæ fidei possessore usucapi queat, *l. servus. 10. pro empr. l. qui V. S. si ancilla. de furt. l. ancilla. 12. C. Eod. l. 3. C. pro empr.* nisi apud furem conceperit. *l. si aliena. S. si de V. S. licet ex l. 12. tab. l. 1. Actinia, rei furtivæ, æterna autoritas sit, Gell. 17. c. 7.* ideoque usucapi à nemine possint. *l. sequitur. S. Quid autem. de usuc. S. furtus. 4. Inst. Eod.* Nam quod factus à Medicis dicitur appendix matris, cuius vitæ vivit, & à Ictis portio viscerum maternorum, *l. 1. S. 1. de Vener. inst. Quærit. de clam. 338.* id Iulianus ad corpus seu rem ipsam, non ad jus referendum censet. *l. Vacca. 43. de Evict. l. 8. in fin. de pericul. C. commod.* Nam baptisata matre, non intelligitur baptisatus fetus, *Balsam. r. 4. Novoc. r. 10.* quia due ibi sunt animæ, que divisim duplex jus exigunt. *Alberic. Gent. 2. de jur. bell. c. 16. in pr.* Nec obstat exemplum Servii Tullii quæ ex Corniculana gravida capta natum dicit Valer. *Max. lib. 3. c. 4.* & ea de causa servum factum, quia in servitute tam natum, quam conceptum tradit Plin. *lib. 26. cap. ult.* aut si id non placet, negat Livius Servium unquam in servitute vindicatum. *lib. 1.* Eorum, inquit, magis sententia sum, qui Cornuculo capta, Servij Tullij, que princeps in illa nocte fuerat, gravidam viro occiso uxorem, cum inter relictas captivæ cognata esset, ob unicam nobilitatem ab Regina Romana prohibitam servum servitio, partum Romæ didisse in Prisci Tarquinij domo: Inde tanto beneficio & inter mulieres suæ libertatis auctam, &

79. Venter non capitur cum matre.

80. Revertitur exemplum Servii Tullii.

peruerum, ut in domo à patre eductum, in caritate atq; honore fuisse: Fortunam matris, quod capta patria in hostiū manu uenerit, ut serua natus crederetur, fecisse, cuius rei conjecturam capit ex eo, quod præ omnibus Romanæ iuuentutis is solus dignus habitus fuerit, cui Rex Tarquinius filiam desponderet. De uxore Arminii, eiusq; utero alia ratio erat. Nam cum eā quidem partus unā in seruitutem abducebatur, ut Maroboduus Arminio obiecit: *Coniuncti filium tuum seruitium adhuc tua signa tolerant, apud Tac. 2. Annal. & Tacitus 1. Annal. Arminij, ait, insitam uolentiam, rapta uxor, subiectus seruitio uxoris uterum, Secordem agebat.* Cæterum partus cognitus capiebatur unā, ut patet non tantum ex moribus capte uxoris, quam scribit Tacitus, compressis intrasimam manibus gravidum ventrem intuitam fuisse, sed ex oratione Segetis, quam sic claudit: *Filiam huc adductam: fateor necessitate. Tuum erit consulare, utrum præualeat, quod ex Arminio concepit, an quod ex me genita est. Tacit. 1. Annal.* Tum de mum autem partum in libertate conceptum, capta matre, liberum manere statuimus, quando ipse captus non est. Capitur autem, quando cognoscitur & contracta matre, animo comprehenditur, quia non tantum contactu corporeo, sed & animo possessionem adipiscimur, l. 3. §. 1. de acquir. poss. & qui aurem tetigit, totum tegisse videtur, l. *Gulgarū. 21. de furt.* qui quamcunque partem fundi introiit, totum apprehendit, dum mente & cogitatione hac sit, uti fundum usq; ad terminum velit possidere. d. l. 3. §. 1. in fin. de acquir. poss. Regulariter uero, qui mulierem cepit, incertus de utero, non præsumitur eo animo fuisse, ut partum uoluerit unā capere, quia, ut dixi, partus censetur distincta, quoad jus, à matre, d. l. 43. de e. uis. & incertam ignotamve rem possidere nemo potest. d. l. 3. §. incertam. de acquir. poss. Si uero non capitur conceptus, quia habetur pro nato, libertatem retinet, ac proinde, quod dicitur, calamitatem matris non debere nocere liberis, id intelligendum est, de iam natis. Nam iis, qui post captiuitatem nascuntur, non nocetur, cum fruantur iure communi, & lequantur conditionem omnium homi-

num. Nec enim plebs parentes accusare, quod non sit nobilis nata, aut Clodius nobilitatem ejurare potest, quantumuis desideret esse plebejus, quia natura aliter non fert quā ut partus nō sit meliore loco quam patres, l. 3. in fi. quib. ad lib. procla. Quam uero hoc argumentum est, quod subijcit Montecat. *Partu ad fructum ancillæ pertinet.* Ex animalibus quidem nostris, quæ nascuntur nobis, annasci, sed non quæ ex hominibus, cum homines non sint nostri: quasi non Aristot. 1. *Polit. c. 3.* seruos animalibus comparet, & cum pecudibus eodem loco habeat lex Aquilia. Crassus solitus fuit seruos vocare *Serua instrumenta domus. Plut. in Crass.* Etiam si inter P. Scæuolam & M. Maniliam disputatum referat Cicero, *libr. 1. de finib; Sine in fructu habendus partus ancilla,* quod uulgo negatum est, ex Bruti sententia, quod, ut ait Cajus: *absurdum uideretur, hominem in fructu esse, cum omnes fructus rerum natura hominum gratia comparauerit.* l. in pecudum 28. §. 1. de usufr. l. *Seruo. 68. in pr. de usufr. & quem. l. i. iusti simè. 44. de aedil. edict. l. antrep. C. de sacros. Eccl.* Tamen nemo negauit, partum ancillæ redire ad Dominum proprietatis, ut ait Cajus, *ubi supr. l. partum. Cod. de res iudic.* imò nec leges ipsæ hæc distinctionem perpetuè obseruāt, dum Paulus, *in l. Falcidia; 2. §. 1. ad l. Falcid. & Papinianus, in l. deducta. §. 8. hereditatem. 4. ad Sc. Trebell.* partus ancillarum inter fructus annumerant.

Atq; huc usq; suadet naturalis ratio, ut soboles sequatur conditionem parentum: quod uero Ulpianus & illud ex iure naturæ profluere dicit, ut qui nascitur sine legitimo matrimonio, matrem sequatur, an non uideretur potius ad jus civile Romanorū, quàm naturæ referendum esse? In uulgo quæ sitis, quibusue incertus pater est, constringitur jus naturæ necessitate quadam, ad solā matrem, quia parens desit, ut Ulpianus ipse explicat ex Cello. l. 1. in fin. ad Municip. *Nec enim debuisse cadere, ut uulgo quæ sitis matrem conditionem sequeretur: quam enim aliam originem hic habet?* Naturaliter quidem nemo sine patre nascitur, & Apollonii *84. Nemo nascitur sine patre.*

Item filia Arminii.

St. Partu non præsumitur nec potest cum matre capere etc.

82. Partu ad fructum ancillæ pertinet.

83. Vtrum iure natura profect sequatur matrem.

84. Nemo nascitur sine patre.

vocant Myſtici philoſophi , ortus ſine patre
pluridudum inter fabulas condemnati ſunt,
*Plur. Molit. de Lam. & Python. & V. Vier. 2. de
praſt. Dam. cap. 40. & 40. unâ cum equabus
Luſitanicis, Plin lib. 8. c. 42. quæ ore*

*In Zephyrum Verſeſtans ruſibus aliis,
Exceptantiq; leſes auras, & ſape ſine ullis
Conjugiis graſſida vento ſiunt. Virg. 3.
Georg.*

Nam Iordani fabuloſam de ortu Hunnorum
narrationem , qui ab incubis Dæmonibus
eorum majores acceſſit, reſutat Iohan. Thu-
role, *libr. 1. Chron. Vng. c. 3.* ex eo, quod caro,
ſecundum Evangelicas lectiones non naſca-
tur, niſi ex carne.

85.

Sed jura humana & cum deeſſe judicant,
qui ad eò incertus eſt, ut non appareat. *S. ſi
ad Verſus. de nupt. l. 3. C. ſolut. matr. l. Areſcu-
ſa. 15. ſbi. Ordine incerto non appareat, de
ſtat. hom. l. 3. §. incertam. 3. de acq. poſſ. l. ſi e-
jus. 3. ad SC. Treb. l. ſed & in ſho. 18. de reb.
dub.*

86.

Servus non
iſtrahit ma-
triam, ſed con-
tubernaſcit.

In ſervorum verò contuberniis ſecus
eſt, quia de patre naturali conſtat, & tamen
ſoboles non ſequitur patrem, quantumvis
certum, ſed matrem, *d. l. lex natura. 2. 4. de
ſtat. hom. l. partum. 7. C. de rei vend. ulq; ad-
eò, ut pro conditione matris liberæ cenſea-
tur vel ſerva, quicumq; demū pater extiterit,
ſervus an liber. d. l. 5. in ſi. de ſtat. hom. tot. ſ.
Inſt. de ingen. cuius rei non alia aſſignatur ra-
tio à Donell. 1. jur. civ. c. 10. in pr. Anto. Fabr.
Jurip. P. ap. 3. princ. 4. quàm quod ſervi non
contrahant nuptias juſtas, *l. ſilim. 28. §. ſi
quis eo temp. de lib. & poſth. l. 3. C. de inceſt.
& in l. 3. ſol. matrim. No. 12. c. 10. ſed eò
contubernium. d. l. 3. de inceſt. C. l. ancilla. 9. C.
comm. de ſucceſſ. l. 1. unde vir & uxor. l. ad-
optus. 14. §. 3. de rit. nupt. Paul. 2. ſent. 19.
unde uxores ſervorum dicuntur contuberna-
les. l. 12. §. 33. de inſtr. l. 4. §. codicillis. §.
concubina. de leg. 1. 1. Pater verò iſ demum
eſt, quem nuptiaz demonſtrant, *l. quia ſem-
per. 5. de in juſ. Soc. & quidẽ legitimæ. l. 3. 4.
& 6. in pr. de hù, qui ſunt ſus. Ideoq; cum le-
gitimæ nuptiaz factz ſunt, patrem liberi ſe-
quuntur, l. cum legi. 19. de ſtat. hom. non au-
tem ex quacunq; liberorū & ſervorum con-
ſuetudine, ſive ſervorum ad invicē, id quod
jure civili planum eſt ex hac ratione. Nam,
quod Contraſ. dicit ad l. 5. verb. matre libera,***

87.
Pater ſemper
iſtrahit.

*de ſtat. hom. ex ancilla & ingenuo natum
propterea cenſeri ſervum, quia mater ſem-
per certa eſt, patre incertus, ut & Telema-
chus apud Homerum ait. lib. 1. Odyſſ.*

*Illo me genitum dixit pia mater, at ipſe
Nefcio, nam proprium certus ſciat memo pa-
rentem,*

& confirmant Icti ex l. Lucius Tit. 83. de com-
dit. & dem. ubi probatio filiationis non eſſe
in poteſtate filii dicitur, quod pleriq; ſic in-
terpretatur, q. naturalis ejus probatio ſit im-
poſſibilis, *Bar. in l. 1. in pr. C. quor. bon. Bald.
in l. 6. de iis, qui ſunt ſus. in l. 1. n. 52. C. de iis,
qui accuſa. non poſſ. Croc. in l. ſciendū. nu. 12.
de V. O. Palaot. de noth. & ſpur. c. 21. Menoc-
arb. qq. cap. 88. n. 11. licet verba legis quidam
aliter interpretentur, Alciac. in pralud. pra-
ſumpt. part. 3. n. 4. Dec. in rub. de prob. n. 14. &
in l. qui accuſare in ſi. C. de ed. nimis leve
eſt ad hanc rem, cum per eam rationem ne
quidem ex legitimis nuptiis nati patris con-
ditione ſequi deberent, quia & illic ſtatutū
ſidei mulieris, quanquam pro honeſtate mu-
lieris & certitudine patris de jure præſumi-
tur. l. 6. Verſ. non tamen de hù, qui ſus. l. 1. de
agnof. l. Alc. 1. præſumpt. 41. Nam probatio
filiationis poſt confeſſionem matris nō alia
datur, quam probabilis & præſumptiva, *Bald.
in d. l. 1. n. 52. C. de iis, qui accuſ. Palaot. in d.
c. 21. Menoch. d. caſ. 8. n. 12. ſeqq. Illa verò ra-
tio, quæ ſervis denegavit parentales, proſus
eſt petita ex jure civili, quia ut ipſi naturales
ſunt filii, l. deniq; 8. de pignor. & hyp. l. am-
plius. 3. in pr. de liber. cauſ. l. Lucius 8. in pr.
de vulg. & pup. ſubſt. l. ult. de jur. delib. l. Lu-
cius. 8. §. Dama. 12. de leg. 11. l. 6. in ſin. C. de
inſt. & ſubſt. l. ult. C. de ſer. fug. & cõtuberna-
les parentū uxores, l. quaſi ſum. 12. §. uxo-
res. & §. contubernales. de inſtr. & inſt. leg.
& cognatos habet natura, cõtunes. l. hos ac-
cuſare 12. §. ult. in ſin. de accuſ. & inſer. Ita**

quid obſtat, quò minus & naturales habeant
patres. *l. 46. de in juſ. Soc. l. lege Tul. 44. §. 4. 5.
de rit. nupt. l. hos accuſ. 12. in ſin. de accuſ. &
inſer. l. uxoré, 41. §. codicillis. de leg. 11. l. 3. de
lib. cauſ. qui licet non intell. gantur juſti, d.
l. 14. §. 3. de rit. nupt. aut veri l. ult. in ſin. de
jur. delib. l. Verba. C. de adult. ſecundum cõ-
ſtitutiones civiles: tamen in iis, quæ profici-
ſcuntur à natura, verorum parentum loco
ſunt;*

88.
Iure natura
ſervus in cõtubernio ha-
bet patrem.

sunt, ut cum agitur de ineundo matrimonio & contrahenda affinitate, ubi naturale jus & pudor inspiciendus est, *l. adops. cum. 14. §. 2. de rit. nup. l. 4. §. 4. Eod. de defensione, quæ à natura imperatur, l. 1. 1. C. 3. de liber. causi.* de honore parentibus debito, *l. 4. in fi. l. 6. de in jus voc. & c.* His enim casibus, parentes etiam eos accipi existimat Labeo, qui in servitute susceperunt, *d. l. 4. §. 3. de in jus voc. & Sczvola appellatione filiorum & naturales filios, id est, in servitute susceptos contineri, l. Lucius 88 §. Dama. 12. in fin. de legat. 11.*

Quod si servi ex jure naturæ habent certos patres, quid causæ superest ex eo, cur matres potius, quam illos sequi debeant? Nam quod Anto. Ff. *d. pr. 4.* extra conjugium patrem semper incertum esse scribit, id in vulgò quæstis locum quidem habet, in servis minimè quorum contubernium æquè certum est, atq; conjugium ingenuorum. Solennitatis quidem, tabulis & deductione ad domum, ex quibus certitudo parentis probabiliter demonstrari potest, *l. cum legat. de stat. hom. destituitur:* sed fide & veritate sua perinde subsistit naturæ, ut matrimonio. Nec verè & propriè spurius est, quem libera concepit ex servo, sed habetur, ut spurius, fictione juris civilis, *l. ex libera. C. de suis C. legat. quæ admodum jus aureorum annulorum libertinitatis imaginem tribuit, non statum ingenuitatis, l. 2. C. de jur. aur. ann.* Nec quod de incerto patre dicitur in *l. signorans. 3. C. si luter matr. de incertitudine personæ, sed conditionis, accipiendum est, quia postquam error detectus, & qui se gerebat pro libero, servus agnitus fuit, desinit esse in numero civium, & in ordinem eorum recidit, qui civiliter pro nullis habentur. Vnde fit, ut liberi ex putativo matrimonio nullum amplius parentem habeant, quia, qui nullus est, non potest esse parens. Quæ omnia ex jure civili Rom. ritè educuntur, sed non ex lege naturæ, quæ pater est, qui generavit. Vnde Thom. 4. *sent. dist. 36. art. 4.* apud alias gentes partum servilem dicit sequi matrem, apud alias patrem, & ipse Vlp. in *d. l. 1. 4. in fi. de stat. hom. legem specialem posse aliud inducere conficitur, ut ex l. 3. C. de muril. lib. 11. ex c. cum multa. 15. q. ult. patet.* Contra legem verò naturæ, nulla est vis legis specialis. Apud Hebræos,*

tam uxor, quam liberi sequebantur statum parentis, *Levit. c. 25. Dent. 15.* excepto eo casu, si Dominus servo tradidisset uxorem. Tum enim, exeunte servo, uxor & partus manebant in potestate Domini, *Exod. c. 21.*

De modis constituendi servitutes ex jure civili. SECT. 6.

1. Tres esse modos servitutis ex jure civili.
2. Qui reducuntur ad unum tantum.
3. De venditione ad servitutem.
4. Nemini licet sua temeritate ex libero se facere servum.
5. Germanorum quondam & Hunnorum in prodigèa libertate temeritas damnatur.
6. Quare leges permittant, ut qui se vendat in servitutem.
7. Punienda quippe fuit temeritas eorum, qui libertatem tam parvi faciunt.
8. Quid Thuscum Sicis apud Rom.
9. Suis rebus neminem posse abuti in perniciem Reipubl.
10. Permittente Verò Repub. civium quemque posse libertatem suam distrabere.
11. Servos comparari pretio, sed solum novæ specie constituendi servitutes.
12. Redemptos Verò vides, non fieri servos redemptum.
13. Possè tamen retineri instar pignoris.
14. Examinatur consuetudo Germania, quæ ex loci proprietate per domicilium quem sit servum.
15. Servitium voluntaria an justissima?
16. Probatur sacrarum literarum assensu.
17. Virum voluntarium servorum temeritas trahat in consortium posteror.
18. Virum patri jure sit vendidare filium.
19. Ne ipsi quidem Romani patiebantur liberos à patre in servam servitutem dari.
20. Quod C. principia luti communis non admittunt.
21. Enarrantur alia crimina, ob quæ jure civile in servitutem rapit cæces.
22. Mulieres ingenua servis copulata evadunt servæ.
23. Item sacerdotum concubinariorum liberi.
24. Ingrati liberti retrahuntur in servitutem.
25. Naturaliter beneficium transire in debitum.

89.
Et contubernium matris
manu in off.

90.
V. partum se-
quitar ma-
trem, ex jure
jure civil.
li. 3.

26. *Pana Romanor. in ingratos libertos.*
 27. *De serū pana.*
 28. *Virum iure aliquo debitores, qui non sine solvendo, trahi queant ad servitutem.*
 29. *Mores mendacium debitorum. descripti a Castodoro.*
 30. *Vox iurū gentium: Redde, quod debes..*
 31. *Quam sit turpe, fallere fidem.*
 32. *Plerarumq; gentium. moribus pro debito. perditur libertas.*
 33. *Quid iurū apud Romanos.*
 34. *Quorundam corpora. Et instrumenta libera esse ab oppignoratione.*
 35. *Consuetudo ne vendi debitorum. mansissetam post secessionem plebis.*
 36. *Lex Atheniensium.*
 37. *Lex Decemvirorum, qua usq; ad diffinitionem corporū progrediebatur.*
 38. *Contra eam quid disputetur.*
 39. *Nunquam tamen eam à Rom. accusatam aut abolitam fuisse.*
 40. *Ne ipse quidem Casar, quantum obarsum iniqui debitorib. patrocinari voluit.*
 41. *Defensio debitorum reiicitur.*
 42. *Debitorē refractarios iure posse in vincula duci.*
 43. *Distinguitur inter debitorē malitiosos, Et qui sine culpa depauperantur.*
 44. *Moribus gentium receptum esse, ut debitorē suam in corpore, quod non habent in are.*
 45. *Virum Obstrāgia Germ. toleranda, quibus debitor creditorē potestatem facit pro sua auctoritate sibi manū injiciendā.*
 46. *Beneficio cessionis bonorum posse remunerari.*
 47. *Im Saxanicum. consentire cum Romano, quoad nexum debitoris.*
 48. *Constitutione Augusti Elect. quatenus beneficium cessionis bonorum tollatur, Et inducatur obligatio ad carceres.*
 49. *A qua excipiuntur, qui ex infortunia ad incitā rediguntur.*
 50. *Deceditores omni jure, Et quidem graviter posse puniri.*
 51. *Propter fidem necessitatem Et exemplum.*
 52. *Cessionem bonorum antiquissimā non caruisse infamiā.*
 53. *An pana delicti nominā liberos enim, quibus bāza cedis, à solutione residui.*

54. *Nexos ob as alienum, etiamsi seruirent, seruos tamen non fuisse.*

Quantum subsistant & valeant servitutes, Quā iure naturæ, divino, & gentiū introducitur, hucusq; disceptatum fuit & exploratum: superest, ut progrediamur ad jus civile, ex quo Marcianus quidem d. l. 5. de stat. hom. & ejus imitatione Justin. §. ult. Inst. de jur. person. unum tantum modum proponit, si quis major 20. annis ad participandum pretiū se venire passus fuerit, sed quia exemplum non constringit regulā. l. damni. de damn. infect. plures à Ictis acquisiti fuerunt, & Donell. li. 2. de jur. civ. c. 9. tres proponit, & d. risonē, sententiā, Et revocationem ob ingratis d. mem. Revera tamen, ut ex iure gentium, ita & civili, non est excogitare plures, quam unū modum, nec aliud invenire jus, quam quod ex ratione naturali peti nuper diximus, cum de iure gentium ageremus. Nulla enim servitus etiam iure subsistit civili, nisi quæ imponitur, ut iustum supplicium. Facinora verò, quæ servitute punita fuerunt, plurima enarrantur. concubinatus sacerdotum, c. cum multa. 15. q. 8. subministratio ferri, armorū, & ligaminis galearum, facta Sarracenis in prejudicium Christianorum, c. ita quorundam. c. ad liberandam. de iuda. Sarrac. Item origo ex latronibus, l. 2. C. quib. ad liberr. in gratitudo liberti erga patronū. l. 2. 3. Et 4. C. de liberr. Et eor. lib. l. 30. qua Et à quib. manumiss. l. ult. C. de oper. lib. aut si quis contumaciter restiterit revocati legitime in servitutem, l. 1. §. scientes. C. de assert. toll. debitorū magnitudo, & cessio bonorū ex l. 12. tabi. Gell. li. 20. c. 1. si quæ contra edictū servo nulli esset, l. 3. C. de muril. li. 11. veditio sui ipsius, l. 6. §. 5. de injust. rupt. præscriptio bonæ fidei, & ex quib. præterea criminibus quis servus poenæ constituitur, d. l. 6. §. 6. de injust. rupt. Apparet enim qui ex his causis servi constituuntur, non alio iure libertatem perdere, quam per sententiam, ad eam, ut sententia à venditione & ingratitudine, tanquam tertius & distinctus modus nō rectè distinguatur, quia & ingratus per sententiam eodem natus, & cum qui se vendit, non tam factum, quam legis poena in eum vitæ statum detrudi patitur, quem fuz dignitatis & honoris immemor non sine sacrilegio elegit.

Nam,

Incipiamus
de servitu-
tate
quod dicitur
in
lib. 1. de
oblig. & ali.

Nam, ut de hoc titulo primùm agere incipiamus, qui venduntur, aut suo se vendunt arbitrio, aut venduntur à parentibus, quibus obsequi tenentur. Cæteris non datur facultas liberos homines, quorum non est commercium, distrahendi, l. 1. §. Si id, quod dari. 9. de oblig. & ali. Licet enim liberi hominis emtionem contrahi posse, pleriq; existimaverint, si modò inter ignorantes id fieret, l. liberi. 70. de contr. emt. tamen contractus non valet contra libertatem hominis, sed eatenus tantum, ut obligatio de evisione contrahatur, l. 4. Quib. ad libere. procl. non lic. quod idem statutum est de locis sacris, religiosis & publicis ignoranter emtis, l. 4. §. l. qui officij 62. §. 1. de contr. empt. ut sc. emtio non teneat, sed extremo aduersus venditorem emtor experietur, ut consequatur, quantum interfuit eius, ne deciperetur. d. l. 62. §. 1. de contr. empt. Iam quia membrorum suorum nemo est Dominus: l. lib. 13. in pr. ad l. Aquil. nec cuiquam licet in detrimentum Reipubl. civitatem ejurare & ex libero se servum constituere, quia libertas res publica est, l. si quis rogatus. 3. de fideic. libert. quam ut nemini licet respuere, si offeratur l. ult. §. si vero vers. Licet enim. C. de testam. manumiss. ed. quod, qui utilitatem per improbitatem negligunt, ad commodam suam cognoscenda compelli inviti queant: Leo: in Nov. 102. Iam nec cuiquam fas est, quod publicè utilè erat futurum, prodigere, & sibi ipsi nocere, quæ ex causa eos puniri censet Arist: qui sibi manus inferant mortiferas, non quod sibi inferant injuriam, sed quod publico. §. Eth. c. ult. Vnde Imperatores negarunt servos fieri, qui se servos professi fuerint, l. nec se volens. 6 l. liberos 39. C. de liber. caus. l. cum scimus 22. in pr. C. de agror. cens. lib. 11. quia non est audiendus perire volens. l. 13. de appellat. & pulcherrimum opus, etiam in istos volente q; servare, dicente Senec: 2. de beneficiis. c. 14. Nam propterea & lege Cornelia de sic: puniri voluit Adrianus Imp: qui se fuerint castrari, vel castrandos dederint: l. 4. §. ult: ad l. Corn: de sic: Imò ne pacta quidem quibus se sponte quis tradidit in servitutum, subsistent. l. post tertis. 36. C. de lib. caus. quis quæ contra bonos mores, utilitatem

publicam, in perniciem paciscentium, & per cons. contra inclinationem naturalem fiunt, nullo jure robur & valorem acquirere possunt. Ideoque meritò condemnamus Italorum temeritatem, qui frustulopanis se vendunt ad agendas remos, aut libertatem non timent in jactus unius alexfortunam deducere, qua ratione olim & Hunni & Germani victoribus per lusum se addicebant, ut de his refert Tacit. de mor. Germ: Aleam, quod mirere, sobry interfere exercens, tanta lucrandi perdenda se temeritate, ut cum omnia defecerunt, extremo ac nobisimo jactis, de libertate & de corpore contendant. Vltimo Voluntariam servitutem adit. Quamvis junior, quamvis robustior alligari se ac venire passus. Eæst in re præva pervicacia. ipsi fidem vocant. De illis Ambros. in c. 11. de Tob: Ferunt Hunnos, cum sine legibus vident, alicia solius legibus obedire, in prociectu ludere, se feram simul & arma portare & plures suis, quam hostibus visibus interire. In Victoria sua captivos fieri & spolia suorum perperit, qua pars ab hoste nequeverint. Paulò post: Frequenter autem tanto ardore rapti, ut cum ea, qua sola magna affirmant, arma, sicut tradiderit, ad unum alicia jactum vitam suam potestatis vel Victoris vel generatoris addicant. Deniq; constat, quod quidam & Imperatores Romano cognitis in fide pretium servitutis, quo sibi tali sorte superatus intulerat, supplicii imperata morti exolverit. Quod si ad repetendam pecuniam, quam ille cito ludiquis perdiderat, datur actio, l. 1. & 2. C. de aleat. ubi Odofred. w. 3. & victori denegatur eius, quod solum non est, restitutio, quia, quæ contra legem fiunt, nec titulum tribuunt, nec bona fide fieri possunt, l. quemadmod. C. de agris. & cens. Az. in sum. C. de aleat. in Verb. lufor. quanto minus obligare se quis poterit ad tradendam vitam, vel libertatem, quam non habet in sua potestate? Quorsum igitur Justinianus jure civili detinet in servitute eum, qui se major XX annis ad pretium participandum venire passus est? §. fin. Inst. de jur. pers. l. 5. de ut quis se vendat in servitute.

4.
Non ex temeritate.

5.
Qualis olim Germanor. & Hunnor: in prodigenda libertate temeritas.

Quaedam sunt.

6.
Quare leges permittant, ut quis se vendat in servitute?

jure gentium, unde venditio descendit. *l. 5. de just. & jur. l. 7. de pact.*) sed quod pœna hæc abjectis animis, libertateque, qua frui nesciunt indignis, imposita sit, auctoritate legum, liceatque petire iis, qui libertati suæ tantopere diffidunt, ut alterius malint esse, quam sui. *Oportet enim immisere se vitium spontaneam nolentibus aut reculantibus libertatem, ait Iustin. & quem patrum habere voluerunt, dominum suum, & forsitan acerbum sentiant, l. ult. §. fin. Verò, 2. in fi. C. de testam. manum.* Paulus veram hanc causam expressit, *l. Escimmo. 4. in fi. quib. ad libert. procl. non lic. Magis, inquit, probandum est, ut denegetur ei libertatis petirio, qui potuit petere libertatem, & maluit se venditari, quia indignum est auxilio pratoris fidei commissarij, idque evidenter colligitur ex verbis legis, d. §. fin. d. l. 5. & l. liberi. 7. in pr. & §. 1. de liber. caus. in l. 1. in pr. & §. 1. quib. ad libert. procl. non lic.* Nam dolum malum intervenire in hac venditione debere ex eo constat, quod se vendere nemo possit, antequam superaverit annos XX. nisi ante hunc terminum factam venditionem postea probet, precium accipiendo, *d. l. 7. §. 1. de liber. caus.* Viginti enim anni sat calliditatis afferre poterant, *Conman. 2. comm. c. 1. n. 6.* Item quod ad libertatem proclamandi jus habeat, si alia ex causa se passus sit venditari *d. l. 1. quib. ad libert. procl.* Dolus enim maximè præsumitur ex participatione precii, aut ex actu gerendo, quam secundam exceptionem addit Vlpian: *l. si quis filio. 6. §. irritum §. 1. de injust. rupt.* Actum autem gerendum interpretatur Hottom: de actuario publico. Cuiacius de actore Domini *ad l. 1. C. ne quis lib. 11. Gothofr. ad d. §. irritum. Rævardus de actore ludorum lib. 2. conjec. c. 8.* quod antiquavit Leo. No 59. Sicut igitur sacre literæ insectantur Esau temeritatem, *Gen. 25.* quod unius offæ pretio primigenia vendiderit, eumq; autor Epist: *ad Hebr. c. 12. si quis dicitur,* profanum inde vocat: ita acriter merito debuerunt leges ulcisci eorum proterviam, qui libertatem, inextimabilem; *l. libertas 106. de R. l. & extra commercia humana remota, l. liberi 70. de contr. emt:* quamque damni causa interdicere jura non

patiuntur, *l. cum pater. 77. §. cum existi. mares. in fi. de legat. 11. l. 1. & 2. Cod. de comm. serv: manum:* parvi alicujus lucelli spe abjurant

Præbenz, caput domina venale sub hæsa. l. uen: Sat. 3.

quales quidem homines in Thufco vico fuisse testatur Plaut: *in Curcul: qui ipse venditabant.* Hunc quippe locum intelligere videtur Vlpian: quando ait: *Si quis eos se conferat, quò solent venire, qui se venales postulant, l. quid sit fugitivum. 17. §. Apud Lab. 12. de adil. ed:* Nam quod Catastam, quò solebant servi venales, trans mare adducti exponi ex Cypri: *Ep. 33. & Tull. 2. Eleg. 2.* plerique intelligant, *Gothofr. ad d. §. 12. id non placet Rævard: lib. 2. conjec. cap. 8.* cum servum proponat Vlpian: non vendendum ab alio, sed seipsum venditurum. In Tuscum enim vicum, sic denominatum, quod Tuscis inhabitandus datus fuerit, confluisse

Ambubajarum collegia, Pharmacopolas Mendicos, mimos, balastromes, hoc genus omne,

in ea Satyra indicat Horat: qua has sordes hominum in unum locum concludit,

Piscator, pomarius, aucops.

Vnguentarius ac Tusci turba impia Sicci Cum scurris fartor &c. lib. 2. Sat. 3. ubi Acron. & Porphy.

Horum igitur, qui tam temerè libertatem abjiciebant, & Dei donum sacrilegè contemnebant, quia

Non bene pro toto libertas venditur auro, Voluerunt Imperatores his legibus punire, non quod venditio emtori dominium tradat, sed quod legum providentia hæc sua conniventia voluerit, temeritatem pœnitendo inhiantium precio ulcisci. Quomodo enim, ait Ambros: lib. de Ioseph. non omnis servum avarum, qui pro exiguo pecunia lucello seipsum auctionatur? A Egyptii olim pressi fame, primum armenta & pecudes, deinde agros, denique seipfos in servitutem Pharaoni vendiderunt, Gen. c. 47. quorum volunenti noluit Iosephus reluctari, quia aliter salvi esse non poterant, & necessitas tollit legem. Quia etiam sua quicquid prodigere potest, l. sed & si lege 25. §. potens est.

8.
Quid Tuscum vicum apud Romanos?

7.
Se. ut puniretur temeritas illorum, qui libertatem tam vili pendarent.

9.
Quisq; sui potens est.
Com.

usque ad de. *Consultur. II. de hered. per: l. nemo. 9. C. de*
trimentum
Respubl.
Ind. & alienare liberè. l. non usq; 2. Si à Par.
quis manum. l. 70. de res vend. l. 8. de in lit.
jur. l. 9. ver: amor: (Id enim est Dominum
esse. l. 21. C. mandar.) nisi noceat publico, l.
nemo 55. de legat. l. 5. 2. Verf. expedit. Inst.
de his. qui sunt sui. Guid. Pap. q. 91. Qui ve-
rò seipsum interficit, aut vendit, non tan-
tum improbitate facti, sed & sui ipsius fur-
to lædit Remp: Fac igitur Remp: injuriam &
damnum suum remittere, quemadmodum
Iosephus nomine Pharaonis damnum sub-
ditorum à necessitate inflictum in commo-
da Regis & totius Regni vertit, nihil obstat,
quò minus liber homo in servitutem se
vendere queat. Ita permittit etiam Moses,
ut ludæi aut ludæis, aut incolis se venderent.
sed non alia ex causa, quam ad redimendam
vitam à furore paupertatis 5. Le 6. 25. Deut. 15.
Necessitas enim tollit præsumptionem doli &
temeritatis. Tum etiam separat servitutem
ad tempus, in quam quis conjectus fuit ino-
pina paupertate, à perpetua & vera servitu-
te, cui mancipabantur emti ex peregrinis.
Et hæc lex prorsus convenit cum lege Con-
stantini de potestate vendendi filios ad vi-
tandam famem, de qua mox agemus.

10.
Quando quis
se vendit
licet potest.
 Alio adhuc & diverso modo per em-
 tionem videtur servitus constitui jure ci-
 vili, si scil: captum ab hostibus quis redimat.
 Redemptus enim statim fit redemptus. *l. in*
bellor. 5. si quis servum. de capt: & postl.
re 6. Quod si is, qui redimitur, alienigena
est, in servitute esse quidem pergit, quia fa-
cilius durant res in eodem statu, quam in
alium inducantur, l. patre. 8. de his, qui sunt
sed nova servitus emtione non inducitur,
de quo hic agitur. Nam jam servitutem
serviebat redemptus, & in eo statu ab una
Republ. transiit in alteram. Sed si civem
redimas, non is tuus evadit, quemadmo-
dum erat hostis, l. qui testamento 20. S. 1.
Qui testam. fac. postl. sed, ut ait Gordian.
magis in causam pignoris constitutus, quam
in servilem conditionem detrusus esse vide-
sur. l. Ab hostibus. 2. in pr. C. de capt. &
postl. l. si patre. 15. l. si quis. 21. ff. Eod. l.
senatus. 43. S. & ult. de legat. 1. ubi gl. in
verb. pignori. Guil. lib. 2. de pac. public. cap.
2. num. 11. perinde ut ex lege Francorum

bannitus, id est, citatus in hostem, si conu-
maciter se subduxisset, in 60. solidos com-
demnabatur, & si solvendo non esset, pro
Vadio seu pignore in servitio principis ma-
nebat, donec multam persolveret. Quod si
moreretur in articulo mortis, liberabatur,
lib: 4. leg. Francic. cap. 71. de lib. hom. in
hostem bannit perinde ut Vlpian. in d. l. si
patre vinculo pignoris exui redemptum sub-
tiliter pronuntiat & postliminium morte
recuperare, quod doctè explicat Anton:
Fab: Jurispr: Papin: t. 3. princ. 4. l. har: 3.
Hinc enim manifestum evadit, redemptum
civem non fieri servum redemptis, quia in
instanti mortis non liberaretur. Tum etiam
redemptus, etiam si pretio nondum soluto
adhuc hæreat, apud redemptorem, successi-
onis jura sibi vindicare potest, ut inde pos-
sit precium pro se datum exolvere. l. si qui
liber. in fi. C. de capt: & postl. Item legari
eidem potest, quod legatum proficiet ad li-
berationem vinculi pignoris, quod in eo
habuit, qui redemit. l. senatus. 43. S. ult.
de legat. 1. Hinc subtiliter Vlpian: in lib.
3. S. si quis eum. 3. de lib. hom. exb. quæ-
rens, utrum interdicto teneatur, qui redem-
tum ab hostibus retineat, respondet, non
teneri, & rationem addit: Non enim dolo
malofacit. Quod si redemptus servus fuis-
set, multò compendiosius dixisset. Non vi-
deri hominem liberum, qui à redemptore
retineatur. Fieret item redemptus libertus
redemptoris, si servus esset. Sed protinus, so-
luto vinculo pignoris, ingenuitati restitui-
tur & nullum obsequium debet. l. si libe-
rum. 11. in fi. C. de capt: & postl. Deniq; non
liceret redemptori cum redempta nuptias con-
trahere, remisso vinculo pignoris, l. ab ho-
stib: 2. C. Eod. nec suscepti ab ea medio tem-
poris ex servo. benigna interpretatione, in-
genuitatis matris origini redderentur, l.
commercio 16. C. Eod: si redempta ab hostibus
vera fieret ancilla redemptoris. Patet igitur
servitutem civis redemptiæ non parari,
sed retineri tantum redemptum loco pigno-
ris, donec refundatur redemptiois præciù,
nò quod liber homo oppignorari queat, l. ob
as. l. qui filios. C. quæ res pign: obi: non poss:
sed quod detineri, donec satisfaciatur, e. ex re-
scripto, ubi gl. Card. & Felin. n. 7. de jurejur:
Zufi

11.
Civis redem-
tus non fit
servus redem-
ptis.

15.
Sed retinetur
loco pigno-
ris,

Zaf: 2. *ſing. reſponſ. c. 8. Coſarruſ: lib. 2. Var: reſ. cap. 1. n. 1. circa fin.* Sic enim obſtagia apud Germanos introduxit conſuetudo, quibus debitores detinentur ex pacto convento, donec ſolvant. *Mynſing Cent. 6. obf. 51. VVurmſer 1. 28. obf. 8.* quæ probata quæque erant in *Conſtit. Polſt. Ann: 48. ſub. 1. von wunderlichen contracten. §. ſin.* ſed revocantur in *Conſtit. Polſt. Ann: 77. ſub. 1. 17.* ut improbantur à gl. in *c. ut pridem 23. a. 8. gl. in reſp. ult. in d. c. ex reſcripti ubi Abb. & Imolenſ. Franciſc. Ripa in l. obligat. n. 12. ff. de pignor: . nec inſrequens eſt damnari aliquem in carcerem, deũ ghorſam/ aut Einlage/ hoc eſt, prohiberi exire domo, donec ſatisfaciat creditor. *Gail. 2. de pac. publ. c. 2. n. 9. §. lib. 2. obf. 45.* Conſuetudo invaluit in Germania, ubi proprios homines, veſtigia antiquæ ſervitutis, retinet nobilitas, ut, ſi quis aliunde adveniens dimittat ſe in terra, ubi incolæ ſunt homines proprii, ex libero ſiat conditionis ſervilis, pro qua non nihil diſputat *Zaf. lib. 2. ſing. reſponſ. c. 12. & faciunt, quæ tradit Gail: de Arreſt. Imp. c. 7. n. 8.* Requirit autem Zaſius duo, ut ab iniquitate conſuetudo liberetur, primum ut Imperator licentiam hanc concedat, vel quæ Imperatore conſentiente tantumdem poteſt, conſuetudo, *c. conſuetudinis §. c. ſin. de conſuet.* Nam, priuſquam Reſp: juri ſuo, quod, dum quis ex libertate provocat ad ſervitutem, minuitur, renunciat, nemo dominus eſt membroũ ſuorũ, *d. l. liber homo l. 1. ad l. Aquil. adeo, ut ne quidem poteſtatem alicui facere queat, impunè ſeſe percutiendi contra regulam, quod volenti non fiat injuria, c. ſcienti. de R. l. in 6. l. cum donationis. C. de tranſact: quia in corpore ſuo non habet velle aut dominationem. l. 1. §. uſq; adeo de injur: ubi Barr. n. 2. §. ſeq. & in l. interdum. §. qui ſurem. n. 2. de furi: nec ſe efficaciſter ad torturam offerre. *Clar: §. ſin. q. 63. Hippoſ: in l. penult. n. 4. cum ſeq: de quaſt.* ex eadem ratione, & quod poteſtas torquendi, quæ eſt, meri imperii, *l. deſenſores. C. de deſenſ: c. 6.* pactis privatorum concedi nequeat. *l. privatorum. C. Eod: Hippoſ: ubi ſupr. n. 6.* Deinde requirit ſcientiam eius, qui terram alienam ingreditur, quia æquitatis ratio potiſſimum depro-**

mitur ex vi tacitæ conventionis. Nam, qui conſuetudinem loci aut legem imperii novit, quod bona, quæ acquirit, acquirantur cum onere perpetuæ ſubjectionis, & non ſine ſpecie ſervitutis, præſumitur huic legi & conſuetudini ſe conformare voluiſſe, *l. ſi. §. ſin: C. de fidei l. domini prædorum. C. de agric: §. cenſ: libr. 11.* ideoque tacita conventionis dominiq; alterius ſua ſe ſponte ſubjecit, quod fieri poſſe tradit *Gail: de Arreſt: cap. 7. num. 6. per ſex: in l. hominiũ. 2. de uſu. & uſufr. leg. l. ſervitutet, de ſerſit: c. grandis de ſuppl. negl. pralar: in 6. & receptum eſt etiam in Burgundia, ſeſte Anton: Fab: 1. §. iur: ſpr: p. 2. illar: 7.* quoniam pactis conventis, niſi contineant turpitudinem convenit ſtare, *l. iurgenſium. §. prætor ait, de pact.* Vulgo dicimus, Arbitrio tolli Leges; *Willelmuſ bricht & andrech: Hemaing: conſ: 10. n. 7. Incip: factum tale,* quoniam contractus ex conventionem legem accipiunt, *l. contractum, de R. l. l. 1. §. ſi conſenerit. Depoſ: & ſor: t. de pact. inter emp: & vend: comp.* quodque ab initio voluntatis fuit, poſt ſit neceſſitatis, *l. ſicut. C. de actiõ: & abl. l. ab initio. C. de nupt: l. quamvis de pign: actiõ: Nam cum emere aut contrahere nemo compellatur, l. qui pecuniam. 30. de reb. cred. l. neq; emere. C. de jur: delib: l. inſtitum. C. de contrab. emr. non datur locus pænitendi poſt factum, nec diſplicere debet, quod placuit ſemel. *c. quod ſemel. de R. l. in 6. & damnuni imputandum venit iis, in quorum poteſtate fuit, ait Paulus, bonorum poſſeſſionem omittere. l. 2. §. ſi ſeres emanç: 3. de collat. bon.**

Qua ratione factum eſt, ut Baſſol: 4. ſent. diſt: 36. art. 3. Verſ: *Disco igitur,* voluntariam ſervitutem omnium juſtiſſimam dicat, ut & Montecat: ad tex: 64. lib. 1. *Pol. & Connan: lib. 1. Com. c. 1. n. 6.* quam omnium miſerriſſimam cenſet *Orig: hom. 16. in Gen: & turpiſſimam Macrob: 1. Sar: c. 11.* Montecat innititur huic rationi, quod voluntarii ſervi quam proximè accedant ad Naturales, cujuſ indicium capit à vilitate animi, ex Sen: *Epist. 47.* dicente, *Nulla ſervitum turpior eſt, quam voluntaria.* Niſi enim ſibi melius fore ſperarent ſub alieno dominio, tam improbè diſſimam libertatè non diſtraherent, Baſſol: vcrò

14,
Conſuetudo
Germania
examinatur.

15.
Servitum
luntaria
iustiſſima

verò ait: *Licet subiectio voluntaria esset facta, & forte contra legem libertatis naturalis: hoc tamen potuit quisque, facere de facto, & renunciare libertati suae, & seipsum sic subdere, & Dominum potuit iuste accipere, & debuit subditum servare, implendo id, quod promissit Domino, quia licet prius non teneretur, facta tamen voluntaria subiectione & obligatione, hoc tenetur implere jure naturali, sicut servare promissum.* Magnam iis accedit pondus ex lege divina,

16.
Probatu
aru literu.

Exod. 21. quando cum, qui amore captus uxoris & liberorum apud Dominum reliquendorum, negat septimo anno oblatam libertatem recuperare, jubet offerri Diis, id est, iudicibus, eique ad postem applicato perforata aure, perpetuum iungitur servituti. Non prius enim legitimum servitutem constitui inter Hebræos permittit, etiam si se ad vitandam famem vendiderint, quam si beneficium liberationis, à lege indultum respiciant, & in servitute manere, quam libertatem oblatam amplecti malint. Iis enim liberum arbitrium relinquitur *Iustin. l. ult. §. Sen Sero quodam, 2. C. de testam: manum.* sive ad libertatem venire velint, sive in servitute remanere, & honeste liberati, cum servo Plautino, anteferte, *quotidianas nuptias, natales, debacchationes, ancillarum ferias. In Aulul.* Verum verò

17.
Vtrum servu
tam volunta
tiorum con
ditio noccat
posteris.

altronea hæc servitus & subiectio in consortium calamitatis trahat posteritatem, in eo putat *Zaf. d. cap. 12. m. 2.* consuetudini non convenire cum legibus & æquitate. Transactione quippe matris filios eius non posse servos fieri, notissimi juris est, *l. 26. C. de transact. & ex servitute à matre præstitis, non inferitur ad eadem præstanda à filio, l. ad probationem. 22. C. de probat:* quia in servitutem rapiendi, consensus ubique præsupponitur, *tot. s. de lib. caus. & seq. quib. ad lib. procl.* Interim voluntas patris *Exod. 21.* retinet non tantum se, sed & liberos & uxorem in perpetua servitute, & inquinatum censetur, quicquid ex vitiosa radice nascitur. Vnde *Pomponius & iis negat dandam libertatem, qui ex muliere, quæ se venum ire passa est, nati erunt tempore servitutis eius l. 3. in fi. quib. ad lib. proclam:* nec aliter in Germania observatur, quam, observa-

tionem injustam usurpationem vocat *Zaf. d. c. 12. in fi.* Lex enim transactione *26. C. de transact.* loquitur; de eo casu, quando mater libera nascitur de servitute filiorum, ut explicat illic *Donell.* cui obstat regula, quæ non patitur rem inter alios ætam, aliis nocere, *l. 1. & 101. t. C. res inter al. Alt:* In *l. 12. C. de probat.* verituti insufficienti probatione, quæ ex matris & fratris conditione desumitur, *l. 17. C. Eod:* quia ex eadem matre & servi nasci possunt & liberi. Interim non negat, qui post legitimum matris servitutem concipiuntur, conditionem matris sequi, quia per rerum naturam fieri non potest, ut ex serva radice libera nascatur arbor. Consensus requiritur, sed in iis, qui se vendunt, non in iis, qui nascuntur. His enim statum nativitas, quam sibi quisque fingere non potest, illis arbitrium parit, cui consensu opus est.

Antiqua Romuli lege, *Halyc. lib. 2.* quæ post transumpta fuit *in l. 12. tabul. Vlpian:* *Instit. t. 10. §. 1.* tantum indultum erat potestati patriæ, ut ter patri filium liceret venditare, quo jure adhuc hodie *Muscovitas,* uti testatur *Sigism: Baro in hist. Muscov.* addit filiumque non evadere liberum, aut sui juris, nisi post quartam venditionem. Sed, quanquam venditare filium pater potuit, in servitutem tamen dare non potuit, modò *Constantino* fidem habeamus *in l. ult. C. de patr. por.* qui ait: *Libertatis à Majoribus tantum impensum est, ut patribus, quibus jus sita in liberos necesse, potestas olim erat permessa, libertatem eripere non liceret.*

18.
Vtrum patri
liceat ve
nundare fi
lium.

Quid ita: an plures fecerunt libertatem, quam vitam? Id verò negat *Callistratus, l. capitalium. 27. in pr. de pen:* Sed, quia fortius abstrahendam putarunt temeritatem patris ab inducenda servitute, quam ab inferenda morte, quia difficilius ad hanc, quàm illam præsumitur fuisse progressurus, *arg. l. ult. C. de bon: qua liber:* servitutem igitur interpretamur per operas serviles, ut paulò post dicemus, à quibus licebat ipsi, qui venderat, vel qui alienatus erat, aut cuilibet alii ad ingenuitatem propriam venditam repetere, modò si aut pretium offerat, quod potest valere, aut mancipium pro cuiusmodi præstat, *l. 2. in fi. C. de patr. qui fil:*

19.
Romani hoc
non permis
sobant.

M

distr.

dist. Id autem non est in servitutum, sed ut ibidem dicitur, in servitutum, oppignorationis potius, quam venditionis iure, tradere. Alias enim nec liberati venditus, nec sepius vendi potuisset, ut in l. veteri continetur, si in veram servitutum, eamque perpetuam vendi potuisset. Et si pignoris loco proparentum debitis nequeunt induci filii, vel liberi homines, l. 6. C. *Qua res pign. oblig. poss. vel non*: multo minus in justam servitutum mancipari. l. ult. *qua respign. vel hypothe. Zaf. in parat. ff. l. 5. m. 9.* Quamquam & illud, si exigatur ad principia juris, nimis durum videtur, & olet sanguinem Draconis, proindeque à Dioclet. & Maxim: l. 1. C. *de patr. qui fil. dist.* abolitum est, excepto uno casu, quem reliquit Constantinus consentaneum legi divinz, *Exod. 20. Levit. 25. Dent. 25.* si quis se propter nimiam paupertatem egestatemque, victus causa, filium filiamve sanguinolentus, id est, ut luvenciat: à matre rubentes vendiderit. l. 2. in pr. C. *de patr. qui fil. dist.* Nam illa venditio non conceditur in favorem patris, sed recens nati infantuli, ad quem verba hæc: *Sicam causa.* referenda sunt. Tanta enim præsupponitur paupertas patris, ut de victu & alimento, sanguinolento, seu recens nato infanti nequeat prospicere, ideoq; sanius visum est, ut in alienum dominium intruderetur, quam ut in paterna existens potestate, fame perires. Absq; eo, ut pater in sua commoda distrahatur filium, prout Atheniensem multos liberorum servitute, se suamq; libertatem redemisse autor est Plur: in Sol. & Basil: in Psal: 14. apud Iudæos ad læcendum & alienum parentum solitos abduci filios indicat, quod patet ex querela pauperis viduz 2. Reg. c. 4. in pr. & verbis patris familias, *Matth. 18.* Nec non Arabum quosdam ad liberorum venditionem à creditoribus compelli posse testatur Leo: *part. 6. hist. Afric.* Id principia juris non permittunt. Nam nemo potest plus juris in alium transferre, quam ipse habet. l. nemo. 54. de R. l. Pater verò in filium non habet dominium, sed potestatem patriam tantum, in pr. *Inst. de hu quisus.* Potestas verò patria non impedit, quò minus filius familias sit iurius, habeatq; jus libertatis integrum, & pe-

rinde gaudeat privilegiis civium, atq; pater. l. nam c. solum. 1. de hu, qui sus. Hoc autem jus pater filio privata auctoritate aufere invito non potest, quia ea tantum potest; quæ potest jure patriæ potestatis. Patria verò potestas ad hæc, quæ dixi non extenditur, quia alias nihil interesset inter filium familias & servum, contra l. potestatis. 215. de V. S. Apud Persas, & primores Romanorum, diversa ratio erat, quia patria potestas, in vitam & corpus extensa, non multum aberat à Tyrannica, ut declarat Aristot: 8. *Ethi. cor. cap. 10.* Sed postquam humanitas committioribus legibus circumscripsit, & ex Tyrannica fecit legiam, non potest amplius licere patri in filium, quod licuit Domino in servum. Imò ipsa potestas patria non videtur in alium: reverà transferri posse, quia personalis est, & à natura non datur ad tempus, sed in perpetuum. l. *quisitum.* 34. in fi. *de adop.*

Diximus de primo titulo constituendi servitutes ex jure civili, videl de spontanea subjectione, seu venditione, cui in pænam, capitis illa minutio sancita fuit. In reliquis eadem juris ratio multò conspicitur manifestius, quod se servituti ubique inducatur loco supplicii. Qui enim suppetas, ferunt & arma subministrant hostibus, pro hostibus habentur, l. *liberi.* 28. C. *de inoff. test.* ut disputat Manlius Consul contra Galligræcos in senatu, apud Liv. lib. 38. & nos dicemus infra de bell. c. de suppet. ideoque eadem tractantur pericula, quæ hostes, imò còdurius, quò majori cum perfidia peccant, c. *Ita quorundam, c. ad liberandam, de lud. Sarrac.* Ingenius mulieribus, ut à consortio servili severius abducerentur, pæna hæc imposita fuit, si post solemnem denuntiationem ab indigno complexu se avelli pati nollent, ut & sibi & liberis præjudicarent & conditioni matris annecterentur. l. 3. C. 7. in pr. C. *de privileg. lib.* 11. l. *edictum.* C. *Theodos.* Eod. l. *Lucius.* 17. *ibr. denuntiatio* à Domino facta. *de pos. vel contr. Honor.* lib. 5. *obser.* 15. Ita quippe Claudianum Sæctum, referente Pallante, conceptum memorat Tacit: 12. *Ann. Refertur,* inquit, *ad patres de pæna faminarum, qua servis conjungerentur: statuiturq; ut ignaro Do-*

20.
Nec ipsa iuris
principia pa-
dimitur.

21-
Alia crimina,
na, ob qua in
servitute
rapit in civi-
vile.

22-

omino ad id prolapsa, in servitutem sui concessisset, & qui natus esset, pro libertis haberentur. *Ulpian. l. 11. §. 11. Atq; hoc Scitum sine ratione tollit Iustin. in lib. 1. C. de Scit. Claud. §. 1. in fi. Inst. de success. subl.* quia libertati ita favendum est, ne foveantur criminosa & inhonesti amores. Hac quippe de causa Sacerdotes concubinariis Concilium Poletan. l. X. non tantum ipsos, Canonica censura damnavit, sed fancivit etiam, ut ipse aliena pollutione nata non solum hereditatem nunquam accipiat, sed etiam in servitutem Ecclesie, de cuius sacerdotis vel ministri ignominia nati sunt iure pœrenni maneat. Et huc usq; ajunt patres, sententiam judicantium prostraxisse comissa culparum, quas nullæ sententiæ corrigere hactenus potuerint, ut non tantum inferretur ultio in auctores scelerum, sed in ipsam progeniem damnatorum, c. cum multa. 15. q. ult. quæ causa movit Diocletianum & Maxim. in l. 2. C. quib; ad liberti: procl: ut de latronum familiis & societatibus descendentes, ex largitione principali dono datos in servitutem, aut fisco addictos, retro libertatem petere prohiberent, quoniam atrocitas facti protendit pœnam in conscios & posteros.

Potro, qui legitime in servitute revocatus, non parit, etsi de facto se subtraxerit, de jure servus est, nec novum in illo jus constituitur, sed vetus renovatur. l. 1. §. 2. C. de adfert: rollen: Qui verò legitime manumissus, malam patrono refert gratiam, privilegium merito amittit per ingratitudinem, quo abusus est contra autorem, & jure redit ad conditionem, quæ rediit ad nequissimi servus ingenio, ut dicitur in l. 2. in fi. C. de liberti. Et eor; lib: Quemadmodum libertimos ingratos, & de quibus patroni quereremur, revocasse Claudium in servitutem scribit, Sueton. c. 29. Nec tantum Romani, sed & Athenienses, actione ingrati, libertum in vincula trahabant, ut referunt Valer. Max: lib. 2. c. 6. Alcæ: gen. dier. lib. 3. c. 20. Domat. in Andr. Ter. Plur. in Soli. Formulam addicendi talem proponit Valer. Super sedeo te habere essem, tanti muneris impium affirmatorem. Nec adduci possum, ut credam urbi valem, quem domus scelerum

cerno: Abi igitur & esse servus, quoniam liber esse nescisti. Unde Ambros: de Jacob. 3. Ita libertatem accepisti, ut vicinisse manumissoris tui debeas, ut patrono tuo noveris legitimum obsequium deferendum, ne ab ingrato redoceris libertas. Licet enim solida præstetur manumisso libertas, quæ onerari ultra modum, ut legi: Haloander, non possit, l. 2. §. l. 15. qui oneranda. 32. de oper. liberti: l. 1. §. qua oneranda. l. ult: in fi. quar: rer: ult. nov: nec obliget libertum sequi domicilium patronorum, l. qui manumittuntur. 12. C. de oper. liberti: cum species servitutis sit, si quis præter voluntatem alicubi habitare cogatur, l. Titio centum. 71. §. 2. de condit: & demonstr: Tamen omni manumissioni hæc exceptio tacite innixa est, nisi ingratu probentur, d. l. 12. C. de oper. liberti: l. 30. qui & a quib; manum: l. 5. in pr. de jur. patron. l. 6. in fi. de agnos. lib: Naturaliter enim, quisquis beneficium accipit, obligatur ad non dneg, l. sed & si lege. 25. §. consult. de petus, hered. ubi Accurs: in Verb. obligaverunt, hæc obligationem, quia naturalis est, extendit ad ipsa animalia bruta, ut & Bart. l. naturaliter. 13. §. fin. de condit. in deb. Vultej. de sept. 16. qui naturalem obligationem ab ea, quæ juris gentium est, separant, cum tamen Paulus diserte dicat 2. Is natura debet, qui jure gentium debet. l. in ambiguis 84. in fi. de R. l. & quod Pomponius in l. 206.

Eod. ex jure naturæ proficisci dicit, ne quis cum aliena jactura ditescat, id Cic: lib. 3. off. aperte vocat jus gentium, ubi iterum apparet juris naturæ & gentium confusio, cuius supra meminimus, l. frater à fratre. 38. ubi. naturalem oblig. de condit. in deb. l. quibus diebam. A. L. de condit. & demonstr: Unde cunq; autem derivetur gratuitum, non referre beneficij gratiam & esse turpe, & apud omnes haberi, rectè scripsit Sen. l. 3. de benef. c. 1. in pr. Quia jam inextimabile beneficium à patrono accipit libertus, l. libertas de R. l. non tantum obsequium, sed & operas naturæ debet, l. si non sortem. 26. §. libertus. in fi. de condit. in deb. & inde eò gravius peccat, quò intollerabilior est ingratitudo in eo, qui plura debet, quod eum considerarent Imperatores, non tantum suo vitio in servitutem passi sunt ingratos libertos reduci, sed pro qualitate

26.
Beneficium
transit in de-
bitum natu-
raliter.

26. Panam in-
gratos liber-
tos.

Et modo ingratitudinis graviores pœnas ad-
 jecerunt. Nam si contumeliam fecerint,
 aut convitium patronus dixerint, in exilium
 temporale mittuntur: si manus intulerint,
 in metallum dantur: Idem, si calumniam
 aliquam instruxerint, vel delatorem subor-
 narint, vel quam causam adversus eos ten-
 tarint, l. 1. in fi. de jur. patron: Et hinc fiunt
 servi non tantum patronorum, sed & pœ-
 nae, S. pena. Inst. quib. mod. jus patr: In pr.
 inst. de cap. dim. l. res uxoris 24. C. de dam-
 inser. vir. Et ux. lib. 3. de his, qua pro m-
 scrip. Quicunque enim ad bestias, aut in
 metallum, aut in opus & ministerium: met-
 allorum damnantur, l. aut damnum. 2. S.
 Est pena. 4. l. 12. l. 17. in pr. l. 29. l. 36. pan.
 imò in genere, qui capite damnantur. vel
 ad bestias, vel ad gladium, vel alia pœna,
 qua vitam adimit, servi pœnae efficiuntur,
 l. si quis filio 6. S. Sed Et si quis. 6. de injus-
 t. in pr. & id quidem in instanti, ut pronuntia-
 ta est sententia, etiam si diu post super vi-
 vant, l. quod ad statum 12. l. qui ultimo, 29.
 de pan. l. intercidit, 59. de cond. Et dem-
 str. l. ex factis. 47. S. si quis rogatus. 2. ad
 3 Cr. Trebell. Dumq; servi pœnae fiunt, amit-
 tunt civitatem, l. sunt quidam. 17. S. 1. de
 pan. d. l. intercidit. S. 2. de cond. Et dem-
 str. l. libertatem. l. qualisimo, 29. de pan. & te-
 stamenti factionem, d. l. 6. S. 6. de injus-
 t. in pr. 1111: quæ omnia favore libertatis cor-
 rexit Iustin: Nov. 22. c. 3. *Autb. sed hodie. C.
 de domat. inter vir. Et ux.* cum jam ante
 Constantinus, l. si quis in metallum. 17. C. de
 pan. stigmatibus venisset maculae celestem
 faciem damnatorum in metallum. Satis
 enim putavit puniri personali pœna: eum,
 qui peccavit, nec pati humanitatem, ut alie-
 no admisso graviozem pœnam lucret libe-
 ri, quos nulla contingeret culpa, l. 7. in pr.
 de bon. damnat: c. quas sit. de ijs qua sunt
 à mai. part. capit. in 6. Quod si verò, qui in-
 famem mortem meritus erat, subtrahatur
 gladio aut funi ex causa, & damnetur ad Tri-
 semes, aut fodinas metallicas, ut apud eas
 gentes fieri videmus, quibus ad has operas
 copia hominum opus est, nulli sit injuria,
 dum gravior pœna mortis mutatur in mino-
 rem, l. capitalium in pr. de pan. perinde, ut
 diximus de captis, quos servitus preservat

27.
De servit-
tione.

à morte. Plurimq; tamen, qui ad trivemes
 damnantur, civitatem tantum perdunt, sal-
 va libertate, de quibus nunc non est agendi
 locus. Nam testamenti faciendi copia non
 perdunt, &c: quæ videre est apud Cognol: in
 l. servitus. de R. I. Socru. l. si cognatus. de reb.
 dub. & Dd. in d. l. si quis filio. de injus. rupt.

Vnicum superest inter titulos juris Ci-
 vilis excutiendum. Vtrum quodammodo
 defendi possit illorum acerbitas, qui debi-
 tores vita & libertate coegerunt luere, quod
 non potuerunt solvere in ære. Persæ enim,
 ut testis est Hierodotus. 1. post mendacium
 maxime probro dabant æris alienura, quod,
 qui eo gravatur, dum hinc inde concutitur,
 videatur se expedire posse, nisi insigniter
 mentiarit, quos frustratorum mores gra-
 phicè describit Cassiod: lib 5. Var. Epist. 34.
 Fontosum perstringens: *Fugere, inquit, ac-
 cisus, sed sua sponsione agnam volli vrosus.*
cum relinquatur, trepidum, cum remeatur.
Moras verbositate consistuta, nec in uno
dicti sui qualitate contentus, d'ger se ma-
gnitate immutatur: Meriti Chamaconti
bestia confertendus, qua partem serpo-
rum forma consimilis, aureo canem capite.
Et reliqua membris subalvatis praesertim so-
lore distinguitur. Hac quoque aspectum hu-
manos incurrit, d'anno fugienda veloci-
tas d'negatur, nimis timiditate confusa,
colores suos multisaria qualitate mutat, ut
modo t'nera, modo bl'ncea, modo possit cya-
nea reperiri. Unde mirum est, in una super-
fice tot d'versa conficere: Quam non im-
merso Pandia gemma d'icimus esse consim-
lem, in qua unus se fulgor non potest conti-
mere: fluctuat aspectibus memulis dum lapid-
teneatur immortalis. Nam quod modo vide-
ri mox aliud ibi, si amplius intueatur, ad-
verti: sic h'us a' credidit, quod nemine crispus
esse cognoscit. Hic permutatiombus astimatis-
mens Eronost' similia reperitur. Qua dicto
sui n' habet fide: quo tot varietates c'osinet,
quor' verba proseribit. Proter' fabulis jure so-
ciandum, qui subito comprahensur, subst'asia-
sua forma omnimodis n' habebat. N' ut ca-
laret hominè, aut Leo frendebar, aut sibilat-
bat anguis, aut in undas liquidas subreba-
tur. Imò n' r' r'atù, quado exiguntur nomina
 à creditore, sed potius quado corrahuntur à
 debi-

28.
Vtrum debi-
tores possint
trahi in ser-
vitutem.

29.
Mores men-
tarios de-
bitorum.

debitore, per fraudem & mendaciam creduli homines in sua damna proliciuntur, & aliquando argenti jacturam faciunt, aliquando famam & vitæ ipsius, cum pecunia sit pauperibus instar sanguinis, *late Titus. de nob. c. 31. num. 364. Zoum. de defens. part. i. nu. 39. 47. Et, qui auferit vicium, occidit proximum suum. Syrac. c. 34.* Nunquam enim obrato debitori soli licet perire, sed ut Cæcias nubes. ita post se trahit ruinam eorum, qui fallaci ejus fidei fidem habuerunt. Nam fallax debitor non tantum mendaci furto res suas creditoribus eripit, & pro benefacto perfidam reponit gratiam: sed vinculum totius societatis humanæ dissolvit. Sublata enim fide, quid remanet præter perfidiam? *Vbi fides deficit, ait Signor. confis. col. 2. omnia ea necesse est inficere, quæ ex fide effectum sumunt.* Appius, apud *Est. lib. 6. in fin. Cum fide, dicit, omnem humanam societatem tolli, & Servilius apud Halyc. lib. 6. opimum in vita contra omnes injurias remedium, & retinenda concordia commodesimum, contra eum fidem statuit, de quo Symmach. lib. 2. Epist. 87. in pr. Vox juris & legum est, bona fides contrarium non posse rescindi, & Senec. 3. de benef. cap. 14. *Aequissimum non est & jus gentium præferens: Redde, quod debes. Nam nihil tam communit fides humana, quæ servare patet, l. i. de pact. §. Seneciana. Inst. de iur. del. & nisi res credita solvantur, fides nulla subsistere potest, ut ait Cicero. lib. 2. offic. Quod igitur societatem humanam dissolvit, quod multos innocenter in perniciem præcipitat, & mendaciam, fraudibus, imposturis refertum est, annon illud inter fontica crimina referendum, horrendo digna flagello? *Reata quidam est, ait Cassiod. l. 2. Var. Epist. 10. esse sub debito: nec liber potest veraciter dici, qui probatur obnoxia reperiri. Si gentium mores non tam ponderare velis, quam numerare, non procul erit, quin ubiq; debitores invenias creditorum nexos.***

Asychnides Aegyptium Rex, cum videret mutuationum facilitate suos omnes fortunis labefactari, caville ferrum, ne omnes mutuum acciperet, nisi oppignorato patris sui cadaveres, cujus sepeliendi potestas esset penes creditorem: filium non dissolvētem societatis comitaretur vivum infamem, mortuum

nullam sepultura sequeretur. Qui ergo pecunie debita vel criminis alicujus obnoxii prohibentur sepultura, domi sine arca asservantur, quos posteri ditiores facti, dissoluti foenore, honorificè sepeliunt. *Diodor. lib. 2. ludæos Deus ipse jussit sese vendere, et quod lucret debita sua, & fidem liberarent, Exod. 21. Levit. 25. Dent. 15.* quod respicit paterfamilias, *Matth. 18.* quando ait: *Vade, & vende, quæ habes, omnia, in q; ad uxorem. & labora, ut animam redimas.* Et moribus invenerat, ut non tantum debitor, sed & liberi ejus servirent creditori, ut patet ex *leb. 2. Esr. c. 5. & 2. Reg. c. 4.* ubi pauper vidua queritur: *Ecce veniet creditor, ut tollat liberos ad servandum sibi, aut debitor ipse abriperetur in carceres, quemadmodum servus nequam, Matth. 18.* conservum compingit in carcerem, non depromendum, donec extremum persolvatur summum & *Matth. 5. dicitur: Ne te prebeas sum ad versariis radat jactat, & ut per ministros deudat ad carceres perpetuos, Romanis omni tempore, etiā anec legem 12. tab. jus fuit, debitores, qui solvendum non essent addicere servitiis suis, aut compedibus, primum quidem in domesticis, deinde publicis necere. Hinc enim querelæ nexorum obres alienas, & post inanes querelæ seditio & secessus in sacrum montem. Fremebant, ait *En. se foris pro libertate & imperio dimicantes, domi à civibus captos & oppressos esse, in iore q; in bello, quæ in pace, inter hostes, quam in iore civis libertatem plebi esse: Invidiam q; eam sua sponte gliscentem, in signis alicujus calamitatis accendit. Magna nam quidam cum stragem majorum suorum insignibus se in foris projecit & obitus erat ignalure vestis, factis corporis habitus pallore ac macie pererat. Ad hoc promissa barba & capilli offerantur speciem oru. Nescit abatur amem in ians deformitate, & ordinis duxisse aebant, a liaq; milita decora, Gulgo miserant eum juabant. Ipse testes honestarum aliquot locu pugnarum, & caritutes ad verso peccore stentabat. Sciebat autem, unde ille habitus? Unde deformitas? cum circumfusa turba esset, propi in concionis modum: Sabino bello, ait, se militantis, quia propter populatio: nos agi non fructu modò carneris, sed Villor**

90.
Vox juris
gentium:
Redde quod
debet.

31.
Tempus est sal
tari fidem.

32.
Hæc, gen
tium usi ra
ceptum, pro
debito ali
gori debi
tes.

31.
Romanis

Unensa fuerit, direpta omnia, pecora ab-
 E. s. tributum iniquo suo tempore imperato-
 ar alienum fecisse, ut cumulari usuru, pro-
 mo se agro paterno aditque exuisse, deinde
 fortuna aliu, postremo dclur tate peruenisse
 ad corpus: ductum se ab creditore non in ser-
 vitutum, sed in ergastulum & carniciumam,
 esse inde ostentare, sergum sedum recentibus
 Vestigiis Verberu. Ad hac Visa, andrag, cla-
 mor ingens oritur. Non jam forotumultus se
 continet, sed passim totam urbem pergradit.
 Nexu vincit solutus, se undiq, in publicum
 proripiens. Atq; hæc seditio eo evasit, ut Cō-
 sul Servilius, modò nomina darent, edixerit:
 Ne qui civem Romanum vincitum aut clau-
 sum teneret, quò minus es nominis edendis q-
 jud Consules potestas fieret: ne quis militis,
 donec in castru esset, bona possideret, aut
 venderet, liberos nepotesve ejus morarentur.
 Quod edictum necessitati datu est favoriq;
 militum, ut & militum apud Aegyptios cor-
 pora à violentia creditorum libera extitisse
 scribit Cml. Rhodig. lib. 12. an. q. l. c. 20. Si
 enim propter utilitatem publicam neq; aut
 oppignorati arma militu, multo minus po-
 terunt corpora? Nec sine causa, ait Diad. lib.
 2. damnantur nōnulli Græta tegumlaiores,
 qui arma, aratrum, & quidvis operi rustico
 necessarium instrumentum prohibuerint ca-
 pi pignore, eorum autem corpora, qui hã utu-
 tur permisissent. arg. l. executores. 7. §. l. seq.
 §. Auth. Agricultores. C. quare pign. oblig.
 34. De jure civili miles non cogitur ultra solve-
 re, quam potest. §. miles. l. item miles: de re
 jud. l. censurio. de vulgar. Cog. arr. var. resol.
 c. 1. nu. 4. Sed, cum ex tota urbe concurrissent
 vincti & nomina dedissent, quò se compedi-
 bus exolverent, post victos hostes Appius si-
 dem collegæ, de mittendis nexis negavit ex-
 olvere, sed potius, qui ante nexi fuerant, cre-
 ditoribus reddebat, & neci patiebat alios.
 donec per contentiones, cum Valerius dicta-
 tor concordia auctor, suo edicto, patrib. non
 magis placeret, quã placuerat Servilius Con-
 sul, processum est ad sacrum montem, à quo
 plebs reduci sese non est passa, nisi contrã in-
 iurias patrum defensores suos magistratus
 novo exemplo fortiretur. Cæterum de ser-
 vitu remittendis à demendis compedibus,
 tantum abfuit, ut quicquam demtum fue-

rit, L. 6. lib. 2. Halyc. libr. 6. ut potius Decem-
 viri jus vitæ & necis carceribus adicerent
 qua in reimitati videntur priscam Atheni-
 sium severitatem, quam lenitate aliqua tẽ-
 perare voluit Solon, per ουσιασθαιος, id est,
 προνομιας, seu, interprete Budzo, per novã
 tabulas. Nam ante legẽ Solonias, ορχη λαμ-
 βαντες ιπι τοις αιμασι αζυγιοι, τοις δ αυτιζα-
 σιν ητοι. Infima plebs, ait Plut. in Sol. oppre-
 mabatur à divitiibus aru alieni magnitudine,
 cogebanturq; alij aut septafructuum parte
 agros illorum colere, alij se ills, ad impera-
 tum quodvis faciendum offerrent, aut ser-
 virent ipsi creditoribus, aut ab iis venderet ex-
 traneis, alij filiorum suorum servitute se, li-
 bertatemq; suam redimeret. Plut. in Sol. lib.
 de vit. ad. usur. li. 2. de fort. Alex. §. in Palat.
 ad Trajan. Non introduxerunt verò Decem-
 viri jus necendi, sed renovarunt, cum sedi-
 tionibus plebis plurimum agitata & bona
 ex parte patribus creptum esset. Sigon. 1. de
 jur. civ. c. 6. Cuman. q. cum. jur. civ. c. 14. n. 7.
 Verba legis habentur apud Gell. libr. 10. c. 1.
 unde ab interprete lib. 12. tab. transcribitur.
 Rhodag. ubi supr. Crisp. Hotom. ad ll. 12. tab.
 gl. 1. Idem l. Husp. qq. c. 2. q. Ruard. c. 12. ad ll.
 12. §. lib. 4. var. c. 18. Sigon. 1. jur. Civ. Rom.
 c. 6. Casj. lib. 3. obs. 39. adenomb. arb. c. 183.
 n. 5. Antiquæ autem necendi consuetudini
 pœna capitis adjecta erat, ut Cæcilias apud
 Gell. explicans ait: Tertiu nudius capite per-
 nius dabant, aut capus Tyberin peregrẽ Genũ
 ibant. Sed cum capiti pœnam sanctanda fi-
 des gratis horrificam atrocitatis essent, no-
 sinq; terroribus metuentiam reddiderunt.
 Nam si plures forent, quibus rem esses judi-
 catum, secare si velant, atq; pariter corpus ad-
 dit, sibi hominum permisissent. Nihil profi-
 cto minus, nihil immmanius, (Nam sic ob-
 jecerat Phayonius) nisi, ut resp. a paret, no
 consilio tanta immunitas pœna demumciata
 est, ne ad eam unquam perveniretur. Disse-
 dum esse antiquitus nomenem equidem ne-
 que legi, neq; audiri, quoniam scissis ista
 pœna contentum non quita est. Id quod testa-
 tur etiam Quintil. libr. 3. c. 8. iniquens: Sunt
 quadam non laudabilia natura, sed jure
 concessa, ut 12. tabulis debitoru corpus inter
 creditores dividit licuit, quam legem mos pu-
 blicus expudavit. Et damnarunt hanc effe-
 ratam

36. Atheniensis

37.

34. Quidam ex-
emti ab oppi-
gnorationse.

35.

38. Dissessio de-
bitorum im-
probata.

terram immanitatem multat ex patribus, *Ter-
tullin. in Apol. c. 4. Ambros. de Tob. c. 8. & 10.*
nec nos repugnāmus, imprimis si lege fue-
rit debitum, aut sine dolo contractum. Sed
prima pars legis, de necendis debitoribus,
qui solvendo non sint, summa ratione sus-
tulcitur, & à plebe, quantum vis editiosa,
contraria rogatione ex civium animis dele-
ri non potuit. De sua enim state sic dicit Ce-
cilius: *Addici etiam nunc & Vincens domos
Videmus, qui Vinculosum parvam deterrim
bonis esse conseruimus. Cell. libr. 2. c. 1. in fin.*
M. n. Manl. cum videret æris alieni stimulos
non egestatem modo & ignominiam miu-
ti, sed nervo ac vinculis corpus liberum ter-
ritare, popularem Tyrannidem, quam Sp.
Melius à lægitione trumentaria, exorsus e-
rat, à liberatione à nexu quam commodissi-
mè sibi auspiciandam putavit. Ideoque cum
duci vidisset pecuniam iudicatum Centurio-
nem, medio foro cum cetera sua accurrit,
manuq; injecta, multa de superbia patrum,
crudelitate feneratorum, & miseris plebis
vociferatus, Ego, inquit, nequequam hac
dextera Capitolsium arces, sefero verum, si
sciam commisionemq; meum, tanquam Gab-
lii Victoribus captam, in seruis utemur, ac Vin-
culis ducis Vinculosum. Ideo tunc creditori palā
populo solvit, libraq; & ære liberatum emit-
tit. Fundum quoq; in Vejentis, caput patri-
monii, subiecit præconi; *Ne quem Vestrum,
inquit, Quirites, donec quisquam in re mea
supererit, iudicium addictumq; duci pa-
triar. Liv. libr. 6. & quidem ad comitia, capiti-
eius indicta, quadringentos homines produ-
xit, quibus sine fauore expetas pecunias tu-
lisset, quorum bonas venire, quos duci addi-
ctos prohibuisset. Tam liberè ea state debi-
tores addicebantur, quam legem nec Man-
lius, nec plebs accusabant, ut iniustam, sed
in iustas & feneratores calumniam intende-
bant, ut ex defensione Manlii colligere est:
Quin plebem diducit à me singuli Vestrum
beneficiū, intercedendo, eximendo de nervo
eis Vestros? prohibendo iudicatos, addictos
quo duci? ex eo, quod affuit, opibus Vestris so-
linendo necessitates aliarum? Sed quis ego
corde Vestro impendatū horret? Sorrenti alia
ferre, de capite deducit, quod in foris pernu-
meratum est. Anno dē mura V. C. 428. plebs,*

*Romanos, ait Liv. libr. 3. Velut aliud initium
libertati factum est, quod necesse deserunt.
Mutatum autem jus ob unius feneratoris si-
mul libidinem, simul crudelitatem, qui Co-
Publium, ob alienum paternum nexum,
de stupro appellatum & recusantem flagi-
tium, nudari iusserat & verberibus percussit.
Hinc enim iussi Coss. ferre ad populum, ne
quis, nisi noxam meruisset, donec penā lue-
ret, in compedibus, aut in nervo teneretur;
pecunia credita, boni debitoris, nō corpus ob-
noxium esset. Ita nexi soluti, cautumq; in po-
sterum, ne necerentur teste etiam Varron. 6.
de Ling. Lat. Quia verò ob impotentiam u-
niquis, ut confitebatur ipse Livius, vincebatur
ingens vinculum fidei, quod in tanta paupe-
rum hominum multitudine Res tam publi-
cæ, quam privatæ aliter subsistere non pos-
sent, cum die lex hæc evuluit, & ceperunt ne-
cti, ut prius. Ipsum Scipionem, reperundatū
damnatū, iusserunt Consules in vincula duci,
cum iudicatur pecunia satisfacere non pos-
set. Valer. lib. 4. c. 1. Post cladem Cannensem
M. Junius Dictator non tantum seruos, sed &
nexos ad arma vocat: *Qui capitalem frau-
dem ausu, quique pecunia iudicati in Vincu-
lis essent, qui eorum apud se milites fierent,
eos noxa pecuniarq; se exopti iussurum. Liv.
lib. 23. Servus apud Plaut. in Panul. ait;
Vbi in ius Generis.**

*Addicit prætor familiam totam tibi.
Et Phormio apud Terent. in Phorm. Act.
2. sc. 2.*

*Aliud aliunde est periculum, unde aliquid
potest:*

*Mibi sciunt mihi esse. Dices, ducent da-
mnatum domum.*

*Alere nolunt hominem edacem, & se-
piunt mea quidem sententia;*

*Pro maleficio si beneficium summum no-
lunt reddere.*

Cicero, etiam in libr. de Legib. id sibi putet
palmariū, quod nunquam nec majus es alie-
num fuerit, nec melius aut facilius dissolu-
tū: fraudandi quippe spe sublata solvendi: ne-
cessitatē consecutam: tamē in orat. pro Flac-
merninē Heraclidis cuiusdam, qui cum ius-
dicatum non faceret, addictus Hermippo &
ab eo ductus fuerit. Apud Salust. sic conque-
sumur conjurati: *Deos hominesq; testamur,*

101. 17.

nos arma cepisse, uti corpora nostra ab injuria tuta forent, qui miseri, egenes, violentia atq; crudelitate feneratorum pleriq; patria, sed omnes fama, atque fortunâ experies sumus, neq; cuiquam nostrum licuit, more majorum lege uti, neq; amisso patrimonio, corpus liberum habere. Tanta salutis feneratorum atq; pratoris fuit. Tempore Luculli à Magistratibus Romanorum solitos debitores addici creditoribus per uniyersas civitates Asiae, testis est Plutarch. in Lucull. Adrianus, nihil obstanti Julia, decatores bonorum suorum, si sua autoritas essent, Caesari darsi in amphibeatro, & demeris iussit. Spart. in Adria. Nihil enim iniquius, quam creditorem perire per suum beneficium, & incuriam alienam. Ne ipse quidem Caesar per licetiam belli civilis eo ausus fuit devenire, ut per novas tabulas, quae auctae à plebe, cujus favore ipse sese erexerat, expectabantur, creditorum juri præjudiciû creare voluerit, sed remedium novum contra supernumerarias usuras, utriq; parti tolerandum exogitavit, de quo ipse libro. de bell. civ. in pr. sic scribit: *Hic, rebus confectis, cum fides tota Italia esset angustior, neque creditura pecunia solverentur, conatus, ut arbitri darentur: per eos fierent estimationes possessionum & rerum, quanti quaeq; earum ante bellum fuissent, atque ea creditoribus traderentur. Hoc & ad impem novarum tabularum tollendum, minuendumque, qui ferè bella & civiles disensiones sequi consuevit, & ad debitorum suendam existimationem esse aptissimum existimavit.* Brevius Sueton, in Caes. 42. *De pecuniâ mutui, dijecta novarum tabularum expectatione, qua crebro mordebatur, decrevit tandem, ut debitorum creditoribus satisfacerent, per estimationem possessionum, quanti quaeq; ante civile bellum comparassent, deducta summa arii alieni, si quid usura nomine numeratim aut perscriptum fuisset, qua condicione quarta pars ferè creditis deperibat.* Nimis enim iniquam putavit esse novarum tabularum, quae Agidi Lacedaemoniorum Regi jugulum fregerunt, Plur. in Agid. invidiam, cum sine magno creditorum præjudicio indulgeri non potuerint. Nihil autem interest, si per novas tabulas nomina deleantur, siue per pri-

villegium debitorum prohibeantur creditores jus suum prosequi. Atqui, inquit, iniquum est, ut propter pecuniam corpus liberum, etque nulla est aestimatio, in squalore carceris ighominiosè marcescat. Iniquum et id cum hic non agatur de refundenda pecunia, sed punienda fraude & perfidia, aliisque sceleribus, quae diximus malis debitis involvi. Sicut enim in referenda gratia non semper spectatur meritum, sed opera, ita in criminibus non semper puniunt dampnum, sed animus. Quadam, inquit Seneca, plura sunt, quam emuntur. *Emi à medico rem inestimabilem, sitamque Galoandinem bonum, à bonarum artium præceptore studium liberalia & animi cultum. Itaq; hu non rei precium, sed opera solvantur, quod deservimus, quod à rebus suis nobis vacat. Mercenem meriti, sed occupatio nis sua fecerunt lib. 6. de benef. c. 15.* In fure, in improbo debitore, & id genus impostoribus; non dampnum pecuniarium, sed fidei violatio, sed impostura æpius reiterata, sed animus dolosus & multis noxius punitur. Quid enim interest inter furem & fugitivum debitorem: hoc scilicet, quod ut Cassiod. ait lib. 2. Ep. 10. *gratum percipiat qui blandiendop grassatur. Plus quippe potest, quam cogere, verbis decipere, quam vi compellere. l. 1. §. persuadere. 3. de serv. cor.* Quo jure igitur fur damnatur ad patibulum, aut operas, eodem dampni potest refractarius debitor ad carcerem aut servitum: quia maleficia non debent manere impunita, nec creditori jus suum ulla magistratus indulgentia auferre potest. Qui igitur non habet in arte, crimina sua luit in corpore, ut habet vetus regula. *l. si quis id quod. 7. de jun. d. omn. jud. l. 1. §. fin. de pen. l. quoniam §. in servos. C. de serv. fugit. l. fin. si quis in ju. Voc. l. fin. §. fin. C. de sepulchr. violat. & bonis scidum. de pap. ten. & jur. firm.* Nam si à poena per hanc exceptionem quis excusari posset, quod mulctam non det, qui nihil habeat, quam multa scelera manerent impunita. Non debet autem propter rei paupertatem justitiam detrahi, sed, ut ait gl. in d. l. fin. verb. *Et inopia. de in ju. Voc. necessario cum deficiat quibus in parte pecuniaria; supplet in corpore, & ut Vlpian. in d. l. 1. §. fin. generaliter placet, in legibus*

40. Ne ipse quidem Caesar iniqui debitoribus praestari voluit,

41. Defensio debitorum respicitur.

43. Debitor in re possit in vincula duci.

legibus publicorum iudiciorum vel privato-
rum criminum, quae extra ordinem cognoscunt
perfecti vel praesides, ut eis, qui per ampecu-
niam agentes aludum, coercitione extra-
ordinariam inducant. Sic enim seruos, qui
in aere nihil habent, durior poena extra or-
dinem coerceri vult Venulejus l. in hos accu-
sare. 12. in fin. de accusat. & Modest. l. ut. in
iure. & Iustinian. in Auth. inestas nupt. C.
de inest. nupt. loco confiscationis bonorum,
ex illi & cinguli spoliationis, quas poenas in-
cessis cupius imponit, seruis irrogat verbera
& fustigationem, ne propter officitatem in-
opiam eludatur. vis iustitiae, de cuius poena
mutationis aequitate gemus, in tractat. de
penamij.

Disputant Iuri, utrum statuta, quibus de-
bitores denuciatur in carceres, si vel solvere
abnuat, quod liquidum se debere constituitur,
vel non possit, iuris ratione sustineri valeat,
quoniam ex causa civili carceribus nemo
mancipatur, & liber homo capi, aut pignori
obligari non potest, l. qui filios. Cod. quae res
pign. oblig. ab alien. Cod. de act. & oblig.
Quid si distinguamus inter eos, qui praeter
speciem ex infortunio ad incitas redacti fue-
rint, & qui eo se redegerint, vel in iuria pro-
pria, vel luxuria, tam rationi, quam moribus
gentium consentaneos agant, qui pervicaces
debitores ad carceres, aut custodias conde-
munt, ut vel ex ipsius legis luitae miserabi-
li & calamitosisimo auxilio, ut vocat Iusti-
nian. in l. ut. in pr. Cod. qui bon. ced. poss. s. si
qui autem. in Auth. ut deter. sit nu. Cler. pa-
ter. In eam tenim finem cessionem bonorum
indulgentiam liberatur debitor a carcere, qui
pouissimus est cessionis bonorum effectus. l. 1.
C. qui bon. ced. poss. Unde sequitur, regulari-
ter solum mancipari carceri, qui refugio hoc
miserorum, ut vocat Aug. in 1. de cess. bon.
uti. & bonam copiam, ne esset nexum, ejurare
nolit, ut ait Varr. 6. de ling. Lat. Nam Con-
stantinus in l. 2. C. de exat. trib. lib. 10. etiam
carcerem aut plumbatorum verbera & pon-
dera a debitoribus amoveat, vult tamen eos
aperta, & libera, & in usum hominum insti-
tuta custodia militari contineri, quae lex ho-
milia communiter observatur per Itiliam, ut
aut bastianatur, 2. ff. in rubr. n. 2. de cess. bon.
aut in carcerem compinguntur elatores de-

bitorum, Menoch. de arb. jud. cas. 183. n. 9. 10.
Peck. de iure ff. c. 4. n. 2. & seq. per Hispania, Et lex mori-
l. 4. r. 15. part. 5. Roder. Suar. ad ll. Regni, 1. de bus gentium
Cess. bon. Auto, Gomez, ad ll. Tauri l. 29. n. 2. recepta.

In Gallia & Anglia omnes turres portuaria
farctae sunt miseris obstratis, qui illic stipem
mendicant, & parlamentorum atria saepe da-
mnatos non capiunt. De antiquis Galliae in-
colis sic meminit Caesar lib. 6. Pleriq; Gallo-
rum, cum aut aere alieno aut magnitudine
tributorum aut iniuria potentiorum premu-
turse in seruitutem decant Nobilitate, in has
eadem omnino sunt iura, qua Dominus in ser-
vos. In Germania nihil frequentius, quam ob-
debitum non solum, sed quodiri homines in
carcere, dummodo non sit qualidus nec pe-
riculatum vitae minuetur, arg. d. l. 2. C. de ex-
at. lib. 10. l. liber homo. ad l. August. l. 3. post
pr. C. de custod. recor. quod si fiat, auctoritate
iudicis, & custodia sit publica, nec per cau-
tionem satisfacta queat debitor, Bail. 1. obf.
26. de iure communi facile conceditur, d. l.
2. C. de exat. arg. d. non est singulis 176. de R. l.
sed per obstagia, quae vocant Germani die
Leistung, eo deventum fuit, ut propter con-
ventionem mutuum ipsi creditor licet ma-
num injicere debitori, auctoritate privata, in
Const. Pol. de An. 42. sub r. von Wunderlichen
Contracten, s. ff. quod & in Camera aliquo-
ties toleratum tradit, Gail. 2. obf. 45. nu. 2. de
pac. publ. 2. r. 2. nu. 6. Myning. Cent. 6. obf. 51.
Wurmser. 28. obf. 8. Sed quia periculosum est
privatae cuiusque cupiditati vindictam indul-
geri, d. l. non est singulis 176. de R. l. private
illius potestatis abusum compescit Constit.
Polit. de ann. 79. r. 17. Padum quippe est, in-
quit Cassiod. Epist. 10. lib. 4. Car. inter iura
publica privatae odium licentiam dare, nec ad
arbitrium proprium iudicandum est incofuf-
tato seruo animorum. Item. Hinc est, quod le-
gum reperta est, sacra reborum a ius nihil ma-
nu, nihil proprio agere, nam impulsu. Quid e-
nim a bellica confusione pax tranquilladi-
stabit, si per eum litigia terminentur. Quod
igitur captivam privatam a iure, con-
ventio de obstagiis, ut scandaloſa & iuri com-
muni adversa, merito rejicitur, quia carceres
privatos nemini habere licet, l. in ubi Bald,
num. 1. C. de pro. carcer. in lib. Bart. & Are.
in l. alia s. eleganter. ff. solut. matr. sed si
conce-

44.
Distingui-
tur.

45.
Verum obsta-
gia in Ger-
mania tole-
randa.

concepta sit de captivâ publicâ, auctoritate magistratus injicienda, cum nihil contineat illicitum, propter fidem servanda est, ut re- & dè ratiocinatur *Zaf. libr. 2. resp. sing. c. 8. nu. 2. Et ex eo Gail. d. obs. 44. num. 1. de pac. publ. lib. 2. c. 2. n. 7.* Ex quo sequitur falli receptam opinionem, quod beneficium cessionis renun- nari non possit, *Cap. Thol. q. 61. CoVar. Vir. res. lib. 1. c. 1. n. 7. Navar. cons. 59. n. 6. Tessaur. decs. 36.* etiam si renunciatio juramento firmata sit, *CoVar. d. num. 7. concl. 4.* quia ratio, quam allegant, quod qui renunciat, obliget se ad carceres, speciem servitutis, & ad servi- tutem homo liber se obligare nequeat, falsa est, cum obligatio ad ea, quæ jure concessa sunt, ubiq; valeat, & carcer, etiam si detineat hominem, jus tamen servitutis, aut pignoris in eo non constituat, *Bartol. in l. 1. num. 3. C. qui bu. ced. post. Glos. in c. ex rescript. ubi ex verb. obsides. resp. 1. de jure ju.* Nec illud alicujus momenti est, quod *Coyar. d. n. 7. concl. 1.* non valeat pactum contendit, quo debitor prius consentit ire in carcerem, quam bona excutiantur, quia tolleretur ordo indu- ctus in favorem libertatis humanæ, *Arzetu. in d. l. alia. §. eleganter sol. matr. Ripa in l. obligatio generalis. nu. 24. de pignor.* Nam conventionem ordinem tolli posse probat *Zaf. d. c. 8. nu. 3. ex h. 3. ubi Gothof. C. de pignor. Et hypoth.*

47. **Ius Saxonum non ab simile est juri anti-**
 quo Romanorum. Et enim *Landrecht. lib. 3. art. 39.* creditori copiam facit alligandi de- bitorum servituti tam diu, donec de credito per operas sibi satisfiat, modo auctoritate judicis addicatur. *Fuchs. diff. 10. Coler. de pro des. exec. par. 1. cap. 6. num. 114. Et sequent. c. 7. n. 11. Husan. de hom. prop. quæst. 6. num. 3. Et seqq.* quod de jure Longobardorum ex- tendebatur usq; ad debitoris hæredes. *lib. 3. tit. 100.* Eamq; legem dicit *Gail. de pac. publ. lib. 2. c. 1. nu. 23.* non carere ratione, quia cum indignum nõ sit libero homine operas præ- stare, tot. tit. ff. C. de oper. liberr. tam arti- ficiales, quam officiales, nihil iniqui conti- nent in se justa ad præstandas operas conde- mnatio, imò tanto æquior est potius carceris, quanto damno decepti creditoris hac via magis, quam illâ consulitur, nec eripitur de- bitori facultas sese alendi, & quantum in se

est, creditori satisfaciendi. *Buld. in l. 1. nu. 7. Salyc. abid. n. 8. C. que bon. ced. post. Augustus Elector Saxon. Novell. 21. part. 3.* hoc jure re- vocato voluit cessionis bonorum beneficium, seu indultum legis Juliz, constitutionibus Imperatorum ad omnes provincias porre- ctæ, l. legi Julia. 4. C. qui bon. ced. post. pro- fus antiquare: quod tamen limitant Compl- latores ipsi constitutionum ad decoctores, ex gloss. tam Germanica, quam Latina ad d. art. 39. libr. 3. qui fraudulenter in rebus suis versati fuerint, *Sirach. de decoct. part. 2. in pr. Heig. lib. 1. q. 35. n. 45. Et seqq. Paris. conf. 94. num. 58. lib. 1.* Odiosa enim statuta, qui- bus hoc de carcerandis debitoribus, tan- quam juri communi contrarium, annue- rant, restitendo putant, *Menoch. l. arbi. q. 90. n. 19.* & ex naturali æquitate interpretari volunt, *Alciat. de verb. sign. lib. 1. vers. sequo- trahatur. per. l. 2. C. de noxal. act.* Aequum autem est, ne afflictio addatur afflictio, & ne injuriam fortunæ gravet inhumanitas ma- gistratus, ut ait *Iustin. Novell. 13. in prin. ubi loquor. justum est, ut is, qui in universum ex accidenti, non supra negligentia res suas amisisse traditus esset, denuo ad ignominio- sum vitam per vim traheretur, Et ad quo- tidianum vitium, neque non (ut licet conjicere) amittit corporis inopiam adigatur.* Exarbit- enim furor plebis contra feneratores, non quod victos ducerent debitores, sed quod non distingueret fortunæ injurias à propria culpa, & immodicis usuris debitores eo re- digerent, ne ab uno favore se extricare possent, quia incidere in aliud & voruram face- re cogentur. Sic enim ductor ordinum se excusabat: *Sabino belliose misit autem, quia propter populationes agris non fructum modo carneris, sed vilia incensa fueris, darepta do- minia, pecora abacta, tributum iniquo suo è- pore imperatum, ac alienum fecisse, id euz malatum usuris, primo se agropasero ad Si- cog. exuisse, deinde fortunæ alii, vel ut tra- bem, pervenisse ad corpus. L. 6. libr. 2.* Item *Centurio, apud eandem l. 6. Se miles, rem, se restituentem, versus penates, male placè jam forte exoluta, mergens ibi, in per fori è usuris, obrutum favore esse, &c.* His enim, quæ iniquis sub usuris procumbunt, quos cala- mitas cœlestis, naufragium, incendium, ho-

Salis

400
 Beneficio ces- sionis postero- rum: art.

43.
 Constitutio Augusti E- lect. tollitur beneficium cessionis bo- norum

49.
 Distinguem- di decoctores, ab obaratio sine sua cura

47.
 De iure Sa- xon. distinctio- nis.

Longobard.

Nulli direptio. aut si quod aliud incidere potest infortunium tale, ad egestatem præcipit, æquum erat misericordiam potius impetrari, quam poenâ insuper infligi, sicut Alphonfus Rex Arragoniæ, cum pro Equite quodam, qui per luxum & libidinem patrimonium satis largum absorperat, & æris alieni magnam vim præterea contraxerat, amici intercederent, ne saltem, quæ debebat, corpore luere cogeretur, respondit: *Sicutantam pecuniam vel in suis Regis obsequiis, vel patriæ commodis, vel subleuandis propinquis impendis, audirem utiq; Sed quonia sunt in opes impendis corpori, par est, ut luas corpore. Apud. Rarorm. in Apoph. Alphons.* Adrianus, cum vellet caramidari, qui bonis celsissimis, infamiam illam publicam tantum restrinxit ad decoctores, qui luxu autoritatis fuissent, *Spart. in Adrian.* ut & lex Roscia, quæ Equites, rerum suarum prodigos, in XLV. ordinibus sedere vetuit. *Cic. Phil. 2. Plin. 33. c. 1.* & quandocunq; leges civiles durius statuunt in depauperatos, de iis verba concipiunt, qui sua culpa in paupertatem se coniecerunt. Nam dum in carcerantur debitores, pitor non tam emolumentum actionis inueniri videtur in eo, qui exutus est bonis, quàm poenâ, ait Venul. in l. ult. s. ubi. qua in fraud. cred. Vbi verò culpa non est, quæ potest ibi consistere poenâ? An enim culpa exigi potest, ab eo, per quem non stetit, quò minus res aliter administraretur? *l. Etiam. 18. s. licet. 1. sol. matr. l. pen. de iure dor. Itaq; Augustus in d. Nov. 2. in princ. Et in si. rationem constitutionis in nugas, de iis loquitur, qui dedita opera rationes conturbant, & creditoribus phaleratis verbis sublinunt, quoniam indignum est subueniri iis, qui sua culpa egent, aut suo vitio incidant in egestatem, ut ait gl. in c. Quam Eccles. verb. ad inopiam. de constit. per l. bona fides. Depos. c. no satis. dist. 86. c. ex parte. de consuet.* His enim beneficium cessionis bonorum in Constit. Polr. de ann. 77. r. 23. inueto denegatur, eosq; carceribus publicis mancipari, aut seruitutis creditorum ligari posse, constat, quia publicè inter esse veritè eam fraudem puniri, quæ dissolvit compagè totius societatis humanæ. Ita verò se habere perfidiam in commerciis supra diximus, & testatur Livius, quando, Petili ro

gatione, defuisse cives necti refert *lib. 8. & addit: Ita vitium est, per improbitatem unius generatorum, ingens viticulum fides. Latus Cæcil. apud Gell. lib. 20. c. 1. Omnibus quidè virtutum generibus exercendis, colendisq; pop. R. e parva origine ad tanta amplitudinem instar emicuit: sed omnium maxime atq; præcipuè fidem celus, sanctamq; habuit, tam prægatam, quàm publicè. Neq; pejor ulli facinus affirmatum est, quam si quis probaretur clientem derisus habuisse. Hac autem fidem maiores nostros non modo in officiorum sacibus, sed in negotiorum quoq; contractibus sanxerunt, maximeq; in pecunia mutuatia usq; atq; comestivo. Admi enim putauerunt subsidium hoc inopia temporaria, quo communis hominum vita indiget, si perfidia debitorum, siue grati pana eluderet. Deinde exacerbata sunt poenæ, quando exemplo opus est, propter frequentiam delictorum, ut longè lateq; demonstramus in r. de pen. miss. & Tryphonius indicat in l. bona fides in prin. Depos. iniquiens: Nam male meritis, publicè ut exemplo alius ad deterrenda maleficia sit, etià egestate laborare debet. Vt iterum cum Cæcil. loquat: An putas non illa erit ex r. tab. de restimonia falsis poenâ a abolenda. Et si nunc quoq; ut antea, quis falsum testimonium dixisse comitibus esset, è saxo Tarpejo deieceret. memissuros fuisse pro testimonio ita multos quàm videmus? Acerbitas plerumq; ul. ciscendâ maleficij, bene atq; cautè & sedè disciplina. An putas, si hodie reviviscat Appius quidam, qui liberatos à Servilio in vincula reducat, si improbi debitoribus, una eademq; opera & pecuniam sibi mutuo rogent à creditore, & nisi fidè seruent, Dominum eundem pasent, tam temerè multos ære alieno se oneraturus, aut tam laurè lepidèq; ex pecuniis aliena victituros? Quam multi sumus faciunt nõ necessarios, in ædificia, in epulas, in vestimèta, liberales de alieno: Mox ubi satis indulserunt genio, arrepto præ manib. quantum satis est, ædes vacuas eijurant, & alio sub cælo eandem reterunt fabulam. Ea de causa antiquitus cessionis bonorum annexa fuit infamia, ut notant Freher. de infam. libr. 3. cap. 20. nu. 13. Heg. d. 9. 35 nu 32. libr. 1. quam in servos, cum libertate hæredes institutos, Domini derivare solebant, s. 1. Et 2. Inssir.*

Et
Vel propter
exemplum

10.
Debitores
merito pu
niri.

Olim
bonorum tra
hebat post se
infamiam

quibus excaus. manum. & talia statuta passim existunt, quæ ignominiosè dimitunt cedentes bonis, utpote Papiz, ubi nates dimittendi lapide communi in foro percutiuntur & cum infamia jure municipii privantur. Menoch. arb. jud. cas. 83. nu. 23. Constantiæ moris est, ut contra cessuri bonis xdes statuatur tribunal, & in multis Sueviz civitatibus de lapide in foro ædificato ignominiosè ostenduntur populo, qui bonam copiam ejurant. Zas. in rubr. de cess. bon. n. 3. Bocoti deductos in forum, ibique sedentes cophynoperiebant, & sic coopertos ignominia notatos putabant. Strab. serm. 42.

Per hanc ignominiam opinantur quidam deleri obligationem tam civilem, quam naturalem, & cum cedens bonis cogatur cautionem prestare de solutione residui, si ad pinguiorem fortunam ascenderit, c. Odoardus. de solus. l. 4. de cess. bon. s. ult. Inst. de act. non teneri amplius eum, qui ignominiosè bonis cessit, contendunt, eo, quod pena pecuniaria mutata fuerit in corporalem, arg. l. ult. in fi. de in jus voc. Qui enim accipit satisfactionem, injuriam suam remisit. l. sed si unius, 17. s. si ante 6. de injur. & fam. lib. Ita sentiunt Guid. dec. 343. arg. gloss. in c. sicut dignum. s. Est. in super. de homic. quam sequuntur ibi Dd. & præcipue Felin. & Rom. sing. 24. Quod nō volens solvere. Capoll. caus. 3. Bell. de 25 milis. part. 9. r. de salvia conduct. pu. 47. Castrenf. Ang. l. Dec. ad l. si quis ad quod de jur. d. omn. jud. quorum tamen sententia non placet Covarr. d. c. 1. nu. 6. in fin. quæ refutat Menoch. arb. jud. d. cas. 18. n. 23. Illi subscribit gl. in c. r. Verb. peccati. l. 4. q. 6.

Qui verò servitiis creditoris hac ratione innexi erant, serviebant quidem, sed servi nō erant, prout multis argumentis disputat Quint. lib. 7. cap. 3. dum ait: Circa propria ac differentias magna subtilitas, ut cum quæritur, an additus, quæ lex servare, donec solvers, jubet, servus sit. Altera pars finit ita: Servus est, qui est jure in servitute, altera: qui in servitute est eo jure, quo servus, aut, ut antequam dixerunt, qui servitus servat. Quæ definitio etiam si constat æquo, nisi tamē propria ac differentia adjuvetur, inanis est. Dico enim ad versarium, servare eum servitutum, aut, eo jure, quo servum, videamus ergo

propria differentiasq. liberorum. Servus cum manumittitur fit Libertinus. Additus recepta libertate, est ingenuus. Servus in dōmino libertatem non consequitur. additus solvendo citra voluntatem consequitur. Ad servum nulla lex pertinet, additus legē habet, propria liberi, qui, nemo habet, nisi liber, præ nomen, nomen, cognomen, tribū, habet, hac additus. Additus igitur non est servus, unde liber vocatur à Varrone 6. de ling. Lat. Liber, qui suas operas in servitute pro pecunia, quam dēbat, dum solveret, præstat, nō vocatur, ut abare obaratus in toto enim jure civili aliud est servire, quod etiam liberis hominibus attribuitur, l. ut ex quib. caus. maj. l. 4. s. Sesehan si Titio. de statul. l. 191. iug. 12. s. ult. de lib. caus. l. ex qua testes. 22. s. & tolerabilibus Cod. de adm. tut. l. qui statim. 8. de re mil. aliud in servitute est, sicut aliud: possidere & in possessione esse, Cujac. ad l. 4. in fin. de iust. & iur. Petr. Fab. libr. 2. Sem. c. 55. & 21. in pr. ad l. 118. in pr. de R. l. Ant. Fab. iur. pr. Pap. t. 3. pr. in pr. s. 4. prin. 7. & patet ex l. 2. l. ad recognoscendos. c. C. de ingen. manum. Aliud iuxibus ingenuitatis uti, aliud esse ingenuum, l. sciendum. 31. de rit. nupr. Servum enim esse & possidere juris est, l. possessio. 20. in pr. & s. 1. de acqu. poss. servire & possidere facti, quam interdum improprie naturale possessionem vocamus. l. stipulatio ista 38. s. hac quoq. stipulatio. de verb. oblig.

Utrum servitutes hominum pugnent cum æquitate & utilitate publica.

SECT. 7.

1. Quam impensè Christiani servitutes antiquare festinarint.
2. Quibusq. causis ad id in dū fuerint.
3. Esse aliquam misericordiam in ista.
4. A qua omnino Christiano recedendum.
5. Non posse omnem servum iuste liberari.
6. Argumenta Christianorum contra servitutes.
7. Ceteris non datur nisi servitute in ceteris.
8. Inter Christianos & Tarcas posse servam servitute cadere.
9. Argumenta contra servitutes proposita tollant omne ius belli.
10. Servitutes ne inter Christianos quidem iustitia repugnare.

II. Videtur

93. An ignominia vel pena liberet cedentem bonis.

94. An ob ar. a venum non e. ant. servit.

11. *Videri tamen à pietate & aq̄uitate alienas.*
12. *Quo tempore deserunt ser̄vi.*
13. *Non tam jure gentium quam auctoritate Ecclesia cepisse seruitutes sup̄primi.*
14. *Deum esse imitandum, qui in suo judicio deserimem inerat ser̄vum & liberum non facit.*
15. *Quod nec natura facit.*
16. *Qua ut plurimum ser̄vio attribuit ingenium animum.*
17. *Quam multis philosophis existerint ex ser̄vo.*
18. *Indignum esse ser̄vitutē ingenio animo.*
19. *Deum ipsum non dedignari, ser̄vorum curam habere.*
20. *Immiscordibus reddetur à Deo immiscordia.*
21. *Virum magis è Republ. si si tollantur, vel si retineantur ser̄vi.*
22. *Multitudine ser̄vorum nocere Reipubl.*
23. *Ser̄vos duriter habitos perpetuam causam & simulam turbandi habere.*
24. *Exempla fides ser̄vili.*
25. *Profecta pariter ex indulgentià heredis, pariter ex dubio timore.*
26. *Alias ser̄vos propter acerbam tractationem non posse non succensere Dominum.*
27. *Quod probatur multis exemplis.*
28. *Multa civilia bella oria fuisse ex ser̄vorum multitudine.*
29. *Quantum numero ser̄vi saepe superarint civitatem Reipubl. antiquorum.*
30. *Ser̄vos non esse vestitu distinguendos à liberis.*
31. *Ser̄vos ad defectionem, ingruente bello, pronos esse.*
32. *Ideoq̄ materiam praeberē seditionis hominibus.*
33. *Præcipue si copia nimium exuperent.*
34. *Qua de causa Lacedaemoni Helotas suos dolo è medio sustulerunt.*
35. *Romani ser̄vos interduxerunt armis.*
36. *Apud Barthos manumissio vetita fuit.*
37. *Aegyptium occuparunt Mammaluci seu ser̄vi.*
38. *Ser̄vio ad bellum armandis prius dandam esse libertatem.*
39. *Quod plurimum momenti affert ad Civitatis compendium.*

40. *Magis è Republ. fore, si ser̄vi animos manumittantur.*

41. *Quosnam in ser̄vitute detineri praestes.*

Quo jure & titulo quos ser̄vos possidere fas sit, speciatim huc usque disputavimus. Iam quia iustitiae rigor interdum cedit aequitati & bono publico, s. *Eth. cap. 10.* revocanda haec sunt omnia summatim ad tribunal aequitatis & censuram commodi publici. Nam non tantum Macrobius, *1. Satur. c. 11.* contra immane in ser̄vos fastidium vehementer invehitur: sed & per Christianorum humanitatem eodē eventum est, ut inter eos ser̄vitus jam prorsus expiraverit, excepto eo vestigio, quod in hominibus propriis, sc̄ilicet manibus mortuis adhuc elucet. Nam sub initium resurgentis Christianismi, nihil prius habuerunt religiosi homines, quam à servitute suae religionis consortes liberare, adeo ut Paulinus Nolæ Episcopus, omnia, quae in bonis habuit, sub hasta venderet, & redactum ex iis precium liberandis à nexu ser̄vis impenderet, quod cum ad extremum destitueretur, nec, quod distraheret, amplius haberet, seipsum Barbaris vendidit, ut alios redimeret. *Bod. 1. de Rep. c. 5.* Divi Rupertus, cum tres fratres, Duces Bavariae, Theodonem, Ottonem, & Theobaldum ad fidem Christianam converterisset, nihil prius ab iis petiit, quam ut Clivistianos, quos à Romanis captos detinerent, liberos dimitterent. *Hier. Henning. in Gemal. Duc. Bav. Cum Carolus V. omnes Americanos in servitutem damnasset, Paulus III Rom. Pont. intercessit, & per bullam volentibus libertatem restituit. Bozer. lib. 4. Cosmogr. Causa una tantae humanitatis fuit, ut proposita libertatem multos allicerent ad amplectendam religionem: altera, quod indignum putarent servire hominibus, qui tam pretiosus sanguinis Christi lytro redempti essent. c. 1. de Jud. Sarrae: Petri verò potuit, ut modum iniqua hac misericordia excederent, quemadmodum à clementia ad excessum praecipitem lapsum esse dixit Arist. 4. *Eth. c. 4.* Nam Asiae Ecclesiarum non tantum iniuste, sed & iuste damnatis aperuerunt. c. *Reum. 17. q. 4.* ubi gl. in Verb. vel ad mortem & Archidiacon. gl. in c. *hs qui sunt in Verb. in p. 14. q. ubi. non tan-**

I.
Quam impensè Christiani ser̄vitus tollere properaverint.

2.
Qua de cau. se.

cum liberari volunt à morte, qui injustè rapitur, sed & qui justè ducitur c. reos. 23. q. 5. ubi gl. in verb. defendat. cap. 1. Vers. sed non est inhum: 1. q. 1. gl. in c. nor. inferenda. gl. ult. 23. q. 3. nec tantum distrahunt bona Ecclesiarum pro liberandis ex carcere iis, quos injuria, sed etiam pro iis, quos propria culpa detinet. gl. in c. sacrorum. Verb. repetitio. nu. 12. q. 2. Anan. & Felin. in c. significavit. de lud. Felin. n. 67. & Dec. col. pen. in c. qua in Ecclesiar. de consti: Dec. in c. pastoralis. s. Verum. de appell. col. 2. ex hoc fundamento, quia Ecclesia prorsus abhorret à sanguine. c. hu à quibus. 23. q. 8. Verum, quia injusta misericordia est. quæ impenditur maleficio, & in ipsa Ecclesia, ubi maxime quis misereri debet, quæ maxime reneri debes forma justitia. ut ait Ambros. c. est in. justa. 23. q. 4. cautè remediū intercedendi ab Ecclesia, vult Gregorius usurpari, ne opinio nem male agentium ex indiscreta defensionis ausu in se Ecclesia nullo modo transferat. c. hi qui in futu. 14. q. ult. & Ambros. lib. 1. offic. cujus dicta ubiq; ad hujus misericordie probationem advocat Archidiaconus dum de liberandis captivis agit, non loquitur, nisi de hominibus justis. Sic enim inquit: Grandis culpa est, si sciscite te, fidelis egeat, si scias eum sine sumtu esse, & samem tolerare, arumnam perperis, qui praesertim egere erubescit, Si in causa cecideris aut captivitas tua, & tuorum filiorum, aut culumnia, & non adjubes, si sis in carcere positus, & parvus & supplis propter debitum justum excrucietur. Nam & si omnibus debetur misericordia, justo amplius, In tempore afflictionu sua à te nihil imperet, si tempore periculi, quo rapitur ad mortem, plus apud te pecunia tua valeat, quam vita moriturus, non est leve peccatum. c. non satis est. dist. 96. Nec enim misericordia estga penitentes semper justa est, ut limilat gl. in d. c. est in. justa Verb. si gladium. per c. prodest. c. hoc r. amon. 23. q. 5. quia penitentia non delet peccatum, nec partialez damnium restituit. Tum etiam Ambr: non tantum obstinatis latronibus veniam denegat, sed & hanc rationem addit multo generaliore, ne faciliatè Genoa ad prolapsionu contagium propagentur universi. Pariter nec promissus

illè Zelus in afferendis vindiciis secundum libertatem, uno impetu probandus est, si indignis simul proficit cum dignis. Nam quos magnitudo sceleris rebellionis studium inveteratum, atrocium, aut execrabilis ingratitude sub justa servitute detinet, quæ justa intercessione, quæ conscientia liberari possunt? Nec justæ erunt vindiciæ, quibus restituetur is, qui sua restitutione restituentem sit destructurus, nec pia liberatio illius, cui cum libertate extremam afferet perniciem. D. Paulus & Petrus nolunt, prætextu Christianæ libertatis, Donimis jus suum à lascivis servis arripi, ne Eccl. estia male audiat, ad Eph. 6. 1. Cor. 7. 1. ad Tim. 6. 1. Petr. c. 2. & Lutherus graviter repressat seditionem rusticorum, ex Suevia, quos Nigros vocabant, cū tributis sese onera & indignioribus modis tractari dicerent quam membris Christi convenerit, aut fraterna charitas, & libertas Christiana permitteret. Sleidan.

Et tamen his ferè argumentis pugnant, qui servitutes inter Christianos pati nolunt ex Christianis, quia in Christo fratres sumus, eiusdem corporis membra, eodem sanguine redempti, eiusdem Ecclesie civem. Fratres verò, quibus æqualitatem quandam imperavit natura, iniquum est sibi invicem servire: membra corporis sese mutuo non interimunt, prout servos pro Nullis habent fastidiosi domini: quos sufficienti lytro redemit Christus, subditis non licet sine redemptis injuria in captivitatem retinere: civibus nullis unquam fas fuit concipere in vindiculis, detinere. Nam Socrates Græcos, tanquam civem communis patriæ & eorundem lætoru socios, à servitutis scabie inter se juslit tenere unguet. Plat. s. de Republ. Hebræos vetuit Moses quemquam suæ gentis, etiam si libera voluntate se alteri per venditionem mancipasset, ultra sexennium invitum detinere. Exod. 21. Deut. 15. quod ex lege veteri detrunctum, in suo Alcorano imitatus est Mahomet, ob omnibus Mahometicæ originis vincula concivium & servitute depellens. Bubeq; Epist. 3. Bod. 1. de Rep. c. 5. Nec Romani per civile bellum captos inter servos condemnabant, quia, dicente Vlpiano, in civilibus dissensionibus, quamvis sape per eos esset, datur max tam

3.
Est ali-
quam mise-
ricordiam sus-
tiam.

6.
Argumentum
Christiani
contra servitutes

7.
Civibus non
datur in
servitutem
cipere.

4.
Non omnem
servituti iusti-
fiam liberati.

5.
licetè Genoa ad prolapsionu contagium propagentur universi. Pariter nec promissus

in exitum Reipubl. contenditur, qui in alterutra partes discedent, vice hostium non sunt eorum, & inter quos jura captivitarum aut postliminiorum fuerint. l. si quis in gen: 21. §. de capti: & postl. reb: Cujac. lib. 16. obf: 2. ex Plus. in Ori. Tac: 2. §. 3. hystor. Christianorum verò bella, quid differunt à civilibus, cum omnes sint eisdem civitatis cives? & quæ præterea afferunt, qui servitutes inter Christianos in universum damnabiles statuunt. Barr: in l. hostes. de capti: & postl. Salyc: in l. ab hostibus. col: 2. C. de capti: & Alciar: in l. hostes. Verf: ac cum. de V. S. Iohan: de terr. Rub. contra rebell: tract. 3. art. 10. Duarr: 3. c. qui testam: fac. post. Covarr: part: 2. relect. c. peccatum §. 11. n. 6. de R. l. Douc. lib. 1. Comment. jur. Civ. cap. 11. Alber. Gent. de jur. bell. lib. 3. c. 9. q. 1. Hi verò non tollunt servitutes in universum, sed Christianorum tantam inter Christianos. Quidam nihilominus favorem eò usq; extendunt, ut ne Christianis quidem, à Turcis & Sarracenis captis opus putent esse hitione legis Corneliz & postliminii, Covarr. d. 1. n. 6. eò, quia semper injusta sunt bella eorum, qui Christianorum terras per vim eriperunt & Tyrannicè adhuc possident. Reliqui Alciar: in d. Verf: ac cum. in fin. l. hostes. de V. S. Claudius Gantione: in §. Item ea, quæ ab host. Inst. de rer. di. Ioh: de terr. Rub. ubi supr. idem juris inter Christianos, & Sarracenos esse credunt, quod erat inter Romanos, & Germanos, Partholve, aut quibus publicè bellum indictum erat, d. l. hostes. de capti: & postl. quoniam Christiani unius Reip: non habent vindicare injuriam Christianis in alia Rep. illatam, cum possessiones & jura sint distincta, nec possideantur titulo Christianitatis, qui omnibus communis est, sed ex causa & ex jure singulari eorum civilis & cuique Reipubl. proprio. Tam etiam, si causas proximas respiciamus, ob quas bella excitantur, non sunt in deteriore fide Turcæ & Sarraceni, quam fuerunt Romani, aut none sunt ipsi Christiani. Religio quidem vulgè præteritur, sed ubi ventum ad verum est, imperia quaeruntur, & jurisdictionis amplificatio. Quo jure quæso transsecta vimus exercitus & opes in Asiam, in

Inter Turcas
& Christianos
incedere
sunt.

Africam, in extremos sinus orbis? quo jure Iulianus Cardinalis Amurathi datam ab Vladislao fidem frangi voluit? An, ut mortem Christi ulcisceremur. ut dicebat Iacobus Burbonius? Frossard. lib. 4. c. 9. seu promiscua Christi? & Dei omnipotentis pugnaverimus, ut scribebat Rex Vngariæ Ladislaus ad Conradum Bohemum? lib. de Th & Gorrz. part. 2. Chrou: Vng. cap. 50. aut Christianorum sanguine steriles Palestinæ agros irroraremus? Nulla certè probabilis causa vel ab ipso Bernharo, aut eius temporis pontificibus afferatur, si superstitionem oculis hominum demas, ut in tract. de bell. discernimus, nedum, ut tanquam injustus possessor omnium terrarum Turca, Persia, Tartarus, Scythia, & quicunq; demum Christianus non est, accufari & à justo bello gerendo abigi queat. Vbi verò justum bellum, ibi & iusta servitus, quia victoria iusta tradit omnia in manus victoris, tam corpora, quam bona, ut scilicet 1. de Reg. iust.

Sed an inter Christianos erga se invicem eadem lex observanda? Certè, si argumenta ab unitate Ecclesie petita prohibent, quò minus possint esse inter Christianos servitutes, & consequentia extinguunt omne jus belli, quia bella scindunt unitatem, & nihil permiosum dicit Cic. lib. 8. Epist. ad Att. & Philipp. 12. bello civili.

Summum quippe esse cæcilia bella fatentur, Lucan. lib. 2. Phars. Sicut verò propter caritatem, quæ sibi mutuo devincuntur Christiani, non omnia, quæ inter eos incidunt, bella degenerant in civilia, quia, qui in spirituali civitate conveniunt & nutum sunt, per distinctarum Reipum. limites dividuntur: Ita nec hoc loco à spirituali Reipub. ad politicam, à fraternitate fidei ad dissidia forensia, ab unitate corporis Christi ad distincta membra mundi, rectè necitur consequentia. Giphani. comm. in 1. pol. c. 4. paulò ante fin. Nam D. Paulus, servare corpore, & liberum esse in Domino, non sunt contraria. 1 Cor. 7. Apud DEY. Menim non est acceptio personarum: sed aquè gratum est illi servum, ac liber ad Eph. 6. Quod si à civilium bellorum jure ad bella Christianorum argumentari liceret, ante omnia demon-

Examina-
tur argumen-
ta proposita

demonstrandum foret. Christianos concludi in unam civitatem Politicam. Nam bella geruntur, non à civibus Ecclesiz, quatenus talibus, sed à civibus Rerum publ. mundanarum, in quas quia variè descripti & divisi sunt Christiani, salva fraternitate spiritali, politico gentium jure erga se uti possunt, & servitutes inter se constituere, quantum ne id faciant pietas, & justitiæ moderatrix æquitas suadere videntur, ut mox dicemus. Quæ verò ex æquitate sunt, possent aliter fieri, si summum jus persequi placeret. Nam & Græci legem humanitatis propter pervicaciam hostium sæpè non observabant, ut Socrates conqueritur apud Plat. 5. de Repub. ita eos debere esse animatos dicens erga Barbaros, ut nunc ad Versum se immanibus odiis decertent. Nec verò ad æquatum argumento tollunt servitutes inter Christianos, qui captos bello, negant in servitute detineri posse. Nam, uti ostendimus, ex multis titulis poena servitutis, irrogari potest, si quis, ingenio & rebus suis disfidens, alterius providentiæ se subiciat, si scelere libertatis privilegium perdat, præcipuè verò, si quis imperfectione naturali laborans, viam à natura monstratam sequatur, & instar hederæ, cum suis viribus exurgere nequeat, vicini Domini patrociniū apprehendat, cumq; suis pedibus subsistere prohibeatur, aliena fulcra sibi subiciat. Nam hæc servitus, & quæ ad eam propius accedit, eò fit tolerabilior, quò plus expedit ipsi servienti.

Plus tamen apud hodiernas gentes erga se invicem potuit æquitas, quam apud Majores rigor justitiæ, cum jam quadringentos annos aut præter propter servorum & nomina, & si sic loqui licet, jura desierint, ut conjicit Bodinus l. 1. de Repub. c. 5. ex eo, quod Bartolus, qui floruit Anno 1300. sua ætate nullos omnino extitisse servos scribat, in l. hostes de capt. idq; dictum Bartoli singulariter notandum existimet Panorm. in c. 1. de conjug. serv. Compilerator juris Saxonici, qui Hekius à Repka nominatur in præfat. jur. provinc. & mancip. lib. 3. art. 42. excusat se, quod pauca jura servitutium attigerit, cum jam penè obsoleta fuerint. Unde & servorum & liberorum differentiam tollit

lib. 3. art. 69. Compilatum autem esse jus Saxonicum sub imperio Friderici I. multis conjecturis confirmat Heig. lib. 1. q. 8. n. 50. & seqq. Fridericus autem electus est à Germanis contra Ottonem IV. Anno 1210. Sigon. lib. 16. hist. Ital. Sensum autem sub religionis & pietatis seu misericordiz specie deleta sunt in orbe Christiano servitia, cum nec Constantinus M. nec Iustinianus, nec alii servorum & liberorum patroni, ea uno istu præcidenda aggredi audent. Carolus M. ex devictis gentibus, qui Christianam fidem profiterentur, liberos esse voluit, paganos Ecclesiis addidit in servitium. Rhen. lib. 1. antiq. German. Quo verò jure evanuerint & extincta sint à Fortun. in l. 4. Matrimon. de just. & jur. Valq. lib. 1. constr. 10. n. 13. disputatur, & quantum illi in jure gentium videntur acquiscere: tamen, si rationem prohibitionis, quæ ab Ecclesia initium traxit, consideres, magis autoritate religionis & juris divini suffocata videntur, quam jure gentium, quantum non nego æquitatem, ex ratione naturali haustam, religioni manum porrexisset. Nunquam tamen à principio justitiæ, quod etiamnum immutabile manet, tam unanimi consensu recessum fuisset, nisi autoritate divina vacillantes animos tenuisset religio.

Pietas enim ipsa hortatur nos imitari DEI Opt. Max. tum clementiam, tum providentiam, qui inter servum & liberum nullum facit discrimen, & quali favore utriusq; virtutes, pari odio utriusque vitia prosequens. ad Ephes. 6. sive Judæi, sive Græci, sive servi, sive liberi, sive viri, sive famina, omnes unum sunt in CHRISTO, ad Galat. 4. Et quid habet servus, quò minus sit homo? quid habet liber, quò se jure possit anteferre servo à natura? Annon eandem ambo trahunt auram, pari cum periculo nascuntur, iisdem exponuntur miseriis? annon æquali mensura securum afferunt divinæ particulam auræ? Aut quod est illud Ebur, illa multò preciosissima mixtura, ex qua custodum mentes compactas fabulatur Plato? Servos natura excipio, ad id formatos, ut melius se habeant, aliis, quàm sibi viventes: In cæteris Prometheus ferè aberravit, & servis impressit indolem parum servilem, Diogenes Cynicus

10.
Servitutes
injuste non
repugnant.

11.
Sed pietati
& æquitati.

12.
Quo tempore
desierint ser-
vi esse.

13.
Quasi repri-
muntur ceper-
int defini-
re.

14.
Deus non è-
stringit ser-
vum à liberum.

15.
Nec natura

16. *Qua servus tribuit libertates anti-*

Cynicus rogatus à Xenide licitatore, quid attis calleret: *Νοδὶ*, inquit, *hominibus liberis imperare, Eubol. in lib. qui in scrib. Sem. dicitur Diog.* Lacon quidam cum venderetur, & licitator diceret: *Εἰδὸνε φρούγῃ, σὶ τε ἐμωρο: etiamsi non fueris mercatus*, inquit. Puer verò Spartanus, ab Antigono rege venditus, in cæteris Domino bene servivit, matulam autem porrigere noluit. Cum instaret herus, puer consensu recto dixit: *Σενίτες ἐν ἰσμοῖς μερκατὸν ἔσενον*. Mox se præcipitem dedit. *Plut. in Apoph. Lacon.* Posthumi Agrippæ servus, nomine Clemens, comperto sine Augusti, tam solerter Agrippæ personam sibi affinxit, ut totam Italiam in favorem suum excitaret, qui percontanti Tiberio, quomodo Agrippa factus esset, minime servili anima respondit: *Quomodo in Caesar. Tact. 2. Annal. Quid repetam insignes ex servis Philosophos, apud Gell. lib. 2. c. 18. & Macrob. lib. 1. Sat. c. 11. in fin.* Phædon Elidenſis ex cohorte Socratica fuit, Socraticæ & Platoni per familiaris, ad eò, ut Plato eius nomini librum illum divinum de immortalitate animæ dicaret. Servus fuit formâ atq; ingenio liberali. Hunc Cebeſ Socraticus hortante Socrate emiſſe dicitur, habuisseque in Philosophiæ disciplinis: Atque is postea Philosophus illustris emerſit, sermonesque ejus de Socrate admodum elegantes leguntur. Alii quoque non pauci servi fuerunt, qui post Philosophi clari extiterunt. Ex quibus ille Menippus fuit, cujus libros M. Varro in Satyris æmulatus est, quas alii Cynicas, ipse appellat Menippæas. Sed & Philosophi Peripatetici servus Pomponius, & Zenonis Stoici servus, qui Perſeus vocatus est, & Epicuri, cui nomen Mys fuit, Philosophi non in celebres vixerunt. De Epicteto d. Philosopho nobili, quod is quoque servus fuerit, certior res est, quam ut scribi, quasi oblitterata, debeat. Ejus etiam de se scripti duo versus feruntur, ex quibus latent intelligas, non omnes modo Divi ex osos esse, qui in hac vita cum zrumnarum varietate luſtantur: sed esse arcanas causas, ad quas paucorum potuit pervenire curiositas.

Δελαῖο Ἐπικτήτου γυμνασίου, καὶ τοῦ μυσίου

καὶ πύριος πύγος, καὶ φλαῖο ἀδυσίωτος. Hos tantos animos, & quos iis accenſet Tiraq. de nobil. c. 31. n. 52. an putas donis tam coelestibus ad ſervendum instructos? Tum demum felix fore Rempub. cenſuit Plato, *Si Philosophi præſentent. Apul. de Philoſ. Plat. Boet. 1. de conf. prol. 4.* Si jam inverſo ordine, ſerviant philoſophi, præſint ſtulti, quid tum futurum cenſes? Plutarchus. Murenâ ſcribit inciviliter egiſſe, quod Tyrannionem Grammaticum à Lucullo captum, ſibi que donatum libertate donaffer. Hoc ipſo enim, ſervum eum. extitiffe indicabat, quod ingenium eius & prudentia non patiebarur. *Plut. in Luc. n. 9.* Tam ſæpè accidit, ut mores & fortuna diſcordes ſint. In bona autem Repub. non fortuna homines æſtimandi, ſed moibus. *Sibi quinq; mores dat, conditionem caſus aſſignat. Quem admodum ſtultus eſt, qui emittitur equum, non inſpicit ipſum, ſed ſtratam eius ac frenos: Sic ſtultiſſimus eſt, qui hominem aut ex veſte aut ex conditione, qua modo veſtis nobis circumdata eſt, æſtimandum putat. Sen. Ep. 47. Macrob. 1. Sat. 11.* Nicias, cum populò ſervum ſuum exhibuiſſet ſub perſona Bacchi, eiq; populus applauſerit, ſtatim progreſſus ſervum manu miſit, dicens, *Indignum eſſe, ut ſervias, quem populus ſpecie Deſ dignum exiſtimaffer.* *Plut. in Nic. in pr.* Quantò indignius ſordibus ſervitutus deterebantur, qui non perſonâ externam hæti alicuius Dei, ſed ipſiſſimum divini numinis characterem in animo gerunt, de quorù ſalute Deus ipſe ſe ſollicitum habet, ut demonſtrat Mærobius ex hiſtoria Atronij Maximi, qui ſervum ſuum verberatum paribuloq; conſtrictum ante ſpectaculi commiſſionem per circum egerat, ob quam cauſam indignatus Iuppiter Anniq; curiam per queſtorem imperavit, ut ſenatus nuntiaret, non ſibi placuiſſe pleni crudelitatis admiſſum, quo diſſimulante, filium ipſum mors repentina conſumſit, ac poſt ſecundam demunciationem, ob eandem negligentiam, ipſe quoque in ſubita corporis debilitate ſolus eſt. Sic demum ex conſilio amicorum lectica delatus ſenatus reſtulit: & ſix conſummato ſermone, ſine mora recuperata bona ſalutem

18. *Indigna eſt ſervitus animo in genua.*

19. *Deum ipſum non dedignari, ſervorum curam habere.*

17. *Multis ex Philoſophis fuerunt ſervi.*

*dine, curia pedibus egressus est. Ex senatus itaq; consilio & Maeria, lege ad propitandum Iovem additum est illi Circensibus dies, à qui instauratus dicitur, non à paribulo, ut quidam putant, Græco nomine dicitur tunc, sed à redintegratione, ut Varroni placet, qui instaurare ait esse instaurare. Sic Macrobius, qui illud refert in Annum V. C. 444. Sed Livius multò rem enarrat elegantius lib. 2. & in annum V. C. 267. refert, hominemque de plebe, cui Iuppiter in fomis iram & minas Senatus deferendas dedit, non Annum vocat, sed T. Latinium, ut & Florus Epit. 2. Sed quid fabulis immoramur, cum habeamus vera DE I ipsius eloquia, quibus Dominis in memoriam revocat parem fortunam, quam in AEGYPTO subierint, & subire iterum possint. *Legit. cap. 25. Annon illi, quos tu iuam tuam vocas, ipsam seminibus ortis, eodem fruuntur celo, aquæ & sunt ac moriuntur? servus suus? imò homines. servus suus? imò consertus. Si cogitaveris tantundem in utrosque licere fortuna, tam tu solum videre liberum potes, quam ille te servum. Nescis quâ astate Hecuba servire cepit, quâ Cræsus, quâ Darius mater, quâ Diogenes, quâ Plato ipse? Mariana clade, quam multis splendidissimè natos, senatorumque permissam auspicantes gradum, fortuna depreßit? alium ex illis pastorem, alium custodem casa fecit. Contemne nunc ejus fortuna hominem, in quam transire, dum contemnis, potes. Postremo, quid ita nomen servitutis horremus? Servus est quidem, sed necessitate, sed libero animo servus. Vbi eundem verò contra innocentem sese instat fortuna, gratiæ locus est & misericordie, & humanis casibus ingemiscere, in orat. Valerius, apud Herod. in comm. num. 1. ne duram vocem audire cogamur: Noli nimis justum esse, quia nimis justum perit in justitia sua. Eccles. 7. & iterum: iudicium sine misericordia erit ei, qui non fecit misericordiam. Iacob. cap. 2. c. non potest. 23. q. 4.**

DEVS quid non mali mimitatur Iudæis, quod fratres non dimitterent in libertatem secundum legem. Ergo ego, inquit, apertam vobis libertatem ad gladium, pestem

& famem, quæ sunt tria summa mala. & non erit locus, ubi vobis consistere deus. Ier. cap. 34.

Quod ad alterum caput quæstionis attinet. Virum magis videatur à Republ. servitus tolli, quam retineri, sine distinctione responderi non potest. Nam multitudo servorum & acerba tractatio, imprimis ingeniorum liberalium, qualis apud Athenienses, Lacedæmonios, Thessalos, Romanos, Scythas & alias gentes usu recepta erat, non potest non Reipubl. valdè esse noxia. Reprehendit enim Arist. 2. Pol. cap. 3. Platonis Reipub. quod 3. & 4. de Reipub. bona omnia in manus agrorum assignent, unde futurum auguratur, ut multo fiant agricolæ insolentiores Helotia & Penestis, in cap. 7. verò ex professo taxat Lycurgum, quod multitudinem Helotarum non sustulerit à Republ. Nam hi, si indulgentes habeantur, petulantius fiunt, & Dominis inequitare gestiunt: si duriter, insidiantur, & oderunt. *Nec enim ab eo loco, ubi servitutem esse velis, fides probanda, ait Plautius Consul ap. Liv. lib. 8. Est autem genus hominum, quod Helota vocatur, ait Nepos in Pausan. quorum magna multitudo agros Lacedæmoniorum colit, servorumque, multa fungitur. Introductos verò in municipiis expugnatis Helis & Messeniis, captivos omnes in servitutem abriperent, testatus Pausan. in Lac. unde Plinius primam servorum originem accersit. lib. 7. cap. 56. Beneque Thessalis se ultrò quidem manciparunt: mox verò sobole adaucti in Dominos sæpè exitium machinanti sunt, ut tradit Arist. 2. Polit. cap. 7. Perinde ut & Helotia. Quæ enim non exasperentur animi eorum, qui tam indignè tractantur, ut ne pecudibus quidem pares æstimentur. Unde putas arrogantissimum illud manasse proverbium, quo iactatur totidem hostes nobis esse quos servos. Non habemus illos hostes, sed facimus, cum in illos superbissimos, contumeliosissimos, crudelissimos sumus, & ad rabiem nos cogunt pervenire, delitæ, ut, quicquid non ex voluntate respondit, iram furoremque evocet. Domrenim nobis animos induimus Tyrannorum, & non quantum decet, sed*

20. Immisericordibus reddetur à Deo immisericordia.

21. Virum magis à Republ. sit, tolli vel retineri servos.

22. Multitudo servorum nocet Reipub.

27. Indignè tractati servus iustam causam habent indignationem.

quæ-

quantum licet, exercere solum in seruos. *Macrob. 1. Sat. cap. 11.* Quod enim tam abjectum animal, quod contra calces prementis se non exerat, & conatu iram suam prodat? Aufert Iupiter animum iis, quos in servitutem destinat, sed non omnibus, & desperatio aliquando animum reddit & bebedinem ipsam agit in furorem. Sparacum exhibet Plutarchus cum magno animo, corporis altitudini respondente; & prudentia, inquit. comitate & bonitate naturam superabat fortunam, in quam projectus erat. In *Craß. num. 4.* Nec ulli mortales crudelius sæviunt, quam qui quam longè absunt à prudentia humana, tam propè accedunt feritati brutorum. Afferat *Macrob.* unum atque alterum exemplum fidei servilis, utpote quod servus quidam Urbini, sumto eius annulo & veste, pro Domino in cubiculo, in quod iruebant, qui persequabantur, jacuerit, militibusque ingredientibus cervicem præbuerit & istum tanquam Urbinus exceperit, cui Urbinus postea restitutus monumentum fecerit, titulo, scriptio- nis, qui tantum meritum loqueretur, adjecto. Item quod Antium Restionem proscriptum servus, aliena misericordia, proscripto domino, solus, solus secutus fuerit, abditum ministerio suo aluerit, cumque persequentes adesse sensisset, senec, quem casus obtulerat, jugulato, & in pyram coniecto, Dominum sibi pœnas luisse, multò novius à se vexatum, quam ipse vexaverat, mentiturus fuerit: quod denique Cæpionem quoque qui in Augusti necem animatus fuerat, detecto scelere damnatum, servus ad Tibertim in cista detulerit, persectumque Hostiam, inde in agrum Laurentem detulerit. Omnis deinde navigationis naufragio unâ expulsum Dominum Neapoli dissimulanter occultavit, exceptusque à Centurione nec precio, nec minis, ut Dominum proderet, adduci potuerit. Item ex *Chron. & Xiphil. in Aug.* quod quidam communitatis cum Domino vestibus, lecticam operam ingressus, iusserit se à Domino efferrî, quibus cum obviam facti essent sicarii, servus ne conspectus quidem pro Domino necatus est, & Dominus sub persona

lecticarii evasit. aut ex *Tac. 13. Ann. num. 11.* quod libertus cædis se alligasset, quam Octavius Sagitta in perfidam mulierem Pontiam patraverat, nisi ancilla autorem prodidisset. Addat pauca alia ex *Valer. Maxim. lib. 6. cap. 8.* ex *Sen. lib. 3. de benef. cap. 2.* 24. 25. 26. utpote quod duo servi Adrumetani transfugè Dominam, ante se instar prædæ actam, à furore hostium defenderint, quod servus C. Vettium, prætorum Marforum, ad Roman. Imper. ductum, & se & Dominum uno ictu transegerit: quod Medicus servus Domitio medicamentum innoxium porrexerit, cum venenum peteret, & quæ præterea ab utroque adjiciuntur: & à Dione in *hystor. Troam. vir.* Quid hinc conficiet, nisi quosdam saltem servos fidem servasse Dominis; quia & ipsi præter mores & servilem conditionem molliter tractati erant, & ut ait *Simo apud Terent. in Andr. justam & clementem servitatem servierant.* Nam, ut inimico non tantum bene velis, sed & bene facias cum tuo periculo, altioris animi est, quam indoles servorum permittit. A *Simo Pollione* acerbè cogente Patavinos, ut pecuniam & arma conferret, Dominisque ob hoc latentibus, præmio servis cum libertate proposito, qui Dominos suos proderent, constat servorum nullum victum præmiò Dominum prodidisse. Quid ita? quia plus poterat in cohibenda perfidia certus metus, quam incertum præmium, & vana spes libertatis. Nam *Sylla*, qui servis, Dominos proscriptos prodentibus, libertatem in singula capita promississet, cum quisquam servorum Domini caput ad *Syllam* detulisset, pactam quidem libertatem dedit, sed manumissum de rupe *Tarpeia* præcipitem dari iussit. *Plutarch. in Syll. Flor. Epist. 77.* Sed cum *Nero Octaviam Augustam* repudiaret, & ministerium deferendi cuius famulorum potestatem faceret, sola *Pythias* ex tanto numero, licet acerrimis tormentis coacta, noluit in Dominam mentiri, cumque *Tigellinus* instaret vehementius, faciem eius conspuat, *Mundiorcæ*, inquires, *Tigellone, vulgè Domina mea, quam os tuum.* *Xiphil. ex Dion. in Ner. n. 10.* Adde ea,

24.
Exempli f.
de servili.

25.
Partim de
indulgentia
herili, par-
tim ex metu
profecta.

26.
Servi natu-
rà infideli
Dominis

quæ refert Vale. *lib. 6. c. 4.* & Mnesthei, quem pro notario secretorum habuerat Aurelianus Imper. sacrilegam perfidiam, qui redditus Imperatori intensor, sparsis apud amicos calumniis metu impendentis exitii, nisi præveniens, eos ad occidendum Aurelianium per insidias adegit. *Flav. Vbis. in Aurel. Annon. Pedannium secundum præfectum urbis, quadringentis servis stipatum, unus servus trucidavit? Creditis. no hunc unum, ait Crassius, excubias transisse; cubiculi fores reclassisse, lumen intulisse, eadem quatuor esse, omnibus mescius? Suspecta majoribus nostris suere ingenia servorum, etiam cum in agris aut domibus eundem nascerentur, caritatemq; Dominorum statim acciperent. Postquam verò nationes in familijs habemus, quibus deorsus externa sacra aut nulla sunt, colluſiorem istam non nisi metu coercueris. Tacitus, *Annal. Anno V. C. 336.* Servitia; urbem ut incenderent, distantibus locis conjurarant, populoq; ad opem passim ferendam teclis intento, ut arcem capitulorumq; occuparent, nisi nefanda consilia avertisset Iuppiter, ut ait *Ennius lib. 4.* Notum illud Taciti: Pessimi servitiosum prodere ultrò omnes Dominos. *ex lib. 4. hist. in pr.* Vnde Nerva, Mitissimum principum servos aut libertos, qui vel minimum in insidijs contra Dominos & patronos deprehensifuerint, inexcusabiles haberi voluit, cavetq; ne eis liceret, crimen ullius facinoris Dominis inferre. *Dion & Xiphil. in Nerq;* Experiendo enim didicerat, absque supplicij gravitate esset, nihil à servosum furore tutum fore. Compedes igitur pedes à fuga, vincula manus à cæde, defatigatio animum ab insidijs retrahebant: eaque de causa in antra & sentinas domus per scalas mobiles, aut funes dimitti solebant, cum securè Dominus vellet dormire, ne vel incendio domus, vel cæde familiam absumerent, quod cum incogitantius Dominorum quidam negligeret & servum malè tractatum, cum uxore & tribus parvis liberis, in villà solum relinquere, ardens ultiscendi cupidine servus, primùm uxorem omni contumeliaz genere affecit, deinde redeunè Domino è fastigio egregiam suam vindictam*

concionatus, puerum unum post alterum ante pedes mortuum projecit, donec ad jaculum tertii devenisset, cujus salutem promissa impunitate & oblivione omnis sceleris, exorare voluit Dominus: sed obstinavit furibundus Athiops, nec precibus fidei habiturum sese dixit, nisi Dominus naribus & auribus sese multasset, quo facto nihilominus tertium quoque puerum præcipitem, & se super illum dedit, ultionem Domini sua ipsius nece præveniens. *Damian. à Goes in hist. Indic. Pontan. Lonic. & alijs.* Vides non animum de fore male acceptis servis, sed occasionem, quam ut nacti fuerunt, ut non tantum singulatim, sed & surmatim, ad transtra, sedesque præstas cum armis destituantur, prorumpunt, & denegatam libertatem cò impensus affectant. quò severius ab ea prohibentur. Appio Herdonio Sabino, collectis exulum & servorum millibus quatuor, Capitolium insidente, servosq; omnes ad libertatem proclamante, *Maximus timor eras,* ait Liv. *lib. 3. ne sum cuiq; domi hostis esset, cui nec credere, nec non credendo. ne fieret infestior, fidem abrogare satis tutum erat.* T. Curtius apud Brundisium & circumjecta oppida, propterea libellos proponente, quibus ad libertatem vocabat agrestia per longinquos saltus & ferocia servitia valde trepida; ait Tacit. *lib. 4. Ann. n. 4:* erat urbs ob multitudinem familiarum, quæ gliscebant immensum minore indies plebe ingonua: Ferrebat enim quod adhuc in oculis, vix dum sopitum flagrabat, bellum Africanum, à Tacfarinate in multos annos extractum, cum prædones & fugitivos servos ad pileum conclamasset. *Tacit. 3. & 4: Annal.* Quoties enim aut quam facile passifunt servi ad turbandam Remp. quovis ventu sese exagitari? *Quid bella servilia?* ait Florus, *Vnde nobis, nisi ex abundantia familiarum? lib. 3. cap. 12.* Aliquando, urbe novisse ceperunt, suo prepe impetu; negata arma Dominis extorserunt, & vindicta, privata non tam satiati, quam accensi, in totam Rempub. furoris flammam evomerunt: Alineus & Anileas fratres, & in eadem Textrina tyrones, paulò durius à magistro verberati, armis, quæ de-

27:
Servi proditores & multi in modum memendandi dominis.

18:
Multa civilia bella exorta esse ex multitudine servorum.

garietate

pariete pendebant, arreptis in locum munitum secesserunt, ad libertatē servos, ad prædam egenos, ad asyla sceleratos quosq; clamantes. Continud ex Neerda & Nisibi, oppidis Iudæorum ad Euphratem; ubi hæc agebantur, tanta confluit multitudo hominum, ut non tantum cuivis insulsi sustinendo, sed & subigendis provinciis satis sibi esse viderentur. Ideoq; ex eo loco progressi, proftrato Babylonii præfidi exercitu, totā Mesopotamiam, & vicinas regiones vi & armis per annos quindecim tenuerunt, donec mutuis diffidiis & sibi & novello servili imperio finem afferrent: *Ioseph. lib. 18. c. ult.* Annon & Tyrii ad unum omnes trucidati sunt à servis? quos, cum se Hammonis templum, cuius filius videri cupiebat, ingredi prohiberent, Alexander M. pretio vicit, & qui cædi super fuerant, crucibus suffixit, excepta stirpe Stratonis, quem cum parvulo puello à fidei servo occultatū fuisse supra diximus. *Iust. lib. 18.* Scythas, cum 28. annos abfuissent, in subigenda Media, servi non tantum mari monis & bonis suis depulerunt, sed & rotarum obducta fossa, aditu prohibere aggressi sunt. *Herod. lib. 3. Iust. lib. 2.* qua fortuna exceptos olim fuisse, Novogradæ Magnæ cives cum ex septennali in Corsum expeditione, re benè gesta, ædium se recipere, testatur Sigifm. Bæro *In hisp. Musc.* Nā, quod domi relicta uxores desperant de reditu maritorum, seu quod impatientes essent tā diuturnæ absentia, cum servis nova matrimonia contraxerant, à quibus cum bello exiperentur, denud coacti pro aris, focis & uxoribus, arma expedire, non quibus usus est contra justos hostes, sed flagella & fustes, obductos rivales tandem in fugam verterunt, qui in vicina novam arcem excitarunt, eaq; *Chlappigrad.* quasi diceret, *Maxcipiorū Arcem*, denominarunt Quid referam, quoties Thessali periculum libertatis inciderint, ob multitudinem Panestaram, Lacedemonii ob Helotiarum? de quibus videre est apud Aristot. 2. *Polit. 7* Aristid. *inorat. ad Gers. Plat.* Hocr. *in Panath.* Diod. *Sic. lib. 12.* Nepot. *in Pauf.* Thuc. *lib. 4.* Paul. *in Lacon.* Quid memorem insolentiam servorum Atheniensium? *ex Demost. in 1. Phil. Xenoph. de Rep. Athen.* Quibus tamen, si quiquam ex Græcis, huma-

niter admodum utebantur. Absq; eo enim fuisset, præ multitudinem vix ab eorum injuria se protegere potuissent. Censa enim aliquando Athenis fuerunt, decem peregrinorum, civium viginti. servorum quadringenta millia, ut refert *Bodin. 1. de Rep. c. 5.* Quid censens futurum fuisse de Repub. si hi se ipsos novissent, aut mutuis consiliis inter se conspirandi occasionem habuissent? Hispaniam ante à Romanis obfessam esse, quam se ipsa cognosceret, dicit *Flor. lib. 2. c. 17.* solamque omnium provinciarum, vires suas, postquā victa est, intellexisse, id quod Romanis tantum compendii ad victoriam attulisse verisimile est, quantum Rebuspubl. ad salutem profuit distractio servorum, & quod se invicem non noissent. Nam cum Alexander Imp. in animo haberet omnib. officiis genus vestium proprium dare, & omnibus dignitatibus, ut à vestitu dignoscerentur, & omnibus servis, ut in populo possent agnosci. ne quis seditiosus esset, simul ne servi ingenui miscerentur, Vlpiano & Paulo non placuit consilium, dicentibus, *plurimum vixarum fore si faciles essent homines ad injurias. Lamprid. in Sev. n. 6.* imò crebra seditiones à servis instarent, si tantum se habere virium scirent, quantum animi & ad rebellandum propositi. *Im senatu dicta est aliquando sententia, ut servos à liberis calime distingueret. Deinde apparuit quantum periculum immineret, si servi nostri numerare nos cepissent. Idq; metuendum, dum nemini ignoscitur. Senec. 1. de Clem. c. 24. in pr.* Quantillā operā avocarunt Athenienses Chiorum servos ad defectionem? Nam, quod durius in Chio, quam Athenis tractarentur servi, multitudineque incolæ Insulæ ferè superarent, & facillè transferunt ad mitiores Dominos, & magnum momentum ad subigendam insulam Atheniensibus attulerunt. *Thucyd. lib. 8* Clearchus ad ejiciendos 60. Senatores: ab Heracleensibus domum revocatus, servorum opera Tyrannos quidem amovit, sed seipsum in eorum locum restituit, utq; facilliores contra patriam & fideliores contra cives sibi eos faceret, matrimonia liberarum mulierum, quarum mariti vel occisi, vel ejeti fuissent, stipularus est. Sed indignatur *Servos ad d. nuptiarum perire mulieres, prius nuptiis seque-*

29.
Quanta numero servos sape superant cives.

30.
Servos habitum non esse servandos a civibus.

31.
Servos ad d. nuptiarum perire mulieres, prius nuptiis seque-

ingrūente
bello, pronos
esse.

32.

Ideoq; mat-
eriam prabe-
re seditionis
hominibus.

ferè novos nuptos secum contrucidarunt. *Iust. lib. 16.* Ita ubique servi duriter accepti, si non suo Marte in Rempub. moliri audent, præbent tamen materiam seditionis hominibus, quia, qui in odio est animus, facillè ad nocendum propellitur. Tria bella servilia exponit *Florus lib. 3. c. 19.* quæ scil. suis auspiciis gesserunt servi; sed quantò plura & graviora gesserunt alienis, à Mario aliquo. Sertorio, & id genus desperatæ fortunæ hominibus ad pileum vocati, quibus certum

*Electere se nequeunt superos, Acheronta
movere.*

Bellum servile in Sicilia ortum tanti momenti visum fuit Romanis, ut cum opprimè à prætoribus minimè valuisset, C. Fluvio Consuli mandatum fuerit. Eius initium fuit Sunus servus, natione Syrus, qui contracta agrestium servorum manu & solutis ergastulis, iusti exercitus numerum implevit. CLEM. quoque alter servus ad Lxx millia servorum contraxit, & copiis junctis contra populum Rom. exercitumque eius bellum sæpenumerò gesserunt. *Florus Ep. c. 6.* Cum res Caronianæ ad extremum delapsæ essent, amici ergastula perumpi, & servos ad pileum conclamari volebant, nisi Cato suo spiritu tam turpe & iniquum auxilium putasset indignum. *Plutarch. in Cat. VII.* Post civile bellum; quod contra Sex. Pompeium depugnatum est triginta millia servorum capta fuisse refert *Appian. in civil. quos Dominis per provincias restitui iussit Augustus, cæteros verò, qui Dominos non invenirent, suspendi Spartacus, Orixus, Ocnomus, effracto Lentuli ludo, cum triginta aut amplius eiuſdem fortunæ viris eruperunt Capua, servisque ad vexillum & auxilium vocatis, cum statim decem amplius millia coluissent hominum, non modò effugisse contenti jam vindicare volebant, *Florus lib. 3. cap. 20.* & duorum magnorum Ducum Crassi & Pompeij virtutibus suâ constantia & prudenti moderamine convitium fecerunt. *Plutarch. in Pomp. & Crass.* Marioid effugium semper paratum erat, ut, desperatis rebus, ad servorum suppetias confugeret, & licet, cum eos ad libertatem, proscriptus à Sylla, proclamasset, non nisi*

tres potuerit ex tanta multitudine everberare, terrente tam liberos quàm servos, potentia Syllæ: tamen cum ex Africa rediret, ex servitiis & ergastulis armatis bonam partem exercitus conscripsit. *Florus lib. 3. cap. 21. Plutarch. in Sert. n. 2. in Mar. n. 4. 12. 14.* Imperante Tiberio Tito Curtisius quondam prætoris cohortis miles, femina servilis belli per Italiam sparsit. Primò coctibus clandestinis apud Brundisium, & circumjecta oppida, mox positis propalâ libellis ad libertatem vocans agrestia per longinquoſ salus & ferocia servitia. De qua conjuratione sic *Tacitus 4. Ann. cap. 27. Missus à Casare prope Stasim tribunalis, cum valida manu, duces ipsum & proximos audacia in urbem traxit; jam trepidam, ob multitudinem familiarum, qua gliscebant immensum, minore in dies plebe ingenua.* Imperante Aureliano seditio intramurana, ut scripsit Imperat. ipse, bellum gravissimum peperit. Etenim monetarij autore Felicissimo, ultimo servorum, cui procurator fisci mandata erat, rebelles Spiritus extulerunt, qui compressi quidem sunt, sed septem millibus militum interemis. *Florus Vopsic. in Aurel.* Imperante Probo iterum recruduit bellum gladiatorum, qui viam aperuerant octoginta ejus farinæ, qui custodibus interemis, in urbem progressi, quicquid offerebatur, diripiebant & in consortium serviles quascunq; manus trahebant, donec missis ab Imperatore copiis excluderentur. *Zosim. in Probl.* Imperante Constantio, Sarmatas, conjuratione clandestina excluderant servi, ferocia pares, numero præeminentes, quos, locorum præsidio ubi lares, post exactos inde Dominos, fixerant securos, ambigua pugna delevit exercitus Imperatorius. *Marcell. libr. 17. num. 13.* Nec mirum est toties servos in Republica Romana turbas dedisse, cum non duos aut tres suæ quisque domui, ut de Antonio Consulari viro & Carbone refert *Apul. 1. Apolog. de Scipione Aemiliano, Valer. libr. 4. cap. 3.* de Catone, *Plutarch. in Cat.* sed integros exercitus integros populos haberent, quemadmodum *Cassius ait: Habemus in famulatu nationes, quibus dispersissimè, externa sacra, aut nulla sunt, Tacit. 14. Annal.*

33.
Præcipue, si
sunt nimis
multi.

Clau-

Claudius Imp. de victis Gothis scripsit ad Senatum, se trecenta viginti millia delevisse, & cepisse diversarum gentium nobiles feminas implere barbaris servis, sensibusque cultoribus Romanas provincias. *Treb. Poll. in Claud.* Vespasianus occupatis Hierosolymis tot millia Iudzorum distraxit. ut dederet licitator, nec decederet tamen, qui venderetur. *Egesipp. de ex. Mt. Hierosol.* Quod cum intelligerent Lacedæmonii, quam noxia esset quieti Reipublicæ copia mancipiorum, qui, cum suæ conditionis eos subinde pœnitent, non possunt non rerum novarum studia agitare, præcipue, cum Pausaniam eorum opem contra Ephoros & Reipublicæ libertatem implorasse re ipsa experti. *Allegat. Nepos in Patf. us. & Natis* decem millia popularium cum castellanis agrestibus (ita vocat Livius Notas, *his sunt, in quibus, iam in de antiquiss. castellanis, agreste genus*) occurrerant in bello Peloponnesiaco, cordatis simos quoque & bellicarum rerum peritos, sophistica vi in medio sustulerunt. Inserunt enim eos, quasi libertate donandos, in sanum Iovis convenire, mox vana libertatis sperantatos, de nocte ab urbe profecti interfectione dederunt. *Thucyd. libr. 4.* Natis etiam, cum quidam ad Romanos transigere voluisse infirmulati essent, per omnes vicos eorum greges sub verberibus actos necavit. *L. G. lib. 34.* Ipse Lycurgus, cum ordinem hunc radicitus extirpare non posset, in medium fertur nihilominus contra ejus injurias excogitasse, Cryptasque introduxisse, quibus interdum exevntes occultabantur, noctuque cum armis abscondabantur, & Eilotastot, quot commodum esse videbatur, occidebant: *Herulid. in Pol. Lacon.* Vnde Lacon quidam senex, cum Aetoli quinque millia servorum abduxissent, *ma quo bono, dixit, hostes fuisse. Laconica, quam sancta turba & metu legarunt. Plur. in A. pophr. Lac.* Romani, ut occasiones omnes præverterent, & facultatem voluntati detraherent, ab armorum usu & militia in universum prohibuerunt. *I. qui statim 8 de re milit. & Martianus ait: Ab omni militia servos prohibentur, alioquin cupite puniuntur. L. ab omni 11. de re milit.* Augustus libertino milite, præterquam Rotoræ, incendio

num causa, etsi tumultus in graviore anno-
na metueretur, bis usus est, semel ad præ-
dium coloniarum Illyricum contingenti-
terum ad tutelam ripæ Rheni fluminis: eos-
que servos adhuc veris feminisque pericu-
lissimibus indictos, ac sine mora manumif-
sos, sub priorè vexillo habuit, neq; aut com-
mitos cum ingenuis, aut eodem modo ar-
matos *Suet. in Aug. cap. 25* Iustinianus Do-
minis reddi voluit, qui se eis subtractos ad
victam pronpuerint multam, *l. super ser-
vo 6. qui mil. post lib. 2.* qui verò scientibus
& conniventibus Dominis nomina professi
fuerint & recepti eos jubet continuo manu-
mitti. *si quis serv. 7. Cod. eodem.* Ferendum
enim non putat, homines ab Imperatoria
manu donatione accipientes, adhuc in-
ter servos haberi, *& foris cum suis Dominis
Imperatoriam purpuram adorantes.* Sed
& periculofum videbatur securitati ci-
vium, si domestici & necessarii hostes ferro
armati fuissent. *Male irato ferrum com-
mittitur, ait Seneca 1. de Im. cap. ult.* & mi-
rum est, quomodo Parthi, apud quos ma-
numissio lege vetita erat, tuti vixerint ab
imperio servorum, tanta eorum existente
multitudine, non rudi, aut ad aratum de-
pressa, sed militiæ & armis assueta. Nam
in eo bello, quod contra Marcum Anto-
nium ex quinquaginta millibus instruxe-
rant, non numerat Iustinus nisi octingen-
tos, aut ut alii legunt, quinquaginta supra
quadringentos liberos. *Iustin. libr. 41.*
Mithridates exercitum, quem Syllæ oppo-
nebat, quindecim millibus servorum ex-
pleverat. *Plutarch. in Syll.* Tantum servis
suis tribuebant. Sed Mammeliaci Aegy-
ptiorum, quos à Tartaris Melechsalani
Sultanus coënerat, & remotis in eolis, ut-
pote quorum fidei non satis fidebat, præ-
cipuis officiis & militiæ præfecerat, non
longè post inconsulto concessa arma in
Sultanum verterunt, dejectoque eo à so-
lio & occiso, substitutoque ex sua gen-
te Turquemio, imperium Aegypti in-
ter se partiti sunt, & illi, donec à Tur-
cis ejicerentur, indigna vi incubuerunt.
Mart. libr. 3. legat. Babyl. Romani cau-
tius, ut & Lacedæmonii, ab omni licen-
tiâ & facultate turbandi Reipublicas servos
sedulo

mi interdi-
xerunt.

34.
Vnde eos La-
cedæmonii
clanculum
supplicium.

36.
Apud Par-
thos manu-
missio ve-
rita.

37.
Aegyptum
occupavit
servus

38.
Romani ar-

sedulo depulerunt, aut si necessitas fortè rei summam ad serviles operas detruderet, ne cæteris animus adderetur, aut furiosis gladius præberetur, conscriptos & manumissos maculâ seruitutis statim liberarunt. Nam Lacedæmonii secundo bello contra Mæcenios, duce Tyrtæa claudio Poëta, quem ab Atheniensibus iussu oraculi petierant, seruos suos manumiserunt, & interfectorum hostium matrimonia polliciti in bellu duxerunt, *Iust. libr. 3.* quod consilium imitatus Cleomengs, cum civium ex clade non nisi mille quingenti superessent, Helotis manumissis explevit, *Plut. in Cleom. & Natis, cum multa millia servorum armaffet, addit se id facere more majorum. L. 34. libr. 34.* Atheniensis quoque consumtis publicis opibus seruis libertatem dederunt, *Macrob. 1. Sat. cap. 11.* & contra Chios, servorum opera usi sunt. *Thucyd. libr. 8.* Borysthenitæ oppugnante Zopyrione seruis liberatis, dataque civitate peregrinis & factis tabulis novis hostem sustinere potuerunt, *Macrob. 1. Sat. 11.* Apud Romanos bello II. Punico cum decissent, qui scriberentur, servi pro Domino se pugnaturus polliciti in seruitutem recepti sunt, & *Volones*, quia sponte hoc voluerant, appellati. *Plut. in Marc.* Sed & post calamitatem apud Thrasamenum naæ cladis acceptum serui manumissi in sacramentum vocati sunt. Vnde Annibal, cum precium redimendis captivis in capita indiceret, non tantum ab equite, pediteque liberis, sed à servis centum nummos exegit. *L. 9. libr. 22.* Post Cannensem cladem novam formam delectus inopia liberorum & necessitas iterum dedit. Octo millia iuvenunt validiorum ex seruitiis, prius sciscitantes singulos, vellentne militare, emta publicè armarunt. Et hic miles magis placuit, licet pretio minore redimendi captivos copia ferret. *L. 9. libr. 22.* Scipio quoque tercentum præterea manumisit, *Plut. in Scip.* & bello sociali cohortium duodecim ex libertinis conscriptarum opera memorabilis virtutis apparuit. *Macrob. libr. 1. Sat. 11.* C. item Cæsarum, cum militem in amissorum locum substitueret, seruos ab amicis accepisse & eorum forti opera usum esse comperimus, & Augustus quater manumissorum exercitum

conscriptit. *Sueton. August. cap. 25.* In bello quoque Siculo viginti millia servorum libertate donavit, quibus operam remosagendi imposuit. *Suet. Eod. cap. 16.* Vtique ad eò vel remorum actores libertate sibi donandos putavit, cui labori ultimam servorum cæcæ hodie destinare solent.

Nam non tantum servis interdito militiæ & armorum voluerunt facultatem nocendi eripere, sed novo beneficio eisdem sibi devincite, & fideiorem Reipublicæ facere. Quis enim fideliter fortiterque manus alieno imperio commoderat, nullum ex victoria fructum habiturus? *Quis suscipiendam non habens (verba sunt Hippoc. in lib. de adr. loc. C. 29.) neque sui juris sunt, sed Domini subditi, ut verum bellicarum nullam curam habent, ne bellicos impendant. Neque enim aequalia pericula impendant. Nos siquidem pro Domino in militiam proficiscis & labores toleras mortemque oppetere necessè est, relictis domi laboris, uxore ac reliquis amicis. Quod si probe ac viriliter se gesserint, inde Domini opes augentur & crescunt, ipsi præter pericula & cades nullum fructum percipiunt. Et post pauca. Cujus rei hoc magnum iudicium est, quod quicumque in Asia Græci ac Barbari Domini minime sint subditi, sed liberi & sui laboris questum faciunt, ij omnium bellicosissimi existunt. Sibi enim ipsis pericula subeunt, & ut fortis iudicij præmia reperiant, ita ignavia parvas luunt.* Atheniensis nunquam magis extulerunt animos, quam cum victoriz fructum ad omnes & ad concionem perventurum totum scirent nunquam facilius se passi sunt superari, quam cum iugo Tyrannico pressis, pro aliena salute suam prodigere cogentur: quam differentiam notat Polyb. inter mercenarios Carthaginiensium & civicos Romanorum exercitus. *libr. 6.* Verum enim ubique deprehenditur illud Salustii: *Excussu Regibus cepero se quoque magno exollere, magnoque impensum in promptu habere*, quod ad libertatem, excussa seruitute, merito accommodaveris. Verum, quod necessitas extorquet, beneficium ingratum, est accipienti, nec proficiunt danti. Proinde sicut Machiavell. principem suum monet preoccupare vota subditorum,

38.
Servus ad bellum armandu primu dandam esse libertatem.

39.
Quod plurimum facit ad victoriam.

40.
Vtilius Reip. fore, si servus

ut da;

*animosiores
manumit-
tantur.*

at datum videatur, non extortum benefici-
cium: Ita qui vult ope servorum Rempubli-
cam servare factam testam, non debet eò us-
que manumissionem differre, donec eam
necessitas imperet, sed voluntatem servo-
rum gratuito beneficio ante provocare, & ut
impediente necessitate, par pari reddat, & si
pro libertate & focis pugnare debent, prius
focos sibi constitutos habeant, & libertatis
dulcedinem gustarint. Nam si servi, armis
non assueti, incertam libertatem necessitate
protrusi, ruinam Reipublice suo occurso sa-
pe suffulcire & prævertere potuerint, quan-
to magis id facturi erunt liberi, rebusq; suis
restitui, & victoriæ unâ cum omnibus par-
ticipes?

Damnatur igitur merito multitudo ser-
vorum, imprimis ad maxima quæque à na-
tura naturum, nec non acerba tractatio, quæ
infucos exulceret animos, sed si non oer-
rentur servis familie, si in servitute retinean-
tur vel illi, qui ob ingenii hebetudinem se-
ipfos alere nequeunt, vel maleficiis, mor-
te nondum dignis, libertatem perdidissent,
vel qui vitam precio vilissimè vendant, ut
sunt grassatores illi, qui regiones perambu-
lant & sub prætextu honestæ militiæ misel-
los rusticos concutiunt, vel si nectantur, qui
dedita opera creditores pecuniâ emungunt,
non dubium est, quin Reipublice futuræ
sint, & multò quietiores, & florentiores &
inutili mendicorum pondere minus onu-
stæ, ut supra ostendimus *Sec. 3. ad fin. sed.*
6. &c. nec nunc prolixè repetimus. Nam
qui decoxerunt cum rebus famam, aut igno-
miniosè mendicant, aut atrociniis se de-
dunt, aut aliquid inhoneustum nego-
tium exordiantur: Quorundam justius operas
suas addicerent creditori, ut famam, quan-
tum in ipsis esset, liberarent, illiusque iactu-
ram suis servitiis, si non in totum restitue-
rent, saltem ex parte consolarentur, & spon-
tanea mendicitate Rempublicam non gra-
varent. *Gipham. in c. 4. libr. 1. Pol. Petr. Mart.
claus. 4. loc. com. lo. 19. VVaremund. ab Erenb.
de subsid. reg. cap. 4. num. 19. Bronchorst. Mi-
schel. cens. 1. assertat. 5. pag. 9.* Nec tot opus
foret patibulis, tot hospitalibus, ut vocant,
pauperum, si, qui familiam non sunt alen-
do, alterius servitio innecterentur, ut & su-

pra diximus ex Busbeq. *Epist. 3.* qui addit:
*Turca maxima, quæ publice, quæ privatim
è servitio emolumenta capiunt: Rem fami-
liarem servorum operis præclarè timentur.
Sed & publice si quid molendum, transfe-
rendum, erudendum, aut munendum sit,
id servorum opera & assiduitate consequun-
tur. Nos operum antiquorum magnificen-
tiam nusquam assequimur: quid enim? ma-
nibus desistimus, hoc est, servili auxilio,
Vitaceam, quantum instrumentum servo-
rum doctrina & litera fuerint: Veteribus ad
omnem scientiam adispicendam.* Sed de his
jam satis actum est antea: superest, ut ad
potestatem herilem, qua Dominus imper-
rat servis, progrediamur, postquam iura
acquirendi & retinendi servos absolvi-
mus.

De potestate herili seu Dominica SECT. 8. in servos.

1. *Servum totum esse Domini.*
2. *In quo consistat essentia servi.*
3. *Servum, quia nullum est, nec jam habere, nec injuriam facere.*
4. *Non omnes servos haberi pro mortuis, ex opinione quorundam.*
5. *Servitutum & mortem inter se differre.*
6. *Omnem servitutum morti comparari.*
7. *Servum sibi esse mortuum, sed Domino vivere.*
8. *Servos aquè pro nullis haberi, ac pro mortuis contra Ant. Fabr.*
9. *Fictio juris introducit multa contra naturam veritatem.*
10. *Servos omni statu desitui, & personam non habere.*
11. *Nec puniri civiliter, nec civitatem constituere.*
12. *Nec participare jura civitatis.*
13. *Multò minus officia publica.*
14. *Nec posse stare in judicio, aut a crimine excipi.*
15. *Nec parentes cognatos aut agnatos habere civiliter.*
16. *Nec contrahere matrimonium.*
17. *Nec uti cognomine aut familia nomine.*
18. *Servos non esse capaces ullius possessionis de jure civili.*

P

19. Quid

19. Quid sit peculium.
 20. Peculium non debere seruo de jure, sed indulgerspereminentiam Domini.
 21. Peculium computari extra bona.
 22. Servum nec successores habere, nec testamentum condere, nec usucapere.
 23. Nec cum quoquam contrahere posse.
 24. Quia non obligatur, ne naturaliter quidem, nisi quantum ex factis.
 25. Et hac omnia seruum competere, non tantum ex civilis, sed & gentium jure.
 26. Servos excludi ab omnibus beneficiis & juribus jure gentium introductis.
 27. Cui rei nihil obstat particulares hujus vel illius nationis mores.
 28. Aristotelem nullibi seruum munera publica distribuere.
 29. Servos, cum ex se nulla sint, omnia sua debere Domini.
 30. Cujus sunt possessio.
 31. Quomodo commodius definiatur servus.
 32. Possessionem a seruo statim transferre ad Dominum.
 33. Dominum non tantum bona, sed & vitam corporisq; serui in sua manu habere.
 34. Et quidam de jure omnium gentium.
 35. Cuius tamen juri cum deo ex aequalitate tractum fuit.
 36. Non licere cuiquam ex ulli jure seruum abuti ad peccandum aut ignominiam.
 37. Quia in jure naturali servum non est pars Domini, sed concivis.
 38. Crudelitas impunita Romanorum in servos innoxios.
 39. Servos soltos torqueri in caput Domini.
 40. Et propter suspicionem occisi Domini omnes ad supplicium raptos fuisse.
 41. Quod ex parte mitigavit Adrianus.
 42. Servos, quoad delicta, qua in factis consistunt, non esse servos.
 43. Reprehenditur maxima in servos crudelitas.
 44. Cui optimi quidam Imperatores sensum remedium afferre ceperunt.
 45. Ex hac ratione, quod expedit Respub. ne quis re sua male utatur.
 46. Privatim interesse multum modum, ne se servum tractentur serui, quam par sit.
 47. Ex seruum servitia fieri hostes.

48. Quibus ex causis ceptum est, de injuriis servorum cognosci.
 49. Virgas & lora fuisse propriam servorum poenam.
 50. Apud omnes gentes cautum fuisse innocentia servorum Asylum.
 51. Sed abusus Asylum, qui postmodum, ab usum tollendum.
 52. Servum vero, qui Dominos accusare prohibentur, jure aperta servari Asylum.
 53. Majorum nostrorum sollicitudo & cura pro servum.

Quod jus servitutem induxit, idem non est dubium, quin potestati originem dederit herili: sed sicut potestas patria, etiam si ortum trahat ex jure naturas, variè tamen à variis gentibus limitata fuit & circumscripta: Ita sères quoque habet de Dominica. Id verò commune est omnibus gentibus, & rationi naturali, quod ex theorematibus Aristot. 1. Polit. cap. 3. deducitur. Tradit enim illis, servum, quantum quantum sit, totum esse alterius, cum Dominus non sit servus nisi secundam quid. Habet enim Dominus statum, personam, libertatem, jus suum, nec refertur ad servum, nisi per respectum limitatum, quatenus illi præest. Sed servus nihil habet suum, cum sit mera passio possessionis, perinde ut pecudes & quævis alia domus instrumenta, quibus & servum accerseri contra Alphabetum disputat Vlpian. in l. quasitum 11. §. 2. de instrum. & instrum. leg. Vnde sequuntur duo, in quæ reducitur omnis conditio servi, & omne jus Domini, nunc, quod servus non sit sui ipsius, deinde, quod sit Domini.

Quod si servus non est sui ipsius, nec personam ex se habet, nec bona: Servus ille caput jura nullum habet, ait Paulus l. 3. in ff. de cap. man. Lex enim Aquila interpretet Cajum l. 2. in princ. & §. 2. ad l. Aquil. servos annu. merat quadrupedibus: & sicut quadrupedes pauperiem, 100. s. Si quadruped. paup. fec. ita servi dicebantur noxam facere. 100. s. de nox. act. Injuriam quippe faciunt nequeunt, qui injuriam non patiuntur: §. Servum. Inst. de serv. l. Item apud Lab. 15. §. prator. 34. §. seq. §. Ita que prator. 44. ff. eodem. Injuria autem in eos cadit, in quos jus, cum contraria

I.
 Servum totum
 est Domini.

2.

3.
 Servum, quia
 nullum est, nec
 ius habet, nec
 injuriam
 facit.

nata.

mata sint eidem subjecto inesse. Atqui jus commune servis & liberis non est, non tantum, quia servi sunt pars Dominorum liberorum, & inter totum & partes jus non cadit, ut docet Aristot. *Eth. cap. ult. 8. Eth. cap. 11. § 12.* sed etiam quia jus exigit æqualitatem quandam inter eos, quibus competit, *8. Eth. cap. 9. 9. Eth. cap. 3. § 4.* Liberi verò & servi infinito distant intervallo, & habent se, ut lux & tenebræ, ut vita & mors, aut ut Ens ad id, quod non est. Servi enim de jure civili habentur pro nullis *l. quod attinet 32. de R. l. & æquiparant mortuis, l. servitutem 209. Cod. & l. intercidit 9. in f. de condit. & demonstrat. Nov. 22. §. Si verò decretum.* quod tamen Accursi *ad d. l. quod attinet.* eum limitationem intelligi vult, & Petr. Fabr. *ibid. num. 5. 16. & Cujac. libr. 18. observat. cap. 13.* servos non alios haberi volunt pro mortuis, quam servos pœnæ, de quibus expressè loquitur Vlpian. *in d. l. intercidit. §. 2. de condit. & demonstrat.* & Constantinus *in l. res uxoris 24. C. de donat. inter vir. & uxor.* donationem inter conjuges impleri, morte aut servitute donatoris scribit, ubi agit de eo, qui ob reatum ad mortem aut servitutem damnabatur. Et hoc putant innui ab Vlpiano *in d. l. servitutem 209. de R. l.* dam ait: Servitutem mortalitati ferè comparamus, & à Iustiniano *d. Nov. 21. §. Si verò decretum. ὁ δὲ αἰὼς ἢ μακρὴ διαστάσις ἡμῶν.* Non procul à morte differre, ut habet vetus interpretatio. Item ab Harmenop. *libr. 1. s. 14. Ὁπὲρ δὲ ἀλλοτρίων ἀξιοῦνται ἡμῶν.* quanquam faciliè in meliorem sensum hæc omnia explicari possunt, si mortem amplius quid dicamus inferre, quam servitutem, quia qui de libertate cadit, non statim cadit à vita, sed retinet jura, quæ à natura fluunt, unde illi debentur alimenta, & naturales liberos, cognatosque retinet, quæ cum cessent in morbo, inde fit, ut servus non sit per omnia similis mortuo, sed tamen non procul differat, ut dixit Iustinianus, seu non procul ab ultimo gradu absit. Id quod patet ex *l. 1. de pæn. damnat.* ubi trium rerum jacturas gradatim proponit Vlpianus, vitæ, libertatis & civitatis: Item ex *d. l. 59. per tot. de condit. & demonstrat.* ubi proponitur primum is, qui Accessit deinde, cum eo comparantur illi,

qui civitatem & qui libertatem perdidērunt. Nec Vlpian. ibi regulam hanc: *Servitutum mortis comparatur,* astrinxit ad servitutem pœnæ tantum, sed generalem regulam, uni speciei servitutis accommodavit, cum *in l. cum hic statim 32. §. si donator 6. de donat. inter virum & uxor.* etiam qui servus privati effectus sit, mortuo similis dicitur, ex hac regula: Multò verò minus permovet, quod ab isdem affectur, si quis servus hostium factus fuerit, quia reverti posse putatur, quasi pendente ejus statu *l. penult. de suis & leg. junct. l. parer 10. & sequenti. & tot. s. de capt. & postlim. l. illa institutio 32. §. 1. de hered. institut.* legatum non statim extingui. *l. ult. §. quod inquit 2. de adsign. libr.* Nam capti ab hostibus non sunt servi in ea Republica in qua pendet legatum, sed in aliena, ex qua si redimantur, aut dimittantur, non fiunt liberti, sed postliminio jus ingenuitatis integrum recuperant. Servitus verò mortis æquiparatur in ea Republica in qua servus est. Et sic constat, captum ab hostibus inter hostes, pro nullo haberi, & fieri libertum ejus, à quo manumittitur. Nam quod legatum servo factum non intercidat, sed ad legatarii Dominum pertineat, nihil facit pro opinione Petri Fabr. & Cujac. quia sibi quidem mortuus est servus, sed Dominus vivit. Quod enim jus in servo extinguitur, reviviscit in Domino, prout paulò ante ex Aristot. præsupposuimus: Servum non esse sui ipsius, sed Domini.

Nec verò satis assequor, quid sibi velit vana subtilitas, Anton. Fabri. *Jurisp. Papin. l. 3. de jur. pers. princip. 1.* quod servi quidem habendi sint pro nullis, sed non pro mortuis, quia nullo juris loco scriptum est: *Servum civis Romani, quam diu manet servum, habendum esse pro nullo.* Atqui ab abstracto ad concretum valet argumentatio, & non uno in loco, servitus habetur pro mortuo. *l. 32. §. 6. de donat. inter vir. & uxor. l. 59. in fin. de condit. & demonstrat. l. 209. de R. l.* Porro ait, qui nunquam in Republica caput habuit, non dicitur, nec èèè mori. Atqui ab hostibus capiuntur, caput nunquam habuerunt. Vnde nulli quidem dici possunt, sed non mortui. Quidam igitur saltem ex

4.
Non omnes
servos haberi
pro mortuis
ex opinione
quorundam.

5.
Servitus &
morti differ-
unt.

6.
Omne servituti mortis comparari.

7.
Servum sibi mortuum, Domino vivere.

8.
Servus agitur pro nullo, ac pro mortuo haberi.

servis recte dicentur mortui, qui civili quocunq; titulo servitutem ingrediuntur, quantum ne capri quidem minus mortui dicendi sint, quam hi, quia servitus æquiparatur morti jam consummatæ, non actui moriendi. Qualis verò est status mortuorum, talis est & nunquam natorum, quoad esse, ut dicitur in *l. un. de ademt. lib. Libertatem, lege ademtam, pro non data haberi*. Nam quod illi defierint, hi nunquam ceperint esse, nihil facit ad comparationem, siquidem furiosus fingitur absens, *l. 2. §. furiosus. de jur. Codic. l. 1. §. adipsiscuntur de acquir. poss. l. ubi non voce 124. in fi. de R. l. licet nunquam à ratione vel civitate abierit, sed ab initio infanierit*. Quæ enim via, quis factus sit nullus an per mortem, an quis nondum cepit esse, id in comparatione, qua servitus æquiparatur morti, non attenditur. Philosophi dicunt, tam recidere in potentiam materiz, quod interit, quam ex ea educitur, quod nondum generatum est. Obijciæ deniq; & quidem primo loco. Deteriorem esse conditionem ejus, qui mortuus, quam qui nullus est. Num qui nullus est, potest coepisse, aliquid esse? At, qui mortuus, per rerum naturam renasci non potest, non tantum, quia ad habitum à privatione non datur regressus, sed etiam, quod si renasceret, alius homo esse intelligeretur. *l. servum legatum 27. in fi. de adim. legat. l. usufructum de usu & usufr. leg. At qui servus, quamdiu servus est, potest fieri statu liber, adeoq; liber*. Ergo in eo statu servitutis pro nullo habendus est, non pro mortuo. Resp. Servitutem & mortem comparari tantum inter se, quoad statum, non quoad cetera, quæ utriq; peculiariter insunt. Nam naturæ non magis possibile est, ex nihilo quicquam facere, quam ex morte idem individuum reducere. Ideoque si æquivalentum efficaciter concluderet, pesinde tolleretur servos ex numero Nullorum ac Mortuorum. Sed aliud est factum naturæ, quod verum est, aliud signum juris, quod ex veris falsa, ex falsis vera comminiscitur, prout Reipublicitas exigit. Non continuatur possessio naturaliter, quando hæreditas jacet, & post intervallum ignovum cadit dominium: Vtucapio nihilominus procedit, quia fur-

git cum tempore lex possessionis continuationem durare, quæ reverà non durat. Ita quid vetat, mortuum, fictione juris, qualis est legis Corneliz, reviviscere, & spiritum priorem assumere? Annon *impossibile est ipsi DEO, ut ait Hier. Virginem resuscitare post rursam, & factum reddere infectum*? Et tamen, nihil obstante hac implicatione contradictionis, honoribus & famæ lex restituit. Quin etiam statu liber, qui statutam & destinatam in tempus vel conditionem, libertatem habet, *l. 1. in pr. de statulib. etiam si propter suspensum juris constitutionem. l. pen. de usu & leg. l. illa institutio 32. §. 1. de hered. instit.* ambigat inter libertatem & servitutem: tamen in rei veritate aut servus est aut liber, quia cum servitus opponatur contradictoriè libertati, tertium nullum inter utramque datur. *l. 1. in fi. princ. C. de lat. lib. toll. l. statuliberum 9. de statul. l. statuliberum, 12. de legat. 11.*

Quod si jam servi pro mortuis & pro nullis habentur, consequens est, quod vivis, & caput habentibus annumerari nequeant, quemadmodum Martianus ait: *l. nullo modo 7. ad l. Cornel. de fals. Nullo modo servus cum Dominii sui consistere possunt, cum ne quidem omnino jure civili, neq; jure prætorio, neq; extra ordinem computantur, sed sunt acervum, dicente Theoph. in princ. de stipul. serv. & statu omni destituntur, l. 2. in fi. de cap. min. Quid facerem prius inter servos jura publica, qui personam legibus non habebant?* ait Cassiod. *lib. 6. Var. Epist. 8.* Vnde, sicut Philosophi creationem docent procedere sine transmutatione, quia per eam, quod nullum præfuit, exit è nihilo in actum, cum in alijs mutationibus semper præsupponatur unum & idem subjectum sub utroque termino: Ita, quando manumittitur servus, non dicitur mutare statum, quia statum nullum habuit servus, sed hodie primum ipsum nanciscitur *in l. 4. de cap. min.* Nec sub pecuniaria aut capitis civilis poena continetur servus, quia in eo multari non potest, quod non habet, *l. hos accusare 12. de accus. & in scripte. l. servum 6. C. de jud. Quis enim unquam è civitate relegatum vidit, qui in civitate*

9.
Filio jure
multa intro-
ducit contra
res veritate.

10.1
Servos omni-
statu desti-
tuit.

11.
Nec puniri
civilitate.

RUD.

numquam fuit? Solemus autem proverbij loco usurpare δ' ἄλλοι πάλιν pro re impossibili, quia ex servis non magis confari potest civitas. quam ex truncatis cadaveribus exercitus. Vnde merito, quoad jus civile, pro Nullis habet servos Vlpian. *in d. l. quod attinetur 32. de R. l. 1. in pr. de jur. delib.* adeoque detrahunt illis omnia jura, quibus jure civili gaudent homines, utpote testamenti factionem passivam & activam, *l. non minus 31. de hered. insti.* quia id privilegium solis civibus à lege 12. tab: datur *l. verbis legis 120. de V. S.* ideoque deportatis & peregrinis denegatur, *l. 1. C. de hered. insti.* quia deportatione civitas admittitur, *S. minor. Inst. de cap. miss. & ἀπίλητος*, id est, extorres dicuntur, quibus aqua & igni interdictum est, *l. 1. S. si quisquis. de leg. 1. l. sunt quosdam 17. S. 1. de part.* Item vetat eos ad solemnia testamenti adhiberi, & rationem hinc assignat: Cum juris civilis communi oneni non habeant in totum, ne pratoris quidem edicti. *l. qui testamentis 20. S. servus 7. Qui test. fac. poss.* Multo magis argentus servi à prætura, *l. 3. de offic. prat. & officis omnibus civilibus l. 12. S. fin. de jud.* aded ut ne tabularij quidem esse possint, *l. generalis 3. C. de tabul. lib. 10.* ne actibus publicis immisceantur servitia, quæ cum Dominis religio est stare in judicio, *d. l. 7. ad l. Corn. de fals. l. 7. C. an servus, ex suo facti possunt. aut militia, l. 6. C. 7. C. quis milit. poss. lib. 12.* idque prohibentibus moribus, ut ait Paul. *l. cum prator. 12. S. pempt. de jud.* qui ab omnibus civilibus officiis servos repellunt, *ne dignitas Latialis, causam videatur habere cum famulis. Castrod. lib. 6. Var. Ep. Narcisso liberto Claudij à patrono ad gliscientem exercitus seditionem reprimendam missio, ignominiosè acclamatum fuit, id Saturnalia, quasi tam à dua legato servij conditioni minus conveniret. Xiphil. in Claud. & Adrianus servo suo ambulanti inter duos Senatores, colaphum iussit infligi, addi que: *Noti in eos ambulare, quorum ad huc potes esse servus. AEL. Spart. in Adrian.* Servus quippe, quicquid non habet, non potest stare in judicio *l. servus 6. in pr. C. de jud.* ideoque contra illum actio nequit intentari, *l. cum debitoris. 7. C. de jud.**

101. r. C. An. serv. ex suo facti. l. 22. C. l. 207. de R. l. l. 13. si quis cautus. quia quid est actio, nisi jus persequendi in judicio quod sibi debetur? *in pr. Insti. de act. l. nihil 31. de oblig. C. act.* nec per procuratorè quidè servus alteri actionem intendere potest, *l. servus quicquid 33. in fi. pr. de procurat. l. ab hostibus 15. in pr. ex quib. caus. maj.* nec interrogari vel interrogari in jure, *l. si sine 9. S. Sed si servus. de in terrog. in jur. succend. & quæ præterea ad solemnitates & jura civilia attinent, quæ servis, utpote jure civili nullis, profus denegantur, usq; aded, ut nec parentes, nec agnatos nec cognatos habeant, nisi naturales. d. l. hos accusare S. 4. Vers. Item nec lex Pompeia: de accus. l. 1. S. 1. Vnde cog. l. 4. in fi. l. 5. C. 6. de in jus voc. Paul. 4. sent. l. 10. ad S. C. Orfic. Alex. ab Alex. lib. 5. ge. dser. c. 4. Mercer. lib. 2. opim. c. 18.* Nam cum quidam patrem suum nominaret apud Plaut. *in Captiv: Quomodo, ait alter, patrem, qui servus es? Pater enim est, quem nuptia demonstrant. l. quia sum per 5. de in jus voc. l. filium 6. de hi. qui sunt sui.* cum Ancillis verò non potest esse connubium, *l. cum ancillis 3. in pr. C. de incest. nupt. l. si ignorans 3. C. Sol. matr. Nov. 22. c. 10. Vlpian. l. 5. S. 1. sed contubernium tantum. l. 12. S. 33. de instrud. C. instr. ob cupus violationè non datur actio adulterij, l. servus 27. l. seq. C. ad l. Iul. de adul. l. inter liberas 6. in pr. ff. Eod. quia adulterium non committitur, nisi in uxorem, l. si uxori 13. ff. Eod. Prout iterum insinuat Plautus *in prolog. Asinar. Quid istuc est, serviles nuptia? Servine uxorem ducens aut poscens sibi? Nomen aitulerunt, quod sit nusquam gentium.*
At ego ajo hoc fieri in Græcia & Carthagini Et hic in nostra terra, atq; in Apulia Majorq; opera ibi serviles nuptia Quam liberales etiam curari solent.
 Vique cætera omittam, cum familiaris & genus non habent servi, ne cognomine quidem uti poterant. *l. cum præcum 9. C. de ignomin. lib. caus. solo nomine simplici,* quod pro arbitrio imponebat Dominus, contenti, ut ostendit Anton. Aug. *Emend. lib. 3. c. 8.* reprehendens ex eo Theophilum, & dum manumittebatur, transibant in nomen patroni, ut testatur Aitenidor. *r. de somn. & in**

12. Nec participi-
pactura ci-
vitas.

17. Nec officia
publica.

14. Nec stare in
judicio.

15. Nec parentes
aut agnatos
habere.

16. Nec contra-
here matrè-
monium.

17. Nec uti co-
gnomine.

huit Persius, inquit: *Verteris hunc Dominum, momento turbinis cecit Marcum Damam.*

Quemadmodum verò personam nullam habet servus: ita nec bona ex eadem ratione, quia possessio non possidet, *l. qui in servitute 118. de R. l. l. 1. §. sed & per eum de acquir. poss. & qui in potestate alterum est, nihil suum habere potest, ut ait Cajus lib. 2. Inst. l. acquiruntur 10. §. 1. de acquir. Dom.*

Ex eo Iustin. §. Item §. 3. Inst. per quas perf. nob. acquir. seu ut Vlpianus: in sua potestate non videtur habere, qui non est sua potestatis, l. sic etiam 21. in fi. ad l. lul. aduic. Nec dubium est, quin à possessione bonorum abigatur servus jure civili, l. rectè Labeo 13. in pr. ex quibus causis maj. 25. ann. aded ut nec Dominus ipse, præter alimenta, l. servos 17. de alim. legat. quicquam servo sine libertate legare possit, l. servus uxoris 76. de hered. inst. nisi æquitate summum justemperare velit, l. §. 2. c. de necess. serv. & ut ait Vlp. l. in qui suis 4. §. 1. de manum. commensibus oculo peculium indulgere,

quod definit Theophil. in §. Cum autem Inst. quod cum eo, qui in pot. al. dicitur *Quicquid in peculio patris in quem sensum & illudus ait: Peculium est quod pater vel Dominus servum pro suo tractare jure patitur. lib. 5. Erymol. c. 15. Nam dubium non est, ait Senec. quin servum cum peculio Dominus sit. Nec vero ideo nihil habet servum, quia non est habiturus, si Dominus illi habere noluerit. Senec. 7. de benef. cap. 4. Sed Dominus magis ex æquitate, quam quod de jure teneatur, quod*

Is unciatim dix de domensio suo defraudans genium, comparis miser. Ter. in Phorm. ad se non abripit. Quanto labore partum cogitans, & hoc peculium vocat Florent. in l. peculium 39. de pecul. inquit: Peculium ex eo consistit, quod parsimonia sua quis paravit, vel officio mernit à quo sibi donari: sed, velus proprium parimonium, servum suum habere qui voluerit. Sed hoc peculium bonis opponit. Vlp. in l. paterfam. 182. de V. S. quia bona servus habere nequit, d. l. 182. d. l. rectè Labeo 13. ex quib. caus. maj. nec successores. l. 4. Com. de

success. l. lex Cornelia 28. ad fi. serv. quia non efficitur. de vulg. & pup. subst. cū hereditas, quæ repræsentat defuncti jus & personam, l. nihil est alina 24. de V. S. lege civili detur, l. lege obvenire 130. de V. S. & prouide in servum non cadat. l. 3. §. 1. de V. S. servum C. Com. de succ. Vnde nec testamentum, cum sit juris publici, l. 3. qui testam. fac. poss. facit servus, nec ufucapit, l. qui in servitute 118. de R. l. l. Item ait prator. in pr. ex quib. caus. maj. tum quia sine possessione ufucapio non procedit. l. sine possessione 25. de ufuc. tum quia ufucapio adpiciit dominium, l. ubi. ne dominia sint incerta. l. de ufuc. In servum verò nec possessio cadit, nec dominium. Imò eadem de causa nec stipulari potest, nec contrahere suo nomine, quia nec debere potest, nec ipsi deberi, l. nec servum de pecul. & in stipulationem venit, quod mea interest. l. stipulatio ista 38. §. alteri. l. si panā 68. de Verb. Obl. Servi verò non interest, cum bona nulla habeat. Nam ejus interest, qui lucrum percepturus est vel damnum. l. si commissio 13. Rem rat. hab. Ideoq; absolute & in genere dicit Vlpianus, l. 2. de R. l. in personam servilem nullam cadere obligationem, & l. avol. in l. sed & si servus 20. de fidei. servum fideiussionis nomine negat obligari posse: l. 3. in pr. Eod. ubi licet plerique ICtorum distinguant inter obligationem naturalem & civilem, eò quod Paulus l. 13. de cond. in deb. naturaliter affirmet servum obligari: tamen quia jus naturale nullam inducit vim, improprie vocari obligationem, quæ ad naturam refertur, rectè notat Connan. l. 2. Comm. c. 3. n. 2. & seqq. Naturaliter enim obligari servum, nihil est, quam ex factis & non ex jure, ut explicat ipse Vlp. l. si servus 41. de pecul. l. 44. de cond. & dem. l. 38. §. 6. de Verb. obl. §. 1. Inst. per quas perf. caus. 2. acq. §. 1. Inst. de stip. serv. Sic quippe naturalem donationem pro reali dixit Paulus l. non statim 8. & Vlp. naturaliter se vulnere, pro realiter l. sed si 9. §. si ipse servum 7. de pecul. Ex facto enim reali teneri & obligari servum patet ex d. l. hos accusare §. fin de accus.

Constat ex his, quæ diximus, ab omnibus iis, quæ concernunt jus civile, sive de personis agatur, sive de bonis, arceri profanum vulgus servorum: se utrum solo jure civili,

23. Nec possidere quicquam.

19. Quid sit peculium.

20. Quod per conventum Domini servo indulgetur præter ius.

21. Peculium non accensetur bonis.

22. Servus nec testatur, nec ufucapit.

23. Nec contrahit.

24. An servus obligetur saltem naturaliter.

ut videtur velle Vlp. in d. l. quod attinet. de R. l. an etiam jure gentium? Nam Alciat. ad d. l. paterfamil. 132. de V. S. jure gentium non dubitat servis bona tribuere, quia naturaliter dicuntur possidere, l. quod servus 24. de acquir. poss. quamquam layolen: tam hie, quam Vlpian. in d. l. quod attinet. dum civile opponunt naturali. sub civili complectantur jus gentium. Si enim jure gentium introducta est servitus, & juris ejus introductioe servus constitutus pars possessionis Domini, l. 1. vers. Igitur impoest. Domini de iur. quo sui vel alieni: l. si quod Dominus 64. de cond. indeb. quia ex jure gentium possidere nequit, qui possidetur, ut paulo ante: ex rationibus ipsorum Ictorum diximus, non tantum civili, sed & gentium jure abigitur servus ab omni bonorum possessione, & ex jure gentium introductis privilegiis, juribus & officiis, Comm. d. c. 3. m. 4. Anton. Fab. Jurispr. Pap. c. 3. pr. l. huc. 2. Gadd. ad l. 3. S. 1. m. 12. de V. S. Noc obstat, quod i. Reg. c. 5. Cananorum reliquiis à Salomone non adimatur possessio bonorum, sed imponatur tributum, quoniam paulo post de eorum ordine disputabimus, utrum veris servis annumerari debuerint vel minus. Idem enim dicendum erit de Ægyptiis Genes. 47. Quod attinet verba Abraham, Genes. 15. v. 3. quibus videtur innuere Eleasar filium, futurum sibi heredem, parum ad rem faciunt, quia, ut fuit Eleasar verus Abrahami servus, cui is non tantum familie totius, sed & filij gubernationem concesserat. Genes. 24. nihilominus non sequitur, filium ejus Domino successurum in conditione servili, cum simul & hæres institui potuisset, & manumitti prout apud Romanos usu receptum erat. l. servus 76. de hered. instin. Ab Aristotele verò 4. Polit. c. 13. nihil tale affirmatur, quod scilicet servi opulentiores ad munera publica accersantur: sed distribuit curationes Reipubl. in Civiles, & Economicas, & Ad ministras. Administras vocat corniculariorum, acconformum, scribarum, viatorum, lictorum, carnificum, quas dicit attribui servis, si sit copia, sc. servorum. Nec enim opulentia opus erat ad hæc officia; nec illam ad hæc exigi Arist. sed usu receptum

dicat, ut vilia munia servilibus personis attribuantur, quod nostræ assertioni ne minimum quidem adversatur.

Si igitur servi in se nulli sunt, & æquiparantur mortuis, consequens est, ut quicquid sint, Domini sint, & proinde Domino acquirant, Domino vitam & sanguinem debeant, Domino vel stent, vel cadant. Possessionis enim pars sunt, rebusque moventibus annumerantur l. 2. de supell. leg. l. ult. §. 1. de req. res. l. moventium 9. de V. S. aut si sint ascripti glebæ, immobilibus, l. 3. ubi Zafn. 3. de d. vers. temp. præscr. Servus mei mancipij res est, ait Senec. mis. servatur; mis. perit. c. de benef. cap. 18. Arist. 1. Polit. c. 3. tria proponit, quæ in definitione servi locum habere possunt: *Hominem, utrumque Instrumentum.* Montecat. quidem ad lex. 32. servum definit per hominem, cum res naturales, etiam si definiantur ut civiles, loco generis habeant materiam, sed tum hoc ipso errat, quia nemo, qui rectè definitur est, dicit Regem esse hominem, censorem esse hominem, seu personam; tum illud non rectè accomodat ad servum, qui nihil in se absoluti habet, sed quantum est, totus est Dominus, ideoque Thomæ & Acciajoli. d. cap. 3. definitur per Instrumentum, Victorio per possessionem. Possessio enim tota pertinet ad Dominum, ut pulcrè evincit ratio Aristotelis i. Polit. cap. 3.

Distrahebantur enim non secus ac alia bona mobilia, & vulgò æstimabantur 20. aureis, l. 1. C. de comm. serv. manum. & quicquid eis per legata, vel aliunde accedebat, id non sibi sed Domino acquirerebant, quam speciem acquisitionis transeuntem vocat Bald. in l. placet 79. de acquir. her. quia nò momento quidem subsistit in persona acquirentis, sed transit ad eum, in cuius potestate est acquirens. d. l. placet 79. lib. 1. §. 11. de his qui sunt sui. l. qui liberis 8. §. hac Ven. de vulg. & pup. subst. l. cum filios. 11. de leg. 1. l. si tibi homo §. 2. Eod. l. Erram 32. de acqu. rer. Dom. Generalis enim regula est, ut cum incapax sit legatus, qui in potestate alterius est, legatum viresumat ex conditione illius, in cuius potestate est legatus, d. l. 31. de leg. 1. §. 11. Gobio Inst. per quas

15.
Et hac omnia approbata ut tantum ex iure, sed & gentium

16.
Servum excludi ab omnibus, quæ pendunt ex gentium iure.

17.
Licet nonnulli gentium alia dixerint,

18.
Aristoteles sane nulli servi manum Reipubl. d. servis.

20.
Servus si omnia sua debere Domino

30.
Cuius sunt possessio si utrumque;

31.
Vtrahq; aliis definiantur civilium;

32.
Possessio à servo siatit transit ad Dominum;

perſ. cuiq; acquir. ex l. adquiretur 10. §. 1. *de acquir. rer. Dom. l. ſtipulatio* 38. §. 1. *Hi qui ſunt* 6. *de Verb. oblig. l. 1. §. per ſervum* 3. *de ſucc. edit.* Ideoq; ſi ſervus fuerit inſtitutus hæres, non ipſi, ait Vlpian: præſtitimus tempus ad deliberandum, ſed ei, cuius ſervus eſt, quia ſervus apud prætorem pro nullis habetur. *l. 1. in pr. de ſucceſſ. edit.*

33.
Domino com-
potere ius
vita & necis
in ſervos.

34.
Et quidam
de iure om-
nium gen-
tium.

Nec verò bona tantum ſervorum ſunt in manu Dominorum, ſed etiam corpus & vita & hoc apud omnes per aque gentes, ait Cajus, advertere poſſumus, Dominus in ſervos vita neciq; poteſtatem fuiſſe. *l. 1. §. 1. de hiis qui ſunt ſervi*. Nam licet Germani adeo molliter ſervos tractarint, ut dubitet Tacit. an ſervorū nomine eos exprimere debuerit, *de mor. Germ.* & apud Ruſſos nemo habeat poteſtatem interſicendi ſervum, præter ſolum principem, *Sigiſm. Bar. in hiſt. Muſcov.* tamen pauca hæc præiudicia, non impediunt generale jus gentium, quò minus omnibus gentibus attribuerit Cajus, quod apud plebrasque obſervarat. Recipere enim vocabulum OMNE limitationem ex ſubjecta materia traditur ad *l. omnes de juſtit. & jur. per l. ut gradatim §. 1. de mun. & hon. & ſim.* Lacedæmonij Helotas ſuos per cryptas, quot vellent, occidere conſueviſſe, ſupra diximus *ex Polib. Heracled.* Athenienſes item lege lata coacti fuerunt proſpicere injuriis, ſervorum, cum poteſtate herili laſcivi Domini abuterentur. *Athen. lib. 6. cap. 7.* Scythæ ſolebant ſervos viſu orbare, ut tortius inflarent vulvas aſinarum, dum mulgebantur. Hinc enim copioſius lac extrudi credebant. *Herod. lib. 3.* Perſæ non tantum in ſervos, ſed & liberos tantam poteſtatem exercebant, *Ariſt. 8. Eth. c. 10. ut & Galli, de quibus Caſ. lib. 6. Bell. Gall.* quam licet Ariſt. reſpectu filiorum Tyrannicam vocet, reſpectu tamen ſervorum legitimam eſſe non negat. *Dominorum enim poteſtatem in ſervos ſuos illibatam eſſe oportet, nec cuiquam hominum jus ſuum detrabi,* ut ſcripſit Antoninus Pius *in lib. 2. in pr. de hiis qui ſunt ſervi*. Poteſt enim re ſua quis uti & abuti. *l. ſed & ſi §. Conſuluit. de pet. hered. l. 2. ſi quis à patr. fuer. manum.* Servum verò totum eſſe Domini, & poſſeſſionis partem, ſæpius ex Ariſt. repetivimus;

Nihilominus huic poteſtati, cum die per æquitatem ſenſim detractum fuit, idque ob multas cauſas. Nam etiamſi dominium in eo conſiſtit, ut quis re ſua pro arbitrio utatur: tamen hoc dominium privatum ſubjicitur & includitur dominio publico, nec cuiquam fas eſt, re ſua in præiudicium ſalutis publicæ abuti, cū ne quidem privatis commodis ſuo arbitrio nocere queat. Proinde ſicut prodigo curatores dant leges, & libertatem, niſi in pænam, vendere cives prohibent: Ita ſemper operam dederunt præſides Reipub. ne quis ſervis privatis pro libidine, ad peccandum & inſamem injuriam abuteretur. *d. l. 2. de hiis qui ſunt ſervi. C. Publius* ob æs alienum paternum nexum ſe dederat *L. Papyrio*, illique operas ſervicabat, ſed cum improbus ſcænerator, florem ætatis ejus fructum adventitium crediti ratas, perlicere adoleſcentem ſermone incepto conaretur; deinde poſtquam aſpernabantur flagitium aures, minus territaret, atque identidem admoneret fortunæ: Poſtremò, cum ingenuitatis magis, quàm præſentis conditionis memorem videret, nudari juberet, verberaque afferri, laceratus juvenis in publicum ſe proripuit, & non tantum à ſe, ſed ab omnibus nexis vincula amovit. *Lib. 8.* Per operas enim non intelliguntur, niſi quæ honeſtè fieri poſſunt, *l. filium 15. de cond. inſtit.* cum ad icelera vocati ſervi, Dominis parere non teneantur. *l. ii. qui puteum 11. §. an ignoſcitur. Quod ſi aut clam. l. ſervus non in omnibus 20. de oblig. & act.* Adrianus ſervos & ancillas Lenoni & Lanitæ etiam vendi vetuit, cauſa non præſtita, *Spart. in Adrian.* Item caſtrari & thlibias fieri, tam ſervos quàm liberos prohibuit, *lib. 4. in ſi. l. 5. ad L. Corn. de Sic.* nec Severus quenquam ex iisdem proſtitui voluit, *lib. 1. §. 6. in ſi. de off. præf. urb. & quamvis Imperatores non patiantur Dominos à ſervis accuſari, l. ſi quis 20. C. de hiis qui accuſ. non poſſ.* tamen Antoninus Pius & Severus proconſules in provinciis, præfectum urbi Romæ in patrocinium juſſerant recipere verecundè expoſtulantes, aut ad ſtatuas confugientes eos, qui ad impudicitiam turpemq; violationem compulſi, inſamive injuriæ affecti fuerint. *l. 2. de hiis qui ſunt ſervi alien.*

35.
Quod quodammodo
æquitas am-
tignavit.

36.
Non poſſe
quenquam
ſervum abuti.

37.

*uliam. l. 1. §. 1. §. 5. Quod autem de off. praf. Vrbi. Publica enim delicta, prætextu Domini domestici excusari non possunt, & quoad naturam, quam in commixtionibus inspiciamus, l. 4. §. 6. de in juv. Voc. l. adoptivum §. 2. §. 3. de ris. nupt: Servus non est pars Domini, sed concivis, imò Domini opprobrium, ut ait Sen. Ep. 47. confervum. Meritò insectatur Seneca crudelitatem eius, qui inter temulentas reliquias sumtuosissimæ cœnæ & fastidiosos sub ebrietate cibos, rogatu meretricis, quæ hominem decollari nunquam viderat, ex carcere damnatorum aliquem, tanquam victimam produci, & ante mensam & Deos trucidari, jusserrat, non quod securi percussio non debuisset, qui mortem scelere promeritus fuerat, sed quod legi potius, quam scorto cadere debuisset. Imperio enim terrorem quæri oportuit, non oblectamenta mulierculis. Vbi Iulius Bassus addit: *Servum sierberare voluisses, extra convivium abduxisses.* Et Callius Sever. *Ne de servo quidem aut captivo, omni loco, aut omni genere, aut per quos libebat, aut cum quibus libebat, supplicium sumi fas est.* Sen. 4. decl. 25. Ethic quidem ad mortem à lege damnatus erat: servus verò, in quem Flaminius fasces expedierat, ut cum scorto cœnaret jucundius, quidnã mali promeritus erat, nisi quod cogere pro Domini libidine innocentem sanguinem profunderet? *Plutarch. in Flam.* Nec id huc affero, ut ex unius crimine omnes alios damnem, sed ut quam impunè hoc Dominus tulerit, simul demonstrem. Nam Cato Censorius, cum videret, gravius hoc scelus esse, quàm cum censor connivere, posset, licet per leges inultum futurum esset, tamen ulterius severitatem extendere non potuit, quam ut Flaminius senatu moveret, idque non sine invidia fratris Quintii, & indignatione totius populi, qui paulò post damnatum honoribus restituit. *Plutarch. in Cat. Maj.* Tàm parvo tùm in pretio habebatur sanguis servilis, tàm nihil erat, hominem occidisse. Olim, suspecto de crimine Domino, omnes servi in caput eius torquebantur, l. 2. 3. 4. de quast. l. *Simpassam* 39. *S. fin. ad l. lul. adult.* Cic. *pro Cluent.* & *Milon. ubi A. con.* quem admodum in Q. Vibium Sercum, à filio*

delatum, quæsitum est per servos *Tacit. 4. Annal.* licet illa crudelitas jam veterè Scto sublata esset, *Cic. pro Dejot.* & in partibus cui fraudem facturum Tiberius in judicio Libonis Drusi, callidus novi juris repertor, singulos eius servos mancipari auctori publico iussit, scilicet, ut in Libonem ex servis, salvo Scto quæreretur. *Tacit. 2. Annal.* Occiso verò Domino intra ædes, veterè ex more familiam omnem, quæ sub eodem tecto mansiverat, ad supplicium agi oportebat, qui casus cum sub Nerone incidisset, & Pedanium Secundum præfectum urbis servus occidisset, seu negata libertate, cui pretium pepigerat, sive amore exoleti infensus, & dominum æmulum non tolerans, concursu plebis, quæ tot innoxios protegebat, usque ad seditionem ventum est, senatuque in ipso studia fuisse ait *Tacit. 14. Annal.* nimiam severitatem aspernantium, pluribus nihil mutandum censentibus. Prævaluit tamen pars, quæ supplicium decernebat: sed obtemperari non poterat, conglobata multitudinem, saxa ac faces minicante, donec Nero populum increparet, atque omne iter, quo damnati ad pœnam ducebantur, militariibus præfidiis sepiret. Mox verò Adrianus, qui multum dedit favori servorum, si dominus in domo interiret esset, non de omnibus servis quæstionem haberi, sed de his, qui per vicinitatem poterant sentire, præcepit. *Spart. in Adr.* Mos antiquus, quem Crassius propugnat, *Tacit. 14. Annal.* ad securitatem Dominorum faciebat: hoc edictum ad humanitatem pertinet. Nam, quoad delicta, quæ in facto consistunt, servus non est servus, ut supra diximus, & tractari debet, ut homo. Nec enim per servitutem desinit esse naturalis homo, & tàm ad eum extenditur præceptum: *Non occides, Nec profundas sanguinem humanum,* quàm ad liberum. *Servi sunt?* ait Senec. *Ep. 47. imò homines. Servi sunt? imò contubernales. Servi sunt? imò humiles amici. Servi sunt? imò consueti. Si, si cogit a veris tantundem in vero, licet res fortuna. Quoties in mentem venit, quantum tibi infernum liceat, veniat in mentem, tantundem in se Domino tuo licere.* Item lib. 1. de Clem. cap. 13. *Servi imperare moderatè, laus est: & in mancipio cogitatio*

38.
Impunita
crudelitas
Romanorum
in servos.

39.
Servi torque-
bantur in
caput Domini.

40.
Et propter sus-
picionem
occisi domini
omnes ali-
quando ad
supplicium
rapti.

41.
Quod militi-
gavit Adri-
anus.

42.
Quoad deli-
ta, servus
non est ser-
vus.

Aum est, non quantum illud imponere pati possat, sed quantum tibi permittat aqvi boniq, natura, qua parcere etiam captivis & pretio paratu jubet. Et paulo post: Servu ad statum licet confugere. Cum in servum omnia liceant, est aliquid, quod in hominem licere commune jus daret. Quis non Vedium Pollionem pejor oderat, quam servu fuit, quod muranas sanguine humano saginabat: Et eos, qui se aliquid offenderant, in viduatum, quid aliud, quam serpentibus objici jubebat. O hominem mille mortibus dignu: si de deorandos servos objiciebat muranis, quas esurire erat, si de in hoc tantum illas alebas, ut sic aleret. Nota autem est Pollionis crudelitas ex lib. 55. Dion. & Xiphil. in Aug. Terr. de Pall. qui se ius in historia tantum mentionem facere dicunt, quod crudelitas famam publicam ipsi peperit, quodque muranas sanguine fervorum, supplicium meritorum auerit. Contigit forte fortuna, ut cum Augustum convivam haberet, frangeret unus ex servis crystallinum (Verba sunt Senec. ex lib. 3. de tra cap. 40) Continuo ad mortem raptum cum Vedium iussit, nec vulgari quidem periturum morte. Muranis objici jubebatur, quas ingens piscina continebat. Qui non hoc illum putaret luxuria causa facere? Seditia eras. Edasit a manibus puer, & confugit ad Casaru pedes, nihil aliud petiturum, quam ut aliter periret, nec esca fieret. Motus est nobilitate crudelitate Casar, & illum quidem mitti, crystallina autem omnia coram se frangi iussit compleriq, piscinam. Dion. addit, conatum Augustum primum persuadere Vedio ne deprecantem puerum projiceret, sed cum ille non obtemperaret, iussisse afferri cetera crystallina & quaecunque pretiosa haberet, ut iis quoque uteretur, post, ubi allata fuerunt, confregisse. De piscina vero suffocatione non meminit. Luculentum vero securitate servorum securitati initium dedit Augustus, & facto ipso vatis sui verba rata habuit, quod

43.
Taxatur ni-
mia in servor-
um crudelitas.

44.
Sui Imp-
modum pone-
re sensim ce-
perunt.

*Si quis cum servum, passim qui tol-
lere iussu,
Semos pisces, sep dum de legurieris juu,
In cruce suffigat Labcone infanior inter
Sanos dicendum fiet. Horat, 1. Sat, 3.*

Claudius enim cum quidam agra & affecta mancipia in insulam Esculapij tadio mendendi exponeret, omnes, qui exponerentur, liberos esse sanxit, nec redire in ditironem Domini, si convaluissent: quod si quis necare quem mallet, quam exponere cadis crimine teneri. Suet. in Claud. cap. 25. Solebant enim confecti vel arate vel morbis servi venum exponi, ut de Catonis ipsius tenacitate testatur Plut. in Cat. Major & de Turca refert Busb. Ep. 3. quod ex vulneribus debilitatum militem ad anserum praepes in Asia pasceudo, cum aliud lucellum inde trahere nesciret, damnarit, quam immisericordem ferocitatem corrigere voluit Claudius. Adrianus etiam Imper. servos a Domini occidi vetuit, eosque iussit damnari per iudices, si digni essent: Spart. in Adr. & Vmbriam quandam matronam, in quinquennium relegavit, quod ex levissimis causis ancillas suas atrocissime tractasset. Nipian. lib. 2. de off. proconf. l. 2. in fi. de iur. qu. sus. vel al. D. Pius testis iussit ad Alium Martianum proconsulem Baticae: Dominorum interesse, ne auxilium contra falsitiam, vel famem, vel intolerabilem injuriam, in demeretur, qui iussu deprecantur. Ideoque ait, cognosce de querelis eorum, qui ex familia Iulii Sabini ad statuam confugerunt, & si vel durus habitos, quam aequum est, vel infami injuria affectos cognoveris, venire jube, ita ut in potestatem Domini non revertantur. Quod si mea constitutioni fraudem fecerint, sciens me admissum, se servum executurum. lib. 2. in fi. de hu. qu. sus. vel alien. §. 2. in fi. Inst. Eod. Severus Imp. iussit distrabi servum, qui de se falsum confessus homicidium, metu ad dominum revertendi, confessionem postea in tormentis retractaverat. lib. 1. §. ult. de quast. & hoc quoque officium praefecto urbi dedit, ut mancipia tueretur, ne prostituerentur. l. 1. §. Quod autem §. in fi. de off. praefect. urb. Omnes vero, ne videantur alienos servos Domini cum injuria subtrahere, l. si servu 20. & seq. qui & a quibus manum: l. Servitum 39. de manum. test. l. servus. 9. Cod. Eod. rationem eam addunt, quam luculentius expressit Iustinianus, d. §. 2. Inst. de hu. qu. sus. vel alie: Expeditur publi-

45.
Ratio, qua
mot: quod
viderent &
publi-

sc. rea

sc. reipubl. ne suare qui male utatur. unde solvimus argumentum, pro vitæ necisque libera perestitate, quam anaxag. ignis vocat.

Theoph. *Inst. Eod.* ab initio propositum. Sed ne ex sola publica causa viderentur Imperatores juri privato detraxisse, addit Antoninus, etiam Dominorum interesse, ne sciant in servos, & Severus, propterea distrahi posse servum putat, quia precium liberenter pro fugitivo servo recepturus præsumitur. Si enim privata vindicta daretur irato Domino in poenitendam præcepta tueret vindictam, & plus ageret, quam excusata ira, a se actum vellet. *Male irato servum committitur, ait Sen. 1. de tra. cap. ult. & Charillus Lacedæmonius servo cuidam audacius secum agenti, nisi iratum esset, inquit, occiderem te. Plutarcb. in Adopht. Lucon. potuit cum Platone servum castigare volenti iræ manum subtrahere: Sed id non nisi Philosophis datum est, & qui in porticu Stoicorum affectum in divias reliquerunt. Tuam etiam lævicia illa locum facit proverbio: Suum cuiq; servum hostem esse. Non habemus illos hostes, sed facimus, ait Sen. Ep. 47. & Macrob. 1. Sat. cap. 11. Conqueritur Cassius in orat. contra famuliam Pedani apud Tacit. 14. Annal. non posse, nisi metu coerceri servos, & hoc argumento persuadet severitatem moris antiqui, ut occiso intra tectum Domino, tota familia trahatur ad contagium supplicij, quo diligentiores fierent aut ad prodendum, aut ad resistendum. Sed non est, ait Senec. quod amicos tantum in foro, & in curia quaras: sed diligenter attendenti, & in domi incenses. Sapè bona materia cessat sine artifice, Temè & experire. Dum verò infelicibus servis, moerere labra, ne in hoc quidem, ut loquantur, licet: Virga murmur omne compefcitur, & ne fortissa quidem verberibus excepta sunt, rursus, sternutamentum, singulis: magno malo ulla voce interpellatum silentium lustrat, nocte tota jejuna mutiq; perstant. Sic fit, ut isti de Domino loquantur, quibus coram Domino loqui non licet. At illi quibus non tantum coram Domino, sed cum ipsis erat sermo, quorum os non consuebat, parati erant pro Domino porrigere carvicem, periculum*

imminens in caput suum dextere. In conspectu loquebantur, sed in tormentis tacebant.

Propter has igitur causas, utilitatem tam publicam, quam privatam & æquitatem, omni curâ in id incubuerunt boni legum lattores, ut si jure gentium introductam potestatem, *S. 1. Inst. de his, qui sui lib. 1. ff. Eod.* radicitus tollere non possent, æquitatis cancellis humaniter circumscriberent. *Possum est, ait Sen. 3. de benef. cap. 22. de injuriis Dominorum in servos, quod audiat, qui & suavitiam, & libidinem, & impræbendit ad vitium necessarius aversissimam compefcit.* Nam lex Aquilia locum habuit, si servus servaque injuriâ occisus fuerit, *l. 3. ad l. Aquil.* quod non tantum de alieno, sed & proprio servo interpretatur Epistola Antonini *S. 2. Inst. de hu. quis sui.* Lex Petronia & Seta ad eam rem pertinentia Dominis potestatem auferunt, ad bestias depugnandas suo arbitrio servos tradere: oblato tamen judici servo, si justa fit Domini querela, sic poenæ tradetur. *l. Circumcidere 11. S. ult. ad l. Corn. de fcar.* Petroniam autem latam credit Horum. anno V. C. 823. in *tract. legum.* ex quo ceptum est consuli servili fortunæ, & à servorum tergis vis omnis privata amora usque ad virgas & lora *l. un. C. de Emendat. servor.* quam propriam servorum poenam vocat Acron. in *illud Horat. In scalis latuit metuens pendentiâ habena.*

Athenienses non tantum lege lata voluerant servorum querelas & injurias audiri: *AEl. lib. 6. cap. 7.* sed & de bobus legem talem habuerunt: *Bobem aratorem, qui jugum trahit, vel cum aratro, vel cum plastro, ne mactes, quoniam & illi agricola est, & humano generi laborum socius, AElia. lib. 5. cap. 14.* quæ ratio, facit ad id. quod supra Dixit Antoninus, Dominorum interesse, ne servis noceatur.

Apud omnes autem ferè gentes, cum à judiciis & accusationibus arcerentur servi, ad ayla sese recipiendi iis facultas data fuit, live ad templa, live ad statuas principum. Hoc enim sine Cadmus omnium primis Thebis, & mox Theseus Athenis crexit aram misericordiæ, *supra illius, Plin.*

46. Et privatim interesse, ne servorum, quam par est, trahentur servus.

47. Cruditatis ex servorum facti hostes.

48. Ceptum est de injuriis servorum cognoscia

49. Virga & lora propria poena servorum.

50. Apud omnes gentes cautum fuit innocentia servorum, Assy-

Plin. in Thef. quarum apud Græcos tantus repente emerſit numerus, tantaque per urbes accrevit licentia atque impunitas aſyla ſtatuendi, ut, accedente imprimis ſuperſtitione, quæ Deorū irā territabat eos, qui noxios inde avulſum venirent, omnia templa complerentur peſſimis ſervitiocum, eodemque ſubſidio obzati adverſum creditores, ſuſpectique capitalium criminum receptarentur: nec ullum ſatis validum imperium eſſet coercendis ſeditionibus populi, ſlagitia hominum, ut ceremonias Deūm, protegentium. Quo abuſu permotus Tiberius patribus negotium dedit, Majorum beneficia ſociorum pacta, Regum, qui ante viam Romanam valuerant, decreta, ipſorumque numinaum religiones, & quæ oraterea prætexebantur, introſpiciendi; qui per Scta, magno tamen cum honore, modum præſcripſerunt, juſſeruntque ne ſpecie religionis in ambitionem delaberentur. *Tacit. 3. Annal.* Nam & Auguſtus eā de cauſa, aſyla à Veteribus conſtituta abrogavit, ne propoſita immunitatis ſpes cauſam facinoribus daret, *Alex. ab Alex. 3. gen. dier. cap. 20.* quò ferè evaſerunt ſanctuaſia Pontificiorum, à quibus etiam nocentiſſimos quoſque avelli vetabant, ne violaretur religio loci, aut honor Eccleſiæ, *c. remm ad Eccleſ. 17. 9. 4. c. inter alia de immun. Eccleſ. quali divina lege non juſſi eſſent magiſtratus ab ara ipſa arripere facinoroſos, Exod. c. 21. Dent. 19. 1. Reg. 2. 2. Reg. 11. & urbes refugij non patrocinabantur, niſi involuntarijs & inſcijs cædibus, Exod. 21. Dent. 19. loſ. 20. 2. Maccab. cap. 3.* Nulli enim Deo tantum tribuertur Romani, ut ad eius aram ſceleſtis confugere liceret, *ſeſte Dione in Aug.* imò nullius juſtitiam tam impiā ſuperſtitione deturpare mortalis error debuit, ut crederet, à Deo deſenſum iri, qui in Deūm & leges eius ſuperbè peccaſſet. Rectè C. Ceſtius diſſeruit: Principes quidem inſtar Deorum eſſe, ſed neque à Dijs niſi juſtas ſupplicium preces audiri, neque quenquam in Capitolium, aliave urbis templa perſugere, ut eo ſubſidio ad ſlagitia abutatur. Abolitas leges & funditus verſas, ubi in foro, in limine curiæ ab Annia Ruſilla, quam fraudis Cubiſide damnaviſſet, probra ſibi & minz

intendantur, neque ipſe audeat, juſ experiiri, ob effigiem Imperatoris oppoſitam. Eſſe ſequitur, ut accitiam Ruſillam conſuetamque attineri publica cuſtodia Druſus Conf. juberet. *Tacit. 3. Annal.* Properea, ut abuſus hic tollatur, omninò Reipub. intereſſe docuerunt Thom. Morus in *buſt. Edward. V. Petr. Martij. loc. comm. claſſ. 4. loc. 14. Arad. rer. jud. lib. 1. s. 9. cap. 4. Tholoſ. lib. 13. de Rep. c. 23. lina. 99. Polus. lib. 2. q. 65. Covarr. lib. 2. Var. reſol. cap. 20. Heig. lib. 2. q. 26. n. 47. Cſ ſeqq. unā cum multis alijs. Cæte-*

Servus intro-
aperi: i aſyla

rum, quod ad ſervos attinet, nihil videtur æquius, quam ut contra privatas injurias, de quibus judicem adire prohibentur, receptaculum habeant, tam diu, donec de ſævitia Domini, aut pervicacia ſervi à judice cognoſci queat, ſecundum Antonini Pij pia reſcripta in l. 2. de ſu, qui ſunt ſu, in S. 1. Cſ 2. Inſt. Eod. in l. 1. S. ult. de Quæſtion. Nam hac de cauſa Senatus ſtatuum Romuli pro Aſylo decrevit. *Halyc. lib. 2.* cui Servius templum Dianæ, quod huic uſi inſerviebat etiam apud Ephoſios, *Plur. in lib. ne qui uſur.* Magnetis Hierocæſarienſes, Sardinianos & Milichos, *Tacit. 3. Annal.* adjeçit. *Halyc. lib. 4.* Imperatores verò ſuas ipſorum ſtatuas demum propoſuerunt, *tot. 1. C. de his qui ad ſtat. conſ. & Pontifices tandem per templa ipſa ad aras & ſacrarium viam aperuerunt, de quorum uſu & abuſu nunc non eſt dicendi locus. Saltem enim piorum hominum, quam de ſervis & eorum injurijs habuerunt, ſollicitā curam hinc conſicere voluimus, indeque temperatæ æquitatis nos admonere, qua rigorem ſummi juſtis moderari ſint Majores noſtri. Illi enim, ut omnem invidiam Dominis, omnem contumeliam ſervis detraherent, Dominum patrem familiæ appellaverunt, ſervos, ſollicitudo, (quod etiam in mimis ſuo tempore ducaſſe ſcribit Seneca & Macrobius) famulantes. Inſtituerunt diem feſtum, quo non ſolum cum ſervis Domini veſcerentur, ſed utiq; honores illis in domo gerere, juſ dicere permiferunt, & domum puſtillam Rempeſſe judicaverunt *S. n. Ep. 47. Cſ ex eo Macrobi. 1. Sat. 11* Atque hoc ut ferè alia, ad ſuperſtitionem tractavis animis fabulā T. Latinij, ſeu Atronij perſuadere voluerunt.*

Cum

Cum enim, Mane quidam paterfamilie nondum commisso spectaculo servum sub furca caesum medio egisset circo, & postea. quasi ea res nihil ad religionem pertineret, ludi cepti essent, haud multo post T. Latinio de plebe homini somnium fuit. Visus Iuppiter dicere, sibi iudicis praesulatoreum displicuisse, nisi magnificè instaurarentur hi ludii, periculum urbi fore: Iret, ea Consulibus nuntiaret, &c. Et quae praeterea miraculose facta ludis Instauratiis originem dedisse fingunt Liv. lib. 2. Macrobi. 1. Sat. c. 11.

SECT. 9. De ascriptis glebz, hominibus propriis, seu manibus mortuis.

1. De novo quodam & innominato genere servorum orto apud Christianos.
2. Quibus nominibus apud quos populos exprimitur.
3. Non esse omnium eandem ubique conditionem.
4. Commune omnibus esse, quod sint annexi ditioni Domini.
5. A qua interdum, invito Domino, ob factorem libertatis, eximuntur.
6. Ex quibus causis liberentur homines proprii a potestate Domini.
7. Non posse eos libere sine consensu Domini matrimonium contrahere.
8. Nec sibi, sed Domino possidere.
9. Quibusdam tamen licere bona ad haereses transmittere.
10. An opera priorum hominum debeantur Domino in universum.
11. Quisnam hoc hominum genus servorum ordines ascripserint.
12. Alij eos inter liberos & servos ambiguos faciunt, quorum sententia probatur.
13. Differentia quam plurima inter servos & homines proprios.
14. Iustitiam ipsam per colonos hoc genus hominum excipere a conditione servilis.
15. Non obstante l. 21. & ult. Cod. de agrici. lib. 11.
16. Nec generalis divisione hominum in liberos & servos.
17. Instare tamen non posse proprios homines immisceri ingenuis.
18. Quasum differant ab ingenuis.

19. An deniq; possint referri ad liberos.
20. Esse eos Veteri jure incognitos, sed tamen ad ordinem libertorum quadam tenus accedere.

Postquam inter Christianos antiqua servitus desit, inopia plebis & amplitudo divitum familiarum, plerisque terris, Gallorum, Germanorum, Polonorum, Ungarorum, Russorum, Danorum, Suecorum induxerunt novum genus servorum, quos anonymos vocat Zasius lib. 2. respons. sing. c. 7. nu. 8. ubi agit de rebus in jure innominatis. Nec epim, inquit, ascripti sunt, nec coloni, nec capite censi, nec status liberi, nec liberti: de omnium tamen natura aliquid participant. Eos Poloni vocant *Rmetones*, Dani *Bondons*, quod rustici ferè sint ejus conditionis, Germani *Leibeigen* & veteri idiomate, quod in literis nativitatis imitari Saxones, *Leibe und Etsigen*/Galli *Tasillables* seu *manibus mortis*. Condicio verò omnium ubique non est eadem. Nam in Suevia, quos describit Zas. 1. respons. sing. c. 3. n. 77. & seqq. propè accedunt ad ingenuos, ut & *Tasillables* in Burgundia & Sabaudia: in ducatu verò Megapolitano, Pomerania, Polonia, Russia, parum absunt ab antiquorum servitute. Omnes verò id commune habent, quod ita sint annexi ditioni Domini, ut ipso invito se emancipare, aut aliò conferre, vel ad municipia civitatum, vel ad capellenda facerent, & ult. de serv. non ordin. vel ad alium Dominum non possint, & scio in ducatu Megapolitano, quæ jungitur Pomeraniae, ante hominis memoriam, priorum hominum quædam in vicinam urbem se recepisse innox Poriano in solitudine obviam factum, agnitumq; atq; ad eò vivum, ut occurreret, in media Domini silva combustum fuisse, quod factam in pecunia tantum, ut tunc erant mores, vindicatum fuit, quasi non homicidium, sed excessus eruditatis tantum, ad poenam raptus fuisset. Solent tamen tam in Germania, quam Polonia civitates fugitivos servos & ancillas contra Dominos tueri; quod etsi iniquum sit, tamen in favorem libertatis à principe toleratur, quemadmodum & literas ingenuitatis sine venia patroni concedit Rex Galliarum, modo bona, ante restitutionem acquisita à libertis relinquunt Domino diripiendae.

1.
De genere servorum in nominato apud Christianos.

2.
Quomodo nominantur.

3.
Eorum conditio varia.

4.
Quid habeat commune?

f

Bodin. 1. de Republ. c. 8. quod tamen precio hominis, alicujus proprii, ignorante Domino, dare negavit Maximilianus Imperator. *Zaf. d. c. 3. n. 81. arg. l. fin. de nat. rest.* Nec de sunt colonis exceptiones, quibus se ab imperio hæreditario extricare possunt. Imprimis serviutis omnes illæ, ob quas servi eximuntur ditione Domini, si sc. ob sævitiam, duritiam & famem, quæ prestantur, ob obscenitatem, ad quam compellantur, recesserint. *l. 2. de hu. qui sunt sui. §. 2. Inst. Eod. l. 1. §. 8. de offi. pref. urb. l. 4. §. fin. de fcar. l. 1. §. fin. de quaestio.* Poloni suis Kmetonibus faciunt copiam mutandi Dominos: si Dominus opprimat filiam vel uxorem ejus: si Dominus maneat excommunicatus per annu: si bona ejus diripiantur ob delictum Domini. *Lib. 1. Stat. Pol. Prelus. cap. 17. art. 5. l. 11.* In tractatu Passaviensi consensus est, ut Subditis liceat amore religionis Dominum ejurare, modò ipsi satisfiat *Der Ketbeigenenschaft vnd Nachsteuer halben. §. Wo aber vnter. re. Quin & per rescriptum Casimiri M. Kmeto se à seruitute expedire potest, si alium substituerit æquè divitem, in locum sui succedentem. dist. art. 5. l. 2.* De cætero fugitivus Kmeto perdit omnia sua bona, si quartum revocatus non venierit. *d. lib. 1. Stat. Pol. c. 17. art. 1. l. 4. art. 4. l. 7. art. 5. l. 13. 4. 8. Et tot. art. 8.* Colonus enim ita mancipatur agro, ut ejus pars cõfetur, *And. Gail. de arrest. imp. c. 8. num. 14.* & inde ne pacto quidem avelli queat. *l. 2. l. omnes omnino 6. Cod. de agric. Et cens. Et col. lib. 11.*

7.
Propriis homines sine consensu Domini non contrahunt matrimonium.

Huic consequens est, cum non sit sui juris proprius homo, quod nec sine consensu & voluntate Domini matrimonium contrahere queat. Idem enim juris hic est, quod in filiofamilias, propter subjectionem, *l. 2. de rit. nupt.* In libertis alia res est, qui cum hæcti sint plenam libertatem, ad collibertam ducendam cogi non possunt à patrono, nisi is malit jus patronatus perdere: *l. intestato 3. §. si quis libertam 5. de sum. Et leg. l. ad op. sum. 8. §. sed si. de in juv. Voc.* Sed quia plenum consensum sine Domino non habent proprii homines, nec ipsi solo suo consensu matrimonium contrahunt. *Bodin. 1. de Rep. c. 5.* Interest etiam Domini, ut sciat, quos in potestate sua & familia sit habitu-

rus, quibus bona sua concediturus. *Rauchb. lib. 2. qq. 9. 22. nu. 23.* Nam plerisq; in locis, quicquid in bonis habent id genus homines, agri, pascua, ædes, boves, equi, pecudes, utensilia, apud Polonos etiam elegantiores vestes, pertinent ad Dominum. Ipsi solus conceditur usus ad nutum & commoda Domini, prout de colonis censibus ascriptis sancitum est *in l. colons. C. in quib. caus. col. libr. 11. Cujac. ibid. in rubr. l. lib. 20. C. de agric. cens. libr. 11.* quod non sibi sed Dominis possideant. *l. 2. C. de praes. 30. §. l. 40. an. l. 2. C. comm. de usus. l. communi 7. §. nequæ 11 Comm. d. Sid. Puc. Fred. de caus. Et mase. succ. c. 2. m. 14. c. 3. n. 20.* nisi quantum sagacitate, suum defraudantes genium, comparcere & peculium inde condere possunt. In Sarmatia tamen & Burgundia liberè bonis à Domino sibi traditis fruuntur, & testamenta inter suos faciunt, quamdiu cognatorum quisquam superest. Cum ultimo verò eorum moritur libertas, & bonorum, non tantum à Domino dependentium, sed quæcunque industriâ colonorum parva sunt, possessio redit ad Dominum. *Anon. Fab. Jurupr. Pap. 1. 5. pr. 2. Illus. 7.* Poloni nobiles olim, dum iter faciebant, diripiebant villas rusticorum, & eorum sumtu proficisciebantur: Sed Casimirus I. illud correxit, *Anno 1180.* & Kmetonum possessiones tutas à vi Dominorum reddidit. *Crom. l. 6. hist. Pol. Mischoy. lib. 3. cap. 24.* ex quo ceperunt bonis suis pro arbitrio, salvo jure Domini, uti & possessionem ad hæredes transmittere. *Libr. 1. Stat. Pol. c. 17. art. 3. l. 4. Et 8.* Alibi, defunctis in aliqua portione Domini succedunt, observatione non eadem. Nonnulli didimiam, alii tertiam, aut quartam partem bonorum accipiunt, quidam vestibus aut suppellectile contenti sunt. Aliis annui census, aut Canonæ præstantur, ut olim à rusticis colonis *l. 5. 8. 10. 23. Cod. de agricol. cens. libr. 1. Zaf. 2. resp. sing. cap. 3. num. 78.* Salomon Cananzorum reliquiis, ad servitutem reductis, imponit annum censum. *1. Reg. 9. §. 2.* Iosephus Aegyptiis, à se in dominium Pharaonis coemptis, imperat quintam partem fructuum, *Genes. cap. 47.* Russi sex dierum operas debent Dominis, septimum suis commodis integrum habent, quia Semitari illic terrias nullas

8.
Nec sibi, sed Dominum possidens.

9.
Quidam tamen ad hæredes bona transmittunt.

10.
De operis eorum, cui debentur, nullas

nallas observant: *Sigism. Baro in bist. Mu. scov.* quod quidem æquitati & juris civilis regulis repugnat, cum liberti, ad quos anonyimi hi servi propè accedunt, ad operas amplius non obligentur, nisi ne ipsi egeant, aut ne ad inopiam operis redigantur. *l. nec au dicendum 17. l. cum patronus 22. §. fin. l. Inter dum 34. l. Operarum 50. §. 1. de oper. libert.* In Germania varitè sunt divisa operæ, & plebisque in locis numerata, vel etiam scriptis pactis comprehensa, *Zaf. d. cap. 3. num. 82.* ultra quas coloni gravari non possunt. *l. Domini 5 l. cum satiu 23. Vers. c. Veant. C. de agric. cens. lib. 11.* Sigismundus etiam Rex Polon. Anno 1510. per rescriptum arbitrariam operatum exactionem corripuit, statuens: *Vt pro quolibet Lanco, septimanatim singula coloni unum tantum diem Dominii Vel Regi laborare cogantur. libr. 1. Stat. cap. 17. art. 4. l. 15.*

Et quamquam multis articulis servorum naturam, hi coloni imitantur, tamen servis cum Donello *lib. 2. Comm. jur. c. 9. in fi. Cromer. lib. 1. de gente Polon. Prilul. in prefat. d. c. 17. lib. 1. Stat. Palon.* Waremb. ab Erenb. de *sub. reg. §. 1. one. subd. c. 4. n. 17. Secter. disp. 3. Inst. th. 1. Forster disp. 2. Exerc. Inst. th. 3. Arumæ, exerc. 1. Inst. th. 25.* ascribi non debent, cum mixtum quoddam genus inter servos & liberos ambiguum, constituent, ut demonstrat *Zaf. d. c. 3. a. n. 76. ad nu. 86 libr. 2. resp. sing. c. 7. nu. ult. in parat. ff. 1. G. n. 3. 5. Anton. Fab. 1. 3. pr. 4. Illat. 1. §. 1. 5. pr. 2. Illat. 7. Iuripr. Papin. Gail de pignor. c. 8. num. 3. de Arrest. c. 8. n. 14. 18. Bodin. 1. de Rep. c. 5. Chafsan. comm. in consuet. Burgund. Vultej. in §. Ser. vi n. 6. Inst. de jur. person. Connan. libr. 2. Comm. c. 10. n. 3. Cujac. 12. obser. 35. Hænon. disp. 1. Inst. th. 20.* Nam, etiamsi ad operas teneantur: partes tamen familiarum non sunt, sed jure proprio fruuntur; nec Domino subji-ciuntur nisi secundum quid, quod in servis secus se habet, quippe, qui nihil sint, nisi quod sunt Domino. Cædi enim, verberari, adfligi, torqueri homines nostros, receptum non est, *notante Zaf. d. c. 3. num. 79.* & quamquam *Cromer. lib. 1. de gent. Pol.* Dominis Polonorum in Kmetonas tribuat jus vitæ & necis, idq; ita se habere affirmet *Bodin. 1. de Rep. cap. 5.* tamen ex constitutione *Vladislai*

Jagell. Anno 1423. confirmata à *Sigismundo Anno 1511.* Si Kmeto vel Schulterus evadat rebellis, patronus tantum potestatem habet, sufficiens precium, duorum virorum æstimatione, Schultero numerandi & Schultertiam sibi retinendi. Item, ut scribit *Pril. ad d. c. 7. in prefat. art. 1.* Cum aliquis citatur, quod pro hac vel illa injuria de Kmetone suo non administraverit justitiam, in primo termino, offerat, se illam facturum: Alioquin in secundo termino cum pœna 3. Marcæ faciet. Si autem jus Polonicum de Kmetone disturus est, judicem & subjudicem nobiles, & notarium more terrestris judicii locet. Si Teutonicum, Advocatum cum Scabinis. Quod si quis alienum Kmetonem occiderit, non tantum Marcam solvit patrono, sed & hæredibus ejus satisfacere cogitur. *Lib. 1. Stat. Pol. c. 17. art. 2. l. 1. 3. 5. 6.* Constat verò ex jure civili, servò nec hæredem esse, cum hæreditas jure civili obveniat; nec liberos, quia non contrahit nuptias. Kmetones verò & homines proprii matrimonia in-cunt, *dict. cap. 17. art. 6. l. 3.* cognationes habent civiles, *art. 3. l. 8.* bona propria possident, *d. art. 3. l. 4.* quæ ad hæredes transmittunt, *d. art. 3. l. 8.* ideoque in rem suam negotiantur, cum Dominis contrahunt, iisque civiliter obligantur. *Zaf. d. cap. 3. num. 77. §. in parat. ff. 1. 6. num. 3.* Quin & mansa alienare aut oppignorare, Domino conficis, possunt, nec eis causam reluctandi habet, nisi inde sibi videat periculum oboriturum. *art. 4. l. 4.*

Proinde cum dubitaretur, utrum colonorum liberi, qui fundis, eâ lege ascripti erant, ut inde separari non possent, *l. colonos 15. C. de agric. cens. lib. 11.* non obstante hoc nexu, secundum legem Anastasiani pro liberis haberi, vel servis debent, Iustinianus sancivit, *in l. cum satiu 13. §. Cum autem C. Eod.* Liberos quidem colonorum esse secundum præfatam legem in perpetuum liberos, & nullâ deteriori conditione prægrævari: non habere autem licentiam, relicto suo jure ad aliud migrare, sed semper terra inherere, quam semel colenda: patres eorum susceperunt. Quod si nexus Ne non impedit libertatem in colonis, quâ ratione impedit in hominibus propriis: *Imò idem Iust. in c. si servus 1.*

14. Instn. ipse colonos eximit conditione servituti

n. Quam hoc genu hominum servum ascripserint.

n. Qui negent.

n. Distinctio inter servos & homines proprios.

NOV. 123. ascriptitios distinguit à servis, dum hos præter voluntatem Domini, Clericos fieri vetat, illos non vetat, & in l. coloni 2. C. in quib. caus. col. lib. 11. bene esse dicit, ut coloni censibus ascripti, quasi dediti quâdam servitute videantur, cujus respectu libertatem sibi vendicare, & secundum exemplum servi fugitivi sese diuinis insidiis furari dicitur, in l. cum satis 23. in pr. C. de agric. cens. lib. 11. qui ex ascriptitiis terras deserit. Nec refert, quod idem Iustin. ascriptitio Domini assignet, perinde, ut seruo, in l. ne duntaxat 21. C. l. ult. Cod. Eod. quoniam id fit non tam respectu personæ, quam terræ, cui persona adhæret tanquam membrum. l. 15. 22. 23. in pr. C. Eod. Nam in d. l. 21. très ordines distinguit Imp. liberorum, ascriptitiorum, & servorum, & hos posteriores quoad quid inter se confundit, in fin. cum utriusque sint in potestate Domini, sed hi ratione personæ, illi ratione terræ, cuius censibus ascripti sunt, l. colonos 19. Cod. Eod. aut adnotati. l. qui quis 16. C. de Episc. & Cler. Nec generalem divisionem hominum in liberos & servos Inst. in pr. de jur. person. l. 3. de stat. hom. rectè obijcit Donell. quia simplices hominum, ut scilicet qui liceat, status tantum illac exprimuntur: Proprii verò homines mixtum genus sunt: aut dic eos contineri, sub liberis, perinde ut libertos, l. 4. de just. & jur. l. 9. de stat. hom. in pr. Inst. de liberi. licet non habeant summum libertatis gradum, quem nec colonorum liberi attingunt, & tamen liberi pronuntiantur d. l. cum satis 5. l. C. de agric. & cens. lib. 11. Aut dic divisionem adæquatam esse iure civili Rom. non illarum gentium, quæ ex duabus formis simplicibus, tertiam novam composuerunt. Nec deniq; officij, quod servitutis definitio cadat in homines proprios, quia si dominium propriè accipias nō sunt in dominio, si impropriè, multis quoq; liberis hominibus competet, utpote magni animi & bellicosus viris, qui Tyrannis aut corruptæ subsunt Democratiz.

Non sunt igitur idem homines servi per omnia, nec tamen ingenui, Anton. Fab. Jurimpr. Pap. t. 5. princ. 2. l. l. 7. quia Saxones olim eos non tantum à iudiciis & dignitatibus, sed & tribubus & commerciis rejiciebant, cujus vestigia adhuc supersunt in

vulgari formula literarum natiuitatis. Nec enim recipiuntur, *Leben und Eigen* id est, proprii homines seu sui, ut *Vocantur in cap. ult. de serf. non ordm.* quorum cum plena esset Westphalia, post introductas Francorū à Carolo M. colonias, & incolas in servitutem, ob reiteratas defectiones, condemnatos, inde factum autumo, ut in Saxoniz inferioris civitatibus ne Westphali quidem reciperentur, quod in plerisq; dies iure abolevit. Ad dignitates certè, quam diu in statu suo permanent, à Germanis non admittuntur, *Gosh. de Arrest. c. 8. n. 18.* cujus ratio petitur ex l. 1. Cod. de agr. & man. Dom. lib. 11. Non enim civitatum ordinibus & cæteris, ex quibus pro multitudinem fieri nominationes oportet, per omnia florētibus ad hæc suprema præsidia, injuriosa nominatione descendendum est. Non est, scil. Domino jus suum in favorem servilis conditionis eripiendum, l. originarios 11. C. de agr. cens. Eod. cap. 1. 2. C. ult. de serf. non ordm. nec indignitate personarum dignitas commaculanda. Casimirus rex Pol. in comitiis Fulciensib. Anno 1368. vetuit ingenuas personas in Schultetibus assumi, cuius rationem addit: *Cum officij Schultetorum semper existat ser vile, & ad nutum Dominorum suorum stare & facere iure teneantur, indecens est, ut majores aut potentiores persona in Schultetibus aliquas præter Dominorum voluntatem assumantur.*

Quid si deniq; inter libertos annumerentur, quorum conditionem in plerisq; æmulantur, sive subjectionem, sive operas & debitam spectes reverentiam? Nam & illi libertatem quidem habebant, sed imperfectam & limitatam. Propriè verò liberti dici nequeūt, quia manumissi non sunt, in princ. Inst. de libert. & deterioribus illigantur conditionibus, tam quoad matrimonium, l. 3. s. si quis libertam. de sui & legit. quam quoad subjectionem perpetuam & operarum multitudinem. Nam in bona ipsa jus competit Domino, & liberi colonorum patroni liberis eodem servitutis vinculo perpetuo manent obstricti, quod in libertis secus est, quos à justa negotiatione patronus prohibere non potest, l. 2. de jur. patr. l. libertum 45. de oper. libers. nec, si sine operis impositis dimissi sint, aliter, quàm ad obsequium & reverentiam

15.
Resp. ad l. 21.
C. l. ult. C.
agric. &c.

16.
Ita ad aliud
argum.

17.
Homines pro-
prios non esse
ingenuos.

18.
Differentia
horum & in-
genuorum.

19.
An possint
referri ad li-
bertos.

10.
Sunt igitur
suum genus
liberorum.

tiam obligatos habet, l. 1. *de oper. libert. l. libertos* 6. *Cod. de obl. patr. prest.* quam & so- lam debent patroni filius, licet operæ sub manumissionem inpositæ fuissent. *l. penult. Cod. de oper. libert.* Novum igitur genus hominum & juri veteri incognitum, *Forcat. in l. 1. num. 11. de servit. ant. 2. num. 15. de just. & jur. constituunt id genus homines, quos non ineptè Antonus Faber d. *Illat. 7.* ingen- uos esse negat, & in statu medio parinde collocat inter ingenuos & servos ut liber- tos, nisi quod liberti ex servitute emergant, hi ad servitutem tendant: illi gerant vesti- gia præcedentis maculæ, hi memoriam in- genuitatis, à qua cadere ceperunt. Et sicut qui à termino redit, & qui ad terminum pro- perat, uterque eandem viam emittitur, & in eodem medio consistit, ita liberti, dum ser- vitutem pedibus subjecerunt, & proprii homines, dum in servitutem vergunt, quæ tamen hodierno jure assequi prohibentur, in media via sibi obviam veniunt, & eodem gradu locove censentur, licet quoad magis & minus differant, prout jura civilia, vel moribus vel legibus variantur.*

C A P. IV.

DE PATRE ET
LIBERIS.

S V M M A R I A.

1. Liberos esse in potestate parentum, & quo jure.
2. Virum potestas patria extendatur ad vitam & libertatem liberorum.
3. Quibus in rebus consistat patria potestas.
4. Ad quid parentes obligentur liberis.
5. Ad quid liberi obligentur parentibus.
6. De crimine & pena parricidii.
7. Verum potestas & jus publicum ex-

tingat jus & potestatem patriam domesticam.

S E C T I O I.

Liberos esse in potestate paren- tum, & quo jure.

1. Quo respectu de liberis agatur inter partes familia.
2. Inter parentes & liberos, ut amicitiam, ita jure cadere inæquale.
3. Liberos apud omnes gentes esse in potestate parentum.
4. Non apud solos Romanos.
5. Antonij Fabri opinio de origine juris alie- cujus filia.
6. Rejicitur, & docetur, jus non asse- rendum ex arbitrio hominum, sed sua natura.
7. Quatenus usucapio subsistat in foro con- scientiæ.
8. Patriam potestatem latè transcendere limites Reipub. Rom.
9. Rejicitur filia & falsa ratio Fabri.
10. Matri quoque competere potestatem in li- beros.
11. Sed patri majorem, & ante matrem.
12. Error Iustiniani, qui nullis aliis gentibus talem potestatem in liberos tribuit, qua- lem habeant Romani.
13. Super qua re afferuntur varia excusa- tiones Iuriconsultorum & simul reji- ciuntur.
14. Philosophos accersere potestatem patriam ex jure natura.
15. Imò I Crotopos.
16. Patri nomen includere dominium.
17. Non tantum à natura introducendum, sed ab omnibus gentibus receptum fuisse jus patriæ potestatis.
18. Licet apud Romanos multo præstantiores esse & non sortitum fuerit.
19. Originem patriæ potestatis non aliunde accersendam, quam à natura.
20. Quod confirmatur ex lege divina.

D Eventum est ad tertiam partem, quam in familiis exprimit Aristot. l. *Polit. c. 2.* Quo respectu
R. & in

agatur hic de liberu.

Et in princ. cap. 9. non quod liberi sint pars familiz constituens, ut paterfamilias, uxor & serui, sed quod intra ambitum familiz tamquam effectus, & ut possessio contineantur, de qua re ex professo disputatum fuit supra cap. 1. §. 8. Hoc verò capite de eo iure, quod versatur inter parentes & liberos, eò agemus breuiter, quò prolixius idem pertractatur à C. I. s.

Et quidem Aristot. 2. Eth. Nicom. tum presupposuisset cap. 9. jus & amicitiam in iisdem versari, & communium civilium, quæ iuris sunt participes, tres species subiunxisset, iisque totidem societates domesticas æquiparasset, cap. 10. pergit, ut iuris, ita amicitiz diuersitates iis, cap. 11. accommodare, dicens: In unoquòque autem cõsili statuamicitia apparet, quantum C. Iur: Regi quidem erga eos, quibus regnat in beneficio excellentia. Et paulò post: Talis autem paternitas est, tametsi differat magnitudine beneficiorum. Minor enim est, ut finis, quod videtur esse maximum, qui regit, qui videtur: qua maioribus quoque ascribuntur. Natura enim patris, pater filium, & majores nepotibus, & Rex in, quibus regnat. Atque amicitia hæc ex excellentia sunt, idcirco honorantur parentes: Ac ius inter hos non idem est, sed pro dignitate. Sic enim fiat C. amicitia. Eandem amicitiz speciem vocauerat Aristot. cap. 7. lib. 2. in æqualem, eò quod diuersa sint parentum & liberorum officia, ut idem contra Platonem disputat Pol. cap. ult. diuersæ res, quæ ab utrisque eurentur, & proinde ex diuersis objectis & actibus, diuersi nascantur amores. In æqualitas autem derivatur, ut dicitur cap. 7. lib. 2. Eth. tum 2. Pol. c. ult. ex inæqualitate personarum, quæ inferiorem subijcit superiori, imperfectum perfectiori. Unde fit, ut liberi apud omnes gentes redigantur sub potestatem parentum, quod nec illi negare possunt, qui jus patris potestatis proprium faciunt civium Romanorum, moti verbis Caij, l. 1. C. 3. de his, qui sunt sui. Vel. de Iustiniani §. Ius autem 2. Instit. de patris potest. Nam hinc tam varia ortæ sunt interpretaciones excusantium tam Caium, quam Lupianum, eò quod, ut Connan. lib. 2. Com-

ment. cap. 1, num. 2. & Coraf. ad l. 3. Verb. proprium civium Romanor. de his qui sunt sui, & ibi Gothofred. & ad d. §. 2. Institur. de patris potest. consentit, ut inuadentes, patriam potestatem, nec ex ratione civili prodire, nec à solis Romanis receptam fuisse, sed tum omnes gentes prævagari, tum ex ratione naturali derivari. Illud autem est jus gentium, quod apud omnes gentes recipitur, l. 1. §. ult. de just. C. Iur. aut quod naturalis ratio constituit, l. omnes 9. in fin. Eod. §. Ius autem. Inst. de iur. nat. gen. C. 16.

Antonius v. Faber. in h. i. n. p. r. d. P. ap. 1. 2. pr. 4. cum illat. sequentib. 2. 3. pr. 1. & illat. 1. non vult attendi rationem, ex qua aptum sit jus quodque induci, sed ex qua inductum sit. Nam pupillaris obligatio, liberorum in bona parentum successio, testamentum condendi facultas, & quæ sunt his similia, rationem quidem habent naturalem, etiam, quis non ex ratione naturali, sed civili rebus acquisiverunt, non referuntur ad jus gentium, sed solis civibus Romanis reservantur. Rationem verò civilem talem excogitavit d. 1. §. 1. Romanos, inquit, præ cæteris populis consuliuit amplitudinem familiarium, l. 1. §. 1. de test. fer. §. de iust. genit. Familias autem conservari per masculos. L. humanum §. de iust. Cod. de liber. prater. l. lege 14. C. de leg. h. ar. d. ac proinde masculos multis privilegiis innotas fuisse ad iustas nuptias querendas, quorum præcipuum est patria potestas, quia, nisi ad nutum ex se genitos componere pater posset, sed cogere non volens beneficia conferre in degenem & ingratum filium, à voto procreandorum liberorum metu penitentia sobolis, retraheretur. Adde deinde melius conservari familias, si ab unius quam si à multorum manu penderent. Ceterum hæc omnia & per se inuicem sunt, & ex falso fundamento extruuntur. Nam quãdo agitur de natura iuris alicuius, absolve non id respiciendum venit, quod ex errore hominum accedit, sed quod ipsi competit per se. Etenim potest, ut dissimulata ratione naturali, jus aliquod originem trahat & invalescat per rationem mere civilem, quemadmodum bono publico inducitur dicitur ulucapio, l. 1. de usurp. C. Iusque quam

5. Antonii Fabri opinio de origine iuris alicuius.

6. Revertitur.

7. Quædam

2. Quomodo sint inter se affecti parentes & liberi.

3. Liberi apud omnes gentes sunt in potestate parentum.

4. Non apud Ius Romanum.

usucapio sub-
stat in foro
conscientia.

tamen in foro conscientie non aliter, quam
naturali ratione defendere possumus,
perinde, ut de servitute, cap. 3. sect. 9. diximus:
lus quippe naturæ est, ne suum cuique sine
culpa auferatur. Usucapio vero auferit pos-
sessori rem suam sine culpa & causa; nisi præ-
textatur bonum publicum ex jure civili. &
punatur culpa ex naturali ratione. Qui e-
nim res suas tam negligenter habet, ut o-
to illo intervallo, quod usucapionem indul-
get convenientia principis, eorum curam
non habeat, cum graviter delinquat in Rem
publicam suadente naturali ratione, ne cri-
mina maneat impunita, merito jacturâ re-
rum neglectarum puniatur. ¶ eo incivita, non
tantum Romanorum propria, sed apud alias
quoque gentes recepta legitur usucapio. U-
t apud Hebræos, *Levit. 25. Deut. 15. In-
dic. cap. 11.* apud Græcos, *Plat. 1. 2. de legibus
Athenienses, Demosthenes eadem Mediam
& Nausimach. Syicionios, Pausan. in Co-
rinth. Cic. 2. Offic. Boethos, Cassiod. l. 5. Epist.
37. Saxones, Landrecht lib. 1. artic. 28. 29.
Wetshilde. art. 4. ubi gloss. num. 4. § gloss.
art. 10. num. 4. gloss. art. 21. Gallor. Tirag. in
prafat. retrab. & Hispanos, *Cobarruvias
in cap. possessor. de R. l. in 6.* quemadmodum
& patria potestas limites imperii Romani
late transcendit, & universali impetu omnium
hominum animis sese archissime insinuavit.
Sicut igitur ratiocinatur Hippocr. in libr. de
nat. hum. Morborum Epidemicorum com-
munes esse causas: Ita rectè, ni fallor, ex com-
muni omnium hominum lege concludi-
mus communem aliquam rationem, ex qua
illa lex prodeat, nisi pro communi ratione
communis error irrepserit. Rem verò quæ
que ab æstimo rationis dependentem, æsti-
mare debemus, non ex hujus vel illius, sed
ex omnium animis, ut de bono tradidit Ari-
stot. 1. *Eth. cap. 10. Eth. cap. 2. § 1. Polit.
cap. 1.* Et quia potestas patria latius patet,
quàm Respubl. Romana; latius quoque pa-
tere ejus rationem oportet. Ea verò ratio,
quam affert Faber, & imperfecta est, & ve-
ram rationem supprimere non sufficit. Nam
si patria potestas constituta fuit ad inducen-
dum homines ad honesta conjugia, cur non
utriusque conjugum attributa fuit, cum utri-
usque consensus ex æquo sit necessarius, nec*

possit familia magis sine matre, quàm pa-
trifamilia subsistere? Quæ verò mulier à
voto tollendorum liberorum non retrahe-
tur, si se non sibi, sed marito, sed mariti avo
abavoque parturam præcipit? si sibi ni-
hil instare sciat, præter periculum & mole-
stias, tam in pariendo, quàm educando par-
tus verò usum & commoda ad solos mariti
parentes pervenit? Debetur enim etiam
matri in liberos quædam potestas ex jure
divino & naturali, per ea, quæ tradit Aristot.
2. *Eth. cap. 7. 21. § 12. Polit. cap. 9.* quia
pars continetur in toto & sequitur regimen
totius. Liberi verò sunt germina & quasi
partes, non tantum patris, sed & matris. 3.
Eth. cap. 12. Porro, qui accipit beneficium,
perdit libertatem, & redit in dominium e-
jus, à quo afficitur beneficio, ex quo fonte
derivat Aristot. 8. *Eth. cap. 11.* amicitiam
& jus vel *amicitiæ*, quod collocat inter pa-
rentes & liberos, quia scilicet magnitudine
beneficiorum parentes tenent sibi liberos
devinctos & subiectos. Constat verò, & mo-
net Tobias *Tob. cap. 4.* matrem plus mole-
stia devorare, dum utero gerit, plus pericu-
li sustinere in partu, plus diligentis impen-
dere, dum lactat & educat, quàm patrem.
Ideoque, licet patri ex alio capite plus de-
beat reverentia, ut mox subiiciemus, non
potest tamen mater omni vel potestate vel
reverentiâ exui, & Clytemnestra apud *Eur-
rip. in Iphig.* non solum marito, sed & sibi su-
mit potestatem elocandi liberos, quos pe-
pererat, id quod in foro Saxonico observari,
in tract. de matr. cap. 3. sect. 10. num. 27. pro-
lixius ostendimus. Accedit, quod putres
sub adultorum, imperfectos sub perfectio-
rum imperium condemnet Aristot. 1. *Polit.
cap. 9.* Non solum verò pater, sed & mater
tate superat, tamen prudentia antea
liberos. Quia verò pater principium est totius
generationis, adeoque *proprium*: quia
ejus cura & sumtu instituuntur liberi: quia
tate, prudentiâ, perfectione uxorem
exuperat, & denique quia matrem ipsam in
autoritate & imperio suo detinet, ex his ra-
tionibus fit, ut liberi magis sint in potestate
patris, quàm matris, & si per jus civile in li-
mitetur potestas in liberos, ut nò possit attri-
bui, nisi uni, quemadmodum se *patet* de

10.
Matri quoq;
potestatem in
liberos com-
petere.

2.
Patria pote-
stas transfen-
dit limites
Rom. Reip.

3.
Falsa & falsa
ratio Fabri
revertitur.

11.
Sed patri
magis.

12. Error Iustinianus.

potestate Roman. necessarium est, rationi-
 que consonum, ut patri potius tribuatur
 quam matri. Hæ verò rationes, cum non sint
 civiles, sed naturales, non constituunt jus a-
 liquod civile, sed naturale, & errare Iusti-
 nianum dicit Connanus, dum nullis aliis
 hominibus talem in liberos potestatem cõ-
 petere scribit, qualem habeant Romani. Sane
 Bodinus à Ictis passim reprehenditur,
 quod *1. de Republ. cap. 4. pro tali potestate*:
Tantum legat, licet res eodem redeat, ut
post dicemus: Ipsi verò Iustinianum excu-
sant, quod per Talem potestatem, nõ ipsam
potestatem, sed condiciones & qualitates
potestatis, quas soli Romanorum juri pro-
prias fecerint inveterati mores, intelligat.
Vult ej. in comm. ad d. 5. l. i. autem. Inst. de
patr. potest. Alber. Gent. lib. 4. de nupt. cap. 1.
Sed quod Iustinianus potius, de ipsa pote-
state, quàm qualitatibus superveniencibus
loquatur, ex verbis Caji patet, l. 3. de hui. qui
sunt sui. quæ illic Iustin. imitatur. Nec enim
is, modificatam aliquam potestatem, sed ip-
sam jus potestatis civium Romanor. pro-
prium esse dicit: nec satis scitãm rationem
assignaret Iustinianus, in d. d. 5. 2. si de qua-
litatibus loqueretur. Propositio enim ex
*Cajo desumpta: *l. ius potestatis, quod in libe-**
ros habemus, proprium est cõsuetum Romano-
*rum: cuius rationem subjicit: *quia nulli ali-**
homines talem potestatem habent. Si per ta-
 lem potestatem accipias eam, quæ certis
 qualitatibus circumscripta fuit apud Rom-
 anos, perinde esset, ac si diceret; Vtucapio pro-
 pria est Saxonum, quia ad tot annos deter-
 minatam, talibusque requisitis obligatam,
 nulli alii populo habuerunt. Nec repugnant
 vocabula T A L I S, Q U A L I S, l. si pupila-
 tionum 74. §. 1. & l. 75 in princ. de Verbor. ob-
 legal. quia in rebus ad Categoriam Qualita-
 tis pertinentibus, denotant ipsam essen-
 tiam, ut in illo Trajani: *Talem me præsto bo-*
imperatorum alius, qualem optarem ipse præ-
staturus: & in l. certum est 6. de rebus cred. qua-
 le accommodat Paulus ad speciem ipsam:
 aut cum dicit Porphyrius, differentiam red-
 dit ad qualificationem: Q U A L E, Q U I D, ubi
 qualitas in genere denotat omnium rerum
 essentias, ut docet Aristot. 5. *Metaph. text. 19.*
 Caji verò hæc in aliis circuituibus excusa-

reaggrediuntur, dum alii proprium acci-
 piunt in secundo modo, quod soli spectat,
 sed non omnibus cõpetat: alii jus illud pro-
 prium inde dici putant, quod non transu-
 mum sit à Græcis, sed mixtum aliæ leges 12. tab.
 sed moribus pop. Rom. inyalucet, l. parre 8.
 Vers. Idem de adoprim. alii, quod civibus Ro-
 manis tantum tributum, ut de ius nuptia, a,
 quod cives sibi proprium, hoc est, cum pere-
 grinis non habebant commune, §. *Iustus Inst.*
de nupt. Cæterum, si interpretem Caji
Iustinianum audiamus, ex d. 5. l. i. ius autem in-
stit. de patr. potest. ubi ait: Nullos alios homi-
nes talem potestatem in liberos ususuisse,
 non licet in hoc sensu verba Caji trahere,
 imò si conferamus l. 3. cum l. 1. §. agitur. de
 hui. qui sunt sui. Videbimus à Cajo potestatem
 Dominicam, ex iuregentium profecta-
 tam, opponi potestati patris, ex iure civili
 derivata, & proinde per jus proprium, non
 intelligi, nisi jus civile, iurigentium, quod a-
 liis gentibus commune est, ut jus herile in
 servos, oppositum. Ne dicam interim, quod
 Sex. Empirius lib. 3. *Pyrrhon. hypotesicon.* Sol-
 lonem Athenis lege hæc tã à legibus tulisse
 referat, qua filium parenti necare permis-
 serit.

Si vero sepositis autoritatibus & remotis
 circumfcriptionibus, quas quisq; populus
 sibi privatim affinxit, originem patriæ pote-
 statis à nativo suo fonte accersamus, non a-
 liunde eam profuere comperiemus, quàm
 à natura ipsa, quemadmodum usto ore doc-
 cent Philosophi, post Platonem 11. *de legib.*
 Arist 8 *Eth. s. 11. Natura præst, pater filium*
 & maiores nepotibus: l. Pol. c. ult. in pr. *Mat.*
 quàm femina ad imperandum aptior, & ni-
 si sicubi sit contra naturam) atque atate su-
 perans & perfectum, quam id quod atate
 superatur & imperfectum. Videm utrumq;
 locum Interpretes, & præcæteris Montecat. 11.
 Pol. text. 140. Epictetus in *Enchirid.* non tantum
 bono, sed & malo patri obediendũ esse
 præcipit, quia & malus natura præst, & ut
 ait Quintil. declam. 5. *Perf. Si gratia nõn po-*
test, nec malo patri, quod prolixè sic explicat
Simpl. in Comm. Volunt. ar. q. i. q. i. si cõ-
ditionem etiã alter, bonũ & malũ. de cõd. ar. de
rimere potest, amicitia mala, inimicitia bo-
na. Et enim volũtas eã affectionem cõstruit

13. Excusationes 2 Cor. rejicitur.

14. Philosophi accersunt patriam a natura.

naturalem vero non voluntas, sed natura
 Quamvis enim si amicus nos obpravam vo-
 luntatem sit inimicus: solus affectionem
 nostram, nec sum ei debemus amicitia offi-
 cia. qui a natus esse debet. Et inimicus esse
 voluit. Verum si pater improba voluntate
 fuerit, patri affectionem non solvis volun-
 tate. Ea enim naturalis est, Et non volun-
 tatis, Et talis affectio est erga patrem, non
 utiq; erga bonum patrem, Et si vitium malum
 fuerit pater, tamen officia, qua patri debentur,
 et praestanda sunt. Item pauld post:
 Si fortuitus Dominus, argento numerato, Et
 corpora Et peculia serfcorum parent; quan-
 to magis partibus eadem illis, qui naturales
 ortus nostri au;ores fuerunt. Quare Et Verbe-
 ra patrum a quioribus animis ferenda sunt
 filis, quam seruis Dominorum, multoq; ma-
 gis conuictum aut contumelia, &c. Plutarch.
 in lib. de frat. amor. Παιδὲς ἀγαπῶνται ὡς θεοὶ
 οὐκ ὡς ἄνθρωποι καὶ οὐκ ὡς κτήνη, καὶ οὐκ ὡς
 οὐρανία, ἀλλ' ὡς θεοὶ, ὅτι τὸν φύσιν τοῦτον
 ἀνιδύωται. Ciriolanum his verbis increpat
 mater, apud Italycarn. lib 8. Nec Volscorum
 beneficia tantum apud te valere sines, es-
 samis magnitudine caelum attingerent, ut
 hinc natura juro violari Et abolere patereris,
 sed mihi omnium prima debes vita pretium
 Et obsequium. Τὸν γὰρ ὁ τὸν φύσιν τοῦτον
 ἀγαπῶν ἀπὸ τῆς ἀνιδύωται καὶ λόγῳ πατρὶ
 ἀφ' οὗτοῦ ἔσθ' ἄνθρωπος. Hanc enim legem fixit na-
 tura omnibus, quo sensus Et rationi sunt
 compotes. Chrylostom. item orat. ult. ad
 Vers. iuda. Et naturales leges, Et quas homi-
 nes instituerunt, sic praescribunt. Etiam si
 cadat, adibus exigat, quocunq; modo puniat
 pater, feruitor tolerandum esse, nec veniam
 filio largimur, ni paruerit perituleritq;. Pater enim est, qui occidit, habetq; potesta-
 tem in te faciendi, quod vult. Plinius vero
 in Panag. ait Lex Et natura semper in
 ditione parentum liberose esse iussit, nec uti
 inter peccantes, sic inter homines potesta-
 tem Et imperium Valentioribus dedit.
 Ipse Vlpianus idem conficitur in l. pro-
 uinciatio 195. §. familia 2. Vers. Jure
 propr. de Verb. sign. dum plures personas in
 familia unius potestati subijci scribit, aut
 naturae, aut lege. Si enim naturae subijci-
 mantur liberi patris; natura habet in eos po-

testatem pater. Pomponius in l. V. luter.
 de just. Et jure: ad jus gentium refert, ut pa-
 rentibus Et patrie parcamus. Obedientia
 autem praeiupponit potestatem, tanquam
 suum correlatum. Imo Iustinianus ipse in
 l. 10. §. Sed ne articulum 1. Vers. Neq; enim.
 Vers. Et ideo sancimus, C. de adopt. jura na-
 tura vocat, quae cadunt inter patrem Natu-
 ralem Et filium familias à natura factum, ut
 loquitur Modestinus in l. 1. in pr. de adopt.
 Et Iustin. in pr. Inst. de adopt. Nam edu-
 catio liberorum censetur juris naturae, in pr.
 Inst. de jur. nat. gent. l. 1. de just. Et jur.
 quia omnia propè animalia juris ejus peri-
 tia censeri videmus, cur non Et inde accer-
 samus potestatem patriam, quia videmus
 omnes propè pufos parentibus cedere Et
 obsequi. Accedit, quod educatio sine po-
 testate nulla esse queat. Nam loquem patrem
 hominum dixerunt Fortiq; quorum se Do-
 minum gerit, quia sub patre Dominum
 complecti voluerunt id quod prolixè ex-
 plicuit Lactantius, inquiens: Dominum
 eundem esse, qui sit pater, etiam juris etro-
 lio ratio demoustrat. Quis enim poterit filios
 educare, nisi qui habeat Domini in eos
 potestatem? Nec immerito pater familias
 dicitur, licet tantum filios habeat. Videli-
 cet nomen patris complectitur etiam famu-
 los, quia pater antecedit. Vnde apparet,
 eundem ipsum Et patrem esse serfcorum Et
 Dominum filiorum. Deniq; Et filius manu-
 mittitur, tanquam seruis, Et seruis libera-
 tus patris nomen accipit, tanquam filius.
 Quod si propterea pater familias appellatur,
 ut appareat duplice potestate praeditum,
 quia indulgere debet, quò pater, Et coerce-
 re, quò seruis: Ergo idem seruis est, qui Et
 filius: idem Dominus, qui Et pater. Inuit
 etiam Dion: lib. 53. Patris nomen Regibus
 tributum, dicens, ut tale jus in assignare-
 tur, quale patribus olim erat in liberos. Sa-
 pius vero monuit ab Aristotele. inter
 jus naturae Et omnium gentium nullum di-
 scrimen poni, nec ante illud, quod natura-
 lis ratio omnes homines docet, ullum jus
 univocum reperiri posse. Jus autem patrie
 potestatis non tantum naturales rationes
 introducunt, sed omnes gentes unanimi
 consensu receperunt. Giphamum enim qui
 negat

16.
 Nomen pa-
 tris includit
 dominium.

17.
 In l. C. de iust.

17. Patria potestas ab omnibus gentibus recepta fuit.

negat moribus nostris superesse patriam potestatem, in *per. in f. Quibus mod. jus patr. potest. solv. Verf. hi vero.* resutat Pensold. *in addat. ad dogm. Colen. 223. n. 2.* Ne ipsum quidem Saxonicum, quod patriam potestati maxime videtur perniciosum, radicibus eam extirpat. *per pl. Lat. ad rem. Germ. nov. 31. lib. 1. lit. F. Et pl. Lat. ad rem. Germ. nov. 45. lib. 3. Mandr. sed loquitur de omni potestate. quae non extinguitur in aeternum. Conf. sals. super consuet. Elect. Bam. Goh. par. 1. q. 43. in pr. Vol. 2. p. 109. n. 2. Mallo. n. 1. ad consuet. Elect. 10. part. 2.* Nec enim dubium est, quin Romanæ leges, ut consuevit Simplicius, quo supra laudavi loco, in *Emil. patriam potestati multo excellentiores addiderint effectus, adeoque, quod à rudi natura inchoatum receperunt, in splendendam juris formam elaborarint, fere sc. ut ait Simpl. naturali liberarum orga parentea potestate.*

18. Licet praestantiores effectus sortita apud Rom.

Ceterum Aristotelis auctore, ratiocinandi origo, quæ à naturali inclinatione dependet, propterea ascribenda non est, quia is id sibi putat palmarium, *lib. 1. Sophist. Eleuch. c. 1.* quod ad perfectionem facultatem eliciendi unum ex altero primus perduxerit. De perfectione & cultura hic sermo non est, sed de origine. Originem autem trahit potestas patria ex rationibus naturalibus, quas enarrat Arist. *1. Polit. 1. Et ult. 8. Eth. 11.* Naturam enim dominatorem senior juveni, perfectum imperfecto, totum parti, & id, quod beneficium accipit, inferius est, eo quod confert. *Sen. 2. de benef.* Parentes vero non tantum sunt post DEUM vitæ auctores, quod beneficium inter minora condemnat Senec. *3. benef. ad fin.* ut ostendat, patrem posse à filio beneficiis vinci, sed, ut ait Simpl. *ubi supra,* parentum cura & caritate muniti eo processimus, upde bellum iis movemus. Propterea enim cura parentibus reddenda, ut quam ab illis miruam acceperimus, gratis animis atque uberiori munerâ refundamus. Convocet quisq; suorum sensuum internum Senaculum, & fronte imperterrita proficitur, an nullas reverentia erga parentes scintillas innatas secum circumferat. Totus quidem Decalogus ex principiis, quæ vocant, nobiscum natis, educitur; & secundum Thomam *1. 2. q. 100.*

19. Origo potestatis in patria dependet ex natura.

17. *nov. 1.* continet explicatam legem naturæ. Atqui inter præcepta secundæ tabulæ primo loco occurrit lex, quæ cavetur parentibus de honore debito, eamque solum adjecta poena præ novem reliquis commendatam nobis facere volumus, sed, dum longam vitam permittit parentibus honorantibus, & impletam mortem incertantibus iis, qui seculis fecerint, ut vitæ usura mature præventur, qui vitæ amorem non iusto habuerunt in partio. *Qui enim parvoddit parentibus, ait Paulus, reddet factis Et acceptus est DEO.* *1. ad Timoth. 3. Malles, Deut. 21.* ponam quoq; corporis adjicit, de qua agemus *fest.* 3. Item Paulus *ad Colos. 3. Auscultate parentibus in omnibus, Et ad Ephes. 6. Obedite parentibus ip. Domini, iustum enim est, honorari patrem Et matrem, idq; præceptum primum omnium habet promissionem.* Vnde Iustin. *in d. l. 1. C. de adop. n. 1. d. 1. 1. 1.* dicitur patris potestas copulata, quod nisi sita se habere, & naturæ institum esset jus hoc potestatis, consensus parentum in nuptiis, de jure divino & civili, necessariò requisitus sine injuria & præjudicio parentum deleri posset, *supra consuetum supra in tract. de conjug. c. 2. fest. 10.* demonstratum fuit, eoq; ex præsupposita pro Canonum sententia pugnant Continus *1. subc. 2. & Constan. 1. de matrim. 9. 12.* quod sc. humanâ autoritate introductus consensus ab hominibus tolli posset.

20. Quod confirmatur ex lege divina.

Verum potestas patria ascendatur ad vitam & libertatem filiorum. SECT. 2.

1. Potestatem patriam à natura ortam, multo refertam moribus Et legibus lenitatem fuisse.
2. Romanos eam extendisse usq; in vitam Et necesse liberorum.
3. Cuius rei exempla ex omni aetate, inde usq; à primordio Reip. afferuntur.
4. Ius ad rem locum habuisse in filiis adoptivis.
5. Et hoc jus non fuisse proprium Rom. sed omnes gentibus communem.
6. Examinantur Et explicantur verba Iustin. ex §. 2. Insti. de patr. potest.
7. Quo jure Judas usi fuerint in liberis.

8. Item

8. Item *Aegyptii, Sclavii, Arabes, Muscovi-
ta, Persa, Parthi, &c.*
9. De lege Gallorum explicantur Verba Ca-
sarii.
10. Qua non sunt trahenda ad Francos.
11. Patria potestas apud Briton. Saxones &
Anglos, quantum emanerit.
12. Ipsi Rom. eisdem modum posuerunt, non
lege aliqua scripta, sed contraria consue-
tudinē.
13. Eiusq; rei iacta sunt fundamenta etiam
ad aetatem Imperatorum.
14. Quinque seceram illam potestatem pa-
triam proponunt.
15. Simpliciter argumenta proponuntur.
16. Et minus diffidentur.
17. Potestatem illam patrum non posse de-
fendi ex lege Moysi.
18. Sed repugnare naturali pietati.
19. Vi patet eundem modum iudices omnium
hominum.
20. Qui ad vocat Tyranni referunt, si paren-
tes cogantur spectare necesse liberorum.
21. Necdum ut ipsi manum propriam sanguine
suorum commaculentur possint.
22. Filium, quantumvis morte dignum, non
tamen excidere iure agnitionis natu-
ralis.
23. Cur pater non puniretur in eo parrici-
dii in l. i. de parricid.
24. Possit agitari patrum in liberis parrici-
dium committere.
25. Oratio quae multis peccare filium, quam
extraneum vocando.
26. Cippoliti de Marfil. quadam limitatio
redarguitur.
27. In parentis nomine resistere admonitio-
nem pietatis.
28. Liberos esse parentum partes, non facti-
vo iuris sed naturae.
29. Non posse autem quemquam filio suae
patriam sine inferre.
30. Nec cum filio furto agere.
31. Nihil esse parentibus carius, quam libe-
ros.
32. Filio paritur, si a patre exhibitio fuerit.
33. Ne contra precatum paternam videatur
exhibere ad supplicium.
34. Contra naturam agere, non liberis sine
iustitia.
35. Affectum nullum dari supra paternum.
36. Sed eum a nemine satum intelligi, nisi qui
liberos habeat.
37. Licet omnibus insculptum sit a natura.
38. Vnde est a nemine suppressis potest.
39. Exempla quaedam storges & affectum pa-
terni.
40. Domestica mala majora esse lacrimis
& nimium amorem vertere in furorem.
41. Quare rei laesa Maj. absterreantur cada
posteritatis.
42. Parentibus innatum esse majorem amo-
rem erga liberos, quam liberis erga pa-
rentes.
43. Probatur experientia.
44. Et rationibus Arist. plenius explicatis.
45. Cur matres suspensius amant liberos,
quam patres.
46. Parentes ex salute liberorum puniti-
onis sibi dinstantiam memoria.
47. Quantum repugnat potestas patria Rom.
pietati naturae.
48. Privata iudicia esse omni jure inter-
dicta.
49. Nec quicquam ipso facilius sapienter, quam
sare quisquam Reipub.
50. Argumentum unum Bodini pro patria
potest. proponitur & rejicitur.
51. In quo si imitari mater medicos.
52. Et tollit majore malo minus.
53. Nominis indulgentia iurisdictionis privatae
in se ac suos.
54. Ob praesumptam iniquitatem, qua iudo-
cis privatis innectitur.
55. Parentibus de absentibus iudicis filios iudi-
catis, videtur obviare nat. amor.
56. Vnde plurimum deprehenduntur illis ad-
jumento esse contra adversarios.
57. Amor paternus superat conjugalem.
58. Storge innata videtur parente orotractu-
ra ab initio & seculo supplicia.
59. Caritas parentum & liberorum non nisi
dureffabili sceleris tollitur.
60. Patrem graevissimum iram concipere
contra liberos.
61. Ira excedere modum Coudilla.
62. Parentes, ad castigandos liberos proba-
tatos, mesere se ferre modum.
63. Summo amore plerumq; succedere par-
alium.

64. Idq̄ non tantum inter fratres & conjuges, sed & parentes liberosq̄ observari.
65. Odium parentum in liberos manifestatur multis exemplis.
66. Qui fiat, quod ex summo amore parentum nascatur summum odium.
67. Eam demum summam esse injuriam, qua bene merito inferatur à cliente.
68. Unde justissima succensenda causa nascitur parentibus, si filii degeneret.
69. Remubentes ut plurimum rapi in odium liberorum.
70. Avaritiam interdum tenerius curata liberis, quam patres interdum minus.
71. Parentes adeo molles sapere esse in liberis, ut ne peccantes quidem corrigere videntur.
72. Iudicia liberorum tutius & melius committi magistratibus publicis.
73. Solvantur argumenta Bodini, qua senectute reliqua.
74. Virum potest: patria Rom. fluxerit ex jure gentium.
75. Quatenus consuetudo vincat legem.
76. Fallacia causa commissa à Bodino.
77. Educationis liberorum sufficit coercitio domestica moderata.

Postquam constat de patria potestate, quod quidem ex naturali, adeoque universim ex insculpta omnium hominum animis ratione eliciatur, sed tamen à diversis gentibus diversimodè restringatur, consequens est videre, quibus eam terminis circumferri, tum rationi primæ, tum utilitati publicæ, quam maxime conveniat. Persarum enim jus reprehendit Arist. 8. *Eth. cap. 10.* tanquam Tyrannicum, & Romanos plurimi eò nomine insectantur, quod jus vitæ & necis in liberos sibi sumserint, sive moribus, non quidem omnium gentium, ut explicat Corras. in d. l. 5. in fin. n. 8. & l. 8. n. 2. de huj. qui sunt sui. sed populi Rom. d. l. 8. *Verf. Nam cum jus, Eod. sive lege curiata Romuli tanta potestas introducta fuerit, ut refert Halycarn. lib. 2. Cicer. pro Cæcilio Hostom. & Petr. Psellus. in comm. in fin. Simph. in comm. in Ench. Epist. mihi pag. 233. Montecat. in 1. Polit. text. 140.* Nam quod non tantum vendere, sed & occidere patri liberos liceret, jure seu consue-

tudine, tam ex legibus, quæ ad antiquitatem se recipiunt, l. in sum 11. in fin. de lib. & post. Vlpian. in Inst. t. 10. §. 1. l. 1. C. de patr. qui fil. àstrax. l. ult. C. de patr. potest. quam ex universa historia patet. Quippe statim sub initium nascentis Romæ, dum Hostilius Duumviros: qui Horatio tergemino perduellionem judicarent secundum legem: creati siverit, & ab his ad populum provocatum esset; Horatij patris proclamantis & pro filio deprecantis vocem hanc refert Livius lib. 1. *Se filiam jure casam judicare: Nona esse, patria jure in filium animadversurum fuisse.* Patrium jus vocat, quo jam tum potuisset perduellionis crimen vindicare, quemadmodum anno ab hinc centesimo octuagesimo quarto Cassius, qui agraria largitate inciderat in suspensionem, quæ sita regni, à patre damnatus fertur, & necatus, cognita domi causa, licet propius fidem videatur Livio, lib. 2. A quæstoribus Cæsone Fabio & L. Valerio diem dictam perduellionis, damnatumque populi judicio. *Halycarn. lib. 8. Valer. lib. 1. T. Manlius Torquatus filium Syllanum damnavit ob pecunias à sociis acceptas, Valer. lib. c. 8. C. Flaminium tribunum plebis concionantem à rostris Dei erit pater, fretus autoritate patriæ, cum aliàs potestas tribunitia sine sacrilegio impediri non potuisset. Cic. lib. 2. de Inv. Senatus de iis, quæ sacris Bacchanalium ad profanationem incestuosam abusus fuerant, cognatos supplicium sumere jussit, Val. lib. 6. c. 3. quod tamen Livius lib. 29. imbecillitati sexus datum putat, ut in privato in eas animadverteretur. Publicianæ, quæ Posthumium Albinum Consulem, & Liciniam, quæ Claudium Asellum maritum veneno necarât, propinqui, domestico judicio strangularunt. Liv. lib. 48. Val. c. 4. P. Attilius Philiscus filiam, stupri convictam, ipse intra privatos parietes interemit. *Salust. in Catilin. Val. 6. c. 1. A Fulvium Senatorem, partes Catilinæ fugâ secutorum, pater itidem retraxit, suâque autoritate interfecit. Salust. in Catil. Valer. 5. c. 8. L. Gellius, adhibito in consilium propè universo Senatu, filium de incestu & parricidio, domi causam dicere coegit, quem, tum de concilio, tum etiam sua sententia absolvit.**

2. Romani eam extenderunt in vitam & necem.

3. Cuius rei exempla afferuntur in omni ætate.

Valer,

I.
Potestas patria à natura orta, multiformis moribus gentium limitata fuit.

Rep. veteri iudæorum & libr. Genes. Nam vendi poterant liberi in servitutem ad tempus Exod. 20. Levit. 25. Deut. 15. *Of. 2. l. 1. in c. 50. Esata.* & Abraham ex patris potestatis autoritate Ismaelem ejecit domo, Genes. 21. Isaac non defugit mortem, quam à patre sibi imperari videbat, Genes. 22. ut observat Ambros. 1. de offic. c. 17. Iephtham privatum imperio condemnavit filiam, sive ad supplicium, Ambros. lib. de offic. c. Vnusquisq; 5. Miserrabilis 22. q. 4. sive ad perpetuam virginitatem, Iudic. c. 11. & Deut. 21. ubi agit Moses de poena contumaciam liberorum, etiamsi iudicium tribuat senioribus & lapidationem populo: tamen sententiam relinquit parentibus, quemadmodum & Alexander Imp. contumacem filium præsidii provincie offerri jubet, dicturo sententiam, quam pater dici voluerit. l. 3. C. de parr. potest. Herodes licet filios suos coram Augusto accusaret, tamen quod id magis fecerit ad declinandam invidiam, quam iure coactus, ex oratione liberorum patet, apud Ioseph. lib. 16. c. 8. quam sic exorditur Alexander: *Potuisse de nobis supplicium sumere, eam, quam in nos habes potestate, quæ Rex, quæ Pater, nisi nos ad servitutem passus, quam iudicem deducere voluisset, &c.* AEGYPTIOS item vitæ & neci liberorum dominatos fuisse, testatur Diod. Sic. lib. 2. Sclavitas Accursius. Inst. de parr. potest. Muscovitas, Sigisim. Baro In hist. Musc. Arabes, qui Marmaricam incolunt, si ad insipiam redacti non sint solvendo potestatem habent filios distrahendi, & ad id à creditore compelli possunt L. 10 lib. 6 hist. Afric. In laponia, quæ est insula regno Chinz contermina, par potestas data est patrifam. in liberos & servos, adeoque totam familiam, quos verberare, cedere, occidere, suâ unius autoritate potest, nec quod minus officium suum exequatur, à quoquam mortalium prohiberi potest. Iohann. Hugo L. ad Schott. in relat. Ind. c. 26. part. 2. hist. Ind. Orient. In urbe & regno Patani pater non tantum cognoscit de crimine liberorum, sed suâ quoque manu mortem, cuius ipsis electio datur, infert, quemadmodum Belgæ, cum illic anno 1602. appulissent, adulteram strangulatam, & adulterum pugione transf-

actum, à suo quemque parente, viderunt. *Relat. itin. Iacobi de Nek. part. 8. hist. Ind. & de Persis* scribit Arist. 8. Eth. c. 10. Apud Persas patris imperium Tyrannicum est. Utuntur enim, ut servis, filiis. Apud Achæos Rhisiasus Pellenensis. cum filium Memnonem ad Macedonum partes inclinantem, quantumvis gentis Demurgum, precibus à sententia avertere non posset, ad minus confugit, jurans, se cum suâ manu interemturum, nec pro filio sed hoste habiturum, itaque pervicit, ut postero die filius se suis conjungeret, qui de societate Romanorum perferri sinebant. Liv. lib. 32. Herodes Parthorum Rex Phraatem filium ipse strangulavit, quod ex hyrope laboranti finem vitæ acceleraturus, aconium propinasset, verfoque in contrarium eventum, expugnato per vim veneni morbo, valetudinem restitisset. *Plur. in Crass. in sua.* Rex Thracum sex filius, qui se invito Xerxis castra secuti fuerant, oculos eruit, Aelian; lib. 5. c. 11. & Dejotarus filios omnes suâ manu interemit, ne impedimento essent illi uni, quem ad capeienda scepra delegerat. *Plutarch. in Cicer.* Sed hi fortè non patriâ: Sed regiâ potestate in liberos usi fuerunt, quemadmodum nostro tempore solet Turcarum Imperator: De Gallis verò in univ. scribit Cæsar lib. 6. bell. Gall. *Virros in uxores, sicut in liberos. Vita neci q; habent potestatem,* quæ verba perperam adducit Bodinus. 1. de Repub. cap. 4. hoc sensu: *Galli in uxores & liberos aequè ac in servos Vita juvat neci habent.* Nam priora aliam interpretationem recipiunt, quam tangit Alber. Gent lib. 4. de nupt. c. 1. ut scilicet verba: *Sicut in liberos,* referantur ad Romanum jus, & explicetur potestas maritalis Gallorum, per potestatem patriam Romanorum, sensusque sit: *Virros in uxores habere Vita neci q; potestatem, perinde ut patres habent in liberos apud Romanos.* Sæpè enim Quintil. & Sen. leges Græcorum controversis præfigent, de quæ iis non secus disputant, ac si apud Roman. usu receptæ essent, ut ex gr. dum abdicatos in scenam reducant, *Quint. lib. 7. cap. 1. & 1. lib. 9. c. 2: decl. 2. 9. 260. 171. Sen. lib. 1. Contr. lib. 2. declam. quos jus Roman. non agnoscit.*

8.
Aliorum potestatem.

De lege Gallorum explicantur verba Casarum.

scit. l. 6. C. de patr. potest. *Connan. lib. 2. Comm. cap. 13. num. 5.* Hunc, inquam, in sensum licet verba Cæsaris interpretari, sed simplicius & planius referuntur omnia ad unum subiectum, sc. ad Gallos, quibus patrem potestatem in uxores & liberos videtur velle tribuere, & huic interpretationi nihil obstat, quod *Hottom. libr. 3. de jur. regn. Gall. Vers. Itaq; non modo nullam unquam istiusmodi potestatem in regno Francorum usurparam fuisse asserat, quia à legibus Francorum ad mores Galliarum non satis firma textitur consequentia, cum ut populi, ita leges utriusque fuerint distinctæ. Franci enim ex Germaniis oriundi, apud quos nullam veram servitutem unquam invaluisse testatur Tacit. de morib. Germ. cum armis & imperio novo, novas mitioresque leges sensim introduxerunt, adeoque patriæ, potestati, antiquis moribus receptæ, modum aliquem, ad Imperatorias eius temporis leges propè pertingentem attulerunt, filiosq; dicente *Actur. in §. Ius autem Iust. de patr. potest. tanquam absolutos tenuerunt, ad eum ut apud Britones jus patriæ potestatis esse negat Bald. in c. si duo fratres, de fratrib. de nob. benef. quemadmodum apud Saxones, originarias consuetudines pro legibus habentes, in tantum eadem decrevit, ut nulla penè videatur, quæ lex ab iis transiit ad Anglos, dicente Smit: lib. 3. de Rep. cap. 9. Our Children be not in potestate parentum, als the children of the Romans were, but as soon, as they be puberes, & which we call the age of discretion, before that time nature doth sell these bebus as it were parties parentum, that, which is theirs, they may give or sell, and purchase to themselves either lands and other moventables, ife father having nothing to doferemis. And ife: fore, emancipatio is cleane superfluous. VVe know not, & of Paris, &c.* Ipsi Romani perinde siverunt evanescere patriam, ut maritalem potestatem, iniquum rigorem sensim mitigante cultura & die. Nam, quod *Donell. lib. 2. Com. jur. cap. 2: post. pr. jus vitæ & necis patribus ademptum conjectet per legem scriptam, quemadmodum pessum iit potestas herilis in servos, rescripto Anto-**

nini, l. 2. de his qui sunt sui. istuc historiarum veritati non cononant, cum de lege illa nulli constet, nisi fortè ad universalem legum 12. tab. abrogationem, lege Aebutia factam, redeamus, *Gell. lib. 16. c. 10.* & sensim hinc inde rigori potestatis, aliquid decerptum invenitur. Nam *D. Adrianus fertur. cum in venatione quidam filium interfecisset, quod novercam adulteraret, in insulam eum deportasse, quod latronum magis quam patris iure eum interfecit. Nam* *patris potestas in pietate debet, non in atrocitate consistere. l. D. cum Adr. 5. de par. r. id. Nov. 105. Leon. in pr. Imò ante Imperatorum ætatem, si capita legis Cornelie desicari. & Iuliz de adulter rectè recenseant & interpretantur posteriores l. Cri. opus fuit singulari concessione, ut licitè liberis vis inferretur à Patribus in certis casibus, ut puta, si cum filia adulterum, deprehendisset, in sua aut generi domo & quidem, ut lex Solonis habebat, eum legem, gladium que mortiferum in utrumque æquè strinxisset, l. Quod aut 23. per tot. junct. l. seq. de adult. Alias enim lege Cornelia desicariis reus erat, l. nihil interest 32. Eod. inter cuius capita & hoc creponit Vlp: In audisum filium pater occidere non potest, quod ab Impp. sæpius postea repetitum invenitur, tot. l. C. de patr. qui fil. distr. l. si filius 3. C. de par. por. l. un. C. de emend. proping. Novell. 105. Leon. quibus omnibus atroci supplicio interdicitur patribus, idque reservatur magistratui publico, prout subiicit Vlpian. in l. 2. ad l. Corn. de sic. Sed accusare eum apud præsidem præsidem de provincia debet. His quippe verbis eliditur conjectura Budæi, qui in vocabulo: In audisum vim facit, & quia lex vetat interfici inaudisum, Audisum censet relinqui in potestate patris, ut refert exemplum T. Arrij Sen. 1. de Clem. cap. 15. Nam, dum patrem ablegat ad præsidem provinciarum, etiam cognitionem & iudicium ipsi adimit, ut confirmatur in d. l. 3. C. de par. potest. Quorum enim adeat præsidet, si domi & cognoscendi & condemnandi facultatè habeat? *Arr. Pinell. rub. C. de bon. mat. 2. part. part. 1. n. 18. §. 1. Alb. Gent. 4. de nupr. c. 1.* Age igitur, quandoquidè antiquam Rom.*

10.
Quæ non
sunt trahen-
da ad Fran-
cos.

11.
Apud quos
patria potes-
tas videatur
evulisse.

12.
Ipsi Rom.
evanescerunt
sensim decre-
tura.

13.
Etiam ante
ætatem Im-
peratorum.

14. Quinam so-
veram illam
potestatem
patr. am pro-
pugnent.

potestatem, quam in vitam liberorum ex-
tentam fuisse diximus. *Simplic. in d. 5. Of-
ficia Enchir. Epist.* naturali pietati consen-
sant. *Alber. Gent. 4. de iurp. c. 1.* sanctissime defendi dicit, multusque ar-
gumentis restituendam esse disputat *Bodin. 1. de Rep. cap. 4.* paucis cum his Autoribus
experiamur, Vtrum Græcorum humanitas,
quæ ultra abdicationem, quam *Δουλοποιία*
l. 6. C. de patr. pot. Δουλοποιον, ut legit. *Alciat. 2. d. 28. Connan. d. c. 13. n. 5.* vocabant,
non progrediebatur, præ Romanorum rus-
tica severitate, quam ipsi per defuetudine
illis sensim in melius demutarunt, bene
constitutis Rebus publ. potius imitanda &
reducenda sit.

15. Simplicii
argumenta.

Simplicius Romano juri tria argumenta
dicit, quæ potestatem quidem patriam nec-
cessariam & justam esse demonstrant, sed
eum gradum, de quo nobis quæstio est, non
atingunt, *Veteres*, inquit, *Romanorum le-
ges, tum excellentia natura. considerata,
tum laboribus, quos filiorum causa parentes.
capunt expensis, tum eo etiam consilio, ut
liberos omnia patria potestati subijcerent
(freta scil. naturali parentum erga liberos
pietate) & vendendi illos, si vellet, pote-
statem dedere parentibus. & impune occi-
dendi.* Quod attinet præscriptum naturæ,

16. Refutantur.

originem potestatis inde quidem *scilicet* 1. ac-
cessivimus, sed gentes quæcunque, *dicente
Halyc. lib. 2.* modum illi, suo arbitrio, pos-
suerit, quemadmodum etiam in potestate
maritali, herili & magistratum patet, quæ
omnes ab excellentia naturæ prodeunt, sed
determinationem recipiunt à jure quarum-
que gentium. Porro laboribus parentum
pretium persolvi potest; ex operis, bonis,
reverentiâ, & universali obsequio libero-
rum, licet vitam cum libertate integram re-
tineant. Vitam enim, quam nec dedit pa-
ter, nec ablatam restituere potest; pro arbi-
trio diripiendam sibi vendicare nequit. De-
niq; utrum expediat Reipubl. ut omnino
liberi subiciantur patribus, id ipsum in
controversia versatus, & alii argumentis
disputandum est. Nam, quod *Bodin. d. c. 4.*
subinde provocet ad legem divinam, *Deut.*
21. suo se jugulat gladio. Verba enim legis
judicium tribuunt senioribus in contuma-

cem & rebellem filium, executionem verò
omnibus civitatis civibus: paratibus hunc
honorem relinquunt, ut eorum testimo-
niis de genere filio credatur, & executio ad
eorundem excusationem, ex sententia le-
gis, paratur, quam legem, non tantum quod
luri civili posterioris ætatis consonet, *l. si
filium. 3. l. congruentium 4. C. de patr. potest.
l. 1. C. de emend. prop. l. si quis. C. de hu-
jus par. Vel lib. occid. Nov. 105. Leon. in pr.*
sed quod justissimæ innixatur rationi & uti-
litatem publicam intimius, quam senten-
tia *Bodini*, innexam habeat, præ exoleto
illo rigore, quem atrocitatem rectè cogno-
minant *Imp. d. 4.* retinendam concludemus.
Ecquid enim à pietate patriâ, quam
implantavit omnium animis naturæ pro-
videntia, alienius cogitari potest, quam si
Bæutus sedeat non tantum spectator, sed &
judex imò executor necis filiorum, cui huic
poenæ capiendæ ministerium de liberis pub-
licus consulatus impositus, & qui spectator
erat amovendus, eum ipsum fortuna exa-
ctorem supplicii dedit, *Liv. lib. 2. Valer. lib.
5. cap. 8. Sabelk. lib. 3. cap. 3. exemplor. Eth.
Platon. de optim. civi;* nec tamen effugit,
quin ab *Augustino*, de *Civ. Dei*. quasi contra
pietatem naturalem & storgen fraternam
nefarie deliquisset, exagitetur. Ne ipsi
quidem *Romani* probarunt severitatem *T. Manlii*,
licet is non tantum majestate patriæ,
sed & imperio consulari, & utilitate e-
videntissima, nec se, per indulgentiam pater-
nam, disciplina militaris, qua steterat ad-
illum usque diem Romana res, solveretur,
acerbiter supplicii excusaret. Nam ut
primùm audita fuit vox: *Illebor, deliga ad
palum, Exammati*, inquit *Liv. lib. 8. omnes, omnium,
tam atroci imperio: nec uliter, quam in se-
quibus, districtam cernentes securim, metu-
magu, quam modesta quædere.* Itaq;
velut emeriso ab admiratione animo, cum si-
lentio defixi steterent, repenti postquam
cerbice casa fuisit est cruor nam libero-
conquestu coorta Voces sunt, ut neq; lamem-
tu, neq; execrationibus parceretur. *Maulia-
naq; imperia.* non in presentia modo hor-
renda, sed exempli etiam tristis in posterum
essent. *Romam* verò redeunti sanguinolento
patri, seniores tantum obviam exisse con-
stat,

17. Potestas illa
patriæ ne-
quis defendi
ex lege Mo-
sra

18. Repugnat
naturali
pietati.

19. Quod probat
ex com-
muni judicio
omnium.

stat, juventutem & tunc & omni vita deinde averlatam eum execratamque. *Liv. lib. 8. Plur. in Fab. Max. Fronfin. lib. 4. c. 1. Sabel. lib. 3. c. 2.* Denique ne immanitatem ulla ætas deleret, *Manliana* imperia, ut ab Atheniensibus leges Draconis sanguinæ scriptæ, adagii vice pro truculentis de seculo in seculum transmissa fuerunt, quo argumento Liv. lib. 3. eam narrationem redarguit, qui filium ab A. Posthumio Dictatore Anno V. C. 177: quod occasione bene pugnandi capuis, in jussu discesserit præsidio, victorem securi percussum tradunt, in quorum numero inveniuntur Val. Max. lib. 2. c. de discipl. mil. & Gelli. 1. no. Att. c. 13. *Posthumiana* imperia ante *Manliana* nominans. Argumento, inquit, est, quod *imperia Manliana, non Posthumiana, appellata sunt, cum, qui prior auctor tam sancti exempli foret, occupatum insignem titulum crudelitatis fuerit.* Idem paulo ante dicitur, qui hæc Posthumio tribuât, *Egrigia Dictaturarum esse memoria facere, quia ut sanctanda fuerit disciplina militarium, nec temerarij & horum, quemadmodum Manlius exercitui se excusabat & prolixius edisseruerat Patricius Dictator cõtra Fabium Magistrum Equitum, Liv. lib. 6. itemq; ut proditores ex lehorandi criminis judicari debuissent, non tamen exigenda pena ministerium paternæ pietatis competeat.* Majorem enim amorem imperat natura parentibus erga liberos, quâ us sanguine illorum, manus conspergere sine lacrimis possint. Inter Tyrannica Tiberii accenset Sueton. c. 61. etiam hoc, quod interdixerit, ne capite damnatos propinqui iungerent, ipse à storga ad eò alienus, ut Fecnem Priamum vocaret, quod superstitès omnium suorum extitisset. *in Tib. c. 62.* Caligula longius ad feritatem recessit, cum parentes supplicio filiorum interesse cogeret, quorum uni, valitudinem excusanti, lecticam misit, alium de spectaculo poenæ; epulis statim adhibuit, atq; omni comitate ad hilaritatem & jocos provocavit. *Suet. Calig. cap. 27.* Equid acerbus in afflictos parentes, humanitatiq; naturali magis contrarium à Phalaride, aut si quis hoc reperitur in fabulis violentior, excogitari potuit? Reges à spectaculo suppliciorum deterrens frugi politici, ne vel la-

bem crudelitatis vel Tyrannidis suspensionem contrahant *Aerod. lib. 9. rer. judic. t. 14. c. 2. Hieron. Cagnol de regis. princ. boni. nu. 150.* Pontifici Max. Romanoium ne quidem interesse judicio sanguinis licebat, *Suet. in Tit. & à verberibus liberabatur, qui procubisset ad pedes Flaminiis Diâis, Gell. lib. 20. c. 15. Plur. in probl.* Augustus observari voluit, ne, quoties introiret urbem, supplicium de quoquam sumeretur. *Sueton. in Aug. c. 57.* Ferè enim est, ut detestari videatur, qui properè damnat, & oculos spectaculo suppliciorum pascit, id quod clementia, quam sceptris innatam dicebat Dioeletianus, *Pomp. Lat. in Dioclet.* aut humanitas; quam peculiari-ter Imperatoriæ Majestati ascribit Iustin. *l. rex uxoris. C. de domat. inter. & uxori. l. sancimus. ubi Accurs. C. de nupr. c. non patitur, quippe cui illachrymandu putabat Bias, quoties suorum civium uno depauperaret Rempublicam, dicens: Sceleris quidem irascendum, sed natura condolendum, & Neronis simulata vox fertur, quoties capitali sententiæ subscriberet: Quam vellem, scribere non didicisse. Suet. in Ner. Quod si Regibus, quos maximâ ex parte factum aliquid aut conventio humana constituit, fas non est in obtutu suo, quantumvis malè meritos cives trucidare: multo minus naturali patri, quem domus seu familiæ Regem vocat Homer. Udyss. 1. licebit sanguine suo patriciales conscelerare manus, quia paternam conjunctonem impietas filii non extinguit, ut ait Iustin. *S. Si vero in fin. Nov. 11. Quamvis legum contemptor, quamvis impius sit, tamen pater est, & pulcre Epictet. in Enchirid. Αδελφὸν ἡμεῶν οὐκ ἔστιν ἄλλο; ἀλλὰ τὸ πάτριον φῦλον ἀνεκδιάν. Οὐδὲν, ἀδελφὸς πάτριον;* quæ verba sic interpretatur Simplicius: *in comm. Cum alia affectiones natura, alia voluntate consistant, quæcumq; harum cum aliquo conjuncti simus, ab ipsa affectionis forma officium aduersus eum & reperiemus & consensurabimus, si de id ille conferret, si de non, in naturalibus officiis præsertim. Nam voluntariam affectionem etiam alter, bonâ malâve voluntate dirimere potest: Etiam voluntate eam affectionem constituit: Naturalem vero non voluntate, sed natura. Quam obrem si amicis nosset ad prædium voluntatem**

20:
Tyrannicum
est patrem cogere ad spoliacula necesse
liberatum

21:
Multo minus
ipsis licet
manu sanguine suorum
maculare.

22:
Filius scelere
non excidit
suo iure aut
agnatione.

sem sit inimicus, solvis affectionem nostram, nec jam ei debemus amicitia officia, qui amicus esse debuit, & inimicum esse voluit. Verum si pater improba voluntate fuerit, patris affectionem non solvis voluntas. Ea enim naturalis est, & non voluntaria: Et talis affectio est erga patrem, non utiq; erga bonum patrem. Et si quis malus fuerit pater, tamen officia, qua patri debentur, est praestanda sunt. Pariter nec filius solvis affectionem naturalem, etsi amfi degeneret, & sceleribus se se obruat, eaq; affectio facit, ut contra pietatem naturalem peccet pater, quoties filium privata auctoritate acciōri, ut loquitur Alex. in l. 3. Cod. de pat. potest. aut atroci remedio corrigi. Non exprimitur quidem pater inter parricidas, l. 1. ad l. Pomp. de parricid. cuius rationem reddit Bartol. l. 5. Eod. quia jus filiationis per delictum perit, gl. ult. in cap. quinta Gallia. de jur. jur. Hippol. de Marf. in d. l. 5. nu. 15. de parricid. Sed, uti paulo ante diximus, delictum non extinguit naturam, nec civitas aut libertas amittitur ante sententiam condemnationis. Nam si ratio haec valeret, quod scilicet ingratitude, aliove scelere filiationis deleteretur, & proinde parricidium in filium abdicatum non committeretur, cur non itidem valeret in privigno & matre. Nam & hi a lege una cum filiis & patribus excipiendi essent, quia, si se impiaverit filius erga matrem, si privignus erga vitricum, jus filiationis itidem perditur, & tamen mater in filium, vitricus in privignum, ut & socer in generum sponsamve filii, parricidium committunt, d. l. 1. & l. cum pater 4. de parricid. Ratio igitur diversitatis non aliunde, quam ex potestate patriā petenda est, oletque haec Martiani in d. l. 1. enumeratio jus antiquū, quo patri impunē licebat filium interficere, non matri quippe cuius de iure civili potestas nulla est: nec patris potestas in generū, filii sponsam, aut vitrici in privignum extēdebat, quia neminem horum in sua potestate habebat, manente unoquoque in patris aut avi sui potestate. Constantinus vero l. un. in pr. C. de his, qui par. vel lib. occid. parricidis annumerat etiam patres, qui filios occiderint, & jam ante Vlpian. lege Cornelia de sicariis, quae poena parricidarum plebisque praestituitur in l. pena 9. §. qui aliam 1.

de l. Pomp. de parric. teneri patrem scribit, qui inauditum filium occiderit, nec ad praetidem provinciae detulerit, l. 2. ad l. Cornel. de sicar. Imò ipse Martianus ex D. Adriani rescripto, parentes poenae obnoxios dicit, etiam si iusta ira in flagrante crimine deprehensum filium occiderent. Nam, nisi pater gravius peccasset filium, quam extraneum occidendo, non debuisset in insulam deportari, sed mitius multo puniri, quoniam Alexander rescripsit l. Gracchus 4. C. de adult. si inconsulto dolore adulterum intremis, quibus homicidium perpetratum sit, tamen, quia & nox & iustus dolor factum esse relevant, potest in exilium dari. Hic autem maritus filium novercae adulterum eo ipso deprehenderat, ut ex verbo praesentis temporis: Adulterabar, & cum graviore dolore, cuius intuitu excusatur caedes, dist. l. Gracchus, incenderet iustam iram patris, minus puniri debuit pater, quam si extraneum occidisset. Propterea enim Vlpianus supplicio eripit patrem, qui domi suae generive sui adulterum cum filia interfecit, quod maiorem injuriam putaverit legislator, quod in domum patris aut mariti ausa fuerit filia adulterum inducere. l. quod aut lex 23 §. quare 2. ad l. Jul. adult. Major enim injuria majorem incurrit dolorem, & quod iustior dolor, eò magis excusatur. Sed Adrianus Imper. duplici ex causa poenam parenti augere voluit, partim, quod non in ipso feryore filium jugulasset, cum lex Julia diceret: In continentem occidat, d. l. 23. §. ult. sed latronis magis, quam patris iure grassatus esset, argum. c. admone-re 31. quast 2. partim, quod pietas & conjunctio naturalis tantam sevitiam in patre abominabilem faceret, prout in ultimis verbis d. l. 5. de parr. continetur, dum rationem subnectit ipse Martianus: Quod patria potestas in pietate debeat, non in atrocitate consistere. Malè Hippol. de Marf. in d. l. 1. num. 12. id accipit de levioribus criminibus, ob quae negat patri licere sevitire atrociter in liberos. Nam Valentin. & Valens, in l. un. C. de emer-dat. propinq. etiam enormis atrocisve delicti castigationem, tanquam pietatis paternae & domesticae, emendationis fines excedentem, è domo ad forum rejiciunt, adeoque atrocem & storge paterna indignam poenam

22.
Cur pater non numeretur inter parricidas.

25.
Graviusque peccat est quam extraneum occidendo.

24.
Pesse cum Parricidium in filio committere.

26.
Limitatio quadam Hippol. a Marfo reicitur.

dam statuerunt non tantum illam, quæ levis criminibus, injustè, sed & gravibus expresscripto legum publicarum, sed privata patris auctoritate irrogatur. Quorsum enim hanc rationem adduceret Marçianus, si atrocitas non consisteret in atroci atrocium injuriarum vindicta. Causam enim reddit, quare gravior putaverit Adrianus eadem filii in venatione à patre factam vindicandam, quia pater abusus erat potestate patria, pietatemque in atrocitatem converterat, licet atrocissimum delictum adulterando nocentem suam, filius commisisset. Nam si ob leve delictum pater latronis in modum filium occidisset, non tantum deportatione infensum, sed, ut latro, extremo supplicio affici debuisset. Denegat igitur ipse sui interpres Martianus patri in filium atrocissimum, intuitu pietatis, quæ sibi invicem pater & filius obligantur. Dion. lib. 53. patris nomen dicit Imperatoribus primum impositum, non tam, ut haberent *ἐξουσίαν, ἢ πῶς οἱ πῦτις ἐστὶν τὸς πῦτις ἀδελφῶν*, sed honoris gratia, *ἀπὸ τοῦ πῦτις ἐστὶν πῦτις, ἢ ἀπὸ τοῦ πῦτις ἀδελφῶν, ἀπὸ τοῦ πῦτις ἀδελφῶν*, utiq; paterni amoris potius, quàm Tyrannicæ potestatis, eo nomine admonerentur. *Patrem patriam*, inquit Seneca, *appellamus, ut sciret potestatem sibi datam patriam, qua est temperatissima, liberum consulens, suaq; post illos ponens. Senec. 1. de Clem. c. 4. Qui enim carnem suam unquam odio habuit? ad Epist. c. c.* Quis non, si jubeatur suis membris vim facere, ad summam se adigi injuriam censet? *Quam distite est*, inquit idem Seneca. *ibid. patri membra sua sibi amputare? qua suspensa ducit secandi? quoties amputata lugeat: quoties eadem restituere conatur? Accedit severa animadversio, quæ pleraque nationes membrorum suorum impios violatores persecuta sunt, quoniam Dominus eorum nemo videtur esse; Et 13. in pr. ad l. A. qui. & Iovem ipsum, non sine crimine Majorum à natura infulceptum usque ad eum exurit, ut supplicium de suis ipsius membris sumere non vetetur. Liberi veròannon sunt partes parentum? l. cum scimus 22. in fin. C. de agric. & cens. lib. 11. ubi multa collegit Luc. de pæm & Traj. in l. si unquam prafat. intelligitur,*

n. 15. C. de re voc. don. Paul. Montan. de jur. iur. c. 3. n. 36. non tantum fictione juris civilis, ob patriam potestatem, l. 8. in pr. de ad. opt. ut disputat Anton. Fab. l. in pr. Papin. l. 8. pr. 7. in pr. sed potius naturam ipsam & rei veritate, ut docet Aristot. 8. Ethic. c. 12. quia nascuntur ex semine & sanguine parentum, suntque quasi appendices horum. Nam licet personam completam Physicè referant: tamen nihil obstat, quò minus, diverso respectu, idem quod completum est, ab altero dependere, ejuq; pars esse possit. quemadmodum servum aliter considerandum proponit Aristot. d. c. 12. ut hominem, aliter ut instrumentum. Ut homo, in se subsistit & jus habet: Ut instrumentum, totus refertur ad Dominum, & jure proprio caret. Filius quoq; personam completam sustinet, sed ut filius familias, pars familiæ censetur & à patre, tanquam ab origine & principio, dependet. Est enim caro patrii aucta, & novâ anima animata, ut ait Paul. Castr. cons. 264. in cap. in pral. caus. col. 3. lib. 2. licet secundum rectius sentientes, & anima sibi extrahatur parentibus ut alibi novè declaravimus: Adam ex costa sua ædificatam Evam nihilominus vocat os ex ossibus & carnem de carne suâ, Gen. c. 2. unde Stephanus V. Papa, uxoris adulteræ parricidam, hoc argumento infestatur: c. admonere, in pr. 33. quest. 2. Occidisti uxorem, partem corporis tui c. Agathosia in fi. 27. q. 2. c. in nuptiis. 31. q. 1. Quanto magis partem sui occidit pater, qui filium à natura sibi annatum, s. hac auctoritate dist. 3. gl. in c. studens. Verbo sus. dist. 54. in d. c. admonere Ver. part. 73. q. 2. in l. super eo. de re lib. occidit, id quod Iustin. ultro cõficietur, in l. ult. in fin. C. de impub. & al. subst. dum ait: Natura pater & filium eadem persona esse penè intelliguntur. Verbum quippe penè, non ad verbum intelliguntur, refertur: sed ad partem, ut sensum eundem edat, quem repetit Iustinian. in l. cum scimus 21. C. de agric. & cens. lib. 11. nimirum: Filium pars patrii quodammodo est, quoniam nõ omnino patrii portio est filius, cū innatum per se ut persona distincta subsistat & in civitate proprium caput habeat, sed ex parte tantum, quatenus ex succo & sanguine patris constituit. Verbum

27.
Patris nomen
admonet pa-
rentes pro-
prietate.

28.
Liberi esse
partes paren-
tum natura.

29.
Non posse
quenquam
sibi sui que
partes esse
infortia.

tatem aliquam, nisi cætera verba reclamant, ut hoc loco, dum *naturâ* dicuntur filius & pater una persona. Nam fictione, seu, ut loquitur Vlpianus *in l. filio 23. de lib. & posth. imagine* Veritas naturæ tollitur. *Decius in l. 5. de R. J.* Quodq; ex natura prodit, ex fictione nõ constat. Ex hac identitate personæ deducit Faber. *d. pr. 7. l. Mat. 4. jus & originem sui hæredis.* Atqui suum heredem patri non fictio juris, sed natura, seu *naturalis ratio*, ut ait Paul. *in l. ult. de bon. damnat.* assignat. Et sic licet interpretari legē 16. *ne cum filiof. de fur. ubi*, Paul. ait: *No juris constitutione, sed naturâ rei impedimento esse, ne pater cum filiofam. furis agere possit, quod nõ magis cum hu, quos in potestate habemus, quam nobiscum ipsi agere possumus.* Natura enim nobiscum q; coalescunt, ideoque sicut nemini in sua membra, ita nec in liberos potestas summa concedenda, obstante perpetua illa pietate, qua quis tam membris, quàm liberis suis obligatur. Acquæ enim parentibus liberorum vitam caram esse, atq; suam, docet Aristot. 8. *Eth. cap. 12.* & exemplo suo confirmat Virginius apud *Liv. lib. 3.* nec non Cic. *in Orat. ad Quir. post redit.* inquires: *Quid dulcius hominum generi à natura datum est, quàm sui cuiq; liberi? Mihi vero & propter indulgentiam meam & propter excellens eorum ingenium, vestra mea sunt cariores.* Idquæ *instituentem naturam* fieri dicit Pacatus *in Panag. Theod. ut se plus feret filios, quàm nosmet ipsos diligamus*, quemadmodum Accurs. non ineptè elicit ex *l. isti quidem 9. §. 3. in fi. quod metus causa* ubi dicitur: *Pro affectu parentes in liberis magis terrent, quàm se ipsi, & §. ult. Instit. de noxal. per. s. iij corpus patrem magis periclitari, &c.*

30.
Non posse patrem cum filio furis agere.

31.
Nihil carius parentibus quam liberi.

Huic pietati & rationi naturali, quam vocant Impp. *in l. propter insidias 14. C. de hu, qui accus. non poss.* tantum dedit D. Pius, ut filium desertorem, qui capite puniri debuisset, ex *l. 5. §. 1. de re milit.* si à patre oblatus fuerit, remissa poena capitis, in deteriorem tantum militiam condemnaverit, ex hæc generali ratione, *ne videatur pater ad supplicium filium exhibuisse, l. milites agrum 13. §. ult. in pr. de re mil. l. qui cum uno 4. §. qui filium 11. Eod.* quam Icti postea ad omnes casus extenderunt, quibus pater filium de-

tulerit, *Felw. in c. quarens col. 3. n. 6. de offic. deleg. Accurs. in d. l. 13. Verb. desertorem de re mil. Hippol. Marf. in l. inaudium 2. nu. 8. ad l. orn. de scar. in l. Dfom 5. n. 13. de par. ricid. Alciat. de presumt. reg. 1. pref. 4. nu. 1. Menoch. arb. jud. cas. 347. Tirrag. caus. 18. n. 1. Carrer. in pr. tract. de homicid. §. nono quaro. Plach. Epist. delict. lib. 1. c. 38. Eamq; opinionem, licet in praxi difficulter observari posse, & raro solere testentur Cæpoll. *caus. 1. in fin. Carrer. ubi supr. Clar. in §. fin. g. 60. n. 25.* rationi tamen & juri communi apprimè consentaneam, cum *Farinac. q. crim. 9. nu. 172. supplicio a statuunt*, quippe, cum nihil sit indignius, quàm filium ad supplicium vel offerre, *d. l. 14. C. de hu qui accus. vel certo periculo procedere. arg. l. 2. §. ubi gl. de recept. Dec. in c. 1. n. 37. de offic. deleg. Petr. Plach. Epist. delict. c. 38. Anson. Gabr. conclus. ult. n. 6. lib. 7. Osafo. de off. pedem. 80. n. 9. 11. quemadmodum vassallus, sub poena amissionis feudi, jubetur filium Domino proderere, *Zaf. part. 10. de feud. num. 57. Sansb. part. 12. nu. 60. Rosenb. c. 10. concl. 73. Moz. 2. Ex quib. caus. feud. amitt. nu. 117.* Nam apud persas homo quidam genere Mardus, cum filium haberet bonis in selestum sibiq; refractarium, postquam parentis monita satis diu elusisset, ad iudices loci victum adduxit commemoratisq; ejus virtutibus damnari petiit, quod cum durum videretur & insolitum iudicibus, rem deferendam censuerunt ad Artaxerxem, à quo cum idem pater petere obstinaret, Rex, potius ait. *ferre, ut filium in tuo conspectu vestra exnatur?* Quid nri, respondet ille. *Nam in horta, dum lactucam defrondo, amaras surculos amputando, tantum abest, ut matri noceam, ut occasionem potius illi praebeam & latius exurgendi, & reliquos ramulos insolentissimo circumferendi.* Miratus responsum Rex, patri quidem locum fecit inter iudices, incorruptissime de aliis iudicaturum dicens, qui tam sincerè judicasset de suis, filio verò vitam in gratiam parentis donavit. *Aelian. li. 1. Var. hist. c. ult.* Quanto illi aliter ac dubito annon rectius, de affectu paterno & vagnationis naturalis censuerunt, quàm convenæ Romani? Nam naturæ semina necesse est corrumpant prius, qui contra affectum**

32.
Contra pietatem paternam filium offerri supplicio à patre.

33.
Contra naturam agunt.

natura.

qui liberis
vim inferat

naturalem parentem armant in propria vice. *Paul. ad Philem. Bald. in auth. ex causa col. 7. vers. Secundo excipio. C. de lib. prat. morbum cerebri Sideri habere scribit, qui naturalem erga liberos caritatem non curat. argum. l. amicissimos S. Lucius de excus. iur.* Multa licent extraneis, quæ non licent agnatis, propter unionem sanguinis, *Hipp. de Marf. in d. l. 5. nu. 2. de parr. & Nellus rectè docuit: quod stante statuto, bannitum impune posse occidi, fratrem tamen nequeat vigore talis statuti impune occidere fratrem. in sr. de bannit. 3. part. 2. temp. quæst. 13. Cepoll. in cons. 5 incip. Casus talis est. Dyn. in l. si adulterum cum inceff. & libero de adul. Et quid opus est in hunc campum digredi, & affectum patrem pluribus ob oculos ponere, cum nõ tantum Bodin. sed & Simplic. hinc solutionem nostrorum argumentorum desumat, de qua agemus paulò post.*

35.
Nihil affe-
ctum sperat
paternum.

Affectum verò paternum summum vocat Tryph. in l. non solus 67. §. 1. in fi. de rit. nups. & Iustinian. ait, *Lult. in pr. C. de curat. furios. Quis talis affectus extraneus inveniat, ut dicat paternum? Bald. ubiq; ardentissimè, in l. precib. passim C. de impub. & al. subst. in c. pertuas. col. 2. de prob. & gl. ait: Non posse filium patre meliorem amicum invenire, in l. quidam cum filium de hered. insti. id quod in plurimis legib. & decisionibus præsupponunt I Cti. l. isti quidem in fi. Quod met. caus. l. nec in ca. 22. ad l. iul. de adul. d. l. quidã de hered. insti. l. Paula Callin. §. Põpessu de leg. III. l. ex factõ. de vulg. & pup. subst. l. pen. de jur. C. l. tale patrib. §. ult. de pat. l. 3. l. filio. de confirm. iur. l. pater. §. cum a patre. l. si pater. l. iurè nostro. §. ult. de testam. iur. l. cù pater 77. §. Mando in pr. de legat. 1. l. ar. icissimos 36. §. Lucius in fi. de excus. iur. l. 27. de Episc. audient. l. humanitatis 9. de impub. & al. l. propter insidias 14. C. de hi. qui accus. nõ poss. l. si unquã C. de re. con. l. cum adus. de cõdit. & demonstr. l. cum acutissimis C. de fideic. l. generaliter §. ult. C. de insti. & subst. l. sicut certis. l. si cum sel. in utero. C. de test. milis. l. si pater. C. de sponsal. l. pen. C. de bon. libert. & in finitio aliis, quæ aut ex affectu paterni vehementia extrahuntur, aut illi, tanquã fun-
damento inantitur. Id quod neminem igno-*

rare, aut mirari, dicit Quintil. *declam. 11. cui sit. Dives accusatus produtionis. nisi qui liberos non habet, & Strigelius, explicans verbum Virgil. 1. Aeneid.*

Omnis in Ascanio carissat cura parentis. Emphasin & sententiam ejus à nemine penetrari addit, nisi liberis à Deo donatum: sicut Agrippina mater Neronis ait: Non miror: Si lanam nunquam edito partu, matrum affectus ignotos habere. *Tacit. 13. Annal. n. 6.* Agellium, cum amicorum quispiam offendisset equitatem in arundine longa, puerisque par impar colludentem & magnum bellatorem eo nomine, cachinnis exceperisset: *Nesci, inquit Agellius, quid hoc res sit, quò liberos nondum genuisti.* Nam quantus sit affectus parentum in liberos, & quidem à natura aded arctè insitrus, ut nulla, quam sit improba, dissimulatione supprimi queat, ex uno Salomonis judicio abundè patet, apud quem, cum duæ mulieres de in fante, utrius esset, disceptarent, nec argumenta aut conjecturas ullas afferrent, sapientissimus Rex confugit ad imperus naturales, & jussit infantem medium dividi inter contendentes mulieres. Nescia enim de materna pietas continere, maluit partum suum vivum integrum adversariæ cedere, quam præsentaneo mortis periculo exponere. 1. Reg. 3. Idem ferè judicium dedit Claudius Imp. in mulierem, filium agnoscere negantè, quam jussit ipsi misceri, eoque pudore conscientiam illius cõvicit, *Suet. in Claud. c. 15.* sed quod de Carolo II. Imp. refertur, propius ad propositum accedit: Nam cum pater & filius accusarentur cædis, constaretq; alterutrum horum ejus autorem esse, sed ignoraretur, utri culpa imputanda, Imperator, jussit filium ad patibulum rapi, quod cum inaudiret pater, sive innocentiam filii liberaturus, sive quod filio suspenso ingratam vitam trahere nollet, facinus confessus, pro eo pependit. *Refert Andr. Isern. in c. 1. §. publici Latrones in fin. de pac. ten. Barbat. in rep. c. Reynald. col. 43. & seq. de testib.* Amorem enim parentum abscondi non posse, tradunt Accurs. & Bald. in utraq; lect. in l. 3. C. de pat. potest. cum: que luculentissimè expressit *Mitio apud Terent. Act. 1. Adel. sc. 1.*

36.
Quem tamò
nemo, nisi
qui liberos
habet, factu
assequitur.

37.
Est autem af-
fectus ille à
natura.

38.
Amor paren-
tum abscondi
non potest.

Ego quia non redijt filium, qua cogito & Quibus

*Quibus nunc sollicitior rebum ne aut ille al-
serit,
Aut rupiam cecideris, aut perfreris
Alisquid: Gab, quemquamne hominem in
animo institueret, aut
Parare, quod sit charum, quam ipse est
sibi?*

Quis sceleratius unquam in patris cubile,
vitam, & honorem insurrexit, quam Absolō:
nec tamen tot tantaq; crimina pietatem pa-
triam imminuerunt, quin, audito sibi suspe-
dio exclamaret: *O Absalon, fili mi, ē Absa-
lon. Qui mihi tribuet, ut prote morari? U si
li mi Absalon 2. Sam, c. 18. in fin.* eō minus
mirum sit, si Iacobus Patriarcha, omnium
liberorum preces, & ingesta solatiz argumē-
ta repulerit, id unicum ingeminans: *Descen-
dam ad filium meum lugens in infernum.*
Genes. 37. Fodicabat xgrum animum pueri
i adoles, eō impensius capita, quō maturius
erepta, cum ea *sit natura mortalium, ut ni-
hil magis placeat, quam quod amissum est.*
*Et inquires simus aduersum relicta, ere-
ptura desiderio. Sen. c. 10. consol. ad Mar-
.* quantoque quicquam longius Absēst magis
tamō cupimus, & magis desideramus. *Te-
rent. Heaut. Act. 3. scen. 1.* Obversabatur præ-
figium & spes ex duplici hausta somnio re-
viviscebat per ejus memoriam adamata ma-
ter: ante omnia verō stringebat amor, quo
omnes quidem ex se genitos, sed maximē,
qui uterum claudunt & cunctas amoris reli-
quias secum auferunt, parentes prosequi so-
lent. Nam impossibile serē censet Prophe-
ta, ut mulier obliuiscatur uteri sui: *Esa. c. 49.*
& vir exuat memoriam feminis sui. Hispana
quædam mulier, cujus filius ē navigatione
Indica non redierat, in insaniam hac de cau-
sa redacta fuit, quod filium sibi vivum tor-
reri ob oculos continuō clamaret. *Marr. in
append. Decad. Indis.* Hoc enim supplicii
paratum hospitibus apud Indos a sociis ite-
neris audierat. Apud Romanos, cum clades,
quam perpefferant ad Thracymenum Ro-
mam nuntiaretur, foeminam unam, in ipsa
porta, conspice filio repente ex improviso ob-
lato, in conspectu ejus expirasse ferunt, alte-
ram, cui mors filii falsō nuntiata erat, mor-
stram sedentem domi, ad primū conspectū
redcuntis filii gaudio nimio examinatum

199.
Bēpia qua-
dam stoges
parentum.

Liv. lib. 22. Theoxena, princeps Theffalicō
suum & fororis liberōs, partim giadiis, par-
tim veneno extinguere maluit, quā rem
Macedonum superbiz ludibrio expositos
videre. *Liv. lib. 40. in pr.* Virginius, cum veli-
ut servam ad stuprum rapti videret, morte a-
mitti melius ratus, quam contumelia filiā,
misericordia in speciem crudelitatis lapsus,
pectus illius transfixit, *Liv. lib. 40.* & mortue
rale Epitaphium adiecit, quod refert Appia-
nus: *D. M. Virginis filia mea carissima Vir-
ginia nimiam ob pietatem propriū meū
nibus interemta, prob d. lor, quantum fuit
carissima.* Octavius Balbus proscriptus à
Triumviris, cum domo postica clam effer-
gressus, jamque fugz expeditum initium ha-
beret, postquam intus filium trucidari, fal-
sus clamor ē vicinia accepit, ei se neci, quā
evaserat, obtulit, occidendūque militibus
præbuit: pluris nimirum illud momentum,
quo illi præter spem videre filium incolu-
mem contigit, quam salutem suam æstimās.
Val. Max. 3. c. Quid Ageum adjuicam, The-
sei parentem, qui

*ut summa prospectum ex arce petebat,
Auxilium absiduas consolens lumina ste-
rui.
Cum primum inflati conflexit lutea
Veli,
Præcipitem sese scopularum ē vertice jecit
Amissum credens immitti Thesea fato.*

*Catull. in nupt. Pel. & Theb. Plut. in Thef-
Solon,* quantumvis unus ex septem sapien-
tibus, à Thaletis tamē sapientioris commen-
to delusus, non propē abfuit, quia corpori
suo impatientiā xgrē faceret, cum de filiā
morte subornatum nuntium accepisset, nisi
dolum Thales maturē detexisset. *Plut. in So-
lo:* Gordianus Senior comperit morte filii &
strage exercitus, laqueo vitam finivit, vitā-
que cum imperio reliquit, sive acri dolore
filii occisi percitus, sive vires desperatas con-
siderans, & ut vincula hostium vitaret *Cap-
itol. in Gordianis.* Tanto amore, ut plera-
que alia, quæ nobis commendata esse vo-
luit, ita & pietatem parentum confirmavit
natura, ut Timantes Gmibus cum assequi
desperans picturā, cum in Iphigeniz immo-
lacione pinxisset tristem Calchantem, tri-
stiorem Ulyssin, addidit Menelao, quem

Domestica
mala extin-
guis lacte
mat.

summum poterat ars invenire mœriorem consumtis affectibus, non reprensens, quo digno modo patris vultum possit exprimere, velavit ejus caput, & suo cuique animo dedit æstimandum *Quintilianus lib. 2. cap. 11.* Phammiticus Rex Aegyptii, fortunæ injuria detrusus in manus Cambysis, cum amicos & propinquos ad mortem duci videret, fargis lachrymis funera cuiusque ex iis profecutus est, sed liberorum cædes siccis oculis aspexit, rogatusque causam & illarum lachrymarum & hujus stuporis, *domestica mala*, respondit, *profundiora esse, quam qua lachrymis exhauriri queant. Herod. lib. 3.*

Quodq; in extremis solet,

Periere lachryma. Sen. O. disp. in princ.

Qualem quidem senam depingit Apul. 9. *Metam.* qui audita trium filiorum nece, nec illum verbum, ac nec tacitum quidem fletum, tot malis circumventum quodis emiseret. Mauritius item Imperator, cum, dicente Diacono, in *Vita Maur. in fin.* Phocas eum primum cruciaret cadibus filiorum, quosum quinquè coram visibus suis praecidebantur, quasi in stuporem mole calamitatis absum, vocem emisit, non aliam, quam hanc: *Iustus es, Domine, & rectum iudicium tuum.* Zonar. in *Maur.* Nec gravius supplicium contra peiduelles, communis civitatum instituto, ut ait Cicero, excogitari potuit, quam quod parentes scirent, filios secum interituros. *Curr. lib. 3. Halyc lib. 3. Cicer. lib. sing. ad Brut. Epist. 12. & 15. l. quinquè S. filij. C. ad l. lul. Maj.* Nam etiam si filios morte parentum terrent Macedones, *Curr. lib. 8* magis tamen deterreri parentes eade liberorum certum est, quia *amor magis descendit, quam ascendit, & parentes impensius amant liberos, quam viceversa, ut docet Aristot. 3. Eth. cap. 21.* In Evangelica historica, cum toties occurrant parentes, qui salutem liberis exorant, nullibi prodit filius deprecatum pro patre: Et cum sæpe evenit, ut,

Filium ante diem patrios inquirat in amos. Ovid. 1. Metam. de quo Senec. 5. benefico. cap. 17. Quis non patri suo supremum diem, ut innocens sit, optat? ut moderatum expe-
dat: ut pater cogitat? ubi auditum fuis, ait

*gloss. in l. ult. Cod. de pall. parentes vitæ filiorum insidiatos fuisse? De insidiis à filiis in parentes locatis, testem se offert etiam Iustin. in §. Illud proprie 7. in fin. Instit. Quod cum eo, qui in pot. in c. mater 35. in fin. Nov. 22. & Philippus rex Macedon. Perseo & Demetrio filius eadem objecit, apud Liv. l. 40. sed Dioclet. & Maxim. in l. 14. C. de his, qui accus. dum propter insidias locatas potestatem dant patri, filium accusandi apud præsidem provincie, hæc tamen exceptionem addunt: *si pater & naturalis ratio animi non revocat intentionem.* Vultis scire, quantum inter parentum liberorumque affectus interfit, C. Toranium cum patre vobis propono, quorum filius Triumvirum partes securus, præscripti patris sui Prætorii & ornati viri latebras, ætatem, notasque corporis, quibus agnosci posset, Centurionibus edidit, qui eum persecuti sunt. At bonus Senex de filii magis vita & incrementis, quam de reliquo spiritu suo sollicitus, an incolumis esset, & an Imperatoribus satisfaceret, interrogare eos cepit, donec ex iis unus: *Ab illo, inquit, quem sapienter diligis, demonstratum nobis ministerio, filij indicio occideri, protinusque pectus ejus gladio trajecit. Valerius lib. 9. cap. 11.* Aut si mavultis exemplum recentius, quodque eò fortius moveat. quo tenacius illius memoriam adhuc hodie æreis statuis, publico loco servant Gandavenses. Eâ ætate, cum carnificem nondum fontibus plectendis constitissent, capitis damnari fuerunt, pater & filius, sorte ducta, uter utrius carnifex esset, provincia istæ obvenit patri, quam cum detrectaret, nec canos suos sanguine filii cruentare vellet, filius in patris successit locum, ejusque jugulum intrepidè haufit, tantò ad hoc scelus audacior, quantò impensius illud prætor à se amoverat. Nec enim ullâ ætate, ullâve regione defunt exempla miserorum parentum, imprimis segnioris sexus, qui omnes liberorum injurias perferant domi, nec eas foras enunciant. ne in eos quicquâ vel duriter vel ignominiosè statueretur, veriti. Novi sceminam, quam à filia non tantum opprobriis quotidie profcindi, sed nonnunquam etiam vapulare, apud omnes constabat: ipsa tamen de filij petulantiæ rogata,*

43. Probatur potentia.

43. Minor est amor parentum quam liberorum.

rogata, tam constanter negabat, quam constanter id tota civitas credebat. Apud Sen. Contr. 27. quam sollicitè pater filium de verberibus, iussu Tyranni, sibi illatis, excuset, Declamatores certant. In agro Brunsvicensi filium quidam obstinatus pater, ad patibulum damnandum, magistratui exhibuerat, qui ab eo tempore in omnium odiis vixerat, & cum copiz ejus in angustum subinde cogerentur, ab omnibus divina vindicta percussurus credebatur. Ne Davidis planctus reperam, qui etiam pro-filio-perditissimo mori optabat. Tanta pertinacia, tantoque cum impetu propendimus, quotquot à nobis humani nihil alienum putamus, in affectum paternum, tantoque odio detestamur sævitiam, si quam exercet pater in liberos, nedum ut gladium ipsi in manus, per naturalem rationem, tribuendum putemus. Aristot. dist. cap. 12. tres rationes subijcit, quare parentes majori amore liberos, quam liberi parentes prosequantur. 1. Magis, inquit, norunt parentes, qui ex se sint, quam liberi, se ex parentibus esse. Mater enim semper certa est, pater incertus. l. quia certa. de in juv voc. ut & Telemachus apud Homerum. Odys. 1. se matri fidem habere de patre dicit, præter ejus testimonium nihil sibi esse cognitum. 2. Proximam conjugium est genito, id à quo est, quam procreatum procreant. Est enim quod à quopiam est, proximum ei, ex quo est, ut dens, pilus, aut quidvis aliud habentis. Illorum vero nulli id, ex quo est, vel minus. 3. Idque etiam multitudine temporis. Parentes enim quam primum natos diligunt, illi vero progressi temporibus parentes, cum intelligentiam vel sensum nati sunt. Atque huic simul constare dicit, cur matres magis ament. g. Ethic. 4. Parentes igitur liberos, ut se ipsi, amant: Qui enim ex ipsis oriuntur, sunt quasi alteri ipsi, quia separati sunt: Filij autem parentes, ut ab illis emati. Id quod paulo latius explicat g. Ethic. c. 7. Beneficæ beneficij affectus amare magis videntur, quam affectus eos qui affecerunt. Quod etiam in aristoteli contigit. Quis quæ enim opus suum carius habet, quam ab opere charus habeatur, si animatum fieret, ut in Poesio & Pœ-

res causa, quod esse omnibus expectandum est & amabile, minus autem actu, Vivendo & agendo. Ideo amat opus, quod fecit, quia amat suum esse; &c. Accedit quarta ratio ex Oecon. Arist. scilicet spes posteritatis, qua, ut ait Quintilianus de cl. 254. cognitionem mittimus in extremos nepotes. Idcirco enim filios filiasque concepimus, atque edimus, ait Callistratus in l. liberorum 220. s. ult. in fin. de V. S. ut ex prole eorum, earumque disjunctis nobis memoria in aeternum relinquamus. Spe autem hac cadunt parentes, dum privantur liberis, ejusque nihil sperare habent liberi à parentibus. Sic enim Seneca in consol. ad Marc. c. 1. Non est ignotus, quem te in persona patris tui gesseris, quem non minus, quam liberos dilexisti: excepto eo, quod non optabas superfluitatem. Quæ cum ita sint, & naturali odio soleamus parentum in liberos sævitiam detestari, merito damnanda nobis erit, sive Romuli lex, sive Romulidum consuetudo, quæ manus paternas armat in sanguinem proprium, tanquam pietati paternæ, liberorum cum parentibus unioni, & cæteris, quæ prolixius diductæ sunt, rationibus naturalibus, d. l. 14. C. de his qui acous. inimica. & ut ait Paulus l. amicissimos 36 in fin. contra stimulos naturales, hoc est, Deo ipsi & naturæ bellum movens.

Sequitur, ut eandem ex aliis castis utilitatis publicæ & Iustitiæ expugnatum reverentiam. Regula quippe juris est, tranquillitate publica & lege juris æquique vallata: Non est singulis concedendum, quod per magistratum publicè fieri possit. l. non est sing. 17. de R. l. Si quis enim putat, vim esse solum, se homines suaverberari, ex decreto D. Marci errat. Vis est & tunc, quoties quis id, quod debet sibi putat, non per judicem reposcit. l. Extat. 13. quod met. caus. l. creditorum. 7. ad l. l. de vi pri. seu vim facit, quicumque sine autoritate publica manum privatam alicui injicit. l. si quis aliquem 5. de vi pri. Ver vim verò non est dubium, quin vehementer concutiatur compages Republicæ ut Theodoricus Rex apud Cassiod. 1. Var. Epistol. 10. dum pignorandi studium condemnat, & quod quis cum repetere debuisset, pignorandi vi invasit, pignoranti voce jure abjudicat, scribit:

46. Parentes ex salute liberorum sperant memoria diu æternitatem.

47. Quam sit pietas Rom. contra pietatis naturali.

48. Privata iudicia omni iure esse prohibita.

44. Et Aristotelis in rationibus.

45. Cur matres impensius ament liberos quam patres.

scribit: *Quid enim à bellica confusione pax tranquilla distabit, si per vim litigia terminentur? Hanc est, quod legum reperta est sacra reverentia, ut nihil manu, nihil proprio ageretur impulsu.* Ipse Paulus regulæ suæ hanc ratione assignat: *ne occasio sit majorum tumultuum faciendi.* Cui igitur privatis hominibus potestas publica, de vita & sanguine iudicandi, ex sententia Bodini tribuitur, quid ex privata illa jurisdictione expectandum, nisi quod lex præsumit, sc. vim, d. l. *extus* & d. l. *creditorer*, & tumultus, ex privatis adibus in rostra & curias procururos & Perit enim omnis imperantium, adeoque totius Reipub. ordo, si privata imperia subtrahantur censuræ publicæ, & domi quisq; magistratum iusta vel antevertat, vel destruat. Rectè enim adolescens, quem Augustus ipse forte fortuna in eum incidens, verberaverat, propterea, quod Iuliam filiam stupraverat, excepit: *Atqui legem tulisti, Caesar, admonens se non privatim, sed secundum legem ab Augusto, de puniendis adulteris latam, castigandum.* *Plur. in problem.* Bodinus inter cætera vitur hoc argumento, quod post sublâtam antiquorum potestatem, repleta fuerint tribunalia litibus inter virum & uxorem, parentes ac liberos, fratres ac sorores, quas olim pater facillè autoritate suâ compeſcebat. Imitatur autem malos medicos Bodinus, qui sentinam humoris gravantis ab uno membro rejiciunt in alterum, & gloriantur interim, quod à morbo ægrotum liberarint. Non est illi Crisi sibi dendum, quæcum incommodo unius ventris, alterum exonerat, quæ caput, ut se fasce suo levet, prægravat pulmones, aut inferius situm ventriculum: sed tum demum probè officio defuncta est natura, quando extra corpus fomitem morbi averuncavit, & totum corpus sanum reliquit. Bodinus liberat litibus curias, sed isdem replet familias, dum parentibus domum remittit expedienda, quæ tot viri prudentes, tantæ potestatis, conjuncto consilio expedire nesciunt. Quod enim suâ potestate patrem potuisse fingit, cur non idem possit, & quidem æquè facillè iudex autoritate multò majore. Equè verò perniciosum est, si domos singulas perstrepat litigia, ac si

si in senaculum unum concludantur. Tum etiam malo medendum est sine impietate & injuria. Tum verò, si lites auferantur è foro & retrudantur in privatas ædes, non tantum violatur pietas paterna, & cogitur pater sibi ipsi & sanguini suo vulnus inferre, ut jã latius diximus, sed & parti læsæ privata indulgetur vindicta, quo nihil est salutis publicæ magis inimicum, nec justitiæ contrariū. Nam si jus est, eo modo litium segretè demerere, cur non duella antiquorum, & Saxonum *Saufrecht*, postliminio redire jubemus: aut arbitrio boni viri causas compendio decidendas committimus? Compendiosæ sunt hæc viæ, sed periculosæ, & in præceptis ducentes. Nec id tantum curandum, ut incommoda publica tollamus, sed ut sine incommodis. Egregiè rationabatur T. Manlius, dum se in eam necessitatem adductum dicit, ut aut Reipubl. sibi aut suorumq; obliviscendum sit, ideoque ait: *nos nostro delicto plectamur potius, quam Respub. tanto suo damno nostra peccata luat.* *Triste exemplum, sed in posterum salubre juvenuti erit: cum documentum capessis in arena, dum statim subicit Liv. lib. 8. Fecit atrocitatem: obedientiorem Duce militem, & præterquam, quod custodia vigilia, & ordo stationum intentionis ubiq; cura erant, in ultimo, etiam certamine, cum descensum in aciem est, ea se veritas profuit.* Nec tamen publici boni prætextu Manlius vel exercitui & Romanæ juventuti, vel sanctis etiam Patribus se satis excusatum reddidit, propter atrocitatem, quæ pietatem patriam everterat. Multò minus crudelitas patriæ potestatis palliari potest publica fori tranquillitas, cum & ipsa per se funesta sit, & divinis literis, vindictam omnem privatam detestantibus, præscriptisque justitiæ magnoperè adverteretur, ut porro nobis demonstrandum inoumbit.

Nam præter turbationem publicæ pacis, si feseulciscendi erga impium filium potestas patri detur, annon, cum filius & pater una persona sint, l. ult. in fin. C. de impub. & al. subst. l. ne cum filiof. 16. de furt. eadem datur jurisdictio in seipsum, quod universa Ethica & Jurisprudencia abhorret, & Theodoricus quoque Rex detestatur, in-

49.
Et vergere
ad iustitiam
de temp.

70.

71.
Hic imi-
tatur malos
Medicos.

72.
Et curat ma-
lum minus
male majori.

73.
Nemini dan-
da in se &
suis iuradi-
ctio.

quiens: *Fadum est inter iura publica pri-
vatum odium licentiam dare, nec ad arbitrium
proprium iudicandum inconsultis feruor a-
nimorum: apud Casiod. lib. 4. Epist. 10.*
Paulo concilius Iulianus: *Iniquum est, al-
quem sua rei iudicem fieri. l. Iulianum 17. de
jud. Et ubi. & Ulpianus cum, qui iurisdic-
tioni preest, vetat omnino jus dicere, vel
sibi, vel uxori, vel liberi, & liberis, & quos
præterea secum habet. l. qui iurid. 10. de
iurid. quod licet ad patrium iudicium non
trahatur, cum iudicare sit munus publicum,
l. quippe. de jud. & publicis non misceatur
ius potestatis. l. Nam quod 14. in pr. ad Tre-
bell. tamen huc à nobis extendetur propter
generalitatem rationis. Iniquum enim id
esse dicit Iulian. d. l. Iulianus 18. & Imp. in
l. un. c. no quum in sua caus. Iniquitas autem
in eo consistit, quod qui de suo negotio jus
dicit, aut plus sibi tribuat, quam oportet,
aut aduersarium durius ulciscatur, quam
qualitas facti exigat, quæ de causa Papa ad
superiorem remittit, qui temerè prorupit
contra assertionem iudicis, ne quem sibi ini-
micum fecit, negotii injuriarumq; suarum
arbitrium suspectum habere cogatur. c. dile-
ctus de penit. Ista verò iniquitas ita innecti-
tur privato iudicio patris, ut ex præsumtio-
ne naturali, fieri vix possit, quia in alteram
partem peccet, liberosque puniat aut ni-
mis molliter aut nimis duriter. Si enim
quæstio sit de vindicandis alienis injuriis,
non fallat pater præsumtionem illam juris,
ex naturali affectu & identitate parentis &
filii desumptam, quod proximus sit quæq;
sibi, & sibi suisq; bene malit, quam alteri.
Bonos iudices habemus patres, ait Salvi-
an. in Epist. *Affectum ipse pro nobis orat, natura
ipsa nobis postulat, suffragia causarum in
mentibus iudicum habemus. Cæto adnuunt,
qui suo ipsi amore superantur. Et paulò post:
Certè etiam si iustas causas succensendi pa-
rentes habeant, nihil contingere his felicitum,
nihil optatum potest, quam ut sic in pro re-
tu filii satisfaciunt, ne necesse habeant vin-
dicare. Familiariter enim, ait Sen. dome-
stica aspicimus, & semper iudicio fauor ef-
ficat. de tranquill. anim. c. 1. Imò ipse Arist.
3. Polit. c. 6. in pr. Pleriq; ferè mali sunt ju-
dices, de suis rebus. Excellentium tantum**

est, iudicio affectus subtrahere, & cum Pho-
cione, qui Charicli genero in causa iniusta
præsidium negabat, cumq; Agide, qui roga-
tus à parentibus, ut pro se pronuntiaret, me-
mor gratitudinis, quam se parentibus debeat,
respondit: *Quando in vestra eram potestate,
vobis obtemperaui, postquam me volun-
tati vestrae legibus, secundum illam volun-
tatem vestram, non secundum quod rogatus
faciam. Plus in Phocid. & Agid. amor
paterno renuntiare. Plerosque abripit vis
naturæ, ut misericordia corrumpant iusti-
tiam.*

*An eò fit, quia nostra in re, aut gaudio
Summo præcedis nimio, aut agritudine.
Ter. Heaut. 3. sc. 1.*
Nec enim solum *Matres omnes filios
In peccato adiutrices, auxilio in aliena
injuria
Solent esse. Ter. Heaut. Act. 5. sc. 2.*
sed & patres sic solent filiorum injurias ac-
cusare: *apud Ter. Adelp. 1. sc. 2.*

*Nam est flagitium, (michi crede) adolestem
intulum
Scorsari, n. q. potare: non est, neq; fores
Effringere. Hæc si neq; ego, neq; tu fecimus,
Non sibi esse facere nos. Tu nunc tibi
Id laudi ducis, quod in fecisti inopia, &c.*

Et quis dubitat, uter tali iudice sit victurus,
filiusne, cui precatior potius, quam iudex
sederet pater, an is, qui cù filio injuriarum agit
Nam si tantum erga liberos amorem in pa-
rentibus agnoscat Bodin: ut pro iis etiam,
à quibus lethalia vulnera acceperunt, depre-
centur, quemadmodum exemplo uno atq;
altero demonstrat, quantum magis iisdem fa-
vebant in causa aliena, quæ ipsi læsi non
sunt. *Vna mehercule falsa lachrymula,
Quam illi oculos terendo miserè vix vi ex-
presserunt, extinguet tercentum aduersarij
argumenta, quemadmodum Alexander,
cum Antipater prolixam scripisset Episto-
lam, ad Alexandrum contra Olympiadem,
Nescis, inquit, quod una matris lachrymula
multas delebit Epistolas. Plut. Apoph. Fla-
gitia Messalinæ & novas nuptias, vivo ma-
rito, impudenter constitutas non ignorabat
Imperator, nec poterat non vehementer illi
succensere, quæ in tantam infamiam do-
mum Imperatoriam coniecerat, in sacrum
cubili*

94.
Ob præsum-
tam iniqui-
tatem.

96.
Parentes pho-
cione, adiu-
mento sunt
liberis contra
alienas inu-
rias.

95.
Amor per-
turbat iudi-
cium.

cubile profanorum adulterorum turbam protraxerat, non dubiè Ipe, novo marito imperium cum nuptiis tradendi. Et tamen, tot injuriis lacellitus, cum preces uxoris è longinquo audiret, communes liberos objicientis & petentis: *Obvia & Britannica matrem audiret, ab ira ad misericordiã recessisset, nisi Narcissus libertus, ea propere amota, totius negotij judicium in se transtulisset, & eãdem adulteræ antevertisset. Nam, ut scribit Tacit. 11. Annal. in fi. Claudius domum regressus, & tempestivè Epulis delinens, ubi vino incaluisse, iri juber, munusariq; misera, (hoc enim verbo usum ferunt) descendam ad causam postero die adesset. Quod ubi audidit, & languescere ira, redire amor, ac si contarentur, propinqua nox, & uxory cubili memoria tangebantur, prorupit Narcissus, mandavitq; Centurionibus & tribuno, qui aderant, exequi eãdem.*

Tam facile potuit tantoperè læsum animum restituere amor conjugalis, quem tamen post paternum multis parasangis relinquere, scribunt Accurs. & Barb. in l. Lucius de vulg. & pupill. Titag. in l. si unquam in graf. n. 12. & in gl. Verb. Libertu n. 17. C. de rebus. donat.

Si verò ab altera parte quæstio incidat de vindicandis injuriis, à filio in patrem ipsum commissis, multò minus pater in suo ipsius negotio judex esse potest, quia aut præ nimio amore diffimulabit facinus, & crimina remanebant impunita, aut præ nimia ira plus ager, quàm oportet & æquitas sorte permitteret. Prius confitetur Simplic. ipse, d. loc. dum ait: *Romanos fratres pietate naturali, tantum potestatem patribus indulgisse, & Bodin. ex priori solvit posterius. Nam cum sibi objecisset periculum, quod liberis creatur ex tanta parentum potestate, respondet: Pater, qui sapit, sine causa filium non necabit, cum ne merentem quidem castigare velit. Tantius est parentum erga liberos amor, ut nihil in eos impiter. nihil undecorò moliri, sed justè ac utiliter consilia pro in capere consueant. l. cum furiosus C. de cur. fur. l. ult. C. fam. orci. Nec inficior hanc rationem ab ipso Papiniano allegari, in l. nec in ea 22. in fin. ad l. Iul. de a*

dult. dum ait: *Ideo autem patri, non marito mulierem & omnem adulterum remisum est occidere, quod plerumq; pietas paterni nominis consilium pro liberis capis: ceterum mariti calor & impetus facile decernenti fuit refrænandus. Verum in hoc casu, pater à filia adultera, non tam læsus est, quàm maritus: ideoque marito ea potestas subtrahitur, quæ datur patri. Quod si patrem in eodem loco constituas cum marito, hoc est, pari injuria læsum & commotum, idem jus ex eadem causa statuendum. Difficulter quidem ad vindictam à filio sumendam verberatur parens, & quamdiu affectui indulget, minus punit, quam debet, dum ne merentem quidem, ut confitetur Bodin: castigare vult: Vbi verò ad iram provocatur, quod non nisi gravissimâ ex causa factum præsumitur, teste Cicer. qui dicit in Lal. in pr. Caridi, quæ est inter matris & parentes, dimissis nisi detestabili scelere non potest. Sicur periculum decumbere scribit Hippocr. quorum naturæ, & ætati & habitui & anni tempestati morbus magis advertatur, lib. 2. Aph. 34. cujus rationem in comm. Aph. aperit Galen: qui contra naturam & temperiem morbus non incutitur, nisi à causa vehementissima, quæ proinde gravissimum arguit affectum: Tum nescit iræ modum ponere, quæq; apud concordes, dicente Tacit. lib. 1. Annal. Vincula caritatis sunt, in ciuimæpta irarum sunt apud infensos, ut ex iis, quæ subjiciemus, videre licet. Iræ enim & spem jure fallaces auctores vocat Seneca, & Arist. lib. 7. Ethic. 6. licet iram tolerantiorẽ faciat cupiditate: tamen in hoc reprehendit, quod præceps feratur, & pœnitentiæ plus æquo indulgeat vindictæ. Architas Tarentinus rura sua corrupta à villico intuens, Summissè inquebat, à te supplicium, nisi tibi irassem. Maluit impunitum dimittere, quàm propter iram gravius justo punire. Val. lib. 4. c. 1. Nec enim soli T. Quintio Flaminio hoc vitium fuit, ut quem in irâ castigabat, præter modum castigaret: referente Plut. in Flam. in pr. non soli Theodosio legè hanc præscripsit Ambrosius, ne sententiæ de eãdè vel bonorum publicatione lætæ, ratæ essent*

77. Amor patris superas omniaalem.

79. Caritas ergo liber, non nisi detestabili scelere committitur.

78. Amor videtur retrahere patrem, si ferus super plus.

60. Gravissimè irascitur pater liberis.

61. Ira modum excedit vitio dicitur.

ante 30. diem elapsum, cum Theffalonicenses ex furore injustè cædi iussisse. *Niseph. lib. 12. c. 41. Ruffin. lib. 2. c. 18. Otto Frising. lib. 6. c. 18.* sed vel sapientissimis mortali-um idem accidit, ut ab ira in præcipitium inopinò irahantur, quemadmodum exemplo Platonis proponit Valer. Max. *ubi supra & Senec. 3. de Ira c. 12.* inquit: *Non potuit impetrare Plato à se tempus, cum seruo suo irasceret, sed ponere illum statim tunicam, & præbere scapulas Verberibus iussit, sua manus ipse percussurum. Postquam intellexit irascesse, sicut susulerat, manum suspensam detinebat, & stabat percussuro similis. Interrogatus deinde ab amico, qui foris inter-Generat, quid ageret. Exigo, inquit, pœnas ab homine iracundo, velut suspens, gestum illum deformem sapientis viro seruabat, oblitus jam serui, quia alium, quem potius castigares, intergenerat. Itaq; abstulit sibi in suos potestatem. & ob peccatum quoddam commotior: Tu, inquit, Spensippe. seruatum istum Verberibus oburga. Nam ego irascor. Ob huc non cecidit, propter quod alius cecidisset. Irascor, inquit, plus faciam, quam oportet. Libentius faciam. Non sis iste seruus in eius potestate, qui in sua non est. Aliquis Vult irato commissa ultionem, cum Plato sibi ipsi imperium abrogauerit? Nihil tibi liceat, dum irasceris. Quare? quia & tu omnia licere. Iam verò pater ad puniendum filium non prodit, nisi iratus, quia absque illo impetu sit, ab omni duritie, lenitate & indulgentiâ retrahitur. In iram verò erga sanguinem suum non exardescit, nisi oppidò graviter læsus, & vehementi injuria provocatus, quo quidem in articulo nemo tam sui potens est, quin vindictæ non plus æquo indulgeat. *Difficilium enim est moderari, ubi dolori debetur ultio, quam ubi exemplo. Sen. 1. de Clem. c. 20.* Et ut sapius læta patientia degenerat in furorem: Ita summo amori summum succedit odium, cujus documentum capere licet ex dissidiis fraternis, quæ evadunt omnium maximè exitialia, ut docet Plutarch. *in lib. huius vitæ.* & notat Peter. *in c. 37. Genes. dist. 4.* de pertinaci fratrum Iosephi odio agens, nec non divortii & frivulculis conjugum; quæ difficilimè placari dicit Salom. *Proverb. c. 6.**

prout & lex mariti erga uxorem sædifragam iracundiæ nullo modo fudit. *l. nec in ea 22. in fi. de adul. licet multi conjuges impensius sese quàm liberos ament, ut idem Bart. quem supra diximus prætulisse amorem liberorum, sibi contrarius asserit. in l. pater 101. §. Socinus. de cond. & demonstr. in l. precibus. C. de Impub. & al. subff. Cicer. in Lal. in pr. P. Sulpitius tribunum pl. capitale adso à Q. Pompeio, qui tum Consul erat, dissidebat, quo cum conjunctissimè & amantissimè vixerat. Præsumtio quidem ex affectu naturali deprompta, latius violenta est, nec tamen illi plus tribuendum, quàm factorum veritati. Nam & Solon ex verisimili conjectura collegit, per rerum naturam futurum non esse, ut filius manus mortiferas inferret patri, qua de causa in parricidas supplicium nullum constituit: paterq; quidam, cujus nomen non exprimit Valer. *lib. 5. c. 9.* cum à filio neçi sibi insidias comperisset, nec inducere in animum posset, ut verum sanguinem ad hoc scelus progressura crederet, sed uctam uxorem suppliciter rogavit, ne se ulterius elaret, sed diceret, siue illum adolescentem subjecisset, siue ex alio concepisset: Multorum tamen improbitas, perrupto naturæ vinculo, viam futuris pœnis aperuit, nihilque ostendit tam naturale esse, quod perveritas humana expugnare & in contrarium vertere non possit. Saltem igitur in hunc evetum absoluta potestas deneganda fuit patribus, ne quâ, exuta nativa humanitate, in sui dedecus & liberoꝝ immedicabile dispendium illa abuterentur, & ut ait Papinianus: *Filios malè contra pietatem afficeret. l. ult. in pr. si a. par. qui manum.* Quam multos enim parentes in liberorum capita armatos protrudit vel infatigabilis cupidò dominandi, vel novellus & reiteratus amor, vel præceptus & fontica iracundia? Erixo Eques Rom. flagellis occiderat filium, quem populus ob eam causam in foro graphiis confodisset, nisi Augusti auctoritate ereptus fuisset. *Senec. lib. 1. de Clem. c. 14.* Lysimachus, qui ex Duce exercitus Alexandri, Regem Ponti se constituit, Agathocli filio venenum propinavit, ne is novæ regnum præpereret. *lustin. lib. 17.* Herodes quot filios Diti consecravit, antequam ipse*

64.

Idq; non tantum inter fratres & conjuges sed & pateres liberorū observari.

62.

Patrem non servare medum, dum ad castigandum filium exardescit.

63.

Summo amori succedit par odium.

Exemplum
probatur ad-
um paren-
tam in libe-
ris.

tequeretur, affectati regni magis suspectos, quam convictos. *Ioseph. lib. 10. antiq. Iud.* Eius filium Antipatrum prodidit ipsa mater, filia summi Pontificis, ut idem refert *lib. 17. c. 7.* Constantinus Imp. (*Verba sunt Zosimi in Const.*) Cæsaris ornatum titulo, quod in suspicionem venisset, quasi cum Fausta noverca consuesceret, nullâ ratione jûris naturalis habita, sustulit. Cumque Constantini mater Helena tantam calamitatem ægro ferret animæ, & intolerabilem ex eadē juvenis dolore perciperet, quasi consolans eam, malum malo majori sanavit. Nam cum Balneum supra modum accendi jussisset, eique Faustam inclusisset, mortuum inde extraxit. Quod si Zosimus parum sincerè tibi videretur fidei, audi victorem: Constantinus, Faustam uxore, ut purant, suggerente, Crispam filium necari jubet. De hinc uxorem suam Faustam in balneas ardentes conjectam interemit, cum eum mater Helena ardore nimio nepotis increparet. Omitto Ptolemæos Ægypti, quorum vix quisquam ab hoc crimine puras habuit manus: Prætereo Artaxerxem Persam, *Plutarch. in Artax.* & Solymanum Turcam, qui Mustapham, fraude novercæ dementatus, perire coëgit, ne Selymo & Bajazethi in adeundo regno obstaculo esset. *Bambeg. Epist. 1.* Laodice Ariarathis Regis Cappadociæ uxor 3. filios veneno sustulit, ut sola regno potiretur. *Iust. lib. 37.* Irene Imperatrix filio à folio dejecto, ne amplius ad idem reditum sperare haberet, oculis multari curavit, ex quo ille vulnerē statim interiit, Tum per XVI. dies Sol non splenduit, diesque exiterunt ad eò tenebrosi, ut naves à portu aberrarent, quod vulgò ab omnibus divina providentia creditum est accidisse, sole à tam indigna clade, filio per matrem illata, faciem avertente, ut tum Zonar: tum Diac: in *Const.* & *Iren.* posteritati legendum reliquerunt, quemadmodum post patricidii Neronis Solem repente defecisse notat Tacit. 14. *Annal.* sive in mediis sacrificiis, quæ Agrippina causa, decreto Senatus fiebant, ut refert Dion in *Ner.* Et hi quidem ex infania dominantâ, liberis vim fecerunt, Constantinus verò M. domesticum scelus seu potius suspicionem

in filio puniti, quemadmodum & Machzus Carthagini dux filium in cruce egit, quod exuli & moestō patri non horrisset, habitu Pontificali, obviam procedere, quem ob id factum Carthaginenses paricidii jure damnarant. *Iustim. lib. 18.* Foxans Comes filium, ad venenum cibo patris inspergendum, præter scitum suum subornatum, adacto in jugulum cultello, furibundè interemit. *Frossard. lib. 3. c. 8.* Primus quoque Flandriæ Fontstarius Iohannem primogenitum capite multavit, *Henning. in Geneal. Com. Flandr. & Philippus II. Rex Hispan.* filium Carolum, iacertum, an sua manu, in carcere jugulavit. Guilielmus Mantuæ Dux, unicum filium & hæredem, ob perpetratum homicidium proscripsit, fortè in cum animadversurus, nisi fugâ iram paternam declinasset. *Beuf. de pat. famil. Illustr. c. 8.* Quid ita, inquit cum de magnitudine affectus paterni, tam magnificè multa sint disputata. Vbi in uno subjecto affectus plures concurrunt, sive innati sint, sive prævia notitia ab objecto elicit, fortior suffocat debiliorem, & ut ignes solent, major consumit minorem. Natura quippe intus impellens, hortatur irasci sceleribus, & quo scelera sunt graviora, eò actius insurgit & *Dupin.* Nihil autem est, quod animum profundius vulneret, quàm injuria profecta ab quo, ut dicit *Escer. vesar putares te decipi.* & propterea censet Albutius Popilium, cujus causam Cicero dixerat, ab Antonio ad eadē Ciceronis missum fuisse, ut molissimus ferret se à Popilio occidit, quàm occidit. *Senec. Contr. 17.* quem colorem illic latius diducit Marcell. *Cogitabas;* inquit, *Antonius, quod Cicero omni excogitabat supplicium Occidit jussit? Olsiamiam. ad Cæsar hunc merum emunest animum. Sed mortem neco immaturam esse Consulari, nec miseram sapienti. Fiat aliquid novè, quod non expectat, quod non times: Non indignabatur certicem hostis porrigere, indignabatur clienti. Popilium aliquis docet, ut scias, quantum illi res defensus profuerunt. Rationem, unde id fiat, aperit Arist. 7. *Polit. c. 17.* & nos ex eo retulimus de *Consub. cap. 7. scilicet. 5. num. 22.* Si inimicum homo maledixisset mihi, dicit Psalmista loquens in persona Christi, sustulisset*

66.
Qui fac,
quod ex sum-
mo amore na-
scatur odiū.

67.
Summa est
iniuria qua
à benemerito
infertur.

huissim utiq; Tu verò unanimis & nos
 meus, qui dulces mecum captabas cibos:
 Psalm. 54. Item: Qui panem meum comedit,
 calcibus mibi insultat. Psalm. 41. Iohann.
 cap. 13. Detestabile quidem est omnium inju-
 ria, & quicquid contra leges admittitur,
 iusta execratione damnatur. Sed malorum
 omnium probatur extremum, inde detri-
 menta suscipere, unde credebantur auxilia
 prodigisse. Exaggerat enim culpam in con-
 strarum versa crudelitas, & majus reatu
 pondus est, inopina deceptio. Cassiod. 4.
 Var. Epist. 37. in pr. Cicero hunc decimum
 tertium locum exaggerandi constituit, seu
 misericordiz, per quem, inquit, indignatio-
 ne conquerimur, quod ab eis, à quibus mini-
 me consemiam, male tractemur, propinquis
 amicis, quibus benefecerimus, quos adjuto-
 res vita putaverimus, aut à quibus indig-
 num est, ut servis, liberis, clientibus, sup-
 plicibus. 1. de Invent. in fin. Cum verò non
 sint, quibus post DEUM immortalium plus
 debeamus, quam parentibus, nullis quoque
 mortalium iustiorum bilem ingratitude
 in nasum concimus, quam illis ipsis: σοφ-
 ριστιώτατος, ait Aristoxenus, οὐς εἰς τὸν πα-
 τῆρα πᾶσι τοῖς ἀλλοῖς ἀδικεῖν οὐ δύναται
 ἢ ἀποφραγῆναι, non ignorantes, jure admo-
 dum filio succedere patrem vehementer, si
 quando ab eo injuriam sibi fieri arbitrerur.
 lib. 4. sentent. Pythagor. Græve repelli à do-
 mestico. Senec. 1. contro. 1. Et hæc tanta,
 tamque justa ira supprimit affectum alte-
 rum, pietatique tam diu silentium impo-
 nit, quam diu frementes parentes. iustissi-
 mo dolore, rapit extra se. Et quod non tan-
 tum hoc causa accidere videmus, sed & si no-
 vos amor excutiat veterem, incipiens cessa-
 turum, violentes delatissimum. Quoties
 enim videmus parentes ad secunda vota
 transfuentes, liberorum curam novi conju-
 gis amanti ad eò postponere, ut Iustin. renu-
 bentem uxorem dicat trium oblivisci, DEI,
 mariti defuncti, & liberorum, Auth: de
 nupt. Germanicè dicere solemus: Paratum
 esse strictum liberis, quibus superinductus
 noberca, cujus rationem expressit Homer.
 Odys. 5. quod, qui novis amoribus se im-
 plicat omnia eò referre cogatur, ut prome-
 reatur gratiam ejus, cui placere studet. Vn-

de renupta matres non tantum abiguntur à
 tutela liberorum, Auth: Sacramentum. C.
 quando mul. iur. off. quod lex earum dili-
 gentiz tum non amplius confidat, l. lex qua
 tutores C. de admin. tutor. sed injuriam
 quoque, liberis per reiteratas nuptias, illa-
 tam, pro modo noxæ leges vindicant, l. fa-
 mina. C. de sec. nupt. l. fin. ubi nos. Dd. C.
 de bon. mat. Auth: cui reliditum. C. de ind.
 vid. toll. Auth: quod locum. C. si mulier sec-
 nups, de quibus pœnis diximus in lib. de Con-
 nub. cap. 5. s. l. 5. num. 11. quod à Iure Ca-
 nonico non sint sublatæ. Eruiat autem ex
 his II. præsumtio juris, contra eos, qui nu-
 ptias repetant, quod se. præ novo amore
 nuptiarum sint exuturi, aut saltem immu-
 tati affectum paternum, quem admodum
 innuit Valet. Max. lib. 2. cap. 1. de repetitis
 nuptiis agens: Sperni, quos genuisti: Nu-
 bis effusa. & Hieronym. Inflammata libidi-
 ne obliuiscitur uteri sui, & inter parvulos
 sua miseriam nescientes, novæ nuptiæ compo-
 nitur. Quintil. verò declam. 6. patrem sic
 loquentem ad filium introducit: Filium &
 virum reddere non poterat: Reddidisti, quem
 magis amabas. scil. virum. Hinc fit, ut avis
 in nepotes plus tribuat Cassiod. lib. 4. Epist.
 1. 2. quam parentibus ad secunda vota tran-
 sgressis, dum ait: Avia cura tenerior suorum:
 & apud Senec. 4. contro. 28. avus nepotem
 ex domo filij, qui novercam superinduxe-
 rat, rapit, in securiorem locum transdu-
 cturus, quod binos eius fratres suspecta
 morte perussent, pro cuius paterni affectus
 æquitate & excusatione mala illis dispu-
 tantur, licet alias Marcianus à crimine patri-
 cii dii avum. non perinde ex ipiis, ut patrem
 in l. 1. ad l. Pompej. de parr. quod in eadem
 Controv. innuit Gallio: Habes sua jura na-
 tura. & hu inter avum patremque, interest,
 quod avo suos servare licet, patrietiam occi-
 dere. Nimis, quia dicente Acron. ad
 Od. 12. lib. 1. Horat. Patris adolescentibus
 corripiendū austeriores esse solent, quam pa-
 tres, quibus natura ipsa indulgentiam ple-
 runque extorquet. Vnde Horat. in d. Od. 12.
 Patris Gerberu lingua, dixit pro: Serva, &
 Cicero. de severitate censuræ: Parrum qui-
 dem magister hoc diceret. Sæpius igitur
 violentiores impetus, si non radicatus extir-
 pant.

68.
 Duffissima
 succensendi
 causa est pa-
 rentibus, cum
 liberi degene-
 rant.

69.
 Secundo nu-
 bentes obli-
 viscunt urli-
 berorum.

70.
 Avia in? avo
 dum tenerius
 curare libe-
 ros, quam
 parentes.

71.
Nimia in-
dulgentia
patrum.

pant, multis saltem modis convellunt affectum paternum, iraque ultra modum freno relaxant, aut si pietas naturalis prædominetur, iramque elanguescere faciet, minus in liberos animadvertet, quam facinororum conditio sæpe mereatur. Fulvius etiam auxiliū senatus implorasset, ut suspectus parricidii filius & ob id latens peritrium virum conquiretetur, ac iussu patrum conscriptorum comprehensus esset, post non solum eum non notavit, sed etiam decedens Dominum omnium esse voluit. L. Gellius, cum gravissima crimina de filio, cum noverca commissum stuprum & parricidium cogitatum, propemodum explorata haberet, non ad vindictam procurrit continuo, sed penè universo Senatu adhibito in consilium, expositis suspicionibus defendi se adolescentem copiam fecit, inspectaque causa, de concilio, tum etiam sententia sua Valer. Max. lib. 5. cap. 9.

Qui enim lenis visus, animo sunt in suos, Vehementes in utramq; partem plerumq; sunt nimis,

Aut duritie nimia aut indulgentia, In utramq; fraudem, ex hac re, atq; ex illa incidentes.

Terent. Heaut. Act. 3. sc. 2. cujus rei vivum exemplum in Menedemo depinxit Terent. qui cum

Non ut animum decuit agrotum adolescentuli,

Tractaret, sed vis & via perculgata patrum

Quotidie accusaret filium, eaq; adigeret Sæpe eadem & graeviter obtundendo, &.

Et ut

In Asiam ad regem militatum abierit.

Daturum de se supplicium usq; filio

Decernit tantisper se minus injuria

Suo gnato facere, dum fuit miser.

Nec fas esse ulla se voluptate huc frui,

Viq; dum ille vitam illam colat.

Inopem carens patria, ob injurias patri.

Heaut. Act. 1. sc. 1.

Vtroque modo iniquitatis summæ alligabitur potestas patria, tutiusque causæ rejiciantur ad magistratus publicos, qui præterquam, quod exemplo non ultioni pœnam

infigentes, facilius sibi moderari queant, publica & magis infami pœna, pervicaces animos efficacius intra limites officij compellent. Si enim filiorum, fratrumque & uxorum lites domi paterfamilias disputare omnes debent, ut contendit Bodin. 1. de Rep. cap. 3. § 4. quot bonæ causæ peribit igitur ignorantia judicis? Quous enim quisque patrum familias tam proventus judicij est, ut tot controversias, quot quotidie in ampla familia, incidere solent, ex æquo & bono componere, vel tantæ eruditionis, ut ex scrutiniis legum decidere queat?

Non potest igitur privatis familiis absoluta in vitam & necem potestas sine summa iniquitate & jactura tam pietatis, quam justitiæ & publicæ utilitatis, restitui, quemadmodum pluribus huc usque disputatum fuit, & disputant etiam alij. Montecat. in 1. Polit. Schol. tex. 140. Orto Meland. in 1. da. Polit. Berff. cap. 8. de pat. famil. Illustr. Nec nos permovent adversarius argumenta, quorum pleraque suis locis soluta sunt. Quod adhuc Bodin. pergit eam astruere ex jure gentium, id exprime. hujus scilicet. solvitur ubi, quam paucæ gentes cum Romanorum antiquæ severitate fecerint, enumeravimus: & illæ tamen ipsæ errorem suum tacite & agnoverunt, & desuetudine correxerunt. Extiterunt enim multæ tam Romuli, quam Decemvirorum leges, ultra æquum & bonum duræ, ut quam in mulieres, virum gustantes, Plur. in Rom. & in adultærio deprehensas, Gell. lib. 10. c. 23. tulit Romulus, Decemviri, in judicem arbitrumve jure datum, qui ob rem dicendam pecuniam accepisse convictus esset, aut de rumpendo brachio lege talionis illi, qui rapit, aut de abducendo fure diurno in servitute, dividendis membris debitoris, qui solvendo non sit, inter creditores. Nam ipse populus Roman. non levis asinator, neq; aspernabilis, ut ait Phavorinus, delicta quidem ista condiscanda, sed parva huiusmodi nimis duras esse censuit. Passus enim est leges istas de tam immodico supplicio, sicutque senio emori. Gell. lib. 20. c. 1. Nec obstat, quod consuetudinem Constantinus neget vincere rationem aut legem,

73.

74.
Potestas patria Rom.
non fluxit ex iure gentium

72.

V a

l. 2. C.

79.
Consuetudo
quatenus
vincat le-
gem.

l. 2. C. *quasi long. consuet.* quia id intelli-
gendum, de consuetudine speciali, quæ ne-
scit abrogare legem rationemve generâ-
lem. Alias enim Sex. Cæcilius Phavorino
id non consensisset, quippe cujus singula
proloquia ad calculum revocant, *apud Gell.*
d. c. 1. lib. 20. & ad hanc objectionem re-
spondet per concessionem: *Nec ideo contem-
nas legum istarum antiquitates, quod ple-
ruq; ipsi jam populus Rom. deservit. Non
enim profecto ignoras legum oportunitates
& medelas pro temporum moribus & pro re-
rum publ. generibus, ac pro utilitatibus pra-
sentsium rationibus, proq; vitiorum, quibus
medendum est, servoribus mutari atq; fle-
xi.* Iulianus expressè *in l. de quibus 32. in
fi. de legib. rectissimè* illud receptum esse
dicit, *ut leges non solum suffragio legulato-
ris, sed etiam tacito consensu omnium per
desuetudinem abrogentur, cuius exemplum
notat Obertus in usibus feudorum, c. un.
Versi. In iudicio. de feud. cognit. & cunctas
per regiones patet, quibus statuta muni-
cipalia, ex moribus non scriptis collecta,
pro legibus dominantur. Proinde commit-
tit Bodinus fallaciam causæ, quando ambi-
tiosius decrevit iudicium causas e vocatas
fuisse scribit, imperiisque domesticis
silentium impostum. Nam quod ex Se-
neca profert, *1. de Clem. cap. 23,* id aliò ab
ipso Seneca applicatur, sc. ut ostendat, ea
sæpè committi, quæ sæpè vindicantur.
Quin & tum primum cepit numerus parti-
cidarum apparere, cum in eos, quo simula-
rio & indulgentia paterna, supplicii eripu-
erat, publica & minimè fucata iudicia con-
stituta sunt.*

67.
Bodinus. com-
mittit falla-
ciam causæ.

77.
Educationis
liberorum
sufficit coer-
ctio mode-
rata.

Deniq; quod de educatione liberorum,
per potestatem patriam facilius expedien-
da subrexit, nullius momenti est, quia ad
regandos liberos sufficit coercitio domesti-
ca, quæ nulli propinquorum ne dum pa-
rentum denegatur, *l. un. C. de emend. prop.
l. 3. & 4. C. de patr. potest.* his verò pecca-
tis, quæ atrocitate suâ, castigationem fami-
liarem excedunt, publica vel censura con-
stitui debent, ut in aleatores & ebriosos, vel
iudicia jam constituta sunt, quibus si paren-
tes detrectent liberos deferre, ne disciplinae
suz domesticæ mollitiem & incuriam pro-

duant, multò minus capite eos placent, cum
ne id quidem, exequi queant, quum in ora &
odia totius civitatis incurrant. Imò hæc
potissima causa est, quare causæ publicè
disceptari debeant, ut minora errata, qui in-
famiz metu percelluntur, suppressere taci-
tè malint, quam accusando prolatare: à ma-
joribus vero eò fortius absterreantur, quò
majori cum infamia, publicam, quàm pri-
vatan sint experturi poenam.

Quibus in rebus consistat patria potestas. SECT. 3.

1. Patriam potestatem quinq; in rebus consi-
stere posse.
2. Quatenus libertatem filij tollat potestas
patria.
3. Im libertatis eam non tolli, sed confirmari
fortius.
4. Filium fam: non prohiberi à muneribus
publicis & privilegiis civium.
5. Imò ad ea posse pertrahi, in vitio patris.
6. Filium fam. obligari & actione impetij,
perinde ut patrem.
7. De iure patris in corpore liberorum.
8. Castigationem non posse patri subtrahi.
9. Sed intra terminos domestica disciplina
debere contineri.
10. Filio non competere actionem contra pa-
trem.
11. Quod liberis etiam iniuria parentum de-
toranda sint & desumenda.
12. Pietas quorundam liberorum in sacros &
austeros parentes.
13. De iure parentum in operas liberorum.
14. Quod liberi debeant operas parentibus.
15. Lex Romuli.
16. A Romanis quatenus retenta.
17. Operas obsequiales, non industriales de-
bent liberi parentibus.
18. De iure parentum in bona liberorum.
19. Filios fam. nihil posse habere proprium.
20. Aliter acquiri per se datum, quàm per
filium fam.
21. Unde ortum & quid sit peculium.
22. Filium fam. non posse testamentum con-
dere.
23. Et qua de causâ quo iure ea potest. ab
ablati.
24. Examinatur ratio Injustitiam.

23. Subne-

- 25. Subnectitur alia.
- 26. Ratio juris veteris ex l. 12. tab. extrahitur & descenditur.
- 27. Nemini posse aufferri jus testandi de re sua, ne quidem filiosam.
- 28. Nisi habeat honorum possessionem cum condictione.
- 29. Peculium alio modo significare pecuniam sepositam.
- 30. Quid sit proprie peculium.
- 31. Peculium dependere a manu & arbitrio Domini.
- 32. Peculij Castrensis privilegia.
- 33. Ad quos fuerunt extensa.
- 34. Quid sit peculium paganum.
- 35. Quid profectitium.
- 36. Quid adventitium.
- 37. Nomina patrie potestatis.

I.
Patrie potestatis habere potest quia, in rebus.

Libertatem & vitam liberorum eximimus, scilicet proxima, manus potestate & mancipio parentum, adeoque patriam potestatem summo illo gradu multavimus, quem contra pietatem & justitiam sibi arrogaverat: sequitur de residuo videamus, quidnam juris patribus in filios ex hac potestate remaneat. Considerantur enim in homine libero, ordine, *Bona seu Res*, quas possidet, *Opera*, quas prestare potest, *Corpus, Libertas & Vita*, de quorum postremis duobus jam satis actum fuit.

De libertate hoc tantum addo; quod libertas accipitur, aut pro facultate agendi, quae velis, l. 4. de stat. homin. l. Gelle de R. I. aut pro jure, quod contra distinguitur a servitute. l. 4. de just. & jur. Si libertatem spectes, quae in facto consistit, filius familias liber non est, quia potestati alterius subijci, seu parere habere necesse, & Liberum esse, seu posse agere, quae velis, contraria sunt, quae simul in eodem subjecto subsistere prohibentur. Ideoque licet species servitutis sit, alligari uni loco, ita ut ab eo recedere non liceat, l. Tertio ubi Dd de cond. & demonstrat. Bz. in l. 2. de ex lib. lib; filius tamen sequi cogitur, quod a patre ducitur. l. 3. in pr. & s. 1. de lib. ex lib. Imò licet Canonice libertatem matrimonii debitam impediri debeat, si voluntas liberorum ardeat ad consensum parentum: cum locum c. requisiv. de spon. sak. tamen inter illegitimas nuptias damnaat.

ICti eas, quas filius familias contraxit sine consensu parentis, l. 2. de rit. nupt. l. sic egermet. ad l. tul. de adult. in pr. Inst. de nupt. quia qui sui juris non est, nec complerum habet arbitrium, non potest jus aut corporis sui usum, invito patre, cuius interest, in alium abalienare, ut in lib. de jur. Connub. c. 3. sect. 20. n. 5. & seqq. diximus. Si verò per libertatem intelligas jus, quo liberi homines utuntur, quove destituuntur servi, certum est, quod liberis in patria potestate constitutis nihil decedat cum Vlpian. in reg. Potestatem ad filios, mancipium ad servos referat, & Paulus aliter accipit moncat potestatem in liberos, aliter in servos, & hoc quidem pro Domino. l. potestati 216. de V. S. Potestas enim patria non est nisi in civis Romanos. s. cum autem. Inst. quibus mod. jam patr. potest. & proinde; cum liberi hominis, tanquam inestimabilis. l. 3. si quadr. paup. l. 116. de R. I. non sit commercium, l. & liberi 4. l. Sed Celsus 6. in pr. l. si in emissionem 34. s. liberum 2. de contr. emt. ne quidem venditio terna, quam Romulus primùm patribus concessit, Haly. lib. 2. in servitutum liberorum corpora destruxit, l. ult. C. de parr. potest. sed pignori loco emtori ea obligavit, donec aut aere, aut alio mancipio se redimerent, & sine postliminio in nativam ingenuitatem reverterentur. l. 2. in fin. C. de patr. qui fil. distrah. Itaq; & filius familias non prohibentur esse iudices, h. cum prator. l. 2. s. fin. de jud. & ubi, aut ipsos curiales magistratus adire, ut paulo post dicemus, sect. 6. nec tutelae gerere. l. si filiusfam. 7. de tutel. l. Lucium 21. de admitt. & peric. sur. s. 1. qui resp. sur. Inst. quia & tutela munus publicum est, l. non tantum. So. eos quoq; de excusatur. in pr. Inst. de exc. sur. Cujac. ad eum 1. in comm. Pet. Fab. in l. 2. nu. 10. de R. I. & in publicis causis filius familias habetur loco patris familias, l. filiusfam. 9. de his, qui sunt ser. Quia enim caput habet in civitate filiusfam. & civis est, quantumvis imperfectus, ut placet Aristoteli 3. Polit. c. 1. nihil cause est, quare ad privilegia & prerogativis civium repelli debeat. Servis enim aditus, ad quosvis actus civiles, l. qui testamento 20. s. Servum 7. Quae testam. fac. post. l. generali 3. C. de tab. lib. 10. item ad munera & honores non patet, l. Barbarum, de offic. prat.

3.
Ius libertatis non tollit sed firmat patriam potestatem.

4.
Filiusfam. non prohibetur a muneribus publicis.

2.
Quam libertatem in filio extinguat patriam potestatem.

prat. l. non mutant 11. l. non idcirco 38 C. de lib. caus. quia juris civilis communionem nō habent, d. l. qui testamento 20. & civitate vel capite in civitate caret. l. 4. de cap. minus. Filii verò familiarium, quia inter cives annu- merantur, l. nam ceterū 4. de his, qui sunt sui. à Rep. rejici non possunt, si digni sint, nec à patrefamilias prohiberi, quia, quod ad publica attinet, non sequuntur jus potestatis, l. nam quod ad Trebell. sed habentur loco patrumfam. d. l. 9. de his, qui sunt sui. ideoq; de patris negotio cognoscunt, l. in privato 77. de jud. & reluctantem cogunt, l. ille à quo 13. §. ult. ad Treb. dum divisa est potestas patria à publica. Nam qui in potestate patris est, idē est in potestate avi propter patrem. Qui jam est in potestate civis, eundem oportet esse in potestate civitatis, & quidem magis in hujus, quàm illius, quia prius nascitur cœtus Reipub. quàm familia, l. 1. §. generaliter 15. de Sent. in poss. mitt. & jure patriz potestatis nemo prohibere potest, quin filius obsequatur patriz, l. honor. 14. §. plebey 4. de numer. & honor. cum salus publica bonis civibus semper fuerit antiquior caritate libero- rum, l. postliminium 19. §. filius 7. de capt. & postl. Manlioq; diem dixerit tribunus, quod rusticus opere gravat um filium publicis usibus subtraheret Val. Max. 5. c. 4. Patria enim una omnium caritates complectitur, ut ait Cic. 1. Offic. & de parentum salute frustra sollicitus sit quispiam, qui non fuerit de patriz incolumitate prius. Patrem perdēdo, nequaquam perit, sed patriz ruina in omnium penates uno proçumbit impetu. Idq; adeo verū est, ut ad publica officia filii familias protrahi possint, non tantum ignoratē, l. Lucius 21. de admin. sur. sed & invito patre, l. si filius fam. 3. C. de filius pro patr. l. filios 5. C. de decur. lib. 10. quoniam patriz major & antiquior est potestas, quàm patris. Quin etiā filius familias ex omnibus causis, tanquam paterfam. obligatur, & ob id agi cum eo, tanquam cum paterfam. potest, l. filius fam. 39. de obligat. & contr. l. tam in contract. 57. de jud. & multas actiones suo nomine habet, l. filius fam. 9. de oblig. injuriarū, l. sed si unus 17. §. ait pratorio. & §. quod deinde 18. de injur. quod vi aut clam, l. deniq; 13. §. 1. l. inserditū 19. Quoniam aut clam, depositi, l. in-

liam. 19. de pos. & commodati. l. 3. §. si filiofa. commod. quod per has patri nullum domi- nium vel jus auferatur, l. res commodata 8. Commod. l. licet 17. §. redepofita. Depos. cum è contrario servi nec obligentur, nisi natura- liter l. servo 14. de oblig. & act. l. nec servo 41. de pecul. l. in personā 22. de R. l. nec actio- he impeti possint, l. cum servo 107. de R. l. Imò, ne in manumissos quidem datur actio de eo, quod in servitute sine obligatione gesserūt, tot. r. C. an servo. ex suo fact. quia per nulli, nisi prorsus alii nati sunt, quam fuerunt, l. 4. de cap. min. l. servo. 17. §. 1. verb. bodse. de furti. In filios verò emancipatos res- tituit prætor creditoribus actiōnem, quam ante emancipationem habere poterant & exercere, l. 2. & tot. r. de cap. min.

Post libertatem offert se corpus, in quod tam divina, quàm humana jura parentibus jus castigandi tribuunt. Qui enim odit filium, parcat virga, ait Salomon: qui diligit, casti- gat. Et Prov. 13. Fili obsequere disciplina pa- tris, & præcepta matris ne contemne. Prov. 4. in pr. & c. 6 & 20. & seqq. c. 13 in pr. Potestas enim sine coercitione quid est nisi ludibrium nec animos dicto parentum multi libero- rum adverterent, nisi metu pœnisq; huc traherentur. Inde usq; à prima pueritia ad adultam adolescentiam coactione opus est. Nonne vides, ait Senec. 6. ben. c. 24. ut teneram liberorum infantiam parentes ad salubrium rerum patientiam cogant. Flentium corpora ac repugnantissimum diligentis cura so- vent, & ne membra libertas immatura de- torqueant, in rebus existum constringunt, & inde libera studia inculcant, adhibito timore nolentibus. Ad ultimum andacem juventiam fragilitatis, pudori, moribus bonis, si parum sequitur, coactam applicant. Ad- lescensibus quoq; ac jam potentibus sui si re- media metu aut intemperantia rejiciunt, tunc adhibetur ut servitum. Vnde Imp. in cor- rigendis minoribus pro qualitate delicti se- nioribus propinquis potestatem tribuunt, ut quos ad vitæ decora domesticæ laudis exempla non provocant, saltem correctio- nis medicina compellat. l. 1. C. de emend. pro- pin. Sed tamen intra terminos privatæ & do- mesticæ animadversionis auctoritatem juris patrii consistere jubent, ut & Alexand. in l. 3.

7.
De iure pa- tris in corpus liberorum.

5.
Imò ad ea pertrahi pos- se, invito pa- tre.

6.
Cum filiofa. agitur per- unde, ut cum patre.

8.
Castigatio li- berorum pa- tris est permissa.

C. 49

Sed intra terr. rinas dome. fice discipuli na debet con. tina: i.

E. de patr. poi. & Leo approbat. Nov. 105. in- quiens: Pater, donec benignè delinquentem filium castigat, simul prudentia, simul ca- stigatiõni nomine laudandus est: ubi verò pater non affectu abjecto, non ut patrem decet, sed atrocem in modum panam filio infligit, non paterno more castigat, & magis, quamquam atrocitatem approbat. Divus Trajanus pa- trem, qui filium malè contra pietatem adfe- cerat, coëgit emancipare, eumq; is, defuncto filio, ut manus illor, bonorum possessionem sibi competere diceret, de consilio Neratii Philci & Aristonis, ei propter necessitatem solvendæ pietatis denegata est. l. ult. Si a- par, qui manus. Voluit Trajanus remedio aliquo miseriz filii subvenire, cum alias pa- ter ad emancipandos liberos cogi non pos- sit. l. 3. C. 4. de emancip. l. pen. Unde lib. 5. ult. Infr. quib. mod. jus patri, sed ad resisten- dum, quantumvis faventis patri viam hac via prorsus præclusam voluit. Nam ne actio quidem, contra patrem competit filio inju- ria affecto. tam quia inter parentes & libe- ros actio non cadit, s. h. qui Infr. de oblig. et. qua ex delict. l. 1. In nulla 4. de jud. l. ser. v. 17. in pr. de furt. quàm quod injuria filius à pa- tre non afficitur, magis, quàm si seipsum verberet aut convitiis proscindat. Aristot. 5. Eth. c. ult. Itaq; quicquid hujus faxi it pater, sive verbis, sive verberibus puniat, patri, ma- ris, ait Origen hom. 11. in Levit. com. radicare non debemus ullo modo, dicant, faciant, qua- volunt, & prolixius magis que apposite Ioh. Chrysost. orat. ult. contra Iuda: και γαρ οι τῆς φύσεως και οι πατρι τῶν ἀδελφῶν τιμῆς ἡμοι, και μα τι εἶη, και τετραπλῆς αἰσχρῆ, και ἐπιβάνη τῆς οἰκίας, και πατρι κολαζῆ τῶν πρ. κληρῶν α- πικτιὰ φησὶ γυναικίς, και οἱ μὴ παιδοποιῶ, μη δὲ ἀνιχνύω, ἢ δὲ μίση ἢ δὲ οὐκ ἔδωκεν οὐ γυνῶ μίση. Ἄ δὲ και μορβὴ δαυδ ὑπερταυ ματιχθῆς, ἢ πῶς. πῶς αὐτῶς αὐθῆ ἀπικτιὰς λιγυσι τῆ ρήματα: Ο π πατρι εἰση ἢ ματιχθῆς, και κῶ εἰση, και ἰξουσία ἔ- χει και ἰδὲν ἰργασιαὶ και πατρι, και δὲ οἱ πατ- ῶς αἰσῶς φησὶν. Naturæ quippe & hominum leges, ait, veniam negare filio, nisi patienter pertulerit, patrias injurias, sive flagris coër- ceat, sive à mensa abigat, sive ædibus exclu- dat. Esse enim patrem, Dominum, eâque potestate præditum, qua id ipsi liceat. Item hom. 1. ad Timoth. 2. cap. 1. Ἄν πατρι εἰση

ἔχει, και μορβὴ ἔχουσι, και ἰξουσία εἶη. Què parentem habet, etiam si mille ab eo patia- tur incommoda, cuncta conteget reverentia patris. Latine Cicero pro Cluent. sed fe- re in hunc sensum: Facile intelligo, non mo- dò reticere homines parentum injurias, sed etiam animo a quo ferre oportere. Injurias, inquit, quia & malus pater jura parentis re- tinet, s. si verò. Novell. 12. & satius est, inju- rias cum laudabili patientia mustitare, quam cum execrabili impetate vindicare, id quod Epictet: quo supra sæpius laudavi loco, ite- rum nos docet inquiring, interpret Volf- fio: Pater est? præcipitur curam ejus pagen- dam, cedendum ei in omnibus: si convitit- tur, si verberet, ferendum esse. At pater malus est? Nunquid igitur natura cum bo- no patre conjunctus es? Non, sed cum pa- tre, in quem locum sic scribit Simplic. Qua- re C. verbera patrum a quoribus animus fe- renda sunt filii, quàm servis Dominorum, multoque magis convitium aut contumel- lia. Telecrus nunciavit, patrem de eo ma- lè loqui: Nisi, inquit, illi dicendum esset, haudquaquam diceret. Maluit in se trans- ferre culpam, quàm falsi convitiis aut teme- ritatis patrem alligare. Plutarch. in apoph. L. Manlius Imperio: um Pomponius trib. pl. ad populum detulerat, inter ceteras, ex hac etiam causa, quod filium optimæ indo- lis juvenem, rustico opere gravatum, publi- cis usibus subtraheret. Id postquam Man- lius adolescens cognovit, protinus urbem petiit, & se in Pomponii domum primâ lu- ce direxit, qui existimans in hoc eum venisse, ut patris crimina, à quo plus ju- sto asperè tractabatur, deferret, excede- re omnes justis cubiculo, quo licentius ter- moris arbitris judicium perageret. Na- stus occasionem oportuam proposito suo juvenis, gladium, quem rectum attule- rat, distinxit, tribuamque mimis & ter- rore compulsum jurare coëgit, à patris e- jus accusatione recessurum: eoque ef- fectum est, ne Imperiosus causam dice- ret: Commendabilis est pietas, quæ man- suctis parentibus præstat: sed Manlius, quò horridiorem patrem habuit, hoc lauda- bilibus periculo ejus subvenit: quia ad eum diligendum, præter naturalem amorem,

10. filio non cõ- pete e actio- nem contra patrem.

11. Libera etiã emurum pa- rentium disci- pulandæ.

12. Pietas libe- rum in au- steris parem- ton

Aullæ

17. Sc. ut obsequialas operas debent, non inda-
piales.

alia, quam domestica usus est, ab uxore, & sorore & filia neptibusq; concessa. Vide de debito operarum Montecat. in lib. 1. Pol. text. 140. quem lapsam dicit Scipio Gont. odio magis l. C. Iorum, quam inscissa l. 2. de dom. iur. vir. & uxor. c. 19. Industriales autem operas filius non debet patri, l. nullum. 10. in fin. de obseq. l. 4. si quis a parent. ut ex ratione l. cum oportet 6. C. de bon. qua lib. & §. 1. Inst. per quas pers. nob. acqu. deducunt. Spec. t. de iud. §. sequitur. Serf. quid si alter fil. Bald. & Casfr. in l. certum. C. fam. erc. sed obsequiales perinde ut servus & uxor. l. 1. de obseq. l. 3. §. si quis seruum. de stat. l. 1. §. scilicet. de oper. lib.

18. De iure partem in bona liberum.

Supereft agamus de Bonis filiorum familias, quæ non magis possident, quam servi. ut ait Philo. ἐξ ἰσότητος: Παιδὸν ἢ δούλου, ὁ μὴ ἴσος ἐστὶν τῷ κυρίῳ, ἢ οἰκιστῇ ἢ ἐκδιδόντων, ὁ μὴ αἰετῆς τῆς ἐξουσίας ἰσότητος ἔσται, quoniam ex iure gentium, in potestate suâ habere non potest, qui non est sua potestatis, §. item vobis 3. Inst. per quas pers. nob. acquir. l. sic et veniet 21. ad l. ind. adult. Theophil. sic extulit: τὰ μὲν ἰσῶς ἐστὶν ἴσους, ὁ μὴ ἴσος ἢ δούλος. §. cum autem. Inst. Quod cum eo, qui in alien. por. ideoque ut à servis, ita & à filiis familias quodcumque acquiritur, acquiritur illi, in cuius potestate est acquirēs, l. cum filiofam. 11. l. si à plurib. 107. §. 1. de legat. l. 1. qui liberus. §. hac verba. de vulg. adeo, ut dicente Vlpian. in l. placet 79. de acquir. bar. ne momento quidem res acquisita cõsistat in persona acquirētis, sed statim transeat ad eũ, cui acquiritur. l. 1. in pr. §. à par. quæ manum.

19. Filiusfam. nisi possidet, vel acquirit.

Interest autem inter acquisitionem per servum & per filium familias, quod illa immediate subsistat in Domino, quia servum jus civile non agnoscit, tanquam hæreditatis incapacem: hæc verò incipiat à persona filii fam. & transeat ad patrem, ut docet Bald. in d. l. placet. per d. l. qui liberus. & d. l. cum filiofam. quia in filiumfam. cadit possessio: Vnde fit, ut Dominus delatam sibi per servum hæreditatem, sine consensu servi, repudiare queat. quia servus, utpote, qui possidere prohibetur, non præjudicat, l. 1. §. per ser. §. 3. de success. Pater verò, delatam filio hæreditatē, sine filio repudians, non magis nocet filio, quã filius noceret patri, si repudiaret delatam patri, sine patre, l. in qui hæres 19.

20. Aliter acquiritur per servum, aliter per filiumfam.

in si. l. seq. de acquir. har. quia suam tantum, non alienam hæreditatem cuiq; repudiare licet. l. 1. §. 1. de succ. edict. Filius verò, etiam si adeundo non consequatur hæreditatem, qui delatæ hæreditatis effectus est, l. delata 151. de V. S. tamen nihil obstat, quò minus illi deferri queat, qui civis Roman. est, & iure suo, præter scitum & contra voluntatem privari non potest. Nam ex eadem causa servus acquirit Domino non tantum ignorant, sed & invito, l. Etiam invito 32. de acquir. ver. domin. l. seruum testante 62. de V. O. fed filius patri tantum ignorant, non invito, quia repudiata hæreditas à patre resilit in filium & in eo subsistit, quæ nulla potest recidere in servum incapacem.

Ex æquitate verò à regula juris sensim recessum est, & ut servis ex conniventia Domini, ita liberis ex indulgentia patris primùm concessum est aliquid pecuniolæ, quam peculium, à pecu, ut ait Festus, unde & pecuniam nomen prodiit, dixerunt. Peculium autem pecuniolæ inserdũ dicitur pro pusilla aut paupere substantia, ut cum dixerit testator: Peculium matris, res, facultates, census, fortunam, substantiam intelligere debemus, ait Vlp. quia pleriq; pecuniolam patrimonium suum peculium dicunt. l. cogit 16. ad Treb. Ratio interpretationis est, quod, si peculium propriè, quod Bonis opponitur, l. paterfam. 182. de V. S. acciperemus, testamentum non subsisteret, cum filiusfam. aut servus, qui peculium propriè possident, testari prohibeantur, l. qui in potest. 6. Qui testam. fac. prohib. idq; ex lege 12. tab. in qua ita sancitum erat: Paterfamilias, uti legasset super res sua, ita jus esto. l. sapè 53. & verbum 120. de V. S. No. 21. Theoph. Inst. t. de l. Falc. Vlp. §. 11. fragment. §. testam. 14. Nam cum potestas testandi profecta sit ab auctoritate juris civilis, unde eam delendã disputat ubiq; Bodin. 1. de Rep. c. 4. lib. 5. c. 2. remq; deducendam ad successionem à natura ab intestato monstratam, non data fuit nisi patribus familias in hac lege 12. tab. aded, ut de jure veteri filii fam. fas non sit testari, ne de rebus quidem propriis, l. Imperator. §. 2. ad Treb. quia testamenti factio, non privati, sed publici iuris est, l. 3. qui testam. fac. Publicum verò jus, quod testamenti legè dedit, potestatem filii familias in universum ne-

21. Vnde ortum, & quid sit peculium

22. Filiusfam. non potest testari.

23. Quis de cap. sa id neg. cum sit

gavit. Nam etiam si constitutiones Imperatoris de Castrensi & q: Castrensi peculio filiasfam. testandi potestatem reddant: tamēdī non aliter faciunt quā cum fictione, habentes sc. filiosfam. loco patrūfamilias, aut hominum sui juris, l. ult. in fi. C. ad SCi. Maced. quoadmodum & Vlp. scribit: *Filiosfamilias in Castrensi peculio patrumfamilias esse fungit. l. 2. C. ad SCi. Maced.* Bertinet etiam Adventitii & Profectitii peculii proprietates ad liberos. ususfructus ad patrem: Et tamen Iustinianus, antiquam iuris dispositionē relinquens, vetat filiosfam. de his testari, l. ult. §. *Filius. C. de bon. qua lib. in pot. rationemq;* hanc adjicit: *Melam enim est, coartare iudicem, miles calores, ne cupidinis de doli tristitiam exitum sentiant, qui eos post dispersum expectant patrimonium. Cum enim parentes alere eos secundum leges & naturam compelluntur, quare ad venditionem rerum suarum proficere debeant? quare ratio quidem, quoad alienationes, efficax est, factas inter vivos: quoad testamentum nihil operatur, cum ea effectum non sine habitura ante mortem testatoris, quando praesumptio doli exitu locum amplius non habet, nec illud alterum, quod de nutriendi debito adjicitur. Quid, quod donare mortis causa potest filiusfam. consentiente patre, l. tam 15. 25. §. 1. de mort. causi. donat aut Castrense peculium ab alienare, si a patre consensu, d. l. 2. ad SCi. Maced. nec tamen impedimento est praesumptio depauperationis, quae prohibet testamentum facere. Propterea Connan. lib. 9. com. l. 1. c. 4. n. 1. §. 4. Anton. Faber. de patr. potest. p. 3. l. l. 4. non aliam in iure civili rationē agnoscunt, ob quam filius sit prohibita testamenti factio, quam, quod sic placuerit legis conditoribus, eod, quod ne parens quidē consentu suo facere possit, ut filiusfam. testamento de bonis suis disponat, in princ. Quib. non est perm. fac. test. Inst. quod sic enarrat ibid. Ac cur, qui a iure publico privatorum patris laedi non potest. Quia verō Decemviri non sine ratione filiosfam. hanc potestatem adimere voluisse videntur, non rectē redarguuntur illi, qui huius interdicti causam hinc accersunt, quod filius proprium nihil possideat, & proinde heredem habere non possint. l. de Cornelio 2. de Vng. §. pup. sub. Donsch. lib.*

6. c. 5. §. Dd. com. Nam in ipsa lege 12. tab. additur: *De re sua.* Filii verō sam eum iure veteri nihil habent suum, inopiā amitterent potestatem testandi, quia non testarentur, nisi de alieno Et Iustinian. in d. pr. Quib. non est perm. Inst. fundamentum interdicti ponit in eo, quod sint subiecti alieno iuri. Hinc verō prohibentur possidere. S. Item Vobis 3. Inst. per quas per mob. acquir. Aperiē verō auctor Satyre vlt. quae Iuvenali ascribitur, propterea militem posse testari scribit, quia bona castrensia non sunt in dominio patris.

Soli praeerea testandi miseribus ius Vobis patre datur. Nam qua sunt partu labore

Milicia, placuit non esse in corpore censum Omne tenet cuius regimen pater.

Nam qui disputant testandi facultatem à principe auferri, aut testamenta rescindi non posse, per l. si testamentum. C. de testam. l. si donationem. C. de re voc. donat. illi fundamentum innitunt, quod dominum privatum nemini sine causa eripi queat, l. Item sierberatum 19. §. 1. de res iudic. l. §. 1. de iudic. §. si constat comm. pradior. quodque libertas testandi iure gentium & naturali competat. *Haec enim, S. de port. l. milites. C. de milit. testam.* Si iam filiasfam. rerum quarundam suae Domini non poterit iis, nisi summa cum injuria facultas iis utendis, & per consequ. de iis disponendi auferri. Quod cum adverterent Imp. postquam Castrensiū, & quasi Castrensiū bonorum filiosfam. Dominos constituerunt, non potuerunt iis testandi facultatem denegare. d. pr. Quib. non est perm. Inst. Quod enim ea bona excipit Iustinian. l. cum oportet & l. ult. §. ipsum autem 5. Cod. de bon. lib. qui in pot. in quibus ususfructus acquirunt patri, proprietates filio, quia nō sunt in solida alterutrius proprietate, à neutro distrahi possunt, & proinde res redit ad hanc causam, quam primam & immediatam in hoc negotio ponimus, quod eatenus quodque alienari possit, quatenus in alienantis potestate est. Quae contra jus commune à principe, siue in poeniam, ut in l. Imperator 50. ad Trebell. siue ex indulgentia singulari ut in Auth. ut lic. mar. §. ad. in pr. In Auth. de hered. ab intest. §. si verō. In Auth. ut nulli. iud. §. quia verō filius in potestate constituitur

26. Ratio iuris veteris uti signatus.

27. Nemo in potest. auferri ius testandi de re sua.

28. Limitatio.

24. Examinatur ratio Iust.iani.

25. Adicitur alia.

ratio.

ratione Domini attribuantur, præciso usufructu, qui inde debebatur patri: iis potuit princeps etiam hanc conditionem adicere, ne in fraudem parentis distraherentur, quia, quæ dat dominium potestas, aut limitatum dare potest aut absolvitur. Hic verò, dum dicit dominium filio, contra regulam, quod qui alterius est, non habeat res suas in potestate, d. s. Item *Gobii. Inst. per quas pers. quantum fieri potuit, ad jus commune se reflexit, ideoque plenam & solidam proprietatem filio non indulsit, etiamsi usufructum patri detraxerit, qui liberam facultatem utendi, quæ est dominium, l. in re mandata, C. Mandat. possessori filio denegavit. Res igitur iterum redit ad proprietatem, quæ quantum alicui datur, eatenus habet vim re sua utendi & de eo per testamentum legata, codicillos, quæ pari passu ambulant, l. 2. de legat. l. 1. Dicitur de jure Codic. disponendi: cumque filius famil. proprium nihil habeat, ut dictum est, ne quidem jure communi testari potest, ob defectum rei, de qua testandum esset. Peculium igitur in tabulis testamenti, quæ ut jure validæ præsupponuntur, Vlpian. rectè interpretatur pro subjecta materia, l. Labeo. de supel. leg. de substantia testatoris, quam is modestiæ gratia, diminutivo hoc vocabulo nominaverit. d. l. 16. in princ. ad Trebellian. Et hæc una est Peculii abusive significatio: Altera, in l. si choruz 79. §. 1. de legat. Ill. ubi Proculus ait: *audisse servicos senes sta dicentes: Pecuniam sine peculo fragilem esse, peculium appellantes, quod præsidij causa sponeretur.* Exemplo explicat Celsus ex bello civili petito, quo minime exitium rebus immobilibus, quippe quæ latere facile non possunt, l. 2. C. quando. Et quib. quart. part. deb. providè quidam eas distrahebant, & pecuniam facile loco mobilem, extremi præsidii causa clanculum reponebant, quemadmodum à Tiberio nonnullis per calumniam objectum memorat Sueton. cap. 49. quod partem rei familiaris in pecunia haberent: Eamque peculium vocatam scribit Celsus, quasi reservatum sacrumque thesaurum, *Corra. lib. 1. Misf. c. 13. For. ver. ad d. l. 182. de V. S. qualè in æde Saturni reservabatur Romani, non tangendù, nisi Galli impunerent Capitolio, Macr. 1. Saturn. c. 8.**

Propriè verò peculium opponitur Bonis, d. l. 182. de V. S. & definitur à Tuberonè, ut Celsus lib. 6. digess. retulit, *quod servus dominum permissu, separatim à rationibus Domini hæbet, deducto inde, si quid domino debetur. l. de postis 4. §. 4. l. seq. de pecul.* Quia vero hoc peculium tam pertinet ad servum, quam ad filiumfam. & servus non potest in civitate quicquam possidere, ut supra dictum fuit c. 3. §. 8. num. 18. & 31. constat, nec filiumfamilias possessorem peculii esse, nisi quantum dominus servo, paterfamilias ex conniventia indulerit. *Nonne servus cum peculio Domini est? ait Senec. 7. de beneficiis cap. 4. Item: Omnia patris sunt, quæ in liberorum manu sunt. ibid. & Pomponius: Peculium est, non id, cujus servus seorsum à Domino rationem habuerit, sed quod Dominus ipse separaverit, summa servus rationem discernens. Nam cum servus peculium totum adimere, vel auferre vel minuere Dominus possit, animadvertendum est, non quid servus, sed quid Dominus, constituens servulio peculij gratia fecerit. l. pœnitentia 4. de pecul. Theophilus ait, & *γρῶν μὴ τῶν δεσπότου. §. jus autem. Inst. quod cum eo, qui in al. potest.* Cum tempore verò favor filiorum meliorem fecit conditionem filiorum, quam servorum. Nam servi non habent, nisi unum peculium, quod dependet à nutu & potestate Domini: filiis verò primum indultum fuit peculium *Castrensè*, quod vel per militiam acquisiverint. l. Castrensè 11. de castren. pec. vel iis intuitu militiæ aliunde obvenierit. d. l. 11. & l. de hæreditate 19. Eod. l. 1. C. Eod. libr. 12. eâ lege, ut de illo disponant, non fecus ac patresfamilias, l. 2. ad Maced. per testamentum, aut alio modo, *in princip. quib. non est permis. fac. test. Inst. l. ult. C. de testam. milit. l. ult. C. quæ testam. fac. nec patri jus ullum in id competit. l. 3. C. de Castren. pec. lib. 12. & pr. Inst. Quibus non est permis. fac.* Deinde tam ex auctoritate Divi Augusti, quam Nervæ, nec non optimi Imperatoris Trajani, postea verò subscriptione Divi Adriani, etiam dimissis à militia, id est, veteranis, idem jus concessum est. *Inst. l. 1. C. de testam. milit. l. ult. C. de inoff. test. l. ult. C. qui testam. fac. & procedente tempore iis, qui in diversis dignitatibus**

10.
Quid propriè
peculium.

91.
Peculium de-
pendere à
manu & con-
niventia Do-
mini.

92.
Privilegia
nutu & potestate
Domini.

89.
Alia significatio
peculii.

positi, à liberalitate principum quid confe-
 quuntur, vel ex salariis publicis, *d. l. ult. post
 pr. C. de inoff. test.* vel ex clientelis, *l. fors 4. C.
 de ad. d. s. judicior.* vel sacerdotiorum re-
 ditibus, cum sacerdos militibus in multis
 æquiparentur. *Tiraq. de nobil.* Hæc enim o-
 mnia vocantur, quasi Castrensia peculia, *in
 d. d. l.* & subiacent arbitrio dominioque non
 patris, sed filii acquirentis. Post illa verò
 nominat Iustin. *d. l. fin. Cod. de inoffic. pecu-
 lium Paganum*, quod Accurs. *in l. cum oportet
 in princ. C. de bon. qua liber.* subdividit in
Adventitium & Profectivum: Illud definiens,
 quod filius sua industria, aut prospera fortuna
 acquirat, *d. l. cum oportet. S. r. Inst. per quas
 pers. nob. acquir. l. ams de jure dor.* hoc,
 quod contemplatione patris illi obvenit. *l.
 profectiva de jure dot. l. sed si plures §. in ar-
 rogat. de vulgar. l. aditio §. fin. de acquir. ha-
 red.* In *Profectivo* durat jus antiquum, quia
 per leges Iustiniani revocatum non fuit, *l.
 cum oportet 6. l. ult. §. ipsum autem 5. C. de
 bon. qua lib. in potest.* ut scilicet tam proprietatis,
 quam usus fructus rediret ad solùm patrem,
 cuius incuitu res parca erat filio, *l. pater de
 acquir. her. l. quod cumq. de Verb. Oblig.* sed
 quod Vlpianus *in l. placet 79. de acquir. her.*
 idem juris statuit in *Adventitio*, inhumanū
 censuit Iustin. *in d. l. cum oportet. circa fin.
 C. de bon. qua lib. in pot. §. igitur 1. Inst. per
 quas pers. nob. acquir.* ideoque generali con-
 stitutione emissa, cum jam Constantinus bo-
 na materna, *l. r. C. de bon. mat.* Arcadius bo-
 na materni generis, *l. 2. C. Eod.* Theodosius
 bona ex matrimonio obvenientia, *l. 1. Cod. de
 bonis qua lib. in pot.* Leo & Anthemius, quæ
 sponsalibus acquirerentur, *l. 5. Eod. C. excep-
 sissent*; omnia adventitia, quoad proprietatem
 filii adjudicavit, quo ad usum fructum,
 parentibus; filiis parcendo, & parentibus ni-
 hilominus debitum honorem servando: *d.
 §. 1. Inst. per quas pers.* parenti enim usum
 fructum possidenti nihil derogatur, & filii
 non lugebant, quæ & suis laboribus sibi pos-
 sessa sunt, ad alios transferenda assistentes,
 vel ad extraneos, vel ad fratres suos, quod
 etiam gravius multis esse videtur, *d. l. cum
 oportet 6. C. de bon. qua lib. in pot.*

Ex quibus omnibus perspicuum, quid In-
 ris potestas patri parentibus tribuatur in Ki-

sam, Libertatem, Corpus, Operas & Bonas tria potesta-
 berorum, quæ quia longè lateq; se diffundit,
 propterque summam auctoritatem inziti-
 mabilis est, *l. fitiosum 114. §. sed si liberor.
 de legat. 1. Platonii nominatur* *δικηναία* *de
 XII Epist. 7.* Manlio, apud *LS. lib. 8. post princ.
 Majestas patriæ.* Vlpianus *καὶ ἕχον*, nomi-
 nat legem *Quiritium*, *l. 1. §. 2. in fin. de her.
 vind.* quod Romani præ cæteris nationibus
 acerbè potestatem patriam stringerent, un-
 de & *vinculum familia* Papiniano dicitur,
*l. Eum bonis 87. de acquir. herod. & nexius
 paternus. l. cum oportet 6. C. de bon. qua lib. in
 pot.* Vulgò *sacra parentum*, *l. cum furiosus
 7. in pr. C. de curat. fur. l. ult. §. ult. C. ad SC.
 Ter. l. fin. §. fin. C. de inoff. test. l. 2. C. de bon.
 qua lib. in pot. l. pen. C. de adop. l. 3. C. de bon.
 mater. aut sacra absolute, l. in conjunctione
 20. C. de nupt. d. l. 2. C. de bon. qua lib. apud
 Castrod. *lib 6. c. 2.* aut *jura sacra* dicuntur,
 ut in illo Ovidiitro. *Metam.**

*Dij precor, & pietas, sacraque jura pa-
 rentum.*
*Idæ prohibet nefas, & scelusque resistit
 nostro.*

Ad quid parentes obligentur liberis. SECT. 4.

1. Quare prius agendum de obligatione pa-
 rentum, quam liberorum.
2. Parentes & liberos sibi invicem non obli-
 gant ad officia parva.
3. Parentum officium consistere in tribus
 beneficiis.
4. Quantum beneficium sit vita, quam li-
 beri debent parentibus.
5. Etiam illa esse parentum, quæ liberi re-
 tribuunt.
6. Disputatio Seneca in contrarium.
7. Pietatē de veretiam injusti promittentibus.
8. Sed majorem debere justis, & qui simul
 aduca verit.
9. Filii non benefacit patri, sed reddit gra-
 tiam pro beneficio: contra Senecam.
10. Facta liberorum per se imputari cura pa-
 rentum.
11. Vtrum Medicis & parentibus solentur
 precium pro opera, aut pro beneficio.
12. Filium nunquam superare beneficium pa-
 tris.

34.
 Peculium pa-
 ganum.

35.
 Profectivum.

36.
 Adventitium.

37.
 Quiritia.

13. Parentes ex jure natura debere nutrimentum ex se genitū.
14. Natum generali enim providentia unicuique destinat alimentum ex eo, unde genitum fuit.
15. Sic Naturam preparasse alimenta liberis in uberibus maternis, antequam nacerentur.
16. Et Patrem, qui non alit liberos, necare videtur.
17. Suos heredes, quos vocant ICI à natura vocati, ad hereditatem paternam.
18. Filium parentis esse heredem necessarium.
19. An igitur patri liceas filium exheredare.
20. Quid sit abdicatio.
21. Differentia inter abdicacionem & exheredacionem.
22. Dua forma abdicacionis.
23. Exheredacionis unicam causam esse, sc. Ingratitudinem.
24. Ob quam & liberis retrahitur in servitutem.
25. Et filius emancipatus in potestatem patris.
26. Ingratitudo emancipatorum consistit in convictio & injuria.
27. Imò etiam in denegacione alimentorum.
28. Multas esse causas exheredacionis.
29. Sed qua contrahi debeant ad unam ingratitudinem.
30. Ad quam revocantur, qua longiuscule abesse videbantur.
31. An locum sit parentibus, abdicare liberos.
32. Parentes non agnoscere insania est.
33. Contra jus naturale non valet humana dispositio.
34. Exheredacionem non convertere jus ullum natura.
35. Quid & quantum per alimenta intelligatur.
36. Utrum legitima statuto tolli possit.
37. Quantum legitima tolli potest à jure positivo, non tota legitima.
38. Parentibus licere de bonis disponere pro arbitrio, modo liberis maneat alimentum.

39. Exceptis quibus casibus quibus filius commisit querela inofficiosa alienationis.
40. Alimentorum aestimatio desumenda ex facultatibus, loco & arbitrio iudicis &c.
41. Quomodo pater alimenta debeat liberis.
42. Liberis locupletibus aut seipfos sustentare valentibus non videtur debere alimenta.
43. Contraria sententia magis probatur.
44. Nisi paterno ore filius dixerit & asserit aut officium dederit.
45. Dissipatio patris alimentis, utrum pater teneatur ad nova.
46. Tertium, quod debet pater liberis, est insolutio.
47. Taxatur crudelitas earum gentium, qua imperfectiores feris impune exponant.
48. Requiritur lex Solonis de non alendi parentibus, qui filium non docuerunt officium.

DE potestate, qua dominantur parentes, & subjectione qua obediunt liberi, huc usque egimus: Consequens est, ad alterum caput discutiamus, & cum supra fuerit mentio pietatis, qua parentes & liberi sibi invicem obligentur, in qua re illa consistat subnectamus, hoc est, quidnam parentes liberi ex pietate naturali debeant, & viceversa, quid liberi parentibus. De debito parentum agemus prius, quia filii maxima ex parte obligantur parentibus propter beneficia, quæ ab iis receperunt, ut ita necesse sit, beneficiorum paternorum magnitudinem prius cogitam esse, quam de obligatione filiorum, quæ hinc nata fuit, decernere queamus.

Repetendum verò est ex § 9. Eth. duplicem esse amicitiam, quæ iocundam & utilem, & 8. Eth. cap. 13. in pr. quarum hanc differentiam ponit Arist. 8. Ethic. c. 7. 11. & 12. quod in amicitia parili idem sit affectus, eadem officia, sed in impari, omnia diversa. Nec enim eadem est amicitia, inquit d. c. 7. parentum erga liberos, principum erga subditos, aut vice versa, nec viri erga uxorem. Diversa quippe unicuique, horum virtus & opus est: diversa uterque, ob qua amant, diversa igitur amores & amicitia. Atque eadem quidem utriusque, ab altero neque fiunt, neque sunt requirenda: sed cum parentibus

Y.
Quare prius agendum de obligatione parentum.

Z.
Parentes & liberos non obligari ad patrem.

sibus liberi ea retribuunt, qua opus est eis, qui genuerunt, & parentes sibi ea, qua sibi opus est, stabili talium ac aqua amicitia est. Ex proportione autem in omnibus amicitia, qua sunt in excellentia, amor etiam fieri debet, ut meliorem amari magis, quam amare, & utiliorem & aliorum numerumque, similiter. Cum enim pro dignitate amor oritur, tunc quodam modo paritas fit, id quod esse amicitia videtur. Proportionem hanc, cap. 11 & 12. lib. 8. Eth. sic declarat, quod qui dignior est & superior in amicitia, ex lege inæqualis amicitie obligetur ad beneficia inferiori præstanda: Inferior verò ad honorem & reverentiam aequè cum recompensatione acceptorum beneficiorum pro virili exhibendum. Cumq; pater in societate domestica & perconsequitur in familiari amicitia, quæ in societate fundatur, 8. Eth. c. 9. primas teneat, amorem suum erga liberos beneficiorum excellentiâ prodere debet, consistetque eius officium, respectu liberorum, in tribus beneficiis, quæ omnium maxima vocat Arist. 8. Eth. c. 11. & 12. scilicet in generatione, nutritione & institutione. Auctor itaque est, τὸ ἀγαθὸν καὶ τὸ εὖ ποιεῖν, καὶ πρὸς τοὺς ἀγαθούς: & hæc quidem ex præscripto naturæ, unde amicitia hæc originem trahit, debet, ut ibid. d. c. 11. addit Philo sophus.

3. Parentum officium consistere in tribus beneficiis.

4. Quantum beneficium sit vita quam liberi debent parentibus.

Primum, quo parentes afficiunt liberos, beneficium consistit in vita, αἰὲν γὰρ τὸ ἀγαθὸν, δοῦναι δὲ μάλιστα αἰὲν, 8. Ethic. c. 11. Nam si mors inter terribilissima mala reputatur, 3. Eth. c. 6. vitam oportet in opposito ordine optabilem primas tenere, & Quicquid habet homo, dabit pro anima sua. Job. 2. Idque beneficium altius exurgit ex eo, quod vita sit, quasi basis & inchoamentum omnium, quæ à liberis proficiscuntur. Nam nisi parentum beneficium antecessisset, non potuisset quicquam sequi. Quicquid est, quod dat patri filius, utiq; minus est, quia hanc ipsam dandi facultatem patri debet, ita nunquam beneficio vincitur, cuius beneficium est ipsum, quod vincitur: ex Verbis Sen. lib. 3. de benef. c. 28. Brevius Ambros. c. 18. Luca: Illi debes, quod habes, cui debes, quod es. & Philo in lib. de Decal. unde proxime curavimus scilicet, 3. Nihil filiorum

dicit esse proprium, quod non sit parentum, & quibus vel acceperunt, vel in acquirendo adjuti sunt. Latus Aristoxen. lib. 4. sent. Pyth. Græcè quidem, sed in hunc sensum: Persuadere sibi quicquid oportet, quacumq; possidet vel habet, genitorum esse & nostrorum, & τὸ μακρὸν αὐτῶν οἷς ὑπερβαίνει, & ὑπερβαίνει πάντων, & primum quidem bona externa, deinde corpora & demum, τὸ τῆς ψυχῆς ἀμιγνόμενον ἀνεμίγναι. Omnia hæc quippe nostro data persolvere & procurare deberimus, indigentibus in senecta parentibus reddere tenemur. Hierocel. in lib. de off. liber. Similitudine quadam idem declarat, dum ait: Quis etiam propemodum actionis nostræ omnes illarum videri possunt, ut qui nos etiam hæc agentes produxerint. Quemadmodum enim Phidias aut aliorum artificum opera, si & ipsa rursum alia quædam facerent, ea quoq; non dubitarentur opera nominare artificum. Eodem modo actionis etiam nostræ parentum nostrorum opera esse dicentur, per quos & nos nati sumus. Unde fit, ut quicumque ad vitæ bonum hortantur liberos, vitam, tanquam principium reliquorum beneficiorum primo loco expriment, ut Arist. 8. Eth. c. 11. & 12. Eth. c. 2. & Lycurg. contra Leocrat. καὶ ἄνθρωπος ἔχει τὸ ἀγαθὸν καὶ ἀδύνατον, adversus eos peccare summa est impietas, καὶ ἴσως ἀνθρώπων. Ipse Epictet. in Enchirid. & Simpl. incomm. Omnibus modis observandum & curandum præcipit parentum tanquam vitæ nostræ post Deum auctorem, ut eò magis niret, Senecæ. in 3. de beneficiis. 10. capite. ut demonstret, filium posse patrem beneficio afficere, adeoque plus rependere, quam acceperit, hoc beneficium tantoperè ire extenuatam, Nam si insuerit, inquit, per se, quale sit, quod natus es, animadverte exiguum & incertum, & boni malique communem materiam, sine dubio primum ad omnia gradum, sed non id eò majorem omnibus, quia primum c. 30. d. lib. 3. Est sane aliquid vitæ melius, cuius gratia Vir bonus non dubitet illam ejurare: Sed nunquid propterea vitæ non est bona? Nimis arcte concludunt quæ bonitatis, quæ tantum bonum definitur, quo non licet abuti. Nam & corpora & vitæ & quacumq; sunt hominum ordinum, per se bona sunt, licet malitia ha-

5. Etiam qua retribuunt liberi, habent a parentibus.

6. Diffusio Seneca in contrarium.

immuni ab utatur per accidens. Nec vero
 satis fideliter beneficia paterna proponit,
 qui ea coarctat ad solam vitam liberorum
 seu unde ea emergit, patris matrisq; concu-
 bitum. d. c. 30. 31. 34. Principium hoc saltem
 est, quod sequentia magnitudine saepe vin-
 cunt, imò non raro gratiam beneficij perdit,
 dum parentes voluptatis sua magis, quam
 animanda sobolis causa miscerunt, dum vel
 legi patrii libertatem accommodant, vel
 pramium patrum jure de liberorum ad conju-
 gia proleantur, dñ domus & similia per-
 pecuitatem, omniaq; potius spectant, quam
 eum, quem genuere. Invitus enim aut igno-
 rans qui beneficium dat, nihil dat, prout lib.
 6. benef. c. 7. & seqq. plurimis disputat Se-
 nec: Et tamen addit idem c. 23. Debemus pa-
 rentibus nostris pietatem, & multis non ut
 generant, coarctant. Quin & Solonis legem
 infra condemnabimus, qui spurios absol-
 vat ab onere parentes alendi, Plus, in Solon-
 quia & injustus parens, quoad naturam, pa-
 tens est & reverenter habendus, l. parentes
 nat. 6. de injur. Vocand. & si parentes caram
 naturales obligantur ad alendum spurios,
 nisi ex coitu damnato aut incestu concep-
 tos, Authenti. ex complexu c. de incest. nupt.
 §. fin. Auth. quib. mod. nat. offic. Jus. imò
 secundum juris Canonici dispositionem,
 nec his subtrahi alimenta possunt, c. cum
 haberet. de eo, qui dedit in matr. quàm usu
 receptam etiam in foro civili Icti testantur,
 gl. Card. & Abb. in d. c. cum haberet. Barib.
 in d. Auth. ex complexu. & Neoterici passim.
 nihil est, ex quo (spurij) excusari possint, quò
 minus ad retributionem parentibus obli-
 gentur. Illi verò maxime parenti libero-
 rum vita beneficii loco impuratur, qui hoc
 egit, ut Vivū sui exemplar relinqueret: quod
 si ad virtutem simul virgibus manuduxerit,
 aut ait Philo, lib. de Decal. tñs ajñus tñs
 utriusq; porrexerit, tum demum, nihil ha-
 bet filius quod non debeat parenti, quem
 admodum & Aristoxen: lib. 1. sent. Pythag.
 vñs cōmōnis rj. Dpñ vñs conjungit,
 quādo parentibus & nutritoribus negat
 parem posse referri gratiam. Et disertius
 Simplicius in Enchirid. Epist. Et parentes
 nostri bonarum etiam artium Doctores fue-
 rint, tum bene off. cōmōnis conjungit. g.

iam officia, utriusq; tam præceptoribus, quàm
 parentibus debita præstanda erunt, ipsiq; ut
 divina quadam imago adorandi, quod Suis
 essemus & ut bene essemus, hi non secus ac
 DEVS, auctores fuerint. Quotocunq; enim
 beneficio filius beet parentem, qui dat, s̄
 prior accepit, non obligat, sed reddat, ut ait
 idem lib. 3. contr. 4. modo si esse præsuppona-
 tur. Scipionem tibi oculos pone, qui ut
 perveniret ad patrem, tot pericula, tot ma-
 ximos Duces cum maxime prementia con-
 temsit, tot oppositas difficultates. Adjice,
 ut idem patrem reum defendat & conspira-
 tioni inimicorum potentium eripiat: ut al-
 terum illi consulatum ac tertium, aliosque
 honores etiam Consularibus concupiscen-
 dos congerat, ut pauperi raptas belli jure
 opes tradat, & quod est militariibus viris spe-
 ciosissimum, divitem illum spoliis hostili-
 bus faciat. Si adhuc parum est, adjice, ut
 provincias & extraordinaria imperia conti-
 nuet: adjice, ut dirutus maximis urbibus,
 Romani imperij sine æmulo ad ortus occa-
 susq; venturi defensor & conditor, majorem
 nobilitatem nobili viro adjeat. Annon ge-
 nerandi vulgare beneficium egregie vicisse
 eximiam pietatem & virtutem putas? imò
 si Scipio nihil patri debuisset, præter guttam
 percocti sanguinis, & non ipsum tantorum
 operum autorem animam ab eodem tradu-
 xisset, jure istuc diceres.

Quanti verò illud æstimas, quod bene
 natam indolem, ac nescio annon, si impro-
 bium nacta fuisset magistrum, in deterius
 deflexuram, unius parentis cura ad tantum
 tot virtutum apicem deduxerit, viamque,
 unde lapsuro patri dextram porrigere iusta
 erat, exemplo præceptisque, quæ sui ipsius,
 quæ suo ære conducti, suaque prudentia
 delecti magistri monstraverit, Vitam cir-
 cumvento ab hostibus patri servavit Scipio,
 (si vera sunt, quæ narrantur à Valer.
 lib. 5. cap. 4. Senec. 3. benef. cap. 33. Eiv.
 lib. 21. licet fama & cum eâ Cælius Ser-
 vati Conf. decus ad servum, natione Lig-
 urem delegaverit. Liv. 21.) Specimen
 que edidit & originis & domesticæ insti-
 tutionis: Beneficio verò nullo patrem
 sibi demeritus est, nisi novo Etymolo-
 giæ artificio, beneficium interpretetis cum
 dicitur.

Pietatem de-
 beri etiam
 inusu geni-
 torum.

Libertatem
 quam bene-
 factus pa-
 tri, sed red-
 dunt tantum
 beneficia.

g.
 Sed maiorem
 debet iustis
 & qui simul
 dicitur.

Adriano Pontifice Rom. *bonum factum. Ra. de V. c. 22. Ad V. c. 6. Annal.* Nec civi-
cam quidem coronam meritis esset, quæ
dabatur servatori civis, non Imperatoris, si
Catonem nactus fuisset præmiorum diribi-
torem. Annon enim miles sanguinem su-
um devovit Imperatori? annon filius ani-
mam habet consecratam saluti parentis,
*pro quo ipsum, si res postules, ut ait Cic. mors
jura diuina & humana cognuit?* Quid su-
perest igitur, de quo Scipioni triumphus,
tanquam servatori patris, decerni debeat,
nisi fortè eò res rediit, ut, de quo Comicus
conqueritur, *si quis quid reddidit, magna ad-
denda sit gratia.* Rectè pater apud *Quintil.
decl. 258. in pr. Quantum mihi prestare po-
terat, ut paria redderet? Non jam impu-
to illa vulgaris, lucem, & jus libertatis &
usum vita.* Hoc hoc impuro, quod forster se-
cisti roboris & corporis mei meum est, Ani-
mam iste ad contemnenda pericula ex meo
fluxit. *Ego se dem præceptis feci Virum for-
tem.* &c. At, inquis, magnum attulit patri
solatium, virtutibusque juvenutis suæ, se-
nectuti paternæ oblectamento fuit: Et hunc
fructum sollicitudini & sumtibus paternis
debuit. Qui convexit agrum coluitque, cum
metere laboris præmium, oportet, & vix est,
ut tot annorum molestias, tot insomnes &
sollicitas noctes, tot ærumnolos dies, sera
una & citè desitura delectatio recompen-
sare queat. Nam cætera, quæ congerit in pa-
rentem Seneca, fortuito casui non sunt im-
putanda, sed virtuti & auctoritati parentis,
quemadmodum toto c. 29. 31. 34. disputat
ipse. Qui enim vel dat vel conservat vitam,
non efficit, quæ is, cui vita feliciter conti-
git, propria virtute effecturus est.

*Nulla non res principia sua magno gradu
transit, &*

*Omne quod excellens opus & sublime fu-
iturum est,*

Difficiles ortus habet incrementa, & parva.
Id quod, si Philosophicè dicendum, ex varia
principij natura & ambiguitate evenit. Nam
& dimidium plus toto est, & totius orbis
compendium Roma quondam salus erat,
congesta, & cespere casa. Verum, & princi-
pium, quod causæ efficientis, quam vocant
Peripateticæ, characterum impressum habet,

inferius sit effecto, per rerum naturam fieri
non potest. Ideoque *causam causa* dicunt
causam causari, qui eruditè quidem sen-
tiant, sed Barbarè loquuntur, & qui vitam
debet patri, eidem debet, quæcunq; vitam
per se sequuntur: Vnde didicisti virtutem,
verumque laborem, eidem habes acceptam
referre, quam hujus beneficio per se assecu-
tus es fortunam. Semina, fontes, radices,
fundamenta, & id genus inchoamenta, quæ
vulgus principia rerum vocat, nihil moror,
cum nihil minus sint, quam causæ efficien-
tes, de quibus Philosophi loquuntur. Nec
nutricum, aut Medicorum, aut præcepto-
rum exempla permovent, quibus adver-
sarios premit Sen. *d. lib. 3. de ben. c. 29. 30. 34.*
quoniam postquam operas suas vendide-
runt, quorum iactitant beneficium, quod
nonquit esse, nisi gratuitum. Et nutrices qui-
dem & præceptores, qui prima Elementa
docuerunt, nullo negotio à scena amove-
mus, cum argentum acceperint pro opera,
juxta illud eiusdem: *Quod emi, non debeo.*
c. benef. c. 14. in fin. His verò, qui ad veram
virtutem iter monstrant & ad sapientiz ca-
stra perducunt, *τῶν δὲ εὐφίας χριστήσεων,
ἢ τῶν ἰσθίων & εὐν αὐ γυμν. ut ait Arist. 9.
Eth. c. 1. 8. Eth. c. 14.* aut ut vulgò dicere
Solenius: *Div. parentibus & Magistris nun-
quam par rependitur gratia:* Simplic. ubi
supra, amplius fortè aliquid vult deberi bo-
narum artium Doctoribus, quàm parenti-
bus, quod illi altores & curatores non cor-
poris nostri, sed nostri ipsorum sint, idque
nec naturali necessitate, ut parentes tum a-
pud brutas animantes, tum apud homines,
sed bonâ voluntate, divinam bonitatem
imitant, quæ animas in ortum delapsas,
eò, unde venerunt, reducere conatur: quod
tacitè innuit *Papin: in l. Attilium Regul. 27.
de dona.* quando concessionem cenaculi fa-
ctam Nicotrato Rhetori, cum mentione,
quod Regulum donantem eloquentia & di-
ligentia meliorem reddidisset, non per me-
ram donationem interpretatur, sed officium
Magistri quadam mercede remuneratum
Regulum; Paulus dum ait certo pretio æsti-
mari non posse, quod servatori suo dat ere-
ptus ab hostibus aut latronculis, *l. pen. de
donat.* & proinde donationem valere in infi-
nitum,

II.
*Quomodo
Medicis &
præceptoribus
precium
solvatur.*

10.
*Seneca com-
mittit falla-
ciam acci-
dentis.*

nitum, lib. 5. c. 11. §. 5. annon multò magis idem dicturus erit de parentibus & præceptoribus, quibus ipse Seneca, perinde ut Medicis, hanc laudem relinquit. lib. 6. de benef. c. 15. §. 6. 17. quod pluris sint eorum merita, quam emanant. *Emis à medico rem inestimabilem, vitam ac valetudinem bonam: A bonarum artium præceptore studia liberalia & animi cultum. Itaq; his non res pretium, sed opera solvitur, quod deseruiunt, quod à rebus suis vocari nobis vacant: mercedem non meritis, sed occupatio- nis sua ferunt.* Nam Canones quoque, quando advocato mercedem solvi jubent, Medico adjudicant honorem, quod ipsius necessitudini condignum precium persolvi non possit. Verius tamen est, quod subdit Seneca, *etiamsi pluris sint ista, quam veniant, nullum tamen munus esse vendentis, quia nihil interest, quanti sit res, postquam de pretio inter ementem & vendentem con- venit. Non venis illa suo pretio, sed tuo. Pluris vendere non potuit. Pretium autem cuiusq; rei pro tempore est. Cum bene illam laudaveris, tanti est, quanto plura vendere non potest. Præterea nihil venditori debet, qui bene emit.* Alia igitur ratio est Medici, præceptoris & nutricis: alia parentum: Illi nos non obligant arte, quam vendunt, sed benignâ & familiari voluntate, ideoq; pre- tium operæ, quod parci sunt, solvitur; ani- mi debetur: Sed parentum beneficia, qui- bus vitam, libertatem, civitatem, quæ om- nia sunt inestimabilia, gratis debemus, præsertim, si cultura animi accesserit, quid est, quod reponere possimus? Etiam si per medios ignes cum Aenea eos portemus, aut faucibus ardentis Aetnæ cum Amphi- nomo & Anapo eripiamus; vitamque cum libertate in periculo ponamus, nullus bene- ficio locus est, ne tunc quidem, quando ad summos honores eos nobiscum pertrahi- mus, & precium laboriosæ educationis persolvimus: *Reddimus, quod debemus.* Id quod autoritate Aristot. confirmo, qui lib. 7. Eth. c. 14. in fin sic concludit: *Nemo di- gnatur ferre gratiam potest Diis & paren- tibus: sed qui pro viribus eos colit, probi viri officio defunctum putatur, non quod fecerit,*

quantum debuerit, sed quantum poterit. Reddere enim oportet eum, qui debet. Ac quicquid fecerit filium, nihil dignum collatis beneficiis fecit. Quare semper debet.

Alterum beneficium parentum collocat Arist. 8. Eth. c. 11. §. 12. in nutritione, ad quam eos naturaliter obligari ex providen- tia naturæ patet. Cum omnibus enim rebus ita comparatum est, ut incrementum inde exoptare habeant, unde nactæ sunt initi- tium. Improvidè enim ageret natura, si fetus suos terris ostenderet tantum, neque ultra esse sineret, defectu nutrimenti ortus suos repetituros, ut herba solstitialis manè floret, cum vesperâ emoritur. *Dis, inquit Sen. 6. benef. cap. 23. omnibus alimenta pro- sumus & alia usilia providerunt, nec eos per negligentiam genuerunt, quibus tam multa genuerunt. Cogitavit nos ante natu- ra, quam fecit.* Vnde autem incremen- tum peterent, nisi ab iis, quibus natu- ra ad hoc stimulum & facultatem addidit. Phavorinus contra naturam imperfectam ac dimidiatam matris genus vocat, perpe- ruisse, ac statim ab sepe abieciisse, nec aluisse.

Gell. lib. 12. c. 1. Quam primum ex utero prodit infans, paratam sibi habet cornuoc- piam sex menses ante, quam nascatur. Ut primum enim in utero moveri incipit foetus, quod Hippocr. de nat. puer. & libr. 1. *ἔστι γυναικὸς* tertio mense in maribus, quarto in foeminis accidere tradit, lactis copia se prodit in mammis matris, ut his verbis docet Hippocr. de nat. pueror. *Ὁ γέννησις δὲ κινδύνῳ ἔστι μὲν ἔσθαι, ὅτι δὲ ἐπιπορευομένη ἔστι γὰρ τῆς μητρὸς.* Cujus rei causam hanc red- dit Hippocr. *ibid.* quod foetus iam grandior factus & se circumvolvens acetabula ute- ri comprimat, & sanguinem regurgitare faci- at ab utero ad mammæ. Quare verè ex compressis venis repulsus sanguis non de- orsum potius delabatur, aut esurientibus membris in corpus distribuatur, quam per tot anfractus, tamque longo & incerto iti- nere ad mammæ vergat, eius non aliam causam excogitarunt Medici quam consen- sum partium, à provida natura in eum finem implantatum, ut per subtrahionem sangui- nis foetus exitus admoneretur, & per genera- tionem lactis exituro cibus familiaris præpare-

13. Parentes tene- ri ad nu- tritionem li- berorum.

14. Generali enim natura providentiâ unicuiq; de- betur ali- mentum ex eo, unde geni- tum fuit.

15. Natura præ- parat ali- menta liberis in maternis uberibus.

11. Nunquam superat filium beneficia pa- tris.

præparetur. Probè Naturorinus: Nonne hac quoque, in re solertia natura evidens est, quod postquam sanguis ille opifex in penetrabilibus suis omnino corpus hominis finxit, ad ventante jam partu tempore in supernas se partes profert, & ad fovenda vita atq; lucis rudimenta præsto est, & recens natu novum & familiarem visum offert. Cell. 12. c. 1. Si enim parentes, ait Seneca, exponerent, nec ut arsi lambendo dicuntur formare: ita fovendo imbecillum factum perficerent, nempe, injuria erat genuisse, quo quidem colligo, minus esse beneficium, patriæ matrisq; concubitus, nisi alia accesserim, qua prosequerentur hoc missum muneri, & aliu officium ratum facerent. 3. de benef. c. 31. Qui præstatin sibi finem, præstatin etiam omnia, line quibus ad finem pervenire non licet. Finis naturæ est, ut parentes per liberos reviviscant, & feries viventium interrupta procurrat, Arist. 1. Oecon. c. 3. quod per nativitatem assequi non licet, nisi educatio accesserit, quia, quod natum est, nisi continua nutritione conservetur, denasci properat, & suoque impetu ad principia revolvitur. Imò, quod crudelius est & inhumanius, si quis, quem natura ad alimenta subministranda obligavit, vadimonium deferat, nec à debito sese expediat, eum Paulus Cæsar inter homicidas condemnat, dum ait: *Necare videtur non tantum is, qui partum præstocat, sed & is, qui abscit, & qui alimoniam denegat, & is, qui publici loci misericordia causa exponit, quam ipse non habet.* l. Necare 4. de agnos. lib. Quicunque igitur edito partu, rem factam putat, nec ad educationem sese tenet, in naturam ipsam peccat, cum dicente Iustin: *ipse naturalis stimulus parentes ad liberorum suorum educationem horretur.* l. un. §. Taceas 5. Gurf. Silear. C. de re uxor. atq; & prolixius l. ult. §. Ipsum 5. C. de bon. qua lib. in pos. Ipsum filium vel filiam, filios vel filias, & deinceps, alere patri necesse est, non propter hereditates, sed propter ipsam naturam & leges, qua a parentibus alendos esse liberos imperaverunt. Lactantius libr. 1. de fals. sapient. & de opific. DE I. proponit volucres, qua penè omnes faciunt matrimonia, & parva jungunt, & nidos suos, tanquam geni-

tales thoros concordæ mente descendunt fatiens, qui certe sumi, amant: si alienos obsecrari, abigunt. Quid bestia? nonne frigus & famem patiuntur, & pro suo partu ita propugnans, ut nulla vulneca, nullos idem reformidant? Vnde Apolonius jure optimo reprehendit illud Euripidis: *ἀνὰ δ' αἰδέων μοῖν ἢ ψυχῆ τινος*, cum rectius dixisset: *ἀνὰ δ' ἑωπιῶν*. Nec enim infra hominum tantum, sed infra omnium animalium, sortem consistunt, & iudice Paulo, contra naturales stimulos faciunt, qui natorum curam ejurant, nec alere fatagunt, quod procreant, l. amicissimos. §. Luciam in fi. de excus. tutor. Neq; boni est, neq; liberalia parentiu, ait Cic. 2. de Orat. quem procreavit & eduxerit, eum non vestire & ornare. Censoriam vocem in Cælibes talem profert Valer. Maxim. libr. 2. c. 9. *Natura, sicut nascendi, ita & gignendis legem scribit, parentesq; vos alendo, nepotum nutriendorum debito (si quis est pudor) illos & verunt.* Cui hinc derivant nomen suorum hæredum, quod liberis, qui in potestate sunt, de jure veteri, ex naturalis verò æquitate, etiam emancipatis, competit. l. cum ratio 7. in pr. de bon. damnat. l. scripto 7. in fi. Vnde lib. suum enim hæredem inde denominant, quod filius, qui patri necessarius hæres est, contemplatione naturæ, sit jam quasi in dominio & possessione paternorum bonorum constitutus, l. in suis 11. de lib. & posth. l. in suis 14. de suis & legat. l. licet 58. §. paternos. de verb. sign. d. l. cum ratio 7. §. fin. inst. de hered. qual. & diff. propter spem successioneis & alimentorum intentionem in bonis paternis fundatam. Barr. in rubr. de pecul. las. in d. l. in suis. num. 17. & Commune quippe natura & parentum votum vocat liberos ad hæreditatem, d. l. scripto 7. feu ut ait Paulus: *Ratio naturalis, quasi & ex quadam tacita, parentum hæreditatem liberis addicet, veluti ad debitam successioneem eos vocando.* d. l. cum ratio 7. in pr. Vnde filios naturali causa insperat, seu secundum naturam, hæredes parentibus designatos dicit Iustin. Nov. §. primum itaq; Auth. in successioneem in fi. C. de suis & legat. Nov. 18. §. hac nos. 1. ibi. Natura primò curata competentem, & naturæ vim inferri dicitur quando

16.
Et Pater, qui non alit liberos, necat.

17.
Vnde origo suorum hæredum.

Qui natura destinantur ad hæredes paternorum.

quando foemina à successione paterna arcentur, l. fin. C. de lib. prater: eò quod iis nò minus alimenta debeantur, quàm masculis. In princ. verò Inst. de jur. nat. gener. & cog. educationem liberorum tam accersit ex iure naturæ, quàm conjunctionem maris & foemina; quam sententiam defumfit ex l. 1. §. i. iur. naturalæ. de iust. & iur. nec de eo ullum dubium apud quemquam esse dicit Rochus Curt. in c. fin. col. 3, secundum Abbat. ibid. n. de consuet.

18.
Filius parenti
est heres
necessarius.

Quæ cum ita sint, & parentes ad eò teneantur liberis de alimentis prospicere, ut si id facere negligant, à iudice compelli queant, l. si quis a liberis §. si filius vel parens §. si. l. dem iudex 21. de agnos. lib. l. nec filium §. junct. gl. C. de patr. pot. l. 2. §. 4. C. de alend. lib. testamentum, in quo filius sit præteritus, ipso iure perimitur, proq. inutili habeatur, in pr. Inst. de exhar lib. quia non videtur penes se fuisse, qui filij usq. ad eò oblitus est, ut nec cum hæredem instituere, nec ex hæredem declarare voluerit. l. inter cetera, de lib. & posth. l. 1. l. filio præterito, de injust. rupt. l. Maximū vit. C. de lib. prætex. Quem admodum Albatius Rhetor, cum patrem, qui rogatus à filio, quem Piratæ captivū detinebant, precium redemptionis, non tantum id denegarat, sed insuper duplum Piratis promiserat, si manus captivo præscinderent, aliter excusari non possit, eò, cum Latrone effugit, ut patrem insanū fingeret eo momento, cum literas distasset. Hoc, inquit, respondeo, nescis, quid feceris, insanū malus albus est. Et Latro: Nescio, quid scripserim, Olim jam mihi excussus mens est, &c. apud Senec. 1. contr. 7. in color. Qui fit igitur, quòd lege 12. tabul. patri data fuerit potestas, quacumq. de causa filium ab omni hæreditate abigendi, quòd & in l. Romuli continebatur. Dion. Halic. lib. 2. Qui enim non liceret exheredare, ait Paulus, quos licebit occideri? l. in suis 12. in fin. de lib. & posth. Et Latro: Ego te non abdicem, quem possem occidere. apud Sen. 1. contr. 1. Græcis in usu erat δὲσχεῖν, l. 6. C. de patr. potest. seu δὲσχεῖν, Alciat. 2. disp. 28. Joh. Ferrar. in l. iura sanguinis, de R. l. seu ut alij legunt δὲσχεῖν, quam Latini vocant Abdicacionem. Senec. in contro. & Quis il. in Declam. passim Plin. lib. 7. c. 45.

19.
De exbare.
atione.

Abdicare, ait Festus, est domo & familia eicere, q. non dicere, id est, negare, ut apud Pacuvium: Consanguineum abdicans, id est, negans, & Dioelet. Maximianusque Imp: qui abdicacionem, Græco more ad alienandos liberos usurpatam, Romanis legibus non probari testantur, d. l. 6. C. de patr. potest. alibi utpote l. 9. in pr. Eod. pro Abdicare dicunt, Negare liberos. Paulus fortè eò allusit, quando ait: Si postmodum domo propulerit, vel moriens nihil testamento reliquerit, l. quidam cum fil. 132. de Verb. Oblig. Nam in iure Pandectarum abdicatio evanuit, non quod priori seculo in nullo usu fuerit, imprimis in adoptivis, de quibus loquitur Paulus in d. l. 132. sed quod mentio eius à Iustiniano ommissa: Plinius enim ait lib. 7. c. 45. Abdicatio Posthumi Agrippa post adoptionem secuta est, & Valer. lib. 5. cap. 6. Cæsetij Equitis Romani amorem in liberos his verbis refert: Casare, omnium jam externorum ac domesticorum hostium victore, cum abdicare filium suum iuberetur Casetius, quod in tribunus pl. cum Marullo collega, insidiam erat, tanquam regnum affectasset fecerat, Plus, in Cas. in hunc modum respondere sustinuit: Celestem tu mihi Casar omnes filios meos eripes, quam ex hū ego unum nota pellam mea. Tertullianus de præscript. abdicacionem conjunxit, cum exheredatione, inquit: Quos exheredaverunt semper, & abdicaverunt, us extraneos. Diferunt tamen Abdicatio & Exheredatio, quia illam extinxit jus Romanum, l. 6. §. 2. C. de patr. potest. hanc in eius locum subintroduxit, Nov. 115. & Inst. de Exhar. lib. Abdicatio fit inter vivos: Exheredatio causa mortis. Quin & abdicatus, nudus, sine vestitu, ignominiosè eiciebatur domo, Luc. in Abdicat. & causæ abdicacionis aliæ perscribebantur, teste Luciano in Abdic. aliæ exheredationis. Quintilian. lib. 7. c. 4. Abdicacionem formas duas proponit, ex duplici diversa causa. Altera, inquit, criminis perfecti est, ut si abdicetur, raptor, adulter: altera imperfecti, velus pendenti, & adhuc in condicione positi, qualis sunt, in quibus abdicatur filius, qui non pareat patri. Illa semper asperam abdicacionis actionem habet. Immutabile enim est, quod factum est. Hac ex parte laudanda &

20.
Quid abdicatio.

21.
Quid differat ab exheredatione.

22.
Dua forma abdicacionum.

*suadenti similis. Maſcult enim pater corrigere, quam abdicare. At pro filius in utroque jure ſummiſſa & ad ſatis faciendum compoſita. Sic Pericles filium Xanthippum, domo excluſum, de ſuo vivere juſſit, cum patrias opes prodigè dilapidaret, *Plur. in Pericl. & Neocles Themistoclem, quo reſpiciens ait Marcellus ap. Sen. lib. 1. contr. 8. Pugnabo & abdicatum: nec verebor, ne ſilis ſis opera mea patria. Athenſenſes abdicato Sicerum duce. Plur. in Them.* Apud Sen. lib. 1. contr. 1. Abdicatur filius à patre, quod patrium, vetante patre, aluiſſet, & cum adoptatus à patruo eſſet, ab eodem iterum abdicatur, quod contra vetitum ſuum ad inopiam redacto patri alimenta ſuppeditaſſet, ubi formulam abdicacionis adumbrat Argentarius: *I ad illum, quem magis amas, quam patrem. Ibid. contr. 4.* Abdicatur filius, qui patri manus commodare noluerat ad occidendam matrem à patre in adulterio deprehenſam. *Contr. 6.* qui recuſabat dimittere Archipirata filiam, quam, deſertus à patre, ut eius opera ex ſervitute liberaretur, duxerat. Et in ſingulis penè lib. 1. & 2. controverſiſis hoc argumentum datur. Ad exhæredationem autem non aliam cauſam ſufficere ſanxit Luſt. *l. 1. Nov. 115.* quam *ingratiſtudinem. S. Aliud quoque capit. impr.* Nam licet multò graviora crimina committere poſſit filius, in patriam, principemque, qui communis parens eſt, in DEUM & proximos: tamen, quia ingratiſtudo liberorum directò diſſolvit pietatem & honorem, quem ſacræ literæ parentibus tribuunt, adeoque hæc in parentes ipſos peccatur, plus facit ad excluſionem & pœnam domeſticam, quàm illa cætera multò atrociora. Nam & parricidium & perduellio, & quæ ſunt id genus exitialia peccata, hæreſis, blaſphemia in DEUM, adulterium multis paraſangis antecedunt: nec tamen cuiquam iſtorum ineſt facultas, ſolvendi vinculum conjugij, perinde, ut adulterio, quia vagantur extra ambitum fidei conjugalis, unionisque nexum non attingunt. Solam ingratiſtudinem, tanquam proprium filiorum peccatum contra parentes, privata exhæredatione patri puniendam remiſerunt Imperatores, quoniam eadem de cauſa in-*

gratum libertum in ſervitutem retraxerunt, *l. 1. penult. & ult. C. de libert. & c. or. lib. id quod nominatim de Claudio reſert Suet. cap. 25.* quod ſc. *libertinos ingratos, & de quibus patronus conquereretur, in ſerviles conditiones revocaverit,* cum ſub huius & Neronis imperio nihil aliud liceat patrono, quàm ingratum libertum viceſimum ultra lapidem in oram Campanicæ poſſe relegare, cui conſuetudini in commune nihil derogari voluit Nero, cum de ingratis libertis ageretur in Senatu, ſed jus revocandi in ſervitutem ſibi ſoli reſervavit, *ut ex Tacit. 13. Annal. annotat Raynard. 10. Conjeſt. cap. 11.* Quid illud inſtitutum Athenienſium, quam memorabile? quod convictus à patrono libertus ingratus jure libertatis exiit. *Superſedeo et,* inquit Patronus, *habere eiſem tanti muneris impium aſſimulatorem. Nec adduci poſſum, ut credam, urbi utilem, quem domus ſceleſtum cerno. Abigitur & eſtoſeſum, qui liber eſſe neſciſti. Valer. lib. 2. cap. 6. Donat. in Andr. Ter. Plur. in Sol.* Maſſilienſes toties reſcindi manumiffionem voluerunt, quoties à manuſſo Dominum a deceptum cognoſcerent. *Valer. d. cap. 6.* Imò ingratos filios poſt emancipationem, qui convictum dixerint patri, aut atroci injuriâ cum aſſecerint, juſſerunt Romani in patriam poteſtatem redire, *l. un. C. de ingratis liber.* non ut privilegia, quæ ſuis hæredibus & in poteſtate conſtitutis debentur, de novo acquirant, & emolumentum ex ſupplicio ſentiant, de qua re operoſè diſputat Anton. Fab: *lur. ſup. Papin. r. 8. pr. 5. Illar. 2.* ſed ut patris poteſtati redditi, ab eodem pœna poſſent affici, cujus beneficio erant abuſi. Nec enim veriſimile eſt, voluiſſe Luſtanium, per huius legis, quæ Valenti, Valentiniano & Gratiz: debetur, approbationem, parentibus eos obrudere necellarios hæredes, quos *Nov. 115.* exhæredes & omni favore parentum indignos pronunciaſſet: ſed damno libertatis immeritè propterea eos multavit, ne in jure libertatis & emancipationis contra patris ſupplicium, ſive exhæredare voluerit, ſive acius permiſſu legum in eos animadvertere, aliquid præſidii haberent. Exempla verò in-

24.
Ob quam & libertus reſtituitur in ſervitutem.

23.
Ex hæredatione unicam cauſam eſſe, ſc. Ingratiſtudinem.

25.
Et filium emancipatus in poteſtatem patriam.

26. Ingratitudo emancipatorum duobus exemplis declarata.

27. In potestate patr. re. rabs. & n. qui negat alio muta patri.

18. Multas posse esse causas exheredationum.

19. Sed quae comitarii debeat ad ing. ass. tudinem.

Gratitudinis duo proponuntur *in d. l. un. a-cerbum congnitum & atrox injuria*, ultra quæ nullam aliam causam, ex qua retrahi in potestatem patriam possent emancipati liberi, agnoscit Doneil. *lib. 2. Comm. jur. civ. c. 24.* ne tum quidem, si egenti & morituro patri alimenta filius denegat, cum multum interfit inter factam & omissionem, *arg. l. si cuius 1. alias. l. si usufructum. S. deniq. de usufr.* Verba enim spectat non mentem legis. Nam, si alimonia denegans, non obmittit tantum aliquid, sed ex consequenti necat, ut concludit Paul. *lib. 4. de agnosc. lib. non video*, quomodo sub atroci injuria paritricidum hoc non continetur. Nam & propter omissionem, quæ damnum infert patrono, liberatus in pristinam servitutem repetitur. *l. ingratus. de jur. patron. l. alimenta 6. S. 1. de agnosc. lib. l. ult. Cod. de libert. & eor. lib.* Non debet autem deterior esse conditio patris, quàm patroni, quia præterquam, quod pater est, *patronatus quoq; jura habet*, ut ait Vlpian. *in l. 1. §. ult. in fi. si quis à parr. manum.* & emancipatus filius liber factus dicitur, quasi manumissus. *l. si filius 8. de probat. l. un. ubi immerita libertatis. Cod. de ingrat. lib.*

Quemadmodum verò ex pluribus causis, quam verbatenus *in d. l. un.* expressit, filius immeritæ libertatis damno multatur, si mentem legis potius, quàm verba intueamur: ita se rem quoq; habere de causis exheredationis certum est, ut communiter traditur *in Auth. non licet. Auth. ex causa. C. de lib. prater. Ripa in l. ult. q. 41. de secur. Cur. Molin. in consue. Paris. t. 1. §. 30. q. 37. Gual. Bened. in c. Ricardus. Verb. Eodem testamento n. 19. Cogar. ibid. in pr. n. 23. de testam.* Quod enim Vigil. *in §. ult. Inst. de exher. lib.* nolit tantam fentram aperiri licentiæ paternæ, ut quavis ex causa, per invidiam filio necessariam hereditatem auferre queat, cum id adverteretur primis verbis & intentioni Imperatoris, *in d. §. Aliud quoq;* id ita esse non negamus, & proinde constringimus licentiam patris intra ambitum ingratitude, *d. §. Aliud. in pr. l. si quis in suo. §. Legu. C. de inoff. testam.* licet scortator, homicida aut nequâ, nulliusq; frugi sit filius, tamen exheredatione puniti à patre non possit, quam diu pieta-

tem paternam ingratitude enormi insigne non læserit. *gl. in c. Quinta Gallus Verb. exheredaret. de jur. jur.* Si perrexeris urge-re verba Iustiniani, quibus vetat alias ingratitude causas apponere, præter eas, quæ nominatim in Novellæ Constitutionis serie continentur, & id facile concedimus, & cæteras, si quæ adduntur, quæ sint alicujus pòderis, dicimus comprehendì sub generalitate causæ secundæ, quæ continet graves & inhonestas, quasunque injurias, patri ingestas, aut sub cæteris, ut si quæstum ex lenocinio filius faciat. Mimi enim, & arenarii propter inhonestum vitæ genus, & turpem quæstum indignos se faciunt opibus patris, quæ ratio eò efficacius pugnat contra lenones & meretricios, quò turpius quæstum faciunt in prostibulis, quàm in arena aut scenis. Arenarios autem, lunt, qui nihil putent ad pietatem domesticam convellendam facere, ut nec veneficos: id quod, si de crimine solum accipiant, confirmemur; sed Iustinianus cautè talem addidit circumscriptionem; secundum quam necesse sit per veneficos aut mimos intelli-gi eos tantum, qui tales artes profitentur & in ea possessione permanent. Hi enim dum vitiosam & infamem posteritatem familiæ inferunt, & dedita operâ in opprobrium parentum degenerant, majori contumelia parentes lædant, quam qui in homicidium calore iracundiæ, in adulteriû furore libidinis, in crimen majestatis stultâ quadam pertinaciâ ruant, ideòq; hæc injuria, tanquam quæ sit cæteris posterior, causis exheredationum merito annumerata fuit. Ultima causa jam in Gallis ex constitutione Henrici III. *An. 1561. lib. 6. Corp. Gall. t. 3. l. 3.* & in Germaniâ per transactionem Passavientem expiravit, de qua alibi erit agendi locus.

Licuit igitur omni tempore, & licet etiamnum parentibus filios *derinnos*, cujus sive abdicationis, sive exheredationis rationem talem reddit Arist. 8. *Eth. c. 14. in fin.* Quod filii semper debeant parentibus, quantacunque munera iis reddiderint: parentes autem liberis nihil debeant. Is autem remittere potest, cui debetur: qui debet, invito creditori se nequit subtrahere. Parentibus igitur licet filii debitum remittere, eosq; ab hære-

30. Ad quam revocantur.

31. An licitum sit parentibus liberis abdicare.

ditate semovere : filiis non licet ejurare parentes, quibus naturaliter semper manent obligati. Quin etiam, absq; hac amicitia & obligatione naturali sit, improbi hominis esse addit Arist. velle *ἰονίαν*, & cum ad restitutionem beneficii deveniendum sit, ὅπως φύσει αὐτῶν ἀναπαισῖς. Nam humanum est, suz benevolentiz fores nemini claudere: Qui verò nec beneficium reddit, impius est, ut ait Senec. 3. *de benef. c. 1. Parentes suos non amare, impietas est, non agnoscere, insania: & ut August lib. de 10. plagu: Caninum est parentes non agnoscere.* Sueton. in Calig. c. 2. Inter maximas impietates Caii reputat, quod se Agrippæ nepotem nec dici, nec credi vellet ob ignobilitatem, majori, ut sibi videbatur, cum splendore, seu, ut aliis, majori cum infamia ex Augusti cum filia Lulia incesto se natum fingens. Iustianus nihilominus parentibus quoq; alimenta, quæ iis naturali ratione à liberis deberi scribit Vlpian. l. 5. *Parrem 16. de agnos. lib. ex certis causis subtrahit, d. No. 115. s. iustum autem.* quod quid aliud est, quàm parentes abnegare? nisi cum Latrone dubitemus, an Abdicatus sit filius aut parens. apud Sen. l. 1. *contr. 1.* Cæterum, an pater possit abdicari à filio, *sc. 5.* videbimus: hic postquam constat meritis de causis, ut loquitur Paulus in l. 7. *in pr. de bon. damnat.* (sic enim potius cum Cuiac. No. 18. lego, quàm certis de causis, quâdoquidem ante No. 11. 15. certæ causæ non fuerunt, d. 5. *Aliud quoq; in pr.*) filium posse à natura sibi debitis alimentis privari, etiam militem, cui Augustus hoc privilegium dederat, ne possit exheredari, l. *filium sum. 26. de lib. & posth.* cum militia ab obsequiis naturalibus neminem absolvat, l. 1. *de obseq.* breviter enucleandum est, quo pacto contra jus naturale, quod est immutabile, *s. penult. Inst. de jur. nat.* potestas exheredandi invalescere poterit. Nam quod vulgò responderi solet, Jus naturale neminem cogere, sed esse nudam notitiam, cui vim addat auctoritas principis, l. 1. *de just. & jur. in pr. Inst. de jur. nat. c. jus naturale. dist. 1. Vasq. Illustr. contro. c. 35. nu. 15.* ideoq; humanam constitutionem, quæ filios coegit alimenta parentibus præstare, posse ab homine relaxari, *Dec. in l. 8. ubi Car. Molin. de R. l. V. f. c. be,*

in parat. ff. de agn. liber. nodum difficultatis non solvit. Nam nulla auctoritas humana potest contra principia & inclinationem naturæ dispensare, etiam si sit inclinatio tantum. Id enim tantum posse dicimur, quod honestè possumus, l. *filium 15. de condit. Inst. c. 58. de R. l. in 6.* licet pietas, honestas, boni mores neminem cogant, sed reclament tantum & tacitè vellicent aures contrà nitenti. Quod si licet auctoritas humanæ hoc casu dissonare contra jus naturæ, sub hoc prætextu, quod tribuat ipsi efficaciam, idem juris sibi tribuet in cæteris illius juris partes, & nihil erit iniquum, quod vi humana sese circumdederit. Oculatiùs igitur rem totam inspicienti nulla hic suboritur major repugnantia, quàm in cæteris suppliciis, quibus vis infertur naturæ. Quid est naturæ magis insitum aut amicum, quàm vita? Et tamen hanc leges auferunt facinorosis: Quid libertate prius homini à natura datum? nec tamen huic parcunt iusti victores. Natura quippe non obstitit iusti supplicii, licet nullum eorum in fligi possit, quin vis fiat naturæ. *Magnis sceleribus,* ait Senec. *juræ natura intercunt. lib. 1. Contro. 7. 7.* Perinde enim cõsentaneum est naturali rationi, maleficia puniri, quam rem suam cuique relinquere. Nam, qui contra naturam egit, naturæ privilegia perdidit, & quæ procurante natura coaluerunt, dissolvente eadem dissiliunt. Deus conjunxit virum & uxorem, vetatq; quod à se conjunctum est, ab homine separari. Adulteris tamen, qui se conjunctione divinâ indignos reddiderunt, non patrocina-tur, quia dona Dei & privilegia naturæ iis debentur tantum, qui secundum naturam se habent. Filiis verò, qui perrupto divino & humano jure, contra parentes scelestè insurgunt, & nihilominus à parentibus sibi beneficii postulant, regei debet illud Cicer. *pro Milon. Nolunt spectari leges, quando ei, qui spectare vellet, ante injusta pena luenda est, quàm justa reperenda.*

Constat ex iis, quæ modò disputavimus, nõ posse à patre, imò ne à principe quidem, filiis auferri, quod iis jure naturæ debetur, nisi jus suum maleficio perdididerint. Ex jure verò naturæ debentur liberis alimenta, ut retò deduximus; quorum nomine completi-mur,

32.
Parentes non
agnoscere, in
sanis est.

34-
Exhereditio
non evadit
immatura.

33.
Contra ius
naturale non
valet dispo-
sio humana.

35-
Quid per al-
imenta inte-
ligatur.

mur, non tantum, quæ cibo potuique, quæ Diariorum cibariorumque nomine intelligimus, *l. diarius 12. de aliment. legat. Alciar. in l. Verbo. §. Item 43. de Verb. signific. sed quæ usui cultuique corporis, quæque ad vivendum homini necessaria sunt, ita ut vestem quoque, victus vicem habere tradat Labeo, & lectum & habitacionem, & stramenta, *l. Verbo §. Item 43. l. quos mos 234. §. 2. de V. Sign. d. l. 9. §. Non tantum 12. de agnosc. lib. l. legatus 9. l. ult. de alim. & cibariis legat. imprimis si voluntates hominum largius interpretandæ sint. *l. in testamentis 12. ubi Faber. nu. 15. de R. I. Nam, qui transactioe alimentis renunciat, non videtur vestiario, vel calceario renunciassè, *l. cum hi. §. qui transigit de transact. nec qui famulo victum promissit, ad vestimenta & alia onera tenetur. Bart. in d. l. legatus 9. de alim leg. Pietas verò, ex qua alimenta liberis debentur, constringenda non est, sed potius amplianda, & nomine alimentorum intelligendum, quicquid ad educationem necessarium est. Quod inde excurrit, & præter victum est, cum non debeat ex jure naturali, sed ex æquitate aliqua per humanas rationes introductum sit, eadem autoritate tolli potest, quæ fuit introductum. Etenim legitimam, quæ de jure civili filiis non ingratas nec exhæredatis, relinquenda est, usque ad decretere statuto posse, ut, præter alimenta profusus evanescat, docet Bald. in l. 1. §. jus natur. col. fin. de just. & jur. nec id negant, qui legitimam censent in universum extingui non posse, *l. ason in l. quomiam in prior. C. de inoff. test. in l. si pater. nu. 21. C. de inst. subst. Dec. cons. 106. n. 4. & alii, quia alimenta ad minimum, in legitimam imputata, excipiunt, id quod & illi concedunt, qui contrarium tenent, *Franc. Ripa lib. 1. resp. c. 7. nistit, quod alimenta computent præter legitimam, quæ legitimæ verò præferunt, solum solum jus civile præferunt, solum idem tollere potest. Nam cum iniquum censerent legumatores, patri adimere facultatem de bonis suis pro arbitrio disponendi, *l. non usque adeo. Si quis à par. manum. l. non est æquum 7. de ad. rer. am. l. nemo 9. C. de iud. & Calc. l. 1. C. de sacros. Eccl. No. 22. de nup. §. Secundum, nec tamen tantum libertati ejus indulgendum putarent, ut ex odio & in-*******

vidia uni filiorum totam hæreditatem abjdicare, & ex favore inconsulto in alterum amovere posset, cum filii à natura hæredes & condemini constituti sint. *l. in suis. de lib. & posth. l. cum ratio. de bon. damnat. §. Sur. Inst. de har. qual. & diff. rationem inierunt mediâ: quæ simul libertatem parentum temperarent, simul liberorum iniurias insulerent. Reliquerunt enim patri facultatem inæquantiter bona sua distribuendi, *l. hac Edictali. §. 1. C. de sec. nupr. modo certam portionem prægravatis factam testam exponeret, quam legitimitam vocarunt, ab exhereditatione, quæ natura inter liberos instituit, quantum fieri potuit, deductam, *l. si ita legatum, de cond. & demonstr. §. 1. No. 2. de nupr. eamque antiquitus determinarant ad quartam portionis virilis, quæ cuique liberorum, si ab intestato successissent obvenisset. *l. Papin. §. quoniam. de inoff. test. Iustinianus verò ad timentem, si non nisi quatuor liberi superessent, aut si plures ad fuerissent traxit: No. 18. c. 1. No. 39. c. 1. No. 1. c. 43. nec minus vel consuetudini, vel præcipi licet in quaque Republ. eum determinatio legitimæ ad certa quantitatem ex nudâ voluntate hominum dependeat. Si enim alimenta habeant liberi ex bonis parentum, etiam si omnia distrahant parentes, non datur liberis querela inofficiose alienationis, ut ait Cujac. in parat. C. de inoff. don. in fi. Dd. & præcipue Dyn. in l. hæreditarium 17. de bon. aut. jud. post. Dd. Ioh. Andr. Card. Cald. Abb. in c. cum contingat. de jurej. Clar. §. donatio. q. 24. n. 5. Marcus Mantua in tr. de legit. mibi pag. 24. quia ante obitum patris in bona ejus nihil juris competit liberis, *l. 1. §. si impuber. 21. de Curat. l. 1. §. largim de succ. edict. & hæredes tenentur contractus parentum ratos habere, *l. cû à matre 14. C. de rei vind. l. 3. C. de reb. al. non alien. §. uxor. 7. de bon. aut. jud. post. l. ea quæ à patre 7. C. de reb. aut. jud. legitima enim à vivis non assignatur, *Mynsing. cent. 4. obs. 25. sed æstimatur ex quantitate bonorum, quæ in articulo mortis, deducto zre alieno & sumtibus funeris superest. *l. cum queritur. C. de inoff. testam. Cum tamen inveniantur parentes, à liberorum commodis usque ad ædæ alieni, sive à novercis contra propria viscera incitentur, sive à parasitis à********

36.
Vtrum legitima
ma patris
tollit popis.

37.
Quantitas
legitimæ tollit
popis.

38.
Liberis non
cõpetit que-
rela inofficio-
sa alienatio-
nis erga pa-
rentes.

39.
Exceptis quibus-
dam casibus.

naturali storge abducantur, ut non dubitent in fraudem hæredum bona vel dilapidare, vel in combibones ex consilio Dyni *in d. l.*

17. ante obitum trāsferre, exceptiones quasdam excogitarunt nuperi Icti in solatium supplantatorum liberorum, iisque volunt copiam fieri debere & facultatem revocandi, quicquid alienatum fuerit in fraudem hæredum, *arg. l. 1. § 2. C. si in fraud. patr. à lib. alien. Bart. in l. non inq. adeo 2. nu. 1. Si quis à parent. manum. § in d. l. hæreditar. 17. Powell. in l. 1. part. 3. n. 76. § seq. C. de bon. mat. Molin. ad consuet. Paris. t. 1. § 8. gl. 3. n. 20. § seqq. Rauchb. qq. lwr. C. 6. § Sax. lib. 1. q. 43 nu. 30. § seqq. Heig. q. 25. lib. 1. nu. 39. Mascard. de probat. conf. 446. n. 4. in fin. vol. 1. Grass. in § legitima. q. 44. nu. 3. § 4. Em. Costa. in 3. part. c. si pater. Verb. præsare non possit. n. 23 de testamēt. Covar. in c. Raynuz. §. 10. nu. 18. 19. Eod. § de matr. part. 2. c. 8. §. 6. nu. 5. § seqq. Eman. Sear. in thes. rec. sent. Verb. filius. num. 186. 187. aut multò minoris venditum, l. si sponsus §. § circa vendit. de donat. inter vir. & uxor. l. 2. Cod. de rescind. Vend. Bart. in d. l. non inq. adeo. Alex. conf. 55. col. 2. lib. 1. Tiraq. in l. si unquam. Verb. donatione largitum. num. 10 per l. cum te, C. de pat. int. emt. & vend. Covar. d. §. 10. nu. 20. Rauchb. d. q. 43. nu. 48. ant simulatione alienatum, sub specie contractus cum inofficisè donaretur, d. §. Circa. l. 1. § 101. de inoff. fic. don. Cod. Tiraq. d. Verb. donatione larg. in pr. Nam hæc omnia revocant hæredes liberi ex eo, quod successione intentionem in bonis paternis fundatam habeant, quam in vitis pater antevertere aut præripere non potest, quantum attinet ad quantitatem legitimæ, quam quisque, qui potestatem condendæ legis habet, in sua Republ. præfinire solet. Vbi verò præfinita non est, saltem alimenta cogitur pater liberis relinquere, quorum nomine tacitam hypothecam in bonis paternis ipsis dedit natura. *Durand. Gualdens. in lib. de ar. test. 1. de har. Inst. caut. 17.* Alimenta autem assignanda sunt ex arbitrio iudicis. l. 2. ubi pupill. educ. vel mor. deb. pro modo facultatum & dignitate personæ, d. l. 2. § 3. ubi pup. l. 1. §. si mulier. de ventr. in poss. l. 1. C. de alim. præst. l. si competenti. l. ult. C. de alend. lib. nec non secundum consue-*

40.
Vnde defumenda alimentorum astimatio.

tudinem loci & familiar. *Menoch. arbit. jud. cas. 160. num. 3. 4. 5. ut asserimus lib. 2. cap. 2. sect. 9.*

Vtrum verò alimenta debeat pater filio, quam diu vivat filius, an ad certam uzdam ætatem, quemadmodum statuta quædam citat & improbat Anchor, *in c. 1. de consuet. q. 11. princip.* quæ à præstandis alimentis post annum ætatis filii 18. parentes liberent, ex iis, quæ diximus facile cuivis patere potest. D. Pius ita rescripsit: *Adiis à te competentes iudices alitè a patre iubeant, pro modo facultatum ejus, si modo, cum opificem te esse dicas, in ea Galerudine es, ut operis sufficere non possis. l. 5. §. Sed si filius 7. de agnosc. lib.* Unde concludunt Icti, cum alimenta præbentur saltem in subsidium, ad eorū præstationem non teneri patrem, si filio aliunde sit prospectum, aut si ex officio se sustentare possit. *Panorm. in d. c. Rasmus. n. 12. de testam. Mart. Land. de primogen. col. 7. Verf. l. si mo quaro: An primogenitus. Cener. de primogen. lib. 2. q. 16. Borcholt. lib. 2. conf. 13. q. 4. in pr. loh. Lupi in c. per se fratres. vot. 3. §. 2. in pr. de donat. int. vir. & uxor. Covarr. part. 2. de Matr. c. ult. §. 6. n. 5. § 13. Gotfr. ad d. § sed si filius 7. Lege 12. tab. per emancipationem ab omni hæreditate, & in consequentiam à perceptione alimentorum excluderentur liberi, §. emancipati 9. Inst. de hered. qua ab intest. quod tamè Iustinianus novo jure correxit, d. §. emancipati. l. meminimus. Cod. de legit. hered. Autb. in successione. C. de suu. & legit. naturali æquitate se motum dicēs, quia ex instituto naturæ non minus filius manet, qui emancipatur, quam qui potestati subicitur, ideoque ejus juris, quod ex natura fluit, tam particeps est, quam hic. Montecat. verò *in lib. 1. Polit. ad lex. 140.* etiam naturali ratione disputat, alimenta non deberi filiis locupletibus, & hinc pergit taxare Romanorum patriam potestatem in eo, quod fuerit perpetua. Ex præscripto enim naturæ propterea subiciuntur potestati patris, quia consilio nequeunt se ipsos regere, 1. Pol. sex. 13. § 140. & propterea aluntur, ne alimentis destituti in nihilum recidant. Iam qui vitæ sibi ipsis querere valent, nec consilio carent, nec in periculo interitus versantur. De potestate, utrum extendi debeat in liberos*

41.
Quomodo pater alimenta debeat.

42.
Filio diviti alimentum non deberi.

beros nuptum elocatos, aut in perpetuum, diximus *in tract. de jure connub. c. 7. sect. 2.* Quod alimenta attinet, illud quæritur, *Virum pater desinere debere, postquam filium desist egere.* Nec enim omnia alimenta debentur in subsidium, sed quæ ex commiseratione præstantur: Quæ ex actione petuntur, etiam habenti dare cogimur, perinde ut legitimâ, in cuius portione imputantur alimenta. Eam tamen non minus divites exigunt, quàm egeni, perinde ut dotem, quæ & ipsa filii loco alimentorum præbetur, de qua thesi agimus prolixius, *lib. 1. c. 2. sect. 9.* Nemini enim fortuna sua debet esse damnosa, & quæ sine ope paterna obtingunt, non liberant patrem à naturali debito, quo obligatus est filio, ut totum parti. Quod si opificium sumptibus aut studio paterno didicit filius, nec indignum suo honore facit, si artem, quam cælet, exerceat, ex referipto D. Pii consentio patrem liberari, quia sumtus, ad emendam militiam ex substantia patris filio impensis, conferuntur in legitimam, *l. omnimodo 30. §. imputari. C. de inoffic. testa ment. & nihil interest, pecuniam acceperit filius loco alimentorum, an pecuniæ impensis artem didicerit, quâ se possit sustentare, & alimenta conquerere. l. quoniam Novella 29. l. scimus 36. in pr. C. Eod.*

44. *Exceptio.*
 46. *Dispositio primi alimenti, ut si pater teneatur ad nova.*
 Vtrum denique pater iterum ad nova alimenta suppeditanda teneatur, si prius assignata filius inutiliter prodegerit, ut sæpe fieri videmus, non est difficile ex his ipsius primitiis decidere. Quicquid enim disputent Bald. *in l. 1. §. 19. natur. de iust. & jur.* Hippol. *sing. 104. quod in c. Pater teneatur. de eodem debito nemo nisi femel tenetur, l. qui bis 18. in pr. qui usus fr. §. de V. O. l. planè 34. §. ubi las. & Zas. de leg. l. l. Magium 66. §. Eum qui §. de leg. 11.* Nec natura quenquam obligat ad alendum filium prodigum, aut supra facultates, cum ubique alimenta determinentur ad dignitatem personæ & modum facultatum, & supra dictum fuit hæc ipsa sect. obligationem patris desinere, si filius beneficio indignum pravis moribus fecerit. Si enim alimenta de novo suppeditarentur prodigo, pietas paterna damno & impietas filii afficeretur commodo. Hic enim invitaretur denuò ad peccandum, illius

bona propter supinam liberalitatem injustè excederentur. Satisfecit igitur pater naturæ, postquam pro facultatibus alimenta filio exhibuit, quæ si is prodegerit,

factis, liceat q. perire volentis.

Non enim leges in necessitate subveniunt illi, qui sua culpa in necessitatem se projecit *l. si fideiussor 7. §. si necessar. in fin. ubi copiose las. qui satisdare cogant. l. si mulier 21. in pr. Quod met. caus. l. 2. §. si quis tamen. Si quis Caus. in jud. sist. l. jam dubitari 26. in fin. de hered. insti.*

Præter alimenta debet pater filio etiam institutionem, *vir. aud. de iur. lib. 8. Ebb. cap. 12. §. 13.* quam ab educatione separat Javolen. *in l. legatus 6. de alim. leg.* inquis: *Legatus alimentis, cetera, quæ ad disciplinam pertinet, legato non continentur, & quantum eum qui ad alimenta præstanda obligatur, ad dandam mercedem quoque, pro liberalibus artibus addiscendis teneri, concludat Iulianus in l. qui filium 4. Vbi pup. e. duc. Vel mor. tamen separatim utrumq. ponit, ut sciamus alterum non contineri sub altero. Solon tantum fecit hoc caput officii paterni, ut veterit à liberis ali parentes, si ad honestas artes ab iis non fuerint sedulo instituti, quemadmodum & genitos ex meretricio concubitu ad alimenta parentum obligatos esse voluit. *Plutarch. in Sol.* Notâ est fabula ejus, qui, cum duceretur ad patibulum, vocato ad se parenti, quasi in aures extrema verba dicturus, morsu bonam partem faciei abstulisse fertur, hoc se patri precium pravæ institutionis relicturum addens, cui imputaret fortunam, quam nunc subiret, ignominiosam. Lacedæmonii, quos coniciebant inutiles cives Reipublicæ futuros, sive ob distortam corporis figuram, sive ob fragilitatem animi in Taigetum, publico iudicio damnatos, projiciebant. *Plutarchus in Lycurg.* Germani, si Galeno credimus, *lib. 1. sanit. tuend. cap. 10.* modò editum infantulum, adhuc ab utero calentem, ad flumen deferrebant, ibique, seu candens ferrum, in frigidum humorem mergebant, simul de naturæ robore periculum facturi, simul corpus ipsum roboraturi. Quodcumq. enim corpus probam citra noxam toleraverat, quia & propriæ naturæ robor ostēderat,*

46. *Tertium, quod debet pater liberis, est institutio.*

47. *Taxatur feritæ quarundam gentium.*

& novum præterea robur ex frigida appulſu comparaverat, in ordinem futurorum civium afferrebat: quod violentiam illam non ſuſtinebat, in ipſa frigida impune extingui ſinebant. Pomerant adhuc crudelius, ſupernumerarias filias in ipſo vitæ exordio occidebant, ne copia onerata hæreditatem, aut fratris ſuam partem præriperent. *Cramer. part. I. Chron. Eccleſ. Pomer. cap. 9.* Eam verò feritatem dies ipſe & conſenſus gentium expunxit. *Qui enim mentis compoſ. ait Galeus, ubi ſupra, nec omnino ferus Scythiæ, proprium pignus in ad agere diſcrim. n. ſuſtineat?* M. Pomponius tribunus pleb. eodem nomine accuſat L. Manium, quod filium, tanquæ familiæ ſplendore indignum, rus exegillet, ibique corpus ejus Solis aſtu excoqueret, & tarditatem ingenii viſtulo labore magis magisque deprimeret. *Quod natura damnatum, inquit, an nutriendum patri, ſi queſquam in eorum manu eſſet, an caſtigandum, an vexatione in ſigne faciendum fuiſſi? Ne matas quidem beſtias minus alere & ſervare, ſi quid ex proge ſua parum proſperum ſit. L. G. lib. 7. Conſentit Sen. Ep. ſt. 66. Farros ſuos non diſtinguunt ferre, & ſe in alimentum pariſer omnium ſervant. Aves ex aquo parvuntur cubos.* Solonis quoque legem rejicit Bodinus 1. de Republica c. 4. quia, etiamſi pater officium faciat, non tamen liberatur filius ab obligatione, cum & improbus pater ſit pater, id quod Epictet. in *Enchirid.* deducit ex naturali obligatione, quæ filius ſubjicitur patri: Artius enim obligantur liberi parentibus, quam ut à nexu illo naturali ſolvantur, non tam per peccatum aliquod patris poſitivum, quàm per incuriam & negligentiam, quæ in omittendo conſiſtit. Licet enim non habeant patri acceptam referre inſtitutionem, atqui vitam debeat & nutritionem, eorumque nomine coguntur tantundem, aut, ut mox dicemus, plus reddere, quia ut plurima rependant, ſemper in aère manent, ut demonſtrat Ariſtot. 3. *Eth. c. 14. in fin. & nos ſt. ſeq.* ſubjiciemus.

SECT. 5. Ad quid liberi obligentur parentib.

1. *Primo exolvendam eſſe veterem gratiam, quam promerenda ſit modò.*

2. *Majorem eſſe obligationem liberorum, quam parentum.*
3. *Liberos non obligari eodem jure ad præſtanda alimenta parentibus, quo diximus hos fuiſſe obligatos illi.*
4. *Parentes ad ſucceſſionem liberorum non vocari ordine nature, ſed miſeratione.*
5. *Amorem parentum magis prodire ex natura, ſed liberis ad gratitudinem magis obligari ratione naturalis.*
6. *Facilius licere patri obſcere curam filij, quam filio patri.*
7. *Non eſſe peccata parentum in liberis, & horum in illos equalia.*
8. *Vita parentum liberis non tantum ſerenda, ſed ne detegenda quidem eſſe.*
9. *Non ſufficere ad exheredationem parentum omnes cauſas, ob quas exheredantur liberi.*
10. *Parentes haberi loco Deorum.*
11. *Quid præmi deb. nitor parentibus.*
12. *Reſtribuentum eſſe parentibus pro ſervitiis, quantum acceptum ſuit.*
13. *Vita ſc. & alimenta ante omnia.*
14. *Exempla eorum, qui parentes cum ſuo periculo periculi eripuerunt.*
15. *Gratitudinem, qua parentibus debetur, à natura etiam brutis animalibus inſculptam eſſe.*
16. *Liberos nunquam poſſe reſpondere beneficiis parentum.*
17. *Parentibus, principibus & Deo pro beneficiis deberi honorem, cultum & reverentiam.*
18. *Quid conſeant in ſe obſequium.*
19. *An parentibus obſequendum in omnibus.*
20. *Omnibus officiis limitem poni ab honeſtate.*
21. *Diſtinctio Gollij adducitur & examinetur.*
22. *Turpis mandata non eſſe exaudienda.*
23. *In honeſtu etiam locum habere auctoritatem & juſſum parentum.*
24. *Quomodo ſe gerere debeant liberi in iis, qua nec turpia ſunt, nec honeſta.*
25. *Parentes reſt. præſidere ſinem, quàm liberis, & proinde his parentum.*
26. *Exempla liberorum obſequentium.*
27. *Modo eſſe obſiſtendum parentibus.*
28. *De reverentia, qua parentibus debetur.*

29. *Parentes non posse in jure vocari à liberis sine venia.*
30. *Quod ampliatum.*
31. *An filium Casellum stare teneatur pro Domino contra parentem.*
32. *An pater perduellus jure à filio possit occidi.*
33. *Qua ratione parricidium hoc excusetur.*
34. *Parricidium nullum ullo honestate praesertim excusari posse.*
35. *Impietatem necessitate excusari quidem, sed non mereri unquam praesertim.*
36. *Malum non esse malo tollendum.*
37. *Parricidium sine impietate nunquam imperari.*
38. *Nec sine praesentaneo parentum periculo.*
39. *Parentem etiam bannitum esse filio a lendum.*
40. *An pater bannito manu inferens filium ullo modo excusari possit.*
41. *Exilio patris non liberari filium à crimine parricidij.*
42. *Ne frater quidem in fratrem bannitum danda sit.*
43. *Filium fas sit occidere matrem in adulterio deprehensam, iussu patris.*
44. *Solvitur argumentum eorum, qui patrem bannitum subiciunt sic filij.*
45. *Parricidium omne inexcusabile est, quod excusatum non reddat necessitas.*
46. *Parentes ubique reverenter habendos nec falso, serbo, & clamis laudandos esse.*
- D**iximus de officio parentum: consequens est, agamus de debito liberorum, qui eò religiosius obstricti sunt parentibus, quò magis tenetur quis reddere quod debet, quam novum beneficium in alium collocare. Disputat Aristot. 9. *Eth. c. 2.* Vtrum prius reddenda sit gratia benefactori, vel promittenda nova novo beneficio, & ut plurimum ait honestius esse, debito se potius exolvere alieno, quam debitores sibi novos constituere, nisi fortè ex beneficio major eluceat honestas, quam ex debiti redditione. Phocion, cum ceteris omnibus ad sacrificium conferentibus, ipse nihil conferret, & propterea appellaretur: *Puderet, inquit, si hoc huic adderem, & huic nihil redderem, debitorem ostendens, qui prope astat. Plutarch. in Apoph.* Cum jam liberi sint in ære pa-

rentum ante omnia debita, quæ quocumque modo contrahere possunt, nemini mortali quicquam debent ante parentes, sive de collocando beneficio, quod debitis semper postponendum, sive de aliis aliunde contractis debitis agatur. Parentes quicquid faciunt, erga liberos ex benevolentia gratuita faciunt. Liberi verò, ex debito, & proinde major est liberorum, quam parentum obligatio. Quantum verò sit id, quod liberi debent parentibus, tam ex lege amicitie inæqualis iterum patet, quam ex obligatione, quæ, qui beneficium accipit, libertatem vendit, & benefactori ad *ut videtur* sese sistit. *Nempe, ut gratus sim, ait Senec. 6. benef. cap. 9. Velle debet idem facere, quod ille fecit.* & Polyb. *lib. 6.* Vbi quis à parentibus enutritus ad adultam ætatem pervenit, nec vires reddit, dignus est, qui omnium odio ad reddenda paria compellatur. Accipisti à parentibus vitam, alimenta, & quicquid es, quicquid agis, quicquid habes: Tantum debes, aut etiam amplius, quoniam tibi omnia, quæ à parentibus acceptis, reddas, nondum tamen affecutus es gradum beneficii paterni. Nec enim benefactori benefacit, qui gratiam, quam debet, reddit, nec alterum tibi de novo obligat, qui se ex veteri debito extrahit. *Quis aut aliquid, si prior accepit, non obligat sed reddit, ex sententiâ Senecæ lib. 3. contro. vers. 4.* Immeritò reprehendit Alphonsus à Castro *lib. 2. de just. hares. puni. cap. ult.* Bartolum *scrip. l. 5. §. parens. de agnos. lib.* quod liberos scripserit non eodem jure obligari ad alienata præstanda parentibus, quo obligantur parentes liberis: Nam idem asserit Paulus *in l. scripto 7. Unde lib. & rationes Politicæ nihil aliud ostendunt: Parentes enim obligavit natura ad nutriendos liberos, quia, quod gignitur, ad eò imbecillum est, ut suis se viribus sustentare non possit, & interituum sit, nisi inde accipiat, ut permaneat, unde habuit, ut esset. 1. *Polis. cap. ult.* Deinde natura, quæ quantum in ipsa est, ad æternitatem tendit, instigat homines ad generandum & nutriendum liberos spe sempiternitatis, ut, dicente Aristot. 1. *Oecon. cap. 3.* secundum speciem maneat, quibus singulitas naturæ negavit, permanentiam secundum*

2.
Magis obligari liberos parentibus, quam hoc illis.

3.
Aliter obligari ad alienata liberis parentes, aliter parentibus liberis.

1.
Prius exolvere gratia, quam promittenda nova

dum numerum. Et hæc quidem ita se habent ex intentione naturæ, ex qua nihil debet filius patri, cum nec pater, nisi ex accidenti, sit imbecillior filio, nec filius, turbato mortalitatis ordine, vitam sibi promittere habeat ex senectute patris. Vocat igitur liberos ad successiorem parentum tam Naturæ, quæ imbecillitati succurrere, nec quod genuisset, in ipso ortu destituere debuit, quam parentum, qui in posteritate reviviscere & æternum esse cupiunt, commune votum, d. l. scriptio 7. in fin. Unde lib. l. penult. §. 2. in fin. de bon. lib. l. Iulianus 26. in fin. Si quis om. s. caus. l. Nam et si 15. in pr. de inoffic. test. l. 1. §. Cum enim 2. C. de leg. bared. Parentes verò ad successiorem liberorum admittit ratio miserationis, d. l. scriptio 7. in fin. quoniam cum ex doctrina D. Pauli filii non teneantur parentibus thesauros colligere, sed, parentes filiis, per accidens fit, ut filius patri, in egestatem prolapsò subveniat, non quod opem filius ferat per accidens, sed quod casus ipse incidat præter intentionem naturæ, & ut ait Papinian: *surbato mort. alitatis ordine. l. Nam si 15. in princ. de inoffic. testam.* Vbi verò casus incidit, non minus pie parentibus liberi, quam liberis parentes relinquunt, ait idem, idque ex aliis atque aliis rationibus, ut scil. *crissi hoc luro. l. ult. C. Comm. de success. crissi successio. §. postea 2. ad Sc. Ferryll. l. utruosa hereditate l. ult. Gers. Sæ enim. Cod. de inst. & subst.* Sobole suâ præter votum defraudatis parentibus solatium afferretur, maximè verò, ut par pro pari benè meritis redderet. *Lex enim natura est, præstare, qua exegerit, ait Sen. l. contr. 1.* Hæc enim & non alia naturalis ratio est, ex qua parentes à liberis alendos dicit Vlpian. *in d. l. §. parents. de agnos. lib. eamq; solam assignat Aristot. 8. Eth. c. 14. in fin. v. Occom. cap. 3. ubi Cas. q. 2.* Magis igitur ex natura procedit amor parentum in liberos 8. *Eth. c. 12 9. Eth. cap. 4. & 7.* sed magis ex ratione naturali obligantur liberi parentibus, quia parentes ex solo impulsu naturæ seu voto naturali, gratis liberis benefaciunt, & alimenta cum vita relinquunt: liberos præter affectum à natura implantatum obnoxios facit debitum & quæ ab iis exigitur gratitudo tantò justior, quan

tò minus magnitudinè beneficiorum paternorum facti facere possunt. Aristoteles in hanc rationem incumbens, 8. *Eth. cap. 14. in fin.* posse alicui videri dicit: *Non licere filio patrem abdicare, patre autem filium licere, cuius rationem annexit: Reddere enim oportet eum, qui debet. Ac quisquid fecerit filius, nihil dignum collatu beneficij sicut, unde semper debet. Quibus autem debetur remittendus est facultas, igitur & patris.* Nec dubium est, quin tum ex hac Philosophi, tum ex aliarum quoque rationum contemplatione, facilius & minori cum injuria filio denegare possit alimenta pater, quam patri filius. Nihil enim debet pater filio, cum gratuità operâ faciat, quicquid faciat. Facilius autem licet alicui resiliere à gratuita benevolentia, quam à debito reddendo. Nec refert, si pater perinde dicatur scelere perdere suæ educationis fructum, ut supra de filio impio diximus. Nam cum liberi parentibus multò arctius obligati sint, quam parentes liberis, non potest debitum illud tam faciliè extingui, quam faciliè parentibus, licet manus retrahere à puro puro beneficio. Ne beneficias inimicò, sufficit inimicum esse: debita verò coegerit expedire etiam is, qui à creditore offensus est. Imò non posse parentes & liberos, quemadmodum de Domino & Vasallo tradunt Iuriconsulti, judicari ad paria, ita, ut ex iisdem causis parentes abigantur à percipiendo officio liberorum, ex quibus liberi excluduntur ab hæreditate parentum, inde patet, quod peccata uterumque non sint paria, ut docet Aristot. 5. *Eth. cap. 5.* dum contra rationem Pythagæorum disputat, quò in leges 11. tabul. quoque à Decemviris transcripta erat: *Si membrum rupit meum, è pæto talio esto Gell. o. cap. 1. Quid enim? inquit Aristot. Si magistratus percussisset, an is percussendus? aut si quis magistratum, an cum eadem verborum mensura impune dimittendus? Primam causam ex hæred. tionis perferibit Iustinianus, No. d. l. 15. cap. Aliud §. 1. ubi parentibus suis manus, quis imp. vocat Vlpianus in l. 1. §. 2. de off. q. mulieris. An si pater jure potestatis filium pugnis plagisque coercuerit, eadem de causa ipse successiõnis liberorum exci-*

4. Parentes ad successiorem liberor. vocat ratio miserationis.

f. Magis ex ratione naturali obligantur liberi ad gratitudinem.

6. Facilius potest pater de secerere filium, quam e contra.

7. Necessè paria peccata parentum & liberorum.

excidet? Ne ipse quidem Iustin. *d. No. 115. c. 4.* causas quas cunque, quas sufficere dixit ad exheredandos liberos, in exheredatione parentum repetiit, quia multa licent parentibus in liberos, jure potestatis, ut verberare, accusare sine venia, contumeliosius tractare, vitæ genus sibi constituere, quæ nefas sit filios intentare parentibus. Nam & tum cum maximè digni sint supplicio parentes, pietas tamen naturalis, & quæ parentibus debetur, grata commiseratio non patitur, ut operam suam in puniendo liberi conferant. *Vitia amici noveris, non oderis, ait Seneca.* Vitia autem parentum sine magno sacrilegio ne deteguntur quidem, ut ex imprecatione constat, quæ DEUS ipse punire voluit lasciviam Chami impietatem. *Genes. c. 9.* Etiam si *ἀποκρίσεις ἡ ἀπὸ τῆς φύσεως, ὅτι ἡ δὲ δὲ δὲ ἀποκρίσεις, ἡ ἀπὸ τῆς φύσεως, ὅτι ἡ δὲ δὲ ἀποκρίσεις.* Etiam si morbos aut animi vitio ignorent, consolari oportet, & in melius convertere odisse minimè. *ἡ ἀπὸ τῆς φύσεως, ὅτι ἡ δὲ δὲ ἀποκρίσεις, ἡ ἀπὸ τῆς φύσεως, ὅτι ἡ δὲ δὲ ἀποκρίσεις.* Peritiam. *in lib. de incol. harmon.* QUANTO verborum apparatus Apulejus Pontianum execretur, quod matris peccata ferretur detexisse *in Apol.* legere est, *mibi pag. 534. 536.* Lex, ait Iustin. *No. 22. ad fin. erubejcit castigatores filios parentibus statuere.* Exheredatio v. non aliter contra jus naturæ defendi potest, quam quod loco supplicij ingratia liberis infligatur. Parentes nec ingratii sunt liberis, quibus nihil debent, nec si scelere aliquo potuissent jus paternitatis perdere turbato potestatum ordine, abolitaque naturali reverentia, liberis danda esset licentia supplicium ab iis exigendi. Ne tam quidem, si impudicè lascivè, inhonestè vixerint parentes, si in arancorum, miorum, aut veneficorum consortium se receperint, liberis concedit Iustin: facultatem excludendi eos à successione, quia mortuorum convenit à filiis excusari, non accusari. Solas octo causas, quas gravissimas censuit, publicâ autoritate ad prætereundos parentes sufficientes declaravit. Magna enim demum injuriâ obliteratur memoria prioris beneficii, & indignum se reddidit gratia, qui beneficii eodem modo majori incommodo delevis, id quod Senec. *lib. 6. de*

benef. c. 4. prolixè sic declarat: *Multa sunt, propter quæ beneficium debere desinimus, non quia ablatum, sed quia corruptum est. Aliquis reum me defendit: sed uxorem meam per vim stupro violavit. Non abtulit beneficium, sed opponendo illi parem injuriam solvit me debito: Et si plus laesi, quam ante profuerat, non tantum gratia extinguitur, sed utrisque querendū, libertas sit, ubi in comparatione beneficii præponderavit injuria. Ita non auferitur beneficium, sed vincitur. Quid? non iam auri quidam, Et tam sceleratis pares sunt, ut illos averteri, Et jurare jus suū sit? Nunquid ergo illi abstulerunt, quæ dederant? Minime, sed impietas sequentium temporum commendationem omnium priorum officij sustulit. Non beneficium tollitur, sed beneficij gratia, Et efficitur, non ne habeam, sed ne debeam. Pecuniam aliqui mihi crediderunt, sed domum meam incendit: pensatum est creditum damno, nec reddidi illi, nec tamen debeo. Eodem modo Et hic, quia aliquid benigne adversus me fecit, aliquid liberaliter, sed postea multa superbe consumulose, crudeliter, caloco me posuit: ut perinde liber adversus eum sim, quasi non accepissem. Sim beneficii sui autulis. Colonum suum non tenet, quamvis robellis manentibus, qui segetem eius proculcavit, qui succidit arbuta: non quia recepit, quod pepigerat, sed quia, ne reciperet, effecit. Sic debitori suo creditor sæpè damnatur, ubi plures alia causa abstulit, quam ex credito petit. Non tantum inter creditorem ac debitorem judex sedit, qui dicat: Pecuniam credidisti. Quid ergo, pecuniæ abegisti, servum ejus occidisti, agellum, quem non terneris, possides, astimacione factâ, debitor discede, qui creditor generas. Sæpè fit igitur, ut a debito reddendis absolvetur debitor, antequam reddat, dum beneficium injuriâ compensatur: Si pater, qui vitam post DEVM liberis dedit, beneficio suo generis aut maleficus infuderit, si ad internium liberos, nisi ob crimen Majestatis, tradat, si ex servitute aut carcere indigno non redimat, quemadmodum apud Sen. *l. 1. Contr.* 7. quidam filio, qui precium liberationis petierat, iussit manus præscindendi: si nuni aut concubinz filij sese admisceat, si furore cor-*

9.
Paucribus
ex causis ab-
dicari paren-
tes.

1.
Deorum
vita liberis
non sic dete-
genda.

reptos liberos in humaniter negligat, exolvit liberos ab officio & debito remuneracionis, quoniam vitam, quam dederat & conservare debebat, directo destructum venit. Et quia conatus in atrocibus pro facto habetur, nequit exigere gratiã illius beneficii, quod, quantum in illo fuit, omni conatu præreptũ voluit. An verò hæresis & testamẽti faciendi prohibitio satis ponderosæ causæ sint ad pietatem parentibus denegandam, aliis disputandum relinquo. Arist. 8. *Eth. c. 14. 9. Eth. c. 1.* DEOS & parentes ubique coniungit, quando iis negat ad *ἀποδοσει κατ' αἴθερ* reddi posse, propter magnitudinem beneficiorum, quæ Diis, parentibus, atque caput principibus (nam & hos addit, 8. *Eth. cap. 7. § 11.*) debemus. *DEO sempiterno* *Ἐσπεριανὸν ἡμετέρας πατρὸς*, ait Asclep. *ὅς μὲν οὖν τοῦτον καὶ φωνῶν τῶν ἰσομήλων ἀναφίκεται ἄπειρα, ἐστὶν προδιγασσάσα δὲ ἰσότητι* quid illi non reddatur, magis, quam parentibus. *Dial. 3. ad Amm. Antiquissimi* enim quid, mortalium, ita, teste Simplio. *ad d. 5. Omnia offic. in Enchirid. Epictet. Generabantur parentes, ut Deos appellare eos non dubitarent. Sed quantum in hoc divinum excellentiam revereris, patres appellare Deos sic desertum, fratres tamen patrum Græci adhuc Divus, quasi divinos, non ut Romani patres appellant, ut demonstrent, quam rationem parentum adversus liberos esse existiment.* Prolixè & verè Hierocli. *in lib. de offic. liber. τὰς δυνάμεις καὶ ἰσχυροὺς πῶς ἦναι οἰκῶν, ἢ ἀμάρτυς πῶς ἵστασθαι τὰς ἰσχυροτάτων, οἰκῶν οἰκῶν, ἢ ἡδὴν ἡμῶν ἡμιοντίους.* Et paulò post: *Parentes Deorum nobis imagines sumi, Ἐπερ λόγον Διὸς λατρεῖ, Διὸς ἰφίσιου, καὶ ἰσχυροτάτων, ἢ τυγχάνουσιν, δαίμονες πῶς ἀέροι, καὶ φίλοι βέλαιοι περὶ. Sumi enim Deorum imagines certissima, Ἐ similitudinem eorum nobis referunt melius, quam ullius artis facultas exprimere possit, eum tanquam Dei domum patroni Ἐ nobis familiaris sint.* Proculus eosdem vocat *ἀγάλματα τῶν πατρῶν πατρὸς Διὸς, & Valer. lib. 1. παρὸν ἀποδοσει κατ' αἴθερ, expari Deorum Ἐ parentum injuria. Quod si Deorum loco nobis sint parentes, non magis abnegari possunt, quam Dij ipsi, &*

Ἦνα καὶ ἀρῆσαντο ἦδὲ μοῖαν, ὅς γινώσκου. Nazianz in Diffich. Nil timeat abjurare Deum, qui negat genitorem.

Vt autem in pauca contrahamus amplissima liberorum nomina, quibus parentibus tenentur, ex Hierocli. *in lib. de offic. liber. & Arist. 9. Eth. c. 1.* primum gratitudinis modum statuiamus, perpetuam *καὶ ἀνιδρότου ἀποδοσιὰς ὅς τὸ ἀμείδιον τὰς ἰσχυροτάτων αὐτῶν*: deinde si nequeamus, pro dignitate eadem retribuere, ut ex lege inæqualis amicitia, ad honorem, obsequium, reverentiam & cultum profugiamus, & minoribus hæc officii magna beneficia maximo conatu retaliare annitatur, quemadmodum & homines erga DEUM, & subditos erga principes, oportet affectos esse. Vita enim, educatio & institutio, cum per se sunt res inæstimabiles, adeoque debitorem obligant in infinitum, tum parentibus restitui possunt, nisi per accidens, si fortè in discrimen vitæ deveniant, aut invidia fortunæ, propterve senilem imbecillitatem in pauperiem cadant. Tum enim vitam auctori suo reddere, & ipsi egere tenentur liberi, ut parentibus sit, unde vivant. Maximè enim, ait Arist. videntur parentibus alimenta suppeditare decere *ὡς ὀφίλοτας, καὶ τοῖς αἰσῶν Ἐ ὄντων*, sc: quia auctoribus vitæ, tantundem debemus, quantum recepimus, & honestius illis beneficium reddere, quam nobis illis ultra demensum inservire. 9. *Eth. c. 2. Ego ne, ait quidam apud Sen. lib. 1. Contr. 1. fame morsentem videam, per cuius cineres iuraturus sum.* Antiquus, sed verus est Senarius Græcus:

*Ἰκρίως βούλους γυμνασίων τὰς γονεῖς, cui convenit promissio, quam honori parentum præmij loco adjecit DEUS ipse, Xenophon hinc liberos vocare solet γυμνασῶν, ut pietatis naturalis eos nomine ipso admoneat. Seneca *Contr. 19.* legem talem præmittit: *Liberi parentes alant, aut vincantur.* Alia ex aliis subeunt exempla eorum, qui parentes suos periculo eripuerunt, qui ex infimo ad summum protulerunt, & e plebe acervoque ignobili nunquam taccendos seculis dederunt. *AENEAS patrem periculo eripuerunt.**

IO. Parentes esse Deorum loco.

II. Primum, quod debetur parentibus.

12. Restituum parentibus, quantum acceptum.

13. Inprimis vitæ gratissimæ.

14. Exempla eorum qui parentes suos à periculo eripuerunt.

grædem senio, per mediobossium agmina, & per cadentis circa se urbis ruinas tulit, cum complexus sacra ac penates Deos religiosus senex non simplici vadentem sarcinam premeret. Tuli illum per ignes, & quid non potest pietas? pertulit, colendumq; inter conditores Romani Imperij posuit. Sen. 3. de benef. c. 36. Cleobis & Biton matrem ad sacra lunionis peragendam vexerunt. Valer. lib. 5. c. 4. Amphinomus & Anapus, Sicuti juvenes, cum AEina majore vi peragitata, in urbes, in agros, in magnam Insulæ partem effudisset incendium, per medios ignes patrem matremq; portarunt. Dissidisse creditum est ignes, & utrinque flamma recente limitem adaperit, per quem transcurrerent juvenes dignissimi, qui magna turba auferent. Seneca & Valer. d. loc. Vxor Intaphernis adepta à Dario potestatem ex carcere impunè transferendi, quantum tergo ferre posset, relicto marito & liberis, parentem exportavit, rogataq; causam tam laudabilis propositi, respondit: *Martios & liberos posse se recuperare, parentes non item. Herod. l. 3.* Hos tamen ad extrema non adegit amor parentum. T. verò Manlius non dubio captus discrimine patrem accusationi periculosa eripuit. *Nalli quippè alylicauisset impunè sacrosanctum corpus tangere, & ut ait Sen: tribunam in ordinem redigere.* Sæpius supra ejus facta est mentio verbis Livij & Valerij. Non possum tamen, quin tam nobilem historiam verbis Senecæ iterum repetam ex lib. 3. de benef. c. 37. *Cum enim à tempore relegatus esset à patre, ob adolescentiam brutam ac hebetem, ad tribunal plebæ, qui patri suo dixerat diem, venit, petuq; tempore, quod ille dederat, sperans fore proditorem patris in se, & bene meruisse se de juvene, cuius exilium pro gravissimo crimine inter alia Mantio objiciebat, matris adolescentem secretum, stringit occultatum sinu ferrum, & Nisi juras, inquit, te diem patri remissurum, hoc te gladio transodiam. In tua potestate est, utro modo patrem meum accusatorem non habeat. Jura vitæ tribunas, nec fessit, & causam accusationis remissa concioni reddidit. Maturus generosus juvenis certo se discrimini, confusus pietatis & conscientia, objicere, quam in uero pa-*

trem relinquere. Quid referam Scipionem Africanum, qui erga patrem periculum fecit virtutis, paulò post majori animo pro patriâ expediendâ? Consul enim cum apud Trinum stuvium adversis auspiciis cum Annibale pugnantem graviter saucium intercessu suo servavit, neque illum aut ætatis infirmitas, aut militiæ tyrocinium, aut infelicitis prælij etiam veterano bellatori pertimescendus exitus interpellare valuit. Valer. d. lib. 5. cap. 4. Sen. d. lib. 3. cap. 33. Læ. lib. 21. & ibi Flor. in Epit. Plutarch. in Scip. Plin. lib. 16. c. 5. Eutrop. lib. 3. c. 2. Flor. lib. 2. cap. 6. Orf. lib. 4. c. 14. Sabell. lib. 2. Enn. 5. Eadem charitas Italico bello Pinnensem juvenem, cui Pul-toni cognomen erat, tanto animi corporisque robore armavit, ut cum obfessæ urbis suæ claustris præsidet, & Romanus Imperator patrem eius captivum, in conspectu ipsius constitutum, districtis mihi gladiis circumfessisset, occursum se minitans, nisi irruptioni suæ iter præbisset, solus è manibus senem rapuerit duplæ pietatis memorandus, quod & patris servator, nec patriæ fuerit proditor. Valer. Max. lib. 5. c. 4. Ne te quidem Cimon silentio involvamus, qui patri tuo sepulturam voluntatis vinctulis emere non dubitasti. Nam etsi maximo tibi postea & civi & duci evadere contigit, plus tamen aliquanto laudis in carcere, quam in curiâ assecutus es. Cæteræ enim virtutes admirationis tantummodo multum, pietas verò etiam amoris plurimum meretur. Vos quoque fratres adjiciam, quorum animus origine exitu nobilior. Siquidem admodum humiles in Hispania nati, pro parentum alimentis Spiritum erogantes specioso exitu vitæ incla-ruistis. Duodecim enim millia nummum, quæ post mortem vestram his darentur, à Pacizæ pacti, ut eorum patris interfectorem Epastum, gentis suæ Tyrannum occideretis: Nec ausi solum insigne facinus estis, sed etiam strenuo ac forti exitu clausistis. Iisdem enim manibus, Pacizæ ultionem, Epasto pœnam, genitoribus alimenta, vobis gloriosa fata peperistis. Itaq; tumulis etiam nunc vivitis, quia parentum sanctitatem tueri, quam vestram

15.
Gratitudo
parentibus
debita ex
brutiū etiam
animalibus
elucet.

Job. 39.
Lev. 11.

expectare satius esse duxistis. Hastenus Valer: quæ ego pietatis in parentes documenta profero, paucaque ex pluribus probis liberis quasi in speculo objicio, ut exemplum inde capiant, tibi quod in pari parentum infortunio imitandū putent. Accursius enim adeo omnium animalium naturis insculptam censet necessitatem gratitudinis, in l. sed & si lege 25. §. consuluit, Verb. obligat & Verunt. de petis. hered. ut non solum homines, sed & bruta quæcunq; animalia ad recompensationem beneficiorum obligata dicat, quod quomodocunq; sese habeat in cæteris, pietatis certè naturalis in parentes vestigia in ciconiis exhibent, non tantum vestigatores naturæ, sed & Hebræi & Græci eam avem inde denominant, & Aegyptij notam eiusdem pro gratitudine olim pinxerunt. *Ille enim redeuntis annis iugiter nuntiatrix, ejiciens tristitiam hibernæ, latissimam verus temporis introducens, magnum pietatis tradit exemplum. Nam cum parentes eorum pennas sensio coquente laxaverint, nec ad proprios cibos quærendos idonei sint, plumis sui genitorum membra frigida refocentes, escu corpora lassa reficiunt, & donec in pristinum vigorem ales grandæva redeat, præ dicititudine juvenes reddunt quod a parentibus parvulis susceperunt. Et ideo non immerito longa vita servantur, qui pietatis officia non relinquunt. Perdiciibus etiam mos est, ova perditia per alterius matris damna facere, ut adoptione aliena sobolis incommoda sua reparant orbitati, sed mox, ut nati fiduciam habere ceperint ambulandi, ad campos exeunt cum matrice, qui ut fuerint maternæ a voce commotis, oavorum suorum potius genetricem petunt, quam ova ab alijs, furtivis factibus educuntur. Quid ergo homines facere debbunt, quando & hanc pietatem a vobis inesse cognoscunt? Cassiod. lib. 2. Epist. 14. Prima quippe & optima rerum natura pietatis est magistra, quæ nullo vocis ministerio, nullo uti literarum indigens, propriis ac tacitis viribus charitatem parentum pectoribus liberorum infundit. Quis enim plaustris vagos, & silvarum latebris corpora sua tegentes, in modumque ferarum laniatu pecudum viventes, Dario roganti, quem fugiendi finem,*

aut, quod initium pugnandi facturi essent, sic respondere docuit: *Se nec urbes ullas, nec agros cultos, pro quibus dsmicarent, habere. Caterum cum ad parentum suorum monumenta venissent, sisturum, quemadmodum Scythæ prælari solerent. Illa nimirum, quæ etiam Cræsi filium loquendi usu defectum ad protegendam patris incolumitatem ministerio vocis instruxit. Captis enim à Cyro Sardibus, cum unus è numero Persarum, ignarus viri. in cædem ejus concitato ferretur impetu, velut oblitus, quid sibi nascenti fortuna denegasset; ne Cræsum regem occideret, proclamando penè jam imprefsum jugulo mucronem revocavit. Herod. lib. 2. Valer. d. c. 4. Ut eò minus mirari nobis liceat obstinatam duritiam minoris natu filij Periantri, Regis Corinthiorum & Corcyræ, quem patricidium, quod pater in matrem ejus, uxorem suam Melissam commiserat, adeo à patre abalienavit, ut nec aspiciere, nec affari eum, nec interroganti respondere, nec ex Corcyra domum sese revocanti parere voluerit, obstinato istoc silentio, quantum amorem parenti se debere intelligat, perenniter testatur Herod. lib. 3. Abirem ab hoc loco, nisi me pictura mulierculæ Atheniensis, patrem Cimona, velut infantem, pectore suo lactantis, toties pictorum imitatione oculis subjecta, retraheret, & simul in memoriam mihi suggereret illam alteram Romanam, quæ pari successu & ingenio, conclusam in carcerem matrem, fame occulta potius contabesceret, quam ignominiosa morte palam periret, exerto ubere sustentasse deprehensa fuit. Quò non penetrat, aut quid non excogitat pietas, quæ in carcere servanda genetricis notam rationem invenit? Quid enim tam inusitatum, quid tam inauditum, quam matrem nara uberibus alitam? Putaret aliquis, hoc contrarium naturam factum, nisi diligere parentes prima natura lex esset, ait Valer. d. c. 4.*

Prima igitur pars officij liberorum consistit in eo. ut par pro pari, quantum postulat parentum conditio, & fert liberorum imbecillitas, reddere laborent. *Id enim exigit illa natura ova, qua amplexu copula destrinat ad posteros, Ferarum catulis sequuntur pa-*

in parentes: accessit suo Virgulta non dis-
 crepant: propago viti propria seruit origi-
 ni, & discrepat homo a suo fusus initio?
 Quod dicamus illa beneficia, quæ vel extra
 ne ampossunt obligare personam? Nutriamur
 à patre, ipsi laboratur, ipsi diuitia
 conquiruntur, & cum sibi unquamq; cre-
 datur abundare, quod possidet, cum a pa-
 tribus adhuc quaeritur, pro altera potius ata-
 te peccatur. Cassiod. lib. 2. Epist. 14. Sed
 quid, si altitudinem tot tantorumque bene-
 ficiorum iis assequi non liceat? Quantum
 parentum fecerimus, ait Hierocl. in lib. de
 offic. liber. semper erunt inferiora iis, quæ
 facere nos oportet, & Arist. 8. Eth. c. ult.
 Ovidi. 5. met. vs. autem tui d'vny p'pov did'eg-
 xiv, vs. autem o'p'ia. Seneca, qui lib. 3. de be-
 nef. ad fin. operose disputat, quot modis
 parentes vinci queant beneficiis liberorum,
 lib. 5. Eod. c. 5. veritate adactus idem confi-
 tetur: A parentibus ferè vincimur. Nam
 tam diu illos odium habemus, quam diu gra-
 ves iudicamus, & quam diu beneficia illo-
 rum non intellegimus. Cum jam atas, ali-
 quid prudentia collegit, & apparere cepit,
 propter illa ipsa eos amari à nobis debere,
 propter quæ non amabantur, admonitiones,
 severitatem, & inconsulta adolescentia di-
 ligentem custodiam, rapiuntur nobis. Pau-
 cos usq; ad verum fructum à liberis percipi-
 endum perduxit atas. Ceteri liberis onere
 senserunt. Non est tamen turpe, vinciri be-
 neficijs à parente. An tum verò cessat obli-
 gatio filij, & nihil amplius debet patri,
 quando illum fortuna felix non sivit egere
 beneficio luctuosos filij, aut huic ad expedi-
 enda nomina vires invidia fortunæ non de-
 dit? Principibus quoque & Regibus, quos
 eo loco fortuna posuit, ex quo largiri mul-
 ta possent, pauca admodum & imparia da-
 tis accepturi, nullus subditorum æqualem
 meritis gratiam reponere potest; illis tamen
 potest opera navari, & ut ait idem Sen. ad
 lib. 5. c. 4. illorum excellentis potentia per am-
 morum consensum ministeriumq; constat.
 Arist. 8. Eth. c. 7. & 11. & 4. lib. 9. c. 1. & 2.
 legem hanc præscribit inæquali amicitiæ, ut
 major contentus esse cogatur honore & re-
 verentia, quando quidem æqualitati recom-

penstationis proportionem Geometricam satis-
 factum est, & d. c. 1. lib. 9. nominatim ait:
 Vbi æquilibri æstimatio fieri non potest, sa-
 tis est, sicut etiam erga DEOS & erga pa-
 rentes, & c. idem, id quod fieri potest.
 Id verò idem Arist. in dicto capp. collocat
 in Obsequio seu Obedientia, & Honore, seu
 Cultu, qui complectitur Reverentiam. Ob-
 sequium, cuius exemplum Christus ipse de
 se præbet; Luc. c. 2. in fin. præsupponit pote-
 statem patriam, de qua actum est supra, scilicet.
 2. & 3. ibique additum, quod intuitu obse-
 quij, non tantum promittit ad iusta parentum
 liberis sit assurgendum, sed iniuriæ quoque
 eorundem patienter perferendæ, quia sine
 impietate vindicari non possunt, nec actio
 liberis in patrem datur. Impius enim est,
 dicente Salvia: scel in hoc filij parentibus
 obsequi, ne puniantur iniuste. In Epist. ad
 parent. Alium male faciamus, interdicitum
 nobis esse, dicit Plutarch. de frat. amor. Ma-
 tri autem & patri, non ita sedare, ut semper
 ea dicas atq; agas, quibus latentur, etiam si
 molestiam præterea nullam offeras, impium
 iniustumq; haberi. Et Aristotele. lib. 4. sent.
 Pythag. Venerari oportet parentes per totam
 vitam, etiam in rebus minimis, cum & le-
 gium verborum sapientia quia imminet.
 Laudabilis quippe vox Palladiæ ad paren-
 tes: Nunquam vos, ut ipsi scitis, inofficiosi-
 tate aut contumacia offendi; nunquam ver-
 bo asseriore lasi; nunquam cultu proferiore
 violasti. Salvia. in Epist. ad par.

18.
 obsequium
 quid conti-
 neat in se.

16.
 Liberos non
 pro se resp
 dere benefi-
 cium paren-
 tum.

17.
 Parentibus
 debent hono-
 rem & rever-
 entiam.

An igitur parentibus in omnibus obse-
 quendum, etiam si jubeant incendere Capi-
 tolium, quemadmodum C. Blossus Gracchij
 amicus, ne hoc quidem se detrectaturum
 dicebat, si fieri posset, ut Gracchus tale
 quid imperaret amico, Valer. lib. 4. cap. 7.
 etiam si jubeant sibi ipsis mortiferum offer-
 re poculum, aut lethalem stringere gla-
 dium, de quo disputant Arist. 9. Eth. c.
 2 Gell. lib. 1. cap. 3. lib. 2. cap. 7. Strep-
 sades enim filium ad maleficium ablegat au-
 thoritate imperij paterni, apud Aristoph. in
 Nubib.

19.
 An parenti-
 bus obsequen-
 dum in omni-
 bus.

Αὐτὸν ἴδω, βλάδιον ἰσχυρὸν ἄνω τῶν νεφῶν!
 Περὶ τῶν θεῶν, ἰσχυρῶν, quo ego sic inter-
 pretor:

Αα

Αβ

Ast apage cursum eamum, dum morem patri.

Cerus coactus pecca. Tiberius Imp. filium Pisonis crimine civilis belli purgavit, patris quippe iussa non potuisse filium detrectare. *Tacit. 3. Annal. Quin & Chilo,* præstabilis homolapientiz, conservandi amici causa devia declinavit, & salum pro amici salute consilium dedit, licet idipsum ad jure pollet reprehendi culparique, in fine quoque vitæ dubitaverit. Nam Arist. *d. c. 2.* non omnia parentibus tribuenda docet, nec in electione magistratuû plus dandû pietati, quæ patri, quæ patriz debetur, cû alia cõveniant auctoritati patrum, alia æqualitati fratrum, alia consanguinitati conjunctorum, alia deniq; fidei juratorum amicorum. Omnibus verò communem regulam præscribit honestas, *3. Eth. c. 1.* Nam quod ultra cõstitit, sive auctoritate alicujus imperij susceptum sit, sive gratiz amici & agnati datum, excusationem non meretur, quod ut distinctius proponat Gell. *2. lib. c. 7.* distinguit ea, quæ imperati solent, in *honestas, turpia, & adia phora* seu *mixta.* Taurus *in medico posita* dicit, *apud eundem lib. 12. c. 5.* Honestas, fidem colere, patriam defendere, amicos diligere. Turpia, quæ sunt his contraria. Media verò, in militiam ire, rus colere, honores capessere, causas defendere, uxorem ducere, uti jussum proficisci, ut accersitum venire. Hæc enim & his similia per sese ipsa neque inhonestas sunt, neque turpia, sed perinde ut à nobis aguntur, ita ipsis actionibus aut probanda sunt, aut reprehendenda. In honestis igitur & turpibus negat jussum patris locum habere, quia honesta per se sunt perfequenda, non quia imperantur à patre, turpia verò fugienda, etiamsi frenis ad ea adigamur & caenas. Quod ad turpia atinet, repudiamus merito Strepisadis mandatum, quod paulo ante ex Aristophane laudavimus, & in eius locum substituvimus illud Periclis, qui ab amico rogatus, ut prore causaque eius saltum dejeraret, his ad eum verbis usus est: *Δὲ μὲ συμπαροῦν τοῖς φίλοις, ἀλλὰ μὲ γὰρ θεῶν. ἄμικτον ἔσθ' ἀγαθόν.* Quid enim si proditorum patriz, si matris mortem, si alia quædam imperarit impia parens? Parendum est pa-

tri, sed DEO prius, sed patriz. Quid si pater vetet alere matrem, si patruum, si fratrem immittentum, cujus exemplum proponit Senec. *lib. 1. Contro. 1.* ubi Argentinarius: *Non omnibus imperijs parendum est. Venit pater dimissa barba, capillisq; deformis, non senectute, sed fame membris tremensibus, semesa & tenuis, atq; elisa jejuno voce, ut vix exaudivis possit, in irasum conditis oculis vix ele vans. Egone ut fame peremptum videam, par cujus cineres juraturum sum? Ergo aliquis peribit fame, quo filium suum optat superstitem?* Non desunt ex Ictis, qui patrem etiam bannitura à filio alendum cenent, *in l. si quis a lib. §. s. d. utrum de lib. agnosc. per tex. & gl. in §. s. s. Verò consigerit. Auth. de incestu nupt. & in l. mutus. §. manente de jur. dor.* licet ab altera parte, sed minus piè, dissentiant Bal. *in c. 1. in pr. de pac. const. per tex. in verb. ponderavit. & in lib. si quis. C. de in. nupt. Alvar. inc. 1. §. si veropaci. per tex. ibi. de pac. rem.* Quod ad honesta atinet, etiamsi per se filio sint exequenda, non tamen propterea cessat in iis auctoritas paterna. Nam aliàs ne legibus quidem in Republ. locus foret, cum per eas cives non adigantur, nisi ad honesta. Potest enim, qui jam curat, reiterato stimulo fortius pungi, perurgetique, & qui tardius properat, citatori jussu impelli. Adia phora etiamsi per se neque utile neque honestum involvant, tamen, quia alterutrius aut etiam jucundi gratia suscipiuntur, priorem patiuntur controversiam, utrum contra sua aut liberorum commoda nitenti patri sit obediendum liberis, ut si frigidam sibi poscat contra præscriptum Medici, dum febris torretur, aut conditionem nuptiarum obrudat invitis. Nam accedente aliquo turpitudinis, aut magni incommodi modo desinunt esse per sese hæc media & indifferentia. Cum verò harum rerum determinatio pertineat ad ea, quæ Aristot. circa singulas virtutes circumspicitæ prudentiz, ex circumstantiarum pensulata comparatione, dijudicanda reliquit, vix est, ut certæ alicui regule invariabiliter includi queant, quemadmodum Cicer. *in Lal.* nondum hunc insolutum transmissurus, declinandum quidem de sua dicit, *si aut de ca-*

20. Omnibus officii limitem panis honestas.

21. Distinctio Gellii

22. Turpia mandata non sunt exaudienda.

23. In honestis parentibus obsequendum.

24. In Adia phora, quomodo se gerere debeant liberi.

page

pitagatur, aut fama amicorum, modò ne
 funima turpitudine sequatur. *Esse enim, qua-
 renus amicitia venia dari possit: Sed cu-
 jusmodi illa declinatio esse debeat, qualis-
 que ad adiuvandum digressio, & in quanea
 voluntatis amici iniquitate, non dicit. Ne
 ipse quidem Theophrast. in lib. 1. de ami-
 cit. unde Cicero mutuatus est, licet parvam
 & tenuem vel turpitudinem vel infamiam
 subeundam concedat, si eà re magna utili-
 tas amico quaeri possit, cum leve damnum
 delibatae honestatis rependatur majore in
 adiuvando amico honestate, minimaque il-
 la labe & quasi lacuna famae imminens,
 partatam amico utilitatem ratione solide-
 tur: haec tamen, inquit, parvitates rerum
 & magnitudines, atque alia quasi appendi-
 ces personarum & causarum, & temporum,
 & circumstantia ipsius necessitates, quas
 includere in praeceptis difficile est, moderan-
 tur & reguntur & quasi gubernantur, & num-
 ratas efficiunt, nunc irritas.*

Quotus autem quisque puerorum adeò
 praecipit apte pilos sapit, ut tot varietates
 circumstantiarum aut omninò, aut melius
 dijudicare possit, quàm parentes ipsi, qui-
 bus maturior aetas & longus usus faculta-
 tem dedit rectius in medium consulendi,
 quosque pietas & naturale votum, non sinit
 ab utilitate liberorum aberrare. Propterea
 D. Paulus ad Ephes. cap. 6. praeceptum dat
 univertale: *Filij obedite parentibus in omni-
 bus, & leges civiles non faciunt filiae cop-
 iam à voto parentum dissentiendi in nego-
 tio matrimoniali, in quo tamen magis sui
 juris conveniebat esse liberos, quàm ullis
 aliis operis minus libertatis innexum ha-
 bentibus, nisi si indignum moribus aut tur-
 pem sponsum elegerint, l. sed si 12. de spons.
 sive ut Gellius ait: Si imperem uxorem du-
 cere infamem, propudiosam, criminiosam.
 In ceteris semper praevenitur rectum consi-
 lium parentum, l. si pater. C. de spons. l. pen.
 C. de bon. libert. l. nec in ea. 22. de adult. l.
 ubi quidem 8. in fi. Quod met. caus. cum
 filij ex errore aut affectu juveniles ad pluri-
 mum rapiantur contra propria commoda.
 Sic enim & Simplic. in Encher. Episcop. d.
 loc. Omnibus Magistrorum & parentum*

praeceptis, tanquam divinis edictis optem-
 perari jubet. Earum, inquit, rerum Do-
 ctor, qua secundum naturam nobis conde-
 nimur, nihil praecipiet, nisi quod ad hunc fi-
 nem referatur. T. Manlius neque à tribu-
 no neque totius populi iudicio, patiebatur
 sibi persuaderi indecoram erga Majesta-
 tem, patriam inobedientiam, nec Coriola-
 nus, quantumvis patria & sacris egestus,
 jamque ingratorum civium certus trium-
 phator, repulsis fascibus & contemtis reli-
 gionibus, oblectandum sibi putavit unius
 matris precibus. Liv. lib. 2. Haec. lib. 8.
 C. Flaminius etiam à rostris se detrahi æquo
 animo tulit, cum scires, à patre nihil sibi in-
 jungi posse, quod non in suam patriamque
 commodum cessurum esset. Valer. lib. 5.
 cap. 4. Iacobus Patriarcha, jussu parentum,
 non tantum longum iter suscepit, sed ex-
 eorum nutu duxit uxorem, quod impius
 frater adeò improbare non potuit, ut, con-
 tra animi dictamen & arbitrium, patrem ead-
 dem, quantumvis stricta pietate demereret, &
 ad voluntatem illius uxorem sibi afficere,
 animum induxerit, Genes. cap. 28. Tan-
 tum huic obsequio, quo liberi obligantur
 parentibus, desert Cicer. Philip. 5. ut Ca-
 Pompeij binos filios inde excusatos redde-
 re conetur, quod contra Caesarem arma ce-
 pissent. Nec enim fraudi id illis esse debe-
 re, quod auspiciis paternis moti fuerint, &
 Henricus II. Rex Francor. excusationem
 Maximiliani Regis Rom. qui legationis securi-
 tatem publicam denegaverat, æquo animo
 admittit, cum diceret, perse non stetitisse,
 quò aliter ageret, prohibitum quippe à pa-
 tre Ferdinando. Bodin. 1. de Repub. cap. 4.
 Multum quippe interesse viderat, inter vo-
 luntariam violationem, & officij necessita-
 tem. l. 2. in fi. C. de calumniar.

Si quæ tamen obsequi non oporteat, le-
 niter & verecundè, ac sine detestatione ni-
 mia, sine approbatione acerba reprehensio-
 nis declinanda sensum, & relinquenda ma-
 gis esse, dicit Gellius, quàm respuenda,
 lib. 2. cap. 7. quippe cum persona patris fi-
 lio semper sancta & honesta esse debeat, l.
 liberto. 9. de obseq. par. & patro,

27.
 Parentis re-
 sim pravi.
 deo sine,
 quam libe-
 tu.

26.
 Exempla ob-
 sequentium
 libertum.

27.
 Modeste obi-
 tendum pa-
 rentibus.

Οὐδὲν ἐὶ ἀδελφωπίην πατρὸς καὶ μητρὸς ἀ-
μείων

Ε'π'αίτω, τοῖς ὀσίν κέρει μίμηλα δίκην: ut ait
Theognis. Cassiodorus *lib. 5. Var.* suum
cuique officium distribuiturus, *Modestiam,*
ait, *Collegiū impendimus, reverentiam pa-*
tribus exhibemus, cōsibus debemus commu-
nem gratiam, sed affictum filiis singula-
rem. Sacræ literæ, Pythagoras, Aristot: re-
liquique Græci, nec non Latini vocant, ho-
norem, reverentiam, cultum, qui est sum-
missio quædam animorum. religiosa, quâ
veneramur eos, qui nobis multò sunt supe-
riores, dignioresve, ut Dii, Principes, sacer-
dotes, parentes, magistratus, patroni. co-
ram his quippe lascivè & indecenter sese ge-
rere religio est, & gravi supplicio dignum.
Nam Athenienses & illum multabant, qui
indecenter coram Areopagitis risisset. *Se-*
gon. 3. de Rep. Athen. c. 2. lib. 4. c. 3. Perlis-
ne spuerè quidem licebat, præsentè aliquo
ex Satrapis. *Amnian. Marc. lib. 23.* Roma-
ni Cn. Trebellium trib. pleb. puniverunt,
quod incivilliter locutus esset M. AEmilio
Lepido, cum summum pontificatū gereret.
Flor. Epist. 47. Censores in ætarios retule-
runt, qui in iure stantes oscitareat, vel auda-
cius responderent. ut Stalilius, qui rogatus,
cur ipse curator esset equo suo, quia, in quie-
bat, *Equum meum servum, ego me ipsum cu-*
ro: & Vestalibus, in honorem Deæ & sacro-
rum tantum delatum fuit ut Claudiz, quæ
patri auxilio accurrerat, cum tribunus pl. ex
curren triumphali violenta manu detractum
eum venisset, non dubitavit ipsâ sacrosancta
potestas cedere. *Valer. Max. lib. 5. cap. 4.*
Exigit reverentia, ut cum iis, quibus debe-
tur, non secus versemur, ac cum mortalibus
Diis. Vnde est, quod parentes, cuiuscun-
que status & sexus in ius vocari, sine per-
missu, non possint, *l. 4. §. 6. 7. de in ius voc.*
cujus rationem petit Paulus ex reverentia,
d. l. 6. & Modest. ait: Generaliter eas perso-
nas, quibus reverentia præstanda est, sine
iussum pratoris in ius vocare non possumus, l.
general. 13. Eod. l. honori 2. & seqq. de
obseq. l. 7. §. 3. l. 1. §. 7. nec magistrat. 32
de injur. l. ult. C. Qui & advers. quos inter-
ressit. præcipuè si agatur de dolo, aut inju-
riarum, aut unde alias infamiz nota time-

tur. *d. l. 2. de obseq. disp. 7. l. 11. l. 32. de-*
injur. Nec abs re utitur Cicero, quod Are-
opagitz iudicium concesserint contra Sor-
phoclem, cum à filii, quod præstudio Tra-
gædias scribendi rem familiare negligere-
ret, in jus vocatus esset, ut *quemadmodum*
Romano more male rem gerentibus patriis
bonis interdici solet, sic illum q: desipientem
a re familiari amoveret iudices, Cic. in Car.
Maj. Plato Aristo dicit esse & ἴψο πατρί
φόνε ἰσθίται, in Enthyphr. sicut filius con-
tra patrem instituat actionem cædis. Quo-
cunque enim res cadat, litiganti filio cum
patre paratam esse condemnationem dice-
bat Pittacus apud Stob. *de hon. parent. Si*
patre dixeris iniquiora, ob iniquitatem cau-
sa damnabèr, sin aqiora, ob indignita-
tem accusationis. Nam, ut Cicero sese ex-
cusat pro Cluent: contra matrem Saffiam
dicturus: *Non me præterit, cuiusmodi nunq:*
mater sis, tamen in iudicio. filij de turpitu-
dine parentis dix. dici oportere, Iustinia-
nus *d. Nov. 115.* inter causas, ex quibus pa-
tri licet exheredare filium, secundo loco,
post percussorem, ponit hanc: *Si in crimi-*
nalibus accusatum fuerit a filio, quod ex
pari ingratitude extendit gl. in c. Genucius
8. in gl. ult. de testib. & attest. de Cano-
nicis agens, ex testimonio contra Ecclesiam
dicto. beneficium perditur, ad eos, qui
contra patrem testimonium dixerint non
compulsi, per l. qui cum major. §. penult.
de bon. libert. aut qui advocatos se condu-
passi fuerint, gl. in c. nm. §. Item si delator.
Qua fuit prima caus. benef. amitt. Francisc.
Ripa in l. fin. q. 8. & 9. C. de revoc. donat.
licet alias advocatus sub accusatoribus non
comprehendatur, *d. l. quis cum major. 14.*
§. si patroni 9. de bon. libert. Si enim vasa-
lus dominum accusans, vel defensus, vel te-
stimonio in infamiam coniciens, *c. nm. §.*
Item si delator. Qua fuit prim. aus. benef.
c. nm. §. similis. de consuet. rect. feud. C. de
forma 22. q. 5. ubi gl. in verb. honestum.
Sausbec. d. part. 12. aut multo minora contra
reverentiam Domino debitam committens.
Sausbec. d. part. 12. Moz. in t. Ex quib-
caus. feud. amitt. & caveri feudorum inter-
pretes. Zaf. part. 10. Schrad. part. 9. Resenth.
c. 10. Borchol. c. 8. Valtj. lib. 1. c. 11. feudo-
privat.

28.
De reveren-
tia parenti-
bus debita.

29.
Parentes non
poss. in ius
vocari sine
venia.

30.
Ampliatio.

privatur: si libertus, qui patronum sine ve-
 nia in jus vocavit, aut quinquaginta aureos
 dat, aut, si inopia dignoscitur laborare, quasi
 in officio castigatur. *l. 2. l. 23. l. 24. l. ult. de
 in juo voc. & libertus Ecclesie, qui contra eam
 accusavit aut testificandi partes sibi sumit,
 non tantum dignitate, sed & libertate cadit,
 o. de famulis de servitu. non ord.* Item contra
 Rempubl. quis causam agere prohibetur. *l.
 pen. de postul. l. 2. c. de ad. d. serv. jud. Aug.
 in Auth. Quibus modis natur. eff. legit. in §.
 1. circa med.* Si deniq; Clericus, qui contra
 Ecclesiam, à qua beneficium obtinet pro ex-
 traneis advocatus vel procurator esse presu-
 mitur tanquam ingratus, hujusmodi benefi-
 cium spoliat, ut dicit Gregorius IX. *in c. fin.
 ad fin. de postul. & gl. ibi in Verb. contra Ec-
 clesiam. deducit ex c. 1. l. 1. q. 7. ex c. nulli 3. q. 1.
 c. si imperator. dist. 95.* tanto justius ædibus
 excludi, & ab hæreditate depleri ob ingra-
 tam accusationem possunt, quanto æctius
 liberi obligantur patri, majoremq; ei debent
 reverentiam, quam Domino vasallus, liber-
 tus patrono, Clericus Ecclesie. Nam & *gl.
 in d. c. ult. de post.* à filii debito argumentum
 capit, dum Clericum propterea ab accusa-
 tione Ecclesie prohiberi dicit, quia Ecclesia
 sua ejus mater est. *c. ad Romanan. de acquæst.
 6. quæ ipsam Domino sociavit. c. 2. de par.
 Nec immerito iniquam inhumanitatem in
 S. fin. hic finitur.* qua vasallus pro Domino
 jubetur stare contra patrem, condemnant
*Felne. in c. afferre, not. 2. de presump. Zal.
 part. 7. Feud. nu. 30. & seq. Sonsbec. part. 11.
 nu. 35. & seqq. præcipue cum Cujac. in wor. ad
 d. §. fin.* Antiquis Codicibus defuisse hæc
 verba: *Contra patrem.* testetur, de qua re mul-
 ta disputavimus *lib. 1. de jur. Maj. c. 5. nu. 12.
 quæ huc transferri possunt.* Iuramentum e-
 nim quod in favorem & pro defensione *d. §.
 si. afferri solet;* neminem obligat contra bo-
 nos Mores, & jura tam divina, quam naturæ,
 nec jus suum cuiquam afferri aut in præju-
 dicium patris orqueri potest. *Quin & taci-
 te semper excepta præsumuntur, quæ verissi-
 mite est, speciahter quæquam obligaturum
 non fuisse, c. cum iuramento. ubi gl. de homi-
 cid. & nullam; quantumvis generalem, ob-
 ligationem trahendam esse ad non verissimi-
 lia tradit Angel. conf. 249. super primo qua-*

*sio. col. pen. Ver. pro hac parte. per l. obligatio-
 ne. de pignor. & hypot. gl. in l. Tale pactum.
 §. ult. de pact.* Ecquis verò filiorum adeo sui
 oblitus, & pietatis, quam parentibus debet,
 immemor erit, ut deliberato animo se vo-
 luerit armare contra vitæ suæ autorem, &
 tot tantaq; illius beneficia, unius terræ gle-
 bæ, quam à Domino fortè accepturus est,
 stipendium juratæ impietatis, amori post-
 ponere: *In omni enim mundo infamia nota-
 ri, qui contra patrem manentur, testatur &
 sancit Stephanus Papa in c. infames 6. q. 1.*

Excipit tamen Justinianus *d. Nov. 115.* per-
 duellionis crimen, à patre patrum sive ad-
 versus principem, sive ad versus Remp: cujus
 nomine & pater à filio reus agi, & filius à pa-
 tre ad interitum tradi potest, cum occidi ta-
 les fas & jura sistant; *l. minime 35. de re leg.
 & sum. fun. ubi Zif. nu. 12.* duorum Nobi-
 lium de Falkenstein exemplum affert, à par-
 ricidio prætextu utilitatis publicæ excusato-
 rum. Olenti, qui cum duobus sociennis Ga-
 lentiæ Mortiam in porta ædis D. Stephani
 vulneribus confecerat, pater à cæde rever-
 sum domo excludit, ne videretur criminis
 particeps. *Iohann. Mt. h. Urui. 6. hist. Flor. in
 princip.*

Causi autem, quare perduellio tantum
 excipitur, præ omnibus aliis criminibus in-
 promptu est; & patet ex eo, quod patria omnes excusatur.
*omnium propinquorum, & parentum cog-
 gnationes in se completatur,* ut ait Cicero. *1.
 Offic. debeatque carior esse nobis ipsi-
 Nec enim solis parentibus nascimur, sed patriæ
 prius, l. 1. §. 15. de vent. in post. miss. nec ci-
 vem patriæ utilitatibus præcipere aut impe-
 dire potest pater. l. Et quis origin. 3. §. Quod
 pater 5. de muner. & bon. quoniam boni ci-
 ves publicam disciplinam pluris faciunt,
 quam charitatem domesticam. l. postlimi-
 nium. 19. §. filium 7. in fi. de caps. & post. red.
 & plus juris competit patriæ in civem, quam
 patri in filium. Inter duos verò amicos, si
 contentio incidat, utri prius beneficiendum
 sit, aut accedendum, id Aristot. 9. Eth. c. 2. ex
 honestate & necessitate metiri jubet. Hone-
 stum quidem non est, si patrem ad liberan-
 dam patriam juguleri filius, utat à scelere
 parricidium absolvat Marcellus, & præmio
 insuper afficiendum putet parricidam, *d. l.**

11.
 An filius pater
 vel debeat con-
 tra patrem pro
 Domino.

32.
 An pater
 perduellio in-
 re ad filio pos-
 sit interficere.

33.
 Quæ ratio-
 ne id parricidium
 excusatur.

minimè 35. in *fra. de relig. & sum. fun.* quoniam Deianira etiam filium jubeat ulcisci injuriam patris addit nihilominus: *Hoc erit pietas scelus, Sen. in Herc. fur. & Iustin. l. 16. in pr.* postquam narraverat Antipatrum matrem suam interemisse, id factum ait eo visum esse gravium omnibus, quod nullum matrem fraudis vestigium fuit, quamquam in parricidio nulla satis justa causa ad scelus patrociniæ prætexi potest. Turpissimè quippe occidi patrem dicit Electra apud Sophocli. in *Electr. tit' ðv dicitur ðti nò. seu jure s'v: injuria.* Per magnam tamen utilitatem magna injuria obumbratur, & ut ait Tacit. 14. *Anna, contra singulos utilitate publicâ rependitur illud iniquis, quod omne magnum exemplum in se habet:* Impietas verò, quomodocunq; ex necessitate, magno humana infelicitatû patrociniis, *Sen. Contr. 27. excusetur, tolli tamen eventu & deleri non potest, quia remedii gratiam perdit, quicquid ipso morbo gravius lædit.* Meritò enim Syllam condemnat Senec. 5. *de benef. c. 16. quod durioribus remediis, quam pericula erant, patriam sanaverit, & Otto Imp. Galbam ad milites infectatur, quod quæ alii scelera, in remedia vocaverit, dum falsis nominibus severitatem pro s'vritia, parsimoniam pro avaritia, supplicia & contumelias disciplinam appellabit.* Tacit. lib. 1. *h'v.* Vindicandæ sunt injuriz, irascendum pro patria, sed quantum salva pietate licet. *Orig. lib. 8. Contr. Cels.* Nihil enim honestû, nihil utile censerî potest, quod fundamentum Reip. sc. pietatè ipsam, convellit. 3. *Eth. cap. 1.* Digna erat soror Horatii. acriter puniri, cum privatum amorem sponsi priorem haberet parva victoria, & in publico plausu sola fletet, licet hostes lugeri leges verent. 1. *liberorum 11. S. non solent 3. de h'v. qui not. infam. l. minimè 35. in pr. de rel. & sum. fun.* Indignè tamen à fratre ad supplicium rapiebatur, & impiè cadebat manu fratris, quæ cujusvis alius magis piè cecidisset. *L'v. lib. 1.* Digna erat Clytemnestra, quæ pœnam daret manibus mariti sceleratè à se occisi, sed quod Apollo vindictam filio Orestis commendaverit, illud Clemens Alex. in *Parav.* impium consilium meritò vocat. Nec enim, ut Clytemnestra dicebat, apud *hec, in Agam. d'v 12,*

Capienda rebus in malis præcepta via est, nisi eadem tuta sit & impietate minus impedita,

Vbi turpi est medicina sanari piget. Idem in Oedip. d'v. 3. Tantò verò improbus aliquot Apollines Romani, binos Henrici I V. Imperatoris filios Conradum & Henricum V. contra patrem in arma protruserunt, quãtò minus parricidialis hæc rebellio spectabat ad utilitatem publicam, minusq; necessarium erat, ad ultimum, idemque impium remedium devenire, cum in pronutu essent mitiora.

Extrema nemo primo tentavit loco. Sen. in Agam.

Parricidii enim vindicare homini non licet, quia ut Henricus IV. scribebat ad Philip-pum Francorum Regem: *Filso sui non est contra religionem militaris Sacramenti naturaq; leges, ac divina & humana jura, patrem in ordinem cogere, Paulus Aemyl. lib. 5. de reb. g'v. Franc.* nisi extrema necessitas ad impietatem eam quencquam adigat, & ut ait *Sen. 1. Contr. 4. nisi scelera non sunt nostri juris,* nedum, ut imperari, aut præmiis multari debeant. Alia tolerantur in Republ. sed non probantur, ut cædes Tyrannorum, alia tolerantur non tantum, sed & probantur, ut si jus suum cuiquam sine culpa abjudicet Majestas pro commodis Reipubl. alia verò, quia honesta sunt, etiam præcipiuntur, & præmia sibi habent annexa. Parricidia autem, extremo Reipubl. periculo perpetrata, quia impietate nūquam vacant, ad primam classem pertinent, & ad ea præmiis invitari liberi non debent, propter periculum, quod parentum cervicibus hinc trahi videtur. Proscriptionibus Syllæ nihil tam odiosè exprobrat pater, quam quod parentes in liberos, & versa vice liberos in parentes armarit: *Plus. in Syll. & Lucanus exaggerans injustitiam belli civilis, lib. 7. hoc cum primis annumerat, quod non horruerint.*

*Vidisse parentes
Frontibus adversis, fratermaq; comminus
arma*

Cognatasq; acies. C. Toranium atrocitate parricidij omne crimem superasse, dicit Valer. lib. 9. c. 1. quod patris sui à Triumviris proscripti lætebras, ætatem, notasq; corporis, quibus

34.
Parricidium
nullum honestate excusari.

35.
Impietas necessitate excusatur quidam, sed non evadit meritoria.

36.
Malum malo non esse tollendum.

37.
Parricidium sine impietate nunquam imperari.

38.
Nec sine magno periculo

quibus agnoscere possent, persequentibus Centurionibus ediderit. Horribilibus L. Villium Annalem nefarius filius prodidit, cum proscriptiorem suam forte fortuna cognovisset, in fidem & latibulum sui clientis se reciperet. Siquidem per ipsa vestigia patris militibus ductis, occidendum eum in conspectu suo objecit, bis parricida, consilio prius, iterum spectaculo. *Valer. ubi prius.* Martio certe Cqriolanus, unica matris lachrymula minacia arma, quæ furor subministrat, excussit? *Halyc. lib. 3. Lib. 2. nec sustinuit ejulatam femineum, cui omnis hostium clamor, nihil nisi ludus jocusque videbatur. Nec enim sacrae licetæ jubent nos tantum probos & frugi parentes, sed sicut Dominis etiam malis obtemperare jubet Petrus, 1. Epist. c. 2. ita & pravis parentibus honor reddendus, quia ut Simpliæ. edisserit ex Epist. Enchir. cum parentibus colligavit nos non virtus, sed natura.* Ideoq; etiam bannitum patrem cogit filius alere, (nisi alimentum suppeditet in fraudem patriæ & seipubl.) ut diximus paulò ante ex opinione Bartoli, quoniam natura, quæ communis est omnibus, *l. hos accusare. §. ul. de accus. banno non extinguitur, l. jura sanguinis. de R. l. j. autem. de pact. & laudantur pleno ore dux istæ mulieres, quæ in ipso carcere parentes, cum aliter non liceret, uberibus aluerunt. Valer. lib. 3. c. 4.* Iura civitatis quidem amittit in insulam deportatus, sed juramentum & naturæ retinet, *l. sunt quidam 17. in fin. de pen.* ideoq; improba est eorum opinio, qui bannitum, cuiusvis scix prostitutum, non minus à filio, quàm quovis alio impunè posse trucidari disputant, quemadmodum Venetis filio cuidam, qui patrem in exilio trucidarat, non tantum sonnivisse, sed & impunitatem & reditum in patriam, cæteraq; bannitorum interfectoris promissa munera decessisse. *Refert & testatur Bodini. de Rep. c. 4.* Nam & Latro *19. Senec. 2. Contr. 17.* excusantem sese Popilium de cæde Ciceronis, quod iussus ab Antonio fecisset, redarguit: *An tu Popile, si Antonius iussisset, patrem tuum occideres? Potuisti excusare se potuisti pramittere aliquè, ut scires & fugeres. Certe, si jura sanguinis deponatione non exinguuntur, nec minus inaccessus committitur*

cum exilibus agnatis, quam domi decenteris, propter exilium patris filius non liberare à parricidio. *Felm. §. Dec. nu. 14. in c. quæ in Eccl. de const. Dyn. & Ang. l. in l. si adulterrin. §. Libert. de adult. l. in l. omnes populi. l. 2. col. 11. Vers. tertio ad Verre. de juss. & jur. Læcel. lib. 3. c. 1. de Imp. §. 4. Vers. Quinid. Par. in qq. crim. q. 103. n. 27. 5. Carer. in pract. crim. de homic. §. 6. n. 4. §. 7. nu. 38. Tiraq. de pen. temp. caus. 20. nu. 6. & seqq. Covarr. de matr. part. 2. c. 7. §. 1. nu. 8.* Si n. propinquo Catilina & amicos Verris accusatos habuerunt Romani, quod proscriptos transierint, *Sen. Contr. 7. aus lib. 3. Contr. 2.* si multis servis laudi dederunt, multisq; libertis, quod proscriptos & neci videntes Domios patronos occultarint, presentaneoq; periculo eripuerint, *ap. Sen. 3. bem. c. 23. & seqq. Epist. 47. & Macrob. 1. Sat. c. 11* pluribus pietati naturali, quàm iussis crudelibus civilis Magistratus: quantò magis venia dabitur liberis, qui majori pietate parentibus subveniunt, quam propinqui, quam iniquè habitè se vi. Optimi quiq; Icti statuto, quod imponit necessitatem cuiusvis bannitum, si obvius veniat, & turè occidat, è medio tollendi negant, comprehendendi fratrem, si incidat in fratrem, *Nell. in trad. Bannit. 3. part. 2. temp. q. 5. quaritur, duo cides.* quod summa cura notandum censent *Cepoll. conf. crim. incip. Cusm talis est. col. 5. post princ.* Hippolide *Marf. ad l. Dignu Adrian nu. 6. de parric. Tiraq. caus. 20. de pen. temp. nu. 8.* Nā in prælio, quod contra Clinnam ante urbem pugnatum est, eum duo fratres concurrerunt, & Pompejanus fratrem à se occisum, dum spolia legebat, cognosceret, collectis reliquiis non tantum rogum extruxit, sed uno incendio & se & fratrem, gladio prius eodem transverberatum, consumpsit. *Flor. Epit. 89.* Quantò scelestius Lepidus Paulum fratrem proscriptis, & ut aliata quidè manus, sed suo iussu caderet, imperavit? *Quantò enim se vius scelus est, cui tantamodò manus deest? Val. 9. c. 11.* Quod si fratri non licet, quod ex lege cuius liceret, in fratrem, ne quā offendantur pietas, tantò minus sub lege comprehendendi liberi poterunt, quādo de inferendæ vindicta agitur, quādo maiori scelere liberi peccant, in parentes, quàm frater in fratrem

filium d'ert. mine parricidii

39.
Pater etiam
bannitus a
homo filio.

40.
An patri bannitus filium debeat inferre manus.

41.
An filio patri non liberari

41.
Quinimò ne fratri quidè fas esse fratrem bannitum occidero.

Nama

Nam licet vindictam, sibi concessam, nemo possit tradere alteri, per l. *si servus si heredi* 34. in fin. princ. & gl. in l. *cum fundum*. de vi & vi arm. nisi filio, per l. *Gracchus*. C. de adult. eò quod filius & pater una persona sint, l. *fin. de impub.* & al. *sub j. l. cum simus*. de agr. & cens. lib. Hippoc. in l. *un. nu. 5. de rapt. Surg.* Pietati tamen naturali contrarium est, ut occidèdi provinciam in se suscipiat filius, si cum patre eam deprehenderit in adulterio, quo casu viro licet uxorem cum adultero trucidare, l. *si adulterium*. §. *liberto*. ubi *Angel.* & *Dyn.* de adult. Parricidium autem esset, si quantumvis justus à patre, filius sanguine matrem se consceleraret, ut docent *Fortun. Garf.* in tr. de ult. fin. illas. 11. col. 7. & *Coarr.* 2. part. Matr. c. 7. §. 7. v. 6. & 7. quamvis & hoc casu filio vindictam magdari posse à patre communiter tradatur ab *August. Arct.* in tr. de malef. verb. che has adulterato. num. 64. cum matrem possit. *Bald.* & *Salyc.* in l. *Gracchus*, in qua ponitur fundamentum communis opinionis. C. de adult. *Bart.* in l. non solum. §. 11. mandato. de injur. *Alex.* & *Iaf.* in l. 1. §. si. de op. no. num. *Hippol. Marf.* ad l. un. nu. 4. de rapt. *Surg.* & *ling.* 4. 8. Habens potestatem, quod ipse allegat. *Tiraq.* in praf. l. si unquam. num. 16. C. de voc. don. *Alexander* quidem *Imp.* in d. l. *Gracchus*. filios excusat, qui non occiderant, ut fingunt prædicti autores, sed occidenti patri *Numerio* opem tulerant: verum in ea lege non fit mentio matris occisæ, quæ potuit, occiso adultero dimitti. l. *marito* 24. §. 1. de adult. Nã hætenus excusantur, quod patri paruerint, ut in d. l. *Gracchus*. si quid imperetur, cum scelere conjunctum, certamen oritur inter jubentem patrem & vetantem naturam, uter plus possit, *Sen. contr.* 27. nec plus tribuendum est iniquo jussu, quam æquo interdicto, prout pluribus verbis excusat sese adolescens, apud *Sen.* 1. *Contr.* 4. quia cui manus deerat, jussus matrem cum adultero deprehensam occidere, non paruerat. Alterum puta *Gracchus* parricidium, matrem coram patre occidere. Item: *Majus* erat scelus, quod imperabas, quam quod deprehenderas. Item: *Fatebor* *Gobis*, parricidium coram patre facere non potius. Pater rogabat, ut occiderem, mater, ut *Gracchus* verat, Pater, me nocens impunita esset, ma-

ter, ut ego innocens essem. Pater recitabat legem de adulterio, mater de parricidio, &c. Senatus tamen Fabricianum absolvit, qui matrem & ejus adulterum *Petronium* occiderat, quoniam patrem ejus, de *Repub.* contra *Samnites* benè meritum ante obtruncarant. *Plurarch.* in *Parall.* Prudentius *Acropagita*, ad quos *D. Dolabella* similem ferè modum, cui solvendo non erat deligandum remiserat, accusatorem cum accusata jussurunt post centum annos ad audiendam sententiam redire, ne vel parricidium probare, vel ante perpetratum veneficium inultum relinquere viderentur. *Val. Max.* lib. 8. *Gell.* lib. 12. c. 7. Sed ut ad principium questionis redeamus, Vtrum bannito patri filius jure possit vim facere, nullius momenti est, quod bannitus transeat ad hostes *Reipubl.* quia id falsum est de iis, qui propter alia crimina, quam quæ Majestatis vocantur, civitate excluduntur, cum *Camillus* in exilium actus nihil in votis prius habuerit, quam ut *Rempubl.* Dii ita sibi commendatam haberent, ne sua opera egeret, & *Scipio* ingrati patriæ nihil nisi ossa tua inviderit. Imò etiam hostis *Reipubl.* non perdit jura gentium aut naturæ, nec prius parricidium aliquod filii tolerari, aut utilitatis publicæ prætextu excusari potest, quam si in eas angustias res redacta fuerit, ut nisi per eadem patris à filio *Reip.* consuli non posset. Non est *Medici*, sed *Carnificis* abrumpere membrum, antequam medicinz omnem apparatus pertinacia mali consumserit. Quanto crudelius in patrem sæviet, qui nulla necessitate coactus aliis hæc provinciam præripit. Vix est, ut non delectari videatur, qui ad supplicium properat. Et quæ postulat accusare jam reliqua, si per se nominè probantur esse crudelia. *Cassiod.* 2. *Epist.* 14. in princ. Sic igitur statuo: Excepta causa perduellionis contra patriam, & contra Deum, *Matth.* 10. quibus tanquam primis & communibus ipsorum parentum parentibus plus debemus, nec accusari, nec castigari, nedum interfici parentes à liberis fas esse: In defendenda autem patria ita versandum esse, ne pietas, divino & humano jure munita, nisi propter extremam necessitatem, offendantur. Necessitas enim servandæ patriæ factum quidem, per se impium quada-

41.
An iussit filio matrem in adulterio deprehensam iussu patris trucidare.

44.
Solutio argumenti eorum, qui patrem bannitum subiciunt sic filij.

45.
Sola necessitas

in excusat
parricidium.

damtenus excusat, & ut ait Senec. *quicquid coegit, defenditur, Contra Vers. 27.* sed in laude non ponit, nec premio dignum facit. Q. Vibium Serenum, fructuarium in principem Tiberium in Sicilia, tum aconfabat filius, & tamen hanc historiam sic exorditur Tacit. 4. *Annal. Lindem Consulib. miseriarum ac factis exemplum atrox, reus pater, accusator filius, in senatum induit, sumpt.* Et pater non tam laboravit in repellendo crimine, quam exorando impietatem filii. *At contra reus, ait Tacit. nihil infracto animo obversus in filium, quater vincula, Vocare ultores Deos, ut sibi quidem redderent exilium, ubi procul tali more ageret, filium autem quandoq. supplicia sequeretur. Tandem cum quaestio accusatori adversa fuisset, ut scelere decors, simul vulgi rumore territus, robur & saxum, aut penas parricidarum mimitantium, esset urbe, patremq. media lite reliquit. Vig. ad eò obversatur humana natura etiam illos, qui parentibus ob perduellionem dicam, scribunt. Hæc est opinio humanior, vel ipso Ripa Iudice, l. generaliter, de re Voc. don. licet ipse propter autoritatem Bartoli, in oppositâ inclinet sententiam. Vide in parte mistiorem abeuntes. Cepoll d. conf. 5. Clar. S. homic. Dec. 9. pr. 15. Covarr. d. 9. 7. n. 8. In cæteris rebus, si sanctas parentum personas, nutu, verbis, factis lædamus, contra reverentiam, quam genitoribus debemus, graviter peccamus. Nam & vultu sapè laditur pietas, ait Tullius, & vel in bona causa, humilis esse, in quantum resistit. filij apud parentes debet oratio. Sal. Gian. in Epist. ad par. Hoc enim est parricidium, quod salvis legibus committi posse dicit Flaccus declam. 21. si sc. parentibus etiam sine causa non cedas, nec cum Palladia dicere velis: Peto quidem veniam, quia vrasce mini: sed non possum malum dicere, quod feci. Obsecro igitur & supplex dico: Quid feci? quid commerui? Ignoscite, quicquid illud est veniam peto, etsi delictum nescio. Hoc est nimium revereri & in honore habere parentes: Duriter autem vel si regem patriam, aut parentes, quanquam & possis & delicta corrigas, importunum esse dicit Sallust. in lug. & Originem. hom. 10. in Le. & Parr. vel matri nullo modo contradicere debemus, dicant, faciant, qua volunt.*

De crimine & pœna parricidii.

SECT. 6.

1. Quare. Solon parricidii penam non posuerit.
2. Parricidium non videtur cadere in hominem sana mentis.
3. An filium naturalem, qui non esset spurium.
4. Videri immitti à Si quadam supra humanam.
5. Esse complexum omnium scelerum.
6. Et capiti criminum.
7. Quanta ingratitude contineatur in parricidio.
8. Parricidium committi non tantum cadere, sed & coactu & manu erectione.
9. Penam consumaces filios, & verbera parentibus insentantes.
10. Vindicta ad vincto presso pede ubiq. sequitur parricidas.
11. Quod & Ethnici & Germani & docuerunt.
12. Matricidium Neronis an excusari quodammodo possit.
13. Crudelitas Neronis cum parricidio conjuncta.
14. Quo tempore Roma primùm parricida puniri cepit.
15. Lex & pena, quam Romani parricidii ab insitio profixerunt.
16. Frequentia parricidiorum postea auxit penam.
17. Pena ex Digestis.
18. Mollities Augustini crimine hoc vindicando.
19. Pena parricidii explicantur in specie.
20. Non esse pro sanguine, sanguinea virga, legendum.
21. Post virga pena parricidiorum enarrantur, eadem, serpens, profundum.
22. Cur adjecti fuerint serpentes.
23. Nec non simia.
24. Fabula de Ciperio reijciuntur.
25. Quare parricida culco insati in mare projiciantur.

Postquam constat de Gratitudine & Reverentia, qua Liberi obligantur Majestati patriæ, consequens esset ad illorum impietatem progredi, qui ad extra pietatem moresq. vagantur, ad eò originis conditionisq. suæ obliviscuntur, ut ne parentibus quidem

Bb

vitam

46.
Parentes nec
faci, nec nu-
ta, nec verbu
latis sunt.

vitam dubitent eripere, pro quibus gloriose ad mortem sese offerre deberet, nisi calamus ipse magnitudinem sceleris respueret, nisi quod præstiterat insolita crimina tacendo suppressimere, quam exaggerando indicare. Nam sapientissimus Solon inter leges suas parricidii mentionem non fecit, cuius causam rogatus fertur hanc dedisse, quod neminem putaret ad eum detestabilem reatum iri, qui tam malam sit redditurus parentibus gratiam, Cic. pro Rosc. Amer. & Neronis liberti, cupientes infringi potentiam Agrippinæ, odis præconceptis undiq; audacter igne ludididerunt, credente nullo, ut ait Tacit. *in q. ad eadem matris duratura filij odia, lib. 14. Annal. in pr.* Seneca id dissimulatum suspicatur, quod scelera incipiant cum interdictis, & in ea maxime niti soleamus, quæ maxime prohibentur. Videbis, inquit, ea sæpe committi, quæ sæpe vindicantur. Pater tuus Claudius plures intra quinquennium culcos in suis, quam omnib; seculis in suis accepimus. Multo minus audebant liberi nefas ultimum admittere, quæ diu sine lege cremen fuit. Summa enim prudentia adissimulatio viri. Et rerum natura permississimi maluerunt, velut incredibiles sceleris. Et ultra audacia possit, præteritro, quam dum vindicant, offendere posse scire. Itaq; parricida cum lege operunt, & illi facinus pæna monstravit. Pejorimo loco pæna fuit, postquam sapius culcos vidimus, quam cruce. In qua cæcitate rarè homines puniuntur, in ea consensus sit innocentia, & indulgetur velut publico homo lib. 1. de Clem. c. 22. & 23. Plutarch. verò in Rom. propter causâ priorem putatne à Romulo quidem parricidis supplicium decretum fuisse, quod majus id facinus esse crederet, quàm quod in quæquam cadere posses, siquidem primus L. Hostius post secundum bellum Punicum patre interfecisse legitur Plutarch. in Romul. Herod. lib. 3. insanum fingit Cambysen, dum narrat ejus fratricidium, quod cum parricidioro nullatenus comparandum. Nam Aegyptio ait fabulari, post lasum illorum Deum, Cambysen flatis redactum fuisse ad insaniam: se vero credere ipsum jam ante minus mentis fuisse compotem, cum sacrilegas manus injiceret Smerdisi, quæ ad iustitiam pertinet. Nec enim id quinquam

sana mentis ausum videri, Sic & Horat. lib. 2. Sat. 3. non tum deinunt cepisse Orestem insanire disputat, cum à furis matris occisæ agitaretur, quod tum ultra maledicta contra fratrem & sororem non processerit, sed eo maxime articulo, cura insano fetro matris jugulum hauriret.

Ut demens geometriam occidit Orestes.
Actu reru eum occisa insansse parente,
Ac non ante malu dementem absum feru,
quam
In matris jugulo ferrum sepefecit acutum:
Quis ex quo est habitus, male iusta mentis
Orestes,
Nisi sane fecit, quod tu reprehendere
possi.
Non Pyladen ferro violare ausus, & sororem
Electrum, tantum maledicis utriq; vocando
Hanc furiam, hunc aliud, iussit quod splendabilis.

Pære enim parricidiam apud se neminem fieri credebant: Qui si quid tale perpetratum fuisset, eum, qui perpetrasset, ipsurum judicabant. Herod. in Cleo. Nicol. lib. 1. idè apud Stob. de legibus, perinde ut innominatus ille Romanus, cuius meminit Valer. lib. 5. cap. 9. qui cum à filio necti sibi insidias compertisset, nec inducere in animum posset, ut verum sanguinem ad hoc sceleris progressum crederet, seductam uxorem suppliciter rogavit, ne se ulterius celaret, sed diceret, si vel illum adolescentem subiecisset, si ve ex alio concepisset. Alii, ut in rebus supra expectationem vulgarem humana fragilitas solet, ad vim superiorem confugiunt, & occultæ fati malignitati tanti sceleris impulsu imputant, ut Virgilius Aeneæ exilium lunonis & æmulationi Dearum. lib. 1. Aen. & apud Senec. in Oed. Chorus Act. 3. Non tu tantis causa periculi: Sed veteres Deum ira sequuntur. Item Act. 5. Fatis agitur: Cedite fati, & ibi incestuosæ parricidæ conjunx Iocasta: Fatis ista culpa est. nec non Clytemæstræ apud Aeschyl.

H' μοιρα τ' αρω, ο' τι κο, η' η' αρω, & Μαδι, lib. 4.

Parricidium non videri cadere in tantum, sed in tantum.

Aut filium non ipsurum.

Videri immitti a vobis quodam supra humanam.

Quare Solon in parricidii pœnam non sanciverit.

*Ecce patrem nati perimunt, natosque pa-
rentes,
Mutuaq; armati cocunt in vulnere fra-
ctes.
Non nostrum hoc bellum est, coguntur san-
ta movere,
Inquo super ferri pennis lacerandaque
membra.*

Perinde ut Virgil. lib. 2. & 4. Georg. magnas pecudum strages & interfectiones apum, oc cultioribus & divinis ascribit causis. Aristot. enim lib. 7. Ethic. c. 1. non tantum splendidas virtutes à radice divina pullulare facit, sed deterrima vitia dicit habere ali- quid ferini, quodque sit infra humanam natu- ram, quemadmodum illud supra eam ex- urgit. Inter pessima verò, quis dubitet, quin parricidium sit pessimum, cum illo omnia sceleris complexa videri scribat Cic. pro Rose. Am. imò omnia superari. Valer. Max. lib. 9. c. 11. Iustinianus §. Alia deinde 6. Inst. de publ. jud. scelus nominat asperissimum Vlpia- nus manus, quæ parentibus intendantur, im- pius, l. 1. §. 2. de obseq. & Horat. sacilegum o- maniumq; improbissimum descripturus ho- minem, lib. 2. Od. 13.

*Ilum, ait, parentis crediderim sui
Fregisse cervicem.*

Item lib. Epod. Od. 3.

*Parentis olim si quæ impia manu
Senite guttur fregit.* Capito apud Sen. lib. 7. c. 2. seu Controv. 17. Popilium, patris simul & Ciceronis, qui ipsum à parricidio liberarat, homicidam exhibens deduci, ait, ad vos reum omniam, quos terra sustinet, nocentissimum, ingratum, impium, percus- sorem, bis parricidam. Oedipus, cognito crimine, de seipso: Seculicrimen vagor Odiū Decorum, juri exitium sacri. in Oed. Act. 4. & Act. 5. cum scelus hoc fugiens, in exilio vagaretur:

*est majus aliud patre mactato me-
sus!*

Item in Theb. Act. 1. *Faciunt ignotum, ef-
ferum,*

*Inustitatum, quod populi horreant,
Quod esse factum nulla non aias neget,*
Sophocles verò in Electr.

*Πατριος φῆς κτῆναι: τίς δὲ
Τότου λόγου γυνὴν ἀδὲν ἀνὰ τὴν ἄλκην,*

ait ἡ διουμία, ἡ πρὸς μὴ.

*Patrem facerem occidisse te
Quo quid potest sermone turpius em-
prims*

Seu jure feceris, seu injuria?

Nam cum aliàs ingratum hominem qui dicit, omnia dicit, nec ferè quicquam vitio- rum extra relinquit, quæ potest esse major ingratitudo, quàm si liberi insurgant contra parentes, si vita auctori suo bellum moveat, si beneficia in necem benefactoris, scelestè obvertantur, & luceat servatori esse incolumi, nisi servasset, ut de Cinna Augustum dixisse refert Dion. & Senec. & latè disputatur contra Popilium, qui à crimine parricidii liberatus à Cicerone, eam gratiam patrono retulit, ut ab Antonio ad eadem Ciceronis sese conduci passus fuerit; Sen. lib. 7. contr. 2. aut contr. 17. adeoque cum mendacii arguerit, quæ se parricidam pro prostris negaverat, ut ait Seneca, *non erubuerit caput amputare, quod pro capite ejus quondam peroraverat, ut Valer. lib. 5. c. 3. Ergo ego nisi peperissem, ait mater Coriolani, non oppugnaverim nisi filium haberem, sine vi mortua essem?* L. 9. lib. 2. Agrippinæ mater Neronis postquam sibi necem à filio instare, haud dubitè intelligebat, quamvis Aniceto libertò diceret: *si facinus patratum venisset, nihil se de filio credere, non imperatum parricidium, in mortem tamen ferrum distringenti Centurioni ute- rum objecit, Ventrem feri, exclamans, ut refert Tacit. 14. Annal. aut ut Xiphil. ex Dion. discissa veste denudatam atum mon- stravit, inquit: Hanc tu percute, Anicete, percute, quoniam peperit Neronem.* Expro- brare voluit ingrato filio eam partem corpo- ris, per quam, tanquam rem sanctam sibiq; carissimam, jurare potuisset, & per quam de- precanti matri nefas putare debuisset quic- quam denegare. Prodigia & tempore plu- rima facta commemorat Dion & Tacit. nul- lum tamen occurrit magis appositum, quàm quod anguem enixâ mulier dicatur. Sicut enim viperam non nasci sine interitu pa- tris, tradunt antiquiores Philologi, eò quod uterum perodat: Ita vitam suam in auctoris interitum vertunt parricidæ. Clytemnestra Orestem etiam per alimenta deprecatur: apud Hes. hyl.

^{7.}
*Quanta im-
gratitudo co-
tineatur in
parricidia.*

5.
Parricidium
complexus
scelerum.

6.
Ecce patris
crimen.

Εἰ δ' ἴδῃς ψαυῖν Νυμφίον Ἰλῶ.
 Et mater Coriolani ait apud Liv. Potuisti populari hanc terram, qua te genuit atq; aluit? Accedit, quod omne facinus tanto atrocius evadat, & execrabilius, quanto is, in quem committitur, religiosius & majori observantia colendus fuisse. Crescunt enim delicta cum autoritate eorum, in quos delinquitur, 3. Ethic. c. 1. 5. Ethic. c. 4. & in eade principis conatus puniunt pro facto. l. qui quis l. fin. Cod. ad l. lul. Maj. l. 1. in fin. de parricid. l. aut facta. §. e ventus de pen. Clem. pastor. in verb. tracta veras. ubi Cardin. de sent. Forner. in l. 225. de R. l. Hippol. Marf. ad l. 1. n. 7. ad l. utrum v. 8. ad l. Pomp. parric. Vassallus non tantum tum cadit feudo, quando manus reipsa injicit Domino, ut limitant c. 1. §. cum porro. Qua sunt prim. caus. ben. 2. as part. 20. n. 8. Rosenth. c. 10. conch. 21. Mozz. ex quibus caus. feud. amitt. n. 21. sed & si manus tantum ad injiciendum exierit, ut probat Curt. lum. part. 4. caus. 12. quia & hzc erectio injuriarum actionem parit, l. item apud Labcon. §. 1. de injur. precipue cum ob frivolā accusationem, quz minor est injuria, feudū vasallo eripiatur. Vult lib. 1. c. 11. n. 25. & 26. Irreverens miles, non tantum a tribuno, sed Censurione, sed etiam a principali coercendum est. Nam cum, qui Censurionis casti parvę solenti resistit, veteres moraverunt, si §. cum tenuit, militiam mutat. Si ex industria frigit, vel manū Censurionis intulit, capite puniuntur. l. Milites agrum v. §. Irreverens 4. de re milit. Plus autem est, esse patrem, quam Dominum, quam Imperatorem exercitus. Parricidium, inquit Nilol. Damascenus, in accusatione Antipatri, intentatum parentibus, non est privatum aliquod delictum, sed injuria publica, contra eam & naturam, quae tam incestat cogitantem, quam perperantem. Ioseph. lib. 27. antiq. c. 7. Apud Senec. contr. 18. etiam is accusatur parricidii, qui venenum in domo patris trivisset, in certā suspensione, utrum illud patri parasset, vel sibi ipsi, & vix est, ut ab hoc crimine absolvatur, qui iustus a Tyranno, non tantum non reluctantem sed & hortantem, & post factum defendentem patrem, durius impulserat. Senec. Controv. 27. Antiquam quippe legem recolit Festus Pomp. Si parentem puererberus, adf

ill: plorasset, puer Divi sacer esto. Sen. pauld secus: Qui patre occiderit, id est, pulsa verus, manus ejus praedicantur. Controv. 27. Lex divina severius etiam contumacem & immoderatum filium morte multat, Deut. 21. De co vero, qui maledictis incesit parentes, sic sanxit Moses: Quicunq; patris & matris maledicit, morte morietur. Sanguis ejus sit super ipsum, quia parentibus maledixit. Lev. c. 24. Matt. 15. in pr. item, Maledictus, qui patris & matris maledicit, Deut. 27. & lux ejus extinguetur in tenebris. Prov. 20 & c. 18. in si, Sicut enim primum secundae tabulae praecipit, quod est de honorandis parentibus, primum est, quod habet benedictionem, ad Eph. 6. in pr. Exod. 20. Deut. 5. ita primos omnium sub maledictio concludi oportet, qui parentibus honorem denegant. Oculum, qui irridet parentem & contemnit matrem, cor quo in litore etadem. & judicium aquilarum nascetur illo, ut ait Agur inter Proverbia regia. Prov. c. 90. Imò toti civitati Hierosolymitanæ excidium minatur Ezechiel, quod prater idolatriam, patres & matres contemnant, hostibus vim inferant, & viduas cum orphanis despolient. Ezeph. c. 22.

Quis enim unquam parentibus vim fecit, quin Nemefin continuo in tergo sentit? prodeant

Nigon, O'isus, A' lukimus, ut reges sui, quos in unum versiculum concluderunt Olim Romani, cum parricidium Imperatoris, quod publice tangere cum Thrasea prohibebantur, occultis diis detestarentur. Dion. & Sueton in Ner. Prodeat Chamus, cuius posteritati magno constituit lasciva irrisio, qua denudati parentis pudenda subsannavit. Genes. c. 9. Prodeat Esau, qui in despectum parentum peregrinas sibi conciliavit nuptias, & morigero fratri coactus fuit se subdicere. Genes. 28. Quid advocem in hunc ordinem filios Eli, 1. Sam. 2. aut Samuelis, 1. Sam. 8. qui per contemptum praceptorum paternorum in extremam proparaverunt ruinam? Absalomem si quis prafiguret sibi ab illice pendente, triplici lancea perforatum, 2. Sam. 18. annon dignam parricidiali auxilii poenam, divina vindicta, retulisse simul intelligit? Ludov. Dux Bavariz, ex linea Ingolstadtensi, cum patrem captivum Onolbachium

8. Parricidium committi etiam solo conatu.

9. Pena in contumaces filios.

10. Vindicta divina in parricidas.

11.
Etiam Eth.
mca cognita.

chium deduxisset ad Marchionem, altero anno post maledictionis divinae veritatem persequitur, cum non tantum ipse præter ætatem moreretur, sed nec hæcædem ullum relinqueret. *Advent. in Annal. Bos.* Hocine est radicibus extirpare, & parentis nomen cum parente amittere? Ipsi Ethnici, ex speculo naturæ & multiplici experientia, deprehenderunt, parentes impunè nunquam contemni, & Plago DEUM tradit, nullas imprecationes facilius exaudire, quam quæ à parentibus funduntur contra liberos. *lib. 9. S. 11. de N. Plutarch. in lib. de frater. amer. ab omnibus dici & cani ferbit: Neq. Diu quicquam gratias homines facere, quam si parentibus alumnisq. suis veteres super nos si fametas gratias comi anno, alucrisq. manus exoluant, neq. contra majus esse argumentum impietatis, quam parentum despicatum S. in eos injurias. Periction. in lib. de mulier. harmon. Contemtus, ait, parentum genus ejusmodi est, quod in vobis simul ac defunctis deus innotis damnatur, ab hominibus odio habetur, S. sub terra in loco impiorum una cum reliquis improbis perpetuo puniuntur à justitia S. infernalibus Diis, qui hiis rebus inspicendis destinati sunt. Et paulo post: Δοκίμ' ἡ μὲν θεῶν φρονιμ', ὅκρη τὸ ἐπιανυθῶδον. Aristoxen *lib. 4. sentent. Pythag.* Omnibus, quæ erga parentes fiunt, præferat *Επιονων*, dicitur *Νικητος ἀγλαῶ.* Oedipus æson filius exactus fuit imperio, & miserias perit, quàm ipsius ignora manu perierat pater. *Senec. in Theb. Act. 1. S. 2.* Apud Arist. *lib. 7. Eth. cap. 6.* libenter patitur se traheribus à filio, qui & ipse traxerat parentem, & alius excusatum se redderatur, quod patrem verberasset, & hic inquit suum & ille superiorem, & monstrans puellum, *Hic etiam me, ait, eadem perissa traxerat, ubi sit evasis, quia cognatum nobis est.* Imò scelerum ultrix Nemesis per ea panivit quemvis eorum, per quæ peccaverant. Galeatium Mariam Storziam Ducem Mediolanensem, fama erat, matrem ab administratione amotam, veneno interfecisse. At quam mox à tribus juvenibus trucidatus, tanquam victimam ipsa æde sacra cecidit. *Ioh. Mich. Brun. lib. 6. hist. stor. impr.* Idæque ad eod. omniū mentibus*

insedit, ut cum matricidium Neronis Romanum nuntiaretur, multi gauderent, non quod tanto scelere delectarentur, sed quod ob eam causam omnino peritutum degenerem Germanici nepotem sperarent. *Dion in Nero.* Ad id facinus quoque à permittis fide dignis hominibus creditum est. Senecam cum incitasse, sive crimen à se derivare caperet, sive Neronem ad nefariam eadem faciendam perducere, ut eum quam celerissime Di hominesq. perderent, ut ait *Xiphil. in Ner.* Nec longo intervallo secuta est vindicta, dum ea ipsa nocte, qua scelus perfectum rescibat, modò per silentium defixus, modò pavore exurgens, & mentis inops, lucem non secus opperiebatur, ac si exenit allatum fuisset. *Tacit. 14. Annal.* Quin & sceleris conscientiam, nec militum nec fenatus populi gratulationes statim, nec postea dies animo extergere potuit, sæpè confitente ipso, exagitari se maternâ specie, verberibus furiarum ac radis ardentibus. *Sueton. in Nerone. cap. 4.* Vnde litus, in quo periclitata fuerat primum, solutuli nave excussa, mutare coactus, Neapolim secessit, quod sonitum tubæ collibus circum editis, planctus que tumulo matris sese audire crederet. *Tacit. 14. Annal.* Quin & facto per magis sacro cetera are manes & exorate ventavit, peregrinatione que Graciæ, Eleusiniis facis, quorum inritior impij & scelerati voce præcoris summo verentur, interisse non ausus est. *Sueton. in Nerone. cap. 34.* Non prius fata & inandum genus Deprendit ac sceleris convictum Oedipus Damnavit, quam regiam infestus petens, invisa proprio tecta penetravit gradu, *Qualu par aris Libycum insanit Leo. Valim furore torquis, aq. oculi truces, Genis S. altum murmur, S. gelidus stus sudor per artus, spumat, S. velut minas. Ac mensu alio magnus exundat dolor. Secum ipse se quo grande nescio quid parat, Snuq. fatu simile. Quid pavore moror? Vi hoc scelerum peccatum aut ferro petat, aut seruido aliquo igne vel saxo domet? Qua Fegru, aut qua se da visceribus meū incurret ales? &c. Sen. in Oed. Act. 3. in pr.* Esto enim, credam cum Senæ & Executibus, insidias ab ambivosa, & tum sibi injuriam fieri putante, si

non omnibus dominaretur, muliere, stru-
ctas fuisse, iurasse in verba eius prætorias
cohortes, & subornatum cum ferro percus-
sorem Agerinum, & proinde salvâ matre
non potuisse saluum esse filium, & quæ is
præterea scribit ad Senatam *apud Tacit. 12.*
Annal. & amplificat Card. *pro Ner. & ex*
parte credit Clapmar. lib. 4. de arc. Imp. c.
20. Credamus hæc inquam, nec id atten-
damus, quod verissime non sit, à muliere
naufraga missum cum telo unum, qui co-
hortes & classes Imperatoris perfringeret.
Quâ verò necessitate, quo publicæ salutis
prætextu excusabunt Neroniani patroni, il-
lud alterum, quod Tacito quidem incredi-
bile, Suetonio verò non incertis autoribus
relatum. Dioni certissimum videtur, Hæsi-
tantem sc. ob magnitudinem tam temerarij
facinoris, ad visendum interfectæ cadaver
accurrisse, contrectasse membra, alia vitu-
perasse, alia laudasse, sitique oborta interim
bibisse, denique in hanc vocem nefariam pro-
pulerit: *Nesciebam, me tam palcram ma-*
trem habere. An hanc quoque vocem,
hanc animi voluptatem, necessitas aliqua
exprescit? *Necesse ceterò non fuit, manum*
capuq; præcidere mortuo, ait Latro de Popi-
lio excusante sese, quod iussu Antonij Ci-
ceronem interfecisset. *apud Senec. contr. 17.*
Nam ne à mortuo quidem abstinere, & ani-
mum cadepascere, plus quam parricidium
est, ut ait ibid. Triarius. Vnde meritò lu-
ven: quo illi non debuerit una parari
Simia, non serpens unum, non culeum u-
num.

& Boët. *lib. 2. Consol. mor. 6.*

Fratre qui quondam ferus interemto
Matris effuso maduit cruore

Corpus & visu gelidum pererrans
Ura non tinxit lachrymam, sed esse

Centorextinctis poruit decoris.

Quanto igitur funestius, quod Tulliz Seryij
filiz, non satis fuisse visum est, maritum in
eodem patris egisse, nisi mortuo quoque
insultasset. Certum enim est & monumen-
to locus servatur, sceleratum vicum appel-
latunt, quo amens, agitantibus furis foro-
ris ac viri, Tullia per patrii corpus carpen-
tum egit, partemq; cadavac sanguinis pater-
ni cruento vehiculo conspersa ipsa tulit ad

penates suos & viri sui, quibus iratis malo
regni principio similes post annos 25. *si*
Liv. lib. 1. Halyc. lib. 4. Solm. in Polyhist.
credimus, exitus sequerentur. Valer. lib. 9.
cap. 11.

Filia carpenstis patrios initura penates

ibat per medias alta ferocis, Siam.

Corpus ut aspexit lachrymis auriga pro-
fusus

Resistit, hunc tale corripit ille sono:

Vadit, an expectas precium pietatis ama-
rum?

Duc, inquam, in ista ipsa per ora totas.

Certa fides factus est, dictum sceleratum ab
illa

Vicum & æternas eapressa nota est.

Ovid. 6. Fautor. Flor. lib. 1. c. 6. August. lib. 3.

C. D. 1. 15. Nec mirum est, in ea civitate tan-
tum facinus, perpetratum fuisse, quam fra-
tricidio Romulus dedicavit, ipse paribus
auspitiis in cælum manibus patrum subla-
tus: quanquam post illa tempora, cum mo-
tes humanitas sensim emolliret, ante depu-
gnatum cum Annibale bellum, parricidium
non magis inventum fuit, quam divortium.
Tum enim ceptum est in paricidas novum
supplicium excogitari, seu potius, si Valerso
credimus *lib. 1. c. 1.* à sacrilegis & profanis
ad paricidas translatum, fortè in hunc mo-
dum, ut Sigon. *l. 2. de Iud. Rom. c. 39.* colligit
ex duob. locis, altero Ciceronis in *Rhe-*
tor. ad Heren. altero Flori *ex dec. 7. Liv. Epit.*
lib. 8. Si quis parentes occiderit, ante verbera-

rit, et damnato obvolvatur os folliculo lupi-
no, solea lignea pedibus inducantur, & in
carcerem ductus, ibi sit tantisper, dum pare-
tur culeus, in quem coniectus, in profum-
tem precipitetur. Publ. enim Malleotus, qui
primus omnium novâ lege damnatus est,
culeo insutus, & in mare precipitatus dicitur
Floro. *Paul. Oros. lib. 5. histor.* Cicero
verò ait: *Malleotus iudicatus est matrem*
necesse: Et damnato statim folliculo lupino
os obvolutum est, dum culeus, in quem con-
jectus in profumentem deferretur, compara-
retur. Postea, cum bella civilia & inhumana
proscriptiones patriam reverentiam om-
nem dissolverent, parricidia quoq; con-
suetudine invaluerunt, adeo ut non tan-
tum Villius & Torranus, Val. 9. c. 11. sed
promi-

14.
Quando par-
ricida Roma
puniri reco-
pernat.

15.
Lex & pena
Rom. in par-
ricida.

16.
Frequentia
parricidiorum
auxit puni-
nam.

11.
Matricidii
Neroni an
excusari
quodammodo
possit.

13.
Crudelitas
Neroni, cum
iunita patri-
cidio.

promissæ quicunque filij sicarios patribus subornasse legantur. D. Claudij ætate scribit Senec. quod plures intra quinquennium culco insuerit, quàm insuti sint omnibus sculis verò. *lib. 1. de Clem. c. 23.* & Horat. *lib. 2. Sat. 3.* in iis verbis, *neq. tu hoc facis Argv.* non obscure arguit, Romæ tam fuisset usitata paricidia, ut qui ea committerent, non proinde haberentur insani, ac si id Argis fecissent, ubi adeò insolita erant, ut in ab infano committi non posse putarentur, quod illic nota Ascensius. Ad dita igitur fuit atrocitas supplicio, ut quos pietas ab ineffabili facinore non arceret, supplicij.

Talem eam poenam more Majorum institutam scribit Modestinus: *Ne paricida Virgis sanguineis verberatus, deinde culco insuetur cum cane, gallo gallinaceo, & Vipera & simia, deinde in mare profundum culcus iactetur. Hoc ita, si mare profundum sit. Alioquin bestiis obiciatur, secundum D. Hadriani constitutionem. h. pena 4. de paricid. §. alia 6. Inst. de publ. iud. l. un. C. de hu. qui par. Vel lib. Cujac. in parat. C. ad r. de us. qui parent. C. in lib. occid. ad mare trahi solitos addit plastro juncto bobus acris. Augustus verò ut plurimum huic atrocitati detraxit, nec culcum, nec serpentes, nec carcerem decrevit, ut ait Senec. 5. de Clem. c. 15. sed vocatus in consilium à T. Arrio, qui de filij paricidio domi cognoscebat, mollissimo genere poenæ contentum esse debere patrem dixit in filio adolescentulo, impulso in id scelus, in quo se. quod proximum erat ab innocentia, timidè gestisset: debere illum ab urbe & à parentis oculis submoveri. Alibi, cum manifesti paricidij reum teneret, nec illum tamen culco insui vellet, quod hac poena non afficiebatur, nisi confessi, ita interrogavit: *Certe parentem tuum non occidisti? Sueton. in August.* Fieri potest, ut alibi iure prædicet Seneca elementaria Augusti, *1. de Clem. c. 9. 10. & 11.* sed atrocitas delicta convenit atrocibus poenis vindicari, quia: *deò elegimus mores vestros, ut scribit Theod. Rex Goth. ad Symmachum patritium, quia crudelibus parceri non potestis. Quando genus pietatis est, in illos distinguere, qui contra natura**

ordinem sceleratis se decenter adtionibus miscere. Negligitur enim levis reatus, cum Tragædia criminis magna tonuerit, nec aliquis mititur, quod parvum est, vindicare, si delicta summa respiciantur & vadere. Casiod. lib. 2. Ep. 14. in pr. & si.

Primum igitur verberabantur paricidæ, qui patrem, matrem, avum, aviam interemissent (Nam qui reliquis personas, *in l. 1. de paricid. enarratas occidit. l. Cornelia punitur de sicariis, d. l. poena 9. §. 1. de paricid.*) Virgis sanguineis, ut vulgò legitur, sive à sanguine, quem proliciunt, sive à colore siccitatis, quem admodum sanguinei frutices & virgæ apud Plinium passim, sanguinea hasta, apud Liv. 1. sanguineo flagellu, apud Virgil. 8. *AEnoid.* legitur. Corrasio verò *1. Misc. c. 5. num. 4.* non placet vel lectio hæc, vel interpretatio, quam tamen nullo argumento redarguit. Tantum ex Plin. *lib. 22. c. 2.* sagmina produci, quæ & verbenæ vocabantur, communi nomine, ut in horto suo nomen Cameræ, adhiberiq; solebant in remediis publicis & sacris legationibus. Hinc mavult sanguineas virgas legere, quàm sanguineas. Sed si hunc usum habuissent sagmina, procul dubie eum Plinius non tacuisset. Nec verisimile est, ut objicit Turnebus *lib. 2. Advers. c. 1.*; ubi Corrasij lectionem improbat, sagmina & herbas sacras voluisse Romanos impio sanguine contaminare, cum sacro propterea ineluserint paricidarum corpora, ne aquam inficerent, quæ solent omnia cætera expiari, ut edisserit Cicero *pro Roscio Amer.* Virgas verò omittit Constantinus *l. un. C. de his, qui parent. Vel lib. occid.* sed cæteras suppliciorum partes, earumque vauias hoc ordine persequitur: *prom & lustrina. nus repetit, §. alia 6. Inst. de publ. iud. Neq. gladio, neq. ignibus, (Sævicumburia vocat Tertull. h. de anim.) neq. ulli alij solenni poena subijgeretur paricida, sed insutus culco, cum cane & gallo gallinaceo, & vipera, & simia, & inter eas ferales angustias comprehensus, serpentium conubertis miscetur, & ut regionis qualitas vulerit, & ob in vicinum mare, vel in amnem projiciatur, ut omni elemetorum usu & suis carere incipiat, & si calum superstitis terra mortuus aufer-*

19.
Explicantur poena in specie.

20.
An pro sanguine sagmina virga legenda.

21.
Post virgas enarrantur culcus, serpens, profundum.

17.
Pena f.

18.
Clementia Augusti.

19.
in pr.

auferatur. Breviter Seneca 1, de Clement. c. 15. Neq; culcum, neq; serpentes, neq; cererem decrevit, Item 5, contr. 4, in fin. Imaginabat mihi salum, serpentes... profundum. Iuven. Sat. 13.

Et adducendum corio bovis in mare, cum quo

Claudatur aduersis innoxia simia fatu.

Serpentes adiecerunt ad augendam supplicij atrocitatem, cum nihil videatur magis horrendum, quam serpentum, quos ipsa natura, seu potius maledictio divina nobis aduersos constituit, contuberniis misceri. Sed & ob paritatem criminis simia & vipera concludi putantur, cum illæ osculando foetus necent, hæ maternâ alvū, ut in lucem prodeant, exedere credantur, Nicand. in Gerg. de Theriac. Galen. de Theriac. ad Pison. c. 11. Herod. lib. 3. Plin. lib. 10. cap. 62. Basil. hom. 9. de Inſid. unde & viperam dictam putant, quod *Viperat*, & Græcè Echidnam, *μαργι & ἴχθυος ἐστὶ τὸ αὐτῆς τῶν ὀφθαλμῶν ἀρχὴ* Iuven. Calo. lib. 3. c. 27. quod tam verum est, quam illud alterum, quod famelicus imputatur, quasi dulcedine coeundi in furorem acta, marito caput dentibus auferat, & cum parricidio parere proinde cogatur, quod cū parricidio concepit. Cal. Rhod. lib. 6. c. 13. Habet enim vipera testes & membrum genitale, ut ipse Arist. confitetur lib. 3. c. 1. quando eos tantum serpentes testibus care scribit, qui vivos foetus uero non gerunt, & ceterum est apud Anatomicos, Ea animalia testibus prædita esse, quæ pulmones habent. Vipera verò & pulmones habet & utero vivos ex ovis concepit foetus, cum reliqui serpentes ova extra ventrem excludant, unde præ cæteris nomen vipera, quasi *Viperata* sortita est. Tum etiam apud Pharmacopos Italos & Gallos, qui vipers ad conficiendos trochiscos Theriacales, conclusas alunt, sæpè coeuntis capitibus exertis, arctèque conglutinatis ventribus, & famellam, cum foetibus, post partum vivam & incolumem mihi videre contigit, quemadmodum & Apollinarius Thyanæus visam sibi viperam vivam testatur, quæ foetus lambendo expurgaverit, Philostr. lib. 1. Cur. Apoll. c. 8. & Scalig. Exerc. 201. dubitanti de communi errore Cardano respondet: *Viperas ab*

impatiensibus mora *stibus* numerosissimam itq; idcirco erumpentibus rumpi atq; interire, falsum esse simum, qui in Vincennes Camerini Circulatorii lignea theca viduam enata viperillas parente salua. Francisc. Citef. in libell. de murture. Consolent. Abstinentie, de qua S. Quercet. in Diates. S. Scipio Bernartum Medicum in Schreiers historia, viperam scribit in Phiola vitrea sibi reservatam peperisse & mansisse cum foetibus vivam ultra annum, id quod attestatur etiam Laurent. Catelan, *maître Apothecaire à Mont-pellier. en ses Discours. de Theriac. la. 3. journee.* Fieri tamen potuit, ut serpentes falso crimine damnati fuerint, prævalente tot hominum concordia testimonio, aut ad maiorem horrorem incutendum adduntur, aut, ut Oliverius exponit in Comment. ad Val. Max. quod enumerata animalia intestino odio se persequantur, gallus serpentem, serpens simiam, simia hominem. Per simiam etiam id innui putat Corraf. ad l. *Diuis num. 9. de off. pras.* quod parricidam non oportuerit esse nativum hominem, sed monstrum aliquod humana pelle obductum, quale præ se fert simia.

Quare verò culco infusi parricidæ in mare projiciantur, ejus supplicij nemo discretius rationem reddere possit, quam Cicero *inorat. pro Rosc. Amer.* cuius verba, tanquam singulari Emphasi excogitata, bonam partem in eam controversiam inseruit Segeca, qua agitur de ingratitudine Popilij, qui à crimine parricidij eloquentiâ Ciceronis liberatus, patrono postea ab Antonio proscripto caput amputavit. *Contr. 17. Nunc,* inquit, *videatur hunc hominem è rerum natura sustulisse S. Crispulum, qui reperit Cælium. Solem, Aquam, Terramq; ademerunt? ut, qui eum necasset, unde natus esset, caret his rebus omnibus, ex quibus omnia nata esse dicuntur. Noluerunt ferri corpus objicere, ne beatus, qua ransum scelus attingissent, immajoribus uteremur: non sic uodò in flumen deijcere, ne cum delati essent in mare, ipsum polluerent, quo cætera, qua violata sunt, expiari putantur: deniq; nihil tam vile, neq; tam vulgare est, cuius partem ullam reliquerint. Etenim quid tam commune est, quam spiritum S. Sui, terra mortui,*

21.
Cur additi fuerint serpentes.

22.
Nam non simia.

24.
Fabula de viperis, resiciuntur.

25.
Quare patiturida culco infusi, in mare projiciantur.

mortui, mare fluctu amittit, lictus ejetur? Ita Civitas, dum possunt, ut ducere animam de caelo non queant: Ita moriuntur, ut eorum ossa terra non tangat: Ita jactantur fluctibus, ut nunquam abluantur: Ita potestatem ejcuntur, ut ne ad saxa quidem maris conquiscant.

SECT. 7. Vtrum potestas & jus publicum extinguat jus & potestatem patriam domesticam.

1. Patriam potestatem solvi morte.
2. Item amissione civitatis.
3. Nec non servitute.
4. Et Emancipatione.
5. Quovis olim emancipatus fuerim liberi.
6. Eum sustulit Iustinianus.
7. Quid requiratur ad emancipationem no-vo jure.
8. Qua potestas & quatenus his modis solvi possit.
9. Iure Saxonico solvitur patria potestas etiam separatione familia.
10. An potestas patriam, quia privata, cedat publica.
11. Quanta fuerit patria potestatis auctoritas apud Veteres Rom.
12. Filium non esse in potestate patriam, quam dum alibi exercet officium publicum.
13. Qui in magistratu est representat Remp.
14. Et proinde patre superior, quatenus in magistratu est.
15. Eisdemque jure dicitur & reluctantem cogit.
16. Sed quatenus redit ad privatam vel conversationem redit ad potestatem patriam.
17. Primum Iustinianum patris liberasse à potestate patriam; & quibus ex causis.
18. Refellitur ratio Iustiniani.
19. An majestas in vivo patre, possit emancipare filium.
20. Dignitatem non extinguere potestatem patriam ex jure natura procedentem.
21. Aliam rationem esse in magistratu: aliam in nuda dignitate.
22. Ratio pro exemptione Episcoporum.
23. Requiritur.
24. Diverso respectu aliquis est pater spiritualis & filius naturalis.

25. Patriam potestatem nihil habere in se, quod esset civile.

Patria potestas apud Romanos etiam si perpetua sit, & in nuptos filios, eorundemque nepotes extendatur, quod reprehendit Montecat. lib. 1. Polit. ad tex. 140. tamen solvebatur, vivis parentibus, morte civili & emancipatione. Nam quin mors, quæ solvit omnia, patriam quoque potestatem dirimat, non est dubium, in pr. Inst. quib. mod. patr. potest. solv. l. mulier 22. Verf. Brasidas. ad Sc. Treb. l. si ita esset 15. quanto dies leg. vel fideic. cod. l. pronuntiatio 195. §. 2. de V. S. cum & dominium auferat, eo, quod defuncti patrisfamil. bona dicantur nullius esse, l. 1. §. 1. de rer. divif. nisi quantum jus Dominum jacenti hereditati affingit, ne à quovis occupari possit, l. hereditas n. 34. l. hereditas in multum 61. de acquir. rer. dom. & possessionem interimat, l. 1. §. Scaevola. si is, qui test. lib. esse inst. quippe, quæ sine animo non retineatur, & mortui nulla sit voluntas. l. si ita legatus 65. §. l. si §. Gole. de legat. 1. Vivis vero parentibus subtrahuntur liberi, si vel ipsi civitate cadant vel liberi. Nam jus potestatis proprium est civium Romanorum, l. 3. de his, qui sunt sui. §. l. m. autem, de patr. potest. & in cives Romanos. l. 4. de his, qui sunt sui. Quicumque igitur civitatem amittit, nec in potestate civis esse, nec civem in potestate habere potest, §. 1. in pr. Inst. quibus mori. jus patr. potest. solv. & proinde deportati hoc jure privantur, quia fiunt peregrini, l. sed si hac lege 10. l. sed si per panam, de in ju. Voc. l. 1. C. de hered. inst. & jura civitatis amittunt, l. sunt quidam 17. in fin. de pen. Relegati vero in potestate manent & potestatem retinent, quia & cetera jura, quæ à civitate dependent, §. relegati 2. Inst. quibus mod. jus patr. potest. l. relegati 4. de interd. & releg. Multo vero magis servi hoc jure excidunt, §. pana 3. Inst. Eod. dum non tantum civitatem amittunt, sed & libertatem, habenturque jure civili instar mortuorum. Nec enim solum morte, sed etiam maxima mediaque capitis minutione interire homines, dixit Ulpian: l. Verum est 63. §. ult. pro soc. Quod si servus pendeat, ut in eo, qui incertum est, an ab hostibus sit retentus & sectione legis Cornelie

1. Patriam potestatem solvi morte.

2. Civitatem amissionem.

3. Servitute.

ius suum repetiturus, quam *suspensio iuris* constitutionem vocat Papinianus, l. pen. de *juo & leg.* cum captivi jura per eam suspendantur magis, quam abumpantur, l. illa *instit.* 110 32 §. 1. de *hered. inst.* ad eundem modum pendere etiam potestatem patriam necesse est. §. si. *in hostibus 5. Inst.* quibus mod. *ius patr.* l. in bello 12. §. 1. de *capt.* & *postl. re & l. bona 22. §. quod si filius Eod.*

4. Emancipatio.

Inter parentes verò & liberos in civitate permanentes solvitur potestas per emancipationem, quâ peculiariter utimur in liberis, §. *præterea 6. Inst.* Eod. & *101. r. C. de emancipat.* l. 1. in *pr. & §. alienatio. quand. actio de pecul. ann.* sicut manumissione in servis, l. 4. de *just.* & *jur. Inst.* de *libert.* in *pr.* non quod non, & servi emancipari, & liberi manumitti dicantur, *101. r. si quis à patre manum.* l. *liberum, de adopt.* l. 2. de *offic. procons.* sed quod, ut ait Iustinianus, *commo- dums erat, singulas causas, singulis appella- tionibus distinguis. §. hoc autem 5. Inst.* quib. *mod. rest. Inst.* Orta autem fuit emancipatio ex potestate liberos vendendi, quam ll. 12. tabul. tribuebant parentibus. Nam postquam desierat atrociter patria potestate abuti, vestigium ejus aliquod imaginaria venditione, seu ritu emancipationis sibi ob oculos posuerunt, paterque emancipaturus accessit patri fiduciarius, filium ter mancipabat, receptis ab ejus manu uno aut duobus nummis, q: in similitudinem pretij, id- que olim apud præsidem, mox ante curiam, quinque testibus Romanis præsentibus, & pro illo, qui libripens appellatur, & qui ante status duobus aliis, ut septem testium numerus impleretur, referente Cajo, *lib. 1. Inst.* r. 6. *Ulpian. in fragm. r. 10. Theophil. in d. §. præterea 6. Inst.* quibus mod. *ius patr.*

5. Ritus eman- cipandi.

Postea traditum sibi filium fiduciarius pater resignabat in manus patris Naturalis, à quo manumittebatur, quæ injuriosa rehapissima & circumductio nes vanas, quarum nul- lus rationalis invenitur exitus, sustulit Iu- stin. l. ult. *C. de emanc. lib. d. §. præterea 6. Inst.* & nudam declarationem voluntatum, si filius absens fuerit per rescriptum prin- cipis lege Anastasij, l. *jubemus. l. ult. C. de emancipat. lib.* aut coram magistratu, sus- scribere statuit, *d. l. ult. d. §. præterea, Opor-*

6. Substitutus à Iustiniano.

et enim utrumq; tam filium quàm patrem consentire, l. non potest, de *adopt. §. ult. Inst.* quib. *m. d. par. potest. jus sol. §. generaliter. Auth. Quib. mod. nat. eff. legit.* quia in vi- to jus suum auferri non potest. l. 2. de *hu. quis sunt jus. & patria potestas inestimabilis res est, l. filiusfam. 114. §. Sed si liberus. de legat. 1.* filius verò emancipationem perdet jus sui hæredis. §. *Sua. Inst. de har. qual. & diff. §. 1. de hered. qua. ab intest. def.* Si verò alteruter privilegium maleficum amittat, ut si pater impie filium trahet, l. *ulsi quis par. man.* aut filium ad inhonestum qua- stum adigat, l. *si lenonus. C. de Episcop. aud. l. ult. C. de sp. & lib. 11* jus etiam in vitis auferatur in poenam, de quibus omnibus consu- lantur scripta Ictorum. Nos his modis tan- tum illam solvi potestatem rectè statui- mus, quam jus civile induxit, siquidem e- mancipatio inventum civile est, nec tollere magis potest, quæ sunt juris gentium, quam deportatio, aut antiqua aquæ & ignis inter- dictio, l. 7. in *si. de pan.* Male enim depor- tatione solvitur conjugium, nisi placeat parti innocenti damnatum ultro sequi, *in lib. de jur. Connub. cap. 6. scil. 7. disputat. v. mox ex h. si quis sic stupuler. 56. sol. matr. l. 1. C. de repud.* cum conjugij vinculum robur, acquirat ex jure divino & gentium: Depor- tatio verò nihil auferat, præter civitatem. Dictum verò superius est, nobiliores quos- dam effectus accessisse patriæ potestati jure Romano, quos emancipatio & deportatio, eodè jure, adimere possunt, quemadmodum à- pud Saxones patria potestate exit filius per separationem familiaræ, *part. 2. Conf. 10. Elect. ubi Moller. n. 9. & l. 2. Sem. c. 16. Coler. decif. 41. n. 9. Brulman. lib. 1. conf. 1. n. 12. & in r. de Regal. §. soluta potestas. c. r. n. 8.* non quod liberetur ab omni obedientia, sed quod sibi acquirat & negotietur. *Rauchb. lib. 2. qq. Jur. Civ. & Sax. q. 18. n. 24. VVe- semb. in parat. de hu. quis sunt sui. n. 3.* quæ verò tam parentibus quàm liberis debentur, ex jure divino & gentium, ut sunt ali- menta, honor, obsequium, reverentia, nisi magnis sceleribus extinguantur, per modos civiles non auferuntur. Nam si rescripto principis pater cogi non potest emancipare filium, l. *nec avus 4. C. de emanc. lib.* quia

7. Requisita emancipatio- nis novæ sunt.

8. Quæ potestatem, & quan- tum hu- mo- di solvatur.

9. Jure Saxoni- co solvitur patria potestatem etiam separatione familia.

rescripta

rescripta principum ad alienam injuriam non extenduntur, ut dicit in d. l. 4. ex facto 4. de vulg. & pupill. subst. l. 2. §. meriti. §. si quis à principe. Ne quid in loc. publ. quanto minus poterit institutio aliqua Imperialis, à lex populi illud jus alicui auferre, quod ex jure divino, gentium & nature competit. Nam contra hæc jura & in alienam injuriam nulla est potestas principis. Unde fit, ut patris consensum in nuptiis non tantum, qui in potestate sunt, sed & emancipati liberi requirere teneantur, ut c. 3. de cons. sect. 10. diximus, quia consensus requiritur jure divino & naturali, nec minus teneantur emancipati reverentiam exhibere parentibus, quam in potestate constituti, l. adoptivum 8. in pr. de in jus Voc. quia potestatem & reverentiam à natura inductam, legemque divinam confirmatam, nulla humana dispositio delere potest.

Vtrum verò hæc potestas, quia privata est, cedat publicæ, adeoque filius in magistratu aut honore constitutus, nullam reverentiam debeat patri privato, illud, quia magis Politicum est, & variè subinde agitur, Episcopatus loco breviter disputabimus. Aut enim extinguit publica dignitas jus patrium in perpetuum: - aut eo articulo tantum, quando filius in munere publico occupatur. Rhisiasus enim Achæus filium Memnonem Demiurgum, qui summus est in concilio gentis magistratus, cum precibus à sententia se deduci pati noller, minis ad Romanos, utque pateretur de horum societate referri, adegit, juratus se, nisi pateret, sua se illum manu interemturum. Liv. lib. 32.

Apud antiquos Romanorum nulla erat tanta dignitas, quæ filium eximeret potestate patriæ, quod vehementer arride Bodino, lib. 1. de Rep. c. 4. Cassium quippe Consullem, ut primum abiit magistratu, domi judicatum & damnatum fuisse, non incerti auctores tradiderunt, quod sive factum sit, sive illi dies perduellionis dicta à Quæstoribus & sententia pronuntiata à populo, constans tamen fama, quid impune à patre fieri potuisset, satis indicat. Audacius pater C. Flamini tribuni pl: legem de Gallico agro vitium dividendo, invito ac repugnante

Senatu promulganti filio & legem jam pro Rostri referenti, manus iniecit, privatoque imperio sacrosanctam potestatem detrahit, quod factum tantum abfuit, ut vel ipse, vel populus improbaret, ut descenderit sponte, ne minimo quidem murmurere destituit, nec in concionis reprehensus. Valer. Max. lib. 4. cap. 5. Tantum datum fuit eâ ætate autoritati patriæ, ut sacrosanctam nullique impune objurgandam potestatem violare, & in ipso officij actu in medio concionis applaudentis conspectu, impendere potuerit. Quod consuli, quod superiori cuiunque potestati non licuisset, licuit privato patri. Quis enim tantæ autoritatis apud patres, tanti favoris apud plebem, potuisset impune penetrare in cubiculum tribuni, super capite ejus gladium stringere, & ut à publica accusatione delisteret juraret, vi cogere privatas, nisi quem domestici imperij reverentia tutum redderet? Cui fas fuisset tribunal à curru triumphali amovere, & Vestæ sacra profanis hominibus immiscerens, quam pietas, nec sui potens, nec decori præ affectu memoret, excusaret? Illud tamen in Torquato, hoc Claudii Vestali laudi datum, quamquam patria potestas omni jure extinguitur, quam diu filius exequitur munera publica: nec hic ulla infertur injuria potestati patriæ, quia privata cedunt publicis, & magis est in potestate patriæ civis, quam filius patriæ, ut supra latius explicavimus, aded, ut nec filium pater prohibere possit à capessendis muneribus, si à Republica evocetur. lib. 3. §. filio 4. de munere. & honor.

Nam ubi contentio oritur inter duos, debitum suum exposcentes, prius audiendus est, qui honestius petit, Arist. 9. Eth. cap. 2. qui majorem utilitatem precibus atexit, qui que plus obligavit: Non dubium autem est, quin his omnibus prævaleat patria, quæ & per se parentis loco est, & parentum, etiamsi is aliter ex errore videatur, salutem suam salute complectitur. Dum verò patria civi imposuit dignitatem & officium publicum, in ejus persona se ipsum representavit, & qui magistratu officium honor, quæ infertur injuria non aliò, quam in totam Rem publicam, redundat. Errat enim

10.
An potestas
patriæ privata
cedat publicæ.

11.
Autoritas
patriæ potestatis
apud
Rom.

12.
Quam diu
in officio publico
est filius,
non substat
potestati patriæ.

13.
Qui in ma-
gistratu est,
representat,
Remp.

enim cum asino. AEsopico sacra. Isis ve-
hente, qui se suamque personam adorari
putat, dum adoratur magistratus, aut dum
majestas prætoris violari dicitur. *l. si sum-
ma de jurisd.* quod ipsi personæ prætoris
majestatem inde arrogat. Quemadmodum
enim Paulus ait: *Reverentiam, qua Sacer-
dotes exhibetur, non tantum honori persona-
rum, sed & majestati Dei indulgere, cu-
jus sacri vacare sacerdotes oportet, l. non di-
stinguemus 32. §. Sacerdotio 4. de rec. arb.*
ita assurgimus magistratui in honorem
Reipubl. cuius ille vices gerit & dignitatem
representat. Seponendum igitur patri est re-
spectus personæ, quando Rempubl. venerari
debet in filio, quemadmodum Betſabæa
Solomonem accessit supplex, cum Adoniæ
Sunamitidem peritura esset uxorem, *1. Reg. 2. & Ptolemæus honestius sibi dicebat vide-
ri Effepatem Regi quam Regem.* Fabius
Gurges Consul, cum Fabium Maximum pa-
trem proconsulem obvium haberet equi-
tantem, equo jussit descendere, quod moris
non esset consulum equo adire, quem tan-
tum abest, ut pater reprehenderet, ut hor-
taretur potius pergere, eaq; autoritate di-
gnitatem populi Romani tueri. *Quadrigr. ar.
4. Annal. unde Coll. 2. c. 2. in fin. Liv. lib.
24. Plut. in Fab. Max.* Laurentius vero
Celsus Venetus, cum filius ejus Dux Rei-
publ. creatus esset, nimis rigidè patriam au-
toritatem urist, dum negavit filio gratula-
tum obvium progredi, ne caput denudare,
& subiectionis signum filio edere cogere-
tur. *Volaterr. lib. 4. Georg.* Nam & illi, qui
de officiis disputant, hanc rem sic dividunt:
*In publicis locis atq; muneribus atq; ætioni-
bus patrium jura, cum filiorum, qui in ma-
gistratu sunt, potestatis collocata inter-
quiescere paululum & commovere. Sed
cum extra Rempubl. in domestica re atq;
vita sedeatur, ambuletur in convivio quoq;
familiaris discumbatur, tum inter filium
magistratum, & patrem privatum publicos
honores cessare, naturales & genuinos exor-
riri. Coll. 2. c. 2. ex sententia Tauri. Guaz.
de civil. consens.* Nunquam enim filio, sed
Reipubl. cedit pater. Quatenus igitur filius
representat Rempubl. hoc est, quatenus
in eo versatur loco, eo occupatur actu, in

quo vertitur dignitas & potestas Reipubl.
catenus cedit pater: in cæteris res cedit ad
ordinem naturæ. Si igitur filius prætor,
quod fieri posse supra diximus, *l. si prætor. Item in di-
3. de adop. l. cum prætor. 2. §. fin. de jud. cit. & c.*
non amplius, quod ad jus publicum attinet,
sequitur jus potestatis, *l. Nam quod 14. in
pr. ad. S. Cr. Treb.* sed attendit ad itatum pa-
tris familias, *l. filiusfam. 9. de his, qui sume-
sunt vel aliam. adeo ut patris iudex esse que-
at, l. in privatum 7. de judic. & ubi cum
judicare munus sit publicum, l. quippe 78.
ff. Eod. & magistratus non sua sed legis au-
toritate condemnet, l. 1. §. 4. ad Sr. Turpil.
nec prohibeatur, salva autoritate patriæ, re-
luctantem cogere, l. ille a quo. §. fin. ad
Treb. quamvis ad vitandam suspicionem,
suis nemo jus dicere debet, *l. qui jurisd. ff.
10. de jurisd. Aliud enim est potest., aliud de-
bere. Nam quod d. l. 10. quidam limitant
ad solos pedaneos iudices, generalis ratio
non permittit, quæ afferretur in d. l. 78. de jud.
l. 14. ad Trebell. l. 9. de his, qui sume sunt.**

Postquam verò publicam personam ex-
it filius, & ad privatam rediit, vel vitam, vel
conversationem, consequenter recidit quo-
que in potestatem privatam patris, quem-
admodum Iustinianus conficitur in *S. fi-
liusfam. 4. Inst. Quibus mod. patr. potest.*
quod nec Senatoria, nec Consularis digni-
tas liberet à potestate patriæ, & Paulus *l. 3. de
adop. Consul. & Præsidem nominat fi-
lios. seu in potestate constitutos, consula-
remque dignitatem negat perire per adop-
tionem plebeij. l. Senatorij 6. de Senat.* Pri-
mus Iustinianus legitur huic juri detraxisse
*l. ult. C. de Consul. lib. 12. §. filiusfam. 4. in
fin. Inst. quib. mod. jam patr. potest.* dum u-
nos à principio patricios, ut primum Impe-
riales Codicillos impetraverint, patriæ po-
testate exemti, non quod patriacius ma-
jor sit dignitas consulari, sed quod perpe-
tua, *ut nota sit Cont. ad d. l. ult. C. de cons.
lib. 12.* Mox enim, ut datum fuit, in reli-
quum vita tempus homini fit coactus, or-
natus invidiosus, conglutino-fidele, quod
nescit ante deserere, quæ de Mundo homines
contingat exire, credo ad similitudinem Pon-
tificatus, unde venerat rem fuisse forma-
tam, qui Sacerdos non deponitur, nisi cum

14.
Et proinde
patrē impe-
rat.

15.
Item in di-
cit. & c.

16.
Sed dum re-
dit ad vitam
privatam,
redit ad pote-
statem pa-
triam.

17.
Patricios à
potest. patr.
primum libe-
ravit Iustin.
& quare.

munere

mutata Vita derelinquunt, ut ait Cassiod. lib. 6. Epist. 2. Unde pauld post rationem subiungit, quare leges tantam patrio reverentiam detulerint, ut in sacris positus, cū hoc fuerit honore præcinctus, paternæ potestatis nexibus exuatur, nisi contra specialiter à principe caveatur, nimirum: *Vi qui amplissimum gemium pretiosa libertatis accepit, vilissimam conditionem cum subditum non haberet.* Iustinianus ipse indignum iudicat, alieno juri esse subjectos, qui à principe loco patris honoratur, *d. l. ult. § d. s. filius f. 4. Nov. 81. c. 1. Vers. Eum namq. § in princ. Vers. Non enim decens.* Patrios enim dictos, quasi *Patres principis* putat *Brillon. in Lexic. & probat Donell. lib. 2. Comment. c. 26.* Suidas vocat *patres communes*: & cum sibi licere præsupponat Iustinianus: à patris potestatis vinculo liberare, quos velit, nisi contrarium approbetur. Imperialis Majestas minui videatur, *d. l. ult. § d. s. 4.* inde à patrii eximendis initium fecit, mox eodem animo, ad Episcopos, Consules, præfectos, magistrōs militum, liberandos progressurus, ut constat *ex tot. Nov. 81. Nov. 6. Nov. 47. Nov. 38.* Dubito tamen, an hæc ratio sit sufficientis, quia nec potestatem competit Imperatori, nec si competeret, ex causa insufficienti competere demonstratur. Nihil enim potest Imperator constituere, quod alteri jus suum invito sine causa auferat, *l. nec a d m 4. C. de emanc. lib. ideoq. inter emancipationem, à qua argumentatur Iustin. d. s. 4. § d. l. ult. C. de Conf. lib. 12.* & exemptionem principis præmultum interest, cum in illa præsupponatur consensus utriusq. statim patris, quam filii, *s. ult. Inst. Esd.* quem in rescripto suo non exprimit Imperator, sed *in d. l. ult.* edminus antiquam fore censet exemptionem, quod rarius contingit filium fam. ad Patriatū, quam Consulatus dignitatem promovendi. Et *in præfat. d. Nov. 81. in pr.* constitutionis suæ rationem præmittens: *Si, inquit, sanctissimus, ut si qui servus, sciente Domino, intereat mulierem, aut quamlibet dignitatem adipiscatur, repente imperso liberetur, & in ipsam rapiatur ingenuitatem, quomodo non est justum, tantis promerentem Ducillos, non etiam paternam potestatem liberū fieri? lam caute addit, sciente Domino, quia*

si Dominus post adeptam scientiam contradiceret, nihil ab Imperatore in præjudicium Domini dispositum videretur. *l. Barbar. 3. de offic. prator. l. si probatur. Qui § a quib. l. decurionum. C. de pan. Leo Confus. 10. c. 1. § 2. serv. non ordin.* Idem igitur verbum repetendum esset in exemptione patrii, ut non ante justa censeretur nec consisteret, quam si sciens pater in eam consensisset, & puto sufficere, si non contradicat, *arg. s. in plurimu. Inst. de adop.* modò exemptio vergat in salutem publicam & consequenter prolit patri, qui maxime optare deberet filium in tanta dignitate, cum summo familiarum splendore, constitutum contueri. Propter publicum enim favorem posse invito beneficium obrudi constat *ex l. ult. § sin vero quisdam. C. de testam. manum.* Hoc eò pertinet, ut filius promoveri possit ad patriatū, quantumvis reluctante patre, quia id & publicè utile est, & privatim toti familiæ: sed in potestatem patrii propterea involvendum nō est, cum summā dignitate defungi quis possit, salvo jure domestico, modò jus domesticum in iis contineamus terminis, quos illi pauld ante ex jure divino & natura præscripsimus. Hos enim potestas humana, ne ex hac quoq. ratione, perumpere potest, quod fixi sint à natura ipsa, à Deo ejus autore, & moribus omnium populū recepti, contra quorum auctoritatem nihil proficit auctoritas humana. Quis enim non impium Cajum proclamaret, qui cum Deus fieri affectaret, Agrippæ se nepotem nrgabat? *Sueton. in Claud. c. 16.* An Episcopum illum, auctoritate Imperatoria. satis excusatum censet, qui stipem petenti patri, ne faciem quidem obvertere voluit, ejus se filium negans, ne dignitati ejus vilitate patris quicquam decederet? *Rescè Chryolog. serm. 2. A se migrat, & ab homine totus transiit in bestiam, paterna pietati immemor, grata genitorum obtinuit.* Consulat quisq. Senatū, quem in præcordiis Natura ipsi constituit, annon conscientiam faciari putes, si obsequium deneges pauperi parenti, si fores venienti ocludas, si alimenta subtrahas, eumq. tuo splendore irradiari prohibeas, aut irreverenter ab alloquio, conversatione, auxilio repellas? Hæc tamen sunt officia, quæ patri ob

19.
An Maiestas, invito patre, possit emancipare filium.

20.
Dignitas nō tollit patriam potestatem.

18.
Rescribitur ratio Iust. manu

Potestatem patriam deberi ex distamine rationis supra diximus, à quibus omnibus absolvi filium necesse est, quando absolvi- tur à patria potestate. De illis enim angustis, in quas Romuli lex liberos compegit, quasque Iustinianus ipse bonam partem relaxaverat, de rigida vitæ & necis potestate, & quæ hinc consequenter olim eduxit antiquitas, nunc non agimus, sed de comi & principis naturæ conformi imperio, illique opposito obsequio, à quibus nulla dignitas filium excusare, aut liberare potest. Nam quod de magistratu nuper diximus, quem pater, quam diu in dignitate & officio est, regere, aut sui arbitrium suum cogere non potest, ratio longè diversa est, quia patris potestas subiecta est Reipublicæ, cuius partem gerit magistratus, dum in officio est. Dum verò pater reverenter subijcitur Reipublicæ aut rempublicam representati filio, nullum jus naturæ convellitur, quia eadem natura, quæ filium patri, patrem subiecit Reipublicæ. Sed si sit absque officio publico, si ex Consule factus sit Consularis, aut Senatorius, si dignitas patriciatus aut præfæcti honoraria, maneat exors potestatis, nec exerceat munia Reipublicæ, qui desit representare Rempublicam, quia extincta est causa, quæ exercitium patris potestatis suspendebat ipsam potestatem ad se redire, suffocataque vitam resumere necesse est. Nec illud alicujus momenti est, quod tum Iustinian. *dist. Novell. 81. §. palam.* pro exemptione Episcoporum assert & Hildebrandus in *Epist. ad Herman. Episcop. Merens. c. qui dubites sacer. dist. 96.* argutè exaggerat, *Esse vid. Episcopos spirituales omnium patres,* & proinde non posse filiorum suorum potestati subijci, *c. cum infer. 1. post primo: ubi gloss. in Verb. parentum. de maj. & obed.* nec à terreno magistratu judicari, ut ex hoc eodem principio contra Henricum Regem disputabat Thomas Cantuariensis. *Roger. Hoved. & Paris. in Henric. II. Imò filiosfam. quoscunque Spirituales causas agentes liberos à potestate parentum pronuntiat Bonifacius IX. c. fin. §. fin. ubi gloss. Verb. regulariter. & Iohan. Andr. de judic. in 6. specul. r. de Actore. §. Primo & res. sed cum Clericorum dist. 80. Gail lib. 2. obser. §. 2. num. 11. obser. 95.*

21.
Alia ratio
est in magi-
stratu, alia in
honore.

22.
Ratio pro ex-
emptione Epi-
scoporum.

num. 4. quia ad spiritualia pater non habet sese intromittere. Sanè si quid præcipiat parens contra Deum, plus valere debet parens æternus, quàm temporalis, cum hic illi subiectus sit: sed si ducat ad veram religionem, si jubeat sacris filium sese dedere, si conjugium inire, quod & Pontifices Sacramentis annumerant, cur non perinde illi obsequendum atque in cæteris rebus licitissimum? Nihil repugnat, quò minus quis uno respectu sit pater, altero filius, quemadmodum in *tract. ar. de subiect. Cler. cap. 3. sect. 13.* pluribus distinximus, & in ipso Imperatore patet, quem Gelasius Papa in *Epist. ad Anast. Imp. nunc filium vocat. & præsulibus rerum divinarum subditum, nunc humani generis præsidem.* Nam si patri populorum repugnat alicujus potestati subijci, quo jure sumit sibi Ambrosius, unius Ecclesiæ Episcopus autoritatem tantum principem, patriq; patrem coercendi & in ordinem censura Ecclesiastica redigendi? Nec verò tam *vilis est patria potestas,* ut dixit Cassiodorus, nec tam indignum nostrarum legum *& 12. porum,* ut dixit Iustinian. *dist. Novell. 81. §. propterea.* alienæ potestati subijci, qui sint præfæcti, quasi patres patriæ & principi, cum olim patria potestas sanctior habita fuerit sanctissima tribunorum potestate, ut ex Torquati & Flaminiis historiis nuper demonstra- vimus, & nihil sit honestius, nihil prius à Mose in secunda tabula imperatum, quam ut parentibus honorem exhibeamus, sub quo procul dubio & obedientia continetur & reverentia, parentibus non minus debita à Principibus & Episcopis, qui pietate aliis faciem præferre tenentur, quam à quibusvis è trivio aut media plebe.

23.
Reicitur.

24.
Diverso respectu quis est filius & pater.

25.
Patria potestas nihil habet in se, quod sit videtur.

CAPVT V. DE CIVITATE ET CIVIBUS.

S V M M A R I A.

1. De Pagis.
2. Quid intersit inter Urbem & Civitatem.

3. Quid

3. Quid differat Civitas à Republ.
4. Quatenus acta Reipubl. obligent civitatem.
5. Quid sit civitas. quid civis.
6. Vtrum civitas certo civium numero definienda.
7. Vtrum aliquis duarum civitatum simul civis esse possit.
8. An qui invita Republ. abest civis, iure Majestatis revocari queat.
9. De differentiis civium.
10. De modis obtinendi civitatem.

SECTIO I.

De Pagis.

1. Civitatem esse multitudinem non hominum, sed familiarum.
2. Quare de pagis non agatur ante civitatem.
3. Unde dicatur pagus.
4. Quid sint pagani.
5. Pagos esse inchoamentum civitatis dupliciter.
6. Qui ex una familia in pagum dilatantur, Aristoteli dicuntur collectanei.
7. Taxatur historia Scholastica.
8. Multos ex Græcis olim vocatum habuisse.
9. Nec non aliarum nationum populos.
10. Quid per pagos Helvet. intellectum velis Casar.
11. Quid paganalitas.
12. Quid per pagum hoc loco intelligamus.

DE familiis & familiarum partibus non alio consilio aut respectu egimus huc usque quam quatenus sunt partes civitatis, quam hoc libro, tanquam subiectum Reipublicæ explicandam, ductu iussuque Aristotelis, susceperimus. Civitas enim est multitudo, non singulorum hominum, unius imperio subiectorum, periæque ut Monachi Abbati, collegæ principi collegii, servi subjiçuntur Domino, sed patrum familias, ut scilicet. 4. ostendemus, Et totidem verbis enunçiat Aristot. 1. Polit. cap. 3. in princ. Consequens est igitur, ut cuius gratia cætera præ-

missimus, de civitate ex princip. libri 3. Polit. ^{gū non agatur ante civitatem} Aristot. agere incipiamus: Vbi mentio Pagus, neminem remorari debet, quasi non ex familiaribus nascatur civitas immediate, sed interventu pagorum, eoque nomine prius agendum veniat de pagis, quam de civitate. Nam pagus non designat congregationem aliquam hominum, specie distinctam à multitudine civitatis, aut magna familia, sed nudum conventum eorum, qui pastus gratia partem ruris insident, aut fluentem accolunt, nec dum ad sufficientiam civitatis satis instructam habent cornu copiam. Servius Tullius, agros in quocunq; portiones diviso, in montanis & naturâ munitis tumulis tuta agrestibus paravit refugia, quas ^{regius} dixit, ut se eò reciperent omnes ex agris sub adventum hostium & ibidem pernoctarent. Iis quoque sui magistratus præerunt, ad quorum curam pertinebat, scire agrestium, qui in unum eundemque pagum contributi essent nomina, & ex quibus se alerent prædii, tum quoties opus esset, rusticos ad arma vocare, aut tributa vitium exigere, illi milites contrahabant & colligebant pecunias. Addidit aras & sacra, quæ paganalia vocavit, & sacrorum leges quas adhuc suæ ætate extulisse scribit Helyc. lib. 4. Unde Pagum derivat Festus à fonte, quem Græci Πᾶγος, Dæmonia Diakto πᾶγος vocat, sive malis à saxoso & montoso loco, qui πᾶγος dicitur, & nunc vulgò pagum Villam rusticam interpretamur, ut notat Ascens. ad illud Horat. 1. Od. 1. Opprobriūq; pagis. Paganos vero, quasi diceret rusticanos. Sic enim interpretamur, quod Romani scriptores & Leges Imperatorum Malites opponant Paganis, & gani. ^{Unde dicatur paganus} Plin. paganam legem appellat quasi rusticâ: Persius seipsum semipaganum, dum prima rudimenta Poeticæ militiæ Musis offert. Solebant enim Coloni in legendo milite præteriri, sive quod urbanus miles videretur magis idoneus, sive quod non esset de Republ. Sole & laboribus induratum multitudinem promiscuè armari, sive, quæ causa potissimane, subtractis agricolis, agri negligerentur, nec esset, unde annonæ civibus, salaria magistratibus, stipendia militibus subministrarentur, cuius incommodi prævertendi gratia Sævi olim pagos suos ita ordinarè sole-

7. Civitas est multitudo non hominum, sed familiarum.

2. Quare de pagis

4. Quid sint Paganis

solebant. ut ex singulis singula millia in militia exirent, iisque reliqui, qui domi mansissent, alimenta ex agricultura sufficerent, idq; alterna vicissitudine, ut nec agricultura, neq; ratio atq; usus belli intermitteretur. *Cas. lib. 4. bell. Gall. in pr.* Sicut igitur militia honorem, ita interdictum militiae afferebat contemptum, & ignavos milites reprehensuri Imperatores, solebant eos. pro *Quiribus*, appellare *Paganos*, *Comman. lib. 9. Comment. c. 5. nu. 1.* quod imitati sunt Christiani, *Paganos* indigerantes, quos *1. Synops. Bas. l. c. 3. Gracos*, aut quos *Harmenop. c. 1. 11. Gracissantes*, id est *sermone*, vocat, eod quod *Graci* Sanctis Doctoribus potissimum obstiterint, unde & *D. Paulus Gracos* *Judæis* ferè opponit, sive quod extra civitatem Dei habitarent, ut ait *Optatum*, sive quod testeram militiae Christianæ non magis assumere possent, quam *Pagani* quondam *Romanæ*.

Aristot. 1. Polit. c. 1. § 2. in pr. Ex multis familiis ait oriri *πόλις*, seu ut Latinioreseferunt ex *Cicer. Sicinitatem*, ex multis vicinatis civitate, non secus ac si vicus seu pagus esset civitatis inchoamentum, id quod duplici fieri via posse eum ipse *d. cap. 1. tum Plato lib. 3. de R. docet*, si scilicet aliunde *πεποιηται* contrahantur, ut cum *Romulus asyla* promiscuè omnibus proponeret, aut si ex una familia in ingentem multitudinem extrescant, quos *πολυδάκτυλος, κολλοκάνεος* nominat *Aristot.* & maximè secundum naturæ ductum coire dicit. Sic enim memoria patrum fuisse in *Hispania* vicum centum domorum testatur *Vives*, cujus omnes incolæ erant à sene quodam, qui adhuc vivebat, progeniti, ita ut propinquitatis nomen jam deesset, quo à minimis natu vocaretur. *Lingua enim Hispanica supra abacum non ascendit. In August. lib. 15. de Civit. Dei c. 18.* Sic pauci ex *Flandria*, cum confederissent ad fluvium in una insula ex novem *Azoribus*, *Fajael* vocant, tantam ex se reliquerunt progeniem, ut in hunc usq; diem illic habitent & *Isulius* nomen *Flandricarum* servent. *Hug. d. Lindschott. part. 3. hist. Orient. c. 6.* Sic narrat historia *Scholastica super Gen. c. 37. § 38. ex Philone seu Gentili Philosopho in lib. 99. super Genes.* quod ex tribus filiis *Noæ*, adhuc ipso vivente, progenerunt 24. millia virorum

extra mulieres & parvulos habentes supra se *Duces* tres filios *Noæ*. *Philo* quidem hujus narrationis non meminit, & si rationem ineamus ex sacra & profanis historiis, multò majorem numerum progenerum inveniemus, si verum est, quod *Diodor. refert lib. 3. Zoroastrem* regem *Bactrianorum* adversus *Ninum* duxisse vicies centena hominum millia, quo tempore *Noa* adhuc vixit, quippe cujus ætas post diluvium extenditur ad annum 350. cum annis quinquaginta octo ante, sub exitu regni *Nini*, natus esset *Abraham*. Si enim ex *Iacobo* in *Aegypto*. tercentum annorum spatio propagata sunt sexcenta millia bellatorum, ut scribitur *Exod. 12.* qui non pari fecunditate progeniem suam profeminaverint filii *Noæ*? Hi tamen omnes vicatim habitaverunt ab initio. priusquam civitates condere doceret usus. Solent enim nimis amplæ familiæ in vicos & civitates abire, ut docet *Philosophus 1. Polit. c. 1.* quemadmodum *Cecrops* dispersos per agrum *Atticum* incolas, in 12. vicos, *Theusus* ex vicis in *Astu*, seu civitatem unam congregavit, *Plutarch. in Theop. Cicer. 2. de M. Minos*. *Cretenses* eadem arte in unum corpus putantes collegit, & *Regis* iudicisq; honorem inde sortitus est. *Thucyd. lib. 1.* Multis enim *Græcia* regionibus ad eam faciem vivebatur, tempore *Homeri*, utpote *Elis* & cunctis penè *Peloponnesi* locis, *Strab. lib. 8. in pr.* nec non per universam *Arcadiam*, ubi egebantur propter paucam domicilia subinde transferre, & fertiliora querere prata, *Arist. 2. Polit. c. 1. Pausan. lib. 8. Polyb. lib. 4.* *Suevos*, *Germanorum* gentem longè maximam & bellicosissimam, eadem ratione olim vagatos, nec longius anno remansisse uno loco incolendi causa scribit *Cæsar: lib. 4. in pr.* iisque tum illic, tum *lib. 1.* Centum pagos attribuit, sed sensu parum diverso. *Pagos* enim definit, ex quibus singula millia armatorum quotannis bellandi causa extra fines educerentur, adeoque per pagos intelligit certum numerum incolarum, quemadmodum *Pant al. in descript. Tartar.* & alii *Tartaros* distribuunt in *Horas*, & adhuc hodie videmus, *Germanos* *Pividi* in *Circos*, (sensu paulo diverso, quam quo *Pagenes* olim vocabantur, qui ad *Comitis* unius iurisdictionem pertinebant, legum

8. Multi ex Græcæ vicatim habitabant.

9. Etiam alii populi.

4. Pagos esse inchoamentum civitatum.

6. Collatani.

10. *Quid per pagos Helvet. intelligat Caesar.*
gum Francie. lib. 4. c. 75.) Helvetios in Cantons, quos idem Cæsar. lib. 1. bell. Gall. vocat pagos, dum ait: Omnium civitas Helvetica in quatuor pagos divisa est, ex quibus duos illic nominatim exprimit: Tigurinum, qui L. Cassium Conf. trucidarat, exercitu ejus sub jugum misso, quasique divina vindicta à Cæsarè omnia primus ad Ararim cælus erat, & Verbigenum, seu ut antiquiora legunt exemplaria, Vrbipenum. Henric. Glareanus in not. ad lib. 1. distributos putat hos quatuor pagos ad numerum quatuor fluminū, quibus regiones Helvetiorum perluuntur, quod verisimile non sit ex nominibus duorum, quæ expressit Cæsar, nec pagum denominat Cæsar à flumine, unde origo nominis fuit, sed à certa hominum multitudine, quæ significatio diversa est ab ea, quam hoc loco proponimus, & ab illa altera, quam Dionys. Halycar. lib. 2. invenit, cuius dictas fuisse tres primas tribus scribens, singulisque propria sacra, & à tota civitate divisa, tributa asserens, quæ παρὰ τὰ δία dixerint. Pagum enim hic accipimus pro prima hominum, qui non sunt partes unius familiae, usus non diurnus, sed diurnus gratia cohabitatum, 1. Polis. c. 1. & 2. in prim. in quam primò quidem incidunt, qui ad complementum perfectæ civitatis ex familia properant, speciem tamen à civitate & familia distinctam non cõstituit, ideoque de vicis vel pagis nihil peculiariter egit Arist. nisi quod eorum nomina in lib. 1. pr. explicet, cujus vestigia nos quoque secuti, ad civitatem grallatorio gradu transibimus.

SECT. 2. Quid intersit inter Urbem & civitatem.

An Romani injuriam fecerint Carthagenensibus, cum ædificia & muros Urbis destruerent, & se nihilominus civitatem salvam præstaturos dicerent.

1. Historia de Carthaginensium incendio.
2. In contractu, qui sibi satis non casus suo cum damno contrahit, non alieno.
3. Item in l. 21. Quibus mod. usus. consum. dere civitatem & urbem.

4. Condendū & convertendū urbibus olim in-feruisse ararum.
5. Idem observatum in duccendū colonis.
6. Unde dicitur & quid sit Vrbis.
7. Civitates capite minus & in servitutem damnari posse.
8. Salvis rebus & manibus seu salva Vrbe.
9. Item urbes dicitur salva civitate.
10. Nonnumquam urbem deleri cum civitate.
11. Quare ararum induci & sal inaspergi delectis urbibus, solitum fuerit.
12. Carthagenenses debuisse distinguere inter Urbem & Civitatem.
13. Civis posse urbe exire.
14. Quam græve sit civibus, sicogantur patriam relinquere.
15. Nonnumquam Urbem confundi cum civitate, ut Ecclesiam & templum.
16. Proprio vero finiri manibus & domiciliis.
17. Quid sit civitas.
18. Cohabitationem non requiri ad civitatem.
19. Ne Romanos quidem civis cohabitasse.
20. Domicilium in alieno territorium extingueri jam civitatis patria.
21. Quis sensus fuerit legu Papia, qua peregrini urbe exterminati fuerit.
22. Diversa lege Scaevolam peregrinos civitate depulisse.
23. Romanos egitur sua lingua distinguisse ubique, Urbem à civitate.
24. Remp. non esse in parietibus.
25. Objectione Alberici Gentili solvitur.
26. Deos solitos urbibus olim invocari.

Utm Cato, dicente Floro lib. 2. c. 15. inexpressibili odio delendam Carthaginē pronuntiaret, Scipio Nafica servandam, ne ablatu metu æmulz Vrbis luxuriant felicitas Vrbis inciperet. Medium senatus elegit, ut urbs tantum loco moveretur. Nihil enim speciosius videbatur, quam Carthaginem esse, quæ non timeretur. Igitur evocatis principibus Vrbis, si salvi esse vellent, ut migrarent finibus, imperatum. Appianus in Libye. addit: Legatū Carthagenensium à Senatu responsum fuisse, obfides cum clavisbus traderent, civitate & provinciis nihil ademptum iri, quod cum Carthagenensibus de muris quoque interpretarentur, intersit Scipio Africanus

1. Historia de vastata Carthago.

canus Iunior missus fuit, qui per Censorium civis iussit urbe exire, expostulantibusque, contra publica conventa secum ag, respōdit: *Civitas non esse obligatam loco, nec concludi muris vel laqueis: Male interpretari Carthaginienses de Urbe, quod promissum esset de civitate.*

E.
Contrahens, qui errat, sibi peccat, non alteri contrahentium.

Quæstio igitur est, num tantum intersit inter civitatem & urbem, ut Carthaginienses probabiliter ad ignorare non debuerint. Qui enim in contractu, cum sibi melius cavere potuisset, id facere neglexit, neglexit id suo incommodo, *l. cum quid 3. de reb. cred. l. de debito 99. de solut. cum scire & scire debere æquiparentur, Covarr. lib. 3. var. resol. c. 17. nec excusetur prætextu ignorantiz, qui scire potuit lib. Eth. cap. 1. l. regula. de iur. & fact. ignor. Vulgaris verò ex usu lingue Rom. distinctio erat inter CIVITATEM & VRBEM, quam videtur tamen Ictus confundere *in l. si usufr. civitas. 21. Quæb. mod. usufr. amitt. quando in casu nostro loquens, Carthiginem scribit perdidisse ius civitatis, & usufructum legatos percipiendi, quoniam aratro inducitur fuerit. Condendis enim atque evetendis civitatibus hunc morem fuisse, ut fierent aratro, notat Acton ad Oden 16 lib. Horat. & Servj: ad illud Virg. Inserere Aeneas urbem designat aratro.**

F.
Ictus confundit urbem & civitatem.

Varumque Manilius eleganter explicuit de legislatorum origine agens:
Urbibus augetur terra, junctumque junctura
Mansu subcinctum ovoso describit aratro,
Aut sternat postas urbes, inque arva redducat
Oppidas, & in domibus maturos reddet aristas.

G.
Condenda & exercenda urbibus inseruisse olim aratrum.

Ritum ducendi aratrum, ad designandam urbem, junctis tauro in dexira, & vacca intrinsecus, velatoque capite ducentis parte togæ, cincta Sabino, glebi, que sita ita scissis, ut omnes intrinsecus caderent, describit. *Cato in Origen. & sulcum, hac religione ductum primigenium, vocat Festus, qui inquit in condenda urbe, tauro & vacca, designationis causa imprimitur. Quo ritu vetò auferantur fundamenta urbium, eodem*

illas, ut verbo Nonii utar, *exfundere, seu funditus delere solebant, ut innuit Horat. d. Od. 15.*

*Aratrum urbis ultima
Steterit causa, cur perirent
Funditus, imprimere etque muris
Pestifer aratrum exercitiis insolens.*

nec non Senec. lib. 1. de Clem. c. ult. *Quò possit exercitator a singulorum cadibus, descendere in existia genium serpero rabies, & inspicere testis ignem: Aratrum vestitus urbibus inducere potentiam putat. Apparet idem ex ceremoniis deducendæ coloniz, quando pristinis possessoribus ager adimebatur & novis colonis assignabatur Inter has enim mentionem facit Cicero aratri, dum ait Philopp 2. *Invasum insolentia claris omnino a ussiorum iure turbato Capsum coloniam deduxisti, quò erat paucus annis antea deductus, ut vexillum tolleres & aratrum circumduceres, & cuius quidem vomere portans Capua penè perstrinxisti, ut florent in colonia territorium minueretur, de quibus omnibus vide Varro. 4. de ling. Lat. Plinarch. in Romul. Cab. Rhod. lib. 14. c. 5. Røgard lib. 2. conjest. c. 7. Formen. ad l. Urbis 2. Godd. 16. nu. 16. Alciat. ad l. pupillus. 239. §. Urbis 6. de Verb. Sign. Gottofr. ad d. l. 21. Quibus mod. usufr. amitt. Gregor. Thulof. lib. 4. Syntagmat. c. 5. num. 15. Sigon. amiq. jur. civ. c. 2. Nihil igitur est aratrum inducere, quàm ædificia & muros solo æquare, quò ad urbem spectare tantum dicit Pomponius, in l. pupillus. 239. §. Urbis 6. de Verb. S. Urbs enim ab urbe, quod aratrum interpretatur Varro, libr. 4. ling. Lat. appellata est. Urbare est aratro desinare. Et Varrus ait: *Urbem appellatam curvaturam aratro, quod in urbe condenda adhiberi solet. Sicut igitur locus aquis absorbere, aut tecta flammis consumi, aut muri teræ motu subri queunt, salvo populo: ita solo æquatur urbs, salvo jure civitatis, & vicissim salva urbe, intermoritur civitas, ut Luciani verbo utar, qui ait in Dialog. Charon. *Αποθήκων γὰρ ἡ πόλις, ὡς κρη ἀθήκων, imò & capitis diminutionem patiuntur, si scdedantur, Røgard. lib. 2. Conjest. c. 7. in fr. aut in servitutem damnantur, quemadmodum Augustus Tyrus, & Sidonius Syriz ob domesticas seditiones, Cizios Bythiniz, quod****

F.
Idem observatum in coloniz.

G.
Vnde dicitur ex quid sit muros solo æquare, quò ad urbem spectare tantum dicit Pomponius, in l. pupillus. 239. §. Urbis 6. de Verb. S.

T.
Civitates capite minui & in servitutem damnari.

cives quosdam Romanos flagellis caesos, in forum venisset, manipulariis suis dixerat: morie affectissent, libertate privavit & servos esse iussit, *Diam. lib. 4.* quod poena genus in Rhodios a Claudio Imp. repetitum idem testatur. Exemplum licet capere de Roma ipsa, cum cives deleta à Gallis urbe, destructis ædificiis vetus jus civitatis transferre vellet. civitatemq; Camillus ad urbis ædificationem, luculenta oratione, detineret, *Liv. lib. 5. in fin.* aut de Capua urbe, cujus testata publica, privata unà cum agro servata sunt, exclusis civibus, & civitatis jure extincto, quod malo ex ipsius Livii verbis intelligas:

8. Salvat. urbe.

De urbe agrorq; Campana reliqua consultiatio fuit, quibusdam ad lendam consensibus urbem præsalidam, propinquam, inimicam. Caterum præsens visitas viciis. Nam propter agrum, quem omni fertilitate terra satum cõstabat, primum in Italia esse, urbs servata est, ut esset aliqua aratorum sedes, Urbis frequentanda multitudo incolarum, libertinumq; & infistorum, opificumq; retenta. Ager omnium & testata publica populi Rom. facta. Caterum habitari tantum, tanquam urbem, Capuam placuit: corpus nullum civitatis, nec senatus, nec plebis concilium, nec magistratus esse: sine consilio publico, sine imperio multitudinem, nullius rei inter se fore: tam ad consensum inhabilem fore, præfectum ad iura reddenda ab Roma quorundam missuros. Liv. lib. 26. Borer. lib. 5. Polst. illustr. c. 7 Man sit igitur urbs facta testata, sed civitatem partim absumsit ferrum, partim ferro durior servitus. Legatus regis Macedonum vocat urbem truncam, sine Senatu, sine plebe, sine magistratibus. *Liv. lib. 31.* Econtrario Tull. Hostil. us Albam ita dituit, ut prius omnes urbis opes, ipsumq; populum Romanam tias ferret, profusus, dicente Floro *lib. 1. c. 3.* ut consanguinea civitas non perisset, sed in suum corpus redisset videretur, quod tamen Vibius Virius princeps Campani sonatus Romanis in hunc modum exprobat: *Albam, unde ipsi oriundi erant, a fundamentis pro tuerunt, ut stirpis, ne memoria originum suarum extaret, apud Liv. lib. 6.* Ita dictum est ad Vejos migrandū esse post incensam à Gallis & diruram Vibem, nisi consiliū Camillo autore discussum fuisset, & movisset populū ad omni ex Centurione audita, qui, cum

9. Item urbes everti, salvo populo;

in forum venisset, manipulariis suis dixerat: *Stamoles, hic optime manebimus. Flor. Epit. lib. 5. in fin.* Ita post cladem Carinensem à nobilibus adolescentibus propter desperationem consilium de relinquenda Italia initum est, quod P. Cornelius Scipio tribunus militum, qui postea Africanus nuncupatus est, dissolvit, strictoque super capita deliberantium ferro, juravit, pro hoste se habiturum eum, qui in verba sua non jurasset, effecitque, ut omnes minime relictum iri à se Italiam jurejurando astringerentur. *Flor. Epit. 22. ad fin.* Non enim Respublica loco, nec civitas muris aut ædificiis illigatur: ut plurimum tamen civitas deletur unà cum urbe, & utriusque signum adhibetur, aut aratri circumductio, aut aspersio Salis, aut aliquid aliud ejus generis, quod sterilitatem designet. Eodem tempore, quo Carthaginem Scipio, Corinthum incendit L. Mummius, post annos 952. quam ab Halete, Hippotis filio erat condita, *Vellej. lib. 1. c. 16.* & cives omnes proscripti, atque servos distraxit, quod legatos Rom. superbe violassent. *Cicer. pro L. Man. Vellej. lib. 1. Flor. lib. 2. cap. 6. & Epit. Liv. 52.* Athenæ eadem crudelitate perierunt, jussu Syllæ, *Plutarch. in Syll.* Hierosolyma, jussu Titi, quithoc unicū præter ingenium suum imperavit, *Xiphin. in Vespas. Aquilegia, jussu Artitæ, Callimach. & Olab. in Attil. Bardevicum ad mare Balthicum, jussu Henrici Leonis, Bunting. in hist. Brunsv. Meibom. in Bardev. Bononia & Brixia, jussu Henrici Imperatoris, Sigon. in hist. Ital. Barr. in l. aut. facta. 5. nonnunquã de pæn. Panorm. in c. dilecti. de Simon. Templo Hierosolymitano etiam aratrum inductū fuisse, scribitur Iosephi. & Hieron. Siche- moselem insperit Abimelech *Jud. c. 9* Mediolano Fridericus Barbarossa. *Naehler. in Frid. Chron. Marim. in ann. 1168. Munster. in Cosmogr. Pictavio Dagobertus, si Gillio cre- dis in Dagobert* quanquam Annales Buche- ti id factum negant, nec ejus Aimon & Sigebert. meminerunt. Per aratrum voluerunt fundum reducere ad pascua & agros: per salẽ perpetuam infœcunditatẽ designare. Hęc est illa internecio, quã Judæis minatur Deus, *Deut. 16. c. si audieris. 23. q. 5. fore, ut interfi- ciatur cede gladij omnes, qui sint in terra, &**

10. Nonnunquã urbem dolere cum civitate.

De urbe agrorq; Campana reliqua consultiatio fuit, quibusdam ad lendam consensibus urbem præsalidam, propinquam, inimicam. Caterum præsens visitas viciis. Nam propter agrum, quem omni fertilitate terra satum cõstabat, primum in Italia esse, urbs servata est, ut esset aliqua aratorum sedes, Urbis frequentanda multitudo incolarum, libertinumq; & infistorum, opificumq; retenta. Ager omnium & testata publica populi Rom. facta. Caterum habitari tantum, tanquam urbem, Capuam placuit: corpus nullum civitatis, nec senatus, nec plebis concilium, nec magistratus esse: sine consilio publico, sine imperio multitudinem, nullius rei inter se fore: tam ad consensum inhabilem fore, præfectum ad iura reddenda ab Roma quorundam missuros. Liv. lib. 26. Borer. lib. 5. Polst. illustr. c. 7 Man sit igitur urbs facta testata, sed civitatem partim absumsit ferrum, partim ferro durior servitus. Legatus regis Macedonum vocat urbem truncam, sine Senatu, sine plebe, sine magistratibus. *Liv. lib. 31.* Econtrario Tull. Hostil. us Albam ita dituit, ut prius omnes urbis opes, ipsumq; populum Romanam tias ferret, profusus, dicente Floro *lib. 1. c. 3.* ut consanguinea civitas non perisset, sed in suum corpus redisset videretur, quod tamen Vibius Virius princeps Campani sonatus Romanis in hunc modum exprobat: *Albam, unde ipsi oriundi erant, a fundamentis pro tuerunt, ut stirpis, ne memoria originum suarum extaret, apud Liv. lib. 6.* Ita dictum est ad Vejos migrandū esse post incensam à Gallis & diruram Vibem, nisi consiliū Camillo autore discussum fuisset, & movisset populū ad omni ex Centurione audita, qui, cum

11. Quare aratrum indu- ctum & salẽ insperit.

ciuitas incendatur igni, & maneat sine bastaculo in aeternum, nec readificetur neque nunc. Carthagini verò inducūm fuisse aratrum nullibi facile reperias, quam apud Modest. *d. l. 21.* Florus ad Scipione expugnata & spoliata ex L. vii repetit. *Epist. 51.* Zonar. *Vol. 2.* S. Cto decretum refert, ut solum Carthagini, veluti sacrum esset, & ne cuiquam illud inhabitare jus fasque esset, quod quidem pertinet ad condemnationem loci & urbis, quam, si sapuissent Carthaginenses, distinguere debuissent ab interitu civitatis. Cremonani debebant Vespasianiani: At non diu post reliquias exulum iubebat Vespasianus ad desertas aras & combustos Lares redire. *Tacit. lib. 3. histor.* Ipse Annibal tales conditiones ferebat Saguntinis, quas perfecebat Alorcus: *Urbem vobis, quam ex magna iam parte dirutam, captam ferè totam habet, adimit, agros relinquit, locum assignaturum, in quo novam oppidum adificetis, conjugum, vestra corpora ac liberorum vestrorum servat inviolata, si vermes cum binis vestimentis velut à Sagunto exire.* *Et lib. 21.* Posse enim cives ex ædibus transferri, & in alienas colonias compingi, salvis ædibus murisque, quis dubitat? *3. Polit. c. 2 in pr. & c. 6. prolusè.* Tigranes ex Græcorum, Assyriorum, Adiabensium, Gordianensium, & Cappadocum urbibus evertis superstites in Tigrano certam à se nuper conditam & denominatam contraxit. *Plutarch. in Lucull.* Sed hic urbes ipsas evertit: Iovianus verò, ut vacuum Persis, prout juraverat: Nisi bin traderet cives omnes intra triduum iussit urbe exire, *Ammian. Marc. lib. 25.* & Eduardus II. Rex Anglor. masculata Caete, cum se populūque Gallorum, intus incolentium, dederent Consules, victos fameque tabescentes remisit ad Philippum Valesiū, sibi verò moenia urbis & vacua tecta resignari iussit. *Fressard. lib. 1. cap. 147.* qua quidem migratione, etiamsi novæ patriæ inferantur, satis superque puniuntur refractarii cives, cum, ut de Iudæis scribit *Tacit. lib. 5. histor. si transferre sedes suas cogerebantur, major civitas metus, quam mori.* Saguntini maluerunt in paratum insilire ignem, quam ejuratis Penatib. nova occupare domicilia, *Lib. lib. 21.* Campanis idem consilium dabat

Viriū, & principibus quidem ex Senatu voluntariam mortem perluadebat. reliquis ad speratam Romanorum clementiam sese frustra recipientibus. *Lib. lib. 26.* Lamenta Nisibenorum sic depingit *Ammian. Marc. Appositū itaque compulso ribus, mortem, si quis distulerit egredi, imitantibus, mania permixta sunt: lamentū & luctū, & per omnia civitatis membra una vox curis sorum erat gementium, cum lacevaret erimes matrona exul fuganda laribus, in quibus nata erat, & educata, orbataque mater liberū & conjugē vidua procul ab eorum, manibus paleretur. & imbr. stibilia pestes penarum amplexa vel limmalachrymabat.* Nec maiorem gratiam ab invitis Tigranocertæ incolis inuit Lucullus, quam quod inde ad suos quemque Lares, suam patriam redire sine-ter, *Plutarch. in Luc.* Hoc igitur satis duro supplicio contenei Romani, urbe quidem interdixerunt Carthaginensibus, sed civitatem aliò transferre voluerunt, quod ipsi ignorare non debebant, propter magnam distantiam, qua se junguntur Civitas & Urbis, etiam hoc ipso casu, quando agitur de multandis hostib. Virgil quidem ait *lib. 2. æn.*
In vadunt urbem somno & inopie sepul-
tam.
 sed per Synecdochen urbē accipit pro populo, & Serv. *in d. vers.* Vibein interpretatur cives. In iure Canonico quoque Urbes & Civitates passim confunduntur, perinde ut Ecclesia & templum, qui error ex corrupta Latinitate & in Barbarismos degenerare incipiente, haustus, ad imitationem non magis rapi debet, quam quod civitates non agnoscant iidem compilatores, quam quibus Episcopus impositus est. *Bald. in l. ex hoc. de iust. & iur. cum olim Episcopi non darentur, nisi magnis urbibus. cap. 1. de prior. leg.* Proprie enim Urbis finitur moenibus, ut ait *Paul. l. Urbis 2. junct. l. vi. Alphenm. r. l. collegar. de V. Sign. & Domicilia conjuncta ades dicimus,* ait *Cicet. pro Sest. & lib. 1. de Re. publ. Eiusmodi conjunctione rectorum cum locis manūq. sepessenti. oppidum & l. urbem appellarunt, de lubris distinctam, spatioque communibus.* Optime descripsit urbem, sed rectius adhuc distinctit ab ea civitatem, dum subjicit: *Omniū ergo populū, qui est: alu*
ce: mo

12. Carthaginenses debuissent distinguere inter urbem & civitatem.

13. Cives posse urbe exire.

14. Quæ ingent paratissima civitatum.

15. Urbis interpretatur pro civitate accipitur Synecdochicè.

16. Urbis finitur moenibus.

17.
Quid civi-
tas.

ceterum multitudinis, qualem exposui, civitas est, & hanc à Republ. dum pergit: *Omni-
nu civitas, quae est constructio populi, Resp.*
Etenim Civitas definiente Sigon. *l. 1. de ant.
jur. Civ. Rom. ex Arist. 1. Polit. c. 1.* nihil ali-
ud est, quam societas ex multis viciniis con-
sistens. Sunt enim civis & civitas in eodem
prædicamento. ut societas & socius, æqualis
& æqualitas, quippe cum civium congrega-
tio faciat civitatem, sicut collegarum
conventus collegium. Atqui civis non de-
finitur ex muris aut domicilio. Ergo nec
civitas ex iisdem æstimanda est. Nam argu-
mentum Aristotelis 3. *Polit. c. 1.* efficax est
contra Speusippum, qui in *defm. Plat. co-
habitationem civitatis* requirit. Servi enim
& incolæ cohabitantes quidem, sed cives non
sunt & ex contrario plurimi sunt cives, qui
non cohabitantes, sicut Athenienses ex pluri-
bus agris ante Thesei ætatem ad suffragia
colligi solebant, *Plutarch. in Theseo.* & reman-
ebant etiam quidam adhuc in agris tempo-
re Demosthenis, quos inde ad conciones voca-
tos, non uno loco scriptum reliquit. Cæsar
quatuor Helvetiorum pagos sive universos
Helvetios, Rheno, Rhodano & monti-
luræ inclusos vocat unam civitatem *lib. 1.
de bell. Gall.* Elienses totam vitam rurispar-
sim agebant, & tamen unius Reipubl. & per
consequens civitatis membra erant. *Polyb. lib.
4. Strab. lib. 8.* Auctis enim Rebus publ. non
solum illi cives dicti sunt, qui muris conti-
nebantur, sed qui per universam provinciam
habitabant. sicut Antoninus cives Roma-
nos jubet esse, quicumque in orbe Romano
vivunt, *l. in orbe de stat. hom.* quod Iustinia-
nus non tantum ratum habuit, sed & longius
extendit, *Nov. 78. c. 1.* de quo Claudianus Ro-
mam prædicans:

*Hac est, in gremium vestros qua sola re-
cepit.*

*Humanūq; genus communi nomine fecit
Matris, non Domini ritu, cohesq; vocavit,
Quot domus.*

Iam olim sub initium nascentis Reipubl.
cum tenerior adhuc esset res Romana, divisit
Servius tribus omnes in quatuor *Urbanus* &
reliquas *Rusticas*, *Halyc. lib. 4.* quibus cen-
sebatur plebs rustica quam Cicero *in Agrar.*
2. loquens de iis, qui agum Campanum

possidebant, genus hominum vocat *optimi-
morum, optimorum aatorum, & mili-
tium*, qui tamen inde ad Comitata vocabantur,
sicut Appianus scribit Tiberium Gracchum
rusticos ad comitia convocasse, sed eos mēse
destraxit non comparuisse: Et in iudicio
Martij Corolani non minus rusticas, quam
Urbanas tribus confedisse legimus. *Halyc.
lib. 7.* Vnam enim & viginti suffragium tu-
lisse auctor est Halycar. Unde est, quod Sp.
Posthumius *in Orat. de comese. Bachan.*
ita cives alloquitur: *Iam ubi vos dilapsi de-
mos, & in rura vestra eritis, illi coeremus:
L. lib. 39.* Et Scipioni Nasica repulsæ cau-
sam attulit, quod rustici cujusdam in comi-
tiis prensans manum, rogaret, *num etiam
manibus ambulare soleret?* Omnes namq;
rustica tribus, paupertatem sibi exprobra-
tam judicantes, iram suam adversus con-
meliosam urbanitatem strinxisse, scribit
Valer. Max. Qui hos ex agris convocabant,
inde *Viatores* cognominatos putat Cicero
in Cat. Maj. Nec verò ad comitia tantum,
sed etiam ad summos magistratus olim ru-
re vocabantur Romani, quemadmodum At-
tilium Regulum, suā manu spargentem se-
men, qui missi erant, invenerunt. *Cic. pro
Ros. Amer. Valer. lib. 4. c. 4.* L. Quintio
quatuor sua rura aranti delata esse Dictatura,
quem *Valer. ibid.* quem *Triumphalem Agri-
colam* inde vocat Florus, *lib. 1. c. 11.* & Apul.
ait: *Romanorum Majoribus, Quintius & Ser-
ranus. Plin. lib. 3. c. 18.* & multum alii simili-
bus, non modò uxores, *Serum etiam Consu-
latus & Dictatura in agris offerebantur, in
Apul.* Curius tertium triumphator, tamen non
desiit agrum ruri colere. *Plut. in Cat.
Maj. in pr. de quo Cicero in Cat. Maj.
In hac vita, sc. rustica. M. Curium, cum de
Sabinis, de Pyrrho triumphasset, consumpsit extremum ætatis tempus.
M. quoq; Valerium Corvinum, ait idem ibid.
accepimus ad annum concessimus vitam
produxisse, cum ex alta jam ætate in agris es-
set, eosq; coleret.* Lucullus magnificentiæ
& invidiæ satur, annon familiarum suam in
villam transdixit? *Plut. in Luc. in fin.* an-
non & Cato Major, *Plutarch. in Cat. & Scipio
Linternum migravit, ne ingratis patris ossa
relinqueret? Valer. lib. 5. c. 3.* nec prius pes-

18.
Colitatio
non requiri-
tur ad civi-
tatem.

19.
Ne Rom.
quidem civis
olim cohabi-
tabant.

20. Domicilium in altera Rep. non extinguit ius civitatis patriæ.

sum iisse Rempub. credit Varro, quam patres in urbem correperunt, relicta falce & aratro. lib. 2. de rust. in prof. Usq; adeo cohabitatio civem non facit, nec domicilij translatione extra urbem jus civitatis extinguitur. Nam Pompo. Atticus, licet Athenis habitaret, Romanam civitatem tamen non amittebat, quia oblatum ab Atheniensibus jus civitatis repudiavit, quod vereretur, ne jus Romanum in discrimen deduceret, cum duarum civitatum nemini licet simul esse civi. Cornel. Nepos in Attic. Sp. Ligustinum civem Rom. & nihilominus in Sabinis, unde oriundus erat, habitantem exhibet Liv. lib. 42. Et Cic. pro Rosc. Campaniam à civibus possideri optimis fortissimisque militibus memorat, sicut & Livius L. Posthumium Cons. in Campaniam missum scribit, ut agrum publicum dirimeret ab agro privato civium Romanor. Quin etiam Varro lib. 1. de rust. ex Caton. Origin. Agrum Gallicum, ultra agrum Picenum, Romanum vocat, quod Romanis viritum datus fuerat. Ideoque certum est, civis Romanos non solitos æstimari ex cohabitatione, sedibus vel ædificiis, nec linguæ Romanæ usum aut leges, Carthaginenses ignorare probabiliter potuerunt, cum jam tot pacta cum Romanis fecissent, tot annos cum iis tam pace, quam bello commercia habuissent.

21. Qui sensus legu Papiæ, quæ peregrinos urbe prohibuit.

Erat apud Romanos lex Papiæ, quæ peregrinos urbe prohibebat, de qua Cicer. lib. 3. offic. Male, qui peregrinos urbem nisi prohibens eosq; exterminans, ut Petronius, seu ut rectius Balduw. in Scæv. & Sigon. lib. 3. de antiq. jur. Ital. cap. 1. l. gunt, Pennum apud patres nostros, Papius nuper. Nam esse pro cive, qui cædii non sit, rectum est non licere: quam tulerunt legem sapientissimus Consul Crassus & Scævola. Vsu vero urbis prohibere peregrinos sanè inhumanum est. Quis fuerit Papius, docet Dion, lib. 37. nimir. tribunus pl. Cotta & Torquato Cofs. Quæ fuerit sententia legis. tum idem ibid. tum Cicer. 2. Agrar. explicat, quod se. peregrinos urbe eiecerit & usu fori prohibuerit, quam legem Lacedæmoniis tulerat Lycurgus, Plutarch. in Lyc. Verum Cicero in lib. 3. offic. ut hanc legem Papiam impro-

22. Alia lex Scævola, quæ peregrinos civitate prohibuit.

bat, ita alteram Scævola magnificat, quæ peregrini civitate pellebantur, pro Balb. & C. Cornel. quanquam hic perniciosam Reipubl. extitisse conficitur non suo vitio, sed ut expli. at Ascen. in Corn. quod Italorum animi à civitate repulsi injuriam, qua se affectos purabant, vindicari, bellum sociale excitassent. Jam olim lege Claudia Latini à civitate repulsi erant, & peregrini omnes alia lege Papiæ, cujus Cicero meminit pro Balb. ex qua Valer. Max. M. Perpennam damnatum scribit, quod Consul aut fuerit, quàm civis, sicut Barbatus prætor ante, quàm liber. Suid. in Verb. βαββα: Cujus, ait Valer. Vita triumphavit, mors Papiæ lege damnata fuit. Namq; patrem illum nihil ad se pertinetia civis Rom. jura complexum, Sabelli judicio pettum, redire in pristinas sedes coegerunt. Quod si arbitros cepisses Carthaginenses, non distinxissent hoc interdictum ab eo Scro, quo Volsci omnes urbe, foro & ludis excedere jubebantur. Liv. lib. 2. Plur. in Coriol. Halycar. lib. 8. Si ijdem incidissent in duas hæc leges, quarum una repellit peregrinos à Civitate, altera ab Urbe, procul dubio discrimen nullum advertissent, civitatem interpretari pro Urbe, quas tamen Cicer. 3. offic. tanquam duas diversas proponit, unaque reprobat, alteram vehementer laudat. Sigon. lib. 3. antiq. jur. Ital. Balduw. in Scæv. pag. 104.

Non est igitur in parietibus Respub. ut dicebat Pompejus, cum Senatores ducentos, melioremque civium florem, qui Reipubl. deserere tergiversebantur, se sequi juberet & urbe Italiaq; abduceret, Dion. in hist. Pomp. & Cicero probè distinguit parietes à Reipubl. lib. 2. offic. quando ait: Parietes nobis modo stant & manent, usq; ipsi jam extrema scelera mercentes. Rem vero publicam perimus amissimus. L. Lentulus, concluso exercitu intra furcas candinas: Non inquit, resta urbis & mania, & eam turbam, à qua Urbs incolitur, pro patria habeo. Hic patriam video, hic quicquid Rom. legationum est. Hic omnes spesq; sumi, quas servando, patriam servamus, dedendo ad necem patriam deserimus ac prodimus. Liv. lib. 9. Nec non Ortho Imperator ad milites loquens: Quid? vos pulcherrimam hanc urbem

23. Romanos in urbu distinxisse à in-re civitatem.

24. Remp. non esse in parietibus.

beti domibus & cellis & congeſtu lapidum stare creditu? Mura iſta & manima intercedero ac reparari promiscue poſſunt. AEternitas rerum, & pax gentium, & mea cum veſtra ſalva incolumitate Senarum firmatur. Hunc auſpicium a parente & conditore urbis noſtra inſtitutum & a Regibus usq; ad Principes continuatum & immortalium, ſicut a Majoribus accepimus, ſic poſteris trademus. Tacit. 1. hiſtor. Quod illi de diſtinctione Reipubl. & murorum dixerunt, id de civitate eadem ratione ſubintelligendam eſt, cum & ipſa ſeparabilis ſit a Republica ſicut Themistocles recte interpretatus eſt oraculum, quo Athenienſes jubebantur civitatem muris ligneis cingere. Cives enim extra urbem eduxit, & navibus impoſuit, non in aedificiis, ſed in civibus civitatem conſiſtere dicens. Iuſt. lib. 2. AEmyl & Plu. in Themist. quod reſpicit Nicias clade Sieula, terrefactos milites conſolaturus ait: Viri, non mania & naſes ſine viris, civitas ſunt. Thu. yd. lib. 7.

Nec obſtat, quod Alber Gentil. lib. 1. de arm. Rom. c. 8 obijcit ex Cic. 7. ad Attic. Epist. 11. qui conſilium Pompeij fugientis improbens, ſic ſcribit: Per fortunam, quale tibi conſilium Pompeij videtur? Hoc quæro, quod urbem reliquerit Ego enim dicit. Tum nihil abſideris. Urbem tu relinquit. Ergo idem eſt Galli venient. Non eſt inquit, in parietibus Reſp. At in armis & focis. Pœt idem Themistocles, Fluedum enim totius Barbarie ferro urbs una non poterat. At idem Pericles non fecit annuum ferè poſt quinquageſimum, cum prater mania nihil teneret. Idem enim Cic. in fragm. l. I. de Repub. delubra urbis partem, & non civitatis, facit, nec magis ad religionem, quam focis ad Remp. pertinent. Solebant enim Romani capiendis urbibus Deos tutelares evocare, ut loquitur Vlpian. in l. ſacra 9. §. 2. in ſin. de rer. diviſ. & ſacra aris avellere, quod aſanare vocat. Aristobius inquit Virgilius his verſibus:

Exceſſive omnes adytis arruq; relictiſ
Dij, quibus imperium hoc ſtrivimus. lib. 2.
AEn. ubi notat Serſ. Verba & ritum evocandi explicat Macrobius lib. 3. Saturn. c. 9. ex lib. 9 rerum recondit Sammon: Serens, additq; Coriatho & Carthagine ad eum modum ab-

ſtractos fuiſſe Deos, & ſolutas ab aris religiones, nedum ut in aris vel religio vel Reip. aut civitas conſiſtere putanda ſit. Proinde primum ſeparanda eſt Civitas ab urbe, & collocanda non in muris, loco, aut aedificiis, ſed in populo, quo ſenſu dixit Apul. 3. Memoriam. Dum primum angiporum inſtituimus, ſtatim Civitas omnis in populum iſſuſa, mura denſitate nos inſequitur.

Quid differat civitas à Republica,

1. Civitatem perſulgato errore accipit pro Republica.
2. Kekermannum non diſtinguere inter finem & ſubjectum Politicæ.
3. Varia deſinitiones civitatis, qua cum deſinitur Reip. coincidunt.
4. Rempub. eſſe formam & finem civitatis.
5. Quoniam deſinitur Reſp. Ordo.
6. Qui ſiat, quod Civitas deſiniatur eum reſpectu ad Rempubl.
7. Civitatem eſſe ſubjectum Reipubl.
8. Unitas civitatis quatenus aſſumenda ex unitate legum.
9. Civitatem abſtrahendam à ſt. & poſſeſſione, qua pertinent ad Rempubl.
10. Explicatur locus Ariſt. 3. Polit. c. 2.
11. Quem abis non ſatis aſſequimur.
12. Perente Reip. non perire civitatem.
13. Diſſimilis quædam ſimilitudo rejicitur.
14. Item alia ex h. alioſa.
15. De naſe Theſes, quam Philoſophi diſputando fecerunt immortalẽ.

Metricatio confuſio eſt & plurium errore confirmata, qua Civitas non diſtinguitur à Republica. Sic enim pleriq; Interpretes ad 1. Polit. c. 1. 3. Polit. 1. 2. & 3. nec nõ Paulus Buſius lib. 1. de Rep. c. 2. & 3. in pr. & ſeqq. civitatem accipiunt, quaſi Remp. vel denotentem, vel comprehendentem, & proprie perfectiſſimaque ratione civitatem. appellari totum compoſitum ex Urbe, Populo, Republica, tradit Montecat. in arg. text. 10. lib. 3. Polit. Kekerm. in præcogn. Polit. ex hac confuſione in alium non vulgarem errorem delapſus eſt, quod inter finem & ſubjectum Politicæ diſtinguere non potuerit, quippe. cum deſinitio, quam Politicæ aſſignat, prout quadret in civitatem, quod ſcilicet Civitas ſeu multitudo ex pluribus ſimilibus domeſticis certo ordine collecta & direſta ad ſervandam publicam.

SECT. 3.

Civitas diſtinguenda à Republica.

Kekerm. error non diſtinguendi inter finem & ſubjectum.

11. A. h. u. Genti.

16. A. ſ. u. u.

publicam, quam imitatur Kirchner. *de Re-
pub. tota 1. disp.* Coincidit enim cum defini-
tione Aristotelica 3. *Polit. c. 6.* nisi quod ge-
nus accommodatum adhibeat Arist: vid. *so-
cietatem*, quod ipse Keckman. paulo post
in definitione civis assumit, quasi non con-
cretum ejusdem prædicamenti formaliter
perinde definiendum esset, ut abstractum,
de qua re agemus *scilicet*, 4. E contrario civita-
tem pro Republ. accipit Thomas, *in prout.*
Polit. c. 1. Polit. c. 1. dum ait: *Civitas est
principalissimum eorum, qua humana ratio
consistit possunt.* Boterius *lib. 1. de Polit.
Illustr. c. 3.* definit civitatem, *si cives ejusdem
legibus regantur*, sicut enim Speusipp. *in de-
finis. Plat. Bodin. 1. de Republ. c. 6.* Althusi-
us *Polit. c. 6.* Dan. 1. *Polit. Christ. c. 3.* in de-
finitione civitatis assumunt potestatem &
leges, quæ ad Republ. & non ad civitatem
pertinent. Propriè enim prout hoc loco
accipi debet, & accipitur ab Aristot. 1. *Polit.
c. 1. c. 3. Polit. in pr. civitas prior est Re-
publ. & per ea, quæ ex Republ. superveni-
unt, non nisi à posteriori definiri potest.*
Monet quidem Arist. 3. *Polit. c. 2.* unitatem
civitatis spectandam ex relatione ad Rem-
publ. id quod multis interpretum imposu-
it, qui in artificium Aristotelis non satis
profundè oculos adegerunt. Respubl. enim
est forma simul & finis civitatis, ut exemplo
chororum Comitorum docet Arist. 3. *Polit.
c. 3.* & expressè *lib. 4. c. 11.* Republ. dicit
esse *formam* civitatis, seu, ut Isocrates loqui-
tur *in Panathen.* & *Areopag. Anistam.* Li-
vius nominat *formam*, dum ait: *Formamq; ea-
dem civitatis esset, qua ante sacrum mon-
tem occupatum fueras.* lib. 2. Speusippus al-
io nomine sed eodem sensu vocat *virtutem*
Civitatis, quod ita se habere, non aliunde
rectius perspicitur, quàm ex Reipubl. de-
finitione ab omnibus probata, qua dicitur
esse *πῆξις πόλιως*, Ordo civitatis. 3. *Polit. c.
4. lib 4. c. 1.* Item 3. *Polit. c. 1. q̄ 3. πόλιω
πῶν τῶν πόλιω οἰκιστῶν ἢ πῆξις πῆσι.* Ordo
vero ad id, cuius est ordo, se habet, ut for-
ma ad materiam informem. Materia porò
determinatur per formam & quod ad finem
ordinatur, per finem definiri debet. In
Logicis pars formalis, quæ & communis ap-
pellatur, non dimittit se ad veritatem, quæ

est affectio materiæ, cum conditiones ma-
teriæ in posterioribus Analyticis, Topicis &
Sophisticis Elenchis demum explicentur:
Interim enunciatum definitur, *εἶναι ἢ τὸ ἀλη-
θινόν ἢ τὸ ὑπὸ τῆς ὑπαρχου.* 1. *de Inicpr. c. 4.*
non quod veritas exprimat, ut affectio
propositionis formaliter acceptæ, sed ut fini-
nis, ad quæ destinatur. Omne enim instru-
mentū per finem suum, ad quæ redigitur, de-
finiri debet: omnis materia per formā, à qua
recipit unitatem & existentiam. Sic civitas,
cum tota redigatur ad Republ: ejus re-
spectu omnino definiri debuit, non quod
civitas & Resp. unum sint, sed quod illa ad
hanc tanquam formam & finem referatur.
Potestas verò & leges ad civitatē non perti-
nent, sed ad Republ. à cuius ordine & au-
toritate dependet. Vnde in Reipubl. de-
finitione dicitur, quod sit ordo potestatum
in subditos, quia ubi potestas imperat per le-
ges, ibi civitas jam est Republ. informata.
Hic verò considerare debemus civitatem, ut
subjectum, cui Resp. inducitur, ut docet
Arist. 1. *Oecon. c. 1.* & Thom. 1. *Polit. in pr.*
Subjectum autem non continet in se ea, quæ
per formam demum superventura sunt, sed
iis subordinatum tantum, ut se habet anima
rationis particeps ad virtutes, & hinc spera-
tam felicitatem, ac proinde per partes Rei-
publ. ut sunt Majestas & Leges, non defini-
tur, nisi quatenus iis subordinatur. Boterius
quoque definitionem videtur hoc argumen-
tum prægravare, quod multæ sæpè civitates
iisdem legibus regantur, quæ tamen diver-
sæ sint, quemadmodum de Peloponneso
scribit Iolyb. *lib. 2.* *Quod multis in Pelopon-
neso tenuerunt frustra, nostra tempestate e-
venit, ut ejusdem legibus, ponderibus, mensuris,
monetis, eisdem Principibus, Consultoribus,
Iudicibus uterentur, ut nulla alia res
Peloponneso decisset, quia omnia una civitas
foret, nisi quod non erant una mania habi-
tantisium: Ceterum omnibus eisdem, vel
quam similibus existeribus.* Poloni quo-
que ante Casimir M. ætatem cum Saxoni-
bus eodem jure utebantur, quod Magdeburg-
go petigum venire solebant, *Cromer. c. Mo-
cho & Casim. M. ut & art. 10. VVichbilds dicitur:
In Saxonicum etiam ad Polonos, Bohemos
& Marchionatus Brandenburgensis Incolae*

3.
Definitiones
civitatis va-
ria.

4.
Respub. est
forma & finis
civitatis.

5.
Item Ordo.

6.
Qui scilicet,
quod civitas
definitur
per Rempub.

7.
Civitas est
subjectum

8.
Unitas civi-
tatis quatenus
assumenda
ex unitate
legum.

volas pertinere. Cæterum si leges spectentur, non ex sententiis, sed ex auctoritate, nihil obstat, quò minus ex iisdem legibus ad eandem Rempubl. primum, deinde ad eandem civitatem inferre queamus. Nam imp. quoque legem Rhodiam valere sinebant, *l. d. g. i. ad l. Rhod. de iust. & Franci ad jus cõmune recurrit, lib. 1. du corps de droit.* non quod vel Rhodij Imperio, vel Imperatores Francis, sua auctoritate legem imperarint, sed quod in suam quiq; Rempub. alienas leges transcripserint, ut Romani 12. tabulas mutò sumserunt ab Atheniensibus. Hoc enim sensu falsum est, quod tradit Zonannet. *in lib. de Rom. imper.* eius imperium agnosci, cuius leges receptæ sunt in Academijs; quia non recipiuntur, ut leges, quæ habeant vim cogendi, sed ut præscripta sapientum, quibus de novo pondus accedit à recipiente.

Civitas igitur ab omni majestate, legibus, jurisdictione & cætaris partibus Reipubl. abstrahenda & consideranda est hoc loco, id quod Aristot. 3. *Polit. c. 2.* artificiosè declaravit circa quæstionem de unitate civitatis. Quærit enim, quæ sit una civitas, respondetq; non ex loco, nec ex hominibus individuis, qui intereunt & renascuntur, eam æstimandam, sed ex forma, sicut chorus nunc Tragicus est nunc Comicus, licet eadem utrunque sustineant personæ, dummodo forma externa mutetur. Et in genere, ubicunque aliqua conjunguntur, in quorum numero ponit Arist. etiam civitatem, 3. *Polit. c. 1.* unitatem habent à forma conjungente, ut numeri vel voces in concentu, Sicut jam numerus alius est ab harmonia, personæ à choris: sicut temperamentum distinguunt à qualitatibus, qui ejus essentialiam collocant in proportione: *Fernel. lib. 3. Physiol. c. 1.* Ita oportet Rempubl. quæ est concentus & ordo civitatis, ab ipsa civitate distinctam esse, id quod hæc verba Philosophi præcipuè indicant: *ἡ πόλις ὁμολογία ἀποκρίσις τῶν αὐτῶν πόλις οἰς τῶν πολιτῶν οὐ βλάπτει.* Non enim distinguit civitatem per Rempubl. quod Respubl. civitatis pars sit, ut ait Montecat, *in explan. Eschol. tex 14. lib. 3. Polit.* sed è Reipubl. distinctionem transfert in civitatem, dum ait, distin-

gui civitatem, *spektando Rempubl.* quæ ratione exercitus differt à gubernatione, populus ab ordine, concilium à sessione. Compositio enim, quæ per formam compositionis differt ab alia, diversa est ab illa forma, ut numerus sonorus ab harmonia, partes humani corporis à colligatione totius. Atqui civitas ab Arist. 3. *Polit. c. 2.* comparatur compositioni. Dicitur enim *ἡ πόλις ὁμολογία ἀποκρίσις.* Et proinde præsupponitur ante Rempubl. à qua informatur de sententia Aristotelis. Ex quo fit, ut comparisonem & mentem Aristotelis non rectè explicant. Pacius *lib. 3. Polit. c. 2.* & Giphani, *in præfat. d. c. 2. lib. 3.* per *l. proponebatur. de judic.* ubi iudicium manere dicitur, licet iudices omnes mutati fuerint: *Ita,* inquit Placius, *eadem manet civitas, quam dicitur manet eadem Respubl. forma.* Nam & civitas secundum Aristotelem manet materialiter, licet forma sit mutata, sicut Zyvinger, *ad 3. Polit. c. 2.* exemplo civitatis Hebræorum ostendit, quæ primum à Senatu Aristocratico, à DEO ipso instituta, mox à regibus, quos sibi elegerant, tertio vicissim per optimates ac denique manu regia gubernabatur. Ita civitas Romana primum obediit manui Regiæ, ut ait Pompon. *l. 2. §. 1. de Orig. iur. & Tacit. 3. Annal.* posthac de lapsa in potestatem patrum, à qua post longas contentiones, interjecta Oligarchia Decemvirorum, degeneravit in statum popularem, donec ad principes solos retraheretur. Quod si civitas in universum periret, perente Reipubl. quorsum opus foret dubitatione, quam Aristot. *ad fin. d. c. 2. lib. 3.* propter difficultatem rei indicissim relinquit, *Virum passacivitatibus mutata Respublica emoriantur?* Mors enim omnia solveret, si civitas cum Reipubl. moreretur. Præterea, quod de iudicio affertur, exemplum vel in eo aberrat, quod iudicium simplicium nomen juris, Civitas verò connotet personas. Ius enim personis non alligatur, & facillè in novas transfunditur: sed de civitate res ita potius se habet, ut de populo, de quo ibidem Alfensus; quod ex successione novorum individuorum idem maneat, ut & legio & navis Thefei. Civitas enim rectè comparatur Iudicibus, qui mutantur:

11. Quam alie pervertunt.

12. Perente Reipubl. non perit civitas.

13. Similitudines quædam nullius momenti.

E e Iudic

9. Civitas abstrahitur à legibus & potestate.

10. Explicatur sententia Arist. ex 3. Pol. c. 2.

Judicium verò Reipubl. quæ tota juris est, & societati civium incumbit, ut judicium judicibus.

14. Reiciuntur.

Quod verò præterea afferatur ex l. si grege 22. de leg. l. ubi grex idem esse dicitur, ex quo pecora quædam mortua sint, & nova substituta, ex l. si ita legatum 69. §. fin. ubi idem adificium censetur, quod per partes & novum factum est, Item ex d. l. proponebatur. 76. de jud. & l. quod in rerum natur. 24. §. ult. de legat. l. ubi navis, toties refecta, ut antiquarum tabularum nihil retineat, nova non judicatur, illud inquam, & quæ sunt ejus generis, ad præsentem quæstionem nihil attinent, rejectæque sunt ab ipso Aristot. lib. 3. Polit. cap. 2. dum ait: Virum sit eadem civitas, quamdiu idem genus hominum manet, alius licet interuenitibus, alius renascensibus, sicut & flumina eadem dicere consuevimus & fontes eosdem, quamvis semper alio succedente latice, excedente alio? An homines quidem discendi idem, sed non civitas? Nam si unitas civitatis æstimaretur priori modo, nunquam mutaretur civitas, nisi interuentione deleta, dum perituros subinde exciperent novi successores, perinde ut navim Thesei usque ad Demetrii Phalerzi ætatem conservasse Athenienses, novas subiiciendo tabulas, testatur Plutarch. in These. unde occasionem disputandi sumserunt Philosophi, qui augmentationis naturam refectioni carinz similem statuerunt, exemplo Alleni in d. l. 76. in fin. qui ait: Si quis putaret, partibus commutatis, abiam rem fieri, fore ut ex eiu ratione nos ipsos non ipdem esse scimus, qui ab hinc anno fuissetmus, propterea, quod ut Philosophi dicerent, ex quibus particula minimè consisterimus, hæc quotidie ex corpore nostro decederent, aliaque extrinsecus in earum locum accederent. Id quod non tantum de atomis Democriti & Epicuri cum vulgo interpretamur, sed & de dissipatione alimenti quotidiana, ob cujus defectum perenni opus est nutritione, quam diu vivimus, eaque de causa quotidie perimus, & renascimur, quod ut ad principia rationis revocarent Scotus in 4. sent. dist. 24. q. 1. Marsil. in 1. de gen. & corr. nec tamen unitatem individui destruerent, ad navem Thesei confu-

16. De nave Thesei.

gerunt, & illius instar, dixerunt idem manere secundum aquivalensiam, quod Arist. r. de gen. & corr. cap. 5. dixit secundum formam, dum subiectum tradit mutari secundum materiam, manere secundum formam, de qua controversia, quia difficilima est omnino, quæ in Physica excitantur, egimus breviter in Enst. Physic. ad lib. de gener. & corr. & si DEVS voluerit, uberiorius explicabimus in nostra Physic. Ad civitatem ut redeamus, non potest illa una denominari, ut grex, ut legio, navis vel domus refecta, sed ut iudices dicuntur ipdem, qui in idem judicium surrogantur, ipdem collegæ, qui in idem Collegium succedunt.

Quatenus acta Reipubl. obligent civitatem. SECT. 4.

1. Quæstio proposita ab Aristotele.
2. Sed nullibi soluta contra Borraum.
3. In utramque partem ab Autoribus accepta.
4. Distinguitur inter contractus à sola Majestate & toto populo initos.
5. Solum Majestatem non præjudicare toto civitati.
6. Sed quam commoda civitati contracta & versa sunt, cum Repub. non morr.
7. Solvitur ratio Montecatini, qua in contrarium adducta erat.

Unde obiter licet inferre decisionem quæstionis, quam in suspenso relinquit Aristot. in fin. d. cap. 2. & tamen quasi ex hoc loco solvendam proponit, ibid. c. 1. Virum ad ea, quæ à Repub. pacta fuerunt aut acta, Sed nullibi post mutata formam Respublica civitas soluta reneatur. Quod enim Martinus Borraus hanc litem ab Arist. dirimi putet in vit. periodo d. c. 1. dum ait: εἴπερ ἂν καὶ ἀμωκεταιλῶσι πικρὸν ἔστι τῶν τοῦτο: ομοίως τῆς πολιῆας φασίον αἰσῶ πάντας, καὶ τῆς πολιῆας πάντας πρῶτους: καὶ τῆς οἰ τῆς ἀναρχίας, καὶ τῆς τριτοῦ. In eo vehementer à sententia Aristotelis aberrat, cum Aristot. redarguat tantum imperfectionem rationis illorum, qui Tyrannidis & Oligarchiæ acta valere, aut civitatem obligare negent, eò quod Tyranni & Oligarchi nihil referant in salutem civitatis, sed omnia sua causa & nominè

17. Quæstio ab Arist. proposita.

18. Sed nullibi post mutata formam Respublica civitas soluta.

nomine agant. Eodem enim argumento, inquit, procedendum esset contra statum popularem corruptum, quia & illic plebs refert omnia ad quæstum privatum, id quod illi non advertebant, qui solius Monarchiæ & Obligarchiæ corruptæ pacta in civitatem redundat inficiabantur. Quantum verò ad quæstionis nucleum attinet, suspicatur Giphani. *in com. cap. 1. in fin. lib. 3. Polit. Aristotelem* propendere in affirmativam, Montecat. *in Schol. sex. 15. lib. 3. 9. 3. & 4.* mavult arripere negativam dum præsupponit Civitatem formaliter includere Rempubl. & proinde pacta ejus cum civitate e-mori, quia ut definit Respubl. desinit & Civitas. Aut prior, inquit, Respubl. non potuit obligare posteriorem, infciam, cum par in parem imperium non habeat, quæ ratione disputavimus *in lib. 1. ult. de jur. Maj.* quatenus acta Antecessoris obligent successorem. Cicero *in Epist. ad Attic.* passim in hanc quæstionem digreditur, *Virum à Casare data immunitates, post ejus cadem, re-*

4
Distinguitur
inter contra-
ctum à sola
Majest. & à
sola populo
initiat.

5.
Sola Majest.
non potest
inducere totam
civitatem.

In omni enim prolapsa Republ. agitur contra bonum totius civitatis, & proinde contractus nequeunt toti Reipubl. impulari, sed manent penes eos, qui in fraudem Reipubl. contraxerunt. Sicut enim rerum furtivarum perpetua est autoritas *ex lib. 12. tab. & Attina, S. furtiva Inst. de usucap. l. potestatis 21. de V. S.* ita subditi eorumque, quos nullo jure per vim Tyranni occuparunt, bona in obligationem ab injustis possessoribus deduci non possunt, quemadmodum rectè respondebat L. Quintius Nabidi Lacedæmoniorum Tyranno, vetustissima Romanorum cum Lacedæmonis fæde-

ra exprobranti: *Amicitia & societas nobis nulla tecum, sed cum Pelope Rege Lacedæmoniorum iusto ac legitimo facta est: cuius jus Tyranni quoque, qui postea per vim tenuerunt Lacedæmonie imperium, quia non bella nunc Punica, nunc Gallica, nunc alia ex aliis occupaverant, usurparunt, sicut tu quoque hoc Macedonico bello fecisti. Nam quid minus congereret, quam nos, qui pro libertate Græcia aduersus Philippum gereremus bellum, cum Tyranno instituerem amicitiam?* *L. lib. 34.* Et jam ante Syracusani deprecati erant Hieronymi in Romanos delicta: Neque primo Syracusani à vris defecimus, sed Hieronymus, nequam tam in vos impius, quam in nos: nec postea pacem Tyranni cæde compositam. Syracusanus quisquam, sed satellites regii, Hippocrates atque Epicides, oppressis nobis hinc metu, hinc fraude, turbarunt, nec quisquam dicere potest, aliquando nobis libertatis tempus fuisse, quod pacis vobiscum non fuerit. Nunc certè cæde eorum, qui oppressas tenebant Syracusas, cum primum arbitrij nostri esse cepimus, extemplo venimus ad tradendam urbem. *L. lib. 25.* Quin & ipso jure nulla sunt, quæ contra utilitatem publicam contracta sunt, siue ab injusto possessore Reipubl. contrahantur, siue à iusto. Nam & legitima Majestas, quia in bona subditorum non habet imperium, nisi generale, quod ad utilitatem publicam limitatur, *ut ostendimus lib. 3. de jur. Majest. cap. 1. & 2.* nequit cuiusquam subditorum bona in sua pacta obligare, *Bald. in l. Etiam num. 14. & seq. C. de exec. rei jud.* quia non potest ad alium plus juris conferre, quam ipsa habeat.

Sin verò, quæ contrahuntur, contrahantur in commoda publica, in quæ præsumitur tacitus consensus civium, aut si cives omnes consenserint, etiam si mutetur forma Reipubl. debitum tamen à civitate contractum non extinguitur, utpote, si pro debito civitatis singulorum civium bona oppignorata tacite fuerint, quemadmodum olim consuetudine generali Germaniæ receptum erat, *Consul. de arrest. Imper. cap. 9.* etiam si civitas transeat sub alterius

7.
Sed qua in?
commoda ci-
vitatū con-
tracta & ver-
sa sunt, cum
Rep. non mor-
riuntur.

dominium, sicut Antverpia ex libertate recidit in potestatem Hispanorum, de jure tamen per mutationem Reipubl. nequit à debito liberari, civitas, cum illi ipsi, in quorum salutem res versata est, adhuc sint in vivis. Athenienses vel illam pecuniam Lacedæmonii reddiderunt, quam triginta Tyranni ab iis mutuo sumserunt. *Demosthen. in Lepism.* Romani quam multas leges Regias retinuerunt in libera Reipubl.? *Halyc. lib. 4. & 5.* Quam multa acta Syllæ non resciderunt? *Flor. lib. 3. cap. 23. Dion. lib. 52.* Cæsaris leges ipse Cicero vetat rescindi, in *Phil.* partim quod in salutem Reip. vergerent, partim, quod sine majori malo & nova Reipubl. concussione antiquari non possent, quam causam reddidit etiam Aratus, quare, ejecto Nicole Tyranno, suas cuique possessiones non redderet, sed alienationes Tyrannorum ratas haberet. *Cicer. lib. 2. offi. ad fin.* Quod enim Montecatium permovit in negativam, ex falso præsupposito exortum est, quasi civitas per Reipubl. mutationem prorsus emoreretur. Sicut enim servus, qui manumissione evadit prorsus novus & alia persona, quam ante erat, non tenetur de iis, quæ gestit tempore servitutis, nisi in quantum naturaliter obligatur. Filius familias verò, qui statum habuit vivo patre, eundemque post emancipationem retinet, conveniri potest de eo, quod sub potestate gessit: Ita si civitas per mutationem Reipubl. nova fieret, non teneretur ad vetera debita; sed quia societas civium distincta est à forma Reipubl. & manet eadem sub utraq; Reipubl. non potest à se amoveri, quod in se ejus verum est, & noxa caput sequitur. Sed de hac quaestione fortè à libi agemus latius.

7.
Solvitur ratio Montecatini.

SECT. 5.

Quid sit civitas, quid civis..

1. Civitatis vocabulum ambiguum esse & in sex significationes distrah.
2. Civitatem accipi formaliter & materialiter.
3. Melius verò considerari secundum facultatem & actum secundum.
4. Quid differat civis à subdito.
5. Bodini definitio examinatur.

6. Qua confundat civem cum subdito.
7. Plura complectitur, quam continetur in definito.
8. Libertatis mentionem debere fieri in definitione civis.
9. Civitas nequit constare ex servis.
10. Homo perperam exprimitur in definitione civis.
11. Unum predicamentum non posse definiri per aliud.
12. Quid per imperium, cuius participatione civem definit Aristot. intelligat.
13. Omnes civis esse capaces imperii.
14. Id quod ratione probatur.
15. Bodini in Aristotelem machina proponuntur.
16. Repellitur primo iudicium infulis.
17. Alia esse una voce, alia Analogicè.
18. Qua methodeo definienda sint Analogicè.
19. Civium nomen dicitur secundum primum & posterum.
20. Et proinde uno voce definiri non posse.
21. Sed factum esse, si Analogicè præcipue natura definitione exprimat.
22. Quo proximè accedit civis ex Democrata.
23. Instantia Bodini requiritur.
24. Athenis semper imperiorum & consistorum participes fuisse omnes civis.
25. Etiam in Reipubl. Soloni.
26. Multo verò magis post tempora Soloni.
27. Alimò cavillus Bodini redarguitur.
28. Pro diversitate Reipubl. variari naturam civitatis.
29. Societatem esse genus geminum civitatis & socium civis.
30. Definitio civitatis & civis.
31. Definitiones confusa & vulgares.
32. Explicatio partium definitionis.
33. Dubitatio quorundam solvitur.
34. Platonem non proposuisse legitimam finem civitatis.

35. Reprehensio Montecatini: reprehenditur.

Quamquam ex superioribus facile patet, Quam notione civitas hoc loco proprie vel ab Aristotele accipiat, vel accipi debeat: Ambiguum tamen esse vocabulum idem concedit *Polis. cap. 2.* Nam cum tria circa civitatem concurrant: *Urbs, Populus, Reipubl.* aut horum singula, aut duo

1.
Civitatis vocabulum ambiguum esse.

aut

aut omnia tria conjuncta sæpè significat. In jure Canonico ut Ecclesia cum templo, ita civitas cum urbe confunditur. Pro populo definit Cic. *in form. Scip.* quod sit *conclivm, cæm q; hominum.* Vulgò sub civitatis nomine intelligimus *Urbanos cives, seu populum muris inclusum.* Pro Republ. civitate usurpat Thomas passim & reliqui interpretes. *in 1. & 3. Polit. utrobq; in princ.* pro populo & Republ. videtur accipere ipse Arist. Omnia verò tria sub eius notationem concludit Montecat. *in arg. schol. 1. c. 1. 3. Polit. & hanc significationem assignit Aristoteli, quæ ab illa profus abhorrebat nuper demonstravimus.* Nam Urbem & ædificia civitati dedita opera abstraxit, *3. Polit. c. 2. & 6.* A Republ. quoq; eandem amovit, tum quod diversas definitiones utrique adhibuerit, tum quod Rempub. dixerit esse animam, *4. Polit. c. 11. ordinem, 3. Polit. 4. lib. 2. c. 1. & formam civitatis, 3. Pol. c. 2.* Verò distinctit inter Civitatem *Materialiter & Formaliter* acceptam, quam distinctionem repetit Laurent. Valent. *in conclus. lib. 3. Polit.* Per materiale intelligens populum seu multitudinem indigestam, quæ habet rationem rudis materiæ; per Formale, ordinem & formam, quam Respubl. superaddit. Rectius idem Valent. & propius ad mentem Aristotelis distinguit inter *Facultatem & Actum secundum civitatem.* Nam ut omnem aliam materiam: ita & civitatem consideramus dupliciter: in se & sub forma. Quatenus in se spectatur, designatur per potentiam, seu aptitudinem & respectum ad formam: quatenus sub forma, jam aptitudo illa abiit in actum, & consummata est per formam. Exemplum capere licet à corpore organico, quod quatenus alteram partem hominis præbet, potentiam vitam habere dicitur *2. de anim. c. 1.* quatenus verò jam anima informatur actu vitam obtinuit. Ita civitas abstracta à Republ. quo sensu hoc loco accipitur, definitur per respectum ad perfectionem quam à Republ. expectat: dum verò consideratur in actu sub forma Reipubl. eam perfectionem jam actu & revera nata est:

Quia verò civitas est quid congregatum ex civibus, κατὰ τὸν αἰὸς πῶς ἔστιν ἡ πόλις οὕτως ὅτι οὐκ ἔστιν ἄλλο, planum est de civi-

bus, tanquam de partibus prius quærendum esse, *3. Polit. c. 1.* quia totum, imprimis simillare, faciliè cognoscitur ex partibus, sicut rotunditatem, & quintam Essentiam totius cæli collegit Aristot. ex figura & essentia Astrorum. *lib. 1. & 2. de cel.* Civem autem ante omnia distinguimus à subdito ad eandem faciem, ut distinguitur & respubl. à Civitate. Nam subditi nomen designat actualem subjectionem, quæ præsupponit Imperium & Rempubl. id eoq; suoditus opponitur Majestati in Republ. prout *lib. 4. d. 3. jamus.* Civis verò, etsi plerumque cum subdito confundatur, & in actu perfecto sub Republ. accipiat, ut Freudent. *c. 30. Polit.* civem denominat, cuiusque Reipubl. subditum: tamen, quantum est ex vi nominis, & ad hunc locum pertinet, non habet innexam actualem subjectionem, sed definitur in ea conditione, quam natus est habere ante omnem superventuram Reipubl. constitutionem. Non potest quidem civitas sine Repub. diutius subsistere, quàm corpus organicum sine anima, aut quævis materia sine formæ, unde fit, ut civem, quem non contemplantur, nisi in Republ. non aliter, quàm in Republ. tanquam subditum definiamus: cogitationem tamen retrahendus est ad primævam suam originem, & absolute in sua natura definendus. Multi enim absolute cives sunt, qui si referantur ad aliquam speciem Rerumpubl. nomen illud & privilegia perdunt, ut ait Arist. *3. Polit. c. 1.* eò, quod Respubl. aliis atq; aliis limitibus vagam civium libertatem contrahat & circumscribat:

Bodin. *lib. 1. de Republ. c. 6.* definit civem *liberum hominem, qui summa alicuius potestati obligatur, vel subijcitur,* in qua definitione ne unum quidem verbum adhibetur, quod rem tangat, aut subsistere possit. Nam tota definitio confundit civem ante Rempubl. cum subdito seu cive sub Republ. quia qui actu subijcitur summx potestati, is jam pars est Reipubl. & subditus: quo errore procedit etiam Mont. *1. Polit. c. 16.* ad corrigendam definitionem Aristotelis, cui leges & æquitatem adjiciendas putat; Si enim nihil interest inter subditum & civem, nihil interest inter civitatem & Rempubl. cuius falsitas patet ex diversis utriusq; definitionibus

2.
Civitas materialiter & formaliter accepta.

3.
Alia civitas in distinctione magis appropria.

4.
Distinctio civium a subdito.

5.
Definitio Bodini ex animatur.

6.
Qua confundit civem cum subdito.

& distinctis tractatibus, quibus explicantur. Nec excusatus reddi posset Aristot. quod in ordine Synthetico prius de partibus Reip. egisset, quàm de tota, prius de mediis, quàm de fine, si civem acciperet prò subdito, tanquam partem Reipubl. quem errorem falsò imputat Bodin. *ibid.* Aristoteli, quasi non distinguat civitatem à Reipubl. cum ipse in eum præceps vadat, ut velis patet, qui ollas lippunt. Præterea inquilinos & Incolas complectitur Bodinus, qui non sunt cives, quemadmodum Israëlitz habitabant in Aegypto: imò & eos, qui præterea in collegio sub unius jurisdictione suprema vivere possunt. Hi enim sunt liberi homines, illius potestati subjecti, cujus tutelæ domicilium & studia subjecerunt: nec tamen privilegiis civium gaudent, *ut lib. 4. cap. 1. discernim.* Quid? quod duo hæc verba, loco generis posita, *Liber homo*, partim præter rem, partim inartificiosè ponantur, non secus ac si diceres *ex definitione, Speusipp. Magistratus est liber homo alius imperans, aut Ecclesiasticus est liber homo, prædicans verbum & administrans Sacramenta.* Sunt enim omnes illi necessariò homines, & quidem liberi, cum servi ab omnibus muneribus publicis arceantur, *l. 12. §. fin. de jud. l. 3. de offic. prator. l. 3. Cod. de tabul. lib. 10.* Cæterum non oportet in definitionibus conditiones quasquæque, quamvis necessarias, assumere, ne in infinitum extendantur. Non datur homo, nisi cor habeat, aut caput. An tu in definitione hominem propterea vocabis animal capitatum aut cordatum, perinde ut Speusipp. eum definit, *animal glabrum, bipes, &c.* Requiritur in cive libertas, non negamus, quia civis esse non potest, qui nequit attingere finem civitatis, hoc est, vitam sufficientem & beatam. Vnde non tantum servi repelluntur ab omni communione civili, jure Rom. *l. qui testamentis 20 §. servus 7. Qui testament. fac. post. l. 1. in princ. de jur. delib. l. quod attinet 32. de R. l.* sed etiam proverbii loco usurpamus *δύλοι πόλις* pro re impossibili. *Cónnan. libr. 2. Comm. cap. 3. num. 1.* Aristot. ex eo concludit. *Polst. cap. 1.* civem non æstimari ex domicilio, quia servi & inquilini possunt cohabitare, nec sunt cives, *ibid. cap. 4. ad fin.* conceptis verbis ait: *ἡ δὲ*

πόλις κοινονία τῶν ἰλιυθῶν ἐστίν. Item *cap. 8. ἡ γὰρ ἀπὸ τῆς πόλις ἐξ ἀρίστων πάντων, ἡ σπουδὴ δὲ ἐκ δούλων.* Conspicue verò *cap. 6.* ex comprobatur, civitatem non vivendi solùm, sed & benè vivendi gratia constitutam, cum alias etiam servorum & brutorum animalium, quæ gregatim vivūt, civitas esse possit, quod fieri non posse hac ratione ostendit, *ἂν ὅ μὴ μὲτι χονίου δαμονίας, μὲ δὲ τῶ ἐστὶν παρὰ ὀφθαλμοῖσι,* quod scilicet nec vivere possint, ut velint nec felicitatem participare, cujus gratia omnis civitas à natura instituta est, quod repetens *4. Polst. cap. 4.* ait: *Ex impossibilitate numeroſi, eam civitatum nomine dignari, quæ naturā sit serva. Civitas enim tebus omnibus instructa: quod autem servum, non est instructum.* Interim non pertinet hoc requisitum ad essentiam civis, magis quàm ad essentiam principis aut magistratus, ideoq; in definitione essentiali accipiendum non est. Sufficit enim per differentiam à fine petitam servos aliasq; idoneas personas excludi, quoniam essentia rectè proposita consequenter representat omnia vel accidentia, vel requisita necessaria. Hominis verò in definitione civis omninò perperam sit mentio, quia, *ut Arist. 1. Polst. c. 3.* soli servi, quicquid sunt & habent, adeoque ipsum id, quod sunt homines, debent Domino. In cæteris omnibus distinguuntur respectus & officia à personis. Nec enim Doctorem definiturum aut Magistrum, dicit eum hominem liberum aut benè natum, propterea quod de consuetudine & ex statutis Academicarum ad hos honores spurii & servi non admittuntur. An tu Philosophum dices liberum hominem ea contemplantem & agentem, quæ Deus in natura vel contemplanda proposuit vel agenda? Certè *ex lib. 2. Top.* quæ communia sunt omnibus, & penè abeunt in ordinem transcendendum, ut est notio hominis, respectu omnium officiorum, quæ homo sustinet, frustra assumuntur in definitionem, quam non ampliant: Tum etiam absoluta nequeunt definire respectiva, quia prædicamenta sunt primò diversa, *ut in disput. Metaph. & contròv. 3. contra Rhod. demonstratum mihi est, & conceptis verbis tradit Arist. 1. post. c. 14.* negationes summorum generū vocans immediatas, *ubi Sziom. Cajet. Zabn.*

7.
Plura compl. Civit. quæ continentur in definitione.

8.
Libertatis mentionem frustra fieri in definit. civis.

9.
Civitas nequis constare ex servis.

10.
Homo non est exprimentum in definitione civis.

11.
Nullum prædicamentum definiti per aliud.

Zabar. *ll. Crell. Item 8 Metaph. sex. 16.* Summa genera statim seipſi fieri hæc aut illa dicens. *Paul. Ven. in Metaphysic. 31. laudun. 3. Phys. 9. 5. Anto. Andr. 5. Metaph. 9. 7. Flandr. 7. Metaphys. 9. 7. art. 3.* Nam & in Antiepr. secundum hanc Regulam tradit: *Heterogeneorum, quorum alterum sub altero non collocatur, diversæ speciei sunt differentia.* Iam hominem collocari in prædicamento substantiæ, ecquis est, qui dubitat? Civis igitur, qui ad prædicamentum substantiæ non magis pertinet, quam collega, magistratus, princeps, non potest in alio prædicamento locari, ex alio definiri. Propterea Aristot. 3. *Polit. c. 1.* civem definit, *το πολιτικὸν κείμενος, ἢ ὄρχητος*, utrumque explicans per imperium *ἀρχεῖν*, seu indefinitum, quod versatur in concionibus & comitiis, ut rectè Genes. *ad d. cap. 1.* Tanta enim latitudine sumitur vocabulum *κείμενος*, etiam *lib. 2. tex. 157. 161. 193. & lib. 7. cap. 4. & 8.* & hoc ipso loco omnia refert Aristot. ad deliberationes publicas, ex quarum communione civem æstimat, & definiendum censet. Abstrahe enim civem à Republ. ut omnes, qui in communione cooptantur, æquales sunt, (distinctionem nõ subinfert Respubl.) ita æqualiter debent se habere ad ea, quæ omnibus futura sunt communia, quia quod omnes tangit, ab omnibus debet probari. *c. quod omnes 29. de R. l. in 6. l. Nam ita 36. de adopt. l. In antecedendo 8. de aq. & aq. plur. arc. cap. 1. dist. 66. c. quia propter. de Elect.* Nec Aristoteles dicit, quod ad jus suffragiorum omnes cives admittantur actu, quod in Republica fieri deberet, sed *πολιτικὸν ἔστιν* cives denominat, qui se. ex sua natura possint esse participes consiliorum publicorum, idq; conceptis verbis declarat, dum ait: *ὃ γὰρ ὁμοῦσιν κοινῶν ἀρχῶν βαλεῦσιν ἢ ἡγεμονῶν. πολιτικὸν δὲ ἀλλοτρίῳ οἰῶν τῶν πόλεων.* Illum quippe civis nomine dignatur, cui potestas sit ad eundem comitia & in iis ferendi suffragia. Quibus verò ædius ad ea non patet, eos *πολιτικὸν* esse ex prima intentione patet, ex qua tradit Arist. primordia Reipubl. fuisse subnata 1. *Polit. c. 2. 3. Polit. c. 4. Polit. cap. 4.* Nam propterea in societatem civilem conspirarunt patres familias, ut rebus suis melius in ea consulerent, Non consulissent autem, si publi-

carum & communium rerum constitutis se prorsus abdicassent & alienæ profutissent libidini. Pulcrè Ambrosius in *Hexam. Ab initio, exemplo adsum, homines Politiæ ceperunt, ut communis esset labor, communis dignitas, per seces singulis partibus curas dicerent, nemo esset honoris expertus, nullus immanis labore:* Et Ach. Iles apud Homer. 6. conqueritur Ajaci de Agamemnone, quod non habeatur ut civis vel Græcus, eò quod ad honores non admittatur, *ὡς οἱ ἄνθρωποι μίτιν ἔχουσιν*, quasi præsupponens, civem non esse, cui portæ honorum obfirmatæ sint. *Aristot. lib. 3. Polit. cap. ad fin.* Poloni cooptantur primum in suam Reipublicam Lituanos, cum Jagelloni Principi Hedvigin reginam in matrimonium elocarent, & postea Boruffos, cum Magistrum ordinis longobello fregissent, neutris tamen, ut Reipublicam mutarent, & in alienam se inseri paterentur, persuadere potuerunt, donec libera suffragia in comitiis perinde, ut inquilinis tribuerent. Qui enim à publico accentur, eos jam non cives, sed servos putabant. *Lib. 5. Stat. Pol. prius. cap. 3.* Propterea conflui primò hominum tacita inest publicarum curarum, in comitiis & concionibus, reservatio, nisi Respubl. primæyam hanc civiū qualitatem aliò flectat, aut, ut in corrupto statu fieri solet, prorsus extinguat, qui eò citius ad interitum properat, quò magis succensent, qui à communione Rerumpubl. excluduntur, ut disputat Arist. 3. *Polit. c. 7.*

Bodinius tamen, qui hanc Aristotelis definitionem ex alto deridet, & suam, quam paulò ante, ut nullà ex parte sanam, rejecimus, illi longè præfert, *de Method. histor. c. 6. & 1. de Republ. c. 6.* duabus machinis bellum nobis excitat, eumq; proſcribit: 1. quod non omnibus civibus, vel ipſo Aristotele concedente, competat; Deinde, quod nullis omninò ne iis quidem, qui in statu vivunt Democratico. Nam quod ad prius attinet, definitio, inquit, inanis est, quæ non sit universorum, *ex 6. Topic.* At quam ob causam definitio Aristotel. non comprehendit omnes cives? quia ipſe Aristoteles confitetur, definitum à se civem maximè pertinere ad Democratiæ. Primum dico civis definitionem esse universalem & com-

12. Quid per Imperium, quo dicitur esse, Arist. intelligat.

13. Omnes cives debere esse capaces imperii.

14. Προβλήματα.

15. Bodinus in Aristotelem machinam proponuntur.

16.
*Respond. ad
primum Bo-
dini argu-
mentum.*

& competere omnibus, qui in civitatem co-
optantur, sed differentiam sortiri in subdi-
tis. Sic enim rectè definitur aer per calorem
junctum humiditati. Quæ tamen definitio
falsa evadit, quando aëri à vicinis Elementis
inquinato & ad missionem destinato accom-
modatur. Sic calor exiccat & indurat, nec
tamen non & ceram & glaciem fundit. Quod
si verò quis eandem definitionem de omni-
bus subditis, seu civibus sub Republ. exigat,
non magis eam dari posse dicit Arist. quam
omnes subditorum differentiz in unam u-
nivocam speciem cogi queant. Quædam en-
im una sunt Analogiâ, quædam univoca
essentiâ. Univocarum specierum una est cõ-
munis definitio, licet differant perfectione,
ut animal in homine & vermibus. 7. *Phys.
tex. 31.* Nam licet alia animalia alios sensus
perfectius edant, nullum tamen est, quod
non habeat sensum aliquem ejusdem ratio-
nis in perfectis & imperfectis. Analoga ve-
rò non ita se habent, quia genus non diffun-
ditur per omnes species æqualiter, sed aliter
in hujus, aliter in illius definitione accipi-
tur, ut ait Thom. 1. *part. 9. 13. art. 10.* & latè
explicat Cajetan. *in lib. de Anal. nom. Vide
notas nostras in Log. Cret. part. 1. lib. 1. cap. 4.*
Cumq; definitio imitetur indolem rei defi-
nitæ, quæ res in una & eadem natura per o-
mnia non conveniunt, non possunt sub unâ
communem notionem cogi. Nec enim quic-
quam dici potest, quod Substantiz & Acci-
denti per omnia sit commune, cum Accidēs
sit id, quod est per Substantiam. Quis effin-
get mihi definitionem Boni talè, quâ omnia
bonorum genera, vera, apparentia, stabilia,
fugitiva, æqualiter comprehendat, cum bo-
na referantur ad eorum classem, quæ dican-
tur *ἀφ' ἑἰσῶς ὁμοῖον*? 1. *Eth. cap. 6.* Ne sanitatis
quidem in corpore, urina & medicamentis,
eadem ratio est. 4. *Metaph. tex. 2.* & quæ præ-
terea Analoga proponuntur, 2. *post. c. 16. 3.*
Eth. c. 12. 5. Metaph. tex. 6. Ne tamen hæc
omnia indefinita relinquuntur & incognita,
quantum fieri potest, ad generalem notio-
nem annitendum, quam quia repugnante
natura rerum, excogitare non licet, ad potis-
simum Analogatum devenitur, quod reli-
quis proponitur, tanquam norma, ad quam
examinari & æstimari debeant. Norma eam

17.
*Alia una
sunt univo-
ce, alia Ana-
logice.*

18.
*Methodus
definiendi
Analogæ.*

exhibet simplicem primamque naturam?
quàm inferiora magis minusq; participant.
Materia prima definitur. 1. *Physic. c. ult. Pri-
mum principium transmutationis &c.* nec
tamen in cœlo cum materia invenitur trans-
mutatio. Locus definitur in genere, *Super-
ficies corporum continentium*; nec tamen cœlum
tali loco includitur, nec eo tempore mensu-
ratur, quo res omnes, quæ sub tempore sunt,
dicuntur corrumpi. Quid dicam de actu &
potentia? quid de cæteris terminis Metaphy-
sicis, quorum tanta latitudo est, ut nisi ad
hunc modum utiliter definiti non possint?
Demonstrationis & scientiz definitiones
velim consideres *ex 1. post. c. 2.* in qua re-
quiruntur principia vera, immediata, causæ
conclusionis, priora & notiora conclusione:
Quo verò modo pertinent hæc ad demon-
strationem à proximo effectu & causa remo-
ta? Libenter uteris hic exemplo Theologico
communicationis Idiomatum, cujus Theo-
logi tres species proponere solent, sic deno-
minatas à tertia, quâ carni Christi idiomata
revera tribuuntur, cum in prima fervetur u-
nicuique naturæ sua proprietates, in secunda
ambz naturæ operentur, concomitanter, ad-
eocq; propriè loquendo in prioribus duobus
modis, nulla fiat proprietatum communica-
tio, sed communicio tantum. Interim à po-
teriori fit denominatio, & priora genera secun-
dum minus imitantur denominationem po-
sterioris. Amicitiam veram accersit Arist.
ex virtute, cum nihil sit amicitia, quàm fr-
ctus virtutis. 8. *Eth. c. 3.* An igitur amicitia
non est, quæ fundatur in jucundo aut utili,
prout visum fuit Stoicis? Ita verò rem sese
habere de civibus, non ignorat hujus ob-
jectiunculz, subdit Aristot. *d. cap. 1. lib. 3. Polit.*
quod scilicet dicantur, ut Latini loquuntur,
secundum prius & posterius, si transferantur
ad diversas formas Rerum publ. Respub.
quippe & subditi eodem modo se habent,
cum subditi formentur ad formam Respub.
Iam verò dicemus *lib. 2. c. 1. scilicet. ult.* & tradit
hoc loco Arist. perfectas Respub. magis &
prius esse Respub. quàm digressas, perinde,
ut demonstratio potissima, cui dominatum
Logicz attribuit Themist. 2. *post. c. 2.* mag-
is & prius demonstratio est, quam quæ pro-
cedit à posteriori aut per causam remotam.

19.
*Civium no-
men dici se-
cundū prius
& posterius.*

Idem

potrectis manibus. *cont. Ncar.* Post abrogatos reges & Archontes perpetuos Decennalesque, ad Democratiam liberiores redacta Republica pauperimos quosq; non tantum ad comitorium sed & magistratum, quos definitos hoc *cap. 1.* nominat Aristot. communionem admissos fuisse, ex legibus Draconis, quas tulit anno 4. Olympiados 39. abunde patet. Quoniam Solon leges Draconis præter cetera in eo correxisse scribitur, quod pauperibus promissæ aditum fecerit ad magistratus. Plutarch. *in Sol. & Halycar. lib. 2. Antiq. Rom. apud Solon* olim quidem a suffragis repulso, mox etiam magistratus obtinuisse, luculenter testatur. Duravit igitur æqualitas Arithmetica in Republica Atheniensium inde à tempore Thesei, vel etiam ante Theseum usque ad Olympiadem 47. qua corrente dicitur Solon eam correxisse. Quid verò si correxisset, annon & statum ipsum Democraticum correxisset, & ad Aristocraticum deflexisset temperamentum? ut innuit Aristot. *2. Polit. cap. 10.* Tum enim negaremus, Rempublicam à Solone correctam retinuisse sinceram indolem in concussis Democratiz, cujus essentia consistit in æqualitate omnium civium. Sed non opus est istoc effugio, cum nihil correxerit Solon, quod civi Aristotelico fraudi esse queat. A magistratibus quidem repulsi fecem plebis, sed non à concionibus aut comitiis, idque teste eodem Plutarch. *in Sol.* quem ipse laudat Bodinus. Nam in Republica Romanorum quoque capite censu exclusi erant à gerendis magistratibus, quippe qui cibabantur ex censu, sed tamen ex institutione Servii perenniter ad suffragia vocabantur. *Valer. lib. 2. cap. 3. Liv. lib. 1. Keiserus* verò & *apud*, hoc loco Aristot. protestatur, se non accipere pro determinatis magistratibus, quemadmodum Carthagine certi magistratus omnes causas judicabant, eademque Tiberius ad Senatum Rom. remittebat, aut ut Lacedæmone de contractibus quidam Ephorem, de Cædibus Senes sententiam ferebant, sed pro ordinariis & legitimis comitiis, in quibus de rebus ageretur & imperaretur publicis. Ad hæc verò admisso fuisse etiam Theseum, fecem civitatis à Solone, præter Plutarch. *in Sol. & Polluc. lib. 8.*

testatur Aristot. *3. Polit. cap. 7.* ubi ait: *Solon vulgus manibus & ad Comitium & ad rationum relationem, impare autem solum non fuit*, idque prolixè explicavit *lib. 2. Polit. cap. 11. paulo post princ.* ubi eo nomine addit Solonem reprehensum fuisse, quod cum populo universo per suffragia designandi magistratus, & judiciorum potestatem concessisset, Ephialti, Pericli, Demostheni & aliis Demagogis viam straverit ad planissimam Democratiam, per blanditias vulgi, deducendi Rempublicam. Nam, quod denegatum fuit plebi à Solone, abunde ab iis restitutum fuit, qui, ut suffragiorum numero locupletem sibi admercerent magistratū, nihil non vulgò indulerunt. Themistocles Piræum in ejus favorem extruxit, Plutarch. *in Themist.* Aristides post pugnam Platæensem reversus, cupidos popularis status videns, decreto omnibus communem fecit & Republicæ administrationem magistratusque ex promissio Atheniensium populocitari voluit. Plutarch. *in Aristot.* Pericles denique & ejus Collega Ephialtes auctoritatem Areopagi vehementer affligerunt, & sportulas præterea juriscanti in concionibus populo adjecerunt. *Aristot. lib. 2. Polit. cap. 11. Xenoph. de Reb. Athen. Plutarch. in Pericli.* Vique adeò, quoties in Democratiam degeneravit Respubl. Athen. toties à suffragiis & concionibus nulla pars populi exclusa fuit, quod impudenter negat Bodinus, qui non minus improbe eundem Atheniensium & Helyetiorum statum torquet contra alteram quandam Aristotelis sententiam, falsò itidem illi affictam, quasi patricos magis cives faciat, quam plebejos. Aristot. *lib. 3. Polit. cap. 1. ad fin.* fecem vulgi ut mercenarios & opifices, negat esse cives, non absolute, sed in optima Republ. in qua cives æstimantur ex virtute. Quæ autem ineptia prolapsa Respubl. in quibus vulgus præfertur nobilitati, cum optimis contendere? Aristot. mercenarios non agnoscit in optima Republ. Bodinus iis imperium tribuit in prolapsa & aberrante: Quid hoc est, nisi virtutem redarguere ex vitiis, & negare temperantiam esse mediocritatem, quia intemperantia modum excedit? Prolapsam autem & vitiosam Rempublicam esse, ubicunque plebs

27.
Etiam non
Repub. Solon
nu.

26.
Multi à magis
post Solonem

27.
Alia Rodi
civilius reo
darguitur

plebs sola dominatur nobilitate, ex lib. 2. cap. 5. sect. 1. patebit, quoniam id dominium, deteriorum in meliores, oppugnat naturam & rationem.

Promde, quod ab Aristot. 3. Polit. cap. 1. rectè demonstratum fuit, & lib. Eod. cap. 8. in fin. succinè & verè repertum, Civis non sive in universum est, ὁ ἀνὴρ τῶ ἀρχαῖ, ἢ ἀρχῆς: In aliis verò Rebuipubl. alius evadit prout aliz atque aliz conditiones in civitate exiguntur, utpote in optima Republica nemo alius civis fieri potest, nisi qui eligere queat imperium & subjectionem ad vitam secundam virtutem, Arist. cap. 8. & lib. Eod. cap. 3. in fin. lib. 7. in princ. Huic verò definitioni generali deest genus, quod supplementum est ex genere civitatis, quæ definitur societas, lib. 1. Polit. cap. 1. & 2. lib. 3. cap. 1. 2. & 6. Imò ipse Aristot. genus adjiciendū est. c. 2. lib. 3. dicens: Societas civium mutatur cum Republ. ut quædam alia civitas. Item c. 3. in pr. Quemadmodum sociorum unum est nauta, ita & civem dicimus.

Sitigitur civis: socius multitudinis, qui particeps est suffragiorum & juris de republica statuendi. Civitas verò, Societas ad bene vivere & domibus & famulatu instructa, vita perfecta & abundè instructa grata, lib. 3. Polit. c. 6. seu societas plurimum viciniorum perfecta, qua habet omnia, quibus opus est ad vitam beatam. 1. Polit. cap. 2. in princ. Paulò secus ait lib. 3. cap. 1. Civitas est multitudo eorum, qui judiciorum & imperiorum sunt particeps, & vita usibus necessariis instructa. Sed hic addit Philosophus, se ἀπλῶς loqui, non ex cura. Nam, quamquam & Cicer. in somn. Scipion. & ferè iidem verbis Augustin. lib. 2. Evangel. quaest. c. 46. civitatem vocant hominum multitudinem, legu unius societate de civitate. Et Plutarchus ait: Civitas nihil est, quam congregatio multarum familiarum, in comp. Aristot. & Caton. tamen quia semper præstat genus sumere, quod proximum est, & civitas non est quævis distracta & vaga multitudo, sed quæ ad convictum amicè conspiravit, prout Augustin. innuit 2. de Civ. Dei cap. 21. iniquens: Populus non est omnium ceterum multitudinis, sed ceterum juris consensu & utilitatis communiione sociatus, te-

Civis per consensum seu societatem, quam per multitudinem aut cœtum definitur. Additur verò, quod sit societas, non hominum, quia non distingueretur à collegiis, nisi per finem, sed familiarum aut domuum, quia ut supra diximus, cives non sunt solitarii homines, sed patres familias. Liberi quippe, qui in potestate sunt, & mulieres non sunt cives absolute, sed cum adjectione, 3. Polit. cap. 2. & 6. Finis adjicitur, non quod cum per se, sine Republica attingere queat civitas, sed quod ad eam destinetur, sicut enunciatio, in formali notione, definitur per veritatem, ad cujus inventionem ordinatur, & Modales propositiones à conditionibus materiæ denominantur, licet ab omni materia sint abstractæ. Acciaj. lib. 1. Polit. cap. 2. & Aegid. 1. de reg. princ. cap. 5. dubitant, quomodo civitas dicatur perfecta, cum perfectiatur per Reipubl. Atqui aliud est perfectum simpliciter, aliud in suo genere. Civitas semper est imperfecta, respectu rerum publicarum sed suo generi debitam perfectionem obtinet, quando vel domi nata, vel aliunde importata habet, quibus opus erit ad vitam beatam, interventu Reipubl. assequendam. Plato lib. 2. de Republic. hunc finem dissimulavit, dum civitatem definit quod sit multitudo hominum unum in locum ad habitandum congregatorum, ut communis præsentis, & ceteris, aliam alij, eas res, quibus ad vitam est opus. Putabat enim Plato civitates oriri non instinctu nature, sed ob indigentiam, ac proinde nullam vitam beatam is proponebat. Sed nec legitimum genus assignat Plato, nec rectè cohabitationem requirit, contra quam disputat Aristot. 3. Polit. cap. 2. & 6. Quod verò præterea reprehendatur à Montecat. lib. 1. sect. 16. quasi legitimam differentiam, ex legibus & imperio petendam suppresserit, eo ipso non tam Plato quam Aristot. ipse vapulat, seu potius ipse reprehensor labitur & in reprehensionem incurrit, dum non distinguit ea, quæ sunt Reipubl. ad essentiam civitatis, qui error Montecatino per tot. lib. 1. & 3. Polit. familiaris est, & paulò antè à nobis rejectus.

28. Pro diversitate rerum, quæ variatur naturam.

29. In qua consistat genus civis.

30. Definitio civitatis & civis.

31. Definitio civitatis & civis.

32. Explicatio partium definitionis.

33. Dubitatio solvitur.

34. Plato non proposuit legitimum finem civitatis.

35. Reprehensio Montecatini reprehenditur.

SECT. 6. Vtrum civitas certo civium numero definienda.

1. Propositur questio ex Aristotele.
2. Regna descripta erronea: ex iure Cameraco.
3. Civitatis falsa definitio ex sede Episcopali.
4. Orta à corrupto Idiomate. Linguarum recentiorum.
5. Rei alicujus extra quantitatem naturam non spectari ex quantitate.
6. Regnum non defini per latitudinem.
7. Quemadmodum nec civitates.
8. Civitatem differre à gente.
9. Ad optimam Rempub. requiri certum numerum civium.
10. Quam Aristotalis sententiam Bodinus injuriâ inficitur.
11. Aliud esse, leges dare optimam, aliud Reipubl. cuscundam.
12. Perfectionis primam speciem pati ex quantitate.
13. Civitatem nimis magnam facile in mutationem & occasum patere.
14. Quanta fuerit magnitudo Babylonis.
15. Excedentem futuram ubiq; esse noxiam.
16. Difficiliter contineri, quod non capitur.
17. Magnam civitatem necessario sibi capere multos hostes.
18. Quae de causa Augustus consilium coercendae intra terminos imperij testamento addiderit.
19. Magnitudinem civitatis ex parte eam seditionibus inferni.
20. Quod probat Arist. ratione.

1. Proponitur questio ex Aristotele.

Arist. 3. Polit. c. 3. atexit quaestiones alias: Vtrum boni civis & animi virtus eadē sit virtus: Item, Num civitati ascribendis opifices & mercenarij, quas reservabimus ad locum de subditis, in lib. 4. & hoc loco pertinet ad cetera, quae ad cives in universum attinent. Proponit enim Aristot. 3. Polit. cap. 2. aliam eamque novam quaestionem, de magnitudine civitatis, seu numero civium, quae quia ex optimae Reipubl. conditione solvenda erat, ex hoc loco extollitur & rejicitur in lib. 7. Polit. cap. 4. quoniam ad civitatem, ut sic, nulla civium multitudo praecisè requiritur, sed pro qualitate Reipubl. & conditio-

nibus locorum, ut statim subiiciemus. Sicut enim inter ICtos, qui regnum certo civitatum, civitates certo civium numero definiunt, nec regnum agnoscunt, nisi decem aut undecim civitates (scil. quibus totidem Episcopi praesideant) sub se contineat, ut determinat Pelagius Papa in c. festore. in pr. 6. q. 3. quae de causa Abbas in c. constitutum 2. col. 1. de reff. Bohemiae principem non Regem, sed Ducem extitisse scribit, cum non haberet, nisi unum Episcopum Pragensem, et Nancerus Episc. Vratislaviensis Iohannem I. Bohemiae Regem, qui primus pedem in Silesia fixit, Regio nomine indignum dicebatur, quod Archiepiscopatum in Regno nullum haberet. Curam par. 1. Chron. Siles. Sequitur Dec. in eadem causa. in l. mot. de offic. del. Lud. Montalt. in tr. de reprob. sent. art. 4. n. 1. qui negat regnum dici, nisi in eo ad minimum sint 10. Dioeceses & unus Metropolitanus. Lancel. l. 1. c. 2. de Reg. §. 1. de orige Reg. m. 17. Tholof. lib. 6. Synagm. c. 7. nu. 6. per c. Cleros. dist. 21. ubi Metropolitanus estimatur ex mensura civitatum. Dividit 3. Gregor. Tholof. 10. civitates in quatuor Ducatus, & singulos Ducatus in totidem comitatus.

2. Improbata re ipsa descriptio ex iure Canonico.

Civitatem porro definit Iohannes XXI I. ex sede Episcopali, quando quatuor villas, quibus Episcopos totidem, suffraganeos Archiepiscopi Tholosani, imponit, erigit in quatuor civitates, Gallico idiomate distinguens inter villam & civitatem, la Ville & la Cité, C. Saluator. c. seq. de prob. Extra 6. com. lib. 3. quoniam Episcopi non resident nisi in civitatibus frequentioribus, ne numero vilescant. c. 1. de praesul. & Cortoniensibus novum Episcopum impositorum idē Iohannes, prius in civitate à Dioecesi Aretina separata, erexit. Plat. in Job. 23. Apud Italos quoque, sicchi amanos luoghr, che hanno vescovo vado. Girosi Maggi lib. 1. dell'fortific. c. 1. & Angli non nominant Cites, nisi eas urbes, in quibus magnus est populi confluxus. Apud Gallos vulgari sermone verbum Cité, non ex auditu, ubi magnae civitates dicuntur bonnes Villes. Sed si à vulgari modo loquendi, quis in abusum pleraque vocabula de flexit, recesserimus, & regnum, Reipubl. civitatem, in suo quodquo genere, ipse dixerimus, nisi

3. Civitatis falsa descriptio ex sede Episcopali.

4. Orta à corrupto Idiomate.

r.
rei natura
non pectat
tate ex quan-
titate

nihil ad eorum essentias facit multitudo aut latitudo. Errat enim Theflaur. in *prafat. decif. Pedemont. n. 13.* dum principi suo abfolutam potestatem tribuit, *propter magnitudinem potestatis*, cum in Rege spectetur, non quàm late, sed quàm liberè imperet. Non oportet tantum ad numerum, ait Arist. 7. *Polit. c. 4.* sed magis ad potentiam respicere. Nec enim M. Curij, qui de Sabinis, de Samnitibus, deque Pyrrho triumphator, pauciores servos habuit, quàm triumphos: *Apol. lib. 1. Apol. Hærat. lib. 3. Od. Plutarch. in Pyrrh. aut M. Scauri, qui ipse in lib. 1. de Vit. sua, non plura decem mancipia à patre sibi relicta scribit, nec Atrilij Reguli, qui unicum tantum septem suis juberibus in Pupinia colendis mercenariū habebat. Valer. lib. 4. c. 4. Sen. consol. ad Helv. c. 12. nec Homeri, cui unicus, Platonis, cui tres. Zenonis, à quo cepit Stoicorum rigida ac virilis sapientia, cui nullus servus fuit, teste S. n. d. c. 12. aut Diogenis, cui unicus servus aufugit, nec eum reducere, eum monstraretur, tanti putavit, de tranquill. anim. cap. 8. nec aliorum, quos hoc lib. c. 1. scilicet 9. retulimus, angustæ & pauperulæ familiaris minus familiarum nomen & essentiam retinent quam vel Milonis, qui 300. servos uno die misit, ne in caput Domini torquerentur, *Afcon. Padian. in Milon. vel Crassi, qui quingentos in censum retulit, Plur. in Crass. vel Taciti, qui ad imperium transgressus centum privatos servos liberos esse jussit, eum multò plures haberet. Vopisc. in Tacit. vel Demetrii Pompejani, quem non puduit locupletiores esse Pompejo, cui numerus servorum quotidie, velut Imperatorum exercitus, referebatur. Sen. de tranquill. anim. c. 8. Pythius Bithynus platanum auream & vitrem Dario Regi donavit, & Xerxis copias, hoc est, septies centena octoginta octo milia hominum exceptit epulo, stipendium in super quinq; mensium, frumentumq; pollicitus, ut è quinque liberis in delectu unus saltem senectuti suæ concederetur. *Plin. lib. 33. cap. 10.* propè abfuit hic homo, quin de sententia Crassi inter divites potuisset ascribi. Ità enim cum demum jure opulentum vocari voluit qui privatis facultatibus integrum posset sustinere exercitum. *Plu-***

tarcb. in Crass. Nec longè hinc abfuit L. Cornelius Balbus Gaditanus, ita copiis omnibus circumfluus, ut moriens drachmas circiter 2. populo Romano vitium reliquerit. *Xiphil. in Aug.* Lucullus omnia, quæ ad luxum & abundantiam attinent, adco in parato habuit, ut, modò cœnaculum nominaret, intra paucas horas, quanto sumtu quis velleret, dapes præstaret, & aliquot minorum millia suis vestibus adornatorum in scenam emitteret. *Plutarch. in Luc.* Narcissus Claudij libertus, quem omnium eo tempore potentissimum vocat Dion, possedit quater milles sestertium & amplius. *Xiphil. in Claud.* Gordianus Senior tantum terræ in provinciis habuit, quantum nemo privatus, ædilitatisq; suæ tempore 12. munera populo Rom. id est, per singulos menses singula de suo exhibuit, Equos Siculos centum, Cappadoces totidem, permittentibus Imperatoribus, factionibus divisit: In omnibus civitatibus Campaniæ, Hetruriæ, Umbriæ, Flaminiz, Piceni, de proprio per quadriduum ludos sœcivici & juvenalia edidit. *Iul. Caput. in Gord. in pr.* Et ut ad minores transeam, Meclitiniæ mercatoris reperit usuram locuples, ut totum Geldriæ comitatum suo argento redimeret, & genero suo liberum præstaret. *Proff. lib. 3. c. 97.* Parisius laques Coeur tam potens extitit, ut cum multatus esset à Carolo VII. quadringentis millibus coronatorum, facultatibus suarum non magnum admodum sensisset detrimentum. *Estien. Pasq. lib. v. Epist.* Christophorus Pallevicinus civis Placentinus, *estorriche de Gini cimet mille ducato d' intrade. Bellaj in comm.* Cosmi Medicis opes tantæ fuerunt, ut non tantum, cum procuratores post mortem eius tabulas proferrent, nemo serè inventus sit, ex civibus cujuscunq; ordinis & fortunæ, qui in illius nominibus non esset, sed publica vestigia & portoria omnia addicta sibi haberet, ut *Commianus scribit, Eduardum IV. Angliæ regem suis opibus in regnum restituerit. Brutus lib. 1. hist. Florent.* An vero horum familiaris ob amplitudinem magis familiaris suæ, quàm Reguli & Scavorum, animaq; magnæ prodigi Pauli, superante Pæno, Fabritijve aut Cuij. Camillive, aut quos in

comitis præterea capillis Vitales bello tulit: Sæva paupertas & avitus apto. Cum Larc fundus? *Horat. lib. 1. Od. 12. Valer. lib. 4. c. 1. & 4. Sen. consol. ad Helv. c. 12.* An ille magis pater est, qui unicum reliquit hæredem, quam qui liberis quadraginta novem, cum Cublaiio Magno Chamo Tartarorum, *Venet. lib. 2. c. 8.* vel infinitam seriem nepotum, cum Aelio Tuberone? *Plutarch. in AEmil.* Amplitudo aut angustia non magis artinet ad essentias Familix & civitatis, quàm hominis aut cuiusq; rei extra seriem Quantitatis collocatæ. Nec enim pauperes olim Græcorum Respubl. & minores hodie Helveticiorum Cantones, nec non Rhagusia, Luca, Geneva, quarum imperium finitur muris, minus liberæ sunt, minuscq; Respubl. quàm Venetorum ampladitio aut vastus olim Romanorum orbis. Absurdum enim est, quod dicit Petr. Gregor. *Thol. d. n. 6.* regnum Navarra & Balearium privilegio tituli tantum gaudere, cum ditionum ad regni complementum requisitarum, bonam partem perdiderint. Ergo nec imperium amplius sit imperium, nec Imperator Imperator, quoniam plus quàm quartam sui partem imperium amisit. Demonstratum autem nobis fuit *lib. 1. de jur. Majest. c. 1. in fin. ex magnitudine provinciarum numero civitatum non æstimandum esse regnum, nec ex multitudine civium civitatem, ut ipse Plato confitetur in Polit. Ampla aut parva sit urbs, nihil refert ad Imperium.*

6. Regna non defini latitudine.

7. Nec civitas.

8. Civitas differt à gente.

Et tamen Arist. non semel distinguit inter *ἰθὺς τοῦ ἰσθμοῦ*, inter gentem & civitatem, prout Accurs. *in l. provinciales 190. de P. S.* discrimen facit inter provinciam universam & civitatem. Nam *1. Polit. cap. 1.* *Olim, inquit, Reges imperabant singulis civitatibus, nunc gentibus.* Item *7. Polit. c. 2.* *Babylon, cuius ambitus tantus fuit, ut quadam ejus pars civitatem capiam, ne tertio quoq; die sensisse scribatur, confluxum portuum fuerit gentium, quam civitas.* *Lib. 7. Polit. c. 4.* *Sufficiens quidem erit, ut gens, sed non ut civitas:* Ipsoque loquendi usu distingui-mus inter populum universæ provinciarum & civitatem, quando civitatem strictè accipimus pro multitudine uno in loco cohabi-

tantium. Nam interdum civitas designat quamvis ad unius Reipubl. systema conspirantem multitudinem, quo sensu distingui-mus inter jus civile, quod uni Reipubl. proprium est, & jus omnium gentium: interdum certo murorum ambitui inclusum populum, de quo proponit Arist. *3. Polit. c. 2.* dubitationem: *Vtrum ad eum certus cívium numerus requisitatur?* eamque solvit *7. Polit. c. 4.* nimirum, quod, cum pauciores, quam par sit, homines, ad benè vivendum sibi non sufficiant, plures verò, quàm regi possint, non minora afferant incommoda, tutissimum sit, mediâ viâ incedere, & mediocrem civium copiam perfectæ Reipubl. seligere, quam sententiam injuria exagitat Bodin. *lib. 1. de Repub. 2. 2.* non secus ac si Arist. absolute cuique vel civitati, vel Reipubl. certum civium numerum determinaret, ultra quem nec prodire possit, nec infra subsistere. Nec enim magis hic affectus est mentem Aristotelis, quam ullibi alibi, ubi apertis in eum tibiis invehitur. prout ex parte jam ante adverterunt Fab. Albergat. *lib. 1. d. sc. in Bodin. c. ult. in fin. Nicol. Vito Gozzi giorn. 7. dello stato delle Republ. secondo la mente di Arist.* Cum enim Arist. primis Politicorum libris in genere, quæ ad Rempubl. faciunt, proposuisset, libro de-mum *7. c. 1. in pr. & c. 13. in pr.* instituit de optima Reipubl. agere, quæ sit instar normæ & regulæ reliquarum, siquidem Politico propositum esse debet. Rempubl. in propo-sita civitate formare, non quamvis, sed quantum possibile est, optimam. *4. Polit. c. 1.* Id quod notavit Thomas *in pr. lib. 6. Polit.* quando ait: *Postquam declaravit Arist. ex quibus, & qualibus, & quomodo est instituenda Respubl. intendit nunc declarare, quomodo & ex quibus instituenda est simpliciter optima Respubl. si ve sit Respubl. communis nomine nominata, si ve Respubl. Optimatum, si ve Regnum.* Aliud verò est loqui de Reipubl. & civitate absolute: aliud præscribere leges Optimæ. Nam etiam Arist. *3. Polit. c. 3. ad fin. 7. Polit. c. 7 & 8.* Mercenarios & illiberalem vitam agentes à civium communiione arcet, quod tales felicitatem Reipubl. optimæ propositam assequi non possent. Ergone inde concludet Bodinus, id

9. Ad optimam civitatem requiritur certus civium numerus.

10. Vana Bodini reprehensio.

11. Aliud esse leges dare optima, aliud cuiusq; Reipubl.

genus

genus hominum nullibi pro civibus esse habendum? Sic quoque mediocrem civium multitudinem in optima Republica vel civitate flatur Aristot. Ergone cives non sunt, qui illum numerum excedunt? Certè rationes Aristot. quas Bodinus considerare debuit, non eò curat, ut ad civitatem, quantum talem, certum civium numerum requirant, sed ut ostendant, commodius fore & ad finem, felicitatemque, Reipub. melius, si ut omnes aliz res, ita civitates quoque in aurea consistant mediocritate. Est enim apud Philosophum, *9. Metaph. c. 17. perfectioris primum genus* quod ex *Quantitate* petitur, quod non tantum res omnes corporeas Physicas, in numero, pondere & mensura creatas, sed congregationes quasque artificiales, naturam imitantes, comprehendit, prout ad civitatem, quæ est quid congregatum 3. *Polit. c. 1. & 2.* accommodat Arist. dum ait 4. *Polit. c. 12. Omnis civitas consistit ex quanto* & prolixè 7. *Polit. c. 4.* Est igitur quadam etiam mensura magnitudinis civitati, quemadmodum aliorum omnium animalium, plantarum, instrumentorum. Nam horum singula, neque parva nimis, neque magnitudine excessiva, sua potentia retinebunt, sed aut destituta erunt omnino à natura aut male se habebunt. Ceterum unius palma non erit penitus natus, neque duorum stadiorum, sed si processerit ad aliquam magnitudinem, quandoque, propter parvitatem male facies navigatione quandoque, propter excessum. Ita & civitas, si ex nimium paucis sit, non est per se sufficiens, si ex nimium multis, sufficiens quidem in necessariis erit, non tamen à natura. Quod de navigio dixit, transtulit Curtius in orationem legati Persici: *Periculose est, inquit, prorsus imperium: difficile est continere, quod capere non potest. Videsne ut navigia, quæ modum excedunt, regi nequæ? Nescio an ideo tam multa miserit, quia nimia operes magna jactura locum faciunt. Facilius est quadam vincere, quam tueri. Quam facile expeditis manus nostra rapiunt, quam continent?* Curt. lib. 4. Babylonem captam fuisse tri duo ante, quam ab habitatoribus omnibus sentiretur, scribit Arist. 3. *Polit. c. 2.* quia muri propter amplitudinem, circum-

quaque defendi non poterant, siquidem totius operis ambitus, referentè Curtio lib. 5. *tercentum sexaginta octo stadia complectebatur. Singulorum stadiorum structura singula diebus perfecta esse à Semiramide, memoria proditum est. Adificia non erant ad murum, sed fere spatium unius iugeri distabant. Ac notosum quidem Urbem seclis occupaverant: per 90. stadia habitabatur: nec omnia contigua erant, credo, quia tutius visum est, pluribus locis spargi. Cetera secebant, colebantque, ut si cetera & ingruentia obsequia alimenta ex ipsius Urbis solo administrarent.* Herod. lib. 1. paulò latiori circuitu eandem circumscribit, inquit: *Babylon in ingenti planitie sita est, forma quadrata, magnitudine quoque versum centum vicentium stadiorum, in summa 480. in circuitu quatuor luserum Urbium. Per ambitum centum portæ stabunt, aræ omnes cum cardinibus possibilesque.* Herodoto cōsentiunt Solin. c. 60. Paul. Orof. l. 2. c. 6. Hieron. super c. 10. Esas. Plin. l. 6. c. 26. qui ait: *Sexaginta millia passuum amplexu murum.* Diod. Sic. l. 3. *Ejus maxima ambitu spatia 360. complectebatur frequentibusque magnis turribus 250.* Strab. l. 26. *Babylon jacet in campo, muris ambitu habens 385 stadiorum.* Sicut igitur Hippocr. l. 2. *Aphor. ult.* interprete Cello lib. 2. c. 1. *Longa statura in juvenia quidem decora est, sed matura senectute conficitur.* Ita civitas, quæ excedit potestatem regentium, ipsa amplitudine labascit, & quod contineri non potest, suo petu diffuit, sicut Scytharum legati Alexandrum M. admonerant: *Sic concupiscis, quæ non capis.* Curt. lib. 7. & Nicias Atheniensis: *Amentis est, illos aggredi, quos licet Sicorum continere nescis.* Thucyd. lib. 6. quo argumento ipse Atheniensis ab expeditione Sicilia, & non ita pridem principes Reipub. Venetos à patrocinio Pisanorum dehortabantur. *Giusciard. lib. 3. post. pr.* Imprudens Architectus est, qui altius domum ducit, quam ferendo est fundamentum, & funesta indulgentia gratificatur ventriculo, qui plus illi concedit, quam conquirere possit, ut ait Gaetina ad Carolum V. Imperat. apud *Giusciard. lib. 10. Erroppo nociuo il prendere una volta tanto cibo, che lo stomacho non sia potente à comportarlo.*

14.
Babylonis
magnitudo

15.
Longa statura
tuta nomia

16.
Difficiliter
continetur,
quod non
capitur.

Duplici

12.
Perfectio
quædamp
dicitur ex
quantitate.

17.
Rima magna
civitas
vincit multa
in mutatio
nibus.

17. Magna civi-
tas multos
capit hostes.

Duplici enim via conservatur civitas, tum repellendo injurias hostium externas, tum suffocando seditiones internas. Virique modo minus est commoda iusto ampliori civitas, quam quæ intra terminos mediocritatis sese continet. Quæ enim ultra modum terminos extendit, præterquam quod felicitas omnis subjecta est multorum invidiæ, Boter. 1. *Polst. Illustr. c. 6.* multorum quoque exposita est injuriis, sicut Indus Philosophus Alexandro M. ob oculos ponebat in expanso sicco cœrio, quod contra prementem in uno angulo pedem, subinde exurgit. quando latus excurrit, quam utriusque pedis vestigia pertingere queant. *Plutarch. in Alex. M.* Nec Scipio Censor consueto more volebat orare: *Dis augete, sed, Conseruate Rempubl.* eiusque de consilio Augustus tabulis testamenti addiderat consilium coercendi intra terminos imperij, incertum, ait Tacit. 1. *Annal. metum, an perinvidiam.*

18. Cur Augu-
stus consilium
coercendi im-
perij addide-
rit testamen-
to.

Et de invidia quidem respondebimus Tacito, ex eodem fundamento, quo Sueton. negat, se fidem habere vulgatæ de Augusti ambitione famæ, quod non alia de causa Tiberium adoptavit, nisi ut tali successore ipse fieret desiderabilior. *Verisimile enim, ait, est excusasse et summum in ceteris principem, in tanto præsertim negotio, nihil temerè facere, vel fieri voluisse,* præsertim cum Dion. lib. 52. id cautum memoret ab Augusto, nisi dilataretur imperium, majori cum periculo defenderetur, sicut ipse claudo Vari expertus fuerat. *Scip. Annal. lib. 1. disc. supra Tacit. disc. 6. & ex eo Clapm. lib. 3. de arcana. Rerumpubl. c. 16.* Vbi que enim verum est, quod autor prætorum Anglicorum sub Henrico VI. scribit:

*Quarere regna labor, vitium est parva tur-
era.*

Maxima:

*de quo vide Boter. 1. Polst. Illustr. c. 5. Petr. Regemors. serm. Polst. s. 2. & nos Latium, di-
ximus de caus. bell. caus. 3. sub fin. Felici-
ores essent res humana, de sententia Augu-
stini, si omnia regna essent parva & concor-
da & civitate lassantia. lib. 4. De Civ. Dei
cap. 15.*

19. Multitudo
civitatis ex-

Quod ad seditiones internas attinet, eam rem nemo discretius explicavit, quam ipse

Aristot. 7. *Polit. c. 4.* Difficile est & forsam penitus eam im-
possibile, ut qua nimium populosa sit ci-
vitas optime gubernetur. Earum certe, qua-
tationibus.

benè gubernari dicuntur, nullam videntur
in populosam multitudinem diffusam. Ex-
emplum est in Rebuspubl. Spartanosum &
Venetorum, quarum durationi nullum
quantumvis maximum imperium compa-
rari potest. *Ac nescio annon satius fuerit
populo Romano Sicilia & Africa contentis
fuisse, aut huius etiam ipsi carere dominantia
in Italia sua, quam eo magnitudinis cresce-
re, ut viribus suis conficerentur, quemadmo-
dum loquitur Flor. lib. 3. c. 12. ubi latus de-
ducit, quomodo ex nimia magnitudine vi-
tia primum, tum perniciēs nata sit, quod
jam etiam Salust. dixerat in *Castil. in pr. &
Mecœnas repetit in oratione ad Augustum
habita. apud Dion. lib. 52. Longo jam tem-
pore, ait, bellis & seditionibus vexamur,
propter hominum multitudinem ac rerum
magnitudinem. Spartanos certe dominatum
Græcia valere jubere maluerunt, quam cum
tor molestiis & periculis retinere, quod in-
gratius fortassis paulo post, & per vim majo-
rum deponere coacti fuissent. Plutarch. in
Arist. Benè Livius lib. 30. ad fin. Nulla ma-
gna civitas diu quiescere potest, si foris ho-
stem non habet, domi invensit. Ut prævalida
corpora ab externis causis intacta videntur, sed
suis ipsa viribus onerantur. Patet id ipsum,**

ait Arist. ubi supra, ex rationum fide. *Nam* 20. Probatur ta-
tione.

lex ordinatio quadam est, & bonam legis
positionem necessarium est bonam esse ordi-
nationem. At multitudo nimium magna,
non potest recipere ordinationem, sicut Plut.
in *Cat. Maj.* de Romana magnitudine di-
cit: *Eam tantam fuisse, ut disciplinam ser-
vare non parceret, & Liv. lib. 7. Toties in
extrema periculorum deventum, ut in hanc
magnitudinem, que vix sustinetur, impe-
rium erigi posset. Plura ad hanc rem faci-
entia invenies infra de caus. belli caus. 2. ubi
disputamus contra eos, qui culmen felici-
tatis publicæ collocant in ditionum am-
plitudine.*

Utrum aliquis duarum civitatum si- SECT. 7.
mul civis esse possit.

1. *Dissen sui & ceterum in hac questione.*

2. *Ad*

- 2. An hostibus deditus, si revertatur, civis Romanus sit.
- 3. Qui adoptatur in aliam civitatem, perdit jus civitatis propriae.
- 4. Quâ ratione id neget Baldunus.
- 5. Nemo potest esse filius duorum patrum.
- 6. Adoptatum in aliam civitatem omnino perdere priorem.
- 7. Nisi fœderibus aut pactis populorum alter cautum fuerit.
- 8. Duorum municipior. eidem Respub. subjeçtorum posse aliquem simul civem esse.
- 9. Domicilium transferri, salva civitate.
- 10. Non posse aliquem esse civem duarum civitatum.
- 11. Vassallum quidem potest habere plures domings.
- 12. Sed non citra invidiam, nec sine difficultate.
- 13. An quis posset duorum principum Ordines Equestris simul gerere.
- 14. An possibile sit, ut quis se constituat legatum Vassallum duorum dominorum.
- 15. Legum obligari absolute sine respectu.
- 16. Eorum evadere statum subditum Dominis.
- 17. Civem arctius obligari patriâ, quam Vassallum Legatum Domino.
- 18. Nemini dam facultatem patriâ se subtrahendi.
- 19. Qui ambit utriusq. civitatis fieri civem, neutrius evadit.
- 20. Obligationem, qua civis se transfert in aliam civitatem, ipso jure esse nullam.
- 21. Rejiciuntur quorundam distinctiones ex diversis respectibus.
- 22. Duarum civitatum civem difficulter evadere crimen perjurij.
- 23. Obligari contra seipsum.
- 24. Iuramentum contra bonos mores nullum.
- 25. Non posse esse unum membrum duorum corporum.

I. Dissensu Iur. in hac questione.

Dubitationem hanc excitat Iustus in l. fin. in fi. de legation. quando legem latam scribit de Hostilio Mancino, ut si quis deditus non recuperetur, civis Romanus remaneret, idque contra sententiam Publij Mutij, Sp. Posthumij, L. & P. Rutilij tribunij pl. qui ingressurum in Senatum Mancinum repellibat, Postumium negans pa-

tere illi, quem pater suus aut populum vendidisset aut pater patrum deditisset. Cic. lib. 1. de Orat. Sp. etiam Posthumius, etiam si à Samnitibus acceptus non esset, peracta deditioe, feciali genu temur percellerebat, & clara voce addebat: Se San nitem civem esse illum legatum: Facialem à te contra jus gentium violatum, eò justius bellum Romanos gesturos. *Loq. lib. 9.* Ciceionem vero invenio in sententia contraria: pro Cæcilio. ad fi. *Vi religione civibus solvatur, civis Romæ traditur, qui, cum est acceptus, est eorum, quibus est deditus: si non accipiunt, ut Mancinum Numantini, retinet integram causam & jus civitatis.* Ex quo gl. in l. eos qui 4. Verb. non adipiscatur. de captiv. solvit controverfiam, quæ vertebatur inter Brutum & Scævolum: *An hostibus deditus revertens, civis Romanus sit? & Consequens, est, ait Modestinus, ut civitatem non adipiscatur, d. l. 4. in fin.* sc. si femel receptus fuerit. Innuat enim gl. in d. l. fin. Verb. civis Roman. non prius amitti civitatem, quam recipiatur amittens in alienam, ad eò ut in aliam civitatem cooptatio iacturam inferat patriæ, quemadmodum aperte docet Cicet. in Topic. ad Trebat. *Hoc in genere inquit, etiam Mancini causa defendi potest: Postumio reddidisse, deditum non esse, quonia non sit receptus. Nã neq. donatione neq. deditioe sine acceptione intelligi posse.* Vulcatius Moschus exul receptus erat in Massilienses & bona sua Reip. eorum, ut patriæ, reliquerat, quæ res cum disceptaretur coram Senatu, imperante Tiberio, probatum fuit P. Rutilij exemplum. Namq. eum legibus pulsus, civem sibi Smyrniæ addiderant. Tacit. 4. *Annal. n. 7.* Sed hanc Ciceronis defensionem redarguit Balduin. in *Scævola. ex l. 34. de legat. l. ubi Vlpian.* respondet de re legata, quam transferre voluit testator, ut priori non debeat, licet secundum non capiat; & Pompon. ait: *Si transferam legatum in eum, cum quo nobis testamenti factio non est, licet ei non debeat, nec illi tamen debebitur, cui fuit ademptum. l. 20. de adim. legat.* Ipse Mutius argumentabatur à conditione eorum, quibus aqua & igne interdicebatur. Hi enim etsi in aliam civitatem non transirent, Romanâ tamen cadebant

2. An hostibus deditus revertens, civis Romanus sit.

3. Cooptatio in aliam civitatem extinguit jus patriæ.

4. Quod impugnat Baldunus.

bant, quippe à qua expulserant, d. l. fin. de legar. ideoque peculiaris lex de Mancino lata fuit, ut cives Romi; quo privilegio opus non fuisset, si de jure communi civitatem Mancinus non perdidisset.

Quod verò ad receptionem attinet, non est dubium, quin sicut adoptio extinguit potestatem patris naturalis in pr. Inst. de adopt. l. 1. de adopt. Cicer. pro domo. (licet familiam & successionem novo & correcto jure, relinquat Lustin, ibid. §. 2. & l. pen. C. tot.) tum quod adoptio naturam imitetur, §. maiorem 4. Inst. Eod. l. filio 23. de lib. & posth. Caj. in Inst. l. 5. S. ult. Comm. l. quod contra 141. §. unus duo. de R. si Ita imperio unius civitatis subtrahitur, qui adoptatur & transit in alterà, quà de re Cicero pro Balb. ignorantiam imperitorum civium accular, quos errore ductos, ait, se vidisse, Atheni in numero judicum atq. Areopagitarum, cartà tribu, certo numero, cum ignorarent, si illam civitatem essent adepti, hanc se perdidisse, nisi postliminio recuperassent. Prudentius Pòmponius Atticus noluit uti ablato beneficio civitatis Atheniensium, ne alia astitã amitteret Roman. ut scribit Corn. Nepos in Vit. Pòmpon. Nam, dicente Cicero pro C. cain. in fin. Ex jure Rom. duarum civitatum nemo potest esse. Tum amittitur hac civitas deniq; cum is, qui profugit, receptus est in exilium, hoc est, in aliam civitatem; quibus verbis videtur respondere rationi, quàm Scævola supra tulit contra Brutum, Rem verò totam luculentius explicat. pro Balb. circ. med. ubi hanc quæstionem ex professo tractat: Duarum, inquit, civitatum nostro jure civis civis nemo esse potest: Non esse hujus civitatis civis, qui se alij civitati dicit, potest. Neg. solum dicatione, quod in calamitate clarissimù viru, Q. Maximo, C. L. nati, Q. Philippo Nuceria, C. Casoni Tarracoma, Q. Capioni Rutilio Smyrna vidimus accidisse, ut earum civitatum fierent cives, hanc ante amittere non potuissent, quam hujus solum civitatis mutatione vertissent: sed etiam postliminio potest: civitatis fieri mutatio. Neg. enim sine causa de Cn. Publicio Menandro libertino nomine, quem apud Majoris, legati nostri in Graciam proficiscentes interpretem secum habere voluerunt, ad po-

putum latum, ut in Publicius si domum re-venisset, & inde Romam redisset, ne minor civis esset. Multis etiam superioris memorix cives Romani sua voluntate in demnati & incolentes, his rebus relicto, alia se in civitates contulerunt. Deniq; post plura huc facientia: Peritus nostri juris ac moris nemo unquam, qui hanc civitatem retinere vellet, in aliam civitatem se dicitur. Planum igitur est, de jure civili Rom. quod nemo civium potuerit nomen peregrinæ dare. Ci- publi, ex quo cum, discente eodem Cic. pro Balb. in Rom. civitate ex omnibus civitati- bus via pateret, ortz sunt plurimorum pro- pulorum quærelæ, exhausti alias Respubl. quandb cives iis subtrabantur, & inter Ro- manos ascendantur, sicut Latini legem Clau- diam impetrarunt: Quis socij ac nominis La- tino ipsi Majoris de Corum, M. Claudio, T. Quinto Scipij, postq; ea apud socios nominis Latini censebantur, ut omnes in suam quisq; civitatem ante Calendas Novemb. redirent. Lib. lib. 41. Extant etiam fœdera quorundam, ut Germanorum, Insuborum, Helvetiorum, lapidum, nonnullorum item ex Gallia Bar- barorum, quorum in fœderibus exceptum est: Ne quis eorum Romæ civis recipiatur: Cicero pro Balb. inq; eo vertitur totus status orationis pro Balbo, utrum Balbus civitate donatus jure fuerit, quod accusator in fœ- dere Gaditano exceptum dicebat: Ne quis civis Rom. ex fœderato populo fieret, nisi in populo fundus factus fuisset. Atheni e com- mario videmus, ait Cicero Rhodios, Lacedæ- monios, ceteros undiq; ascriptos, multarumq; fuisse eosdem homines civitatum. Et est he- die inter Genevates & Bernates, nec non in- ter Valleios & quinq; Cantones Helvetio- rum ita pactum, ut harum civitatum cives utrobq; jus civitatis habeant, sed si ex alte- ra emigraverint: Simler. de Repub. Helvet. Alioquin impossibile est, aliquem duarum distinctarum civitatum, communi capiti non subiectarum, simul civem censei. Nam quando unius imperio ambiuntur, nihil ob- stat, quin possit. l. si quis à plurib. 7. l. Filij 22. §. Municip. l. Ejus qui 27. in pr. ad Mu- nicip. & Dioclet. & Maxim. Imp. ajunt: In adoptionem alienæ civitatis: sibi rectè datus additur, non mutatq; partia: Ac propterea esse commu-

Tum quod nemo possit esse filius duorum patrum.

Qui transit in aliam civitatem, excidit priori.

7. Contra quod ius commune sapi patia instat fuerunt.

8. Dicitur municipium unum aut quod simul possit esse commu-

jam originis in honorū ac munerū obsequio per adoptionem non minus perficitur. l. In adop. 7. C. de adop. l. ordine 15. §. ult. l. libertus 17. In adop. 9. ad Munic. Loquor autē de vero cive, cum honorarius, quia exemptus est imperio & muneribus, absque controversia multis ascribi possit Rebuspubl. sicut & Incola quis potest fieri plurium civitatum, aut domicilium transferre, l. Labeo §. in fin. l. si quis. l. ejus qui: 7. §. C. l. sm. in fin. l. nihil est 31. ad Munic. l. in adoptionem. C. de adop. nec propterea desinit esse civis, l. incola. 39. ad Munic. quoniam non fit propriē civis, l. 1. Eod. sed domicilium tantum acquirit. l. cives 7. C. de incol. lib. 10.

De solo autem vero & completo cive excitatur hoc loco dubitatio, utrum operas suas duabus distinctis Rebuspubl. aut civitatibus promittere & obligare queat, præcipue, cum non tantum secundum forum, ut provinciales præfidi, l. provinciales: subs. Cod. da. n. 3. de Verb. Sign. nec secundum munita & honores, ut incolæ, l. penult. ad Mun. l. Est Verum 3. l. si in patria §. junct. l. seq. C. de incol. lib. 10. sed secundum corpus, operas, & bona quæcunque Majestati subiciatur & civitati obligatur. Nam personæ obligatio trahit in consequentiam bona à personâ possessa: l. si parerfamilias 15. de adop. Qui verò totus obligatur uni Reipub. non potest totus esse obligatus alteri, quia quod semel donatum est, non potest iterum donari, l. sequens 68. de leg. 1. & rerum natura non patitur, ut qui uni est astrictus loco, per universam provinciam liberè vegetur quem admodum in Apol. Metaph. disputavimus, contra Novellum Scotum, qui Ens, Idem, & Diversum collocat inter Transcendentia, & tamen certis Categoriarum generibus singula illigat, quod quid aliud est, quam domum in exilium damnare, aut intra muros oppidi vagum esse? Nemo unquam vidit, nec fieri potest, tempore uno hominem duobus locis ut simul sit, sit Amphitruo apud Plaut. in Amphit. Sicut sui copiam maritus alteri facere nequit, quia sui potestatem perdidit, qui se totum in matrimonium uni uxori tradidit, ut ratiocinatur D. Paulus 1. ad Corinth. 7. Ita nequit obedientiam stipulari alteri civitati, qui eam

totam consecravat primæ. Vassallus quidem simplex non prohibetur, à duobus vel pluribus Dominis feuda accipere, c. satis bene de probib. feud. ali. per Lothar. c. un. §. fin. de prob. feud. ali. per Frid. quanquam nec illa res caret invidia & periculo, eum ubique difficilè sit pluribus Dominis fideliter & sufficienter servire. Capital de Buz, unus ex præcipuis Equitibus Angliæ, reprehensus ab Eduardo principe Walliæ, quod inconsulta cupiditate Carolo V. Gallorum Regi hommagium præstrisset, maluit locuplete feudo carere, quam incertam fidem duobus & fortassè paulò post in bellum exarsuris Dominis obligare. Frossard. lib. 1. cap. 229. Dominus de Coucy, natione Gallus, sed possessionibus amplis in Angliā dives recrudescente inter Eduardum III. & Carolum V. bello, consulit se in Sabaudiam & Lombardiam ne cogeretur in alteram partem peccare, sicut & Amemon Pomarius Anglus, eodem tempore à medio se subtraxit in Cyprum & ad Sanctum sepulchrum visitandum proficiscens. Frossard. lib. 1. c. 278.

Qui ordines Equestris à quoquam recipiunt, etiam si minus obligentur principi, quam Vassalli Domino: fere tamen ab aliis ordinibus prohibentur, quod fideliter non præsumatur serviturus uni, qui partem consilij & operarum mancipavit alteri. Inter articulos Equitum Hispanicorum, qui Equites Vinculi, dicebantur, ab Alphonso Ferdinandi & Constantiæ filio instituti, sic legitur, sed Anglicè, prout autor lib. de Ord. Equestr. lib. 5. cap. 12. transtulit: It, se servet any other province in his VVarre, he should lose the Band. Qui alteri principi in bello navat operam, perdat perfidelitatem. Nec ad ordinem aurei velleris, à Burgundo institutum & ad domum Austriacæ deductum, quisquam admittitur, qui jam alteri innexus est ordini, exceptis Regibus & principibus absolutis, qui proprios ordines ducunt, d. lib. 5. c. 9. Nam hi promiscuè admittuntur etiam ad Perisicidem Eduardi III. D. Georgio dicatam, quam Sigismundus Imperator & Albertus Dux Hollandiæ, præsentem acceperunt à manu Henrici V. 1416, ut & Petrus Regis Portugaliæ filius ab Henrico VI. 1424. Helmsht. & Stob. 100

9.
Domicilium
transferitur
sine civitate

10.
Non posse aliquid esse civem duarum civitatum.

11.
Vassallus potest esse qui duor. Dominorum.

12.
Sed non sine difficultate.

13.
An quis possit esse duos Ordines Equestris

in Henr. V. § VI. & leguntur, etiamnum in Templo, huius ordinis Equitibus dicato Windforij, multorum Regum, in consortium ejus cooptatorum nomina, ut Iohannis Portugaliz: Caroli IX. Henrici II. & IV. Galliz, Philippi Hispaniz, Christiani IV. Daniz Regis, nec non Maximiliani & Caroli V. Imperatorum, aliorumque, quã inquilinorum, quã exterorum principum, liquidem & alterius Majestati subiectos hic ordo admittit, quippe quem Anna Monomotancius Galliz Comes stabuli, & Iohannes Casimirus, Comes Palatinus ac Dux Bavariz, nec non Eridericus dux Wirtebergenfis, beneficio Elisabethæ Reginz, aliisque multi gesserunt. Quin & Franciscus I. Rex Gall: ordinem S. Michaëlis non tantum Henrico II. X. Regi Angl: sed & duci Suffulcio & principibus Anglorum misit, nec multo post, Carolus IX. eundem honoris loco obtulit Thomæ Duci Norfolkio & Roberto Comiti Leicestrensi, 1566. *Sto & in Hen VIII. § Elisabethæ*, quoniam qui ordines suscipiunt, non obligant sese absolutè aut in infinitum, sed ad certas conditiones, quemadmodum & Vasallus simplex; possuntque, ubi res aliter exegerit, cingulum exuere, & beneficio renuntiare.

14. *et* Cæterum, si à simplici vasallo transeamus ad eum, quem Ligium vocant: consuetudines feudorum, *c. un. de feud. dig. c. un. salt. fratr. fratr. authomologum Cujac. in c. un. §. Duorum. a. de no & form. fidel. imitatione, l. ult. C. Theod. de par. Sic.* quantò arctius is Domini servitiis innectitur tantò minus. ia alterius dominium sese transfereudi potestatem habet, quia dum promittit Domino absolutam fidelitatem *contra omnes homines, c. un. de feud. lig. seu ut dicitur, in c. satis benè, de prob. feud. alien. per Lothar. nullo anteposito*, quod gl. in Clem. Pastoralis. Verb. homo, ligium de sent. & re jud. ex Specular: explicat per hæc verba: nullius alterius fidelitate salvo, nihil sibi retinet, quod in noyvm possit dominum transfundere: Nec enim respectivè tantum bonorum aut operarum partem in obligationem deducit, sed cum persona omnia, quæcunque possidet, potestati & jurisdictioni Domini subijcere tenetur,

quam communem esse opinionem testantur Clar. in §. feudum. q. 11. Curr. Iun. 10. part. pract. feud. q. 8. n. 26. eamq; sequuntur Landens. lib. 1. feud. s. r. n. 52. Specular. in t. de feud. §. quoniam c. 4. & seq. Schrad. de feud. c. 4. n. 1. Rosenth. c. 2. conclus. 3. n. fin. Borcholt. de divis. feud. c. 4. n. 22. in fi. Atque ita Vasallus ligius nemo est, qui non eo ipso statim evadat subditus, *Fulrej. lib. 1. de feud. c. 8. v. 22.* quoniam subditus semper deberet excipere patriam, & proinde nequiret fidem promittere sine exceptione. Sicut igitur ligius ex hac causa, quod omnia sua debeat Domino, non potest duobus Dominis fidelitatem jurare, *c. un. de fid. lig. c. satis benè. ibi. nullum alium Dominum, de prob. feud. alien. per Lothar. gl. in d. Clem. pastoralis.* ita multò minus potest aliquis in duas civitates nomen profiteri, aut, quod eodem credit, duabus distinctis, & non subordinatis Rebus pub. sese subijcere, tum quia potissimum de Ligio Vasallo id. Dd. concludunt, quod sit simul subditus, hoc est, quod non habeat excipere patriam, *Alvarott. in c. un. n. 6. de no & for. fidel. lacobini. de feud. in Verb. qui quidem. n. 15. in Verb. Et promiserunt. v. 13. gl. in c. de forma. quam Ligium Verb. honestum 22. q. 5.* tum quia nulla vasalli obligatio tam contenta est, tam sancta, tam inviolabilis, atq; civis & subditi, quem non fortuitus quidem casus, aut humana conventio Majestati subiecit, sed ipsa natura, quæ ut immutabilis est, *sed naturalia Inst. de jur. nat. §. genti.* ita nec patitur patriæ sese quenquam: subripere, *l. abdicatio. C. de patr. potest. l. Curiales. C. si Curial. rel. c. 6. lib. 10. l. pen. C. de resc. Vendit. l. si quis. C. de mun. imprimis si accesserit mandatum divinum, quod subditum in omnibus rebus licitis astringit ad obedientiam magistratus. 1. Per. c. 2. Rom. c. 13.* dum interim Vasallus multis ex causis Domino feudum renuntians potestatem habet. Nec immeritò damnatur textus ult. *in c. ult. Hic finit. lex.* qui ita sancit: *Contra omnes debet Vasallus Dominum adjuvare, & contra fratrem, & filium, & patrem,* nisi ad hunc casum astringatur, quando pater vel jus divinum & naturæ evertit, *Schrad. part. 6. feud. c. 5. num. 2.* vel patriam & Rempubl. oppugnatam.

16. Eoq; statim evadis domini subditus.

17. Civis plus debet patriam, quam Ligium Domino.

18. Nemo potest se patriam subripere.

14. *et* Nemo potest esse ligium duorum.

15. Ligium obligatur absolute sine respectu.

gnatum venit, *Rosenb. cap. 8. concl. 10.* quoniam omnium parentum & propinquorum caritates una complectitur patria, *Cic. lib. 1. offi.* & potest aliquando sine scelere, si Cicero credimus, *3. parad.* patri vita adimi, si si perditum eat patriam, *l. minimè. de relig. & sum. fun. Facit. text. in l. postliminium. §. filius. de capt. & postlim. re. vers. & explicatum fuit supra c. 4. §. 1. circa fin.* Majori enim affectu diligendus est communis parens, cui plus debetur, & *Cic. de Repub. Est,* ait, patria antiquior parentis, quam is, qui, ut ajunt, creaverit, & major ei profecto, quam parenti, debetur gratia. Cum igitur patriæ primæq; civitati neminem debeamus antepone, ad nullam aliam civitatem licet civibus se conferre, quia tantum tanquam ex re collatio, detrahunt priori, quantum addunt posteriori: Et sicut Martiale dicente,

Quisquis ubiq; habitat Maxime, nunquam habitat:

ita neutrius Reipubl. civis manet, qui cupit esse utriusq; quia nullibi boni frugiq; civis officio defungi potest. Nec enim omnem operam præstat Reipubl. nec omnia sua illi subjicit, qui tantundem obligatur uni atque alteri.

Accedit, quod posterior obligatio ipso facto & injuria sua evanescat, quia in omni obligatione excipitur jus tertii, & textus in d. cap. ult. hic fin. lex. à nova fidelitate semper eximit antiquiorem Dominum, *gl. & Dd. illic, & in c. un. de nov. form. fidel.* quoniam aquum est, dicente Alvarott. *ad d. §. fin. n. 6.* ut prior sit jure, qui prior est tempore: *l. operis. Locati.* & jus acquisitum à tertio privatis pactis auferri non potest. *Rosenb. c. 8. concl. 15. num. ult. in fin.* Equis verò tempore antestant patria vel Reipubl. in quam ipsa: nos plantavit natura? Priori enim Dominum dicimus, non cui prius juratum est, sed cui prius de jure fidelitas debebatur. *dist. c. satis bene. & ibi Bels. Aff. B. Schenk. Item Jus. part. 7. feud. nu. 23. & seq. Schrad. part. 6. c. 6. num. 7. & seqq.* Sicut igitur vasallus nequit posteriori Domino fidem dare in praesentium cum prioris Domini, cui eam obligavit: ita nec civis alienæ se subijcere civitati potest; quam diu à subjectione prius contracta non

liberatur. Id autem fieri necesse est, quando quis duabus distinctis Rebus publ. ascribitur; quia cum civis patriæ suæ tacite obligaverit omnia sua ante omnes homines, non potest, nisi in fraudem ejus eadem in novam deducere obligationem Nec effugiunt hanc Scyllam, qui per distinctas omnes diversorum respectum incedunt, *Eberhard. in Topic. in loc. de Tanquam. n. 9. & ex eo Somsbec. part. 11. de feud. nu. 42. Horiom. q. Illustr. 35.* quoniam respectus diversi, locum non habent, ubi personæ, & bona omnia absolutè obligantur, & quidem uni solitante omnes homines, *Schoer. in thes. feud. dist. 10. §. 35. lib. 1. & ex eo Rosenb. c. 10. concl. 12. nu. 24. Duaren. de feud. c. 4. num. 5 & 6. Fontan. in comm. pract. Masuer. l. 26. num. ult.* qua quidem ratione Ligius vasallus obligatur Domino, subditus subijcitur Reipubl. civis innectitur civitati.

Porro si inter duas illas civitates, quibus parem fidem unus idemq; civis dedit, exardescat incœdium bellicum, cui eò magis fiunt obnoxii, quo sunt viciniore, & de limitibus aut commercio facilis lites movent; quò tunc se promipit ambiguus civis, cum in utramq; partem eadem fide æquali pondere trahatur? Fieri sanè non potest, quin perjurus fiat, & quocunq; se vererit, in patriam turpiter peccet. Sive manum abstinere à tabula, & è medio secedat is, utramque civitatem, neutri, quam debebat, operam terendo, perfidè prodat, sive in alterius castra transiens, scelestè & contra datam fidem alteri parricidiales manus inferat, quod innuere voluit Cicero pro *Balb.* quando ait: *Disimulando enim civium caritatem furis habeat, oportet.* Imò contra seipsum militare cogitur, quod iniquum & crudelitati proximum censet Imperator, *l. Praes. 6. C. de serv. & ag.* graviusque homicidio dicitur, *c. si non licet 23. q. 5. & Seneca ait: Hoc nepò ab homine excipitur, ut pro sit hominibus, si fieri potest, multus: si minus, paucus: si minus, proximus: si minus, sibi, de vit. beat. c. 30.* quoniam cum patriæ suæ quisq; pars sit: in cives armatur omnes, qui armatur contra civitatem Proinde nec cives in plures, quam unam, civitates transire, nec civitates plures quam una, unum civem sibi jure vindicare possunt,

19. Qui ambit affectum unius civis, non enim evadit.

10. Non posse quæ alteri civitati esse obligatæ.

21. Diversi respectus rejiciuntur.

22. Duarum civitatum civis vix evadit utramque pertinere.

23. Nec qui quæ contra se ipsam obligatur.

possunt, quia jus acquisitum primæ civitati sine causa præripi nequit, quæ assertio locum habet, etiam si servitia & fides posteriori obligata sit, interventu jurisjurandi, quia quæ in præjudicium alterius jurata sunt, non subsistunt, c. *Veniemes. de jurejurand.* ut nec illa, quæ contra honestatem & bonos mores fiunt. c. *unquamq; 22. q. 4. c. non est obligatorum.* & ibi gl. *Dynno* & *loh. Andr. de R. l. in 6. l. n. dubium. C. de ll. gl. in c. de forma verb. honestum. in pr. 22. q. 5.* Quid verò inhonestius, quàm patriæ, & cui fidem sine exceptione debes civitati se totum vel tuorum servitiorum bonam partem subtrahere? Nullæ excusationes sunt, ait Cicero in 5. *Philipp. Meus amicus est, si patria prima: Meus cognatus est, An potest cognatio prior esse, quam patria, in qua etiam parentes continentur?* Meritò igitur Cic. pro *Balb. pr. clara vocat jura, atq; divinitus jam inde à principio Romanis nominis à Majoribus comparata, ne quis Romanorum plus quam unum civitatis esse possit.* Cives enim sunt membra Reipublicæ, ut aiunt *Hortoman.* & *Pellus. ad Ciceronianam.* Atqui duorum corporum ut idem membrum sit, per naturam fieri non potest, & in plurimum officia distrahi sensus, dum nullius imperium exaudiunt, nec in tot functiones sese partiri aut discernere possunt, vel sub ipsa operarum multitudine succumbunt, vel obsectorum in contraria rapientium mutuis pugnis intermoriuntur.

7. An liceat principi aliò abiturus cives domi deservere.
8. Vasallum amittere feudum, de quo fidem præstat alteri, quàm Domino.
9. An subditi prohiberi queant ab externa militia.
10. Quæ in re peculiarem libertatem jactant Germani.
11. Quam quomodo libertatem accipere oportet.
12. Ubiq; licuisse Rebumpubl. fugitivos cives retrahere.
13. Quod & leges Civiles approbant.
14. Et communis populorum observantia.
15. Deseriores facere furiosos.
16. Perinde ut serfos fugitivos.
17. Patriam absq; scelere non deserit.
18. Omne solum foris patria.
19. Quomodo id intelligendum.
20. Fas esse patriam aliquando valedicere.
21. Quibus ex causis id liceat.

Hæc controversia cohæret priori, & iisdem Argumentis disputatur, quibus illa, quoniam si civis tantoperè obligatur suæ civitati, ut inde, ipsâ invitâ, sese extirpare, & alteri potestati mancipare nequeat, ex eadem ratione non poterit, eandem deserere aut invitam ejurare, sive in aliam transeat, sive instar ferarum per terram quamcunq; sine patria, sine domicilio vagetur. Quod si deserere nequit, quia manet ubique obligatus, concivibus, & Majestati, cui se totum semel subjecit, ad contractum servandum, modis legitimis compelli poterit ab eo, qui compellendi habet potestatem. Interest enim Reipub. ut patris conventis stetur, & firmamentum societatis, quod fidei fulcro innititur, maneat inconcussum. In civitatem verò nemo adoptatur ad tempus, nemo se subijcit Majestati, secundum quid, qui modò verè eiyem se constituit vel subditum. Sic enim nemo se potest alteri ligium Vasallum facere, qui non sit princeps absolutus, *Bald. in pral. feud. dist. 7 nu. 52. Alvarott. dist. 13. Sombecc. parr. 3. m. 20. Rebuff. in declar. feud. dist. 10.* quia qui subditus est, semper cogitur superioris magistratus Majestatem excipere, c. 1. de nov. form. fidelit. c. 1. §. fin. in fin. de prob. feud. a. licet. per *Frid.* ut *Guntherus lib. 8. testatur:*

Quotiens feudali jure recepto

Vasal.

24.
Inrahentum
contra bonos
mores nul-
lum.

25.
Non potest
unum mem-
brum esse du-
rum corpo-
rum.

2.
Patriam ne-
mini licet de-
serere invi-
tam.

2.
Nemo se li-
gium confi-
tuit, qui non
est princeps
absolutus.

SECT. 3.

Utrum civibus pro arbitrio liceat
mutare civitatem.

Seu

An, qui invita Reipubl. abest civis,
jure Majestatis revocari
queat.

1. Patriam nemini licet deserere invitam.
2. Neminem posse se ligium constitutere al-
teri quàm suo principi, qui non sit absolu-
ta potestatis.
3. Fidem frangere civem, qui patria se sub-
trahit.
4. Plus deberi patriæ, quàm patri.
5. Quantum obligetur cives in patria.
6. Quantumperè peccat deservit ejusdem.

Vasallus Domino fides juramina prestat, excipiendus erit Romanus nomine princeps.

^{3.} *Rolland. à Vall. conf. 44. nu. 2. Vol. 2. Rosentb. c. 2. concl. 3. de feud. di. 1. 1. Ita quamdiu fidem & obedientiam, sibi promissam, non remittit civitas tam diu civis non est vel novam fidelitatem contrahere, vel veteri renuntiare, quia contractus, rebus integris non dirimuntur, nisi contrario contrahentium consensu, hab. Emittione 58. in pr. de pact. l. Emittio 3. in pr. de rescind. vend. §. 4. Inst. quib. mod. sol. oblig. & conditio, quæ initio dicta est obligationi, postea alia ratione, l. sed Celsus 6. §. ult. de contrah. omittion. vel pœnitentia deleri non potest. l. quamvis 39. C. de transact. l. non idcirco 12. C. de contrah. emitt. Sive enim quis annascatur civitati, sive in originarium civium albū transcribatur, de consensu omnium Philosophorum & Ictorum aut æqualis debetur gratia patriæ & parentibus, aut quod ampliori ruina cadit patria, & in plures beneficia sua, quam privati parentes, extendit, eò sceleratius in eam peccatur, adeo, ut si præmia in minimè, de relig. & sum. fun. proposita assequi prohibeatur, qui parentes immolat patriæ, saltem à crimine parricidii propter publicæ utilitatis magnitudinem & prementem necessitatem excusatus haberi debeat, prout prolixè hoc libr. C. 4. sect. 5. ad finem discussa sumus. Si quis enim patriæ salutem cogatur præferre propriæ, eò quod publicam perdendo, privatam nequequam servet, ut ait Lævinus Cōsul apud Liv. lib. 26. & disputabatur lib. 2. c. 1. sect. 3. quidni etiam communem parentem, si contētio exorta fuerit, anteponas privatis? cum horum salus in publica continetur conclusus, ut præmittit Valer. Max. lib. 5. c. 6. ubi enarrare aggreditur illorum laudes, qui ex suis incōmodis extruxerunt commoda patriæ. Patria, inquit, Majori, etiam illa, qua Deorum numinis aequatur, auctoritas parentum vires suas subiecit, fraternæ quoque caritatis æquo animo ac libenter cedit, summâ quidem cū ratione. Quia diversa domo, intentatus Resp. status manere potest. Vbi ruinâ penatès omnium secū trahunt necesse est Idem lib. 4. c. 4. antiquos Romanos prædicat, quod patria rem, nō suam,*

quæ augere properaverint, pauperes, in dicitur, quam divites in paupere imperio servari maluerint. Nec ego nunc me diffundere pergo in hunc campum, quo certatur de amore patriæ, nereni certam operosa, sed non necessariâ probatione in suspitionem deducam dubiæ veritatis; sed hoc dico, ex Pythagoræ præcepto, quod non solum nobis & parentibus nascamur, sed maximam ortus nostri partem vendicet sibi patria, ut pluribus explicat Cicer. & Apul. de Philoſoph. moral. in pr. Parentibus verò adeo arctè innascimur, ut nisi naturæ ipsi vim faciamus, illorum auctoritatem ejurare nemini mortaliū liceat: Tantò minus licebit patriam, quippe cui sanctius astricti sumus, quam parentibus Neq; parentibus neq; patriæ vim ferri oportere, ex Platone se didicisse scribit Cicer. lib. 1. Epist. 9. ad Lent. Camillus, licet invidiâ inimmeritum exclusus esset exilium, non tamen Gallis se ducem, ut Martius Volscis, præbuit, sed sui tantum desiderium ingratis civibus imprecatus, expectavit occasionem, qua summam injuriam beneficio non inferiore rependeret. Liv. lib. 5. Themistocles autem, quem virtus sua victorem, injuria patriæ Imperatorem Persarum fecerat, ut se ab ea oppugnanda abstineret, instituto sacrificio, exceptum patena Tauri sanguinem hausit, & ante ipsam aram, quasi quædam pietatis clara victima concidit, eoque tam memorabili excessu, ne Græciæ altero Themistocle opus esset, effecit. Valer. Max. lib. 5. cap. 6. Davidem Deus ipse, occulta inspiratione, domum remitti curavit, ne ab Achi, in cujus patrocinium se receperat, invitus traheretur ad bellum contra Saurum & patriam. I Reg. cap. 29. Nam & Sertorius, cum quo tot annos patriam bellum gerebat, in scedere cum Mithridate percussio, nominatim excepit patriam, Plutarch. in Sertor. quam diximus pauld ante, & lib. 1. de jur. Maj. c. 5. nu. 13. in omni contractu tacitè exceptam intelligi:

Quod si ita est, & ubiq; charitatē parentum vincit amor patriæ, quem Augusti-

^{4.}
Quantum
obligetur ci-
vi patriæ.

^{5.}
Quantum
peccet deser-
tor patriæ.

impugnat, contra pietatem, l. m. s. b. *cujus causa impios. C. Si cursal. rel. c. 6. l. b. 10.* & in iura tam divina quam humana peccat, eoque qualitate delicti, iuste punitur. Megapolitani meditati erant Philopœmeni abjudicare jus civitatis, quod cum Lacedæmonii incumberent patriæ, ipse in Creta se pateretur externo implicari bello, ne patriæ salutem ante commoda peregrinorum haberet. *Plutarchus in Philop.* Theopompus hospitem quendam, qui gratias exigebat pro studio suo in Lacones, acerbe reprehendit, quod alienæ civitatis studiosus haberi mallet, quam suæ, cum prima charitas debeatur patriæ. *Plutarch. in Lacon.* Inter cæpita, in quæ jurant Equites à Ludovico XI. rege Gallorum instituti, art. 13. deserit excipitur patria à juramento Ordinis, dum ibi sit licentia Equiti, si Rex bellum indicat ejus patriæ, Regem deserendi, & pro patria arma capessendi. Omnibus quippe principibus omni tempore, iure civitatis & Reipubl. licuit peregrinatos ad inimicas suspectasque regiones cives, in salutem publicam, domi detinere, & ab externis bellis ad commoda patriæ secludere. Moschorum sive Russorum princeps, ne aliò quidem peregrinandi animo, suos expatriari patitur, quod domi dominatum non passuros suspicetur, qui foris dulcedinem libertatis gustassent, *Sigismundus Baro in hystor. Muscov.* Angli Scoti & Dani, quia ditiones mari conclusas tenent, sine venia in transmarina neminè dimittunt, quod nunc apud Anglos eò religiosius observatur, quò plus periculi à transmarina superstitione sibi instare experiundo didicerunt. Primus Guilielmus Ruffus, cum videret regiones Angliæ exhauriri, civibus vitandam exactio num causâ trans mare catervatim migrantibus, edicto vetuit, quenquam civium Insulâ, absque salvo conductu, exire, quod progressu temporis invaluit in legem, *Polydor. Virg. in Gual. II.* & Henricus II. ex Irlandia, ubi partem regionis occupaverat, revocavit Richardum Stranglovium, Comitem Cepstoviensem, cunctantemque redire cum bonis omnibus proscriptis. *Tridat. & Paris. in Henric. II* Richardus I. iussit in Insulam reverti, quicumque in Curia Romana sacris operabantur, & beneficia inde prome-

teri studebant, cum exitiâli detrimento iurisdictionis Regiæ. *Helmiñhod. in Richard. II.* Regina Elisabetha 1581. multos Anglorum revocavit *remaining beyond the seas. under colour of studie, and yet doing contrary to the laws of god, and of the realme, ut ait Sioy in Elisabeth.* Philippum quoque Hovvardum, Comitem Arundelium, in turrem Londinensiam coniecit, 1585. die 25. Aprilis, *for attempting to have passed the seas without licence. Idem ibid.* Memini, cum Londini viverem ante quinquennium, à Magnæ Britannię Rege Iacobo paulò post detectam conjurationem pulverariam, universali edicto, oculos fuisse Portus juratis Romanæ sedis antistitibus, & revocatos ex Italia, quicumque illuc sine venia se contulissent. Nam in edicto quoq; Reginæ, quod arctius paulò, post tot conjurationes strinxit Iacobus I. art. 12. 13. *& ult. prout Martha. Torius refert cont. Apollo. ant. 11. 12. art. prout corrigi Episcop. Cicestri. in Tortura Torii, pag. 127.* caveatur, *ne quis regno exeat. militatum impiam, neq; ex alia causa egressus, milites principis cuiquam extero seu Potestati, nisi suscepto prius fidelitatis juramento: quisecum fecit, ut profelome habeatur. Pariter & q. qui Equestrii ordinis sunt, vel superioris ullius, aut qui sancti aliquo castrensi munere, ut ne exeant regno in militiam, neq; cuiquam militem, nisi syngrapham prius dent, & cū fidejussore gemino se obstringant, (summa autem sit, viginti librarum, cautionis nomine) ne Papa reconcilientur, vel in conjuratione ulla sint contra Regem, actu vel consensu, aut celent ullam, quacumq; tandem ratione sibi cognitam, &c.* Hoc casu potissimum spectatur diversitas religionis, quâ post Pii V. in Reginam evibratum fulmen subditi à fide Reipubl. data ad usitatas avertabantur conjurationes: Sed & ex Scotia revocavit Elisabetha Lenoxium Comitem, & redire negantem cum feudis omnibus proscriptis, *Bodm. 1. de Rep. c. 6.* nec potuit Alanus, Rollandi filius Scotus, Regno Anglorum se prius submittere, quàm Guilielmus Rex Scotiæ consentiret. *Buchan. lib. 8. hyst. Scor.* Florentini, autore Laurentio Medico principe, Româ revocarunt Franciscum Patium, unum ex primoribus civibus, quod cum

7.
An liceat
principi sub-
ditos domi d-
timere.

cum Francisco Salviato, contra voluntatem Reipubl. Pontificem Hispanorum à Sixto I V. in eorum Medicum declaratum sentiret. Licuit enim Reipubl. ingruente causa aliqua gravissima, principes civium, qui absissent, edicto compellare & domum revocare. *Ioh. Mich. Brnt. lib. 6. hyst. Florem.* Iure enim feudorum cautum est, ut si vasallus de feudo, alteri, quam Domino, præster juramentum, feudum per feloniam amittat. *Luc. de Pen. in l. de votum. Cod. de metall. lib. 10. Moz. 2. de subft. feud. num. 14. Rosenh. de feud. cap. 10. conclus. 78.* Et sic Comiti Momfortio abjudicatus fuit datus Britanniz à Philippo Rege & Curia Parium, quod cum recognovisset à Rege Angliz, verius ne per sententiam Regis & Parium deferretur Carolo. Blesensi. *Froiss. lib. 1. c. 71.* Iam ante Ludovicus Sanctus, orto inter se & Henricum III. Anglum bello, Normannos, qui promiscua feuda possidebant, tam eis, quam trans mare, seligere jufferat, utra ex his bonis retinere vellent: Se enim non concessurum, ut qui bona Gallica retinere cogitarent, hosti obligati essent: quod eodem tempore in Anglia edixit Henricus, ut scilicet in optione, aut in fide Galli, aut Angli, remanerent: *Paris. in Henric. III. Extat edictum Caroli VI. p. May Anno 1413. latum Parisiis: Ne quis arma capiat sub alius principis, quam Regis auspiciis, lib. 12. Corp. Gall. t. 5. l. 2.* & sub initium regni remisit, idem culpam Comiti S. Pauli, quam incurerat, quod in scio nec consentiente Rege in Angliam se contulerat, & nuptias cum sorore Regis inierat. *1380. Gill. in Carol. VI in pr. Carol. IX. præcisus vetat nobiles quoscunq; servitio Regis illigatos, ad alia officia provolare. lib. 12. t. 1. l. 2.*

Apud Germanos quidem antiquæ libertatis speciem longa consuetudine conservatam fuisse, testatur proceres in decret. *Comit. Spircns. Anno 1570. S. denselben. nimirum, dass es im heiligen Reich Deutscher Nation von Alters ein löbliche gewalt Deutscher Freiheit gehabt / vmb Ehr vnd Ruhm mit Ritterlichen Thaten frembden Potentaten ohn alles beleidigen des Vaterlandes vnd dessen zugehörigen / zu dienen / perinde ut olim Græci non tantum ab una Reipubl. in aliam, ut ex Philocemenis, Arati*

& Alcibiadis historiis patet, sed etiam in Persiam ipsam Barbaro Regi militatum ibant, *Plutarch. in Them.* quem morem spectans Menedemus Terentianus ait: *Indecantior. Act. 1. scen. 1.*

Ergo stuc atati, non amori operam dabam:
Sed in Asiam hinc alij propter pauperem, atq; ibi
Simul rem & gloriam armio belli reperiri.

Cæterum, ut de Themistocle supra monui ex *Valer. lib. 5. c. 6.* & ex opprobriis Alcibradi factis patet, *Plutarch. in Alcib.* imò ut cõtinetur in verbis ipsius Decreti Spir. patria ubiq; excipitur, & præsupponitur patientia Majestatis, quæ inveteratæ consuetudini conniveret, interdumque eam apertis legibus concedit. Absque hac esse incipit, utpote si Imperator, intuitu ingruentis periculi, aut exhaustæ civitatis, subditos prohibet ultra limites proficisci, quæ jure territorii cuivis principi licere, quatenus Imperatorii edicto, aut pactis conventis, quæ plerunq; subditi contra principem proferunt, non prohibetur, quotidiano usu, per aures bullam Caroli V. confirmato, videmus: Non habent Cives amplius jus, in vito principe, quod lubet, militatum abire, quia totum illud, quicquid est, dependet ab expresso vel tacito consensu principis, prout multæ id genus limitationes adduntur in *d. decr. Spir. s. vnd das vor estlichen Jahren. cum seq. Gast. lib. 1. de pac. publ. c. 4.* Et Sebastianus Vogelsperger anno 1458. Augustæ capite plexus est, quod contra Edictum Imperatoris militum non parvam manum pro decoranda coronatione Regis in Galliam duxisset. *Tob. Paurmesb. lib. 1. de juridict. c. 3. ad fin.* Ad quæ enim quisque jure teneret, ad ea, si ultro se conferre negligat, jure cogi potest, cum lex sit virtus armata, & officium suum facere tergiversanti necessitatem imponat. Non solum Romani, sed universi Latii & Italiæ populi, hoc jure utebantur, ut scilicet ex aliena civitate, qui eò se receperint, in patriam retraherent. quemadmodum M. Perperna, qui Regem Aristonicum cepit, Crassianæque stragis punitor extitit, patrem, nihil ad se pertinentia civis Romani jura complexum, Sabelli judicio petitem, redire in

3. Vasallus a mittit feudum, de quo sicut præstat auct.

9. An subditi prohiberi possint ab externa militia.

10. Libertatem Germanorum.

II. Limitatur.

II. Vbiq; licuit Respub. fugi- i vos cives retrahere.

Hh

pristinam sedes coegerunt. Unde cuius vita triumphavit, ejus mors Papia lege damnata fuit, ut ait Valer. lib. 3. cap. 4. & M. Perpennam nomen adumbratum falsius consulatus, calliginis simile imperium, caducus triumphus, aliena in urbe improbe peregrinatus est. Latini universim, cum cives Latii promiscue sine lege, sine stirpe, in civitatem Rom. per migrationem & censum transiret, ne id postea fieret, petierunt, & ut redire in civitates juberent Romani socios, deinde ut lege caverent, ne quis quem civitatem mutanda causa suam faceret, neque alienaret, & si quis ita civem Rom. factus esset, civem non esset. Si enim pergerent in civitatem migrare Latini, per paucis lustris futurum, ut deserta oppida, deserti agri, nullum militem dare possent. Liv. lib. 41. Cornelium item Balbum ab Roma ipsa repetebat accusator, quod invito populo Gaditano, unde oriendus erat, contra foedera civitate à Pompejo donatus esset. Cicer. pro Balb. Iulius Cæsar legem fanxit: Ne quis civem major X. X. annis, minorque XL. qui Sacramento non teneretur, plus triennio continuo Italia abesset: Nemo quoque Senatorum filius, nisi comitum liberis, aut comes Magni stratum peregrè proficisceretur. Svet. in Cæs. cap. 42. Augustus de Senatoribus addidit, ne quis eorum, in iussu principis Italia excederet. Idem in August. Claudius, censoria potestate, notavit quosdam, quod se infacio Italia excessissent: alium verò, quod Comes Regis in provincia fuisset, referens majorum temporibus, Rabirio Posthumo, Prolozæum Alexandriam, crediti servandi causa, securo, Majestatis crimen apud Iudices motum. Sueton. in Claud. c. 16. Arcadius & Honorius Curiales omnes jubent interminatione moneri, ne civitates fugiant, aut deserant, nisi habitandi causa fundum, quæ civitati præstulerint, scientes fisco esse sociandum. eoque rure se caritatos, cuius causa impios se patriam mutando, demonstraverint. l. un. C. si curial. vel. civit. lib. 10. l. bi qui impos. 17. Cod. de rescind. vend. Valentinianus & Valens ipsos Monachos ex eremo & solitudine erui consulti præceptione mandant, atque ad municipia patriarum subeunda revocari & pro tenore Imperatoris sanctorum familiarum verum cavere illece-

bras, quas per eos censent vindicandas, quæ publicarum essent substari munera functionum. l. quidam 26. C. de decurion. l. 1. Diocletianus & Maximianus ajunt: Origine propria neminem posse voluisse sua ex omni, manifestum est, l. penult. C. de munec. & Orig. libr. 10. & Constantinus ad alienam civitatem, incolatus occasione, transcunt originemq; suam eludere nitenti, gaminæ onera injungit, hæc quidem voluntatis, illa originis gratia. l. ult. C. Eod. l. Frilij 26. S. municip. l. de jure 37. in pr. ad Municip. Neque enim recusando quis patriam, ex qua oriundus est, neque mentiundo de ea, quam non habet, veritatem mutare potest, ut ait Vlp. l. assumto 6. in pr. ad Municip.

Eadem auctoritate Theod. Rex Gothorum, liberis Valensiani, in Syracusana civitate consistentis, Romæ detineri jubet, nec iis ante indulget discessum, quam si idcirco proloquatur affatus. Non enim sibi putes impositum, quod debuit esse Gothorum. Nubili sit in patria Roma, quæ dici non potest aliena. Castrod. lib. 4. Epist. 6. Neapolitanicæ etiam num regno exire non sinunt, nisi impetrata venia, eos, quæ præcipua nobilitate oriundi, splendorem familiæ insigni expectatione auxerunt, afficit. decis. 105 Mediolanensis senatus decreto, nec jus alienæ civitatis capere, nec societatem cum vicinis coire, nec domicilium in ejusdem imperii finibus commutare civibus permillum est, Bodin. lib. 1. de Republ. cap. 6. & inter Helveticorum multos Canones, qui jus civitatis, quale inter Athenas & Amysum describit Plutarch. in Lucull. inter Athen. & Rhodum, Livij lib. 40. ex foedere sibi invicem non communicarunt, Combourgeois vocant, ita pactum est, ut inter Romanos & Gaditanos, eisdemque & Latinos, ne quis ab una civitate, contra voluntatem Reipublicæ reciperetur in aliam. Similes de Republ. Helvet. Peccant enim, qui civitati alienæ cives subtrahunt, perinde ut Magianii, qui familias furripiunt, & majestatis tenebuntur, cuius dolo male factum est, ne subditi populo Romano obediant, censet Scævola, in l. cuiusque 4. ad l. l. Majest. Peccant etiam, qui sui futurum faciunt, & quam in se potestatem ipsi non habent, in alios transferre conantur.

14. Item ex præiudicio alio.

99. Probatur ex legibus.

15. Desertores sui Juris non facere.

Mulierem, viri potestati illigatam, vetat Aristot. 2. *Secun. c. 1.* absente marito, vel in domum suam quenquam admittere, vel in alienam excurrere: Et servos suos Cato ita asusceperat, ne in aedes alienas pedem inferrent, nisi missis ab hero vel hera. *Plutarch. in Cat. Max.* Quanto minus uxor se in univ. sum potest. avellat, et viro, aut servus subtrahere servit. Domitii, cū ne Majestatis quidem summa potestas eō usq. extendatur, ut herili jure hac in parte præjudicium creare possit. l. 2. *ibrucc curiam jus suum detrahi. de hū, qui sui vel alien. jur. sunt. l. si p. v. a. t. v. Qui s. a. quib. l. decurionum. C. de pen. Const. Leon. 10. c. 1. s. 2. de serv. nō ordin. Barbarum servum, qui usq. ad urbanam præturam aspiraverat, Dominus vindicasset, nisi pro libertate transg. sset. *Suid. in Voc. Barbar.* Cum Cæsar & Antonius servos multos in Senatorio ordine cooptassent, Maximum quendam, qui Quistoris officio functurus erat, agnizum Dominus in servitutē retraxit. *Xiphil. in August.* Non sunt quidem cives cum servis confundendi, sed tamen in potestate Reipub. consistunt, cui privata sua voluntate præjudicium creare nequeunt. Nemo quippe plus juris conferri alium, quàm ipse habet. *l. 15. de R. l. Tigranē* capitis damnavit Zarbienum Regem Gordjanorum, quod se inficio cum Luculli legato Appio Claudio amicitiam & pactū iniisset. Erat enim Tigrani subiectus. *Plut. in Lucul.* Per pennam post obitum ipsi Romani, tanquam falsum civem damnarunt, patremq. ejus ad Sabellos, à quibus injuria aufugerat, remiserunt. *Val. 3. c. 4.* Proinde deserere patriam nemini licet sine impietate, & quæ impiē sūt, pro gravitate delicti, meritō vindicantur. *Si in eos, quos speramus nobis profuturos, nō dubitamus officia conferre,* ait Cicero *1. off. quales in eos esse debemus, quos iam profuerunt?* Parentibus debemus vitæ initiū, patriæ verō conservationem: parentum beneficia privata sunt, patriæ publica. Propterea Zaleucus recē hanc legem tulit: Πάλιν φιλαίτηνος μηδ' αὐτὴν πραιδὸν τῆς πατρίδος, id est, interprete Henrico Steph. *in lib. de fontib. jur. c. 6.* Nemo civitatis ullius amicitiam sibi magis adjungat, quàm sua patria.*

Nec hīc exaudio Philosophos abstractos,

qui *Omne solum fortis contendunt esse patriam,* & sapientē nulli certo loco alligaturi, in medio mundo statuunt, quocunq. cūnt, eandem rerum naturam, ut ajebat Varro Romanorum doctissimus, eandem patriam, ejusdem indolis concordes inveniturum. *Emergamur ait Sen. cons. ad Helv. c. 9. in pr. quas cunq. terras, nullam inveniri solum intra mundū, quod alienum homini sūt.* *Vadecūq. ad calū ex aquo erigitur acies, parsb. inter Gallos omnia d'vina ab humanū distāt.* *Panlō post: Ita te disciplinis inabuisi, ut scires, omnem locū sapientē viro patriam esse.* *Epist. 28. In ultimas expellaris turbas licebit, in quolibet barbaria angulo colloceris, hospitium tibi illa qualicunq. sedes erit. Cum hac persuasione videndum est: non sum unū angulo natus: patria mea totus hic est mundus.* *Epist. 101. Patria est, quodcumque supernē nūns versa circuitu suo cingit. Hoc omne conduxim, intra quod jacent maria cum terris, intra quod aer humanū d'vina fecerens etiam conjungit, intra quod disposita numina aethus suos excubant.* *In lib. 1. de tranq. ani. cap. 3. Magno animo nos non quini urbis mētib. inclusimus, sed in totius orbis commercium emissimus, Patriamq. nobis mundum professi sumus, ut liceret latiorē virtuti campum dare.* *Item in lib. de vit. beat. cap. 31. in princ. Duas Republica animo complectamur, alteram magnam s' verē publicam, qua Dī atq. homines continentur, in qua non ad hūnc angulum respicimus, aut ad illum, sed terminos civitatis nostrae cum Soli metimur: Alteram, cui nos affecissis cōditio nascendi, Haec aut Atheniensium aut Carthagenensium, aut alterius alicujus Urbis, quā non ad omnes pertineat homines, sed ad certos.* *Et quæ præterea de communi patriā Rhetoricē philosophatur Plutarch. in lib. de Exil. quæq. Cicero 1. de ll. & Chryost. tom. 1. in Psal. 48. de civitate universali communi tecto comprehēsa, & per locorum sitū distincta, in solatium miserorum exulatio, & deductionem juris naturæ exaggerant Sidonius dicebat, in ea non peregrinari, nisi Barbaros s' servos.*

Hic cūntis gens una sumus: ait Claudian.

Sed sicut cap. 1. s'c. antepen. communionem Platoniam, ex natura univ. s'ali, à Plotin.

H h

Declarat.

16. Divide ut servus.

17. Patriam sine scelere non deseri.

18.

19. Declarat.

Bellar. Piccolom. defensionem, propterea rejecimus, quod universalis perperam detrahat ad singularia, quodque appetitui naturali adverteretur, ita ad hoc quoque argumentum respondereliceret, cum natale solum tacita dulcedine omnium animos ad se alliciat, & Sueton. non invenerit majus argumentum, quo probaret, Cajum Casarem Caligulam Antii natum fuisse, quam quod eum locum impendio dilexerit. *In Calig. cap. 8. Ulysses ad Ithaca sua saxa sic properat, quemadmodum Agamemnon ad Mycenarum nobiles pueros. Nemo patriam amat, quia magna est, amat, quia sua. Senec. Epist. 66.* An hunc affectum frustra aut perperam nobis indidit natura, si patriam animus non habet, nisi mundum, si tam bene habet Marius in ulva, quam curru triumphali? Naturam prius oportet evertant Stoici, quam affectus animis eradant, & patriam amare dediscant. Vivimus sub caelo, tanquam loco communi, nec tamen propterea non trahitur quodque à proprio suo loco, ut docet Aristot. 4. *Phys. c. 1.* Ambitus mundi totius non tollit limites, quos patriæ cujusque posuit jus gentium.

Priusquam verò hinc abeamus, quæ de obligatione mutua civium & civitatis diximus, accipienda sunt, cum exceptione: *Rebus integris*, ut dicitur in *d. l. ab emptione 58. in princ. de pact. l. emtio 3. in pr. de rescind. vend.* Nam sicut ex causa, sine mutuo consensu contractus solvuntur, *Inst. quib. mod. toll. oblig. & servi*, qui ad statuas confugeret, probata crudelitate Dominorum, exolvuntur nexu herili, *d. 2. de hi. qui sunt sui. l. 1. §. 1. Et 3. de offic. pref. urb. l. 4. in fi. l. 5. ad l. Cbrmel. de scar.* ita subditorum quasi possessione & imperio multantur civitates ex certis causis, lege expressis. Nam Poloni tribus de causis Kimeronib. seu Villanis suis à Dominis recedendi licentiam faciunt, si Dominus scilicet uxorem vel filiam Vallici ad stuprum rapiat, si maneat excommunicatus per annum, si delicto suo prostituat bona subditorum direptioni. *Stat. Polon. lib. 1. c. 17. art. 6.* Supra verò ostendimus, quam sint Kimerones similes manibus mortuis. Imò ipsos affectuosos glebæ sunt. Iustinianus invito Domino, ad clericatum aspirare, *S. ff. de iur. 17.*

Novell. 1 3. Quid ni liceat etiam subditis ex causa mutare civitatem, cum obligatio matrimonialis, quantum vis in æternum contracta, nihilominus per adulterium & defectionem solvatur. Valentinianus quippe & Valens, quando Curiales vetant exhiberi ultra terminos provinciarum civitatis, excipiunt statim: *Nisi necessitas publica exegerit. l. Curiales 25. C. de Decur. lib. 10.* Perdinandus etiam Romanorum Imperator Germanis, qui cum principe de religione non consentiunt, concessit potius potestatem mutandi provinciam, alioque substantiam suam transferendi, quam ut religionis diversitate principis jus turbetur, dummodo Domino territorii satisfacerent, *Der Leibelgenschaft vnd Nachsteuer halben. In pacific. relig. Anno 1555. §. Wo aber ensere. Micha. Beuter. lib. 1. histor. compli. ad Slesdan. Freder. Myndan. de proe. Camor. cap. 30. nu. 7. 8. 9. Springer. de pacif. relig. c. 7.* Sine pretio verò redemptionis non magis potuissent subditi prætextu religionis Rebus publicis subtrahi, quam Cato Uticensis, quantum vis magno ingruente civitatis periculo, volebat in vitis Dominis abjudicari feros, *Plutarch. in Cat. Min.* quippe cum sine culpa & causa res sua nemini auferri queat.

De differentiis Civium.

SECT. 9.

1. *Varios esse cives pro Aristot. astruitur contra Bodinum.*
2. *In ipsis adeo. Rebus publicis, Helvetior. quas affert Bodinus.*
3. *Necessario differre cives in corrupta. Rebus publicis, a civibus in Rebus.*
4. *Civis de finitionem non posse non esse A. malogicam.*
5. *Alios magis, alios minus esse cives.*
6. *Qui sint magis cives secundum Aristot. qui secundum Bodin.*
7. *Non eundem esse magis civem, qui est magis subditus.*
8. *Quis statuendus civis optimo lege.*
9. *Romam quidem esse communem patriam.*
10. *Præcipue tamen cives dici, qui Romam habitant.*
11. *Imò civitatis, Suffragiorum & Magistratorum, differre inter se, ut Gradus.*

11. Ad

20.
Ex causa fore
esse patriam
valodicere.

21.
Quæ sunt illi
causæ.

11. Ad eundem Rom. praeiis, ut sic, non requiritur, ius suffragiorum & magistratum.
13. Nisi postquam plebs curules magistratum patribus extorsisset.
14. Ius suffragiorum datum fuisse omnibus civibus, etiam libertini generis.
15. Quibus tamen de negati fuerit magistratum.
16. Quid per libertinum genus accipiendum.
17. Post tempus Ciceronis.
18. Defenditur Suetonius contra Sigoninum.
19. Cn. Flavius libertini generis, factum Senatorem contra ius commune.
20. Ideoque factum illud omnibus improbatum fuisse.
21. Libertini interdicitur etiam praetexta.
22. Libertinos minus fuisse cives, quam in gentes.
23. Pueros non esse cives, nisi secundum quid.
24. Ut nec senes emeritos.
25. Infames non remanere in ordine civium.
26. Per aliquos quid hoc loco intelligat Arist.
27. Quisnam hoc nomine civitate excludantur.
28. Quid per exules intelligat Arist.
29. An exules remaneant cives.
30. De civibus Municipibus & Colonis.
31. Verus summum morem fuisse ducendi colonias.
32. Municipia cum colonis saepe confundi.
33. Differentia inter Municipia & Colonias.
34. Municipia imitari quidem Magistratus Romanorum.
35. Sed eos constituere & leges ferre suo arbitrio.
36. Sacra Municipalia.
37. Descriptio Municipium.
38. Colonias per omnia fere subjectas fuisse Reipublicae primae.
39. An melior conditio fuerit coloniarum, quam municipiorum.
40. Nec colonias nec Municipia perfectos fuisse cives.
41. Quantum iura perdidit Coloniae.
42. Civitas & ius suffragiorum coloniarum quoniam.
43. Colonias caruisse iure suffragiorum.

44. Colonias fuisse duorum generum, Romanas & Latinas.
45. Unde dicta fuerint Latinae.
46. Locus difficultis Suetonii explicatur.
47. In coloniam Latinam perfectos cives civitatem amisissent.
48. Ius iniquum Latij & Latinarum Coloniarum.
49. Cives tam ex Latinis, quam Romanis colonis fuisse cives secundum quid.
50. Proponuntur duo genera Coloniarum, cum & sine suffragio.
51. Romanos solitos fuisse victos in urbem recipere.
52. Sed plerumque sine suffragio.
53. Quosdam cum suffragio & tribu.
54. Sed sine tribu.
55. Longe à civium perfectione abesse colonos sine suffragio.
56. De civibus honorariis.
57. Quod cives non sint.
58. Nomen sine re nihil operari.
59. Quid sint praefecturae.
60. Quid provinciales.
61. Dissertatur de interpretatione l. 190. de V. S.
62. Quid sint provinciae.
63. Iniquissimam fuisse conditionem praefectarum & provinciarum.
64. Sed tamen a civium ordine prorsus non esse sequestrandam.

Non allequitur naturam civium Bodini lib. 1. de Repub. c. 6. quando Aristotelem reprehendit, quod cives Reipublicae datus negat unius esse modi, 3. Polit. c. 1. & in optima Reipublicae virtute praeditos, seu ut male interpretatur Bodini, partitus magis esse cives dicit, quam promiscuum & sordidum opificis deprimam plebem, lib. 3. Polit. c. 3. quod ipse falsum esse contendit in Reipublicae Helvetiorum & Argentinensium, ubi nobiles fere ab omnibus imperiis summus ventur. Si Aristoteles in civitate absolute, seu in quavis Reipublicae optimis quosque magis cives vocasset iis, quos à beatitudine, sordida & sedentaria vita tam longè arceret, quam longè eosdem teneret à virtute, fortasse aliquid contra Aristotelem dixisset, sed quia Aristoteles tantum de optima Reipublicae ex virtute conditur, loquitur, quorsum accessit

Y. 2. 16
67
Varios esse
cives contra
Bodini

2.
In ipsi, adeo
Rebuspubl.
Helvet.

instantia ex corruptâ. Hoccine est corrigere virtutes ad normam vitiorum? Nam, quod ad cardinem negotij attinet, in ipsis Argentinensium & Helvetiorum Rebuspubl. alios magis esse cives fatentur, necesse est alios minus. Quo enim felicitatem, civitati propositam, magis assequitur quisque civium eò propius ad perfectionem accedit, & in eo genere, quod certis gradibus distinguitur, primas tenet. Dubium verò non est felicius in Republ. vivere eos, qui ad alterum imperium & honores admittuntur, quam qui à fructu Reipubl. prorsus excluduntur, ad servilem tantum obedientiam damnati, imprimis plebs abjecta ad se solum omne imperium rapiat, & summis quibuscunque nata ingenia servili dominatione premat, quem statum corruptam Democratiam vocat Aristot. & Tyrannide non minus vitiosam. Per rerum autem naturam fieri non potest, ut eadem sit civium seu subditorum natura in corrupta & integra Reipubl. cujus rationem inexpugnabilem adjicit Arist. 3. Polit. c. 1. quod illa res in quibus subjecta seu species differant secundum prius & posterius, aut nihil omnino, aut parum conveniant, in conceptu generico. Respublicas verò differre secundum prius & posterius, & hoc loco & lib. Eod. cap. 4. demonstrat ex eo, quod aberrationes seu prolapsus posteriores sint illa norma, à qua degenerant. Respubl. verò, & cives ad Resump. formas distributos eadem decem-peda metimur, cum se habeant Imperantes & Subditi, ut correlata, quæ perse invicem definiuntur. Necessum est igitur cives perinde in genere Analogi convenire, atque Reipubl. quod non tantum ex Aristotelis, sed etiam ex ipsius Bodini definitione patet. Nam dum civem in genere definit liberum hominem, summa alterius potestatis obligatum, quot sunt gradus subjectionis, tot ab iis inferri civium varietates oportet, cum species mutantur, quoties mutatur differentia. Iam primum non tantum veri subditi, sed & incolæ summæ potestati alterius obligantur, quibus definitio tota competit secundum quid, quia secundum quid obligantur: Imò non in polis tantum, sed & Clericis ex dispositione Iuris Canonici, non

competet nisi secundum quid cum horum personæ & bona, maximam partem à jurisdictione Reipubl. per Pontifices sint exempta. Quæcunq; verò definitio aliquam speciem complectitur simpliciter, aliquam secundum quid, ut se habet convenientia ad bona apparentia & vera, nec non id quod est seu definitio Entis ad Substantiam & Accidens, inæqualiter speciebus tribuitur & Analogicè.

Analogia autem eò evadit latior & minus exprimit specierum naturam, quò ad plura extenditur à definito aliena, quemadmodum Bodinus volens volens cogitur, sub sua definitione continere etiam Eos, qui non sunt cives. Inter cives verò ipsos, quoad subjectionem, quanta occurrit differentia? Clerici, qui ratione originis & honorum, si quæ possident, temporalium patriam ejurare non possunt, ut tradit Barr. in l. 1. ad Munc. ducto argumento ex adoptione, arg. l. ordane. §. fin. ad municip. adeoque in civium numero, quando agitur de favorabilibus, ipsos sese censent, annon exempti sunt plurimum à potestate Reipubl. quam inhabitant? Quò magis autem sunt exempti, eò minus sunt cives, quia ubi differentia, ibi species recipiunt prius & posterius. An patritij in Republ. Venetorum, Nobiles in Polonorum temperata Aristocratia, eodem jure subjiiciuntur, quò plebs infima? cum illic, perinde ut de Gallorum antiquis moribus dicit Cæsar, lib. 6. bell. Gall. Plebs nihil sit contemptum, & ad eam arctè vulgus civium annectatur numeribus civitatis, ut, quemadmodum in posteris Romanorum invenitur Saviam. lib. 5. gub. Desperior. multi ad Barbaros in vicinia dominantes migraverint, nec quæ grassæ, inquit, parueret. Malum enim sub specie captivitatæ vivere liberi, quam sub specie libertatis esse captivos: dum interim Ditiore, nobilesve in Oligarchia, Optimi quique in Aristocratia ad clavum Reipubl. sedent, non tam subiecti, quam imperantes, nec tam cives, quam civium Domini. Accidit quippe, ut qui in Democratia sit civis, in Oligarchia definat esse civis, teste Aristot. 1. Polit. cap. 3. in pr. Etiam si enim dominentur, ut omnes, conjunctim, subjiiciantur, ut Anguli, sepa-

3.
Alios magis
alios minus
esse cives.

9.
Necessario
differre civis
in corrupta
Rep. à civi-
bus in bona.

4.
Civem esse
quid Analogum.

6.
Ex sententia
Arist. & Bo-
din. diversis
modis

Separationem: tametsi multum interest, inter eos, qui perpetua subiectione damnantur, ab omnino imperio seclusi, & qui à subiectione tam diu extirpantur, quam diu magistratum gerunt. Illi enim magis subiciuntur, hi minus: Ergo & illi magis sunt cives, secundum Bodinum, quam hi. Vnde vel ex ipsius Bodini sententia nomen civium recipit magis & minus, diciturque secundum prius & posterius, nisi quod Arist. eos magis cives esse velit, non qui magis subiciuntur, sed qui magis participant jura civitatis. Justinianus quippe ascriptos glebas declarat per sententiam homines liberos; *l. cū factis* 23. *S. cum autem. C. de agr. cens. lib. 11. cosq;* ita potestati obligatos constituit, ut ne de agro quidem in agrum commeandi potestatem habeant. An tu hos magis cives dixeris, propter majorem subiectionem, quam Viros consulares & Patritios, quos favor Majestatis ab artificio subiectionis nodo multis modis liberavit? An in Germanorum imperio priores partes inter cives sibi vendicant coloni aut tenues arboricolæ, quia magis subiciuntur, quam principes, aut Status Imperij? Interest & hoc inter Subditos & Cives, quod non sit statim magis civis, qui magis est subditus, quia subditum æstimamus ex subiectione, civem verò jussit nos Arist. æstimare ex communiōe judiciorum & imperiorum *de rep. Quid si à regno progressis per medium dominatum ad Tyrannidem, quantum in rebus his Monarchiæ speciebus subiectionis diversitatem deprehendes, dum Tyrannus subditos prorsus damnat in servitutem. Dominus bonorum & ferre etiam corporum directum se fert Dominum, Rex verò, omnia privatis possessoribus propria relinquat, solâ potestate utendi generali ad salutem Reipubl. contentus.*

Sicut igitur Justinianus in *l. 1. §. si autem* fecimus *2. C. de comm. sect. manum plenissimam libertatem* vocat, quæ civitate Romana manumissis perfrui datur: Ita rectè Sigon. *lib. 1. de antiq. jur. Civ. Rom. cap. 1. varietatem civium Romanorum proposuit, primo loco definit eum, quem optima jure, seu optima lege, hoc est, plenum & perfectum civem (Optima enim lex Festo*

*dicitur, qua in Magistratu populi faciundo, quam plenissimum passer, jure esse significabatur. Ravigard. lib. 3. consuet. cap. 20.) constituit, id quod ex communi Methodo, qua defini & tractari convenit Analogas species, ductu Aristot. 3. Polit. cap. 1. §. 3. nobis hoc loco in generali civium divisione sequendum est. Regiam enim quandam oportet præmittere, eamque defumamus à præcipua specie, ad quam exteræ civium varietates omnes exigantur. Nam licet Roma communis patria sit, *l. Roma ad Alu. n. sup. & in orbè Romano qui sunt, ex constitutione Imperatoris Antonini, cives Romani effecti sunt, l. in orbè 17. de stat. hom. unde Strabo lib. 5. Geogr. Italos omnes Romanorum nomine dignatos fuisse testatur. Tamen Cicero pro Arch. ex tanta latitudine præcipue civem dici affirmat, qui Romæ habitet, non quod domicilium aut cohabitatio quicquam ad cives naturam attingat, sed quod signum perfecti civis præbeat. Perfectus enim civis non erat, ab honoribus & comitiis publicis sequestratus, siquidem jure suffragiorum sæpè multarentur, quibus jus civitatis minuebatur. Ad comitia verò aditus non patebat incensis domo, & tribus, si in urbe, si in agro Romano carentibus, cum suffragia per tribus, curias & Centurias ferrentur: multoque minus ad honores magistratusve gerendos, cum M. Pennam Papiæ lex damnasset, quod Consul fuisset, antequam civis, patremq; eius nihil ad se attinentia civis Rom. jura complexum, Sabelli judicio petiitum, in pristinas & originarias sedes redire cogerunt. Valer. lib. 3. c. 4. Differunt enim per gradus Civitatis, Suffragiorum & Magistratum Jus, cum Cives civitatem obtinuerint, sed sine suffragio. Gell. 10. c. 13. plebs universa lege Valeria, jus suffragiorum accepit. Plutar. c. in Valer. Lib. 2. Helycarn. lib. 5. Cærolis 3. de M. §. 2. de Orat. nec tamen ad magistratus aspiraverit antequam ad sacræ montis accessione tribunos pl. extorqueret, & post exactos Decem viros, Iciliij & Canuleij seditionis concionibus, ad Curules quoque aditus sibi patefaceret, quam tamen viam ante Sextij consulatum, & huius Licinijque novævalentis tribunatum, emissa**

7.
Non idem
magni civis
est, qui est
magnus subdi-
tus.

8.
Quo fit civis
optima lege.

9.
Roma commu-
nis patri-
a.

10.
Præcipue vi-
de Rom.

11.
Differencia
inter jus ci-
vitat. suffra-
giorum, &
Magistra-
tum.

AUM.

n. Ad civem Rom. præcisè non requiritur Suffrag. & Magistrat.

nunquam fuit, *Liv. lib. 4. & 6.* Vnde apparet ad civem Romanum, sic, vel absolute acceptum, non requiri præcisè vel jus suffragiorum, vel potestatem ad eundem magistratum, cum plebs Romana curules magistratus diu per annos 142. solis ferè patritiis cesserit, nisi, si quis per seditionem fortè ex plebe tribunus militum consulari potestate crearetur, extra ordinem, prout anno 355. unicus M. Veturius, ex patribus, reliqui quinque ex plebe desumpti, leguntur, *apud Liv. & Halyc.* Quin & Solon infimam classè civium à magistratibus prohibuit, *Plutarch. in Solon. Arist. 3. Polit. c. 7. & 2. Polit. c. ult.* quod à Clithene, Ephialte, Pericle, Demosthene, aliisque plebicolis postea correctum fuit, *Arist. 2. Polit. c. ult. Xenoph. de Repub. Athèn. Plutarch. in Pericl.* Sedit enim omnibus hæc sententia, libertatem non prius reddi civitati, nec æquam fore civium conditionem, quam si omnes promiscuè, qui digni sint, ad quoscunque magistratus admittantur, quemadmodum Canulejus, *apud Livium lib. 4.* & Licinius cum Sextio, *lib. 6.* ubiq; inclamant: *An esse ulla major aut insignior contumelia potest, quam partem civitatis velut contaminatam haberi indignam, conubio? quibus est aliud, quam exiliis intra eadem mania, quam relegationem pati? Item: Deniq; utrum tandem populi Romanæ gestrum, summum imperium est? Regibus exactis utrum vobis dominatio, an omnibus æqua libertas parva est? Et in fin. Parata vobis plebs est, si conubio redditis, unam hanc civitatem tandem facitis: si coalescere, si jungi misceriq; vobis privatis necessitudinibus possunt: si spes, si aditu ad honores viri strenui & fortibus datur: si in consortio, si in societate Respubl. esse; si quod æquali libertate est, invicem annuis magistratibus parere atq; perquirere licet.* In eandem sententiam Sextius Licinio: *Consulatum superesse plebei: Eam esse arceam libertatis, ad columen, si eo perentium sit, tum populum Romanum. Verè exactos Reges ex urbe, & statim libertatem suam existimaturum. Quippe ex illa die in plebem sentura omnia, quibus patritij cellant, imperium atq; honorem, gloriam belli, genus, nobilitatem, magna estis fru-*

13. Nisi post impetratos curules magistratus à plebe,

*enda, majora liberis relinquenda. Quod ex quo impetrarunt, ex eo rectè definiunt perfectum civem Romanum. Sigon. d. c. 1. lib. 1. Coraf. ad l. 2. §. Eodem temp. n. 6. de orig. Jur. Althuf. in Polst. c. 5. Casaubon. comm. in Sueton. August. c. 40. Verb. Urbi ad aquaret. & alij, per potestatem honorum, quæ tribum & domicilium præsupponit. Nam & Homer. extorem & à civitate exclusum hominem vocat tribus, domus & legum seu Reipubl. expertem, & *ἄφρονος, ἀείσιος, ἀδίκου, lib. 9. Iliad. Arist. 1. Polit. c. 1.* Claudius Censor, *apud Liv. lib. 45. tribubus omnibus amoverere, nihil aliud esse dicit, quam civitatem libertatemque eripere.* Antea pro honorum potestate sufficiebat jus suffragiorum, quod lege Valeria omnibus civibus datum erat, adeoque ipsas libertinis, quippe, quos ex omnibus tribubus, ubi ingenus calculis præripiebant, sine tumultu sevocando, Fabius Maximus nomen premeritus erat. Ad magistratus tamen & honores ne ipse quidem Canulejus eorum greges admitti volebat, dum ait: *Perinde hoc valet aquid patris, Plebejume Consul fiat, tanquam seruum aut libertinum aliqui consulem futurum dicat: Ecquid sentitis, in quanto contemptu & vitiis? Liv. lib. 4.* Primum Appius Claudius Cæcus, Anno 443. cum C. Plautio, rigida sua censura, filios libertinorum in Senatum legit, ut refert Livius *lib. 9. in fin. & Flor. in Epit.* unde primus dicitur suffragia libertinis dedisse, *apud Plutarch. in Public.* qua lectione ad eò deformatum putarunt ordinem summi honoris sequentis anni Consules, C. Junius, Bubulcus, & Q. AEmilius Barbulus, unde negare eam lectionem se, quæ sine recti præviq; discrimine ad gratiam ac libidinem facta esset, observaturos: & Senatum ex templo citaverunt eo ordine, qui ante censes Appium Claudium & C. Plautium, qui ob infamem hanc & invidiosam lectionem, verecundiæ victus, ante diem magistratu se abdicaverat, fuerat. *Liv. lib. 9.* Et tamen C. Flavius, Cn. filium, ut *Livius scribit, seu, ut Piso, Pliniam & Pomponium.* Cn. Flavius Annij filium, non tantum Aedilem curulem, quam dignitatem illi tribuunt Liv. & Valer. Maxim. tribunum plebis, quam *Plin. sed & Sena-**

14. Jus suffragiorum datum fuisse civibus omnibus, etiam libertinorum.

15. Libertinis denegati fuisse magistratum.

Benatorem factum accepimus à Pomponio. in l. 2. *S. postea cum Appian. de orig. jur.* licet libertino patrè natus esset, ut omnes, quos laudavi, consentiunt. *Post lib. 3. Ann. nat. unde Gellius lib. 6. cap. 9. Lib. lib. 9. in fin. S. Florus in Epit. Plin. lib. 33. cap. 1. Cicero pro Mura. Valer. lib. 2. cap. 5. Pompon. in d. S. postea cum Appian.* Quid verò per libertinum tempore Appij Romana lingua intellexerit, in dubium vocat Sueton. in *Claud. c. 24.* quando Claudium reprehendit, quod latum clavum, quamvis initio affirmasset, se non lecturum Senatorem, nisi Romani civis abnepotem, etiam libertini filio tribuerit, sed sub conditione, si prius ab Equite Romano adoptatus esset, idque exemplo Appij Cæci Cenforis, generis sui proavtoris, excusatum reddere voluerit, cum & is libertinorum filios in Senatuum legerit. Verba Claudij ex oratione eius, sed aliam in finem prolata, perscripsit Tacit. *lib. 11. Annal. Libertinorum filius magistratum mandari, non ut plerisque falluntur, recens, sed priori populo factitatum est.* Errasse autem Claudium Imperat. ait Sueton. ignarum, temporibus Appij & deinceps aliquandiu, libertinos dicitur non ipsos, qui manumitterentur, sed ingenuos exhibi procreatos, quam observationem Suetonij reprehensurus, Sigon. *lib. 1. Civ. Rom. jur. c. 6.* ex posteriori ætate, præcipue, qua Cicero in Antonium scripsit, argumenta accersit, quæ ut vera sint, nihil tamen contingunt verba Suetonij. Quintilianus enim ait *lib. 7. Seruus cum manumissus, libertinus: Adde. Eius recepta libertate est ingenium:* Libertinus definit Cæjus, qui ex iusta servitute manumissus, sicut libertini 6. dicitur. homin. Vlpianus libertinum refert ad patronum, Libertinum vocat, qui est ejus conditionis, l. ult. *si libert. ingen.* ita ut vocabulum posterius conditionem manumissorum in universum designat, prout notat Vaila *lib. 4. c. 1. Anton. Fab. ad l. de libert. princ. 2. Illa. 3.* sic Cicero eundem vocat libertum & libertinum hominem. *Att. in Terr. & Macro. per libertinorum filios intelligit, qui ex manumissis nati sint, lib. 1. Saturn. c. 6.* Horatius verò *lib. 1. Sat. 6.* patrem suum libertinum nominat, quia erat conditionis libertinæ ex

Apulia, memorat Petr. Crinit. in *Vit. Horat. Ascens. in pr. d. Sat. 6.*

Nunc ad me redeo: Libertino patrè natum.

Quem redunt omnes libertino patrè natum.

& interpretationi Suetonij aperte accedit, in pr. quando ait: *Censura, mōderez Appius, ingenuo si non essem patrè natum.*

Sensus est, secundum Ascens., quod Appius, qui vilissimos quosq; ad honores promovebat, meritò ab eis removisset Horatium, si non fuisset ingenio patrè natum.

Cæterum, quod horum vocabulorum significatio per duccentos & quinquaginta annos (tot enim ferè numerantur inter censuram Appij Cæci & consulatum Ciceronis) nihil demutata fuerit, quodve libertini iidem fuerint tempore Cæci, quod fuerunt tempore Ciceronis, quòdque Cic. dum pro Clæus. ait: *Lentulum Populium, quod erat libertini filius, in Senatuum non legit,* eosdem intelligat, quos allegat Appius, id neque à Sigon. neq; à quoquam prætere demonstratum est, licet à licentiosis scriptoribus Suetonius vulgò reprehendatur. Patet verò libertinæ conditionis hominibus denegatum fuisse, jus Senatoriæ dignitatis, quicquid provocat ad priora Appij tempora Claudius Imp. quoniam censura Appij, qua non libertos, si Suetonio credimus, sed libertorum nepotes ad minimum, eosq; ingenuos novi Senatui obtrusit, unanimi civitatis & Consulum consensu damnata fuit, *lib. 9.* & quod Cn. Flavius ex Scriba factus fuit Senator & AEdilis Curulis, partim vitio temporis, quod tum Appius forensi factioni, (sic vocat Livius turbam libertinorum, proinde ut Tacit. *lib. 14. Annal. plebs Rom. maxima sui ex parte libertini generis hominibus constabat*) vitis contra Senatum præter spem dedisset, partim, singulari ejus merito imputandum venit, quòd civile jus repositum in penetrabilibus Pontificum evulgasset, fastosque circa forum in albo proposuisset, ut, quando lege agi posset sciret. Hoc enim inquit Pomponius: *adeo gratum fuit populo, ut, Tribunus plebis S. Senator S. AEdilis crearetur.* Quin & eodem Con-

16.
Quid per Libertinum intelligendum.

17.
Post tempora Ciceronis.

18.
Suetonius de suis.

19.
Cn. Flavius factus Senator contra inq.

cordis in area Vulcani, summa invidia Nobilium dedicavit, coactaque consensu populi Pontifex Max. verba præite, licet negare more Majorum, nisi Consulẽm aut Imperatorẽ, posse templum dedicare. Interim non cessant ingenui cives insolitam libertini hominis dignitatem detestari, eodemque loco habere, quò censura Appij, unde error hic prorepserat. Nam Senatus ad populum tulit, ne quis posthac injussu Senatus, aut Tribunorum pl. majoris partis templum dedicaret: *Liv. lib. 9. in fin.* Venientem, ad videndum ægrum Collegam suum, nullus nobilium, quibus erat referunt eubiculum, loco recepit, nullus intranti asfuxerit. *Gell. lib. 6 c. 9. Valer. lib. 2. c. 5.* Et plerique eorum aureos annulos & phaleras deposuerunt, quod ea ornamenta à tam indignæ sortis homine gestari dolerent. *Liv. lib. 9. in fin.* Libertinis enim ab initio ne prætexta quidem uti licebat, perinde ut nec peregrinis, dicente *Macrob. lib. 1. Saturn. cap. 6.* sed postea libertinorum filijs prætexta concessa est, cum ex libris Sibyllinis ad obsecrationes cum ingenuis admitti etiam pueros libertinos didicissent. Hinc enim concessum, ut libertinorum quoque filij, qui ex iusta duntaxat matrefamilias nati fuissent, togam prætextam, & lorum in collo pro bullæ decore gestarent. Claudij item Imperat. propensus in libertinos favor, tanquam insolitus eo tempore, excusatione & exemplo Appij Cæci indiguit, & Nero libertinos quoscunque, qui hac autoritate in curiam irrepsissent, loco movit, ut idem *Sueton. testatur in Ner. cap. 15.* Erant igitur cives libertini: quia à primis urbis Romæ incunabulis, una atque simplex libertas competeat, id est, eadem, quam habebat manumissor, *S. ult. Pers. quia & à primis. Inst. de libere.* sed deterioris conditionis, quàm ingenui, quibus indiscretim honorum viæ patebant post rogationes Licinij & Sextij, quæ oclusæ erant libertinis, ut & conjugia ingenuorum, prout diximus de jure connub. *cap. 3. sect. 5. & 6.* & constat ex privilegijs Hispanæ libertinz à Senatu ob indicata Bacchanalia indultis, ubi ipsi inter cætera potestas sit nubendi ingenuo. *Liv. lib. 39.* Quibus verò interdictum sit

mutuis connubiis, eos in una & eadem civitate exulare disputat *Canulejus apud Liv. lib. 4 in pr.* Minus certe cives sunt, qui minus admittuntur ad ea, quæ sunt omnium & ad omnes spectant, & Aristot. ad optimam Rempubl. oculos intendens, à qua jubet ipsos opifices exulare. *ἄλλοις ἢ τοῖς ἑλευθεροῖς* seu libertos civium numero proinde eximit, ut servos. *lib. 3. Polit. c. 3.*

Ideoque primus & summus gradus civium consistit in participatione vel magistratum, vel comitorum publicorum, à quo quantum alij abscedunt, tantum degenerant ab ultima civitatis perfectione. Alios enim prohibet ætas, aut defectus aliquis: alios à foro abigit interdictum & dispositio Reipubl. Etenim pueros, *ἡλικίῳ ἢ ἰσὺ ἑταίρων*, & senes *ἀφαιρέτως* cives quidem vocat Aristot. *3. Pol. cap. 5. & 3. sed. πῶς, seu ἐπὶ ἀδυναμίᾳ, seu ἰσὺ ἑταίρων.* Illos quidem *ἀπλοῖς, ἢ ἡσυχασταῖς.* Quam sententiam inmerito reprehendis *Kirchner. diff. 7. de Republ. num. 2. lit. c.* Sicut enim liberos vocant jura Dominos partem bonorum propter spem successionis: ita spes obtinendorum civitatis jurium, pueros cives facit, sed imperfectos seu inchoatos. Perfectus enim non est, cui nihil licet tractare eorum, quæ ad civitatem pertinent, quemadmodum Romani ante virilem togam sumtam; quod differabant, donec annum excessissent *XVI. Sueton. in Aug. cap. 8. in pr. Lælius 8. comm. Respubl. Rom. cap. 2.* Athenienses, antequam apud populares tabulis Lexiarchicis nomen profecti essent, ad civilia munera & honores pueros non admittebant *Pollux. lib. 8. Per Lexiarchicas enim tabulas non tantum hæreditatis ad eundem jus, ut nomen ipsum indicat, (ἡλικίῳ enim antiquitus hæreditas dicebatur) sed & magistratum potestatem sortitos cives Athenienses scribit Suidas, & Euxius, apud Demosth. orat. in Baor. professionem apud populares objicit Eubulidij pro firmissimo communicatæ civitatis argumento. Ita & Senes ex auctoritate, seu dimissi, civitate quidem non cadunt, sed ut pater nomen inane post mortem liberorum retinet, ita senex memoriam gestæ dignitatis, diciturque inde *οὐκ ἐστὶν ἐστὶν*, quia ut Varro scripsit*

20. Id. cog. factu in d. improbatum ab ætate.

21. Libertini d. fingebantur etiam vestitu.

22. Vinum erant etiam libertini, quam ingenui.

23. Pueri non sunt cives nisi secundum quoddam.

24. Ut nec senes amittit.

scripsit in vita pop. Rom. teste Nonio: *Cum in quintum gradum per venerant, atq; habebant 60. annos, tum denique erant a publico n. g. omnes liberi atq; expediti* C. Octof. Ideo in proverbium quidam putant venisse: *Sexagenarios de ponte deici oportere, id est, quod suffragium non ferant, quod per pontem ferebant.* Hinc & deponantes dicebantur sexagenarii, sive quod à ponte precipitati fuerint per juvenes, ut ipsi *ferrent suffragia soli*, ut ait Ovid. *lib. 5. Fast.* sive quod conclamaverint iuniores, de ponte deiciendos Senes, quia nullo publico munere fungerentur, ut ait Festus. Nam qui non tantum ab honoribus, sed & suffragiis depelluntur, summam perfectionem civis longo post se intervallo relinquunt.

Idem iudicium faciendum putat Arist. *de cap. 1. αἰὲ τῶν ἀπὸ τοῦ καὶ φησὶ δὲν*, qui civitatis quidem jus retinent, sed non integrum nec perfectum, ideoque perinde, ut pueri & senes non dicantur cives ἀπὸ τοῦ, sed cum adjectione aliqua imperfectionem denotante. Per ἀπὸ τοῦ & in honores intelligo, quicunque ob labem & defectum indigni sunt civium dignitatibus supremis, quo loco apud Athenienses habebatur plebs infima, apud Romanos ætarii, quibus, ut ait Alcon. *in d. 9. in. Cicer. nullum munus erat relictum, nisi ut essent in albo centuria sua* quid intelli. tantum modo, ut tributi nomine ara penderent. Montecatin. *in Explan. rex. 2. ad fin. lib. 3. Polir.* huc affert libertinos, quos ait in tribus quidem desertos fuisse, sed jure suffragij caruisse, quod de libertinorum forensi factione quidem falsum est, ut ex supra dictis constat, qui inde à tempore Servij, in quibus voluerunt, tribubus suffragia tulerunt, à magistratibus saltem Curulibus repositi. Deditij verò & Latini seu Iuniani eo loco erant, quia is demùm in ordinem Dedititorum rejiciebatur, qui vincula, verbera, stigmata corpore ob delictum passus, aut alicui illorum vitiorum, quæ lex Ælia Sentiana invenit, obnoxius fuisset, ut Vlpian. *in fragm. 5. de deditiorum. t. de libere.* Theoph. *Inst. Eod. 5. Εὰν τις ἐν τῷ κατὰ τῆν δουλίας. &c.* Qui enim tantis sordibus seles commaculassent, aut infami in scena cum bestis depugnassent, ut ut postea libertatem

impetrassent, indignos censuerunt Romani, quos splendori ceterorum civium immiserent, cum *Majore. Quæritum ad Deorum immortalium nomen propè accedens, Cic. pro Rabir. in pr. vinculis plagisque servilitæ consillos abhorreat, & inter ingenuos non admittat, qui notis ingenuitate indignis corpora afferant conscripta. Quid enim tantum est, quantum jus civitatu?* ait Cicer. 2. *de ll.* Ipse Augustus cum de numero, & conditione & differentia eorum, qui manumitterentur, copiosè cavisset, hoc quoque adjecit: *Ne vinculum unquam, tortumve quis nullo libertati genere civitatem adipisceretur.* Sueton. *in Aug.* Huc pertinent & illi, quos Censores per ignominiam in Cæritum tabulas referabant, hoc est, quibus jus suffragij ob demeritum aliquod demebant, & si qui præterea in infamiam condemnantur, & eo nomine à dignitatibus & officiis publicis, salvâ civitate, depelluntur. Retinent enim civitatem sed valde diminutam & circumcisam. Quid accessam hinc Colonos seu glebæ ascriptos apud posteriores Romanorum, *C. de agr. & cens. lib. 11.* Quid Sclavos in extremam paupertatem damnatos à Germanis? aut Wallos ab Anglis? His quippe Henricus IV. interdixerat armis, in urbes, castella, collegia Angliæ recipi vetuit, & ipsos collegia instituire inq; his artes docere, aut comitia congregare prohibuit, ad omnes dignitates fores eis oclusit, & libertate cadere voluit Anglum, qui ex VVallia uxorem duceret. Vetuit Anglorum quenquam coram VVallo accusari aut in jus trahi, &c. *David Poëvel. in addit. ad hist. VVall.* An nihil interesse putas inter hos & perfectos cives?

Per *Exules* intelligit Aristoteles non deportatos, qui civitatem prorsus amittunt, *l. penult. de c. mun. cum sim.* sed, qui salva civitate circumerrando, à foro & comitiis abstinere coguntur, *l. relocatorum 7 s. 2. & 3. de interd. & releg. de quibus sic ratiocinatur Cicero pro Cæciliis: Quod ad exilium attinet, perspicue intelligi potest, quale sit. Exilium enim non supplicium est, sed per se ipsa portumque supplicij. Nam qui voluit parâ aliquo modo subterfugere, aut calamitatem eo solâ versant, hoc est, sed è ac locum mutant.*

27.
Infames an
sunt cives.

26
Per ἀπὸ τοῦ
quid intelli.
gos Arist.

27.
Qui hoc no-
mine civita-
te excludan-
tur.

28.
Qui per
Exules in-
tellegas
Arist.

29. An hinc civis.

Itaq; nulla in lege nostra reparari, ut apud casor ac civitates, maleficium nullum esse exilio multatuum, sed cum homines vincula, necesse, ignominiaq; vident, quae sunt legibus constituta, confugiunt quasi ad aram in exilium, quia, si in civitate legum subire vellet, non prius civitatem, quam vitam, amitterent. Quia nolunt, non admittuntur civitas, sed ab hinc reliquitur atq; deponitur. Nam cum ex jure nostro duarum civitatum memo esse possit, tum amittitur hac civitas deniq; cum illi, qui profugit, receptus est in exilium, hoc est, in aliam civitatem. Hi igitur, qui ante iudicatum causam exulant, & qui relegantur, retinent quidem civitatem, sed non simpliciter, verum cum adjectione, ut dicantur civis exules vel relegati, sicut illi civis ararij, proletarij, dedititij, &c.

30. De Municipibus & Colonis.

Atque ad hunc ordinem referendi sunt etiam Municipes, & qui in Colonias mittuntur. Coloniarius origo vetusta admodum est, & plurimum gentibus, ut Vellej. docet lib. 1. introducta, sed à Romanis longius latiusque diducta. Cyrene enim, jussu oraculi, ex Graecia transplantata, & novae instar coloniae Africano solo inserta legitur apud Herodotum. Atheniensis ex reponitur Apollinis Delphici, communi consilio totius Hellados, XIIII. colonias eodem tempore effuderunt in Asiam, quarum seriem vide apud Vitruv. lib. 4. c. 1. & Amysum incolas miserunt ea lege, ut si cui Atheniensium ediditbeat emigrare, ipso facto jus civitatis, non secus ac natus civis, acquireret. Plutarch. in Alex. Sic Apollonia & Syracula Corinthiorum, Epidamnus Corcyreorum, Alexandria in Aegypto, Seleucia in Assyria, Babylon in Mesopotamia Macedonum coloniz dicuntur. Nec defuisse, qui Romam ipsam coloniam Graecorum esse contendunt, refert Strabo lib. 5. idque Cæcilius improbo hoc argumento probari posse putabat, quod Graeco more sacrificassent Herculi. Tarentum Lacedaemoniorum coloniam facit Horat. lib. 3. Od. Heracliam Tarentinorum Livius lib. 8. et Acciniam Bruntiorum. id d. Romanorum vero colonias sive intra, sive extra Italiam, quis brevi papyro comprehenderet? Hic populorum, ait Seneca,

31. Veteris sumus mos duos colonias.

consol. ad Helv. cap. 7. quot colonias in omnibus provincias missis? Ubiqueque vident Romanos habitas. De causis coloniarum agemus part. secund. ubi inquiremus, an sit ex usu Respubl. recens de viciis nationibus colonias, tanquam arces imponere, quemadmodum Aquas Sextias à C. Sextio Calvino Conf. ductas, ut essent propugnaculum littoris & portus Massiliensis, testantur Livius lib. 61. Strab. lib. 4. Hic de natura earum agendum nobis superest, quantum à perfectione consummati civis abscedant, seu quantum de jure civitatis amittant.

Quamquam verò post L. Iuliam & Pompejam, qua civitatis jura omnibus Italix populis patebant, confundi & aboleri cepit discrimen Coloniarius & Municipiorum, adeò ut Festus & Cicero pro Rull. multa municipia nominent, quae Vellej. lib. 1. Plin. lib. 3. Livius passim, & ex his Frontin. in lib. de Colon. passim pro colonis obtrudunt, & Vlpianus in l. 1. §. 1. Municip. communi errore municipes dici affirmet, suz quoque civitatis civis. Manut. in com. Orat. pro Amer. de quo conqueritur etiam Gell. lib. 16. cap. 13. Quotum fere nostrum est, qui cum ex colonia populi Rom. sit, non est se municipem esse? & populares suos Municipes esse dicit? Tamen inter Colonias & Municipia permultum interest, ut his verbis proponit Gellius lib. 16. cap. 13. Municipes sunt cives Rom. ex municipiis suo jure & legibus suis utentes, munera tantum cum populo Rom. honorarij participes, à quo munere capessendo appellati videntur, neq; ulla populo Rom. lege astricti, cum nunquam populo Rom. eorum fundus factum esset. Attestatur Vlpian. l. 1. §. 1. ad Municip. Proprie se appellari munera participes, receptos in civitatem, ut munera nobis cum facerent. Item Sex. Pomp. Municipes erant, qui cum ex aliis civitatibus Romam venissent, cui non licebat magistratum capere, sed munere participes Coloniarum vero alia necessitudo est. Non enim veniunt extrinsecus in civitatem, nec suu radicibus nituntur, sed ex civitate quasi propagata sunt, & jura institutaq; omnia populi Rom. nisi arbitrij habeat Augustus de Civ. Dein genere describit colonias, civitates ex majoribus civitatibus tanquam populorum

32. Municipiorum cum Colonis confusio.

33. Differentia inter Municipia & Colonias.

examinihus conditas & Petr. Pellit. in comm. orat pro Cac. Colonos civēs, qui ad incolendam urbem bello captam mittuntur. Nec enim distinguuntur Coloniz & Municipia ex eo tantum, quod illarum civēs è civitate Rom. educantur, horum in illam reducantur, sed præcipue etiam, quod Coloni recipient magiftratus & leges, nec non sacra à populo Rom. Municipēs verò cum accessione novæ civitatis, retineant formam & leges prioris Reipubl. Nam licet Municipia, perinde ut Coloniz, Magiftratus & statum Reipubl. Romanæ imitentur, Decuriones, quos *Civitates* & *Minorem Senatium* vocat Cassiod. lib. 2. Ep. 18. & lib. 9. Epist. 2. pro Senatu ex decima parte municipum, vel colonorum, unde nomen invenerunt, l. *pupillus* 239. §. *Decuriones* §. *de Verb. Sign.* constitutos habentes, qui quidem ipsi magiftratus norerant, (ut malè imponit Corraf. lib. 3. *Miscell.* c. 6. nu. 7. Alciato, cum ipse Alciati, in d. §. *Decur.* §. *de H. s.* ex Decurionibus magiftratus eligi aperte sribat) sed magiftratus ex corpore suo probeant, l. *rescripto* 6. in pr. *de muner.* & *honor. J. honoris* 7. §. *is qui*, de *Decur.* Duum viros, qui essent loco Consulium, quatuor viros, decem viros litibus iudicandis, quem magiftratum C. Cæcilium Plinium geisiffe aut or est Alci. ubi supra, *Censores*, *Aediles*, *Quæstores*, *Flamines*, quos appposito vocabulo *magifteria* vocat Sueton. in *August.* c. 2. humilitati muneris vocabuli de depressione accommodans, &c. *Alciat. lib. d. sponit* & in l. 228. in l. 239. §. 5. de *V. S. Formæ*. lib. 1. c. 12. & l. *seleç.* *Corraf. lib. 3. Misc. c. 6. Sigon. lib. 2. de ant. lur. Ital. c. 81. Panciroli de magiftr. Munc.* Tamen Municipia leges ferebant, & magiftratus constituebant suo arbitrio: Coloniz utrumq; recipiebant alieno. Etenim Cicero lib. 2. de *U. M.* Ciceronem avum suam M. Gratidio in municipio legem tabellariam ferenti aterrimè restituisse scribens, ut ferendi leges municipibus tribuit, ut & potestatem Magiftratuū pro *Cluent.* dum ait, *Oppianicam* quattuor viris, quos *municipes* fecissent, sustulisse, & *Livius* lib. 9. *Amagnus* dicit magiftratus interdictum, præter sacrorum curatorem. Sacra enim Municipalia definit Festus: quæ *municipes* habuerunt ab initio ante civitatem

Rom. acceptam, quæ eas observare soluerunt Pontifices, & eo more facere, quo fecissent antiquitus. Sic, *Lanuvium*, ait *Livius*, *civitas* data sacraq; sua reddita, cum eo, ut ades locuq; *Sospita Iunonis communis Lanuvium Municipibus* esset, cum *Romanis*, lib. 9. Vnde *Milo* legitur pridie eius diei, quo interfecit *Clodium*, *Lanuvium* profectus fuisse ad prodendum illic Pontificem. *Lanuvium* verò municipiis accensent. *Liv.* lib. 8. *Paterc. lib. 1. Cic. pro Mura.* licet & *Anagniam*, lib. 9. *Cicer. pro Dom.* ut Cæsar Dictator postea *Lanuvium*, & *Drusus Cæsar, teste Fronto de Colon.* *Anagniam* mutaverit in coloniam: Ex quibus omnibus apparet, rectè à *Servio* municipes describi, qui eà conditione civēs Rom. fuissent, ut semper *Remp.* separatim à populo Romano haberent, qui a què civēs Romani erant, & in legione merebant, sed dignitates non capiebant, nisi domesticum Romanam transferenti, lib. lib. 41. de *Latinorum fœdere cum Romanis* agens, ut *Tullii Arpino*, *Portii Tusculo*, *Iulii Alba*, *Coruncanii Camerio*, *oriundi*, & quos præterea ex *Hetruria*, *Lucaniaq;* & omni Italia in Senatum accitos memorat *Claudius Imperator.* apud *Tacit.* lib. in *Annal.* *Colonorum* verò iura & Instituta omnia populi Roman. arbitrio subiecit *Gellius d. c. 13.* quippe quibus *Triumviri* deducendq; *Coloniz*, cum agro & oppido, magiftratus, sacra & iura imperabant. *Liv.* lib. 4. quemadmodum *Antiatibus*, qui se sine legibus certis, sine magiftratus agere querebantur, dari ab Senatu ad iura statuenda ipsius *Coloniz* patroni sunt. *Liv.* lib. 9. Vnde miratur *Adrianus Imperator* in orat. quam de *Italicis* sibus, popularibus suis in Senatu habuit, quid animi habeant *Italicenses* & *Vticenses*, quod ex municipiis petierint transire in *Colonias*, cumque vivere possent legibus propriis, maluerint vivere alienis Et *Aequi* adoptionem in civitatem irridentes dicebant, *tentari se à Romanis*, ut *terrore incussu belli*, *Romanos* fieri paterentur, quod quanto peroptandum foret, *Hermicos* docuisse, cum, quibus licuerit, suas leges civitati Rom. præcipua dedit: quibus legendi, quid mallent, contra nõ fuerit, pro *papa* necessarii civitatem fore *Livius* lib. 9. *Prænestini* verò contrario opere à

34. Municipia imitabantur magistratus Romanos.

35. Sedes consuetudinum fuerunt.

36. Sacra Municipalia.

37. Descriptio Municipum.

38. Colonia per omnia iurisdictionem Respublicæ primæ.

Tiberio Imperatore petierunt, oraruntque, ut ex Colonia in Municipii statum redigerentur, id quod illis Tiberius pro referenda gratia tribuit, qui in eorum finibus sub ipso oppido ex capitali morbo revaluisset. Rationem accersit Gellius ex dignitate coloniarum, quâ ratione originis municipia antestabant. *Lacet, inquit, conditio coloniarum sic magis obnoxia & minus libera: potior tamen & praestabilior existimatur propter amplitudinem Majestatemque populi Romani, cujus ista colonia, quasi effigies parva, simulacrumque esse quadam videntur:* unde & Adrianus Imperator Berytenses, & Severus Helipolitanos ob fidem erga Rempublicam colonis juris Italici ascripserunt. *l. 1. §. 1. & 2 de cens. lib.*

39.
An melior
conditio mu-
nicipio n vel
coloniarum.

40.
Nec Colonos
nec Municipi-
os perfectos
suisse civis.

41.
Quantum
suum perde-
runt Coloni.

42.
Civitas & jus
suffragiorum
in municipi-
is.

Neutri verò, siue Municipis, siue Coloni, perfectionem civium assequuntur, non tantum, quod domicilium aliud transferant extra agrum & moenia Romana, sed etiam quod à magistratibus repellantur, & plerumque jure suffragiorum careant, prout de Colonia primùm, mox etiam de Municipibus demonstrabimus. Quid enim aliud volunt sibi verba Ciceronis. *in Agrar. 1.* dehortantis populum, ne in coloniis sese avocari patiantur: *Vos verò, Quirites, rei meae istam possessionem gratis, libertatem, suffragiorum, dignitatem, Urbis, fors, ludorum, festorum decuram, caeterorum omnium commodorum, quasi hæc omnia emigratione in discrimen deducenda forent. Nec mirum, si tam pauci civium nomina dederint, cum Antium, propinquam quantumvis, opportunam & maritimam urbem coloniã deducendam suaderet Qu. Fabius Consul, ann. 287. ut ad explendum numerum coloni Volsci adderentur, quia cætera multitudo, salvis civitatis juribus, postere agrum Romæ malebat incertum, quam cum jactura privilegiorum alibi accipere. *l. 6. lib. 3. in princ.* Nec hic exaudio sententiam Casaubon. *comm. in Sueton. August. cap. 46.* qui totam Italiam ante Augustum habuisse jus suffragiorum evincere laborat ex eo, quod civitas & jus suffragiorum *in municipiis*, ut definitio & definitum. Superius enim, ubi gradus civium digessimus, jus suffragiorum distinximus à jure civitatis in genere, idque clarius hoc*

loco patebit. ex municipibus Cæritibus præfecturis, & coloniis Latinis, quæ de consensu omnium scriptorum jus civitatis rapuerunt, sed sine suffragio. Ipsas quoque colonias civium Romanorum suffragio carnisse, extùpra allato Ciceronis locò apparet, & ex lege Apuleia, quam Saturninus tribun. pleb. tulit: *Vi C. Marius in singulas colonias terminos civis Roman. facere possit. Cæcer. pro Balb.* Si enim omnes Coloni maneat cives perfecti, quorsum opus erat peculiarii lege, ad jus civitatis, paucis quibusdam imperandum? Et si Coloni jus civitatis integrum retinuisent, quorsum exclamat T. Manlius Conf. contra L. Annum Sertinum, ex colonia Romana oriundum, perinde ut & alter Latinorum Prætor L. Numitius Circeiensis, alterum consulatum sibi deposcentem, & utrumque populum uno Romanorum nomine denominatum cupientem: *Audi Iuppiter hæc scelera, audisse jus fasque. Peregrinos Consulibus & peregrinorum Senatuum in tuo Iuppiter augurato templo, captivo, atque ipse oppressum visurum es? *l. 6. lib. 8. post princ.** Nec Latinis tantum, sed & civium Romanorum coloniis abjudicatum fuit jus civitatis, quoad magistratus & suffragia, autoritate Senatus, cum negarent cives esse Romanos, qui quod Paeteolis, Salerno & Buxento, Romanorum civium coloniis, nomina dedissent, pro civibus se ferrent. *l. 6. lib. 34. Vellejan. lib. 1. & Ferentinates, quos coloniis ascribit Frontin. de colon. novum jus tentasse addit ibid.* Livius, ut Latini, qui in coloniã Romanam nomina dedissent, cives Romani essent. Tentarunt quidem, sed non obtinuerunt, cum Augustus Imp. duodetriginta colonias, quibus Italiam frequentaverat, non tantum vestigialibus operibusque publicis plurifariam instrueret, sed etiam jure ac dignatione Urbis quodammodo pro parte aliqua adæquaverit, excogitato genere suffragiorum, quæ de magistratibus Urbicis decuriones Colonicum in sua quisque colonia decurreret, & sub diem comitiorum obsignata Romam mitterent. *Sueton. in August. cap. 46.* Sive enim de omnibus per Italiam coloniis loquatur lex Augusti, *ut reparat Casaub. in comm. ad dist. c. Sueton.* siue quod verius & verbis

43.
Colonia ca-
rtere iure
suffragiorum.

verbis Suetonii propriis, de Augusteis coloniis tantum, ut placet iam Beroaldo, quam Torrentio, in *Comm. ejusdem cap.* nusquam antea legitur hæc dignitas coloniis competuisse, cujus collationem inter nova Augusti instituta Suetonii merito reponit.

44.
Duplex Colonia, Romæ & Latina.

Duas autem species Coloniarum constituit Aſcon. Præd. in *Præf. &* Livius ubique præsupponit, lib. 30. 4. 37 Vlpian. l. 1. de *Cens. Civium Romanorum & Latinæ*, quas sic denominatas putamus, à jure Latino, non quod in Latium deductæ fuerint cum Bononiâ, in octavam regionem, quam Ariminio, Pado & Apennino circumſcribit Plin. lib. 3. cap. 15. seu in agrum Gallis Bois ademptum, *L. 6. lib. 37.* nec non Aquileiam in Carnos & agrum Gallorum, ut ait *Ulpian. lib. 40.* deductas Latinas colonias vocant, Vellej. lib. 1. Liv. lib. 37. 9. 10. imò Centuripinos & Segestanos in Sicilia Latinæ conditionis fuisse testatur Plinius, & Sueton. Domitillam, ut vulgè legunt, seu Domitillam, ut restituit Torrent. ex nummo veteri, quam Vespasianus cepit uxorem, Latinæ conditionis in Africa ad Syrtis Equitis Sabraſenſis in Africa ad Syrtis remotas constituit. in *Vespas. cap. 1.* Locum difficilem ad Criticos remitto, quid sibi velit nomen *delicata*, quod silentio premit Casaub. Pithoeus lib. 2. *Advers. cap. 9.* vertit in *delicatam* seu nexam, & ut interpretatur Sabellic à patre addictam, Turnæus lib. 22. cap. 15. transmutat in *delicaram*, id est, amariam, Beroald. in *comm. Sueton.* interpretatur per *Liberiam*, ut & Levin. Torrent. sed sine autoritate, imò contra verba ipsius Sueton. quibus subjicit, post obitum uxoris legitimæ, Cznidem libertam ab eodem deductam fuisse in contubernium, sed justæ uxoris loco haberi non potuisse, quod leges connubia Senatorum, cum libertis præhibent. Id verò, quod ad hunc locum præcipuè atinet, velim mihi denuò enodent, quomodo Domitillæ pater, cum esset Ferentini genitus recuperatoriò judicio filiam potuerit afferere ingenuam & civem Romanam, cum Ferentinum sit colonia Latina, & Latinæ Coloniz jus Quiritium non habeant. Nam quod Vespasianum judicium hoc præcipuè scribat Connan. 2. *Comm. cap. 6. num. 5.*

45.
Vide lib. 4.
Latina.

46.
Locum difficilem Suet. explicatur.

fieri fortè potuisset, sed Sueton. addit ipsum patrem, Quæstorium scribam, filiam ingenuam & civem afferuisse. Claudius quidem Imperator, teste Suetonio in *land. cap. 25.* (secundum restitutionem Cujacii, Torrent. & Casaub. cum vulgata lectio, eam que secuti Beroald. & Sabellic. sensum prois perverterint.) Latinis addidit jus Quiritium, sed ut *ex cap. 2. in fin. &* *cap. 4. in pr. ejusdem Sueton.* colligere est, Vespasianus duxit Domitillam, vivo Cajo, ante principatum Claudii, eum antiquo jure Latii, quo æstimabantur omnes coloniz Latinæ, nec publicum nec privatum jus civitatis contineretur, unde Cicero *pro Cæcili. in fin.* merito miratur eorum incogitantiam, qui ex civitate abeunt in colonias Latinas, cum cives Roman. si in colonias Latinas proficiſcerentur, Romanam civitatem amitterent. Egregiè id explicuit Boetius in *Topo.* dum ait: *Deductio in Latinas colonias cives Roman. mediam capitæ diminutionem consecutos esse &* *Romanam civitatem amiſſiſſe*, id quod ipse interpretatur, per *jus privatum Quiritium*, quod coloniz civium Romanorum adhuc reliquum habebant: nimirum, *Neque connubij, neque testamenti, neque mancipij aut nexum, aut patriæ potestatis jus, quod erat proprium civium Romanorum, habuisse.* Hoc enim differrebant *Latini* coloni à *colonia Romanis*, quo libertinis *Latini* ab *Vibicis*. Illi verò neque connubij, neque patriæ potestatis, neque tutelæ, neque legati capiendi, neque testamenti condendi jus habebant, *Vlpian. in Institut. 2. de Lat. Cajet. Institut. lib. 1. r. 1. §. 4. Lun. Codic. de Lat. lib. tollend. &* si qua præterea referebantur ad jus privatum Quiritium. Nam jure publico ipsi coloni Romani carebant, ut dictum est. Ideoque nec privilegij civium, rogatione Portia & legibus Sempronij introducis, gaudebant cives Latini, siquidem Turpilius præfectum præsidij Vaccens, quod occiso præsidio solus aufugisset, à Metello Consule verberatum & capite multatum fuisse scribit Sallust. in *Jugurth.* quod esset *civis ex Latino.* Nã à cive Rom. leges Semproniz, virgas, & manum lictoris jam diu amoverant. *Cæc. pro Rab. Anigi.*

47.
In coloniam profecti cives civitatē amiſſiſſe.

48.
Ius iniquum Coloniarum Latinarum.

An igitur civis ex Latio, non erat civis, & Manlius prætorum Latinorum ex colonia Latina merito vocat peregrinum? *L. G. lib. 3.* quemadmodum & Cicero scribit: *Latinos nihil agrum tulisse, quàm id, quod perraro accidit, à Consulibus juberi Vrbe excedere, quod peregrinis sapè imperari solebat.* Ita necessum est censent, qui omnium civium eandem statuunt naturam, gradibus sublati: Per ea verò, quæ diximus, patet, colonias civium, tam Romanorum, quàm Latinorù, eò quod non essent in Republ. peregrinæ, habuisse jus civitatis, sed secundum quid, aut secundum magis & minus: ideoq; nunc cives esse dicuntur, nunc negantur. Etenim Puteolis Salernum Buxentum deductos *An. V. C. 560.* Senatus, cognita causa, civium numero exemit, & Ferentinatibus, eadem auctoritate, denegarum novum jus, quo Latinis in coloniam Romanam transeuntibus, civitatem petebant. *L. G. lib. 34.* Cicero *pro Cæcio*, autor est, nonnuncium civibus Rom. in colonias indictum fuisse exilium, ut ex his verbis patet: *In colonias Latinas sapè nostri cives aut suâ voluntate, aut legi multa profecti sunt: quam multam si sufferre voluissent, in civitate manere potuissent.* Et *P. Furius Philus*, *M. Matienus* ab Hispanis accusati gravissimis criminibus, ampliatiq; cum dicenda de integro causa esset, excusati exilii causa solum vertisse, *Furius Præneste*, *Matienu* Tibur exulatum iiverunt. *L. G. lib. 43. in pr.* Interim 12. coloniis, quæ secundo, bello Punico defectionem spectabant, exprobrat idem Senatus: *Cogitarent, non Campanos, neq; Tarentinos esse eos, sed Romanos, inde oriundos, inde in colonias, atq; in agrum bello captam stirpem augenda causa missos: qua liberi parentibus deberent, ea illos Romanis debere, si ulla præter, si ulla memoria antiqua patria esset.* *L. G. lib. 27.* Item *Veliternos* vocat *Vetere* cives Romanos, *L. G. lib. 8.* eosque eò gravius punitos addit, quò minus à patria deficere debuissent. *Ducti* autem erant in agrum *Volscorum*, *A. Virginio* & *T. Vetulio Coss. Dionys. lib. 7.* *Novocomensibus*, quam coloniam *Cæsar* in *Galliam* duxerat, *Pompeii* factio jus civitatis ademit, *Plutarch. in Cæs.* quod adirmi nò potuisset, si cives non fuissent, Nec potuisset

Paulus listorem & virgas à se amovere, cum se civem Romanum diceret, ex *Tarso* *Cilicia* oriundum, nisi pater ipsius civitatem adeptus ex *Cilicia* fuisset. *Alfor. 22. C. 23.* Cives quippe erant, quoad jus *Quiritum* privatù, quod *Vlpianus*, *Cajus* & *Boetius* collocant in jure *communi*, *testamenti*, *insula*, *domini*, *usu*, *captivum*, *maximè*, & quæ præterea inter solos cives privato jure justa reputantur: Sed non erant cives, quoad jus publicum, capessendi magistratus & ferendorum suffragiorum, nisi id privilegij beneficio principis aut populi, nave, militia, numero liberorum, domicilio, aut alia ratione de novo acquisivissent. *Vlpianus. de Lat.* Latini verò tam à jure publico, quàm privato *Quiritum* exulabant, ideoq; *Cicero* *T. Matrinium Spoleatinum* ex *Latina* colonia scribit civitate donatum, *pro Balb. & Claudius*, omnibus *Latinis* dedit jus *Quiritum*, *Suet. in Claud. c. 25.* Quid ita? quia non erant, nisi secundum quid cives, ideoq; civitatem, quam jam habebant, poterant perfectius impetrare, postquam ad altiore gradum ascendiissent.

Quod de *Colonias* diximus, idem velim transferri ad *Municipia*. Nam illa duorum generum facit *Festus*, cum *suffragio C. sine suffragio*. *Gellius* *Cærites* omnium primos sine suffragij jure, *municipes* factos testatur, concessumq; illis, ut *Civitatis Romanæ* honorem quidem caperent, sed *negotii* tamen atque *honoribus* vacarent, pro *facris* bello *Gallico* receptis custoditisque. Hinc *tabulas Cærites* appellatas, versa vice, in quas *Censores* referri jubebant, quos notè causa suffragiis privarent. *lib. 16. c. 13.* Nec quicquam apud *Romanæ* historix scriptoris occurrit frequentius, quàm victos populos receptos fuisse in civitatem, & ex hostibus factos cives?

Hæc est in *primium* *Vitros* qua sola recepit

ait *Claudian. de Roma*, *civitas*, *voca* *Vit*, *Quos domuit*. Et *Rutil. de eadem*: *Fecisti patriam diversis gentibus unam.*

Sic enim pro *Latinis* disserit *Camillus* in *Senatu*: *Vultu*, *exemplo Majorum*, *augere rem Romanam*, *Vitros* in *civitatem* accipiendo? *Materia crescendi per summam gloriam suppeditas*, *L. G. lib. 8.* Item *Claudius Imp.*

49.
Cives ex Latio fuisse cives secundum quid.

40.
Duo genera Coloniarum.

41.
Romani vitros receperunt in urbem.

pro Gallis: Quid aliud exiitio Atheniensibus
 & Lacedaemoniis fuit, quanquam armu pol-
 lerent, nisi quod & eos pro alienigenis arce-
 bant? At conditor noster Romulus tam u sa-
 pientia & aluit, ut plerisque populis eodem die
 hostes, deinde cives habuerit. Tacit. 11. An-
 nal. Item Levinus ad Aetolos: lam inde à
 majoribus traditum morem Romanis colen-
 di socios: ex quibus alios in civitate atq, a-
 quam secum jus acceperunt: alios in ea for-
 tuna haberent, ut socij esse, quam cives mal-
 lent. Liv. lib. 26. More autem Majorum, qui
 in civitatem recipiebantur, aut in partem re-
 cipiebantur juris, aut in totum jus, paucis
 exceptis, quemadmodum Cœritibus civita-
 tem datam sine suffragio, ex Gellio nuper
 diximus: Post bellum Latinum, cum enar-
 rasset Livius lib. 8. Lanuvinos, Aricinos, No-
 mentanos & Pedanos, quibus civitas data
 esset, & Tusculanos, quibus servata: tandem,
 quasi distinctionem fecisset inter municipi-
 pes, quibus civitas data esset simpliciter, &
 inter eos, quibus honoris gratia subjicit: Cæ-
 panis Equitibus honoris causa, quia cum La-
 tinis rebellare nolissent: Fundaniisq, & For-
 mianis, quod per fines eorum iura pacataq,
 semper fuisset sua, civitas sine suffragio da-
 ta: Item de Anagninis, lib. 9. Anagninis, &
 qui arma Romanis insulerant, civitas sine
 suffragio latrone data, concilia connubijsq,
 adempta, & magistratibus, præterquam sa-
 crorum curatione interdictum. De Sabinis
 Vellej. lib. 1. Sabinis sine suffragio data civi-
 tas: Sempronio vero Sopho & Appio Caci filio
 Cens. suffragia ferendi jus additum. Sic
 quoq; de Fundanis, Formianis & Arpin-
 atibus, ait Livius lib. 38. C. Valerius Iappo tri-
 bunus plebis promulgavit, ut is suffragij la-
 tis (nam ante sine suffragio habuerant civi-
 tatem) esset. Rogatio perlata est, ut in A-
 mylia tribu Formians & Fundanis, in Corne-
 lia Arpinates ferrent. Atq; in his tribubus
 tum primùm ex Valerij plebiscito cens. sunt.
 Qui enim ad suffragia admittebantur muni-
 cipes, cum suffragia ferrentur per tribus, ne-
 cessariò quoque Romæ censebantur & in tri-
 bus coniecti erant, prout idem Livius innuit
 lib. 8. Quædam propter novos cives, ex Latio
 in civitatem explantatos, duas tribus Mæ-
 ciam & Scaptiam, à Latinis castris, si Sex.

Pompejum audimus, sic denominatas, Q
 Publium Philonem & Sp. Posthumium Cen-
 sores coactos fuisse addere scriptum reli-
 quit. Tusculanos item in Papiriam tribum
 cooptatos fuisse, cum in civitate recipe-
 rentur, inque ea plurimum potuisse, testat-
 ur Val. Max lib. 9. c. 10. in pr. Atque hi qui-
 dem, quibus communia erant cum Romanis
 suffragia, parum à perfectione civis optima
 lege creati aberant, quia & tribum habebat,
 & magistratus petere poterant, quemadmo-
 dum Annium Milonem eo tempore Dicta-
 torem Lanuvii fuisse scribit Cicer. cum Con-
 sulatum Romæ peteret, pro Milo. Curiarum
 tamen expertes fuerunt, cum curiæ alliga-
 tæ essent ædibus urbis, Sigon. lib. 1. cap. 3. in
 fin. de ant. jur. Civ. Rom. eoque nomine sa-
 cris curiarum, & quæ hinc præterea depen-
 dent, juribus caruerunt, qui defectus licet
 eos infra classem perfectorum civium quo-
 dammodo constituat, multò tamen longius
 inde cadunt illi, quos diximus sine suffra-
 gio creati solitos. Livius dist. lib. 8. honoris
 tantùm causa Campanis Equitibus civita-
 tem scribit adjectam. Strabo lib. 5. insecta-
 tur Romanos, quod Cœritibus civitatē pro-
 miserint, & præter nomen nihil dederint,
 quia dederant sine suffragio. Gellius lib. 16.
 c. 13. Municipis dicit muneri tantum cum
 populo Roman. honorarii participes fuisse,
 à quo munere capeffendos appellatos videri.
 Et de Cœritibus: Concessum ut civitatis
 Rom. honorem quidem caperent, sed negotiis
 tamen, atq; honoribus vacarent. Festus de-
 scribit Municipis, qui ex aliis civitatibus
 Romam venissent, quibus non licebat magi-
 stratum capere, sed tantum honoris par-
 tem.

Honorarii verò cives tantum à veris ab-
 sunt, ut de utrisque nomen civium non di-
 catur, nisi Aequivocè. Homonyma defini-
 Arist. in Antep. Quibus præter nomen nihil
 commune est. Ita distinctim honorarios
 Reges, Episcopos, Principes, & id genus al-
 ias dignitates, titulo tenus à veris & reali-
 bus, lib. 1. de jur. Maj. cap. 1. num. 2. & 3.
 Nam sicut Augustinus, lib. 5. de Civit. Des cap.
 16. Seniores eos, quos distantia locorum
 ab urbe in tantum depellebat, ut eam ne de-
 facie quidem viderent, nomine tenus & non

Kk

veros

82.
Sed plerun-
que sine suf-
fragio.

83.
Quædam cū
suffragio er-
ant.

84.
Sed sine cu-
ria.

85.
Longe à ci-
vium perfe-
ctione absunt
sine suffragio
coloni.

86.
De civibus
honorariis.

57.
Quod civis
non sint.

veros Senátorez, quippe, qui in Senatum nunquam vocati, nec sententiam rogati essent, indigerat: Itane in civium quidem ordinem asseribendi sunt, quibus præter splendorem & nomen civitatis nihil datum est. Rectè Vlpian. *lib. 1. §. Est & Laotic. 3. de Cens.* Ptolemaesium coloniam, quæ inter Phœnicem & Palæstinam sita est, à serie coloniarum eximit, quia, inquit, nihil præter nomen coloniae habet: Et sub Claudio Imperat. A. Vitellio, L. Vipsanio Coss. cum de supplendo Senatu ageretur, primoresque Galliz, quæ Comata appellatur, lædera & civitatem Roman. assecuti, (sub Augusto scilicet, ut innuit Dionys. *lib. 54.* præter ea jus adipiscendorum honorum in urbe expecterent, qui contra eorum vota disputabant: Fruerentur, ajunt, sanè vocabulo civitatis: insignia patrum, decora magistratum ne vulgarent: Tacit. *lib. 14. Annal.* Hoc est, nomen civium gerant, jura non attingant. Nec enim verumile est Euagoram Cypri Regem, Antigonum ac Demetrium Aliz, Cotyn Thraciz, Dionysium Siciliz Tyrannum, imperio Atheniensium se subjecisse, aut privilegis urbis uti voluisse, cum oblatam ab his civitatem acciperent. Alexander Macedonis, cum Victor Orientis animos supra humana tolleret, Corinthii per legatos gratulati sunt, & simul cum civitate donaverunt. Cum risisset Alexander hoc officii genus, unus è legatis: Nulli, inquit, civitatem unquam dedimus, quam tibi & Herculi. Accepit igitur delatum honorem, ait Seneca, & legatos in conversatione aliqua humanitate prosecutus coram eis, non quæ sibi civitatem darent, sed cui dedissent. Senec. *1. de benef. cap. 13.* Artaxerxes toti Pelopidarum genti jura civitatis dedit, *Plurarch. in Pelop.* non quod quisquam potuerit Græciæ simul & Barbarorum civis esse, aut quod novam patriam originariæ anteferre, sed quia donatio nova non tam novū jus, quam novum honorem asseribat, perinde ut Magni Principes bene de se aut Republica meritis dignitates, cassas munerum, sed plenas reverentiæ tribuere solent. Sic Anastasius Imperatori Clodovzo Regi Francorum consularia ornamenta, cum Consulibus & Augusti appellatione misit, *addo in Chron. at. 6. Si-*

*gebert. in Chron. Gregor. Turon. lib. 1. Aimon. lib. 1. cap. 22. Kranz. lib. 3. Succ. c. 17. Blond. dcc. 1. lib. 3. Forcat. de Gultor. Imp. lib. 6. Flav. c. 10. & Belurminus in lib. de traslat. Imper. Iustinianus verò Childebertum patritii nomine honoravit, Bodin. lib. 2. c. 1. quem honorem etiam habuit Leo Porphyrogenitus Adalgiso Regi Longobardorum, & *gen. lib. 4. hist. Ital. & Basilus Imperat. Vito Patritiaco Duci Venetorum, Volat. lib. 4. & Zeno Theoderico Regi Gothorum. Haiminsfeld. pro Imp. Rep. c. 14.* Post verò honor hic à Francis & Romanis transmütatur in potestatem, cum Carolo Magno sub titulo Patritiatus concederent plenum non tantum in ditione Romana Politicæ, sed etiam, ut ait Advocatus Regius apud Perr. Damian. in *diffus. cum a defens. Eccles.* super ordinatione Pontificis Principatum. Rectè enim reprehendit Haiminsfeld, *in d. c. 14.* Grefserum, quod patritiatum Caroli nihil fuisse contendat, quàm honorarium dignitatem, cum Frisingens. *lib. 5. c. 31.* Carolo ad imperium proveccto nihil senbat ablatum præter nomen Patritij, nihil additum præter nomen Imperatorum, potestate pristina & eadem sub utroque titulo remanente. Sed quod idem Haiminsfeld, *ibid. & Fiac. Illyr. in lib. de traslat. Imper.* ex nomine Patritij & Consulibus, regibus Francorum, Gothorum & Longobardorum communicatis potestatem inferant, id nec verbis Auctorum, nec factis Regum consonum videtur. si liquidem Clodovzum non tantum Consulèm sed & Augustum proclamare cogemur, cum uterque titulus eodem tempore ipsi sit obitus. Quicumque verò hanc rem memoriz consignarunt, Clodovzum quidem vocatum Consulèm & Augustum fuisse narrant, sed qui Reges Galliz inde Imperatorum jure & dignitate induere voluerint, præter Bellesfor. præfat. *Chron. G. II.* inventus fuit nemo: Nomen, ait Salvian. sine actu atque officio sine nihil est, sicut quidam scribit: Quod est aliud Principatus sine meritorum sublimitate, nisi honorum virtus sine honore? *lib. 4. de gubern. DE IMPRINC.* Dederat Augustus Segesti fratri Arminii civitatem, prout ipse confitetur, apud Tacit. *lib. 1.* iniquens: Non hic mihi primus erga populum Roman. fides: & *constat**

58.
Nomen sine
re vanum esse.

cessantia dies, ex quo à D. Augusto cōstituta donatus, aut eos inimicosq; ex Vestrii utilitatibus delegi: nec tamen minus suæ provincie princeps cum absolutâ potestate remanebat, quam Arminius Inguimerus, aut Mârothodus. Tac. 2. Ann. Idederant Athenienses Cōtyi regi Thraciæ jus Athenarum, quod contra Dorienteses iis auxilio fuisset, Plurarch in Apoph. quod cum is intelligeret, Ergo, inquit, illi mea gentis jus dabo. Valer. lib. 3. c. 7. beneficium nominale non aliter retaliens, quàm hospes ille, qui pro odore appositorum Eduliorum hospiti solvebat tionitum ostentæ pecuniæ. Sic Casimirus III Rex Poloniæ, Rudolphum legatum Apolloniarum, qui post tredecim annorum bellum pacem inter Regem & Cruciferos procurarat, Senatoribus regni ascripsit, Crom. lib. 26. & Senatus Venetus Hieronymum Riarium, Sixti I V. nepotem ex fratre, aut, ut quidam suspicantur, naturalem filiû, civitate & jure ferendi suffragii donavit. Joh. Mach. Brui. lib. 5. § 7. hist. Flor. quod privilegium paucis ab eo contigit, ut Erico Duci Brunsvicensium, & Trifstano Savormano, qui pro Republica plurimum opis & operæ perdidit, cujus nepos Hieronymus paulo post inter Adjunctos Senatus, la Giunta de Pregodi, dicunt, alligi meruit. Jawors. de Republica Venet. Honor quippe & nomen externum civem non facit, nec quenquam illi Reipublicæ obligat, cui honoris gratia ascribitur. Pomponium, quod Athenas domicilium transduxisset, ibique civibus ascriptus, vel invitus esset, Atticum denominarunt Romani, nec tamen is vel Atheniensium civitatem accepit, vel Romanam amisit, sed in altera munera & magistratus, in altera cultum & honorem sustinuit, hoc est, in patria verus, in ascriptitia civitate honorarius civis extitit. Cornel. Nep. in Pomp. Attic.

Longè quidem à summa civium perfectione abeunt Colonorum & Municipum inferiores gradus, sed longius adhuc absunt Provinciales & qui in Præfecturis vivebant. Præfecturas definit Festus: In quibus & jus dicebatur, & mundina agebantur, & erat quadam earum Respublica, neq; tamen magistratus suos habebant, & in quas legibus

præfelli mittebantur quotannu, qui jam dicerent Provinciales, quos imperitas vocant Græci, eos accipi vult Vlp. in l. 190. de V. S. qui in provincia domicilium habent, non eas, qui ex provincia oriundi sunt. In l. verò assumptio 6. in princ. & S. 1. ad Municip. patriam cuique suam adjudicat, ex origine, & ne Alciati & Brechæ: ad d. l. 190. inutiliter distinguendi inter Orium & Oriundum, occasionem relinquat, quam distinctionem notavit etiam Valla lib. 3. Eleg. c. 57. ex Liv. lib. 24. ibi. Natos Carthagini, sed oriundos Syracusis, utitur eodem Oriundi vocabulo, inquit: Neq; recusando quis patriam, ex qua oriundus est. Item: Filium civitatem, ex qua pater ejus naturalem originem ducit, non domicilium sequitur, & c. prout. & alibi duo hæc vocabula promiscuè accipi notant Forner. & Gœdd. ad d. l. 190. ex l. 1. §. si quando de magistr. cons. l. penult. de Senat. l. 3. de offic. assessor. l. Di. 24. de ius. & cur. dat. ab hu. l. antep. §. unde, cum seq. de interd. & rel. Accurf. & Bart. in d. l. 190. subintelligunt verbum duntaxat, ut non tantum illi provinciales intelligantur, qui inde oriundi sint, sed & qui domicilium illic habeant, cujus exemplum petunt ex l. anniculum. Eod. Nec enim minus nativitas potest, quàm domicilium, ait Alciat. & patet ex d. l. assumptio. l. 4. C. de incol. lib. 10. l. pen. de Senat. l. relegatorum 7. §. & si quis ead. de interd. & releg. & revera origo ut patriam cuiq; suam, ita & provinciâ constituit, nec responsum Vlpiani in d. l. 190. aliter verè accipi potest, quam si restringatur ad certos casus, cum Gœdd. & Forner. in d. l. 190. In muneribus enim obeundis spectatur origo: in foro fortiendo domicilium, l. libertus 17. ad Munic. l. 2. C. de incol. lib. 10. l. bares abq. sens 19. de jud. & quos præterea casus adjiciunt Gœdd. & Forner. d. l. Provinciales autem cum Præfecturis in multis convenire tradit Sigon. lib. 2. de jur. ant. Ital. c. 10. idq; verum est, quia sicut provinciæ à Prætoze, sic præfectura à præfecto quotannis Roma missa, regebantur, Plinius lib. 8. Epist. provinciam opponit Italici, dum ait: Italici es, an Provincialis? Idque postquam, libertate tota Italia donata, provinciæ seu regiones reliquæ in servitute sub iugo relinquebantur.

Kk 2

& ut

60.
Quid Provinciales.61.
Explicatur lex 190. de V. S.62.
Quid sint Provincie.59.
Quid sint præfectura.

& ut ait Strabo, quotannis prætores cum quaestorib. recipiebant, illos quidem ad regendam, legibusq; & jure dicendo administrandam provinciam, hos vero ad exigenda vectigalia. Eadem formula in præfecturas, legibus & Republ. multas mittebatur præfectus, quemadmodum Livius *lib. 1.* Egerium à Tarquinio Prisco, Collatiæ, Sabino- rum oppido, quod post deditionem in præfecturæ faciem redactum erat, præsidio relic- tum scribit, & Halycarn. *lib. 4.* armis spolia- tam, & pecuniis multatam Collatiam addit: quâ ratione Helvetii vicinos Sabaudos, Bur- gundos, & provincias in Italiam vergentes, Status Belgii, Dominatum Giüningensem, & quas præterea civitates bello subegerunt, Poloni bonam partem Borussia, armis ad se abstractam, suo dominio inseruerunt, cum Cantones Helvetiorum, Status Belgii, quo jure in libertatis & imperii consortium conspiraverint, & Poloni Lityanos, post etiam Borussia pari jure secum frui voluerint. Iniquissima igitur est horum subditorum con- ditio, quemadmodum de Capua in præfec- turam redigenda post defectionem ad An- nibalem, sancitum memoraat Livius *lib. 6.* *Habitari quidem tanquam urbem, Capuam, frequentariq; placere: corpus tamen nullum civitatis, nec Senatui, nec plebis concilium, nec magistratus esse: sine consilio publico, sine imperio, multitudine nullius rei inter se sociam, ad consensum inhabilem fore, præfec- tum ad jura reddenda ab Roma quotannis missuros* Cæterum Cives propterea esse non desinebant, ut rectè hoc argumento conficit Bodinus *lib. 1. de Republica cap. 6.* Quia enim subditi fuerunt Romanis & in eorum Rempublicam, postquam propriam perdi- derunt, transcripti, aut pro Civibus habendi sunt, aut pro *Fæderatis*, aut pro *Peregrinis*, aut pro *Sevitiis*. Ad Fæderatos rejici nequeunt, quia Plin. in describenda Hispania citeriore, dum in ea collocat urbes. 68. eas- que sic enuinerat: *Colonias, Oppida civium Roman.* seu *Municipia*, ut vulgò interpretantur, *Latio antiquo donatas. Liberas, Fæderatas, & Stipendarias, Præfecturas, quas Stipendarias vocavit, à Fæderatis & Libe- ris urbibus segregavit, Cipuamque, quæ Se- natu publicoque consilio, & summo magi-*

stratu, Mediastiticum vocabant, ante- quam Annibali proderetur, usa fuerat, ex- socia civitate in præfecturam condemna- tam fuisse, paulò ante diximus. Neque ve- rò inter peregrinos referendi sunt, cum le- gibus & magistratibus Reipublicæ Romanæ tenerentur, & militiæ supplementa cum vectigalibus iis imperarentur: multò au- tem minus servis accensendi sunt, ideoque ad civium Ordinem necessàriò pertinent, & quot sint civium gradus, quanquam A- nalogicè de iis omnibus, seu secundum prius & posterius, nomen prædicetur, ex- iis, quæ huc usque disputavimus, abundè liquet.

De modis obtinendi civi- tatem.

SECT. 10.

63.
Iniquissima:
fuit conditio
præfecturæ
& provinciae-
rum.

64.
A civium
tamen nume-
ro non sunt
secludenda.

1. *Quantum sit jus civitatis.*
2. *Modi obtinendi civitatem.*
3. *Absolutè civem facit origo, vel nati-
vitas.*
4. *Originem non spectari ex loco, ubi quis
nascitur.*
5. *Nec ubi quis domicilium habet.*
6. *A variis capitibus accersit.*
7. *Virum origo filij refira: ut ad solum pa-
trem.*
8. *Quosdam. requirere utrumq; parentem
civem.*
9. *Im nuptiarum apud Rom. peregrinis da-
tum non fuisse.*
10. *Hodie liberos quo ad originem, sequi so-
lum patrem.*
11. *Cujus ratio reddisur.*
12. *Originis qualitatem non esse miscendam
essentia.*
13. *Legem qua uterq; parens civis require-
batur, Athenienses ipsos correxisse.*
14. *Deficiente patre, recidere liberos neces-
sitate quadam ad originem mater-
nam.*
15. *Alias irrationabile est, ut partus sequa-
tur matrem.*
16. *Ni speculare privileg. um. indulium sit
mulieribus.*
17. *De aliero civitatem obtinendi modo, scil.
manuum sione.*
18. *An libert. debeant esse cives.*

19. *Quia*

19. Quia retinentur lituram servitutis.
20. Libertinos semper esse deterioris conditionis quam ingenuos.
21. Nunquam tantum posse manumissionem, quantum potest natus: as.
22. Nec posse, quantum ex sua natura, dare civitatem.
23. Dedititios & Latinos libertos non esse cives.
24. Qui sint Dedititij.
25. Quare repellantur ab ordine civium.
26. Multa infamia & stigma apparuisse in Dedititiis.
27. Non quibus stigmata, torturas, aut vincula infamare.
28. Multas gentes solitas fuisse sese stigmatice pringere.
29. Servit unde dicitur Stigmata.
30. Qui sint liberti Latini.
31. Quot modis constituta fuerit Latinitas.
32. Libertos Latinos non quidem cives fuisse, nodis tamen modis civitatem promoveri potuisse.
33. Utrum Latini & Dedititij rectius à ceteris distinguantur, quam cum iustis. q. miscantur.
34. Civitatem non debere privato civium arbitrio relinquere.
35. Civitatem dari censu, vindicta, Testamento.
36. Utrum sola vindicta dederit civitatem.
37. Quid sit vindicta.
38. Vindicta datum fuisse libertis civitatem.
39. Sed non sola.
40. Cum & Censu eandem largitus fuerit.
41. Scilicet Iustitiam.
42. An testamento potuerit dari civitas.
43. Libertos quantumvis in civitatem ascriptos relinquere infra ingenuos.
44. Suffragia, apud Rom. non tulisse, nisi in tribubus contemissim.
45. Tertius modus obtinendi civitatem est Adoptio.
46. Quartus est Alliccio, de qua agendum alibi.
47. Excusatio brevitas.

1. Quandoquidem nihil tantum est, dicitur Cicero lib. 2. de legib. quantum ius civitatis, & Claudius Imperator, civitatem

Rom. injuriâ usurpantes in campo Esquilino, securi percussit, Sueton. in Claud. c. 25. quò facit & illud Arrianus in differat. Epist. lib. 3. c. 22. Οἱ τῆς Ρωμαίων πολιτείας ἡγεῖσθαι οὐκ ἔμελλον κτλ. Requirit instituti nostri ordo, ut, quot modis quis in civitatem aspirare queat, breviter subjiciamus. Vlpianus tres modos statuit, l. 1. in pr. ad Municip. Nativitatem, Manumissionem, Adoptionem: Diocletianus cum Collega addit Alliccionem, quam vulgò cum adoptione confundunt. l. Cives 7. C. de incol. lib. 10 Baldus. in Scabol. pag. 101. & seq. Nos de singulis agemus separatim, à nativitate factò initio.

De Nativitate, sive hoc nomine voces, sive originem, ex l. assumpto 6. §. 1. & ult. l. 7. l. 9. & c. ad Municip. l. Cives 7. C. de incol. lib. 10. paulò ante cepimus dicere, quod provincialem. municipem, aut civem faciat, licet Vlpian. l. 1. o. de V. Signif. contrarium videatur decidere, cujus responsum cum Godd. & Forner. ibid. ad certos tantummodò casus limitavimus. Absolutè enim civem facit origo, d. l. 1. in pr. d. l. 6. in pr. §. 1. & ult. ad Municip. l. d. l. 7. C. de incol. lib. 10. l. cum neq. 4. C. ed. l. releg. rum 7. §. si. quis eam. de interd. & releg. & Senator non tantùm, ubi habitat, sed & unde oriundus est, domicilium habere statuitur. l. pen. de Senat. Imperatores vocantur eos Origines, cives, d. l. 4. C. de incol. lib. 10. perinde, ut Athenienses olim se αὐτοχθόνους jactabant. Tacyd. lib. 1. Tirag. de Nobil. c. 19. n. 30. In Synopsi. Græca habetur verbum ὀρχαγίαι. Syn 54. t. 2. c. 4. Nec quisquam dubitat, quin nascendo patriam nascamur; sed tamen mores gentium diversimode hanc nativitatè circumstriperunt. Galli enim Carolum V. Imperatorem, quod Gandavi in municipio seu feudali Gallorum civitate, natus esset, civem & subditum Regni passim vocant, & Eduardus I. Rex Angliz, cum Wallos externum imperium non alio nomine execrari intelligeret, quàm quod sibi imperassent; nemini, nisi apud senato, principi, fidem dare, uxorem prægnantem in finis Walliæ duxit, ut futurum regionis principem in ipsa regione eniteretur, David. Poëvel in addit. ad hist. V Wall.

2. Modi obtinendi civitatem.

3. Absolutè civem facit origo.

4. Originem non prælati ex loco natiuitatis.

non secus ac si origo denotaret locum, in quo quis quocunque modo lucem ceperit conuerſi. Sicut autem civitatem à loco & urbe distinguit Aristot. *lib. 3. Polit. c. 2.* ita consequenter jus civitatis distinguendum à loco & commoratione seu nativitate in loco. Nam cum filius sequatur non domicilium, sed originem patris, *d. l. assumptio 6. §. 1. ad Municip. l. libertas. 17. §. patris 11. Eod.* non potest civem prognerare, qui civis non est. Filius enim nascitur civis, quia succedit in jus & conditionem patris. Quod si parens in civitate domicilium habeat temporarium, aut fortè fortuna mater illuc tranſcat, non potest plus, juris transferri in filium, quàm derivetur à parentibus. Tiberius Imperator, Lycium quendam legatum, ex Lycia quidem oriundum, sed Romanum natum, in peregrinatione perinde redegit, Dion. *in Tiber.* ut iudicem & principem Græciæ, quod Latini sermone ignarus esset. *Sueton. in Claud. cap. 16.* Si enim Romani in Latium remiserunt, quicunque liberos in adoptionem aut servitutem civibus tradiderant ea lege, ut emancipatione cives Romani fierent, *Legimus lib. 41.* quanto magis remisissent uxores, si quæ ex Latia in urbem prorepſissent. ut cives Romanos parerent, præcipuè cum fœtus, quoad originem, non sequatur matrem, sed patrem. Dum verò originem transferimus ad parentes, nec ibi gentes omnes consentiunt, quoniam quædam utrumque parentem civem requirunt, quædam alterutrum tantum, sive patrem, sive matrem, quædam etiam locum addunt, quemadmodum summus Magistratus Lucetiæ (*Le Præſt des Marchands* vocant,) nemini patet nisi qui intra mœnia in ipsa urbe natus sit, *1. de Republ. cap. 6.* & Genevæ ad Syndicatum nemo promovetur, nisi in urbe & à civibus progneratus, cui finis multos civium ex Galliis, ubi mercaturam exercebant, uxores partui vicinas Genevam tranſtulisse vidimus, ut intra mœnia partum ederent. Bernæ olim jus civitatis negabatur etiam iis, quos extra urbem, cum abesset parens in præfectura, seu *baillivata*, ut vocant, mater peperisset, etiamſi territorium non tranſiſſet, sed magistratum Reipubl. nomine

gereret. Mox tamen ad Senatum Minorem aditum impetrarunt, ex civibus in arce extra urbem nati, & tandem civitas aperta fuit illis, qui ex confœderatis illò tranſire voluerint. Simler. *lib. 2. de Repub. Helvet.* Nam de jure Romano civis Romanus vel in Africa & Carthagine nascitur, *l. 6. §. 1. l. 17. §. 11. ad Municip.* dummodo nascatur ex cive.

Civem dico patrem, cum liberi de jure communi sequantur municipium patris, *l. 1. §. 2. ad Municip. l. filios 3. C. de municip. §. orig. lib. 0. l. nullus 44. C. de Decur. lib. Eod.* nisi aliud ex certa causa dispositum inveniat, ut *in l. filio 2. C. Eod.* ubi in favore munerum Curiz, alio assignabitur ille, qui ex filia Decurionis Antiochenz splendidissimæ civitatis natus erat à patre, qui nullius alterius civitatis muniis debebatur: aut nisi privilegium datum sit maternæ originis, quemadmodum Ponticus ex beneficio Pompeij Magni competere refert Celsus, ut qui Pontica matre natus esset, Ponticus esset, & Delphis, lliensibusque tributum addit Vlpian. ut, qui matre lliensis est, sit eorum municeps *d. l. 1. §. 2. ad Municip.* Olim ipsi Romani requirebant utrumque parentem civem & ingenuum, quo liberi in jus civitatis succederent, ut colligitur ex oratione Appij Claudij Crassi, Decemviri Nepotis, qua ait: *An hoc, si Claudia non sim, nec ex patris sanguine ortus, sed unum Quiritium qui libes, qui modò me duobus ingenuis ortus & videre in libera civitate sciam, reticere possim? Liv. lib. 6. ad fin.* Item ex judicio Senatuz & legatione Hispanica, de qua sic meminit Livius *lib. 43. in pr. Ex militibus Rom. & ex Hispanis mulieribus, cum quibus connubium non esset, viatos se memorantes, supra quatuor millia hominum orabant, ut sibi oppidum, in quo habitarent, daretur, Senatus decrevit, uti nomina sua apud L. Canulejum profiterentur, eorumque, si quos manusiſſet, eos Carthagini ad Oceanum deduces placere. Latnam eam coloniam fuisse, libertinorumque, appellari. Non poterat enim civis Rom. nasci, nisi ex nuptiis legitimis. Latnam civem 4. de his, qui sunt sui vel alieni Impares verò nuptias, hoc est, quæ non essent contractæ inter cives Romanos, opponit Apul. l. 6. Metam. l. gi-*

5.
Aut domi-
cily.

6.
origo varia
describitur.

7.
Verum origo
referatur ad
solum pa-
trem.

8.
Quidam re-
quirunt ut-
rumque pa-
rentem ci-
vem.

simoo

simus, easq; iust. vocat injustas, in pr. de nu. Inst. Connubij quippe jus, ait Vlpian. in frag. l. 5. habent civis Romani, cum civibus Romanis. Lat. n. & peregrini illud jus non habent, nisi hoc illis concessum sit nominatim: Cajus verò lib. 1. Inst. Iustas nuptias definit, cum Romanus Romanam, nuptia interferentibus vel consensu uxorem ducit, & Horat. lib. 1. Sat. 7. Hybrida vocat, quasi Semi Romanum, qui nesciat utrumque parentem demonstrare Romanum, ut explicat Acron. Campani enim, licet eos ex Scto, quod priore anno factum erat, Censores Romæ censeri coegissent, (nam antea incertum fuerat, ubi censerentur) coacti tamen fuerunt de novo petere, ut sibi cives Romanas ducere uxores liceret, & si qui prius duxissent, ut habere eas, & ante eam diem nati, ut iusti sibi liberi hæredesque essent, quam rem utramque impetrarunt. L. 6. l. 5. 38. Quod autem Canuleius dicit apud Livium lib. 4. cum disputaretur de connubiis plebi communicandis: Si plebeiam patriam duxerit, si patriam plebejam, quid jus tandem mutatur? nempe patrem sequuntur l. berii. Id Celsus ad legitimas nuptias contrahit, l. cum legitima 19. de stat. homin. & appositè Vlpianus in Epist. Connubio interveniente liberi semper patrem sequuntur: non interveniente connubio, matris conditioni accedunt, excepto eo, qui ex peregrino & civis Romana peregrinus nascitur, quoniam lex Mennis ex aliter utro peregrino matrem deteriori conditionem parentis sequi jubet. Rectè, id quidem cum jura civitatis non offerantur, nisi secundum juris civilis dispositionem procreatis. Postquam verò civitate totus orbis Romanus donatus est, l. in orbe 17. de stat. homin. l. Rom. 1. ad Municip. & jus connubiorum datum omnibus, qui Romano imperio parent, adeoque legitimæ factæ nuptiæ, quæ inter subditos diversorum municipiorum contrahuntur, nunc demum locum habet, quod Canulejus, Celsus & Vlpianus dixerunt: Scobolem sequi patrem, quoniam, cum nemoqueat in duas civitates distribui, illi ad iudicandam fuit progenies, qui plus juris in eam sibi lege natura & gentium attributum haberet: Et hinc dicit Vlpianus: Si quis ex

patre Campano, matre Puteolana, natus est, aequè municeps Campanus est, ac si utroq; Campano natus esset, d. l. 1. ad Municip. eoque tandem redacta fuit severitas Athenientium, quippe quorum legibus cautum erat, ne pro cive sese gereret, qui non haberet utrumque parentem civem, Plutarch. in Themist. & Pericl. Demosth. contra Beot. & Near. & passim alibi, Spurius seu Nothos vocat, qui non essent nati ex cive Attica. Aristoteles ad hanc legem respiciens, lib. 4. Polit. cap. 4. sextum genus plebis constituit ex liberis hominibus, qui non sint geniti ex duobus civibus, perinde ut Romani eorum coloniam vocabant Libertinorum, Livium lib. 43. Lib. verò 3. Polit. cap. 1. vulgariter definitur civem dicit, Natum ex utroq; parente cive, eamque definitionem evertit, tum quia non comprehendit primos civitatis conditores, tum quia multi civitatis & magistratu participes sunt, qui hoc modo nati non sunt. Etiam si enim requiretur ad civem originarium, ut utrumq; parentum civem haberet, ea tamen conditio in definitione non esset magis exprimenda, quam manumissio & allectio, ut innuitis verbis Aristoteles: Si ex definitione prior civis sunt participes judiciorum & imperiorum, non est eorum natura ex qualitate originis accedenda. Quid enim si quis utroque parente cive natus sit, & tamen ab omnibus muniis publicis abigatur? Modus quo obtinetur regnum, civitas magistratus ad essentiam ejusque non pertinet. Nec enim Tiberius, Cæsar, Claudius, Nero, Trajanus, Adrianus, aliter Imperatores sunt, quia ex adoptione in purpuram irrepserunt, aliter Augustus, Vespasianus, Nerva, Severus, quia virtute & armis in eam sese inseruerunt, aliter Pupienus, Balbinus, Gordianus, Tacitus, quia ex electione Senatus, aut plerique ceteri, quia ex arbitrio & violentia exercituum potestatem summam obtinuerunt. Diversis viis ad honores eosdem iuribus, nec in eorum definitionibus spectatur, qua ratione obvenierint, sed in qua re natura illorum consistat. Civibus verò originariis hanc legem severius tulit Pericles. Plutarch. in Lex Attica. Pericli, ad quam fortasse oculos reflectit

II.
Civis qui vatio redditur.

12.
Originis qualitas non sit miscenda ejus sententia.

13.
Hodie filius sequitur sortem patrem, quod originem.

19.

Loba-

Libanius in *argum. Orat. contra Eubulid.* ubi legem exitiisse memoriâ Demosthenis ait: *Ut cives omnes, qui in tabulis civium essent scripti, excuterentur, an veri essent, necne, & qui ex civis patre, matreque, nati non essent, expungerentur.* Nam cum quaestiones acerbius haberentur in eos, qui se pro civibus gererent, paulò minus quinque millibus damnatos, tempore Periclis, refert Plutarch. in *Pericl.* Paulò post tamen tetigit Periclem legis ultio. Nam bini ejus filij Paralus & Xantippus peste obierunt, superstite notho, hoc est, peregrino nato, cui legis veniam exorare, ut inter Curiales referri poverit, coactus fuit. Antea enim Themistoclem malè audivisse, tanquam nothum, Thraciâ matre oriundum, nec non Cimonem, cujus mater ex Olori Thracie Regis familia originem ducebat, testis est idem Plutarch, in *Themist.* & *Cim.*

Ut verò tolerabilis sit eorum severitas, qui non à solo patre, sed & matre jus civitatis derivant: Ita irregularis prorsus est illorum consuetudo, qui soli maternæ originis, exclusâ paternâ, hoc privilegium tribunt, ut, quod natum est, statum, civitatem & nobilitatem sortiatur non à patre, sed à matre. Deficiente aut ignorato patre, necessitate quadam recidunt liberi ad conditionem matris, ne nullibi censeantur, aut omnino conditione destituantur. *Quam enim aliam originem habent?* ait Ulpianus in *l. 1. in fin. ad Municip.* Et si nulli curæ obligatur pater, ne sine oneribus liberi liberè vagentur, adjudicantur municipio materno, *d. l. si ille 62. C. de decur. lib. 10.* Ceterum si legitimæ nuptiæ fuerint constitutæ, partus sequitur patrem, *d. l. cum legitimo 19. de stat. homin.* & quidem jure naturæ, ut colligitur ex *l. lex natura 24. Eod.* Huic tamen legi privilegio abrogari posse constat ex *l. 1. §. 2. ad Municip.* & Licij quondam, *Herodot. l. 1.* nec non Xanthij, *Plutarch. de clar. mulier.* nobilitatem contra populorum mores, æstimabant non ex paterno, sed materno stemmate, quorum consuetudinem imitatos fuisse Campanos, provinciam Galliæ, testantur Forner. 2. *sclect. 6.* & Papon. 3. *Nator. 7. c. d' annobissement.* Godfred. *ad l. 1. ad Municip.* ex hac causa, quam sic explicuit

Connan. *lib. 2. c. 11. n. 6.* *Quod attrita quondam bellis multum & penè exhausta ipsorum nobilitate, quo celerius eam facillimè, novâ scilicet supplerent summa omnium voluntate conventum fuisse, ut matre nobilis natus, quanquam patre plebeio, splendorem generis consequeretur, quod ipsis nobilibus in bonum converterit.* Patris enim dote possunt filias dirisimè ex plebe hominibus collocare, nobilitatè cupidissimè. Connanus verò, quod videret multa adhuc iis superesse vestigia antiquæ servitutis, existimat nobiles eorum esse, qui olim erant liberi: idcirco nobilitatem suam ab iisdem, quibus & libertatem, traxisse principiis. Plebeios autè aut servos aut ascriptitios fuisse, qui paulatim omnes libertate donati sint, paucis exceptis, quos adhuc tenet servitus.

Alter ad civitatem aditus patet per Manumissionem, *d. l. 1. in pr. ad Municip.* de qua non injuriâ disputant Politici, Vtrum scilicet *Liberti*, eo ipso, quod manumissi sint, cum libertate civitatem obtinere debeant. Aristoteles enim reprehendit Clithestis reformationem, quâ is in tribus & civitatem ascriptis non tantum incolas & peregrinos, sed & servos manumissos, *lib. 3. Polit. c. 1.* de que iis non tam quaerendum esse monet, *an sint & cives*, quàm *an sint justè civitates.* Nam *lib. eod. c. 3.* *Quid ubi quis seu libertos* perinde è civium numero eximit, ut servos, quando de perfectis civibus agitur. Et cum Demosthenes ejusdem argumenti rogationem resuscitasset, unanimi populi sensu rejecta fuit, *Plutarch. in Demosth. Romæ, licet à primis urbis incunabulis una & simplex libertas competeret, id est, eadem, quâ gauderet manumissor, ut loquitur Cicero pro Balb. & Iustin. §. ult. Inst. de libert. seu, ut Tacit. 13. *Annal.* licet majores cum dignitate ordinum adviderent, libertatem in communem posuerint, adè ut civitatem libertos promiscuè assecutos ex lege Servij ad sua usque tempora Halycar: testetur *lib. 1.* infimo tamen civium gradu relinquebantur, ob memoriam pristinæ maculæ. *l. patrono. de natal. restit.* Nam ut Claudius dicebat, cum ad preces amicorum aspersam alicui notam detersisset, *Litura tamen manet.* *Sueton. in Claud. cap. 16. Indignum**

14.
Deficiente patre recidunt liberi ad originem matris.

15.
Alias absurdum est, ut filius sequatur matrem.

16.
Nisi peculiare privilegium datum sit mulieribus.

17.

De altero civitatem obtinendi modo, sc. Manumissione.

18.

An liberti debeant esse cives.

19.

Quia retinentur memoria pristina macula.

dedissent, ut videntur velle Alciat. *libr. 1. Parer. c. 16. & Brech. in comm. ad l. Verum 216. de V. Sign.* sed quod jure dedititiorum uterentur. *Comm. lib. 2. l. ur. C. G. c. 6. n. 2.* Dedititios autem Romani non recipiebant in civitatem æquo fodere, nec jura civium Romanorum, quæ supra explicavimus, eis tribuebant, ut ex Collatinis patet, quos in præfecturam redactos fuisse, post deditiorem paulo ante diximus, *ex L. lib. 1. Halye. lib. 4.* Item ex Campanis non tantum, cum se primitus in fidem Romanis, contra vim Samnitium imminentem, dederent, *L. lib. 7. fed & post annos 130.* cum post defectionem ad Pœnos aperto Marte subigerentur, *L. lib. 26* Item ex his Livij verbis, *lib. 28 Mos Scetustus erat populo Romano, cum quo nec fadere nec aquis legibus jungerentur amicitia, non prius imperio eum tanquam pacatum vis, quam omnia de sine humanaq; omnia dedisset, & obsides accepit, armaq; adempta & præsidia Urbis imposita forent.* Nihil autem hi vel publici juris, vel privati Romanæ civitatis attingebant, ideoque, qui libertatem eadem accepissent conditione, in horum numero habebantur, & eodem nomine à Sex, Alio & C Sentio Cots. Dedititij vocabantur, ut juris & conditionis eorum æstimatio caperetur ex ipso nomine. Causa autem, quæ Consulibus, vel potius Augustum ipsam, sub cuius imperio lex lata est, permovit, *Suetom. in August. cap. 40. Dion. lib. 35.* petitur ex dignitate civium Romanorum & indignitate Manumittendorum. Nam *civium Romanorum nomen*, ait Salvia. *5. de gubern. Del.* aliquando non solum magno æstimationum, sed magno emium fuisse, & Tribuni Claudius Lyfias, respondet. D. Paulo: *Ego jus civitatis magno pretio redemi. A. Tor. 22.* Cicero ne amplissimum quidem Galliz cum infimo cive comparandum putat pro M. Fon. & pro Rab r. in pr. & nihil tantum esse, quantum jus civitatis dicit *lib. 2. de ll.* Si quosigitur servitus perpetua, aliunde contracta infamiam indignos tanto honore reddidisset, eos libertate quidem donari patiebatur Augustus, sed à consortio civium ob infamiam indelebilem abigebat, quoniam cives Romanos ab omni

infamiz labe quàm longè amotos cupiebat Cicero pro Rabir. Infamiz autem plures species exprimunt, Vlpian. *in d. fragm. Im. sicut. t. 1. §. 6. & lib. 1. ad l. AEl. Sent. l. famia in dedititio.* *Gerum est 296. de V. Signif. Cajus lib. 1. in Inst. cap. 1. §. 3. Theophil. Inst. libr. 2. s. de Liberto. Paul. libr. 4. sentent. s. 11. & in l. fidescomm. 43. de fides liberti.* Eam us cõ sã nãp tũs dicitur vãtion in tũ pãtũs tũ iugi dicitur in' autũ, id est, si quis incidit in aliquod crimen eorum, quæ inventi lex AElia Sentia, multo verò magis, si autor criminis, ut explicat Vlpianus, poena causã vincus sit à Domino, si cui vestigia scripta fuerint, si quis propter noxam tortus nocensque inventus, aut ita tortus sit, ut cum ferro, aut cum bestiis depugnaret, vel in custodiam conjectus fuerit. Nec enim quævis vincula, aut torturæ, aut carceres, imò nec signata quæ vis infamiam irrogant servo, non certè, si injuste talia passus, nec crimen confessus fuerit. Nam *vel tormentum apud præsidem subdat, & de nulla culpa confessus ad justam libertatem perducit potest,* ut ait Paul. *d. r. 11.* nec de eo loquitur, quando fidei commissam libertatem denegat illi, quem postea vinxit Dominus, *l. fidescomm. 43. de fidescomm. liberti.* seu, ut ait Papinian. *pœna coercuit. l. sestianum. §. 1. in fin. de manum. testam.* Theophilus id ita interpretatur, *Eam tũtũpũtũ õmologũ õn tũ pãtũm.* Vlpianus ait: *Qui poena causa vincit, quò ob noxam torti, nocentesq; inveniunt sunt.* Cajus verò: *Qui post admissa crimina stephicius dedit & publicè pro criminibus casusunt.* Sicut enim Paulò vincula, quibus nexus erat, jam jam verberibus subiciendus, civitatem jure patris usurpatam non ademerunt, *A. Tor. 22. & 2.* Ita nec injusta tortura impetrandam impedire aut avertere possunt. Imò licet Cajus absolute dicat, *Dedititios fieri: In quorum non tantum facere, ut limitat Cannan. d. cap. 6. num. 4. sed & corpore, quacumque iudicia, sui igne aut ferro impressa sunt, & ita impressa, ut ferro deleri non possent:* Tamen Theophil. id ad causam stigmatiz contrahit, quando ait: *Eam tũtũ pũtũm lãvũ sũmã & tũtũm tũtũm.* Multa enim gentes corpora stigmatiz

27
Quare Dedititij repellantur ab ordine civium.

28
Vestigia in dedititio.
Non quævis stigmatiz, torturæ, aut vincula stigmatiz.

28
Multæ gentes stigmatiz se pinxerunt.

Stigmati pingere solebant, decoris gratia, ut Germanorum pars, *Avent. 2. Ann. Boj.* nec non Thraciæ, unde *Claudian: Contr. Russ. lib. 2.*

Admonitio, qui ferro gaudet pinxisse Germani.

Item Britannorum, *Cambden. in descrip. Angl. 1. de Scotia.* & Pictorum universæ genti nomen datum, testatur Isidor: quod *minimus opesæ acus punctum, expressos natis gramini succos includat, ut, hac ad sui speciem cicatrices ferat pictu arubus, maculosa nobilitas.* Multi etiam populi notis quibuidam, ut fugitivos facilius internoscere, conscribent, cuius rei testem habeo *Vlpianum, in l. 1. §. fin. de fugit.* quia ait: *Fugit. vos conquisitos ad præfectum Vigiliam, vel præsidem deducendos, eorumque nomina & notas, & eorum se qui esse dicat, ad magistratum deferendum.* Vnde *Clemens Alexandrin: De dignitate servorum dicitur. lib. 3. Pæd. & Nonius Marc.* hinc servos dictos *Stigmatas* meminit, nec non *Festus sub verumstos*, quali vera istos. Eos enim liberalibus opponit *Tertull. de Pall.* inquit: *Libertinos in equestribus, Subverumstos in Liberalibus, Dedititios in ingenuis, rupices in urbanis, scurras in forensibus, paganos in militaribus.* Inter notas autem literæ etiam imprimebantur, ut notat *Connan. d. num. 4. ex Seneca de tranquill. anim. c. 9.* ruditatem ambitionem eorum despectante, qui ad eò literarum ignari, ut ne serviles quidem intelligant, *libros non studiorum instrumenta, sed convitionum ornamenta habeant.* Inde *literatum* pro servo ponit *Plaut. in Casin.* & proverbio dicimus: *Samijs nemo literator,* quod *Samijs à Tyrannijs oppressi, cum civium laborarent inopia, Stigmati seu servis manu missis lacunas civitatis explebant, ut refert in Aristot. in Rhetor.* Nec tamen quocunque modo inscripti inter Dedititios condemnabantur, sed illi demum, quos inscriptio infamabat, & eonomine civitatis honore indignos reddebat.

Pauli meliori conditione erant Latini,

ex eadem origine cum Dedititiis cognominati. Sicut enim illi dedititiorum, ita hi Latijantiqui, quod in colonias missum erat, jure fruebantur, *l. un. in pr. C. de Lat. libers. 101.* Nam nec testamentum condere, nec ex testamento capere poterant, *Caj. d. 1. 1. §. 4.* quoniam vivebant quidem, ut liberi, sed eripiebantur cum morte in servitorem, *d. l. un. Cod. de Latin. libers. 101.* adeoque cum Spiritu vitam simul & libertatem amittebant, *§. sed hac. 4. Insti. de succ. libers.* nec ulla successione gaudebant, cum edictum Trajani ad civitatem infacio aut invito patrono proventum Latinum libertum, in ipso articulo mortis condennet, & ad Latinitatem, quæ patrono jus succedendi offert, retrahat, *d. §. sed hac. 4. Insti. de succ. libers. d. l. un. in pr. C. de Lat. libers. 101.* de quo conqueritur *Salvian. lib. 3. ad Eccl. Ingo Latinitatis addicuntur, quos scilicet jubent sub libertorum quidem titulo agere videntes, sed nolunt quicquam habere morientes, negato his ultima voluntati arbitrio: Etiam, quæ superstitibus habent, manentes donare non possunt.* In hoc tamen præpellebant dedititiis, quod oclusum aditum ad civitatem sibi non haberent, quin concessione & beneficio patronorum, quorum intererat, facile ad perfectam libertatem aspirabant, *Caj. d. §. 4.* nec non aliis viis, quas ostendit *Vlpian. d. 1. de Latin. indulgentiam principu, Liberos, liberationem, Militiam, Nativam, AEd. fictum. Pistrinum.* *Cajus* definit Latinos per enarrationem modorum, quibus confertur libertas Latina, dum ait: *Latini sunt, qui per Epistolam, aut inter amicos, aut condempnorum adhibitione manumittuntur.* Priorum duorum modorum mentionem facit *Iustin. d. l. un. §. 1. & 2. C. de Latin. libers. 101.* Posteriorum explicat *Theophil. Insti. 1. de libers. si sc. Dominus servum dignetur mensa, quæ servi li ordini alias interdicitum erat.* Idem obtinebat, si Dominus ancillam libero homini in matrimonium collocasset, aut collocari passus esset, constituta dote, *d. l. un. §. Sed & si quis 9.* si pileatum servum iussisset funus suum sequi, *d. l. unic. §.*

Ll 2

30.
Qui fuerint
liberti Latini

29.
Seri unde
dicit Stigma-
ta

31.
Quos modis
constituta
fuerit Latini-
tatem.

Secd & quis. si zgra mancipia exposuissent sine ope, idque ex edicto Claudij, *Uer. in Claud. c. 25.* quod Iustin. *d. l. un. §. 1.* interpretatur de Latina libertate. Ne testamentum quidem civitas dari potest, ut dicitur *Vlpian. d. r. de lib. r. sine autoritate concilij. Testamento,* ait, *manumissum perinde haberi, atq. si dominus voluntate in libertate esset. ad coq. Latinum voluit. Quia civitas non est privatus arbitrij.* Ceterum de his generibus libertorum vide plura apud *Caj. Vlpian. Paul. Iustin. ad. locum. Angel. Pol. c. 84. d. scell. Cent. 1. Connan. lib. 2. Iur. C. 9. c. 6. Alciat. lib. 1. Paverq. c. 14. & seqq. Mercer. Var. opin. c. 8. & seqq. Sigon. lib. 1. de antiq. jur. C. 9. Rom. c. 6. lib. 2. c. 14. Tiraq. in l. si unquam Verb. Libertu. n. 123. & seqq. C. de rev. donat. Zaf. in l. 2. de orig. jur. Verb. Vend. Cujac. obser. c. 1. Anton. Fab. ad s. Inst. de lib. r. Cogarr. 4. Var. resol. c. 1. n. 7. Donell. lib. 2. comm. c. 16. Brech. & Forner. ad l. 116. de V. s. Gothofred. ad l. un. in pr. C. de Latin. lib. r. toll. ad No. 78. in pr. Alex. ab Alex. 4. Cen. dier. c. 10.*

Vtrum verò Augustus, sub quo lex Aelia Sentia de Dedititiis, vel Tiberius, sub quo Iunia Norbona & paulò post SCum Largianum, de Latinis libertis latum, vel Trajanus, qui edicto Latinitatem confirmavit, restitutus libertorum ordinem distinxerint, quã Iustinianus confuderit, s. *ult. Inst. de lib. r. §. ult. Inst. de jucc. lib. r. l. un. C. de dedit. lib. r. toll. & l. un. C. de Latin. lib. r. toll. No. 78. in pr.* ex rationibus, quas pro antiquis legibus tetigimus, satis patere puto. Dedititiis enim obstat macula infamiz indelebilis, quòd unus cù clarissimis civibus eodem jure debeant. Si enim ab optima Republ. opifices propter sordes & quod vitam beatam assequi nequeant, Aristoteles rectè amovet, 3. *Polit. c. 3.* Si infames negat cives esse *ar. 2. 6.* sed contra adiectione. 3. *Pol. c. 1.* quo jure cum Excellentissimis civium comparari queant *Stigmata* aut *Stichi*, quos dictos volunt, quasi *surtis* id est, *compunctos*. Latinis quoque meritò denegata fuit civitas plena, quoniam jus publicum civitatis non debuit tam civiliter cuiusvis privato arbitrio prostrui. Si enim Principes & Censores, qui autoritate pu-

blicâ *Cómatus*, id est, Nobilibus Gallis, aliisque liberis & de Republ. benè meritis populis, civitatem communicarunt, ab omnibus reprehensi jure sunt, tanquam civitatis nimis prodigi: quanto magis reprehensionem mereret illud institutum, quo privatis hominibus potestas sit catervatim ingerendi, non liberos aut benè meritos homines, sed malitiosos totique civitati dedecori futuros servos, in quem mortem invenitur *Halyc. lib. 4.* reprehendens eos, qui probitatis gloria affectata, multos pileatos funus suum sequi curarent, inter quos multi fuerint malefici, recens è carcere egressi, & innumeris suppliciis capitalibus digni. De affectata pietatis gloria meminit & Iustin. *d. l. un. §. 5. C. de Latin. Lib. r. toll. & Persius* jocatur in novellis, cives ex abjectis (servis regeneratos. *Sat. 5.*

Hemsteriles Veri, quibus una Quiritem Vertigo facit: Hic Dama est, non tresis Agasfo, Vappa & Ippus & in tenui farragine mendax. Ferreris hunc Dominum, momento, temporis exit Marcus Dama.

Plena enim libertas non offertur, nisi uno ex tribus modis, quos de promere licet ex Topicis *Cicer. Censu, Vind. Ita, & Testamento.* *Cajus* ait: *d. r. 1. Cives Romani sunt, qui in tribus modis, aut testamento, aut in Ecclesia, seu ad sacra, aut ante Consulem fuerint manumissi.* Ex his tribus modis solam vindictam civitatem dedisse colligit *Tiraq. d. num. 123.* ex illis *Taciti* verbis: *lib. 13. Annal. Quia & manumittendi duo species institutas, ut relinquere turpantentia aut novo beneficio locum. Quos vindicta patronus non liberaverit, vel ut Vinculo servitutis assineri. Vnde & Persius ait: 1. Sat. 5.*

Vindicta postquam mem à Pratore recessi, Cur mihi non liceat, justè quodcumq. voluntas?

quasi nulli amplius servitutis vinculo additus sit, quem vindicta liberaverit. Innuis idem *Livius lib. 2. in pr. dum de vindicti premio*

32.
Quomodo in civitatem etiam confecti fuerint.

33.
Vtrum Latini & Dedititij cum civibus confundendi.

34.
Civitas non est privati arbitrij.

35.
Civitas datur censu, vindicta, testamento.

36.
Tiraquellus tantum vindicta tamen arbitratur.

præmio agens scribit: *Premium indicæ fer-
vo, pecunia ex arato, libertas.* Et cetera da-
ta. Ille premium dicitur vindicta liberatus.
Quidam vindicta quoq; nomen tractum ab
illo putant: Vindicatio ipsi nomen fuisse, post al-
lum obsequarum, ut qui ita liberati essent, in
civitatem accepti viderentur. Plutarch. ait:
Valerium decrevisse, ut Vindicium primus li-
beritimus civis Romanus fieret, et in qua Col-
let, tribus suffragium ferret, in Public. Vind.
A. m. Boët. in Top. Virgulum fuisse scribit,
quam licet Romanis mittendis servis capiti im-
ponens, ipsum in libertatem vindicabat, di-
cens quadam solemnitate Verba. Plutarchus in
lib. de ser. num. Vindicis, vocat nequos, et nuem
felicitatem, & Isidor. lib. 9. ceremonias alias
addit, dicens: Romanos, quos manumitte-
bant, a lapa percussos circumegisse, ac bruta de
manu misisse, quo alludit, & Virgilio Persii, &
illud Senecæ in Epist. ad Lucil. quando Phi-
losophiæ dicit non disferre manumissionem
sibi ferentis in diem, sed enim statim cir-
cumagere. Innuit etiam Appian. lib. 4. bell.
Civil. quando dicit, Labonem servum dex-
tra apprehensa circumegisse, ut mos erat Ro-
manis in manumittendo. Non dubium autem
est, quin vindicta servos omnium non
tantum quipliciorum, ut ait Cicer pro Rabir.
mo, liberat, sed & in civitatem referat, quia
sequebat consensu & jussu ejus magistratus, qui
à populo tributam habebat potestatem ci-
vitatis donandi. Lælius enim Tullii opi-
nio, qui libertos nunquam habuisse jus suf-
fragii putat, in lib. de milit. ex cas. his testi-
monis, & cæteris, que de censu subjiciemus,
abundè rejicitur. Cajus ad hanc potestatem
nominat prætorem, proconsulem legatum Ge-
Casari, nec omnino necesse fuisse ait, pro tri-
bunali manumittere, quoniam plerumq; in
transitu servis manumitti possunt, cum præ-
dicti magistratus aut laudandi, aut gestan-
di amici dorum gratia prodierint. Liv. lib.
41. ex Scito, Dictatoris, Consuli, Interregi,
Censore, Prætori, hanc tribuit facultatem.
Constantinus verò ait: Apud concilium no-
strum vel apud Consules, Prætores, Præsules,
Præsides, Magistratusque earum civitatum,
quibus ejusmodi jus est, adipisci potest patro-
norum in iudicio sedula servitium libertatem. l.
c. de Vindicis. libers. Adde l. i. C. Bod. l. i.

37.
Vindicam
dedit.

38.
Vindicam
dedit civi-
tatem.

in pr. de off. cons. l. laudabile 4. §. Hu in super
§. C. de ad hoc d. vers. judicium. l. 1. de off. pra-
tor. l. 2. de off. procons. l. 1. Cod. de his, qui in
Ecl. man. Verum, quod soli vindictæ hanc
prærogativam tribuat Tiraq. id neq; ex Ta-
citi, neq; ex Livii verbis rectè evincitur. Li-
vius enim primum Vindicium in civitatem
receptum testatur, non ex omnibus liberti-
nis, sed præ iis, qui vindicta post hac libera-
di essent. Tacitus verò non loquitur de ci-
vitatibus, sed libertatis gradibus. Etiam si enim
non audiamus Cajum, qui conceptis verbis
Cives Romanos testamento patroni fieri af-
ferit, certè censu assignata fuit libertas ante
Vindicium, quia ante libertini suffragia fe-
rebant. Suffragiorum autem jus non cadit
in eum, qui civis non est. Verisimile est au-
torem Censum & Manumissionis servum,
Dionys. Hal. lib. 4. sui ordinis hominibus, hoc
quoq; privilegium indulgisse, ut manumissi
inter cives censentur. Censu enim liber-
tos inter cives assignari, docet Cic. in Top. ubi
id explicans Boët. ait: Si quis consentiente
vel jubente Domino, nomen servis in censum
derulisset, & idem Cic pro Cac. Cum populus
in censum vendit, hoc iudicat: Cum q; qui in
servitute iusta fuerunt, censu liberentur, eò,
qui cum liber esset, censu non liberentur, ipsum sibi
libertatem abjudicasse. Item Vlpian. in
fragm. d. 1. Censu manumittebantur olim,
qui lustrali censu inter cives Rom. censum
profitebantur. Lustralem censum vocat, quia
privata census professio, sive à Domitio, sive
a servo, angente Domino, facta civitatem
dare non poterat, ut innuit Tacitus lib. 13.
annal. quando penitentia aut novo benefi-
ciplocum relicto dicit, & præcipuè Cicero
1. de Orat. inquit: Quid de libertate, quo
iudicium nullam gratius esse potest? Nonne
ex jure civis potest esse contentus? ut cū qua-
ritur: si qui Domini voluntate census sit, si
lustrum non sit conditum, sitne liber? Vlpia-
nus igitur sese explicans censoriam autori-
tatem inter conditiones census requirit: Ser-
vi, inquit, qui in periculo centum habent,
aut quibus eas facultates Domini impar-
tens, si eos Domini necensum civisum à Cen-
soribus assignari jubent, libertatem conse-
quebantur. Charond. in Vlp. Ant. Con. 2. sub-
c. c. g. Connan. lib. 2. Comm. cap. 4. num. 2.

39.
Sed non so-
lam.

40.
Cum & cen-
sus eandem
dederit.

41.
Sci. lustra-
li.

Censuram autem autoritate opus erat, ad eam libertatem, quæ civitatem sibi innoxiam habebat, quippe cum privatæ conclusiones jus publicum non invertant. *l. jmo agnat. 34. l. jmo publicam 38. de pact. l. Nera- rium 20. in princip. de relig. & sum. fun. l. 1. §. si inter 9. de magistr. c. 9.* Unde de testamento dubium est, utrum privatâ voluntate potuerit civitatis juri præjudiciam creari, præcipuè cum Justin. *dist. l. um. §. Sed & qui Dominus §. Cod. de Lat. lib. toll.* Pileatos servos sanus voluntate testatoris præcedentes, seu libertos *oreanos*, ut vulgò vocantur in Latina conditione seu specie servitutis relictos fuisse testetur, & Ulpian. *in fragm. dicat: Domini solvuntur, sine concilio, dimissum, Latium fieri.* Nam quod Connan. *d. libr. 2. cap. 6. num. 1.* etiam ante Vindicium per testamentum servos in numerum civiù relatos asserit, eam conjecturam rejarguit Pompon. *in l. verbu 120. de V. S.* quando ex ll. XII. tabul. patribusfamil. potestatem factam dicit libertatis, *utelias &c. testamento dandi.* Esto autem: Libertatem potuerit dare paterfamil. & servitutis commoda de suo remittere: atqui jus publicum civitatis privato arbitrio subjectum non fuit. Nam quod Cicero libertatem interpretatur per Civitatem pro Balb. dum ait: *Servos bene de Republica meritos, persape libertate, id est, civitate donari videbamus,* id de certo genere Libertatis Romanæ, quam perfectam & plenam vocat Justin. *de lib. Inst. l. 1. §. 2. Cod. de comm. serv. manum.* rectè interpretatur Petr. Faber. *in l. libertas 106. in fin. de R. l. præeunte ipso Cicerone pro Cacin. & dicente: Qui potest ex jure Quiritium liber esse, qui non est civis?* Ius enim Quiritium civitatem dabat cum libertate: sed Latini & Peditii liberi erant sine civitate, quia non impetrant libertatem lege optima, seu lure Quiritium.

Quia verò illi ipsi, quos Ius Quiritium civis faciebat, servitutis lutum olebant, non statim, ut manumissi erant, ingenus quibusque civibus miscebantur, sed ad infimam civitatis fecem ablegebantur, donec, qui exiis nascerentur liberi, fierent ingenui. Servius enim Tullius quatuor urbanas tribus libertis assignavit, *Halycar. esse libr.*

4. ad ferenda suffragia, quas propterea post omnes alias remotas, & rusticis, in quibus ferebant ingenui, postpositas fuisse, ex posteriori historia liquet. Vindicium enim magni honoris loco, data fuit optio, *ut in qua liberes, tribu seives, Liv. lib. 1. & libertini nullo non tempore ex contentis urbanis tribubus nisi sunt ad conspectiores potentioresque prorere.* Nam Anno V. C. 443. ab Appio Claudio Censore in omnes tribus disperserunt. *Plutar. hui in Public.* Sed cum indignè ferret populus humiliorum in manum conitit recidisse. Qu Fabius, *Ann. 470.* omnem forenses turbam excretam in quatuor tribus coniecit, *Urbanasque eas appellavit,* adeoque eamrem acceptam gratis animis ferunt, ut Maximi cognomen, quod tot victoriis non pepererat, hac ordinum temperatione pareret. *Liv. lib. 9. in fin.* Mox cum sensum in patronorum tribus relapsi fuissent, *Ann. V. C. 532.* ab Acmylio Papa & C. Flaminio Censoribus in quatuor urbanas tribus redacti sunt, quas nominat Esquilinam, Palatinam, Suburrnam, Collinam, *Florus Epist. 20 in fin.* Post annos quinquaginta duos disceptatio orta est inter Claudium & Tiber. Gracchum Censores, cum alter eos, qui servitutem servissent nec filium quinquenni majorem, nec prædium prædiæ plurius sestertium 30. milium haberent, omnibus tribubus amovere, id est, ut interpretabatur Claudius, *civitate libertateq; multare* vellet, alter id in potestate censorum esse negabat: Suffragii latione injussu populi Censorem cuiquam homini, nedum ordini universo adimere non posse. Tandem eò descensum est, ut ex quatuor urbanis tribubus, in quas libertini descripti erant, unam palmam in acrio Libertatis sortirentur, in quam omnes, qui servitutem servissent, conicerent. Exquilinz exiit fors: In ea Tiber. Gracchus pronuntiavit libertinos omnes censi placere. Magno ea res honori Censoribus apud Senatam fuit & gratiæque actz & Scipronio, qui in benè cepto perseverasset, & Claudio, qui non impedisset. *Liv. lib. 45. nec abs re, quia dicente Cicero. l. de Orat. nisi id fecisset Gracchum, Rempublicam quam nunc Six tenemus, jamdiu nullam haberemus.* Post annos sexaginta,

41.
An testam-
to potuerit
tribus civi-
tatis.

44-
Suffragia su-
lisse in infi-
mâ tribubus.

43.
Libertos etiã
cives fuisse
infra inge-
nuos.

triginta Scaurus Consul iterum legem de libertinorum suffragiis tulisse legitur, apud Plin. de Vir. Illust. quam per antecedentia interpretatur Sigon. 2. Civ. Roman. cap. 14. de revocandis iis ad quatuor tribus urbanas, præcipit cum Florus Epist. 7. in princ. referat P. Sulpitium tribunum pleb. auctore C. Mario inter cæteras perniciosas leges promulgasse, ut novi cives, libertinique distribuerentur in tribus. Non opus enim fuisset hac rogatione, si antea per legem in 14. urbanas contracti non essent. Cum verò factio Mariana urbe eiecta, Sulpitius indicium servi occisus, & rogatio antiquata esset, triennio post, Senatusconsulto Carboniano libertini iterum in quinque & triginta tribus distributi sunt. Flor. Epist. 84. nec multò post Cn. Manilius tribun. pl. eandem rogationem proposuit, sed à Domitio prætore impeditus perferre non potuit, de quo Domitio Cicet. pro Milon. Dederas enim quod contemneres populares insanias, jam ab adolescentia documenta maxima. Ideoque P. Clodius in tribunatu suo turbulentissimo novam legem proponere coactus fuit, dicente Alcon. in Milon. ut libertini, qui non plus quam in urbanis tribubus suffragium ferunt, possent in rusticis quoque tribubus, quæ ingeniorum essent, ferre. Omni igitur tempore ex iniquis tribubus, nisi sunt libertini, arripere, sed perennibus legibus repulsi causa ceciderunt, ad eò ut Dionys. Halyc. ut que ad sua tempora, seu Augusti, libertinos in urbanas tribus damnatos fuisse testetur, quos etiam à militia prohibitos fuisse, constat ex eo, quod post C. Marii tempora decem libertinos omnium primum militare cepisse, testetur Flor. Epist. 74. & Liv. lib. 10. concitata Hetruria cum Umbris & Gallis, non ingenuos modo & juniores Sacramento adactos scribit, sed seniorum & cohortes factas, & libertinos, quasi in summo disci-

mine Centariatos. Quod si suffragia non habuerunt integra, multò minus ad honores & magistratus admissi fuerunt, de quibus cum se præcedi egerimus, nihil nunc subjiciemus.

Tertius modus obtinendi municipium seu civitatem statuitur ab Ulpiano. Adoptio, in l. 1. in princ. ad Municip. & ab Impp. in l. Civ. 7. de incol. lib. 10. quæ tamen jus & onera patris non extinguit, l. ordine. 15. §. fin. ad Municip. nec adoptione liberatum sive emancipatum filium in eam civitatem acciscit, in qua civiserat pater adoptivus. l. si emancip. 16. ad Municip. sed in suam quemque patriam nativam recidere sinit, quem admodum Romani Latinos jusserunt in Latinitatem redire, qui se adoptari curaverant à civibus Romanis, ut emancipatione civitatem acquirerent. Liv. lib. 41. Sed de hoc modo, qui cum adoptione evuluit, non agam pluribus, ut nec de Quarto, vid. de Allectione, seu civitatis Donatione, quod plura circa eam incidant monita, in librum 4. qui erit de subditis reservanda, ubi & de Privilegiis, quæ civibus in Republica debentur præ Hospitibus, copiosè agemus cap. 2. Sunt ex Iunioribus Politicis, qui ad hoc caput referant, quæ de Structura & Aedificiis urbis Politico monenda sunt, Zachar. Frendenr. cap. ult. Polit. Arnold. Engelbr. disput. Polit. de Civitas. & Kynast. p. 1. in hoc ipso cap. Sed quia hic non de Urbè agitur, sed Civitate, Aedificia cum populo non sunt confundenda. De mœnibus & fortalitiis agendum erit lib. de bell. De aedificiis publicis & privatis, in c. de offic. Aedilium. Sicut quidem deberemus populo, felicem civitatem meditantis, præstinare, ductu Aristotelis, sed institutum nostrum prope rat, & poterit hanc partem Lector ex aliis petere.

45.
Tertius modus obtinendi civitatem, Adoptio.

RELE-

RELECTIONIS POLITICÆ

LIBER SECUNDUS.

De

REBUS PUBLICIS IN GENERE ET SPECIE.

Præmium, in quo redditur ratio ordinis.

SUMMARI A.

1. Quod omnis Ordinis Regula desumatur à nostra cognitione.
2. De numero ordinum.
3. Quod practicus disciplinis non competat alius ordo, quam Analyticus.
4. Quod Politica dandum sit initium à Republ.

SECTIO I.

Quod omnis ordo desumatur à nostra cognitione.

1. Omnem ordinem dependere à nostra cognitione.
2. In Hippocratis scriptis non exigendum ordinem.
3. Cum difficultate cognosci, quod cognoscitur sine Methodo.
4. An ordo natura semper coincidas cum ordine nostra cognitioni.
5. Responsio Piccolomines ad tex. 1. lib. 5. Method.
6. Rejiciuntur quadam argumenta ejusdem.
7. Argumentum aliud pro sententia Zabarella.
8. Ordo Accidentalium removetur.
9. Respondetur instansis Piccolomines.
10. Methodi regula non debet esse incerta.
11. Cur de homine prius agatur in Physicis, quam ceteris animalibus.

12. Quomodo ordo imitetur naturam.
13. Fallacia Piccolomines.
14. Aristotelem nullibi sumpsisse initium ab ordine natura.
15. An libri de anima precedant libros de partibus animalium.
16. Quare Universalia prætittantur particularibus.
17. Sententia Zabarell. probatur autoritatibus.
18. Disquiritur de sententia Galemi.
19. Capisacci sententia rejicitur.

Uemadmodum ex natura rerum quis DEVS in universo mundo homini vel cognoscendas objecit, vel agendas proposuit, duplicem Philosophiæ partem eduxit Aristot. 6. *Metaph.* c. 1. 3. de anim. tex. 49. *Theoricam* & *Practicam*. Ita hominum disertorum studium utrique facilius addidit distinctam invenit methodum, quarum unam *Compositionem*, vocant; alteram *Resolutionem*. Quia enim cognitioni nostræ inservit Methodus, merito ab eadem, regula ejus desumitur, quia unumquodque, quod ad finem ordinatur, tum demum perfectum est, quando finem assequitur, 10. *Eth.* c. 4. id quod de instrumento tanto facilius concedendum est, quanto ejus natura propius à fine dependet. Possumus enim ut docere, ita discere, sine ordine, qua ratione multa veterum fragmenta extant, & ipsius etiam Hippocratis scri-

2.
Omnis autem dependet à nostra cognitione.

2.
Hippocr. scripsit sine ordine.

pia,

pta, in cuius Aphorismis inani opera ordinem querunt: Horstius, in *Epist. Med. Fecorel. in mandis. Method. Aphorif. Curt. & Capivacc. in praem. Aph. com.* quorum hic compositivum, illeresolutivum excogitavit, cum tamen minus in aphorismis, quam aliis ejusdem auctoris scriptis ordo exigat. debeat, praecipue quod nomen Aphorismi se junctam & divulsam doctrinam suo significato inferat. *Argent. Introd. in Aphor. c. 3. § 7.* Et de omnibus Hippocr. scriptis tale iudicium fert Galen. 9. *Meib. Hac omnia scripsit Hippocr. sed ceu primum in ventor, nec debuit omnibus ordinem dedit, neq. cuiusq. indicationis dignitatem ad unguem finivit, quaedam in ipsis discretiones omisit, obscuraq. plurima pro antiqua dicenda brevitate omisit.* Interim rem quidem ex his cognoscere licet, sed majori cum difficultate, quam si in legitimum congesta esset ordinem, prout indicat Galen. *lib. 6. de tuend. Galen. c. 8. in si. iniquis: Doctrina, qua Methodo traditur § facile recordabili § compendiosa rediditur.* In hunc enim finem adhibetur Methodus, ut cum possimus etiam sine ea rem cognoscere, eius ope facilius & certius in cognitione progrediamur: Fieri vero potest, ut ordo naturae repugnet ordini nostrae cognitionis, nec priora & notiora naturae, sint priora & notiora intellectui nostro. Nam quod Piccol. objicit in *Introd. Philos. c. 6. § 19.* ordinem naturae ubiq. coincidere, cum ordine cognitionis distinctae, quam requisivit in regulam Methodi Zabar. *lib. 1. de Meth. c. 8.* in eo non distinguit varios gradus & diversitates cognitionis. Nam, ubi quaeritur de cognitione rei, per sua principia, idè nobis & naturam notum est, 1. *Poster. Anal. c. 2.* sed quando unius cognitio ad alterius, non tam necessaria est, quam utilis, seu, ut ait Albert. *M. lib. 7. Met. 11. c. 6. amimisculans,* quia prius respectu posterioris non habet rationem causae, qua ratione erga se comparatae sunt ut plurimum species contradistinctae; Motus, locus, tempus, quatuor Elementa. Stirpes & animalia, quinque sensus, &c. ibi incipit discrimen oriri inter priora naturae & nobis. Nam tum non à primo & rei principio, ait Aristot. 5. *Metaph. 11. c. 1.* auspiciandum est, sed ab eo, unde quis facilius aut

oportunius discat. *ὅθεν ἡ ἀρχὴ τῆς ἀνωτάτης* Aliquando enim coincidunt priora naturae & notiora nobis, & tum idem est principium rei & cognitionis, aliquando non coincidunt, & tum posteriora praerferuntur prioribus, adeo ut sine ratione objiciat Piccol. *part. 5. Com. polst. de 1. 1. c. 5. Meib.* agens, non confirmari sententiam nostram ex hoc loco Aristot. cum nos non aliquando sed semper à cognitione nostra peti methodi legem tradamus. Nam Aristoteli propositum non fuit adaequatam & proximam rationem ordinis eo loci aperire, sed simpliciter ostendere, ut motus principium aliquando non petitur ex magnitudinis principio quod eadem ratione non auspiciemur disciplinam semper à principio naturae, sed unde facilius discamus. Nec illud quicquam roboris habet, quod in *Introd. c. 19. § part. 5. Com. Polst. excipit.* Aristot. loqui de *ξια*, non de ordine. Nam quod gratis asseritur, eadem facilitate rejicitur, qua assertum fuit. Autoritas Alexandri Aphrodisiae, quae probationis loco atteritur, partim suo Marte concidit, quia ipse Piccol. *d. part. 5.* dubitat de commentariorum eorum auctore, partim aliorum autoritate retunditur. Thomae enim verba, 5. *Metaph. lect. 1.* commodè aliter explicari non possunt, quam de ordine, & Albert. *M. 5. Metaph. 11. c. 1.* adeo manifestè interpretatur textum Aristot. de ordine, ut accommodet etiam ad ordinem, qui cadit inter disciplinas diversas. Et ne testimonia aliorum conquiramus, cum verba Aristoteli manifestè loquatur de ordine, siquidem paulò post principium viae peculiariter explicet, unde primùm res est cognoscibilis in demonstrationum suppositiones, quae verba Piccolium. *disc. cap. 5.* accipit de solis principiis naturae, quasi suppositiones, aut *ἡ ἀρχὴ τῆς ἀνωτάτης* semper contineant causam rei, & non dicantur etiam principia rei, quae à posteriori defluuntur. Non enim tradit Aristoteles quod sint sed quod dicantur principia. Praeterea modus loquendi Aristoteli non quadrat in viam, quia licet unum, medium sit prius altero: tamen quando per unum cognoscimus, non dicimur incipere cognoscere, sed totam conclusionem uno intuitu cognoscimus: quem nodum non tangit Piccolom.

3. Cum diffinitate cognoscitur, quod methodo caret.

4. Ordo natura quando coincidat cum ordine cognitionis.

8. Respons. Piccolominei ad 1. 1. c. 5. Metaph.

6. Rejicitur.

M m

and.

indit. part. 5. Denique comparatio disciplinarum cum motu non admittit interprecamentum Piccolom. quia in via non est continuus motus, ut super magnitudine, cui disciplinarum progressum, eo loci comparat Aristoteles. Proinde Aristotelis sententia rectè adducitur à Zabarell. 1. *Meth. cap. 7. & libr. 1. Apolog. cap. 6.* quod non ex natura semper sit petenda regula Methodi, quando scilicet divortium incidit inter naturam & cognitionem, quod tum evenire diximus, quando quæ in disciplina tradenda sunt in una specie evidentius apparent, quam in altera;

rumpere Methodum ob imbecillitatem intellectus, hoc in loco locum non habet, quoniam non ex parte intellectus, sed imperfectionis tactus & odoratus eventus, ut mediis & specierum ab objecto distinctionem advertere nequeamus. Porro addit Piccol. *lib. 1. Meth. cap. 19.* inter sensus ordinem non esse necessarium & proinde arbitrarium, sed quia Zabarell. 1. *Apolog. cap. 6.* abundè huic responsioni satisfecerat, & ostenderat, si de essentia ordinis sit imitari naturam, prout in definitione ordinis posuerat Piccolom. *cap. 13. Introduct.* fieri non posse, ut inter sensus non cadat ordo disciplinæ, quibus interiectus est ordo naturæ, profugit ad sacram anchoram, & ait: Aristotelem ne sic quidem deseruisse ordinem naturæ, cum vilis sit prior natura cæteris sensibus, 2. *de ori. & inter. text. 7.* Quæ si vera sunt, & tam Aristot. qui à visu, quam Plato, in *Tima.* & Avic. 6. *Natur.* qui à tactu initium faciunt ordinem naturæ imitantur, quæ tandem erit fixa Methodi regula, ad quam vagi & incerti illi ordines igit & examinari debent. Si enim jus est inter sensus initium facere à priori, quoad intentionem, cur non idem jus est in cæteris physicæ partibus? cur locus & tempus præmittuntur distinctæ cognitioni motus? cur intellectus non explicatur, ut ante moventem, ita etiam ante sensitivam & vegetativam facultates? Aur quid causæ tandem est, cur modò generationis, modò perfectionis ordo observandus? Aliquam enim subesse oportet cum nulla facultas quatenus indifferens, in alterutrum oppositorum, nisi tracta à eausdè movente, condescendat, ut disputat Averrh. in 2. *Physic. text. 48.* Nisi verò telabaris ad cognitionis nostræ facilitatem, nulla superest. Est etiam per se vanum, ordinem ex eo desumere velle, quod nihil ad ordinis naturam attineat. Quid autem ad cognitionem eui omnis ordo intervirere debet, utrum aliquid sit altero perfectius, vel imperfectius, quemadmodum Palladius in *comm. ad libr. Hippocr. de fract.* ordinat libros Hippocratis ex sola subjectorum dignitate & præeminentia? Nondum enim satisfactum est desiderio, si dicat Piccolom. ex 2. *de gener. anim. cap. 4.* de hominibus inter cætera animalia prius agendum, quæ

7. Argumentum aliud pro vera sententia.

8. Ordo essentialis & accidentalis.

9. Respondetur

Nullum enim pro nostra sententia accuratius argumentum ex Aristotele petere possumus, quam si ostendamus, ordinem naturæ ab eo sæpe posthabitu ordinis cognitionis. Nam licet tactus sit sensuum omnium communissimus, 2. *de an. text. 27.* & Piccolom. à communibus, tanquam natura prioribus, semper velit initium faciendum esse, ex *text. 57. libr. 1. Physic.* Tamen Aristoteles in tractatione sensuum exorsus est à visu, quia medium & species, per quæ disputat Aristoteles sensus exerceri, 2. *de an. text. 75. & 98.* nullibi evidentius demonstrari poterunt, quam in visu. 2. *de an. cap. 7.* Piccolom. in *introd. cap. 19. & part. 5. in princip. Comm. polit.* concedit ordinem naturæ interdum deseri, sed ex eventu, propter imbecillitatem intellectus nostri. Capivacc. *de diff. doct. cap. 5.* duplicem constituit ordinem, *Essentialem & accidentalem.* quorum hunc ab Aristot. in 2. *de an. de sensib.* observatum putat, quando ab essentiali recessum est propter melius, aut ex arbitrio: Quo argumento & Hippocreat excusat. *Galen. 1. de artic. 6.* quod accurato doctrinæ ordini non insulat, sed præter institutum aliquando excurrat: Arbitrio eerte locus non relinquatur, ubi certa præscripta est regula, ultra quam prodire nefas est. Quicquid autem sit propter melius, iam non accidentale, sed essentialè reputatur, quia ordo essentialiter tendit ad melius additæ ordo. Rideliculus enim mihi ordo sit, qui cognitionem reddat difficiliorè, & excludat illud, quo melius quidq; cognoscatur. Quod verò Piccolom. responderet, Aristotelem cor-

Argumentum Piccol.

10. Methodi regula non debet esse incerta

11. Cur de hominibus prius agatur in physica quam de

quia omnium primus & perfectissimus est. Velim enim scire, quare à perfectiori auspiciandum sit, cum idem Aristot. *in eodem lib. saepe* in reliquis animalibus quædam prius explicet, quam in homine: Nam, quod tacite respondet Piccolom. pro ratione instituti cuiusque, quid hoc est, nisi pro ratione cognitionis nostræ? Sic enim ipse Aristot. proximam usulam aperit, quare de hominis partibus prius agat, *1. de hist. anim. c. 6. 2. de part. anim. cap. 10.* quia sunt nobis magis cognita. Imò licet principia naturæ priora sint affectionibus: tamen propter prioritatem de iis primo loco non dicit considerandum, *1. Physic. text. 1.* sed quia cætera sine principis cognosci non possunt. Vbi enim cognitio nostra non exigit contrarium, fateor, sequendam esse naturam, & hoc indicavit Aristoteles ubi regulam Methodi desumat à naturæ. Nam cum eandem desumat alibi à nostra cognitione, & id confiteatur Piccol. *di. part. 5. Altera ratio erroris est,* nequit nobis objicere, quasi accusemus Aristotelem Elenchi non causæ, ut causæ. *ibidem 5. Præterea minus rectè.* cum ipse hunc Elenchum cogatur agnoscere *in 1. Physic. text. 1.* Ex duabus verò his causis alteram oportet esse immediatam, alteram mediatam, quia duæ causæ diversæ nequeunt eundem edere effectum. *Adverb. de gen. anim.* Non potest immediata esse natura, quia ubiq; etiam ubi ordo essentialis non violatur, non observatur & cum ambigua sit, necessario reducenda est ad alteram, scilicet cognitionem nostram. Hæc ergò immediata est, quantumcunque natura prior sit, ut objicit Piccolom. *d. 5. Altera.* Falso enim præsupponit, ordinem cognitionis dependere ab ordine naturæ. Aliud enim est sequi aliud dependere. Committit enim fallaciam similem illi, qua laborat primarium ejusdem argumentum, *in Introd. cap. 18.* Disciplinæ, cum nihil aliud sit, quam *in præg. quæ* explicata, tum demum perfecta est, quando cum rebus concordat. Ergò qualis est ordo naturæ, talis debet observari in disciplina. Confundit enim disciplinam cum ordine cognoscendi, quod quam sit turpe, vel ex demonstratione ab effectu patet. Licet enim materiam per transmutationem tanquam principium

cognoscam: tamen transmutationem non cognosco, ut principium materiæ. Licet in Ethica Aristoteles primò tradat summum bonum, postea virtutes, in genere demum harum principia: tamen dum operatur Ethicus, ordinem cognitionis eadem seriem non prosequitur, sed potius contrariâ. Imò Aristoteles nullibi regulam Methodi desumpsit à natura, cum posset à nostra cognitione. Nam *in princ. libr. 3. Rhet.* cognitio nostra diversum ordinem à naturali non exigebat. Vbi verò dicit à primis esse initium sumendum, *cap. 1. de sens. & sensil.* non semper prima naturâ intelligit, sed etiam communia axiomata, *ut in princ. libr. 4. Elench.* Aut si intelligat ipsa principia rei, *ut in præ 3. Rhet. 2. de gen. anim. c. 4.* rectè quidem dicit, quia à principis, ubi occurrunt, semper auspicandum est, sed non aperit causam, quia sunt principia rei, sed *ut 1. Physic. text. 1. explicatum est,* quia per principia rei facilius cognoscitur. Ad eum modum interpretamur etiam textum, *34. libr. 2. de an.* ubi de alimento & generatione primò agendum proponit, quia *nutriendi facultas, alius inest, & prima est & maximè communis, &c.* Si enim hæc ratio valet: *Prima est & communior.* Ergo primo loco explicanda, cur non eadem locum habet in potentia moyente, quæ prior est & communior intelligente, & tamen post hanc explicatur? Cur libris de partibus locus datur ante libros de anima, *ut patet ex ultimo 5. libr. de incess. animal.?* nisi quod partium animalium discrimina & cognitio, multum faciunt ad facultates animæ cognoscendas & sedem singularis assignandam, ut tradunt Averrh. *in pr. 1. Meteor.* succinctè & Alex Aphrodis. *1. de anim. c. 2.* latè, quorum verba retulimus, & sententiã probavimus *in pr. Compend. Physic.* Thomas quidem *in 1. lect. libr. 1. de an.* præmittendos disputat libros de anima, ex superius allegata ratione, quia continent res communiore. Communia autem particularibus anteponenda esse, quam rationem explicat. Flandr. *in præm. de An.* Cæterum præterquam quod principium hoc de antependis iis, quæ communia sint, non rectè accommodet, quem errorem sequuntur, Conimbric. *q. 1. præm. libr. 1. de an. ut in Compend. Physic.*

causis animalibus.

12.
Quomodo et de iudicetur naturam.

17.
Fallacia Piccol.

14.
Arist. non
quam summo
initium à
natura ar-
dina.

15.
Libri de anima
an procedant
libros de
partibus animalium?

infervit tamen methodis concludendi, quemadmodum in toto ordine resolutivo patet, cuius ductu omnia eliciuntur ex fine, nec tamen propterea desinit ordo esse ordo, sed propter naturam suam habet viz sibi naturam innexam. Pariter Galenus de facilioribus prius ait esse differendum, quia lucem conferant posterioribus, nec tamen de via loqui censendus est, sed ordinem viz subordinat, quod manifestissime patet ex verbis Platonis: *Majorerum iustitia in majori subiecto, ut civitate, cognitur, facilius, quam in homine. Si vultis itaque, quale nam hoc sit, quod quarimus, in civitate primo, deinde in singulis hominibus considerabimus, majorum similitudinem, in minorum specie contemplantes.* Quæ verba explanans Galenus d. c. z. manifestè accommodat ad ordinem: *Cum nos exercuisset in civitate, transit deinde ad animam, & munia civitatis transfert ad eam, imo in comm. de his quod in Medicat. text. 1. ad fin. sententiam Hippocratis trahit item ad ordinem, dum ait: Merito Hippocrates ante alia artium opera id est, ante præmotionem & curationem, eam partem, qua ad morborum indicia pertinet, (juniores enim non vident) intelligit ex similitudine & dissimilitudine notatione soluit; merito etiam ex Galenis similitudine & cognitu facilius, &c. Idem libr. 9. Meth. cap. 17. in fin. de Ephemericis inter febres ait se primo loco pertractasse, quod simplicem primam indicationem curationis habeant, & libr. 1. ad Glauc. c. 2. de iis primo loco proponit agere, quod sint simplicissima. Capi vac. de diff. doct. c. 5. Putat Galenum voluisse observare leges ordinis compositivi, quasi compositivus ordo cadere possit inter morbos, qui inter se nullo modo coherant, aut à Galeno eo loci observari debuisset, ubi præxim ex professo tradit & proficitur. Quia simplicissima indicatio petitur ab Ephemericis, & proinde cognitio facilior, propterea præmitti debuerunt. Nec tum valet instantia de tumoribus, qui cum incurant sæpe in oculos, facilius cognoscantur & tamen in art. ad Glauc. post febres tractantur: Nam quæstio Galeno non instituitur de faciliori cognitione, sed de expeditiori curatione. Constat autem in tumoribus curandis mul-*

to plures conspirare indicationes cum præter intemperiem cum materia adsit quoque solutio continui & viciata magnitudo; quæ omnia reddunt curationem magis dubiam & intricatam. Nec obstat locus Galeni ex 6. de plac. Hipp. & Plat. c. 5. in fin. ubi disputat, principium doctrinæ non debere dissidere à principio rei. Nam id nos etiam ultrò largimur, ubi datur principium aliud quod in natura, ex quo fluunt & pendunt consequentia à principio esse auspicandum non quia principium est naturæ, sed quia secundum naturam nobis innatum est ab eo principio cætera cognoscendo deducere, ut interpretamur, text. 57. 1. Phys. per text. 2. lib. Ejsus. & hoc innuunt exempla Galeni, de aquæ ductu domo, nave, eatenus enim fons, fundamentum & carina primo loco declaranda sunt, quatenus cætera ab iis dependent. Dependunt autem quia præsupponunt id, à quo dependent, sine eo cognosci nequeunt. Si verò alio tendat nostra cognitio, domum docet non à fundamento accerere, sed ex resolutione omnium partium. de Constit. at. c. 3. In libr. 1. de san. tuend. c. 1. rationem tuendi valetudinem anteposit arti curativæ, quia sanitas dignitate & tempore prior est morbis, sed ea causa non est adæquata verum potius illa quæ ex lib. differ. morb. elucet quia qui nescit, in quo consistat sanitas, nequit, scire, in quo consistat morbus.

Quot sint ordines disciplinarum. SECT. 2.

1. Duos esse Ordines Syntheticum & Analyticum.
2. Quibus Galenus addidit Definivum.
3. Varias interpretationes & defensionem Medicorum.
4. Ordo dissolutus repudiatur.
5. Ordines omnes revocari tandem ad Duos Primos.
6. Quomodo ordo reseratur ad unum Primum.
7. Ratiocinatio Medicorum redarguitur.
8. Nullum ordinem posse initium capere à centro.
9. Definitionem à Methodo definitivam à disciplina integritate demum posse.
10. Nec habere locum aut rationem Centri.

- 11. *Definit. methodū tantū seruire memoria.*
- 12. *Non posse plures quā duos, Methodos dari.*

HOc ita constituto ab initio, *Ordinem desumimus non a natura, sed cognitione nostra*, subnotandum est & alterum. *Plures ordines non dari quā duos*, quorum supra mentionem fecimus, *Syntheticum & Analyticum*. Nam cum in omnibus disciplinis aut cognoscamus, aut discamus agere, & cognitio procedere aliter non possit, quam per principia, operatione non aliunde deduci, quam ex præsupposito sine, non poterunt facilitandæ nostræ cognitioni plures ordines inveniri quā duo, alter ut inserviat scientiis, alter ut disciplinis præcticis. Galenus, *de art. parv. cap. 1.* addit tertium, quem vocat *definitivum*, de cuius à reliquis differentia plurima verba incassum prodigunt interpretes *in d. c. 1.* instar Andabatarum in ventum pugnantes, *ut videre est apud Curt. Leonice. Manard. Montan. Acachi. Argent. Vegam. in pr. Comm. art. parva Capiacc. de diff. doct. cap. 5. & 8. Corraf. de jur. art. part. 1. cap. 7.* Nam qui filum Ariadaes semel perdidit, non potest non in labyrintho inexplicito præceptis ire. Leoniceus enim & Acachias argumentantur: Aut progredimur eo modo, in tradenda disciplina, quo progressi sumus inveniendæ, & oritur ordo compositivus, aut contrario, & oritur resolutivus, aut incipimus à definitione, & oritur definitivus. Apparet verò, quā nulla sit cohærentia in hoc argumento, dum arbitrio cujusque relinquit liberum, quo ordine velit procedere. Non autem is statim ordo est, à quo initium trahi potest, sed à quo ita trahi, ut sine confusione & intricacione cætera sequantur. Quid si enim aliunde alicui, quā ab his tribus auspiciari libeat, utpote à divisione, quā pro quarta Methodo adjicit *Argent. comm. c. 1. ad fin. art. Medic.* Licet enim in hoc erret Argenter: cum divisio redigatur à Galeno sub definitivam Methodum, quā inde à quibusdam *Alpison* vocari scribit, *d. c. 1. ut & Corraf. non abnegat d. c. 7.* tamen si omiſſa definitione, statim in primo ingressu quis incipiat dividere, an non aliunde initium capiet, quā à definitione.

Aut pone, Syllogismum loco definitionis præmitti, & ex eo deduci cætera, an non iterum augendus erit numerus ordinum, & propter definitivum, divisivumq; adjiciendus etiam Syllogisticus? Ne dicam interim quod principium disciplinæ non pariat ordinem, sed progressus, seu cohærentia partium. Sive autem definitionem, sive divisionem, sive Syllogismum præmittas, necesse est relabaris deniq; ad alterutrum aliorum ordinum, ut apparet ex ordine definitivo Capiaccii in *phycica alumbato, d. c. 8.* Phycicam enim definit rerum naturalium cognitionem. Res naturales dividit, in principia & principiata, principia in remotissima, *lib. 1. Phyf. propinqua in lib. de ort. & svt. & media, in lib. de Calo.* Principiata in imperfecta *in lib. Meteor. & perfecta, vel animata, vel inanimata, &c.* Nam dum à principiis auspicatur, & pergit ad principiata, quid aliud agit, quā quod componat? Dum verò ea Methodo putat totam Phycicam ordinatè tradi, multis modis aberrat. Nam optimam partem, sc. affectiones, quādam tantum datur scientia omisit, & communia confundit cū specialibus, quando principia tā propria, quā remota, uno tenore cōjungit, cum generalia generaliter prius & particularia particulariter sint explicanda. Quod igitur cohærentiam partium scientiæ aut non immutat & cum confusione pervertit, ordinis vicem subire non potest.

Manardus, Montanus, & Capiacc. ordinum trium sufficientiam probant ex Aristotelis dicto *Metaph. c. 12.* Quod omnis ordo referatur ad unum aliquod primum, id quod asseritur etiam ab Arist. *5. Metaph. text. 16, 12. Metaph. text. 52. 8. Phyf. text. 15.* & licet iater se de hoc quoq; principio conflitentur Zabarell. *2. Meth. c. 3. lib. 1. Apol. à c. 10. usq; ad fin. libri. & Piccol. in introd. Mor. c. 16. & part. 4. Comis. Polst.* tamen in re tandem convenire coguntur, quod sc. principia, à quibus pluribus initium sumere Phycicum disputat Zabara. subeant rationem unius, si partes scientiæ inter se componantur & non particula partium. Hinc inferunt ternionem suorum ordinum. Aut incipimus à principiis, per compositivum, aut à fine, per resolutivum, aut à centro,

1.

2. De numero ordinum.

3. De ordine Definitivo.

4. De ordine divisivo.

5. Omnes alij ordines reducunt ad duos.

6. Ordo referitur ad unum primum.

per

per definitivum ordinem. Quam autem utilitatis iterum sit hæc collectio, paucis demonstrari potest. Nam non sine errore præsupponitur, Methodum ex eo oriri, quod quis ab aliquo primo incipere queat: Cum tamen essentia ordinum ab hac confusa ratio nec toto cælo abeat. Non enim Syntheticum ordinem observare dicendum est, qui cum Piccol. in gradib. Mor. summum bonum educat ex minutissimis principiis, nec Analyticum, qui hominem in Physica resolvat in sua principia, multo minus qui à visu progrediatur ad tactum, à cælo ad cæteras partes mundi, ut disputat idem Piccol. *part. 6. Comit. pol. § cap. 22. Introd.* Ordines quippe inventi & comparati sunt ad efficiendam aut scientiam, aut ædificandam disciplinam practicam. Quando verò hominem resolvimus in sua principia, aut ex iis illum componimus, nullam scientiam adipiscimur, quia scientia est cognitio affectionis per suas causas: & proinde, scientiis dicatus ordo à principiis progredi debet ad affectiones, non ad quædvis compositum: nec qui dicatur practicis, à quocumq; toto dilabi in partium resolutionem, sed à fine ad inveniendam media. Ex natura igitur scientiarum & disciplinarum Practicarum, non ex diversitate unorum, ad quæ tendunt ordines, desumenda est prima ordinum divisio. Quod si etiam concedamus: Omni ordini deberi aliquod primum, à quo deducatur, eo argumento, quod nituntur, inde non evincunt definitivum ordinem, quia nec is à centro incipit, nec à centro ullus ordo incipere debet. Quod non incipiat facile est demonstrare, quia aut intelligunt definitionem rei alicujus tractandæ, quemadmodum Leonici. *in c. 1. art. Med. Aristotelem* censet definitivum ordini in sistere, *2. § 3. Phys.* ubi incipit à naturæ & motus definitionibus, quem refutat ipse Capivacc. *d. c. 8.* quia talis definitio, quam Cicero ex doctrina Stoicorum. *1. off. 1.* in omni disciplina requirit, & Arist. in omnibus Logicæ partibus observat, Syllogismum, *1. Anal. prior.* Demonstrationem, *1. post. in pr. Topicum Syllogismum, in pr. Top. & Elenchum, in 1. Soph.* definitiis, non parit novum ordinem, cum alias omnes disciplinæ, in quibus opus est definitionibus, ordine definiti-

vo traditæ esse putandæ sint. Aut, ut vulgò explicant, intelligunt totius disciplinæ definitionem, per membra, universæ artis lytissima completentia, digestam, quale exemplum de Medicina proponitur *in c. 1. Art. par. 6.* At definitio illa disciplinæ, qua ratione potest centrum dici, cum centrum querendum sit in rebus ipsis, quæ tractantur. Definitio verò disciplinæ sit ultra ambitum subjecti, & rectè à Zabar. *1. 2. Meth. c. 4.* Procemij locum potius habere, quam partis dicatur. Nā salva integritate artis, demi & abesse potest. Nam si artem Medicam à Gal. *in art. par. 6.* traditā, demto primo capite & principio secundi, consideres, integrā necesse est confitearis licet definitio nulla præmittatur, licet nec perfectior futurus sit liber Quintus aut Septimus Politicorū si verusq; procerumq; summā tractandorū cōtinens, veritas in definitionem, aut idē præstes tribus libris Meteorologicis, quorū cōpendiū ad instar, summarizæ definitionis præmittit Aristoteles. *in pr. 1. Meteor.* Principia verò & finis sunt de essentia disciplinarū, & partē primā in quacunq; vel scientia vel arte constituunt unde & illud alterū sequitur: Inepiā esse collectionē ex rebus dissimilibus, quemadmodū hi autores principiū & finē, unde æstimant ordines ex iudicis rebus tractandis depromūt, sed quando ad Mediū, seu Centrū devenitur, illud extra ambitū earū quæsitum veniunt, quasi non ex eodem principio definitivus prodire debeat. ex quo prodeūt cæteri. Deniq; definitio nihil est, quàm totum definitū explicatum, & sic, quæ præmittitur definitivo ordini, definitio, complectitur totam disciplinam. Tota autē disciplina non magis centrū sui ipsius, quàm totus circulus dici potest, cum centrū sit pars media, distincta à toto. Quis verò futurus sit ordo à medio, qui positū centri considerare voluerit, facile videbit Sicut enim à centro in quemlibet angulum excurrere licet, ita si disciplinam ex medio exordiaris, quasi incerto buro hæsitabis, quorsum vela daturus, prosum, versum, antrorsum, aut retrorsum. Si ad priora deflexeris, intacta relinques posteriora: Si ad posteriora properaveris, post tergum indicta manebunt priora, aut si utraq; conjungere velis, novo ad connexionem opus

9.
Definitio
Methodo de
mi potest.

10.
Definitio
non est cen-
trum.

2.
Nihil ordo
scitiam ca-
pi a Centro.

opus erit vinculo, ab alterutro prædictorum ordinum repetendo.

11.
Definitiva
Methodus
tantum ser-
vis memoria.

Nullis igitur argumentis definitiva Methodus à Ramæis, Medicis & Ictis quibusdam probatur, sed rectè Drusiarius *in comm. art. parv. in pr.* negat per doctrinam definitivam quicquam doceri posse. Quod ad memoriam faciat, & brevitate deleat, credimus quidem Galeno *in d. c. 1.* sed id ad essentiam ordinis nihil attinet, quia & in tabulas congesta, aut in digitos computata facilius inprimuntur memoriæ, unde tamen nec nova Methodus invidetur, nec prior variatur. Brevitas verò, nisi obscuræ, & intricet, commendatam quidem reddit Methodum, sed essentiam ejus non mutat, ut notat etiam Duncan. *lib. 4. art. Meth. c. 4.* Et proinde duos tantum ordines Aristot. agnovit, Syntheticum, 1. *Phys. tex. 1. 1. Meteor. c. 1. Analyticum, 3. Metaph. text. 23. 6. Eth. c. 5. 7. Eth. c. 8.* cui subscribitur Zabar. 2. *Meth. cap. 15. lib. 2. Apol. c. 1. 2. 3. Piccol. Intrad. Mor. c. 20. & part. 6. Comit. Polit.* Licet in ratione & essentiis explicandis permultum discrepent, & Piccol. definitivum etiam quodammodo tanquam speciem resolutivi retinere laboret: de qua re paulò post aliquid attingemus. *Angel. Mathematico lib. 1. de Usa & rat. jur. libr. 1. cap. 28. num. 14. Gilken. de ord. jurispr. num. 1. Duncan. d. c. 4. & c.*

SECT. 3. Quòd practicis disciplinis nequeat accommodari alius ordo, quam Analyticus.

1. Piccol. perperam tradidit Ethicam Methodo compositivæ.
2. Medicina num. Practica vel Theorica, vel ex utroq; confusa.
3. Quare à fine institum semper capiendum in disciplinis Practicis.
4. In quo consistat summa artis cuiusq;.
5. Finem esse principium & caput in delib. rationibus.
6. Fine ignorato in disciplinis practicis nihil inveniri aut cognosci posse.
7. Disciplinas quascunq; quocunq; ordine et ipsi posse.
8. Sed eum ordinem dici competentem, quo traduntur facilius & melius.

9. Agitur de Ordine quem observavit Arist. in Ethicis.

10. An Ethicis habeat sibi propositum solum bonum Morale.

11. Non potuisse Ethicam alio, quam Resolutivo, ordine tradi.

12. De ordine Jurisprudentia.

13. Jurisprudentiam esse disciplinam practicam.

14. Et non scientiam.

15. De qua re refutantur somachationes Gilkeny.

16. Jurisprudentiam subijci prudentia Legislatoria.

17. An Ictus teneatur scire & reddere sancti omniun legum.

18. Hæreticum posse esse bonum Ictum.

19. Jurisprudentiam non esse scientiam etiam si leges ratione consent.

20. Leges non fundari necessario in ratione.

21. Licet speculetur Ictus, eam tamen in speculationem non consistere scientiam.

22. Reijciuntur alia argumenta eorum, quæ Jurisprudentiam in album scientiarum redigunt.

23. Omnem Theoriam Ictus, dirigi ad praxin.

24. Quis sit finis Jurisprudentia.

25. A quo initium sumendum.

26. Rhetorica quis ordo debeat.

27. De ordine Logica.

28. An sit purè Analyticum.

29. De ordine Medicina.

30. Quis vulgò putatur compositivus.

31. Cum tamen res vera sit resolutivus.

32. Cuius ratio reddatur.

33. In medicina ante Physiologicam primum locum sibi vendicare Anatomiam.

34. Postea finem, quem duplicem constituunt Medici.

35. Vulgaris Medicina divisio reducitur ad unum Resolutivum.

36. In Medicina initium faciendum esse Physiologia à sanitate.

37. De ordine Architectura ex Vitruvio.

Nunc enim, postquam constat de numero ordinum, deveniendum est ad id, quod propositum nobis est hoc loco demonstrare, Politicam videlicet esse tradendam ordine Resolutivo tantum, quod obtineamus

MUS

erus iterum præsupponendum est ex Logi-
 cis. *Nullum alium ordinem Disciplina præ-*
dicæ competere, quam Analyticum. Piccol-
 omis, enim *Introd. Mor. cap. 21. & part. 7.*
Comit. Palat. non tantum disputat pro usu
 promiscuo utriusque ordinis, sed doctrinæ
 suæ vivam voluit exhibere exemplum in
 gradib. Moralibus, quos à primis virtutum
 principiis usq; ad ultimum finem perduxit
 è diametro contrarius ordini Aristotelico.
 Ita, dicente *Quintiliano, 3. Inst. No vacores,*
ut de suis videantur aliquid afferre, etiam
bona immutant. Aut enim Aristoteles pec-
 cavit, qui commodissimum ordinem dedita
 opera neglexit, aut Piccolomineus, qui
 sapientior videri voluit Aristotele. Nec
 Galenus videtur alienus esse ab hac opinio-
 ne, quæ statuit utroque ordine posse disci-
 plinas quasq; tradi, cum *in cap. 1. ad fin.*
art. Med. libros Medicinæ ita à se scriptos
 dicit, ut cuique Methodo accommodari
 queant pro libitu ordinantis, unde hanc
 opinionem arripuerunt Medici, *Manard.*
com. ad præm. art. Med. ad 5. Tertia. Curi.
Leon. Argenter. ad d. cap. 1. art. Med. Imò
 non hi tantum, sed pleriq; alij Medicinam,
 qua vulgo utimur, constructam putant or-
 dine compositivo, cum ex præscripto nostro
 illi solus comperat resolutivus, eo quod ars
 sit & ad disciplinas practicas pertineat. Mi-
 serè se torquet Mercat. *in 99. præm. Med.*
9. 31. & 5. ut secundum Avic. in pr. lib. 1. de-
monstret Medicinam partim Theoricam
esse, partim Practicam, cum tamen Aristot.
7. Polit. cap. 3. ipsam speculationem politici
voceat practicam, quia dirigitur ad finè practi-
ticum, nec Theoria magis commiserit
queat cum praxi, quam lux cum tenebris,
frigus cum calore, ut rectè docent Avetrh.
6. coll. c. 1. in com. 2. Cant. & vic. Manar. in fin.
com. ad præm. art. Me. ad dub. 2. Fuch. lib.
1. Inst. sect. 1. cap. 5. in fin. Roder. à Vega. in
art. part. cap. 1. diff. 3. Montan. in comm. art.
part. 9. in pr. Argent. in not. ad cap. 2. eiusd.
libri. Thom. Brasl. in libr. de Meth. med.
 Cum igitur tota Medicina sit practica, tota
 tradi debet uno ordine, quo nata est tradi
 disciplina practica, quem nos ostendimus
 esse resolutivum. Omnis enim disciplina
 practica, quæ sibi finem habet propositum,

à sine initium sumere cogitur, quia ex sine
 dependent, quæcunque in tota disciplina
 traduntur. Ordo autem cognitionis exigit,
 ut sine quibus cætera explicari aut cognosci
 nequeunt, primo loco præmittantur. Dis-
 putat Zabarellus *lib. 2. Meth. c. 18. & lib. 2.*
Apol. cap. 6. ad 3. ordinis resolutivo in nexam
esse Methodum illativam, quando ex sine
eliciuntur media, quod eatenus verum est,
quatenus ordo inservit Methodo. Nec
enim in unam naturam confundenda sunt,
quæ dissident toto caelo, ut illatio & ordo.
 Quia tamen ad notificationem comparatur
 ordo, quando ex una parte inferunt ad
 aliam, non id sit auxilio aut vi ordinis, sed
 ad hærentis Methodi. Cum jam Methodus
 (sic voco in specie Syllogisimum conclu-
 dentem) in universa disciplina practica
 præsupponat finem, id, quod ab omnibus
 partibus præsupponitur, ante omnes ex-
 plicandum est. *Totum verò artis summam*
in eo consistere docet Galenus 9. Meth. cap. 7.
ut instrumenta tibi pares ad obtinendum
finem. Methodus totus in eo est, ut qua
 arte, quibus auxiliis fieri potest, sanitatem
 conferret ac morbum depellat. Quid fur-
 tor? nisi ut quam artificiosè suat calcem,
 sartor vestem. Quid aurifaber? nisi ut ra-
 tiones noscat omnes tractandi aurum &
 argentum, tam in igne, quàm extra ignem.
 Logicus perfectus non est, qui destituitur
 ullo instrumento, quo potest attingi veri-
 tates, quam illi in Logicis præscriptimus,
 Excute enim totum apparatus organi Lo-
 gici, & videbis ad veritatem unicam omnia
 collineare. Summam Ethicæ complexus
 est Apuleius *in princ. lib. de Philos. Totius*
Philosophia moralis caput esse dicitans, ut
scias, quibus ad beatam vitam pervenias
rationibus. Quæ cum ita sint, jam statim
apparet, quid inter scientias & disciplinas
practicas intersit. Etenim in scientiis, non
querimus nisi cognitionem affectionis per
causas, cui inservit solus ordo Syntheticus:
 In practicis verò querimus media, quibus
 ducamur ad obtinendum finem, cui inservit
 Analyticus. Etenim media æstimanda sunt
 & deducenda ex sine. Frustra enim sollici-
 tus sis de querenda via, si tibi certum non-
 dum sit, quorsum ire velis. Frustra querat

in disciplina
practica.

1.
Piccol. 477.

Galenus.

2.
Medicina
cum practi-
ca, vel Theo-
rica.

3.
Quæ à sine
aspiciendum

4.
Quæ sit sum-
ma artis.

Na corium

colium futor, si nesciat quid eo facturus: nec prius pannum depolceat sartor, quam cereus reddatur de genere vestis confuenda. Pone Piccolomineum cum gradibus suis Moralibus, incidere in discipulum aliquem Platonis, Zenonis, Epicuri aut praefratarium alium hominem, qui auctoritati docentis credere nonit: Summum bonum consistere in actione virtutis. Frustra consumet omnem operam, donec illi prius persuaserit ultimum finem: Negabit enim sibi opus esse virtute Epicureus, dum tendit ad voluptatem: negabit retinendas perturbaciones Stoicus, dum tendit ad vacuitatem affectuum. Plato requiret altiores gradus, quibus ascendat ad coelum Idearum, & denique quisque media sibi nova finget pro diversitate finis, adeo ut de mediis doceri nihil possit, nisi praecognito & praesupposito fine. Vnde Aristoteles recte dixit 3. *Ethic. cap. 3. Consultationem omnem fieri ob finem propositum, & 7. Ethic. cap. 8. Finem in artibus esse principium.* Quod igitur principii locum obtinet in quaque disciplina, primo loco explicandum est, 6. *Metaph. text. 1. 1. Phys. text. 1. non*, quod propterea confundamus ordinem cum Methodo, ut exclamant Piccolomineus c. 23. *introd.* sed quod Methodus requirat, per ordinem ea primum explicari, quae ipsa adhibitura est ad notificationem posteriorum. Et hinc elicuit Aristot. 7. *Metaph. 1. 23. ordinem inventionis esse contrarium ordinis operationis*, & cum ordo operationis a mediis progrediatur ad finem, oportet ordinem inventionis, qui debetur artibus, progredi contrario ductu a fine ad media: & hoc ad artes eommode traduxit Averr. *in comid. tex 21. 7. Meth.* quicquid contradicat Piccol. *d. c. 23. Introd. & part. ult. Comis. pol.* quia artium est invenire Inventio, inquit Arist. fieri non potest, nisi praecognito fine. Imo quid opus est verbis, cum Aristoteles artes perspicue nominet, & sicut mens agendorum finem habet praecognitum, ita habet & Ars, quod his verbis reddidit Thom. *lib. 7. lect. 6. Sicut medicus ad hoc quod faceret sanitatem, inspicit a considerando, quid est sanitas, ita ad hoc, quod faciat adaequationem operet, ut sciat, quid est adaequatio.* Albert. M. s.

f. Finis caput est in deliberationibus.

6. Finis ignoratio nihil scribere potest in arte.

Metaph. 1. 1. c. 1. Architectonica, ait, magis dicitur consideranda, finis quia istius est praordinare omnes alias ad illum finem respicientes, sicut dux exercitus ordinas eos, qui diversis actibus respiciunt victoriam. & hoc probat definitione Tullij, qua ars dicitur esse nihil aliud, quam collectio principiorum ad eundem finem tendentium. Praesupponit enim finem debere esse praecognitum illi, qui vult caetera ordinare ad finem. Omnis v. disciplina practica ordinare promittit media ad finem, & hac de causa finem ignorare non potest, quia ignorato fine nihil potest decerni de ducentibus ad finem; & contrario vero, ut ait Cic. *lib. 1. de fin. Constituto bono non sine in Philosophia, constituta sunt omnia, & in vera ja est via ad reliquas omnes partes recte constituenda.* Quicunque igitur viam disciplinae practicae ingreditur sine praenotione finis perinde se habet, ac si media in sylva consistat, incertus, quorsum iter arripere debeat, & de singulis vestigiis dubius, utrum ex longis erroribus tandem sit expediturus, aut si tumido freto medios inter fluctus se committat. Quo veni rapiant, & undae sequi paratus. Gratuito enim credit, & fortuito sequitur, qui quorsum ducatur ignorat: Seneca recte *Epist. 71. Nemo, inquit, quamvis paratos habeat colores similitudinem reddet, nisi jam constet, quid velit pingere. Ideo peccamus, quia de partibus vita omnes deliberamus, de tota nemo deliberat. Scire debet, quid perat ille, qui sagittam vult mittere, & tunc dirigere & moderari manu telum. Errant consilia nostra, quia non habent, quo dirigantur. Ignoranti, quem portum perat, nullum suum venus est.* Ignoranti, ad quem finem ducatur, nulla sua disciplina est: Possumus quidem aliter tradere tam practicas, quam theoricas disciplinas, & hoc consensu argumenta Piccol. *c. 23. Introd.* imo: si quaestio esset, de eo, quod fieri potest, possemus sine ordine procedere aut ordines pro arbitrio confundere, quemadmodum in Physica ab Aristotele factum fingit Piccol. Verum de eo non quaeritur, sed quid silva integritate disciplinae & salva regulae ordinis fieri possit. Si tu in Physica incipias ab affectionibus & desinas in principia, ecquam quaeso foenicum paries? cum Arist.

7. Quisunque disciplinas quozunque ordine tradidit posse.

9. Sed summa cum confusione iubeat

difficil.
tate.

beat in omni disciplina, in qua occurrant, principia primo loco explicare. 1. *Phys. c. 1.* Scientiæ autem demonstrare ex principiis. Ex ignotis enim non fit demonstratio. 1. *post. sex. 15. 17.* Impossibile igitur est aliter in quacunque scientia versari, quam progrediendo à principiis, tendere ad affectiones, nisi scientiæ totam naturam destruxeris: Et in practiciæ gratuitam ubique à discipulo exigere fidem cogeris, nisi præcepta ordine deducas ex præsupposito fine; quod cum quâ commodissimum esse confiteatur Piccolomineus, *d. c. 22.* curis à via regia aberrat in diverticulum & ambages inextricabiles? Siccine docemus, quando dedita opera in latebras prorepimus, & studio vivandi, quod ab aliis commode monstratum iter contemnerem, deserentes, ad incertam difficultiorem semitâ deflectimus? Aristotelem mihi contuere iterum, qui præcepta Methodi in Logicis quidem, nisi in particularibus processibus sparsim, non tradidit, exempla tamen viva in doctrinis à se explicatis hinc inde reliquit. Et ne de scientiis operosè hoc loco disputem, sed practicarum exempla, ad nostrum institutum accommodanda breviter percurram, nulla disciplina ad hanc nostram propius accedit, quam illa, quâ Arist. complexus est decem libr. *Nicom.* & in libr. 10. *Eth. c. ult.* & 6. *Polit. c. 2.* cum Politica arctissimè conjungit. Eam enim traditam esse ordine resolutivo ipse Piccol. confiteatur, *c. 31. Introduct.* & nos in *diss. 1. Eth. in pr.* ostendimus. Auspicatur enim à summo bono, *libr. 1.* & quantum in confusa notionem poterat, generalia quædam de eo præmittit, quia distinctè explicari non poterat ante cognitionem virtutum, ex quarum operationibus distincta ejus cognitio dependet. Unde duplicem locum voluit attribueri, summo bono, & quæ ad inveniendâ media sufficiebat confusa ejus notitia, eam primo libr. præmittit, quæ supererant ad distinctam, in calca distinctè adjecturus. A fine, priusquam delaberetur, ad inveniendâ & explicandâ media, interjecit obiter in *cap. ult. lib. 1.* levem subjecti adumbrationem, quia & illud scire convenit artifice, ut ex *Averrh. 1. Colleg. cap. 1.* suprà declaravi, *opus.* Tum quia definierat summum bo-

num actionem secundum virtutem, descendit ad explicationem virtutum, easque duplices statuit ex diversitate subjecti, dum aliz intellectui aliz phantasia inhzrent, & proinde essentis quoque & proximis finibus distinguuntur. Morales autem explicat primum, quia notius est, quod ad summum bonum civile sint necessariæ, quam intellectuales. In genere autem definitionem & species & attributa proponit, *libr. 2.* mox in resolutione progrediens principia earundem aperit, *in pr. libr. 3.* inde redit ad singulas in specie pertractandas à *cap. 6. libr. 3. usq. ad fin. libr. 5.* In *libr. 6.* deflectit cursum ad alteram virtutum partem, ad habitus sc. intellectuales, quas virtutes vocat Dianoëticas respectivum eis imponens nomen, quia item ad particularem aliquam summi boni referuntur, ut ipse docet *Arist. 6. Eth. cap. 12.* Aciajolos enim 2. *Eth. cap. 6.* Philopon. 2. *post. sex. 202.* Ethico putant propositam esse tantum felicitatem Moralem, quorum opinionio opponimus responsum ipsius Aristot. *d. cap. 12.* ubi cum dubitasset, quorsum in Ethica opus esset sapientia, *ὅτι ἐστὶν ἡ ἀρετὴ ἢ τῆς ἐπιστήμης ἢ τῆς ἐπιτηδεύσεως.* id est *ἢ τῆς ἐπιστήμης ἢ τῆς ἐπιτηδεύσεως.* dubitationem solvens sic respondit: *Habitus intellectuales per se necessario esse expetendos, quia sint virtutes, licet nihil efficiant.* Imò, inquit, *efficiunt etiam aliquid, ἔτι ἢ ἐπιτηδεύσεως ἢ ἐπιστήμης.* Cum enim totius virtutis pars sit sapientia, eo ipso, quod habetur & operatur, efficit possessorem felicem id quod latius explicat, *7. Polit. cap. 3. in fin. & ibid. in cap. 1.* cum proposuisset de beata vita agere, & præcipue unde dependeat, ait: *Tantum igitur felicitatis ad unumquemque redire, quantum virtutis & sapientia, & vita ex his acta, certum sit.* Quibus verbis felicitatem non solam à virtute, sed & sapientia derivat. Idem apparet ex toto ordine cui insistit Arist. In fine enim *lib. 1.* dum incipit agere de mediis, virtutes non proponit tantum Morales, sed & Dianoëticas, earundemq; exitum simul docet, *in c. 1. lib. 2.* Quod si hæc non pertinerent per se ad Ethicâ, debuissent à consideratione removeri; quod ut ullo in loco faciat Aristot. tantum abest, ut potius

10.
An Ethico
habeat sibi
propositum
solum Bonum
Morale.

9.
Proponitur
exemplum
Ethica.

& hoc in loco eas cum Moralibus includat, & lib. 6. dedita operâ zquè diligenter pertractet, ut morales, & denique lib. 10. distinxit acturus de summo bono, duplex illud esse colligat, *Morale & Intellectuale*, quod certè duplicibus mediis procurandum fuit. Oritur enim etiam ex usu sapientiz & scientiarum felicitas, ad quam si habitus illi non dirigantur ab Ethica, à quaam, præter eam, disciplina dirigentur? Non tenetur quidem Ethicus artium & scientiarum compages in complexum suum inferre, quia non secundum se tota, seu secundum omnè usum ab Ethico considerantur, sed cum hoc saltem respectu, quod felicitatem aliquam possessori communicant. Post virtutes progrediendum esse ad semivirtutes, continentiam sc. & tolerantiam, quæ sunt primordia virtutum, nisi cum virtutibus adhuc cohæreret heroica sive virtus, sive virtutum omnium splendor, cui subtexi nihil potest, nisi quod virtutibus in descensu proximè subjicit, nimirum continentia, tolerantia, & unde hæc distinguuntur voluptas & dolor. In ordine verò niediorum quibusdam videtur collocanda amicitia, quæ quia Aristoteli virtus non est, sed fructus virtutis, in ultimos duos libros, 8. & 9. *Eth.* peculiariter reservata fuit, donec per eam redeat ad distinctam summam Boni notitiam, in lib. 10. *Eth.* Constat igitur Ethicam ab Aristot. tradi ordine resolutivo, nec aliter tradi posse, quia media non aliunde quam ex fine elici possunt. Quod verò Piccol. d. cap. 31. addit ex *Eustrat.* 1. *Eth.* cap. 7. ordinem illum esse similem ordini definitivo artis medendi, ridiculum est, & supra refutatum. Nam ordo definitivus non trahit initium à definitione partis disciplinæ, sed totius, ut patet ex 1. c. *art. Med. Gal.* Et quem excogitavit Piccol. ordinem definitivum, à quacunque definitione exordientem is non tantum cum resolutivo, ut ipse vult, sed & compositivo coincidit. Annon enim Aristot. naturam, 2. *Phys.* cap. 1. definit principium motus, & postea 3. *Phys.* sex. 1. pergit agere de motu, quia per eum definita fuit natura: Item quia alius motus est ad locum, alius ad magnitudinem, utrumque sibi im-

perat subnectere, 3. *Phys.* cap. 4. 4. *Phys.* cap. 1. atque ita una serie omnia educit ex definitione naturæ & divisione motus. Si id sufficit ad ordinis definitivi constitutionem, non solum cum resolutione, sed & compositione coincidere putandum est, & neuris differentiam ullam essentialem addit. Illud etiam alterum Piccol. eodem cap. frustra adjicitur, quod summum bonum non sit pars disciplinæ moralis, sed communis scopus universam scientiam includens: Nam multò magis natura, continet in se potentiâ totam *Physicam*, Anima, totam doctrinam de anima, *Respubl.* totam *Politica*m. Interim non desinunt esse partes, suæ quodque disciplinæ. Annon prudentia complectitur suo ambitu omnes virtutes morales, quibus tanquam moderatrix præsidet? 6. *Eth.* c. 1. Et tamen tanquam pars, unâ cum cæteris habitibus explicatur, lib. 6. *Eth.*

Ethicæ affinis est jurisprudentia, quæ & ipsa partem prudentiæ universalis constituit, 6. *Eth.* cap. 8. quam quidem Aristoteles non explicavit, sed de ea ex analogia reliquarum prudentiæ partium iudicandum reliquit. Nam si practica est & ad finem dirigitur, non potest aliud commodius principium habere, quam finem. Corrafius cum sibi præscripsisset *part. 1. art. jur. cap. 7.* ordinem definitivum, *moz cap. 9.* proponit primū agere de objecto, tum de fine, quæ non video, quomodo cohæreant cum ordine definitivo, & sub objecti explicatione complectitur totam ferè jurisprudentiam, quod ordinis primæ legi profus adversatur, cum subjectum adumbrandum magis sit, quam tractandum, quia ad præsupposita pertinet ut in 1. *Post. Anal.* sex. 73. 75. 76. 2. *post. sex.* 42. ab Averrh. 1. *post. com.* 73. explicatum & disputatum fuit à Zimar. *contrad.* 14. *Log.* Alias verò rectè orditur jurisprudentiam à subjecto & fine, quod exordium Aristoteles dedit quoque Ethicæ, Politicæ, & Logicæ, quia sine fine, ut sæpe dictum fuit, Ars nulla constitui potest. Est æquem jurisprudentia, pars prudentiæ & ad practicas pertinet, ut demonstrat Anton. Faber. 1. 1. *de inst. & jur. pr.* 2. *llar.* 5. Angel. *Matheac. lib. 1. de via & rat.*

11.
Non potuisse
Ethicam alio
ordine tradi.

12.
De Methodo
Juris prudentiæ.

13.
Jurisprud.
est Practica

¶ *rat. jur. cap. 8. Ehem. lib. 1. de princ. jur. c. 10. & 11. Connan. c. 1. lib. 1. comm.* Non possum autem satis mirari, quid Corraffio & Gilkenio in mentem venerit, quorum ille licet definitivo ordine proponat aggredi jurisprudentiam, non alio tamen, quam resolutivo à fine utitur, hic verò *in peculiari libell.* id unicè agit, ut Analytici ordinis typum in Iurisprudentia delineet: Nihilominus uterque, ille 1. *de art. jur. c. 14. hic in libell. contra Thyum. & Zabarell.* contra illos, qui jurisprudentiam negant esse scientiam, ad eam cerebrose disputant, ac si in hoc cardine verteretur salus & dignitas totius professionis. Annon Politica in Republica merito præfertur Metaphysicæ, propterea, quia Aristoteles eorum civium ante omnes vult rationè habendam, qui plus inserviunt Reipubl. 4. *Polis. cap. 12. & digniora respectu unius prædicat, quæ uni illi plus profunt?* 7 *Polis. cap. 1. & 3.* Annon Theologia præstat toti Philosophiæ, licet nec hæc nec illa scientiæ nomen sibi vindicet? Dignitas Icti non pendet à natura disciplinæ, sed à fine & usu, quem majorem præstat Reipubl. quam scientia quæcunque: atque hoc argumento potius debuisse Gilkenium Angelii Thyi *in præcogn. Log.* cavillos rejicere, quam quod illi exprober impietatem Aristotelis, & contra demonstret, Ictos multa religiose de summa Trinitate & fide Catholice Sacros Eccles. Episc. & Cleric. tradere, quæ Aristoteli fuerunt ignota, aut depravata. Quid enim si Pontifex Ictis omnes eos titulos eripiat, & neget, quæ circa fidem & Ecclesias à Laicis constituuntur, valere? Tum soli Canonici ex jure Pontificis recipient facultatem de sacris pronuntiandi, & professores sante Juris civilis quæ erant Athei, atque Aristoteles. Cæterum, in eo Philosophiæ maximam facit injuriam Gilkenius, quod vitia hominis Philosophi impuleret ipsi arti. Non enim Philosophiæ indolem æstimamus ex ingenio & libris Aristotelis, sed ex sua natura, in qua nihil continet religioni contrariū, nisi ipsa creatura, unde haeritur, sit authori suo contraria, ut multis disputationibus contra Hofmanni contentiones, demonstravit Cornelius Martini. Denique iniquè comparat Aristotelem

cum Christianis Ictis, quasi non & ille Christianos, esset Arcopagita, Iustinus, Lactantius, Damascenus, Boetius, qui accuratius multò & sincerius de divinis tractant, quam ulli Icti vel faciant, vel facere possunt. Ictus enim alligatus est legi suæ, nec de eius præscripto quicquam mutare potest. Philosophi verò Christiani, adjutu sacrarum literarum in ipsam divinam & angelorum essentias, quantum humanus intellectus fert, penetrant, & ea extricant, quæ ne caperet quidem Ictus, nisi in Philosophorum scholis prius eruditus. Ut igitur justam instituas comparationem, Scævola aliquem, Iabolenum, aut Vlpianum confer cum Aristotele, aut si leges Codicis tibi placet in comparatione retinere, eiusdem ævi Philosophos iis oppone, Pfellum, Synesium, Symmachum, Boetium, ut videas, utri de Deo accuratius philosophentur, & plenius.

In Zabarellam verò, quid causæ habeat, Gilken: non satis video, dum *judicariam*, quam certè proficentur Icti, subjicit *Legislatoria*, & illam addit ratione carere *de constitut. Philos. natur. cap. 33. in fin.* Hoc certe tantum sacrilegium, ob quod exclamandum sit ex Matheac. *lib. 1. de arte & Gen. jur. cap. 10. & tempora, & mores.* Ego verò puto, nihil verius esse, quam *legislariam*, distingui à *Dicasticæ*, ut docuit Aristoteles 6. *Ethic. cap. 8.* & hanc quidem in se sola consideratam de ratione legis non teneri esse sollicitam. Gilkenius refutationis summam collocat in eo, ut ostendat, leges non esse conditas sine ratione. Quid hoc quæso ad rem, de qua agitur? Leges condere non est Ictorum, sed Regum & Principum ex habitu prudentiæ. Rationem igitur legi assignare, aut ex ratione legem ferre, ad *Legislariam* pertinet, non *Judicariam*. Multus quidem est Antonius Faber, *in suis Rationib.* ut omnium legum rationem reddat, nihil moratus confessionem Iuliani, *in l. non omnium. de l.* qui ultrò fateretur non omnium legum rationem reddi posse, aded, ut legi quoque *liberum 9. de relig. & sum. fun. cui juris rationem deesse putat Cuiac. lib. 3. obser. cap. 12.* rationem assignat, *in rasion. ad d. l. non omnium & in Iurisprud.*

14.
Non scientia.

15.
Gilkenio cavillum.

16.
Dicasticæ
subordinatur
Numerotati-
ca.

17.
An Ictum tenent rationem reddere omnium legum.

Papin. l. 1. pr. 2. Illat. 3. Icti nomen non mereri scribat, qui legum omnium rationes reddere nesciant. Certè ad perfectionem Icti plurimum facit causas legum tenere, quia id infinitum quantum faciat ad leges ex æquitate explicandas, *l. scire leges. 17. de ll.* imò in perfecto Icto perfecta requiritur totius Politicæ prudentia, si omnibus iis numeribus præesse debeat, quæ illi sua autoritate adjudicat Gilken, *in d. q. n. 104. § segg. & Ant. Fab. lur. pr. pap. l. 1. pr. 4. Illat. 3.* qui perfectum Ictum negat vocari, qui rerum omnium & divinarum & humanarum cognitionem non habeat. Item *in d. prim. 4. conf. 1.* Ictum non esse, qui hæreticorum nugæ sequatur, cum talem hominem admodum falli iudicio verisimile sit. Si ad hunc Lydium examinandi essent Icti, vereor ne dignitate excidant omnes illi, qui in ff. laudantur, nec non cum Diis suis ipse Faber, qui quàm futile iudicium habeat de reb. Theologicis *ex. prim. Cod. Fabriani* satis demonstravit *Leclius in præscript.* Quid verò obstat quo minus exactè quisquam iudicet de rebus iudicis, quæ sibi notæ sunt: In rebus autem sacris, aut Medicis, iuxta cum Fabro cæcus sit, quia eas nec didicit, nec intelligit. Verùm ad officium Icti præcisè id non magis requiritur, quam cognitio totius Physicæ ad exercendam Medicinam. Etenim Ictus non debet esse sapientior lege & erubescit sine lege loqui, cum ejus sit respondere non de legis æquitate, sed de sensu. Etiã si enim iniqua sit lex, etiamsi dura, tamen contra legislatorem insurgere, & in dubium vocare, quod ab ipso ratum habitum fuit, sine sacrilegio non potest, sed cum Vlpiano dicere cogitur: *Dura quidem lex est, sed tamen sic scripta, l. propositis. Quæ & à quibus.* qua in re apparet discrimen Boni viri & Boni Icti, dum hic vocem legis iniquitati accommodat, ille boni viri mavult quam boni Icti nomen retinere. Benè igitur Zabar. dixit: Ictos, qui tantum consuluntur de jure, non teneri rationes legum reddere, cum autoritas principis sit instar multarum rationum, & Ehemius, *lib. 2. pr. jur. c. 5.* propterea dicit solum legislatorem vocari *in d. q. n. 104.* quod veram & immediatam causam solus teneat, Quamcumq; enim excogitet Ictus,

incertum semper est, utrum eam causam investigaverit, quæ maximè legislatorem moverit.

Postquam verò Ictus in causarum immediatarum penetralia ascendit induit habitum legislatorum, quod est in Iurisprudencia caput, nemo est tam parum in adytis legum versatus, qui neget leges, sive æquas, sive iniquas, cum ratione esse latas: sed negamus tamen, quod hinc evincere contendit Gilken: Iurisprudenciam propterea accensendam esse scientiis propriè dictis, quia legibus adjunctæ sunt rationes, Nam si qualiscumq; ratio sufficit ad scientiam, nullum amplius erit discrimen habituum intellectualium, quia nulla est tam abjecta ars, quæ non nitatur aliqua ratione. Scientia enim educitur non ex aliis principiis, quam veris, primis, immediatis, indemonstrabilibus, causam conclusionis continentibus, prioribus & notioribus, *1. post. c. 2.* At rationes legum per naturam rerum tales esse nequeunt, quia jus nuntatur in dies pro varietate locorum, hominum, morum, temporum, ut ait Gell. *lib. 10. c. 1. l. de accessionib. 14. de divers. temp. præscript. c. non debet, de consang. & aff. & omnis definitio in jure periculosa, l. omnia de fin. de R. l. quod nec Aristoteli incognitum fuit, 1. Eth. c. 3. 5. Eth. c. 7.* Quibus verò rationibus prædictæ conditiones competunt, eas oportet necessariò invariabiles esse & necessarias, Præterea rationes legum non aliunde peti possunt, quæ ex disciplina morali & civili, ut patet ex comparatione axiomatum iudiciorum & Philosophicorum instituta à Gilken. *in d. q. n. 104. in com. ad 5. Eth. & ad libb. Pol. Et Ethica verò, cum in actionibus & rebus nostri arbitrii versetur, Demonstrativam Methodi, 1. Eth. c. 4.* jam diu excludit, Quæ igitur ex practica disciplina petuntur principia, nequeunt certam scientiam parere, cum alias & ipsa Ethica & Politica ad scientias pertinerent. Accedit, quod principia à Gilkenio adducta, non sint nisi communia. Ex communibus verò non nasci scientiam pluribus *cap. demonstravit Arist. 1. poster.* Imò pluribus legibus deest ratio, quia ex arbitrio multarum constituta sunt solo, aliis affingitur quidem aliqua, sed quæ nihil minus est, quam ratio, cum etiam iniquæ leges, autoritate

19.
Iurisp. etiã
constat ex
ratione, non est
tamen sci.
entia

18.
Hæreticū pos-
se esse bonum
Ictum.

20.
Leges non
fundantur
necessario in
ratione.

pria-

principis armataz, legum vim obtineant, quas rationibus quibusdam suffulcire & excusare solemus, quales multaz adhuc supersunt in jure Civili, imò in ipso etiam Canonico, ut in *rr. de Conjug. pates.* Sed has quide fucatas vocabūt leges, & in alio legum non scribent, cum tamen iis ad vim legum nihil deesse in *c. de ll. demonstraverimus.* Quid mulis? Ex abundanti fit ut ratio legi adjiciatur, & nihil esse frigidius, quam legem cum prologo, recte scribit Sen. quippe, cū non suadere, sed jubere debeat. Legis virtus, ait ICtus, consistit, in jubendo, vetando, permit-tendo, & puniendo, *l. legū virtus. 7. de ll. ad quas res nulla opus est ratione, sed imperio, & frustra disputat Cic. 1. de ll. legem nullam esse, nisi in recta ratione fundatam, quemadmodum & Bald. legis formam & essentiam accessit ex ratione, in l. si quis serbo. Cod. de facti. Arist. 5. Eth. c. 1. etiam secundum leges vivat cives, dubitat tamen eos propterea bonis viris accedere, de quo videbitur in *c. de ll.**

Legibus igitur necessariò non annectitur ratio, aut si annectitur, ad scientiam constituendam non magis sufficit, quam Theoria, ex qua plurima petit argumenta Chassan. *part. 10 Casal glor. mund. consid. 18.* quibus in gradum scientiarum mittitur extollere lu-risprudentiam, quæ probat Gilken. *in pr. d. quest. & Corraf. c. 14. part. 1. de jur. in artem red.* compositurus Iurisprudentiam, ex tribus habitibus, arte, prudentiâ & scientiâ, prærogativam scientiæ illi ex eo ascribit, quod in cognitione justæ & injustæ posita sit. Boni enim & æqui notitiam profitemur, ait Vlpia. *l. 1. de just. & jur.* qua serè confusione disputat etiam Nazizan. *in Sylg. nupt. lib. 5. passim. contra Medicos.* Verum, ut suprà diximus contra eos, qui ex Theoria & praxi confundunt Medicinam, quæ & sine & modo procedendi differunt, facultates, ut se habent scientiæ & disciplinæ practicæ, nequeant in unam disciplinam confundi, quemadmodum multa jura confundit co-cus. Speculatio enim, quæ ad praxin dirigitur, denominatur ex fine & Aristoteli practica jure vocatur. *7. polit. cap. 3.* cum & ipse intellectus, ad praxin destinatus, practicus denominetur. *3. de anim. Vitruv. libr. 1. Arch. 25. ff. in princ.* Architecturam multis

disputat constat esse ex fabrica & ratio-cinatione nec tamen esse scientia & arte propterea composita est Piccol. *c. 8. Intro. Mor.* in omni arte agnoscit divisionem in partem Theoricâ & Practicam quod Halyab. in *quozq; libr. 1. Theor. c. 4.* præsupponit, & in totius Medicinæ tractatione observat, nec tamen omnes artes continet ex praxi & Theoria. Addunt levia alia argumenta, quæ operæ precium fortè non fuerit operose excutere, utpote quod Imperator Iurisprudentiam sæpe vocet scientiam, *in proem. ff. & sapientiam ICti, l. 1. §. proinde. de Var. & Extra ord. cogn.* quasi non iidem etiam vocent artem, *l. 1. de just. & jur. de bon. poss. l. 4. §. præesse. Quib. ordo in bon. poss. serv. & peritiâ, l. 17. §. si serv. & rad. l. 50. de excus.* quanquam etiam alias dicat Apul. *in Apol. Nihil esse frigidius, quam ex nem. num. propinquitate & sim. sim. le. verum conelari;* præcipuè quando constat, nomina non usur-pari in stricta & propria significatione. Non crubescunt etiam hoc argumento inter scientias cogere Iurisprudentiam, quod artibus liberalibus accensatur, *in l. 1. c. Qui arat. vel profess. l. 10. l. un. in fin. C. de stud. lib. urb. Rom. l. 1. item quod dicatur vera & non fucata Philosophia, l. 1. de just. & jur.* non secus ac si omnes Philosophiæ partes essent speculativæ, ut subsunt Gilken. *in d. q. n. 1. 2. & artes omnes liberales, contra notationem nominis, in scientiarum classe conferentur.*

Quotquot igitur sunt, qui ex Iurisprudentia scientiam faciunt, nomine scientiæ, abutuntur, cum omnis Theoria Iurisperitorum dirigatur ad praxin & finem, quem Aristoteles collocatur Cicero in bono reip. *Aristo. 1. Rhet. Cic. in libb. de ll. iisq; consonæ leges, in princ. inst. l. 1. de concep. ff. l. 1. Sa. de just. & jur. l. humanum. Cod. de ll. l. 1. Cod. de mund. in const. Pseud. Imp. passim.* Non verò omne bonū Reip. positum est vel legibus, vel ICtis, quia non potuit omne legibus, propter rerum mutabilitatem comprehendere, & quia pleraque certam regulam respuunt, & propalari non debent, nec vero comprehensum est, & proinde pars boni publici, ICtio proposita, limitatur ad cancellos justitiæ, à qua proinde Trebonianus tam Instituta, quam

22.
Reiciuntur
argumenta
alia

21.
Speculatio
quamvis non
sufficit ad
constituendam
scientiam.

23.
Omnia Theoria
ICter dirigitur ad
praxin.

quam Digesta auspiciatus est, non quod ipsa justitia, quæ definitur *constans & perpetua voluntas*, sit finis jurisprudentiæ, ut censet *Matheac. 1. de Via & art. jur. c. 2.* sed quod actio & exercitium ejus, *Vvesemb. in parat. de Inst. & jur. Hortens. in pr. Ejusd. Inst.* seu ut jus suum cuique tribuamus, & æqualitatem, quam vocat *Cic. 1. de Orat. & in Topic.* in rebus causisq; civium conservemus. Hæc enim collimeant omnes leges, tanquam ad scopum, quem proinde, quicumq; peculiari ordine tradere jurisprudentiæ aggressi sunt, præmiserunt, in Varias deinde vias diffusi propter incertitudinem rerum, & varietatem ingeniorum, ut videre est *apud Isoson. Hopper. Corras. Ehem. Matheac. Gilken. Co. Bald. Rodin. de distrib. lur. Vult. & Althuf. in lur. pr. Rom.* Omnes tamen in eo conveniunt, quod à justitia, & ita à fine, quam cõmodissimè initium figri debuerit, ut tradit etiam *Neldel. præf. Log. part. 5. cap. 1. & sequens.*

24.
Finis iurisp.
rudentiæ.

25.
A quo ini-
tium facien-
dam.

Si fas est ulterius progredi & ad instrumentarias descendere disciplinas, quas propriè quidem sub habitibus Practicis, *6. Eth.* explicatis & *2. post.* enumeratis non contineri rectè tradidit *Zabar. 1. de nat. Log. c. 10.* & satis expressè *Averrh. Epist. Metaph. tr. 1. in pr.* dum tria genera artium statuit, *Speculariarum, Practicarum, & auxiliantium*, in quarum classe reponit artes Logicales. Ad artium tamen naturam quam proximè accedere necesse est, quia cum sint instrumentales necessariò habent sibi propositum aliquem finem, ad quem dirigantur, & proinde tam Rhetorica, quam Logica ordine Analytico ab Aristotele tradita conspiciuntur. In Rhetorica exorditur à fide faciendâ, quam cum faciat orator Enthymemate, dum studio alterutram promissarum suppressit, de Enthymemate agit proximè. Enthymema extruitur ex locis ad persuadendum inventis, quæ per sua genera proinde dividit, & reliquam artis partem consumit in adiumentis externis, ad coloranda argumenta, unde quaque conquiritis.

26.
ordo qui de-
betur Rhetorica.

27.
De ordine
Logica.

In Logica, quomodo observet ordinem Analyticum diligenter à nobis disputatum fuit. *in not. ad Crell. part. comm. lib. 1. c. 1. & 2. lib. 2. c. 1.* Cum enim *Logicus, descende A.*

Verrh. tr. 2. Polit. Per sua instrumenta tendat ad veritatem, tanquam finem ultimum, & veritatem non alio instrumento invenire homini datum sit, quam Syllogismo, siquidem homo inde dicatur rationalis, quod non per species innatas ut intelligentiæ, sed per discursum veritatem eruat & cognoscat, à Syllogismo Aristot. initium Logicæ dedit, tanquam ab interno fine, seu ultimo attingendæ veritatis instrumento. Prædicamenta enim, cum *Crellio, & Rekmann.* non sunt immiscenda partibus Logicæ, cum in primo vestibulo nihil exhibeant, nisi diatyposim subjecti. Nomen verò & verbum & enunciationes, cum oppositionibus & conversionibus suis, quæ conjecta sunt in librum, de *Enunciariis.* adeoque Syllogismum præcedunt occasionem præbuerunt *Piccol part. 7. Com. polit.* cavillandi, quasi sincerè ordo Analyticus ab Arist. in Logicis observatus non esset, nec aliter potuit *Zabarel.* effugere, quam ut diceret, peculiare hoc esse Logicæ propter immanentem operationem, et simul inveniatur, & simul operetur, *lib. 2. de nat. Log. c. 7.* quæ ratio si vera est, cur coegit Aristotelem tantum in unico *de signis.* libro operationem cum inventione conjungere, & non etiam in cæteris Logicæ partibus. Nam in prioribus Analyticis, ex præsupposito Syllogismo in genere deducit omnia instrumenta ad formæ ejus perfectionem attinentia: In posterioribus eodem filo progreditur à demonstratione, in Topicis à Syllogismo Topico, in Sophisticis Elenchis, à Sophistico. Imò & Rhetor, dum discit orationem pingere & affectus movere, apud animum, simul dum invenit, operatur, nec tamen in Rhetoricis Aristoteli duos ordines ob hanc causam confunderè in mentem venit. Præterea nihil refert, quod inventio & operatio in exercitio cohæreant, cum revera dissideat, *7. Metaph. tex. 23.* & non minus hic, quam in cæteris artibus efficaciter procedat argumentum *Zabarellæ:* In quacunq; inventionem ex fine à fine esse initium faciendum. Non minus enim incertus erit animus, si de verbo & nomine docentur, quorsum tandem sit deventurus, nisi de fine prius certus reddatur; quàm si auditor Ethicæ de perturbationibus audiat, nescius, cui fini eas applicare debeat.

28.
An sit purè
Analyticum.

dēbeat. Propterea libri de Interpretatione scopum statuo non esse agere de enunciationibus, sed de Syllogismo, quia non tractantur per se, sed propter Syllogismum, siquidem conventio & oppositio, non alio respectu iis tribuitur nisi quod earum usus sit in solo Syllogismo. De partibus enim Totius qui agit, videtur de ipso Toto agere, quemadmodum simili omnino methodo Aristot. in Politicis libr. 1. explicuit familias, non quod à primis principiis Reipublicæ progredi velit ad totam Republicanam, ut vulgò à Politicis creditum fuit; sed quia familiae & earum societates, sunt partes civitatis & dum de partibus agit de tota civitate, quæ habetur loco subjecti, agere velle putandus est. Idem iudicium faciendum de Elementis & Temperamentis Medicorum, quæ conjuncta cum anima constituunt finem & primam partem Medicinæ, ut statim subjiciemus.

29. *De ordine Medicinae.*
 Nam si exempla quoque capere liceat ab artibus, non poterit communis opinio evidentius retundi, quam si ad calcultos revocemus illum ipsum ordinem, quo in Medicina usi sunt optimi quique artifices, Galenus, Avicenna, Averrhoës, Haly, Fernelius, Fuchsius, Bertinus, &c. eumque ostendamus nec alium esse nec esse posse, quam Resolutivum. Ex ordine quidem librorum Galeni nihil certi possumus desumere, ut Argent. in comm. 1. art. part. 9. & Montan. in præfat. oper. Gall. notarunt, partim quod de quibusdam non scripserit, de quibusdam sæpe & sparsim, prout commentatores solent partim quod ipse, in cap. 1. artis Med. scripta sua dicat cuiuscunque ordini accommodari posse. Putant tamen Vulgò in eo ordine, quem innuit Galen. in cap. ult. art. Med. & in libr. de ord. libr. suor. contineri compositivum, eamque opinionem sequuntur Bap. duf. Rosar. in com. de Ord. libr. Gal. Curt. & Leonie. in c. 1. art. Med. Manard. ibid. ad 5. Tres sunt doctrina. Argent. ibid. in comm. 1. Fernel. in præf. Med. Capivaecius de differ. doct. Piccol. in Introd. & comit. Polit. Nihil verò vel arti magis contrarium vel à communiter observata methodo dici potest alienius. Etenim Galenus libr. de art. Med. constit. cap. 1. in fin. peculiari opere dicit à se

demonstratum: *Quamlibet artem à finis notatione suam habere constitutionem*, idque repetit, cap. 2. in fin. & in toto eo libr. ob oculos ponere nititur ex ratione adjecta: quia Medicina est ex earum numero artium quæ reficiunt aliquid, c. 3. § 11. libr. Ejusd. Qui verò vult retinere ædes, illi oportet ædium partes prius notas esse, ibid. & sic prius agendum venit de partibus humani corporis, post etiam de fine, de quo scribit. libr. 1. de tuend. san. c. 1. *Virumq; facultati, scil. præf. & curati. & inveniendâ communi ratio est, ut quidnam ea corpori affectio sit, qua sanitas dicitur, liquido constet, quâdo quidem nec præsentem serbare, nec amissam restituere, nisi quamvis ea sit penitus ignores, licet. Item de altero fine, libr. 1. Meth. c. 5. *Quomodo omnis morbi curati. inveniendâ propositum est, necesse est morborum numerum prius scire. At quoniam fieri nequit, ut aut differentias generis ullius, aut species inveniatur, ipse, quod dicitur, non planè explorato, oportet profecto nunc etiam, quid morbus sit, narremus, quo sic divisionem ejus rite adæmum.* Quibus verbis expressit Gal. non solum *Gen. sed Gen. idque lucidissime explicuit Averrh. libr. 1. Collig. cap. 1. *Quoniam in omni arte prius cognoscendum subjectum, deinde finis, qui quidem in Medicina est sanitas. Hujus autem finis, inquit Averrh. dua species sunt. Conserbare sanitatem & removere agritudinem. Ideò de sanitate agens pars est divisa in duas partes. Una est, in qua faciemus scire, quid est sanitas in omnibus rebus sustentantibus ipsam, & sunt quatuor causa & in omnibus eam consequentibus. Alterum est, in qua faciemus scire, quid est agritudo in omnibus suis causis & eam consequentibus. Deinde quia non est sufficiens scire, quid est sanitas, & quid est agritudo ad conserbandum unum & removendum alterum, divisa adhuc est ista in duas partes. In una faciemus scire, qualiter sanitas conservetur, in altera qualiter agritudo removetur. Paucis verbis complexus est non tantum legitimam Medicinæ ordinem, sed & ordinis rationem. Quia enim subjectum in Artibus primo loco cognoscendum, descriptas ex Anatomia partes humanas Averrh. in vestibulo ponit,***

31. Sed revera est Resolutivum.

30. Qui vulgò putatur compositivum.

32. Cuius ratio explicatur.

1. *Coll. c. 1. ut & Galen. in libr. de ord. libror. suor.* post introductorios locum assignat Anatomicis, quod aliquanto rectius factum fuit ab Avicenna, qui partium Anatomicam resolutionem in ipsam Physiologiam, tanquam partem essentiali intrusit, *libr. 1. Ten. 1. doct. 5.* ejusque stylum & filum imitatur. Haly. *Abb. lib. 2. Theor. Fuchs. lib. 1. In-stit. sect. 3. Bertin. lib. 5. Medic. Duncan. 2. art. Med. c. 4.* Cæterum de subjecti loco diximus supra. Hic agitur potissimum de fine, quem in Medicina duplicem constituit Averrh. & ante eum Galen. *c. 5. in fin. ad Trasis. item Halyabb. lib. 1. Theor. c. 4.* Sanitatis conservationem, & Mōibi remotionem, unde duas primas & essentialis partium medicinz differentias deducit Galen. *in lib. de partit. art. Med. c. 7. § 1. de san. tuen. c. 1. in pr. Averrh. utrumq; assumit in definitione artis quam definit, 1. Coll. c. 1. § 6. Coll. c. 1. quod sit Ars operat. sui exiens ex principis veris, in qua quaritur conservatio sanitatis corporis humani & remotio sua agritudinis, secundum quod possibile fuerit in quolibet corpore.* Cum igitur sint distincti fines, & ex lege ordinis finis sit præmittendus, de utroque in principio agendum monet Averrh. & quidem sanitatem & ad eam attentia expedivit, *lib. 2. Coll. morborum cognitionem, libr. 3. § 4. Postea de materia auxiliorum in genere, libr. 5. & in specie de instrumentis conservandis sanitatis, libr. 6. de instrumentis abigendorum morborum, libr. 7.* Constat autem unicuique qui oculis captus non est hunc ordinem esse exactè resolutivum: Et tamen, qui vulgariter in tradenda Medicina observatur, nihil profus ab hujus via deflectit. Dividitur quippe Medicina vulgò in *Physiologiam Pathologiam & Therapeuticam*, quam obi. *lib. 1. pr. in tribus collocat. Diata Chirurgia & Pharmaceutica.* De Physiologia omnium consensu primo loco agitur, in qua nihil explicatur, præter principia & naturam Sanitatis: De Pathologia secundo, in qua nihil cōtinetur præter Morbos, morborum causas & signa: Ad extremum tota ars desinit in instrumentorum ad sanitatem conservandam & recuperandam inventionem. Non potest hic ordo esse compositivus, quia nec in toto desinit, nec in fi-

ne, sed in eo, quod in operatione primum & ultimum est in inventione, quem ordinem Aristot. *7. Metaph. tex. 13.* opponit compositivo. Dicant enim, quicumque hunc ordinem venditant pro compositivo, quid sit illud totum, ad quod per prima principia ascendit Medicus? Nullum enim comparet. Quod si etiam compareret, frustra esset, quia non est de ratione ordinis compositivi, ad quodcunque totum progredi, quemadmodum Piccolom. à sensu tactus ad visum Avicennam & Platonem putat ordine compositivo progredi, cum Aristot. contrariò à visu ad tactum progrediatur resolutivè, sed à principis ad affectiones, quia compositivus ordoparatus est ad pariendam scientiam, quæ non aliter, nisi ex principis educitur. Qui præter hanc intentionem eum adhibes non tam utitur ordine, quam abutitur, quia non docet distinctè, sed confundit. Quod verò quibusdam imposuerunt primo loco explicata Elementa, parum momenti habet. Nam, quando de ordine alicujus scientiæ judicare cupimus, ad coherentiam partium inter se respiciendum est, & non ad partium minutiorum tractationem. Tota autem Physiologia, quæ continet universam historiam sanitatis, si conferatur vel ad Pathologiam, vel Therapeuticam, non habet amplius respectum principii, sed finis ut dictum fuit, quia sanitas respectu totius medicinz subit rationem finis. Quod si ex ordine partis judicandum sit de tota arte, eus non judicatur ex Pathologia, in qua omnium consensu, prius agitur de morbo, & morborum differentiis, quam de causis, aut ex Therapeutica, in qua per indicationes descenditur ad inveniendā & applicandā remedia, quod quid aliud est, quam resolvere? Physiologiæ verò id unicum deest, quod Sanitas cum suis differentiis in ejus vestibulo non explicetur, quemadmodum Galen. *in arr. par. 6. & Averrh. 2. Coll. cap. 1.* fieri debere exemplo & præcepto docuerunt. Si enim, secundum Methodi legem, sanitatem præmittas, eamque in progressu Physiologiæ in sua deducas principia, conspicuè is ordo, qui nunc videtur compositivus, evadet resolutivus. Quod si etiam id non feceris, potest tamen hic ordo excusari, quia Phy-

33.
In medicina
ante omnia
explicandum
subiectum.

34.
Duplex finis
Medicina.

35.
Vulgari Medi-
cina di-
visio.

36.
A sanitate
initium cum
Averrh. sa-
ciendum.

Geologiam desumit Medicus à physico, unde tactum, ut Haly *cap. 4. libr. 1. Theor.* eam partem vocet Theoricam. Sicut jam Logicus snon immutat Categorias à Methaphysico desumtas: ita nec physicarum rerum tractationem Medicus. Non tamen hinc invertitur ordo artis, quia is non consistit, in ordine partium unius partis, sed coherentia partium totius. Satis igitur patet in Medicina observari & observari quidem debere Methodum resolutivam, *Montan. cap. 15. lib. de Metho. Medica. Pno. Vers.* nec ejus partes accidentaliter cohzere, ut ex parte opinatur Erasmi *in lib. de Meth. Medica.* sed ex ordinis essentiali natura & lege dependere.

37.
De ordine
Architectu-
rae Vitruv.

In promptu esset idem ostendere in aliis artibus, quæ ab Artificibus delineatæ sunt, nisi id, quod nobis evincere proposuimus fuit, ex tenore artium liberalium satis pateret. Vitruvius *in princip. libr. 4.* ad hanc notam construit Architecturam, dum statim *Post librum. 1. præmialem, in libr. 2.* agit de materia, seu objecto, *in libr. 3.* de fine interno, seu ædificiis ipsis quorum species proponit, *c. 1. & 2.* exordium sumitur à factis, tanquam simplicioribus & majori cum magnificentia apparandis. Ex fine *libr. 4.* pergit ad resolutionem domus in minutissimas partes. Ad eod vel in ipsis artibus effectricibus apparet quod nos probare intendimus: Disciplinas omnes Practicas commodius, quam Ordine Resolutivo tradi non posse.

SECT. 4.

Politica dandum esse initium à Republ.

1. Politicam esse disciplinam Practicam.
2. Quid sit praxis.
3. Duplicem esse finem: Externum & Internum.
4. Finem non esse semper in potestate agentis.
5. Finem externum præsupponi ante artem.
6. Quid sit finis externus in Politicis.
7. Finem internum Politicæ esse Remp.
8. Quam perperam pro objecto habet Keplermann.
9. Rempubl. in sinu suo concludere omnem virtutum felicitatem.
10. A Republ. post subjecti explanationem esse Politicæ incipiendum.

Consequens est, ut thesin hæctenus declaratam accommodemus ad hypothesin, & ex dictis causam queramus, quare Arist. *3. Pol. c. 4.* immediatè post declaratam civitatem subtexuit doctrinam de Rebuspubl. & hac ratione, post subjecti in vestibulo declarationem, totum Politicæ systema auspiciatus est à Rep. Constat autem inter omnes, qui inter scientiam & praxin distinguere norunt, nec cum Ramoscientiæ & Artium discrimina inconsideratè confundunt, Politicam pertinere ad earum disciplinarum classem, quas Praxis denominat. Praxin accipio in specie prout ab Arist. *6. Met. tex. 16. Eth. cap. 5.* à honestate limitata fuit & definita à Scoto, *q. 4. prol.* quod sit operatio ab intellectu elicita, ad hoc, ut sit recta: de cujus definitionis elucidatione vide Zimar. *in solut. Contrad. Soncin. 6. Metaph. q. 2. Fonse. 2. Metaph. c. 3 q. 2. Suar disp. 4. 4. Met. sect. 13.* & nos prolixius diximus *in not. ad lib. 1. c. 1. Logic. Crellij.* Talem autem operationem propositam esse Politicæ, nullus dubitat, qui ex Aristot. didicit, improbum Ethicum esse, qui exactè quidem teneat rationes virtutum, sed secundum eas nunquam aggrediatur operari. Politicam enim non dicitur tradimusve, ut sciamus, sed ut ex ejus præscripto præsimus Reip. ideoq; Arist. *7. Polit. c. 1. 2 & 3.* omnia Politicæ tradita subordinat externo fini, & felicitatem Politicæ reponit in actione. Nam cum pars sit prudentiæ Politicæ, nequit alterius ordinis esse, quam sit prudentia. Ad hæc tota Practica est, *6. Eth. c. 5.* Ergo & singulæ ejus partes. Quod si practica, jam non alio ordine tradi poterit, quam qui supra præscriptus fuit omnibus disciplinis Practicis, & proinde initium ejus faciendum à Fine, perinde ut in Morali disciplina ab Arist. factum prænotavimus: Finis verò in plerisq; artibus duplex occurrit, Externum & Internum, quorum hic ut plurimū in potestate artificis est, ille in usu consistit & ultra facultatem artificis vagatur. Errant enim graviter Ramzi, qui omnem finem collocant in potestate operantis, cum tamen Ramus *lib. 1. Log. c. de fin.* Finem definiat. *Cujus gratia res sit.* Constat verò non omnia acquiri, quorum gratia operatio instituitur. Victoria non desinit esse finis bella agentis.

1.
Politicam of-
se Practicam.

2.
Quid praxi.

3.
Duplex fi-
nis: Externum
& internum.

4.
Finis non est
in potestate
agentis.

concantantur, licet spe non raro cadat Imperator. Et gubernator vult salva nave in portum venire, si tamen tempestate fuerit abreptus, non ideo minus erit gubernator, ait *Quintil. lib. 2. cap. 12. § 14.* dicitq; notum illud: *Dum claudum rectum remeam, aut illud alterum ex Sen. Epist. 85. Neptune, mi- quam hanc na'em, nisi rectum.* Istuc tibi concedimus *Quintiliane*, artificem satis defungi officio, si omnia agat, quæ ars requirit, licet & *Cicero* causa cadat, & *Hippoc.* multorum ægrorum historias concludat: *Septimo mortuum est.* Atqui propterea fides non desinit esse finis *Rhetoris*, nec sanitas *Medici*, ut *disputans Brw. Scidel. in libr. de morb. incurab. § Augm. lib. 3. Epist. 1. § 3.* ut & *Hurault* dicit *libr. 1. des eslais. c. 7. Le fin d' orateur est bien dire, des Medecins guer- rer, des Chirurgiens bien inciser une playe.* Nam finis certè & propositum piscatoris est, capere pisces: sæpe tamen frustra explicat retia totos dies, multasq; ex ordine noctes. Finis prædicationis Verbi Dei, ut homines salvi fiât, Finis Diaboli, ut omnes devoret, quia in eum finem, ut *Leo rugiens*, circumire dicitur à *D. Petro*. Nec tamen omnes qui audiunt verbum Dei, salvi erunt, nec in Diaboli potestate est, ut quos suæ ingluviei destinavit, secum in perniciem possit rapere. Et hic jam est finis externus, qui cum non sit in potestate artis, ante artem præsupponitur, ut se habet veritas in *Logicis*. Ineptus enim sit, qui ex *Logicis* ratiocinari tantum velit nec curet attingere ratiocinando veritatem, quemadmodum *Arist. 10 Eth. c. 7.* infectatur eos, qui bella tantùm gerunt ut gerant, & *Plinius, in Panag.* ridet consul, qui propterea officium illud subierant, ut fuisse dicerentur *Consules*. Sicut enim tutor calceum non format, ut formatus se jactet in officina, sed ut indutus muniat pedem, ita *Logicus* Syllogisimum format ut ejus ope deveniat in desideratæ veritatis cognitionem. Talem finem in *Politica* ponit *Arist. 7. Polit. tribus prim capp.* in generali felicitate, quam dicit à se alibi explicatam, puta, *in libr. 1. § 10. Eth. eamque intelligit in definitione civita- tis. 3. Polit. c. 6.* quam institutam dicit, *Sita perfecta § per se sufficientem gratia, & 1. poli- tit, cap. 3. Societas*, ait, *qua ex pluribus pagis*

conficitur, et sita est qua quidem totius suffi- cientia finem habet. Ostendit enim fuit in proem. libr. 1. inter privatæ & publicæ rei felicitatem in genere nihil interesse, ut re- petit *Arist. 7. Polit. c. 2.* ideoq; ultima felici- tas non alia competit privato homini, quam toti *Reipubl.* Idem patet ex fine, quem natu- rali inclinatione quisque qui in societate vi- vere ambit, sibi proponit. Non enim ex in- digentia eò trahimur, ut supra ostensum fuit, sed quod melius ad humanæ naturæ perfectionem videatur. Quamvis igitur feliciter & beatè in societate vivere, & pro- inde hic est externus politicæ finis, quæ, quia attingere non possumus, nisi in optima *Re- publica 7. Polit. cap. 1.* remittimus ad par- tem *Ethicæ* generalem, & cum *Aristotele 7. Polit. cap. 2.* in repetitum, tacitè præsup- ponimus, quemadmodum *Logicus* veritatem, *Medicus* usum sanitatis, *Jurisperitus* exercitium justitiæ.

Kekermann. in præcogn. Polit. hunc finem Finis inter- num interno confundit, quando cum pro- nus est Res- ponit, tanquam finem proximum, & verum publ. internum finem, scilicet *Republ.* vendit pro *Objecto*. *Respubl.* enim *objectum* *Politi- cæ* esse nequit magis, quam *Syllogismus*. *Logics*. *Objectum* quippe præsupponitur ante artem, & in nulla ejus parte vel explica- tur vel producitur. *Respublica* verò à *Politi- tico* ex suis partibus ædificatur, Imperanti- bus scilicet & parentibus, ut in proem. libr. 3. dicemus. Præterea per *objectum* non attingimus finem, cum finis in præsuppositum *subjectum* inducatur, ut apparet in *sanitare* & corpore humano, felicitate & anima rationis particeps, &c. Felicitatem autem & beatam vitam proximè obtinemus per bonam *Republ.* ut in *Logicis* veritatem in- quirimus per *Syllogisimum*. Vnde *Kekermann*, ipse in part. gener. *Polit.* proponens explicare media ad finem obtinendum, *species* *Rerumpubl.* in medium producit, quod fieri non poterat, si *Respubl.* esset *subjectum*, quia *objectum* cum omnibus suis speciebus præsupponitur, ut patet de corpore natu- rali, & nulla species *objecti*, potest fieri in- strumentum ad obtinendum finem, qui- patiens, quod recipit finem, & agens, quod inducit, distincta esse convenit. Acce- dit au-

5.
Finis exter- nus præsup- ponitur.

6.
Quid sit finis externus in Politicis.

8.
Quam pro- obiecto habet Kekermann.

est autoritas Aristotelis, 3. *Oeconom. cap. 1.* ubi civitatem nominat pro subiecto Politia, & 3. *libr. Polit.* ubi civitatem distinctè ante Rempubl. explicat. Kekermannus vero confudis civitatem cum Republ. & utramque voluit una definitione expedire, quem errorem supra refutavimus, unde repetimus, quod ab Arist. 4. *Polit. c. 11.* dictum est, Rempubl. & civitatem habere se ad instar vitæ & corporis, seu, ut Socrates ait, in *panath. & Arcopag.* instar animæ & corporis. Sicut enim corpus summum suum finem non assequitur, nisi informetur & ad illum elevetur ab anima: ita civitati sufficientiam, quam cives in societate quærunt, assequi non datur, nisi sub formam Rempubl. cogatur & sub ea perficiatur, ad eò ut Rempubl. in politica eundem sibi vendicat locum, quem Syllogismus in Logica. Omnia enim instrumenta, quæ ad felicitatem in communi societate tendunt, suo unius amplexu concludit Rempubl. ut tradit Aristot. 7. *Polit. c. 1.* Optime scilicet eos & vivere, ut Sepulveda, seu, praclarissime agit cum su, ut Perionius, seu optime res suas agere, ut Lambinus vertit, quod est in Græco *εὖ καὶ ἄριστον*, qui optima Republ. utuntur, pro corpis, quæ ipsis suppetunt. Cum igitur ab interno fine disciplinæ Practicæ exordientur, rectè fecit Arist. & ut exigit conditio Ordinis, quod post absolutum subiectum, in *princ. lib. 3. Polit.* instrumenta felicitatis Politicæ à Republ. tanquam primo & ultimo inter ea, cap. 4. deducat & quid, quotuplexque sit Rempubl. primo loco pertractet, quemadmodum & Averrh. licet Aristotelis opera Politica sibi neget visa, durè tamen ordinais à fine concludit Politico fuisse exordientium, *traç. 1. Paraphr. super Plat. de Republ.* cujus vestigiis nos quoque insistentes, ansequam in partes & officia Rempubl. intueamur, Rempubl. primum in genere & specie hoc libro definiemus & dividemus, quæque circa singula capita incident explicanda, diligenter annotabimus: Subinde à fine, ad media prout ordodabit, progressuri.

CAPVT PRIMVM.
DE REPUBLICA IN
GENERE.
SVM MARIA.

1. Quid sit Respublica.
2. Rempubl. naturam abstrahi à bonitate & malitia.
3. De fine Resp. & qua ex virtute assequenda sit ea, quam Rectam vocavit Aristoteles.
4. Unde petenda sit distinctio Rerumpubl.
5. De divisione & Speciebus Rerumpubl.

SECTIO I.

Quid sit Respublica.

1. Definitiones aliquot aliorum.
2. Rempubl. non desinns per Catum.
3. Esse nomen juru ut familiam.
4. Proponuntur definitiones alicui.
5. Nec non Gregorij Tholosani.
6. Consecrationem non fas commodè poni loco generis.
7. Res inanimatas non esse confundendas cum obiecto Politicis.
8. In definitione sumendam materiam proximam.
9. Rempubl. superaddere civitatis ordinem.
10. Es per ordinem esse definiendam.
11. Perfecta Rempubl. definitio.
12. Quid sit iuris.
13. Summam potestatem esse principalem partem Rempubl. & primo loco in definitione explicandam.
14. Summa totius definitionis.
15. Rempubl. proprio non esse, nisi absoluta potestati.

Quam Græci *πολιτεία*, Latini vocant Rempubl. Eam pleriq; confundunt cum civitate, còtra quos supra disputavimus. Speusippus ex mèrie Platonis definiens, quod sit: *Civitas multorum hominum ad felicitatem per se sufficiens.* Item, quod sit: *Legittima multitudinis conspiratio.* Priorem imitatur Bodin. 1. de *Republ. c. 1.* & Kekerm. in *prælog. Polit.* dum generis loco ponunt *Catum*, seu: *Multitudinem.* Definiunt enim Rempubl. *familiarum rerumque inter ipsas commu-*

SECT. I.

Definitiones aliorum.

9. Rempubl. concludere omnia instrumenta Politicæ in finem sui.

10. Quare à Rep. incipiat Arist.

us summa potestate ac ratione moderatam multitudinem, ad quos alludit Paulus Badius lib. 1. de Republ. cap. 3. num. 3. Rempubl. definiens: *Vniuersitatem cuiuscumq; totius legitima civitatu uno imperio contenta.* Per Vniuersitatem d. num. 4. dicit se intelligere ceterum oppidanium. In sensum paulo diversum transtulit Bodin, definitionem Smith. lib. 1. de Republ. Angl. cap. 10. *Respubl. est hominum liberorum in unum coacta multitudo, mutui inter se voluntati & pactu conveniens constans, ut se domi militiaq; factam rectam tueatur.* Quicunque vero hoc genere utuntur, perinde peccant, atque Duarenus qui *tr. de feud. cap. 2.* feudum definit, quod sit: *Res immobilis, alicui fruenda data, fides vel obsequij gratia.* Reprehenditur enim iure à Cujac. *in c. 1. quib. ex caus. feud. amitt. Borchold. de feud. c. 1. n. 11. Vultej. lib. 1. cap. 2. num. 6.* quod Rem confundat cum iure, cum Res sit materia feudi, & proinde loco generis, ex forma petendi, stare non possit. Quæcunque enim vel accidentia sunt, vel accidentium naturam imitantur, loco generis in definitione recipiunt Formam ipsam, ut patet in omnium morborum apud Medicos definitionibus. Quærendum igitur est legitimum genus Respubl. non in ejus materia, sed forma. Multitudo verò seu ceterus hominum loco materis est, ut retrò diximus, & res ipsa clamat, quoniam populo, ad beatam vitam concurrenti inducitur Respubl. unde vita civitatis dicitur Aristoteli, 4. *Polit. cap. 11.* & Isocrates ait: *πῶσι πολιτεία ψυχῶν πολιτῶν ἐστὶ, in Panath. & Arcop.* Animam autem per corpus, non definiit Arist. 2. *de an. c. 1.* sed per actum Corporis. Proinde pari modo definienda erit Respubl. idque vel ipso Bodino consentiente, d. *libr. c. 2.* ubi familiam definit per formam suam & nomen juris, id est, rectam moderationem. Iam ita judicandum est de familia, ut de Republ. prout pluribus tradit Aristot. 8. *Eth. c. 10.* *Et seqq.* quoniam *Majores nostris,* ut ait Sen. *Epist. 47.* *Domum pusillam, Rempubl. esse judicabant.* quod & Arist. tradit, inquitens: *Sicut res domestica domus est regnum quoddam: sic & regnum gentis & civitatis unius aut plurium est ratio do-*

estica. Et sicut in familia res & homines coeunt sub unius Patrisfamilias jus & imperium, ita & in Republ. sub jurisdictionem unius Majestatis. Quale igitur genus ponitur in familia, tale necesse est repeti in Republ.

Propterea alii genus petierunt quidem ex forma aliqua Reipubl. sed quot sunt Politicorum capita, tot ferè introduxerunt genera. Zachar. Freudenr. *lib. 1. Polit. cap. 1. in pr. Politica,* ait, est *Status hominum in consecratione positus, ad communionem Vita civilis,* quod nihil aliud est, quam rem describere per Synonyma, perinde ut Galenum reprehendunt Philosophi, quod putredinem dixerit corruptionem rei putrescentis, aut Aristotelem, quod definiert animam actum corporis animati, si per corpus potentia vitam habens, corpus accipiamus, quod jam anima indutum est. *Vocabulum enim status, ab Italorum Idiome tractum, in ea, qua hic usurpatur, significatione, denotat ipsam Rempubl. & dum transtertur in linguam Latinam, per Rempubl. interpretatur, ut apud Sen. 1. de Clem. c. 4. Tutores publici status.* Aut si designat conditionem hominum, prout vulgò statum rerum dicere solemus, frustrà omninò additur consecrationi, cum expeditius eodem sensu dici potuisset, quod Reipubl. sit consecratio, Denique vita civilis, quid est nisi Politias & per vitam civilem, definire Politiam, quid est, nisi Græcum nomen alio Latino interpretari, ac si dicas, Polis est concursus hominum in civitate. Ne dicam interim, quam nullus sit finis, qui assertur, ad Communionem vitæ Civilis. Non enim, ut convivatur convenitur in Republ. sed ut in commune & convictu benè & feliciter vivatur. Tholosan, 1. *de Republ. c. 1. n. 6.* prolixè describit Rempubl. *quod sit rerum & Vita quadam communitas unius societatis, qua efficit unum quoddam corpus civile, ex pluribus diversis, ut membris, compositum, sub una potestate suprema, veluti sub uno capite & uno Spiritu, ad bene & commodius Vivendum in hac mortali Vita, utq; facilis ad avertendam periculis. Loco generis ait se ponere societatem & communitatem, n. 10. quod quidem genus defunctum est ex formali Reip,*

2. Respubl. ne quis definiatur.

3. Cum sit nomen iuræ.

4. Definitionem alia.

5. Gregorij Tholosani.

6. Consecratio non satis commode ponitur loco generis.

Reip. sed non distinguit Rempub. à civitate, quæ & ipsa Arist. 3. *Polit.* definitur per societatem. Non est quidem de ratione generis, ut distinguat, cum vis distinguendi dependeat à differentia: sed tamen nimis late oportet genus illud patere quod materiz simul & formæ commune est. In definitione verò, quantum potest, proximum genus assumendum, quia, quò propius ex rerum natura petitur, eò evidentius definiti essentiam explanat. Hac enim de causa transcendentià à definitionis partibus excludit Aristot. in *Topic.* quod propter nimiam generalitatem nihil declarent essentiz, nec amplient definitiones. Sive igitur communionem, sive societatem, sive consociationem, cum Althus. *cap. 1. Polit.* sive quodvis aliud huius ordinis accipias, propter nimiam generalitatem loco generis poni non potest, præcipuè cum nullus ex iis, quos hæctenus nominavimus, ad legitimam & proximam materiam, genus accommodet. Bodinus enim accipit *familias & Res*, Tholosanus, *Res & vitam*, Smithius, *Esberos homines*, Althusius, *Res, operum, iura*. Sed hæc omnia exceptis iuribus seu legibus, communia sunt ex lege civitatis, non Reipubl. Reipubl. enim inducitur tali multitudini, cui iam sint omnia, ad vitam necessaria, communis: quam communionem forma Reipubl. certis legibus circumferibit, & pro salute publica limitat. Præterea Reipubl. non magis in rebus consistere potest, quam familia, in eius definitione, victus quotidianus, non materiz, sed finis loco accipitur. Nam ut rectè Pompejus dicebat: *Non est in partibus Reipubl.* Dion. in *Pomp.* nec Reipubl. induci potest rebus inanimatis, cum de consensu omnium in ea requiratur respectus obedientium & imperantium, qui in inanimata non cadit. Denique in quaque definitione proxima accipienda e& materia, quemadmodum in definitione animæ, *Corpus organicum*, in Mixtionis, *Miscibilia* &c. & non materia prima nominatur, quod observare quoque voluit Bodin: quando in definitione familiaræ, plures simpliciter homines in definitione Reipubl. plures familias accepit, sed cum Aristotelem deserere ubique sibi im-

perasset, veritatem affectus non est, quia Reipubl. immediatè non informat familias, sed civitatem. Primum enim sociunt homines in familiam, deinde in civitatem, hinc accedit Reipubl. tanquam ultima forma.

Videndum igitur, quidnam sit id, quod civitati accedit per Reipubl. In eo enim procul dubio consistit essentia Reipubl. Si verò multitudinem civium inter se sociatorum intuearis sine Reipubl. confusionem quandam ex æqualitate affectata, & tantum non certò impendentem *ἀνεργίαν* illicprehendes, qua de causa Athenienses in honorem Erichtonii & Thesei, quorum opera in unam Reipubl. traducti erant, Panathenæa celebrabant, quæ & Athenæa dicebantur, *Suid. in Panath.* in quæ Isocrates orationem Panath. scripsit jam nonagenario major, *Cil. in Lal.* Thucydides, *lib. 1.* eo die convocatos scribit, quo Minervæ eò nomine quotannis sacrificare solent. Theseus verò in unum coactis indigenis aut Romanus congregatis ad asylum convenis, nihil addidit præter *ordinem Imperantium & parentium*, in quo leges & omnia iura continentur. Proinde ordinem hunc Arist. in definitione assumit, eujus ratio reddi quoque potest ex fine. Nam Aristot. 3. *Polit. cap. 4.* ut legitimam extraheret Rempubl. divisionem, primo loco dixit sibi præsupponendum esse finem, *ἡνὸς χάριν συνέστηκε πόλις*, quia quæ ad finem ordinantur, ex fine naturam & constitutionem nanciscuntur, 3. *Polit. cap. 1.* Rempublicam verò subordinari felicitati publicæ, ut Syllogismum veritatis, supra ostendemus fuit & tradit Aristot. 7. *Polit. cap. 1. & 3.* Feliciter autem cives in societate vivere non possunt, nisi ab una aliqua summa potestate regantur per magistratus intermedios, & proinde ordo hic ad regendam civitatis societatem in ultimo attingendæ felicitatis instrumento, hoc est, in Reipubl. essentialiter requiritur. Et hinc extraxit Aristot. perfectam Reipubl. definitionem. 3. *Polit. c. 4.* *ἡν τὴν ἢ πολιτείαν πόλιος παῖς τὸν πᾶσι δὲν ἔχει, καὶ ἰσχυρὰ τῆς κυρίας πολιτείας.* Loco generis posuit Aristot. *πᾶσι*, tum *d. cap. 4. in libro 4. Polit. cap. 1.* quod non omnes eodem

7.
Nec Resp. potest inanimata.

8.
In definitione famen datur materiam proximam.

10.
Resp. definitur per ordinem.

11.
Perfecta Reip. definitur.

11.
Quid
mētis.

eodem modo interpretantur. Nam alii, per *institutionsnem, Camer. 4. pol. c. 1.* alii per *descriptionem, Giphon, in Vers. 2. ibid.* alii per *ordinationem, Thom. 3. polit. c. 4. Lamium. ibid. c. 6. Greg. Tholoz. 1. de Rep. c. 1. num. 13.* interpretantur. Quia verò omnia hæc vocabula motum aliquem, & productionem implicat, Respubl. verò est quiddam per se subsistens, melior censenda est traductio eorum, qui per *Ordinem* transferunt. *Se-pulged. Aretim. Siapulenf. Giphon. Casus, Victorius. Montecat. ad d. c. 4. libr. 3. polit. Piccol. gr. 10. Moral. c. 7. in pr. Lips. 2. polit. c. 2. Dana. libr. 1. polit. c. 1.* Hoc porro genus coarctandum fuit per suum subiectum & ceteras differentiz partes, qua de causa adjecit Arist. Proximum & immediatum subiectum, quod diximus esse *Civitatem*. Quia verò non quivis Civitatis ordo Remp. constituit, differentiam adjecit Arist. ex ipsa Respubl. essentia petitam, quod sit ordo inter parentes & imperantes, dependens potissimum ab una summa potestate, quam nos Majestatem propriè dici infra probabimus. Nam ea est præcipua Respubl. pars, ex cujus mutatione mutatur tota Respubl. Si verò mutetur *ἡ πολιτεία* ut ait Aristot. 3. polit. c. 4. sive supremæ potestatis conditio statim mutatur Respubl. ex Monarchia in Aristocratiam, &c. aut ex recto statu in degenerati & improbus. Item. Omnis ordo refertur ad unum primum, 5. *Metaph. sex. 15. 10. Metaph. sex. 7.* quia omnis ordo est quædam ratio, 8. *phys. sex. 15.* Ratio autem mediat ad minimum inter duo, ex definitione Euclidis, *in pr. 5. Elem.* quorum alterum habet rationem principij. Principium verò potentiâ continet in se sequentia & est in quoque ordine caput. Proinde meritò ordinis potissimam rationem collocavit Aristot. in summa potestate, quam ipse *ἡ πολιτεία, ἢ τὴν ἀρχὴν* vocat, *lib. 3. pol. c. 4.* aut *ἡ κύριος τῆς πολιτείας* 4. *pol. c. 3.* Montecatinus malè vertit in 3. *pol. sex. 39.* Schol. *magistratum summum, quia Regem, aut Populum dominantem magistratus nomine nemo politicorum complectitur. Nec refert, quod si τὸν ἄρχοντα* interpretemur per Imperia, videamur ut objicit Montecat: comprehendere imperia domestica,

13.
Summa potestatis est præcipua pars Respubl.

quia & hæc, quatenus potestati Politicæ subserviunt & subordinantur, sub ea continentur. Quatenus verò sunt domestica, per vocabulum civitatis excluduntur, dum dicitur hic ordo tantum hæere in civitate.

Perfecta igitur definitio Respubl. est, quod sit ordo civitatis, tum aliorum imperiorum, tum præcipuè summæ potestatis, à qua profuit regimen per medios magistratus in univertis subditis. Brevius dixit Danzus, 1. *pol. c. 2.* Quod sit *regimen casum cuiusvis legibus inter se sociati.* Sed Arist. apertius & distinctius, in quoniam regimen illud consistat, expressit. Ex qua definitione illud obiter deducimus, Non esse Respubl. quæ non sit sui juris & superioris alicujus imperium agnosci, quam rationem ad totius imperij jurisdictionem habent pleræque civitates Germaniæ quæ liberæ dicuntur, nec non principes imperii, & habebant ante ætatem Rudolphi, Italiz, principes & civitates. Licet enim jure suo municipalit; ut plurimum utantur: tamen quia potestatem summam non habent, Respubl. propriè integrè dici non possunt, quia capite destituuntur, ut ea parte, in qua totam ferè Respubl. decumbere scripsit Aristoteles. Omnia enim membra, quantumvis accuratè disposita, quamdiu capiti subijciuntur, & ab eo reguntur, partes tantum sunt totius corporis, nec pro integrò se corpore venditare possunt.

14.
Summa definitio.

15.
Respubl. propriè non est sine Majestate.

Respubl. naturam abstrahi à bonitate & malitia. **SECT. 2.**

1. *Quare in definitione Respubl. Aristoteles finem non expresserit.*
2. *An in Respubl. notione includatur veritas quadam bonitas.*
3. *Cum Latronibus & Piratis nullum esse jus Respubl.*
4. *Nisi id vi extorqueant,*
5. *Multas magnas Respubl. ex latrocinij ortas.*
6. *Latrones sapè bene administrare Respubl. suas, licet injustè agant erga alienas.*
7. *Piratas multos non improbos esse, si belli Duces.*
8. *Rerum Bonarum alia bonitatem in essentia conclusam, alia forissecum adhaerentem habent.*

9. *Sola*

9. Sola Virtute neminem posse abuti.
 10. Politica precepta indifferenter patere ad usum & abusum.
 11. Non esse eundem Virum bonum, & eisdem bonum.
 12. Virum Orator necessarius sit Vir bonus.
 13. Res Politica non includere bonitatem essentialiter.
 14. Ideoq; retinere essentialia sua, etiamsi iniuste adhibeantur.
 15. Rempubl. esse indifferentem ad bonum & Malum.
 16. Rempubl. prolapsam non perdere nomen ac definitionem Reip.
 17. Non debuisse rectitudinem Reip. in definitione exprimi.

1. *Quare finem Arist. in def. hinc non expressit.*
 AD ultimam definitionis perfectionem pertinet considerare, cur Arist. in ea non fecerit mentionem finis, quemadmodum civitatem dixit esse societatem vite perfectæ & per se sufficientis gratia, 3. *Polit.* cum per finem definienda sint, quæ ex fine dependent. Tholosan. certè duplicem adjecit: *Ut hic bene videtur & facilius ad aeternam beatitatem ascendatur.* Bodinus magnum quid præceteris se præstitisse censet, quod ratione Rempubl. moderari voluerit, quæ est etiam sententia Danxi, 1. *Polit. c. 2. & 3.* Rempubl. non esse, nisi bonam. Nam ea voce concursus Latronum & Piratarum à sancto nomine Reipubl. excludi, quibuscum nec jus faciale, nec quicquam præterea nobis commune esse debet, ne audaciam perditorum hominum indulgentia ultrò provocemus. Rectè illud quidem: Piratis & qui jus belli inferendi non habent, jura Belli non esse servanda, quia hostes non sunt, *l. hostes. 14. de capt. & postlim. l. hostes. 118. de verb. sig. l. succurratur. 9. Quib. ex caus. major. l. 1. s. remodet. de postul. & justam servitutum civibus non inducunt, l. qui à latronibus. de test. & qui test. l. post liminum. s. à piratis. l. hostes. l. latrones. de capt. & postl. revers. l. 1. in pr. de legat. 111.* nisi victoriæ benignitate in justorum hostium auctoritate ne vindicent vi majore, quam cui resisti queat, quemadmodum de Materno scribit Herodian. *lib. 1. Is repente desertis castris atq; aliquot in societatem commissis omnibus accisus, magnam perditio-*

rum manum brevè collegerat, Sicotq; & agros primum populabatur. Magna ac impunita vi collecta plures quotidie sibi ex facinorosis copulabat, pollicensq; ingentia, cuiq; opera preta, & in prædam inventionem invitans, eò rem adduxit, ut jam non Latronum, sed justorum hostium haberent auctoritatem, ut juxta πλυστον, ἀλλὰ τῶν ἀλλοτρίων ἀξίον. Nam etiam subditis in principem rebellandi auctoritas non competit, & ut ait Ælius Gallus apud Festum. *Quæ nationes in ditione nostra sunt, cum his postliminium non est.* Cujac. *libr. 11. obs. 23. lib. 26. obs. 2.* Cogitur tamen sæpe Princeps de jure suo cedere & jus faciale communicare iis, quibus non debebat, ut par jus in suos vicissim obtineat: An verò hinc conficitur, quod intendit Bodinus, Latronum & Piratarum nullam esse Rempubl. quos tamen constat summa sæpe ratione, non tantum res suas egisse, sed ex parvis initiis optimas eduxisse Rempubl? Non meliori exordio nata fuit Rempubl. Romana, cum ad pileum servos, ad asylum exules ad prædam vicinorum ferros quoscunq; Pastores convocaret Romulus. Quid referam Arabum, Tucarum, Tartarorum, adeoque omnium ferè magnorum imperiorum ex latrocinii ad magnas Resp. exortorum exordia? Nam Cangius, qui primus exorsus est Dominatum Tartarorum, dux electus fuit ab incolis Montium Pastribus ad premendas vicinas regiones. *Hatton, part. 3. Hist. Orient.* Mahometh cum pauper esset, locupletatus viduz servierat, quam in amorem sui pertractam, duxerat uxorem, & hereditate ejus post obitum locupletatus, alios beneficiis sibi devinxit, alios simulata religione in obsequio detinuit, alios stricto gladio ad obedientiam adigit, donec non contemnenda manu collecta & imperium hostilem sustinere, & novâ Rempubl. novamque legem condere posset. *Zonar. & Cedren. in Heracl.* Neutris defuit ratio in instituenda, nec prudentia in gubernanda Repub. In eo tantum peccarunt, quod injuriâ jus Reipubl. usurparint, & cum jure erga suos uterentur, injustis bellis, seu latrocinii vicinos lacefferent. Propter hanc injuriam, denegatum fuit Latronibus & Piratis jus belli, & denegari quoque debet jus

5. *Multamagna Rempubl. à latrocinio auferri iustitiam.*

hac declaratis virtutibus, 10. *Eth. 11. cap. ult. 7. Polit. cap. 1.* eò quia Ethica est Architectonica, 1. *Eth. cap. 1.* Tamen dubium non est, quin iis multifariam liceat nobis abuti, perinde, ut Oratoriã aut Medicinã. Plato in *Hipp.* neminem posse accuratius mentiri quam scientem, docet, quod licet videatur Aristot. 5. *Metaph. cap. 29. ad fin.* carpere: tamen non in eo reprehendit Platonem, quod dixerit scientem posse mentiri, sed quod ex potentia concluderet rem ipsam, & mendacem fecerit scientem, quia potest mentiri. Nam ipse Aristot. 8. *Phys. sex. 8.* ait: *Scientia sua sponte peccat, quando scientia contra quam debeat, utitur.* *Ανομιαν ἰανὸν ὁ πιστῆμασι, ὅταν ἀνάγκη δεῖσται τῆ πιστῆμασι.* Medicus igitur venenum miscens pro antidoto, non agit ut vir bonus, sed tamen non agit, contra præscriptum artis, quæ venenum docet lethale esse. Par est ratio in rebus Politicis. Quorsum enim dubitaret Aristot. 5. *Eth. cap. 1. 7. Polit. cap. 2. in pr. Verum idem sit vir bonus & civis bonus, si in Politica omnia necessariò dirigerentur ad bonum finem? nec possent arcana Rerumpubl. ex Machiavelli præscripto in fallaciam converti.* Oratoria famulatur Politicæ, cuius *πρωτοῖς* dicitur. 1. *Rhetor. cap. 2.* Atqui in Oratore non requiritur essentialiter, ut sit vir bonus, quemadmodum Zasius in *pr. præcept. Rhetor.* Oratorem definit: *virum bonum discendi peritum: & cuidam iactanti de arte Rhetorica* Lacon respondit: *At per Genios, Ars nisi verum attigerit, nec est, nec erit unquam.* *Plutarch in Apophib.* Nam finem Rhetori præscribit, 1. *Rhet. cap. 2.* solam persuasionem, quam si attigerit, arti satis fecit, sive iustitiam, cum Pyrrhi Oratore, sive iniustitiam prædicet, *Plutarch. in Pyrrh.* sive cum Cicerone iudicibus tenebras offundat. *Quint. lib. 2. cap. 14.* sive præ amore nudæ veritatis ipsum Enthyemema in explicatum transformet Syllogismum, & tanquam in Arcopago Attico, *ἔσω παῖς* omnia edisserat. Cicero Metello nepoti objicienti, quod plures testimonio occidisset, quam patrocinio servasset, *Plau.* respondit, *mibi fides est, quam eloquentia,* ratus in teste fidem, in Oratore Eloquentiam exigì, *Erasim. in*

Lat. Apoph. M. Mercum Scaurum sic describit Tacit. 6. Ann. n. 5. quod fuerit insignis nobilitate & orandis causis, vita profusus. Quia tamen oratoria unã cum Politica subalternatur Ethicæ, utraque ab hac dirigitur per virtutem ad verum bonum, ita ut nec Oratori impunè nec Politico contra virtutem peccare liceat: Sed uti cepi declarare, directio hæc à superiori facultate oritur. De se enim instrumenta Politicæ bonitatem non includunt, ut apparet ferè inductione omnium, & infra *cap. 1. de Bell.* prolixius à nobis declarabitur. Obrechtus enim. 1. *disp. de bell. nam 31.* Heonon. in *disp. Polit.* Bellum Civile negant sub definitione Belli comprehendi: Cicero 1. *de Bell.* legem nihil esse aliud disputat, quam rectam rationem, quorum rationes suis quasque locis rejiciemus. Nam si bellum, si leges, si Magistratus in genere consideremus, neque bonitatem neque malitiam in eorum definitionibus implicamus, quia qualitas cum essentia confundenda non est. Dicit quippe Paulus, 1. *pen. de just. & jur. prætorum* dici jus reddere, tum etiam, cum iniquè decernit, facta scilicet relatione, non ad id, quod fecit, sed quod facere debuit, nec non propter iudicantis auctoritatem, *l. servo 65. §. cum prætor. ad SC. Treb.* quæ facit ut res iudicata transeat in jus & provèritate accipiatur, *l. ingenuum, 2. de stat. hom. l. res iudicata 207. de R. I. l. 31. in pr. Qua sent. sine appell. l. si patronus 10. §. si quis de bon. libers. Qua enim dabitur discordantibus pax, ait Cassiod. si nec legitimus sententia acquiescitur. libr. 1. Epist. 5.* Iuris igitur seu legis vim obtinet etiam, quod verum non est, ut pluribus demonstrat Petr. Faber. *ad d. l. 207. de R. l. 2. riss. 3. Polit. cap. 7.* perinde ut Aristot. 3. *Polit. c. 1.* etiam iniuste civem, civem tamen esse dicit, & iniusta uxor, id est, secundum leges non ducta, *l. 31. de rit. nups. l. 24. in fin. de adult. leg. bus uxori habetur. l. si uxor. 13. §. 1. de adult.* Etiam malo principi obediendum est, ut principi, 1. *Petr. c. 2.* & pater propter impietatem non desinit esse pater. *l. si vir. in fin. No 12 Pater malus est? ait E. pict. in Enchir. Nunquid igitur naturam cum* homo patre conjur. *l. cum 1. non sed cum patre.*

10.
Politica præcepta indifferenter parent ad usum & abusum.

11.
Nim esse eundem virum bonum & civem bonum.

12.
Orator non est necessarius vir bonus.

13.
Res politica non includunt Bonum Essentialiter.

14.
Retinent essentialiam etiam cum mali adhibentur.

Tu igitur munus tuum erga ipsum tuere, nec quid ille agat, considera, sed quibus rebus agendus tuum institutum natura sit futurum consentaneum. Quam multa injuste sunt in Rebuspubl. quæ quidem fieri non oportebat, sed tamen Politicè sunt & non raro ex arte. De Romanis scribit. Lactant. cap. 1. *Epist. ex Cic. 3. de Rep. Si Romani, qui orbem totum possedere, justitiam sequi velint, ac suum cuique restituere, quod Si Car. mis occuparunt, ad casus & egestatem revertentur*; & jam olim jusdem exprobrarat Brennus, *Plut. in Cam. Pontius, Lib. lib. 9. & Jugurtha. Salust. in Jugurth.* imò Coriolanus ipse dicebat: *Si unusquisque, populum partem suam sibi pro vim contra jus & fas ereptam velit repetere, nihil erit tam parvum, tam debile, tam cœcū, quam Respubl. Romana. Halic. lib. 8. post. princ.* De expeditione Alexandri M. in Persas non aliter judicandum putat Plutar. quam Crassi in Parthos. *Plut. in comp. Nic. & Demetrius* pirata eodem jure dicebat Alexandrū bella gerere, quo ipse exerceret piraticā. *Cic. 3. de Republ.* Et Scytharum legati: *Tu, qui te gloriari ad latrones persequendos venire omnium gentium, quas adisti, latro es.* An igitur bellum non gesserunt Romani, non gessit Alexander M. quia gesserunt injustum, ex una eaque veteri causa susceptum, *Profunda sc. cupidine Imperij & Divitiarum.* ut ait Salust. *in fragm.* An Iulius Cæsar Monarchiam non condidit, quia *Britanniam*, dicente Iornand: *de reb. Gor. n. 4. praliū ad gloriā tantum quaestiu aperuit*, Gallos & Germanos, quod pacatos inveniret, in arma invitos protrusit, *Plut. in Cæs.* Omnia denique jura divina & humana pervertit, propter eum, quem sibi ipse opinionis errore, sine rat principatum. *Cic. lib. 1. Offic. Sen. Epist. 94. ad fin.* Si velis in primordia maximorū quorumque imperiorum retrogredi, ex pravis principis invenies ea ad summam altitudinem exurrexisse. Quid juris potuerunt Gothi, Longobardi, Hunni excursibus suis in Italiam prætexere? quid Normanni in maritimam oram Galliarum, Angliam, Siciliam & Apuliam? Nihil plus credo quam olim Galli, cum in Italiam se effunderent, & jus se in armis ferre dicerent. Et tamen ex his

latrocinii nati fuerunt magni principatus, postquam Carolus Simplex partem Galliarum occupatam fiduciario nomine Normannis suendam reliquerat, & Romanus pontifex in patrocinium receperat occupatores Siciliæ & Apuliarum, quod crederetur harum provinciarum supremus esse Dominus. Dominatus igitur & Respubl. ab iis populis constituta tuit, sicut Arist. 3. *Polit. cap. 6. Civitatem etiam sine justitia dicit existitatem esse, sed non rectam.* Injustitia autem quæ intervenit, consistit in titulo tantum, quem postquam vel lapsu temporis, vel ex concessione superioris sibi compararunt, nihil mutata forma Reipubl. ex improbo statu evadit probus.

Ex quibus omnibus patet: Sicut cætera instrumenta Politica bonitatem & rectitudinem in sua natura non involvunt, sed a fine ad quem ordinantur, accipiunt: Ita se habere quoque Rempubl. quam licet institui tueri tam ad malum, quam ad bonum, & proinde Aristot. in ejus definitione solam comprehendit essentiam, quemadmodum Syllogisum in genere definit, 1. *Prior. cap. 1.* interprete Boet. 2. de *Syll. Categ. cap. 7.* quod sit oratio, in qua positus quævis *dam & concessio, aliud quiddam propter ea, quam concessa sunt, venire necesse est, quam sint ea, qua concessa sunt, nulla facta mentione veritatis, quia Syllogismi forma efficax quoque est in falsis & materia apparente, 1. Sophist. Elench. cap. 1.* Mox enim sub definito, positurus quoque erat Oligarchiam & Tyrannidem. Non potuisset autem ponere, nisi Rempubl. definiisset in abstracto, separaram à rectitudine & fine legitimo. *Habent*, inquit Tertull. *lib. 3. advers. Marc. fabos & Vespa: habent Ecclesias & Marcionita,* ita habent Respubl. etiam Sybaritarum & quicumque ad eam compositi sunt faciem, ut illi quos omni maleficiorum genere nobilitatos in unam civitatem contraxerat Philippus Macedo, eamque denominarat *πολις πολυ σωιδ. in voce ποτεγγ.* Nam si civitas, sine justitia etiam civitas est, ut traditur, 3. *Polit. 1.* quidni Resp. sine eadem, quam tamen maximo latrocinio comparat August. 4. *de civit. Det. cap. Respubl. sit, quantumvis prolapsa:*
qua

15.
Resp. indif-
ferens ad bo-
num & ma-
lum.

16.
Etiam præ-
lapsa Resp-
est Resp.

qua ratione Diabolum bonam creaturam dicimus esse, transcendentaliter, licet Moraliter non tendat nisi in malum. Hic verò definiendi modus, non solum ab Aristot. in Logicis, Rhetoricis, & Politicis observatur, sed etiam à Modestino, l. 7. de u. l. 3. de usurpat. & usucap. l. 1. de ris. nupt. & Vlp. l. hofles. 24. de capt. & postlim. re. vers. Vbiq; enim leges, usucapionem, nuptias, bellum definiunt ex solis essentia, sine adjecta qualitate, licet leges ferendæ non sint sine ratione, usucapio non toleranda sine titulo, nuptiæ non contrahendæ sine consensu, nec bellum inferendum sine causâ.

SECT. 3. De fine Reipubl. & qua ex virtute æstimanda sit ea, quam Rectam vocavit Aristoteles.

1. Omnia præcepta Politica destinanda esse ad finem.
2. Gloria Dei & edificatio Ecclesia an finis Rerumpubl.
3. Quatenus religionis negotium attingat Politicâ.
4. Theologiam dominari Politicâ, quo ad usum.
5. Quis sit finis proprius Reipubl.
6. Hominem per se appetere societatem.
7. In societate spectari etiam utilitatem.
8. Reipubl. non esse integram aut perfectam in qua non spectetur commune civium Bonum.
9. Propter bonum publicum coaluisse civitates.
10. Officium probi magistratus.
11. Probatur boni publici necessitas ex aliorum imperiorum & artium natura.
12. Testimonium bonorum principum idem conficitur.
13. Qui se administratores Rerumpubl. dixerunt.
14. Regnum esse servitutem & penam.
15. Destinari ad salutem aliorum.
16. Et esse rem miserissimam.
17. Leges ipsas injungere principi necessitatem curandi res alienas.
18. Principem debere sese patrem præstare Reipubl.

19. Et in commune omnibus consulere.
20. Ut sit in aliis rebus similibus.
21. Unde postor vocatur Homero.
22. Commemoratio principum, qui curam rerumpublicarum postposuerunt voluptatibus.
23. Princeps dicitur pater patriæ.
24. Alia ratio Aristot. quod Princeps semetipsum magis sollicitus esse de re aliena, quam sua.
25. Licet Respublica non dicatur proprie aliena.
26. Cadente Republ. nequeunt stare res private.
27. Publica curanda esse ante privata cuius bono civi.
28. Nedum bono principi.
29. Finis Resp. est bonum publicum.
30. Prima Rerump. distinctio in Rectam & Prolapsam.
31. Circumlocutio Optima Reip.
32. Reprehensio Bodini.
33. Reprehenditur & refutatur.

NON includitur quidem Bonitas vel Sanctitas in notione Reipubl. essentiali, sed tamen, quia Politici est, optimam Rempubl. instituere, quantum per fortunam iniquitatem & conditiones hominum fieri potest, 4. pol. c. 1. 7. pol. c. 1. non sufficit essentia cognitio, sed ratio statim adjicienda, qua propositæ Reipubl. inducatur debita perfectio. In disciplinis verò practicis, quia ad finem omnia destinantur, tum demum perfecta cæsenda sunt media, quando finem attingere vel producere idonea sunt. Sic enim perfecta medicamenta attribuisse putatur Medicus, quando eorum operatione sanitatem restituit: Sic perfecte officio defunctus est Logicus, quando Syllogismi lumine verum secevit à falso. Propterea Aristot. 3. Polit. c. 4. postquam præmiserat definitionem Reipubl. statim in reliqua parte capituli subjicit virtutem optimam, quæ quia petitur ex fine, ideo ex intentione eorum, qui conspirant in societatem civilem, finem prius eduxit, scilicet honestum & commune bonum. Qui tamen Politicas Christianas scribunt, non seculum ac si edificata ex principis Philosophicis Christiano cœtu indigna esset, aut alia sit Monarchiæ aut Reipubl. ratio, apud Christianos,

I.
Omnia præcepta Politica destinanda ad finem.

Z.
Quis finis reipubl.

stianos, alia apud gentes, in copiosissimum suam Remp. discernunt à profanis, quod dirigitur ad gloriam & noticiam Nominis divini, *Dana, lib. 1. Polit. Christ. c. 5. Althus. c. 1. pol. seu, ut ait Theol. c. 1. lib. 1. de Rep. ut facilius ad beatitudinem æternam ascendatur*, quod de ædificatione Ecclesiæ, aut veræ religionis propagatione & conservatione fortasse intellectum vult. Et constituit quidem Deus principes nutritios Ecclesiæ *Esas. 49. et ad muros illius ædificandos obligavit, Esa. 60. c. ult. dist. 96. c. principes. c. admistratores. 23. q. 5. nec injuria fit virtutib. Ethnicorum, quando imperfectionis arguuntur à Theologis, Philip. in Eth. Christ. propterea, quia in iis nihil spectant nisi felicitatem terrenam, cum omnia potius redigi debeant ad gloriam & timorem Dei. Cæterum negamus Ethicam aut Politicam propterea corrigendam esse, quia ad novum finem externum refertur, tum quia finis ille communis est, tum quia ab alia facultate dirigitur. In genere enim præcipit Apostolus: *Sive edatis sive bibatis sive quodcumq. feceritis, omnia facite ad gloriam Dei. 1. Cor. 10. Et, Quicumq. gloriamur glorietur in Domino, 1. Cor. c. 3.* Finem autem communem in omnibus disciplinis tacite præsupponimus, quia quod omnibus commune est, nullibi potest peculiariter explicari, præcipue quando ad communem hunc finem disciplinæ ipsæ sese nesciunt convertere, sed opus habent directorio superioris. Nam si cultus Dei pertinet ad Politicam, in Politica necessum est inveniri & explicari media ad eum efficiendum: quod quidem ipse sibi sine disciplinarum confusione sumere non potest. De religione enim vera an falsa sit, quaque via ad Cælum eatur vel certius vel expeditius, præter Theologum, è divinis oraculis, nemo differere potest. Religionis negotium non alio respectu pertinet ad Politicam, quam quatenus attinet ad conservationem Reipublicæ & proinde errant, qui de Religione in Polit. peculiari capite agunt, perinde ut de legibus, quia Religio per se non est pars Politicæ, cum una res absolute in duas disciplinas nequeat distribui, & Politicæ argumenta nulla habeat, quibus de religione aliquid negotium decidere possit, sed ad jura majestatis,*

causas corrumpentes & remedia conservantia Rempub. respectivè redigitur. Duo enim distincta fora esse Ecclesiæ & Reip. *in tract. de subj. & exco. Cleric. c. 1.* demonstravimus. Vigetur Reipubl. bene constituta ad conservandam Ecclesiam adhibeatur, ut virtutes Ethicæ mutantur in pietatem, seu convertantur ad Deum, ea cura est Theologiæ, quæ in omnes disciplinas imperium autoritate divina sibi vendicat, & præter privatum finem, quamq. elevat ad communem & supremum, quemadmodum Civilis quoque tanquam Architectonica facultas idem imperium exercet, in scientias & artes quascunq., quas Reipubl. & summæ ejus felicitati subijcit, licet eum finem singuæ artes suo circuitu non complectantur.

Proprium enim & peculiarem Politicæ finem ipsa Scriptura aperit. *Ierem 29. Vi nobis bene sit. 1. Timoth. 2. ut tranquillam & quietam vitam degamus, cum omni pietate & sanctitate, atque etiam externa honestate.* Hunc enim finem docet, Aristot. 3. Polit. c. 4. consistere in Bono publico, idq. pluribus argumentis conficit, quæ nobis propositum est hoc loco illustrare. Repetit autem finem hunc ex primis civitatis initis, in qua coituros homines primo loco spectasse naturalem impulsam supra dixerat, *libr. 1. polit. c. 2.* quod explicatum à nobis fuit, *libr. 1. c. 1. sect. 2.* & assertum à Seneca, *Epist. 9.* dum ait, *Qualis tamen futura est vita sapientis, si sine amicis relinquatur in custodiam committatur, vel in aliqua gente aliena destitutum, vel in navigatione longa retentum aut in desertum litu eiectum: Qualis est Iovin, cum resolutum mundo & Divi in unum confusis, paulisper cessante natura, acquiescit sibi, cogitationibus suis traditur. Tale quiddam sapiens facit. In se reconditur, secum est: quamvis quidem illi licet, suo arbitrio res suas ordinare, se contentum est, & ducit uxorem se contentum: & liberos tollit, se contentum: & tamen non videt, si fuerit sine homine victurum. Ad amicitiam fert illum nulla utilitas sua, sed naturalis irritatio. Nam ut aliarum nobis rerum innata dulcedo est, sic amicitia: Quomodo solitudo in odio est, sic in dulcedine appetitio societatis. Quomodo hominem homini natura conciliat, sic inest*

4. Theologia dominatur Politicæ, quoad usum

5. Qui finis proximus, Reipubli

6. Hominem posse appetere societatem,

3. Quatenus religionis negotium attingat Politicam.

inest huic quodque rei stimulus, qui nos amicitiarum appetentes faciat. Quemadmodum verò unius rei variis possunt esse fines, sed vel subordinati, vel secundarii, ita ad hanc inclinationem naturalem accedit communis utilitas & vitæ defensio, quam secundo loco spectare solent, qui urbes condunt & civitates fundant. Cain enim, sive quod vindicem sceleris timeret, sive quod domesticas facultates primus per vim & rapinas, ut ait Ioseph. 1. Antiq. c. 11. congerere aggrediretur, quod sine societate fieri non posse videret, primam in orbem terrarum civitatem excitavit, Menochiam, Gen. c. 4. quam Berof. Annian. in monte Libani sitam fuisse affirmat. Nec enim extra societatem quisquam, qui non sit civitatis, seu ut ait Sen. seipso comensum, aut vivere omnino aut commode potest. Ex quo concipit Aristot. omnes homines, qui in societatem aliquam coeunt, communem spectare utilitatem, ita ut communis utilitas sit scopus & finis, cuius gratia & civitas instituta est primitus, & civitati inducta Respublica: Quæ jam ad finem destinantur, non prius integra sunt, & perfecta, quam finem assequi idonea fiant, ut tradit Aristot. 5. Metaph. tex. 21. *Ἐπεὶ ἡ πόλις ἔστιν ἡ κοινὴ τῆς πόλεως*. Nulla igitur integra erit, nulla perfecta aut bona Respubl. in qua cives nequeant, quem sibi præfinierunt, finem consequi, hoc est, in qua prohibeantur communibus Republicæ commodis frui Respublica enim, ait Cicero 3. de Reb. est res populi. *Populus autem non est omnis cætus multitudinis, sed cætus iuris consensu & utilitatis communione sociatus.* August. 2. de Civit. Dei c. 21. Plutarchus vocat Rempubl. *βίον ἠθικόν, in lib. de trib. polit.* quod ad vitam & victum totius populi instituta sit. Caput igitur Reipubl. & præcipuus finis ex naturæ aucta elicitus est. *Bonum publicum*, quod tantopere à primis Reipubl. autoribus spectatum sit, non tantum ex Democratiarum, quarum propriam finem æqualitatem Aristot. sed & magnorum origine patet. Etenim dicente Aristot. 3. Polit. c. 12. *κατὰ τὴν φύσιν τῶν ἀνθρώπων*, si quibendæ de populo meriti fuissent vel artium inventionem, vel belli felici expeditionem, vel quod *ἐπιπέδον* in unum collegissent, & regionem

à Tyrannis feris, aut alia aliqua re mala liberassent, communi suffragio creabantur Reges, & publico præficiabantur, ut, quemadmodum ultro cepissent, iure gubernationis in commune consulere & prodesse cogentur; Pau'ò factus sed in eundem sensum Cicero. 2. Offic. *Mibi quidem non apud Meos solum, ut ait Herodotus, sed & majores nostros iustitia fruenda causa videtur ut olim bene morati reges constituti. Cum premeretur in isto multitudine ab eis, qui Majores opes habebant, ad unum aliquem confugebant, virtute præstantem, qui cum prohiberet injuria tenuiores, aequitate constituendo, summum cum infimis pari jure recinebat. & ibidem contra leges agrarias quibus ditioribus possessiones eripiebantur, disputans: Quæ peste, inquit, qua potest esse major? Hanc enim ob causam maxime, ut sua tenerentur, Respublicas civitatesque constituta sunt. Nam ceteri duce natura congregabantur homines: tamen Spe custodia rerum suarum urbium præsidia quærebant.* Idem patere dicit Aristot. 3. pol. c. 4. ex vicissitudine magistratuum, quam antiquitas propterea excogitaverat, quod æquum putaret, ut qui unius civitatis cives essent, eadem onera ex æquo ferrent, & ut tu quoque civibus tua opera prodesse, quemadmodum illi ante profuerunt tibi. Præsupposuerunt enim, magistratuum operas, non aliud dirigi debere, quam ad utilitatem omnium civium. Nam quod nunc quidam perpetuam in publicis imperiis stabilizos sese percipiant, ex præpostera ambitione & avaritia oritur, dum per abulum, quod omnes capere oportebat, ipsi soli intercipiunt, & ex aliorum incommodis sua quaerunt commoda. Probi verò magistratus, ut Cato dicere solebat, præ cura publicarum rerum, obliviscuntur privatarum, *Plat. in Cat. Maj. num. 4.* adeo ut Scipio ex Cithaginis obsessione dimissionem petere cogentur, ne dum ipse intervixit publico, ager prævatus cultore destitutus, ad ærarios recideret. *Val. 4. cap. 4. P. Valerius Publicola, cum ætatem impendisset. Reipublicæ mortuus est copis familiaribus adeo exiguis, ut fumeri sumtus deesset, & de publico esset retur, L. 6. lib. 1. Plutarch. in Publ.* Alter eundem nominis, cum vitam & opes patris in perdidit,

7.
In societate
prelatur
etiam uti-
litas.

8.
Sine publico
bono respubl.
nulla perso-
na.

9.
Propter bonum
Publ. coalitio
se viventes.

10.
Officium pro-
bi Magistra-
tum.

differt, liberalitate plebis, quæ quadrantes in ejus domum jactante fertur, sumtus funeris obtinuit, precium tot tantorumq; laborum nimis exiguum. *Lib. 3. Quid Regulum & Scauros, aut in comitis Curium capituli, aut Camillum, quem commendavit, Sæva paupertas, & aditus apto, Cum lare fundis, lib. 1. O. 12. quid referam Fabricium? qui maluit, rapa pauper torrere, quam vel Pyrrhi auro injusto discere, vel a Samnibus quos universos inclementiam habebat, toreri & s. pondo argenti totidemq; seruos sibi missos accipere, continentia sua beneficio sine pecunia præsides, ut scribit de eo Valer. lib. 4. de Contin. Ac melius ad eod rigidè manus à præda Persica abstinuit, ut liberis post mortem deesset, unde viverent. Plutarch. in Paul. Aemyl. De Pertinace refert Herodian. Id quoq; laudibus eius accedebat, quod cum plurima omnium administrasset, esset tamen omnium pauperrimus. In Pertin. in pr. Aliter quippe fieri non potest, quin sua aut prodigat in usus publicos aut dum totum se dedit studio commodi publici, privata negligat, qui commendatam curæ suæ Rempubl. ut functionis exigit necessitas, gubernare cupit, quemadmodum de Nicia prolixè notavit Plut. in Vst. Nic. quod cum noluisse ad iustar reliquorum magistratum, qui civibus incumbunt, tanquam sanguifugæ corporibus, ex publicis divitiis, privatas lacunas complere, ad extremam ferè redactus fuerit paupertatem cum qua, quia justinomea nimis verè usurpare cogitaret Aristides, ita luctari coactus fuerit, ut vocatus in curiam, se excusaret: Pallium, quod unicum habebat nondum siccum esse. Plutarch. in Arist. Ab his autem magistratibus & non à Crassis, & Cæsariibus capiendum exemplū putat Arist. quando de proposito legitimo magistratum queritur. Nam si cujusvis iudicio standum, ad Rempubl. accedendum esset non secus, quam ad auream messem, quemadmodum per iocum jactare solebant Stratocles & Dromoctidas. Plut. de reg. Rempubl. Sed rectè Salvian. 1. de gub. Der. de Fabiis, Fabriciis, Cincinnatis agens, Illi pauperes magistratus opulentiam Rempublicam habebant: nunc autem diætes potestas pauperem facit esse Rempublicam.*

Pergit autem idipsum Aristot. declarare exemplis imperii paterni, conjugalis, adeoque, omnis domesticæ excepto herili nec nõ artium aliis inventientium. Dicitum enim fuit, 8. Ethic. c. 10. & seqq. 3. polit. c. 11. domestica imperia typos quosdam & simulachra gerere Rerumpubl. Vnde sicut ex earum similitudine species ita & vitia & virtutes Rerumpubl. adumbrari possunt. In conjugali verò & paterno imperio, quom totius familie salus spectetur nulli dubium est, quemadmodum & Medica ars, & gymnastica, & nautica, non diriguntur, ad comoda possidentis vel utentis, sed aliorum, quibus inferviunt. Per accidens enim se curare Medicum, dicit Aristot. 2. Phys. c. 1. & ex eventu se vehit nauta, dum alios absens vehere nequit. Præcipue enim spectant opem harum artium comoda omnium, & quia inter omnes continetur artifex, consequenter eorum aliqua portio ad ipsum redundat: quæ ratione se res quoq; habere debet in Repub. cujus clavo, qui præsidet, ex Platone, 5. de ll. & Cicer. 2. de ll. Salutem Populi supremam putare sibi debet legem. Interim tamen cum ipse sit pars populi, salutis illius expert manere non potest. Inde traxit Sen. in lib. 1. de Clem. c. 19. admonitionem, qua ab Imperatore cogitari vult: Non suam esse Rempubl. sed se Reipublica. Et Adrianus in concione & in Senatu sæpe dixit: Ita se Rempub. gesturum, ut scires populi rem esse non suam. Ael. Spart. in Adrian. Multi enim principes, si ve in rem præsentem, sermonem accommodaturi, si ve affectata quadam simulatione submissionis laudem aucupaturi, nudam rerum publicarum administrationem, tutorio aut curatorio nomine sibi tribuunt, quemadmodum Alexander Severus, nefas esse dicebat à publico dispensatore prodigi, quæ provinciales darent. Lamprid. in Alex. & Maximus Imperat. orationi suæ ad milites tale dabat principium: Neq; enim unum tantum hominis possessio principatus est, sed communis antiquitus totius Romani populi. Sigurdem in illa urbe sita est imperij fortuna: nobis autem dispensatio tantum atq; administratio principatus una Sobiscum demandata est. Herod. in Max. & Ballin. Demonstratum verò à nobis fuit alibi, 3. de Majest.

11.
Domi publicæ
necessitas
probatnr ex
aliorum im-
periorum ar-
tiumque na-
tura.

12.
Itemq; testi-
moniu bono-
rum princi-
pum.

13.
Quise admi-
nistratores
Reip dixe-
runt.

re. t. n. 3. *Et siqq. de auct. pr. nc. c. 3 n. 5.* principem non tam administratorem, ut appellatur, c. administratores. 23. quæst. 5. aut tutorem Reipubl. esse, quam Patrem, quæ sententia optimè consonat cum accommodatione Aristot. in d. c. 4. Nam hinc idem sequitur, quod illi inferre laborant, qui inter tutores principem condemnant: Non posse scil. Præsidem Reipubl. bona publica prodigere, quod sit tutor tantum, quia nec patri licet bona Liberatorum prodigere. Hæc quippe est illa *seruus, quam miseram & onerosam sibi iungi* querebatur Tiberius. *Sueton. in Tib. c. 24.* Hæc illa mala, quæ imperium in se continere, ad illud adoptatus disputabat, M. Anton. Phil. quæque in oratione ad milites exprimebat: *Ego pro Republica perpetuos labores sustineo, tum diu, samq. longe ab Italia, comoratus, homo senex & imbecillus, qui nec cibum suamem, nec somnum vacuum curis capio.* Dion. *Et Capitol. in M. Ant. Phil.* Hæc illa poena, cui regnū comparat locata apud Senec. *Theb. act. 5. Ne merue, poena & quæ em solvet graves, Regnabit, hæc est poena, si dubitas, ad Patriq. crede. Cadmus hoc dices tibi, Cadmiqu. proles.* & de qua loquebatur Agamemnon.

Nos nempe majestate & imperio modò.

Populo sumus priores, serui cætera. Eurip. in *Iphig. Plus. in Nic. vit.*

Propterea enim multos ex Græcis & Barbaris oblata imperia respuisse dicit Agrippa apud Dion. libr. 52. ut res suas potius agere possent, quam alienas. Sciebant, quippe Reges & Principes, si legitime officio defungi velint, non sibi victuros, sed aliis. Iustitiam enim & jus ad d. *reges à yadi* vocant Plato. 5. de Rep. & Arist. 5. Eth. & sapientes definire, imperium: *Curam salutis aliena, rectè scripsit Ammian. lib. 29.* qui idem libr. 30. *Finiis*, inquit, *iusti imperij, ut sapientes docent, uti- litas obediensium affirmatur & salus.* Antonii Pii dictum, refert: *Capitol. in Anton.* Postquam ad imperium transivimus, etiam, *quæ prius habuimus, perdidimus.* Idq. re ipsa præstitit, quando fructus patrimonij etiam Reipubl. donavit. M. verò Anton. Phil. in iter Scythicum pecuniam ex ærario petivit à Senatu, non quod ea non esset in principis potestate, sed quod diceret, *eam cæteraq.*

omnia esse Senatui populiq. Rem. Nos enim, inquit, in Senatu, *mag. ad cò nihil habemus proprium, ut etiam vestras habitemus ades.* Dion. in Anton. Phil. Tacitus totum patrimonium suum publicavit, quod statuit in redditibus, *HLS. bis millies octingentis.* Pecuniam, quam domi collegerat, in stipendium militum vertit. Domum suam destrui præcepit & de proprio possessiones, quas in Mauritania habebat, fartis testis: *Capitolii deputavit.* Fl. Vopisc. in Tacit. nu. 4. Diocletianus, pertæsus molestiarum imperij, quod nullus ante ipsum facere in animum induxerat, omnem potestatem Cæsaris adoptatis, unâ cum Maximiano Majestatis socio, in manus resignavit in quo, ait Pompin. *Lætus, veram Philosophiam est imitatus, asfirmans tunc illuxisse diem, & habuisse vita principium, quod magnus molestus esset liberatum.* Philosophi asserunt domnatum appetere, non esse sapientis hominis: *Et id cogitasse Augustum scribunt, sed verum ab amicis sumis.* Et M. Aurelius imperium molestias vocabat. *Lat. in Diocl.* Idem instigatus à Collega, ut imperium unâ repeterent, contradixit, disseruit; *se pesto liberatum, nolle amplius Venena imbibere, satis se pro Reipub. elaborasse, & tempus aperuisse, ut sibi vivat, & vixisse non posse restari, nisi postquam in patria sua, Salonis olera se videret, Idem ibid.* Renè Horat.

Fuge magna, licet sub paupere teito

Reges & regum vita prævertere amicos.

Seleucus rex dicere solebat. *Si multi scirent, quanti negotij foret, tot undiq. accipere, & in omnes oras remittere Epistolas, ne projectum quidem humo diadema tollerent: & alter priusquam regio involuero caput obnuberet: O nobilem magis, inquit, quam felicem pannum, quem si quis introspicat, quam multum periculum & miseris sit referat, ne ex pulvere quidem jacentem tolleret.* Iacob. Bononiens. in orat. *quam pramisset præli, et. Confol. Boet.* Magna seruitus magna fortuna. *Nò licet tibi quicquam tuo arbitrio facere. Audienda sunt tot hominum millia, tot disponendi libelli, tantus rerum ex orbe toto concurrentium congestus.* Omnium domos unum principis Vigilia defendit, *Omnium otium illius labor, omnium delicias illius industria.*

16.
Esserem mi-
seritiam.

14.
Regnum esse
servitutem
& penam.

15.
Destinari ad
salutem alio-
rum.

dustria; omnium vacationem illius occupa-
 tio. Senec. lib. consol. ad Polyb. c. 26. Item si ve-
 idem, si ve alter, in Oedip. Act. 1. in pr. Quo-
 quamvis regno gaudet? O fallax bonum.
 Quantum malorum fructe quam blanda re-
 gu. Ut alta Gētū semper excipiunt juga, Ru-
 pemq; saxū & ista dirimentē feras, Quamvis
 quieti verberant fluctus maris: Imperia sic
 excelsa fortuna obiacent. Concinat Simpl. in
 Ench. Epist. p. 4. In Veru principib. quod de
 Medeu dixit Hippocr. copiosius videre licet.
 Nam ob alienos casus priuatus non quidem
 doloribus afficiensur si Epist. eto parent: sed
 curas & labores subeunt, rem familiarem
 negligunt, occupationib. derimentur, quib. &
 a suis & rerum meliorum cura abstrahuntur.

Julianus ex imperio nihil se amplius asse-
 curum dicebat, quam quod occupatus & ve-
 ret: Patru. lib. 9. de Inst. Reip. 1. in fi. & tan-
 toperere commendatam sibi habebat Remp.
 ut per eā juraret: Ita Resp. salua sit. Ita quas-
 satum recreem orbem Romanum. Ammian.
 lib. 25. Iustinian. de se predicat. Cordi nobis
 est, semper animi nostri curas rebus commu-
 nibus a vobis: me impendere. h. i. C. de emēd.
 C. in pr. de Inst. C. confir. Authent. de hared.
 & Falc. in pr. ibi. Occupatus nobis circa Reip.
 curam, & quæ præterea hinc inde interleges.

parata in hunc sensum reperiuntur, l. 2. §. no-
 viss. me ibi: per unum consulo, de Orig. Iur. l.
 interdum. §. 6. §. pen. de furt. c. un. de prohib.
 feud. alien. per Frid. ibi. Vi imperij utilitas
 incorrupta consistat, c. Imperialis 1. 52. libr. 4.
 Feud. ibi. Imperialis benevolentia proprium
 esse iudicamus, commoda subiectorum inuesti-
 gare, & eorum calamitatib. diligens cura
 mederi. c. monemus ibi. ne Ecclesia ad nihilū
 redigatur. 12. q. 2. c. Erit 2. dist. 4. Gl. in Clem.
 un. Verb. Regum. ad fin. de Rapt. Laudens. de
 Princ. q. 135. Alphons. Guerrer. in spec. Princ.
 c. 54. Buda ad l. Principes. de Il. Corraf. 1. art.
 jur. c. 21. Vasq. in praf. 77. Ilustr. n. 102. Mart.
 Steph. 2. de iurid. c. 1. memb. 1. n. 4. si 77. Chaf-
 san. in cōser. Burg. in pr. Ver. ponr. le bien &
 utilité Camerac. cent. 2. success. c. 45. Vēt. Vinc.
 & cons. Venet. c. 5. n. 1. §. 9. Phinius secund. qui
 P. in q. Tras. creditur Idēam boni Principis
 absoluisse, vota pro Trajano suscepta lau-
 dat: Si bene Remp. & ex utilitate civium re-
 xerit, & c. Item ad Trajan. Alq. inquit, & su-

perstites Reip. optabant, faciebantq; Tibi sa-
 lva tua in dīsa est, si non sit cum Reip. salua
 conjunctū: Nihil pro se patere optari nisi ex-
 pediat optantibus, omnibusq; annu de te in
 consilium Deos mitti, exigiq; ut sententiā
 suam mutent, si talu esse dīserit, qualu ele-
 ctus es. Seneca non minus, ad id. quod fieri
 debeat, respicit, quando ait. in consol. ad Poly-
 b. c. 26. Ex quo se Cajar in terra unū dedi-
 casset, sibi eripuit, & fiderum modo, qua irro-
 queta semper cursus suos explicant, nun-
 quam illi licet nec subistere, nec quicquam
 suum facere. & Claudian. præceptum suum
 hinc extraxit ad Honorium.

Tu cū patermq; geras, in consule cunctis
 Non tibi: nec tua te movent, sed publica
 damna.

Patrem exigit, non Dominum, ut & Theo-
 dor. Gothor. Rex principem vocat parentem
 publicum, apud Cassiod. 4. Epist. 42. quia Do-
 minus non præstet ad utilitatem seruorum
 sed ut sibi per utilitatem seruorum prolit.
 Licet enim dominatus proprierea toleretur,
 quia tendit in salutem etiam ejus, qui natu-
 ra seruus est: sed quod is habeat moderamine
 & consilio Domini, perinde ut corpus ani-
 ma, puor præceptore, ut in 1. Pol. c. 1. dictum
 fuit: tamen Dominus, qui seruo utitur, eam
 serui utilitatem non spectat, ut addit Arist.
 3. Pol. c. 4. sed seruum curat, quia eo nō saluo
 non potest saluam sibi præstare familiam.
 Cæterum hic dominatus in bene constituta
 Republ. non est ferendus, quia comparatus
 tantum est pro seruis. Respublicæ vero om-
 nes continent homines liberos, eosdemq;
 cives, & participes opum Reipub. & proinde
 nulla tolerari potest Resp. in qua non pro-
 curetur commune bonum perinde ut in a-
 liis artibus gubernatoris à quibus hoc loco
 argumentatus est Arist. & Cicero lib. 1. Offic.
 iniquis: Omnino, quæ Reipub. præstant duo
 Platonis præcepta teneant. Vnum, ut utili-
 tatem civium sic tueantur, ut quicquid a-
 gant, ad eam referant obtusi commodorum
 suorum. Alterum, ut totum corpus Reipub.
 curent, ne cum partem aliquam tueant, re-
 liqua deferant. Nasticam commendat Pater-
 cul. lib. 2. in princ. quod patriam cognationē
 prætulit, quicquid publicè salutare non ef-
 fet, prociacum alienum existimans. Vi enim
 iustela

18.
 Princeps de-
 bet esse pater
 Reipubl.

19.
 Et ad comu-
 ne bonum o-
 mnia sua reo-
 ferre.

20.
 Perinde ut
 aliu in rebus,

17.
 LL. ipsas in-
 iungere prin-
 cipi necessi-
 tatem curan-
 di res subdi-
 torum.

instela, sic procuratio Respubl. ad utilitatem eorum, qui commissi sunt, non ad eorum, quibus commissi est, gerenda est. Homerus, cuius Poemata vendit Dion, quasi Epitomen omnium praeceptorum politicorum, ex hoc sine Rege in vocat *πολιτικῶν*. Pastoris enim est, per omnia consulere utilitati gregis, nec ut ait Greg. in c. quamvis de R. l. in 3. *Pastorem potest esse excusato, si lupus oves comedit, & Pastor nefest.* Inter ea, quae Cajun, non ut hominem, sed ut monstrum egisse, refert Sueton. in Cal. c. 12. primo loco enarrat ventiosos titulos *Pij Optimi Max. Caesaris, Patris exercituum*, quos ipse Tiberius fortunae & animo suo diffusus sedulo deprecatus legitur: *Se quando iniquens, de moribus meis de Scotoque vobis animo dubita verisus, nihil honoris adiecit. m. hi patris patria appellatis, vobis autem exprobat aut temeritatem delati mihi ejus cognominis, aut instantiam contrarij de me iudicij.* Suet. in Tib. c. 26. & 27. Regreilus enim tandem in insulam Tiberius Reip. curam usq; adeo abiecit, ut postea non decurias equitum unquam supplerit, non tribunos militum praefectosque non provinciarum praesides ullos mutaverit, Hispaniam & Syriam per aliquot annos sine consularibus legatis habuerit, Armeniam a Parthis occupavit, Moesiam a Dacis, Sarmatisq; Gallias a Germanis vastari neglexerit, magno dedecore imperii, nec minore discrimine. Suet. in Tib. c. 4. Nihil huic dissimile fecit Gallienus: Qui cum sibi nunciaretur, Aegyptum defecisse, nihil commotus respondit: *Quid? sine lino Aegyptio esse non possumus?* Cum Scythae Graeciam & Illyricum vastarent: *Quid sine aphonitibus esse non possumus?* Cum Gallia per Posthumum defecisset. *Quid? Non sine trabeatis sagisura est Respubl.* Cum audiret patrem captum: *Sciebam patrem meum esse moralem.* Cum de malis a Persis imminetibus & infortunio patris referretur, ipse omnia usq; deq; habens, quae sivit contra: *Et quid habemus in prandio?* *Et quae voluptates paratae sunt, & qualis erit caena quales Circaense?* Treb. Poll. in Gallie. perinde ut Wenceslaus Bohemix Rex, idemque Imperator, si vera narrat Cromer. libr. 16. hist. Pol. in pr. cum punctionatum sibi audiret arcem quandam ma-

gni momenti conflagrasse, de eo tantum sollicitum se ostendit, *Ecquid cella Vinaria incendio superfererit*, aut ut Conradus Vibboscus, Stinaviensis Dux & praepositus Vrenslav. Salisburgensi Archiepiscopatui renuntiauit, quod Viennae in itinere nullum ibi usum esse cerevisiae intellexisset. Crom. libr. 1. hist. Polon. Hoc certe non est defungi officio Regis nedum patris patriae, cum tamen ex iis, quae declarata sunt, Rex nemo esse possit, nisi qui idem sit simul pater patriae. quamobrem Augustus nullam vocem libentius audivit, quam *pater patriae*. Dion in Aug. Trajanus id cognomen, diu recusatum, tandem cum ingenti gratiarum actione à Senatu accepit. Idem in Tras. Adrianus, delatum sibi statim & iterum postea distulit, quod nomen hoc Augustus serò meruisset, Sparti. in Adrian. Cyrum inquit Xenoph. subditis tanquam patrem venerabantur & subditos colebat tanquam filios, 8. Cyr. in fin. Reges enim Graecis dici βασιλευς, quod quasi bases regna sustinere debeant, tradit Iiid. libr. 7. Erym. c. 26. & Thom. 4. Pol. c. 1. ait. *Regē aut oportet solum nomen Regis habere & aequo voce, aut talem esse propter necessitatem, excellentiam virtutis, & boni utiliter.* Dicitur aepi magis enim in 8. Eth. quod non est Rex, qui non est reneat solper se sufficiens & omnibus bonis superexcellens. Ex hoc enim principio, quod Regis naturā tanta debeat esse perfectio & praestantia, & nulla re extra se indigeat, infert Aristot. 8. Eth. c. 10. Regē non curare sua, quia nulla re indiget, sed subditorum & civium commodis solum prospicere. Regi enim sufficit, si beatam possideat Rempub. cum dicente Plin. in Panegy. *tantum sit principis, quantum omnium, & Cicerone li. 1. Epist. 1. ad fratrem. Nostitum dicatum esse, quicquid bono principi nascatur, adeo, ut Reip. commodis intentus princeps, non profusus in alienis se cōsumat, cum fructus bene gesti principatus maximam partē in principem ex consequenti reudent, ut hoc ipsi in c. 4. li. 3. Arist. scriptū reliquit.* Ideoque vel hoc nomine obligatur princeps, vel quicunq; Rerump. praesides, ut cum Trajano patrum patriae nomē refectione damnorū Reip. promereri studeant, Vrb. in Tras. ad si. aut cum Fl. Vespasiano per totum imperii tempus nihil habeat antiquius, quam

21.
Unde pastor vocatur Ho. vero.

22.
Exempla PP. qui curam Reip. voluntariis suis praeposuerunt.

23.
Principes patriae.

24.
Aia ratio, quod principis magis reneat sollicitum esse de re aliena quam sua.

25.
Principi est, quicquid est omnium.

quam propè affictam nutantemq; Rempub. stabilire primò, deinde & ornare. *Sueton. in Vespuf. c. 3.* Erenim societatis contracta lex est, ut cõmunia à focus quaztatur & ex quo dividantur. 3. *Polur. c. 6. tot. 1. ff. profoc.* Civitatem verò societatem quandam esse, & hoc amplius habere, ut non tantum singulorum quorumque, sed potius totius, adeoque omnium civium commoda in ea spectentur, eò quod ita comparatum esse cum civitate diceret Lævinus Consul, *ut publica per dēdo, tua ne quisquam serves. Liv. l. 26. id. si. sup. diximus,* quæ sententia tracta videri potest, *exorat. Thucyd. lib. 2. ἡ γὰρ γὰρ ἡμῶν πόλις πῶς ἐθύπησαν ὀρθομένη ὀφείλει τῆς ἰδιότητος, ἢ πᾶσι ἕκαστοι τῶν ἰουπαρῶν ὄντων ἀθροῖα δι' ἑφ' ἑαυτοῖς. Item à Stob. ser. 41. πόλις ὑπόνομός, μὴ ἕξ ὀφθῶν ἐστὶν ἡ καὶ ἐν τῷ τῶν πῶν ἰσῆι. καὶ ὑπὸ τοῦ ὄντος πάντα σὺζῆται, καὶ τῶν φθῶν ἅπαντα διαφθῆσκει.* In eundem sensum Salviān 1. *de gub. Der. Qua rogo insana est, qua egestas ut egestuos ac mendicare rep. dicitur, ut posse stare credant privatas? Hinc enim quisq; civium obligatur, tam sui, quàm cõcivium gratia, publica primo loco curare, Id, inquit Apul. in Flor. Philosophia me docuit, quod in cõmune expediat, malke, quàm quod mihi: & Cicero 1. de ll. Vi quiq; max: me ad suum commodum refert quacumq; agit, ita minimè est vir bonus.* Aristides inde petiit indicium vitiosæ & corruptæ Reipubl. quod cum publica tenaciter & contentè tractaret, peculatus accusaretur, cum verò depeculatoribus conniveret, justī laudes & nomen mereretur. *Plur in Arist. Plutarchus quoq; calamitosum Reipub. Spartanz statum, post eadem Aegidis descripturum, publica dicit neglectus habitus, privatus cuiusq; quæstibus infectus esse. In Aegid. n. 7.* Salustius ex eodem fonte accessit calamitates sui temporis. Cū enim Majorum virtutes recensisset, *Probia, ait, nos habemus luxuriam & avaritiam publicè egestatem, privatis opulentiam.* Quod si à privato quoque cive exigimus studium Boni publici, quantò magis idem exigetur à persona publica, quam ab officio & fine, cuius gratia Rempublic. suscepit capessendam, sic denominamus. Si Carthaginensēs jure aras extruxerunt binis juvenibus, qui morte sua limites inter patriam & vicinos

Cyrancensēs contrivosos testatos facere voluerunt, vivos sub terram in eo loco se defodi cupientes, ubi terminum limitum ponebant. *Salust. in Iugurib.* Si rectè fecerunt totidem Spartiatz, qui Xerxi sese obtulerunt in expiationem sceleris, quod patria contra juventiũ in violandis legatis commiserat. *Herod. l. 7.* multò magis obligatus fuit Codrus rex Atheniensium, *Iust. lib. 2. Marcell. lib. 27.* (qui nominat Nileum Codri filium) aut Leonides Spartiatarum, *Iust. 2. aut Claud. Rom. Imp. Vrb. in Claud.* exemplo Deciorum, vitam ne. um opes, pro salute exercitus & Reipub. prodigere. Nec immerito exprobratum fuit Mamiazæ Alexandri Severi matri, quod cum simularet, se argentum undique collectum filio in expeditiones sufficere, dominterim privatam sibi thesaurum cõderet. *Herod. l. 6.* Nam Antonium Ethil omnem thesaurum Imperatoris, usq; ad ornamenta Imperatoria & mundũ uxorium in foro Trajanivenum exposuit, ne ad bellum Mactomannicũ quicquam à provincialib. exigere cogeretur. *Capit. in Ant.* perinde ut pavio ante Neriva, cum egeret pecunia, omnia vèdidit, præter ea, quæ erant necessaria *Dion in Ner. de quib. Salviān. 1. de gub. Der. Quid de illa loquar, qui cum imperij propagandis contentiũ propria facultatis ad publicas opes conferrebant: Et licet privatis pauperes essent, dicitur tamen abundabant communibus. Qui reip. utilitatem negligunt & ad explendam suam avaritiam quidvis parati sunt & facere & pati, hos, ait Illoc. Et sibi ipsi Et civibus pessimè consulere judico. In Panath.*

Finis igitur benè constitutz Reipubl. consistit in bono Publico, quod hoc in loco Aristot. probavit, 3. *Pol. c. 4. 7. 8. 5. 4. pol. c. 5. pol. c. 10.* & ante ipsum Plato innuit, 8. *de Rep. pap. 547.* *Cum homines publica utilitatis nullam rationem habere, sed Et terram Et adificia, præposterè partitione ad privatos usus intervertere ceperunt, mutatur Aristocratia in vitiosam Remp.* Expressit ex eo Averth. *tra. Est. 3. de Rep. In optima Repub. cõsilia id est communia curantur prius. Oportet enim Remp. qua deus erna sit, velle, ut omnes civitatis partes constent atq; in statu suo permanent.* Cicero passim imitatus est, & præter superius adducta, *in 5. de Rep. Et l. 3. ad Att. sic ait:*

26. Cadente Reipub. nequeunt stare res privatae.

27. Cuiq; bono civi publica curanda esse ante privata.

28. Nedum bono principis

29. Finu Reipi Bonum publicum.

ficat: Vigubernatori cursus secundum, Me- dico saluo, Imperatori Victoria, sic modera- tori Respubl. beata ceterum & ita propofita est, ut opibus firma, copiis locuples, gloria ampla, Virtute honesta sit R. spubl. Et in E- pist. ad Q. fratrem. Eo referenda sunt om- nia iu, qui præsunt aliis, ut q, qui erunt eo- rum in imperio, sint quam beatissimi.

30. Distinctio Rerump. in Rectas & Inobliquas.

Hunc extrahit Arist. d. c. 4. primam Re- rumpubl. distinctionem, in Rectas & Pro- lapsas, ἰσθὰς ἀγὶ ἠμερτηρῶν seu παρὰ βᾶσεις τῶν ὀφθῶν, & l. b. 8. Eth. cap. 10. ait ἰσθὴν ἀπὸ τῆς αἰτίας τῶν πολιτικῶν, ἰσθῶν δὲ καὶ παρὰ βᾶσεις, οἷον φθορᾶν τῶν τῶν. Optimas autem Respub. variis circumlocutionibus descripsit Arist. 3. Polit. c. 11. qua more domus, gubernan- tur, 3. Polit. c. ult. in fin. τὰς ἰσθὰς τῶν δεξιῶν οἰκονομικῶν, & c. libr. 7. Polit. cap. 1. & 2. ex quarum τῆς, qui q, optime agit, & bea- te vivit, c. 9. per quas civitas evadat felix cap. 11. per quas civitas optime administretur. & c. Commune quippe omnibus Re- rumpubl. speciebus est, ut in iis inveniantur probè & improbè constituta, 3. Polit. & ult. in fin. & hæc divisio non aliunde, quam ex fine desumenda est, cum Respubl. ad finem ordinentur & ex usu bonitatem acquirant vel malitiam. Videtur nihilominus Bodin- 2. de Rep. c. 1. in pr. in hanc Aristotelis di- visionem in transcurfu velle Theoninum fi- gere dum ait: Si Rerumpubl. formas bono- rum ac malorum finibus, aut virtutibus ac vitiiis metimur infinitas esse compertimus: & propterea à Montecat. ad text. 4. schol. lib. 3. Pol. temerarius vocatur & ab Alberg. disc. contr. Bod. reprehenditur. Errat au- tem Bodinus, si contra hanc Arist. divisio- nem arietes suos direxerit tum quia non propositum est Aristoteli formas Rerump. ut ille ait, sed modos dividere, tum quia fines ex virtute & vitio non sunt infiniti, ita ut infinitas fore Respubl. iure concludi pos- sit. Nam Arist. ipse proponit. d. c. 4. διὰ τῶν non formas, sed τῶν ἰσθῶν τῶν δεξιῶν. & cap. 5. demum investigat species rerump. ex for- mis ipsarum extractas. Præsupponenda quippe erat hæc diversitas ante species Re- rumpubl. cum communiter omnibus spe- ciebus accidat, ut in sect. 9. deducemus. Nec infinita Rerump. multitudo timenda

31. Circumloc. nominum Reip.

32. Reprehensio Bodini.

33. Requitur.

est, quia non est, nisi unus finis optimus, & ἀπὸ δὲ δίκαιος, ex quo æstimatur optima Resp. & hinc oppositus pravus, ἢ ὀπίσθεσ μορον τῶν ἀρετῶν, ex quo æstimatur peilli- ma.

Vnde petenda sit distinctio Rerumpubl.

SECT. 4.

1. Sententia Arist. de fundamento, unde pe- tenda sit d. & fo Rerump.
  2. A Politicorum non nemine probata.
  3. Distinctionem Respubl. quamcunq, pe- tendam esse à Magistratu.
  4. Quomodo Thomæ & Piccol. sententiam Arist. explicent.
  5. Qui tamen modum & veritatem non tan- gunt.
  6. Defensio Montecatini.
  7. Requiritur.
  8. Ex sententia Arist. Monarchia non assi- gnatur ratio differentia.
  9. Divitias & paupertatem nihil attinere ad Essentiam magistratum.
  10. Nec ad naturam Magistratus.
  11. Multo minus totius Respubl.
  12. Divitias & paupertatem rerum Essen- tias non ingredi.
  13. Aliud argumentum contra Aristotelem.
  14. Variis ex causis tribus imperia.
  15. Sed ob eas non statim mutari Resp.
  16. Quod probatur exemplo.
  17. Ex sententia Arist. in certum fieri nume- rum specierum Re. publ.
  18. Aristotelem in hoc negotio sibi ipsi non constare.
  19. Aliud contra Arist. argumentum.
  20. Item autum.
  21. Item tertium.
  22. Quod à numero Imperantium petatur essentiali Rerump. divisio.
  23. Declaratur exemplo familia.
  24. Et Oeconomia corporis humani.
- Postquam commune in omnibus rerum- publ. speciebus differentiam prænotavi- mus: seu præcipuum Analogatum ex fine & perfectione præsupposuimus, consequens est, ut ad divisionem progressuri, fontes de- via primùm removeamus, & fontem dete- gamus, ex quo species earum hauriendæ sunt. Nescio enim, num rei difficultati hoc

34. Sententia Arist. de di- visione Re- rumpubl.

loco satisfaciatur disputatio Aristotelis, 3. Polit. c. 1. 4. Polit. c. 4. qui cum distinxisset inter se tres species Rerumpubl. & Monarchiam, Oligarchiam & Democratiam ex numero Imperantium vulgò denominari dixisset, contra nominum notationem & communem vulgi sententiam negavit, ex numero petendam esse distinctionem. Rationem non addidit, sed declaravit saltem, qui factum sit, ut vulgus Oligarchiam ex paucitate Imperantium, Democratiam ex multitudine definierit, quia accidentia perpetua non distinxit à causa essentiali. Quia enim inopum magna multitudo ubique occurrit, divites autem non sunt, nisi pauci, hinc, cum præsiderent divites, utque ut plurimum pauci essent, ad paucitatem respexit opinio vulgi, cum potius respicere debuisset ad divitias, id quod paratione obtigisse putat circa pauperum multitudinem. Ex sententia verò Aristotelis, quando divites imperio potiuntur, ἄλλο πλῆθος, sive plures sint, quod tamen rarerent accidere verisimile est, sive pauciores, semper oritur Oligarchia: quando vicissim in opes, Democratia, adeò ut id, quo inter se differunt Oligarchia & Democratia, sint solæ divitiæ & paupertas. ἢ ἄλλοφύρουσι ἢ τὴν δημοκρατίαν, καὶ ἢ ἢ δολιχαρχία ἀπὸ πλείων, πλείων καὶ πλείων ἐστίν. Paucitas verò sit penè perpetuum accidens Divitum: Multitudo inopum. Quam sententiam Aristotelis Interpreteres & Commentatores certatim propugnant Thomas, Stapulens. Victor, Sepulved. Burrh. Casus, Gphan. 3. Polit. cap. 5. in fin. & 4. Polit. c. 4. Pacius lib. 3. Polit. cap. 5. num. 20. Montecat. in 3. Polit. c. 8. schol. sex. 50. Piccol. grad. 10. Moral. c. 8.

2.
A quibus propugnata.

3.
Distinctio petenda à Majestate.

Inter omnes verò de eo convenit, quod penes πλείωνους, seu penes principem potestatem, quam infra Majestatem vocabimus, quaerenda sit radix distinctionis, 4. Polit. c. 4. quia ordo, in quo consistit essentia Reipubl. ab ea fluit tanquam à capite. Quia verò, Majestas individua & uniformis est in omnibus Rerumpubl. speciebus dubitari cepit, quidnam sit illud, unde petitur distinctio. Plato in Polit. recurrit ad numerum: quem Aristoteles videtur obiter perstringere, dum ipse distinctionis originem

accesit ex divitiis & inopia. Thomas in fin. comm. cap. 5. lib. 3. sententiam Aristotelis interpretatur de fine, eò quod ex fine putaret essentialiter debere Respubl. dividi. *Alia*, inquit, *ratio est regimini, quod ordinatur ad opulentiam, & ejus, quod ordinatur ad libertatem, qua est finis potentia multorum. Et ideo necesse est, quod ubique quædam aliqui dominantur propter divitias, sive sint plures sive pauciores, quod ubi sit status pauperum, & ubique quædam dominantur pauperes, ubi sit status multorum.* Piccol. gr. 10. c. 8. in eundem sensum inquit: *Numerus in Reipubl. est aliquid ex eodem, & prater essentialiam ordinem. Id autem, ex quo praesertim oritur ordinis varietas, est finis & conditio gubernantium, aspirantium ad finem.*

4.
Explicatio sententia Aristot.

Cæterum hanc interpretationem planè respuit contextus Aristotelis, qui πλείων καὶ πλείων in Majestate requirit, non tanquam finem, sed tanquam conditionem quandam necessariam, quam protulit in locu exauctorati Numeri. Nullibi enim dicit ad divitias & libertatem spectare Imperantes: sed esse vel Divites, vel pauperes: Fieri enim posset, ut etiam plebs caperet divitias: nec tamen plebs dominium propterea foret Oligarchicum. Accedit quod proprius quæstus in omnibus spectari soleat Rerumpubl. generibus. Quod verò omnibus commune est, nequit distinguere. Præterea, quomodo paupertas, aut ignobilitas, quam cum paupertate conjungit Aristot. 4. Polit. cap. 4. potest cuiquam imperantium obijci instar finis? Addit quidem Aristot. libertatem, & propter eam dicit plebem in Reipubl. lites movere: Verum dum differentiarum radices proponit, non facit libertatis, sed inopie mentionem, quæ quidem finis locum in nulla obtinet Reipubl. Benè quidem assumunt Thomas & Piccol. à fine petendam esse divisionem Reipubl. sed id Aristot. jam ante, 3. Polit. cap. 4. executus erat: & ex fine petita divisio dirimit quidem vitiosam Reipubl. à recta: sed essentiam unius non separat ab essentia alterius, id quod sibi investigandum proposuerat Aristot. d. c. 5.

5.
Rejicitur.

Proinde Montecat. 3. Polit. in schol. sex. 50, sententiam Aristotelis sic explicat & confir-

6.
Defensio Montecat., confir-

confirmare nititur: Cur potius opulentia & inopia, quam paucitate & multitudine imperantium Democratiani, Oligarchiamq; contra Etymologia vocabulorum, communemque hominum opinionem distinguere voluit Philosophus? *An quia multos esse, vel paucos, qui imperent, dum non sit unus solus (hoc enim alia ratione ex vi unitatis aduersus multitudinem maximam facit differentiam) mores hominum & fundamenta Reipubl. haudquaquam variat: Variant inopia & opulentia, ut clarum est ex 2. Rhet.* In hac verò Montecatini ratione, & sententia Aristot. illud primò explicari mihi velim, Si diuitiæ & inopia distinguant Oligarchiam, & Democratiam, quidnam sit illud, unde distinguatur ab utraque Monarchia? Cum enim sint tres species Rerumpubl. in æquali linea contradistincta, oportet ab eodem principio singularum differentias desumi. iam constaret Montecat. Monarchiam constitui ab unitate numeri. Debent igitur ab eodem numero peri oppositarum specierum differentia, quia, quæ per diversa accidentia differunt, non opponuntur propriè, cum oppositio sit distantia sub eodem genere. Quod si unitas essentialiter constituit Monarchiam, nec in ea inest ex eventu, aut per accidens, quare unitates plures dicuntur esse ex eventu, aut per accidens in cæteris Rerumpubl. speciebus? Nec quicquam valet, quod de vi unitatis excipit Montecat. quia & illa non magis quàm ipsa unitas, vel mores hominum, vel fundamenta Reipubl. secundum Montecatini sententiam attingit, & proinde non magis, quàm illa, Reipubl. aliquam speciem & constituere potest, & ab aliis distinguere. Nobis igitur contra demonstrandum est, Diuitias & pauperatam fundamenta Reipubl. non attingere, sed esse nuda accidentia, à quibus Essentialis nulla differentia fluat. Idem enim docuit Aristot. 3. Polit. 1. 10. c. 8. Diuitias sc. ad Magistratum essentiam non plus attingere quàm ad essentiam boni Tibicinis, Medici, aut Choragi, id quod res ipsa quoque satis euidenter evincit. Nec enim alius Consul erat Marcius, cum ex ulva & vago exilio in urbem, inops rerum omnium, rediret, & septimum auspicaretur consula-

tum pauperissimus, quam cum priores iniret ditissimus, & spoliis Iugurthinis, Gallisq; onustissimus? P. Valerium utrumque, ex congesta matronarum stipe funeratum, *Lib. 2. & 3. Cicinnatum ex aratro in curiam, à rastro ad scepra protratum: Contemptorem opum Fabricium, animaque magnæ Prodigium Paulum AEmylium, nec non in omnis Curium capilis, Quem utilem bello tulit. ut & Camillum, Sæva paupertas, & avitus pro cum Latæ fundus, Imò Scipionem ipsum in angusto prædio tarescentem intueri, & cum magnificentia Syllæ, affluentia Craisi, luxu Luculli, Pompeij magnitudine compara, an propter divitiarum accessionem horum consulatus & gesta Imperia putas differre specie, à magistratibus illorum? Non melior Imperator fuit Phocione Cimon, aut Aristide Pericles, licet alter affectata quadam paupertate munera Regum reipueret, *Plutarch. in Phoc. alter publicè sumtus quoque petere cogere in pallium, Plutarch. in Aristid. & ex sicco filibus dotem exorare. AEmyl. Prob. in Eod. Cimon e contra & Pericles, alter acquisitis, alter paternis bonis omnes aliorum civium opes superaret. Plutarch. in Phoc. & Perich. Thucyd. lib. 1.* Quod autem diversitatem nullem progenerat in magistratibus, multò minus progenerabit in Majestate, quæ est regula & lydius lapis, ad quem reliqui omnes, tanquam imitationes, ad primam Idæam revocandi sunt & examinandi. Magistratum enim essentia consistit in potestate precaria, dependente à potestate suprema, eaq; propria & indissolubili. Si igitur ad potestatem magistratum variandam nihil facit opulentia & paupertas, nihil faciet ad potestatem Majestatis. Nec verò quicquam facere potest, quod est extra Rem. Diuitias verò esse bona externa non tantum Platonici & Stoici, *Plato in Lyfid. Plorim. Enn. 7. lib 6. Alcim de doct. Platon. c. 30. Camut. 1. de amor. & falsic. Sic. 3. de fin. & in Tus. Sem. Ep. 9. 8. 119. &c. sed & ipse Aristot. docet 3. Polit. 6. 7. Pol. c. 1. 1. Eth. c. 5. & 8. quippe quæ Rebuspub. magistratibus, & cuiusvis hominum accedere possunt, & rursam adimi, sine cuiusquam interitu. Nec enim alia fuit facies Democratia Romanæ,**

7. Reicitur.

8. Monarchia non significatur ratio differentia.

9. Diuitias & pauperatam non attingunt ad essentiam magistratum.

10. Nec dicitur in.

11. Nec Reipubl.

cum annulis cives non uterentur nisi ferreis, & aurei, maximi muneris loco offerrentur externorum principum legatis. *Panciroll. lib. 1. memorab.* Cumque magistratus ejus vescerentur rapis à se tostis, & hæc edentes dicerent *se imperare discitibus: Valer. Max.* quam cum post Antiochum devictum, dejectam Carthaginem, totius ferè mundi luxus in unam civitatem conflueret, *Flor. lib. 3. c. 12.* Crassusque negaret, divitem esse, qui suis sumptibus nequiret integrum ducere exercitum, aut Lucullus vestes ad quoscunq; ludos præberet, quas, & cujus coloris Comædi vellent, nec nisi uno verbo opus haberet, ad Persicas & Pontificales cœnas. quanto principi satis esset, sumtu apparatus. *Plutarch. in Crass.* & *Lucull.* Nunquid tu Rhagusanorum, quorum imperium iisdem finibus, quibus urbis ambitus circumscribitur, aut Massiliensium olim, pauperis Phocensium coloniz, *Strab. lib. 4.* quam sua paupertate optimam indiget Cicero *libr. 2. de offic. & pro Flacc.* Aristocratas diversæ speciei censet esse, ab divite & latè patente Republ. Venetorum? aut pauperes Macedoniz Reges, quibus uxores coquebant cibaria *Herod.* minus pro Regibus habeatis, quam olim Regem Persarum, regem regum & consanguineum Deorum *lib. 2. suppl. ad Q. Curt.* aut Cajum Caligulam, qui omnes alios reges despiciatui præ sua unius potentia habebat, *Suet. in Calig.* aut Antonium, qui se vocat *κύριος & νόμος? l. νέσιμος ad l. Rhod. de jact.* Divitiæ & potentia, nec Rebusq; nec Majestati, nec Magistratibus, quicquid addunt ad essentiã, sed requiruntur, ut ornamenta & adjumenta externa *1. Eth. c. 8. 7. Polit. c. 1.* Quoties enim fit, ut unus idemque magistratus, ex paupertate assurgat ad altissimas divitias, & vice versa ex divite Cræso degeneret in pauperissimum Irum. Tum eveniet hoc incommodi, ut forma Reipubl. mutetur nihil mutato ordine aut forma gubernandi. Pone enim omnia in eodem statu permanere, & Optimates ex calamitate aliqua communi in pauperiem recidere, divitiis ad quosdam ex plebe traductis, nec tamen illos à regimine Reipubl. excludi: Iam Oligarchia mutata erit in Democratiam sine mutatione

aliqua regiminis, ex mutatione unius externi accidentis.

Quod si propterea essentialiter mutari fundamenta Reipubl. ponantur, quia mutantur divitiæ & inopia, quia causæ cur non mutari debeant, per alia accidentia ejusdem ordinis, ut argumentatur ipse Arist. *3. Polit. c. 8.* & cogitur concedere *4. Polit. 4.* Si enim divitiæ & inopia propterea attingunt fundamenta Reipubl. quia variant mores res hominum, ut videtur velle Montecat: multò magis ea attingent nobilitas & ignobilitas, prudentia & rusticitas, justitia & injustitia, & quæ sunt, ejus generis infinita. Nobilitatem quidem Aristot. *4. Pol. c. 4.* ad Oligarchiam redigit, eò quod divitiæ inveteratæ speciem aliquam nobilitatis constituent, *Arist. ibid. & in libr. de nobil. apud Stob. serm. 84.* Sed *in 3. pol. c. 7. 8. 9.* omninò distinguit, quemadmodum & revera distincta sunt eò quod plura sint nobilitatis genera, ex virtute, genere, institutione, *4. pol. 4.* & divitiæ non nobilitent, nisi ex errore hominum, ut alibi dicemus. Nobilium vero mores arrogantes infinitum discrepare à plebis refractariis animis, extra controversiam, interque sapientes & rusticos tantum interest, quantum inter feras bestias, & mansueta animalia. Imò multò plura & minutiora sunt, quæ aliæ gentes in principibus & magistratibus spectare solent. *Plurimum gentibus ait Curt: lib. 6. in majestate corporis generatio est, magnorumq; operum nam alios capaces putant, quam quos eximia specie natura dignata est domare.* Hinc Onesicritus autor est, apud Catheos Indos pulcherrimo omnium de consuetudine regni solitum fuisse dari regnum, *Strab. lib. 16. Diodor. libr. 17.* quam legem Aethiopiis tribuit Athen. *3. διπρωσιφ:* Ipsi etiam Lacedæmonij Archidamum Regem multabant, quod pusillam & indecoram uxorem duxisset, quasi non Reges sed Regulos Reipubl. procreaturum. *Athen. ibid. Plutarch. in pr. de Educ. lib. 6.* exercitus Romani in Sicilia, Mitium Quendam, quod pulcritudine omnes alios vinceret, Imperio Orientali præfecerunt. *Diac. in Constant.* Saulem quoque pulchritudine & robore corporis concives superasse, ex *1. Sam.* notum est, & Poëtz

13.
Aliud argumentum contra Ari.
Stob.

12.
Divitia & paupertatem rerum essentialiter non ingrediuntur.

14.
Varii ex causis tribus imperia.

Poëtæ Heroum virtutibus astringunt etiam excellentiam formæ, quæ sine hac non satis spectatam futuram, eò quod sit *Gratior pulcro sensens è corpore Virum*, ut prolixè ostendit Tiraquell. *int. 4. Connub.* Ecce tibi novum genus Reipubl. ex pulcritudine, constitutum, pari ratione, qua Oligarchiam constituit Arist. ex divitiis. Nichilo enim plus divitiarum atinent ad fundamentum Reipubl. quam pulcritudo, nec minus hæc, quam illæ immutant mores.

Festus inest pulcrum, sequiturque superbia formam. Ovid. 1. Fast. Atque hac arte, quantilla opera, quot formas Rerumpubl. tibi poterò exhibere? Si enim robustissimo adjudicetur imperium, ut apud incolas Merces insulæ, *Mela libr. 3. Alex. ab Alex. lib. 4. Genial. Dier. c. 23.* Si maximo & longissimo, ut apud Ethiopeos *Herod. libr. 3. Arist. 4. Polist. 4. quod est Camerari. 4. Pol. cap. 4. citat ex Diod. Sicul.* Si pinguisimo, ut apud Gordios & Gothos, *Munfer. libr. 2. Gaogr. Lanterbach. libr. 1. de polist. regim.* Si ob alias quasunque causas & conditiones regnum offeratur, toties subnasci novam Remp. oportet, quoties ex nova causa Rex constituitur, aut toties mutari unam eandemque Remp. quoties alia via ad ejus cademque principis ascendit. Regnum Persarum meruit Cyrus virtute, Cambyses accepit per genus, Smerdis in se transfudit fraude & mendacio, Darius Hystaspis inivit sorte, reliqui jure generis ordine successerunt. Nullam tamen tot causarum mutationes in forma Reipubl. mutationem introduxerunt, cum Reipubl. Persarum inde à primo fundatore Monarchicum permanferit usque ad Alexandri M. victoriam, *restibus Platon. 3. de ll. Plur. in libr. ad princip. indoll. Strab. lib. 15. Athen. lib. 12. Dismof.* Nec refert, quod Aristotelis sententiam transferamus ad Monarchiam, cum ipse solo Oligarchiæ & Democratiæ differentiam ex divitiis & inopia ascripserit, quod *us in princ. hujus sectionis ostendimus*, idem iudicium ferendum de omnibus speciebus, & quod in una specie differentiam non parit, non poterit parere in altera. Quis enim toties mutaram Monarchiam Reipubl. Romanæ assereret, quoties mutata fuit causa,

per quam Imperatores solum illius ascenderunt? Iulius Cæsar favore plebis & militum, nec non fortitudine militari Aquilas sibi fixit perpetuas. Augustus, Tiberius, Claudius, Caligula, Nero, Trajanus, Adrianus, Antonini, titulo Adoptionis successerunt, & quod scripti hæredes fuissent. Pertinaci auxilio fuit gravis & bene de Reipubl. merita ætas. Nervam, Probum, Marcianum, Decium promovit pietas. Galbam, Othonem, Severum, Leonem Isaurium, Nicephorum, Romanum Diogenem, scientia militaris: Didimum Iulianum, Iustinum pecuniarum: Maximinū robur corporis: Maximū & Balbinū autoritas Senatus, Gordianū favor plebis: Atque adeo alij aliis de causis ad summum honorem aspirarunt, quæ si ad mutandum regimen Reipubl. sat afferrent ponderis, nunquam de numero formarum Reip. possemus certi esse. Nam non solum summi principes, sed & subordinati magistratus aut ipsi Optimates, diversis ex causis eligi & constitui solent, Quid enim, si soli pauperes magistratus, qui deprehensi sint continentes habere manus, Reipubl. gubernaculis præficiantur, Aristides, Phocion, Pelopidas, Epaminondas, Lycander, Valerij, Scauri, Fabricij? Si soli milites, Alcibiades, Aratus, Marius? Si soli oratores, Pericles, Demosthenes, Cicero? Si soli Sapientes, Solon, Lycurgus, Numa, Antonini? An aliam speciem Decemviratus constituerent plebei, si soli ad eum allekti fuissent, quæ admodum allekti fuerunt patrij? Aut num novus exortus fuit Consulatus, cum L. Sæptius, primus ex plebe consul patrij ad jungeretur? Ignobilitas & nobilitas personæ non mutant vim principatus magis, quam quodvis aliud eiusdem ordinis accidens. Hinc enim evenit, ut Plato *libr. 3. de ll. et in libr. de Reipubl.* quique ejus doctrinam in compendium redigere voluit Averth: *Ex sententia Arist. in certum sers numerum Reipubl. numerum proponere potuerit, dum mox duas, mox tres, mox quatuor, alicubi etiam octo species enumerant, nullibi certum & definitum numerum assignantes, eò quod verum Reipubl. distinguendi rationem neglexerint.* Plato enim *in Polist.* dixit: Reipubl. inter se distingui, *Vno, pau-*

15.
Sed non
tate statim
Resp.

16.
Quod Prob-
us exemplum.

17.

Ex sententia
Arist. in cer-
tum sers nu-
merum Re-
ipubl.

ciis, multum, paupertate, de Virtutibus, Violentia, Voluntate, legibus & arbitrio. In 3. verò de ill. multas imperandi diversitates proponit: quando nobiles, nobilibus, seniores, junioribus, dominis, servis, parentes liberis, melior deteriori, sapiens imperato imperat, aut imperium sorte ducitur. Averr: autem in *pr. tra& 3. Polit.* constituit quinque Resp. fortasse ex *libr. 8. Plat. de Repub. in pr. Primam ex Virtute, quæ regnum & Aristocratiam continere dicitur, alteram ambitionem, in qua spectent honorem imperantes, tertiam quæbusdam vel ex censu, quartam paucorum dominatum, quintam Tyrannidem. Paulò post verò duas novas iterum annedit: *De Voluptate, & ex Necessitate, ut cum Tissaphernes & Lacedæmonii viciis Atheniensibus imperant triginta Tyrannorum Oligarchiam: Thucyd. libr. 8.* Ibi enim nec virtutis, nec divitiarum, nec alterius alicujus causæ ratio habetur, quia necessitas excludit arbitrium. Tam incertè ponere vestigia coguntur, quicunq; regiam distinguendi viam semel ex oculis amiserunt. Imò nec ipse Arist. suis sibi disputationibus satisfacit *lib. 4. Polit. c. 4.* quando, quod rejecerat *lib. 3. c. 5.* ad constitutionem tam Oligarchiæ, quam Democratiæ, duas causas conjungit, divitiis cum paucitate, inopiam cum multitudine. Item quando nobilitatem, magnitudinem, pulcritudinem, ex quibus quasdam gentes principes sibi delegisse refert, ad numerum revocat, inquit: *Nam si magnitudine quoq; imperia deferant, ut in Æthiopia quidam ajunt, aut ex forma, esset Oligarchia: Exiguus namq; est numerus & formosorum & Magnorum.* Ad quod enim cætera, quæ per accidens accedunt, revocantur, illud est per se & essentiale. Sed in finita accidentia cætera, ex quibus Resp. componuntur, revocantur necessario ad numerum. Si enim quæras, cur, si pulcri, divites, nobiles, formosi imperium teneant, Respubl. sit Aristocratica, non est aliam assignare rationem, quam quod istiusmodi pauci sint. Vna enim res per unam differentiam & constituitur & distinguitur. Aristocratica aut Oligarchia una debetur essentia, quæ à nulla alia re accessi potest, quam paucitate dominantium, cum cætera accidentia sint*

infinita. Ideoq; nomen quoq; Oligarchiæ à paucitate, Democratiæ à populi multitudine datum fuit. Nec refert, quod Aristocraticiæ nomen non quidem paucos, sed optimos viros complectatur, licet sit species Oligarchiæ in genere acceptæ. Non enim propriè species est, sed Analogicè, ut paulò post dicemus, & propterea, sicut regnum, ita Arist. ratio essentialiter præsupponit optimam Reip. ad salutem publicam administrationem, quæ potius prima fronte à nomine exprimi debuit, quàm numerus, qui ipsi cõpetit propter innexum genus Analogicum.

Denique, ne longum faciamus, sic hanc disputationem concludimus: Vbi est eadem differentia, ibi eadem species, quæ ex differentia generi immersa constituitur. In tribus verò ab Arist. propositis & concessis Rerump. formis, concurrunt sæpè eadem differentia; Ergo ex sententia Aristi: Monarchia, Oligarchia, & Democratia ubiq; non differunt specie. Aliquando enim & populus dives est, ut de Colophone testatur Aristot. *4. Polit. c. 4.* Aliquando paupertas non solum populum, sed magis premit Regem ipsum & Optimates. Quoties enim regia Scotorum bella unus ex subditis facilius sustinuit, quàm Rex ipse? *Buchan. lib. 19. hist. Scot.* cujus annuos reditus ultra tonnam auri non excurrere scribit *Botes part. 2. Cosmogr.* Jam olim Habudum incolæ reges suos necessariè paupertate assuefacere volebant ad justitiam *Salm. c. 35. Polihist.* & læpe fit, ut privatæ opes subditorum superent pauperiam principis, qui nihilo minus imperium Monarchicum obtinet in eos, qui divitiis se longè sint superiores. Nec Pelopidas & Epaminondas cum sui similibus, minus erant Optimates, cum pauperes Aristocratiam Thebanorum regerent, quam si eidem ditissimi atque incubuissent. Paupertas igitur communis est Regibus, Optimatibus, & plebi, & proinde unam Rempubl. discernere nequit ab altera, quia quod commune est, non distinguit. Deinde, quod abesse & adesse potest absque rei interitu, accidens est, & ad Essentiam non pertinet. Constat verò ex iis, quæ hucusque diximus, Monarchiam, Aristocratiam & Democratiam in eodem statu permanere, licet circa divi-

18.
Arist. sibi ipsi non conparet.

19.
Aliud argumentum contra Arist.

20.
Item aliud.

21.
Item aliud.

tias & inopiam infinitis modis commutentur.

22. Quid a numero Imperantium petatur essentialis divisio.

A numero verò imperantium Essentialiter peti differentias primas Rerumpubl. facile demonstratu est, si modo repetiverimus *ex se*. 1. Reipubl. essentialiam consistere in ordine imperandi & parendi. Ordinis verò essentia possimissimi recumbit in *Pro primo*, à quo omnem ordinem dependere dixit Arist. 3. *Metaph. cont.* 16. 12. *Metaph. cont.* 52. quia illud unum est mensura cæterorū, cunctin unoquōq; genere reperiri unam naturam, mensuram omnium eorum, quæ sub genere comprehenduntur, idem Arist. docuit 10. *Metaph. cont.* 7. Id quo eò magis conspicitur in ordine Reipub. qui ita se habet, ut omnia à primo quodam capite dependeant & moveantur. Quia enim illud primum est de essentia Reipubl. & ad illud sequitur essentialiter unitas vel numerus, hic quoq; ad essentiam Reipub. per se attinet Ordo enim Reip. consistit in effluxu potestatis à Majestate: Aliter autem fluere ab uno à quo tota traditur, aliter à pluribus, aliter ab Universis: Sive jam universi inopes, sive pauci divites sint, propter illam qualitatem accidentariam, effluxus nihil mutatur, quemadmodum mutatur ex numero.

23. Declaratur exemplo familia.

Exemplum ex gubernatione domestica licet capias, vel de ipsius Arist. sententia 8. *Eth. c. 11.* Nam si unus præsit familia, aliud regiminis genus statuit, quam si maritus & uxor simul, aut fratres præsent ex æquo, nulla facta mentione divitiarum & inopiar, quas & per se planum est, nihil ad distinctionem juris domestici cōferre. Sola variatio in numero personarum variat speciem juris, quemadmodum etiam in corpore humano patet. Ostendimus enim in *Observo. & 99. Anat.* Sedem animæ & in principis in corpore membrum esse Cor, quæ est sententia Arist.

24. Et Oeconomia corporis humani.

30. *de part. anim. c. 3. & 4. Averrh. 2 collig. c. 9. Alex. Aphrod. de an. c. ult. Themist. in lib. de form. c. 13. Zabur. de part. anim. c. 7. 8. 9. Pitcol. de sed. anim per tot. Varol lib. 2. Anat. c. 1.* Sive jam calidum sit cor, sive frigidiusculum, sive humectetur vel siccetur præter modum, sive alia aliqua qualitate afficiatur, nihil immutatur Oeconomia totius corporis, quam diu omnia vegetantur ab

uno principio. Quam primum verò unitas subvertitur, & prouno corde subnascuntur bina, jam subversa est Respubl. corporis, & pro perfecto homine nascitur monstrum! Tantum in ordinis principio potest numerus, quatenus à primo principio procedentem potestatem distrahit, & diversitatem in ordinis essentia constituit. Merito igitur à numero desumimus primam essentialiam Rerump. divisionem, eo, quo mox subjiciemus, modo.

De divisione & speciebus

SECT. 5.

Rerumpubl.

1. *Vitia & Virtutes Rerump. separandas ab imitio a legumis speciebus.*
2. *An Respubl. propriè accepta dentur species.*
3. *Rejicitur opinio eorum, qui duas Rerump. species primas constituant.*
4. *Disquisitio Platonis examinatur.*
5. *Alia species Rerump. assignari ab aliis.*
6. *Non posse autem plures quam tres primas species constitui.*
7. *Monarchiam.*
8. *Oligarchiam.*
9. *Democratiam de quarum nominibus agitur.*
10. *Singulis dividi in Rectas & Prolapsas.*
11. *Qualis sit hac divisio.*
12. *Demonstrationem esse genus Analogum.*
13. *Nec non Bonum.*
14. *Et Amicitiam.*
15. *Ad quarum legem accedit & dividi debet Resp.*
16. *Quemadmodum isti deservunt Feudum & Majoratum.*

Ante omnia autem removenda est divisio Reipubl. in vitiosam & probam, quam supra desumimus ex fine. Non enim Essentialiam, sed legalitatem Reipubl. dividit, nec speciem aliquam constituit, sed accidentariam diversitatem. In eo enim plerique falluntur, qui bonitatem cum essentia, differentiam cum accidentibus confundunt quemadmodum Polyb. *lib. 6.* Sex species enarrans, prolapsas in eadem serie collocat cum rectis: & Patries *lib. 1. de Reipubl. v. 4.* dum dividit Respubl. in popularem, optimatam & paucorum, non

5. Vitia & virtutes Rerump. separantur à speciebus.

R r 2

distin.

distinguit inter Oligarchiam probè constitutam, quæ est optimatum, & prolapsam, quæ in specie nomen generis retinet Arist. enim 4. Polit. c. 2. & 3. Aristocratiam non aliter distinguit ab Oligarchia, quam virtute, omnesq; illius lates, species hujus constituit. In se enim consideratæ Reipubl. species non sunt nisi tres, ut docet Arist. 8. Eth. c. 10. Polit. c. 5. & seqq. Nescio enim quid sibi velit illa Paurmeieri verba, libr. 2. de Jurud. Imp. Rom. c. 1. num. 3. Respub. propriè accepta nulla sunt species, sed unum tantum genus ut vera est Socrati apud Platonem sententia, Vbi in eisdem tæis πολιτικός esse dicit, libr. 4. de Rep. in fi. Improprè tamen pro administrandi & exercendi πολιτικός seu πολιτικός, sive δεχόμενος πολιτικός τῆς πόλεως forma accepta Verus Socratica apud Platonem in Polit. discussa est, in Monarchiam, Aristocratiam, & Democratiam. Respub. enim improprè non accipitur pro gubernatione ἢ πολιτικός, nisi & improprè eam Aristot. definit, dum dicit: quod sit τις, sive ordo principum potestatis in subordinatis & in totam civitatem; nec facile est aliam Reipubl. essentialiam fingere, quam hanc, ex qua cum diviso sit extructa, procul dubio erit essentialis & legitima Rerum, species constituet. Idem porro Paurmeist. ibid. n. 6. prima duo membra divisionis constituit: μοναρχίαν & πολιτευσίαν ut & Frider. cap. 29. Polit. seu ut Machiav. c. 4. de princip. Rempubl. & principatum, & hanc subdividit demum in Aristocratiam & Democratiam. Ostendimus verò alibi, nullius artis esse dichotomias, quæ sine arte constituuntur, & Galen. lib. 1. Meth. ridet vanas divisiones, quæ species non pariunt, quemadmodum idem Paurm. lib. 1. Jurud. c. 3. n. 20. duo tantum genera juriū Majestatis proponit. Polieratiam enim, cum speciem nullam intermediam Reipubl. constituat frustra interferitur, & ad species constituentis satius est, immediate, cum Arist. Rempub. in Monarchiam, Aristocratiam, & Democratiam diducere, quia aliter se habet majestas in paucos, aliter in omnes cives sparsa. Plato quidem lib. 3. de leg. duas proponit quasi matres, ex quibus, inquit, si quis aliam dixerit originem ducere, rectè utiq; di-

ces, quatum alteram principatum unum, alteram populi appellare decet: Alterum quoq; summum tenere Perfarum genus, alterum Athensenses putandum est: Cetera vero forma omnes hinc variè componuntur. In hac divisione Platonis petitur principium specierum à numero, quia ex Monarchia & Democratia ceteræ non componuntur, nisi propter numerum. Quod verò Aristocratiam ex ordine simplicium excludat, quasi compositam ex coalitu Monarchiæ & Democratia, admittendum non est, quia licet medium locum obtineat inter utramque: tamen ex utraq; non componitur, perinde ut colores omnes oriuntur ex confusione perspicui & opaci. Nam si numerum 30. cogites medium inter 10. & 50. non statim eum ex utroq; confundis. Multò minus verò Aristocratia media idonea est componi ex Democratia & regno; quia ut primum in consortiū regni secundu vel tertium ascenditur, aut populo universo imperiū admittitur, nihil regiū, nihil populare manet. Ex intereuntibus autem non fit compositio. Propterea Barclaius scribit: lib. 3. contra Monarchom. c. 4. De eo, quod sint tres forma Rempub. omnes Politer, alijs licet in rebus discordes, nullo excepto, & verbis & animis consentiunt, quod quam verè dictum sit, ex doctrina Platonis, & Avenh. patuit, nec non ex Polyb. Patrit: & alijs, qui quinq; sex aut octo, primas Rerum species excogitant: Si verò semoris præjudiciis, rei veritatem intueamur, non possunt nisi tres primæ species constitui. Si enim scribit Cicero. 2. de divin. à Platone philosophisq; se didicisse, Respublicam à principibus teneri, tum à populis, aliquando à singulis. Item 3. de Rep. & ex eo August. 2. c. 9. De le. 23. Respublica est populi, cum bene ac justè geritur, sive ab uno Rege, sive à paucis Optimatibus, sive ab universo populo. Seneca ait Epist. 19. Interdum populus est, quem timere debeamus; interdum, si ea civitatis disciplina est, ut plurima per se natiū transigatur, gratiosi in ea timeatur viri: interdum singuli, quibus potestas populi & in populo data est. Concilium Tacitus, 5. Annal. Cunctas nationes & urbes, populum aut patres, aut singulos regit. Græci quoq; plenis velis huc appropierat, nisi quod in nominib⁹

2. An Reipub propriè accepta sint species?

3. Quidam dicunt species Reipub. constituantur.

4. Diviso Platoni.

5. Multifariæ species Reipub. assignantur.

6. Tres esse primas species.

non per omnia cōsentiant. Aeschines dicit: *Apud omnes homines tres esse Politias: τυραννίδα, ὀλιγαρχίαν & δημοκρατίαν.* Iſocrates item in *Panath.* niſi quod pro Tyrannide nominet *μοναρχίαν*. Herod. *lib. 3.* non niſi tres ſtatus, de quibus Otanes, Megabyzus, & Darius contendunt, proponit *ιστορικῶς, ὀλιγαρχίαν & μοναρχίαν* quos totidem repetit *Haly-carn. lib. 4.* ubi diſputatur de Rom. Rep. ordinanda eſſe Tarquinio: nec non Xenoph. *libr. 1. Cyrop. in pr.* qui tamen Tyrannidem veluti diverſam & à regno diſtinctam enumerat. Plutarch. *in lib. de Monarchia.* Tres inquit. *ſunt Politia forma, Monarchia, qua unus eſt dominatus: Oligarchia, qua paucorum: Democratia, qua poves populum summam gubernationis poſuit.* Reliquæ autem intentione & remiſſione horum ortæ, vitia potius ſunt & corruptelæ, quam formæ Republicæ.

7. Monarchia.

Primam generali nomine *μοναρχίαν* vocat Plato in *Polit.* Plutarch. *Monarch.* Iſocrates. in *Panath.* Aſtor. *Polit. c. 5.* & ſeqq. Apul. *libr. de Philoſ. in fin.* Aechines vocat *Tyrannidem*, quia antiquius teſte *Aemyl. prob. in Militiad.* Tyranni dicebantur, *quibusque potebantur perpetua poteſtate, in civitate aliqua libertati aſſueti, ad ut ipſum Iovem Tyrannum Deorum indiget Ariſtoph. in Nubib.*

8. Oligarchia.

Alteram generali & adæquato nomine *ὀλιγαρχίαν* appellant Aechin. Herod. *libr. 3.* Plutarch. *de Monarch.* Thucyd. *lib. 1.* Cæteſum Ariſtor. *Polit. c. 5.* & ſeqq. *Polit. c. 4.* & ſeqq. imitatus Platoni in *Polit.* Oligarchiam accipit in partem deteriorē pro corrupto ſtatu paucorum, quem in ſenſum Ariſtocratiæ ponit pro eodem probè & benè conſtituto regimine, quam alii pro tota huius generis latitudine accipiunt, à potiori & præcipuo analogato denominationem petentes.

9. Democratia.

Tertiam ſub communi Democratia vocabulo comprehendunt Aechines, Plato in *Polit.* Plutarch. *de Monarch.* Apul. *in fin. de Philoſoph.* quibus maxime ſuffragatur notatione nominis. Polyhius verò *lib. 3.* Democratiam accipit pro ſtatu populari optime inſtituto, cui opponit *ἄρχοντος καὶ χειροῦ ἄρχωνος*: Ariſtoteles è contrario Democra-

tiam proponit, tanquam *πῦλη βῆσις* Politia ſive ſtatu populari benè conſtituti, dum huic relinquunt nomen generis nimirum Republicæ. ſeu Politia, eò quod ad communionem rerum publicarum ſtatu populariſ quam proxime accedat. *3. Polit. c. 4. & in pr. 5. Polit. paſſim.*

Sic igitur, ne eſſentialiſ diſviſio confundatur cum accidentiaſ, quarum multas proponit Boter. *libr. 2. de Polit. Illuſtr. c. 2.* Simpliciter tres ſpecies Rerum publicæ ordinandæ ſunt, & poſtea ſingulæ diſpeſcendæ in *Rebus & Prolapſus*, quia hæc diſviſio omnibus ſpeciebus ex æquo communis eſt, ſingulis attribuendæ, ductu Ariſtor. *3. Polit. c. 4. & 5.* Platon. *7. de Rep. in pr.* Plutarch. *in lib. de Monarch.* Apuleij *in fin. lib. de Philoſ.* Volaterr. *lib. 3. de Polit.* Sebaſt. Erric. *li. 1. diſcurſ. de Rep.* Guliel. de la perriere *en ſon Miro.* Polit. *in pr.* Hurault. *libr. 1. des Eſtats. ch. 1.* Pacius *lib. 3. Polit. c. 5. n. 20.* Bodin. *2. de Republic. 1.* Thom. Viſtor. Sepul. Montecæ. Camerar. Cai Zvinger. Giphani. *in comm. 3. Polit. ad c. 5.* Piccol grad. *Mor. 10. c. 7. & 8.* Dan. *lib. 2. Pol. chriſt. c. 6.* Bodin. *lib. 1. diſq. Polit. c. 4.*

10. Singulus diſvidi in ceteras & Prolapſus.

Nec multum difficultatiſ in ea re ſupererit, ſi quæ huic uſque deduximus in memoriaſ revocentur. Tantum illud ſuper eſt conſiderandum, ſi Monarchia dividatur in regnum, Deſpotiam, & Tyrannidem, & ſimili modo reliquæ reſpublicæ diſim. nuntur in optime & minus probè conſtitutas, quæ hæc ea diſviſio ſit cenſenda. Specifica cenſeri non poteſt, quia ordinis natura, in quo conſiſtit eſſentia Republicæ, nihil mutatur, ſed referunt tantum ad alterum, atque alterum ſinem. Sciendum verò eſt ex *4. Metaph. c. 2. 1. Eth. cap. 6.* non omnia genera, quæ dividuntur, eſſe analogica, ſed quædam etiam *Analogæ & dicuntur ab uno ad unum*, qua ratione ſeſe habere Ens reſpectu Dei & creaturarum, *lib. 1. Metaph. part. 1. c. 8.* prolixè eſtendimus. Longius enim diſtat imperfecta creaturarum eſſentia à ſimplici & infinita perfectione eſſentiaſ divinæ, quam deſpotia à regno, aut vitioſa quæpiam Democratia, ab æqualitate Arithmetica Politiaſ. Ita ſe habere demonſtrationis definitionem ad omnia ejus genera in Logicis diſtum eſt. Ariſtor. enim *in 1. Poſt. Anal. in q. ad tex. 95.* unius demonſtrationis principia, condi-

11. Quælibet ſpecies diſviſit.

12. Demonſtratio eſt genus Anal. gen. cum.

conditiones & proprietates declarat, quam Græci vocant *αρετων ἀνιδου*, ex proxima immediata causa, satisfaciendem omnibus quæstionibus. 2. *Post. cap. 1.* recensitis, cui merito principatum totius Logicæ tribuit Them. *1. post. cap. 2.* cum ob certitudinem, tu uob nobilitatem & quod una opera quæstionibus omnibus respondeat. Licet enim Averrhoës, *1. Post. comm. 54. 55. 56. 95. Epist. num. post. cap. 2. 3. 4. 2. Physic. com. 22. 6. Physic. com. 61. 2. de Cal. comm. 35. Potissimam,* quam vocat. demonstrationem divellat in duas, quarum una demonstrat, tantum propter quid, altera & hoc & *ὅτι*: tamen ipse utramque sub nomine principalis demonstrationis complectitur, *Epist. 1. post. cap. 3.* & nulla datur causa quæ demonstrat *ὅτι*, quin simul, quantum est ex vi demonstrationis, evincat & inferat *ὅτι*. Ab hac portò deficit illud demonstrationis genus, quod non notificat, nisi *QUOD*, cuius duas diversitates subjicit Aristoteles. *1. Post. tex. 91. § 96. A signosec Eff. etia, & à Causa remota.* Non autem sunt hæ legitimæ demonstrationes, quia nec scientiam pariunt, nec proprietatibus demonstrationi ascriptis insignitæ sunt, sed defectus quidam & lapsus à regula, de quibus nomen Regulæ, seu veræ demonstrationis persæ prædicatur, ut nomen Monarchiæ de Dominatu & Tyrannide. Eandem Analogiam notavit Aristoteles *1. Eth. cap. 6.* in Bono idque de ipsius Platonis contra ejus Idæale Bonum disputat, sententia. Alcinoüs enim *cap. 30. de doct. Plat. & Plotin. Enn. 1. libr. 8. c. 2. Enn. 6. lib. 7.* conendunt bonum primò completi summum & absolutum bonum, sicut disputat *Plat. in Phileb. & Lyf.* Nec tamen propterea à censu & definitione bonorum excludenda, quæ per ejus participationem bona evadunt, quemadmodum Diogenes apud *Ciceronem libr. 3. de ll. de finit bonum, Quod natura absolutum est, & ad præcipuum suam in se habet, & Seneca ubique quod honestum est, Epist. 31. quod sincerum est. Epist. 74. & 88. aut secundum naturam, Epist. 118.* Nam & iis, quæ commoda tantum dicenda disputat Seneca *Epist. 82.* inest particula Bonitatis & hujus definitio competit, sed Analogicè, seu postèrius, cum prius dicatur de Bono

per se. In amicitia idem notare est, quæ ex omnibus bonis exurgit, *Honesto, Vultu, jucundo, 8. Ethic. c. 3. & 4.* sed verè tamen amicitia typum & idæam gerit tantum illa, quæ fundatur in virtute: extert in tantum amicitia nomen meretur, quantum ad hujus perfectionem & indolem accedunt. Parem verò in Rerum publicarum hac divisione rationem esse, ex iis, quæ dicta sunt, in promptu est cognoscere, & tradit conceptis verbis ipsi Arist. *3. Fel. c. 1.* Maximè enim nomen Reipublicæ meretur, in qua referuntur omnia ad publicum bonum: ab hac in quoque genere deficiunt cæteræ, donec ad extremum deveniatur. Sic regia Monarchia prolabitur in Dominicam, quæ nondum planè vitiosa est, & tolerabilior Tyrannide, donec publicum bonum prorsus ventur in privatum, & degenerent omnia in pejus. Interim, sicut demonstratio à posteriori, amicitia, ex jucundo & utili, Ens creatum & finitum, retinet nomen generis, sed cum additione: Ita prolapsa quoque Respubl. sub nomine generis collocatur, sed cum adjunctione, Respubl. vitiosæ aut prolapsæ. Pari omnino ratione, qua Icti Feudum dividunt in *proprium & improprium, in rubr. cap. 1. de feud. non habent. propr. à natur. feud.* quatuor divisionem Schrader. *part. 2. de feud. c. 3. 90.* cat *summam* feudorum divisionem, seu *in Rectum & non Rectum, per c. 1. de consuet. vet. Feud.* Rectum seu proprium, quod omni sui parte ad rationem feudorum communem, quam habent ex jure communi vel consuetudine, confirmatur, *c. 1. §. præerea, quid sit Inveff.* Improprium, quod aliqua parte deficit, *Schrader. d. c. 3. num. 2. unde & degenerans dicitur. Vultej. libr. 1. c. 8. n. 38.* Non enim hæc divisio species eruit, sed feudum dividit ab Vno ad Vnum, quemadmodum ostendimus Reip. quoque dividi; quomq; in suo genere & ad majoratus Hispanicos ac commodatur Ludov. Molin. *libr. 1. c. 1. nu. 23. de primog. H. sp.* quorum alios proprios esse dicit in quibus succedit primogenitus, alios improprios quibus substituitur alius quispiam ex liberis.

14.
Nec non amicitia.15.
Item Respub.16.
Et Demum Feudum.13.
Vt bonum.

CAPVT

CAPVT II.

DE MONARCHIA IN GENERE.

S V M M A R I A.

1. Vtrum Monarchia fit prima Rerum-publ. & secundum naturam.
2. Monarchia rationem non aliter constare, quam si uni reddatur.
3. Quid fit Monarchia.
4. Vtrum satius fit ex stirpe per successionem accersere principem, quam per vota Electorum.
5. Vtrum Electio successione temperari possit vel debeat.
6. Vtrum omnia legitima Imperia originem traxerint ab Electione.
7. An Regnum inter filios Regis dividi debeat.
8. De iure primogeniti, seu primogenitura privilegio.
9. Quae ratione primogenitus teneatur prospicere fratribus.
10. De contentione inter patrum & nepotem.
11. Inter natum ante & post adeptam dignitatem.
12. De successione & exclusione feminarum.
13. De successione filiorum illegitimorum.
14. De successione Legitimatorum.
15. De speciebus Monarchiae.

S E C T I O I.

Utrum Monarchia fit prima Rerum-publ. & secundum naturam.

1. Quare inter Respubl. primo agendum de Monarchia.
2. Monarchiam esse primam Rerumpubl.
3. Eisdem se subtraxisse Athenienses; qui primi creduntur Democratia autores.

4. Origo Monarchiae ex natura.
5. Bodini ratiocinatio contra Aristotelem.
6. Rejicitur.
7. Tres Babylonii conditores.
8. Nimrodus an idem fuerit cum Nino.
9. Primitus homines vixisse sine Republ.
10. Unde orta Monarchia.
11. Monarchiam demonstrari à natura.
12. Magnos patres, ab initio dominatos fuisse ad instar Regum.
13. Ideoq; facile in perfectos Reges abisse.
14. Antiquorum regna extitisse voluntaria.
15. Monarchiam esse antiquissimam Rerumpubl.

POSTquam in genere de Rebuspubl. egerat Aristot. 3. Polit. à c. 4. usq; ad c. 10. exorsurus singularum specierum explicationem, initium facit à Monarchia, d. c. 10. non quod sit perfectissima, aut simplicissima, aut prima origine, sed quod propter simplicitatem ceteris sit notior & facilius cognitu, tum etiam quod ad reliquarum notitiam tanquam regula illarum plurimum conferat. Accidit tamen, ut sit simul simplicissima, quemadmodum dictum fuit, & perfectissima, quemadmodum post explicatas omnes species dicemus & deniq; ante alias quasunque nata, quemadmodum omnium historicorum consensu testatur. Iustinus historiam suam sic exorditur: Principio rerum, gentium, nationumq; omnium imperium penes Reges erat. *lib. 1. Isoerates in Panath. Primumque Democratia & Oligarchia nomen notum erat. Barbarica gentes & omnes Graeciae civitates regibus parebant. Halyc. li. 5. Omnes Graeciae civitates in ista subregibus erant, sed postquam eorum nonnulli potestate abuti ceperunt, magna pars publicum statum mutavit in leges ac magistratus omni potestate ac dominandi ratione transcripta. Cicero 3. de lib. Omnes antiquae gentes regibus quondam paruerunt, &c. Antiquissimum quippe Regni nomen: Le plus ancien nom du commencement est le Royaume, Claude Faucher. li. 1. de Orig. dignit. & magistr. Fr. nec. 1. Si Plinio credimus li. 7. c. 56. primi Athenienses introduxerunt populares administrationes, cum primis seculis etiam ipsi obediunt regibus, teste Thuc. lib. 1. & Cecropè ultio admiserint Regem, quod in duodecim oppida patentes homi-*

1. Quare inter Respubl. primo agendum de Monarchia.

2. Monarchiam esse primam Rerumpubl.

3. Athenienses primi Democratia autores.

homines coëgisset. *Pausan. in Attic. Strabo lib. 9. Trog. libr. 2.* A Cecrope dominati sunt Reges usq; ad interitum Codri, cujus filius Medon præfectus est Reipubl nomine Archontis, *Pausan. in Attic. Euseb. in Chron. de quo scribit Patercul. libr. 1. Codri filius, Medon, primus Archon fuit. At hoc postea apud Atticos dicitur Medonitida: sed his insequentes Archontes usque ad Charopem, dum Siveventi, honorem usurparunt, inde perpetui Archontes esse desierunt, cum fuisset ultimus Alcmaon, caperuntq; in denos annos creari, qua consuetudo in annos 70. mansit, ac de inde annu commissa est magistratib. Resp. Ex his, qui deus annu præfuerunt, primus fuit: Cherops, ultimus Eryx: ex annu primus Oreo. Aristot. i. Polit. c. 1. ad fin. ex societa tum progressu naturali, regni exortum ante cæteras Resp. sic deducit. In domibus privatu primu dom: nabatur pater postea ex libe-
 & natu uatorum prapagabantur gentes, oriebantur pagi, in quibus de consuetudine domestica, pristina erga nepotes suos reverentiam & auctoritatem obtinebat o-
 niprobu. & seu grandævus pater, donec sen-
 sim ad cæcitates processum fuisset & mutata
 multitudine parentum, imperium domesti-
 cum quoq; mutatum in publicum, patrum in regnum. In lib. 3. Polit. c. 11 4. Polit. c. 13. 5. Polit. c. 10. aliam originem regnis attribuit, sed non minus ex dictamine naturæ depro-
 tam. Quia enim virtutis excellentiæ natura regnum deberi credebant, & in angustiis regionibus pauci reperiabantur virtute excel-
 lentes, inde exortum fuit regnum, cum im-
 perium isti, uni ex multis in manus traderetur. Item, cum magnis beneficiis civitatem demereri, patrum animum declaret, si-
 quidem paternam & regiam amicitiam beneficiorum magnitudine discernit Arist. 8. Eth. c. 11. parentum & regum loco ceptum haberi etiam illi, qui magno aliquo benefi-
 cio populum affecissent, quemadmodum Cecropi ob collationem civium in oppida, Theseo ob collectionem oppidorum in civi-
 tatem seu in Melantho ob Monomachiam, qua Xanthum Boeotum ducem, bellum Atheniensibus inferentem, stravisset, regnum donarunt Athenienses. *Paus. in Attic. Strabo, lib. 6. & 9. Ræcæ & versumiliter**

ex naturæ impulsu regnum eduxit Aristot. cujus doctrinam infectatur Bodin. 2. de Reipubl. c. 1. quasi ex fabulis poetarum potius deductam, quam veritate historiarum: Cum omnibus persuasum sit ac perspicuum, Monarchiam omnium primu in Assyria fuisse constitutam Nimerodo principe, quem sacre literæ potentissimum Genatorem appellant, loquendi genere Hebrais familiaris, quo verbo *Latronem* significari volunt. Plato quidem in *Polit.* ut probet, regem debere homines excellere, quemadmodum homo excellit animalia cætera sibi subiecta, & in hoc regno nihil esse violenti sed subditos illi parere inuolunt ut ait Plato, aut ut accommodatius Arist. 3. *Polit. c. 9. in fin. de prius*, advocat regnum Saturni, ad quod alludit Aristot. d. c. 9. Verum Aristotelis sententiâ fabulis procul est, & ex naturæ ipsius ordine educitur, & veritati historiarum optime consentit. Neque refert, quod Bodin. omnem Monarchiam violentam faciat, unius Nimrodi exemplo, quia quod uni nationi violentè inditum fuit, alteri induci potest sponte. Nam Arist. d. c. 9. & 11. *lib. 3. Polit.* non omnibus naturale esse regum imperium perspicue ostendit, si videlicet æqualis æqualibus, aut deterior imperet melioribus; sed si dignior & virtute excellentior indignioribus & minus prudentiâ conspicuis præficiatur. Cum verò talis Nimrodus non esset, sola fortitudine & potentia celebris, mirum non est, si venando seu latrocinando gentes sibi sube-
 gegerit. Fuit enim idem Nimrodus, qui c. 10. *Gen. Potens Genator coram Domino* dicitur, & c. 11. tacite innuitur autor & regnator Babylonis, ad cujus ædificationem cum populo suo à montibus in planum progressus erat. Tres quippe Babylonis conditores nominant tam sacre, quam profane literæ. De Nimrodo testatur Moses d. c. 10. quod initium regni ejus fuerit Babylon, quæ idem à confusione linguarum denominat d. c. 11. Semiramidem conditricem Babylonis iactant, Herod. *lib. 1. Diod. lib. 3. Strab. libr. 16. Mela. lib. 1. Iustin. lib. 1. Hieron. in cap. 2. O-
 sca. Daniel verò, cap. 1. introducit Nabuchodonosorem gloriantem: Nonne hæc est Babylon magna, quam ædificavit. Cæterum Berof. Annianus Semiramidi non ascribit nisi*

4. Origo Monarchia ex natura.

5. Bodini ratio-
 cinatio contra
 Aristo-
 telem.

6. Quia Aristo-
 telem non
 tangit.

7. Tres Babylonia
 condito-
 res.

est ampliationem urbis de qua Ovidius 4.
Metam.

Vbi dicitur altam

Cost. l. bus muru cius sse Semiramia urbē.
Pererius Nabuchodonosori restitutione.
lib. 15. in Gen. disp. 4. lib. 5. in D. m. p. 35. Ple-
rumq; enim nomen Autoris non solum primo
fundatori, sed & restitutori & innovatori
attribuitur. Quemadmodum Nechemias au-
tor murorum Hierosolym. dicitur *Ecclesi-
astic. 49.* quos tantum refecisse legitur. c. 1.
Et 2. Et 4. Nehem. Quin etiā verba Nabuch-
odonosoris, vesanam iactantiam redolent, &
plus auctori arrogānt, quam competebat.
Tribuit quidem Curt. *lib. 1.* Babylonis ædifi-
cationem Belo: sed cum à Nimrodo non di-
stinguunt Euseb. *in pr. Chron.* Hieron. *in c. 2.*
Off. August. 16. de Civ. Dei. c. 7. Primus igitur
Babylonis conditor esto Nimrodus, quē
perperam Gērh. Mercator. *in Chronol. ex lib.*
4. recog. Clement. cōfundit cum Nino, quia
Ninus non condidit Babylonem, sed Nini-
ven, & cum Babyloniis, jam à Nimrodo con-
struētis, pugnatum venit *Orōs. lib. 2. c. 6. Eu-
seb. 1. prap. ar. E. v. ang. c. ult.*

Quicunq; autem is fuerit, non negamus
violentum fuisse imperii illius initium, quia
αὐτὸ τὸ κατελιπαρῆσαι ὄντι ἰδιῶτι ἤν, ὅτι βασιλεία,
ait Georg. Cedren. *in compend. histor.* imō
etiā post diluuium sparsim & vicatim ha-
bitabant illi, ad quos, quæ longissima est ho-
minum memoria excurrit, testibus Plat. *in*
Polit. Thucyd. *lib. 1.* Arist. *1. Polit. c. 2.* Plutarch.
in Thest. Cic. pro Publ. Sest. Tacit. 3. Annal. Vi-
truv. lib. 2. c. 1. Horat. *1. Sat. 2.* Virgil. *1. Georg.*
Eorū alii sub jugum coacti sunt à Tyrā-
nis, quorum primum constituit Hieron. *in*
Tradit. Hebr. ad Gen. Nimrodum, dum ait:
Nimrod arripuit in suetam primum in populo
Tyrannidem, regna vitq; in Babylone. Alii
verò sua voluntate sibi præfecerunt optimos
quosq; ex universis civibus, iustitiam fruēte
causa & ut alienis vigiliis fōnam suū sin-
cerum sibi præstarent & non interruptum.
Id quod non solum Arist. docuit, sed & Cicero
lib. 2. Offic. Cum premeretur iustitia multo
modo ab his, qui majores opes habebant ad u-
num aliquem confugebant virtute præstan-
tem, quæ tunc probiberes iniuriā tenuiores, a-
quitate constituenda summos cum infirmis

pari jure retinebat. Et li. 3. de B. Omnes ante-
que gentes Regib. paruerunt quondam, quod
genus imperij primum ad homines iustissi-
mos deferebatur. Hesiod. eidem fini Regem
à Iove datum asseverat, *Parric. de regn. Et*
regu inst. li. 2. s. 1. & Seneca proluxit: *Natu-*
ra commenta est Regem, quod Et ex aliis a-
nimalib. licet cognoscere Et ex apibus, quā-
rum Regi amplissimum cubile est, mediocq;
ac turissimo loco, præterea onere vacat, ex-
actor alienorum operum, Et amissō Rege, to-
tum dilabitur ex amen. Nec unquam plus u-
num patiuntur, melioremq; pugna quarunt.
Præterea insigni Regis forma est, di Similiu-
que ceteris, sum magnitudine, sū minore. li. 1.
de Clem. c. 19. Imō non solis apibus Regem
unum imposuit natura, sed ut ait Cypr. *in tr.*
de Idolor. v. ant. In grebibus quoq; Dux unum,
Et in armentis Rebor unum. Et græcæ, (hoc
addit Hieron. in Epist. ad Rus. Monach.) u-
nam sequuntur ordine literato, c. In apibus
7. q. 1. Si enim non ex natura procedit Mo-
narchia, sed per violentiam reb. humanis in-
troducā fuisse, stabilis nunquā foret, quia
omne violentum, quod contrarium est natu-
ræ, aut expugnatur tandem à natura, aut ex-
pugnat naturam. *3. Eth. c. 12. Vnde fit, ut nullū*
violentum possit esse diuturnum, 1. de Cal.
sex. 15. ne dum perpetuum, lib. 2. de Cal. sex.
17. Vn consili. experts mole vult sua. Horat. lib.
3. Od. Proinde, sicut Tyrannis stabili nunquā
pede quiescit, quia in vitis inducitur, 4. Pol.
c. 20. ita de regno ex eadem ratione conclu-
dendum esset, si cum violentia ubiq; inchoa-
retur. Quis dicit, ait Gallicus scriptor, que
Seigneurie fut entreprise par la violence des
plus forts sur les moindres; peu de marvail-
les, seroit voir subvertir ou miner chose fon-
dee, sur se petis Et inique commentement.
Maistre Alain Chartier dedans son Curial.
Pasqu. lib. 5. des recherches. 14. Si enim ultra
ætatē Nimrodi ad ant. aut paulo minus
respectas, omnis multitudo, ait autor histo-
ric *Ecl. c. 37. Et R. in Gen. tres supra se Du-*
ces habebat, Nox filios, qui licet non domi-
narentur ut Reges, quædam modū recte no-
tavit Danz. li. ult. de prima mundi ar. c. ult.
& Peter. *in Gen. li. 15. super c. 10. vers. 8. Et 9.*
præsidebant tamē, ut magni patristarū illias,
ad instar Regum. Nā & jus vitæ & necis exer-

II.
Monarchiam
monstrari à
natura.

2.
Nimrodus
autem cum
Nino?

9.
Primus ho-
mines vivo-
bant sine Re-
publ.

80.
Vnde orta
Monarchia.

12.
Magni pa-
trist ab ini-
tio erant lego
Ragum.

cebant, *Gen. c. 8.* & bellis finitimorum injurias propellebant, *Gen. c. 14.* & 33. nemini, nisi Deo summo subiecti, *Gen. 21.* & 34. Quātilla verò accessione, ex tantis familiis civitates, & patribus famil. cum summa potestate, Reges fieri potuerint, licet facili conjectura, cum Aristot. assequi queamus: tamen fatius est ex ipsius historiz veritate cognoscere. Nam cū duodecim filios Ismael's nominasset Moses, *Gen. c. 25.* cum civitatibus & domibus suis: *Tosidē*, inquit, *erant illi populi principes.* Item cum recensuisset posteritatem Esau'i dispersam in terra Edomitica, *Gen. c. 36.* in singulis familiis, Principes & Reges secundum ordinēs stirpium; superaddit: Ex senioribus enim, aut virtute aliqua singulari conspicuis patribus fam. creabantur, à voluntariis nepotibus Reges, quales quidem fuisse minūtos quosq; Reges, quorum in primis seculis ubiq; sit mentio, verò admodum si mile est, *ex c. 14. 34. 36. Gen. Job. c. 1.* atq; hac ratione apparet, quomodo ab initio homines sese ultro subjecerint patribus familiis, mox eodem animo familias auctiores commutarint in voluntaria regna, licet alicubi non defuerint, qui cum Nimrodo vicinos invaderent, & præter ductum naturæ, regnandi principū vi & armis auspiciarentur. Quod enim Carolus Paichal. *de legat. cap. 5.* dicit: *Plura imperia Via enixa est, quam Electio. Plura fundatur felix temeritas unius, quam incoactiu consensu plurium. Paucissima nominari possunt, quibus libera suffragia gentium instituta dederint, quale fuit De jociu primi Regu Medorum, de corrupto, prava regnandi ambitione, seculo intellgendū venit; non de melioribus annis, cum procul omni violentia, solius naturæ impulsu pia vetustas comiter sequeretur. Nam Aegyptioium, quos pro antiquissimis mortalium multos habuisse testatur Ioseph. *contr. Ap. 10. Gramm.* primam Reimp. regnum constituit Ioseph. 3. *Antiq. c. 1.* & Diod. Sic. *lib. 1.* Polyd. *Virg. 2. de Inqent. rer. c. 2.* usq; adeo ut Herod. *lib. 2.* testetur, ipsos sine rege vivere nunquam potuisse. Ex Aegypto Cecrops venit, qui ducta in uxore Attæ filia, qui tunc Attam in Græcia regionem tenebat, quæ post Attica dicta fuit, regnum in eadem Athenensium condidit, *Pausan. Asle. Strab. lib. 9.**

13.
Et facile in
Reges abi
bant.

14.
Antiquorū
regna existi
sisse volun
taria.

tercentum & aliquot annos ante excidium Trojæ. Nam ad bellum Trojanum undiq; coisse reges, sive ad expugnandū, sive ad propugnandū, & ab Aenea exule undiq; invētos reges, quibus cum pugnandū sibi erat, ex Homeri & Virgil. poematis liquet, & fragmentis Dictys Cretens. *de bell. Troj.* Imò ducentos annos ante Lacedæmon, Spartam cōdiderat, & Thebani, Argivi Melienū, Mæcedones. adeoq; omnes Græciz insulæ Tyrannis ut tunc vocabātur, cum propter abulum regum, nomen potestatis nondum in odium venisset, sponte sua subiecti erant, perinde ut Latini Larib. suo. Nō enim tam homines quàm Deos & Heroas eos credebant, ut testatur Fabius Pictor *in fragmen. Lan. arato nullus erat Monarchia, quia mortalib. peccatibus nondum haferat ulla regnandi cupiditas. Principes, quia justī erant, & religionibus dediti, jure habiti Dij & dii.* Imò supd Garamanthas & Indos, quos ultra sinum orbis projecit Virgil. *Georg. regulos offendunt Cambyfes, Herod. lib. 3.* & Alex. M. *Arrian. in hist. Alex. ad fin.* cum in eos expeditiones susciperent, & plerofq; Americanorum regibus paruisse retulit Columbus, exceptis Parisiensibus, qui annos magnifitatus sibi præficere solebant. *Martyr. dec. 1. lib. 1.* Viq; adeo etiā extra mores & disciplinam exclusas gentes solus impetus naturalis ad regiam Monarchiam tulit, cui idcirco inter Respubl. cæteras merito primū locū originis attribuerimus, quemadmodum præter Hæc. *in Panath. Plat. in Pol. & 3. de ll. Arist. 1. Pol. c. 2. 3. Pol. c. 11. 4. Pol. c. 13 Iustin. lib. tradunt & consentiunt Cic. 3. de ll. pro Scyth. Saust. de conjur. Cass. Tacit. 3. Annal. August. 4. de Civit. Desc. 6. & ibi Vices in comment. Barclai. lib. 2. contra Monarchiam: part. 2. li. 3. c. 2. Castell. lib. 3. de offic. Reg. part. 2. c. 1. Hurault. lib. 1. des offic. d'etat. ch. 4. Claude Faucher. li. 1. de orig. magistr. Franc. c. 1. Petrus de Andlo. lib. 1. de Imp. Rom. c. 1. Canonher. in Tac. p. 104. Cripp. & Vici. in 1. Pol. c. 1. Itē li. 3. c. 11. Montec. lib. 1. c. 3. tex. 13. in explan. & Schol. Bell. li. 1. de jum. Pont. c. 2. Hippol. à Coll. c. de pr. Iun. g. 4. Polit. in pr. de Monarch. Heg. 1. part. quæst. 6. num. 2. & 34. Vida lib. 2. de Respubl. d'gn. Patriit. de regno c. 3. Corraç. ad cap. 2. in princ. nu. 15. de orig.*

16.
Monarchiam
esse primam
Resumpub

lur.

Iur. Kyriac Stroz, libr. 10. Polit. Aristot. in princip.

SECT. 2. Monarchiæ rationem non aliter constare, quam si uni reddatur.

1. Dualitatem Imperantium pugnare contra naturam Monarchiæ.
2. *Quis sit genuinum sensus Versiculi Homeri, ut xoiçç & içw.*
3. *Bellarmini interpretatio damnatur.*
4. Incommoda diuisa Monarchia.
5. Injadam esse regni societatem.
6. Inad a principio mundi.
7. Exemplum a Regibus Spartatarum.
8. Triumviratus quare sit stabilior Duumviratus.
9. Nec tamen accedit ad stabilitatem Monarchiæ.
10. Quibus de causis plurium dominum necessario sit in quietum.
11. Duos Reges se mutuo destruere.
12. *Quanta sit via ambitionis & regnandi cupidinis.*
13. *Qua armat liberos in parentes & Vice-versa.*
14. *Ne dum fratres in se in vicem.*
15. *Quod probatur pluribus exemplis.*
16. *Multo igitur minus feret imperiis duos alios naturali vinculo non commexos.*
17. *Omnem Regem esse impatientem consortio.*
18. *Probatum dictu & factu.*
19. *Exemplum diuisa Monarchia in Re. R.*
20. *Remedium contra dissensiones Monarchiarum.*
21. *Quod parum profectum repertum fuit.*
22. *Multos Imperatores per dissensiones amittere occasionem rei bene gerenda.*
23. *Diuisionem Monarchiæ repugnare rationi.*

L
Monarchia
non compati
Duu.

U^T igitur ad Monarchiæ naturam explicandam ordine progrediamur, ex nominis ipsis notatione præsupponendum est, ad suprema gubernacula in hac Reipubl. specie non admitti, nisi unum, quod vulgato versiculo posteritatem admonuit vetustissimus scriptorum Homerus, *lib. 2. Iliad.*

*Οὐκ ἀγαθὸν πολυκοινοῖν, ἄνθρωποις ἴστω,
ἑὶς βασιλεύς.*

2. *Quis sit sensus* Sosebant enim exercitui uni sæpè bini Imperatores, apud Græcos, ex diuisis provin-

ciis in unum contractis, præfici, interdum cum pleno, interdum cum diuiso imperio, quem morem Ulyssies improbare volens, omnem multitudinem Dominantium condemnat. Calvinus *c. 6. Inst. §. 8.* interpretatur de duobus tantum, qui potestatem omnem in solidum singuli capiant. In hunc quippe sensum accipit ipse Arist. *12. Met. tex. 11.* quando Vnum mundi caput & Rectorem constituit, ne Entia maneat diuisa, & in varios fines abripiantur, id quod similitudine declaravit Thom. Aquin. *lect. 9 in si Sicut non esset bonu, quod essent diuersa familia, in una domo, qua in vicem non communicarent.* Et lib 3. *Pol. c. 4. circa fin.* dubitat, utrum Homerus per πολυκοινοῖν intelligat, Democratiæ, cū plures præfunt, tanquam vnus Monarcha, an cū plures præfunt, tanquam singuli. Perperam n. hæc duo confundit Bellar. *l. 1. de Rom. Pont. c. 2.* dum Calvini interpretationem impugnans, idem esse, dicit, siue priori siue posteriori modo interpretetur, quod si ita est, cur dubitat Arist. *d. c. 4.* Vtro modo accipi debeat? Quantum verò intersit inter utrumq; sensum, facile est adverte, si posteriori modo cogites potestatem integram manere apud singulos, ex quo imperandi ordo profus aboletur, priori verò dispersi quidem in plures singulos, sed apud omnes in uniuersum manere, tanquam penes unum, unde ordo imperandi & parendi non perit. Sic enim Mycipsa duos legitimos filios cum Iugurtha, successores in regno constituerat, pari auctoritate, iisdem imperiis omnia gubernaturos. *Salust. in Iugurth.* Nec illud alterum Bellarmini argumentum aliquid momenti est, quando de unitate Regis in Regno disputare, nihil aliud esse dicit, quam nugari & disputare: *Vnum hominem, non esse plures homines.* Nam in Aristocratiæ quoq; ex nominis vi non admittuntur ad rei gubernacula, nisi optimi: & tamen non alios admittendos disputat Arist. *3. Pol. c. 5. 11. & 12.* Non enim de Rebuspubl. disputamus in Idæa aut Abstracto, sed prout variis mutationibus ex hominum pernicia & fortunæ occulto impulsu obnoxie sunt. Sic enim sæpè fit vis nominibus, & sicut Optimatibus se ingerunt non raro indigni: ita Monarchiæ individuum sceptrum sæpè capeffunt plures.

versiculi Homericis.

5.
Interpretatio
Bellarmini
damnatur.

plures, quorum dominatum instabilem, contentiosum, & præposterum, omni jure condemnavit Homerus, non quidem in universo mundo, ut hinc inferre laborat Bellarm. ubi supra, sed in exercitu, & proprietatum consensum, in quaque Republica. Nam, quod Bellarm. tertio loco objicit, Homericum Vlysses concionari non ad unam aliquam provinciam, sed totius Græciæ exercitum, in quo multi erant Reges, & hinc conficere laborat, ex ratione Vlyssis ne bonum quidem judicari, si mundus plures habeat Rectores, illud directo sententiæ Bellarmini per jugulum reduci potest. Nā si exercitus major fuisset, quam qui ab uno regi potuisset, non fuisset Vlysses ejus moderamen unius imperio subjeci. Græcia vero, respectu totius mundi, quid sit nisi exiguus angulus? quid reges, nisi parvarum Insularum Domini, qui modo Persis, modo Mæceonibus, & modo sibi invicem per vires, modo Romanis & denique cuivis Tyranno simul pauperunt. Ab exiguo vero exercitu, ad totius mundi amplitudinem, propter infinitam instantiam, nulla probabilis duci potest consequentia. Et proinde ex sententiâ Vlyssis convinci nihil potest, nisi quod in exercitu regendo plus possit unius, quam multorum imperium, quod, quia tam verum est, de diviso inter plures, quam singulis attributo in solidum imperio, de utroque accipiendum putavit Arist. 3. Polit. c. 4. nec satis scitè Calvin. d. 5. 8. ad solos Monarchas, Majestatis in solidum capaces, illud detraxit.

Quæ verò incommoda ex multorum dominatu sentiant Respubl inferius declarabimus, nunc quàm sit insidus & subditis noxius Duorum principatus, in Monarchia, ad investigandam ejus definitionem, & verificandam nominis impositionem, succinctè ob oculos ponemus. Non enim abs re dictum fuit à Pœtisi:

Nec regna facimus ferre, nec tade scimus.

Sen. in act. 2. Agam.

Vel,

Non bene cum socijs regna Venusq; manent.

Ubid. 2. act. amand.

Vel, ut Statius lib. 1. Thebaid.

Summo dulcissimo unum.

Stare loco, socijsq; comes discordia, regnis.

Arduum ait, Facit 4. Ann in pr. Eodem loci potentiam & concordiam esse. Et li. 13. in insorgabile dicit esse regnum. & raras in consuetudine concordias, ubi agi de nece Britannici, à qua Nero imperium, perinde ut Tiberius à cæde Agrippæ, auspicatus erat, Tacit. lib. 1. ann. Item:

Ambrosio apios collidit gloria fratres, lib. 6. Stat.

Exemplum addit Lucan. lib. 1. Pharsal.

Nulla fides regis foccus, omnisque potestas,

Impatiens consortis erit: nec gentibus nullis

Credite, nec longè fasorum exempla petantur,

Fraternoprimum maderunt sanguine muri.

Sive enim ob auguriū, ut prius, ita felicius, sive, quod monia fratris transfugerit, non sine spece irrisionis, Remus ceciderit, & sive Romulus ipse, sive Fabius Celer manus in hanc necem accommodarit, non alia de causa ipsum cecidisse apparet, nisi ex aemulatione & ambitione impatiente. *Lib. 1. Dionys. li. 1. Pint. in Rom* Quod si fraterni sanguinis communitio non potuit ambitionem Romuli compescere, qui potuisset æquanimitas Fabii Sabini, quem invitus in consortium consecrati regni admisit advenam? Licet enim non modo commune, sed & cõcors regnum duobus regibus fuerit à principio: post paucos tamen annos Tatium à Laurentibus impune occidi Romulus sivit, quam rem sic memorat Livius lib. 1. *Enim necem minuragrè, quam dignum erat, tulisse Romulum ferunt, seu ob insidiam soceræ at in regni, seu quia haud injuria casum crederent.* Quidam ex patribus longius retro trahit, ad primam in mundo civitatis fundatorem, qui fratrem Abelem, pro felice auspicio condendæ urbis Deo quæ suo sacrificio minus propitium viderat, immolavit, ex puro aemulationis zelo. Hieron ait in Epist. ad Rust. *Monach. Romæ, ut cõdita est, duos fratres simul Reges habere non potuit, & parricidio dedicatur. In Rebecca vero utero, Esau & Jacob bella gesserunt, Abrahâ & Lothæ passuris cõtendunt Gen. c. 3. Tã est consortis impatiens Majestas, ut fratrum etiam naturalè amicitiam præ sui cupidine disrumpat. Inter primos Spar-*

5. In fida societas in regna.

6. Inde à principio mundi.

4. Incommoda divisa Monarchia.

7.
Exemplum
ex regibus
Spartani.

ta Reges Hippocoontē regno pepulit Tyn-
dareus frater, ut solus rerum potiretur sine
rivali. Mox cum Heraclidā in Peloponne-
sum reverſi, Ariſtodemī binis filiis Spartam
dediſſent, & ab eorū ætate binos ſibi ſem-
per Reges præſtiterunt Lacedæmonij, tam
obſtinatis contentionibus inter ſe pugna-
runt, ut ad bellum, in quo maximè damno-
ſa & exitiaſis ſolet eſſe diſcordia, progreſſo
altero alterum cogerentur domi retinere,
quemadmodum Pliſtoanactes domi manſit
cum Agis duceret in Argivos, & Demaria-
tus, cum Cleomenes iret in AEGINAS.
Thucyd. lib. 5. Herod. lib. 6. Pausanias qui
omnium acta ad calculos ſedulò revocavit,
vix una in re ambos concordēs exhibere po-
tuit. In Lacō. & primi gemelli perpetuis
voluntatibus inter ſe, quoad vixerunt, diſ-
federunt. Pausan. in Lacō. Cleomenes,
cum lege prohiberetur ſolus in regio ſedere
ſolo, invitus revocavit Archidamum fra-
trem Agidis ex altero latere regni ſocium,
mox tamen eum trucidari, ſi non juſſit, ſal-
tem conniventia ſua impunè paſſus eſt. Plu-
tarch. in Cleom. Apud Romanos, priuſquam
in ſtatem Monarchiam reconvaſceſceret, tur-
bata Democratia incidit priuſ in triumvira-
tum, Lepidi Antonij & Auguſti, qui quideni
duumviratu paululum ſtabilior cenſetur,
ſed ſtabilitatem, Reipubl. debitam, nullibi
anquam adeptus eſt. Caſar quidem, Craſ-
us & Pompejus talem inter ſe ſocietatem
coierunt, ne quid ageretur in Reipubl. quod
diſplicuiſſet ulli ex tribus. Sueton. in Caſ. c.
19. Ea autem ſocietas, non ſtatit virtutis
vinctulo, aut ſtudio Reipubl. ſed mutuo
metu, ut ait Florus: lib. 4. c. 2. Mutuo me-
tu tenebantur, & Plutar. in Caſ. Octiſo apud
Parthos Craſſo, qui utriq; inimicabat, reli-
quum erat Caſari, quæ eſſet aderet maximus,
ut eum, qui erat, proſtigaret: Hi ad id deſi-
randum, ut anteſerteret eum, quem forma-
dabat tollere. Pari ratione qua imperium
Italiæ utrinque affectantes Ludovicum
Sforziam, & Ferdinandum Neapolitanum,
repreſſiſſe Laurentium Medicem comme un
contrepoix, ſcribit Guicciard: lib. 1. & Co-
min. libr. 5. cap. 18. diſſenſiones vicinorum
principum dicit facere ad ſecuritatem Rei-
publ. dum mutuo metu ſeſe cohibent, Chil-

8.
Triumvira-
tu quare ſta-
biliter Duum-
viratu.

debertus Rex Metenſis licet jam diu leviter
benè vellet Fredegondi Chilperici I. regis
Paris: uxori & Clothario filio, non auſus ta-
men fuit arma expeditare, quam diu Gontra-
mus rex Aureli: viveret & incertum relinque-
ret fratrem, cui ſe parti eſſet appliciturus.
Simon. libr. 3. c. 82. Imperium verò vi quod
ſit, aut metu continetur, ſtabile & firmum
cenſeri non debet: Facilius quidem gliſcunt
duorum animi, quando nullo vel interno
nodo colligantur, ſed quod ſi duo ex tribus
ſyncretiſmum faciunt, & conjurent in exi-
tium tertij, quem timent? quemadmodum
Auguſtus Lepidum & Antonium ad fæderis
communione invitavit, ut conjunctis o-
peris primùm ſunus faceret Bruto, & Caſ-
ſio, mox ipſos confæderatos pari arte o-
preſſurus, ut ait Xiphil. ex Dion. in Aug.
Nam cum à Lepidi umbelli & effœta ſenectæ
nihil admodum metuendum eſſet, Augu-
ſtus belli occaſione quaſiſvit in Antonium,
per latus Fulviæ uxoris & Lucij fratris vivo
adhuc & ſpectante ex remota Libya Lepido.
Adoptatus paulò poſt in conſortium eſt
Sextus Pompejus, ſed propter unius liberti
deſectionem excluſus, contra quem cum
opem Auguſto terre Antonius ſimul aſſeſ,
parum abſuit, quin ipſum Auguſtum o-
primeret. Debellatò Pompejo, Auguſtus
in Lepidum vim obvertit, naſtus occaſio-
nem ab importunis Lepidi contentionibus
qui prædæ & victoriæ perinde particeps eſſe
volebat, ut fuerat ſumtum & laboris in o-
cupanda Sicilia. Revera autem Auguſtus,
quam diu preſſerit, nec in apertum produ-
cere auſus fuerat, quam diu Lepido ad Pom-
pejum deſciſcendi & Octavianas partes præ-
gravandi occaſio patebat, inimicitiam, vi-
cto Pompejo, in apertum produxit, & Lepi-
dum, antequam ſe recolligere, & novas co-
pias amientiaſq; ſibi conparare poſſet, tam
caſtris, quàm provinciis exutum, privatum
in Italia, quantillum, ætatis ſupſerit, tran-
ſigere cogit, ut prolixè ſcribit Dion. Vſque
ad eò perpetuis contentionibus obnoxium
eſt trium vel quatuor imperium: Sed mul-
tò magis duorum. Auguſtus primùm cum
Lepido & Antonio ſimul, mox cum Anto-
nio ſolo non præſuit Reipubl. niſi annos
duodecim, eoſque non intermiſiſſis bellis

9.
Nec tamē
accedit ad
ſtabilitatem
Monarchiæ.

10. Quare plurimum Dominum sit in quietum.

11. Duos Reges se mutuo destruere.

12. Ambitionis & regnandi cupidinis quantitas sit unum.

cruentatos: Expugnatis verò rivalibus, totos quadraginta quatuor annos, solus, quiescerem potius est *Sueton. in Aug. c. 8.* Rei publ. enim natura consistit in ordine. Ordo refertur ad unum primum, sive simplex, sive per unionem plurimum. Vbi verò plures præficiuntur cum plena potestate, ubi plures nasci ordines, & plures Respubl. necesse est, quia singuli ordines pendent à singulis capitibus. Nec enim minus monstruosa censenda Respubl. triiceps, quam corpus, nec minus in diversis partibus distrahatur, quam si hydram aliquam cogites ex diversorum animalium capitibus congestam, unâ cadâ, ad suum quoque propositum abususis. Aristoteles tam absurdum hoc esse putavit, ut fortiori nullo argumento ad excludendam Deorum multitudinem sibi opus esse putaverit: *12. Metaph. tex. ult.* Nam, dicitur Athanasio, in orat. ad Grcs. *Idol. Vt multitudo Deorum, nullitas est Deorum: Ita quoque, necesse est multitudine principum id efficere, ut nullus princeps esse videatur.* Imò eò difficilius duo principes in officio continentur, quò magis homines regnandi cupidine inescari verisimile est: Illa quippe omnium affectuum vehementissimè agitat ambitiosos homines, in ore & corde perpetuò circumgerentes illos Euripidis versus in *Phaniss:*

*Εἶπε γὰρ ἀδινὰν γὰρ, υἱοῦντιδ' ἀδινὰν
Καδινὰν ἀδινὰν τ' ἀδινὰν δ' ἰουβὸν γῆτων,*

quos unicè à se dilectos sic vertit Julius Cæsar:

Nam si violandum est jus, imperij gratia

Violandum est: alio rebus pietatem colas. Suet. in Cæs. c. 30.

Regulò secutò Polyntes apud Senecam:

Pro regno & Selim

Patriam, penates, conjugem flammis datur.

Imperia precio quolibet constant bona.

in Theb. alt. ult. in fin. Macro, post occisum Scjanum potentiam inceptus apud Tiberiũ, non dubitavit C. Cæsari, futuro hæredi, Eanniam uxorem immittere, amore juvenem inliciens, pactoque matrimonij vinciens, nec quicquam abnuens dum dominationis adipisceretur. Tac. 6. An. num. 9. Agrippi

na nec ipsa impudicitiam horruit, Pallante adultero, ut ejus opera in Imperatorium arriperec matrimonium; imò inquit Narcissus, *ne quis ambigat, decem, pudorem, corpore, cuncta regno & illora habuit. Tac. 12. Annual. 14.* Regum historias intuere à condito mundo à sacras profanas nulla de causis parentes & liberos in se mutuo vel sapius vel crudelius armatos, excussa omni reverentia & exuta humanitate invenies, quam ob regnandi certamen. Absolon Davidi 1. *Reg. cap. 15* Adramelech & Sarafares Senacheribo, 2. *Regum c. 19.* Phraates Phraati regi Parthorum, *Ioseph. 18. antiq. c. 3. Appian. de bell. Parth.* Nicomedes Prusias *Iustini, libr. 25. Appian. de bell. Mithrid.* Pharnaces Mithridati, *Dion. l. 37. Appian. de bell. Mithrid.* Philopator Ptolemæo Evergeti, *Iustini, libr. 2.* Childericus Sigeberto, *Gregor. Turon. libr. 2. cap. 40.* Alexander & Aristobulus Herodi *Ioseph. libr. 15. antiq. & lib. 16. in pr.* omanes filij patribus regna eripere conati sunt, & ut voto potirentur, ne participio quidem abstinere timuerunt, quos Alexander Herodis filius sic excusat: *Spem & cupidinem dominandi propellere magnos quosque animos, ad audendum altiora, quam natura patitur. Ioseph. libr. 16. Annual. c. 8.* nec enim, dicente *Tacit. 15. Annual. numer. 7.* cupidine dominandi nullus affectus est flagrantior, Tullia non veritã suam carptum agere supra cadayer patris jussu suo trucidat, *partemque sanguinis ac cadu paterna cruento seculo contaminata spsa respergat, tulit ad penates suos. Liv. libro 1. M. Antonium Philosophum decessisse non morbo, quo laboras vulgò creditur, Herod. lib. 1. in pr. Capitol. in M. Ant. Phil. Sed peremtum à Medicis, qui Conamodo gratificabantur, certò se accepisse testatur Dion, & ex eo Xiphil. in M. Ant. *si, quid passus fuerit Henricus 1 V. Imp. abutroque filio, apud Helmold. in Cron. Sclav. Sigeb. in Chron. Paul. AEmyl. libr. 5. gest. Franc. Sigon. lib. 9. hist. Ital. qua pietate Ludovicum filium remunerati totidem filij, apud Thegan. in vit. Ludov. Nithard. de dissens. fil. Lud. & AEmyl. libr. 2. Quid Eduardus I rex Angliæ, apud Frossard. lib. 1. Quid Selimus in Bajazethem patrem apud**

13. Quam amari liberos inparentes & ulcervosa.

apud Vals. *in hist. Tur.* Quid Themer Hofscha rex Tartaror. Sayolhensium in patrem Chidirum, apud Sigism. *Bar. in descr. Tartar.* legere est. Nec ulli xtorum defunt parricidia, amore regnorum, à liberis in parentes perpetrata aut viceversa à parentibus in liberos. Ptolemæus Physcon filium Memphiten, ne ab Alexandrinis contra se Rex crearetur, se inspectante, & supplicij executorum dirigente, in frustra dividi iussit eaque promovere natalitio matri transmisit, *Valer. lib. 9.* Mithridates filium, aureis catenis vinctum ob suspicionem affectati regni, occidi iussit. *Appian. de bell. Mithrid.* Irene filio Constantino oculos excidit, *Zonar. in Iren.* Sigismundus rex Burgundionum filium strangulavit, *Turon. libr. 3. cap. 5.* Solymanus Mustapham, ab uxore supplantatum, quò filiis suis Imperium præservaret, crudeliter strangulatam, exercitibus, à quibus amabatur, conspiciendum exposuit, *Burb. q. Epist. 1.* Herodes Aristobulum & Alexandrum, sæpius frustra apud Imperatorem accusatos, tandem sua autoritate interemit. *Ioseph. lib. 15. & 16. Antiq.*

Quod si parentes noluerunt in consortium imperij admittere liberos, & liberi in viderunt parentum longevitatis, equam concordiam sperare ausis inter fratres? Prius Imperatorum Vitus consortem imperij, quem Cæsarem sub Adriano dici cepisse, Aelius Spartian. testis est *in Aelio Vero,* sibi ascivit fratrem Domitianum statimque expertus est, quid non ambitiosa pectora cogat regnandi sacra fames. Non enim à primo die, imperij desinit fratri insidiari, & pene ex professo sollicitavit exercitus: *Suet. in Tit. cap. 9.* Quin & gravi correptum valetudine, priusquam planè efflaret animam, pro mortuo deseri iussit, defunctumque nullo, præterquam consecrationis honore dignatus, sæpe etiam carpsit obliquis orationibus & edictis *Id. in Domit. cap. 2.* Revera autem in commercium potestatis & diuisum imperium prius, *ut scribit Eutrop. libr. 8.* adoptatus fuit Aelius Commodus Verus à M. Antonino Phil. cui Senatus soli imperij plenitudinem obruberat. Et licet liberis lustris liberè studere, Reipubl. cura in Marcum rejecta, cui, *ut ait Capitol.* obsequer-

batur *ut legatus proconsuli, vel præses Imperatoris,* cum tamen ante senectutem vivis excederet, Marcus in seimonem venit, quod Verum vel veneno ita sustulerit, ut parte cultri venenolita vulvam incidere, venenatam partem fratri edendam propinans, & sibi innoxiam reservas: vel cerè per Medicum Posidippum, qui ei, tanquam Apoplectico, sanguinem dicitur intempèstivè emisisse: quam fabulam licet Marci vitam capere neget *Capit. in vit. Marci & Vers. in sin.* verisimilius tamen creditum fuit, Verum & sororem Fabiani iniisse consilium ad Marcum è vita tollendum, idque per Agaclytum liberum proditum esse Marco. Paulò post Severus Bassianum & Getam fratres successores imperij reliquit, quibus simul fidentè dedisse exercitus juratam, testatur Spartian. *in Get.* Verum ut primum Ebornei in Britània expiravit pater nequicquam pro fraterna concordia laborante matre, in ipso itinere seditiones agitare ceperunt: quippe diversoribus mensaque nunquam iisdem usi, multumque cibum & potum suspectum habentes, ne alteruter ante capto tempore, ipse clam aut per ministeria veneno rem gereret, Ob eamque causam etiam iter properantius faciebant, tutius rati victorios ubi jam in urbem pervenissent, divisaque intè se regia, amplis ac spatiosis ædibus, majoribus etiam reliqua urbe, pro suo uterque arbitrio separatim agitarem: quò ut pertigerunt, partiti sunt inter se regiam, januisque secretioribus obstructis publicis tantum atque atriensibus promiscue utentes. Quin & custodes corporis separatim, sibi delegerunt, vix unquam congregientes nisi pauxillum duntaxat, ut in publico à multitudine ipsa conspicerentur. Nihil tamen hæc ædium divisio profecit, nec exinde destiterunt discordias quotidie & simulatas exercere, insidiari inter se, moliri, parare omnibus modis, atque ea modò in animo habere, quibus aliter dolo caperetur: postremò quicumque via grassari ad singularè imperium, ac nihil invicem prætermittens dum consortem potestatis extinguerent. Atque hæc ratione utrosque vixisse, in omnibus factis suis & quidem levissimis in rebus obstinatè discor.

14.
Nidum fra-
tris in sen-
tentiis
vicem.

16.
Præbatur
multu ex-
emplu.

discordes refert Herod. *in Bass. & Get. li. cecet Spartian. in Get.* Getam ab insidiis excipiat donec tandem impatientis æmulationis Bassianus fratrem in ipso matris sinu trucidarit, adeoque rebus humanis exemerit, priusquam in imperio concaluisset, quod parricidium ipse in Senatu tam lepidis exemplis excusavit: *Vlcesci illum, qui prior insidietur, ut justum est, ita usquequoque jam receptum. Quippe, ne ipse quidem urbi hujus conditor Romulus germanum periculis suis tantum operibus illudentem. Taceo Germanicum, Neronis, ac Titum Domitianis fratres, Marcum ipse Philosophia simulator ac mansuetudinu, Lucij generi sui contumeliam non pertulit. Ego vero Venenit comparat in me, gladioq, impendente minus hostem: quippe hoc illi sua opera nomen imponebat. Vos autem Divi gratias agite, quod alterum saltem vobis principem scidaverint, neq, mentes vestras in diversa partem, sed unum tantum spectantes Imperatorem, sitam securi traducite. Imperium autem Iuppiter sicut ipsa inter Deos solus possidet: ita etiam vni tantum mortalium adjudicatur. Herod. in Ant. Carac. Vsq; adeo in imperio fratrum quoque gratia rara est. Ne parvum quidem Ibes oppidum, pacatè à fratribus patruelibus regi potuit, sed usque ad alterius necem certatum fuit. Liv. lib. 28. Etheocles pactus æternum imperium cum fratre Polynice; ubi semel dulcedine regnandi inefcatus eras, oblitus pacti, exclusum fratrem non amplius admisit. Diod. lib. 4. c. 6. Iugurtha non prius quievit, aut turum se fore putavit, quam Adherbale & Hiempsale, quibus ipse per errorem Mycipsa, tertius ex adoptione frater adjunctus erat, partim interfectis, partim regno pulsis, solus rerum potiretur. Flor. Epist. lib. 72. & 74. Salust. in Iugurth. Guadebertus Rex Longob. non destitit machinari in Berthahium fratrem, cum quo simul regnum iniverat, & perfecit insidias, nisi utriusque contentiones stricto ense discidisset Grimoldus. Diac. lib. 3. Attila & Bleda fratres simul pacti erant scepra Hunnorum, sed non dispari, quam dictum fuit, eventu. Nam Bledam imperata mors prevenit, eamque frater procurasse creditur. Gullimach. in*

Attil. Conradus Rex Neapol. diviserat Italicas provincias & Siciliam cum fratre. Mox tamen, poenitentia ductus, seu Monarchia amore incensus, mortem ipsi procuravit, quod negaret, Siciliam à regno avelli posse. *Summont. part. 1. histor. Neapol.* Asineus & Anileus fratres, exorisi erant, fatali quadam seditione novum regnum & jam Mesopotamiam totam sibi subjecerant, & Babylonicum exercitum straverant. sed mutuis insidiis perierunt, cum majori natu fratris uxor venenum propinasset, & alteri per insidias domesticas Babylonij neceni procurassent. *Ioseph. 18. Antiq. c. ult.* Tur. & parricidium hoc, boni publici lorica armatum fecit in jus verterunt, nec licet illie fratribus impune vivere, postquam imperium primogenitus & ex animi sententia auspiciatus est.

Quod sine fratrem quidem à natura ipsa in consortium datum, fert Monarchia multo minus feret Pompejus Cæsarem, quos nullum naturale vinculum, sed infida tantum & in fraudem Reipubl. confarreata afinitas tam diu continet donec cuiusq; videatur interservire rebus. Cum Cæsar in Alpibus præteriret oppidulum quoddam frigidum jocantibus amicis, in illicetiam contentiones essent de principatu, substitit, & Mox, *Mallei, inquit, hic primus esse, quam secundus Roma.* Hoc est, quod Lucanus, Regum quasi omnium depicturus inoleum, dixit: *Nec Cæsar ferre priorem.*

Pompejus de patrem poterat.

Omnes quippe nobis bene malum, quam alteri: Reges verò ne alios quidem compati possunt, & extemplo, ut ceperunt esse pares, affectant esse superiores. *Regnum non capit duos, ut nec mundus duos Soles,* dicente Alexandro M. *apud Curt. lib. 5.* seu ut quidam ex Lydis ad Cæsum, qui fratri in regno locum aperuerat: *Omnium in terra bonorum auctorem Solem vides: Si geminarentur Soles, periculum esset, ne omnia conflagrarent. Stob. Serm. 45.* Seu ut Solymanus Turcarum Imper. cum Mustapha filij cadaver in conspectum exercituum, à quibus nimio applausu exceptus fuerat, projecisset, per præconem acclamari iussit: *Vnus in celo Deus, unus in terris Sultanus. Bodin. 6. de Republ. c. 4. Vnam coronam non convenire*

16.
Multo minus feret duos non cognatos.

17.
Omnem regem esse impatientem consortis.

nire apud duobus capitibus, proverbio jactari notavit Hortom. fuid. d. ff. cap. 28. Severus, in eo quoque adverti iussit, qui Bassianum, cum pater pedibus agrotaret, Augustum dixissent, cum hac increpatione: Tandem sensitis caput imperare, non pedes. A. El. Spart. in Sever. Gordianus Junior, cum se factioni Philippi imparem sensisset, nec imperium, recitare speraret, petiit, ut æquale saltem inter eos esset imperium nec imperavit. Deinde, ut loco Cesaris, aut præfecti, aut Ducis saltem haberetur, quæ omnia negavit impatiens contentis ambitio. Cap. 101. in Gord. Iun. Ptolemæus Cesarion, Cleopatrz ex Iulio Cesare filius, à matre per Aethiopiam in Indiam amandatus, redierat ad Augustum Cesarem, qui cum deliberaret, quid eo facturus esset, & Arius Philosophus, mutatum Homeri versum subiecit:

Ὁκὸν ἀγαθὸν πολυπραγῆς, οἷς καίτοι

mortì Cleopatrz ipsum dedit comitem. Plutarch. in Anton. Dion. 51. Domitianus, indignè ferens, Generum fratris albatos quoq; ministros habere, quasi Imperatorum solum nimis propè accederet, proclamavit.

Ὁκὸν ἀγαθὸν πολυπραγῆς, &c. Suet. in Domit. cap. 12. quo versu iam antè usus erat Cajus Caligula, cum multi juxta se Reges de dignitate contenderent. Suet. in Cas. cap. 22. Pyrrhus & Neopolemus pacti inter se erant æquale & mutuam regnum, ceterum in quas discordias ex impossibili illa concordia prolapsi fuerint, prolixè subjicit Plutarch. in Pyrrh. num. 2. Maximum & Balbinum, præfecerat retum summæ Senatûs vel ob canitiem, quæ animos mollire solet nihil æquos sua ætate indignum. Ceterum de eorum concordia, ita memorat Herodian. lib. 8. Forte accidit, ut ne ipsi quidem inter se facti congruerent, sed, (ut est regnum, inexhausta aviditas atq; incommutabilis natura potestatis) uterq; ad summam imperij traheretur. Diocletianum & Maximianum ex insueta regnantibus concordia admodum commendat Mamerthin. in paneg. & Pompon. Læcius ait: Tanta fuit in gubernanda Republ. inter principes

concordia, ut alter alteri, quamvis semper honesta cupiebant, nunquam repugnarent: Verum Maximianum, ut fil. in part. Diocletiano obtemperabat. Ceterum si teros & agrestes inores Maximiani intucamur, & ea quæ postea depositum imperium retentavit, non dubium est, quin coacta & simulata fuerit Maximiani concordia; cum etiam imperium adjecerit, invitus & repugnans, sed virtus majestate Diocletiani, quem & ipse & ceteri Cæsares ut parentem, seu DEI magni suspiciebant modo, ut ait Victor in Dioclet. Nam cum pœnituisse Maximianum assensisse collegæ, consulit se ad urbem, simulans filio ad gubernacula auxilio fore: Sed repulsus ab exercitu, profectus est ad Constantinum generum suum ex Fausta, quæ in Galliis erat, & clanculum querebat genero insidias. Res aperta est Vito per uxorem, quæ patri maritum prætulit. Itaq; iussu generi, captus Massiliæ strangulatusque est. Pom. Zar. in Dioclet. ad fin. Zosymus dicit in desperationem rerum omnium adductum, apud Tarsum morbo periisse. Lib. 1. hystor. Quantis deinceps, cum imperium inter duos subinde divideretur, quamq; cruentis bellis depugnatum sit, inter Maxentium & Maximianum Galerium Severumque: Inter Maxentium & Constantinum, Inter Licinium & Maximinum, prolixius est, quam quod breviter referri possit. Constantinus Constantiam sororem Licinio in matrimonium dederat, & provincias inter se diviserant, nihilominus, ait Zosymus, cum per exiguum tempus fluxisset, exorta sunt inter eos discordia, non quod Licinius causam præbisset, sed quod Constantinus nativitas quædam ad imperium Licinij pertinetes adire voluisset. Victor rationem hanc adit: quia imperia difficile concordiam custodiunt. In Constant. Tam olim Julia mater Getz, & utriusque fratrum amici consilium inierant per divisionem provinciarum, ad concordiam redigere dissidentes: Imperatores, Herod. in Carac. & Ger. quod tentatum fuit post Diocletiani & Maximiani ætates usque, post receptum à Merovei & Caroli M. Ludovicique Pij successoribus in Galliis, nec non Angliæ Saxonicis, regulis, quia ista ratione una Monar-

18. Probatur di. An & factu.

19. Exemplum divisa Monarchia in Rep. Rom.

20. Remedium contra dissensiones.

T t chia

chia diffilit in multas Monarchias distinctas, nisi unus maneat quasi Dictator reliquorū, quemadmodum & Marcus comiter observavit Verus, *Capitol. in Ver.* Maximianus Hercules Constantius Chorus, & Maximianus Gallerius Diocletianus, *Pompon. Lat. & V. B. in Diocl.* & inter filios Ludovici dominatum in ceteros sibi vendicabat, qui cum Italia sibi induerat nomen Imperatoris. Ceterum ne sic quidem satis cautum esse gliscerentibus discordis, Licinij & Constantini toties ex nihilo reiterata certamina ostendunt, *Zosym. in Constantino*, & ipsorum Constantini filiorum parricidiales caedes. Nam ut primum potuit Constantius, minor natu, toto triennio pressas insidias, in Constantinum majorem natu expedivit, & subornatis sicariis fratrem interemit, idem passurus forte à Constantio, nisi Magnentius pravenisset; *Zosym. in hor. rebus gest.* Nam Constantinum patrum, & ceteros imperialium signorum quodammodo participes, ad unū trucidarat, exclamantibus militibus: *Alterum nemini imperium se ferre paratos esse, quam Constantini filiorum.* *Zosy. ubi supra.* Clodovici tres filij licet in totidē regna separarent provincias paternas & Theodorico Spurio Lotharingiam attribuerent, nihil tamen fuit Childebertus major natu omnia ad se retrahere, & Clodomiri quidem duos filios hæredes, patre mortuo, interfecit, cum fratre Clothario, donec viveret, bella gessit: *Gregor. Turo, libro tertio, Aimon. libro secundo.* Nec minori cum pernitie pugnatum fuit inter tres filios Clotharii I donec extinctis nequitia Brunhildis Childeberti duobus filiis, tota Gallia recideret in Monarchiam unius Clotharii II. Ludovici verò Pij filiorum parricidiales machinas, & hinc nata internecina bella non potuit satis exqui N. thar. ius, pars non parva eius familia, integris libris quos scripsit *de dissensionibus filior. Ludov. V.* usque adeo ne provinciarum quidem divisio cupiditatem absoluti dominij prorsus excindere, & dissensiones dominij prorsus excindere, & dissensiones dominij prorsus excindere. Fabius Max. novo more creatus simul cum Manuio Dictator, eodem consilio, divisit castra sua à castris Manutij, *Lib. in libro 22.*

21.
Repudiatur.

Plutarch. in Fab. & Romani Consulum eadem de causa imperia volebant esse alterna, ne contrariis iustis sese mutuo impedirent, & potestatis vim, in unione sola efficacem, obtunderent. Cum Philippus Augustus Rex Gall. & Richardus I. Rex Austr. expeditionem sacram simul suscepissent, nondum Siciliam egressi, in tantas inciderunt contentiones, ut Richardus de reditu consilia iniret, quod Regem Gallor. ad se solum imperium omne rapturum timeret. *Nicol. G. H. in Phil. Aug.* Athenienisium Imperatores, qui cum Nicia missi erant in Siciliam, altercando & rem perdidit & exercitus: *Plut. in Nic.* qua de causa Aristidis auctor fuit exemplo suo novem aliis Imperatoribus, cum Miltiade contra Persas electis, ut uni Miltiadi, tanquam sapientiori, consilia sua submitterent, victoriæ momentum in unius Imperatoris imperio consistere ratus: *Plutarch. in Aristid.* quemadmodum & ad Trojam profecti Græci Agememnoni jus vitæ & necis in reliquos omnes dederunt. *Arist. 3. Polit. cap. 10. Homer. Iliad. 6.* Nihil enim perniciosius, quam si Athenienses & Tegentes de dignitate & primo loco, aut Imperatores inter se de ordine aciei disputent, quemadmodum ante pugnam Platæensem factum erat, *Plutarch. in Arist.* quando periculum est in mora & non verba, sed manus exigit præcepto occasio. Multos verò cum plena potestate vix est, ut invenias per omnia concordēs, aut sine æmulatione: ideoque non abs re miratos esse homines Pelopidæ & Epaminondæ perennem fidamque amicitiam referit *Plutarch. in Pelop. in pr.* Quisque enim victoriam ad se trahere laborat, sicut Terentius properavit conflagrare cum Hannibale, ne vincendi gloriæ Amylio Paulo relinqueret: *Plutarch. in Hannib. & Agrippa noluit debellare Sex. Pompejum, quod non sibi, sed Augusto victurus esset. Xiphil. in Dion. Aug.* Proinde, ut Tiberius dicere solebat: *Ratio in bello & imperio non alter constat, quam si uni reddatur, & Carolus Rex Neapol. Manfredi legatis pacem petentibus respondit: Manfredum aut Carolum mori oportet:ambo reges esse non possumus.* *Papyr. Masson. lib. 8.*

22.
Aliud argumentum contra Poarchiam.

libr. 3. *Annal.* id quod Clemens IV. Pontifex Roman. eidem Carolo in mentem revocatum voluit, cum consilium petenti, quid de Conradino legitimo regni hærede, sibi faciendum videretur, in hæc verba descripsit: *Conradinus viri, & iura Caroli.* Status Scotiae prudenter responderunt legatis Elifabethæ Reginae Angliæ, quibus orabat Mariam Stuartam exulē in partem regni & consortiū cum filio recipi: *Omnem imperij sac. et a. rem esse periculosam. Buchan. libr. 19.* Druſus & Sejanus, quamvis imperio Tiberij constricti erant, tamen cum alterum tribunitia potestas, triumphalis dignitas, societas imperij, alterum præfectura prætorij inflaret, *Draſus*, inquit Tacit. *Ann. in si. am patiens amuli & animo commotior orio forte jurgio, intenderat Sejanum manus & contra tendentis os verberaverat, quæ res cō evasit, ut Sejanus Druſo per latus uxoris necenanti propinaret, æmulumque è medio tolleret.* Rationi enim repugnat duos simul esse in una Republ. summos, *cap. in a. pibuo. 7. qu. 1. prout in l. b. 1. de jur. maj. cap. 3. num. 1. prolixè demonstravimus, & Purpurat. ait, in l. 1. de off. eius, cui mand. Non possunt esse in eodem corpore duo capita, nec duo præfides in eodem Senatu, nisi subordinati, Theſaur. præfat. decif. num. 21. ne unius sententia eludat autoritatem alterius.* Galli, cum re ipsa experti essent æmulationes Ducum Aurelianensis & Burgundiz, qui Republ. ægotante ex animi morbo Rege Carolo VI. vicario nomine regebant, unde ea mala eveniebant, quæ Hesodius enarrat sub discordibus auspiciis impetij Bassiani & Getæ, utrique administratione interdixerunt. *Gill. in Car. VI. Nam sive duces aliqui ac magistratus eligerentur, uterque amico suo potissimum suffragabatur: sive jus dicerent, semper diversa sentiebant, magno interdum illorum periculo, quorum res agebatur. Pluris enim studium suum, quam jus aut æquum faciebant, etiam in iudis ipsi de Persarum semper factionum.*

Quid sit Monarchia.

I. Elicitur definitio Monarchia ex prædi-

2. *Quomodo Theologi accipiunt Monar-* SECT. 3.
chiam.
3. *Quorum sententiam censere voluit Bod-*
nuus.
4. *Statuam Nabuchodonosoris non represen-*
tare omnia magna imperia.
5. *Quo tempore futuram lapidii abscissio-*
nem indicet Daniel.
6. *An Turca possit dici Monarcha.*
7. *Vittia externa non destruere Monar-*
chiam.
8. *An lege aut necessitate cogatur Turca fra-*
tres interimere.

EX iis, quæ hucusque disputata sunt, patet, Monarchiam esse individuan, & re-
ctè definiti: *Republ. in qua gubernentur omnia imperio unius, penes quem residet suprema & libera potestas, indeq. in omnes Republ. partes, tanquam à fonte in can-
les derivatur. Quot prætere modis accipitur Monarchia vide Tileman. in discurs. Polit.* Theologi paulò secus accipiunt, non pro absoluto unius imperio in subditos, sed pro latissima unius Republ. jurisdictione in totum mundum, vel maximas ejus partes, quando quatuor tantum Monarchias constituunt secundum vaticinium Daniel. *cap. 2. & 7.* & secundum hanc significationem negat Iohann. Gerhards *dec. 1. qu. 10. Polit.* Turcam posse dici Monarchiam, quia quatuor tantum Monarchiæ exprimentur à Daniele, Chaldaea, quæ & Assyria, Persarum & Medorum, (cum Daniel everſionem Babylonis non Cyro attribuat, sed Dario Medo, *cap. 5. ut & Esai. cap. 13. Jerem. cap. 51.* Iosephus verò *lib. 10. Antiq.* Dario & Cyro simul, *ut & Hieron. in cap. 5. Daniel.* quod ipse Daniel innuere videtur, *d. cap. 5.* divifum dicens regnum Balthasaris inter Medos & Persas) Alexandri M. & Græcorum, & denique Romanorum. In hunc quippe sensum interpretantur non tantum Nabuchodonosoris, *cap. 2. Daniel.* sed & Danielis visionem, *cap. 7. Hieron. Theodor. Vatabl. Perer. Luther. Osiand. Bronghton. in Daniel. Heraming.*

I.
Definitio
Monarchia.

2.
Quomodo
Theologi ac-
cipiant Mo-
narchiam.

3
De censura
Bodini.

4.
Statuam
Nabuchodonosori non representare omnia magna imperia.

in pr. tom. 1. Et tom. 4. Genealog. nec quifque huic interpretationi bellum movet, ut patet ex catalogo Aetorum: quos notavit Meibom. ad libr. *Mercurii de 4. Monarch.* excepto Bodino in *Meth. histor.* § 4. de *Republ. cap. 2. in fin.* cujus ego disputationem in medio relinquo, nec visionem unam vel cum altera conjungo, vel ab altera separo, sed hoc saltem dico, Monarchiam illam *cap. 1. §. 10.* significationem, quæ maximum imperium mundi denotare dicitur, non quadrare ad definitionem Monarchiam Politicam, quaquam ne hoc quidem respectu, Turcarum Imperatorum Monarchiam nomen denegari potest. Nam causæ extiterunt singulares, quare quatuor tantum magna imperia DEVS ostendere voluerit Danieli, cum plura interim existere multo inajora, quam fuerint ista propter sedem & mutationem Ecclesie maxime celebris, nihil prohibeat, & ut de sola statua Nabuchodonosori ostensa dicam, in ea non fuerunt omnia magna imperia representata, sed ea tantum, quæ successura erant in regno Nabuchodonosori post annum regni 25 (quo verisimilius est eum somnium vidisse, ut interpretatur Ioseph. 10. *Antiq. & Hieron. in cap. 2. Dan. annum secundum, quem illic nominat Daniel, sc. post devictos Syros & Aegyptios, quos anno regni 23. si Iosepho credimus, expugnavit) usque ad adventum Christi in carnem. Nam Medi longè lateque dominati jam erant ante victoriam Nabuchodonosori per totam Asiam, quam Scythiarum quoque expeditiones & late patentia imperia aliquot annis in festam habuerant. *Herod. lib. 1. lib. 1. l. 1.* Nectamen in statua compage continentur, per quam voluit DEVS tantum ob oculos ponere, regna, quæ se invicem exceptura essent, sicut cohercebant partes statuae. Scythiarum verò, Carthagenensium, Pyrrhi, & aliorum magna imperia, nulla connectione attingunt aureum caput, seu regnum Assyriorum, ideoque nec eorum cum ceteris fit mentio, quando expressè addit Daniel, representari imperia, quæ post Chaldaeam sine exortitura: & quidem eo usque, dum lapis parvus sine manibus abscissus omnia adumbraata regna, sit comminu-*

turus, qui lapis, quis alius intelligi potest, quam Christus, lapis angularis, *P. 1. l. 18.* & fundamentus Zion fundatus: *Esa. 28.* id quod omnes consentiant. Sed Tertull. in *lebr. ult. contr. Iuda. Theodor. in cap. 2. Dan.* accipiunt tempus abscissionis de ultimo & glorifico Christi adventu, quibus advertantur verba Danielis. Nam & apte Luther. *in praefat. Dan. Christum, ait, indicare abscissionem a populo Iudaico, & traductum ad gentes, quod incarnatione demum factum est, de qua accipiunt: & omnes illi, qui per mortem intelligunt corpus Beatae Virg. mm.* Propterea enim non dicit Daniel: *Post ista tempora,* quando sc. venturus est Christus ad iudicium, sed: *In diebus regnorum illorum.* Quinetiam parvum lapidem præviderat Rex. At Christus glorio suo adventu non apparuit parvus, sed rediit in virtute & maiestate. Denique dicitur exerevisse, qui exiguus molis erat ab initio, lapis in magnum montem, quod nec ipsum aliò refertur potest, quam ad regnum Christi in hac terra ex parvis initiis ad felicia deductum incrementa. Non possunt igitur Turcarum, Tartarorum, Hispanorum, Francorum, Saxonum, late patentia imperia, quorum nonnulla Chaldaeorum regnum multis passibus vicerunt, ex albo Monarchiarum eradi, quia non fuerunt in statua Danielis inclusa. Nec enim de omnibus magnis regnis sollicitus fuerat Nabuchodonosor, nec de omnibus ipsum divina crudelis voluit providentia.

Omissa verò Theologica hac Monarchiae significatione videtur idem Gerhardsus, ne Politica quidem significatione Turcarum Imperatorem velle Monarchiam dicere, propter barbaricam Tyrannidem, blasphemias in DEVM, contentum eruditionis, dogmata Alcorani rationi adversa, & crudelitatem, quam exercet novellus Imperator in fratres. Quod si horum quædam impediunt, quò minus quis sit Monarchia, quid fiet de Nabuchodonosori arrogantia, & in DEVM blasphemia, de Belsarus impietate, quid de Xerxis fastuosa barbaria, Alexandri M. rapinis & Romanorum inculta audacia, inter quos, qui & sapientissimus habitus fuit Cato, Græcas literas *pestem* vocare solebat

5.
Quo tempore abscissio
Lapidis intel-
ligenda sit.

6.
An Turca
possit dici
Monarchia.

bat *Reipubl. Plur. in Cat. Maj.* quo encomio donabat Licinnius Imper. eruditionem forensentem. *Victor in Constantin.* Gravius enim peccati fuit in omnib. Monarchiis, nec minus ludibrio habita Christiana religio; quam nunc ita apud Turcas de quorum. erga Dominum fida subiectione. & disciplina militari: de historiarum & Philosophiæ studio, quibus nostris quoque moribus convitium faciunt, fide digna testimonia ex probatis quibusque Autoribus parata haberem, nisi ventum, eorum omnium fidem superare quotidie experiremur. Tantum ex supra dictis repero, Monarchiæ essentiam externa illa vitia nihil destruere, imò ne fratrum quidem iniuriam, quoniam nec Cyrus sine sacrilegio, nec Alexander sine iniquitate, nec Romulus sine duplici parricidio, nec Iulius Cæsar, nec quisquam ferè usque ad decrementum imperii incurrentes descendit solum Monarchiæ. Turcarum verò sceptris lex ea de fratribus mactandis innata nõ fuit à principio, sed Bajazethis I. & II. Mahometis I. Selimi I. & Solimanni E. perfidia sensim invaluit, cum Cynicalibus, quem Iovius vocat in *h. stor. Turc. ad Carol. V.* aut Calepinus, quem Nicolaus Secundus in *libell. de Turc. orig. ad Pium Pap.* Mosen fratrem reliquerit filio Orcamotoretorem, *Adventin. in partem. contr. Turc.* & hoc à patruo in carcere occiso, Mahometh. I. frater adhuc superstes esset, qui in regnum vacuum successit. *Vasco. in Mahomet. 16.* Adde, quod sciendi hæc necessitatem excuset Busbequius *Epist. 1.* per militum prætorianorum sublektam fidem, qui, si quis forte fratrum sit, præter eum, qui regnat, superstes, congiatorum petendorum nullum finem faciunt: Si reculantur statim audiit: *Salem frater sit, Fratrem Deum nobis serbet: quo verbo designari illum imperio non est obscurem: adeo ut fratrum sanguine manus polluere, & a parricidio regnum aspiciari Turcis Imperatoribus sit necesse.* Nihil igitur obstat, quò minus tam Tartarorum, Muscovitarum, Turcarum, Abyssinorum principes, quam reges Gallorum, Hispanorum, Anglorum, & qui sunt his similes, generali Monarcharum nomine & definitione comprehendi queant.

Utrum, satius sit ex stirpe per successio-
nem accerere Principem, quam
per vota Electorum.

1. *Presentem statum cujuscunq. Resp. esse bono cõsi bono consulendum.*
2. *Confucta, etiam si deteriora, insueti minus molesta esse.*
3. *Mutationem frequentem rerum bonarum esse deteriorem stabilitate malarum.*
4. *Presentis conditionis: acquiescendum.*
5. *Causio pro hac contra Versia de Successione & Electione.*
6. *De sorte quod dirigatur à Deo.*
7. *Olum Deos ipsos confugisse ad sortem.*
8. *Con & l'is locum faciunt.*
9. *Periurus nonnulli Atij.*
10. *Quibus castibus aut quatenus sortis locus sit dandum.*
11. *Sortem ut plurimum aberrare.*
12. *Etiam prudentium consilia dirigere Deum.*
13. *Sortem & fortunam pari gradu ambulare.*
14. *Facilius sortis, quam consilia corrumpi.*
15. *Sortem non distinguere dignum ab indigno.*
16. *Aristotalem præferre Electionem successioni.*
17. *Idque optimo argumento.*
18. *Quod deducitur ex Novell. 5.*
19. *Et explicatur prolixè à Tacito.*
20. *Electionem præferre optimum Principem.*
21. *Id quod per partes probatur.*
22. *Qui bene imperat, eum paruisse aliquando operes.*
23. *Melius enim ex suo ingenio & experientia quisque iudicat, quam suggestionibus aliena.*
24. *Exceptiones ad Versariorum.*
25. *Facilius corrumpi Principem, qui succedit, quam qui eligitur.*
26. *Quod probatur exemplis.*
27. *Nec non ratione.*
28. *Remedium Electorum in principes degeneres, quo destituitur successio.*
29. *Rejicitur altera ad Versariorum exceptio.*
30. *Vnius iudicium facile falli.*

7.
Vir aexter-
na non de-
struere Mo-
narchiam.

8.
An necessi-
tate cogatur
Turcas atroci-
interimere.

31. Et multitudine, ut plurimum aberrare.
32. Sed in probe instituta electione nihil tale temendum esse.
33. Probos naturaliter vergere ad probos.
34. Electorum vota circumscriptis juramento.
35. Electionem non fieri pravam, nisi per accidens.
36. Ideoque ab Arist. & alijs successioni anteferri.
37. Quod & multis magnis principibus visum fuit.
38. Et consentit prima Regum origini.
39. Vbi Aristot. defenditur ab imbecillia Bodini.
40. Dominatus innasci successione: regnum vero etiam electioni patere.
41. Electionem corrigere vitia successione.
42. Unde per electionem successio saepe interruptitur.
43. Et exceptio adijcitur: Si meruerit, aut dignus sit.
44. Multitudo gentium, qua successione recipit, non ponit eam extra culpam.
45. Bodinum argumento suo confundere regna cum dominatu & Tyrannide.
46. Quanam gentium receperint electionem.
47. Successione saepe necessitate quadam de volge ad liberam electionem.
48. Eamque multis in regionibus hodie invalluisse.
49. Etiam in prima Roman. Republ. receptam.
50. Virum imperium Rom. fuerit. hareditarium, vel ex libera electione dependere.
51. Multis non posse tribui jus eligendi Imperatoris.
52. Imperium de manu in manum fuisse transmissum.
53. Probatur longa serie Imperatorum.
54. Verum primi Francorum Reges electi potius fuerint, quam successerint.
55. Electionem positam pro elevatione.
56. In stirpe Merovas signasse successione.
57. Electionem accipi saepe pro approbatione.
58. Successione non habere hanc vim, ut queat per se bonum prestare principem.
59. Heroum filios ut plurimum degenerare.
60. Probatur autoritatibus.
61. Et exemplis.
62. Quid adversarij hic respondeant.
63. Politicum debere respicere ad ea, qua fiunt ut plurimum.
64. Quibus ex causis fiat, ut degenerent liberi.
65. Examinatur ratio Physica.
66. Adduntur alia generaliores.
67. Tanguntur rationes Theologicae.
68. Explicantur rationes Politicae.
69. Exceptio vel praecipatio adversariorum.
70. Non posse liberos in aula recte educari.
71. Propter absentiam necessariam & negotia parentum.
72. Quare principes docti vulgo improben-
tur.
73. Quare principes non exaudiant monita
praeceptorum.
74. Imprimis si accesserint adulationes eorum, qui Solem spectant orientem.
75. Naturam praecepti non mutari.
76. Malitiam doctrinae etiam armari.
77. Conclusio primi argumenti pro Electione.
78. Subijciuntur argumenta alia.
79. Adversariorum argumentum retorquetur.
80. Retorquetur aliud & inducitur pro Electione.
81. Imperatorum omnium deligi debere ex omnibus.
82. Electionem magis continere licentiam Principum, quam successione.
83. Palmarium argumentum Bodini & aliorum ex incommodis successione.
84. Retorquetur in genere.
85. Quibus remedia subijciuntur incommodis interregni.
86. Facilius esse invenire procatium Pro-Regem, quam Regem perpetuum.
87. Pro-Regem a capeffenda Tyrannide, brevitate temporis, excludi.
88. Alia duo remedia adversus incommoda interregni.
89. Administrationem regni recidere ad Bonatum & Senatus principes.

90. An consilium sit & ex usu Reipublica
successorem viuo principi, in spem surro-
gare.
91. Affirmatur per exempla & rationes.
92. Quid principes iuuentutis & Casares ap-
pud Romanos.
93. Taxatur error eorum, qui cum nomine &
spe potentiam & Rem successori designa-
to communicant.
94. Designato successori nihil tribuendum
præcessum & honorem nominis.
95. Successurus enim in Regnum mundum
est Rex.
96. Retorquetur solutio Bodini.
97. Quanta sit vis cupidinis regnandi.
98. In ipsa etiam successione obisiam esse eū-
dem præcoci ambitioni successorum.
99. Quam utilis sit & saepe necessaria futu-
ri successoris designatio.
100. Num fas sit & iure liceat Regi vel Epi-
scopo de successore tractare.
101. Quinam propugnent successionem.
102. Alterum quod electioni impropetatur
incommodum ex factionum & discordia-
rum numero profuturum.
103. Et per partes refutatur.
104. Satius est factionibus ad tempus distra-
bi, quam perpetuum seruire.
105. Detegitur fallacia causa, qua Electio-
nem aduersarij suspectam faciunt.
106. Adferuntur alia causa contentioſum
inter principes imperij Germanici.
107. Et regni Poloniarum.
108. Item alia.
109. Quibus accessit ambitio & Tyrannus
Pontificum.
110. Quam spem saepe successionem turbat vis.
111. Errorum in electione Pontificum causa.
112. Rejiciuntur leuiores quadam instan-
tia.
113. Argumentum aliud de neglectu rerum
publicarum in regno Electisio.
114. Refutatur.
115. Qui bona meritis fenda largitur non ab-
alienat.
116. In principem electum, si prodigere res
publicas cepit, Electores iudicium ferre
possunt.
117. Quod in succedentem nullum datur.
118. Verisimile esse, contentium viderum
electum principem, quam qui successit.
119. Argum. aliud, ex insolentia eorum qui
ex humili loco eliguntur.
120. Non esse quenquam repente ex humili
loco efferendum in alium.
121. Varia remedia contra principem insolentem.
122. Verisimile esse magis superbiturum in
purpura natum, quam ex aduersa fortuna
virtute extractum.
123. Rejicitur ab id arg. quo Electio argui-
tur transferre regna ad alienigenas.
124. Verum major sit auctoritas succedentis
quam Electi principis.
125. Quatenus imitanda natura.
126. Argumenta reliqua breuiter perstrin-
guntur.
127. Proponitur argumentum Golphonium.
128. Sceptra non esse ad peregrinum dese-
renda.
129. Electionem diligenter esse continentiam
in stirpe aliqua Regia.
130. Principes minus iores, contentum esse
subditum.
131. Et patere aequalium inuidia, & amula-
tionibus.
132. Polonos ubique abhorruisse regem pere-
grinum.
133. Enarrantur incommoda successionis.
134. Quorum primum dependet ex serpis au-
licus interuentione.
135. Alterum ex dubio & incerto iure hære-
dum.
136. Probatum certum exemplum.
137. Quae mala inducat faminarum sus-
cessio.
138. Incommoda quadam Cynacocratia.
139. Ex successione faminarum nasci multa
bella.
140. Probatum exemplum.
141. Cognatos mares semper inuidere succes-
sioni muliebri.
142. Successionis in Gallis exaggerata feli-
citas retorquetur in Bodinum.
143. Quanta turbas creare soleant cognati de
successione tantillum dubitantes.
144. De qua nullus peius conuenire solet,
quam ambiosis fratribus.
145. Propter divisionem, qua & mater rixarum.

- 146. Nonnunquam ob ipsum jus primogenij.
- 147. In successione ut plurimum vim praevaleverunt.
- 148. Quod in electionem retorqueri non potest.
- 149. Successionem turbari etiam ab illegitimis liberis.
- 150. Incommoda successionis ex degeneribus heredibus.
- 151. Aut si successor relinquatur puer.
- 152. Pueritiam non esse aptam capiendū sceptrū.
- 153. Regere non potest, qui ipse rectore operi habet.
- 154. Puerorum regna semper extitisse inauspicata.
- 155. Et contemni iam à subditis, quam ab externis.
- 156. Multa multa pueriliū imperij.
- 157. Ob defectum consilij & virum.
- 158. Quibus mederi conantur aduersarij per Tutores.
- 159. Incommoda tutela regia.
- 160. Certamina consanguineorum de tutela.
- 161. Pluralitas Tutorum quam noxia.
- 162. Tutorum imperium aequalibus intolerabile.
- 163. Non satū prospectum esse Reipubl. per Tutores.
- 164. Unde Tutoribus saepe regna tradita, ut propria.
- 165. Quod & iniquum est & contentioinum non magis expers.
- 166. Minori cum periculo parere puero Regi quam pluribus Tutoribus.
- 167. Incommoda ex unitate Tutorū pullulantia.
- 168. Quam periculosa sit tutela Vnivi.
- 169. Quis solet pupillū regna praeperere.
- 170. Conclusio totius discursus.

Postquam, quis sit Monarcha, praemissimus, sequitur, ut cetera subnectere pergamus, quae Monarchis competunt in genere omnibus, & illud quidem ante omnia. cum tres pateant viæ, ad cacumen Monarchiz, Sors, Successio, & Electio, quænam sit ex his compendiosior & Reipubl. commodis utilior: in quam controversiam priusquam nos immergamus, præceptum aliquod Politi-

cum magni momenti præsupponendum est: bono civi esse quod se. ad bonum civem pertineat, praesentem statum Reipubl. boni consulerent & quantum fieri potest, in melius interpretari. Gruter. disc. 3. in Tacit. Non expedit concutere seiscum statum, ait Sen. in Oed. & Marcellus ap. Tacit. 4. hisser. Bonus Imperatoris voto expetere oportet, qualis scumque tolerare. Nam de sententia Hippocratis, lib. 2. Aph. 50. Consuetudine sua longa tempore, etiam si deteriora, insuetudine minus molesta esse solent, Gal. 11. Meth. to minus esse molesta. c. 3. Sander. lib. 4. de Error. Medic. c. 1. quod Cleon. in orat. sua apud Thucyd. lib. 3; sic accommodat ad Reipubl. Melior est consuetudo fortuna, qua deterioribus, modo firmis immotusque regitur legibus, quam qua bonis inconstanter utitur: & alibi Alcibiades, apud Mutatio etiam eund. lib. 6. τῶν ἀϊθρότων ἀσφαλιστῶν πύτυς malorum re- οὐδὲν ἢ, οὐδὲν τῶν παρῶν ἔθεται ἀπὸ τοῦ τοῦ, ἢ ἀπὸ τῶν ἐπινοῦν id est, in- terprete Lipsio lib. 4. Pol. c. 9. Quis hominum iustissime agere, qui praesentibus moribus, legibusque, etiam si deteriores sint, nihil curant, Reipubl. administrant. Augustus ne in Catone quidem improbare voluit contrarium studium, cum Strabo quidam Augusto, Catonis ædes ingressus, adulaturus, Catonis pervicaciam accusaret. Quinquæ inquit, praesentem Reipubl. statum mutari non vult, ut & ceteris & vir bonus est. Satis serio & Catone laudavit, & sibi ne quis affectaret res novare, consuluit. Macrobi. lib. 2. Saturn. cap. 4. Imò, proverbium inde sibi sumpsit, cum hortaretur, ferenda esse praesentia, qualiacumque essent, dicere solitus fuit: Contenti simus hoc Catone. Sueton. in Aug. Praesentis conditioni acquiescendum est. c. 87. & cum Agrippa & Mecenas contenderent, utrum principatum retineri satius esset aut populo reddere, huius sententiae acquievit, non esse praesentem statum mutandum, Dion. lib. 52. quod Caesar se non tam fuit, quàm Reipubl. causa facere distitabat: Se jam pridem potentia gloriaque abundè adeptus: Reipubl. si quid sibi eveniret, neque quæset amfore & aliquando deteriori conditione civilia bella subituram. Suet. in Cas. c. 86. Unde Senec. 2. de benefic. c. 20. reprehendit Brutum: quod existimaverit. civitatem in priorem formam posse reduci, amissam pristinae moribus futuramque, ibi aequalitatem civilis iuris. & sta.

I. Praesentem statum cuiuscumque Reip.

Et statuta suo loco leges, ubi Siderat tollere. Nam prudentis est, arte corrigere, nullia hominum pugnantia, non an serui- quicquid accidit, forte præter spem: Proxi- rent, sed eius. Nec non Thraſea Rusticum A- mus, verò prudenti habetur, qui, quod corri- rulenum, si agratē iuvenem & cupidine lau- gere, arti impossibile est, patienter ferendo iuperare. Et nonnunquam mutatio plus ma- dis efferentem se intercellurum Sero, quod in caput Thraſea à Quæſtore Neronis agita- lilecum trahit, quam id, quod mutare anni- batur, dehortatus, dixit: Sibi altam atatem timur, inferebat. Ex duobus autem malis, Et tot per annos continuum Vita ordinem nõ que eligit minimam, is demum sapientis vi- deferendum: illi in initium magistratum Et rri nomen iure merito que meretur.

Ex quo principio porro inferimus, siue de huius vel illius Reip. præstantia siue de magistratum instituendorum conditionibus, siue de successionis & Electionis prærogati- va disputemus, nolle nos eorum pruriginē oleum affundere, qui, quæ diu utilia habita & felici usu inveterata fuerunt, evertere & sub pallio reformationis in melius quietem Reipubl. turbare quærunt, imprimis in præ- senti controversia, ubi successio sua quoque habet commoda licet minora, quam Ele- ctio, & mutatio, nisi lentè sensimq; fiat, non raro desinit in *duæzias* & interitum totius Reipubl. Sed tota nostra disputatio eò redit, si quæ de novo informanda veniat civitas, nullius Reip. specie adhuc induta, in quam inducere velis, quod rationi videtur utilissi- mum, utrum postquam constitit & præsup- positum est, Monarchiam illic efforman- dam princeps accersendus potius sit ex stir- pe per successionem, quam ex liberis subdi- torum votis per Electionem.

De sorte enim, quæ nunc ferè evuluit, non est, ut plurimum simus solliciti Plato 3. *De* 6. *Deum diri.* *gere fortæ.*

Sortem in eligendis magistratibus, tam Electioni, quam Successioni præfert, quod Deus eam maximè dirigere videatur, quem- admodum & sapientissimus Regum docet: *Sortes mittuntur, in finem, sed a Domino temperantur. Prov. cap. 16.* Samuel etiam à Deo Saulem electum præficeret. 1. *Sam. c. 9.* tamen, ut hanc ordinationem divinam populo testatam faceret, in sortem coniecit tribus, & postquam Saulis nomen exierat, quasi hæc omnia impediare à Deo directæ fuissent, *Sideris*, inquit, quem elegit Dom- 7. *Olim Deos ad* *sortes consu-* *gisse.*

mus, 1. *Sam. c. 10.* Ipsos Deos olim sorte divi- sisse imperij, auctor est Homerus *Iliad. 15.* Et Tibull. 3. *Æleg. 5.* ubi ait: *Duraq; sortis, servata regna Dei.*

Oracula quoq; hæsitantes de successore po- pulos

pulos saepius ad sortes remiserunt, ut cum Phrygum discordia Regem exigeret, & oraculum cum designaret, quom plaustrum in templum Iovis euntem primum a reditu reperitum essent: *Iustin. lib. 2. Curt. lib. 3.* Et cum Heraclidarum genus apud Argivos defecisset, idem oraculum Aquilam ostenderet, quae Aegonem regem fecit, quod paucis diebus post ejus aedibus infedisset. *Plutar. orat. 2. d. fortis. Alexandr.* Romani quoque isti sorti committunt litem, quae evidenciam atque argumentorum, aut sine magna invidia & altercatione decidi nequit, ut per multa iura probat. *Tiraq. de jure primog. q. 17. opin. 1. m. 1. & 2. Giegor. Tholof. in rr. de elect. c. 3. n. 10. & lib. 34. Syntagm. c. 1. Seip. Ammir. lib. 20. disc. 1. supra Tacit. eod quod ut ait Bald. in l. ultim. in 1. not. C. Comm. de legat. judicium sortis dicatur judicium fortuna, arg. l. sermo de stat. hom. cujus dux est Deus, cum fortuna nihil aliud sit, quam concursus causarum, a superiore ad eventum nobis incognitum & incertum directurum, prout in *Mataph. lib. 1. part. 2. c. 3. disputamur.**

*Nam qua permissis flustare habentis,
Fors patitur frenos, ipsaque legemorat.
Boet. 4. conf. metr. 1.*

Augustinus dubitationem hanc: *Quibusnam ex obsidione desperata civitate fugientium sit, quibus manendum, forte dirimendam putat, quod Deum in huiusmodi ambagibus melius iudices, quam homines, ipse Epist. ad Honorat. Cyl. in summ. 6. q. 2. in fin. Et Romani Imperatores, si quando decimandi essent exercitus, ut invidiam a se declinarent, sorti rem totam commiserunt, quia fors accusari non potest, nec superiorem habet in hoc mundo, ut ait Bald. in d. l. ult. C. Comm. de leg. unde & de ea appellare non licet, *Marant. in Spec. Au. part. 1. §. Si autem producantur testes, nu. 85. & seq. Item §. Quandoq. appellatur, n. 257. & seq.* Consules suffragis creati, provincias sortiri solitos. notius est, quam, ut hic repeti debeat.*

Ceterum sortitum demum locum faciunt iura Rom. quando alia ratio decidendi non occurrit, & quando non timetur, magnum praedictum, ut cum portiones hereditatis dividenda magna non laborant inaequalita-

te, l. 2. C. *Quibus, & quando quart. pars de- bet. lib. 10.* Periculosus enim est sortis, quam arbitrio prudentum virorum rem committere, quod illa ut plurimum caeca sit, & ut ait Tacit. 13. *Annal. saepe deceret ad parum idoneos. Sortitum concursus,* ait Basil. 1. *Hexam. ad omnium pessimum deterrimusq. saepe deserunt magistratum.* ipsiq; consules, si forte prudentia aut vi majore in una provincia opus esset, aut ipsi sibi imperium praeriperunt, aut a Senatu decretum acceperunt, cujus consuetudinis rationem assignat *Levius lib. 8.* ubi Valerio Corvino provincia Calium extra sortem committitur, *ne forte casu aut sorte aberraretur,* Nam Aristot. etiam si sortitum duci magistratus in Democratia velit: tamen exceptionem addit, *l. 4. polit. c. 14. lib. 6. polit. c. 2.* nisi usus & ars singularis in alieno magistratum requiratur, quae fors non discernit. An non enim & Deus sortes occulta sua directio: one destituit? aut an prudentum piorumq; vota virorum ita a DEI concursu aliena sunt, ut non haec quoque ad gloriam suam & salutem publicam destinet: nec ex natura utilem explorare potest successorem? Projectas sortes dicitur DEUM dicit Salomon: At idem, proposito hominum aequalem attribuit providentiam: dum homine dicit proponere, DEUM disponere, aut dum vias hominum & corda Regum asserit in manus Domini: Sors non est magis in manu Domini, quam fortuna saepe, lata negotio, &

*Ludum insolentem ludere peritiam.
Horat. lib. 3. Ode 29.* Et tamen haec non raro, *Transmutat indignos honores.*

& ut ait Sen. *Epist. 74. incertum mortalium divitiarum, honores improvide excutit, quorum aliquam inter diripentium manus scissis sunt, alia in fida societate divisa. alia magno detrimento eorum, in quos degenerant, prensa, &c.* Errant consilia hominum fateor, sed saepius fortuna, & quae huic innititur, sortes, idq; eod magis, quod humana malitia ipsas sortes fortes facilius pervertere, quam consilia conditorum Senatorum contempere potest. Inter septem Magicidas convenerat, ut ex illis Rex esset, cuius equus primum hinnitum in prato designato didisset. Darius igitur curavit equum suum illic

II.
Sortem saepe errare.

II.
Etiam prudentum consilia Deum dirigit.

III.
Sors & fortuna pari gradu ambulat.

IV.
Facilius sortes quam consilia contumpunt.

8.
Etiam istis sorti locum facere.

9.
Et nonnullis alios.

10.
Eimitatio de sorte.

cum equa committi, ut recentis commixtio-
nis ab ipso loco admonitus, equam quan-
tumvis absentem suavi hinnitu reposceret,
& hac arte, Rex evasit Persarum, *Iust. libr. 1.
Herod. lib. 5.* quæ fraus, quia divinitus fulgure
confirmata credebatur, aliquando melius
ipsi cessit, quam Lescio Polono, qui curricu-
lum, quo certandum erat de regno, stratis
hexagonis impeditum reddiderat, ut extra
carceres excurrens corvales longo inter-
vallo superaret & precium certaminis in-
ter regnum, cæteris præpereret. Detectæ
nim fraude ab obscuro juvene, regio diade-
mate non ipse, sed qui de dolo populum
edocuerat, insignitus & Lescus II. appella-
tus fuit. *Cromer. lib. 2. Micho. lib. 1. c. 8.* Pro-
pterea cum Veneti, Flandri & Longobardi
conjunctis operis occupassent imperium
Constantinopolitanum, positisque quatuor,
pro numero Ducum, calicibus in altari, cum
Imperatorem cæterorum esse vellent, qui
plenum, ut scribit Nicer. de Baldu. Imper.
corpore & sanguine Christi calicem præbe-
re. cæteris existentibus vacuis, Dandulus
Venetorum Dux, sive quod sortis incertitu-
dinem revereretur, sive quod citra fraudem
calices vix positum iri suspicaretur, ut fors
mutaretur in suffragia, obtinuit, curavit-
que præcipuum ex competitoribus nomi-
nari, nimirum, Balduinum. Eodem argumen-
to eleganter disputat Helydus contra mo-
rem Roman. quo legatos sorte & non suf-
fragiis ad vitandam invidiam eligere con-
sueverant. Sorte, inquit, & urna mores non
discerni: suffragia & existimationem sena-
torum reperta, ut in cunctisque vitam sumam
que penetrarent & pertinere ad utilitatem
Reipub. pertinere ad Vespasiani honorem, oc-
currere illis, quos innocentissimos Senatores
habeat, qui honestis sermonibus aures Imper-
atoris imbuant. *Tac. 4. hist. c. 7.* An tu Medi-
cum curandis ægris, aut gubernatorem agē-
dis navibus sorte ducis, ac non potius ma-
turo consilio eligis, quem in artis operibus
deprehēdis exercitatum? *Phil. de creat. Prine.*
Et quidem antiquitus, ut notat Pa-
schal. de legat. c. 1. potuerunt legati sorte e-
ligi, cum omnes Senatores in sortem conjici-
rent, quæ essent optimi, quod & Marcel-
lus in responsione sua subjicit: *id. lib. 4. c. 8.*

Sufficere omnes obsequio: & explicat Scip.
Amm. lib. 20. *Asf. 1.* Verum ubi competi-
tes non occurrunt æquæ perfecti, & pericu-
lum est, ne sortis error indigno administra-
tori prodant Rempubl. plus tribuendum est
calculis prudentium, qui collatis in medium
consiliis, ex plurimis circumspicere possunt
optimum, quam cæco fortunæ sortisque
impetui.

Exclusa igitur sorte, ad reliquos, qui su-
persunt, Regna obtinendi modos progredi-
mur, Successionem nimirum & Electionem.
Et Electionem quidem præfert Aristot. 3.
Polit. c. 11. non tantum tacite ut censet Gi-
phan. d. c. 11. *Verb. E' di ne a'iso,* sed satis ap-
perte, ut *ibid.* docet Thomas, dum ait: *Me-
lius est principatum sumi illo modo, quo per
se contingit assumi meliorem, quam per suc-
cessionem generis, quia melior, ut in pluri-
bus, invenitur in tota multitudine, quam sit
vnum. Et Electio perse est appetitus ratione
determinatus.* Illum quippe modum opti-
mum & in optima Rep. præferendum cæset
Arist. quo offertur optimus princeps, nec id
quisquam credo inficiabitur, qui quantum
in optimo principe sitū sit, probe secum perco-
gitare velit. *Inspiciens quippe Rex perdit po-
pulum suum. Eccl. 10.* Certius verò & facilius
ex Electione, quam Successione sperari bo-
num Principē, id hoc l'ico auspitiis Aristoteli
nobis, priusquam ad alia argumenta
prolabamur, demonstrandum incumbit. De-
monstrari verò potest eadem verisimilitudi-
ne, qua fancit Iustin. *Nov. 5. c. ult. in pr. ut si
quando contigerit egere monasterium Ab-
bate, non per ordinem Monachorum, nec o-
mnino is, qui post primum est, mox Abbas
fiat, nec qui post illum secundus est, neq. ter-
tius aut reliquis: sed ut Episcopus percurrat
consequenter per omnes, & eū qui apparte-
rit prius optimus inter monachos constitutus
& dignus præfulatu, hunc eligat, quod ad
patruum accomodat Lucas de Penna l. ne-
potes. C. de his qui nunt. liber. quem propter
ætatē & præsumptionem, majoris pruden-
tiæ Nepoti præfert, quemadmodum Con-
radus III. Imperator Fridericum Barbaros-
sam fratrem in Imperii traditione ante-
posuit filio, quod firmioris eum animi puta-
ret, quam juvenem filium. *Carion. lib. 4.**

16.
Electio præ-
fertur succes-
sioni ab Ari-
stotele.

17.
Quo argu-
mento.

18.
Electio præ-
stat optimum
Regem.

19.
Id quod dedu-
citur & ex-
plicatur.

15.
Sortem non
distingueret
ab equa ab
indigno.

Galba apud Tacit. lib. 1. hiflor. hoc argumen-
 tum prolixè inducit, quando post politis pri-
 varis neceffitudinibus, imperium feu prin-
 cipatum offert Pifoni, exemplo D Augusti,
 qui fororis filium Marcellum, dein generum
 Agrippani, mox nepotes fuos, poftremo Ti-
 berium Neronen privignum in proximo fi-
 bi faftigio locavit. Sed Augustus, ait, in do-
 mo fibi fuffefforem quaefivit: Ego in Republ.
 Non quia propinquos aut socios belli non ha-
 beam: feu neq; ipfe imperium ambitione ac-
 cepti, & judicij meo documentum fint, non
 meo tantum neceffitudine: fed & tua. Est
 tibi frater pari nobilitate natus major, di-
 gnus hac fortuna nifi tu potior effes. Ea aetas
 tua, qua cupiditates adolefcencia jam effu-
 gerit: caufa, in qua nihil prateritum excu-
 fandum habeas. Et paulò poft: Sub Tiberio
 & Caio & Claudio, unius familiae quafti ha-
 reditas fuimus, loco libertati erit, quò deli-
 gi cepimus. Et finita Iuliorum Claudiolorum-
 que domo, optimum quemque adoptionem ve-
 net. Nam generari & nafci à principibus,
 fortuifimum, nec ultra æftimatur: adoptandi
 judicium integrum, & fi felix eligere; con-
 fenfus monftratur. Sit ante oculos Nero, quem
 longa Cafarum ferio tumentem non Vindex
 cum inermis provincia, aut ego cum una le-
 gione, fed fua immanitas, fua luxuria, cer-
 vicitibus publicis depulere. Involvit quidem
 plura in hac oratione argumenta, quæ fuo
 quodque loco, evolvemus, fed præ omnibus
 urget id, quod per adoptionem infallibili
 errore ad bonum Principem feramur. Non
 eft enim dignum adoptari, ait Plinius, nifi qui
 fortiffimum meretur agnofci. Ignarus autem
 effe nefciunt, quos iudicia pepererunt. Ita
 enim gratiam non de natura, fed de folo me-
 rito habent, quando animi vinculo obligan-
 tur extraneis. Plin. l. 6. 4. Epift. 2. Vnde & Vi-
 lupius Crinitus ad Majorum Aureliani filio au-
 fpicabatur: Apud Majores nostros ab optimis
 quibusque in filiorum locum fuffeffimi Viri
 femper electi funt, ut vel fenefcentes fami-
 lias, vel factus matrimonij jam caducos ju-
 ftitiam facundiamque prolium oraret. Hoc igitur
 quod Cocceus Neræa in Trajano adoptando,
 quod Vlpianus Trajanum in Adriano, quod A-
 drianus in Antonino, & cæteri deinceps pro-
 pofta fuffeffione fpererunt, jam in Aurelia-

no arrogando cenfus repetendum. Fl. Vopifci-
 in Aurel. num. 4 Exemplum Trajani affere-
 etiam Plinius in Paneg. An Senatam, po-
 pulumque Romanam, exercitus, socios, provincias,
 tranfmiffurum uni, fuffefforem e fi-
 nis uxorem accipias: Summaque potestatis here-
 dem tantam intra domum tuam quæras,
 non per totam civitatem circumferas oculos?
 Et hunc tibi proximum, tibi conjunctiffi-
 mum exiftimes, quem Optimum, quem Divo
 fimilimum inveneris? De qua adoptione fic
 Dion. in Ner. in fin. Itaque Trajanus, quan-
 quam Neræa propinquus non deerant, tunc
 Cafar, ac poftea Imperator factus eft. Nec-
 enim ille conjunctionem sanguinis antepo-
 fuit publicæ utilitati: neque, rursus eum deter-
 ruic, quod Trajanus homo Hifpanus, nec Ita-
 lus erat, nec Italicus, quodq; ante eum memo-
 alterius nationis: imperium Rom. obtinuc-
 rat. Confebat enim virtutem cuiusq; non pa-
 triâ exiftimari & ponderari oportere. Quod
 enim fuffeffio ad interitum, duxiffet, adop-
 tio, & ut ait Victor in Neræa externa virtus
 adoptione quafta integritati reftituit impe-
 rium, nec difsimulat Adrianus, quando de
 falute dubius, convocatus Senatorij Ordinis
 Principibus, Aurel. Antoninus tali oratio-
 ne Succefforem designat: Mibi quidem, Cha-
 riffimi Viri, natura filium non dedit, vos Ve-
 ro lege deditis. Multum autem inereffima-
 ffatur an adoptetur filius, propterea, quod
 is, qui nafcitur talis eft, qualem eum Divi im-
 mortales effe voluerunt: Eum vero, qui adop-
 ptatur, unusquisq; fibi deligit. Ex quo fit, ut
 ille fape nafcatur multus & dimens: hic
 (quod certo judicio fit) integer & fana men-
 te deligitur. Quamobrem ego ante Lucium
 Commodum unum ex omnibus delegeram, qua-
 riam non nafci quidẽ mihi optare potius. Sed cu-
 cum moris fura peremerat, alterum pro il-
 lo Gorbis in Sen. eumq; Gorbis de nobilem mi-
 rem, mansuetum, prudentem, qui nihil reme-
 ro propter juvenitatem, nihil propter fœditatem
 rem negligenter poteffi facere: Quis enim
 femper legibus, fuffeffum Imperio moribus
 & inflitutiis patriæ, ut nequea, quæ ad Im-
 peratorem fuffeffunt, ignoret, neque omnibus
 male uti poffit. Dion & Xiphil. in Adria-

20.
 Electionem
 præfere opti-
 mum princi-
 pem.

21:
 Argumenti
 Aniflor. per
 partia

Vt autem hoc argumentum, quod in præ-
 fecti controversia & primas sibi vendicat

partis dispu-
tatio

particularius probemus & ab adversariorum instantiis liberemus ad duo nobis præcipue respiciendum est : Tum quod Electio de bono Principe civis certos reddat, tum quod Successio non infrequentius Male, quam Bono Principi rerum summam tradat. Vtrumque prævidit **Mænius Falconius**, Senator Consularis, qui in orat. sua in augurali Tacitum, vix dum renunciatur Imperatori enim convenit, petens, obsecrans, liberè quod communis patriæ legibus deprecens, ne parvulos suos, si filium citius fata præveniant, faciat Romani hæredes imperij: ne sic *Temp. patresq; Consc. P. q; R. ut Villulam suam, ut colonos suos, ut servos suos relinquant: Sed circumspiciat, miseretur Nervas, Trajanos; Adrianos. Ingentem gloriam esse mortentis principis, Temp. magis amare, quam filios. Fl. Vop. in Tacit. m. 2. Addit Vopiscus paulò post: Adjuratum fuisse in Senatu Tacitum, ut cum mori capisset, non liberos suos, sed optimum aliquem principem faceret. Quid ita? quia liberorum ambitio est invidiosa: Eorum verò, quos circumspècta seligit prudentia, virtus certa & pluribus documentis spectata: Nos, inquit Galba, bello & ab astimanisibus ascitis, cum invidia quamvis, egregij erimus. Tacit. 1. Annal. Probum ab exercitiibus Floriano obrogatum, unanimi acclamatione receperunt Patres Senatus; quod sperarent, tam bonum futurum Imperatorem, quam bonus fuisset ductor. Quæ enim mundi pars est, ait Matilius Statianus, qui tunc prima sententia in Senatu erat, quam ille non vincenda diceret? Omnia in uno principe constituta sunt, rei militaris scientia, animi clemens, vita venerabilis, exemplar agenda Reip. atq; omnium prerogativa virtutum. Vopisc. in Prob. Tacitum patris facilitate tam exercitui admiserunt, quam Senatus creavit, quod dicerent. Divi priusatus fuisset. Scilicet quemadmodum debeat imperare, qui alios principes perulisset. Scilicet quemadmodum debeat imperare, qui de aliis principibus judicasset. Pop. in Tac. Sic enim Simo- nides dicebat ad Hieronem Regem Syracusanor. Verisimile esse utriusq; vita mortuam habere ætatem, qui & diu priusatus fuisset, & nunc feliciter regeret. Xenoph. in Hier.*

seu Tyrann. in pr. Permultum enim ad modestiam confert, aliis paruisse, adeò ut Cicer. 3. de ll. & Sen. 2. de Ira. ex Arist. 3. Polit. non dubitet dicere: *Qui bene imperat, parucrit aliquando necesse est*, non tantum, quod qui patere didicit, imperiose jam modum poluerit superbiz, sed etiam quod subditorum vota, & quid à principe factum quisque percipiat, certius ad animum sibi revocare possit. Rectè enim Galba Imp. utilissimum & brevissimum rerum bonas in malaramq; dilectum vocat, cogitare, quid sub alio principe vel noluerit, vel soluerit: Tacit. lib. 1. hist. cuius etiam Mecenas Augustum admonet: *Si omnia, quæ alium quemvis imperantem in se facere velles, ea ipse tua sponte feceris, nec peccabis quicquam & omnia vitæ diriges, & vitam ex eo jucundissimam simul & turissimam vides: Dion. in Aug. Imò Trajanus id sibi ob oculos quotidie ponebat: *Talem se præstiturum dicens alii Imperatorem, qualem optasset ipse priusatus, & de Tacito idem auguratur Mætius: *Sis, qualem sibi principem semper optaverit, nec potest aliud nobis exhibere, quam quod ipse desideravit & voluit. Vopisc. in Tacit. Non ignara mali miseris succurrere disco, ait Dido apud Virgil. & Sex. Aur. Victor. *Constans sanctorum prudentesq; sensu mali promissus fieri: contraque expertes armamentarum, dum opibus suis cum illos astimant, minus consulere. in Diodet. Nec quisquam est ex omnibus successioneis propugnatoribus, qui per infirmitatem hunc nodum solvat, aut negare audeat, quin semper excivium tanta multitudine in erui possit, qui sit ad imperii necessitates quam instructissimum, sed Electorum animos ajunt: interdum virtutes futuri principis non penetrare, interdum ira, odio, aut favore vota corrumpere, nonnquam bonos principes licentiâ fieri detrioris & degenerare, quorum postremum cum sit commutæ tam successioni, quam Electioni, huic soli exprobrari non debet. Quin imò frequentius degenerant principes, qui succedunt, quam qui eliguntur, quia minus legibus in officio continentur, & prout ætate ad imperandum accedunt magis tenera: ita in partem detriorem facilius fluctuant. Dion. quidem****

11. Eius qui eligitur, semper omnia & probata invidios.

12. Optimi scilicet, quæsi sapit experientia.

24. Exceptiones adversario- rum.

25. Facilius corrumpti succedentes quam Electi priusicipes.

lib. 3. *Eam scribit esse naturam humanorum ingeniorum, ut non iudices modo, Verum etiam prodestiores postquam multum temporis in potestate transegerint, patriis moribus haud sibi sciendum ducant, & Tiberium, quantumvis in matura ætate principatu positum, nihilominus & dominatio-*

26.
Probatum exemplum.

nam consulum mutatumque, fuisse dicit Tacitus, qui & de Galba: Ab omnibus capax imperij iudicatus fuisset, nisi imperasset. Cæterum si rationes inire velimus cum Machiav. lib. 1. discurs. cap. 10. plures invenimus debiles, & in partem deteriori felicitate flexos ex iis, qui hæreditario iure successerunt, quam quos, cum nihil ad imperium spei nisi in virtute haberent, libertas electionis promovit. Videmus, inquit Machiav. omnes Imperatores, quicunque hæreditario iure successerunt in imperium, sceleratos homines fuisse, uno Tiso excepto: Qui verò eligebantur, Viri boni erant, sicut ceteri est, in iu quibus, qui Nervam ad Marcum cum esset, secutus fuit: rursusque postquam ad hæredes imperium redisset, capsi in peius rueret: Rationi enim congruum est ira fieri, quia qui eligitur, ad omnes fortunæ casus obduratum, firmioremque habet animum, quam ut facile concutiat: qui verò à stirpe accersitur, plerumque ex eorum ordine est, quos Aristot. 1. Eth. cap. 3. ab A-

27.
Nec non ratione.

croaterio Ethico repellit propterea, quod experientia destituatur, & affectibus imperare nesciant. Accedit, quod Electis ubique duriores præscribi leges soleant, quemadmodum Tacitus in Senatu ad iuratus fuit, se non aliquid liberorum, sed optimum ex omnibus, in possessione principatus post se relicturum: Vopisc. in Flor. & experientia quotidiana videre est, pleraque regna, ad arbitrium Electorum dilapsa, in mixtas Respublicas degenerasse, eò quod novellum & precarium ab initio Regem, subinde durioribus illigaverint conditionibus illi, qui sub nomine Ephorum rerum summam ad se trahunt. Denique si præter spem & expectationem Electione adoptatus Princeps, ad deterioriorem partem animum applicet, Electoribus in promptu est remedium, quo subditis contra hæreditarium Regem, uti non licet, nimirum ut quem meritis indestit-

28.
Remedium electorum in degeneres principes.

runt, eundem immeritum deestiant, quemadmodum ab Episcopo Moguntino pronuntiatum fuit contra Henricum Imperatorem. Helmsld. in Chron. Schlag & Zacharias Papa scripsit ad Francos; Childenici abdicacionem meditantibus: Regem plebes constituit, eundem & destituere potest. Agens. lib. 3. Annal. Boj. quanquam uterque lege regni precarii abusus est contra legitimos successores, ut facit etiam Augustinus Triumphus de Ancona de potest. Eccles. q. 22. art. 3. quando Imperatore contendit à Papa posse deponi, quia, Ejus, inquit, est, deponere, cuius est constituere, quod paulo secus sic enunciat gl. in cap. cum ex in junct. Verb. tam institutio de heret. Ad quem pertinet institutio, ad eundem destitutio. Imò ipse Aurronius Tiberianus Senator Rom. Claudius Capellianus & alij, cum primum Senatus sibi videretur recepisse jus eligendi Imperatorem, hoc nomine Reip. & Senatui gratulantur: Imperatores damus, principes facimus: possimus & prohibere, qui ceptimus facere. Fl. Vop. in Flor. in fi. Vbicunque enim imperia ab Electoribus dantur cum conditione, hoc remedium, & hæc ratio, quod destituere possint, qui constituerunt, locum habet, prout status Imperij Danici prolixè disputant, in eo libro, quo rationem reddunt Abdicationis Christierni II, & Electores Germaniæ in Epist. ad Venceslaum Imperatorem, quem, quod iuramento non fatiscerent, sed sortem unam imperij post alteram partem dilapidaret, partim ignavia sua diripi & pessum ire sine- ret, eadem autoritate excludunt, qua ab initio, precibus parentis & precio decepti receperant. In successorio verò regno abdicatione locum non habet, tum quia sine conditione succeditur, tum quia subditis non competit jus in principem, quem diu non profusus in Tyrannum corrumpitur, ut in li. 1. de jur. maj. c. 6. & tot. libr. de Auctor. Princip. prolixè disputamus.

Quod verò adversarij ignorantiam, errorem, aut multum Electorum præterea incusant, & Electionem ex nomine improbant, Buridan. 3. Polit. q. 25. concl. 2. Ca-nonber. dsc. in Tac. mihi pag. 140. in eo committunt fallaciam, quam Logici vocant

Acci-

29.
Reicitur sicut eundem excep-
tio.

Accidentiu. Forte in imperij Romani corruptos mores hæc exceptio quadraret, ubi vel unius hominis adoptio, vel militum inconsideratus impetus Imperatorem dabat. Nam unius animus facile aberiare, & aut nimio lux parentelæ studio decipi potest, quemadmodum Cicero post victoriam Cesaris interrogatus, cur in Electione partis errasset, respondit: *Præcinctura me decepit:* Cesar enim ita toga præcingebatur, ut trahendo laciniam, velut mollis, incederet, adeo ut Sylla, tanquam providus, dixerit Pompejo: *Cæde tibi istum puerum male præcinctum.* Macrobi. lib. 2. cap. 3. Erravit & Augustus in electione Tiberij, licet invidia fortunæ, sublati Cajo & Lucio Nepotibus, & Agrippa ob ingenium sordidum & ferrox abdicato, ad privignum rei summam deferre ferè cogereur. *Sueton. in Aug. cap. 65.* Sunt etiam qui suspicantur, ob eam causam Tiberium, cujus mores habebat cognitos, de industria successorem reliquisse, quo ipse majorem gloriam consequeretur. *Xiphil. in Aug. in f.* De errore verò circa Agrippæ adoptionem commisso, ipse Augustus confessus est, quando ob ingenium ferrox & sordidum abdicatum seposuit Surrentum. *Sueton. in Aug. cap. 65.* Erravit Adrianus in Electione Cejonij Commodi, de quo ipso dicere solebat: *In caducum parietem nos incutimus, & prodidimus quater milles H. S. quod populo & militibus pro adoptione Commodi dedimus.* Spart. in Adr. num. 13. Multò etiã rectius opponeretur hæc exceptio tumultuariæ Militum electioni, qui Imperatores perinde ludebant ut talos, & avaritia libidineq; Imperatorem Imperatore veluti clavisum clavo expellebant, ut ait Plutarch. in Galb. in pr. cæco prorsus impetu fortuitum alieijus clamorem secuti, quemadmodum de Probo Imp. factum referi Vopisc. in Prob. Nam cum exercitus Senatum & legiones Italicas præterere properarent, & sermo inter milites esset, quis fieri deberet Imperator, manipulatimque in campo tribuni eos alloquerentur, dicentes, *Requirendum esse principem aliquem fortem, sanctum, verecundum, clementem, probum.* sati nonnulli, *Probum* hoc nomine jam designatum, statim acclamant: *Pro-*

be Auguste, Dignere ferent. Mox concursus & cespitium tribunal, appellatusque Imperator, & ornatus pallio purpureo. Ea enim est natura militarium hominum, ut virtutes regias aut non intelligant, aut non æstiment, dum favore aut inconfulto odio præoccupatos gerunt animos, aut molliorem, pinguiorque congiario ora sublinentem quærent principem, quemadmodum incolæ Guineæ usu receptum tradunt relationes Belgicæ, ut regem in ordinem privatorum redigant, quam primum suis thesauris studet, & minus regulariter sumtus in cænas & festos dies facere cepit. *part. 6. hist. Ind. Orient.* Quod si Galba promissionem donativi non reservasset usque ad extremum halitum, cum jam projectus è sella & provolutus, paucos dies exolvendo donativo deprecaretur, nunquam Imperio tam properè excidisset. *Tacit. libr. 2. hist. Alexandro & Probo* quid aliud jugulum fregit, quam disciplina militaris, & quod militem non sineret otio ferocire? Rectè de temeraria hac electione Vopisc. in Tac. in pr. *Milites irati audiunt, plerumque temulentis, certè consiliorum prope semper expertes: nec non Victor: in Claud. Milites ferè contra ingenium perditares, ubi afflicta omnia perpexere, subigunt res à consuetudine.* Item Lamprid. in Alexand. *Sec. in pr. Milites insueverant sibi Imperatores & tumultuario iudicio facere, afferentes nunquam ad defensionem, se idcirco fecisse, quod nescissent senatum principem appellasse.* Nec non Plutarch. in Galb. in Pr. *Dionysius Pharenum qui Tyrannidem in Thessalos decem jam annos obtinuerat, Tragicum vocabat Tyrannum, subita mutationi, illudens. At verò palatium, Cesarum domus, breviori temporis spatio quatuor Imperatores excepit, militibus tanquàm in scena, modo introducentibus aliquem, modo educentibus.* Sicut igitur Canones promiscuè plebi demunt jus eligendorum Sacerdotum, c. non est, dist. 63. c. docendus, dist. 62. c. *Ofsm. de Elect. eod. quod, ut ait Hicton. Sape clamoribus aut gratia, aut pretio fortasse excitata moveri solet, c. si ergo, 8. q. 1.* ita ex eadem ratione tam hominibus è vulgò, quàm qui inde in militiã translati sunt, dene-

30.
Vni vindi-
cari facile
sali.

31.
Vni nos
multitudi-
ni.

deneganda est potestas proferendi principē. *Negq; enim illis ait Tacit. iudicium aut Veritas, quippe eodē die diversa pari certamine postulaturū tradito more quemcumq; principem adulandi, licentia acclamationum & studii manibus, lib. 1. histor.* Si enim in manu missione, *l. si privatus, qui & à quibus l. 3. qui manum: & poenarum vel exactioe vel remissione, vana voces populi non sunt audienda, ut ajunt Impm. in l. Decurionum 12. C. de poen.* quando minus locus iis dandus in creatione Principis, in quo vertitur salus totius Reipubl. Atque ita repulsum est primum argumentum Eberhardi à Weihe, in *Orat. pro Success.*

In legitima verò & probè instituta Electione nihil tale timendum, ubi facultas eligendi non traditur, nisi prudentissimis civium, quemadmodum in imperio Germanico res à principibus universis devenit ad septem præcipuos, & in Electione Pontificis Romani ad Cardinales, huic fini unice creatos. Hi cum mores futuri Principis probè præcognitos habeant, & qua præsupponuntur esse in patriam pietate, nec se nec concives in perniciem agere possint velle, ecquem electuri sint, nisi, quem patriæ putent fore maximo decori & emolumento? sicut de senatus electione iudicat Capitolin. in *Max. & Balb. Negq; enim cum esset potestas, malos Senatui eligeret, & cum Maximus & Balbinus à Senatu electi modestius potestate uterentur, quam fecissent, quos impetus militum ad illud honoris fastigium extulisset, vulgò dici consuevit: Sapienter electi principes sic agunt, per imperios electi Principes sic porant. Capit. ibid.* Hoc amplius, quod iube legitima electio invaluit, iurejurando adigi soleant Electores, ut elegant, quem censcant omnium dignissimum. Sic enim jurant Electores Romani imperij: Sic Cardinales: sic Nobiles Daniz, & Palatini Poloniz, priusquam ad electionem novi Principis committantur. *Const. aur. bull. Sleidan. lib. 1. & 21. hist. Lauterb. lib. 1. de Polit. Regim: &c. Quæ omnia suspitionem illam prævertunt, quæ ex ignorantia aut malitia Electorum desumta & obiecta fuit. Thomas in lib. 3. Polit. cap. 11. quem ferè sequitur Buri: Dan. 3. Polit. q. 25.*

conclus. 1. & 2. Electionem quidem absolute antefert successioi, per accidens tamen fieri non negat posse, quin successio fiat potior scilicet, ut verbis eius utar: 1. Quia inter eligentes contingit esse dissensionem. (de quo argumentoprolixè agemus paulò post) 2. Eligentes interduum mali sunt, & tum eligunt non nisi malum. 3. Consuetudo dominandi multum facit ad hoc, quod aliqui subijciuntur alteri. Et ideo regnantem patre assuescunt filius subijci, ideo inclinamur ad hoc, ut subijciamur ei. Alterum valde durum & extraneum est, quod ille, qui est hodie aequalis alicui, cras dominetur, & sic Princeps illi. Horum argumentorum duo posteriora non tollunt, sed limitant Electionem, ut scilicet. seq. v. debemus: Priora verò palmam relinquunt Electioni per se, quoniam ut dissensio oriatur inter Electores, & aut ipsi pravi sint, per accidens evenit, quando Electio corrupta est, de qua non magis licet texere consequentiam ad naturam & qualitates Electionis legitimæ, quam à degeneræ Tyrannide ad regiam Monarchiam. Per se enim Electorum vota non corumpuntur, sed ex accidenti, cui rei facile est maturis remedijs prospicere.

Cum igitur in unaquaque disciplina considerandum sit, non quod per accidens (sic enim ipsa virtus & quicquid uspiam boni occurrit præter DEVM, in vitium capi & damari possit) sed quod per se ex causis suis sequatur, & electio prudentum per se sufficiat præstare bonum principem, merito eorum accedimus sententiæ, qui Electionem absolute potiore statuunt Successione: Aristot. 3. Polit. cap. 11. Thom. ibid. in comm. Basil. M. lib. 8. Hexam. Hieron. in cap. Moses. 8. q. 1. ubi gl. in Verb. non sanguini. gl. in 6. legimus. Verb. Eligant, ubi text. dist. 93. cap. si ergo. 8. q. 1. Machiav. lib. 1. dist. in Liv. cap. 10. ad quod vel illi ipsi consisteri coacti fuerunt, qui successorio titulo principatus invaserunt. Rogatus enim Alexander M. in agone, quem regnis suis successorem relinqueret, non de Roxane prægnante, nec de Hercule filio respondit, sed dignissimum sibi succedere voluit: *Iustin. lib. 15. Pyrrhus cum nominavit, qui*

92. Probi instituta Electio non fallitur.

93. Si quidem probi naturaliter verumt ad probos.

94. Electores solent iuramentum, se obligare ad legitimam electionem.

35. Electio non est prava, nisi per accidens.

36. Qui præferant Electionem.

37. Alexand. 24.

habiturus esset cultum acutissimum. Marcus Antoninus Phil cordatè & ex animo respondit: *Quod dicit liberis meis euendum moriè Cuspi, planè liberi mespercaant, si magis merebitur amar: Auidina, quam illi; & si Reip. expedit & uere Cassium, quam liberos Marci. Vulcat. in Cass.* Quin & biduo ante, quam expirasset admissis amicis, dicitur ostendisse sententiam de filio eandem, quam Philippus de Alexandro, cum de hoc malè sentiret, addens, *minimè se agre ferre, filium superstitem relinquens, qui jam turpem se & cruciatum ostentabat, ut quidem refert Capit. in M. Anton. Phil. circ. fin.* Fertur etiam illum mori voluisse, cum filium talem uideret futurum, qualis extitit post ejus mortem, *ne, ut ipse dicebat, similis Neroni, Caligula & Domitiano esset. Capit. ibid.* Conradus I. Rex Germ. cum ex proximis necessitudinibus neminem inueniret tantæ molis satis capacem, ad Henricum Aucupem, eo momento adhuc hostem, se recepit & successorem sibi designavit, cujus virtutem ex intestinis discordiis satis spectatam habebat, *Peuc. & Car. lib. 4.* cujus exemplum imitatus fuit Conradus III. Imp. qui Fridericū Barbarossam fratrem, tanquam digniorem & sustinendo Imperii ponderi firmiorem, filii imbecillitæ tati anteposuit, *isd. ibid.* Pharnaces Rex Parthorum eadem ratione Mithridati fratri regnum tradidit, exclusis liberis, plus regno, quam stirpi, deberi ratus, magisque consulturus patris, quam liberis, *Iustin lib. 42.* Ab initio principatus non sanguini, sed vitæ seu virtuti deferri solitos colligere est, *ex cap. Moyses, 8. quæst. 1.* & patet ex eo, quod Arist. Heroicis temporibus, seu melioribus annis, regna iis, delata fuisse testetur, qui populo magno aliquo beneficio demeriti fuerint, *3. Polit. cap. 10. 5. Polit. cap. 10. Cic. 2. off. & 3 de ll. Laetant. lib. 1 d. 6. Instit. cap. 15. Halyc. lib. 5. Inst. lib. 1.* Postquam verò virtutis propagationem præsumpserunt in liberis, aut ipsi Principes oblatos principatus contra vota civium in auctorem dominatum mutare ceperunt, tum demum evalescentem electionem excepit Successio, quorum utrumque inculcat Aristot. *d. loc. & quidem 3. Polit. cap. 10. & 11. in pr. nr.*

Barbaricam dominationem vocat: *Impetium ex genere herile, & legitimum,* in quo eo distinguit Dominatum a cæteris regni differentibus, quam Aristotelis sententiam nimium quantum insecatur Bodinus *lib. 6. de Repub. cap. 5 in pr.* sed uti solet, quando contra Aristotelem leoninam inducit, cum suis luctatur larvis & Aristoteli affingit, quasi Barbaros vocet, quicunque jure successorio Regna deferant, cum tamen id Aristoteli nunquam in mentem venerit. Is quidem Barbaris tribuit dominatum, sed dominatum non describit solo jure successorio, quemadmodum ipsi imponit Bodinus. Si enim fas est ex multis propriis, quæ ad descriptionem alicujus rei adhibentur, unum & alterum decerpere, idque pro definito venditare, cur non eodem argumentandi artificio omnia legitima imperia proclamantur barbarica, quia *ἡ ἡγεμονία τοῦ μόνου*, quod consequitur custodia civium, tertio loco inter requisita dominatus barbarici reponitur. Voluit Arist. dominatum ab omnibus aliis Monarchiæ differentis secernere, ideoque non, *ἡ δειμονία* tantum, non *ἡ πατρίων*, nec *ἡ ἡγεμονία τοῦ μόνου* separatim, sed omnia conjuncta posuit. Nam *ἡ ἡγεμονία τοῦ μόνου* separat Dominum à Tyranno, *ἡ δειμονία* à Rege. *ἡ πατρίων* verò, etiam si sit commune Tyranno, Domino, & Regi, *ut sentit Montecat. in explan. & schol. tex. 105.* discernit tamen eundem ab Heroë & Aisymneta, qui fuere principes precarii: & secundum hanc interpretationem, successio proprium est dominatus, non reciprocum, sed quod in relatione demum ad aliud fiat proprium, prout Arist. *1. Top. c. 4.* id genus propriorum proposuit & exemplis in Categoriis declaravit. Nec enim sola substantia prædicatur univocè, & tamen hanc inter proprietates substantiæ legimus, *in Categ. subst.* non solus homo bipes est, & tamen hoc ipso distinguitur à nonnullis animalibus à Porphy. *in Isag. cap. de propr.*

Quin etiam si oculatus in medullas textus Aristotelici oculos adigamus, restè videbimus dominatui successionem præ regno attribui, quia in Dominatu necessarid succeditur, regnū verò indifferens est ad electione & successionem. Nam, quia Dominus primarid respicit sua commoda, dominatum

Xx suo

Fig. b. M.
ANTONIN.

Conrad. I.

Conrad. III.

Pharnac.

18.
Ab initio
aliquo. n. n. r.
regis.

39.
Descenditur
Arist. à Bo
dini calu-
mnia.

40.
Dominatui
innascitur
successio, qua
in regno libe-
ra est.

suo perfectè non defungitur, nisi totum tradat hæredibus: Regi verò sincerò, potior est salus Reipub. quam familiaris; p̄tout de Marco Antonino Phil. paulò ante diximus, & Tacitus juravit in Senatu, se liberis imperium relicturum, nisi digni apparet. *Vop. in Tacit.* Augustus liberos nunquam populo cõmendavit, nisi, si deperit viderentur. *Suet. in Aug. cap. 56.* imò ipse Nero, antequam à se degeneraret, agenti gratias Senatui, respondit: *Cum meruerò.* *Suet. in Ner. cap. 10.* & Pertinax Cæsaris nomen filio à Senatu ingeri noluit, nisi meruerit. *Capit. Pertin.* Baldus in l. Bene à Zenona. *S. qua omnia. n. 6. C. de quad. præfer.* ex eo, quod ibi dicitur: *S: Ve qui imperio digni fuerint, junct. c. Venerabilem S. in super. de Elect. elicit, imperium non debet: atatis, sed virtutis,* quod licet falsò accomodet ad imperium Roman. quasi illud successorium de jure nunquam fuisset, sed libertati exercituum relictum, qui est plerorumque historicorum error: tamen hinc apparet, quoties à rigore successionis ad Electionem deflectendum, & illius vitia hujus beneficio corrigenda fuerint. Id enim boni assertor successioni Electio, ut qui ex infelici radice profiliunt, ramusculos præcidat, quod in successione pura pura non licet, aut certè sine magno malo & concussionem totius Reipubl. obtineri non potest. Lege quippe successionis, jure gentium firmata, ætati debetur prærogativa: & tamen necessitas, seu extrema Reipubl. utilitas sæpe legem fregit, non tantum apud Abyssinos & Insularum Indiarum incolas, ubi à stirpe quidem successor accersitur, sed ætatis gradibus neglectis, quicumque Sabandis (hi sunt Principes populi, digniores videntur: *part. 5. 7. & 8. hist. Indic.* sed etiam apud cultissimas quasque gentes, ut de Pharnace nuper diximus & aliis, qui licet ad suos transmittere regna successoria potuissent, fratres tamen aut peregrinos privatis necessitatibus præposuerunt, ex eadem rationem, qua Galba Pisonem se adoptare dicit, præ agnatis suis, quod se. vita & spectata indole cæteros omnes superaret. *Tacit. 1. Hist. Pylorus* excluso primogenito, minorem natu successorẽ delignavit, *Pausan. lib. 1. Laduslaus*

Rex Vagar. Colomannum in cõnobium detruisit ut Atmo minori filio succedendi copiam faceret. *Ricc. in compend. hist. Vagar.* Calo Iohannes Imp. Constantin. jus primogenituræ abstulit Isaacio, propter severitatem ingenii & præcipitem iracundiam, quæ purabatur ad regnum ineptus esse. *Nicet. 1. Annal. Calo lob.* Ludovicus Fius, Princeps nec indoctus, nec malus, captus Arabibus (utor verbis Cranzii *lib. 2. Vandal. c. 24.*) à duobus fratribus Wilforum principibus, quorum pater mortuus, atatis jura secutus præfecerat majorem, sed in per ignaviam regno impari à populo improbabatur, præferente ad omnia minore, cum studia populi cognosceres, minori regnum adjudicabit seniore alio conditionibus quietato. Male itè habebat Iohannem Galeacium, quod Philippum Mariam natu minorem sibi non liceret primogenito præferre: *Barbus. cons. 20. Illud asseram. col. 5. lib. 2.* quoniam ubi successio invaluit, non aufferitur jus successionis primogenito sine specie sacrilegii contra jus gentium, ut *sect. 8.* subjiciemus. Tantum tamen apud omnes ferè gentes potuit successio vitium, dum pravum & ineptum principem obtulit, ut à regula successionis legitime recederent, & quod illic malè cecidisset, arte Electionis corrigerent & temperarent. Nam dum successio per Electionem interruptitur, in ipsa successione Electio præfertur, Philippus Rex Macedoniz, cum à Perseo maliciosè se circumventu, cumq; post injustam fratris Demetrii cædem, totum ignaviz deditum videret, in Antigonom summam rerum reducere non dubitavit, quem & his verbis sæpe allocutus dicitur, *Quando in eam fortunam Veni, Antigone, ut orbitas mihi, quam alij deserantur parentes, optabile esse debeat, regnum, quod à patre tuo fortis non solum fidelis ratela ejus custoditum & audum etiam accepi, id tibi tradere in animo est. Te unum habeo, quem dignum regno judicem, si neminem habere, perire & extinguere id malum, quàm Perseo scelera fraudu præmiu esse. Quod si vita longior superstitisset, haud dubium fuit, quin eum in possessione regni relicurus fuerit. *Lib. 6. lib. 4.* Poloni etiam priusquam strictam successionem ad liberam Electionem detraherent, hoc medio*

41.
Electio corrigi
vitia successione.

42.
Ideoque successio sæpe & necessitate interruptitur.

43.
Successio plerumque habet exceptionem si dignum sit.

mediouſi ſunt, in Caſtirim I. quem ſub imperio ambitioſæ matris Rixæ ad patrum ingenium & in odium Polonorum educari ſuſpicabantur, *Cromer. libro quarto. Micho. lib. 2. c. 13.* nec uon in Mielconem Boleslai Impij & Leſcum Boleslai Criſpi filiu, *Crom. libro quinto & ſexto.* quos regno excluſerunt, quod in iis pateſcæ fraudis ſcintillas, licentiâ reſuſcitandas, timerent: Perinde ſicut Otto dux Saxoniz ad Viſurgin Henrico I. à Saxonibus petenti, ut filium ſuum Regem Romanum creari ſinerent, in concilio Saxonum reſtitit; dicens proverbio ruſtici: *Quia nunquam mala vacca bonum vitulum ediderit. R. Gand. in Chron. Thur. folio 200.* Ipſe Carolus IV. Imp. in bull. c. 25 tum demum primogenitos Electorum ad ſucceſſionem admittit: *niſi ſint mente capti, faſti, ſeu aliterum morabitu deſectum per quem non deberent, nec poſſent: hominibus principari:* cujus legis intuitu fortè Fridericus Marchio Brandeburgenſis, quem Sigifmundus Imp. in deliciis habuit, primogenitum præterit, prout hiſ verbis memorat Aneas Sylv. *de ſtat. Europ. ſub Frid. 11. c. 31. Iohanni, qui primogenitus erat, Electorum debebatur, ſed iudicium patris Fridericum prætulit, qui ſecundo genitum erat, & aptior ad obeunda imperij munia videbatur. Primi itaq; quam moreretur, hæreditatem ſuam inter filios diſpoſit, Fridericum Electorem inſtituit, neq; male iudicauit. Nam Fridericum inter Principes Germania ſapientiâ clarum habitum eſt, cuius conſilio multa ſape præſentia pacata ſunt.*

44. Quorum igitur Catalogus popularum, quos contra Ariſtot. in acie ſiſtit Bodin. pro ſucceſſione, contra libertatem Electionis, exempla ſua jaſtantes? quaſi non illi uno jaſtu protelari poſſent, quod ipſe Bodinus demonſtravit *lib. 1. de Repub. c. 5.* ubi licet conſideri cogatur, inde uſque à maledictione Chamii apud omnes omnium terrarum gentes ſeruitutes in uſu fuiſſe & adhuc eſſe, ſi paucos Chriſtianos exceperis: negat tamen de jure ſeruitutis quicquam inde concludendum eſſe, cum multitudo errantium non pariat errori patrociniū, & ſupra *lib. 1. c. 3.* à nobis demonſtratum ſit; Non id ad jus gentium referendum, quod maxima

gentium pars ſequitur, ſed quod ex naturali ratione educitur. Annon hodie, ſi oculos per Americam, Aſiam, Africam circumferas, omnes provincias, omnes urbes, omnia oppida occupata inuenias à Dominis? qui & in Europa, cum Attila, Longobardis & Gothis, quondam non infelicem poſuerant pedem, & adhuc hodie ſeruant in oris Septentrionalibus. Ad tu propterea Dominatum potioſorem facies Regno? Eadem opera Polygamiam poſſes anteferre legitimo conjugio, & ſi Bodinum ipſum exaudire velis *lib. 1. c. 5.* ſuperſtitionem veræ religioni. Nec verò in hoc tantū labitur Bodini argumentum, ſed & in eo, quod exemplorum ſuorum farragine Dominatus & Tyrannides obtrudat pro Regnis, & hiſ leges ferat ex illis. Dominatus enim & Tyrannides nec ſtare poſſunt, nec propagari, niſi in hæredes transmittantur, imò eorum naturæ repugnat Electio, cū referant omnia primario ad comoda Imperantis. Sed hinc non eſt capienda regula regnorum, in quibus ſubditorum ſalus prius ſpectatur, Regis poſt illam, idcoque hinc quaeritur: Vtrum Reip. utilius ſit, ſi Principes ſuccedant è ſtirpe, vel eligantur, quæ quaſitio in Dominatu & Tyrannide plana eſt & locum non habet. Bodinus ad huius rei deciſionem advocat, Aſyrios, Medos, Perſas, Egyptios, Aſiaticos, Parthos, Armenios, Turcas, Indos, Africanos, Tartaros, Arabes, Muſcovitas, Celtas, Numidas, Æthiopes, qui omnes ſub Dominatu viuunt, & ejuſ leges ſequuntur. Si jam hinc progredendum ſit ad examen eorum, quæ conſtitui debent in Regnis, cur non eadē opera concludere liceat: Cives in regnis nihil debere directò poſſidere, quia non poſſident in Dominatu apud eas, quas laudavi, gentes. Ex Græcis verò quod citet Athenienſes, Lacedæmonios, Sicyonios, Corinthios, Thebanos, Epirotas, Macedones, partim Tyrannos, pro veris Regibus offert, ut poſtremos Athenienſium, Sicyonios, Corinthios, Thebanos, partim inſufficientē ex paucis iisq; incertis exemplis inductionem facit, quoniam Athenienſes, perzeſi ſucceſſionis incommodorum, Rempublicam, poſt mortem Codri primum ad Decennales, mox ad Annos Archontes deduxerunt. Ex

maſi
maſi
maſi

45.
Bodin. con-
fundit ro-
gna, cum
Dominatu
& Tyranni-
de.

44.
Ex multo-
dine exem-
plorum nihil
ſolidi conclu-
di poſſe.

Epirotis, quid Pyrrhus, ex Macedonibus, quid Alexander Magnus & Philippus de successione sentierint, paulò ante dictum fuit. Lacedæmonios non tantum taxat Aristoteles 2. Polit. cap. 7. quod a stirpe Regem potius necessarium accipiant, quam e virtute liberè eligant, sed & Lyfander inveteratum hunc morem immutare aggressus est, cujus rationes recenset Plutarchus in *Lysf. sub. fin. Vi scilicet Spartani ex aquo ad virtutem excitarentur, quorum maxima pars rebus periculosis & optimi abstineret, quod & virtuti non satum dnum offerre premium viderent.* Aliam explicat idem in compar. *Lysfandr. & Syll.* dum ait: *Natura probare videtur, ut in ea urbe, qua virtutis nomine Princeps Gracia erat, Optimorum Optimus non propter nobilitatem generis, sed virtutis causa regno potiatur. Vi enim Senator non id, quod canem natum sit, sed canem requisit: & rei equestris deditur non quod equo prognatum sit, sed equum: (Quid enim si mulas ab equo procreetur) Ita & civis Boni arbiter procul à scopo aberravit, si non, qui sit, sed ex quibus ortus princeps, quarat. Quando ipsi etiam Spartani quosdam Reges abdicare coegerunt, ut indignos regno & nullius pretij homines. Quod si ista etiam in nobilibus genere inhonestasunt: usque etiam sine nobilitate virtus honorem meretur.* Siat denique pauca quædam successione in regna receptæ exempla reliqua, Gallorum, Hispanorum, Anglorum, Scotorum, Perusinarum, &c. Plures iis non minus cultarum gentium contrarios calculos opponimus, & illos ipsos sæpè ad necessitatem Electionis per incommoda successione adactos demonstramus, quemadmodum jam pluribus documentis planum fecimus, & Lyfander ex Republ. Lacedæmoniorum exemplum nobis dedit. Franci, cum regiam stirpem Merovzi & Caroli M. in fine marcescere, & quasi fatali ariditate emori viderent, bis coacti fuerunt, modo regnum vicinis in prædam exponere nollent, jus successione interrumpere, & per viam Electionis regalia nova Pipini & Capeti stirpi bus mittere. Cuiusm assignant Canones, quod Reges essent immutabiles, c. *altius. 15. q. 6. Polit. lib. 3.* id est, explicante gl. *ibid. in*

46.
Quærentes
repperunt
electionem.

Verb. Inutilis. & Bibsburg. de jur. Imper. Rom. cap. 17. dissolus cum mul. erbia & effeminati. Vnum ex stirpe Carolina, Ludovici cum III. Carolomanni Spurij filium, etiamnum historiz Gallicæ vocant, *Fasnant, Nukius Frugi, Ingentiar. de Serr. in Ludov. III. Gill. ibid.* & alterum ab Imbecillitate Mentis, Carolum *Simplicem*, cujus hebetudo non tantum Normannorum externis, sed & Radolphi Ducis Burgundiz domesticis iniuriis regnum fecit perivum. Angli contra Johanne sine terra accesserunt Ludovicum Gallum, & Richardum II. Henricum VI. contra jus successione deiecerunt à solio, quod viderent eorum ignaviã aut imbecillitate Gallorum res evadere superiores. Scotos eò adegit successio, ut Elhodo II. in singulis provinciis tutiores præfectos substituere cogerentur, cum ipse præ mentis impotentiam viam sibi non saperet, nedum ut aliis semitam præire poruisset, *Buchan. lib. 4.* sicut & Augustus Archelao. Cappadociæ Regi, tutorem adjecit, cum mente captus esset, *Dion. lib. 57.* & Portugaliz Nobilitas Clerusque, Sanctio II. de consilio Innocentij IV. curatorem dederunt. *cap. 2. de suppl. negl. prel. in 6. Duard. Non. & Henning. in Genealog. regum Portugal.* Galli quoque, cum Carolus VI. mente non constaret, principibus, quos vocant, sanguinis regnum administrandum tradiderunt, *Frossard. lib. ult.* quanto cum Reipub. detrimento paulò post videbimus. Sicut igitur Monarchiam optimi quique Politici præferunt Democratiz, vel hoc argumento, quod Romani, rebus desperatis plerunque se recipere coacti fuerint ad Dictaturam, quam brevem Tyrannidem seu temporaneam Monarchiam vocat *Halyc. lib. 5.* Ita Electionis major utilitas elucet ex eo, quod successio in deteriori acclivis sæpius interrupta & beneficio Electionis in integrum restituta fuerit. Quam multi verò gentibus potior vita fuerit Electio, quid opus est commemorare? cum Hispanis, Anglis, Gallis, Scotis, multò plures opponere possimus, Electioe magno cum Reip. suæ commodo utentes, Germanos, Ungaros, Polonos, Bohemos, Danos, Norwegos; Succos. Ne de Pontificum

47.
Successio ali-
quando ne-
cessitate de-
volvit ad li-
beram electi-
onem.

48.
Aliter reg-
um in
sua
Electi-
onem.

El. A. O.

Electio, item Magistrorum quondam Borussia & Livonia, aliorumque Prælatorum dicam, qui non solis sacris peragendis, sed ut dominantur instar Principum, creantur. Apud Abissenos & plerasque Indiarum Orientalium Electio successioni commixta repetitur, ita tamen ut Electio primas ferat, cum non is, quem proximum fertur ordo nascendi, sed quem vota Sabandiorum digniorem reputant, in solium eleveatur. *part. 5. C. 8. hist. Indic.* In Guinea, Africa regione, solis civium arbitrio debentur regna, *part. 6. E. jud. histor.* quæ variè quoque licentia subditorum conturbantur in regnis Congo & Angola, ut *Lopez. reulit.* Hæbudes insularum regibus suis olim interdicebant conjugis, ne liberi regna arriperent hæreditaria. *solim. in Polyb. c. 35.* Tartari, etiam si vota stricta habeant ad regiam familiam, tamen quemcumque inde ad sceptrum vocatum cupiunt, ei dicunt: *Abs te perimus & jubemus, ut imperes*, quod ut Rex acceptat, Sacerdos hæc verba addit: *Suspice caelum, ac DEVM præpotentem universitatis Regem agnosce: Nisi si jussu imperaveris, omnia ex animi tui sententia consequere: sin muneris officijque, tui oblitiscere, præceptis ex alto ac sublimi solo dejecto, regali potestate ac bonis omnibus ita spoliabere, ut ne tabula quidem hac, (cui Rex tuum insidet) tibi relinquatur. Refert ipse Bodinus l. de Rep. c. 8.* Veneti, cum ab initio Ducem haberent hæreditarium, cumque potestatis plenitudine abuti viderent, auctoritate Dominici Flabianici sanxerunt, ne quis in posterum successorem sibi vel ex familia agnata, vel adoprione daret: *Volat. libr. 4. Geogr.* Mammeluci quoque Aegyptiorum Sultanum suffragiis elegerunt, *Petr. Marr. histor. Babyl.* ut olim Carthaginenses Imperatorem, quos eo nomine commendat Aristoteles 2. *Pol. 1.* Romanorum primi Reges auctoritate Senatus, iussu populi constituti sunt, ut pluribus differit Servius contra Tarquinium apud *Halycarn. lib. 4.* Numa Pompilius, Tullius Hostilius, Ancus Martius, L. Tarquinius. Servius etiam si injussu populi, consensu tamen Senatus regnum sumisit, sed L. Tarquinius Superbus, occiso Servio, non per interregem legumque jure proditus est, sed vi usurpavit imperium, de quo Livius

lib. 1. *Neque enim ad jus regni quicquam præter vim habebat: ut qui neque populi jussu, neque auctoribus patribus regnaret.* Tyrannus igitur habebatur, etiam si Servii filiam in matrimonio haberet, & ipse contra Servium jura successioni, tanquam Regis filius, allegaret: *Se scilicet patris jus tenere sedem, multo quam servium potiorum filium regis regni heredem.* Postquam Democracia per Tyrannidem in legitimam Monarchiam vicissim convaluerat, plerique putant Imperium Romanum ab initio non fuisse hæreditarium, cujus opinionis est ipse Bodinus 6. de *Republ. c. 5.* eò quod plerique eorum à militibus ad tantum fastigium evelti sint. Cæterum, si de jure, & non de facto loquantur, toto cælo errant, cum imperium, armis & jure belli quæsitum, totum in manus & potestatem Victoris reciderit, ita ut tam Iulius Cæsar, quam Augustus de eo testamento, quid factum velint, faciendi facultatem, connivente Senatu & universo populo habuerint. Et quo jure mercenarii milites, ad eoque servi Reipubl. auctoritatem sibi arrogare poterant, Principem Reipublicæ dandi iure enim gentium per mortem Principis vacans Reipubl. recidit ad universum populum, qui eam in Imperatores transfulerat, seu potius assensu subsecuto per vim occupatam victoribus confirmarat. Militibus verò potestas eligendi à populo nunquam tributa fuit, nec ab iis in præjudicium Senatus & populi, nisi de facto arripit potuit. Itaque cum Græbæ infensis essent, quod se militem non emere, sed legere diceret, promissumque à Nymphæo donarium non exolveret, convocati à Flacco præfecto, Calendis Januariis, ut in nomen Imperatoris, iuramentum pro more repeterent, in S. P. Q. R. nomen, ductu sponteque sua juraverunt: *Plutarch. in Galb. num. 6.* Legiones etiam Germanicæ literis alium Imperatorem flagitantes, Senatus ac populo Romano arbitrium eligendi permittent, *Tacit. hist. num. 4. n. pr.* & cum duo perditæ monstra Othonem & Vitellium, velut ad perdendum imperium temerè electa viderent ac dolerent optimi quique militum, agitasse eos consilia, scribit Plutarch. *in Oth. num. 4.* convocato Senatu potestatem deligendi Imperatoris committendi,

49.
Romanorum
primos Reges
Electioe re-
gnum obli-
visti.

70.
Virum impe-
rium Rem-
fuerit here-
ditarium.

71.
Milites non
habuerunt
sui eligendi
Imperato-
rem.

tendi, quod in Maximo & Balbino, nec non Tacito, longo intervallo, post factum est. Accedit, quod novum Imperatorem nunquam dixerint exercitus, nisi per vim & suffragios sustulissent, & vota pacifici Senatus anteverissent. Quoties absq; vi & caede res acta legitur, cuius Imperatorum semper licuit, in haereditas aut à natura datos, aut adoptione inventos, possessum imperium transmittere, quod inde merito haereditarium dicendum erit. Nisi enim fuisset, non traditum fuisset Tiberio, consentiente Senatu populoque, eo, quod ab Augusto scriptus esset haeres: nec Cajum admisisset, quia testamento Tiberii æquis partibus haeres relictus erat cum Tiberio Tiberii ex Druso nepote, quem Cajus paulò post sustulit, ut solus citra æmulum & haeres esset & regnaret. Claudium quidem extraxerunt milites ad solium hyacuum, inq; ejus imperium paulò post Senatus, qui pristinam libertatem importuno tempore affectare cogitabat, cum populo consensit, quod, ut inquit Dion, *stirpe regia oritur, & vir bonus habitus esset*. Post mortem Claudii, inquit idem, *Britannicū optimo jure, imperio succedere oportebat, quod erat ejus naturalis & legitimus filius. Iure autē civili, propter jus adoptionis, imperium ad Neronem quoq; pertinebat*. Quapropter Nero, ut Britannicum anteverteret, tabulas testamenti rescidit, aut saltem, ut ait Tac, *non recitavit, ne antepositus filio prædignus injuria & invidia animos vulgi turbaret*. Tacit. lib. 12. *Annal. in fin.* Agrippina verò primum omnium mortem Junio Silano intulit, crebra *Vulgi fama*, ait Tacit, *antepotendum esse, & cum pueritiam egresso Nerone, & imperium per scelus adepti, virum atate composita, insentem nobilem, & quod in spebus abnepos erat: hac causa necis*. Tacit. 13. *Annal. in pr.* Huc usq; igitur, dicente Galbà ad Pisonem: *Vnius familia quasi haereditas fuit*. Tacit. 1. *histor.* Mox verò, evulgato Imperii arcano, posse principem alibi, quàm Romæ, fieri, legiones ceperunt jus imperii de facto invadere, & ne aliz aliis cedere viderentur, ex omnibus angulis, ubi milites erant, sollicitales emerferunt Imperatores, qui, ut herbæ irriguæ, citò ad ter-

minum properarunt, mutuis eiadibus consumti, donec summa rerum ad unum rediret Vespasianum, qui pacatum filius tradidit imperium, nec ad Electionem suam vel milites vel Senatus redire nisi sunt, quamdiu legitimus successerit ex familia Vespasiani supererat. Extincta verò in Domitiano tota familia, Nero designatus est Imperator, qui in Senatu sibi surrogavit Trajanum, Trajanus Adrianum, (ut quidem omnes historici referunt, Dione excepto, qui à parente se cognitum habuisse testabit, non à Trajano adoptatum, sed celata morte Trajani, à Plotina uxore Trajani, & Attiano, curatore ejus, suppositum fuisse Adrianum) Adrianus Aelium Verum & Antoninum Pium, cujus adoptioni conditionem adjecit: ut sibi itidem duos, Annium Verum, & M Antoninum adoptaret, quorum hic filium Commodum absque controversiâ successorem reliquit. Trucidato verò Commodò, autores caedis imperium detulerunt Pertinaci, quem multitudo populi cunctantibus militibus obruit, & Imperatorem salutare cœgit. Pertinax, cum invito militi obrutus & licentiam, cui sub Commodi Tyrannide assuetus erat, severioribus vinculis coercere aggrediretur, facilè in odium incidit, accedentibus imprimis sordibus, quas ipse populus detestabatur, ideoq; post alterū mensem per vim occisus fuit, imperiumq; quod turpe dictu venditum Didio Iuliano, semoto Pertinacis filio, qui postea patris flamen factus est. Cum verò exercitus Syriaci & Illyrici Praetorianis nec eedere quicquam vellent, nec in ejus nomē jurare, qui præmio pignoratus esset Rēp, illi quidem Nigrum, hi verò Severum Imperatorem dixerunt, in quorum conflictu prevaluit fortuna Severi, isq; ambos filios successores reliquit, nisi quod Bassianus Getam, impariens confortis, à medio sustulerit, ipse fraude Macrini sexennio post pari vindicta interemptus, ita ut tum iterum successore vacaret Rēsp. quæ raptim imminente Antabano, tradita fuit Macrino. Quamprimum verò fama exiit, vivere geminos Antonini Bassiani filios, ad eos, tanquam legitimos haeredes, milites defecerunt, & hoc militū errore Heliogabalus primū, mox etiam Alexander Severus imperium adepti, sed sine liberis truci-

52.
Imperium fuisse
hereditarium.

53.
Probatum lomi
galeris Imp.

trucidati sunt. Possem ulterius progredi & per seriem sequentium Imperatorum deducere, quod quivis illorum, quos rerum privatarum, eosdem & imperii hæretes habuerit: militibus verd jus nullum constituendi Imperatores competierit, nisi fraude occiso uno, per vim obrusissent alterum. Vnde Nero, ex præscripto Senecæ imperii sui auspitiis disserens, *authoritatem Senatui* anreponit *consensui militum*, Tacit. 13. *Annal. in pr.* Maximinus Gordianus, Philippus, licet per vim principatum invaderent; filios tamen statim Cæsares dixerunt, sed violentiâ præventi in successione stabilitos relinquere nō potuerunt. Diocletianus reduxit potestatem adoptionis, adeoque suo arbitrio Principes Reipubl. dedit. Constantinus M. inter liberos imperium divisit, quod certè, si jus eligendi penes exercitus vel Senatam fuisset, facere ipsi non licuisset: Vt breviter dicam, In statu turbulento, & quando vis prævaluit Iuri, Milites sumserunt sibi autoritatem creandi principem: In statu verò pacato & quando princeps incruenta morte à scena abcessit, successio ordinaria, citra controversiam locum invenit. Atque hæc successio, quatenus per seditionem scelere interrupta non fuit, non tantum in Orientali, sed & Occidentali imperio recepta fuit, sive Carolinam stirpem spectes, sive primos Germanorum Imperatores, quicquid contradicant Bellarm. Gretser. & alii ejus fari nã, prout *in c. de mixta Republ. & statu regni German.* ostendemus. Hottomannus *in lib. de Franco Gall.* ut majestatem Regis absolutam omnino dederat & autoritati statum subijciat, inter præfatas Merovingiorum leges etiam hanc reponit, quod Reges Electione creati, & beneficio populi autoritatem nacti fuerint, hoc unico argumento inductus, quia Greg. Turon. & Aimon. sæpius circa inaugurationem Regum, mentionem faciunt Electionis, non secus ac si unius atque alterius Monachi inconsiderata phrasis toti juri regio præjudicium creare possit. Et quam parum horum hominū locutionibus; quoad proprietatem, fidendum sit, cum ipsi vulgariter & non ex cura de rebus plerisque locuti sint, *lib. 1. de jur. Maj. c. 5. nu. 9.* diximus. Mos erat primis Francorū Regibus, ut

in scuto elevati populo ostenderentur, & publico applausu acceptarentur, quemadmodum in castis olim Romanos exhibebant Imperatores, & quā plurimos Regum scuto elevari solitos fuisse, notat Lips. *in not. ad li. 4. Tacit. n. 20.* Gothis idem usu receptum testatur Cassiodor. Hanc verò elevationem, quam iidem autores simul describunt, & per eam declaratum consensum publicum, Electionem vocant, quemadmodum & Abbas Syvar Zah. *in Ann. 1077.* de Rudolpho Suevo scribit: *Rudolphus indigena Suevia, qua Regalibus omnino stemmatibus aliena est, in Regem elevatur: id quod Gregor. & Aimon. exprimeret, per hæc verba, In Regem eligitur, censet Claude Fauchet. lib. 1. de Magistr. Francor.* Nam quod jure hæreditario successerint nepotes Merovzi, aded certum est, ut regna in minutissimas partes scinderent, ne quisquam ex hæres relinquerecur. Anastasius Bibliothecarius Adriani II. *Francorum, ait, moris est, Dominum id est, Regem secundum genus principari: Nec quicquā majori vitio vertitur Francis, quam quod liberā electione ad Pipini stirpē regnum transferrent, quanquam illi rem tantam sine suffragio oraculi Romani aggredi non audebant, cujus quidem autoritate opus non fuisset, si ab initio suo arbitrio populus sibi Regem creare liberè potuisset? Contra hæc rerum testimonia, quantum ponderis habebit unicū verbum Electionis, que dilla ætate pro approbatione passim acceptum legimus, ut in Concilio Tolet. III. *Electio pro* *quis ad Regia Majestatis ambit pervenire approbatiofastigia, quem nec Electio omnium præfatis, nec Gothica gentiū ad hunc apicem extollit nob litas, sit cōsortio Catholicorum pr. Garus.* Quod si Covarr. *c. 1. pract. 99. n. 7.* hoc Anathema rectè accipit de electione sincera libera qua Gothos ante Pelagiū I. in Reg bus eligendis usos putat, jam maledicti erunt omnes adeò Reges, quicunque inde à Pelagio in Castilia, utraq; Lusitania, Arragonia, Navarra, Leonia, &c. rerum feliciter potiti sunt. Apud Gallos in Regis inauguratione potissimas partes sustinet Archiepiscopus Rheimensis, qui in veteri consecrandorum Regū formula, inter cætera. *Se dicit Eligere Regē. Papir. Masson, lib. 3. Annal. in pr.* Anigitur*

55.
Electio pro
elevatione.

56.
In stirpe Me-
rovai vixit.
se successio-
nem.

57.
Electio pro

54.
Vtrum reges
Galliarum
successerint
vel electi
fuerint.

Rex Gallie ab arbitrio Archiepiscopi dependet, nec rectè illic dicitur: *Regem immortalis esse*, quia in vestigia abeuntis, statim est, qui, quoad potentiam, succedat? Hodie illa Archiepiscopi arrogantia lege lata Majestatis damnata est, nec ex veteris formulæ inconcinna locutione magis extrui potest, quam ex oratione Iohannis IX Electio Imperatoris, quando ait: *Carolus* (Calvum putat) *à populo experti videmur, elegimus, meritis & approbavimus*, &c. Item: *Caroli Magni & Pacifici Electionem & promotionem aeternam firmam & stabilem decernimus permanenturam*. In actu Coronat. *Caroli Calvi, à Pothoe editi*. Quid enim per Electionem hic intelligit Pontifex, nisi approbationem & consensum? quemadmodum & Ivo in *Apolo*, de inauguratione Caroli Crassi, à Senonum Archiepiscopo facta, loquitur: *Communis scilicet consensu Episcoporum ac procerum jam pridem ipsum Electum, & tamè baredatare jure regnum adisse*. Ipse Carolus Magnus licet tabulis testamenti filiis hæreditaria regna dividat, non dubitat tamen *ibid.* sic loqui: *Quod si talis filius cui libet trium fratrum natus fuerit, quem populus eligere voluerit, ut patri suo succedat in regno, ne patris id impediant*. Ita in Ducum Venetorum electione à Sebastiano Ziano, usque ad Petrum Gradenicum, antiqua commentaria sæpè usurpant hæc verba: *Questofal Doge fu creato per via d' electione & confirmato à voce di populo*. Quomodo verò confirmavit populus, cui consentiendi tantum gloria relicta erat, erepta omni post magni consilii constitutionem, potestate. Nimirum applausus populi, qui in foro S. Marci, cum Electores novi Ducis Electionem multitudini indicarent, pro confirmatione allegat, *Laqual cosa*, ait Don. Gian. not. *de Rep. Venet. non essendo necessaria offerda piu per cerimonia, che per altro*. Electionis igitur verbum per consensum interpretantes, omnes Gallorum seu Francorum Reges statuimus à stirpe successisse, excepto eo casu, quando necessitas successione incommodis ex Electione remedium afferre cives coëgit, ut retrò diximus.

Sicut verò huc usque certitudinem Electionis in affequendo Optimo Principe, quæ

Buridanani *d. concl.* 1. eò adegit, ut Electionem per se meliorem, successionem tantum ratione circumstantiarum tolerabiliorem confiteatur, asserimus: Ita nunc è contrario ostendendum nobis incumbit, quod per viam successionis ad tantam felicitatem non liceat certò aspirare, ad quam rem non opus est alio argumento, quam hoc adagio: *Α' δ' ἄν, ἡρώων τιχίω πύμαλο, seu Ἡρώων παιδὶς βλαβεί*. Eurip. in *Herac.* *Hom.* *liad.* 5. id est, *Heronum filii, noxæ*, quod quàm verè dicatur, præter quotidianam experientiam, omnium ætatum historiarum, sapientumquæ testimonia planum faciunt.

se non p' est bonum Principem.

59. Heronum filii ut plurimum noxæ.

Ε'ν ἰδίῳ τῷ παιδὶς ἴσως
Ε'υγενὶς, αὐτῷ ἑσθ' ἰσὶ μὴ χείριστι πτερόε. Euripid. in *Herac.* id est, *interprete Erasmo*.

Vnum forsitan inter plurimos Ingeneris, qui patre non sit nequior.
 In Epitaphio Isburgis Danz, Philippi Augusti Regis Gallorum uxoris, quod Corvolii juxta Lutetiam videtur, inter cætera legitur hoc Distichon, quo innuitur, quam rarò virtus cum sanguine propagetur?

Nobilis hujus erat, quod in ortu sanguine claro
In genas rarò, mens pia, casta caro.

Licet enim Augustinus quatuor modis, *Aut malos ex bonis, aut bonos ex malis, aut malos ex malis, aut bonos ex bonis* nasci dicat, *c. recurrat. 32. q. 2. nec rarò*

Fortes creentur fortib. & bonis: Horat. 4. Od. 4. Reddatq, ad autores genus Stirpemq, primam posterum sanguis referat. Sen. in Hyppol.

60. Probatur auctoritate.

Facilior tamen & magis præceptus lapsus est in deterius, in quod humana omnia vadere, deq; die in diem prolabi, jam tum conquestus est Epictetus, & majores suos ante questos esse testatur. *Et reputanti mihi* (verba Spartiani affero: *ex Sæcer.*) *meminim prope magnorum virorum optimum & utilem filium reliquisse satum claret: demiq, aut sine liberis viri interierunt, aut tales habuerunt pleriq, ut melius fuerit, de rebz humanis sine posteritate discedere. Ex ut ordinarur à Romulo, hic nihil liberorum reliquit, nihil Numæ Pompiliæ, quod utile posset esse. Respubl. Quid Camillus? num sui similes liberos habuit? Quid Catones? quid Scipio, qui Magnus*

58. Succesio per

61. *Exemplis.* Magni fuerit? Quid monstra similis, quam superioris Africani filius Scipio? Qui in tanta domestica gloria ortus a patulo admodum Regis praesidio capi sustinuit, cum ei voluntaria morte absumis suis fuerit, quam inter duo fulgentissima cognomina patris & patris, altero oppressa Africa jam pario, altero jam majore ex parte recuperata Asia, surgere, incipiente, manus Vincendam hosti iradere, ejusque beneficio precarium Spirituum obtinere, de quo max. L. Scipio speciosissimum Deorum hominumque oculis subiecturus erat triumphum. Idem: Cum praeuram difficulter exorasset, eamque propinquum ab eo pollus tantopere animadverterent, id egerunt, ne aut sellam ponere aut jus dicere auderet. Valer. Max. lib. 3. c. 1. Q. Fabij Max. Allobrogici & C. C. & Imperatoris Clariss. filius Q. Fabium Max. quam perditam luxuria vitam egit usque, adeo, ut quem nimia patris indulgentia heredem reliquerat, publica severitas. Q. Pompeij praeuram Urbani edicto exheredaverit. Clodij Pulchri filium cognominis, praeuram quod emersem frigidamque juvenitiam egit, perditio etiam amore Vulgarissima meretricis infamatus, moriūque erubescendo genere consumtus, cum abdomine a viduo deorato, facta ac sordida intemperantia Spiritum reddidit, iam & Q. Hortensius nepos & Hortensius Corbo omnibus scorsim abjectiorum & obscuriorum vitam egit, ad ultimūque lingua ejus tam libidini cunctosum inter Lupanaria prostruit, quam a vi pro salute certum in foro excubuerat. Val. d. c. 5. Tib. Gracchus Publici filius tam diu laudabitur, dum memoria rerum Romanarum manebit. At jus filij nec. & vi probabitur a bonis, & mortui obtinent nomen jure Casorum. Cic. 2. offic. Quid de Pericle loquar, qui filio Xantippo bonis interdiceret coactus fuit, ne multo sudore parvas opes flagitiis disjiceret, senectutemque paternam extrema paupertate defoderet. Plutarch. in Peric. Quid de Homero. Demosthene, Virgilio, Crispo & Terentio, Plauto, ceterisque, alio loquar? Quid de Casare, quid de Tullo? cui soli melius fuerat, liberos non habere. Plin. lib. 14. c. 22. Augustus ne adoptivum quidem bonum habuit, cum illi eligendi potestas fuisset ex omnibus. Filias vero ex se genitas Caracinae & Vemicu

vocate solebat, ad earum mentionem subinde ingemiscens & exclamans:

Αἰὸς ἀφίλοι ἀγαμέτῃ ἡμεῖς, ἀγοῖοι ἡ δαμῖλια.

Suet. in August. c. 65.

Nullus unquam expectationem provinciarum & totius populi inopinatius elusit, quam Cajus, Germanici filius, & ejusdem ex filio nepos Nero: sed non solum in diverticula vitiorum declinarunt, cum eorum vestigia omnes ferè purpurati liberi secuti sint, Domitianus, Commodus, Bassianus, Gallienus, tantae imperii Roman. pestes, quantis commodis parentes illud exornant, adeo ut de Antonino Philosopho rectè Aufon. scripserit in Casar.

Hoc solo patria, quod genuit, nocuit. & Spart. in Sever. Quid Marco felix fuisse, si Commodum non reliquisset heredem? quid Severo deprimio, si Bassianum non genuisse? Ac nisi in certa verba prodigere vereretur non necessaria, per omnia item regna, ac Optimorum principum degeneres filios, in medium adducerem, Cambysen Cyri, Xerxen Darii, Ochum Artaxerxis, Perseum Philippi Macedonis, L. & l. 40. Hieronymum Hieronis, Syracusarum Regis, L. & l. 24. Guilielmum Malū Rogerii M. Regis Siciliae, Thome. Faz. in Guil. l. Dagobertos & Carolos Simplicis ex Merovzi & Caroli M. stirpe, Iohannem Philippi Vallesii regis Gall. ex Regib. Angl. Ioh. sine terra Henrici II. Eduardum II, ignavum, Eduardi I. Richardum I. Eduardi II. Henricum VI. Henrici V. Ex regibus Scotorum, Ethodium II Ethodij I. Thereū Rheuteri, Durstum Tinnani, Evenum I. Ederi, Luctacum Corbredi Galdi & Mertellani nepotam Dardanium. Ex regibus Polonorum, Popielum seu Pompilium II. Popieli I. Miezislaum II. Boleslai I. & quos post Boleslai Impii aetate invalescens electio, tanquam sceptris indignos amovit. Ex regibus Bohemiz, Menceslaum Caroli IV. filium. Denique nulla tam felix stirps unquam emicuit, cujus gloriam non deventurari aliqua familiae labes, & confirmavit Rhythmum Norinbergensium, qui vulgo circumfertur: Nullam esse magnam familiam sine degeneribus Bassardis, sicut nullum magnum ingenium sine specie demensum produisse dicitur Sen. Complectur mihi quis primogenitum omnium

Yy homi-

hominum, Cainum, & in secunda aetate Chamum: quam citò, quamq; turpiter à quantis paternarum virtutum laudibus ceciderint. Ne de liberis Eli & Samuelis, de Ammone, Absalone & Adonia, primogenitis Davidis dicam, nec cum Baldo *in ca. col. 4. Vers. Amptus quaritur, de jud. in 3. lect. de generis Roboami testimonium adducã, aut Ioram filii Iosaphat, Manasse filij Ezechiz, aliorumq; Iosiz liberorum, quorum & his similia Catalogum, qui volet, convasare poterit apud Spartan. in Sever. nu. 7. Valer. Max. lib. 3. c. 5. Tirag. de pen. temp. caus. 31. n. 44. Camp. Fulg. lib. 3. Exempl. cap. 5. Iobam. Bapt. lib. 3. c. 5. Anton. Guet. in horol. prim. ep. lib. 2. c. 42. Iob. Bapt. Leucium observ. Polit. 18. Richter. Axiom. 14. part. 2. Num. Oeconom. ne de veritate adagij, tot exemplis confirmati, si deque dignorum virorum testimoniiis comprobati quisquam dubitandi probabilem rationem habeat.*

62.
Responso ad-
versariorum.

Sunt tamen, qui ad causam per accidens confugiant, & quam directò sustinere non audent aciem, per ambages circumire satagant. Per accidens enim, aut, ut Cædner. disputat *in disc. ad Tac. pag. 143.* secundum Quid Electioni palmam porrigunt, quando scilicet contra naturæ ordinem ex bonis parentibus generatur, ut ait Valer. *d. c. 9. in pr. nobis portentum.* Sicut enim Aristoteles *lib. 4. gen. anim. c. 3.* monstrum quodammodo vocat eum, qui parentibus similis non est facit, seu forma externa: ita multò magis à linea parentum abscedere putandus est is, qui in forma interna degenerat, quam unicam Plato pro homine acceptandam contendebat. Ad huius verò responsionis declinationem præsupponendum est, quod Aristot. *1. Eth. c. 3.* in omni discursu Politico observandum esse præmonet, ne scil. rationes quaerantur demonstrativæ & necessariæ, sed *πραξις καὶ τὸ πρὸ ἀλλήλων ἀκούειν, καὶ εὐθετῶν ἐπιπέσει τὸ πολὺ καὶ ἐπιπέσει τὸ λιγύοντες.* Viri enim eruditi est, ut *ibid. subjicit Philosophus, τὸ ἀρετῆς* in quoque genere requirere eate-nus, quatenus re naturæ patitur. Perinde enim est, si Mathematicus conclusiones orationis lenociniis persuadere, & si Orator necessariam rationem, quam demonstrationē vocat Logici, adhibere velit. Contra leges

63.
Politici re-
spicit ad ea,
qua sunt ut
plurimum.

artium Rhamisticas alibi disputavimus, *in notis ad part. 2. Log. Croll.* quod unâ decem-pedâ agros omnes metiantur, & necessitatem in re. sua naturâ Contingentibus quaerant, quæ nulla apparet. Nam in rebus Politicis, fortunæq; vicissitudinibus & variis hinc inde circumcurtantibus casibus obnoxius, istæ per se, evenire censetur, quod ut plurimum verisimiliter evenit, quemadmodum Theophrastus juris decisionem determinat non ad ea, quæ necessariò, sed quæ ἐπι πλάσσει, καὶ ὅσα ἐκ πάσης αἰτίας eveniunt. Solum ἂν ἀπὸ τῶν δὲ πρῶτων ἐπιπέσει τὸ πολὺ καὶ ἐπιπέσει τὸ λιγύοντες. *I. jura constit. 3. l. 7. y. 6. de ll.* iam verò frequenter & facile, ut *voluit Celsus l. Nam ad ea 5. Eod.* imò probabili ratione evenit, ut ex bonis nascantur mali, ideoque de hoc casu omninò in Politicis habenda est ratio, & per se fieri putandum, quod frequentius & verisimiliter evenit, quam oppositum.

64.
Quibus de
causis ut plu-
rimum dege-
nerent laborio-

Omni verò aetate solliciti fuerunt de causis Philosophi, ob quas toties ab ipse parentum cadant filij, ut videre est apud Arist. *sect. 10. probl. 12. Alex. Aphrodis. lib. 1. Pol. 26. Tirag. in l. Commob. 15. n. 154. Guet. d. c. 42. Richter. part. 2. Axiom. Oecon. c. 14. Cardan. l. 2. de rer. Variet. c. 40. Scalig. in Exercit. Physicam habebat Aristot. & Aphrodisi. & Oppian. lib. 1. κωνυμπαδῶν, quod homines stultiores, (verba sunt Aphrodisi) dum cōcumbunt, toros se libidini dedant. *Imò, inquit, animo penitus in corporum concretionē demerso, abstractoq; rei tantum Verecæ, scilicet, men dices aptissimas, sicut rationales, sicut naturales adeptum persistat, creatq; prande hominem prudentiorem. At homines prudentiores & docti ἐπιπέσει τὸ πολὺ, ut ait Oppian. ἰωνῶν id est, semper aliquid vel boni, vel vitii animo complectuntur, ne in ipso quidem Verecæ consuetudine omninò à rerum studio desistent. Itaq; animo remissiori profuturus semper asperts longè fecundat illius animalis incumbat. Unde homines stulti & indocti filios robustos maximè procreant, prudentes & docti imbecillos.* Non est de nihilo hæc ratio, quippe cum primogenitura ex ea palmam præcipiat ceteris fratribus, & prima parentum virtus dicatur: imò etiam spurii multo multis parasangis post se relinquunt legitimos, quod, ut quidam huius ævi Rex dicere consue-*

65.
Ratio Phy-
sica.

conſuevit, uxor neceſſitate, concubina voluptatis gratia ineat. Nec enim dubiū eſt, quin voluptate excitentur Spiritus, & floridus exillat ſemen cupientibus, quā coactis. Actius ne concipere quidem ſœminas cenſet, niſi ament & amore turgidum protrudant ſemen. *lib. 16. c. 26.* Accedunt rationes Phyſicæ generales, quod in pejus longiꝛ abeunt, ſicut Horat. innuit *lib. 3. Ode 6. in fi.*

Damnosa quid non imminuit dæi?

Actus parentum peior aſu tulus

Mos nequiores mori daturus

Progeniem vitioſorem.

Item, quod faciliꝛ fit tranſitus ad priuatiuam, quā contrā, imprimis in iis, quæ ad ſumma perueniunt. Nam, ut ait Hippocr. *lib. 1. Aphor. 3. Habitu, qui ad iummum perueniunt, periculoſi, ſi in extremo conſiſterint. Neq; enim poſſunt in eodem permanere, neq; quieſcere: Cum vero non quieſcant, neq; poſſunt proficere melius. Reliquum eſt, ut decidant in deſertum.* Et quia inter præcipua & ſumma nihil medium eſt, dicente Tag. a. *hiſt.* ab alto virtutis in abyſſum vitiorum ruunt. Nō prodeꝛ ad cauſas Theologicas, quod Satanæ inuidia contra maiorem fortunam ſeſe impendit inſlet, quod re magna latèq; patientia imperia, unde felicitas Principis vulgò eſtimari ſolet, non acquirantur ſine innocenti ſanguine & ſine iniuſta audacia: de qua re ſententiam fert Cicero *lib. 1. Off. Haud facile potentisſimum quæſq; eſſe etiam juſtiſſimum, quoniam a deſiſibile eſt, cum præſtare ceteris concupiſcitur, ſeruare aequitatem;* Hanc verò iniquitatem, memor peccatorum Deus, à tertiã & quarta generatione repetere ſoleat.

De male quaſitū nec gaudet tertius haeres.

Haſtinquā, tam Theologicas, quā Phyſicas rationes, tanquam à propoſito noſtro alienas obicit, huc acceſſo & ad Politicas me conuerto, quæ peccato ſunt filios ad apicem felicitatis virtutiſque paternæ aſpirare. Plerique aduerſariorum, quando vident ſe non lanciniã, ſed in cæcos hic tene rit nec negare poſſe, quod à natura ſæpè tollidus aut præter ſubſidiatur ſuccellor, ad Inſtitutionem, naturæ Correſtricem, conſugiunt, & ut argumantur Bullian. *d. g. 21.* & Caſus

3. Polit. c. 11. quaſt. 2. maiorem Principis in liberis inſtituendis præſumunt diligentiam, qua putant, quicquid à natura tortuoſum producitur & confragoſum, corrigi & in melius ſeſti poſſe. Nec eſt de nihilo, quod de Inſtitutionis efficaciã excipiunt, ſiquidem conſuetudo fit altera natura, & Socrates, inſtitutionis beneficiũ, luxurioſam indolem in temperatiſſimum habitum inſolem vit, quando, Chiromanta ex lineamentorum intuitu, luxuriz deditum ipſum pronũciante, *Talem ſe futurum fuiſſe dicebat, niſi Philoſophia ad fugem vacillante animo reuocaffet.* Cæterum an diligens inſtitutio in Aulis per medias Principum occupationes, locum inueniat, & num ſuperficiaria illa ad virtutem aſſuefactio improbæ naturæ corrigendæ ſatis fit, hoc demum illud eſt, in quo argumenti totius cardo vertitur. Equidem Plato exemplo Cyri & Darii, Perſarum Regum, *lib. 3. de ll.* offendit, quā indiligenter neceſſum ſit educari regios liberos. *Cyrus,* inquit, *cum ab ipſa pueritia vitam in re militari tradidit, liberos ſuos mulieribus educandos tradidit. Illa verò ipſos nutrierūt, ut eos, qui à pueriũ falces continuo exiſiſſent, nullaq; re proſum indigerent, ſet amtes, ne qui eu nullo in re, ut ſati ſuperq; beatũ ad verſaretur, imò copetes, ut omnes laudarent, quicquid ab illis duceretur, aut ageretur.* Et fanè, ſi reſpiciendum ſit ad ea, quæ facile & frequenter fiunt, ut ait Celfus *in libr. 5. de ll.* non tantum Bodinus *lib. 4. de Repub. cap. 1.* conſiderari cogitur, ſed res ipſa quotidie loquitur, nullos inſtitui liberos legnius, quā qui ad ſucceſſionem à natura deſtinantur. Quotus enim quiſque princeps eſt, qui liberorum educationem non totam a ſuæ fidei concredat, dum ipſe vel à publicis occupationibus abripitur, vel in ſaltuſ & nemora voluptatum quaerendarum gratia, ſe abdit, vel comellationibus dies nocteſque trahit. Carolum Magnum referunt Turpin. & Eginhart. ſi qua per otium dæu fuerit, liberos literis & armis inſtruxiſſe, & Auguſtus nepotes & literas & natate aliaq; rudimenta per ſe plerumq; docuit, ac nihil equè laboravit, quā ut imitarentur Chirographum ſuum. Neque cœnauit unã, niſi in imo lecto aſſiderent, neque iter fecit, niſi ut

70.
Non poſſe in aula liberos rectè educari.

71.
Propter abſentiam & negotia parentum.

66.
Generales
alia.

67.
Rationes
Theologicæ.

68.
Politica.

69.
Receptio ad
aduerſariorum.

vehiculo anteirent, aut circa aequitarent. *Sueton. in August. c. 64.* At quis principum hodie, vel imitatur hęc exempla, vel imitari potest, præcipue si multitudine negotiorum & distitarum provinciarum latitudine operæ distrahantur, quemadmodum Carolum Magnum nunc Sarracenorum rapinæ in Hispaniam, nunc Saxonum iteratæ rebelliones in ultimam Germaniam, nunc Longobardorum perfidia & iniuriæ in Italiam, proculares & familiam, avocabant. Iulium Cæsarem signa diversis temporibus contulisse cum tricenis centenis millibus bello Gallico oppida plus octingenta vi cepisse, gentes subegisse trecentas *In Cæs. 5. Plur.* Henricum I V. Imperatorem sexages & bis iusticie confluisse accepimus, *Carl. b. 4. Cæcinam,* cum à Germanis circumveniretur, quædragessimus stipendium parendi aut imperitandi habuisse, Tacit. autor est, *lib. 1. Annal. n. 13 L. Siccius Dentatus de seipso: Centes & quicquies dimicavit in acie, vulnere quadraginta quinq; accepit, adversa omnia, a. Versum nullum, apud Halyc. lib. 10.* An verò, quisquam bellicis expeditionibus tantoperè occupatus, aut in remotas regiones peregrè ætate distractus, diligenti liberorum educationi operam dare potest? aut si inter impedimenta post parentem trahantur liberi, an imbibendæ disciplinæ tempus & spatium ulibi nascuntur? Nec in seicte Ludov. XI. Rex Gallor. filium prohibuit quicquam ex literis discere, præter hæc tria verba: *Qui nescit dissimulare, nescit imperare. Paul. Aemyl. lib. 10.* non quod literis per se bonis tantum convitium facere voluerit, sed, quod eruditionem principibus plerunq; arrogantiæ inflare & funestam esse intelligeret. *Quid*

72.
Quare Principes docti
vulgo impro-
bentur.

73.
Principes no-

in educandis liberis somnolentiam seponamus, & omnem à parentibus adhiberi diligentiam credamus, necessum est præceptoribus hanc provinciam dari, quorum monita: quam sint futura efficacia, ex comparatione summorum animorum patet ad imperium plebeium. *Sapientia quippe pauperis contenta est, & Verba ejus non audiuntur. Ecclesiast. c. 9.* Phormio repudiavit imperium classium Atheniensium, quod sibi ob paupertatem non sat auctoritatis apud milites fore diceret. *Pausan. in Attic.* Cum verò dicente Tac. *lib. 4. Annal. Optimi mortalium alitissimi maciunt,* sunt præcipue in superiorum impatientes sunt animi principum, ut primùm se nosse, & quam in spem educentur, per ætatem intelligere incipiunt. Omnium quippe Nobilium animis à natura insidere aliquid *Superbum*, ex æteli ingenio rectè notavit Salust. *in Jugurth.* quod tùm per se cum ætate se exerit, tùm matrum palpis, ut nuper dixit Plato 3. de ll. & circumfusorum adulatorum, qui omnes in Orientem Solem stand ore converso, blandimentis exufflatur. *Quares malos principes faciat, quaritur, ait Vopisc. in Aurel. iam primum nimia licentia, deinde rerum copia, amici præterea improbi, satellites detestandi, Eunuchi & carissimi, aulici & fulsi, vel detestabiles, & quod negari non potest, rerum publicarum ignorantia.* Cum verò nulla pestis impensius noceat principibus, quam turba assentatorum, qui obsequio grassantur, & aurem cupienti laudari substringunt,

Donec Ohe jam,

Ad caelum manibus sublatus dixerit: *Urgent:*

Crescentem tumidum inslant cervicibus urem. Horat. 1. Sat. 5.

Tantò pestilentior evadit, quandò incidit in animos magis flexibiles, & ad virus hoc advertendum minus providos, quale quidem juvenum esse necesse est. Ecquem enim principum vides præceptoribus obsequentem ultra eam ætatem, quæ amicum ad aliud quod studium adiungunt, aut equos alere, aut cunies ad venandum, &c. Terent. *Andr. act. 1. sc. 1.* Hercules Lino præceptori tabulam impexit in caput, & Ptolemæus Aristotementem præceptorem venenù bibere coegit, quod

Sunt audientes monitorum præceptorum.

73.
Accidentibus præcipue palpis.

quod importunè ab eo admonitus fuisset. *Cassell. lib. 1. de offic. reg. c. 50.* Nero, quam diu Afranio Burrho & Annæo Senecæ, rectoribus Imperatoris iuuentis, & pari in societate potentis concordibus, dicto audientes erat, adeo felix inauspicati imperij fundamentum jecit, ut Trajanus, nihil Deos rogaverit, quam ut quinquenni Neronis virtutem se assequi sinerent. *Tacit. lib. 13. Annal. in pr.* Ut primum verò annos pubertatis superavit, capis, inquit Dion, *matrem cum præceptoribus contemnere, præsertim cum crebris audires à familiaribus suis. Tu hac pateris? tu hostes? ignoras? Casarem esse? seq; in illos possessatam habere, non illos in te? partem contendere, ne matri cederet: tum erubescere, quod Seneca & Burrho prudentissimis hominibus inferior esse videretur: Deniq; omnia eorum præcepta prætermittere atq; negligere, & ad mores institutaq; Cæsaris conferre.* *Xiphil. in Neron.* Tandem Burrhus interiit, incertum valetudine, an veneno: Senecam verò, cum malevoli in invidiam duxissent, subinde clamitantes: *Certe finitam Neronis pueritiam & robur iuventa adesse: exueret magistrum, satis amplius ductoribus instructum, Majoribus suis, tandem venas sibi incidere coëgit ingratus discipulus, & quod reliquum erat sanguinis, milites haurire iussit.* *Tacit. 14. Annal.* Theodosius Arcadio & Honorio Arsanium, Romanæ Ecclesiæ Diaconum, præceptorem dederat, cumque iis, non ut Imperatoribus, sed ut plebeis & vulgaribus agere iusserat, flagris etiam adhibitis, si negligentes eos esse & ab officio recedere videret. Arcadius verò, plagi aliquando ob delictum acceptis, in iram adeo exarsit, ut præceptoris insidias locaret, eumque ab insida aula ad solitudinem se recipere coegeret. *Zonar. in Theod. in fin.*

Nondum ne sic quidem, etiam si hunc scopulum præterierit adversarij, in tuto navigant, quia superest expugnanda natura ipsa, quam

expellat furca, tamen ipsa recurrit.

Difficile est, ait Senecæ. *naturam suam effugere.* *Contro. 2. in fin.* & ubi ingenium non invenit doctrina, ingenerare nullum potest.

Doctrina vim quidem promovet instam. Reliq; cultum, plectora roborant: Horat.

4. Od. 4.

Sed ubi in indolem incidit protervam & vitii acclinem, non tantum nihil proficit institutio, sed ex mala pejorem, ex stulta facit insanam, prout vivis rerum argumentis certum reddit Aristot. *6. Ethic. c. penult. & ult.* quando prudentiam separat à calliditate, in hoc tantum, quod illa *deus* natura sua ad virtutem traducatur, hæc ad malitiam armetur. Annon Augustus filiam & neptes ita instituit, ut etiam lanificio advescaceret, vetaretque loqui aut agere quicquam, nisi præpalam, & quod in diurnos commentarios referretur. Extraneorum quidem coetu adeo prohibuit, ut Lucio Tucinio claro decoroque juveni scripserit, quondam parum modestè fecisse eum, qui filiam suam Bajas salutatam venisset: *Sueton. in August. c. 64.* Nectamen tam diligens custodia aliud effecit, quam ut vitiorum cupidinem incenderet, & in omnem libidinem prorumpentem quasi ex carceribus lasciviam propelleret. Nec Agrippæ terroci & sordido ingenio corrigendo quicquam momenti attulit, quod eum ne à consortio quidem suo dimitteret Augustus avus, *Sueton. ibid. cap. 65.* Nihil profuit bona institutio Cajo, quò minus licentiam adeptus, pernitentem accerseret. *In tantum ardua res est,* ait Ioseph. *eos sapere, quibus adesse quid sit faciendi impunitas.* *Ioseph. 19. antiq. stat. c. 2. Vigilantia & industria hæud minus noxia,* ait Tacit. *4. Annal. in pr. quoribus parando regno finguntur.* Quid Seneca? non erudisti Neronem indolem, sed arma & sagittam, ait Aulon. *in Grat. ult. ad Gratian.* Diligenter curavit Antoninus institui Commodum, nihil profecit: *Herod. in Comm. in pr. de quo sic Lampridius: Sed tot disciplinarum Magistrum philes profuerunt, Tantum valet aut ingenij sui, aut eorum, qui in aula institutores habentur, in pr. Comm.* Quorsum Platonem accersivit Dionysius? An ab Aristotele justitiz legem accepit Alexander? E quidem,

Malo conatui qui suum officium facit, Dum id refectum iri credit rantisper ca-

set,

Yy 3

sisse.

76.
Naturam
præceptum non
mutari.

76.
Malitiam
doctrina ar-
mari.

Si sperat fore clam, rursus ad ingenium redit.

77.
Conclusio pro
Electione.

Terent. Adelp. act. 1. sc. 1. In deterius autem à natura flexus animus, imprimis, si improbum magistrum nasciscatur Licentiam, non magis discit virtutem serid complecti, quam lapis ascendere, ut docet Arist. 2. Ethic. cap. 1. Cum igitur institutio à pertinaci Naturæ malitiâ sæpè eludatur, aut ad minimum incertum habeat eventum: è contrario verò prava & elumbia ingenia nativitate certò obtrudantur, quid superest, nisi ut Electioni palmam demus, quippe quæ quantum ex ipsa est, sine dubio ad optimum principem nos ducit, prout Macrius docet in prima ad Senatum Epistola apud Herod. in Macr. Quid vobis profuit Commagdi nobilitas aut Antonini paterna successio? Scilicet ejusmodi homines, quasi ipsi debitam hereditatem adepti, veluti proprio patrimonio per contumeliam abutuntur. Quis autem à vobis imperium acceperunt, veluti in perpetuum obstructi, etiam referre gratiam pro merito annuntiantur. Ad hac patriâ principum nobilitas sapienter in superbiam vertit, de spectu omnibus, veluti multo inferioribus. At qui modestia experimento ad imperium adsciscuntur, quasi parvum labore inveniunt semper. Verenturq; & colunt, quos consueverant.

78.
Argumentum aliud.

Possem hic argamenta subnectere varia, nisi huic uni, & quod de incommodis successione sequetur, satis inesse roboris ad thesin nostram persuadendam putarem. Quantum enim inter naturam interest, & virtutem, tantum præstat Electio Successione, cum natura sæpè cadat à bonitate, virtus, quam spectat Electio, fallere nesciat. Præsumptionem verò, quam de fidelitate Institutione fecerunt adversarii, contraria præsumptione in favorem Electionis convertere possumus. Nam, qui sibi paratum locum novit successione, sive bonæ sive malæ spei fuerit, qua causa ad diligentiam Institutionis tantoperè impellitur? Ita verò se habet jus successione, ut propter stupiditatem, aut ineptitudinem nemo repelli queat, quemadmodum in *rr. de Autor. princ.* ostendimus, cap. 2. 3. & 4. quia successione naturâ annascitur princeps subditis, ut parens

79.
Adversarium argu-
mentum re-
torquetur.

liberis. *Nec enim naturâ cum bono patre conjunctus es, ait Epictet. in Enchirid. sed cum patre.* Vel ipsis Episcopis officij incapacibus, propter inutilitatem nuncium non remittit Gregorius *libr. 11. Epist. 7. cum alius substitui possit. c. peristi 7. quast. 1. Bald. in c. 1. §. hoc quoq; de success. feud. & in Auth. hoc amplius. C. de fidejuss. Mantan. in tract. de jur. iur. & curat. c. 28. num. 37.* Multò minus à sceptris temerè abigendus est, ex cujus infortunio præjudicium crearetur toti posteritati, Isaacius primogenitus Calo-Iohannis Imperatoris, nunquam passus esset sibi præferri fratrem natu minorem Manuelem, nisi ab hoc in carcerem compactus & vi prohibitus esset, jus suum persequi. *Nices. 7. Annal.* Nec defuerunt Lotharingæ Duces, qui jus avitum à Capeto repetitum irent, nisi armis, & potentia majori cedere coacti fuissent. A ducibus quoque Manenibus non nihil turbarum excitatum fuit in Galliis, quod jus primogenituræ in quo judicio perdidissent. Quoties Angliam fratri Wilhelmo eripere tentavit Robertus, Dux Normanniæ, quem contra legem successione solo Normanniæ ducatu contentum abire jusserat pater? Eduardus Henrici VI. filius, rogatus causam, & de jure, cujus gratia bellum intulisset Eduardo IV. *To recover surbide, mysstasfers Kingdome & heptage. Ioh. Rastak. & Ioh. Stog. in Eduard. IV.* Cum igitur successio delectum non faciat inter stupidos & doctos, probos & improbulos principes, quorum putemus ad apicem Virtutis tam serid enisuros principes, cum sine eâ ad speratam felicitatem ascendere possint? Electio è contrario acuit studium educationis, non tantum in principibus rerum potente, ne malè educati liberi in honoribus paternis excendant, sed in primoribus quibuscumque subditorum, quorum virtuti hac spe via aperitur. Torpescit enim virtus, & ardor conandi emoriur, quando conatus sine præmio expirat.

Porro & illud, quod objici solet, à Burid. *d. conclus. 2. Lipsio c. 3. in mon. & exempl. Palisq. Lxl. Zech. lib. 1. de principi. Canon. hex. disc. in Tacit. pag. 141. de favore subditorum in Regiam stirpem eadem facilitat,*

80.
Retorquetur
item aliud.

tate, qua cetera, conuerterit. Amatur quidem regia posteritas, sed propter memoriam virtutis paternæ, à qua si deficiant mores &

Dedecorent bene nata culpa amor plerunque vertitur in odium, quem admodum Subrius Flavius Neroni dixit: *Dilexate & odi supra omnes homines: Dilexi, quod te sperabam bonum Principem fore: Odi, quod hac facias. Non enim possum auriga & cytharado feruere.* Xiphil. in Neron. Quod si memoria virtutis jam emortuæ tantum potest, ut longam posteritatem reddat admirabilem & subditis commendatam, quando magis viva virtus amorem conciliabit iis, quos quoties intuentur cives, toties spem sibi de pari honore facere possunt. Suo quisque generi melius cupit, quam alteri, & multitudo eos majori obsequio colit, qui à multitudine defumti sunt.

A patria sumpsi, qui regeres patriam, ait Aufon. in *Casar.* de Antonino Pio. & Plin. secundum, in *Panag. Traj. An Senatam populumq. Roman. exercitum, provincias, socios transmissurus sis, successorem è sinu uxoris accipias? summaq. potestatem heredem tantum intra domum tuam quaras, non per totam civitatem circumferas oculos? & hunc tibi proximum, tibi quem distissimum existimes quem Optimum, quem Divi similtimum inveneris? Imperaturus omnibus eligi debet ex omnibus. Non enim servulus tuus Dominum, ut possit esse contentus necessarîo herede, sed Principem civibus daturus es. Idem innuit Tacitus in oratione Galbæ; *Augustus in domo successorem quasi viri: Ego in Republ. Item: Finita iuliorum & Claudiorum domo, optimum quemq. adoptio inveniet, lib. 1. histor. Neq. enim unius tantum hominî privata possessio est principatus, sed communis antiquitus totius populi Romani,* ut ait Maximus Imperator in orat. ad milites. *Herod. an. in Max.**

Denique hoc commodi affectu Electio absolutis imperiis, quod effrenem licentiam, in quam summa potestas ferè degenerare solet, legitimis legibus circumscriptam tenet, non tantum, dum timor abdicationis frenum in præcipitium ituris injicit, illudque cogitare monet, quod à magistratu co-

gitari volebat Agatho, *quod non semper esse imperaturus: sed etiam, quia qui precariò ad sceptrum adhibetur, non timet leges quas-cunque, etiam si summæ potestati inimicas recipere, quandoquidem Electores & interreges, futuro Regi conditiones præscribendi potestatem omni jure habent. Veneti, mortuo Duce priusquam ad novam Electionem congregantur, quinque correctores creare solent, in eum finem, ut cum tribus Inquisitoribus in vitam & astra præmortui Duces inquirentes, operam dent sedulo, si qua lege opus esse videatur nova, ad circumscribendam potestatem futuri Ducis, quâ fortè antecessor abusus vitus fuisset, e-jus perferendæ magno Consilio autores sint interregno, antequam in pristinum locum alter succedat, Dom. Gianotti. de Republ. Venet. & ex eo Sansov. t. del. Doge. lib. 19. Quin etiam postquam lege Flabunici successio interdicta fuerat, brevi potestatem Ducis absolutam eò usque diminuerunt, ut hodie præter nomen & dignitatem pristinam vix quicquam reliquum habeat. Vacans enim Respubl. recidit in manus populi & curatorum ejus, qui de ea interim disponere possunt, prout toti corpori videtur quam maxime conducibile: Hoc est, quod Galba innuit: *Loco libertatis eris, quod eligi cepimus, Tacit. 1. histor.* Macrinus in has leges dicit se accipere imperium: *Mihi sanè decretum est, nihil sine auctoritate vestra gerere, ac vos participes consiliorumque habere Republica gerenda. &c. Herod. in Macrin.* Tacitus etiam adjurate coactus fuit, se imperium in posteros non propagaturum. *Fl. Pop. in Tacit.* Hodie auctoritas absoluta Imperatoris invalescente jure Electionis, eò usque decrevit, ut Bodin. lib. 2. de Republ. c. 1. non vereatur Imperatorem censuræ & jurisdictioni Collegij Electorum subicere, contra quem *infra in c. de mat. Republ.* disputabimus. Negare tamen non possunt, quicunque pristinam Monarchiam reducant cupiunt, quin plerumque Majestatis jura ab uno Capite ad omnia membra conjunctim transferint, siquidem futurus Imperator jurare cogitur: *in leges, privilegia, dignitatesq. omnium ordinum: se nec bellum moturum, nec pacem firmaturum, se sedem initurum,**

Se.
Electio magis
compeste li.
centiam
principum
quam suc.
cessio

*nec tribus inducitur, nisi volentibus Electoribus, qui & ipsi sibi servarunt potestatem, exigente Reipubl. necessitate, inscio Imperatore, conventu agendi, & actionem eidem intendendi. Sleidan. lib. 1. Iisdem legibus illigantur reges Vngariæ, ut ex Decret. Andr. Regis in fin. & ex Decreto 2. Matth. l. pater, nec Vladislaus II. prius ad recipiendum hommagium admitti potuit, quam in propositas condiciones & manu & ore consentiret, Bonfin. dec. 4. lib. 9. in fin. & lib. 10. in pr. quod in Matthia I. inauguratione itidem observatum fuit. Idem dec. 3. lib. 9. Poloni in juramento, quod à Regibus exigunt, idem complexi sunt, Lib. 1. stat. Polit. c. 2. art. 2. Chytra, lib. 23. Sax. & cum Sigismundus II. cunctaretur promissis suis fidem facere, non horruit regni Cancellarius eidem abdicationem nomine Ordinum minari & ponè denuntiare. Chytr. lib. 28. Sax. Nec alia lege admittuntur Reges Daniz & Sueciz, Chytra. lib. 2. Sax. Libell. Ordin. Dan. de abdic. Christ. 2. adeo ut ubi cunque Electio invaluit, in tantum absolute potestati detractum hodie videamus, in quantum potestas Electorum succrevit. Genueses & Veneti Ducum suorum Monarchias in puras Aristocracias hac arte vertebant, postquam Dominicus Flabianicus legem tulit: *Nec cuiquam Ducum fas esset sibi successorem dare*, simulque potentem & successionem assuetam Vrscolorum familiam urbe eiecit, eadem de causa, quam propter Brutus Tarquinium Roma amovit, ne se vestigium hæreditariæ potentiz in Reipubl. libera superesset. Sabell. in hist. Venetor.*

31. *Palmarium argumentum Bodini & aliorum.*
 Cæterum Bodinus 6. de Repub. c. 5. quem imitatur Eberh. à Weihe, in orat. contra Eberh. uno istu omnes hos nodos solvit, quando plura toacervare nititur incommoda, ex Electione oriri solita, quam ex Bonò Rege speranda sint commoda: In successione enim Regem immortalem esse, tritum est: Per Electionem verò necessariò devenitur ad Interregnum, quod anarchiam sine cuiusquam dominatu paratam habet & Rempubl. in illud discrimen ponit, quo navis fluctibus sine gubernatore iactata. Accedit, quod dissensio Electorum interregnum fa-

pè ad multos annos extendat. Nam Clemente V. Pontifice mortuo, Roma Pontificibus caruit duos amplius annos. Felice verò Duce Allobrogum eodemque Pontifice Rom. mortuo, sedes Pontificis vacua fuit annos 16. Sæpe quoque duo vel tres Pontifices Rom. ac totidem Imperatores factos legitimus. Cum enim Senatus Iulianum principem dixisset, ait Lamprid. in Alex. Sev. in pr. exercitus, simulantes se ignorare, quid ab Senatu actum esset, Pescennium Nigrum, & Clodium Albinum, & Avitum Casp. u. & ante Lucium Vindictam, & L. Antonium, & ipsum Severum dixerant, quares bella civilia seferas, quibus necesse fuit militem in hostem paratum parricidaliter perire. Et imperium Germanorum annos amplius 18. caruit capite, cæso Wilhelmo Comite Baravorum, donec idem Alphonsò X Castaloniz Regi mandatum, & ab eo repudiatum fuit, Nihil verò nos terrent incommoda hæc, quæ nullo negotio amoveri possunt, cum è contrario multò & plura & graviora circumstant Successionem, quæque nullà arte prævenire, nec sine majoribus incommodis, postquam evenerunt, corrigere licet. Nam quod Anarchiam Interregni attinet, ea Vicariis & Curatoribus, aliisque remediis, quorum nonnulla tangit, nec improbare potuit Bodinus, facile amovetur. Scoti, etiamsi ex Successione Reges inde à tempore Fergusij accesserint, quia tamen multos eorum absumserunt civilia bella, & Insulanis usu receptæ insidiæ, multos inopini casus, sæpius ad Pro-Regem summam rerum deferre coacti fuerunt, cuius creationem statim improbat Bodinus, quod nihilo minor difficultas oriatur in procuratore Regni, quam ipso creando: & quod Pro-Rex non videatur facile successorì regnum redditurus, quemadmodum Gustavus Suecorum Præfectus in interregno viam sibi ad Regnum munivit, Neutri verò argumento inest sat roboris, quandoquidem factibus consentitur in precariò brevemque magistratum, quam absolutum & perpetuum Principem: nec tanta diligentia opus est ad eligendum procuratorem, cui post paucos dies nuncium sis remissurus, quanta ad præficiendum Regem, qui, ut semel

34. Retorquens.

35. Remedia ad incommoda interregni.

36. Facilius invenitur Pro-Rex, quam Rex ipse.

ut semel fidem obligaveris poenitendi facultatem non relinquat. *Neg, enim aquè difficulter AEoli praeiorem alium, ac Macedones Regem in meum locum substituant, ait Philippus Macedoniz Rex, apud Livium lib. 32.* Brutus perpulerè ad extirpandam regiam potestatem, non tantum dividi imperium inter Consules, sed & parvo tempore circumferri vult. *Vnum, inquit, omnium utilissimum fore arbitror, & ad magistratum à delictu abstrahendum efficacissimum, ne imperium isdem per totum vita spatium prorogetur: praevidetur enim est omnibus magistratus, qui certo temporis spatio limitatus non est, nec ullas administrationis rationes reddere cogitur, unde Tyrannus nascitur.* *Haly: lib. 4.* Tyrannidem verò in procuratore non est, ut timeas, tum quia non accipit potestatem, nisi limitatam, tum citius cogitur eam resignare, quam incalcescat & ad Tyrannidem sese obfirmare possit. Pistratus quidem Athenis sese imposuit principem, cum armatus satellitum in forum prodiret, & quas in hostes simulaverat, in cives converteret vires. Cæterum Decemviri etiam si annum integrum cum summo imperio regissent, nondum tamen sat temporis perpetuandæ dominationi se habuisse intellexerunt, nisi Comitia impediendo, alterum quoque annum sibi sine populi suffragiis adjicerent. Sylla, in octoginta annos Dictaturam sibi ex lege Valeria arrogavit, sed potius, ut ait Cicero *lib. 1. de fin. resuscitato exoleto nomine, nam pro Dictatura auspiciatus est Tyrannidem, ut & Cæsar perpetuum se Dictatorem creari passus est, qua Vera erat Tyrannus, ut ait Plutarch. in Cas. num. 15. cum ad potestatem absolutam accessisset perpetuas.* Et de hoc negotio sic censet Cicero *in pr. i. Phil. Antonius & Cro sustulit Dictaturam, qua jam in regnum degeneraverat, imperio Cæsaris. Magonum, ait, pignus ab eo Republica datum, libera civitas putabat, cum Dictatoris nomen, quod sæpe in usum fuisset, propter recentem perpetua Dictatura memoriam funditus ex Republica sustulisset.* Quid ita verò? Quia in se stricta ut interdum ne menstruo quidem imperio non sat virium esse videbant ad aspiciendam Tyrannidem, temporis modum

destruxerunt, & ut Appius Claudius ex lege veteri censuram in quintum annu sibi prorogabat, ne perficiendis operibus angustiam temporis subtraheretur: ita ampulatorium magistratum vertendum sibi putarunt in perpetuum. *Maximam enim libertatis custodiam esse, dicit Mamercus Dictator, si magna imperia diuturna non essent, & temporis modus imponeretur, quibus juris imponi non possent.* Ideoque non tantum ipse, ut re ipsa ostenderet, quam sibi diuturna non placerent imperia, Dictatura statim se abdicavit, sed & lege tulit, ne plus quam annua, ac semestris censura esset. *Alios magistratus esse annuos: Quinquennalem censuram gravem esse: quædam per totos annos magna parte vita obnoxios & verè.* *Liv. lib. 4.* Nullus enim unquam Dictatorum Tyrannidem affectavit, brevitate imperij exclusus, quæ ratio metum, quem de Pro-Rege incurrit Bodinus, demer, accedente imprimis potestatis ad certos actus limitatio, quæ solet curatorum ambitio compeccit.

Quod si ab hac parte superest aliquid periculi, & difficultas omnis in dicendo Interrege tolli nequit, duo se ingerunt remedia multo tutiora, quibus metus Anarchiz securè prævenitur, ut scilicet administratio vacantis Reipublicæ recidat ad Senatum universum, ejusque autoritate, lege Regni perpetua, committatur duobus pluribusve principibus, qui se mutuo metu intra limites justitiæ contineant, Senatusque & totius Reipubl. censura subjaceant. Nulla hinc nascitur difficultas in Electione Pro-Regum, cum ex lege regni perpetuè administratio detur, quemadmodum probè à Catolo IV. Imperatore constitutum est, ut vacantis imperij superiores provincias Comes Palatinus, inferiores Dux Saxoniz, Vicario nomine gubernandas suscipiat. *S. Quoties in Aur. Ball.* Nec ullus hic turbarum metus est, quo adversarios terrere pergit Bodinus, quia tum demum in factiones scinditur populus, quando quisque imperium ad se suosve rapere contendit, aut quando confusæ multitudini jus eligendi improvè attribuitur, quorum neutrum hoc casu accedere potest, quando Electio probè instituta, & ad iudicium Senatus delata est. Poloni,

88.

Alia remedia in interrege.

89.

Administratio datur Senatui principibus.

Zz

mortuo

87.
Brevitas
temporis
Pro-Regu ob-
stas Tyranni-
di.

mortuo Ludovvico, juratæ nobilitati negotium defendendi regni & Ecclesiarum imposuerunt. Anno 1382. ex quo Senatus Regni cepit jus administrationis sibi arripere, & Palatinis, in suo cuique territorio, retribuire *L. b. 1. Stat. Polon. cap. 1. art. 2. l. 3. art. 3. Lib. 6. cap. 1. art. 1.* Aliquando etiam poenæ per interregnum duplicantur, quò licentia grassatorum, iustitio abutentium, fortius reprimatur. Sed poenas exacerbari nihil attinet, nisi sit, qui acerbè eas exigat. Eum verò nos ponimus vel totum Senatum, vel præcipuos ex iis, ne ullo momento desit, qui malitiam compescat & pressis opem ferat.

90. An successor in Electione designari debeat.

Præterea, ne successor unquam in incerto relinquatur, quid obstat, quò minus Princeps, Reipubl. ante obitum consultum cupiens, Electores ad exprimendum successorem, se vivo, inducat? quemadmodum Carolus V. Imperator, Ferdinandum fratrem, Bohemiz & Vngariz Regem, curavit in Regem Romanum eligi, *Sledam, lib. 7. in fin.* & nostrâ memoriâ Matthias I. Imperator designatus fuit Rex Bohemiz, vivo & consentiente fratre Rudolpho II. Sigismundus item Rex Poloniz à proceribus petiit, ut in successionem filij Sigismundi Augusti se vivo consentirent *Lib. 1. Stat. Polon. cap. 1. art. 3. l. 11.* perinde ut ante Vladislao Jagelloni vivo substitutus erat Vladislauus filius major natu, ad excludendam fratrum cæterorum ambitionem. *Cromer. libr. 20.* Vetus hic mos est, & à multis Regibus ad stabilitatem Regnorum utiliter usurpatus, imprimis quando successio, ut in novo principatu, incerta videbatur. Persarum lege cautum erat, ut quoties Rex in bellum proficisceretur, aut aliò se conferret, unde periculum timeri potuisset, successorem sibi nominare & relinquere cogeretur, ne ipso absente humanique aliquid pæpessor Reipubl. sine capite fluctuaret, instar navis sine remo. *Herod. libr. 2. Plutarch. in Artax.* Carthaginienses duos Rectores singulis navibus decernere solebant, non convenire dicentes, ut cum duo gubernacula manu haberet eum, qui manu parantibus utilis esset, & primas in iuenda navis teneret, solum aut absq; socio & successore esse, *Aelian. libr.*

91. Probatur exempli & rationibus.

9. cap. 40. Ita interregni incommoda non obijcient adversarii, si deficienti principi statim succenturiatus sic successor, cui lampas traditur, quoniam

Vno avulso non deficit alter. Vs. gel.

Augustus Imperator post filios demortuos & Agrippam nepotem abdicatum, Tiberium privignum in foro, lege Curiatæ, adoptavit, quem & hæredem testamentò scripsit, eoque ipso successorem sibi designavit, Tiberius Cajum ex Germanico & Tiberium ex Druso nepotem hæredes reliquit, ne successor in incerto foret, ut ait Tacitus 3. *Annal. & us privignu munimentum insisteret, ut ait idem de Augusto libr. 1. Scip. Annal. 1. disc. 2.* Claudius ab Agrippina excocatus, Neronem filio Britannico antelatum, *Principem juvenem, adeoque successorem vivus designavit, Tacit. 12. Annal. num. 9.* ex quo nomen *Principum juvenum* successoribus destinatus mansit, quod paulò ante Cajus Calig. Tiberio fratri, die virilis togæ adoptato, attribuerat. *Sueton. in Calig. Calig. c. 15.* Galba, ut primum Romam venit, Pisonem sibi successorem delegit, *suâ sententia non plus populo Romano conferri posse, dicens, quam bonum successorem. Tacit. libr. 1. hist.* His, quos in spem imperij adoptabant principes, postera ætas dedit nomen *Cæsarium*, quemadmodum de Vespasiano scribit Xiphillin. *ex Dion. in Vespasian. in pr. Vespasianus interiri à Senatu creatur Imperator.*

92. Quid Principes invenimus

Titumq; & Domitianum Cæsares designantur. Primus tamen hoc nominis, quasi principis filius & designatus augustæ Majestatis hæres, obrinuit Cæionius Commodus, qui & Aelius Verus appellatus est, ut notabiliter memorat Aelius Spartianus *in pr. Aelij Ver. & Eutrop. libr. 8* unde post illam ætatem distincta leguntur nomina Augusti & Cæsarij. Sic enim Capitol. *in Opil. Macrin.* Vary *Hebogabalo Imperatore, cum jam Cæsarem Alexandrum Senatui dixisset* Item Lamprid. *in Apton. Diadum.* Herodianum hac præcipiens *Diadumenum tantum Cæsarem dicit primum à militibus nuncupatum.* Victor. *Dioctrianus Iulium Constantium, & Galerium Maximianum, creatos Cæsares in auctoritate vocat. in Dioctet. Pomp. Lætus: Dioctrianum Galerium, Maximianum Com-*

& Cæsares quod Rom.

Pantium, Casares fecerunt, & prater adoptionē assignare junxerunt. in Distor. let. &c. Ammian. Iulianus à Constantio Gallio Praefectus Casarū, dictus est. lib. 14. & 15 quod & Mamert. refert. in Panag. Iul. & notatur à tripart. l. 5. c. 5. & 12. l. 6. c. 1. Panag. Maxim. & Constas. Terag. de jur. primog. quast. 17. opim. 4. n. 22. & seqq. Heg. l. 1. qu. 6. n. 33. ex eo, Marib. Stephan. l. 2. Iurid. part. 1. c. 1. n. 115. Wesenbac. in proem. Inst. in pr. Boer. de Regal. c. 1. num. 23. Sic in legum Roman. inscriptione saepe legimus: A. & C. Item AA. & CC. & in l. esu excepta. C. de malef. & Marhem. dicit Constantius: In comstatu meo & Casari, Iulianum intelligens, de cuius adoptione jam supra diximus. Vlpianus quoque in l. fiscus 6. de iure fise. in fin. distinguit inter fiscum Imperatoris, Casari & Augusti. Calv. in Lex. Verb. Casares. Bruffon. de Verb. Signif. in Verb. Casar. Frecc. de feud. lib. 2. Quo dicitur princeps, num. 6. Translato ad Constantinopolitanos Impetio, & audacissimo cuique in praedam exposito, cum plures spe succedendi, pascendi, & ab infidiosis molationibus amovendi essent, plures adhuc nominum ordines & dignitatum titulos extruxit necessitas, quando non tantum Augusti & Imperatoris nomina imperiaque distincta sunt, sed prater Casaris etiam Sebastii, & Proto Sebastii addita, quibus omnibus successiois spes deferebatur, ut ex Zon. Diac. Nices. Oregor. videre est. Capitolinus vocare solet Participatum Imperij, in Opul. Maxim. & Maxim. cum plerunque administrationi Imperij divisiis Caesaribus communicaretur, sicut Diocletianus parvo imperio, ut ait Vigore cuncta, qua trans Alpes Gallia sunt, Constantio, Africam Italsamq; Maximiano, Illyricis oram usque ad Pannoniam Galerio commisit, cetera sibi retendebat, in Diocletian. quo quidem in excessu modus surrogationis merito sepudiat, quandoquidem periculum subest, ne gustata imperandi dulcedine, fundantur cum applausu populi potestatem destinatus successor, non capiat, sed rapiat, ut est potestas invidialis consortium pati, & gratius spectatur Sol oriens, quam Occidens, quem admodum Macronem ad Cajum dūnis pro-

tervè se applicantem, Tiberius monuisse legitur: Tu quidem Macro Occidentem dejeris, & ad Orientem festinas. Dion. in Tiber. ad fin. Et hic idem Macro Cajo superpetias tulit, cum eundem exire animam injecto pulvino extruserunt, praxiā mediā, & de industria, quasi ad recuperandam valetudinem comparata, diu emaciatam, ut Tacitus libr. 6. Annal. in fin. Dion. & Xiphilin. referunt. Sunt etiam, qui putent venenum ei à Cajo datum, lentum atque tabificum. Sueton. in Tiber. cap. 73. Claudium quoque inconsiderata successoris nuncupatio ad mortem festinavit. Verita enim Agrippina, ne amor flexilem animum ad Britannicum revocaret boletorum venenum vel sua manu infudit, vel per Halorum praxustatore in infundi curavit, cumque vomitu videretur toxicum redditurus, adhibita Xenophontis medici conscientia, Pinnam rapido veneno illitam in fauces ejus, quasi conatum vomentis adiuturam, egit, haud ignara, summa scelera incipi cum periculo, peragi cum praxio. Tacit. 12. Annal. Sueton. in Claud. cap. 44. Domitianus ab eo die, quo consortem successoremque frater Titus testatus est, non destitit fratris insidias struere clam palamque, tantum non ex professo sollicitans exercitus, quoad correptum gravi valetudine, priusquam planè cerneret animam, pro mortuo deseri iussit, defunctumque nullo, praterquam consecrationis honore dignatus, saepe etiam carpsit obliquis orationibus & edictis. Sueton. in Tit. cap. 9. in Domit. cap. 2. Hoc periculum immuet iis, qui successores destinatos armant potentia, cum spe & honoraria dignitate contenti, imperiis abstinere deberent, sicut Soerates & Sozomen. lib. 4. Tripart. c. 5. 12. & 49. libr. 6. c. 1. de Iuliano & Gallo eius fratre loquentes dicunt: Nomen Casarum, successoribus decretis quidem datum esse, sed interdicta administratione. Severus, etiam si utrumque filii exercitibus, tanquam successores suos commendasset, cum tamen milites Bassianum Augustum salutassent, quod patet pedibus æger bellum moraretur, in omnes animadverti iussit, prostratosq; ante tribunal ingrepuis: Tandem sensit, capus

91. Error eorum, quicum nomine potentiam successori committant.

94. Designatum successorum spe contentum esse debere.

nam viam cōuersus, manum jugulo iniecit. *Plutar. in Crass.* Romanus Læapenus Imperator Constant, in exilium à filio Stephano detrusus non fuisset, nisi illi proximum à se locum dedisset, *Zon. in Rom.* Hoc enim est, quod aures vellicabat Iustino, cum Iustinianus Cæsarem se nominari peteret. Non prius enim postulatibus eius consentit, quam vi morbi se superatum intelligeret, ne si citius purpuram successoris tradidisset, hostem sibi pro filio cepisset. *Diac. & Zonar. in Iust.* Isaacius enim Commenus regia eiecit Michaëlem Stratoticum, à quo Cæsaris nomen impetrarat, postquam exercitus in suas partes traduxerat. *Zon. in Michaël. Stratot.* Quod si Ludovicus Pius contentius habuisset filios, nec sibi vivo clayum extorqueri passus fuisset, nunquam in tot calamitates incidisset. Henricus IV. Imperator ipse conquestus fuit de indulgentia & lenitate suā in filium Henricum V. quæ effecit, ut in confortium imperii admittus, Pontificumq; Anathematis everberatus, non horruerit patri eorū altari regalia detrahere, deprecanti & beneficia sua ingrato filio pleno ore exponbranti. *Paul. Aemyl. libr. 5. Helmold. in Chron. Sclav.* Eodem tempore, cum Didericus Marchio Saxoniz, qui Thuringiam ad se traxerat, & à Cæsare abalienarat, ab Henrico IV. in vinculis detineretur, non expertus fuit acerbiorē hostem, quam filium cognominem, id unice intendentem, ut, patre in vinculis occiso, ad se vacua possessio devolveretur. *Ricard. in Chron. Thuring.* Ludovicus Gibbosus, Dux Bavariz exlerie Ingolstadtium patrem à se septum Marchioni Onolsbachii in manus tradidit, ut, dum is in compedibus moreretur, sibi liceret in ipsam possessionem usurpare. *Henning in Germanal. Ducum Bavar.* Quam cito poenituit Henricum II. Regem Anglorum, quod filio Henrico coronam solemniter imponi iussisset, ei que tanquam Regi, quæ subditis conveniant, servitia exhibuisset, cum insolenti honore inflatus filius assenti Archiepiscopo Eboracensi dicere occiperet: *Patrem sibi merito servire, quod matre tantum reginam esse: sibi, sero regium ortum esse, nato à patre, quam matre.* Sciat enim excepit pater: *Ita repente tur me, ista l' sa se istu ad-*

sauced se boy. For he gesses hereby, & that a one he VVould proune a fter & Gard, ista she- & Ver him selfe so disbedient aud fro & Gard alreudie, Paris. HoVed. VVilhelm. Pars. in Henric. 1. Nec fecellit eventus catum divinatorum, cum paulò post filius instinctu & ope Gallorum patri bellum moveret, cum ipse de regno certaturus, nisi DEVS ingratitude filii iustā morte ultus fuisset.

Hactenus igitur designationem successoris merito improbamus, quando scilicet incautā festinatione ambitiosus animus in regium non tantum honorem, sed & potentiam inducitur: Absque eo sola designatio non potest afferre plus periculi in Electione, quàm certitudo successoris in successione, ideoque omnibus bene institutis populis usu recepta fuit, imprimis, quando post obitum Regis suspitio turbarum incidit, ut in recens acquisitis regnis accidere solet.

De Persarum lege nuper dictum fuit, cuius intuitu Darius, qui forte regnum occupaverat, antequam in Græciam prorumperet, Xerxen Regem designavit; inter quem & fratrem Artabanem de successione tum contentio erat. *Herod. lib. 7. Infr. 2.* David Salomonem in regio solio sedere iussit, eum ab Adonia regum injuriā usurpari intelligeret. *1. Reg. 1.* Seleucus utriusque Asiæ Rex, Antiochum filium superioris Asiæ præfecit cum honore & potestate regia. *Plutarch. in Demetr.* Carolus Magnus Bernhardum nepotem Regem Italiæ, Ludovicum verò filium Imperatorem constituit, cuius exemplum & prudentiam imitatus Hugo Capetus, filium Robertum, se vivo, regem dici & haberi voluit. Henricus I. ut in puberi filio caveret, ne contemptu ætatis teneræ aliqui novis rebus studerent, in regem cum septennem promovit. Ludovicus verò Crassus filium Ludovicum VII. Innocentio Pontificis manu consecrandum curavit, idque iussu Eugenii qui hoc ipsum testatum reliquit. *Pap. Masson. lib. 3. Annal.* Conradus f. Germanorum Rex Henricum Aucupem sibi successorem selegit. Otto I. filium Ottonem

II. Romam exitum insula Imperatoria induit, ut contra patrum Henrici vim tutior esset. Henricus II. Conradum Salicum Franciæ Orientalis Ducem successorem nominavit,

99.
Quam utilis sit futuris successoris designatione.

Exemplo Persarum.

David.

Seleuc.

Francorum.

Germanorum.

navit, & hic filium Henricum III. sibi substituit, priusquam vita decederet. Henricus III. Henricum I V. filium, Henricus I V. Henricum V. idem filium. Sed Conradus III. praeterito filio, falces certo consilio detulit Friderico I. fratri. Apud Anglos Henricus I. iurejurando adegit proceres, & ex regia Wilhelmi Augusti stirpe oriundos, ut nepotem suum ex Mathilde Regem agnoscerent, cui licet Stephanus regnum perdidit extorsisset, poenitentia tamen facti ductus, Eustachio filio inopinâ morte consumto, Henricum II. vicissim adoptavit, & successorem reliquit. Eduardus III. cum timeret filiorum dissidium, propterea quod ante aditam haereditatem Eduardus Niger primogenitus vitâ abcessisset, relicto Richardo II. nepote, huic uni, praeter ceteris filiis coronam vivis imposuit. *Frossard. lib. 1. cap. 32.* Apud Tartaros Magnus Chingi Hororam aut locucham, *Panta. in descript. Tartar. filium Regem vivis designavit.* Apud Suecos Gustavus, Henricum filium, recens in vasis regni successorem confirmavit. *Bodin. lib. 2. de Republ. a cap. 3.* Apud Muscovitas Magnus Princeps ore Metropolitanâ solent futurum successorem in tempore publicè renunciare, & regio habitu induere. quemadmodum Iohannes Iohannem filium majorem natu primum, deinde. eo praetermortuo, Demetrium ex filio nepotem successorem declaravit, nisi Sophiz noverca intercessio sententiam irritam fecisset, & Gabrieli Sophiz filio, successorem impetrasset, qui postea Basilus dictus fuit. *Sigismund. Bar. in histor. Muscov.* Ludovicus rex Vngariae & Poloniae, cum utraque gente egit, ut filibus divisa regna committerent, cujus cum Polonis pactum extat *lib. 1. Stat. Polon.* Apud Hispanos quanquam Concilia Toletana I V. V. & VI. Anathema denuntiant eis, qui de successore disputare velint, ex ea ratione, *quod iniquum sit, & valde execrabile Christianis, futuri temporis illicitum prospicere, & vita sua ignaros ventura disponere.* Rex tamen nunquam prohibitus fuit à natura sibi datum haereditatem vivis in possessionem intromittere, sicut majorum exempla secutus nuper Carolus V. Philippum pro se in Hispaniis regnare iussit, Ferdinandum verò fratrem Germanis suc-

cessorem exoravit, quorum illud, quò iure cuiquam de facere poterit, disputat Padill. *in l. unum successo e ex familia. in pr. n. 10. de legat. 11. Henr. q. 6. num. 37. Stephan. lib. 2. de iuradict. part. 1. c. 1. num. 15. cum & Baldus in c. bona memoria num. 1. de Elec. concedat, Prælatum, quem verant Canones omnino sibi successorem deligere. Con. sl. Aurel. V. c. 5. concel. Antioch. c. 23. c. Ep. f. opo. c. Pleriq. c. Masces. 5. quast. 1. Duaren. lib. 7. de Sacr. Eccles. visist. cap. 2. in pr. in mortis articulo se constitutum videntem, posse cum Capitulo tractare de Electio- ne successoris, sic tamen, ne aliquid deterruerit, vel promittat. Nominare enim non prohibetur, c. Apostolica 8. quast. 1. quemadmodum Petrus, Athanasius & Augustinus, Romanis, Alexandrinis & Hipponensibus, successores dedisse feruntur. *Duaremus lib. 8. de benefic. Eccles.* Hispani, qui omnem Politicam ad retinendas in obsequio Indias Orientales prodigunt, hunc morem habent, ut tres, quatuor aut amplius scytilis Goam mittant, quibus varios Pro reges singulis singulos decernant. Ut primum funus unius ductum est, à Iesuitis, quorum fidei & custodia omnes conceduntur, aperitur prima, secunda & tertia, donec ex nominatis invenjatur, qui praesid sit & in vivis. Ut primum nomen praesentis produit, unius mors in momento excipit successionem alterius, câ arte, ne unquam distitæ provinciae careat capite, ut refert Ioh. Hugo Lindschott. *li. 1. c. 3. hist. Ind.* Venetorum mos est, ut mortuo Duce, natu maximus ex Consiliariis, vices sustineat. *Il psu Vecchio de Configlietti, d' in- sponde essere Vicedoge. Don. Gianotti. de Repubblica Venet.* Nec enim hic obijci potest, quod omnis actio, quæ conjuncta est cum voto captandæ mortis, improbetur. *l. donator 29. l. ult. de donat. l. 2. in fin. de his, quibus ut indign. l. 1. et tamen, 27. §. à patre. ad Sci. Trebell. cap. 1. Qui successorend. dar. ten. cap. 1. §. Si quis in vestierit. de send. dar. in vic. leg. commiss. Henr. quast. 23. nu. 4. lib. 1. quandoquidem longo usu receptum est, posse aliquid de feudo vivis investiri, *cap. 1. §. moribus, si de feud. defunc. contr. Dd. communitor in l. fin. de part.* ubi textus, qui tamen requirit consensum ejus, de cuius haereditate sit pactum. Nec ad eò incivile est,**

ait Hegg num. 24. de morte futura cogitare, l. inter Sacram. de V. Oblig. & tristibus quadoq; eventibus prospicere. l. generaliter. §. si homin. de fideicom. liberr. Si cone è us fisco d' huomo sacro governar le prasenti cose con prudenz, così è di s'abusissimo: intender le future, & quelle antivedendo dar loco tal ordine & misura, che exorando per lunghi spatio di tempo, dopo il breve termine dell' humana vita si possano mantenere. Scip. Ammir. lib. 1. disc. 2. in pr.

Ergo nihil nos remoratur primum incommodum ex interregno petitur, cui tot bonis remediis obviam iri potest: priusquam subjiciamus incommoda successione, perfequeimur cetera, quæ copiosè ingerunt successione patroni. August. de Ancon. de pot. Eccl. q. 35. art. 7. Aegy. Rom. lib. 3. de regim. princip. cap. 5. Turrecrem. in c. Moses. 8. quæst. 1. Ioh. de terr. Rub. in 1. tr. contra rebell. art. 1. concl. 4. Burd. in 3. Pol. quæst. 25. Ioh. Mar. lib. 1. de reg. c. 3. Bodin. 6. de Repub. c. 9. in pr. Casp. Pol. c. 1. q. 2. Lips. cap. 3. in monit. & Exempl. Polit. 3. Lal. Coch. libr. 1. de princip. Canonber. disc. in Tacit. pag. 140. & seqq. Crier lib. 2. primog. q. 14. Cov. irr. c. 1. qq. pract. Pest. Gregor. Tholo. lib. 7. de Rep. c. 4. & 12. Gerhard. dec. 2. q. 2. Eberhard. à Weshe in orat. pro success. Et post interregnum quidem statim instrepunt factionibus & bellis civilibus, quæ Electionem comitari solent, cujus argumenti testimonium capit Bodin. d. c. 5. in pr. ex imperio Germanico, & seditionibus Romæ excitatis, quibus duos & viginti Pontifices cæcos memorat, præter eos, qui se de Pontificali deturbati sunt, aut veneno perierant. Quantum verò in successionem idem argumentum retorquere possem: tamè quia id pauld post uno tractu excussurus sum, breviter, sed distinctis solutionibus illi satisfaciam. Nam licet bonum principem Electione obtinere non liceret, nisi per varia bellorum discrimina, quod tamen adversariis nondum indulgemus, satius nihilominus esset, & minorum periculo conjunctum, brevem pugnam ab initio subire, quàm ignavo aut acerbo Domino perpetuum servire. Misera enim pax vel bello bene instatur, ait Tacit. 3. Annal. & Epaminondas reprehendit Menecliden, quod civis falleret.

otii nomine ad servitutem eos vocans. Plutarch. in Apoph. Quis distincta pace frui velit, eos b. ho exercitatos esse oportere, scribit Aen. yl. Prob. in Epam. aut ut Cicero Phil. 7. Si pax frus voluerimus, bellum gerendum est, si bellum amitteremus, pacem nquam fruemur. Sub pravo enim principe, quem, ut maximè velis, abdicare non possis, quam diu in vivis est, perpetuè malè vivitur: ac pro bono principe quod subitur certamen, breve est, & in salutarem desinit pacem. Omnia autem brevitas, ait Cicero in Lal. in fin. tolerabilia esse debent, etiamsi magna sunt.

Mittis ille perit, subit à quo mergitur unda,

Quam sua qui tumidis brachia lassat aquas. Ovid. lib. 3. de Pont.

Sed ne hic quoq; subsistendū, sed in causam inquirendum est, ex quibus in Imperio Germanico & sede Pontificali toties còcursum sit. Nam qui in Electioni omnem imputare velit culpam, nò secus fecerit, ac si Pompejum accuseret, quod Cæsar Rempublicam in vaserit. Longè enim certiores harum turbarum causæ ex fidei historiarum documentis legenti patent, quam unam atq; alteram obiter tangam, ut fallaciam à non causâ, ut causâ, in specio hoc argumento lector animadvertat. Annon Romani sub prima conditæ urbis auspitia Reges sine contentione elegerunt? annon hodie in Daniâ, Polonia, Germania, Reges, in Rebuspublicis Genuesium & Venetorum Duces, pacificè eligimus? nedum ut Electio intimè per se innexas habeat contentiones, Dissidia verò & factiones pepererunt, partim studia partium electione non satis probè institutâ, partim inveteratæ successione captata continuatio, priusquam res ad sinceram Electionem deducta fuit, partim externarum causarum impulsio, quæ & ipsam successionem non raro turbare solet. Accedit, quod ab uno extremo ad alterum sine turbis transiri vix possit. Rarò ea moles convellitur sine còsistentium exitio, ait Tacitus 4. Annal. Successionem autem in imperio Rom. jure receptam fuisse, non tantum apud prioris seculi principes, sed & in stirpe Carolina & Ottonis I. partim suprâ ostensum est, partim ostendetur infra. c. de miss. Repn. Quantæ verò molis fuerit,

101. Qui fuit patris successione.

102. Aliud in eodem Electione ex factionibus proponitur.

103. Et refellitur.

104. Satius est factionibus ad tempus distrahis, quam perpetuum servire.

105. Detegitur fallacia causa.

106. Causa alia factionum in imperio Germanorum.

ius succedendi legitimis hæredibus auferre, & ad vota Electorum traducere, præterquam quod suo cum animo quisque cogitare potest, ex bellorum etiam civilium frequentia patet, Conrado quippe I. controversiam moverunt Arnolphus Malus Bavarus, Gisfbertus Lotharingus, Burchardus Suevus & Henricus Auceps, in favorem Caroli Posthumi, cui ex stirpe Carolina imperium videbatur debitum, quo præteritidem Arnolphus se postea opposuit Henrico Aucupi. Otto I. coactus fuit ab intestinis bellis imperium auspicari, sed contra fratres, qui partem hæreditatis paternæ ad se jure successorio trahere nitentur. Tanquardus enim spurius Marchiam Brandeburgensem invaserat & Henricus, qui post victoriam titulum Ducis Bavarix lucratus est, totum imperium prætendebat, instigatus ab Eberhardo Franco & Gisfberto, Lotharingo. Cum Ludovico Transmarino paulò minus negotiis ipsi fuit, licet & ipse hæredem imperii ex Caroli M. profapia se ferret. Cum Ottone II. eandem fabulam denuò exorsus est Henricus patruus, invidia vicinorum Regum & innata ambitione extimulatus, sed fortunà non meliore, quam exegerat prius: nec tamen sic quidem abstinuit ab Ottone III. cui aditum ad imperium difficiliorem fecerunt, Lotharius rex Francix, & postea Carolus hujus nepos, Carolinx stirpi imperii dignitatem repetiturus, nisi Hugo Capetus imperiũ affectantes interim à regno quoq; avito exclusisset, & Carolo in Lotharingiam damnato, excisione stirpis Carolinx, finem hisce litibus, & pacem cum Germanis fecisset. Hæcenus quidem multis bellis implicitum fuit imperium, non propter electionem, quæ tum nondum invaluerat, sed quia inter hæreditarios principes, & qui rem totam ad liberam Electionem trahere nitentur, in utramq; partem certabatur, dum illi jus suum retinere, hi etiam cum privato damno in melius inveteratam successionem convertere laborabant. Sic Polonia continuis bellis exarsit inde à Boleslai II. cui Sbigneus frater obducebatur corivalis, liberofumque ejus, qui ordine Ethnarcharum titulum pro arbitrio procerum adierunt ætate, usque ad Præmisiam Regem, quia hoc tempore Ele-

ctionis nomen primùm exaudiri & jus novum introduci cepit, quod sine convulsione totius corporis fieri non potuit. Velle autem ex hoc capite Electionem in universum cõdemnare, quid aliud est, quàm totum genus humanum malitiæ alligare, quia quidam decerrant, & in vitiorum præcipitia proni devolvuntur. Quod si nullus extitisset in imperio, in regno Polonix, qui jus succedendi sibi attribuere sub specie juris potuisset, nullus ob Electionem quicquam bellorum excitasset. Ab Electione, quæ adhuc introducitur, & nondum perfectionem suam assecuta est, ad jam introductam & probè institutam, non ducitur argumentum satis validũ: nec improba electio comparari debet cum probã, quæ est altera bellorum in imperio causa, nec non seditionum Romanorum in Pontifices. Fit quidem Electionis mentio circa tempora Ottonis III. sed quod Bellarmin. Baron. Gretser. Electores tum primùm à Gregorio Pontifice institutos nugantur, id paulò post *c. de mixt. Republ.* refutaturi sumus. Incertus enim mansit numerus principum eligentium, incerta forma Electionis, prævalente successione, usque ad tempora Friderici I. ex quo factum, ut per studia partium, trahente quoque ad se jus eligendi integrum, aut in Electionem consequere negante, sæpissimè à contentionibus res delapsa fuerit ad civilia bella, tã inter principes ipsos, quàm inter hos & Pontifices Roman. qui sibi jus Electionis inde ab eo tempore arrogarunt, & adhuc arrogant. Nam cum Henricus Sanctus, qui & Claudus dictus est, Henrici Bavari Rixosi inde dicti, quod toties fratri & nepotibus Ottonibus, controversiam movisset, filius, mortuo Ottone III. sine hæredibus, ad imperium, quod ipsi jure successorio debebatur, consensu principum Germanix admittus esset, Itali suffulti autoritate Pontificis Arduinũ Marchionem ipsi opposuerunt, nondum sucti obtemperare legi, ab Ottone III. nuper latæ, qua Electio Romani Imperatoris solis principibus Germanix tribuebatur. Ortum igitur fuit hoc bellum ex electione prava & nondum confirmata, unde & Conrado Salico, ab ipso Henrico successore nominato, domesticæ turbæ natæ sunt & excitatæ ab Ernesto Duce

107.
In regno Polonorum.

108.
Altera causa seditionum in imperio German.

Duce Suevix & Guelpho Duce Bavarix, qui quod ex stirpe Henrici Aucupis originem suam accenserent, eo prætenu imperium sibi deberi contendebant. Ab Henrico IV. idem reposcere tentarunt Ecbertus Marchio Saxonix, Otto Bavarix Vdo Marchio Brandenburgensix, conspirantibus Saxonix Episcopis, Magdeburgensix & Halberstadiensix, qui Salicorum stirpi dignitatem Imperatoriam à Saxonibus avulsam invidabant: Vixi autem ab Imperatore, Rudolphi Suevi partes sequi ceperunt, cui Gregorius VII. Diadema transmiserat, cum hac inscriptio:

*Petra dedit Petro, Petrus diademam
Rudolpho.*

109.
Nec non scri-
pta.

Hactenus electioni nondum obfirmata intercesserant discordes Principes, & qui jus suum alteris cedere negabant: posthac ingressi se Tyrannum Pontificum, qui tam successioni, quam Electioni insidiantes agrorum istis miserandis vastitatibus, cædibus mutuis subditorum, clarissimarum urbium direptionibus, quas hic exaggerat Bodinus, omnia compleverant. Vnde proverbium natum memorat Guicciardus. *in eomm. Polist. Proprium esse Eccl. sã Casares timere & odisse.* Gregorius enim VII. Rudolpho imperium tradidit, cujus auspitia secuti Saxones non multo post Hermanno Comiti Lucelburgensix, & Ecberto Marchioni Saxonix idem detulerunt. Urbanus vero II. Conradum filium Henrici IV. & hoc, iusto Dei iudicio intereunte, Henricum V. pro patre regnare iussit, adeoque non tantum civilibus, sed & parricidalibus bellis, omnia crudelitavit. Paschalis II. interruptam morte Henrici IV. fabulam, cum Henrico V. redinte gravit, quippe in quem Lotharium Saxonem, proximo imperatorem, armavit, idemque à Pontifice defensus est contra Conradum III. imperium affectante, quod tandem etiam obtinuit. Bellorum Italicorum contra Fridericum I. equez alia causa extitit, præter proscriptionem & Anathematam Pontificum, quibus subditi ab obedientia ad defectionem sollicitabantur: Henricum IV. siverunt quietè rerum potiri, sed cum Philippus frater, nepos sui ex fratre Friderici tu-

99. de consensu Principum imperium, ca-

perferet, & Pontificiæ Tyrannidi exosus esset, quod Thusciam patrimonio Petri redidere cunctaretur, fulmina sua in eum iterum stringere ceperunt, quo fragore excitati principum quam plurimi Bertoldum Zaringiz Ducem Philippo opposuerunt, eoque ultro cedente secuti vestigia Pontificis, Innocentii. III. ad Ottonem IV. Henrici Leonis filium se receperunt, concitatoque in arma præcipue rege Anglorum, multos annos Germaniam innocenti sanguine rigarunt, donec ad Fridericum II. Henrici VI. filium, legitimum hæredem, rerum summa rediret, & Pontificum machinæ, Principumque factiones, sensim invalescente sepe Electorum autoritate, retunderentur. Non est autem, ut hinc dicam scribere soli Electioni quis possit, cum successoria Hispanorum, Gallorum, Anglorum, Scotorum, Siculorum regna, fulminibus Pontificum æquè violenter concussa & propè in perniciem acta sint. Ne dicam de Pontificum Electione, quæ antequam ad arbitrium Cardinalium deduceretur, cujusvis ludibrio & populi cædibus exposita fuit, quandoquidem propter Damasi & Viscini factiones, uter Pontifex esset, sexcentos cives Romanos cæsos esse legimus. Quid ita? quia imprudenti vulgo perperam in manus asserta erat electio, & ut ait Cusan. *lib. 3. Concord. Cathol. c. 2. ambitio procurabas divisionem bonorum, & facilis persuadebat, qui plus afferebat*: Hinc enim permoti Pontifices ultro Imperatoribus obtulerunt facultatem eligendi & investendi Pontificem Rom. *ut de subj. cl. Cler. c. 7. num. 21. diximus*, quod dissensiones populi, autoritate majori compererentur, quo jure ab initio quidem usi sunt Imperatores, non sine commodo Ecclesiæ, donec Gregorius VII. & qui eus vestigia legerunt, ne quid juris seculari principi in Ecclesia superesset, post longas turbas, multorum Pontificum exilia & cædes, humanique sanguinis largam profusionem, totum illud ad se rapuerunt. Vnde iterum apparet seditiones, factionesque, quæ Electioni improprietantur, non prodire ex sincerâ & probè institutâ Electione, sed ex ejus incertitudine & vitio. Postquam enim Pontificis Electio ad certos Cardinales, Impe-

110.

Qua in successione ipsa locum habuit.

111.
Errorum in Electione Pontificis causa.

112.
Instantia
quadam re-
siciuntur.

ratoris ad certos Principes transiit, omnibus istis turbis repagulum obiectum est. Quod si convenire inter se Electoribus non potest, ecce tibi aliud remedium, ut major pars concludat, quemadmodum se res habet in omni collegio, *reſte Arist. lib. 1. Polit. c. 8.* aut legibus imperii intra certum tempus ad consensum adigantur, quemadmodum Electoribus & Cardinalib. & facie militiæ equitibus 24. nihil porrigitur præter panem & aquam, si intra præscriptum terminum de novo vel Imperatore vel Pontifice vel Magistro non consentiant. Quod etiam Canonher. obijcit: Tardè venturos Electores ad Comitiam, id eadem lege prohibetur, quā Moguntinus intra menſem Electores convocare debet, si se, sub pœna amissionis voti, præscripto tempore liſtere & de Electione inter se convenire coguntur. Quod si pauci sunt, & viri boni, quales præſupponere debemus, ultrò facturi sunt officium & sine cunctatione convenire possunt.

113.
Argumentum aliud de
abalienatione
prædiorum.

Omnium verò minimè movet nos, quod Bodinus obijcere pergit, de abalienatione prædiorum, si principis non sit Respublica propria, quoniam *no parciſt populu regnum breve, & qui ad suos nihil perventurum intelligit, nisi quod fraude eripuert, omnia potius amicis largiri aut sub hasta proſcribere velle præſumitur, quàm ſucceſſori reſervare.* Nam præterquam quod hæc ſuſpicio non cadat in virum bonum, qualis Electio indubitatè præſtare poteſt, minus certe in diſtrahendis rebus Imperii licet Electo, quam à ſtirpe accerſito principi, quandoqui dem hoc boni affert Electio abſolutis imperiis, ut ſeverioribus legibus licentiâ circumſcribat, & quod prodigè datū ſit, repetendi poteſtatem Ephoris & Electoribus faciat. Hanc enim Vladislaus II rex Vngariæ inter cæteras conditiones recepit: *ut omnia decerata ac donationes Matibia Regis, qua præter morem & regni jura injuſte tuleris ſanxerisq; veſcendas: pecuniam ex redemptione trium præv. nciarū, Mora & c. Silēſia & Luſatia in regni ararium ſerari, & c. Bonfin dec. 4. lib. 9. in ſin.* Item Carolus V. Imperator in hæc verba juravit: *Facultates imperij neq; diſtrahat neq; oppignoret.* *Sleid. lib. 1. Rudolphus quidem Imperator, acceptæ pecunia*

114.
Refuſum.

Hetruriæ civitatibus libertatem vendidit, hoc eſt, dilabi paſſus eſt, quod retinere non poterat, ſicut Carolus IV. regni Arclatendiſis jura, non tam donavit, quàm poſſidenda reliquit Gallis, & populus Rom. lege lata omne imperium, quod jam didomiſerat, in principem contulit. Idem Carolus IV. Imperator, ut filio Wenceslao ſpem ſucceſſionis admercetur, Imperii veſtigialia Electoribus conceſſit, ſed hoc nõ eſt alienare, cum extra territorium imperii non diriperentur, *Joann. de Rom imper. n. 162.* nec rectè accuſat Cromerus, Ludovici regis Vng. prodigalitate ex eo, quod ſtatim, ut in Poloniam venit, Vladislaõ Duci Oppolienſium dederit Oſtreſovienſem & Velunenſem tractum, item in tractu Cracoviēſi, Oſſinenſe, Crepicienſe, & Bobolicienſe territoria, nec non Breznicienſem ditioe Siradienſi. Infeudationem enim aut feudorum jam conſtitutorum collatione negant I Cui inter ſpecies alienationis annuere. *c. un. §. ſin. Ex quib. cauſ. feud. amitt. c. un. §. 1. per quos fiat in veſt. c. un. §. ſi vero. Qualiter d. pot. feud. ale. Corn. in conſ. 261. incip. De duobus principaliter. lib. 4. Meno. art. 44. judic. caſ. 59. n. 11.* Leviora verò damna, qua una atque altera civitas libertate donatur, hoc eſt, privilegio ab oneribus gravioribus eximitur, aut urgente neceſſitate diſtrahitur, tanto perè non ſunt exagitanda, cum id omni Principi de jure liceat, ſive ſucceſſionis, ſive Electionis titulo regnum adeat, quanquam in Electum principem, si prodigalitate res publicas diſſipare occipiat, Electoribus remedium in promptu ſit, quemadmodum Wenceslao inter cauſas abdicationis & hanc perferunt: *quod complurę urbes terrasq; tam in Germania, quam Italia ad imperiũ pertinetes alienaſſet, parũ penſi habuę, ut eas retineret.* Item, quod *permiſſioſe mutilaſſet, & militum reddiſſet permiſſioſe, dum ex Vicario Imperij creaiſſet Ducem Mediolanenſem: Viſt. ſ. rom. 1. hiſtor. Illuſtr. ex Chron. German. Iacob Kongelibo. Ludovico quoque Bavaro vitio datum fuit ab Alberto & complicitibus, quod partium ſuarum ſtudioſos Helvetios in remunerationem fidelitate Imperii exemiſſet. Verum, qui potuerunt Romani in prodigalitate Neronis ſtatueret,*

115.
Qui bene merito feuda largitur, non abalienat.

116.
In principem relictum si prodigere Res publicas ceperit, EE. indictum fieri possunt.

statuere, nisi quod Agrippina ad poenitentiam ipsum ductura, centum aureorum millia, quæ prætoriano militi dari iusserat, coerceri arto in loco curaret. quo tantæ sumptus intuitu à nimia profusione abstereretur. Atqui id duplicari summam iussit. *Non enim putaram*, inquit, *me tam ex guam munus dedisse Dion. in Ner.* Idem laudabat miraturq; avunculū Cajum, nullo magis nomine, quàm quod iungentes à Tiberio relictas opes in brevi spatio prodegit. *Sueton. in Ner. c. 30.* Utq; verò successione imperium acquisiverat, nec tamen alium meliorem hæredem futurum putabat, quàm semetipsum sibi. Nero certè nec largiendi nec absumendi modum tenuit. In Tyridatem, (quod vix credibile videatur) octingenta nummum millia diurna erogavit, abeuntiq; super H. S. milles contulit. Menecratem Cytharædum & Spicillum Mirmillonem triumphalium virorum patrimonii ædibus quæ donavit. Ceropithecum Panerorem fœneratorem, & urbanis rusticis quæ prædiis locupletatum, propè regio extulit funere. Nullam vestem bis induit. Quadrigenis in punctis H. S. aleam ludit. Piscatus est rete augato, purpura coccoq; funibus nexis. *Sueton. d. cap. 30.* Helioabalus nunquam minus C. H. S. cœnavit, hoc est, argenti libris triginta. Aliquando autem tribus millibus H. S. cœnavit, omnibus supputatis, quæ impendit. Cœnas verò & Vitellii & Apiciu vitæ, & quæ præterea Persici apparatus documenta, recenset Lamprid *in Helioab. num. 3. & 9.* Philippicus Bardanes non præfuit imperio, nisi annos 2. & menses novem, cum jam eò usque exinaniisset thesauros Reipub; ut unde sumtus suppeditari potuissent, nihil superesset. *Zon. & Diac.* Præsumtionem xineunt rerum testimonia, & quando non pauciores invenire licet prodigos inter eos, qui succedunt. quam qui eliguntur, quare de his tantum tam sinistrè omniari velimus. Imò Hæbudes insulæ solebant Reges suos paupertate assuefacere ad justitiam, *Solin. cap. 35.* & qui suo damno didicerunt, quantum vetigal sit parsimonia, in mediis divitiis vela contrahere possunt, & non ignari mali, miseris succurrunt, futurisq; temporibus prospiciunt, dum è cõtrario, re nul-

la dura ad parsimoniam exerciti, sed luxuriant & affluentiz innutriti, nihil aliud sciunt, quàm dare, & cum Nerone divitiarum pecuniazq; fructum non alium putant, quàm profusionem. *Sueton. in Nerone.* imprimis si nimis pueri, ut in successione fieri necesse est, gubernaculis admoveantur, quibus prodigaliterena ascribit Arist. 4. *Erb. c. 1.* tanquam propriam, & Horat, de imberbi juvene testatur *in art.* quod sit

Vitium cardus professor, prodigus aris:

& Angli Richardo I. & Henrico VI pueris nuntium remiserunt ex hac causa inter cæteras, quod thesauros regios prodigè dilapidassent: Aut si mentis impotentia necessarius hæres labore, qui omnia diffluere sinat, & ab Harpyis aulicis diripi, quemadmodum Carolus Rex Franciæ in Henricum V. generum, regem Angliæ, præter eas, quas vi belli occupaverat provincias, totius regni summam alienare non dubitavit. Otto Marchio Brandenburgensis totum districtum Marchiæ sex millibus aureorum vendidit, redactamq; inde pecuniam cum Margrethula, Bavara moltrice, lepidè consumpsit.

Quod porò Bodinus, & ex eo Eberhard. à Weihe hoc vitium Electioni improperat, quod ex humili & obscuro loco ad altissima dignitatum fastigia accessit, intumescere soleant & Tyrannidem crudeliter exercent, quemadmodum Salomon *sermō dominatorem* dixit esse *intolerabilem*, & Fabio Valentio, à Vitellio repente everso, hanc laudem tribuit, *Tacit. lib. 1. histor. Quod dum fordidum, repente dices, mutationem fortuna male texerit, accensis egestate longa cupidinibus, immoderatus, & snops juvenia Semex prodigus: dequæ Tiberio hos versus refert Sueton. in Tiber. c. 59.*

Regnabit sanguine multo,

Quisquæ ad imperium venit ab exilio.

Item de Sixto IV. ex fordida origine & Cœnobio mendicantium ad Pontificatum Max. ad prævertendam ambitionem competitorū extracto. Ioh Mich. Brurus, *lib. 4. hist. Flor.* Oblitus quam ex humili fortuna emerserat, ejus modo, quam esset affectus, meminit, potestatemq; summi imperij, multo quàm cætero impudens ambitiosusq; abutis distansio

AAA 2

augen-

117.
Prodigalitas
succedit inim
quam corri
gere non li
cet.

118.
Vix simile est
contentium
viciu Ele
ctum, quam
succedentem
principem.

119.
Aliud arg.
ex insolentia
eorum, qui
eliguntur.

augendiq; sui instituit. Id contra legitimam Electionem tantundem valet, atque omnia, quae praecesserunt. Nam nec ex humili loco quenquam repente ad summos honores protrahent ceteri Electores, ut monet Arist.: *Polit. c. 9.* Carthagenenses Lacedaemonis praeferebant, quod non ad Regium fastigium & summum magistratum promittunt quosvis, ut Spartani Ephoros eligant, *quia humiles ad magnam potestatem egressi: maximum nocumensum afferant*, ut ex Lacopica apparere dicit: nec cum imperare sinet, cuius animum non perspexerint, in utramque fortunam satis obfirmatum, seu tollat Iuppiter, seu mergat. Quod si praeter ipem licentia evadat deterior, autoritatem eam expedire possunt, qua S. ori Argadum, ex infima nobilitate post abdicatum Conanum, ad Praeoris honorem elatum, cum factu a sperata modestia degeneraret, imperium iusserunt deponere & ad obedientiam redire, qui imperare liberis hominibus nescierat. *Buchan. lib. 4.* Augustus Agrippam ob ingenium ferocem & intractabile abdicavit. Constantius Gallum in factis honoribus ad superbiam abutentem, non tantum ex testamenti tabulis erasit, sed & securi percussit. *Marcell.* Et hoc juris attribuit Electio principibus, qui eam sibi in manus asseruerunt, cum è contrario, si innatam superbiam exerant successorii principes, nihil superstit subditis praeter plorare & Deos meliora poscere. Et facilius sanè superbiae siena relaxaturus praesumitur in purpura & ad fastum à teneris educatus princeps, quam ex asperiori fortuna per virtutem expulsi, quando spectata virtus expugnanda superbiae & crudelitati satis est. Quid modestius & sedatius Dario, qui forte fortunam ad regnum pervenit, Cyro, ut iudicat *Plato lib. 3. de leg. b.* similis? quid insolentius Cambyse & Xerxe, Deorum, maris, terrarum, hominumque, ut videri volebant, triumphantibus? *Cassaris modestiam ne adversarii quidem redarguere poterant, quando Clementiae aedem ipsi dicarunt, cum hostium plurimis non tantum salutem, sed & magistratus daret, Pompeius; ipsius statuas restitueret. Plutarch. in Caesar. num. 15.* Atqui Cajus Germanici filius eo demenciae prorupit, ut se Deum adorari

& Hierosolymis statim sibi dicari iuberet. *Ioseph. lib. 18. & 19. Antiq. in pr.* Quid conferram Domitiani & Commodi insanam arrogantiam cum submissa moderatione Nervae & Antoninorum? Diocletianum quidem vituperat Victor, *in pr. quod primus ex auro & sic quasita, serice ac purpura gemmarumque sim planam concupserit: quod primus omnium se Caligulam possit, Domitianum Dominum palam disci passus & adorari se, appellariq; ut Deum iusserit, cuius rationem subiecit, Comperitum scilicet esse: Humillimos quosq; maxime, ubi alia accesserunt, superbia atq; ambitione immodicos esse. Hinc Marim, inquit, patrum memoria, hinc esse nostris, communitatem habitum iugreffi, cum animus potentia expers, & squam inedia refectus, insatiabilis est. Quo mihi mirum videtur, Nobilitas plerosque superbiam dare, qua gentis patriacia memorolestari, quis agitur, remedio emine: paululum plura habet. Mox tamen ex factis & vita Diocletiani nomina & externum habitum ejusdem corrigi, dum ait: Verum hac in Valerio obducta ceteris bonis, coque ipso, quod Dominum disci passus, parentem egerit, satumque constas, prudentem virum edocere soluisse: Atrocitatem rerum magis quam nominum officere. Nec non produco i yscum Polonum, aut Lescum II. Praemisla Bohemum, aut Agathoclem fistilibus solitum coenare, & qui praeterea ex bubulcis moderati evaserunt Reges, aded ut hinc intelligatur, honorem non inflare, nisi ventosos & virtute non satis praemunitos animos: id tantum pro exordio huius solutionis repeto, quod scilicet sequens disputabo, probe institutam Electionem non dimittere se ad humillimos quosq; qui magnae potentiae ferendae sint impares, sed successorem in proxima stirpe, quantum fieri potest, quaerere, qua de causa huic argumento nihil roboris inest contra Electionem simpliciter, sed contra Electionem pravam.*

Sic & cetera, quae à Zech. Lips. Canonher. Caso obijciuntur, diluuntur. Nam, ut ex mutatione principum transeat regna in aliam ditionem & nomen, timendum non est, ubi exteri principes aliunde non accersuntur, nec Regni nomen per principes, sed provin-

112.
An aliud
de transi-
tionem ad
regnum ad
peregrinos
accidit.

110.
Refutatur.

111.
Auctoritas
Electorum in
Electum in-
solentem.

112.
Ve simile
est, succeden-
tem pra Elec-
to magis su-
perbiturum.

124.
An fit maior
auctoritas
succedenti,
quam Electi.

vincias aut nationes propagatur. Quin etiam non est major autoritas succedentis, quam Electi, quandoquidem stabilis & firma autoritas fundatur non in stirpe, sed solidâ virtute. *Aeterna enim lege natura receptum esse* dicit Halycar, *ut inferiores praestantioribus pareant, lib. 3.* id quod latius diducit Boter. *lib. 1. Pol. illustr. c. 9.* & Fabricius olim innuebat cum Pyrrho diceret: *Si subditi tui me nossent, sine dubio Regem mallent, quam te.* Plutarchus in Pyrrho. Demaratus certe maluit exul mori, quam detestatoris imperium, licet à natura successione datum, ferre, *Herod. lib. 5.* & Antigene Teutamusque Argyraepidum Duces, quamquam æque imperitari erant regnandi, atque impatientes parendi, nunquam tamen Eumenes imperium ut agnoscerent, induci poterunt, quod se illi opinione anteponebant. *Plutarch. in Eumen.* Atqui, inquit Canonher. naturam sequendo non fallimur: non certe, si rectè operetur. Alioquin & Medici decerrantem corrigunt, & Gymnastæ sinistra in dextra commutantem reprehendunt. *Naturâ* quippe *praestantius dominatur deteriori*, ut ait Plato confirmatq; Aristoteles 1. *Polit. c. 3.* & proinde, quando degeneres Childericos, Simplices, Carolos, Obrufos Ethodios, successivo summis & altissima spectantibus civibus arbitros vitæ morumque Censores imponit, non agit sibi consentaneè, nec prudenti Politico sequenda est magis, quam Medico, si symptomati cam excretionem moliatir pro Critica.

125.
Aliud arg.
Canonher.

126.
Breuiter per-
stringuntur
argumenta
reliqua.

Superant adhuc alia argumenta minoris momenti, quod subditis præcludatur via insidiandi, quia præclusa est via succedendi. Item, quod Rex à stirpe petitus non gravet novis exactionibus populum, quorum posterius refutatur ex ipsis adversariorum rationationibus. Nam si Rex, iure hæreditatis succedens, potestatem habet magis absolutam, ut Lipsius objicit & res ipsa loquitur, multò gravioribus tributis exhaurire potest subditos, quam in is, quem Electores certis legibus circumscribunt & sine consensu principum, tam vectigalia erigere, quam tributa indicare prohibent. Prius verò non præsupponit, nisi unam causam insidiandi, videlicet spem successionis,

in tr. de Conjurat. multò plures aperuerimus, invidiam, Tyrannidem, contemptum, desidiâ, quæ omnia facilius in principibus occurrunt hæreditariis, quam Electiis: ne interim hunc eundem insidiarum metum in successores certos ex eadem stirpe retorqueam, præcipuè cum suspecti à necessaria hæreditate amoveri nõ possint: Electores verò eorum non sint habituri rationem, qui per cuniculos aditum sibi quærant, cum proditorem quidem nonnulli probent, proditorem autem nemo ullus unquam amaverit, vel frangi potaverit.

Vnicus adhuc superest nodus, quem ab aliis nexum, fortius stringit Bodinus, & repetis Eberh. à VVeih. *d. orat.* dum sic argumentatur: Regem aut peregrinum, aut civem creaturus est populus. Si civibus pateat aditus, ferocissimus quisque per fas & nefas dominatum præcipiet, aut si plures quâ potestate & gratiâ valeant, populum in factiones distrahent, & ad peregrinum sepe traferre tandem cogentur, quando æqualium imperium nemo lubentibus subit humeris, quod non imodò Tacitus Armeniis contigit scribit, qui Regem nisi peregrinum ferre non possent, sed etiam mortuo Sigismundo Augusto, Rege Poloniæ, Scutum factum est, quo omnibus civibus ad regnum aditus præcluderetur. Ac majorum nostrorum memoria Mammeluci Campioni Caramannæ Regi Ægypti regnum detulerunt, quibus calamitatis diu jactati sunt Germani, qui quod æqualium imperia recusarent, sæpe peregrinos acciverunt, ut Alphonsum X. Castulonum Regem, & quidem minutos sæpe principes, ut Wilhelmû Batavorum, & Henricum Luffenburgerum Comites. Si peregrinum accersere jus sit, multa alia ingerit incommoda, quæ libenter admittimus, cum non sine divina ratione Iudæos veterit Moses peregrino sceptra tradere: *Deuter. c. 17.* & imperij legibus cautum est, *ne qui nisi Germani sanguinis & originis, illud capessere possit*, qua ratione obtinuit Archiepiscopus Trevirensis ut Carolus V. Rex Hispaniarum, ex domo Austriae abrtum ducens Franciscol. Regi Gallicarum anteferreretur, quod hic à sanguine Germano alienus omninò inveniretur.

127.
Argumen-
tum Colopho-
nium.

128.
Ad peregrinum
sceptra
non esse dese-
renda.

Slesdam. lib. 1. Nam cum Alphonſus Hiſpanus & Wilhelmus Angluſ ad imperium accerſerentur, Electionis forma nondum conſtituta erat, quo tempore factionibus locum faciebat ambitus & æmulatio principum, quibus nunc ſeptem Electorum inveteratus ordo & recepta autoritas feneftram ſolidè ocluſit. Factionibus enim iſtis, quas toties occentat Bodianus, jam ſuperius repagulum iniecit, auctoritate benè conſtitutæ Electionis, & creatione novi ſucceſſoris, quem quondam *principem juvenutiu, & Caſarem* vocabant, modò *Regem Romanorum*, vocare ſolemus, eodem loco conſtitutum, quo *Delphinus Franciæ & Princeps Vallia* in Anglia. Mox adficiemus aliud remedium, quo bellorum inteſtinorum ſemina jam ſatis diu extincta ſunt in Germania, Vngaria, Polonia, & Dania. Nam licet libera Electio apud hos populos inveteraverit, prudentia tamèn Electorum nunquam à ſtirpe regia recellit, quam diu à bonitate ſua non cecidit, nec conquievit Vngaria ſub Matthia Corvino aut Borskajo, donec in progeniem Auſtriacam recideret. Etiam Bohemiam invaſerat Podibradius: ſed quod armis turbulentè occupaverat, non niſi ferro & perpetuis bellis tutari potuit. Aſque huc facit Sctum, à Polonis editum, *ne ſcilicet minorum civium, quinquam in Regem eligeretur*, quandoquidem ſine æmulatione minoris principibus regnare non licet, quemadmodum magno tuo malo expertus Adolphus Naſſovicus. Rudolphum verò Habsburgenſem tutum præſtitit virtus & felicitas in acquirendis ditionibus novis. Nec tamen ne ſic quidem evaſit, quin à Ottocare, Bohemix Rege, cujus aula Magiſter fuerat, contentum haberetur, & bello peteretur non parum fuſeſſo. Iam olim, anno 1339. in comitiis Cracoviënſibus Caſimirus M. cum de ſucceſſore decernendo ageretur, interceſſit, ne Januſſius, Dux Mazovix eligeretur, quod à Vaſallo nihil dignitatis acceſſurum eſſet regno, *Crom. lib. 11.* & Elifabeta regina Angliæ, timentes proceres, ne cuiquam ex ſubditis nuberet, adeoque unam familiam omnibus Dominam induceret, juſſit bono eſſe animo: *Sibi Maſtatem ſuam tam ſilem non eſſe, ut eam ſubditis*

129.
Electionem
diſſenter
eſſe contemdam
in ſtirpe regia.

130.
Principes
miniores
contentum
eſſe ſubditis.

ſubjere ſeſit, nec quinquam eſſe tanta potentia, qui in d. am ex illa dignitate impendentem ſuſtinere poſſit. Exemplum cepit à Maria, regina Scotiæ, quæ in thalamum Henrici Regni Stuartum Comite induxerat, poſt prima matrimonij inchoamenta ſtatim ejiendum, cum & reginæ, vilitas mariti fordeſceret, & principibus imperium Commilitonis non videretur tolerabile. Neſcit enim Pompejus ferre Caſarem, imò nec Carthago ipſe, qui mori maluit Voluntario vulnere, quàm Caſari tantillum cedere. Maximus, ut primum Theodoſium I. à Gratiano in ſpèſi imperij coopratum advertit, & ex commilitone ſibi imperatorem impoſitum, ad arma procurrat, & Gratiano interfecto, periculoſo bello ſucceſſorem impliſcit. *2oſim in Grat. & Theod.* Eadem cauſa impulſus Leo Iſaurius Theodoſio Adramytano, Leo Armenius Michaëli Rangabi, Nicephorus Phocas Bringæ cubiculario, Iſaacius Comnenus & Ambuſtus Michaëli Stratigotico, Robertus Alexio Comneno, alij aliis imperij habenas extorſerunt. Marchio Montis ferr. ſeipſum Regem creavit, cum ex duobus exercitus, ſoli Flandri imperium Conſtantinopolitanum ſibi vendicarent, perinde ut duces exercituum, Alexandri M. indignum, ſuo quiſque loco ducebant, vel uni ex omnibus, vel præcipuis ſe ſubjere. Romani ipſi patres, quod ſibi regnum invidebant mutuo, Numam alienigenam coacti fuerunt deponere, & poſt hunc paſſi ſunt ſibi à Tarquinio & Servio imperari. Galba, Vitellius, Otto, mutuis præliis conſecti, in prædam ceſſerunt Veſpaſiano, cum alter alterius imperium ferre adueſcere nollet. Et hæ contentiones cogunt ſæpè Electores ad peregrinos principes profugere, prout rectè oſtendit Bodianus, & conſtat ex exortu imperij Ruthenici. Nam cum Ruteni de regno inter ſe dimicaret, in medium prodieſſus Goſtomiffel conſilium propoſuit de accenſendo rege à Waregiis, quo nomine tum vocabant Vandalos, Nec mora, ut inde tres fratres acceperunt, Rurecum, Sinaum, Truvorum, diviſam Ruſſiam ſingulis regnandam ſubjecerunt, donec duobus poſterioribus præmortuis, ſolus Rurecus rerum potitus eſt, Quot annos, quantis turbis huc uſq;

131.
Et paſere a
qualium
contentioni
hæ.

agitata

agitata sit eadem natio, cum principes pari contentione dominatum affectant, notius est, quam ut repeti debeat. Ideoque prudenter Poloni, ut hæc mala anteverterent, neminem ex se regnare pati voluerunt, quod jam Regia stirps in Polonia emortua esset. Peregrinum verò Rege, præter Henricū, Andium Ducem nunquam receperunt, sed sanguinem Regium, in ipso Bathoriō, & Sigismundo III. secuti sunt. Ab initio quippe Præmislaus regem post annos ducentos quindecim, à quo regium nomen Boleslao II. ademptum fuerat, creauerunt, potentissimum inter principes Sandomiriensium quippe, Crocovicensium, Vratislaviensium & Pomeranorum Ducem, ut non tantum tuendæ regis dignitati sat autoritatis, sed & reprimendæ invidiæ sat potestatis haberet. Anno tertio postquam à Marchionibus Brandeburgensibus interemptus erat, ut refert Cromer. l. II. quos tres annos Vladislaus Locticus Lesci Nigri filius, regium nomen ex electione gesserat, accitus fuit Wenceslaus Rex Bohemiarum, nec ipse peregrinus, cum feudatarius regni esset, & arces adhuc plurimas, teneret in tractu Cracoviensi. Ne tamē ne sic quidē alienus iudicaretur, matrimonij iure sociavit sibi R. X. æ, Præmislaus Regis unicæ filiæ. Ludovicus Vngariæ Rex qui Casimiro M. successit, nihil quidē juris ex tuis Majoribus attulit. sed ab ipso Casimiro, de consensu procerū, successor electus & testamento scriptus fuit, quippe, qui erat Casimiri ex forore Caroli regis uxore filius, cuius filix Hedvigi, quandoquidē hæc præ Maria sorore Polonis placuerat, ut esset regina, patre adhuc vivo regnū à proceribus destinatum fuit, sed ea lege ut lagellone, Magnū Ducem Litvanie consortem & thori & regni reciperet, qui peregrinus quidē erat. sed regnū accessione Magni Ducatus ad mercabatur, & in jus uxoris succedebat: nec ad hunc usq; diē posteritas eius defecit, licet mascula linea extincta sit. Porius enim quam bellis intestinis se implicaret aut Palatino alicui invidiosum regnū traderet, ex famine sexu successoris quæsierunt Poloni, Sigismundos & Stephanū Bathoriū, necdū ut peregrinus locū facere voluerint, cū nulla gens tam religiose suo nomini faveat, tanq; severe hospites à magistratibus & imperus arceat, quam Po-

loni, quandoquidē Ludovicus An. 1374. Cassovia, lagello An. 1433. Petricovia, Casimirus IV. An. 1454. Nyeß, Sigismundus An. 1538. Petricovia, omnes omnino alienigenas ab officiis publicis prohibuerint, quod à Statibus ipsi constitutum fuit in Comitatu Petricovia. An. 150. Et Casimirus I. cū Rixa matre, nec non Miezyalus II. regno exitus fuit, Boleslaus irem Calvus Henrici Pij filius, Ducatu Vratislaviensi excidit, quod præcipua officia in alienigenas transferrent Crom. l. 4. 7. & 8. Quin & Cracū non fuisse Romanum conjectat Cromer. l. 2. ex eo, quod verisimile non sit, gentem tam studiosam sui nominis advenam potius sibi præfecturam fuisse, quam inquilinum. Si igitur regiam, & cui subditi assueti sint obediri, stirpe sequantur Electores, si pōmum Eridos inter minutus principes, & patres minorū gentiū non proiciant, sed ipsi autoritate suā circumdant Electū Regē, nihil est, quod factiones civium timeamus, aut aliis leviculis incommodis, quæ arte corrigi possunt, absterreamur.

Successionem verò, DEVS, bone, quot incommoda circumfluit? eaq; tantò pejora, quantò minus ope humana anteverit, aut postquam acciderint, in melius demutari possunt. Sæpē n. fit, ut à stirpe regia successio excindatur, nec supersit, cui lampas tradī possit. Rarius quidem hoc iustitium, quam interregnum in Electione accidit, fa-teor, sed ex hoc nihil mali instat Reip. cum prudentibus remediis confusioni obviam iri queat, prout nuper disputavimus: ceterum illud non potest non desinare in prædā & distractionē Reip. quando non est, qui de scopulo in scopulū ad iam cynibam regendā suscipiat, nec his eventibus in tempore prospici possit. Occiso Romulo præter spem, lis statim orta fuit de paupere regno non parva plebem inter patresque, donec post longa certamina substituendi Numæ patres Autores fierent, idq; plebi placeret. Casarum verò progenie in Nerone deficiente, plus sanguinis iusum fuit anno uno, quam longa Neronis Tyrannis per annos 14. exhaustisset: Et quod omnium pessimū, tū primum prodito arcano Imperij, ut ait Tacit. l. hist. exercitus invaserunt Reimp. & creationē Imperatoris sui arbitrii fecerunt, Galbam in Hi-

132.
Polonos semper
per abhorrent
iste regem
peregrinum.

133.
Enarrantur
incommoda
successionu.

134.
Quo unum
primum consi-
stet in stirpe
interfectione.

in Hispania, Ottonem Romæ, Vitellium in Germania, Vespasianum in Asia, Imperatores creando: Tacit. 1. hist. Sueton. in Galb. c. 1. in V. Pass. c. 6. qua potentia sequenti ætate ad eum abusi sunt, ut luxuriante Gallieno & quasi pro mortuo habito, Triginta simul Tyranni Imperatorum ornatum assignarint, præter Zeuobiam & Victoriâ mulieres. Trezell. Poll. in 30. Tyrann. Post Michaelis Constantini Ducæ filii obitum duo potentissimi Duces imperium sibi arrogarunt, nec exitus bellorum fuit prius, quam alteruter succumberet. Zon. in Niseph. Et ne prodeam ulterius, statum Vngariæ mihi contemplare, cum Vladislau in speratâ morte contra Turcam occumberet, & Matthias Corvinus sine legitima sobole satis cessisset, licet hic cum Austriacis de successione pactus esset. Tantis quippe turpis necesse est obnoxia fieri imperia, quæ repente interrumpuntur, quando de successore Electoribus prospicere non licet.

116.

Alterum in heredum incertis sunt.

Quod si funditus stirps aliqua non emoriatur, sed quod frequentius evenire solet, hæredes quidem supersint, sed incerti & contentiosi, quorum singuli, vel jure, vel si ad desuper, manu hæreditatem deposcant, pericula imminet multo majora, & bellorum sparsa sunt semina multo certiora. Nec sine causâ gratulari sibi potuit Jacobus Magnæ Britannicæ Rex, quod regnum tam floridum sine cæde & sanguine post mortem Elisabethæ occupavit, a cujus successione tam longè remotus videbatur, quam præter ad illam sine obstaculo accessit. Non ea Gallis affulsi felicitas, cum Vallesiorum stirps in Henrico III. deficeret, & ad Burbonios transitus faciendus esset. Quam longo enim tempore, quam cruentis discordiis agitati sunt, priusquam Henricus IV. cui factio Hispanica Cardialem Burbonium opposuerat, non tam jure, quanquam eo suffultus erat

116.

Probatur exempli.

Gallorum.

optimo, ut in Apol. pro Rege demonstratum est, quam armis & virtute bellica in vacuum conscenderet solium. Ipsi etiam Guisii, cum ex Henrico III. nulla speraretur posteritas, ausi sunt sibi tanquam legitimis hæredibus, coronam à Capeto, Carolo Duci Lotharingiæ injuriâ creptam vindicare, (sicur Regni Navarra, Cancellarium exprobras in col-

discursu, quem id temporis composuit de statu Franciæ) imitaturi Piliist. arti technas, qui occupatam Athenientium Tyrannidem, jure sibi debitam dicebat, quia, inquit, genus à Cecrope duco, cujus gentis regnum recuperatum genus, quod Athenienses jurejurando promiserant, se reliaturum Codro eiusq. stirpi: mox iamem raptâ fide abstulerunt. Laër. in Sol. in Epist. Puffit. Nec tum primum incerta hæreditas intestinis cædibus inundavit Gallias, sed multo crudelius grassata est sica Anglorum, cum Philippus Vallesius, excluda Elisabetha, Eduardi III. Regis Anglorum uxore, in suam stirpem regnum primum transferret, quæ bella paucis annis post recruduerunt sub Carolis Gallicæ, & Henricis Anglicæ regibus, ad eum ut nunquam gravius quassata fuerit Gallia, nec propius ab interiectione absuerit, quam cum de successione hac pugnaretur. Et his quidem bellis superior fuit Anglia & à periculo immunis, sed mortuo Eduardo III. & deposito Richardo II. cum Lancastrii & Eboracenses de successione pugnare inciperent, & per totos ferè 90. annos rosæ rubicæ & candidæ infestis odiis concurrerent, donec in Henrico VII. & Elisabetha novo quasi stipiti infererentur unitæ, quantum illic sanguinis fufum, quæ urbes exciitæ, quæ vastitates inducæ? Scriptor Poeticus ejus ævi testatur.

Bello intestino fluxios fluxisse cruoris. Ante illam ætatem deficiente Hengisti stirpe in Africo Saxonum Cantuarienium Regem, ex eadem causâ inter corrivales infesta bella exorta sunt, sed, quæ citius in paupere regno evanuerunt, Cambdem. in descript. regn. Saxon. nec multo post Eduardo V. decedente concussa fuit Anglia, ab Edgardo, Eduardi nepote, & Haroldo ejus tutore, nec non Wilhelmo Normanno, qui, quamvis jure inferior, armis tamen superior evasit, & pugnantes inter se ravenas, tanquam Ciconia superveniens absorpsit, prout in Vita Edwardi V. ab incerto Autore & Algrido Radgallonse, nec non Malmesh Dunelm. & Hoged. describitur. Quantas turbas incerta successio sæpe dederit apud Danos, apud Danorum. Mortuo Ladislao, ex venato, ut putabatur, Vngarorum, Pannonicæ & Bohemiz, nec non Archiducatus

Anglorum.

Saxonum in Anglia.

Danorum.

ducatus Austriae hæredem, relicto duobus patruclibus Frederico III. Imp. & Alberto eius fratre, cum inter eos de divisione hæreditatis non conveniret, Imperatore totam sibi, tanquam indivisibilem arrogante, nec id concedente Alberto, Ungari interim aliunde sibi regem quaesiverunt, & fraternorum bellorum non attulit, nisi mors Alberti. Pe-reunte Philippo, ultimo Mediolanensium Duce, relicto Carolo Aurelianense, ex sorore nepote, & Blanca notha filia, quæ Sforziaz desponsa erat, quid ibi non mali vidit Insurbria? Carolus hæreditatem jure materno, tabulis Iohannis Galeacii confirmato, magno exercitu repetitam veniebat: Sforzia proximiorẽ hæredem se ferebat, simulq; ultimam Philippi voluntatem prætexebat: Fridericus III. universam provinciam, tanquam masculo hærede destitutam imperio afferrebat, nec interim cessabant Veneti, quin potius nunc his, nunc illis, auxilia ferendo, aliosve prætextus fingendo, lautissimas urbes à Mediolanensium ditioe avulsas ad suam pertrahabant. Et si incendium hoc uno atq; altero anno deflagrasset, aut vicinis peperisset, majoris boni gratia fortè tolerandum videri posset, Verum in societatem belli rapuit Sabaudos, Genuenses, Florentinos, Romanos, Neapolitanos, adeoq; universam Italiam fatali flamma involvit, inde usq; à tempore Friderici III. ad imperium Caroli V. qui pulsus ex Italia Gallis, Sforziarum stirpe excisa, filio Philippo vacuã possessionem tradidit Horreo meminisse, turbarum in regno Neapolitano motarum, non tantum à Normannis ipsis, dum alter alteri provincias præcipere gestiebat, sed ab hæredibus Friderici, cum Manfredus Conradinũ excluderet, & Manfredum Pontifex per Carolum Andegavensem destrueret, Carolum verò ab injusta hæreditate depulsum, Conradinus veniret stipatus flore juventutis Germanicæ: Item, cum duæ Iohannæ partim matrimoniis libidinosi, partim illicitis adoptionibus Hispanos & Gallos committeret, quorum cruore non tantum arida Apuliz aiva pinguefacta, sed ipsa ad maria infecta fuerunt. Nec unquam in Germania tanta cum sanguinis humani prodigalitate ex electione pugnatum fuit, quam

in regnis Hispaniarum ob successione. Tantum abest, ut successio Electioni ex hoc capite præferri debeat, quod intestinis discordiis careat, & successorem cum pace recipiat sine strepitu.

Libet enim obiter percurrere causas aliquot, ex quibus verisimiliter lites oriri & possunt & solent in successione, quarum nulla locum habet in Electione. Prima enim pugna incidere solet de successione femininarum, quæ regulariter quidem à feudis exclusæ sunt, sed non à regnis hæreditariis, ut patet ex regnis Hispaniæ, Navarra, Aragoniæ, utriusq; Siciliæ, Anglorum, Scotorum, Danorum, & multorum populorum, qui legem Salicam vel ignorant vel recipere nunquam sustinuerunt. Et licet inferius *scilicet*, 12. contra Gynæocratiam cum ipso Bedino disputaturi simus: tamen quia de successione loquendum, non qualem Thomas Morus in Utopia fingeret, sed prout usu plerisq; locis recepta occurrit, non effugient successioneis propugnatores, quin Gynæocratiz incommoda in mediam regionem recipere cogantur, & poenam illam subire, quam per muliebrem imperium DEVS ipse luxuriosis populis interminat. Quid enim huc afferam contemtum imperij fæminæ, pugnas procorum, regnorum per nuptias cum alienigenis abalienationes, & quæ præterea in sectionem 12. congesta sunt. Vanda Craci Poloni filia in Vistulam se præcipitare maluit, quàm procorum contentiones sua forma & hæreditate amplius in se & cives suos imitare. Nam Wilhelmus Austriacus procul dubio bellum movisset Polonis, qui promissam sibi à patre Ludovico Hedvigin reginam, Jagelloni Litvano elocabant, nisi vires defecissent. *Cromer. lib. 14.* Etiam Elisabethæ reginæ Angliæ Sueci bellum minitati erant, cum proeus à Rege ad contrahendas nuptias missus repulsam tulisset, & de Maria, Caroli Burgundi unica hærede, quot principes certarunt? Ludovicus Gallus, Archiduces Austriae, Duces & Comites Angliæ, donec ope Gandavensium, qui prædam hanc, non secus ac mala aurea, custodiebant, in caesces Maximiliani incideret, & Gallus repulsam hanc confiscatione Ducatus Burgundiæ multaret. *Comin. de bell. Gall.* Postquam ad nuptias

Mediola-
nensium.

Neapolit.

Hispanor.

137.
Quot bellis
obnoxia sit
successio pro-
pter fami-
nas.

138.
Incommoda
Gynæocra-
tia.

139.
*Gynaece-
ria deducit
regna in
multas tur-
bas.*

140.
*Exemplum
Neapolis.*

Belgard.

Vngar.

Scot.

prias transitur, plerunq; successio incidit in incommodum illud, Electioni tantoperè exprobratū, quod regna deducat in manus peregrinorum. Nam aut civibus nubit regina, aut peregrinis. Vtrū fecerit, poenitebit & incurret Colophonū Bodini argumentum. Exemplo sit utraq; Iohanna Neapolitana, quae non tantum peregrinis hominibus regnum obumbrarunt, sed unā cum iis bella ab omni lictore, ex Vngariā, Hispania & Gallis contraxerunt. Iacoba Alberti Batavi unica filia & haere Hollandiæ, Selandiæ, Hannoveriæ & Frisiæ, nuptiarum frequenti mutatione in non minima mala provincias coniecit, quando post immaturū obitum Iohannis Delphini Franciæ, cui primò nupserat, Iohanni Duci Brabantiæ se cū hereditate in matrimonium dedisset, & mox poenitens consilij consortiū ejus, prætextu sanguinitatis abjuraret. Diutina enim bella sibi & Philippo Burgundo contra Ducem Brabantiæ excitavit, quibus nondū sopius transit in fidem Humfridi fratris Henrici V. Angli, quē Burgundus comitatu Hannoniæ depulsum, in Angliam redire coegit, ubi postquā novo matrimonio se ille ligarat, Iacoba in thorū induxit Franconem Equitem Auratū, quem unā cum uxore Philippus tota ditione exiit & in exilium depulsi. Quantoperè turbata sit Vngaria, cum Sigismundus Lucelburgensis de sponsam sibi à patre Mariam reginam, favente matre Elisabetha, in vitis Vngaris peteret, ex historicis Vngaricis notū est, quando Carolo regi, Elisabethæ regis matri, & Palatino, multisq; utrinq; nobilibus personis jugulū petiit, & Sigismundus ipse bis in carcerē conjectus est, quorū nihl sine gravi bello expediri potuit. Maria regina Scotiæ utrumq; experta est, cū primum Francisco Delphinatū Franciæ nuberet, & suorum animos ad eō abalienaret, ut Elisabethæ Angliæ fidei se dederet, quā externū imperiū pati nullent: mox in alterā partem versa, corpus & regnū suū in Henricū civem transferret, quem brevi tam ipsa, quā fastidiosi concives despexerunt. Ita ab omni angulo confluent infinita incommoda, quando feminæ ad successione admittuntur legē vel consuetudine: sed priusquam eō asuefuerint animi Principum & cum gratia muliebri dominationi se sustinere discant,

non pauciores instant contentiones inter agnatos masculos & feminas. Est enim regnū eorum hæreditarium, sicut de Margarita, unica Alexandri III. & Mariæ Iacobi V. hæredē constat & tamen Robertus Brusilius Dornadillā Ballioli uxorem, quanquam Alexandrum uno gradu propius contingebat, excludere volebat, quæ contentio non tantū Scotiam in duas factiones distractam intestinis bellis replevit, sed liberū adhuc regnum, arbitrio Eduardi I. Angli subiecit, ex qua servitute demū, indulgentiā Eduardi III. post captivitatem Davidis Brusilij liberatū est *Buchan. lib. 8. Frossard. lib. 2.* Est & regnum Angliæ hæreditariū, ut de Elisabetha Henrici VII. uxore & Mariæ & Elisabethæ Henrici IX. filia, patet, & tamen Mathildis Henrici I. filia, cum filio Henrico II. Henrici I. nepote præventa fuit à Stephano, Comite Bononiæ, nec prius utrinq; ab armis cessatum est, quam Stephanus, Eustachio filio mortuo, Henricum Mathildis & Ducis Andegavensis filium adoptaret. Missus etiam erat libellus ex Hispania ad Comitem Eflexium, quo Hispanorum stirpi regnum Angliæ præ Iacobo VI. tum temporis Scotiæ regi deberi autor contendebat propter Lancastriam, regis Portugaliæ uxorem. Vngaria ab initio ad feminas citra controversiam devenit, & tamen Carolus Parvus Ludovici filiam Mariam anteverisset, nisi fraude Platini circumventus, & spectante regia matre in cubiculo mactatus fuisset. In Gallis omnia feuda, excepto regno, exclusā lege Salicā, ad quoslibet devolvi testatur Ioh. *Fab. in Auth. Ingressi. col. pen. de sacros. Eccles. Forcat. de feud. c. 7. n. 1. C. 2.* Et tamen Iohannes Montfortius obtinuit Britanniam præ Carolo Blesensi, licet hic jure uxoris superior esset, & id quidem de sententia Parisi. *Frossard. lib. 1. hist.* In veterata lex Salicā, & cū Francis ipsis Gallias ingressā, turbas hæc, quas successioni feminarum necessariū implicari diximus, suppresserit non valuit. Etenim Eduardus II. Rex Angliæ, cum uxoris suæ hæreditatem Vallesio extorquere vellet, postquam longo bello Gallias fatigarat, & regem Iohannem Philippum filium captivum abduxerat, optimas tandem provincias fœdere Carnutensi obedientiæ Gallorum subtraxit. Eandem litem cum Richardo I. sepultam,

141.
*Mulieribus
bella movens
cognati de
successione.*

In Scot.

Angliæ.

Vngariæ.

Galliæ.

143.
Exemplum
de Gallia re-
torquetur in
adversarios.

pultam, feliciori eventu, instinctu Archie-
piscopi Cantuariensis refricuit Henricus V.
qui Carolo VI. mente capto, universam ferè
cum filia extorsit Galliam: Atq; ita successi-
onis suæ non parvas poenas luit Gallia, quã
tamen Bodin. 6 de Re. ub. c. 5. producit, tan-
quam exemplum quietæ successionis contra
Electionem, nec advenit, quod omnia mala,
quibus maximè afflicta fuit Gallia, non ali-
unde ortu traxerint: quàm à præsumta suc-
cessionem, aut ineptitudine pueritiæ Regū,
quæ ipsa non possunt nisi successionem impu-
tari. Hurastus quidem in lib. de Offic. Stat.
cum recenseret incommoda, quæ Philippi
Vallesij, Iohannis, Caroli V. & VI. ætates tu-
nestarunt. 81, inquit, hac incidissent eum
alicujus Regis pueritia, procul dicitur ab im-
perio scriptoribus culpa in illam rejecta fu-
isset: quasi diceret, mala, quæ accidunt non
esse ætati aut moribus principis imputan-
da, sed fatali quodam temporis cursu eve-
nire. Cæterum, si imperfectionem pueri, cū
mole imperij conferas, non posse aliter fieri,
quæ male sit, opulus, quibus puer præstet, ut
ait Salomon, manifestò videbis. Nec Henri-
ci V. felicitas eò progressa fuisset, nisi Caro-
li VI. morbus mentisque impotentia viam
illi aperisset.

Sed esto, nihil ne ab hac quoq; parte instet
periculi, & famina securè abigantur ab hæ-
reditate paterna, an sum nihil turbari solet
ab avidis & ambitiosis cognatis? quando qui-
dem Corbi & Osiuz fratribus patruilibus, de
parvula civitate, quam Iben vocabant, con-
venire non poterat, mortem in certamine,
quam ut alter alterius imperio subiretur,
præstantibus, nec à tanta rabie dirimi po-
terant, antequam, ut ait Livius lib. 28. insti-
gne spectaculum Scipionis exercitu præbuis-
sent, documentumq; quantum cupiditas
imperij malum inter mortales esse. Et quid
mirari, ait Ambrosius lib. de Iosef. b. Patri-
arch. c. 2. si propter fundum aut domum ori-
untur inter fratres jurgia, quando pro: rer-
tunicam inter Iacob Sandi filios exarsit in
Gidia 1 Gen. c. 37. Idq; potissimū sibi vendi-
dicare locum dicit Angel. in cons. 2. 7. incip.
pro clariori decs. col. 3. in fratribus d. Giden-
tibus hereditatem paternam, quæ ex in-
causata à forma specifica plura solent

144.
Pugna &
bella cognati-
torum instet
lib.

144.
Imprimi
fratrum.

consentari, quod extraneus etiam inimicus
habeat de hereditate paterna, quam alter
eorum plus altero unum tota: Idem notat gl.
in §. Et quod s; è. in Verb. Adducunt. Auth.
de tri. §. sem. & in §. Nec illud in Verb. Se-
cundus. Auth. de nup. ex l. Cum q; orret sibi.
Quod multum videtur gratum. C. de bon. qua
lib. Satis indultum erat Cyro, ut summam
rerum cederet Artaxerxi fratri: nec tamen
ne sic quidem cupido regnandi cohiberi
potuit, omnia sibi deseri putans, nisi omnia
haberet, quin parricidiale in caput suum
bellum in fratrem moveret. Pyrrhus inge-
nia suorum secum perpendens illi se regnū
relinquere dicebat, qui cultrum allaturus
esset acutior: Plutarch. in Pyrrh. Quam
sit inter fratres quoq; gratia rara, ubi de her-
editate agit, innuens. Gallia
exemplum iterum mihi intueatur aliquis,
quantas ibi turbas patrii, patruales, fratres &
cognati dederint, dum de regnorum divisione
digladiantur. Childebertus primus diviserat
Gallias cum Clodomiro & Clothario fratri-
bus, & cum hoc quidem bellum gessit acerrimū,
illiis verò post obitum filios duos suavis
Clotharij interfecit, tertio in Monasterium
aufugiente. Greg. Turon. lib. 3. c. 18. Aimon,
l. 2. c. 12. Clotharij filius Chilpericus cū
iterum regnū patrii, qui Gallia Monarchiam
possederat, cū tribus fratribus divisisset, Ari-
berto Rege Parisiorū mortuo, Sigisberto con-
silio Fredegondis manum intulit, eusq; pri-
mogenitū Merovizum cū fratre Clodovzo
ad monasterium damnavit. Chilperici filio
Clothario statim natum fuit bellū cum Chil-
deberto patruèle, eusq; filio Theodeberto
Aureliorū Regibus. donec Childeberti filii,
fraude Brunhildis, sublatis, solus universam
Franciā occuparet. Childericus itē II. Theo-
dericū I. de regno deturbavit, & Chilpericus
II. ex monasterio ad regnum revocatus fuit,
ut excluderet fratrem Dagobertū II. In secun-
da stirpe, quot contentiones inter Ludovvi-
ci Pij filios, tū contra patrē, tum in se invicē.
obortæ fuerint, Niardus ex regia familia
tribus integris libris vix comprehendere po-
tuit. Imò ex Carolo M. non supererat, nisi Lu-
dovvicus filius, & Bernhardus ex fratre Pipi-
non epōs: Huic tamē capto Ludovvicus oculo
exculpfit, ut filij Imperatoris & Regem

145.
Ob divisio-
nes.

Italiz faceret. *Sigon, lib. 4. hist. Ital.* Ludovyci filio primogenito Lothario negotium fecerunt duo fratres, Carolus Galliz & Ludovycus Germaniz Rex, neutri suis regionibus contenti. *Paul. AEmyl. lib. 3. de reb. gest. Franc.* Carolo Calvo bellum feliciter intulerunt Ludovyci Regis Germaniz & Lotharij fratris tres filij, quod Ludovyci Regis Italiz sine hæredibus mortui hæreditatem totamq; ad eò Italiani solus occupasset, amicisq; distribuisset. *Idem ibid. Sigon, lib. 5. hist. Ital.* Et Carlomanus quidem Ludovyci regis Germaniz filius Italiam Ludovycio Balbo extorserat, quæ post ejus obitum rediit ad Carolum Crassum fratrem. *Pewcer. lib. 4. Chron.* Orta quidem sunt tot bellosum nonnulla ex divisione, quæ jure primogenituræ corrigi potest, sed si ad unū omnia deferantur, major nascitur occasio bellum excitandi illi, qui excluditur à toto, quam qui à parte. Nam sub auspiciis imperij Germanici, licet penes unū tantum relideret jus Majestatis, nihilo tamen minus turbatum fuit, imò vehementius in se gladium strinxerunt principes, cum pugnaretur de successione, quam cum de Electione, cuius documentum supra cepimus ex intestinis factionibus, quibus impediti fuerunt Conradus I. ab Eberhardo Franco, Giselberto Lotharingo, Ludovycio Tranmarino, Otto I. à fratre Henrico, Otto II. ab eodem, Otto III. à Lothario Franciz & Lotharingiz Rege, Henricus Claudus ab Echaro Saxoniz Duce, & Arduino Marchione in Italia, Conradus Salicus ab Ernesto Duce Saeviz & Guelpho Duce Bavariz: Henricus IV. à Saxonibus, nihil aliud, quam successionem suis familiis debitam prætertentibus. Wilhelmo I. regi Angliz bellum movit Robertus filius, quod tardius, quam promissum erat, Normanniz Ducatum sibi cederet. *Paris. in hist. Angl.* qua de causa, cum præter fas à successionem regni Anglici amoveretur, inq; illud frater Wilhelmus Russus, & post hunc Henricus I. succederet, mutuis bellis tam diu se triverunt, donec Robertus ab Henrico caperetur & oculis multaretur, filio verò ejus Wilhelmo paterna hereditas porsus à iudicaretur. Grayiora mala experta est Anglia, cum Henricus II. quatuor filios, Henricum, Gothofredum,

Richardū & Iohannem sine Terra relinquere. Henricus enim in regnū nomen à patre inconsulto amore accitus, imparis imperij paterni, bello ante tempus extorquere maluit, quod pauculos post annos cum gratia ex jure expectare potuisset. Nec segnius hujus vestigia secuti sunt Gothofredus & Richardus: sed illum mors cū fratre prævenit, hunc à sollicitudine liberavit obitus parentis, qui Iohanni regnum attribuire meditabatur, ingratitude Richardi toties irritatus. Richardum nihilominus, cum in Palæstina abesset, & ab Austriacis captivus nunciaretur, de solio deturbare, molitus est Iohannes, idemq; Acturū Britanniz ducem, suum ex fratre nepotem sceleratè interfecit, nec, occiso Richardo in Gallia, quisquam superesset, qui in solium regale ascensuro consisteret. Quid dicam de posteritate Eduard. III. quæ annos paulò minus nonaginta Angliæ miseris factionibus laceravit, donec de consilio Episcopi Eliensis vulnera illa cicatrice obduci ab Henrico VII. ceperunt. Eam nunc aliquis & causas bellorū ab Hispanis, Scotis, Danis, Norvvegis intra ambitus regnorum depugnatorū inquirat: Annon pleraq; à contentiosis hæredibus, ob successionē enata inveniet? Ac mihi quidē reges Anglorū à Wilhelmo I. usq; ad Henricū VII. intuenti, non videntur plures jure & sine vi regnū inisse, quā Henricum II. Richardum I. Henricū III. Eduardum I. & II. Richardum I. Nam Wilhelmus Russus & Henricus I. fratri Roberto, cui jure omnī gentium debebat, Stephanus Henrico II. Iohannes Arturo ex fratre nepoti regnum præripuerunt: Eduardus III. patri ipsi extorsit, eò quod Spensieris in fraudem Reipub. favere crederetur, illumq; in carcere à Regina matre occidi passus est. Henricus IV. V. & VI. non tantum Richardum II. injuria à paterna hæreditate dejecterunt, sed & contra stirpem Eboracensium regnum usurparunt: Henricus VI. exclusit Eduardus I. V. non tam jure, quam fraude, & huius filium Eduardum V. unā cum fratre, simul de regno & vita dejecit, Richardus III. ipse vicissim regno dejectus, ab Henrico VII. Et cum de Eduard. V. tutela à Richardo patre suscipienda ageretur, mentio suspicabatur Regis matris, prout

narrat

146.
 Nonnullam
 quam ob ius
 ipsum primogenitura.

147
 In successione
 ut plurimum
 vim prævalentes.

narrat Thomas Morus in *Eduard. V. VVee*
hæc experientia, istat esse desere of a Kingdo-
me Knodges no Knodred. Tje brotser hasf
beene tse brotser's bane, & may tse nephe
bee jure af tseer uncle. Ita nimirum est ut
 Euripides dixit in *Pheniss.* interprete Cicer.
lib. 3. offic. Si jam Violandum est, regni gratia
Violandum est: aliu rebus pietatem colas.
 Henricus V. etiam si omnium Regum Angliæ
 felicissimus fuerit, fortè, quod, ut de Alexan-
 dro M. dicit Livius *lib. 9. atas brevisor*
vertentis cum non prabuerit fortuna. ideoq;
 inter optimos, utpote Eduardum III. Henricum
 VII. & Elisabetham, in templo West-
 monasterii, artificiosa cera expressis conspi-
 ciatur: patri tamen animam agentis, & ad-
 huc quid ageret respicienti, coronam ju-
 xta caput positam subtraxit. Tanta erat in
 parte retinendi, in filio rapiendi coronam a-
 viditas, quæ, *ut est natura humana imperij*
avidia, Salust. in Jug. vix sine successione
 quinquam pacatè gaudere. Necesse, ut hoc
 argumenti, *cum Gerhard. dec. 2. q. 2. contra*
 Electionem retorquere velis, quia ubi res to-
 ta acquiescit in arbitrio Electorum, anibitio
 frustra sese inflat, prætextuq; specioso, sub
 quo se ingerunt hæredes, destituitur, & si
 quid contra jus molitur, autoritate Eligentium
 reprimitur, dum in successione nullus
 esse potest tantæ autoritatis, qui pro rege se-
 gerentem retrahat, & subito à Tyrannide de-
 pellat. Accidit quin etiam, ubi recepta suc-
 cessione est, ut illegitimi vel legitimati, si legi-
 timi hæredes lites non moveant, partem
 hæreditatis ad se vi rapiant, quibus Electio-
 ne via prorsus occluditur. Iugurtha quippe
 Adherbalem cum fratre regno avito exiit.
Salust. in Jug. Ludovicus & Carlomannus,
 quos spurios ex Anscarida nobili muliere
 fuisse tradunt *Aemyl. lib. 3. & Gill. in ambor.*
Sic, regnum Galliz Carolo Simplici, cui tu-
 tores dati erant, præripuerunt, & Carlomā-
 nus illud ad Ludovicum filium transmisit,
 à Carolo deinde dejectū *Gill. in Car. Simpl.*
 Henricus Castiliæ Rex Petri I. spurius frater
 à Gesevino, Galliz regis legato adiutus dif-
 ficili bello fratrem regno depulit, quem licet
 Eduardus principem Walliz armis contra
 ferociam subditorum restitueret, ipso tamen
 recedente subditi, armati bullis Pontificiis,

facile deiecerunt. *Roder. 4. part. histor. Hist.*
Frossard. lib. 1. Manfredus, cum se tutorem
 fecisset Conradini fratris diu pro eo, regno
 Neapolitano incubuit, donec Caroli Ande-
 gavenfis armis depelleretur, *Summon. lib.*
2. histor. Neap. quod fuit initium vastitatis
 Italiæ. Matthiæ quoque Corvini naturalis
 filius regnum Ungariæ invadere conatus e-
 rat, nisi vi majore statim rejectus fuisset.

Denique si consistet de certo & legitimo
 hærede, in quem tam cognati, quam univer-
 versus populus consentiant, ne tum quidem
 res composita est, sed cum illinc folia ceci-
 derint, hinc imminent abores. Prohiberi
 enim non potest natura, quin interdum aut
 Carolum Simplicem, aut Ludovicum nul-
 lius frugi, seu *Faincant,* aut de generem Do-
 mitianum, incommodum Commodum, Ty-
 rannicum Hieronymum, pro sapiente Pipi-
 no, felice Carolo, pacifico Tito, optimo An-
 tonino, & publicarum rerum studio Hie-
 rone subroget. Annon tum *Insipiens Rex*
perdet populum suum? ut divinat Salomon
Eccl. c. 10. Aut si nec erret natura, nec, quod
 bene natum est, corruptat adulatoria insti-
 tutio, fieri non potest, quin interdum suc-
 cessor puer sit, & intra eam ætatem, quæ est
 capiendis sceptis: Et tum iterum malè omi-
 natur *Ecclesiastes cap. 10. Va Gobu, quorum*
Rex puer est. Item c. 2. Pueritia & juveni-
tas meta Sanctas. Vnde & Falcon Nico-
 mach. *in Orat. ad Senat. precatur: Dii & Ger-*
sant Principes pueros. & Senatus ipse inter
 acclamaciones Tacito sic gratulatur: *Quis*
melius, quam Senex imperet? ap. Vopsic. in
Tacit. Vespasianus jam quinquagesimum
sexturnagens annum, verebatur tamen, ne
fortè junior, quam deceret, imperium acci-
peret, ideoq; ætatem etiam, quantum potest,
excusat apud Ph. lostr. in Giv. Apollon. lib. 5.

Trajanus annum ætatis agebat 42. cum in
 spem imperii adoptaretur, ideoq; *& Viribus*
corporis præditum erat, ait Diod. & ita Gige-
bat animo, ut non eam juvenis remeraret,
non tardum efficeret senectus. X. l'phil. in
Traj. Namque

Tenero tractari pectore nescit
Publica Majestas. Claudian.

Qui enim sibi ipsi viam non sapit, qui possit
 monstrare semitam aliis: Cui non patiuntur

S.

148. Est non ad-
ver. at omni-
bus.

149. Etiam illegi-
timi turbant
successionem.

150. Incommoda
ex indignis
hæredibus.

151. Aut pueri-
tas successio-
nis.

152. Pueritia non
est apta ca-
piendum sce-
ptru.

153. Regere nō po-
test, qui pte

Reffore opus
habet.

quicquam esse in eius dominio, qui ipse dominus non est. *S. Item Gobius 3. Infit. per quas perf. nob. acquir. l. sic veniet 21. ad l. lul. ad ulr. quod Theophilus sic extulit: nam vopus vicio xon imitum. S. cum autem. Infit. Quod cum eo, quod in alsenn. pos. st. & Cato pro l. Oppi. turpe censet, mulieres Remp. capellere, forove concionibus & comitiis misceri, quandoquidem Majores nostri nullam ne prociatam quidem rem agere feminas sine auctore voluerunt, in manu esse parentiu, fratrum, virorum Livius l. 34. in pr. Hanno Barchinæ factionis desiderium & Annibalis immaturam ad imperium evocationem ita dissuadet apud Liv. l. 21. in pr. An simemus, ne Amalcaris filium nrami sero imperia immo dica & regni paterni, specia videat? & cujus Regi genero hereditarij sine relicto exercitum nostrum, ejus filio parum mature serbiamus? Ego istum juvenem domi tenendum sub legib. sub magistratib. docendam, & vere aquo jure cum ceteris censo, ne quadoq. parum bic ignis incensum ingens exsuscitet. Naturalis n. lex est, ait Plut. in Pelop. ut qui seipsum regere nequit, alteri se submittat nec sine naturæ ductu subridebat quidam non infima gentis ex America ad Carolum Regem Gallor. adductus, cum tot barbatos Helvetios, canisq. renitentes capillis unius juvenis solum, ad nutum niatumq. oculi quemcunq. paratos, circumstiteri videret, Mich. de Montaign. es. l. 3. quasi indigna res esset & cõtra decus naturæ, ut vetulus juveni assurgeret, prudentia venenilis ad pedes puerilis temeritatis procuberet. Nec facile est invenire tam felicem Regis pueritiam, quæ si non in extremum discrimen Remp. adduxerit, saltem sine vehementi ejus motu ad adultam ætatem pervenerit, cujus rei rationes in promptu sunt permultæ, quia sive consilio, sive manu res gerenda sit, ubiq. claudicat pueritia, & ut ait Tac. 4. Annal. de Ptolemæo lubæ filio, juvenis facit incuriosos. Nec quicquam magis sollicitum habebat moriturum Antoninum Phil. quam quod heredem relinqueret, tanto imperio immaturum, quem facile esset serbare & lubricitate atari in luxum voluptatesq. delabi. Terrobant hominem minime sui, erant, mulzorum memoria: succipium, qui juvenes impetuum suscepissent, ut Dionysij Sicilia Ty-*

ranni, nec nõ Neronis ipsius, qui ne à materna quidem cade abstinerit. Herod. lib. 1. in pr. Vnde Hiero Rex Syracusarum scribitur ultima senectute liberaræ voluisse Syracusas relinquere, ne sub dominatu puerilis per ludicrum bonis artibus; artium firmitudinq. interiret regnum. Nec fecellit eventus hominem senem, quando juvenis puer inflatus ascensionibus, excusso tutorum jugo, quorum alii morte volucariis, alii si g. præverterant metum suppliciorum, in omnem se effundere cepit superbiam, non tantum purpuram, diadema, satellites armatos, quadrigas alborum equorum, more Dionysij Tyranni, imitatus, sed ad hunc apparatus mores quoque conformans, contumtum omnium hominum, superbas aures, contumeliosa dicta, donec in caput suum conjuratos cives concitaret, eorumq. manu medios inter satellites caderet. Liv. lib. 4. Pari omnino fortuna Roboam Salomonis filius, cum senes consiliarios non exaudiret, juvenili arrogantia decem tribuum imperio excedit. 1. Reg. c. 12. Et Dardaniorum Rex restit prædixit, inclumtum Macedoniæ regnum immaturi juvenis Ptolemæi Regis temeritate brevi casurum, quod eventus paulo post probavit. Just. n. l. 6. 24. Anno imperium Rom. Augusti prudentia munitum, Augusti pueritiam pessum iit. Procop. l. 1. bell. Goth. Nam ut maxime reæt haberent cetera, pueritiam Regis nõ tantum exteri, sed & subditi ipsi contemnunt. Imperium verò, quod contemnitur, cujusvis injuriis & incursionibus obnoxium est. Illyrii quondam Macedones bello aggressi leguntur, non alia de causa, nisi quod Philippus Argei filius decessisset, relicto tantum non in cunis Europo successore. Just. in lib. 7. Non dum annum unum exegerat Nero, cum Parthi contemtu pueritiæ ejus, Armeniam raperent, Rhadamistum perellerent, & Romanis provinciis magna vi imminerent. Tum ne ipsa quidem Vrbe sermonibus abstinabant, quemadmodum Princeps six septendecim annos egressum, suscipare eam molem ausi propulsare possent: quod subsidium in eo, qui à semina reperetur: num pralica quoq. & opugnationes Urbium & cetera belli per magistratos administrari, essent. Tac. 13. Annal. in pr. Timebat idem Antoninus Philosoph.

114.
Puerorum regna inauspicata.

155.
Et contempta.

CURIA

tum Germanos partim vi subegisset, partim indomitos relinquere coactus fuisset, ne de spectata filii ætate arma cofuarent. *Herod. lib. 1. in pr.* Aratus quoq; Lacones aggressus est, non alia spe, quam quod Cleomenes Rex iuuenis esset, & bellicarum rerum expertus. *Plutarchus in Cleom.* Lescum Album Ethnarcham Poloniæ constituerant Fulco Episcopus & Nicolaus Palatinus Cracovienses, quò benè merito patri gratia redderetur, Mox verò, ut à matre & tutoribus omnia prohibitu administrari viderèt, ab ipsiis subditis desertus & regno exatus fuit. *Crom. lib. 7.* Cum Davidi Brusio pater decedens regnum Scotiæ relinqueret nimis puero, Eduardus Ralhiolus captatam occasionem arripiens, regnum invasit, & post multa civilia bella regem se fecit. *Buchan. lib. 9.* In Anglia plurima civilia & externa bella ex his causis excitata sunt, Nam Henrici II. pueritia viam aperuit Stephano ad coronam. *Parif. in Steph.* Henrici III. adolescentia (nonum quippe agebat annum) Ludovicum Gallum nõ tantum diutius detinuit in Anglia, sed & amisit omnes, quas pater & avus hæreditarii feudi nomine in Gallia possederant, provincias. *Masson. lib. 3. Annal.* Quæ causa exitit tam furiosæ rusticorum seditionis *An. 1381.* quã pueritia Richardi II. qui nec fat consiliit ad prævidendum, nec fat virium ad reprimendum, tum horum hominum, tum Ducis Gloucestrensis aliorumque Principum insidiosas machinationes habebat. *VValsingh. in Rich. II.* Ipse primus regiam Majestatem Parlamentorum autoritatem demisse subiecit, dum quod contrà opponeret, apud se non inveniebat, nec ejus verba apud senilem prudentiam sat videbantur habitura ponderis. Ipse ignominiosam cum Gallo pacem fecit, ut filiolam ejus, matrimonio nondum aptam, sibi impetraret, & ita juveniles voluptates publicæ utilitati anteposuit. *Frossard. lib. 4. in fin.* donec tandem Henricus, patri ex Lãcastrensi familia filius, quem in exilium miserat, regno cum exiit, in cujus inauguratione Arundelius Archiepiscopus Cantuariensis concionem habuit, quæ extat, *a. ud Fabian. pag. 351. super dicto I. Reg. cap. 9. Vir dominabitur in populo.* Vbi ostendit puerile Richardi imperium omnia mala Regno

attulisse, secundum illud *Esaia c. 3. Dabo illis judicem Regem & pueri dominabuntur illis.* Item: *Pueri erunt exaltatores populi, & mulieres gerent in illos imperium.* Quod si *Bodin. 6. de Re. ub. cap. 5* hoc posterius jure sese afferre putat ad improbandam Gynæco-cratiã, etiam prius contra successiõnem admittere debet. Sed ad Archiepiscopum redimus, qui *in d. cõrone* pergit: *Wile a child reigned, self: & it is lust reigned: and reason & his good conscience were outla&ced, & his justice and fastness, & manie or serutes.* Huic similem orationem habuit Richardus Dux Eboracensis, cum Henricus VI. superatus esset, quæ est *apud Eduardum Hall.* Longè enim lateque exponit populò mala, jacturas, seditiones, oppressiones, à pueritia Regis occasionem trahentes. Et certè quæcunq; Eduardus III. Henricus V. Henricus IIX. in Galliis, infinitis sumptibus, summo labore & singulari felicitate occupaverant, Richardi II. Henrici VI. & Eduardi VI. pueritia amisit. Henrici enim VI. infantia tam diffidiis intestinis eorum, quorum curæ creditus erat, viam aperuit, quàm Gallis animum reddidit, ut scriptor præliorum Anglicor. *sub Henr. 6.* testatur:

Hic Francus puerum Regem neglebus habebat

Desiscit, violatq; fidẽ gens perfida, sacro Consilio ante datam.

Eduardo V. per ætatem quid ageretur, non intelligenti Richardus patruus sceptrã & capti jam jam imminentem coronam detrahit. indignum esse dicens & detrimentosum Reipub. si duo pueri tam nobile regnum cuiusvis libidini prostituerent, prout pluribus ejus orationem proponit Thom. Mor. *in Eduard.* In Gallia quantum nocuerit Caroli Simplicis, Ludovici IV. illius filii, Ludovici V. Caroli VI. & aliorum immatura ætas, ex historiis notum est. Carolo enim Simplicis spurii duo fratres primum, deinde Carolus Crassus, tum Otto Comes Parisiensis, per varias seditiones regnum extorserunt, quib, cum distracta essent regni vires, Normanni occasione captata, bonam ejus partem sui juris fecerunt. Cum Ludovico IV. Rudolphus regnũ per vim divisit. A Ludovico V. Hugo Capetus illud totum ad se transtulit.

Ex Ca-

116.
Mala multa
puerili im
peti.

Ex Caroli VI. pueritia fluxisse omnia mala, quae tum affligebant Franciam, abunde deducit Pasquier *lib. 5. des Recerch. de Franc. c. 5. & 6.* Conradi & Conradini Regum Neapol. pueritia, non tantum Gallos, sed & spuros in spem praedae pellexit. *Summ. lib. 2. h. h. Bor. Neapol.* Quod si Henricus III. Imperator filium Henricum IV. non reliquisset aetate adeo imperfecta, (Septennis enim erat, cum pater buccella panis suffocaretur) arrogantia Saxonum tam audacter se non inflaret, nec insurgendi causam habuisset, aut Imperatoria autoritate primo insulta repri- mi, & in herba, priusquam firmam radicem ageret, suffocari potuisset. Et quis scit, an Pontifex Rom. tantum juris imperio ad- mere potuisset, si non contentio principum de tutela pueri, in perpetuas factiones imperium divisisset. Aliud fieri non potest, quin auspitia puerilis imperii, & emulationibus principum obnoxia, quas exemplo Alexii pueri, Manuëlis Comneni filii, ob oculos ponit Nicet. *in pr. Alex. fil.* in distinctiones & ruinam deniq; definant, dum Rector nec consilio, nec autoritate, nec manu valet, quemadmodum Polyb. *lib. 2.* innuit, quando de Philippo Demetrii filio dicit: *Post omnes Rex sententiam dixit, si tamen Regis eam sententiam fuisse dicendum est: Neque enim verisimile videtur, puerum, qui sex decimum septimum aetatis annum excessisset, de talibus tantuq; rebus potuisse iudicare.* Adnotatum est a Senioribus, quibus otium est vetera & praesentia contendere, tanquam omen pessimum sturi essent, quod primum ex- is, qui rerum potius essent, Nero alienae facu- dia egerit. Nam Dictator Caesar summus Oratoribus amulus, & Augusto prompta ac profluens, qua deceret Principem, eloquentia fuit, Tiberius autem quoq; callebat, qua Verba expendere, tum validus sensibus aut co- sulso ambiguum. *Etsam G. Caesaru turbata mens sim dicendi non corruptis. Nec in Claudio, quoties meditata differeret, elegantiam requireres. Nero puerilibus statim annis G. Vidum animum in alia detorsit, Tac. 13. An- mal. in pr.* & hac de causa alienam Senecae fa- cundiam sibi succenturiare coactus fuit. Qui vero alieno innititur baculo, substracto no, non potest non in praecipua devertere, quod

ut prohiberent Pomerani & Megapolitani, ita successionem Principum temperarunt, ut non, qui proximus sit stirpe, sed qui primus aetate, ad successionem vocetur, *Nic. Bess. de jur. success. princ.* à Scotis ducto exemplo, quibus idem in more positum, sub initia nascentis regni, & lege confirmatum fuisse, infra ostendemus.

Onibus vero hisce incommodis obviam ire sperant adversarii, si pueris tutores ad- jiciant, aut mentis impotentibus Curatores, prout in pluribus regnis usu receptum esse, multis exemplis, testantur Bened. *in re- pub. c. Raynutius verb. Adjecta impuberi. n. 41. & seqq. de restam. Titaq. q. 40. de jur. pri- mog. n. 206. & seqq. Mol. in consuet. Pars. l. 1. §. 29. per tot. Paul. Montan. de tut. c. 9. Nic. Bess. c. 7. de pact. succ. princ.* Sed quid hoc est, quam ex fumo incidere in ignem, ex febre degenerare in hecticam, quandoquidem majori periculo tutor datur, quam soli pue- ro relinquatur Respubl. Statim enim inter consanguineos, prout quisq; potentia excel- lit, aut ambitione stimulat, orietur certa- men de adeunda administrandaq; tutela, sic- ut Hermeam filii Antiochi tutelam spe, etiã vivo patre, devorasse, scribit Polyb. *lib. 5. & Ar- cadius Imperator ad vitandas contentiones suorum, imperium cù filio Theodosio ma- luit sub externa curatela Isidigertis Regis Persarum relinquere, Procop. lib. 1. bell. Perf. Agath. lib. 4.* Quantas in turbas incurrerunt Poloni, cum Boleslao Pudico tutor invenie- dus esset? quantas Germani, cum Henrico IV. Imperator? *Cranz. lib. 5. Sax. c. 1. Ladis- lai Pannoniz, Bohemiz & Austriaz haeredi tu- telam Cilianus Comes ayunculæ & Frideri- cus III. Imperator divisim ad se trahebant. Pene. lib. 4.* Eduardi V. regis Anglor. potesta- tem pari jure sibi vendicabant, tam patris, quam matris cognati, dum eò regnum pro- pendere quisq; sibi persuasum habebat, ubi custodiretur regius hæres. *Thomas Mor. in Edward. V. De Mariz Stuartæ reginz Scotiæ tutela diu disputatum fuit inter Archiepi- scopum S. Andrew & Comitum Augustum, dum interim Angli liberè provincias popu- labantur. Stob. in Henric. VI. 11.*

Porro, ut hunc obicem removeamus sine periculo, dum dantur tutores, aut plures dantur

158.
Hu incom-
du nstuntur
adversarii
mederi per
tutores.

159.
Incommoda
tutela.

169.
Certamina
consangu-
nearum de
tutela.

161.
Pluralitas
Tutorum qua
noxia.

137.
Ob defectum
consilii & vi-
tium.

161.
Pluralitas
Tutorum
quam noxia.

dantur augustinus tantum. Plures constitutos fuisse Aysbæ filio Pyralæ Regis Epirotarum, *Iust. lib. 17.* Item Pyrrho paulo post, *Ibid.* & Antiochi Syria Regis filio parvulo, auctor est *Iust. lib. 34. Ioseph. lib. 12. antiquitat. cap. 12.* Inter Macedonas, post obitum Alexandri convenerat, ut si ex Roxane uxore Alexandri M. puer nasceretur, tutelam ejus fusciderit, Leonatus, Perdica, Craterus & Antipater. *Curt. lib. 1. Iust. lib. 13.* Hiero ex Syracusan tutores numero XV. puero reliquit, & inter hos Andronodorum & Zoilum generos. Mox vero ceteros summovit Andronodorus, juvenem jam esse dicitans Hieronymum ac regni potentem, deponendoque tutelam, quæ ipsi cum pluribus eam muris erat, in se unum omnium vires convertit. *Lib. lib. 24.* Galeatio Sforcia à tribus juvenibus trucidato, Iohannem Galeatium filium in tutelam receperant Bona mater & Ludovicus Octavianusque Sforcie patrui. Sed brevi, cum simulates nate essent, inter patruos & Simonetam, à cuius arbitrio Bona mater pendebat, factum est Scutum, quo illis speciosum indiceretur exiliam, specie curandi limites provincie extra urbem, *Brut. lib. 7. h. stor. Florent.* nec multo post cum imminente in Subtribus Ludovicum, Bona, de consilio Tassini, hominis Ferrariensis, admittere cogeretur, & is, Simoneta capite multato, ex fratre nepotem suo arbitrio subiecisset, non sine magno motu Bona solum vertit, & Insubriam vicinis Venetis, Genuensibus & Pontifici Sixto IV. ludibrio præquereliquit. Idem enim accidere pluribus tutoribus necesse est, quod pluribus Regibus, ut, quia Majestas impatiens est consortis in simulates & certamina distrahan tur, & vel mutua invidia rempublicam perire sinant vel mutuis odiis sese consumendo, uni ex se aditum ad injustam Tyrannidem faciunt. Eduardo III. regi Anglorum adhuc adolescenti adjecti erant tutores una cum matre: sed diu non fuit, quin regina per contentiones excluderetur, *Helmshod. in Edward. III.* quem admodum & Agneti Henrici IV. Imperatoris matri accidit. Nec brevis Richardi II. tutela sine seditionibus tutorum expiravit. Ducis vero Gloucesterensis cum Wincesterensi Episcopo con-

sentio eò rem deduxit Anglicam, ut dum alter alterius actis, prohibendo de industria intercederet, Gallis res suas feliciter agendi, & Henrici VI. exercitus ex universa Gallia excludendi occasione daret. *Helmsh. in Henric. VI.* Iohanne Rege Gall. apud Anglos detento, Procuratores Regni, quos Regentes vocant Galli, Rex scilicet Navarra & Dux Normandie gravius ferro & armis, mutuis dissidiis Rempubl. quassarunt. *Froissard. lib. 1.* Eadem felicitate præfuerunt regno Dux Bituricensis & Burgundus, Item Burgundus & Carolus Delphinus, Carolo regemente capto. *Froissard. lib. 4.*

Quod si etiam inevitabilibus discordiis non divellantur tutores, imperium tamen eorum non habebit satis ponderis in eos, qui pares esse volunt, quænam modum Oliverius Clifton Comes Stabuli Francie negavit fidem dare Duci Bituricensi, pro Carolo VI. Franciam regenti, *Froissard. lib. 4.* & Angli litem intenderunt Comiti Herfordiensi, Eduardi VI. & regni protectori, cuius exitus idem fuit, qui Spenfiorum, ut nimirum conspiratione principum tutor capite plesteretur. *Sto. in Edward. IV.* Nec unquam tantam Reipubl. curam habebunt tutores, quantum Reges ipsi, non tantum ex præsumptione naturali, qua quisque ad sua commoda impensius, quam aliena vergit, sed etiam ex necessaria ratione, qua moti Icti tam arctis legibus administrationem tutoriam circumscripserunt. Quorsum enim severitate ista opus esset, nisi lex tutorum fidei ubique diffideret. Constantini Leonis filii septennis tutores tres tanta oscitantia imperio præfuerunt, ut coactus fuerit de consilio matris eos amovere, & in patrocinium parentis sese tradere, *Zonar.* ex quo factum, ut Scoti exemplo matris, illius, quam dicit Papin. l. 3. §. cum Pollidius de *Usur. maluisse res filia tradendas, necessitudinis amice committere, quam lubrico tela, legem perferre coacti fuerim, quæ usque ad Kennethum III. per annos 1025 duravit, ut, regis filio existente minorenni, ex cognatis proximus regnum susciperet. Buch. lib. 4.* Germani Henrico VI. susceperunt Philippum, qui tutorionomine Friderici II. pueri regna administrare de-

162.
Tutorum imperium necesserant ferre subdita principes.

163.
Non satis consultum Reip. per Tutorum.

164.
Vnde ex Tutoribus creati sunt Reges.

Ccc

bucrat.

buerat. Obligare enim cum voluerūt ad majorem fidem, dum non alieno, sed suo periculo Rempubl. se gubernaturum sciret, vel potius ultrò cesserunt, quod metus erat, ne is, non expectato consensu, in se transferret. Vngari etiam Vladislaum Regem Poloniae accersiverunt, impositaq; corona Regem salutarunt, ne puerili Ladislai temeritati, aut tutorum contentionebus & subleſtæ fidei regnum exponerent. *Crom. li. 21.* Franci Ottone[m] ad regnum evexerunt, cum Caroli Simplifici pueritia & ingenii imbecillitas regendæ Reipubl. non sufficeret. *Gill. in End.* Mortuo Mazucho Rege Hunnorum, relicta Attila & Bleda filijs, cum hi propter aetatem adhuc teneram gerendo principatum imparcs essent, Hunni rerum summam detulerunt ad Holtarem & Rugilam Mazuchi fratres. *Callimach. in Atti.* Sed præterquam, quod iniquum est, legitimis hæredibus, quibus successio regnum æfert, sine causa jus suum auferri, piores ex hac lege sequi solent contentiones, quando jus suum legitimi hæredes repetitum veniunt: quem admodum Fridericus II. excitus Sicilia, in imperium, fuso Ottonis exercitu, se restituit, & Rudolphus Richardi Ducis Burgundiae filius Ottoni traditum regnum à Caroli Simplifici filio Ludovico III. repetit, eoq; prætextu postea pro causæ suæ favore usus est Hugo Capetus, Romanus Lacapenus in regiam penetraverat, data fide, se non insidiarum Constantino. Ut verò solium attingit non tantù se, sed & tres suos filios illi anteposuit, & vix potuit Constantinus post totos 25. annos ereptum sibi imperium recuperare. *Zonar. in Constantin.* & Lacapen. Hinc etiam natum fuit duellum fratrum patricium, apud *Loſ. lib. 28.* quia Orſua patri successerat, Corbis verò, quod pater suus prius regnum tenuerat, sibi illud vendicabat. *Quin etiam hæc incommoda, quæ tutelam undique circumſiſtunt, Carolum V. regem Gallorum, postquam suo periculo dissensiones & incuriam tutorum didicerat, legem ferro coegerunt, qua primogenitus Regis quarto decimo ætatis anno Majorennis & sceptri capax censetur & declaratur. Imò Johannes Mareſius advocatus ſiſci oratione huculeſcia, qua est apud Belleſoreſt. in add. r.*

167.
Quædam ini-
quum est, &
cōtentionum
non magis
experta.

166.
Satius esse
puero Regi,
quam Tutori-
bus parere.

ad Gill. in Car. persuasit, ut vitandæ dissensionis gratia etiam ante illum terminum coronari possit. *Masso. lib. 4. Annal.* Minus enim mali timebat ex puerili imperio, quam contentiosa & indiligenti tutorum administratione, qua de causâ etiam *Ca. plus IV.* Imperator in *Aur. bull. c. 7. §. Et sicut successio.* Electorum filios à potestate tutorum eximit post annos octidecim completos, quas, inquit, *non exegerunt, ins Vocem C; oſtensionem C; omnia ab ipsis dependentia tutor, se sibi totaliter cum officio, teneatur proſonus assignare, idq; repetit Sigismundus in bull. de success. Pulat. Anno 1592. Hædelberga excusa, §. 7. Et est ea ætas Longobardis legitima, l. 1. C. l. si infans. de prob. lib. alien. man. quoniam ne in hac quidem sæ consili agnoscat Polyb. lib. 2. & constat ex infelicibus auspitijs Hieronymi regis Siciliae, quem Andronodorus juvenem quidem esse, (annum quippe agebat XV.) dicebat, ac regni potentem, sed paulò post suæ temeritatis poenas tandem videbat. *Loſ. lib. 24.**

Si denique uni tutori tantum rerum summam committi velis, ut dissensionis evites, cætera tamen incommoda non declinabis, quia cæteri principes non nisi difficulter ad obedientiã adiguntur, & is nihilo diligentius curabit rem alienam, quam si multi præſent, imò fortasè minus, quia aliorum præſentia & inspectione non usgetur. Cæterum cum unico hoc tutore majus adhuc periculum conjunctum est, quod propter summam potestatem facillè possit tutelam in regnum hæreditarium convertere, quam ob causam Vascones nolebãt Balduinum Flandriæ Comitem Philippo I. Regi Francorum tutorem dari, ne sub specie tutoris se Regem ingereret. *Æmil. lib. 3.* Nihil enim in historia frequentius occurrit, quam pupillos à tutoribus regno, nec non viã interdum exui, sicut Aëropus tutor Orestis Regis Maced. tertio anno pupillum occidavit, *Diod. lib. 14.* Cassander Alexandri M. hæredes, quos in tutela habebat, interfecit, *Justin. lib. 15.* Wittigornus item Gevſitorum Comes Constantem Regem Britannia, Manab Insul in explic. *Prophet. Merlini.* Alexandri filius Rex Syria, decẽ annos admodum habens,

167.
Incommoda,
qua pullulant ex unitate Tutorum

168.
Quam periculosa sit tutela.

habens à Diodoro, qui Triphon cognominabatur, tutore suo per fraudem occisus est, corruptus quidem Medicis, qui eum calculi dolore consumi ad populum mentiti, dum fecant illum, occiderunt. *Flor. Epit. 55. in fin.* Eldredus frater Edmundi, duobus huius filii, Anglorum & Saxonum regna præripuit, & Haroldus, quem Eduardus S. improvidè nepos sui Edgari tutorem præfecerat, seipsum Regem fecit. *Specul. histor. Richardus Eduardi V. patruus, cum se huius & Richardi fratris tutorem seu protectorem constituisset, brevi universum regnū in se transulit, & in carcerem compactos pupillos crudeliter necari iussit. Thomas Morus in Eduard. V. Manfredus, in cuius tutela relictus erat Conradinus, hæres regni Neapolitani, in sua verba subditos jurare coegit. Summon. lib. 2. hist. Neapoli. Tarquinius, liberos Anci, quibus testamento tutor datus erat, sub tempus comitorum, regi creando indictorum, venatum ablegavit, & speciosa oratione se regem dici curavit. Liv. lib. 1. Alexander & Romanus Lacapenus Constantinum. Zonaras in Const. hist. Irene Constantinum filium. Zonar. & Diac. in Iren. Andronicus Alexū. Nicet. in Annal. Alex. Philippus Fridericum II. Guido Luffignanus Balduinum regem Hierosolymitanum, Pene. 4. Chron. tutoria autoritate regnis avitis depulerunt. Robertus Phrilius, cui frater Balduinus nepotēs, cum morte in tutelam dederat, Comitatu Flandriæ eos exiit, illoq; diu potitus est, donec Balduini abnepos eum per pacta dotalia demum recuperaret. Henricus Raspo Landgravius Thuringiæ & Hassiæ constitutus tutori fratris Ludovici VI filii & uxori S. Elisabethæ, tota ditione ambos expulit, & in exilium in Franconiam de recipere coegit. Henning. in Geneal. Nec abs re Papin. in l. 3. S. cum Pollidum de iur. Lubricum cum tutela vocat, & probat consilium prudentis mulieris, quæ filii tradendos fructus amici necessitudini potius, quàm tutorū incerta fidei committere voluit; & Albericus in l. 1. de tutel. tutores solitiores dici scribit, quod plerumque tollant. Euripides producit autem sicloquentē: Pecuniam summam bonam esse, quod & virtuti & pietati si præferendum, quem populus propter hanc*

vocem theatro eiecerit voluit. Vulgò nota sunt exempla Antiochi Parvuli à Demetrio, *Iust. lib. 34.* Arcadii & Honorii à Rufino & Stilicone regnis penè exclusorum, *Claud. in Carm. Sagon. 1. hist. Ital. Melin. de Monarch. Franc. num. 14. 15.* Demosthenis bonis spoliati ab Aphobio tutore, & Butii à Vitrico tutore, *Liv. lib. 39.* & C. Malleoli à Verre supplantati. *Cicer. ad. 3. in Verr.* nec plura coaccervo, cū nullibi lex bene de tutoribus præsumat, prout disputat Paul. *Mont. c. 4. in pr. de tutel.* Et proinde majus periculum imminet à tutore, quàm à Pro-Rege, quia huius insidias ipsa temporis brevis excludit, is verò, quò diutius se obfirmandi copiam habet, eò faciliorem sibi viam ad Tyrannidem stratam ingreditur, quæ omnia mala, quia effugere non licet, in successione, merito Electioni, utpote ab his immuni, calculum damus, & in regno noviter inchoato tutius eligi, quàm succedere Principem, concludimus.

170.
Conclusio
tutis
discur-
sum.

Utrum Electio successioni temporari possit vel debeat.

SECT. 5.

1. *Miscella Electiois & Successionis enumerata.*
2. *Qua quibus probentur.*
3. *Electioem non posse misceri successioni.*
4. *Sublata libertate nō manere jam eligendi.*
5. *Sed repleri Rempublic. funestis dissidiis.*
6. *Consiliū ad bene instituendam Electionē.*
7. *Ut sc. Electores, quantum fieri potest, uno regia stirps vota sua accommodent.*
8. *Tam parens enim ad diligentem administrationem, quàm filius ad studium virtutis excitabitur.*
9. *Et referetur gratia bene merito parenti.*
10. *Gratores semper esse Principes, qui ex bene merito & imperio assueta familia parentur.*
11. *In veterari familia videtur inesse quid Sacrum.*
12. *Mutationem principū, ut Medici, esse periculosam.*
13. *Multos principes colorem quassisse occupatis regnis ex ascita veteri familia.*
14. *Hæc via tolli omnes contentiones, quæ ex Electione superesse possunt.*
15. *Cautio pro hoc consilio.*

Ccc 2

Sunt

169.
Lubrica &
suvida censetur
omnis
tutela.

Sunt tamen, qui mediam viam querentes, cum extremas multas obfatis necessariis sensibus deprehendant, miscellam quandam constare volunt, ex Electionis & successione confusione, si scilicet Electio non relinquatur undiq; libera, sed stirpi alicui certæ alligetur, quemadmodum Germani jam duodecimum ex domo Austriaca, felici omine, Imperatorem creaverunt, & Comes Embdenfis Anno 1512. de consensu filiorum & subditorum, primogenito, aut si quis dignior sit futurus ex fratribus, jus successione attribuit, *Borchholt. cons. 13. q. 2. in pr. lib. 1.* quod olim in Bohemia observatum fuisse, *Æn. Sylv. in Bohem. & in provincia Michuacanensi testatur Ferd. Lopez. in hist. Mexic. eamq; viam optimam esse probat Zali. cons. 8. num. 0. lib. 1.* autoritate veteris cujusdam commentatoris in 3. *Polst. Arist. & Rossius de Ant. Reipubl. in pr. c. 1. in fin. c. 1. n. 28.* successione nullam puram inveniri contendit, cum ubiq; potissimas partes sibi vendicet consensus subditorum. Illi verò aut nihil diversum statuunt à propugnatoribus successione, aut sanctam & seditionibus scatenam conciliationem proponunt. Electio enim & successio misceri nõ possunt, quia tota natura sibi invicem repugnat, nec successio recipit magis & minus, ut cum electione misceri possit, perinde, ut calidum cum frigido, perspicuum cum opaco. Nam si Electores coguntur ex lege imperii adoptare in regnum, quem proximum obtrusit ordinascendi in certa stirpe & jure naturæ, quid quæso iis relicum est præter gloriam consentiendi, & totus ille ad querendum idoneum Regem apparatus frustra ad *ὄφθαλμοδύλιον*, & in speciem adornatur. Exemplum capias licet ex primis Francorū regibus, quos *Hottom. in Francog.* per Electionem regnum obtinuisse contendit, cum tamen revera puro puto successione iure, cum consensu populi, potestatem regiam sortiti fuerint: aut ex Imperatoribus primis Germanorum, quos Pontifici novelli creaturæ sui patris & ejus beneficio principum Germania, precarias faciunt, re ipsa verò hæreditaria lege successisse historix veritas evincit & scriptorum ejus ævi testimoniis confirmat *Haminsfeld in replic. pro Imper.*

c. 18. c. 26. Vbi enim libertas nulla est repudiandi, nullus locus relinquatur electioni. *l. 2. de opt. leg. l. 1. in prin. de assign. libert. c. un. §. Et quia vidimus in fin. ubi Bald. n. 18. de hñ, qui feud. dar. poss. Nam in feudis perit Electio Domini, postquam ea ceperunt inter omnes hæredes dividi. d. §. quia vidimus. Curt. part. 3. n. 10. Cujac. cons. ult. 54. circa med. Lud. Molin de primog. l. 2. c. 5. n. 3.* quandoquidem proximitati non alligatur, cui libera electio concessa est, ut probat *Bart. in l. unum ex similia, ubi text. n. 4. §. Si Falcid. de leg. 11. c. sequuntur ibid. Bald. vers. Itaq; not. 1. Paul. n. 1. mol. post prin. Facit l. cum quidam, ubi Dd. Eod. Omnia enim principu successioneibus hæc tacite innata est, ut non succedant, nisi populus consenserit. Atq; hoc sensu Electio nõ temperat jus successione, sed nominet, nus illi adhæret, cum re ipsa nihil immutet. Si verò temperamentum successione & electionis alia mixtionis ratione consistere posse cogitemus, ut scilicet libertas eligendi astringatur ad unam stirpem, cum hæc exceptio, ne, ut inde seligatur, aut quem velint, aut quem dignum judicent, in finibus turbis occasione aperiemus, & perpetuis bellis Rempubl. implicabimus. Si enim lege regni toti stirpi imperium debetur, proximus quisq; se eo dignum deputabit, & repulsum cum pernicie totius Reipubl. vindicare nitetur. Satis enim speciosam belli causam præ se habebit, qui jure successione sibi debita, sine causa deicitur, qui prætextus in libera electione prorsus dehit.*

Proinde Electio lege aliqua ad certam stirpem sine certis dissidiis & Reipubl. commotione limitari non potest. Nihil verò obstat, quin arbitrium suum sponte edimitent Electores, quemadmodum in Germanico imperio jam inde à tempore Rudolphi I. factum vidimus. Licet enim *Audra Bulla* libertatem eligendi potestatem concedat Electoribus, *tit. 2. de Elect. regni Roman.* tamen Electores, nullâ lege coacti, sed reipubl. salute commodisq; adducti, stirpi Austriacæ prærogativam Imperatorum liberè detulerunt. Voluerunt principes Saxonie hæc votum libertatem introducere contra Henricum J. V. Imper. & ejus causam in Comitibus Forchheimen-

1. Miscella Electionis & successione exempli.

2. Quibus præbentur.

3. Electionem non posse misceri successione.

4. Sublatæ libertate, nullâ remanet Electio.

5. Sed Reipubl. replere dissidiu.

6. Consilium ad bene instituendam Electionem.

7. Ut Electores suo arbitrio ad stirpem regiam se applicent.

heimensibus Ann. 1077. concluderunt, ut regia potestas nulli per hereditatem, sicut ante fuit consuetudo, cederet, sed filius Regis, etsi sine validè dignus esset, per electionem spontaneam, quam per successione legitime. Rex progeneret: si vero non esset dignus filius, vel si nollet, eum populum, quem Regem facere vellet, haberet in potestate populum. Bruno in hist. bell. Sax. Ex hujus decreti sententia, impulsu Gregorii VII. Rudolphus regnum suscepit, qui, ut scribit Paul. Berniedens. in vit. Greg. VII. Regnum non ut proprium, sed pro dispositione sibi creditum reputans, omne hereditarium jura in eo repudiavit, & sibi filio suo se hoc adoptivum negavit: justissime in arbitrio Principum esse decernens, ut post mortem ejus liberè, non magis filium ejus, quam alium eligerent, nisi quem ad id culmine, aetate & morum gravitate dignum invenissent. Quod verò per nefas & seditionem contra naturalem Principem Rebellibus subditis obtinere non licuit, id sensim optimo titulo introduci consuetudo, ut ne Regis quidem filius jure sibi regnum arrogare queat, sed quasi morte patris deperditum, à solo Electorum arbitrio & auctoritate recipere cogatur, idque in Germanorum, Polonorum, Suecorum, Chanorum & Vngarorum Republ. qui tamen omnes alterum oculum intendunt ad ortum regie stirpis, non quod lege cogantur, sed quod salute regni ita exigat, & multa maximi momenti rationes persuadeant. Nam si spem habeat parens de successione filii, modò dignus sit, non dubium est, quin & diligentius ipsum sit ad regendam Remp. educaturus, & majori cum sollicitudine Repub. præsiturus, quò gratiorem sibi & optabiliorem subditis principum faciat, & filio certiore spem successione relinquat. Nisi enim ipse de Republ. bene meritus sit, & filius paternarum virtutum cum regno præsumatur futurus hæres de successione, nihil certè de successione sibi alteruter, hoc casu, promittere audeat. Quintiam nihil pietati & æquitati magis consentaneum est, quam ut bene merito patri gratia referatur, nec alius metat, quod ipse cum discrimine vitæ & infinitis curis seve-

tuo, superstes esset frater Miezislaus, qui jam ante Casimirum scepra gesserat, nec non Vladislai fratris filius, cur ante Casimirum paternum regnum debebatur, tamen hujus filio Lesko Albo, adhuc impubi, traditus est principatus, suadentibus Fulcone Episcopo & Nicolao Palatino Cracovienfe, quod grata Casimiri memoria adhuc in omnium animis regnaret, & pietati paternæ successio filii, præmii loco, quasi deberi videretur. Sic enim Polyb. lib. 6. eorum qui ex strenuis & beneficis regibus nascuntur, beneficia continuata, effecerunt regna in famulata hereditaria. Nam & postero tempore, cum ad sinceram electionem, delapsam successionem tandem detraherent Poloni, nunquam ita à votis suis alienam habuerunt regiam stirpem, quin eam unà miscuerint. Licet enim Wenceslaus accesserent ex Bohemia, contra Vladislauum Lothicum, & is, ut obsequentiores sibi faceret subditos, Præmisai Regis filiam in matrimonium duxisset: post primum tamè triennio, peregrini imperii pertasi, ad Lothicum redierunt, cujus familia ultra quingentos ferè annos partim sub Regum, partim principum nomine in Polonia regno assueverat. Crom. lib. 11. Paulò post mortuo Casimiro, hujus filio, quem Magnù indigerant, sine liberis, res quidem delata fuit ad Ludovicum Regè Vngariæ, sed à Regia stirpe non alienum, quippe qui Casimiri esset ex sorore nepos. Bonfin. in hist. Vngar. nec tamen nec sic quidem effugit invidiam, quin multi ex proceribus clanculum ex cznobio Divionensi Vladislauum, qui proximus habebatur, ex cognatis masculis Casimiri, retraherent, & in ipso regno Ludovico opponerent. Cromer. lib. 12 quemadmodum & Arragonenses, cum post Alphonsum & Petru Sanctii filios, sine liberis præmorsuo, Petru Tares regno præfessent, parvo intervallo arrogantis imperii pertasi, Raymirum, tertium Sanctii filium, ex monacho & presbytero, in regium fastigium reduxerunt. An. 126. Hero. Henning. Monarch. 4. tom. 4. art. ult. pag. 1. Iagello accitus venit ex Livonia, sed in confortium tantum fuit uxoris, Ludovici filij, cui regnū ex dispositione patris & consensu procerum debebatur. Gratiore enim sunt corū

10.
Gratiore
semper esse
Reges, qui
ex bene merita
stirpe procedunt.

8.
Idq. multo
de causis.

9.
Vt reddatur
gratia bene
merito parentis.

11.
In veteratū
familia cen
setur inesse
quid sacrum.

imperia, quos longa patientia ferre didici-
mus, & in veteratis stirpibus putatur inesse ne-
scio, quid religionis & Majestatis. *Dignitas*,
ait Claud. Sefell. 2. de *Rep. Gall.* pag. 287. *Et*
splendor familia magnam tum avaritiam
tum benevolentiam Imperatori concilians.
Perfæ inde à tempore Arsacis naminis ejus
memoriz & honoris id dederunt, ut non, nisi
sit Arsacides, quisquam in regno suscipiendo
cunctis anteferatur, & hos vel privatos sine
sacrilegio tangi nō posse putat. *Amm. Marc.*
lib. 23. Iudæi ne quidem tormentis adigi po-
tuerunt, ut Herodem regem dicerēt, propte-
rea quod non oriundus esset regia stirpe, *Io-*
seph. 15. antiq. c. 1. cumq; idem summo Pon-
tificatui, præfecisset Ananem, peregrinū,
seditione populi coactus, reddidit eū Aristobu-
lo, quem tamen mox per insidias curavit
interfici. *Ibid. c. 2.* *Et* 3 Memor enim populus
legis, *Deut. 17.* nolebat, nisi suæ gentis sacer-
dotem & Regem ferre, cum Hero tes per ar-
cana regni in contrarium niteretur. Vt enim in
morbis ferè capitale est, Medicum, cui assueti
sumus, repudiare & novi alicujus non satis
perspectæ vel arti, vel diligentiz fidei ve-
ritate credere: Ita per novos homines, qui im-
perando imperare discunt, Reipubl. ubiq; malè
cōsuli ait Thomas Soderinus, cum oblatum
sibi principatum Florentinor. Petri liberis
Laurentio & Juliano redderet. *Iban. Mich.*
Brus. 1. 4. hist. Flor. Captata Tyro & dejecto
ab imperio Strarone propter amicitia, quam
cum Dario coluerat, Alexander M. Heph-
estioni negotium dedit præficiendi Regis, qui
cum hospitē suum diademate honorare vel-
let, negavit is accipere, quod nullo cognatio-
nis grada regiam stirpem attingeret: mon-
stravit verò Balloaymum quandam, regii
ortus, sed pauperulum, ad quem cum im-
provvisus tenderet Hephestio, hominem in-
venit; tenuiter vestitum & in horto mercede
aquam ex puteo trahentem. Non tamen de-
stitit ipsum regia veste amicare, & Tyriis re-
gem edicere, quem tantum absuit, ut Tyrii
propter paupertatis opprobrium respuerint,
ut propter regii sanguinis venerationem cu-
pidis animis acceptarint, & summo cum ap-
plausu regem esse jussertint. *Diod. Sicul. 1. 17.*
Misistratus occupata Atheniensium Tysan-
nide, non tantum boni Regis personam si-

mulavit, sed & titulum malum delecturum Ce-
cropis sibi affinxit familiam. *Laert. in Sol.*
Et ist. Paph. ad Solon. Alexandri illius qui
Demetrio Soteri substitutus fuit proximi
cognati, ut gratiorem subditis futurum Re-
gem facerent, induerunt eum familia & no-
mine Antiochi, *Instit. lib. 35. & Meta.* avia
Hellogabali pari astu nepoti suo Bassiano,
affinerat ortum Imperatorium & nomen
Antonini, quasi à Bassiano Severi filio pro-
creato, cum ipsa cum filiabus versaretur in
aula priacipis: quo commento non tantum
effecit, ut exercitus undiq; ad novum Anto-
ninum à Mactino transfirent, *Herodian. in*
Macr. n. 5. sed etiam scribentē *Lamprid. in*
Hel. op. in pr. cum Roman nuntios misisset,
excitatis omnibus ordinibus omniq; popu-
lo ad nomen Antoninum, quod nō solum ti-
tulo, ut in Diadumeno fuerat, sed etiam in
sanguine redditum videbatur, cum sit Anto-
ninum Bassiani filium scripssisset, ingenis ejus
desiderium factum est. Gordianum Seniore
non tantum commendatum Senatui fecit
erudita virtus & in publicis functionibus
consumta ætas, sed etiam quod paternam
originem ex Grachorum, matrem ex Tra-
jani stirpe traheret; quod cum intellexisset
ipse, filium Antoninum appellavit in literis
ad Senatum: *Capit. in Gord. Sen.* nec facile
acceptior populo princeps datus est, quam
Gordianus junior, licet de stirpe ejus non om-
nes cōsenserent, quippe quem adhuc pue-
rum & pubertatis, annos nodum ingressum,
ut pleriq; asserunt, Maximo & Balbino pro-
vestz ætatis & Senatoriz dignitate viris, so-
cium & consortem efflagitarat populus, tan-
tām, quod ex Gordianorū familia originem
traheret. *Capit. 1. in Gord. Jun.* Cūm Flaudri
occupassent imperium Orientale, & Baldui-
no illud præterire niteretur, archio Boni-
facius, Manuej, Isaaci Angelī filium, suam
privignum, purpura circumdedit, & eo com-
mento Romanos, catervatim ad se pellexit.
Nicer. in Pomp. Bald. Flandri. Arragones Ru-
miram II mortuis duobus ejus fratrib. sine
liberis, ex Monachatu revocavit potius,
quam Petro Tares, præter familiam regiam
electo, se subjicerent. Tantū gratiz concilia
principibus in animis vulgi veneratio stirpis,
quam fortuna semel in altum evexit, & Au-
gustam

12.
Multi prin-
cipes colorem
quasi vorant
ementia ve-
tero familia.

12.
Adulationem
principi, ut
Medici, esse
periculosam.

gustam fecit felix Regni gubernatio. Darius Hystalpis per sortem in regnum euectus, ut in hæredes suos regem sanguine propagaret, & eo nomine subditos illis emiceret magis obnoxios, Cyri filias, quæ adhuc erant superstitæ, inter uxores cooptavit: *Herod. in lib. 1. nec prius ferè tutum & invidia vacuum regnum transmissit progenies Capeti, quàm hujus & Caroli M. stirps in unum truncum conlisteret, cù Philippus I. ex Carolina gente uxorem sibi jungeret. Amyl. li. 3. de rei. gest. Franc.* Poloni ipsi conditionibus quæsi ex Transylvania regis, Stephani, adiecerunt, ut Annam Sigismundi Augusti filiam sibi matrimonio jungeret. *Dec. in Sigism. & Steph.* perinde ut Cælestinus III. veritus ne satis promtè à subditis acciperetur Henricus Imperator, Neapolitanorù Rex nuper designatus, ex conjugio Constantiæ, Rogerii I. filiz, quæ unita regni hæres, supererat, sed in ece nobium damnata, gratiam & colorem illi acquisiuit. *Fazzell. & Falcand. in hist.* Rudolphus Habsburgensis Alberto filio de Archiducatu Austriæ investito pro conjuge addidit Elisabetham, Gertrudis, cui altera pars hæreditatis Austriacæ obvenerat, neptem.

Denique si quid superest incommodi vel contentiōnis in Electione, quod propter partus & pertinaces hominum opiniones præverti, aut averti non queat, illud hac via profus tollitur, dum libera magent Electoribus arbitria, & fasces eorum quoque cupiditatibus, qui se ex jure hæreditario oportere regnare credunt, & in hanc sententiam subditorum quoque bonam partem deducere solent. Si verò arbitrium Electorum, in jus atque legem vertere nitantur hæredes, quemadmodum in majus omnia vulgè interpretari solemus. *3. Palat. c. 5. Palat. c. 1. mature obviandum est, ne eligendi jus, vis successiōnis profus excludat, aut certè non sine maxima Reipublicæ commotione regnum ab inveterata stirpe avelli queat.* Poloni, Casimiro I. mortuo, cum reliquisset filium impuberem, rati tempus esse, ut à successiōne principes depellerent, & regiam auctoritatem ad libera vota Palatinorum deducerent, diu cunctati sunt filio principatum paternum confirmare, ne jus eligendi, ad quod jam tum anhelabant, perderent. *Cromer. lib. 7. in pr.* Imò licet de

consilio Episcopi & Palatini Cracoviensis filium admisisent, tamen levi de causa siverunt eum regno cadere, & in Mieszlaum senem cōsenserunt, cui jam antea regnum abrogatum fuerat, ob sævitiam. *Crom. lib. 6.* sicut postea Vladislao Loctico, ob negligentiam & luxuriam, Wenceslao Bohemo, ob peregrinitatem. *Crom. lib. 11.* & cum Vladislao lagello magnis promissis ampliandæ libertatis Senatui persuasisset, ut filium sibi successorē designaret, mox verò promissis non staret, Senatui diploma in hujus rei confirmationem scriptum, in conspectu Regis descriptis. *Crom. li. 19.* Carolus IV. non nisi ingentibus donis & plusquam regis promissis Electores inducere potuit, ut sibi Wenceslao filium successorē darent, quem tamè, cum indignum se fecisset imperio, statim deiecerunt, & hoc actu juris dictionem suam in degenere Imper. testatum reddere, & fortasite etiam ampliare voluerunt.

Utrum omnia legitima imperia originem traxerint ab Electione.

SECT. 6.

1. *Omnem legitimam potestatem pendere a consensu populi.*
2. *Idcirco jure belli non fieri justum Regem.*
3. *Nec successiōnem fortiam, probari, nisi præsupposita Electione.*
4. *Quia de jure natura potestas omnino Reipublice pertinet ad populum.*
5. *Consensum populi non esse necessarium ad justum, sed ad stabilem principem, arum.*
6. *Et hic sufficere consensum tacitum solum, longam patientiam.*
7. *Primor Reges non ortos fuisse ex Electione, sed à natura agnatos.*
8. *Successiōnem esse priorem Electione.*
9. *Et prodire vixam monstrante natura.*
10. *Multa regna fundata sine Electione.*
11. *Etiam bello acquiri iusta regna.*

Non desunt, qui Electioni tantum tribuunt, ut hæc ea nulla legitima imperia ab initio potuisse subsistere arbitrentur. Præsupponunt enim omnem legitimam potestatem habere sibi innoxum consensum populi, *Alphonse de Br. lib. 1. de potest. legum part. c. 1. Vauq. li. 1. l. 1. contr. g. 1. & 47. Coar. c. 1. pract. 99. cõcl. 1. & 4. Horrom. q. 1. Illustr. Act. l. 1. de V. S. Rossa. de pot. antior. c. 2.* Vnde concludunt jure

1.
Quoniam legitima potestatem pendere a consensu populi.

14.
Hac via tolli omnes contentiones.

15.
Causa pro hoc confilio.

jure belli neminem posse sese constituere legitimum Principem, nisi vocatus sit à populo ipso ad ejiciendum Tyrannum, & post victoriam regnum suscipiendum. *Vasq d. c. 1. n. 4. § 5.* Item, Successionem non aliter legitimam censendam, quàm si præsupponat tacitum consensum populi: *Covarr. d. c. 1. n. 4.* quod de sorte etiam enuntiat Alphons. de *Castro. d. c. 1.* dum ait: *Primus Rex, qui est hominibus datus. 1. Sam. 8 non nisi populo pensente fuit à DEO concessus.* Ita ut cum quatuor modo obtinendi regna enarret *Bellarmino. lib. 1. de transl. imp. c. 9. lib. de summ. Pontif. contr. Barcl. c. 7. in resp. ad octo propos. Veter. prop. 1. 1. Hæreditatem scilicet in bello, Electionem & Donationem*, duo priores prorsus illegitimi censi debeant, nisi accedat consensus populi, aut Electio, quâ à primis Rerum publicarum exordis alius quoque sic repetunt. De jure quippe nature potestas est penes populum, *Covarr. d. c. 1.* Non potest igitur jure ad alium transferri, nisi consentiente & transferente populo, cui soli juri suo renunciare licet. Unde infert *Hœnon. disp. 2. Polit. Subditos esse priores principes, quia constituunt principem, & Fridenreich. c. 10. Polit. ait: Ius eligendi & constituendi Magistratus (quorum nomine complectitur etiam Reges) penes unum & varios primo fuit, qui & ipsi eligunt & alij quibus jus hoc suum tradiderunt, &c.* Ex quo intelligitur, omnis legitimi magistratus initium ab Electione cepisse.

Quod atinet consensum populi, an & quatenus ad legitimum imperium sit necessarius, jam aliquoties explicavimus, in *lib. de Auctor. prop. c. 1. § 4.* & repetemus infra de *Tyranno*. Modò præsupponimus: Eum præcisè necessarium non esse, ad justum, sed ad stabilem principatum, quia si inveteratâ successionem excutere superbi subditi, & ad illicitam eligendi libertatem aspirare vellent in præjudicium legitimi hæredis, procul dubio etiam inviti sub jugum obedientiæ possent repelli, nec injustè princeps dominaretur iis, quos justo bello sibi ex justa causa subjecisset, licet inviti novum Regem ferrêt. Imò licet consensum necessarium concedamus, non tamen inde inferri potest Electio, quia ad successionem sufficit patientia seu tacitus consensus, ut interpretatur ipse *Covarr.*

d. cap. 1. num. 4. Quod verò *Hœnon. & Fridenr.* regnorum originem à libera populi voluntate & electione repetant, & Aristotelis doctrinæ, & historiarum antiquissimæ, unde hæc controversia decidenda est, adversatur. *Aristot. enim 1. Polit. cap. 1.* Regna scribit exorta ex tam diis, in quibus, cum angustioribus circumscriberentur terminis, ab initio dominabatur paterfamilias, sed qui sensim transibat in autoritatem Regis, postquam familia amplior evaderet, quàm quæ domestico imperio ambi & concludi posset. *Plato in Polit.* idem probat ex regno Saturni & Iovis, quæ fabulæ, licet ex Pœtaram phantasiis primùm enatæ sint, procul dubio tamen prodierunt ex obscurata veritate. Nam *Noë Abrahamum, Isaacum & Jacobum* principes tēporales constituit, *Bellarmino. lib. 5. de Rom. Pontif. c. 9. arg. 1.* qui tamen aliàs jus Regum constituendorum tribuit populo, *lib. 3. de Lasc. q. 6. in Recogn. lib. 3. q. de Lasc.* Hi verò imperabant familiis tantum suis, à quibus non electi erant, sed à natura agnati. Postquæ verò *Ismaelis filij* principes familiæ facti dicuntur, *Gen. c. 25. ut & Job, Job. c. 1. & reliqui Reguli, quorum passim fit in Genesi mentio, Gen. 14. 34. 36.* constat, eos non per electionem familiæ, sed successionem naturæ, magnas familias insensibili transmutatione vertisse in parva regna, quemadmodum copiosius supra *§ 1.* fuit explicatum. Ede his si accipiatur sententia *Iohan. Cirier. in 11. Tab. de promog. lib. 2. q. 13.* qui successionem ante electionem, post diluvium, primæ ætate locum habuisse scribit, non tantum vera est, sed & sacris literis & naturæ ductui consentanea. Nam aut vi, aut inclinatione naturæ orâ sunt primùm regna. Inclinatione naturæ licet eluceat etiam ex ea Electionis specie, quæ bene meritos, tanquam patres adoptatos, sibi præficiunt lubentes subditi: tamen, quia hæc ad imitationem naturæ sicut tantum instituitur, ex intimiori naturæ sinu progreditur ille Monarchia, quem ipsa natura primùm patrem familias, deinde Principem dedit, ut de tribus *Nox filijs* tradit historia *Scholasti. c. 37. § 38. in Genes.* Hic enim Regnum non debet arbitrio popularis auri, sed naturæ, quemadmodum nec ille, qui contractis ad se vocatis civibus, jura dare, & bella gerere incipit

2. Ideoq. in re belli non fieri iustum regē.

3. Nec successionem sortemque præbent, nisi præsuppositâ Electione.

4. Quia de iure natura est penes populum.

5. Consensum populi non esse necessarium ad iustum, sed ad stabilem principatum.

6. Et hic sufficere consensum tacitum seu longam patientiam.

7. Primi regu oriebantur non ex electione, sed agnatione natura.

8. Successio fuit prior Electione.

9. Successio est à natura.

10. *Multa regna fundata sine Electione.* ad exemplum Romuli & Remi. Hi enim civiratis à se conditæ legitimis principes jure se constituerunt, sine futurorum subditorum electione, quia non populi, sed suis auspitiis civitatem fundarunt, cum subditi præter operas & consensum nihil conferrent. Et ne solum Romanum regnum virtute & autoritate fundatoris magis, quàm Electione civiù auspiciatum putes, intuerè antiquissima quæque Aegyptiorum, Lacedæmoniorum, & multorum aliorum in Græcia & Italia regna, à fundatorib; invenies transmissa ad hæredes, consentiente quidem, sed non eligente populo. Intuere Zechum Bohemorum, Lechum Polonorum, & quos præterea fabulosa antiquitas Regnorum Autores introduxit. Non tam populi, quàm suis auspiciis fundarunt magna imperia, quemadmodum Mahometus, in Arabia, Seriphus in Africa, Sophus in Persia, Chamus in Tartaria, nova regna condiderunt, cum exercitus primùm circa se colligerent, mox in vicinos populos impetum facerent, & per vim propagarent, quod cum gratia inter suos auspiciati erant. Verisimile est, Nimrodum non alia primæ dominationis jecisse fundamenta, cum populum sibi adhzrentem à montibus in planitiè Orientalem duxisset, dicitur, Gen. 11. & eorum ope sibi vicinos populos subjecisse, unde nomen tulit magni Venatorum Gen. 10. Omnia autem hæc imperia sine electione substituerunt, & multò magis accessio, quæ per vim facta fuit. Aut n. bellum, quo acquiruntur provincie, justum est, aut injustum: Si justum, & iusta de causa indictum, de jure gentium omnia sunt victoris, etiamsi victi reluctandi ansam undiq; capient, & inviti induant in suetum capistrum. Ad eò ne consensus quidem hic requiritur, nedum electio. Si verò injuste & sine causa gens aliqua subjiciatur per vim, aut iniquum maneat illud imperium, aut vitium deteritur longo tempore, & consensu populi saltem tacito, ut alibi declarabimus. Atq; ita ne hic quidem libera electione iusto regi opus est, dummodo consensu tacito & longi temporis prærogativa in successione obfirmatus sit. Cum igitur multæ aliæ sint iustum imperium constituendi viæ, quam per Electionem, malè soli populo attribuitur ex jure naturæ hæc potestas, quasi sine ejus auto-

ritate tuto & salvâ conscientia nemini liceat regnare. Sed hæc breviter & quasi in transcurso attingere volui, priusquam ad successione progredere.

SECTIO VII.

An regnum inter filios Regis dividendi debeat.

SECT. 7.

1. *Liberos de jure civili aequaliter ad hereditatem paternam admitti.*
2. *Idem exigere justitiam, aequalitatis matrem.*
3. *Ex inæquali divisione nasci lites ac jurgia.*
4. *Quatenus exorbitet consuetudo, qua uni omnia defert.*
5. *Virum rationabili dici debeat vel minus.*
6. *Aliam esse rationem successionis publicæ, aliam privatae.*
7. *Nec exigendam esse successionem principum ad leges privatas.*
8. *Cum in hac non privatum succedentium, sed commune civium bonum spectetur.*
9. *Facilius constitui primogenium in nova, quam legibus jam fundata Repub.*
10. *A privatu ad publica non valere consuetudinem.*
11. *Duabus de causis.*
12. *Regem non possidere Rempubl. pleno dominio.*
13. *Idcoq; eam non transmittere instar possessionis privatae.*
14. *Imprimis cum divisio regnorum tendat ad eorum interitum.*
15. *Quod probatur exemplis regni Alexandri M.*
16. *Imperij Romanorum.*
17. *Græcorum.*
18. *Germanorum.*
19. *Italorum.*
20. *Francorum.*
21. *Anglorum.*
22. *Septentrionalium.*
23. *Polonorum.*
24. *Silesiorum.*
25. *Moschorum.*
26. *Persarum & bodærenorum.*
27. *Hispanorum.*
28. *Principatum posse tribus modis dividi.*
29. *Perire regnum, quod in distincta regna, aequali potestate distribuitur.*

D d d

30. Quod

30. Quod vocatur *Ius Longobardorum*.
31. Divisionem omnem ducere ad minima.
32. Probatur exemplo Ecclesiarum.
33. Cur sola regia fuda sint indivisibilia.
34. Exemplum dicitur in officio de divisione propositum in posteritate Pyastri.
35. Item Ducu Bavaria ex stirpe Theodonii.
36. Ex stirpe Caroli M.
37. Ex stirpe Ostoni Wistelsbachij.
38. Econtrario palatinatum Rheni, firmum & quietum permansisse, quia indivisum.
39. Exemplum principum Anbaldinorum.
40. Item Austriacorum.
41. Quomodo necessum sit divisas provincias posse ire.
42. Et cesserint Austriaci Styria, Carinth. Tyrol &c.
43. Quam multa provincia per divisionem exhausta & inde vendita fuerint.
44. Divisionis prohibitio non sp. & tantum familiarum, sed totius Respubl. conservacionem.
45. Privilegium domus Austriacae ab Imperatoribus confirmatum.
46. Vnioluliacensium & Clebensium.
47. Statutum pactumq; Marchionum Brandenburg.
48. Nec non Ducum Bransvicensium.
49. Potentia principum ex unione provinciarum an sit timenda imperio.
50. Quatenus valeant pacta principum prius a de successione.
51. Principem & consuetudinem ex causa utilitatis publicae, posse jus suum cuiquam auferre.
52. Multo magis ad tempus suspendere majorem sanore recurrendum.
53. Cur pacta de acquirenda successione regulariter non valeant.
54. Excipitur a regula casus unus & aliter.
55. In quibus pacta priorum reddantur.
56. Ad uniones principes, non esse accedere consensum Imperatoris.
57. Nisi pacta contineant se intra terminos jurisdictionis aut recepta consuetudini.
58. Unde pacta primogenitura aut unionis provinciarum non indigent confirmacione superiori.
59. Ius feudorum facile relabi ad jus commune.
60. Consuetudinem possessorem absorbere principem.
61. Ius Salicum, quod uni soli dedit feuda, expugnasse Longobardicum, quod ea aequaliter dividebat.
62. Explicatio constitutionis Frederici de indisione feudorum Regalium.
63. Per feudum a Frederico non solum dignitatem, sed & provinciam intelligi.
64. Solvitur instantia eorum, qui illud accipiunt de sola dignitate.
65. Explicatio ex observantia & uso.
66. Feuda regalia esse indivisa.
67. Et hanc legem potuisse Imperatorem ferre.
68. Incommoda alia divisionis regnorum.
69. Qua replet temp. disjuncta.
70. Exemplo Longobardorum.
71. Thuringorum.
72. Arragonum & Navarr.
73. Castellorum.
74. Polonorum.
75. Normannorum in Sicilia.
76. In feudis alteri subiectis divisionem esse minus periculosam.
77. Sed nec tamen ex coactio metu stabilem nasci concordiam.
78. Quod declaratur multis exemplis.
79. Propter inevitabiles discordias licitum esse a regulis iuris discedere.
80. Rejicitur secundus modus divisionis qua potentia omnibus, conjunctim, reddatur divisim singulis distribuuntur.
81. Communionem jurisdictionis parere necessariam discordiam.
82. Iurisdictionem, iuribus communem esse duobus modis.
83. Vos praesentio locum habet varia discordiarum semina feri.
84. Quorum non pariter proventus, ubi iurdictio conjunctim pluribus tributur.
85. Ex communionem de generi tandem ad divisionem.
86. Tertius modus divisionis rejicitur.
87. Fratres non tolerare imperium fratrum, nisi indivisum.
88. Principatus aut solutos & feuda Regalia non debere dividi aequaliter.
89. Inaequalem fratrum in regni successione

nem fundari non tantum in utilitate publicæ sed etiam in iure gentium.

De iure Civili
liberi a
qualiter ad
hereditatem
paternam
admittuntur.

¶ Ostium jam de Electione dictum fuit, & non solum maxima, sed & plurima regna etiam iure hæreditatis deferuntur, de eo iure & successione proximè superest agendum, utrum ex lege privatæ hæreditatis instituenda sit vel secus. De iure enim civili inter filios & filias bona intestatorum parentum pro virilibus portionibus æquo iure dividi oportere, explorati juris esse testantur Philippus, pater & filius in l. inter 11. Cod. fam. l. ex c. & passim in legibus ubi cautum reperitur l. que pater. 2. ff. Eod. ubi vocatur hæreditaria portio. l. si in adoptione. 11. in fin. de bon. poss. l. con. r. tab. l. si cogitatione 21. Cod. fam. l. ex c. l. Majoribus 3. C. Comm. u. s. in que jud. l. si maior 4. C. Comm. d. d. l. ut liberi 17. ubi dicitur: *Aequitance paræque modo prospici oportet liberi utriusque sexus. l. illud. 20. Cod. de collat. l. si quis 7. §. fin. autem C. ad Tert. l. 1. C. Comm. de succ. §. l. cum oportet 6. §. nō autem. 2. in fin. C. de bon. qualib. in potest. patr. l. 1. ubi dicitur: pro rata portione. C. unde libr. No. 4. 118. cap. 3. in fin. Auth. in succ. C. de suu. & leg. Id enim æqualitas iustitiæ mater, exigebat, ad quam ut in aliis divisionibus civilibus *Art. stot. 5. Ethic. cap. 3. & 4.* ita in hæreditatis quoque distributione spectandum esse, Imperator monet in d. l. ut liberi. C. de collat. d. l. penult. C. comm. d. §. Nimum enim in æqualia semper displicere debent. No. 22. cap. 27. & 48. & Baldus in l. omnes populi de just. & jur. in l. sed ea de legat. 1. statutum de successione solius primogeniti damnat ex eo, quod in natura pari non debeant constitui contraria. Prolixè juxta atque accuratè Leo No. 22. in fin. *Quin imo nec illud consentaneum est, ut parentes ipsi, qui pariter ex ipsis nati sunt, non parem curam exhibeant, neq. æqualiter ipsorum & ita prospiciant: sed alius quidem ubi vires facultates habere, alijs vero nihil parcere, neq. illorum misereri, tamen si inopes in miseria & ætate sint, velint. Caterum æquum est, ut quemadmodum omnibus liberis ex æquo & ita imperiti sunt, ita etiam ad hæc facultates impertiantur: nequaquam vero velut accipiti libra, hūc ledum quiddam, illi vero**

2.
Idem in
stria con-
stit.

gradum pro inæqualitate animi sui attribuant. Iustinianus d. No. 22. c. ult. eandem legem & rationem accommodat ad diversorum matrimoniorum liberos, in quibus idem censet æquum esse parilem observari æqualitatem, quia eodem sanguine creverunt, & à lege ad parem hæreditatem vocantur, cui legi non est iusti patris velle derogare, & se illa præbere vel mitiorem, vel prudentiorem. Nec enim sine hac æqualitate licet concordiam inter fratres fovere, l. cum oportet. 6. §. non autem. 2. in fin. C. de bon. qualib. in potest. patr. quoniam, ut ait Arist. 5. Ethic. 3. cum aut æquales in æqualia, aut in æqualia æqualia habent & accipiunt, & ut in pugna & concertationes oriuntur, quemadmodum Lotharius Ludovicus, non tantum patrem Ludovicum primum cum noverca in carcerem coniecerunt, sed in Carolum quoque tertium fratrem tubinde conjurarunt, quod pro amore novercæ, pinguioribus, latioribusque provinciis crederetur huic attribuisse pater quam cæteris. *Thegan. in vit. Ludov. Nat. hard. de disse. filior. Lud.* Nec inficiamus, quin hoc respectu, quatenus naturalem æquitate destricti, consuetudo seu statutum de unius successione, sit exorbitans & iniquitatem non levi intus alat, ut objiciunt Cyn. in l. Barbarius, de off. prat. Alex. conf. 128. l. 1. Corn. conf. 199. lib. 2. Franc. Aret. conf. 164. Luc. de Penna in l. quacunq. C. de pr. agent. in reb. libr. 12. quibus adde Bald. ubi supra. Cæterum quod inde inferat, primogenitum non posse salva conscientia soli sibi universum imperiū retinere, quia repugnat lex naturæ; id negamus ita esse, & opponimus, omnium gentium unanimè consensum, quem à lege naturæ in rei veritate nihil differre alibi ostēdimus. *Eth. D. §. 5.* Diverso n. respectu unam & eandem consuetudinem rationali dicitur & irrationale tradit *Abb. in c. lult. n. 6. de consuet. & exēplis declarat Men. cas. 82. arb. jud. n. 18.* quanquam propriè irrationalis lex dici nō debet, cuius iniquitatē pēssor utilitas & majoris ponderis ratio excusat, quia, ut ait Cic. nulla lex omnibus ex æquo cōmoda est: Id tamen spectatur ut majori parti prosit. Et omne magnum exēplū habet, aliqui de iniquo, quod cōtra singulos utilitate publica rependitur.

3.
Ex inæquali
divisione ori-
entur lites.

4.
Consuetudo,
que uni om-
nia tribuit,
quatenus
exorbitet.

5.
Non est irra-
tionalis.

Tac. 14. Annal. Nec enim ufucapio propterea irrationalis censenda, quia contra naturæ dictamen legitimo possessori eripit res suas sine culpa: nec inter irracionales damanda lex, quæ jubet cuiusq. privatas possessiones ita inservire publico, ut possessori eripi, & in commoda Reipubl. impendi, invito Domino, possint. Posterior enim potiorq. ratio tollit priorem, minoremq., quem admodum & Medici, quando contrariis indicationes sese oppugnant, sæpe coguntur cum noxa prodelle, & jactura, quicquid sanari potest, redimere. Nec tamen propterea magis inscitiz iniquitatis argui aut condemnari possunt, si brachio noceant, aut prolint capiti, quam si legislator noceat privatis hæredibus, ut servet totum corpus Reipubl.

6.

Alia est ratio jactationis publicæ, alia privata.

Hinc enim accersenda nobis est ratio successione publicæ, & non ex utilitate aliqua privata, quia privata utilitas ubiq. cedit publicæ, seu, ut ait Cic. 3. offic. in pr. Vincit utilitas publica honestatem, & proinde Robertus Brusius merito disputabat, contra adversarios: *Regna non posse dividi ad instar prædiorum privatorum.* Buchan. lib. 8. hist. Scot. quod argumentum illi quoque in comitiis Sterlinensibus refumserunt, qui negabant Reginz Mariæ copiam esse suo iniquo arbitratu ad secunda vota transfundi, & quem vellet conjugem eligendi cum eodem errore & sibi maritum & populo Regem esset inductura. Thuan. lib. 37. Poloni nihil moti la chrimis reginz, nec Regis testamento, repudiato Archiduce Hedvvygi Ludovvici S. filiz, Tabellionem sponsum dederunt, quod se copiosiore dote afferre & totus Lithvaniz accessione regnum augere stipularetur. Benè ad nostrum propositum gl. in c. licet. Ver. pr. vandam. de vot. & vot. redempt. Lex de legitima relinquenda non potest habere locum in regni dignitatibus, cum dividi non possint, quia regnum unicum debet esse, & si contingeret, quod taliter diminueretur, citò destrueretur, quod repetit Iohan. Andr. in c. sine cul. a. q. ult. de R. l. in 6. in Mercurial. addens: *Consuetudinem & statutum de successione solius primogeniti fundari suæ æquitate, ne varrimonis per divisiones extenuetur.* Lex Hispanor. l. 2. r. 15. part. 1. id probat ex dicto Christi: *Omne regnū d.*

7.

Nec exigenda est successio principum ad leges privatas.

Si sum desolabitur. inquires: *Consciendo quæstionem participationem me se podria Saizeren las Reynos que destruidos non fuesen, segun ancestro Señor Ihesu Christo dixo, que t. do Reino partido sena castigado: quod si trahatur ad inevitabiles dissensiones, quæ divisionem circumstant, fortasse non abs re dictum fuerit.* Adde Pancr. & ceteros in d. c. licet Bald. in sum in c. cum omnes de consuet. assist. in s. præterea Ducatum enim prohib. f. u. d. aitem. per Frid. per Alvar. Land. & Carl. in c. mulier. Si de feudo defuncti fuerit contra 6. Petr. Duem. in reg. 316. Jus. conf. 20. q. 1. l. 2. Socin. cõf. 47. n. 5. lib. 3. Traq. q. 4. n. 16. Lud. Molin. l. 1. c. 11. per tot. Cõdarr. 3. Gar. res. c. 10. nu. 5. Lud. Molin. 2. prim. c. 1. n. 3. In privatarum enim hæreditatum divisione nihil amplius spectatur, quàm ut suum cuiq. tributur: in successione principum caput deliberationis est, salus Reip. cui omnia privatorum comoda comiter se submittere & cedere cogitur. Fundamentum enim totius hujus decisionis consistit in eo, quod regna & principatus nõ transferri debeant, ut privata hæreditates, quod quia non attendit Nic. Betsius in rr. de stat. part. & consil. in fr. fam. l. c. 8. & 9. non aliunde litem decidere nititur, quam ex jure privato, cuius contemplatione eò delabitur, ut in feudis etiam Regalibus divisionem admittendam disputet, quam nec summæ infringere liceat Majestati.

8.

Cum in hac non privati sed commune bonum spectetur.

Nostra quidem disputatio respicit potissimum, constitutionem Reipublicæ, in qua nemini adhuc jus quæsitum est? unde, citra tertii præjudicium primogenitum constituit, & à successione, reliquorum omnium series excludi potest, quemadmodum etiam de feudo novo huius concedunt, quippe in quo plus operatur pactum, quàm jus c. in de feud. non hab. propr. nar. dum Vnam Maximam constituunt: feudorum naturam ex tenore investituræ potius æstimandam, quàm leges. lac. de S. Georg. in Ver. March. num. 2. de feud. Laudens. in c. cum uni n. 5. de hi qui feud. dare poss. Bald. in c. in s. ibi propter tenorem investituræ. de duobus fratr. à caput. Gadem. conf. 27. nu. 2. conf. 104. nu. 14. Ceterum quia eadem opera & in eodem argumentis etiam altera controversiæ pars expediri potest, de mutanda divisione, regni feudive regalis

9.

In vacua Reipub. primogenitura constituitur quam in legibus quam fundata.

regalis inveterati in Successionem primogeniti unius, de ea quoque obiter agemus, constituto hoc principio, quod à privatariu reru iure ad publica non liceat argumentu ducere. Nam licet vota matrimonij sint libera: tamè si quà accidat, ut filia hæres regni relinquatur, non est in ejus temeritate ponenda salus totius Reipub. ut in quem ferat vel cæcus amor, vel libidinofus impetus, eum populo invito principem imponendi potestatem habeat, cum nec principibus viris detur facultas futurorum principum stirpem indigna aliqua persona incestandi, quemadmodum Ericum regem Daniz de regno deturbantur subditi, quod Lictoris filiana, imposita corona, iustæ uxoris loco sibi esse voluisset: *Thuan. l. 43. hist. ne forte fordidæ & alienæ stirpes, splendidis & ingenuis natalibus subrogentur. l. super 9. C. de dignit. l. si qua illustri 5. C. ad SC. Orfit. Richardum II. Angli, quod impotentiori animo Gallicæ conjugis appetens, ignominiosam regno pacem conclusisse argueretur. Frofard. libr. 4. ad fin. Nec unquam à virili hæreditatis portione excluditur sexus, l. inter filios 11. fam. l. hercif. Auth. in success. C. de suu & leg. si de privata hæreditate agatur. Iustamen in omnibus gentibus inde usque à primordiis regnorum invaluit, ut quantum vis stricto successione iure utantur, ad filias tamen rei gubernacula non devolvantur quam diu mares superflunt. In privatis hæreditatibus spurius succedit in bona materna: An etiam in regnis? Et sexcentæ differentiz passim occurrunt, quarum duas præcipue est assignare rationes: Vnam ex natura possessionis: alteram ex fine, in quem possessio destinatur.*

Disputatum enim nobis fuit *lib. 3. de jur. rob. Majest. c. 1. de Dominio quod competit Regi subditorum Bona, & ostensum, quod non sit nisi Universale, & respectu solius commodi publici, quem admodum phisici tradunt in politica mundana sese habere naturam Universalem. Quæ enim universali-ter, & non ad libitum, sed prout salus publica exigit, uten expositi principes, ea in singulorum civum proprietates descripta sunt. Omnia aut Sen. 7. de benef. c. Rex imperio possidet singulis Dominio, & apertius c.*

4. Iure cædili omnia Regi sunt. Et tamen illa, quorum ad Regem pertinet univèrsa possessio, in singulos Dominos descripta sunt. Et unaquæque res possessorem habet suum. Ad Reges enim potestas omnium pertinet, ad singulos proprietates. De bonis verò, quæ nostra insolidum non sunt, nec in mar-
supra nostro continentur, ut ait Roland. à Vall. conf. 1. num. 115. Vol. 2. non licet nobis, ut de bonis privatis disponere. Ita verò sese habere Rempubl. cum abundè disputatum sit supra cap. 1. sect. 3. & lib. 1. de jur. Majest. c. ult. n. v. lib. 2. c. 2. n. 4. lib. 3. c. 1. per tot. fastidiosè nunc non repetimus: Ideoque nihil hic operatur argumentum, ex vulgata regula petitum, quod in suum sine culpa nemini auferri queat. l. id quod nostrum. 11. de R. l. cum sim: Nam principi in rebus alienis, quales publicas esse constat, jus nullum quæsitum esse potest, nisi consentiat utilitas publica, quemadmodum de promissis quibusdam principum, & testamentis explicavimus, lib. 1. de jur. Majest. c. ult. num. 11. & 12. & Icti ipsi tradunt, in successioneibus dignitatu regaliu magis attendi debere communitatè subditorum & habilitatem succedentis quam gradum vel ordinem ætatis, cujus dicti veritatem considerabimus. *Sec. seq. Luc. de pen. l. 6. col. 6. C. de priv. l. cor. qui in fact. pal. lib. 12. l. 1. C. de Tyron. lib. 12. l. nepotes. C. qui mon. libr. lib. 10. Cas. conf. 8. n. 8. libr. 1. pro Bald. in c. 1. de feud. Murch. Et hinc jam prodit altera ratio, quod princeps omnia cogatur possidere & administrare ad salutem Reip. & commoda subditorum. Nihil verò ad interitum Reipubl. & perniciem totius populi plus momenti affert, quam æqualis provinciarum in singulos hæredes distributio, quia competens est, per divisionem omnia magna imperia in prædam venisse, quæ sola unione in integrum reconvaluit: ut Imperium Alexandri quod Hieron. in Dan. c. 1. ab Illyrico & Adriatico mari utque ad Oceanum Telicum & Gangem fluvium extendit, litigiosa Ducum partitione in decem plura-ve capita primum scissum, *Isid. l. 13. Curt. lib. 10. Diod. libr. 18. Oros. lib. 3. mox, oppugnantibus sese mutuo ambiciois principibus, in quatuor quidem satis ampla regna,**

13.
Ideo, cum non transfert ut possessionem privatam.

10.
A privatis ad publica non valet conseq.

11.
Duabus de causis.

12.
Rex non possidet Remp. pleno dominio.

14.
Imprimu cum divisio regnor. tendat ad eorum interitum.

15.
Exemplis re-
gni Alexan-
dri M.

Macedoniæ, Asiæ, Syriæ, & Ægypti redactum fuit, prout Daniel c. 8. prædixerat; sed ne sic quidem tibi singula suffecerunt, quin intra breve spatium ceciderint in prædam Romanæ potentia, præ nimia imbecillitate, ut d. c. 8. Danieli iterum præfigit: Quod autem fracto cornu grandi surrexerunt, quatuor pro eo, quatuor Reges de gente ejus consurgent, sed non in fortitudine ejus. Imperium Romanicum à variis Tyrannis sæpe dilaceratum fuerit, ad eò ut capto à Persis Valeriano, triginta contrivales eodè ferè tempore contra se excitaverit ignavia Gallieni *Trebell. Poll. in eimo Vita.* tamen ad ruinam & declinationem non prius spectavit, quàm divisione in Orientalem & Occidentalem partem, vires totius diminuerentur, & desertæ singulæ, altera. Hunnorum, Arabum & Turcarum, altera, Gothorum, Longobardorum & Francorum incurfibus exponerentur. Nec enim in duabus primis partibus substitit divisio, sed utraq; in minutiora subinde Domina dissilierunt, donec ut de fluviorum principe Rheno apud Baravos verè videmus, cum nomine, dignitas & potestas omnis extingueretur, & dissueret, Nam cum Flandis, Veneti, & Longobardi instar tricipitis belluæ ut scribit Nicet *in Bald. Flandr. Imp.* Orientem depacerent & unitatem imperij multifariam distraherent, Baldvino cum progenie sua, ob annos Constantinopoli incumbente, Bonifacio Marchione Montifferrat. regem Thesalonice se se denominante, Theodoro Laescari, Alexij Imperatoris genero Nicææ novum regnum moliente, Alexio verò, Trapezuntij imperium resuscitante, Palæstinam adhuc vexantibus expeditionibus Occidentalium, quantillæ molis fuit, divulsas, & impotentibus Dominatas Dominis provincias unam post aliã, vi dolove subtrahere, quem admodum Amurathes ad suppetias invitatus à Michaele Palæologo, cū deprehendisset dissidia Despotarum Græciæ, quàmq; parum in se haberet virium, captata occasione, totam Græciã sibi subiecit usq; ad limites Serviz, cujus regem Lazarum Despotum eodem impetu in acie occidit, & regnum apertum reliquit Bajazethi filio. Is verò vicinas quasq; provincias, tantæ potestati jam imparcs, Bosniam, Albaniam, Bulgariam, Wal-

16.
Imperij Rom.

lachiam, singulis Subjectas Regulis, sine negotio superavit, nisi quot singularis Scanderbegij sive virtus sive fortuna parvi temporis remoram injiceret. Vtq; ad eò semper incommodus & exitialis Græcis extitit multorum dominatus, qui inexpugnabiles se potuissent Barbaris prætare modò uni alicui cum gratia obedire didicissent, quemadmodum de Thracibus scribit Herod. *lib. 5.* Nam & ante Romanum imperium Thracibus, Macedonibus, Persis & bellicosiss quibusq; gentibus patebant, & post, cum ad eandem Despotarum multitudinem redissent, Venetorum, Normannorum & Itolorum ludibrii sese prostituerunt. Ostendit hoc luculentè Servius rex Rom *ap. Isaly. lib. 4.* quando Latinas civitates ad societatem communè inducere laborat eo aigumento, quo Amphiction olim Græcos in commune concilium contraxerat, ut se externis Regum potentiss pares fieri possent. Nam cum Achorum civitates singulæ suo se moderarentur arbitrio mox Macedonibus, mox Epirotis & regib. Asiæ, cuicunq; deniq; exteriæ potentia præda fuerunt, sed postquã in unũ quasi corpus conspirarant, non tantũ suis viribus tuti fuerunt, sed & Romanis maximum pondus attulerũt, ad hostes expugnandos, *Polyb. lib. 2. Lib. 1. 32.* Nota est vox Turcarum Imperatoris Germanos sibi videri representare gregem Canum Multicolorum, quorum singuli sui sequantur nasum, nullius imperio obnoxij. Iovius Germanorum principes Regulos vocat, liberã eorum potestate significaturus, ex quo fit, ut difficulter conveniant, nec se pro dignitate tueri, nec aliis arma inferre queant, prout Don: Gian: rectè auguratur *de Rej. Ven. in fi. Le forze d' Alemagna ancora che elle sione grandi, nondimeno per esser div. se non sono hogge molto paurose. Et hi ha morissa del veder di quella provincia agevolmente può vedere, che con grand difficultà si possono unire. Et non è dubbio che se elle fussero unite, habrebbe la Italia à temer di loro molto piu, che di quelle di Turco.* Nec nunc melior expectanda esset fortuna ipsi Italiz, si qua vis major aliunde ingrueret, quã olim, cū inter tot parvos principes magnam Remp. auspiciarentur Romani, aut eam divisa inter Longobardos, Græcos & Romanos

18.
Turcar.

17.
Græcor.

19.
Itolorum,

fui

sui juris faceret Carolus M. aut in ditionem Germanorū deduceret Otto I. Exemplū licet capias à Gallorū & Hispanorū victoriis, cū de Mediolano & regio Neapolitano in altano agro inter se contenderent. Nullius in impetū soli sustinere potuerunt, sed eō coacti vela dederunt quō rapuit vicentis partis fortuna. Nec aliter potuisse Italiæ consuli, quā si totius imperium dux Hetrurie sibi soli usurpasset censet Machiavell *de pr. cult.* quem admodū *Resp. Romana saluē exisse* scribit Pompon. *l. 2. §. Noctissimē. II. de O. ig. jur. ut ab uno regeretur*, cum hinc inde partem potentissimi civiū decerpere & individuam Remp. difficere cepissent. Quod si longius progredi & in præterita quæq; regna circumspicere velis, per unionē ea firmata, per divisionē dissipata planē animadvertes. An unquā quicquā Cedro dignū paratur ex Merovingiis illi, quibus partitæ obtigerunt Gallia? Pharamundus vexillū primus induxit, Clodovæus promovit usque ad Cameracenses, Merovæus usq; in Burgundā, superato Attiæ, qui in victus eō tempore habebatur; Childericus ultra Andegaventes produxit, Et Ludovicus usq; ad Tholosates & Bui deglenses. Posterī cū cepissent reona dividere, ceperunt arma in se convertere, & quod vicinis eripere debuissent à fratribus & nepotibus repetere coacti fuerunt, donec post annos propē ducentos, totius tegni indivisa moles recideret in manus Pipini & Caroli M. cū ille fratrem Carolomannū sive in monasterio obsolescere, huic v. fata ipsa viā sine annulo accrescendi aperirēt, mortuo fratre, qui jam Rex Sueffionensium designatus erat. *Quod si juv. ap. anag.*, ait Tillius *l. 2. de reb. Gall. & forma assignationū, qua hodie usitata est in Gallia, observata fuisse à tempore Caroli M. Francorū Imperiū successisset debellando orbi.* Sed licet Ludovicus Pius solus, non sine cruenta cæde, in paterna regna succederet, tam tamen opima regna, Italiæ, Germaniæ, & Galliz, in totidem Pij filios distributa brevi eō delapsa sunt, ut nullū eorum sibi ipsi sustentando sufficeret, & in alienos hæredes, quasi derelicta reciderent: donec huic incommodo remedium inventurus tertius ordo Cæsariorum, qui nunc rerum potitur in Galliis, præter faminas à sceptris exclusit et

iam secundò genitos, sola spe succedendi, si fors prior stirps hæredibus destitueretur, & regij sanguinis prærogativā contentos: ex quo factum, ut cum Carolina progenies vix quadraginta ultra ducentos annos potuerit rerum potiri, jã inde ab anno nonagesimo octuagesimo octavo, per annos sexcentos floruerit, & vehementia cum Angli & Hispanis bella feliciter peregerit Capeti posteritas, cuius fortunæ tres causas, seu fundamētales leges afferit Bodin *l. 6. de Rep. c. 5. & inter cæteras hanc: quod uni primogenito Regalia maiestati tribuant in solidum.* Quid circumducā ad vicinos Anglos, quos sic denominarunt & sibi subjugarunt ex Angaria Saxones, sed cum quisq; partē prædæ sibi diriperet & angustam insulam in sepiè regna scinderent, non tantum intestinis bellis se confecerunt, sed cuivis è vicino ludibriū debuerunt, cum primū à Danis Spoliarentur & opibus & regno, mox à Normanniæ Duce Wilhelmo sub jugum & tantum non sub Tyrannidem mitterentur, qui, quia unico tantum filio totū regnum adjudicarat & Robertum jussit Normanniæ Ducem contentū esse, Monarchiā stabilē illic inchoavit, quæ jam ab anno millesimo sexagesimo sexto illic feliciter floret, & terribilem facit insulam toti continenti, maximè hac ætate, quā ad Anglorū affluentia accessit robur Scotorum, & prudentissimus utriusque regni Rex Iacobus, deletis Anglorum & Scotorū nominibus, & hinc subinde pullulantibus altercationibus, nihil non agit, ut unius insulæ duo populi in unum coalescant corpus, tantò futurum sumus, quantò difficilior tunis triplex rumpitur, ut ait Ecclesiastes *c. 4.* Idem huius consilij admonerat filium in *Basil. dor.* ne se cum fratre divideret provincias regias, sed unitas sub tirulo regni, solus regeret. Si enim tria regna Septentrionalia, Suetiæ, Norvegiz & Daniz, nunquam conturbibus floruerunt, quam cum ab unius Regiæ arbitrio penderent, licet solius fæderis lege connexa essent: quantò amplius sperandum de firma unione, qualem Poloni inierunt primū cum Lithyanis, deinde cum Borussis. Didicerant quippe Poloni tan exieris, quam intestinis bellis nihil esse divisione provinciarum detrimentosius.

Quam

20.
Francorum.21.
Anglorum.22.
Septentrionalium.23.
Polonorum.

Quam benè enim aberant ab extrema per-
 xitie, cum prmissum, principum cætero-
 rum potentissimum, regem iterum esse, &
 solum sceptrum capessere, iuberent? cuius ra-
 tionem proceres ipsi in comitiis Cracovien-
 sibus non aliò rejecerunt, quam ad distracti-
 onem principatum, ut testatur Cromer. *lib.*
6. in princ. Nam ut primùm Vladislaus au-
 fugientem ex monasterio spurium filium
 Ebigneum, cum Boleslao ad æqualem hæ-
 reditatem admittere coactus fuit, res regiz
 ceperunt in deterius labi; præcipuè cum
 Boleslaus quatuor filiis partitò Poloniam
 distribuisset, & suo exemplo in miniores
 portiones suam cuique hæreditatem scin-
 dendam ansam præbuisset. Vladislaus enim
 major natus, cum in reliquos fratres affecta-
 ret imperium, ab iis quidem dejectus fuit,
 sed tribus filiis reliquit Silesiam divitam,
 quæ hac occasione à corpore abrupta cepit,
 donec neglecti Silesij à principibus Po-
 loniæ, qui nec sibi ipsis propter tenuitatem
 satis prospicere poterant, & contentionibus
 Ducum Massoviæ exacerbati Oppolensium
 & Vratislaviensium Duces ad Bohemum
 transferunt, qui proximos Silesiæ Duces Li-
 gnicensem & Brigensem Glogovienses &
 Saganensem, sua tenuitate contra tantum
 principem sibi non sufficientes unum post
 alterum expugnavit & partim feudali con-
 tractu, partim proprias eorum ditiones sibi
 subjecit. *Cur. 1. & 2. part. Chron. Siles. Po-*
loniæ verò, postquam mutuo sese, sine supe-
 rioris autoritate, impune oppugnantium
 bellicas discordias & binas Thartarorum
 crudeles direptiones pertulissent; Gnesnæ
 demum An. 1295. convenerunt & ad Præ-
 mislaum rei summam detulerunt, ex quo
 satis benè habuerunt, & quibus ipsi divulsi
 prostituuntur in prædam, Cruciferos, uni-
 ti non tantum aliquot præliis superarunt,
 sed prorsus edomuerunt, Borussia in societa-
 tem regni receptis *Prilw. lib. 5. Stat. Polit.*
c. 3. quemadmodum paulò ante recepti erant
 Litvani, cum lagello reginz simul & re-
 gno ea lege nuberet, ut ambo populi sub u-
 nius imperio æquali lege viverent. Si à Po-
 lonis placet progredi ad Moschos, quæ de-
 trimentosa illic invenitur divisio. Nam cum
 Snaostlaus Olhæ sive Helcæ filius tribus

filiis, Ieropelcho, Olegæ & Vlodimero Rus-
 siam quæ tum longè lateque patebat, distri-
 buisset, primùm incendit inter se fratrum
 odia, quæ postquam cum interitu duorum
 priorum deseruerant & qui solus supererat
 Vlodimerus, in magnam principatum in mi-
 niores provincias secundum numerum
 filiorum dissecuit, Suatapolcho, majori
 natu, novam contra fratres tumultuandi
 ansam porrexit, donec consueque se depugna-
 rent & regiones in tantum subdividerent, ut
 post Vlodimeri, Suatapolchi filii, obitum
 non tantum nihil dignum memoria gesse-
 rint, sed ne à Tartarorum quidem viribus
 immunes se defendere potuerint. Nam ab
 anno 1247. quo succubuerant Bato, Tarta-
 rorum Domino, tributum dederunt cum
 homagio Tartaris, & sub eo iugo vixerunt
 donec Basilus, qui antea Gabriel vocabatur,
 An. 1506. Magni Ducis & Monarchæ Rus-
 siæ nomen & potestatem recuperavit. Ismael
 Sophy imperium suum extenderat è Perside
 per Mediam Cappadociam, Mesopotamiã,
 Armeniam, Iberiam, Albaniam; Quamprimum
 verò id inter filios ita divisit, ut Tama-
 sus primogenitus Rex esset Persiæ, Armeniæ
 & provinciarum ad Oceanum, Eleases se-
 cundus præfessum saltem nomine teneret,
 Assyriam, Mesopotamiam & Babyloniam,
 Becramus tertius, Mediam, Iber, Alban; &
 mari Caspio contermina, Somirza minimus
 Parthiam, primùm commisit inter se fratres,
 quorum secundum ad Turcas deficientem,
 & similia meditantem tertium, Tacmasus è
 medio sustulit, Deinde Eleasis provincias &
 contermina quæque Turcis oppida in præ-
 dam obtulit, cum Somirza suppetias fratri
 negaret, & de cætero ipse non esset susti-
 nendis viribus Solymanni & Selymi. Nisi
 hæc exempla sufficere, aut si rei evidentiam
 pluribus indigere testimoniis putarem, ex
 Hispaniarum in diversa regna divulsione,
 quæ Mauris, imò interdum etiam Gallis &
 Anglis aditum fecit idem demonstrarem, &
 noxam adjicerem, quæ post eritati suæ in-
 tulit Alphonfus VI. Castellæ & Legionis
 Rex, cum Portugaliam in notham ex pellice
 filiam Turesiam Henrico, Guilielmi Bulio-
 nzi filio obfortiter repressos Mauros elocam-
 tam, transferret: Sed ne ad rem necessariam
 verbis

24.
Silesiorum.26.
Persarum.27.
Hispanorum.25.
Moschorum.

verbis abutar non necessariis, ad Germanos nostros, & rationes devenio, ex quibus aliter fieri non posse apparet, quin certus Reipub. imminet interitus, si membra ejus detruncentur, & in varias plagas distrahantur.

28.
Tres modi di-
visionis.

Finge enim supremum aliquem principatum inter filios dividi; aut distrahitur in distinctos principatus, quorū singuli sint pari potestate, aut divisi principatus administrantur ab omnibus pro rata parte ad instar unius, aut suprema jurisdictio manet penes unum, cui reliqui tenentur præstare fidem, tanquam vasalli. Si priori modo distribuatur provincie, quemadmodum Ludovicus Pius testamento suo tribus filiis tria regna Italiz, Germaniz, & Galliz distribuit, Ludovicus Rex Vngariz & Poloniz, filiabus duabus, totidem regna attribuit divisim; quod jus Longobardorum vulgo vocant feudorū interpretes *Barth. Cam. in dial. inter se & Fern. compo. post. rep. & Imperialem lob. Thom. Murin. de genere feud. s. de feud. jur. Longob. n. 12. Rob. Marans. disp. 2. dubium* nemini esse potest, quin nervus virium in tantum diminuatur in quantum partes illæ divelluntur, in quarum multitudine unita robor omne consistit. Nec hic valet effugiū Nicol. Bets. *in d. c. 9. de part. success.* Fratrum & consanguineorum amorem & concordiam Reipub. non minus, quam unū, successionem reddituram unicam, inseparabilem & invictam: quoniam hoc casu fratres & subinde futuri principes prorsus in diversas Reipub. separantur: quanquam ne inter fratres quidem stabilem concordiam nos sperare sinit profunda regnandi ambitio, ut pauld post subjiciemus.

31.
Divisio o-
mnium ducit
ad minima.

Divisio autem omnis, ducit ad minima, quemadmodum docet Plutarch. *in lib. de fortuna. Prudentiam & Divisam & diminutam degenerasse in artes Mechanicas ad eam faciē, quæ a Prometheus, scintilla ignis hinc inde sparsæ & numerunt.* In *Philop.* vero exemplo fluvij, in plures rivulos ducti, aperit causam, quam propter civitates Achajæ se invicem separatz, nec se ab aliorum injuriis defendere, nec potestate sua ultra oppida proferre potuerint: coactæ verò ab Arato in unum corpus totius Peloponnesi imperium affectare ausæ fuerint: quo eventu edocet

Aratus non solam Achajam sed & totam Peloponnesum meditatus fuit in unam Reipub. adunare, non aliud contra externas Tyrannides superesse remedium - dicitans *Plutarch. in Agid. n. 7.* Econtrario Augustus, ut vires Herodiaz familiz detereret contra dispositionem testamenti paterni inter tres Herodis filios regnum divisit, *Joseph. 17. Antiq. c. 13.* quorum majorem natu Archelaum non longè post relegavit in Gallias. *ibid. c. 15.* Quidni enim valeat argumentum à præbendis ad feuda, à dignitatibus Ecclesiasticis ad seculares? *Bernhard. gl. in c. si heredes Verb. interdicatur. de testam.* Atqui concilium Turonense, tam de Minimis, quam Maximis præbendis ita statuit ex utilitate Ecclesiz. *Vt sicut in magnis, ita quoq; in minimis membrum suū firmatam Ecclesia habeat unitatem, divisionem præbendarum fieri prohibemus: c. Majoribus. de præbend. & dignitat.* ex cuius c. ratione inferimus etiam ad feuda, quorum vasalli agnoscat Dominum superiorem. Nam si Ecclesiz firmata unitas consistit etiam in integritate minorum præbendarum, oportet Reipubl. quoq; stabilimentum situm esse in integritate earum dignitatum & bonorum ex quibus ejus corpus immediatè exurgit, licet Majestati subiciantur. Objicit Betsius: Si ratio boni publici admittenda, cur non militabit quoque in Nobilibus ampliora sæpè feuda possidentibus quam Comites aut Barones? Nam & eorum subditis expediet ab uno potius regi, quam multis. Cæterum Fridericus Imper. *in c. un. S. præterea Ducatus. de provision. feud. alien. per Frid. & Carolus IV. in Aur. bull. c. 7. & 15.* nec non Sigismundus *in Bulla de Palat. apud Haiminsfeld. in Ration. const. pag. 145.* prærogativam hanc solis regis dignitatibus tribuerunt, quod dividi non debeant, quia ratio boni publici ad ea tantum pertinet, ex quibus exurgit immediatè Res & bonum publicum. Imperij verò Germanici Majestas consistit in regis Principum & Comitum non Nobilium familiis. Ex principibus enim constatur numerus Optimatum, quibus unà cum Imperatore & Electoribus incumbit cura Reipub. Nec boni publici ratio petitur ex eo, quod expediat subditis ab uno regi, quia non habetur

32.
Exemplum Ec-
clesiarum.

33.
Cur sola regia
feuda sint
invisibili-
lia.

betur subditorum, sed totius imperij ratio, quod destructis membris suis integram saluumque esse nequit.

34. *Dum dividuntur status imperij, dum dividuntur arg. l. 1. n. r. de bon sep. l. solent. de adm. leg. l. plane fam. ercisc. Auh. de vrens. C. sem. in pr. l. 2. S. no. v. sime de orig. jur. c. in ap. h. 7. q. 1. quemadmodum ex vasti familia in Sicilia patet, quæ cum provincia Vladislao, Boleslai III. filio attributas in minutiones subinde particulas, pro numero heredum, divelleret, eò tandem devenit, ut pusilla illa Dominia, partim à vicinis occupata, partim præ magnitudine debitorum aliis oppignorata, partim suapte imbecillitate colapsa fuerint, ut præter Lignicensium & Bringenium profapiam, ejus ne vola quidem aut vestigium amplius superstit. Possent multarum qui adhuc in reliquiis vix ægrè respirant, familiarum ex summo fastigio ad extremas angustias, delapsarum exempla in medium proferre, nisi in oculis omnium viverent, & me nullo monente, cuivis in promptu essent, ad eò, ut qui aliorum exemplis sapere didicerunt principes, cum ab initio ex jure Longobardorum successerint, non diu post illud mutarint in jus Francorum. Bavariam velim inuicari, quæ sub Theodone I. ab Oceano usq; ad Padum Sayunq; & mare mediterraneum patebat, sed quam primum Veilo abstraxit finitimas oras inter Scaldim, Mosam & Rhenum, ibique Marchionatum Antverpium constituit, & hujus frater Theodo Magnus tribus filiis reliquas provincias divisit, ex eo cepit res Bojorum labi & in bellam intestinam, quam externa præceps ferri, donec supervenienti Carolo M. in unum cederet. Nam cum tota ditio, mortuo Ottono sine liberis, ad duos recidisset Tassilonem, Theobaldi, & Theotebertum. Theodonis III. filium, & hic Garibaldum filium, vivo adhuc Tassilone, hæredem reliquisset, Garibaldus, illectus absentia Tassilonis, qui suppetias ierat regi Francorum Bavariam universam occupavit, & Regem se denominavit. Ejectus verò ope regis Francorum, licet integram possessionem cessisset Tassiloni, tamen hujus nepos Theodo IV. iterum eam subdivisit, & in duas & Tassilo II. Theodonis filius, in tres partes pro*

35. *Exemplum Ducum Bavariae ex stirpe Theodonis.*

numero liberorum, ex quo factum, ut diversa provincia nec Hunnorum vires amplius sustinere, nec Francorum fortitudini parvas esse potuerint, quæ fortunam ex eadem causa passa est altera Bojorum principum familia, à Carolo M. propagata, donec Arnulphi Imp. hæredes tota ditioe exuti fuerint, ab Henrico Aucepe, & Ottone I. qui Heinrichum Rixofum fratrem Ducem Bavarie creavit. Tandem per varias vicissitudines, postquam Otto Major, Ottonis Comitum Schirensis & Wittelsbachij ex Arnolpho ultimo Bavarie rege oriundi filius, vicinis provinciis, partim auro, partim infestatione, partim beneficio Imperatorum, acquisitus sese læcupletarat, proscripso Henrico Leone, Dux Bavarie iterum creatus est à Friderico I. & Ludovycus filius eidem successores confirmatus ab Henrico VI. cujus filio Ottoni, partim Friderici II. decreto, partim jure uxoris (duxerat enim Gertrudem, ut Henning. in Geneal. Duc. Bav. aut Agnen, ut Aventin. in hist. Bavar. nominat, Henrici Palatini ad Rhenum filiam, Henrici Leonis nepotem,) accessit Palatinatus Rheni, quas provincias duo eius filij ita inter se diviserunt, ut Ludovycus primogenitus, Dux esset superioris Bavarie, & Palatinus Rheni, Henricus verò Dux Bavarie interioris, qui mortuus testamento cavuit, ne filius terras divideret, & ut minores natu majoribus obedentes essent: Et licet nepotum eius alij Comites Andechsianos, alij Marchiones Abacenses & Comites Wasserburgios sese denominarent, particularibus contenti provinciis, caput samen principatus, seu Baviarum integram primogeniti Ottoni, eiusq; filio Henrico Natterbergenhæcesserunt, à quibus mortuo Johanne Ottonis ex fratre Stephano Nepote, devoluta fuit ad Ludovycum Imperatorem, Ludovyci, quem Henrici fratrem exituisse diximus, filium, uniusq; Bavarie iterum unum Dominum factum, Is mortui fratris, quem in exilium egerat, liberis, Heidelbergensem & Ambergensem tractus cum prærogativa Electoralis restituit, Baviarum, (suis filijs pari imperio regendam tradidit. Quia verò Ludovycus major natu, occupatus erat, in uxoris Margarete Maulafchinæ, hæreditate acquirenda Ducatu quoque Carinthæ & Styriæ Tyrolis que

36. *Ex stirpe Caroli II.*

37. *Ex stirpe Ottoni Wittelsbachii.*

Wique comitaribus, & Electoratum Brandeburgensem, quo à parente Imperatore datus erat, resignarat fratri Ludovico Romano, qui ab eo delapsus est ad Ottonem sextum fratrem, Wilhelmus verò in matris hæreditatem, Hollandiæ, Zerlandiæ, & Phrisiæ comitatus succedere nitentur, eiusq; successionem excipiebat Albertus frater ex testamento Patris, solus Stephanus Fibularius, ex sex fratribus retinuit Bavariam, quam à tribus filiis pari & indiviso imperio regi voluit. Nec intra proximos 17. annos quicquam actum fuit inter eos de divisione: Postea verò, ut est instabile & contentioibus infinitis innoxium multorum indivisum imperium, Stephano majori natu assignatus fuit tractus Ingo:stadiensis, Friderico Landshutensis, seu Bavaria inferior, Iohanni Monachientis, seu Bavaria superior, eo successu ut Stephani filius Ludovicus statim Iohanni patruo bellum moyeret, eiusq; liberos, Ernestum & Wilhelmum Monachio eijceret, & Friderici filius Henricus Ludovico etiam cruentas manus inferret; quem cum in carcere necasset & filius eius Ludovicus sine hæredibus patris à se perditis manes sequeretur Henricus Landshutensis tota hæreditatem Ingolstadiensem ad se rapuit, unde iterum instabat cruentum bellum, nisi Albertus Pius pacis publicæ causa, injuriam dissimulasset, ad cuius tamè hæredes iterum tota Bavaria relapsa est, mortuo Georgio Landshutense Henrici nepote hæc masculis. Deceverat autem Albertus Pius, ad vitandas dissensiones, ut duo ex filiis majores natu simul provinciam gubernarent, nec tamen bellum præcidit, quod cedentibus ab Imperio, Iohanne & Sigismundo, actum fuit, inter Albertum & Christophorum, qui Landshutum fratri extorquere conabatur. Albertus iterum divisit superiorem Bavariam ab inferiore, Ludovico & Wilhelmum iis præficiens, cum Ernestus sacris esset initatus, sed Ludovico ex libere mortuo, recidit integra possessio ad Wilhelmum à quo tranquilla & florens transmissa fuit. Viceversa verò, cum in Palatinatu & Electoratu primogenitus ejusve hæredes, aut cui ius suum primogenitus ultro sedere veller succede-

ret, inde usque à Rudolpho, ad Fridericum I V. nullis hæredum bellis quassata fuit provincia, sed quam ab initio Rudolpho Balbi filij tenuerunt & angustam ex manibus patruelis receperant, concordia successione aded ampliarunt, ut familia Palatina nulli principum in Germania hodie vel amplitudine, vel virtute, vel cultura cedat, ad quem felicitatis apicem procul dubio non aspirasset, si Fridericus Bellicosus, aut Iohannes Casimirus unitas provincias dirimere, & pupillis suis, Philippo & Friderico, jus primogenituræ præcipere aut patrem saltem suis liberis successione acquirere voluissent. Cæterum, sicut filij Ruberti Imperatoris Fridericus Anbergæ & Stephanus Comitatus Veldentij, &c. Dominio contenti, Ludovico Barbato fratri Electoralem dignitatem, cum eò pertinentibus provinciis cesserunt: ita Friderico Bellicoso satis fuit condidisse suis hæredibus comitatum Lennensteinensem, quod jam tum Aurea bulla Caroli I V. vetaret Electoralem principatus dividere & nominatim Palatinatum Sigismundus Imper. in Bulla de Elect. palat. publicata à Marg. Ereher. Eodem tempore, quo in Wittelsbachium Bavaria collata est à Friderico I. & à Friderico II. adjectus Palatinatus Rheni, Bernhardo Anhaltino Ducatus Saxoniz assignatus fuit, sed quam dispari eventu? Vix est, ut hujus reliquias in Lauenburgensibus Ducibus, & principibus Anhaltinis conspiciamus, En quò divisio divulsas adigit familias.

c. Nam dum à se invicem separantur provinciz, non possunt non magis magisque debilitari, quemadmodum cauda disrumpi non potest, si pili simulprehendantur, sed si carptim vellicentur, nulla vis tam exigua est, quæ singulis frangendis non sufficiat. Austriacorum potentiam jam eò deduxerat Leopoldus VII. emta Syria & acquisitis plurimis imperij feudis, ut non tantum domi tutus esset, sed & Vngaros & Sarracenos bello hæc edere auderet. At cum tam ampla hereditas provoluta esset, ad neptem Margaretam & proneptem Gertrudem interque utriusque maritos divisa) quid ibi non mali passa est Austria ab

Sec 2. Vnga-

18. Indiviso causa quieti in Palatina su Rheni

39. Exemptum Anhaltino TMM.

40. Austriaco TMM.

Vngaris, Bohemis, Misnensibus, Bavaris donec Rudolphus Imperator eam in Alberto Filio & Elisabetha Gertrudis nepte iterum uniret. Mox cum Alberti I. Imp. filij hereditate vicissim dividerent, & universa ditione ad duos Albertum & Leopoldū, qui ad Sem-pachium occubuit, tandem redacta, & hujus portionem quatuor filij de novo inter se partirentur, Sigismundus Leopoldi ex Friderico filio nepos eō ab Helvetiis redactus est, ut, quas prae impotentia virium tueri non poterat, provincias Carolo-Burgundo septuaginta millibus aureorum vendere cogeretur. Hic enim solet esse exitus divisionis, ut aut à vicinis invadantur imminutæ provinciæ, aut à principibus ipsis exhaustæ sub onere exactationum deficiant. Tenetur enim quisq; injurias suis illatas, vi & armis propulsare; tenetur uxorem regiè alere, & liberos ditare, prout principem decet. Quin etiam sui ordinis hominibus nemo mortaliū libenter cedit aut inferiorē se gerit, nedum principum, quorum animi ad altissima quæq; nativo quodā errore efferuntur. Cum verò tanto sumtui non sufficiant, si vel Scodis Thessali hæredes essent de cujus divitiis magna prædicant Plut. in Cat. M. Scholiast. Theocr. Idyl. 16. Plut. de cupid. dicit, quid superest, nisi ut obæratas provincias creditoribus cedant, in detrimentum non tantum familiæ, sed etiam imperij, cujus membra suat. Ita Ducatus Styriæ & Carinthiæ, nec non Comitatus Tyrolis & Goriciæ transierunt in possessionē Austriacæ, cum Albertus & Meinhardus fratres Carinthian Tyrolin & Gorician inter se partirentur, & Alberti tres filij iterum Goriciæ Comitatum & Carinthiæ palatinatum subdividerent Exhaustæ enim provinciæ bellis contra Venetos & Ludovicum Brandeburgensem gendis, quibus ferendis non erant, & præcipuè cum Meinhardus Alberti filius, filiz Catharinæ, Iohanni Bavariz Duci elocandæ, ampliorē facultatibus suis dotem stipulatus esset, brevi intervallo cesserunt Austriæ Archiducibus. Partem etiam admercatu est Episcopus Salzburgensis ab Alberto, Alberti filio. Ita Leopoldus Victoriosus Archidux Austriæ, emitt Styriam à genero Sigismundo, Simplex Archidux, quos defendere non po-

terat Helvetiorum agros vendidit Carolo Burgundo : Otto Major Comes Schirensis & Wittelsbachius emitt comitatum Dachavinsensem 18. libris auri ab Vthilde, Conradi Comitatis immatura morte prærepti, maris, consentiente Arnulpho patruo: Ita Otto Ludovicus Bavari Imp. filius Marchiam Brandenburgensem distraxit: & precium cum Gretula, Molitoris uxore, consumpsit : Comitatus Geldriæ procul dubio direptus fuisset à creditoribus nisi Comes Mercatoris Mechliniensis foceri sui beneficio fidem liberasset: & quis possit Comitum omnium numerum recensere, qui bona sua vicinis principibus imò et à oppidis & Nobilibus, vel oppugnarunt, vel vendiderunt eō quod ad nihilum longa prædiorū distractione redacti essent? Distractis autem provinciis, ecquid familiarum superesse queunt? Puerantibus verò membris ecquid Resp. facta recta stare? Nam quod quidā putant, hic agi tantum de commo-privato seu conservatione familiæ & ejus intuitu non esse tantum præjudicium liberis, secundo genitis inferendū, id ita se non habere, faciliè adverterint, si causas acquiratius intueri voluerint. Fieri quidem potest, ut, quod prodest publicè, non prosit etiam privatum, ideoq; integritas provinciarum redundat in privatum usum familiæ, sed eum usum non spectabit legislator, qui caput hereditatis uni tantum attribuit, verum utilitatem publicam primò, privatam secundò promotam cupiet. Nam familiarum quibus in-divisio principatum imperatur, non sunt nisi regiz, d. s. præterea Ducatum, p. um. de prohib. feud. alien. per Frid. ex quibus exurgit Imperij Majestas, & eligitur Imperator. Toties igitur decedit publicè, quoties decedat aliqua ex his familiis: quoniam privatæ non sunt, sed Remp. immediatè suis humeris fulciunt, Nam si Vlpian. publicè interesse dixit, ut ordinem dignitas familiarumq; salva sit, l. 1. s. Sed et si ferunt 13. de insp. veni. quanto magis publicè intererit, ut publicis familiis sua constet integritas arg. eorū qua tradit Paul. à Gestr. cons. 189. l. 1. Lud. Molin. l. 1. c. 11. n. 6. de jur. p. um. Præterea, cum familiæ per varias vicissitudines mutentur, principat⁹ verò sint immortales, hac lege non à spectatu, familiæ unius propagatio, quàm

41.
Divisa pro-
vincia ut
pereant.

42.
Exempl. Du-
cat. Styriæ &
Carintiæ. Item
Comit. Tyrol.
& Goriciæ.

43.
Quam mul-
ta provincia
vendita.

44.
Divisionis
prohibitio
spectat non
tam familia-
rum, quam
totius Reip.
conservatio-
nem.

quam principatus, cui præest, integritas: Potest enim sine Witkindi, aut Pipini familia salva esse Respub. sed non sine provinciis, in quibus diversæ familie sibi invicem succedunt, & lampada tradunt. Cum verò provinciarum & membra imperij illibatam suam non servent integritatem, nisi præscripta ab imperij arbitrio unitate contineantur, facile descendendum Imperatoribus in pacta eorum familiarum, quæ provinciarum suarum unionem inter se concluderunt & jus primogenituræ inde extruxerunt. Inter privilegia domus Austriacæ & hæc confirmatum fuit ab Imperatoribus: *Dasß der Eldeste vnter den Herzogen die Herrschafft des Landes haben soll / vnd nach ihm sein ältester Sohn erblich / vnd dasß diß Herzogthumb nimmer mehr soll getheilet werden. Constit. Frid. I. C. 11. & Caroli V. apud Cuspin. in Austr. Heimensfeld. in rat. const. Imp. post Carl. V. Munster. lib. 3. Cosmog. c. 406.* De Henrici Ducis Bavarie testamento supra diximus: De unione Wilhelmi Ducis Iuliacensis & Bergensis Comitiss Ravenspergensis, & Iohannis Ducis Clevenensis & Comitiss Marchie pleni sunt libri eorum, qui de successione Iuliacensis disputant. Convenerat enim inter eos *An. 1496.* de archa quadam confederatione, in qua quidem successione nondum fit mentio, ut ex his verbis patet: *Dasß wir uns mit ganzen thabren vnd besten trewen gelobten freundschaft vnd Gunste / gimpfflich / freundslich / vestiglich / erbllich / ewiglich / vnd innewer mehr zusammen gedenen / veretnig / verstrickt vnd verbunden / dem uns zusammen verstricken vnd verbinden / oder nutz diesem Brieff gänglichlich vnd unversehentlich beneinander zu bleibe / so dat vnsere ein von dem andern Rath / Trost / Hülf vñ Beystande han / vnd ein dem andern dienen soll / als mit klarem Unterscheid hiezin beschriben vnd geteilt folge.* Cæterum pacta posteriora & statuta Iuliacensium expressè determinant. *Dasß die Fürstenthumb vnd Land Gältlich / Cleff vnd Berg / Auch March vnd Ravensperg / allezeit so lang die Succession Herzog Wilhelms zu Gältlich etc. Erben vnd posterit in absteigender Lini wehren vnd verhanden seyn würde / zusammen Niterb / vnd gänglichlich beneinander vngesondert vnd*

vnzertrennt bleiben sollen: in quo sensu etiã à Ferdinando & cæteris Imperatoribus confirmata sunt, nec id negare denique possunt, qui in favorem Bipontini Ducis & Marchionis Burgaviensis unionis vinculo connexas provincias separari posse disputant.

Causam minoris omnium optimam assignat Maximilianus in confirmatione: *Da mit die Herzogthumb vnd Grafschafft Die weil etliche Güter derselben / an ander Eude fallen möchten / nicht zertramt / noch vns / noch dem Herligen Reich / deßhalb also nützlich vnd wol gedienet würde: quæ eadem causa ex utilitate publica petita est.* Hæc eadem perculit Ioachimum Fridericum Electorem Brandenburgensem, ut patris testamento, quo Novam Marchiam cum Ducatu Crofensi, Dominiis Corbusiano, Sternbergensi &c. Ernesto ex Anhalt: in secundo genito ascripserat, derogaret, & cum reliquis Marchie provinciis prædictas in unum corpus redigeret: fratribus verò duobus natu majoribus Ducatus Franconicos, in recompensationem, traderet: Nec non Henricum Iuniorum, qui cum unione provinciarum etiam jus primogenituræ primus in eam ducatus Brunsvicensis partem introduxit, quæ ipsi tunc obediebat, à Landenburgibus & Grabenhagensibus distincta, ad se de consensu & confirmatione Caroli V. Imp. cum consensu fratris Wilhelmi quod testamento Iulii patricii postea confirmatum in consuetudine per trium principum Iulij, Henrici Iulij, Friderici Ulrici, continuam successionem vertere cepit. Ex quo tempore quantum virescens sumferit provincia, malo ex effectu quisque quam nudis verbis cognoscet. Ecquid enim Philippus Landgravius, Hassie dirone avita potuisset eicere Heartcum hunc Iuniorum, nisi hic divisas, ille unitas possedisset provincias. Nam cum Wilhelmus ad Lanum, qui primus adiecerat comitatus Cattimelhocensem, Wilhelmum minorem natu scripsisset hæredem & huius frater Wilhelmus primogenitus Castellis sine liberis decederet, tres disjunctas provincias reciderunt in unius Philippi Wilhelmi filij, potestatem, cuius potentiam vel ipse Carolus V. timere coactus fuit. Nam Brunsvicensem Ducem regione depulit, Monasterienstem seditionem

47.
Statutum
Brandenb.

48.
Stat. Brunsvicens.

46.
Privilegium
domus Austr.

46.
Vno Iuliacens.

49. Potētia prin-
cipū ex unio-
ne provinciarum an nōtia
sit imperio.

compescuit, & Ducem Wirtebergenſem Vi-
ricum, ab Auſtriacis excluſum, reſtituit. Nec
eſt quod ex unione provinciarum nimis ma-
gnam alicuius principis timeamus poten-
tiam, quemadmodum Clemens IV. cum in-
veſtiret Carolum I. de regno Neapolitano
has conditiones adiecit, *ne Lombardiā, Tu-
ſciam aut regnum Imperium & Rom. cum eo
conjungeret* quod cum faceret Carolus V.
ſolemni bulla in comitiis Francofurtanſis de
jure ſuo & contractu priori proteſtatus eſt
Leo X. Cum enim Henricus II. Rex Anglo-
rum, dimidiam ſerē Galliarum partem, par-
tim ſucceſſione, partim pactis matrimonia-
libus obtinuiſſet. nec ipſe nec ſucceſſores e-
jus Regibus Gallorum debita ſervitia ſatis
ſubmiſſe exhibuerunt. *Quantas* turbas de-
derit Imperio Henricus Leo cum Bavariam,
Saxoniam, Weſtphaliam, Holſatiam, Brun-
ſwicenſium & Lunzburgenſium, ubi poſte-
ritas ejus adhuc dominatur, terras, uno im-
perio præmeret, notum eſt: Notum itē, quod
Friedericus Bellicoſus Dux Auſtriaz, cum co-
ronam & diadema regium rapuiſſet, obſe-
quium Imperio detrectaverit, & exercitum
Imperialem ad Fulnam fuderit. Notū quod
Bullionzi, [regno Portugalliz à regibus Ca-
ſtiliz donati licet fidem ſubjectionis dare &
curiis intereſſe cogerentur, obedientia tamē
ſe ſenſim ſubtraxerint, & armis etiam in li-
bertatem aſſeruerint, cum Dionyſius Rex
Portug. VI auctus acceſſione regni Algarbio-
rum ex dote materna, Caſtellanis obedire
apertē negaret. Cæterū potentiz numeroq;
provinciarum modum præſcribet eadē Ma-
jeſtas, quæ legem unionis ſui teſt univerſa-
lem, in publico bono fundatam, conſuetudi-
nem cōfirmavit. Nam *ne ſecl. 9. ſubjicemus*,
non id agitur, ut omnes provinciz cōgeran-
tur in unum, & deleantur discrimina præci-
puarum familiarum, ſed ut ducatus ſinguli,
certis terminis deſiniti integri maneat, pro-
ut Roland. de Valle tradit *conſ. 80. num. 14. Sol. 1.*
ſcilicet non obſtante prohibitione Fri-
derici *in d. S. præterea ducatus*. Solo unionis
vinculo colligatas regiones jure poſſe divi-
di. *arg. cap. Vacante de præbend. C. dign.* Nec
enim quævis familiarum facta in præjudi-
cium tertii valent, ſed quæ conveniunt con-
ſtitutioni Majeſtatis aut conſuetudini rece-

50. Pacta prin-
cipum de ſuc-
ceſſione qua-
bonis inveni-
ant.

ptæ: ut plurium autoritatibus probāt. *Tiraq. de retract. lign. §. 11. gl. 6. n. 24. 25. §. 20. n. 3. Roſenth. de feud. c. 7. axiom. 53. Graſs. in §. legat. n. 19. Gail. 2. obf. 116. & 117. Myſing. conſ. 10 n. 39. conſ. 32. n. 21. conſ. 49. in ſi. Knichen. ad præſul. Sax. c. 2. C. 3. Chopin. de doman. Franc. li. 3. §. 6. n. 59. Oldend. claſſ. 4. Ab. c. 7. de Emph. in ſin.* ſucceſſione autem primo-
geniti in Regnis cōfirmate immemorabilem
conſuetudinem ſecl. *Seq.* dicemus: in feudis
verò regalibus diſiſionem prohibuit Friede-
ricus Imp. *d. S. præterea Ducatus*, ita, ut qui
indiviſionem & ſucceſſionem unius in ſuos
principatus, per pacta inducunt, nihil indu-
cere videantur contra leges & conſuetudinē.
Principem verò &, quæ hujus poteſtati æ-
quivaler, conſuetudinem poſſe jure tertio, in-
ſtituti utilitatis publicæ, prævertere & adime-
re, extra controverſiam eſt. *Dd. ad c. quæ in ſuum tertio
Eccl. de conſ. Dd. in l. item ſi verberat. de res
vend. in l. Lucius. de conſ. gl. C. Dd. in l. ſin.
C. ſi contra juſ. de uſu. publ. ubi laſ. C. in l.
Barbar. ubi rex. nu. 24. de offic. prator. Gaſt. 2.
obf. 56. n. 3. Myſing. 5. Cens. obf. 79.* Multò ma-
gis verò ad tempus ſuſpendere, majori cum
tænore aliquando recuperādum, ut ex com-
muni ſententia aſſerunt Graſs. *de ſucceſſ. 9.
19. n. 15. Roſenth. c. 7. q. 19. in gl. lit. Ex.* Nam
dum Imperator legitimat, ſpugium ad ſuc-
ceſſionē feudalem exiſtentibus legitimis he-
redibus anaon juſe ſerē acquiſitum ſuſpēdit.
Quin id tamen poſſit non dubitant *gl. in §.
Naturale. ſe de feud. de ſum. C. Vbi Bald. 7.
Alvar. n. 4. Præpoſ. c. 4. Gail. 2. obf. 142. n. 14.
Roſenth. d. 9. 19. n. 28. C. 9. 46. nu. 5. Forſt. de
ſucceſſ. li. 6. c. 20. n. 4. lap. c. 1. n. 66. de conſtit.
Covarr. 3. Gar. reſol. c. 6. nu. 2. C. 3.* Nec enim
juſ ſuum cuiquam auferretur in hoc caſu, ſed
quod per diſiſionem diffluxurum erāt, u-
nitione conſervatur, donec præmortuis pro-
ximioribus ſucceſſoribus, integrum redeat
ad poſteritatem ſecundo loco, vocatorum,
quemadmodum regnum Galliz per Valle-
ſios poſt annos trecentos paulò minus de-
volutum eſt ad Borbonios. Licet igitur pacta
de ſucceſſione acquirenda non valeant.
*l. ſtipulatio hoc modo. de verb. oblig. l. pactum
quod dotalis. C. de pact. l. ex eo. C. de iur. ſti-
pul. non tantum ad evitandum inhoneſtum
vorum captandæ mortis, d. l. pactum. C. l.
ul. C.*

51. Princeps &
conſuetudo
poſſunt in
ſuum tertio
inſuſu uti-
litatem publi-
ca adimere.

52. Et ſuſpen-
dere.

ult. C. de pact. aut quia pactum non est modus acquirendi hereditatem iure civili l. hereditas. §. C. de pact. cony. aut quia pacto volumus alicujus infringi non potest, que libera debet esse ad extremum vitæ. d. l. ult. C. de pact. si quando 38. C. de inoffic. testam. sed etiam quia pacta contra constitutiones principum sine privilegio nihil operantur. l. pacta quæ. 6. l. licet 19. C. de pact. Leo const. 14. lib. 2. Statutum ne filiorum. & reipubl. non expedit jura successionum cuiusvis arbitrii incertitudini subijci, quoniam jus publicum Harmenop. καὶ οὐκ ἴδιον: προσηγορίᾳ pactu mutari non potest: l. jus publicum 8 ff. de pact. l. Neratius. 20. de relig. & sumi. fun. l. quod bonis. 15. ad l. Falcid. Leo. d. const. 19. Tamen quæ Lex ipsa ordinat, seu quibus non repugnat, ut sunt pacta de conservanda successione, siue in emancipatione §. ff. de legit. agn. success. inst. l. fin. C. de emancp. Liber. Corraf. l. 6. M. §. c. 9. siue dotalius tabulis, Gomez. ad l. 22. Taur. n. 19. Henz. l. 1. §. 2. n. 17. de iis disponendi facultas nemini admittit, quem admodum Collegis potestatem facit Lex, pactionem, quam velint, sibi ferre, dum ne quid ex publico lege corrumpan. l. fin. ff. de colleg. l. 1. §. 1. l. item eorum in pr. 6. Quod cu jusq. uni vers. nom. quam potestatem ex legibus Solonis fluxisse Cajus autor est in d. l. §. & Plutar. in Sol. Vnde tam in Gallus, Masuer. in prac. for. Papon. 20. Arrest. 2. Arr. 1. Bodin. lib. 1. de Rep. c. 2. Tirag. q. 7. de primog. in pr. Aufser. in decif. Thol. 452. Benedic. in cap. Raynut. Verbo duas habens villas. n. 97. & seqq. de testam. quam Germania, Wensleb. in l. pact. 15. nu. 7. C. de pact. Zas. in l. stipulatio hoc modo. de verb. oblig. consi. lib. 2. Hottom. consi. 72. lib. 1. Borcholt. part. 1. consi. 13. q. 2. per text. in l. d. §. 1. Verf. pact. C. de natur. lib. in l. sciens. C. de pact. dor. in c. 1. de filiis natis ex matrimonio. ad Morgan. & Hispania Lud. Molin. lib. 3. primog. c. 2. n. 23. Burgos de Pac. in proem. l. Taurin. nu. 98 & seqq. pacta de successione conjugum, & familiarum passim invaluerunt, & ut ait Dioctet. in d. l. licet. C. de pact. principum constitutionum prompto favore firmata sunt, puta quoad ea, quæ videbantur à juris communis dispositione aliena. Quæ admodum Vladislaus Bohem. Rex & Maximilianus Imp. sponsio-

nem fecerant de successione mutua si quæ alterutius stirps mascula deficeret, quæ statim in actum deducta fuit, cum Ludovicus Vladislaus filius inprohib. Mosatensis occideretur. Item S. Olaus Noivveg & Canutus M. Danicæ Rex, ex qua post Canuti III. obitu, successit in Dania magnus clari filius: Ite Marchiones Brandeburgenses cum ducib. Pomeraniæ & Megapolitans de iurisdictione contraxerunt, & Hermannus Landgravius Hassiæ An. 1373 pactus est cū Friderico Balthasare, & Wilhelmo Lādgraviis Thuringiæ, ut altera familia alteri, deficientibus masculis, succederet, quod fœdus An. 1433. inter Ludovicū & Lādgraviis Thuringiæ, jam ad Electoratū erectos, cum his Annâ Friderici I. filiâ duxisset uxorem, renovatum est & in fraternitatē An. 1457. adoptati Marchiones Brandeburgenses, cum accessisset confirmatio Imperatoria Friderici III. 1471. sine qua putant isti stipulatione, quippe ad excludendas fœminas & cōtra rationes juris in præjudicium Domini directi introductam nullis fuisse momenti. Zas. consi. lib. 1. Hottom. d. consi. l. br. num. Schurff. consi. 8. lib. 1. Bodin. d. de Re. ub. c. 2. in fin. Mel. §. 1. c. 6. & 7. Si verò nihil statutum inter eos fuerit contra jus publicum, & personæ in præjudicium tertium, unicuique placet rei suæ legem dare in quo consistit ratio Domini. l. in re mandata C. mandata c. Eos qui per pecun. 1. q. 1. & hoc Imperialis Majestas permittit. l. ult. in fin. C. de ell. & qui legis autoritate munitur, nō opus habet peculiari confirmatione principis, Suar. in rep. l. quoniam in prior. 2. lim. ad l. fori. n. 17. C. de inoffic. test. Ferd. Vasq. de success. creat. lib. 3. §. 26. n. 95. 96. quia facultas legis facultati principis æquiparatur. Auth. Ite sine legis. C. de nat. li. Tirag. in rep. l. si unquam. Verf. donatione larg. n. 226. C. de dom. cujus viva vox est lex. Auth. de consul. in fi. col. 4. l. si interrogat. ff. de adopt. & precib. non indiget cuius cōmune suffragatur. l. Imperatores. 30. de reb. aut jud. cum concord. Iā verò non tantum longo usu derogatū est juri Longobardico, per jus Francor. quod alii nominant Salicū, sed & Fridericus peculiari constitutione æqualem fratrum in feudis Regalib. successionem prorsus sustulit, ita ut pacta de unionem ducatuū nihil continerent vel à consuetudine, vel à lege diversū.

Quod

83. Pacta voluntates liberae infringentia, aut cōtra Consi. PP. nihil operantur.

84. Quando ualeant pacta in iurisdictione.

85. Aquibus in non recipiunt.

86. Confirmata ab Imp.

86. Confirmata ab Imp.

87. Modo non sint contra sui publici & tertii.

88. Precibus non indiget cuius commune suffragatur.

Quod attinet consuetudinem feudorum, licet controversiæ feudales, quando de jure ex quo decidendæ sunt, non constat, revocandæ sint ad jus primævum, quod introduxerunt Longobardi, *Laurent. Silvian. de feud. di. cognis. q. 1. nu. 57. Marant. disput. 2. Thom. Marin. de gen. feud. s. de feud. jur. Francor. n. 6. § 7. & s. feud. juris Longobard. nu. 12. § seqq.* & feudum dum est incertum, præsumatur Longobardicum *Affl. & c. 1. s. præterea ducatum. num. 23. Verf. quæritio quæro. de prob. feud. alien. per Frid.* prout quæq; consuetudo qua reditur ad jus commune latè interpretanda est, *l. si unus 27. §. 3. Verf. Quod & in specie. de pact. cap. ab exordio dist. 35. gloss. in c. statutum 3. verb. numerandum. de proband. in 6.* Tamen lex posterior excludit priorem & consuetudo subsequens absorbet præcedentem, quemadmodum Lotharij & Cōradi autoritate, successiones mutatz, & alienationum plures formæ prohibitz suat, *c. 1. s. Cum vero Conradum, ubi subscriptus Hostom. Lotharium. de hū qui feud. dare cap. un. in pr. de probib. feud. alien. per Lothar. Hostom. de feud. lib. 3.* Nam cum Carolus subigeret Longobardos in Italia jus quoque Francorum bellum movit Longobardico & cum illud expugnare non posset, parem sibi vendicavit autoritatem, ita ut redè notaverit: *Crusius in Annal. Suec. part. 1. lib. 12. c. 4.* Introductum fuisse in Italiam legem Salicam sive jus Francicum, atque ita tripliciter tunc genere legum Italiam vixisse: Romano, Longobardo, Salico & profitendum cuique fuisse, qua lege vellet vivere, atque ex ea illi jus dictum fuisse, perinde ut in Poloniam, Moraviam, & Silesiam insinuavit se jus Magdeburgense seu Saxonicum, ex quo, pro optione petentium controversiæ perinde dirimebantur, ut ex regis aut Municipali, quod in plerisque ducatibus & civitatibus Saxonicum de novo expugnavit. Suffragatur enim Sigon. *lib. 8. hist. ital. & legum varietatem probat exemplo Mariæ, vel Mathildis, quæ Bonifacio Marchioni Ferrariæ nupsit & traducta in legem Longobardicam ex Romana, tributis suis in Ecclesia Mutinensi sic subscripsit: Maria, qua professa sum lege Visere Romana, sed nunc pro ipso viro meo lege Longobardorum Visere videtur, qui præ-*

ferum est ex natione sua, Visere lege Longobardorum. Vnde apparet consuetudinem Francorum post Caroli M. & Ludovici Pij in Longobardos imperia, æquali successione in feudis permultum detraxisse, adeo ut *in c. un. de nat. success. feud. licet in feud.* reducat consuetudo Longobardica & proximiores lineæ omnes ex æquo vocationur: tamen manifestè, præsupponitur feudum in divisione ad unum posse pervenire, & cōsequenter in tota illa stirpe eo modo per unius possessionem, exclusis reliquis omnibus deduci, quod tantum abest, ut improbetur, ut potius non prius ab ejus unius stirpis possessione avelli posse feudum statuatur, quam decesserit quis nullo relicto filio. Tum eam suo pte impetu res recidit ad nativam indolem.

Quod verò consuetudine sensim introduci cepit, Frideticus Imperator, aperta lege confirmavit, cujus hic tēdr: *Præterea ducatum, Marchiam, Comitatum, de cætero non dividatur: alius autem feudum si conjortes convulerint dividatur: ita ut omnes, qui partem feudi habent jam divisi, vel dividendi fidelitatem faciant. c. un. s. præterea ducatum de prob. feud. alien. per Frid. Alber. col. 4. Verf. sed si.* Non solum enim dignitatem indivisibilem facit Imperator, aut jurisdictionem Ducalem *Alberic. in dist. verb. feud. Boer. q. 204. m. 27. Rubens conf. 133. nu. 5. Rosenb. c. 9. q. 56. Betf. c. 9. de jur. promog.* sed apertis verbis nominat feudum ipsum, quod hoc complecti provincias & bona ipsa ex subsequen- tibus facile est colligere. Quod enim addit de parte feudi divisi vel dividendi, æquis aliter quam de re ipsa, quæ in feudum datur, interpretari potest? Accedit quod indivisionem feudi regii, opponat divisioni feudorum aliorum. In oppositione autem non debere mutari significationes vocabulorum, ex Logicis didicimus, quia super æquivoca aut diversum significantia, nisi ad certam significationem figantur, non fundantur opposita. Divisio verò feudorum permessa est, non secundum jurisdictionem aut dignitatem tantum, sed secundum rem ipsam feudalem, & proinde secundum eandem prohibetur in Regalibus. Ne interim obiter adjiciam, quod paulò post tutius deducendum erit,

59.
Ius feudale
dubium, ex-
plicandum ex
Longobar-
dico.

60.
Consuetudo
posterior tollit
priorem.

61.
Triplex ius
in Italia.

Ius Salicum
expugnavit
Longobar-
dico.

62.
Explicatio
constitutionis
Frideticæ.

63.
Feudum illic
designare pro-
vinciam.

crit, quantis turbis implicatum sit imperium, si feuda maxima possideantur pro indivis, sive quoad reditus sive quoad jurisdictionem. Absurda verò interpretatio ubiq; vitanda. *l. cum debere. de ser. vrb. prad. l. nam absurdum. de bon. liberr. l. scire oportet. §. aliud de excus. tutor.*

64.
Instantia sol-
vitur.

Quod verò argumentum contra communem interpretationem d. §. praterea. petat Nicol. Betf. in d. c. 9. ex vocabulo *confortium*. inquit: *Non posse confortes dici ejus rei cui jus omne & dominium unum sp. & at. Es se verò legu mentem hauriendam ex ijs qua pracedunt & sequuntur*: duplici nomine nihil probat. Nam subsequens oratio explicat priorem, nisi contrarias contineant dispositiones & posterior removeat priorē, quem admodum hoc casu confortes quidem nominat Imp. sed in feudis mōribus tantum, quz quia dividi possunt cōsortes admittunt. Malè verò hinc inferitur: Confortes nominantur in feudis divisibilibus: Ergo iidem locū habet in indivisibilibus. Indivisibilitas enim cōfortium excludit. Deinde licet confortes nominentur etiam in feudis divisibilibus, nihil tamen ne sic quidem concluditur cum ita nominarentur respectu antiqui juris & quia in puncto quo per legem repelluntur confortes erant, licet confortes esse desinant, ex quo feudum transit ad unum tantum. Vtrum porrò ex indivisione, quam ex d. §. praterea. tantum conficere laboramus, sequatur jus primogeniturz, *sect. seq. deducimus*. In observantiam statim lex Friderici deduci non potuit, fateor, pravalente inventerata consuetudine. In Italia & Alemannia ut rescribitur *Vrb. cons. 237. Ser. Verum. lob. Andr. in add. ad spec. de feud. in fin. addit. magn. Matth. de Aff. in 1. not. §. prater. Zaf. in E. ut feud. art. 9. de feud. alien. dū adhuc hodie magni principatus in libris zqualiter distribuuntur: pleriq; tamen boni publici favore, & familiarum suarum studio admoniti, ultro locū dispositioni Friderici fecerunt, ut paulò ante ex Bavariz, Brunsvicensium, luliacensium Ducum, Marchionum Brandenburgensium pactis conventis ostendimus. Megapolitani & Pomerani, etiamsi ditiones in duas partes divelli consenserint, plures tamen duobus principibus non admittunt, Hi-*

inim
tribus

65.
Interpretatio
ex c. servan.
144.

spani quàm tenaciter indivisionem feudorum regalium observent generali cōsuetudine testantur illi, qui in causa comitatus Valentiz scripserunt contra Rhod. Zuar. *Ant. Gomez. in l. 40. Taur. n. 11. Lud. Diol. lib. 1. de Major. c. 11. n. 16. & seqq.* in qua causa in supremo Vallisoleto conventu tandem pro indivisibilitate ex more regionis pronūciatum fuit. Ex cæteris pleriq; secundogeniis finitimas & aliunde per matrimonia acquisitas provincias tribuunt, caput rei sibi retinent, quemadmodum Iohannes Fridericus, Dux Wirtebergensis nuper cum fratrib. convenit, & Bipontini hac eadem ratione abscesserunt ab Electoratus Palatini ditione, cum Stephanus Ruperti Imperat. filius Annam Friderici ultimi Comitis Veldentiz, filiam duxisset, & socero in comitatu successisset. 1410.

Ex quibus omnibus patet feuda Regalia per constitutionem Friderici facta esse individia, *Schenck. libr. 2. feud. c. 31. §. praterea ducat. pag. 535. Vult. lib. 1. de feud. cap. 8. nu. 36. Gast. 2. obs. 153. Cujac. & Gorhoff. ad. d. §. praterea Ludov. Molin. de jur. primog. lib. 1. c. 3. n. 6. c. 11. per tot. Zaf. cons. 20. m. 3. & seq. libr. 2.* quod jam antea per consuetudinem Francorum invaluerat & adhuc hodie apud Gallos plerosque Anglos & Scotos non tantum in majoribus, sed & minoribus feudis observatur. Vtrum autem Imperatori ea potestas competat, sacrilegij instar esset dubitare velle, cum successio feudalis non dependeat ex pacto *ut disputat Schrad. part. 2. de feud. l. de succ. de sc. masc. ab intest. l. m. 2. sed ex consuetudine, Forster. de success. li. 6. c. 36. & seqq.* cui dubium non est, quin Imperator abrogare queat ex causa publicz utilitatis, cui omnes leges & cōsuetudines comiter cedunt. Publicam autem utilitatē prolixè huc usq; deduximus, quia divisio cōmunit principatus, & comminuros facit, recidere in alienam potestatem, deterit familias & fulcra imperij. Nam minima illa incommoda, de confusione Antributionum, quz præverti posse putat Nic. Betf. in d. c. 9, nihil in hoc negotio moramur; cū multò graviora insint incommoda, unione præoccupada, ut patet, quibus, si agatur de supremo principatu contentiones ad eò sunt innexz, ut profunda

66.
Feuda regalia esse individia.

67.
Idq; p. fuisse Imperatorem statuer.

68.
Nec attendendum quod cōtribuciones de consubduantur.

F ff

cupi.

69.
Cumen alio
re parte mul-
to graviora
injunctio inco-
moda: ut dis-
sida fratru.

70.
Quorum va-
ria exempla

71.
Vetera &
nova.

72.
Hispania.

cupido imperij nunquam siverit quiescere regna, in que divisio inducta fuit. Dissidia vero fratrum non tantum nocentissima dicit *Gl. in l. 2. Verb. domesticis, ad Sc. Syll. sed & Rempubl. turbare & penitus destruere tradunt. I. Ci. l. 2. C. de offic. pref. Afr. Alb. Reserth. in l. si quis a filio. S. si pars de U.* Non affero hic bella Seleuci II. & Antiochi fratru, qui Asiam & Syriam, ab Antiocho II. iustum possessam inter se dividerant, non Antipatri & Alexandri, qui Macedonicum imperium Castellam distraxerant, no Merovingiorum, & Carolingiorum in Gallis, Germania & Italia, non Anglosaxonum in Britannia, quorum supra mentionem feci, nec Ducum Bavariz ante Carolum M. nec Regum Portugalia, Castellæ, Legionis, Arragoniz, Navarra in Hispania, unum atq; alterum exemplum superioribus adjicio. Res Longobardorum primum ad duos delapsa erat, cum Aribertus a proceribus electus, duos filios relinqueret, Bertharium & Gundebertum: ceterum Gundebertus fratrem, priusquam in regno incalesceret, eiecit, ipse non multis mensib. post eiectus a Grimoaldo fororio, Duce Fori Lulij, ex Alboini Regis stirpe oriundo, cui Berthanus, ope Gallorum, ad quos exulatum ierat, bellu movit. Hermanfridus Rex Thuringorum, Clodovxi regis Francorum, Coetaneus, Baldericum & Bertharium fratres partim bello exegit, partim ferro necavit, ne Thuringiz regnum secum æqualiter herciferent, qua de causa & ipse ingens bellum sustinere coactus fuit a Theoderico Austrasie Rege. Sanctius major rex Arrag. & Navarr. Garcia maiori natu reliquit regnum Navarr. Ferdinando Castellæ, quod jure uxoris acquisierat, Sanctio Sobabraz seu Gasconiz, Ramiro naturali Arragoniz Atq; Ferdinandum statim arma movit in regem Navarra, quem Raymirus quoq; impetuit, mox a fratre Ferdinando impetendus cum Gascones post eadem Sanctij ad Raymirum defecissent, nec unquam quievit Hispania donec mutuis ædibus se recipissent. *Roder. part. 3.* Cum Ferdinandus L. filius Sanctij Majoris filius regna Hispaniarum ita distribuisset, ut Sanctus Castellam, & Legionis, Alphonfus partem huius & Asturum, Garcia Galleiz & Portugalia regna divisum obuneret,

primum Sanctius Alphonsum regno pepulit mox a Garcia superatus, victore iteum superat & in vincula ferrea cõpingit, quarum turbarum is finis fuit, ut Garcia in carcere decedente, & Sanctio per insidias occiso, cum sorori quoq; Viraæz dominium Zamoræ eripere aggredederet regna omnia redirent in manum Alphonfi. Nihil tamen fratrum suorum exemplo cautior factus Alpholus Portugalliam Henrico Duci Lotharingæ cum naturali filia Tiresia concessit unde successoribus ejus plurima sæpe bella nata sunt. An. 1135. cum Ferdinando Rex Legionis debellaret Alphonsum regem Portug. Ann. 1307. cum Ferdinando puero bellum inferretur; An. 1386. cum Iohannes succumberet victus a Iohanne Beatricis uxoris suæ naturali fratre, &c. Ejus verò ex filia Viraça & Raymundo B. rengario Comite Tholosano nepos, Alphonfus iterum pomum Eridos duobus filiis in medium projecit, quando Sanctum Castellæ, Ferdinandum Legionis Regem creavit. Nam cū Sanctius reliquisset Alphonsum filium in cunis, Ferdinandus partem magnam Castellæ ad se pettraxit, nepotemq; sibi vallum constituere, aut forte penitus occidere decreverat, nisi fide suorum subditorum liberatus & ultra jurisdictionem ejus ablegatus fuisset. Petrus major natu constitutus Rex Arragoniz a Iacobo patre fratrem Iacobum carceris squalore necavit, (alii Alphonso Petri filio id tribuunt) quod regnum Balearium ex dispositione paterna, a tota hereditate abstraxisset: Conradus rex Neapol. licet fratri Siciliam ab initio concessisset, mox tamen possessionem morte redimere coactus fuit negante Conrado. Sicilia avulsa, regnum posse subsistere. Quid putas facturos fuisse, si unum & idem regnum partiti inter se coacti fuissent. Apud Polonos Boleslaus III. totum regnum, in quatuor filios æqualiter dividerat sed mox Vladislaus major natu cum reliquos bello peteret in exilium ab iis actus est. Miczislauus ipsi proceres exuerunt regno & Casimiro hitem movit de successione Boleslai Crispi filius Lescus instuctu M. c. z. lai, qui & ipse regnum repetit a Lesco Albo Casimiri filio, & per multas contentiones & vicissitudines transmisit in Vladislaum, Lasconorum Vladislai majoris

73.
Portugalia.

74.
Polonia.

BAUD

natu filium. Et quis posset enarrare omnes feditiones, & bella intestina, quib. exhausta fuit Polonia inde ab an. 1139 usq; ad annum 1295 cum equali potestate inter se certarent principes & diuitas provincias sibi mutuo ereptum irent. Nam quæ superiori potestate non constringitur, ambitio, tantum sibi licere putat, quam libet.

Vnicum aditio documentum ex auspiciis imperij Normannici in Apulia & Sicilia, ubi non tantum Tancredus pater injuria ex luccessione Apuliz exclusit filios omnes primi matrimonij, sed etiam fratribus sibi invicem ditiones eripiendi fenestram aperuit, quem admodum Guiscardus extorsit imperium Bajelardo ex Vnifredo fratre nepoti, eo quod Vnibertus cum minor ætate esset idem antevertisset Guiscardo. Mox Rogerius assus duodecimus Tancredi filius occupata Sicilia & auctis viribus, bellum indixit fratri Guiscardo, ob iniquam Calariz divisionem, quæ eadē causa incitavit Boemundum principem Tarantum, & paulo post ducem Antiochenum contra fratrem Rogerium, qui jus primogenituræ & successionis in Apulia & Calabria inuaserat, nec sine viderunt hæc certamina, donec Rogerius, Rogerij Basilis filius, superato Guiljelmo Guiscardo nepote, inq; suam potestatem redactis Italicis provinciis, Italiz simul & Siciliz Regem se saluare iussit. Ex quo Sicilia & Italiz ea pars, quæ Regnum Neapolitanum vocari cepit, sub unius dominatu unitæ manserunt, tum Normannis, tum Suevis & Andegayensibus donec Petrus Rex Arragoniz Siciliam detraheret & familiaræ Arragoniz adijceret 1282.

In provinciis, quæ superiori potestati subjacent, supprimit regnandi cupiditatem vis major & minus periculosè illic contenditur, quia minoris arma cohibere tenetur superior princeps. *l. si quis ingenuum §. in c. sib. de capt. & post lim. re. cap. 2. ubi Felim. de tranq. & pace c. venerabilem §. nos itaq; de Elect. c. 2. de pac. tenenda.* adeo ut licet ad transigendum nemo compelli queat, jus tamen compellendi habeat princeps ut noxiæ Reipub. dissensiones præscindantur. *l. si m. l. quidam affirmat. n. 4. & seqq. si certi. pet. Farinac. in pract. crim. sed per vim & metum ita-*

tior est imperij cupido, quæ quæ imperio eterno cedere velit. Ecqui n. sunt hodie principes jure Longobardi utentes, qui non inter se litigēt: Landgravius Hassiz, Duces Bipopitinos & Neoburgēses, B: unsvicenses & Lunæburgēses, Marchiones Badenses mihi vide & quos præterea longa referre mora esset. Pomerani jã inde à Suantibori libero dominio anteriore Pomeraniam diuiserunt ab ulteriori: sed perpetuis dissidiis utriusq; principes cõtenderunt, donec illam Poloni & cruciferi hanc Marchiones Brandeburgenses diriperent. Bavariz in tres regiones distinctæ duces nec fraternus amor, nec auctoritas Imperatorum repressit, quin mutuis cladibus se absumerent, ut supra explicabamus. Hericus Raspo Landgravius Thuringiz Ludovici fratris filios una cum matre S. Elizabetha, regione depulit. Nihil morata est Gerhardum comitem Aldéburgens. vel fratris Christierni Regis Daniz potentia, vel imperij, cui suberat, majestas, quin Holsatiam ferro ignique vastaret. quàm Leonina æqualitate fratrem secum diuisisse prætendebat. Fridericus quidem armis abstinuit, cum frater Iohannes Rex Daniz pari proportionem secum partitus esset, sed Christiernum II. Iohannis filium suum nepotem ex fratre, clandestina conspiratione, non tantum Holsatia, sed & regno utroq; exiit, & in carcere vitam finire coëgit. Iam assueverat Thracia obedire Romanis & Imperatoribus fidem dederant ejus Reges, cum Regnum Romanis legatum esset testamento Sadalis, *Dion. libr. 4. Cic. 3. in Verr. Cap. 3. de bell. c. 6. l. Nihilominus cum Cōtis Rhoemetalcis filius, cum patruo Rhascipere regnū diuisisset, eò exarsit ambitio ut nepos in vinculis necaretur, & patruus nihil reueritus vires patronorum, totius regni Dominū se ferret. Tac. 2. An. Suer. in Tib. Tom arcet innectuntur divisioni principatum cõtentiones & bella, quæ ab unione timenda non sunt, quia ut stiniulet ambitiosa ingenia voluntas, quia tamē nervis destituuntur, ridetur sine viribus ira. Nequaquã igitur è re faciunt, publica qui regna & principatum ita dividit, ut liberis omnib. equū ad eos aditum faciūt, & diuisam partem inter singulos distribuāt. Nam ad evitandū scandalum & inevitabiles discordias præcedendas vel ipse pontifex*

75.
Sicilia.

77.
Sed tamē sciet
et dissidiu.

78.
Quod delectatur
multis
exemplis.

76.
Minus periculosa
divisio
in seudu al-
perij subiectu.

79.
Ad evitandū
scandalū

etiam Episcopus
pup officio
exiuit.

& Episcopus dignitate & officio exiuit c. si
papa dist. 30. Panorm in c. significasti. de E
lic. L. a. Dec. in cons. incip. Maximi pon
deru & communiter receptu est ex his cau
sis à præsripto ac Regulis iuris communis
sæpe recedi. c. nihil exir. de præscr. c. tua. de
Cler. agros. c. quia circa. de consang. & affir.
c. de his vero dist. 30. c. presbyteros. c. per ven. o
dist. 59. & quæ præterea in hanc sententiam
congesta reperiuntur apud Felsum in d. c. ni
hil Dec. d. cons. 5. Ludov. Rom. in repet. l. si
vero §. de vero. sol. matr. Borcholt. de cons. 13.
Lud. Mol. lib. 3. prim. c. 1. n. 23. quoniam omni
conatu prævertenda sunt, quæ cum publica
etiam privatam cuiusque rem evertunt. §. il
lud. Auth. de iudicib.

80.
Nec potentia
omnibus con
iunctim rege
relinquuntur.

Si vero alio modo. preventus æqualiter
inter singulos distribuas, sed administrandi
potentiam omnibus conjunctim relinquas,
quemadmodum fieri debere censent illi, qui
ex indivisione feudorum negant inferri jus
primogenituræ, Menoch. cons. 439. n. 15. lib. 1.
& cons. 721. n. 34. lib. 3. Flores. Dicz. di Mem
lib. 1. q. 17. n. 11. 17. Cephal. 11. cons. 152. n. 22.
lib. 1. & cons. 699. n. 38. lib. 3. Roland. à Valle
cons. 50. nu. 27. 37. lib. 1. Resens. c. 7. concl. 55.
de feud. Ludov. Molin. lib. 1. c. 1. n. 15. qui
tamen nõ sua Verba affert, sed Rodenriuzar
in rep. l. quoniam in prior. l. m. 11. ad. regiam.
2. dub. prime. in n. 7. ad fin. Baptif. de S. Blas.
int. cons. feud. 66. n. 25. seq. Berf. de pact. succ.
cap. 19. multò gravioribus turbis implicatur
Respubl. quia indivisa illa potestas, ubicun
que introducta unquã fuit semper per con
tentionum præcipitia delapsa est, aut ad vi
cipiar aut ad unius dominatum, id quod
consentaneè accidit iis, quæ scilicet 2. disputa
vimus. de impatiente consortii potestate.

81.
Communio
iurisdictionis
paris necessa
riam discor
diam.

Communio que enim parit discordiam, Ar
ristor. 2. polit. c. 2. & 3. l. cura pater. §. dulciff.
de legat. 11. & per immensas contentiones
plerumque rem ad divisionem pervenire re
cè scriptu Paulus in l. communi 16. de serv.
præd. urb. quando alter de re communi for
ciis convenire non licet, lib. 4. de serv. legat.
l. 28. comm. dist. l. 8. §. 2. de rep. eor. qui sub
iur.

82.
Est enim in
dividua.

Nam cum iurisdicctio sit jus incorporeum
& individuum arg. l. 1. §. si usus fructus ad l.
Fali. l. tua. de serv. lingulis ita communica

tur, ut aut eam in solidu singuli exercent &
præventioni locus sit, quæ est sententia Bar
toli. in l. si unus. m. 8. ff. de rejud. & gl. in Car
prudensiam verbo. i. enecatur. de off. Spor. del.
& ibid. Abbat. Imol. Felin. Dec. aut de com
muni suffragio omngs ea simul utantur, quæ
est o. inio gl. in c. licet. verbo. convenit. 16. q. 1.
Bald. q. 7. l. un. de offic. cons. Paul. de cast. d.
l. si unus. Rom. sing. 759. Vbi controversia inci
dit de potestate luprema quam Majefta
tem infra vocabimus, sententia Bartoli ut
plurimum locum invenit, quia ad commu
ne suffragiũ à nemine cogi possunt, nisi mu
tuis armis se cogant & oppugnent. Dum ve
rò quisque alterum prævenire & iurisdicctio
nem suam pro virili ampliare laborat, ec
quid stabilem concordiam & litium exper
tè pacem expectare possumus? Quoties inter
Imperatorem & Cameram Imperialem con
troversia incidunt dum alter alterius iurisdic
tionem vel intercipere & ad se trahere,
vel contrariis decretis diminueret & impedi
re contèdit: tò quod æqualis iurisdicctio præ
ventioni locum fecerit, Gasl. l. 1. obs. 29. n. 3.
obs. 42. n. 3. Heig. l. b. 1. q. 9. Paurm. l. 2. de iur
isd. Rom. Imp. c. 3. n. 31. Matth. Steph. 2. de iur
isd. part. 1. c. 1. membr. 2. n. 25. & seqq licet
Camera à iudicio Imperatoris nõ sit profus
distracta, sed consistoriũ, Gasl. d. obs. 42. n. 3.
& iudicium ipsius dicatur, Heig. d. q. 9. n. 16.
sententiasq; nomine & autoritate Imperato
ria promulget. Ord. Cam. part. 1. t. 27 §. vñd
sol der Verwalter. part. 3. t. 12. §. vñd so solche
citation. Denais. jur. Camer. l. 225. §. 4. Pone
verò exercitii iurisdicctionis commune esse,
quemadmodum in Gallia iis locis, ubi feuda
dividuntur, usu receptum testatur Carol.
Mol. in consuet. Paris. l. 2. de mater. feud. So
rom. 24. & in principatib. Germaniz Zas. d.
part. 1. de feud. alien. in fi. ut iurisdicctionem
nemini separatim, sed omnib. junctim liceat
exercere, ne sic quidem vitabuntur dissidia,
quæ cõmunio parit, & ambitio occulto fo
mitem alit, & impediatur justitia, dum ex
motis provinciis convocandæ sunt & e
mendicandæ sententia singularum, ad quos
pertinet iurisdicctio, & à magistratibus com
munibus appellari solet. In minoribus ter
ritoriis posse hoc iurisdicctionis indivisum
exercitium locum habere non negamus.

83.
De Iurisd.
Imp & Ca
mer. cõsensu.

84.
Iurisdicctio
cõmunis quid
operetur.

ncc

nec de iis disputamus, sed de regnis & latè patentibus dominiis, in quibus dissidia domestica facile erumpunt in bella, & principes in longe diffusas regiones distrahuntur. Boetius *de cons. 5.* in pratorio Burdegal. ter pronuntiatum refert, quod plures habentes jurisdictionem in uno territorio per vices pro quantitate partium, diuisim eum exercere debeant. Coniunctum enim exercitium perpetuis litibus abundare deprehendunt, & proinde ad diuisionem aliquam peruenire contenderant: quòd & ipsos principes aderit tandem necessitas: Quantiborū principis Pomeraniæ quatuor filij ea lege provincias diuiserunt, ut bini fratres communi imperio unam partem regerent.

87.
Ex communi-
tate deue-
nit tan-
dem ad diui-
sionem.

Cæterum postquam ad coniugium animum appellere ceperunt & heredes procreare necessitate adacti sunt ad diuisionem, ut & contentionum ansam præscinderent, & hæreditatem definitam liberis relinquerent. Nam quam diu liberorum aliqui per impubertatem sceptri incapaces sunt, concorditer indiuisa bona ad tempus posse administrari liquet, aut quando alter tanta reuerentia persequitur alterum, ut omnia eus unius arbitrio expedienda tradat, quem admodum Alius Verus secutus fuit auspicia Antonini, & Maximilianus cū duobus Cæsariis observavit Diocletianum, ut parentem. Sic enim junior princeps indiuiso imperio acquieuit, quam diu Georgij autoritati nihil detrudere vel poterat, vel audebat: & Christiani I. Electoris Saxonie tres liberi, nec non Ducis Lunaburgenses ex indiuisis bonis & communi prospexerunt & suos quisque sumtus sibi decerpserunt. Cæterum ut primum humanis rebus valedixit Georgius dux Pomeraniæ, frater cum nepote ad diuisionem properavit: Stephani Fibulati Ducis Bavarie tres filij, Stephanus, Fridericus, & Iohannes, septendecim annos communi opera indiuissum Ducatum administrabant, sed diutius inter se convenire, non potuerunt: Bertharius & Gundebertus vix mensura unum atque alterum Regno Longobardorum sine mutuis insidiis incubuerunt. Qua de causa, cum discordiæ inter Bassianum & Getam Severi filios, gliscere & de die in diem altiores radices agere cepissent, id

unicum dirimendæ litis remedium inueniunt utriusque amici, ut provincias inter se partirentur, quod & fecissent, nisi lachrimæ matris Getæ consilium disturbassent. Constantinus M. cū Licinij machinationes fallaces aliquoties expertus esset, ut filius restituis confuleret diuisum iis attribuit imperium, & Constantino vel illud lethale fuit, quod ditionem cum Constante haberet confusam. Aristodemus rex Spartæ cum duobus filiis, Proculo & Eurysthene regnum traderet indiuissum, utrumque subiecit arbitrio populi, & Leucippi Alpharæij; indiuissum in Messenios imperium breuiabit in planam Aristocratiam. Quid enim sunt optimates, nisi plures principes, Rempub. conjuncta autoritate moderantes? Tam infida sunt principibus & Reipub. noxia multorum indiuisa imperia, ne dicam interim, quod communia negligentur, ut Arist. 2. *Polit. c. 1. 2. 3.* prolixè disputat contra Platonem. *l. 2. C. quando 3. quibus quart. pars deb. ex bon. Dec. gl. in l. 3. S. quamvis verb. facilius de administr. inor.*

Si denique tertio ex fratribus unum constitutus principem, & reliquos iubeat ipsi fidem dare, ut Vasallos, quem admodum principes ex regio sanguine, *Les. principes de sang.* in Gallis, & qui supersunt ex Lancastriorum & Eboracensium familiis in Anglia, regi dicto audientes sunt, perinde ut cæteri subditi, quamvis ea dispositio, ad id, quod ex utilitate publica fieri potest, quam proximè accedat, ut *sect. ex. libabimur* tamen diuisio nulla ex æqualitate Arithmetica, qualis in successione de jure civili, exigitur, hoc casu admittitur. Nam cum nihil iniquiori feramus animo, quam Imperium paruum aut inferiorum quem admodum à B. Iduino recessit Conradus Marchio Montis ferratensis cum is suffragio quindecim ex toto exercitu selectorum Ducum Imperator Constantinopolitanus proclamatus esset, & Eumengs, dicere solitus fuit, *quam diu poterit vaginare gladium, se superiorem neminem mortalium agnitarum.* Nihil quoque difficilius, quam fratrem æquo animo subijci fratri, cui par sit potestate & imperio, cum etiam alias nimis potens Vasallus obedientia se subtrahere soleat, & Dominus malis esse, quam seruus.

86.
Reijetur
sartium modus
diuisionis re-
quorum.

87.
Fratres in-
gratius subij-
ci fratribus.

Andreas Rex Vngariæ fratri Belæ non nisi tertiam partem regni assignarat, sed tamen, cum in suas portiones Salomonem filium destinasset, à Bela toto exutus est. *Bonfin. dec. 1. libr. 2. 3.* Doriæus Anaxandriæ regis Spartæ: filius solum vertere maluit, quam Cleomeni fratri, cui successorem lex deferebat, subijci, eò quod se prudentiorem & ad rempubl: gubernandam magis putaret idoneum. *Pausan. libr. 3.* Ad quæ incommoda prævertenda, is, qui Dominus constituitur majori potentia armandus est & Vallis futuris minora feuda ita circumscribenda, ne dum pares esse ceperint, continuo velint esse superiores, de qua re *sect. 8. & 9.* prolixius agemus.

Modò ex iis, quæ disputata sunt colligimus, regna & principatus absolutos & horum naturas imitantia feuda Regalia, non debere dividi æqualiter, propter utilitatem publicam, quod vel ipse Iustinus *libr. 21.* inquit quando Dionysio substituitur filium Maximum scribit, non tantum ob prærogatam aetatis, sed quia firmissimum putabatur regnum fore, si penes unum remansisset. *Herodotus libr. 2. Oper. & Dier.* in una familia non requirit, nisi unum filium, cujus rationem reddit Spondan: in comm. quò hæreditas mole suâ coadunata firmior evadat. Bernhardus Panormitanus, rogatus à quodã successiõnũ leges, inter rusticos dixit esse arbitrarias: Mercatoribus commune utilium, quam divisum: In Nobilibus autem familiarium, maximè, si potens sit dominatus, Regnum Ducatus, & si quid est ejusmodi, oportere unicum & proximum heredem succedere, uti refert *Beff. d. c. 9. ex Tell. libr. 2. de fil. Reg. eorum assign. & benef.* Accedit verò præter rationem boni publici, alia hujus juris excusatio ex jure gentium, & æqualitate Geometrica petita. Nam quia cardo controversæ vertitur in eo, quod æqualibus fratribus adjudicentur inæqualia, ex inveterata consuetudine, quæ jus gentium condidit, demonstrandum venit, primogenito à natura, ut ætatis dignitatis datam prærogativam, quæ faciat, in privatis quoque hæreditatibus causam ejus potiorem, ne dum in publicis. Si enim fratres non sunt per omnia æquales, non possunt æquales ex

hæreditate portiones petere. - Quia verò tota hæc responsio fundatur in jure & prærogativa primogenituræ, ex ea porrò extrahenda est.

De jure primogenij, seu primogenituræ privilegio.

SECT. 8.
De primogenitura privilegio.

1. *Ex in divisione regni non statim inferri jus primogenitura.*
2. *Quem reliquerit, Alexander M. heredem.*
3. *Sape antepositum fuisse primogenitum alium aliquem ex filiis.*
4. *Primogenitum ne quidem in novo regno jure excludi posse.*
5. *Exemplum non esse judicandum.*
6. *Primogenito jus suum auferri à patre non posse.*
7. *Cum statatur jure divino & gentium.*
8. *Excusatio frigido Calo Iohannu Comnenus, quare primogenito prætulit minimum natu.*
9. *Incommoda quæ sequuntur si fratrum alij ex electione patrum præferantur primogenito.*
10. *Satis est si qui electus est, dignus sit, etiamsi inter alios occurrat, aliquis dignior.*
11. *Non tamen illa electio excusat Electorem in conscientia.*
12. *Toleratur enim electum tantum scandali & majoris mali vitandi gratia.*
13. *Multo igitur magis tolerandum est primogenitum etiamsi cæterorum aliquis videatur dignior.*
14. *Ante susceptum imperium de ingenio successorum nihil certi judicari potest.*
15. *Primogenitis præteritis semper turbat & concellit quietem Reipub.*
16. *Gentes omnes primogenitum præferre cæteris fratribus quantumvis altiorum indolentia & prudentia majoris.*
17. *Nec primogenitis repulsam unquam quieto animo ferre.*
18. *Esauum quidem vendidisse sed Iacobum non emisse jus primogenitura.*
19. *Refutantur exempla, quæ in excusationem suam adducit Calo Iohannes ex sacris.*
20. *Quo jure Salomon fratribus sit antelatum.*

38.

Feuda Regalia non esse dividenda.

49.

Inæqualis fratrum successio fundatur in iure gentium.

21. Primogenitura jui deducitur ex regno Iudaeo.
22. Explicantur caetera exempla, qua supra contra jus primogeniturae propoſita ſunt.
23. Pleruq; enim ſubest dolus aliquis.
24. Qui ea reddis ſuſpecta.
25. In regno Aegypti uſuſſe jus primogeniturae.
26. Et id confirmari jure gentium.
27. Ut apparet ex inductione praeter allata exempla, Macedonum.
28. Regni Syriae & Asiae.
29. Perſarum tam Veterum.
30. Quam poſteriorum & recentiorum.
31. Nec non gentium Sarmaticarum.
32. Thracum & Hunnorum.
33. Polonorum.
34. Ruſſorum.
35. Tartarorum.
36. Turcarum.
37. Congianorum.
38. Athenenſium.
39. Trojanorum.
40. Graecorum aliorum.
41. Lacedaemoniorum.
42. In dubio adueniendum eſſe ad ſortem vel Electionem.
43. Afferuntur praeter ea leges Francorum.
44. Anglorum.
45. Britannorum Veterum ſeu Vallorum.
46. Doſtorum.
47. Legitimatione an queat retro trahi.
48. Gothorum in Hispania ſucceſſio.
49. Virum a principio poſitiu electi fuerint, quam ſucceſſerint.
50. Poſtquam ſucceſſere ceperunt, jus primogeniturae receperunt.
51. In regno Caſtellano.
52. Arragonia.
53. Navarra.
54. In regno Neapolitano.
55. Jus primogeniturae dependere ex jure gentium.
56. Contraria non nullorum facta explicantur.
57. Differentia inter principem hereditarium, & purum Magiſtratum.
57. Patrem non poſſe filio jus primogeniturae quod a natura & jure gentium pendet auferre.
59. Propter ingenij aliquam hebitudinem.
60. A monaſterio ad regni faſces non dari reſiſſum.
61. Secundo genitum non eſſe ob merita praefendum primogenito.
62. Quibus caſibus primogenitum jure ſuo excidat.
63. Primogenitum ſine incommodo Reipub. nunquam repellit regno.
64. Primogenitum poſſe juri ſuo renuntiare.
65. An in praedictum poſteritati.
66. Electionem legitimam eſſe dummodo, qui eligitur dignus ſit, etiamſi aliter ſit dignior.
67. A regno ad feuda regalia Valere conſequens.
68. Enarrantur cauſa, ob quaſ primogenitum praefendum fratribus.
69. Quo reſpectu regnum dicatur Monarchia.
70. Cauſas interdicta diſſiſionis militare etiam in feudis Regalibus.
71. Regibus non competere licentiam de regno ex arbitrio diſpenſandi.
72. Succeſſionem a regno deſuere in feuda.
73. In Hispania feuda regna eſſe diſſiſa.
74. Nec non in Gallia.
75. Item in Anglia & Scotia.
76. Cur minimus natus aliorum ſuccedat pro fratribus.
77. Primogenito ubiq; ſua tribuuntur privilegia.
78. Conſuetudine Veteri majorem diſſidere, minorem eligere.
79. Quae tamen locus non habet, ubi primogenitum ſuo gaudet privilegio.
80. Praeſumptio pro primogenito.
81. Quid operetur praerogativa atatis in primogenito.
82. Praeſentiam atatis primogeniti non conſiſtere in eo, quod primus perripit aeternum.
83. Sed quod plures annos habeat.
84. Poſſe jus primogenij, praemortuo primogenito, in eum, qui atate proximus eſt transferri.
85. Primogenito qua inſit a natura dignitas.
86. An publica, vel ſaltem priuata.
87. Theologia Chinenſium circa jus primogeniturae.

88. *Im Primogenitura descendere ex jure d. Vimo.*

89. *Quo argumento ex indivisibilitate regnorum inferatur jus primogenitura.*

1.
Ex indivisio-
ne regni non
statim in-
ferri jus pri-
mogenitura.

Hætenus id nobis propositum fuit concludere: Regna & Principatus non debere inter plures dividi: superest, ut, quod hinc sequitur, subjiciamus, scil. quod necessario devolvantur integri ad primogenitum. Multi enim licet à Friderico, d. S. præterea Ducatum, indivisionem in feuda regalia inductam consteantur, negant tamen inde construi jus primogenituræ, cum vel ab omnibus queant possideri indivisa, vel alteri alicui ex filiis attribui. *Menoch. Cephæ. in conf. supra allegatis. Item Menoch. res. 2. caus. F. n. art. 4. num. 53. Diez. lib. 1. q. 17. Ludov. Molin. d. c. 11. Rosent. d. concl. 55. & hoc effugio eludunt Bipientini ducis & Marchionis Burgaviensis consiliarij, Marchionis Brandenburgensis & Palatini Neoburgensis argumentum ex unionone petitum, quod scilicet neque Marchionis Brandenburgensis conjunx, neq; masculi Palatinæ conjugis hæredes, propter defectum masculorum in stirpe primogenitæ, jus primogenituræ petere, aut totâ hereditatè Iuliacensem ad se solos rapere possint, prætextu unionis, cum ex unionone primogenitum non inferatur. Nec inficior, aliquando ad minorem natum totum regnum fuisse delatū, vel per vim, vel ex iniquo amore odiove parentis, quem admodum Alexander M. ne filium quidem nominavit, rogatus de successore, sed dignissimum, ut tradunt *Iust. lib. 21. §. Cur. 10.* imò, cum jam vox esset præclusa, detractum digito annulum Perdiceæ tradidit, quo argumento postea ejus fautores disputarunt in concilio Ducum: summam imperij ad Perdiceam deferendam. Nam etsi non voce nuncupatus hæres fuerit, iudicio tamen electum videri. Nec enim unum cum assedisse momenti, sed circumferentem oculos, ex turba amicorum delegisse, cui traderet. Id quod fortasse intelligere voluit autor *lib. 1. Maccab. c. 1.* quando ab ipso Alexandro provincias inter duces distributas scribit, sive ut commentando interpretatur Rabanus: distribuendas, id est, diripiendas relictas fuisse. Nam Alexander non plures, sed unum*

2.
Quam Alexander M. reliquens heredem.

tantum sibi designavit successorem, ut reliqui omnes historici testantur. Pyrius rogatus à quodam filiorum, cui regnum relinquere vellet, respondit; *Qui habuitur est gladium acutisorem, Plurarch, in Pyrrh. Aristobolus per suaferat Hyrcano, fratri natu majori, ut sibi dominatura in ludzos cederet, quem ipse, etiam si Hyrcanus non cessisset, per vim nihilominus arripuisset, Ioseph. 14. An. q. c. 2.* Calo Iohannes Imperator Orientis, de consilio Magni Domestici, cum quatuor habuisset, liberos, & eorum primi duonatu majores ante mortem patris obissent, omnium ultimo, scil. Manuelli imperium tradidit, excluso Iſacio, non alia de causa, nisi quod ira moderari nesciret, & Manuel è cōtrario in loco cedere & obsecundare nollet, & rationis imperium sequi. David quoq; Salomonem prætulit Adonij & cunctis soboli regis, 2. *Reg. c. 2.* Rehabeam Abiram filium Machæ filiz Abſolonis 2. *Paralip. c. 11. in fr. Ptolomæus Laxi filius, Rex Ægypti omnium minimo ex filijs regnum tradidit, Iust. lib. 34.* Guilielmus conquistor Guilielmo Ruffo, secundò genito, ascripsit regnum Angliæ à se acquisitum, Roberto primogenito in Normanniam rejecto, *Emel. lib. 3. de reb. gest. Franc.* sicut & Xerxes in regno Persarum prævertit Artabadanem *Herod. lib. 7. Iust. lib. 2.* Fridericus Elector & Marchio Brandenburgensis ab Electoratu seclufit Iohannem primogenitum, substituto Friderico secundò genito.

3.
Multi primogenitum prætulit alios ex filium.

Cæterum exempla non faciunt regulam, & pauca quædam præjudicia, non tollunt universale jus gentium, ut in cap. de Dom. & ser. diximus, præsertim, quando vel manifestam continent injuriam, vel ex peculiari causa excusari possunt. Ptolomæum excusat Tholof. *lib. 7. c. 5. num. 14.* quod recens acquisito Regno potuerit leges dare ex suo arbitrio, cum liberis nullum dum jus in eo acquisitum fuerit, quæ excusatio locum quoque haberet in Davide & Wilhelmo Anglo, cum uterque regni sui autor extiterit. Idem in Tancredo, qui occupatam à se Apuliam Guilielmo ex secundo conjugio primogenito, in successione comitatus Apuliz prætulit omnibus fratribus ex primo matrimonio. Cæterum nullus eorum voluit legem

5. *Ne quidem in novo regno primogenitus excludi possit.*
 legem successoribus dare, cum tam apud Aegyptios quam Israelitas & Anglos interrupto ordine primogeniti subinde successerint, ut mox subjiciemus, & licet voluissent, non potuissent tamen, contra jus gentium legem iniquam introducere. Nam & in feudis novis licet patri fas sit ab initio legem constituere, eò quod feudorum natura magis dependeat à contractu, quam stato jure, c. un. de feud. non hab. propr. nat. tamen in feudo contemplatione filiorum, vel requisito vel concessio, negant dispositioni locum esset Gail. 2. obs. 116. num. 9. & seqq. Gabriel. libr. 3. comen. concl. de jure Emphyt. concl. 2. numer. 6. & seqq. Mascard. de prob. concl. 275. num. 26. Solum. 4. quin lex naturæ exigit, ut aut omnes ex æquo paternorum bonorum fiant participes, aut meliorem partem auferat is tantum, cui prærogativam concessit natura ipsa. Non esse in Regis potestate apud Gallos, ut primogenito jus suum auferat, prolixè disputat Hottom. lib. 2. de jur. regn. Franc. eò quod non subiacet arbitrio hominis, sed dependeat à legibus regni fundamentalibus, & iniquè hac in parte egit, qui præ odio, primogenitum à corona depulit. Etenim licet Hugo Capetus noviter regnum occupasset, & illi cum filio Roberto leges dare novas potuisset, tamen Robertus noluit consentire precibus Constantiæ uxoris, quæ quia propensiori amore ferebatur in Robertum, ut jus primogeniti ab Henrico in illum transferret nullum non movebat lapidem. Sed Robertus pater plus putavit tribuendum amori regni, quàm uxoris aut filii, Glaber. libr. 3. Masfon. 3. Annal. atque ita primus exemplo confirmavit legem, cujus beneficio tot jam annos floret stirps Capeti. Henricus I. statim accepta corona, fratrem creavit Ducem Aurelianensem, ex quo invaluit jus appannagii, seu assignationum, quo regio sanguini ad spem successionis ita cautum est, ne vel ad mendicitatem redactus evilescat, vel opibus nimis elatus in regem superbiat, quemadmodum à Burgundis factum est, cum aliunde ampliores possessiones acquisivissent, quam vasalli subjectio requiret, nec non à Normannis cum per totam Pritaniam & regnum Angliæ suam potestatem disper-

7. *Cum nitatur iure divino & gentium.*
 8. *Excusatio Frigida Calo Iohanni Comuensi.*
 sissent: de qua assignatione *sect. seq.* agemus: successio verò in regno hæreditaria aut omnibus debetur ex æquo, aut si dividi non possunt provinciæ, uni primogenito, cui prærogativam hanc præ omnibus fratribus apperuit jus divinum & gentium, ut demonstrat Tiraquell. in præfat. de jure primogen. Ludov. Mol. libr. 1. cap. 2. Carrier. libr. 1. quæst. 1. 2. & 3. libr. 2. quæst. 2. & contra hæc jura fas non est quantumvis absoluto principi, dispensare: quemadmodum testatur Iustin. libr. 16. quando de Ptolomæi facto sic judicat: *Finito bello Ptolemaus, cum magna rerum gestarum gloria moritur. Is contra jus gentium minimo natu ex filiis ante infirmitatem regnum tradiderat.* Calo Iohannes Comnenus, cum persuasus à Magno Domestico Manuele prætulisset Isaacio, & confiteretur se agere *contra jus natura*, non alia ratione melius, putavit injuriam excusari posse, quam autoritate Dei, tanquam supremi legislatoris & Naturæ Domini, à quo destinatum ad imperium minorem præ majore duplici conjectura probat, tum quod pluribus donis instructus esset, ex quibus tamen nullum profert præter moderatam clementiam, qua dicit Isaacii, præcipitem iracundiam vinci, tum quod multa præfagia inclinarent in favorem Manuelis Orationis excusatoris verba sic præscribit Nicet. in fin. Annal. Calo Iohan. *Equidem fateor naturam principatum natu Majoribus deferre solere. Deum vero in designandis Regibus aliam rationem plerumque sequi ammadverto. Cogitate Isaacium natu minorem Ismaele Iacobum post Esauum materno utero exivisse, Moſen Aaronem juniores, Davidem & statura & atate minimum fuisse inter fratres, aliosq; plurimos. Nec enim Deus humano more persona rationem habet, nec pretia rerum, canis & atate metitur: sed indelem animi mansuetudinem, lenitatem intuetur, mandatorumque suorum observationem. Quibus de causis, ego quoque corruptici natura in multis non obsequor, sed ejus institutis, ut pusilla muliercula consilii, in rebus gravioribus repudiatis, Deum omnis præca affectionis experitem, autorem sequi malo, &c.*
 Quod si electio inter filios sit facienda ex

* Ggg

virtu-

9. Incommoda
qua sequuntur
si alij ex
liberis prae-
feruntur pri-
mogenito.

10. Satis est si e-
lectus dignus
sit, quamvis
inter alios
quos occurrat
dignior.

11. Non tamen
illa electio
excusat ele-
ctorem in
conscientia.

12. Tolleratur E-
lectus tantum
maiori mali
vitandi cau-
sa.

virtutibus, magis ambiguum & incertum erit jus successionis quam Electio, & datur patri occasio per odium & amorem erranti, bellis & seditionibus replendi Rempubl. Nam & Icti, quando boni viri arbitrio electio conceditur, etiam si digniorem praeterierit, dummodo qui electus est, dignus sit, officio suo Electorem functum censent, nec teneri ad restitutionem vel digniori praeterito vel Reipubl. & Ecclesiae, cui praefectus fuit, Thom. 2. 2. quaest. 63. artic. 2. ad 3. Quod l. 6. artic. 9. Quod l. 8. art. 6. Gl. in c. constitutus de appell. Verb. magis utilem ibi Abb. Dec. & Dd. Gl. in c. licet ergo. Verb. qui praestantior, ex auctoritate Hugonis, ibi Tunc Crem. & Prapof. 8. quaest. 1. Gl. in c. l. quoniam Verb. Majoribus de iur. patron. gl. in c. ultim. Verb. sanctiores de off. custod. gloss. in c. Cum inter Canonic. Verb. Aliam de Elect. Dd. in c. cum nobis de Elect. Covarr. part. 2. rel. c. peccatum §. 7. numer. 3. de R. I. in 6. Padik. in l. cum quidam num. 18. de leg. II. Domin. de Soro. libr. 3. de iust. & iur. quaest. 6. art. 1. Ludov. Molm. de primogen. libr. 2. cap. 5. num. 46. Quod quia iure Canonico cautum etiam est. c. Monasterium. 16. quaest. 7. c. cum nobis, ubi Abb. Dec. de Elect. c. quis propter iunct. c. cum in cunctis. Dd. c. constitutus, de appell. c. nisi cum pridem §. de pro defectu. de r. numer. idcirco Perusin. in dict. c. constitutus. in conscientia quoque tutum facit eum, qui auctoritate juris Canonici digniorem praeterit, dummodo electus officio satisfaciatur, a qui peccat. 3. quaest. 4. qua de causa merito reprehenditur ab ipsis Canonicis, Abb. Dec. in d. c. constitutus. Sor. d. quaest. 9. artic. 2. concl. 9. ex Thoma, ubi supr. & Cajet. in summ. Verb. accepto. nec non d. quaest. 63. artic. 2. praeter eos, quos supra citavi. per c. licet ergo §. 8. q. 1. quia iustitiam distributivam convellit, quae proportionem Geometricam honores distribuere iubet. §. Ethic. cap. 3. Tum praecipue, cuius causa haec repetimus, quia Canones non ita disponunt, quod justum & aequum, sed majoris mali vitandi gratia, ut patet ex c. quia propter de Elect. c. constitutus, de Elect. Nam si merita personarum secundum defectum & excessum semper essent in statera appendenda, quia humano intellectui penè impossibile est, uter utro ad sempubl. guber-

nandam sit futurus magis idoneus, certa & exquisita cognitione comprehendere, nisi magno excessu alter superet alterum, quælibet electio infinitis exponeretur calumniis, & mille litibus implicaretur, si retractari posset ex hac causa, quod dignior non sit electus. Ad quas turbas & contentiones vitandas, fatius putarunt Canones, dignioris praeteritionem tolerare, quam merita scrupulose examinando & comparando, litibus inextricabilibus viam aperire, ut tradunt Dec. in d. c. constit. Pinel. in l. 2. C. de resind. Vend. part. 2. cap. 1. num. 39. Covarr. dict. §. 7. num. 5. in fin. nu. 4. Vers. Igitur iura. Domin. Sor. d. 9. 6. art. 2. Vers. subvertitur. Molina d. cap. 5. num. 47. & 55. Quotum erit haec ratio efficacior in hoc proposito, ne legitima successio turbetur & fratrum mutua odia in se exacerbentur, propter levem in bonitate morum excessum, praecipue cum liberum eligendi arbitrium pater non habeat, ubi iure sanguinis succeditur. l. 2. de opt. leg. c. un. §. Et quis videmus in fin. de his qui feud. dare poss. nec dignitas ex qua vis qualitate, seu doctrina, seu sanctitate, seu modestia aestimanda veniat, sed ex ea, quam administratio Reipubl. & civium in doles & praesens rerum status necessarii exigunt. Thom. d. quodl. 6. art. 9. Covarr. d. num. 4. Ludov. Molm. d. 5. num. 73. Sor. d. artic. 2. per text. & Dd. in c. cum in cunctis. de Elect. Quin etiam ante susceptum imperium de futuris virtutibus iudicari nequit, cum, secundum Biantis verbum, Magistratus demum virum iudicet, & desententiali linii in Panz. Tum demum iudicari possit; an meruerit quos honorem, postquam adeptus est. Illud quippe divinator, rogatus de successu Manuelis contra fratrem adjecerat: *Ut ea quoque sciatu de quibus non interrogasti, a sum Alexium atate primum superabis, sed instante obitu in ariet, quod quam verè praedictum fuerit. impietas profana incestuosa libido turpis avaritia, & ambitiosa bella eventu comprobarunt. Rectius denique consilium est imperio, etiam si principi obediatur hebetiori, quam si ad obtinendum prudentiorem, jus naturae frangat, & periculo eversionis se plane prostituat, quia sine maximis bellis à iure suo primogeniti se non patiuntur abigi, & populi in horum favo-*

13. Multo magis
igitur vole-
randa est
primogenitus
etiam si reli-
quorum ali-
quis videtur
dignior.

14. Anse suscep-
tum impe-
rium de iuge-
tio successoris
nihil certi iudicari potest.

15. Primogeniti
praeteritio
semper turbas
quietem Rep-

rem impensius semper propendent, quam secundo genitorum. Nec vel exercitus, vel ciues Constantinopolitani admisissent Manuelem, nisi aureis promissis excacati fuissent, & Isaacius in vincula abductus à Chozago huius Tragediæ executeore *Nices. libr. 1. histor. Manuel. in princ.* Iudæi, licet Hyrcanus imperium fratri cecisset, nihilo minus eum in regnum restituerunt. *Ioseph. libr. 14.* Epitotæ contra testamentum Pyrrhi institutum à patre minorem filium eiecerunt, & jus suum primogenito reddiderunt. Aegyptii eadem peritica tractarunt Alexandrum, Ptolomæo Lathryo antelatum à Cleopatra. *Pausan. libr. 1.* Spartiatæ Cleomeni sceptrum potius deferendum putarunt, quam Dorico, non quod prudentia pares essent, sed quod Doricus sola ætatis dignitate superaretur, cætera Cleomene longè superior. *Herodor. lib. 5.* Athenienses exclusum à Cersoblepte fratre Berisadem majorem natu, militari manu restituerunt, in regnum Otryssarum, & Cersobleptem cœgerunt regnum in tres partes, pro numero filiorum Cotyos partiri, cum totum possessori auferre acquirere. *Demosth. contra Aristocras. Diod. 16.* Ungari, cum Ladislaus Rex sine liberis decessisset, & successorem sibi designasset Armum minorem ex fratre Geisæ liberis binis, quod & decore oris & agilitate ingenii, fratre, ad cucullum damnato, longè videretur superior & corona dignior, nihil motu regia voluntate, ad jusgentium redierunt, & de vestitura Colomannum iusserunt regnare præ fratre. *Mich. Ricc. in Epit. regum Vngar. P. Ranzan. in Epit. rer. Vngar. Iud. 12.* Iohann. Thuroz. ingenio adedè miti fuisse Almu addit, ut concessam fratri coronam prætulere, tanquam cui jure primogenituræ videbatur competere. *libr. 2. Chronic. Vngar. cap. 59. in fin.* Quod si etiam vel decepti vel muneribus deliniti in injuria acquiescant subditi, inultum nunquam ferunt exclusi primogeniti, quantum vires & copia suppetunt Robertus Dux Normanniæ, cui pater abstulerat acquisitum regnum Angliæ, nunquam desit lacessere fratres Wilhelmum & Henricum, qui regnum sibi, alter post alterum præriperant, donec exhaustis, tum intestino, tum palæstino bello viribus deveniret

in manus & carcerem Henrici, & ipse quidem vita, filius autem ejus Wilhelmus ducatu spoliaretur. Alphobsus IV. Rex Asturum & Legionis temerario quodam superstitionis impetu regnum resignarat Raymiro fratri & monasterio S. Facundi sese manciparat. Mox tamen recrudescente regni cupiditate, impatiens regulæ monasticæ ex solitudine in forum rediit, & fratri regnum jure suo extorsisset, nisi circumventus & effossis oculis in angustiis S. Iuliani monasterium damnatus esset. Tam faciles in sua vota reperit Hispanos, licet nullo jure repetere posset, quod semel fratri cesserat. Possè enim primogenii jus abdicari, *scilicet. 10.* demonstrabimus, *Tiraq. de primogen. quest. 29.* quemadmodum Iacobus illud abstulit fratri Esauo, in speciem venditionis offerens frustulum panis & pulmentum lentis, *Genes. cap. 25.* quamquam nec emere voluit Iacobus, nec sine peccato fratris fame & lassitudine ad questum suum abusus eum inducere potuit ad vendendum, sed quod sibi divina destinatione jam alias debere ex matre intellexisset poterat, *c. laudemus. de disort. gl. in c. quam periculosum verb. primatus in fin. 7. quest. 1.* sub specie contractus, quam simplici cessione acceptare maluit. *Cajetan. & Perer. in comm. ad cap. 25. Genes.* Esau verò quia peremeritatem jus suum abdicarat, injuria à fratre non afficiebatur, proinde malè accommodavit ad suum factum hoc exemplum Calo Iohannes, quia Isaacius jus suum non abjurarat ut Esau. Tam etiam divinitus mutatus erat ordo, & primogenitum translatum ab Esauo ad Iacobum, *Malach. cap. 1.* de quo nec Calo Iohanni ex variis auguriis constare poterat. Davidis verò electio profus ad successionem frustra afferretur, quia nullo jure, sed sola Dei destinatione per sortem Rex fuit constitutus, id quod de Salomone quoque respondemus *cum gloss. in c. Mosis verb. Non sang. 8. quest. 1.* Deus enim in regno Israelitico multos Reges constituit immediatè, Saulem, Davidem, Ieroboanum, Iehu, præter seriem & ordinem successionis, è quorum numero quadam tenus est Salomon, non tantum quod, post Absolonis eadem Adonias & qui supererat filii regis, perduellione erga patrem se impiassent, & de facto jure

* Ggg 2

successio-

16.
Gentes omnes primogenitum etiam stupidiorem præferunt cæteris fratribus, quantumvis prudentioribus.

18.
Esau quidem vendere potuit sed Iacob non emit primogenituram.

19.
Resistantur exempla Calo Iohanni.

17.
Nec primogenitos unquam repulsam quieto animo ferre.

20.
Quo iure Salomon praelatus fratribus.

Successionis excidissent, 1. *Reg. cap. 1.* quem admodum Ferlegum Ferensii primogenitum propter rebellionem in Feritharium patrum Regem jure successionis spoliarunt, *Scot. Buch. libr. 4. histor. Scot.* Qui enim erga proximum successorem impiè se gerit, à successione ut indignus merito excluditur *postest. si ab hostibus 5. si Vir. ubi gl. Verb. lucrifac. fol. marr. Et qua hinc docet Bald. consil. 50. libr. 4. de fideicommissio fratris substituto relicto Barbat. in rep. cap. Raynal. col. 13. Serf. Et hoc Dominus Petrus de testam.* Sed potius, qui à primis incunabulis Salomon Deo dilectus 2. *Sam. cap. 12.* & ut Adonias ipse confitebatur, à Deo in regnum, divina permutatione, immissus fuerat 1. *Reg. cap. 2.* Absque singulari iure jussu fuerit, jus gentium perinde apud Iudæos observatum constat, atque apud gentes alias, ut testatur Hieron. *ad cap. 49. Genes.* & patet vel ex successore Iosaphati Ioramo, cui tradidisse pater regnum dicitur, *quia erat primogenitus, 2. Paralip. 21.* Ioramo quidem surrogatus legitur Ochozias, natu minimus 2. *Paral. cap. 22.* Sed cum cæteri à Philistinis & Arabibus, aut rapti essent aut trucidati 2. *Paralip. cap. 21.* Imò Salomon ipse redarguens petitionem patris, confitetur ratione primogenituræ pertinuisse, quando ait: *Cur non Es regnum ipsi deposcis, quia me major natu est, Et a suis partibus habet Abjatharum summum Sacerdotem Et Ioub principem exercituum 1. Reg. cap. 2.* Atque hunc morem à vicinis regibus videntur Iudæi retinuisse, cum de Moabitarum rege scriptum legatur, 2. *Reg. cap. 3. quod arripuerit primogenitum, qui regnaturus erat post se.* Cum Maccabæi principatum cum sacerdotio conjungerent idem observarunt, quemadmodum ex fraude Aristobuli colligere & qua circumventum Hyrcanum fratrem, misit in Arabiam, & accusatus eo nomine à Pompejo, non aliam causam prætexiit, quam spontaneam fratris cessionem. *Ioseph. libr. 14. in pr.* Herodes item licet recens regnum Iudææ, favore Antonii, consecutus esset, Antipatrum tamen ex Doride Idumæa primogenitum hæredem scripserat, sed conjurationis in se convictum nervo necari iussit, & regnum detulit, ad Aristobulum & Alexan-

drum ex Mariamne fratres, quos ipsos paulò post ob idem crimen strangulavit & Herodem item quartum omni successione spe, ob insidias sibi locatas, privavit: reliquis Tetrarchias separatim attribuit, donec favore Caij totum regnum recuperaret Agrippa Herodis ex Aristobulo nepos. *Ioseph. 17. Antiq. Et libr. 1. de bell. Jud.* Si igitur ex historia divina argumentum pro iniquo suo iudicio petere voluisset Calo Iohannes, non ad extraordinariam Regum surrogationem, sed jus ordinarium respicere debuisset, nec exemplum Moïsi & Aaronis, qui Reges nunquam fuerunt, nec ad sacerdotium successionem, sed electione devenerunt, nec Ismaelis & Isaaci asserre, quia Ismael ex ancilla genitus, non poterat hæres institutum filio matrisfamilias. Imò si cætera exactius contemplatus fueris exempla, quæ ab initio proposuimus, in singulari tale quid reperitur quod faciat, quò minus trahi queant ad consequentiam. Nam Wilhelmus rex Angliæ, & Xerxes primogenitos fratres ex hac causa præverterunt, quod essent primi in dignitate geniti, de qua controversia agemus *sect. 11.* Ptolemæus Lagi filius Philadelphum anteposuit Cerauno ex iniquo affectu, quem admodum & de constantia Roberti regis Galliarum uxore nuper diximus ex *Papyr. M.iffon. Et Glaber. lib. 3.* & de Iohan. Galcatio I. duce Mediolan. refert *Barbat. cons. 20. libr. 5.* quod cum intugretur ambos filios Iohannem, & Philippum Mariam, exclamaverit: *O quam injusta consuetudo, qua soli primogenito desert principatum.* Roxolana Solimanni Turcarum Imper. ex concubina per dotis constitutionem, uxor non tantum Mustaphæ ex alia concubina genito futuram in regno successionem invadebat, sed à Selymo quoque majore ex suis liberis translatum cupiebat in Bajazethem, quem præ cæteris impense amabat, *Busebq. Epis. 1.* Cleopatra, uxor Ptolemæi Physconis simul & neptis ex fratre & sorore, cum duos regni hæredes superstites haberet, Ptolemæum Lathyrum majorem natu & Ptolomæum Alexandrum, avulsam à Lathyro imperium omniconatu molita fuit traducere ad Alexandrum, sed populi studio & favore, qui majori

22.

Explicantur
cætera exem-
pla, in initio
sect. propo-
sita.

21.

Primogenitu-
ra ius deduci-
tur ex Regno
Iudæico.

23.

Quibus ple-
rumq; subst-
runtur.

illud

illud deberi non ignorabat impedita, co-
 a fuit admittere Labyrinthum, quem tamen
 non longe post in exilium egit, ut voti com-
 potem Alexandrum brevi tempore faceret.
 Stabile enim non poterat esse imperium con-
 tra jus gentium, repugnante populo occu-
 patum, ideoque à populo eiecit fratri locum
 iterum dedit; qui Ptolemæum Auletem pri-
 mogenitum successorem reliquit alteri filio
 regnum Cypri attribuit, quæ distributio ob-
 servata fuit item ab Aulere cum Ptolemæo
 Iuniori, beneficio Cæsaris, Cyprus esset red-
 dita, & Ptolemæo Dionysio AEGYPTUS à pa-
 tre relicta. *Pausan. ad Attic. Inst. lib. 39. Strab.
 lib. 17. Dion. lib. 42. Plutarch. in Pomp. Au-
 ton. & Caton. Vite. Mel. li. 3. Hircum in bell.
 Alexandr. Flor. Epist. 46.* Nec denique afferri
 potest cum Zasio *consil. 8. num. 10. li. 1.* succes-
 sio Abia, filij Rehabeami, quia & ipsum cæ-
 tens fratris anteposuit Rehabeam propter
 stultum amorem, quo matrem ejus Macham
 prosequabatur, ut additur 2. *Paral. cap. 11. in
 fin.* Quæ verò dolosè fiunt, etiam si in libera
 electione, non subsistunt, l. *creditor, §. Lu-
 cius ff. Mand. Bart. in l. fideicommissa. §. si
 sic num. 7. de legat. 3. Bart. in l. cum quidam
 enim 2. ibid. Petrus de Peral. nu. 2. de leg. II.*
 quia in quocunque liberrimo arbitrio semper
 intelligitur dolus excessus. *d. §. Lucius ubi
 Dd. l. in venditione. §. 1. de bon. aut. jud. poss.
 l. si procurator. Verb. Quod si in debitum. de
 cond. in deb.* Et voluntas sibi relicta, non ta-
 men debet extendi ad actum illicitum & dolo-
 sum, ut ait *gloss. inc. humanum. Verb. Vult.
 dist. 1.*

Ex quibus omnibus apparet licet Ptole-
 mæus I. Iagi filius, minorem natu ante tu-
 lerit miori, & ejus iniquitatem Cleopatra
 imitari voluerit, actum tamen esse ab utroq;
 contra jus regni contraque sententiam sub-
 ditorum, & Romanorum, in quorum patro-
 cinio reges erant. Vnde & horum ope redu-
 ctum fuisse Labyrinthum, & vindictam inju-
 riam Alexandri refert *Flor. d. Epist. 46.* Non
 enim hanc legem in Aegyptum introduxe-
 runt Ptolemæi, sed ab ultima Pharaonum
 memoria observatam retinuerunt, siquidem
 ex eo, quod Exodi *cap. 11.* legitur. *Occidam
 omne primogenitum, à primogenio Pharao-
 nis, qui sedet in throno ejus,* infert Nicol. de Ly

ra *ibid.* successionem primogeniti in regno.
 Et Sesostris, licet duos haberet fratres, Ra-
 messèm & Harmain, quem Danaum nomi-
 natum putat Ioseph. solus tamen patri suc-
 cessit, & fratribus administrationes provin-
 ciarum commendavit, quorum ultimus cum
 administrationem in regnum converteret,
 à fratre in exilium eiecit est. *Eusebium in
 Chron. Diado. lib. 1. Ioseph. 1. contra Appion.*
 Ab Aegypto & Iudæis si progrediaris in vici-
 na regna, aut universum mundum, constan-
 ti consuetudine ab omnibus, qui regna non
 diviserunt, ad successionem solum primoge-
 nitum admissum deprehendes, adeò ut non
 immeritò Perseus in accusatione fratris, jus
 gentium ab eo violatum dicat, iniquens:
*Frater non commessant, um in viscem jam diu
 visimus inter nos: Regnare visis, vis. Huic
 spes tua obstat aras mea, obstat gentium jus,
 obstat Verustus Macedonia mos, obstat Serò
 etiam patris judicium. Huc transcendere,
 nisi per meum sanguinem non potes.* *Li. 6. lib.
 40. in pr.* Fuit autem Perseus ultimus regum
 Macedoniae, cui quidem regnum, propter
 parricidium fratris & insidias scelestas in pa-
 trem, prævertere & in Antigonum derivare,
 nisus est Philippus pater, sed quia jure id obti-
 nere desperabat, precibus civitatum & prin-
 cipum consensum elaborare studuit, & si vi-
 ra longior suppesset, ait *Liv. lib. 40. in fin.
 haud dubium fuit, quin cum in possessione
 regni relicturus fuerit.* A principio enim
 conditi regni jus succedendi majoribus natu
 tributum invenitur apud *Pausan. in Corinth.
 & Boet. col. 1. c. 14. Iustm. li. 7. Herod. in Ter-
 psich. Thucid. lib. 1. & 2.* Cibus enim Teine-
 ni Argivorum Regis primogenitus, ope fra-
 trum, qui timebant ne pater in Deiphontem
 generum & Hynethonem filiam regnum a-
 moverat, postquam patrem e medio sustu-
 lerat, & sororem à marito abduxerat, regnum
 retinuit, quod esset primogenitus. *Pausan. in
 Corinth.* Ex cujus posteris propagati Mate-
 donum Reges in consuetudinem eandem
 successerunt, quemadmodum Amyntas I.
 Alexandro regnum Macedoniae reliquit &
 Aridææ regnum Elymeorum. Alexander
 Perdiccam successorem instituit, Alctææ
 & Philippo certa quædam oppida legavit, qui-
 bus tamen à Perdicca exuti sunt. Perdiccæ

seius primo-
 genitura.

26.
 Et id confir-
 mati iura
 gentium.

27.
 Primogenitu-
 ra sui usu re-
 ceptam apud
 Macedones,

24.
 Quæ ca red-
 ditur fidei.

25.
 In regno Ae-
 gypti viguit.

* Ggg 3

successisset filius unicus nisi ab Archelao naturali fratre tutore morte preventus fuisset. *Thuc. lib. 2.* Philippus II. Alexandri M. pater non venit in partem regni, priusquam Alexander & Perdicas, insidiis maternis ut Iustin. *lib. 7.* scribit, seu ut Diod. *lib. 16.* Athen. *11. c. 22.* Plut. *in Pelop.* partim Ptolemæi Aoritzæ naturalis fratris fraude, partim Illyriorum vi interempti essent. Post mortem Alexandri Magni interfectis ejus hæredibus & uxoribus à Cassandro, Antipater & Alexander Macedoniam quidem & sub ejus potestate comprehensas regiones inter se dividerunt, quod mater propensior videretur in partes Alexandri, sed parricidalibus bellis contritas post primum quadriennium I. symachi, Pyrrhi, Epitrosici & Demetrii filij Antigoni libidini deripienda obtulerunt. *Iust. lib. 16. Paus. in Doct. Plut. in Pyrrh. & Demetr.* In familia Antigoni & Demetr. in quæ variaz agitationes Macedoniarum tandem quieverunt, idem observatum non tantum oratio Persei supra adducta, sed & Philippi Persei patris successio demonstrat, cui Antigonus patruus, quod sibi deripere potuisset, regnum tutorio nomine administratum sponte reddidit, quia erat Demetrii primogeniti filius. *Iust. lib. 28. Paus. in Artic. Polyb. lib. 2.* In familia Antiochi & Seleuci, regum Syriæ & Asiæ idem colligere licet ex eo, quod cum Seleucus II. καδδινος, qui παρ' dictus, Seleucum & Antiochum filios reliquisset, Antiocho qui Magnus postea cognominatus fuit assensus prius datus non fuerit, quam Seleuco interempto. *Polyb. lib. 4. & 5. Iust. li. 28.* Hunc enim successisse δὲ τὸν ἡλικίου scribit Polyb. licet Seleucus horum pater cum Antiocho dividisset duo regna Syriæ & Asiæ *Polyb. l. 4. Iust. 27.* Pariter Antiochus IV. ἐπιφανὴς non prius regni particeps factus est, quam Seleucus IV. Philopator & Sotere immatura morte præcepto 2. *Maccab. c. 3. Ios. ph. 12. Antiq. Appian. in Syr.* Post hos jura successione à Demetrii I. & Antiochi Epiphanis hæredibus per annos octoginta ita turbata sunt, ut armis & venenis potius, quam gradibus consanguinitatis jus quaesitum sit. Nihilominus Demetrius Roma se dimitti petiit, ut quemadmodum ipse patruo Antiocho propter prærogativam ætatis cesserit: ita Antiochi filius sibi tanquam pa-

truo ex eadē causa locum faciat. *Flor. Epit. 46.*

Vis longius antrosum recurrere, tam in Asiæ quam Europæ regnis verum esse deprehendes, quod dicimus. Cyrus enim etiam in recens condito imperio, cum duos haberet filios, Cambysem, & Tanioxarcem, ut Ctesias, aut ut Xenophon appellat, Tanaxaren, æquum putavit, regnum ei relinqui, qui prior natus esset, ut ait *Xenoph. lib. 8. Cyrop.* inter Darij Hystaspis priores duos filios Artabazanen & Xerxen, vertebatur periculosa de successione disputatio, cō quod Artabazanes regnum sibi tribueret, cum apud omnes homines institutum dicitaret, ut maximus natu liberorum obtineret principatum. *Herod. lib. 7.* quod sic refert Iustin. *lib. 2. Ariabazanes maximus natus, ætatis privilegio regnum sibi vendicabat, quod jus & ordo nascendi & natura ipsa generibus dedit.* Xerxes verò opponeret aliam prærogativam, scil. quod primus in dignitate, per sortem à patre æquisita, generatus esset, cujus petitioni subscribebat Demaratus rex Lacedæm. & votum parentis, qui biennio ante expeditionem Græcam Xerxem, consortem imperij & successorē declaraverat, confirmavit. *Hero. l. 7. Iust. 2. Euseb. in Chron.* Postquam verò in stirpe Darij sceptrum obscuratum erat, nihil profuit hæc exceptio Cyro contra Artaxerxen Mæmona, cui favore Parysatidis matris regnū prævertere cupiebat, quod ille Dario Norho ante dignitatem, ipse verò in dignitate prognatus esset. *Xenoph. lib. 5. exped. Cyri Iust. lib. 6. Plut. in Artax.* Prævaluit enim jus primogenituræ, quod Artaxerxes iterum, in Darium primogenitum transfulerat, quippe cui Cidarinetam gestare permisera, in signum successionis, nequicquam niteute pro Ochio Atosfa noverca. Nam illi non licuit novam deregno spem prius concipere, quam Darius à patre trucidatus occubuisset, & reliquos fratres, cum pater tanquam, participes conspirationis, tum Ochius ipse, tanquam æmulos futuros, crudeliter medio sustulisset. *Plutarch. in Artax. Ios. ph. 11. Antiq. Diad. lib. 17.* Occiso Ochio à Bagoa Eunuchō cum tota posteritate. *Æliæ. lib. 6. Var. hist. Suid.* solus Artames seu Artes propter ætatem servatus est, ut succederet *Sirab. li. 14.* cui etiam unum annum imperij scribit *Tertull. in lib. ad Scrf. Ind.*

20.
 P. 101. v. 101.

28.
 Apud Syros
 & Asiæ.

*Ind. tres Sulpit. lib. 2. sacr. histor. Diodor. libr. 17. quatuor Euseb. in Chron. Beda de sex aetat. Coactus enim & ille fuit venenum bibere à Bagoa, metuente patricidii in patrem perpetrati supplicium à filio: Strab. lib. 14. atque ita extincta prosapia regis seu ut Arrianus innuit libr. 3. Bisthane Artis fratrem ad Aecandrum aufugiente, Bagoa ad sceptrum vocavit Codomannum, quem Iustinus & Strabo faciunt hominem tantum gregarium, Diodorus vero, cuius Genealogiam sequitur Henning. Artanis Ochi fratris filium, quem triplici victoria sibi subiecit Alexander toto Persarum regno potius, uti Daniel cap. 8. & 11. prædictum erat. Hanc verò legem in Persia diu fuisse continuatam, ex serie historiarum cuius liquet & Procop. docet lib. 1. de bell. Pers. Lege Persarum maiorem natu ad regnum Vocari: Item Zosym. libr. 12. Plato in Alcibiad. & Lyfid. cumque contra hanc legem Chosroës de voluntate patris Cabadis Cabadi & Ramæ fratribus maioribus natu successionem antevertere laboraret, à proceribus armis impetitus fuit, nec potuit solum, nisi amborum fratrum sanguine perspersum, ascendere Procop. libr. 1. bell. Pers. Item cum Chosroës II. huius ex Hormisdanepos, Merdasan minorem natu filium præ Syroë primogenito coronatum cuperet, comperta re Syroës, scripsit ad Gundabundam Chliarchum militix: *Noti, qualiter Respub. Persarum per nequam hominem istum Chosroën pereat, & vult coronare Merdasan, & primogenitum suum conemissit: Et si locutus fueris ad exercitum, ut recipiant me, & stipendia eorum aucebo, & pacem cum Rom. Imperatore ac Turcis faciam, & bene servemus & stude cum populo tuo, ut ego regnem, omnes vos promoveto & auxiliabor & præcipue te. Nec moratus, vi jus suum prosecutus tam patrem quam fratrem ignominiosa morte multavit. Dicit in Heracle. Nostra aetate Ismael Sophus, Magnus Rex Persiarum, etiam si filiis tribus posterioribus natu recens à se acquisitarum Provinciarum partes distribueret & bellis intestinis fenestram hac ratione aperiret, primogenitumque vires Turcis eò facilius expugnandas obijceret, tamen Tacmasum primogenitum Regem constituit, ceteros præfectorum, loco esse voluit. Biz. arr. lib. 10. & 11. Buseb. Epist. 5. At licet Tacmasus Ismaelem secundo ge-**

nitum, cum Muhemet primogenitus regnum detrectaret, Curassanorum Regem, quorum ex hæreditate uxoris factus hæres, scripsisset testamento: tamen proceres post mortem Tacmasi, regnum ad primogenitum omnium primo detulerunt, & cum Ismaele & Aidere trucidatis, Peria Concone soror sceptrum capessere, & ultra traditum sibi à proceribus facultatem progredi inciperet, nolentem, volentem ex latibulo extraxerunt, & in solium patrium constituerunt. *Iohan. Thom. Minado. in hist. Pers.*

Defluxit eadem lex à Persis in vicinis Parthos apud quos Phrahatem successisse more gentis, quod esset maximus florum Priapitij, scribit Iustin. libr. 41. quanquam Phrahatem magis patriz, quam liberis constitutum, propriis liberis prætulisse fratrem Mithridatem subiciat. Sed & Orødes, odiosum subditis Mithridatem Magnum fratrem per vim expulit, & postea pessimo ex filiis Phrahati III. contra legem regnum resignavit, cuius exemplum imitatus idem tribus legitimis filiis anteposuit Phinacem ex Ther-musa ancilla genitum, qui perinde, ut pater, à fratrum cæde regnum auspicius est. *Iust. libr. 2. Strab. libr. 16.* quod scirent contra legem invasum regnum per legis mollitiem non potuisse defendi. Quid dicam de Armeniis, Thracibus, & Sarmaticis regionibus quibuscunque. Parisades Rex Bosphori aut Ponti Satyrum sibi voluit succedere, ut seniore, quanquam & huic & alteri fratri Prytavi bellum movit Eumelus omnium minimum, contraque legem patriam, occisis fratribus regnum tenuit. *Rhod. lib. 20.* In regnum Thraciarum restituerunt Athenienses Berisadem, Coryos primogenitum, quem Cersobleptes per vim eiecerat *Rhod. libr. 16.* & Roman. Coryn. V. cui Rhecuporis patrius patris jus præpuerat. *Inc. lib. 2. Annal.* Ungari non admiserunt testamentum Ladislai, & quo Alnum minorem natu ex patruelibus successorem scripserat, sed ad Colomannum, propter ætatis prærogativam sceptrum detulerunt, & exinde ubique regnum in divulsam non tantum ad primogenitum solum, sed & primogeniti nepotem, temotis patris devenit, quod jus genituræ vocat & confirmat auctoritatis Pontificia Innocentii III. *in c. licet in fin. de her.*

30.
Persarum
recon-
tines.

31.
Apud Par-
thos.

32.
Sarmaticarum
gentes.

33.
Ungarum

de Got. & Got. redemt. dum primogenito minuitur privationem juris genituræ, quod ad minorem se delaturum ait, nisi injunctam à patre expeditionem in terram sanctam ante festum exaltationis Crucis, persequatur Polonorum consuetudinem, si velimus à principis accedere, invenimus statim Graci filios inter se pugnantes, eò quod Lectius minor natu aditum ad regnum sibi vita fratris præclusum videret, ideoque Gracum fratrem sub specie venationis transfixit & ipse, cognitiō parricidio, in exilium actus est. *Crom. lib. 2. Macho. lib. 1. Chron. 4. Lescus III. cum haberet filios 21. soli Popiolo seniori regnum assignavit, cæteros in finitimas oras Pomeraniæ, Lufatiæ, Sorabiæ, Rugiæ, Marchiæ ablegavit. Casimirus, Monachus, tres reliquerat filios, sed ex iis solus Boleslaus Audax successit, quod major natu esset. Exinde cum regio titulo expiravit successione ordo donec per turbulentas divisiones res recideret in arbitrium Palatinorum, qui omnium primum Præmislaus ex Sandomiriæ, Cracoviæ, Vratislaviæ & Pomeraniæ duce Regem creant, & ab eo licet regii sanguinis maximam rationem haberent, votorum libertatem sibi pepererunt. Nihilominus Vladislaus, Jagellonis filius, vocat se verum & legitimum successorem Jagellonis, quod fratre Casimiro major natu esset, *lib. 2. Stat. c. 1. art. 2. l. 6. & Casimirus III. frater cum suscepisset regnum, postquam Vladislaus ab Amurathe ob fidem fractam cæsus esset ad Varnam vicum Bulgaricæ, ut viam præcluderet Vladislao primogenito ad regnum Poloniæ ascendendum, propterea quod Iohannem Albertum, quem ad regnum Vngariæ promotum cupiebat pater, exclusum iret, testamento ipsum exheredavit, quæ tamen dispositio nullius roboris fuisse, nisi successio in regno Poloniæ jam degenerasset in Electionem. Hinc enim electi sunt secundum ordinem ætatis, Iohannes Albertus Alexander & Sigismundus, qui & Sigismundum Augustum filium ex Jagellonica mascula stirpe ultimum, successorem reliquit.**

De Moschis seu Russis supra diximus, quomodo per dilacerationes provinciarum cesserint sub jugum Tartarorum, à quo postquam Demetrius, Ann. 1377. sese liberare ce-

pit, pluribus filiis totum ducatum non attribuit, nisi uni Basilio, nec is filio præferre fratrem Georgium potuisset, nisi propter adulterium uxoris Sophiæ timuisse, nec ex altero suppositus esset, quam ob causam & Philippus Rex Maced. Persea filium successione excludere cogitabat. Sed victus precibus filii & votis subditorum consilium mutavit & à Georgio fratre potestatem reduxit ad Basilium filium, cui tamen integram ante mortem patris recuperare non licuit. Huius filius Iohannes Basilides vivus adhuc primogenito Iohanni & eo ante aditam hereditatem mortuo nepoti Demetrio, coronam imposuit, quam tamen perfidè excussit Gabriel secundogenitus, & transmisit ad Iohannem Basilidem filium à quo devenit ad Theodorum filium, cum Iohannem primogenitum propriis manibus interemisset pater, eo quod dehortaretur ipsum alienos permolere thoros & suaderet pacem cum Polonis. *Oderborn. in Vit. Iohann. Basil. Sigism. Baro in hist. Muscov. De Tartarorum communi consuetudine licet conjecturam desumere ex tertia & quarta lege, quam tulit Chingi, scilicet, ut septem Principes dignitate abdicarent, & eorundem primogenitos capite truncarent. Ipse etiam, cum haberet 12. liberos, eosque ad concordiam exemplo collegatarum faciarum hortatus esset Hoccozæ soli primogenito recens occupatum dominatum concessit, qui ex quatuor filiis iterum primogenitum, quem Hatto Armen. Iochin. Paulus Venetus Ginum vocat, successorem reliquit, Barto fratre in Comaniam secedente, indeque Poloniam, Muscoviam, Silesiam, Moraviam, Vngariam crudeliter vastante. Vtrum filios habuerit Iochis vel Iachinus, incertum est: Frater tamen Cagadanus obtinuit imperium & id transmisit ad Manganem majorem natu filium, suavis Regis Armeniæ ad Christianam religionem conversum, eoque mortuo, *Hart. c. 19* ad proximum natu fratrem Cublai vel Cubilam, qui fratrem Haefonum adversarium habuit, sed prærogativa ætatis superavit, quamquam ipse post mortem Cubilæ & ejus primogeniti Chinchis, imperium usurpavit & primogenito Abagæ reliquit, sed quod Tamor aut Temur, ut appellat Venetus, potentissimus omnium*

34.
Polonoi.

36.
Tartaroi.

35.
Russoi.

omnium principum Cublai ex primogenito nepos exclusus omnibus patris & patruelis recuperavit, ut *legere est apud Histon. Armen. c. 16. Vener. li. 1. & 2. Boter. part. 2. Cosmograph. Pencer. lib. 5. Chron. Nicol. Henning. in Geneal. tom. 4. reg. 9.*

36.
Turcor.

De Turcarum successione attestatur non tantum perpetua historiz series, sed præcipuè Bajazethis II. & Zitzimi item Selymi I. & Achmetis concertatio, tum etiam Roxanes in Mustapham insidiosa machinatio, *qua omnia legi possunt in Annal. Turcic. Leonclav. Calcocond. lib. 2. Sc. Agentin. de Turc. Imperat. Menag. in relat. captiv. Turc. Buebeq. Epist. 1. 3. & 4.* Etenim Zitzimus prærogativa ætatis ad successionem patris Mahomethis II. vocatus, sed à Bajazethe exclusus primum Caiheij Sultanis Aegyptii suppeticas impetravit pro jure suo repetendo, deinde à Rhodiorum Magistro Romam, & ab Innocentio VIII. in Gallias missus, Christianorum opem imploravit, æquum esse clamitans, ut omnes, quos hæc injuria tangat, primogenituræ patrocinium susciperent: Achmetem verò Bajazethes idem, successorem sibi destinaret tanquam maximum natu, quod cum adverteret Selymus, favore Ianizerorum confusus, non tantum jus gentium, sed & naturæ Deiq; regni gratia sibi perimpendum putavit, & patri per vim extorsit sceptrum, fratrem verò prælio superatum morte damnavit. Quod jure sperare non poterat, si sibi diripiendum putavit. Roxane verò uxor Solymanni, quod sciret filiis suis præclufam ad regnum viam, quam diu Mustapha, qui ipsi prior erat, viveret, primum ipsi & filio ejus mortem procuravit, deinde conversa ad Selymum, cui successionem item præ Bajazethe invidebat iisdem artibus illum, sed frustra impetit. Addam orationem Alphonfi Iohannis Regis Congiani, (quem Lusitani primum ad fidem Christianam traduxisse videri volunt,) primogeniti qua fratri dissuadet usurpationem injustam regni, ea de causa invalidam quod Alphonfus religionem avitam mutare pertexisset: *Sibi sc. d. beri regnum jure omnium populorum & id se non si aut fraude inveniisse, sed lege perverusa & a Deo sibi confirmata ad illud accessisse, Sc. Eduard. Lopez. lib. 2. regn. Cong. c. 3. Pollem hoc non*

37.
Congianorū.

tantum Barbarorum, sed totius Græciæ adcoque omnium probè institutarum gentium moribus confirmare, si cui forte ad jus gentium constitutionem, quæ dicta sunt, non sufficerent In regno Atheniensium Aegeus præ fratribus duobus, Nilo, qui Megaris regnavit, & Lyco, qui montanum Atticæ tractum sortitus erat, successit Pandionis, & Lycum, quod regnum affectaret, in exilium egit. *Pausan. in Messen.* Thimoëtem, qui Aphydam majorem natu interemerat, ut sibi succedendi viam aperiret, ipsi Athenienses regno spoliarunt. *Sigon. libr. 1. de Republ. Athen. cap. 1.* Cedrus Medonti jus successionis assignavit, quem cum inde rejicere vellet Neleus frater, quod altero pede claudicaret, oraculi auctoritate confirmatus fuit, *Pausan. in Archasc. Strab. lib. 4. Thucyd. lib. 6.* Hippam Pisistrato successisse, non Hipparchum ex eo probat, *quod esset natu maximus.* Apud Trojanos Ilus successit Trojo, quod esset major natu, *Massal. Corsem. in libr. de Aug. de progen. August. & Dares Phrygius* inducit Priamum adnomentem filios, ut minores parentur sibi imperari à Majoribus. *in libr. de Excid. Trojan.* Apud Elides Augias abdicarat Phylum natu majorem, quod Herculi injuriā denegari mercedem dixisset, sed ab Hercule in jus primogenituræ restitutus est, quod ipse ut cunque à se adornatum, patri ultro reddidit. *Paus. in Elide. Plutarch. in Moral.* Apud Aetolos ex multis fratribus Oeneus unus successit, sub quo Agrius frater privatus vixit, cumque à fratrum nepotibus insidius peteretur & regno dejiceretur, ope Diomedis Argivi, recuperatum imperium non fratribus aut nepotibus, sed Andrezmoni genero reliquit. *Scholiast. Homer. Iliad. 9. Apollod. lib. 1. Pausan. in Corinth.* Apud Thebanos Etheocles pactus cum fratre Polynice alternum imperium, exacto anno negavit fratrem admittere, *Pausan. in Boeot. Diad. libr. 4. cap. 6. Apollod. lib. 1. sicutinque:*

Qua fors justa mihi, qua non indebitus annis

Sceptra discas? hoc homines tenco, aeternumq; tenebo.

Stat. in Theb. lib. 2

Apud Lacedæmonios Trippocoon iniit regnum præ fratre Tyndareo ex ætatis præ-

*Hhh

38.
Atheniensium.

39.
Trojanos.

40.
Græcorum alios.

41.
Lacedæmonios.

rogativa, *Apollod. lib. 2. Diod. lib. 4.* Sed quia à Tyndareo dejectus fuit, ne quis id iure factum suspicaret, consideremus legem successionis de qua *Herod. lib. 6. Aristodemum regem Lacedæm. decessisse relicto duobus gemellis. Lacedæmonios autem in isto consilio creasse regem de pueris eum qui esset primogenitus, ut lex iubebat. Sed nescientes, utrum puerorum eligerent, cum similes essent ac pares, idq; cum nequirent ipsi discernere, percontatos fuisse nutricem eaq; negante sibi de controversia liquere, progressos ad consulendum oraculum, quod iussisset utrum regem creari, quia nec ipsi de prerogativa aetatis constabat.* Debere enim in tali casu utrumq; admitti communiter tradunt sciti, uti videre est apud *Tiraq. de primog. q. 17. & Ciriæ. l. 1. q. 6. 7. 11.* nisi regnum sit indivisibile. Tum enim sorti vel electioni procerum rem committendam censent. *Ciriæ. d. q. 11. Greg. Lopez in lib. 12. r. 33. art. 7. Verb. Amb. Anton. Gomez. ad l. 40. Taur. nu. 68. Ludov. Mol. lib. 3. de prim. c. 1. nu. 21.* qui tamen tandem abscedit ad opinionem priorem sine urgeratione. *nu. 22.* dum supponit Electionem sine turbis non futuram, & confundit quæ sunt per accidens, & facillè vitari possunt, cum iis, quæ sunt per se. Paulo post in stirpe Proclis accidit ut Polydectes frater Lycuigi moreretur, relicta uxore gravida. Lycurgus igitur legis patriæ memor, quantumvis à gravida uxore illiceretur, & subditis sponte acceptaretur, venti tamen, si filius nasceretur, regnum adjudicavit, idq; ipsi tutorio nomine fideliter administratum, & legibus firmatum, in manus resignavit, quippe jus primogenii, cui successio annectabatur non retrocedere ad fratrem, sed per ordinem generationis devolvi ad filium putabat *Plurarch. in Lycurg.* n. Agidarum altera familia exemplum extat illustrius de Cleomene & Dorico fratribus. Nam licet hic consilio & bellis artibus longè superaret, fratrem tamen ex decreto Ephorum, & ut ait *Pausan. libr. 3. in τῶν νόμων*, vicit ætas & primogenii prerogativa, quemadmodum & Agesilaum exclusit Agis frater major natu, nec post Agidis obitum, nisi difficulter & astu Lyfander ad successionem admittus fuit Agesilaus pleris que ad Leotychidem Agidis filium inclinan-

tibus. Sed cum Lyfander Leotychidem ex adulterina Alcibiadis cum regina consuetudine natum demonstrasset, & huc traheret oraculum, quo acerbantur à sceptris Claudii, tum demum claudicaturum regnum dictitans, si adulterinus Rex illi præsideret, cumque humanitate alios, alios muneribus sibi demeritus fuisset ipse Agesilaus, tandem successionem præ spurio nepote obtinuit. *Xenoph. & Plut. in Ages.*

Sed ut vetera tandem omittamus, & ad ætatem nostram redeamus, nullibi evidentius apparet jus primogenituræ, quam apud Francos, postquam Capetus pravam consuetudinem, qua regnum inter se partiebantur familiaræ Merovæi & Martelli, correxit, & unicuique Robertum successorem reliquit, qui Henricum sibi substituit, & Roberto alteri filio tractum Aurelianensem assignavit, ut refert *Glaber. & Gill.* Nec Borbonius prius aditus patefactus fuit ad coronam diripiendam, quam stirps Vallesiorum in Henrico III. moreretur, nec Vallesii eadem via patuit, quam diu Philippi Belli posteritas cum præcludebat. Testantur de consuetudine Gallorum etiam *Petr. Jacob. in r. de success. reg. Franc. Ciriæ. lib. 2. prim. q. 13.* & cæteri, quos citat *Tiraq. in præf. de iure primog. unâ cum iis, quos infra adijciemus Bodin. 6. de Repub. c. 5.* Iam olim ad confluentiam Araris Rhodaniq; prope Allobroges, cum Brancus quidam major natu à fratre minore & cætu juniorum, qui iure minus, vi plus poterat, ut ait *Livius*, pulsus esset, arbiter regni factus Annibal, quoderat Senatus principumque sententia futurum imperium Majori restituit, *Liv. lib. 21.* Apud Anglos licet Wilhelmus I. Robertum primogenitum, & Iohannes nepotè ex fratre natu majore, cui ad lege successio regni debebatur, nec non Henricus ex domo Lancastrensi ducem Eboracensem regno exueret, tamen abtq; vi & dolo fuerit, à patre semper devoluta fuit corona ad majorem natu filium, adeo ut Eduardus III. nepoti ex primogenito Eduardo Nigro motiens regnum tradiderit, præ omnibus filiis & Henricus VI. quem alterum Salomonem vocant Angli, ad consummationem regni Henricum IX. non admiserit, nisi Arturo primogenito mortuo. Wilhelmus vero præterit aliam

43.
Item apud
Gallos.

42.
In dubio de
venendum
est ad sortem
vel ad Ele-
gionem,

causam,

causam, quam propter scepra Anglica transferret à Roberto in Wilhelmum, de qua, an fuerit sufficiens disputabimus. *sect. 11.* Iohannes per vim inuasit regnum, ideoque desertus fuit à subditis & à Rege Galliz in jus vocatus. Nec enim parricidio manus commaculasset, si vivo nepote regnum sibi tribuere jure potuisset. Lancastrenses quoque per vim regnum usurparunt, & ea de causa Henricus VI. exortus: fuit ab Eduardo IV. nepote Edmundi Ducis Eboracensis qui tertius fuerat Eduardi III. filius, adeoq; major natu Iohanne Lancastrensi ut putabatur, quo originem traherant tres Henrici, IV. V. & VI. Nec prius conqueuerunt cædes Regum & seditiones principum, quam duz hæ familiz vinculo conjugii in Henrico VII. proximo ut putabatur, hærede ex domo Lancastrensi & Elisabetha Eduardi IV. ex domo Eboracensi filia & legitima herede, & consilio Episcopi Eliensis & ope Ducis Buchnigamentis unirentur. Henricus transmisit regnum in filium Henricum IX. post cuius posteritatem cum Elisabethâ extinctam transit ad nepotes Margarithæ Henrici IX. majoris natu sororis quæ nupserat Iacobo IV. regi Scotorum. Atque hoc jure in successione sibi debitam vocatus est Iacobus VI. Margaritæ pronepos, qui nunc rerum in tota Britannia potitur. Vnde Bald. *in l. ex hoc jure de just. & jur.* Rayner. de For. civ. *in disp. cui est initium: Consuetudo est in regno Anglia.* Anglis in genere attribuant, quod soli primogenito successione in feudis deserant, ut post dicemus. Apud Britannorum veterum posteros, in Walliz extremos fines à Saxonibus & Normanais propulso idem consuetudine receptum fuisse patet ex uniuersa historia & præcipuè in Nortyvalla ex querelis Griffini, majoris natu filii Leonili. Nam cum Rodericus Magnus à matre Walliam, ab Avia Povvisum, ab uxore Cardiganiam obtineret tribus filiis totidem regna, diversis titulis acquisita distribuit, eaq; divisione effecit, ut disunitæ provinciz, unitis Anglorum viribus impares brevi intervallo cederent potestati vicini Regis. Interim ut qualitercunq; angustis se tenerent viribus tum inter Anarandi Northvalliz, quam adelli Suthvalliz Regis hæredes jus primogenitum in successione bona fide serva-

tum fuit usq; ad an. 1245. ab an. 913. Tum enim David Leolini minor natu filius subnixus favore Henrici III. regis Angliz, ut fratri Griffino regnū præriperet, captivum abduxit Londinum. Sed coacti fuerunt tam Rex, quod David de sententia Papæ & Episcoporu, totius negotii summâ autoritati Curiz Angliz committere, à qua procul dubio Griffinus restitutus fuisset, nisi ex carcere aufugiturus, cū pedem fregisset, subitanea morte periisset. Filiū n. Leolinū, inter cæteros majorē natu, successorem habuit qui cum Eduardo I. infeliciter pugnavit. *Lloyd. in Daſ. princ. Wall. Paris. in Henr. 3. & Edm. 1. Polyd. Verg. l. 6.* Scoti licet peculiariter præ omnibus gentibus patruales alternatim miscuerint patruius, quæ consuetudo propter successorem impuberum in idoneam ad regnandi munera ætatē introduci cæpit à Fergulij fratre & duravit ad Kennethi III. legem ab annis trecentum ante natum Christū usq; ad an. 994. *Buch. l. 4. hist. Scot.* tamen inter utroq; quantum in tanta confusione & vicissitudine de domo in domum transferendæ successione, fieri potuit prærogativa prævaluit, ita ut ne Ethodium quidem II. præterierint, licet adeo stupido animo, ut singulas provincias per proreges administrare cogeretur. Ferlegus V. primogenitus Ferrigulij à subditis ipsis regno exclusus fuit propter perduellionem qua patruo regnum ante tempus contra voluntatem populi extorquere nisus fuerat. Postquam legem Rennethi post aliquot Constantini IV. Macbeti & Donaldi iniusta & infelicia bella successio cepit ad natos à Regis fratribus devolvi & Micolumbus III. tres filios vivos reliquit Davidi I. omnium minimo ad regnum prius aditus non potuit, quam Edgarus & Alexander sine posteritate fati cessissent. Interim Northumbriæ & Huntingtoniz, quæ Latine Venantodunum vocant comitatibus quos in Anglia cum uxore acquiserat, contentus vixit. Hujus vero ex filio Henrico nepos Micolumbus IV. avo successit ob prærogativâ ætatis: Fratres ambo Guilielmus & David partiti sunt inter se Northumbrium & Venantodunum comitatus quos diximus ad Davidem jure uxoris devolutos, sed cum Micolumbus *am. 25.* anno ætatis 25. terræ valediceret, regnum Guilielmus cum posteritate, præ fratre Davide iterum suscepit, non alia de causa

46.
Scotor.

*Hhh 2 nisi

nisi quod major natu esset. Extincta denique stirpe Guilielmi post mortem Alexandri III. res rediit ad filiarum Davidis nepotes, quia Iohannes unicus ejus filius sine liberis decesserat: & Dornagilla quidem Margaritæ primogenitæ filia, Iohannis Ballioli uxor jus primogenitum urgebat, Robertus verò Bruffius fabellæ minoris natu nepos sexus prerogativa innitebatur, & successione Regnorum distinguebat à successione privata. *Buchm. lib. 8.* Tandem Eduardus I. rex Angliæ utrinque captus arbiter, non tam juris, quam sui commodi studiosus pronuntiare voluit pro Bruffio, sed cum negaret in verba Eduardi jurare, Dornagillæ marito Balliolo regnum adjudicavit, paulò post tamen novum regem cum cognomine filio, quod Reges esse, quam audire mallet, & Vassallorum subjectionem æquo animo ferre nescirent, carceribus mancipavit & in Gallias relegavit, qua ratione regnum recidit ad Robertum Bruffium, qui Davidem filium testamento hæredem declaravit, & morienti substituit Robertum Stuartum ex Maria filia nepotem. Stuartus cum haberet tres liberos ex Elisabetha Mora concubina, & duos ex Euphemia conjugè, ducta in legitimam uxorem concubina comitiis Sconam indictis obtinuit, ut præteritis Euphemiz liberis in rege creando, gradus ætatis observarentur. Posse enim id fieri disputant Hottom. *in L. Gallus §. quid si tantum col. 122. de lib. & posth. Co. arr. 2. part. de matr. cap. 8. §. 2. n. 35. Vasq. de success. primog. lib. 1. §. 2. num. 89.* licet communis opinio in contrarium vergat, eò quod in puncto matrimonii contracti demum legitimatio exoriatur *c. tanta qui fil. sint leg. & retro trahi nequeat in præjudicium filii legitimi l. si mulier divers. sol. matr. §. liceat. Auth. Quib. mod. nat. eff. leg. qui exspecta jus jam quæsitum habet, c. quamvis de refer. in 6. quod ipsi sine causâ auferri nequit. Ioh. Andr. late in reg. sine culpa. col. 10. de R. I. in 6. Ross. lib. 1. de legit. de eff. legit. n. 7. Crivier. lib. 1. de prim. q. 14. n. 20. Tirag. q. 34. nu. 3. & 43. Lud. Mol. lib. 3. c. 1. n. 7. Car. Mol. in conf. Paris. t. 1. §. 8. in gl. 1. q. 7. Alcius. lib. 3. parad. c. 12.* Obtinuit tamen Stuartus, ut Iohanni ex concubina primogenito, qui se Robertum III. post inaugurationem indigeta

vit, regnum traderetur, cui successit Iacobus I. cum Davidem primogenitum Robertus B ruffius patris fame necasset, ut regni successione ad antiquam legem revocaret. Iacobus exagitatus fuit à Roberti filio, & tribus nepotibus, quos omnes capite damnavit, Iohanne excepto, qui in Hiberniam profugerat: Gualtheri verò Atholiz comitis ex Euphemia primogeniti filii Roberti II. insidias effugere non potuit, quin viginti octo vulneribus confoderetur. De Gualthero per tres dies crudelissimum sumtum fuit supplicium: & Iacobus II. ætatis anno 19. patri de consensu procerum succedit, ex quo scilicet ab anno 1449. sceptrum Scotica perpetua serie penes majorem natu & proximum hæredem masculinum ex familia Stuartina manserunt, usque ad Mariam Iacobi V. unicam filiam, quæ secundo matrimonio nupsit Henrico Stuarto Alexandri Iacobi III. fratris proximi pronepoti & ex eo peperit Iacobum Sextum Scotiæ & primum magnæ Britanniæ Regem.

In Hispaniæ variis regnis jus multifariam variatum deprehendimus. Etenim primi Gothorum Reges fere per Electiones, & votata regimen susceperunt, quemadmodum in Concilio Tolet. 5. can. 3. conclusum legitur: *Si quis ad Regia Majestatis ambire pervenire sustigia, que nec electio omnium præfatis nec Gothica gentis nobilitas ad hunc apicem trahit, sit consortio Catholicorum prægratus & diuino Anathemate condemnatus.* Item conc. Tol. 4. can. ult. *Defuncto in pace Principe primates totius gentis cum sacerdotibus successorem Regni consilio communi constituant, usdem unitatis concordia à nobis retinetur, nullus patriæ gentis dissidius per vim atq. ambitum molietur. Idem reperitur conc. Tol. 6. & in pr. conc. 12. ubi de Electione agitur.* Sicut enim Imperatores Romanorum post Neronem Reges Longobardorum & Gothorum in Italia precaria ab exercitu & militibus stipulabantur imperia, ita se habebant quoque auspitia regni Gothici in Hispania, priusquam à certis Legibus comprehenderetur, quanquam nullibi invenimus, quando à patre regnum devenit in filios, primogenito antelatum fuisse ullum alium ex cæteris: Theodorico successerunt tres filii alter post alterum, sed postquam majori natu mortem

48.
Gothorum in
Hispania suc-
cessio.

47.
Legitimatio
an retro tra-
hatur.

per in-

per insidias procurassent. Quibus I. fratri Leongildo ultro regnum abdicavit, ad quod electus erat Gallia Gothica contentus. Hermenegildum, fratrem Reccaredi I. qui duo Concilia Toleti celebravit ad extinguendum Arianismum, pater ipse ob suspicionem mutæ religionis avitæ non tantum jure succedendi privavit, sed & securi percussit, ideoque fratri locum fecit. Postquam verò Gothorum principes à Saracenis cæsi & in angustos colles compulsi, & à residuis Christianis Pelagius ex regia familia Rex Asturum & Legionis primus constitutus fuit, quam diu mactula ejus progenies ex filia Ormisinda, per annos trecentum rerum potita est, summa imperii statò ordine transit ad primogenitum, nisi vel ipse minori fratri cederet, ut Alphonsus IV. Raymiro II. vel sine liberis moreretur, ut Favilla unicus Pelagii, Garcias Alphonsti III. filius, vel per vim & insidias fratrum præverteretur ut Alphonsus II. Froilæ I. Veremundus II. Ordonii III. filius. Oppressit etiam Raymirus duos patruales Alphonsum & Raymirum, Ordonii II. filios, sed facta, imprimis violenta aut fraudulenta jus non faciunt, nec exemplis judicandum, sed legibus. Legem autem à Pelagio in hanc sententiam latam refert. Iohann. Lup. *de obten. reg. Nav. §. 9. part. 6. Et in rub. de don. nst. vir. §. 69. num. 26. ex Chron. Luca Tudenfis, de Pelag. apud quem tamen eam reperiri negat. Lud. Molin. lib. 1. de primogen. cap. 2. num. 13.* Et huc usque mansit regnum Hispanicum indivisum: Sed quod Covarr. *cap. 1. pract. 99. num. 7.* Tiraq. *in pref. de jure primog. num. 4.* Ludovv. Molin. *lib. 1. de jur. primo. cap. 2. num. 10.* Greg. Lopez. *ad l. 2. r. 15. part. 2. jus primogenituræ usque ad sua tempora deducunt autoritate Oldrad. conf. 94. Et seq. Castrenf. conf. 164. lib. 2. Decii. conf. 397. col. 2. Alber. in donationes. C. de donat. inter vir. Et uxor. Card. Alex. in c. jus naturale. dist. 1. id de separat. regnis concedo & præcipue de regno castellæ, postquam Ferdinandus I. illud affinis suo præreptum à stirpe Pelagii in Navarræam deduxit, juri uxoris innisus: In conjunctis verò ut plurimum secus observatum video, ita ut antiquius aut præstantius regnum primogenitus retinuerit cætera pro*

gradibus ætatum in reliquos fratres dispersa fuerint, unde toties Hispanias tam principum, quam civium sanguis inundavit, ut retrò diximus. Etenim Sanctius Major Navarræ & Arragoniæ Rex, qui se Imperatorem totius Hispaniæ dici voluit, & stirpem suam per omnia Hispaniarum regna disseminavit, inter quatuor filios, quorum unus ex concubina Urraca seu Caja susceptus erat, provincias ita distribuit, ut paternum regnum Navarræ, ab Ennico nobili Gotho derivatum, Garcias natu maximus retineret, dominatus castellæ quem jure uxoris Geloiræ, seu ut alii nominant Majoræ, S. Gundi salvilæ & hæredis obtinuerat, cederet Ferdinandus, Sobrarba seu Gasconia Sanctio & Arragonia Raymiro, filio naturali ex nobili concubina Atragonica, quod novercam adulterii à Garzia & Ferdinando filiis insinuatam, duello vindicare se paratum obtulisset. Ex his Garzias Raymirus, & Sanctius fraternis armis mutuo perierunt, & Sanctius quidem sine hæredibus, unde Gascones ad Arragones transierunt: reliquorum verò successio ita moderata fuit, ut in primævo regno primogenitus succederet, in cæteris locus esset secundò, aut tertio genitis. Ferdinandus enim, victo & occiso Veremundo III. uxoris Sanctiæ unico fratre, præter comitatum castellæ etiam Asturum & Legionis regna, jure uxorio occupavit, ideoque moriens primogenito Sanctio II. castellæ Alphonso, Legionis & Astur. Garciz Galliciz & Portugaliz regnum attribuit, quam rem quando enarrat Alphonsus X. *in histor. gener.* introducit Sanctium contra partitionem patris ex lege Gothica, qua regnum statuatur individuum, sic disputantem: *Que non podie ni de vie de derecho fazer esta partision. Ta tres Reges Godos ant guamense tiz seron constitucion centre si, que nunca fuisse partido el su imperio despuer, que fuisse sempre de un fennano. Et hinc concludebat si dividis non debeat, quod ad se tanquam majorem y herodero naturaliter desolvatur.* Iterum Alphonsus VIII. ex comitibus Tholosanis vel Barcinonensibus primus Sanctium Castellæ & Ferdinandum Legionis Regem constituit: ex quo divisa mansit in utroque regno successio, donec Sanctii progenie

* Hhh 3 mascula

50.
Apud Astu-
ru & Legion.

51.
Apud Castell-
lan.

macula in Henrico nepote delata Castellam regnum rediret ad Ferdinandum Alphonſi IX. Regis Legionis & Berengariæ. Alphonſi ibidem IX. regis Castell. filiz filium, qui hæredem reliquit Alphonſum X. Astrologum, cum fratrum alios egiſſet in exilium, alios damnalſet ad ſacrum cœlibatum. Hic condidit leges partitarum Chron. Alphonſi. in quarum *ſart. titul. 15. l. 2.* majoratus in ſucceſſione Regia, aperte conſtituitur, & hinc teſtatur Paul. Caſtr. *conf. 85. libr. 1.* In regno Castellæ ex lege ſucceſſionem deberi ſolè primogenito: unde non tantum Majoratum in cætera regna, ſed & bona quæcunque ſubditorum fluxiſſe autumat Molina *libr. 1. de primogen. cap. 2. num. 16. & ſeqq.* Nec à tempore promulgatæ legis ulterius hæc regna diviſa leguntur. Etenim Sanctius IV. Alphonſi X. filius ſecundogenitus fratre Ferdinando de la cerda ante regnum initu præmortuo, vivo adhuc patre Castellam occupavit & Ferdinandi Filium, Alphonſum, regnum Castellæ patris nomine & representationis jure repetentem, triennio expugnavit, fratrem quoque Iohannem in vincula conjecit, ut ſolus citra æmulum dominaretur. Sanctio ſucceſſit Ferdinandus, Ferdinando Alphonſus XI. Alphonſo Petrus, quem propter crudelitatem Papa Urbanus, Nobiles ſubditi, ope Gallorum, in invidiam Anglorum, avito regno exuerunt, ſubſtituto in ejus locum Henrico, naturalium Alphonſi liberorum ex Leonora concubina nato maximo, quem Papa, ne quid ſucceſſioni obſtaret, legitimum eſſe juſſit. Et licet Eduardus Niger, princeps Walliæ Petrum reſtitueret, & Henrico negotium faſſerent Iohannes Lancaſtræ Dux, cui Petri filia Conſtantia nupſerat jus ſuz uxoris contra patrum proſequens, manſit tamen utrumque regnum in fide & poteſtate Iohannis filii Henrici, qui etiam acceſſione regni Arragoniæ & Valentiz ex conjugio, quod cum Beatrice, Petri regis Arragoniæ filia & hærede contraxerat, avitum patrimonium auxiſſet iterum bonis filis hæreditatem reliquit diviſum, Henrico primogenito Castellæ & Legionis Ferdinando Arragoniæ & Valentiz regna. Sed cum Henrici poſteritas poſt annos 68. emoreretur, ad Ferdinandum redie-

runt univerſa Hiſpaniarum, Siciliæ & Majoricarum. Etenim Ferdinandus cum haberet quinque filios primogenito Alphonſo reliquit regnum Arragoniæ & Valentiz, quem in regnum Neapolitanum & Siciliæ adoptavit, Iohanna Regina: Iohannes ſucceſſit in regnum Navarræ, quod cum Blanca filia Caroli Regis Navarræ obtinuit, Henricus conſtitutus fuit Princeps Galliciæ & Magiſter ordinis Equitum S. Iacobi, &c. Mox verò Iohannes, Alphonſo fratri, qui ſine legitimis hæredibus (Ferdinandum enim, qui ſe tulit regem Neapolis ex concubina ſuſtulerat) deceſſerat, in regnis ſupra enumeratis ſucceſſit, & ea omnia tranſfudit in filium Ferdinandum, cum primogenitus Carolus hæres regni Navarræ ratione matris, eiga patrem ſe impiaſſet, & ipſo adhuc vivente è vita diſceſſiſſet. Acceſſerat autem Ferdinando ex conjugio Iſabellæ Iohannis II. regis Castell. & Legion. filiz Henrici IV. ultimi regis Castell. ſororis utrumque regnum, adeò ut, quæ longa ſeriè in multas familias hinc inde diſperſa regna fuerant tandem uni Ferdinando, cum magno Hiſpaniz totius commodo, cederent qui ea conjunctim tranſtulit in Iohannam majorem natu filiam Philippo Maximiliani I. Imperatoris & Archiducis Auſtriæ filio elocatum. Ex quibus omnibus patet regna Castellæ, Legionis Galliciæ, ab initio quidem diviſa fuiſſe, mox verò tam factò, quam lege Alphonſi Astrologi in unum coaluiſſe, licet acceſſoria regna ab iis ſubinde avellerentur, quemadmodum & in Arragonia & Navarra obſervatum reperimus. Nam ex quo Raymundus Berengarius comes Barcinonenſis cum Petronella uxore, filia Raymuri II. Sanctii Majoris pronepotis acquiſivit regnum Arragoniæ, interrupta ſerie manſit jus ſucceſſendi penes primogenitum, aut eo ſine liberis decedente, delapſum eſt ad ætate proximam, ut cum Alphonſus III. fratri Iacobo II. aut Iohannes I. Martino & Martinus Leonoræ ſorori ejusq; filio Ferdinando locum faceret. Iacobus enim Iacobi II. primogenitus ultrò ceſſit fratri Alphonſo IV. Nihilominus cum Iacobus I. Baleares infulas Sarracenis eripuifſet, & novo jure belli primus occupafſet, Petrum primogenitum ſcripſit

52.
Arraga.

scripsit hæredem regnorum avitorum , Iacobus verò, qui ætate proximus erat, donavit regnum Balcarium seu Majoricarum , cum comitatibus Rossilonis & Ceritaniz , nec non dominatu Montis pestali , quibus provinciis ab Alphonso, exutus fuit. De Navarra successione nullum dubium est, cum in omnibus familiis , ad quas ejus imperium beneficio nuptialis devenit, prærogativa data sit majoribus natu, qua filiis qua filiabus & Leonoræ Blancæ & Iohannis filiz à qua regnum defluxit nuper in Foxensem, Albretanam & Burboniam familiam, non prius datus fuit ad regnum accessus, quam Carolus frater & Blanca soror Henrico IV. regi Cast. nuptam elocata, sine liberis decessissent. De regno Neapolitano patet ex disputatione Caroli Roberti , Martelli filii cum Roberto patruo, qui fratrem Martellum majorem natu prævenerat eò, quod matri in regno Ungarico successisset. Eò enim res rediit post longa certamina, ut Martelli nepos Andreas & Roberti neptis Iohanna matrimonio juncti, conjuncta autoritate regnum reciperet, & indivisum posteris traderent, quod tamen Iohannæ hujus toties reiteratæ nuptiæ , & Iohannæ II. Versepelles adoptiones vehementer turbantur, cum ante familiæ Normannorum, & Suevorum jure communi utriusque Siciliæ Summam ad primogenitum solum detulissent, teste Bald. in cap. 1. num. 3. de fil. natis ex matrim. ad Margan. imò cum in tabulis investituræ à Clemente IV. disertis verbis cautum esset: ut inter masculos primogenitus regneret Summon. 2. hist. Neap. cap. 12. Ex tot gentium unanimi consensu receptis moribus, sine hæsitacione licet progredi ad concludendum jus gentium, quo primogenito successio deferatur in regnis & magnis principatibus, ut confiteatur ipse Bald. in c. cum omnes, de consf. & consentire cogitur Caf. consf. 8. num. 12. 22. lib. 1. consf. 20. q. 1. lib. 2. nec non plures alii Panorm. in c. licet de vot. in c. sintel lecto de jure c. venerabilem de Elect. Afflic. ad d. S. præterea ducat. de prob. ult. per Erul. Absar. t. de feud. Mart. Laud. & Card. in c. mulier. Si de feud. fuer. contro. Corset. que. 9. de exc. & pot. Borcholt. d. consf. 13. quæst. 2. pag. 206. Cozar. tract. qq. cap. 1. nu. 4. c. 38. Eccl. Tirrag. de jur. prim. in prefat. passim. q. 4. Ci-

vier. de primogen. lib. 2. quæst. 13. & 14. Ludov. Molin. lib. 1. prim. cap. 2. in pr. Patr. lib. 9. de regn. t. 22. Cujac. de feud. libr. 1. t. 9. circ. fin. lib. 5. de prohib. feud. alien. per Frider. d. aff. in l. jus agnationis num. 4. de pact. Nec officium pauca exempla, quæ afferri possent in contrarium, tum quia ad jus gentium constituendum, non requiruntur omnium, sed meliorum gentium consuetudines cum aliàs & polygama, & scortatio, & Vivorum hominum immolatio, ejus juris prætextu excusari possent, tum quia quæ ex causa singulari facta sunt, in consequentiam rapi non convenit. Aut enim electio cum successione juncta fuit, ut in Romanorum Longobardorum Gothorum regnis, aut major natu seipse jure suo abdicavit, aut per vim inde detrusus fuit, prætextu utilitatis publicæ, ut de Calo Iohannis errore hac ipsa q. disputavit. Nescio enim, quid in mentem venerit Borcholt. d. consf. 13. q. 2. mihi pag. 208. qui dispositionem comitis Embdenlis, qua ex liberis hæredem nominarat dignissimum, juri Civili ita consentaneam facit, ut licet ita dispositum à Comite non fuerit, tacitè tamen subintelligi debuerit, per l. ut gradatim. §. 1. de munerib. & honor. ubi Modestinus rescripto D. Marci contineri testatur, *Et si lege municipali caveatur, ut præferantur in honoribus certa conditionis homines: attamen sciendum esse, hoc esse observandum si idonei sint, & in genere, semper: ita quocunque actu qui magis est idoneus præferatur l. prætex §. si plures de accus. l. de popul. act. l. ultim. in fin. de collus.* Nam cum quæstio sit de regno hæreditario, seu ad minimum jure sanguinis devoluto, quemadmodum de Majoratu disputant Hispani Pimell. de bon. mat. part. 3. num. 99. Petr. de Peralt. in rep. l. 3. §. qui fidei comm. num. 48. 52. & seqq. de hæred. in fin. Ludov. Molin. lib. 1. de primogen. cap. 1. num. 3. 9. 11. & ipse Borcholt. d. consf. 13. quæst. 1. venietur in terminis de feudo dignitatis hæreditario, in quibus omninò afferuntur d. II. quæ loquuntur de sacris magistratibus nuda Electione constituendis §. Moyses quæst. 1. l. un. C. ut omni. jud. tum civil. quam Mil. Quos etiam de Præceptoribus & Medicis quos arbitrium magistratum citra alterius noxam aut præjudicium accersit & abdicat, ut patet ex §. pen. & ult.

53.
NAVART.54.
Neapolitan.55.
Jus primogenitura d. pendere ex iure gentium.56.
Contraria nonnullorum facta explentur.57.
Error Borcholt.

Et ultim. d. l. ut gradatim 11. Principi vero hereditario jus suum propter simplicitatem auferri non potest, quemadmodum in *libr. de Autor. Princip. cap. 4. num. 2. Et seqq.* prolixius ostendimus & hic odiosè non repetimus, nec principi fas est contra leges fundamentales regni, aut inveteratam consuetudinem gentium, primogenito jus suum auferre, ut disputat Hottom. *libr. de Il. regn. Franc.* quia pr id non dedit, sed lex & primus regni autor. *Bald. in auth. hoc amplius, num. 8. Ias. num. 6. lim. 7. c. de fideicomms. Guisiel. Bened. in rep. c. Rayn. Verb. St. absque liberis de test. Peralta late in l. 3. §. qui fideicomms. num. 86. de har. instit. Car. Molin. conf. par. 1. §. 8. glof. 3. Eman. à Cast. qui de patr. Et nepot. Padill. in l. unum ex fam. §. si de jure num. 16. de leg. 11. Ludov. Molin. lib. 13. cap. 6. num. 17. Lacedæmonii maluerunt Cleomeni primogenito sed hebetiori, quam Dorico secundo sed prudentiori se subiectos profiteri, *He. od. libr. 5.* Arragones contra Petrum Faresium, cui extra ordinem per errorem fasces detulerant, ex presbytero Regem creant Raymirum 11. licet nec equo hærere sciret nec frenum tenere, aut lanceam manu moderari, tantum quod unus superesset ex stirpe Sanctii Majoris & Raymiri 1. Gothi item Veremundum 1. ex Diaconatu revocarunt ad regnum, quod proximus ex Pelagianis successor esset, post Alphonsum 11. patruem, licet totius Hispaniæ consuetudo repugnet, ut ait Lud. Molin. 1. cap. 13. num. 94. Poloni Casimirum 1. ex Cluniacensi, & Ladislaum Casimiri Magni proximum hæredem ex Divionensi cœnobio ad aulam retraxerunt, Anglo Saxones Edel Wolfum, qui numum S. Petro promissit, Ungari Colomannum Geisæ filium, Portugalenses Henricum Cardinalem, alii alios ex Monastico habitu, quamvis regno administrando minus idoneos, contra regulam in quam jurant. *Cyl. in c. scripsit Verb. dignit. ibi Auth. 27. quæst. 2. Bald. in c. cum in magnit. num. 3. de Elect. Specul. 1. de stat. hom. num. 15. Nicol. de Vbald. de success. ab inoff. par. 2. num. 2. Philippi Port. conf. 23. passim Carrier. de primogen. libr. 3. quæst. 4. num. 15. Tacit. c. recollectes de stat. Monach. 1. sed si res ubi gl. Verb. non habet de lega. 1. Zas. conf. 20. num. 8. lib.**

2. ad regias dignitates revocarunt, ne suum quemquam jure præter meritum, & cum detrimento Reipubl. privarent Scothi Ethodio 11. Curatores adjecerunt & Innocentius IV. Alphonsum fratrem jussit regnum Portugaliæ administrare pro Sanctio 11. ne propter simplicitatem aut peccatum patris, tota posteritas multaretur & Reipubl. regia stirpe, à qua ejus salus ut corporis à capite dependet, quietaque & justa successione privaretur. *c. grandi ubi Iohann. Andr. de suppl. nepl. Pralat. in 6. Zas. enim consil. 8. num. 8. Et seqq. libr. 1.* tum inclinatur in hanc sententiam dum Mynsing. 30. *obser. cent. 4. Ludov. Molin. lib. 1. cap. 14. num. 89.* non aliam adducit rationem, quam quod in successione dignitatum regalium magis habenda sit ratio boni publici, quam ordinis ætatis, sive juris privati, quod probat autoritate Aristot. 3. *Polit. cap. 11. & Bald. in cap. 1. de feud. March.* nec non exemplis Salomonis 2. *Reg. cap. 1. & Abiz 2 Paralip. cap. 11.* atque jam supra responsum fuit, quod Salomon divina destinatione, in Abias stulto amore quo matrem ejus amplectebatur Rehabeam, regnum promeritus fuerit, quanquam uno atque altero hujus vel illius Reipubl. præjudicio standum non sit, id *ibid. num. 12.* de consuetudine Ungariæ respondet Zasius. Baldus nihil dicit nisi quod dignitates regales pendant à Reipubl. à qua ortæ sint: Aristotelis verò sententia si locum habere debet in omni Reipubl. successione proferri excludit, ut diximus *sect. 4.* Vult enim præfici optimum, omnium quod & in Episcopis requiritur *c. hi quoscumque. 1. q. 1. & Magistratibus seu honoribus quibuscumque l. honores 7. in pr. de decur. Alvoquin. inquit Hieronym. in d. cap. hi quosc. cur caseris præferuntur, quis nulla meritorum gratia à caseris assumuntur? Quod si jam ex posteris regis nullus sit ex amissim bonus, aut ex aliis sint universa stirpe regia meliores, an pro arbitrio, subditi, ex auctorata prole regia, licet substituerent, quemcunque censuerint optimum? Aristoteles quidem id æquum esse censet in Reipubl. recens adornata, in qua jus nulli dum adhuc quaesitum est. Tum enim procedunt argumenta, ex utilitate publicâ petita. Verum postquam vel bello vel jure hereditario jus*

38.
Patrem non posse sui primogenitura quod a natura dependet. Et sic auferre.

61.
Secundo genitum ob meritum non esse præferendum primogenito.

62. *Quibus tribus primogenitus iure suo excedat.*
 jus alicui acquisitum & longi temporis lapsu confirmatum est, ita consulendum est publico, ne vis inferatur privatis: Et cum Respubl. ad bonum civium omnium privatuum comparata sit, non prius per publica contenda sunt privata, quam si summa urget necessitas aut evidentissima exigit utilitas, *Cobarr. 3. Var. resol. cap. 6. num. 6.* ideoque primogenito jus suum prius non auferendum, quam quando ex ejus successione evidenter imminet corruptio Reipubl. id quod tum demum timetur, quando profus mente non constat, aut in Tyrannum incorrigibilem degeneravit. Seu quando profus incapax vasisit, quam in capacitatem particulatim proponit Ludovv. Molin. *lib. 3. de jur. primog. cap. 2.* agens de exclusione primogeniti à Majoratu. *Item libr. 1. cap. 13. Eod.* Habenda est igitur ratio boni publici in successione principum, sed postquam incommoda successione semel in Remp. admissa fuerunt, quod longa consuetudine confirmatum fuit, cum injurià non est temere ob levem utilitatem perturbandum, si forte minor natu agilior & bellicis negotiis aptior videatur, quia quando agitur de præjudicio tertii, evidentem oportet esse causam, cujus gratia à regulis æquitatis & justitiz dictamine recedatur. Et proinde nimis levi argumento contra majorum natu pugnat. Calo Iohannes Imper. quod minus donis fuerit instructus, quam Manuel. Nam sub moderato & quietis amante principe sæpe melius vivitur, quam sub ambitioso & ad maxima quæque per præcipitis anhelante. Et licet promittant sibi cives meliorem statum Reipubl. sub minoris natu imperio: tamen ad fortunam hanc, incertum ana certam non licet, nisi per maximum infortunium ascendere, siquidem nihil obmitter primogenitus eorum, quæ excogitaverit juti suo repetendo, quemadmodum Boemundus primogenitus Guiscardi fratri Rogerio bellum indixit à quo iustus fuerat principatu Farantino contentus esse: *Fazell. in histor. Norm.* Guiscardus annon nepotem Bajelardum, ducatu exuit, à cujus parente Umfredo prævertent fuerat? *Id. Ibid.* Robertus horum frater patruelis, Wilhelmi I. regis Anglor. primogenitus, cum filio Wilhelmo, quid non molitus est, contra Wilhelmum

II. & Henricum I. fratres & Reges Angliæ: ut injuriam ab iis sibi illatam vindicaret? Quid non mali vidit Anglia, cum familia Eboracensis jus suum à Lancastrensi repetere, & obtineret? Quid non Sicilia, cum resignatum à Iacobo regnum Siciliæ invaderet Fredericus frater, ut regnum Neapolitanum, cum illud Robertus Carolo Martello ejusque filio Carolo Roberto præriperet. Et ne repetam Iudæorum, cum Aristobulus prævertisset Hyrcanum aut cum Herodes majores natu exauctorare aggrediretur, Item Aegyptiorum cum Alexander exclusisset Lathyram, & Persarum, cum Chosroes Merdasan vellet præferre primogenito Syroi, & aliarum Rempubl. bella & conquassationes, quarum ex superioribus messem licet demetere maximam ubicunque primogenitus jure suo citra causam privatus fuit, in periculosum discrimen procubuit Reipubl. & propè abfuit quin regnum Castellorum occuparent Angli & Galli, qui fratribus Petro & Henrico de successione contententibus opem utrinque tulerant. Hoc verò tantum periculum an putas levicula aliqua utilitate, quæ speratur ex imperio secundo geniti, sufficienter posse rependi? Spem precio sapiens non emit. Quid enim profit proba administratio Reipubl. si civium flos ante fuerit exhaustus, nec supersint, qui fructus gustare queant, quin simul recrudescat amarities, quæ præcessit? Magno igitur periculo non redimendum, nisi magnum commodum: & summum bonum oportet esse, ait Arist. *3. Eth. c. 1.* cujus prætextu summa possit excusari injuria. Cessat autem hæc injuria & nihil timetur Reipubl. si primogenitus in se descendat, & molem imperandi cui humeros suos impares expertus est, sponte abjiciat, quemadmodum fieri posse dicemus *scilicet. 11.* & patet exemplo, Esau, qui cessit primogenita sua Iacobo. *Gen. cap. 25. ad Hebr. cap. 12. c. quam periculosum ubi gl. 7. q. 1. Hostiens. Ioh. Andr. Præpos. Pano. m. c. licet. de Sor.* Sic enim Luiba vel Luibanes electus à Westgothis Rex Hispaniæ, fratri jus suum cessit, Gallia Gothica contentus, Iacobus Iacobi II. regis Arrag. filius, maluit regnum cedere fratri Alphonso IV. quam expeditionem in Sardos, qui ad Pisanos defecissent, à patre sibi injunctam suscipere: Alphonfus quoque

63. *Primogenitus sine incommodo nunquam depellitur regno.*

64. *Primog. potest iuri suo renunciare.*

quoque Rex Astur. & Legion. temerario quodam impetu fratri Raymuro II. regnum tradidit, & te recepit in monasterium unde mutata sententia in forum & ad Reipub. negotia redire cupivit. Sed per fratris invidiam non licuit ipsi pœnitere, quamvis alias renuntiatio accipienda sit cum perseverantia l. ult. ibi ad extremum Sita. C. de pact. l. 46. de her. Inst. Dec. in l. pactum dotali C. de Collat. scilicet antequam jus resignatum alter invadat. c. quam periculof. in fin. ubi gl. in Verb. Quam periculofum c. Eos. 7. quæst. 1. c. si illic. 23. q. 4. bis qui 13. in tr. d. adqur. har. l. 1. §. q. semel 6. de success. edit. Adolphus item simplex ad quem post mortem Rudolphi Electoratus Palatinus devenerat, modesti amans otii, dignitatem cum onere resignavit fratri Ruperto. Anno 1327. Nec dubium est, quin juri suo liberè renunciare quifquam possit si nemini creet præjudicium, sed si fortè præter propositum ducat uxorem & tollat liberis quemadmodum Dux Luneb. cui Dannebergensis ditio à fratribus assignata fuerat, fecisse constat, utrum vel ipse pœnitere possit, vel liberis pateat, facultas repetendi, quod injuria fuerit alienatum à patre, apud alios videre est, Dd. gl. in c. nu. §. hoc qui 99. de success. feud. Mart. de Aff. in cap. 1. num. 38. cum seq. de nat. success. feud. Iaf. in l. pactum dotali. num. 4. C. de Collat. m. l. 15. potest. nu. 33. de adqur. hered. Cuius r. de primog. lib. 3. quæst. 3. Ludov. Molin. lib. 1. cap. 6. nu. 45. cap. 16. per 10. lib. 2. cap. 3. lib. 3. c. 2. n. 22. Tirac. quæst. 29 Rod. Zuar. in rep. l. quoniam in prior. lim. §. n. 4. C. de in off. testa. Burg. de Pace in proem. h. Taur. n. 93. Et 1099. Nobis sufficit, si ostendamus jus succedendi ita coherere primogenito, ut modò capax sit successione ab ea abigi nullo modo possit, licet secundo genitus dignior videatur, quia & in libera electione accusari non potest, qui digniorem non eligit, modò, quem eligit, dignus sit, ut retrò diximus exc. constitutus. de appell. c. cum nobis. c. cum in eunis. de Elect. Nam nec digniori nocetur, quippe cuius nullum quæsum aufertur, nec Reipubl. cuius administrationi, qui dignè electus est, satisfacit ut plures edisserunt, Hadrian. in 4. sent. tr. de resst. in c. qui jam determinatum est. Dom. Sor. 4. de just. & jur. q. 6. art. 3. Covar. part. 2. vel. c. peccatum §. 7. nu. 6. in fin. Anton. de Padill. in l.

cum quidam. n. 18. de leg. 11. Lud. Molin. lib. 2. de jur. p. im. c. s. nu. 57.

Sunt tamen, qui licet jus gentium agnoscere cogantur in regnis, negant tamen ab his ad feuda regalia valere consequentiam, Nicol. Besf. de pact. fam. circa primoge. cap. 9. p. g. 565. propter diversitatem rationis, quæ facit, ut ab uno correlato ad alterum non procedat argumentum teste Eberhar. in Topic. à Correl. num. ul. l. fin. ubi Bart. Bald. Paul. & Dd. ac collat. quibus ut satisfaciamus, & simul causas subjiciamus, ob quas, omnes gentes primogenito tantam præ reliquis fratribus prærogativam tribuerint, paucis in hac sect. subnectendum superest. Multum quidem interesse inter regna, superiorem non agnoscentia, & regalia feuda, quæ Domino ex natura feudorum semper subjiciuntur, libenter confitemur, nec id in similibus requirunt Logici, ut sint eadem per omnia. Satis enim est, si conveniant in his qualitatibus, quarum respectu instituitur comparatio. l. 1. ubi gl. in Verb. æquitas & Dd. de legar. 1. Quid enim regnum dicitur individuum ex vi nominis quo denominatur Monarchia, ducatus verò & Marchionatus quotidie sine contradictione nominis dividuntur, id ita se non habere, vel primo intuitu curvis patet. Non enim regnum dicitur Monarchia, respectu provinciarum, sed respectu imperiū, quod regi competit in subditos: itaque salva etymologia vocabuli ex una Monarchia sæpe constituuntur plures utcum regna Hispaniarum, Castellæ, Legionis, Arragoniz, Navarræ, Portugaliæ, Siciliæ, Neapolitanum totidem obedirent regibus divisim, quæ nunc unius Monarchæ imperio parent, perinde, ut Belgii provinciæ separatas olim habebant Dominos, quas Rex Hispaniarum, uni Isabellæ, & ejus marito Alberto Archiduci possidendas commisit. Non magis igitur Monarchis, quam feudis regalibus repugnat divisio. Quod deinde subjungitur inter plures Reges oriri dissidia, quæ inter plures Vasallos competere potest vis major, cui subsunt, ne id quidem alicujus momenti est, quia divisio prohibetur non primariè ad vitandas lites, sed ne per divisionem comminuta regna recidant ad nihilum. Esto verò sit hæc una interdicti ratio, ostensum fuit paulò

65.
An in præjudicium liberorum.

67.
A regni ad feuda regalia valere consequens.

68.
Quæ ob causam sui primogenitus præferatur fratribus.

69.
Quo respectu regnum dicitur Monarchia.

70.
Causa interdicta divisio nisi loci quoque habentis feuda regalia.

pauid ante, quam nihil faciat vis superior, ad extinguendam insanam ambitionem & regnandi cupiditatem. Frustra enim extinguit ignem, qui oleum subinde affundi patitur & morbum, non eradicat Medicus, nisi fomitem ipsum excindat. Qui enim sibi imperavit regnare, aut Rex volet esse, aut nihil, & vel Tartara coelo miscere non timet dum modo cupidini suæ morem gerat, & quod per legem non potest, per vim ipsi supremo Regi extorqueat, adeoque aquam prius tui bat, ut eò licentius piscari queat. Nihil igitur hoc argumento efficitur, nisi quod divisio in Regnis sit funestior & certiori cum periculo conjuncta, in feudis verò per vim externam facilius supprimatur, licet incendium hic non minus certum sit, quam illic. Nihil quoque permovet extrema hæc dissimilitudo, quod Vasalli non habeant facultatem de feudis suis constituendi ut velint, cum legem capiunt à Domino, cui præjudicare non possint. Nam Reges quoque leges capiunt à Republ. quas fundamentales vocamus: Et Dominus in primogeniti constitutionem jam diu per generalem patientiam & d. s. præterea Ducatus consensit. Imò licet non consensisset, nihil tamen instantia hæc concluderet, nisi, quod id non liceret Vasallis, si ne consensu Domini, quanquam consensu singulari opus non est, quando jure communi tuti sumus. *l. un. C. de thes. libr. 10. cum sim.* Licet igitur nobis ex identitate rationis concludere, Cum non minus diminuatur feuda Regalia, ex quorum integritate exurgit Reipubl. corpus, nec minus exponatur per divisionem funestis dissidiis, licet minori cum periculo deflagrent, cum denique jus primogenituræ in ipsis etiam privatis successioneibus à plerisque gentibus observatum sit, ut max. subijciemus, nihil ob stare, quò minus eadem rationes aliquam habeant etiam efficaciam in feudis Regalibus, cum quoad hoc, pari passu ambulent cum regnis. Hispani, licet primogenitis, si absque Majoratu fuerit, nihil ex bonis prælargiri confueverint, Lud Molin *lib. 1. prim. cap. 1. n. 6.* sensim tamen ad imitationem successionis regniæ, quam Majoratus exemplar & caput statuunt, quicunque de Majoratu scripserunt, *Paul. de Castr. conf. 164. vol. 2. Bolognet. conf. 62. Sigismun. Loffrad.*

Ncap. in Consilio Feudal. conf. 1. n. 56. Greg. Lopez. in l. 2. r. 15. part. 2. Molin. d. l. 1. c. 2. & 3. Burgens. de Pace in proæ. l. Taur. Roder. Zuar. in l. quoniam in prior. C. de inoff. testam. Per alia in rubr. de hered. instit. Padill. rubr. C. de fidescom. Co. var. 3. Var. ref. c. 5. nu. 5. eò quod ante legem Taurin. nec Majoratus Majoradgo, nomen inveniatur, nec de eo quicquam statutum inveniatur in ll. partitarum à Ferdinando III. inchoatis & Alphonso X. absolutis dum Majoratus reliqui æstimationem & judicium receperunt, à regno de cujus successione dispositum reperitur, l. 2. r. 15. part. 2. & l. 12. r. 33. part. 7. Ad hujus inquam successionis exemplar eò devenerunt, ut non modò Majoratus multos conderent, sed generalem in regniis dignitatis consuetudinem inducerent quam sic describit Molina *libr. 2. de prim. c. 11. num. 26. Vniuersalis Hispania consuetudo est, ut Ducatus, Comitatus & Marchionatus non dividantur, sed ad primogenitos tantum deferantur adeo ut nunquam in Hispania visum seu auditum huc usque sit, quod Ducatus seu Comitatus divisus fuerit, non solum, quoad dignitatem, quoad jus nimis confonum est: sed nec etiam quoad patrimonium nec ejusdem commoditates. & c.* Quibus adijcitur, quod etiam principi similes dignitates cum Territorio donanti expediat in uno perpetuo conservari: cum ipse donatarius, ac ejusdem descendentes ex Hispania consueverint, teneantur Regi in bello præsertim deseruire, quod fieri non possit, si bona dividerentur, ex tali namque divisione eadem bona destruerentur ac corrumpereutur, memoriaq; principis donantis & donatiorum eius Principis proserdere soluisse censendus est, ex eo aboleretur ac dilueretur, quod nullatenus descendum, nec afferendum est. Confirmat autem hanc Majoratus, seu primogeniz conderendi potestatem Iohanna regina *l. Taur. 40.* ita ut singulari Regis privilegio ad eam rem non sit amplius opus, uti censent *Celsum Consil. 93. num. 4. & consil. 117. num. 4. Anton. Gomez. in l. 45. Taur. num. 116. ad fin. Ioan. Lup. in l. 24. Taur. n. 62.* quia frustra ininitur privilegio, qui jure communi uti potest. & contra morem. *dist. penult. c. hinc est. 6. quest. 1. cum siml. apud gl. in l. 1. Ver. leg. C. de thesaur. libr. 10. & in principis leg. que*

72.
Successionem
à regni de-
fecto in
feuda.

73.
In Hispania
feuda regalia
esse indivisa.

71.
Regibus non
competit li-
centia de re-
gno ex arbi-
trio disponen-
di.

par est autoritas. *Auth. item sine legit. C. de natur. lib. Tirag. in l. si unquam. Verb. donatione largitus num. 226. de reg. donat. Covar. 3. Var. resol. cap. 5. num. 6. cap. 6. nu. 1. Vers. Quod si Majoratus.* De regni Galliz consuetudine licet conjecturam facere ex iis, quæ declaravimus paulò ante de successione regia cum soleant subditi imitari mores principum, & membra non recedant à capite. *c. cum non liceat de prescript.* Nam in multis Galliz provinciis, præcipuè quæ vergunt ad Oceanum, & vel Hispanis olim vel Anglis subjacuerunt, jus Francorum ita invaluit, ut non tantum nomen dignitatis solus rapiat primogenitus, sed & bona feudalia, dummodo fratribus inde de honorifica vitæ sustentatione prospiciat. *Otto Frislin. libr. 2. de gest. Frid. cap. 29. Cujac. 1. de feud. l. 9. in fin. Carol. Molin. in tract. de donat. fact. Vel confir. in contr. majorum. num. 29. Schenck. in l. si de feud. defunct. contr. § in cap. 1. de fil. ex matr. ad Morgan. Anton. Gabriel. concl. 9. libr. 6. Comm. conclus. quæ consuetudo pervagatur universam Angliam & Scotiam, nisi si municipia alicubi illi derogarint.* For wen the ewer dräch / his Land dascendeth onely to his Eldest sonne / All the rasi beth sonnes And danghters have no thing bytha common lauten / bnel must serbe eber his Eldest brother / if Phay will / or mate we hatt other schile they kan to live / Except thet the Father in his life time do mate sonne conweiance and ewetes of part / of his Land to their vse / or else by devise / whuh word amongst the labier dorth be tofen / à testament weitten / sualed And deitwared in the life time of the testator befora witnesser ; for wihthoat those ceremonies à bequest of landes is not wailleable. &c. Although ordinarily by the comma serwa / the eldest sonne in heretheth all the lands nat in sonne sonutrens all the sommas have equal portion / an that is called gawalteid / and is in many placus in Kent. In sonne phlacus the sounge its sole heire : wnd in some places after another fashion. *Smub. lib. 3. de Repub. Anglor. c. 9.* Quod verò in quibusdam Angliæ regionibus inverso ordine, minimus succedere dicitur pro maximo, ad id addo, quod Grimbergiis, à Brabantis ope Theodorici Flandriæ, à Brabantis ope Theodorici Flandriæ, à Iodfrido

primogenitus in dirione Grimbergenfi unquam succederet, sed id juris minimus omnium haberet, propterea quod primogeniti tam perfidè contra pueritiam ducis arma sumissent, ut refert Pontius Hæmsterus.

Non ego nunc suscipio hujus consuetudinis patrociniū, quia immemoralis est, quia patrem liberat à dolo & conatu fraudandi, quia princeps potuit feudo noviter constituto legem præscribere, sine præjudicio eorum, quibus nullum dum jus quæsitum fuit, ad integritatem ejus conservandam, & ut sibi melius serviat: id saltem inde notatum cupio, quod omni juri consentaneum est, scilicet, quod feudum individuum ad neminem ex fratribus deferatur, quam primogenitum. Nam & in reliquis Galliz provinciis, ubi tota hereditas primogenito denegatur, plurima præcipua illi attribui solent, *Carol. Molin. in consuetud. Paris. l. 1. de mat. Feud. §. 8. gl. 3. in prin. num. 14. 28. Tirag. in præfat. de primog. num. 3. q. 4. quæst. 61. q. 87. Carrier. lib. 2. de primog. q. 4. § segg. & Saxones, licet minori natu ex duobus fratribus optionem dent, postquam major natu divisit. lib. 3. Landrecht. artic. 29. § ibi addit. in lit. B. gl. in Weichbild. artic. 23. in fin. const. Elect. Saxon. 15. part. 3. Ant. diff. diff. 31. Reinhard. diff. 36.* tamen primogenitum in rebus, quas vocās, Expeditoris, non parvam indulserunt prærogativā, eò quod illi tanquam præcipuo inter fratres cum principe eundem esset in militiam, idq; decreto & ex lege Henrici Aucupis *lib. 1. Landrecht. art. 23. in princ. Theod. Niehem. de privileg. Imp. s. de Henrico Imp. Spangenberg. Chron. Saxon. cap. 121. in fin. § c. 125. Albin. in Chron. Misn. part. 1. r. 11.* Divisio autem illa Saxonica, qua & principatus divisi leguntur, & quamque communiter in foro observari testantur *Las. in l. 1. m. 39. Ripa ibid. num. 70. scert. petas. Tirag. q. 60. de primog. Rauchbar. part. 1. qq. Iuris Civ. § Saxo. q. 40. m. 3. Covar. c. 40. præf. qq. nu. ult. pervertus esse deprehenditur ex lege illa, quam præmittit & disputat Seneca *lib. 6. de clam. contr. 3. Major frater dividat patrimonium, minor eligat.* Item ex concilio Africano, cujus dispensatio refertur *in c. 1. de Paroch.* unde pleriq; Ictorum divisionis hujus jus & rationem deducunt, quamquam in eo c. non agatur de divisione hereditatis, nec de majori natu, sed qui*

74.
Item in Gal.
liu.

75.
Anglia &
Scotia,

76.
An & cur
minimus na-
tu alicubi
succedat pro
fratribus,

77.
Primogenito
ubique sua
tribuantur
privilegia.

78.
Consuetudo
vetus quæ
minor digni-
tatis, maior divi-
dis.

qui plures annos in Episcopatu consumserit, ut notat etiam Covarruv. d. c. 40. n. ult. Augustinus libr. 16. de civit. DEI. c. 20. testatur de simili consuetudine, quam Pacificam vocat ut quando terrenorum aliquid pariterendum est maior dividat & minor eligat, eamque deducit ex c. 13. Gen. ubi Abraham Lutho dat optionem eligendi, quam velle regionem. Consultit autem imbecillitati minoris, & majoris prudentia rectè utitur ad disjungendas æqualiter partes patrimoniorum: verum in eo casu, quo æqualiter hæreditas distribuitur. Vbi verò ex causa & consuetudine hæreditas dividi non potest, de jure gentium debetur majori natu, ob eas prærogativas, quas majori natu attribuit natura, ut proxime videre est apud Tiraq. de jur. prim. in pref. à. n. 3. usq; ad fin. Cirier. de prim. li. 2. q. 2. Laudens. q. 1. & 2. de primog. & regubare esse dicit Bald. ut dignitates, quæ transeunt ad hæredes non ad omnes, sed solum primogenitum transeant, cons. 275. n. 3. lib. 1. loh. de Plat. in l. 2. C. ut dign. ordo seq;. Albert. in dict. in diction. Verb. feudum. Serf. Item quæro pulcrum & subtilem. col. 2. ejus Versiculi. nisi contrarium induxerit consuetudo, ut de Italia & Germania testantur Dec. in c. prudentiam. de off. de leg. Tiraq. de primog. q. 4. n. 37. & seqq. quod in Hispania inauditum scribit Lud. Molin. li. 1. c. 11. n. 25. de primog. Militat quidem etiam præsumtio pro primogenitis, quod sint futuri prudentiores & ad maxima quæq; gerenda expeditiores, ut indicat Tiraq. d. q. 4. n. 31. & multis verum facere laboravit in præf. sed præsumtionem hanc sæpè vincit evidentia reij. ut in Caino, Esau, Ruben, Abrahone patet & Hyrcanus se ultro abdicaverat regno cui se imparem deprehenderat, Ioseph. 14. Antiq. c. 2. ut & Adolphus Palatinus simplex cõgnominatus, cesserat Electorati fratri.

Vna verò causa prærogativæ quæ primogenito debetur, ex ætate petitur, ut hic locum etiam habeat vulgaris Regula: *Qui prior est tempore, prior est iure.* Solent enim jura, quæ de primogenitura disponunt præcessionem ætatis nominare ut Deut. 21. qui est principum liberorum in l. 2. c. 15. part. 2. Hispan. el bño Mayor. Oldrad. cons. 94. Vbi que enim, si cætera sint paria & in eodem gradu quod antiquius, præfertur, c. Domino

Sancto dist. 50. cum concord. Huic verò ætatis determinationi tam præcisè non est inhæredum, quasi comprehendat solum eum, qui primus referavit claustra matris ut disputat Zaf. cons. 8. à n. 1. ad n. 6. lib. 1. cons. 20. 1. 12. 13. 14. lib. 2. Nam ea quidem qualitas est inseparabilis, quæ personæ certæ competit, contemplatione primæ nativitatis, l. sorditorum 13. de excus. arm. C. libr. 10. Verum quia hic spectari debet ordo & excessus ætatis in primogeniti locum, si vel ad scenam per mortem recesserit, vel ob evidentem idoneitatem amotus fuerit, succedit, qui ætatis gradu proximus est, secundum dispositionem legis l. 1. §. si quis igitur. Vnde cogn. quoniam primogenitus æstimatur ex eo articulo, quo offertur hæreditas d. l. 1. §. 7. & 11. l. 4. §. ult. de nox. action. & cum primum sit quo nihil est prius §. nos Verò. de concept. Digest. primus liberorum, seu primus inter genitos meritò habetur ille, qui licet primo loco genitus non sit in primum locum tamen post mortem alterius successit, quemadmodum præsupponunt Dd. in fest. 10. citandi quid disputant de successione patris & nepotis. Nisi enim jus primogenituræ esset transmissibile frustra disputaretur pro patruo. Certè in sacris literis non tantum Iacobum per errorem pro Esauo benedixit Isaac, sed & Iacob moriturus una & eadem oratione bis transfert primogenituram, dum c. 49. Gen. Ruben amovet à primatu, quem tanquam primogenito deberi confitetur ne dominetur fratribus, & c. 48. Ephraimo minori filio Iosepho benedicit dextrâ, Manasse verò sinistrâ, quod cum contra jus & æquum fieri putaret Ioseph, respondet Iacob, se id ex composito facere, quod Minor autoritate sit superaturus Majorem. Quin & Adonias, post mortem Abfalonis applausu serè totius populi regnum sibi arrogat, quod absq; divina destinatione & patris iussu fuisset Salomon ipsi, ut majori natu debitum fuisse, non negat. 1. Reg. c. 1. & 2. Ideo & Ianbe IV. in c. grand. de suppl. negl. pral. Alphonsum Comitem Bononiensem, quem fratri Sanctio II. Regi Portugaliz curatorem dat, legitimum successorem regni vocat, si Sanctius sine filio decessisset. Nec obstat, quod Hieron. in c. Ioseph. in fin. de Verb. sign. primogenitum definiat, qui primogenitus sit.

82.

In quo confitatur aetas primogeniti Non in eo quod primus petrum peris uteretur.

83.

Sed quod plures annos habeat.

84.

Posse in primogenitura transferri post facta in eum qui ætate proximus est.

79. Non valet ubi primogenitura suo iure privilegio.

80. Presumptio pro primogenito.

81. Primogenitus præfertur ob prærogativam ætatis.

fit. Nam aliquando tantum sic accipi primogenitum addit, & secundo quoque genitus, primo loco genitus rectè dicitur si referatur ad eos, qui post se nascuntur. Licet enim non sit primo loco absolutè natus: natus tamen est ante ceteros, & sic, præmortuo primogenito meritò dicitur primogenitus inter fratres; quos ordine genituræ præcedit ut rectè explicat Philp. Francus *in d. c. primidi noi. 2.* Quod si etiam revera non esset primogenitus, fictione tamen & jure representationis ejus locum subire posset, quemadmodum de nepote, subeunte locum patris, paulò post dicemus. Nec refert, quod fictio non subsistat in iis, quæ revera fieri non possunt, *l. adoptio. de adopt. §. minorem. Inst. Eod. l. filio quem de lib. & postib.* quia si jus primogenituræ separari potest, ut dictum est, transferri omnino potest in fratrem. Si enim non posset, quid fieret de regnis & regis dignitatibus, quas ipse Zaf. *d. conf. 20. n. 1.* concedit esse individuas, si primogenitus Regis decedat sine liberis? Cur enim illa minor filius potius diripiat, præ eo, quem ordo nascendi & natura surrogaverit? Aut cur distantia ætatis operetur in uno, quod non operetur in altero? Nec verò primogenitum, quando de successione & privilegio quæstio est, unquam in sacris literis circumscriptur per ea verba: *Qui primus recluserit uterum*, quæ respiciat certam personam & cum ea extinguantur, ut obijcit Zaf. *d. conf. 20. n. 12.* Nam ubi hæc verba leguntur *Exod. 13. 22. 24. Lev. c. ult. Num. 3. & 8. Deut. 15. Luc. 2.* non agitur de Privilegio primogenitorum, sed immolatione, ad memoriam cædis primogenitorum Aegyptius, & intelligitur tam de pecoribus brutis, quam hominibus.

85.
Primogenito
qua insit à
natura digni-
tas.

Accedit ad ordinem ætatis, Dignitas, qua ex consensu omnium gentium præfulget primogenitura. Ea primatus vocatur *in c. quem periculum 7. q. 1. & describitur Genes. 27. 48. 49.* per auctoritatem & imperium super fratres. Nisi enim magnum quid prodegitset Etæu. non reprehenderetur, ut homo prophanus & temerarius *Gen. c. 25. ad Hebr. 12. Cyless. in d. c. quam peric. Verb. primatus.* id sic explicat: *Ius primogenituræ est dignitas talis, quia primogeniti præ aliis in festis sacrificia offerebant, & qui sedebant ad dextram*

patris & cibos duplicatos recipiebant: & quibus addunt *Ioh. Andr. & Panor. in c. licet. de vot. Archid. & Prapof. in d. c. quam periculum. Crier. de primog. libr. 1. q. 1. 2. & 3. lib. 2. q. 2. Tirag. in præfat. n. 12. & seqq.* Nam licet propriè loquendo primogenitura non sit dignitas publica, quia aliàs omnes primogeniti forent in publica dignitate & fruerentur privilegii dignitate, ut advertunt Carol. Molin. *d. §. 8. gl. 1. n. 2. & Lud. Molin. lib. 1. de Hispan. prim. c. 13. n. 5.* tamen non negant, quin sit dignitas quædam domestica & prærogativa in familia, ut præter gl. & Dd. *in d. c. quam periculum in d. c. licet.* tradunt etiam alii *Bald. in l. cum antiquioribus nu. 11. c. de jur. de lib. Oldrad. conf. 94. Argid. Rom. lib. 3. de Regim. pr. par. 2. c. 5. in fin. Crier. 1. q. de prim. qu. 1. n. 1. q. 16. n. 5. Covar. lib. 1. Var. resol. c. 15. n. ult. in fin. Anton. Gomez. in l. 40. Taur. n. 1. Tirag. d. q. 4. & in præfat. His enim titulis insignit. Ruben Jacob. Ruben primogenitus. Tu es virtus & fortitudo mea, primus in sacerdotio, & in regno. *Gen. c. 49. Sed quia incestuosi cubile patris utrumq. auferretur tibi & sacerdotium dabitur Levi regnum Iuda, cujus benedictioni & hoc adjicitur: quod fratres ipsum, ut pote in locum primogeniti succrescentem, magnificient, & coram ipso se insistent.* quemadmodum & Iacob primogeniti benedictionem fratri prætipiens, imperium & auctoritatem accipit: *Dominaberis fratribus tuis. & filii matris tue procedent ad pedes tuos. Gen. 27.* Chinenfium Theologiam præscribit *Consalv. Mendoz. lib. 2. c. 5.* quod fingant quendam Tain, quo incertum est, an Deum intelligant. Eum dicat produxisse Panzonem & Parnozam, marem & foeminam, dedissetq; potestatem Panzoni creandi Tononum cum XIII. fratribus ex quorum liberis natu maximus fuerit Tejencomus, duodecim liberorum pater ex quibus iterum fuerit natu maximus Iuuncomus, & hoc ordine consequenter primogenitum unum post alterum successisse in dominio, per annos 90000. Donec Tais univerfam hominum stirpem, deleverit. Quæ omnia licet ficta sint, permultum tamen tribuant præminentiz primigenii, & in eo assequuntur sententiam Mosis, qui primogenitis multa indulgit, auctoritate divinâ privilegia, ut paulò ante diximus, unde*

86.
Non quidem
publica sed
privata in
familia.

87.
Theologia
Chinenfium.

Lex

Lex Hispa. l. 2. r. 15. part. 2. ex jure divino primogenia probat, ut & Cardinal. in c. licet de voto & multalii quos immeritò reprehendit Zab. d. com. 20. n. 11. li. 2. quia licet consuetudine firmata sint & diversimode pro diversitatem formata: origo tamen & fundamentum unde educta sunt, dependet ex auctoritate juris divini. imò etiam naturæ & gentium, ut præter dictos Autores docent Tiraq. in præfat. de primog. n. 36. Rod. Zuar. in rep. l. quoniam in prior. l. m. 11. dub. 2. n. 22. Lud. Molin. lib. 1. de Hisp. primog. c. 2. n. 3. & 4.

Sicut igitur Sanctius, Ferdinandi I. primogenitus, in histor. Alphons. X. colligit: Postquam ex lege Gothorum Regnum divini nequit, sed necessariò devoluitur integrum ad unum ex filiis, devolvisse posse, nisi ad illum que, ex suo major y here dero: Ita postquam ex scilicet. præcedenti constat principatus magnos non debere dirimi, & hac ipsa scilicet. demonstratum fuit primogenitum, seu majorem natu. de jure gentium, dignissimum esse omnium fratrum, propter ætatis prærogativam, & dignitatem à natura sibi innatam, consequens est, ut concludamus, contra omnes, qui ex indivisibilitate negant inferri jus primogenituræ, quia quæcumque communio parit dissidia & ducit ad interitum, quod necessariò integrum Dominium, quod in plures distribui nequit, soli primogenito deferri debeat, Qua conclusione imitatur Lycurgi qui ex septem millibus partium in quas regnum urbanum dividerat, si plures simul extarent, nullam dividi, sed integram ad primogenitum devolvi voluit, Plur. in Lycurg. nec Agesilaus antea agri.

SECT. 9. Qua ratione teneatur primogenitus prospicere fratribus.

Quid debentur ceteris fratribus à primogenito.

1. Tyrannica quadam similitudo Dominici de Solo.
2. Institutum & fratricidium Turcarum qua ratione excusari soleat.
3. Contra quam disputatur.
4. Parricidio non posse causam satis probabilem præcisi.
5. Et posse saluti Imperatoris tutoribus mediis prospicere.
6. Nec aliunde gratiam concessam Rempubl. Turcarum.

7. Vi ex serie gestorum deducitur.
8. Quam multos parricidii regna aspicatas.
9. Multitudinem sobolis facere ad familia & regni conservationem.
10. Abyssinorum institutum, de fratribus in castra recludendis examinatur.
11. Nec non regum Ormi Insula.
12. Quod iisdem premittitur incommo. d.
13. Nec rebellionis subditorum viam occludit.
14. Sed advertit futuros successores à studio regenda Reipubl.
15. Iniquum est aequalibus tribuere inæqualia.
16. Primogenitorum institutio defenditur ex utilitate publica.
17. Quæ tamen utilitas publica nihil potest operari contra jus natura.
18. Ex jure vero natura debentur liberis alimentis.
19. Quatenus tota legisma statuto tolli possit.
20. Legitimam ex feudis indivisibilibus peti non posse, ut nec ex regno.
21. Nisi sint hereditaria.
22. Etiam si secundo generis aliunde sit prospectum.
23. Alimenta debentur in subsidium.
24. Imò potius ex debito.
25. Et actione peti.
26. Legitimam debentur etiam locupletibus.
27. Alimenta assignari ex facultatibus & dignitate persona.
28. Ad constituenda principibus alimenta non satis esse pecuniam & reditus.
29. Sed requiri etiam ditionem.
30. Quæ tamen à regno abscindenda non est.
31. Nec tribuenda nisi per agrum, sed ut homagium.
32. Quantum vero assignandum sit pertinere ad arbitrium iudicis.
33. Itaq; in aliis regnis alia leges observata sunt.
34. Vi variis exemplis multarum regionum ob oculos ponitur.
35. Extremas oras non esse facile fratribus committendas.
36. Quæ sunt extra ambitum imperij facilius esse fratribus assignanda.
37. Maxime vero rationem habendam consuetudinibus.
38. Quid sit appanagium Gallorum.
39. Conclusio totius questionis.

Sequi.

1.
Tyrannica
similitudo.

Sequitur ut pergamus, & inquiramus, qua ratione sit consulendum cæteris fratribus, qui à primogenito excluduntur: ubi ante omnia de ponte dejiciendus est Dominicus de Soto lib. 4. de just. & jur. q. 5. art. 1. Ver. At Verò cum crudeli suo suffragio & Tyrannica similitudine, dum ait: *Primogenia insistentes agricolis prudentibus similes esse, qui arbori & Suis minores ramusculos circumcunquam amputant. ut præcipuum germen in truncum exerescat.* Fallor aut non aliter Plutarchus excusat Dejotarum Armeniæ Regem, qui, ut uni filiorum regnum relinqueret absque controversia, reliquos omnes trucidavit, viatores imitatus, qui fûculos superfluos præcidunt, ut reliqua vitis felicius crescat: Dion. lib. 47. Boter. 4. pol. Illustr. c. 2. à quo exemplum ceperunt Turcarum Imperatores quod jam inde à Bajazeth I. secuti sunt ut scilicet novum imperium à parricidio auspicarentur & cum fratribus se non posse vivere crederent. Sic enim patris & fratrum eadem excusare solebat Selymus: *Molius esse prævenire, quam præveniri, Vass. in Bajaz. & Busteus ipse Epist. 1. per necessitatem & ex utilitate publica excusat vel mitigat tantum scelus, quoniam præ furore Ianizerorum tutus nunquam foret Imperator si habebat, quem illi probabili prætextu subrogare possent, nisi arbitrio ipsorum per omnia morem gereret, & seditiosos animos donatorum vinculis in officio, & obedientia perpetuum retineret. Liberat quidem extrema necessitas à dolo, sed non semper à culpa: nec qui hic urget, metus tantus est, ut extremam queat incutere necessitatem, quia distinguit Innocent. III. in c. sacris, de ius, qua Si met. inter coactionem & metum, l. 1. & l. 2. Quod met. caus. de qua ré plura annotavimus in lib. de jur. connub. c. 3. sect. 9. & in lib. de propin. Inst. c. 2. præcipuè quando metus mortis. Qui alias excusat d. c. sacris ubi gl. l. seruos. C. ad l. Int. de Si. l. scientiam. §. qui cum aliter de liber. c. ius, non est satis certus, in hoc casu & potest mitioribus remediis tolli. Imò de ipsa necessitate distinguit Arist. 3. Eth. c. 1. dum ait: *Sunt autem quædam fortasse, ad qua impellit mors se passus debet, potiusq; opperenda mors gravissimis toleratis cruciatibus: ad quam sententiam accommodari exemplum, prorsus huic negotio**

2.
Fratricidium
Turcarum
quo pacto excusari soleat.

conveniens, *Ridicula inquit, videntur qua ad eadem materiam Alcmaonem Euripidis impulerunt.* Non enim ex tantilla causa tantum scelus exordium cum ut ait Iustin. li. 16. *In parricidio nulla satis justa causa ad sceleris atrocitatem prætexti possit.* Nec satis excusat Neronem Cardanus in Encom. Neron. de matricidio, quod imperium affectasset & ut Burrhus iussu Neronis objiciebat, quod cohortes in urbe tentasset, provinciæ fidem labefactisset, seruos libertasq; ad scelus corruptisset: Tacit. 13. Ann. quæ flagitia tantum permoverant Senecam & Burrhum, ut eo descensum crederent dicente eodem lib. 14. *impr. ut nisi prævenirent Agrippina, perendum Neronis fuisset.* Imò Seneca non dubitavit suis verbis Neronis mandato, ad Senatum scribere: *Reperitum cum ferro percussorem Agerinum, ex intimis Agrippina liberis, & iussu eam pernam ea conscientia, qua scelus patravisset.* Quæquam verò hæc excusatio non nihil aridet Clapmar. lib. 4. de Arcan. Reip. c. 20. tamen ut vera fuissent, quæ evidentibus argumentis refellit Tacit. lib. 14. Ann. impr. non debuissent filium ad eadem matri inauditâ causâ inferendam everberare, quia major est pietas, quæ matri debetur, quam ut vano metu aut suspitione deleri debuerit. Multò igitur minus vis inferenda innocentibus fratribus, de quorum conjuratione ne per minimam quidem suspitionem constat: Nec tantum supplicium, quod ante culpam per scelus ab innocenti sanguine sumitur, prætextu salutis publicæ satis excusatur, tum quod mala, rationem boni nunquam subire queunt, quæ non sint facienda, ut eventu suadeant bona, tum quod salutis Imperatoris & tranquillitati regni initiò ratione consuli possit. Nam Romani quoque Legiones habebat usq; ad tempora Constantini M. à quibus licet deiserentur sæpe etiam boni Imperatores & pro libitu crearentur novi, quod incommòdum perpetuò conjunctum esse, cum commodum Legionum, *infra* dicemus, pacificè tamen successores legitimos ad miserunt ab Augusto ad Ottonem, à Vespasiano ad Commodum: Nec cum morte hujus vel illius Imperatoris expiravit anima totius Reipubl. Aut si Legiones sine fratribus dari non possent, nunquid satis foret earum numero viribusq; paululù detractere, & Rem-

4.
Parricidio
nulla satis
iusta causa
prætexti potest.

5.
Et cavere
hi
cet salutis
Imperatoris
via mitti.

& Rempubl. tutiori vallo munire, quam sibi ipsi necessitatem scelerum imponere? Imò ex metu mortis, quæ fratribus minoribus natu immet, gravius concussam esse Rempubl. Turcarum quam potuisset concuti seditione fratrum, si in vitis relicti, & successione exclusi fuissent, tam ex ratione quam serie historiz constat. Qui enim sibi moriendum videt, nisi occidat, annon illum daturum omnem operam putas, ut præveniatur potius quam præveniatur, occidat, quam occidatur. *Concitatissima* inquit *Seneca, libr. 4. controver. 29. in mortem rabies est, desperatione ultima in favorem animus impellitur. Quadam fera tela omnia commordens, & ad mortis autorem per vulnera succurrit. Abscessa. missione gladiator, quem armatus fugeras nudus insequitur. Præcipitati, non quod impulsu tantum trahunt sed quod occurrit. & naturalis quodam deplorata mentis affectu morientibus gratissimum est commors.* Martia commodi Imperatoris concubina, cum se unâ cum Læto & Electo, cubiculi custodibus in sequentem noctem morti destinatum, ex furtiva scheda forte fortuna intellexisset, *aut sciendum sibi quam primum, ait Herodian: aut patiendum aliquid constituit: nullum mora locum, nullum procrastinationi esse: in hist. Com:* ideoque quod passum ipsa propediem erat, in autorem convertere, & sibi paratum laqueum in ejus collium rejicere maluit. Bajazethes L. etiam cum impune fratres occidere per consuetudinem nondum liceret, fratrem Solymanum, seu lagupen, in tentorio patris oppressit, & nihil tale suspicantem strangulavit, veritus, ne idem, si cunctatus fuisset cogere pati, quod ætate à fratre superaretur. Omitto intestina bella filiorum Bajazethis, nec non Mustaphæ contra Murathem II. quantum, per ætatis immaturitatem fieri potuit, ope Græcorum tentatas pognas: ad Bajazethem II. Venio cui periculosum bellum movit Zitzimus frater, ope Soldami Egyptij, Regis Catramaniz, & Periz, eò quod jure succedendi ab Achmate, præfecto prætorianorum exclusus esset. Nisi enim ad arma statim devenissent, de alterutrus vita actum fuisset; ideoque ex præcepto Machiav. c. 26. *de princip. justa puta-*

bat arma capi ab ijs, quibus nisi in armis nulla spes est. Nam & jura civilia, excusatum habet eum; qui qualiterunque potuit, sanguinem suum redimere voluit. Selymus filiorum Bajazethis generosissimus cum successioni & vitæ suæ videret obstare duos fratres Acomatem & Corcutem, illum quod major natu, hunc, quod ex pacto successor à patre declaratus esset, cum impèrium à manu ejus recopisset Loco (quippe patris Constantinopoli electus erat à lanizaris cum pater abesset in Cappadocia, & lex non sineret Imperatorem nisi in urbe nominari) non dubitavit scelestè aggredi, quod jure non poterat, & ut vitam suam redimeret, patri ipsi & fratribus vitam eripuit. Nam cum tam Selymus, quam Acomathes cum exercitu ex provinciis, regimini suo commissis, Constantinopolin contra scitum jussumque patris venissent, quò vivo adhuc & spiranti regnum sibi quisque extorquerent, & Selymus vereretur, ne à fratre tandem anteverteretur, favore lanizarorum armatus Imperatorem se proclamari, invito patre, procuravit, & tendentem quasi in exilium Dimotocum, viculum Thraciz, per Hammonem Medicum Iudæum in itinere veneno extinxit. Corcutem vero ex fuga retractum chorda, ut & Acomathem, quem duplici bello superarat, unâ cum quinque patruelibus strangulavit. Solymanus Selymi filius eundem fortunam expertus est, quam Bajazethes, nisi quod nec ipse incruentis à patricidio manstenerit, dum Mustaphæ primogenitum in suspicionem affectati superij deductum, in limine tentorij sui sterni & neci ejus filium comitem dari jussit. Ex reliquis quatuor filiis, maximus natu Roxalanæ matris artibus moritur, quippe quæ Bajazethi imperium animo destinaret, quartus, ludibrij gratia ad cadaveris Mustaphæ contemplationem deductus, præ dolore, seu quod similem eventum quem quasi ante pedes prævideret, pugione in viscera adacto, superjacentem se projecit, & unâ expiravit. Reliqui vero duo Vivo & Vidente Solymano, mutus amnis in se ruere ceperunt, quod Bajazethi mater favoreret præ Selymo & is sibi pericundum sciret, ut plurimum patri quid humani contigisset. Repressus vero à

6.
Præcipitatum
Turcarum
simpliciter
illorum im-
perium re-
gnam magis
vili.

7.
Deducatur
per historias.

patre & victus in Caramannia, cum ducentis millibus armatorum & quatuor filiis profugit ad Tammallum Regem Persarum, extrema tentaturus prius, quam jugulum gladio præberet. Nec dubium erat, quin ut Zitzimus olim fecerat, magnam Persarum vim secum reduçturus fuisset, nisi fraude hostipitis ad instantiam patris unà cum filiis more Turcico strangulatus fuisset. In has turbas ecquæ alia causa Turcas conjecit, quam metus mortis & desperatio eorum, qui nisi per cædes vitam redimere non poterant? *Gravissimi sunt morsum irritata necessitatis. Et quacumq; habet homo pellem Et ossa, dabit pro anima sua. Job. 2.* Tantum abest, ut ad securitatem & quietem Reipubl. faciat injusta illa cædes, quæ Amurathes III. quinque & Mahometes III. quindecim fratres interemit, perinde ut Ochus rex Persarum octoginta fratres ut sine æmulo regnare sibi liceret trucidavit, *Plut. in Art. Phtonates III. Rex P. arthorum, triginta, Iust. lib. 24. Dion. lib. 49. Berdebocus rex Tartarorum duodecim, Caphedim, quom Saphadinum vocat Vincencijus octo. ex fratre Saladino nepotes. Tyrinus li. 19. lib. 17. Vincent. lib. 32. c. 55. 56. 101.* Abimelech spurius fratres sexaginta novem mactavit, *Jud. ca. 9. Athalia, mater Ochefiz, universam stirpem regiam deletiv, ne quis esset, qui Tyannicam ejus regnandi cupiditatem favore populi interverteret. 2. Reg. cap. 11. 2. Paral. c. 22. excepto Ioa, quem Regis soror furum furori sævientis Reginae subtraxerat. Cleomanes rex Lacedæmoniorum, ut retraheret à cæde fratris Magæ, Ptolemæum Philopatorem à parentum cæde sic cognominatum, tali etiam argumento utebatur: *Regi plures si fieri posset ad generandos patres ad regni securitatem Et perpetuitatem.* Nam si tot regias stirpes quotidie emori videmus, & in illis conservandis non sufficere multorum fratrum & nepotum propagines, quid non timeamus de ea, in qua fas non est esse superstitem, nisi unum, eumque Imperatorem. Nam cum Selymus I. post annum VII. Imperij moreretur, eò jam res redierat, ut non superesset, nisi unus Solymanus cui si aliquid quoque humani contigisset, aut si decedisset, antequam ex una concubinarum sobolem masculam su-*

cepisset, quo loco putas res Turcicas fuisset futuras. An non tantum imperium inter Bassas & Beglerbegos distractum fuisset, perinde ut dominatus Alexandri Magni inter Duces aut imperium Romanum inter præfectos, quotiescunq; contingeret aliquem ex Imperatoribus trucidari sine legitimo aut idoneo successore? Unde & Tiberius timens quod & factum est, ne impatientia consortis propelleret Cajum in cædem fratris, sic etiam dehortari voluit: *Quid cælamitas Regum esse solos Et qui violant jus consanguinitatis, nunquam effugiunt penam æternam, Ioseph. 18. antiq. cap. 8.*

Abyssini & Chineses, ut hoc incommodum effugiant, nec tamen regna divellant, regios filios excepto primogenito, Monti, quem Abyssini *Angam* vocant aut Castris includunt unde post mortem Regis pro ordine ætatis, aut prærogativa qualitatum ad regni gubernacula deprimuntur, quemadmodum tradunt Francisc. Alvarez & ex ejus relatione Damian. à Goes in *hisor. Afr. lov. lib. 18. hisor. Boter. part. 2. Cosmog. Et 4. polist. Illustr. cap. 2. Gabriel. item Magnus Dux Muscoviz, quatuor fratres, Demetrium, Andream, Georgium, Simeonem, dura servitute pressit, nec arcibus, ut moris est præfecit, fat eos habere ratus, si vitam retinerent. Sigismund. in *hisor. Muscoviz. Reges Ormi insulæ in India Orientali ex inventata lege fratribus oculos effodiunt, quod cæcis successione regni interdictione sit, perinde ut olim reges Franciæ capillitium auferebant iis, quibus spem succedendi amputare volebant. Gregor. Turon. lib. 3. cap. 16. lib. 6. cap. 24. Armon. lib. 1. cap. 4. lib. 2. cap. 12. lib. 3. c. 61. Excæcatos verò regie alunt. lab. Hung. Emdschor. in *hisor. Ind. part. 2. ca. 6. Sed nec si omnem iniquitatis notam effugiunt, quia servitus & mors æquiparantur, omnesque magni animi malunt fortiter occumbere, quam muliebriter servire, unde nec numerus iniri potest eorum, qui ex monte, tanquam ex carcere, cum præsentaneo capitis discrimine aufugerunt, quemadmodum de Natu regis Abyssinorum tercio & Davidis item unico fratre supra dicti historici tradunt. Præterea non obstruit hac ratione seditiois exercitiis via turbaturus,***

10.

Abyssinorum
Institutum de
fratribus in
Castris reclu-
dendis exa-
minatur.

11.

Nec non regis
Ormi insulæ.

12.

Quod si stem
premitur in-
commodis.

13.

Nec rebellioni
suæditorum vi-
am occludit.

quia

quia si Poloni contra Ludovicum non dubitarunt ex ordine Benedictinorum & monasterio Duronensi accersere Vladislaum Casimiri M. proximum heredem, si Galli non timuerunt Cardinalem Burbonium de vestire, Borugalenses Henricum, licet monastica vita repellat à dignitate regia, *gl. in c. scripsit nobis Thedeberga. Serb. dignitate 27. q. 2. ubi Archid. & Dd. Bald. in c. cum in magistrum. num. 3. de Elect. in l. Dio nobis. §. hoc etiam num 2. C. de Episc. & Cler. l. data opera. num. 44. C. qui accus. non posse. Specul. 1. de stat. Monach. n. 15. qui non etiam ex castrorum claustris eruant turbidi cives cum, quem regi opositum cupiunt. Etiam Chilpericum II. totonderant Franci & destruerunt in Monasterium, adeoque cum comis omnem spem successionis, in regno illi abstulerant: At is nihilominus inde extractus fuit contra Dagobertum II. fratrem, & calvo capite iustus imperare, quanquam imperio parum digni sunt aut idonei, quos etiam captivos detinuit solitudo, & a foro, ubi agendo ars imperandi discitur, arcuit, quod est etiam non paruum incommodum, quo iniquitates hæc premitur.*

Imprimis vero non tantum ab æqua pietate, sed ipso adeo rigore iustitiæ alienæ sunt quæcunque dispositiones quæ primogenitis absque magna utilitate publica universam hereditatem deferunt, quia reliquis fratribus non relinquunt unde vivant, quod est, contra jus naturæ, quo debetur cuique rei alimentum ex eo, quo natum fuit, ut supra diximus *li. 1. ca. 4. sect. 4.* Hac quippe ratione duntur, qui primogeniorum institutionem tanquam iuræ naturæ adversam, damnant, *Cyn. in l. rescripta. q. 3. C. de prec. Imper. offer. in l. Barbar. col. 1. de off. prator. Bald. in l. omnes populi Serb. Item si statum dicas, quod primogenitus, de just. & jur. Luc. de Pena. in l. quiscunq. col. 1. C. de princ. agen. in reb. lib. 12. las. in §. sed ista quidem n. 124. Inst. de action. Menoch. conf. 250. Gail. 2. ob. num 122. Bees. de part. Illustr. famul. c. 8. & 9. Vaq. de success. creat. lib. 1. in prat. nu. 24. de succ. resol. lib. 3. in l. si quis in suo C. de in off. test. n. 26. & seqq. Ioh. Lup. in c. per Vestras 3. notab. §. 26 de don. inter vir. & ux. nec ulla pacta, statuta aut consuetudines, quæ jus na-*

turæ convellunt admittenda *Dd. in de quib. Sell.* Et hætenus quidem argumento cessimus, quod in privatis aut minoribus familiis, in quibus non vertitur solus Reip. aut etiam in majoribus regisve sine evidenti utilitate, fratres ab hereditate non sint excludendi. Nam quicquid hujus sit, etiam si fiat contra æquitatem: excusatur tamen magnitudine boni publici, prout ipse Simanc. de Cathol. inst. c. 9. n. 126. & seqq. primogenia Hispanorum iusta evadere censet ex fine & propter pia opera. Finem proximum omnium primogeniorum constituunt, qui ea licite instituti censent, integritatem bonorum, unde sequitur conservatio familiaris, & per consequens Reip. cuius interest familias florere & divitis pollere, *l. 1. §. denuntiare Serb. publice de Senir. in spec. l. super statu C. de quest.* Nam quæ per divisionem ad pauperitatem delabuntur munia Reip. expedire nequeunt, quibus & similibus rationibus propugnant Albert. Brun. in tract. de stat. exclud. famul. artic. 3. col. 2. & Francisc. Piscina. de statut. iust. n. 68. & seqq. statuta excludentia feminas. *Vide Prapof. in c. jus naturale. col. 3. dist. 1. Ioh. Andr. in c. sine culpa, q. ult. de R. l. in 6. Angel. in §. sed hac quidem Inst. de exbar. h. Hostiens. Ioh. Andr. Abb. in c. licet de Sor. Domin. de Sor. de just. & jur. lib. 4. q. 5. art. 1. Anton. de Padill. in rubr. n. 4. C. de fideicom. Tirac. q. 4. de jur. prim. Lud. Mol. lib. 2. c. 1. n. 3. & ceteri qui de primogeniis scripserunt Anton. Gomez. ad l. 40 Taur. n. 16. Cofarr. part. 2. de Matrim. c. ult. §. 6. n. 5. & 6. & libr. 3. Gar. resol. c. 5. num. 5. Greg. Lopez. in l. 32. r. 9. part. 6. Rod. Zoar. in rep. l. quoniam. lim. 2. ad l. fori. C. de inoff. test. Utilitas autem publica levi quidem injuriæ satisfacere potest præcipue si immediate ex statuto sequatur, quemadmodum de regniis familiis supra deduximus, verum, nulla potest tanta esse cuius favore liceat devenire ad supprimendum jus naturæ quippe contra quod nec ulla consuetudo sat habet virium ut tradit Albert. in c. fin. nu. 22. de consuet. & à nemine negari scribit *ibid.* Rochus Curtius, nec ulla statuta subsistunt.*

Legere vero naturæ gentis debentur alimenta ex iis, unde sunt genita *unusquisq. C. de inf. expos. c. jus naturale. d. 1. l. 1. §. jus naturale*

* K k k 2

de just.

14.
Sed averris
futuri successores a fructu regni
Republca.

15.
Iniquum est
aequalibus
tribuere in-
aqualia.

16.
Primogenitorum institutio
defenditur ex utilitate publica.

17.
Utilitas publica
nequit
destruere sui
naturæ

18.
Ex lege natura
debetur

19-
 Quatenus
 tota legitima
 partem tolli
 possit.

de iust. & jur. c. c. v. haberet ubi gl. in verb. secundum facultates. de eo, qui duxit in matrimonium. ideoque alimenta à nullo primogenito fratribus eripi possunt, nec statuta quæ totam legitimam filii auferendi potestatem patri faciunt, pro quorum rationibus multa disputant Dynus in c. indulium de R. I. in 6. Dec. in l. jura sang. de R. I. Alciat: in tract. de presumi. rep. 1. pres. 8. aliter valent, quam si alimenta relinquuntur, ut doctè animadvertit Covar. part. 2. de matrim. c. ult. §. 6. n. 5. & hinc taxat opinionem communem secundum Ripam lib. 1. de Rep. c. 7. quod sc. tota legitima tolli & auferri possit, quia ad minimum alimenta, quæ jure naturæ debentur, relinquenda sunt, ut ex Baldo colligitur in l. 1. §. jura naturale. col. fin. de juss. & jur. & communiter inter recentiores deciditur. Alciat. d. pres. 8. num. 6. Additionator Dec. in d. c. jura sang. Curt. lxx. cens. 10. n. 7. & 8. Lud. Molin. libr. 1. prim. c. 1. n. 16. Rod. Zcar. d. lim. 2. à pr. latè. Ripa d. resp. 7. n. 1. Aufser. in add. quid decif. Cap. Thol. decif. 387. Lopez. & Gomez. ubi supra. Quamquam verò legitimum ex feudis in divisibilibus Mol. in consues. Paris. libr. 1. §. 8. gl. 3. nu. 16. gl. 4. num. 7. Tiraq. de jur. primog. q. 5. Suar. in d. l. quoniam deb. 2. in pr. n. 2. Paris. conf. 13. n. 30 lib. 2. Mar. Frece. de feud. lib. 3. & 19. cir. fin. multò minus è regno Tob. Gasias. de expens. c. 16. n. 32. Chopin. de Doman. libr. 2. c. 3. n. 1. peti non possit: eò quòd, qui à successione excluditur legitimum petere nequeat: Hostiens. l.oh. Andr. Panorm. Imolin. c. licet de vato. Heig. q. 23. n. 11. 12. lib. 1. tamen quando regnum vel jure belli vel successione acquisitum est, feudis hæreditarij naturam ut plurimum imitatur, interque bona possidentis meritò collocatur, ut lib. 3. de jur. Major. c. 1. demonstravimus. adeò ut ex ejus relictibus, hæredibus cæteris si primogenitus solus successerit debeatur aliquid loco legitimæ seu ad sustentationem vitæ, ut traditur de feudis regis à Guid. Pap. qn. 476. incip. Virum legitimam & qu. 487. incip. pater in testamento. Boer. decif. 204. num. 14. Guil. Bened. in rep. ca. Raynuisius. Verb. rest. relinquens. n. 145. de rest. Ripa in Rep. l. in part. m. n. 133. ad l. Falcid. Affib. in c. 1. n. 8. de filiis nati. ex matrim. contr. Tiraq. q. 4. de

primog. Zuar. in rep. l. quoniam. lim. 2. num. 2. C. de in off. test. Ludov. Molin. de prim. libr. 2. c. 1. num. 11. Grammat. decif. 101. num. 64. & seq. Heig. libr. 2. q. 25. nu. 36. Id quod cò extendo, ut procedat, etiam si aliunde alimenta conquisita habeant secundò geniti, quem admodum sæpissimè evenit, ut principes domo exclusi aliunde terras acquirunt, vel bello, vel nuptiis, vel testamento. vel ex beneficiis Ecclesiasticis. Sic enim Tancredus, relicta angusta possessione, quam frater Guilielmus Conquestor. Normannia sibi assignarat in Italiam abiit quæsitum fortunam benigniorem, sedesque opimiores, nec sine successu Dominus evasit Apuliz & Calabria: Gothofredus Bullonæzus, cum comitatus suos maximam partem distraxisset, regnum Hierosolymitanum occupavit. Ludovici Bavar. Imper. filij, unico Stephano totam Bavariam cesserunt cum pater Ludovicum seniorum Electoratu Brandenburgensi donasset & huic obviente aliunde Carinthiz, Styriæ & Tyrolis hereditate successissent duo fratres, Ludovicus Romanus & Ottho: reliqui verò duo, Wilhelmus & Albertus comitatus Hollandiæ, Selandiæ, & Phrisiæ beneficio nuptiali obtinuerunt. Sunt etiam ex Ictis, qui alimenta non deberent, nisi in subsidium, quando liberi sibi ipsis alendis non sufficiunt. Panorm. in c. Raynuisius. nu. 2. de testam. Mart. Laud. de primog. col. 7. Vers. ultimo quarto: An primogenitus. Civier. de primog. lib. 2. q. 16. Borchali. libr. 1. conf. 13. q. 4. in pr. Vers. Hac non procedere. Iohann. Lupi in c. per Vestras. vot. 3. §. 2. in pr. de donat. inter vir. & uxor. Covarr. part. 2. de Matrim. c. ult. §. 6. n. 5. Vers. ex hac secunda n. 13. nec non alij, quos recentent Tiraq. q. 4. de jur. primog. n. 36. & Grasf. §. legitima q. 15. n. 4. & Antonius Pius ita rescripsit: Ad ista à te competentes judices, alite à pariter juvabant promodo facultatum ejus, si modo cum epificem te esse dicat, in ea Galetudine es, ut operis sufficere non posses. l. si quis à liberis. §. 5. sed si filius in infi. de agnasc. & aliud. l. Quicquid autem sit de alimentis, quæ in subsidium præstantur, in hoc casu etiam illi, quia aliunde datur, alimenta à regni vel principatus possessore assignanda sunt, quia quod in favorem introductum est, non debet verti in invidiam,

19-
 Quatenus
 tota legitima
 partem tolli
 possit.

20-

21-

Quatenus ex
 feudis debeat
 legittima.

22-
 Si iam aliam
 de secundo
 genitis sit
 prospectum.

23-
 Alimenta
 debent in sub-
 sidium.

24-
 Imò potius ex
 jure natura
 debent.

BOC

nec fortuita accessio extinguit jus à natura debitum. Balduinus & Henricus Comites Flandriæ & Hannoniæ, licet imperium Orientale armis suis acquisivissent, hæreditatem nihilominus in filiis & generos cum filiis destituerunt, transmiserunt Balduino enim successerunt ordine binæ filiz Ioanna & Margaretha, Henrico ibidem Henrica & Volantia, cuius filij à Philippo patre, postquam unà cum filio defunctus fuerat, comitatum etiam Namurcensem recuperarunt Godfridus Bullionæus, provincias suas, Eburonum & Viridunensium Episcopi vendidit: Rogerius Tancredi filius, licet Comitem Siciliæ se constituisset, non tamen destitit hæreditatem in Calabria prosequi, de qua cum fratre Roberto Guiscardo sæpius dimicavit, ut & Boemundus Curbespina, Guiscardi filius cum fratre Rogerio, eò quod cum is Antiochiam bello sacro occupasset, & Ducem Antiochenum se inde denominasset principatum non tantum Tarentinum, sed totius Calabriæ sibi retinere laboraret nec potuit à regno Neapolitano Carolus Martellus per fratrem Robertum deici, licet Martellus regnum Virginiz ex hæreditate materna adidisset. Nam nepos Martelli Andreas ducta in uxorem Iohanna. Roberti nepte ex filio Carolo de Consilio ipsius Roberti, regnum in se paulò post transtulit, licet perfidè ab uxore libidinosa strangularetur. Ferdinandus I. Rex Castellæ & Legionis Sanctij Majoris, Regis Navarrae filius licet Legionis regnum, partim vi, partim iure uxoris, acquisivisset, fratri tamen Garciz bellum movit, quod is in avito Ennicorum regno solus, exclusis fratribus successisset. Sed ne exemplis potius, quàm legibus iudicare velle videamur, præter rationem superius adductam, distinguimus inter alimenta, quæ ex officio iudicis & dispositione legis, & quæ ex actione debentur. Nam cum illa sola æquitate nitantur. l. plano 38. l. fin. de pet. hered. deficiente æquitate ut pote si quis dives evaserit, deficient alimenta, quæ ex æquitate educta fuerant. d. l. si quis à liberis. l. qua legatorum, ut in poss. leg. quemadmodum nec validis mendicantibus publicis Eleemosynis subvenitur l. un. C. de mendic. Gal. libr. 11. quia suis sibi possent viduum quætere viribus. Cæterum, quæ ex

25.
Namque ex
affine pot.

actione debentur, quia nituntur iure naturæ, etiam à locuplete peti possunt, ut tradunt Dd. Bartol. Castrensis. & Inf. in l. divorio. solut. matrim. Alex. Bald. & Dd. in l. de alimentis. Ccd. de tran. sicut. quoniam sua industria aut bona fortuna nemini debet esse damnosa. Præterea in hoc casu alimenta, ut & dos filiarum, succedunt in locum legitimæ. Eberhard. loc. leg. 19. Borcholi. d. conf. 13. qu. 4. pag. 2. 3. Legitima verò debetur etiam iis qui aliunde, quo se alant habent. Cynus in l. sancimus in fin. C. de nupr. Menoch. libr. 5. conf. 411. Rod. Zuar. in d. l. quoniam d. lim. 2. ad fori. n. 12. C. de inoffic. test. Lopez. in l. 11. t. 4. part. 6. Verb. Librementem. ad fin. Nicol. Berf. de pact. famil. illustr. cap. 8. Ludov. Molin. in libr. 2. de jur. prim. c. 1. num. 24. & c. 15. nu. 6. Ex quibus omnibus liquet, primogenitum non aliter conscientiam suam tutam posse præstare, quam si alimente secundo genitis, eaq; computata in partem legitimæ, assignet. Remat. Chopin. de Domar. lib. 2. t. 3. nu. 2. Aeg. q. 25. n. 36. lib. 1.

26.
Legitima de
betur etiam
divitibus.

Alimenta verò semper assignanda sunt secundum facultates & pro dignitate personæ, quemadmodum in Aurea bulla disposuit Carolus IV. his verbis: Primogenitus debet se apud alios fratres & sorores, clementem & piæ exhibere copiam, juxta dat. avr. sibi à Deo gratiam, & juxta suam bene placitum, & ipsius patrimonij facultates. cap. 25. §. fin. in fin. Vtrumque, facultatem, scilicet dignitatem, tam in constituenda dote, quæ alimentorum arg. l. fin. de alim. & cib. leg. Vicem subit. l. quare 60. l. si de 61. in pr. l. cum post divor. 69. §. gener. & §. nupris. de jur. dot. l. si filia de legat. III. l. tam de mentis. C. de Episc. audiens. l. si curatoris. C. de administ. tur. quam iplis alimentis assignandis. l. 1. C. de alim. præf. 1. l. si competens, & l. ult. C. de alim. Liber. l. jus aliment. l. officio. de pupill. gaur. l. 1. §. si mulier de Sent. in poss. l. si quis à liberis §. sed si filius de agnosf. & al. libr. c. cum haberet in fin. ubi gloss. in Verb. secundum facultates: de eo qui duxit in marrim. Sandrecht libr. 1. art. 21. num. 3. spectare jubent leges, & ratio æquitatis suadet, quia, ut Zenzehn loquitur in Extr. 1. Verb. qui mendicant de praben.

27.
Alimenta
estimanda ex
dignitate per
sona & se
cundum fac
ultates.

Si homo illustris genere & clementis scientia,

* Rkk 3

ria, habeat *Sicutum* suum sed *juxta decentiam suam, indumenta, & sol. societatem, & alia necessaria non habet* & solo *Sicutu* sine dedecore status sui contentus esse non potest, negari non debet, quin iste *secundum* se emendicare dicatur. *argum. l. sed & si quid. 15. §. 1. de usufru. & quemadm. l. cum plures §. cum tutor. de admn. tutor. l. jus alimentorum §. ante oculos. Vbi pupill. educ. deb. & c.* Porus rex Indorum, subactus ab Alexandro M. & rogatus, quo modo tractari vellet, Regiè respondit, *Plutarch. in Alexan.* Ad eum plane modum convenit tractari fratres ne quâ vilitate sua stirpem adeoque ipsum ejus caput illustre primogenitum, inficiant & ipsi in humanitatem iniquitatemque Leoninam perpetuo exprobrent.

28.

Ad constituenda alimentum principibus non factu esse redimus.

Dignitas verò principum requirit, nō tantum ut annui redditus aut pecuniæ certa summa secundo genitis attribuat, quemadmodum Bela IV. Rex Ungariæ, fratrem tertium Andræam cum argento misit in Italiam, qui inde trajecit in Gallias & traductis ad se per pingue conjugium Baronatib. Araini & Croviaci, quos uxor loco dotis attulerat, condidit illustrem Ducum Arescopi stirpem, & quæ alias debentur alimentis, præstentur, ex relictibus sine proprietate alienatione. *Picus in l. Titia §. Titia cum nuberet. nu. 159. de leg. 1. l.* sed etiam ut ditio aliqua adjiciatur, in qua jurisdictionem principis exercere queat. Quid enim est Rex sine regno, Princeps sine principatu nisi ludibrium vulgi? quemadmodum Iohannem, qui occiso per assassinium nepote ex fratre, regnum Angliæ demum obtinuit, Iohannem sine terra ludibrio dixerunt, quod in divisione terras Nullas accepisset, & Carolus, Roberti regis Neapolitani filium *Senza terram*, quasi Italicè dicas, *Senza terra*. Si enim alimentis hoc casu subeunt locum legitimæ, ut diximus, & legitima, quæ ad hæredes transit, non debet præstari in usufructu aut annuis redditibus, sed rei alicujus proprietate, ut colligitur ex iis, quæ notant Bald. Castrenf. & alii ad *l. c. um hi §. si uni de transfact. & patet ex Avin. novissima C. de inoffic. testum. l. uxori mea. 37. de ser. leg. & utrobique gl. Mich. Grassi. §. legitima quasi. 15. num. 6. l. omnimodo 30 §. imputari. C. de inoffic. testum. §. sed huc sta. Instus. de inoff. test. Corraf.*

29.

Sed requiritur ditio.

in *l. filium quem. n. 37. & seqq. C. fam. heredit. etiam alimenta in rei alicujus proprietate præstanda erunt quia surrogatum sapit naturam ejus, cui surrogatur. Dum verò legitima per jus aliquod municipale aut privilegium primogenito tollitur, in locum ejus substituitur hæc alimenta, quibus argumentis Baldi opinionem, negantis ea transire ad hæredes, in *l. 1. §. jus naturale. de just. & jur. improbant Cyn. in d. l. servitus. C. de usup. Roland. a Valle. conf. 74. num. 53. part. 1. Gail. 2. obf. 122. Mich. Grassi. §. Legitima. quasi. 3. nu. 6. 7. & 8. Ioh. Lup. in c. per vestras. nor. 3. & 24. num. 7. Rodar. Zoar. in d. l. lim. 2. nu. 12. Lopez. cov. l. 1. t. 4. part. 6. in glo. Verb. Libr. e. m. e. var. 2. part. de Marrim. c. ult. §. 6. nu. 24. 25. Lud. Molin. 2. de primogen. cap. 15. num. 10. Nic. Bet. de part. illust. fam. c. 8. Quicunq; igitur jure primogenii solus in regno aut principatu, salva conscientia, vult succedere, illum oportet fratribus partem aliquam provinciarum, quantum dignitati stirpis sufficit, & conditio principatus fert, assignare, sed cum hac exceptione, ne ex assignatione diminuat principis imperium, quod tum deum fieri potest, si non assignetur, ut paragiun, sed ut homagiun, quia, qui rem infeudat, non alienat, dum retinet dominium directum, c. un. §. fin. Ex quib. caus. feud. amit. c. un. §. per quas fiat. in vest. c. un. §. si verò Qual. olim post feud. alien. Zoannett. de Rom. Imp. num. 168. Menoch. arb. 99. Cent. class. 559. nu. 11. præcipue, si nova in feudatio non diminuat vehementer redditus publicos, in quib. consistit salus Reip. Zoan. de Rom. Imp. num. 162. Cra. Vett. conf. 394. Lus optim. n. 2. Lancel. lib. 1. c. de Imp. §. 4. Vers. Trigesimo loco. n. 5. Hoc enim est, quod supra determinavimus ad modum facultatû, quodq; Carolus IV. in aurea bulla dixit *juxta patrimonii facultates*. Cum verò certa quantitas propter varietatem circumstantiarum, lege præfiniri nequeat, totius rei arbitrium recidit ad dispositionem Iudicis, l. 2. ubi pupill. educ. Sel. mor. deb. Bald. in l. volumat. col. 2. Vers. Quaronunquid. C. de fideic. Borébol. conf. 13. q. 4. part. 1. Ripal. l. resp. c. 14. n. 7. Menoch. lib. 4. præf. 157. n. 32. Arbitr. 99. caf. 169. nu. 1. Harim. Piff. lib. 2. cap. 38. num. 10. & seq. Herg. q. 25. nu. 36. lib. 1. quia que jure decita non inveniuntur pertinent ad arbitrium judicis. l. 1. in fin. de**

30.

Qua tamen a regno alienanda non est.

31.

Nec tribuendum ut paragiun, sed ut homagiun.

32.

Quantitas autem emittis ad arbitrium iudicis.

jure deliber. & proinde in regnis, quæ superiorum iudicem non agnoscunt, variis & diversis modis secundo genitis satisfactum videmus, partim à patribus, partim ab ipso primogenito cuius beneplacito id ipsum commisit Carohs IV. *in Aur. bull. d. c. 25. in fin.* Nam Iosaphat Ioram totum regnum tradidit, *quia erat primogenitus:* reliquos sex fratribus distribuit magnificas quasdam civitates, præter argentum, aurum & gemmarum copiam: *2. parul. 21. in prim.* imitatus in eo sententiam Abrahami, qui Isaac legitimo hæredi omnem hæreditatem reliquit, filiosque concubinarum donis iussit contentos abire in terras alienas, *Genes. c. 25. in pr.* quamquam hi ed minus expositulandi causam habebant, quod ex concubinis potius quam matribus familias nati essent. Imò ipse Iacob, cum Ruben jus Majoratus propter incestum auferret, & Iudæ restitueret, dominium & regimen in fratres ipsi ascribit, *Genes. cap. 49.* quod jam antecesserat Isaac cum Iacobo benediceret tanquam primogenito: *Gen. cap. 27.* Alteram verò prærogativam primogenituræ, in sacerdotii primatu *Gen. 49. vers. 3.* collocatam, tributam fuisse Levi, & in tribu Lêvi, Aaronis familia ostendit. *Bod. 5. de Repub. c. 2.*

Regno Persarum legem præscribit Cyrus, apud Xenoph. *lib. 8. Cyrop.* qua Cambyssem regem instituit & successorem, Fanaxarii verò, Armeniorum, Bactrianorum, Chorasimorum &c. provincias attribuit, quem tamen ne sic quidem Cambyses, tanquam nimis potentem, ferre potuit, sed perduellionis accusatum brevi per Præxaspen interfici iussit. *Herod. lib. 3.* Artaxerxes Mnemon Cysum Iuniorum reliquit in præfectura Lydiæ & orarum maritimarum, quam Darius Nothus pater ipsi assignarat: sed in eo erravit, quod turbulento animo regnumq; ipsum affectanti, ad conjunctionem cum exteris incundam & suppetias ab eis conquirèdas idoneam provinciam in manus tradidisset. Traductis enim in partes suas vicinis populis, qui Artaxerxi leviter bene volebant, exercitum conscripsit, in quo non tantum centum millia Barbarorum, sed 12800. Græcorum dūceret. *Plus. in Artax. Xenoph. in Exped. Cyri.* Extremas enim oras imperii tutum non est committi fratribus: quia cum non facile ferant fratrum imperium,

facile ad vicinos Reges deficiunt, quibus melioribus conditionibus per conventionem mutuam in patrocinium se tradere solent. Læscus III. rex Polonorum cum haberet XXI. filios & ab uno Popiolo regni habenas suscipi vellet, reliquos in oras regni, Pomeraniam, Cassubios, Vandaliam, &c. disjecit, nec diu post omnes hæz provinciarum ad externos principes transierunt. *Michov. & Crom. in pr. hist. Polon.* Silesii qui cum Boleslaus III. filiis regnum divideret, Vladislai Majoris natu liberis in sortem cesserant, post annos centum quinquaginta ad Bohemos defecerunt; *Crom. l. 9.* Ptolemæus Lægi, privignum Magum, seu ut vocat Iustinus, Agan, regno Cyrennico, post Ophellæ cadem præfecerat, sed quamprimum satis cesserat, à Ptolomæo Philadelpho, fratre uterino defecit. *Iustin. 36. Paus. in Attic.*

Cuius exemplum imitatus Ptolemæus Physicon, eidem regioni à fratre Ptolemæo Philometore præfectus, non tantum longis bellis fratrem exagitavit, sed cum mortuo succederet, filium ejus unicum sub prima novæ regni auspicia in sinu matris trucidavit. *Iustin. lib. 38.* Ptolemæus verò Apion, filius Physiconis, qui testamento patris regnum Cyrenarum ibidem acceperat, profusus ad Romanos transiit, isque regnum moriens legavit. *Iust. lib. 39.* Ptolemæi verò, qui Αὐλητὴς seu Tibicen cognominatus est, frater regno Cypri doratus, cecidit in prædam avaritiæ populi Romani, & vindictæ cupiditati P. Clodii, quod à fratre ob distantiam locorum defendi non posset. *Cic. pro Sext. Strab. lib. 14. Plutarch. in Cat. Ptic.* Ante hos omnes Bammistichus unus ex 12. Dynastis, qui Aegypto per 15. annos præfuerant post mortem Sethonis, regnum ibi recuperavit, quod oræ maritimæ præfectus ex Ionia, Caria, & Arabia externa auxilia accersivisset. *Herod. lib. 2. Diodor. lib. 1.* Si verò absque his incommodis fuerit, nihil ad vitandas contentiones fratrum excogitari potest utilius, quam si quam longissimis fieri potest intervallis separentur. Ita Milcolumbus III. Rex Scotorum, Guilielmò & Davidi fratribus Venantodunum & Northumbriam, quos comitatus in Anglia pater ipsorum David I. cum uxore acquisiverat ante aditam dignitatè regium, concessit, & quidem extra territorium Scoticum, unde

33.
Hæz in aliis regnu aliis leges observata sunt.

34.
Varia historia, assignationum quibus secundogeniti præsentium fuit.

35.
Extrema ora non sunt facili fratribus committenda.

36.
*Quasunt ex-
 tra ambitum
 imperii faci-
 lius esse fra-
 tribus assi-
 gnanda.*

unde factum, ut cum post obitum Micolumbi ad sceptrum capessenda in Scotia revocaretur Guilielmus, partemque suam hæreditatis Northumbriæ retinere cuperet, Vassallum regis Angliæ se profiteri coactus fuerit. Eo enim facilius externas provincias novo jure acquisitas, sive bello, sive nuptiis, sive emtionis titulo, fratribus relinquere debet primogenitus, quò minus ad integritatem regni aut ditionis avitæ pertinent. Ita Iacobus Rex Arragoniæ recens Sarraçenis creptarum Balearium regem constituit Iacobum secundogenitum, relicto majori natu toto regno Arragoniæ, Leopoldus victoriosus Dux Austriæ, quam argento admercatus erat, Styriam dedit Leopoldo natu minori, & ducatus successorem constituit Fridericum primogenitum. Ludovicus Saltator, Lancogravius Thuringiæ, totam Thuringiam sibi retinuit & fratrem Berengerum rejecit in Comitatum Sangerhusanum, quem pater Ludovicus Barbatus vir uxoris noviter acquisiverat. Ejus exemplo ut plurimum minoribus fratribus assignati fuerunt, Comitatus Raspenbergensis, aut Zigenheimensis, nec Hermannus prius obtinere potuit principatum Thuringiæ, quam Ludovicus frater interiret. Idque ita observatum, donec deficientibus masculis, provincia distraheretur, inter filium Sophiæ Ludovici VI. filii, & Henricum Marchionem Misniæ Ludovici V. ex filia Luditha, vel Gutta nepotem, Pnedislaus, quem Aeneas Syl. vocat, Bizetislaus Dux Bohemiæ, moriturus in expeditione Ungariæ, proscrisbus convocatis mandavit, ut Spitigneyum primogenitum in Bohemia sibi successorem darent, reliquis filiis Moraviæ dividerent, eosque fratri primogenito obediens esse juberent. *Aene. Sylv. in hist. Bohem.* Alii alia via secundo genitis, pro consuetudine locorum, cuius in constituenda dote & assignandis alimentis maximam rationem habere oportet. *l. quod simolis. §. cuius assidua. de Aedil. edit. Bald. in tr. dot. pag. 28. col. 3. Afflic. in consil. Neap. libr. 3. Rubr. 23. num. 53. Crævet. consil. 189. in fin. Memoch. libr. 4. presunt. 157. num. 32-33. arbitr. 99. cas. 169. num. 3.* consuluerunt, prout Neapolitani Reges Tharentinum aut Dyrrachii principatum fratribus attribuerunt, Bohemi Mar-

chionatum Moraviæ, Dani Ducatum Slesviacensem, Bela IV. Rex Ungariæ, fratrem Colomanum Ducem Ungariæ creavit: Galli inde ab ætate Roberti Appanagia, quæ vocant pro sustentatione Principum sanguinis à Domaniis distincta servarunt, quorum ea est conditio, ut in illorum bonis jurisdictionem Rex retineat usumfructum princeps ex sanguine regio participet, quam diu posteritas ejus in vivis est. Quando verò stirps primi acquirentis emoritur, aut ex stirpe aliquis ad coronam & regnum accendit, totum appanagium ad Domanium reddit & cum regni bonis iterum coalescit, de quo jure, quod Gallis peculiare est, consuli possunt Icti Gallorum: *Till. libr. 2. de filiis regum & eorum assignat. Haillan. de Testat. de Franc. Chopin. de Domani. Ferald. de jus regn. Francor. Pasquier les recherch. de Franc. & infiniti alii.* Nos hanc quæstionem sic concludimus *Quòd primogenitus totum regnum occupare solus bona conscientia alter non possit, Franci si de alimentis qua hoc casu locum legitima subeunt, pro modo facultatum & ex dignitate stirpis ceteris fratribus proscias.*

Consequens autem est, ut ad successionem primogeniti reflectamus, & controversiæ, quæ vertitur inter Patrum & Nepotem examina aggrediamur.

De contentione inter patrum & Nepotem.

1. *Sensus & explicatio Quæstionis.*
2. *Quæ quam sit ardua & difficilis.*
3. *De quo nepote instruaturs quæstio.*
4. *De eo non esse dubium, cuius pater hæreditatem sibi adisi.*
5. *Primus primogenitura effectus.*
6. *Probaturs exemplis & consuetudine.*
7. *Successionis ius non esse pervertendum ob atatis prærogativam aut prææxium majoris prudentia.*
8. *Ius patronatus apud Romanos, cur ad patrum transferri potius, quam Nepotem.*
9. *Alteræ quæstionis determinatio.*
10. *Quibus argumentis patrum præferri solent.*
11. *Quæ omnia cessant in nepote, quia prudentia & assueciscunt patros.*

38.
*Quid appanagium Gal-
 lorum.*

de for. primog. q. 40. m. 1. Covat. qq. pract. c. 38. m. 6. Gerf. primum ex hac regia, vix putant reperiri posse, qui id negent, siquidem primus juris primogenituræ effectus statuitur à Molina lib. 8. de Hiss. primog. c. 6. n. 29. seq. c. 7. m. 4. c. 10. n. 10. quod inclusio primogenito censeantur inclusi omnes, qui ab eo descendunt, & exclusi, quicunque præter eius seriem lineamve vel nati sint vel nascantur, idq; probari m. l. 32. §. ult. de legat. 2. videretur, Menoch. conf. 1. 6. n. 309. lib. 2. C. conf. 211. n. 1. lib. 3. Universalis etiam in regnis & principatibus observantia legem satis confirmatam reddidit, Carolus enim M. Bernhardum ex Pipino nepotem prætulit Ludovico filio in regno Italiæ, quod Pipinus jam possederat. Phil. C. Pouv. 4. Chron. Octonis I. hæres excluserunt Henricum Bavarum, ejusq; posteritatem, donec Ottone III. sine liberis mortuo, imperium devolveretur ad Henricum sanctum Henrici Bavari filium. Crantz. 4. Sax. c. 7. in pr. Sigon. lib. 8. hister. Ital. Philippus Bellus cum tribus, qui sibi ordine successerunt, filijs, præterit regnū sine controversia Vallesis & Burbonis, quorum cum illi in Philippo VI. mortuo sine masculis hæredibus Carolo IV. tertio Philippi Belli filio regnum in suam stirpem transfussissent, non prius locum fecerunt Burbonis, quā ex Vallesiorum stirpe ultimus, Henricus III. sine hæredibus decessisset. Gill. C. Bellifor. in Regib. Gall. lan de Serres in Invent. Frac. part. 2. in Henr. IK. Memoires de la ligue. Richardus III. non prius potuit sibi regnum arrogare, quam Eduardum V. cum fratre Richardo. Eduardi I. V. liberos summo scelere & perfidia amovisset Thom. de la More in Ed. V. Comin. li. 6. Bellai lib. 1. coram. Vladislaus Bol. Boleslai I. I. frater, cum hic ob parricidium Stanislai Episcopi Cracov. excommunicatus à Greg. 7. Pontif. in Vngariam aufugeret, & filium itineris Comitem traheret, gubernacula quidem regni suscepit, sed nepotem ex Fratre impunè occidi sivit, ne quā regnum sibi debitum repeteret. Crom. lib. 4. Nam Casimiro I. Lescus Albus filius successit Miezislaus senex patruelis & Miezislaus alter, Vladislai majoris natu. qui & ipse regno præfuerat, adhuc in vita superessent. Crom. lib. 7. Stephano III. regi Vngar. duo patrum Ladis-

laus I. & Stephanus I. V. regnum præripuerant, sed resipiscens & ad se redeunibus regni proceribus causa ceciderat & alterum sibi regnum nepos, cum liberis careret, transiit in fratrem Belam III. Nicol. Hennig. in Geneal. Iohannes Basilides Magnus dux Muscoviz, præmorte nito primogenito Iohanne, quem in successione destinarat, patri substituit filium Demetrium, quem Gabriel patruus, Iohannis frater, ut regno potiri posset, vel fame, vel fumo, vel frigore suffocavit. Nimirum hoc erat iudicium Lycurgi, cum Charilaum Polydectis fratris sui regis posthumum filium pro legitimo successore senatui agnoscendum offerret. Plus. in Lycurg. quod exemplum Hottom. q. 3. Illustr. non rectè afficit ad questionem infra tractandam, sicut nec Tholof. 7. de Rep. c. 10. m. 2. bene ad institutum accommodat exemplum Arturi Iohannis Angliæ Regis & fratre Gothefrido Britannia duce, nepotis, quoniam cum Polydectis, tum Gothefridus jam inierant possessionem, & Gothefridus habebat etiā præterire jus uxoris Constantiæ, ideoque nullo juris prætextu potuissent excludi, cum filius naturalis vel necessarius sit parentis sui hæres. Auth. in successione G. de suis C. legi. lib. Nec causam satis iustam allegabat Demetrius, dum à Romanis, quibus obfes datus erat, se dimitti perebat, quò Antiocho fratri, (sic enim scripsit Iustin. quem patrum faciunt Libri Maccab. I. Iulib. & ex Liv. Florus) demortuo, in regno Syria excluso Antiochi filio, succedere posset. Flor. in Epis. hist. 46. æquum enim esse dicitur, ut sic ipse fratri cessisset propter prærogativam ætatis, ita ex eadem ratione nepos sibi vicissim locum cederet. Iustin. lib. 34. quanquam prærogativa ætatis, & quam inde conjiciunt, major prudentia inter præcipuas pro patruo rationes, ab ejus defensionibus adduci solent, quæ tamen si sola & per se spectetur, in regnis successoriis, sufficiens non est, ut jus suum alicui absque sua culpa contra præscriptum naturæ & leges æquitatis auferre possit. Natura enim ut paulo post demonstrabimus, surrogat filium patri. Atqui naturæ jus, prætextu cujusdam utilitatis publicæ, cui alia via prospici potest, non est perturbandum, sicut Pharnaces Parthorum

7.
Successionis non esse perturbandam prærogativam

Rex

etatis & pre-
sentis prou-
dentia,

ReX, cum multis post se reliquis liberis par-
vulis decederet, Mithridati fratri regnū tra-
didit, plus regno quam patrio nomini debe-
ri ratus. *Iust. lib. 41.* Quin ex eadem ratione
cum Alexandro M. regnum, non proximo,
sed dignis. *causq. Iust. lib. 15.* aut cum Pyr-
rho illi, *quis acutior sit ad diuisionem al-
lasurus gladium, Plut. in Pyrrh.* relinquen-
dum concludamus. Nam si etatis preroga-
tiua, aut prudentiæ maioris vis, causa est suc-
cessionis, fieri posset, ut ex secundogenito su-
peressent maiores natu liberi, quam ex pri-
mogenito. Ergone illi his præferendi? *Tiraq. d. 7. 40. n. 61.* Nemo credo asseret, cum nulla
ad conturbandas familias vel ferendas inter-
cognatos contentiones, & replendam bellis
& dissidiis Respubl. compendiosior via da-
ri possit: quanquam jus patronatus apud Ro-
man. cum sit indivisibile, non defertur ad
nepotem, sed patrum *per l. si libertus præse-
ntio. S. si libertus intestato ff. de bon. liberti. l. 3. §. si duo test. proinde de legit. tutor. l. a
duob. ff. de oper. libert. l. idem erit §. ult. d. u
erump. pro l. si ex duob. de assign. libert. cu-
jus præter duas alias hanc quoque rationem
assignat Forster, de success. lib. 4. c. 21. nu. 7.*
quod liberti interfit, ne duos patronos ha-
beat, quæ ratio ostendit quidem, cur unus
tantum liberto assignetur patronus, sed cur
filius potius assignetur, quam filii filius, non
aperit. Interest etiam Reipub. ut ejus guber-
nacula ad unum deferantur, sed cur ad pa-
trium potius, quam ad nepotem? Neque e-
nim, quod de prudentia patrum maiore obji-
ciunt robur habet, cum neposis imperfectio,
apposito prudenti tutore, suppleri possit, id
quod potius fieri debere, quam jus naturæ
præsumatur. probant. *Corset. in tractat. de
pot. & excell. reg. q. 18. & q. 89. in fi. Tiraq. d.
9. 40. n. 07.* legimusq; in Republ. Spartano-
rum usu receptum fuisse, quando *Plut. in
Lycurg. tutores Regum Prodicos vocari solito-
s scribit, & Romani Cotyis in Thracia fi-
liis nondum adultis dederunt Trebellenum
Rufum tutorem. exemplo. ut ait Tac. 2. An-
mal. quo majores M. Lepidum Ptolemæi li-
beris tutorem in Aegyptum miserant, Vta-
mar tamen hoc argumento, quod adversarii
nobis porrigunt, & ex eo probemus secun-
dam in quaestione nostra exceptionem, qua-*

8.
In patrona-
tus casu trās-
cat ad patrum
potius quam
nepotem.

9.
Altera qua-
stioni deter-
minatio.

tum demum rem dubiam esse dicimus, si in-
pos sit minor patrum etate. Nam si major
sit, cessat potissima causa, quam propter ple-
rique patrum prolatum cupiunt. Baldus
enim *in l. 3. §. in l. ut intestato C. de sui. &
legit. hered.* rationes multas adducens pro
sententia Pontificis, qui Robertum regē Nea-
polititanum Caroli Martelli filio Regi Vng-
ariæ antetulerat, inter cæteras pontificæ mo-
tum dicit, quod *Robertus per atatem sapien-
tia suam ex fratre nepotem antecesserit, cum
fuerit quasi alter Salomon, quod nomen An-
gli quoque tribuunt Henrico VIII. Lucas de
Penna in l. nepotes C. de huiusmodi. lib. aut
pauper. exc. mor.* postquam præsupposue-
rat, principatus debere deferri, non secundum
gradus sanguinis, sed excellentiam virtutum
in principe requisitarum *per S. Ordinatione
Novell. 5. in fin. Præfendum igitur, inquit,
est fide reddim, & ita constans, gubernatione
dignus, qui potest subditorum disciplinam &
totius regni statum utiliter custodire.* Hæc
autem verisimile est in patrum magis quam
puero nepote septimum iri. Hottomannus
vero *d. quæst. 3.* nepotis causam deferere vi-
detur, quod in prerogativa etatis represen-
tatio locum non habeat, ideoq; rem totam
ad prerogativam etatis revocat. Ipse *Strabo
lib. 10. Geogr.* rationem reddens, quare
Nomades, fratres fratrum filiis anteferant,
inquit, *ad ἀδελφοὺς ἡμετέρους τῶν πατρῶν καὶ
νεποθύτωναις, & Gizericus Wandalorum Rex
testamento iussit sibi ex proximis hæredi-
bus succedere, qui natus maximus esset. Pro-
cep. 3. bell. Vand.* Si igitur hæc causa cesset,
hoc est, si nepos sit graviori etate, quam
patruus, sine controversia majus quoque
ad regnum incundum & excludendum pa-
trium jus habebit: id quod tanquam cer-
tum accipit Bald. *in d. ut intestato. Mar-
tin. Laudens. in tract. de primog. col. penult.*
*Tiraq. d. 9. 40. num. 6. Covarr. qq. pract. cap.
3. num. 7.* Verum si nepos relinquatur mi-
noris etatis, quam sit patruus, à patre, qui
hæreditatem avi nondum occupavit, quem
disputationis futuræ casum præponimus, tan-
ta occurrat autorum discrepantia, & in u-
tramque partem æqualis assensus, ut diffi-
cile, quæ sit, communis opinio, apparere di-
cat *Decius cons. 443. in casu ad mores trans-*

10.
Quibus est
causis pa-
trium præfer-
ri solent.

11.
Nepotem pa-
trium maiorē
abque dubio
præferri.

12. Totam autē disputatio- nem versari circa nepotē m. n. rom. n. a. tu. &c.

13. Vnde nata sit hac constru- ctio.

14. Regnū Nea- pol. esse hære- ditarium.

15. Etiam in sen- do hære dita- rio succedi- ariter.

Conradus Vecerius materiam disputandi de hac questione ICis præbitum dicit, ex factio, quod incidit in regno Neapolitano, cum Carolus II relinqueret nepotem ex Carolo Martello primogenito jam mortuo & Robertum filium secundogenitum, in cuius favorem pronuntiavit Papa, ansamq; dispu- tandi ijs præbuit, qui sententiam Principis & Pontificis dicebant ius facere. *L. ult. C. ibi. Dd. C. de leg. l. 1. de const. princ. c. in causis C. ibi Dd. de re iudic.* Alij verò cum scirent principis sententiam contra ius commune, non facere legem generalē & viderent Pon- tificem, ut loquitur Baldus in l. liberi liber. saq. col. 5. Vers. Sed dubitatur de tali quæst. C. de bon. liber. fuisse magis partialem, quam Apostolicam, ad excusationes alias confuge- runt, & Bartol. quidem in *auth. post. fratres. Cod. de leg. hered.* quia regnum Neapolita- num est feudum Ecclesiæ & defertur ex con- cessione, sine iure hæreditario; Pontifici pu- tat integrum fuisse de eo, prout conducibi- lius Reip. & Ecclesiæ videbatur. disponere, in quo tamen bis videtur Bartolus impinge- re, dum regnum Neapolitanum negat hære- ditario iure defertur, cui repugnat constitu- tio, qua incipit post mundi machinam & Const. Curia nec non tenor investituræ, qua Clemens IV. tradidit regnum Carolo Ande- gaveni, *in illud post. de re, v. de descend. lib. masculis C. feminis, sed ut masculis ex- santisibus sam. na non succederent, C. inser masculos primogenitus rogaret. Summon. libr. 2. hist. Neap. c. 10.* ex quo factum est, ut bis illud regnum ad foeminarum imperium hædelapsura, quod nisi successio ibi locum haberet, factum nunquam fuisset, nec pro Rei publ. salute fieri debuisset. Imò jam diu an- tea cum Cælestinus III. Henricum Impera- torem de eodem investiret, junxit illi in ma- trimonium Constantiam Rogerij I. filiam, *Faxell. C. Falcand. in histor.* quod subditos suspicaretur non libenter accepturos pere- grinum regem, nisi legitimæ successionis, quæ jam in stirpe Rogerij invaluerat, præ- textum haberet. Quin dotis nomine utram- que Stiliā ipsi additam refert Platina in *Ca- lesl. 3. in princ.* Deinde Raphael Cuman. in l. cum ita legatum S. fin. de leg. 11. & Thom. Grammat. decif. Neap. 1. n. 31. reprehendunt

Bartolus, quod in feudis, quæ jam diu ser- serunt ad arbitrium Domini de feri c. un. S. Et quia vidimus Vers. Cum vero Conradus de his qui feud. dar. poss. c. un. S. fin. de abem- feud. neget successionem civilem locum ha- bere, cum tamen de ea cautum sit in c. un. de success. feud. & si cautum non esset, incerta petenda forent & supplenda per ius civile c. un. S. Serennum de feud. cognos. Soubec. part. 9. de feud. n. 86. Magis mihi placet excusatio Baldi in d. l. ne investito quando ait: Papam pronuntiasse in favorem Roberti propter au- ctoritatem publicæ regni, C. propter immen- sam sapientiam Roberti, C. quod iam possi- dabat regnum C. non potuisset inde expelli absq; maxima strage C. satvura regni, cui contentiunt Collenut. libr. 5. hist. Neap. Ac- mil. lib. 9. rer. Gall. post p. Idem tamen Bald. in l. cum antiquioribus C. de iur. delib. negat Regi Vngariæ in eo præjudicari potuisse, cū regni Neapo- inde fensius fuerit: Ex ipse Robertus videtur causa suæ non admodum fuisse, nō in- tum, quod in simili controversia inter Tho- mam filium primogeniti & Iacobum secun- dō natum fratrem, Comes S. Severini, in nepotis partes transferit, si Oldradus credi- mus in d. conf. 224. C. 16. h. m. Andrea in ad- dit. ad specul. tit. de feud. sed etiam quod Lo- hannam acpiem suā. curaverit Andrea Vn- gariz regi, nepotis à se exclusi filio elocari, quo regnum eo matrimonio ad Martelli stir- pem revocaretur, ut notat Bald. in l. si v. a. matre C. de bon. mater. & meminit etiam Fel- lin. in Epistamo de regn. Sic C. Apulic. 2. Cor- fer. in decif. Capell. Tholof. 4. 34. n. 3. pari mo- do, sicut Guntramus rex Franciæ restituit Si- geberti fratris regis Metensium filio Childe- berto, quod ipsi sub prætextu, quod patruus & major atate esset, præcipuerat. *Atman. lib. 3. c. 68.* Quin etiam de generali totius regni Neapolitani consuetudine nepotem præfer- ri patruo restis est Afflic. in cap. un. col. 4. do success. feud. ubi licet ipse pro patruo te- near, aliter tamen in regno dicit observari, quæ observantia pro lege merito habenda. Item Thom. Grammat. decif. mu. 6. ex au- toritate Antonij de Alexand. in addn. ad Bartol. in d. auth. post fratres C. de leg. ha- red. Similiter præjudicatum fuit contra pa- truum à Rota Romana in decif. rot. collect. per Regit.

16. Consuetudo regni Neapo- litani.

Aegid. Bellamer. 167. nec non in Hispania, Anglia, Germania, Gallia. In Hispania non solum lex partitarum. 2. tit. 15. part. 2. in regni successione admittit nepotes in locum parentis, sed regia lex Taur. 40. in omni majoratu idem statuit, cuius verba sunt: En la successión del mayorazgo, o auu que el hyo mayor muera en Gida debet ser el del mayorazgo, o de a quel a quien pertenescer si el tal hyo mayor dexare fijo, o Pieta, o descendiente legitimo: e si otales descendientes legitimos del hyo mayor por su orden preferan al hyo segundo del dicho tenedor o de a quel a quien el dicho mayorazgo pertenescia. Quod vult etiam observari in transtibericibus, ut semper el hyo, y sus descendientes legitimos por su orden representen la persona de sus padres, aun que sus padres no ayau succedido en los dichos mayorazgos, nisi aliter constitutum & ordinatum fuerit à primo maioratus institutore, cuius voluntas, æquum est, ut seruetur. Vnde apparet Tyrannis & summa Sanctij IV. iniquitas, qui non tantum Johannem poss. se genitum fratrem carceri inclusit, ut solus regnis patriis potiretur, sed & Alphonsum de la Cerda fratris Ferdinandi primogeniti filium, in vincula conjecit, & regno Castellæ, quod ex lege partitarum ab Alphonso Sanctij patre primum conditarum, sibi debitum cum titulo occuparat, per vim & injuriam exegit. Hier. Henning. in Geneal. 4. Monar. tom. 4. part. ult. pag. 47. Merito igitur dicit Paulus Castren. conf. 104. in pr. legem de prerogativa nepotis in Hispania à se visam, indeque conclusit in regno Hispaniæ successione deferri nepotibus potius, quam patruo, quod & de regno Castellæ nominatim testatur Cardin. Alex. in c. un. de feud. March. & de regno Portugallie Nicol. de Vbald. in tr. de success. ab invest. Philipp. Dec. in d. conf. 443 Johannes enim II. jure patris Henrici demortui, quavis vivo patris fratre Henrico ad successione avi Alphonso V. admissus est. Vide de regno Hispaniæ etiam Anton. Gomez, ad l. 40. Taur. num. 65. Covarr. 99. pract. cap. 38. num. 6. & segg. In Germania olim tempore Ottonis I. cum hæc controversia incidere inter duos fratres nec dum quicquam de ea vel jure canonum vel consuetudine rece-

ptum esset, pro receptis ejus temporis moribus quibus res difficiles & probatione carrentes duello committebant, armis decisa fuit, ubi discens VVstechindo Sax. libr. hist. Sic ut pars, qua filios filiorum computabat inter filios, & firmatus est, ut equaliter cum patris hereditatem dividerent. Refert idem Sigebert. in Chron. Ott. I. sub. ann. 942. Berachim Firmian. in Repert. Verbo Nepos & Verb. filius regis & ex eo Gomez. ad d. l. 40. Taur. num. 65. Corser. in decif. cap. Thol. 434. n. 4. Bellam. decif. 724. col. 3. Tiraq. d. 9. 40. n. 8. Alciat. c. 7. de Menom. Hottom. q. 3. Illustr. Ostendimus autem alibi quam imbecillis & fallax sit probatio ex fortuna duelli, siquidem in simili ferè causa fratrum patruelium vicit causa majoris, apud Liv. lib. 28. Corbis enim & Otfuz patruelies fratres de principatu civitatis, quam item vocabant, ambigebant. Corbis major ætate erat Otfuz, pater princeps proximè fuerat, à fratre majore post mortem ejus principatu accepto robore major, minor flore ætatis ferax, sed major usu armorum & astu facile stolidas vires minoris superavit, Tangit & Plutarch. in Scip. se causam dissidij non explicat. Postquam leges Rom. per Lotharium spiritum receperunt, non tantum hælis consuetudine, sed & legibus decisa est & exta statutum Caroli IV. in aur. bull. c. 9. Mortus Electoris jus, Vox & possessas Electionis de Gemet ad filium suum primogenitum legitimum Laicum: Illo vero non ex ante ad eundem primogeniti primogenitum similiter Laicum, liberè & sine contradictione cuiusdam de voluatur. Si vero primogenitus huiusmodi absq. legitimi hæreditus, masculus legitimus laicus, ab hac lince migraret, jus, Vox & possessas Electionis ad seniore fratrem Laicum, per veram paternalem lineam descendente & deinceps ad primogenitum laicum de voluatur. Idem repetit Sigismundus Imper. in bulla de success. Com. Palat. §. 4. Et ne inter hæredes. Vbi primogeniti primogenitus & legitimi hæredes patruos & eorum hæredes legitimos semper anticipant. Quod autem in capite observatur, debet quoque observari in membris c. cum non licet. de prescript. h. de quibus ff. de h. & ubi est eadem ratio, ibi

ibi idem jus statuendum. *l. illud. ad l. A. quib. cum sim. apud Eberhard. in loc. à ratsone legi. Adde Mynsyng. 2. obser. 23. n. 4. Matth. Steph. lib. 2. jurud. part. 1. c. 5. n. 61. & extat universalis lex de equali nepotis cū patruo successione promulgata primum à Maximil. in der Cammerg. Ordu. 100. tit. Die Succession der Diechter vnd Büchelz Caroli V. 1521. Haiminsf. tom. 1. Const. Imp. In Gallis tanquam Carolus M. Ludovico filio imperiū dedit prā nepote Bernhard. Eginhard. in 888. Car. M. & apud Normanos de consuetudine patruus prāfertur nepoti: *tit. de la seance §. Et pour ce doit on se voir & ceux sont les coutumes, &c.* tamen proceres in controversia Hannonis contra Ercembaldum fratris filium ex domo Burbonia aliter iudicant, & mansit successio penes nepotem: patruo portio tantum tanquam uni ex liberis assignata fuit. *AEmil. in Ludov. Crass. Histom. d. 9. 3.* quod idem iudicatum fuit in causa Comitris Nivernensis, qui comes Flandriæ & successor Roberti declaratus fuit, excluso patruo *AEmil. in Car. pulchr.* Ex eadem consuetudine processit arrestum Parium contra Iohannem Comitum Montfortium, tertium Iohannis Britannicæ ducis sine liberis mortui fratrem, pro Carolo Blefense, qui secundi fratris filiam habebat in matrimonio, eamque dicebat in locum patris succedere, *Frossard. lib. 1. c. 65. u. 9. ad c. 74.* ubi addit, ita dispositum fuisse ab ipso duce Iohanne. Sed & alia narrat præjudicia Gregor. Thol. 7. de Republ. c. 10. quæ apud ipsum videri possunt. Vivit adhuc in memoria hominum exitus Cardinalis Borbonij, qui Henrico nepoti propter ætatis prærogativam regnum Galliz, quod primum in Borboniorum stirpem reciderat, ope Pontificiorum præripere conatus, victus tandem bonitate causæ & armis nepotis errorem suum & agnovit & deprecatus est; nec alio quam Cardinalis honore indutus conspicitur in xde S. Dionysij. In Anglia incidit hæc disputatio tempore Eduardi III. cum Eduardo Niger, Anglis theplake prince, ex contracto in Hispaniam expeditione in pede morbo, ante mortem patris decederet, relicto Richardo filio primogenito. Communi verò procerum consensu, pro-*

pter amorem patris de consilio Eduardi III. avi, prælatus fuit patris tribus fratribus, *Frossard. lib. 1. c. 311.* & ab avo ipso rex declaratus, *Id. c. 325.* postquam is fati cesserat *Anno 1377. vix annos natus undecim successit Id. lib. 1. c. 326.* Hoc est, quod Baldus dicit, *in d. l. ex hoc iure col. 2.* Regem Angliæ cum consilio suorum procerum pro nepote conclusisse. Et jam ante Iohannes iniuste putabatur regnum usurpare, quod Gothofredi fratris mortui filium Arturum, cui regnum, quod ex majore natu, genitus esset, deberi videbatur, exclusisset, nec is putabat se tutò regnum possessurum, nisi nepotem ex fratre de medio sustulisset.

Imò apud ipsos Lacedæmonios palma data fuit nepoti, quando Cleomeas Rex Spartanorum ex familia Regum, qui Agidæ appellatus, reliquit ex filio primogenito mortuo Arcum nepotem & Cleonymum filium secundogenitum. Non enim filius, sed nepos successit, *Plutarch. in Agid.* additque *Pausan. lib. 3.* Arco regnum adjudicatum fuisse à Senatu, Adeo multarum & meliorum genitum moribus palma delata fuit nepoti, quanquam nonnunquā secus factum, sive de facto, sive præ ignorantia juris sciamus. Diximus enim de sententia papæ pro Roberto rege Neapolitano, *Rosc. lib. 3. hist. Sic.* & de testamento Gizerici regis Wandalorum *Procop. lib. 3. bell. Vand.* nec non de facto Caroli M. qui Ludovycum filium anteposuit nepoti Bernhardo. *Turr. in Vit. Car. M. AEmil. lib. 3.* Nec effugere possumus, cum *Tholoz. lib. 7. de Rep. c. 10. n. 18.* quod Pipinus Italiæ terminis contentus, jus suum resignavit, quod fieri posse constat *ex c. quamvis pactum, de pactis in 6. c. cum contingat de iur. iur. c. licet. Eod. in 6. & renunciantibus non detur regressus, l. postquam l. l. c. de pact.* quia hæreditas vivo Carolo divisa nondum erat: nec dubium, quin Pipinus, si vixisset, imperium cum Italia fuisset conjuncturus, sicut fecit Lotharius Ludovyci I. primogenitus, cum Romæ & Italiæ imperium semper coheredit, & Sigonius aliique Italorum historici Conradum I. & Henricum Aucupē ex Imperatorū Catalogo non sine causa deleant, quod Italiā nunquā adierint, nedum ut imperiū acquisierint. Porro

19.
In Gallia.

20.
In Anglia.

21.
Apud Lacedæmonios.

22.
Facto in contractum.

in imperio Germanorum Fridericum Philip-
pus surrogatus fuit Henrico VI. fratri, quan-
quam is Fridericum impubem filium reli-
quisset: *Car. lib. 4. idq; intuitu publicæ utili-
tatis, ne rege puero & sceptri incapace exi-
stente, Respub. careret capite, qua de causa
Scoti legem rogarunt, quæ usq; ad Kenne-
thum III. duravit, per annos ferè mille &
tercentum, ut patruus impubi Regis filio
semper præferretur, Buchanan. lib. 4. quæ lex
quantumvis infeliciter defensâ à Constanti-
no IV. Rege & per vim Kennethi successore
eò iniquior est, quod jam possessum à patre
regnum filii eripuit. Apud Gallos Gunthra-
nus Clotharii filius prævertit Childobortum
Sigeberti fratris filium, Simon. lib. 3. c. 62.
sed per vim & pœnitentia ductus in locum à
natura sibi debitum restituit. Affert & Tira-
quellus d. 40. q. n. 17. m. fi. consuetudinem
Normannorū, qua patruus melioris est con-
ditionis, quā nepos, sed eam ipse textus im-
probat, tit. de pref. de proclamere de ante-
cessor. In imperio Mexicano observatū me-
morat. Ferd. Lopez in histor. Mexicæ Ante-
quā Cortesius id everteret, ne filij sed fratres
defunctorum Regū succederent. Ne igitur,
quid fiat potius, quam quid fieri debeat re-
spiciamus, utriusque tam patrui, quam ne-
potis jura sunt nobis examinanda, ut pro-
quo pronuntiare debeamus, videamus, nec
cum lasone in l. maximum Gtium Verser-
tio C. de lib. prat. vel exh. indubio rem to-
tam & indecisam relinquamus, quod sunt
qui Iohannem Andr; quoq; fecisse suspican-
tur in addit. ad Specul. super tibr. de feud.
Vers. redeundo ad indiduum, cum tamen
is manifestè pro nepote teneat, non tantum
quod, quæ hunc præfert, opinionem ultimo
loco enaret, sed potissimum, quod contra-
ria opinionis argumenta solvat. Cessante
quoque ad nepotis castra plurimi ex veteri-
bus, quos videre est conservatos Apud Tira-
qu. Civior. Gomez. Covarr. Chaffan. Gabriel.
locus citandus, iisque accedunt plerique ex
modernis, quorū numerus opinionem pro
nepote communiorē facit. Gl. in c. un. Verb.
Solum de nat. success. feud. Corser. & Aufror.
in Decis. Capell. Tholof. 424. n. fin. Thom.
Grammat. decif. 1. n. 24. 24. & segg. Greier.
munt. de primogen. q. 26. Tiraq. de iur. pri-*

*mog. q. 40. Covarr. qq. prat. c. 38. num. 6 Gô-
mez. ad l. Turin. 40. n. 65. Chaffan. in con-
suet. Burgund. tit. de success. s. 10. Gabri-
el. lib. 4. tit. de success. ab intest. concl. 20
Zaf. part. 9. feud. num. 31. Somsbec. part. 9. de
feud. Schurff. cons. 1. Cont. 2. Dan. Moller. lib.
1. semestr. c. 40. Knichen in comment. ad iur
Saxon. Verb. Electorem n. 3. Mynsing. 3. obs. 23.
n. 4. quæ omnia de sumpt ex Schenck. in c. un.
s. 1. n. 14. de feud. March. Matth. Sseph. lib.
2. de iurid. part. 1. c. 5. n. 63. Borch. in tr. de
grad. tit. de succe. def. nat. & legit. Klokimo
in consultat. An fratrum Germanorum filij
& Besim in tract. de part. success. c. 8. pag.
459. & segg. Menoch. cons. 442. lib. 5. per tot.
Horsom. q. 3. l. iust. Ludov. Molin. lib. 1. c. 30.
n. 10. c. 6. n. 43. lib. 3. c. 6. 7. 8. Bodin. 6. de Rep.
c. 5. Tholosan. lib. 7. de Rep. c. 10. Nec aliter
sc. quam pro nepote sentire potest, qui iu-
riscivilis fundamenta sequitur, siquidē per
jus representationis, ut vocant posteriores,
filius subit locum patris, ut ex jure correcto
Iustiniani s. 1. No. 118. s. hoc itaq; 1. No. 127.
Auth. Cessante junct. auth. seg. C. de lege
hared. s. posthumus inst. de exhared. lib. 5. cum
filius inst. de hared. qua ab intest. def. quibus ad.
de l. 1. s. filius. de sui & legit. h. sed est in
conditioe s. nepotes. de hared. inst. l. post-
humos s. si filij l. Gallus s. nunc de lege Val-
lejan de lib. & posthum. l. posthumorum s. 1.
de injust. rupt. inst. l. 2. C. de liber. prat. Vl-
pian in fragm. tit. 26. ad eū, ut hinc solvan-
tur unū ex præcipuis pro patrino argumen-
tis, quando proximo hæreditatem debent
contendunt, l. iuris consultus 10. in pr. ff. de
grad. cum sim. s. Ita demum Inst. de hared.
qua ab intest. de ser. filium quo unū gradu
proximiorē esse nepote obijciunt l. 1. de gradib.
l. 2. s. hareditas de sui & legit. l. 1. s. proxi-
mus. Unde cognati l. lege 12. ab s. huiusmo-
di C. de legit. hared. s. si plures inst. de legit.
agn. inst. c. qui prior. de R. l. in 6. l. quorū
visum q. ff. Eod. Nam, cum per representa-
tionem filius ascendat in gradum patris, jam
non est remotior gradu sed in proximo, in
quo futurus fuisset pater, si vixisset, s. rela-
quum d. No. 118. Auth. post fratres l. 2. C.
de legit. hared. Borcholt. de grad. i. de succe.
def. nat. & legit. Cessante enim l. consanguini-
tatis C. de hared. postquam Iustinianus
humar*

25.
Ius civile fa-
vere nepoti

26.
Filius subit
locum patris

23.
Lex Scoto-
rum de iurid.
patris

24.
Qui pro ne-
pote statu-
ant

humanitatis intuitu *l. generaliter s. cum*
autem C. de inst. Et subst. aliter statuit d.
auth. cessante. junct. auth. seq. C. de leg. har.
Sombec. part. 9. feud. num. 101. ideoque in
d. Auth. post fratres, post fratres demum
& filios fratru, admitti dicit, qui proximior
est: quasi in fratribus & eorum filius proxi-
mitatem nolit adendi. Cum apud Germano-
noa de consuetudine contrarium alicubi ob-
servaretur, non tantum Maximilianus in
ord. Cam. 1500. de Succession. Der Diechter
oder Ruchlin sed & Carolus V. an. 1531. pe-
culiari constit. in hanc rem a Regimewio
Norib. promulgata s. 2. eam prolixius sultu-
lit. Haimnsf. l. in 2. tom. 1. Const. Imp. pag.
148. sicut eandem jam olim apud Saxones
apud quos invaluerat, antiquarat Otto M.
gl. Landrecht libr. 3. art. 83. in pr. num. 2.
Heg. q. 4. num. 31. Cessat etiam argumentum
quo Cyrus in l. si Si Etiam C. de bon. mater.
Richardum Malumbrium ad partes patris
pertractum fuisse memorat, quod scilicet
filius non debeat deterioris conditionis esse
quam nepos per d. l. si Si Etiam C. de verb.
signif. Nam nec nepos debet esse deterioris
conditionis, quam filius l. maximum Si-
ssium C. de lib. prat. cujus locu subit. Quod
si jam utilitas regnorum exigit unum tan-
tum successorem, cumque primogenitum,
deterior sit conditio fratrum ceterorum,
qui ut de jure communi sunt æquales, æ-
quales quoque partes ex hæreditate accipe-
re deberent. l. pen. in fin. C. com. de vid. l. im-
per filios C. famul. herf. l. 1. C. Unde lib.
cum sim. Nepos igitur succedens in locum
primogeniti, eorundem patris sui fratrum
condiciones deteriores facit non quatenus
nepos, sed quatenus primogeniti nepos:
Alias si de privatæ hæreditatis divisione lis
esset, æquales partes cum patris jure re-
presentationis acciperet. Fundatur autem
representatio, non tantum jure humano.
sed & divino & æquitate naturali, quando-
quidem Abraham Arami fratris demortui
filium Lothum non tantum fratrem vocat,
sed & loco fratris in divisione hæreditatis
admittit. Gen. c. 11. Et seqq. Deducit idem
Iohannes Andr. in d. adit ad Specul. cui
consentiant Schenck. d. c. m. num. 14. Tho-
lof. d. c. 110. num. 15. ex eo scripturæ loco, ubi

Et au vendit jus suæ primogenituræ Jacobo
fratri. Gen. 25, ad Hebr. 12. Si enim inqui-
unt, alienabile est, est etiam transmissibile
adhæretes *l. ex pluribus, de admin. tutor, l.*
1. de feud. dor. in primis per representationem,
quæ multo facilius inducitur, quam
transmissio l. emancipata ubi: nullam ad
hæredes. Sind. cationem transmittere potuit
C. qui admitt. ad bon. poss. l. 3. C. de suis &
leg. Forber. 4. de success. cap. 21. n. 20. cum
multa, quæ alias alienari nequeunt, trans-
ferant ad hæredem. l. quadam. ibiq. gl. in verb.
fundus datali. de acq. rer. dom. l. 1. de feud.
dot. cum sim. Naturali vero æquitate, ut ait
Vlpian. l. 1. s. si filius de suis & legit. hæred.
sustentatur representatio, quia non solum
parentum, sed & commune naturæ votum
ad successionem liberis vocatur. l. scripto in
fi. Unde lib. l. nam esse in pr. de inoff. testam.
gl. in verb. parentibus Nov. 113. Agnascun-
tur enim liberi parentibus s. posthum. vers.
posthumorum Inst. de exhered. & sunt cum
his una caro c. contradicimus s. hac autori-
tate 35. q. 3. una persona l. fin. de impub. &
alii subst. secundum gl. in c. super eo. de test.
Felin. in c. 1. col. 2. de magis, ex quo Ludo-
vici Rom. in l. 1. in joo Soc. ut eant, conclu-
sit, patrem posse sibi demandatam legatio-
nem filio injungere l. sciendum s. legasi. de
legation: quia sunt una persona; idque fit si-
ne damno Reipubl. ut ibi nos. gl. in verb. fi-
lios. Vox quoque patris, vox filii est. s. si
qui Inst. de imut. stipul. nec dicitur ab esse
qui per posteritatem vel cognationem pra-
rens est. l. cum scimus 23. fin. C. de Agric.
& cons. lib. 11. Ex quibus omnibus patet
representationem non esse puram fictionem,
quæ, ut obicit Moet. q. 3. Illustr. in ætatem
non cadit l. æquum de ætate 13. de probat. l.
ult. & passim C. de his qui ven. at at. im-
per. quoniam naturæ pater & filius quodam
modo unum sunt, & filius jam vivente patre
quodammodo bonorum paternorum Do-
minus est s. sui autem vers. sed sui quidem
Inst. de hered. qual. & diff. l. in suis 11. de
lib. & posth. ideoque post mortem patris,
docentur Paulo in d. l. in suis, non hæredita-
tem percipere videtur, sed magis liberam
bonorum administrationem consequitur.
quod gl. in c. m. s. ult. de feud. cognit.

27.
 Constitutio
 Germano-
 rum.

Et æquitate
 naturali.

30.
 Representa-
 tionem non
 consistere tan-
 tum fictione.

28.
 Representa-
 tionem in
 fundari iure
 divino.

transiit ad feuda, quæ dicit filium post mortem patris non acquirere succedendo ipsi patri, sed jam in vita prius acquisita capere cum libera administratione, quem *sapud morem loquendi* vult Bald. *ibid.* menti tenendum & idem Bald. *in c. un. an mus. vel ali. imperf.* docet, quod filius vivo patre dicitur feudatarius, cum sit eadem persona, nec post mortem patris dicitur acquirere sive succedere, sed retinere. Unde inferunt Accurs. *in l. cum heredes as ne verb. successoribus C. depositi & ibid.* Bald. *in addis.* quod ubi suus datur hæres, nunquam jaceat hæreditas, quia existentia sui hæredis inducit continuationem domini per d. l. *in suis & ibi las. num. 10. & in rubr. de acquir. hered. nu. 7. & 8.* nec in suis hæredibus additionem necessariam putat. Cajus *in l. in suis 14. de suis & leg.* quia statim ipso jure hæredes existunt.

Natura, ait Ictus, l. ultim. C. de impub. & al. substis. natura ait & non fictione pater & filius eadem esse persona intelliguntur. Ex naturali ratione proficiscitur, quod nepos sumptat testamentum, possideat utpater rupisset, si supervivisset. *l. posthumum §. 1. de injust. rupt. §. posthumi Insti. de exhered. lib. l. si adus. C. de lib. prat.* quia redigitur sublato filio ad conditionem filii *l. sed si in comissione s. nepotes de hered. insti.* Quanquam enim, dubium est apud Ictos, utrum per representationem nepos jure proprio veniat, an paterno, dum Castrensi. *in d. auth. post fratres C. de legis. hered. Chassan. in consuet. Burg. des successions gl. 10. num. 5. Iohann. Faber. in §. cum filius, Insti. de hered. qua ab intest. de for. secuti Bartolum, in l. Gallus, §. Et quid fratum. de lib. & posth. nepotem jure patris succedere contendunt, quoniam ubique dicitur ingredi locum patris *§. cum filius, Insti. de hered. qua ab intest. l. 2. C. de lib. prat. Novall. 127. in prime.* & si plures fuerint, non in capita sed in stirpes succedunt. *l. 3. C. de suis & legit. §. 1. d. Novall. 127. Hostoman. quast. 3. H. lustr. de quo, proluxè Sonsbec. part. 9. feud. n. 100. usque ad num. 11. contra Lasium.* Alii vero jure suo cum venire putant. *Iasem. in d. l. Gallus §. quid si quis filium num. 60. de lib. & post. Zas. part. 8. feud. nu. 11. In fine. Intell. & c. Gabriel. lib. 4. de success. ab intest. comel. 1. l. m. 7. num. 26. ad quos inclinat Terrag. d. q.**

40. num. 111. *& seqq. passim. Forst. 4. de success. cap. 20. num. 9.* tamen, utri parti ad hæreamus nihil ferè ad institutum nostrum momenti assert, nisi quatenus inde solvi possunt quædam pro patruo adduci solita argumenta. Dummodo enim sciamus succedere nepotem in locum parentis, sat habemus pro nostra opinione, quia qui succedit, uti debet eo jure, quo usus est, cui succedit. *l. quinquaginta §. nam hæres ad Trebell. l. cum hæres, de divers. temp. præscrip. l. Cajus de marrius. l. qui in jus de R. l. c. qui in jus 15. Eod. in §. privilegiiisque utitur iisdem, quibus usus est, cui successit. l. decernimus & ibi Barr. de acqu. duct. libr. 11. l. major. §. penult. & ubi not. per Bald. de procurat. & surrogatum sapit naturam ejus, in cujus locum surrogatum, e. magna §. cum igitur de Gor. & Gor. redempt. l. 1. §. hac actio si is qui testam. libr. esse jussit. si & rem 22. in fin. de petis. hered. cum simul. apud Forster. 4. de success. cap. 20. num. 2. Terrag. d. quast. 40. num. 43.* Cum igitur ascendat nepos in locum patris, univèro quoque ejus jure utitur. *Taurinus, ut ait Iust. de §. 1. Novell. 127. & Vlpian. in frag. lib. 26. accipit, quantum ejus accepturus fuisset pater, si vivisset, idque non tantum in bonis allodialibus seu privatis sed etiam feudalibus & publicis, cum æquitas naturalis ubique observari debeat & per consuetudines feudorum apertè quoque pro nepote determinatum sit, ut notat. Bald. & com. Dd. ad cap. 1. de success. frat. vel grad. succed. in feud. ubi text. & in c. un. de nat. success. feud. in C. un. §. si Capitanei de feud. March. gloss. in c. un. verb. Suis de nat. success. feud. Curt. part. 3. de feud. q. 12.* Vbicunq; enim successio locum habet, ibi jus representationis suadet naturalis æquitas: ex quo solvimus argumentum, quod pro patruo afferri solet, *ex l. si libertus præterito §. si liberti intestato ff. de bon. libert. ex l. 3. §. si duo vers. proinde de legit. tit. l. idem erit. §. ult. in l. utrum portio l. si ex duobus de abso. libert. ex quibus & similibus patet jus patronatus, quod uni tantum ex hæredibus relinqui potest, non ad nepotem, sed patrum deferri, quoniam jus patronatus hæreditario jure non defertur, l. ut juratur and. §. ult. de opt. libert. Iohan. Faber in §. cum filius Insti. de her. qua ab intest. Gen. sicut nec tutela, cujus*

32.
Succedens
gaudet in
vivo, cui suc
cedit.

33.
In feudale
determinare
pro Nepote.

34.
Discrimen
inter sui pa
tronatus &
successionis in
regno.

* M m m

in d.

in d. l. 3. §. si duo firmentio, ut patet ex l. in
 sala ff. de rus. & est magis personale quid, ut
 supplet Tiraq. d. quast. 40. num. 154. ex Chri-
 stoph. Castelloneo in l. si duo patrum in pr. ff.
 de jur. jur. ex quo desumpsit Forster. libr. 4. de
 success. cap. 22. num. 7. qui novem casus recon-
 ser, quibus juri communi derogatur, & repre-
 sentatio locum non habet. In hoc verò casu
 loquimur de regnis & principatibus, qui hæ-
 reditario jure obveniunt, & proinde, ut reli-
 quæ hæreditates transeunt ad hæredes. Nam
 quod Hottoman. quast. 3. illustr. objicit. Ae-
 tatis prærogativam non alterius, sed ipsius,
 de qua agitur, personæ jure niti, ideoque ad
 alium, non posse per representationem trans-
 mitti. per text. in cap. 1. de R. l. in 6. non uno
 nomine vitiosum est. Licet enim qualitas
 non transmittatur, tamen potentia succe-
 dendi ex qualitate nata transmittitur, ut de-
 cidunt Bartol. Castrenf. Iason. in l. si potest ff.
 de acquir. hered. per §. reliquum ibi. Si au-
 tem defuncto fratres fuerint Novell. 118. ubi
 licet vinculum utriusque lateris non adit,
 ponitur tamen adesse vis excludendi ex illo
 vinculo profecta. Est enim successio jus san-
 guinis l. jus agnationis. de pactis l. jura san-
 guinis de R. l. quod transit in liberos lib. 3. de
 inserd. & relig. lib. 1. C. de priv. l. cor. qui in
 sac. pal. mil. libr. 12. Sed & ipsum jus pri-
 mogenituræ est transmissibile, Bartol. in l. si
 potest de acquir. hered. Laud. in tr. de primo-
 genit. titul. 6. vers. An autem jus primogen.
 Benedict. in c. Raymundo in verb. in testam.
 relinquens. le. 1. num. 189. Tiraq. quast. 29. nu-
 m. 1. de jur. primogen. Mysin. 3. ober. 23. Schou-
 R. 6. num. 14. Thol. d. cap. 10. num. 15. Ludov. 6.
 Molin. de primogen. lib. 1. cap. 6. num. 44. Rod.
 Zuar. in rep. quoniam in prior. lim. 5. num. 4.
 C. de inoffic. testam. quia alias argumentum
 retorquere possemus, quod nec in fratrem
 posset derivari, nec subsisteret transactio, qua
 Esau illud concessit Iacobo c. quam periculo-
 sum. 7. quast. 1. Et Iacobum tamen negat Gra-
 tianus in cap. ult. in §. Item opponitur 22. q. 2.
 dicendo se primogenitum mentitum fuisse,
 quia licet non esset nativitate, factus tamen
 erat jure cessionis. Variè quidem de hac re di-
 sputant Theologi, ad c. 25. Genes. & Esau qui-
 dem vendendo peccasse, tradit autor Epist. ad
 Hebræos cap. 12. profanum cum appellans, scu

gastrum, ut alii exponunt Græcam vo-
 cem, βίβηλοι, quod ob escam unam vendide-
 rit primogenitivam. ceterum Iacobum non
 peccasse tradit Thom. 22. quast. 100. artic. 4.
 Et ibi Cajetum. quia intelligitur suam vexa-
 tionem redemisse, hoc est, quia edoctus à
 matre scivit sibi deberi primogenita ex pec-
 culari destinatione & divina, ex qua scri-
 ptum est: Iacob dilexi: Esau autem odiaba-
 mus. Malach. 1. & sub prætextu contractus,
 quod jam sibi deberi sciebat & accipere sine
 precio debebat, maluit admorari, Perer. in
 cap. 25. Genes. disp. 8. & 9. Si enim jure solius
 contractus id sibi jus vendicasset Iacob ab-
 iniqumitate excusari non posset eum ad pec-
 catum fratrem induxisset & in pretio infinitum
 defraudasset. Quocumque verò jure pri-
 mogenita ad se traduxerit certè traduci po-
 terunt multò magis jure successioneis c. for-
 gnicavit de rescript. c. licet de vot. c. gran-
 dis de suppl. negl. pral. in 6. Sunt enim regu-
 lariter omnia privilegia, dignitates & benefi-
 cia parentum transmissibilia ad hæredes l. privilegia
 emancipatum de Senator. l. Etiam. Solut. mar.
 immunitates jur. immo. à palatinis c. de priv. l. Eor.
 qui in sac. pal. mil. libr. 12. nisi sint personalia tantum l. marium jurist.
 l. seq. Solut. matrim. l. in omnibus causis 68. l. privilegia 156. de R. l. patronum l. inter l. si
 fidejussor de re jud. l. 1. ff. de jur. immun. &
 notat: gloss. in d. l. in omnibus per plura exem-
 pla. Ratio est quia ex stirpe privilegiata na-
 tus, naturam privilegii paterni meritò assu-
 mit, quia forma & origo, quæ à radice duci-
 tur, in quolibet derivato reperitur l. in rati-
 one 11. §. si filio ad l. Falcid. l. 33. in prin. de
 donat. l. tutor. 69. circa med. de fidejussor. præsertim
 si conditio unà transmittatur, propter quam
 beneficium indultum fuit d. l. in omnibus 68. de R. l.
 qualis est dignitas primogenituræ. Non enim præcisè
 super prærogativa ætatis, sed super quadam pri-
 mogeniti dignitate, quam jus gentium ipsi
 tribuit, fundatur jus primogenituræ, quod,
 quia dignitas, non moritur, non extinguitur
 cum persona c. quoniam abbas de offic. de leg. c. si
 gratiose de rescript. in 6. imprimis cum
 ex jure communi competat, ex quo quæ
 competunt, tanquam æs alienum à debito-
 re exigi possunt ut ait gl. in l. 1. verb. debetur
 de

35.
 An primogeni-
 titura queat
 transmitti.

37.
 Beneficia &
 privilegia
 parentum esse
 regulariter
 transmissibi-
 lia ad hær-
 edes.

38.
 Quod sit su-
 damentum
 iuri primo-
 genitura.

39. Jus primogenit. separandum a iure filiationis.

de collat. bon. imo nec ab ipso patre auferri possunt, ut demonstrat. Hortom. lib. 2. de antiq. ll. Franc. Separatum enim est jus primogenituræ seu successionis à iure filiationis l. nec es. 17. in fin. ibi. Nec diminuat spes, quam uniuersique liberorum obsequio parer. sibi. ff. de adop. quod cum persona extinguitur, ut dicit Bartol. in d. l. ut potest de adquir. hered. sed jus successionis transit ad hæredes per ll. alleg. licet filius illud actu non haberet, fed habitum tantum & potentiâ. Nam & querelam inofficiosi testamenti, quam spectantur habere potest moriens pater, si quidem non nascitur ante aditam hæreditatem l. papinianus §. si conditionis de collat. bonor. transmitti in filium ex sententia Iustiniani in l. si quis filium 34. ibi. Et si preparatio facta non est, ad inofficiosi querelam instituentiam, tamen potest nepos eandem causam proponere C. de inoffic. testam. ubi gl. in verb. causam, quam Dd. notabilem reputant, dicit, quod querela non preparata transmittatur, quia spem patris habuit, sicut & conditionalis hæreditatis spes in heredem transmittitur §. ex conditionalis Instit. de verb. obligat. & portio ex testamento alicui obventura, eo, qui scriptus erat, moriente, transit, ad liberos cuiuscunque gradus vel sexus Lun. C. de his qui ante apert. tab. hered. transf. Filius ante secundas nuptias parentis alterutrium mortuus transmittit ad nepotes portionem lucri, quam ex futuris vel factis nuptiis sperare habebat l. in quibus l. si quis prioris C. de secun. nupt. Datur etiam nepoti beneficium abstinendi ab avi hæreditate l. si quis filium famul. 7. §. si filius de acquir. vel omitt. hered. ubi ratio additur quia patri ejus idem tribueretur, scil. si viveret gloss. ibid. in verb. tribueretur junct. l. Es qui 12. Eod. §. sed his præter Inst. de hered. diff. §. qual. Item qui datur in adoptionem, partem quantum habet in bonis arrogatoris ex constitutione Divi Pii, quam moriens vivo adhuc arrogatore transmittit ad hæredem l. 1. §. si impubers de collat. bon. & plura sunt in hunc sensum tum à ICtis responsa, tum ab Imperatoribus constituta, quæ ex hoc fundamento dependent, quod nepos succedat in locum patris, quodque jura eodemque favore præsequantur patrem & filium l. si quis filium 34. C. de in offic. testam.

40. In iure legum præiudicia in favorem Nepotum.

Vult. lex Taurina 40. in fin. in majoratus successione semper debere spectari primi majoratus constitutoris intentionem. Quod si ejus, de cuius hæreditate agitur animum & voluntatem, si expressa non sit, ex præsumtionibus manifestis metiri velimus, non dubium est, quin quod primogenito vel uni ex filiis concessit uniuersæ ejus posteritati, vel saltem, nec rem aliquam dubiam admiscamus, proximis nepotibus concessum voluerit. Omnes subjectos nostros ait Imperator, existimamus & filios & nepotes habere affectione paternam, d. l. si quis filium 34. C. de inoff. testam. & in genere, qui stipulatur vel paciscitur non tantum sibi, sed hæredibus suis videtur etiam stipulari & pacisci l. se pactum ff. de pact. Tiraq. in tract. retract. tit. 2. §. 1. in gl. 6. in verb. Gufes heritiers. semperq; in dubio legis provisio censetur realis, ut ad hæredes transeat, nisi aliud expressè excipiatur l. non solum §. ult. ubi gl. de nov. oper. nunciat. Latè id deducit Covar. pract. 99. cap. 98. num. 5. ex affectu quo complecti videtur avus non tantum filios, sed & nepotes, ad quam rem optimam textum expendunt Tiraq. d. g. 40. num. 93. Gomez. d. n. 65. in l. Cum avus 102. ff. d. cond. & demonstr. ubi si testator instituit filium & nepotem ex altero filio mortuo, & gravet nepotem restituere patrem suam alteri filio testatoris, non tenetur restituere, si talis nepos habeat filios vel descendentes. Hanc præsumptionem acutissimi ICti vehementer probat Iustinianus l. cum acutissimo C. de fideicom. imò latius extendit, ex hac ratione: Ne videatur testator alienas successiones propriis antepone. Ex eadem præsumptione in l. generaliter §. cum autem ubi Domell. num. 1. C. de instit. & substit. substitutionem filio à patre factam, irritam habet, si filio nati fuerint liberi, quia verisimile non est, patrem, si de nepotibus cogitaverit, talem fuisse substitutionem humanitatis intuitu facturam Facit, sext. in l. Idem erit descendum. 3. §. ult. junct. l. Virum portio 6. de assign. liber. ubi libertus uni ex filiis assignatus, non restit ad fratres, quam diu ex filiis cui assignatus est, descendentes aliqui superest. Facit l. ul. C. de rer. & ver. sig. quam ita summat Salycetus: Relictum familia debetur gradatim personis appellatione familia continentis. inter quas procul dubio primum locum

41. Aliud argumentum ex intentione eius de cuius hæreditate agitur.

42. Filij & nepotes eor eodem amori sunt gradu.

43. Amor naturalis avi in nepotes.

sibi vendicat filius, qui idem morienti avo nepos est, sed in locum præmortui filii protrahitur. Nec hic iterum locum habet quod pro patruo afferri solet: Ordinem naturæ, & lectionem & dispositionem juris semper præferre filium in his quæ nequeunt exerceri potius plures in l. cum ita §. fin. de leg. 1. l. petra. §. fratre. Eod. l. fin. C. de verb. signif. Quoniam in d. l. si quis filium. Imperator in eodem affectionis gradu ponit nepotes cum filiis. Nec iam merito. Nam cum liberis favemus propterea, quod nominis nostri memoriam in eis propagemus, ut dicit Ictus, patet, ejus favoris causam non esse minorem in nepotibus, quam filiis. Priorum quin etiam esse filium nepote non concedimus, postquam supra ostensum fuit. Nepotem per representationem evadere proximum per d. §. reliquum Novell. 118. cum alias ne de jure quidem civili nepos admitti deberet cum patris, eris quam contra Decium in l. consanguinitas p. 3. C. de legit. hered. sancivit Iustin. in d. amb. Cessante junct. seq. post fratres Cod. Eod. Distinguit etiam Paulus Castrenf. in consil. 144. in præsentis causa col. 7. vers. ad secundum responderi libr. 2. inter primogenitum & proximium, quum primogenitus jus primogenitura obtinet non simpliciter, quia proximus, sed quia inter proximos primus seu primogenitus id quod ipsi annatum fuit statim in puncto generationis, ideoque cum ejus proprium factum sit transmittitur ad hæredes, & non relinquitur cæteris fratribus dividendum licet præmonente primogenito proximiores evadant, quia signatur ea destituuntur cui jus successionis indivisibiliter adhæret. Hæc enim non in patruos sed in nepotes transit prout omnis successio naturaliter magis descendit, quam ascendit.

44. Cuius intestu successio nepotii non invertit ordinem naturæ.

45. Nepotem non est posteriorum.

4. Removetur à presentis questionis decisione.
5. Ex tempore juris feudalis.
6. Et communi voto omnium parentum.
7. Nec non præjudicium aliis.
8. Argumentum quorundam examinatur.
9. Explicatur pro decisione questionis Senatorii cap. 1. de Senat.
10. Et conciliatur cum l. Senator 11. C. de dignitat. lib. 12.
11. Probatur decisio de multis aliis legibus.
12. Item ex observantia & consuetudine.
13. Pertinetur probatio ex legibus.
14. Ex rationibus & aequitate.
15. Ex constitutione Aurea Bulla.
16. Distinctio inter filium Regis & primogenitum Regis.
17. Rejicitur.
18. Qua sit communior opinio.
19. Refutatur argumenta contraria.
20. Respondetur ad alias l.
21. Item ad alias.

NON minor, nec paucioribus infirmioribusque utrinque argumentis movetur controversia, si contingit parenti nasci filium, antequam principatum adeat vel acquirat utrum jure primogenituræ uti debeat contra eum, qui post adeptum dignitatem primus natus sit, vel conceptus, siquidem tempus quoque conceptionis spectandum veniat. l. Emancipatum. §. si quis conceptus. ibi. Tempus autem conceptionis spectandum plerumque placuit de Senator. l. Imperialis §. jur. illud. de nupt. l. quæst. ad tempus. §. quod si post conceptionem. de Daur. l. ex libera 6. C. de juv. & legitim. §. fin. Instit. Quib. mod. jus patr. potest. §. 6. Hinc enim gravis coorta fuit concertatio inter Galeacium & Ludovicum Ducatus Mediolanensis hæredes cum ille ante acquisitam dignitatem, hic post à patre genitus esse Guicciard. libr. 3. histor. Nec gentium mores legesve in hoc casu consentiunt siquidem Artabanus, Ariamensis, quem alii Artabazanem vocant, & Xerxis patruus, quondam pronuntiavit pro Xerxe, post initum regnum primogenito de consilio Demarati, qui Lacedæmone profugus tum temporis aulam persicam sequebatur, & id juris in patria observari dicebat, Herod. lib. 7. hist. li. 2. Plus, v. g. quædamque, quæquam multitudine

h. An tempus conceptionis potius spectandum, quàm natiuitas.

2. In hac controversia discordare mores gentium.

SECT. 11. De contentione inter eum, qui ante & qui post adeptum principatum natus est.

1. An tempus conceptionis potius spectandum, quam natiuitas.
2. In principali controversia discordare mores gentium.
3. Distinctio quorundam Ictorum inter regnum recens. acquisitum & dno possessum.

ex Icis, qui jus Lacedæmoniorum ad factum Perficum non rectè accommodatum esse sentiant, quandoquidem Darius sorte regnum obtinuerat alienum, ad quod nullam ipsi spem fecerat naturalis successio: Lacomum verò Reges statim à puncto conceptionis spe & potentiâ certa Reges nascabantur. Putant enim Cynius & Bald. Imperialis §. illud C. de nup. Iacob de S. Georg. in tr. feud. Verb. quid sit Rex. col. fi. n. 11. Rebuff. ad l. Senatores. C. de dignis. lib. 12. Anton Corset. in tr. de potest. & excell. Reg. quass. 26. qui de communi opinione testatur. tum demum natum ante regnum iure primogenituræ frui, si regnum sit hæreditarium. arg. di. l. emancipatum in fin. per illa verba: *Vi dignitas illi dignitas proferri* quandoquidem spes, quam pater habebat certam, seu jus succedendæ omnes, quocumque tempore genitorum hæres diffunditur, & in ipsa Persia mutatum fuit iudicium, cum eadem controversia incidere inter Antaxem & Cyrum, quoniam regnum jam in una stirpe confirmatum erat & successoria lege deferrebat. *Plus. in Artax.* in eo verò, qui recens acquirit regnum aliquid sibi nullo iure ante debitum diversitatem rationis diversum jus parere censet Corset: ex hoc argumento: Quod qualitas adveniens qualificet & diversificet Ens per tex. in c. licet Canon. junct. c. statutum. de Elect. lib. 6. Cum autem qualitas, quæ facit esse Regem, adveniat patri post Ens completum, id est, post jam natum filium, non potest retrò fratri ad tempus, in quo non erat, illa dignitas: Verum his nihil obstantibus nihil interesse statuitur, si ve successorio iure deferatur principatus, si ve noviter occupetur, quia & noviter occupatus transit ad hæredes, sicut feudum novum, vel recens hosti ereptum, si licet non admittat possessores fratres, transmittitur tamen ad omnes primi Acquirentis hæredes. c. n. in fin. de benef. fratr. c. n. §. Et quia vidimus Verf. Sim autem unus ex fratrib. ubi Schenck. §. n. ult. de iis qui feud. dare poss. c. n. §. fin. de feud. March. c. 1. de duobus fratr. de n. §. fin. de Gest. benef. Somsbeo. de feud. par. 4. num. nec quisquam ex omnibus feudorum Interpretibus dubitavit hoc extendere etiam ad genitos ante acquisitionem, feudum, quandoquid-

dem ubi de feudis nihil peculiariter statutum, vel consuetudine receptum est semper recurritur ad jus civile. C. un. §. strenuus. de feud. cognos. Iure autem civili, imò etiam naturali omnia liberis nostris ex voto paramus, l. nihil interest. 50. ibi. Omnia qua nostra sunt liberis nostris ex voto paramus. de bon. libert. l. Nam est. ibi. gl. in Verb. Vocum paramum. de offic. testam. l. cum ratio. de bon. damn. l. de emancipati. C. de legit. hered. & nomine liberorum intelligimus non tantum qui ante acquisitionem bona iam nati sunt, sed qui longo intervallo post nascentur. Censetur enim, dicente Gomezio ad l. 40. Tauri. nu. 67. jus succedendi a jure sanguinis l. ins agnationis de pact. l. jura sanguinis de R. l. quod initium ducit à puncto nativitate. Si filius est ait Apostolus ad Galat. 4. etiam hæres, & cap. 3. Si semen Abrahæ estis, secundum promissionem etiam hæredes. Alias quando Imperatores statuunt in l. hi quibus C. de feud. patrim. lib. 11. ut hi quibus patrimoniales possessiones per Asianam & Ponticam Diacesin vel ipsi, vel eorum parentes sacra largitate donarint, eas in concessu possideant, atque ad suos posterorum transmittant, contra mentem omnium interpretum, id deus posteris tantum interpretari cogemur, qui post donationem nati fuerint. Quid verò? si nullo nascantur, absurdum erit hæreditatem potius ad extraneum, quam filium deferri cum ubique proximis hæredibus, & inter hos filiis detur prærogativa in hæreditatibus adeptis. d. l. scripto. Unde lib. l. 2. de suis & legit. §. n. de hered. qual. & dis. §. 2. Nov. 118. l. 1. Quis ordinis bon. poss. obfer. 4. quo argumentum usuntur Hottom. quass. 2. illustr. Tiraq. q. 31. m. 14. de jur. primog. Gomez. 6. m. c. 67. post Salycet. in d. l. Imperialis §. hoc illud in fin. C. de nup. & ex eo inferunt, si nas ut ante dignitatem capax est dignitatis, ut ex post facto patet, quando hærede alio nullo superstitite succedit in dignitatem, non potuit per superveniens quoddam accidens, quod ipsum non attingit: iure suo privari. Verum totum hoc argumentum parum videtur habere roboris, quoniam contrariæ sententiæ assertores dicent: Non esse quidem ante dignitatem genitum capacem, quamdiu superstitessint post dignitatem geniti, sicut collaterales.

3. Distinctio inter regnum vocari acquirunt, & a vi possessionum.

4. Removetur ab huius qualificationis decifione.

5. In decifione iuris feudalis.

6. Et communis parentum voto.

7. Nec non pro inducitur alio.

8. Argumentum quorundam examinatur.

¶ M m m 3.

exclu-

excluditur à descendibus , quam diu super-
 fuerit, sed postquam defuerit esse, devol-
 vitur hæreditas ad collaterales, sicut ad su-
 perstitem ante dignitatem genitum, per defe-
 ctum legitimorum hæredum, dignitas quo-
 que ob naturalem æquitatem retrocedit. Li-
 cet enim dignitas non numeretur inter bo-
 na, tamen successioni annexa est, sicut patet
per l. Senatoris l. 1. de Senat. ubi casus noster
 deciditur. & ut Senatorius quis sit filius, nihil
 interesse dicitur, an ante dignitatem à patre
 susceptam vel post conceptus fuerit. Nec ob-
 stat legis huius decisioni involuta & obscura
 lex *Senator. 11. C. de dign. l. 12.* quam mirabi-
 liter torquet *gl. l. 16. & Bart.* non aliter sum-
 mat, ac si *d. l. Senatoris.* contrarium statueret.
 Hottom. etiam *d. q. 2. Illustr.* eos insuadet,
 quasi legem Ulpiani contraria sanctione de-
 leat, non advertens, quod obscura in toto ju-
 re cedant apertis in certa certis, & quod post
 parentem sine sepe mutetur locutio, ut ostendit
Duar. disp. Anniverf. 2. c. 29. ex Xenoph.
4. Cyrop. & Cic. 4. & 5. Tuscul. immeritò re-
 prehensus à *Boces. c. 2. de Regulib. num. 10. in*
pr. Nam si idem factum sit, *in d. l. 11.* nihil su-
 perest, quod legem Ulpiani vel in univer-
 sum destruere, vel dubiam reddere possit.
 Eadem enim interpretatio confirmatur *ex l.*
Emancipatum. in fin. ff. de Senat. ubi dignitas
 avi, quam pater amiserat, propagatur in ne-
 potem. Item *ex cap. ad existendas, de fili-*
presby. ubi pro sacerdotis filiis agnoscuntur,
 tam qui in Sacerdotio, quam qui ante nati fue-
 rint: atque idem multis aliis legibus deciditur.
l. qui ad tempus. §. in filio de Decur. l. Moris
off. §. sed utrum de pen. l. Imperialis. §. huius
modi. C. de nupt. l. 61. C. de Decur. libr. 10. Ac-
 cedit consuetudo, optima legum Interpretes,
 quæ ad dignitatum privilegia etiam ante co-
 rum acquisitionem genitos admitti notat
Johan de Curier. in tract. de primog. libr. 1. q.
12. in fin. Ottoni certe Magno frustra se op-
 posuit Henricus frater quod Eberhardus Com-
 es Palatinus & Giselbertus Lotharingæ
 Dux ipsi suggestissent, sicut Demaratus olim
 Xerxi, potentem sese regni hæredem esse quod
 à patre in imperio Otto verò, antequam im-
 perium Henrico Aucupi à Conrado I. trade-
 retur, natus esset. *Sigebert in Ott.* Si longius
 prospicere volumus, idem fuit iudicium Da-

rii, quando Artaxerxem prætulit Cyro, quam-
 vis nihil non ageret mater Cyri, ut ipsum
 Artaxerxi præferret: Item Herodis, cum An-
 tipatrum, ante principatum de privata uxore
 sibi genitum Alexandro & Aristobulo, se-
 Rege natis, anteponeret, cui *Iosoph. 16. An-*
119. c. 3. vehementer succedet, quasi contra
 jus & æquum Herodes egisset, cum tamen
 rationi & iustitiæ nihil sit magis consenta-
 neum. Peiga apud Vngaros à Bela II. adhuc
 privato genitus, sine controversia, de consen-
 sù populi exclusit Ladislaum, Stephanum &
 Alim post adeptum regnum procreatos.
Ricc. de Regib. Vng. Apud Turcas Bajazethes
 quidem præverterat fratrem Zitzimum,
 ex hac causa, quod hic à patre adhuc priva-
 to natus esset. Zitzimus verò, cum ad Chri-
 stianos transfugisset, evidentibus argumen-
 tis demonstravit quam iniquè secum contra
 jus paternum actum fuisset. *Vasc. in Bajaz.*
 in eodem Imperio Constantino politano Mar-
 tianus quondam Antemii Imp. filius litera
 moverat Zenoni Imperatori, qui in Imperi-
 um successerat, eo quod Leonis Imper. filiam,
 ante adeptum imperium natam in matrimonio
 haberet. *Niceph. l. 16. c. 22. Theodor. l. 1.*
Collectan. in fi. Nec Wilhelmus I. Rex Angl.
 quanquam multas conquereret causas, pro-
 pter quas Robertum primogenitum à regno
 Angliæ exclusum cuperet, unquam hanc alle-
 gavit, quod ante acquisitum regnum sibi na-
 tus fuisset, qua tamen speciosorem aliam
 non producit. Sed videbat in ea parum esse
 momenti, sicut reverà ficulneis innicitur fun-
 damentis. Nam si ante adeptam dignitatem
 filius est filius, quo jure potest prohiberi,
 quò minus uratur jure filii. Vacationem enim
 alicui datam, ita ut transeat ad posteros, la-
 volenus *in l. Vocatio 13. de man. & hom.* ad
 eos pertinere dicit, *qui sunt in familia,* id est
 interprete *gl. ibi. in verb. familia.* vel potius
 Modestino *in l. Immunitates 4. junct. l. 1. in*
fi. de jur. Immun. ad omnes descendentes. Se-
 pulcrum hæreditarium acquisitum ad omnes
 quoscumque successores transire scripsit Ulp.
Vel quod pater sum. 6. de relig. & sum. sum.
Clarius Theod. & Valentian. in l. cum ad voca-
rio 8. C. de advoc. di. vers. judic. immunitatem
 à cohortalis conditionis vinculo, advocatis
 & eorum liberis concessam ad liberos quan-

9.
 Explicatur
 pro decisione
 l. Senatoris
 de Senat.

10.
 Et concilia-
 tur cum l. Se-
 nato, 11. C. de
 dign. l. 12.

11.
 Probatur ex
 multis aliis
 d.

12.
 Item ex con-
 suetudine,

13.
 Item ex d.

docunq; genitos extendere idque interpreta-
tatur Anastasius in l. ad Vocatos 2. C. de ad Voc.
di Ver. iudicium. De liberis vel jam natis, vel
postea procreandis. Item Leo in l. neq; Doro-
theum. 61. C. de Decur. li. 10. liberos à Curiali
conditione & functione immunes pronun-
tians addit se intelligere jam natos, vel post
ea quoquo tempore nascituros, imò expressè
negatiremo obflare, quod ante illustres di-
gnitates paternas natus fuerit. Ita & Ulpian.
l. Moris est. 9. §. sed utrum. De pan. cum di-
xisset, parentes Decuriones & eorum liberos
non damnari in metallum, quod privilegio
eximantur per liberos declarat se non intelli-
gere tantum, qui post Decurionatum, sed om-
nes, qui in plebeia familia nati sint, & hoc
idem manifestè docet in l. qui ad tempus. §.
in filio de Decur. C. fil. cor. Paulus quoque
l. filij 22. §. Senatores ad Municipal. Senato-
rum filios filiasque eximit origine, scilicet
quoad munera, per l. municipes seq. Eod. quo-
quo tempore natos. Rectè autem procedit
hæc liberorum definitio, quia qualitas ad-
sentiens non generat sed generatum tantum
denominat, ut dicit Salycet. in d. l. Imperia-
lis. ideoque filius est filius ante dignitatem
patris & per consequens gaudet communibus fi-
liorum iuribus, quorum pars est, ut sic hæres
omnium bonorum paternorum imprimis,
cum inveniatur proximus in articulo mor-
tis. Non enim quæri debet de conditione a-
liquis, antequam hæreditatem vel legatum
adire possit, l. non oportet. de leg. II. l. interve-
nit. de leg. præstand. Ideoque proximum
hæredem æstimamus ex articulo, quo mor-
tuus est, cujus hæreditas, cernitur §. Sicut au-
tem vers. Non tamen §. proximus, Inst. de leg.
agnat. success. l. capiti æstimus. 2. Unde co-
gnat. l. si quis filio. §. plame. ibi. Quem ne-
mo præcedebat mortis tempore. de injust. rupt.
irrit. fact. testam. l. post. huius. Eod. In articu-
lo vero mortis etiam ante dignitatem geni-
tus proximus hæres est, quia primogenitus
inter fratres ideoque iis præfertur. Cautum
est in aurea bulla, c. 5. §. 1. C. cap. 25. §. ult. ut
mortis tempore primogenitus reperitur in Ele-
ctoratu succedat. Hottomannus nihil omi-
nis d. quæ. distinguitur inter filium Regis, &
primogenitum Regis, & concedit quidem an-
te dignitatem natura filium Regis vocari

posse, sed non primogenitum Regis, cum al-
liud si natum esse ex seruo, aliud esse filium
servi. l. si munumissus C. de libert. C. eor. lib.
aliud vasalli esse filium, aliud natum ex Va-
sallo per gl. in d. l. Si manumissus. Verb. nat.
cum addit. C. Bartol. in l. 3. de interd. C. re-
lig. sicut Pacius Cent. 1. in vltio q. av. q. 59. di-
stinguit inter filium Senatoris & filium ex
Senatore, quem refutat Bocet. c. 2. de Regal.
n. 10. Nam exempla non quadrant totoque
cælo dissident, & quid est primogenitus, ni-
si primus filius? Qui igitur filius Regis iure
dicitur, si sit in filiorum ordine primus, me-
rito quoque primogenitus Regis dicitur, &
hac interpretatione statutum Caroli IV. Im-
per. transit in observantiam, quam comuni-
ori calculo probant Itri Crier. de primog.
qu. 12. libr. 1. Molin in conf. Paris. t. 1. §. C.
gl. 1. q. ult. Hortom. qu. 3. Illustr. GomeX. ad f.
40. Faur. num. 67. Duar. ad sp. Anniverf. 2. c.
29. Petr. Greg. Thol. 7. de Rep. c. 9. Tiraqu. de
jur. primog. quæst. 31. num. 27. Salycet. ad. d. l.
Imperialis. §. his illud. C. de nupt. Schenck. §.
1. nu. 16. de feud. March. Bocet. de Regal. c. 2.
num. 10.

Huic decisioni nihil obest. l. Senator. 11.
C. de dignit. lib. 12. si ad eum sensum intelli-
gatur, quò supra diximus nec l. Curia lib. ult.
C. de Decur. lib. 10. ubi alii à nexu curiæ libe-
rantur unà cum liberis, quos vel ante habue-
runt, vel postquam ad eum gradum provecti
sunt, quod in Quæstionibus, scilicet patronis, se-
cundum Azonem, præfæctus Orientis, & Il-
lytici, nec non Vrbeicariis, Item viris Clarissi-
mis principibus agentium in reb. secundum
gl. ibi in verb. Sobole, statutum est: Alij vero
liberantur, quoad sobolem, quam post-
quam meruerint dignitatem, ediderunt an-
terioribus filiis in conditione pristina reman-
suris. Nam ut concedamus, legem planam
esse & confici inde, quod adversari inten-
dunt nihil tamen inde contra nostram di-
sputationem concludent, quandoquidem &
Anastasius in l. præced. C. cod. Leo & Zeno in
l. Doctus neminem. Cod. Eodem. privile-
gium hoc limitat, ad solos liberos in ipsa
dignitate vel post natos, cum immunitas
detur ex speciali privilegio & nudo princi-
pis arbitrio, ideoque restringi possit aut am-
pliari pro eiusdem libitu, & merito causæ.

Odi-

16.
Distinctio in-
ter filium Re-
gis & primo-
genitum Re-
gis.

17.
Resicitur

18.
Quæ sit com-
munior opi-
nio.

14.
Extrationi-
bus.

19.
Refutantur
argumenta
contraria.

14.
Ex constitu-
tione aurea
bulla,

Odiosum quippe, est respectu fisci, si plures nexu Cusali eximantur, nec facile præjudicari debet Curiz, cui jam filij ante geniti oblati erant, per beneficium posterius cum beneficia principum sint intelligenda sine præjudicio tertii. *l. prator ast. §. Merito. §. si quis à princ. Ne quid in loc. publ. l. luminum 4. de ser. urb. præd. l. quintus. 15. l. Deus pius. 16. de ser. rust. l. jure natura. de R. I.* Odiosam autem liberationem à nexu curiz merito restrinxerunt Imperatores, ut eò minus vel fisco, vel curialibus nocerent, quæ causa in hæreditaria dignitate, quæ latissimè interpretari debet locum non habet, nec potest, quod jure sanguinis debetur, cujusquam potestatis justa lege auferri, *l. si donationem. C. de reb. donat. l. perfecta C. de donat. qua sub modo. l. fin. in fin. de part. c. un. in pr. ubi Bald. ante n. 1. de nat. feud.* Adde quod de Decurionibus speciatim latæ leges & peculiaris causæ intuitu, non possint ad summæ potestatis diversam naturam trahi. *Tholos. 7. de Rep. c. 9. n. 10.*

Lex Ex libero. C. de suis & legit. quæ itidem in favorem opinionis adversæ trahi solet, potius pro nostra, quam contraria facit sententia, quia dum dicunt Imperatores ex libera & servo conceptum non posse defendi, ut Decurionis filium, licet pater manumissus & natalibus restitutus huic honorem adeptus fuerit præsupponunt, nisi filius fuisset spurius & conditionem patris sequi non potuisset procul dubio eum cum parente ad dignitatem ascensurum fuisse. Quorum enim opus fuisse peculiari lege, quæ spurij excluderentur, si communi jure quivis ante dignitatem genitus exclusus fuisset?

Argumentum ex l. Eos qui 65. de rit. nupt. quæ repetitur l. est contra 6. C. de nupt. & consentit cum l. Paulus. de stat. hom. ubi ex illegitimo matrimonio natus non sit legitimus, etiam si ex illegitimo matrimonio fiat legitimus, solvitur, si dicamus hanc esse talem qualitatem, quæ non transeat ad jam genitos, cum non sit hæreditaria nec juri sanguinis innatur. Sed in hoc casu secus est, ubi agitur de dignitate hæreditaria, & proinde ad omnes hæredes, qui in articulo mortis occurrant, transmissibili. Qui plura de his & similibus quæstionibus cognoscere cupit,

adeat quos supra & in hac sect. laudavi aures. Nobis ne caput in librum exurgat ad successione mæminarum properandum est.

De successione & exclusione fæminatum.

SECT. II.

1. *Quamò fæminas cum maribus promiscuè amittit Sclmi.*
2. *Exemplis muliebri dominatum & successione in Asia & Aegypto.*
3. *In ipso Imperio Romano.*
4. *Præcipuo Orientali.*
5. *In Imperio Flandrorum.*
6. *Apud Gothos.*
7. *Et Longobardos.*
8. *Apud Gothos in Hispania.*
9. *Omnia regna Hispanorum cadere in manus fæminarum.*
10. *Cujus documentum petatur ex Regno Aragonia.*
11. *Nasarra.*
12. *Portugalia.*
13. *Viriusq. Suedia.*
14. *Hierosolymitano.*
15. *Ex India Orientali.*
16. *Gynæcrasia recepta apud Anglos.*
17. *Et Scotos.*
18. *Nec non apud veteres Britannos.*
19. *Eorumque reliquias Wallos.*
20. *Transitus ad Germanos.*
21. *De Comitatu Flandria.*
22. *Et vicinis aliis provinciis.*
23. *De Comitatibus Artes. Flannon. Mont. Holland. Selund. & Ducatu Brabantia.*
24. *De Burgundia tam Ducatu quam Comitatu.*
25. *De Comitatu Montibelgard.*
26. *De Aquitania & Pictorum comitatu.*
27. *De Britannia Ducatu & comitatu Anglos.*
28. *Ins fæminarum peculiare in Gallis.*
29. *Præfologium domus Austriacæ quoad fæminas.*
30. *De Carinthia & Tyrolis comitatibus.*
31. *Derepno Bohemia.*
32. *Pannoniarum.*
33. *De aliis Germania principatibus.*
34. *Hassa.*
35. *Clevesi & Juliacensi ducatibus.*

36. Qua-

20.
Respondetur
ad alias II.

21.
Ist ad alias.

36. *Quare longa hac inductione nihil concludatur.*
37. *Muliebri imperium improbasse etiam illas gentes qua illi aliquandiu assueta fuerant.*
38. *Exemplo Polonorum.*
39. *Danorum.*
40. *Iudaorum.*
41. *Romanorum.*
42. *Curia Romana Pontificia.*
43. *Portugalsium.*
44. *Gallorum ubi de lege Salica.*
45. *Lex Salica aque incerta ac lex regia Roman.*
46. *Vnde orta Lex Salica.*
47. *Consuetudinem potius esse quam Legem.*
48. *Contra Anglos, qui eam prorsus negant.*
49. *Qua fuerit legis Salica sententia.*
50. *Quo depellebatur sexus femininus ab omnino hereditate.*
51. *Hinc cum tempore à contraria consuetudine derogatam fuisse.*
52. *Retenta antiqua lege in soloregno.*
53. *Vnde denominetur lex Salica.*
54. *Qui fuerint olim Salij.*
55. *Fraudem fieri legis Salica per reginas viduas, quas Regentes Gallo vocant.*
56. *Non esse ex usu Reipublica ut illi vel tutoris saltem nomine femina praeficiantur.*
57. *Transitur ad decisionem quaestionis per rationes.*
58. *Mulierem cum masculo eiusdem gradus non concurrere sed relabi ad gradum secundum.*
59. *Quibus de causis à masculis excludantur femina.*
60. *Per mulieres non propagari familias.*
61. *Mulierem etiam ordine natura esse posteriorem viro.*
62. *Licet classe hominum excludi non possit, etiam à Civitate.*
63. *Mulieres ab aequali hereditatis participatio excludi jure Rom. antiquo.*
64. *Nec non Iustiniano correcto.*
65. *Item à Civitate.*
66. *Et multarum aliarum gentium.*
67. *À privatis successionebus ad publicas non saltem consequentiam.*
68. *In dispositione quacunque generalis subin-*
- teligi restrictionem ad aptitudinem & capacitatem.*
69. *Mulieres reperti ab omnibus officiis civilibus & publicis.*
70. *Responsio Connani & Tholosani rejicitur.*
71. *Prima causa ob quam repellantur feminae, ex insufficientia sexus.*
72. *Mulierem naturam à natura esse ad parandum, & ad imperandum in idoneam.*
73. *Cujus indicium molles corporis ac animi.*
74. *Solvitur aliud argumentum Tholosani.*
75. *Respondetur ad consuetudinem earum gentium qua feminas admiserunt.*
76. *Expauarum mulierum praeter rationem praesentia non esse inferendam regulam universalem.*
77. *Quosdam enim rapuit & in aliqua major & diversa.*
78. *Quibusdam bene cessit stulta temeritas.*
79. *Quasdam per pulsi ignorantia malorum.*
80. *Aliis animum addidit desperatio.*
81. *Ex moribus barbaris & corruptis non esse jus gentium constandum.*
82. *Mulieres à natura esse molli animo.*
83. *Imbelliam esse mulierum propriam.*
84. *Texere nere, colam trahere & focos ferire esse operas muliebres.*
85. *Quibus operum nata sunt mulieres.*
86. *Respondetur Catalogo clararum mulierum.*
87. *Qua ex causa supernaturali & praeter rationem fiunt non esse absolute trahenda ad consequentiam.*
88. *Quanta sit paucitas clararum mulierum.*
89. *Veram mulierum virtutem consistere in obediendo.*
90. *Audaciam mulierum nihil habere commune cum prudentia regendi Respubl.*
91. *Paucarum prudentia opponuntur plurimarum Civitate & libidines.*
92. *Pradicantur egrege facta revereatissima conjugis Iustiniani.*
93. *Examinantur exempla clararum reginarum.*
94. *Pro bona multis renasci libidinosas & Tyrannicas reginas.*
95. *Quod per multa exempla deducitur.*
96. *A studiis militaribus regulariter excludi feminas.*

97. *Cuius ratio redditur ex iure feudali.*
 98. *Et accommodatur proposito.*
 99. *Responsio ad Versariorum.*
 100. *Diluitur.*
 101. *Summam officii regij consistere in prudentia.*
 102. *A qua prius alienas mulieres facit ingenorum in doles.*
 103. *Cuius exemplum in Scitis Semiamiracis.*
 104. *Et aliis ridiculis.*
 105. *Romani cur voluerint mulieres esse in perpetua autoritate.*
 106. *Mulieribus deesse consilium.*
 107. *Qua de causa.*
 108. *Et praeterea experientiam.*
 109. *Nec non firmitudinem & constantiam.*
 110. *Mulieres facile propter credulitatem decipi.*
 111. *Nec posse quicquam clam habere plenas rimarum.*
 112. *Probatum autoritatibus.*
 113. *Et exemplis.*
 114. *Mulieres per avaritiam depasere bona regni.*
 115. *Num consilium sit ut uxores comitentur viros in legationibus.*
 116. *Feminas quantumvis prudentes & sceptricapaces arceri publico per pudorem.*
 117. *Romani olim non sinebant Vxores apparere in publico.*
 118. *Ne pudor violaretur.*
 119. *Effugium ad Versariorum.*
 120. *Revertitur.*
 121. *Mulieres videre à natura ad tuendam domi rem familiarem factas.*
 122. *Alia instantia rotundatur.*
 123. *Qua circumscriptio ne factas sit mulieribus in foro Versari.*
 124. *Prodigij instar esse mulierem in publico.*
 125. *Omni iure in honestum censei mulieres Versari promiscue cum viris.*
 126. *Id quod omni tempore periculosum parumque pudoris turum deprehensum fuit.*
 127. *Vnde Romani ex hac causa conjugium etiam diremerunt ob suspensione impudicitia.*
 128. *Mularum gentium consuetudine mulieres aut non prodire domo, aut non prodire nisi rectas.*
 129. *Licentiam reginarum occasionem aperire multis suspensionibus.*
130. *Muliebri imperium in sacris literis accipi pro inauspicato.*
 131. *Et ex sua natura est obnoxium seditionibus & externis bellis.*
 132. *Quia contemnitur tam à ceteris quam à Sicinis alienigenis.*
 133. *Etiam si mulier probe proficit.*
 134. *Necessitatem ipsam mulieribus sapere excutere scriptura & deferre ad viros.*
 135. *Cynacocratiam esse etiam scandalosam.*
 136. *Quanta infamia grauet virum uxor imperiosa.*
 137. *Mulierem de iure natura & domino esse subditam viro.*
 138. *Quod non tantum de domestico imperio accipiendum sed extendendum ad publicum.*
 139. *Proui ex Apostolorum rationibus demonstratur.*
 140. *Subjectionem mulieris è natura pendente esse generalem respectu totius sexus virilis.*
 141. *Cynacocratiam publicam evertere ius conjugale & domesticum.*
 142. *Tum quia priuatum surpe non censetur quod receptum est publice.*
 143. *Tum quia Regina resinet sibi imperium in regem maritum.*
 144. *Cynacocratiam tum maxime reprehendendum; mulier in nupta dominatur.*
 145. *Quando autem ad nuptias transit, quot inde oriantur incommoda.*
 146. *Non esse verisimile reginas Majestatem facile mutaturas ferditute nuptiarum.*
 147. *Cerramina & bella expugnans procorum oris solita.*
 148. *Verum Regina ex sua potius quam populi sententia nubere liceat.*
 149. *Non videre eas, qua absoluta potestati sumi, nuptiarum suarum arbitrium ad subditos vel se deferre.*
 150. *Nuptias reginarum deferre regna extra sanguinem & familias.*
 151. *Quoties mutata sint familia in regno Neapolitano.*
 152. *Nasarras.*
 153. *Castella & Legionis.*
 154. *Arragonia.*
 155. *Anglia.*
 156. *Scotia.*
 157. *Vngaria.*

5. In Imperio Flandiarum.

virum, imperium transtulit in Romanum Diogenem qui nupsit. Postquam Imperium cesserat Flandris, eorumque stirps mascula in Henrico deficiebat filia eius majoris natu Volantha cum marito Petro Cortenzo successit, Cortenzo filius Robertus, Roberto Balduinus II. qui eiectus Constantinopoli per Palzologum, filium I hilippum, nominis Imperatori hæredem reliquit, cuius filiz Catharinæ, Caroli Valesis uxori, Imperium adjudicavit Bonifacius IX. Ita priusquam pefsumiret imperium Orientale, recidit in manus mulibres, quod in occidentali nunquam usu enit, nisi quod Agnes Henrici IV. mater tutorio nomine, cum filius impubes esset, regnum ad tempus administraret. Gothi tamen & Longobardi qui Exarchos Italia eiecerant, non dubitarunt regnorum summum in sinum foeminarum deponere. Etenim Amalafuenta, Theodorici Veronensis filia, non tantum pro filio Athalarico regnum administravit, sed eo immatura morte prærepto, regnum transtulit in Theodatratum maritum, quem cum ob ingratitude in erga uxorem, Bellisarius, auspitiis, ustiniani, ad incitias redigeret Gothi elegerunt vitigem Amalafuentæ ex filia Malafuenta, Athalarici sorore, nepotem, atq; ex electione iterum secuti sunt stirpem foemineum, cum mascula non superesset. Post eiectos à Narsete Gothos, Longobardi pari facilitate I heodolindæ reginz, post obitum Fl. Autharis, primi mariti potestatem fecerunt Regem eligendi & post mortem ejus, fugamque Fl. Adoaldi filii, filiz Gundopirgæ eandem reddiderunt, quæ duos sibi maritos, & totidem populo Reges Arioaldum & Rotharin selegit. Grimoldus item Bertharium & Gundebertum, Ariberti filios quorum sororem in matrimonio habebat, favore populi in regno prævenit, jureq; uxorio regnavit. Quod si foeminas admiserunt, amore stirpis regiz, qui per electionem potius, quam sincera successione scepra transferebant, multò minus excludi poterunt ab iis, qui jus eligendi sibi passi sunt excuti. Gothi in Hispania utrum per electionem sibi Reges constituerint dubitat Iohann. Lup. de obiens Regni Navarr. §. 10. part. 6. & nos tamen paulo ante scilicet §. ante Pelagium nullam certam successione illi

6. Apud Gothos.

invaluisse demonstravimus. Ut primum verò Pelagius scepra suscepit transmisit ea ad Ormisimidam filiam cum Favilla, filius unicus ab Vrli in venatione occisus & laniatus esset. Eius posteritas successit usque ad Veremundum III. quem cum Ferdinandus fororius interimeret iterum in foeminarum transtulit regnum Legionis, cum idem castellam accepisset jure matris, Gundisalvi comitis Castellæ hæredis. Paulò post cum Ferdinandi filii morentur sine masculis hæredibus Alphonso filia Vrraca regnum utrumque, tam Castellæ, quàm Legionis obtinuit, idque in comitum Barcinonensium familiam, per nuptias cum Raymundo Berengario initas, transmisit. Ab Alphonso IX. Henrico I. filio immatura morte prærepto, transtulit iterum regnum Castellæ per Berengariam filiam ad Alphonsum regem Legionis, inque ejus stirpe propagatum fuit, usque ad Henricum IV. qui cum non relinqueret nisi unicam filiam, ea remota, quod supposititia crederetur, cum prima Henrici uxor propter impotentiam viri divortium fecisset, successit soror Isabella cujus beneficio Ferdinandus Catholicus maritus utrumque regnum acquisivit, cæterisque adjectum Iohannæ filiz majori natu, reliquit, quæ, cum nuberet Philippo Maximiliani I. filio universam Hispaniam transfudit in domum Austracam. Omnia enim Hispaniarum regna cadunt in manus foeminarum, ut de regno Castellæ nominatim statutum legitur. part. 2. t. 15. l. 2. part. 3. t. 18. l. 2. Burg. de pace in proem. II. Taurin. n. 42. Scqq. ad ejus imitationem omnes in Hispania Majoratus constitui & deferri rectè notat & probat Lud. Molin. de primog. II. t. 1. c. 2. §. 3. Nam in regno Arragoniz Raymundo Berengario marito: Petro IV. Ceremonioso Leonora filia, cum Iohanne rege Castellano, cujus abneptis fuit Iohanna, cujus nuptiis diximus Arragoniam devolutam fuisse in potestatem familiz Austricæ.

7. Et Lombardos.

In regno Navarræ Sancto V. fratri successit Blanca cum marito Theobaldo, Campaniz & Briani Comite, Iohanna filia cum I hilippo Pulchro rege Galliarum, qui illud transmisit in Ludovicum Hutinum primogenitum. Cum verò is morentur sine masculo

8. Apud Gothos in Hispania.

9. Omnia regna Hispanica cadere ad foeminas.

maſculis hæredibus in regno Galliz ſucceſſit frater Philippus Longus in regno Navaræ Iohanna filia, quæ in ſtirpem Eboracenſem regnum tranſtulit. A ſtirpe Eboraceniſis rediit poſt ſecundam generationem, per matrimonium Blancæ cum Iohanne Rege Aragoniz, ad Caſtellanos: à Caſtellanis, ad Comites Foxenſes, ab his ad Albretanos, & demum ad Borbonios, qui titulum adhuc præ ſe ferunt. Nam provinciam ferè totam occupaverat Ferdinandus Catholicus, cum Iohannes Albretanus à Iulio II. excommunicatus eſſet, quod arma Venetiſ & Hiſpaniſ intuliſſet.

12.
Portugal.

Regnum Portugaliz Henricus Bylionæus, dono Alphonſi IV. cum Tarcſia ejuſdem filia naturali acquiſivit, fidelitatis nomine, quam tamen ſubjectionem poſteri brevi excuſerunt & novum regnum conſiderunt, in quo licet Beatrix, filia Ferdinandi, Iohannis I. Regis Caſtel. & Leg. uxor patri ſine filiis mortuo ſuccedere cuperet, armis tamen Iohannis fratris naturalis & opera Nonii Alvari rejecta, re infecta recedere coacta fuit. Poſt annos vero ducentos, cum populus Antonium nothum, ſublato Sebaſt. ano rege, pari jure regem crearet, vicit cauſa Mariz, Iohannis IV. ſororis & Philippi regis Hiſpaniarum mariti fortuna 1380. qui cum eſſent conſobrini, ex Iohanne III. & Iſabella ſorore, Caroli V. conjuge, Portugaliz regnum tanquam ad fæminas delapſum, reliquis provinciis Hiſpaniz adjecerunt, contra quos quid Antonii filii apud Gallos exulantes, obijciendum habeant, *in lib. hujus argum. Gallicè edito legere eſt.*

13.
Utriuſque
Sicilia,

Regnum utriuſque Siciliz, ut vocant, Henricus Imperator item obtinuit cum Conſtantia, Rogerii I. filia, ad excludendum Tancredum nothum fratrem. Fridericus enim Rogerium I. Vocat avum ſuum, *in Conſt. Mulierum conſtit. Diſſa memoria de reſoc. feud.* Poſt cum Carolus Andegavenſis novo Pontificis beneficio regnum acciperet, in bulla inveſtituræ de ſucceſſione ſic cautum reperitur: *Clemens IV. infeudavit regnum Sicilia ultra & intra Phærum Carolo, &c. pro ſe, deſcendentibus maſculis, & feminis, ſed maſculus extantibus, femina non ſuccedant, & inter maſculos primogenitus regnet. Sum-*

mones. libr. 2. hiſtor. Neapol. cap. 12. Eo pacto cum Roberti filius Carolus non reliquit ſibi filias, earum major natu Iohanna regnum iniit, & cum Andræam Ungarum, Ludovicum Tarentinum, Iacobum Arragonium, Ottonem Brunſvicenſem maritos, partim trucidaveſſet, partim amiſiſſet, Ludovicum Valeſium Andium Ducem adoptavit, qui irritum bellum geſſit contra Carolum III. Dyrrachii Ducem, ab Urbano IV. Iohannæ ſubrogatum. Idem tamen filio Ladislao ſucceſſorem reliquit filiam Iohannam ſecundam, quæ & ipſa Ludovicum & Renatum fratres, Duces Andegavenſes, Alphonſum Arragonum & Siculorum Regem, Lancelorum Ungarum adoptavit, cum liberis deſtitueretur, ex quib. ſolus Alphonſus regnum obtinuit, & titulum ejus ad filium naturalem, poſſeſſionem ipſam ad fratrem Iohannem, atque inde ad Ferdinandum Catholicum, & per hujus filiam Iohannam in domum Auſtriacam tranſmiſit.

14.
Hierofolym.

Regnum Hieroſolymitanum Fulco quarto loco obtinuit beneficio uxoris Melicendæ, quod eſſet filia Balduini de Burgo Regis. Idem assignavit Balduino V. ſororis Sibyllæ filio Balduinus IV. cum ipſe liberis careret, ſed regnandi cupido, qua flagrabat vitricus ejus Guido Luſannus Rex Cypri, utrique perdidit regnum. Titulus vero & jus tranſiit ad Balduini IV. ex altera ſorore Iſabella neprem Yolantham, cujus nomine Iohannes Brennenſis maritus, & poſt ejus mortem, Fridericus II. Imp. cui Yolæ Yolanthæ filia nupſerat, Rex Hieroſolymitanus ſalutatus fuit. Ex quibus apparet, Omnia, quibus Hiſpani hodie dominantur Regna fæminas ad ſucceſſionem, certis conditionibus admittere. In ipſa India Orientali à Belgis inventa fuit Patiani, regina, quam Pratiæu vocant, per 15. annos regni potita, majori felicitate, quam maritus ejus potitus fuerat. *Relat. Iacobi de Nek. part. 8. hiſtor. Ind. narrat. 1. quod & apud Scotos & Anglos uſu receptum cuique patet, Etenim tertius Regnum ex Normanniſ Henricus I. Guilielmo filio in mari ſubmerſo, Mathildin filiam Gothofredo Andium Comiti ſecundis nuptis elocutam, hæredem ſcripſit, atque ita Andium Denomanno-*

15.
Indi. Orient.

16.
Angl.

* Nnn 3

duxit

duxit, nequicquam reclamante Stephano Bononiense, qui rerum potiti sunt, interrupta ferie, usque ad Henricum VII. Ricemundix Comitem, qui partim suo, partim uxoris Elisabethæ jure regnum Richardo IV. eripuit. Extat libellus Anglicus, qui jus successionis Hispanis deberi contendit præ Henrico VII. sive propter Catharinam, Henrici Castell. sive propter Philippam Iohannis Portugal regis uxorem, filias Iohannis Magni Gandavensis cujus hæredem se ferebat Henricus. Sed si Henricus fuit uxoris, tanquam potiori regnum acceptum tulit, nihil est, quod Hispani petere possent. Post Eduardi VI. immaturum obitum res rediit primùm ad Mariam, & deinde Elisabetham, Henrici IIX. filias & quinnectoram Britanniam feliciter moderatur Jacobus Rex totam non alio, quam fæmineo jure obtinet. Originem quippe maternam trahit à Margarita, Henrici IIX. majore natu forem, cujus nepris fuit Maria Regina: Paternam ex Archibaldo Duglossio, qui eandem Margaritam secundo matrimonio sibi junxerat, & filiam cognominem matri ex ea suscepit, Mattheo Stuardo, Henrici Patri, Jacobi ayo nuptum elocatum. Sicut autem propter matrem extitit hæres regni Anglici, ita & Scotici, quæ Jacobo V. non supererat mascula proles. Nam & olim iudicatum fuerat in Scotia, Regnum deficientibus masculis ad fæminas pertinere: nec de eo lis erat inter Iohannem Balliolum & Robertum Bruffium, cum uterque regnum, tanquam filiarum Davidis, Huntingtonix Comitiss, Margaritæ & Isabelæ hæredes peterent, sed uter utri præferendus esset. Robertus enim uno gradu remotior erat, Dornagillâ uxore Ballioli, sed ob sexus prærogativam, fæminam prævenire cupiebat. Adjudicatum autem fuit regnum Balliolo, ab Eduardo I. Anglo arbitro, sed occupatum & obtentum à Bruffio. Cæterum mascula ejus stirpe statim in filio Davide II. extincta, de voluntate & ex testamento patris successit nepos ex filia Maria Robertus Stuartus, qui seriam regum propagavit usque ad Mariam Jacobi VI. in Scotia, & I. magnæ Britannix Regis matrem. Perverstum autem hunc morem Britannorum consummat Tacitus, in *Agricol. iniquos: Solum Bri-*

*tannis mulierum ductu bellare, & de morib. Germ. Germanos ait nec consilia carum aspernari, nec responsa negligere solitos, quo facit, quod de Celtis refert Plutarch. Eos sc. in consilium belli & pacis adhibuisse feminas, de claris Mulier. Ptolym. libr. 7. Stratag. Bundeix Britannorum reginx expeditionem in Romanos & masculam erga milites orationem prolixè descripsit Dion. in Nero. Rejectos in angulum Insulæ Britannos à Saxonibus, angustos suos fines ter mulieribus regendos tradidisse scribit. Iohann. Prife & Humfrey Lhoyd. in *descrip. W. ill.* nimirum ut illorum verbis utar, 1. To Stradven dangther of Caduan ap Conan ap Endaf. 2. To Gvavyl, mich was daughter of Stradven vnd reise to Edeney ap Padarn. 3. To Ehnicht/ the dangther of Conan Tudanthyre/ motar to Koberitee Greete.*

In Germanico imperio quæ consuetudo observetur non est ut operosè nunc inquiramus, postquam electio successionem prorsus suppressit. Nunquam enim tanti Imperii Majestas in sculcum baculum, & brachium muliebri incubuit. Cæterum ut in Gallis ita & Germania, membra diversam naturam à capite, & feuda à regno habent. Nam feuda ferè omnia, etiam Regalia, & ipsorum Parium in Gallis, ad fæminas devoluta leguntur, adeo ut Comitissa Flandrix inter pares publico iudicio præfederit Lutetix, prout referunt *Gill. Bellefor. Serres. Hasll. Tellet.* & præbendarum conferendarum facultatem habeat, de concessione ipsius Innocent. Papæ, in c. *dilecto*, 40. de *resib.* &c. Aliquoties enim per fæminarū nuptias mutavit Flandria Dominos, utpote cum Balduinus IIX. Carolum Bonum, ex Adella amita patrualem hæredem scriberet, coque Brugis in templo scelestè confosso, Proceres ipsi Theodoricum Alfatix Landgravium, Gertrudis majoris natu filix Roberti Phrysi, de cujus successione agebatur, accesserent, & hujus filius Philippus forem Margaritam, Balduini Hannonix & Montensium Comitiss uxorem hæredem institueret, adeoque Flandriam non tantum ad legitimos hæredes à Roberti Phrysi majori natu fratre Balduino descendentes, reduceret, sed & comitatum Veromanduorum adderet, quem cum

18.

Nec non veteres Britannos.

19.

Eorumq. reliquias Vallas.

20.

Transitus ad Germanos.

21.

De Comitatu Flandria.

Ila-

22.
De provin-
tis Flandria
& hinc vici-
ni.

Isabella uxore acquisiverat, quemadmodum & Balduino, Roberti fratri, Montensis & Hannoniæ comitatus per nuptias Richildis uxoris accesserant. A Balduino Constanti-nopolitano Imperatore, omnes hi comita-tus reciderunt in manum filiarum, Iohan-næ & Margaretæ, quarum hæc post mortem sororis eos inter liberos duarum nuptiarum divisit, & Hannonia quidem & Montesces-ferunt Iohanni Aviniensi: Flandria verò Gu-doni Dampetræo, cuius posteritas à Philip-po Pulchro Gallorum rege, bona parte di-ctonum multata, eò quod sequeretur partes Eduardi 3. Angli, tandem tamen restituta desit in Margarita Ludovici Melani filia, cuius nuptias pactus erat, Philippus Audax Burgundiz, ejusque beneficio factus Dominus Flandriæ, Artesiæ, Niverlii & Rhe-tellii, quia & Brabantiz, quam Ludovicus Melanus Flander cum Margareta filia Iohan-nis 3. Ducis Brabantiz acquisiverat quidem, sed per vim retinuerat, postquam Margareta sine liberis decesserat. Brevi post domus Burgundica pinguium nuptiarum interven-tu tantum profecit, ut non modò quas dixi provincias, sed & vicinas quascunque in suam potestatem contraheret. Philippi enim Audacis filius Iohannes Malus, ducta in uxorem Margareta filia Alberti Ducis Bavariz, Comitis Hollandiæ, Zelandiz & Hannoniæ, jus quoddam sibi in has provincias aperuit, quo tamen pacatè frui non poterat, super-sitite Iacoba Wilhelmi VI. & ultimi comi-tis filia, donec ipsa, ut maritum ex carcere redimeret, omne jus suum Philippo Bono, Iohannis Mali filio resignaret. Iam antea enim Hollandiam & Zelandiam gubernarat Ada filia Theodorici VII. Sed vertente pri-mo anno mortua, & non diu post, extin-ctis Wilhelmi Mardronii Imperatoris Nepo-tibus, easdem occuparat Iohannes Avinien-sis Comes Hannoniz, quod esset maritus Adelheidis, sororis Wilhelmi, cuius ex filio Wilhelmo Bono neptis Margareta, tres, quos dixi, comitatus detulit ad Ludovicum Ba-varum Imperatorem, qui cum liberos suos in omnes Germaniz Angulos partiretur, Wilhelmo & Alberto Belgicam sortem attri-buit. A Bavaris processum est ad Burgun-

23.
De Arusa.

dos, uti tetigi: A Burgundis ad Austriacos, cum Maria unica Caroli Audacis filia nube-ret Maximiliano I. Imperatori, & eius filio Philippo omnes hæc provinciæ, matris nomi-ne obvenirent. Apparet igitur non solum Flandriam & Artesiam, quæ sunt feuda re-gni Gallici, sed & Brabantiam, ex comitati-bus Bruxellensi Lovaniensi, & ducatu Lim-burgensi, quem Iohannes I. post obitum Henrici ultimi ab Adolpho Montium comite emerat exædificatam. Item Hannoniæ, Mon-tium, Hollandiæ, Selandiæ comitatus & do-minatum Frisiæ ab Hollandis subactum, cum cæteris appendicibus, (ut comitatu Na-murçensi, de quo constat, *ex c. significavit de rescript.*) sine controversia sæpe ad sæ-minas devolutos fuisse, quod in promptu quoque esset demonstrare, de cæteris feudis Galliæ, si argumentis in tanta historiarum luce opus esset. Nam Burgundiam eadem Caroli Audacis filia Maria ad Maximilianum detulit, quam fisco adiecit Ludovicus XI. non quod mulier successionis incapax puta-retur, sed quia repulsam & rebellionem Caro-li ulcisci volebat. Burgundiz verò Ve-fontinæ comitatus jam olim ad sæminas de-lapsus erat, cum Agnes, Iohannis filia Hen-rico Montisfalconis Domino nuberet, & in filium Ottonem eum transferret, cuius filii cum ante patrem morerentur, testamen-to paterno locum fecerunt, quo pater Philippum Longum, regem Franciæ ge-nerum suum hæredem instituisse. Ead-25. dem familia per nuptias acquisiverat Co-
mitatum Montisbelgardensem, cum Guil-lielma, filia Theodorici ultimi Comitis Reginaldo Comiti Burgundiz, Agnetis, quam dixi, parenti nuberet, & nunc illo ipso potiuntur Duces VVirtebergenses, quod Eberhardus Comes VVirtebergensis Henricam Henrici Comitis Orbensis & Mon-tisbelgardi filiam & hæredem duxisset, cum paulo ante ex hæreditate materna obtinuis-set ducatum Teccensem. Ducatum A-quitaniæ & Pistonum Comitatum acceperat Henricus II. rex Angl. per Eleonoram Guillelmi filiam & hæredem: Ducatum Bri-tanniæ Godfridus Henrici filius, eodem ju-re, cui cum Iohannes frater, occiso Arthuro Godfr-

Brabantia
Comitatibus
Hannon.
Montium,
Holland.
Seland.
Frisi.

24.
De Burgun-
dia.

25.
De comitatu
Montibel-
gard.

26.
Aquitan. &
Pisboni.

Godfridi nepote succedere vellet, repulsam tulit, non quod hæres non esset, sed quod per feloniam feuda omnia, quibus fruebatur in Gallia, commississet. Sic Alfonsus D. Ludovici frater, ducta Iana Comitissæ Raymundi novissimi filia ditionem Tholosanum recepit & Robertus D. Ludovici filius Borboniorum, heroidem Beaticem conjugem sortitus. **27.** Quantas contentiones excitavit de eodem Britannicæ ducatu Iohannes Monfortius & Carolus Blesensis, ex *libr. 1. hystor. Frossard.* satis notum est. Monfortius petebat investituram, quod frater esset defuncti Ducis, Blesensis, quod fratris majoris natu præmortui filiam in matrimonio haberet, quam jure representationis in locum patris succedere distabat. Et pro Blesensi quidem pronunciarunt Pares Franciæ, partim quod Monfortius frater uterinus tantum esset, de quo tamen dubitat Sylvag. *in not. ad Frossard.* & Blesensi ab ipso patre successio adjudicata, partim quod Monfortius ex Arresto se subducens, sententiamque Regis eludens, ipso facto jure, si quod habuisset, cecidisset. Monfortius verò ope Angli cui fidem dederat, ducatum obtinuit, postquam adversarium in acie trucidarat. **28.** Quin & Innocent. 3. *in cap. dilecti de arbit.* Præcellentes fæminas in Gallia dicit obtinere ordinariam jurisdictionem, quod interpretatur Panorm. de uxoris principum jurisdictionem exercentium, & Iohan. Fab. dicit in regno Galliæ jus feudorum non habere locum: quia fæminæ succedunt in feudo sicut masculi, & *Auth. Ingressi, col. pen. de sacrosanct. Ecclesiis. c. Forcar. de feud. cap. 7. num. 1. & 2.* Atque ut cætera obmittam & unum atque alterum exemplum, ex Germanis adjiciam, testatur Cuspinianus de Archiducatu Austriæ, quod licet præ reliquis Ducibus permultis superbiat prærogativis & privilegiis, Fridericus quoque hellicosus à Friderico II. Imper. creatus sit Rex, tamen non excludat fæminas, idque illi tributum asserit *Bodin. 6. de Republ. cap. 5.* beneficio Friderici II. Imper. licet ejus in privilegio apud Petrum de Vincis. *lib. 6. cap. 26.* nulla fiat mentio. Quæ vero privilegia ex Cuspin. ediderunt Haiminsf. & Münster: ita de hoc negotio disponunt: *Dass / wo die Für-*

sten des Hauses Oesterreich vuerbsam abgiengen / so sol das Herzogthumb / vnnnd die Landtschafft an seine älteste verlassene Tochter fallen. *In Constit. Caroli V.* Margareta enim Leopoldi VII. Ducis Austriæ filia fratris Friderico successit, & Ottocaro regi Bohemiæ secundo marito provincias sine controversia regendas commisit. Sed cum is, fraude sua sustulisset uxorem è medio, & nihilominus injusto dominatui incumbere pergeret, ex decreto Senatus Imperii à Rudolpho I. ab iniqua hæreditate, dejectus est, *Cujac. lib. 1. de feud. t. 12. Cranck. libr. 7. Kand. cap. 19. Musius libr. 21.* quam cum ad filium Albertum delatam cuperet Rudolphus, noluit tamen posteritatem Leopoldi VII. jure suo privare, sed filio conjugem dedit Elisabetham Gertrudis, quæ cum Margaretâ tantquam neptis ejus ex fratre Henrico, Austriam diviserat, neptem, Meinhardi Tyrolis & Goritiæ Comitissæ filiam, cujus filius Henricus eodem tempore, cum duxisset Annam Wenceslai Regis Bohemiæ filiam, jure uxoris acquisivit regnum Bohemiæ. Nam in eo quoque mulieribus locus fuit, inde usque à Gynæcocratia Lybussæ; ut paulò post dicemus. In separatis item provinciis priusquam in unam Austriacam familiam concreverent, fæminis patuisse locum, historiæ ubique testantur. Etenim Meinhardus II. Goritiæ Comes, jure matris Mechthildis, ad quam devolvebatur post mortem Ottonis ex fratre nepotis, Meraniæ & Dalmatiæ Ducatus, Marchionatus Istrie, &c. omnium earum provinciarum hæres factus est: jure uxoris Adelheidis Alberti ultimi Comitissæ filiz, adjecit sibi Comitatum Tyrolensem: quæ omnes provinciæ transierunt ad domum Austriacam, partim titulo emtionis, partim, quod à Maria Maultschii Rudolphus, Albertus & Leopoldus, Alberti Sapientis filii hæredes Carinthiæ & Tyrolis, post mortem filii Meinhardi, quem ex Ludovico Ludovici Bavari Imp. filio conceperat, scripti & assignati essent. Bohemi, postquam Lybussæ imperium repudiarant, nullum exinde muliebrem sceptrum pertulerunt usque ad annum 1307. cum Conradus eques Thuringus Wenceslaum in ipsa adolescentia per somnum trucidaret, nec unquam stirps mascula Primislai & Lybussæ defecit.

27.
Britann. duc.
cat.

28.
Ius fæminarum
peculiarum
in Gallia.

29.
Privilegium
domus Au-
striacæ quoad
fæminas.

30.
De Gortia,
Carinth. &
Tyrolu Comi-
tatibus.

31.
De regno Bo-
hemia.

defecit. Fuerant autem ex liberis Wenceslai, S. superstites duæ sorores, Anna maior natu, & Elisabetha. Annæ marito Henrico Du ei Carinthiæ adjudicatum fuit regnum à proceribus: sed bis ab eo pulsus, primum à Rudolpho Austriaco, Vitrico, deinde cum id post ejus mortem recuperasset, ab Henrico VII. Lucelburgensi Imper. qui Elisabetham Sgiram evocaram filio Iohanni, elocavit, regnumque Bohemicum in suam stirpem transplantavit, ex quo ceperunt Bohemi peregrino assuescere imperio. Etenim cum Lucelburgensium stemma deficeret in Sigismundo Imperatore, & proceres quidam Vladislaum Polonum accrescerent, obtinuit Sigismundo autoritas, ut gener Albertus II. Imp. Archidux Austriz, jure Elisabethæ uxoris obtineret, cujus nomine regnum item Vngariæ ad familiam Austriacam adduxit. Alberto successit filius Ladislaus, Posthumus, cui in ipso nupriarum apparatu morienti, licet alii Podiebradii, alii Matthiam Corvinum substitueret, tandem tamen post mortem Podiebradii, corona recidit in caput Vladislai Casimiri regis Poloniæ ex Elisabetha, Ladislai Posthumi sorore, filii, qui pactum iniit cum Maximiliano I. ut, deficiente in alterutrius familiâ mascula stirpe ex altera succederetur, atque ita post Ludovici immaturam cædem Ferdinandus, partim vi pactorum, partim quod Vladislai filiam, Ludovici sororem in matrimonio haberet, occupavit regnum Bohemiæ & Vngariæ. Nam & Vngaria inde ab anno 1039. mulieres ad scepra admisit. Imò si antiqua recordari velis, Barezam Hunnicæ ditioni præfuisse post mortem mariti Malachi & habuisse secum, cum se Romano imperio conjungeret Hunnorum eccles. refert Cedren. *in Iusticia*, Drac. *ibid. in pr.* qui Boazer, vocat viduam. Mortuo dehinc S. Stephano, qui primus suæ uxoris Christianam fidem suscepit, Petrus ex sorore nepos rex salutus est, & post illum, Aba, Sarolz secundæ sororis maritus, sed quia crudeliter regnabant cognati Andream D. Stephani patrualem ex Russico exilio revocant, regemque constituunt. Post annos ducentos quinquaginta Andrez & Belzæ fratrum mascula stirps iterum defecit

in Andrea III. quem Venetum dixerunt, eò quod Venetiis domum revocatus esset, post mortem Ladislai III. Sed quia nec à latere nec in stirpe hæredes habebat, summa rei devoluta fuit ad sorores Ladislai, Mariam nuptam Carolo Claudio regi Neapol. Annam Wenceslao regi Bohem. Elisabetham, Henrico Duci Bavariz, quarum omnium filiis à dissentientibus proceribus regnum oblatum fuit, sed prævaluit jus Majoris natu Mariæ, & excluso Wenceslao, rege Bohemiæ, Ottone Duce Bavariz, Carolus Martellus, favore Pontificum, regnum posteritati suæ confirmavit, donec cum Ludovico Vngariæ & Poloniæ rege deficeret. Hic enim cum filios non haberet, Mariæ filiz, Vngariæ & Hedvigi Poloniæ regnum testamento legavit. Et quanquam Vngari Carolum Parvum, ducē Dyrrhachii ex Mariæ posteritate superstitem pro rege accerferent, mansit tamen regnum, post illius cædem penes Mariam filiam Ludovici, ejusque Sponsum Sigismundum, qui illud iterum transtulit in filiam Elisabetham & subinde in familiam Austriacam, penes quam manet in hunc usque diem, licet successio crebris intervallis per dissidia procerum fuerit interrupta. Mortuo enim Alberto, & relicta uxore gravida, ex Polonia vocatus fuit Vladislaus, qui Varnensi clade post quadriennium occubuit, & locum fecit Ladislao Posthumo. Ladislaum excepit Matthias Hanniades ex Scaligerorum familia, Iohannis pro regis filius, Matthiam Vladislaus Bohemus, Casimiri III. regis Poloniæ primogenitus, cum quo pacta successionum redintegravit Maximilianus I. Imper. & eorum beneficio Ferdinandum nepotem Ludovico Vladislai filio successorem dedit.

Sed ut ad feuda Imperii revertar, Ludovicum Ducem Bavariz, proscripto Henrico Leone, Palatini admittere noluerunt, prius, quam filius ejus Otto Bonus Gertrudiam, filiam Henrici neptem Leonis duceret. Stephanus filius Ruperti Imperatoris & Electoris Palatini, beneficio uxoris factus est Comes Veldentiæ & Spræ mensis Hassiam obtinuit Henricus, Puer Hassiz cognominatus, jure matris, Sophiz, Ludovici & D. Elisabethæ filia, quæ quidem Henrico Magna-

Ooo nimo

nimo Brabantiz Duci nupsérat, sed audita morte patris, cum filio rediit ad capeffendam vacantem hæreditatem. Post annos decentos & amplius Comitatus Cattimelibensis Henrico ad Lanum accessit item per nuptias Annæ filiz & hæredis Philippi ultimi Comititis. Eodem jure Princeps hujus familiariz Ludovicus Barbatus, Comes Thuringiz à Conrado II. Imp. creatus, comitatum Sangerhusanum cum uxore acquiserat. Paulò post tam Hassia, quam Thuringia, quibus unus huc usque præfuerat provincialis Comes, in fæminas divisæ fuerunt, Thuringiam retinente Henrico Marchione Misruiz, Judithæ Hermannii filiz filio, Hassiam verò repente Sophia, Ludovici VI. filia, ut dictum fuit. Ducatus Iohannensem & Montensem invasit Iohannes Clevensis, jure uxoris Mariæ & in possessione confirmatus fuit à Carolo V. imò Wilhelmo Iohannis filio peculiare privilegium de successione filiarum, si quas peperisset Maria, Ferdinandi I. filia, indulfit, cui innituntur, qui contra familiam Saxonicam investituram hodie petunt nomine filiarum Wilhelmi, ut jam antemotam à Saxonibus litem, confessus est Petrus Heig *q. 2. n. 41. lib. 1.* & Iohan. Monach. *in magno Chron. Belg.* inter leges Henrici VI. refert etiam hanc: *Vi mulieres, masculis deficientibus, succederent in hereditatem.* Hæc cum ita sese habeant, & generali consuetudini primæque origini feudorum, particulari consuetudine mularum provincialiarum derogatum sit, nihilominus ex particulari consuetudine universaliter concludere non licet, præsertim cum receptis moribus sæpe ab ipsi eorum cultoribus recessum sit. Non solum enim Persæ, Tartari, & Turcæ fæminas non admittunt, sed viam illis præcluserunt multæ ex his gentibus, quæ per incuriam quondam eas admitterant. Bohemi quippe coegerunt Lybussam regem querere, & tandem cum Friderico III. & Maximiliano I. padum successio nis inierunt, ut deficientibus in una stirpe, sive Bohemica, sive Austriaca, masculis, qui proximi occurrant in altera, succedant, quo jure tam Bohemiz, quam Vngariæ scepra suscepit Ferdinandus. Nam Vngaria quoque pacto comprehendebatur, ut Sambucus

testatus his versibus, de Friderico III. & Maximiliano I. loquens:

Gesserunt titulos deinceps, ut facta valerent,

illos contigerit si sine prole mori,

Eximij bello, felices posteritate

Quos potuere anni sex superare graves.

Poloni Vandam quidem amore Craci patris aliquandiu pertulerunt, sed ab eo omne mieliebre imperium detestati sunt, adeò ut Rixa Miezislai II. uxor, quantumvis prudens fæmina coacta fuerit invidia se subducere, tantum quod filio Casimiro rerum quarundam agendarum autor esset. Ludovicus quidem Vngarus Casimiri M. ex sorore Elisabetha nepos invitiss vocatus fuit ad regnum, sed nõ alio, quàm Electionis titulo, quemadmodum & precariò magnaq; cum difficultate obtinuit Ludovicus, ut alteratri filiarum liceret esse reginæ Poloniz. Recepta enim in solum Hedvigit, tam artibus legib. circumscrip ta fuit, ut maluerit centies regno casere, quàm prorsus ex alieno arbitrio vivere. Coacta enim fuit nolens volens maritum acceptare Jagellonem; qui totius Litvaniz precio Regis Poloniz titulu sibi admercatum fuerat, & cum præmoreret in partu unã cum filiola extincta esset, nihilominus mansit in possessione regni, quod si ratione uxoris regnum obtinisset, ipsi indulgeri non potuisset. Prorsus enim præclusum esse aditum mulieribus ad regnum Polonicum patet *ex libr. 1. Statut. Polon. Prælus. c. 1. art. 2. leg. 1.* & res ipsa docet, quia ubi Electio viget, nulla potest haberi ratio mulierum. Licet enim primus Stephanus Bathorius, & post Sigismundus Rex Sueciz ex fæminea sobole, Sigismundi I. regnum occuparint: tamen non jure aliquo successio nis sed beneficio Electionis occuparunt, nec servatus est ordo successio nis inter filiam & nepotè, præcipuè cum ante utrumque scepra delata essent ad Henricum Valsium, & Maximiliano II Imperatori non minus vota procerum favissent, quam Bathorio. Idem eodem argumento licet concludere de regno Daniæ, quod ante aliquot Secula Heta puella, Harald III filia, de consensu procerum quidem regendũ suscepit sed cum subditis statim forderet imperium puellare, coacta fuit cedere patruelli suo Olo-

34.
Hassia.

35.
Clevens. &
Iohannens.

36.
Quare bonũ
exemplum
inductione
nihil conf.
viatur.

37.
Adulterio
imperium
peccati
suerunt
inertem
pere, qui
idè
assueti
suerunt.

38.
Exemple
Polonorum.

39.
Danorum.

regi Sueciz. Anno vero 1376, relapsum
 fuit in manus Margarete, Waldemari IV.
 majoris natu filiz, postquam Christophorus
 filius à civitatibus Hansenticis in prælio cæ-
 sus erat, quæ illud administrandum pro filio
 Olao suscepit, eoque mortuo anno 1387,
 in potestate tam feliciter se obfirmavit, ut
 non tantum Danis, sed & Norvagiis, post
 obitum mariti Haquini filiique Olai, impe-
 raret, & Alberto Rege Sueciz ex Duce Me-
 gapolensio per septenniū in carcere detento,
 regni quoque Sueciz Dominam se voca-
 ret. Deinde adoptavit Ericum ducem Po-
 meranz ex sororis Ingeburgz filia Maria
 prognatum qui quidem proximus hæres
 erat Margaritz, sed regnum non promeri-
 tus est, nisi adoptione, sicut & Christopho-
 rus Palatinus Rheni & Dux Bavariz, Erici
 ex sorore Sophia nepos, & post illius obi-
 tum, Christianus I. Comes Oldenburgen-
 sis, qui que eum usque ad Christianum IV.
 ex Oldenburgica familia secuti sunt, bene-
 ficio Electoris non jure successionis reges
 Daniz constituti sunt, nec ullius roboris
 fuerunt conditones à Carolo V. pactis con-
 nubialibus inter sororem suam & Christier-
 num II. ascriptæ, *ut si mares agnati nulli
 extarent, major natu filia in regno succe-
 deret.* Nam Ordinibus jus suffragiorum
 Christierni privatis pactis eripi non poterat,
 & Christiernus in carcere mortuus est, cum
 proceres Fridericum patrum ipsi suffecif-
 sent. Reflectunt quidem Electores oculos
 ad stirpem etiam maternam, ut gratiores
 sint subditis Reges, quemadmodum in Im-
 perio, Danorum, Vngarorum, Bohemo-
 rum, Polonorum, Suecorum, Norvragio-
 rum regnis quotidie observari videmus, &
 observari debere, *Seeß. 5.* ostendimus: nec
 tamen successionis fæminæ propterea ha-
 betur ratio, quia non eligitur proximus,
 sed quem, qui jus eligendi habent, dignissi-
 mum censent. Et quia de regnis in quibus
 Rex eligitur, non dubitatur, nec eorum am-
 pliorem Catalogum texo. Prædictis addo
 saltem regnum Iudæorum, quod per annos
 466. nunquam in arbitrium fæminæ dela-
 psum fuit. Nam Athalia per Tyrannidem
 regnum invaserat, trucidata universa regia
 stirpe, ex qua tamen superstes Ioa, ductu

Iojadz, aviam iniquo principatu depulit.
 Nam ne alias quidem sceptrorum capax erat
 Athalia, quia peregrina & peregrinis ad-
 tus ad regnum præcludebatur. *Deuter. 17.*
 quod Episcopo Cicestriensi, viro discretissi-
 mo, cum contra Tortum Tortuosum dispu-
 taret, in memoriam non venit. **Quin &**
Romanus post mortem Heliogabali qui ma-
 trem in Curiam introducere solitus erat,
 Scto caverunt: *Ne ulla posthac mulier cu-
 riam ingrederetur, ne dum ut imperaret.*
Lamprid. & Herodiano Helog. Cum
 etiam, legatis Armeniorum causam gentis
 apud Neronem orantibus; Agrippina sug-
 gestum Imperatoris ascendere & præsidere
 simul pararet, cæteris pavore defixis, Sene-
 ca admonuit, *Senienti matri occurreret.*
Ita spesce pietatis, ait Tacit. *lib. 3. Annal.*
obviam suum. dedecori: & Dion. *in Nerone.*
Ne Barbari hanc labem ignominiamque
imperiæ patefacerent. Irenæ, licet aliarum
 legionum servitia, ad mercata esset, Arme-
 niacis tamen persuadere nunquam potuit ut
 muliebri imperio assuescerent. *Zonas. in*
Const. & Iren. **Quin etiam** Senatus Cardina-
 lium admonitus tot cladibus, quibus exhau-
 sta fuerat Italia propter successionem mu-
 licrum, lege perpetua cavuit, ne deinceps ad
 fæminas imperium Neapoleos perveniret,
 & in tabulis fidelitatis, quibus investitus fuit
 Alphonfus Rex Arrag. ab Eugenio IV. *An.*
 1443. cautum fuit repetitum in investitura
 Ferdinandi hujus filii naturalis, *An. 1458.* à
 Pio II. *ne sc. fæminæ ad regnum aditus pa-
 teret, quamdiu masculi etiam callatera-
 lium propinquorum superstites essent, ad
 quantum usque propinquitatis gradum,*
 cum in prima investitura Carolo Andega-
 vensi, à Clemente IV. data, aliter in favo-
 rem fæminarum dispositum esset, ut supra
 diximus. Portugaleses potius Iohanni I.
 ex pellice nato scepra tradiderunt, quam
 Beatricis legitimæ filiz Ferdinandi, marito
 Iohanni I. regi Castil. & Legionis & truci-
 dato à Mauris Sebastiano rege, Henricum
 Cardinalem præulerunt, *Mariz* licet
 uno gradu remotior esset, nec dubitarunt
 etiam Antonium naturalem filium Ludo-
 vici, contra eandem post mortem Hen-
 rici accerere, nisi prævaluisset vis Philippi.

41.
Romano-
rum.42.
Neapolita-
nor.44.
Portugales.

44. Gallos ubi
de Lege Sa-
lica.

45. Que aque
incerta acre-
gia Romana.

46. De origine
legis Salica.

Apud Gallos jactatur lex Salica, cuius nomen in ore habent omnes, sensum & verba concepta explicat nemo, perinde ut le rem habere videmus de lege Regi a Romanorum, & Constantini donatione: nec absurde Gillus quidam, exagitat ab Episcopo. *Vobisam scripta in vensetur lex Salica: in tergo*, respondit, *donationis Constantini*. Anglus quidam, dicente Gallo se nescire, ubi scripta esset lex, qua dicebatur excludi à regno Angliæ, qui natus esset extra regnum: *In vensis*, inquit, *illum ex altera parte legis Salica. Hoisom. F. de legat. cap. 2.* Polydor. Virgil. & Angli, in *Eduard. III. & Henrico V.* uno ore affirmant; legem Salicam esse figmentum Philippi Valesii, cum ante illam ætatem, ne nomen quidem ejus auditum sit, nec vola ullibi aut vestigium extet. Henricus Cicchus Archiepiscopus Cantuariensis, in oratione, qua Henrico V. persuasit secundum bellum Gallicum, legem Salicam latam scribit à Carolo Magno, sive à Francis, à Carolo in Misiani traductis, in odium impudicarum mulierum, quarum detestandos mores exclusione ab hæreditate multare voluerint. Nam Carolus Magnus & Pipinus putat regnum obtinuisse, quod originem paternam duceret ex Blytilde filia Clotharii Magni: Capetum verò, quod ex Lingarde filia Caroli Calvi. Fingit autem omnia, ut causæ suæ inserviret, cum nec Capetus, nec Pipinus, jure alio, quam novæ Electionis regnum occupaverint. Nam si Pipinus jure sanguinis niti voluisset, non potuisset reges, regumque filios ex stirpe remotiori prævertere: aut cur non Albericum potius primum Marchionis Antvverpianorum & Ducum Mosellanorum conditorem, Clodii Criniti fratrem, quam Clotharii filiam, produxit? Cæteri ferè decepti à Guagnino lib. 1. Pharamundum Legis auctorem cõstituant, cui adjiciunt duos quatuorve consiliarios Salgastum Archiflaminem Dalem & Wisogastum Pontificem Dianæ, &c. *loh. Ferrar. in l. 2. de R. l. loh. Pyrrhus in fr. comment. de l. Sal. Hiero. Henning, in Geneal. regum. Franc. Molin. in consuet. Paris. 2. l. 5. 1. 6. Chassá. in Catal. glor. mund. Corfet. de possit. reg. 9. 66. Steph. Forcat. de feud. c. 7. n. 1. Bodinus li. 6. de Repub. c. 5.* Legem qui-

dem agnoscit, sed de origine rem relinquit in dubio. Hotromannus in *Francezall. c. 9.* ex consuetudine feudorum tractam esse legem Salicam cõset, & quidam in *cum. de fil. nat. ex matrim. ad Morgan.* mentio sic legis Salicæ, quam, qui historiâ juris Feudalis descripserunt, Longobardicę opponunt. Cæteri ad consuetudinem confugiunt, eamque sensim in jus abiisse putant, *Haslan. de l' estat de Franc. Till. lib. 2. Comment. de reb. Gall. Belleforest. in Princ. Chron. Gall. Fanchet, de magistr. Franco.* qui quidem quam propè ad veritatem accedunt, quoniam non solum totum jus feudale, sed & Ripuariæ & Alemanorum leges, unde Salica extracta est, non alia, quam longæ consuetudinis autoritate invaluerunt, & Carolus M. testatur Eginhart: in *Vita Carol.* multarum gentium non scriptas consuetudines in formâ juris scripti redigendas curasse. Jam verò & ante Caroli M. progeniem, in stirpe Merovzi, bis exclusas esse fæminas filias. Clotharii & Sigeberti, à masculis gradus remotiori, ostendit Faucher: & Ludovici Mutini filia, antequam Eduardus rex Angliæ funestam contentiõnem de successione fæminarum moveret, unanimi Parium consensu, contra vota & conatus Ducis Burgundi, à Philippo Longo patruo præventa fuit. In *hisor. Nang.* Quod si Lex Salica nulla fuisset, ut objiciunt Angli, quo jure ante Eduardum regis filia à masculis toties depulsæ fuerunt. Imò Ludovici Mutini, aut Philippi Longi filia prius debuisset regnum offerri, quam Eduardo, absque lege Salica fuisset, quia hæreditas deberet proximo. Sed petitio Eduardi merito rejecta fuit à conventu Francorum, quia consuetudo jam inde à primis auspitiis regni, aliam legem sceptris induxerat, quemadmodum in imperio Germanico lex invaluit, de excludendis alienigenis, in *Aur. bull. Math. Steph. 2. de jurisf. cap. 1. n. 95.* & quocunque rem versemus, nullo alio jure, quam consuetudine immemoriali obtinuerunt septem Electores, præ cæteris imperii principibus, prærogativam & facultatem constituendi Romanum Imperatorem Tantam enim vim esse cõsuetudinis, ut Electionis jus quibusdam attribuere queat, aperte assertum habetur ab *Innoc. 3. in c. Abbate Sandi. de Ser. signif.*

47. Legem Salicam consuetudinem patrum esse, quæ legem.

48. Contra Anglos legem Salicam negantes.

49.
Sententia lo-
qu Salicæ.

signif. Proinde repudiamus interpretatione legis antiquæ Salicæ, quam affert Paul. Æmil. lib. 8. seu potius contra Anglum à Francis adhibitam dicit. Lex enim Salicæ Vniuersalis est, quæ legitur inter fragmenta. *c. de Alod. In terra Salicæ mulier ne succedat, & non tantum à feudalibus sed & allodialibus bonis repellit fæminas.* Nam cõmunis olim lex erat Saxonum & Thuringorum, ne mulier, quantumvis excellens, in patrio domini succedere valeat, ut scribit Theodor. à Nihem. *de Præiud. Imper. de Saxonia.* Guilhelm. Ranchin. *de success. ab intest.* §. 7. n. 1. & seq. §. 4. 1. & seq. Bodin. *in Method. histor. c. 6. & patet ex t. 6. §. 1. legum collectarum ab Heroldo,* imò indotata extrudabatur ad maritum, ut ex iisdem Heroldi legibus constat, t. 6. §. 7. & ex legibus Burgundiorum, t. 6. §. 9. 12. *Guibert. de doct. c. 1. n. 3. Cuiac. in c. 1. de sponsal.* qui eadem severitudine utebantur in fæminas, qua olim Armenii. *Nov. 21.* Franci verò legem his verbis concipiebant: *In terram Salicam mulieres ne succedant.* Terram Salicam regnumque Franciamq; interpretabatur. Nã ut Armenii olim, ita & Saxones, Thuringi, Franci, quorum aliquam nationem Salicam dictam fuisse paulò post dicemus, ab uniuersa hereditate fæminas excludebant, id quod constat non tantum *ex ist. locis. De Alode.* ex uniuersali locutione, & translatione, *Landrechts/ lib. 1. art. 17.* ubi hæres patris statuitur filius, non filia, ex interpretatione eorum, quos supra nominavimus, & *Hottom. in Francog. c. 10. de success. reg. q. 1. Fauchet. de magistr. Franc. in pr. Herig. q. 8. n. 66. lib. 1. Besf. de pact. success. 6.* Sed etiam ex Epistola quadam Marculphi Salii, quam Cuiac. inseruit. *in obseru. 14. lib. 3.* Is enim filiam cum fratribus in æquali portione de alode paterna, nãncipiis, comparato, & quocumque moriens reliquerit accipienda hæredã instituit, contra impiam, ut ipse loquitur, *gentis Salicæ cõsuetudinem,* qua non licebat filiabus, partem hæreditatis capere cum filiis. Hujus verò uniuersalis consuetudinis iniquitati tempus derogavit, primum in Allodialibus, deinde & feudalibus bonis, quæ apud Gallos, deficientibus masculis ad fæminas devolvi solere, supra ostendimus, & confitetur Ioh.

70.
Qua ab omni
hereditate
depellenda
est fæmina.

71.
Cui consuetu-
do contraria
sensim detra-
xit.

Faber. *in Auth. Ingress. col. pen. C. de sacros. Eccles. Ioh. Pyrrh. in comment. de l. Sal.* In solo regno, propter ejus *Nobilitatem,* ut ait Frossard. *lib. 1. c. 4. & 22.* seu propter salutem publicam, ab immemoriali tempore, rigor antiquitatis servatus fuit, ut non succederent nisi masculi, *Slesdan. in addit. ad histor. Comin. pag. 113.* eoque jure non tantum Clotharii, Siebertii, Hutini & fratrum filiarum caussa ceciderunt, sed & Eduardus Anglus, Isabella, quæ erat trium Regum, Hutini, Philippo Longi, Caroli Belli soror, filius, quoniã secundam de Strinam Pauli Castrensis, *in cons. antiq. consil. 364.* cum matre excluduntur, quicumque à matre descendunt, ex vulgari regula: *Si Vinco Vincenem te, te quoque Vinco,* ut scribit Albert. Brun. *in stat. de statut. excludent. fam. art. 6. n. 89. Franc. Piscin. in disp. ejusdem tituli n. 48. & seqq.* unde cum Anglus diceret:

Gallus respondit:

*Anglorum regno sum Rex ego juro paterno,
Matris jure quidem Gallorum nuncupor
idem.*

*Hinc est armorum Variatio justa meorum.
Prædæ regnorum, qui diceris esse duorum,
Regno materno præberis atq; paterno.
Mater ubi nullam, jus natus non habes
illum.*

*Hinc est armorum Variatio stulta tuorum.
Sans. de Rep. Gall.*

De lege igitur Salicæ res ita se habet, quam mirum est, quam ridiculè Gallorum quidam denominent, *Vel à Sale,* tanquam à reparatione, *Ich Pyrrh. in pr. d. comm.* quasi Pharamundus Latina rebus nomina dederit: *Vel à Salis sacerdotibus,* cum lata sit à prudentibus viris, & quidẽ Sacerdotibus, ut fabulantur, *Vel à Salis Alpibus,* ut censet Baldun. *in Prolog. pag. 101. Vel à Salis, natione Francorum,* quæ opinio est omnium optima & verò quam similima. *Aemili. lib. 8. l. 10. Ferrar. in leg. 2. de Rig. lur. Molin. in consu. Paris. t. 1. §. 16. Lonnan. lib. 1. Comm. lur. c. 8. n. 5. Alcia. lib. 2. dispunct. c. 22. Cõsar. c. 1. præf. 99. n. 8. ad fin. Till. Haill. Hottom. ubi supra Cario & Peucer. li. 4. Chron.* Nam quod Chastan. eam denominatã putat, à primis verbis legis: *Si aliqua,* meritò ridetur ab Hottoman. Fuere enim inter Francos præcipui Salii, ut tradit

72.
Excepta id,
quæ ad coronam
spectat.

73.
Vnde denomi-
natur lex
Salicæ.

Beatus Rhenan. *l. 1. rer. German. à Sala flu-*
 vio, quem accolebant, sic denominati, quo-
 rum etiam meminit Ammii. Marcell. quem
 citat Paul. Aemil. *lib. 8.* sic inquit *lib. 17. Ca-*
sar petis primos omnium Francos, eos Gidel:
 quos consuetudo Salios a. pella *vis.* Alciatus
 huc refert & illud Sidonii Apollinaris:

Salium pede, falce Gelonum.

84.
 Qui fuerint
 olim Salii.

Beat. Rhen. ubi supra illud Claudiani de
 laudib. *Srel.*

Vt Salus jam rura colat.

Vna, inquit, sanè præstans Francorum natio
Salingos à fluvio Sala se nuncuparunt. Ex
 quibus omnibus constat, quid sit lex Salica,
 qua; autoritate fæminas à spe successione
 regis profus amoveat, licet non raro fraus
 legi facta sit per Reginas, quas *Regètes* Galli
 vocant, & tutorio nomine regno non raro
 præficiunt, quemadmodù hoc ipso tempore
 pro filio Ludovico XIII. dominatur Medi-

85.
 Vtrum salva
 lege Salica,
 & è republi-
 ca, possint
 multos turo-
 torio nomino
 regno Gallia-
 rum præfec-

cæ, ad exemplum Catharinæ ex eadè fami-
 lia, Henrici II. uxoris, quæ regnum admini-
 strabat pro Francisco I. & Carolo IX. nec à
 sceptris aut dominantè assuetudine vel ab
 ipso Henrico Vallesio abigè poterat, ut con-
 queritur Cancellarius Navar. *in discurs. libe-*
ro de success. Henrici Barbon. Perr. Matth. de
dernier. tronbl. Les Memoir. d' Estar sous
Charl. IX. Quoties ante hæc tempora tutela,
 tam filiorum, quam regni, Reginis matribus
 commissà, quamquà infelici successu fuerit,
 apud Hortom. *in Francog. Haillan. de l'estat*
de France. videre est, quamquam Belleforest.
in præm. hist. Nicol. Gilles. sapienter illud fa-
 ctum putet, ad vitandas æmulationes princi-
 pum, qui tutelam ambiunt. Nam & Ascanius
 Aenez filius sub tutela matris regnavit. *L. G.*
l. 1. Olympias Pyrrhi filia, amisso Alexandro
 marito, tutelam filiorum ex eo susceptorum
 regni; administrationem suscepit. *Justin.*

86.
 Non esse ex
 u'u Resp. ut
 illi vel tuto-
 rià saltem na-
 mine mulie-
 res respiciantur.

lib. 28. in pr. Alexandra, novennium admini-
 stravit regnum Iudæorum pro duobus filiis
 Hyrcano & Aristobulo. *Ioseph. lib. 13.* Con-
 stantinus Ducas Eudociæ uxori regni mode-
 ramen & tutelam liberorum moriens com-
 mendavit. *Zon. in Ducas.* Athalaricus annos
 8. natus regnum auspiciatus est sub matre
 Amalasuento, *Procop. 1. bell. Goth. Iormand. in*
hist. rer. Celt. ut & Henricus IV. Imperator,
 sub Agacte, *Granx. S. S. c. 1.* & Ludovycus

IIX. rex Gall. sub Adela, cui cum Wilhelmo
 avunculo, profecturus in Agam Philippus
 Augustus tutelam & regni & filii testamento
 legerat. *Rigard. in Vit. Phil. 2.* Item Ludov-
 yvicus S. rex Galliz, sub Blanca, *Maffon. lib.*
 3. qui profectus ad sacrum bellam, in quo &
 captus est, imperium eidem matri secunda
 vice commisit, cum hac potestate: *Notum*
facimus, quod nos charissima Domina nostra
& matri Regina concessimus, & voluimus,
quod ipsa in hac nostra peregrinationis ab-
sentia plenaria habeat potestatem. &c. Maf-
son. ubi supra. Vnde Panorm. *in c. dilecti. de*
arbitr. reginis Gallorum in subditis jus esse
 scribit, & Petr. Faber. *in l. 2. n. 28. de R. l.* regi-
 nas sæpe parlamentis inter purpuratos Se-
 natores, præfuisse testatur, Poloni quoque
 Rixæ, Miezislaw II. Viduz Ottonis II. Imp.
 nepti regni administrationem & tutelam fi-
 lli Casimiri inconsultò suo damno commi-
 serunt, & post aliquot annos, Nicolaus Pala-
 tinus & Fulco Episc. Cracoviensis, iterum ob-
 tinerunt, ut Helena privigni Lesçi albi tute-
 lam secum gereret & principatum pro filio
 administraret. *Cromer. lib. 3. & 7.* Sed si ex-
 empla cum Hortomanno velis oculatius in-
 tueri, vel ex facto ipso & pravo eventu con-
 demnari possent, quia si ab imperio repel-
 luntur fæminæ propter impotentiam animi
 & corporis, eodem argumento debent eò
 magis repelli à tutela imperii, quò minus
 cum injuria hæc repulsa conjuncta esse vide-
 tur. *Odò tutores, qui tutore indigent: l. Sic*
et Gener 21. de adul. Et qui sibi viam non
 sapiunt, qui monstrent callem cæteris? Si
 enim leges civiles mulierem abigunt à tu-
 tela, *l. tutela 16. l. ult. de tutel. eò,* quod di-
 cente Alexandro, *tutelam administrare viri-*
le munus est, & ultra sexum fæminea im-
firmitatis tale officium est, l. 1. C. Quando
mul. tur. offic. quanto magis arcendæ erunt
 à tutela totius Reipub. ut ratiocinatur Tho-
 mas 2. 2. q. 64. quia & ipsa virile munus est, &
 vires mulierum superat, ut mox dicemus.

Huc usque saltem varias consuetudines
 de exclusionè & admissionè mulierum pro-
 posuimus, sequitur, ut ad limam veritatis
 eas revocemus, & quid justitiæ propius
 sit, quid publico bono conformius conclu-
 damus, qua quidem in controversia præsup-
 poni-

87.
 Transit ad
 decessum
 questionis
 per rationem

ponimus, quod vel illi admittunt, qui fami-
nis inter masculos locum faciunt, *Faminam*
sc. *etiam maiorem natu in successione indi-*
visibilis, excludi à masculino. Bald. l. in multis
de stat. hom. in l. 1. de Senator. Roma. conf. 108.
Paris. conf. 72. n. 80. li. 4. Decum in l. famina,
n. 112 de R. l. & plures aliq. quos aff. runt. T.
raq. q. 10. & 11. de iure primog. 10b. Lup. in
vubr. de donat. inter vir. & uxor. §. 69. n. 24.
Amson. Gomez. in 40. Taur. n. 62. Ludov. M.
lin. de jur. primog. lib. 3. c. 4. n. 4. Covar. lib. 3.
Var. resol. c. 5. n. 5. in pr. & existente masculino,
redigi ad instar secundi gradus, ut dicit Cas-
trenf. conf. 164. n. 18. l. 2. Vnde infert Ludov.
Molin. lib. 3. de jur. primog. c. 4. n. 17. Statutū,
quo arcentur à successione fæminæ propter
masculos ejusdem gradus, nequaquam esse
odiosum, sed favorabile, quia convenit juri
cõmuni, Albert. Brun. in tract. de stat. exclu.
fam. art. 4. q. 1. Franc. Pisci. de stat. exclu. fam.
n. 41. Corras. cent. 88. Thol. c. 6. Licet enim
natura accusanda non sit, *l. Maximæ Varium.*
C. de liber. prater. nec defectus naturæ vitio
vertendus in fontu fæminæ: *l. lege XII. tab. C.*
de leg. hered. tamen secundum mediam lu-
riprudentiam. *§. Caterum 3. Vers. Media au-*
tem. Inst. de legit. agnat. success. In multis in
vis articulo deterior erat conditio fæmina-
rum, quam masculorum, ut ait Papinianus l.
in multis 9. de stat. hom. quia major dignitas
est in sexu virili. *l. 1. de Senar. d. ult. de fid.*
instr. & fæminarū, ut pote per quas definit fa-
milia, *l. pronunciatio. 195. §. fin. V. S. ratio mi-*
nus habenda ab iis, qui student cõservationi
familia. Interest enim Reipubl. familias sal-
vas esse, *l. 1. S. sed et si serb. 13. de Ventr. inspic.*
l. super statu. C. de quast. Familiarum autem
columnæ dicuntur Euripidi. nõ filia, sed filii,
ἄλλοι γὰρ οἶκον εἰσι πᾶσις ἀγοῖς. in l. hig.
Forcat. de feud. c. 5. n. 2. quia fæmina transit
in familia viri & liberis procreat non suæ, sed
mariti familia. *l. iurisconsult. de gradib. in*
pr. d. l. 195. §. ult. & l. 196. de V. Sign. S. Inst.
de legit. agnat. success. id quod Covar. in c.
Raynur. 16. n. 6. de testam. & ex eo Ludov.
Molin. lib. 3. de iur. primog. c. 5. n. 2. probat
autoritate Euripidis.

Mulieregressa paternū adibus
Non amplius est parentum, sed conjugū,
Masculum vero genus manes in adibus

Deorum & paternorum sepulchrorum li-
mitem honorans.

Labeo sororem appellatã dicebat, quod qua-
si *seorsum nasceretur*, separareturq; ab ea
domo, in qua nata est, & in aliam familiam
transgrediretur, *Gell. l. 1. c. 10. Οὐρανὸς γὰρ*
ἀδρόσιον κλῆμα ὑμῖν ἐστι τῷ πολεῖ. Quod si
etiam naturæ ordinẽ ipsum cõsulamus, ma-
gna reperitur inter marem & fæminam inæ-
qualitas, ut in 1. *Polst.* disputat Aristot. & in
Physicis docet mulierem esse quasi marem
imperfectū & primum monstrum natura,
de gen. anim. c. 3. 4. de gen. anim. c. 2. 3. 6. quia
non generatur ex intentione primaria facul-
tatis plasticæ, sed ex defectu caloris, ut tractat
Galen. in *lib. de Semin. & Albert. M. 2 Phys.*
tract. 1 c. 5. Purum enim subtiliter in hoc ar-
gumento versatur Scaliger, qui mammas &
uterū negat posse à defectu caloris generari,
exerc. 131. sect. 4. nec distinguit inter primam
ebullitionem seu conceptū delineationem-
ve & inter perfectionem, prout alibi declara-
vimus. Plato dubitavit, utri generi animalium,
Brutorumne an Intellectuum, ambiguum
sexum fæmineū annumerare debuerit. *Ex se.*
lib. 12. Evang. praparc. 7. Erasim. in Moria.
cujus sententiam sic explicat Alcinoüs *c. 15.*
de doct. Plat. S. unquamliber animã cogna-
ro astro tanquam vehiculo imposuisset pater
omniū. Deus, instar conditoru legum, fata-
les illis leges explicavit, ut ipse extra culpã
delictorū existeret. Docuit igitur perturbat-
iones à corpore mortales exortituras, primò
quidem cõsum, postea dolorem ac voluptatẽ,
metumq; ac iram, quas quã superarent, neq;
se trahi permitterent justè victuras, & in co-
gnatum astrū deniq; redituras: Quã serò ab
injustitia superarentur, secunda guberna-
tione in vitam famina migraturas: & qua
nondum ab improbitate cessassent, in bruto-
rum deniq; naturam degeneraturas. Cuius
lib. 6. obser. 21. à Icto ut Icto negat nomi-
ne Hominis contineri Mulierem, eo quod in
l. si qui aliquid. 38. §. Qui abortionis. de par.
disjungat Paulus hominem & mulierem, in-
quiens: *Sic eo mulier aut homo perierit,*
cujus sententiæ licet refragentur apertis ver-
bis. *l. hominis 152 de R. l. l. 2. de stat. hom. l.*
1. §. 1. ad l. Corn. de sc. l. Mañim. S. duorū. de
leg. 13. l. 3. §. 1. de li. hom. exh. & c. & in ipso §.

61.
Esse posterio-
res viru or-
dine natura.

62.
Esse homines
etiam secun-
dum placitū
Ictorum.

58.
Faminas ex-
cludi à ma-
sculin.

59.
Quas ob cau-
sas.

60.
Mulieres nõ
propagare fa-
miliam.

qui abortionis nomen hominis, complectatur utrumq; sexum, facta relatione ad poculum amatorii. quod utriq; propinari potest, cum abortionis nō detur nisi mulieri: tamen ante Iustinianum, qui hortatu uxoris, *Noſ. 8. c. 8.* tanta favore *l. imperialis. in pr. C. de nupt.* profecutus est sexum fœmineum, in aduertas etiam pœna capitali, cui viros subiebat, eximeret, *Noſ. 134. c. 10.* fœminæ ad hereditatem eriscundam cum maribus pari jure vocatz non sunt, ut confiteatur & explicat Iustin. ipse *d. l. Inst. de legit. agnat. succ. C. l. seq. de S& Tertull.* Lege enim XII. tabul. soli agnati vocabantur, *l. pronuntiatio. 195. S. 1. de V. S.* post aded repellbantur fœminæ quantumvis agnatæ, ut, nisi sorores essent nihil caperent jure consanguinitatis, quod quia iniquum videbatur, prætor eas ad bonorum possessionē admisit ea parte, qua proximitatis nomine bonorū possessionem pollicetur, si neq; agnatus ullus, neq; proximior cognatus interveniat, *Paul. 4. sent. tit. 1. S. 6. Vlpian. tit. 26. S. 6.* Quin & lex Voconia, cujus veniam Augustus uxori rogavit, *Dion. li. 50.* in invidiam fœminarum ita statuebat: *Ne qui census esset, virginem, neſe mulierem supra quadrantem suorum bonorum heredem institueret, plusſe cuiquam legaret, quam ad heredem heredesſe pervenires: Ne famina ulira cōſanguineos ab inſtato ſuccederent, August. 3. de ciſ. DEl. cap. 12. Gell. lib. 20. c. 1. Dion. lib. 56. Liv. lib. 41. Cic. 3. Verr.* Eam Cicero peculiari oratione suaſit, *reſte Gell. lib. 7. c. 13. & Sext. Cæcilius* sic commendat: *Quid utilis plebsſito Voconio, Cœ cohercedis mulierem hereditasſibi.* *Gell. lib. 20. c. 1.* Iustinianus vero, ne qua cogeretur Augustæ, legis veniā ad exemplum Augusti exorare omnem inæqualitatem uno impetu præcidit, & mulieres viris pares esse voluit, *d. S. Cæterum. Inst. de legit. agnat. succ. l. ult. C. de lib. præter. l. lege XII. tab. C. de legit. hered.* quam legem, cum ex æqualitate naturæ educere vellet, contra naturæ præscriptum, quæ fœminam viro deteriozem fecit, & juris Divini, multarumq; gentium dispositionem induxit. Moses quippe jussu & autoritate divina, sorores à possessione prædiorum exclusit, quam diu fratres superessent. *Num. c. 27. C. 36. 10f. 12.* Imò cum lex de dividenda hæ-

reditate nō extaret, de consuetudine exactas fuisse fœminas in infinitum patet ex rotatione filiarum Zelaphedadis, *ibid.* quam licet probaret vox divina, & mulieribus locū consentiret: non tamen eas masculis pares fecit, sed post masculos demū vocavit, quam rationem sequūtur in regnis & regius feudis, quicunque ea in manus fœminarum cadere sinunt. Nam ex antiqua Germanorum, Saliorum, & Armeniorum lege, fœminæ excluderentur in infinitū, ut paulò ante notavimus. Pomerani Supernumerarias puellas statim in ipso partu suffocabant, ne vel familiarum, tanquam inutilia pondera gravaret, vel masculorum hæreditatem diminuerent. *Cram. part. 1. Chron. Eccles. Pom. c. 9.* Tam iniquè, ut videtur Iustiniano, actū fuit cum mulieribus à primævis legislatoribus, quorū tamen quibusdā jus divinū & naturale suffragatur.

Cæterum, ut ex privatis hæreditatibus, æquales portiones fœmellas cum masculis auferre patiamur, an inde licet progredi ad successionem in Rebus publ. & publica exigere ad legem privatorum? quemadmodum Henricus Archiepiscopus Cantuar. *in orat. ex hort. ad Henr. 5.* contra legem Salicam disputat ex lege Mosi, & sicut DEVS post masculos admisit fœminas: ita contendit Isabellæ sorori Caroli Belli, ejusque loco Eduardo filio, ante Philippum Valfesium, regnum Galliæ debitum fuisse. Certè ab unius Reipubl. legibus ad alteram non procedit argumentum, nec municipales Iudæorum leges, moribus provinciæ unius accommodatz, quenquam amplius obligant, nisi quatenus naturalem in se continent rationem. Multò minus à privatis licet inferre ad publica, tum quod publica non sint in marsupio & proprietate principis, ut ad hujus unius arbitrium & commoda distribui debeant, tum quod publicis bonis conjunctiona sint officia publica, quorum mulieres capaces fieri non possunt. In omni enim dispositione, quantumcunque generali, subintelligi restrictionem ad aptitudinem, dicit Zafius *in l. princeps. num. 11. de legib.* Etenim munera capessere nō potest, qui evidenti laborat inidoneitate, *l. ut gradatim. 11. de muner. C. honor. & cujus rei commercium mihi habere non licet, eā mihi possidere fas nō est*

63.
Mulieres ex aquo non admitti ad hereditates in re Roman. antiquo.

64.
Iustinianus.

65.
Divina.

66.
Et aliam gentium.

67.
A privatis successione, ad publica non valere consequantiam.

68.
In dispositione quacunque generali subintelligi restrictionem ad aptitudinem & capacitatem.

In mutuum interest. 34. ubi Corras. num. 4. & Gohefr. de V. Oblig. l. moriuo. 49. S. Labeo. de leg. 11. §. non solum. Inst. de leg. nec ad re jus aliquid, quod, propter vitium corporis, vel propter qualitatem ielcti, vel aliam quamcunque probabilem causam habere non possunt. l. filium familias. 114. §. Si quis alicui. s. de leg. 1. Gl. in Auth. Quomodo oport. Episc. & Cler. Verb. conferens generi. & Albcric. l. bene à Zenon. C. de quadrienn. præscripti: Papam ajunt, non potuisse donationem Constantini acceptare, quia Politici imperij capax non est. c. cum ad Verum. dist. 96. cum gl. ibid. & in c. quoniam, Ver. fte actibus. & Verb. disceptat. dist. 10. c. con. Senior. 13. q. 8. & Icti Hispani Majoratus in primogenitum directi, non aliter illum fieri capacem scribunt, quam si non prohibeatur, ob qualitatem aliquam, aut vetitum legis succedere. Lud. Molin. de jur. primog. lib. 1. c. 9. & 33. libr. 3. c. 2. num. 13. & per tot. Feudorum interpretes ad successionem feudi non admittunt mulieres, ex hac ratione, quia nequeunt sustinere seruitia, quæ vasallus debet Domino.

Iam verò, quod mulieres non sint capaces sceptri, vel ex juris civilis ratione planum est, quo ab omnibus officiis civilibus vel publicis removentur fæminæ, & ideo nec iudices esse possunt, nec magistratum gerere, nec postulare, nec pro alio intervenire, nec procuratores existere: l. 2. de R. l. l. cum prator. 12. §. Moribus. de iudic. l. pen. de Edden. l. 1. §. sexum. de postul. l. 1. §. 1. ad Vellei. c. mulierem. 33. q. 5. c. mulieres. de iud. in 6. imò nec immunitatibus generi posteris que datis custoditis que frui, l. 1. §. sed & l. immunitates. 4. de jur. immum. Pyrrh. de l. Sal. arg. 12. Tiraq. de retract. §. 1. gl. 9. num. 243. Vlpianus enim in d. §. sexum. officia virilium, peculiari nomine vocat, eò quod ab iis prohibeantur fæminæ, d. l. pen. de eden. & Tertullian. de Velan. Virg. virilia munera, in quibus non permittitur mulieri, in Ecclesia loquitur, sed nec docere, nec tingere, nec offerre nec ullius virilium munera, nedum sacerdotali officij sortem sibi vindicare. Gregor. Tholof. libr. 7. de Rep. c. 11. n. 8. ad hoc argumentum respondet, quod se, privatis Romanorum moribus

hoc jus introductum sit, cui mores aliarum gentium derogare queant, ut & Connan. 1. comm. jur. c. 8. n. 4. Quod licet verum esset, & aliud apud alias gentes usu receptum fuisset, adhuc tamen mores diversi inter se comparandi forent, utri Reipubl. salutem proprius attingerent: eòq; certamine non est dubium, quin palmam reportaturi sint mores Romanorum, naturæ & divino juri conformes, ut mox dicemus. Cæterum, dum Paulus ait, d. l. cum prator. 12. §. non autem. Verf. moribus. de iud. Moribus repelli faminas à iudicandi munere, non loquitur, de consuetudine Rom. sed moribus in universum, seu, ut explicat Petr. Faber. l. 2. m. 2. de R. l. de iure gentium, quemadmodum & l. 1. §. 2. ibi receptum est, interpretatur Agid. Hortens. ad rubr. in pr. de Transact. quia moribus ait fæminas perinde repelli, ut seruos. Servos verò non solum Roman. sed omnium gentium consuetudo abigit, & l. 1. §. 1. ad Vellei. pleraq; officia, mulieribus commendata addit, ipso jure non valere, id quod perspicuum magis evadet, si rationes depulsionis detegamus, quæ non tantum apud Romanos, sed omnes omnino gentes dissuadent imperium fæmineum, seu mulieribus inducunt inhabilitatem ad gerenda officia publica,

Primum enim affert Tacit. 3. Ann. Sexum natura invalidum, seu ut Arnobius ait lib. 7. contra gent. conditionem fragilitatis. Quid, inquit, fæminarum genus, quas ab negotiis publicis conditio fragilitatis excipit? Longe, quippe, præstat in arte.

Et solertius est multo genus omne virile. Lucres. libr. 5. id quod ubique inculcant & præsupponunt l. Cti. l. quinquem. §. ad filias. C. ad l. l. Major. l. si mulier. C. ad Vell. l. si pater. C. de spons. l. 1. §. pen. C. de res ux. act. l. ult. C. de domat. ante nupt. l. sicut ibi. C. de præscrip. 30. aut 40. ann. l. a sidiu. C. qui potior. in pign. hab. §. 1. in fin. Inst. Qui alien. lic. l. regula 9. de iur. & fact. ignor. l. 2. §. Verba itaq; ad Sc. Vell. l. cuius bonis. de cu. fur. l. de ferro. de iur. fisc. l. 1. §. accusationem. ad St. Turp. c. ex parte Abbatis. de p. r. s. c. Adam 33 q. 5. & qua præterea afferunt de infirmitate sexus Lucas de Penna. l. ult. col. 3. de p. r. s. c. schol. lib. 12. Benckendorf.

Ppp

ad l.

Op. Mulieres repelli ab omnibus muneribus publicis.

70.
Responsio
Connani &
Tholofani
regitur.

71.
Prima causa
ob quam repellantur
fæminæ.

ad l. famin. de R. l. Viter. de praesig. Dam. lib. 2. c. 23. ad fin. Ch. issun. lib. 11. in Catal. glor. mund. confid. 4. Aristot. 1. Polit. c. 8. multis argumentis, ex natura muliebri petitis, ostendit, Mulierem nasos ad parendum, non ad imperandum, & secti. 91. secundum distribuit. Montec. Natura, inquit, mulier est parens, mas imperans. In 2. Polit. c. 3. refutat & sententia & rationem Platonis in lib. 5. & 7. de ll. sancientis, ut ad bellica & civilia negotia perinde aduehant mulieres, atq; viri, exemplo canum & aliorum animalium pugnancium, quæ quis viribus contra hostem insurgunt, quæ mares, quæ femelle. Piccolom. grad. Moral. 10. c. 32. cum defendere nequiret, excusare saltem voluit Platonem, quod civitatem in abstracto condere sibi proposuit potius habuerit, quam in concreto: Quanquam non queritur, quid spectaverit, sed quid spectare debuerit Plato, imò quod hoc in loco non spectaverit civitatem ædificandam in aere, ex eo patet; quod exemplo Sauro mantidum opinionem suam stabilirat, quam stabilire debuisset non ex corruptis unius provincie moribus, sed inclinatione totius naturæ. Quod verò ex brutorum natura petiti argumentum, reè refutavit Arist. 2. Polit. c. 3. quoniam diversa brutorum diversa hominis ratio est, Bruta quippe cum foras vagari deberent, tam mas, quam femina, hispida & dura corpora sortita sunt; In humana verò natura, cui incumbat cura familie condendæ, distinctio facta fuit maris, qui futurus erat caput familie, & femine, cujus custodiz acquisita committenda erant, ut docet idem Arist. 1. Oecon. c. 1. & prolizæ Xenoph. in Oecon. dum ait: Mulier imbecillioris & mollioris corpore est, ut admonetur intra tectum manere & lanificia curare, inde etiam ingene. ata est eisdem major quæq; & liberorum amor, ut sciat domi sibi educandos & nutriendos liberos. Quod si argumentum ex natura petere velis, propria cuiusq; potius inueire, quam alienam. Nam quid conveniat homini, ex humana natura discitur, non ex indole brutorù toto cælo dissidentium. Lactantius quoq; lib. 3. c. 21. in si. hanc Socratis sententiam cavillatur: Quia & debet, inquit, Socrates in casere animalibus officia marium faminarùq;

non esse disjisa, existimavit oportere etiam mulieres militare, & publicum consilium interesse, & mag. stratus gerere & imperia suscipere, itaq; hu arma & equos ab gnatis. Consequens est, ut lanam & relam viri & infantium gestationes tribuat. Proinde non satis cautè quartù pro muliebri imperio argumentù hinc extruxit Gregor. Thol. lib. 7. c. 11. n. 27. quod sc. leges quarundã gentiù mulieres æquè participes. erint Reip. & bellifocias, ut viros. Nam esto, ut undecunq; id probari queat, certè ex ficta lege Platonis, non magis probari potest, quam communio uxorum & bonorum, & cætera quæ illic Socrates. Idzis Remp. conditurus contra conditionem humanam comminiscitur. Exemplum verò Amazonum, quo Socrates ipse lib. 7. de Repub. Plat. si quid in se continet inuitandum, non tantù mulieribus aliquantulo locum facit, sed semper imperiù domi, foris, publicè, privatim, ad iudicium, quemadmodum Amazones virile jugù prostris exuerant: Iust. lib. 2. Oros. lib. 1. Iornand. de reb. Gotic. & masculinum sexum è medio sustulerant, adeo ut concubitus alionde pacifici cogenterentur, ea lege, ut scribente Iornand. n. 26. quicquid masculini sexus edidissent, patre redderent: quicquid vero famines masculerant, mater ad arma bellica eruderet: qua ratione adhuc hodie præcipuus regis Monomotapæ legiones, quas ex mulieribus incertam aliquã insulam detrusis conscribit, femellas sibi reservare, masculos patribus transmissere scribit Eduard Lopez. lib. 1. de regn. cong. c. 9. Sive, ut quibusdã placet, editu maribus & vercale odio editi, infantiù facta rumpebant. Ita apud illas detestabile puerperiu erat, quod ubiq; cõstat esse vovisum. Nec verò error unius provincie sufficit ad destruendù jus universum reliquarum gentiù, præcipue quando error vergit contra dictam è ipsius naturæ. Etenim Penthesileam, Amazonum reginam, quæ in auxilium Briamo venerat, Virg. 1. AEn. detractam equo, semianimem in Scamandrum fluvium immerfit Achilles, iam ignominiosu morte dignam, dicens, qua non verita fuisset sacilegè natura sua vim inferre. Dyk. recens. lib. 4. Bell. Troj. Non negamus etiam multas mulieres multis viris esse præstantiores, ut

72. Mulierem à natura naturam esse ad parendum

73. Crimeludicium mollioris corporis ac animi.

74. Solvitur ad hunc argumentum Ioh. Iosani.

75. Respondetur ad consuetudines earum gentium quæ faminas admiserunt.

ait Plato 5. *de Rep.* & catalogo bene longo deducit Tiraq. *l. 11. n. 11. Connub.* quemadmodum Abigailis prudentia præpolluit effronti temeritati Nabalis, 1. *Sam.* 25. sed ex paucis exemplis de universali indole mulierum non magis concludere licet, ac si omnes feminas calidas dicerem & robustas, quia multæ multos viris & calidiores inveniuntur & robustiores. Quasdam enim heroicus imperus, supra vires naturæ, ut ipse Aristot. confiteretur *lib. 7. Eth. c. 1.* divinitus instillatus, seu Spiritus, miraculose inditus propulit, ut Iuditham, & Esther. Egeriam, cui leges & instituta Numæ ascribuntur, quæque ut ait Ovid. 3. *Fast.* *Numa conjux consiliumq; fuit,* non tantum feminam, sed & Deam, seu Nympham, sinxerunt historici, quasi soli feminæ tantam sapientiam verisimiliter Numa asingere non potuisset. *Lib. 1. Plat. in Num. Cic. 1. de legib. Valer. 1. r. 3.* Nec Debora iudicabat populum Iudæorum suo consilio, sed prophætico Spiritu: & tamen cum impenderet bellum à Sissera, & extrahendus esset populus ab iniqua servitute, eam provinciam dedit Barachi. *Iud. c. 4. & 5.* Quod ipsum dicerem quoque; de Iohanna Lotharinga, cujus imaginem Aurelij in ponte cum Rege potuerunt, in testimoniū virtutis muliebris, si Gallorum historicis fides habenda, & Iohannis Gersonis disputationi contra Anglos. Regem enim, quem nunquam viderat, vixit vestitum primo intuitu agnoscebat, futura illi prædicebat, in magno discrimine tuta versabatur, & hæc omnia divinitus sibi revelari dicebat, ut quidem Tholos. *d. c. 11. n. 63 Pasquier. log. des recerch. de Franc. c. 10. Bellefor. in Chron. Gill. in Car. 7.* & alij disputant. Ab Anglis verò Rothomagi condemnata fuisset impia Magiæ, & ad rogum ducta. Quomodoque; verò se res habuerit, constat puellam hanc occulto quodam genio agitatam, & ex pastoritia simplicitate, ad fortunam singularem evectam fuisse. ex quo casu miraculoso nihil liceat inferre ad nativam mulierum indolem. Non enim puerorum prudentia propterea anteponenda senili, quia Daniel divina inspiratione totius Senatus iudicium rescindere potuit. Quasdam porro temeritas in felix periculum coniecit, quasdam extimulavit de-

speratio. Nam & gallinæ contra accipitrem impensius deserviunt, & Leæne furiosius grassantur, nec propterea fortiores masculino sexu dicendæ, quoniam Galen *comm. 2. in lib. Epid. i. & 2.* opponit *Symplicium*, & distinguit ex eo, quod *Symplicius*, sine animo virili animo, & rerum humiliorum contemptores, quod non cadit in feminas, quas abjecto animo esse dicit Hippocr. *lib. de morb. Virg. & 2.* *de morbis Virg. & 2.* At *i. & 2.* *de morbis* sunt *Virg. & 2.* & propter pusillanimitatem facile permoveantur, propter precipitantiam affectuum facile sequantur, quo ab objecto irriante devocentur. Quin & Aristot. 3. *Eth. c. 8.* audaces quosdam dicit fieri, ex ignorantia malorum, dum minus credunt esse, quod ignorant, & vel hac de causa multæ mulieres pericula cordate adeunt, quas tamen fortes, aut laude dignas, & ad res magnas gerendas exinde idoneas asserere nemo potest, quia non virili constantia, sed muliebri temeritate in præceps ruunt. Alias enim ubique mulieres minus auras præsumit lex *l. quæquæ. S. ad filias. C. ad l. lul. Majest.* ubi Cynus excipit solos actus venereos, in quibus mulieres facit audaciores, cum restis cupidiores dicere debuisset, ut advertit Scip. Gent. *lib. 1. de conjur. cap. 5. Vers. fin.* Aristoteles ait: 3. *Polit. cap. 3.* *Alia est temperantia & fortitudo Viri, alia mulierum. Nam Vir timidus videatur esse, si sic fortis sit, ut mulier fortis, & mulier alia, si sic modesta sit, ut Vir bonus.* Porro nec illarum mulierum exempla rectè ad propositum afferuntur, quas magnitudo periculi egit in furorem, quemadmodum Pyrrho in expugnatione Spartani oppidi mulier terhelem lapidem projecit in caput. *Plutarch. in Pyrrh. &* quæ plura huius argumenti exempla afferre Polyæn. *lib. 8. Stratag.* utpote, quod Teseffilla Argivas mulieres castis viris, contra Cleomenem in propugnacula produxerit, & Spartano exercitum feliciter fruerit: quod Arcadice feminæ Lacedæmonios ex occulto præsidio in fugam coniecerint, Charilo rege capto. *Pausan. lib. 8. in Arcad.* Publicis honor decretus est matronis Romanis, cum Vetaria mater & Voluonia uxor atrocem C. Martij

76.
Ex paucorum mulierum præstantiam non posse inferri regulam.

77.
Mulieres quadam divinitus inspirantur.

78.
Quasdam felici temeritate propulso.

79.
Aut ignorantia male.

80.
Mulieres de speratione audaces.

Coriolani animum exorassent, quem nec oratores, nec supplices cum suis insignibus sacerdotes flectere potuissent. *Plut. in Coriol. Valer. 5. c. 6.* An verò id publicum consilium fuerit, an muliebris timor, parum se invenire scribit *Li. 2. lib. 2.* Rebus desperatis quilibet fortis est, & furorem incendit timor. Portia devoravit viros carbones, ne ignominiosius periret. *Plut. in Brut. & Laczna seipsam pugione confodit, ne confoderetur à liatore. Plutar. in Cleo.* Princeps quædam Mediolani obfessa, cum filios matèndos ad muros duceret, hosti nudatum ventrem de muro ostendit, quasi monetam novorum liberorum, etiam si priores è medio sustulissent. Perficæ mulieres cedebat exercitui, sublati vestibus obviam properarunt, rogantes, *nunquid in uterum redeire vellunt. Iust. lib. 1.* Celtarum & Arabrorum uxores, fugientes ex acie viros, & ad impedimenta tendentes, nova acie è capientis præ furore exceperunt, quod nullam aliam victis salutem superesse vident. *Plutar. in Mar.* Deniq; nec horum aut aliorum Barbarorum, qui satellitia sua conscribunt ex foliis fæminis, ut apud reges Monomotapæ in Africa, *Lopez. lib. c. hist. Cong. c. 9.* aut Achini & aliarum in India Orientali insularum, *Ioh. Herman. de Bree. in Navig. Ind. part. 8. hist. Ind.* exemplis permovemur, quia jus gentium non æstimatur ex corruptis, sed principis naturæ consonis moribus, ut docet Arist. *5. Eth. c. 6.* *Sauromatarum fæmina,* inquit Hippocr. *lib. de aer. loc. & aq. equitanti, arcu utuntur, ex equo jaculantur, & cum hostibus bellum gerunt, quoad virgines existant, neq; ante virginatam deponunt, quâ viros hostes interfecerint. Dextrâ mammam non habent. Puellis enim adhuc infansibus, ferro ad id fabricatio & candente, dextrâ mamma ad moto, eam matres exurunt, ut ne incrementum accipiant, sed ad dextrum humerum & brachium omne robur & copia transmittatur.* Bracarorû populos scribit Appian. *Alexand. lib. de bell. Hispan.* cum mulieribus armatis in bellum proficisci, nec terga vertere, aut moriendo ingemiscere, quales supra depinxit Celtarum uxores *Plutar. in Mar.* Valasca, ministra Lybæ, reginæ Bohemæ, Dominio muliebri infueta,

81.
Ex corruptis moribus non esse sui generis consti- tuendum.

Præmis laio septennale bellum movit, multis sui similibus viraginitibus conclamatis, *Dubra & lib. 2.* nec promissis vel conditionibus à cruento proposito averti potuit, prius, quàm feris esca projiceretur. Quia enim barbara id genus fæminæ degenerant in ferâs bestias, & naturam humanam tacitè ejurant, non magis à iis licet exemplum trahere, quàm à brutis ipsis, ut tradidit Arist. contra Platonem *2. Polit. c. 3.* Quin potius naturam muliebræ in se contemplerur, quàm sit timida, imbecilla, & ad res arduas expediendas insufficiens. *Dem. ait Xenoph. in Oecon. Cyrum totum & durum esse primum duxit, ut armatum prodiret contra labores & injurias fortis perseverans: mulieri vero mollem indulsti habitum, fluxam carnem, teneraq; superficem obdultam, quod domo, se, non secus ac cochlea sua, continere actueri debeat.* Homerus *8. Iliad.* mulieres peculiari Epietho vocat *ἡλύπνεγες*, & mulierem secundum Varronem derivari à *mollitie*, testatur Lactant. *c. 12. de opif. Dei.* August. *serm. de temp. 2. 3.* Concil. Tribur. *c. 46. l. argumento §. muliebri. de auro & arg. legat.* Gratian. *in §. Sed illud 32. q. 7.* D. Petrus Vas dicit esse *infirmitatem. l. c. 3. & rem imbecillam.* Quintil. *decl. 38.* Pheretima mater Arcesilai regis Cyrenzororum, multis beneficiis affecta ab Euelthone principe Salaminis, ad quem exulatum profugerat, tandem etiam exercitum pro reducendo filio rogavit, qua importuna rogatione turbatus Eueltho, fufum aureum misit & colum penso circumdatum, talia deberi munera muliebri arrogantia rescribens, non exercitus. *Herod. lib. 4.* Nam quid commercij habet mulier cum bello, cum muliebres animi adagio dicantur meticulosi & imbelles? ut apud Ennium,
O juvenes, juvenes, animos geritis muliebres.

82.
Mulieres à natura esse molles animo.

83.
Imbelliam esse mulierum proprium.

Cyrus, ad ignaviam redactus Lydos, qui post Croæsi captivitatem sæpius deficiebant, non tantum habitum, sed & opera muliebriâ iis imperavit, texere & psallere, partem in signum animorum examinatorum, partim ut aluetudine potior effeminarerent. *Herod. lib. 1. Polyan. 7. Strat.* Narseti imbelliam exprobratura uxor Iustinini pensum misit, quasi Gynæco distribuendum, quod

Buuu.

Eunuchus esset, *Diac. in Iust.* Charez tribuno cohortis pratoriz C. Calig. ut mollem & effeminatum probro notaret, signum petenti, Venerem dare solitus fuit, *Sueton. Cal. 56.* Sesostris rex Aegypt. muliebria genitalia appinxit cippis eorum, quos incruenta victoria, quasi evitatos superasset *Herod. libr. 2.* Bunduica Britanna, ut Neronis ignaviam militibus ob oculos ponat, dieit eum sub nomine viri veram mulierem esse, idque ex eo intelligi, quod voce & cythara canat, quodq; ornetur muliebriter. *Xiphil. in Ner. num. 8.* Adedumbellis apud omnes habetur tota mulierum natio, Græcorum quidam, eum Spartanz mulieres, supra sexum feroces, ne Olympis quidem certaminibus abstinerent, legem rulerunt, qua saxo deicerentur, quæ in ludis Olympis deprehenderentur. *Pausan. lib. 3. in Eliaz.* Salomon Proverb. c. ult. dum describit operas probæ mulieris, armorum & iudiciorum nullibi mentionem facit, sed cum lana, inquit, & lino occupatur, Vestem & stragula ipsa sibi tenet. Manum suam extendit, ut legit vulgata, ad forra, & digiti ejus apprehenderunt fusum. Post lapsum cum Deus primum Evæ, deinde Adæ operis pœnam imprecaretur, mulieris operæ exprimentur, *Parere Liberos. & obedire viro: Viri agrum colere, la boribusq; vitæ quærere. Genes. 3.* quod & Arist. tradit *1. Polit. c. 8 & 3 Polit. 3.* inquires: *Alia æconomia viri est, alia mulieris. Illius officium quærere, hujus conferre.* Nec dissimilia officia eidem ascribit Virgil. 8. *Æneid. Vers. 410.*

Famina primum

*Cui tolerare colo vitam tenuiq; Minerva
Impositum cinerè & sopitos suscitât ignes,
Noctem addens operi, famulibusq; ad lumina
longo*

Exercet penso, castum ut servare cubile

Conjugi & possit parvos educere natos.

Maximum & præcipuum mûhus foeminarum vocat Vlpian. necipere & mericonceptam, l. quaritur ff. de Aedil. edit. quod ingenius uxoris sedulo injunxit Lycurgus, licet à sedentaria & ignava nendi, suendiq; opera eas abduerit, quod serviles operas ad feryas pertinere putaret, *Xenoph. de Rep. Laed. perinde ut Persæ, quos nihil durasse tur.*

primum, scribit Curt. lib. 1. quam faminae lani-
ficio manus admoisse. Hinc enim sæpè vir-
lilia officia invasisse mulieres Spartanas su-
peria ex *Polyan. lib. 7 & 8. Strab.* diximus, &
Arist. 2. *Polit. c. 7.* Lycurgo idipsum meritiò
exprobrat, quod Gynæcocratiam incaute
introduxisset. *Plur. in compar. Num. & Ly-
curo. item in Agid.* Græcorum Regum filias
& uxores non abhoruisse telas operosæ Min-
ervæ ex Homeri testimonio & Penelopes
penso notum est. Quin & Macedonum Re-
gi cibaria coxit uxor, apud *Herod.* ipsiq; Phe-
retimæ reginz colum & fusum remisit prin-
ceps Salaminis, ut paulò ante diximus. De
Romanorum moribus testatur *Arnob. lib. 2.*
*advers. gent. Matres famulas Vestras in atrio
operantur domorum, industrias restificantes
suas.* Nam Lucretiam omnes prædicabant,
quod cū ex improvisosupervenissent, haud-
quaquam, ut regias nurus, quas in convivio
luxuque viderant, tempus terentes, sed fera
nocte deditam lanæ inter lucubrantes an-
cillas in mediozdium sedentem invenirent,
muliebrisque certaminis laus penes Lucre-
tiam fuerit. *L. 1. r.* Fatius, cū pacifceretur
cum Romulo de raptis Sabinis etiamsi eas
ab omni opere immunes haberi velit, lani-
ficium tamen iis injungi concessit, *Plur. in
probl.* in cuius rei argumentum Ibeorum u-
xores olim colum & fusum cum stamine ad
maritum deferrebant. *Alex. ab Alex. 4. c. 8.*
Augustus ad hanc faciem Filiam & nepes
instituit, ut lanificio assueficeret, *Sueton. in
Aug. c. 64.* cui soli omnes foeminas olim stu-
duisse autor est *Plutarch. de clar. mulier.* nec
veste temerè alia, quam domestica usus est
Augustus, ab uxore & sorore, & filia nepti-
busq; confecta. *Suet. Aug. 72.* Vitæ Rex Chi-
nensium ad fusum & acum aded detrussit mu-
lieres, ut ne suam quidem uxorem ahis ope-
ris voluerit traducere vitam. *Hier. Henning.
in Genal. Chm.* Icti inter operas, quas uxor
marito debet, l. scur. 48. de oper. libert. lan-
nam carpenti, & vestimenta viro conficien-
di artem annumerant, l. sed si vir. 31. in prin-
cip. & l. 1. de donat. inter vir. & uxor. un-
de colligit *Accur. in l. si paterno. Cod. de ne-
gor. gest.* Suere & texere esse proprium mu-
lierum, cui subscribit *Homer. 6. Iliad.* sub
persona Hectoris increpantis uxorem:

84.
Mulieres da-
mandas ad
solum & fo-
cum.

85.
Quibus per-
ru nata sine
mulierem.

Αἴμα' οἰεσθ' ἔστιν ἡ σπουδὴ τῶν ἔργων κίμωλις
 Ἰσὶ 7 ἡ λυκαῖα πρὸς τὴν ἀμφιπόλαιον κίλινον
 Ἐργὸν ἐπιτοχῶν; Πόλεμος δ' ἀνδρῶσι μάχησιν.
 Imitatus est Virgil. lib 7. *Aeneid.*

*Cura tibi Divum effigies & templa tucri,
 Bella Viri pacemq; gerans.* Item 8. *Aeneid.*

*Cui tolerare colo Vitam tenuiq; Moresq;
 Impositum &c.*

Nec non Ovid. 12. *Metamorph. Columq;
 I, cape cum calathis, & flamina polle sor-
 que*

Bella relinque Viri.

Tritum enim ververbium est apud Græcos:
 Μη μάχησθε; αἶψ ὄλι. Et Naumachus Poë-
 ta, rectè adhortatur mulierem apud Stob.
Serm. 71.

Αἴ τι δὲ οἱ τὴν δύραφι, τὴν καὶ δύρατιν ποτιῶξ.
 Σὺ δὲ ἴ οἱ κοφίλι μιλίτω, καλαδὸς ἴτι φυλασ-
 σῶν.

86.
 Respondetur
 Catalogo cla-
 rarum mu-
 lierum.

Nec deniq; moramur catalogum Heroica-
 rum foeminarum, quas ex universali histona
 producere licet, partim quia paucæ sunt, si
 comparentur ad infinitam copiam reliqua-
 rum, partim, quia naturam divino quoddã af-
 flatu superarunt. Quæ verò rarò accidunt,
 non debet curare legislator, 15. de ll. nec re-
 gula cõstituitur ex iis, quæ sunt per accidens
 & ex causa supernaturali. Ostendimus supra
de jur. connub. in c. 2. scõ. 1. n. 8. quam multi
 ex patribus divinã benedictione ante æta-
 tem genuerint: nec tamen propterea leges in
 pueris potentiam generandi præsumunt, c.
*quod sedem, de frig. & malef. l. si minor. l. si
 adult. ad l. l. l. adult. c. 1. ubi gl. Host. Zabar.*
*Burisp. de del. puer. quia malitia in quibus-
 dam superavit ætatem, c. de illu. in 2. c. pube-
 ret. c. fin. de despons. Impub. & ætas omnium
 non est æstimanda ex paucorum privilegiiis.*

87.
 Quæ ex au-
 præter ratio-
 nem sunt, nõ
 sunt absolutè
 trahenda ad
 consequen-
 tiam.

Profert Cicero in *Car. Major. robur Mastinif
 sz, Cyri, L. Metelli, Nestoris,* qui in summa
 senectute non destiterunt generare & res ma-
 gnas feliciter aggredi, nec tamen inde audent
 senibus in universum juvenilem fortitudi-
 nem attribuere. *Nam non sunt, inquit, in se-
 nectute vires. Ne postulantur quidem vires
 à senectute. Ergo & legibus & institutis va-
 cat ætas nostra muneribus suis, quæ non possunt
 sine viribus sustineri. Fertz multæ mitescunt
 cicuratione, & tamen feracitatem in omnibus*

presumit lex naturalem. *l. r. s. in bofiv. io.*
Si quadr. paup. sec. Sic quoq; in mulieribus
 quibusdam emicuit virilis animus, qui ta-
 men omnibus attribuendus non est, quia u-
 niversam naturam muliebrẽ destruit. Quod
 si tu mihi decadem unam exhibueis mulie-
 rum, quæ virtute regnum promoverint, ego
 paucis illis ex adverso opponam centuriam
 earũ, quæ vitius indignas se redderint. Quid
 habet, quod jaçet Afiyria præter Semirami-
 dem? Nam Amessem Aegypti prætereo, tan-
 quam a Manethore effictam. *Euseb. in Chron.*
 & Nitocrin tanquam ab Herod. lib. 2. intru-
 sam, Quid Persia, præter Aspasiã Cyri. *Ae-
 lian. lib. 12. Var. Iudæa præter Alexandram-
 Joseph. lib. 13. Antiq. Massogetia præter To-
 myrin? Herod. l. 2. Iust. lib. 1. Caria præter Ar-
 temisiam? Russi præter Helenam, quam ipsi
 propria lingua Olham vocant. Sigismund.
 Baro in h. b. Muscov, Bohemi præter Lybul-
 sam, & si vis ejus quoq; ministrã, Valaicam,
 Dubrav. lib. 2. Sen. Sylv. in hist. Bohem. Po-
 loni præter Vandam. Micov. & Crom. in pr.
 hist. Dani præter Margaretam, lob. Mag. libr.
 19. Angli præter Elisabetham, & Britani præ-
 ter Bundericam, regia stirpe ortã, teggiquæ
 prælidem? Xiphil. in Nerone. ex Dion. Nam
 quas Plutarch. in lib. de clar. mulier. claras
 virtutibus effert, in iis agnosceimus virtutes
 obediendi, non imperandi. Tales enim pecu-
 liariter in muliere dotes requirit Arist. 1. *Pol-
 it. cap. ult.* quales in servo & milite. Seneca,
 cum vellet Marciz matronas Romanas imi-
 tandas proponere, ex tota antiquitate non
 corradit, nisi has paucas. in *consol. ad Marc.
 c. 16. Quis, inquit, dixerit naturam malignè
 cum muliebribus ingenium egisse? par illis
 mihi crede, vigor, par ad honesta libera fa-
 cultas: laborum doloremq; ex aquo, si consue-
 vere, patiuntur. In qua istud urbe, Dii boni,
 loquimur? in qua Regem Romanum capere
 Lucretia & Brutum dejecerunt. Bruto liber-
 tatem debemus, Lucretia Bruto. In qua Cla-
 liam, contempto hoste & flumine. ob insignem
 audaciam tantum non in viros transcripsi-
 mus. Equestri insidens statura in sacra via
 celeberrimo loco Claliam exprobras juvenibus
 nostris pulcherrimè ascendensibus, in eam illos ur-
 be sic ingredi, in qua etiam feminas equo
 domavimus. Quod tibi, si quis exempla referri
 femi-**

88.
 Pauca mu-
 lieres clara.

89.
 Vera virtus
 mulierũ con-
 sistit in obe-
 diendo.

faminarum, qua suos forister desideraverunt, non offatam quarant. Ex una tibi similia duas Cornelias dabo. Primâ Scipionis filiam, Grachorum matrem. Diocesim illa partem, totidem funcribus recognoscit. Et de ceteris facile est, quos nec edictos nec amissos eius senserit. Tib. Grachum & Cajum, quos etiam, qui bonos viros negaverit, magnos fitebatur. Et accessos vidit. Et insperulatos: consolantibus tamen, miseramq; dicentibus. Nunquam, inquis, nō felicem me dicam, qua Grachos peperit. Cornelia Livium Drusum, clarissimum juvenem, illustrum ingenij, videntem per Grachorum vestigia, imperfectu tot rogationibus, intra penates interemptum suos amiserat, incerto cadu auctore: tamen & accerbat mortem filij & inultam tam magno animo tulit, quam ipse leges tolerat. Accipio, Senecæ, quod ex Epist. ejus ad hoc negotium affert Lipsius lib. 2. Polit. c. 3. quod nulli praelusa sit virtus; omnes admittat, & quod nec consum, nec sexum eligar: cæterum nec tu quoq; inficias ibis. Alias virtutes communes esse toti hominum naturæ, alias aliis proprias, ut est ars imperandi & obediendi. Nec enim probus Imperator sit, qui benè dicerit obedire, nec probus miles, qui incongruum affectet imperium. Sexuum verò etiam discrimina fecit Arist. & suas cuiq; virtutes ascripsit. i. Polit. c. 8. & ult. Etenim quod nocturno penso socias exercuerit Lucretia, castumq; cubile Cōjugis servavit, eam superius virtutem fæmineo sexui attribuit Virgilius: quod Corneliæ fortiter filiorum mortem pertulerint, id commune habent cum viris: quod Clælia flumen tranarit, deceptis custodibus, in eo tam Rex Hetruscus, quam populus Romanus novam virtutem supra viros mirati sunt, sed quid hæc audacia ad feliciter gerendum imperium? Annon & Cleopatra muliebriter parere noluit & Fredogondis uxor Chilperici Regis Francorū bellicosa simul denominatur, & libidinosa? Non audacia, sed prudentia reguntur Respubl. & hæc ipsa audacia, si cæteris mulieribus cum Clælia communis esset, nec Porcennæ, nec populi Rom. admirationem in se concitasset. Quod si Liviam uxorem Augusti, Pulcheriam sororem Theodosij, Zenobiam Odenati Pseudoperatoris conjugem, impe-

rii, cui consilio præfuerunt, capaces obijcere perrexeris, ecce tibi ex eodem ordine, sed dispatis monetæ, crudelem Fulviam, libidinossimam Messalinam, incestam Agrippinam, adulteram Faustina, scelestam Semiamiram, parricidii simul & adulterii seas Ariadnen, Irenen, Zoen, Endoxiam; & quas præterea longa referre mora est. De Fulvia Antoninij Imperatoris uxore & Cæsaris crucific ferbit Dion & ex eo Xiphil. in Aug. Fulvia non tam odio, quam Iudæo pecunia quarenda, sapè morte afficit: at homines viro suo incognitos, cum eum aliquando offerretur caput cuiusdam ex proscriptu, Hunc dicebat ipse, ignorabam. Item; Ea nonnūquam, quod mirum fortasse videbatur, accingebat gladium, signaq; distribuerebat inter milites; atque apud eos sapè numero concionabatur. De Messalina uxore Claudii idem in Claud. Temeritate atque intemperantia omnes feminas sua atari sit; erasit: totumque lib. 11. Annal. in cædibus ejus & adulteris describendis infumit Tacitus. Agrippina Claudii uxor Neronis mater, non contenta incesto Claudii patris matrimonio, filio quoque se miscuit per ambitionem, ne Sabina plus autoritatis promeretur. Quin & Seneca & Burrhus eò rem rediisse dicebant, ut nisi Agrippina sublata Respubl. salva esse non potuisset. Dion in Neron. Tacit. 14. Annal. Faustina adulteros nominat Iul. Capitol. in Ant. Phil. in fin. eamque conditiones sibi quæsiisse & nauticas & gladiatorias apud Cætam paulò ante dixerat. De Semiamira matre Hellogabali Lamprid in Hellog. in pr. Sine matris voluntate nihil in Respubl. faciebat Imperator, cum ipsa meretricio more vivens in aula omnia turpia exerceret, Antonino etiam Caracallo suprocognita, unde Sciro cautum est post eadem Hellogabali, ne qua femina curiam possit ingrediatur. Quid repetam egregia facinoræ cæterarum? Ariadnes, quæ Zenonem maritum vivum sub terram defodit, & post 40 dies Anastasio silentiario nupsit. Zon. & Cedren. in Zen. Irenen, qui silio imperium præripuit, in suum nomen sacramento adactis legionibus, & impatiens consortis filio tandem oculos eruit, quasi incapacem sceptri redditura, Zon. in Const. & Iren. quic-

91.
Faucati prout
duntia oppo.
untur mul-
tarum utia.

Encomium
Fulvia.

Messalina.

Agrippina.

Faustina.

Semiamira.

Ariadnes.

Irenen.

90.
Audacia mi-
hil habet cō-
mune cum
prudentia.

Zoes & Theodora.

92.
Theodora
Iustina.

quicquid pro ejus commendatione Paulus Diaconus persuadere conetur, quod imaginibus cultum restitueret. Quantum per Zoes & Theodoræ sororum libidines Eudociæq; cui Constantinus Ducas imperii tutelam commiserat, iniquas nuptias nocitum fuerit Orientali Imperio, apud Zonar. & Diaconum legere licet. Justinianus Imp. No. 8. c. 1. in pr. conficitur se participem fecisse consilij, eam, qua sibi à Deo data sit, reuerendissimam conjugem, id quod in favorem quoque mulierum huc affert Tholof. d. c. 1. nu. 29. & Blondus ait: dec. 1. lib. 3. Tegebat multum ipsius Regis ineptas virtutis regina omnia administrantia. At quo quæso consilio profuit Theodora imperio, nimirum, ut adulteras eximeret à pœna capitali, No. 8. l. 4. c. 10. fœmineum sexum virili per omnia æquiparet, l. imperialis. in pr. C. de nupt. l. lege 12. tab. C. de legit. hared. §. Caterum Inst. de legit. agnat. success. Anthimum Eutyrianum in vitis & repugnantibus omnibus Patriarcham Constantinopolitanum designaret Zonar. in Inst. n. 10. & Agapetum Episcopum Romanum reluctantem per Bellitanum ageret in exilium, Diac. in Inst. deniq; ut tributis duplicatis exederet populum, & seditioni necessarii occasionem præberet. Sic enim de hac re Zonar. in pr. §. 1. Inst. Neg. Verò ille sic affectum erat: Imperatrix illi sine licentia, si de quo vi modo facienda pecunia solertia cedebat. Sed & maritum longo intervallo potentia superabat, & motos eosq; varios quæstum ingeniosissime reperiebat. Hinc subditi gemino onere premebantur. Nam & annua tributa exaggerabantur, & vicia excogitabantur. Alij ut perperam de religione sentientes multabantur, alij ut immodeste & petulantius videntes opibus præstabantur, alij ob contentiones inter sese, alij deniq; aliis de causis, qua breviter recenseri nequeunt. Talia sunt consilia mulierum, etiam quæ optimè proferuntur. Quid enim in Semiramide tantoperè admirandum, præter felicem temeritatem? Nam à parricidio auspicata, in incestum desit. Privigno in exilium acto per Tyrannidem, cum se virum finxisset, regnum occupavit, factaq; sibi licentia quidvis agendi, adeo infatigabili libidine exarsit, ut filij quoque concubicum expe-

93.
Examinantur exempla clararum reginarum.

ret, à quo dignum tantis sceleribus præmium reportavit. Ne dicam vel ipsos quidi seculi scriptores tingere in ea nescio quid Magicum, quam & ignoto complexu à Venere conceptam, & post necem in columbam, cuius simulacrum Assyrii pro insigni militari arripuerunt, versam fuisse scribunt. Diod. lib. 2. 3. 4. Herod. lib. 1. Inst. lib. 1. Nec dubium est, quin quæ de Lybussa & Præmislo Bohemi, de Vanda Poloni narrant, maxima ex parte fabulosa sint, ut & illa, quæ de Lecho & Zecho Vincentius & Hagecus alium Cracum apud Bohemos, alium apud Polonos regnasse eodem tempore, ferunt, & Vapovius quidem Grachum nominat exulem Rom. circa annum 700. à Polonis in Principem electum, quem refutat Dlugotus, quod non viderentur sibi Poloni, qui externa imperia naturaliter oderunt, alienigenam exulem voluisse præficere. Alii ante natum Christi 400. annis Grachum apud Polonos fuisse scribunt, quos refutat Decius lib. 1. quia tum nec Grachorum, nec Polonorum nomen notum fuit. Sed & fabulam de interfecto juxta Cracoviam Draconem ridet Michov. lib. 1. c. 5. & pleraq; in dubium vocat Crom. lib. 2. hist. Polon. Quorsum verò illa de Præmislo Lybussæ marito fabula, quod detectus ab equo cæginæ, cum pranderet super mensa ferrea, hoc est, vomere, boves aratores iusserit in ventos abire, qui continuo evanuerint, & Domingo indicium dederint, quod à bobus ad equos esset transfessurus: tum etiam ex stimulo in terram defixo produxerit Corymbum, tres ramos gerentem, quorum unus nuces ostenderit, reliqui statim exaruerint, quo omine triplicem sibi sobolem, & ex iis unam tantum vitalem prædici voluit. Imò ipsa Lybussa Sibyllæ comparari solet, ut Brela Medææ, & Therba Circeæ, propter Magiæ, sortium & herbarum carminumque peritiam, adeo ut incertis id genus & fabulis, quam verò similibus narrationibus parum fidei sit attribuendum. Fac tamen omnia vera esse, annon Poloni pro una Vanda, multas pertulerunt Rixas. Sic vocabatur uxor Miezislai II. quæ non tantum vivo marito multa impotenter egit, sed post

94.
Pro una bona regina multas subnasci malas.

ejus mortem, cum regni administrationem in se transfuisset, metuens causæ suæ, filium Casimirum, cum magna thesaurorum copia, quasi per plagium abduxit, ita ut integrum sexennium & rege caruerit Polonia & Republica. Helena Leici Albi noverca & turtix, quibus non turbis dilaceravit principatum, dum nunc Mieczislaus Seni, nunc filio, prout commodis suorum videbatur commodius, se applicabat, & seditionibus omnia replebat. Quid referam Casimiri Mpellicem, quæ tot tantaque privilegia genti suæ Iudeorum exoravit, quibus ad hunc usque diem fruuntur. *Crom. lib. 1. 7. & 12.* ex quo factum, ut licet Hedvigin adorarent, ut Decam, imperium tamen uni Jagelloni committerent Poloni, cum è contrario Vngari, quod Elisabethæ matri & Mariæ soro-ri, Hedvigis sceptrum dedissent, multis miseris sese implicuissent. Accessit enim Carolus de Pace seu Parvum Elisabetha interfici curavit ope Nicolai de Gara Palatini: mox jussu ejusdem idem passura, qui exitus expectabat etiam filiam in carcere, nunc cruento bello Sigismundus ipsius eam liberasset, & per vim totam Vngariam sibi subjecisset. *Ioh. de Thronoz. in descript. casus Caroli & reginar. ad finem part. 3. Chron. Vngar. P. Ranzan. Epist. rer. Vng. Indice 29.* Helenam suam in Divarum ordinem relata, quod prima baptismi Constantinopoli Ecclesiæ initiata, & Drovvullianorū principis in maritum suum perfidiam pari perfidia ulta fuerit, jacerent Russi, ut velint, jacerent Aspatiam Ionqam Persæ, Mallagetz Tonyrin, Caret Artemisiam, alii alias: Vna hyrundo non facit Ver, & uni atq; alteri probz infinitas licet opponere impobas, in regno Iudæorum. Indomitam Isebel, parricidam Athaliam: in regno Perfarum Superbam Vasthi, *Esth. cap. 1.* Zelotyppam Amestrin, *Herod. lib. 7.* & perducellam Parysati- dem, *Plutarch. in Ariax.* In regno Aegypti Ptolemæorum: lasciviam Arsinoen, Cleopatra aviam & neptim, quarum illa filios armavit in se invicem, Alexandrum in Lathyrum, & hoc in exilium acto, non verita est veneno illius quoque vitæ insidiari, ut imperium omne in se transferret: hæc non tantum fratrem maritum & sororem è medio

per Antonium tolli curavit, sed & Cæsaris & Antonij animum ita sibi devinxit, ut quicquid vellet, nutu efficeret, donec monstruosa libidinis & insatiabilis regnandi cupiditatis impatientes Romani, *fatale monstrum*, ut ait Horat. *lib. 1. Ode 37.* darent in catenas, & finem afferret nobili regno enervata libidine mulier, cui principium attulerat ma- scula Lagi virtus, *Dian. lib. 49. & seqq. Ap- pian. de bell. Parth. & Cæs. lib. 1. 2. & 4. Plu- tarch. in M. Anton. Strab. 17. Joseph. 15. An- tig. & 1. de bell. Iud.* Quid referam Circen, Medean, Omphalen, Lydian, cujus libidini- bus ne ipse quidem Hercules modum pone- re potuit? Quid Laodicen, Cappadociæ reginam, Ariarathis uxorem, quæ quinque fi- lios veneno necavit, ut soli sibi ad imperio- sum dominatum viam aperiret. *Iust. lib. 37.* quid alia congeram, omni scelerum genere nobilitatorū muliebrium imperiorū exem- pla, aut ex historiis Chinensium Bausam ob oculos ponam, quæ marito, à quo ex solitaria & religiosa vita extracta erat, per vene- num clanculum interfecto, regno 41. annos incubuit, tantà cum libidine, ut non tantum optimatibus, sed cujusvis fortis hominibus corporis sui copiam fecerit. *Consul. Mem- doz. lib. 2.* Fredegondis Chilperici Regis Francorum, siue uxoris siue concubina, post- quam marito sceptrum è manibus excusse- rat, & pro libidine quidvis agere ceperat, per subornatos sicarios Sigebertum, mariti fratrem, regem Australiæ & Mediomatri- cum è medio sustulit, Prætextatum Archi- episcopum Rothomagensem in exilium pepulit, revocatumq; interfecit. Tandem, ne adulteria ipsius marito detegerentur, cum Landricum adulterum familiarium cum ea jocantem vidisset, in ejus necem, injecto ti- more Landricum adegit. Quid eodem tem- pore Brunehildis, Sigeberti uxor in filium & duos nepotes machinata fuerit, quanta- que bella inter Francos excitavit, paucis enarrari nequit. Convicta certè fuit decem parricidiorum, in regiam stirpem perpetrato- rum, & ob hæc scelera duobus equis dis- cerpta à Clothario II. Omittio veneficia & incestus Baulanz, & parricidia Amelbergæ, reginarum Thuringiæ, quæ & ipsa antiqui- tate incerta sunt, & minus permovet: Omnis

99.
Exempla pra-
varum mu-
lierum.

turbas, quibus iactata est Scotia, cum Mariz Stuartæ arbitrio regeretur, quandoquidem Catholici Buchananò fidem non habent: duas saltem Iohannas Neapolitanas conuendendas adijcio, quarum prima tres maritos ex ordine trucidauit, & tandem Ludouicum Androm Ducem in fraudem Caroli III. adoptauit successorem, ad eam rem copia sibi facta à Pontifice, ut scribunt Angel. & Fulgos. *l. si suspecta. §. fin. de offic. testam. cuni alias sceminæ sine licentia principis adoptare non possint. §. fem. n. Instit. de adop. l. mulierem. C. de adop.* unde quam diu vixit, bellis infestam habuit nobile regnum, donec à Carolo capta, merita morte condemnaretur, quæ immeritos multos damnarat. Vt primum verò Carolus occubuit fraudè Elisabethæ, Ludouici uxoris in Vngaria, nec diu post secutus est patris fata Ladislaus filius, redeunte rerum summa ad Iohannam filiam, quæ cum propter vulgarem Venetiam liberis careret, unum adoptabat post alium, prout libidini ejus videbatur, de novo recruduerunt intercina bella, hinc inde prædam affectantibus Andegavinis & Arragonibus, Iohannâ verò ne quidem ab adoptatis suis satis tutâ, eò quod varium & mutabile semper Fœminam quisque timerent, quorum is fuit exitus, ut Alphonfus jam non amplius fallaci adoptionis prætextu, sed armis sibi agendum putaverit, occupataq; per Cuniculos Neapoli, & exacto Renato Andegavensi, Gallorum Andegavensium stirpem profusè deleteret. Ita duæ mulieres suis vitis amiserunt, quod majores per annos 177. multo sanguine beneficis Pontificis obtinebant. Quæ omnia eò adduxi ne quis copia exemplorum sibi persuaderi patiatur, mulieres perinde capaces esse sceptri, ut viros, cui tamen prærogatiuæ tota earum natura repugnat, id quod manifestius evadet, si singillatim, non tantum in habitum corporis, sed & animi prospicere voluerimus. Hinc enim nascetur impedimentum alterum, idq; majoris momenti quò à regnorum successione abiguntur sceminæ.

Notum est à feudis, præcipuè militari-
bus, excludi regulariter mulierem. *cap. 1. §. hoc autem notandum. de hu. qui feud. dare poss. c. un. quemadmodum feud. ad fem. cap.*

96. Af. udu mi-
litaribus re-
gulariter ex-

*un. §. si quis igitur. §. filia. de success. feud. claudi formi
c. un. in pr. de feud. jam. c. un. in prin. de nat. nat.
succ. feud. c. un. in pr. de alien. pat. feud. Cu-
jus ratio alligatur in cap. un. An musum vel
al. imperfect. quis ferre non potest, unde &
Clericuse. un. §. ex hoc illud. de feud. fem. c.
un. §. Si quis per triginta. 4. Verf. Qui Cleri-
cum. & mutus, surdus, cœcus, claudus à feudo
repellitur, d. c. un. An mus. §. l. alias imperf.* 97.
quia nullus eorum sufficit ad subeunda mur-
nera, quæ à vasallo requiruntur. *Bald. in l.
quoties. C. de fus. & legat. loc. de S. Georg. in
verb. Marchio in Italia. num. 4. Somsbec. de
feud. part. 9. n. 120. Vultej. c. 9. n. 16. Forcat. c.
5. n. 1. de feud. Ioh. Pyrrh. de l. Salic. arg. 3. Fa-
chin. lib. 7. Cont. jur. cap. 39. Tessaure decif. pe-
dem. 227. Harim. Pfistor. lib. 2. q. 34. nu. 1. Kex-
chen. in comm. ad jus & privileg. Duc. Sax.
pag. 178. E contrario ex c. si cui. m. b. i. Casus,
quib. mul. in feud. quod est extraordinarium
in edict. Cujac. l. 5. feud. l. 104. in feudo fran-
co, cui nulla annectuntur servitia, aut non
alia, qualia abhorreat pudor aut fragilitas
fœminæ, indubiè dicitur mulier succedere,
ut inde elicit Baldus, quia deficiente causa
prohibitionis, deficit ipsa prohibitio l. 1. ubi
Bald. C. si Rector pro vine. l. quod ass. §. ass
lex. de repud. c. cum cessante. de appell. & I-
sern. in dict. §. hoc autem not. qui feud. dare,
mulierem assuetam armis & idoneam pu-
gnare, omninò putat esse in feudo successi-
bilem quocunque. Quod si hæc consuetudo
rationalis est, quid prohibebit, quin ejus ra-
tionem ad hoc quoque institutum trahere
fas sit. Multò quippè minus sufficet scemina
ad totius regni administrationem, quæ in
imperando consistit, si non sufficit ad officia
servilia, quæ in obediendo. Thom. Smith.
lib. 1. de Republ. Anglor. c. 16. hoc argumēt-
um sic retorquet, quod licet sceminæ sua
prudentia in medium consulere nequeant,
aheno tamen consilio sufficienter sapiant,
dum ab ipsarum latere viri nunquam recedunt,
quemadmodum objicit & Greg. Thol.
d. c. 11. n. 94. quod vasallus possit servitia ex-
pedire per substitutum. Alias, si qualitates
ad servitia requisitæ morosè examinandæ
essent, multi possessores feudo caderent, &
dictum fuit supra hoc eodem c. si d. 8. propter
nazum aliquè corporis, aut imbecillitatem
animi*

97. Cuius ratio redditur.

98. Et accom-
datur prop-
rio

99. Responso
aliorum.

animi non posse regno hæreditario aliquem excuti, quod & prælixè exigerat Smith. *d. c. 16.* sanguinis magis, quàm textus rationem habendam, & Thol. *d. nu. 94.* exemplum opponit ex hæreditariis aut maternis feudis, quibus omnibus priusquam inhabilitatem mulierum deducamus, breuiter satisfacimus. Et quidem, quod in quibusdam feudis foeminae admittantur, id fit præter naturam feudi, ex certo pacto, quo seruitia remisit & juri suo renunciauit Dominus. *c. un. §. filia. de success. feud. cap. un. ubi. Si Dominus dare voluerit. c. un. in princ. de nat. success. feud.* Atqui in Republ. nec est, qui remisit, nec qui remittere possit ea, quæ Rex debet pro salute regni. Nisi enim officium fecerit noyarcha, non dubium est, quin navis debeat ludibrium ventis. Quod verò magis sanguinis, quàm sexus ratio habèda sit in successione regnorum, salum esse patet ex sine, cuius gratia princeps præficitur. Nec enim possidet princeps Rep. ut propriam, ita ut in ea principis potius, quàm principatus salus spectanda, sed si casus incidat, ut Vivo Codro Athenæ stare nequeant, Reip. prius consulendum, quàm regi, ut supra *sect. 7. §. c. 1. sect. 1.* demonstravimus. Si quid igitur magni mali metuatur à sexu, & sine interitu Reipub. fieri queat, potius quid expediat Reipub. quàm quid sanguini, considerandù. Nec verò, quod in hoc argumento præsupponitur, deserit sanguinem, ut primum foemina excluditur, ita se habet, quia dum vocantur ex cognatis, qui remotiores erant foeminis, magis familia & sanguis observantur, quàm si admitterentur propiores foeminae. Aut enim nubit foemina, aut inupta moritur. Si non nubit, stirps emoritur unâ cum ipsa. Si nubit, trahit in familiam viri, & ejus sanguinem substituit pro suo, quia partus sequitur patrem. Quod verò primò loco objectum fuit, de seruitiis per substitutum præstandis, id cum ea exceptione intelligendum, si sit Domino acceptabilis, *c. un. §. firmiter, de prohib. feud. alien. per Frsd. c. un. in fin. de feud. lig. aut nisi præsentiam vasalli Dominus exigat. Tacob. in Verb. Indestit. n. 12. Moz. 2. de sub. feud. n. 16. in fi.* Iam verò præsentiam Regis ubiq; exigunt magna pericula & res arduæ, quibus mulieris infirmitudo par non est, nec Mer-

cenarius magistratus unquam Reipubl. acceptabilis esse potest. Proinde nec illud satis est ad salutem Reipubl. si regina, quæ per se ambulare nequeat, innitatur viris, tâquam fulcris, quemadmodum ultimi Merovingiorum locum & honorem servabant regium, de cætero obnoxii arbitriis Pipini & Martelli, Majorum, quos vocabant, Domus. Nec enim Rex præficitur, ut regatur ab aliis, sed ut regat, nec in potestate alios habere potest, qui ipse in potestate est. *si sic & ceteri 21. ad l. lul. adult.* Et pessimè tum sibi, tum Reipubl. consulunt, qui totipendunt à nutu alieno. Non enim, quibus summa rei commissa est, abutuntur tantum ignaviâ regis, populum exhauriendo, sed nõ rarò vicariam operam demutant in propriam, & principii ipsi coronam detrahunt, ut inter causas corruptionis latius explicabimus. Non potest igitur Reipubl. salva esse, nisi princeps, quæ ipsi fas est, opera suâ præsentia obeat, & proinde principis locum nemini consendere licet, nisi qui principis officio satisfacere queat.

Summa verò ejus, consistit in hoc, ut tam paci, quàm bello prudenter prospiciat. *Hæc præcipue, ait Aristoteles 3. Polit. apud Pol. id est de reip. 101.* In genere nomino prudentiam, quoniam per partes eam velic hoc loco deducere, & intempestivum foret & præter rem prolixum. Quam longè verò mulieres habitant à sano prudentiæ, vel ex eo conijcere est, quod fortunam Antiquitas muliebri habitu pinxerit, ut indicarent, nihil in ea consilii reperiri aut prudentiæ, de qua re sic scribit Galenus, sive quicunq; autor est libri *102.* *exhort. ad art. §. d. sc. capeß. c. 2. in pr. Fortuna cum indicare nequissimam veteres sceler, si se pingerent eam, si se fingerent, famæ specie eam exprimere non contenti (quamquam hoc factum esse ad significandam ejus amensiam potuisset) et etiam gubernaculum manibus habendum tradiderunt. Athanas. verò in orat. ad vers. Idolia. exprobrat gentibus, quod Deorum quosdam focum habere sinxerint, cum Pholophorum testimonio tales ne ad Reipubl. quidem gubernacula admittendi essent, nedum ut providentia sua toti mundo regendo sufficere possent. Attamen hi ipsi Gentiles errorem suum*

101.
Summa officii regi consistit in prudentia.

102.
Aqua pronis abhorret indoles mulierum.

quodammodo agnoverunt, dum sapientia
praxidem Minervam, non ex muliere, sed lo-
vis cerebro, prognatam ferunt, *Galen. lib. 3.
decrer. Hippocr. & Platon. c. 8. ex Chryfippo.*
quasi absurdum fuisset, sapientiam è mulie-
re voluisse extrahere Versus & sententia
Martiani in hymno *Palladii* hæc est:

*Hanc de patre ferunt sine matris federe
natam,*

*Prospicia consilia quod nescis curia ma-
trium.*

103.
Senatuscon-
sulta matro-
nalia.

Heliogabalus non contentus Semiramiram
matrem in Senatum vocasse, fecit & in colle
Quirinali Senaculum, id est, mulierum Sen-
atum, ex cuius SCUS documentum petere
licet, de prudentia muliebris. Sic enim de his
scribit Ael. Lamprid. in *Heliogab. in pr. Fa&u*
sumi SCta Semiamirica ridicula de *U. ma-
tronalibus*, qua quo vestitu incederent, qua
cui cederet, qua ad casum officulum veniret:
qua plerito, qua equo saginario, qua asino
veheretur, & utrum pellicea, an offea, an e-
borata, an argentata, & qua aurum vel gem-
mas in calcamentis haberent. De his quippe
philosophari solent mulieres: ad leges feren-
das, decidendas intricatas lites, ferienda
cum callidis populis foedera, ducenda felici-
ter bella, non magis aptæ, quam Hercules
negotio, ad acum & fufum. Quid depo-
scit sibi agmen mulierum, Senatores in fo-
ro obrucunt, cum Papyrius matri persua-
sisset: *Alitum esse in Senatu, utrum videret-
tur utriusque, magisq; è Republ. esse, Vnum ne ut
duas uxores haberet, an ut una apud duos
nupta esset, nisi una possit ut duobus nupta
fieret, quam unus dua. Gell. li. 1. c. 23. Macrob.
lib. 1. Saturn. c. 6.* Stulta matris curiositas,
stulta credulitas, stulta omnium matrona-
rum temeritas, quæ unius pueri simulato in-
dicio passæ sunt se in publicum agminatim
protrudi, stultissima verò rogatio, quæ id fieri
petierunt, quod nunquam factum fuit, nec
per naturam fieri potest, ut scil. una nuberet
simul duobus, ut demonstravimus *lib. de ju-
re Connub. c. 4. sect. 1.* Quid voluit sibi alter
ille mulierum ex urbe, oppidis, conciliabu-
lisq; confusus, quem severa oratione com-
pescuit M. Cato, an ut aliquid proficien-
dis la: unis Reipubl. vel exorarent, vel con-
ferrent? quin potius, ut modestiam, quam in

104.
Et aliaridi-
colia.

injunxerat C. Oppij rogatio, deprecarentur,
& pristinum ornatum sibi recuperarent. *Li. 6.
lib. 3. in princ. Quid est, inquit Cato, propter
quod matrona confermat procurrum in pu-
blicu, ac six foro se & concione abstinent, ut
captivi ab Annibale redimantur parentes,
viri, libera egru? Non potest, non sollicitudo
pro suo, sed religio congregavit eas. Matrem
Idaæ pessimunte ex Phrygia venientem acce-
pitura sunt. Quid honestum dicitur saltem se-
ditioni præceditur muliebris? Vi ante & pur-
pura fulgeamus, inquit, ut carpiu festu
profestus, diebus, & ut triumphantes de lege
victa, & ceterum, nec ullus modus sumptibus,
nec luxuria sit? Id est, curat populus mulie-
bris, quod ad ornatum attinet, non quod ad
bonum publicu. Cato in ea oratione, quam
pro l. Oppia habuit, sic disputat: Ne domi
quidem vos, si sui iura finibus matronarum con-
tineret pudor, qua leges hic rogantur, abro-
garentur, & curare decuit. Majores nostru
nulla ne præstatam quidem rem agere sum-
mas sine auctore voluerunt: in manu esse pa-
rentum, fratrum, suorum. Nos, (si Dyspla-
cer) iam etiam Remp. capessere eas passimur.
& foro quoq; & concionibus & comitiis ma-
scere. *Li. 6. d. lib. 33.* Voluerunt enim non mo-
dò Romani, sed & Græci, ut refert Harpocra-
tion, mulieres vivere, sub perpetua tutela, &
lege Attilia fancitū refert Vlp. l. 11. ut mulie-
ribus & pupillis tutores non habentibus, à
prætoris & maiore parte tributorum daretur,
cujus legis autoritate Hispanz libestinus, Ba-
chanalioru iudici, præmii loco indultum ef-
se scribit Liv. l. 39. ut tutoris ite optio eilet,
quasi si vir testamento dedisset, quoniã post
patroni mortē in nullius manu erat: Ratio-
nè aperit Cic. pro *Muræ*, inquit: *Mulieres
propter infirmitatem consilij Majores in tu-
torum potestate esse voluerunt. Vlp. in l. 2. §.
& verba itaq; vocat sexus imbecillitatis, quam
mox interpretatur his verbis: Si non callidè
sint versata. §. sed ita demum. ad SC. Vellej.*
Eque quippe nō rarò deprehenduntur laborare
contra propria comoda, h. si pater. a. C. de spon-
sal. Soc. com. §. 9. circa primū. col. 11. *Bologn. in
repet. Auth. Habita. col. 42. C. ne sit. pro pat. v.
arg. l. fin. de pat. com. dem.* Proinde sicut feu-
dorum interpretes denegant successione feo-
minis, quia pars servitiorum est, consilium
Domi-*

105.
Romani cur
voluerint
mulieres esse
in perpetua
auctoritate.

106.
Mulieribus
dest. confi-
lium.

Domino dare, *c. un. in fin. de nob. form. si. del.* quo muliebris sexus destituitur, *Bald. in c. significat. de rescript.* Ita Aristot. 2. *Polit. c. 7.* malè agi cum Repub. dicit, in qua dominantur foeminae, cuius rationem praemissit, 1. *Polit. c. 8.* dum ait: *Seruo.* (pura, qui natura, non qui bello, in servitutem damnatus, explicante Sepulveda) *pro suo non haberem consulenda: sum: na habet quidem, sed infirmam. Habet & puer, sed imperfectam.* *Nazivz. sylv. sup. lib. 4. num. 29* ut simplicitatem mulierum excuset, culpam rejicit in naturam, & praeposteram conformationem cranij, quam nos *in libr. de jur. connub.* risimus. Non tantum enim non pauciores, sed plures futuras ferè habent calvariae foeminarum, perinde ut puerorum, propter mollitiem, à qua nativa ingenij imbecillitas potius, quam à ficta cranij structura petenda esset. Quae enim humiditas impueris efficit vim ingenij imperfectam, eadè in mulieribus efficit imbecilem, quoniam nullum temperamentum minus aptum ingenio est, quam pituitosum.

107.
Quae de eam
sua

108.
Mulieres de-
stinantur
experientia.

Accedit ad imbecillitatem nativam foeminae vita, & quae debet institui, procul à commerciis virorum, in Gynaeceoe educatione. Ars enim gubernandi usu discitur & experientia, qua necessum est destitui mulieres, quae à rebus gerendis procul se habere tenentur, nec literis erudiuntur, nec peregrinari permittuntur. *c. mulieres in pr. de iud.* Sine his verò adminiculis impossibile est, ad arcem prudentiae & sedem consilij pervenire. Vnde non desunt ex Ictis, qui negant statuto condendo debere interesse mulierem. *Bologn. in d. Ausb Habita. C. de fil. pro patr. & Bartolus l. 1. de h. dem. C. de mulierijus ferenda legis, quod lex definitur virorum prudentium consilium Corraf. in l. 1. n. 4. 5. de h. licet dissentiat Connan. 1. Comm. c. 8. num. 4.*

Quod si copia consilij & prudentiae apparatus apud aliquam praeter spem, aut, ut ait *Arist. 1. Polit. c. 8.* praeter naturam invenitur, tot tamen virorum impedimentis involvitur, ut ne sic quidem quicquam Reipubl. proficere queat. *Sexus enim mulierum, aut Chrysoptom. aut quinquè auctor est. 2. part. homil. in Math. hom. 23. in princ. an-*

causum & molli est: incautum, quia non omnia, quae videt aut audit, cum sapientia & ratione considerat: Molli autem, quia facile inflectitur vel de malo ad bonum, vel de bono ad malum, & Hieron. in regul. Monachar. ad Eustach. cap. 16. *Debilis est nimium sexum, quem gerit, ac fragile & mobile, si suo relinquatur arbitrio.* Fritum est illud

Varium & mutabile semper Femina. *c. form. de V. S. c. Adam. Verb. facilitate. 33. 9. 5* In Principe verò, propter pondus rerum gerendarum, naturaliter requirit constantiam, *l. c. 1. de jur. Maj. c. ult. num. 8.* diximus & infra ex communi Politicorum sententia condemnabimus Democratiam propter instabilitatem vulgi. Cur non eadem de causa improbemus in optima, quam nobis proponimus Republ. muliebre dominium, quia, ut proverbio Germanico dicimus, *Sub longu Gestibus occultat brevem animum,* id est, brevi intervallo mutabilem. Latini Mulieris animum adagi loco usurpant, pro inconstanti mutarique proclivi, ut *in Chilsad. Eras. pluribus videre est.* Videmus enim eas uno ore flere & sorbere, eadem hora flere & ridere, aliud stantes, aliud sedentes loqui, nec lachryma citius arescit, quam impetus animi muliebris deservescit. Praeterea mulieres propter credulitatem facile decipi docet *Arist. 4. hist. anim. & ex eo Albert. M. h. 2. de An. m. in pr.* quia secundum Fulgentium, *Credulitas est mase deceptio- num.* *Chrysof. homil. 23. in 2. ad Corin. mulierum proprium, ait, esse, decipi, quod Iustin. saepe repetit S. Et si consentiat 2. No. Bell. 61. l. fin. C. de pat. con. l. un. S. 45. C. de res. uxor. ad P.* Serpens propterea non Adamum primis praestigis adoriebatur, sed Evam, quam facili negotio in partes suas traxit. Nullum enim *n. n. u.*

109.
Item Constantia, qua in principere-
quisitur.

110.
Mulieres fa-
cile propter
credulitatem
deciuntur.

Feminae impava est, nec habet Victoria laudem.

quia nihil facilius superatur, quam credula foemina, ut propterea coactus fuit Horat. *lib. 1. Ode penult.* Cleopatram fingere ultra sexum generosam, ut ex ejus interitu adificaret laudes Augusti. Etenim Theodora, quae cum filio Michaele post obitum mariti imperium suscepit, cum bello peteretur à

Bulgarorum rege, sic rescriptit: *Si Cicerus mulierem, parum laudis reportas ex muliere dicta: si succubueris, vide, quantum decoris passurus, superante Virum femina. Zonar. in Mich. & Theod. Iuno idem exprobrat Veneri: apud Virgil. l. b. 4. AENEID.*

Egregiam Verolaudem & Spolsa ampla tulistis,

Tuq; puerq; tuum, magnum & memorabile nomen,

Vna dolo Diuim si femina dicta duorum est.

Item Arminius: *Egregium patrem, Magnum Imperatorem, fortem exercitum, quorum tot manus unam mulierculam & xerim. Non se prodicione, neq; aduersus feminas grauidas, sed palam aduersus armatos bellum tractare. &c. apud Tacit. 1. Annal. Ecquid verò in principe cogitari potest funestius, quàm si facile sibi à quocunque delatore patiarum palpm obtundi, si patulas atterat gerat cuiusq; calumniis, & cuiusvis fallacis fiat obnoxius? Et ne suspiciones, auaritiã, luxuriam, præcipitantiam, temeritatem, & cætera mulierum nativa vitia, ob quæ Tacitus 4. Annal. iis interdictum scribit comitatu proconsulum & legatorum, in medium afferam, taciturnitatem saltem velim mecum quisquam ex c. de Senat. repetat, quamque sit necessaria Reipubl. ad agenda arcana, consideret. Metellus Macedonicus dicere solitus est, se vel sub oculam commutaturum, si sciret eam consilij participem, quod ex ejus ore tractum frequenter usurpare solitus fuit Iohannes Albertus Rex Polonorum, c. un. qualiter jurare deb. c. un. in fin. de no. form. fidel. c. un. Verb. Tutum. de form. fid. c. un. 5. Item quis dominum. Verb. Item si delator. Qua fuit prima caus. ben. amst. & perdit beneficium, si creditiam sciens ad Domini damnum mansisset. Verb. c. un. Quib. modis feud. amitt. idcirco merito à feudorum possessione excluduntur foeminae, quia plenz rimarum sunt hac atq; illac perfluunt. Terent. in Eun. act. 1. sc. 2. & hanc unam causam annume-*

rat Tacitus, quã propter legatis vetitum sit, mulieres secum trahere in provinciam. Nam ut Plautinus illa ait in *Anulul. Loquaces omnes habemur. nec mutam ullam reperiam esse bodse dicunt mulierem ullo in seculo.*

Συναγωγὴ δ' ἄφραγγοῦ ἢ λαῶσι τῶν λόγων, Πλαυτῖος ἐπιφύσει. Hædij δὲ πρὸς Γουαζῖ, μὲν δὲ ὕγι; ἀπὸ πάσης λέγει.

Eurip. id. in Phaniß.

Hieron. aut quicquidq; autor in regul. Monarchar. ad Euseb. c. 9. *Famina, ait, nihil retinere norunt absconditum, unò ante parvulando manifestant, quàm sciunt. & Chrysol. super. Epist. ad Timoth. c. 2. hom. 5. Docere mulieri non permittitur in Ecclesia. Est quippe sermè loquax muliebris sexus. Idcirco fluentem omni ex parte restringit ac comprimit. Quis femina aliquid commisit, idem faciat, ac si in foro denuntiaret voce praconum omnibus,* ait Antiph. apud Stobæum serm. 72. quoniam muliebris garrulitas id solam accere potest, quod nefcit. Senec. lib. 2. Controv. 3. Hinc Plautus in Trinum: *Vxorem quoq; ipsam hanc rem ut celes face,*

Nam pol tacere, nunquam quicquam est, quæ queat.

Sed quid Comicum profero, cum Catonem ipsum habeam, qui inter tria, quorum se poenitere dicebat, primo loco referebat, quod unquã secretum ind. casset femina. Plut. in Cat. Maj. imò quid Catonẽ, cum Iovis admonitio mihi ia parato sit, qui Iunoni, *Quamvis, ait, mea uxor es, tamen non omnia scis, apud Homer. Rhaps. 1. Iliad. aut si mavis aliquẽ ex atris, Agamemnonis umbram, quæ Vlysses monet, ne omnia consilia credat mulieri. apud. Hom. 11. Odyß. Imò quid Deos fictitios jacto, aut Sibyllam fatidicam, sub exitu mundi imperium totius ad manus mulieris relapsurum Præfagientem, lib. 1. Oracul. cum sacras literas ipsas producere queam? Mich. c. 7. Custodi oru claustra, ab eis, quæ dormiunt in sinu tuo, id est, ab uxoribus, ut interpretatur Lyra: quod si observasset Fulvius, ut nominat Plutarch. in lib. de adu. Iulij, aut Fabius Max. ut Tacit. 1. Annal. & Lipsius ibid. in Comment. non coactus fuisset, sui ipsius gladio incumbere. Nam unum illi furtivos suos amores crederat Augu-*

III. Tacere & celare non possunt.

III. Quod probatur autoritate.

III. Et exemplum.

gustus, quos cum ille apud uxorem incaute effugerat, statim inde penetrarunt Gynæceum Liviz. Augustus igitur reprehensus ab uxore, quod id non aliunde sciri potuisset, novisset, quam ex ore Fulvii ingressum ad se Fulvium, & solâ oratione salutantem: *Ad Casar, hoc responsi accepit: Male Fulvi, quod morturis dici solet. Atq; is intell. gens domum illic id se subduxit, & vocata uxore, Rejedisit, inquit, Casar, me non siluisse arcana. Ideo mori mihi decretum est. Uxor autem, Iure, ait, quoniam tam diu mecum habitans, & vixit, nec noverit, nec cauderit intem. erantiam mea lingua. Sed precedam tamen ego, & accepto gladio seipsam coram & ro interemit, ut quidem Plutarchus memoriz mandavit. At Tacit. addit ejus planctus fuisse in funere viri auditos, quemadmodum & Ovid. de Pont. Eleg. 3. libr. 1. introducit eandem post fata viri superstitem. Non ab simile quid refert Marcell. lib. 18. post. pr. de Assyria Bartationis uxore, quæ, cum vanam spem suam & metum futuræ pellicis, ad virum perscribendum ancillæ incaute distulset, & illa literas prodidisset, tam sibi, quam marito infamem mortem induxit. Papyrius prætextatus, cui liberticis muliebris incognita non erat, ne matris quidæ secretorum quicquam communicare voluit, quæ ejus provida occultatio magno munere à Senatu donata fuit. Nam quod uno die ex ejus ore impromptis precibus everberarat, postmodum totius mulierum exercitus ante curiam cum Senatu expostulatum venit. Gell. lib. 1. c. 2. Annon Neoptolemi conjurationem, Phænareta formina detexit. Plut. in Pyrrh. & proinde in 17. de conjur. ostendemus, mulierem conjurationis impunè nunquam fieri participem. Nam quod apud Senec. 3. lib. contr. 13. mulier à Tyranno torta, fingit non luisse Tyrannicidâ prodere, id Portius Læuro accipit, quasi supra naturâ factû. Annon Eriphile viri vitâ auro vendidit? Cic. 6. in Verr. Hygin. Fab. c. 73. & ex quinquaginta Danaïdibus, Moliri suu leibum patruicidâ ausis. Ovid. 4. Metam. non extitit, nisi Una de multis, face nunciali Digna, que perjurum fuit in maritum Splendide mendax & in omne Virgo Nobilita agram.*

Surge, qua dixit juveni marito Surge, ne longum tibi somnum, unde Non istmes, deitur, socerum & scelestas Falso sorores. Qua Velut nacta Vitulos Leana Singulos, Eheu, lacerant: ego illis Mellior, nocte feriam, neq; intra Clausura tenebo. Horat. lib. 3. Od. 11. Apollon. l. b. 2. Paus. in Corinth. Tam paucæ ex tam multis reperuntur frugi mulieres, Vix sunt numero totidem, quot Thebarum porta Vel dicitur ostia Nela. Unde non abs re Romani Comitatum proconfulis jussurunt esse sine mulieribus, ne vel impedimentis suis iter renouerantur, vel luxu & avaritia gravarent provinciam, quoniam, ut ex Eriphiles prodicione colligit Cic. 6. in Verr. *Mulierum genus avarum est, & Seneca ait l. 2. Contr. ult. Muliebrum vitiorum fundamentum avaritia.* Nam & hanc interdicto nuptiarum sacerdotum rationem assignat Pelagius, quod per uxorem & liberos sequeat periculati Ecclesiastica substantia, c. de Syracusan. d. ff. 28 quam licet refutet Leo, const. 2. non tamen negat Ecclesiâ gravari seclere, sed potius propter hoc incommodum à divinis legibus sumat recedendum non esse, quæ ferè summa est discursus Caroli Paschal. de legat. c. 27. quod contendit, Legato fas esse, uxorem secum in provinciam ducere, quemadmodum Philippus Alexandri M. Pater, quocunque ferret arma, uxorem sibi comitem junxit, Ath. n. lib. 3. Hippiaræa tonsis capillis equo se & armis assuefecit, quod facilius periculis & laboribus viri Mithridatis interellet. Val. lex. Max. lib. 4. c. 6. Augustus Livia comite sæpè in Occidentem, sæpè in Orientem meavit, Sueton. in August. Tacit. lib. 3. Annal. Pompeja Plotina multum auxit gloriam Trajani. V. ff. in Jul. M. Antoninus Philosophus Faustina in æstivis secum habuit, & matrè castrorû appellavit. Cap. 101. in Anton. Phil. Alexander Severus de consiliis matris unius totus pependit, & amplexib. eius implicitus, in medio expeditionis Persicæ fervore, sub tabernaculo cõsossus est. Herod. in Alex. Non n. mulierib; in provincias aditus propterea aperiendus, quod Reip. nihil nocent cû Faustina omni generis adulteriorum vagando

114.
Mulieres avaritiam aperire ad se bona regnorum.

115.
An uxores comitari viros in legatione debeant.

vagando frena relaxasse referat, Capit. in Anron. ad fin. & de Mamma matre Alexandri sic scribat Herodian. in Alex. in pr. Cum simularer, ideo se thesauros congerere, ut suppeditaret Alexandro, quod in facile abundaret, sui largiretur militibus, proprios domi thesauros extruxerit. Quæ res imperatori notam infamia attulit, quod illos sceleris inuito atq. indigno abundo etiam mulier a Gida, per fraudem bona quorundam atq. hereditates suppilabat. De Theodora, Iustiniani conjugæ, quam acerbè sanguinem civium exuxerit, & de Sophia Iustini, quomodo per imprudentiam Gothos in Italiam traxerit, ex Zoma. in Iustin. & Diac. append. diximus. Scoti etiam lege lata veterunt regibus uxores asidere, quod Rex insidiis uxoris venenum subornatū bibisset. Bodin. 6. de Republ. c. penult. Ne interim addam Philippum, Augustum, Antoninum Philos. Alexandrum, Iustinianum, malè audivisse, & in contemptum imperia sua posuisse, quod mulieribus submissus, quam fas fuisset, obsequerentur. Vnde Vlpia. l. obsequere 4. §. proficisci. de off. proc. Etiam si, ait, cum uxore possit, Meloniam tamen esse sine uxore proficisci. & addit Senatum, Coita & Messala Cofa. seu ut refert Tacit. 4. Annal. Cottam Messalinum censuisse, futurum. ut, si quid uxores eorum, qui ad officia proficiscuntur, deliquerint, ab ipsis ratio & vindicta exigatur. Ferè enim peccato non abstinere, ubi licentia deteriores fieri ceperunt, ut ex Tacit. Annal. repetiit Bernh. Walther. 1. Miscell. jur. c. 13. Si quid igitur hac in parte indulgendum mulieribus, non aliter indulgendum est, quam majoris mali vitandi gratia, sc. ne alteruter conjugum incidat periculum adulterij, & privetur mutuo adiutorio, cujus gratia institutum fuit primitus matrimonium. Vetuit enim Paulus conjuges se sibi subtrahere, nisi ad tempus propter solemnes preces ne sentiantur à Sathana 1. Corin. 7. Potius enim grava quædam est quodammodo Respub. quam contra divinum præceptum, & reges conjugales, usus matrimonij dirimatur, cum ex duobus malis semper eligendum sit minus.

26. Pudorem ar.

Ostendimus huc usque, quam sint inidoneæ foeminae ad sceptrâ capessenda, sive ani-

mi sive corporis vires spectes, item quot virtutis, si quæ virtutes in iis inveniantur, impediuntur, nunc, etiam si concedamus, vim animi non deesse mulieribus, nec vitiorum annatorum copia suffocari, adhuc à publicis Reipub. officiis arcentur foeminae pudore, quam in muliere majorè, quam viro quantumvis bono, requirit Arist. 3. Polit. c. 3. & quod in honestum sit, nimisque periculosum, foeminam principem, præcipuè quæ superiorem non timet, nec affectibus suis imperare didicit, dies noctesq. versari, cum viris cujusque fortis & ingenij. M. Porcius Cato in ea oratione, quam pro lege Oppia recitavit, non tam stomachatur contra luxuriosam mulierum rogationem, quam quod non reverit sint in publico agminatum concurrere, ut Valerius ipsi, dum respondet, objicit, quod plura verba in castigandis matronis, quam rogatione dissuadenda contumiscit. Hac confirmatio muliebri, inquit, post alia, si ve sua sponte, si ve autoribus tribuisti facta est, haud dubie ad culpam magistratum pertinet, nescio Cobi tribuni, an Cofa. si magis deformis? Vobis, si faminae ad concubitus tribuisti, seditiones jam adduxisti: nobis, si ut plebs quondam, sic, nunc mulierum secessionem leges accipenda sint. Equidem non sine rubore quodam paulo ante per medium agmen mulierum in forum perveni. Quod nisi me detrecundia singularum magis majestati & pudori, quam universarum tenuisset, ne compellata à consule viderentur, dixissem: qui hic mos est in publicum procurrendi, & obsidendi via, & viros alienos appellandi? Istud ipsum suos quædam domi ragare, non potuisti? An blandiores in publico, quam in privato & alieno, quam gestris estis? & quæ præterea sequuntur, apud Lfo. lib. 34. Romani enim non sinebat foeminas in publicum protrahi, quemadmodum Valerius ait: Quid famina cum concione, si patrius mos servetur? nobis, lib. 3. ult. p. 6. Nam ob eam causam olim foemina arrogari non poterat, quoniam, ut explicat Gell. lib 5. c. 19. cum famina nulla comitorum communitio est. Postquam jus comitorum transit ad principes, l. 1. ad l. lul. Ambit. vetustū quidem morem, abolitâ causâ, retinuerunt, sed potesta-

gere à publico
foeminae,
etiam sceptrâ
capaces.

117.
Romani non
suebant uxores
apparere
in publico.

potestatem sibi reseruarunt per rescriptum facultatem, quibus voluerint, reddendi. *l. Nam & femina. 21. de ado. s. & emanc. quando publica honestas amplius non obstat.* Alias enim leges Romanæ non tantum ab omni iudiciali agmine, ut ait Iustin. *l. ult. C. de rec. arbitr.* à conventionibus virorum & iudiciis, *l. maritus 21. C. de procurat. l. omnes s. Fem nas. C. de his qu. Ven. et. imper. ab omnibus officiis civilibus vel publicis l. 2. de R. I.* procul se tenere mulieres iubent, sed etiam Constantinus vetuit mulieres suo comitatu extra patriam exhibere, etiam si in eam rem impetratum fuerit Imperatorium rescriptum, *l. un. C. Quando Imper. vetuit iudicem mittere aliquem officia- lium ad eam domum, in qua mariti familias degit, cum præcepto, ut eam extrahat in publicum, l. 1. C. de off. d. vers. judic. quod re- petiit Bonifacius IX. c. mulieres. de jud. in 6 ubi id latè probat Ioh. Andr. & Socin. reg. 219. Cujac. ad Nov. 134. Rationem adjicit idem Constantinus d. l. maritus 21. ne in contumeliam matronali pudori irrederen- ter irruant, sua pudicitia, ut ait Iust. d. l. ult. C. de arbitr. immemores, & operum, quæ eis natura permisit, & à quibus eas iussit abstinere. Clarius Vlpianus in l. 1. s. 5. vers. se- xum de postul. Feminas, ait, prohibet pro a- liis postulare. Et ratio quidem prohibendi, ne contra pudicitiam sexui congruentem a- lienis causis se immisceant, & ne virilibus officiis fungantur. Tholosan. d. c. II. n. 7. 79. dum ponderat sequentia Vlpiani verba, quibus originem interdicto datam addit à Carfania, sive, ut legit Valer. Max. lib. 8. c. 3. C. Afrania, improbißima femina, quæ in- verecunde postulans, & magistratum inqui- etans, causam dederit edicto, respondet pro- hibitionem introductam fuisse ex causi par- ticulari à jure civili, ad retundendam impro- bitatem Afraniz, ideoque cessante causa ex- pirare effectum, *l. 1. ubi Bald. C. si rector provinc. l. general. ter. C. de Episc. & Cler. c. cum cessante. de appell.* Verum non distin- guit inter causam impulsivam, & rationem legis seu causam finalem. Nam regulam, cessante causa, non procedere de causa im- pulsiva, sed finali, vulgò à Ictis docetur, ut apud Eberhard. in Top. in loc. a rat. log. 11.*

raquell. in d. reg. cessante causa, lim. 1. in pr. ut alios infinitos, & gl. cum Bart. in hoc ipso s. sexum præteream, videre est, & patet ex rei evidentia. Nam quam multas bonas & naturali ratione armatas leges extorserint mali mores, docet Valerius in responso contra l. Opiam. apud. Ls. lib. 34. & Tacitus in Annal. Eas autem iniquum esset, velle unã cum causa extirpare. Nec enim non de fa- mosis libellis jure cognoscitur, quia Augu- stus cognitionem hanc primus tractavit commotus, ut ait Tacit. 1. Annal. Cassij Se- veri libidine, qua viros faminaq. illustres procacibus scriptis diffamaverat. Vlpianus enim prohibitioni adjungit aliam causam perpetuam, scil. pudorem muliebrem, quæ quia nunquam cessat, nunquam sine legem emori, & quia generalis est, non in vico ali- quo aut oppido nata, sed ex natura sine ex- tracta, facit etiam legem generalem, quem- admodum Iustinianus conceptis verbis con- fitetur, quando jubet mulieres à foro abstinere, & memores esse operum, quæ ipsi injun- xit natura, & à quibus iussit abstinere. l. ult. C. de arbitr. At quæ sunt illa opera? ad quæ eas hortatur habitus corporis tenellus & ce- reus in vitium flecti animus, nimirum, ut domi servent, quæ foris maritus conqui- sit. Sic enim virtutes uxorias depingunt Ari- st. 1. Oecon. Xenoph. in Oecon. Clem. Alex. lib. 3. Padag. & Clytemnestra reduci Aga- memnoni virtutes suas enarrans, non tan- tum pudicitiam iactat, sed & tutelam fami- liæ domesticæ, apud Euripid. in Iphig. I- schomachus item apud Xenoph. in Oecon. factis. Quæ domi sunt, ait, uxori peragenda vel non. Nec ulla gens, nisi Amazones ex Ponto, vel ex Americanis insulis jus gentium con- stituisse putes, furias mulierum inter arma, & strepitus fori debacchantium lege aliqua probarunt Nam quod Tholos. d. n. 78. à Ro- manis conjecturam petit, quasi ante C. Afri- niam mulieres à postulando non sequestra- verint, in eo non distinguit conniventiam à permissione. In omni Repub. peccata quæ- dam, dum corrigi nequeunt, tolerantur, sed non probantur, ut de mendicis, spuris, & concubinis in Rep. Iudæorum diximus, de jur. Connub. c. 4. scil. 2. Nec ea exempla, quæ affert Valerius in orat. contra Catonem apud

118.
Nepudor
violaretur.

119.
Effugium
Tholosani.

120.
Rejicitur.

121.
Mulieres à
natura ad
servandam
domi rem
familialem

122.
Instancia
Tholos. resun-
ditur.

Li. 6. lib. 24. ut conyitium, quod toties ob-
 jecti Cato: *Mulieres. f. foro & concionibus* &
comis. ut contra morem majorum misceri:
Rem: Vix forose & concione abstinere, dilu-
 at, quoequam stringunt, partim quod sum-
 ma necessitas, quæ sollicit legem & arbitrium,
 mulieres foras protrulerit, ut cum Roma-
 norum & Sabinorum prælium suo interven-
 tu sedarent, cū Coriolani iram deprecatum
 irent, & Gallis aurum appenderent, partim,
 quod iuxta Consulum prodirent, non quid-
 em mixta viris, sed sola, ut cum maris l-
 dæz suscipiendæ causa ad mare proficisce-
 rentur. Sic etiam pro se, postulare, parentum
 necem prosequi, & iudicio interesse possunt
 mulieres, *d. 1. §. sexum. ibi. pro abiu. de po-
 stul. l. 2. de accus. Paul. 1. §. m. 2. S. 2. Clar.
 §. rec. sent. §. ult. q. 24. Vers. prater ea dixi,*
 quemadmodū non modò filiam Virginii,
 sed cum ea globum matronarum, à quibus
 & Licor Appij repulsus fuit, ad tribunal du-
 xit, *Li. 6. lib. 2.* sed si vid permillum sit causa
 cognita, & fortè parentes morbus aut ætas
 impediât, nec quenquam, qui agat, habeant.
l. faminas. ut de procurat. Tum enim non
 præsumitur libidine aliqua prodire, sed ne-
 cessitate impulsæ, quo argumento & factum
 Hortensiz, causam fæminarum apud Trium-
 viros agentis in melius interpretatur, *Val.
 Max lib. 8. c. 3.* & si quæ occurrunt similia,
 Agrippinæ enim vehementer iratus fuit Tiberius,
 quod ferretur revertentes ex Germa-
 nia legiones oratione excepisse, hisq; gra-
 tegisse: *Non enim simpl. ces eas curas. Nihil
 reliquum Imperatoribus, ubi fæmina man-
 pulos inter: fas, signa adeas, largitas mem-
 ventur. Potiorem jam apud exercitus Agrip-
 pinam, quam legatos, quam Duces: com-
 pressam à muliere seditionem, cui nomen
 Principis obfistere non quæderit.* *Tact. 1.
 Annal. circa fin.* Idem frequenter admonuit
 Liviam, quod non majoribus, nec fœminæ
 convenientibus negotiis abstineret, præci-
 pue ut animadverit incendio ædem Vestæ &
 ipsam intervenisse, populumque & milites,
 quod enixus opè ferrent, adhortatâ, sicut sub
 marito solita esset, *Sueron. in Tib. c. 50.* Apud
 antiquos Romanos, cum mulier aliquando
 propriâ causam dixisset in foro, mihi Sena-
 tus Deos consultum, quidnam civitati eases

portenderet. *Plutarch. in Num. & Macrobi-*
 cum narrasset Tragediâ muliebri, à Papyrio
 puero excitam, verbis Gellij, de suo addit:
Senatores ingred. amicis curia, qua illa multi-
orum inemperies, & quod sibi postulatio il-
la vellet, mirabantur, & non ut parva res
prodigium, illam verocundi sexum impudi-
cam, usamiam pædescebant. *lib. 1. Saturn. c.*
6. De Tulliz in forum appulsu sic sentit Li-
 vius. *lib. 1. Carpent in forū in Gellia, nec re-*
verta catum Sororū, & vocavit Sorum & cur-
ria regemq; prima appella. Nam curiam
ante Semiamirâ Hellogabali matrem, S. Cit.
confiscanda causa, fæmina nulla ingressa est.
 ut scribit Lamprid. *in Hellogab. in pr. Solmo*
omnium Imperatorum fuit, sub quo mulier
quasi clar. fæmina loco viri Senatum ingressa
 est. Eius exemplo, Hildebrandus Papa non
 dubitavit inter medios viros Mathildam, a-
 micam, *ut Lambert. Schafsburg. & Sigon-*
commemorant, Senatorio ordini exhibere,
 quâ in se longè superatus fuit à modestia
 Neronis. Nam is advenienti matri, iugge-
 stumq; consensuræ, admonitus à Seneca,
 occurrit, & obviavit, *ut de decori,* ut ait Tac-
 cit. *13. Annal. ne Armeniis, quorum legati*
tum audiendi erant, tabè imperij proderet.
Dion. in Ner. De decem, dixit Tacitus, quia
 non tantum ignominiosum est viris, subji-
 ci fœminis, sed & inhonestum fœminis, versa-
 ri promiscue cū viris. Hanc enim rationem
 assert Constantinus Græcus interpres, quod
 sc. fœminæ remotæ sint ab officiis publicis
 ut dicitur in *1. Cor. c. 14.* dum jubet mulieres tacere in
 Ecclesia, non alia ratione utitur, quàm quod
 non concedias mulierem in Ecclesia loqui,
 sicut paulò ante *1. Cor. c. 11.* Inconveniens esse,
 & dictamini naturæ contrariū dixerat, Multi-
 e rem aperto capite ad publicas preces pro-
 gredi, cum velamine subiectionem suam te-
 stari debeat & indignitatem. Tertull. *in lib.*
de Veland. Virg. transfert rationem hanc ad
 omnia officia virilia, quæ dicit incompeten-
 ter & inhonestè à fœminis præcipi, & non mi-
 nus indignum est Sardanapalo, quod pensat
 trahat in Gynæceo, aut Herculi, quod serviat
 Omphalæ,

123.
 Quæ circum-
 scriptio
 fæ sit mulie-
 ribus in pu-
 blico versari,

124.
 Prodigium
 mulier in
 publico.

125.
 Omni in re
 inhonestum
 conserti, mu-
 lieres versari
 promiscue
 cum viris.

Omphalæ, quam Amazonibus, quod natura vim inferant, mammas exurendo, quod aptas se reddant, ad gerenda arma. Imò non inhonestum tantum est, sed & periculosum, pudori muliebri, exponi quibusvis virorum injuriis, cum muliebris animus tot illecebris facile expugnetur, & occasio faciat fures, ut vulgò dici solet, præcipuè, quia, dum impudica audire quotidie assuescunt, nonnunquam etiam oculis usurpare coguntur, confuctis minus percelluntur, & dum inter peccata versantur, peccare discunt. Quem admodum enim Scythas piè & modestè vivere scribit Iustin. *lib. 1. non studio virtutis, sed ignorantia scelorum.* Ita tutior est virginitas, dum latet vitiorum ignara, quam si per media vitia rapiatur ad virtutem, imprimis, ubi accessit licentia, quæ, ut ait Tacit. *3. Annal. sexum hunc secum facit, ambitiosum, potestatis avidum,* & ut notat Cyn. *in 1. quinquagesimo C. ad Lul. Majest. in rebus Veneris maxime si impotentem.* Semiramidis libido eò progressa fuit, ut vago concubitu infatigabilis filium tandem sollicitaverit, cujus ferro cecidit. Cleopatra an unquam incestuum & adulteriorum satishabuit? *Messalina facilitate adulterarum infassiduum versa, ad incognitas libidines profuebat, & Siliopalam, & G. Claudio nubebat,* ait Tacit. *lib. 11.* De Agrippina non dubitant historici, quin se filio Neroni supposuerit, ne Augustæ dignitatem nurui cedere cogeretur *Xi. h. lex Dion.* Iohanna Neapolitanorum Regina, à turpi libidine, nomē Lupe traxit. *Summont. lib. 2. histor. Neap.* Iacoba Alberti Batavi filia & hæres, tres eodem tempore vivos maritos habuit, quorum alterum propter consanguinitatem eiecerat, alterum importunitate abegerat, & tertium è medio vulgo superinduxerat. Et difficile est in magna potentia dominari libidini, quæ inter viros quotidie accenditur, & victus bonitate fovetur. Vnde Cromerus *lib. 14. histor. Pol. de Hedvigii regina, Non satis in tuto videbatur regina pudor, illa atate, illaque forma, & necessaria cum viris conversatione.* Marhildis, quod licentius cum Hildebrando Pontifice, deserto viro, versaretur, non effugit, quin incestu commixtionis vulgò accusetur, *VValtram. Naumburg. Contr. E. 15.*

Hildebr. à quo vitio nec Baronius ipse carere in univèrsam. præter morem veterandus, liberare audeat. *Morna. in myster. iniquit.* Sulpitius, quippe, Sempronius & Antistius uxoribus nuncium remiserunt, his solum de causis, quod inscio viro, altera ludos spectasset, altera aperto capite foràs prodisset, altera cum infami libertina in publico sermonem copulasset. *Valer. lib. 6. cap. 30.* nec dubitat ipse Iustin. *in l. consensu C. de repud. viro copiam repudiandi facere, si muliere eo ignorante vel nolente conf. sua extraneorum appetierit: si eo ignorante sine justa causa foris permittari: si extra viri voluntatem ludu & spectaculu inhæserit, &c.* Quorum verò hæc omnia, nisi quod adulterium ex conversatione impudica, & vaga circumquisitione præsumserit, ut *in lib. de jure connub. cap. 6. sect. ult. demonstravimus.* Nisi enim Dina foras spectatum prodisset, non cecidisset in nassam Sicheimi. *Genes. 34.* Iohannam Lorharingam, etiamsi factò non possent violentis tamen conjecturis, & quod habitu virili inter milites cubuisset, violatæ pudicitie convictam damnarunt Angli, ut patet ex processu apud *Paug. & Bellefor.* Proinde non modò Romani, sed infinitæ alie gentes, quarum mores imbuit aliqua disciplina, muliebri pudori non aliter nisi intimis ædium recessibus satis cautum consultumque fore censuerunt, Arabes etiam velamen faciei adjecterunt, de cuius commodis multa monuerunt patres. *Tertull. de Vel. Gerg. Hierom. ad Demetr. de Gerg. ser. Theodor. in lib. de Gerg. alt.* Turcas habere omnes uxores absconditas, & foras non emittere, nisi reatas & pannis in penetralibus involutas, refert Busbeq. *Ep. 3. & Ian. Duosa in serm. Constanti. Muscovitz honestam foeminam nullam consent, nisi domo conclusam, Sig. in. Baro in histor. Muscov. Iudæorum item, vigines abstinuisse à commerciis hominum, 2. Maccab. 3. notatur, & de Græcorum severitate supra disciplinâ Romanam, aculenter testatur Æmyl. *Prob. in r. delm. pars. Græc. Quem inquit, Romanorum pudor uxorem ducere in consorsium? aut cum non matris fam. l. as primū locū tenet adsum, atque in celebritate versatur? quod multò**

Rrr 2

fi ali-

116.
Emò & peri-
culosum.

L3

118.
Militarum
gentium com-
munitate
occludi mu-
lieres.

fit aliter in Gracia, Nam neq; in consensum adhibetur, nisi propinquorum, neq; sedet nisi interiore parte adsum, qua Synaonitis appellatur, quonemo accedit, nisi propinquas cognatione conjunctus. Atq; adeo fas non erit mulieri, sine viri arbitrio, foras se spectandam exhibere, Lips. libr. 1. Antiquit. nec, absente marito, quenquam in domum intrmittere, Arist. 2. Oecon. c. 1. ut pudorem servaret illibatam, nec se qua in suspitionem lasciva conversatione coniceret, ut latius disputavimus de jure Connub. c. 6. sect. ult. Nihil enim sani præsumit septima Synodus de cohabitatione mutua etiam sanctimonialium & propinquarū, c. de sin. mu. in fi. 18. q. 2. nedum ut fidere velit reginis, quas nulla coercet regula, nullum macerat jejunium, nullū juratæ castitati alligat votum. Non effugit Maria Scotorum regina, quin Davidis Citharædi consuetudine uti, Buchanan. in fin. hist. Scot. nec Bona, Galtatij Sfortiz uxor, filij tutrix, quin Antonium Tassinum Ferrariensem in cubiculum accessisse, splendore formæ eius mota, crederetur. Ioh. Mich. Brut. lib. 7. hist. Flor.

Cum verò impedimenta hæc, quæ mulieres officiis publicis inidoneas reddunt, non sequantur eas per accidens, sed ex naturali inclinatione prodeant, nulla causa est, quam propter ad septrorum communione admitti debeant, & Sibylla in signum everisionis seculi affert imperium mulieris, quæ tum sit orbis regimini incubitura: lib. 1. Orac. Quid verò dibi llam laudo? Annon DEI ipsius vivi vox inter pœnas peccati & causas calamitatum accendet muliebri imperium? Esu. c. 3. Vers. 13. *Eo se. tempore, quo DEVS omnia mala immisiturus est Reipub. Iudaorum,* inquit Spiritus Propheticus: *Pueri exaltatores erunt populi mei: & mulieres dominabuntur q̄s.* Postquam enim prædixerat, Reges & Principes à gubernaculis ablatum iri, pueros, mulieres & effœminatōs successuros minatur, ut quemadmodum illorum auspiciis floruerint cives, ita horum infortunio marcescant & deterantur. Nam & alibi, Esu. c. 19. Vers. 16. *muliera stru* ponitur, pro vano timore, & abjectis animis, à quibus nihil sani Reip. sperandum. Objecerat quidem Gregor. Tholos. hoc ex

sacro promtuariorum sibi præfagium, sed in respondendo magis mutus est, quàm piscis. Nec video qua arte idipsum declinari queat, cum supra inter incommoda successione à nobis annumeratum sit imperium Pueroꝝ & Mulierum, quod velint nolint, evitare nequeunt, qui electionem profus excludunt, & hac via necessariò incidunt in turbas & non evitanda Reipub. pericula.

Regna regum vulgæ, clamat gens tota simul, VAE.

Interim reges est a muliere regi.

Quem verum Leoninum refert Colleenut. lib. 5. hist. Neap. & repetit Luc. de Penna. l. penult. C. de prof. & Med. lib. 10. Ferè enim laborant muliebria imperia, exposita internis seditionibus & externis bellis, ut ex supradictis colligere est, ne cramben bis cõtãtam sæpius apponamus: id quod non tantum ex causis hæctenus deductis evenit, sc. quod mulier non suppetat satis animi & virium ad regendam tantã molem, sed etiam, quod imperium muliebri à viris ubiq; contemnatur, & nihil proprius ad interitum ducat, quàm contemptus Regis, ut docet Arist. 5. Polit. & à nobis latius explicatum fuit lib. 2. Polit. c. 3. Licet enim omnibus, quæ à Rege exiguntur, virtutibus instructa sit fœmina, tamen propter scandalum & iumum Reipubl. detrimentum in solum evenhda non esset, quoniam his de causis à regulis Juris quotidie receditur, & jus suum privatis auferri potest. lib. 3. de jur. Majest. c. 1. Detrimentum publicum deducimus ex contemptu, quia cum duas præcipuas causas afferat Arist. 5. Polit. ob quas cædantur Tyranni, Odium & contemptum, plures tamen contemptu, quàm ex odio perisse, rectè disputat Bodin. 4. de Republ. c. 1. & præsupponit Machiav. de pr. c. 17. idque innuebat Caligula, cum diceret: *Oderim, dum metuant.* Frustra enim odit, qui non audet. Non audet autem, qui reveretur. Vnde majestatem, quam *σπουδὴ* Græci vocant, *salutis tutelam* vocat Curt. lib. 10. Sed ut primum excussa reverentia & firmamentum autoritatis pessumgit, nihil reliquum est, nisi, ut quem contemnimus, eius mandata flocci faciamus, & potentiam despiciamus. Mulieres verò, etiamsi ad lavum Reipubl. sedant

129.
Licentiam
reginarum
nihil suaderet
honesti.

131.
Et ex sua im-
perfectione
esse obnoxio
seditionibus
& bellis.

130.
Muliebri
imperium in
sacra literis
accipi pro in-
sancto.

132.
Quis con-
temnitur
ab omnibus.

117. *Etiamsi mulier probe p[ro]f[er]at in r[ati]o[n]e*
 sedeant, tam subditis, quam vicinis contem-
 tui esse solere, tam ex uniuersa historia,
 quam quotidiana experientia docemur. Id-
 que inuuit Tacit. 2. *Annal.* Reges Armenio-
 rum enarrans, dū ait: *Absum: o fortuna! mor-
 te Ariobarxane, tentarunt imperium s[er]u-
 mium, quod cum breuē displicisset, incerti
 & sine Domino Vinonem & Paribis recepe-
 runt:* Pharnabazus concesserat Manix Zenis
 uxori Acolidem, cui maritus præfuerat. At-
 qui Midias ejus gener, persuasus, turpe esse
 mulierem regnare, viros obedire, clam in-
 gressus fuerat cum filio septendecim an-
 norum suffocavit, & regionem sibi usurpa-
 uit, donec à Dercyllida Lacedæmonio cā-
 exue: etur. *Xenoph. libr. 2. Græcæ, in pr.* Et-
 enim Agrippina probè suis auspitiis exor-
 diebatur imperium filij Neronis, ad cō ut ni-
 hil prius in votis haberet Trajanus, quā ut
 possit assequi primum Neronis quinquen-
 nium. Nihilominus de hoc tam probo exor-
 dio sic scribit Dion. *in Neron. in pr.* Agrippi-
 na principio administrabat omnia, qua ad
 principatum spectabant: ambo unā exhibant
 foras, se penumero eadem lectica vehebatur,
 quanquam illa magna ex parte Gehi, hic con-
 sequei solebat: illa respondebat legatis, literas-
 que ad populos & Principes & Reges mitte-
 bat. Quod cum diu factum esset, ferre graui-
 ter ceperunt Seneca & Burrhus, homines sa-
 pientissimi, & apud Neronem maxima au-
 toritatis. Horum alter pratorianis militibus
 præerat, alter præceptor ejus erat. Itaq; com-
 mōdum occasionem nacti, huic res sine im-
 p[er]petuauerunt. Cumq; perfecissent, ne deinceps
 ei permitteretur cura Rerum publicarum, ipsam omnem
 potentiam consecuti sunt, quam quouiq; ob-
 tinere poterunt, omnia sunt ab ijs optine
 & iustissime administrata. Idem memorat
 Tacit. *lib. 13. Annal. in pr.* nisi quod iniquius
 loquatur de Agrippina, & Sueton. *in Neron.*
 c. 9. Ipsa Bunduica Britannorum regina Ro-
 manorum virtutes eiga exercitus extenua-
 tura, dicit eos paulō ante Messalinæ, post A-
 grippinæ, nunt Neroni, qui nomine viri qui-
 dem appellatur, sed re ipsa mulier sit, dicto
 esse obedientes, apud Dion. *Nic. in Neron.*
 Alexandrum Severum Summum Imperato-
 rem vocat Ael. Lamprid. *in Sev. nu. 13.* quod
 consiliis matris Mammææ Rempubl. præci-

puè rexit: at quo euentu? ut sæpè à mili-
 tum ira obtentu purpuræ cogeretur matrem
 defendere, nec tamen vel se vel matrem tam
 seuerè defendere potuit, quin, cum Maximini
 Tyiones, muliebri imperij impatientes,
 commilitones hortari cepissent, ut mulie-
 rem sordidam. (sic enim scribit Herod. *in A-
 lex. in fi.*) & pusillum adolecentem, etiam
 num sub matris seruitio, desererent, scilicet, viro
 forti probiq; aggregarent, consensum uniuers-
 li ad Maximinum dederent, & Alexandrum
 tremementem atq; exanimatum, matricque im-
 plicitum & conquerentem, quod ejus causa
 talia pateretur, unā cum matre mactarent.
 Nec id dissetetur Lampridius, licet Herodia-
 num in plerisq; reprehendat. *Constans enim,*
ait, a militibus occisum, cum iniuriōse, quasi
in puerum eundem & matrem ejus & curam
*& cupidam multa dixissent. Egist enim om-
 nia ex consilio matris, cum qua occisus est.*
 Irenes imperium sic exorditur Paul. Diacono:
Annō ab incarnat. Domino 774. Eirene
*pijsima unā cum filio suo Constantino glo-
 riosè diuinitus imperium accepit, eandemq;
 multis laudibus itentidem prosequitur. Nil*
 tamen movit legiones Armenias, & earum
 exemplo cæteras tanta pietas, quin ut pri-
 mum Constantinus filius 20. annum exce-
 serat, matrem invitam & nequicquam teni-
 tentem excuterent & filio imperium defer-
 rent. *Zonar. in Iren. & Constans.* Quin etiam
 sunt, qui defectionis imperij Occidentalis
 causam referunt, ad contemptum Imperatrici-
 cis. Sic enim Siegebert. *in Chron. Ann. 801.* &
 ex eo Vincent. *in 5. ec. lib. 23. c. ult. Romani,*
qui ab Imperatore Constantino poliano jam
*diu animo defecerunt, nunc accepta occa-
 sione oportunitate, quia mulier; excacato*
*Imperatore Constantino filio suo, eū impera-
 bat, uno omnium consensu Carolo Regi Im-
 peratori, ut laudes acclamant. Quin & Eudo-
 xia Imperatrici ultrō fidem jurant cives,*
 sed cum imperium Sultanus Turcicus pre-
 meret, omnibus non obicuit indignanti-
 bus, quō fœmina tantum bellum sustinere
 posset, coacta fuit Romano Diogeni, qui mi-
 litum habebatur optimus, nubere. *Zon. in*
Rom. Diog. Lybustæ imperium & leges, tan-
 quam novæ Sibyllæ diu pertulerant Bohæ-
 mi: Nihilominus, cum duriores senten-
 tiam

114.
 Necepsitatem
 ipsam sæpè
 mulieribus
 excutere so-
 lita.

ziam contra potentiores pronuntiaffet, iussa est sibi quaerere maritum. Tantas res nõ posse expediri per foeminam. *Aene. Sylv. in hiflor. Bohem.* Vanda Polonorum, ut quieta fuit à seditionibus civium, à vicinis tamen principibus tantoperè exagitata fuit, ut in Vistulam se precipitem daret. *Micho. lib. 1. Chron.* Miczislavus verò II. tam exteris quam civibus contemptui fuit, quod pro ipso uxor Rixa omnia ageret, usque ad eò, ut cum is eo nomine intestinis diffidiis detineretur, finitimæ provincie omnes deficerent, Megapolensium, Lubecensium, Holfatorum ditones & Camenensis in Pomerania, Lebusiensis in Marchia Dioceses. Quin & Præmislis Regis unicæ filiz Rixæ propterea adentum regnum fuit, quod ingruentia bella virum requirerent. *Cromer. libr. 11. & Hedvigis eadem de causa ad pacificandas nuptias adacta, ne impar esset moli imperij. Cromer. ibid. 11.* Nam cum eodem tempore apud Vngaros Maria, aut pro ea potius Elisabetha mater sceptræ suscepisset, paucis annis pertaxi proceres muliebris imperij, ex Italia advocarunt Carolum de Pace, seu Parvum, quem cum Elisabetha regina fraude Palatini trucidasset, funestis cædibus totam replevit Vngariam. Ad eas nuncios procerum talè ferebat mandatum: *Nolumus ab hinc, ut femina nobis imperet. Nec jure debetur vobis regnum, femina est, quas nunquam Vngaria præter vos nomine regio venerata est. Neque sceptræ sagacitas, ut tantis regni dirigat habenas, sufficit. Hac res vrum decet: iam hac rem estate in gerendis rebus regni arduis quam sensus simul & manus sexus fragiliū valeant, sensus v, &c. Ioban Thuroz. in descr. Casus Carol. post. part. 3. Chronolog.* Dani consenserant in regnum Hetz puellæ, Haraldi III. unicæ filiz; sed ut primum experiri ceperunt muliebrem imbecillitatem, ad Olonem Norvagiz Regem, Haraldi ex sorore nepotem redierunt, eique sceptræ, quæ puellæ excusserant, in manus obtulerunt. Perisarum proceres passi erant, Periaconem majorem natu Tacmali filiam, executricem & custodem testamenti à patre constitui. Sed cum ipsa ulterius progredi, & gubernaculum ipsum tractare cuperet, à proceribus dejecta, & à Ma-

humete fratre, ad sceptræ revocato, capitis damnata fuit. *B. zarr. lib. 11.* Helena, post mortem Iohannis vel Iani Iacobi regis Cypri, excluso Iacobo Notho, suo arbitrio regnum suscepit administrandum. Sed impatientes muliebris jugi Insulani, Iohannem principem Portugalensem, Carolottz, Iohannis regis filiz, primum maritum, & postea Ludovycum Sabaudum acceperunt, regemque contra Helenam constituerunt. *Paradin. in Chron. Sabaud. lib. 3.* Iohannæ reginz Neapolitanæ autoritas, ait Guicciard *lib. 1. cap. 6.* facile extincta fuit, non merio! infamia de costums, che per l' imbecill' ta del sesso. Cum Martinus Rex Sicilia Blanca uxorem, quod ipse abisset in Sardiniam vicariam regni constituisset, primum Bernhardus Crapera lustitarius bellum in eam movit, mox Ferdinandus, arbitrum se ferens, capto Crapera, totam Siciliam in sua verba jurare coegit. Ludovicus II. K. rex Gall. matri commiserat tutelam & regni & filij. Sed quia Philippum Comittem Bononiz patruum, Robertum Comittem Druydum & Petrum Britanniz Armoicæ ducem pudebat imperij muliebris, nihil non machinati sunt, quo filium & successorem tutelam petraherent, & ab impotentia muliebris se liberaret. *Papyr. Masson. libr. 3.* Agnes mater Henrici IV. Imperat. prudenter præerat regno: *Sed erant,* ait Crantzius, *ex primoribus regni principibus, quibus muliebre imperium non satis ex dignitate videretur Rom. Reipubl. lib. 5. Saxon. c. 1.* Vique ad eò nemo est condatorum principum, qui sibi leges à muliere ferri æquo animo ferat, quive, si sit è vicino satis potens, foemineæ imbecillitate non abutatur, sive ad turpandam Rempublicam alienam, sive ad suam augendam. Nam si ejus, quem æqualem vel inferiorem nobis putamus, imperium vulgò spernimus, qui subjiciamus nos cum gratia foeminis. quas non ad imperandum, sed parendum à natura productas, & à Deo destinatas scimus? Hinc enim nascitur scandalum, cuius gratia dixi paulò ante *vivax negotiorum* improbandam esse. Quid enim magis scandalosum, quam si multa millia virorum ad unius mulieris nutum se cõponere cogantur, ita ut *Si vocat, Venies-*

135.

Gynæcocrati-
am esse etiã
scandalosam.

Veniendum est, si sejecit, abundantum, si im-
 natum, extimescendum, ut ait Cicero. Non
 inuenit Olorus Dacorum Rex majorē igno-
 miniam, in quam Dacos, quod contra Ba-
 starnas infeliciter pugnassent, condemnare
 voluisset, quam ut iis mulieres induceret
 Dominas. *Justin. lib. 32.* Antonium ecquid
 contemtiorem fecit, quam servilis amor
 Cleopatraz? Nam & Augustus bello ipsum
 petiit, quod mulieri extraneæ veluti manci-
 pium serviret, *ut scribit Xiphil. in August.*
 Solet enim vitium sibi ipsi displicere, & no-
 stros errores in aliis potius taxamus, quam
 nobis ipsis, quemadmodum Bandaicam in-
 trodudit Dion. *in Neron.* Romanis insultan-
 tem, quod Agrippinæ & Messalinæ obse-
 quentiores, quam viros bellicosos decuisset,
 essent, cum interim par convitium faceret
 Britannis, quos in aciem contra Romanos
 protruserat. Cui enim in se non corripbat
 Augustus, quod reprehendebat in Antonio?
 Nam & ipse publicis sanis excipiebatur,
*cum de ornatu mulierum leges ferret, de quo
 domi non habebat loquens libertatem, Li-
 cia sua prater decorum & Majestatem Im-
 peratoriam subiectus, ut testatur Xiphil. in
 August.* De Alexandro Severo iudicium
 vulgi subijciam verbis Herodiani *in Alex.
 in princip.* Hac autem omnia fiebant in Si-
 ro coactoque Alexandro. Quippe illi mater
 supra modum imperisabat, ac dicto audien-
 tem semper habebat, *ut hoc tantum repre-
 hendis in Alexandro possit, quod mansuetu-
 dine nimia & reverentia majore, quam o-
 portuit, etiam contra animi sui sententiam
 matri obsequeretur.* Ludovicum Pium
 Imperatorem duo filij & bona pars proce-
 rum, imperio spoliaverunt, quod Iudithæ u-
 xoris arbitrio nimium indulgeret, & eius nu-
 tum, quo propelleretur, quasi oculis captus,
 sequebatur. De Miczislao II. rege Polono-
 rum pauld ante diximus, quam contemtim,
 tam à subditis, quam peregrinis habitus
 fuerit propter obsequium, quo se uxori de-
 vincierat: *& in libro de jure Connub. cap.
 ult. sectio. 1.* infamiam, qua imperiosa mu-
 lier prægravat virum, latius diduximus, id-
 que si ad sacrarum literarum normam exi-
 gatur, de domestico imperio conjugum fa-

cilè patet *ex Genes. cap. 3. 1. Corinth. 11. & 14.*
ad 1. Tim. 2. ad Ep. hebr. 5. 1. ad Timoth. 2. 1. Petr.
3. & Gregor. Tholof. dist. cap. 11. num. 65. 66.
 putat se vim argumenti effugisse, si subje-
 ctionem mulierum limitaverit ad cōjugium
 & erga maritos: Verum quod lex illa patia-
 tur extensionem etiam ad officia Reipubli-
 cæ ex ejus ratione & explicatione Apostolo-
 rum patet. Etenim D. Paulus ipse extendit
 ad officia Ecclesiastica, *1. Corinth. 14. & 1.*
Timoth. cap. 2. cujus extensionis rationes si
 consideraveris, invenies etiam in hoc nego-
 tio efficaces. Nam *1. Corinth. 14.* Mulierem
 jubet tacere in Ecclesia, *quia turpe est in publicum,*
medio conventu loqui aut concionari sumi-
nam. Annon verò etiam turpe est, mulie-
 rem dominari in medio foro, volare per ro-
 stra, per castra, & nunc exercitus hortari ad
 prælium, nunc seditiosos reprimere cives,
 nunc leges persuadere novas, aut aliis no-
 stes & dies se implicare negotiis, quæ vere-
 cundia sexus abhorret, imbecillitas naturæ
 non fert? & hoc quidem multò efficacius
 concludimus, si *ex libro 2. de Majest. cap. 4.*
 repetiverimus, magnam regij muneris par-
 tem consumi in constituendis Episcopis,
 probandis conciliorum sententiis, introduc-
 enda & conservanda vera religione, *quo-
 rum omnium exercitia,* ait Iohannes Pyrrh.
de l. S. argument. 19. non admodum etiam
 in consultissimè mulieribus conveniunt
 & *sic concurrunt.* Demde eandem thesin
 probat D. Paulus *1. Timoth. 2.* ex eo, quod A-
 dam factus sit ante Evam: & quod ex faci-
 litate Evæ peccatum irrepserit in mundum
 In *1. Corinth. 11.* dicitur: *Mulierem factam
 esse propter virum, non virum propter mu-
 lierem, & proinde velamen crinium ex ju-
 stitia natura decere mulierem in signum
 subjectionis: Viri autem Casariem turpem
 esse, quod caput sit mulieris liberum, nulli
 imperio subiectum.* Iam non solum hone-
 stum est, ut maritatz uxores alant crines,
 sed etiam ut virgines & viduz. Ergo nec eas
 dominari convenit, sed esse subiectas, quoniam
 subjectionem inde evincit Apostolus,
 quod naturalis honestas prohibeat sexum
 scæmineum caput radere. Cuiuscunq; igitur ne-
 fas est caput tondere, illi nefas est dominari.

Non tantum
 quoad impu-
 rium domi-
 sticum.

138.
 Sed & quoad
 in publicum.

139.
 Quod proba-
 tur ex multis
 Apostoli ra-
 tionibus.

116.
 Mulier im-
 periosa gra-
 vat virum.
 infamia.

137.
 Mulier de
 iure divino
 & natura de-
 bet subdita
 esse viro.

At

At non solis uxoribus, sed & inuuptis & virginitibus nefas est crines demerere. Proinde nulli sexus foeminei ordini in liberos vivos natura competit dominium. Nam de dominio in seruos & familiam, quod hæc intelligi non debeant, cuius in promptu est distinguere. Accedit, quod Apostolus malè præsumat de facilitate muliebri, 1. *Tim. 2.* dum foemina ab officio docendi abigit, quod deceperit Adam, veritus, ne lubricitate sua facile in novos errores recidat, ut dicit Ambrosius. *in Hexam. tr. 4. diei. Adam per Eam deceptus est, non Eva; per Adam, quem Vocavit ad culpam mulier, iustum est, ut eam in gubernationem, hoc est, sub tutelam, ut explicat gl. un. in c. Adam 33. 95. accipiat, nosterum foemina facilitate labatur.* Idem autem pondus habebit istæ facilitas ad abigendam foeminam à cura Reipublicæ ne & ipsam & cum ipsa Ecclesiam nimia facilitate perdat. Item si Paulus rectè concludit, de quo nefas sit dubitare: *Vir creatus est ante mulierem. Ergo mulier non debet docere in Ecclesia, sed subiecta esse viro, c. Adam c. ult. 33. quæst. 5.* ex eadem ratione sequetur, quod nec debeat præsidere Reipubl. Consequentia enim utrobique eadem. Notabile verò est, quod Paulus ubique 1. *Corinth. 11. c. 14.* nos deducat ad institutum & honestatem naturæ. Nam licet voluntas foemine subijci legatur viro post lapsum demum, *Genes. c. 3.* tamen, ut ostendit August. *lib. 11. de Gen. ad lit. c. 37.* dominium viri meruit natura, non culpa. Si verò naturam foemine in se, ante lapsum consideres, per quam tum subiecta fuit marito, per eandem subiecta fuit universo generi virili, quia omne foemininum imbecillius natura est masculino, & *ordo naturalis*, ait idem August. *in 99. ad Genes. in hominibus est, ut serviant foemina viris, c. filij parentibus*, quia nulla iustitia est, ut maior serviat minori. *c. est ordo 33. quæst. 5.* Ex hac igitur communi lege natura, ut ait Hier. *in c. cum caput. in fin. 33. quæst. 5.* si æstimetur subiectio foeminarum, sicut non solis maritis, sed quibusque viris imbecilliores inveniuntur, ita turpe est, si imperium in quoscunque viros arripiant foemine, nisi viri à nativa sua perfectione degenerarint, & foeminis facti sunt deteriores: id quod in-

terdum quidem evenit, sed per accidens, quemadmodum Tacitus *lib. de mo. 1. u. German. cum de Sitonibus dixisset, quod foemine iis dominantur: Tantum, ait, non modo à libertate, sed etiam à servitate degenerant.*

Quin etiam, licet præceptum de conversione mulieris ad virum *Genes. c. 3.* non possit extendi ad gynæocratiam publicam, nihilominus ipsa gynæocratia publica introduci nequit sine commotione juris domesticæ, aut conjugalis. Nam privatorum vita imitatur mores principis, ut c. sequenti demonstrabimus, & quod publicè fieri & probari videmus, in privatas domos transferimus, ut argumentatur Plutarchus, contra Lysandrum, qui privatim possideri aurum vetabat, publico ærario permittebat, licet ejus usum tam publicè, quam privatim sustulisset Lycurgus. *Plutarchus in Lysand. Qui enim domi sua turpe putet, quod predicari videt in publico?* Si enim sine dedecore Rempublicam totam regere licet foemine, cui non liceat pauperem familiam? aut quorsum opus sit auctore mulieri, si ipsa in auctoritatem & tutelam suam queat recipere totam civitatem? Cum prima Gynæocratia fundamenta apud Assyrios jecisset Semiramis, statim morem introductum fuisse, ut maritis uxores imperarent, harum illi dictis audientes esse cogentur, testatur Alexand. ab Alex. *lib. 4. cap. 8. Messalina libidinosa c. imtemperans foemina,* (verba sunt Dion. *in Claud. num. 4.*) *ceteras quoque mulieres cogebat luxuriose c. penulante viro: efficebatque, ut multa in Palatio viris suis presentibus ac videntibus cum adulteris coiarent, earumque viros ipsa diligere ac honoribus c. dignitatibus augere: ceteros, qui id non paterentur, odio habere ac modum omnibus perdere solebat.* Et hoc metuebant principes Persarum consulti ab Ahafvero de puniendi superbia Vasthi reginæ. Non in regem tantum, sed in universos principes & totum populum à regina peccatum esse. Nam si superbia ejus penetraverit ad uxores alias, fore, ut exemplo reginæ, spernant suos quoque maritos & dicant: *Excuse rat, rex reginam, at illa negabat Genere, quorsum me liget mandatum viri? indeque irarum*

141.
Gynæocratia publica avertis in conjugale privatam.

142.
Tàm propter exemplum scandalosam imitationem.

140.
Subiectio mulieru ex natura dicta generalis est respectu totius sexus masculini.

& mu-

& mutui contentum fomitem inextinguibilem accensum iri. *Proinde, ait Memuchan. Iterum edat Rex in vim legis in Solabils, ne Vasthi amplius regina honore fruatur, ut dicitur sciat populus mulierum, iam abjectarum, quam principum, Viri deb. iam exhibere reverentiam, Esth. c.1. circa fin. Ita; rectè Salvia. cum interperantiam Dominorum exaggerasset, Quales, inquit, illuc puras fuisse familias, ubi tales erant patresfamilias: Quanta serorum illuc corruptela, ubi Dominorum tanta corruptio? Morbido enim capite, nil sanum est, neq. uilum omnino membrum officio suo fungitur, ubi quod est principale, non constat. lib. 7 de gubern. DEl.*

Concubatur etiam aliter imperium vii domesticum, si Regina nubat, ut ferè fieri solet, & non transfundat totum imperium per nuptias in novum maritum. Nam tum certè dominabitur viro, secus quam precipiunt scripturæ literæ, *Gen. 3. 1. Cor. 11. 1. Tim 2. 1. Petr. 3. c. hac imago. cum seq. 33. 9. 5.* Sive enim cum viro dividat jurisdictionem regiam, sive totam sibi retineat, utrobique jus imperandi in maritum sibi vendicat, quod naturali & divinæ legi repugnat. Nec hic distingui potest inter jus publicum domesticum, prout distinguit Taurus Philosophus apud Gell. lib. 2. c. 2. quoniam filius liberatur lege à potestate patris: mulier non liberatur à potestate mariti: Aut qua auctoritate coget, vir uxorem quæ cum summo imperio præest, nec superiorem ullum recognoscit? Documento sit Henricus Stuartus Rex Scotorum, quem non tantum in secretū angulum amovit Maria Regina, nomenq. suum edictis regis subscribere vetuit, sed circumventum quoque è medio sustulit, si vera sunt, quæ Buchan. memoriz mandavit. *Quoties mutavit maritos Johanna Lupa? quoties Jacoba Batava? Quin & morte multavit Johanna, quoscunque deprehendisset vel cordatos & imperium spirantes, vel quorum ipsam cepisset satietas. Seneca ait lib. 2. decl. 6. Credo mihi regnare volere in domo sua, qua viri beabit.* Multo magis regnare volet domi sue, quæ universum regnum ad maritum attulit, ideoque aliter fieri non potest, quin dulce capistrum paratum sit marito, qui ex privata domo ad reginam ingrediatur, nullis

aliis operis, quam ineptis lecti accitus. Quæ enim jus vitæ & necis habet, non tantum in foro, sed & domi sue, vix est, ut invitam se in leges viri cogi pati velit.

Damnanda igitur profus est damnosa & scandalosa Gynæcocratia, quam tum præcipue agnoscit Bodin. *lib. 6. de Repub. c. 1.* quando mulier suo arbitrio Rempubl. gubernandam suscipit: Secus autem videtur esse, si potestatem transferat in manus mariti, de quo nunc porro disquirendum superest, utrum Gynæcocratiæ huc usque imputata incommoda hac viâ defugere queant gentes, si mulieris hæredis marito summâ rei tradant, quemadmodum in regnis Hispaniæ huc usque usû receptum certum est Primum enim ad tale matrimonium, in quo de regali potentia & dignitate periclitatura sit, ægrè patitur se regina adduci, cum ambitiosum simul & imperiosum genus mulierum esse testetur Arist. 2. *Pelsi. c. 7.* Ambierat Carolus M. nuptias Irenes, quæ excolat filio imperium Orientale tenebat: eandem tamen, cum inani spelactatus esset, re infecta legatos remissos recepit, sive Aëtius, qui fratri Leoni imperium mereri meditabatur, volutante Irenes reflexerit, ut *Zonar. & Diac. sufficiantur*, sive Irene ipsa sibi visa fuerit non magis passura consortem maritum, quam passa erat consortem filium. Elissa mori maluit, quam Hiartz petegriini Regis conjugium inire. *Iustini, lib. 8.* Vanda Polonorum in Vistulam se precipitem dedit, ne, si fortè novus procus frustra prodiret, novo bello sui causa deflagraret provinciaz. Elisabetha regina Angliæ, Ferdinandò, Archiduci Austriæ, Henricò Succosorùm, regi, Francisco Andium: Duci, ut minorum gentium procos taceam, honestam repulsam dedit, Reginaq. esse maluit, quam Regis uxor.

Vbi verò regina imperavit sibi *Periculosa plenum opus alicæ* subire, & conjugij periculum facere, hinc inde protumpeunt funesti corrivales, partim variabili sponse fastidio irritati, partim tolli magnitudine inascati, hæc sine causa succenset. *Cominæ Regi Galliarum, quod Cærolus Audacis, Ducis Burgundiæ, filiam filio suo per vim, aut arte non elocaverit, quam tamen nec Maximilianus sine armis sibi despondere potuit. Paulò*

144.
Quæ sit præ-
cipue Gynæ-
cocratiæ.

145.
Incommoda
nuptiarum
quæ regina
contrahunt.

146.
Non facile
ad nuptias
patientur se
persuaderi.

147.
Certamina
procerum de
sâm diviso
Bonson

ante Philippus Burgundus Iacobam Bata-
vam cum marito provinciis Belgicis eje-
cerat, quod repudiato Iohanne duce Braban-
tiz, Hunfrido fratre Henrici V. Regis Ang-
liz nuphisset, coque in patriam red-unte,
Franconi equiti Aurato. Vanda Polonorum,
cum Ritigerum, seu Rudigeru Theutonum
Regem, nuptias per vim exigentem, primo
impetu feliciter repulisset, ne incertam for-
tunam cogere denuo experiri, maluit de
vita, quam dignitate regia & insperata felici-
tate abire. Cum Ludovicus Vngariz
idemq; Poloniz Rex, duo regna totidem si-
habus de consensu & suffragiis procerum re-
linqueret, licet utramque Wilhelmo Austria-
co, & Sigismundo Lutzelburgensi despondisset,
tamen Sigismundum eiecerunt Vngari,
& Poloni invitz Hedvigi obtruserunt Bar-
barum Iagellonem. Et Sigismundus quidem
post duas repulsiis regnum Vngariz bis re-
cuperavit: Wilhelmo vero Austriaco non
animus, sed vires defuerunt, quo minus ut
ille Vngariam, sic hic Poloniam, funestis ex-
cibus popularetur. Quantum damni dede-
rit Iohanna II. Caroli Parvi filia regno Nea-
politano, cum nunc Andegavensium ali-
quem, nunc Arragonensium adoptaret, &
proudhujus vel illius potentia suspecta fie-
ret, vicissim abdicaret, ex historiis Neapoli-
tanis notum est. Mariam reginam Siciliae,
Eudeni Simpliciis filiam, primum despon-
derat sibi Ioh. Galeatius virtutum Comes,
ope Aatalis nutritoris: mox rapuerat Gui-
lielmus Raymundus Montecatinus, denique
liberatam, & Barcinonem vestam, Manfre-
dus Claromontanus elocavit Martino Comi-
ti Barcinonensi. Adeo difficiles fieri nuptias
earum necesse est, quas vel multi undequa-
que expetunt, vel quae multorum spes in-
anibus promissis lasciant, quemadmodum
Carolus Burgundus ad amicitiam suam
omnes ferè principes invitabat, quod omni-
bus spem faceret de elocanda filia, & Elisa-
betha regina Angliz negavit ulli unquam
subditorum se nupturam, ut exterorum
Regum & Principum cupidos animos in se
converteret, & tacita matrimonii spe sibi de-
vinceret.

Quamquam vero non de nihilo sint hae
incommoda, nec facile sine magnis turbis

averti queant: tamen ubi ad rem ventum
est, tot difficultatibus circumsepuntur nu-
ptia, ut omnes evitare impossibile sit, paucas
incurrere, hominis non nisi ad miraculum
felicis. Statim enim inter Reginam & po-
pulum exoritur contentio, utrum ex sui
animi, vel totius Reipubl. sententia nubere
debeat. Contentent enim subtili, cum Ni-
col. Bert. de publ. famit. illustr. cap. 4. pag.
153. aut cum proceribus regni Scotiae in
comitiis Sterlinensibus Ann. 1564. cum age-
retur de secundis reginae Mariae nuptiis,
Francisco Delphinatè mortuo, Thuan. l. 27.
Non licere reginae in eligendo marito suam
sequi libidine, quod eodem errore sibi ma-
ritum & Reipubl. Regem sit acceptura: nec
fuisse, ut salus Reipubl. infano unius scem-
inae amoris prostituatur: Reipubl. non esse
patrimonium reginae, ita ut pro suo arbitrio
haeredem aut Dominum introducere queat,
sed legem omnibus Rebuspubl. inde à pri-
mis auspitiis innatam esse, ne quid jus sit
aggredi principibus privatim, quod non ex-
pediat publicè, ideoque privatas libidines
subjiciendas esse utilitati publicae, nec eam
votorum libertatem indulgendam principi-
bus, quam sine praescripto tertii jura conced-
ant privatis. Hinc Poloni Hedvigin, Eu-
dovvici filiam, tam diu minis, contento do-
micilio, ad instar regii carceris, & quasi do-
mestico exilio torruerant, donec amorem
suum Wilhelmo Austriaco resignaret, & ne-
lens volens, Barbarum Lithvanum, mori-
bus non magis, quam religione tinctum, in-
sinum reciperet, qui & regnum, mortuus
Hedvigi, retinuit, & tribus aliis uxoribus
ductis, in filios ex ultima prognatos trans-
misit. Nec enim maritus Reginae tantum
sed & Rex regni electus erat, quod si jure
uxorio possedisset, post mortem uxoris reti-
nere non potuisset, quemadmodum idem
litem intentabat Sigismundo Regi Vnga-
riae, post obitum Mariae reginae, quasi non
eodem jure natus fuisset Sigismundus, quo
ille. Nam, quia Poloni precario Hedvigin
receptant, & jam electionis jus ad se traxe-
rant, potuerunt rei suae per Electionem trans-
ferendae, condiciones, quas voluerint, im-
ponere. Sic enim Stephani quoque Batho-
ri electioni hanc legem adiecerunt, ut An-

148.

Prima Regi-
na ex sua vel
populi sen-
tentia nuba-
re liceat.

29

nam Sigismundi Augusti filiam uxorem duceret. Angli quoque licet id juris in regem non haberent, tamen indignè tulerunt intemptivum amorem Richardi II. quo ferebatur in Caroli Regis Gallorum, hostis adhuc sui, filiolam, jam diu Duci Britanniz desponsam. Licet enim prohibere non possent, quin eam, veneri licet imparem dõmum duceret, paulò post tamen in ira conspiratione ipsum de folio depulerunt, & sponsam intactam Gallis remisissent. *Prosperus Sard. lib. ult. in fin.* Non habebant quidem soli Gandaveses jus & potestatem in Margareta, Caroli Audacis filiam, quam pari contentione ab iis Galli Germani & Angli petebant: vi tamen coegerunt miseram foeminam, ut Gallis amicitiam abrenunciaret, & Maximiliano fidem matrimonii daret, *de quo proluxe Cominam.* Verum si conclusa non teneatur regina, si sui potens sepra manu verset, & subditorum precibus obnoxia esse nolit, quis tum legem det amanti dùm ipsa in tonat imperiosum illud, mulieri affictum à *Lucem. Sat. 6.*

Sic volo, sic juho, sic pro ratione Colun-

tae.

Et clames licet.

Nil unquam in Gistà donadū &c.

Hac dabit aff. Am. & Masor lex amor est

sibi, ut ait Boet. *lib. 3. Consol. merr. ult.* Quoties quæso Angli ad reginam Elisabetham tulerunt, ut nuberet, & successorem sibi designaret? sed lurdæ narratur fabulam. An putas Mariam hujus sororem, ex salute Reipubl. nupsisse, cum Vetula in juvenis amplexus ad eò cupidè rueret, ut cum is in Angliam venire ante peractam conventionem cunctaretur, aureorum nummum trecenta millia obviam miserit. Et quid morata fuit Maria regina Scotiæ oblocutiones comitiõrum, quò minus Bothuelio contra omnium vota nuptias promitteret? Alberti Batavi fida, provinciarum Belgicarum duces, ut animo suo satisfaceret, excusso hære Brabantiz, & remisso in Angliam Duce Glocestrensi, tandem Franconem ex infima nobilitate ascivit, cum quò maluit in exilium ad vitam privatam damnari, quam contra voluntatem suam matrimonium ex dignitate sua & familiariter repetere. Jam ante istæm regiõni-

bus, Hollandiæ sc, & Scelandiæ, invitis induxerat Ada Comitissa, Theodorici VII. filia, Ludovicum Comitem Lossensem, cui contra scitum & consensum subditorum nupsit. Eum verò post obitum uxoris exegit Wilhelmus patruus: Caterum Sigismundum, quanquam inviti admiserant Vngari, tamen toties depellere non poterunt, quia tandem cupidini Regine Mariæ cedere & Sigismundo, etiam post obitum Mariæ, regnum relinquere cogentur. Nolunt enim reginæ deterioris conditionis esse, quam quis ex subditis, quorum vota sciunt libera à legibus relinqui, & solent coacta matrimonia, præcipue Regum, malum habere exitum, quemadmodum Hedviggis non diu post ex partu periit, quod se mœtore confecisset. Iohanna I. regina Neapolit. coacta Andream regem Vngariæ regni simul & thori participem facere, ut contentiones de successione inter posteros Caroli Martelli & Roberti, præcinderet maritum post biennium strangulari curavit. Quid Maria Scotiæ Regina commiserit in Henricum Stuartum, nunc non repero, cum ex Buchan. intelligi queat. Sive autem invitis sive volentibus subditis maritum accersat regina, nunquam voti sui vel ipsa, vel Respubl. compos sit, quoniam propterea scemipis deseratur scetra, ut disputat Smith. *lib. 1. de Rep. Angl. c. 16.* ne sanguis regius imperio excidat, cuius magis rationem putat habendam, quam salutis publicæ. Nam sive generetur aliquid ex illo conjugio, sive non generetur, semper affertur finis regio sanguini, quod si scetra delata fuissent, ad proximos agnatos nunquam eveniret. Inruere enim paulisper regnorum, in quibus recepta fuerunt dominia mulierum, seriem, quoties ad externum principatum & alienas familias reciderint. In regno Siciliæ, spatio quingentorum annorum, sexies mutatae sunt familiarum, cum à Normannis per conjugium Constantiæ transiret ad Suevos, Suevos exciperent Andegaveses, à Pontificibus acciti, Andegaveses ejicerent Arragones, quod Petrus rex Arrag. Constantiam Manfredi regis filiam in matrimonium duxisset. Ab Arrag. uibus processum esset ad Virtutù Comitem,

149.
Regina non
patitur nu-
ptias sibi
quæri ex ar-
bitrio subdi-
torum.

150.
Nuptias regi-
narum deser-
tere regna ex-
tra sanguinẽ
& familiã.

151.
Quoties mu-
tata familia
in regno Nea-
politano.

cui Maria Friderici Simplicis filia desponsata erat, nisi post varia de ejus nuptiis certamina Barcinonem ad Martinum traducta fuisset. Paulo post tamen, cum Martinus sine legitimis heredibus decessisset, ad Ferdinandum ex Castellana familia, ratione matris Leonoræ, res delapsa est, & Castellanis ad Austriacos, cum Iohanna Ferdinandi Catholici filia Philippo Maximiliani Imperat. filio elocaretur. Regnum Navarrae ab anno 176. quo lancea trajectus Garcias Sancti Magni filius interit, usque ad hunc diem decem diversis familiis in prædam datum fuit, cum Ennici stirps mascula emoreretur in Sanctio V. & Blanca ejus soror transfret in matrimonium & potestatem Theobaldi Campaniæ & Briani Comitis. Post certam generationem, Henrico sine masculis liberis de cedente, cum filia ejus Iohanna regnum delatum fuit Philippo Pulchro & ejus filio Ludovico Hutino, Regibus Galliarum, & posthunc Philippo Eboracensi, cui Iohanna Hutini unice filia nupsit. Ab Eboracensibus reditum fuit ad Hispanos, cum Blanca Caroli II. filia, elocata esset Iohanni Ferdinandi Arragoniæ filio, qui cum non haberet ex prima hac uxore, nisi unicum filium Carolum, ante patris obitum mortuum, ad Blancam filiam majorem natu, ejusque maritum Henricum IV. Castellæ & Legionis Regem regnum devenisset, nisi ipsa ab eo divortium fecisset, & paucis diebus post satis cessisset. Transitum igitur iterum fuit ad Gallos, quod alacra Iohannis ex Blanca filia Leonora in conjugio esset Gastonis Comitis Bearnii & Foixii. Gastoni successit quidem Franciscus Phœbus ex Gastone filio nepos, sed eo sine liberis mortuo, ad Iohannem Albrethanum, maritum Catharinæ, Gastonis sororis, res rediit, ab ejus nepote Iohanna, quæ primum Duci Juliacensi desponsata erat, mox autem Antonio Borbonio nuptum elocata, devoluta fuit ad Borbonios, qui paucis castellis & titulo adhuc gaudent. Regnum enim ipsum Ferdinandus Catholicus, Leonoræ frater, cum Albertus à Julio II. Anethamere percussus esset, occupavit, & in domum Austriacam transiit. Regnum Castellæ & Legionis paulominus obnoxium suæ mutationibus, & tamen illud quater, hoc quinques Dominos & fa-

miliis mutavit. Regnum enim Asturum & Legionis Pelagii filia Ormsinda statim ad Cantabricam familiam, Alphonsum scilicet I. detulit, à cuius stirpe iterum avultum fuit per Ferdinandum I. Sancti M. Navarrae regis filium, cui nupta erat Sanctia Veremundi III. à Ferdinando devicti soror. Idem Ferdinandus comitatum Castellæ acquisiverat jure matris, Sancti Gundisavi filia, & Infantis Garciz à Vegila & Didaco proditoriè in foribus templi occisi sororis, ideoque secundam familiam Castellæ in secebat, cui regium titulum circumdedit. Nec tamen ea diu regum potita est, quos masculos hæredes nullus filiorum Ferdinandi relinqueret. Varraca igitur, Alphonso V. filia, regnum detulit cum nuptis ad Raymundum Berengariæ Comitem Tholosanum, eo verò mortuo, ad Alphonsum I. Arragonium, cui quidem, quod ex primo matrimonio hæres regni superesset, Castellani pertinaciter obstiterunt, donec vi sub jugum mitterentur. Et quis scit, nisi divina vindicta perisset Alphonso, quorsum regni possessio translata fuisset. Eo verò pereunte, Alphonso Tholosano reditus ad regnum patefactus est, qui partiam familiam in ditionem Castellanam, quartam in Legionensem induxit. Post, cum Henricus rex Cast. & Leg. 1474. sine legitimis liberis decessisset, ad sororem ejus Isabellam & Ferdinandum Catholicum, relapsa est rerum summa, qui quidem Ferdinandus, ex Tholosana familia originem trahebat, sed tum Arragoniæ regnum separatim à Ferdinando avo & patre Iohanne regebat. Hujus verò filia Iohanna tum hæc, tum alia omnia Hispaniæ regna in familiam Germanicam Archiducum transfudit. Regnum Arragoniæ ab Ennici stirpe primum abruptum Raymundus Berengarius Comes Barcinonensis, cui Petronella Raymundi Monachi filia, deinde Iohannes II. Rex Castell. & Legion. cui Eleonora Petri IV. Ceremoniosi filia, & denique Philippus Maximiliani I. cui Ferdinandi Catholici filia Iohanna nupta erat. Regnum Angliæ inde ab anno 1136. in trium peregrinarum familiarum potestate venit. Nam extinctis Guilielmi I. filiis sine masculis hæredibus, & Guilielmo Roberti filio à patre Henrico I. profligato, Adelæ sororis filius

152.
Navarra.

154.
Arragon.

155.
Anglia.

157.
Castell. &
Legion.

Stepha-

Stephanus, Comes Campaniæ & Blesensis regnum diripuit, à quo illud longo bello cepit. Margareta Henrici I. filia, occupatumque transfudit in Plantagenetarum, Andium Ducum familiam, in qua interrupta serie mansit usque ad Henricum VII. sive usque ad VIII. post cuius & filii Eduardi obitum, Maria Hispanum maritum, quamquam duris conditionibus circumscriptum, induxit. Mortua verò Maria, antequam Philippus in regno se obfirmare posset, post Elisabetham in nuptiâ gubernacula suscepit Iacobus Stuartus ex regia Scotorum familia, cui, adhuc hodie Angli se subiectos tenent, Scotia, cuius semel peregrinum Dominum admiserit, cum se Franciscus Delphinus Galliarum Mariam reginam duxisset uxorem: tamen per varias domesticas familias vagata est, Balliolo, Bruffios, Stuartos, qui autoritatem regiam non nisi multo sanguine supra zmulos assecuti sunt. In regno Vngariæ usque à D. Stephano octo peregrinæ familiz numerantur, quæ iure hæmarum id possederunt, *Iohan. Pistor. Nidd. in Geneal. reg. Hung.* ut Hunniadem interitum præteream, qui & inquietus fuit & vitæ fortunæq; regnum meritis. Nam Petrus ex Duce Burgundiarum ope Gifalæ matris, D. Stephani sororis, eius accitus fuit. Eo verò propter crudelitatem à subditis excluso, & receptis nepotibus Michaelis, qui fuerat frater Geisæ D. Stephani patris, in ea stirpe permansit regnum ab anno 1047. ad annum 1301. cum mortuo Andrea III. sine hæredibus trium sororum Ladislai IV. filii, Carolus Martellus rex Neapol. Wenceslaus Rex Bohem. & Otto Dux Bavarie inferioris, pari conatu regnum invaderent inter finisq; bellis dilacerarent, donec in familia Martelli acquiesceret per annos centum paulominus. Per Ludovici enim filiam transfuit in domum Lucolburgicam, cum Maria nuberet Sigismundo: Per Sigismundi filiam Elisabetham, nuptam Alberto Austriaco, in domum Austriacam. Domus Austriacæ successione parvo interrupta, electio Vladislai Varnensis & stirpis Jagelloniæ, quia Jagello Hedvigin, Mariæ, quam supra nominavi sororem in matrimonio habuerat, eoque nomine regnum Vngariæ aliquoties petierat, donec per nuptias Elisabethæ, Ludovici II.

fororis, Vladislai, filii rediret in potestatem Ferdinandi Archiducis & Imperatoris.

Cum igitur tot vicissitudinibus obnoxie sint foeminarum successiones, & toties rerum summam defecerant ad externas familias, quæ ratione servatur successio eiusdem stirpis? Nam licet nomina, *Generis, Generationis, Posteritatis, Descendentium,* & quæ sunt familia, foeminas comprehendant, quemadmodum plurimis autoritatibus deduxerunt Tiraq. *de retrajb. lignag. §. 1. On lignag. gl. 9. n. 237. & seqq. Covarr. in c. Raynaldus 18. in pr. n. penult. de restam. Ludov. Molin. lib. 3. de iure primog. c. 4. n. 10.* atque adeo ipsum non familiæ tam agnatos, quam cognatos comprehendat, ut iudæ subiciunt, cui æquipollere nomen *Domus*, testantur Alciat. *ad l. 195. Verb. Domus de V. Sign. Tiraq. d. gl. 9. n. 195. Paris. cons. 47. num. 57. & seqq. lib. 3.* Tamen negari non potest, quin eadem nomina, præcipuè, *Familia, Domus, Stirpis, seu Cippi*, ut Hispani loquuntur, solos agnatos sæpe comprehendant, ut tenet Peralt. *in l. cum ita legatur. §. in fideicommissio. n. 16. de legat. II. Steph. Foreat. c. 5. de feud. n. 3.* Foemina enim finis suæ familiz dicitur *d. l. 195. §. ult. de V. S.* In presenti autem negotio, quando Regem deponant subditi ex familia, familiam non esse accipiendam, pro omnibus consanguineis, ut *in l. ult. C. de V. S.* sed, pro masculis tantum ex multis demonstrari posset, nisi huic rei explicandæ nimis diu immoraremur. Nam *in l. §. 2. de jur. immun. l. & qui originem §. Cor. oratio de muner. & honor. honores & immunitates, quæ geneti posterisq; indulgentur, ad foeminas non pertinent, sed, ut inquit Layolenus in l. Vacatio 13. de mun. ad eos duntaxat, qui sunt eius familia.* Ergo nec in regis honoribus adeundis familia complectetur foeminas, idq; potissimum ex hac ratione, quod familia tum demum complectatur foeminas, nisi subiecta materia repugnet, ut fatetur ipse Tiraq. *d. gl. 9. n. 239.* Foeminas verò civilium officiorum, adeoque dignitatis regiz esse incapaces, & proinde sub nomine familiz, cui regnum acquisitura vel datura est, non magis contineri posse, quam si feudum militare alicui stirpi concessum ponatur, ex supradictis planum est.

118.
Foemina non manet in familia, seu stirpe, seu Domo.

116.
Stiria

119.
Familia hoc sensu nõ complectitur foemina.

Accedit intentio tam eorum, qui regna in primogenia verterunt, quam subditorum, qui in successione propterea consentiunt, ne qua peregrinus sanguis genuinum absorbeat, & indebitam sibi arroget possessionem. Vbi verò mulier nubit, inducit in Rempubl. alienum sanguinem, alienamque familiam, quia transit in familiam viri, cuius conditionem sequitur, & liberus non habet in sua familia, cuius rationem adjicit Cajus: *Quia, qui nascuntur, patri non matru familiam sequuntur. l. familia 196. §. 1. de V. S. l. 1. ad Municip. l. lex nat. 24. de stat. hom. §. 1. qui. Inst. de leg. agnat. sur.* Sic & Canulejus redargebat patrem cavillos, de incertitudine prolis, si plebs misceretur patribus: *Nempe patrem sequuntur liberi. Lib. 4.* Anonymus Scholiast. Rhetor. Aristot. refert: *ὁ πατήρ ἄνδρας, ἡ δὲ μήτηρ ἄρσενες.* Nam improbam Malabarum regnorum incolarum suspicionem, per præsumptionem honestæ pudicitiz, merito ad Barbariæ remittimus, quando regnum non patris aut agnatorum, sed filiarum liberis deferebant, rati, de patre sobolem perpetuò incertam esse. De sanguine verò matris dubitare non licere. *Perd. Lopez. in hist. Mexic.* Quod si jam liberi nequeunt esse dimidii matris, dimidii patris, nec secum quidem ipsi concordēs, constat, quod non sint de matris, sed patris familia, & percōsequens in Republ. magis peregrini, quam domestici, id quod ex sententia DEI ipsius patet, *Num. c. ult.* cum Zelaphehadis filiz, quibus prædia, propter defectum fratrum sortitò obiigerant, conquererentur, per fruptias foeminarum transferri hæreditates extra familiam Manassæ, ideoque tribum depauperari. Respondit enim Moses de mandato divino: *Rectè dixisse tribum Iosephi, & interesse ad conservacionem tribuum, ne per nuptias factarum, in alienas familias sese ingerentium, tribus exhaustantur, & bona præsentu nuptiarum in aliena tribu deferantur:* Ideoque sanxit, ut mulier quacunque qua præda possidet, nuptias intra sua tribu limites contraheret. Manifestè enim præsupponit, mulierem, dum nubit, mutare tribum, & transferre prædia in peregrinam possessionem, quod de regnis pari ra-

160.
Femina nubes inducit peregrinum sanguinem.

161.
Liberis acconferri paterna non materina familia.

tionem concedendum est. Nemo enim unquam stirpem aut familiam principum denominat, aut accersit à matre: nec denominare quisquam potest, nisi cui principia generationis ignota sunt, & quantumvisque parentum ad generationem confert. Nec enim soli Aegyptii patrem generationis autorem statuerunt, teste Diodor. *libr. 1. Biblioth.* sed & optimi quique Philosophi, & eorum Coriphæus Aristoteles, qui semen negat à mulieribus excerni, sed à solis viris, idque efficientis munere defungi, dum sanguis mæstruus à foeminis afferatur loco materiz. *1. de gen. ansm. c. 20. 2. de gen. ansm. cap. 3. Agerh. 1. de gen. ansm. comm. ult. 2. Coll. c. 10. 5. Meta; h. comm. 1. 8. Erb. c. 12. Albert. M. lib. 15. de animal. c. 1. stræß. 2. lib. 14. c. 14. tr. 1. Jacob. Aubert. ex. 91. Andr. Casalpin. in 99. Peripat. Argenter. comm. 2. in art. part. Francisc. Bonam. lib. 4. de Al. mem. c. 20. Somcin. 8. Meta; hyp. q. 16. Thom. 3. part. 9. 32. art. ubi Caser. & in 2. 2. q. 15. 4. art. 12. Tho. 3. dist. 4. q. 2. art. 2. ubi Paludan. q. 2. Marfil. q. 5. art. 2. Quanquam verò Hippoc. de nat. puer. c. 1. de puer. 3. de morb. puer. Galen. duo. bus libr. de fem. 6. de loc. affect. c. 5. ubi Vega in Verb. Semen. Valeriol. 1. loc. comm. c. 17. Fernel. 7. Physiol. c. 6. Laurent. lib. 2. Anat. q. 17. Mercat. 1. part. oper. Medic. Casman. part. 1. Psychol. c. 8. q. 5. part. 7. q. 6. Conimb. 1. gen. & corr. c. 4. q. 27. Vclal. 5. libr. de fabr. hum. corp. c. 15. Vallet. lib. 2. Controv. c. 7. Bonavent. de Osm. part. 1. Scotus cum suis asseclis Bassal. Lichet. Major. Ocham. Gabr. 1. sent. dist. 4. & plerique Medicorum à Peripato successione faciunt, remque confectam putant, si ex Anatomica inspectione testes & semen in mulierib. demonstraverint: Tamè duo coguntur Aristotelij concedere, quod semen mulieris sit imperfectum, quippe à frigida temperie profectum, & ab imperfectis testiculis improbè elaboratù: deinde quod genitura, à qua principium dependeat generationis sive ebullitio, soli semini virili competat, quia imbecillius est semen muliebres, quam ut suo Marte possit exire in actum. Si enim vim primum se movendi hæberet semen foemineum, cur non parenter masculæ foeminz, quæ semine abundant, ex se. si non perfectum, saltè subventaneum foem.*

162.
Ex ratiõne Physicâ.

163.
An solum vir semen conferat ad generacionem.

tum, sicut ova subventanea edunt Galinæ sine infessu Galli? Convenit autem unius operationis unam esse causam effectivam, quæ abscedit, absolutâ generatione, in unum principium vitæ. Non repeto cætera, quæ de gen. hom. peculiariter à nobis disputata sunt: Id solum inde accipio: Mater in generatione conferre semen spirituosius, copiosius, efficacius, quodque sit primum movendi principium, ut docet *Avic. lib. 3. Fen. 20. tract. 1. c. 3.* inquit: *In unoquoque duorum seminum est virtus formativa: sed masculinum fortius est in virtute, à qua est inceptio formationis in fœtu DEI*, quod iam innuat *lib. 1. Fen. 2. doct. 5. c. 1. lib. 9. de Anim. c. 2.* & ad hunc modum explicant *Soncin. 3. Metaphys. q. 16. Francisc. Bonam. lib. 4. de Alim. c. 19. Dunc. Lidd. lib. 2. art. Med. c. 9.* nec negare videtur ipse *Gal. 1. 4. de V. P. c. 6. C. 7.* Cum igitur pater sit autor & principium generationis, cum plus afferat ad factum, quam mater, sive efficientem, sive materiam spectare velis, ratione naturali evenit, ut proles potius pertineat ad familiam patris, quam matris, & cum plus participet patris peregrini, plus quoque peregrini à patre, quam juris domesticii à matre trahere credendus sit, cum è cõtrario, si rejecta fœmina proximis agnatis secepta offerretur, nihil de confusione sanguinum suspicandum esset.

Ab altera parte, si sterile trahatur conjugium, & proles nulla prædeat, rem eodem recidere, quò recidisset ab initio, si mulier secluta fuisset, planum est: sed præter hoc per cõnubium accessit nova difficultas, qua scilicet ratione, mortuâ uxore, maritus à tutela & possessione, sine eadem & sanguine possit de jure. Nullam quidem intentionem fundamentam maritus habet, nec jure in se derivare potest, quod imitebatur soli sanguini uxoris & in quos sanguis illi transfunderetur: quæ admodum Robertus Frisus Comes Flandiæ coactus fuit administratione Hollandiæ & Zelandiæ sese abdicare, ut primum uxor Gertrudes facta cesserat, quæ se post maritum primum Florentium pro hærede gerebat. Sed ubi jure non potest, *ut gestatur Res.* & in eversioibus Rerump. non id spectandum, quod jure, sed quod verisimiliter potest fieri, infra monsbimus. Qui verò pro

uxore regnum ex arbitrio semel administrandum suscepit, aliorumque favorem bene merendo sibi elaboravit, alios autoritate compevit, nec ullo prætextu causam vel ornare vel excusare potest, is à dulcedine imperandi nõ nisi difficulter se patietur abigi, quemadmodum testatur *Arist. 4. Pol. c. 11.* ad sua usque tempora tantum unum cognitum esse, qui Tyrannidem cum gratia abdicavit. Rom. Lacapenus, cui Cõstantini mater Leonis uxor nupserat, & Rom. Diogenes, cui Eudocia Cõstantini Ducæ uxor, legitimis hæredibus præripuerunt imperium, nec, ut restituerent, cogi potuerunt, donec ab eis vel in exilium mitterentur, vel oculis effosis in carceres compingerentur. Sigismundus, licet ex pugna Turcica domum reversus uxorem Mariam mortuam reperisset, sine liberis, eaque de causa Hedvigis Mariæ sororis maritus Jagello rex Poloniæ, & paulò post Ladislaus Caroli Parvi, à Sigismundi socru occisi filius à proceribus accitus, regnum ad se pertinere contenderent, Sigismundo *An. 14. 1.* in carcerem conjecto, nihilominus contra tantam vim per majorem vim in occupata possessione sese ita obfirmavit, ut non tantum 31. annos regno Vngariæ præcesset, sed idem moriens Alberto genero de manu in manum traderet, licet Elisabetha filia non ex Maria, sed Barbara Comitissæ Ciliæ filia nata esset. Et Jagello, quod jus volebat Sigismundo in Vngariam concedere, id sibi paulò post sumpsit ipse in Poloniâ, quamquam ille non tam per nuptias, quam electionem Valatinorum & pacta conventa Rex creatus esset. Idem erat animus Ottocari Bohemo, cum Margarethæ uxori, cujus beneficio possessionem Austriæ invaserat, venenum dari vel jussisset, vel consensisset, & tamen Austriæ Ducatum, quò à Rudolpho Habsburgense exutus fuit, sibi vindicare pergeret. Ludovicum Comitem Lossensem ex possessione Hollandiæ & Selandiæ armis exegit Adæ, uxoris ejus, patris Wilhelmi, non sine eadem & sanguine subditorum. Ludovicus Comes Flandiæ in posteros transmisit Brabantiam, quam cum uxore Margarita, acquisierat, licet ipsa sine liberis decessisset. Nec videbatur Philippus cum gratia cessurus Angliâ, si intra territorium co-

articulo

104.
Post sterile
conjugium
maritus non
patitur se
abigi aro-
gare.

articulo fuisset, cum Maria inopinata morte periret. Adeo imperiose multa & ex suo magis arbitrio, quam Anglorum agere ceperat. Alphonsus rex Arragoniz, cui secunda vice nuperat Varraca regina Castiliz & Legionis, etiamsi ex priori matrimonio Beregarrii hæres regni superesset, cui subditi regnum à Tyrannide Vitrici omni modo conservatum cupiebant, bello tamen subactis Castellanis Regem se agnoscere, vellent nolent, coegit. Nec Iohannes Rex Navarra filio Carolo, jus maternum sibi ante patris obitum deposcenti, cedere voluit, ut nec Ferdinandus Philippo genero, in regnum Castiliz appellenti. Ideoq; & hic locum habet illud vulgatum:

Turpissimum est, quam non admittitur hospes.

Porro dum regina transit in potestatem novi mariti, aut universam Majestatem illi tradit, aut universam sibi retinet, aut partem tradit, partem retinet, ita ut edicta & constitutiones utriusque nomine ex æquo subscribantur. Ut universam Majestatem à se in maritum abalienet, vix patietur sibi ambitio muliebris persuaderi. Etenim Maria regina Scotiz, post primum statim annum Henricum Regem ab omni potestate amovit, ne nomen quidem ejus edictis pro more ascribi passa. Maria regina Angliz his conditionibus pacta est nuptias cum Philippo principe Hispaniarum: *Ut nuptiis, quamprimum fieri possit, contractis, Philippus omnium uxoris regnorum ac provinciarum titulos sibi sumat, sociusq; in negotiorum administratione sit, integris regni privilegiis ac consuetudinibus, plena item ac libera beneficiorum, gratiarum, ac sanctionum distributio ne penes Reginam manente. Thuan. lib. 9.* Maria regina Vngariz, quam Vngari Regem Mariam inde indigerant, omnia jura Majestatis sibi reservavit, & Sigismundo nihil ferè præter nomen & labores reliquit, id quod exceptum quoque fuit tabulis conubialibus, quæ erectæ fuerunt inter Ferdinandum Catholicum Regem Arragoniz, & Isabellam, Iohannem II. Regis Castil. filiam & regni hæredem, quem eo nomine Iohanna Isabellæ filia, Philippi uxor, regno Castiliz pepulit, postquam mater rebus humanis ex-

empta fuerat. Quod si aliquando totum imperium deferatur marito, id ex alia causa fieri solet, aut per vim: Romanus enim Lacapenus, & Romanus Diogenes per vim vendicarunt sibi imperium Constantinopolitanum, quod invaserant jure nuptiarum. Iagello verò Poloniz & Sigismundus Vngariz regnum post obitum conjugum, de voluntate & auctoritate procerum retinuerunt. Henricum VI. in regno Neapolitano magis obfirmavit investitura Pontificis, quam conjugium Constantiz, absque quo fuisset, tam potuisset in regnū immitti, quam paulo post Carolus Andegavensis. Petrus verò Arragoniz, etiamsi Manfredi filiam in matrimonio haberet, tamen jure belli post interfectionem Gallorum invasam Siciliam potius acquisivit, quam jure uxorio. Vbi verò omne imperium transit ad maritum, jam successio sanguinis planè interruptitur, & res in alienam familiam deferretur, quod tam sollicitè cavere cupiunt, qui agnatis remotioribus propiores sœminas præferunt.

Vbi nō transit sed manet penes Reginam, excluso marito, qui nulla alia opera intervenire cogitur, quam ut prolem sufficiat, reditur ad supra rejectam Gynæocratiam, & præterea invertitur jus naturæ & divinum, quod viro in mulierem, non contrà, imperium tribuit. Nam ut, quæ de obedientia mulierum loquuntur, dicta patiamur restringi, ad subjectionem domesticam, hoc casu manifestò violatur jus maritale, dum maritus cogitur subiectus esse uxori. Distinctio enim publici imperii & domesticæ subjectionis ex l. 77. in ult. l. seq. de iud. l. illa à quo. S. s. l. Nam quod ad SC. Trebell. huc trahi non potest, tamen quia regno afflueta mulier, & publicè vi armata, non patietur se sub jugum à privato viro redigi, ut supra ostendimus, tum quia regina non tantum in foro sed & domi sacrosancta est, sineq; sacrilegio durius tractari, aut alterius potestati subijci nequit Alexander M. ne quidem à Chirurgo vinciri volebat, *Non decere, inquit, Regem vinciri, cuius potestas libera est semper salva esse debeat. Curr. lib. 9.* Nec absurdè quidem Tyronum judicabat, cum Neronè, sub assumta in scena persona vinciri videret, Vincienti enim accurrens ex loco,

165.
Incommoda, qua oriuntur, si femina universam Majestatem tradat marito.

166.
Quod difficile est fieri solet.

169.
Interruptitur in sanguine.

168.
Incommoda
diuisa Maie-
statu inter
conuuges.

ubi excubias agere iustus erat, gladium post
aures strinxit. Compedes etiam per locum
Imperatori sine periculo non posse autu-
mans, *Dion. in Neron.* Nam si superiorem
nullum agnoscat Regina, etiam domestico
imperio exentiam esse oportet, ne ius priva-
tum perturbet publicum. Quin etiam licet
pater filium possit habere iudicem, *dist. l. 77.*
S. d. l. 6. de rec. arb. tamen ut ea licentia utatur
in patrem non conuenit, *l. 10. de iuris-
dist. l. fin. §. 2. Cou. ubi Senat. Pacum. centu. 3.*
Conc. ll. quæst. 31. Multo minus igitur fas erit,
uxorem publicè iudicare de negotiis &
capite mariti. Vbi denique diuiditur Maje-
stas inter maritum & uxorem, ex parte sal-
tem introducitur Gynæcocratia, & ex parte
dominatur uxor viro. Præter hæc verò in-
commoda paratur via certissimæ anarchiæ,
quam scilicet diximus, ex duorum diuiso im-
perio imminere.

169.
Non posse re-
ginam sine
incommodo nu-
bere civi vel
subdito.

Denique, ne in infinitum controversiam
extendamus, hoc argumentum concludimus,
dum nubit Regina, aut civi & subdito nubit,
aut principi peregrino. Neutrum potest
sine magno incommodo. Nam ad subdi-
torum nuptias vix se demittet, quemad-
modum Elisabetha regina Angliæ solita fuit
ad Reges vicinos scribere, se nunquam Ma-
jestatem suam tam vilem habituram, ut eam
subditorum alicui subicere velit. *Bodin. 6.*
de Republ. cap. 5. Factamen subditorum ali-
quem tanto connubio dignum fore, atqui
non erit par ferendæ invidiæ, quæ dignita-
tem conturbabit. Nec enim quisquam tam
abjecti animi est, ut à concive sibi imperari
æquo animo ferat. Belduinum Flandrum
designati Electores pronuntiant Impera-
torem Orientis: sed non prius induit purpu-
ram, quam Marchio Montisferratenus ab
eodesceret, & peculiare regnum exordiret.
Nolebat enim ferre superiorem, quem
parem vix tulerat. *Noes. in Annal. Bald.*
Fland. Contra Præmislaum Regem Bohe-
miæ ex colono sorte factum, ipsæ mulieres
arma moverunt, & septennale bellum ges-
serunt. A Georgio Poidebradio quam ab-
horruerint Silesij, Lusati, Moravi, propter
originis humilitatem & religionis mutatio-
nem, in recenti memoria est, ut & contem-
pus Matthiæ Hunniadis, qui eodem tempore

primus ex subditis sublatus erat in solum
regni Vngariæ. Non tantum enim Transyl-
vania, & Stephanus Wayvoda Moldaviæ
turpiter defecerunt, sed & tota Vngaria, ex-
cepto Palatino, & uno atque altero Episco-
po, regem deseruerunt, Casimirumque Po-
lonum, vivo obduxerunt æmulum. *Bonfin.*
dec. 5. lib. 2. §. 3. Henrico Stuarto, Regi Sco-
tiæ, quam fuerit fatale connubium regium,
neminem lateat, nec incognita sunt certami-
na Balbolorum & Brussiorum, cum alii alio-
rum imperium flocci facerent, & pari con-
tentione regnum sibi arrogarent. *Buchan.*
lib. 3. histor. Scot. Propterea Casimirus M. in
comitiis Cracoviensibus, Ann. 1339. obtinuit,
ne Ianus Dus Mazoviz sibi successor
daretur, quia, inquit, *Vasallum regni, præter-
quam, quod nihil splendoris affert regno,*
etiam vobis erit contempsus. *Cromer. libr. 11.*
h. p. Polon.

Si verò peregrinum principem Regina
præferat inquilinis, multo gravioribus in-
commodis exponitur Respubli. Nam, qui
forissecus in Rempubl. attrahitur, præter-
quam quod morû populû ignarus est, igno-
tamque Rempubl. cuius fortè nec linguam
callet, minus commodè gubernare novit,
etiam civibus non parcat, quemadmodum
Petrus Vngariæ Rex, D. Stephanus sororius,
ex Burgundia ad sceptrum vocatus, exactio-
nibus & suppliciis ita exhaustis Rempubli-
cam, ut nisi maturè per seditionem ejectus
fuisset, nihil isdem Abscessoris virtuti-
bus reliquum fuisset. *Bonfin. libr. 2. Dec. 2.*
Henricus Vallesius sponte sua, in scias Polo-
nis, in Gallias refugit, cum per mortem frateris
sibi locum patet factum videret, aliena
negligens præ domesticis. Nam, ut ait Clau-
dianus. *Non parcat populis regnum breve,*
& quem amor communis patriæ non refle-
xit, faciliè ad sui commodi studium delabi-
tur. Quod si etiam absque iis vitiis fuerit,
naturalî odio prosequuntur cives peregrina
imperia, ut *lib. 4. cap. 1.* demonstrabimus. Et
Lysimachus exprobat Macedonibus, quod
extraneo Regi soli. Pyrrho subiecissent, im-
primis qui ipse, olim Macedonû imperium
submisit revereri coactus fuisset. *Plutarch.*
in Pyrrh. Edwardum principem Walliæ deli-
tias ejus ævi quidam vocabant, & tam mo-
destè

170.
Multo minus
peregrino.

171.
Enarratur
incommoda,
qua insunt
peregrino
marito.

T t t

desse tractabat Gallos, à patre sibi regendos commissos, ut multi ne ad Gallos quidem reverti voluerint, veriti odiosas, quibus onerabantur Galli, exactiones, nec quicquam ad auctoritatem ipsi debebat, cum toti Galliz, Hispania, Scotiz, quæ fortunam ejus fensebant, terrori esset: nec tamen gratiam & favorem apud Gallos sibi subditos promereri potuit, tantum quod Transmarinus esset, & peregrina imperia invisa essent Gallis, *Prof. fard. lib. 1. c. 246.* quos *Aemyl. lib. 3* semper irasci scribit, si alienigenæ præficiantur. Licet enim Poloni, Ludovicum Vngarum, Vngari Sigismundum Germanum, Angli Philippum Hispanicum, Scoti Franciscum Delphinatrem, arctissimis legibus circumscriptis, adeoque potestatem omnem unius Reginis sanctè conservarent, nihilominus in odium subditorum & periculum vitæ unà cum suis inciderunt. Poloni enim, ut ceperunt Ludovicum tanquam peregrinum Regem, quem sine interprete adire non poterant, fastidire, Vladislaum, Casimiri M. proximum agnatum, ex monasterio Divionensi, extraxerunt, Regemque designarunt. Vngari Sigismundum vocarunt *Porcum Bohemicum*, & aliquoties seipsum excluderunt, advocatis ordine Carolo Parvo, rege Neapol. Jagellone Polono, & Ladislao, Caroli Parvi impubere filio. Tandem etiam captum carceri manciparunt, & hostibus custodiendum tradiderunt. Anglos fama erat in Hispanorum capita, occulta jam intuisse consilia, voluisseque omnes occulta conjuratione tollere, *Bodin. 6. de Republica cap. penult.* perinde ut olim Danos interneceione deleverant & Canutum Durum Regem paulo post veneno sustulerant. Scoti maluerunt se supplices Anglorum fidei committere, quam Gallorum imperium perferre, nec destiterat dominatores prius armis persequi, quam acceptis pacis conditionibus provincia decederent, & eò se referrent, unde venerant. Et hi quidem latere tecto ex alieno regno recedebant, sed qui Carolum Andegavensem comitanti erant in Siciliam, crudelitatem & avaritiam capite ad unum omnes luebant. Nec enim ullum tam modestum est imperium, quod non fordeat civibus & onerosum videatur propter peregrinitatem, nec con-

junctio animorum in conjugio permittit, ut imperia & dominia conjugum certis limitibus separetur. Nihil enim interesse dicit Arist. 1. *Polit. cap. 17.* sive mulieres præsent, sive mulieribus obediant, qui præsentia nihil refert in Republ. sive Rex ipse imperet, sive Regi obsequatur uxor, quæ imperat. Facile enim uxoris voluntatem in leges suas consensit obsequiosus maritus, & per obliquam obtinet, quod directè non poterat. Individua enim vitæ consuetudo & pertinax animorum conjuratio consiliorum quæque inducit communionem, quemadmodum Syphax conqueritur *apud Livium lib. 30.* quærente Scipione, quid sibi voluisset, qui non societatem solum abnuisset Romanam, sed ultrò bellum intulisset: *Cnnc. scil. Caribagimicim maronam domum accepit. illu nuptialibus facibus regiam conflagrasse suam: illam furiam pestemq, omnibus delinquentium animum suum advenisse atque alienasse: nec quiescisse, donec ipsa manibus suis nefaria sibi arma adversus hostrem atque amicum induerit. Perdit tamen atq, afflicto sibi hoc in miseris solasq, esse, quod in omnium hominum sibi inimicissimam domum ac penates eandem pestem ac furiam transisse videat, neq, prudentiorum, neq, constantiorum Masan. illam, quam Sy, hacem esse, etiam ab inscientia incautiorum: certo stultum illum, atq, intemperantius eam, quam se dixisse.* Quocumque igitur nos vertamus tot undique difficultatibus implicatur Gynæcocratia, tot necessariis ex virtutibus laborat, ut nihil in Rempub. introduci queat detrimentosus, nihil contentum, nihil quod ad intensas seditiones, & externa bella facilius viam aperiat.

De successione filiorum illegitimorum. SECT. 13.

1. *Varia genera illegitimorum.*
2. *Ex quibus vulgò aut incestu quasi merito a successione depelluntur.*
3. *De quibus hoc loco disquisitio instituat.*
4. *Exemplum successionei spurcorum in regno Francorum.*
5. *Item Hispaniarum.*
6. *Sicilia.*
7. *Anglia.*

8. Scotia.
9. Mediolanensium.
10. Generalis ad exempla hac responsio.
11. Prajudicia plurima contra spurios.
12. Imperia spuriorum ubiq; ferri iniquo animo.
13. Concubinas plerumq; esse sales & nullam fugi.
14. Spuriorum patrum praesumi semper incertum.
15. Spurios esse infames.
16. Eis propterea repellis à portis dignitatum.
17. Virum spurij ab infamia iure liberi promoueri possunt.
18. Probrum defuiri non tantum lege, sed & moribus & opinione hominum.
19. Sacrarum literarum de spurij sententia.
20. Item Aristoreli & aliorum.
21. Causa, ob quam in infamiam ponuntur spurij.
22. Illicitam Venereum inquirere natales non solum ex dispositione legum civilium, sed natura etiam.
23. Per infamiam liberorum puniri parentes & deterreri à cortationibus illicitis.
24. Quare ratione iuste luat filium, quod peccauit pater.
25. Spurios esse consortes infamiae.
26. Multos puniri sine culpa, sed non sine causa.
27. Quanta interfit Reipubl. ut matrimonia sanctè colantur.
28. Absq; infamia spuriorum esset, vix videri posse coerceri libidinem principum.
29. De spuriorum indole male praesumi.
30. Ex spurio existisse multos magnos viros.
31. Nec tamen ob horum virtutem spurios omnes ad dignitates promiscuè admitti.
32. Etiam incestu natos stornisse.
33. Praesumptio contra spurios deducitur ex natura.
34. Spurios excludi etiam à memoribus dignitatibus.
35. Quare admittantur ad Decurionatum.
36. Exclusos à Torneamentis & officijs Ecclesiasticis.
37. Item à successione feudorum.
38. Scelera spuriorum, qui legitimos auertunt.
39. Spurios iam succedendi nullum habere.

40. An habeant nati ex concubinato Rom.
  41. Spurios ad liberos nostros & haerdes non pertinere.
  42. Donatio an reuocatur per spurium submatum.
  43. Ab incestu non succedere spurium.
  44. Ne de iure quisdem dicitur.
  45. Quis sint proprie spurij.
  46. Vulgò quassitum, aut ex incerto erubescendoq; patre pragnatum non posse patri succedere.
  47. Quatenus succedant in bonis maternis.
  48. Spurios ne ex matris quidem, si sit illi heredes hereditate quascumq; capere possent.
- Superest, ut priusquam à controversiis successio-
rum abeamus, de liberis illegitimis videamus, utrum & quousque ad Regias dignitates admitti valeant. Non repeto intricatas distinctiones spuriorum seu vulgò Quassitorum, Nothorum, Naturatum, quæ nomina pro intentione utentium aliter atq; aliter accipiuntur, ut patet ex §. si aduersus Instor. de nup. l. vulgò 23. de stat. hom. Theoph. in d. §. si aduersus. Plutarch. c. 103. Probl. Nothel. 74. & Noth. 89. quibus modis nas. efficitur. i. tot. c. de nat. lib. ioh. Andr. in c. cum pridem. de renunc. Conman. li. 2. Comm. c. ult. Vasq. lib. 2. Contro. c. 102. n. 17. Buda. in d. l. vulgò. Calv. in Lex. Verb. Spur. & Noth. Palaort. de Noth. & Spur. proluxè. Catell. Costa. in memorab. Verb. Spurios. Godd. ad l. 56. i. ult. de V. S. Cujac. parat. ff. de concub. Alc. lib. 1. praterm. Co. Var. part. 2. matr. c. ult. §. 5. n. 1. & 2. Nam qui vulgò quassiti patrem demonstrare non possunt, aut qui ex incestu, adulterio, aliove damnato coitu nati sunt, à successione merito repelluntur, quia liberorum loco non habentur l. 4. §. 6. de in jus Voc. l. ult. de iis, qui not. infam. l. ult. de iur. deliber. De iis vero, quos Quassiti vocat Iustin. & sic denominat, quod non lege civili, sed ex generatione naturali filii tantum sint. c. si. 32. q. 4. c. nisi cum pridem. §. persona de renunc. quæadmodum serui non dicuntur habere nisi cognationem Quassiti, hoc accus. §. pen. de Accus. nec possessionem nisi naturalem. l. stipulatio 38. S. hoc quoq; 7. de Verb. Obl. quive ex ea cõmixtione, quæ si consensus accessisset, potuisset in matrimonio coalescere, nati sunt, c. in potest. de Elect. c. rata. qui filij sint legit.

1.
Varia genera
illegitimorum.

2.
Ex quib; vulgò, aut incestu quassiti, merito depelluntur.

3.
De quibus hæc loco agendum?

4.
Exempla suc-
ceptionis spu-
riorum in re-
gno Francia.

hoc loco instat agendum. Szpius enim etiam in probè constitutis Rebus publ. Naturales id genus filii, vel post deficientes legitimos, vel unà cum legitimis admitti solent. *Raudens. in resp. pro Rege Portug. gal. part. 1. n. 37. Mich. ab Agui. in Apol. Hisp. part. 4. n. 78. Gual. Ranchin. de success. ab int. test. §. 7. num. 21.* Etenim Clodovæus I. post quâ tribus filiis legitimis, Childeberto Parisiorum & Aquitanæ, Clodomiro Aurelianorum & Andegavensium, Clothario, Suedionum regnum divisisset, Theodorico ex concubina nato, Austriam, Burgundiam & Mediomatricas adjudicavit. Dagobertus Magnus iterum S. gebertum nothum Austratiæ Regem creavit, cum reliquam Franciâ Clodovæo II. legitimo filio tradidisset. In altera progenie, Arnolphus Imperator, idemq; Rex Germaniæ vel Bavariz, Dux Carinthiz, Marchio Styriæ, naturalis exitit filius Carolomanni Ludovvici Germani filii, Ludovvici Pij Nepotis. Ludovvicus & Carolomannus, Caroli Simplicis fratres, regnum Franciæ præ fratre legitimo Posthumo administraverunt, licet pletique matrem eorum Anshardem Ludovvici Balbi non conjugem, sed concubinam faciant. Hugo item, quem Waldrada pellex Lothario II. pepererat, Ducatum Lotharingiz, cui pater regio titulo præerat, obtinuit, nec desunt, qui ab hoc Conradi I. Comitiss Lucelbergensis & Guerenfis profapiam deducunt, unde Henricus V. I. Carolus I. V. Wenceslaus, Iodocus, & Sigismundus, Imperatores, & Germaniæ, Ungariæ, Bohemiæ Reges, Electores Brandeburgenses & Marchiones Moraviæ prodierunt. *Carion. lib. 4.* Nec mirum, si nothi in ea stirpe successerint, cujus autor ipse Carolus Martellus Brabantiz & Hasbaniæ Dux, princeps Austrasiæ ex Elpiade pellice Pipino Crasso natus erat, & fratrib, legitimis Bosoni & Grimoldo, nepotibus eorum occisis, successerat. Nullibi verò facilius locus factus fuit illegitimis liberis, quàm in regnis Hispaniarum. Nam ut vetera præteream, quo modo Mauragarus Nothus Alphonsi L. excluso Alphonso II. ex legitimo fratre Eroila nepote, regnum Asturum & Legionum per vim toto ferè triennio usurpaverit, recentiora, quæq; adhuc multorum memoris obversantur,

breviter percurro. Regnum enim Aragoniæ a Sanctio Majori patre in divisione regnorum *Ann. 1013.* assignatum fuit Raymundo notho naturali, propterea quod novæz innocentiæ contra proprios ejus filios Garciam & Ferdinandu duello oblato defendisset. Henrico II. spurio fratri Petri I. à Bonitice ad successionem legitimo, datu fuit regnum Castellæ & Legionis à subditis, crudelitate Petri exacerbatis, *Koder. 4. part. histor. Hisp.* & opem ferentib. Gallis in invidiam Anglorum, cujus nepos Henricus, cum idem tunc ret à Eudrico, patris su. Iohannis L. fratre notho Frederico Duce Beneventi, captum in vinculis tam diu detinuit, donec expiraret. Regnum Portugaliz ab initio constitutum fuit super naturalem hiam Alphonsi V. I. Tiresiam, quam Henrico Bullionis elocaverat. *Ann. 1110.* Mox circa *Ann. 1384.* Iohannes, Ferdinandi nothus filius, contra Beatricem legitimam sororem regno præfectus est à subditis, cujus exemplo idem ad se pertinere contendebat Antonius, Ludovvici ex pellice filius, cum Sebastiano rege à Mauris interempto, Philippus rex Hispaniæ nomine uxoris Mariæ succederet. Regnum Siciliæ utriusque, ut loquuntur. *Bull. Siciliae* Pontificis, ultimus ex stirpe Normannica Tancredus spurius Guilielmi I. Mali frater, Guilielmi II. Boni patruus, in vico Pontifice & subditis occupavit, cujus exemplum ex stirpe Suevica imitatus Manfredus, Friderici II. Imperatoris nothus filius, administrationem regni, quam frater Conradus ante obitum ipsi cum tutela Conradi filii commiserat, in proprietatem convertit & in hodiernos Reges, post intervalum trans fudit, ideoq; nonnullis rationibus sibi videbatur nisi Fridericus Lunæ Comes, Martini Regis naturalis filius, cum jure tam divino, quàm humano, regnum Siciliæ sibi deberi contenderet, eò quod legitimum hæredem nullum pater reliquisset, quamquam regnum non tam suo, quàm uxoris nomine possidebat Martinus, adeoque in suos unius hæredes propagare non poterat. Ferdinandus item Alphonsi Aragonis, à Iohanna II. adoptati, filius naturalis ex concubina Valentina Patrum Iohannem à successionem excludere nisus est, cumque regnum occu-

5.
Hisp. p. 1111.

occupare prohiberetur vi maiore, titulum tamen & ius, quod prætexebat, in quartam generationem transmissi, donec Carolus V. Alphonso Friderici filio, quem Ferdinandum vocat Iovius, sterilem viduam elocaret, ut Alphonso posteritas cum ipso emoretur. Regnum Angliæ qui primus occupavit Guilielmus, Naturalis filius Roberti censeatur *Pap. Masson. libr. 3. & Nicol. Gell. in Phyl. p. 1.* nec desunt, qui Henrici VII. Regis Anglor. originem accerfant ex furtivo & indigno connubio, quod Catharina Vellezia, Caroli VI. Regis Gall. filia, contraxit post mortem mariti Henrici V. cum Oyvino nobili Britanno, ut credit Polydorus aut ut alij, cum abjecti opificij homine. Hinc enim natus perhibetur parens Henrici VII. Edmundus, quem Henricus VI. frater Coniunctem Richmondiz constituerat. Regno Scottorum per 12. & paulò amplius annos incubuit Gillus noctus Eveni I. sed à Cadvallo prorege victus & trucidatus. Idem occupavit Duncanus naturalis filius Milcolumbi III. ejectione Donaldò Bano patruo, sed uterque ob crudelitatem offensus subditis iniusta usurpata Tyrannide excidit. Robertus verò II. Stuartus, ut naturalibus filiis regnò, pro legitimis relinqueret, Elisabetham Moram concubinam, post alteras tum suas, tum ipsius nuptias uxorem duxit. Nimis extra oleas vagaret, si spurios omnes colligerem, qui parentibus successorum, præcipuè apud eas gentes, apud quas scortari impune licebat, & conjugium à concubinato parvo discrimine distabat. Franciscum tamen Sortiam præterire non possum, qui non tantum ipse ex fornicario concubitu Attenduli patris cum Lucia Trezania natus est, sed & Sp. Blancam Mariam Philippi Martia Ducis Mediolanensis naturalem filiam uxorem duxit, & tamen consensu civium contra Carolum Vellestum ex Valentina legitima Philippi sorore genitum, Dux Mediolanensis creatus & receptus fuit.

Sed quia exemplis, præcipuè, quæ propter raritatem consuetudinem non pariunt, stare & iudicare non licet, quid hoc casu magis videatur de re publica, breviter ob oculos ponemus. Nam si ea ipsa, quæ tetigit, exempla secundum rationes suas ex-

minare velimus, de facto & per vim plerisque spuriorum in possessionem vel se ingressisse, vel ab aliis intrusos deprehendimus, eaque de causa brevi intervallo post à civibus legitimisve hæredibus ejectos fuisse. Gundebaldum enim, Clotharij magni northum filium, à Narsete in patrem redactum, Regem quæ à Francis quibusdam proclamatum, Guntramus patruus apud Lemovicum captum morte damnavit. Bernharðo Caroli crassi filio vix reliquit Arnulphus Imperator, unde viveret. Ludovvicus *Fameant* seu *Ignavus*, Carolomanni spurij filius, cucullum in æde D. Dionysij induere coactus fuit, regnumque à tutore Odone, prout moriens iusserat, rediit ad Carolum Simplicem. Et quamdiu Capeti posteritas regno præfuit, spurius nullus admissus fuit, unde inter cæteras, quas fundamentales regni vocant, leges & hanc de exclusione spuriorum reponunt *Hottom. in ll. succ. regni l. 3. Bodin. 1. de Rep. c. 4 lib. 6. c. 5. Tholof. 7. de Repub. c. 8. n. 14.* Portugallenses etiam in odium & invidiam Iohannis E. Castell. & Legion. regis, cui Beatrix nupta erat, Iohanninotho se subjicerent, noluerunt tamen Antonij imperium ferre, nec Siculi unquam Martini, aut Alphonso Arragonij spurij posteritati locum facere voluerunt. Tancredum quoque & Manfredum invitati non tantum ipsi pertulerunt, sed & regnorum patroni Pontifices, qui Henricum Imperatorem, & Carolum Andegavensem contra utrumque exciverunt, satius esse putantes, ut peregrinam spurij do minarentur. Scotti tamen Gihlum, quam Duncanum regno exuerunt, *Buchan. lib. 4.* Poloni Sbigneum, Vladislai illegitimum filium, quem pater cœnobio manciparat, quod fratri legitimo Boleslao undecunque negotium faceretur, contemtum se non fore ostendens, nisi universas provincias sui juris fecerit, primum exilio, deinde morte multarunt: Etenim Iescus III. viginti naturalibus filiis minores & limitaneas provincias distribuerat, uni Popilio legitimo, rerum summa reservata. *Cromer. lib. 2. 4. 5.* Vngari etiam Iohannem Corvimum, Mathia Regis naturalem filium, quamquam jam Budam occupasset, & regia insignia diripisset, depulerunt. Otto I. Imp.

7
Anglia.8
Scotia.9.
Mediolanens.10.
Generalis ad
exempla hæc
responsio.II.
Spurios ubi
que fuisse
satis.

Tanguardum spurium fratrem, qui Marchiam Brandenburgensem diripuerat, sub prima sui imperij auspicia eiecit *Car. & Peuc. lib. 4.* Parthi Phrantacem, Phraatis III. nothum ex Thermusa, ancillatatica genitum, quem pater reliquis fratribus legitimis omnibus anteuulerat, successeoremque sibi designarat, parricidij & incestus reum, excitato tumultu occiderunt. *Ioseph. 18. Anriq. c. 4. Strab. lib. 16.* Persarum legem refert Herod. *libr. 3. Nefas esse, illegitimum cum imperio esse, superflisse legitimo heredem,* nec Darius Nothus prius potuit regiam aquam bibere, quam Xerxes & Sogdianus (modò hi fraus ejus legitimi fuerint, de quo certant Ctesias, Xenoph. & Thucydid.) partim subditorum, partim Darij ipsius gladio cecidissent. Iugurtha Manastabalis spurium filium adoptatus à patruo Micipsa, & duobus legitimis filiis adæquatus, postquam patruellium alterum perfidè occiderat, alterum regno depulerat, non tantùm à Romanis vindicibus oppugnatus, sed & à Numidis desertus fuit. *Salust. in Iugurth. Plutarch. in Mario. Strab. lib. 17.* Leotyridem Agidis filium regno Lacedæ. deiecit Agesilaus patruus, quod testimonio patris matrisque, & terræ motus indicio, item quod decimo decimum mense post ultimum Agidis cum matre congressum natus esset, spurium eum esse convinceret, & Lyfander oraculù de claudicante regno sic interpretaretur: *Deum jubere cavendum esse non de casu claudicante, sed potius, ne quis alienum à regia stirpe imperaret: Omnino enim claudum fore regnum, si quis illud non ex stirpe Herculi tenear.* *Xenoph. 2. Græcæ.* Apud Macedones Archelaus I. spurium Perdicae II. filius, quod vivo fratre patruoque legitimis sibi aditum ad regnum non patere sciret, illum tutelæ suæ commissum, in puteum præcipitem egit, hunc cum filio splendide convivio exceptum & inebriatum jugulari curavit, quò post eorum obitum rerù summam sibi per scelus vindicaret. *Plato in Gorg. Thucydid. AElia. lib. 12. paulo post pr.* Nec multo post Ptolemæus AΛαειτης spurium Amyntæ II. Alexandrum fratrem, à patre regem constitutum, trucidavit, ut regnum minoribus fratribus eriperet, quo tamen brevi admo-

dum tempore potitus est, à Perdica III. fratre interfectus, ut ita de eo optimo jure usurpatori potuerit verus, quem in Archelai obitum recitatum ferunt:

Τουτων ος ιπτερον ης ια ερανη υπαθη πριονη. *Plutarch. in Pelop. Strab. lib. 7. Iust. lib. 7.*
 Nec enim facile in æniis, qui æquo animo sibi à spuriiis imperari patientur, Iacobus Nothus Regis Cypri filius, ut per insidias occupatum regnum, novercæque & Ludovico Sabaudo sororio creptum, invitis subditis, retinere posset, non dubitavit se Aleseraphi Suldano Ægyptio per inauditum jurandum tributarium constituere, quod absque ope externa, regnù injurià invasum, defendi posse desperaret. *Paradin. lib. 3 Chron. Sabaud. Triganum fratrem spurium Canis Grandis Scaligeri, quamvis, absente Cane, Veronam occupasset, subditi à Cane adjuti, statim dejecerunt, Polier. lib. 4. Geogr. nec Sforcia vel subditorum consensum, vel vicinorum supplicibus obtinuisse, nisi illi peregrinum principem, hi nimis potentem vicinum timuissent, Thuringis nunquam potuit Albertus Langravivus persuadere, ut Apizium spurium, seculis Elisabethæ filiis, principem agnoscerent. Rivand. in Chron. Thur. Fredericus II. coactus fuit in Comitibus Merseburgicis, postulantibus Imperij principibus, fidem suorum natiuum vindicare. Spangemb. in Chron. Sax. c. 247. Inquam mentem enim natiuitatis omnes spurios emittit sordidos, incertitudo patris ambiguos, vilitas matris imperio indignos. Inimò enim loco natam oportet, quæ corpus tam facile prostituit, quemadmodum Erricus I V. Suecorum libertoris Thuan. lib. 43. Albertus Bavariz, Dux toq̄ soris filiam, Advent. in Annal. Bav. alij vernas & ancillas in contubernio habuerunt, in quos meritò invehitur Salyian. lib. 4. de gubern. DEL. Illud magis terrè ac detestabile, quod quidam matrimonia honorata sortiti, alios sibi rursus servulos statim conjuges sumunt, deformantes sancti connubij honorem, per degeneris contubernij vilisatem, non erubescentes, maritos se fieri ancillarum suarum, præcipitantes fastigium nobilitatis matrimoniorum in cubilia obscena servarum, digni proferri etiam illarum statum, quatum se putant dignos contubernos. Quæ*

12. Imperia spuriorum ferri iniquo animo.

13. In connubia inæqualia in vestio Serviani.

verò corpus semel prostituit & ultra honoris limites saltum fecit, an illam putas sui dissimilem futuram, & viro fidem, quam sibi non servavit, servaturam? Iacobus II. Plumbini, ut refert Alciat. seu ut Volateri Populini in Hetruria Dux, cum concubinam ex se gravidam putaret, & ad baptismam nascituri pueri vicinarum regionum principes & civitatum legatos convocasset, partum tandem vidit editum nigra facie, Cocco Ethiopi per omnia similem, subjectaq; quæstioni mater furtivum concubitus confessæ est, quæ res principem credulum omnium ludibrii exposuit. *Volater. in descr. Ital. mibi pag. 41 Alciat. in l. quæres. 135. de R. I. Spurius, ait Polycrat. c. 11. de matre semper erubescendum, de patre dubitandum est.* Annascitur verò etiam à splendidis concubinis liberis labes quædam, quam infamiam facti vocant l'cti, seu ignominiam, in l. Verum 39. in fin. de furt. l. ob hac 20. in fi. de hiis qui not. infam. & ob stare consent, quominus ad dignitates spuriij quicunque, & extra conjugij nati, admitti queant, cum Imperatores ab omnibus honoribus, qui integre dignitatis hominibus deferri solent, repellant famosis, seu infames & notatos. in l. un. C. de infam. lib. 10. l. 1. C. de hu, qui non implet. ff. p. lib. Eod. l. 2. C. de dignit. lib. 12. l. milites. 3. C. de re mil. lib. Eod. unde regulam extruxerunt Canones, quod Infamis portæ non pateant dignitatum. c. 87. de R. I. in 6. ad quod non semper requiri infamiam juris, sed sufficere ignominiam facti tradunt Gl. in d. c. 87. ubi addit. de R. I. Vasq. de success. creat. lib. . § 10 n. 592. Heig. part. 1. q. 21. n. 19. & colligit Dd. communiter ex l. fratres. C. de offic. testam. Infamiam autem spuriorum licet detergere nitantur Alciat. lib. 10. Parerg. c. 8. & Ira. B. de sing. l. centum. c. 9. Palzort. de Noth. & Spur. c. 59. Menoch. cas. 464. arbit. jud. n. 18. tamè laborant contra communem sensum, ut ex contrario demonstrant Ioh. Andr. in d. c. Infamis 87. de R. I. AZO in sum. C. ex quib. caus. infam. irrog. n. 4. Alex in l. est pepercit 3. col. 2. de lib. & posth. Bald. ibid. & in l. 1. C. de jur. anul. aur. in l. bona fides. n. 1. in fi. C. de reb. cred. i. & jur. Marsil. sing. 273. Hartm. Pistor. q. 30. n. 4. & seq. Tiraq. de nobil. c. 15. Petr.

Anchoran. lib. 3. fam. l. qq. 9. 36. n. 9. Heig. d. q. 21. persor. Marq. Freh. de existim. lib. 3. c. 21. Cur enim ægre patimur nobis spurios natales exprobari, si nullum iis probum inesse opinamur, ut advertit ipse Palzort. c. 64. in fin. Cur dicit Iustin. Injuriosum esse & acerbum, si spurij nom. nentur in familia illustribus. l. si qua illustru. C. ad Sci. Orfiti. Nulla enim gens est, quæ sibi convitium fieri non existimet, ut adverte in honori obijciantur. Cù Ptolemæo Lagi Grammaticus quidam incertitudinem patris objiceret, cuncti convitium intolerabile dissimilandum non putarunt, sed Rex id sibi mussitandum dicebat, quod Grammaticu prior irritasset. Plurarch de cohob. Iracund. Probra enim nõ tantum definiuntur lege, sed & moribus & opinionum hominum. l. probu 42. de V. S. l. cognationum, de Var. & extraord. cognis quemadmodum pollinctores aut vetpillones. l. qui decem 72. §. quis hominè. Vers. num ergo. ubi Godfred. de solut. & lib. 6. l. si ita 31. de edict. l. sed sciendum 7. ad Sci. Trebell. Tertull. in l. b. de Pall. Iof. Scal. ad l. id Catull. a Semra. f. conderetur ustore. Carnifices quorũ contagione verat Cicero concione in funestari, pro C. Rabir. Chrysol. in orat. de Grav. Mimis & histriones mercenarios. l. 1. 3. & 2. de hiis, qui not. infam. l. marito 24. ad l. lul. de adult. Paul. lib. 5. sent. 1. 25. Tertull. de spectac. Arnob. lib. 7. ad Vers. gent. August. lib. 2. de C. & Dei. c. 13. A Emil. Prob. in praf. de Imp. nihil aliud, quàm mores & communis hominum existimatio in infamiam damnat. Lex divina erudit spurios ex tribu, ex familiis, ex universo populo l. Izorum, Deuter 23. ideoque Iephtes coactus fuit solũ vertere, & ex aliena terra ad militiam & principatũ necessitate urgente, vocatus fuit. Iudic. c. 11. Sapientia maledictam vocat progeniem injusti electi, quæ etiam si floreat speciosè, & ramos expleat luxuriantes, tamen, quia firmis radicem non egit, a quodũ vento concutietur, ramuq; solèto turbine spoliabitur, nec ad maturitatem fructũ perducet, sed auferum & fatuum erit, quicquid pracoces flores ostentaverit. Sapient. c. 3. quod brevius quidem, sed eodẽ sensu inculcat Syracides c. 13. circa fin. Liberi adultera radices nõ agent, nec ramorum maturabunt fructum. Aristoteles lib. 9.

14.
Spuriorum
patrem semper
incertum
esse.

15.
Spurios esse
infames.

16.
Et ob infamiam
repelluntur
ab honoribus.

17.
Verum spurij
ab infamia
liberari possunt.

18.

Probrum a
stima i
etiam ex opini
onibus homi
num.

19.

Sacrarum lib
rorum de
spuriis sem
tentia.

20.
Item, Aristo-
telis & ali-
orum.

lib. 3. Polit. c. 3. quibusdam civitatibus scribitur ne inter cives quidem numerari Nothos, nisi defectus genuinorum civium adulterinis ex necessitate locum faciat, & *lib. 1. Rhetor. c. 5.* negat dignitatem generis in spurios & indignos derivari. Sordes enim non merentur numerari inter precipua, ut ait Bald. *in l. cum legiti. de stat. hom.* & dignitates indignitate afficiuntur, si detrudantur ad indignos, ut dicere solebat Theophilus Imperator. *Zonar. volum. 3.*

21.
Quam per
causas infamia inducitur spurio.

Ignominiam autem hanc, qua nobilitantur spurij, ex multis causis accerere licet, sed potissimum ex inquinatis natalibus, & illicita Venere, quæ non tantum in vicio ponitur per se, apud probè institutas quasunque gentes, sed etiam contagio suo inficit, quicquid ex inquinato fonte fluit. *Freder. lib. 3. de Ex. s. m. c. 2. Palazot. de Noth. c. 65.* Sicut enim abominabilis color, quò semen plantarum altè inficitur, in stirpe reflorescit, & ex venenata radice venenatus exit surculus: ita labes originis aspergitur fœtui, & contagium seminis prorepat in id, quod ex semine nascitur. Id enim inquit Calixtus, dum ait: *Nos sequentes patres nostros, infamia notamus spurios, & infames esse censemus, quia infamia maculis sunt aspersi, nec eos viros, nec accusationes eorum, quos leges seculi rejiciunt, recipere debemus. c. conjunctiones 35. q. 2.* Labes autem hæc non aspergitur à sola dispositione legis civilis, ut obijciunt Palzot. *d. c. 55. Toming. apud Harrm. Pistor. lib. 1. c. 30. num. 26.* & seq. & alij, eò quod natura omnes finius aequales, ut ait Eurip. *ap. Stob. ser. 75.* Nothum genus nomen habet culpabile, natura autem aequalis est, sed ab ipso jure naturali originem trahit, quippe quod & simplicem fornicationem detestetur, *Gen. c. 2.* & proinde conceptum abominabilem reddat. *Co. varr. de matrim. part. 2. c. ult. §. 4. num. 3.* Nec enim, si hanc rationem spectemus, alienas, sed proprias gerunt maculas spurij, licet parentum vitio impressas, quemadmodum videmus multorum infantum facies rivos & errores incuriosæ matris per totam ætatem circumgestare. Accedit verò altera ratio, quam leges tam Civiles quàm Canonice potissimum spectant, & conceptis verbis

22.
Ob illicitam
Veneram.

expresserunt, dum infames pronuntiant spurios, ut intemperantiam parentum puniant, & amore sobolis reddant eos vitæ immaculatæ studiosiores. Sic enim rationem hanc assignat Eccles. *d. c. 23. in fi. Liberi adulteræ ejicientur ex populo & portabunt iniquitates matris. Posteritas eius non virescet, nec fructus matureset. Ipsa relinquit post se damnabilem memoriam: & ignominia eius nunquam obliterabitur.* Concilium verò Toletan. *l. X. Vig. ad c. sententiam judicantium protractere commissæ culparum, ut non solum inferretur ultio in auctores scelerum, verum etiam in progeniem damnatorum. c. Cum multa 15. q. 8.* Item Iustinianus *No. 74. cap. 6. in fi. Sit supplicium etiam hoc patrum, ut agnoscant, quia neque quicquam peccatrici concupiscentia eorum habebunt filii, & in l. si qua illustri. C. ad Sc. Orfic. ab illustrium matrum hæreditatibus spurios repellit, cum in mulieribus ingenium & illustribus (quibus castitas observatio præcipuum debuit esse) nominari spurios, satum injuriosum, satumq; acerbum & nostris temporibus indignum esse judicemus. Et hanc legem ipsi vindicta, quam semper colendam censemus, merito dedicamus. Adde *l. ult. ibi. Vitium paternum refrenandum existimaverunt. C. de nat. lib.* Nec de intentione legis dubitare cuiquam licet, cum verba eam aperte declarent: Solum id in dubium vocatur, quo jure ad consortium pœnæ trahatur, qui non fuit in consortio culpæ, cum pœna per crimen paternum nullam maculam filio infligere possit, ut non tantum loquitur & statuit lex civilis, *l. crimen 26. de pen. l. sancimus 22. C. Eod. sed & divina, Deus. 24. Ex. eck. 18. 2. Reg. 14. 2. Paral. 25. 1. q. 4. tota.* & ad hunc casum in specie accommodant I. Cti, dum ait Vlpian. *Ne patris noxa filius maculetur, l. 2. §. 2. in fi. de decur.* Item: *Quod pater in reatu criminis alicuius est, filii impedimento ad honores esse non debet. l. Et qui originem 3. §. 29. l. pater 9. de minor. & bon. & Papinian. Non enim impedienda est dignitas eius, qui nihil admisit. l. Spurij 6. in pr. de decur.* quò pertinet & illud Marciani: *Non debet calamitas matris nocere ei, qui in ventre est. l. Et ser. 9. §. 5. Ingenui. in fi. de stat. hom. l. eman-**

23.
Et ut deterrantur aliqđ
scortationibus.

24.
Quomodo in-
fiat infamia, quod
commissit
pater.

emancipatum 7. *S. fin. l. filiam* 9. *de Senator.* Omnis verò effugium, quæ huic labyrintho excogitatur alii, regulam de pœnis parentum ad liberos non extendendis negamus hoc casu locum habere, tum quia infamia propria aspersi sunt spurii, ut ait Calixtus *in d. c. conjunct.* 35. q. 2. & sicut nobilitatis honor annexitur posteritati, cur non eadem ratione probum & ignobilitas propagetur per injustum semen? *c. lam staq.* 1. q. 4. tum, quia regula accipienda venit cum hac exceptione, *nisi filium confors sit paterni criminis.* Si enim Majestatis crimen vindicæ in liberis lex, quia timet redivivum scelus paternum, qua de causa & filii, quasi minus auctura, excusantur præ sexus infirmitate, *l. qui quis. C. ad l. lib. Majest.* quare non ex eodem capite contortationis poena trahenda ad liberos? cum & in iis, ut paulò post adjiciemus, idem præsumatur, & participes ipsi sint criminis, non tantùm quatenus partes parentum, sed quia ex fornicaria commixtione maculam & labem traxerunt. Arist. 1. *Erb. c. 11.* prolixè disputat, posterorum calamitates redundare in progenitores, eorumque obscurare felicitatem peractam, quoniam liberi sunt quasi alteri aut rediviui parentes; 8. *Erb. c. 11. 12.* nedum, ut à parentum calamitatibus debeant omninò absolvi liberi. Fac tamen absolvi, atqui ab ejus criminis reatu eximi non possunt, cujus eos participes constituit nativitas. Imperatores enim tum demum liberos liberant à pœna, si reos sceleris societati non faciunt. *d. l. sancimus. 21. C. de pœn.* Denique etiam si sine causa nemo puniri possit, potest tamen sine culpa ex causa, ut tradit gl. *in c. 2. Verb. culp. caret. de consist. per c. quoniam frequenter. S. si verò. Vi lit. non contest. c. renovantes. ubi gl. Verb. primquam dist. 22. c. anti qua. de priv. l. præcipue* si causa ex utilitate publica depromatur ad deterrendos homines à peccatis, prout commissorum magnitudinem egisse patres in pœnam ipsorum liberorum fatetur Concilium Toletan. IX. *d. c. cum multa 1. q. 8. gl. & Dd. in suum. 1. q. 4. c. vergent. in fin. de hæres. Thom. 2. 2. q. 10. art. 4. & 1. 2. q. 37. art. ult. Co Garr 2. Var. resolut. c. 8. n. 2.* DEUS ipse Davidem punit mortè filij ex adulterio suscepti, 2.

Reg. 12. & adulterium ipsum vindicat in innocuis uxoribus, cum sit DEUS lotes, persequens iniquitates patrum in filius usque in tertiam generationem. *Exod. 20. S. Econtra. 1. q. 4.* Quantum verò interfit Reipubl. matrimonia sanctè coli, & vagas libidines severè suppressi, non est, ut operosè repetam, cum satis declaratum sit *in tract. de jur. Connub.* Nam si leges vetant de adulterio transigere, *l. transigere. C. de transact.* eò quod directò lèdatur Respub. si adulterini & sordidi cives ipsi supponantur, sicut enucleat Donell. *ad d. l. Transigere.* cur non & Reipub. interfit, ne spurii & indignis civibus, quos multas Nationes à consortio suo abegisse testatur Arist. 3. *Polit. c. 3.* & DEUS ipse à populo suo longè arceri voluit, *Deur. c. 23.* repleatur provincia. Relaxa enim paululum frena impotenti principum libidini, & spuriorum, legitimumque discrimina tolle, an quenquam putas intra uentus læsti stolas voluptatis suæ impetus concitatum? cum ne sic quidem à multitudine pellicum abigi possint, uxoremque cum Lucio Vero honoris prerogativa contemtam esse jubeant, quemadmodum Magnum quendam Regem dicere solitum accepimus: *Uxorem sibi seruire pro sobole, amicum pro voluptate.* Sunt enim viri bellicosi in Venetrem naturà propensiores, ut diximus *de jur. Connub. c. 3. sect. ex Aristot. 2. Polit. cap. 7.* & licentia sunt deteriores, nisi amore posteritatis in officio contineantur, ideoque pœnis diligentius ad carceres officij retrahendi. *l. miles ita 41. S. Mulier. de testam. mil. l. mulierem 14. de hù. qua ut indig. Forcat. de feud. c. 5. n. 18.* Quam multos enim videres cum Tiberio, Nerone, Commodo & Heliogabalo subinde amicas mutare, & liberis lustris liberè studere, nisi injustæ posteritatis infamiam timerent, & hæredem, qui in regno succedere idoneus esset, quærerent. Si jam hunc obicem removeris, quid superest, nisi ut in omne nefas prohibita libido sese effundat, & perruptis matrimonij carceribus, pro una uxore, sexcentas accersat pellices, quemadmodum Heliogabalum nunquam unam concubinam bis iniuste referet Lamprid. *in Helioq. Quis potentum ac d. Gignum,* (verba sunt Salviani) *non in luto libidinis*

27.

Quantum interfit Reip. matrimonia sanctè coli.

28.

Abiq. infamia spuriorum non posse compellere libidinem principum.

29.

Spurios esse conjortes infamiae.

26.

Puniri mulier sine culpa, sed non sine causa.

dimisisset? quis non se barathro sordidissima colluvionis immerget? quis conjugij fidem reddet? lib. 7. de guber. DEL. Euripides sic introducit aliquem loquentem apud *Stob. ferm. 75.*

Ego mihi filios ascescere Nothos non dubito.

Cum enim legitimis nulla re sint inferiores,

Propter leges male audiunt, quas tu cavere debes.

Augustus post tot Iulias rogationes severam legem tulerat in coelibes, nec tamen ad honesta matrimonia cives adigere potuit, *praesalida orōitate, Tacit. 3. Annal. Dion. li. 56.* quod mallent vaga Venere cupidini inservire, quam unius uxoris arbitrio libertatem suam illigare. Et tu de principū licentia tam probe praesumas, quod ultrō cessura sit in castes matrimonia, si pari cum honore perambulare queat omnium cubilia? *Certe ut emissarij qui: (loquor iterum cum Salviano ibid.) non ad paucas tantum, sed penē ad omnes Vernulas suas, id est, quasi ad greges proprios irruent, & in morem eorum peccandum: qui maris gregum appellantur, feruida libidinis debacchatione grassantes, in quamcumq; eos primū feminam ardens impudicitia furor traxerit, irruent. Hic jam quare a sapientibus, cum hac ita fiant, quales putent illic fore familias, ubi tales sunt matres familias. &c.* Opus igitur est poena severa, tam propter facilitatem peccandi, quam propter magnitudinem noxae, quae Reipubl & familiae inferatur, dum illegitimi haeredes obtruduntur pro legitimis. Sicut enim, dicente Sarisber. in *Polyer. cap. 11. fido maritus Bene meretur de Majoribus, quorum sanguinem sobole furrisca non variat: bene de liberis, qui bene nec de matre erubescendum est, nec patre dubitandum: bene imprimum de se, quem a contumelia alieni corporis vindicet.* Ita è contrario in corpus & honorem suum, in decus liberorum, in familiae integritatem, & denique in totam Rempub. quam adulterina sobole corrumpit, peccat, qui, conculcato jure conjugij, cuius è medio foro sanguinem miscet, & se, sua familia, totaque Reipubl. indignam sobolem tollit.

Præter hæc verò omnia, ne videamur illegitimos proorsus ex alieno & nihil ad ipsos attinente crimine, velle damnare, audi quid de iis præsumat Lus Canonicum, dum Bonifacius ita dehortatur conterraneos suos: *Si gens Anglorum pressis legalibus connubiis, adulterando & luxuriando ad instar Sodomitica gentis sadam vitam duxerit, de talis commissione meretricum estimandum est, degeneres populos & ignobiles, & furentes libidine fore procreandos, & ad extremum universam plebem ad deteriora & ignob. lora vergentem, & noxiosissimam. Nec bello seculari forem, nec in fide stabilem, & nec honorabilem hominibus, nec Deo amabilem esse venturam, sicut alius gentibus Hispania, & provincia & Burgundionum populus contigit, qua sic a DEO recedentes fornicata sunt, donec vindex talium criminum ultrices pœnas per ignorantes legem DEI id est, per Sarracenos venire & servare permisit, c. *gens. dist. 56. Sapientia cap. 3. & Ecclesiasticus cap. 23.* mimitantur Nemesin divinam, qua dicunt felicitatis viam spuriiis ocludi, & omnia mala per occultam destinationem portendi. Exiterunt multi viri fortes ex spuriiis, fateor, quos enarrant *Tiraq. de Nobil. c. 15. Palzott. de Noth. Spur. c. 55. Aiciat. 10. Parerg. c. 8. Aguir. in Apol. Hist. part. 4. Frcher. de exist. lib. 3. c. 23. & verum est, quod dicit Scalig. ex. 265. Maximum virorum plerosq; patres ignoratos: matres impudicas fuisse, ad eum in ipsa Genealogia Christi spurij occurrant, nec facile est hodiè præcipuam aliquam familiam invenire, cui non intermixta fuerit generatio quædam inquinata. Prætereo Iepthen Gileaditem, quem domo & tribu exegerunt fratres, quod ex inhonesto concubitu & alienigena genitus esset. *Jud. c. 11.* Themistocleni & Timotheum Atheniensium Duces, *Plutarch. in Themist. Athen. lib. 13. c. 13.* Theseum eorumdem Regem, qui patrem, nisi adultus, non novit, cum mater Athra ensens & baltheum, signa Aegri, ipsi denudaret. *Paus. in Attic. Aneam ex Venere, Semiramidem ex nescio quo genio, alios ex Serpentibus, Canibus & Lupis genitos dicam, an fictos. Nec ipsos summos Pontifices affecto, quorum permultos ex natalibus accersit***

29.
De spuriorum in dolo mala prosumtio

30.
Ex spuris extitisse multos magnos viros

31.

carus fuit, sed & post eius obitum, Ægypto occupata & profligatis æmulis. Regnum in Ægypto novum condidit. *Iust. libr. 13. Ap- pian. in Syriac. Athen. lib. 4. c. 22.* Propterea ex felici eventu rationalis præsumtio non est destruenda, nec probandus concubitus Davidis Bethsabeæ, quia ex eo prodiit Regum prudentissimus & ditissimus Salomon. Sicut enim Diogenes, in temulentum juvenem incidens, conjecturam de ortu verisimilem faciebat: *Satum se esse apparente ebrio. Plutarch. de educ. puer.* ita vero non abfimile est, nisi quid obstiterit, parentum errores, præcipue in fervore Venenis, transieros in mores progeniei. Quid enim? annos multi nobilitum degenerant: & tamen non desinimus, probabili conjectura, paternarum virtutum propagationem, in qua nobilitas consistit, in posteritate præsumere, ut dicemus *lib. 4. c. de Nobil.* Multi mortaliū sinistra utuntur expeditus, quàm dextrâ: nec tamen propterea dextræ prærogativa detrahitur, ut explicat & ad hanc rem accommodat Scaliger *exerc. 26;* ubi ait: *Pessimi ferè sunt spurij. Quis etiam publico Italica gentis pro verbo, lex quasi quodam natura canitur: Spurium, qui nequam facit, officium suum facere.* Et paulò post: *Spurij mali, quia ex malo. Mals sanè, qui præter ea, quæ jubent leges, agunt. Leges autem natura Idæa sunt.* Causas attulerat Cardanus, quas apud ipsum vide. Exemplum capere poterat à Fugano, & Brunorio Scaligenis, imò ab infinitis aliis. Abimelech, postquam patri vitæ Natalium, non obtinuit, quò minus princeps populi constitueretur, perceperat, non dubitavit eandem viam tentare, & interfectis sexaginta novem fratribus, filijs Gideonis, per Tyannidem tunc Regem salvari iussit, *Ind. c. 9.* De Commodi natalibus à posteriori sic ratiocinatur Iulius Capri. *in M. Anton. Philosoph. Auctus quidam (quod verisimile videtur) Commodum Antoninum successorem illius ac filium non esse de conatibus, sed de adulterio, ac talem fabellam Sulpianus sermone contexunt: Faustina quondam Pij filiam, Marci uxorem, cum gladiatores transfere & differ, unius ex his amore succensam, cum longa aegritudine laborares. Siro de amore confessam. Quod*

cum ad Chaldaos Marcum retulisset, illorum fuisse consiliū, ut occiso gladiatore, sanguine istum Faustina sese sublaçaret, atq; ita cum Siro concumberet. Quod cum esset factum, solum quidem amorem, nam Siro Commodum gladiatorem esse, non Principem, qui mille propè pugnas publicè populo inspiciente gladiatoris Imperator exhibuit. Quod quidem verisimile ex eo habetur, quod iam Sancti Principis filium his moribus fuit, quibus nullus Baniſta, nullus scnicus, nullus harenarius, nullus postremo ex omnium de decorum ac scelerum colluſione concretus. Multi autem serunt, Commodum omnino ex adulterio natum, siquidem Faustina inſatiū constat, apud Cæſariam conditiones suis & navis ac Gladiatorias elegisse. & c. Vis etiam aliquem ex sacro ordine, qui parè originè exitu sortitus fuerit, Cape Iohannem XII. Pontificem Rom, qui in adulterio vitam amisit, confossum à marito, quam ex adulterio acceperat: illiq; super adde Cæsarem Borgiam, Alexandri VI. Pontificis sobolem & vivam imaginem, sagatum Cardinalem, cui Epitaphium tale ejus diaçterio conditum:

Borgia Cæſar eram factus, & nomine Cæſar,

Aut nihil aut Cæſar, dixit: utrumq; fuit.

Is enim à fratricidio exorsus, cum perfidia & Tyrannide totam Italiam conturbasset, sedem ipsam Papalem, mortuo patre, per vim ascendere affectasset, tandem à Julio II. & Rege Hispaniarum in carcerem conjectus, ignobili manu cecidit, dignam natalibus factisq; suis mortem sortitus. *Nicol. Henning. in General. Pontif. Machin. de princ. c. 17. Antimach. theor. 7. lib. 3.*

Cum igitur ita se res habeat de illegitimis liberis, quod infames sint, poenam parentum in tergo vehant, ut licet ad tempus floreat, ad maturitatem eam non sint perventuri. *Sap 3. Syrac. 23.* quod parentum stultitiam familiæ & Reipubl. quam diu vivant, exprobrant, & regulariter præsumantur seculi mores parentum, merito à summis honoribus excluduntur, cum iis de causis exclusi inventiantur à Minoribus. Nam, quia infames auctorum

22.
Præsumtio
contra spu-
rios deduci-
tur ex natu-
ra.

31.
Spurios ex-
cludi etiam
officio

Minoribus
& gmatibus.

Officio fungi nequeunt, l. 2. in fin. de offic. ad
fess. Camera Imperialis inter Assesores non
cooptat, quorum natales non habet explo-
rator, *Myrsing. Cent. 4. obsero. 51.* ut & Saxo-
nes ab officio iudicandi in uniuersum repe-
lebant spurios, *Lehenrecht art. 61. Gl. Quid
rechts lib. 3. art. 53. nu. 3.* ne dum de crimine
alieno iudicant, cogantur erubescere de pa-
ternis, quod & iure Canonico receptum est.
c. 1. *Et ros. 3. q. 7. ubi gl. in summ. Verb. quid
judex. Iohan. Andr. in c. in c. infamibus 87. de
R. l. in 6. per c. Laici. dist. 33. c. ult. de test. c.
omnipotens. de accus. quibus vtriusq; ab officio
reijciuntur.* Imò ab honoribus Doctorum
abigunt etiam plerq; Academia, *V. G. decif.
162. n. 10. lib. 1. Hong. part. 1. q. 21. nu. 20. Et 59.
& Ius Civile regulariter infamia facti labo-
rantes ad nullas dignitates admittit, l. 2. Et
6. C. de dignit. lib. 12. cum sim.* Nec refert,
quod ad Decurionatum aditus pateat spu-
riis, l. generaliter 3. S. 2. l. spurij 6. in pr. l. Eos
qui 12. de Decur. quoniam nec ex incesto na-
tis, d. l. spurij, nec flagellorum ictibus subie-
ctis, d. l. Eos qui, occluditur, cuius rationem
licet petere ex d. l. generaliter. S. 2. in fin. ubi
ait Vlpianus: non sordi fore ordinem, si spurios
sua honestate recipiat, cum ex eorum utilitate
se, semper ordinem plenum habere, & clarius
Callistratus in d. l. Eos. in fin. Nam paucitas
eorum, qui muneribus publicis fungi debeant,
necessaria etiam hos, ad dignitatem muni-
cipalem, si facultates habeant, inuolat. Pri-
mum enim non admittuntur, nisi in subsi-
dium, si scilicet non adsit compressor leg. si me
quasius, ut ait Vlpianus, quem admodum,
contra legem Deur. 23. Iudæi accesserunt
Rephthen, bellicosum latronem, cum non
haberent penes se, cuius arti & viribus satis
confiderent. *Iud. c. 1.* Quia enim interest Rei-
publ. ne ordo paucitate ad nihilum recidat,
deficientibus legitimis & necessitate cogente,
spurij a seiscuntur, quem admodum, licet
rePELLANTUR à malitia serui, & publico iudi-
cio damnati, l. 4. Et 16. de re mibr. tamen, si
necessitas instet & ingenuos absumserit cla-
des aliqua internecina. nihil vetat exemplo
Scipionis, etiam horum numero militiam
exhaustam suppleri. *Flor. Epit 32. Macrob. 1.
Saturn. c. 21.* Hinc autem euidenter colligi-
tur cum exceptio firmet regulam, quod quam

diu copia fuerit legitimorum competi-
tum, Spuriorum omnis ordo regulariter ab
honore Decurionum exulaverit. Deinde ve-
rò, quod post legitimis admissi fuerint, ex
eo factum, quod honorem Decurionum gra-
uarent multa onera, quorum intuitu, dixit
Vlpianus: *inter esse Reipubl. ne u ordo deseri-
ratur, d. l. generaliter. S. 2.* Spurii verò, & i-
gnominie causa sacramento liberati, licet
honoribus abstinere debeant, à muneribus
tamen civilibus excludi non possunt. l. 1. C.
de his qui non imple. *Sup. lib. 10. l. 1. de infam.
C. eod.* Ratione igitur munerum, non hono-
rum ad Decurionatum euehuntur spurii, ita
ut hic quoque honestas cedat utilitati, seu
ut ait Cicero 3. offic. *utilitas vincat honesta-
tem,* absq; quo fuerit à dignitatibus frustuo-
sis, spurij ubiq; licebat exulare, adeò ut Hen-
ricus Auceps à Torneamentis etià seu Exer-
citiis Militaribus eos excessu iusserit, qui avos
atavosq; legitimos docere non possent, *In
Artic. Henr. Aucup. in pr. lib. Torn.* Ad officia
Ecclesiastica capellenda, etiam si illegiti-
mi natales, ob stare non dicantur, *ros. dist. 56.*
tamen, dispensatione & venia Pontificis opus
est, ut labes originis intelligatur vitæ hone-
state deleta. *c. l. l. l. l. de fil. presbyter. c. immo-
tuit de Elect.* Nam alias de dignitatibus et-
iam Ecclesiasticis interpretantur c. *Infami-
bus de R. l. in 6. Dynus & Iohan. Andr. Duar.
de sac. Ecl. lib. 4. c. 5.* Ad feudorum posses-
sionem non admittit lex nisi legitimum ha-
redem, *cap. un. Vers. Esi chentulus. de alien.
feud. c. un. S. naturales si de feud. de fund.
cons Forcat. de feud. c. 5. n. 18.* Legitimus au-
tem non habetur, nisi qui patrem demõstra-
re queat ex nuptiis. Quibus igitur nefas fuit
cum Imperatore in eodem campo consiste-
re, cui nõ licuit magistratus dignitatem tan-
gere, quò fas sit ipsam Majestatem summam
versare, & dignitates omnes alias suis pedi-
bus subijcere? Eduardus Niger, princeps
Walliz, cum Henricus Petrum Crudelem,
Regem Castiliz, ope Pontificis & Gallorum,
maximè verò consensu subditorum de re-
gno deturbasset, ultrò iuic Petro suppetias,
eumq; argentum præ manu non haberet, ter-
tiam partem argentæ aureæq; supellestilis
constavit & prater hęc 100000. Francos à
patre mutuo sumsit, quod diceret præjudi-
cium

36.
Excluduntur
à torneamen-
to & officio
Ecclesiasticis.

37.
Item à sus-
ceptione feuo-
dorum.

37.
Quare spurij
admittantur
ad Decurio-
natum.

eum maximum creatum iri regum liberis, si spurii ad regnum liceret, unâ cum legitimis aspirare, aut etiam iis præferri fas esset. *Frossard. lib. 1. c. 231. 233.*

38. Scelera spuriorum, qui legitimos auvertant.

Deniq; injuria pectunt in successione locum, qui jus succedendi nullum habent, idque multò evadit iniquius, si jus bono titulo quaesitum tertio præcipiant, aut diminuunt, quemadmodum Henricus II. rex Castiliz, Petrum cum tota posteritate regno depulit, Gilius Scotorum Rex duos legitimos hæredes, perinde ut Darius Nothus rex Persarum duos fratres, ut quibusdam videtur, Iugurtha, duos patruels, Archelaus I. rex Macedon. patruum cum fratre. Abimelech 69. fratres legitimos vita simul & regno exuit. Tâcredus sororem Constantiam in cœnobium conclusit, quod Ioachimus Abbas patri prædixisset: *Ex ea, si nuberet, funestam Italia facem exorituram.* Tancredus verò occulte fratri Conrado venenum per clysteria ingessisse arguitur, & Conradino ex fratri nepoti toxicatum bolum in Germaniam transfussisse. Nam etiam eo casu, quo in ordinem allegi possunt spurii, non aliter locum inveniunt, quam si desint, quibus is legitimo jure debetur. *l. generaliter. §. spurios. de Decur. Spuriij verò, etiamsi certum patrem demonstrare queant, tamen illi succedere prohibentur, quamdiu supersunt legitimi liberi aut legitima conjunx. Nov. 89. c. 12. §. si quis autem defunctum. unde extracta Authent. Licet. Cad. de natur. lib.* Si enim duas uncias tum demum obtinent, si nec conjunx supersit, nec legitima soboles, sequitur, ut iis superstitibus ab his quoq; uacuis & ex consequenti à tota hæreditate excludatur. *Coÿarr. de matrim. part. 2. c. ult. §. 4. n. 16.* Loquitur autem Iustinianus de naturalibus prognatis ex licita concubina, quam diximus imitari uxorem, & in sacris literis parum à justa conjugè differre, à quibus licet ex pellice, domini non detenta genitos parum differre putent. *Rod. Zuar. l. 1. c. 6. lib. 3. For. Verf. hoc supposito.*

39. Spurius in succedendi nullum habere.

40. An natus concubinato.

Coyarr. d. §. 4. n. 5. & 11. modo certò constat de patre: tamen quoad successione per multrum interest, quia concubinatus extra pœnam erat apud Romanos, apud Christianos verò meritò condemnatur, *ut in c. 4. de jure Conub. §. ult. dixi,* licet cum *Coyarr. inter*

damnatos coitus nolit reponi, *d. c. ult. §. 5. n. 22.* eò quod æstimet coitus naturam nõ ex se, quæ revera est damnabilis, sed ex prava corruptæ Reip. indulgentia, quæ vitia, ut debet, non punit. Iustinianus autem indulgentiam suam *in d. Nov. 89.* noluit extèdi à Coitus damnatos, ut patet in *S. ult.* ubi ait: *Omnia, qui ex cõplexibus aut nefariis, aut incestibus, aut damnatis processerit, iste neq; naturalis nominatur, neq; alienus est a parentibus, neq; habebit quoddam ad presentem legem participatum. & in l. ult. c. de nat. lib. excluditione naturaliu à bonis, voluit refrenare vitium paternum, cui indulgendum non est. Item in l. si qua illustri. ad S. Orfic. mater-norum honorum ita demum sobolem participem facit, si ex licita consuetudine ab homine libero habita eam concubina procreaverit. Cum igitur hodie in Rep. Christianorum omnes, qui extra matrimoniu nascuntur, ex damnato coitu nascuntur, nullus eorum gaudebit favore dictæ Authet. aut qualitercunq; pro successore patris naturalis se gerere poterit. Accedit, quod dux illæ Vnciæ Naturalibus adjudicentur, non ut partes hæreditatis, sed alimentatoru loco. *d. §. si quis vero defunctus. ibi; Alimentu damnuj. & in d. Auth. licet. ibi; hujusmodi filios patris.* Idcoq; cū patri non annascantur nothi, ut not. in l. 1. §. 1. de bon. poss. in l. generaliter. §. Cum autē. c. de inst. & subseq. nec sint in ejus potestate, §. ult. inst. de nupt. §. 1. l. iustis nupt. inst. de parr. potest. l. 3. §. 4. de his, qui sunt sui vel al. nec ab ejus autoritate tutorem recipiant, *l. naturalis. de confirm. tut.* nec præsent patri ad immunitatē, *l. 2. §. 1. ubi gl. & Bald. de excus. tutor.* non possunt in bona paterna, de quorū hæreditate hîc agitur, succedere, & proinde non fit iis injuria, si à successione repellantur, quia jure suo utuntur. Hæreditas enim debetur liberis nostris. Nostri sunt, qui ex justis nuptiis, *d. §. 1. inst. de parr. potest. aut ex viro & uxore nascuntur. l. 4. §. 1. 6. in pr. de his, qui sunt sui vel al.* Licet enim præstretur naturalis in testamento, nec legitimam accipiat: tamen testamentum nõ rumipit, *l. ult. c. de nat. lib. & notat singul. gl. in l. 1. in pr. Verb. naturales. de bon. poss. §. tam autē. inst. de inoff. testam.* ab omnib; probata. Si verò ipse antelatus fuerit fratri à fratre,*

41. Probatur quod spurij ad liberos nostros & hæredes non pertinereant.

motā

nota in officio querela, testamentum à fratre expugnari posse, arg. l. fratres. C. de inoff. testam. Dd. ibi communiter asserunt & AZO in sum. C. ex quib. caus. infam. irrog. num. 4. Hart. Pist. d. 9. 30. nu. 4. Et seq. Testatur. decif. 116. n. 5. Heig. d. 9. 21. nu. 18. qui communem dicit, unâ cum Petr. Anchor. 99. fami. lib. 3. q. 6. n. 9. Quin etiam Tiraq. in l. si unquam. gl. Verb. suscepit. à n. 56. ad n. 64. de re v. do. nar. disputat, donationem libertis à paterno, qui liberis destituatur, factam non intelligi per subnascentem filium naturalem revocatur, quia naturalis inter liberos nō numeratur. nec hæreditas ei debetur: quam rationem quidem concedimus, sed calculum tamen damus opinionis contrariæ Ripz illu. 9. 8. Covarr. d. 5. 4. nu. 22. quæ statuit, d. leg. si unquam. locum dari, etiam si subnatus filius nō sit legitimus, quoniam, quod ad successionem non admittatur naturalis, sancitum est in pœnam parentum, utq; cives frequentius ad honesta conjugia adigantur, l. nli. C. de nar. lib. Novell. 89. per sor. Et s. fin. Verum d. legu. si unquam. ratio defumitur ex intentione donantis arg. l. cum acutissimi 30. C. de fideic. l. hac cōsulissima. 21. S. ex im. perfecto. C. de testam. qui nō præsumitur voluisse extraneas personas proprio sanguine anteponere. Licere enim patri etiam naturalem filium, si legitimis liberis careat, hæredem instituisse de jure communi, dummodo legitimam ascendentibus reliquat, constat ex gl. communiter recepta in d. Auth. licet. de nar. lib. De regno verò principes pro arbitrio testari non posse, alibi demonstravimus, lib. 1. de jur. Majest. c. ult. n. Et lib. 3. c. 1.

Ab intestato autem Naturalis non succedit, nisi in duas uncias, quæ sint loco alimentorum: qui verò ex damnato coitu nascuntur, ipsi ne de alimentis quidem prospectum vult Justinianus, d. Nov. 89. in fi. Et d. Auth. licet, in fin. C. de nar. lib. Et licet Jus Canonicum cum rigore corrigat, c. cum haberet. de eo, qui dux. in matrim. ultra tamen alimēta ex damnato coitu ortis nihil attribuit. Atheniensium legis meminit Scholastes Aristophanis: Τὸν νότον πὶ πατρὶ ἄλλο μὴ ἀλλογενῆ μὴο: & peculiari nomine ἰδίῳ dicebatur bona, quæ Nothis ex hæreditate paterna dari poterant. Buda, in l. Vulgo de stat. hom. Cal.

Rhod. libr. 6. le B. antiq. c. 2. De jure Divinocum, commemorari in tribu spurii non liceret, Dent. c. 23. multo minus hæcebat partē hæreditatis, quæ extra tribu alienari non poterat, Num. c. ult. capellere. Iephthes ea de causa coactus fuit solū venire, expulsus à fratrib. quæcebant: Nō eris hæres in domo patris nostri, quia matris es alienigena, Jud. c. 11. & diu ante distinctas tribus & latas à Mose leges Abraham eiecit Ismaelē instructu Saræ. ne hæreditatem hereditaret cum Isaac, Gen. c. 21. ad Gal. 4. in fin. licet propriè Naturalis esset, & penè ex justa uxore genitus. Nec tamē ullam possessionum partem, vel ad hunc, vel ad aliarum concubinarū filios pertinere prætauit Abraham, cū universam tribuberet Isaac, reliquos certis muneribus juberet abire contentos, Gen. c. 25. Vnde August. serm. 56. de S. Iohan. Si ancilla filium hæres non est, Ergo neq; filius est. Cur ergo quaeritur tale conjugium, de quo susceptus filius nec successio nis possit esse hæres, nec sanguinis? Nec habere potest hæreditatis consortium, qui non habet originis privilegium. c. Dicat aliquis 32. q. 4. Item Leo: Non omnis mulier viro conjuncta uxor est viri: sic ut nec omnis filius est hæres patris. c. non omnis 32. quæst. 2.

Ex iis, quæ huc usq; diximus. satis constare arbitror: Spurios aut Nothos, licet certum parentem habeant, ad æqualem tamen, cum legitimis, successionem non admittendos, multo minus in principatibus, ubi Majestas majorem dignitatem, & imperium constantiorem requirit auctoritatem. Quid si verò parentem vel nullum demonstrare queant, vel edere vereatur adultera mater, qui stricta significatione spurii dicuntur? l. Vulgo de stat. hom. ubi gl. Et Bud. §. si adversus. In ff. de nupt. ubi Theophil. c. tanta. quæ fil. sim. legit. c. ad abolendum. de fil. presbyr. Ludov. de Surdis tract. de legitimat. part. 3. §. de success. spur. Cum hi ad paternam hæreditatem præsertim non admittantur, quod vel nullum certum patrem habeant, vel sine rubore nominare non audeant, d. Auth. licet, in fi. C. de nar. lib. d. Nov. 89. §. fi. & hic agitur de successione patris, constat eorum nullam rationem habendam. Arifson enim Rex Spartanorum, cum sibi persequere non posset, ante decimum mensem partum

44. Ne de iure quidam divino.

42. Donatio an revocetur per spurium subnatum.

45. Qui propriè spurij.

43. Ab intestato non succeditur spurium.

46. Vulgo quæstum, aut ex incerto patre genitum, non posse patris succedere.

edi legitimum, & Demaratus nunciaretur ante illum mentem editus, negavit suum esse, & à regno exclusit: *Suid. & Herod. libr. 6.* quæ de causa & Leotychides excidit regno, quod ex furtiva Alcibiadis cum regina consuetudine natus per suspensionem argueretur. In hunc quippe sensum interpretabatur Lyfander oraculum: *Regnum claudiscaturum, si spurium succederet. Plut. Lyfandr. in fin.* Bassius Magnus Dux Muscoviz filium à successione rejecit, quod suspicaretur saltem ipsum ex adulterio Anastasiz uxoris conceptum. *Signum. Baro in hist. Muscov. Philippus quoque Macedonum Rex natus fuit, post iniquam Demetrii cædem, Persea filium ex hæredem pronuntiare, non tam quod scelestè se circumvenisset, & consilia occupandi regni subinde agitare, quàm quod à matre suppositus crederetur. Liv. 40. Plut. in Aemil. Augustus à regno Aegyptiaco removit Iulij Cæsaris ex adultera Cleopatra filium & duos alios ex adultero Antonio & eadè genitos, Dion. li. 56. Balduinus & Iohânes Margaritz Comitis Flandriz, durante primo matrimonio, spurij, ut refert P. Aemil. lib. 1. filij, sive ex præceptoris furtivo concubitu nati, sive inter nothos damnati, quod pater ordines sacros suscepisset, & eam ob causâ à Pontifice juberetur conjugio abstinere, longo tempore de successione coacti fuerunt cum Guidone Dampetrazo bello contendere, donec ope Wilhelmi Mardronij in partem aliquam restituti fuerunt. Nam Fortuna. in tr. de ult. si. illat. 3. etiam odiosum vocat favorem Iustiniani, quo ex cõcubinato susceptos profequitur, dum eos ad æqualem successionem vocat cum legitimis in bonis maternis, quasi sat pœnz haberent, exclusi à bonis paternis. Nec enim in legitimis & illegitimis unquam paria statuenda, cum sacra literæ ubique differentiam faciant. inter liberos liberæ & ancillæ. *Gen. 21. & 25. Iud. c. 9. & 11. Gal. c. 4. & Hispanorum Gallorumque consuetudines civili juri eatenus derogent, quatenus portionem multò minorè spurij ex bonis maternis attribuant, quàm legitimè natis. l. 9. Taur. Fortun. d. illat. 8. Covarr. 2. part. matr. c. ult. §. 4. num. 23. Guil. Bened. in c. Raynut. Verb. Et uxorem nu. 710. Chassan. in Consuet. Burg. rubr. 8. §. 3. Grassal. lib. 1. Regal. Franc.**

lure 7. Quæquam verò sacra literæ non disponant, nisi de paterna hereditate, & Abimelechum fratrem vocent cognati, argentoque de suo juvent, non secus ac si à materna hereditate & cognatione alienus non esset. *Iud. c. 9.* Consuetudines item Hispaniz & Galliz, juri civili adversæ, strictè interpretandæ sunt de Bastardiz ex fornicatione, ut loquitur Regia lex partitarum, l. 10. r. 33. part. 6. seu illicito pellicatu susceptis, quibus idem favor non communicandus, quem Iustinianus indulsit licitæ concubinarum cohabitationi. *l. si qua illustri. in fin. C. ad Sc. Orfic. Interim quicquid sit de Naturalibus plebejorum aut inferioris conditionis, in personis Illustribus, Iustinianus ipse derogavit huic legi, dum ait: d. l. si qua Illustris. Sancimus itaque, ut neque ex testamento, neque ab intestato, neque ex liberalitate inter vivos habita, justis liberis existentibus, aliquid ab illustribus penitus matribus ad spurios perveniat, cum in mulieribus ingenio & illustribus (quibus castitatis observatio præcipuum debitum est) nominari spurios, satis injuriosum satumque acerbum & nostris temporibus indignum esse judicemus.*

48.
Spurios ab illustribus successione prætermissos dicitur.

De successione Legitimatorum.

SECT. 14.

1. Natales quot modis restituantur.
2. Oblatio ad curiam caelestem rejicitur.
3. Duos tantum superesse modos legitimandi.
4. An legitimatio per rescriptum principis locum habeat in principe absoluto.
5. An, proprie loquendo, solum Pontifex possit natalibus restituere.
6. Tres species legitimatorum.
7. Papam non magis posse natalibus restituere, quàm principem.
8. Et proinde primam speciem legitimatiõnis, qua plenissima vocatur, nullam dari.
9. Defensio ad Versariorum rejicitur.
10. Principem non minus, quàm Papam posse scortationibus affingere consensum.
11. Si liceres & sui esset.
12. Quid intersit inter Legitimationem & Dispensationem.
13. Legitimos à Papa non sortiri jure succedendi in regnum & principatibus.
14. Propter discrimina jurisdictionum.

15. Ne-

47.
Quatenus succedant in bonis maternis.

15. Neminem posse in alieno territorio legi-
timare.
16. Potestas casualis vel indirecta Pontifi-
ci rejicitur.
17. Summum principem posse sibi ipse jus di-
cere.
18. Licet melius sit, si abstineat.
19. Ob defectum iudicii etiam privatum sibi
jus dicere posse.
20. Principem non posse delere maculam il-
liciti concubitus.
21. De quo examinatur sententia Iustini an.
22. In legitimo adhuc remanere lituram,
à jure natura impressam.
23. Legitimum non esse per omnia simi-
lem legitimo.
24. Et repelli à feudis, Majoratibus, aliisq;
dignitatibus.
25. Legitimos aequè sordere & contemni
vulgò ac spurios.
26. Nec comprehendit statuto, quo legitimi
excluduntur famulas.
27. Legitimationem principis accipiendam
sine prajudicio.
28. Legitimatione ad successionem in Regniū
repugnare legibus fundamentalibus.
29. Et vergere contra vota & in fraudem
subditorum.
30. Quinam ex legitimis succedant.
31. An legitimo retro trahatur.
32. Conclusio totius questionis.

1.
Quot modi
restituuntur
natales.

Quia verò principi facta est maculosas no-
tas vitiosa opinionum abstergere, ut ait
Cassiodor, lib. 3. Var. Epist. 46. & subsequens
matrimonium sancta quaedam vi vitioſæ con-
suetudinis caput expugnat, quærendum su-
perest, utrum ad summam principum digni-
tatem admitti conveniat eos, quos vel hon-
nestas sequentium nuptiarum vel benigni-
tas summi principis ordinis & honoris resti-
tuit. Nam de oblatione curiz, cum ab usu
recesserit Mech. Firass. lib. sent. 5. successio. 9.
19. n. 19. de adoptione. S. adoptionis. Nov. 89.
& nominatione, Nov. 117. c. 1. tanquam mi-
nus efficacibus, ad tantum malum radicatus
extrahendum, remediis, mentionem facere
nihil attinet. Quod enim multi ICrorum
Guilicmi de Cuneo in l. 1. c. de SS. Eccles.
sententiam arripiant, & oblationi curiz pu-

2.
De oblatione
ad curiam
causam.

tent successisse oblationem in religionem,
curiz ecclesiæ factam, ob diversitatem ratio-
nis probari non potest. Nam Imperator dis-
pensavit cum eo, qui suæ Curiz asseribitur,
in recompensationem ministerii, l. 3. in fin.
ibi. Commoditatibus & statum consularum.
C. de nat. lib. Nov. 89. c. 1. Atqui apud DEUM
prini esse possunt, qui sunt ultimi inter homi-
nes, & beneficiis temporalibus non summi;
Monarcha ad cœlestis curiz augmentum homi-
nes invitare, cum Curialibus ejus instent
præmia longè digniora, quæ nec auris audiv-
it, nec oculus vidit, nec exprimere posset,
quantum est sub Sole linguarum. Ideoque
duos tantum modos, quibus possimus nata-
libus restitui, reliquos nobis factos scribit
Connan. lib. 2. c. ult. nu. ult. per rescriptum
principis, & conjugium subsequens.

Per subsequens matrimonium ex naturali
factus fuit legitimus Robertus III. rex Sco-
torum, cum Robertus II. ut duos legitimos
filios à successione repelleret, post mortem
Euphemiz conjugis, Elisabetham Moram
concupinam duceret in matrimonium, nec
non Iohannes Dux Lancastrius, post alias
uxores, reducta concubina, natos ex ea, in-
ter legitimos asseripit. Rescriptum Princi-
pis an locum habeat, ubi agitur de legitima-
tione principum superiores non recogno-
ſcentium, dubitari potest, quia natalium re-
stitutio pertinet ad jura Majestatis, ut dixi-
mus lib. 2. de jur. Majest. cap. 3. n. 15. & 17.

3.
Duos tantum
superesse mo-
dos legiti-
mandi.

præsupponit jurisdictionem, quam quis
in domesticos suos exercere non potest, l.
qui jurisdictionis. 10. de jurid. l. nu. C. de ne
qui in sua causa. l. ult. C. ubi senat. Sec. 12.
203. Oldendorp. c. 6. de sent. & re judic. ideo-
que nec sibi jus dicere, ne alicuius jurisdictio-
ne uti potest, quia superiorem cum jurisdi-
ctione non agnoscit, & extra territorium jus
dicens alieno foro præjudicium creare nequit
l. ult. de iurisd. l. 1. C. si à non compet. l. Du-
um curum 53. C. de Decur. l. 10. Vbi nam ta-
men Papa Henricum II. legitimum esse jus-
sit, ut in eum transferre posset regnum à Pe-
tro regni Castiliz legitimum hæredem & posses-
sorem, quo se indignum reddidisse arguebatur
propter propter crudelitatem & impias de fi-
de opiniones. Proffard. lib. 1. c. 230. Alexan-
der item VI. Gregorio Borgiam spurium suum

4.
An rescriptum
locum habeat
in principe
absoluto.

natalibus restituit, non tantum, ut summos in Ecclesia honores adire, sed etiam ut Dux Valentinus creari, nec non Flaminiz, cæterisq; in Italia per fas & nefas occupatis provinciis, iusti principis loco & dignitate, incumbere posset. Quis quidem in re superstitionis Principibus & credulis consentientibusq; populis egregie impositum fuit à calidis Pontificibus, qui sub pretextu rerum sacrarum omnia, ut ait Bald. *in l. 1. C. de oper. liber. nu. 3. ad suum traxere molendinum.* Nam ex iis, quæ subtiliter disputare creditur Benedict. à Plumbino *in disp. Inco. sentent. Statutis Pisano.* nemo potest proprie ex legitimo legitimum facere præter Pontificem Maximum, ut tradunt, *Hofloh. And. Prapoj. in c. Generabile. qui fil. sine legi.* Nam tum demum legitimum proprie reddi aliquem censet Plumbinus, quando vitium, quod matrimonium tempore conceptionis aut natiuitatis impediēbat, deletur. *Iaf. in hysis quo pro emt. n. 127. de usucap. Curt. Sen. conf. 73. dub. 3. C. 4. loh. le Citor. q. 1. lib. 1. primog.* Vitium verò, quod rei spirituali infidet, nemo tollere potest, præter Pontificem, ad cuius forum pertinere matrimonii causas, magna ex parte disputat Bellar. *l. 1. de matrim. c. 32.* Propterea enim matrimonium in Sacramēta relatum ab iis suspicatur Chermanit. *par. 2. Exam. Conc. Trid. circa fin. ut causa matrimoniales transirent ad tribunal Ecclesiasticum.* Cum igitur concubitatum, qui repugnat legi diuinæ, nemo concedere præter Pontificem, multò minus fornicationem justificare queat, sequitur ex fundamento hoc quicquid à principe seculari spuris indulgetur, legitimatiorem proprie non esse, sed dispensationem, cum vitium illegitimum secundum quid, non effectus edat. *Ant. Gubr. lib. 6. concl. 3. n. 1.*

Quamquam verò Anton. *in d. c. per Venet. col. 6. qui fil. sine legi.* & ex eo Covarr. *part. 2. matr. c. ult. §. 8. n. 20.* durum videtur, si omnis legitimandi vis principi seculari adimatur, relicta solâ potestate dispensandi: tamen tres species legitimatiōis constituunt, earumque primam, quam plenissimam vocant, eò quod corrigat ipsam radicem matrimonii contra juris prohibitionem con-

tracti, soli Pontifici relinquunt, adeoque potestatem faciunt Pontifici dispensandi contra jus diuinum & naturæ, quod cum per se sit absurdum, tum multò minus in hoc casu tolerari potest. Nam sicut *gl. in l. adigere. §. fin. Verb. remittitur. de iure patr. gl. in l. ult. in fin. Quasat. cog.* Pontificem non plus posse in remittendo iuramento, quâ Legem aut imperatorem, rectè docet: ita ex eadem ratione, circa matrimonia, quatenus diuinæ aut naturali legi repugnant, non est amplior Pontificis, quàm Principis aut Majestatis potestas. Nec enim Vladislaus rex Vngariz licetè potuit uxorem ejurare, quia id faciebat autoritate Alexandri Pontificis. *Mich. Ricc. de regib. Vngar. in fin.* nec Beatricem Ferdinandi Lusitani filiam admiserūt proceres ad iacentem hereditatem patris, licet conjugium, quod cum uxore rapta, à vivo marito, Rex contraxerat, Papa Romanus iustum esse iudicet: *Frossard. lib. 2. nec c. cum causa de rapto.* omnibus probatur, propter autoritatem Pontificis, nisi mitigetur in honorem & solatium rapte, ut limitauimus *de iur. Conub. c. 3. sect. pen. n. 22.* Pontifex enim facere nō potest, ut iustum sit, quicquid sua natura iniustum est. Omnes autem fornicatores, pendunt adulteri, sordent & damnantur iudicio diuino, nec ut centies velit vitium hoc emendatum Pontifex, faciet propterea, ut ex vitio nascatur virtus. Nec enim ratio reddi potest, cur adulterium iustum facere nequeat, cum queat fornicationem. Vtrumq; committatur contra legem diuinam, cui abrogare Papæ non licet. Causa autem, ex qua petitur ratio diversitatis, nihil ad rem facit, scilicet quod foratores potuerint matrimonium contrahere, si consensus accessisset, adulteri non potuerint. Nam à posse ad esse non valet consequentia: Aut si Pontifex potest legitimatum pronuciare concubitum, quia potuit esse legitimum faciat, ut qui occidit, cum posset non occidere, non sit homicida; nec fur, qui furatus, quia potuit à re aliena abstinere & legitimo contractu eam sibi comparare: ut verbo dicam, facta infecta faciat, & ut omnipotentia diuinæ obijcit Phnius *lib. 2. cap. 7.* faciat, ut qui occidit, non occiderit, qui honores petiit, non gesserit. DEO quidem hanc potestatem

9.
An solus Pontifex proprie possit legitimare.

7.
Papam non posse plus ad legitimandum, quam principem.

8.
Et proin hinc legitimationi nullam esse.

9.
Defensio quædam est.

6.
Tres species legitimatiōis.

14. *Propter discrimina iurisdictionum.*
in c. naturales. si de feud. defunct. per l. con-
sulta DiGualia. C. de testam. c. nov. de iudic.
 Pontifex autem dominatur in Ecclesiasticis,
 Imperator in Civilibus, & propterea nec hu-
 jus ad beneficia Ecclesiastica, nec illius ad
 feuda Regalia, restitutio quicquam opera-
 tur, ut I Cui uno ore tradunt, quos videre est
apud Kerob. in com. opin. Verb. legitimatio.
Mich. Graeb. lib. sem. S. successio. Emanu. com.
opin. in lit. L. n. 106. Rosemb. de feud. cap. 7.
concl. 19. n. 10. in gl. Vide C. quod scripsimus
lib. 2. de Maest. c. n. pen. quod praeterea vel
 ex eo patet, quod gratiam cuiquam facere,
 aut privilegia indulgere nemo potest, in ea
 Republ. cuius legibus derogare nequit, cum
 his casibus semper legibus derogetur. Legi-
 timare verò nihil aliud est, quam parentibus
 remittere poenà iniusti concubitus, & filius
 indulgere privilegia legitimorum, quorum
 neutrum fieri potest in aliena Republ. quia
privilegia frustra dantur iis, quos constitutio
concedentis artare non potest, ut ait Ho-
stiens. in sum. r. de priv. Verb. Cui conce-
sum est, & gratia alicui facta semper praesup-
 ponit legem, cui per gratiam derogetur. Le-
 gem vero alienae Reipubl. qui tollere aggre-
 ditur, prius eam in potestatem suam redige-
 re cogitur. *Vide de hac controversia gl. in c.*
lege Verb. d. v. s. Imperiali lege. dist. 10. in r.
officia. dist. 50. gl. Abb. Ant. de Burr. C. Dd. in
d. c. per Genera. Afflict. in c. naturales. nor.
an. o. ubi Alvar. C. Dd. si de feud. defunct.
Zaf. Evit. feud. part. 2. q. 75. Guil. Bened. in c.
Bairmut. Verb. C. uxore. n. 107. de testam. Co-
gerr. part. 2. Matric. ubi § 8 n. 15. 43. C. 47.
Socin. Iun. conf. 100 n. 10. C. seqq. usq. ad n.
28. lib. 2. conf. 1. n. 6. lib. 1. C. quae praeterea ex
omni consilio ad hanc thesin collegit Erasim.
Musculus. Lancelot. in c. m. l. iudic. l. c. 1. de
Imperatore. §. 4. §. 20. n. 4. C. seqq. Rosell. in
tr. delegit. in pr. lib. 2. Nicol. ab Kbold. in tr.
de success. ab inuic. part. 1. n. 106. Quod verò
15. *Pontifici ad dat casuale*
 aliquam potestatem in subjectos secularis
 principis in d. in principis ipso, ut extendit
 Bellar. *in lib. contro. Barcl. per tot. id abun-*
 de à nobis refutato fuit, de subieq. Cler.
 c. 2. per tot. quia nullius potestatis, nisi in
 ordine ad spiritualia capax est Pontifex in
 Principes mundi, ad quamquam nihil fa-

ciat facultas restituendi iuri & foro Politico,
 cuius in promptu est dignoscere.
 Cum igitur Princeps supremus, qui supe-
 riorum non agnoscat, à nemine extra Rem-
 publ. natalibus restitui possit, cōsequens est,
 ut si quidem eorum aliquis honori & digni-
 tati restituendus sit, id ab ipso principe feo-
 patre fiat. Nam Majestas excipitur ab eo ti-
 tulo, quo quis sibi suo dicere prolegetur, ut de
 ab illo altero: *Quod quisque iuris in alium.*
 Si quidem huc accipienda sunt de iis quibus
 jus dici potest. Principi autem supremo lex
 posita non est, nec jus dici potest; *Quas enim*
tanta auctoritas, ut principem molestem
possit coartare, ait Imperat. Nov. 23. c. An-
teriorum 2. q. 6. Qui Rex est, alium non ti-
met, c. totam. de pan. dist. 3. sed soli caelo
habet gestorum rationem reddere. c. alar-
rum. c. facta. 9. q. 3. Distinguit enim Enoc.
in d. c. per Generabilem. Vers. Insper, cum
Rex. Qui fil. sine legit. inter personas pu-
 blicas & domesticas, & quibusdam ait visum
 fuisse, Regem Galliae, utpote, qui in tempo-
 ralibus superiores non recognoscat, potuit
 se per seipsum cum liberis dispensare, non
 tanquam patrem cum liberis, sed tanquam
 principem cum subditis, ubi notat Iohan.
 Andr. & gl. in Verb. *Tanquam princeps.*
 Etiam si princeps queat esse actor & iudex
 proprii facti, meliustamen faciat, si abstin-
 neat, ut ait Vlpian. *l. nec quisquam in pr. de*
offic. procons. ne videatur praetere auctorita-
tem proprio facto, c. Ab. de Insti. c. per no-
stram. de iure patr. c. v. d. d. c. 24. q. 2. cum
simil. apud gl. in d. c. ult. de Insti. quem ad mo-
 dum Rex Galliae, de quo paulò ante, causas
 etiam proprias per procuratorem Regium in
 parlamento disputat & decidendas offert,
 Pape. 2. *Notar. lib. d. & s. sion del' ordre de play-*
der. & principes Germaniae partim in Ceme-
ra Imperiali, partim coram cōmunitibus iudi-
 cibus sese conveniri à subditis patiuntur.
Mynsin. li. 5. obs. 1. Vbi verò alius non est, cu-
 jus iudicium efflagitet, *an l. in fin. de Insti.*
 nihil vetat, quin & privatus quisq; sibi jus di-
 cat, propter defectum iudicis, *l. Generat. §. 4.*
C. de Decur. lib. 10. l. ant. praeior. §. si de bitio-
rem de bis, qui in feud. l. 1. de cust. rer. l. 19.
C. de test. gl. in c. iur. gentium. Verb. Sequitur
in fi. dist. 1. Alex. conf. 135. col. 1. Sol. 10. Har.
 Martini

14. Propter discrimina iurisdictionum.

15. Neminem posse legitime in alio foro.

16. Potestatem casuale vel in directa Pontifici reijciatur.

17. Summum Principem posse sibi ipse ius dicere.

18. Licet melius faciat, si abstinere.

19. Ob defectum iudicium privatus sibi ius dicit.

Barth. 2. pract. obs. 1. c. 1. Sic. m. l. 1. n. 17. C. de test. Nedium ut qui ordinaria & suprema jurisdictione fungitur, rebus & familiarum suarum leges dare, vel privilegia imponere prohibeatur, quemadmodum vel ipso jure civili concessum reperitur. *l. hoc 41. de bare. Inst. S. ult. Inst. de Vulgar. Barron rubr. C. ne quis in caus. prop. Roland. à Vall. 1. conf. 29. n. 21. Abb. in d. c. per Generab. Cozar. 2. pars. matr. c. 1. S. 8. nu. 49.*

Interim cum summa potestas, cujus auctoritate & beneficio, natalibus, famæ, honori & juri restituitur princeps, duplici freno, Legis divini & Naturalis coerceatur, & gyro rationis alligetur, ut *lib. seq.* ostendemus, non licet principi natales subditorum suorumque versare, ut libet. Nam primum maculam abstergere, & delere funditus non potest, quia jure naturæ imprimitur. Jus enim naturæ in prima creatione proditum, & animo Adami insculptum exprimitur: *Gen. 2. Erunt duo & non, lures,* (sic enim interpretatur Christus *Matth. c. 19.*) *in carnem unum.* Scortatores verò unionem illam indivisam dividunt, & contra jus naturæ eum multis corporibus confundunt, explicatè D. Paulo 1. *Cor. 6. idemque à natura maculosi.* sunt natales ejus, qui ex impuro & naturali segeti repugnante commixtione oritur. Nec enim satis accuratè videtur loqui Iustinianus *Nov. 74. c. 1. Vers. Licet igitur. d. Novell. 89. c. 1. Vers. Natura si quidem. C. 69. Vers. Non n. fuit à principio.*

21.
Sententia
Iustiniani
examinatur.

quæ de filiorum procreatione sanciret, scriptis nondum positus legibus omnes similiter quidem liberos, similiter autem produxit ingenuos. Primum namque patribus primis filij, similiter quidam liberos, similiter autem legitimis. namque tunc duobusque fieri bella vero & lites, atque libidines & concupiscentia causam deposuerunt ad aliud schema: Servitute namque inveniunt bellum, naturales autem castitatis casum, &c. Hoc certum est, cum concupiscentia homines transversum non raperet, hoc est, cum spurii nulli essent, omnes exitiis ingenuos. Ad hoc verò equalitatem velle promiscuè referant, etià in honestis natalibus ortos, quid hoc est, quam ingenuos confundere cum spuris, turpes cum honestis, & intentionem naturæ invertere. Natura enim nunquã à prin-

cipio, ut omnes liberos, ita omnes edidit ingenuos, quia naturaliter innatum nobis est discrimen honestorum & turpium, nec nisi magna cum injuria nature integritati affingi potest, quali turpes natales eodem loco habeat cum honestis. Liberi ex quo sumus, si Ictis credimus, & servitute introduxit violentia humana, *d. Nov. 89. S. 2. Inst. de iure pers. l. 5. de stat. hom. l. quod attinet. de R. l. ideoque maculam, quam servitus inurere dicitur, l. ult. in fin. de natal. restit.* Imperator corrigere, & servum libertumve ad pristinam reducere potest ingenuitatem, *l. interdictum 1. Eod.* quia quod lege humana introductum fuit, lege humana tolli potest. Verum in spuris, longe diversa ratio est, quibus maculam non lex aliqua humana, sed ipsum jus naturæ inussit, dum turpes concubitus, seu in honestos natales vertit, & sordidos esse omnium nostrum animis inclamat. Quod enim legitimum ex solo jure, non ex natura constitutum tradant *Bartol. in l. si is, qui pro emt. col. 14. Vers. Item quaritur circa prædicta. ubi l. n. 229. de V. sup. Angel. in l. 3. de instit. Petr. Ancharan. conf. 225. Videtur prima facie, col. 2. Vers. Non obstat, quod iste dicatur.* id legitimarum ex jure naturæ ortarum nuptiarum institutionem intuenti: facile dubium videbitur, & nullius momenti. Accessit quidem ex lege positiva spuriorum exclusio à certis officiis, dignitatibus, quam dubiorum non est, quin princeps tollere possit, adeoque effectus infamiz, quos jus civile introduxit, præscindere: sed dum effectus supprimuntur, causa interim non excinditur, nec deletur macula, quam jus nature impressit, licet effectus edere prohibeatur. Baldus id ipsum variis similitudinibus declamavit. Nam in c. 1. *n. 23. de Constit. Legitimum dicit similem esse Alchymiz, qua facit, ut compararet aurum, nec sicut aurum in aurum vere transmutatur. l. 1. Etiam n. 1. C. de a. post. Legitimum dicit differre à legitimo, ut in gemam ab eo, cuius figuram representat, seu velut illum, qui à principe usum toga impetravit, ut civis Romanus haberetur, à illo, qui civis Romanus vere est. In c. fin. num. 1. de translat. Episcop. legitimum comparat homini medicato à perusionibus, in qua semper remanere solent cicatrices. Proinde*

21.
In legitima
to remanere
litam: à
sue nature
injustam.

23. Legitimatū non esse per omnia simili legitimo.

si macula, à jure naturæ impressa, per principis potestatem eradi nequit, certū est, quod legitimatus non sit per omnia similis legitimo, quicquid dicat Iustinianus in d. No. 89. *passim*. Et in s. Si igitur licentia. Verb. nihil a leg. tunc differentes. in s. quoniam variè. s. Si quis ergo filios legitimos. l. eum, qui in provincia. S. Diuus. de rit. nupt. ubi huius auctoritati per multos ICtorum. Plumbin. in d. disp. dub. 1. Castren. in l. ult. C. col. ult. C. de his, qui ven. ar. imp. Et passim alibi Covar. part. 2. matrim. c. ult. s. 8. n. 19. & ceteri quos videre est apud Tiraq. q. 34. de iure primog. Et in l. si unquam. Verb. suscepit liberos. n. 77. Ludov. Moli. lib. 3. de iur. primog. c. 2. n. 2. Multis enim ea sententia nō placet, ut videre est apud Iason & Roman. in l. si, qui promittit. de iur. Barbat. & DD. in l. cū acutissimi. C. de fideicom. Iacob. Beh. in s. rribus. de No. 89. inquam sententiā deniq; transeunt etiam Bald. in l. Eam quam. n. 44. 45. C. de fideico. cons. 10. Et est considerandū, paulo ante fin. lib. 4. Dec. cons. 275. 284. 610. &c. & alii apud Tiraq. d. Verb. suscepit. n. 96. Port. cons. 106. n. 95. qui & ipsi huic sententiæ accedunt, & Molina d. lib. 3. c. 3. n. 5. Covarr. d. s. 8. Et 3. var. resolut. c. 6. n. 7. Vers. Eadem ratione. Nam ad minimum macula turpitudinis manet inextincta, & hæc de causa, ut ait Baldus in c. pertuas. n. 3. de maior. Et obed. in l. generaliter. s. Cum autem. n. 2. C. de Inst. Et substat. ubi agitur de honore Et beneficio legitimati sub legitimorum nomine non committuntur, nisi id expresse in legitimatoris tabulis adscriptum fuerit. Nam etiam ad feudum non admittitur legitimatus per rescriptū principis, cum s. Naturales. si de feud. de sum. contentis. non quoad cognatorum ordinem legitimitati secludantur. em. l. hac parte. Unde cogn. quia & hic defectus legitimatione tollitur. Sed, ut notat. Bald. ubi supra Et Forcas. c. 5. de feud. n. 18. quia simul atque nati sunt, à lege sperantur, & dignitatibus indigni iudicantur, aut quia Domini & Agnatorum iuri præjudicari nequit, quod Covarr. d. lib. 3. c. 6. n. 7. Vers. Eadem ratione. ad Majoratum successionem propter similitudinem rerum & rationis accommodat, inq; omni bus locum habere contendit Lud. Molin. lib. 3. primog. c. 3. per tot. præcipuè, si Majora-

24. Legitimatū repellit a feudis & Maioratum.

tus sine nobilibus, cū à nobilitate legitimatus ubique removeri ex communi sententia addat idem d. v. 3. n. 30. Tiraq. de Npbi. c. 25. n. 15. 18. Alberri. Brun. cons. 15. num. 11. Id quod multo magis in regnis locum habebit, quibus dignitas ita innexa est, ut sine auctoritate Rex nihil sit, quam coronata statua. Auctoritatem verò non majorem sibi comparabit à principe natalibus restitutus, quam Spurrius ipse. Nam auctoritas dependet ab opinione hominum. Opinionem autem reverendam hominum animis iustum principis non injiciet, qui licet potestati principis resistere non audeant, vi tamen sibi persuaderi nunquam patientur, inter legitimos & illegitimos natales nihil interesse. Nec enim legitimus facit principis receptum, sed fingit, crediq; jubet, quod non est. Et Impp. in l. un. C. ad l. Visell. libertinos etiam si jus aureorum annulorum impetraverint, imaginem tamen tancum, non statum ingenuitatis obtinuisse dicunt, id quod liquet item ex c. tanta. qu. fil. sunt legitim. ubi natalibus restituti, non dicuntur esse sed haberi legitimi. Nam etiam legitimatus in statuti, quibus legitimi excludunt feminas, sub legitimorum ordine non contineri, communis receptum esse asserit & probat Tiraquel. d. Verb. suscepit n. 98. Gaill. lib. 2. obfer. 140. Nam si legitimatus tantum nittitur privilegio & gratia principis, certum est, statuentes, cum legitimis nominarent, de singulari isthoc privilegio non cogitasse, Gaill. d. obfer. 140. num. 17. Guil. Bened. in rep. cap. Raym. de testam. Bes. de part. illust. fam. cap. 3. q. 4.

Deinde non potest princeps potestatem Natalibus restituendi uti, in præjudicium certii, quia jus suum sine culpa aut causa nemini auferre potest, quàm diximus esse alteram rationem, quare legitimati per rescriptum in feudis succedere nequeant, d. s. Naturales. si de feud. de sum. contentis. quia agnatis & Domino præjudicium in jure successioneis crearet. Ceteri enim juris est, principi facultatem concessam non esse ad convellendam iustitiam, quæ suam cuiq; tribuitur, ut explicatum fuit lib. 1. de iure Mar. c. 1. n. 6. 7. 9. lib. 2. c. 3. n. 6. nisi urgentissima agcedat causa, quam vix aliunde, quam ex salute publicæ

25. Legitimatū aque sordere vulgo ac spurrius.

26. Non comprehendit sub legitimis in statuto.

27. Legitimatū principi accipienda suæ præiudicium.

publica petere potest. *l. in vulnecrasit. §. 1. Verf. multa. ad l. Aquilian. c. Abbate. in fin. de sent. Et re jud. in 6.* Ac proinde iniquè actum fuit à Roberto II. Scotorum rege, cum Euphemiz legitimæ conjugis filiis, quibus ille, post mortem Euphemiz, ducta in uxorem Mora concubina, illegitimos non tantum æquavit, sed & anteposuit. Nam licet status & ordines regni votis Roberti subseripsissent, præjudicium tamen legitimis liberis non poterat creari, sine causa urgente, quia jus succedendi fundatum & jam certa spe acquisitum habebant. Licet enim spem facilius anteverat princeps, quam rem de latam auferat: tamen quod nec spem certam intervertere queat sine causa, patet ex *testamentum. ubi. las. Fulgof. Rom. Corn. C. de test. l. Rescripta 7. C. de prec. Imper. offer. ibi. quod alium nō latat. & tradunt autores late, quos videre licet apud Dec. conf. 294. n. 17. Gar. d. obser. 140. 1. 2. Anton. Gabr. lib. 6. commu. concl. 1. Codar. li. 2. var. resol. c. 6. n. 7. Vasq. de success. creat. lib. 1. §. 1. n. 29. Et seqq. Fortun. Gar. in l. Gallus. §. Et quid sit unum. col. 137. Et seqq. Pinell. part. 1. rub. c. 2. n. 9. Et seqq. C. de rejud. send. Tapas. c. 1. de copist. p. Ludov. Molin. lib. 1. de Major. c. 8. n. 31. Et seqq. l. c. 3. n. 11. Et seqq. idq; ex legibus Regni in hoc negotio manifestius deducitur, quam in testamentis & Majoratibus ex intentione primi institutoris aut cōditoris ab iis deduci solet. Regna enim non deferuntur ut hæreditas aliqua privata, sed ex lege Regni fundamentali. Lex verò Regni, quæ defertur successio legitimo, non videtur extendi posse ad legitimatum, per nominationem aut dispositionem principis, tum ne principum licentia ad liberas scortationes inventur, in quas præceps lapsus patet iis, quos nulla retrahit potentia, tum ne impuro sanguine regale fastigium cōmaculetur. Nec enim populus, dum in legitimum principis filium consentit, videtur voluisse admittere legitimatum, quia cum in principis manu esset natalibus, quæ veller ex filio restitueret, pro arbitrio potest populo obtundere quemvis ex spuris, modo cum legitimum esse iuberet. Sive igitur filios legitimos aut agnatos habeat princeps, sive nullos, nunquā potest per legitimatōnem pro libitu spurium in suc-*

cessionem introducere. Liberis enim jus suum auferre, quantumvis absoluta potestate, nisi iustissima de causa, non potest: ut liberis aut agnatis destituatur, populo toti præjudicium creare nequit, tum quia pleraque regna nō admittunt principem, nisi de consensu populi, tum quia jus Reip. vacaturum recideret ad populi vota, cui illud Rex non magis, quam futurus hæredibus antevertere potest. Non tantum enim jus ingenuitatis non largitur princeps, dissentiente patrone, *l. 2. in fin. l. ult. in pr. de natal. restit.* sed generaliter, ubi agitur de præjudicio alterius, voluntatem illius in concedendo jure exigendam, an consentiat, censet Vlpian. *l. in concedendo. 8. de ag. Et ag. l. 6. §. arc.* Nam de communem opinionem, quæ tenet substitutionem fideicommissariam cum clausula: *Si sine legitimo liberis decesserit* expirare, si filius legitimatus supervit: *Alber. in l. generat. l. 1. §. Cum autem. ubi. Alex. n. 2. l. 1. §. 7. C. de inst. Et subst. 1. mol. in l. ex factis. §. si quis rogatus. ubi. Ripa. n. 44. ad T. eb. Brun. conf. 15. n. 10. Carol. Molin. in conf. Paris. l. 1. §. 3. gl. 1. n. 44. Paris. conf. n. 9. lib. 2.* Plerique limitant ex doctrina Bartoli in *l. Gallus. §. Et quid sit unum. de liber. Et posth.* ad bona de quibus integrum est patri citra cuiusque præjudicium disponere. *Lignan. Et Ramo. inter conf. Salyc. conf. 18. Paris. conf. 17. n. 14. Et conf. 14. n. 32. lib. 2. Alex. in d. §. Et quid sit unum. col. pen. Verf. nec obstat. quæ huc not. Bart. in d. l. 1. n. 92. Et 134. Paul. n. 16. Albert. Brun. d. conf. 15. n. 16. Decan. Rus. Et Curt. tum. passim in consil. Itaq; in d. l. si unquam Verb. susceptorum liberis n. 65. Et 86. Ludov. Molin. de Major. lib. 3. c. 3. n. 10.* Iam verò de regno ejusq; successione non licet Regi ex sua voluntate, in Republicæ præjudicium magis disponere, quam Domino de feudis, ut diximus *l. b. 1. de jure Maj. c. 1. n. 11.* & proinde nihil operatur legitimatio à principe facta, nisi consentiant omnes, de quorum præjudicio agitur. Hoc enim casu accedimus illorū opinio- nū, qui legitimatū dedita operæ expressisq; verbis ad successionem regni, ab ea repelli nō posse putant, *Gl. Iser. Bald. Alvar. Prapof. affl. Et d. in d. §. naturalis. Paris. cōf. n. 176. in 2. Clar. §. secundum. q. 82. Verf. sed quare. Molin.*

29.
Et v. ergo
contra void
& in fraude
subditorum

28.
Legitimatio-
nem princi-
pū repugnare
legibus regni
fundamen-
taliibus.

30.
Quamvis
legitimatus
succedat

*Molin. in conf. Par. 1. §. 8. gl. 1. n. 38. Boer. de-
 cif. 123. n. 6.* id quod majori ratione indul-
 gendum erit, quos subsecutum matrimo-
 nium natalibus restituit, quia omnium effi-
 cacissimè operatur hic modus naturales effi-
 ciendi suos, *Novell. 74. §. 89. utrobique, c. 1.* &
 quàm proximè ad dignitatem legitimorum
 spurios deducit, dum ex concubina fit iusta
 uxoris. Præsumit enim lex ex secuto matrimo-
 nio, affectionem erga concubinam constan-
 tem, honestam & maritali non ab similem,
l. cum quis 10. C. de natur. liber. & Canones
 favorem matrimonii retrò trahunt ad ante-
 natos, *c. tanta in pr. qui fil. sint. legit.* quia ut
 ait ibi gl. *in Verb. legitimi, matrimonium
 omnia precedentia purgat, & causam sur-
 pitudinis aufert. l. si ob turpem, de conturb.
 surp. cau. l. 2. C. quod met. caus.* Licet enim
 Episcopus eligendus non sit, nisi natus ex le-
 gitimo matrimonio, *c. cum in cunctis, de
 Elect.* tamè nihil obstat, quò minus eligi pos-
 siet, cum natales reddidit insecutum matri-
 monium, *gl. communiter probata, in c. In-
 notuit. Verb. Conjugata de Elect.* & licet na-
 turales non succedant in feudis, sine contro-
 versia tamè succedunt, quorum mater tran-
 siit in justum matrimonium. *Afflic. in d. S.
 naturales. not. 5. ubi Gosfrid. Carol. Molin. in
 Alex. conf. 5. Forcat. de feud. cap. 5 n. 18.* Ab
 eo enim, quo parentes, confenserunt in legi-
 tum conjugium, quicumq; ex eorum sangui-
 ne prodierunt, legitimi esse incipiunt, *c.
 tanta. qui fil. sine legit.* imò favorem eum
 adeò retrò agunt *Forst. in d. S. §. qui si tan-
 tum. n. 131. Cov. part. 2. Matr. c. R. §. 2. n. 3j.* ut
 à momento natiuitatis pro legitimis haberi
 velint spurios, & si, interjecto spatio, ex ma-
 trefamilias legitimi procreati fuerint, à jure
 primogenituræ aliisque ætatis prærogativis
 ab illis excludi censeant, de qua controver-
 sia dictum fuit supra *sect. 8.*

Si igitur ius tam Civile, quàm Canonici
 consideremus, non est dubium, quin vel soli
 vel unà cum legitimis succedant Naturales,
 quos legitimis asscripsit aut subsecu-
 tum matrimonium, aut rescriptum princi-
 pis còsensu subditorum, aliorumq; quorum
 interest, vallatum: Si tamen intentionem legi-
 tum regni fundamentalium, si summam
 principum dignitatem, si confusionem & la-

beris sanguinis, quam nec matrimonii favor,
 nec autoritas Majestatis extergere potest, re-
 spiciamus, fortasè magis è Republica fue-
 rit, ut legitimatis fomes ad sceptrum facile non
 aperiantur, cum regulariter, ubi de honori-
 bus agitur, nedum summis, sordes exclu-
 dantur, & Pontifex *in c. innotuit, de Elect.*
 ad Episcopatum non admittat illegitimum,
 nisi cujus vita honestè peracta non invenisset
 omnem sinistram præsumtionem, quam
 spurios, & per consequens legitimatos supra
 notavimus comitari. Fieri enim vix potest,
 quin sanguis ille inquinatus interdum ebul-
 liat, & regiam stirpem inficiat, à qua fas est,
 removeri, quicquid fordidum, quicquid
 fervile, & summi honoris apice indignum
 putatur.

De Differentiis Monarchiæ.

SECT. 15.

1. *Ambigua & æquivaoca, si qua occurrant,
 ante omnia esse distinguenda.*
2. *Redarguitur casum Bodini.*
3. *Item alium.*
4. *De primo Regum ordine, seu de regno La-
 conico.*
5. *Explicatio Verborum Aristotelis.*
6. *Viram Reges Lacorum veri sint Reges.*
7. *Quos tam sèdèri legibus circumscribit
 ipse Aristot.*
8. *Perpetuo tamen imperio à cæteris Diti-
 bus distinguit.*
9. *Regnum Laconicum ab Arist. magis sta-
 tus segetur, quam suavitatis.*
10. *Quo respectu in enumeratione regnorum
 ejus mentionem faciat Aristot.*
11. *Secundum ordo Regum, infra explican-
 dum.*
12. *Tertium ordo AEsymmetarum.*
13. *Qui veniant nomine AEsymmetarum.*
14. *Horum exemplum ex historia Pittaci &
 aliorum.*
15. *Item in Dictatoribus Romanis.*
16. *Facile esse lapsam ex AEsymmetia in
 Tyrannidem.*
17. *Dictatores habuisse summam & absolu-
 tam potestatem, sed non dururam.*
18. *Testimonis auctoritas probatur.*
19. *Respondetur Bodino, qui id negat.*
20. *Dictatorius fuisse in Cos. in dictora.*
21. *In plebem repugnancem.*

31.
 An legiti-
 matio retrò
 trahatur.

32.
 Conclusio to-
 tum quæstio-
 nis.

- 22. In refra&arios tribunos pl.
- 23. Virum Majestas Dictatoria Cetera fuerit in causa Fabij.
- 24. Ant regia in causa Horatij.
- 25. De exemplo Memusij à Bodino objecto.
- 26. Exempli causa Asymmetarum.
- 27. Virum Asymmetarum Regibus ascribendi.
- 28. Quartus ordo Regum Heroicorum.
- 29. Vana argumenta Bodini.
- 30. Prima regna existisse voluntaria.
- 31. Ex natura deducta.
- 32. Etiam ante Nimrodum.
- 33. Quis sint Heroes.
- 34. Virum auspitia imperij Nimrodi fuerint violenta.
- 35. Viru Heroica imperia sint proprie regna.
- 36. Quid differat Heroica virtus à simplice.
- 37. Quod una non differat specie ab altera.
- 38. Lapsus Peccolom.
- 39. Heroicum regnum non differre specie à simplici.
- 40. De quinto Regnorum genere.

1. Ambigua & equivocata primum distinguenda esse.

HActenus, quæ ad Monarchiam in genere attentus, excussimus: conseqvens est, ut progrediamur ad species, quæ per divisionem prius detegendæ sunt. In omni enim disputatione, in qua occurrunt, quæ *πρωταρχως* dicuntur, & *πρωταρχως* præmittendum esse, non tantum præcepto docuit Aristot. 1. Top. c. 13. sed & exemplis ubique secutus est, siquidem totum librum 5. *Metaph.* in distinctione, Analogorum nominum, ut vult Averrh. 5. *Metaph. comm.* 1. seu potius Analogorum conceptuum, ut Fons. *libr. 5. Metaph. in proem.* cõsumit, quem Scholastici inde, moti autoritate ipsius Aristotelis, qui eum hoc titulo citare solet, *Librum de Quorsiens* indigentant. Nec methodus illa cuiquam ignota esse potest, qui saltem per transennam oculos in scripta Aristotelis adegit. Itaq; nec hoc loco sui dispar esse voluit, aut præceptum suum, consuetamq; Methodum turpiter deferere. Non tantum enim diligenter ea conquirat. *cap. 10. & 11.* de quibus nomen Regni vulgò usurpatum audierat, sed pari artificio progreditur ad Aristocratiz & Democrtiz species per diversitatem Analogorum venandas, quam ob rem immeritò accusatur à Bodino *lib. 2. de Republica. cap. 3.*

2. Cavillus Bodini.

¶ 6. Nam non tantum descriptiones Ari-

stotelicas improbè cõfundit Bodinus, & ad-
versarium sibi fingit, quem feriat, cum quæ
Aristoteli attribuuntur, ne per febrile quidem
somnia ipsi in mentem venerint, sed
etiam divisionem Aristot. insequitur, quæ
ex speciebus & differentiis essentialibus constatam,
cum tamen Aristot. *in princ. cap. 10.*
discutiendum proponat, an quæ vulgò
proponuntur, genera regnorum, pro legitimis
speciebus habenda sint vel minus, & *in cap. 11.*
tantum unum eorum retineat, reliqua
quatuor, quæ *cap. 10.* præmiserat, tanquam
notha & adulterina ipse excludat. Nec ille
cavillus, quem affert Bodinus, quod scilicet
quatuor genera regum constituat, & quatuor
positis, quinque tamen enumeret, alicujus
momenti est, quia nullibi quatuor genera
tantum constituit Aristot. sed *cap. 11. in princ.*
repetit quatuor genera, quæ *cap. 10.*
enumerarat, iisque superaddit quintum,
quod supererat, in præcedentibus nondum
expressum. Colligit igitur Aristoteles *in princ. c. 11.*
quatuor genera Regum, non quod plura non sint,
sed quod plurimum *in c. 10.* non facta fuerit
mentio. Bodinus verò imponit ipsi, quasi
absolutè, & sine respectu ad caput præteritum,
quatuor tantum genera constituat, quod & falsum
est per se, & verbis expressis Philosophi cõtrarium.
Is enim quinque in universum Regnorum genera
examinanda proponit, quæ nec fideliter nec ordine
repetit Bodinus.

ni redarguitur.

3. Item alius.

Nam *in d. c. 10.* primum locum inter eos,
qui vulgò Reges audiunt, assignat Laconum
Regibus, quod hi maximè fuerint stricti legibus,
quem quidem sensum faciunt hæc verba:
*ἢ γὰρ οὗ τῆ λακωνικῆ πολλοὶ εἰσι βασιλεῖς
μαλιστα πῶς κ' ἴσμεν.* Sunt enim, qui ad
verbum *μαλιστα* referant ad *βασιλείου*, &
talem inde sensum conficiant, quod Laconicum
regnum maximè antecellat inter regna, quæ
sint stricti legibus. Propius autem verò accedit
interpretatio prior, quia vix licet invenire
regnum aliquod aliud, tam arctis legibus
inclusum, atq; Lacedæmonium, eamq; sequitur
D. Thomas, & maxima pars interpretum
Hoc regnum voluit Aristot. proponere,
tanquam exemplar eorum, qui licet legibus
subjiciantur, reges tamen dici non desinunt.
Bodinus *dict. cap. 3. lib. 2. de Rep.*

4. De primo ordine Regum, sc. Laconicum.

5. Explicatio verborum Aristot.

6. Vtrum Regibus annumerandi.

de Republ. triplici argumento contra disputat, & quidem ante omnia negat inter Reges locum dari Ducibus Spartanis, cum jura Majestatis non habuerint, nec multum à Senatorio ordine abierint. Ecquid verò hoc negat Aristoteles? Annon is idem multò luculentius affirmavit? 2. *Politicor. cap. 7.* 3. *Politicor. cap. 10. 11. 2.* 4. *Politicor. cap. 9.* Etenim 2. *Politicor. cap. 7.* Ephorum potestatem eò excrevisse memorat, ut ipsos Reges sibi obnoxios fecerit. Fas enim esse Ephoris Regem in carcerem condemnare tradunt Thucyd. lib. 1. & Aemil. Prob. in *Paus.* qui idem, cum narrasset Agefilaum ab Ephoris domum ex Asia revocatum fuisse, addit: *Agefilaum maluisse domi imperium pati, quam foris exercere. In Agefil.* Cum igitur summa potestas à Lycurgo legibus tradita, vel ab Ephoris sub Theopompo Rege subnatis præcepta fuisset, consequens erat, dicente Arist. 3. *Politicor. c. 10.* *αυξίαν νόμον* non esse penes Reges, sed partim penes Leges, partim penes Ephoros & Senatum. Reges enim singulis mensibus juramentum repetere cogebantur: *Se imperaturos secundum leges: Xenoph. de Rep. Laced.* & Demaretus à Persis rogatus, quam ob causam solùm vertisset & regiam successionem Spartæ expeditæ noluisse: *Quæra*, inquit, *apud Lacedæmonios plus valent leges quam Reges. Herod. lib. 7. Lauserbach. lib. 2. Politicor. c. 9.* Hofcine alieno imperio & arbitrio subiectos regio nomine dignos judicat Aristoteles? *Nihil*, inquit, *est hoc regnum, quam αὐτοκρατορία* seu *αὐτοκρατορία*, seu *πραύρα* militatum, 3. *Politicor. c. 10.* *Δομο* enim non habent imperium, nisi eis *τι αὐτὸς τὸς* *Θεὸς*, quod sic circumscribunt Herod. lib. 6. Thucyd. lib. 5. Xenod. de *Rep. Laced.* Pausan. in *Lacon.* quod scilicet Jovis magni sacerdotium gesserint & sacrificia præcipua exhibuerint. In cæteris absolutum imperium non acquirebant, nisi progressi extra urbem in militiam. Tum enim utebantur regio imperio, vitæq; & necis potestate in exercitum. Cæterum cum omnibus bellicis Imperatoribus idem commune effect, quemadmodum Agamemnon concionibus sibi ab Achille *apud Homer. Iliad. 1.* & Therfite, *Iliad. 2.* convitium fieri æquo animo ferre cogebatur, sed expeditione decreta, jus vitæ

& necis exercebat, ut ex versibus Homeri 2. *Il.* probat Aristot. & ex illo hemistichio, quod apud Homerum hodiè non reperitur: *Παῖς τῆς ἰσουλῆς*: Nullam inde regium dominatum concludi posse, rectè docet Aristot. licet ad regium, militare illud imperium propius, quam aliorum Imperatorum accesserit, quod esset perpetuum. Duces enim reliqui precario creabantur, & jussu Republicæ arma deponebant, ad privatam vitam redituri, ut de Pausan. scribit Aemil. Prob. in *Paus.* Sed reges etiam si à bello hoc aut illo pro re nata avocarentur, tamè, quam diu vivebant & regiam auctoritatem sustinebant ordinarii belli duces erant, ut expressè testatur Xenophon de *Rep. Laced.* nisi domi haberent, quo detinerentur, aut aliis bellis occupati essent. Bodinus, quasi sibi jus Lacedæmoniorum magis, quam Aristoteli aut Xenophonti cognitum fuisset, negat potestatem belli gerendi Regibus perpetuam tributam fuisse, quia Lytandro, Leonidæ, Callicratidæ, Gylippo, aliisque Ducibus sæpe bellum injunctum, præ Regibus legitur. Quid tum amplius? Non dicit Aristoteles Reges solos gessisse bellum, sed perpetuò. Tu infers, Lytandrum bellum gessisse in Græcia, cum Agefilaus gereret in Asia. Nam cum alteri Regum, altero in bellum proficiscente, domi manendum esset, coacti sæpe fuerunt domi detento Regi expertum aliquem virum succenturiare, cuius extraordinarium imperium non sustulit ordinarium regis. Sed & perpetuum imperium, etiam si concedatur, non inferre Majestatem, objicit Bodinus, quod quidem verum est, sed Aristoteli injuriâ objicitur, qui d. c. 10. lib. 3. *Politicor.* conceptis verbis facit distinctionem inter regnum & *αὐτοκρατορία*, dum ait: Regnum Laconum nihil aliud esse quam imperium militare. & expressius, c. 11. lib. eisdem. eodem argumento, quod hic Bodinus objicit, amovet *αὐτοκρατορία* ex numero regnorum, quod in omnibus Rebus publicis perpetui Imperatores inveniuntur, & proinde peculiarem speciem regni non constituent, id quod in *pr. c. 12.* prolixius reperitur & exemplis declarat; Dyrrhachinorum & Opuntiorum *αὐτοκρατορία* & *αὐτοκρατορία*, qui quantumvis populari & Aristocratico statui perpetuam nihilominus præturam milita-

8.
Reges tamen
erat perpetua.

9.
Regnum Laconum
esse potius
αὐτοκρατορία
quam Regnum
Laconum.

7.
Concisa potest.
Pra regu La.
con.

10. *Eni regni
ignem affe-
batur.* militarem præferunt. Si verò ita est, & Aristoteles iisdem utitur argumentis, quibus ipsum oppugnatum venit Bodinus, cur inter differentias regni primo loco facit mentionem Laconici imperij? Id verò facit, non ut speciem aliquam regni inde conflet, sed ut vulgarem errorem corrigat, qui Reges secundum leges pro veris Regibus promiscuè venditat. Vt enim in divisionibus Aequivocorum aut Analogorū ferè fieri solet, membra divisionis præmittuntur, non ut pro speciebus retineantur, sed ut à proposito removeantur, cuius rei exempla occurrunt. 3. *Physic. c. 1. 4. Physic. c. 1. 8. Physic. c. 3. Et passim alibi.* Nullus enim est historicorum, qui principes Lacedæmoniorum non appellet Reges, nullus tum vel in Spartana Republ. vixit, qui regium honorem ulli eorum detraxisset, nemo in Græcia extitit, cui secus videretur, eum etiam mortuorum corpora procul aspicerent hostes, quasi quæ sine sacrilegio tangi non posse sibi persuassissent. Montecat. *in Schol. text. 104. lib. 3.* Laconicos regibus substituit Polonicos, Giphani. *in a. 10. lib. 3. Polist. primos Romanorum Imperatores, Paurmeist. 2. de jurid. Roman. Imper. hodiernos Germanorum, Recentiores, Reges, Vngarię, Daniz, Syveciz, & si qui præterea coguntur jurare in leges, & sunt obnoxii iudicio Senatuum populique.* De his enim merito dubitatur, quemadmodum Aristoteles dubitavit de Laconicis, utrum Regib. accensendi sint, nec qui sic dubitat, aut eos post dubitationem à veris Regibus segregat, iure reprehendi poterit. quasi ob dubitationem eos inter absolutos Reges annumerasset.

11. *Secundus or-
do Regū Bar-
barorum.* In secunda classe restitum ducit Reges Barbarorum, de quibus prosum calumniosè sententiam Aristotelis adducit Bodinus, ut *in c. 3. sect. 3. dicemus.* Ex sola enim successione hæreditaria ait eos ab Aristotele definiri, & nihilominus inter Reges annumerari, quorum utrumq; à mente Aristotelis tam alienū est, quam à vero, ut inferius deducemus.

12. *Tertium Ac-
symnetarum.* Tertio loco sequuntur *Acsymnetæ*, quos olim Græci vocabant, de quibus Aristoteles hoc loco *Et 4. Polist. c. 10.* Theophrast. *in 11. de regn.* quem citat, & sequitur Dionys. Halycar. *lib. 1.* Laert. *in Pittac. in pr.* Licet autem Aristoteles tum verbis, tum exemplo Pittaci

fatis explicet, quod per Acsymnetas intelligat Reipub. curatores extra ordinem creatos cum Tyrannicâ & absoluta potestate, aut per totam vitam, aut ad tempus: tamen eorum nomine comprehendit Camerari, *in com. de c. 10. lib. 3. Pol.* Consules, Iudices, Præfectos, &c. qui nec extra ordinem dantur, nec cum libera aut Tyrannica potestate. Alcæus enim, cum carminibus excoliois insectaretur Pittacum *κακοποιῶν*, quem Mitylenzi sibi Acsymnetam creatam, vocat ipsum Tyrannum, *Diogen. in Pittac. & Aristoteles ait: ἐπὶ δὲ τῶν ἀσπλάγιστων, αὐτῆν τύραννον. lib. 3. c. 10.* & inter Tyrannicos status eandem Acsymnetiam condemnat *4. Polist. c. 10.* quorum nihil in ordinariam & limitatam magistratus potestatem quadrat. Historiam Pittaci, quam exempli loco offert Aristot. paulò secus enarrat Strabo, *lib. 13. Diogen. in Pittac. Valer. lib. 6. cap. 5.* Res tamen eò redit, quod Mitylenzi constituerint Pittacum principem civitatis contra exules, quos Alcæus & Antimenides ducebant. Erat igitur Pittacus cum regia potestate, sed ex arbitrio populi, & ob certum finem, scilicet, ut ab exulum armis tutaretur Rempubl. qualis prætura ab Achæis item tradebatur Arato, ad ejiciendos Tyrannos, *Cicer. 3. offic. Plutarch. in Arat. Timoleonti,* à Syracusanis, *Plutar. in Timol. Syllæ* à Romanis, ad extirpandam factionem Marij, nec alia fuit ab initio Romani principatus facies, cum Iulio Cæsare offerretur, quem subsecutorum Imperatorum, alii in regnum, alii in Barbarum dominatum, retento civili nomine, verterunt. Restè enim Dionys. Halycarn. *lib. 5.* exemplum accommodatissimum Acsymnetias proponit in Dictatura Romanorum, quod licet Montecat. *ad text. 107. lib. 3. Polist. Barclajo, libr. 3. Monarchomach. c. 5.* non placeat, non video tamen tantum inter utramque discrimen, ut dica aliqua Halycarnassæo impingi possit, assentiente Pacio *lib. 3. Polist. cap. 12. num. 10.* Vocat enim Halycarn. *d. lib. 5.* Dictaturam Tyrannidem voluntariam & magistratum, qui parem Tyrannicâ potestatem habeat qua legibus omnibus superior sit, à qua consistorum factorumque rationem repository non liceat. Quanquam facilis sit ab Acsymnetia in Tyrannidem prolapsus, Cicero

13.
Qui venians
nomine Acsymnetarū.

14.
Exemplum
in Pittaco.

Et alij.

15.
In Dictatoribus
Romanis.

16.
Facilis est
Acsymnetia.

cap. in Ty-
rannidem.

in 1. Philipp. ostendit exemplo Syllæ, & Plu-
tarch. in Cas. exemplo Cæsaris, adeo ut hac
quoque in parte Dictaturam cum Aelymnetia
conveniat, quam in confinio Tyrannidis po-
suit Aristot. 4. Polit. cap. 10. Exprobrantibus
quibusdam Cæsari, quod Dictaturam non
deponeret, quam deposuisset Sylla, Syllæ,
inquirebat, *nesciebat literas, ideoq; deposuit:*
(Dictare enim respicit literas) quali dixisset,
si scivisset potestate uti, non minus prom-
tum ipsi fuisset, propriam & perpetuam eam
sibi facere, quam nunc est mihi. *Plutarchus*
in Apoph. Perpetuam noluerunt Dictatu-
ram esse, quod, ut Mamercus Dictator dice-
bat, *maximam libertatem populi custodiam*
putarent, si magna imperia diuturna non
essent, & temporis modum imponeretur, qui
bus jura imponi non possent. Liv. lib. 4. l. 2. §.
populo deinde aucto. Vers. ultra sex menses
de orig. Juris. Sed de absoluta potestate ni-
hil illi detractum fuisse præter Halycarn. d.
libr. 5. omnes Romanæ historix conditores

17.

Dictatores
habuisse sum-
mam & ab-
solutam po-
testatem.

affirmant. Eutropius non majorem attri-
buit potestatem Imperatoribus, dum libr. 1.
ait: *Neque quicquam similis potestatis*
*quam Dictatura antiqua, huic temporis po-
testati, quam nunc tranquillitatis septem habet.*
Varro lib. 4. de Ling. Lat. & Cicero lib. 2. de ll.
Dictatorem vocant *Magistrum populi*, pro-
pterea, quod ipsi fuerit indulta *summa in*
accensos potestas, quam illi attribuit etiam
Arcadius Charis lib. sing. de præf. prætor. dum
ait: *Dictatoribus apud veteres summam po-
testatem ad tempus creditam. l. un ff. de of-
fic. præf. prætor.* Liv. lib. 2. ait: *eum imponi mo-
deratorem ac Magistrum Consulibus.* Sui-
das eum Græcâ voce putat exprimi posse,
quod sit εἰρηνητὴς τῶν λυσιπλάων, additq; quod
à Romanis ob duplicatam potestatem *δισύ-
πλω* dictus fuerit. Polyb. libr. 3. summum
liberumque illi tribuit imperium. Neque ex
Scito, inquit, neque plebiscito, sed sua sen-
tentia, qua sibi placet, imperat. Livius lib.

18.

Autoritatis
sue probatur.

4. eximit à vinculis omnium legum. Nam
cum Sp. Melius seditiosa liberalitate animos
plebis in se convertisset, & propè seditioni
ibat timor, T. Quinctius Capitolinus consu-
les immeritò increpari, ait, *qui conscriptis le-
gibus, de provocacione ad dissolvendum im-
perium latum, nequaquam tantum vitium*

*in magistratu ad eam tē pro atrocitate vim-
dandam, quantum animi haberent: opus
esse non fore solum viro, sed etiam libero, ex-
olutiq; legum vinculis. Itaque se Dictato-
rem aucturum.* Appius verò Claudius, cum
ad compescendum populi furorem in magi-
stratu, à quo leges provocare liceat, non sat
autoritatis deprehendisset: *Agedum, inquit,*
Dictatorem, à quo provocatio non est, crea-
mus. Iam hic, quo nunc omnia ardent, con-
cescet furor. Pulset eum mihi libertem,
quis fecit juve de tergo, vitæque sua penes u-
num illum esse, cuius Majestatem violavit.
Livius lib. 2. Item Quinctius, Cæsonis pater,
Consul, turbata Republica negabat Con-
sulium comitia habere: *Non ita agram esse*
citiatem, ut consuetis remedijs sisti possit:
Dictatore opus esse Republicæ ut quis se mo-
verit ad solvendum statum civitatis, sen-
tias sine provocacione Dictaturam esse. Ita-
que Plutarchus in eorum incogitantiz Ro-
manorum, quæ cum Galli imminerent
Romæ, non advertebant, quantum pericu-
loso tempore condiceret, *omnia secundum*
arbitrium unius hominis agi, qui in suis ma-
nibus jura omne haberet, magistratumq; nul-
li judicio obnoxium gereret. Plutarchus in
Camill. Sed & idem in Marc. & Fab. Max.
Dictaturam vocat *liberum solutumq; impe-*
rium, & in probl. Rom. creato Dictatore, om-
nes magistratus abdicare scribit, exceptis
tribunis, quos in e numero magistratum
eximit. Mamercus Aemilius Dictator,
quod quinquennialis censura, ob magni-
tudinem potestatis videretur nimis diuturna,
lege tulit, ne plus quam annua ac semestris
esset. Livius libro 4. Quæ cum jura sine &
Dictatoribus summa ubique sine provoca-
cione tribuatur potestas, præter autores
jam dictos à Perion. & Blond. de Magistrat.
Roman. Coraf. & Zaf. ad l. 2. §. *populo deim-*
de aucto. ubi Eberlim. de Orig. Jur. Hotto-
man. lib. 1. Ansig. Rom. part. 2. c. de Dictat.
Turneb. in libr. 3. Cicero. de ll. Godolev. ad lib.
2. Liv. Tiraquell. quest. 4. de jure primogen.
Barcl. libr. 3. contra Monarcho. cap. 5. eaque
confirmetur ab Imperatoribus ipsis in d. §.
populo deinde aucto. & l. breviter. in princ.
de offic. præf. prætor.

Nihilominus non erubuit Rod. hic quoq;
contra

19.
Respondetur
Boisno.

contra stimulum calcitrare & Dictatoris potestatem tribunorum & plebis pedibus sub-
jicere, *lib. 1. de Republ. c. 8.* eò quod populus Fabio à Papyrio, & Minucio à Fabio Max. capitis damnato, contra voluntatem Dictatoris gratiam fecisse legatur, qua tamen in re non tantum toti antiquitati audester ad-
versatur, sed & historicam relationem pa-
rum fideliter affert. Nam si Consules invi-
tos, si reluctantem plebem potuit Dictator
Majestate sua in ordinem cohere, nec illo-
rum nec hujus imperio fuit obnoxius. Quo-
ties enim contra ipsos Consules Dictatorem
nominavit populus, cum Consul, cujus e-
rat, Dictatorem dicere, id exequi recusa-
ret? *Livius lib. 27. Plutarchus in Marcell.*
Fabius Maximus Dictator, cum Consulem
obvium libi, comitante equitatu, habiturus
esset, viatorem præmisit, qui Consuli nunti-
aret, *ut sine Licitoribus Dictatorem adires.*
Livius lib. 27. Propterea & Licitores dupli-
cabantur Dictatori, *Livius lib. 2. & supra*
Consules potestatem illi ascribit Pompon-
in d. 5. populo deinde anBo. Ad plebem
verò compescendam & seditiones restrin-
gendas, non alio ferè remedio felicius usi
sunt Romani. Primus Appius Claudius ad
illud provocavit, *Anno V. C. 260.* Iasciviam
plebis ex provocatioe natam: quippe mi-
nus esse consulum, non imperium, ubi ad-
eos, qui una peccaverint, provocare licet:
ideoq; Dictatorem creandum, à quo provo-
catio non sit. *Livius lib. 2.* Atqui, inquis,
tum tribuni nondum nati erant, qui appel-
larentur & intercederent: Fateor, sed ut ad-
dit *Livius d. lib. 2. jam* provocationem po-
pulus lege Valerij Publicolæ habebat. Nec
enim provocatioe desinebat ad tribunos, sed
ad populum. Quin etiam post natos tribu-
nos nihilo secius legum vinculis exolutum
Dictatorem proponit *Livius lib. 4.* quando
à L. Quintio per Servilium Halam Sp. Me-
tium, qui judicium refugerat, inaudita cau-
sa obruncatum scribit, & succiso autore, si-
lentium seditioni populari impositum, *An-
no V. C. 316.* Mox verò *Anno 386.* cum ad ul-
timam dimicationem inter patres & plebem
ventum esset, & jam tribus vocarentur, nec
intercessio Collegarum tribunis legem la-
turus obstaret, trepidi patres ad duo ultima

20.
Dictatoris ius
fuisse in Con-
sulibus.

21.
In plebem.

auxilia, summum imperium, summumque
ad civem decurrunt. Dictatorem dici pla-
cet: Dicitur M. Furius Camillus, qui licet
terrorem ingentem incussisset plebi, tamen
antequam tribunorum superbiam edomare
posset, magistratu se abdicavit. *Plutarch. in*
v. r. Camill. causam abdicationis perscribit,
quod tribuni pertulerint ad plebem, idq;
plebs sciderit, nisi M. Furius pro Dictatore
quid egisset, quingentum milium aru ei
multa esset. *Livius verò lib. 6. ad fin. cam*
refutat & majestatem Dictatoriam à tribu-
norum imperio his argumentis liberat. Vi-
rio creatum Camillum dicens, & propterea
magistratu abiisse: Sed, inquit, auspiciis
magis quam nosri exempli rogatione deterri-
tum, ut potius credam, cum Viri ipsius fa-
cit ingenium, tum quod ei sufficitum est ex-
templo P. Manlius Dictator, quem quid cre-
ari assuebat ad certamen, quo M. Furius
Victus esset? & quod eundem M. Furium
Dictatorem insequens annus habuit, haud
sine pudore certe factum priore anno in se
imperium repetiturum: simul quod eo tem-
pore, quo promulgatum de ejus multa tra-
ditur, aut & huic rogationi, qua se in ordi-
nem cogi videbat, obfistere potuit, aut ne il-
las quidem, propter quas & hac laeta erat,
impedire: Et quoad nosq; ad nostram me-
moriæ tribunitiis Consularibusq; certa-
tum quibus est, dictatura semper altius fa-
stigium fuit. Quod si semper vicit Dictatu-
ra, ut hic scribit *Livius*, qui potuit populus
vincere in causa Fabij & Minucij? Id verò
non aliunde discere licet, quam ex actis &
historiz veritate. Fabij enim negotium uno
verbo expedit *Flor. in Epist. lib. 3. in fin.*
quando ait: *Fabius Romam profugit, & cum*
causa parum proficeret, populi precibus do-
natum est. Si *Bodinus* rei veritatem æstima-
re cupit, ex oratione M. Fabij ad gratiam &
favorem captandum composita, qua dicit:
Tribunos plebis appello & ad populum pro-
voco, eumq; tibi fugientis exercitum tuum fugi-
entis Senatui judicium, judicem sero, qui
certe unum plus quam tua Dictatura potest,
polleatq;. Videro, cessurumne provocatori
sis, cui Rex Romanus Tullus Hostilius cessit:
cur non eadem verisimilitudine fas sit obji-
cere orationem Dictatoris, qua sic inquit:

22.
In tribunos
pl.

23.
Vtrum Ma-
iestas Dicta-
toria vilita sit
à tribuni in
causa Fabij.

Quaro de te, L. Fabi, cum summum Imperium Dictatoris sis. pareamur, ei Consules, regia potestas, prætore, iudem auspiciis, quibus Consules creati, aquam censuram necne, Magistrum Equitum dicto audientem esse? Sed quia causæ suæ quisque affectatus orationibus inservit, omissis fucis, rem ipsam, ut gesta est, inspicimus: profugit ab exercitu Fabius, non jure, sed tumultu & seditione militum servatus: Ut Romam appulit, sequente è vestigio Dictatore, in concione res utriusque magno certamine gesta est, dum pro Fabio stabant Senatus majestas, favor populi, tribunitium auxilium, memoria abientis exercitus, autoritas patris, qui ter Consul & Dictator fuerat: Pro Papyrio Dictatore, imperium invictum populi Romani & disciplina rei militaris, & Dictatoris edictum pro numine semper observatum. & Manliana imperia & posthabita filij caritas publicæ utilitati. Tandem cum Papyrius tribunis prolixè exprobrasset, quod ipsi inviolati violassent intercessionem sua Romanum imperium, & quod populus Romanus in se potissimum Dictatorem, & jus Dictatoris extingueret, eò ad egit stupentes tribunos & suam jam vicem magis anxios, quàm ejus, cui auxilium ab se petebatur, ut ad preces & obtestationem, consensu totius populi versis, orare Dictatorem inciperent, ut veniam errori humano, veniam adolescentiæ Q. Fabij daret: fatis cum patrum dedisse. Iam ipse adolescens jam pater M. Fabius, contentionis oblitus, pro-cumbere ad genua, & iram deprecari Dictatoris. Tum Dictator, Bene habet, inquit, Quirites: Sicci disciplina militaris: Sicci imperij Majestas, qua in discrimine fuerunt, an ulla possit hanc diem essent, Non noxa eximitur Q. Fabium, qui contra edictum Imperatoris pugnavit, sed noxa damnatur, donatur populo Romano, donatur tribunitia potestas, precarium, non justum auxilium ferenti. L. G. libr. 8. ad fin. Ex quibus apparet falsum esse omnino, quod scripsit Bodin. libr. 1. cap. 8. & 10. Fabium capitis damnatum, ex provocatione, iudicio populi liberatum fuisse. Non enim victus iudicio, sed exoratus precibus populi Dictator gratiam fecit adolescenti, quem

etiam invito populo damnare potuisset. Nec exemplum Tulli Hostilij verè à Fabij parente affertur, sive narrationem Livij libr. 1. sive Halycarnassæ libr. 3. intuearis. Nam cum Reges priini, dicente Tacito 3. Annal. ut libitum, imperitarent, seu sua manu omnia gubernarent, ut ait Pompon. in L. 2. de Orig. Jur. & nominatim gravium injuriarum cognitionem & jus dicendæ sententiæ sibi reservassent, ut testatur Dion. Halycarn. lib. 2. non potuit provocationem ullo modo sibi arrogare populus, nec sententiam tulit Tullus, à qua provocari potuerit, sed ne ipse tam tristis ingratiq; ad vulgus iudicij, ac secundum iudicium supplicij autor esset, concilio populi advocato; Duumviros, qui Horatio perduellionem iudicarent secundum legem, ipse fecit, idcoque iudicium, provocationem, & de provocatione certamen à se abdicavit ultra, quemadmodum Pisonem maluit à Senatu, quam à se iudicari Tiberius, ob difficultatem rei, & ut procul esset omni suspitione: Tacit. 3. Annal. & C. Julius Decemvir diem dixit Sextio ad populum, & accusator extitit, cuius rei legitimus iudex esset, decessitque jure suo, ut demtum de vi magistratus, populi libertati adijceret. L. G. libr. 3. Exemplum Minucij, si ad circumstantias parumper exegisset Bodinus, ad depressendam Dictatoriam Majestatem huc non ingessisset. Nam quo jure Dictator dictus fuit à populo, qui aut à Consule aut Interrege, arbitrio Senatus, per annos ducentos octuaginta quatuor dici consueverat, aut quo jure, quod nulla memoria habet Annalium, Dictatori æquatus est magister Equitum, in ea civitate, in qua Magistri Equitum virgas ac securis Dictatoris tremere atque honoris soliti sunt, eodem ereptus fuit justè vindictæ ac supplicio. Nimirum, ut multa alia inter arma & præ timore imminenti Annibalæ, contra leges facta sunt, ita flagitiosa M. Metelli tribuni plebis instigatione & C. Terentij Varronis, sordidi mercium Institutoris, in invidiam cunctatoris Fabij, insidiosa oratione non tantum virgis & gladio ereptus Minutius, sed in facinore ipso de Dictatore triumphare iussus fuit, quam injuriam Dictatori factam, post pauculos dies,

24.
Ant regia in
causatione

25.
De exemplo
Minutij.

depre-

deprecatuſ eſt ipſe Minutiuſ, & errorem ſuum recognouit populuſ. *Liſſim libr. 27.* Ipſe M. Fabiuſ Paulo Bureo, quod Diſtator, altero Diſtatore, & quidem ſine magiſtro Equitum creatuſ eſſet, quodque cenſuram ſoluſ ſuſcipere debuiffet, tempori & neceſſitati aſcribentur, nec ſex meſes, in quos creatuſ erat, cū Liſtoribuſ ut cōtinuaret, ſeſe adduci patiebatur, ſed iis, quæ contra legeſ fiebant, modum impoſituſ ſublectiſ noſiſ Senatoribuſ nemine ex veteribuſ ordine moto, priuatuſ de roſtris deſcendebat, *Liſſ. libr. 23.* Quinto item belli ejuſdem anno, cum Q. Fabio Max. præſenti Conſulatuſ continuaretur, *Tempuſ, ait Liuiuſ libr. 24. ac neceſſitatē belli, ac diſcrimen ſumma reruſ faciebant, ne quiſ aut in exemplum exquireret, aut ſuſpectum cupiditatuſ imperij Conſulem haberet.* Sexto anno idem Fabiuſ, cum ageretur de ſupplicio Altiſij, qui Arpoſ tradiderat Annibali, ſeueram ſententiam dicentibſ oburgant, *Temporū obliſoſ homineſ in medio ardore belli, tanquam in pace libera, de quōſq; arbitrari & agere aiebat. &c. Liſſ. libr. 24. ad fin.* Nihil igitur à Bodino contra ſummuſ Diſtatoris imperium ex hiſtoria concluſum ſuit, & proinde cauſa nulla eſt, quæ Diſtatoreſ Rom. pro Aſymnetiſ habere cum Halyc. *d. libr. 5.* non debeamus, quibuſ quoad poteſtatem ſummam & precariam, ſed non quoad numerum aut ſpeciem imperij ſimileſ extiterunt, Decemviri Romanoruſ, Archi Theſſalioruſ, Coſmi Cretenſiuſ, Oſtoviri aut Decemviri Florentinoruſ, quos conſtituendæ Reipubl. creare conſueverant, Bāliamque vocabant. Poſſunt verò Aſymnetiſ accenſeri Archonteſ Athenienſiuſ, tam qui perpetui creati ſunt primituſ poſt eadem Codri à Medonte, uſque Alcmzonem, quā qui poſt eoſ in decennium tantū à Charope, uſque ad Erycen, & tandem in annuſ unuſ à Creonte uſque ad Tyrannidem Piſiſtrati, *Paterc. libr. 1.* niſi quod Pauſan. *in Attic.* eorum imperia faciat reddendis rationibuſ obnoxia, & poteſtatiſ magna parte deminutæ, quod Aſymnetia non fert. Soloni verò ferendis legibuſ & corrigendis Reipubl. vitiis poteſtatem ſine provocacione conſeſſam à populo, in acta ejuſ jurato, teſtatur Plu-

tarch. *in Sol.* Florentini ea lege ſerè commiſerant Rempublicam Gaſtalterio Athenarum Duci Anno 1342. & paulò ante, cum ſibi à vicinorum oppreſſione timerent, Roberto regi Neapolitano per annos quinque 1312, & Carolo Duci Calabrie per totam ejuſ vitam. 1325. niſi patrociniū aut clientelam hæc poſteriora dicere maveliſ, quā Aſymnetiam.

Quid verò contra hæc diſputat Bodin. *in Vtrum Aſymnetia reſiſtenda.* *lib. 2. c. 3.* Nimirum, Aſymnetas, nihil eſſe aliud, quā Curatoreſ Reipubl. qui, cum precaria, & poſt certum intervalluſ ejuſſanda poteſtate utantur, Regio nomine indigni ſint, & pergat dehinc uſque ad ſinem capitiſ demonſtrare, Regibuſ annumerandos non eſſe, qui ab alio dependeant, quod ut verum eſt, ita injuriā torquetur contra Ariſtotelem, cum iſ Aſymnetas non alio ſine hic nominet, quā ut cum Laconiciſ, Heroibuſ & Dominiſ Barbarorum, à definitione veri Regni amoveantur. *c. 11.* Simileſ quidem Regibuſ ſunt, quia poteſtate regia, & tantū non Tyrannica, volentibuſ ſubdituſ utuntur, quæ reſ facit, ut pro Regib. aut Tyranniſ habitu fuerint, imprimiſ qui conſtituti ſunt in perpetuum, ut Sylla, Caſar, Archonteſ primi Athenienſiuſ, Dux Athenaruſ in Reipubl. Florentina. Verum quia extra ordinem & arbitrio populi dantur, & rationibuſ reddendis, poſt geſtuſ officiuſ, ut plurimū redduntur ob: o. ij, nullam novam ſpeciem Rebuſpub. quibuſ precariò incumbunt, tanquam alieno Dominiò, inducere queunt. Caput enim Reipubl. dici non poteſt, qui eam non habet in manu, ut propriam.

Quarto loco affert Ariſt. Heroica venerandæ antiquitatiſ imperia, quæ Bodinuſ *d. Quartuſ ordo Reguſ.* *c. 3. libr. 2* à fundamentiſ ſubruere & tanquam nuda ſigmenta traducere ſatagit, ex Nimrodi violenta Tyrannide omniſ Monarchiæ legitimiæ illegitimam originem accerſent, cui *ſect. 1. huſuſ cap.* prolixè reſpondimus. Stultè autem contra Ariſtotelem concludit Nimrodus vi exorſuſ eſt regnuſ: Ergo heroicuſ imperium fictitiuſ eſt. Item niſi. Maxima quæque regna ſucceſſoria dicuntur Hiſtoricis. Ergo à libero arbitrio populi, & virtutibuſ heroiciſ Imperantium originem non

26.
Alia exom-
pla Aſym-
netiarum.

28.
Quartuſ or-
do Reguſ.

29.
Vana argu-
menta Bodini.

non traxerunt. Nam quod Nimrodi Tyrannidem attinet, contra regulas Logicorum, ad unius facti naturam exigit omnia, quæ infinitis intervallis diffederunt. Non enim magis sequitur omnem Monarchiam à principio fuisse violentam, quia Nimrodi violenta extitit, quam omnem fuisse voluntariam, quia certum est Atheniensium talem extitisse, quid verò Atheniensium? cum Cicero *lib. 2. offic.* non tantum apud Medos, testimonio Herodoti, sed & apud alias gentes iustitiæ fruendæ causâ primitus reges constitutos testetur, & *lib. 3. de ll. genus imperii* primum ad homines iustissimos delatum scribat, de qua re scilicet quod magnitudo beneficiorum Regibus originem dedit, prolixum testimonium perhibet Lactant. *lib. 1. de S. Inst. c. 15. Halayc. lib. 5. Justin. lib. 1. Kyriac. Stroza. lib. 10. Polit. Arist. in pr.* Nam quod homines principio fuisse barbaros & ex raptò vivere consuevisse dicat Bodinus, communi famæ & naturæ repugnat, quia quò quod principio propius, eò sincerius, & proverbio meliores annos solemus usurpare pro primis. Nec enim è nihilo nata est ætatum distinctio Poëtis, licet eorum fabulis & ipsa Veritas in discrimen fidei venerit. Quin etiam feritate quorundam, qui multitudinem premebant, meliorem hominem partem compulsam esse confugere ad unum aliquem virtute præstantem, qui prohibendo injuria tenuiores, Republicam prudenti æquitate moderaretur, testaturidem Cicero *d. lib. 2. offic.* Ita Codro hic honor habitus fuit, quia se devoerat pro patria, ut ultimus Regum esset, *Justin. lib. 2. Arist. 5. Polit. 10.* quem admodum Cecrops primus constitutus erat, quod Athenienses vagantes in oppida contraxisset. *Pausan. in Attic.* Annon Theseus regnum meritus est & absens sibi conservavit, quod bonis auspiciis ex oppidis in urbem cives convocasset? *Plutarch. in Thest. Thucyd. lib. 1. Melanthus, quod hostem duello stravisset, & quos prætere ad confirmationem sententiæ Aristotelicæ affert Sigon. lib. 1. de Re; ub. Athen. c. 1. Aristot. 5. Polit. cap. 10.* adjecti auspitia regni Lacedæmonici, quod exorsit sunt Heraclidæ, qui regionem suis auspitiis acquisierunt, *Diod. lib. 1. Strab. lib. 9. Plut. in Lyc. Pausan. in*

Lacon. Molossici, quod Æacidæ sive Pyrrhidæ felici fortuna promeruerunt, *Strab. lib. 8. Inst. 17. Plut. in Pyrrh.* Macedonici à Carano conditi: *Justin. lib. 7.* Persici, quod Cyro concessu fuit, postquam Persas à servitute liberarat. *Herod. lib. 2.* Vt taceam Regni Thebani auctore Cadmum, *Pausan. in Bæot.* Danaum, qui apud Argivos pureos invenit, Bacchum, qui usum vini, Romulum, qui convensores muris inclusit, nec cætera repetam, quæ contra eandem Bodini sententiam supra scripta sunt, *sec. 1.* Certum enim est, & prima origo regnorum, quam ex natura deducit Aristoteles *1. Polit. c. 1.* nec non eorum constans firmitas indicat, non ab externa vi, sed amico principio & amore hominum, plura regna sumsisse originem, & proinde instantiam Bodini contra heroicum imperium, quod virtute singulari spectatis visis à principio traditum non sit, nihil conficere propter Tyrannidem unius Nimrodi. Tum etiam non rectè committitur Tyrannis Nimrodicum regno Heroico, quia verisimile est, ante Nimrodi ætatem filios Noë in magnis familiis dominatos fuisse, non quidem ut Reges, sed ut Heroes, singulari sanctitate, iustitia, & bellica prudentia, quæ tria in Heroibus regis notat *Arist. 3. Polit. cap. 10.* præ cæteris conspicuos, ut ex Biblica historia *d. sec. 1.* itidè demonstravimus. Heroes quippe Plato *in Cratyllo* ab amore ipsorum denominat, quasi ex amore Decorum & hominum genitos, unde *Sem. dei* vocantur, & *divines* Homero. *Augustin. 10. de Civit. Dei. c. 21.* à voce *hæc* deducit, quæ designat Iunonem seu Aërem, in quo finguntur heroes cum Dæmonibus habitare. Alij aliunde in eo verò conveniunt ràm Plato, quàm Aristoteles, Heroes esse divinas naturas, seu animas ex puriori metallo fabrefactas, quibus datum sit divinius cæteris

Ingenium, & rerum fato prudentia major, ut ait Virgil. Sic enim interpretatur Socrates sententiam Hesiodi de aureo seculo. *apud Platon, in Crat. Iamblych. de myster. Aegypt.* inter Dæmones & animas humanas medios constituit Heroes, quem sequitur *Apul. in Philof. Plat.* Aristoteles heroicam virtutè, unde heroes procedunt, non aliunde dcri.

30.
Prima regna
extitisse vo-
luntaria.

31.
Ex natura
deducta.

32.
Etiam ante
Nimrodum.

33.
Qui sint He-
roes.

derivat, quam ex instinctu divino, quo fertur ultra conditionem humanam. 7. *Erb. c. 1.* Hic describit heroës per singularia & admiranda beneficia. 3. *Pol. c. 10.* & sana usde post Deos xdicat. 8. *Pol. c. 12.* Quod si Bacchum, quem cum Noah confundit Danz. *scilicet. 3. de prima mundi ar. c. 3.* Stuck *in lib. Concordat.* in ordinem heroum transcripserunt Ethnici, quid verat, quin propter divinam scientiam & justitiam, quã disitir Noah excelluisse, *Gen. c. 6. c. 7.* & procul dubio totam posteritatem suam tercentum quinquaginta annos post diluvium rexit, *Gen. sc. 9.* Heroibus, hoc est, iis, qui divinis donis sui admirationem concitarunt, eum annumeremus, & heroicum imperium exercuisse dicamus ante Nimrodum? Non enim eos tantum Heroas vocat Aristor. qui veri Reges extiterunt, sed qui religione, justitia & fortitudine in ceteros qualescunq; imperium promeriti fuerunt, quò facit illud Fabij Picior. *in libr. de ant. sec. Principes, quia in auro astate justis erant, & religionibus adisti, jure habiti Dii & dicitur:* quorum longum Catalogum texunt Lactant. *lib. 1. Insti. c. 8. 9.* & Cic. *lib. 3. de nat. Deor. Lucret. lib. 5. in pr. Arnob. lib. 1. ad vers. gent.* Hos enim, quos propter beneficentiam Dñs ascribebant, Heroës vocabat. Inò, ut colligere liceat ex *Gen. c. 10. c. 11.* Nimrodum per vim affectasse & occupasse imperium in planitie, tamen quod in familiaribus, cum quib. ex montibus descenderat, injustum imperiũ vi usurparit, nulla verisimili cõjectura inde colligi potest. Potuit enim ob fortitudinis admirationem apud suos voluntarium, apud exteros violentum auspiciatus esse imperium, quemadmodũ Romulus pastoribus suis innotuit, Sabinis ànuvius imperabat. Nihil igitur ad rem facit exemplum Nimrodi, sed nec perpetua successio, quam in magnis imperiis historici collocant. Nam ipse Aristoteles *dicit. cap. 10. libr. 3.* principium tantum Heroicum facit, ut de regno Medorum, Persarum, Lacedæmoniorum, Macedonum, Epirotarum, Thebanorum, Athenensium paulò ante ostendimus: successio autem, quæ ab historicis notatur, secuta fuit, cum, ut addit idem 5. *Pol. c. 10.* Cives non tantum patri ob propriam, sed & liberis ob paternam virtutẽ regna offerrent, rati, ut

sanguinis, ita virtutũ ipsos hæredes futuros. Vtrum verò Heroicum hoc imperium distinctam Regni speciem constituat, id ex *pr. c. 11. lib. 3.* percipere est, ubi à veri regni norma illud amovet Arist. quia non est universale, sed certarum Rerum tantum, quoad Religionem, Iudicia & bella: Regis verò potestas extenditur ad omnia, quæ in Repub. regenda sunt. Deinde licet quidam, ut antiquitus usu receptum fuisse taceatur Arist. *d. c. 10. in fl. lib. 3.* Rerum urbanarum, & publicarum & extenarum, *vai, κτ̄ πάλιν, καὶ τῶν ἰδιῶτων, καὶ τῶν ὀπείχων,* (quæ nonnulli satis violentè trahunt ad religiones, iudicia & bella) verè & perennè, *εὐκλειῶς,* dominiũ imperiumve habuerint, tamen diversum à cæteris Regum ordinem propterea non pariunt, quia heroica regni gubernatio regni naturã non magis in novam speciem demutat, quàm heroicus actus virtutem. Nihil enim addit heroica populati virtuti præter splendorem & excellentiam, quæ nascitur vel ex impulsu aliquo divino, vel quia ad finem aliquem mirabiliter tendit, ut se habet de temperantia Scipionis, Fortitudine Cæsaris, Liberalitate Ptolemzi Lagi, Magnificentiæ Caroli M. Modestiam Antoninorum Pij & Philosophi, Iustitia Aristidis, Devotione Constantini M. & aliorum, quos Sanctorum nomine vulgus circumdedit, ut sunt Luddvvicus Pius & Sanctus apud Francos Gallicos, Henricus S. Imp. apud Germanos, Eduardus Confessor apud Anglo Saxones, S. Olav, apud Norvvegios, S. Helena apud Russios, S. Stephanus & S. Ladislaus apud Vngaros. Nam, nisi refugeret Ecclesiastici sermonis usus, se Martyres Heroas nuncupaturum, dicit August. *10. de Civ. Dei,* quoniam, si qui divinò impulsu feruntur, gloria ea præcipue debetur Martyribus, & qui veram religionem in provinciam aliquam, non sine sui discrimine intulerunt. Quod autem impulsus divinus, & mirabilis effectus, cum sint extra ambitum principiorum virtutis, speciem non mutet, extra controversiam est, quoniam eadem est ratio liberalitatis in Cimone, ad hospitalitatem quasi nato quovis alio. Eadem fortitudinis in Cæsare & Coriolano, licet hic nihil nisi invidiam, ille imperium mudi promereretur. Eventum enim dirigit Deus, nec ex eo statve

35.
Vtrum Heroica imperia sint propria Regna.

36.
Quid differat heroica virtus à virtute simplici.

34.
Vtrum auspiciis regni Nimrodi fuerint violenta.

37.
Quod nõ differant specie.

caditve causa. Quin etiam inspiratio divina, cum sit causa remota, aut impellens, habitum crebra exercitatione ja ante acquisitum nullo modo permutat, sed accidentalem tantum diversitatem superaddit. Ne Piccol. quidem grad. 6. Phil. Moral. c. 5. satis solerter in hac quaestione versatur, dum assert. 2. per distinctas conditiones, affectiones & accidentia, specie distingit heroicam virtutem à populari, & post in sol. arg. Thom. non aliter ait, distingui magnificentiam à liberalitate, & magnanimitatem à modesta honoru app. titione. Nam falsò præsупponit per accidentia posse inferri differentiam specificam, quod io. Metaph. cont. ext. 5. aperte negat Aristot. dum post longam quaestionis solutionem masculinum & foeminam, quia exprimunt diversas passiones corporis tantum, non differre secundum essentiam magis quam hominem album & nigrum, nedum ut ex accidentibus essentialium aliquam differentiam accersere velit. Deinde Magnificentia occupatur in objecto specie distincto ab objecto Liberalitatis, si Ethicè species consideremus Liberalitas enim versatur in divitiis privatis: Magnificentia in publicis. Illi sufficit persona privata, hæc requirit publicam, ut inquit Aristot. 4. Politic. c. 2. neminem scil. nisi imitatione posse esse magnificum, qui non sit in magistratu. Publica verò & privata, et si non Physicè, vel in sua natura, specie tamen differunt Ethicè, & consequenter, quæ ex iis nascuntur, virtutes. Heroica verò & popularis virtus non alia in re disconveniunt, quam splendore externo: Cætera, objectum, actus & personas seu subiectum idem ambæ habent, ideoq; perperam à Thom. 1. 2. 95. 54. art. 3. per specificam differentiam discernuntur, quia ubi principia interna paria sunt, nihil operatur imparitas externi honoris vel prææminentia. Cum autem heroicum imperium perinde se habeat, ad regnum absolute, sicut se habet heroica virtus ad virtutem quamvis moralem, non magis in regno, quam in virtutibus diversam parere potest speciem cum nihil superaddat, quam admirandam fortunam, quæ nos de occulto divini numinis ductu & concursu certos reddit. Nec enim sine numine tantum imperii auspiciatus est Cyrus: non sine numine victor,

totius Orientis & ut tum credebatur, totius mundi evasit Alexæder, Augustum tam longæva vita beavit divina providentia, ut futuri imperii fundamenta, quæ bellico robore jecerat Cæsar, prudentiâ & autoritate firmaret, quemadmodum olim Numa colligaverat vinculo religionis, quæ violento brachio constrinxerat Romulus. Carolus M. nisi sub clypeo, supra vires humanas erecto. latitasset, Saxones, Sarracenos, & Longobardos toties impunè non fuisset. Omitto felicia auspicia Sancti Majoris in Hispania, Merovæ in Galliis, Guibelmi I. in Anglia, Ottonis I. in Germania & Italia, nec ad Vfan Cassanis, M. Chingi, & Ottomanni, Seriphiorum in Africa, singulari fato, condita regna me profero, sed hoc inde ostendo: Heroica illa regnotu principia, aut incrementa, non differre specie à regnis, quæ posteritati inde fundata & per manus tradita fuerunt. Nam non tantu Monarchiæ, ex divino principio subnascuntur, sed & aliæ Rerump. formæ, quæ & ipsæ distinguuntur in Heroicas & populares. Nam quod Venetorum Aristocrata tot jam annor. secula, inter medios hostes, sarrâ suam reservat virginitatem, annon divinx providentiæ peculiariter ascribendum est? Annon præter spem omnium Roma evasit impetum Hannibalis, cum post Cladem Cannensem à propinquo eam despectaret, & sibi prius deliberandum diceret, quàm viam tam arduam ingrederetur? Nec tamen propter heroicam Romanæ Democratia amplitudinem, Heroicam Aristocratia Venetæ diuturnitatem, aut propter Heroicam temperatæ Reip. Lacedæmoniorum, in tantis angustiis & domestica continentia, prosperitatem, specie differre à cæteris ejusdem formæ Rebus pub. putandæ sunt, cum differentia essentialis desumantur non à splendore, fortuna aut magnitudine, sed à forma regiminis interna. Superest Quintum genus, quod *παμβασιλευσι* vocat Aristot. 3. Pol. c. 11. & propriè Regnum esse contèdit, ideoq; remotis reliquis quatuor generibus, in eo explicando commemoratur, cujus vestigiis insistentes, de vero Regno, & illi oppositis prolapsionibus, paulò latius.

agamus.

38. Lapsus Piccol.

39. Heroicum regnum nò differre specie à populari.

40. De quinto genere Regni.

CAP.

CAPVT TERTIVM.

DE REGNO, DOMINATU, ET TYRANNIDE.

S V M M A R I A.

1. Quid sit Rex vel Regnum.
2. Vitium amor subditorum sit de Essentia Regis.
3. De officio & virtutibus Regis.
4. De Dominatu, unde dicatur & quid sit.
5. Exempla quadam dominatus proponuntur.
6. De Tyrannide, quid sit, & in quo consistat.
7. De differentiis Tyrannidis & de Tyranno in Titulo.
8. Nota quadam seu propria & instituta Tyrannorum, nec non de Tyranno in Exercitio.
9. De miseria Tyrannorum.

S E C T I O I.

Quid sit Rex vel Regnum.

1. Regio nomine nihil antiquius, nihil esse spectatissim.
2. Quod tamen injuria principum & ambitio populi invidiosum reddidit.
3. Unde multis principum, pro Regio ubi sunt nomine gentilitio.
4. Id quod pluribus exemplis declaratur Aegypti. Syror. Parthor. Indor. Tartar. Longobard. &c.
5. Salva nihilominus regia Majestate.
6. Definitio Rerum public. in Rebus & Prolapsas.
7. Regnum esse regulam casorum Monarchiarum.
8. In natura regni essentialiter includi bonitatem.
9. Principem eatenus cadere à natura Regis, quatenus cadit à virtute & bonitate.
10. Non esse Regem, nisi bonum, Philosophorum testimonijs probatur.

11. Ridesur Rex mendicium Stoicorum.
  12. Praesens principibus non competere nomen Regis.
  13. Ex sententia Socratis & Aristotelis.
  14. Unde defumatur bonitas aut rectitudo regni.
  15. Definitio Regis & Regni.
  16. Quid includat finis definitio, nimirum utilitas publica.
  17. Quid includat genus, nimirum Monarchia.
- Pervetustum esse nomen Regis, docet Iserat. in Panath. dum ait, antequam Democratica & Oligarchia nomen notum erat, tam quibus, nihil Barbaricae gentes quam omnes Graecae res spectatissim.
- I. Regio nomine nihil antiquius, nihil esse spectatissim.
2. Regio nomine nihil antiquius, nihil esse spectatissim.
3. Regio nomine nihil antiquius, nihil esse spectatissim.
4. Regio nomine nihil antiquius, nihil esse spectatissim.
5. Regio nomine nihil antiquius, nihil esse spectatissim.
6. Regio nomine nihil antiquius, nihil esse spectatissim.
7. Regio nomine nihil antiquius, nihil esse spectatissim.
8. Regio nomine nihil antiquius, nihil esse spectatissim.
9. Regio nomine nihil antiquius, nihil esse spectatissim.
10. Regio nomine nihil antiquius, nihil esse spectatissim.
11. Regio nomine nihil antiquius, nihil esse spectatissim.
12. Regio nomine nihil antiquius, nihil esse spectatissim.
13. Regio nomine nihil antiquius, nihil esse spectatissim.
14. Regio nomine nihil antiquius, nihil esse spectatissim.
15. Regio nomine nihil antiquius, nihil esse spectatissim.
16. Regio nomine nihil antiquius, nihil esse spectatissim.
17. Regio nomine nihil antiquius, nihil esse spectatissim.
18. Regio nomine nihil antiquius, nihil esse spectatissim.
19. Regio nomine nihil antiquius, nihil esse spectatissim.
20. Regio nomine nihil antiquius, nihil esse spectatissim.
21. Regio nomine nihil antiquius, nihil esse spectatissim.
22. Regio nomine nihil antiquius, nihil esse spectatissim.
23. Regio nomine nihil antiquius, nihil esse spectatissim.
24. Regio nomine nihil antiquius, nihil esse spectatissim.
25. Regio nomine nihil antiquius, nihil esse spectatissim.
26. Regio nomine nihil antiquius, nihil esse spectatissim.
27. Regio nomine nihil antiquius, nihil esse spectatissim.
28. Regio nomine nihil antiquius, nihil esse spectatissim.
29. Regio nomine nihil antiquius, nihil esse spectatissim.
30. Regio nomine nihil antiquius, nihil esse spectatissim.
31. Regio nomine nihil antiquius, nihil esse spectatissim.
32. Regio nomine nihil antiquius, nihil esse spectatissim.
33. Regio nomine nihil antiquius, nihil esse spectatissim.
34. Regio nomine nihil antiquius, nihil esse spectatissim.
35. Regio nomine nihil antiquius, nihil esse spectatissim.
36. Regio nomine nihil antiquius, nihil esse spectatissim.
37. Regio nomine nihil antiquius, nihil esse spectatissim.
38. Regio nomine nihil antiquius, nihil esse spectatissim.
39. Regio nomine nihil antiquius, nihil esse spectatissim.
40. Regio nomine nihil antiquius, nihil esse spectatissim.
41. Regio nomine nihil antiquius, nihil esse spectatissim.
42. Regio nomine nihil antiquius, nihil esse spectatissim.
43. Regio nomine nihil antiquius, nihil esse spectatissim.
44. Regio nomine nihil antiquius, nihil esse spectatissim.
45. Regio nomine nihil antiquius, nihil esse spectatissim.
46. Regio nomine nihil antiquius, nihil esse spectatissim.
47. Regio nomine nihil antiquius, nihil esse spectatissim.
48. Regio nomine nihil antiquius, nihil esse spectatissim.
49. Regio nomine nihil antiquius, nihil esse spectatissim.
50. Regio nomine nihil antiquius, nihil esse spectatissim.
51. Regio nomine nihil antiquius, nihil esse spectatissim.
52. Regio nomine nihil antiquius, nihil esse spectatissim.
53. Regio nomine nihil antiquius, nihil esse spectatissim.
54. Regio nomine nihil antiquius, nihil esse spectatissim.
55. Regio nomine nihil antiquius, nihil esse spectatissim.
56. Regio nomine nihil antiquius, nihil esse spectatissim.
57. Regio nomine nihil antiquius, nihil esse spectatissim.
58. Regio nomine nihil antiquius, nihil esse spectatissim.
59. Regio nomine nihil antiquius, nihil esse spectatissim.
60. Regio nomine nihil antiquius, nihil esse spectatissim.
61. Regio nomine nihil antiquius, nihil esse spectatissim.
62. Regio nomine nihil antiquius, nihil esse spectatissim.
63. Regio nomine nihil antiquius, nihil esse spectatissim.
64. Regio nomine nihil antiquius, nihil esse spectatissim.
65. Regio nomine nihil antiquius, nihil esse spectatissim.
66. Regio nomine nihil antiquius, nihil esse spectatissim.
67. Regio nomine nihil antiquius, nihil esse spectatissim.
68. Regio nomine nihil antiquius, nihil esse spectatissim.
69. Regio nomine nihil antiquius, nihil esse spectatissim.
70. Regio nomine nihil antiquius, nihil esse spectatissim.
71. Regio nomine nihil antiquius, nihil esse spectatissim.
72. Regio nomine nihil antiquius, nihil esse spectatissim.
73. Regio nomine nihil antiquius, nihil esse spectatissim.
74. Regio nomine nihil antiquius, nihil esse spectatissim.
75. Regio nomine nihil antiquius, nihil esse spectatissim.
76. Regio nomine nihil antiquius, nihil esse spectatissim.
77. Regio nomine nihil antiquius, nihil esse spectatissim.
78. Regio nomine nihil antiquius, nihil esse spectatissim.
79. Regio nomine nihil antiquius, nihil esse spectatissim.
80. Regio nomine nihil antiquius, nihil esse spectatissim.
81. Regio nomine nihil antiquius, nihil esse spectatissim.
82. Regio nomine nihil antiquius, nihil esse spectatissim.
83. Regio nomine nihil antiquius, nihil esse spectatissim.
84. Regio nomine nihil antiquius, nihil esse spectatissim.
85. Regio nomine nihil antiquius, nihil esse spectatissim.
86. Regio nomine nihil antiquius, nihil esse spectatissim.
87. Regio nomine nihil antiquius, nihil esse spectatissim.
88. Regio nomine nihil antiquius, nihil esse spectatissim.
89. Regio nomine nihil antiquius, nihil esse spectatissim.
90. Regio nomine nihil antiquius, nihil esse spectatissim.
91. Regio nomine nihil antiquius, nihil esse spectatissim.
92. Regio nomine nihil antiquius, nihil esse spectatissim.
93. Regio nomine nihil antiquius, nihil esse spectatissim.
94. Regio nomine nihil antiquius, nihil esse spectatissim.
95. Regio nomine nihil antiquius, nihil esse spectatissim.
96. Regio nomine nihil antiquius, nihil esse spectatissim.
97. Regio nomine nihil antiquius, nihil esse spectatissim.
98. Regio nomine nihil antiquius, nihil esse spectatissim.
99. Regio nomine nihil antiquius, nihil esse spectatissim.
100. Regio nomine nihil antiquius, nihil esse spectatissim.

Quod cum incognitum non esset Julio Cæsari & Augusto, quâto in odio Regis nomen esset populo, eo dedita opera abinuerunt, folis Imperatoris & Principis titulis cõtenti. Sed & Cæsares & Augusti. & inde ab Antonino Pio, usque ad Maximinum, Antonini dicti fuerunt boni omnis loco, in laudati Imperatoris nomen succedentes, quod multis aliis regibus familiare fuisse, ex historiis liquet. Aegypti Reges solitos vocari Pharaones, testatur Euseb. in Chron. Hieron. com. in Ezech. Ioseph. 8. Antiq. c. 6. Et quamquam id nominis desisse scribit Ioseph in regina, quæ ad Salomonem accessit: contrarium tamen patet ex facili literis, quæ multorum mentionem faciunt Pharaonum post etatem Salomõdis, Esai. c. 47. Jer. c. 44. 46. Ezech. 29. 31. 32. 1. Reg. 14. 2. Reg. 17. 23. ubi ut & Jer. 44. cognomina adjiciuntur, ne dubitemus, Pharaonis nomen commune fuisse omnibus, Phil. Beroald. in pr. Comm. Suet. Perer. in Gene. c. 12. disp. 7. quem ad modum post Alexandri M. ætatem, successores Ptolemæi Lagi, qui & Εὐρυπύτης dictus fuit, transierunt in nomen Aurtoris, & Ptolemaorum nomen retinuerunt, cum aliqua adjectione: Auletes, Philopator, Phisadelphus, Physicom, &c. horumque ductum imitati Syri, reges suos omnes vocarunt Antiochos Gentium alienigenarum, ait Basiliius Magn. in Psalm. 33. reges omnes vocabantur Abimelech: Partiorum Arsaces, cujus originem sic describit Iustin lib. 41. Arsaces, quæ sita simul constitutoq; regno, novissimum memorabilis Partibus, quam Persis Cyrus, Macedonibus Alexander, Romanis Romulus maturâ ætate decessit: cujus memoria hunc honorem Partibus tribuerunt, ut omnes exinde Reges suos Arsaces nomine nuncupent. In India quodam angulo Reges Taxillus nomen gessisse, ex his Curtij verbis colligere est, lib. 8. Omphij. permittente Alexandro, & Regium insigne sumsit, & more gentis sua nomen, quod patri fuerat Taxillum appellare populos sequentes nomine imperium, in quemcumq; transiret. Mevoës regnas, à prima ejus nominis, Candaces vocari solitas, testatur Plin. lib. 6. cap. 29. Bulli seu Muscovitz Principibus suis tribuunt nomen Czar, quod insicis linguz Scelavo micæ verisus in nomen Cæsaris, scribit Sigis

mund. Bar. in hist. Muscov. cum nativa significatione denotet Regem, ut & Chamis, vel Chingis, quo supremus Tartarorum princeps utitur. Hist. Armen. c. 22. hist. Orient. Longobardi post interregnum à morte Alboini regibus suis dederunt pronomen Flavy, Paul. Diac. li. 3. de Longob. ut & Robertus III. Rex Scotorum nomen suum Iohannis, bonis auspitiis, in Robertum mutavit. Buch. in hist. Scor. Tam variis nominibus alii ad declinandam invidiam Regij alii ad refreandam memoriam felicitatis regni aurtoris, alii alia de causâ usi sunt, quibus tamen cum nomine Regia Majestas detrahi nequit, ut lib. 1. de jur. Major. c. 1. 2. 3. demonstra. sumus, & de Romano testatur ipse Dion. lib. 53. Fieri non posse, quos sub regno Romanis sint, cum ad Imperatores summam res deserant, & Appian. in hist. præfat. Εἰρημὴ πᾶσι βασιλείς extitit, qui se Imperatores tantum post Cæsarem dixerunt. Seneca Neronem perinde Regem appellat, ut Imperatorem. Liv. 1. de Clem. cap. 3. & 4. Quin & Græci eos passim βασιλεῖς salutabant, ut in l. à Zivion. ad l. Rhod. de jact.

Omissis igitur nominibus, quæ sine affectu atq; officio suo nihil esse dicit Salvia. lib. 4. de gubern. Dei. de re ipsa videbimus, quidnam per Regnum propriè intelligamus, ubi repetenda sunt quædam ex sect. ult. cap. 1. Divisum enim Rempubl. in tres species, & singulas specierû diximus subdividi in perfectas & prolapsas, quæ quidem posterior divisio novas species aut differentias essentialis non parit, sed diversitatem Analogicam, qualem inter demonstrationum, bonorum, amicitiarum, Feudorum, Majoratum, aliarumque rerum innumerabilium varietates Politici & ICI proponere solent. In harum autem rerum ordine semper deveniendum est, ad aliquod primum, ad quod tanquam Regulam, reliquarum defectus & aberrationes examinantur, sicut inter amicitias prima est, quæ insitit virtuti, inter feuda quod Rectum vocatur. Inter Monarchiz verò Analogicas species prima prærogativa debetur Regno, quippe, quod vitio caret, & respectu Despotias & Tyrannidis, ad benè constitutas Reipubl. de consensu omnium hominum referatur. Vnde licet inferre, Regni notionem sanctam esse & bonitatem ad o

3. Qua de causâ multi Regum gentilitio nomine sunt usi.

4. Pharaones Aegyptiorum.

Ptolemaei.

Antiochi.

Arsacida.

Taxillus.

Candaces.

Czar.

Chamis, vel Tartari

Flavy Longobardi

5. Qui tamen Reges fuerunt.

6. Divisio Rempubl. in reipubl. & prolapsam.

7. Monarchiarum regulam esse Regnum.

8. In natura Regni includi bonitatem.

aded intimè in sinu fovere, ut quantum deficiat à bonitate, tantum degeneret à seipso & sua essentia. Barclaius quidem *lib. 4. contra Monarchom. c. 10. ex Boude, in compend. cont. 1. 9. art. 11. 11. art. 31.* non veretur sic scribere: *Rex est, quem legitima successio vel electio, non quem probitas & iustitia facit. Rex enim manet, utur etiam degeneret. Alioquin nec malus conjunx, conjunx esset, nec malus Episcopus, Episcopus.* Quæ si ita sunt, & Rex degener nõ definit Rex esse, falso dicitur & creditur: *ex Rege fieri Tyrannum:* nec ullus unquam erit Tyrannus in solo exercitio, quoniam hic nascitur ex principe legitimo, quãdo probitati & iustitiæ nuntium deditã operã remittit. Conjunctum quidem non excutitur à thoro, nec Episcopus à choro propter quodcunque peccatum, nec Rex excidit regno propter quamcunque malitiam, *ut c. 4. de auctor. princ. dispensa. vimm.* Sed si conjungat committit in fidem conjugalem, definit esse conjunx. *Matth. 5. & 19.* Si Episcopus gravi aliquo, & sanctitati officij contrario se commaculet crimine, ejicitur Ecclesia, utpote si in perjurio & homicidio deprehendatur, *c. presbyter. & seq. dist. 85. usuras exerceat, c. 1. dist. 48. c. si quis oblitus. 14. q. 4. aleas & inhonestos ludos perenniter sequatur, c. Episcopus. dist. 35. c. quorundam. in fi. d. 34. tabernas permolat & ebrietati se dedat. c. null. dist. 44. c. 1. & 3. 14. q. 4. si publica incontinentia laboret, c. qui semel. dist. 50. c. Maximianus seq. dist. 81. c. hi qui altar. 15. q. 8. aut scandalosam doctrinam defendat, c. scelus. 2. q. 1. c. Teugualdum. 11. q. 3. & quis præterea causas coacervant Canonistæ, ex quibus Episcopus, qui se indignum officio reddidit, abdicatur. Pari jure, qui in officium Regis committit, à regula eadere incipit, & ab uno opposito ad alterum, seu à virtute abire ad vitium. Sicut enim virtutem non est invenire, nisi ex amulsi bonam, eò, quod bonitatem in sua essentia includit: ita nec Regem, quatenus regalem, nisi rectum, quia Rex est regula reliquorum Monarcharum. Regulam autem oportet invariabiliter rectam esse. Fortitudine potest quis in sui, patriæ aut proximi perniciem abuti: sed dum subtrahitur finis suo, & effertur ultra honestatem, non reti-*

9.
Rex degener
non retinet
nomen Re-
g-

net characterem virtutis: Itæ Rex abutitur suã potestate, sed dã non retinet integritatem Regis honorem, sed sensim abfcedit ad Tyrannidem, donec, excussa tota virtute Regis, in consummatum desinat Tyrannum, ut ait Aristot. 8. Eth. c. 10. *μὲν ἄγε βαναύς, ἄγε γὰρ γινύσκει.*

Regis verò naturam essentialiter implicare rectitudinem & virtutem, saniores Philosophi quicunque docuerunt, ut Stoicorum Regem præteream, à Seneca descriptũ prolixè & diductum per omnes virtutes:

Qui posuit metus

Et divi mala peboris

Quem non ambitio impotens

Et nunquam stabilis factor

Vulgi præcipit motus,

& quæ præterea sequuntur, quæ paucioribus complexus est Horat. 1. Sat. 3. *in fin.* dum Sapientem apud Stoicos esse unum omnia dicit.

Sic dices, qui sapiens est,

Et sutor bonus, & solus formosus, & est

Rex. Item:

Sapienteroversi optimus omnis

Est opifex, sic Rex solus.

Et quanquam Horatius miseriam istius Regis deridet, quod quadrante latarum eat, nec cum quicquam stupor ineptum præter Crispinum se ferit, idemq; dicat:

Privatusq; magis si tam te Rege beatus,
eius sententiam imitatur Plutarch. in *lib. quo derid. Stoicos, ut admirabilia locutus, quam Poetas in si. ajens: Ithacensis Rex, cum se cognoscere nollet, mendacis, & quam maximo potest, se facit mendico turpe similem. At Stoicus Rex clamitans & vociferans, se solum esse Regem, se solum esse dicitem, sapè in alienis foribus, conspiciatur, dicens:*

Vestem date Hippomachi:

Valdè algeo horreoq;

*Rex est, sed accepta stipe Syllogismos resolu-
vit: omnia solus habet, sed mercedè adiu-
solvit, & farinam emat, pecuniam sapè ab
iis mutatam, qui nihil habent.* Tamea non negat Horat. propterea Regem includere virtutem, quando *lib. 1. Epist. 1.* puerorum cantilenam, quæ Rex erit, ajunt, *Si rectè facies, præfert Rosciæ legi, quæ dignitates*

10.
Non est Rex,
nisi bonus.

11.
Ridetur Rex
Stoicorum.

æstimabat ex censu. Vbi laudandum institutum Priscorum, annotat Ascensius in com. qui tali sententia animos suorum imbue- runt, ut in virtute principatum collocarent. Imò hanc vocem: *Rex eris, qui rectè facies:* Qui non facies, non eris, ut Porphyrius, aut ut Acron reddidit: *Is regnum habet, qui pos- sit rectè facere,* non tantum à pueris cantatam, sed optimis quibusque probatam ad- dit Horat: dum ait:

*Rosca dic sodes melior lex, an puerorum
Natis, qua regnum rectè facientibus of-
ferri,*

*Et maribus curiis & decantata Camillis,
Aufonij in eandem sententiam notus est
versiculus in Monosyll.*

*Qui rectè facies, non qui dominatur, eris
Rex.*

Claudianus ad Honor. perfectum Regem jubet auspiciari imperium à seipio:

Tunc omnia iure tenebu

Cum poteris Rex esse tui.

Asclep. lib. 3. ad Ammon. Reg. in fin. ait: *Βασίλευς εἶμι τῶν ἐπιπέπων, ἀπὸ τῆ βασιλείου κτλ* *ἡ κορυφαίωτη κτλ ἰπυβωται κτλ ἡ δὲ γὰ κτλ τῆς εἰρήνης κτλ. καὶ ὅτι γὰ ἀειχεν πύφοκι τῆς βασιλείου τῆς βασιβασιλείου, ὡς τε κτλ ἰπυβωται, σύμβολον εἰρήνης.* Simplic. comm. in E. 18. Enchir. pag. 243. *Vers Principes ab animo sua curatione nunquam suspiciantur, & homi- nū partes per vagantur.* Nam, ut Niceph.

scribit lib. 16. *hyst. Eccl. c. 1.* non ex eo verum Imperator, qui legitime solutus ipse suo arbitrio vivat, quod aliu imperet, æstimatur. *Verum si in seipsum potius potestatem exer- ceat, neque præci quicquam animum suum subire sinat. Vnde ille adversus fadistarem & tarpitudinem indidit, & à libidine om- nia alienus, perinde atque animata virtu- rum effigies, cives subditosque suos universos ad imitationem sui pertrahat.* Item Euagr. lib. 3. *hyst. Eccl. c. 1.* Imperator non ex eo spe- ctandus, quod imperat, sed quod se ipsum ita regere potest, ut nullum absurdum volu: ta- ris genus in animum admittat. utque vita ei- us sit, tanquam imago, quam imitentur subditi. Eleutherij Papæ ad Lucium, Coili filium, regem Britannix, Epistola, quæ in fine annum scripturæ præfert 202. in libro quodam constitutionum Londinensium re-

servata, sic habet in fin. *Rex nominatur, non ab eo, quod regnum possideat, sed quod re- gat. Tam diu Rex nominari debes, quam diu bene regnas, ubi bene regnare desieris, & Rex appellari desines.* C. iero 3. *de finib.* Tarquinio negat appellationem Regis com- putatit, quod nec le nec iuos regere potue- rit. Prolixè Socrates: *Reges & Principes non illos esse qui seipra gererent, nec illos, qui aut a quocunq; conigret, electi, aut forte aut violentia, aut deceptione assumti sus- sent, sed qui regerent. Quū enim quicq; fateatur, Princ. pu propriū esse, iubere, quid oporteat facere, iudiciorum vero parere: ostendebat & in navi illum principem esse, qui sciret, patrum a, navi & alios nau- tas omnes obedire scienti. Ac in agricultura, quicunq; habeant agros, & in agritudine agros, & in corporum exercitatione, qui se exercent, ceterosq; omnes, qui habeant aliquid, quod indigeat cura, si illi quidem scire se iurent, curam eorum suscipere, si minus, scientibus non modo, si coram ad sint, parere, sed etiam absentes accersere, ut illo- rum consilio obsequentes, qua oporteat, agant.* Xenoph. lib. 3. *de dist. & fact. Socrat.* Aristote- les nullibi alijer de Rege vel sensu, vel scri- ptit. Nam 8. E. h. c. 10. 1. Pol. t. passim. 3. Pol. t. c. 11. patrifamilias Regem ubiq; compa- rat, quem certum est frigi non esse, nisi prop- spiciat commodis familiar, ut ita rectè Hom, Reges non tantum *Diu genitos*, sed & *Pastores populorum* vocet, & quidam rogatus, quo pacto quis suis subditis rectè dominetur, Si, inquit, *dominern, ut pater filium.* Plutarch. in Apoph. Porro Arist. lib. 4. Pol. t. c. 10. Regnum distinguit à Tyrannide, quod Rex con- stituitur ex Bonis & virtute præstantibus, vel ob virtutis eminentiam, vel rerum gesta- rum, quæ ex virtute manant, vel ob præstanti- am generis ejusdem modi, cum in Tyrano omnia fecus se habeant. Lib. verò 3. Pol. t. c. ult. in fin. conceptis verbis inter optimas Respub. optimum dicit regnum. Quoniam, inquit, tres dicimus Rectas Respubl. harum optima necessarib est illa, quæ ab optimis ad- ministratur. Ea autem est, cui præfides vel unus ex omnibus, vel familia tota, vel mul- titudo præstans virtute, quæ partim præesse, partim parere possit, ad vitam maximè optabi-

17.
Ex sententiâ
Socrati.

& Aristote-

12.
Præci prin-
cipibus non
competit no-
men Regu.
E. j

optabilem. Lib. 8. Erb. c. 10. Rex non est, qui non sit auctor, & omnibus bonis excellat. At quæ talis est, cum nulla re indigeat, solum se deus utilitati publica. Id verò, cum ex aliis, quas adduximus, tum etiam ex hac ratione patet, quod Tyrannis & Regnum non differant, nisi Regnum necessariò illigetur virtuti. Species enim, ut ait Seneca. 1. de Clem. c. 11. & 12. ipsa fortuna ac licentia par est: nisi quod Tyranni ex voluptate sagunt: Reges non nisi ex causa & necessitate. Nec enim minus absolutam potestatem unus habet Rex, quam Tyrannus, ut statim dicemus. Id interest, quod Rex liberam suam potestatem astringat rationi, eaque non aliter utatur, quam in publica commoda. Tyrannus verò licentia præter modum frena relaxet, non ut consulat publico, sed ut voluptati suæ inserviat.

Cum igitur inter optimas Respub. annumeretur Regnum, & Rex non sit, nisi bonus, querendum instat, in quo rectitudo illa consistat, & unde desumatur, quod ipsum non minus, quam præcedentia, expeditum erit, si oculos reflectamus ad ea, quæ c. 1. sect. 3. prolixè disputavimus, aut potius si ipsum Aristotelom audiamus, lib. 3. Polit. c. ult. ad thesin accomodatam, quod c. 4. hypotheseos loco præmiserat, dum ait: *Optimam Respub. & inter optimas, Regnum primo loco esse, quod ab optimis ad vitam maximè optabilem administratur, Πηγὸς τῶν αἰσθητικῶν ἑστώ.* Nam, ut Socrates ait, a: *να Xenoph. lib. 3. de d. & fact. Socr. Rex non creatur, ut seipsum curet, sed ut populi felicitate degant.* Nec enim natura Respub. patitur, ut aliunde ejus bonitas existimetur, quam ex fine, quia propter finem instituitur, & sicut ferrea securis perfectior est aurea, non quod spectetur precium materiz, sed quod perfectio dependeat à fine: ita optimam Respub. non aliunde accersimus, quam ab utilitate publica, cujus gratiâ & ipsa introducitur & introducitur omnia sua. Ideoq; succedit, sed essentialiter Regnum definitum: *Monarchiam ad publicam utilitatem, ex d. c. ult. lib. 3. Polit. & c. 11. Eiusd. & Regem Huralt. l. b. 1. de Repub. Le Roy est un prince souverain, qui commande au peuple, ne cherchant point son profit particulier,*

anis ceteris, de se subjectis. Bodinus multis verbis circumscribit Regem, qui in summa potestate constituitur, natura legibus non minus obsequentem se præbet, quam sibi subditos, quorum libertatem ac rerum dominia aequè ac sua tuetur, fore confidit. Sed omnia dixit, qui Regem astringit publicæ utilitati. Quia enim publicam utilitatem promoveret Rex non poterit, nisi sua cuiq; relinquat propria, eaq; pari cura complectatur, pariq; animi contentione defendat, quæ sua. Item nisi naturæ & divinis legibus conformem se gerat, hinc propter finem ad ea descendere cogitur, quæ tamen & ipsa ultimo fini subservire cogit, dum sua possessoribus aufert, & jus naturæ secundarium, quod vocant, pro bono publico sæpè limitat, & nihilominus bonus Rex manet, & quom diu inservit communibus omnium & totius Reipubl. commodis. Debemus enim in definitionibus primarium finem ubiq; acceptare, quem diximus suprâ esse utilitatem publicam.

Per Monarchiam verò exprimitur caput Reipub. & per consequens summam potestatem, quæ quidem ad Regnum necessaria est, quatenus est Respub. sed confusè tantum hic præsupponitur, donec suo loco lib. seq. distinctè queat explicari. Sic enim motum confusè præcepit Arist. in definitione naturæ, 2. Phys. c. 1. & in libris de part. anim. animam, quia confusa notio sufficiebat. Absoluta enim potestas non solum Regi competit, ut illi soli attribui debeat, cum Lips. in Polit. & Tholos. lib. 9. c. 1. qui disputant, ant. principis, ut sic, competat, Soli legibus, qui ad aequatè omni perfecta Reipub. summa potestas competit, & proinde in genere explicanda est, quod quidem distinctè exequemur lib. seq. & copiosè disputavimus lib. 1. de jur. Maj. c. 4. & 5. Vtrum Reges sint & dici queant, qui in superioris vel fidem vel clientelam se tradiderunt. Pertinet enim hoc negotium ad Majestatem: Hic satis est, si Regi Majestatem, per Monarchiam attribuiamus: Quantum verò illa in se contineat, & quousque Regibus competat, quia non ad Reges solum, sed & cæteras Respub. pertinet, cum in locum rejiciendum est, ubi de Summa potestate ex professo & distinctè agitur.

16. Quid includat finem.

17. Quid includat genus Monarchiam.

14. Unde desumatur bonitas aut rectitudo regni.

15. Definitio Regis & Regni.

Vtrum:

SECT. 2.

Verum amor subditorum sit de Regis essentia.

1. *Proprium Regis esse, à subditis amari.*
2. *Ipse saepe benefacta converti in odia.*
3. *Et Virtutes ipsas malis odio esse.*
4. *Principem, qui iustitiam severe exercet, non posse apud omnes gratiam inire.*
5. *Vulgus & ingenuus naturali odio semper à se habere.*
6. *Regem etiam bonum posse esse in odio.*
7. *Victorem, quantumvis iustum, odio esse videtur necessario.*
8. *Amorem civium proprium quidem esse Regum, sed non referri ad partes essentia.*
9. *Per se Regem esse amabilem.*
10. *Ob multitudinem beneficiorum.*
11. *Principem, etiam dum severe punit, amorem sibi conciliare apud Bonos.*
12. *Duo genera civium esse.*
13. *Quorum ius, qui boni sunt, ubique placet aequa Regi.*
14. *Malos vero necessario sibi inimicos capere cogitur, modo velut Rex esse frangi.*
15. *Amorem Regi spectari ex iis, qua per se fieri nata sunt.*
16. *Et hoc modo spectatum, perpetuum Regi esse Accidens.*
17. *Vnde sequitur alia nota regni, quod Rex utatur custodia civium.*
18. *Quibus verisimile est, quod plura fidei habeat, quam peregrinis.*
19. *Quam custodiam hoc nomine intelligimus.*
20. *Alia nota regum, quod permittant usum armorum subditis.*
21. *Qua statum limitatur.*
22. *Deducitur causa stabilitatis regnorum.*
23. *Amici fidei & fideles subditi firmamentum regni.*
24. *Vix omnis imperij in consensu obedientium est.*
25. *Qui fundatur in amore, amor in Virtute & beneficio Regi.*
26. *Quem odit quisque, eum perire cupit.*

I.
Proprium
Regi esse à
subditis a-
mari.

EX definitione, & quam per definitionem adumbravimus, natura Regni, & bonitate Regis sequitur proprii quoddam accidens Regis, & quantum est ex natura rei, inseparabile, ut scilicet ametur à subditis & vo-

luntariè se illi civis subjiciant. Aristot. enim lib. 3. Polit. c. 10. dum Barbarorum Dominos & Æsymnetas distinguit à Tyranni & Regibus, in eo dicit illos accedere ad naturam Regum, quod secundum legem, volentibus subditis, præstint, & regnatransmittant de consensu in posteros, & lib. 4. Polit. c. 10. ubi eadem ferè repetit, ait: *Erant autem hac duo imperia, sc. Barbarorum & Æsymnetarum, eò quod legitima, Regia & eò, quod imperarentur volentibus, Tyrannos autem nemo sponte fert: ex quo non desunt, qui ad essentiam Tyrannidis referunt, ut per vim dominetur inquit, Laër. in Plat. Smith. 1. de Republ. Angl. cap. 7. Lips. lib. 6. Polit. c. 5. contra quos disputabimus scilicet. 6. Nam si ad essentiam Tyranni pertinet eius vis & repugnancia subditorum, ad essentiam oppositi Regis pertinebit, ut cum gratia præsit & voluntariis utatur subditis, cuius tamen rei in definitione mentio nulla facta fuit. Bodinus cautè, in Regis definitione, dicit, *Regem considerare, subditos sibi obsequentes fore*, quia in ejus manu & potestate non est, bonam gratiam à quibusvis inire. Sive enim agebat, sive equitabat, sive vehebat pecus suum bonus ille apud Æsopum agaso, nunquam deerat, qui aliter factum oportuisse putaret, & hodie*

Omnia sunt ingrata, nihil fecisse benigne est. Catull.

Nonne Agricola (verba sunt Arrian. Epictet. lib. 3. c. 4.) lovi maledicunt, cum ab illo impediuntur? natura non constitiuntur? Quid ergo? ignorat hoc Iupiter? Quid ergo facit? Scit, si omnes constitutores supplicio afficeret, sc. quibus imperaret, non habiturum. Si quis omnibus sceleribus, ait Livia, iustus & debitas pœnas constituit, is certe magnam partem hominum brevi temporis spatio videbitur perdidisse. Xiphil. in August. Si ne Iuppiter quidem invidiam vitare potest, & hominum ingratorum vituperiis suam expositam habet benevolentiam, quis tam felix reperiri possit mortalium, qui omnibus ex æquo placeat. Nihil profuit Alexandro M. inimitabilis felicitas, quin permultis conjurationibus tentatus, tandem non sine suspitione veneni perierit. Nihil Alexandro Severo Imperatori clementia, quin in sinu matris

2.
Benignitas
sape ipsa con-
verti in p-
diam.

matris à corruptis militibus confoderetur. Agidem Lacedæm. perdidit manuetudo, qua se servatum ibat. Etiam Valerij Publicolæ modestiam invidia in suspensionem affectati regni perduxit. *Liv. lib. 2. Plutarch. in Valer.* Quam multi ceciderunt eorundem manu, quos, ne caderent, prohibuerant? Nisi Antipater Malichum à sententia Marci proconsulis Syriæ eripuisset, non fuisset, qui ipsi venenum propinasset. *Ioseph. 14. Antiquit. c. 18. 19* Nec enim satis humaniter de conditione principum sentit, qui mortem promeritos censet, quoscumque vel invidia, vel injustum odium vel improbitas subditorum è medio tulit, *ut in lib. de conjur. dicemus.* Iustitia per multos ponit in odium, imprimis apud improbos, quorum ferè maior numerus est, quàm bonorum. Annon Aristidem incusarunt malevoli, quos sua parsimonia sicutum depeculari prohibuerat, & in iudicio populi vicerunt? *Plut. in Arist. Lysander in ore & oculis.* quod vitii conriveret: Callicratides verò, quod depeculationes justè vindicaret, in odio habitus fuit. *Plutarch. in Lysandr.* Præclare Livia: *Mirum non est, quod tibi insidias parentur, quod in tam magno imperio multa facias, ex quibus par est, plerisque molestiam capere. Princeps enim non solum non potest omnibus placere, sed etiam quantumvis rectè imperet, ei multos irasci necesse est. Neque enim tam multi homines iusti sunt, quàm qui, qui solunt injuriam facere, quorum cupiditates expleri non possunt.* *Xiphil. ex Dion. in August.* Alexandro Imperatori vitio datum fuit studium disciplinæ, *Lamprid. in Alex.* Pyrrhum Tarentini ejicere conati fuerunt, quod tabernas claudere iussisset, *Plutarch. in Pyrrh.* Fabio Maximo diem dixerunt tribuni, quod prudentia magis, quàm temeritate bellum gereret, *Liv. lib. 22.* Papyrio Dictatori, quod à jure dictatorio, & rigore disciplinæ militaris decedere negaret. *Liv. lib. 8.* Ita strenuus & bellicosus Reges videmus odio esse, gratiosius pacisque studiosis civibus, quorumque interest, ne prædia aut mercimonia bellis distrahantur: Pacificos verò & modesti ingenij, viris bellicosus, quique vel injurias suas ulcisci publica clade gestiunt, vel ex alienis incommo-

dis sua quærunto commoda, vel turbata Republicæ, quasi turbata aqua, piscari felicitate sperant. Ita doctos principes indocto populo: Indoctos doctis & politicis sordere videmus. Est qui favore nobilium incurrit odium vulgi, aut dum studet plebi, Nobilium à se avertit studium. Alij, ut de Servilio consule scribit Livius *lib. 2. medios fegerando, nec plebi virant odium, nec patrum in eum gratiam.* Ne de religionis mutatione dicam, quæ multis exitio fuit, & principes, cætera bonus, extremè populo reddidit odiosos. Denique ubi tot obversantur hominum discrimina, qui sibi ex æquo satisfactum cupiunt, ubi multa contra privatas utilitates quotidie imperant publicè, ibi fieri non potest, quin multi capiantur inimici. Nam de amicis capiendis ne spem quidem sibi facere audeat, qui quantum demeretur unum, tantum sæpè, dum justitiam exercet, detrahit alteri. Si quis enim omnium favorem captare vellet, eum oporteret cum Antonino Pio profusus à nocente sanguine manus puras habere, *Capit. in Anton.* & imperium *amipsum* ducere, ut de Alexandro Sev. scribit Herod. & ex eo repetit Lamprid. cum magna justitiæ & innocentie iactura. Et in privatam amorem publica omnia prodigere, quemadmodum de Ludovico Pio scribit Nithard. *lib. 4. de cont. fil. Adelandæ,* inquit, *santum diligebatur à Ludovico Pio, ut, quod ille vellet, in universis imperio, hoc patar faceret. Qui utilitatis publicæ minus prospiciens, placere cuique intendit. Hinc libertates, hinc publica in propriis utilibus distribuere suavit, ac dum quod cuique petebat, ut fieret, effectus. Rempublicam penitus annullavit.* Severi enim vindices, dum in multos animadvertunt, multorum odia incurrunto, sicut Caligula intellexit, cum revocatum quendam à veteri exilio, sciscitatus, quidnam ibi facere consuesset, respondentem audiret: *Deos semper oravit, ut quod evenit, periret Tiberium, & tu imperares.* Quod cum memoriz mandasset Caligula, opinās, sibi quoque exules suos mortè imprecari, misit circū insulas, qui universos con truncidarent. *Sueton. in Cal. c. 28.* quasi non, quò plures jugulasset, eò plurium ex amicis diras in se concitasset. *Quemadmodum pra-*

4.
Maximè iustitiam exercentem, non posse gratiam promereri.

3.
Et virtutes ipsius malis odio esse.

oisa arbores plurimis ramis repululant, & multa satorum genera, ut densiora surgant, reciduntur: Ita regia crudelitas auget inimicorum numerum tollendo. Parentes eorum liberiq; eorum, qui interfecti sunt, & amici & propinqui in locum interfectorum succedunt. Frequens venditio paucorum odium reprimis, omnium irritat. Sen. 1. de Clem. c. 8. in fin. Mascello cum aliter nocere non possent ab eo oppressi Syraculani, peculatus crimen intenderunt. Plutarch. in Marcell. Appium ditissimi quippe ex Asia incuebant, quod tœnerandi licentiam coercuisset, cuius tamen propositum medicores cives ex opposito latere plenis buccis prædicabant. Plut. in Lucull. Ne Phocionem interim in testimonium advoceem, qui cum populum Atheniensem forte fortuna sua opinioni accedere audiret. Quis, malum, inquit, excidit mihi malum, quod populo placeat. Plut. in Phoc. Dissidere enim sapientum & vulgi, ut ingenia, ita iudicia, & quotidiana experientia docet, & Aristot. ex diversitate finium, in quos tendunt, ob oculos ponit, 1. Ethic. cap. 5. 6. 7. & Seneca confirmat Epistol. 29. in fin. Nunquam volui populo placere. Nam qua ego scio, non probat populus: qua probat populus, ego nescio. Quis Epicurus: Sed idem hoc omnes tibi ex omni domo conclamabunt. Peripatetici, Academici, Stoici, Cynici. Quis enim in plangere potest populo, cui placet virum? Malis artibus popularis favor quaritur: similem se illis facias oportet. Non probabunt, nisi agnoverint. Ut verò vulgus omnis sapientia & virtuti naturaliter, ob studiose repugnantiam, adversum sit & contrarium, maxime tamen adversatur nobilitati & principum solutis imperiis.

Gaudetq; humilis lassisse veneno

Summa, nec impostos unquam cerbere volent.

Ferre duces noxii, ut ait Stat. in Thebaid. aut ut Angel. Polit. in Rusl. est.

Indocilis potenti.

Plebs serbare fidem.

Tector Græcorum & Romanorum contra quantumvis justos Reges expeditiones, nulla alia de causa susceptas, quam quod animo

sibi proposuerant, omnes Græciæ civitates liberare reddere, & populum à Tyrannis (sic vocabant Reges sine discrimine) liberare. Constat igitur principes etiam bonos, quos si absolutam potestatem habeant, proprie Reges vocari diximus, posse in odio populi vivere, tum, quod populus naturaliter detrectet imperium & oderit prudentiam, cum quod benefacta in pejus sæpè accipiantur, & necessaria pœna imputetur libidini principum. Nec quicquam iuste factorum aridet illis, qui cum omnium injuriis grassantur & alienos labores inique depopulant eunt. Impune, ait Salvian. omnes peccare volumus. Si mentior, cunctos confitolo. Nego ulum esse qualibet magni criminis rem, qui se acquiescat debere torqueri. Ist. 4. de gubernat. DEL.

Verum superest adhuc una radix, ex qua non potest non subnasci inimicitia inter Regem & populum, si scilicet is iusto bello principem Reip. se fecerit. Hoc enim, ait Cicero pro Syll. natura est institum, ut quem immovum, qui cum de sua fortunâ, contendere, cuius ex insidiis evaserit, hunc semper odere. Nec enim recens occupatâ provinciam, quam ferro, quantumvis iusto, quisquam peperit, sine ferro defendit.

Quod cibus tenere to in dicitur sciam, Strictum tuctur ensis. Senec. Trag. 1. & A'pas 3. τρυχὺς, ὄσις αὐτὸν ἄνθρωπος.

A'Eschyl. in Trag. Prom. Intemperantia enim ægri crudeles facit Medicos, & pertinacia populi duros Reges. Quoties defecerunt Lydi à Cyro, non quod duriter traherentur, sed quod novo domino nescirent assuescere. Herod. lib. 2. Inst. l. 2. Quoties à Romanis Sabini, Latini, Samnites? non quod iure Dominos non agnoscerent, à quibus iusto bello subacti erant, sed quod mallent sui esse, quam aliorum. Quantilla opera permoveri se passi sunt Thebani ab Exulibus, ut deficerent à Lacedæmoniis, quia inviti horum jugum subierant? Plutarch. in Pelop. Sat habuit Lucullus, modò arma ostenderit Græcis. Continuo enim recens sujugati populi, ut ait Plut. in Lucull. & imprimis Græci, quibus Armeniorum imperium intolerabile videbatur, ad castra Romanorū transierunt. Carolus M. non prius retulit pedem in Gallias, quam Saxones redierunt ad vomitum.

& nu

7. Vultus & ingenio semper naturali odio disside.

7. Vultus quantumvis iustum, odio esse vultum.

8. Rex etiam bonus sciet esse in odio.

Et nuper impostitam servitutem exusserunt, stat, sed accusanda est iniquitas eorum, qui idque toties reiterarunt, ut Monach. Ego-
Jislin. in vita Car. M. alius quidam incerti
nominis scriptor à Pithxo editus *ad ann.*
793. *Saxones rebellionē crebro usu sibi quasi*
an consuetudinem vertisse scribant. Guili-
elmus I. Rex Anglor. etiamsi post longas
contentiones & varia pericula, tandem de
consilio Lanfranci Archiepiscopi immuni-
tates cuique servare & legibus Eduardi se
subjicere juraret, vix tamen incruentus ea-
nos ad sepulchrum deduxit. *Matth. Parū.*
in hist. pr. Quid non moliti sunt Aquitani, ut
amolirentur transactionem Regis Iohannis,
cum Eduino Anglo initam, qua transcri-
bebantur in ditionem Anglorum. Nec au-
toritas regis iubentis & statuum consentien-
tium, nec privilegia & immunitates ab An-
glis concessæ, nec bona fortuna Eduardi,
tam patris, quam filij, quicquam ad volun-
tariam subjectionem profuit, quin semper
ad relicta patria sceptrā respicerent, & arre-
pta tandem occasione, unde invitati vulsi fu-
erant, sponte & cum impetu revertentur.
Frossard. in hist. sui temp. Quoties excusse-
runt Itali transalpinum imperium Ottonis
I. & Friderici I. qui illud ex faucibus Pontifi-
cum q. de novo recipere & suorum sanguine
redimere coactus fuit, licet neuter invocatus
Alpes transcenderet? Nimirum omnia, quæ
bello vel occupantur, vel propagantur, im-
peria invita sunt, nec tamen Tyrannica, vel
minus Regia, nisi bellū susceptū sine causa.

Quid igitur diximus propriam regni esse
voluntariam subjectionem & amorem popu-
li? Inter accidentia amorem hunc retuli-
mus, non inter partes essentia. Nec enim
Aristoteles in definitione vel Tyrannidis,
odium, vel regni, amorem subditorum ex-
pressit, sed inter accidentia propria utrumq;
repposuit. Accidentia verò alia in subjectum,
ex quo prodeunt, recipiuntur sine medio, &
impediti non possunt: alia per se quidem
comitantur subjectum, sed in subjecto di-
verso recipiuntur, ut amor & honor. Hono-
rem enim collocat Arist. 1. *Eth. c. 5.* non in
honorato, sed honorante, & tamen *ibid. c. 12.*
suum bonum per se dicit esse honora-
bile. Eodem modo Rex per se dignus amore
est, sed quod non ametur, per ipsum non

stat, sed accusanda est iniquitas eorum, qui
sua perversitate amorem vertunt in odium.
Quis enim, nisi fuit oblitus, non amet eum,
à quo se oculitus amari novit? Compendio-
sum philtrum propinat Seneca, *Epist. 9. ad*
Lucil. Si tui amaris, amas, & *Martial. lib. 6.*
Vi praestem Pyladen, aliquis mihi praestes
Orestem.

Hoc non fit Verbu, Marce, ut ameru, ama.
Cæsar diligebat milites suos usque ad eò, ut
audita clade Tituriana, barbam capillumq;
sum miserit, nec ante demserit, quam vindic-
casset. Ergo, inquit Sueton. *in Cæs. cap. 69.*
Et devotissimos sibi Et fortissimos reddidit.
*Nam ingresso coëtile bellum, centuriones cu-
juſq; legionū singulos equites & Gaucico Et*
milites gratuitam operam obtulerunt, nec
in tam disuturno spatio, quinquā omnino de-
scivit: pleriq; capiti concessam sibi sub condi-
tionē vitam, quam militare adversus eum
vellet, recusarunt. *Sueton. c. 61.* Si princeps
suo te amore invitavit, quid dubites mutuum
facere? imò si beneficiis suis eò te adigit, si
in ejus salutē totius populi vota conspirant,
eò quod, ut redeunt à victoria Persica Imper-
ratori acclamabatur: *Salva Roma, quia sal-*
vus Alexander, aut convalescenti Germanico:
Salva Roma, salva patria, salvus est
Germanicus. *Suet. in Calig. c. 6.* ingratus sitis,
si amorem odiis, & beneficia maleficiis res-
tities. Seneca pulcrè & prolixè, cum descripsit
set promittitudinem subditorum pro salute
principis; *Non hic est,* inquit, *sine ratione po-*
puli urbiumq; consensus, sic protegendi a-
mandiq; Reges, Et se suaq; iactāds, quocunq;
desideraverit salus imperantiu. Nec hac vili-
tas sui est, aut dementia, pro uno capite tot
millia excipere ferrū, ac multū mortibū u-
nā animā redimere, nōn unquā senū Et in va-
lidi. &c. Suā incolumitatē amant, cū pro uno
homine ænas legiones in aciem deducunt,
cum in prima fronte procurrunt, Et adversa
cutnerribus pectora ferunt, ne Imperatorū sui
signa vertantur. ille est n. Simulū, per quod
Repub. cohaeret: ille spiritus vitalis, quæ hac
tot millia trahūt, nihil ipsa per se futura, ni-
si omni Et prada, si mens illa imperij subtra-
hatur.

Rege incolunt mens omnibus una:
Amisso rupere fidem.

AAAA 2

Hic

8.
Amor civiū
propriam Re-
gu quidem
est, sed non
pari essentia.

10.
Qua de cau-
sa.

*Hic casus Romana pacis exitum erit, hic
vantis fortunam populi in ruinas ages. Tam
diu ab isto periculo aterit hic populus, quam
diu sciet ferre frenos: quos si quando abru-
perit, vel aliquo casu discussos repomis sibi
passus non erit, ha unitas. Hic imperij con-
sensus in partes multas dissiadet: idemq;
huic urbi dominandi finis erit, qui parenda
fuerit. Ideoq; Principes, Regesq;, & quo-
cunq;, alio nomine sunt iutores publici sta-
tus, non est mirum, amari ultra priuatas et-
iam necessitudines. Nam si sanis hominibus
publica priuatis potiora sunt, sequitur, ut is
quoq; carior sit, in quem se Respubl. conuer-
sit. Lib. 1. de Clem. c. 3. in fin. & cap. 4. per
tot. Fabricium rogauerat Pyrrhus, ut ad se
transiret, regni socius futurus. Atque, in-
quit Fabricius, ne tibi quidem id expedie-
rit. Nam si Epitota utrumq; nostrum per-
noruit, mihi Regi, quam tibi parere mallet,
satus eò inclinari favorem hominum, unde
majora sperat beneficia. Plutarch. in Apophr.
Tum demum enim faminas facundissimas
sua maxima voluptas subit, cum cernerent,
cui Principi cedet, cui Imperatori milites pe-
perissent, ait Plin. in Paneg. Traj. cum amo-
rem ex beneficentia Imperatoris haustum
præmisset: nec non Seneca: Tollere filios
cupiunt; & publicis malis sterilitas indidita
recluditur. Bene se meritum de liberis suis
quisq; non dubitat, quibus tale seculum o-
stenderit. 1. de Clem. c. 13. Comparat quis
Tiberij & Germanici vitas, & quam diversos
populi affectus pepererint, cognoscet. Nam
cum hic provincias obiret coram, mox sub
glacie Germanica rigeret, mox æstu Ægypti
& Syriæ liqueceret, cum pro Republ. solli-
citur & inquietu se haberet perditus & per-
nox, nec quicquam reliquum faceret co-
rum, quæ conciliandæ hominû gratiæ, pro-
mouendoq; amor facere nouerat, haru vir-
tutum, ait Sueton. fructum uberrimû tulit,
sic probatus & dilectus à suis, ut Augustum,
diu curantatus, an sibi successorem destina-
ret, adoptandum Tiberio dederit. Sic Vulgò
sa vorabilis, ut plurimum tradant, quoties ali-
quo aduenerit. Vel sicunde discederet, pra-
terba occurrentium prosequensumq; non-
nunquam eum vicia discrimen adisset. Is
verò amor multò effusius se prodidit, cum*

beneficiis Pisonis, connivente Tiberio, mor-
tuus nunciaretur. Quo defunctus est die, la-
pidata sunt templa, subversæ Deum ara, la-
res à quibusdam familiarum in publicum
abjecti, partus conjugum expositi. Quin &
Barbaros ferunt, velutin domestico commu-
nique mœrore, consensisse ad inducias: re-
gulos quosdam barbam posuisse, & uxorum
capita rasisse, ad indicium maximi luctus:
Regem etiam regum & exercitatione venan-
di, & convictu Megistanum abstinuisse,
quod apud Parthos iustitij instar est. Vt Ro-
mana incertis autoribus perlatum est, conua-
luisse, passim cum luminibus & victimis in
Capitolium concursum est, ac penè revulsæ
templi fores, ne quid gestientes vota redde-
re morarentur. Suet. in Calig. c. 4. 5. 6. Vt
Agrippina cum urga Brandusium æpulit,
noti ignotique simul illuc uere, festumque
longo mœrore comitatum, recenti dolore
superare. Romæ miles cum armis, sine insi-
gnibus magistratus, populus per tribus,
concidisse Rempubl. nihil spei reliquû clā-
mitabant, promptius apertiusque, quàm ut
meminisse imperitantium crederes, ad eò ut
publico edito, ut premeret vulgi sermones,
monere coactus fuerit Tiberius: Multos in-
dustrium Romanorum ob Rempubl. obuisse,
neminem tam flagranti desiderio celebra-
tum, idq; & sibi & cunctis egregium, si
modus adjuccretur. Tacit. 3. Annal. impr.
Esto, non omnium spei satisfecerit Germa-
nicus, dum viveret, ut idem Tacitus tradit
lib. 2. Annal. atqui præmium tamen virtu-
ti non defuit, quod jam inde à iusto funda-
mento benefactoribus tribuere consuevit
memor populus. Nam Bruti morem pub-
lica mœstia profecuti sunt, eo ante omnia
insigni, quia matronæ annum, ut parentem
cum luxerunt, quod tam acer ultor violatæ
pudicitia fuisset. Valerium Publicolam &
de publico extulerunt, & ut Brurum lux-
erunt. In funus Menenij Agrippæ, interpretis
arbitriq; civium concordia, legati patrum
ad plebem, reductoris plebis Romanæ in ur-
bem, summum fecit plebs sextantibus col-
latis in capita. Liv. lib. 2. Omitto eos, quos
divinis honoribus in numeru Deorû propter
beneficia relatos, commemorant Cicero 3.
de nat. Deor. Laetant, si. 1. Inst. Div. c. 89. re-
Arnob.

11. Principem etiam dum severè punit, amore minitè bonorum.

Arnob. lib. 1. ad vers. gent. Si enim nobis bene volumus, etiam iis bene velle cogimur, per quos nobis bene est. Reges verò, quatenus tales, non curant ea, nili quæ vergant in usum omnium. Etiam tum, cum per veros puniunt, bonorum gratiam in eunt, sicut de Appio diximus, quod à fœneratoribus Asiaticis accusatus, à civitatibus verò in cœlum elatus fuerit. *Plutarch in Luc. Minoi*, quod ab injuria improborum bonos tueretur, & in piratas pro gravitate delicti animadverteret, severitas *Iusti* cognome pepererit. *Thucyd. lib. 1.* Duo enim hominum genera proponit Aristot. 1. *Eth.* Alios pudor in officio continet, alios metus: illi abstinent à pravis ob turpitudinem, hi ob supplicia. Ideoque duplex bono principi induenda est facies, quarum altera crearet malos, altera delecteret probos. Nam quod Titus dicere solitus fuit: *Non oportere quenquam à sermone principis tristem discedere*, *Suet. in Tit. c. 8.* si ad ea exigatur, quæ Aristoteles docuit 4. *Eth. c. 5.* & in tribunali, tolerari non potest. *Qui, nescit irasci*, inquit Aristot. *nescit imperare*, nec ulla elementia permissior est, quam quæ malis impenditur. Quid verò improbi sentiant de principe, id is minime curare debet. Nam dum amari principem volumus, justum odium excludimus. Contra injustum principi fati exutum est rectè factorum conscientia, &

12. Duogenera virtutum.

13. Quorum unius placent alia Regu.

Conscra mendo Veru, fama mendacia ridet.

Titus, cujus vitam hoc elogio exorditur *Suetonius*, *Fituq cognomine paterno, Amor ac delicta generu humani. Tantum illu ad promerendam omnium voluntatem, Vel ingenij, vel artu, vel fortuna super fuit, Et, quod difficilissimum est, in imperio, quando privatus atq, etiam sub patre principe, ne odio quidem, ne dum situperatione publica caruit. Sic, inquit, Titus, qui, teste Dione, ita principatum tenuit, ut in eonullum scelus ediderit, nunquam induci potuit, ut de crimine impietatis, (scil. in Imperatorem) cognosci pateretur. Nemo enim inquebat, injuria me afficere, aut insequi contumelia potest, propterea, quod nihil ago, quod reprehendi mereatur. Ea verò, quæ falso de me dicuntur, prorsu negligo.* *Xiphin. in Tit.* *Nerva ausus*

est de se jactare: *Se nihil fecisse, quò minus posset depositio imperio verò & vere, Dion. in Nerva.* quod quidem verbum magnum est, nec cuivis imitabile. Nam, cum in convivio apud Maximilianum I. Imp. multi imperij Principes coissent, & alius alia de se provinciae sua magnificè prædicaret, solus Eberhardus Barbatu, qui tum Ducis Wirtebergensis titulum ab Imperatore impetrarat, hanc sibi prærogativam arrogare jure potuit: *Se nulla alia in v. provinciis suas, arces, divitias, Et qua sint ejus generu, cum aliorum felicitate committere posse, sed hoc scire pro certo quod securus in medio astu, in campo, Et solus in gremio cuiuslibet suorum cœsum dormire possit.* *Nic. Henning, in Geneal. Ducum Wir. Joh. Agric. in pro Verbu Germ.* Nimirum, si subditi ex quo omnes probi essent, & benefactorum memores, aus justitiæ sine cæde quosulquam satisfieri possent. Nam *Nerva* affectatam lenitatem, *Fronto* Consul jure reprehendit: *Malum quidem esse, Imperatorem habere, sub quo nemini quicquam laces facere, sed multo pejus esse, cum omnia licent omnibus.* *Xiphin. in Nerva.* *Agellai* dictum memorat *Plutarch. in Apoph.* *Imperatoris officium esse, erga rebellantes audacia, erga subiectos benevolentia uti, quod hoc versu exprimere voluit Poeta:*

Parcero subiectis Et debellare superbos, Item Tacit. lib. 11. Annal. Amorem apud populares, metum apud hostes querat. *Socrates* *Nicoctem* delinquentibus tantum jubere formidabilem præbere: reliquis sapientia superiorem se facere. *ad Nicol.* *Antigonu* Rex Macedoniæ cum omnibus admirationis esset, quod cum initio regni durior fuisset, lenex factus placidè regnum gubernaret: *Primu*, inquit, *opus erat regno, nunc gloria Et benevolentia.* *Plutarch. in Apoph.* *Hostes* quippe, & quos ex hostibus sibi recens subjecerat, serreo sceptro coercendos; benevolos autem subditos flexili virga regèdos putabat, quod cum negligeret *Ludovicu* *Pius*, immemor disciplinæ, quæ usus erat *Carolus* pater, & *Frisis* Saxonibusque tributis perinde remitteret, ut imperio affluenti subditis, lenitatis intempestivè laudem affectas, rebellandi occasione ferocibus populis præbuit, adeoque, quantum & apud Deum &

14. Reliquos necessario sibi inimicos capere debet Rex

apud homines ob pietatem in subditos laudatus fuit, tantum opprobrii ipsi attulit victiosa in rebelles populos indulgentia. *Gill. & Bell. for. in Ludov. Pro. Haill. l. 1. de stat. Franc. Cleon. apud Thucyd. lib. 3. cum ageretur de ratione tractandi Mitylenzos, respiciens tum eorum indolem, tum reiteratas defectiones, vi opus esse dixit, cum benevolentia parum profutura videretur, & proceres Vngariæ, cum Vladislao II. scepra traderent, unum præ cæteris ab ipso cogitari iubebant: Rem sibi fore cum aspera & bellicosa gente, Vngarum non indulgentia, sed severitate moliri, non clementia & impunitate, sed virga ferrea in obsequio retineri, ut scribit Bonfin. dec. 4. lib. 9. ante fin.*

11.
Amorem Regu spectari debere ex iure quæ per se fieri nata sunt.

Quando igitur voluntarios subditos & amorem erga Regem in Republica requirimus, ad id respicimus, quod per se ex natura rei fieri idoneum est. Nam licet aliis aliis gentibus videantur iusta, 1. *Eth. cap. 3.* & alia alii bona, unde duplex bonum ædificavit Aristot. *Verum & Apparens. 2. Phys. text. 31. 3. Eth. cap. 4.* Tamen per hominum opiniones non variatur bonitas, quæ sunt ex natura rei, quoniam illa æstimatur non ex cuiusvis, sed naturæ conformi appetitu, ut 3. *Eth. cap. 4. 10. Eth. cap. 2. & 5. 1. Pol. cap. 1.* docemur, & à nobis contra nugas Philosophastri cuiusdam evictum est, in *Metaphys. c. de Bono.* Nec amorem erga principem aliunde æstimare debemus, quam ex affectu proborum civium, qui naturæ rerum conformem animum gerunt. Hi verò non possunt non amare eum, à quo salutem tum totius Reipublicæ tum privatam ejuſq; pendere sciunt, ut Aristoteles declaravit 8. *Eth. cap. 11. in princip. Regis amicitia erga eos, quibus regnat, consistit in beneficij excellentia. Beneficis enim ijs, siquidem bonus eum sit, ipsorum curam habet, ut prospere agant, perinde ac odium pastor. Unde etiam Homerus Agamemnonem pastorem popularum dixit. Atq; amicitia hac, ut & paterna, in excellentia consistit: idcirco honorantur Reges & parentes, & diversum quid recipiunt, quam expendunt. Beneficijs quippe admercantur honorem.*

16.
Et sic perpetuo comitari Regem.

17.
Regem uti

Ex hoc amore deducit Aristoteles 3. *Pol. cap. 10. 5. Pol. cap. 10.* aliam notam, aliudve

signum regni, quod scilicet. *Monarcha custodia custodia subditorum.* cum Monarcha in Tyrannide peregrinorum turmis se circumferebat. Nam de Alexandro Pheræo testatur Cicero *lib. 2. offic. quod Thracum Barbarorum & umbellium subditorum odia suppresserit, & Imperatores Romanorum nec purpuram induere, nec incrementam, cum tot cadibus in Senatum, in populum grassarentur, tueri potuissent, nisi exercitus saga togam Senatus cohibuisset. Quis enim Claudium ad Imperium ex spelunca retraxit, quis autores cadis Caij ad supplicium popocit, aut Senatum parta libertate frui prohibuit, nisi Germani, qui Cajo meruerant: Joseph. lib. 19. Antiquit. in pr. Quis Galbæ, Clodio Macro, Virginio Rufo, ad honores Imperatorios fenestram aperuit, nisi legiones Hispanicæ, Africæ & Germanicæ, ut conqueruntur omnes, & præ omnibus Plutarch. in pr. Galb. Sed de hac re, utrum custodiis se munire debeat princeps, & an ad hoc officium deligere debeat potius peregrinos, quàm inquilinos, alibi erit agendi locus, quem Aristoteles aperuit 5. *Pol. cap. 10.* inter remedia conservationis Rerum publicarum. Hic satis sit, fontem digito ostendisse, unde prodeat hæc Regis proprietas, quod civibus potius salutem suam committat, quàm peregrinis. Nam, quia civis omni officiorum genere sibi demeretur, & horum maximè interest, principem saluum esse, nullis salutem suam tutius credere poterit, quàm civibus, cum è contrario Tyrannus, quod civibus extremè inivisus sit, cogatur ad opem externam confugere. Custodiam autem intelligo, non apparitores aut manipulum militum, qui ad limina palatii excubias agunt: quem in finem Pontifex Romanus, Dux Hetruriz, & Rex Galliz Helvetios conducere solent, & proximos à conenaculo circumfistentes Scotos habet, quem supra nominavi, Rex Galliz, sed eos potissimum, qui tam vitam principis, quàm salutem Reipublicæ in manu habent. Nulla enim injuria fit civibus, si servi aliunde assiciantur, nec manipulus apparitorum sat habet virium ad invadendam aut coercendam Rempublicam. Sed si præcipua, maximeque fructuosa officia*

civibus præcipiantur & in peregrinos

18.
Quibus magis fidei, quam peregrinis.

19.
De qua custodia id intelligendum volumus.

trans.

transferantur, quemadmodum à Mammelucis factum est in Aegypto, qui ne arma quidem, nedum officia publica tractare cives patiebantur, id demum ad notas Tyrannidis rectè refertur.

Nam & illud alterum hinc sequitur, quod Tyranni armorum usum inhiabant subditis, Reges verò permittant, quia illi sibi ab armatis subditis timent, hic tantò se tutiores fore sperant, quantò fortius à subditis propugnari queunt. Illi curant, ne nocere possint cives, hi ne promitudo propugnandi destituatur adiutorio. Sed quia armorum usus etiam aliis ex causis prohiberi potest, propter pacem & quietem publicam, ut diximus 2. de iur. Maj. cap. 3. ex interdicto armorum non licet statim arguere Tyrannidem, nisi interdicantur ob metum justum civium. Qui verò liberè sinit cives arma tractare, eosve sua opera exercet ad bellum, cum oportet tantum abesse à Tyranno, quantum inde abfuit, vel Nerva vel Trajanus, quorum hic præfecto prætorio gladium in manum tradidit, ut, si malè imperaret, eo contra se uteretur, Dion. in Trajan. ille, ut rescierat de Casphurnii Crassi conjuratione, autorem ejus cum sociennis iuxta se in spectaculo collocavit, & gladiis oblatiis iussit inspicere, an satis acuti essent. Dion. in Ner. Qui enim subditos armat, non armat eos tantum in hostem, sed & principem ipsum, ut infra in tract. de Bello prolixè dicemus.

Denique ex hoc amore prodit causa, quæ Regna præ Dominatu & Tyrannide stabilia facit. Nullum enim majus boni imperij instrumentum est, quàm bonos amicos, dicit Tacitus libr. 4. histor. Atqui Rex tot habet amicos, quot cives. Alexander Magnus rogatus, ubi haberet thesauros, in quibus collocaret firmamentum Reipublicæ ad amicos hominem deduxit, iisq; se plus, quàm auro & argento fidere dixit, & cujus sententiam Iulianus Imperator non tantum verbis deprædicare, sed & factis imitari solebat, si Ammi. Marc. credimus lib. 29. Ostendemus enim infra, & prolixè disputatum est à Franzesc. Patrii, in Parall. Mihi in princip. nullam Rempublicam vel hostibus testi-

stere, vel pomæria feliciter proferre posse, quæ auxiliari militia & peregrinis innitatur exercitiis. Cives verò in aciem producerè Tyrannus non audet, ideoque nec tutum nec latum sibi imperium promittere potest. Rex verò, quem in ore & oculis ferunt, cujus salutem propriæ saluti antepone-re non timent cives, voluntarios milites in acie exhibere, & eorum promittitudine imperium sibi firmare potest, quod Trajano suo inter cætera quoque laudi vertit Plinius in Panegy. Amici tui non sunt, servi, sed cives, nec pater patria alienus se mancipys cariorum, quam edibus sui facit: & Seneca. Placido tranquillique Regi fidem sunt auxilia, quibus ad communem salutem utatur. Item: Hic princeps suobeneficiotutus, nihil præsidij eget, arma ornamenti causa habet. libr. 1. de Clement. cap. 12. Et 13. Firmis, immo longè imperium est, aut Livius lib. 8. quo obediens gaudent. Et lib. 2. Vis omnis imperij in consensu obedientium subditorum est: nec ulla potest assuta, nisi benevolentiamunita. Aemyl. Prob. in Cit. Dion. cujus rationem adjicit Cicero in Lal. Quis enim eum diligat, quem metuit? aut eum, à quo se metuit, utat? Prævernatum legatus apud Liv. libr. 8. negat credere, ultimum opulum aut hominem denique in ea conditione, cujus eum paviscat, divitum, quàm necesse sit, mansurum: tibi pacem esse fidam, ubi voluntarij pacem sint, neq; eo loco, ubi quis servos esse se velit, fidem sperandam esse. Ab Artabano, Parthorum rege, cum Sinnaces spes novas ostentaret, de fluxerunt p. ulatim, ait Tacitus, qui metum magis, quàm benevolentiam subjicit, repèrit auctoribus, susculerant animi. li. 6. Ann. n. 7. Vnde Xenoph. li. 1. de diæ. Et facti Socr. nunquã vult vim adhibendam esse, quando persuadere licet. Qui, n. inquit, coguntur, tanquam expulsi oderunt. Quis, autem persuasum est, tanquam gratum quid acciperint, amant, &c. Rerum enim omnium, dicente Cic. 2. offic. nec aptius quicquam est ad opes tuendas, quàm diligi, nec alienum, quàm ismeri. Præclarè Ennius: Quem metuit, oderunt, quæ quis odit, perijisse expetit. nec nõ in Traj. Panag. Plin. Quanto nunc tuos, quãto securior Principis domus, postquam

20.
Regem permittere usum armorum subditis.

21.
Amicitia.

22.
Deducitur causa stabilis regni.

23.
Amici fidei firma custodia.

24.
In Imperij benevolentia subditorum.

non crudelitate, sed amoris excubiis, non solitudine & claustris, sed civium celebritate defenditur. Equid ergo discimus, experimento fidissimam esse custodiam Principis ipsius innocentiam. Hac ars inaccessa, hoc inexpugnabile munimentum, munimento non egere, frustra se terrore succinxerit, qui sepius caritate non fuerit. Arma enim armis videntur, & Mamertin. in Genetib. Maximis. Tu pulcherrimum arbitrari, adhibere Latari tuo non timoris obsequia, sed vota pietatis.

Non sic excubia, non circumstantia tela, Quam tutatur amor, ait Claud. ad Honor. Neg. enim aut pecunia Civ. (verba sunt M. Antonini Imperat. apud Herod. in pr. lib. 1.) Tyrannidis luxuriam explere, aut stipantia saeculorum agmina tuere principem possunt, nisi illi ipsi, quos regas, avimur imperantis benevolentiamq; accommodent. Quippe u demum, diu tuosq; imperant, qui no metum ex crudelitate, sed amorem ex bonitate civium suorum animis instillant. Neg. enim quos servire necessitas coegit, sed quos obtemperare sua quemq; voluntas adiecit, u sunt in agendo patientesq; a suspitione omni assentiant, nec, nunguamq; imperia detestant, nisi violenter contumelioseque habitis. Item Seneca I. de Clement. c. 19. Securitas securitate mutua pascenda est. Non opus est insruere in altum editas arces, nec in adfensum arduos colles emunire, nec latera montium abscindere, multiplicibus se muris turribusq; sepire. Saluum Regem in aperto Clementia prestabit. Vnum est inexpugnabile munimentum, amor civium. Quid pulchrum est, quam videre oprantibus cunctis, & vota non sub custodia nuncupantibus? Si paulum Galeudo iussu dicit, non spem hominum exortari, sed metum? Nihil esse cuiqua iam pressofum, quod non salute praesidio sua commutat uel sit. Omne, quod illi contingeret, sibi quoq; evenire deputet? In hoc absurdum bonitatis argumentu probavit, non Rempubl. suam esse, sed se Rempubl. Quis huic audeat frueri aliq; periculum? Qui ab hoc non, si possit, fortunam quoq; advertere uel sit, sub quo iustitia, pax, pudicitia, securitas, dignitas florent: sub quo opulenta creatas, copia bonorum omnium abundat? Nec alio animo Re-

forem suum intuetur, quam si Deij immortales potestatem videndis suis faciant, intueremur venerantes colentesq;. Damascen. c. 35 de Barl. & Ios. ph. Subditos nihil aquo ad benevolentiam allicit, ut beneficij gratia egentibus concessa. Nam obsequium illud, quod ex metu oritur, adumbrata est adulatio, per fictum honoris vocabulum eos, qui animum ipsi adjiciunt, ludificans ac circumscribens. Atq; is, qui invito animo paret, oblata occasione seditionem excitat. Qui autem benevolentia vinculis constructum tenetur, firmus est, qui rerum potitur, obedientiam praestat. In hoc argumento versatur Livia Augusta in tota oratione, qua maritum a severitate deflectit ad moderatam quietem, Nam felici effectui, ut ait Dion. ut tantum insidius civium non petitus Augustus amplius, sed nec quinquam suspitione cogitata saltem cadis praegravari visum fuerit. Sed & de hac re, utrum fatius sit metu, quam clementia subditos in officio continere, cum Machiav. non vereatur ad metum principes hortari, de princ. c. 17. & I. disc. in Lib. c. 9, inter causas & remedia corruptionis Rempubl. ex profecto agemus.

De officio & virtutibus Regis. SECT. 4.

1. Quam varia Virtutes Regibus ascribi ab Autoribus soleant.
2. Quam in uno aliquo principe, ferè impossibile est invenire.
3. Discrimen Tyranni & Principis.
4. Essentialia distinguenda ab Accidentibus.
5. Quare princeps debeat operam dare religioni & pietati.
6. Non tantum simularè & ad imponendum Gulgo, sed etiam verè ac ferè.
7. Religionem tamen non esse de essentiali officij Regij.
8. Distinguis Virtutem regiam a qua Civis privata.
9. Unde petenda Regij propria Virtus.
10. Nimirum ex Rempubl. administratione pro salute publica omnium.
11. Ex autoritate Virgilij.
12. Studia artium exotericarum, principibus tantum in principe improbantur.

13. Qui toties peccat in Reip. quoties curas suas in *Iudicia* *Saniora* avertit.
14. Aliud decere principes, aliud *ciues* *præcatorum*.
15. Quæ *Virtus* *Regis* & quod *Virtutum* *oppositum* *Tyranni*.
16. Quibus de *causis* oporteat *Regem* *dare* *operam* *Virtutibus* *Moralibus*.
17. Nimirum, ut *exemplo* *suo* *ciues* *ad* *benè* *obseruandum* *inducet*.
18. *Vita* *Principum* *regula* *est* & *exemplum* *subditorum*.
19. *Summa* *quæq;* *magis* *patere* *in* *exemplis*.
20. Quas *ob* *causas* *subditi* *soleant* *imitari* *Principes*.
21. *Exemplis* *facilium* *moderi* & *reformari* *mores* *hominum*, *quam* *præceptis* & *legibus*.
22. *Luxum* *publicum* *redundare* *in* *domos* *præcatorum*.
23. *Et* *Vitia* *ipsa* *principum* *rapi* *ad* *imitationem*.
24. *Multis* *magis* *cetera* *facilia*.
25. *Mores* *principum* *esse* *legem* *totius* *ciuitatis*.
26. *Principes*, *quicquid* *agunt*, *præcipere* *videntur*.
27. *Principem* *multo* *græuius* *peccare*, *quam* *ciuem*.
28. *Principes*, *qui* *iudicaturi* *sunt* *de* *aliorum* *criminibus*, *debent* *criminibus* *vacare*.
29. *Ne* *se* *se* *suo* *gladio* *jugulent*.
30. *Aur* *sententijs* *suis* *autoritatem* *detrahant*.
31. *Si* *injusti* *homines* *abiguntur*, *à* *ferendis* *testimonijs*, *multo* *magis* *à* *iudicijs*.
32. *Principum* *delicta* *magis* *conspici* & *expone* *infamiam*, *quam* *ciuicum*.
33. *Etiam*, *quæ* *occulitissima* *videntur*, *omnibus* *innoscere* & *vulgari*.
34. *Cur* *principum* *errata* *maiores* *patiantur* *infamiam*.
35. *Summaria* *descriptio* *Regis* *ex* *Aristotele*.
36. *Virtutum* *probabile* *sit* *Regem* *perfectam* *Virtute* *inueniri*.
37. *Naturaliter* *præstantiorem* *esse* *constitutum* *Domini* *deterioris*.
38. *Et* *regem* *in* *optima* *Republ.* *necessario* *esse* *Virtutum* *omnium* *optimum*.
39. *Sed* *in* *quavis* *Monarchia* *benè* *constituta* *Virtutes* *quandam* *à* *Rege* *requiri*.
40. *Quantum* *summam* *illam* *perfectionem* *imitari* *potest*.

41. *Principes*, *qui* *sit* *deterior* *ciuibus*, *ciues* *bonos* *nunquam* *libenter* *obtemperare*.

42. *Principes* *ad* *Virtutum* *studium* *magis*, *quam* *ceteros* *ciues* *obligari*.

¶ *Vni* *jam* *constat* *de* *Essentia* & *notis* *Regis*, *sequitur*, *ut* *officium* *eiusdem* *inde* *deducamus*, *quæ* *res* *viam* *nobis* *aperiet*, *ut* *Monarchiam* *veram* *ritè* *distinguerè* *possimus* *à* *prolapsis*. *Vulgò* *enim* *solent* *in* *Rege* *virtutes* *requiri* *infinite*, *quæ* *si* *ad* *Regis* *complementum* *necessariæ* *sunt*, *toties* *à* *regia* *perfectione* *principem* *deficere* *oportet*, *quoties* *in* *unam* *earum* *peccaverit*. *Diotimus* *in* *Rege* *desiderabat* *tria*: *Pietatem*, *Iustitiam*, & *rei* *bellicæ*, *erigiam*. *Amnian.* *Marcellin.* *lib. 25.* *quatuor* *proponit* *virtutes* *præcipuas*: *Temperantiam*, *Prudentiam*, *Iustitiam*, *Fortitudinem*, *eisque* *accedentes* *extrinsecus* *alias*, *Scientiam* *rei* *militaris*, *autoritatem*, *felicitatem* *atque* *liberalitatem*, *ad* *quarum* *numerum* *examinat* & *reducit* *res* *gestas* *Iuliani* *Imperatoris*. *Non* *multum* *diversæ* *sunt*, *quas* *ex* *Polluce* *affert* *Dambuder.* *in* *pr. pag. 227.* *aut* *quibus* *bonum* *principem* *definit* & *circumscriptum* *Isocras.* *in* *Nicol.* *Plin.* *in* *Panag.* *Traj.* *Synec.* *in* *oras.* *ad* *Arca.* *Dion.* *Præf.* *in* *pr. præcept.* *regior.* *ex* *quibus* *integra* *commentaria*, *qui* *de* *principe* *scribere* *aggrediuntur*, *conflant*, *ut* *videre* *est* *apud* *Dambud.* *d. pag. 227.* *Lancelot.* *lib. 1. c. 1. c. 1. §. 1. de* *Imp. Cepoll.* *de* *Imper. Mars.* *Laudens.* *de* *princ.* *Franc.* *Parit.* *de* *Regn.* *Lips.* *lib. 1. & 2.* *Polit.* *Borer.* *lib. 2.* *Polist.* *Illustr.* *Castellan.* *de* *offic. reg.* *per* *tot.* *Priluf.* *comm.* *in* *Statu* *Polon.* *lib. 1. cap. 1. art. 1.* *Hurault.* *lib. 2. des* *estats.* *Hippol.* *de* *princ.* *Machiavel.* *de* *princ.* *Sambuc.* *de* *legibus* *Imper.* *Iohan.* *Martian.* *lib. 2.* *Instit.* *Reg.* *Gregor.* *Tholof.* *de* *Republ.* *lib. 8. 9. 10. 12.* *Fridenreich.* *in* *Pol.* *à* *c. 19. ad* *c. 26.* *quæ* *setiam* *communem* *errorem*

se *qui* *confiterur*, *&c.* *Nullam* *enim* *ferè* *prætermittunt* *virtutem*, *quam* *non* *peculiariter* *Regi* *attribuant*, *quod* *si* *verum* *est*, & *omnes* *illæ* *virtutes* *ex* *æquo* *ad* *Regem* *attinent*, *non* *magis* *licebit*, *verum* *sub* *Sole* *Regem* *inuenire*, *quam* *Oratorem* *Cicronis*, *Architectum* *Vitruvij*, *aut* *Bonum* *virum* *Aristotelis*. *Hinc* *etiam* *venit*, *ut*, *dum* *questio* *incidit*, *de* *tollendo* *Tyranno*, *multi* *non* *ma-*

li *principes* *pro* *Tyrannia* *traducantur*, *quia*

B b b b

neuter

1.
Quam varia
Regis virtu-
tes recenseri
solebant.

2.
Qua in uno
principe in-
uenire im-
possibile.

3.
Discrimen
Tyranni &
Principis.

4.
Discrimen
Tyranni &
Principis.

neuter eorum rectè definitur, & qui à virtutibus, quas Regias vocant, deficiat, cum pessimis mortalium condemnatur, & regno indignus proclamatur, quem errorem prolixius hoc loco taxarem, nisi id quodammodo jam executus essem, in *tra. B. de Autor. princ. c. 4. à 2. m. q. ad na. 11.* Nicolaus enim Papa nimis præcipitanter Regem veraciter dici non posse definit, qui nullo salubri regimine corporis appetitus refrenat, sed lubrica eacervatione magis illicitis ejus moribus cedit. *c. ult. z. q. 1* Per castitatem nempe Rex est, nec per seortationem, quisi quam evadit Tyrannus, nisi omnes magnos Principes uno stylo perfodere & cum Tyrannis ad scalas Gemonias abjicere velis, Alexandrum, Augustum, Carolum M. & Poloniz Regem Casimirum, qui nomè Magni promeritus fuit. Ideoque cum Simplic. in *Ep. B. Enchy. cap. 37. Si magistratum officia negligens Principes, improbabimus illos, ut improbos, sed quod magistratum convenit, eis prestabimus, ut & Principatum ipsi deferamus, & illis in rebus parcemus, quibus animus non laeditur.*

4.
Essentialia
distinguenda
ab Accidentalibus.

Ne verò, quæ illis disputata sunt, repetamus, aut communem errorem sequamur, essentialia distinguemus ab Accidentalibus, Nam & Hippocr. in *lib. de Medico*, requirit à Medico, corpus benè habitum, cultū mundum, comitatem gravitate temperatam, justitiam & temperantiam obervantiam, quæ tamen ad essentialiam Medici nemo retulerit, ita ut qui his rebus destituatur, ex eo defectu minus curus doctusque censendus sit Medicus. Ne satis scitè quidem ille, qui precesiones Medicas cum edere, eas obrudere voluit pro parte Medicinæ, quod medicina detur a trinsicus, & sine precibus nihil proficiat diligentia artificis. Precandum est Medico, & cuiq; in vocatione sua, cum impius non habeat benedictionem: sed pietas propterea non magis est pars cujusq; artis aut operæ, quàm disciplinæ regis. Nam Dion. Prusens. quoque sic exorditur præcepta Regia: *Deos colant & Generentur, deinde homines curant, & amant, si & si, si red amari curant.* Rationem duplicem addit Aristot. *5. Polit. c. 11. Nam & metuunt minus, ne quid injuste accipiant à talibus, si eum, qui præst, religiosum esse, Deoq; curate existiment. Et*

4.
Quare principis
opera dicitur
de religione.

minus insidiantur, ut Deos habenti sociab. Consultit enim illic Aristot. Tyranno, quem, cum impossibile sit, quam diu Tyrannus est, verè pietatis deditum esse, curare jubet redivinas, ut videatur esse, quod non est, quem admodum Machiaveli. *de princ. cap. 8.* suo principi satis esse putat, si religionem simulando, pietatis opinionem in animis subditorum sibi generet, de qua re agemus *inter remed. corrupt.* Sed Aristot. *dist. c. 11.* difficile esse addit, tam catè in scenam cum personata religione prodire, ne stulta simulatio deprehendatur, & Huralt. *lib. 1. de Stat. seu Republ. c. 15.* funestam putat Principi fore incautæ fraudis detectionem. Ego verò, etiam si pietatis simulatio hominum animos sibi devincere queat, & cā ratione Aristoteli videatur aliquid facere ad principis, qui simulat, incolumitatem, ea tamen omnia frustra prætexi video, quando divina adversatur providentia. Potissima enim causa, quare pij Principes salvi sint, consistit in manu divina, quemadmodum Livius *lib. 1.* cum dixisset cives religioni, exemplo Numæ Regis, fideliter operatos fuisse, tam, inquit, *si- nissimi populi, qui ante castra urbem positam in medio ad sollicitandam omnium pacem crediderant, in eam verè eundam adducti sunt, ut civitatem totam in cultum Verſam Deorum, violari ducerent nefas.* Cromerus *lib. 2. histor. Polon.* scribit, Pyastæ regnum rebellionis non fuisse obnoxium, quod subditi timerent vindicem dexteram DEI, si quid in Regem tam piū committerent, quod esset vindicta dignum: & Nicol. Gillson *Ludo. 6. San. B.* cum dixisset, quomodo Ludovivus Sanctus simul in timore & amore subditorum fuerit, causam addit, quæ Deum reverebatur. *Carceux, qui craignent Dieu, sont de bon redoubtez.* Ideoque idem invitans filium Philippum, ut Reipub. curam serio suscipiat, felicitate ob oculos ipsi ponit, quam destinavit Deus se timentibus, justeq; & piè officio suo defungentib. Omnibus quippe populis per Samuelem dictum est: *Si imueritis Dominum Deum & strum, prospereritis & vos & Rex, & seſter. Si vero Vocem ejus contempseritis, manū suam extendet super vos, & c. 1. Sam. c. 12.* Abbo vetustus scriptor obsidionis Lutet. *lib. 2.* huc alludens ait:

6.
Non simulatio
sed verè.

Nec

Nec tua mens procurat oves Christo tibi missas.

Longius ille tuum forsam non cures honorem.

Qui jam *Cursos simulant & Bacchanalia vidunt*, non tantum non promerentur benedictionem divinam, sed et gravius iudicium expectare habent, quod fraudulentius *inducit* Deus Dei ludos facit, & cum improbitate scitentem gerant animum, pij nihilominus & Religiosi videri cupiunt. *Vindicantes*, ut ait Salvian. *de gubernat. Des. lib. 1. in pr. improbitum quasi nomen religionis, & praferentes ad sordidissimas negotiationes titulum sanctitatis.* Est igitur pietas principi omnino necessaria, tutissimumq; praebeat contra injurias & hostes solutum, si cum Antonino Philosopho dicere queat: *Non sic Deos colimus, non sic & simus, ut Celsus nos diceret: Vulcat. Gall. in Avid. Casp. n. 4.* sed ad virtutes Regis essentialia propterea non pertinet, quia utilis est ad omnia, nec exigitur tantum à Rege, sed à quovis, qui vocationem suam prosperare cupit. Scriptum enim est: *Pro 7. Filii honora Dominum, & valebit.*

Propterea Augustinus *Epist. ad Bonifac. Comit.* distinguit inter virtutem, quae Regi competit, ut Regi, & quae Regi, ut homini. *Idem Psalmo, ait, dicitur: Et nunc Reges intelligite, erudimini, qui iudicatis terram; Seruare Domino in timore, & exultate ei, cum tremore. Quomodo igitur Reges Domino seruiunt in timore, nisi ea, quae contra Domini iussa fuerint, religiosa severitate prohibendo, & plerumque aliter enim seruit, quia homo est, aliter, quia Rex est. Quia homo, seruit videndo fideliter: Quia Rex est, seruit, leges iusta praecipientes, & contraria prohibentes, conueniens vigore sanciendo. c. Si Ecclesia, in fin. 23. q. 4. c. duo ista. Ead. Sicut enim alia sunt peccata militis, quae talis, alia, quae civis. l. in militibus. 13. Cod. de re milit. Polyb. lib. 6. Vopisc. in Aurel. quibus opponuntur totidem virtutes: aut sicut distinguitur persona domestica à Decurione. l. Item 6. in pr. quod cuiusque unus. avi à patre, l. 15. §. qui duos. de adopt. Abbatis à Sacerdote. C. superior 16 q. 1. & in summa, persona quaevis per officium suum differt à seipsa: ita necessum est, Regem separemus à persona hominis.*

Qua enim homo est, conuenit cum omnibus, qui sunt eiusdem speciei, & ad eandem tenentur virtutes, quas disciplina Moralis imperat omnibus hominibus, quaeve ab omnibus, exigit Lex divina. Quae vero Rex est, ad peculiariter obligatur virtutes, quas oportet fluere ex officio Regis, quia Rex est persona publica, & ea praecisione nihil commune habet cum civibus. Regem vero supra aestimavimus ex fine, quia regnum propter finem comparatum est. Ideoque officium Regium consistet in ea virtute, quae ad finem ducit. Sic enim nautam recte officio suo defunctum dicit Quintilianus. *Inf. c. 12. & 14. si clauum rectum teneat: Medicum Bruno Seidel. in li. de morbo incurab. si nihil omiserit eorum, quae curando morbo faciunt: Oratorem Cicero, si bene dixerit.* His enim viis singulae artes ad suum tendunt finem, quem ad modum & officium beati futuri hominis in actione secundum virtutes, collocat Aristoteles. Cum autem finis regni sit salus civium, officium & virtus Regis consistit in proba administratione Reipublicae, id quod nemo rectius explicuit, quam Maro, in versibus, quibus Alexandro Severo Imperatori, cum parentis hortatu animum à Philosophia & Musica ad alias artes traduceret, imperium praefagium memorat Lampridius. *in Alexand. Sever. quosq; Iacobus M. Britanniae Rex, tanquam summam officij Regi concludentes, unice commendat filio. lib. 2. Inf. reg. in pr. & lib. 3. in fin. ex lib. 6. Aeneid.*

*Excudent alij spirantia mollis aera,
Credo equidem, & vos ducent de marmore
vultus,*

*Orabunt causas melius, callidus, meatus:
Describens radio & surgentia sidera ducet.
Tu regere imperio populos Romanae me-*

mento.
(Haec tibi erunt artes) pacique imponere morem,

Parcere subjectis & debellare superbos,
Imitatur Seneca, pauculis admixtis, in ignoti scriptoris Octavii, dum Neronem sic hortatur: *Consulere patriam, parcere afflictis, ferat. Cade abstinere, tempus atque ira dare, Orbi quietem, seculo pacem suo. Hac summa virtus, peritur hac caluicia, Sic ille patriam primum Augustus parens*

Bbb 2

Com-

7.
Religionem
samen pro
pterea non esse
de essentia
iustitiae regis.

8.
Distinguitur
virtus
Regis à pri-
uata.

9.
Virtus Regis
propria, unde
petenda.

10.
Scilicet ex
proba admi-
nistratiōne
Reipub.

11.
Ex autoritate
Virgilij.

*Complexus astra est, colitur & semplius
Dem.*

12.
Studia artium
exotericarum
in principe
improbantur.

Succinctius verò complexus est Virgilius imperium in genere, quod mox in pacem & bellum distribuit, hisque pauculis absolvit, quæcumq; essentialiter pertinent ad officium principis. Nam quod Nero cuperet audiri bonus Cætor & mediâ jam morte peremptus, exclamaret: *Quantus artifex pereo: Sues. in Neron. c. 49.* nec quicquam ægrius sibi à vindice obici passus fuisset, quam quod malus esset Citharædus, inscitiam tantoperè laborare perfectæq; à se artus, sibi exprobrari indignans rogatansq; subinde singulos, noscentem quenquam præstantiorem. *Id. ibid. c. 41.* quod Adrianus certamè indiceret Grammaticis, Rhetoribus, Pictoribus, Mathematicis, fabris & Poëtis, nec à quoquam superatus videri vellet, *Dion. & Spartian. in Adria.* quod Commodus calices fingeret, saltaret, cantaret, sibilaret, scurram deniq; & gladiatorum se perfectum ostenderet, in his præcipuè artifex, quæ stationis Imperatoris non erant. *Lamprid. in Comm. in pr. Herod. lib. 1.* quod alij laudem captarint ex agilitate corporis, morum venustate, versutia forensi, & si quæ sunt his similia, ea minora sunt, quam quibus animus principis occupari debeat. Demosthenes ab Atheniensibus missus ad Philippum Macedonem, cum comites prædicarent Philippi speciem, eloquentiâ & virtutibus, magnas, inquit, *Virtutes commemoratis, sed quæ potius decerent feminas, Oratores & Spongas, quam Regem.* Gallienum Imperatorem fuisse oratione; poemate atq; omnibus artibus clarum, centumque Poetas uno Epithalamio superasse, negari non potest, sed nihilo melior propterea exitit Imperator. *Nam aliud in Imperatore quaritur,* ait Trebell. Poll. *in Gall. aliud ab Oratore vel Poeta flagrat.* Iohannes 2. (secundum computationem Platini) adeo excelluit doctriâ, ut libros non paucos nec parvæ estimationis tam in Theologia, quam Philosophia creperit, sed ad Pontificatum electus adeo obstruit, ut Iohanni Cæterano omnia administranda concedere cogeretur, ubi Platina ait: *Nescio, quo pulso compertum est, ut Suis quidam admodum literati ad res agendam parum idonei viderentur. in Iohann.*

22. Plutarchus amplius dicit: *Principem toties sibi exprobrare incuriam & negligentiam, quoties in rebus multis artificio suam intuetur, quippe qui non tantum perdiderit, quod is impenderet, tempus, sed & Respubl. cui omnem operam debebat, iniuria suffragatus fuerit: id quod expressit Gallicus Seneca Mich. de Montaign. libr. 1. des Es. ch. 39. Que de paroitre se excellent en ces parties moins necessaires c'est produire commode soy le témoignage d'avoir mal dispensé sans loysir & l'estude, qui de voit estre employé a choses plus necessaires & utiles. Re. Et Pyrrhus, rogatus in convivio: Virtum Antigenides aut Saryrus melior esset Tibicent: Mithsanè, inquit, præfure videtur Dux Polyperchon didicim; ut addit ille, qui hæc narrat: *ὁ νικῶν κἀνδρὶ ζῆταῖν, καὶ μὴ ἀρχεῖν.* Nam, ut idem Montaign. l. c. 50. ait: *La precellence rare, & au dessus du commun, mesied à un homme d'honneur en chose frivole.* Alexandrum reprehendebat pater, quod caneret fideibus, Appium Claudium Macrobius, quod pro gloria obtinuerit, quod inter collegas, (Fabius enim erat) optime saltaret, quonome & Semproniam infectatus dicitur: Salustius, quod psalleret, saltare elegans, quamprobam deceret. *Macr. 2. Saturn. c. 10.* Antisthenes Imeniam imbellè & ignavum virum esse oportere dixit, quod se bonum tibicinem jactitaret. Periclem vel eo nomine publica fama traductum fuisse refert Plutarch: *in Pericl.* quod cum Sophistis domi non securac si de aris & focis ageretur, certare solitus fuisset: Iphicratem pluribus risui fuisse idem testatur *in lib. de præcept. regen.* *Respubl. quod, domi multi presentibus magna contentione declamians, Orator bellus videri vellet, cum tamen, etsi fuisset, quod minime erat, Orator magnus, contentus gloria bellica, de schola cedere Sophistis debuisse.* Multo igitur magis reprehensionem mereretur Nero, Adrianus, Commodus, Gallienus, qui ex rebus multo minutoribus lauream occupati sunt, & in studiis à Repub. alienis ætatem consumulerunt. Antoninus Geta solebat Grammaticos fatigare his quaestionibus, utrum rectè dicerentur agnibalare, porcelli grunnire, palumbes murrere, nisi scire, leones rugire, leopardi rictare,*

13.
Principis
studium a Rep.
alieno nimis
occupatum, si
bisps convi-
tium facit &
Rempubl. de-
fraudatur.

rustare, Elephantes barrire, rana coaxare, equi hincire, asini rudere, tauri mugire, &c. *AEI. Spart. in Geta.* Sed Cæsar noluit in urbana facundia accipere, nisi secundas, quod sibi in bellica gloria primas deberi, in forensi secundas sufficere diceret. *Plutarch. in Cas.* Aliud enim principem, aliud alios decet. Cum Darius Alexandro præter nuptias filiz offerret medium suarum provinciarum partem, Parmenio ad Alexandrum, *Acciperem*, inquebat, *si essem Alexander*, cui Alexander: *Es ego, si essem Parmenio* *Valer. lib. 6. c. 4. Curt. lib. 4. Plut. in Alex. Arrian. lib. 2.* Callicratidas classium præfectus à Lysandri amicis sollicitatus, ut sineret unum ex inimicorum numero interficere, & acciperet quinquaginta talenta, & Cleander, qui erat illi à consiliis, diceret, *Accipissem, si fuisset Callicratidas, Es ego, inquit, si fuisset Cleander.* *Plutarch. in Apophi.* Sint igitur alij Astrologi, sint Philosophi, Oratores, Poëtæ: Majus est & excelsum, quod à principe expetitur. Eminent priuatis virtutibus priuati, Regem nihil tam commendat, quam proba Reipub. administratio, & quæ sub hac continentur, & ad eam essentialiter pertinent, virtutes. Ut gubernatori cursus secundus: ita principi beata civium vita proposita est:

Vnde sequitur, à regia viâ eum dè mure aberrare & Tyrannum fieri, non qui scortatur, in priuatas familias sævit, vestigalia duriter extorquet, legem Majestatis seuerè exerceat, aut literas odit, sed qui curam boni publici inuertit, & quicquid meditatur aut agit, ad eversionem Reip. & sa utis civium machinatur. Rex enim & Tyrannus opponuntur, ut virtus & vitium, ideoque circa idem versantur, *ut in d. tractat. de Autor. princ. c. 4. prolixius discussa sumus.* Sicut verò vitiosus non evadit, qui caret virtute, sed qui habitum induit virtuti contrarium: ita nec Tyrannis asseribendus est, qui præcordia; aut sine malitia, publicum bonum segniter tractat, quemadmodum Childericum, Carolum Crassum, Carolum Simplicem, deseruerunt Gall, quia tanta potestati non erant sufficientes, aut utiles, ut scribit Hildebrandus *in Ep. ad Epif. Metens.* Sit enim, qui Rempub. negligit: vecors, qui in vi-

niis se volutat, improbus princeps: Tyrannus non evadit prius, quàm dedita opera pernitenti molitur toti Reipub. quemadmodum Rex non est, nisi qui salutis totius Reipub. paterna sollicitudine prospicit,

Constat ex iis, quæ diximus, virtutes Morales nihil attinere ad essentiam officij Regij, nec tamen propterea bonus Rex iis carere potest, quia idem est bonus vir, & quantum dignitate, tantum & perfectione superat cæteros, quos sibi subiectos habet, mortales. *8. Eth. c. 10. 3. Polit. c. 13. in fin. 5. Polit. c. 10.* Sponte enim deterioribus nos non subijcimus. *3. Polit. c. 13. 7. Polit. cap. 3. & 14.* Non tantum igitur, quatenus bonus vir virtutibus operam dare tenetur Rex, perinde ut quisvis ex civibus, sed iis etiam excellere, idque quatuor potissimum de causis, præcipua est, quia proponitur subditis, quasi speculum, unde, quas imitentur & moribus efforment, imagines depromunt, tales futuri, quales eos fecerit idzà principis. *Quales sunt præfecti, tales ut plurimum evadunt, qui sub ipsi sunt.* *Xenoph. 8. Cyrop. in fin.*

Scilicet in vulgus manant exempla regentium.

Viq; Ducum lictos, sic mores castra sequuntur.

Item: *Castra simillima Regi.* *Papin. lib. 4. Theb. & Componitur orbis*

Regis ad exemplum: *Nec sic insidetur sensu:*

Humanos edictis valent, quàm vita regentium.

Claudian. de 4. conf. Hon. Causam hanc aperit *Evagr. lib. 3. hist. Eccles. c. 1.* dum jubet Imperatorem seipsum ante omnia regere, *ut vita eius sit tanquam imago, quam imitentur subiecti,* & *Ludovvius S. filium jubet pietati studere, ut à DEO feliciter, & subditos ad imitationem invitet.* *Charles Roi, princes, per lars sont comparez au Soleil, par lequel toutes choses sont enluminees: Car tous leurs subiects ont regard à leurs faits: & disent, & quand ils les voient de bon Xele & de bonnes moeurs, ces lars incline à bien faire.* *Nicol. in Ludov. sic. IX.* Nullam seipsum adeo preparatâ ad colorem, nec tam idoneam ad odorem recipendam esse, dicit *Nazianzenus in quad. orat. neq; tam pestilentem*

16.

Qua de causa Regi conueniat studere virtutibus moralibus.

17.

Nimium ut exemplo suo civis ad benevivendum invitet.

18.

Vita principu regula est & exemplum subditu.

aptum, affirmans, *Omnia eadem habere, quae
torum. Sueron. in Tib. c. 34.* Ludovicus XI.
rex Gall. & Carolus V. Imperator abhorre-
bant luxum vestium, quod Franciscus I. rex
Gall. valdè sibi placebat, inde factū, ut ean-
dem modestiam sub Ludovico induerent
subditi, & sub Francisco, ad solitum factum
reddiret. *M. h. de Mont. lib. 1. des Espar. c. 43.*
Huraul. lib. 1. des Espar. ch. 15. Idem Fran-
ciscus I. quod sapientum studiosus esset, li-
teras è longo veterno in Gallis refuscitavit,
cunctis eò tendentibus, quò Regem vergere,
& tendentibus præmia dicasse videbant.
Bellaj. in comment. Vita Francisc. II. Anom.
in pr. Mich. de Montaign. lib. 2. c. 21. Agasilus
rogatus, quare adulta hieme sine tunica in-
cederet? respondit, *ut iuvenes imitentur,
habentes & Senū & Principū exemplum.*
Plutarch. in Apophr. Agis, ad primam æqua-
litate redurum luxuriam Lacedæmoni-
orum, primus bona sua omnia in forū con-
tulit, amicosq; & agnatos ut idem facerent
induxit. *Plutarch. in Agid.* Mox cum Cleo-
menes idè tentasset & opes privatas in me-
dium statuisset, *Regem,* ait Plut. *in Cleomen.*
c. 6. *ves unis versis fecit, sunt.* Apud Rom. cum
publicum primum stipendium inopia mili-
tum exigeret, ejusq; suppleendi gratiā ad tri-
buti indictionem deveniendum esset, vetan-
tibus tribunis pl. auxilioque se futuros edi-
centibus, si quis conferret, patribus verò be-
nè ceptam rem perseveranter tuentibus pri-
misq; speciosa collatione æs grave plaustris
ad ærarium convehentibus, *Cum Senatus,*
ait Livius, *summa fide ex censu contulisset,
primores pl. nobilium amicos, ex composito
conferre incipiunt, quos cum & à patribus
collaudari, & à militari astate tanquam
bonos viros conspici vulgus hominum videt,
repente spreto tribunitio auxilio, certamen
conferendus est ortum lib. 4.* Cum secundum
bellum Punicum ærarium vehementer de-
pauperasset, nec spei quicquam in publico
superesset, nisi privatæ opulentiæ supplerent
lacunam publicam, Lævinus Consul, Magi-
stratus Senatui, Senatus populo sicut hono-
re præstet, ita ad omnia, quæ dura atq; aspe-
ra essent, subeunda duce debere esse dixit, *Si
quid inungere inferni celis, id primum in te
actuos, si ipse juris statueris, facilius omnes*

*obedientes habeas: nec impensa gratia est,
cum ex ea plus, quam pro virili parte sibi ca-
pere queat, principum videtur. Mox, hoc ora-
tione Consuli, pro se quinq; aurū, argentum,
& as in publicum conferre ceperunt, tanto
certamine injecto, ut prima inter primos no-
mina sua vellet in tabulis publicis esse, ut
nec virum viri accipiendo, nec Scriba referen-
do sufficerent. Hunc consensum Senatus e-
quester ordo est secutus, equestris ordinis
plebs, ita sine editto, sine cohortatione magi-
stratum, nec remige in supplementū, nec sti-
pendio Resp. equit. Liv. 26.* id quod brevius,
sed in eundè sensum retulit Florus lib. 2. c. 6.
*Eques Senatus exemplum, imitatusq; Equi-
tem tribus: Deniq; six suffecere tabula, six
scribarum manus, cum privata opes in pu-
blicum deferrentur. Tantum potuit exem-
plum, cujus Salvian. lib. 5. gubernat. Des ad-
monet divites: Estote ergo vos divites primi
in conferendo, quis estis primi in decernendo,
Estote primi in largitate rerū, qui primi estis
in liberalitate verborū. Seductus quippe ma-
gistratibus, ait Hierony. com. in c. 2. Daniel.
subditi populi majorū exemplo pereunt. Scri-
pio Nasica in capitolio Ponticus, & alibi duas
amplissimas Metellus Macedonicus, tum in
circo Cn. Octavius multo amanissimā molis
erant. Mox, ait Platerc. lib. 2. in pr. publicam
magnificentia secuta privata luxuria est.*
Rectè enim inconsultum vocat Scitum La-
cedæm. Plutarchus, quo pecuniam in publi-
co ærario coacervari patiebantur, dum modo
in privatas possessiones non deduceretur.
Nā qui potuisset contemni privatim, quod
tanti fieri videbant publicè? aut quomodo
inutile credi familiaris, quod utile poterat
rebus publicis? *Plut. in Lyfand.* Cum prætor
Epiri indecentius Comædo cuidam favis-
set, eaq; de re publicè convitio iactatus fuis-
set, Id quod Epicteto renunciasset, & convitia-
toribus succenseret: *Et quidam, inquit ille,
mali fecerunt? Favere ut & tu. Cum
a. ille diceret, itane quicquam faveret? Cū te, in-
quit, magistratum suum viderent Casarū a-
micū & procuratorē ita favere, annon fa-
vere & ipsi debuerunt? Nā si non ita favendum
est, ne tu quidē faveres. Sin est faverēdū, quid
illius succenses, te imitatus? Quos en. in vulgus
imitari præterquam vos proceres potest?*
Thea-

22.
Luxum Publ.
redundare in
domos priva-
tam.

Theatrum ingreſſi quos iniucantur prater ſe? Vide, quemadmodum Caſarum procurator ſpectet? Vociferatur, Vociferabor. & ipſe: Exiit, exiit am & ipſe. Sciendum ergo ubi eſt, ait Arrian. Epict. cum theatrum ingrederis, te tanquam regulam ingrederi, & exemplum ceterorum, quo pacto ſpectare debeant? lib. 3. Enchir. c. 4. Nam eò devenerunt

23. *Etiam vitia principum imitari ſubditos.*

imitatores, ſeruum pecem, ut non tantum ſerios ſed & ludicros principis mores ad imitationem rapuerint. Inveniunt ſunt ex ipſis Regibus, qui perinde & incedere, & loqui affectabant, ut Alexander M. ſingentes ſc. vocem acutam, & inſteſtentes cervicem. Plut. in Pyrrh. Quia Sabinæ Poppææ crines à Nerone laudabantur, matronæ omnes Romanæ eundem colorem imitatz ſunt. Cum ſumtuosis veſtibus uteretur Franciſcus I. rex Galliz, regem aula, aulam cæteri ſecuti ſunt. Carle reſte de la France, ait Montaig. preme pour reigle, la reigle de la Cour, lib. 1. Eſſ. c. 43. Imò non Galli tantum exemplum ab aula capiunt, quod imitentur, ſed omnes omnino populi. Numæ religio in tota civitate excitavit curam devotionis: Liſ. lib. 1. Czſaris frugalitas & audacia eandem diſciplinam induxit militibus. Valer. Max. libr. 3. c. 2. Nam cum Imperatorem nudo capite peditem præire, & rapa in gregali hoſpicio ſine ſaſtidio eſitare viderent, turpe ſibi putabant, deteriore loco videre principē, quam ſeipſos, quā arte & Hannibalem, militem non tantum ad omnes injurias obduſſe, ſed etiam ſibi valdè devinxiſſe, rememorat. Liſ. lib. 20. Auguſtus, cum publicis operibus extruendis curam diligentem impenderet, cæteris principibus ſtimulum ſubdidit, ut pro facultate quiſque monumentis vel novis, vel reſectis & excultis urbē adornarent. Sueton. in Aug. c. 29. Seneca, cum dixiſſet Neronem ipſum declamaſſe, ſubdit: Quare magno ſtudio hominibus inſeſto, magna etiam Profeſſorum ac Doctorum profluat copia, adeoq; floruit, ut nonnulli ex infima fortuna, in ſenatorum ordinem, atq; ad ſummos honores proceſſerint. lib. decl. Rhetor. 1. A. Antoninus, ſolus Imperatorum non Verbi aut decretorum ſcientia, ſed gravitate morum, ſitaq; continentia ſtudium ſapientia ſurpavit. Quo factum, ut magnum

23. *Etiam vitia principum imitari ſubditos.*

24. *Decodem.*

ſapientum ſuorum prodeuntis atq; illa exciſiſſi, ait Herod. in M. Ant. Philoſ. Solent enim plerunq; homines ſitam principis imitari. Nam & Dionyſius Siracufanus arcem urbenq; incendi ſtudio ſapientiz, cum ipſe Platonem accerſeret, ejuſque doctriuz cupidus autor videri vellet. Nò prius avidius ve recepit literas Francia, quam eaſ inferret Carolus M. & Ludoviciuſ Pius, Belleſ. in Ludov. & Car. nec ſepultaſ citius ex ſitu retraxit, quam Caroluſ Sapiens, G. H. in Car. V. & poſt Franciſcus I. viros doctos literatoſve in honore habere cepiſſent, Bodin. in Merh. hiſtor. Studium juris & in Italia & Germania tam diu delituit, donec Lothariuſ Imperator illud ad pulpita & forum revocaret. Car. & Pene. lib. 4. Chron. Cum Iofina rex Scotorum Medicinam magni faceret, quò quiſ illuſterior haberi voluit, eò impenſiuſ huic arti operam dedit. Buchan. lib. 4. Cum Matthias rex Vngar. & ipſe ad miraculum doctuſ eſſet & doctos in pretio haberet, nunquam Poetarum, Oratorum, Philoſophorum major in Vngaria affluſus fuit, reſte Gal. Martio in dict. ſaſt. Matth. Nec faciliuſ religio in Compul. inducitur, quam ſi eam diligenter colant principes. Chilperico baptiſato, omniſ ſerè Francia, certè exercituſ univerſuſ principis pietatem ſecutuſ ſunt. L' inſent. de Franc. lib. 1. Cum Ludoviciuſ Piuſ in ſola Aquitania ultra 26. monaſteria excitafſet, Hoc ejuſ exemplū, ait auſor Coxtan. in Viſt. Ludov. p. non modò Epifcopi multi, ſed & Laici quam plurimi amulati, collapſa reſtaurabant & nova monaſteria certabant inſtituere. Cum Caſimirus I. rex Polon. eandem ſemitam præiret, & domicilia Monialibus hinc inde donaret, & nobiliſſimos quoſque ad laudabile certamen provocavit. Cromer. lib. 6.

Quz cum ita ſint, & ſubditi tam facile tranſeant in mores principum, optimè de Auguſto ſcripſit Patereul. Facere rectè ciſes ſuos Princeps optimuſ faciendo docet; cumq; ſit imperio maximuſ, exemplo major eſt. cuiuſque rei tam Adignip, quam Mecznas Imperatorem admonent, dum ille ait: Mores Principuſ legem ſita ſua omneſ faciunt: Dion. lib. 52. hic prolixiuſ: Ea ages, qua præſeſtoſ agere ſelut, & cætera, quz paulò

25. *Decodem.*

paulò ante adduximus. *Ibid.* De Nerone Præceptor. *Tradetur. Ita animi sui mansuetudo, diffundetur paulatim per omne imperij corpus. & cuncta in similitudinem suam formabuntur. & capite bona valerudo. Inde omnia vegeta sunt, atq; erecta, aut languore demissa, prout animus eorum viget aut marces. Et in totum orbem recti mores reverterentur. 2. de Clem. c. 2. Adde Cassiod. lib. 3. Epist. 12. Publici decori mater est mens regenti, & quale fuerit dominantis arbitrium, talemparis libertatis aspectum. Facilius est, quippe, si dicere fas est, errare naturam, quam dispubilem sui princeps formare possit. Ante omnes Plato lib. 4. de legib. nulla exre, vel citius vel facilius quicquam in Repub. immutatum iri dicit, quam principij exemplo præeunte. Ea enim est conditio principum, ut quicquid faciant, præcipere videantur. Quint. lib. 4. declam. Vnde rectè Senec. in Thyest.*

Rex velis honesta, memo non eadem vider.

Vitam quippe Principis literis Typographorum comparat Scip. Ammirat. lib. 13. discursus in Tacit. c. 2. quæ per chartas se multiplicat in infinitum. Ita enim ipsa se in civitatem totam effundit, nec ullam disciplinam præstantiorem esse, scribit Cicero, eâ, quæ imitatione fit. *Cic. ad Lentul. lib. 1. Epist. 6. Ilocrat. in orat. ad Nicocl. Qui prædicos homines, inquit, instituant, hi solis illis profunt: ai di pi tæs negtû. & πλῆθος ἰπ' ἀρετῶν ἀγαθῶν, ἀμφοτέρως αὐτὸν ἀφίλησεν, καὶ τὰς τὰς δυναστίας ἰστούς, καὶ τὰς ὑπ' αὐτοῦ οὐκ.* Item Antigonus Zenonem, ad se invitans propter jubet, & cogitare, *διὸ ἔχ' ἰσὺς βασιλείας παυδουτῆς ἔτη, πάντων ὅ Μανικῶν σωτηρῶν. Laert. in 2. non. Paulò diversa sed non minus eleganti Metaphora dixit Plutarch. corruptores principum, venenum non in unum aliquem injicere callicem, sed in fontem publicum. & quo universos uti norint. in lib. Philof. versand. cum princ. Ideoque cum languescente capite reliquum corpus curari nequeat, c. sicut. 2. g. 7. c. ex merito. 6. g. 1. excisurus populi vitia princeps, memor debet esse illius, quod Caritas ordinata incipiat a seipsa, & ex hac causa ad omnes eas virtutes se componere tenetur, quâs cupit clucescere in Repub. c. de-*

niq; dist. 4. Quod nisi faciat, eò gravius expectare habet supplicium, quo pluribus peccandi fenestram aperit, siquidem dicente tiliario, majore reatu delinquit, qui potioris bonore fruiat, & gratiora facit vitia peccatorum, sublimitas peccantium. c. nulli fas. in fi. 25. g. 1. Quò enim in exemplum culpa latius extenditur, eò evadit gravior, c. nemo. ubi gl. dist. 83. & duriori supplicio peccantem reddit obnoxium, prout ad Lotharium regem scripsit Nicolaus in c. præcipue 11. g. 3. & Sapientie decreto, Potentes potenter tormenta patientur, & fortioribus fortior instat cruciatus. Sapient. c. 6. Deteriores quippe sunt, qui vitia moresq; bonorum corrumpunt, iu, qui subsistant. as aliorum prædiaz diripiunt, ut ait Gregorius, c. Ex merito. 6. g. 1. aut Anacletus c. deteriores in pr. Eod. aut Antherius c. f. sta 9. g. 3. Ideoque major honor majori subiacet infamia. l. presbyteri 8. in fi. C. de Episcop. & Cler. quo argumento conclusum est contra reginam Valthii, ut ignominiosè demitteretur, ne fustus ejus à reliquis mulieribus traberetur in consequentiam. Esth. c. 1. Et Cic in 2. de ll. veram causam legi annexuit, dum ait: Magistratum ordo vitio caret: Caseris specimen esto.

Altera causa, quæ ad excellentiam honestissimæ vitæ principes provocare debet, desumitur ex officio Regio. Regū enim officij proprium est, facere judicij atq; justitiam, c. Reg. 23. g. 5. & in eam finem ab initio poposcisse Reges populum, ex Aristot. & Cicero. & Hesiod. paulò ante diximus. Qui verò totus in criminibus jacet, quâ conscientia autoritateq; damnabit in aliis, quæ ipse facit? Nihil pulchrius in fastigio collocatum, quàm multarum rerum vitiam dare, nullius petere Senec. c. 4. conf. ad Marc. Non potest, ait Cicero, exercitum continere Imperator, qui seipsum, non continet: neq; se verus esse in jud. cundo, qui alios in se se veros judices esse non vult. pro l. Manil. Nam dum alios judicat, se in ruborè agit, c. judicet. 3. g. 7. & conscientia suorum factorum à severitate justa retrahitur, Augustus Imperator adducto ad se adolescente, qui duxerat in uxorem eam, cum qua adulterium commiserat, eoq; graviter accusato, in dubitationem venit, quod neq; auderet id facinus contemnere,

Cccc

27.

Principem
gracius mul-
to peccare
quam privatum.

26.

Principes
quicquid agant
præcipere
videntur.

28.

Principes,
qui iudicari
sunt a
liberis, debere
crimine vacare.

neq; in adolescentem animadvertere, quod ipse Livium, vivo marito abduxisset, & cum multis consuetudine thori haberet. Tamen ita respondit: *Seditiones nobis attulerunt multa & gradia incommoda, qua recordari non est necesse, quare providendum in posterum, ne quid hujusmodi committatur. Xiphil. in Dion. Aug.* Neque enim auctoritatem habere potest sententia ejus, cui idem exprobratur, quod ab ipso condemnatur, quia cuius *Verba despicitur, restat ut eius pradicatio contemnatur. c. Arcentur. Vers. fin. 3. q. 7.* Christus hac objurgatione abegit Phariseos à condemnatione adulteræ. *Job. 3.* cum, qui sine peccato se esse sciret, primum in illam lapidem projicere juberet. *Ad aliena,* ait Gregorius, *peccata puniendabant, & sua relinquebant: Revocantur agitur intus ad conscientiam, ut prius propria corrigant, & tunc aliena reprehendant. Nam mundos per ultionem venire oportet, quos aliorum vitia corrigere festinant. c. qui sine c. postulat. c. Sacerdos 3. q. 7.* D. Paulus inexcusabilem dicit fore hominem, qui iudicat. *In quo enim, inquit, alterum iudicas, se ipsum condemnas. Eadem enim agis, qua iudicas. Rom. 7.* quam sententiam huc advocat Salvian. *lib. 4. gubern. DEL.* & sic explicat: *Iniqui & pravis sumus: alii se verissimi, nobis indulgentissimi: alii asperi, nobis remissi. In eodem crimine punimus alios, nos absolvimus. Intolerabili prosumus & inconsuetudine & presumptione: nec agnoscere volumus in nobis reatum, & audemus de aliis usurpare iudicium. Quid esse iniustus nobis, aut quid perversum potest. Id ipsum scilicet in nobis probabile esse dicimus, quod in aliis si verissime iudicamus. Nec quicquam putat turpius Epictetus, apud Strobam, quam iudicem iudicari ab alio: & omnes paratum habemus vitioso iudicij opprobrium: iudicandum ne me iudicet, aut Fures maiores suscipere minores, quam turpitudinē, iustumque opprobrium ut devitet princeps, utque sine rubore in aliorum delicta advertere queat, ab omni crimine se procul tenere debet, nec ante reprehendendo iudicare, quam ad conscientiam suam humiliter revertis, digito eā discretionis solerter exsceluperit, & quid iam a conditori placeat, quidve displicat,*

examinatione diremerit, iuxta illud Apostoli. *Fratres, si praeoccupatum fuerit homo in aliquo delicto, &c. Galat. 6. Qui sine peccato est vestrum, id est, primo vos ipsi iustitiam legem implete, & sic innocentes manibus ad lapidandam ream concurrite. c. Postulat. 3. q. 7.* Nam si iura crimine infames homines abigunt à dicendis testimoniis, c. ad testimonium. *de testib. c. omnipotens. de accusat. Laufranc. in c. quomā contra. Verb. testium depositiones. n. 129. de probat.* quanto indignius ad ea, quae sunt majoris momenti, extollentur, & integritatem vitæ imperabunt omnibus, ipsi ab omni integritate alieni, non secus ac Pharisei onera gravia & importabilia eijciebāt in humeros aliorum, quae ipsi digito movere nolebāt. *Luc. c. 11. Mat. c. 23.* Tertiam causam proponit Tiberius apud Tacit. *4. Annal.* dum ait: *Ceteris mortalibus in constant consilia, quid sibi conducere putent: Principum diversa fors est, quibus est praecipua rerum ad famam dirigenda. Secu ut ait Sen. 1. de Clem. c. 15. Principes multa debent etiam fama dare, quam liberrimum principum iudicem vocat. c. 2. in fin. Consol. ad Marc. Privatius enim hominibus licet peccare in occulto: Principum peccata non magis latere sciunt, quam solis splendor. Qui demissi in obscuro vitam agunt, ait Caesar apud Salust. si quid iracundiā deliquero, pauci sciunt: fama atque fortuna eorum pares sunt. Qui magno imperio praediti in excelso aetate agunt, eorum facta cuncti mortales noverere. Nā ut ait Sen. 1. de Clem. Omnia facta dictaque principis rumor excipit: nec magis, quam Soli, latere constringit. Alia conditio est eorum, qui in turba, quam non excedunt, latent, quorum virtutes, ut appareant, diu luctantur, & vitia tenebras habent. Vestra dicta factaque, rumor excipit, & ideo nullus magis cadendum est, qualem famam habeant, quam, qui qualemcumque meruerint, magnam habiturus sint. Quam multa principi non licent, qua nobis ejus beneficio licent? Possim in qualibet urbis parte incedere solus sine timore, quamvis nullus sequatur comes, nullus sit domi, nullus ad laeum gladium, tibi in pacetua armato videndum. Aberrare à fortuna tua non potes: Observe te, & quocumque descendam, magno apparatum*

29-
Ne seipso
condemnet.

30.
Aut sententiam
sua auctoritatem
retrahant.

31.
Si iniusti homines arceantur à testimonio, multo magis arceantur à iudicio.

32.
Principum vitia magis esse exposita infamiam, quam civium.

ratu sequitur. Senec. 1. de Clem. cap. 8. Tibertius, qui ab initio sciverat, quā pateant famæ gesta principis, indulturus genio suo liberè, in insulam se recepit, & secret. licentiam natam, quæsq; à celsitate oculi remotas, cum ea simul vitia, malè dicitur mulata, tandem profudit. Nec tamen ne sic quidè satis scite latuit, quin omnia palàm fierent, & ex vitiiis, quibus indulgebatur, pro Tiberio, Biberris, pro Cladio, Claudius pro Nerone, Merodiceretur. Nō texit secessus Capreensis spiritus & perficulus, & cætera libidinis irritamenta, quin, quæ ipse in solitudine factitaret, histriones publicis theatris, & imitarentur, & exprobrarent. Suet. in Tiber. c. 42. & seqq. Nec causa erat, cur Nero miraretur, quoniam modo motiū suarū ingensa adeo notescerent, cum C. Petronius mori à Nerone iussus, flagitta principū sub minoribus exoletorum scammavumq; & noctitate cuiusq; stupri proseripservit, atq; ob signata ipsi miserit. Tacit. 16. Ann. 5. D. quoq; Augusti secreta cæna in fabulis fuit, Suet. in August. & vinum Cimonis Atheniensis, Romani somnum Scipionis culpauerunt, & Pompejo Magno, quantumvis superstitiosè vel minimam suspicionem defugienti, ut refert Plut. in Pomp. in pr. inimici vitio verterunt, quod caput uno digito scaberet. Lucullus malè audiebat, quod cœnaret sumtuosius, Pericles, quod philosopharetur nimium, Plutarchus in lib. Philosopho esse versand. cū princ. & in li. ad princ. in doct. Frugalitas in victu & in sumptibus faciendis parsimonia Galbæ, imperium adepto, tanquam sordes, vitio data est. Ea enim in manu opinio modesti ejus temperantiamq; consequerebatur, ait Plutarch. in Galb. in pr. Vtq; adeo principibus non tantum de publicè dictis factisque reddenda ratio, sed & in vitam eorum inquiritur, & cubile, & matrimonium, & quicquid serij jocive agunt. Plutarch. in lib. de ger. Repub. Imò non inquiritur tantum, sed & si vel minimum transversum abierint, ad omnes diras abripiuntur, sive quia, perfectiorum secl legibus vitia non ignoscimus, ut ait Apul. in Flor. mibi pag. 565. sive quia dicente Plutarch. in lib. de ger. Rep. sicut in facie lens & verruca molestin feruntur & turpiores apparent, quàm reliqua corporis macula: ita peccata principum ex-

urgunt cum personis, & ut levia sint, graviatamen fiunt ob magnitudinem peccantis. Nam

Omne animi vitium tantò consecutum in se Crimen habet, quanto major, qui peccat habetur.

Proinde Senec. 1. de Clem. c. 18. Regum & injuria latius patet, & infamia atq; odium seculi traditur. Quanto autè non nasci melius fuit, quàm numerari inter publico malo matos? Cū igitur principes vivere debeant, quasi in propatulo, & ob leviculos naves magnā cogantur sustinere invidia, ita vitam cōponere debent, quasi omnibus ratione reddiduri. Multa tibi nō licent, ait Seneca ad Polyb. in consol. c. 26. quæ humilissimè & in angulo jacētibz licēt. Itē: Casari quoq; ipsi, cui omnia licēt, propter hoc ipsū multa nō licēt. Adde & quartā causam ex hypothesi Aristotelis, qui Regē ubiq; depingit ex virtutibus. 8. Eth. c. 10. 1. Polit. c. 2. 3. Polit. c. 9. in pr. & fin. c. ult. 5. Polit. c. 10 7. Polit. c. 14. Vnde ex mente Arist. principatū Regium, sic definit Montecat. 3. Pol. in schol. & arg. c. 17. quod sit imperiū unius viri ex virtute perfecta optimi in parere volentes, & longè inferiores virtute, cū libera rerū omnium perpetuāq; potestate, atq; idè non ex legibus quidè, sed ex sua propria sententiā, qua virtute, prudenāq; summa cū nitatur, est lex omnium præstantissima, sive consentiant, sive nō consentiant cū ea leges posita, ad utilitatē suorū civium, celsitatē totaq; regione administratū. Hanc enim proponit quasi summā eorū, quæ Arist. à c. 10. usq; ad fin. lib. 13. Polit. disputat. Ne verò quis erret circa sententiā Arist. eumq; putet velle cum Platone regnū zdificare in aère, cū talis Rex, qui perfecta virtute indutus præsupponitur, nodū repertus sit, multò minus qui mortales omnes q. mortalū quendam DEVS, antecelluerit, ut loquitur Arist. 3. Pol. c. 9. id quod non tantū Plato 6. & 7. de Rep. sed ipse Arist. 3. Pol. c. 9. 7. Pol. c. 17. confitetur, quando semper sub cōditione loquitur: Si quis existat, qui virtute excellat. &c. sciendū est, Aristotelē in 3. & 7. Polit. loqui de optima Rep. & ejus quidem perfectissimam proponere Idem, ad quam impossibile quidem nō sit aspirare, sed difficile pervenire, Etiam de materia prima, & simplicitate

33.
Etiam qua secreta videtur, d. spale. Scere.

35.
Summaria descriptio Regū ex Arist.

34.
Cur principum vitia maiorem partiantur famam,

36.
Vtrum possibile sit inveneri Regem perfectā virtute.

Elementorum disputant Physici, licet nec illa sine formis ullibi in nativa sua imperfectione existat, nec vicissitudines generationum quicquam in his relinquunt inconsumum. Hanc autem regulam & mensuram non alibi quam in optima Republ. querere debuit Arist. cuius quidem cives, qui optimæ formæ capaces esse queant, (Nam alij aliarum capaces sunt, 3. *Polit. c. ult.*) oportet virtute instructos esse, quia idem finis hominis probi, & probæ civitatis 7. *Polit. c. 1, 2.* § 3. Cui verò naturaliter imperium debetur super omnes, illum oportet omnibus præstare, *Natura enim lex est*, ait Halyc. in *præfat. orig. Rom. omnibus in ista, quam nulum tempus dissolvit, deterioribus semper imperare meliores*. Quod aliquoties repetit Arist. 1. *Polit. c. 3.* 3. *Pol. c. ult. 7. Polit. c. 3.* § 14. & Simplicius affirmat in *Epist. Ench. r. in sb. p. 232.* dum tres gradus constituit imperantium & obedientium. *Primum naturalem, quando imperat præstantius deteriori, ut semper egerit videmus in uno verso: alterum voluntarium, cum pactione quadam disces imperant, pauperes obtemperant: tertium in sum, cum publicè decretum fuerit, ut imperent prudentiores.* Probat autem Arist. 3. *Polit. c. ult.* ex consensu omnium hominum, quod in Rege requirant quandam excellentiam, sed in eo differre dicit, quod excellentiam non æstiment ex eodem genere. Alij quippe ex fortitudine bellica, alij ex potentia civili, alij aliunde: Optimi verò & virtute præditi cives ex virtute eam metiuntur. Vnde Rex optimæ Reipub. virtute heroica excelsit virtutes aliorum civium, quod alio argumento sic concludit Arist. 3. *Polit. cap. 9.* § 11. Si quâ occurrat in Republ. vir summa virtute excellens, aut ejiciendus erit, aut retinendus. Scelus sit ejicere, quemadmodum Ephesij Hormodorum excluderunt, cum dicerent, *Nemo de nobis unus excellat, Cicero 5. Tusc. 99.* aut Athenienses Aristidè, *ne lusi nomine in opprobrium aliorum es, um superes*. *Cornel. Nep. in Arist.* Esto: Ostracismus probetur in poscentes, divites, aliaque re quapiam modum superantes: At in virtute præditos semper injustè usurpatur, quippe cum virtuti naturâ imperium debeatur, & cã abuti,

perinde ut aliis rebus, nemo possit. Si verò retineatur, æquitas & justitia exigit, ut pro qualitate perfonarum honores & magistratus distribuantur, 5. *Eth. c. 3.* ex qua lege, quantum Rex excellit virtute, tantum debet excellere imperio. Si enim alij, qui minus virtute excellant, ex æquo imperium partiri cum Rege vellent, aut per vices ipsi extorquere, iniquè peterent, perinde ac si Dij minorum gentium lovi telum eriperent, aut Lepores æqualem prædam Leonibus flagitarent, cum tamen in æqualiter, in capienda præda, sudarent. Pro meritis enim distribuuntur imperia. Cum verò cæteri omnes uno Rege ponantur inferiores virtute & meritis, oportet totius rei summam, ex naturæ dictamine, ad illum unum, qui cæteros omnes excellit, deferri. Sed ut hæc ita se habeant in optimo regno, quod magis tanquam regula proponitur, quam quod in tanta rerum humanarum fragilitate alicubi effingi queat, sicut ex nostris Rebus pub. opifices & lordinis rebus operantes, quos ab optima excessu jubet Aristot. 7. *Polit. s. 7. Pol. 9.* non excludimus: ita nec in illam summam exigere possumus à Rege, sed satis est, si officio satisfaciatur regio, & quoad cæteras virtutes, quantum humanæ imbecillitati per tot turbas & strepitus licet, propoliz Idææ se conformare nitatur quemadmodum nec à bono viro Ethicus amplius exigit, quam ut pro virili ad arcem beatitatis annitatur, licet nullum sit invenire ex omnibus, eam viam ingressis, quem non videas aliqua in re suffenum. Interim patet Regem quemcumque ad studium virtutis obligari, sicut Scipio deforme sibi putabat, *quos dignitate præstaret, ab his virtute superari. Val. 3. c. 2.* ne jus naturæ cõvellatur, & ut ait Isocrat. in *orat. ad Nicocl. ne deteriores habeant imperiũ in præstantiores, solidiores, in prudentiores.* Nam id repugnat juri & æquitati, quæ non patitur digniorem servire indigniori, 1. *Polit. c. 3.* & subtrahit Reip. fulcrũ, in quo firmamentum eius consistit, nimirũ benevolentia civium. Nam, ut Doriæ regis Spart. filius non potuit sibi imperare, ut domi ferret imperium Cleomenis fratris, cujus ingenij hebetudinem domestica conversatione didicerat:

37.
Naturaliter
melioem im-
perare dete-
riori.

39.
In omni bene
constituta
Monarchia
virtutes re-
quiri a Rege.

40.
Quantum
fers potest.

38.
Et Regem in
optima Re-
pub. esse opti-
mum virtutum.

41.
Principi in-
viso virtutes
nos nunquã
libenter obe-
dire.

Herod.

Herod. libr. 5. ita prudentes & magni animi à minoribus non patiuntur sibi leges dari sponte, nisi vi maiore premantur. Flavius deprehensus à Nerone, rogatusque conijurationis causam, respondit: *Dilexi te & Odi supra omnes homines. Dilexi, quod te sperabam bonum principem fore: Odi quod hec facias. Non enim possum auriga & Cytharado servire. Xiphil. in Neron. ex Dion.*

Ex his omnibus satis constare credo, etiam si virtutes morales non contineantur in essentia Regis, quod nihilominus ad eas, ultra sortem reliquorum civium, ex aliis capitibus obligetur. Nam Cæsar, cum uxorem ob suspicionem adulterii cum Clodio meditati dimitteret, *satis esse*, dicebat, *si aliorum familia scelere careant, suam vero debere etiam susceptione vacuam esse. Plutarch. in Cæs. & Scipio, cum capta Carthagine elegantem puellam milites adducerent, Libenter, ait, acciperem, si essem privatus, non Imperator.* Minus enim sibi propter splendorem magistratus licuisse, quam cuivis privato, prudenter intellexit, cuius rei & Pericles Sophoclem prætorem, quem viderat elegantipuello delectari, admonuit, *Prætores scilicet oportere non tantum manus, sed & oculos continentibus habere. Valer. 4. cap. 3. Stob. ferm. cap. 13. Cicer. 1. offic. Plutarch. in Pericl. nec non Themistocles, cum inter cadavera obambulant, armillas aureas à famulo tolli iuberet, Nam ego, inquit, ut faciam, minus me conuenit. Plut. in Themist.*

SECT. 4. De Dominatu, unde dicatur & quid sit.

1. *Monarchia Dominica.*
2. *Varia significationes nominis Domini.*
3. *Triplex dominium Stoicorum.*
4. *Dominatio definitio generalis.*
5. *Dominatu à regno differentia.*
6. *Cur primis Imp. nomen Domini defugerint.*
7. *Dominum distingui à principe, ut à patre.*
8. *Qua distinctio transferri debet ad omnes Rerum formas.*
9. *Declaratur in duobus Domini.*
10. *Distinguitur à Regno & Tyrannide.*
11. *Dominum tribuere sibi bonis subditorum.*

12. *Definitio Dominatus.*

13. *Quid differat dominatus à Tyrannide.*

14. *Quibus dominatus naturalis sit & utilis.*

15. *Dispositum Aristotelis & Ciceronis.*

16. *Quo respectu dicatur dominatus Tyrannicus.*

17. *Consuetudo vertitur in naturam.*

18. *Quam multis gentibus usus receptum fuerit, Reges suos adorare.*

19. *Quod iamen Græci semper servasse & Tyranicum habitum fuit.*

20. *Nec non alijs gentibus, de veris de causis.*

21. *Dominatum esse voluntarium.*

22. *Refutatio eorum, qua Bodinus contra Aristotelem objicit.*

Optimæ Monarchiæ, quam Regnum vocari diximus, affinis est altera, quæ dicitur *monarchia* denominant Plato 2. de R. 1. de Republ. & Arist. 3. Polit. c. 4. 11. eorumque imitatione Latini *Dominicam*. Domini nomen interdum à blandiente usurpatur, ut in illo Virg. *Aen. 4.*

Et Dominum Aeneam in regna recepit,
aut illo Catuli.

Ad solam Dominam inq. peccabat.

Frequentius in genere accipitur pro eo, quæ superior est, & minores sibi subjectos habet, interprete Hieron. in *Ezech. c. 6.* ut cum Sara virum suum vocat Dominum, *Gen. 18. 1. Petr. c. 6.* aut id nominis alius quoque viris ab uxoribus tribuitur, *Lucian. 88. S. qua marito de legat. 11. l. ea qua 57. de donat. inter Vir. & uxor. Plutarch. de Clar. mulier. Clem. libr. recogn. 9. c. ult. Tiraq. l. 1. Connub. Vide de jur. connub. c. ult. sect. 1.* aut cum inferior adit superiorem, indignior digniorem cum reverentia, exemplo Apulcij in *Apol. mibi. pag. 555.* *Hunc ego, Domine Max. me, reum apud te facere iussisti.* & Nezenii: *Ex factis, Domine, species incidas. l. Nezenii 22. in pr. ad l. Fulcid. Item, Tiberij, qui Senatuum suos vocabat Dominos, Suet. in Tib. c. 29. & Cleopatraz ad Augustum: Domine (nam id nomen tibi datum à Dijs immortalibus mihi: ademptum est) & des patrem tuum, &c. Xiphil. in August. num. 1. quo sensu primi Francorum historici reges suos vel absolute *Domnos*, vel cum adjectione *Domnos Reges*, *Imperatores*, &c. vocare solitos legimus apud Anast. Bibliothec. Simon. Gregorium Turon.*

1.
Respubl. Dominica.

2.
Varia significationes nominis Domini.

Annales à Carolo M. mag. post tempora Ludovici regis German. editos à Pitha. Monach. Egolism. & Thegan. Nithard. de dissens. fil. Ludov. &c. Nec nunc quicquā in toto orbe terrarum dominatur princeps, cui subditi non tribuant nomen Domini. Galli & Angli absolute per nomen Srre, Str, denotant principem, quemadmodum per nomen Ma Dame, principis uxorem. Germani nomē Herudum principibus tribuunt, geminant, altero honorem, altero imperium designantes. Adjectum enim nomini proprio reverentiam, & cultum importat, absolute verò positum imperium, Stoici, seffe Laertio, triplicē Dominum distinguebant, ἐπισημον, ut mancipiorum, Secundum τειροσι αὐτοπραγίας, ut captivorum, ἐξ ἀποτιζέει, ut vasallorum & clientum. Cujac. in pr. de feud. comm. Hinc Speusipp. in definit. Plat. definit dominationem, justum principatum nemini subditum, quæ definitio complectitur & regnū ipsum, quod licet sub dominatus nomine in genere comprehendatur, ut Isaac Iacobum cōstituit Dominum fratris, Genes. 27. & Virgil. vocat Romanos rerum Dominos. 1. Aem. tamen hoc capite à dominatu distingendum est. Nam Arist. non tantum 1. Pol. c. 3. 3. Pol. c. 4. 10. 1. & 4. Pol. c. 10. 7. Pol. c. 14. & passim aliis de πολιτεία separat à βασιλεία, sed & Alexandrum M. ita folius fuit instituerē, ut Græcos pater noster in pietate: Barbaros dominandi Majestate in obsequio & officiis continere meminisset: Plut. in Vit. Alex. idq; intuitu artificii patenti, qui, monente quodam, ut Græciæ civitates præsidii in fide retineret, respōdit: Mallesse diu bonum ac commodum, quam brevī tempore Dominum appellari. Domini enim nomen invidiosum & libertati inimicū est, ideoque à primis Imperatorum, qui sapiebant, canē pejor & angue vitarum, quemadmodum de Tiberio memorat Suetō. in Trib. c. 27. Dominus appellatus à quodam deum iustia vit, ne se amplius contumelia causa nominaret, & de Augusto c. 53. in prim. Domini appellationem ut maledictū & opprobrium semper exhorruit. Cum spectante eo ludos pronuntiatum esset à mimo: O Dominum aequum & bonum: & undiversi quasi de ipso dictum exaltantes comprobassent, statim maan vultuq; indecoras aduersiones repres-

3. Triplex dominium Stoicorum.

4. Dominatio in definitio generalis.

5. Dominatus à Regno differentia.

6. Cur primi Imp. nomen Domini defugerint.

fit, & insequenti die gravissimè corripuit a dicto, dominumq; se post hac appellari, ne à liberis quidem, aut nepotibus suis, vel seris vel joco passus est, atq; hujusmodi blandissimam essam inter ipsos prohibuit. Alexander Severus edito Dominum se appellari & vetuit, Epistolas ad se quasi ad præstatum scribere iussit, servato tantum nomine Imperatoris. Lamprid. in Alex. nu. 1. E contrario Domitianus acclamari in Amphitheatro epulari die libenter audiit: Domine & Domina feliciter, & ipse, cum procuratorum suorum nomine formalem dicitare Epistolā, sic cepit: Dominus & Deus noster sic fieri jubet, unde factū posthac, ut ne scripto quidem, ac sermone cuiusquam appellaretur aliter. Sueton. in Domit. c. 13.

Nam Iuvenius Celsus indemnitatē imperavit, quod ad secretum colloquium admisit, subinde eum adorans Dominū ac Deum (quibus nominib. jam ab aliis quoq; appellabatur, ait Dion.) crebro vocitaret, Xiph. ex Dion. Domit. Et licet Antoninus Græca phrasi diceret. ἕν ὄνομα ἔστι μου κύριος ἰ. ἀξίωτος. 9. ad l. Rhod. de jact. tamen inter Romanas acclamations, quib. superbis quibusq; titulis, usq; ad servilem adulationem, onerabantur novelli Imperatores, nomen Domini nullibi sive apud Iul. Capitol. sive apud Ael. Lamprid. legitur. Plin. verò in Panagyr. Trajan. Principem à Domino disertè distinguit, dum ait: Sedem obstrins principis, ac sic Domino locum: & Tacit. lib. 12. Ann. Dominū à Reſore: Ad didit præcepta ut non dominationem & seruos, sed Reſorem & cives cogitaret, nec non Salut. in lugur. ab Imperatore: Cum tunc per mollitiem agas, exercitum supplicio cogere, id est, Dominum esse, non Imperatorem. Perſæ quoq; cum Cyrum patrem, Cambysen Dominum, Daturum Mercatorem, ob vectigalium sordidam exactionem denominarent, distinctionem paterni & Domini imperii ad Rempub. transtulerunt.

Nam hoc loco cum Aristotele per Dominatum intelligimus Monarchiam mediam inter optimam & pessimam, seu ambigam inter regnum & Tyrannidem, quæ distinctio locum habet in omnibus Rerump. formis, quia omnes ab uno extremo transire possunt ad alterum per mediū quod trahat aliquid

7. Dominus differt à patre.

8. Qua distinctio transferri debet ad omnes Respubl.

aliquid ex utroque extremo. Nam cum Rex omnia conferat ad salutem publicam, Tyrannus omnia agat contra eandem, media via incedit Dominus, qui nec refert omnia primò ad comoda civium, nec tamen illa negligit: sed secundariò curat, postquam suis rebus ante omnia prospexit. Totam rem declarat Aristoteles, tum alibi passim, tum præcipuè *lib. 3. Polit. cap. 4.* ex illa domesticæ imperij specie, quæ dominus utitur in servos. Nam quanquam utrisque, modò naturale sit hoc imperium, utile sit, & quidem utilius, quam quidvis aliud, tamen id interest inter hoc & alia, quod alia nihil sibi propositum habeant, præter utilitatem publicam, & ut in commune consulant, primariò quidem parentibus, secundariò imperantibus, quemadmodum nauta vehit alios per se, se verò per accidens: herile autem inversa intentione, primò & per se feratur in comoda imperantis, secundò & per accidens in comoda servientium. Nam servos quidem conducit Dominus, non ut iis consulat, & hac ratione ampliorem sibi ferat, & molestiorem curarum segetem, sed ut operis illorum suas faciliores reddat, & familiaritatem det. Quia verò hunc fructum decerpere à servis non potest, nisi & ipsi salvi sint, ex consequenti cogitur curam suam in eos deflectere, & propter suam salutem, familiaritatem salutem prospicere. Parem esse rationem multorum principum, quos à similitudine inde *Dominos* vocari tradit Aristoteles in pluribus locis, & quotidiana confirmat experientia. Etenim plerique non alio animo ineunt principatus, quam ut sibi & posteritati consulant, quos tamen Tyrannis adnumerare fas non est, quia eadem opera & sua curant, & publica, eò, quod illa sine his subsistere non posse videant, atque ita partim conveniunt cum Tyrannis, partim dissident, ut docuit *Arist. 3. Polit. 10. & 11. 4. Pol. 10.* Nam ad Tyrannum accedunt absolutà potestate, qua in subditos utuntur, & cura rerum privatarum. Absolutam potestatem dico, non quod Rex non habeat summam potestatem, sed quod eam non utatur, nisi quatenus conducit civibus, ut *Sec. 5. dicemus.* unde iustitiam necisq; sibi soli non usurpat, nec bona subditorum in suam transcribit dominium

Aræto verò quando omnia refert primò ad suum quæstum, imperiū in cives sibi arrogat, quale Dominis concesserunt iura in servos, nec quicquam ferè quenquam sine suo beneficio in Rep. possidere sinit proprium. Nam nec servi sibi acquirere, sed Domino poterant. *l. 1. de stat. hom. l. placet. 97. de acq. har. l. si filios. 11. in pr. de legat. 1.* Nam quod *Sen. 3. de benef. c. 13. nihil interesse dicit, quæli quisq; teneatur imperio, si summa teneatur, & si servo, quo minus in nomen meriti perveniat, necessitas obstat & patiendi ultima timor, idè illud observare, & ei qui regem habet & ei qui ducè, quoniam quamquam sub dispari titulo, paria in illos licent, id ita se non habere ex hoc loco patet, cum regis imperiū honesti & boni publici cancellis circumscriptū, multò sit angustius, quam Domini in servos.* Vnde Bodinus *Dominatum* definit, cum princeps unum, libertatē ac fortunarū omnium *Dominus*, iure belli factos aut fœdere subditos, quasi paternam servos, moderatur, *lib. 1. de Rep. c. 2.* Rectius ex sine definiretur, perinde ut de Rep. Civitate, & regno supra notavimus. Nam quia *Dominatus* mediū quid est inter Regnum & Tyrannidē, & utriusq; naturam quodammodo participat, prout magis minusve abscedit à regno & applicat se Tyrannidi, magis minusve libertati & fortunæ civiū insidiatur. Extrema quidē definiuntur in puncto quodam indivisibili. Sed media utriq; interjecta non nisi cum latitudine accipiuntur, perinde ut corpus neutrum, quod Medici inter sanum & ægrum interjiciunt, non eundem præcisè servat tenorem, sed nunc sano propius est, nunc ægro. In hac latitudine dicimus dominatē esse *Monarchiam primariò ad salutem principis, ex consequenti ad publicam civium directam.* Prioris respectu acceptat Tyrannidem, posterioris ad regnum, ideoque Tyrannis non est, cuius rei multa documenta, partim ex essetia, partim ex signis petit *Arist. 3. Pol. c. 10. 1. Pol. c. 10.* Nam, si Tyrannis statim non est, qui nō refert omnia ad communem bonū, ut supra diximus, multò min⁹ erit Tyrannus, qui bonū publicū procurat, licet id non procuret intentione primaria. Nam nisi publici boni ratio haberetur in imperiis dominicis, tot secula nō durarent incōcussa.

11.
Dominus sibi
datorum bono
sibi solet trahere.

9.
Qua sit indoles Domini.

10.
Distinguitur à Tyrannide.

12.
Definitio dominatus.

13.
Quid differat dominatus à Tyrannide.

Tyrannus

Tyrannis enim, quia violenta est, & destruit bonum publicum, cuius nexu ligatur nervus Reipubl. cujuscuq; perpetuis mutationibus obnoxia jacet. Deinde Dominatus à natura est, perinde ut herile imperium domesticum. 1. *Polit.* 3. Ad Tyrannidem verò natura nulla proclivis est, cum ea natura destruat: Secundum naturam dico dominatum esse, non quibusvis nationibus, sed ut ait Aristot. 3. *Polit.* 10. *barbarum magis, quam Græcum, & Asiaticum, quam Europæum*: Breviser ijs, qui se habent ad unum principem, sicut equos ad animam. Nam Aristot. 1. *Polit.* 3. declaraturus tam regale, quam herile imperium in animante, *Mentem dicit imperare corpori, heriliter, affectibus vero regaliter*, cuius contrarium allert Cic. in *fragm. lib. 3. de Reipub. Sed & imperandi & servandi*, ait, *dissemblitudines sunt cognoscenda. Nam animus corpori dicitur imperare, dicitur etiam libidini: sed corpori, ut Rex cæcibus suis, aut pater liberis: libidini autem, ut servus Dominus: quod eam coercet & frangit. Sic Regum, sic Imperatorum, sic Magistratum, sic patrum, sic populorum imperia cæcibus socijsq; sunt, ut corporibus animus: Dominus autem servos ut a fatigant, ut optima pars animi, id est, sapientia, ejusdem animi vitiosus imbecillusq; partes, ut libidines, ut iracundias, & perturbationes ceteras. Pauld consilius idem. libr. 2. *Tusc.* 99. *Præsto est domina omnium regina ratio: qua connixa per se & progressu longius, fit perfecta virtus: hac ut imperet illi parti animi, qua obedire debet, id eisdem est viro: quomam modo inquires? Velut Dominus servos, Velut Imperator militi, Velut pater filio.* Vterque consentit in eo, quod tam Herile. quam Paternum imperium in homine à natura adumbratur, sed herile rectius in imperio rationis erga corpus collocat Aristot. quam Cicero erga affectus. Nec enim coactione aut coercitione differunt pater & Dominus, quia & pater seu Rex, vi cogit reluctantes subditos aut liberos, perinde ut Cicero dicit rationem coercere & frangere libidinem: nec ratio aliter cogit aut frangit affectus, quam hortando & assuefaciendo ad optima, donec prævaleat, supra affectus à quibus sæpius vi abrepta fuit, quam affectus à ratione. Vera autem*

comparatio consistit in eo, quod sicut corpori, eò quod sibi ipsi prospicere, seque regere non sufficit, naturale est, ut regatur ab anima: affectibus verò, qui seipos moderari præsumunt, imperium rationis violentum est: ita iis populis, quos judiores produxit natura, utilis est dominatus, quales quidem omnes esse Barbaros superciliosâ credidit Græcia, prudentioribus verò & excultis gentibus molestus & contra naturam. Sic enim interpretandum est illud Aristot. 8. *Eth.* c. 10. quando ait: *Tyrannicum est imperium heri in servos.* Nam 1. *Polit.* 3. multis argumentis demonstrat herile dominium in servos monstrari à natura, & utrinq; esse utile. 3. *Polit.* 4. Tyrannicum autem dicitur in eos, qui non sunt natura servi. Hoc enim sensu non tantum Dominatus, sed & ipsum regnum & Democratia evadent Tyrannica, si scil. inducantur iis gentibus, quorum moribus repugnant, ut dicitur 3. *Polit.* c. ult. Lyfander impunè sivit Callibium, quem Atheniensibus induxerat præfectum, ab Antolyco per terram sterni, quia cogitare inquit, debebat se hominibus liberis imperare, non servis. *Plutarch. in Lyfand.* Nam ubique ut forme aliqua in sit naturaliter, subjectum oportet ad formam recipiendam dispositum esse, & inclinatum aut à natura, aut à consuetudine, quæ abit in alteram naturam. Nam etiam gentes quædã asperæ sint naturâ, mansuefiunt tamen assuetudine & cervicem servitiis Domini Regii ultrò supponunt, quemadmodum Artabanus admonerat Themistoclem, cum ad pedes Regis in Persia se serviliter abjicere recusaret, dediscat Græcanicos errores, nihil nisi vanam libertatem spirantes, & assuescat Persarum imitari modestiam, qui summæ sibi laudi vertant, *Regem Generari, tanquam Dei immortalis imaginem in terris gestantem. Plutarch. in Themist.* *ἡμῖν δὲ ποδῶν νόμον καὶ καλῶν ὄντων, καλλίς ἐστὶ πρῶτον βασιλεία, καὶ πρῶτον αἰετικόν ἐστι πάντων οὐρανῶν.* Nec Medorum, Persarum, Parthorum quiscquam legitur in vitus hunc tantum honorem regibus exhibuisse, cum ita more receptum esset. Babylonem ingressuris proponebatur aurea Regis imago, quâ si quis adorare refugeret, arcebat ab ingressu. *Philosfr. in Vit. Apoll.* Persarum

14. Quibus Dominatum sit naturalu & utitur.

15. Diffidium Arist & Ciceronis.

16. Quo respectu Dominatus dicitur Tyrannicum.

17. Consuetudo vertitur in naturam.

morem

18. Multis gen-
tibus usq;
receptum ado-
rare Reges.

morem quis scriptor in fastos non retulit? Plutarch. in Themist. & Artax. Prob. in Com. Curt. lib. 3. c. 8. Val. Max. lib. 6. c. 3. Iust. li. 6. Herod. lib. 7. Xenoph. 8. Cyrop. Ioseph. 2. Antiq. c. 3. Socr. l. hist. Eccl. c. 8. Lampr. in Alex. Sev. Sulp. Sever. li. 2. hist. sacra. Arrian. lib. 4. Ael. lib. 1. c. 21. & c. Etiam Zechobia, devictis Persis, more Persico sese adorari voluit: Treb. Poll. in Zenob. Tyr. 29. De Parthis idem referunt Athen. lib. 4. ex Pofydon. li. 5. & 16. de Parth. Ammi. Marcell. lib. 21. & Iosephus 20. Antiq. c. 2. Artabaculum à Cinnano revocatum, adoratumq; fuisse. Ut regē dum scribit, adorationem agnoscit signum recuperati regni. Tigranes regio honore affecturus victorem Pompejum, in terram se projecisse scribit à Plut. in Pau. & Dion. lib. 36. Imò & ipsos Romanor. Imperatores adoratos fuisse ex ga. Herodiani in Sever. narratione patet, quando Saturninum à Plantiano ad cadē, Severi invitatum, prius adorato Plantiano, tanquam Imperatore, libellum eandis demandat petiisse scribit. Itē ex Celsi erga Domitianum reverentia, paulò ante relata, Dion. in Dom. & illusionem, quam milites Rom. Christo tanquam Regi insultabāt, in genua procumbentes Matt. 27. nec non ex eo, quod Magi Christum adoraturi, moribus & consuetudinibus matris Matth. c. 2. His tamen moribus nihil abjectius semper visum fuit Græcis animis, quos legitimæ cuidam superbiæ innutrierat diuturna libertas, sicut Arist. lib. 1. Rhet. ad Theod. & honorum genera recensens, inter τὰ βαρβαρικά ponit ἀδουλῶν καὶ ἐκδοῦναι. Arcopagitz enim Atheniensium, Evagoram ad Darium legatum, à reditu capite multandum censuerunt, quod Dario more gentis, infra Græciam magnanimitatem adulatus esset. Athen. lib. 6. Valer. lib. 6. c. 3. Spartanorum legatus Antalcidas forte meliori fortuna non evasisset, nisi pudore suffusus, & Ephorum iudicium metuens, ultrò vita se abdicasset, quod servilius à Rege, quam auctoritas liberæ Reip. permitteret, acceptus fuisset. Plutar. in Artax. Thebanorum verò Legatus Iñmenias ne in Reipubl. dedecus quicquam committeret, & tamē in conspectum regis, quod sine prævia adoratione non licebat, admitteretur, anulum in terram procidere sivit, quem, ut tolleret, spe

ciem adorantis præbuit. Plut. in Artax. Ael. li. 1. c. 71. Conon, etiamsi duceret classem Artaxerxis, interpellatus tamen sæpius de adorando rege, semper tergiverfatus dixit: *Sibi quidem non esse gratæ, quem deus honore habere Regi, sed vereri, ne civitatis sua sit opprobrium, si potius Barbarorum, quam illius more fungatur.* Acim. prob. in Com. Iust. li. 8. Duo Spartani, quod ad expiandam morte sua violationem legatorum Xerxis, profecti erant ad Regem, verberibus eò adigi non poterunt, ut more à majorum institutis alieno, mortalem quenquam adorarent. Herod. li. 7. Callisthenis quoq; præfracta obstinationem prædicant Plutarch. Arrian. & Curt. 8. quod vitæ discrimen subire, quem Alexandri M. qui jam in Persicum fastum luxumq; degeneraverat, superbam præsumptionem suo applausu, & exemplo confirmare maluerit: nec speciosiore suæ conjunctioni prætextū excogitare scivit Hermolaus, quam quod diceret: *Tu Macedonas voluisti genua tibi porre, & generari que ut Deum.* Curt. lib. 8. Tantopere abhorrebant Græci eum honorem, quem assuetudo Medis, Partis & Persis familiarem fecerat, & non tantum extra vituperium, sed etiam in summam laudē posuerat: Simeones verò Seleuciz Episcopus ferreis compedibus vincitus, & post multa verbera introductus ad Saporem regem Persarum, ex alia causa noluit in genua procumbere, dicens, *id honoris soli Deo convenire.* Niceph. li. 8. c. 36. Quemadmodum & de Mardochzo testatur Ioseph. qui Amanem, Persico more, iussu Regis adorare constanter recusavit, nec *ἵνα τὸν πρῶτον προσκύνῃ, τὸν δὲ ἰσχυρὰ παροτρύνοντι ὑπὸ τοῦ βασιλέως, ἀπέκρουσε.* Ioseph. lib. 11. Antiq. c. 6. Ipse Isocrat. in parric. abjecti animi accusat Persas, quod *ὅτι τὸ ἀδουλῶν ἀδουλῶν, Deorum immortalium honorem in humanum cultum concordant.* Liv. lib. 9. ἀδουλῶν illam Persicam vocat *humijacētium adulationes*, Seneca Persicam *servitutem*. lib. 3. de benef. c. 12 lib. 3. de Ira. c. 18. Martial. *Blanditias Atreidum miserabiles* lib. 10. Epi. 22.

Cum igitur assuetis & à naturā ad obediendum factis dominatus gravis non sit, sequitur, ut alteram quoq; regni proprietatem imitetur, & voluntarios habeat subditos, quā notā Arist. ipsum iterū separat à Tyrannide.

Dddd 3. Pol.

20. Nec non alijs.

19. Quod semper
visum servi-
le Græci.

21. Dominatum
esse volunta-
rium.

3. *Polit. c. 10. 4. Polit. c. 10.* Argumentaq; spontaneæ subjectionis tria dicit, quod sit κτ' νόμοι, παλαιός; & quod τῷ φυλακῷ habeat βασιλικῷ. Κατὰ νόμον interpretor, non quod legibus subijciatur ut de regno Laconum dictum fuit, sed quod secundum leges imperij fundamentales inear. Si enim sponte sua Domino se non subicerent subditi, nec in successionem legitimam hæredum consentirent, nec ex hostibus Imperator custodiam satis cautè scriberet. Perfæ quippe quantumvis dominatu usos, promiscuè vel inter Epulas festosque dies gladiis cinctos incesisse refert Amnian. Marc. l. 23. ut & Parthos Ioseph. 18. *antiq. c. 3.* cum tamen Tyrannis nihil funestius esse, quam armatos cives circa se consistere pari, doceat Aristot. 3. *Polit. 10, 5. Pol. c. 10.* & post Ætium sensit Iulius Cæsar.

Hæc est Aristotelis, de δυνωσία sententia, vero nimirum & iis, quæ quoridie fieri videmus, apprimè consentanea, quam quo candore proponat Bodinus impugnamdam *lib. 2. de Repub. c. 3.* cum eadem ferè *cap. 2.* docuisset, nemo tam cæcus est, qui non primo aspectu deprehendat. Fingit enim Aristotelem dicere: *Barbaras esse gentes, quæ Reges à stirpe quarant*, nec id sufficit, sed secundum genus Regni ab eo constituta, addit Barbarorum, cum scilicet *Reges à stirpe ducuntur* & cum his larvis luctari pergit, quod cultissimæ quæque gentes reges à stirpe petierint, & quod aliæ species regni super addendæ essent, eorum, qui forte legantur, aut testamenta dentur, si successio hæreditaria distinctam regni speciem pareret. De distinctione specierum regnã jam supra respondi-mus, quod non species Monarchiæ aut regni proponat Arist. sed analogè nomen distinguat. Nihil verò eorum, quæ Aristoteli affinguntur, sed potius contrariù legitur, *in c. 10. c. 11. lib. 3.* Videtur enim Bodinus respexisse ad initium *c. 11.* quod quia breviter repetit, quæ prolixè declarata erant *in c. 10.* non ex uno atq; altero verbo, sed ex toto contextu sententia Philosophi eruenda fuisset. Barbarorum autem regnum describit Aristoteles ex conditionibus duplicibus, quarum primis accedit ad Tyrannidè, secundis ad Regnum. Ad Tyrannidè accedit potestatis ampli-

dine, *παρὰ κλίμα τὴν ἰσχυρίαν*, & cura rerù pri-vatarum: Ad regnũ, quia in volentes suscipitur, cuius signa sunt, τ' ἔ νόμοι αἰται, τ' πα-τεροι-καὶ ἡ φυλακῆ βασιλικῆ, scil. ex civibus. Vbi igitur constituit Aristoteles dominatũ seu regnum Barbarorũ ex eo tantum, quod principes à stirpe succedant? Etiam in ipso capitis 1. principio ait: *Δυνστερ δὲ ἡ βαρβαρικῆ. Αὐτὸ δ' ἴσιν ἐκ γένους ἀρχὴ δὲ παλαιῆ, κτ' νόμον.* Ex quibus apparet, quàm egregiam compositionis & divisionis fallaciam committat Bodinus, qui Philosopho imponit, quasi ex sola successione stirpis æstimaverit regnum Barbarorum. Imò ut impudentiam hominis magis mireris, tantũ abest, ut successionem à stirpe, ad Barbarorum mores referat Arist. ut potius eam inter conditiones reponat quibus à barbarie abscedant regna barbarorum & imitentur legitima regna. *Legitima enim* inquit, utrobique *c. 10. 11. 3. c. 4. Pol. sunt, quæ secundum legem & hæreditaria.* Et inter conditiones heroum annumeratur, quod in posteros regnũ transmittant. An forte etiam Heroès inter Barbaros condumnat? Imò ipso regno legitimo, *c. 12. lib. 3.* in dubiũ vocatur quæstio: *Verum satius sit eligi, quam succedere Reges, & licet inclinet Aristot. in electionem, nullibi tamen condemnat successionem, tanquam barbaram, quam in ipsa Monarchia optima admitti posse præsupponit. Ab ea igitur Bodinus & rixetur cum larvis suis: Aristoteles ab hac scabie pueros tenet unguens.*

Exempla quædam Dominatus pro-
ponuntur.

1. *Quanam gentes Dominatum facillime ferant.*
2. *Exemplum Dominatum in Persia.*
3. *Quanta reverentia Persæ profecti sint Regem.*
4. *Quanto imperio Persarum Reges usi sint in subditos.*
5. *Persæ esse penè sepe Regem.*
6. *Idque postulatione terra & aqua infirmuari.*
7. *De dominatu Parthorum.*
8. *Discrimen regij & dominici iuris.*
9. *Verum Regem non invidera nec empere subditum proprietatis bonerum.*

10. *Doma.*

21.
Resutantur
qua Bodinus
contra obii-
sit.

SECT. 5.

10. *Dominum Verò concedere subditis omnia suo beneficio possidenda.*
11. *Reges Gall. Hispan. Britan. &c. non esse Dominis asseribendos.*
12. *Dominatum ut plurimum introduci à Victoribus in destrictas provincias.*
13. *Vestigia Dominatum in feudis, seu feudicariâ possessione.*
14. *Vasallum teneri suam salutem posthabere salutis Domini.*
15. *Quomodo ex feudis eluceat dominatum,*
16. *Romanorum in destrictis gentes liberatas.*
17. *Fundos limitaneos nihil habere cum feudis communc.*
18. *Ex dominatu primum prodisse feuda,*
19. *A quorum antiquo rigore cum die recessum est in Europa,*
20. *De dominatu Turcarum.*
21. *Cur respuant Turca nobilitatem generu.*
22. *De dominatu Seriphiorum in Barbaria.*
23. *Regum in Congo.*
24. *Abyssinorum.*
25. *Tartarorum.*
26. *Chinensium.*
27. *Aliorum popolorum Indiarum.*
28. *Moscovitarum.*
29. *Moldaviorum.*

I.
Qua gentes
Dominatum
faciliter se-
rant.

Barbaris hoc genus Monarchiæ ascribit Aristoteles, & inter Barbaros Asiaticis magis, quam Europæis, eò quod, cum Barbari facilius seruiant, quam Græci, i. *Polst. cap. 1.* & proinde Eurip. in *Iphig.* Græcos dicat fas esse imperare Barbaris, non Barbaros Græcis, Asiatici adhuc molliores sunt Europæis, ob molliorem regionis, & qui inde sequitur, luxum, ut in *c. de Consuet. dicemus*, & prolixè explicatur ab Hippocr. in *libr. de aer. loc. 49.* Ex Asiaticis dubium non est, quin Persæ propè ad Dominatum accesserint, quia nulla gens perinde venerata fuit Regem, atque Persæ, ut ait *Ambros. ad Themistoclem. Plut. in Themist.* nec ulli sicut Reges Persarum tam grauißimas in subiectos habent leges, ut ait *Ambros. lib. 5. Hex. cap. 21.* quod innuit & *Virgil. lib. 3. Georg.*

Præterea Regem non sic Aegyptum & in-
gens,

2.
Exemplum
Persarum.

Lydia, nec populi Parthorum aut Medorum Hyadeses.

Obseruant. &c.

Nam aquam, ex qua Rex eum primogenito potare solebat, nisi per summum nefas nemini tasterere licebat, *Athen. libr. 4.* nec cuiquã fas erat in aula regia apparere, aut in cõspectu Regis prodire non vocato *Esth. c. 4. Ioseph. 11. Antiq. c. 6. Sulp. 2. hist. Sacr.* quã prærogatiuã septem sapientes à Dario sibi referuarat, ut unicuique eorum *in uisionibus* regiam ingredi liceret, extra quam si Rex cum uxore cubaret. *Herod. lib. 8.* In limine verò optimates omnes perpetuò expectare & quasi excubare coactos testatur Xenoph. 8. *Cyrus.* indeq; Plutarch. eos vocare consuevit *in uisionibus* *in Themist. & Pelop.* Ne in terra quidem nuda consistebant Reges *Athen. lib. 12.* nec cæteris in militia miscebantur, ut de Persis sui temporis restatur Amm. Marcell. Colebantur enim instar numinũ, quem admodũ Darius se vocabat *Regem Regũ & consanguineum Deorum, in l. 2. supplem. ad Curt. & Sapor* literas suas ad Constant. Imp. sic exorditur: *Rex Regũ Sapor, particeps siderũ, frater Solis & Luna. Amm. Marc. l. 17.* Nec enim veneranda illa Regũ Majestas aut cum Dario, aut Alexandro M. quibincta est, sed ab Artaxidis refuscitata, de quib. Marcell. *lib. 23. Ad id tempus scil. cum Arsaces, certatim summatum & vulgi sententiã concinentibus, astris, ritibus suis consecratione permixtum est omnium primum, Reges ejusmodi gentiũ primum appellari se patiuntur Solis fratres & Luna. Rẽ, Arsacem numinis vice generatur & colunt, eoque propagatiũ honorib. ut ad nostram memoria non, nisi Arsacides sit, quãquã in suscipiendo regno cunctis anteposatur, & in qualibet ciuili concertatione, qua quotidiè apud eos eueniunt, ut sacrilegium quicquid caueat, ne dextra sua Arsacidũ arma gestantem feriat. Vel priuatum. An verò hoc honor destituebatur potestate, quem admodum cæsum in Perdauera suorum Regũ sacra & à profanis non tangenda venerabantur Spartiæ, quos vivos non verebantur ad vincula & patibulum rapere: Plut. in Agid. Certè imperium Persarum Arist. prædictis locis ad absolutã, patremq; Tyranniæ potestatem refert, quando sub Asiaticis cõplectitur, Persas & *3. Erb. c. 10.**

3.
Reuerentia
Persar. erga
Regem.

4.
Imperium re-
gum in Per-
sæ quãtum.

apertius exprimit. *In lib. 5. Pol. c. 10. Tyrannicis institutis maxime consentire dicit leges Persarum: Plato verò de despotismo vocat lib. 3. de ll. & a Cambyse introductum affert, quæ in Persis ipsis Dominum, ut Cyrum patrem denominatum fuisse diximus, nec id alienum videri potest à vero illi, qui quæ de potestate regis Persici in *l. Esth. & Esra* scribuntur in memoria revocaverit, præcipuè*

lib. 3. Esr. c. 3. & 4. Nam Plutarch, apertè omnes Persas à rege haberi pro servis, excepta uxore, scribit, in *lib. ad princ. in doct.* nec dubium est de plebe, quom dicit Amm. Marcel. *lib. 23. in si. sequi nobilitatem, tanquam ad dictam perenni servitio, nec stipendijs ali. quando sultam nec donis.* Cum Xerxe in nave periclitante unicam spem superesse diceret vector si plurimi in mare desisterent, navemque exonerarent, Xerxesque saltem inveneret, *ut quantumvis esset salus Regis restatum faceret,* omnes in mare ruerunt *Herod. lib. 8.* Sed & summata eadem pertica tractatos fuisse, & æquè tremendum habuisse Regem ex Athen. *lib. 4. & 12. Stob. ser. 12. Strab. lib. 15. Plut. in Artax. Herod. lib. 3. & lib. Esth. & Esra.* patet. Nam & illi, qui fortè regis jussis non paruerant, amputato capite brachiove, ut ait Strabo, projiciebatur, verberibus ex arbitrio Regis, probè multati, gratias addere cogebantur, quod se in memoria regi fuisse advertissent. Nicod. in libel. *de morib.* cujus verba: *Εὐὶ δὲ πῦρ ἠεὶ ἐν βασιλείῳ, καὶ ὕδωρ ἐν αἰχμασίου αἰχμασίου τυχῶν, ὅπῃ αὐτῶ ἰμνήθη ἡ βασιλεύς.* Iussi ire in ignem, in aquam, non poterant cunctari, nec sibi parcere, si quæ ferrum in propria jussi essent expedire corpora. *Ambros. lib. 5. Hexam. Nec annulum aureum, vel Zonam, vel monile, aliudve ornamentum insigne cuiquam Persarum gestare licebat, nisi regia gratia concessum, ut ait Procop. lib. 1. de bell. Pers. A devictis, aut subiectis gentibus petebant tradi sibi terram & aquam, quasi utriusque Dominis, quod cum exigerent ab Atheniensibus & Lacedæmonibus, in signum subjectionis, utriusque legatos demerserunt in puteos, ubi terram inventuri essent cum aqua. *Herod. lib. 7. Nec enim credendum ait Livius lib. 35. Persas cum Terram aquamq. à Lacedæmonio perierunt gleba terre & haustum aquam-**

Persas esse poneservos Regum.

Quod terra & aqua po-

*guisse, sed ἄρῃν τῶν τῶν κῶν ἐν hoc ipso se fecerant, ut explicat Aristides in Panath. & Alexander M. innuit, quado milites admonet Darij prius deinde Xerxis insolētiz, Aquam ipsam Terramq. postulatum, ut neq. sanctium haustum, nec solatos cibos relinquerept, ap. Curt. l. 3. Himerius in Polemarchico: Terram & Aquæ à Persis postulara vocat *δουλοσύνη*, & Arist. ait, *lib. 2. Rhet. ἵπῃ δὲ δίδωμι Γῆν καὶ ὕδωρ, δουλοσύνην ἴσιν.* Scytæ eam servitutis speciem exprobrabant Ionibus, vocantes eos *mancipia Dominorum amatia*, eò quod sub præmio libertatis & autronquias invitati adducere naves, quib. Darium expectabant, & Dominum fallere recusarent. *Herod. l. 4.**

Parthorum Dominatum non minus extitisse superbum & ferocem, ex Tigranis imperio prolixè descripto à Plut. in *Luc. patet.* Nam & ille succensebat Lucullo, quod in teris sibi non tribuisset nomē Regis Regum, & de cætero testis est Athen. *lib. 4. ex Polydon. lib. 5. & 10. de Parth.* dum ait. *Rex Parthorum amicum ad cenam vocatum non participem non facit, sed humi subsidet, & quod à rege projectum, canis instar comest. & saepe ob quamvis levissimam causam ab ea cana, qua humi pascitur, abreptus, virgibus & nodosis verberatur, & crude ferdatum, Regem, a quo cadi jussus est, tanquam accepto beneficio, in terram pronus ac procumbens, generatur.* Id cū sciret Claudius Imp. dimissum ad Parthos Meherdatem sic admonet: *Ut non Dominationem & servos, sed rectorem & civem cogitaret, Clementiamq. ac justitiam, quæ pro ignara Barbaris, sanis tolerabiliora capesseret.* *Tac. 12. Ann. nu. 3.*

Hos omnes Barclai. *lib. 2. contr. Monarch.* in ordinem Regum inserit, & jus, quo usi sunt, regium debere vocari contendit, non distinguens inter reges veros & Dominicos seu Barbaros. Nam etiãsi par sit utriusq. licentia, ea tamen verus Rex non utitur nisi ex urgente causa eaq. publica, quoniam scit sibi omnia referenda ad finem publicam: Dominus verò eam expedit ex causa, etiam privata, dum suis commodis potissimum inservit. Verus Rex, etiam si impuæt possit, non tamen rapit ad se bona subditorum, eò quod satius, & utilius sit rei publicæ, ut subditi proprietates rerum teneant: Nec Augustus forum longius

stultitiae in nuebatur.

7. De dominat. in Parthorum.

8. Discrimi. reg. & Dominici. inu.

9. *Regem non invadere bona subditorum privata.*

gius circumducere potuit, quod sine habitantium injuriis, quorum res demolendæ fuissent, id facere non posset. *Suet. in Aug. cap. 56.* T. Quinctius Flaminius, quanquam impendio desideraret in libertatem asserere Romanos, qui per Græciam serviebant, per edictum tamen eos Dominis abjudicare noluit, donec Achæi collato lytro eos comemerent, & Flaminio donarent. *Plutarch. in Flaminio.* Cum Cæsar & Antonius inter cæteros in senatorium ordinem Maximum quendam servum cõoprasent, qui quæstoris officio functurus erat, Dominus agnitum inpristinâ servitutum, nemine intercedente, vindicavit. *Xiph. ex Dion. Aug.* Adrianus enim rectè rescripsit: *Non videri legissime libertatē datā, quam populi in theatro clamor, in viso Domino, præsumeret extorsisse. nec Tiberius prius consentit, histronē quendam manu mitti, propter preces populi, quam Dominus pro eo precium accepisset, Dion. lib. 57.* quod imitatum fuisse Maximilianum Imp. de manumittendo proprio homine, refert *Zasl. lib. 1. resp. sing. c. 3. num. 31. arg. l. fin. de nat. restit.* Si enim, dicente Cicerone 3. offic. *ostrea pr. unum traheret omnia aliorum ad se, societas humana pessum iret.* Cæterum Dominus, cūm referat omnia ad suum quæstum, bona subditorum sibi quoq; vendicat, & ut de Persis, testatur *Procop. li. 1.* nihil, nisi suo beneficio possideri patitur. Nihil ut Dominium tam directum, quam utile retineat, fieri, salvo regno, non potest, quia non haberet, quibus imperaret, Ad eum modum vivitur hodiè apud Turcas, Tartaros, Persas, Abyssinos, Moscovitas, & plebasque alias gentes, nec dubitat *Montecat. lib. 3. Polst. rex. 105. schol. 1.* Gallorum, Hispanorum & Britannicæ regna, præcipuosq; Italicæ principatus ad despotiam referre, cuius sententiæ subscribere non potest, qui quantum interfit inter Turcarum servitutum, & harum nationum libertatem, animo secum reputare velit. Qui enim absoluti sint Domini, qui subditis tantum non in seipos potestatem dederunt, certè in partem non parvam imperii eos transfuserunt: Persarum consuetudo erat, *notante Aelian. li. 12. cap. 62.* ut si quis de rebus obscuris ambiguisq; consilium regi dare vellet super aureo

latere staret, & si bona salubriaq; in medium consultuisse videretur, latere in consilij pretiū accepto discederet, nihilominus tamen quod regi contradixisset, flagris cæderetur. Unde Xerxes, paratis omnibus, qui ad suscipiendum in Græcos expeditionē faciebant, cum convocasset senatum in aulam, *Non, inquit, vos ad vocavi, ut sequerer, sed ut audirem, Herod. li. 7.* Dominum se meminerat, cuius verbis oporteat servos esse audientes, & suam rem suo arbitrio, suisq; auspiciis gerere volebat. Cæterum Reges Hispan. Gall. Angl. Scotor: quia rem populi se gubernare sciunt, non privatam, non tantū, antequam quicquam aggrediantur, comitia conscribunt, & eorum, quorum interest, sententiam & assensum exquirunt, sed & sequuntur, quod certè Regum est, non Dominorum. Iidem nec subditorum bona ad se rapiunt, nec hoc agunt, cū Nerone, *me quis quicquam habeat, Suet. in Ner. c. 32.* aut cum Caligula *in omnium cõsui bona jus sibi arroganti, Suet. in Calig. c. 47.* Sed licet antiqui dominatus vestigia quædam retineant, pleraque tamen in liberalitatē regiam demutarunt. Nullibi enim frequentius cõspicitur dominatus quam in iis provinciis, quæ jure belli per vim occupantur, quoniam jus belli esse creditur, ut visum cum vita, libertate, adeoq; bonis omnib. suis cedant potestati victoris. Eo dum rigidè utitur victor, exactum se devictorum constituit Dominum. Nam & servitutum hoc modo introduxerunt bella. Ita Guilielmus Augustus, occupata Anglia, fortunarum omnium Dominus esse voluit, *Polyd. Verg. lib. 9.* quod quia durum videbatur pristinis colonis, subindeq; ea de causa contra infortunat Regem arma conclamabant, salubri consilio mitigavit Lanfrancus Archiepiscopus Cantuariensis severitatem Regis, & ut res suas cuique relinqueret, immunitates Saxonom & Danorum uno impetu non revocaret, sed legibus S. Eduardi locum faceret, suavit, quo factò, cum regnum sibi Guilielmus sibi stabilisset, summum illud jus dominatus, per seditiones filiorum & nepotum ingravescente denuo potentia populari brevi cõ descendit, ut Comitia ipsum Regem in ordinem cõgerent, & leges, quas visum esset, darent. *Matth. Paris. & Raph.*

12. *Dominatus plerumq; introducitur a victoribus.*

10. *Dominus tradit omnia possidenda suo beneficio.*

11. *Sententia Montecatini regressur.*

niam, deberet solus pati expensam, ait Sal-
vian. *d. lib. 5.* Romani quondam devictas ci-
vitates, provincias, regna, aut juri suo resti-
tuebant, aut agri parte multabant, quam
militibus, aut civibus Romanis pleno jure
possidendam tradebant. *Carthaginensibus*
ait Flor. *Epist. 19. post primum bellum Puni-*
cum pag. data. Nihil præterea Sylla quan-
tumvis crudelis, quantumvis Atheniensibus
inensus, subjectas tamen Athenas esse sal-
tem voluit, quoad cætera jura, leges & liber-
tatē, liberas reliquit, *Plut. in Syl. T. Quint.*
Flaminius universam Græciam liberam in
convenu publico proclamari per præco-
nē jussit, *Plut. in Flam. imp. & Philippo Ma-*
cedoni Consul pace data, regnum concessit,
Flor. lib. 2. Rom. hist. c. 7. Antiochum trans
Taurum se continere voluerunt, Siculis a-
grum totum reddiderunt, *Cic. ad S. in Verr.*
Augustus regna, quibus belli jure potitus
est, præter paucā, aut isdem, quibus ad-
emerat, reddidit aut alienigenis contribuit:
hec aliter universos Reges, quam membra
partesque imperij, curā habuit. *Sueton. in*
Aug. c. 48. Hoc certē erat Regium, *Victorius,*
scilicet ut Alexander M. ad Dariū, Pyrrhus
ad Romanos enuntiabat, & *Gloria contem-*
ptum esse: Sed cum jus belli severius exer-
cere placeret, Romanis, agros, hostibus a-
demtos, partim publico vectigales facie-
bant & à Censoribus elocari curabant, par-
tim privatorum militumque usibus assigna-
bant. *Liv. lib. 26. l. item sierberat. §. 1. de*
rei vend. l. Lucius in pr. de Evis. l. cotem.
§. agri, de publican: Directi vero & utilis
Dominij mentio nulla. *Beudest. Bonnius de*
cen. lib. art. 26, 36. Nam ne fundi limitanei
quidem, quos Alexander Severus ceperat
militibus ea lege, ut ad hæredes, quatenus
militarent, transirent, tribuere putans, eos
pro sinibus sortius pugnatores, si pro rebus
propriis pugnarent, ad feudorum naturam
satis appositè trahuntur, à Vigl. *rubr. Inst.*
de mol. testam. n. 22. Panciroll. *de notis. Imp.*
Orient. c. 139. l. 21. Taurell. lib. de militiis
ex cas. cir. fin. quoniam nec ad servitia ob-
ligabantur possessores, cum veterani ple-
runque & emeriti illuc immitterentur, nec
incubabant nisi limitibus & agris hostium,
prout pluribus disputant Duar, *de feud. c. 3,*

num. 3. Cujac. lib. 8. abs. 14. Hottom. disp.
de feud. 2. Barbaræ veronationes, ut se in-
ruti imperij Romani provincias effude-
runt, non tantū limites militibus armarunt,
aut Marchiōes, à limitū defensione denomi-
natos, constituerunt, sed possessionē univer-
sam sibi propriam, tanquā belli jure acqui-
sitam, vindicarunt, mox ne subditis carerent,
& ut ex bonorum redditibus domesticis &
milites alerent, ad officia vel aulica vel bel-
lica paratos, fiduciæ nomine ea vasallis clo-
care ceperunt, ut, quando vellet, auferre
possent, deinde in annos, mox in vitam fide-
lis, denique in hæredes & nepotes, ut lege
Conradi cautum dicitur *c. un. §. Et quia Vi-*
dimus. de hū, qui feud. dar. post. confirma-
runt, atque ita ex dominatu Barbarorum
primum emerferunt feuda, quemadmo-
dum Henricus Leo apud *Helmold. lib. 2. c.*
9. jactitat, Imperialis donazione sibi permis-
sum, ut in Sclavorum provinciis, quas jure
belli sibi subjecisset, Dominij debitum exige-
ret. In tantum verò à dominatu severitate
recesserunt cultiores, Germaniz, Italiæ,
Galliæ, Hispaniz, Angliæ & Scotiz gentes,
quantum feuda propius ad naturam *Allodi-*
alium delabi, & vasallos plus dignitatis &
potestatis repetere passī sunt, tum etiam
plura subditis prædia allodij jure utenda
fruenda indulserunt. Africæ verò & Africæ
incolæ maximam partem adhuc sub vero
Dominatu vivunt. Nam quod Turcarum
imperium ne Monarchiis quidem accenseat
Ioh. Gerhard: *in qq. Polst. superius refuta-*
tum est: quod idem à Græcis expressum non
esse opinetur Smith, *de Rep. Angl. c. 1. c. 10.*
propterea, quod ex servis Resp. non compo-
natur, subditi verò Turcarum sint instar ser-
vorum, id facilè apparet, falsum esse, si quis
consideret, quem huc usque ex Platone &
Arist. explicavimus, dominatum, in quo
licet subditi imitentur servos, servi tamen
prorsus non sunt, ideoque à communione
Reipubl. non prohibentur. Nec enim Tur-
cæ libertatem auferunt subditis, perinde ut
bello captis, licet eam durioribus legibus
circumscribant, quam in regno fieri æquum
erat. Nā ad nutū & ministeriū principis, qui
se veteri instituto Mahometanorum, *Sul-*
num id est, *Dominum* vocat, parati esse,
cogun-

18.
Ex dominatu
primum pro-
diisse feuda.

19.
A quibus
cum tempore
recessum est
in Europa.

20.
Dominatu
Turcarum.

16.
Romanorum
in victis gen-
tes liberali-
tas.

17.
Fundi limi-
tanei nihil
habere cum
feudu com-
mune.

coguntur, non secus ac olim Persæ qui nec sperare, nec scire coram principe audebant, *Marcell. lib. 23.* Detrectare quicquam eorum, quæ à principe imperantur, religio est, & ad condemnationem vel ipsorum summatum & Ballarum visceriorum, nihil requiritur præter unum verbum principis. Orchanes, Ottomanni filius, *ut refert Leonclav. Calcond.* in regionibus imperio suo subditis domus immunes atque prædia describi iussit, uti videlicet unus ex quolibet prædio mitteretur, qui per unius anni spatium in regia quosvis sibi adjunctos labores obiret. Bajazethes II. cum terræ motus concussisset Constantinopolin, non tantum in singula capita tributum indixit, Sed & decimum quemque fabrorum sub pœna capitis ad reficiendam urbem convocavit. *Mena. in relat. capis. sua lib. 5. c. 14.* Quin & Menav. *lib. 4. cap. 2.* per totam Græciam, Bosniam Wallachiam, ex quavis familia tertium adoptari filium in militiam Ianizerorum restatur, quod certè quid est aliud, quam in omnes familias & personas, non tantum universale, quod respectu utilitatis publicæ cuius Majestati convenit, sed & peculiare & Dominicum imperiū arrogare? Nam quod Timariotæ, quos vocant, seu Equestris ordinis homines prædia sua fiducia nominæ possideant, quam latè dominantur Turcæ, vel lippis notum est & tonsoribus. Cui enim Regi, principi, nationi, vel civitati possessionem & libertatem unquam integram reliquit Turca post victoriam? Iohannes Castritoris Rex Epiri ultrò transferat in potestatem Amurathis I. nec tamen ne sic quidem efugere potuit, quin eadem peritica cum devictis per vim tractaretur, & dejecta à regno ejus posteritate provinciam sisco adjudicatz, per Bellerbejum administrarentur prædia Timariotis distribuerentur. *Marin. Barlet in h. Scand.* Vidit Busbeq. *Epist. 1.* non tantum Catacuzenos & palæologos contentius apud Turcas viventes, quam Dionysius vixit Corinthi, sed & alios regij generis & à satrapis oriundos ad miseriam bubulcorum & opilionum dejectos, quod licet in melius plerique interpretentur, quasi apud Turcas solos ex virtute vera nobilitas estimetur, diligentius tamen mores Sukanorum & pri-

mordia imperij intuenti, non obscure inde deductum videri posset, ne qua dignitas, aut prærogativa in Repub. esset, quæ à præsentis principis grava non dependeret. Quemadmodum enim arbiter scenz personas mutare jubet histriones: ita Turcarum Dominus ab infimo loco ad summum extrahit suo unius arbitrio, & quem hodie proximo à se loco constituerat, ubi mutavit sententiam, cras ad transtra condemnat, quemadmodum de Achomate, primo visceriorum Bâssa, cui nulla verisimili de causa, nisi ut Rustano primus locus redderetur, gulam frangere mandaverat Solimanus, fide dignum testimonium reliquit Busbeq. *Epist. 2.* Imò cui latere recto post multa verba vitæque integra à scena abscedere datur, magis addece gratias, cogitur, quod intelligat sui memoriam adhuc vivere in animo principis, *Busbeq. lib. 1.* ut de Persis supra relatum fuit *ex AEh. 12. c. 62.* & de Abyssinis non dissimilia scribit Franc. Alvarez. *in h. AEthiop.* Cum igitur Turcarum Imperator tantam potestatem sibi vendicat, & tam personarum, quam rerum subditorum sit Dominus, quandoquidem jam legis Mahometanz certo capite cautum fuisse scribat Bodin: *2. de Rep. c. 2. ne quis omnino Dominatum affectaret, ne de ullius prædij dominum se diceret præter Calipham, pontificem Max. cujus Turcarum, & Persarum Imperator, nec non Reges Marocco & Fezzæ sese successores jactitant, fieri aliter non potest, quin Turcæ sub Monarchia Dominica sint, ut & Persæ & qui in Africa Seriphis obediunt & regi Adelensium.* Nam quia in locum Caliphæ se ingesserunt, ejus quoque jure utuntur, Seriphii hoc amplius, quod non tantum *Alcaidii*, hoc est, vasallii, prædia elocent jure feudali, sed etiam, quoties visum fuerit, possessores inde abigant, eorumque filios stipendiis annuis, filias inventa nuptiarum conditione contentas abire jubeant. *Borer. part. 2. Cosmogr. c. 2.* In regno Congo, ait Lopez, quia nemo ex bonis immobilibus quicquam proprium habet, quod ad Regem non pertineat, nullæ lites nisi de injuriis & convitiis audiuntur. & c. *Edward. Lopez. lib. 2. de regn. Cong. c. 7.* Abyssinorum Rex non minori in suis utitur autoritate, quippe à quibus

21.
Cur Turca
non habeant
nobilitatem
generis.

22.
Dominatum
Seriphiorum.

23.
Regem in
Congo.

bus colitur tanquam divinum quoddam numen, sat beatos se judicantibus, modo pedem Regis dimodis plagulis, contuendi copiam habeant. Flagellati gratias agunt, quasi beneficio affecti: bona omnia fiduciz nomine à manu principis recipiunt precaria, & quotannis juramentum fidelitatis repetunt: subditos nemini habere licet, præter Regem: Ex singulis familiis tertium quemvis; filium debent satellitio regio, seu militiz S. Antonij, pluraque alia onera lubentes subeunt, ut videre est in narrationibus Francisci Alvarezij, Horatij Malaguccij, Damiani à Goës, Iqvij, Leonis & Boteri &c. quæ sunt satis insignis dominationis indicia. Nam accuratè de forma Reipubl. ex tam paucis fragmentis & dubia historia judicare non magis licet, quam de cæteris trans montes Lunæ extentis, in Africa regnis.

In Asiam ubi pedem referimus præter Turcas; bonam eius partem invenimus occupatam à Tartaris & Chinesibus, quique his utrinque adjacent, *Tartarii* non est dudum, quin dominicè, ad modum vicinorum principum, M. Chamus imperet, cum primus huius dignitatis principes omnes primogenitos suos tollere juberet, fortè ut lus successioneis, quod iis armatura putabatur, extingueret. Ad militiam, ad servitium aulicam non secus utitur subditis universis, ac si omnes in ministerio eius familiari viverent: A bonis exigit Decimas, tanquam qui solus sit rerum in sua Repub. dominus, ut referunt Hatto Armen. in *Relat. Tart. cap. 16. C. 48.* Michov. 1. de *Sarm. cap. 2, 3, 4.* Boter. *part. 2. Cosmog. lib. 2.* Pantal. in *descript. Tart.* In regno Chinæ, perinde ut à Abyssinorū, nominata Ducum, Comitum & id genus alia prorsus ignorari refert Boter. *d. lib. 2.* quod Rex solus sit omnium Dominus, & subditos sibi omnes immediate cum bonis subiectos habeat. *Lindsch. lib. 2. histor. Ind. cap. 23, 24.* In regno Caucochinæ seu Siannensi subditi locationis titulo agros possident, usum fructum vindicante sibi sisco. *Boter. ibidem.* De Iavanis conceptis Verbis testatur relatio Belgica ab anno 1594. quo expeditionem nostram in illas oras successerunt, quod sint servi suorum Regum, & ad eorum nutum arma capessere cogantur, *Part. 3. histor. Ind.*

c. 26. & hanc Dominandi libertatem per vicinas Insulas Iaponiam Bali, Madagascar Seilon &c. sparsam esse, nemo est, qui non ex relationibus, tam Hispanorum, quam Belgarum facile colligat. Apud Bantamenses quàm primum quisquam moritur, bona omnia invadit Rex, abducta uxore de liberis, quos Chinesibus ad tempus utendos vendit, nisi si ante obitum parentum nuptias contraxerint. Unde fit, ut ante annum ætatis 12. sæpe quis tres aut quatuor nuptias constitutas habeat, eaque festinatione Tyrannidem regis prævenire speret. *Part. 5. histor. Ind. qua continet relationem navigationis ab anno 1594. ad annum 1600.* Achinenses omnes subiecti sunt regi, instar servorum, qui opere 4. Sabandrarum id est magistratuum reguntur, periculosum est apud eos in suspicionem divitiarum, quas Regi pro arbitrio subtrahere licet, incurrere. Qua de causa omnes eodem vestium genere ornantur, ne pauperum & divitum discrimen ullum appareat, ex *relat. Ioh. Herm. de Bree. part. 8. histor. Ind. Atque adeo dominatus pervagatus est universum Orientem, nec ab Europa ipsa, qua contermina sit Turcis Tartari sive abstinuit. Nam vel unius Iohannis Basilij vita, ab Oederbor. descripta, ne plura suffragia à Sigismundo Barone, Iovio, Bodino, & aliis emendicem, documento esse potest, quam arctè & serviliter Magno suo principi subijciantur Moscovitz. Nemo est, qui ad lectionem eius non exclamet: Tyrannum, non principem depingi, quia solemus aliorum mores in nostris metiri. Liberis & prudentibus populis Tyrannus extitisset, quia iis incubuisset contra naturam: Sed Barbaris & minus animosis Russis necessarius fuit princeps, quia eorum natio nec assueta est aliter, nec aliter ferunt mores. Testor turbas & tumultus, quibus in mutuas cædes jam totos viginti, & quod excurrit, annos ruit, & vastatur barbaries illa, postquam aperta per vim fenestra, semel ad perniciosam & insuetis animis intolerandam libertatem seditiosos colonos conclamarunt. Asino quippe fustes, & servis debentur compedes. Moldavie Waivvodis eandem severitatem tribuit Greg. à Reichersdorff, Transylv. & hinc accessit causam tot*

E e e

conju-

24.
Abyssino-
rum.25.
Tartarum.26.
Chinesium.27.
Aliorum po-
pularum In-
dicorum.

conjuracionum, quibus in principes insurgitur. In Chorograph. Moldav. Ita igitur se habet dominatus, qui quidem non assequitur rectitudinem Regulæ, sed non profusus in Tyrannidem degenerat, vitium inter & virtutem ambiguus: Tyrannis verò, quam cæteris Monarchiis compendij gratia, annectimus, nihil in se continet sani, nihil quod sit vitiorum expers, ut mox patebit.

SECT. 6 De Tyrannide, quid sit & in quo consistat.

1. Quare de Tyrannide agat Aristot. ultimo loco.
2. Tyrannidem non tantum Monarchiarum, sed omnium omnino Rerump. esse pessimam.
3. Et quidem multis de causis.
4. De nomine Tyranni.
5. Multis nominibus ex abusu constari invidiam.
6. Vt ipse Regum.
7. Hostis.
8. Latronum.
9. Mathematicorum.
10. Sophistarum.
11. Nomen Tyranni multis principibus temerè attribui.
12. Serio distinguendum esse principem negligentem à Tyranno.
13. Quatenus in idem coincidunt non occidere & servare.
14. Qui servare non potuit, dum non servat, non peccat.
15. Minus esse, omittere actionem virtutis, quam operari vitium.
16. Tyranni essentiam non consistere in privatione, aut in omitendo.
17. Animus pusillus & Reip. gerenda insufficiens non parit Tyrannum.
18. Imperfectum principibus dandos potius esse tutores, quam regnis depellantur.
19. Supinam & deliberatam negligentiam, quam proximè ad Tyrannidem accedere.
20. Ofuscantia Neronis.
21. Quæ tamen sola non constituit Tyrannidem.
22. Tyrannum non esse, qui imbecillitate mentis aut defectu iudicij peccat.

23. Claudium Imp. stupidum magis fuisse, quam Tyrannum.
24. Documenta quadam stupiditatis Claudij ex rebus domesticis.
25. Pleraq; sub Claudio perpetrata, ipso inscio.
26. Ab uxoris & liberis.
27. Facilitatem principis non esse vertendam in Tyrannidem.
28. Testimonia fatuitatis Claudij.
29. Secunda distinctio inter principem privatum vitio obsessum, & in publica delinquentem.
30. Militariis peccatorum distinctio à privato.
31. Peccata servilia.
32. Levis & privata vitia non sufficere constitutendi Tyranni.
33. Intemperantiam non facere Tyrannum.
34. Taxatur funestus Zelus pontificum.
35. Excommunicatio non privat regnorum possessione.
36. Nec paganismus, vel hæresis.
37. Facilitas pontificum in constituenda Tyrannide.
38. Hæreticos non accenseri Tyrannum.
39. Nec alia vitia privata constituere Tyrannum.
40. Quod declaratur exemplis.
41. Distinctio inter Tyrannum & principem Tyrannicum.
42. Tyrannus & Regnum se mutuo destrunt.
43. Vnum aut alterum actum Tyrannicum non facere perfectum Tyrannum.
44. Sicut nec unum actum virtuosus constituit virum probum.
45. Tyrannidem tota sua latitudine vitiosam esse & nihil sani in se continere.
46. In principe vero iniquo non desinere ordinationem divinam.
47. Et proximè huic etiam in conscientia debem obedientiam.
48. Iustum factum differre à iusto facto.
49. Principem iniquum in uno, posse bonum esse in cæteris.
50. Pro principe iniquo Christianos temerè orare Deum.
51. Propter severas exactiones principem non esse deferendum.
52. Distinctio inter corporeum & corpus.
53. Item inter pestem, & pestilentiam.
54. Nota Tyrannidis loco definitionis proponi solent.

Qua

35. *Qua Tyrannidem nec conjunctim, nec
disjunctim sumta constituunt.*
36. *Et sunt naturæ Tyrannidum posteriores.*
37. *Nec conveniunt omni Tyranno.*
38. *Omnia, qua multa sunt, convenit revo-
cari ad unum quid per se.*
39. *Quod erit essentia Tyrannidû.*
40. *Definitio Tyrannidû Ar. Stoelica.*
41. *Quomodo regnum & Tyrannû oppo-
nantur.*
42. *Sapè, qua benè in speciem sunt, Tyranni-
dem debere in recessu.*
43. *Ideoque actiones Regum ac Tyrannorum
semper astimandas esse ex fine.*
44. *Quem finem Tyrannus sibi propositum
habeat.*
45. *Rejicitur definitio Sepulveda.*
46. *Additamentum quoddam Thomæ ad de-
finitionem rejicitur.*
47. *Tyrannum semper imperare paribus
aut melioribus.*
48. *Alexandrius quid significet in defini-
tione.*
49. *Pareat esse potestatis Regû ac Tyranni.*
50. *Perfecta & succincta definitio Tyrannidû.*
51. *Omnem Tyrannidem esse violentam.*
52. *Quo sensu verum sit, & accipiendum.*
53. *Violentiam non esse in definitionem in-
gerendam.*
54. *Rejiciuntur cavilli Bodini.*
55. *Quomodo violentia Tyrannidû sit propria.*
56. *Regibus subditos obedire quidem in vi-
sis, sed per accidens.*
57. *Tyrannû verò eisdem sapere.*
58. *Odium civiû per se nõ facere Tyrannum.*

1.
Quare de Ty-
rannide ultri-
mo loco agan-
tur.

2.
Tyrannidem
pessimam esse
omnium Re-
rum pub.

Extrema Monarchiarum est Tyrannis, eademq; non tantû in genere, ubi unus dominatur, sed omnium omnino Rerumpub. pessima 3. Pol. c. 7. in pr. 4. Pol. c. 2. & 8 in pr. qua de causa, in eo tractatu, cui propositum est, explicare Respublicas, Tyrannidem adducit Arist. ultimo loco, lib. 4. Pol. c. 8 in pr. & c. 10. quoniam omnium minimè Reipub. nomen meretur. Licet enim pari passu ambulet cum Dynastia paucorum & impotenti plebis dominatu, 4. Pol. c. 4. 5. 6. & 14. lib. 5. c. 6. l. 6. c. 6. utroq; tamen deterior censetur, quia majori bono opponitur, ut ait Alcinous de doct. Plat. c. 33. & Bono majori majus ma-

lum obijci certû esse dicit Alexand. Aphrod. lib. 1. Probl. 36. Quo vinum quodque generosius est, eò fortius est, ubi corrumpitur, prognerat acetum. & utilissima quæq; alimenta perputredinem deterrimum concipiunt odorem, nec venenum corpori innascitur magis deleteriû, quam in quod optimè elaboratû semen degenerat, & ex summa libertate, ut ait Plato, servitus oritur, & plurima & ferocissima. lib. 8. de Repub. Quânto enim plura bona intulit regnum, cum in eo cives quasi sub unius patris familias sollicitudine amice viverent, ut de Cyri imperio loquitur Xenophon lib. 8. Cyrop. in fin. tantò impensius nocendi facultatem accipit Tyrannus, postquam ad exequendum, quod secû animo præcepit, nihil sibi deest præternutum, sicut Cajus lautioris convivio effusus subitò in cachinnos, Coss. qui juxta cubabant, quidam rideret, blandè quærentibus, *Quid, inquit, nisi uno meo nutu jugulari utrumq; vestrum posse?* Et quoties uxoris vel amiculæ collum exofcularetur, addebat: *Tam bona cervix simul ac jussor, demetur.* Suet. in Calig. c. 32. & 33. In cæteris, quantumvis corruptis Rebuspubl. manet saltem umbra quædam publicæ, seu inter plures divisæ rei: in Tyrannide transeunt, omnia ad unius privati libidinem: nec tam facile est plures uno impetu simul degenerare, quam unum aliquem nimia licentia corrumpi. Inter triginta Tyrannos, Atheniensiu Theramenes exitus, Critiz & sociorum crudelitatem retundens, triave millia in consortium rerum asciscens, Xenoph. 2. Græca, inter quadringentos Phrynichus, qui jam Sami Alcibiadi & paucorum potentiz adversatus fuerat, Thucyd. lib. 8. Arsp. 5. Pol. 6. Inter Decemviros Rom. C. Julius P. Sextio, in cuius ædib. cadaver effossum fuerat, diè dixit ad populû, *accusator existens, cuius res legatum judex erat, decedensq; jure suo, ut demtum. de q; magistratus populi libertati adjiceret.* Livius lib. 3. Octavius quoque Lepidi Antonijque sævitix multum detraxisse creditur, nec, nisi invitus, in cædem & proseriptiones consensisse, cuius indicium capit Dionys. ex mansuetudine, qua usus est, cum ad suum unius arbitrium omnia traxisset. Tyrannus verò, qui

3.
Multi de
causa

Eccc 2 cum

cum Nerone se ex omnibus mortalibus pla-
euisset censet, ut in terra Deorum vice solum
ungeretur, qui vita necesse, gentibus arbi-
ter, qualem quique sortem statumque habeat
in sua unius manu positum putat. Sen. 1. de
Clem. c. 1. nullius collegæ intercessione, nul-
lius amici dissuasus retinetur, quod minus in
omne vitiatorum barathrum præceps eat &
libidine pro lege habeat. Vnde meritò Plato
in Politi. ut Monarchiam, bonis legibus fun-
data ceteris quinque; Rebusque longè præfert:
Ita ἀνομοσ δicit esse χαλιπλίη η̄ βασιλευσία.

4.
De nomine
Tyranni.

Nomen verò Tyranni aut Tyrannidis est
eorum numero, quæ abusu hominum in
deterius traducta sunt, & malè audire cepe-
runt. Etenim Tyranni olim dicebantur, re-
ste A Emyl. Prob. in Milissad. qui potestate
erant perpetua in ea civitate, qua libertati
assueverat, ut in illo Virg.

*Parti mihi pacis erit dextram setigisse Ty-
ranni,*

Iovemque ipsum Tyrannum Deorum vocat
Aristoph. in Nub. nomine à Chaldæis Syri-
que deducto, ut explicat Scholiast. Sophoc.
in Oedyp. & Cæl. lib. 22. c. 2. Et inter senten-
tias Senecæ attributas: Tyrannus à Rege dif-
fert factis, non nomine. Senec. 1. de Clem. 12.
Infamiam autem contraxit nomen, post-
quam sævitia, crudelitate & publici boni in-
teruersione summam potestatem, qui ea pa-
tiebantur, conscelerarunt. Nam apud Græ-
cos, Italos & Romanos, vel Regum ipsorum
Sanctum nomen ex paucorum abusu, in-
uium fuit & abominabile, quippe cum liber-
tati suæ, quasi ex ære collatitio, tantum de-
cedere putarent, quantum reges occupas-
sent, ut ait Perficus Prætor Artabanus apud
Plutarchum in Themistoc. Veientes, quod
ædicio annuæ ambitionis regem creassent, u-
niversi Hetrurix populi deseruerunt, non
majore odio regni, quam ipsius Regi, decre-
tumque fecerunt: Auxilium Veientibus ne-
gandum, quam diu sub Rege essent. Liv. lib.
5. in pr. Pacuvius cum ageret cum populo
Campanorum, de rescindendo Senatu, Aus-
tus Rex, inquit, quod abominandum, aut Sena-
tum habendum. Liv. lib. 23. in pr. Tribuni pl.
Rom. non expromserunt acrius telum con-
tra M. Manlium, quam, ut erimen Regni in
medium ponerent, Simul, ajunt, multitudine

5.
Multa nomi-
na eandem
cum Tyranno
patiuntur
invidiam.

6.
Regum.

illa non secum certare viderint, & ex ad-
versariis iudices facti erunt & accusatores de
publice, patrisium reu imuebuntur, & regni
crimen in medio: nulli magis, quam liberta-
ri se debeant sua. Liv. lib. 6. Cæleri non tam
laudi fuit, quod regia potestate, quam
quod regio ornata uteretur, statuasque suas
diadematis revinciri pateretur. Nā, quod
principium fuit conjurationis, Flavius &
Marullus trib. pl. qui regem salutarerunt Cæ-
sarem, conquisitos in carcerem statim rapie-
bant, secuto populi applausu, Brutosque eos
appellante, quod primus Brutus regem abo-
lita successione, imperium ad Senatum po-
pulumque; ex regno traduxisset. Plutarch. in
Cæs. n. 16. Iugurtha, ut Bocchum generum
facilius in communem belli calamitatem
pertraheret contra Romanos, eos dicit esse
communes hostes, qui omnia regna ad ver-
sa sint. Salust. in Iugurth. Atque ita videmus
quotidie nomina infamari, quando vitium
contra sit res vel persona, cui nomen impo-
situm. Multaque verba esse, scribit Varro lib. 4.
de ling. Lat. quæ aliud nunc ostendunt, aliud
ante significarent, ut Hostium. Hostes enim apud
Majores dictum fuisse, quæ nunc peregrinum
dicimus, probat Cicero ex legibus XII. tabul.
quarum una: Aut statum dies cum hoste, cuius
item meminit Plaut. in Curcul. Si statum con-
dictum cum hoste intercedit dies, & Gell. lib. 16.
c. 4. nec non altera: Adversus hostem aterna
auctoritas esto. Quid ad banc mansuetudi-
nem, ait Cicero. ad ad potest. eum, qui cum bella
gerat, tam molli nomine appellare? Quibusquam
id nomen durius jam effecit vetustas: à pe-
regriino enim recessit, & proprie in eo, qui
contra ferret arma, remansit. lib. 1. off. 1. quos
mos 23. 4. de V. S. Ant. August. Flav. Vrsin. Ra-
gard. Histom. Briffon. ad ll. XII. tab. Quia n.
peregrini non raro in hostes degenerarunt ar-
mis contra Rempublicam. latis, idcirco hostes defi-
niri ceperunt, cum quibus bellum esset. l. Hostes 118.
de V. S. Sic etiā Latronum nomen in deteriorem
significationem cessit, cum abolita disciplina
militia verteretur in rapinam. Nā olim Latro-
nes appellatos, quasi Laterones, quod assidit
lateri Regis, memorat Varro lib. 6. de ling.
Lat. & Græchus latrocinium accipit pro satel-
litio apud Nonium, dum ait: Quis apud regem in
latrocinio fuisse, stipendium acceptasse. Plautus
Latro-

7.
Hostium.

8.
Latronum.

Latrocinatum ire, dixit in Trin. pro eo, quod Terentius: Ibi aliquò militat non in Heaut. in pr. Sic Mathematici, Magis maleficisque associati & eù iis aliquoties urbe pulsi sunt, quod scientiam omnium & certissimam & nobilissimam in vanitates divinatorias & pernitiem hominum converterent. Tacit. lib. 2. Annal. lib. 1. hystor. Tit. C. de malef. & Mathem. Genus hominum, inquit Tacitus, quod in ciuitate nostra & uocabitur semper & reuocabitur. lib. 2. hystor. Sic Sophista à Philosophis distingui ceperunt, Arist. 4. Metaph. sext. 9. lib. 1. Sophist. Elench. c. 1. cum demonstrationibus inanes altercationes & captiosos Elenchos commiserentur: & multa alia nomina in pejus abierunt, postquam res incurrerunt in odium, inter quæ meritò primum locum sibi uendicat Tyrannus, quod licet regum nomen fuerit ab initio, mox tamen propter regum impotentiã in deterius flexum, iis assignatum fuit, qui se scelerebus regio titulo indignos fecerunt. Sic enim Nabis Regem Tyrannum opponit, in orat. ad Quintium: Ego, qualicumq; sim, idem sum, qui fui, cù tu ipse mecum. T. Quint. societatem pepigisti: Tum me Regem appellari à uobis memini, nunc Tyrannum uocari audio. L. S. lib. 34.

Sicut uerò olim, cum fucata libertatis uana interpretatione homines sibi illuderent, in Tyrannorum album referebant bonos quoscuq; principes, qui sæpe ultra hominum memoriam, sine ullo sæuitiæ uestigio ciuitatibus præerant, eò quod populum, ut aiebat Solon, seruitute non liberabant, Democratiamq; ex imperiò unius facere recusabant: Stob. ser. 46. Aristot. 2. Pol. 10. Ita hoc seculo, quo libertatem quidem modestius interpretari didicerunt homines, sed ex innata quadam lasciuia, mutationibus præter modum delectantur & ad rebellionem spectant, Tyrannidis notam inurunt legitimis principibus, ut primùm à regia uia vel minimum deflectunt, & cum Plotina Trajani, tales non exeunt à palatio, quales ingressi fuerunt. Dion. & Xiphil. in Trajan. in princ. Vnde fit, ut, cum Virginio argumentum, quo exercitus Rom. sacramento soluebat & à Decemvirorum castris in Algidum abducebat, quia scilicet sine Scio & populi iussu Decemvi-

ris sibi ipsi, ad insularum Tyrannorum imperium & fasces prorogauerant, Helyc. lib. 11. ubiq; præsupponant, tot immeriti principes vel quotidie trucidentur, vel auitis patrimoniis excludantur, sub specie excutiendæ Tyrannidis. Continud enim, ut minus ex sententia subditorum præest principum aliquis, Tyrannus audit & non secus, ac in perduellum, quilibet in eum hostis euadit. Ut autem funestus hic error ciuibus dematur, & principum incolumitati consulatur, tria discrimina ob oculos ponenda, quibus ab imperfectis aut in deterius spectantibus principibus Tyranni distinguuntur.

Primum enim distinguendum est inter negligentiam principis & à deliberata mente profectam Reipubl. destructionem. Quæ admodum differunt: Non temperans & Intemperans, quorum hic habet habitum destinatum genio indulgendi, ille etiam uirtute careat, non tamen statim cecidit in habitum uiciosum, ut docuit Aristot. in Eth. li. 2. & 7. ita distinguuntur Tyrannus & negligentis Princeps, Nam qui iacentem non tollit, non etiam præcipitasse putandus est. Cui quidem homicidij accesserunt etiam cum, qui alimoniam non præbuit, L. necare 4. de agros. lib. & Ius Canonicum participem culpæ facit, qui percutientem periculo non eripit. c. non in inferenda. 23. q. 3. c. sicut dignum. §. Illi etiam. de homicid. c. dilecto. §. & quidem. de sent. Excom. in 6. cuius ratio additur in c. pasc. dist. 86. quod quicumq; hominem seruire poterat, si non seruauit, occidat. Cicero duplicem constituit iniustitiam, unam eorum, qui inferunt, alteram eorum, qui ab ijs, quibus inferunt, non propulsant injuriam. lib. 1. offic. nec inficias ire licet, etiam de iure civili, quod in hoc casu à Canonico dissentire creditur, graviter delinquere, qui proximum è luto non tollat, ut inter causas belli. 1. de defens. socior. planum facimus. Cæterum id ita intelligendum est, si dedita opera negligat, cum possit opulari. Nam alimoniam denegans aut exponens infantem, sua opera mortem infert, cum nihil interesse, dicat Vlpian. occidat quib, an causam mortis præbeat. l. nihil interest. 15. ad l. Cornel. de Sicar. Perinde ut Dioclet. & Maximin. ex l. Aquilia actionem dant contra eum, qui pecora per in-

11. Distinguitur negligentia principum à Tyrannide.

13. Non est idem occidere & non seruare.

14. Excusari cõ, qui iurato non potuit.

10. Sophistarum.

11. Nomen Tyranni multum principibus temere attribui.

juriam inclusa fame emoni siverat. *l. de pe-*
coribus s. Cod. de l. Aquilia Tum etiam ju-
 ra cum demum exculatam habent, cui co-
 pia iuvandi non fuit. *l. cul. a caret, de R. l.*
dist. cap. non in infer. de pace. &c. Qus pra-
positum suum non protegit, ait Menan-
 der. libro 3. de re milit. cum posset, in pari
 causa factori habendus est. Si resistere non
 potuit, parcendum ei. *l. omne delict. 6. §.*
Qus prapof. 8. de re milit. Et ut maximè ne-
 gligentia quoque poenam mereatur, nun-
 quam tamen pari supplicio cum scelere per-
 petrato subicitur, quoniam, ut disputant
 Corinthiorum legati, apud Thucyd. libr. 1.
qui servitutem alijs injungit, magni cul-
pandus est, quam qui, cum prohibere posset,
neglexit. Minus enim in eodem genere de-
 licti omittitur aliquid, quod sit virtuosum,
 quàm committitur, quod vitiosum. Ty-
 rannus igitur non erit, qui nihil quidem con-
 tra Rempublicam agat, sed five præ igna-
 via, five præ amore otii, five voluptatum
 studio & fuga laborum minus diligenter in-
 curis Reipublicæ occupetur, quoniam Rex
 & Tyrannus non opponuntur, ut habitus &
 privatio, sed ut virtus & vitium, sanitas &
 morbus. Multis enim Pontificibus hanc
 laudem tribuit Platina, quod neque bene
 quicquam egerint, neque male. *Theod. 2. &*
sequenti. & Cajus Caligula ad Ptolemæum
 Regem in Mauritianiam relegaverat Equi-
 rem quandam tumultuantem, cum his co-
 dicillis: *Ei, quem istuc misi, neq. boni quic-*
quam, nec mali feceris. Sueton. in Calig. cap.
 55. Datur enim inter virtutem & vitium a-
 liquid, quod neutrius rationi accedat, ex-
 triusque privatione exurgens. Nam vitium
 perinde ut morbus, præter inordinationem,
 in qua consistit natura mali, habet innexum
 aliquid positivum, quod in actione aut qua-
 litate consistit, ut Ethici & Medici docent,
 quibus se in virtutibus vitiisque seu integri-
 tate & morbis Rerumpublicarum propter
 identitatem rei accommodare tenentur Po-
 litici. Nam si regia virtus consistit in acti-
 bus probis, Tyrannicum vitium consistit in
 actibus pravis, fecitque Zacharias Pontifex
 maximam injuriam stirpi regis Merovæi,
 quam totam regno Francorum multavit, si-

15.
 Minus est
 omittere vir-
 tutem, quam
 operari vi-
 tium.

16.
 Tyranni na-
 turam non
 consistere in
 omissendo.

quidem Gregorio VII. & Iuri Canonico cre-
 dimus c. *Almus* 15. *quasi 6. non tam pro suis*
iniquitatibus, quam quod tanta potestate
esset inutilis An verò inutilitas, (quam ego ^{17.} *inidoneitas*
 socordiam interpretor & rei publicæ negle- ^{non facit Ty-}
 ctum, prout ex Eginhart. in *Vita Caroli M.* ^{tannum.}
Annal. German. l. i. l. i. a. ann. 751. Monach. E-
golsfm. in Vita Caroli Magni & alijs ad il-
lud scriptoribus pater, licet glori in dist. cap.
alms. dissolutam & effeminatam vitam
 nobis obtrudere satagat, tantum vitium est
 in Rege, ut eum perinde ac Tyrannum, non
 tantum pro se, sed & in præjudicium totius
 posteritatis, à naturæ jure delata hæredita-
 te excidere faciat? Cur non igitur pueris &
 mulieribus fores regnorum in perpetuum
 obsignamus? Nam quod pueri cum ætate
 acquirant prudentiam, & proinde in spem
 tolerantur, dum interim per procuratores
 Respublica vicario nomine gubernatur: i-
 dem eodem jure fieri deberet in regibus pa-
 rum mente sibi constantibus, quoniam, li-
 cet fortassè de illorum imperfectione cor-
 rigenda spes nulla superfit, filio tamen, qui
 parvis imbecillitatem prudentiâ correctu-
 rus, certis ac jam apparentibus indicijs,
 præsumitur, propter paternum infortu-
 nium, hæreditas non esset excutienda. Neu-
 ter enim commisit, quare regno excidere &
 hæreditate multari debeat. Atque ita Au-
 gustus Cappadociæ regi Archelao. *Dion. lib.*
 57. tutorem addidit, Scoti Ethodii II. magi-
 stratus & Proreges substituerunt, *Buchan.*
lib. 4. Ipsi Pontifices ita judicarunt æquum
 esse in causa Sanctij I. regis Portugaliz, &
 Caroli VII. regis Francorum. nec non in
 prælatis suis, in quibus tamen posteritati
 innocenti non fit præjudicium, & eò major
 requiritur personæ dispositio, quò minus
 hæreditatis favor imperfectionem ejus ex-
 culare potest, ut latius disputavimus *lib. de*
translat. imper. cap. 7. num. 5 & lib. de aut.
princip. in Rempublicam cap. 4. num. 4. Cœ-
 lestino enim ad eò simplici (quippe qui in
 cremo ab omni forensi fraude submotus
 consenuerat) ut Latino Cardinali unversa
 Ecclesiæ negotia concedere cogeretur re-
 genda, non ausi fuerunt Cardinales, quan-
 tumvis id vehementer vellet, successorem
 dare,

18.
 Imperfectio
 principibus
 dandos esse
 tutores.

dare, priusquam ipsi persuasissent, ut ultro cederet: alias sibi imputatum iri omnia mala, quæ se præsidente perpessura esset Ecclesia, legemque perulissent, quam Bonifacius II X. postea in Canones transcripsit, *licere Pontifici se abdicare magistratu. Platin. in Calc. V. Nimium enim reprehensibile esset, si se viderent, tibi alium substitueremus*, scribit Zacharias ad Bonifacium Mogunt. c. p. 7. quæst. 1. Nam Ozias rex Iudæorum, etiam si propter lepram, quam temeritate suâ promeritus fuerat, in medio populi versari non posset, adeoque post aulam recedere & gubernatione abstinere cogeretur, non tamen à regno, quamdiu vixit, exclusus fuit, sed succedanea filii Ioathani opera usus, morte suâ demùm legitimo successori viam ad capeffenda sceptrâ fecit. 2. Reg. cap. 15. Quo igitur prætextu Galli Childericum, substituto Popino; nec non Carolum Crassum, substituto Odone, & denique totam Caroli M. progeniem, substituto Hugone, à successionem abegerunt?

Quo colore excusabit Rhegin li. 2. Chron. Itatorum, iuxta & Germanorum errorem, qui sibi eundem Carolum Crassum deferendum putaverunt, quod senilis torpor expectationi eorum non responderet? Aut quid commiserat Henricus VI. erga Anglos, ob quod regno deiciendus videri posset, nisi quod non satis haberet animi vel ad diffensionem Principum domesticas suffocandas, vel ad reconvalescentes Gallorum vires reuendendas? Sanè de negligentia quoque & incuriâ excusatus est princeps, si vires à natura concessas non habeat, quoniam eate nus quisque ad procuracionem Reipublicæ & caritative obligatur, quatenus præstare potest. Excusatum dico, quoad Tyrannidem, quoniam supina negligentia etiam si sit infra summum Tyrannidis gradum, proximè tamen huc se advoluit, si de industria curam Reipublicæ cui superesse possit, princeps abjiciat, quemadmodum Tiberius, cum Capreas festinaret, edicto vetuit oriũ suum turbati, publicarum functionum adedò oblitus, ut nec præfectos militum, nec præfides provinciarum mutaret, Tacit. 4. Annal. Sueton. in Tiber. cap. 40. & 41. & Nero liber-

tis suis Rempublicam diripiendam profluit, cum ille voluptates suas inter Comædos & Cynædos sectaretur. Tacit. lib. 13. Annal. Gallienus nec patris captivitate, nec Aegypti Galliarumque defectione, nec Græciæ & Illyrici vastitate, nec tot circumstrepentibus undique Tyrannis, commoveri se aut ad curam Reipublicæ reduci passus est, cum illud tantum, malorum unum post aliud nuntiantes contra seiscitaretur: *Esquid habemus in prandio? Et qua voluptates parata sunt, qualis erit cæna? quales Carceres?* Wenceslaum Caroli IV. filium, abdicarunt Electores imperio, quod ventri tantum & genio serviret, ignaviaque sua non tantum fines arctodi imperii, sed in ipso ejus medullis hostes impunè grassari sineret. Vrbis. tom. 2. hist. illust. *Non enim excusatur pastor, si lupus oves devorer, & pastor quiescat*, nec bonus pater familias fumantes ædes ex alto deridet, sed & ipse ad restinguendum incendium accurrit, & alios, ut aquam affundant, suo exemplo permovet. Nero adedò à Republica averterat animum, ut cum de motu Galliarum cognovisset, suspitionem etiam gaudens præbuerit, tanquam occasionem nactus spoliandarum jure belli opulentissimarum provinciarum. Scatimq; in gymnasium progressus certantes Athletas effusissimo studio spectavit: Cœnæ quoq; tempore interpellatus tumultuosioribus literis, hæcenus excanduit, ut malum iis, qui desciscentes, minaretur, Excitus deniq; Romam, ne tunc quidem aut Senatu, aut populo coram appellato, quosdam saltem è primoribus civibus domum evocavit, transactq; raptim consultatione, reliquam diei partem per organa hydraulica novi & ignoti generis circumduxit, ostendensq; singula, de ratione ac difficultate cujusq; differens, jamq; etiam prælaturum omnia in theatrum affirmavit, si per Vindictam liceat. Postquam deinde Galbam & Hispanias descivisse cognovit, etiam si imperium sibi vivo auferri quereretur, nihil fecius quicquam ex consuetudine luxus atq; desidæ omisit, atque imminuit. Quin & in summa annonæ caritate, cum navibus frumentum adveffu iri speraret populus, comperitum est, pulverem apportari luctatoribus aulicis,

19.
Supinam &
deliberatam
negligentiam
proximam esse
Tyrannidem

20.
Ostitantia
Neronis

aulicis. *Sueton. in Ner. c. 40. 41. 42. 45.* Et hæc quidem negligentia detestanda, principemque in maximum ponit odium, satisque speciosam præbet causam, si ea sit lex regni, Electoribus, ob quam ab honore Regem revocare possint, quemadmodum Wenceslaum ignavum abdicarunt Electores, & Poloni minitati sunt Ludovico. cum ad Vngaros se reciperet, & Poloniam, tanquam regnum accessorium, non nisi ex longo intervallo reviseret, in Henrico verò III. Francorum Rege, quem sibi Regem ex Andium ducce constituerant, executi sunt, cum is avitum regnum repetitum aufugeret, licet Gallorum Icti negent id iure à Polonis fieri potuisse. Sed à Tyrannide tamen tantum abest, quantum privatio ab habitu, quoniam, qui sic negliguntur, nondum destruuntur, quod est proprium Tyrannidis, cum possint suis rebus, adeoque toti Reipubl. per alia ordinaria media prospicere, nisi id quoque princeps prohibeat, & hac ratione cum incuria pravas Tyrannicasque actiones conjungat, quarum plures in Nerone proponemus. Præcipue verò à suspitione Tyrannidis liberandi sunt illi, qui ex impotentia mentis aut stoliditate peccant, quia ignorantia tuti sunt, ut & Christus pro suis tortoribus deprecatur, quod ignorantem peccent. *Luc. 13.*

Ad Tyrannidem verò, ut & ad cætera vitia, requiritur propositum nocendi. Injuria enim Galbæ imputatum fuit, quod ejus fiducia, in scio Imperatore commiserat Iunius: *Plutarch. in Galb. & Claudius Imperat.* etiam si multa Tyrannicè deliquit, desipientia tamen magis lapsus est, quam quod potestatem sibi per Tyrannidem stabilire voluisset. De eo enim sic scribit Xiphil. *ex Dion. Claudius homo, minime malus, nisi quod famularibus & mulieribus impensivus, quam par esset, inserviret. Cum enim naturâ timidus esset, propter carentiam educationem, & praestupiditatem ex injecto terrore sese colligere non posset, illi, quos volebant stultum & meretriciosum hominem impellebant. Itaque Claudium absque his sceleribus, quam commisit illorum causa, in carere commodum & honorem imperator fuit. Quid enim stupidus in theatrum quoquam Comitorum fingi potuisset, quam quod edictis homines cogere,*

Messalinæ cupiditatibus obsequi, cum illa accusaret, nunquam refractarius & inofficiosus, qui libidini ejus morem gerere detestabant. *Dion. lib. 58.* populoque aliquando Mnesterem ex thoro Imperatorio in theatrum deposcentem, juraret insuper, *eum secum non fuisse:* cum tamen is non dubitaret à populo excitus, ut saltaret, publice de scena dicere: *Non possum, nam cum Oreste cubavi. Xiphil. in Claud.* Quid porro hebetius, quam quod ab uxore se vivo novas cum C. Silio parari nuptias pateretur? cum jam diu Messalina ad adulteri domum multo comitatu ventitare regressibus adhærescere, largiri opes, honores, impune consuevisset, postremo, velut translata jam fortuna, servos, libertos, paratum principis universum eò deduxisset, idque non advertente principe. *Haud sum ignarus, inquit Tacitus dum hæc narrat, lib. 11. Annal. fabulosum visum iri, tantum illi mortalium securitatis fuisse in civitate omnium gnara, & nihil vescente, nedum Consulatum designatum, cum uxore principis, prædicta die, adhibitis, qui obsignarent, velut suscipiendorum liberorum causa commiserat, illam audisse auspiciam verba, subisse, sacrificasse apud Deos, discubitu inter comitatus, oscula, complexum, noctem denique a Bamliscra conjugiali. Sed nihil compositum miraculis causa, verum audita scriptaque, Senioribus trado.* Suetonius addit tabellas dotis ipsum Claudium consignasse, inductum, quasi de industria simularentur ad avertendum transferendumque periculum, quod imminere ipsi, per quædam ostenta portenderetur. *Suet. in Claud. c. 29.* Qui igitur in domesticis ita excutiit, quid viderit in publicis, ubi Diocletianus etiam bonum Imperatorem sæpe vendi dicebat. *Pomp. Las. in Dioclet. Mulier, ait Tacit. ibid. Messalina necem intulit, multum liberti, facilitate & ignavia principis confisi:* Eos postquam suo jussu interiisse inaudiebat Cæsar, graviter dolebat, & præcipitantiam suam oderat. *Xiphil. in Claud. nu. 3.* Poppææ, quam Messalina terrore carceris ad voluntariam mortem propulerat, maritum Scipionem, ignarus cæpit Claudius, paulò post apud se epulantem percontatus legitur, *cur sine uxore discubisset? quam is fato functam respondebat.*

Tacit.

21.
Sola negligentia non constituit Tyrannidem.

22.
Tyrannus non est, qui ex imbecillitate mentis & defectu iudicii, peccat.

23.
Claudius Imperator stupidus magis fuisse quam Tyrannum.

24.
Documenta supradicta in rebus domesticis.

25.
Pleraque sub Claudio Tyrannicè perpetrata, ipse in scio.

Tacit. lib. 11. Annal. De ipsa Messalina cum cœnantia nunciaretur, eam perisse, nō distincto sua an aliena manu, nihil porrō quæsit, poposcit, poculum & solita cœnivia celebravit. Ne secutis quidem diebus, odij, gaudij, iræ, tristitiæ, ullius denique humani affectus signa dedit, non cum lætantes accusatores aspiceret, non cum filios morēntes. Nam Narcissus libertus, quem Seneca de morte Claud. vocat *Domnum Domini*, cum videret Claudij iram misericordiā superari, iustumque jam esse aliquem ire & nuntiare *Misera* (hoc enim verbo usum ferunt) dicendam ad causam postera die adesset, & cœnitiā Imperatoris abusus, injussu eius eius trucidavit, à qua, si qua in conspectum cum communibus liberis admittis fuisset, indubium sibi instare exitum sciebat. *Tacit. ibid. in fin.* Præceperat enim facilitatem Claudij, præceperat officiantiam, *qua homines*, ut ait Augustus de morte Claud. *facilius occidebat, quam canis extra edit* (ut legit Alciat. lib. 6. *Parerg. lib. 5.* & probat Adrian. Iun. in castig. Sen. de morte Claud. cum vulgò legeretur, *quam canes excidit*, de qua scriptioe B. Rhenan. & Cælius Secund. *ibid.*) & de occisis, sive suo iussu sive alieno arbitrio, non magis sollicitus erat, quam si numerum præteriens proculcasset. Nam occisa Messalina, paulò postquam in triclinio de cubuit. *cur Damina non veniret*, requisivit. Adeoque multos ex iis, quos capite damnaverat, ait Sueton. *postero statim die & in concilium & ad alea lusum admoventi iussit, & quasi morarentur ut somniculosos per nuntiam increpuit.* in Claud. c. 39. Die ipso repetitarum cum Agrippina nuptiarum in quinque & triginta Senatores, trecentosque amplius Equites Romanos tanta facilitate animadvertit, ut de nece consularis viri renunciantie Centurione, factum esse, quod imperasset, negaret quicquam se imperasse, nihilo minus rem comprobaret, affirmantibus libertis, officio milites functos, quod ad ultionē Imperatoris ultro percurrissent. Sueton. cap. 29. A. C. Appio Silano initium cædis factum, eò quod Messalinæ officium denegasset & propter hanc Narcisso invidus esset. Finxit enim Narcissus se in somnis vidisse Claudium ab eodem Appio necari, eiq;

in lecto adhuc recumbenti somnium tremebundus narravit, quo facinore aucto à Messalina & exaggerato, Appio verò de industria vocato, cum ad Imperatorem tanquam confocerum suum irrumperet, quasi somnio fidem facturus, indicta causa trucidatus est. *Xiphil. in Claud. n. 3. Sueton. c. 27.* L. Syllenus non multò post, quantumvis destinatus gener Imperatoris, odio Agrippinæ, simul & à prætura & à vita abire compellitur. *Tacit. 17. Ann. in pr.* Lollia Paulina, quod cum Agrippina de matrimonio principis certasset, Italia eiecitur inaudita causa, & Calphurnia illustris foemina pervertitur, quia formam eius laudaverat princeps, nulla libidine, sed fortuito sermone. Lepidæ amicitia Neronis, mors indicitur, quod conjugii principis devotionibus petivisset & apud Neronem matri prævaleret. Statilius Taurus magicarum superstitionum accersitus reverà hortorum, quibus inhiabat Agrippina, magnificentiā oppressus, vim vitæ suæ attulit, ante sententiam Senatus, *Tacit. 12. Ann.* Et hæc omnia machinabantur uxores & liberti. *Principi*, ait Tacit. *non iudicium, non odium erat, nisi indita & iussa* 12. *Annal. in pr.* Item paulò post: *Versa ex eo cibus, & cuncta famina obediunt, rebus Romanis illudenti, nec non Sueton. Sed & hac & cætera, totumq; adeo ex parte magna principatum, non tam suo, quam uxorum libertorumq; arbitrio administravit, talis ubiq; plerumq; qualis esse eum aut expediret illi, aut liberet.* in Claud. c. 25. Item: *Libertis & uxoribus additis, non principem se sed ministrum egit. Compendio cuiusque horum, & ceteram studio ac libidine honores, exercitum, sm; unitates, supplicia largitus est, & quidem inscius plerumq; & ignarus.* c. 29. *in pr.* Hominem autē, ex supina indulgentia peccantem, & eordem quidem & stupidū dixeris: at non Tyrannum. Nam etiam de facilitate Nervæ conquestus est Fronto Consul: *Malum quidem esse, Imperatorem habere, sub quo nemini licet quicquam facere, sed multo pejus esse, cum omnia licent omnibus.* *Xiph. ex Dion. in Nerō* Nec tamen ad Tyrannos vel Nerva redigendus est, vel Galba, sub quo non modestius dominabitur Iunius, quam Narcissus, Pallas, & Polybius

Ffff

sub

26.
A libertis &
uxoribus.

27.
Facilitas
principi non
est vertenda
statim in Ty-
rannidem.

sub Claudio. Augustus in *joco Sen. de mort. Claud.* cum objecisset Claudio: *Tu Messalinus, cuius aequè adunculus major eram, aequè tuum occidisti, & is exciperet: Nescio, Dicit, inquit, tibi malefaciant. Adeò istud turpissimum est, quod nesci, quam quod occidisti.* Turpissimum certè, cum fatuitati proximum sit, sed quod à summa Tyrannide tam longè hominem detineat, quam longè à vitio abest ignorantia, aut stupiditas animi. Barbaros excusat Salvius *l. 4. de gubernat. Dei, quod fallant, quia falsitatis crimen ignorant. Nihil enim contentus agunt caelestium praeceptorum, praecepta Domini nescientes, quia non faciunt aliquid contra legem, legis ignorant.* Claudium enim adeò fatuum facit Seneca in *δοκρυλοκιδ.* *ut eum nescium mortis sua introducat, & Stocum Deum vocet, qui nec cor, nec caput habeat.* Adagium etiam in fatuos Reges accommodari solitum, ut *Erasm. in ejus expl. diducit, Aut Regem, aut fatuum nasci oportet, illi accommodet.* Item illud alterum: *Tam fatuum, ut etiam regnare possit.* Antonia mater portentum cum hominis dicitur, nec abfolutè à natura, sed tantum inchoatum, ac si quem sortis argueret, *Stultiorum aiebat filio suo. Suet. in Claud. c. 3.* Iuppiter propterea Herculem portentorum domitorem & cognitorem obviam mittit è caelo, appropinquanti Claudio, quod monstri aliquid alere aut afferre videretur. Avia Augusta eum pro despectissimum semper habuit, non affari rarissimè, non monere, nisi acerbo & brevi scripto, aut per internuntios solita. Soror Livilla, cum audisset, quandoq; imperaturum tam iniquam & tam indignam sortem populi Romani, palàm & clarè detestata est. Augustus propter defectum, *καί εις τὴν ἑπίσημοσ καί εις τὴν τῆσ ψυχῆσ δὲ λήθησ,* nulli illi publico officio admovit, ne & se & illi deridendi materiam præberet hominib. *καί τοιαύτα σκῆπτρον καὶ μὴ κληρονομήσεν.* *Sueton. in Claud. cap. 4.* Ideoque pro nihilo habita fuit Claudij vecordia, ut Messalinus, cum grates agendas toti cognationi ob vindictam Germanici censuisset, Claudij mentionem omiserit, de quo Tacitus *lib. 3. Annal. Mibi quanto plura recentium seu veterum res solvo, tanto magis ludibria referunt mortalium civitatem in*

negotii obversantur, quippe fama, spe, Generatione potius omnes destinabatur imperio, quam quem futurum principem fortuna in occulto tenebat. Nec ipse quidem stultitiam suam reticuit, simulatamq; à se ex industria, quod aliter evasurus perventurusq; ad susceptam stationem non fuerit, quibusdama oratiunculis testatus est. Nec ante persuasit, quam intra breve tempus liber editus sit, cui index erat, *καὶ οὐκ ἀνίστασθαι, resurrexisti mortuorum,* argumentum autem: *Stultitiam neminem fingere.* Sueton. c. 38. Tantum enim abfuit, ut Claudius principatum adeptus, quam simulatam à se videri volebat, stultitiam exueret; ut potius ex stulto insanus factus fuerit, quemadmodum Graculo litigatori, vox in altercatione excidit & quidem impune: *καὶ σὺ γίγναισι, καὶ μὴ πῦσ.* *Sueton. in Claud.*

Secundo loco, ubi de Tyranno cognoscendo agitur, separanda sunt vitia privata à publicis, ad eum modum, quo supra distinximus virtutes regias, & quæ sunt communes toti hominum generi. *Aliter enim servit Rex; quæ homo inquit August. aliter, quæ Rex. Quæ homo est, servit servando fideliter, quæ Rex est, servit, leges iustas præcipientes & contraria prohibentes, convenienti rigore, sanciendo. cap. Si in Ecclesiast. in fin. 23. 9. 4.* Cum enim Tyrannus in eodem genere opponatur Regi, in quo consistit huius virtus, in eodem quaerendum venit illius vitium, nimirum in administratione Reipublicæ. Nec enim Menander *lib. 1. de re milit. & Polyb. libr. 6. militum delicta, quæ Castrensia peccata vocat Vopisc. in Anrel. & Imperatoris militaria flagitia,* *Peccata militaria.* *l. in militibus. 13. C. de test. milit. cum delictis communibus confundi volunt.* sed ex officio militari definiunt, *qua quis, uti miles admittit: Salvius item, lib. 4. de gubernat. Dei.* tria vitia servilia exhibet, conditionem servorum propriè spectantia: *Fur, Servitia, cum, Mendacium, Fugam, quorum nomine, jure civili, si Sana latrocinio non aperirentur, redhiberi concederetur. Cic. lib. 3. offic.* Eadem ratione, Tyrannis propriè delicta, quanto privatis & communibus graviora, tanto diligentius ab his distinguenda sunt. *Leviti & presens permissis non totas urbes movet;*

28.
Testimonia
fatiuitatis
Claudij.

29.
Distinctio
inter privata
& publica crimi-
na principum.

30.
Peccata militaria.

31.
Servitia.

32. *Levia & priuata uita non sufficiunt ad constituendam Tyrannidem.* *moſes: ait Seneca 1. de Clem. cap. 25. & Quod late furere cepit, & omnes appetit, undiq; conſiſtur. Quid enim, ſi princeps aliquis non labore notabili alio uitio, quam p̄ceros amet, ut de Cajo Marij nepote ſcribit Plutarchus in Mar. an propterea inter Tyrannos condemmandus erit? De Traiano ſic cenſet Dion in Trajan. num. 1. Traianum eſſe ſerui amoribus perororum & ſumo dediſſe: tamen nihil ob eam cauſam ſurpiter aut nequiter fecit, paſſiuſq; eſt, quam obrem iure reprehenderetur. Sicut enim per temperantiam Rex non definitur: Ita nec Tyrannus per intemperantiam, niſi cum ea coniuſtus ſit interitus Reipublicæ. Nam ſi per libidinem graſſetur in ciuium uxores promiſcuè, iam non continet ſe intra fines libidinis, ſed ut meretrix, quæ lucri cupidine ſe proſtituit, non tam intemperantiz, quam ſordidæ avaritiz nomine notatur ab Ariſtotele libr. 4. Ethic. cap. 1. ita in Tyrannum degenerat, qui libidine in pernitium ciuium abutitur, & propter ſceminas multas Tyrannides peſſum ire docet Ariſtoteles 5. Politic. cap. 10. Et fuit Helenam ante cunnuſ deſterrima belli cauſa, Horat. Sola verò libido pro nota Tyrannidis afferri non poteſt, ne optimos quoſq; principes uno ſtylo perfodiamus. Auguſto adeò familiare fuit hoc uitium, ut accuſatum adoleſcentem, qui matrimonium contraxerat cum ea, quam per adulterium antea ſtupraverat, condemnare auſus non fuerit, ſed ut in poſterum caueret, admonitum dimiſerit. Dion in Auguſt. Et ſi, ut ab Eleuſiniis, quibus ſummo uentur uoce præconiſ impij & ſcelerati, ita ab regni facris arcetur hoc uitio norati principes, non ſolus Nerò cogetur ſtare foras, Sueton. in Ner. cap. 34. ſed optimi quique in rerum public. gubernatores, prout bellicoſos uiros in hanc partem præ cæteris propendere ſcribit Ariſt. 1. Polit. c. 7. & innuerunt Poëtæ, dum Venerem conjugarunt Marti. Ouid. 4. Metam. Ac ne Carolum M. binis nuptiis implicatum, ſi ſc. Longobardum ſine cauſa dimiſſam puteamus, & concubinarum amoris præterea debitum: ne Conſtantinum M. eidem uitio, & patridio tam Criſpi filii naturalis, quam Fauſtæ uxoris, ardentibus balneis ſuflocatæ. ſi V.tori credimus in Conſtant. obno-*

xium: ne Caſimirum M. Poloniæ Regem, Pellici Hebrææ plus quam moderato amore indulgentem, ne Salomonè, cum ſeptingentis uxoribus, Alexandrum M. & Iulium Czſarem promiſcuus amoribus ubiq; uiciſſim, diſſolutos, nec alios longa ſerie in acie ſiſtam, qui non tantum ſine ſuſpitione Tyrannidis Veneri indulſerunt, ſed & ſummum ſui deſiderium in animis ſubditorum poſt ſata reliquerunt, quid referam Dauidem, grauiſſimè quidem in adulterium & proditoriã eadem prolapſum, cum uxorem Vriæ eriperet, utq; eam juſtæ uxoris loco habere poſſet, innocentem & nihil tale opinantem maritum hoſtibus maſtandum obijceret, ſed quem tamen nec Propheta Nathan, nec Sacerdotum aut principum quiſquam propterea regio honore & diademate exiuit, perinde ut Nicolaus Pontifex Rom. Lothario Imperatori regiam poteſtatem adimir, quod legitime uxori concubinam adjuſſiſſet, c. ult. 2. q. 1. & Gregorius VII. Henrico Imperatori ex cæteris cauſis, quod uxorem dimiſſurus uideretur. Sigon. lib. 9. hiſt. Ital. Quod idem uitium fraudi fuit Philippo Gallor. & Henrico IX. Anglotum, multisq; aliis Regibus, quibus non omninò benè uolebat Zelus Põtiſicum. Ludouico Pio uel illud uitio datum & inter cauſas abdicationis perſcriptum fuit, quod Iudithæ uxori, præter decus Imperatorum inſeruiret, à qua Episcoporum conjuratione non magis alienus fuiſſe uideret Gregorius IV. ut in tr. de Auth. princ. c. 4. nu. 2. diximus, quàm Sixtus I V. à conſpiratione Patiorum & Saluatorum in Laurentium Medicem Florentinũ, cum copiæ Pontificiæ eventum in Hetruria jã operirentur, & is interdito corrigere poſſet pergeret, in quo à fortuna deſtitutus fuiſſet. Angel. Pol. in deſcript. conjur. Valor. in hiſt. Laurent. Med. Marcum Antoninum nihil deteriorè principem faceret Capitol. etiamſi Fauſtinz adulteria, in theatris etiam ſibi exprobrata, inquirere ſuſperſederet, & Severi gloriæ nihil detractum fuit, licet Iuliã famoſam adulteriis & ſimul conjurationis conſciam, non curaret dimittere. Spart. in Sev. n. 6. Non eſt dubium, quin ſcandalofa Principum adulteria excommunicationem mereantur, ſed quod excommunicatione hunc effectum edat, ut Principes

fff 2

regno

7a.
Funeſtus Ze-
lus Põtiſi-
cum.

35.
Imp̄ corni-
gers.

regno spoliēt, quemadmodum in execratione dicit Gregorius VII. *Henricum Henricus Imperatoris filium, imperatoris administratore regia, desicco, Plati. in Greg. VII.* id neq; sacre scripturæ, nec Iuris veteris Canonibus cōsentaneum est, cum distincta sint fora, Spirituale, in quo regnat excommunicatio, & Seculare, in quo hominibus de Ecclesia nec directum nec indirectum imperium Politicum competit, *ut in libr. de potest. Pontif. c. 1. & 5. abunde disputamus.* Quis enim reatus est pernitiosior, adeoq; toti rei Ecclesiasticæ magis contrarius, quàm apertus Paganismus. Nam Friderico II. Imper. vel hoc saltem vitio datum & inter crimina excommunicationi prætenfa imputatum fuit ab Honorio III. Gregorio IX. & Innocentio IV. quod cum Sarracenis sentiret, & eorum operâ in bellis uteretur. *c. ad Apostol. & ibi gl. de sent. & re jud. in 6. Sigon. l. 18. histor. Ital.* Et tamen Tiberio Christus tributum persolveri debere & exemplo monuit & præcepto docuit, Paulus verò ad Claudium appellavit, veteresq; Ecclesiæ Doctores in temporalibus, quantumvis superstitionis fœtore abominandis Imperatoribus majorem servabant fidem, quàm ipsi pagani. *Nunquam enim, inquit Tertullianus ad Scapul. Albiniani, nunquam Nigriani, vel Castiani in Gentium summo, & in Apol. Noster enim est magis Casar, tanquam à nostro DEO constitutus.* Distinguebant temporalia à sacris, & Iuliano, tanquam *prudensissimo*, ut ipsum cognominat Nazianzenus *orat. 1. & Republica amantiſſimo*, ut Marcell. *libr. 25.* Imperatori in iis, quæ ad Republicam spectabant, promtè obsequabantur, *nec primæ manuum retrahentes, quàm ad causam Christiani Gentium esset*, ut loquitur Augustin. *Psal. 124. c. Imperator. 11. quæst. 1.* Noverant discernere inter vitia, ob quæ quis Republica & ob quæ Ecclesiâ excidit, quorum hæc quidem tantò detestabiliora sunt, quantò graviores jacturam inferunt, sed illa tamen in foro Politico ferro, flamma & bonorum jacturâ multantur. Nam si abdicandi sint, tanquam imperio indigni, qui scelere aliquo sese onerarunt, & hinc Anathema mereretur, quodvis leve crimen necesse est Tyrannidi exaquetur. Nam Nicolaus III. Anathemati

uno actu subjecit, *quicumque magistratum in officio detinerent ultra annum. Platin. in Nicol.* Ecce jam Tyrannidis unum compendium, quò penè erit, ut quò meliores sine principes, eò facilius imperio deponi possint, quando scilicet spectatæ prudentiæ homines ad arbitrium Pontificis imperio statim non exuunt. Iohannes XXIII. hæreticus & ipso factò excommunicatus pronuntiavit, *quis negarent Christum & discipulos habuisse aliquid proprii, & qui discipulis vendendi, donandi, testandi, acquirendi suo pte ingenio jus adimerent ex eo, quod ad religionem euntes in alterius arbitrium transirent. Platin. in Iohan. 23.* Ecce tibi aliud inventum deponendi Reges à folio, si clericorum saltem opibus invident, aut, quæ hæresis communiter omnibus fulminibus prætextitur, si possessionem aliquam Ecclesiasticam turbent, aut hominem de schola detineant, aut ad nutum Pontificis tardè se convertant. Philippum Galliam Regem Bonifacius IX. interdico supposuit, quod Apameensem Episcopum, obtorto collo regem ad expeditionem Hierosolymitanam minis pertrahere conantem, in carcerem conjecisset; Fridericum II. Innocentius IV. quod Cardinales hostes suos in itinere, ad comitia de suo capite agenda euntes, interceptisset; Henricum II. Anglum Alexander II. I. quod necis Thomæ Cantuariensis confcius videretur; Florentinus Sixtus IV. quod inter conjuratos deprehensum Cardinalem, Pontificis sive filium sive nepotem, attinerent. Et quis fando exprimeret paucis posset, quos Veneti, Genuenses, Florentini, Lucenses, Reges Neapolitani & Imperatores hoc fulmine percussi, & quemadmodum de Venetis statuit Clemens V. eò quod Ferrarienses in ditionem reciperent, *pro seculi declarati. & bona eorum dirreptioni objecta fuerint, ubi cumq; repererintur, non alia de causa, quàm quod ad nutum Pontificis arma non abjicerent, aut jus suum in possessionibus, quas sibi vèdicabat Ecclesia, pertinacius persequerentur.* Hæc enim est illa hæresis, quâ ubiq; affingi testatur Platina in Paulo II. & sibi quoque objectam queritur, eò quod lectione Platonis delectaretur. Tam proclivis ad hæresin descensus patet apud Pontificem, si quem perius

36.
Paganismus
non facit Ty-
rannam.

37.
Facilitas Pæ-
rifici in con-
fanda Ty-
anni de.

perisse cupiunt, quippe quibus præter verbum unum, nullo ad convincendos hæreticos verbo opus est. Nam Petrus Castilix Rex moleas volens, etiamsi contrâ dejeraret, coactus fuit incredulitatis pœnam luere, ut Henrico Spurio locum in successione regni faceret. Quod si malè de fide sensissent, Henricus IV. & V. Fridericus I. & II. Ludovicus IV. Imperatores, aliiq; Reges, quibus id opprobrij impactum fuit, nondum tamen, nisi Tyrannidem conjunxissent, avitis hæreditatibus depelli jure debuissent, cum de Republ. benè mereri possit, etiam is, qui de fide malè sentit, & voluptatibus præter modum indulget. Nec enim factus obstitit Diocletiano, quod primus nomen Domini post Cajum & Domitianum usurparet, primusq; vestem ex auro, serico, purpura & gemmis concupiverit, quin Iovij uomen mereretur, propter virtutes quibus Iovem imitabatur, ut declarat Pompon: Lat. in *Diocl.* præcipuamque principis dotem putaret, Liberalitatem & Clementiam, quibus id effecit, ut cum imperium deposuisset, seque ut dicere solebat, peste liberasset, omnium votis revocaretur, nec improbus crederetur futurus Imperator, etiamsi Christianorum professionem ferro & igne profecturus esset. Infidelitas, hæresis, factus, scortatio, ebrietas, odia literarum, vitia quidem gravia sunt, & partim etiam Tyrannide deteriora, sed tamen sicut adulterium solum solvit conjugium, etiamsi perduellio, homicidiû, veneficium, & cætera crimina, ob quæ Alciat. 6. *Parerg.* c. 10. Coraf. c. 4. *Cent. Scr.* Erasim. in c. 7. E. 1. ad *Corinth.* conjugium perinde disturbant, atque ob adulterium, atrocitate illud longè superent, ut dictum fuit de jur. *Commub.* c. 6. *Self.* 10. Ita, nisi princeps in fidem Reipubl. peccet, pro Tyranno proclamarium regno detrudi non potest: Immetitò enim Cælestinum V. Bonifacius I X. consensu sociorum à Pontificatu deiecit, quod in rebus agendis non satis esset versutus, quasi non in Pontifice Sanctitas, qua is etiam post mortem conspicuus evasit, religionis studium, & devota pietas magis exigatur, quam prudentia politica, nec jure taxatur Iohannes 22. (qui aliis est 21.) quod ad Politica negotia tantò fuerit ineptior, quanto

eruditione & doctrina cæteros superavit, quia aliter commendatur princeps, aliter Episcopus; aliisque de causis Episcopus præbenda, aliis princeps & vasallus regno feudoque suo privatur.

Denique distinguendum est inter principem Tyrannicum & Tyrannum. In hoc enim plerumque falluntur judicia vulgi & errant virorum etiam doctorum scripta, dum quærunr: *An liceat interficere Regem Tyrannum, Paris de Put. in pr. tract. de Syndic.* cum tamen Tyrannus & Rex non magis in eadem convenire persona simul possint, quam virtus & vitium, rectum & curvum, siquidem Tyrannis regni est destructio. Angli Richardum II. Gallorum plurimi Henricum III. ob actus quosdam Tyrannidem sapientes tanquam Tyrannos, indignos regno pronuntiarunt, & Iohannis *le Petit* venusta profat oratio, qua assassinium Ducis Burgundiz in Aureliam perpetratum, excusaturus, postquam præsupposuerat: *Tyrannum à quobus occidi posse*, congregat peccata quædam, eaque Aureliano attribuendo, Tyrannidis illum se convicisse putat, quæ et si vera fuissent, ut cognitâ causa, fuisset negarunt assessores iudicij, in Tyrannidis tamen suspicionem, principem, cætera probum conijcere non potuissent. Legati Parthorum ad repetendum à Romanis Meherdatem missi, Gotarzem his criminibus prægravant, ob quæ nobilitati plebique juxtâ intolerandus dicitur: *quod fratres, propinquos, longius suos, cadibus exhaustis, nunc adiciat conjuges gravidas, liberos parvos, dum secors domi, bellu insaufus, ignaviam sedita regat.* *Tact.* 12. *Ann.* n. 3. in pr. Nec inficior nonnulla ex his ad Tyrannidem pertinere, qualia sunt & illa quibus Aristocratiam in Oligarchiam commutari scribit Polyb. lib. 6. *si principes civitatis in potestatu functione, quam patres eorum gesserunt & prerogativis educati, alij ad avaritiam & iniquum; ecumia studium, alij ad ebrietatem, & qua hunc comitantur, immoderata convivia, alij ad mulierum consuetudinem, ac puerorum rapinas degenerant:* sed nego ex uno actu Tyrannico judicari debere de universis, cum in separatis ab uno non liceat inferre ad alterû, l. *Papinianum, de minor. l.*

38.
Hæresis non
facit Tyrannum.

39.
Nec aliâ vi-
tia prævata.

40.
Quod decla-
ratur ratio-
nibus.

41.
Distinctio
inter Tyrannum & prin-
cipem Tyrannicum.

42.
Tyrannus &
Regnum se-
mutuò de-
struunt.

43.
Tyrannicum
actum non fla-
sim facit Ty-
rannum.

*maturaliter. S. nihil commune de acquir. Possess. l. si maritus C. de calū. c. quod transit. ubi Abb. de off. legat. Steph. de Phader. Part. 1. de interpr. ll. arg. 16. a contrar. possitque bonus esse Cytharædus, qui sit improbus Choraules, & malè erga paucos affectus esse, qui benè velit cæteris. Pharaonem Tyrannis accensit Hænon. *diff. Polit. y. num. 34.* quod Israelitas incolas de industria duplicatis laboribus opprimeret, & tantum non in seivitatem damnaret. Achab vulgè malè audit, quod de consilio Isabælis Naboth vineam simul & vitam abstulerit, perinde ut Agrippina Claudij Imperator Statilium Taurum morte damnari curavit, quo hortis ejus potiretur. *Tacit. 12. Annal.* Et quia hi actus ab officio regio desciunt, non est dubium, quin ducant ad Tyrannidem, sed si A. hab in cæteris contra civium commoda nihil perpetrarit, nec Phærao injuriam eandè in justos subditos converterit, ex uno illo actu Tyrannico nõ erunt consummatæ Tyrannidis condemnandi. Tolerabilius enim est, quod Phærao incolas in favorem civium depressit, quam quod Casimirus M. Hebræos inquilinos Polonis civibus æquavit, ac privilegiorum magnitudine non paucis in rebus antetulit. Nam si Tarquinius propter unicum stuprum Lucretiæ Tyrannus evasit, cur non & David, qui adulterio Veteratoriam proditionem conjunxit, & Mephibosetho legitimam hæreditatem eripuit, credulitate sua, qua Sibz fugitivi servi Verbis fidem habebat. deceptus 2. *Sam. c. 16* & 19. Sed in Tarquinio concurrant plura Tyrannidem spectantia: Davidem unicum illud proditorium adulterium, quia in unius civis injuria acquievit, nec in totius Reip. perniciem redundavit, non magis inter Tyrannos detrahet, quam unicum justum judicium Cambysem collocabit inter probos Reges. Tyrannus enim, quia per vitiosas omnes partes definitur & non nisi in perniciosum finem tendit, in tota sua latitudine vitiosus est, & illegitimus, & proinde nihil habet, quod à DEO sit, cui subditi propter DEUM obligati maneat. Vnde fit, ut impune etiam à subditis injustè usurpata Tyrannide exui ac vita tanquam hostis privari possit, sine conscientie læsione, ut in*

er. de conjurat. lib. 7. & 8. infra dicemus, cum nihil in eo occurrat legitimum, quod conscientiam terrere queat. Cæteri in principe Tyrannico longè diversa est ratio, qui alicubi exorbitat aut etiam de industria malè agit: interim tamen legitimum suum jus in subditos retinet, illudque proba Reip. administratione in rebus maximè seriis, ubi non labitur, integrum sibi confirmat. Quorsum enim jubet nos Petrus obedientiam præstare *Dominu etiam pravu & asperu qui injuste opprimunt, beneficiaq; verberibus & injuria rependunt? 1. Pet. 2.* An voluit Tyrannis sua doctrina refugij asylum ponere, quibus *Va* pronuntiat Esaias, c. 10. quocunque locorum fuerint, pnamque paratam non tantum minitur DEUS. 1. *Reg. 9.* sed & severa vindicta ubique intulit. *Iud. c. 9. 2. Sam. cap. 18. 1. Reg. 1. 12. 16. 20.* Nullus enim pravus magistratus, quatenus talis est à DEO, *Ofc. c. 4.* ideoq; nec quinquã in conscientia obligat ad obedientiam, Sed si præter pravitatem remanet aliquid, quod sit legitimum & à DEO, propter malitiam, non est condemnanda potestã ordinata à DEO, *Rom. c. 13.* sed huic quidem obediendum propter DEUM, illi concessis remediis obviam eundum, *ut in libr. Autor. princ. c. 2. diffusã vimus.* Nam Christus ipse potestatem Pilati, qua contra se abutebantur, divinitus ipsi concessam confitetur. Daniel Nabuchodonosoris regnum DEO acceptum refert, *Dan. c. 2.* licet paulò post in tres viros crudeliter lævati. *Dan. c. 3.* Samuelis filij, quos pater sibi succenturiaverat, *2. Reg. 19.* jus pauperum perverterant, & tamen, cum Iudæi cupidine novi Regis ducerentur, non se, inquit DEVS, sed me spreverunt, me regnem super eos, 1. *Sam. c. 8.* D. Paulus Ananiam quoque summum Pontificem, etiamsi contra jus in judicio se reum percurreret, non satis considerato Zelo à se increpitum confitetur, propterea, quod *princeps populi Lex veteri maledicere, Exod. 22.* dū ab ignorantia sua eandem petit excusationem, *Act. 23.* qua Ahimelech summus sacerdos Saulis iram lenire conabatur, cum argueretur cum Davide contra Regem conspirasse. *Se quippe necisisset, inter Reges & generum eius fuisse inimicitias: Alias sibi nihil com-*

44.
Nec virtus
sua unius a-
ctus virtus
probum.

45.
Tyrannus to-
ta sua latitu-
dine iniquus
est.

46.
In principe
iniquo non
extinguitur
ordinatio &
vina.

47.
Ideo, & prin-
cipi iniquo
obediendum.

mercij

*mercij futurum fuisse cum domo Isai. i. Reg. cap. 22. Saul certe à DEO reprobratus erat multiq; Tyrannicis facinoribus à regia via deflexerat, cum Davidem, & quoscuq; illi benè velle intellexerat, perpetim perseceretur, & Sacerdotum magnū numerum sine causâ trucidaret: Regis tamen nomine & honore per totos 40. annos dignus iudicatur à Paulo, *Act. 13.* nec aliter, quam Regis & Vncti Domini titulo à Davide afficitur, *1. Sam. 24. & 31. 2. Sam. ult. 1. Reg. 1. Thecuitis, nominat angelum & legatum DEI, 2. Sam. 14.* Samuël comitatur ad sacrum DEO offerendum, nec minori reverentiâ persecutor, quam prius, licet abdicationis formulam DEI iussu iam illi denuntiasset. *1. Sam. 15.* Præter enim vitia superest aliquid legitimum, cui obedientia debetur. Nam sicut Ethici distinguunt inter actionem bonam & virtuosam, iustam & iustè factam *2. & 5. Eth.* eò quod Manlius & Coriolanus fortiter quidem in hostè pugnare possint, nec tamen fortitudinis, quâ contrâ patriam abusi sunt, laudem mereantur, aut si quam meriti sint. dū Tyrannidem sceleratè affectant, iure perdant: ita non statim efficiunt Tyranni, qui actus Tyrannicos alicubi imitantur, *Tυραννικῆ ἐξουσιᾶς μακρονομίῳ, ut loquitur C. Claudius apud Halyc. lib. 11.* quia cum ad Reip. totius administrationem diversi multiq; actus requirantur, fieri potest, ut quis in duobus labatur, in cæteris rectum se teneat. Tiberium licet omni vitiorum & crudelitatis, præcipuè in Germanicum Drusumque, genere nobilitatum, viva adhuc matre, *mixtum* tamen inter bona malaque, statuit Tacit *6. Ann. in fin.* & Christus iubet ipsi, tanquam legitimo magistratui, dari, quæ Cæsari debeantur. *Matt. c. 22.* Severus Imp. etiâ si Sctum fieri curasset, ne Senatorum quisquam, in scio Senatu, occideretur, quamvis in statu Iuliani hostis à Senatu iudicatus esset, irritatus tamen consensu eorum, qui cum Albino sensisse credebantur, nullo habito discrimine Senatores, aut occidit, aut publicatis bonis proseripit. Nihilominus de eo sic iudicavit Senatus: *illum aut nasci non debuisse, aut non mori, cum & nimis crudelis & nimis utilis Reipub. videretur, Spart. in Sev.**

n. 6. Aurelianus, negari non potest, quod fuerit severus, truculentus, sanguinarius princeps, ut consitetur ipse Vopisc. *in Aur. n. 9.* quippe, quem bonum quidem Medicum, sed mala ratione curantem vocabant; eò quod seditionem Romæ excitatam crucentius, quam par erat, vindicaret, interfectis ex Senatorio ordine nobilissimis quibusque, quibus leve quiddam, quodq; contemni à mitiore principe potuisset, vel levis, vel vilis testis objiceret. *Grævis* tamen *tam necessarij principis, in eadem Senatus tulit,* ait idem Vopiscus, *grævisus populus, qui Gulgo dicebat, Aurelianium padagogum esse Senatorum. Claudium in jus ex l. Cornel. de fisco, vocat Peto Pompejus, apud Sen. de mort. Claud. XXX. Senatores (XXXV. numerat Sueton:) CCCXV Equites Rom. atq; plures. Cæteros vero CCXXI ὅσα ψυχαὶ ὄντι αὐτῶν occidisset.* Atqui non poterat minus pro gratitate delecti Messalinæ, cujus tam multi conscij & consentientes erant, etiam stupidissimus homo facere. Imò ne occidisset quidem, nisi Narcissus sibi præveniendum properè, antequam in teperceret indignatio, putasset. In cæteris modum excessit, fatetor, nec enim pro factis Tyrannicis apologiam texo, sed ex uno atque altero factio non est statim sententia ferenda, & Tyranni principi impropèranda, qui de cætero Rempubl. probè gubernat. Nam pro his ipsis principibus iubet Paulus, ut vota ad DEum fundamus *1. Tim. 2.* & Ieremias ludæos hortatur, ut precibus suis DEO commendent illam Rempubl. in cujus potestatem vi Tyrannicè erant abducendi. *Ierem. c. 29.* Tyrannidem nec in patrociniū suscepturus est iustissimus vindex, nec piorum hominum est, perniciem tam suam quam aliorum, quæ à Tyranno instat, exorare, sed sub Tyrannicis principibus, etiam si pauci injuriam patientur reliquis tamen licet securam & honestam traducere vitam, cujus gratiâ preces ad DEVM fundi vult Apostolus *1. Tim. 2.* Etiam si enim tributorum severa exactio quæ proximè ad Tyrannidè accedit: tamè, si de cætero Reip. benè consulatur, nes non esse nihil causæ habent cives, quare nõ necessitati parere potius, quàm cõtra exigentè manus levare debeant, prout Ægyptij Ptolomæum regno

48.
Discrimen
intersustum
& iuste sa-
ctum.

49.
Principes ini-
quus in uno,
potest bonus
esse in casu-
su.

50.
Pro principe
iniquo preces
esse funden-
das ad DEum.

51.
Propter seve-
ram exactio-
nem deserendum
principem.

regno propulerunt, quod conquesta undiq; pecunia societatem Romanam admercari laboraret, Galli in Ludovicum XI. bellum excitarunt, ad avertendas exactiones, cui *Bona publicæ* nomen prætexerunt, Vngari Matthiam Corvinum destituerunt in medio regni cursu, quod depleto per longa bella ærario, ad nova vectigalia & tributa cogere- tur confugere. Hos enim & superiores prin- cipes à seditioso vulgo continuò Tyrannos vocari audimus, quos tamen à perfectis Ty- rannis perinde distinguimus, ut *corporeum* distinguunt Physici à corpore. Principia enim & affectiones corporea quidem sunt, & Arist. *lib. 4. Phys. c. 1.* corporum non alia principia dari posse dicit, quam corporea, sed malam cõsequentiã inde textit Ramus *li. 1. schol. Phys. c. ult.* quod materia prima debeat esse cor- pus. Satis enim est si corporea sit, & in cor- poris systema cum forma constari apta, Scipio cum ab Iberis Rex salutaretur, *Regium quidem esse se, sed non Regem*, respondit, *Polyb. lib. 10.* id quod ad Tyrannum ea rati- one accommodamus, ut principem ex parte pravum & de genere, *Tyrannicũ*, quidem vocari posse consentiamus, sed in Tyrannum tum demum degenerare, quando ad sum- mum malitiz pervenit. Sic enim Medici, morborum malignum, qui occultis cuniculis principum facultatũ aliquid oppugnat, *pestilentem* quidem cognominant, sed *pestem* ex malitia summa demum definiunt, quando quidem inter acutissimos morbos primas sibi vendicat, perinde ut inter labe- Rum Tyrannis. *Est enim Acropolis ma- lorum*, ut ait *Polyb. lib. 2. qua seminarium in se continet crudelitatis, omnesq; homi- num injurias & scelera complectitur.*

Nequaquam igitur Tyranni naturam re- tẽ & ex arte proponunt, qui notas quasdam, & quæ propria haberi volunt, acervatim proponunt, & ex iis Tyrannum cognoscen- dum relinquunt, ut videre est apud *Polyb. lib. 6. Bartol. in 1r. de Tyrann. Bodin. 2. de Rep. c. 4. Petr. Gregor. Tolos. de Rep. c. 18. Lips. lib. 6. de Rep. c. 5. Antimach. in præfas. lib. 2. & lib. 3. theor. 1. Althus. c. 14. Polit. Gail. 2. obser. 61. num. 9. Ioh. Maria. lib. 1. de reg. & regn. inst. c. c. Iunius 99. Polit. q. 2. Casus. lib. 4. sphaer. C. 9. c. 10. lib. 5. c.*

*11. Iacob. Middendorp. in Theol. Jurid. & Polit. 97. q. 6. Gregor. Richt. post. axiom. Polit. 91. & ex eo Hænon disput. Polit. 9. à n. 35. ad n. 43. Warem. ab Erenb. de reg. sub- sid. & oner. subdit. cap. 11. num. 32. & 33. Henric. Steph. in reg. & Tyr. Canonher. disc. in Tacit. Fere enim hæ notæ ex priva- tis peccatis conficiuntur, quæ paulò ante à natura Tyranni sequestravimus: si quæ ve- rò ex actibus publicis petantur, aut singulas Tyrannidem constituere oportet, aut simul in unum confusas. Si singulæ sufficiant, vix quisquam principum adeò felici fidere in curas publicas delabatur, ut cum non videas aliqua in re Suffenum & ex hac Politica, Tyrannum. Ne Titus quidem quem brevitatis gesti imperij à criminibus tutum præstitit, etiamsi plagulis dimotis, cœlum obtestatus se nihil commississe diceret, quare tam citò statione devocari debeat, sine exceptione criminum omnium sese exortem, constitu- ere ausus fuit. Vni enim saltem ingemvit, quanquam nec ipse illud proderet, nec cui- quam postea innoquerit *Suet. in Tit. cap. pen.* Omnes verò conjunctim non facilius in uno principe reperientur, quam omnes virtutes in uno Rege: nec quisquam adeò ad omnia scelera obduruit ut ipse Bodin: confiteatur, quin interdum ad se redeat & ali- quando bene agat. Nam *& Dionysius ma- jor jure meritoq; præferri multis regibus po- rest*, judicio Senecæ *lib. 1. de Clem. cap. 12.* Tanta enim est summorum malorum per- nicitas, ut instar Cadmzorum fratrum inter se concurrant & in exitium subjecti conspi- rent. Quin etiam actus hi Tyrannici natura Tyrannidis sunt posteriores, ideoq; ad prio- ris definitionem adhiberi non magis pos- sunt, quam si Individuum cum *Porphyr. in Isag. definitias ex concursu multorum acci- dentium, aut principium individuationis accersas vel ex quantitate, vel ex materia cum quantitate, cum Aegid. inquad. q. 11. & Soncin. 7. Metaph. q. 33. & 34. Ferrar. in 1. contr. gent. c. 21. Aristot. quidem lib. 6. Polit. c. 2. notas & instituta Democratica in medium proposuit, sed in eorum concur- su non collocavit naturam Democratię, quæ prior est, & una eademque manet, licet insti- tuta illa pro diversitate Rerump. multifa-**

92.
Distinctio in-
ter corpus &
corporeum.

93.
Inter pestem
& pestilentem.

94.
Nota Tyranni-
du, loco de-
finitionis
proposita.

95.
Quæ Tyran-
nidem nec
diciuntur,
nec contin-
entur confi-
tuntur.

96.
Et sunt Ty-
rannide po-
steriores.

riam mutentur. Nam in Tyrannide quoque aliis institutis alius infistit, quando ad finem æquè perniciosum non eadè via procedunt. Ne dicam pòrò, quod istorum autorum notæ non conveniant omni Tyranno, sed illi tantum, quem Bartolus in *11. de Tyrann.* vocavit in *exercitio*. Denique Cum *omne quod est, Vnitate sit id, quod est*, ut ait Plotin. *Enn. 6. lib. 9. cap. 1.* seu ut Seneca *lib. 2. nat. qq. cap. 4. in fin.* cum *unitatem habeat, quicquid alicuius rei naturæ pars est, nihil enim nascitur sine unitate*, Plat. in *Parm. Galen. 2. Meth. med. in fin. Boët. 3. Consol. prosa 11.* necesse est multitudinè omnem revocari ad unum quidpiam. *Quod enim multa est parsibus, ait Dion. cap. 13. de divinis. toto unum est: quod multa est accidentibus, unum est subiecto, quod multum numero est, vel esse potest, unum specie, & quod formis est multum, unum est genere, quod denique, multum est eruptionibus, unum est principio, nec quicquam est, quod non uno, ex quo omnis derivat, aut nominatur, & sit id, quod est & absolvetur, & custodiatur.* Itaque inquirenda est & definienda prima quædam essentia, in quam omnia illa vitia, quibus Tyranni gravantur, tanquam in seminarium confluant, & ex qua tanquam ex radice educantur & prodeant. Quia enim non cohererent, nisi per accidens, naturam aliquam oportet subesse priorem, in qua uniantur per se & convinciantur.

57. Nec conveniunt omni Tyranno.

58. Quæ multa sunt revocari oportet ad unum.

59. Quæ Tyrannidæ essentia

60. Definitio Tyrannidæ Aristotelica.

Hæc autem erit sententia Tyranni, quam ex Arist. verbis *lib. 4. cap. 10.* proponemus, & particulatim explicabimus: deinde ex ea institutorum Tyrannicorum seriem ordine deducemus, quoniam excessus cæterarum Rerum publicarum per hunc, tanquam omnium longissimum, intelligi & declarari debent. Definit autem Aristoteles propriè vocatam Tyrannidem: *Monarchiam in usum unius, & à τῷ ἑαυτοῦ ὀφείοντος, καὶ βασιλείῃ, πρὸς τὸν αὐτοῦ ὄφειοντος, καὶ τῶν συμπολιτῶν, ἀπὸ τῆς αἰτίας τῆς ἀδικίας.* hoc est, ut ego interpretor, *Imperium summum unum impares & meliores ad utilitatem privatam & non publicam.* Respondet enim hæc definitio è diametro definitioni regni, & fontem perit, à quo omnes actus Tyrannici scaturiunt, nec quicquam de Tyrannide dici potest ef-

sentialius. Repetendum enim est ex Aristotele 8. *Ethic. c. 10.* quod superius à nobis demonstratum fuit, *cap. 1. sect. ult. cap. 3. sect. 1.* regnum & Tyrannidem differre non aliter, quam ut virtutè & vitium, siquidem utrumque Monarchiæ communi notione continetur, ideoque specifica aliqua differentia, ut Monarchia & Oligarchia, nō distinguuntur, sed ut Regis nomen gerit, qui benè, ita Tyranni lucratur, qui malè Reipublicæ præest cum summo unius imperio. Vtrum verò benè vel malè geratur Respub. eius æstimatio non aliunde desumi potest, quàm à fine, ut itidem declaratum fuit *c. 1. sect. 3.* quando quidem, qui in Respub. primum confluerunt, nihil aliud sibi, quàm salutem omnium propositam habuerunt, à cuius studio quantum recedunt principes, tantum à laudabili bonitate Respub. cadere necesse est, cumq; Tyrannus omnium recedat longissimè, maxime omnium oportet illum in privatam quæstum à publico bono aversum esse. Etiam si enim populo sæpè adulentur, quem admodum Nero in odium Senatus, dissimulata eius mentione, "in auspiciando opere isthmi optavit, ut sibi ac populo Romano bonè res gereretur, Sueton. in *Neron. cap. 37. in fin.* & Iulius Cæsar nihil per Senatum, omnia egit per populum largitioſum magnitudine deceptus, cuius vestigiis Octavius & Antonius insisterunt, cum contra Brutum & Cassium quibus melior pars Senatus assistebat, armis agendum esset, quia tamen hæc omnia, quantumvis speciosum, boni publici prætextum præ se ferentia, tandem in unius privatam commodum eruptura sunt, merito ab Aristotele *c. Politic. cap. 11.* Tyrannicis institutis annumerantur, & *Plato lib. 8. de Repub.* Tyrannum sic depingit, *quod senioresm clientela suscepit, custodisque corporis sui eblandita, ad defensionem privatam convertat, que indulta sunt ad publicam.* Hac enim arte plerisque, qui Democraticam commutant in Tyrannidem, uti consueſse dicemus *sect. sequ. Tiberrum* etiam egregium *Vita famag.* quoad *privatam, vel in imperium sub Augusto fuit: occultum ac subdolum fingendis virtutibus, donec Germanicum ac Drusum superſuere, proponit Tacit. 6. Annal. in fin.* Et tamen ex his

61. Quomodo regnum & Tyrannidæ opponantur.

62. Etiam benè in specie facta posse Tyrannidæ fieri.

Gggg ipsi

65.
Idem, actio-
nes in Repub.
Semper spe.
Et andas ex
sine.

ipsis virtutibus emicuit Tyrannis, quia ad malum finem, & destructionem salutis publicæ spectarunt. Vsq; ad eodem est, quod in omni Republ. actiones principum æstimandæ sint ex fine & studio vel publici vel privati commodi, cum virtutes ipsæ seu actiones in speciem probæ improbitatis & Tyrannidis notam sustineant, si in finem Tyrannicum adhibeantur, sicut Tarquinius superbus Gabinis vitam cum libertate donavit, quas jure belli adimere potuisset, ut illorum custodia, quos imperato beneficio sibi obligarat, Romæ sibi firmaret imperium. *Halyc. lib. 4.* Cajus verò omni genere popularitatis studia hominum incendit, cum matris fratrisque cineres ex exilio statim Romam transferret, damnatos relegatosque restitueret, criminumque, si qua residua ex priori tempore manebant, omnium gratiam faceret, Spietrias monstrosarum libidinum profundo mergere decrevisset, scriptaque veridicæ historiz à Tiberio prohibita, requireret, esseque in manibus & lectitari sineret. *Suet. in Caj. cap. 11. & 16.* Dionysius Tyrannus Sicil: cum sibi favore populi opus esse videret, ad impudè interficiendos eos, à quibus sibi timebat, à captivorum liberatione & tributorum remissione exorsus est, *Iust. lib. 21.* sicut & Periander Corinthius populare exordium in Tyrannicum produxit ex odium, & tantò liberius in progressu lævit, quantò vehementius in principio abstinuerat. *Herod. lib. 5.* Finis igitur in definitione Tyranni caput est & principium, ad quod cætera revocantur, scil. *privatus quæ sit & detrimentum publicum*, ut *Averrh. tract. 3. Polit.* exactè docet, licet Aristotelis libros Politicos neget se vitios esse: Sepulveda autem in *sum. cap. 10. libr. 4. Polit.* mentem Philosophi nullatenus assequitur, quando Tyrannidem propriè vocatam intelligi dicit: *qua in liberos in vitios herile imperium exercet.* Quid enim obstabit, quò minus regnum Persicum Cyri regium dominatum, distinguit: Imò Aristoteles hoc ipso *c. 10. & lib. 3. c. 10.* herile imperium, quod Barbaris attribuit, à Tyrannide diligenter separat: Nec verbum: *In vitios*, distinctionem ullam importat, cū nec ad essentiam Tyranni pertinet, nec in definitione assumi

64.
Fini Tyranni.

66.
Rejicitur de-
finitio Sepul-
veda.

debeat, fierique possit, ut tam Rex, quàm Dominus invitus utatur subditis, licet uterque à suspitione Tyrannidis absit, *ut paulo post dicemus.* Longius autem provehitur Tyrannus, quàm ad imperium herile, quia herus, etiamsi ai se contentequè habeat servos, nihil tamen in eorum exitium machinatur, quod est Tyrannorum proprium, & proinde Tyrannidem ex deteriore fine æstimat Aristoteles, nimirum ex eo, quod, dum omnia refert ad suum commodum, publicum prorsus evertat, cuius aliqua adhuc curâ tangi Dominum, declaratum fuit 3. *Polit. cap. 5.* Thomas in declaratione hujus definitionis adjecit, *In corrigibel. latem, quam Aristoteles non exprimit, indeque in comm.* ait peti Tyrannidis differentiam, in eo consistentem, quod *malus sit in sua natura*, seu nihil tani bonive in se contineat, nec abnegari potest, quin hoc Epitheto distingatur Tyrannus à pravo principe, *ut supra diximus*, sed in definitione propter eam exprimi non debuit, quia sub fine latet & includitur. Differentiæ verò vitiorum Rerum publ. non aliunde, quàm à fine desummi possunt, quandoquidem ad finem omnia referuntur, ita ex eodem omnia determinantur, & fieri alter non potest, quin in cure malus sit, qui tantam perniciem tot civibus cum injuria inducit. *Ut quoz, enim maxime ad suum bonum refert. qua agit, ita minime & r. bonum est,* ait Cicero. Unde & illud alterum necessariò evenit, ut cum is, qui imperat, sit pessimus, cæteri, quibus imperatur, sint aut pares, aut meliores, ideoque eò magis violenta evadit Tyrannis & contra naturam, quia natura, quod melius est, imperare & non violenter subijci debet, ut dicitur 3. *Polit. c. ult. 1. Pol. cap. 4. & 5. & Xenoph. lib. 1. Cyrop. in fi. etiamsi hominem ceteris omnibus animantibus diffisilium duces suos sequi permittat, innatum tamen omnibus esse exemplo Cyri demonstrat, ut prudentiam veneremus, & libenter obediamus illi, quem virtute nobis antestare credimus.* Taurica Iubellius Campanus Tyrannicam in victos lævitiam Fulvio Cónsal exprobraturus, *Me quoq; ait, jube occidi, ut gloriarî possis, multo fortisorem, quam ipse es, surum abs te consecum esse, Lib. 6. li. 26.* Cæteraq; prima verba

66.
Adiecit
Thomas rejici-
tur.

67.
Tyrannus
semper impe-
rat meliori-
bus.

verba definitionis, optimè loco generis conjungit Thomas, nec pro parte aliqua definitionis accipi vult, quemadmodum verbum *advntivus*, non pro circumscriptione generis, sed tanquam partem necessariam definitionis, vulgò accipi videmus, à Stapul. Victor. G. phan. Burtha. *Conf. in d. c. 10. lib. 4. Ludovv. Valent. in Epist. Concluf. lib. 4. Polst. Petr. Tholosan. lib. 6. de Repub. cap. 18. n. 10. Smit. & Iohan. Buden. lib. 1. de Repub. Angl. cap. 7.* Quod enim commune est omnibus Monarchis, qui poterit Tyranno speciatim attribui? Regem verò nemini, nisi sibi ipsi rationes reddere teneri docuit Aristot. *lib. 3. Polst. cap. 12. & 13. & βασιλειαν* Perficam eadem voce *advntivus* vocat Plutarch. *in lib. de trib. generib. Rerumpublicar.* Nec ulla differentia est inter Regem, Dominum, & Tyrannum, quoad amplitudinè potestatis, eam æquè omnes sint *advntivus*: *Species fortuna ac licentia par est Tyranno & Regi, ait Seneca 1. de Clement. cap. 11.* Sed hoc interest, quod Tyrannus eâ potestate in perniciem, Rex in salutem civium utatur. In regno, inquit Polyb. *lib. 6. οὐρανὸν ἔδραμα καὶ τῆς ἰσχύος καὶ λαμβάνει τὴν ἡγεμονίαν ὁ δυναστεύς*: in regno dominatur ratio, in Tyrannide, quam is Monarchiam *ἡ ἰσχυρία* vocat, ferocia & potentia. Seu ut Seneca: *Tyranni ex voluptate sapiunt, Reges non potestatem esse nisi ex causa & necessitate. Nam & Reges occidere solent, sed quoties id fieri publica utilitas persuadet: Tyrannus sedita cordi est.* 1. de Clement. cap. 12. *in princ.* Vnde Thom. *in comm. d. c. 10.* utriq; tam Regi, quam Tyranno commune esse tradit: *principari secundum voluntatē suam, sed hunc, ait, principari secundum utilitatem privatam, illum ratione ordinata ad salutem subditorum.* Iustinus *lib. 1.* regibus melioris seculi merum summumq; imperiū attribuit, quod *regiam manū* vocat Pompon. *in l. 2. de org. lur.* dum ait: *Hos Reges ad fastigium Majestatis, non ambitio popularis, sed spectata invidiosa moderatio probebat: populus nullis legibus tenebatur, arbitria principū pro legibus erant: de Romulo testatur Tacitus, quod, ut libitum, consibus suis imeritaverit.* *lib. 3. Annal.* Absit verò hos inter Tyrannos condemnemus, quos sanctitate &

justitiâ Deos factos credidit antiquitas, quia ex arbitrio civibus præfuerunt, & rationes populo non reddiderunt. Perinet enim verbum *advntivus*, quod Sepulved. & Giphaverterunt, *Sine provocacione*, ad circumscriptionē generis, quod omnibus Monarchiæ differentis commune est, ideoque cum omnium definitiones est æquo ingreditur, nihil causæ est, cur ad Tyrannum speciatim detrahi debeat. Ex quibus omnibus constat perfectam Tyrannidē definitionem his paucis verbis absolvi, quod sit *Monarchia advntivus*, seu *summum unum imperium, in pares & meliores, ad quæstum privatam & non publicam.* Non dubitamus Monarchiam loco generis cum Aristotele retinere, quia, licet sit non tantum Tyranniarum, sed omnium omninò Rerumpubl. pessima Tyrannis, ad species tamen Rerumpubl. redigitur, *lib. 3. Polst. c. 6. lib. 4. c. 2. 4. 8. & 10. 8. Ethic. c. 4.* quoniam bonitas vel malitia in essentia Rerumpublicarum non includitur, ut supra dictum fuit, *cap. 1. sect. 2.* nec satis causæ habuit Bodinus, quare in sua Tyrannidē definitione genus illud cum summa potestate dissimulare voluerit. Ex hac definitione deducit Arist. *4. Polst. c. 10. omnem Tyrannidem esse violentam*, quæ appendix non tantum Sepulvedæ, sed & multis aliis imposuit, qui eam in definitionem intruserunt. Lipsius *lib. 6. Pol. c. 5.* producit ad genus, & Alciat. ait *in l. 15. de Verb. Signif. Eum puto justum principem, qui consensu populi regnat, ut & Aristoteles tradit; qui in vestris dominatur, Tyrannus est, etiamsi Casar à civibus electus, aut alia ratione civili potestatem stabiliverit.* Quin & supra adduximus & rejecimus illorum opinionem, qui nullum legitimum imperium agnoscent, nisi consensu populi delatum, *c. 2. sect. 6 & lib. de Auctor. princ. c. ult. n. 11.* prout & C. Claudius Decemviros admonet, dum ait: *Si omnes Romani paucorum dominatum probent, eosq; eandem potestatem retinere velint, legitimum, non visusurparatum, & rōmā, quæ à Blagereciū magistratum. At si consules rursus, ceterosq; magistratum, ut ante, creare malint, lege magistratū de omniū, nec in pares contra ipsorum voluntatem imperiū gessisse videmini. Id enim Tyrannidē: cum in oppi-*

68. *Advntivus quid significet in definitione.*

69. *Potestatem esse nisi ex causa & necessitate. Nam & Reges occidere solent, sed quoties id fieri publica utilitas persuadet: Tyrannus sedita cordi est.*

70. *Perfecta & definitio Tyrannidē.*

71. *Omnem Tyrannidē esse violentam.*

72. *Quo sensu verum sit, & hoc loco accipiendum.*

Gggg z matum

matum imperio, non nisi Volentibus civibus geratur magistratus. Τὸν ἰδὸν γὰρ τυραννίδα. Τὸ ἦ παρ' ἰκόντων, τὰς δὲ τὰς λαμβάνειν, Ἀεισεκροποιῶν. *Halycar, lib. 11.* Originem Tyrannidis ex violentia accersit & Polyb. l. 6. quando, ut inter antiquissima robustissimum quoddam dominatur, ita inter homines, qui animalitium in morem congregantur, ferocissimum quemq; imperium praeipere dicit, & ceteris suis generis inquisitione: Vbi vero temporum cursu consuetum & consuetudo congregationibus accesserit, tum Regni principium nasci, ac tum primum mortales de honesto ac iusto, ac similiter de illis, qua hisce sint contraria, cogitare incipere. Nec est dubium, quin omni Tyrannidi insit violentia, quod non tantum ex eventu probatur, dum nulla Tyrannis unquam stabili stetit fundamento, s. *Polit. c. 10.* sed id Aristoteles confirmat ex priori. Nullus enim homo liber & ingenuus sponte, volensve patitur injustum, seq; deteriorem dominatorem sibi insidere. Qui liberum se narum novit, nescit ferre servitutem: qui justitiam studiosus est, nescit dissimulare publicam injuriam, qui melior, detrectat imperium deterioris, & nescit obtemperare illi,

73.
Violentiam non esse in definitionem ingerendam.

Ὁς τῶν ὁμοίων βλάπτει πρῶτον μόνον, ut de Tyranno ait Poeta. Sed tamen per violentiam & invitos subditos non debet Tyrannis definiti, quemadmodum Laërtius, lib. 3. Aristoteli attribuit, quasi Tyrannum definit, qui per vim civibus imperat, & Smit. lib. 1. de Rep. Angl. c. 7. totidem verbis Tyranni Idzam & essentiam proponit. Bodinus libr. 2. de Rep. cap. 5. assignit Aristoteli, quasi Tyrannum vocet, qui contra populi voluntatem quid imperat, quod Aristoteli ne per somnium quidem in mentē venit. Nam quibus ille terminis definit Tyrannidem, satis luculenter credo explicatum fuit, inter quos violentiæ mentio nulla facta fuit. Definitioni demum completæ annectit Corollarium, ut indicat vox διοικῶ, quo Tyrannis dicitur διοικῶ. Id verò iterum calumniosè interpretatur Bodinus, quando ad pauculos actus Tyrannidis trahit, quod de univ. s. seu de tota Tyrannide traditum fuit. Si enim Tyrannus omnia refert in detrimentum publicum, necesse est, omnia ejus acta

74.
Bodini cavillatorem.

odio esse populo: & non quidam tantum, quia qui contra populi voluntatem hoc vel illud imperat, non propterea & cetera eodem modo imperat, & proinde ex doctrina Aristot: Tyrannus non æstimator ex uno actu violento, sed ex omnibus. Violentum autem esse, seu invitis imperare proprium quidem est omni Tyrannidi, ut ex Aristotelis ratione deductū fuit, & ex hac porro patet, quod naturali inclinatione homines ad societates civiles inducantur, propterea quod sperent earum beneficio melius se victuros, quàm dispersos in solitudines. Vbi spe sua decidunt, & dum unius quæsitibus serviunt, propriorum iacturam faciunt, non est dubium, quin hoc patiantur contra intentionem & voluntatem suam, adeoque inviti tale ferant dominium: Cæterum, ut omnis Tyrannus sit violentus, tamen hæc violentia in essentia ejus non includitur, cum aliàs soli competeret, sed refertur ab Aristotele inter propria, quæ omni quidem & necessariò insunt, sed non soli, ut homini esse bipedem, Porphyrius in *Introduc. c. de propr. constituit, proprium secundis modis*, ejusque multa præcepta tradit Arist. lib. 5. Top. & exempla proponit in *Categoryis*, quæ immeritò in exilium condemnat Ramus, lib. 2. *Schol. Log.* quia non solis iis *Categoryis* competunt, quibus tribuuntur, utpote, dum non sola substantia prædicatur univoce, non sola careat contrario, non sola intentioni & remissioni experiret. Nam & illa propria dicuntur, quæ licet non soli, tamen omni competunt, & licet absolute subiectum non distinguant à quovis alio, in comparatione tamen earum rerum, quibus non competunt, discerni pariunt, ut docet Aristoteles 1. *Topic. c. 5. Topic. cap. ult.* Homo enim licet non distinguatur, quatenus bipes, ab avibus, distinguitur tamen ab aliis animalibus brutis, & Tyrannum violentia separat à plerisque regnis & Republicarum virtutibus, quibus obedientes gaudent, siquidem à Tyrannide odium & viū abstrahi non potest, sed in regnis legitimis nõ obnascitur nisi per accidens, propter malitiã obedientiũ nõ imperantiũ. Nam & *Perrinaeus sanctimoniam quosdã offendi*, ait *Capit. in Perrina, n. 4.* & milites in odium

75.
Violentia quomodo propria sit Tyranni.

76.
Invitis obire Regibus

simul

*Subditi per
accidens.*

Genus & metum coniecit, quod disciplinam
severiter exercere velle videretur, cum pri-
mum signum petenti tribuno dedisset: *Mi-
litum*, exprobrans utique segnitium tem-
porum superiorum, quod quidem etiam an-
te in omnibus ducibus dederat. *Capit. nu.
2.* Aequè enim opprobrio fuit Nervæ leni-
tas, quàm Alexandro severitas, & virtutes ip-
sas in vitia còvertit improbitas vulgi, dum
principes quærit sui similes. An verò pro-
pter falsam interpretationem virtus mutat
habitum? non magis credo, quàm per se fit
odiosa, licet in perpetuò sit odio vitiosis, de
qua re copiosè diximus suprà *cap. 3. sect. 2.*
Fieri item simili ratione nequit, ut vel Ty-
rannus amorem, vel Rex odium per se me-
reatur: sed ut patritii Romani Tarquinii Ty-
rannidem, quod licentia juvenaliprorior es-
set, inastimabili præferebant libertati, &
populus Florétinus malebat quæstuosè Me-
dicibus servire, quàm Soderinos & Nero-
nios, nec non Salvios Patiosque ad paupe-
rem & cruentam libertatem evocantes sequi:
ita pro dispositione civium, interdum regi
pro beneficiis odium, interdum Tyranno fa-
vor pro licentia ad Tyrannidem ductura
redditur. Absit verò Soli vim frigefacien-
di propterea ascribas, quia per Antiperista-
sin frigus tam in sinu terræ, quàm mediâ re-
gione aëris concentrando adauget, aut ca-
lori vim congregandi heterogenea, quia in
luto exiccando omnia in unum coalescere
facit. Caloris enim natura est congregare
homogenea, radiorum Solarium attenuan-
do calefacere, licet diversitas subiectorum
utrorumque actiones sæpè invertat. Non ali-
ter regis facta per se quidè digna sunt amari,
sed propter improbitatem hominum sæpè
incurrunt in odium, & Tyrannis favetur ali-
quando non quod per se digni sint honore
aut studio, sed quia similes habent labra la-
tucas, & libidinosisimi quique Neronis lu-
xum præferunt frugalitati Galbæ. Nā quam
primum personatus aliquis Nero præsiuit,
tot hujus nominis studiosos ubiq; invenit, ut
non difficile illis fuerit, sine comæatu, sine
pecunia totos instruere exercitus, *Tacit. 2.
hystor.* nec defuère, qui memoriam Neronis
perpetuò cultu prosequerentur, imagines in
rostris præferentes, tumulumque floribus

77.
*Tyrannus non
toto favore.*

conspergentes. *Sueton. in Neron. cap. ult. ubi
Cassaub.* Quod si ex erroribus hominum cu-
jusqueri natura spectanda esset, Polyppi in-
star pro diversitate judiciorum, idem nunc
bonitate excelleret, nunc malitia deprime-
retur. Aristoteles verò dum bonum definitum
ex appetitu retinet, non ad cujusvis ho-
minis appetitum censuram bonitatis defert.
sed illius, qui præscripto naturæ confirmatum
gerit animum, *3. Eth. cap. 4. 10. Eth. cap.
2. & 5. 1. Polit. cap. 1.* Sicut enim corporibus
benè habitis sana videntur, quæ revera sana
sunt, morbidis verò diversa; & sicut sensum
quemcumque, qui sine errore percepturus
est, oportet nulla objecti parte vitiatum &
præoccupatum esse: ita veritas rerum, ex fa-
pientum, qui naturæ conformem habent
intellectum. *judicio, 1. Topic. cap. 8. & 9.* &
amor odiumque ex eorum affectu metien-
da sunt, qui sine affectu & proprii commo-
di studio judicant. *Quis est nostrum, qui non
accuset judicem judicandum? ait Salvian. lib.
4. gubernat. DE I. qui quantumvis justè
victus, justè oppressus & multatus non ge-
mit, & sibi injuriam fieri clamat, quam
primo intulit? An, qui maleficos punit, qui
hostes justo persequitur bello, propter devi-
torum odium, Regium nomen perdit? Cum
Atheniensium res in Sicilia penè contritæ
essent, præcipuè illis, inquit Thucyd. libr. 8. in
princ. qui imperio Atheniensium parebant,
suprà vires prompto animo erant ad rebel-
landum, quod pro indignatione, quam ad ver-
sus illos conceperant, indicarent.* An pro-
pterea illi in subjectione jure nō detineban-
tur, in quam belli lege pervenerant? Si ex
affectu eorum, qui prælio vincuntur, res de-
cidenda sit, Tyrannus erit, quicumque vin-
cit. *Inter victores enim victosque, ait Tacitus,
nunquam solida fides coalescit. lib. 2. hystor.
num. 2.* Cypri tantam admirationem apud om-
nes gentes extitisse scribit Xenoph. *lib. 1.
Cypri. in princ. ut non tantum, qui propè abes-
sent, sed & qui eum non aspexissent, imò ne
aspiciendi quædam facultatem sperare habe-
rent, libenter se ei submisserint.* At huic quæ-
tum negotii fuit cum Syris, Aſyriis, Arabi-
bus, Cappadocibus, Phrygibus, Lydis, Cari-
bus, Phœnicibus, & Babyloniiis, priusquam
novo imperio assuecerent? Ipse Xenophon

78.
*Odiū civium
per se non fa-
cere Tyran-
num.*

GGGG 3

Per-

Perfas, Medos & Hyrcanos, volentes ipsi assignat subditos, ceteros, ait, vi subjugatos fuisse, non sine magno odio & offensa. Certe Babylonis, quantumvis armis multati essent, Cyrus confidere ausus non fuit, nisi satellitio se circumdaret, quoties inter eos versaretur. *Xenoph. lib. 7.* cuius rationem assignat Xenoph. quod in hostili urbe, internum per subiectos homines, sine periculo victoris esse non licuisset. Incurrit igitur etiam iusta vindicta in odium, & regia in bonos beneficentia invidiam parit apud pravos: sed si spectemus ea, quae per se veniunt, & improbitatem subditorum, quae accedit per accidens, seponamus, nihil prohibet, quin regi amorem, & Tyrannidi adiciamus odium, ut supra declaratum fuit *sect. 2.* & repetitur ab Aristot. *5. Polit. c. 10. in fin.* ubi Rex in Tyrannum definire dicitur, ut primum in civem incipit uti subditi, quamvis non semper, quod cuique competit, pro meritis offeratur.

SECT. 7. De differentiis Tyrannidis, & Tyranno in Titulo.

1. *Duas ex differentiis Monarchiarum esse quidem Tyrannicam.*
2. *Sed retinere tamen aliquid regium.*
3. *Prolapsionum pessimam esse Tyrannidem.*
4. *Tyranni in Titulo & in Exercitio distincti.*
5. *Vtriusque indoles & natura.*
6. *Tyranni in Titulo duo: lex origo.*
7. *Tyranni Atheniensium an fuerint Tyranni.*
8. *Ratio, qua oriuntur Tyranni è civibus.*
9. *Vulgo Duces suos ut mancipia sequuntur.*
10. *Eosque defendere cogitur.*
11. *Qua defensione Tyrannus abutitur.*
12. *Cunctos ferè Tyrannos oriri ex populo.*
13. *Probatum exemplum.*
14. *Tyranni in Titulo.*
15. *An ex Tyranno in Titulo fiat bonus Rex.*
16. *Qualem se gerere nisi est Iulius Caesar.*
17. *Dua via defendendi Tyrannidem.*
18. *Multos Tyrannorum mutasse mores suos.*
19. *Modestia Pisisstrati.*
20. *Cosmi Medici.*
21. *De eodem.*
22. *Tyrannum bonis moribus non exnere flagitium.*

23. *Flagitium prius perpetratum non corrigens correctis moribus.*
24. *Alias bonorum delictis semper esse ignoscendum.*
25. *Tyrannus in Titulo potest esse Rex in Exercitio.*
26. *Nemo penitentiam nocens esse desinit.*
27. *Præcipue si Tyrannidem non resistat.*
28. *Furtum bene collocatum propterea non esse laudabile.*
29. *An consensus civium tollat vitium Tyrannidum.*
30. *Sententia Aristot. de consensu bonorum Civium.*
31. *Vulgi acclamationes applausive non debere vitium Tyrannidum.*
32. *Vulgi ut plurimum errare.*
33. *Et decipi a Tyranno.*
34. *Ut ex eventu apparet.*
35. *Consensus civium in Tyrannum non est liber.*
36. *Sub vi contineri metum.*
37. *Metum rationabilem inferre etiam praesces Tyrannorum.*
38. *Consensum praetextum & elaborant omnes Tyranni.*
39. *Tyranni etiam orando cogere.*
40. *Disturna civium obedientia justificari Tyrannidem.*
41. *Accedente imprimi utilitate publica.*
42. *Præscriptio immemorabilis habet vim legis.*

EX Monarchiz differentiis, quas Aristoteles *3. Polit. c. 10. & 11.* expoluit, & nos *c. 2. sect. ult.* declaravimus, duas ad Tyrannidem *4. Polit. cap. 10.* revocat, cuius rationem reddit, quod sint *δημοκρατικὴ καὶ τυραννικὴ πολιτεία*, quia quatenus à cura civitatis totius sese avertunt, eatenus accedunt Tyrannidi. Avertunt se autem, quicunque sua commoda curant ante publica, quod faciunt Domini respectu servorum, ut supra aliquoties declaratum fuit *ex 3. Polit. cap. 4.* Quomodo verò Tyrannus dicatur, qui ex suo omnia agat arbitrio, declaratur ab Aristotele *4. Polit. cap. 4. in fin.* & explicabitur à nobis *infra cap. 4. sect. 3. in fin.* Sed cum ab altera parte habeant aliquid regium residuum, cuius indicia duo capit Aristoteles *ex vo-*

1. *Dua Monarchia Tyrannica.*

2. *Qua retinuit aliquid regium.*

ex voluntaria civium subiectione, & legum, quæ remanent, autoritate, idcirco à consummata Tyrannide perinde distinguuntur, ut distincti fuerunt gradus vitiositatis in Oligarchia & Democratia, 4. *Polit. cap. 4. 5. 6.* Vtriusque enim extremo gradui responde re dicitur, ἡ πρῶτος ὁμοῦ δουλεία, *lib. 2. Polit. cap. 3. lib. 4. cap. 4. 7. 14. l. 5. cap. 6. & 10. lib. 6. cap. 6.* Eaque definita fuit, *sect. precedens.* tanquam regula, ad quam cæteræ ejus generis revocandæ sint, imò non tantum ejus generis, sed corruptæ quæq; Republicæ, cum inter corruptas primas teneat Tyrannis. Idcirco non tantum commune est omnibus Rebus publicis, ut earum corruptiones ex detrimento publico æstimentur: sed etiam vulgata Tyranni distinctio, qua Bartolus *in tractat. de Tyrann.* alium vocat in *Titulo*, alium in *Exercitio*, in omnes Rerum publicæ labes ex æquo quadrat, & ex hoc loco iis accommodanda est. *Polyb. lib. 6. in princip.* sub nomine Monarchiæ exhibet ferè Tyrannum in Titulo, quem dicit ferocia & vi minores opprimere, sibi que Dominium in universos extorquere. *Glossa in Clem. 1. Verb. Regum. de Baptism.* dum Tyrannum proprie dicit esse, *quis in Republ. non jure principatur,* ad Tyrannum in Titulo respicit magis, quam in Exercitio, sicut è contrario Bodini definitio, *lib. 2. de Republ. cap. 4.* magis competit Tyranno in Exercitio, qui civibus tanquam mancipiis, ad libidinem abutitur, cum Tyrannus in Titulo nihilo scius Tyrannus maneat, etiam si vi subactos cives paterna benevolentia prosequatur, & liberati, quæ subditis competit in regno, restituat. Commune autem utrisq; est, quod publica vertant in privata. uniusq; solius arbitrio omnia inservire faciant: differunt verò, quod, qui in Titulo dicitur, injusta vi libertatem invadat, Majestatemque alienam sine titulo injuriâ in se solùm transferat: qui in Exercitio, jure sibi oblatum imperium male utendo, in perniciem civium convertat. Illi deficit Titulus Regis: huic exercitium, unde nomen invenerunt. Quod si qui injustè Reipubl. occupavit, eandem pravis actibus pessundare perrexerit, utriusque ignominiam sustinet & Tyrannidem Tyrannide adauget.

3.
Pessima præ
baptisum est
Tyrannus.

4.
Tyranni dicitur
divisi.

5.
Quid Tyr. in
Titulo, quid
in Exercitio.

Tyrannus in titulo, qui per vim occupat Reipubl. interdum extrinsecus advergunt, nonnunquam in ipsa Republica è civibus subnascitur, tantò deterior, quantò sceleratius fidem obedientiæ & subiectionis violat, & majori cum sacrilegio nefastas manus infert patriæ, quam externo alicui, quantumvis injustis prætextibus quæsito hosti. Athenienses nomine Tyrannorum execrabantur triginta cives, quibus Reipubl. summam post bellum Peloponnesiacum in manus allieuerat Lyfander. Nec injuria videbantur Athenienses ex lege Talionis passuri, quo victos ante affecerant, quemadmodum Philocles Dux Athen. à Lyfandro interrogatus, quid pati dignus esset, qui primis contra leges Græcos interficere cepisset, respondit: *Vi victor ageres, quod victus passurus fuisset, Xenophon. lib. 2. Græc.* ideoque si causas belli præcisè rimari, & interficere contendere velimus, Tyrannorum nomine immeritò damnantur, cum justo bello victis victori liceat imperare, quod ad suæ Reipublicæ institutum videtur commodius, sed quia crudeliter demandata potestate abutebantur, Theramene, qui populi non minus, quàm Optimatum rationem haberi volebat, absque sententia ad bibendam tunicam damnato ex Tyranni in titulo evaserant Tyranni in exercitio. Potissimum verò, qui è Reipublicarum sinu procedunt ope & incogitantia plebis ad tantam potestatem deveniunt, quia nec depressi medi adversarios, nec extollendi cultores suos in modum novit vulgus, eoque fit, ut ex fumo feratur in ignem, & dum studet Optimatum jugum excutere in excutientium funes præcepit ruat, id quod pulerè & prolixè proponit Plato *lib. 8. de Republica ad fin.* Dum enim populus iniquè secum agi putat, nisi æquis partibus cum principibus imperet, improbos verò nacta ad eam rem Magistros, quos adulatores plebejos, Publicolas vocat Quintius, *lib. 3. Lib. Aristoteles de republ. 5. Polit. cap. 4. 5. 10. & Appianus de republ. Halyc. lib. 6.* invidiam commutat in hostile odium, & multitudine sua ditissimos quosque aggredi incipit, imprimis, si publicata bona in cōmune distribuantur, partemque cuique ex concione, præmium iniquæ sententiæ, securum

6.
Tyr. in Titulo duplex origo.

7.
Tyranni 30. Athenienses.

8.
Ratio, qua oriuntur Tyranni i civibus.

9. *Vulgus duces suos ut mancipia sequuntur.* aufferre liceat. Ea autem est natura multitudinis, ut ait L. Iunius apud Halycar. lib. 6. ut seipsum commovere nescias, etiam si magna plurima sum apud se concipiat, tum verbis in suo sterquilinio audacter iactitet, sed quàm primùm aliunde moveri cepit, cœco impetu ruat, quò impellitur, tantò impuniùs peccatum iri arbitrans, quantò plures ejusdem noxiæ alligantur. In ducem hunc & autorem dubium non est, quin clades tandem & omne nobilium divitumque odium expetat, qui & ipse nihilo segnius, dum simulat defensionem pauperum, vindictam suarum-injuriarum persequitur, populumque simul cò vehementius sibi devincit, quò pluribus ejus causâ periculis sese expositum demonstrat. Manlio in carcerem coniecto audiebantur propalant voces exprobrantium multitudini, quod defensores suos in precipitem semper locum favore solat, dein in ipso discrimine periculi destituant. Sic Sp. Cassium in agros plebem vocantem, sic Sp. Melium ab ore cibium famem suis impensis propulsantem, oppressos: sic M. Manlium mercedem & obsequium favore partem civitatis in libertatem ac lucem extrahentem, proditum inimicis, saginare plebem populares suos, ut jugulentur. Liv. l. 6. Non erat in carcere Manlius, quod plebem juvifet, sed quod viam quæreret, occupadæ Republicæ prætextu, speciosæ largitionis, & tamen is, quasi plebis causa perpeffus, quicquid perpeffus erat, auxilium sibi à plebe poscit: ipse index vestes, ubi cibium inimicis est, nullus repente fuit, & vidistis in vincula duci unum versum, qui à singulis vobis vincula depuleram. Quid sperem? si plures in me audeant inimici. An exitum Cassij Melijæ, expectem? Bene facitis, quod abominamini: Di prohibebunt hac: sed nunquam propter me de caelo descendent. Vobis dent mentem oportet, ut prohibeatis, sicut mihi dederunt armatorogatoque, ut vos à Barbaris hostibus, à superbis defenderem cibium. Liv. lib. 6.

10. *Qua defensione Tyranni obtinetur.*

Postquam verò sub specie defensionis omnium, latera satellitibus obsepsit & tabulis novis, legibusque agrariis temerariè vulgi cupidini fatis illufit, tum demùm incipit vela vertere, & adversarios favore populi

condemnatos, partim civitate, partim capite multare. Nam, ut in fabula in primis fieri dicitur, qui ad sanum locum Lycas in Arcadia mixta vitium humana vitifera degubavit: ita consequens est, ait Plat. d. l. br. 8. de Republ. qui semel in sanguinem civium grassari accepit, eum ex homine lupum, & ex simulato defensore Tyrannum fieri. Ejectis enim aut absumtis adversariis, postquàm nullius æmuli potentiam timere amplius habet, ad suum unius omnia pertrahens arbitrium, quod in patricos paucos exorsus est, scelus in cives universos effundit cò facilius, quò obsequentior sibi populum, suisque nutibus magis obnoxium reddidit. Hanc Democratix in Tyrannidem commutationem à Platone mutuatus est Polyb. lib. 6. dum ait: Cives ambitiosi, quibus æquo jure cum vulgo censeri sorder, dum principatum, quo alios excellere student, virtute consequi nequeunt, incipiunt opere prodigere, ac plebem quòvis modo mescando corrumpere & perdere. Hinc multum semel largitione præter signam numerum aviditatem corruptis, Democratia destruitur & in violentiam, vis plura quæ xugruo iudicium plebs sequuntur, ubi alieni vestis & spem ex bonis proximorum vendendi habere consuevit, accepto duce magnanimo & audaci, qui propter rerum inopiam ad Republ. honores legitime aspirare nequeat, seditionem excitat, & in unum collecta, ad cadendum, profligandum, ac terram inter se partendum ac populandum provolvit, donec Monarchia sibi Tyranno in pradam cesserit. Audacius aliquantulum Appius Claudius, popularitatem Valerij perstringens, Manifestum esse dicit, quod omnium Tyrannus oriatur ex adulatore populari. Halycar. lib. 6. Aristoteles cunctos ferè Tyrannos evasisse testatur, facta sibi fide apud plebem. 5. Polit. cap. 2. Martio Coriolano Tyrannidis suspitionem non alio argumento obrudit Decius, quam quod pradam ex hostibus actam, quam in ærarium referre ex lege debuisset, militibus dividisset. Hoc, inquit, facinorose esse arguendum Tyrannidum: quidni? cum adulatores suos & satellites, futuram Tyrannidum assertores publica demeritum sit pecunia. Halyc. lib. 7. Nec Martius quicquam in excusationis

11. *Cunctos ferè Tyrannos ori-
ps ex populo.*

13.
Probatum ex-
emplis.

nis & affecti criminis argumentum prius ob-
jecit, quàm quod hæc duo non consistant,
Tyrannidem affectare & plebem ex urbe
pellere, per quam præcipue solet Tyrannis
coalescere & foveri. *ibid.* *Et in orat. ad Vol-*
scos: Ne hanc quidem absurditatem Tyrannidum
affectata, crimine objecto senserunt,
meminem Tyrannum contra plebem conspi-
rare cum Optimatibus, sed contra plebem ope
potentissimum quemque è civitate tollere.
Halyc. lib. 8. Livius de Appij Claudij Decem-
viri simulata modestia conjecturam facit,
ut ex eventu apparuit, minimè fallacem:
Haud gratustam in tanta suspiria comita-
tem fore: naniù in ordinem se ipsum cogere,
Et vulgari cum privatu, animi esse majora
captantù. *lib. 3.* quod breviter innuit Au-
son. dum blando *Sim latere imperio* dicit:
Ipsi primi Reges, ut apud eundem Halycar.
adducit Valerius, & nominatim inter eos
Servius non veriti sunt plebi adulari, de-
tractaque militiæ & impendij onera in divi-
tes & patritij gentis viros rejicere. *Halycar.*
lib. 4. quorum vestigia populares quicun-
que assentatores elegerunt. Cassius enim
trium Consulatuum Et duorum triumpho-
rum honore civibus atatis sua antecedens,
cum animadversisset facilitam omnium
Et turissimam quam ad regnum Tyrannidum
dege (verba sunt Halycar. lib. 8.) si quis ple-
bis favorem beneficium acquisitum, publica-
rum opum dilargitione foveret, eam etiam
ingressus est, ac mox nemine pramomito, agrum
quendam publicum equi per incuriam ma-
gistratum ac disitis occupatus erat.
statim plebi disidere. Sp. verò Melius &
M. Manlius substantiam etiam propriam
privatamque mercandam per favorem populi
regni causâ profundere non dubitarunt.
Manlius fundum in Veienti, caput patrimo-
nij, subjecit Præconi, ne quem *vestrum*, in-
quiens, *Quirises, donec quicquam in re mea*
supererit, judicatum addistumq, duci pa-
tiar. *Lib. 6.* Grachi longo intervallo
post, & Marius & Iulius Cæsar, Cassij vesti-
gia relexerunt, donec quod alij frustra co-
nati erant, Cæsari reg tam feliciter cessit, ut
optimis quibusque favore plebis protritis,
ipso fautores suos Brutos & Cumanos,
quos edicto vocare non dubitabat, pari im-

petu conculcarent. *Plutarch. in Cæs.* Et ne
veteribus immorer, & Pisistratum Athenis,
Aristodemum Cumâ, Gelonem & Hieronem
Syraculis, Cypselum Corintho, *Ariflor. 5.*
Poltr. cap. 9. Et 12. alios ex aliis Græciæ urbi-
bus, Tyrannidem hac fraude adeptos accer-
sam, annon eandem fabulam in Italia resu-
scitarunt spectati quique cives, postquam
recedente trans Alpes imperio, & Rudolpho
Habsburgenfe civitatibus Italiz quasi pro-
derelictis deserente, tot repente prosilue-
runt Reguli, quot in civitatibus erant Ca-
pitanei, qui vel divitiis populum demeriti
erant, ut Medicij Florentiz, *Brut. lib. 2. hist.*
Flor. vel hostes Rerum pub. disjecerant, ut
Castrucius Lucæ, *Machia & in Vit. Castruc.*
vel alia fraude dominium invaserunt, ut
Scaligeri Veronæ, Passerini Mantuæ, Carra-
riensis Patavi, Estenses Ferrariæ. *Platin. in*
Clem. V. Facile quippe est, in Democratia e-
mergere, potenti viro, si vulgò blandiatur,
donec summis in se trāsatis magistratibus,
& ascito satellitio, ingratis omniū retinere
possit, quod incautè nec isti fini indultum
fuit, quæ est vera & nativa Tyrannis, quam
vocamus, in Titulo.

Vtrum verò hæc Tyrannis clementiâ mo-
destiaque hoc est, bonitate, exercitij, corrigi
& in melius ita converti possit, ut ex Tyranno
fiat princeps legitimus, qui ut ait Seneca:
Potensiam suam placide ac salutariter
exercens, approbare imperia sua civibus
cupiat, 1. de *Clement. cap. 13.* dubitatione
non caret. Tantum enim absuit, ut Iulij
Cæsaris cædes justâ à populo Romano cen-
seretur, ut potius Senatus illi divinos de-
creverit honores, atque eius confirmarit,
populus verò, nihil permotus conjurato-
rum persuasionibus & dulci libertatis no-
mine, ut lacerum vulneribus corpus per for-
num deferri vidit, sibi que viritum pingue
legatum trecentos sestertios tabulis testa-
menti relictum audivit, ad eò exarsit, ut præ-
amore raptus è foro subfelliis & obvia qua-
cunque ignis materia cadaver in media ur-
be combusserit, facibusque de rogo arreptis
aufugientium homicidarum ædibus incen-
dium minitatus fuerit, Cinnam quoque
trib pleb. in foro, quo se lecticâ ægrum de-
porta. i cura verat, dilaceravit, errore no-

14.
Tyranni in
Titulo.

15.
An ex Ty-
ran. in Titu-
lo fiat bonus
Rex.

H h h h

minis

minis deceptus, cum alius Cinna inter eos fuisset, qui Cæsari manus intulissent. *Plutarchus & Xiphil. in Casar. in fin.* Postea solidam columnam propè XX. pedum lapidis Numidici in foro statuit, inscripsitque: *Patriapatria*, apud quam longo tempore sacrificare, vota suscipere, controversias quasdam interposito per Cæsarem iurejurando distrahere perseveravit. *Sueton. in Casar. nu. 85.* donec aram eam Senatus subverteret. *Xiphil. in Casar.* Curiam tamen, in qua occisus est, obstrui placuit, Idusque Martias patricidium nominari, ac ne unquam eo die Senatus ageretur. *Sueton. cap. 88.* Qua verò arte promeruerat tantum & honoris & amoris, qui libertatem patriæ perfidè eripuerat? quia scilicet *post Victoriam*, ut ait *Plutarch. in Vit. Casar. præstitit se irreprensibilem. Neque enim quinquam* (verba sunt Senec. *lib. 3. de Ira. cap. 30.*) *liberalium Victoria usus est, ex qua nihil sibi vindicavit, nisi dispensandi potestatem.* Acie Pharsalica proclamavit, ut civibus parceretur, deinceps nemini non suorum, quem vellet, unum partis adversæ servare concessit, nec ulli periisse, nisi in prælio reperiuntur, exceptis duntaxat Afranio, & Fausto, & L. Cæsare juvene, ac ne hos quidem voluntate ejus interemptos putant. Denique tempore extremo etiam, quibus nondum ignoverat, cunctis in Italiam redire permisit, magistratusque & imperia capere. Sed & statuas L. Sullæ atque Pompeij à plebe disjectas reposuit. *Sueton. in Casar. cap. 75.* ex quo non immerito ædem, ad honorandam lenitatem ejus, Clementiæ meritis est. *Plutarch. in Casar. num. 15.* In summa omnibus bonam spem ostendens, *affectavit*, ait *Plutarch. Solentibus imperare.* Itaque Bruto & Cassio hostibus præterare concessit, quod nisi fecisset, pro Epicedio ex Pacuvij Armorum judicio sibi occentatum non fuisset: *Mentem me servasse, ut essent, qui me perirent?* *Sueton. in Casar. cap. 84.* Aristoteles ipse *lib. 5. Polit. c. 11.* duas proponit vias ad stabiliendas continuandasque Tyrannides, quarum una est violenta, & iis utitur institutis, quæ *sest seg.* subiciemus, altera verò mollior & remissior, qua ad bonitatem regni, quantum possibile est, acceditur, sive verè, sive simulatè. *Sicut enim ro-*

gna intercunt, dum ad Tyrannidem minimum stultumur: Ita Tyrannidem incolumitas est, efficere ipsam regno similisorem, ut dicitur ἄλλα τὴν ἀποπαιδίαν τὴν δὲ δοῦν, ἀποκαταστάσει βασιλείου καλῶς. Nec aliud agit Simonides in disputatione cum Hierone Tyranno Syracusanorum, quam ut salva potestate usum ejus ad civium salutem doceat accommodare. proq; odio elaborare amorem apud *Xenophon. in Tyrann.* Pelopidas quoque nihil persuasionem reliquū fecit, ut Alexandrum Pheræum in justum & moderatum principem converteret. *Plutarch. in Pelop.* qualem se quidem præstitit Lysias Megapolitanus Tyrannus, dum civibus leges reddidit, violentæ dominationis pertæzus, & pro patria dehinc dimicans magna cū gloria occubuit. *Plutarch. in lib. de ser. nu. Simd. Polyb. lib. 2.* cujus exemplum secuti sunt Aristomachus Argivorum, Xenon Hermioniorum, & Cleonimus Phliasiorum Tyranni. *Polyb. lib. 2.* Gelon item Siciliæ Tyrannus nudus in forum procedens dixit, *se eis sibi suū principatum ἀποδίδωαι.* *Aelian. libr. 6.* Pisistratus etiam hanc viam ingressus, pro iniquo Tyranno commodus videri voluit Atheniensium princeps, quo neminem facilè reperiri potuisse procliviorē ad virtutem censuit Solon, si quis sanasset cupiditatem illam magnam, qua flagrabat dominandi in libera civitate. *Plutarchus in Solon.* Erat enim in colloquio blandus, (utor verbis *Plutarch. ibid.*) *juvandum pauperum studiosus, circa inimicitias moderatus: præterea imitatione eorum, quæ natura ipsi non adstant, effecerat, ut probitatis hæc modesta opinione eos etiam, qui revertere tales erant, vinceret.* Non tantum enim latas non ita pridem à Solone leges ex amussim servari curavit, quod *se facturum in literis ad Solonem recipit:* apud *Lært. in Sol. sed & perusiles multas, quæ deesse usum & experientia docuerat, addidit, de vitando orio & diligentius volendis agris de publicè alendo eo, quæ membrum è militia mancum aut captivè resulisset, quam quidem legem plebiscito prius rogaverat Solon, sed Pisistratus fortius strinxerat. *Aristot. 2. Polit. cap. 6.* Adeo autem utilis civitati, & à Tyrannide aliena visa fuit hæc lex, ut in libera Republica perpetim reman-*

18.
Multas Tyrannorum mansasse mores suos.

16.
Qualem se gerere nisius est Iulium Cæsarem.

17.
Dua viæ defendendi Tyrannidem.

ferit, cum ex ea Pericles eorum, qui bello Peloponnesiaco occubuerant, liberis usque ad pubertatem publicum victum, in Prytaneo præberi solitum. *Pollux, lib. 8, Cicer. 1. de Orat. decernat. Qua enim, inquit, aberrima virtutis proposita sunt premia, ad ea optimo quique, in Rem; ubi animo contendit, apud Thucyd. lib. 2, in fin. orat. funebr. Quin etiam in jus vocatus in Areopagum iuit & modestè causam dixit, Aristot. 5. Polit. c. 11. § 12. qua in re Cn. Scipionis animi elationem superavit, qui ne quidem post abdicationem magistratum iudicium plebis experiri voluit, L. 6. lib. 38. aut Alcibiadis versutiam, qui maluit alieniorem solum vertere, quàm plebis sententiam in se expectare. *Plurarch. in Alcibiad. Thucyd. lib. 2. § 7. Vnde non abs re de Pisistratarum regno sic iudicat Thucyd. lib. 6. Hippias accingebatur ad contumelia persequendum Harmodisum. Hæc enim locubatur, nec ulterius præ dom: natum in suos populares induxerant isti Tyranni, neq; invidiosum reddiderant, quos plurimam virtuti ac prudentia operam dabant. Viceversa quoq; tantum ex proventibus exigentes ab Atheniensibus, & urbem eorum egrege exornarunt, & bella toleraverunt. Atq; in ceteris rebus superiores leges usurpabant, præterquam, quod in hoc incumbebant, ut semper aliqui ex his esset magistratus. Et Pisistratidæ quidem post annos non ita multos Tyrannide, Aristogitonæ & Harmodio Ducibus exclusi, potentia iacturam fecerunt: Medicæi verò ab anno 1464. in quem incidit mors Cosmi. Florentinis continua serie ad hæc usque tempora, sub specie & nomine principatus, imperarunt, eò quod Cosmus, postquam ope populi adversarios suos, optimos quosque ex vetustis familiaris partim capite damnaverat, partim extorres egerat, ut levius populus unius dominationem ferret, præter omnium rerum ferè impunitatem, servientibus magna in liberalitate sua constitueret præmia, contra, quæ amissæ libertatis indicia essent nulla extraordinarii honoris insignia, & quæ in offensionem cuiusquam incurrerent, retineret. Non milites præsidii causa, non lictores, non accensi, non apparitores, nullæ domum deductiones, nulla frequentia civium,**

quæ domum honestaret. Item privati modo, quæ videbatur, incedens, nulla septus clientium turba, ut quod urbis solitudo & vastitas præstabat, quam per tot civium discessum, summa erat, proficisci è caritate suorum & benevolentia videretur. Inerant enim Cosmo, concessu etiam inimicorum, cum aliarum virtutes omnes, quæ sunt viro principi ornamento, ingenium, prudentia, facultas & copia dicendi, gravitas, constantia, elegantia morum, tum quæ videntur maxime populares & multitudinis plausum & admirationem habent, liberalitas, magnificentia, vitæ splendor, celsus animus, ac privati hominis fortuna major, *loh. Mich. Brut. lib. 1. histor. Flor.* à quibus cum instinctu callidi adversarii, deficeret Petrus filius, & quod à patre & avo civibus liberalissimè commodato datum erat, fordida exactione extorqueri vellet, parum absuit, quin & favore populi & principatu excideret, nisi externis armis conjuratorum consilia nimis tarda iam tempore oppressisset. Nunquam enim tam callidè clementia & liberalitate usi fuerunt Medicæi, quin ex erepta libertate plus odii & offensæ, quàm ex beneficentia studii & amoris apud optimos quosque consequerentur. Vnde tot conjunctionibus subinde petiti, tot periculis perterriti, tandem ad asylam arcium & militum extraneorum præsidia se recipere, Tyrannidemque fraude inchoatam, cum beneficentia non possent, ferro tueri coacti fuerunt. *Nemo quisque unquam, ut ait Tacitus, aut certè per pauci imperium flagitio quasitum boni artibus exercuerunt. lib. 1. histor.* Quia enim Tyrannidis, qua patris libertatem extorserant, maculam virtutum sequentium splendore extergere non poterant, subinde extiterunt aliqui, qui in eos ad sibi de jure putabant, quod in Tyrannum in Titulo fas & jura permitunt, & demonstratum à nobis fuit autoritate sacrarum literarum, *de Aut. princip. cap. ult. num. 12.* Nam quod Aristomachum Argivorum Tyrannum quidam excusare velint, quod non primus occupaverit Tyrannidem, sed à parentibus traditum acceperit, eò, inquit Polyb. lib. 2. quod gradus ad perustiosius dicere poterunt? *Hoc n. nomen, quasi seminatū in se continet crudelitatē, & omnes hominū injurias*

19.
Modestia Pisistrati,

21.
De eodem.

20.
Cosmi Medicæi,

22.
Tyrannum boni moribus non exuere flagitium.

H h h h 2 scela-

sceleratq; complectitur, quod lapsu temporis non tantum non corrigitur, sed tanto evadit scelestius, quanto diutius iniusta possessio incumbit, & sub specie legitimi principatus libertatem plurius in prædam quæstumque vertit privatum. Aristot. universam Cypselidarum apud Corinthios, Pisistratidarum apud Athenienses, Gelonis, Hieronisque apud Syracusanos posteritatem, quam diu Rebus publ. patriis incubuerunt, Tyrannis accensendam putat. *5. Polit. cap. 10. & 12. in princ.* Sylla, etiam si Tyrannicam luxuriosamque Dictaturam exerceret, cui propterea Tyrannidis nomen indit Cicer. *in 1. Philipp.* cives tamen interim ad frugalitatem, pacem, omnemque honestatem optimis legibus composuit, *Plutarch. in Syll. dictaturaq;* quam in octoginta annos sibi sumferat, sponte sua sese abdicaavit. Nihilominus de eo sic judicat Senec. *lib. 1. de Clem. cap. 12. L. Syllam appellari Tyrannum quid prohibet, cui occidendi finem fecit impia hostium? Descenderit licet è dictatura sua, & se toga reddiderit, quis tamen unquam Tyrannus tam avidè humanum sanguinè bibit, quam ille, qui septem millia civium Romanorum contrucidari iussit? & cum in vicino ad a. dem. Bellona sedens exaudisset conclamatione tot millium sub gladio gemensum, exterrito Senatu, Hoc agamus, inquit, P. C. Seditionis pauculi meo iussu occiduntur. Gandavensium imperium per seditionem invaserat Iacob. Arvevilius, & jam ex ædibus suis, tanquam ex arce, leges civibus dictabat, de profcindendo luxu, de claudendis tabernis, nec nulla alia pro salute civium contra hostes providè disponebat: nec tamen injustam dominationem tam exquisitè tæxerunt, sive bonæ leges sive prædètia instituta, quin tandem à civibus ipsis deprehenda, & in herba suffocata sit. *Frossard. lib. 1.**

23.
Flagitium
primum pe-
ccatum non
corrigi cor-
re-
ctis moribus.

Negari quippe non potest, quia alienæ libertatis prædator. quæ publica erant ad privatum lustrum avertendo, Tyrannidis manifestæ sese alliget: sed in eo vertitur contròversia, utrum vitium præcedens subsequens virtute deleri possit? & purgari, quod non magis fieri posse censendum est, quam ut extra culpam ponatur, qui cum benè de Rebus publ. meritis sit, graviter deinde in eam de-

linquat, sicut de Horatio tergemino dicit Florus *lib. 1. c. 3. Cita Verere leges nefas, sed abstulit Virtus parricidium, sacrum in tra gloriam fuit.* Nam si impunè liceret benè meritis in Republica grassari, si Scipioni iudicium detractare, & meritis peccata recompenfare, quis foret finis injuriarum? ut demonstret Machiav. *lib. 1. diff. c. 24.* De Manlio secus iudicatum fuit: *Manlius eras m-
hi, cum præcipites agebas Senones: postquam mutars cepisti, unum factum es ex Senonibus.* *24.* *Valer. lib. 6. cap. 3. idemq; locus in uno homi-
ne & eximia gloria monumentum, & ex-
trema pæna fuit. Livius lib. 6. Nec Sp. Me-
dium factor amplissimum civitatis, nec Grac-
chos avi sui amplissimi viri memoria, nec
Manlios celeberrima gloria Capitolij libera-
ti, nec Druso sanctissimi sui penates, nec Sa-
turnino juo sacrosancta dignitate, contra
justam pænam, tutamento fuit, ut ait Por-
tius Latro oratio. in Cætilio. nec quicquam
Appius Claudius Decemvir, Majorum me-
rita in Rempublicam domi militaq; com-
memorabat, suam infelice erga plebem Ro-
man. studium, quod aquandarum legum
causa cum maxima offensione patrum con-
sulatu abisset, suas item leges, quibus ma-
nentibus lator earum in vincula ducatur.* *Liv. lib. 1. cap. 56.* Nam Lacedæmoniorum E-
phorus Atheniensium jactantiam hac ratione
merito retundit, non ex eo absolvendos, quod
contra Medos probè pro Græcia pugnavissent,
quin potius duplicem pænam meritos esse,
quod ex probis improbi facti, in Græciam in-
justa arma à Barbaris converterissent. *Thucy-
d. lib. 1.* Sicut igitur peccatorum macula
virtutum splendore non eluitur, nec pietate
expiatur, quod sceleratè commissum est, ut
in *iv. de pæn. temp. ubertim disputabimus.* Ita
nec desinit quis esse Tyrannus in Titulo, li-
cet frugi evadat in exercitio. Justinian. qui-
dem ait, ad mediocrem purgationem pecca-
torum & ad virtutis augmentum sufficere
triennalis temporis testimonium. *Novell. 5.
§. 2. in fin.* sed hoc datur favori religionis
& monasterii, ex quo servus, qui post fur-
tum eò se recuperat, post triennium probè
peractum repeti non potest, sed si extra reli-
gionem, quantumvis ad honestam vitam
se compoverit, aliquò deprehensus fuerit,
nullum

24.
Alia bono-
rum delicta
semper esse
igno-
centia.

25.
Tyrannus in
Titulo potest
esse Rex in
Exercitio.

nullum fas nulla religio manifestum furem prosequi vetat. Recte enim Vlpianus: *Quia ea mente alienum quid contra dicit, ut in- crifaceret, tamen si mutato consilio id Domino postea reddidit, fur est.* Nemo enim tali peccato penitentia sua nocens esse desist. l. qui ea. 65. de furt. Caelius etiam fugitivum censuit esse cum, qui ea mente discedat, ne ad dominum redeat, tamen si mutato consilio ad eum revertatur. Nemo enim talis peccato penitentia sua nocens esse desist. l. quid sit. 17. §. 1. ubi gl. de adil. edit. unde Bartolus colligit, adhuc usurarium censeri, qui foenerari desist. l. 1. §. si rem depositam. 2. §. Depos. l. 5. non prodest. de Si bon. raptor. l. 3. C. de Apost. Multo magis autem Tyrannum censeri debet, qui inchoatam Tyrannidem non restituit, sed hoc tantum agit, ut male partum imperium bene collocet & ex re furtiva publicum bonum condat, quemadmodum Reges Aegypti sudores incolarum in sumtuota opera prodigebant, & Sylla bona proscriptionum tam profuse propinabat populo, ut longiariis ad omnem luxum institutis, vinorum per multos annos non motorum integros fluvios in publicum profluere sineret. *Plutarch. in Syll. Praedum est, iudice Tacito, privatum largiri, quod ad Ordini de Republ. sumas. libr. 2. histor. Quid enim profunt Xenodochia, aut Monasteria ex spoliis condita? quid stipendia ex scenore largita? Meretricium vetat DEVS offerri in sacrarium, Dent. 23. & Salomon non de furtis & rapinis, sed de iustis laboribus iubet honorare Dominum. Proverb. 3. Qui offert sacrificium de substantia pauperum, quasi qui viduam filium in conspectu patris sui. Eccles. cap. 34. Qui ergo male tollit, ut quasi bene praebeat, constat, quod sine dubio Dominum non honoret, c. non est putanda. 1. q. 1. c. in gradibus. 3. q. 7. c. Immolans. c. forte. de nig. c. scriptum est. 14. q. 5. c. ex iuram. de auctor. C. usu Pall. Fecit autem hoc Pisisstratus Athenis, qui urbem quidem egregie exornabat, sed ex tributis civium; Fecerunt Medici, qui in doctos quidem viros multum pecuniam non improbe locarunt, multaque bella pro Republ. gesserunt, sed ut unum altare tegerent, alterum denudarent, & de ruinis templorum templa aedifica-*

runt, quemadmodum Fulvius Flaccus maritimos tegulas Lunoni Lucinae adimebat, quas Fortunae equestris aedi Celtiberico venerat. *Lib. lib. 42. in pr. Recte autem August. Non esse Tyrannicam factionis perseverantem laudabilem, si regia clementia Tyrannus subditos tractet. c. neq. enim. §. 14. q. 5. Romanus Lacapenus Imp. pro debitoribus, qui non erant solvendo, novendecim solvit Centenarios & Syngphas in foro cremavit, sed hac pecunia privavit publicam, eamque per sordes & avaritiam a civibus coegerat, quod perinde esse dicit Zonaras, ubi haec narrat, ac si quis Sicini bove immolato pedes pauperibus distribueret, corpus ipse voraret, aut spero conjugio legitimo in aliena uxoris stupro volutaretur, & maritus propria ejus pecunia largiretur, quo sibi ignosceret. Zonar. in Rom. Lacap.*

Tandem vero, si ad probitatem regiminis accesserit consensus civium, utrum sine *19.* *An consensus civium tollat vitium Tyrannidis.* inchoata Tyrannus in legitimum coalescere possit regnum? Si Aristotelem adeas, res plane decisa videtur, *lib. 5. Polit. c. 10. in fin. C. c. 11. in med.* Illic enim regnum fieri tradit, ut primum sit voluntarium: hic dum Tyrannum ad perfectionem boni Regis deducere laborat, potestatem tamen eidem retinet non solum in volentes, sed & nolentes. *Qui enim, inquit, abicit etiam Tyrannidem, & hoc solum ac tanquam fundamentum manere vult. Intelligendum autem hoc est de consensu, non pravorum hominum, aut qui ex affectu iudicant, sed, ut scilicet. praecedens explicavimus, eorum, qui naturae iudicium conformarunt. Nam in d. cap. 10. C. 3. Polit. c. ult. in eum demum consentiri dicit, qui virtute in tantum ceteros supereminet, ut pases iuxta se non relinquant. Par enim paris imperiam nunquam fert animo placido. Unde apparet vulgi iudicium & acclamationes, ad praedictum toti civitati creandum, non sufficere, licet maximam civitatis partem post se trahat Tyrannus; tum quia tertio jus suum praeripere, aut inuito servitutem inducere non possunt, tum quia errant, tum denique quia corrupti sunt aut munerebus, aut minis coacti. Nam si plebis aut maximae partis consensu tutus foret Tyrannus, quid prohibet,*

H h h h 3

quo

26. Nemo penitentia nocens esse definit.

27. Praecipue, si Tyrannidem non restituat.

28. Furtum bene collocatum, propterea non esse laudabile.

29. An consensus civium tollat vitium Tyrannidis.

30. Sententia Arist. de consensu bonorum vitium.

31. Vulgus acclamationes applausive non delere vitium Tyrannidis.

32.
Vulgus ut
plurimum
errare.

quo minus Cassium, Melium. Manlium & Iulium Cæsarem, & quosvis alios ope vulgi patritiis objectos Tyrannos, Pisistratum, Aristotemum, Medicem, Castrucium, jure regnasse in patria credamus, cum vulgi consensum aut attulerint, aut precibus precioque postelaborarint. Absolonem sequebatur universus populus, seu major populi pars & Hufai eum se legitimum Regem agnoscere dicit, quem Dominum, quem populum, quem universi Viri in Israel elegerunt. 2. Samuel. 16. nec tamen tam unanimis errantis multitudinis consensus Davidi regnum extorquere & iniquo usurpatori tradere poterat. Eius enim, qui errat, nulla voluntas est, l. cum testamentum 8. C. de jur. Et fact. ignor. multò minus consensus. l. seq. C. eod. quia consensus nihil tam contrarium est, quam error, qui imperitiam detegit. l. si per errorem 15. de jur. om. jud. l. consensisse. in pr. de jud. l. nihil consens. 116. §. non videntur. ubi gl. Et Dec. de R. l. Nam consensus præsupponit cognitionem ejus, quod agitur: error ignorantiam, & quod per ignorantiam committitur, quasi non commissum esset, habetur: Arist. 3. Eth. c. 1. imprimis, quia à parte Tyranni dolus accedit, dum simulat patrociniū plebis contra optimates, & mox ut funus fecit optimatibus, ex patrono fit hostis. Dolus verò auctori prodesse non debet, l. 1. in pr. de dol. mal. & pactus videri non potest, qui deceptus est. Plus enim est persuadendo decipere, quam compellendo cogere. l. 1. §. persuadere. de ser. & corrupt. Plura sapè peccantur dum demeremur, quam dum offendimus, ait Thrasea apud Tacit. 15. Annal. l. 3. Tyranni verò ut plurimum eos sublinunt vulgo & spem fraude corrumpunt, quam si præcissent ab initio, quod in Tyrannidem consenturi non fuissent, ex eventu facile cuius patet. Nam M. Manlium, ut primum illi cæcus multitudinis, seditionisque voces, & largitionem & fallax indicium, pertinentia propriè ad regni crimen, à tribunis objecta audierunt, non tantum uno impetu deseruerunt, sed damnato & de saxo Tarpejo dejecto notas infamæ publicæ adjecerunt, ne qui patritium in Capitolio amplius habitaret, nec ququam de gente Manlia Marci

33.
Et decipi à
Tyranno.

34.
Vix eventus
apparet.

pranomen ferret. Livius lib. 6. Cæsaris victorias, quanto applausu prosecutus est populus universus? At cum Antonius diadema ipsi porrigeret, nullus acclamavit, Plus in Cæsar. stulti meherculè rerum æstimatores, qui regni veritatem non ex factis, sed ex honore & nomine metirentur. Nam si regem præ se tulisset Cæsar, hoc est, si putassent, victoriis & largitionibus ejus quæri Tyrannidem, non magis consentire voluissent præsumuntur, quàm tum consenserunt, cum is Senatui non allurgeret, & Aquilam tribunum pl. increparet, quod sibi non assurrexisset, & Marullum Flavum; potestate tribunitià amoveret, quod in eos iudicium darent, qui Cæsarem Regem salutaverant. Sueton. in Cæs. c. 78. 79. Aristodemo Cumani fidè habeant, cum occisis Senatoribus; hostibus suis, sese cæteris civibus libertatem & jus æquum afferre diceret, statimque verbis fidem faceret, agrorum divisione & æris alieni remissione: at cum arma quoque iis, quasi ad intestina bella præcavenda, eblanditus esset, & triplici cuneo perditissimorum hominum, servorum manumissorum, & barbarorum ære conductorum stipatus incederet, tum demum erroris sui se pœnas luere sentiebant, nec moram fecerunt, quin cum exulibus conjuratione inita, Tyrannum summa senectute hostibus proderent, Halyc. lib. 7. in pr.

Nec qui sequi solet consensus, quia ut plurimum liber non est, Tyrannidis violentiam satis emendat. Quis enim Syllam injustè sævillè propterea statuet, quod in 80. annos Dictaturam à populo accepisset? aut quis Cæsaris imperium legitimum asseret, quia perpetuè Dictaturæ concessu firmatum fuit. Statim enim, atque hic prociubum ad statuam Pompeij, Senatus, sive errorem suum constans, sive violentè expressi privilegij pœnitens, execratione publicè sanxit, Neminem posthac Dictatorem fore. Dion. in fin. hystor. Cæsar. Quæ enim per vim expressa sunt, robur non habent, sor. 1. ff. Quod met. caus. Et sor. 1. de iur. que vi. in iure Canon. quemadmodum Pisander persuadet Atheniensibus, ut quandoquidè indigentia extrema & necessitatis durum telum, non sinat eos agere, ut velint, Alcibiadis consilio & postulatus Tissaphernis de mutando statu

35.
Consensus civium in Tyrannum non est liber.

statu Reipublicæ acquiescant: *Rebus enim ex animi sententia compositis, fore ipsi integrum, quicquid non videretur è re sua pro arbitrio immutare.* Thucyd. lib. 8. Sub vi autem continetur non tantum absoluta coactio, *gl. in c. sacris. verb. coactio. de iur. qua & met. sed & metus, 3. Eth. cap. 1. l. 1. Quod met. caus. c. de muliere. de sponsal. ut declaratur in iur. connub. cap. 3. sic. 9.* Metum verò rationabilem, quiq; cadat in constantem virum, non tantum inducunt minx & sævitia Tyrannorum, *l. 2. l. 7. l. 22. Quot met. caus. l. si donationes. 7. C. Eod. quemadmodum Cosmus Medices, post Alexandri propinqui cædem, contracto in civitate exercitu & disposita in omnes urbis angulos magnâ vi tormentorum, perpetuum sese Ducem creari à Senatu fecit, non secus ac Petrus cum armata manu conjurationi Soderini, Neronij, Acciajoli, & complicum in speratò superveniens, discussis hostibus, Senatui ad se supplicem in ædes venire privatitas jam ante coegerat: sed & preces Tyrannorum mistas esse necessitatibus scribit Plato in Epist. ad Dion. propinq. & ut Aufon. ait:*

Blando vii latet imperio.

Non enim sunt preces, ubi negandi libertas non est. Quis il. declam. 181. Nero donis ingentibus subegerat Equites Romanos subire operas arenæ, quod sic interpretatur Tacitus, *quasi merces ab eo, qui jubere potuit, vim necessitatis attulerit. libr. 14. Annal.* Herodes cum jam in regno per annos 31. in vitis ac repugnantibus subditis sese obfirmasset, tandem cum neminem suæ potentie restiturum sciret, consensu populi Regem se declarari fecit, *Philo in brev. iur. de temp. Joseph. 17. Antiq.* perinde ut populum Romanum in Imperatore omne jus suum contulisse censet Ventur. Cæcus in Catal. ad l. 2. de orig. iur. exerc. ult. non tam deliberato consilio, quàm quod jam videret omnia ab Octavio præcepta esse. Cessit, quod retinere non poterat, largitus est, quod jam perdiderrat, sicut Darius Alexandro offerebat dotis loco cum filia, quod is iure belli & victoriis aliquot jam suæ potestati subjecerat. *Curr. lib. 4.* Wilhelmus etiam Dux Normanniæ, cum Angliam provinciæ suæ adiecisset, nec tamen tituli prætextui satis fideret, nihil non

egit, ut Archiepiscopi Eboracensis inunctionem & populi consensum publicè promereretur, ejus accessu juri suo satis cautum prospectumq; putans, *Malmesb. in Wilhelm. & in genere, Qui per vim & injuriam regnum occupaverunt, ait Dion, cursum id videri sibi de voluntate civium esse delatum, ob eamq; causam ad delationem & simulationem procedunt. in histor. August. Certissima est regnare cupient. Omnia Laudare modica & otium ac somnum: qui sub inquisito sapè simulatur quies. Senec. in Oedyp. Act 3. qui tamen color conscientiam à crimine Tyrannidis liberare non potest, quia consensus metu expressus, etiam si juramento firmetur, pro nullo habetur, s. ea, qua not. ad c. 2. de iur. qua & c. cum conting. de jurejur. Bald. in c. 2. Eod. Fortun. de ult. sin. illat. 22. Quicquid autem faciunt subditi in gratiam principis terribilis & Tyranni, id vi metuque eos facere censent Icti, ut videre est apud Iohann. Andr. & Abb. c. in iurante. Quis Cler. vel Card. Clar. s. fin. quæst. 60. n. Paris. 15. cons. 5. num. 82. libr. 4. Hippol. de Marf. sing. 645. G. gas. de crim. Majest. rubr. de Rebell. quæst. 4. Traq. caus. 55. n. 9. de pen. temp. Memoch. arb. qq. cas. 345. n. 12. Gilhaus. arb. judic. cap. 5. ramusc. 3. de Except. num. 180. præsertim cum etiam præfidium provinciæ preces pro minis habeantur, l. un. C. si quacumq; prad. potest. l. præf. 63. ff. de rit. nupt. quoniam Tyranni non aliter rogant, quàm Manlius rogabat Tribunum plebis, ut accusationem patris omitteret, stricto post aures gladio, *Li. libr. 7. aut ut filius, quem fingit Quintil. in solitudine, loco oportuno insidii, gladio instructum instrumento parricidij ad patrem accedere & rogare. Rogat, inquit, imò jubet. decl. 181.**

Quid si me tonsor, cum stricta vocacula supra est.

Tunc libertatem discutiasq; roget?

Promittam: nec enim rogat illo tempore tonsor:

Latro rogat, res est imperiosa timor.

Matru. lib. 2.

Sicut verò coactum sponсорum consensum diuturna cohabitatione deleri & purgari censent Icti, c. Consult. de sponsal. maleq; defendit Connan. lib. 8. Comm. jur. c. 4. n. 5. diensis in

Ludo-

36. Sub vi contineri metum.

37. Metum rationabilem inferre etiam preces Tyrannorum.

38. Consensum prætextum & laborantes, Tyranni.

39. Tyrannos etiam orando cogere.

40. Diuturnum obsequium obedi-

*Difficili Ty-
rannidem.*

Ludovicum XII. Regem Gallie, quasi potuisset Ludovicum XI. filiam, quam metu in matrimonium duxerat, postquam consuetudine ejus maritali diu usus fuerat, jur e repudiare, *Bezas mtr. de divor.* Ita bene præsumitur de ea subditorum tolerantia, qua Tyrannidem moderatam diu pertulerunt, præsertim cum accedat utilitas publica, seu inevitabilis necessitas. Longo enim temporis lapsu & repetito civium consensu delectur suspitio violentiæ, & quod mutari sine majori sine majori malo non potest, etiam de prudentum consilio liberendum ferendum est. Plerumque verò ita se res habet in obfirmata Tyrannide, ut ea moles sine convellentium exitu convelli non possit. *Tacit. 4. Annal. quemadmodum demonstravimus de Autor. princ. c. 4. num. ult. & in t. de conjurat. declarabimus latius, quò pertinet quæstio: Virum fas sit Tyrannum occidere.* Nam si quis velit ubiq; jura principum ad calculos & in dubium revocare, cum maxima quæque regna ex injustis subnascantur principibus, cum oporteret revocare, ut ait Baldus, seu subvertere mundum. Imprimis verò securi possunt esse illi, quos tuetur præscriptio immemorialis, quandoquidem vim legis l. 1. §. fin. de aq. plu. arc. & constituti habet, l. hoc jure. §. ductum aqua. de aq. quot. & est. inducitq; præsumtionem tam boni tituli quàm bonæ fidei, *Vesembec. in parat. de ser. num. 5.* quoniam in dubio præsumitur semper in meliorem partem, donec probetur contrarium. *c. si diligenti, c. sanctorum. c. fin. de præscript. l. non ex eo. 30. in fin. C. de edict. Alciat. de præsumt. reg. 3. præsi.* Nero concessit usurpata ex agro publico Apionis possessioribus contra sententiam Strabonis, quem judicem Claudius dederat. Is enim diutina licentia & injuria, quasi jure & æquo nixos à possessione depulerat. Atqui Nero consultus à Senatu longi temporis possessionem subtili interpretatione non esse turbandam censuit *Tacit. lib. 14. Annal.*

41.
*Accedente
imprimu
utilitate pu-
blica.*

42.
*Præscriptio
immemoria-
li habet vim
legi.*

3. Tyrannus pugnandum esse contra plerumque perpetuum.
4. Ideoq; coguntur Machiavelli præceptis insisteri.
5. Et aliorum exemplis.
6. Vimque esse defendendam.
7. Subita benevolentia non delet injuriam præcedentem.
8. Tyrannum cogi esse malum & crudelem.
9. Instituta Tyrannica revocari ad iram summa capita.
10. Quid obtineant Tyranni, dum spectatos cives è medio tollunt.
11. Quid impellat Tyrannos ad eadem præcipiorum cæsum.
12. Inventum & consilium Periandri.
13. Tarquinij.
14. Mortui non mordent.
15. Tyrannos esse infestos præstantissimè civium.
16. Non contemni aut mediocri fortuna.
17. Unde qui sub Tyrannia vivere cupiunt, humiliter loqui assuescere coguntur.
18. Solum nuntio Tyranni sufficit ad condemnationem.
19. Tiberium sustulisse omnes, qui videbantur imperij capaces.
20. Nec non Neronem ad hujus exemplum.
21. Tiberij in conspectiores cives insidia.
22. Tyrannorum nefasta amicitia.
23. Quare potentes suspectos habeant Tyranni.
24. De eodem.
25. De scissia Caij Caligula.
26. Claudij.
27. Neroni.
28. Domitiani.
29. Conscientia mortualia Tyrannorum.
30. Domitiani.
31. Clearchi.
32. Quare Tyranni viri docti & Philosophi potissimum adversentur.
33. Quoniam liberum eorum conscientia reprehendant.
34. Inductione probatur, quam sint Tyranni infesti civibus magni.
35. Exempla recentiora.
36. Causa cadum, quas fingere solent Tyranni.
37. Odium plebis.

SECT. 3. Notæ quædam seu propria & instituta Tyrannorum, nec non de Tyranno in Exercitio.

1. Instituta Tyrannorum proponenda.
2. Ut sitis eorum intelligatur.

38. Regni affectatio.
 39. Conjuratio.
 40. Sufficit Tyrannus sufficit loco probatio-
 nis.
 41. Quam leuia crimina concludant Tyranni
 sub crimine Majestatis.
 42. De eodem.
 43. De eodem.
 44. Post Virtutem Tyrannos ruere contra di-
 vitias.
 45. Quare diuitibus insidientur Tyranni.
 46. Quae opera committit Tyrannos ad ex-
 hauriendum populum.
 47. Diuitia multum causa mortis sub Tyranni-
 ni.
 48. De eodem.
 49. Diuitias commune crimen sub Caio.
 50. Item sub Nerone.
 51. Tyrannos fingere causas exactio-
 num.
 52. Tyrannos iniuriare testamentis, & prari-
 pere hereditates alienas.
 53. Mstimo peccat, qui peccat ex causa.
 54. Sed consummatum Tyrannus est, qui ex
 voluptate in omnes se dicit.
 55. Summa crudelitas.
 56. Summum Tyrannidii gradum, in uniuersum
 populum grassari.
 57. Ex seuitia & cadibus voluptatem ca-
 pere.
 58. Tyrannos studere inueniendum novum ar-
 tificium suppliciorum.
 59. Omnem perniciem optare & machinari,
 Vera Tyrannidii nota est.
 60. Tyranni non patiuntur occisos a suis de-
 plorari.
 61. Quomodo affecti sint Tyranni erga ci-
 ves, quos e medio non tollunt.
 62. Tyranni nituntur odium metu vincere.
 63. Deprimunt animos altiores.
 64. Quibus artibus.
 65. Quam in finem tollunt artes libera-
 les.
 66. Et inducunt studia servilia.
 67. Via assuetudinis.
 68. Muliebris educatio effeminat animos ci-
 vium.
 69. Tyrannidii ruunt civis laboribus.
 70. Probatur exemplum.
 71. Tyranni qua de causa bellorum semina
 ferere solent.
72. Quinam ex Tyrannu hoc arcano militer
 uti possint.
 73. De crudeli tributorum exactio-
 ne Tyranni.
 74. Quae civis a se abalienant.
 75. Quatribus a Majestati debentur.
 76. Exempla severarum exactio-
 num.
 77. Tyranni tributa impendunt in privatos
 usus.
 78. De eodem.
 79. Quibus artibus Tyranni demant civibus
 facultatem nocendi.
 80. Exarmatio.
 81. Non omnium exarmatio Tyrannica est.
 82. Tyrannos plerumque sacellitium habere
 conscriptis ex peregrinis.
 83. Quare Tyranni praferant civibus pere-
 grinos.
 84. Locus ex Aristot. explicatur.
 85. Tyrannorum studium in peregrinos.
 86. Imperium Rom. crevisse legionum & mi-
 litum.
 87. Tyranni affectant affinitates extraneas
 in praedictum civium.
 88. Tyranni in precio habent servos libertos
 adulatores.
 89. Contemnunt amicos graves.
 90. Tyrannides sine praedicti amicum non subsi-
 stunt.
 91. Tyranni quarunt latebras.
 92. Tertium Tyrannorum stratagemata, quod
 consistit in dissociatione civium.
 93. De delatoribus & Speculatoribus.
 94. Etiam mulieres delationi inseruire.
 95. Delatoribus solum fidem habere, Tyranni-
 cum est.
 96. Tyranni factionibus distrabunt civis.
 97. Congressus civium prohibent.
 98. Leges subvertunt funditus.
 99. Insania quorundam Tyrannorum.
 Vix nuper se. praedicti. explicavimus, I.
 Quo pertinent ad Tyrannum in Titulo: Vt Quare insi-
 autem & eius indolem perspiciamus, qui di- tuta Tyrann-
 citur in Exercitio, explicandi sunt actus nica propo-
 praecipui, quibus Tyranni se inferre solent, nenda.
 non quod in his vel singulis vel omnibus es-
 sentiam Tyrannidis collocatam velimus,
 quae in genere consistit in destructione boni
 publici, & ad lucrum privatum diversione,
 sed ut intelligamus, quibus mediis Tyranni
 Iiii ad

2.
Nimirum, ut
finis eorū in-
teligatur.

3.
Tyrannū pu-
gnandum esse
contra odium
perpetuum.

4.
Ideo, cogun-
tur Machia-
vellis praece-
ptū insistere.

5.
Et aliorum
exemplū.

ad hunc finem progredi soleant, licet alij
aliis studeant, & simul à posteriori & fructi-
bus judicemus de radice. Omnes autem
actus Tyrannici, quorum alij paucioribus,
alij pluribus uruntur, ad unum finem ten-
dunt, & ex eodem estimantur, nimirum
ut, quæ in Republica fuerunt publica, &
omnibus civibus communia, ad unius Ty-
ranni quæsitum & arbitrium revocentur.
Quia autem bona cum gratia nunquam id
obtinere possunt, cum necesse esse dicat
Xenophon de *Republ. Athen. ut, qui domi-
netur, odio sit ei, qui pareat, &* ut Antoninus
Phil. *cum cum fidelem non servent, quos
servare cogit necessitas. Herodian. lib. 1. in
princ. nec quicquam se defraudari injuriâ
placido & libenti animo patiatur ab eo,
quem se arbitratum esse multo pejorem, ni-
hil prius propositum potest esse Tyrannis,
quàm ut odium majori vi comprimant, &
ut ait Seneca, magno timore magna odia
compefcant. 1. de Clem. cap. 12. Taxatur à
vulgo Machiavelli princeps, quasi ad om-
nem scævitiâ & crudelitatem, exemplo
Cæsaris Borgiæ, compositus, eoque nomine
ipse Machiavellus, tanquam homo sanguini-
arius, tam à profanis, quàm Ecclesiasticis,
tam à foro, quàm in templis & scholis, in-
audita causâ damnatur: Sed si plerique ho-
rum non aliorum calumniis plus, quàm au-
toris ipsius verbis crederent, si intentionem
& scopum, cum institutis ipsis contendere-
sent, non sentirent iniquis, sat scio, de
Machiavello, quàm Aristotele ipso in *lib. 5.
Pol. aut de Xenoph. in lib. de Repub. Athen.*
qui quidem Atheniensium Rempub. se non
posse laudare dicit, *quod dum eam formam
sequuntur, illud effecerunt, ut improbi me-
liore essent condit. one, quàm probi. At post-
quam omnia ista visum est, inquit, ostendam eos
recte & Republicam suam. & alia admini-
strare, in quibus reliquis Gracii peccare vi-
deantur.* Meretricè etiam si vituperet ICrus,
quod sit meretrix, negat tamen injustè age-
re, quod, cum sit meretrix, præciū pro opera
accipiat. Ipsa Scriptura sacra bonum vocat
consilium Ahitophelis, scilicet ad perden-
dum Davidem & stabiliendam Tyrannidem
Absolonis, 2. Samuelis 17 licet per se im-
probum esset, & ad oppressionem innocen-
tium*

tenderet. Nec non Christus solertiam & a-
ctutiam injusti villicæ in consilio pravo com-
mendat, *Luca cap. 16.* perinde ut Ostra-
cismum & Periantri Tyrannicum inventum,
pro renata necessarium, & summo perit utile
prædicat Aristoteles 3. *Pol. cap. 9* Improbè
quidem agit princeps, qui alienam liberta-
tem hostiliter invadit & sibi injuriâ usur-
pat, nec id dissimulat Machiavellus: sed si
alicui jam non liceat sine discrimine vitæ
regredi, quin cogatur inchoatam pertexere
telam, ex hac hypotheti ostendit media,
quibus se quis in principatu per vim obfir-
mare queat, defuncta maxima ex parte ab
Aristotele *lib. 5. Pol. cap. 11.* qui ea à se tra-
cta dicit ex institutis Periantri & regio Per-
særum dominatu, item ex moribus extremæ
Democratiz, quos descripsit Xenophon de
Repub. Athen. nihil ab institutis Tyrannicis
abludentes. Contra vim quippe præter vim
nullum est præsidium, &

Quod civibus tenere te in visis scias.

Servitum tueri venis. Sen. Trag. 1.

*Nemo unquam imperium flagitio quæsitum
bonis artibus exercuit,* ait Galba apud Ta-
cicum *lib. 1. histor. & Otto expertus est: non
posse, principatum scelere quæsitum, subita
modestia & prisca gravitate retineri. Ta-
cit. ibid. ad fin. Quid ita? quia; ut ab iis
benè speres, quos tanta injuria affecisti,
amor libertatis, & quod plerisque vita ju-
cundius ipsa est, vindictæ studium non per-
mittit. C. Julius Cæsar, monentibus amicis,
ut stipatoribus sese armarer, multisque ad
id se offerentibus, salutare consilium de-
trectavit, ratus tutissimam custodiam in
civium benevolentia constitui, ad quam
promerendum nihil reliquum fecit: nec
tamen ne tantâ quidem clementia exulce-
ratos sibi animos reconciliare potuit, quin
in media curia, tutissimo omnium refugio,
inter medios Senatores, eorum præcipuè
manu caderet, quibus non tantum vitam,
cum jure eripere potuisset, donaverat, sed
& summis magistratibus ornaverat, nec
illos inter proximos hæredes scripserat.
Tantæ molis, tamque difficile est, injuriam
aliquam insignem minori beneficio delere,
cum naturâ injuriarum tenaces sumus, bene-
ficiorum faciliè obliviscimur, nec quod*

6.
Vim visæ
defenden-
dam.

7.
Subita bene-
volentia non
delet inimi-
ciam præce-
dentem.

ad pla-

ad placandam injuriam offertur, lucro apponere, sed necessitate expressum putare solemus.

Dona bonorum

Sunt breuia: aternū, qua nocere, dolent. ait Auson. in *Cas. Domis*. Ideoque vix est, ut Tyrannus aliter saluus esse possit, tot undique odiis circumstrepentibus, nisi ad vim se recipiat, & consilia sequatur principis consimilia.

Tolle periculum,

Iam vagaprosiliet frenū natura remotū,

Horat. 2. Sat. 7. Etenim

Malo contentus quis suum officium facit,

Dum id relictum sibi credit, tantisper ca-
vet,

Sis sperat fore clā, rursū ad ingenū redit.
Terent. pro. Adelph. Nabis Lacedæmoniorum Tyrannus metu & acerbitate tenebat animos, ne quid motus intestini oriretur, quoniam, ut *salvum vellens Tyrannum, sperare non poterat.* *Liv. lib. 34.* Herodes videns difficile esse subditorum odia, ex multis injuriis nata, sopire & in favorem convertere, vi & pœnis obedientiam invitis exprimentem putavit. *Joseph. lib. 16. Antiq. c. 9.* Ptolemæus Philadelphus dicebat: *In Tyrannide esse alia multa esse gratia, tum illud maxime, quod immeritis occidere cogatur ut latatu sua gratia.* *Stob. serm. 47.* Vnde Seneca rectè Tyrannum dicit eò perductum esse, ut non liceat illi mutare mores. *Idem enim inter cetera vel pessimū habet crudelitas: perferendū est; nec ad meliora patet regressus. Scelera n. sceleribus tuenda sunt. Quid autem eò infelicium, cui jam esse malum necesse est? Miserabile illum, sibi certè: Nam ceterū misereri ejus nefas sit, qui cadibus ac rapinā potentiam exercuit, qui suspecta sibi cuncta reddidit, tam exterrita, quam domestica, cum arma metuat, ad arma confugiens, non amicorum fidei, credens. non liberorum pietati.* *lib. 1. de Clem. c. 13.* Volebat Theramenes, unus ex triginta Atheniensium Tyrannis, mitiori via Oligarchiam recens institutum stabilitū ire, ne metu instantis periculi, plures caperentur inimici, dū in se quisq; timeret, quod doleret perpetratum in altero, tandemq; necessitate omnes in desperationem adigerentur: At Critias cum colle-

gis, consilio Theramenis rejecto, nō tantum contrariā sēvitiā eligebat, sed & Theramene Tyrannicis institutis reluctantē ē medio tollebat. *Ea est enim, inquit Critias, civitatum mutationis natura, ut multos mori faciat. Necessaria quidem est plurimos propter paucorum dominationem nobis esse insensos, cum populosissimam totius Græcia possideamus civitatem, ac in qua populus diu libertate nutritus est. Nos vero, quā gradu fuerit Democratia, jam dudum experti sumus. Quin imò ne illud quidem ignoramus, Lacedæmoniu, qui gradū non erēre jago, nūquā populū amicū fore: At optimi quoq; semper in eorū fide & amicitia persistens, quā propter ex Lacedæmoniorum sententia hanc regendi constitutum formam, & si quē paucorum dominationis adverteri cognoscimus, quantum valeamus, ē medio tollimus.* *Xenoph. lib. 2. Græc.*

Redigit autem Aristoteles violenta Tyrannorum instituta, quibus omnium rerum arbitrium sibi solis vendicant, ad tria præcipua capita: *Aut enim civibus facultatē nocendi demunt: aut servitate ingeniosos animos evergant, seu humiliora spirare assuesciant: aut dissidentia dissiduiq; inter se dividunt.* Huc enim tendere omnia Tyrannorum machinamenta ex ordine enarrandorum paulò post patebit, licet alia ad unum caput tantum, alia ad duo vel tria simul revocentur. Nam, quod Tyrannis omnibus commune est, ut spectatissimos quosq; civēs ē medio tollant, omnia tria capita inter se complectitur. Cum enim multitudo sit inster lapidis in præcipitio hærentis, qui sua mole quidem non delabitur, sed levissima quaque opera impulsus, gradum sistere nequit, donec in præceps iverit: nisi altissimo rum ingeniorum impulsu prorudatur, immobilis manet, & modò res suas agere permittatur, Tyranno impunè publicariū administrationem concedit: Quin & fordibus suis quæstibus, incumbens, nisi à ducibus inde retrahatur, spiritus altiores perdit, nec molestū curat imperiū. Ideoq; dū Tyranni in optimos quosq; civēs grassantur, cū ducibus potētia nocēdi plebi aufferūt & succis capitibus, reliquias populi inter labores emortuimq; omnē excitati animi exhaleare sūnt.

8.
Tyrannum
cogi esse ma-
lum & cru-
delum.

9.
Instituta Ty-
rannica re-
vocantur ad
tria summa
Capita.

10.
Quid obtine-
ant Tyranni,
dum specta-
tos civēs ē
medio tol-
lunt.

Quin & concordiam tollunt, quæ in virtute fundatur, & optimos quosque animos firmiter inter se colligat. Nam, ut ait Aristoteles 5. *Polit. cap. 11. Viri probi Tyranni non tantum propterea imminunt, quod nesciant bene se ferre imperium, sed etiam quia fidi sunt & sibi & aliis, nec proderent facili aut socios infidarum aut alios.* Quos enim vel eadem trahit voluptas, vel utilitas aliqua conviciat, objecta majoris spe lucri, faciliè à constantia ad dissuendam fidem propelluntur, ut traditur 8. *Eth. cap. 3. & 4.* nec raro in ipsa Tyranni castra transeunt, postquam inde pinguior spes effulsit, aut licentia plena pocula propinantur.

Proinde præsidium primum Tyrannorum locatur in cæde summorum virorum, & quos vel virtutis opinio, vel cognatio, vel spectata gloria imperio digniores videri facit. Multis enim de causis Tyrannidi evadunt intolerabiles, tum, quod in viti patiantur sibi iniqua imperari à deterioribus, tum quod generosæ quæque naturæ altissima spirare præsumantur, & à timidis suspiriosisque suarumve injuriarum sibi conficiis animis, quales quidem omnibus inesse Tyrannis, paulò post demonstrabimus, faciliè affectati regni suspitione prægraventur. Nec facultas deest vitioe catus & melioribus consiliis à pueritia innutritis, præcipuè, si facultatum pondus accesserit, & bene cogitata non destituit iniquitas inopis fortunæ. Tum etiam pertinacius fidem sibi servant, quam bono publico & amor patriæ justitiæque implantarunt, nec phaleratis ullis lenociniis ad assentationem se defecti patiuntur. Populus verò reliquus in ea tantum, quæ ante pedes sunt, adeoque in privatos quæstus unice demersus, sine his ducibus quid est nisi corpus sine anima, aut exercitus vagus sine Imperatore? id quod Capito Cossutianus Neroni in memoriam revocavit, cum in Thræse caput peroraret & diceret: *Aut transcamus ad illa instituta, si potiora sunt, aut nova cupientibus auferatur Dux & auctor. Tacit. 16. Annal.* Sicut fur aut prado nocturnus, dum alienas ades percutit, primum omnium in eos irruit, qui camelam ferunt auxilio: Ita Nero nullis inf-

stior fuit, quàm qui dormiantes cives ex æterno excitarent, aut expergissentibus lumen præferrent. *Chrysofom. homil. de profect. Evangel.* Ideoque Periander Corinthius Cypseli filius, quem septem sapientibus, refragante quamvis Platone, annuemerant Laertius in *Periandr.* Plutarchus in *Sympes.* quemque virum bellicofum & satellitij in Græcia infueti autorem prædicat non tantum Aristoteles 5. *Polit. cap. 12. in pr.* sed & Suidas in *Græc. Periandr.* hic, inquam, Periander, ut multorum aliorum Tyrannicorum institutorum inventor prædicatur ab Aristot. *libr. 5. Polit. cap. 11.* ita hoc quoque, quod cæterorum caput est, induxisse dicitur *libr. 3. Polit. cap. 9. libr. 3. cap. 10.* Nam cum Thrafsybulus Milesiorum Tyrannus ab eo consilium petiisset, quo pacto fortunæ suas contra civium vota tueri posset, nihil respondisse Periandrum scribit Aristot. *libr. 3. Polit. cap. 9.* sed ἀφαιρέσει τὸς ὑπέρχοντας τὸς πυχῶν, *Inventum est consilium Periandri.* ὁμαλῶναι τῶν ἀρχῶν, ex quo Thrafsybulus intellexit, oportere Tyrannum τὸς ἀρχῶν ἄνδρας ἀναρῆναι, aut ut alibi ait idem autor, τὸς ἀρχῶν ἀναρῆναι, *libr. 3. Polit. cap. 9.* Herodotus in *Terfich.* eandem quidem fabulam eodem sensu enarrat, sed in versis personis, dum Periandrum scribit consilium & petiisse & impetrasse à Thrafsybulo, cujus fidem sequitur Halycarn. *libr. 3. Antiquit. Tarquinii.* quando Thrafsybuli tacitum responsum accommodat documento, quod Tarquiniius pater Sexto filio ediderat. *Nam cum hic è suis unum fecisset ad patrem Romanum misisset, quidnam se facere vellet: quandoquidem, ut omnia unum ipse Gabius posset, ei Diis dedissent: nihil unquam, quia dubia fides videbatur, voce responsum est, sed Rex velut deliberandum in horum aditum transit, sequente nuntio filij, ubi inambulans tacitum summa papæ verum capita dicitur baculo decussisse. Interrogando, expectando, responsum nuntium fessum, ut re imperfecta rediit Gabius, quia dixisset ipse, quæque videret retulit, Sexto, ubi quid vellet parens, quidve præciperet tacitum ambagibus, patuit, primores civitatis criminando alios apud populum, alios sua ipsos invidia oportunos interemis:*

Multis

II.
Quid impel-
lat Tyrannos
ad eadem
præcipuum
ei vium.

*Multa palam, quidam, in quibus minus beneficiosa criminatio erat futura, clam interfecit. Patuit quibusdam Volentibus fuga, aut in exilium adire, aut, absentiumque, bona iuxta atque interemtorum diuisa fieri. Livius lib. 1. Cum enim duz tantum vix pateant ad confirmandam Tyrannidem, quarum altera ad lenitatem regiam reflectitur, altera in inchoata seditia impeterritè progreditur, lib. 5. Polij. cap. 11. nihil violentiz tutius esse potest, quam potentissimos quosque; adversarios quam primum & quam longissime amoliri. Nam mortui non mordent, ut dicebat Ptolemus postremus Aegypti-Rex, cum Pompejo post pugnam Pharsalicam captum prescindi juberet, & Clemens IV. Papa Rom. sciscitanti Carolo Andegavensi, quid facto opus putaret de Conradino, æmulo & hæredæ regni Neapolitani, quem in vinculis detinebat, in hæc paucula verba rescripsit: *Mors Conradini, Vita Carols, Gill. & Bellefor. in Ludo 66. 1X.* Verebatur enim, ne aliquando subditi iusta poenitentia ad legitimum hæredem redirent, injustoque usurpatori id occinerent, quod olim Veneti Phocæ Imperatori, cum Mauritium nondum vitam multasset: *Vade, disce ordinem, Mauritius non est mortuus. Zonar. & Dia. in Maur.* Ne igitur superfit, qui multitudini vel suæ virtutis opinione mutationis in meliorem spem facere, vel ad rebellionem spectant animam, operamque suppeditare possit, Tyrannus omnibus in more positum esse videmus, ut à cædibus spectatissimorum civium dominandi telam exordiantur. Cui minor sapientia, & ex mediocritate fortuna, pauciora pericula sunt, ait Tacitus 14. *Annal. num. 9.* Theseus apud Euripidem in supplicib. semini Tyrannidem dicit spiritus grandiores extinguere, & adolescentes tanquam à verba segete spicui decerpere. Hiero in colloquio, quod ejus nomine cum Simonide instituit Xenophon in Tyrann. Tyrannorum miseriam ex hoc quoque capite deplorat: *Non verunt, inquit, Tyranni non minus quam privati, probos, sapientes & justos viros: Hos, cum diligere debeant, metuunt: fortes quidem, ne quid audiant libertatis amore: Sapientes, ne quid machinentur: iustos vero, ne multitudo cupiat ab illis gubernari. Quos postquam ob-**

*metum clam susculerant, quinam sunt illi reliqui, quibus, niantur, nisi vel iniusti, vel intemperantes, vel serviles? Injusti quidem habentur, quoniam metuumt, quemadmodum & Tyranni, ne quando civitates libertatis reddita, ipsi opprimant. Intemperantes, ob presentem ac temporariam potestiam: qui vero serviles sunt ingenio, ob id, quod ipsi ne cupiunt quidem esse liberi. Hoc est, quod breviter Salustius innuit: *Regib. bonos quam malos, suspectiores, semperq; alienam virtutem formidulosam esse: in Carl. & Cæsar non se crassos illos & ventriosos, sed macilentos Cassium & Brutum timere dicebat, ex macilentia vigilem & invidiosum animum, ex obesitate desidiam præsumens. Cajum Caligulam Gallus quidam in folio eminentissimo, Iovisornatu, sedentem, atque inde responsa dantem, alto cachinno exceperat, vocatusque ad iudicium & rogatus causam tantæ lasciviz, magnam sibi dementiaem visam fuisse responderat: nec tamen ullo damno propterea affectus est, quod furor esset, abjectæ sortis homo. Adeo, ait Dion, ubi hæc narrat, principes hujusmodi a quibus animo ferre solent plebejos homines liberè loquentes, quam præditos aliqua dignitate. Erga eminentes vero, ex Tacito in Agric. semper sinistra interpretatio, nec minus periculum ex magna, quam ex mala fama. Claudius Imperator non aliâ ratione effugit Tiberij Caijque manus, quam socordia & ignavia, Cajus enim eum sine dubio sustulisset, ait Dion, nisi contempsisset hominem natura & iudicio segnem. Xiphil. in Calig. num. 5. Idemque Claudius, cum conjuratio quædam abjectorum hominum detegeretur, contempsit & dixit: *Alter pulicem, alter feram bestiam vindicandam. Xiphil. in Claud. num. 5.* Id cum non ignoraret L. Junius, imò cum primores civitatis (in quibus fratrem suum ab avunculo Tarquinio, quin etiam patrem, si Halyc. credimus lib. 4. non alia de causa, quam quod divitiarum avita possessione cupidinem Tyranni incitaret pater, frater vero generosa indole meticulosam regnandi ambitionem terret) interfectos audisset, neq; in animo suo quicquam regis timendum, neq; in fortunâ concupiscendum relicturns, statuit contempsit utus esse, ubi injure parum pra-**

14.
Mortui non mordent.

15.
Tyrannos esse infestos praesentissimum visum.

16.
Non contemtu, aut mendocru fortuna.

sed esset. Ergo ex industria factum ad im-
 rationem stulticia, cum se suaq; prada regi
 esse sineret. Erui quoque, Ἡλιος verterunt
 Græci, haud abnuis cognomen, ut sub ejus ob-
 tentu cognominis, liberator ille populi Rom.
 animi latens, speriretur tempore suo. Li-
 vium lib. 1. Id enim unicum ei rutamen fuisse
 contra Tyranniævitiā, testatur Halycar.
 lib. 4. τὸ τ' αὐτὸ ἱπποκράτης, μηδὲν γὰρ τὸ τυραννικόν
 πάλαι παθὼν ἔχει ἀγαθόν, αὐδρῶν δὲ παύειν.

Ad ejus exemplum L. Vitellius, cui Syriæ
 gloriosa administratio & Artabani ad pacem
 petendam coactio invidiam fecerat, accer-
 tus à Cajo ad supplicium, simulare se cepit
 longè minorem esse opinione, deinde acce-
 dens ad pedens Caij, profusa magna vi la-
 chrymarum, divinis eum honorib. permul-
 sit, & recepta vita, inter præcipuos aſſectato-
 res excofloruit. Xiphil. in Calig. num. 6. Cum
 Domitianus post civilis bellij victoriam sæ-
 vior promiscuè in quoscunq; , qui in aliqua
 effent autoritate, virgas & ignem expediret,
 inventi sunt tribunus, laticlavus & Centu-
 rio, qui se, quò facilius expertes culpæ oſten-
 derent, impudicos probarant, & ob id, neq;
 apud Duce, nec apud milites ullius mo-
 menti effe potuiffet. Suet. in Domitian. cap.
 10. in fin. Iulius Calvaſter adoleſcens, ut ſu-
 ſpitionem ſecretorum cum Antonio ſermo-
 num declinaret, conſuetudinem & illicitum
 amorem, quo ſe mixtum Antonio finxit, non
 dubitavit in excuſationis argumentum al-
 legare. Xiphil. in Domitian. num. 3. Abje-
 ctæ enim conditionis homines.

tutos ignavia præſtat.
 Summa petis liſor, perſtant altiffima Ven-
 11, Ovid.
 feriuntq; ſummos
 Fulmina montes. Horat.

Nec immeritò refert Tacitus, itanquam ra-
 rare à tate fortunam L. Voluſij, qui ſub
 Nerone egregia fama conſeſſerat: Cui tres &
 nonaginta anni ſpatium vixendi, præcipua-
 què opes bonis artibus, inoffenſa tot Impera-
 torum malitia fuerat: lib. 13. Annal. & pau-
 lid ante L. Piſonis Pontificis ſub Tiberio,
 quod fato obierit, rarum in tanta claritu-
 dine. lib. 6. Annal. Ut cuique enim cordatus
 verbum inopinatò exciderat, aut imperium
 virtute promereri quis videbatur, quaſita

accuſandi occasione, ad carceres & Gemo-
 nias, aut mortis ſpontaneæ arbitrium deli-
 gendum deducebat, nec alio ad condemna-
 tionem argumentò opus erat, quam ſolu-
 nutus Tyranni. Nobilitas, opes, omiſſe geſtig,
 honores pro crimine: & obſervantes certifi-
 mum exitium. Tacit. lib. 1. h. flor. Nam cum
 Protogenes Caij miniſter torvè ſaltem Scri-
 bonium Proclum aſſiciens, hæc verba addi-
 diſſet: Tur, e etiam me ſalutæ, qui tam acer-
 bè Imperatorem odiſti, continuo Senatores,
 qui aderant præſentes, Proclum diſcerpſe-
 runt & in mediâ curiâ dilaniarunt. Dion in
 Caij. Domitianus cum Majori, ſtatim accuſatos
 in Senatum induxiſſet & prædiſſet, ſe illa
 die experturum, quam charus Senatui eſſet,
 facilè perfecit, ut etiam more majorum pu-
 niendi condemnarentur. Sueton. in Domi-
 tian. cap. 11. Inſinitum eſſem, ſi ſumma-
 tim recenſere vellem, quorū cordati Se-
 natores injuriâ Imperatorum nulla præviâ
 cauſæ cognitione, interfecti prius ſint, quam
 damnati, tantum, quod de imperio cum Ty-
 rannis certaturi viderentur, aut ſaltem au-
 toritate ſua libidini principum tacitè con-
 vitium facturi. Auguſtus ſupremis ſermo-
 nibus, cum tractaret, quānam ad ipſiſci prin-
 cipem locum ſuſſecturi abpnerent, aut im-
 pares vellent, vel idem poſſent, cuperentq;
 M. Lepidum ſeriar dixiſſe capacem, ſed a-
 ſpernantem, Gallum Aſinum a cadum &
 minorem, L. Arruntium non indignum, &
 ſi caſus daretur auſurum. Omnes verò, præ-
 ter Lepidum, variis mox criminibus, ſtru-
 ente Tiberio, circumventi ſunt, præcipuè
 cum ſuſpitione aſſerentur. Nam
 Alinius Gallus percuſſerat Tiberium, par-
 tem tantum Reipubl. ſibi demandari peten-
 tem, improvida rogatione, cum diceret: In-
 terroga Caſar, quam partem Reipubl. man-
 davis ſibi Velius? hæc diſcrepaverat à Galli ora-
 tione Arruntius, qui & præterea diſces, prom-
 tum boni artibus & pari fama, in eandem ſe-
 bi contraxerat. Tacit. libr. 1. Annal. num. 4.
 Supererat ex nepotibus Auguſti Agrippa,
 quem quidem is Scto Sarrentum amove-
 rat, ſed paucos ante obitum Auguſti menſes
 rumor inceſſerat, Auguſtum electis conſciis
 & comite uno Fabio Maximo ad viſendum
 Agrippam vectum: multas illius utriq; la-
 chry-

17.
 Vnde, qui ſub
 Tyranni vi-
 rare cupiunt,
 humiliter lo-
 qui aſſueſce-
 re coguntur

18.
 Solum nutum
 Tyranni ſuffi-
 cit ad conde-
 mnationem.

19.
 Tiber ſuſta-
 lit, omnes
 qui vultan-
 tur imperij
 capaces.

chrymas, & signa caritatis, spemq; ex eo fore, ut juvenis penatibus avi redderetur. Er go *primum facinus* novis principatus *sunt*, *posthinc Agrippa cadere*: propiusque verò putat Tacitus, *Tiberium ac Liviam, illum mensu, hanc novercalibus odijs, suspecti*: & *interfij* *genus cadem festina* *esse*. Tacitus 1. *Annal. num. 2*. Ad exemplum Livie Agrippina filii imperium pari à parricidio exorsus est; de quo idem Tacitus 3. *Annal. in pr. Prima novercalibus mors lunij Silani proconsulu Asia pro dolum Agrippina paratur, non quia ingenij violentia existit irrita veris, segnis* & *dominacionibus alijs fastidit*, ad eo ut C. Casar pecudem auream cum appellare solitus sit: Verum Agrippina fratri ejus L. Silano necem molita ultore meuebat, crebra vulgus fama, anteponeñdum esse, *vix dum pueritiam egresso Nerone* & imperium per scelus adepti, *virum atate composita infontem, nobilem*, & quod tunc spectaretur, è Casarum posteris *Quippe Silanum. D. Augusti abnepos erat. Hac causa necis, Nero statim manus iniecit* *causam Britannico fratri & legitimo imperii heredi, perinde ut Cajus antea Tiberio & Tiberij ex Drusi nepoti, eò quod diceret ab eo mortem suam optatam atque expectatam, fuisse. Xiph. in Calig. & paulò post, Bassianus Getz. Spartian. in Get. Domitianus Flavium Clementem patruellem suorum contemtißimæ inertiaz; cuius filios etiamnum parvulos successores palam destinaverat, repente ex tenuissima suspitione tantum nõ ipso ejus consulatu interemit. Sueton. in Domit. cap. 15.* Nec Tiberius liberum rerum omnium arbitrium sibi sumsit, antequam Germanicum, Drusum, Liviam, Agrippinam, Sejanum, & cæteros regnumulos, quorumve virtutem revereri assueverat, aut è medio tulisset, aut ut tolleretur, non prohibuisset. *Oculum enim ac subdolum fingendū virutibus se præbuit, donec Germanicus ac Drusus superferret. Idem inter bona malaq; mixtus, incolunt matre: inestabilis sagitta, sed obtectū libidinibus, dum Sejanum d. lexit, rimus* *ve. Postremo in scelera simul ac debecora prorupit, postquam remotopudore* & metu, suo tantum ingenio meebatur. Tac. 6. *Annal. in fin.* Observatum fuit, neminem eorum, qui cum Tiberio con-

sulatum gesserunt, non infelicissima morte obiisse, & ex eo augurium captū est de morte Druli, postquam consularem dignitatem cum Tiberio adeptus erat; siquidem & is & postea Sejanus & ante Quintilius Varus, C. Piso, adeoque Germanicus miserè perierunt. *Xiphil. in Tiber. num. 5.* Quin etiam ex viginti consiliariis, quos super veteres amicos ac familiares, sibi è numero principum civitatis depoposcerat, vix duos aut tres incolumes præstitit, cæteros, alium alia de causa perculit. *Sueton. in Tiber. c. 55.* Ita quippe Tyranni tollunt in altum, ut lapsu graviore præcipitent, postquam temerè ingesta potentia invidiam possessori creare, iuspitionemque majoris spei conciliare cepit. *Deo simul pacu decora, una atas tulerat, Labonem Ansestrum, & Capitonem Atejum, ait Tacit. 3. Annal. in fin. Labo in corrupta libertate, & ob id fama celebratior. Capitonis obsequium dominantibus magis probatur. Ibi quod intra prætoriam stetit, commendatio ex injuria: huic, quod tot consulum adeptus est, odium ex invidia oriebatur. Haterius vetero, quia somno aut libidinosis sigillis marcidus, & ob segnitiam, quam cum crudelem principem non metuebat, ait idem lib. 6. Annal. in pr. De Domitiano fertur, quod non aliud certius atrocis existus signum dederit, quam principij lenitatem, quod ve morte damnandos pridie quam mori cogeret, in cubitulum vocaverit, asidere in thoro juxta iussit. securus hilaresq; dimiserit, partibus etiam de cæna dignatus sit. Sueton. in Domit. cap. 11.* non minus callida sævitia, quam Tiberius in Capreensis secessu amico convivio exceptum Gallum longè à suspitione indiarum amovebat, quam propè ad exitium ducebat, datis ad Senatum literis, quib. convivam ad supplicium rapi jubebat, *Xiphil. in Tiber. num. 9.* aut quam Nero matrem cum osculis & amplexu hilari ad perforatam & machinosam navem deducebat, Britannicoque fratri venenum cœnanti secum in triclinio & colludenti infundebat.

Apud Commodum verò post conjugationem Perennis ferè capitale fuit prætorio præstitisse, quoniam, licet ab omnib. sibi metuant Tyranni, maximè tamen suspectos habeant principes, cū cæterorum odium ique

20. Nec non Nerone ad hunc exemplum.

21. Tiberij in cõspectibus cæteris in sidio.

22. Tyrannorum nefasta amicitia.

23. Quare potentes suspectos habeant Tyranni.

& in conatu ipso fatiscens, sine periculo contemnatur, his verò potentia facultatem subministrat effectum dandi, quod alii frustra cogitant. *Cocceius Neræ, omni d. d. d. manuq; jurisciens, integro statu, corpore in laeso, sub Tiberio moriendi consilium cepit, nequiscquam deprecante Imperatore, gra. conscientia sua, gra. fama sua fore distans, si proximus amicorum nulli moriendi rationibus vitam fugeret. Ferebant enim quædam cogitationum ejus, quæto propius mala Respubl. videret, suarumq; adsum ex suo viciis parietis incendium metuens, era. Et metu, dum integer, dum intentatus, honestam finem soluisse. Tacit. 6. Annal. Nec alio consilio mortem sibi conscivit Marcus Syllaque focer Caij, quem Tiberius in tantum honorem habuerat, ut nollet ab eo provocari posse, quam quod sentiret se propter virtutem suam, & nobilitatem generis gravem esse Cajo & propterea ab eiq; injuriam accipere. Xiphil. in Caj. num. 2. Cui enim ex Senatorio ordine, quem ad spem saltem majoris honoris virtus evexerat, pepereit Tyrannicorum principum suspiciosa sævina? Tiberius postremo quinquennio amplius 50. ex præcipuis Senatoribus & equestri ordinis, unico affectati imperii crimine percussit, Tac. 6. Annal. Et ut ait Dion: *Quemcumq; excellere, videbat aut sperare principatum, eum funditus perdebat.* Tantaque multitudo Senatorum interiit, ut magistratus provinciarum, quas forsiti erant, pratorij quidem vici tricennium, consulares autem sexennium penuria successorum obrimebant. Xiphil. in Tiber. in fin. Nullus à poena hominum cessavit dies, ne religiofus quidem ac sacer. Animadversum in quosdam ingente anno novo: accusati damnatiq; multi cum liberis & uxoribus. Sueton. in Tiber. c. 61. Cajus non tantum multos honesti ordinis deformatos prius stigmatum notis, ad metalla & munitiones viarum, aut ad bestias condemnavit, aut bestiarum more quadrupes cavea coercuit, aut medios ferra dissecuit, non alia de causa, nisi quod male de munere suo sentirent, vel quod nunquam per genus suum dejerassent, Sueton. in Caj. c. 27. sed sæpè etiam in cunctos pariter Senatores, ut Sejanicentis, aut matris ac fratrum suorum de-*

latores investus est, prolatis libellis, quos crematos simulaverat, defensusq; Tiberij sævitiæ, quasi necessaria, cum tot criminatibus credendum esset. Suet. in Caj. c. 30. Investivæ summam hanc refert Dion, ex qua liquet causa Tyrannidis: *Vos Tiberium asserere tractastis, Sejanos ante nos instastis, post eum occidistis, itaq; intellego, me nihil boni à vobis expectare oportere.* Mox Tiberium sic adhortantem introduxit: *Tu verò Caij, omnia verè rectèq; dixisti: quamobrem diligam eorum neminem, nemini in posterum parcas, omnes te oderunt, te mortuum omnes cupiunt. Nemo enim libenter subjici potest, sed unusquisq; quamdiu timet, potentorem colit & observat: post ubi cepit rebus suis confidere, ulciscitur inbecillitatem.* Assidentibus aliquando Coms. subritis, ejusq; causam iis blandè querentibus, *Quid, inquit, nisi uno motu jugulari utrumq; vestrum statim posse.* Aditus in itinere, cum ad triumphum ex Galliis reciperet, à legatis amplissimi ordinis, ut maturaret orantibus, quam maxima voce, *Veniam, inquit, veniam, & hinc mecum, capulum gladii crebro verberans, quo cinctus erat, Edixit & reversisse, sed q'ssantum, qui optant, equestri ordini: & populo. Nam si neq; civem neq; principem Senatus amplius fore.* Vetuit etiam quemq; Senatorium sibi occurrere, ingentia præterea facinora ausus, & aliquantò majora moliens. Si quidem proposuerat Antiochiam, deinde Alexandriam commigrare, interempto prius utriusque ordinis electissimo quoque. Suet. in Caj. c. 32. & 49. Claudium apud Acacum Pedito Pompejus ex l. Cornelia, omnium amicorum interfectorem accusat: *Occisos Senatores XXX.* (Triginta quinque; habet Sueton.) *Equites Romanos trecentum amplius objicit. Sen. de mort. Claud.* Nero univertum Senatuum à deo graviter oderat, ut ei Vatinius propterea maximè gratus esset, quod ei semper diceret: *μὴ σὲ καίτοι, ὄστρον ἀναπνέεις.* Dion. in Ner. Ideoque C. Iulius vindex, ad defectionem legiones hortatus, id ipsi primo loco objectat: *Omniem orbem terrarum, cuius imperium tener, compila vici: florentissimos quosq; Senatores sustulit.* Idem ibid. Exhibuit ad ferrum quadringentos Senatores, sexcentosq; Equites Romanos. Sueton. in Ne-

25.

De senatu
Caj. Cæcilia.26.
Claudij.27.
Neronis.

24.

De eodem.

in *Neron. cap. 12.* Stella crinita, quæ summis potestatibus exitiū portendens vulgò putatur, per continuas noctes oriri ceperat. Annius ea re Nero, ut ex Babilo Astrologo didicit, solere Reges talia offensa ex de aliqua illuiri expiare, atque à semet in capita procerum depellere, nobilissimo cuiq; exitium destinauit. *Id. c. 36.* Vnde Datus Atellanū histrio in novissima clausula Senatū gestu notans, dixit: *Orcum vobis ducit pedes.* *Id. c. 39.* Nam Senatū universum veneno per convivia necare, urbem incendere constituerat, feris in populū immissis, quò difficilior defenderetur. *Id. c. 43.* In summa, *Crimen, publicū,* ait Dion, omnibus erat *Crism, opes, nobilitas.* Thraseam & Helvidium exemplo habe, alterum priscæ fidei & constantis gravitatis, alterū innoxie affinitatis poenas dantem. Quid Agrippino objectum, nisi tristū patrū fortuna, quando & ille innocens Tiberij seorsita concidisset? Mentanus proba iuventutem neque famosi carminis, quæ protulerat ingenii, extorris actus. Torquatus Silanus mori adactus, quia super lunæ familia claritudinem Divum Augustum atavū ferebat. L. Silanus quod claritudinis generis, & modestæ iuventutis C. Cassius, opibm vetustū & gravitate morū præcelleret. Borea Soranus, quod offensiones principis auxerat, iustitia atq; industria. *Tacit. 15. & 16. Annal.* Corbulonem perdidit invidiosa fortuna & fidele servitium, quippe qui gladium in se stringere coactus, dixisse fertur: *Dignum:* tum demum errorem suum agnosces, quod cytharædo pepercisset & ad eum inermis venisset. Rufum Proclum, Sulpitios & Scribonios in suspicionem deduxit provincie cum laude administratio *Xiph. n. pr.* Thuscum nutricis, filium relegavit, quod in procuracione, Ægypti balneis, in adventum suum extractis, lavisset. *Suaton. in Neron. cap. 35.* Rubellium Plautum in Asiā commigrare coegit, cui nobilitas per matrem ex Julia familia, quod fulguris vana interpretatione mutatio regni, quæ Cometæ nuper exorti fulgore porrèdi credebatur, ad ipsam spectare putaretur, fovereturq; inde à multis, quibus nova & ancipitia præcolere avida & plerunque fallax ambitio est. *Tacitus lib. 14. Annal.* Nec multò post Tigellinus,

Burrho successor datus, ipsum unâ cum Sylla contrucidandum in exilio censuit, quod uterq; maximè timeretur, alter in Asia, alter in Gallia. Non enim se, ut Burrhum, diversas spes, sed solam incolumitatem Neronis spectare ait. *Id. lib. num. 8.* Atque nullum adeo necessitudinis genus est, inquit Suet. *c. 35. quod non scelere perculerit, a Claudio Vitraco & patre adoptivo exorsus, inde in Britannicum fratrem, Agrippinam matrem, Amiam matrem, Octavia quamvis modestè agat, & nomine patris & studiis populi gravem, Tac. 14. Annal. n. 8. nec non Poppaam uxorem, Antonium siliam Claudij, regressivè. Similiter interemit ceteros, aut affinitate aliqua sibi aut propinquitate conjunctos, in quibus Avium Plancum judicem, quem cum ante mori per vim consulerat, Est nunc, inquit, mater mea & successorem osculetur, jactans dilectum ab ea & ad spem imperij impulsam, Præsignū Ruffinum Crispinum Poppaam natum, impuberem adhuc, quia & debeatur ducatur & imperia ludere, mergendum mari, dum piscaretur, servus ipsius demandavit. Domitianus dicebat, 38. Domitiani, Imperatores, à quibus permulti homines non punirentur, fortunatos magis, quam bonos esse, eaque opinione in multis primario: Senatores compluribus de causis morte & exilio sævis. *Xiphil. in Domit. in pr.* Metium Pompulianū, de quo responsum acceperat Vespasianus, regnaturum aliquando, in Syrium relegavit, & mox interfecit, accusatum præter cætera, quod haberet orbem terra pictum in parietibus cubiculi, quodq; conciones Regum & ceterorum Principum, quæ sunt apud Lævium, evolueret & sive divosè legeret. Indagatis diebus horisque, in quibus principes viri nati essent, plerisque, ex his etiam, qui potentiam nunquam speraverant, sustulit, adeoque Nervam occidi iussisset, nisi unus ex Astrologis pro sua erga ipsum benevolentia dixisset, cum paucis post diebus moriturum. Salvio Corcejo exitio fuit, quod Orboni Imperatoris carnis sus natalem diem celebrasset, Salustio Lucullo Britannie legato, quod lanceas nova forma ap. elari Luculleas passus esset, Glabroni, quasi res novas moliretur, improperatum fuit crimen interpretari, ut & Flavio*

Kkkk

Cle.

Clementi patrueli & Flavie Domitillæ uxori. Flavius autem Sabinus alterum è patruelibus occidit, quod cum Comitorum consularium die destinatum perperam præco non consulem ad populum, sed Imperatorem pronuntiasset. Occidit & Elvidium Prisci filium, quod quasi scenico exodso sub persona Parisi & Oenonius d'Gortii suum cum uxore trahisset. Suet. in Dom. cap. 10. & 15.

29.
Convivia
mortalia
Tyranno-
rum.

Xi. h. in Domit. Universis principibus Senatorij & Equestris Ordinis emortuale convivium paravit, quo, quid sibi in cuiusque vitâ liceret, ludicro terculamento, ostendere voluit. Introduxit eos in ædes undique atratas collocata juxta unumquemque; columna, instar sepulcri, in qua nomen eius scriptum erat, appensoque lychno parvo, ut assolet in monumentis. Tum immisit pueros nudos, atramento oblitos, tanquam spectra quædam horribili salutatione convivis excipientes, omniaque administrantes, quæ in exequiis mortuorum fieri solent, usque ad, ut nihil nisi atrum apponeretur. Diu inter spem metumque; suspensos tenuit convivis, omnia infausa, ut est natura timoris, sibi metuentes, præcipue cum Domitianus nihil nisi mortes & cædes loqueretur. Delusos domum ab ignoto latellio quidem portari curavit, sed post paucas horas submisit, qui novo nuntio, quasi ab Augusto milites venirent, in tepercentem timorem refricarent, & totâ nocte suspensos animos turbarent. X. phil. n. 3. Non absimili joco Helio Galabus ebrios amicos plerunque claudibat, & subitò nocte Leones & Leopardos & Vrsos exarmatos immittebat, ita ut expergefacti in cu biculo eodem, Leones, Vrsos, Pardos, cum luce, vel quod est gravius, nocte invenirent, ex quo plerique exanimati sunt. Lamprid. in Helio Galab. nu. 9. Talia convivia descripsit Claudian. de bell. Gilday.

*Fixus quisq; toro tacita formidine libat,
Carnifices epulas incertaq; pocula pallens
Haurit, & micæ capiti circumspicit enses,
Splendet Tartareo furialis mensa paratu
Eade madens atrox gladio, suspiria veneno.*
Maximinus sub auspiciis novi imperij omnes aulæ assuetos & magis conspicuos dimovit, eo consilio, ut scribit Herodot. quo saluus esset in exercitu, neminemq; propè se

haberet ex conscientia nobilitatis potentiorum, sed velut ex arce quadam citra ullum reverentiam Tyrannidis operibus vocare posset. in Maxim. in princ.

Præcipue verò insensus fuit Domitianus Philosophis, quos omnes urbe Italiaque submovit, eò quod Partum Thraseam & Elvidium Priscum sanctissimos viros appellerent. Non solum enim vel ipso intuitu exprobrant Tyrannidis sapientes vesaniam, sobrii luxuriam, probi viri impietate, quemadmodum Thraseus objicit Cossutianus: *Habet sectatores vel potius satellites, qui nondum consummationem sententiarum, sed habitum cultumque eius sectantur, rigidi & tristes, qui tibi* (loquitur ad Neronem) *leserunt ex robore: Tacit. 16. Annal. n. 6.* sed & tam divinæ, quam humanæ sapientiæ studiis excoluntur in odia eorum, quos in publicam perniciem vivere, & cuiusque manui impunè exponi itidem inde didicerunt. A Philosophis enim profecta est lex: *Multandum esse patrem alimencis a filio sibi debitum, si Tyrannum filium habuisset. Senec. 1. contr. 7.* Philosophi quemvis in Tyrannum hostem legitimum decernunt, de quorum consilio Aristogitoni & Harmodio statuz ab Atheniensibus erectæ sunt, ab ipso Xerxe honoribus summis affectæ. Val. Max. l. 6. 2. cap. ult. Nam cum Democritus apud Dionysium rogaretur, quod aru genus esset opt. mun. respondit: *Ex quo Athenienses stultas fecerunt Harmodio & Aristogitoni. Laert. li. 9. qui idem attribuit Diogeni lib. 6. ut Antiphonti Oratori Plusarchus: Argæus iter aliquandò faciens pax Siciliæ Selinuntem, cum in sepulcro quodam legisset:*

(Gors
*Hosce Selinuntiu quicumq; Tyrannica Ma-
Extinxere, serm perdidit in foribus, &c.
Iure perussis, inquit, qui ardenti Tyrannidē
extinguere conati estu. Nam parvum tendum
potius fuit, totam cremari. Plus. in Apophy.
in Lacon. Chion & Leonides, Heraclæa ori-
undi, cum à Platone, in cuius se disciplinam
dederant, quantum monstruū esset Tyrannidis,
quamq; piâ manu trucidaretur, didicissent,
domum reversi cognatu suum Clearchum,
patriz Tyrannico imperio incumbentem, adeo præsentis animo invasērunt, ut licet in-*

31.
Clearchus.

ter me-

ter medios satellites sibi moriendum esse certo scirent, mallent tamen magis patriæ libertati, quam suæ salutis consulere. *Iust. in lib. 16.* quorum exemplum imitati sunt pariter successu tres iuvenes Mediolanenses, Iohannes Andreas Lâpognanus, Carolus vice-Comes, & Hieronymus Oleatus, instituti in odium Tyrannidis Galeatii Sforziæ à Nicolao Montano Bononiense, viro non inerudito & ex eorum ordine, qui nobiles pueros in literis instituendos suscipiunt. Nam cum ex eorum disciplina Tyrânidis odium imbibissent, accedente imprimis privatæ vindictæ studio, præ quo vilis haberi solet ipsa anima, Tyrannum in foribus templi adorti, inter medios satellites & circumstantes amicos, in ipsis Christi natalitiis feriis, suis manibus trucidarunt, ipsi eodem impetu à sectatoribus Tyranni trucidati. *Brut. in lib. Flor. lib. 6. in pr.* Cum Herodes Aquilam Rom. in signe cõtra leges patrias Iudæorum, iuxta templi fores suspendisset, nulli civium prius ad ejus demolitionem concurrerunt, quam Iuventus à Iuda & Matthia prædotoribus, ad id facinus excitata & animata: *Ioseph. 17. Antiq. c. 8.* Cum igitur à viris doctis Tyrâni sibi magis, quam à sece vulgi, metuere habeant, mirum non est, si in eos crudelius ex suspensione læviant, perisse, ut in illos, quibus iustitiæ & veræ pietatis studium cordi, & ex adverso iniustitiam & scelera; odio esse sciunt. Seneca, quod conivere, linguamq; excusandis ineptiis & palliandis parricidiis commodare tandẽ, quantumvis serò erubesceret, venas sibi incidere coactus fuit. Heliogabalus omnes frugi viros, quos mater sollicita Alexandro in spem successioneis adoptato præceptores conquieserat, aula & orbe epulit, quibusdam etiam vitam eripuit, quod fratrem virilibus officiis corrumpenter, causatur. *Herod. in Helig. nu. 4.* Idem universos Senatores, ubi iustitiam excedere & Sabinum Vlpianumq; ut viros bonos interfici, quibus tamen vitium centurionis, qui exilium sibi præ cæde imperari obaudierat, salutem obtulit. *Lamprid. in Helog. n. 5.* Papinianum equâ aliâ de causa occidi iussit Antoninus Caracallus, quâ quod parricidium Imperatoris & in Senatu & apud populum diluere recusaret, dicens: *Non tam facile parricidium excusari posse, quam se-*

ri. Et hic quidem, cum raptus à militibus ad palatium traheretur occidendus, quantum inisset viris dignitate & virtute præminentibus à Tyrannis periculi, præmonens, dixisse fertur: *Stultissimum fore, qui in suum subrogaretur locum, nisi appetitur crudeliter præfecturam: vindicaret, quod verbum Macrinus adeo sibi cordi esse sivit, ut præventurus, antequam præveniretur, Caracallum in castris è medio tolleret. Acl. Spart. in Caracal.* Actum agerem, si pios Episcopos, devotos Christianos, à Tyrannis ea de causa trucidatos, in acie sistere à D Iohanne exorsus vellem, quod liberius vitia reprehenderint, & ad meliorem frugem dissolutam licentiam cordatè reflectere ausi fuerint.

Quocumq; enim oculos circumduxeris, ubiq; Tyrannis nihil prius in votis optatisq; fuisse invenies, quàm æmulos è medio tollere, aut iis, à quibus frugi ingenii emulatio incuti posse videtur, civitatè purgare, quam purgationem Medicorum καθάρσις contrariam dicit esse Plato 8. de Rep. οὐ γὰρ ἰατροὶ ὁ χρεῖστον ἀφαιρῶντες λυγροὺς ὁ βίλητος. οὐδὲ τὰ νοσήει. Dionysius Tyrannus Syraculanus an quenquam fratrum & cognatorum superstitem reliquit? *Iust. l. 1. 21.* Hieronymus, Hieronis filius, tutores à patre testamento relictos, iam benignè excepit, ut aut morte voluntaria, aut fuga præverterent metum suppliciorum. *L. 6. lib. 24.* De Periantri Tyranni Corinthij consilio diximus supra: Ejus parens Cypselus, quod inaudisset à Corinthiis, postquam ex oraculo intellexissent, Eitionis familiarium parturire urbi Tyrannum, ad se adhuc in cunis vagientem missos esse 10. cives, cum sicis ad occidendum, ut insidias evasit & imperium urbis ad se transfudit, non meliorem à civibus benevolentiam, quàm quam puer expertus fuerat, sibi promittens, cædis & proscriptionis non, prius finem fecit, quàm expulsis adversariis, metum sibi & vim nocendi civibus demeret. *Herod. libr. 5.* Nabis Lacedæm. Tyrannus, ut refert Livijs *lib. 34. magna inieci. nisi moris oriretur, metu & acerbitate pœnarum tenebat ananos.* Quoniam ut saluum vellent Tyrannum sperare non poterat, cū suspectus quosdam civium haberet. Mox octuag. nra principes judicant, quos suspectus habebat, custodia traditurus.

Κκκκ 2
clam

32. Quare Tyranni viri docti & Philosophi potissimum aduorantur.

33. Quoniam liberos viri docti eorum rapto habent.

34. Inductio probatur, quam sint Tyranni in sepe civibus magni.

clam nocte interfecit: Iloas, (hi sunt anti-
 quitum Castellani, agreste genus) transfugere
 voluisse insimulati, per omnes vicos sub ver-
 beribus acti cadebantur. Cleomenes ejus-
 dem Reip. summam ad se traducturus, nihil
 prius habuit, quam Ephoris funus facere,
 quod hi autoritate & potentia novis cona-
 tibus quam maxime obstitissent. *Plutarch.*
in Cleom. num. 8. Pisander Athenis, quamvis
 modestissime auspicabatur Democratiæ in
 Oligarchiam mutationem, non potuit ta-
 men, ut ait Thucyd. *libr. 8.* à violentia abstin-
 nere. *Alios enim quorum sublatio oportuna*
videbatur, interemit, alios in carcerem con-
jecit, alios relegavit. Triginta verò Tyranni
 à Lacedæmoniis inducti, quoscunque vole-
 bant, comprehendebant, non jam malos &
 infimæ fortis homines, sed Optimates, &
 quos minime toleraturos violentiam, sed
 potius contrà ituros arbitrabantur, quod
 cum Theramenes reprehenderet, Critias re-
 spondit: *sieri non posse, ut qui dominatum*
appetunt, cum adipiscantur, nisi eos amo-
veant, quos maxime impedire posse arbitra-
sur. *Xenoph. 2. Græc.* Philippo Macedoni idē
 exprobratum volebat T. Quintius, cum ob-
 sidēs plures potentē negare sibi plurium co-
 piam esse. *Tu enim, in quiebat, te solum esse*
cisti, Amicis scilicet & cognatis interfecisti. *Plu-*
tarch. in Quint. L. Tarquinius pater nō tan-
 tum in curia Romæ hac arte solitudinem fe-
 cerat, ita ut Junius Bruti nomen sibi sumere
 cogeretur, quò simulatione stultitiæ à vi tu-
 tus esset, sed idem cōsiliū Sexto filio apud
 Gabies, quos dolo & fraude occupaverat, i-
 mitandum proposuit. Nec mora, quam pri-
 mum occasio sese obtulit, is Antistium sub-
 ditis literis ad supplicium rapuit, & in socie-
 tatem afflicti criminis illustriores quosun-
 que viros implicuit, quò sublatis è medio ca-
 pitibus reliquum vulgus patris exercitui &
 domesticis hostis arbitrio exponeretur. Pater
 verò Romæ, sum jam firmas imperii habe-
 nas existimaret, nequissimo quoq; sodalium
 subornato, eorum opera multos illustres vi-
 ros involvit criminibus capitalibus, *πρώτος*
ἦν τῶν ἐχθρῶν Ἀλεξανδρῆς, ὅς αὐτῷ, ἔπειτα
καὶ τῶν ἄλλων ἑ; ὑπὸ λαμβάνει βαρβαρῶν ἰγυρῆς τῶν
ἐπιβαλλῶν, καὶ οἷς πολλὸς πλοῦτος ἦν. Vnde expo-
 nentiorib. pleriq; haud ignari, qua de causa,

impeterent, priusquam calumniis oppri-
 merentur, ultro furori se subtraxerunt, so-
 lumque verterunt. Tarquinius verò subla-
 ta per mortes exiliaque parte Senatus potis-
 sima, Senatuum alium constituit, amicis suis
 in vacua loca suppositis: ac ne his quidem
 permisit quicquam injussu suo vel facere vel
 dicere, *Halycar. lib. 4. Antiq. Rom.* adeoque
 viam monstravit, non tantum subsecutus
 Imperatoribus, sed & Gothis Longobardis-
 que imò Pontificibus ipsis, & nuperrimè mi-
 nutioribus urbium singularum Italicæ Ty-
 rannis, quam sequerentur. Castrucius, cum
 Lucensium urbem in manu jam haberet,
 Omnes, ait Machiavell. *qui videbantur im-*
perium Luca possi posse, aut illuc aspirare
velle, è medio sustulit, aut in exilium egit,
ratus neminem eorum sibi fidum fore. *Machi-*
avell. in Castruc. Medicis apud Floren-
 tinos, quas non familias, partim cæde, partim
 exiliis exhauerunt? Iohannes & Cos-
 mus clanculum id egerunt, ut consensu pu-
 pli, cuius favore se contra nobilitatem, ple-
 bis studiis ubique adversantem, præmunire-
 rant, etiam ante principatum invalum, spe-
 statissimas quasque familias urbe depelle-
 rent, quod cum exprobraretur Cosmo, re-
 spondisse fertur. *Septem aut octonem pur-*
purea ulnis cives quotidiè permultos fieri pos-
se. Vtebantur tum Florentini purpurea to-
 gula, sicut nunc utuntur serè atra. Petro sub-
 inde Cosmi filio succedente, principum ci-
 vitatis conjuratione detecta & dissipata, si-
 mulque discusso bello, quod Soderinus &
 Neronius exules à Venetis concitaverant,
 Bardus Altovitus, qui tum vexillifer sum-
 mum magistratum gerebat, à magistratu
 dejecit & solum exilii causa vertere coëgit,
 quicunque conjurationis participes, aut
 contra Medicorum sensisse videbatur. Eadem-
 que fabula repetita fuit, non tantum cum Lu-
 lianus Laurentii frater in æde sacra à conju-
 ratis opprimeretur, magno cum labore vix
 ad sacrarium se recipiente Laurentio, sed et-
 iam, cum Alexander perfido ausu cecidisset,
 Laur. Sur. *et lib. Steud. in hist. suo temp.* adeò
 toties reiteratis suppliciis & proscriptionib.
 æmulæ familiæ aut funditè deletæ, aut ad vi-
 vū usq; circūcisæ, unis Medicis tā florētis re-
 gionis dominiū cedere tandē coactæ fuerunt.

35.
 Exemplare
 centio.

Ne ve-

36. *Causa cadit.* Ne verò Tyrannidem suam in aperto ve-
quas fringere
solent Tyran-
ni. hant, & factis sese perinde, ut Sorex indicio,
 prodant, Carnificibusve deteriores evadant,
 ut dicere solebat Antisthenes, *qui non nisi*
injustos interimunt, dum hi magis in inson-
tes grassantur, Stob. serm. 47. varios futiles-
 que sævitiæ invenire solent prætextus, quo
 jure sese agere incautè persuadeant vulgo,
 quemadmodum Medicæ in exilium se pel-
 lere simulabant, qui plebis commodis vide-
 bantur adversari, C. Marius, quod timeret
 suis conatibus erectum Metelli ingenium,
 ingratitude jam exasperatum, per iniquam
 Apuleij Saturnini trib. pl. legem, in
 37. *Odiumplebù.* quam virum boni publici magis, quam au-
 raræ popularis studiosum, minime juraturum
 præviderat, insidias retendit, voti que com-
 pos factus, eunte in exilium Metello, Ty-
 rannidis in unius imperium tandem desit-
 raræ, infelicia fundamenta jecit. *Plutarh. in*
Mar. num. 10. Flor. Epit. 79. Martio Corio-
 lano suppositum fuit à tribunis pl. crimen
 affectari regni. *Halyc. lib. 7.* quod unicum
 38. *Regni affe-*
ctatio. fuisse crimen eorum, qui crimine vacabant,
 sub Tiberio scribit Tacitus. Nam si omnia
 alia desint, quæ pro salute principis & impe-
 rij præsentis defensione suscipitur vindicta,
 partim necessitate ipsa, partim boni publici
 prætextu excusatur. Ignoscendum quippe
 est ei, qui sanguinem suum quomodocunq;
 redimere voluit, & hostis censetur pacis pu-
 blicæ, cuicunque præsens conditio odio est.
 Itaq; Commodus Imperator, nactus semel
 39. *Conjuratio.* sævendi occasionem ex imprudenter dete-
 cta Lucillæ fororis multorumq; Senatorum
 conjuratione, præcipue cum consilium sug-
 gessisset Perennis, ut præcipuum quemque
 succideret nec eminere quenquam patere-
 tur, non tantum ad supplicij consortium tra-
 xit, quoscumq; suspitio aliqua prægravarat,
 sed etiam finxisset contra se conjurationes
 fertur, ut liberè in bona & vitas civium
 grassandi causam arriperet. *Herod. libr. 1.*
Lamprid. in Comm. num. 3. Nero jam per
 se sanguinarius & metu sævus, multo evasit
 sævior, quasi per justam causam duabus
 conjurationibus promulgatis. Nullus enim
 posthac adhibitus delectus, aut modus inte-
 rimendi quoscumq; libuisset, quacunque de
 causa, *Sueton. in Ner. c. 36, 37.* Antistomachus

Argivorum Tyrannus sumta occasione,
 quod Aratus Argivos Achæorum ope per
 insidias aggressus fuisset, q. conscij fuissent
 insidiarum, octuaginta ex primariis civium
 in conspectu necessariorum strangulari ius-
 sit. *Polyb. lib. 2.* Tarquinius Junior ementi-
 tas literas supposuit in ædibus Antistij, qua-
 rum testimonio tam hunc, quam principes
 Gabinorum uno crimine involveret, & po-
 pulo mactandos objiceret *Halycar. lib. 4.*
 Tiberius, occiso Sejano, irritatusque ami-
 corum ejus supplicis, cunctos, qui Sejanum,
 etiam jussu & exemplo Imperatoris venerati
 fuerant, absque discrimine necari voluit.
lacus, inquit Tacitus, immensa strages, om-
nia sexus, omnia aetas, inlustres, ignobiles,
dispersi aut aggregati. Neq; propinquus aut
amicus adsistere, ne lacrymari, ne disere qui-
de divitibus dabatur, sed circumjectis custodes
Et in marorè cuiusq; intenti, corpora patre-
facta adfectabantur, donec in Tiberium tra-
berentur, ubi sicutantia, aut ripis adpulsa,
non cremare quisquam, non contingere.
Intercideras fortis humana commercium ei,
metu: quantumq; scivitia glisceret, misera-
tio arcebat lib. 6. Annal. Valens Imper-
 cum quidam per sortes imperij successorem
 scrutati reperissent eum, cujus nomen pro
 initiali litera habiturum esset Θ, Th. eaque
 divinatio ad Theodorū quendam traheretur,
 non tantum hunc cū amicis, sed quoscumq;
 invenerat alicujus prærogativæ cum hoc
 nominis initio, trucidari iussit *Marcell. lib.*
 26. Crudelius aliquantulum Herodes, in-
 fantes omnes ejusætatis, cujus credebatur
 esse futurus Rex in Isracl, mactavit. *Marth.*
 2. *Ierem. 31.* Appius Silanus jussu Claudij pe-
 riit, quod Narcissus libertus finxisset, vi-
 sum à se in somnis Claudium manu Appij
 necari, illud que somnium in lecto adhuc re-
 cumbenti Claudio tremebundus narraisset.
Xiphil. in Claud. n. 3. Equiti Romano no-
 sturnæ quietis species causa mortis extitit,
 tanquam vidisset Claudium spicea corona
 evinctum, spicis retrò conversis, eaq; ima-
 gine gravitatem annonæ dixisset. Quidam
 pampineam coronam albetibus foliis vi-
 sam, atque ita interpretatum tradidere, ver-
 gente Autumno mortem Principis ostendi.
Tacit. 11. Annal. in pr. Pari suspitione &
 Kkk k 3 crude-

crudelitati non minori obnoxia fuisse somnia sub Constantio Imperat. testis est Amm. Marcell. lib. 15. adeo ut agrè homines dormisse sese praesentibus fuerentur externis, marerentq; docti quidam, quod apud Atlantos nati non essent, ubi memorantur somnia non videri. Solent enim Tyranni legem Majestatis, boni publici praetextu tremendam, severiter exercere, quemadmodum Tiberius respondit consulenti praetori, an judicia Majestatis cogi juberet. Suet. in Tib. c. 58. & sub illam, quò longius manum extendendi copiam habeant, concludere, non tantum facta & conatus, sed & verba & cogitationes, suspicionesq; civium. Nero quippe lege Majestatis teneri voluit dicta factaq; omnia, quibus modò delator nõ deesset. Suet. in Ner. c. 32. Apud Domitianum satis erat obijci quaecunq; factum dictumq; ad versus Majestatem principis. Sueton. in Domit. c. 1. Tiberius permultos occidit, quod diceret voluntate sua in cognita perperamq; esse. Xiphil. in Tib. in pr. & Agrippam in carcere coniecit, quod optasse diceretur mortè importunis senu & successionem Caij Ioseph. 18. Augustiq. Iud. Caius de manere suo malè opinatos ad bestias damnavit, Sueton. in Calig. c. 27. & exules omnes uno impetu circa insulas trucidari iussit, quod audisset à quodam ab exilio revocato, Deos se orasse, ut perires Tiberium, à quo relegatus fuerat, opinans, sibi quoq; exules suos mortem imprecari. Suet. c. 28. In dè eo res redierat, teste Seneca 3. de benef. c. 26. ut ebriorum sermo & simplicitas jocantis exciperetur. Nichil erat tutum. Omnium salvandis lacebat occasio. Nec jam reorù expectabatur eventus, qui unus erat. Omne crimen, ait Sueton. pro capitali receptum, etiam paucorum simpliciumq; verborum. Nemini delatorum fides abrogata. in Tiber. cap. 61. Canabat Paulus Pratorius in condita quodam, imaginem Tiberij Caesaris habens exculpam, eminentem gemma: Rem inceptissimam fecero, si nunc verba quasiero, quem admodum dicam illi matrem sumfisse. Quod factum simul ut Maro, unum ex temporis illius vestigatoribus nota vit, conditum testatum, adnotatum esse imaginem obscaurum, ceptis proscritionem componere, nec dubium, quom perfecisset, nisi seruum ejus, cui

nectebantur insidia ebrio annulum detraxisset, & in manu sua ostendisset Paulatim enim, ut Sueton. testatur in Tiber. c. 58. eò processit calumnia, ut hac quoq; capitalis essent: Circa Augusti simulacrum seruum cecidisse, vestem mutasse, nummo vel annulo effigiem impressam Latrina, aut Lupanari intulisse, dictum ullum factum de eius existimatione aliqua lassisse. Peris deniq; & is, qui honores in colonia sua eodem die sibi decerni passus est quo accretis Augustolimerant. Vetuit etiam Tiberius effigies Augusti, ut alia numinum simulacra venditionibus horrorum & domuù accedere, deditque iudicium in Falanum, quod venditis hortis statuam Augusti simul mancipasset, aliumq; quemdam, qui suam imaginem cum ædibus distaxerat, condemnasset, nisi primus esset à Consule sententiã rogatus. Nam ita affectus pudore, ne in rem suam dicere videretur, reu sua sententiã liberavit. Xiphil. in Tiber. num. 7. Marcello objecit Hispanam statuam alius quam Caesaris sitam, & alia in statuam amputato capite Augusti effigiem Tiberij instam. Tacit. 1. Annal. Ennio objicit Capito, quod effigie principis promiscuum ad usum argenti vertisset. Tacit. 3. Annal. & alius quidam impietatis damnatus fuit, quod seruum suum verberasset, qui dramam argenteam Tiberij imaginem signatam gestabat. Philostr. lib. 1. de Vit. Apoll. Domitianus mulierem capite punivit, quod ante statuam principis, veste exuta, cor in denuddasset. Xiphil. in Domit. n. 3. in fin. Caracalla ad supplicium rapuit etiam eos, qui urinam fecerant illic, ubi statuæ imaginesve principum erant. Spartian. in Carac. Commodus teris obijci iussit eum, qui Tranquilli librum Vitam Caligula continentem legerat, quia eundem natalem habuerat, quem Caligula. Lamprid. in Comm. n. 4. In summa, ut scribit Xiphil. in Tib. n. 4. rem erat impietatis is, qui non modò in Augustum, sed etiam in Tiberium ejusve matrem fecisse aliquid, aut minus commode dixisse dixeretur, ac in eum animadvertebatur graustiter. Torquebantur non modò serui contra Dominos, sed etiam liberi & ciues. Multos interfici iussit Tiberius, explorata die & honora, qua nati fuissent, atq; inde animadversa fortuna

40. Suspectio Tyranni sufficit loco probationis.

41. Quam levia crimina concludant Tyranni sub crimine Majestatis.

42. De eodem.

tunæ eorum & moribus. Crematius Cordus coactus fuit, manus sibi inferre, cum aliud crimen viro seni, & qui vitam honestissime traduxisset, improperari non posset, quod in historia ab Augustos pso lecta & probata, Casarem & Augustum non satù cumulare laudasset, Cassiis, & Bruti virtutes non tam commiserit. Xiphil. in Tiber. n. 7. C. Cassiù damnauit Nero, quod in ceruicibus agines Majorù etiam C. Cassij effigiem restituisse ita inscriptam: Ducis partium. Quippe semina belli civilis & defectionem a domo Casarum quasi-tam. Tacit. 12. Annal. n. 2. Sueton. in Ner. c. 57. Gallo objectù fuit, quod uxorè Tiberij dimissam duxisset, & liberè de principatu locutus esset, cui comes additus fuit Syrianus, homo doctus & eruditus, quod Tiberius diceret: Eum Gallicum & familiarem esse, Xiphil. in Tiber. n. 9. C. Rufus Geminius cum impietatem sibi objectam, tabulis testamenti in Senatum allatis, quibus filios suos & Tiberium hæredes faciebat ex quis partibus, diluisset, deficiente accusandi materia, inori coactus fuit, quod mollis & effeminatus esset. Xiphil. in Tiber. n. 10. M. Amylium Scaurum perdidit Atreus, poema, in quo cohortatus erat ad exemplum Euripidis, eum, qui foret sub imperio, ut principis stultitiam ferret. Quo cognito Tiberius rem omnem ad se spectare arbitratus, seq; propter cædes factas Atrei nomine intelligi, dixit se Scaurum Ajacem facturum, quamquam ex hoc capite accusatus non est, sed quod Livilla stuprum intulisset. Xiphil. in Tib. in fin. Alteri Pœtz objectù fuit, quod in Tragædia Agamemnonem probris laceisset, Suet. in Tib. c. 61. & Cajus Atellanæ, ex cujus exodio hunc versiculum citat Suet. in Tib. c. 45. Hæc cum detulit Capreus naturâ ligurise, Poetam ob ambiguis joci versiculum media Amphitheatri arena igni cremavit. Suet. in Calig. c. 27. Nero Paridem saltatorè interfici iussit, quod cū ab eo docere saltare cuperet, discere non potuerit. Cinnam Tuscum multauit exilio, quod, cū esset præfectus Aegypti, loros esset in balneo, quod Nerone Alexandriâ Centuro paratū erat: Sulpitiu Camerimu cū filio periiit, quod cū jam inde à Majoribus Pythici cognominarentur, nō desinerent eo cognomine appellari, sed in Pythicas Sictoria Nerone, ex

similitudine nominis impij forent. Xiphil. in Ner. n. 16. Silanus accusatus fuit, tanquã displiceret iâ imperij curas, præsiceretq; rationibus & libellu & Epistolis liberos: quæ omnia inania & falla perinde arant, atq; incestus, qui vocabulo indicū Lepidæ C. Cassij uxori, Silani amica, interebatur. Tacit. 10. Annal. n. 2. Salvidieno Orphito objectum fuit, quod tabernas tres de domo sua circa forum civitatibus ad stat. onē locasset, Pz 10 Thraleq; irrisor & pædagog. Vultu. Sueton. c. 37. Domitianus Metium Pompuianum in Cyrum relegavit, ac mox interfecit, quod habere orbem terra psum in parietibus cubiculi, quodq; conciones Regum & caterorū principum, quæ sunt apud Lætium scriptæ, & Golgeret, & studiosè legeret, Maternum Sophisten occidit, quod exercendū sui causa in Tyrannos dixerat. Xiphil. in Domit. n. 4. Boetius à Gothorum Rege conqueritur, se missum fuisse in exiliū, tantum, quod argueretur præsasse libertatē Romanam. Boet. lib 1. prof. 4.

Intentantur verò hæc & id genus alia Majestatis crimina non tantum æmulis imperij, & quos vel virtus & imperterrita eruditio, vel autoritas in vulgus supra communē civium ordinem spectatos adeoq; Tyranis timendos facit, sed post illos etiam Divitibus, ut Arist. tradit, lib. Polit. d. c. 11. tum quod divitiæ potentiani & favorem popularem secum vehant, tum quia hoc agendum est Tyrannis, dicente Nerone, ne quis quicquam habeat. Sueton. in Ner. c. 12. Qui volucres prohibere cupit, ne in cœlū subvolent, pennas circumcidit, & serpentes, demto aculeo, ad blandimenta convertuntur. Itaq; tertium Tyrannorum institutum memorat Aristot. ἀδωαμίαι τῶν περὶ γῆρας. Cum enim nemo ἰπικρή τις ἀδωαμίαι, nec Tyrannidem quisquam frustra insultare præsumitur velle, μη δωαμίαις ὑπαρχέμεν. Accedit necessitas, quæ rapaces tacit Tyrannos, dum non tantum luxu & libidine, in quæ perenni sumtu opus est, ad paupertatem adiunguntur, sed etiam, ut ratiocinatur Hieron, apud Xenophont. in Tyrann. Exigenda sunt pecunia, si volumus habere, quæ suppetat nobis in sumtu necessarios, in militia mercenariam, cū sōdiā corporū opera superba, mutationes arcium, & præmia magistratum.

Tyrann.

43.
De eodem.

44.
Post virtutem Tyrannos rursus contra divitiam.

45.
Quare divitibus insidantur Tyranni.

Tyranni, inquit, multa pradari coguntur, & à templis, sacrilegio, & ab hominibus rapina, eo, quod nunquam illis sufficit pecunia ad summi necessarios. Perinde enim ac si bellum semper esset, coguntur aut exercitum alere aut perire. Partim igitur inopia vertuntur Tyranni ad rapinas & exactiones, partim ut exhaustis civibus facultatem adiमत nocendi. Nam Herodes opera tot magnifica exorsus in medio opere sæpè derelicta, tot civitatum fundaciones non alio consilio aggressus est, quàm ut occasionem haberet, novis tributis populum gravandi. *Joseph. 16. Antiq. c. 2. 9. 11.* Tarquinius Superbus inter cæteros maximè capitalibus criminibus involvit, *οἷς πολὺς πλάττει*, quò morte damnatorum bona occupandi sibi potestatem faceret. *Halyc. lib. 4. Antiq. Dionysius Syracusanus locupletissimos quosque post cognatos, urbe depulit, ut sibi relinquerent, unde adulatores pasceret. Iustini. lib. 21.* Tiberius enim testamenta condendi potestatem, quam integram hætenus habuerant, proscriptionis etiam abstulit, quò majori jure desertæ bona involare & fisco vindicare videretur. *Xiphil. in Tiber.* De triginta Atheniensium Tyrannis sic memorat Xenoph. *lib. 2. Græcæ. Multos inimicitiarum, plures vero interficiebant pecuniarum gratia, & ut esset, unde præsidio pecunias persolverent, decreverunt unumquemque, advenam unum prehendere debere, quem interficeret, ejusque pecuniam obsignaret.* Hoc est, quod Plato dicit *8. de Rep. circa fin. τὸς πλοῦσις* sub Tyrannide maximè periclitari, & nihil hodie apud Indos Achinenses religiosius vitari, quàm suspicionem divitiarum refert Herm. de Brece. *part. 8. histor. Ind.* quod Tyranni ejus urbis & regionis, ut primum spes lucri affulsit, subditorum bonis insidari solcât. Diogenes rogatus, quo pacto Dionysius uteretur amicis, *ut utribus*, inquit: *plenos suspendit, inanes abicit, significans à Tyranno divites occidi, pauperes sperni. Lært. lib. 6.* Brutus maluit omnia sua in prædam regis libidini relinquere, quam ea nequicquã retinendo in periculum vitæ incurere. *Lib. 1. 1.* Quam vellet Q. Aurelius nihil possedisse, cum nomen suum inter proscriptionis à Sylla legens, diceret. *Domum mea*

46.
Nova opera
commisisti
Tyrannos ad
exhausti-
endum popu-
lum.

47.
Divitia
multis causis
mortis sub
Tyrannu.

Albana me perdidit. Plutarch. in Syll. n. 14. Nam tam Marius, Sylla, quàm Triumviri, Augustus, Antonius & Lepidus nullos prius extorres egerunt, quàm quos divitiis affluere sciebant, aded ut Antonius, cū ipsi caput occisi quasi hostis offerretur, quem Fulvia, ut hæreditatē ejus lucraretur, noxiis miscuerat innoxium, negaret *faciem hominis sibi cognitam.* *Plutarch. in Anton. Mar. & Syll. Dion in Triumv. & Xiphil. in August. c. 3.* Nã Fulvia, ut ait Dion, *nō tam odio, quam studio quarenda pecunia, sæpè morte multabat viro suo incognitos.* Quod si Nabothus vineâ caruisset, regis hortis heu nimirum vicinâ, nihil causæ insidiarū in illū struxisset Isebel, *1. Reg. c. 21.* nec Agrippina Statulū Taurū nisi opibus illustrē, horumque, eum inbians, pervertisset. *Tacit. 12. Annal. Tiberius Sex. Marium Hispaniarū ditissimū, incestus in filiâ accusatū, saxo Trapejo dejecit: Sed ne dubium haberetur, magnitudinem pecunia malo ver- sisse, aurarias ejus, quanquam publicarentur, sibi meti Tiberius seposuit. Tacit. 6. Annal.* Constat, Cn. Lentulū augurē, cui census maximus fuerat, metu & angore ad fastidium vitæ ab eodē actum, *ut ne quo, nisi ipso hære- de, moreretur: condemnatam & generosissimam sceminam Lepidam in graviam Quirini Consularis prædivitis & orbi, qui dimissam eam è matrimonio post 20. annum, veneni olim in se comparati arguebat: Præterea Galliarum & Hispaniarum, Syriæque & Græciæ principes confiscatos ob tam leve ac tam impudens calumniarum genus, ut quibusdam non aliud sit objectum, quam, quod partem rei familiaris in pecunia haberent.* Sed & Venobrem regem Parthorū, qui pulsus à suis, quasi in fidem populi Rom. cum ingenti gaza Antiochiam se receperat, spoliatum perfidia & accitum. *Sueton. in Tib. c. 49.* Cajus, qui sumtum magnitudine omnium prodigorum ingenia superare properabat, *Aur frugi hominem oportere esse* dictitans, aut *Cæsarem*, postquam immensas opes totumque illud Tiberij Cæsaris vicies ac septies millies H. S. non toto vertente anno absumserat, sparsis etiam nummis in plebem & inutili mole mari complanato, exhaustus deorum atque egens ad rapinas convertit animum, vario & exquisitissimo calu-

48.
De eodem.

49.
Divitiarum
commune crimen
sub Cajo.

calumniarum & auctionum & vectigalium genere. *Sueton. in Cal. c. 37. 38.* Satis constat Macronem non lenocinium, quod prætexebatur, sed divitias ex adulatione conquiritas perdidisse. *Xiphil. in Cajo. num. 2.* Et de Iunio Prisco, eadem de causa ad supplicium rapto, Cajus ipse ratione admirabili confessus est, quod nihil deliquerit supplicio dignum, ideoque se à Prisco deceptum fuisse, illumque frustra mortuum, cum potuisset vivere. *Xiphil. in Cajo. n. 4.* Et commune quidem crimen sub Cajo extitisse dicitur, autor est Dion. Cognoscebat autem de talibus causis taxato prius modo summa, ad quæ conficiendum consideret, confecto demum excitabatur. *Ac super X L. reos quondam ex diversis criminibus unâ sententiâ condemnavit, gloriatusque est expergescâ somno Casonia, quantum egisset, dum ea meridaret. Auctione proposita, reliquias omnium spectaculorum subiecit. Et vendata vit, exquirens per se pretia, Et usque eò extendens, ut quidam immense coacti quadam emere ac bovis exuti, Venas inciderent. Sueton. in Cajo. cap. 38.* Consumpta urbe ac totius Italiz pecunia in Galliam iter suscepit, ad eam gentem, quæ tùm erat maxima atque florentissima, unâ cum Hispanis spoljandam. Ibi publicum crimen fuit divitem esse: atque horum possessiones cum venderet ipse, inde multo majorem pecuniam redegit, quod omnes cogebantur pluris, quam res essent, emere. *Xiphil. in Cajo. num. 5.* Repetit etiam ab urbe, quicquid instrumenti veteris aulae erat, cui distrabendo nihil non fraudis ac lenocinij adhibuit, modo à *Saritta* singulos increpans, Et quod non puderet eos locupletiores esse, quam se, modo consistentiam simulans, quam principalium rerum privatis copiam faceret. Compererat provincialem locupletem ducenta H. S. numerasse vocatoribus, ut per fallaciam convivio interponeretur, nec tulerat modeste tam magno æstimari honorem suæ coenæ. Sed postero die sedenti eidem in auctione misit, qui nescio quid frivoli ducentis millib. addiceret, cenaturumque diceret apud Casarem vocatum spfus. *Suet. c. 39.* Ne ex lusu quidem alex compendium spernens, plus mendacio atque etiam perjurio lucrabatur. Quondam

proximo collutori, demandata vice sua, progressus in atrium domus, cum prætereuntes duos Equites Roman. locupletes sine mora corripere confiscarique jussisset exultans rediit, gloriansque, nunquam se prosperiore alea usum. *Sueton. cap. 41.* In Galliis cum sibi argentum ad lulum deesset, ob eamque causam Gallos censeriac eorum locupletissimos interfici jussisset, ad collutores reversus dixit: Vos quidem de parvo drachmarum numero contenditis: At ego collegi aureorum sexaginta centena millia. Inter hos cecidit & Iulius Sacerdos Gallus, non usque ad eò dives, ut propterea debuissent illi insidiaz parari. *Xiphil. n. 5.* Paucis vides ingenium Caij, qui inter omnes Imperatores ad perfectionem Tyrannidis proximè accessit: Sed postquam Nero se ad eius mores confingere ceperat, brevi, iudice Dione, illum superavit. *Divitiarum Et pecunia fructum non alium putabat, quam profusionem: sordidas ac deparcos esse, quibus ratio impensarum confaret: pralautos magnificosque, qui abuserentur ac perderent. Laudabat mirabaturque proinde adunculum Cajum, nullo magis nomine, quam quod ingentes à Tiberio relictas opes in brevis spatio prædegerit. Quare nec largiendi, nec absumendi modum tenuit. In Tyridatem (quod vix credibile videatur) octingenta nummum millia diurna erogavit, abeuntique super H. S. millies contulit. Suetonius in Nerone, cap. 30.* cuidam prætoriano militi donaverat aureorum centum millia, quæ cum Agrippina uno in loco acervasset, ut intuitu tantæ summæ ad pœnitentiam eum proliceret, duplicari donum iussit: Non enim putaram, iniciens, me tam exiguum munus dedisse. *Xiphil. nu. 2. in Nerone.* Nullam vestem bis induit. *Quadrigenis in punctum H-S. aleam ludit. Non alia in re damnosior, quam in ædificando. Sueton. cap. 31.* Ergo destitutus, atque ita jam exhaustus & egens, ut stipendia quoque militum & commoda veteranorum protrahi ac differri necesse esset, calumniis rapinisque intendit animum. *Sueton. cap. 32.* nec solum nova exegit vectigalia, sed etiam inhiavit locupletum facultatibus, quas per injuriam abstrulit à multis, eorumque non nullos occidit, *Xiphil. n. 2.* inter quos & pallas

50.
Item sub Nerone.

cecidit libertus Claudij, non alia de causa, nisi quod immensam pecuniam longa senectate detineret. Tacit. 14. *Annal. in fin.* Possidebat enim ad aureorum quadragies centena millia. *Xiphil. in Neron. n. o.* Libertos divites & senes olim adoptionis, mox dominationis suæ fautores atque Rectores, veneno, partim cibus, partim potionibus indito, interceptit. *Suetonius in Neron. cap. 35.* Sunt, qui suspicentur non tantum Istunum perfodere aggressum, sed etiam Romam incendisse non alio consilio, quam ut occasionem inveniret novis tributis & exactionibus populum depauperandi. *Tum enim inquit Tacitus 15. Annal. num. 6. conferenda pecunia perurbata Italia, provincia eversas, socijque populi, & quæ ex vitæ turibus vocantur. Inque eam prædam etiam Dy cessere, spoliatum in urbe templis, egestosque auro, quod ad triumphum, quod votum omnium, opulus Romani atque resperere aut in metu sacra veras. Enimvero Asiæ atque Achaïæ non dona tantum, sed simulacra numismatum abripiebantur, aded ut Seneca, quod invidiam sacrilegij à semet averteret, longinquioris cæciliam oraverit, & postquam non concedebatur, sicta valetudine solati æger nervis, cubiculum novægressus. Solent enim Tyranni causas subjicere, ubi nulli occurrunt. Sic Caius exorsus erat molem in mare protractam, ut Xerxes sese ostenderet magis stolidum, expeditionem Gallicam suscepit, ut pecunias tam in hunc, quam in futurum triumphum exigendi speciem ac causam haberet. Scripserat enim procuratoribus, triumphum apparerent, quantum nunquam alium fuisset, quando in omnium bonum bona jam haberent. *Suet. in cap. 47.* Filia porro nata novam exactionibus causam præbuit. *Pauvertatem enim nec jam Imperatoria modo sed & patria conquerens onera collationes in alimoniam atque dotem puella recepit. Edixit & strenua in eunte anno se recepturum sterisque in vestibulo aditu Calendæ Ian. ad captandam stipem quam plenum ante eum manibus sic sinu omni generis turba fundebat. *Sueton. ca. 24.* Heliogabalus ut thesaurum templi Carthagenensis abstraheret Vraniam Deam Deo suo Heliogabalo uxorem petuit & deus nomi-**

ne, quicquid in æde eius occultaretur: Quin & à civibus ad nuptiarum celebritatem pecuniam exegit. *Herodian. in Ariston. Hellogab.* Id vero jam proflus Tyrannicum est calumniis circumvenire cives quò divitiis eorum ministris voluptatem adulatoribusque distribuendis potiaris: Domitianus spectatores in muneribus replebat & vinum sæpe è speculatore sinebat. *Qua res ait Dion. ut multitudini erat voluptatis ita potentibus viris causa erat interitus. Multos enim occidebat, cum non haberet unde tantos sumum faceret partim reos factos in Senatu partim absentes accusatos. nonnullos quoque ex insidiis clandestino veneno sustulit. *Xiphil. in Dom. n. 2.* Itaque rectè Claud. inter notas Tyrannidis, de bell. *Gilard.**

Insuper terribilibus & suis mortentibus baris, Virginitibus raptor, thalamis obscuro adulter, Divitiarumque dies & suæ metuentia maritis. Quisquis vel locuples pulchra vel conjugis notum Crimina pulsatur falso crimine defuncti Accitum conficta perit.

Tyranni in biareta mentis, & pariter habentis tunc.

Cajus aded legitur inhiasse hæreditatibus civium, ut testamenta vana & irrita pronuntiaret eorum, quoscunque quis diceret hærede Cæsare mori destinasse. Quo metu infecto, cum jam & ab ignotis inter familiares & à parentibus inter liberos palam hæres nuncuparetur, derisore vocabat quod post nuncupationem vivere perseverarent & multis venenatas mæstas misit. Omnia etiam testamenta primipilium, quæ ab initio principatus Tyberij neque illum, neque se hæredem reliquissent ut ingrata rescidit. *Suet. in cap. 38.* Tiberius nunquam induci potuit ut veteranis dimissionem indulgeret ex senio mortem ex morte compendium captans. *Suet. in Trib. cap. 48.* Nero instituit ut è libertorum defunctorum bonis pro semisse dodrans cogereetur ei, qui sine probabili causa eo nomine essent, quos fuissent illæ familiz quas ipsæ contingeret, deinde ut ingratorum in principum testamenta ad fiscum pertinerent, ac ne impune esset studiosis viris qui scripsissent vel distassent ea. Ec cum interdixisset usum amethystini ac Tyrij coloris, submississetque

St. Tyranni singere causas exaltationum.

qu inundinarum die pauculas uncias vende-
ret preclusit cunctos negotiatores. Quin et-
iam inter canendum animadversam matro-
nam, vetita purpura cultam, demonstrasse
procuratoribus creditur, detractamq; illicò,
non veste modò, sed & bonis exiit. *Sueton.
in Nerone. c. 32.* Domitianus vivorum ac mor-
tuorum usquequaque, quolibet & accusato-
re & crimine, corripuit, confiscatis etiam a-
lienissimis hæreditatibus dummodò unus
existeret, qui diceret audisse se ex defuncto
cum viveret, hæredem sibi Cæsarem esse.
Sueton. in Domit. n. 12.

53.
Mittitur pec-
cas, qui pec-
cat ex causa.

Haftenus de iis Tyrannorum crudeli-
tas in certos saltem ordines civium, nec sine
aliquo prætextu, quemadmodum lanienam
Parisiensem & Hugonotarum stragem excu-
sabat Catharina Medicæ, *Alicriam partem
interitus alteram vindicandam esse, Les Me-
moir. d' Etat sous Charles IX. lib. 10.* & Seli-
mus I. paricidiorum suorum injuriam mi-
tigabat necessitate, idem sibi temendum fu-
isse dicens, *n. si præmissis. Vasc. in Sel. l. Vbi
verò ad summum venit Tyrannis, sævitiam
profus in naturam vertit, & non tantùm, à
quibus insidiaz verisimiliter timentur, sed
promiscuè cives in universum invadit, adeo-
que, ut ait Seneca, ex Voluptate crudelitas est.*
Basilias Muscovita, immisissis in globum ho-
minum Vrbs & Léonibus, cum sublarum à
dilatantijs ejulatum audiret, nullum cantum
dixit sibi unquam auditum jucundiorém.
Idem baculum gestare solebat, acuto clavo
præfixum, quem per plantas agebat eorum,
quibus cum sermonem cedebat, carè admo-
dum comitatem suam vendens. Nam ut pri-
mum quis non videbatur vulnus accipere
satis præsentis animo, ecce tibi paratos car-
ceres, paratos culleos, *Oderbor. in Gs. Basf.*
Sicut enim olim Persæ pro verberibus grates
agebant Regi, quod ex iis intelligerent, se
abhuc esse in ejus memoria: Ita videbatur
benevolentiam principis contemnere, qui
plantas contrahebat, & benevolentia qui-
dem frui cupiebat, vulneris autem dolorem
respuebat: L. Sulla, qui nemo unquam san-
guinem humanum licentius bibit, cum se-
ptem millia civium Romanorum contruci-
dari jussisset, & in vicino ad ædem Bellone
sedens exaudisset conclamationem tot mil-

54.
Sed confum-
matus Tyrannus
est, qui
ex voluptate
in omnes sa-
vit.

lium sub gladio gementium, exterrito Sena-
tu: *Hoc agamus, inquit, P. C. sed iis paucis
meo jussu occiduntur. Senec. 1. de Clem.
cap. 12.* Cajus Calig, dicebat, cum agmina-
tim cives ad supplicium raperet, *se rat. ones
purgare, Sueton. in Caj. cap. 30.* & cum ad
saginam ferarum muneri præparatarum, ca-
rius pecudes compararentur, ex noxijs la-
niandos annotavit, & custodiarum seriem
recognoscens, nullius elogio mispecto, stans
tantummodò intra porticum mediam, à
calvo ad calvum duci imperavit. *Sueton. in
Caj. cap. 27.* Senatores equitesq; per omnia,
qua in rerum natura tristissima sunt, fidi-
culis, tribularibus, eculeo, igne, Sultu suo
torfit, non questionibus, sed animi causa, ut ait
Seneca 3. de Ira cap. 8. *Adco impatiens fuit
differenda voluptatis, quam ingens crude-
litas sine dilacione pascebat. ut in Xysto ma-
re: norum horiorum, qui porticum a ripa se-
parat, in ambulans, quosdam ex illis cù ma-
tronis atq; alijs Senatoribus ad lucernam
decolaret. Quid instabat? quod periculum
aut pr. vatium aut publicum una vox mina-
batur? quantum fuit lucem expectare?
Deniq; ne Senatores populi Romani soleatis
occideret. Quid iam inauditum, quam no-
biturnum supplicium? Cum latrocinijs te-
nebru abscondi soleat, animadversiones, quò
notiores sunt, plus ad exemplum emendatio-
nemq; proficiunt, Sen. ibid. § cap. 19.* Id
verò sævitiam omnem superat, quod Publ.
Africanum Potitum hominem plebejum,
qui adhibito jurejurando promiserat, se, si
Cajus convalesceret, libenter moriturum,
Item quod Afranium Secundum Equestris
ordinis, qui receperat eadem de causa in sin-
gulare certamen descendere, pro pecunia,
quam se accepturos speraverant, dum vitam
pro Cajo profundere paratos sese obtulif-
sent, coegerit promissis fidem facere, ne pe-
jerarent. *Xiphil. in Caj. num. 2. Sueton.
cap. 27.* quemadmodum & Commodus in-
vitos præcipitavit, qui se mori velle prædi-
xissent. *Lamprid. in Com. n. 4.* Imò, ut con-
summatissimè Tyrannidis in Cajo documen-
tū habeas, nò tātum de universo Senatu tru-
cidādo cogitavit, sed & optasse auditus fuit,
*ut populus Rom. unā ceteris haberet, ut se-
lera sua tot locis ac temporibus adducta in unū
LIII 2*

55.
Summa cru-
delitas.

86.
Summus Ty-
rannidū
gradus, in u-
niversum po-
pulum gras-
sari.

istum & unum diem cogeres. Senec. 3. de Ira. c. 19. Xiphil. n. 3. Suet. c. 30. Acclamante aliquando populo: *Adolescens Auguste*, ratus id ad sui injuriam pertinere, multos ex theatro ad supplicium proripuit, alios inde abeuntes, quod sæpè facere solebat, intercept. *Xiphil. ibid.* Inquietatus fremitu, gratuita in circo loca de media nocte occupantium, omnes fustibus abegit, elisiq; per eum tumultum viginti amplius Equites Rom. totidem matronæ, super innumeram turbam exteram, scenicis ludis, inter plebem & Equitem causam discordiarum ferens, decimas maturius dabat, ut equestria ab infimo quoque occuparentur. Gladiatorio munere, reductis interdum flagrantissimo sole velis, emitti quenquam vetabat, remotoque ordinario apparatu, rabidis feris vilissimos senio confectos, gladiatores quoque pugnaces, patres familiarum notos, sed insignes debilitate aliqua corporis, subiciebat. *Suet. c. 26.* Volebat, ut bini inter se, non nunquam etiam confertim, tanquàm inter se manus cruentas confererent, ita ut sex & viginti Equites uno die ceciderint. Deficiente numero eorum, qui ad bestias damnati erant, nonnullos ex ea turba, que in tabulis confederat, corripit iussit, & bestiis objicit, iisque, quò minus loqui possent, aut quenquam accusare linguas præcidi curavit. *Xiphil. n. 2.* Congregato populo, magnam vim auri & argenti profudit de superiore loco, qui plerique, dum colligunt, moriebantur, quod feramenta quædam iis miscuisset. *Xiphil. n. 6.* Puteolis dedicatione Pontis, cum multos è littore ad se invitasset, repentè omnes præcipitavit, quosdam gubernacula apprehendentes, contis remisq; detrusit in mare. *Suet. c. 32.* Deniq; horreis præclusis nonnunquam populo famem induxit, *Sueton. in Caj. c. 26.* perinde ut Nero plebi divisionem frumenti aufferabat. *Xiphil. in Neron. n. 11.* & queri palam de conditione temporum suorum solebat, quod nullis calamitatibus publicis insignirentur. *Augusti principatum clade Variana, Tiberij ruina spectaculorum apud Fidenas memorabilem factum: sui oblivionem imminere prosperitate rerum.* Atq; identidè exercituum cades, famè, pestilentia, incendia, hiatis aliquè terra optabat, *Sueton. c. 31.*

Postquam igitur eò usque degeneravit Tyrannus, ut vitam & bona civium sine discrimine suz unius libidini servire & prostituta esse sibi persuaserit, & ex aliorum dolore voluntatem aucupetur, non est dubium, quin ad ultimum iniquitatis devenerit, quemadmodum pessimos quoq; Tyrannos excogitandos, exquisitis suppliciorum delictis excellisse, iisque animum inter Epulas & luxum pavisse accepimus. Vitellius per trucidatorum à se cadaverum stragem circumductus, reliquis nares obruantibus, ne scetore læderentur, subridens, *nihil sua visus dolere, dixit, quam ceterum occisum. Sueton. in Vitell.* Neronem, constans fama erat, *ipso tempore flagrantis urbis, inesse domesticam scenam latumq; flamma, ut ajebat, pulcritudine, cecinisse adunum, id est, exciditum Trojanum, presentia mala veteris cladibus asimulanssem. Tacit. lib. 75. Annal. num. 6.* *Sueton. cap. 38.* Cajus in conspectu suo prandentis vel comestantis ut plurimum ferias quæzitiones per tormenta habuit, nullitemque decollandi artificem quibuscunque è custodia capita amputare iussit. Admora altaribus victima, succinctus Papparum habitū, elato altè malleo, cultarium mactavit. *Sueton. cap. 32.* Prætorium virum ex secessu Anticyræ, quam valetudinis causa petierat, propagari sibi commeatum sæpius desiderantem, cum mandasset interim, adjecit, *necessariam esse sanguinū misisionem, cui tam diu non prodesset Hekeborum. Sueton. cap. 29.* Antonius occisorum capita inter potandum recensibat & satiatis aspectu oculis, nonnunquam iis illudebat, quemadmodum Fulvia ejus uxor Ciceronis caput conspuebat, supraque genua collocato linguam extrahebat, acaque, qua ad ornamenta crinium utebatur, pungebat non sine convitiorum segete & eloquentiæ exprobratione. *Dion. in Triumvir.* Archiepiscopus Moguntinus, cum conclusos in horreum pauperes, qui frumentum flagitaverant, unà cum ædificio incendio consumeret, & ejulatus conclamantium è vicinia exaudisset, *Videri sibi voces dixit murium, qui horrea Gastent & Vitæ non suos amba dederit.* Tiberius, cum quidam per forum deportatò cadaveri in-

87.
Exsavia &
cadim vniu-
pratem cape-
re.

aucs

adres insufurrasset, rogatusq; ab iis, qui ad-
erant præsentis, quid ei dixisset, *Augusto se
mandasse responderet, populam legatam pe-
cuniam nondum accepisse*, statim hominem
occidi iussit, *uti ipse de eisdem reb. nuntium
ferret Augusto, de quibus mordere se ac re-
prehendo videbat. Xiphil. in Tiber. n. 3.* Com-
modus, quibus aut singulos tulisset oculos,
aut singulos pedes fregisset, *Monopodios &
Luscios* vocabat. *Quem vidisset albescen-
tes inter nigros capillos quasi vermiculos
habere sturno apposito, qui se vermes secta-
ri eroderet capite suppuratū reddebat. Lam-
prid. in Comm. num. 4.* Sarcasinis verò mise-
riæ illudere, & dolorem acerbitate distorum
exasperare, annon hoc est aliorum calamita-
tibus gaudere. quōd Tyranni faciunt, quan-
do ex libidine sæviunt, cum bonus princeps,
cum Biante, quoties necessitas cogit esse se-
verum, vitiiis quidem irascatur, sed naturæ,
quam destruit, condoleat.

Hinc sit, ut carnificinam, qua gaudent Ty-
ranni, præ omnibus aliis studiis seriò exco-
lant & novis inventis ornatiorem reddere
nirantur. Notus est bos æneus Phalaridis à
Perillo excogitatus, & cum capitis sui perni-
tenti Tyranni delictiis consecratus. Dionysius
super squalidōs carceres eduxit splendidissi-
ma tabularia, in quæ ex tenebris repente in-
jecti captivi visu & oculis orbarentur. Galea-
tius Maria Sfortia, veluti in capitis supplicio
parum gravis animadversio constitueretur,
mortis genere in quoscunque obvios sævie-
bat, ferturque aliquando vivos homines in
culeum insuendos atque humandos curasse,
qui quantumvis minima in re illius volu-
ptati obstitissent. *Iohan. Mich. Brut. li. 6. hist.
Flor. in pr.* Colonom pauperem, qui leporem
interceperat, coëgit prædam suam crudam
cum pelle devorare, unde mortuus est. *Cor-
nius Vol. 6. histor. Mediol.* Tiberius mortem
ad eò leve supplicium putabat, ut cum audis-
set, unum ex reis Carnulium nomine antici-
passe eam, exclamaverit: *Carnulium me ega-
sit.* Et in recognoscendis custodiis, precanti
cuidam poenæ maturitatem, respondit: *Non-
dum tecum in gratiam redij.* Mori volenti-
bus vis adhibita vivendi, *Sueton. in Tiber. c.
61.* Nam

Qui morte cunctos luere supplicium jubet,

Nescit Tyrannus esse, dæterfu irroga :
*Miserum Vera perire felicem iube. Sen. in
Herc. Fur. act. 2.* Gallum, qui liberè de prin-
cipatu locutus fuerat, decreto Senatus da-
mnatum, morique cupientem, in poenam vi-
vere voluit, quòd ignominia affectus & per-
cussus metu diutissimè cum calamitatibus
luctaretur. Semper enim custodiebatur, non
ut ne fugeret, sed, ac manus sibi inferret:
nullus amicus, nullus famulus cum eo erat,
loquebatur nemini videbatque neminem,
nisi quoties cibum capere cogeretur. Cibus
verò ejusmodi erat, ut non voluptatem af-
ferret, non vires reficeret, sed quod erat gra-
vissimum, ne sineret mori. *Xiphil. nu. 9.* Ex-
cogitaverat præterea inter genera cruciatum,
etiam ut larga meri potione per fallaciam
oneratos, repente veretris deligatis, fidicu-
larum simul urinæque tormento distende-
ret. Auctor est Suetonius Carnificinæ locum
diu Capreis ostensum fuisse, unde damnatos,
post longa & exquisita tormenta, præcipita-
ri coram se in mare jubebat, excipiente clas-
sariariorum manu, & contis remisque eliden-
te cadavera, ne cui residui Spiritus quicquam
ineffet. *Sueton. in Tiber. cap. 62.* Cajus, qui
sævitiām ad eò sibi nativam faciebat, ut non
certius signum haberet prognatæ ex se Juliæ
Drusillæ, quam quod crudelitatis indicia
etiam ea ætate à se promeret, qua, quid age-
ret, nondum intelligebat, in festis sc. digitis
ora & oculos simul ludentium infantium in-
cessens, qui que nihil in natura sua laudare
ac probare dicebat, quam *ad dæterpsiū*, non
tantum spectaculis supplicio datorum cupi-
dè se ingessit, sed etiam non temerè in quen-
quam, nisi crebris & minutis ictibus, animad-
verti passus est, perpetuo noto que jam præ-
cepto: *Ita fieri, ut se mori sensiat.* *Sueton. in
Caj. c. 11. 25. 29. 30.* Nero mori iussis non am-
plius quàm horarium spatium dabat. Ac ne
quid moræ interveniret, medicos admove-
bat, qui cunctantes continuò curarent. Ita
enim vocabat, venas mortis gratiā incidere.
Credidit enim Polyphago cuidam Aegyptii
generis, crudam carnem & quicquid dare-
tur, mandere assueto, concupisse vivos ho-
mines laniandos absumendos que obicere.
Sueton. in Neron. cap. 37. Commodus, qui
adhuc sub pædagogo degens, cum tepidius

lotus esset. balneatorem in fornacem detru-
 di iusserat, nactus licentiam ad ingenium suum
 vivendi, cum Tyrannorum crudelitate
 cessit? Medicos imitatus scalpris feralib. ve-
 nam aperuit: Bellonæ servientes verè secare
 brachium præcepit studio crudelitatis. Ista-
 cos verò pincis usque ad perniciem pectus
 tundere coëgit. Cum Anubin portaret, capi-
 ta Isiacorum graviter obrudit ore simulacri.
 Clava non solum Leones in veste muliebri
 & pelle Leonina, sed etiam multos homi-
 nes affixit. Debiles pedibus, & eos, qui an-
 bulare non possent, in Gigantum modum for-
 mavit, ita ut à genibus de pannis & linteis
 quasi Dracones gererentur, eosdemque sag-
 gittis confecit. Sacra Mithriaca homicidio
 vero polluit, cum illic ad speciem timoris
 vel dici vel fingi soleat; Obtonsi oneris pin-
 gueni hominem medio ventre dissecuit, ut
 ejus intestina subito funderentur. *Lamprid. in Comm. num. 4.* Denique eò devenit Vesa-
 niz, ut irrisum se à populo credens, univer-
 sum populum Romanum à militibus clas-
 sariis, qui vela ducebant, in amphitheatro in-
 terimi præciperet, urbemque incendi jube-
 ret, utpote coloniam suam, *Lamprid. ibid. n. 5.* quod jam ante in votis fuisse, Cajo dixi-
 mus, ut & Neroni, qui dicente quodam in
 sermone communi *ἡμῶν ἡμεῖς τὴν πόλιν πύρρην
 πυρρῶν*, imò dixit, *ἡμῶν ἡμεῖς*, planeque ita
 fecit. *Sueron. in Neron. cap. 34. Cupiens enim,*
 ut ait Dion, quod antea semper optaverat, ur-
 bē & Imperium & suum funditus perdere, quā
 quidem ob causam ipse quoq. Priamum mi-
 rum in modum beatum fuisse dicebat, quod
 patriam simul cum regno verditam & dis-
 ser, paucos homines, quasi ebrii essent, aut alia
 maleficia facerent, clam in varias urbes par-
 tes dimisit, quo undique ignem & usum ad-
 ficij supponerent. *Xiphil. ex Dion. in Neron.*

59.
 Omnium per-
 niciem opta-
 re & machi-
 nari, vera Ty-
 rannidū no-
 ta est.

sine discrimine redundante, eequid potest
 esse magis Tyrannicum, & regis virtuti, ma-
 gis è diametro oppositum? cum Regis vota
 in salute, Tyranni in perniciè omnium civium
 expirent. Tiberius, quem Theodorus Gad-
 daræus Rhetoricæ præceptor, adhuc pue-
 rum vocare solebat *πυλὸν ἀρμὰν πρὸς φέρων*,
 naturam ejus sævam ac lentam & sagaciter
 prospiciens & aptissimè assimilans, *Sueron.*
in Tiber. cap. 57. cum sciret Cajum pessimum
 fore & sceleratissimum, libenter ei fertur
 imperium relinquere voluisse, quò mem-
 riam scelerum suorum majoribus Caji sce-
 leribus obrueret, utque maxima ac nobilissi-
 ma pars Senatus post mortem necaretur.
 Sæpè enim dictum illud vetus usurpabat,
Ἐμὴ ἡμεῖς &c. sæpèq. Priamum fortuna-
 tum dicebat, quod ei unà cum patria &
 regno perire licuisset, *Xiphil. in Tib. in fin.* seu
 quod superstes suorum omnium exiisset,
Sueron. c. 62. in fin.

Atque hoc est unum ex tyrannicis institu-
 tis, quod quasi pendium totius appara-
 tus Tyrannici ab initio propositum, dum
 Tyrannus in meliorem civium florem, quos
 suæ Monarchiæ maximè adversos timet,
 ferro & igne debacchatur, aut postquam bo-
 nestum omne ejuravit & in summo injuria-
 rum constitit, rabiem in universos conver-
 tit, quasi per ludum & jocos cives obrun-
 cans, om̄ *ψυλάστῃν ἄδικοι*, Seneca de morte
 Claud sicut Tiberius, cum Rhodiensem ho-
 spitem, quem familiaribus literis Romam
 evocarat, advenisse sibi nuntiatum, aliorum
 cognitioni intentus, torqueri sine mora jus-
 sisset, errore detecto in super occidi voluit,
 ne divulgaret injuriam. *Sueron. c. 62.* Cajus
 punito per errorem alio, quam, quem desti-
 naverat, ipsum quoque paria meruisse dixit,
Sueron. cap. 30. Quid hoc est, nisi vitas ho-
 minum ludere, & cives non alio, quam sa-
 le entorum mancipiorum numero habere?
 quæ tamen ne damnari quidem voluerunt
 optimi principes, nisi causa publicè proba-
 ta, ut supra diximus lib. 1. cap. 3. Cæterum
 Tiberius, ut in naturam ipsam violentum
 suum imperium extenderet, & humanita-
 tem funditus expugnaret, sequè omni inju-
 sti judicii nota absolveret, occisorum à se ca-
 daverà à cognatis & amicis, ne cremari qui-
 dem

60.
 Tyrannus
 patitur
 occisus à se
 duplari.

dem nec contingi volebat. *Interciderat*, ait Tacit. 6. *Annal. n. 3. fortis humana commercium* *91. metum, quantumq; fatidita glisceret, miseratio arcebatur.* Vitium anum, Fulsij Gemini matrem, quod filii necem sseuisset, idem necavit. *Tacit. ibid. n. 2.*

Urbae ius jubet ire narium, nuperq; parentis Aridere Virin. Claudian. bell. Gild.

Antonius postquam cædibus & proscriptionibus urbem cum provinciis exhaussisset, in tanto mœrore ac luctu rem crudelem exorsus est, & ut ait Dion, *omnibus modis deridendam. Insuper enim cæses, ut dies festos agerent, & quasi de vitibus & triumphatis hostibus populo Romani istac sua proscriptione latebantur, grauitate interminaturo, si segnino in gratulationes se diffunderent. Xiphil. in August. n. 3.* Cambyses fororem Comori voluit, quæ sororis casum fletu prosecuta fuerat. Suspiciantur enim Tyranni, suis moribus opprobrium fieri, nisi statim ab omnib. probentur, nec de cæde cuiusquam magis impallefcunt, quàm si palustrem forè conculcent ranam, quemadmodum Sylla pauculos seditionos suo iussu jugulari dicebat, cum aliquot millia civium sub manu carnificis gemere ex vicina æde Bellonæ, ubi Senarum agebat, inaudiret. *Senec. 2. de Clem. c. 12.*

Sed quia Tyranni, si omnes è medio cives tollere pergerent, non essent retenturi, quibus imperaret, pergendum nunc est & videndum, quomodo affecti soleant esse erga reliquos, quibus, quia non tollunt, vitam donasse videri volunt. Eos verò ita faciunt, ut etiamsi jugum tam molestum, tam iniquum excutere velint, tamen non audeant, aut non possint, aut inter se divisi, quicquam aggredi timeant, ad quæ tria summa capita Aristot. 5. *Polit. c. 11.* revocat omnia in summa Tyrannica. Nam cum Tyrannus necessitate versatur in odio civium, quorum commo- dis tantum adversatur, quantum ad suos quæsitus & libidines refert, nec quicquam ab iis sperare habet præter insidias, hoc sibi ex opposito agendum esse, necessitate ipsa consilium suggerente, videt, ut odia, quæ ef- fugere non potest, saltem supprimat & insi- dias inter conatus emori faciat, quemadmo- dum Tiberius primum, *Sueton. in Tiber. c. 39.* mox & Caius Caligula, Tragicum illud

usurpabant: *Oderim, dum metuant. Sueton. in Calig. Odium metu sincere copantes*, ut ait Livius *lib. 40. in pr.* Qui jam quam lon- gissimè progredi, & odium in herba, quod dici solet, extinguere cupiunt, in animos ci- vium primum impetum faciunt, quos ita effœminant, enervosque reddunt, ut libera- tione faciliè obliviscantur, & torte sua contenti, patienter ferre discant, quod à majorib. mu- tari non potuisse, perspexerunt. Quid enim animoso illo Senatu Rom. abjectius cõtem- tiusque fuit, post longa, quibus sub Augusto assueverant otia, ad eò, ut Tiberius in adula- tiones nimias prolapsos, ipse cohibere, & melioris ævi admonere cogeretur? *Tacitus 4. Annal.* Quantilla opera post Caij & Ne- ronis cædes in libertatem seie alserere po- tuissent, nisi fe ipsos sibi mutuo adversari sensissent, animumq; quem præsentem for- tuna requirit, longa servitute jamdudum exuissent? Commodum ad Senatum retere- te, de Roma Commodiana facienda, non so- lum Senatus id libenter accepit, sed se ipsum Commodianum vocavit, Commodum Her- culeum & Deum appellans, *Lampr. in Comm. num. 3.* Quibus verò artibus id assequantur Tyranni, ut ad tantam servitute animos civium dejiciant, & prosternant humi divi- næ particulam auræ, particularius aliquan- tum explicat Aristoteles *de st. cap. 11.* & fontes ostendit historiarum, unde cætera peti possint. Præcipuum caput est, ut yiri ex- cellentes, atq; sapientia ingenia, ultra- que vulgi sordes spectantia *si Pœgripulicy,* aut deprimantur, aut è medio tollantur, ut supra latè explicavimus, quoniam sunt qua- si anima vulgi, *4. Polit. cap. 4.* quibus demtis, quicquid remanet, exanime manet, & verbis ducitur, ut nervis alienis mobile lignum. Post illud, ne succrescant novi furculi ex suc- cisa radice, Sodalitates & Disciplinas ferè interdicit Tyrannus, nec quicquam permit- tit eorum, unde duo hæc ingenerentur: *Pœ- ripulicy in reg. v. 12. 13.* Magni Spiritus & Fides, quibus maxime diffidunt Tyranni. Inge- nerantur autem potissimam Artibus Liber- alibus & Studio Militari. Vnde Iulianus Apostata, ut Christianorum doctrinam è fundamentis subrueret, literas ab illis coli vetuit, quemadmodum & paulò post

62. Tyranni odium metu vincit cupiunt.

63. Deprimunt animos al- tiores.

64. Quibus ar- tibus.

61. Quomodo af- fecti sint Ty- ranni erga ci- ves, quos è medio non tollunt.

Habdallas Arabum, Mahometicæ sectæ devotorum princeps, à doctrinâ & liberalibus quibuscunq; disciplinis eosdem arcuit, *Diac. in Constant. Copronym.* quoniam literarum cultura non tantum extollit cultorum animos, sed etiam Tyrannis propterea exitialis est, quod, dum alii ad silentium vi metuq; ue adigantur, solæ literæ prohiberi non possint, quò minus sua vitia, suas injurias Tyrannis obloquentur, civibusq; abscque ambagibus ostendant, quantum cuique in usurpatorem injustum liceat. Vnde nec majori periculo alius, quàm Philosophorū & Historicorum ordo exponitur, ubi Tyranni pro libidine grauantur, ut paulò ante ostendimus, & scilicet. *seq. planius facere pergemus. Pellūt sapientia professores*, ait Tacit. *Et omnes bonas artes in exilium agunt, Tacit. in Agr. non odio magis, quàm reverentia*, ut ait Plinius in *Panag.* Sublatis verò artibus liberalibus è contrario inducunt Tyranni ea studia, quibus ad serviles operas ingenui animi deprimuntur. Nec enim majus ad cõvertendam Rempublicam pondus aliunde afferri potest, quàm educatione, ut docet Aristoteles 10. *Eth. cap. 9.* & apertius 8. *Polit. cap. 1.* Plato in *Theag. Lach. lib. 4.* de *Repub. lib. 1. 2.* & 6. de *Legib.* Vnde *lib. 5. de Rep. cap. 9.* appositè dicit: *Maximum omnium, quæ dicta sunt, ut Respublica stent, est, cujus nunc pleriq; curam nullam gerunt, institui, scilicet apud ad institutum onjuq; Respubl. si sit popularis, populariter, si Oligarchica, ad modum paucorum. Nunc autem in dominatibus paucorum filiorum, qui imperium habent, molles & cõm, egenorum autem exercitatus & cadunt & laboribus firmati. Quapropter & volunt magis, & valent molles res novas.* Qui igitur sapiunt, Tyranni subditos in servitute emori, aut sedentariis opificiis animam vitamq; impendere cogunt, quò à liberalibus & Martiis studiis avertantur. Sic enim non tantum contra Tyrannum non animantur, sed etiam contra eum moliri nihil curant, postquam vim animi rebus nauci exhausterunt, & servituti assueti sunt. *Θὴ τῆμ γὰρ λυπηρὸν οὐκ ἴδη γινώσκου, ait Aristot. 10. Ethic. cap. ult.* Quid enim Persæ tam obsequiosè colunt Reges, nisi quia à prima juventute sic instituti sunt, *Xenoph. lib. 1. Cyropad.* & cum lacte materno

imbiberunt hanc opinionem: *Regem Persarum colendum esse, tanquam simulacrum Dei omnipotentis. Plutarchum in Themist.* Quam cupidè pro libertate pugnatum erat à Romanis, tam facillè extinctis Majoribus, qui ejus meminisse poterant, juventus in servitium ruit, postquam ab Augusto alium in finem inflitui cepit, quod & Tacitus innuit *libr. 1. Annal. Iuniores post Actiacam victoriam, etiam seces pleriq; inter bella cõvium narr: Quotumquiq; reliquum, qui Rempublicam dilisset? Igitur verso civitatis statu, nihil unquam prisci & integri moris, omnes exuta aequalitate jussu principis spectare. Aristodemus, occupata recens Cumanorum Aristocratia, cum Optimatum liberos mafculos interficere, prout destinaverat, prohiberetur precibus matrum & amicorum, securitatu tamen lux cautum volens, ne quid contra Tyrannidem molirentur, omnes patria exutos, rus distribuit, agrisque colendis damnatos, ab omnibus honestis disciplinis ac studiis longissimè amovit, mortem interminaturos, si quid reprehenderetur intra moenia. Illi igitur, (verba sunt Malyc. *libr. 7. in pr.*) paternis Laribus relicti, rursi alebantur, quasi mancipia, servientes patrum suorum interfectorebus. Et ne in ceterorum quoque civitatum ullo animus existeret generosus ac masculus, dedit operam, ut effeminaretur tota urbana juventutis educatio, sublati gymnasiis & armorum meditationibus & mutata vitæ ratione, quæ primò utebantur pueri. Iussit enim eos more Virginnum comam alere, flores & cinnamos gerere, reticulisq; crinatum nodos religare, inducipiæ tunicis salaribus, tenuissimisque & mollium amociri lanulis & in umbra degere. In ludum saltatorium & ad tibicines alioque Muscarum illecebrarum artifices comitabantur eos *Padagoga* mulieres cum umbellulis & stabellis, ipsaq; lævabant eos, pedes in balnea deferentes & alabastris unguentarios ac specula. Hujusmodi educatione corruptos usque ad annum atatis vicissimum, tum demum inter *Gyros* censeri passus est. Hæc enim est illa Lydia & Ionica Harmonia, quam Plato *lib. 3. de Republ.* è civitate extorrem agit, eò quod molles & temulentos cives faciat, quandoquidem à libera-*

66.
Et inducunt
studia servi-
lia.

67.
Vix assueti-
dinn.

68.
Muliebri
educatio ef-
feminat a-
nimos ci-
vium.

beralibus disciplinis & seuera institutione abducti, luxuique ac otio immerſi, non ſecus ac paluſtri ulgine herbæ fatiſcunt & ad omne opus arduum emoriuntur. Cyrus Lydius bellicoſum animum non prius excuſſit, quam tabernas iis aperiret, inque iis noctes & dies ipſos helluari & pergræcari iuberet, nec quicquam prius, quam popinas Tarenti clauſi Pyrihus, quod non alia re violentius concuſſam fuiſſe Lacedæmoniam virtutem, quam inerti & luxurioſo otio animadverteret, *Plutarch. in Pyrrh.* à quo ſi milites longius tenuiſſet imprudens Annibal, nunquam tantum compendij ad rerum ſuarum recuperationem Romanis ultro obſiſſet. *Plutarch. in Ann.*

69.
Tyranni obſeruant cives laboribus.

Porro non tantum luxu torpeſcunt homines, ſed & ſervili labore obruantur, aut ſedentariis opificiis, nihil niſi humilia cogitare aſueſcunt, quemadmodum Manlius accuſavit Pomponius tribunus pleb. quod filium Ruſ ablegatum, interque pecudes habitum, agreſti vita & ruſtico cultu emacularet, vigorique naturalis, ſi quid reliquum eſſet, duro labore exiccaret. *Liv. lib. 7.* Dionyſius pater, quod nec filio ſatis fideret, domi clauſum perpetuo ſervabat, ab omni conſuetudine ingenuorum remotum, metuens, ne in animum eius ullaſ cogitationes inſererent grandi orea. Quæ miſer ille, orbatus colloquiis hoæſtorum virorum totos dies domi ſedebat, fabricans puſilla vehicula, lucernulas, ſellas ligneas, menſas, huiuſmodique alia, in quibus ſua fortuna indignis ſtudiis diu verſatus, igniculos potius virtutis, quos à natura habebat, extingueret, quam ullam in partem augeter. *Plutarch. in Vita Dion.* Cyrus Babylonicos eadum de cauſa, ſcilicet quò generoſos Spiritus à cura rerum novarum auerteret, ad fodiendum agroſ & terram petrumpendam condemnauit, *Xenoph. lib. 7. Cyrop.* & familiare eſſe Tyrannis, dicit Ariſtoteles, ſervilibus operis cives premere, non tantum, ut animum laborando perdant, ſed etiam, ut facultatibus, dum ſuis rebus proſpicere alienis operis prohibentur, exuti, minus ad rebellandum virium retineant. Sic enim Pharao, ut emigrationis curam Iudæis præſcinderet, operas geminavit, *Exod. cap. 1. 5.*

& Aggerum Nili, Pyramidumque extructio non alium finem in Aegypto habuit, quam ne populus otio nimio laſciviret, & contra Pharaones ſuos cornua ſumeret, quod inſtitutum iſdem in oris redintegraverant Mammeluci, cum occupata Aegypto, cives & incolas, armis prius multatos, ad tranſtra & ſtrivas, ſeu ſordidas mercaturas dilabi ſinereat, imò iuberent. *Martyr. in legat. Babyl.* Etiam Cyprieldæ olim Corinthi, & Piſiſtratidæ Athenis magna moliebantur operaj in honorem, ut videri volebant, Deorum, *Thucyd. lib. 6.* revera autem, ut otium eriperent multitudini, & paupertatem civibus inducerent, *Ariſtot. 5. Polit. cap. 11.* cui fini & Polycrates Sami tot magnifica opera exorſus eſt, *Ariſtot. ibid.* & Tarquinius Romæ, de quo Halycarn. *lib. 4.* Nec huſ contentum plebem vexare, ſed & uxorata mulierudine fidu & idoneis miſiſta, reliquos cogebat ad opera publica, ratus nihil eſſe periculoſum niſi moræ hæc, quam ſi præſta & opena civium turba ſinereat in otio & ſedere, *ὅτι οἱ πολὺ ἐπιπλεονεχῶν τῶν δυνάμεων σκολῶν ἔχουσιν.* Cupiens autem opera ſemper ſeſta, ab adoreliſta, in principatu ſuo abſolvere, cloacas niſi mirum, quas egerenda coluſiſi fodere ille ceperat, uſque ad fluſiſi perducere, & circum Amphitheatre, que nihil præter gradum habebat, circumdare ſeſiſ porticibus. Hiſ omnibus adhibebantur pauperes, quibus exigua dabat cibaria, eorumque pars cadebant materiam, pars onera ſubſtebant humeris, pars ſubterraneos rimabantur cuniculos, & ſingebant in iſiſ fornicibus, pars exultant portibus, aut opificibus in opere verſantibus ſubmiſtrabant. Aerarij quoque, materiarij, camerarij abſtracti à privatis operibus, detinebantur in opere publico. Reliquum temporis conſumſit idem in gerendis bellis & excitando Capitulo, quod avus Iovi, Iunoni & Minervæ voverat, ne unquam reſpirandi ſpatium populus haberet. Cajum Imperatorem cepit cupido Darij & Xerxis conatibus convitium faciendi, & mare ſibi facere voluit perſivum. Iecit itaque moles immenſas inſeſto ac profundo mari, excidit rupes duriffimi ſilicis, & campos montibus aggere æquavit & complanavit. foſſu-

70.
Probatum exemplum.

ris montium juga, incredibili celeritate, cum morz culpa capite lucretur. *Suetonius in Calig. cap. 37. Xiphil. num. 3.* Nero Isthmum perfodere aggressus est, & palatium, cum plus quam media urbis parte incendio consumit, quo novas impendendi & laborandi necessitates tam civibus, quam militibus induceret. Domus eius, quam auream nominavit, vestibulum tantum fuit, in quo Colossus 120. pedum staret, tanta laxitas, ut porticus triplices milliarias haberet: Item stagnum maris instar, circumseptum ædificijs ad urbium speciem: Rura insuper arvis atque vinetis & pascuis silvisque varia cum multitudinè omnis generis pecudum ac ferarum. In cæteris partibus, cuncta auro lita, distincta gemmis, unio- numque conchis erant, &c. Eiusmodi domum cum absolutam dedicaret, hætenus comprobavit, ut se diceret, quasi hominem habitare cepisse. Præterea inchoabat piscinam à Miseno ad Avernum lacum, connectam porticibus conclusam, quæ quicquid totis Baijs esset calidarum, committeretur. Fossam ab Averno Hostiamusque, ut navibus, nec tamen mari iretur, longitudinis per 160. miliaria, latitudinis, quæ contrariis quinqueremes commearent. *Suetonius in Nerone, cap. 31.* Nihilò parior Domitianus tam suis, quam Deorum ædibus ædificandis, non prius destitit, quam exhaustus operum numerumque impensis, ad publicas rapinas converteretur: *Sueton. in Domitian. cap. 5. & 12.* quò tandem & Neronis impendia evasisse idem Suetonius auctor est *cap. 32.* Nam quos operis subeundis non deprimunt Tyranni, eos multis & exactioibus exhaurire solent, ut paulò post dicemus.

71.

Tyranni quæ de causa bellorum semina ferere soleant.

Hinc fit, ut bellis ferendis nonnulli diligentem querant occasionem, quos *πολεμοποιῶν* vocat Aristoteles, idque duplici de causa, *ἢ πῶς ἀρχοῦσι πρὸς τὴν ἡγεμονίαν, ἢ ἐν ἑσπέρῃ ἀποπλησθῆναι.* 5. *Polit. cap. 11.* quas latius deducit Plato *lib. 8. de Repub.* addens etiam tertiam: *At ubi externos hostes sibi concilia vitæ vel profugavit, & quietem ab eis sibi peperit, bellorum tamen occasionem subinde ferit, ut Ducum opera atque industria populus indigeat, Idcirco etiam, ut collatis*

ad bellum gerendū pecunijs, populus indies magis ac magis exhauriatur, & minus possit resistere insidijs. Quin etiam si quos agnoverit liberali ingenio, ἰλιότρον φωνίμου ἰσχυρῶς, & illos non temere sufficeret spissius imperiū detractaturus, ut illorum delendum occasione sibi paret, eos hostibus objicit. Atque *τύραννος πάντων ἐν τῷ τυραννίῳ αἰεὶ ἀγαθῶν πόλις μοι φερέται.* Cum autem Plato loquatur de Tyrannidis exordio, constat ex eius intentione, quod proprietates has magis attributas velit Tyranno, dum in occupando & stabiliendo statu versatur, quam postquam in occupato jam incaluit & confirmatus est. Alcibiades non alia de causa tantoperè suadebat expeditionem Syracusanam, quam ut se magnum & Republicæ necessariū faceret, & quod denique consilio suo peregit, Democratiæ subverteret. *Plutarchus in Alcibiad.* Aristodemum, cum seditiosis civibus Optimates Cumanorum Aricinis, suppeticas effugitantibus submiserant, ea spe, ut aut naufragio, aut manu hostium intercederent: At cum fortuna favisset Aristodemo, consilium malum auctoribus obvertit, & ex bello occasionem quæ sivit, Optimates suis militibus opprimendi. *Halycarn. lib. 7.* Omnium verò & felicissimè & perspicacissimè hoc arcano usus est Cosmus Medicus, in bellum contra Lucenses cives suos consilio & ope præcipitando, quanquam opprobrium hoc in Albitium convertere nititur Machiavell. *in histor. Flor.* cum tamen & Cosmi partium interesset; bellum trahi, & Laurentius, frater eius ad Philippum Insubrum legatus, non dubie argueretur, seu inertis, si mitius loquendum sit, seu, si verius, perfidiz, quod cum potuisset, noluisse Philippum ab auxilio Lucensibus ferendo avertere, ne Lucenses ad incitas redacti paci perpetuè componendæ Florentinis occasionem præberent. Ex bello enim multa ad Medicos commoda proficisci, ex Iohannis patris arcanis cognitum retinebant, *Ad certorum scilicet hominum mandandam superbiam unicuique remedium positum esse in armis: simul & morbum illi de capite, & rivos de capite exire. Ad sanitatem autem facilè*

72.

Quin etiam Tyranni hoc arcano uti- ter nisi possint.

omnes

omnes, ubi demta materia morbi esset, redi-
rurus. Ioh. Mech. Brut. in hist. Flor. libr. 1.
Tum etiam bello exhauriri bona civium, qui
nisi ditiorum liberalitate subleventur, ad
Speculum, ut tum loqui solebant, adigeban-
tur, seu inter ætarios referebantur, adeoque
facultatem pro Republica aliquid conandi,
imò animum ipsum desperatione perde-
bant. Quod si anteveniendum & pecunia
alicunde fœnorij petenda esset, ut privato-
rum possessionibus parceretur, jam Respu-
blica oppignoratur creditor, & dum singu-
lis pecunia, publico solvenda, creditur, om-
nes in unius servitutem transeunt, quem-
admodum post bellum Lucense Floreniensis
accidit. Compertum enim est ex tabulis
Cosmi, à procuratoribus eius editis, non sol-
ùm publica veltigalia & portoria pro ære a-
lieno sibi ipsum habuisse perpetuò addicta,
sed neminem ferè in tam ampla civitate in-
ventum fuisse, cuiuscunque ordinis & for-
tunæ, in civium modò numero haberetur,
quin in illius nominibus esset, multi gran-
dem pecuniam, cum non essent solvendo,
facile hoc patienti, per multos jam annos
deberent. Vt igitur diu se necessarium civi-
bus tam singulis, quàm universis præstaret,
Rempublicamq; ue ad eò totam sibi devinci-
ret, Iohannes primum, mox etiam Cosmus
Medices, belli causas & protractiones sedu-
lò quæsitiv, tum etiam ut cives per factiones
bellum pacemve præferentium disjungeret,
& denique, ut rebus externo infortunio do-
mi perturbatis felicius, quasi aqua turbida,
piscaretur, inque sua retia cives consilii in-
opes pertraheret.

73.
De crudeli
tributorum
exactione Ty-
rannorum.

Faciunt hæc omnia etiam ad demendam
civibus facultatem nocendi, quo diximus,
tanquam ad secundum scopum collineare
instituta Tyrannorum, quoniam servitute
& laboribus bellorumq; segete exhauriun-
tur bona subditorum: sed omnium maximè
in usu est Tyrannis, η εισφορῶν τῶν πλῶν, ut
vocat Aristoteles s. Polit. cap. 11. seu veltiga-
lium & tributorum immensa & crudelis ex-
actio. Dionysius enim Syracusanus tanto-
perè duplicavit collationes, ut quinquennii
spatio contingeret universam rem familia-
rem à civibus collatam esse. Aristoteles ibid.
nec prius manum abstinuit, quàm in ipsius

atriis convitia à civibus in se jactari exaudi-
ret. Iam enim, inquit, nihil amplius possi-
dens. Tarquinius Superbus, cum patrios
multarum gravitate exhausisset, ne plebi
illius illudendi causam relinqueret, prima
statim εισφορῶν, (quo verbo utitur Halycar.)
denas drachmas in singula capita edixit,
mutato ordine Servij, qui pro magnitudine
census tributa collegerat, Halycarn. libr. 4.
Mammelucci Aegyptii tanta crudelitate
pecuniam à subditis & præcipuè Alexandri-
nis extorserunt, ut pœniteret illic quen-
quam esse divitem, aut rei familiari ampli-
andæ incumbere, cum nihil periculosius es-
set, quàm larga possessio, Martyr. libr. 2. le-
gat. Babyl. quemadmodum & Achinenses
Indos commercij dedita opera abstinere
referunt historiæ Indicæ, quod non sibi, sed
principi parent, quicquid concessisse præter
victum & amictum deprehensi fuerint. Car-
thaginenses, devictis in Africa populis, quos
justo bello se subegisse putabant, universor-
um fructuum medietatem abstulerunt, tri-
buta in civitatibus ubique geminarunt, nul-
lum etiam iis, qui per ignorantiam pecca-
verant, crimen remittentes, nullosque Duc-
es honestantes, qui benignè ac clemen-
ter se gessissent, sed qui grandem ætario pec-
uniam cumulassent, quamlibet injustè per
eos in populum sævitum esset. Vnde fa-
ctum, ut, qui sic oppressi vivebant, non so-
lùm hortatu multorum, sed vel unico nun-
tio facilè ad rebellionem inducerentur, si-
quidem mulieres ipsæ, quod superiori tem-
pore viros liberosque ob non soluta veltiga-
lia duci in servitutem viderant, in singulis
civitatibus conspiraverè, nihil relictorum si-
bi bonorum occultantes, sed mundos mu-
licbres ad solvenda stipendia, Malhoni &
Spendio, seditiois Ducibus offerentes, Po-
lyb. lib. 1. circa fin. quâ fortunâ Athenienses
quoq; destituerunt socii, ad Lacedæmonio-
rum partes transeuntes, Thucyd. libr. 1. &
ultim. quod ab illis præter modum tributis
gravarentur. Xenoph. de Republica Athen. &
cum Rehabeam tributi remissionem flagi-
tanti populo respõderet: Pater meus flagel-
lò vos cecidit, ego vero scorpiones adjecit, de-
cem trib. à sceptro Iudæ sese avulserunt. imò
bona pars Hispaniæ Galliæ, vel ad Gothos,

74.
Qua civitas
se abalienat.

M m m 2

vel

Vel ad Bagandas, vel ad alios ubique dominantes Barbaros transmigravit, iniquitate exactio-
 num compulsus ut latè disputat Salv. *libr. 5 de gubernat. Dei.* Nam Tributaria quidem Majestati debentur, & absque læsione conscientia negari non possunt, *Matth. 17. & 22. Rom. 13. Soro. de justit. & jur. libr. 3. q. 6. art. 7. CoSarr. part. 2. c. peccatum. §. 6. nu. 5. de R. l.* Sed non alium in usum, nec ampliori mensura, quam quatenus exigit utilitas publica. *l. 1. §. in causis 20. de quest. No. 149. c. Ac sanè. No. 161. c. 2. No. 163. in prin. Leon. No. 168. §. in pr. ut diximus lib. 3. de jur. Majest. c. 2 n. 2.* Quicquid excurrit ultrà, & involuptates Principis aut præter usus publicos prodigitur, ad Tyrannidem tam propè accedit, quam longè abit à fine Rerum publicarum seu cura & salute publica. Nam sic Tyranni ex privatarum familiarum eversione rectè definiuntur, qui suis quæstibus intentionior, alienorumq; commodorum negligentior est, quam qui omnium bona destruit, ut ex rebus sibi luxuriosam domum extruat? quemadmodum Nero ex reliquiis fumantis Romæ, ædes sibi aureas excitavit. Menecratem citharædum & Spicillum mirmillonem triumphalium virorum patrimoniiis ædibusque donavit: Cercopithecum Panerorem sceneratorem, & urbanis rusticisque prædiis locupletatum propè regio extulit funere. *Sueton. in Nerone. cap. 10. Præsum est prædium largiri, quod ægidius de Republ. sumat. Tacit. 2 hist. & sacra lex vetat sudores subditorum in delicias Regis converti, Deuter 17.* quia in re multi Christianorum principum superantur à Turcarum Domino, qui ex tributis & vestigialibus nihil patitur sumibus aulæ aut menisæ afferri, ne videatur subditorum bona velle ligurire, *MenaSin. lib. 3. relat. cap. 10 & Mæhômeth in agone id unicum maximè conquestus dicitur, quod semel extra ordinem tributum à subditis egisset Comin. lib. 10. bell. Gall.* At hodie plerunque ita vivitur, quemadmodum sub Romanis, cadente imperio, victuratum testatur & deplorat Episcopus Massiliensis, ubi in hæc necessitatem redacti erant subditi, *ut exuri non facultate tantum, sed etiam condicione sua, atque exulantes non à rebus tantum suis, sed etiam à seipsis; ac*

*perdentes secum omnia sua, & rerum proprietate carerent, & sui libertati amitterent. Quid possunt aliad, ait, velle miseri, qui aspidium, imò continuum exactio-
 nis publicæ patiuntur excidium, quibus imminet semper gravis & indefessa proscriptio, qui domos suas deserunt, ne in ipsis domibus torqueantur. Exilia petunt, ne supplicia sustineant. Le&ores hu hostes, quam exactores sunt: & res ipsa hoc indicat. Ad hostes fugiunt, ut vim exactio-
 nis evadant. Et paulò ante: Quibus enim alijs rebus Baganda facti sunt, nisi eorum proscriptio-
 nis rapinæ, qui exactio-
 nis publicæ nomen in quæstus proprii emolumentis vertunt, & inductiones tributarias pœdæ suas esse fecerunt: qui in similitudinem immanium bestiarum non rezerunt traditos sibi, sed devorant: nec spolys tantum hominum, ut plerique Latrones solent) sed laceratione etiam, & ut ita dicam, sanguine pascebantur: ac sic altum est, ut latrocinijs iudicum strangulati homines & necati inciperent esse quasi Barbari, quia non permittentur esse Romani. Salv. libr. 5. de gubernat. Dei.* Tyranni enim, quia cum Nerone id sibi imperarunt agere, *Ne quis quequam habeat, Sueton. in Nerone. cap. 32.* non tondent modò, sed deglubunt, nec cute tenus sistunt novaculam, sed ad vivum transfidunt, *Non missuracutem, nisi plena cruoris hyrudines.* Triumviri post occisum Casarem non tantum perdebant, quos proscripterunt, sed etiam eos, quos jam misso fecisse videri volebant, ex locupletibus egentes facientes. Nam ab his exigebant pensionem ædium, quas inhabitabant, præcipiebantque redditus prædiorum & pecunias militibus distribuebant, quò eos ad nutus suos haberent paratiores. Præ cæteris verò Antonio omnes facultatum suarum quintam, & vicissimam partem contribuere: Senatores verò etiam in singulos lateres, quos habebant in ædibus urbanis, non suis solum, sed etiam alienis, in quibus habitabant, quatuor obolos persolvere, ac ditissimos quosque separatim alia permulta conferre cogebat. *Xiphil. in August. nu. 2. in princ. nu. 3. in fin.* Cæus Caligula, cum aureorum ducentis tricenis centena millia, quantum in thesauris

Tiberij

75.
 Qua tributa
 Majestati
 debeantur.

76.
 Exemplarum
 verarum exactio-
 num.

Tiberij inuenisset, ante annum tertium dilapidasset, *Xiphil. in Caj. num. 1. Aus frugi hominem oportere esse* dictitans, aut *Casarem. Sueton. in Caj. c. 37.* Ad rapinas conuertit animum, vario & exquisitissimo calumniarum & auctonum, & veet galium genere. *Suetor. c. 38.* Nam & minutissimis literis & obscuro loco leges proposuit, quod prae ignorantia, quam necessariam ipse fecerat, pluribus peccandi, & in multas incurrendi ansam praeberet. *Sueton. c. 41.* Locupletibus sacerdotia obtrulit, ut ejus honoris gratia pecunia illos emungeret. A Caesonia enim & Claudio eo nomine ducenta millia aureorum exegisse legitur. *Xiphil. num. 6.* Auctione proposita reliquisq; domus Augustae subiectis ac venditatis, exquirens per se, precia rerum, eo usq; extendit, ut quidam immenso eo acti quaedam emere ac bonis exuti, venas sibi inciderent. Nota res est Aponio Saturnino inter subsellia dormitante, monitum à Cajo praconem, ne praetorium virum crebro capitis motu nutantem sibi praeteriret, nec licendi finem factum, quoad XIII. gladiatores H-S. nonagies ignorantia addicerentur. Compererat provincialem locupletem ducenta H-S. numerasse vocatoribus, ut per fallaciam convivio interponeretur, nec tulerat moleste, tam magno aestimari honorem coenae suae. Huic postero die sedenti in auctione misit, qui, nescio quid frivoli ducentis millibus traderet, diceretq; coenaturum apud Caesarem vocatu ipsius. Vestigalia nova atque inaudita primum per publicanos, deinde, quia lucrum exuberabat, per Centuriones tribunosq; praetorianos exercuit, nullo rerum aut hominum genere omissio, cui non tributis aliquid imponeret. Pro eduliis, quae tota urbe venirent, certum statumque exigebatur. Pro liabibus atq; iudiciis, ubicunque conceptis, quadragesima summæ, de qua litigaretur nec sine poena, si quis composuisset vel donasse negotium vinceretur. Ex gerulorum diurnis quaestibus pars octava, ex capturis prostituerarum, quantum quaeque uno cubitu mereret. Additumque ad caput legis, ut teneretur publico, & quae meretricium, quaeve lenocinium fecissent, nec non & matrimonia obnoxia essent. Ac ne quod non manubiarum genus

experiretur, lupanar in palatio constituit, distinctisque & instructis pro loci dignitate compluribus cellis, in quibus matronae ingenuique starent. Misit circum fora & basilicas Nomenclatores ad invitandos in libidinem juvenes senesque, praebita advenientibus pecunia fenebri, appositiq; qui nomina palam subnotarent, quasi adjuvantium Caesaris reditus. *Sueton. in Caj. c. 38. 39. 40. 41.* Ad eius exemplum Nero ante omnia instituit, ut è libertorum defunctorum bonis pro semisse dodrans cogeretur ei, qui sine probabili causa eo nomine essent, quo fuissent illarum familiae, quas ipse contingeret. Revocavit & praemia coronarum, quae unquam sibi in certaminibus civitates detulissent. Nulli denegavit officium, ut non adiceret: *Sciò, quid mihi opus sit. Sueton. in Nerone. cap. 31.* Commodus, ut pecuniam in luxus & profusas largitiones per fas nefasque corraederet, nemini gratuito quicquam concessit. Multi sub eo alienam poenam & suam salutem redemerunt. Vendidit etiam suppliciorum diversitates, & sepulturas & immunitates malorum, & alios pro aliis occidit. Vendidit etiam provincias & administrationes, cum hi, per quos venderet, partem acciperent, partem verò Commodus. Vendidit nonnullis & inimicorum suorum caedes. Vendiderunt sub eo etiam eventus litium liberti. *AEl. Lampud. in Comm. num. 5.* Domitianus item nihil pensi habuit, quin praedaretur omnino. Praeter caetera autem ludaicum fiscum acerbe egit, ad quem deferebantur, qui velut professi ludaicam intra urbem viverent vitam, vel dissimulata origine imposita genti tributa non pendissent. *Suet. in Domit. c. 12.* Vespasianus etiam pater in hoc genere exorbitavit, & Suffenus deprehensus fuit, quippe, qui non contentus omissa sub Galbà vestigalia revocasse, nova & gravia addidisse, & auxisse tributa provincius, nonnullis & duplicasse, negotiationes quoque vel privato pudendas pro palam exercuit, coemendo quaedam tantum, ut plurius distraheret. Nec Candidatis quidem honores, seivse tam innoxius quam nocentibus, oblationes venditare cunctatus est. Ex lotio denique vestigal commentus est, quod ipsi ejus filio Tito sordebat, ita ut pa-

77.
Tyranni tri-
buna impen-
dunt in pri-
vatis.

trem eo nomine reprehenderet, qui pecunia ex prima pensione ad nares ad mota cum rogaret, *ecquid odore offenderetur*, & is negaret, *At, inquit, ex lotto est*, Sueton. in *Vespas. cap. 16. § 2.* Sunt tamen, qui Vespasianum unâ cum Galbâ excusent à suspitione Tyrannidis, quod malè partis optimè usi, & ad manubias rapinasque necessitate compulsi sint summa rerarum fisci que inopia, alienis culpis contractâ. Tyranni enim ex libidine & ut voluptatibus suis fomitem subjiciant, alienis bonis inhiant, aut ne quisquam in Republica potens sit, præter Monarcham, quem admodum Cajus multis exprobravit, *quod non puderet opulentiores esse principem*, Sueton. c. 39. Pescennius Niger Palæstiniis rogantibus, ut eorum censitio levaretur, idcirco, quod esse gravata, respondit: *Vos terras Vestrum legatis censitione Gulii: ego vero etiam aërem Vestrum censere vellem*, A. E. L. Sparran. in *Pesc. num. 3.* Theodosius I. adeo fordidè exegit vectigal, ut ne vestem quidem, qua pudenda tegerentur, incensam dimitteret, *Zosim. in Theodof.* Successores ejus amplius aurargentum, seu à Constantino commentum, ut Zosimus refert, seu à perversa consuetudine jam inventum genus vectigalis, eousque extendunt, ut jam omnes mendici & pauperes, omnes meretrices, omnes liberti in agris & urbibus, annuum fisco tributum exolvere cogentur. Exigebatur autem de equis, mulis, bobus, asinis & canibus: De unoquoque homine nummus argenteus: de equo, mulo & bove tantundem: de asino Pholes (nummi genus est) sex, & de cane totidem, ut refert Zonar. in *Anast. Dic.* Ac licet hoc tam iniquum vectigal Anastasius Imperator aboleret, non diu tamen post Justinianus Imperator ad priorum ingenium rediit, vetera tributa exaggerando, & nova addendo. Alios, ut perperam de religione sentientes, multavit, alios, ut immodestè & petulanter viventes opibus privavit, alios ob contentiones inter sese, alios denique aliis de causis, quæ omnes breviter recenseri nequeunt. Zonar. in *Iust. in pr.* Nicephorus Imperator paræcis quidem Ecclesiarum & Xenodochiis abstinuit: pauperes, qui solvendo non essent, tributis loco militare coegit. Cum

aliquando carcerum venditorem divitem esse inaudisset, cum ad se accessit, impostaque in caput manu, juramento dato coegit consistere, quantum auri possideret, qui cum centum libras respondisset, justitæ ferri. Cumque afferretur, nonaginta libras sibi abstraxit, decem residuis possessori relictis, dicens: *Non esse illi tanta pecunia opus*, Zonar. in *Nicephor.* Possent hinc lætius evagari, & Tyrannorum mores exemplis testatos facere, nisi & veterum monumenta iis abundarent, & præteriti ætate nihil esset prius Tyrannicis principibus, quam in sudoribus subditorum triumphare, & per gemitus civium voluptatibus suis inservire. Pisistratidis laudem hanc relinquit Thucyd. *lib. 6.* quod magnifico ædium monumentorumque apparatu urbem duplo reliquerint conspectiorem, quam acceperint: Ad quem in finem? nimirum ac unquam causa deesset exactoribus, ex privata pauperie publice superbiendi, quandoquidem hac ratione civibus subtrahebantur nervi contra Tyrannum, & quidem sub specie & prætextu ornatus publici, ne cui forte, quorum exactiones tenderent, innotesceret. Crocodilus patitur trochilum aviculum capere escam è faucibus suis, non illius amore, sed sua ipsius causa. Repurgat enim rostro suo os illius: Ita Tyranni, etiam si ablandiantur populo, & liberales videri cupiant, hæc tamen omnia ad suum quæstum referunt. *Plin. libr. 8. cap. 25.* *Leo rugiens*, inquit Salomon, *est rursus esuriens, princeps impius super populum pauperem. In multiplicatione justorum latrabitur vulgus, & cum impij sumserint principatum, gemet populus.* *Prov. verb. c. 25.* Non secus ac aquilarum pennæ, dum aliorum avium plumis miscentur, eas devorant; Ita Tyrannus adeo esse inquam vim spoliandæ plebis, scribit Plinius *lib. 10. cap. 3.* *ut quod vis non potuerint, mortui auferre velint.* Nam Herodes, cum mortem in foribus subolfaceret, Salome ejusque marito Alexæ mandatum dedit, ut quos ex nobilissimis quibusque familiis congregatos haberet selectos juvenes, se moriente, statim à militibus contrucidari juberent. Sic enim se publico planctu moriturum, *Ioseph. libr. 17.*

78.
De eodem.

Antiquus, c. 9. § 10.

Tandem

79. Tandem cum sæpè etiam oppressis re-
 deat in præcordia virtus, &
Quibus armis Tyranni demant civibus facultatem nocendi.
 Magnum pauperies opprobrium jubeat
 Quidvis & facere & pass. Horat.
 lib. 3. Od. 23.

80. Exarmatio.

ad advertendam facultatem nocendi longius
 progrediuntur Tyranni, & munitiones civi-
 vium demoliuntur, armaque instrumenta
 rebellandi, ex privatis possessionibus in pu-
 blicas custodias comportant. Exarmatio
 enim non tantum demit audaciam civibus,
 & cum gladio aufert animum: sed etiam
 vanos reddit conatus eorum, qui se instru-
 mentis rem bene gerendi destituti vident.
 Frustrà enim in Aristomachum ab Æschylo,
 & Charimeno & cæteris conspirationis sociis
 conjuratum fuit, quod gladios in urbe pa-
 rari vel haberi sub periculo capitis Tyrannus
 vetuisset. *Plutarch. in Arat.* Ideoque
 Aristodemus occupata Cumanorum Ty-
 rannide, callido commento civibus uno im-
 petu ademit arma. Fingens enim se vereri,
 ne quis tumultus à Divitibus in plebem ori-
 retur, propter agtorum divisionem & zris
 alieni remissionem, neve bellum civile cæ-
 desve intestinæ existerent, dixit *se unicum
 modum invenisse, quo caveri hoc possit, si
 omnes arma prolata ex adibus Divi dedi-
 cent, ut queant in usum contra externum ho-
 stem, si quando opus fuerit, non contra
 se ipsos: Interim rectissime deponi peme-
 Deos.* Quod ubi persuasit, *αὐθιμῶν ἀπὸ
 τῶν παρρηδῶν τῶν ἰσπλῶν*, sequentibus die-
 bus securatus privatas cujusque ædes, mul-
 tos viros bonos occidit, quasi fideles arma
 Diis non representassent. *Halycar. libr. 7.*
 Hipparchus ab Atheniensibus interemptus
 est, quod cives non prohibuisset armam
 concionem portare: ideoque Hippias, ut
 suæ securitati melius prospiceret, ne id fieret
 amplius, sollicitè cavet, *Thucyd. libr. 5.* Ita
 & Mammeluci in Ægypto sibi folis olim ar-
 ma reservabant & Philistini sedulo caverant,
 ne Hebræi gladios aut lancæas fabricarent.
 1. Reg. cap. 13. Donaldus Scotorum Tyran-
 nus neminem inquilinorum passus est ar-
 matum incendere. *Buchan. libr. 4.* Rex Con-
 go rogatus ab Eduardo Lopezio, quare sub-
 ditis interdiceret usu Bombardarum, re-
 spondit, ut se tutum præstaret à vi, quæ sibi

semper timenda esset, si è longinquo à civibus
 periri posset. *Lopez. lib. 1. de regn. Cong. cap.*
 14. Quò magis miror eorum querelas, qui
 tanquam Tyrannicum non dubitant insti-
 tutum traducere, quando ad exercitia ar-
 morum à principibus invitati cives compelluntur,
 cum nihil sit Tyrannis magis adver-
 sum, quam si armorum copiam habeant,
 eorumque usum calleant subditi. Solent
 quidem etiam boni principes armorum tam
 possessiones, quàm usum tollere, prout apud
 Chineses usu receptum esse testatur Hugo
 Lindsch. *part. 2. Ind. Orient. cap. 23.* idque
 propter pacem publicam licitum esse sum-
 mæ potestati diximus *li. 2. de jur. Majest. cap. 5. à num. 4. usq. ad num. 10.* cæterum,
 quia id non fit in fraudem subditorum, non
 magis Tyrannicum censeri debet, quam si
 Romani devictos hostes arma deponere ju-
 berent, *Cæs. 2. bell. Gall. aut Cyrus Babylo-
 nios rebelles in arces hastas ensesque com-
 plicere præciperet. Xenoph. 7. Cyrop.* Quod
 enim in hostes jure victori licet, non licet
 principi in cives. Tyrannus verò, quia non
 potest non sibi omnes cives capere inimi-
 cos, non aliter cum iis, quàm cum hostibus,
 agit, nec arma in universum è Republica
 tollit, quod faciunt pacis publicæ gratiâ
 Principes laudati; sed ademta civibus tradit
 in manus peregrinorum, & externis terrori-
 bus compescit intestinos motus. *Non fortes,
 neq. bellaces cives sibi parare gaudent
 Tyranni, ait Xenophon, sed potius hostes
 & peregrinos ex civibus potentiores reddere,
 atq. horum adhibens satellitum.* In Tyran-
 nico. Non defuerunt enim qui Regi Gallia-
 rum, tanquam notam Tyrannidis, obje-
 runt, quod satellitium habeat conscriptum
 ex Scotis & Helvetiis, quasi peregrinis am-
 plius, quàm civibus, confidens; nec effuge-
 ret suspicionem Rex, nisi ad extrema tan-
 tum ministeria eorum opera uteretur, dum
 interim civibus optima quæque & à rege
 proxima patent officia. Tyrannus enim,
 quia ab his maximè sibi cavere habet, om-
 nium primos juxta se collocat peregrinos,
 quippe, quos argento & auro ita sibi
 devinxit, ut nec velint conditionem suam
 libertate publica mutare, quemadmodum
 milites pro Sertorio & Cæsare se devovere
 parati

81.
 Non omnia
 exarmatio
 Tyrannica
 est.

82.
 Tyrannus
 plerumq. ha-
 bere satellitium pere-
 grinum.

parati erant, *Plutarch. in Sertor. & Casar.* Plato dicit satellites Tyrannorum nidore mercedis detineri, ne abire velint, *libr. 8. de Republ.* nec possint Tyrannum prodere, quippe in eodem luto hærentes. Interfecto enim Hieronymo Syracusanorum Tyranno, ut jacens visus fuit, non secus orta fuit fuga satellitum, ac si omnium in se civium gladii strin gerentur. *Lib. lib. 2. 4.* Itaq. apud Tyrannos ait Aristot. *5. Polit. cap. 21.* τῶν ἐπιδημιῶν αἰεὶ Φύραυος ἐναυγὴς Ἀγροτέρων αἰεὶ Δούραυος. Versari autem propter fores dicebantur apud Persas, purpurati omnes & proximi à Rege, tum etiam custodes corporis Regis fidissimi, ex institutione Cyri & *Xenoph. lib. 8. Cyrop.* unde Prætores, Magnates & Aulicos omnes uno nomine dici τῶν ἐπιδημιῶν βασιλέως notat Barn. Briffon. *lib. 1. de regn. Pers. ex Plutarch. in Themistocel. & Pelop. Athen. lib. 6.* Quanto enim propius hisce patet aditus in arcana Tyranni, tantò minus illorum ordinem colligit ex civibus, quos ad unum omnes sibi infestos novit. Τὸν γὰρ Τύραννον ἰερῶν ἢ παιδῶν. *Sophocl. in Ajac. Fur.*

83.
Quare Tyranni præsunt civibus peregrinis.

84.
Locus ex Arist. explatur.

Adhibet igitur ad latera & in custodiam corporis satellitum peregrinum, largo ære conductum, quod in aperto foribus obversari vult, non quidem civium, ut interpretatur Victorius, sensum phrasinque Aristotelis pervertens, sed Tyranni ipsius, ne quid in Tyrannum post fores oclusum moliri cives possint, quia statim ab excubitoribus prodantur, & ut perpetuo jugo à satellitibus subjecti servire sensum assuescant. Id enim sibi vult Persica phrasim, Ἀγροτέρων αἰεὶ Δούραυος, seu ut *Xenoph. lib. 8. Cyrop.* ἐπιδημιῶν Δούραυος Ἀγροτέρων, aut παρρησιῶν ἐπιδημιῶν. *Herod. lib. 3.* Et cum posterior periodus, οὐκ ἔστιν ἢ c. respiciat civos, ipso Victorio consentiente, ad eosdem pertinere antecedentem necesse est, cum in utraque præsupponat Aristoteles idem subjectum. Ita Nabis Lacedæmoniorum Tyrannus, cum sperare de civibus non posset, ut se salvum vellent, ad satellitum confugit, cumq. suspectos quosdam civium haberet, educatis in campum omnibus copiis (Dromon ipsi vocant) positis armis ad concionem vocari iussit Lacedæmonios, atq. eorum concioni satellites

armatos circumdedit, & pauca præfatus, cur sibi omnia sementis cæventiq. ignoscendum in tali tempore foret, & s. forum referre, si quos suspectos præsens rerum status faceret, prob. bers possim, ne quid moliri possint, quam i. unari molentes: itaque quoddam se in custodia habiturum, donec ea, quæ instet, tempestas prætereat. Sub hæc citari nomina octoginta ferme principum juventutis iussit, atque eos, ut quisque ad nomen responderat, in custodia tradidit, & nocte sequenti omnes interfecit. *Lib. 1. lib. 34.* Agellus Ephorus in eadem Republ. cum versam Tyrannidem potestatem populo odiosam & gravem fore suspicaretur, non alter in curia se contulit, quam stipatus militia, quam in eum finem conduxerat. *Plutarch. in Agid. num. 5.* Primum triginta Tyrannorum apud Athenienses institutum fuit, ut metu satellitum cives partim divellerent, partim in suas leges cogerent. *Xenoph. lib. 2. Græcæ.* Aristodemus Cumis in vasa Tyrannide tres φύραυος statim sibi delegit, unam ex fordissimis & nequissimis civibus, quorum opera factioni Optimatum scepra ademerat: alteram ex impiis servis, quos ipse ob heros interfectos manumiserat: tertiam ex conductitis Barbaris immanissimis & rei belligæ peritissimis. *Hælycar. libr. 7.* Hoc est, quod Claudianus dicit:

Muneri gladii circumdant, septemq. geminis
Ancipites habitant urbes trepidiq. mi-
nantur.

4. *Conf. Hom.* Item quod Hieronymus. *Aut habendum est exercitus Tyranno, aut erundum.* Inter degenerens Hieronymi regis Syracul. notas primo loco affert Lavius *factites armatos*, nec licuisset conjuratis vota sua in eum exequi, nisi sequens à tergo agmen Indigemines, tanquam laxaret elatum pedem à stricto nodo. in augustis viarum substitinisset. *Lib. 1. lib. 24.* Herodem accusavit Iudæi post mortem Tyrannidis erga Imperatorem, eò quod ditando extraneos, subditos redegerit ad pauperem. *Ioseph. lib. 17. c. 12.* Erat enim subditis inexcusable: Extraneis autem ignoscebat facile, sæpè etiam non rogatus, ut scribit idem *lib. 15. Antiq. cap. 13.* Ptolemæum Physiconem *καταπίπτω* dixerunt Alexandriam, cum is gaude,

85.
Tyrannorum studium in peregrinis.

gauderet dici *Evangelus*, eò quod pulsus civibus peregrinos interduceret, *Sirab. lib. 17. Ioseph. 13. Antiqu. ca. 38. Athen. l. 6. c. 27.* & Casimirus Polonorum Rex Magni nomen & gloriam commaculavit ex eo, quod Ludos nimio favore prosequeretur, & privi legis ultra cæterorum civium sortem dotaret. Romani imperij initia si intueare, non alij fundamento innixa ad tantam altitudinem ascendisse, nequicquam reluctan- tibus civibus deprehendes, quam quod conatus civium legionum fides supprime- ret, & vota Senatus anteverteret impetus exercituum. Nam occiso Cajo, dum Senatus vota colligit & cunctanter libertatem, quã data via, persequitur, milites Claudium in castra rapiunt, & cespite levatum Vibi & Orbi Imperatorem designant, *Xiphil. in Claud. num. 1. Ioseph. lib. 19. Antiqu. in princ.* ex quo factum, ut subinde Imperatores non secus ac personas in scena luderent, ut in- quisit *Plutarchus in Galb.* Cæpiusque ab exer- citu, bis terve tantum à Senatu Imperatores dictos, legamus. Tiberius, cum licet stipato- ribus cinctus, tamen à Senatu peteret, ut sibi opem ferret, ne quam injuriam pateretur, risu meri ò exceptus fuit, quasi custodia egeret, ad cuius numum tot millia paratas haberent manus: nec Tiberius potuit, quin risum hunc declinaturus responderet: *Non suos esse milites, sed populi Romani.* *Xiphil. in Tiber. n. 1.* Etenim Augustus patris arca- na secutus, militibus magnam pecuniam largitus, magnisque eos muneribus & gra- tiis demeritus est. quod sine eorum ope in urbem admissus non fuisset, nec sine eorum præsidio & custodia in Senatu venire po- tuisset. *Dion in August.* idque consilium dederat ipsi Livia, ut haberet milites per- multos paratos, quorum alij hostibus obj- ciantur, alij Imperatori præstosint, propter quos comites & foris tutus esse posset. *Id. ibid. in fin.* Cajo decreta fuit custodia Scto, etiam cum in Senatu federet, ne quis eum accederet. *X. phil. in Caj. num. 5. in fin.* Usque ad eò omnes habebat suspectos, ut ne in loco quidem sacro se satis tutù crederet, & peregrinam sibi custodiam decerni cura- ret. Ac Tiberius quidē. cum eum T. gonius Gallus orasset deligere Senatores, ex quibus

viginti sorte ducti & ferro accincti, quoties curiam inisset, salutem eius detenderent, petitionem eius rejecit: *Neque enim sibi vitam tanti, si armis tegenda foret: Mox tamen ultrò petivit, ut Macro præfectus, tribunorumque & Centurionum pauci se- cum introirent, quoties curiam ingrederetur.* *Tacit. 6. Annal. n. 1. C. 3.* Inter omnes autem maximè fidebat Imperatores Ger- manis, tanquam externis, ut Tacitus non uno in loco insinuat, *Lib. 1. Annal. num. 7. Additur magna pars prætoriani Equitum & robora Germanorum, qui tum custodes Im- peratori adcrant. Lib. 15. num. 8. Volabant per fora, per domos, rura quoque & proxima municipiorum pedes Equitesque, permixti Germani, quibus fidebat princeps quasi externis.*

Alij licet satellites in Rempublicam in- ducere nondum audeant, è longinquo ta- men auxilia parata tenent, quibus motus intestinos compescant, eoque sine in odium civium cum vicinis Tyrannis, nunc fœdera, nunc affinitates ineunt, cuius exemplum proponit Halycarn. in Tarquinio Superbo: *lib. 4. Λογίζεσθαι ὅτι Τακυνῶν, ὃν τοῖς μὴ ἡσπασμένοι λαβοῦσι τῆς δαυαρίας, ἀλλὰ ἄλλων ὄπλα, κησασθῆναι, ἢ μόνον ἰπταχίον δὲ Φυλακῆς ἀλλὰ καὶ ἑπιπέης, ἕν ἰπταχίον ἐν τῷ λαβῆναι ἴθους, καὶ πλεῖστον, ἀπαιτητοῦ δαυαρῶν, ἰσχυροῦσι φίλον, ποιήσασθαι, τῆ γαμψοσύνηος τῆς θυγατρὸς, ὃς ὀμάλῃ Ὀκταῖο Μαρμῖο.* Brevius Livius *lib. 1. In caritate cõstitutum nihil spes reponenti, metum regnum suscipi- dum erat. Indeque Latinorum sibi maxime gentem conciliabat, ut peregrini quoque opibus tutor intercederes esset: neque hosti- ta modò cum primoribus, sed affinitates quoque jungebat. Οὐδὲνδὲο Μανίλιο Τυσε- λανο filiam nuptum dat, perque eas nuptias multos sibi cognatos amicosque ejus conciliat.* Ira Hippias occiso fratre Hipparcho, vehementius sibi metuens ad externa au- xilia respexit, si quid tutelæ aliquando foret, statu mutato. Ideoque post hæc Hippo- clo Acantidæ Lampfaceni Tyranni filio Archedicen filiam suam collocavit. *Thucyd. lib. 6.* Veneti ante patrum memoriam Mstrinum Falerium Majestatis & conspira- tionis in Rempublicam damnarunt, quod

87. Tyranni affe- rant affini- tates extra- neam in pra- judicium.

86. Imperium Rom crevisse legionum & peregrinorum militum vi.

Nann cum

cum exteris principibus perniciosas patriæ affinitates contrahendi, indeque auxilia ad opprimendam libertatem paciscendi consilia iniuisset. *Iust. lib. 4. hist. Ven. Contr. lib. 3. de Republ. Venet.* Econtrario Cosmus Medicus ut suspicionem hanc defugeret, filias suas civibus mediocri fortunæ elocavit, & ab iisdem filiis uxores repetiit, clanculum interini cum Sforziis & aliis principibus sub prætextu publicarum legationum amicitias & æquiora fœdera contrahens, modò id cives non adverterent. Nec enim dubium est, quin Laurentius, frater Cosmii, nomine Reipublicæ ad Galeatium Sforziam efflagitandarum suppetiarum causa delegatus, in intimam illius amicitiam penetrarit, & licet se omnia posse apud principem vulgò jactitaret, suppetias tamen pro Republica non impetravit, quod è re Medicæorum nondum esset bellum finiri. Nam cum Medicæi postea Sforziarum opem requirerent, occupata jam Republica promotam & expeditam sine controversiâ obtinuerunt, illorumque amicitiam ut serid colerent, testamento liberis præceperat Cosmus. *Ioh. Mich. Brut. lib. 1. hist. Flor.*

Quod de Satellitibus & peregrinis dictum fuit, idem ob eandem rationem transfert Aristot. & seruos, libertos, mulieres & Gnathones quosvâ Amicos. Nam non tantum graculus graculo affidet, & lupis optimè convenit inter se, sed Tyranni ea conditio est, ut postquam tesseram fregit apud cives, nec tamen adiutoribus carere prorsus possit, ad eos cogatur se applicare, qui ab ipsius arbitrio tori pendean, & civium sanguine se faginare, perinde ut Tyrannus, querant Plato *lib. 8. de Republ. ad fin.* Equus verò, inquit, ex indigenâ Tyranno custodendo operam suam conferre voluerit? Si vider summotus civibus nonnullos è suis serui manumiserit & in satellitum numerum asciderit. Omni-nd inquit: Hi enim fidelissimi sunt futuri & fructuosè seruieni, Tyrannum admirantes & familiariter colentes, pro eo, quod bonos cives eum oderunt & avertantur. Tum etiam iuxta reprehensiones, quas à cordatis civibus aut gravitate singulari nobilitatis amicis timere habet, Tyrannus non sustinet: Itaque Hieronymus Syracusarum

Tyrannus, ex quindecim, quos Hiero pater filio adjecerat tutoribus, non fecit sibi reliquos, nisi duos sororios, nec eos quidem de rebus alicuius momenti magnoperè auditos. *Li. 9. lib. 24. Cajus Macroni & Ennia,* adiutoribus imperij, pro necessitudinis jure, proque meritorum gratia, crucentam mortem persolvit. *Sueton. in Calig. cap. 26. Xephil. num. 2.* Nero non timuit in ipsius matris necem provehi, quod ejus imperio honestè adversari quidem non posset, nec tamen effreni suæ licentiæ quicquam obstare pati vellet, quâ de causa & Tiberius Liviam matrem addè à Republ. semovit, ut edicto sollicitudinem ejus, tanquam nimis curiosam carperet: nec aliud crimen Senecæ & Burrho jugulum fregit, quam quod Thraseæ & cordatis quibusque Senatoribus, ne quis se superesset, cuius autoritas, in omnia scelera præceps ruenti pudorem remoramve injicere posset, Commodus senes universos, paternos amicos tollere è medio decreverat, *ne censura illorū*, ut ait Herodianus *li. 1. sua interpellaretur flagitta: Quin & Marciam concubinam, cum Læto & Electedo cubiculi custodibus morti destinaverat ob id saltem, quod ipsium Saturnalium feriis cum habitu gladiatorio in publicam arenam prodire parantem, precibus & supplicibus votis dehortari institissent, ne quid committere Romano principe indignum vellet. In summa, ut paulò ante dixit Herod. neminem, cui virtus nulla esset, amicum sibi jungebat, sed à cunctis aquè rectū studiū animam advocaverat. Quippe quem die nocteq, alia ex aliis effrena corporū voluptates gravissimo servitio premebant, neminemq, non ab limite, velut insidiatorem submoverat, quemcumq, aut prohibita, aut disciplina ulla essam medicocru illustraret. Scurra verò, & qui rursissima quaq, repræsentabant, quasi additum sibi habebant, &c. Ad provincias etiam regendas non misit, nisi vel criminum socios, vel à criminosis commendatos, ut testatur Lamprid. in *Comm. num. 1.* Maximinus omnes Alexandri amicos & ministeria partim amovit, partim occidit. Nobilem circa se neminem passus est, prorsus ut Spartaci aut Athenionis*

89.

Coniungunt
amicos gra-
viter.

88.

Tyranni in
preco habent
seruos liber-
tos, adulato-
res.

exam-

Exemplo imperaret. *Capitol. n. 3.* Sic Nero statuerat Senatam veterem expungere, & Equites Libertosque in Senatorum locum substituere, quod consilium in Senatu Iudaeico executus paulò ante erat Herodes, cum Synedrio è domo David substitueret Neophytos & Profelytas, qui, quod dignitatem suam Regi acceptam referre haberent, illius unius arbitrio consensum suum modestè accommodarent. *Philo lib. de Tempor. Ioseph. 14. Antiquit. cap. 17.* Et quis unquam ex principibus viris in tantum honorem fuit apud Claudium, quàm Felix, Harpocras, Polybius, Narcissus, Pallas, qui sæpè inter duos Consules ambulabant, at qui viri? quibus vulgus exclamabat: *ò Saturnalia*, quosque verberones, non dubitabat designare in medio theatro, *Liberti scilicet mimi, balatrones, &c. Xiphil. in Claud. num. 4. & 5. Sueton. cap. 28.* Nero digniorem non inuenit, quem Burrho succenturiaret, præter Tigellinum, profuturi pudoris hominem; Galbæ in delictis T. Iunius, *Plutarch. in Galb.* quem Vinium vocat Tacitus: *libr. 1. histor.* Domitiano Parthenius & Stephanus libertus, à quibus & interfectus fuit. *Xiphil. in Domit. in fin.. Heliogabalo* Zoticus, ab omnibus officiorum principibus sic habitus, quasi Domini maritus esset, nec non Protogenes & Gordius aurigæ, quos in omni vita & actu participes habuit. *Lamprid. in Heliog. n. 4.* Idem faciebat libertos, præfides, legatos, Consules, Duces, omnesque dignitates pollebat ignobilitate hominum perditorum, *ut ibidem narrat Lamprid.* Ad præfecturam prætorij saltatorem, qui histrionicam Romæ fecerat, ascivit, præfectum vigillum Gordium aurigam fecit, præfectum annonæ, Claudium Censorem. Ad honores reliquos promovit commendatos sibi Pudibillum enormitate membrorum. *Lamprid. ibid.* Eò quippe recordari præfectum dicit Herod. *ut omnes scenicos artifices ac Theatricos ad maximas imperij dignitates promoveret, Alium è scena iuuentuti, alium Senatui, alium Equestræ ordini præponens. Aurigæ item & Comædiæ Mimorumque, histrionibus maxima imperij munia demandabat, servitium, sui aut libertum, (ut quique turpitudinem reliquos antebat) procuraciones*

tradebat provinciæ, Herod. de Heliog. n. 4. Iusserat & Canonem P.R. unius anni metreticibus, Lenonibus, exoletis intramuranis dari, extramuranis alio promisso. *Lamprid. num. 9.* Voluit per singulas urbes Lenones præfectos urbi facere, & ut essent in urbe XIV. & fecisset, si vixisset, promoturus omnes turpissimos & ultimæ professionis homines. *Idem. num. 7.* Vnde inter imprecationes Senatus: *Servus servorum. Servorum subornatores de Senatu. num. ult.* Usque adeò Tyrannum necesse est averfari bonos quoscunque viros, tanquam votis suis inimicos, & deteriori parti sese applicare. Dionysius Syracusanus, cum quidam familiarium gravem culpam in se admisisset, convertus ad eum dixit: *Animadvertissem in te, nisi Tyrannus prævi viri egeret, ac sine iis subsistere non posset.* Hicò apud Xenoph. in Tyrann. in eam angustiam necessitate quadam Tyrannum conjici disputat, dum viros probos vel è medio tollit, vel à commercio suo ablegat, ne vel virtute sua tacitum ipsius vitium faciant convitium, ut de Thrasea supra diximus ex Tacito. Aristoteles *lib. 5. Polit.* comparat ex hoc capite Tyrannidem cum Democratia corrupta, in qua supra *lib. 4. c. 6.* plurimum dixerat valere assentatores, simulque rationem reddit, quare servitus, mulieribus & adulatoribus Tyranni sese addicere non vereantur, dum cordatorum amicorum ne preces quidem & paterna monita ferunt. *Illæ, inquit, quæ geruntur à postremo genere Democratia, omnia sunt Tyrannum accommodata, Γνωμονεγία ἢ δ' ἄλλων ἄριστος, ob eandem causam: Servus enim non insidantur, neque mulieres Tyrannum. Cum autem esse cum illis agatur, necesse est benevolos esse Tyrannidibus, & statibus multitudinibus. Populus enim studet esse Monarcha, quare assentator apud virosque, in pretio est: Apud populum quidè, qui loquitur ad voluptatem: ad Tyrannum autem, qui se cum ipsis humiliter gerunt: quod profectò opus est & species quadam assentationis. Etenim hanc ob causam studiosa est improborum hominum Tyrannum. Laetitia enim afficiuntur, cum vident sibi aliquos assentari. Hoc autem facere nemo in animo induceret, qui Spiritum liberum haberet, sed diligunt prohi viri, vel certe non adulantur,*

20.

Tyrannides sine pravis amicis non subsistunt.

Et utiles sunt prædici ad res prædici. *Cladus enim Clado, ut in proverbio est: Et nulli mortali delectari, quæ sit opus, et invidiosus.* Talis enim solus Tyrannus videtur cupit. Quæ autem et in se dignitas in tuetur, præbetque se licet hominem, eripit ipsi summum honoris locum. Et quod proprium Tyrannidum est, quæ dominari omnino vult. *Odisseus hoc habent: ὄσκιρ κταλυῖται τὴν δόξαν.*

91.
Tyranni que-
runt late-
bras.

Denique cum tantum sit odium Tyrannorum, ut sæpè à Satellitibus ipsis & servis mulieribusque ipsis ad generum Cereris mitantur, ut Augustus responderet Livie suæ, in regno non tantum hostes sed & familiares timere, & eo quæ dem magis, quo propius accessum habeant ad lectos & cibos Tyrannorum, Dion. in August. in fin. ideoque nemini mortalium se tutò credere audeant, ad solitudinem & laribula se recipere coguntur, tanquam ad extrema asyla. Et enim Dionysius Syracusanus, quod se populo committere non auderet, et turri concionari solitus fuit, & cum abundaret, ut ait Cicero, & aequalium familiaritate & consuetudine propinquorum, haberet etiam more Græcia, quosdam adolescentes amore conjunctos, credebatur eorum nemini. Alexander Perseus cubiculum sibi ea arte construxerat in aëro, ut noctu remotis scalis aditum nulli daret, præter uxori adjectis sub ingressum fidis canibus, qui latratu abigerent, quos propius accedere sensissent. *Plutarch. in Pelop.* Caprensis illi Tiberij secessus, quid aliud, quam fuga lucis & populi fuit. Nam cum jam ad septimum usque lapidem via Appia rediisset, prospectis modò nec aditus urbis mœnibus pedem retulit ostento territus. Et at ei in oblectamentis serpens Draco, quem ex consuetudine manu sua cibaturus, cum consumtum à formicis invenisset, monitus est, ut vim multitudinis caveret. *Sueton. in Tiber. ca. 72.* Commodus paulò audacius tametsi verebatur, ne quid in se moliretur populus, in urbem tamen ab amicis repulsus fuit, sed ita ut nemini fideret, omnesque pariter tanquam suspectos vitaret, *Herodiam. lib. 1. num. 9.* Nunquam enim facile in publicum processit, ait *Lamprid. num. 2.* meque, quicquam sibi nuntiari passum, nisi habuisset plebeo, atque nobis cepit maledicere *Caesari*

quod Perennus ante tractasset. *Domitianum ex solitudine nunquam produisse, quum solitudinem faceret, scribit Plinius in Panag.* Idem parietes porticum, in quibus spatari consueverat; Pheng telapide distinxit, & cuius splendore per imagines, quicquid à tergo fieret, provideret. Et nec nisi secretò atque solus plerasque cultodas, receptis quidem in manu cæteris, audiebat. *Sueton. in Domitian. c. 14.* Itaque rectè Phavorinus, *Vi ferarecta declinamque in angustiorem locum se recipiunt: Ita Tyrannus videtur esse recedentes ex Græcia. in civitate in arcem, deinde in domum & postremo in cubiculum, Stob. serm. 47.* Et Anaximenes rogatus, quid ad familiaritatem esset difficultimum: respondit: Tyrannum. *Stob. ibid.*

Tertium ultimamque Tyrannorum stratagemata collocat Aristoteles in dissociatione civium, à πῶς μὴ πιστεύουσιν ἀλλήλοις, quò pertinent, interdicta concœnationum & conventiculorum, inimicitia inter amicos & ordines civium de industria excitata, & delatorum exploratorumque in conventus & colloquia subornationes, quorum præsentia omnia reddit suspecta & non sinit amicos cogitata in sinu aliorum candidè profundere. Nam cum Latinus Latiaris sub Tiberio Titium Sabinum simulato colloquio induxisset ad animi sui sententiam depromendam, moxque ob hanc libertatem amicus ad exitum raperetur, tantus omnibus injectus est terror, ac si delatorem in quovis amico intuerentur, & cuncta sua dicta, cogitataque palàm esse putarent. *Tacit. libr. 4. Annal. Xiphil. in Tiber. num. 8.* Hac enim fraude Tarquinus Superbus habebat passim Speculatorios, καὶ πῶς καὶ διακονοῦντες τῶν λογογράφων τὴν αὐτῶν πύλωνα, qui vulgò ignoti confabulantibus se miscebant, & interdum Tyranno male loquentes pertentabant singulorum civium animos: tum ut quos sensissent presentem rerum statum molestè ferre, deterebant ad principem, inique convicti pœnas dabant acerbas & inevitabiles. *Halye libr. 4. Arrianus de hoc aucupio conqueritur lib. 4 cap. ult. Sic, inquit, à militibus Romanis temerarij capiuntur. Absdet sibi miles, matrem arrii capiuntur. Absdet sibi miles, Casari*

91.
Tertium Ty-
rannorum
stratagemata,
quod consistit
in dissociatione civium.

91.
De delatori-
bus & specu-
latoribus.

Casari: tu Deluti pignore fidei ejus accepto, quod ipse comissum auferturum est, dicitur esse, qua sententia, d. unde et in eum in carcerem abduceris. Hoc est, quod Tacitus dicit in A. grec. Adimunt per inquisitiones loquendi audiendiq; commercium. Ismaël Secundus, Tacmasi filius, rex Perfarum finxit se mortuum, quo multorum in se animos & affectus exploraret, cumq; non obscure quidam odium praese in Tyrannum tulissent, ut quaeque offendi, promto & exquisito supplicio persecutus fuit. *Bizarr. lib. 11.* Fuitq; suspitio, sparso rumore de caede Caij Calig. ab ipso Cajo famam caedis simulatam & emissam, ut eo pacto erga se hominum mentes deprehenderet. *Sueton. in Calig. cap. 60.* Hieron Tyrannus Syracusanorum eodem modo mittere solebat *αμύματα*, ubicunq; congressus erat & conventus, quod minus liberè loquerentur homines, aut minus laterent, si liberè locuti fuissent. *Arist. 5. Polit. cap. 11.* Et erat genus quoddam sive virorum, quos Plutarch in *Vit. Dion.* & in *lib. αει, πολυπρωγμ.* Dionysio attribuit, sive foeminarum, quas *πολυπρωγμους* vocabant, apud Syracusanos, ut refert Aristoteles 5. *Polit. cap. 11.* ad sublegenda gesta dictaq; civium. Nec sunt ab hac specie proditiois mulieres amovendae, quemadmodum Budæus in *Comm. ejusque ductu Sepulved. & Giphani. in not. ad d. c. 11.* Aristotelem hic ex Plutarch. corrigit, & foeminis substituit hæc masculina: *οι πολυπρωγμους* vel *αποπρωγμους λεγομενοι*, quoniam in *cod. cap.* paulò post Tyrannos dicit Arist. plurimum indulgere civium uxoribus, ut earum conversatione expiscentur maritorum arcana, sicut Fulvii, ut nominat Plutarchus *αει αδασι*, aut Fabij Maximi, ut Tacit. 1. *Annal.* uxor virum prodidit Liviz. inque necessitatem voluntariæ mortis coniecit. C. Salustius narrat L. Catilinam talium foeminarum opera non tantum in consiliis virorum detegendis, sed & virilis audaciz facinoribus exequendis usum fuisse. In *Catli.* Sed ad viros delatores redimus, qui videntur ex institutis Perfarum, unde pleraque Tyrannorum instituta derivat Aristot. *d. cap. 11.* defluxisse, quandoquidem Cyrus per eorum aures venit in cognitionem consiliorum eorum civium, qui ad amissam inconsultò respecta-

bant libertatem. *Xenoph. lib. 8. Institut. Cyri.* Post eum Darius Junior, cum cives omnes suspectos haberet, sibiq; diffideret, omnibus congressibus Emissarios admiscuit, Plutarch. *αει πολυπρωγμους.* ut & Artaxerxes, qui ad se referret, quantum quisque victoriz Regi attribueret. *Plutarch. in Artaxerxi.* Nero Coryczorum hujusmodi opera utebatur, non tantum in rebus seriis: dispositi etiam erant, cum carmen recitaret in theatro, multi palàm & plures occulti, qui vultus alacritatem, tristitiamq; observarent: Eorum autem indicia, qui aliqua in re peccassent, aut statim aut mox gravi poena afficiebantur. *Sueton. in Neron.* Hellogabalus habebat quidem emissarios, sed alium in finem, scil. ut sibi benè vasatos perquirerent, eosq; ad aulam perducerent, ut eorum conditionibus frui posset. *Lampr. in Heliog. n. 2.* Per multum etiam Commodum tribuisse delatoribus, ex imprecationibus Senatus colligere est, ubi sic acclamant Pertinaci: *Nunc securi sumus: Delatoribus metum. Ut securi simus, delatoribus metum: salus simus, delatores de senatu, Delatoribus sustem, se salus: Delatores ad Leonem, te sperante. Delatoribus sustem, &c.* *Lamprid. in Com. in fin.* Mecenas non veretur in consilio suo exploratores Augusto commendare, tanquam Reipubl. necessarios. *Dion. lib. 52.* Solet enim & bonus princeps arcanis Tyrannidis contra rebelles subditos uniliter uti: & oportet esse, ait Apul. *de mund. Imperatori aures regias, & oculos quosdam, quorum officii discat, quicquid ubiq; geratur:* Sed temerè cuiuscunq; delationi fidem habere, quemadmodum de Tiberio scribit *Sueton. c. 61.* *Nemini delatorum fides abrogata, id demum Tyrannorum proprium est, & à virtute Regia alienum.* Etenim ipsius Domitiani testimonio: *Princeps, qui delatores non castigat, irritat.* *Sueton. cap. 9. in fin.* & Tacitus Delatores dicit *genus hominum publico exitio repererunt, nec poeny unquam satum coërcitum.* *lib. 4. Annal.*

Divelluntur porò cives & ab insidiis struendis avertuntur factionibus, quas idcirco Tyrannus inter plebem & nobiles, imò inter nobiles & divites ipsos serit, feliciterque satas serio fovet, ut fidem ipsis mutuo

Nunc 3

inter

94.
Etiam mulieres delationi inser-vire.

95.
Delatoribus sibi fidem habere, Tyrannicum est.

96.
Tyranni factionibus destruant civitates.

inter se demat. Consilium hoc Alcibiadis est, quod non tantum Tissapherni, sed & Cyro repetitis vicibus inculcavit, ne scilicet ad solos vel Lacedæmonios vel Athenienses, quorum potestas, cum de imperio Græciæ certabat, sese applicarent, sed æqualē utriusque opem ferendo, intestinis viribus ambos conteri sinerent, & inter se confumi. *Thucyd. lib. 8. Xenoph. lib. 1. Græcæ.* quemadmodum Philippus Macedo, & ejus exemplo Romani, dissociando à se invicem & in mutua arma propellendo, totam Græciam tandem suo arbitrio subjecerunt. *Iustini. lib. 8. Herodiam. l. 5.* Pisander mutationem Reipublicæ Athenis aggressus, nihil prius habuit, quàm inimicitias hæcæ ferere, & Optimates armare in promiscuam plebem, dum hæc libertatem suam retinere, illi ordini suo debitam dignitatem acquirere obstinabant. *Indefactum,* ait Thucyd. *lib. 8. ut jam nemo is, quæ agebatur, contradicere auderet praeter metu. Quod si quis contra hisceret, confestim aliquo idoneo modo necabatur: neque de percussoribus inquirebatur, neque, si suspecti erant, supplicium sumebatur, sed supra silentium populus se tenebat, adeo perterritus factus, ut si quis esset, cui nulla via afferretur, us si in lucro deputaret, & cum multo plurimum conspirationem esse suspicaretur, quam erat, animo succumbebat. Nec id licebat explorare, tum propter magnitudinem civitatis, tum propter mutuam ignorantiam. Neque, verò fas erat, ob hoc ipsum, cuiquam apud alium miserari ac lamentari vicem suam, quasi de ulciscendo secreta consilia agerent. Si de enim notum sibi ignoratum malum esset, quem alloqueretur, insidiam videbatur, singulis è populo suspitione inmisceri se adentibus, veluti clamantes participes forent eorum, qua agerentur.* Quin Appius Claudius, dum Valerium redarguit, & Martius Coriolanus, dum crimen affectatæ Tyrannidis diluit, *primò* hoc statuunt omnium Tyrannorum signum, quod plebem animent in patritios, quemadmodum Manlius, Cassius, Metius, Gracchus, Marius, Cæsar, Romæ agros promittendo, nexos patribus eripiendo, debitaque pro tenuioribus solvendo, ex una civitate duas fecerunt, donec unius operâ alteram, suis verò artibus utramque ex æquo opprimerent: Sic

Aristodemus Cumis & Medicæi Florentiæ tenuiorum patrocinium contra patritios suscipiendo, & mutuis odiis animos utriusque partis inflammando, viam sibi fecerunt Tyrannidis, *ut supra diximus & dicendum infra erit denuo.* Omnes enim Tyrannos primitus extitisse ex dissidiis plebis & nobilium asserunt Plato *8. de Rep. Arist. 5. Polit. cap. 2. Polyb. lib. 6. Halycar. lib. 6.* Ne nunc Pontificum & Neapolitanorum Regum industriam repetam, qui dum inter civitates, dum inter illustriores familias Italiæ discordiarum semina & occasiones bellorum sedulo aluerunt, perinde eam sub jugum traxerunt, atque olim Artaxerxes, & Philippus, & Romani diremtam & in viscera sua ruentem Græciam. Cæsar tam diu inter Arvernos & Aeduos discordias continuavit, donec utroque sui juris faceret. *Cæs. lib. 1. & 6.* Nero Sorano inter cætera hoc quoque obijci voluit, quod Soranus, proconsul Asiæ, pro claritate sibi potius accommodatum, quam ex utilitate communi egisset, alendo seditiones crevitatum. *Tacit. lib. 6. Annal.* Cajus in ipso theatro Tyrannum agere gavifus, inter plebem & Equites causam discordiarum serebat, eoque nomine Decimas maturius dabat, ut equestria ab infimo quoque occuparentur. *Suetonium in Calig. cap. 26.*

Qui longius progredi volunt, non tantum congressibus emissarios immiscunt, aut animis distrahunt congressuros, sed ipsas ovæ idus aut congressus civium funditus tollunt, quemadmodum Dionysius nec in foro, nec ulibi alibi passus est civium globos, nisi à se convocatos subsistere, & Tarquinius conventus paganorum, Curialium, vicinorum, vel in agris, vel in urbe antea sacrorum causa fieri solitos uno edicto in posterum vetuit, *ne multi in unum locum convenientibus deconvellenda Tyrannide inirentur consilia,* ut scribit Halycar. *lib. 4.*

Atque his plerunque moribus solent se inferre Tyranni, alii pluribus, alii paucioribus, quibus quia, salvis legibus antiquis, uti non possent, ideo leges omnes perumpunt, & ut de Cambyse testabantur Senatores Aulici, nihil justum esse censent, nisi quod sibi visum fuerit. *Herod. lib. 3.* Aristoteles hoc caput partim à Persis, partim ab extrema De-

97.
Congressus civium prohibent.

98.
Leges subvertunt, fundunt.

mocratia deducendum relinquit. 5. *Polit. c. 11.* In hac enim leges silere & nudum arbitrium dominari tradidit, *libr. 4. Polit. cap. 4. in fin. c. 8. in pr. C. 10.* Leges enim & Respubl. esse ad pergrus dixit, 4. *Polit. c. 4.* & ubi minimum Respubl. occurrit, ibi minimum leges habere locum. Quod autem Tyrannis inter omnes Respublica minimè hoc nominis mereatur, patet ex toto 4. & 5. *Polit. explicatumque fuit à nobis paulò ante hoc cap. sectio. 6. in princip.* Persarum verò dominatum vocat Plutarch, *de trib. gen. Respublic. αὐτοκρατῆ βασιλείῳ, καὶ ἀνοικιῶσι, & Atofla de Xerxe ait apud Æschyl. in Pers.*

Κακῆς δὲ παρῆται, ἢ χ' ὑπὸ τυραννίδος πόλις.

Parylati Artaxerxem ad ducendam filiam animare studens, nihil, ait, Regem Persarum morari leges Græcorum, cum ipse regula sit honestorum & iurium diuinitatis constituta. *Plutarch. in Artaxerx.* Pari fiducia, qua Iulia noverca Caracallam ad incestum provocabat: *An nescis te Imperatorem esse, & leges dare, non accipere. Spart. in Carac.* Caligula ipse respondit Antoniz monenti: *Memento mihi omnia & in omnes licere!* *Sueton. in Calig. cap. 29.* Impudens proflus hæc vox est & ad summum malitiz progressæ Tyrannidis, quam sic exprimere voluit Poëta:

Sic volo, sic jubeo, sit pro ratione voluntas.

Cajus voluit leges adediminuere, ut ICtis minitaretur se facturum propediè, ne quid respondere possent, præter æquum. *Sueton. c. 34.* Veteres noti sunt Iambi:

*Οὐδὲ Τυραννὶ δὲσπρίστου πόλις,
Ὅπνυ' ἄρ' ἀπὸ πρώτης ἢ οἰκίῳ νόμοι
Κοινῶ, καὶ οἱ δ' αἴετ' ἰομοιωτικὴ μὲν.*

Aristippus Regnum à Tyrannide tantum dixit differre, quantum lex à Respublica statim absq; legibus, & libertas à seruitute. *Sob. ferm. 47.* Demosthenes verò Tyrannum definiit: *Rem malam inimicam bonis civibus & legibus contrariam.*

Omitto insanias alias & stolidos Tyrannorum mores, quibus contra Deum & naturam se efferunt, cum à natura Tyrannidis non prodeant, nec ad eversionem salutis publicæ præcisè spectent. Quid enim stultius,

quàm quod Xerxes mare flagellis voluit compescere, quod Cajus, insaniam Darij & Xerxis, ut ipse sibi videbatur, superata, mari inambulare, & quidvis potius, quàm homo, videri cupiebat. Templum enim numini suo proprium & sacerdotes & excogitatissimas hostias instituit, Latialemque Iovem salutari voluit. Et noctibus quidem plenam fulgentemque Lunam invitabat assidue in amplexus & concubitus: interdium verò cum Capitolino Iove secreto fabulabatur, modò insufurrans ac præbens invicem aures, modò elatius, nec sine jurgiis (nam vox committentis audita est,

Εἰς γὰρ αἶμα Δαναῶν πρὸς ἑστίαι.)

donec exoratus, ut refereret, & in contubernium ultrò invitatus super templum D. Augusti ponte transmissio palatii capitoliumque conjunxit. Mox quò propior esset, in area Capitolina novæ domus fundamenta jecit. *Sueton. in Calig. c. 22. Xephil. nu. 6.* Tota Commodi vita quid est, nisi speculum ludibriorum & ineptiarum, quando Colosse illi simulacro, quod Romanis venerabile erat, Solis effigiem gerens, capite demto suum imposuit, atq; in basi subscripsit, non quos consuisset Imperatorios, paternosque titulos, sed pro Germanico, mille Gladiatorum victorem. *Herod. libr. 1. in fin.* Cum adulterum matris Consulem designasset, appellatus est Pius, cum occidisset Perennem, Felix, cum feras Lanuvij in theatro confecisset, Romanus Hercules, acceptique statuas & hostias immolatas, ut Hercules & Deus: Menses in suum honorem cognominavit pro Augusto Commodù, pro Septembri Herculem, pro Octobri Invictum, pro Novembri Exuperatorem, pro Decembri Amazonium. Amazonius autem vocatus est ex amore concubinæ Martiz, quam pictam in Amazone dilegebat, propter quam & ipse Amazonico habitu in arenam Romanam procedere voluit. Gladiatorum certamen sæpius nudo corpore subiit, nec dubitavit domicilium in eorum scholas transferre: Quoties pugnavit, (pugnasse autem dicitur septingentis tricies quinties) publicis monumentis indijussit, perinde ut cætera, quæ turpiter, impurè, crudeliter, gladiatoricè, lenonicè fecerat. *Lampr. in Comm. Quid afferam*

99.
Insania quorundam Tyrannorum.

fferam luxum, libidines, & vana studia Helio-
gabali, qui Helioabalum Deum unum
per oibe terræ coli volebat, inq; ejus sanum
omnium gentium superstitiones contrahere
conabatur, ne quid faciorum illic deesset,
Libidinosiorem, aut magis luxuriosum ho-
minem nescio an fingere posset omniū Poe-
tarum in Helicone conuentus. Debuit, cre-
do in uno aliquo exemplo orbi testatum fi-
ri, quò deducere posset sibi relictos animos
efficientis licentia.

An credible est, eò degenerare potuisse
Cajum, ut Agrippæ senepotem neque credi,
neq; dici ob ignobilitatem ejus voluerit, suc-
censueritq;e, si qui vel oratione vel carmine
imaginibus eum Cæsarum inferent. Præ-
dicabat autem matrem suâ ex incesto, quod
Augustus cum Julia filia commisisset, pro-
creatam. *Sueton. in Calig. c. 23.* Quin & An-
tonio maluit, quàm Augusto prognatus videri,
& hac de causa magistratus abdicavit,
qui dies festos ex more egerant, propter A-
stiacam Augusti contra Antoniū victoriam.
Dion in Caj. Quid Maximinus? qui utriusq;
parentis nomina abolevit & ignobilitatis te-
gendæ causa omnes sui generis conscios in-
teremit: nonnullos etiam amicos, qui ei sæ-
pè misericordiæ ac pietatis causa pleraq; do-
naverant. Verebatur quippe, ne propter hu-
militatem generis barbarica novitate con-
temneretur, cum meminisset se Romæ etiam
à servis Nobilium contemptum esse, ita ut ne
à procuratoribus quidem eorum videretur.
Jul. Capitol. in Maxim. n. 1. §. 3. Herodes ad
obscuritatem generis sui obliterandam ge-
nealogias & scripturas omnes Hebræorum
combussit. *Ambros. in Luc. Naceph. lib. 1. c. 11.*
Enseb. lib. 14. Iulianus literis & scholis inter-
dixit Christianis, ne inde tela promere pos-
sent contra se, & quæ sunt id genus stultæ
machinationes infinitæ: cujus ordinis & hoc
est, quod Cajus Caligula cogitavit de Home-
ri carminibus abolendis. Cur enim sibi non
licere dicens, quod Platoni licuisset, qui eum
è civitate, quam constituebat, ejecerit. Sed
& Virgilij & Titi Livij scripta & imagines
paulum absuit, quin ex omnibus Bibliothecis
amoverit: quorum alterum, ut nullius in-
genii minimæq; doctrinæ, alterum ut verbo-
sum in historia negligentemq; carpebat.

Sueton. c. 24. Item quod Adrianus Ciceroni
Catonem, Virgilio Ennium, Salsustio Czci-
lium præferret, & cum Rhetoribus, Gram-
maticis, Pictoribus, Poëtis de victoria tanto
ardore certaret, ut æmulos & cedere tardos
sine ulla alia causa capitis damnare non ve-
reretur, in quem eo nomine jocabatur Pha-
vorinus, cum ab amicis reprehenderetur,
quod malè cederet Imperatori de eo verbo,
quod idonei autores ultrapassent: *Non r. & c.*
inquiens, *suaderis, Familiars, quis non pati-
mini me illum doctiorem omnibus credere,
quis habet triginta legiones. S. art. in Adria-
num. 8.* Quo verò loco habendum id, quod
Cajus unum ex equis suis, quem Incitatum
nominabat, invitare ad cernâ, ita ut ei hor-
deum ex auro apponeret, funderetq; vinum
in poculis aureis, ac per salutem ejus ac for-
tunam juraret, seque eum Consullem factu-
rum polliceretur, id quod fecisset omnino, si
vixisset diutius. *Xiph. num. 3.* Aut quod Nero
insignes Equos victores & jam senio conse-
ctos stola forensis non secus, ac homines or-
naret. eosque honestaret pecunia stipendiū
loco. *X. phil. in Neron. num. 3.* Sed id genus in-
eptiæ, cum non attingant essentiam Tyranni,
in eversione boni publici consistentem,
non sunt cæteris ejus actibus admiscendæ,
ut *sect. 6 monuiam.* Ab essentia autè fluunt,
quæ ex Aristot. *5. Polit. c. 11. hac sect. declarata*
sunt, quorum plura pauciorave in diversis
Tyrannis pro diversitate finium & intentionum
cujusq;e inveniuntur.

De Miseria Tyrannorum.

S E C T. 9.

1. Tyrannus quare in Politicis proponatur.
2. Quam misera res sit Tyrannus.
3. Confirmatur testimonio.
4. Interni cruciatus Tyranni.
5. Quos nulla remedium copia sedat.
6. Conscientia semper terret.
7. Probatur exemplum.
8. Omnem Tyrannum esse timidum.
9. Cujus rei causa inquiruntur.
10. Timor Tyrannorum exemplum declaratur.
11. Tyranni sunt quasi semper hostibus expositi.
12. Qui vult timere, necesse est timeat.
13. Metum esse insidum custodem dicitur nati-
tati.

14. QUAM

14. *Quanta sit miseria, esse in odio omnium.*
 15. *Tyrannus, ut saluus sit, non potest mutare mores suos.*
 16. *Quanta voluptas petatur ex amore civium.*
 17. *Tyrannus nihil bene facit nisi cum moritur.*
 18. *Tyranni ipsi praoptarunt esse in honore priorum principum.*
 19. *Proverbium Tyrannorum.*
 20. *Nullum remedium Tyranni datur contra vim & odium.*
 21. *In Tyrannum qui sui hostis est.*
 22. *Quo in loco iusto occiditur Tyranni.*
 23. *Difficiliter vitantur plurimum manus.*
 24. *Tyrannorum omnium brevem potestatem est.*
 25. *Quantum Tyrannides durant quam diutissime.*
 26. *Calamitates Tyrannorum post mortem.*
 27. *Quantum bonum sit honesta fama.*
 28. *Tyrannum infectantur omnes post fata.*
 29. *Quod ipsi Tyranni deprecantur.*
 30. *Tyrannorum memoria damnatur.*
 31. *Vnde Tyranni ut plurimum exarserunt in historicos & viros doctos.*
 32. *Quanta sit infamia in scriptis & autorum eorum sapere.*

1.
 Tyranni quare in Politicis proponantur.

Quæ de Tyrannide tanquam regina prolapsum Rerumpublicarum hucusque proposivimus, non alio fine in disciplina explicantur, quam quo Elenchi Sophistici in Logicis, & vitia in Ethicis, & morbi in Medicina, non ut exemplum inde princeps capiat, sed ut cognitam illius fugiat malitiam & majori conatu ad regiam viam se convertat, *Exempla rerum malorum, in jucunda quædam sunt audita, ait Plutarch. sed necessaria, de resen. ira. nu. 9.* quod eorum turpitudine deterreantur alii.

Age igitur, quandoquidem Tyrannidem, & sub ea prolapsas quasque Respublica sic satis ob oculos posuimus, ne quid dissimulemus, pergamus subnectere miseriam, in quam se necessitudo præcipitare cogitur, qui Tyrannidem affectat, ut quos ipsius vitii magnitudo non deterret, eos infelix successus & malorum, quæ undique circumstrepunt, numerus retrahat. Etenim Phalaris,

qui se utrumque expertum dicebat esse, malebat Tyrannidi subesse, quam præesse. *Stob. serm. 47. Hieron. apud Xenoph. in Tyrannid.* Per omnem vitam privatam publicamque longa serie demonstrat, quam nihil in terris vivat Tyranno miserius, Diogenes, cum vidisset Dionysium Corinthi defecato animo & sine suspitione insidiarum privata vita frui, indigna dixit eum conditione uti, quippe, qui metitus esset, ut in splendida Tyranni miseria consensesceret. *Creon apud Senec. in Oed. act. 3.*

rares sit Tyrannus.

2.
 Confirmatur testimonium.

Solutum onere Regis, regni bonis Fructus, domusque, civium curam viget, Quid tam beata deesse fortuna rear?
 Quam enim privata illa vita fuerit pensior potiorque publica Tyrannide, si fortè non placeat totum Xenoph. Tyrannicum perlegere, at hæc Hieronis ipsius paucula verba tecum perpende: *Vixit Simonides, illas voluptates tibi commemorem, quibus ego usum cum offensem privatum, is me nunc spoliatum sentio, postquam regnum adeptus sum. Ego quidem sum, cum aequalibus agebam consuetudinem, gaudens illorum familiaritate, sicus & illis vicissim mea. Mecum enim vivebam, si quando quiescem & otium desiderabam. Versabar autem in convivijs, frequenter comæque, ut omnium oblivionem caperem, si quid molestiarum afferret humana vita, frequenter ad communem quoque satietatem, sum meam, sum eorum, qui aderant. Nunc vero nudatus sum is, quibus mea jucunda est consuetudo, eo quod sodales habeo pro amicis serfos. Quis & mihi facultas demta est, cum illis jucundè videndi, propterea, quod nullam illorum erga me perspiciam benevolentiam. Violentiam vero & somnum non aliter, quam infidias, habeo suspecta. Iam vero metuere turbam, metuere solitudinem, metuere satellitum absentiam, metuere ipsos etiam custodes, ac nec inermes illos scelle habere apud se, nec armatos videre libenter, annon res est misera? Tum autem & peregrinus potius, quam civibus fidere, ac Barbarus potius, quam Græci? Postremo huc compelli, ut pro liberis habere cupias serfos, & ex servis cogari facere liberos, annon hæc tibi videntur argumenta animi terroris attoniti percussis? Porro non solum ipse me-*

Oooo

sm,

2.
 Quare miseria.

tuus, cum infedit animo, molesta res est, sed dum nusquam non adest ac circumfertur, sit omnium iucundarum rerum corruptela. Quales sunt molesta eorum, qui in acie hostilem illum in singula momenta timent, tales sunt Tyrannorum, & huic etiam grauiores. Non enim ex aduerso tantum, sed undiquaque, se putant hostes aspicerent Tyranni. Iulius Cæsar admonitus ab amicis, ut salutem diligentius, conducto satellitio, prospiceret, M. Me. respondit, moribus se mori malle, quam tanto cum timore precariam vitam agere. Plutarch. in Cæs. Et Augustus ait ad uxorem: Ecquid posses? Vacuo animo esse, cui tot perpetuo inimici sunt: An non vides, quod homines mihi & principatus insidias parent, quos non modo non deterrent damnatorum supplicia, sed contra tanquam spe alicuius boni propofita, cætera ad immaturam mortem contendunt. Dion in August. in fin. Plato in 9. de Rep. circa fin. ubi de iucunditate vitæ Politicarum agit, subditis rationibus & peracta multiplicatione. Regem dicit superare Tyrannum, quod vitam iucundam, & vicissim Tyrannum superare Regem, quoad angustias & difficultates, proportionem numerorum XXIX. & CCCC. Etenim

Τὸ μὲν ἄστυ πικρὸν ἔστι, τὸ δὲ δέσποιν δὲ λυπηρὸν

4. Ex Græco com. In ipsa mente, inquit Tacit. 6. Ann. Tyrannus afficit laniasus & illo, quando ut corpora verberibus, ita factis, libidinis, malis consulti animus dilaceratur. Exemplum cape à perturbata Epistola Tiberij, qua semetipsum perturbatum tantum non summam malorum suorum profiteri voluisse auguratur Suet. in Tiber. c. 66. & 67. Eius exordia sic habent: *Quid scribam vobis P. C. ? aut quomodo scribam? aut quid omnino non scribam hoc tempore? Dy me Deaq; peius perdat, quã quotidiè perire sentio, si scio. Ad eò, ait Tacitus, facinora atq; flagitia sua ipsi quoq; in se, plerumq; vertebant: quispe non fortuna, non solutiusmes protegebant, quin tormenta peccatorum suarq; ipse, ænas facebantur. l. 6. 6. Annal. Sicut probus probitas ipsa fit primum: ita improbus nequitia ipsa supplicium est. Boet. lib. 4. Consol. prof. 3. & 4. Alexandrum mihi intuerè occiso sui sexatore, cum conscientia usque ad mediam*

luctantem, nec iurgia amicorum, nec lacrymas & preces audientem: An quicquam ad leniendum dolorem profuit, quod Anaxarchus ius & fas esse diceret, quicquid à dominante actum fuerit? Curri. lib. 2. Plus. in Alex. Certè licet Senatus creatim cum populo patricium Neronis, tanquam necessarium, excusasset: Conscientia tamen morituro subinde ingessit hunc versiculum, quem in novissima fabula Oedipode publicè cantaverat, inq; eo deciderat, Suet. in Ner. cap. 46. Οὐκ ἔστιν ἄνθρωπος οὐρανῶν, μήτις, πάτις.

Miserè mori coegit me uxor & parens. Dion in fin. Ner. Neg. etiam ab aliis, ut verba usurpem Suet. c. 34. scelere conscientiam, quantum & militum & Senatus populiq; gratulationibus confirmaretur, aut statim, aut nunquam postea ferre potuit, sape confessus exagitari se matris specie, verberibus furiarum ac tadis ardentibus. Quin & factu per magos sacro Manes evocare ac exorare tentavit. Prolitius aliquidulum Tacit. l. 4. Annal. Sed à Cæsare perfecto demum scelere magnitudo eius intellecta est: relinquo notum, modo persilentium defixum, sapientia pavore exurgens, & mentis inopi lucem operiebatur, tanquam exitium allaturam. Atque eum, auctore Burrho, prima Centurionum tribunorumque adulatio ad spem firmavit, prehensurum manu, gratanturque, quod discrimen improbitum & matris facinoræ passisset. Amici dehinc adire templa, & cepto exemplo, proxima Campania municipia vicibus & legationibus lassitas testari. Ipse diversa simulatione mæstus & quasi incolumissus sua insensum, ac morbo patenti illachrymans: Quia tamen non ut hominum vulnus, ita locorum factus muraturus, observabatur maris illius & litorum gravia aspectus. Et erant, qui crederent, sonitum tuba collibus circum edis, planctumq; tumulo matris audiri. Nec quicquam juvit crebra locorum mutatio. Nam ut quis se ipsum fugiat, Nemesin tamen, quam quisque in tergo vehit, & conscientiam scelerum, quam imo pectore reclusam gestat, semper non effugiet. Idem enim Nero, cum longo tempore post Vestæ templum ingressurus esset, repenti cunctos, per anxi tremens,

f. Quos nulla remedium copia sedat.

Interni cruciatu Tyranni.

2. Conscientia semper.

seu numine exterrente, seu facinorum recordatione, nunquam timore vacuum. Tacit. 15. Annal. num. 5. Peregrinatione Græciæ Eleusiniis sacris, quorum initiatione impij ac scelerati voce præconis summoerentur, interese non ausus est. *Sueton. c. 34.* Quid referam evidentia portenta somniorum, quibus assidue terrebatur, nunquam antea somnariæ solitus. Occisa enim matre, vidit per quietem navem sibi regenti extortum gubernaculum, trahiq; se ab Octavia uxore in arctissimas tenebras: & modò pennatarum formicarum multitudine oppleri, modò à simulacris gentium ad Pompeij theatrum dedicatarum circumi arcentiq; progressu. *Sueton. cap. 46.* Ita enim est, ut sapientes dicunt, nocturno præcipue tempore, quando animus ab operatione quiescit, nec in alia objecta, prout quodque occurrit, distrahitur, reviviscere & intelligi, quam in sinu memoriz occlusa latent, sive aliquis genius malè gesta refuscitat, sive duplicatis noctis terror omnia reddat magis formidolosa. Quin & amicorum adulatorii applausus tum absunt, quando se solam contèplatur mens, sibi que ipsi citra affectus ex conscientiz penetralibus jus dicere aggreditur. Theodorici Regem Gothorum annon duorum Senatorum, quos injusta morte damnaverat, imago ubique obvia, ad infamiam & desperationem adegit? Marius nocturni Lemures nunquam siverunt à turbis & commotionibus incessabilibus vacuum esse & securum, etiam cum in ulva cespitaret, & parvis factis præmium in horas, imò in momenta singula expectaret. *Plus arch. in Mar. in fin.* Herodes occisa Mariamne uxore, eò devenit insaniz, ut eam noctes atque dies inclamaret & magno gemitu revocaret, nec inde averti posset convivorum, aliarumque amasiarum illecebris, quas studiosè sectabatur, ad eò, ut tandem ad prandium & ad cœnam, quasi vivam, subinde citari juberet. *Ioseph. in Antiq. Iud.* Alphonsus II. Rex Neapolitanus, exagitantibus partim propria conscientia, partim manibus injustè se occisorum, noctibus continuis in somno sibi oberfantibus, tandem quasi desperabundus, & vindicis manu jam percussus, cum à nemine fugaretur, in angustum Siciliæ locum profugit,

ut patrociniò Hispani tutus esset, quam rem signatè ad nostrum propositum his verbis enarrat Guicciard. *lib. 1. Certo è, che Alfonso tormentato dalla coscienza propria, non irò quando me notte ne g. orno require nell' animo, & rappresentando gli nel sonno l' ombre de que signori morti, è'l popolo per pigliare supplicio di lui tumultuosamente coccarsi, conferito quel, che haveria deliberato solamente con la Reina sua matrigna, ne voluto a preghi suoi communicarlo ne col fratello, ne col figlio solo, ne soprastare pur due ò tre giorni soli per finire l' anno intero del suo regno: si parvi con quattro galee fossili cariche di molte robe prestose dimostrando nel partire tanto spavento, che pareva fosse già circondato da Francesi, voltando si paurosamente à ogni strepito, come temendo che gli fusimo congiurati contro il cielo & gli elemens, si fuggi à Mazara terra in Sicilia stacchi prima donata de Ferdinando Re di Spagna. Par trepidatio invasit Iugurtham, postquam binis fratribus occisis, in justum in se regnum transfulerat, & quasi scelerum nondum satis esset, Bomilcarem cum sociis miserè insuper trucidarat. Nullibi enim, inquit Salust. ausus fuit consistere, non uno in loco dormire, nec noctem continuam. In Iugurth.*

*Non sic Libycis sordibus æquor
Furis alternos volvere fluctur.
Non Euxini surgit ab insis
Commota vadu unda, niçale,
Vicina polo.*

*Vbi caruleu immuni aquis,
Lucida versat planstra Bootes,
Vi præcipites Regum casus
Fortuna versat.*

*Metus cupiunt, metusiq; timent.
Non nox illi alma recessus
Præbet intos: non curarum
Somnus dormitor pectora solvit. in The-
baid. in chor. act. 1.*

Non abs re creditum dictumque fuit: *Omnem Tyrannum esse timidum. (Dubia pro Tyrannum esse timidum. certis solent Timere Reges. Senec. in Oed. act. 3.)* animumq; meticulosum simul & subdolum in Principe notam præ se ferre Tyrannidis, cujus argumeta plurima dicere possem, nisi pauca, eaque veram timoris rationem

Præcipue
ausu.

7.
Probatur
exemplis.

continentia sufficerent. *Degeneres enim animos statim ismor arguit, & est congruens pessimis comatibus*, ut ait Apulejus, *contra noxiam conscientiam sperare securitatem.*
 9. *li. 7. Metamorph.* Qui enim potest animo esse præferti & otioso, quem desuper premit ira Dei, quem torminibus internis excruciat conscientia scelerum, cui undiq; spicula, tela & gladii impendent, ut Dionysius graphicè in sella periculose posita Damocli adumbravit, *Cicer. 5. Tusc. & Saturninus ad imperium contra voluntatem ab exercitu raptus, rescripsit: Nescitis amici, quid mali sit imperare. Gladij & tela nostrum cervicibus impendent, imminet hasta undiq;, undiq; spicula, ipsi custodes timentur, ipsi comites formidantur: non cibum pro voluptate, non iter pro autoritate, non bella pro iudicio, non arma pro studio.* *Poppe. in Satur.* Nimirum, *Ut suus, cum nec lanam pariter, nec quicquam ejus generis, ut primumprehenditur, mortem auguratur, sciens, post mortem demum se usus fore hominibus: Ita Tyranni semper in metu versantur, cum sciatis, se dum vivunt, plane esse inutiles, suam autem solam vitam omnibus debere.* *Aelian. lib. 10. Variar.* Timiditatem hanc Tyrannorum ob oculos ponere voluit Seneca in *Apocol.* dum Augustum introducit sic de Claudio iudicantem: *Qui vobis non videtur excutere muscam posse, tam facile homines occidebat, quam canis exta edit.* Suspicioso enim metu plerique Tyrannorum labuntur in sævitiam, & li exemplis agendum esset, inveniremus omnes Tyrannos non minus meticulosos, quàm crudeles. Sylla tam facile movebatur, ut, quoties infortunium aliquod memoratu dignum referri audiret, in lacrymas solveretur, teste *Plut. in Syll. n. 14.* & tamen nemo ipso viduus bibit humanum sanguinem, ut affirmat *Senec. 1. de Clem. c. 12.* Tiberium ad eò prætrepidum fuisse memorat Sueton. ut aruspices secretò ac sine testibus, consuli veterit. c. 63. Idem tonitrua ad eò expavescebat, ut turbatiore cælo nonnunquam coronâ lauream cervicè gestaverit, quod fulmine negetur afflari id genus frondis. *Id. c. 69.* Domitianus circa mediam noctem, paulò ante quam periret, ita exterritus est, ut ex strato prosiliret. Cum octo continuis mensibus fulgure ful-

minibusq; infestus esset aër, exclamavit deniq;: *Feriat jam qui volat.* *Suet. c. 15. 16.* Operæ pretium est relegere trepidationem Neronis, qui licet defectiones Gallorum & Hispanorum ad eò suscipereq; haberet, ut lætaretur, quasi re confectâ, offerri sibi occasionem spoliandi divites provincias, nunciatâ tamen exercituum defectione, sumto à Locusta veneno, ad fugam statim sese paravit, varia subinde agitans, *Parthos in Galbam supplex peteret, an atratius prodiret in publicum, proq; rostrum, quanta posses maximâ miseratone sentiam præteritorum precaretur, ac inflexisset animos, vel Aegypti præfecturam concedi sibi oraret.* Inveniam est in scripto ejus hac de re sermo formatus: *sed deterritum putant, ne priusquam in forum perveniret, discerperetur.* Ergo cogitatione in posterum diem dilata, ad mediam serè noctem excitatus, ut comperit stationem militum recessisse, profilius è lecto, misitq; circum amicos, & quia nihil à quoquam veniuntabatur, se cum paucis hospitiis singulorum adiit. Verum clausis omnium foribus, nec reperio eorum manu periret, se nec amicum, nec inimicum habere discutans, procurrit, quasi precipitaturus se in Tiberim. Sed revocaturus impetu, aliquid secretioris latebra ad colligendum animû desideravit, & offerente liberto suburbanum suû, ut erat nudo pede atque tunicatus, penulam obsoleti coloris superinduit, ad portuq; capite, & ante facie obrenso sudario, equum inscendit, quatuor solis constantibus. *Strabon. tremore terra & fulgure ad verso padesu, dimisso equo inter fruticeta accepres, per arundineta semitam agere, nec nisi strata sub pedibus. Suet. in Ner. c. 47. 48.* ubi cum paululum aquæ turbidæ hausisset ex subiecta lacuna, velleq; se ad requiem componere, cepit suspectos habere eos, qui cû ipso erant, quasi contra se impetû facturos, omnemq; vocem, quasi ab ea requireretur, perhorrescere. *Si catulus paulum latraret, aut caneretur gallina, aut si fasciculus celtamus arboris vento moveretur, graviter conturbaret, quibus ex causis coguescere nullo modo poterat. Non. audebat loqui cû q; qui aderat presentes, ne ab alio intelligeretur: ipse secum animo ingemiscere, plorare,*
 multa

9. Cuius rei causa inquitur.

10. Timor Tyrannorum exempli declaratur.

multa secum reputare: sed praesertim, qui maxima famulorum multitudine superbum fuerat, semper se in praesentia cum tribus libertis iacere. Dion in Nec. in fin. Eandem Tragœdiam in Vitellio repetit Tacit. 3. hist. in fin. Vitellium capta urbe per adversam palatii partem, Aventinum in domum uxoris scellula defertur: ut si diem latebra Vita visisset, Tarracinum ad cohortes patremque per fugeret. Desn, qua natura pavoris est, cum omnia metuentis, praesentia maxime displicerent, in palatium regreditur vastum desertumque, dilapsis etiam infimis servitiis, aut occursum ejus declinantibus. Terret solitudo et saccens loci. Tentat claustra, inhorrescit vacuis sessibusque, misero errore et pudenda latebra semet occultans, à Julio Placido tribuno cohortis protrahitur. Hoc est, quod Iobus innuere voluit: Sonitus terroris semper in auribus illius. Et cum pax sit, illi insidias suspicatur. Non credit, quod reverti possit de tenebris ad lucem, circumspectans undique gladium. Cum se moverit ad quarendum panem, novit, quod paratus sit in manu ejus tenebrarum dies. Terret eum tribulatio et angustia vallabit eum. Iob cap. 15. Nec enim quietiori possunt esse animo.

Quos diri conscia facti
Mens habet attonitos et surdoerbera
cedit,
Occultum quatiente animo tortore flagellum.
Pana autem vehemens et multo saevior
illu,
Quos et Caditius gravem invenit aut Rhadamantum,
Nocte dieque suum gestare in pectore testem. Iuvenal.

Et hic quidem ipse pana metus perennius insar longa pana est, ut de Tigallino Neronis corruptore, carnificis manus in dies expectante, dicit Plutarch. in Orib. in pr.

11.
Tyranni
sunt quasi
semper hosti-
bus expostii.

Imò talis est Vita Tyrannorum, ait Hieron apud Xenoph. in Tyr. ac si adversus hostilem phalangem perpetuo in acie starent, quorumvis ictibus impune profecti, quandoquidem per oppida non secum ac per castra hostilia proficisci coguntur, armigeri jugiter stipati, ac quot instrumentis civis, tot sibi

paratos timeant hostes. Et quidem civium privatorum cades cade acriter vindicatur: At Tyrannicida non solum non afficiuntur supplicio, sed et magnificè insuper decorantur pramiis. Ac cum templis eiciantur, qui privatos homines occiderunt, Tyrannicidæ statua in templis ipsis ponuntur: quibus quidem rebus fit, ut in Tyrannum quilibet hostis esse velit: imò, dum timeri vult Tyrannus, necessum est omnes timeat

Quis sceptris duro saevum imperio regis,
Tunc timeat, metus in auctorem redit,
Sen. in Oedip. Act. 5. Quos terret, plus ipse
timeat, ait Claud. 4. ad Honor. & iisdem pene
verbis Boët. lib. 3. prof. 5. Quos terret, ipse
plus metuit, Cicero explicatius lib. 2. offic.
Qui se metus volent, à quibus metuuntur,
eisdem metuant ipsi, necesse est: nec non Se-
cal lib. 1. de Clem. c. 12. Nec illas ipsas ma-
nus, quibus se commisit, securus afficit. Con-
trarius in contraria agitur. Nam ut in diffusus
sit, quia timetur, timeri vult, quia indivisus
est: et illo execrabilis versus, qui multos de-
dit, precipites utitur:

Oderint, dum metuant,
Inguarum, quanta rabies oriatur, ubi supra
modum odia creverunt. Temperatum enim
timor cohibet animos, aspidum vero et acer,
et extrema admoventis, in audaciam jacentes
excitat, et omnia experiri suadet. Sic
feras lineis et pinna conclusas contine:
easdem à tergo eques telu incessat, tenta-
bunt fugam, per ipsa, qua fugerant, procul-
cabuntque, formidinem. Acerrima virtus est,
quam ultima necessitas extundit: relinquant
oportet securi aliquid metui, multoque plus
spei, quam periculorum ostentet. Alioquin,
ubi quæscit pariam metuuntur, incurrere in
pericula joveat et aliena anima abuti. Pla-
cido tranquilloque, Regi fida sunt auxilia sua,
quibus ad communem salutem utatur. Glo-
riosusque miles (publica enim securitatis ope-
ram dare videtur) omnem laborem libens
patitur, ut parantibus custos. At illum acerbum
et sanguinarium necesse est graventur sti-
patores sui. Nimis enim quam verum est il-
lud Ennii:

Quem metuunt, oderunt:
Quem quivis odit, perisse expetit.
Multorum autem odiis nullas opes posse

12.
Qui vult ri-
uari, necesse
est timeat.

13.
Metum esse
insidum cu-
stodem diu-
surnitatu.

oblitere, multorum Tyrannorum exemplis testatum facit Cicero *lib. 2. offic. Malus enim custos diuturnitatis metus*: contraq; benevolentia fidelis est, vel ad perpetuitatem:

Quis vult amari languida regnet manus, Invisa nunquam imperia retinentur diu. Auctor in Theb. act. 4.

Credi nequit, ullum populum, aut hominem deniq; in ea condicione, cuius cum peniteat, diutius, quam necesse sit, mansurum. Ibi pax fida, ubi voluntarij pacati sunt: neq; eo loco, ubi seruitutem esse velis, speranda fides. Livius lib. 8. Errat, si quis existimat, tutum ibi esse Regē, ubi nihil ab Rege tutū est. Sed securitas securitate mutua pascenda est. Non opus est instruere in altum editas arces, nec in ascensum arduos colles emunire, nec latera montium abscondere, multiplicibus semurū turribusq; sepere. Saluum regem in aperto clementia praestabit. Vnum est inexpugnabile munimentum, amor civium. Senec. de Clem. libr. 1. c. 19. In, qui si oppresso imperio coercent, sit sanē adhibenda severitas, ut heri in famulos, si aliter teneri non possunt. Qui vero in libera civitate ita se instruunt, ut metuantur, his nihil potest esse dementius. Quamvis enim demersa sit leges alicuius opibus, quamvis tremefacta libertas: emergunt tamen hac aliquando aut iudicij tactu, aut occultis de honore suffragiū. Acriores autem morsus sunt intermissa libertas, quam reventa. Cic. 2. offic.

14.
Quanta sit
miseria, esse
in odio omni-
um.

Quod si vel odium solum, in quo constituti sunt Tyranni, ad animum revoces, nihil poterit esse Tyranni miserius. Nam Iphicrates, cum saltem à pueris trochos agitanti- bus praeteriens hanc vocem audisset: *Vnam sic concutiam Iphicrati caput, ut hunc conuulso trochum*, quod se in odio civium versari, hinc intelligeret, convasata supellectile statim aufugit in voluntariū exilium. *Plutarch. Qui* Socrati sententiam mortis pronuntiarant, communi civitatis odio eò adducti sunt, ut testi collum iudicare, quam omni m. diras continuè audire mallent. *Plutarch. de invid.* nec Homerus *lib. 2. Ill. ad.* ad declarandam malitiam Therstis, cum corporis eius defectus abundè perfectus fuisset, aliud argumentum adducit,

quam quod fuerit in capitali odio Pelidis & Vlyssi, quasi in odio bonorum esse, & sit indicium improbz vitæ, & malorum extremorum extremum. Augustum tam sollicitum hæc cogitatio habuit, ut somnum ipsi demeret, & ad poenitentiam gestū imperij detruderet, ideoque ad uxorem conquirerit: Regna præter cætera hanc difficultatem habent, quod non solum hostes (ut cæteri faciunt) sed etiam amicos & necessarios timeamus, a quibus insidia multo pluribus facta sunt, (quippe, qui nudi & dormientes cum illis dies noctesq; versentur, ab iniquis cibum paratum & potionem capiant) quam ab alienis & externis hominibus. Possimus ut amicos & familiares nostros hostibus opponere, amici autem possimus neminem, itaq; solitudo nobis pariter atq; multitudo gravissima est, metuendumq; est, esse sine custodia, sed multo etiam magis custodes metuendi sunt. Inimici quidem cerè molesti sunt, sed amici multo magis, quod eos oporteat, quamvis non sint, amicos appellare. Quod si quis fortè fidos amicos natum sit: tamen in tantam fidem non habet, ut cum eis possit sincerè absq; ulla suspitione versari. Igitur cum hoc gradissimum est, tum vero alios insidiatores punire oportet. Nam bonis viris puniendis, necessitas magnum dolorem affert. Dion lib. 55. in August. Hoc enim inter cætera pessimum habet Tyrannis, ut non liceat illi mutare mores. Perseverandum est, nec ad meliora patet regressus. Scelera enim sceleribus tuenda sunt. Quid autem eo inselicium, cui jam malum esse necesse est? O miserabilem illum, sibi cerè, qui cadibus ac rapinis potentiam exercuit, qui suspecta sibi cuncta reddidit, tam externa, quam domestica, cum arma metuas, ad arma confugiens, non amicorum fides credens, non liberorum pietas. Qui ubi circumspexit, quaq; fecit, quaq; facturus est, & conscientiam suam plenam sceleribus ac tormentū adaperuit, sapè mortem timet, sapè optat, in visor sibi, quam sergentibus. Sen. 1. de Clem. c. 13. Iulius Cæsar mortibus amicis, ut stipatores ascisceret, non sustinuit, dicens: *Prætere semel mori, quam semper timere.* Plut. in Cæsar. & sunt qui opinantur, insidias undiq; immittentes subire semel confossum satius esse,

15.
Tyrannus, ut
salvus sit,
non potest
mutare mo-
res suos.

16.
Quanta volup-
tas peti-
tur ex amore
civium.

esse, quam cadere semper. Suet. in Cæs. c. 86. Vis scire, quam res sit horrida publicum odium, ex adverso colloca ipsi bonum & voluptatem amoris omnium. Quid pulchrius est, quam vivere optantibus cunctis, & vota non sub custode nuncupantibus? Si paulum Galerudum iurabas, non spem hominum excitari, sed metum? Nihil esse cuiquam tam pretiosum, quod non pro salute praesidii sui commutatum velis. Omne, quod illi contingit, sibi quoque evenire depones? In hoc aspidius bonitatis argumentum probavit, non Rempublicam esse, sed se Respublicam. Quis huic audeat struere aliquod periculum? Quis ab hoc non, si possis, fortunam quoque avertere velis? sub quo iustitia, pax, pudicitia, securitas, dignitas florent, sub quo opulenta civitas, copia bonorum omnium abundat. Nec alio animo Redorem suum incuetur, quam si Di immortales postquam visendum faciunt, imitremur venerantes colentesque. Quid autem non proximum locum tenet, qui se ex Deorum natura gerit, beneficium ac largum & in melius potens. Senec. 1. de Clem. c. 19. Quid est contrarium magis abominandum, quam per publicas execrationes passim incedere, & a nemine conspici, quin simul conspuari, a nemine adorari, quin occultis viis, si qua pateant, ad eandem perquiraris, a nemine Diis commendari, quin vota contraarium, quam suscepta sint, versa optentur? Herodes, cum non obscure sibi videretur audire voces in funere suo lamentium, florem nobilitatis, huic finijam diu selectum & in custodiam datum, e momento trucidari iussit, quo ipse animam ageret, quo speratum ex obitu suo gaudium subditis demeret, & lachrymas exprimeret non fictas. Sicut enim avarus nihil restet, nisi cum moritur, facit: ita civibus non prius ridendi causam praebet Tyrannus, quam cum vita excedit. Senec. de mort. Claud. dum funus Claudij describit impensa curam plenum, Omnes, inquit, sequebantur, laeti, hilares. Populus Rom. ambulabat, tanquam liber, apud & pauci Caussidici plorabant, sed plane ex animo. Ictus est te-
nebris procedebant pallidi, graciles, six habentes animam, tanquam: qui cum maxime redi viderent. Nero occisus tantum gaudium publice praebuit, ut plebs plebs tota

17.
Tyrannus
nihil bene
facit, nisi
cum moritur.

urbes decurreret. Suet. in Nerone. c. ult. Domitiani morte adeo latatus Senatus est, ut repleta certatim curia non temperaret, quin mortuum contumeliosissimo atque acerbissimo acclamationum genere laceraret: scyllas etiam ferri clypeosque & imagines ejus coram detrabi & ibidem solo affigi juberet: novissimè eradendos ubique titulos, abolendamque omnem memoriam decerneret. Suet. in Dom. c. ult. Commode hanc aeternam dixerunt patres in Curia: Hostis patriam honores detrahantur, parricida honores detrahantur. Hostis patria, parricida gladiator in spoliaris trahatur. Hostis Deorum, carnifex Senatus: Qui Senatum occidit, unco trahatur, Qui innocentes occidit, unco trahatur. Qui sanguini suo non peperit, unco trahatur. Item: Carnifex unco trahatur, Carnifex Senatus unco trahatur. Seditior Domitiano, impurior Nerone, sic fecit, sic patitur, &c. Lamprid. in Comm. in fin. Heliogabalus non tantum a militibus in latrina, ad quam confugerat, occisus est, sed tractus deinde per publicum, additaque injuria cadaveri est, ut in cloaculam mitteretur. Sed cum non cepisset cloaca, fortuitò, per portam Amylium annexo pondere ne fluitaret, in Tiberim abiectum est, ne unquam sepeliri posset, priusquam precipitaretur, tractum est per circi spatia. Nomen ejus, id est, Antonini erasum est, jubente Senatu, remansitque Varij Heliogabali. Appellatus autem est post mortem Tiberinus & Trahisus & Impurus, & multa, si quando ea erant designanda, quae sub eo facta videbantur. Quod odio communi omnium contigit, ait Lamprid. in Heliog. num. 6. a quo spectatim sibi cavere debent Imperatores, siquidem nec sepulchra mereantur, qui amorem Senatus, po. ult. ac Milatum non merentur. Cum Maximini caput per Italiam Romam ferretur, dici non potest, quanta latitia fuerit, occurrentibus cunctis ad publicum gaudium: Populus audita ejus morte, omnes per aras & templa & facell. & loca religiosi gratias agebant: Senatus ita decrevit: Maximini nomen olim erasum, nunc agimus eradendum. Hostis publica caput in profluentem abijciatur, cor in ermo

MEMO

nemo sepeliat. Capitol. in Maxim. in fin. Emoriar, nisi Tyrannum, si exitus aliorum Tyrannorum tecum reputaverit, & odia illorum cum amore priorum principum contenderit, sui poeniteat affectuque in eorum ordinem transire, pro quorum salute totius populi vota conspirant, ut de Trajano scribit Plinius in Panag. circ. fin. perinde summis atque infimis cito. Nec enim in princeps est, qui sibi imminere, sibi insendi putat, quod hosti paratur, qua persuasio fuit illorum, qui hostilia cum facerent, timebant. Plin. in Panag. Maximinus auditus Scio, quo hostis judicatus erat, sic exarsit, ut non hominem, sed belluam putares, iaciebat se in parietes, nonnunquam terra se prosternebat. Exclamabat incondite, arripiebat gladium, q. Sematum occisurus: conscindebat Vestem regiam, alioserberibus afficiebat, & nisi de medio recessisset, oculos filio adolescentulo erusseret. Ca. in Max. num. 6. Dionysius ipse edoctus de fide duorum Pythagororum, O. talis eorum esse tertium, & sororis Cestæ silentium conjugali fidei debitum, quanquam ipse perfidie probrique plenissimus, summa admiratione probavit. Nero, ut faciendum sceleribus promissus: ita audiendus, qua faceret, insolens erat. Tacit. 10. Annal. num. 10.

Odere reges dicta, qua dici jubent. Senec. in Oed. Act. 3. Quis enim non mallet Germanici similis esse, quam Tiberij, qui huic imprecantē Drusum audiret: Vi quem admodum nurum, filium fratris & nepotes, domamq. omnem cadibus complevisset, ita pænas nominis generiq. majorum & posteris exolveret: Tacit. 6. Annal. num. 4. in illius verò morte mactam & pullatam videret univertam civitatem. Quo enim die defunctus est, lapidata sunt templa, subversa DEum ara, lares à quibusdam familiaribus in publicum abiecti, partim conjugum expositi, deferta fora, sumro iussu, & quidem ante editum magistratum, ante Scrum. Cum incertis auctoribus convaluisse percrebuisse, concursum est, ac pene rebus a templi fores, ne quid gestientes vota reddere moraretur. Expergestum è somno Tiberius est gratulantium voce aq. und:q. conclementium: Salva Roma, Salva patria, Salvum est Ger-

manicum. Sed ut demum fato functum palam factum est, non solatus ullus, non editio inhiberi cultus publicus posuit, dura & itaq. etiam perfectio Decembris mensis. Honores, ut qui amore in Germanicum aut ingenio validus, reperti decretiq.: Ut nomen ejus Salsari carmine caneretur, sedes curules sacerdotum Augustalium loci, superq. eas quædam coronas statuerentur, ludos Cæcenses eburna effigies præiret, ne de qui flamen aut Augur in locum Germanicus, nisi genti Julia, crearetur, Arcus aditus Roma, & apud ripam Rheni, & in monte Syria Amano, cum inscriptione rerum gestarum, ac mortem ob Rempubl. obisset. Statuarum locorumq. in quibus colebatur, haud facile qui numerum invenit. Sueton. in Calig. c. 5. & 6. Tacit. 2. Annal. cap. 12. Revoca exitum Caii Imperatoris ad principium: Anno malis inter altaria & victimas ardentesque tedas, densissimo & lætissimo obvotum agmine incedere super facta nomina, Sidus, & Pullum & Pupum & Alumnium appellantium, quam ad eadem & Ianienam deposedi, nemine miserante, sed acclamantibus universis: Sic parat, qui sic meritis est? Suet. in Calig. cap. 13. Quanto melior est vox ejusdem Caii, quæ ab eo audita fuit, cum oblatum de sua salute libellum abjicere & diceret: Nihil sibi admissum, cur cuquam in visum esset, Suet. ibid. c. 15. præ illa altera, cum Tiberium introduceret sic Senatui loquentem: Dilige eorum neminem, nemini in posterum parcas. Omnes oderunt, te mortuum omnes cupiunt. Nemo enim libenter subijci potest, sed unquamq. quam dux timet, potentiorum colit & obsecrat: post ubi cepit rebus suis confidere, nilcristur imbecillio-rem. Xephil. in Calig. num. 3. Quin etiam hisce monitis ad eum præbuit, ut illud Tiberij: Oderint dum probent, Sueton. in Tiber. cap. 59. paulò mutatum subindè iactaret: Oderint dum metuant. Id. in Calig. c. 30. quod Polynices protixius sic effert in Theba. ad fin.

Regnare non vult, esse qui in visum times
Simul ista mundi conditor posuit DEum
Odiu at regnum. Regis & magni reor
Odia ista premere.

At qua demum arte, qua vi premuntur odia,

18.
Tyranni ipsi
praoptarunt
esse in hono-
re priorum
principum.

19.
Proverbium
Tyrannorum.

20.
Nullum re-
medium Ty-
rannu datur
contra vim &
odium.

odia, cum, quò magis preamatur, eò vali-
dius erumpant in opprobrium prementis?
An Domitianum defendit solitudo, ex qua
nunquam prodidisse dicitur, quin solitudi-
nem faceret, an porticus Phengite lapide
distincta percussorem à tergo ostenderunt?
Commodus sibi ipsi barbam & comas adu-
fit, exemplo Dionysij superioris, qui cultros
metuens tonsorios candente carbone sibi
amburebar capillam. An propterea vim o-
mnem vitavit uterque? Quid Alexandrum
Phærem an soterque Cuniculum & diffi-
lis aditus morte prohibuit? qui, ut scriptum
legimus, cum uxorem Thebea admodum di-
ligeret, tamen ad eam ex epulis in cubicu-
lum veniens Barbarum, & cum quidem
compunctum notis Theocriti, distracto gladio
iubebat anteire, pramittebatq; de stipatori
bar suam, qui perferretur arcularum mulie-
bres, & ne quod in vestimentis occultaretur
selum, exquireretur. O miserum, qui fideli-
orem Barbarum & Stigmatiam putaret,
quam conjugem. Nec enim sefellis opinio. Ab
ea enim quæ ipse propter pellicatus suspitio-
nem interfecit. Nec vero ulla sui imperij
santa est, qua premente metu possit esse diu-
turna. Testis est Phalaris, cuius est præter
ceteros nobilitata crudelitas, qui non ex in-
fidelis interit, ut is, quem modo dixi, Ale-
xander, non à paucis, ut Casar, sed in quem
universa Agrigentiorum multitudo impe-
tus fecit. Cicero. 2. Offic. Alios enim parentes
ipsi, ut Cassium, Liv. lib. 2, alios fratres, ut
Timophanem, Plutarch. in Timol. alios
conjunx, ut Alexandrum, quem dixi, &
Claudium & Commodum Imperatores: alios
con sanguinei, ut Iulium Cæsarem, Plus. in
Cæs. ut affines, ut Dionysium, Arist. 5. Po-
lit. c. 10, alios domestici & ministri, ut Ca-
jum, Domitianum, Commodum: alios in-
tegrum exercitum, ut Nerone, Helioabalum,
alios universa multitudo, ut Phalaris: alios
servi, alios extranei trucidarunt, adeò ut
nullum genus hominum sit, quod non
infestum habeat Tyrannus, inò nullus lo-
cus est, quem non timere debeat. quando-
quidem in conspectu populi Hipparchus,
Thucyd. lib. 6. Hieronymus Syracusanus &
Clearchus Heracleensis, inter medios fatel-
lites, Liv. li. 24, Gracchus in Capitolio, Flor.

21.
In Tyrannum
quis hostis
est.

22.
Quo loco
quis occidit
Tyranni.

Epit. 68. Cæsar in Cutia, Plutarch. in Cæs.
Galeatius Sforzia in ipsis foribus templi oc-
cubuit. Brut. lib. 7. hist. Flor. In Commo-
dum Quintianus pugionem strinxit in aditu
amphitheatri Herod. lib. 1. Medicos con-
jurati aggressi sunt in ipso sacratio. In cubi-
culis vero & domibus, quæsumus cuiq; de-
bent esse tumissimum receptaculum, in ten-
torijs, in itinere infiniti protubuerunt, nec
quicquam profuit armorum usum sustulisse,
quemadmodum Cyrus minor Antiofacem
& Mitrazum interfecit, quod ei obviam facti
manus intra manicam non contraxissent,
qui mos erat Persiæ. Xenoph. libr. 2. exped.
Græc. & 8. Cypp. Nihil profuit solitudo,
quin per eam obstinatus homicida penetra-
ret: nulla arx tam abrupta, quam Aratus
non conscenderet: nullum supplicium tam
crudele, quod odium inveteratum extrin-
gueret, nullum tam late serpens, quod uno
impetu manus tot infirmos cohereret.
Licet enim quam plurimos occidisset Nero,
retractus tamen fuit à Seneca dicente: quod
successorem non esset occisurus. Xiphil. in Ne-
ron. n. 7. id quod M. Antonius etiam Vero
rescripsit: Scis prædictum dictum: Successo-
rem suum nullum occidit. Valer. Gallic. in
Ariad. Cæs. in præ. Vbi enim multæ paratæ
sunt focæ, qui præterit unam, incidit in ali-
am, & qui effugit unius manus, præcepti est
in laqueos alterius. Qui ab uno occidit non
potest, à multis occiditur. Elephas grandis
est & occiditur. Leo fortis est & occiditur.
Tigris fortis est & occiditur. Cæde multos, si
singulos non times, quos versus Mimus qui-
dam Maximino in Theatro occinuit. Capit.
in Max. Phalaris propterea dicebat se mallo
subesse, quam præfesse Tyrannidi, quod subje-
cti aliorum malorum securum unum Tyran-
num metuas, Tyrannus autem & eos, qui
fortis insidantur & illos, per quos servatur.
Sicob. serm. 47.

Vnde fit, ut dum DEVS scelera Tyranno-
rum acriter vindicat, & mortales undiq; con-
tra eos Leoniam induunt, salvi esse & placida
morte canos sub terram deducere nunquam
possint. Reges senescunt: Tyrannorum exe-
crabilis ac brevis potestas est. Oportet enim,
ut prædixit Sapia, exercens Tyranni-
de sine excusatione supervenire interitum.

Pppp

Sapient,

24.
Tyrannorum
omnium bre-
vitas potestas
est.

Sapient. 6. & Iobus ait: Cunctis diebus suis impius superbit, & numerus annorum incertus est Tyrannidis eius. Iob. 15. Thales rogatus, quid in omni vita vidisset difficilissimum? Senem respondit Tyrannum. Laert. in Thal. Plutarch. de Damon. Socrat. & in Sympof. Quis enim Alexandri Pharas (verba affero Petrarch. ex Dial. 95) exitus desciat? quis Dionysij Syracusij? quis Agrigenisij Phalaridis, Aunonis Pami, Ebeartae, Heracleensis. Ephymensis Aristonymi, Calcedonij Nabidis? Quis Hipparchi Atheniensis, quem occidisse immortalis gloria occisoribus fuit? Non ad recentiores atque domesticos, Cassium, Mel. unq. & Manlium Romanos cives, Catilinam quoque & Gracchos & Apuleium, non Tyrannos quidem, sed Tyrannidem affectantes, inq. impijs conatibus deprehensos caepitq. prohibitos atque oppressos. Non postremo ad illos, qui Majores, non Meliores, iusti Gelo imperij irucem texere Tyrannidem atq. injustam, Cajum, scilicet ac Neronem, Domitianum ac Commodum, ac Bastianum, reliquosq. ejus ordinis solo nomine Principes, quorum mens Tyrannica ac Tyrannica finis fuit, sed ad alios te mitto, quos avorum patrumq. memoria, seu etiam, quos atas ac regio praesens videt. Hos ergo, modo desstantib. te fatigem, circumspicere, & contemplari iubeo. Videbis usitatum & communitum Tyrannorum exitum, aut gladium, aut Venenum, verèq. illud à Satiyro dictum putes: Ad generum Cereris sine cade & sanguine pauci

Descendunt Reges & sicca morte Tyranni. Iudic. Sat. 16. Omnia verò exempla, quae mox removeri visa sunt, servanda esse moner. Symmach. Epist. 54. quod in iis monstrum aliquid lateat. Vbi verò Tyrannides considerare volueris à condito mundo, vel omnes in herba suffocatas deprehendes, vel ad messim nunquam pervenisse. Aelian. lib. 6. Var. ar. c. 10. praclare à Deo comparatum scribit, ut nulla Tyrannis ultra nepotes progrediatur, sed pleræque instar pinus contrahatur, afferretque tres tantum ex omni antiquitate Graecorum, in nepotes propagatas, Gelonis in Sicilia, Livaniorum in Bosphoro Cypselidarum Corinthi, Aristoteles libr. 5. Pol. c. 12. in pr. quatuor adducit, quas praeter

aliorum Tyrannidum fata, diutius steterit refert, ob duas causas, partim quod ad benevolentiam regiam propè se deflecterent Tyranni, partim quod virtute militari sui admirationem in subditis excitarent, & à contemtu se vindicarent. Ex his tamen Gelonis Tyrannis Syracusis non superavit annum decimum nonum, cum Gelo octavo anno perierit, frater eius Hieron nonnisi deceni annos praefuerit, & Thrasylbulus minimus fratrum undecimo mense dominatu à populo depulsus sit. Diodor. lib. 11. Plistratidarum Tyrannis Athenis excurrit quidem in annum 35. sed interrupta exitit non cõtina, quando Plistratius bis coactus fuit solum mutare, & Hipparchus eius filius major natu ab Harmodio & Aristogitone occisus. Thucyd. lib. 6. Arist. Pol. c. 10. Hippias verò in exilium actus, cum ope Perfarum reditum pararet, in prelio Marathonio occubuit. Pausan. lib. 1. Inst. l. 3. Itaque neutra harum Tyrannidum ad nepotes devenit. Cypselidarum verò Corinthi *πύξαι τριπόδας*, udoquitur Strab. 8. Gaagr. & Aelian. lib. 6. Var. hist. cap. 13. permanit, pervenitq. in tertiam generationem inclusive. Nam in Plammeticho Cypseli nepote ex Gordia filio desit, cum durasset annos non amplius 73. & 6. menses. Herod. lib. 5. Paus. l. 2. Orthagoræ verò apud Sicyonios Tyrannis omnium vivacissima perhibetur, quippe cui centum annos tribuat Aristoteles.

Cæteri serè Tyranni non secus ad imperium emicant, quam personæ solent in scenam prodire prout Dionysius Phæacum illum, qui per decem tantum menses in Theffalios obtenta Tyrannide trucidatus fuit, Tragicum Tyrannum vocitabat, & Plutarchus scribit: *ἀσβερτίαν ἀμβίσιονε μιλίτιον, ἰμπερατορῶν ἰμπερατορὸς, ἑλίου κλάδοι κλαδο ἐκπαύσσει.* in Galb. in princ. Ut herbæ irriguæ & solstitiales citò crescent, sed levi calore Solis consumuntur: ita facillè quidem est purpuram induere, sed qui induta diu impune superbierit, haud facillè quisquam reperit. *Difficile enim custoditur, in quo populi totius Gora cõspirant,* ut ait Hieron. lib. 2. contr. Iovin. seu potius: *Quis ab omnibus petrus, tandem in quorundam manus incidit,* ut de Induciomaro in vado

25.
Quenam Tyrannides auerant quam diutissimè.

vado deprehensio dicit Iulius Cæsar lib. 5 de bell. Gall. in fin.

26. Calamitates Tyrannorum post mortem.

Postquam iam Tyrannus jugulum præbuit percussoribus, sanguinemque, quem tam iniuste, quam avidè hauserat, revomit, an tu calamitatem omni defunctus est, & expiati manes molliter quiescunt? Imò post fata, nullus est locus, nullum tempus, quo funestorum principum manes à posterorum execrationibus conquiescant. Plin Panag. Traj. Nec nunc ad æterna me convertio supplicia, & ex sacris literis repeto: Potentes potentes tormenta passuros esse, & fortioribus fortiores inflare cruciatum. Sap. 6. Item: Horrendum esse incidere in manus DEI. Genes. Hebr. 10. Sed ea tantum attingo magna, quæ Tyrannorum reliquis in hac terra post eadem exagitant. Nec enim putandum est fore, (verba sunt Platonis ad Dionys. Tyr. Epist. 2.) ut cum mortuus fuerimus, homines de nobis contrescant: ac proinde minime committendum est, ut eorū, quæ de nobis dicturi sunt posteri, curam abiciamus. Futuri ævi temporis cura necessariò reverenda est. Omnino natura quædam depravatione ignavissimi quidam & profligatissimi ingenij homines, nullam illius curam ad se pertinere censent: optimam autem & gravissimam quæque, ita omnem curam suam instruit, ut felicem laudabilemque, suis memoriam ad posterum transm. stat. &c.

Videndum recte tum propter plurima, tunc hi

Præcipue causas, ut lingua mancipiorum, Contemnas, nam lingua mali pars pessima servit. Iuven. Sat. 9.

Quæ laudibus non excitentur ingenia, pro desperatis negligebat Quintilianus lib. 1. & Cicero nec ipse quicquam prius gloria habebat, nec ulla alia re ad altissima quæque provocari mortales putabat, quam laudum stimulo & gloriæ cupidine. Hoc unum est, quod præstantes quidem naturam mentes, sed nondum ad extremam manū virtutis perfectione perductas allicere possit, gloria sc. cupido, & optimorum in Temp. fama meritorum. Boet. 2. Conf. prof. 7. Tyrannus verò post obitū quid sperare habet præter infamiam, & execrationes omnium, tãto audaciores, quãto minus terrore præsentis Tyranni deterrentur.

28. Tyrannorum in cæciuntur omnes post fata.

Queritur enim peremptum nemo, quem incolumem timer. Sen. in Oed. Act. 2 sed potius suum cuique, decem ex merito posteritas rependit? Tacit. 4. Annal. Quemadmodum Domini crudeliter tota cæstate commonstrantur, in visis, & detestabiles sunt: Ita Regum in injuria latius patet, & infamia atque odium seculis traditur. Quamvis autem non nasci melius fuit, quam numerari inter publico malo natos? Sen. 1. de Clem. c. 18. Principibus cetera statim adesse dicit Tacitus. Unum insatiabiliter parandum, prosperam sui memoriam. Nam contemni fama, contemni virtutes. 4. Ann. n. 5. m. i. Tiberius cum Africani ad exemplum Asiaticorum templum suo numini offerrent, & is illud repudiaret: Ego me, ait, P. C. mortalem esse & hominum officia fungi, satisque habere, si locum principem impleam, & vos restor, & meminisse posteros solo, qui satis superque memoria mea tribuent, ut majoribus meū dignum, rerum vestrarum providum, constantem in peculo, offensum pro utiitate publica non perdidum credant. Hac mihi in animi vestri templa, hæc pulcherrima effigies & mansura. Nam quæ saxo struuntur, si iudicium posterorum in odium vertit, pro sepulchris sternuntur. Proinde socios civis, & Deos Deaque, ipsæ precor. hos ut mihi ad finem usque vita, quietam & intelligentem humani dicimur, iuriam mentem duri: illos, ut quandocumque concessero, cum laude & bonis recordationibus facta atque famam nominis neci prosequantur. Tacit. lib. 4. Annal. Nec dubium est, quin hoc sit commune votum ipsorum Tyrannorum, ut cum male egerint, bene posteros de se loqui velint. Nolint enim se privati ea felicitate, quæ cordatos quosque viros in mortem animat, quemadmodum Alexander M. in medio mari fluctuans & tantum non submersus, Quam multa, dicebat, Atheniensis, patior vestri praconij causa. Plutarch. in Alex. Alexander Severus Imperator homines literatos non secus reformidabat, ac vitæ ac existimationis suæ arbitros, veritus, ne quid in se aspicius post mortem scriberent. Lamprid. in Alex. num. 1. Finis enim genuinus Annaliū est. Ut præcui dictū saltuque, ex posteritate & infamia metuo sit. Tacit. 3. Annal. n. 11.

29. Quod ipsi Tyranni deprecantur.

Lyfander Chztrilum fecum ubiq; gentium traheret, ut æternæ memoriæ res à se gestas mandaret. *Plurarch. in Lyf. n. 9.* Alexander M. ad Achillis sepulcrum cum pervenisset, Felicem eum prædicavit, non alio nomine, quam quod talem præconem suarum virtutum reperisset: *Omnes enim omnium Virtutes tantis esse, quantis eas videri voluerint eorum ingenia, qui ipsius cuiusq; facta descripserint, itam Salustius Crispum, quam M. Cato & Gellius in literis retulerunt, & testatur Vopisc. in Prob. in pr.* Tyrannos verò non tantùm destitui bdo hoc certum est, sed & eius loco omnium convitiis prosciendi & tanquam monstra luce indigna scondemari. Veneti Marini Falerij imaginem ex numero Ducum deleverunt, vacuo spatio cum hac inscriptione relicto: *Hic est locus Marini Falerij decapitati pro criminebus. Iust. lib. 4. Iust. Ven. Romani non solum Cassij & Sp. Melij memoriam, delectis & fundo æquatis domibus antiquarunt. Halyc. libr. 8. Liv. libr. 4.* Tarquiniusque eam superstitiosè urbe amoverunt, bonis publicatis, ut ne nomen quidem superesse voluerint. *Liv. lib. 2. in pr. fed & damnatorum principum statuas dejecerunt, acta resciderunt, & dies eorum natiuitatis nefastos esse iusserunt. Quis cum timeret Nero, aliquoties fertur optasse, ut se & de terra conflagraret, ne se posteritas sua scelera ipsi obloqui aut exprobrare quiret. Sueton. in Nerone.* Cajus subinde optavit sua tempora notabili aliquo infortunio insigniri, veritus, ne sui memoria odio hominum intercideret. *Sueton. in Caj. cap. 31.* Plerique verò Tyrannorum viris doctis bellum indixerunt, ne vetè & clera illorum posteritati memoranda literis mandarent, vel in Tyrannos scribenda probrosam vitam illis tacite exprobrarent. Nam Cajus Carinum exilio multavit, quod exercitij saltem causa in Tyrannos declinasset. *Xi. hil. num. 4. in fin.* Domitianus Philosophos Italia exegit, quod Elvidium priscum & ejus socerum Thraseam sanctissimos viros appellassent. Tiberias Cremutium Cordum postulari curavit, novo ac tum primum audito crimine, quod e-

4. *Annal. Relium Saturninum, à quo carmina quedã in ipsum scripta erant minus commode, iussit à Capitolio præcipitari. Xiphil. in Tiber. n. 6.* Sicut Crocodilus invictum a lias & pernitiosissimum animal, tamen Teatyriras aded æveruit, ut ad vocem etiam expavescat: Ita Tyranni, cum omnes contemnant, tamen eruditòrum literas subtrinent. *Plin. lib. 8. cap. 25.* Stultè. Nam ut Cremutius in defensione sua subjecit: *ipse D. Iulium, ipse D. Augustus & tulere ista & reliquere, haud facile dixerim, moderatione magis an sapientia. Namq; spreta exoleverunt: strascare, agnita videntur, Nec deerrunt, si damnatio ingruit, qui non modo Cassij & Bruti, sed etiam mei meminerunt.* Nec fessellit augurium autorem suum. Nam, ut refert Dion. *Scripta quidem Cremutij in urbe adiles crederunt, foris autem præfecti singularum civitatum: quæ tamen postea versus in lucem edita sunt. Sueton. in C. ab aliis multum & à Marcia filia eius occulta, ac tam propter Cordi calamitatem multo cepere legi studiosius, Quò magis Tacito irridere librorum socordiam, qui præsentis potentia credunt extingui posse etiam sequenti ad memoriam. Nam contra, punitis ingenio, gliscit aurotas, neq; aliud externi Reges, aut qui eadem scissita ussissim, nisi dedecum sibi atq; illi gloriam peperere, lib. 4. Annal. n. 5.* Negatum enim honor præter meritum gloriam intendit, ut idem Tacit. ibidem dicit de Dolabella, cui petenti triumphalia Tiberius abnegaverat: & *lib. 3. in fin.* dum describit funeris Iuniz, Catone avunculo genitæ, Caij Cassij uxoris, M. Bruti fororis, deductio-

onem, signanter ait: *Viginti clarissimarum familiarum imagines antelata sunt, Manlij, Quinctij, aliq; ejusdem Nobilitatis nomina, sed præfulgebant Cassij atq; Bruti eo ipso, quod effigies eorum non vissebantur.* Franciscus I. vetuit in Gallis legi Dantem Poëtam, quod in *lib. suo de purgat.* Hugonem Capetum vocet *filium d' un boucher,* seu ut Ricordan. & Villanz. in *Annal. Herr.* qui idem narrant, loquuntur *Beccas filium, Masson. lib. 3. Ann.* quem Dantè eo nomine reprehendunt etiã Volaterran. & Claude de Rub. in *hist. Lugd.* injuriã, ut notat Pasquier *li. 5. des Recor. de Franc. c. 4. cò,* quod nomen

Boucher

30.
Tyrannorum
memoria
damnatur.

31.
Vnde Tyranni
ut pluri-
mum exar-
erunt in histo-
ricos & viros
doctos.

32.
Quanta sit
infamia, in
scripta &
Antores
eor. favire.

Boucher non significet Lantionem, sed hominem cruentum & crudelem, qui gratiam nemini faceret, *quasi qui facit de toto uno boucherie*, sicut & Oliverius de Clifton ab Anglis & Franciscus Guisius ab Hugonottis disti sunt *bouchers*, quia nec hic his, nec ille illis post victoriam condonabat. An verò propterea Dantem nemo legit in Italia, nempe in Hispania, Germania aut Anglia? quin potius interdictum incendit cupidinem, & les defences ne servés, que d' en donner plus d' ennuye. Dit. Pierr. Matth. libr. 2. histor. de Henr. 15. Quantò igitur rectius Vincentius Acciajulus solebat dicere: *che habrebbe reputato à grande honore della sua famiglia un verso di Dante, ancorche quel suo, di cui si fosse fatta memoria, fosse stato messo nella più profonda bolgia dell' inferno. Sapendo per altro, che l' esser messo dalle favole de Poetsi in inferno è in paradio, all' anime de suoi predecessori ne pena ne gioia habrebbe tenuto. Scip. Ammir. lib. 4. disc. 8.*

CAPVT QVARTVM DE ARISTOCRATIA ET OLIGARCHIA.

S V M M A R I A.

1. Quo in loco agat Aristoteles de Aristocratia: Et ratio Ordinis.
2. Quid sit Oligarchia in genere.
3. De differentiis Oligarchia, seu de Oligarchia & Aristocratia in specie.
4. De statu Reipubl. Venetorum.
5. De statu Reipubl. Iudaica à Mose instituta & retenta usque ad novi Regis Electionem.

SECTIO I.

Quo in loco agat Aristoteles de Aristocratia: Et ratio Ordinis.

1. De optima Reipubl. quare agendum?
2. Præcipuum Analogatum primo loco explicandum.

3. Deducitur per multas disciplinas.
4. Aristocratia quomodo locum debet in Politica Aristotelis.
5. Varia Interpretum sententia.
6. Quid sint sermones Exotericis.
7. Non agi de Aristocratia in lib. 2. Polit.
8. Nec in libro 7.]
9. Nec in libro 6.
10. Debuisse Aristotelem agere de Aristocratia ante librum 15.
11. Idq; executum fuisse in parte ult. libri 3. quasi mercedia.

Quemadmodum in omnium artium & scientiarum systematibus fieri videmus, utq; ex præscripto Methodi fieri necesse est, ut scilicet, si quando subjectum dividuum est in multas species, Analogiam quandam inæqualem inter se habentes, de omnib; quidem agatur, sed de prima & potissima primò & præcipue: Ita, inquit Aristoteles in civili prudentia, nulla quidem Rerumpubl. prætermitti debet, primum tamen locum sibi vendicat optima, eò quòd regulam cæteris præscribar, ad quam æstimari & constitui debeant. *lib. 4. Polit. c. 1.* Rectè enim notavit Peller, *lib. 1. de Philosophatur.* non aliam à Philosopho in definiendis Analogatis methodum observari, quam ut primo loco exponat præcipui ex iis naturam, & ex eà cætera relinquat æstimanda. Non enim, quæ vocatur Analoga secundum attributionem, in una communi natura conveniunt, ut perinde in una communi definitione comprehendi possint, ac species univoci generis, sed sicut à primo quoque, tanquam à mensura cæterorum dependent, ita hoc primum, sine quo cætera cognosci non possunt, ante omnia explicandum venit, cætera post illud. Sicut quoque enim cætera cognosci nequeunt, id in Methode primum locum sibi vindicare in *prim. hujus lib. sect. 1.* diximus. Sic Aristoteles in *Metaphysicis lib. 7. c. 8* de sola ferè substantia agere videtur, quia cum Ens dicatur Analogicè de Substantia & Accidète, Substantia magis Ens est, quàm Accidens, & hujus quasi basis & mensura. *4. Metaph. text. 2. 6. Metaph. c. 1.* Sic in totis octo libris Physicorum non agit, nisi de principiis, natura & affectionibus rerum corruptibilium, quia corporis,

I.
De optima
Repub. quare
agendum sit
præcipue.

2.
Præcipuum
Analogatum
primo esse
explicandum.

quod ad Analoga rectè refert Zabar, *de nat. Phys.* c. 10. natura manifestius nobis conspicitur in iis, quæ per mutationes sese nobis patefaciunt & ob oculos ante pedes jacent, quam quæ distantia sensus effugiunt, & immortalitate Deiter Opt. Max. præstantiam imitantur. Et ut ad artes, quibus Politica propius accedit, diligebamur, proponit Arist. exemplum Gymnasticis, quæ quidem rationem tradit, quæ conveniat quævis corpora exerceri, sed potissimum tamen occupatur in temperie omnium optimâ, quippe cum ad hujus legè cæteræ reducendæ sint. Exemplum à Galeno capere licet *in libris de Gal. ser. tuend.* ubi valetudinem exactè definitam primò tractandam proponit, mox ad defectus excessusve, prout propius longiusve à regula abeunt, desistit. Dicitur enim sanitas ab uno ad unum, ut explicat Aristoteles *4. Metaph. cap. 1. & 2.* De Elementis Medicus agit ex amissim simplicibus, non quod in rerum natura tantâ puritate consistant, sed ut sint regulæ permixtionum, quibus perenni sua agitatione & propter finem afficiuntur. Par est de temperamentis ad pondus & ad justitiam ratio, quæ propterea explicantur à Medicis, quia ex eorum perfectione reliquorum errores corriguntur. Vis exemplum ab Aristotele ipso, tanquam Methodi artifice, & hujus præcepti non immemore capere, in Ethicis, Logicis & Politicis ipsis, ubique invenies ita, ut diximus, observatum. Nam *in priorib. Anal.* Syllogismum definit perfectum, ex tribus terminis totidemque propositionibus exactè compositum. In libr. verò demùm secundo defectus ejus subnectit, & ad legem hanc examinat. In *posteriorib. Anal.* demonstrationem ex causa proxima, quæ potissima est, solam ferè definit, *in 95. ad text.* de cæteris ejus defectibus, à causa remota & effectu proximo, pauca verba fecisse contentus. In Ethicis a micitiam ex virtute efflorescentem integris duobus libris persequitur: quæ ab ejus perfectione cadunt, voluptati aut utilitati innixæ, eas non nisi perfunctoriè attingit. In Politicis, de civibus Democraticis, qui ad primævam civium perfectionem propius accedunt, non alia de causa prius agit, quàm quod inde civium omnia distinctio dependat.

3.
Deducitur
per multas
disciplinas.

Lib. 3. Polit. c. 9. Eadem igitur Methodo, cum suprâ ostendisset, Rempubl. dici multifariam, & quidem secundum prius & posterius, *3. Polit. c. 1.* in Remumpubl. explicatione se perfecturum præfatur. *lib. 4. Polit. c. 1.* De Regia enim Republica quam absolute inter omnes Remumpubl. speciem optimam & ipse statuit & nos *cap. ult. hujus lib.* statuemus, primum omnium egerat, *lib. 3. Polit. c. 10. in 93. ad finem.* Quia verò ab hac proximè abit Aristocratia, *lib. 4. Polit. c. 12.* hanc se quoque explicasse subiicit, & tandem, ut Rempubl. absolute sic dictam consideret superesse concludit *4. Polit. c. 12. cap. 2.* quoniam ex rectè constitutis Rebuspubl. hæc tertia adhuc erat reliqua. Quia verò Respubl. quam absoluto nomine Politias dignatur Aristot. ex ipsius sententia non consistit, nisi ex mixtione Democraticæ & Aristocratiz, seu ex concursu divitum pauperumque, prout ex *cap. 8. libr. 4. Polit.* patet, ideò de speciebus seu diversitatibus tum paucorum potentiz, tum Democraticæ ante Rempubl. absolute sic dictam agere coactus fuit, *ad c. 3. in 93. ad c. 8.* perinde ut *lib. 3. Phys.* doctrinam motus interruptit, insertis cæteris à Quantitate, Loco & Tempore petitis affectionibus, eò, quod species Motus & proportioniones sine iis cognosci non poterant. Quoniam verò in loco de Aristocratia egerit, de qua se jam egisse *lib. 4. Polit. cap. 2. 3. & 7.* dicit, quia peculiaris de ea tractatus non occurrit, incertum est, & interpretibus varia conjectandi occasione præbuit. Thomas in *4. Polit. cap. 3.* recurrit ad *cap. 2. lib. 2.* ubi contra Platonem disputatio de optimo statu instituitur: Sepulveda *in c. 3. li. 4. Verb. Cum de optimo statu.* tum hunc locum ex *lib. 2.* allegat, tum finem *lib. 3.* ubi de regno simul & Optimatum statu ac partibus civitatis agi censet. Victor. *in fi. lib. 4. pr. lib. 4. Polit.* cum videret manca esse verba ultima *lib. 3.* lacunam illuc non parvam advertit, quam disputatione de optimo statu explendam censet. Giphani *in com. c. 2. lib. 4. Polit.* totum hoc caput intercidisse putat, nec quicquam præterea addit. Martinus Burrha *in Annos. ad c. 3. lib. 3. 4. Verb. Expositum est.* privati cujusdam libri mentionem fieri putat, qui injuriâ temporum intercidit, imitatus, nisi fallor, Thomam *in d. cap. 3.*

Vbi de Aristocratia Aristoteles egit.

5.
Varia interpretum sententia.

c.3. qui cum in l. 2. de optimatum statu non tam agi, quam dubitari, non tam doceri, quam incidenter mentionem fieri perpexisset, ad tractatum aliquem separatum, ut ipse inquit, quem scripsit de statu Optimatum, se recipit. Angelus Segnius, quem Victorius doctum & ingeniosum virum vocat, inq; librorum Politicorum lectione apprime versatum dicit, ordinem librorum inversum putat, & quia de sententia Victorij & Sepulveda, optimatum status accuratè explicatur in lib. 7. Pol. hunc librum tertio anteponit. Ex his eos non rectè sentire patet, qui librum aliquem Exotericum obrudunt, qui sermones extraordinarios peculiari hoc nomine exprimere soleat Arist. ut patet ex 1. lib. Eudem. c. de Ideis ex 1. Eth. ad Nicom. c. ult. 6. Eth. c. 4. & 3. Polit. c. 4. lib. 7. c. 1. lib. 4. Phys. c. 10. lib. 12. Metaph. c. 1. ubi Sepulveda malè redarguit, à Plutarch. in Alex. & Tullio lib. 5. de Fin. Gellio lib. 10. c. 4. inductam, ab omnibus verò probatam librorum Aristot. in Acroamaticos & Exotericos distinctionem, Ammon. in prolegom. Comm. in Categ. Philop. in 1. de anim. text. 138. Simplic. in proem. Phys. Strab. lib. 10. Geogr. Gal. de substat. facult. nat. in pr. prout videre licet apud Perer. l. de Philoso. b. Carol. Sigon. in l. de Dialog. & Octavian. Ferrarium in pecul. libell. de hac re edito. Franc. Patrit. discuss. peripar. Tom. 1. l. 6. per tot. Dum verò hoc loco citat Arist. tractatum de Aristocratia conspicuè addit, se de ea in libris prioribus egisse, c. 2. & 7. adeoq; digitu ad ipsos libros Politicos, non ad sermones extra horum ambitum relictos, intendit. Nec perfectam nobis reliquisset Politicam, nisi de Aristocratia perinde egisset ac de regno & Politia absolutè sic dicta. Qui deinde ad librum 2. Polit. profurgunt, perinde faciunt, ac si de causis, actu, uno, vero &c. in lib. 3. Metaph. aut de omni anima, in lib. 1. de anim. agere Aristotelem dicerent, quia in his libris dubitationes de illis rebus excitat. Nec enim ex professo quicquam de optimatum statu in toto lib. 2. didacticè tradit, sed, prout disputatio contra Platonem exigit, modo ex hac, modo ex illa Politices parte aliquid decerpit, quod contra aliorum sententias accommodatum afferat. Miror autem, quid iis in mentem ve-

nerit, qui librum 7. Polit. transponere voluerunt, eo argumento ducti, quod in illo omis- sam de Aristocratia disputationem Aristot. pertexat, cum in toto illo libro Aristocracias nulla mentio fiat: nec si fieret, ad eum fieret modum, quo hoc loco scribit Aristot. à se de Aristocratia actum esse. Nam, quæ in lib. 7. & 8. pertractantur, quæq; persequi debuisset Aristot. usque ad finem, non tantum ad Aristocratiam, sed ad omnem benè institutam Rempublicam pertinent: nec definitio divi- sive, & quæ sunt ejus generis, illuc expli- cantur, qua quidem ratione circa cæteras Rerumpubl. formas versatus est Aristot. lib. 3. Polit. in fin. & lib. 4. in pr. sed partes & re- quisita bonæ cujusque Reipublicæ quatenus nata sunt civitatem laudabilem efficere, minu- tatim describuntur, multitudine & genera civium, magnitudo & situs urbis, educatio, mores regionum nationumve, nec dubium est, quin de ill. & officiis omnibus publicis in specie æquè diligenter pertractasset Aristot. nisi extremus ille laborum finis interdidisset. De Aristocratia fateor resumit quædam lib. 6. cap. 6. sed ea nihil ad hunc locum atti- nent, quia lib. 6. cum quanto per proœmium aptè connectitur, & de Aristocratia dicit Aristot. 4. libr. cap. 7. jam in prioribus libris à se actum: nec de Aristocratia tantum, sed multò accuratius de Democratia agit in d. libr. 6. cujus tamen definitionem & species nihilò minus diligenter proposuit. dist. lib. 4. hic quidem in genere, illic in specie, hic confusè, illic distinctè. Sic enim & de summo bono duobus simul in locis auditorem detinuit lib. 1. & lib. 10. Ethic. cum in poste- riori speciatim diducenda essent, quæ ab in- itio proponi non poterant, nisi generaliter. Cum igitur liber 7. Polit. nihil contineat eor- um, quæ de Aristocratia in libro 3. aut 4. proponenda erant, frustrà eum huc accessit Segnius, idque potissimum, quia in lib. 7. cap. 4. in princ. jam ait Aristot. à se disputa- tum esse de cæteris Rebuspublicis, de quibus ante librum 4. tractatum nulla fuit instituta: & in lib. 4. cap. 7. tractatum de Aristocratia priorem facit principio libri 4. quibus ver- bis moveor, quò minus credam, servato or- dine libroru, nihilominus ab Aristotele po- tuisse librum 7. nominari, tãquàm priorem, quan-

6.
Quid sint ser-
mones Exote-
rici.

7.
Non agi de
Aristocratia
in lib. 2. Pol.

8.

Nec in lib. 7.

An in li-
bro 6?

quandoquidem is in citandis libris, non eos ubique priores vocat, qui ordine doctrinæ præcedunt, sed qui prius scripti sunt & absoluti, quemadmodum Zabar. ostendit *in lib. de scient. natur. consilii*. Quò minus autem in hac opinione, in quam quondam iacidi permaneam, locus ille *ex lib. 7. Pol. c. 4.* facit, qui aperte librum 7. postponit non tantum quarto, sed & sexto, in quibus formas Rerumpubl. proponit. Tum etiam, si transponendus esset liber 7. non tantum propter necessariam connexionem sequeretur octavus, & quicquid toti operi deest usque ad finem: id quò absurdum foret, & Methodo Analytica è diametro contrarium: quoniam *in fin. lib. 3. & pr. lib. 4.* proponere debuit Aristot. finem totius disciplinæ, qui consistit in Formis Rerumpubl. *in libr. verò 7. & 8.* aggreditur explicationem mediiorum, quibus opus est ad finem beatum assequendum seu Rempubl. quamque probè effingendam. Aliud verò est finem ipsum còsiderare, aliud media, quæ producendo fini inserviunt. Accedit, quòd *in toto lib. 7.* nullibi distinguat Arist. genera Nobilitatis, quæ tamen à se in tractatu de Aristocratiâ propòsita & explicata fuisse dicit *4. Pol. c. 3.* Propterea verisimilius est *in fin. lib. 3.* particulam hanc deesse, in qua explicatum sit de Aristocratiâ eadem ratione, qua de regno actû fuit, *ibid.* & de Democratia & Republ. agatur *in lib. 4.* Et sanè Victorius *in calc. libr. 3.* testatur, vimum sibi Manuscriptum, in quo satis magnum spatium vacuum relictum fuerit inter librum 3. & 4. unde notabilis alicujus defectus argumentum capit. Filium autem & Methodum Aristotelis secuti Monarchiæ subijciemus Aristocratiâ, & huic denique Democratiam, postquam Tyrannidem tanquam Monarchiæ corruptissimam speciem, quam quia à perfecta regula, quam longissimè abit, in ultimum locum rejecerat Arist. compendii causa, unâ cum cæteris Monarchiæ speciebus, præmissimus.

SECT. 2. Quid sit Oligarchia in genere.

1. Quamam usantur Oligarchiæ nomine in genere.
2. Aristotelem eo uti in specie pro statu corrupto.

3. Separanda esse Virtus & Virtutes rerum ab essentijs.
4. Aristotelem dissononem esse accommodatorem secundum quid.
5. Genus aliquod commune ponendum esse probris & prolapsis Rebus; publicis quoad Essentiam.
6. Respondetur argumentis Aristotelis, quibus negat Aristocratiâ comprehendere posse sub Oligarchia.
7. Rejicitur argumentum præcipuum Aristotelis.
8. An semper pars Major prægræset minorem.
9. In omni Oligarchia Vincit pars minor Majorem.
10. Rejicitur alterum incommodum ab Aristotele objectum.
11. Divites contineri nomine populi.
12. Pauciorum, quantumvis pauperum Rempubl. re & deca Oligarchiam.
13. Alia argumenta contra Aristotelem.
14. Iterum alia.
15. Contra eundem.
16. Definitio Oligarchiæ.
17. Numerus imperantium in Oligarchia varius est.
18. Alicubi triginta præfuisse cæteris leguntur.
19. Alicubi decem tantum.
20. Imò duo vel tres.
21. Alii plures pauciores &c.
22. Confederationes, qua speciem Rerumpubl. mentiuntur, distinguuntur à Veris Rebuspubl.
23. Helveticos non constituere junctim unam Rempubl.
24. Socæas Achaorum & Aesolor. similis Rempubl.
25. Conventus alij similes Amphiction. Ionum, Doricns, Latior.
26. Regna ipsa sæpè in formam Rempubl. conglutinati confederatione, salva cuiusq; Majestate.
27. Distinguenda nihilominus esse, à quantumvis arcta societate.
28. De Republ. Cretensium.
29. Quantum differat à Laconica.
30. Rempubl. Cretensium esse Aristocratiâ.

31. Quid

*principatus definitionem, alio quò nequaquam. Necessè est utitur ad rectum gubernanda rationem nihil pertinere, sive legibus sive sine legibus, sive Golenibus, sive in Genu sive pauperes sive divites dominantur. Aristoteles verò hanc sententiam, dissimulato Platonis nomine, damnat lib. 3. Polit. cap. 5. Et lib. 4. cap. 4. contra cuius argumenta supra abundè disputavimus. c. 1. sect. 4. nunc verò tantum ea attingemus, quæ ad Oligarchiam privatim attinent, & ab ipso Aristotele in pr. cap. 4. repetuntur. Sic autem argumentatur Aristot. 4. Polit. c. 3. ut offendat, plures necessariò esse Respub. quia plura sunt generacivium: Cum Respub. sit mèis τὸ δῆλον, quot modis imperia distribuuntur, tot necesse est esse numero Respublicas. Iam verò paupertas & divitiæ, aliæ accidentia externa non variant imperiorum distributionem, quippe cum æquè inter duos pauperes, duosve ignobiles dividatur Majestas, atque inter totidem divites, nobilesve. Sed si vel omnes ex æquo, vel paucos ex omnibus rerum summæ præzicias, manifestà potestatis summæ, & ab ea prodeuntium imperiorum diversitatem, Plato tibi exhibet in Polit. dum ait: *Gubernationem in qua non multis imperant, mediàm censere debemus, quemadmodum quod paucum est, inser unum multa què medium locum obtinet: ceterum multorum administrationem omnibus in rebus debilem atque infirmam, utpote, quæ ad alias comparata, nihil magnificum, sive bonum, sive malum efficere possit, propterea, quod imperandi autoritas atque potestas exiguis cancellis circumscribitur, cum in multis quasi frustratim dispersa est atque commixta. Cum verò Respublica sit ordo omnium quidem imperiorum, sed maximè primi & summi, sicut unitatem hominis ex corde potissimum, unde facultas in cæteras partes profuit, ita Reip. ex summo imperio æstimare debemus, in quo cum divitiæ & paupertas non inducant essentialè diversitatem, sed numerus, ut ex corde patet, nec Rerum publicarum differentia aliunde depromendæ erunt, quàm à numero. Nam quod Aristot. 4. Pol. cap. 4. opinionem Platonis hoc argumento impugnat, quod Democratia per solam multitudinem definiri non debeat, quia**

etiam in Oligarchia & ubicunque plures concurrunt penes majorem partem manet potestas, ut eod. lib. cap. 8. declaratur, nec Oligarchia per paucitatem imperantium; quia si essent mille trecenti, atque horum mille divites, qui ab imperio excluderent pauperes trecentos, nemo hos diceret populares regere, sicut nec trecentos pauperes Oligarchicè, si mille divitibus imperarent: illud nec cominus nec eminus tangit statum opinionis Platonice. Nam ne exceptiones huc advocem, quoties negent iuncti, majorem partem posse prægravare minorem, Bart. Et Angeh. in l. 1. de prærog. credit. Aff. et. dec. 2. 99. V. ncent. Franc. dec. 32. Serach. de decoll. part. 6. n. 13. seq. nec exiguis Romanorù repetam, quoties unius Tribuni intercessio, rogationè cæterorum, aut unius Consulibus autoritas relationem à pluribus magistratibus ad Senatam decretam, extinguere & in herba suffocare potuit, aut ex legibus Venetorum demonstrarem, de rebus magni iudicij Sctum concipi non licere, nisi & omnes adfint & sine calculo nigro unanimiter consentiant, quemadmodum in controversia leuitarum nuper decretum scribitur: Major illa pars, quæ in Aristocratia viticit minorem, non respectu reliqui populi, cui leges feruntur, & ipsa minor censenda: Non enim soli Optimates constituunt civitatem, ut ex eorum numero duntaxat æstimari debeat forma Reipubl. quia non sibi tantum, sed potissimum iis civibus, qui imperij expertes relinquuntur, leges imponunt. Si verò majorem partem, quæ vincit, conferas ad universos cives, procul dubio multò minorem videbis eorum multitudinem, de quibus leges latæ fuerunt. Nam si Oligarchia querenda sit tantum inter imperij compotes, ex hoc argumento Aristotelis nulla unquam dari poterit. Is enim definit Oligarchiam, ut compendio colligit Sepulveda: *in qua rerum summa sit penes divitum paucitatem.* Atqui, si hæc regula: *Plurium Gora concludunt*, ad imperium trahendà & solis iis accommodandà sit, qui ad Reip. gubernacula sedent, nunquam divitum paucitas obtinebit rerum summam, quia ubique plures divites creabunt præjudicium paucioribus. Multò verò minus urgebit alterum incom-

Rejiciunt.

8.
An semper maior pars prægraves minorem.

9.
In Oligarchia omni viticit pars minor.

6.
Respondetur argumentis Aristotelis contra Platonem.

7.
Argumentis Aristotelis præcipuum.

modum, quasi mille divites, si trecentis pauperibus imperent, nomen Democratiae non magis sustinere videantur, quam trecenti pauperes Oligarchiae, si mille divitibus dominentur. Nam quid absurdum fuerit, si utrumque sequi affirmemus. Sanè si nomen Democratiae in ea accipiatur significatione, qua proponit hoc loco Aristor. & si per *δύσπος* solum plebem intelligamus, contra vim nominis fortè fuerit, divitum Remp. vocare Democratiam, eò quod divites plebi opponantur, sed quia Democratia secundum Platonem in *Polit.* complectitur omnem statum popularem, & divites sunt populi pars, quid vetat popularem vocari Remp. in qua dominatur pars maxima populi? Quin imò plebs non tantum æstimatur paupertate, ut apud Horat. 1. *Epist.* 1.

*Si quadringenti sex septem milia desint,
Plebs erit, quando videl.*

*Et genus est virtus, nisi cum re visor aliquid
est. 2. Sat. 2.*

sed dum plebs opponitur Nobilitati, ne à plebis quidem numero excluduntur divites, quemadmodum in antiqua Romanorum civitate inter plebejos condemnabantur non solum *strarii* aut proletarii, sed quicumque gentibus carebant, tam divites, quam pauperes, & apud Florentinos, liberà Republicis tres ordines civium erant. *Nobiles, Opulenti, & infima fors*, quorum duo posteriores *populus* vocabantur, priores *Potentes*, ut narrat Iohan. Michaël Brutus *lib. 1. hist. Florent.* perinde ut apud Venetos la- not. recenset, *gli popolari Cittadini & Gentilhuomini, de Republ. Ven. post princ.* quorum priores Sabellicus sub uno *plebejorum* nomine conjungit. *In lib. de Republ. & Magistr. Venet.* Pauperum verò, licet pauciorum, Respubl. quo minus Oligarchia dicatur, ne nominis quidem obstat notatio, nisi generale nomen in abusum deflectendo, speciè intelligamus pro genere. Licet enim privatim egeant, publicè tamen divites sunt, nec diu pauperes potestasque simul consistunt, quemadmodum M. Licinius Stolo, qui magna contentione legem promulgaverat, ad factum patriciorum compescendum, ne quis amplius, quàm quingenta agri jugera possideret, non multò post, cum ex

plebe consularum & opima quæque munia arripisset, sua lege cecidit. *Lib. 7. Valer. lib. 8. c. 6.*

Porro si per solas divitias constituitur Oligarchia, prout disputat Aristor. quidam verò occurrunt divites, quidam pauperes, quidam fortunæ mediocri, ut distinguit idem 4. *Polit. c. 3. in pr. & cap. 12.* non tantum duæ erunt oppositæ Respubl. Oligarchia & Democratia, sed intersepienda venit tertia, cui præficiantur illi, qui inter utrumque extremorum ambigant, quam tamen Arist. 4. *Polit. cap. 12.* nullibi invenit. Imò cum nobiles genere differant à divitibus & prudentibus seu viris Politicis, ut in *id. 3. Polit. cap. 3.* ibidem explicatum est, quare non eadem ratione duæ aliæ Respubl. adjiciuntur, quibus Generosi, aut prudētēs viri perinde præfunt, ut Oligarchiæ præesse dicuntur Divites? Nam quod *ibid.* Aristor. divitiis & paupertati prærogativam ex eo tribuat, quia communes sunt, & populum præcisè in duas partes oppositas dividunt, id quidem contra Aethiopes, qui ex pulcritudine, & Gothos, qui ex pinguedine imperia deferebant detorqueri poterat, cum raræ sint illæ qualitates & ab imperii essentia alieniores, sed contra nobilitatem generis nihil efficit, cum hæc in plerisque civitatibus & olim arripuerit & hodie arripere contendat summum dominium, nec minus universaliter populus in duas contrarias factiones distinguitur hoc discrimine, quam si dirimatur in divites & pauperes. Denique unius rei una est & simplex differentia, quia cum differentia largiatur essentiam, quod constat una essentia, non potest ex duabus differentiis ultimis componi. Atqui Aristor. cum videret solas divitias ad Oligarchiam constituendam non sufficere, nec paupertatem ad Democratiam, coactus fuit differentiam Remp. publicæ duplicare & Oligarchiæ præter divitias adjicere paupertatem, Democratiae præter paupertatem multitudinem 4. *Pol. c. 4.* Si enim divitum ordo exuperaret plebem, illique dominaretur, quemadmodum Colophone, cum multi ante bellum cū Lydis gestum, magnas haberent divitias: An tu multorum illud dominium, quia divites præpollent, Oligarchiam dices? aut Democratiam,

10.
Reicitur al-
terum in eò-
modum.

11.
Divites con-
sistens nomi-
ne populi.

12.
Pauciorum
Remp. quan-
tum pauperum
rectè dici Oligar-
chiam.

13.
Alia argu-
menta con-
tra Aristot.

14.
Iterum alia.

cratiam collocabis Apolloniæ, aut in Thera insula, ubi pauci, sique pauperes, sed à primis urbium conditoribus perpetuâ serie originem ducentes rerum potiebantur? Ne ipsi quidem Aristoteli illud satis videtur appositè dictum, ideoque ait, *ἵτι δ' ἡκούεσθαι ἰδὲ ὅταν οἱ βαυτοῖσι καὶ ἄπυροι, πλείους ὄντες, καὶ οἰοῦνται, ὅτις ἀρχὴς αἰσιν, Ὀλιγαρχία δὲ, ὅταν οἱ πλείους, καὶ ὑποκρίσθαι, ὀλίγοι ὄντες.* atque ita in definitione tam Oligarchiæ, quam Democratiæ, conjungit duas differentias, quod nos fieri non posse putamus, tum quia una est & simplex utriusq; forma, qualem c. 1. & 2. Monarchiæ item tribuimus, tum quia accidens non ingreditur essentiam rei. Dixit autem Aristot. 3. *Polit. c. 5. & hoc lib. 4. c. 4.* repetit, Accidere divitiibus paucitatem, pauperibus multitudinem, quia pauperum & nudalibertate contentorum major est ubique numerus, quam opulentorum. Quod verò per accidens accedit, in essentiam ingeri non debet, tum omne accidens sit extra ambitum essentia. Pono enim autoritate & exemplo Aristotelis, in civitate esse mille divites, qui imperio potiuntur & trecentos pauperes, qui subijciantur, ita ut paucitas separaret à divitiis, & multitudo à paupertate, quod certe fieri potest, ut ex hypothesi proponit ipse Aristot. 4. *Polit. cap. 4.* Tum volo mihi hanc formam Reipubl. ad unam earum redigi, quas definit Philosophus: quod quidem fieri non posse prævidit Aristot. 3. *Polit. c. 5. in fin.* sed nodum tamen insolutum reliquit. Aut enim ad simplices differentias ex divitiis & pauperie petitas recurrendum est, 3. *Polit. c. 5.* aut ex descriptione hujus loci, 4. *Polit. c. 4.* delenda multitudo & paucitas. Cum verò inexplicabiles inde exurgant difficultates, si per simplices divitias & inopiam Reipubl. distinguantur, prout c. 1. *Seç. 4.* prolixius disputavimus, non aliunde, quam ex numero imperantium Rerumpub. discrimina deduci possunt, & sicut Monarchiam definivimus per unitatē ejus, qui summa rerum potitur, ita nunc Oligarchiam in genere definimus: *Reipubl. in qua summa potestas resides penes plures quidem, quam unum, sed pauciores, quam totam multitudinem, vel maximam partem.*

cer, cum ab uno, donec ad universam multitudinē decurratur, insensita intervalla & differentia numerorum accurrant, nec civium ubique eadem concurrat multitudo. Nam & Lacedæmonii cum victis urbibus Oligarchiam bello Peloponnesiaco imponerent, angustioribus decem, quam Decarchia vocat Xenoph. *lib. 3. Græcæ.* aut paulò plures, latioribus verò triginta aut circiter moderatores imperabant, quemadmodum Lysander expugnatis Athenis triginta dedit, quos illi triginta vocabant Tyrannos *Plut. in Lys.* ad eum numerum respiciens, quo Senatus constitutus erat Lacedæmone à Lycurgo ex duobus regibus & viginti octo civibus, Senio & rebus gestis maximè conspicuis, *Plat. lib. 3. de ll. Plut. in Lyc.* Licet enim Lacedæmonii non cohererent sinceram Oligarchiam, ut c. 5. *Seç. 2. disputavimus*, multa tamen Senatum eorum disposuisse sine provocacione, testis est Aristot. 2. *Polit. c. 7.* Cretensium verò Respub. quam cum Spartanà fraternalibus legibus conjungi dicit *Plato lib. 3. de ll. & Aristot. proinquam* qualisque radicem illius vocat, eò, quod Lycurgus ex insitatis Minois plurima securam domum reportasset, *lib. 2. Pol. c. 8.* post ejectos Reges in singulorem, sed minus stabilem Oligarchiā triginta Senatorum, maxima parte ex Cosmis electorum concidit *ut infra dicemus.* Plato *lib. 6. de ll. Senatum in excogitata à se Repub. constituit* ex triginta duodenariis co ordine, ut in singulos menses per vicissitudines triginta in publica curia præsto sint, & reliquis interim licet privatim rebus suis consulere, ne curæ publicæ desistant rem privatam & officium suum fiat Senatoribus damnosum. Sed & infra hunc numerum, qui tantopere Platoni arrisit, Oligarchiæ sæpe consistunt. Nam Pharsaliorum non nisi viginti Senatores habuit, Romani scribendæ legibus & corrigendæ Reipubl. decem viros creant, cum summa potestate sine provocacionē, quorum *ἑξωρία Τυραννικὴ* vocat Halycar. *lib. 10.* eò quod regio more omnia pro libitu administrarent. Post mortem quoque Romuli inter regnum sequentis anni ita divisum fuit, ut deni ex centum patrib. singulis quinquaginta diebus rerum summæ præfessent, *Halycar. lib. 2. & post abrogatam Tyrannidem*

perantium in Oligarchia variis.

18. Aliis ubi triginta præfuerunt.

15. Contra eundem.

16. Definitio Oligarchia.

17. Numerus im-

Numerum autem certum definire non li-

Tar-

19.
Alicubi de-
cim.

Tarquiniij, res ad duos rediit, quandoqui-
dem Consules primi, omnia regia insignia,
& potestatem omnem usurparunt, ut *decla-*
rabitur c. seq. Sect. 3. in pr. Nam quod Poly-
lyb. *lib. 6. παλαιος μοναρχικος και βασιλικος*, im-
perium consulibus asseribit, id recte refuta-
vit Halycar. *lib. 5. in pr.* quando ait: Α εσπι-
κροστις δε γυνοδους οι αρχητοι των βασιλικων
δεχλυ παραλαβουσι υπατοι σεβουλοι, &c.

20.
Alicubi duo,
vel tres.

Regiam enim potestatem dicit, suscepisse
Consules & tamen Aristocratiam illic con-
stituit, eò quod inter duos, quorum unus
alterius imperio intercedendi copiam & po-
testatem habeat, jam divisam oporteat esse
majestatem, id quod Monarchiz contrarium
est, ubi unus tantum indivisa utitur potesta-
te. Sed & trucidato ad statuum Pompeij Cæ-
sare, ab Octavio, Augusto, Lepido, species
Oligarchiz introducta fuit, tam absolutæ
potestatis, tanta cum violentiâ & cæde, ut
Tyrannidem Cæsaris aureas visam fuisse scri-
bat Dion & Xiphil. *in Aug.* iis, qui præte-
rita conferre voluerint cum præsentibus.
Quotquot verò sint, qui rerum summam ad
se trahunt, dummodo plures sint uno, nec
dum majorem partem populi constituent, Oligarchiz
nomen præbent. Saxones olim,

21.
Alicubi plu-
res pauciores-
ve.

priusquam in regnum unum coalescerent,
duodecim Comitibus (sic enim interpretor
vocabulum *Græfæ* quod *Amerg, in Epist.*
ad Zaf. & Avent. in Catal. nom. Germ. ju-
dicem significat) paruisse autor est, vetus
quidam Saxonicus scriptor, qui sine nomine
legitur. Polonos mortua stirpe Lechi, capta
occasione libertatis totidem sibi princi-
pes, quos Palatinos postera vocavit ætas,
præfecisse, auctores sunt Bernhard Vapav.
Michov, & Decium *in pr. hist. Polon.* Crom-
lib. 2. nisi fabulis, quarum plena est ejus ævi
historia, hæc accensere & in dubium vocare
velis. Mox cum Vanda se præcipitasset, &
Graci progeniem secum duxisset sub um-
bras, ad eundem Palatinorum numerum re-
dierunt Poloni, quibus centum annorum
imperium asseribit. Mich. *viens. lib. 2. Chron.*
dones vicinorum injuriis oppressi & intesti-
nis divisionibus debilitati ad Præmslam
Regem rerum summam reflectere coacti fu-
erunt. Circassios, montanos populos circa
Pontum, septem principes regunt, *Boter,*

par. 2. Cosmogr. li. 1. Thietmaris non ita pri-
dem, antequam sub jugum ab Holfatis tra-
heretur, triginta octo administratores præfi-
cit autor *libr. de exped. Dan. in Thietm.*

Ceterum in his exemplis, ne confædera-
tiones arctiores cum Rebus publ. confunda-
mus cautio est, quemadmodum à plerisque
videmus fieri, qui ex provinciis confædera-
tis Belgij & Cantionibus Helvetiorum unam
Rempubl. componunt, sicut ex Simlero, *de*
Rep. Helvet. apparet, cum tamen singulis
Cantonibus & provinciis sua jura, suæ leges
& Respub. propriæ sint, quas nec univervo
Collegio invadere licet, nedum ut in se mu-
tuam jurisdictionem exercent. Nec enim
Bernates Tigurinis, aut hi illi, quod in qua-
cunque Repub. gestum sit, nec singuli univervis
rationem reddere tenentur, nisi quantum
pactis cautum fuit, ne unius temeritate toti
societati periculum contrahatur, sive fæde-
ra incunda, sive arma inferenda sint, & quæ
præterea hujus generis, ad conventum uni-
versum spectant. Ad eum modum fœdus
inter se olim jecerant ex Græcis Ætoli & A-
chæi, quod contra finitimos Reges coactis ar-
mis tutiores se redderent, absque præjudi-
cio libertatis, qua civitatis cujusque Resp.
ante confæderationem fruebatur. Ætoli eni-
nim in Panzotico & Pylaico non consulta-
bant de rebus & legibus civitatis cujusque,
sed de bello & pace, quæ ad omnes pertine-
rent. *Leq. lib. 31.* Achæis verò etiam fæderat
concilio exire, & suo se moderari arbitrio, si
quid illic ageretur. decernereturve, quod è
re sua non videretur. Nam cum tam Romani,
cum quibus faciebant Attalus Rex &
Rhodij, quam Philippus Macedo, Achæo-
rum societatem affectarent, videreturque res
ad Romanos propendere, Dymæi, ac Mega-
lopolitani & quidam Argivorum, prius quam
decretum fieret, confurrexerunt, ac relique-
runt concilium, neque mirante ullo neque
improbante. Nam Megalopolitanos, avo-
rum memoria pulsos ab Lacedæmoniis re-
stituerat in patriam Antigonus, & Dymæis
captus nuper dreptique ab exercitu Romi:
cum redimi eos, ubicunque servirent, Phi-
lippus jussisset, non libertatem modò, sed
etiam patriam reddiderat. Argivi verò, præ-
terquam quod Macedonum Reges ab se ori-

22.
Distinctio
inter confæ-
derationes &
legitimas
Resp.

23.
Helvetios
non facere
unam Resp.

24.
Societas Gra-
corum similis
Resp.

uados credunt, privatis etiam hospitii, familiarique amicitia plerique illigati Philippo erant. Ob hæc concilio, quod inclinaverat ad societatem Romanam, excesserunt, ad Macedonias partes transituri. *Lib. 32.* Tam olim, regente Macedones Antigono, pari contentione alix urbes ad Antigonom defecerunt, alix Tyrannim cesserunt, donec Olymp. 124 paulatim ad civilem societatem se reciperent, salva libertate respiciendi, si secus è re sua videretur. *Polyb. lib. 2.* Quod enim Polyb. *4. lib. 2.* Ethnicam iis Reipubl. attribuat, id non alio sensu tollerari potest, quam quo dixit *ibid.* Peloponneso præter communia mœnia ad unius Reipubl. Systema nihil deesse. Quoties vidimus Helveticorum Cantones divisis studiis, ad diversas partes sese applicuisse Catholicis seu Pontificiis Hispanorum, Reformatis Gallorum Regi supereris stipulantibus? quod quidem unius Reipubl. civibus licet salva Majestatis autoritate non possent nec in suo cuique Reipubl. territorio jubere, vetare, punire, præmia distribuere, magistratus creare & abdicare fas esset, non expectato concilij consensu, si ab hoc potestas omnis dependeret. Amphystion Hellenis filius, animadvertens, gentem Græcorum infirmam esse, & finitimorum Barbarorum viribus inæqualem, universos in unum contrahere voluit, Concilio Amphystionico, instituto, legibusque, præter eas, quibus quæque stabat Respubl. munito, ut earum vinculo mutuam amicitiam conservarent cognationemque solentis, non tam verbis, quam factis; Barbaris essent graves & formidabiles, quorū exemplum imitati Iones, qui ex Europa in maritimam oram Cariz demigraverant, & Dorienses, his vicini, templa construxerunt impensis communibus, Iones Dianæ sanum Ephesi, Dorienses Appollinis, Triopij, quo statim temporibus convenientes, post sacra peracta si quæ inter civitates intercessisset offensio, iudices designabant, qui litem componerent: tum de bello contra Barbaros gerendo. deque mutua gentis concordia consulabatur in medium. Hæc exempla secutus Servius Tullius Rex Romanorum animum & ipsa adjecit ad constituendum velut unum corpus ex Latinorum

populis, ne intestinis bellis & dissidiis debilitati subjugarentur à finitimis barbaris, ideoque convocatis civitatum legatis, de concordia consensuque multa præfatus, persuasit, ut templum communibus impensis Romæ, tanquam in urbe magnitudine rerum gestarum excellentè, construerent, quò quotannis convenientes privatim simul & publicè sacra facerent, & si qua offensa populis incideret, inter ista DEorum sacra conciliarentur ex aliorum populorum arbitrio. Collatis igitur oppidatum pecuniis Dianæ templum ædificavit in Aventino, eminentissimo urbis tumulo, & fœderis leges conscripsit civitatibus, ritusque celebrandi festi & tori constituit. *Hasenus Dion. Halycarn. lib. 4.* Absit verò vel hoc, vel illo Amphystionico, Ionum, Doriensium, Aetolorum, Achæorum, arctissimo fœdere. minores civitates sus Reipubl. perdidisse, & in municipia degenerasse putemus, quemadmodum Polyb. *lib. 2.* censuit. Nam & Reges ipsi non rarò in talem societatem conspirant, salva cuiusque Majestate quemadmodum Porfena Clusinarum Rex Livio *lib. 2.* dicitur *Larthes.* non proprio aliquo nomine, sed quod duodecim Regum in Etruria Maximus & Collegij princeps esset, *Cato in fragm. de Origin.* qualem quidem Dynastiam, ex multorum regum conventu in Aegypto describit Maneth. in *supplem. Beros.* Abavorum nostrorum memoria tria regna Septentrionalia Danicum Suedicum, Norvvegicum, ea lege in manum reginæ Margaritz convenerant, ut suis quodque institutis & pristina libertate sancta restitueretur, quo jare huc usque Scotia adhæret Angliz, quando, adoptatam illam unionem, quam tantopere suadent, Leslæus & Alber: *in libris de unione Britann.* animi dissidentium populorum nondum flecti potuerunt. Ea lege vivebatur olim in Germania & Gallis, cum Cæsar liberati illarum provinciarum insidias strueret Germani etiam sub Regibus alij, alij cum libertate degerent, convenire tamen in commune volebant armati, ubi jus coercendi sacerdotibus erat, *audiebanturq; Reges & principes autoritate magis, quam suadendi potestate.* *Tacit. de morib. German.* Galli

26.
Regna ipsa
sape in formam Reipubl. conglutinantur.

25.
Conventus
alij similes.

codem

eodem modo conventus agebant, in quibus de rebus ad universos artinentibus agebatur, ad eò ut ad publicas quidem deliberationes ex universis provinciis coirent, sed divisim Rebuspubl. distincti viverent, suo quique arbitrio securi, Hoc amplius in duodecim Germanorum Comitibus, & Regibus, de quibus jam mentionem fecimus notandum, quod non tam Reges fuerint, quam Duces belli & Comites judiciorum, unde Vel hoc nomine non potuerint ad Aristocratiz exemplum adduci, cum Optimates non sint precarij in Repub. magistratus, sed absoluti Domini. De Arminio enim sic scribit Tacit. *lib. 2. Ann. in fin. quod cum abscedentibus Romanis & pulso Marobodo, regnum affectaret, libertatem popularium aduersam habuerit, petitusq; armis, cum varia fortuna certaret, dolo propinquorum ceciderit* De Vercingetorige Cæsar. *lib. 7. Simili ratione Vercingetorigæ Celtillæ filius Arvernus, summa potentia adolescens, cuius pater principatum Gallia totum obtinuerat, & eam ob causam, quod regnum appetebat, à civitate erat interfectus.* Ambiorigem porro & Eburonum regem non plus imperij in multitudinem quam multitudinem in se habuisse scribit *lib. 5.* Est igitur aristissima principum quorundam & civitatum confederatio, quæ speciem Aristocratiz præ se fert, à Republ. quam hoc loco describimus, separanda, quia unio illa non delet iura Majestatis, nec summam potestatem unitis provinciis adimit, quò minus à fœdere recedere, & sub ipso fœdere civibus suis, sine cuiusquam contradictione, quod è Rep. videatur imperare possint.

Nunc ad Oligarchiam redimus, in qua diximus certum numerum Imperantium præcisè non posse definiri, quando alij septem, alij decem, alij duodecim, quidam viginti, nonnulli triginta, quò principes, quò Dominos, quò Tyrannos perpeffi fuerunt. Cretensium enim Respubl. quam supra fruticem, & simulacrum Lacedæmoniz constituimus, ex Platone *3. de ll. & Arist. 2. Polit. c. 8.* Strabo. *lib. 10.* inter Oligarchias exempla proponere cepimus, quod quia non omnibus vero videtur simile, pauca nobis confirmandum est. Etenim Barthol. Cayal-

cant: *disc. 11. delle Republ. miste* ad ordinem mixtarum rejicit Cretensem, idque non dubitat autoritate Aristotelis confirmare, licet is conceptis, verbis in contrariam partem abeat, istam Oligarchiz speciem Cretensibus attribuens, *lib. 2. Polit. c. 8.* quam *lib. 4. 1. & 6.* peculiari nomine Dynastiam vocat. Quia enim Lycurgus, abdicata Charilaiturela, ad Lycios, Lacedæmoniorum colones, in Cretam peregrinatum abierat, ibique in Minois leges inciderat, ut domum reversus fuit, quæ ex iis, sibi visa fuissent imitatione digna, ad statum patriæ accommodavit, nonnullis in melius deflexis, quibusdam abolitis prout *απλασει των δυνατων ητιον διυρθρωται των νεωτερων*, & dicente Thalete Milesio *ο χειροσφωπιος απαντων ανωλοισι γαρ τα παλαια.* Unde factum, ut licet in plerisque convenirent Spartana & Cretensis Resp. non tamen idem de utraque iudicium statim sit faciendum. Illam enim Aristot. *4. Polit. cap. 9.* ex Oligarchia & Democratia componit, hanc *lib. 2. cap. 8.* Vocat puram Dynastiam. Regum enim Cretensi Repub. ratio habita non fuit, sed potestas ducenti bellum, quam Lacones regibus tribuebant ad Cosmos, qui erant loco Ephorum, post occasum Minois circa Camicum Siciliz oppidum, transferat. Nec verò in populo remanebat ulla pars potestatis, quia licet ad concionem de consuetudine vocaretur, *αυτοι* tamen *ο υδης* erat *αλλ' η συντηρησις της διοικου της γιγνυσης της κομοις*, *2. Polit. cap. 8.* quibus verbis idem significavit Aristot. quod M. Terentius eques Romanus, dum in Senatu ad Tiberium dicit. *Tibi summam rerum iudicium Diij dedere, nobis obsequij gloria relicta est.* Tacit. *lib. 6. Annal. num. 2.* Quibus enim dissentire cum effectu integrum non est, quæ in id tantum convocantur, ut calculi sui accessione ratum habeant, quod decretum est, quò pacto omnib; bonus Monarcha cum subditis communicare tenetur, si quid magni momenti, & ex insperato eventu in totius Reip. periculum redatur aggregaturus est, *ut in. c. de Senat. in pr. dicemus*, An tu illos Majestatis participes scitiosve censibus? Certè Aristot. *2. Pol. c. 9.* Carthaginensium Remp. ex eo magis popularè æstimat, quod

27.
A qua ratio
men distin-
guenda sunt.

29.
Quantum
differat à
Laconica.

28.
De Repub.
Cretensium.

30.
Remp. Cre-
tensium esse
Aristocrati:

quod populus in hac potestatem habeat labefactandi decreta magistratuum & Senatus, quod in Cretenfis non liceat. Nec hi obijci potest, quod Plato 3. d. 2. Ephoros in Rep. Lacedæmoniorum universum populum representare dicit, quoniam Cosmi in hoc toto cælo differabant ab Ephoris, quod non promiscuè ex vulgo, sed ex certis & patritiis familiis ad summa Reip. officia eligerentur, quibus ut satis erant, exerciti sine controversia ad Senatum, in quo summa rerum consistebat rectè progrediabantur. *Strab. lib. 10.* ideoque non erant tam Intpectores, quàm socij Senatus nec patritius magistratus vel plebem representare poterat, vel ejus curam habiturus præsumebatur, contra patritias gentes, unde oriundus erat, vel contra Senatum, in cujus jura eò magnificentius transire sperabat, quò minus de iis in magistratu diminuisset. Accedit quod *Aristot. d. c. 8. lib. 2. Pol.* miretur, quâ arte plebis animi ita demulceantur, ut à magistratibus & Reipub. curâ tam modestè se abigi patiantur. Nisi enim exors Reipubl. esset, quorsum verisimile esset ipsam contra Senatum tumultuataram? Fieri quidem interdum concedit *Aristot.* ut *Cosmi*, qui libera potestate abusi sint, non tantum abdicentur, sed & insulâ abscedere in exilium jubentur, sed negat viam illam Politicam esse, cum ex lege aut à superiori ordinario processu non condemnentur; Verum factò globo & coitione, nonnunquam Collegarum; nonnunquam partis populi, per seditionem ejiciantur, qua quidem seditione opus non esset, si *Cosmis* aut *Opulentis* populus esset legitimus iudex; Vnde cum opulenti Senatu & Magistratibus abigi aliter non possent, eò quod populum superiorem non habeant, quam per vim extraordinariam, & ipsi clientum amicorumque ex plebe manu sese contrâ armare soleant, rectè negat *Aristot. d. c. 8.* probè apud *Cretenfes* constitutam esse *Rempub.* quia tam via puniendi, quàm defendendi, est *diversissima*, quâ in ordine Imperantium & parentium legitimo, per quem definitur, & *Resp.* opus non est, & proinde peculiari nomine formam regiminis vocat *diversiorum*, quam *Lambin.* & *Giphani*: *Factionem* *Victor. Saturni*

31.
Quia Dyna-
stia Creten-
sium.

potentiorum *Burrhæ* & *Perion* *Dommatum* verterunt, Sepulveda *Græcum* nomen retinuit, quod corruptissimè *Oligarchiæ* infra ab *Aristot.* accommodari subjiciemus. Interim vel ex hoc *Aristotelis* iudicio apparet, quamnam *Reipub.* formam *Cretenfis* attribuat. Nam ubi patritia familia, magistratus summos diripiunt, & caput *Reipub.* Senatum, qui sine provocatione, liberè pro arbitrio omnia agit, ad eò ut nec legum præscripto annexum habeat imperium, ex suo corpore, exclusa plebe, componunt, ubi ordinaria nulla jurisdictio populo datur vel in Senatum vel in Magistratus, an ibi ulla alia fingi potest *Reipubl.* quam simplex *Oligarchia*? De *Repub.* *Lacedæmoniorum* aliter sentiendum ex iis, quæ c. seq. *Scd.* uberius declarabimus, cum *Senatores* non nisi paucorum rerum arbitrium retinuerint & tam iudicia, quam vitam ipsam *Censuræ* *Ephororum* obnoxia habuerint. *Carthaginensium* *Reip.* ipse *Aristot. 2. Polit. c. 9* ex *Oligarchia* & *Democratia*, & utraq; quidem à perfectionis rigore deficiente confundit. Ut autem ferè fieri solet & in *Romana* quoque *Repub.* apparet, ubi populus ad partem honoris admittitur, dum se tam diu prægravi suspicatur, donec omnia obtineat, ita *Remp. Carthaginensium*, diminuro imperio paucorum, pejus constitutum, magisque popularem fuisse, quo tempore *Annibal* movit in *Italiam*, quam *Romanam*, autor testisque est *Polyb. lib. 6.* quando quidem *Annibalem* ante pilos in imperium præcipitatum scribit, *Liv. lib. 21.* favore plebis & ope militum, cum de ea re incertæ dicerentur in Senatu sententiæ. Quod si etiam verum est, quod memoriz tradidit *Arist.* Populo fuisse potestatem, *Regum*, *Senatorum* & magistratuum decreta labefactandi & publicis conciliis rescindendi, nò est dubium, quin jam tum *Reipub.* magis ad *Democratiam* propenderit, quàm *Oligarchiam*, siquidem acta paucorum obnoxia facit *censuræ* populi; sed eo tamen temperamento, nisi *Reges* & *Senatores* inter se consentiant. Tum enim prævalere paucorum sententiam dicit, quia res non devolvitur ad populum. Et hic est sensus verborum *Aristot.* quæ *idem* suo *lib. 2. Pol.* præter necessitatem ob-

32.
De Rep. La-
conica obiter.

33.
De Repub.
Carthaginensium.

34.
Explicatur
difficilis lo-
cus Arist.

secura faciunt, Duar. lib. 1. diff. Anni 9. c. 50. Sepulv. in d. cap. 9. Verb. Nam qua sellens. Budæus, Lambin. & alij, cum satis apertè sine idæi, quam exposui, sententia hinc eliciatur, nimirum, *In manu Regum & Senatorum esse, quadam ad populum referre, quadam minime, si ipsi inter se consenserint: siminimæ & cætera, de quibus alias, si relaturi non erant, ad populi iudicium pertinere, qui quidem non tantum audiendi ea ut apud Cretenfes, sed & statuendi facultatem habet, &c.*

35.
De Oligarch.
Iudaorum.

36.
Florentin.

Porro & apud Iudæos inde à tempore legislationis Moſis, usque ad regnum Saulis, durasse Oligarchiam infra dicemus, quæ constabat ex septuaginta Vno, qua Pontificibus, quæ principibus populi: Florentinorum Senatus usque ad Centenarium ascendebat, eo tempore, quo patritius familiis, quas Ricorol. Maleſp. enatrat. c. 1. 08. h. s. Flor. suis constabat honos, nec dum populus profano ausu sacra Reipublicæ invaserat.

37.
Epidaurior.

Idem cap. 99. h. s. Flor. Epidauriis paulò plures præerant, nimirum centum octuaginta, antequam urbs à Gothis solo æquaretur. Hodie, postquam oppidum novum non procul à ruderibus fumantis patriæ excitarunt, novoque nomine Rhagusiam denominarunt, pristinis insistentes institutis, incorruptam adhuc imitantur Aristocratiam, quantum in tanta paupertate, Turcarum Tyrannidi heu nimium vicinis & tributariis licet, quanquam ex veteri potentia non superſunt, nisi viginti quatuor familiæ, in quas Majestas inclinata recumbit, Andreas Doria in reformanda Republica Genuensium, quam à vicinorum principum imperiis sua fortuna liberaverat, viginti octo familias imperij participes futuras, ex universo civium numero selegit eorum, qui sex in Vrbe domos possiderent, ut ad præscriptum Aristotelis (4. Polit. cap. 11. 5. Polit. cap. 11. ad fin. 6. Pol. cap. 6.) eam partem potiorem faceret, cuius quam maximè interesset, Rempub. salvam esse, imitatus Q. Flaminium, qui regia licentia turbaram Theſſaliam compositurus, à censu maximè & Senatorum & iudices legit, *potentisoremque eam partem civitatum fecit, cui salva, tranquillaq; omnia magis esse expediebat. Liv. lib. 34.*

39.
Genuensium.

Pisander item de consilio Alcibiadis Democratiam Athenarum in Oligarchiam commutare aggressus, in numerum quinque milium, quibus commissurus erat Rempubl. non allegit, nisi qui & pecuniis & corporibus publico prodesse possent. Thucyd. lib. 8. Permisit tamen Doria, ne cæteri civis in univèrsam à Republica exclusi, rebellandi occasione haberent, ut singulis annis à nobilibus familiis decem, sive ex optimatibus, sive ex locupletibus cooptarentur, consilij supremi, quod ex quadringentis quotannis componitur participes, *mettendoli nel corpo loco di mano in mano.* Lucentium Aristocratia ad consilium, in quo consistit basis Reipubl. non plures quotannis admittit, quam centum sexaginta, licet ordinarius numerus rarò superet centum & viginti. Et sicut civitas in tres partes Terzæ vocant, *l'una di San Salvador, l'altra di San Paolino, la terza di San Martino* divisa est: ita ex singulis à Consilio tres homines eliguntur, qui cum *Gonfaloniero*, qui per vices ex iisdem partibus ordine extrahitur, nomen sustinent *della Signoria*, perinde ut apud Genuenses octo gubernatores cum Duce eodem titulo laudantur & utrinque præcipuum locum obtinent in Republica, nisi quod Consilij Magni arbitrio subsint, *La Signoria propone ogni cosa, ma non può concluder nulla.* Vencetorum Respubl. quam & infra Aristocraticarum albo ascribemus, ut ampliori civium numero constet, ita ad dominatum Reipublicæ ultè tria millia admittit, quandoquidem ex familiaris Nobilitum, quicunq; vigesimum quartum annum ætatis superarunt originemque suam magistratibus probarunt, aut etiã post vicissimum, si veniam ætatis impetraverint, ad Consilij Magni communionem, & ad Rempublicam capeſſendam admittuntur. Apud Germanos, si Helvetios, & Rhætos & Valesios exceperis, quia omnes civitates imperio superiori subijciuntur, Respublica propriè loquendo, non est ut operosè quæramus. Omnis enim Respublica debet esse *autærens* & sui juris, ut ait Aristot. 4. Pol. c. 4. quoniam essentia eius consistit in ordine principatum, & maxime illius, qui summus est & Dominus æterorum. 3. Polit. cap. 6.

40.
Lucentium.

41.
Vencetorum.

42.
In Imperio German. non inveniri propriè Respub.

6. *Polit. c. 1. in 27.* Sicut enim abrupto capite cadaver hominis nomen non retinet: sic, quæ summam potestatem perdiderunt municipia, Rerumpub. honore merito privantur, & toti Reipublicæ, cuius auspicia sequi coguntur, tanquam partes aut appendices accedunt, licet speciem quandam gubernationis retineant, huiusque intuitu vel Oligarchiæ vel Aristocratiz vulgò dicantur, quæ tamen ipsa administratio non ita propria est vel populo, vel paucis patritiis, quin ex causa ab Imperatore corrigi, & in aliam formam demutari possit, sicut Norimbergensium Rempublicam; sublatis tribuum Iuribus, ad gubernationem Aristocraticam, qua adhuc utuntur, deduxit Carolus IV. *Car. & Peucer. lib. 5. Chron.* Hodie enim administratio Reipublicæ Norimbergensis ad viginti octo familias, perinde ut Genuensis, redacta est, *Gyban. in lib. 2. Polit. cap. 10.* ex quibus colligitur conventus Magnus, trecentorū, aut præter propter patritiorū. Nam ut apud Venetos modò plures modò pauciores præsto sunt: ita variatur & hic numerus eorū, quos patritiz familiæ pariunt. Omnium verò purissimum Aristocratiam retinuerunt patritij Lunæburgenses, qui non tantum ad arcana Reipub. ex plebeis neminem admittunt, sed etiam ne sanguinem cum iis commisceant, adeò superstitiosè cavent, ut Romani olim, ante rogationē Canulejanam, non crediderint, superstitiosius, auspicia hac commixtione turbari & incerta reddi. Cztera ferè oppida in plebis potestatem transierunt, quæ tribunos suos Senatui assidentes populi; potestatem repræsentantes habet, ut *capite proximo* dicimus, & ipsi Norimbergenses præter octo Seniores & viginti Sex Senatores, in Senatū octo plebejos admittere coacti fuerunt, ut suspicionem oppressæ plebis à se averterent, & gliscentes subinde seditiones compescerent.

45.
Vtrum stabilior sit Oligarchia cum plures vel pauciores præsumt.

Vtra verò Oligarchia stabilior sit, cui plures, vel cui pauciores præsumt, non est facile determinare, Bodinus *lib. 2. de Repub. cap. 6.* palmam porrigit illi, quæ in pauciorum manu consistat, modò ne dissideant à se ipsis, idque exemplis Pharsaliorum & Lacedæmoniorum probat, quorum alteri viginti, alteri triginta principes selectos ha-

buerunt, & cum hac paucitate longo tempore feliciter floruerunt. Non esse autem ex solo eventu, cuius plures possunt esse causæ, concludendum, docuit Aristoteles *2. Politic. cap. 8.* quando eos reprehendit, qui de Cretensium Reipublicæ bonitate iudicabant ex eo, quod populus quiescat, quandoquidem id inde eveniat, quod in Insula conclusi adutores non habeant, ad quos se recipiant nec investigatores, à quibus Ephori corrumpantur. Tum verò nos paulò post *cap. 6. Sect. 2.* Lacedæmoniorum Rempublicam ex ordine Oligarchiarum eximemus: De Pharsalica verò sic iudicat ipse Aristoteles *5. Politic. cap. 6.* Oligarchia *ἡ μοιῶσα σὺν ἰνδιάρχειαι ἐξ ἰαυῶος*: cuius signum subjicit ex Republica Pharsalorum, qui *ὀλιγοὶ ὄντες πολλῶν κύριοι* fuerunt *ἂν τὸ πλεῖστον ἐφίεν αὐτοῖς κτλ.* Addit verò prudenter Aristoteles hanc cautionem: *Si Optimates consentiant*, tum demum Aristocratiam stabilem fieri, quoniam, cum ex duabus potissimum causis Oligarchiz & Aristocratiz corrumpantur, *lib. 5. Politic. cap. 6. & 7.* nimirum *ex injuria in plebem, & principum dissensione*, utriusque magis obnoxia est pauciorum, quam plurium potentia; ut *ibidem* docet Aristoteles: Facilius enim & in plebis odium conjurant pauciores, quam plures, ut *3. Politic. cap. 7. & 8.* disputatur, quando inter multos propter ingeniorum discrepantiam non tam facile congruit, & semper Valerius aliquis aut Horatius Claudiorum Fabiorumve severitudinem temperat. Nec enim Decemvirores Rom: tam facile fuisset Rempublicam occupare, nec Triumvirorum libidini tam impunè prostituta fuisset salus civium, nisi paucitas eos concordēs fecisset, nec toties tribunorum plebis immoderatæ rogationes antiquatæ fuissent, nisi ex decem unus sua modestiā aliorum ferociam compeccuisset. Quin & paucitas imperantium majori invidiæ exposita est, quemadmodū multas Oligarchiarum perichitatas fuisse narrat Aristoteles *5. Politic. cap. 6.* ubi eas arctius stringere, & in pauciorum manus contrahere imperantes aggressi fuerunt. Cum enim plerumq; concutiantur id genus Resp. propterea, quod à dignitate & lucrosis officis

46.
Bodini sententia.

47.
Revertitur.

48.
Tantum pluribus quàm paucioribus committi Rempub.

officiis cives excludantur, tantò sæpius faciliusq; quassari eas necesse est, quantò plures inde abiguntur. Heraclenes enim & Mafilienses, Phocensium colonia ad sexcentos usq; Oligarchias suas extenderunt, cum antea pauciores præfessent, Istrij verò in Ionia & Erythri quibus Androclidæ, ex Codri Atheniensium Regis filio Androsto oriundi, inde Basilidæ, ut Aristot. aut ut Strabo cognominat, βασιλίδης dicti, leges dabant, in ultimam Democratiam ex Oligarchia nimis contracta reciderūt. *Arist. 5. Polit. c. 6. Strab. lib. 14. in pr.* Nec enim populus tantū paucitati imperantium invidet, sed & principes ipsi in eos, qui soli rerum potiuntur exardescunt, ut Elide contigisse memorat *ibidem* Arist. cum nonaginta senatoribus ex æquo ad magistratus aditus non pateret. Florentini sanè patrij denuò imperiū perdiderunt, cum Medicæi aliorum honoribus invidentes, ad plebis partes se conferrent, & Veneti, circumscripta Ducum potentia & in exilium mandatis præcipuis familiis, quæ imperio adfluverant, ad magni consilij constitutionem, in qua, honoratissimo cuiq; civium locum aperirent, animum adjecerunt. Genuenses & Norinbergenses ipsos etiam plebejos in Senatū & partem potestatis admiserunt, quò tutiora ab insultu plebis cæterorum consilia præstarent. Quod si à durationis constantia argumentum capiendum esset bonitatis Reipub. quid prohibet, quò minus plurium potestatem imperio paucorum anteferamus, idq; exemplo Mafiliensium, quorum Remp. omnibus suæ ætatis non dubitat Cicero anteponeere Item Epidauriorum, Rhagusianorum & Venetorum testatū faciamus? Facilius n. compefcuntur odia & dissidia à pluribus, quam si pauciores in partes cōtrarias abscedant nec supersint, qui neutris additi, vel integra contra utrosq; & incorrupta pro Reipub. salute consilia capere velint, vel postquam ceperunt, numero & viribus superiores evadere queant. Cæterum cum hæc controversia ad eam Politices partem pertineat, quæ de conservatione & reformatione Politiarum agit, illuc eam remittimus, & postquam in genere de Oligarchiâ actum fuit, pergitur ad species ejus seu diversitates explicandas.

De differentiis Oligarchiæ, seu de Oligarchia & Aristocratia in specie.

1. *An doctrina de Oligarch. hodie usum habeat.*
2. *Non omnes differentia pariunt species.*
3. *Disquisitio Oligarchia in genere, in Aristocratiam & Oligarchiam in specie.*
4. *Inter quas media est tertia quadam differentia.*
5. *Quam ad Oligarchiam redigit Aristot.*
6. *Bodini casus contra Aristotolem examinantur.*
7. *Aristocratia nomine pessimè abuti Bodinum.*
8. *Aristocratiam semper accipi in parte meliorem.*
9. *Quid sit Aristocratia.*
10. *Definendam esse per virtutem & rectam constitutionem.*
11. *An detur Aristocratia perfecta, seu Optimorum Virorum.*
12. *Bodini argumentum in negativam.*
13. *Solvitur & rejicitur.*
14. *Raros quidem esse bonos viros.*
15. *Et in ventu difficiles.*
16. *An perfecta Aristocratia possit esse stabili.*
17. *In perfecta Aristocratia eundem esse civem bonum & virum bonum.*
18. *Rarum tamen in ventu esse hunc gradum.*
19. *Vnde nomen Aristocratia ad proximos gradus deflectitur.*
20. *Qui habent aliquid virtuosum admixtum.*
21. *Ex fine estimari præcisè bonas & malas Respubl.*
22. *Quatenus bona vel mala evadant Oligarchia.*
23. *Quaratione seligendi sint Optimates.*
24. *Varia artificia Electionum.*
25. *Ex quibus probatur iudicium Virorum optimorum.*
26. *Quomodo detegantur viri ad Remp. gerendam idonei.*
27. *Num de his infallibile possit fieri iudicium.*
28. *Quod deest unius prudentia, suppletur à ceteris Collegi.*
29. *Gradus Aristocratiarum.*

30. *Vnde nascuntur non quidem Aristocrasia simplices, sed Oligarchia Aristocratica.*
31. *Calumniam Bodini in Arist. de speciebus Aristocratiæ.*
32. *Dum affert species Rerum pub. loco specierum Aristocratiæ.*
33. *Et tamen hanc ipsam divisionem licet alienam tribuit Aristoteli tanquam propriam.*
34. *Imò quòd de Oligarchia tradit Aristot. transfert ad Aristocratiæ.*
35. *Bodinus occurrit Veritati ante fores.*
36. *Ex quo capite distinguantur gradus Oligarchiæ.*
37. *Ex licatur intimius sententia Aristoteli de distinctione Oligarchiæ.*
38. *Primum Oligarchiæ gradus ab Aristotele propositum.*
39. *Ampliatur sententia Aristoteli.*
40. *Roma lectum fuisse senatum ex censu.*
41. *Nec non Equites.*
42. *Servorum centurias instituit ex censu.*
43. *Ideoq. dedit solis discessibus cum totum Respubl.*
44. *Secundum Oligarchiæ gradus.*
45. *Gradus tertium ex successione.*
46. *Objectiones Bodini de primo genere Oligarchiæ.*
47. *De secundo genere.*
48. *De tertio.*
49. *Dominatum Oligarchiarum distinguitur ab extrema Dynastia.*
50. *Exemplum Dominatum Oligarchici.*
51. *De ultimo pessimoque gradu Oligarchiæ.*
52. *Sententia Arist. genuina vindicata à castillu Bodini.*
53. *Virum sit Respub. qua caret legibus.*
54. *Distinctio Burthas rejicitur.*
55. *Solutio Vera.*
56. *Visus legum in qua dicitur bene constituta Respubl.*
57. *Arbitrium legibus non alligatum esse periculosum.*
58. *Legem acceptam in dubio de bona lege.*

1.
An doctrina
de Oligarch.
usum hodie
habeat.

59. *Aliam Tyrannos legibus ludere.*
Quod Petrus Gilken, *comm. in lib. 4. Polit. Aristot. num. 10.* scribit: *Aristotelis sum anxiam in constituenda Democratia, Oligar-*

chia, aut Aristocratiæ, vel communi illa polita, inquisitiones parum momenti habere, nisi ad causam justis imperij, vel regni transferantur, in quod Christianarum forma Rerump. potissimum secesserunt: id quæ sine ratione asseratur, facile advertit, qui non tantum Hælyetiorum, & his vicinorum populorum, multarum item Italiæ civitatum & provinciarum Belgij contæderatarum Respubl. (ne ad Asiam & Indoram ipsorum civitates, regionesve, sine regno, partim à populo, partim à conventu principum gubernatas provocem) & quas præterea paulò ante adhuc florentes Aristocratiæ in medium adduxi, sed vel ipsa ad eò Germanici imperij municipia, imò corpus ipsum respicere & attento animo considerare voluerit. Sive enim mixtum statuatur Imperium Germanicum, sive ad Monarchiam, Aristocratiæve simplicem redigatur, qui de forma ejus ex arte judicare, & Bodiniorumve discrepantes opiniones ad veritatis examen revocare velit, eum oportet omnem Aristocratiæ vim & differentiam cognitam habere. Et quanquam liberæ Germaniæ civitates ad corpus universum, tanquam partes redigantur: tamen quatenus juri & arbitrio suo relinquuntur, peculiariæ distinctasque Rerump. species constituunt, quas certè politico præterire non licet.

2.
Separavimus autem supra *cap. 1. Sect. ult.* Nec omnes divisionem Respubl. in species, ab iis differentiis, quibus singulæ species subdividuntur. Nec enim omnes differentię species pariunt species.
3.
Pariunt species.
4.
Diviso Oligarchiæ.
5.
proportionem Dominatum respondentem, inter

accipi in mo-
liu.

inter extrema virtutis vitiorumque ambi-
 guam, quoniam sicut Rex, dum degenerat,
 prius incidit in dominatum, quam Tyrannidem: ita paucorum status datur, qui non-
 dum Tyrannicam Dynastiam exprimat, nec
 tamen probz Aristocratiz laudes meratur.
 Sed Arist. hunc gradum sub uno Oligarchiz
 nomine complexus est, ut ex 4. *Polit. cap. 5.*
 & 6. ex 5. *Polit. cap. 6.* & 7. patet, ubi Oligar-
 chias quasdam ipso nomine vocat, *διοποπι-
 κας*. Laudabilem enim paucorum statum
 Aristocraticum, corruptū & à bonitate quo-
 cunq; modo degenerem, Oligarchicum vo-
 cat, ut ita summa Oligarchiz & prima divi-
 sio pariat Aristoteli duas differentias ex di-
 versitate finium petitas, quas deinde mi-
 nutoribus distinctionibus persequitur. Bo-
 dino nihil horum videtur verè aut appositè
 traditum, dum *lib. 2. de Rep. c. 6.* Aristocra-
 tiam appellat, sive optimi, sive flagitiosissi-
 mi, sive ditissimi, sive nobilissimi, sive egen-
 tissimi, sive bellicosissimi summū imperium
 teneant. Quid ita? *quia non ex hucce qualita-
 tibus, qua in finia sunt, sed ex solo nume-
 ro affirmari debet Aristocratia.* Oligarchiam
 credo voluisti dicere, non Aristocratiam,
 quam in eo sensu nemo probatorum Politi-
 corum vel accepit, vel accipere potuit. repu-
 gnante ipsius nominis Etyologia. Quise-
 nim Flagitiosissimorum imperium, quod
 non potest non ad perniciem comparatum
 esse. Optimum aut optimatum statum vo-
 care audeat, nisi eadem autoritate omnem
 Monarchiam velit vocare Regnum & pesti-
 mum Tyrannorum sancto regis nomine ho-
 norare? Quod si Cicero optimates rectè de-
 scripsit, *qui ita se gerunt, ut sua consilia o-
 ptimocivibus, pro bene, pro Sext.* flagitiosissimis
 cerè Tyrannis optimatum nomen accom-
 modari non magis potest, quam Regis Ty-
 ranno. Ad Oligarchiam fateor in genere ac-
 ceptam, non habita virtutis vel vitii ratione,
 nihil attinet qualitas principum, quia no-
 mē Oligarchiz perinde ut Monarchiz à vir-
 tute & vitio abstractum est. Sed de Aristocra-
 tia prinde, ut de Regno aliter & sensilic & lo-
 cuta est docta vetustas, utrumque in melio-
 rem partem constanter accipiendo. Plato in
Pol. τὴν ἰσὺν τῶν ὀλιγῶν διακρίσας in duas par-
 tes secat, *δριστηκρατία καὶ ὀλιγαρχία* & utram-

que paulò post definit, illam quidem ex vero
 sine & administratione ad salutem universorum
 civium, hanc verò ex contentu legum
 & lascivo arbitrio. *Ὅ τὰς οἰ πλείους ἐστὶν,*
 quam paulò ante descriperat optimam for-
 mam, *μικροῖσι, τότε δριστηκρατία καλὴ ἰδὴ τῷ
 ποιαιτέρω πολιτῶν: ὁ πόττει δὲ τῷ ἰσὺν μὴ φρο-
 νίζουσι, ὀλιγαρχία.* In libr. verò de *Republ. 5.*
in fin. postquam virtutes ad Reipubl. felici-
 tatem necessarias descriperat, si secundum
 eas, inquit, unus dominetur, βασιλεία oritur,
 si plures, δριστηκρατία, & his *libr. 8.* postquam
 vitiorum teriem interjecerat, vitiosas Res-
 publ. opponit, μικροκρατία seu μικροχρία, ὀλι-
 γαρχία, & Tyrannidem. Aristocratiam verò
ibid. exhibet tanquam normam ad quam
 tam μικροκρατία quam ὀλιγαρχία examinat,
 & *lib. 3. de legib.* Aristocratiam ait εἶναι τῷ δὲ
 νουσιῶν introductam, constitutis magistrati-
 bus & fundatis legibus *Polyb. lib. 6. in prin.*
 in eundem sensum & fortè apertius: *ὄυδὲ μὲν
 πᾶσι τοῖς ὀλιγαρχίαι, δριστηκρατία τοῖς ἀλλὰ τῶν
 τῶν, ἢ ἴς ἀν κατ' ὀλιγαρχίαν τῶν δικαιοσύνης
 καὶ φρονημάτων ἀνδρῶν βεβαύηται παρὰ πλε-
 σθους.* Mox ubi subjicit vicissitudines, quibus
 in se commutentur formæ Rerum publ. tum
 demum, ait Aristocratiam degenerare in O-
 ligarchiam, quando potestate, quam à pa-
 rentibus acceperunt hæreditariam, ad avari-
 tiam & quæstum, ad luxum & libidinem ab-
 utuntur. Et denique sicut Monarchia Ty-
 rannis regno, bestialis Chirocratia Demo-
 cratiz annascitur: ita Aristocratiam dicit vi-
 tiari per Oligarchiam & hanc divisione imi-
 tatur *Cicer. lib. 3. de Republ.* apud Augustin.
lib. 19. de civit. DE I. c. 21. Dionys. Halycar-
lib. 6. in utraq; tam Valerij, quam Appij Clau-
 dij oratione, licet Valerius in Senatum Rom.
 tanquam plebi infestiorē, quam fas sibi vi-
 debatur, omnes sermonis aculeos tacitè &
 obliquè detorqueret, Aristocraticum tamen
 ejus imperium ab Oligarchico adhuc distin-
 guit, quando id agere Claudium, *μισθῆμα
 ἀνδρῶν καὶ ὀλιγαρχίας* dicit, *ut fact. one confi-
 tutus sit: verba dominatione Optimates à ple-
 be prorsus abalener.* Apertius verò Clau-
 dius in *apolog.* Quod me Valerius plebi in-
 festum & auctorum potentia studiosum no-
 minaverit, ὅτι τῆς ἀριστοκρατίας ἐπιχομαι, id crā-
 tem mihi vobiscum commune est, qui detre-

4.
Differentia
tertisa.

5.
Ad Oligar-
chiam redi-
genda.

6.
Bodini cavil-
li contra Ami-
stos exami-
nantur.

7.
Aristocratia
nomine pesti-
mè abuti Bo-
dino.

8.
Aristocra-
tiam semper

Etatis imperium deteriorum, & à Majoribus acceptam Remp. non finitū degenerare in Democritiā, pessimam omnium quam unquam existerunt, Rerum. Οὐ γὰρ αὐτὸ ὀλιγαρχίας ὄνομα θήσεται τῶν καλλίστων ἐπιμο-
 νια καὶ ὃ ἢ τὸ πρῶτον αὐτὸ ὄνομα τῶν ἀφαι-
 ρεβλῶν ἀφαιρῶσιν. Quid congeram cæ-
 teros Plutarch Thucyd. Xenophont. qui Oli-
 garchiam quidem interdum in sensum in-
 differentem accipiunt, sed Aristocratia sem-
 per in partem meliorem deflectunt, nomi-
 nis originem cum Aristotele secuti. Scitum
 autem est *ex libr. 1. Topic.* loquendum esse
 cum Philosophis, & ex recepto artificum usa
 petenda artis vocabula, quandoquidem usu
 valent vocabula, ut nummi, & Imperato-
 rem, cum obsoleta verba in forum reducere
 vellet, Grammaticus non inconcinne deri-
 sit: *Homines quidem, O Imperator, cōstitate*
donare potes, atque Verba ultra tuum sunt
imperium. Non enim quaeritur, quid Bodi-
 nus vocare voluerit Aristocratiam, sed quid
 vocare potuerit, seu potius quid consuetu-
 do loquendi permiserit.

Ex usu vero Politicorū Aristocratia nihil
 aliud est, quam *paucorum imperium probè*
constitutum, quo sensu à Platone & Aristote-
 le ubique accipitur. Et Aristotelis quidem
 de Aristocratia peculiaris commentatio, in-
 juriā temporis intercidit, *ut hoc cap. Se. 1.*
 ostendimus, ex quo factum, ut minus accu-
 ratè, vel definitam, vel divisam eam habeamus,
 cujus defectus causam immeritò impu-
 tar Bodinus *d. c. 6. lib. 2.* Aristotelis indiligen-
 tiaz, quasi Aristocratiam nullibi definierit,
 quandoquidem non incuriā Aristotelis, sed
 injuriā temporis accidit ut hac parte Politi-
 ces careamus. Cæterum, cum sparsim de in-
 dote Aristocratiz nonnulla repetat Aristot.
lib. 3. Polit. c. 5. lib. 4. c. 7. & 8. lib. 5. c. 7. lib. 6.
c. 6. facile est, quod ad definitionem attinet,
 hanc lacunam inde refarcire, præcipuè cum
 integra definitio proponatur *lib. 1. Polit. c. 5.*
 his verbis: Καλὸν δ' εἰσθαμὴν τῶν μὲν μοναρχῶν,
 τῆν αὐτῶν τῶν κοινῶν βλαπτοῦσαν, συμφέρειν, βασι-
 λείαν τῆν δὲ τῶν ὀλιγῶν μὲν πολλοῦσαν δ' ἐλάττω, ἀρι-
 στοκρασίαν ἢ ἀριστοκρασίαν τῶν ἀριστῶν ἀρχῆν, ἢ ἀριστο-
 κρασίαν τὸ ἀριστὸν τῆν πόλιν, καὶ τῶν κοινῶν ἀντι-
 τῆς. In eo enim collocat naturam Aristocra-
 tiaz, quod sit *summum imperium paucorum,*

plurimum tamen uno, ad salutem publicam
cōstitutum totum directum. Nam quod paulò
 post, & *lib. 4. cap. 7.* neglecto numero, virtu-
 tem substituit, eamque propriè à se Aristocra-
 tiam definitam dicat, quæ ex viris absolu-
 tè bonis constet, in eo immeritò iterum à
 Bodino reprehenditur, quasi Aristocratia,
 per virtutem aut divitias definiri nō debeat,
 quia essentiam ipsam imperitii, eum ejus acci-
 dentibus confundit. Primas quidem Rerum-
 publicarum species dixi per numerum so-
 lum definiri debere, & id consuevit hoc lo-
 co repetitæ rationes Bodini: sed contra Ari-
 stocratiam non magis valent, quam contra
 regnum, quia prolapsiones aut recititudes
 Rerum, non ex numero imperantium, sed
 virtutibus vel vitiiis æstimantur. Esse autem
 Aristocratiam unam ex benè constitutis Re-
 bus pub. apud Platonem & Aristotelem extra
 controversiæ aleam positum est, & proinde
 non aliter, quàm per virtutem imperitium,
 aut ex optimo fine, qui consistit in cura boni
 publici definiri debet. Nihil autem refert,
 an ad optimum finem, aut ab optimis viris
 gubernari Aristocratia dixeris, quia utrum-
 que in idem redit, ut innuit Aristot. *3. Polit.*
cap. 5. posteriusque præsupponitur à priori.
 Quia enim virtute abuti non possumus, qui-
 cunque secundum virtutem dominantur ad
 optimum finem tendunt, & ad hunc via non
 patet nisi per virtutem.

Sed hic instrept Bodinus iterum pro-
 lixo argumento, coque, ut fortius stringat,
 bis repetito, quod scilicet dominatus opti-
 morum sit ex eorum numero, quæ fieri aut
 non possunt, aut postquam facta sunt, diu
 subsistendi facultate destituuntur. Nam vel
 sorte, vel suffragiis civium, vel tertio aliquo
 ex utrisq; mixto modo optimates cōstituuntur,
 Sortem faciliè rejicit, cum quæ virtuti
 nihil commune est. Populus vero non vide-
 tur electurus, nisi sui similes, & si qui con-
 cionibus intersunt viri boni, plurimorum
 improborum suffragiis vincuntur. Cum ve-
 rò neutro modo optimates fortè electurum
 Aristotelem prævideret, sed optimatib. da-
 gaturum potestatem ut sui similes cooparent,
 tum, inquit, quis modum ac numerum bo-
 norum terminaret? aut quis Reipublicæ
 sponsoi futurus esset, optimum quemque sui
 similem

10. Definitur per virtutem.

9. Quid sit Aristocratia.

11. An deat Aristocratia per se.

12. Bodini argum. in Aristocratiam.

similem potius cooptaturum, quam filium, quam fratrem? & ut fiat, si tanta paucitas est ubique bonorum, quis eos ab eorum multitudine, quos improbos ac stultos iudicarent, tueretur? Demus tamen Rempublicam ab initio ex optimis constitui posse, quam diu in eo statu futurum putamus? Pythagoræ enim, qui Democratias & Oligarchias in legittimas Aristocracias se transmutatores sperarunt, multitudo plebis uno impetu, crudeliter trucidavit, & ob clandestinam conjunctionem, ut ait Polyb. lib. 2. concremavit. Quod, si hæc Bodini argumentatio vim aliquam habet necessariæ conclusionis, eadem litera jam non Aristocratiæ tantum, sed & Regnum inducet. Is enim Rex est, qui optimè novit Reipublicæ præesse, ut Socratem dixisse testatur Xenoph. lib. 3. de inst. Et fact. Socrates. Ex argumento autem Bodini, aut forte eû duci oportet, aut suffragiis eligi, quorum cum neutrum fieri queat, nullum unquam regnum poterit inveniri. Nam si non electio, multò minus successio poterit bonum principem præstare, ut supra disputavimus. c. 2. Sect. 4. aut si successio generis sufficit ad regni dignitatem servandam, cur non sufficiat ad continuandam Aristocratiæ? Sicut verò difficile est regem invenire æquissimum perfectum: ita quam cum regno complicavit, Aristocratiæ raram esse & inventu difficilem, ipse Aristot. confitetur lib. 4. Pol. c. 7.

Rari quippe boni, vix sunt numero totidem quos

Thebarum porta, vel disitis officia Nil. Tanta est raritas bonorum, ait Salvia. lib. 3. gubern. DE I, ut penè unus esse videatur. Apud Romanos, cum in libris Sybillinis responsum reperiretur, ut numen matris Idææ (Lapix erat, quem matrem Deum incolæ vocabant) ab optimo viro reciperetur consecrareturque, unus P. Scipio Nasica, Cn. filius, ejus qui in Hispania perierat, repertus fuit, cui maturo Senatus Iudicio hæc provincia demandata fuit. Flor. Epist. 9. Haud parvæ rei iudicium tenebat denatum, qui si optimus esses, ait Livius, cum Sistoriam ejus rei sibi quisque mallet, quam ulla imperia, honoresque suffragio seu patrum seu plebis delatos. Quibus verò virtutibus inducti

ita judicaverint, in ambiguo relinquit. *Li. Et inventum difficile.* *16 An perfecta Aristocratia possit esse stabilis.* Nihil enim difficilius quam de Virtutibus, aut vitiis cujusquam constanter judicare, cum plerumque virtus ipsa magnitudine licentiz corruptatur, & vitia non prius expromantur, quam ab impunitate proposita eliciantur. Ex quibus causis & difficilem inventu fore & facili mutationi obnoxiam Aristocratiæ non diffitemur: Sed quod Bodinus ejus instabilitatem inde evincere laborat, quia optimorum paucitas non sat habebit virium contra tantam improborum multitudinem quid, quælo, respondebit de regno, cui non nisi unus præest ex omnibus, nec tamen à multitudine reliqua obruitur. Pythagoræorum enim clades nihil huc facit, cum aliud sit loqui de Republica constituta, & cui cives jam sunt assueti, aliud de incerta mutatione, qua populo jus suum adhuc aufertur. Pythagoræos enim in mutatione adhuc occupatos interemit populus, priusquam is se mediis communiendi copiam circumspiceret, quibus in officio continentur inviti subditi. Postquam verò constituta est Aristocratiæ hoc habet cum regno proprium, ut quia ad singulorum utilitates comparata est, maximam partem civium gratiosâ munificentia sibi devinciat. Quis enim sana mente oderit eos, quos pro sua salute omnia sua sollicita habere & nonnunquam in ultimum adducere discrimen videt? Quis eorum perniciæ operari velle præsumatur, quorum ruinâ se quoque protritum iri certè cognoscit? *Quis, ait Seneca, hæc audeat struere aliquod periculum? Quis ab his non, si possit, fortunam quoque, avertere velit, sub quibus justitia, pax, pudicitia, securitas, dignitas florent, sub quibus opulenta civitas copia bonorum omnium abundat?* de Clem. c. 19. Quod si non desint homines nullius frangi, desperatæ nequitiz, quos paupertas reumpubl. oblivisci cogit & nullo discrimine tam in bonos principes armat, quam malos, eò, quod ex incommodis aliorum sua capient comoda, contra eos satis cautum est bonis principib. amore ceterorum civium, tam in regno, quam in Aristocratiæ, ut ita, quo ad stabilitatem huic formæ Reipubl. nihil magis deesse possit, quam cuiquam ex illis paucorum dominatibus,

13.
Reipubl.

14.
Rari boni.

15.

bus, quos proposuit Bodinus. Ideoque hoc ab initio nobis concedi volumus, Elle aliquam Reipubl. formam, quam Arist. omnibus paucorum dominatibus, tanquam regulam, proponit, & ex virtute imperantium, seu ex optimo sine civitate æstimat. *libr. 4. Polist. cap. 7. & 11. in fin.* In hac necesse est, idem esse, civem bonum & virum bonum, *d. lib. 4. c. 7. & lib. 7. c. 1. 2. & 3. Eth. c. 1.* quoniam cum viri optimi non alias, nisi ex virtute leges condant, qui legibus obediunt cives, nihil aliud agunt, quam quod virtus exigit, nisi quod proæreis agentium discrimen aliquod inter utrumque relinquat, cum civis bonus officio satisfaciat, sive invitus sive sua sponte, quod imperatur, exequatur, viri autem boni officio nemo defungatur, qui ex habitu non operetur. Cumque in hac Reipubl. omnium beatissimos oporteat esse cives, non immerito, sinceræ Aristocratiz palmam cæteris præripit, & in hoc ordine restituit.

17. In perfecta Aristocr. eadem esse civem bonum & virum bonum.

18. Rarè perfectiss. huc gradum invenerunt.

19. Unde nomen Aristocr. trahitur ad gradum proximis.

Sed quia propter paucitatem virorum sapientium, quorum vix septem ex universa Græcia invenit Pythius Appollo, nec nõ propter varietatem fortunæ, cuius arbitrio pleraque reguntur eorum, in quibus Politiz occupantur, rarissimè ad summam simplicemque illam perfectionem pervenire licet, ceterum est inquit Arist. 4. *Polist. c. 4.* id nominis ad inferiores gradus deflecti, & pro Optimatibus habitus sunt, qui quidem non exactè viri boni, sed ex opinione & iudicio vulgessent. 3. *Polist. c. 3.* Cicero in *Epist. ad Attic.* Ego, quos tu bonos dicas, non intelligo: ipse nullos nosci; sed ita, si ordines bonorum quarimus. Nam singulares sunt viri boni. Vbi que enim inculcat Arist. 4. *Polist. c. 1. & 11. 6. Polist. c. 1. 7. Polist. in pr.* non esse in condendis Rebuspubl. summam semper ἀρεβίαν ostendam, quam ne Solon sibi proponere potuit in corrigenda Reipubl. Atheniensium, cum rogatus, *ecquid optimas condidisset leges Atheniensibus, Eatenu sibi,* respondit, *optimas videri, quatenus populum eas capere potuisset, Plur. in Sol.* hoc est, ut Arist. effert, *optimas αὐτῶν ἀρεβίαν, lib. 4. Pol. c. 7. & 11. in fin.* Licet enim alia forma ob virtutem sit expeditior, alia tamen propter convenientiam cum moribus & naturâ civium, magis

conducere solet, ut dicitur *d. cap. 11. in fin. & Aeschili versum usurpat Plato 8. de Republ. αὐτοὶ ἀλλῶ ὄντες πάλαι πατριμίον.* Sunt autem ex horum paucitate conflati status, Aristocratici quidem, ut inquit Aristot. quam diu in omnibus aliqua habetur ratio virtutis, & eatenus ad optimum finem dirigitur, sed nec sinceri, nec impolluti, quandoquidem ex Oligarchiz aut Democratiz vitis aliquid admixtum habent. Tales sunt plerique paucorum dominatus, quos *sect. 2. enarravimus,* Quatenus enim ad salutem omnium civium administrantur, eatenus Aristocratias imitantur: quatenus verò principes non sunt exquisitè tales, quales publici boni studium exigit, sed vel divitiis immeris vel ex medio populo extracti, eatenus à sinceritate Aristocratiz abscedunt, & ad status corruptos privatorumque commodorum studiosos delabuntur. Nec enim Opulenti, quos *Grandes* vocabant Florentini, cum iis plebs in invidiam Nobilitatis summos quosq; magistratus obtruderet, nec viginti quatuor Rhagulanorum, aut viginti octo familiarum Genuesium & Norimbergensium, aut solæ, aut omnes ex æquo aptæ fuerunt ad Reipubl. administrationem, nec decem illi plebeij, qui à Genuesium Senatu, aut octo, qui à Norimbergensibus cooptantur, iis instructi sunt virtutibus, quibus oportet esse prædites prudentes Rerumpubl. gubernatores, ideoque quantum virtutibus desit, tantum necesse est Rempubl. ab ultimo sine aberrare & minus probè administrari. Has enim differentias, *ἄριστοις* vocat Arist. & *πατριβίαις τῆς ὀρθότητος πολιτείας.* 4. *Polist. cap. 3. in pr.* non amplius ex numero, sed iis petere qualitatibus debemus, ex quibus probæ fiant Reipubl. vel improbæ, hoc est, ut uno verbo dicam, *ex fine.* Finis autem optimus præsupponit in præsidibus Reipub. virtutem non quamvis, sed Politicam, seu scientiam civitatis gubernandæ, quæ quatenus in Optimatibus negligitur, aut non attenditur, eatenus labi staram Reip. & in deterius vergere necesse est: Vbi igitur soli divites, nobiles, alii que id genus qualitatibus conspicui gubernaculis admoventur nullo discrimine, virtute Politica polleant vel minus, ibi vitiosam subnasci Oligarchiam consequens est; ubi verò ex his se-

20. Qui habent victorum aliquid admixtum.

21. Ex fine præcise affirmari bonam vel malam Reip.

22.
Quatenus
bona vel ma-
la evadant
Oligarchia.

liguntur, qui divitiis aut nobilitati prudentiam adjunxerunt, propiori quidem gradu acceditur ad Aristocratiam, sed nec tamen ne sic quidem ad eius perfectionem pervenitur, quoniam si contingat ex cæteris multos esse prudentiores, & illorum, qui jus Republicæ ad se traxerunt, neminem sufficienti virtutem apparatu instructum, improbe omnino Rempublicam administrari necesse erit, id quod perpetuo accidit in Oligarchiis, quæ quidvis potius, quam virtutem, spectant, quoniam rerum periti ad clavum illic non adhibentur nisi per accidens: quatenus scilicet contingit ex nobilibus, opulentis, & id genus similibus quosdam forte fortuna, cum illud spectari non soleat, allegi, quibus de meliore luto pectora Prometheus dispensavit. Atqui in supra enumeratis Oligarchiis, cum ex certis familiis & civium prærogativis classibus, prudentissimi quique & in Reipubl. negotiis apprime versati seligantur, istæ Aristocraticorum statuum species consistunt, quas post summam & exquisitam numeravit Aristoteles 4. Polit. c. 7.

23.
Qua ratio
seligendi sint
Optimates.

Si verò dubitare pergat Bodinus, quis optimos illos & prudentissimos seligere debeat, cum id à populo univesso fieri non possit, nec fortè ab uno quopiam primum nominato, qua ratione olim Latini Duces militum allegebant, & Augustus senatum recensebat ipsorum Senatorum arbitrato, quo viro virum legere licebat. Suet. in Aug. cap. 35. Centumque ex viris, à quinque præsidibus selectis ad regendam Oligarchiam Atheniensium, singulos sibi cooptare ternos jussit Pisander, ut quadringentorum numerum conficerent, Thucyd. lib. 8 ne tertium aliquem modum proprio Marte effingamus, aut ex Mori Utopia longèque dissita Reipuberamus, ad prius declaratas Aristocraticas Oligarchias, sive Oligarchicas Aristocracias nos recipimus, & insufficientem Bodini enumerationem, accessione præteritorum modorum redarguimus. Romani enim legendo Senatui Censores creabant, spectatissimæ fidei & tam odij quam gratiæ exortes. Aliquando, cum turbatus ordo licentiæque bellica corruptus graviorè medicinam efflagitaret, Dictator huic rei dictus est, sicut

secundo bello Punico Buteo corrigendo Senatui contra morè & leges creatus, paucis diebus exhaustum Senatum supplevit, & invidiosâ Dictaturâ abiit. Augustus novum magistratum huic muneri excogitavit, quem vocabat: *Triumviratum legendi Senatorum*. Sueton. in Aug. cap. 37. Pisander quinque præsidios ad centum primos Senatores nominandos, creati jussit. Ad eum modum Norinbergenses quinq; Electores ex Senatu & consilio Maximo edunt, tres Seniores cum consule & Scabino uno, qui novum Senatum sublegant. Interim dum illi recensendis novis Senatoribus aut Consulibus occupantur, omnes cæteri magistratus abdicant, ne quâ liberæ electioni intercessione autoritateve sua impedimentum creare possint. Olim Veneti non minus probò consilio XII. viros ex præstantissimis eligebant, qui trecentum usq; ad quadringentos cives magni consilij loco statuerent, illique summam Reipub. curam traderet. Lanotti de Reipub. Vener. Hodie iidem Rhagusij Genæenses, Lucenses, etiam si fortè admisceant, potissimum tamen partè suffragiis optimorum quorumq; tribuunt, quia tùm demum sorti locum faciunt, quandq; competitores judicio optimorum virorum. selecti sunt, ejusdem probitatis, nec magno virtutum intervallo à se invicem discrepantes. Quando enim omnes sufficiunt obsequio, non veretur Marcellus, apud Tacit. lib. 4. histor. sortem tutò admittere, qui aberrandi ad indignum locum non invenit. Sic autem Veneti & Genuenses plurifariam Electores permutant, donec ad spectatissimos viros deveniant, qui Magno consilio certum numerum exhibeant eorum, quos vel Ducum, vel procuratorum Reipublicæ, quos consiliarios vocant Veneti, vel aliorum magnorum magistratum honore dignos, onerique tanto ferendo censeant. Non est autem facilior optimates ex prudentissimis civibus seligendi via, quam si plurium, eorumq; de Reipub. bonè meritòrum judicio res tota committatur, & ne de fide eorum dubitetur, solemnij juramento ad legitimam electionem obstringantur, quemadmodum in omnibus supra scriptis Reipubl. usu receptum est. Nam, quia diu in Reipubl. versati sunt,

24.
Varia arist.
cia Electio-
num.

non fugient eos civium ingenia, & quia in rebus gerendis ipsi consenserunt, ignorare non possunt, quæ quibus officiis maxime apta sint & consentanea. Ne verò in fraudem Reipublicæ cuiusquam gratiæ quicquam dare velle præsumantur ætas eorum facit, quæ non patitur eos dominatum sperare, & præcedentia in Rem publicam merita una infausta voce in periculum & infamiam ducenda: Tum etiam juramenti religione prohibentur & legia auctoritate, quæ non tantum certus numerus præbiri optimatum solet, sed præbiri quoque, ne pauciores familiz pinguiora quæque officia pluribus præcipiendi copiam habeant. Veneti enim mortuo Duce, aut aliquo alio ex maioribus magistratibus, Quinque Correctores creare solent & tres Inquisitores, qui acta vitæque eius examinent, & si quid in leges deliquerit, post mortem Consilio Magno vindicandum offerant. Nec possunt eorum notitiam viri prudentes effugere, ut obijcit Bodinus, eò quod in utraque pelliculam se contineant & strepitum fori ut plurimum devitent, quoniam non agitur hic de sapientibus, ad Theoriam suas secessum & otia captantibus, sed de prudentibus & rerum gerendarum peritis, qui ad virtutem non nisi agendo aspirare poterunt, quandoquidem ea non in scientia, sed actione perficitur, ut docet Aristoteles 1. *Ethic. cap. 3. 6. 7. Polit. cap. 2. & 3.* Nec difficile est de iis iudicium facere, quos tam secundis rebus quam adversis in omnem fortunam obduratosprehenderunt, quoniam non quæritur summa illa & paucis, quos æquo amavit Iuppiter, ac nescio an ulli mortalium, concessa virtutum omnium perfectio, quam in viro bono requirit Aristoteles in *lib. Ethic. & quam spectabat Cato. cum de Q. Lutatius, gratiæ sponsonne facta, Vir bonus esset, nec ne, arbitrurum suum interponere dubitaret.* sed sufficit rerum ad Politiam pertinentium, cum pertinaci proposito eas ad commune bonum convertendi cognitio, quæ licet in uno non inveniatur tota, adjumento tamen aliorum suppletur, quod deest uni. Nam ut ait Aristoteles 3. *Polit. cap. 7. Multi quorum singulis non sint Viri boni, accedat tamen, ut*

conjuncti illi meliores sint, non ut singuli, via. suppletur sed ut universi, non secum ac dicitur ex quoque ab aucto. in qua singuli Symbolum contribuant, ut loquitur Comicus, in Andr. act. 1. sc. 1. in Eun. act. 3. c. 4. sumt nos sine lausibus, instruit possunt, quam qua unius sumptu parantur. Nam cum sint multi, ut quisque habeat partem virtutis & prudentiæ & conjuncti sunt, velut homo unus, multas manus, & pedes & sensus habens. Quare multis quoque de Musices & Poetarum operibus melius judicant; Aelij namque, aliam quandam partem judicant, omnes verò omnes, qua ratione Lybie Egypti regina non nisi unum artificium ab uno quovis tractari voluit, ut, dum partes singulæ diligentius excolantur, universum corpus ex iis constat, excæat conspectus & magis elaboratum. Isocr. in laud. Busirid. Sic enim medicina olim ad perfectionem suam deducta fuit in Aegypto, dum circa singulis eius partes singuli occuparent artifices, Prosper Albin. in medic. Aegypti. & Zeuxip. pictorem tradunt à Crotoniatis conductum ut formosissimam Helenæ imaginem depingeret, in unum locum contraxisse, quantum erat Virginis venustiorum, delectuque habitat, cum ex singulis gratiam aliquam formæ, quæ cæteris decrat, decerpisset, plurimum particularum artificiosa connexionem perfectum pulcritudinis corpus comportasse. Patet igitur, quo pacto impossibile non sit ex Bonis Viris Aristocratiam componere, si non optimam, saltem optimæ proximam aut tertio quartoque gradu consistentem. Prima enim, eaque absolute Aristocratia Aristoteli dicitur, in qua omnia tendunt ad optatum finem, cui necesse est præsidere viros ex amissim optimos, qui legum suarum bonitate efficiant, ut civis in illa à bono viro nihil differat. Quia verò tam difficile est hanc Rem publicam constitui quam rari sunt viri summè probi, tres alios gradus subjicit à virtute quidem & hinc nata Aristocratia non alienos, sed quibus tamen permixtum sit aliquid vitii, eò quod nec absolute boni viri iis præsent, nec qui omnia sua unice ad salutem publicam referre possint, utpote, quando vel Divites gubernaculis admoventur, non quidem simpliciter ex censu, sed

25.
Ex quibus probatur iudicium Optimum. civium.

26.
Quomodo dirigantur virtutes.

27.
Quomodo inducentur.

28.
Quod est virtutum prudentium.

29.
Quomodo Aristocratia.

ex vir-

ex virtute a stimati, vel ex populo illi, qui digni videntur, quemadmodum Lacedæmone fieri & narrat & taxat 2. *Polit. c. 7.* ubi summi magistratus ex maxima plebe asciscbantur, vel deniq; potentiores & populus simul admittuntur, sed ea moderatione, ut factio potentiorum prevalcat, qualem quidem statum in Rep. Rom. adumbrabimus infra *c. 6. Sect. 3.* inde à consulatu & legibus Valerii Publicolæ usq; ad secessionem plebis primam & originem tribunorum. Vocatur quidem hæc species generalit̄ nomine Respub. nec id diffiretur Aristot. sed quia Aristocratiæ præponderat Democratiz, ad hos statum quodammodo, quos Aristot. non quidem simpliciter Aristocracias, sed Aristocraticas Respub. denominat. *Polit. c. 7.* redigitur.

30.
Status Aristocraticus.

31.
Calumniæ Bodini in Aristot.

Tot igitur Aristocratiz differentias, aut si mavis gradus proponit Aristot. quos subdole dissimulat Bodinus & quatuor alia genera effingit, in quæ dicit Aristotelem Aristocratiam dividere, nimirum 1. cum pauci tantum locupletiores imperium teneant, 2. cum honores ac imperia locupletioribus sorte dividantur. 3. cum magistratus à paerntibus ad liberos successione deferantur. Quartum eorum esse dicit, qui dominationem rerum omnium habent: Mox arguit eundem inconstantiæ, quod quinque Resumpubl. genera tradat, regale, populare, paucorum, optimorum, & ex his quintum constatum, quod nunquam somperiat. At, ut hinc exordiat, quænam illa inconstantia aut repugnantia, Resumpubl. quinque genera, & Oligarchia non nisi quatuor recensere? Annon aliz diversæque sunt species Resumpubl. divestæ Oligarchiz? aut Respubl. & Oligarchia pro uno eodemque diviso accipiendæ? quæquæ & eo nomine futilis est accusatio, quod Aristot. divisionem illam Reip. in quinque genera, non ex sua, sed ex aliorum repetat sententiã. Sic enim ait: *ἀριστοκρατία, ὀλιγαρχία, δημοκρατία: τὸ ἄριστον δὲ ἐστὶν ἀγαθὸν καὶ δίκαιον, τὸ ὀλίγον δὲ ἐστὶν ἄριστον τοῦ κέρους ὄνομα πτωχῶν, πολιτικῶν γὰρ καλῶσι:* nec addit, quod nullam repeniat, sed quod raro existat & proinde à Platone in recensitione specierum prætereatur. Sed omiſſa inconstantia nota species ipsas ordinare aggrediemur, quas pessima fide Bo-

32.
Bodin. assert. divisionem Reip. pro divisione Aristot.

33.
Imponit Aristoteli falsam sententiam.

dinus dicit ab Aristotele attribui Aristocratiz, cum tamen manifestò attribuatur Oligarchiz, *lib. 4. Polit. c. 5. & 6. lib. 5. Polit. c. 6. lib. 6. Polit. c. 6.* Constat verò ex iis, quæ supra diximus, Oligarchiam Aristoteli in specie accipi pro *παριστάσει τῆς ἀριστοκρατίας* adeoque pro dominatu paucorum improbè constituto. Ideoq; quod Aristoteles enuntiat de vitio, id ille transfert ad virtutem, quod de nigro, id accommodare nititur albo. Imò ne eo quidem sensu, quamvis Aristocratiam ex mente Bodini ponamus tanquam genus, satis candidè allegata apparet sententia Philosophi, cum is *4. Polit. c. 5.* non Oligarchiam in genere, sed in specie vitiosam dividere proponat, prout quatuor illæ differentiz à recto statu sensim magis magisq; degenerat, donec in extremam Tyrannidè desinant, ut paulò post patebit. Ideoq; frustra fatigat se Bodinus, dum argumenta undiq; contrahit, ut ostendat species Resump., non ex divitiis aut paupertate, sed ex solo numero petendas esse. Quæstio est de capis, cui is respondet de aliis. Non enim species Resump. hic quæruntur, sed differentiz Oligarchiz, quæ quia vitiosa est, differentias non aliunde habere potest, quam à diversis gradibus vitiositatis.

34.
Iterum aliæ.

35.
Bodinus accurrat veritati antefores.

Cum verò Oligarchia opponatur Aristocratiz, & hujus naturæ consistat in eo, ut omnia dirigat in bonum civitatis, quod nisi per viros virtute præditos fieri non potest, necessum est, Oligarchiam tendere in bonum privatum, aut saltem aberrare à publico, quod gubernatores non habeat satis idoneos, quippe, in quibus divitiæ, nobilitas, aut tale aliquid spectatum sit potius, quam virtus. Sine virtute autem, impossibile est, ullam Reip. partem bene posse administrari. Prout igitur publicam rem magis quæstui habent, aut ad privata commoda avertunt principes, eò deterior evadit Oligarchia, & Tyrannidi, cui Dynastia assimilatur, magis affinis. Nec enim à divitiarum gradibus differentiz vel desumendæ sunt, vel ab Aristotele desumptur, ut opinantur & interpretantur caput 5. & 6. *lib. 4. Polit.* Burghaus, Casus Victor, Sepulv, Giphon & plerique alii, sed ex neglectu publici commodi & quæstu privato ut ex cap. 6. conspicuè patet, ubi in primo or-

36.
Vnde distinguantur gradus Oligarchiarum.

dine lex dicitur locum habere, quia nondum eò excreverunt opes, ut Rempub. d se rapere & privato imperio subternere possint, in secundo; ut minus potest lex, ita plus valet potentia, quæ illic sibi ipsi successores dat, in tertio verò magistratus privatus familiaris jam penitus addictas & hæreditarias relinquit, in quarto denique agit omnia pro arbitrio. Causas verò, ex quibus hæc differentia efflorescere solent, accersit Aristot. è divitiis, id quod Interpretibus imposuit, quasi in earum gradibus essentiam differentiarum locet, quod tamen nec facit, nec facere potuit, quia non sunt perpetuæ aut adæquatæ causæ potentia inter cives, cum partitii aut nobiles sæpè sine divitiis tantam acquirant potentiam, ut liberos in statione relinquere queant, aliquando hunc honorem habeant consensu civium concessum, quando vid. status paucorum non introducuntur violentes, sed cum gratia, ut Athenis, cum Alcibiades civibus persuaderet, ut sexcentos constituerent Reip. principes, aut Romæ, cum Decemviri condendarum legum gratia, utriusque ordinis cõsensu sine provocacione crearentur, aut Venetiis, cum ex infinita serie civium quidam in participatum Reipubl. coirent & consilio magno originem darent, aut olim Lacedæmone, ubi inter æquales non tantum Senatores, sed & Ephori, è promiscua plebe desumpti, maximam potentiam obtinebant sine divitiarum prerogativa, quibus Lycurgus omnes exæquavit. *Xenoph. de Rep. Laced. Arist. 2. Pol. c. 7.* Quod si divitiis non faciunt absolutè vitiosam Rempub. non certè, quando virtuti junguntur, ne quidè vitiosæ Reip. gradus ab iis desumi debent, sed ex fine, cujus unius respectu Resp. evadunt vel bonæ vel mälz, ut suprà declaratum fuit c. 1. *SeB. 3. C. 5.*

Primum igitur à cura publicæ commodi ad privatos quæstus abire incipit ea Oligarchia, in qua quidem non habetur ratio prudentia aut virtutis, sed promiscuè ex iis, qui censum lege definitum ad excludendâ pauperem plebem habent, eliguntur principes Reipubl. qui tamen legibus conformes se gerunt, & ex earum præscripto, quod prudentia deficit, suppleat; adeoque per alienam prudentiam imitantur Aristocratiam, quando

leges, quas sequuntur, necessariò tendunt & præscriptæ sunt ad salutem omnium: Sed corrupto statui in eo accedunt, quod divitiis, neglecta virtute, impossibile sit etiam secundum leges bene præesse, quia non tantum prudenter circumstantiis accommodandæ leges & interpretandæ, sed ubi illæ deficient, sapienti arbitrio defectus supplendus, quod absq; virtute præstari non potest. Ferè autem locum invenit hæc species in ea civitate, qua magistratuum dignitas alligatur minori censui, ita, ut eorum plures simul participes fieri possint. Nam dum litibus audientis decidendisq; aut rebus aliis ex arbitrio componendis continuo vacare non possunt, legi dominium concedere coguntur. Non possunt autem continuo vacare, quia tantum censum non possident, ut Reipubl. se totos dedere & familiarem neglectui habere possint, nec in tantas redacti sunt angustias, ut stipendio & alimentis ex publico opus habeant, quod & difficile foret in tanta multitudi- ne, ac nescio annon impossibile. Talis ferè apud Venetos Reipub. ratio est, nisi quod loco divitiarum in veterata spectetur nobilitas. Nam quod divitiis solis æquomoda- vit Arist. d. c. 7. lib. 4. *Pol. id ex rationis similitudine. ad nobilitatem & alias qualitates transferendum est, quanquam ceterarum qualitatum nulla datur adeo communis, ut in multis simul spargi queat. Sunt autem eorum, qui suffragia ferunt & ad maximos quosq; magistratus aditum sibi apertum habent, apud Venetos amplius tria millia qui pro opera annua non capiunt nisi unus a- liquot aureorum à Duce transmissori, cum nominis sui inscriptione. Sed quia negotia- tionum & commerciorum gratiâ diu longeq; abesse coguntur, legibus imperium perantunt, & quod Aristocraticum est, prudentis- simis Nobilibus summis magistratus imper- fiuntur. Senatus verò Romanus corruptis- simo statu Reip. etiam ex censu legebatur eor- um, qui octingenta millia H. S. possiderent ante Augustum. Is enim census senatorum am- pliavit, & pro octingentorum millium sum- ma, duodecies H. S. taxavit, supplevitq; non habentibus, *Suet. in Aug. c. 41.* Claudius pro- te sua quosdã Senatu cedere coëgit, qui cen- sum non cõplerent, vehementer castigatis*

37.
Explicatur
antimus sen-
tentia Ari-
stotelis.

39.
Ampliat
sententia
Aristotelis.

38.
Primum Oli-
garchia gra-
du.

40.
Romæ
Senatores
consu.

cæteris, qui manendo impudentiam paupertati adiecerent. *Xiphil. in Claud. n. 5.* Tiberius paucorum Senatorum inopia sustentata, ne pluribus opem ferret, negavit, se aliis subventurum nisi Senatui iustas necessitatum causas probassent. *Suet. in Tib. c. 47.* Vespasianus explevit censum Senatorum & consulares inopes quingentis sestertiiis annui sustentavit. *Id. c. 17.* Equites etiam pro quantitate census creabantur exauctorabanturque, quemadmodum plerique eorum attrito bellis civilibus, quæ a Triumviris gesta sunt, matrimonio, spectare ludos è quatuordecim non audebant, metu poenæ theatralis, quia tamen non teneri pronuntiavit Augustus eos, quibus ipsis parentibusve equester census unquam fuisset. *Suet. in Aug. c. 40.* Innotuit illud in carmine, de Tiberio concepto:

Non es eques, quare? non sunt tibi millia centum:

Omnia si quaras & Rhodos exilium est, Sueton. in Tib. cap. 59.

Cæterum manebant adhuc veteris gravitatis vestigia in eo, quod imperiti & indigni, quantumvis divitiis superbi, inde excluderentur. Buteo enim non allegit, nisi magistratibus functos, & Augustus Senatorum affluentem numerum deformi & incondita turba (erant enim super mille, & quidam indignissimi & post necem Cæsaris per gratiam & præmium allekti, quos *Abortivos* Vulgus vocabat) ad modum pristinum & splendorem redegit. *Suet. in Aug. c. 35.* Claudius, famosus probris, quoniam modo Senatu depelleret anxius, *mitem & recens* repperit *quam quandam hanc ex severitate prisca rationem adhibuit, monendo, secum quisque de se consultaret, peteretque, jure exuendi ordinis, facilem ejus rei sentiam: Et motos senatus & excusatos simul propositurus, ut judicium censorum ac pudor sponte cedentium permixtis ignominiam molirent.* *Tacit. lib. 11. Ann. num. 7.* Vbi verò præter divitias habetur ratio prudentiæ & honestè peractæ vitæ, ibi non puram Oligarchiam, sed Aristocratiam temperatam paulò ante collocavimus, Servius verò Rex Rom, non aliò respexit, quam ad solum censum, cum ditioribus, quibus onera ferè solis imposuerat,

potissimam partem regendæ Reipubl. in totam vim suffragiorum in manus traderet. Nam cum quatuor classes conscripsisset, & in prima cœsuisset, (*ut Dion. Halyc. refert lib. 4. c. Plin. lib. 33. c. 3. & Gell. lib. 7. c. 13. majore summâ præsians,*) qui nò possideret infra centum minas, in secunda, qui intra decem millia drachmarum, usque ad minas 75, in tertiâ, qui non minus 50. minis, in quarta, qui nò minus 25, præter proletarios, quorum facultates censentur inter 25. minas & 12. cum dimidia, singularum centurias ita divisit, ut prima classis ferendis suffragiis cæterarum omnium calculos prævertendi copiam haberet. Sive enim multi sive pauci in quaque centuria ferrent, numerus suffragiorum inibatur, non ex numero virorum, sed centuriarum. Centuriæ verò plures erant in prima classe, quam in omnibus cæteris, siquidem ad octuaginta pedum, accedebant, octodecim Equitum, ut ita constaret ex nonaginta octo centuriis, ceteræque non conficerent nisi nonaginta quatuor. Ideoque cùm in suffragia mitterentur in quibus major pars vincit minorè, ut ait Arist. *4. Polit. c. 4.* & 8. divites, etiam si pauciores, quia tamè in plures centurias descripti erant, consensu suo pauperiorum plebisque vota, ut plurimum prævertebant, & *fructus* omnes Reipub. ad se trahebant, donec plebs, quam subdole à Servio supplantata esset, advertens, comitorum ordinem prærogativis & jure vocatis centuriis corripit, ut tradit Alcon, *in Verrin.* & populo universo suffragia communia fecit. Quin & Appius Claudius Censor forensi factioni Reipubl. prostituisse jam antè credebatur, eò quod libertinos in omnes tribus, atque ad eò in primæ classis centurias ingessisset. Nam cum multitudine vincerent cæteros, suo quasi arbitrio, quæcunque vellent, obire poterant. *Id. lib. 5. in fi.* Quod si Servij institutum liberâ Reipubl. in cœcissimum servatū fuisset, oculte hæc Oligarchiz species introducta fuisset, licet comitia Democraticam libertatem præ se tulissent.

Ab ea cæteræ differentia, quò longius abeunt, eò propius ad corruptissimum statum declinant, utpote quando pauciores majorem adhuc potentiam acquirunt, & publicos honores ad eò in privatas familias detrahunt,

tutio ex ar-
su.

43.
Qua dedit
solu diviti-
bus vincto-
tius Reipub.

41.
Nec non e-
quites.

42.
Servij centu-
riarum insti-

44.
Secundus
gradus Olig-
archiarum.

trahunt, ut magistratus designandi potestatem populo eripiant, sibi que ipsis ex suis parentelis successores dent, secundus gradus Oligarchia oritur, quem excipit tertius, magis adhuc ad privatos questus tendens, quando scilicet magistratus & honores sunt hereditarij & paucis familiis perpetuo addicuntur. Propius enim ad herilem dominationem accedit successio, quæ arguit quandam proprietatem, quàm electio, ut docet Arist. 3. Polit. c. 11. ideoque Veneti, cū constituto magno consilio, ad futuram Aristocratiam viam sibi aperire quærent, lege lata venerunt Ducatum in una familia continuari, quod si Florentini quoque fecissent, cum Cosmus Petrum reliquisset filium unicum, tardioris ingenij, infirmiorisque validudinis, per continuationem potentiz, non cessissent in unius familie servitute. Dux Genuensium non præstet diutius biennio, quo vertente è palatio tacitus se domum recipit, ut successor locum faciat, licet per totam, quæ superest, ætatem inter procuratores Reipublicæ annumeretur. Idem terminus præfinitur octo gubernatoribus, quibus una, cum Duce summa rerum incumbit Vexillifer Lucensis cum novem assessoribus, qui Antiani ipsis vocantur, in tertium usq; annum imperium tenet. Rector verò Rhagusianorum statim post mensem palatio abscedit, vestemq; Ducalem exiit. *Nihil enim libertati tam adversum est, quàm duxurva imperia*, ut ait Mamercus Æmil. Dictator, apud Liv. libr. 4. & præcipue si de manu in manum tradantur pro arbitrio antecessoris, aut prorsus uni familie beneficio successioni inserantur. Nam quod in successore transmittitur, vel jam proprium est transmittentis, vel continuatione potentiz proprium evadit, quemadmodum arctius obligari civis regibus successoris, quam Electus ubiq; videmus, & Deus ipse duriorum prædicat conditionem futuram sub Regibus perpetuis, quam fuerat sub iudicibus ambulatorijs & precarijs. u. Sam. c. 8. Veneti etiam si à culmine dignitatis Ducem non abigunt, quom diu vita ipsi à DEO ter Opt. Max. prorogatur: de successore tamen non patiuntur ipsum consilia vel spem concipere, imò, quando de Electione ejus vota

colliguntur, omnes à curia exesse jubent, quib ob proximum cognationis gradum in suspitionem corrupti iustitiaz incidere possent. Cæteri verò, qui post duces summi sunt, Consularij & Decemviri, non diutius cū imperio manent, quam annum integrum: illi etiam non nisi menses octo idem exercent, dæ reliquos quatuor coguntur consumere in iudicio criminali quod ipsis vocatur. *Quarantia Criminale, & menire, che in tal Quarantia seggono, sono chiamati Consiglieri da basso.*

Videamus jam, quid contra banc Aristotelis sententiam diligentius sensusq; paulum diverso, quam ab interpretibus factitatum, explicatam, Bodinus d. c. 6. in fi. objiciat. Primum inquit genus Aristocratiz est, quod pauci tantum locupletiores tenent. Dicum autem fuit paulò antea Aristoteli de Aristocratia non magis in mentem venisse d. c. 5. § 6. quam de regno, cum c. 10. ageret de Tyrannide. Nec generalem illam circumscriptionem, quæ totam genus comprehendit, accommodat ad unam specierum, ut Bodinus ipsi imponit; sed primam Oligarchiam certæ differentiæ paucorum attribuit, qui quia censu definiuntur non nimis amplo, pauciores quidem sunt plebe exclusa, sed tamen ita multi, ut difficultus coire possint, ideoque cogantur legibus à se perlati imperium, dum ipsi sustentandæ familiariz operantur, concedere. Duo igitur crimina hæcenus tam paucis verbis Aristoteli assignit Bodinus, sed tertium manifestius est, quam ut refutatione opus habeat. Secundum enim genus dicit constitui ab Aristotele: quando honores ac imperia locupletioribus dividuntur sorte, & contra hoc arietes postea vehementer movet, quod fors, ex ipsius Arist. sententiâ, ubiq; sit signum popularitatis, quodq; Athenis usq; ad Periclis ætatem, & Romæ, usq; ad legem Canulejam solis opulentis honores & imperia fuerint tributa, licet utraq; Resp. fuerit popularis. Quanquam verò omnia hæc argumenta uno clypeo excipi possunt, quod contra signum Bodini fortè essentia sint, non contra sententiam Aristotelis, quippe qui non tantum fortis non meminit, sed ipsi Optimariis concedit libertatem eligendi successore.

45.
Tertius gradus ex successione.

46.
Objectiones Bodini de primo genere Oligarchia.

47.
De secundo.

successores: tamen nec Atheniensium, nec Romanorum exempla veritati & definitioni Oligarchiz quicquam officunt, non certe Romanorum, quorum Resp. inter utrumque populi & Senatus sive optimatum statum dubia fluctuavit, nec prius profus popularis evasit, quam omnia, per tribunorum rogationes & plebis seditiones, fierent promiscua, ut c. 6. Sect. 3. ostendimus: Nec id per Canulejam legem factum est, quippe, quæ promiscua tantum conubia affectabat, sed longo tempore post per diversas rogationes vix impetratum, & extortum fuit. Quod verò ad rem totam attinet, Aristoteles Majestatem Oligarchiz non constituit in continuatione Magistratum precariorum, sed imperij summi, quod nunc *ἰσχυρισμὸς*, nunc *πολιτεία*, sæpius verò *ἀρχαί* appellat. Nam *ἀρχαί* non semper designant magistratus, sed principatus etiam summos, nullius correctioni obnoxios, ut vel lippientibus perspicuum est. Tertium porro genus fingit Bodinus, in quo magistratus à parentibus ad liberos successione deferuntur, & id quidem sine reprehensione bonâ cum gratia dimittit. Cæterum circa omnia hæc genera, quod præcipuum est, genuinum distinctionis principium & quo differunt à quarto, omittit, nimirum quod legi vim aliquâ reliquâ faciant, ideoque non profus in extremam corruptelam degenerent. Nam quod Bodinus per ultimum genus Dominatum accipiat, seu imperium paucorum herile, illud itidem verbis & scopo Aristotelis contrarium est, cum illud Tyrannidi & corruptissimæ Democratiæ, in qua cuncta gerantur pro libidine imperantium assimilet. Sicut enim Dominus in servos non grassatur pro libidine: Ita nec illi in perniciosum subditum omnia machinantur, quorum imperium herile vocat Aristot. 3. *Polit. c. 4.* sed media via incedunt inter Aristocratiam & Dynastiam, quales quidem Oligarchias in Galliis olim extitisse necesse est, cum plebe illic nihil esset contemptum, ut ait Cæsar. *lib. 6.* nec aliud ferè statuit de Polonis Guagn. *lib. 2. rer. Polon.* si scilicet nobilitatis imperium, quo mileros plebeios sub jugum miserunt, cum libertate Democratica comparare velis. *Populi imperium*, ait Tacitus, *juxta liber-*

tatem paucorum dominatio regia libidinis propior est. lib. 7. Annal. Tales nimirum erant illi Domini, quales antiquorum Tyrannos describit Thucyd. *libr. 1.* dum ait: *Tyranni, quicumque in Græciæ urbibus erant, sui tantum rebus prospicientes, & corpori & sua domui amplificanda, rustela gratia, quoad poterant, in urbibus se tenebant.* Plato *lib. 8. de Rep.* in peculiari nomine vocat *ἰσοκρατίαν*, quam collocat *ἐν μέσῳ δημοκρατίας ἢ ἢ ὀλιγαρχίας*, ex Aristocratiâ hac via subnatam, quando principum liberi ex prava institutione, subinde deteriores facti aut adulationibus corrupti, ferocia quadam in Respubl. feruntur, si exclusis sapientibus *δυμοκράτις καὶ ἀπλοστὴς*, sui similes accersunt, à quibus ad bella & corradendas divitias, & luxuriam in conclusis privatis rebus liberè exercendam abducunt. Breviter commiseret statum hunc ex Gymnasticæ & Musicæ, ex bono & malo, sed ita, ut *καὶ ἡ δυμοκράτις καὶ ἡ ὀλιγαρχία* vitia excedant & præponderent *φιλοτιμία, καὶ φιλοκίμια*. Depingit ferè exemplum corruptæ Oligarchiz & oppressæ à paucis optimatibus plebis Salvanus *lib. 5. de gubern. DEL.* quando ait, *εἰς ἀπονοῖα publica nomen in quâ sunt proprij emolumenta & ἄλλαι ἑπιδικήσιονες τριβυταρίας fieri pradæ potentium, qui in similitudinem immantium bestiarum non regantur traditos sibi, sed deſerunt, nec spoliis tantum hominum, (ut plerique latrones solent) sed laceratione etiam & ut ita dicam sanguine pascuntur, ac si agant, ut latrocinium judicium strangulati homines & necant, incipiunt esse quasi Barbari, quia non permittuntur esse Romani, & malint sub specie captivitatũ vivere liberi, quã sub specie libertatis esse captivi:* Sed fortasse non abs re fuerit, totã vim & invidiã paucorum potentiglogiori ejusdẽ sermone exprimeret: *Quid, inquit, indignum ac perniciosum, quam quod omnium omnium non omnes sustinent & quod pauculos homines tributa deſerunt, & infirmiores ferunt sarcinas fortidũ, nec alia causa est, quod sustinere non possunt, nisi quia major est miserorum sarcina, quam facultas. Res diversissimas dissimilissimasque patiuntur, invidia & egestas in facultate. Si respicias, quod defendunt, abundare arbitreris, si respicias, quod*

48.
De Tertio.

49.
Dominatus
Oligarch:
distinguitur
ab extrema
Dynastia.

TO.
Exemplum
dominatus
Oligarchiz.

quod habent, egere reperies. Quis asfirmare
 Cum huius iniquitatis potest? Solutionem
 sustineat dicitur, Et indigentiam mendicorum.
 Plus multo est, quod dicitur sum. Adjectiones
 tributarias ipsi interdum dicitur faciant,
 pro quibus pauciores solvant: decernunt
 potentes, quod solvant pauperes: decernunt
 gratia dicitur, quod perdat turba miserorum:
 ipsi enim in nullo sentiant, quod decernunt.
 Quid tam iniustum, quid tam inhumanum?
 Gradant nos noxia debitis decreta vestra,
 facite saltem debitum ipsum vobis nobiscum
 esse commane. Quid enim iniquius esse,
 aut quid indignius potest, quam ut soli
 sitis immunes à debito, qui cunctos
 factis debitores? Et quidem miserissimi
 pauperes sic totum hoc, quod diximus,
 solvant, quod quare vel qua ratione solvant,
 penitus ignorant. Cui enim licet disciscutere,
 cur solvantur? aut cui permittitur explorare,
 quid debeat? Sed tunc id evidentiissime
 proditur, cum invicem sibi dicitur trascauntur,
 cum indignantur aliqui eorum, quod sine
 consilio aut tractatu suo aliqua decreta
 sint. Tunc à quibusdam eorum audias dici:
 O facinus indignum! duo aut tres statuant,
 quod multos necet, à paucis decernitur,
 quod à multis miseris dependatur. Sed
 videlicet qui in hac parte iniqui sunt,
 in alia moderati inveniuntur ac justis? Imò
 par est iniquitas in utroque. Nam sicut
 sunt in aggravatione primi pauperes, ita in
 releuatione postremi. Si quando enim, ut
 nuper factum est, defectis urbibus minuen-
 das in aliquo tributarias functiones summa
 potestates existimaverunt, illic remedium
 cunctis datum, soli inter se dicitur partiun-
 tur. Quis tunc pauperum meminit? quis
 ad commutationem beneficiorum humiles &
 egenos vocat? quis eum, qui primus est,
 semper in sarcina, vel ultimo esse loco par-
 tur in medela? Et quid plura? Tributarij
 omnino pauperes non putantur, nisi cum his
 tributi cumulus imponitur. Extra numerum
 autem Tributatorum sunt, cum remedia
 dicitur.

II. Adumbravi paucis mortem corrupte Oligarchiz,
 quæ propè est, ut in Dynastiam definat, seu in
 ultimum gradum vitiositatis, qui adhuc superest
 explicandus. Eum

Bodinus ex mente Aristotelis definit per
 dominationem rerum omnium, & hoc argu-
 mento definitionem impugnat, quod imperia
 iusta non faciunt leges sed iustitia, quæ etiam à
 libero arbitrio principum proficisci potest,
 sicut ipse Aristot. nihil melius à DEO opti-
 Max: exorari posse scribit, quam constantis
 iustique propositi virum, qui ex quo omnia
 sine legum multitudine moderetur, nec
 crudeliores extiterunt Tyranni, quam qui
 edictorum multitudine civitatem obruerunt,
 ut Caligulæ & Claudij exemplo potè probat.
 Aristotlem vero longè peius de hoc ultimo
 genere quam de Dominatu, sentire, non tantum
 ex d. c. 4. & 7. & 14. sed ex lib. 2. c. 8. & lib. 5.
 cap. 6. & 10. lib. 6. c. 6. patet, quando quidem
 tergeminas inter se facit hanc Oligarchiam,
 vitiosissimam Democratiam, & Tyrannidem.
 Tyrannidem verò constat, dominatu tanto
 esse deteriore, quanto dominatus deterior est
 regnò. Et in dominatu leges non tolluntur,
 quarum in his speciebus nullus usus est.
 Vnde & Dynastia distincto nomine vocatur,
 quia libido dominantium omnia turbata
 reddit, & Reipubl. integritatem solvit,
 quo sensu hoc nomine utitur Arist. 2. Polit. c. 8.
 quando Rempubl. Cretensum negat verè
 Remp. esse, sed dynastiam, quia petulantia
 potentum, qui pœnas dare nolunt, dilacerat
 & in continuas factiones distrahitur &
 lib. 5. Polit. cap. 6. multorum militiæ
 præfectorum, qui Tyrannidem occupaverint,
 imperium eodem sensu vocat Dynastiam.
 Non definit autem hanc Oligarchiam magis
 ex absoluta potestate, quam Tyrannidem,
 in cuius definitione infra c. 9. dicitur, quod
 sit *αὐτοκράτωρ* & superioris imperij expers,
 licet idem cum Rege Tyrannus commune
 habeat, quod legum imperio non subiciatur,
 ut in comm. d. c. 9. monuit Thomas, Quorsum
 enim distinxisset Arist. 3. Polit. cap. 11.
παυσαπλοῦς à regno Laconico, si perinde
 legibus subiceretur, nec solutius imperium
 sibi vindicaret. Viderunt hunc scrupulū
 interpretes in 4. Polit. c. 4. in fin. ubi
 Arist. ait: *Ὅτι οἱ νόμοι οὐκ ἐπιτάσσουσιν
 ἅπαντα, ἀλλὰ τὰ κοινὰ.* Vbi leges non
 imperant, oportet enim legem imperium
 habere in omnes res, magistratus autem &
 Reipubl. existimare de singularibus: Quapropter

II. Sententia Arist. genuina vindicata à Cavillo Bodini.

III. Virum sit Reipubl. sine legibus.

propter siquidem *Democratia est una de Re-*
bus sub. manifestum est huiusmodi statum,
in quo quicquid omnia decernuntur; pro-
prie Democratiam non esse; quod pari iure
de Dynastia repetendum est; propterea quod
huic Democratia sit ad hoc est. Martius
 Burthaus in lib. 4. Polit. cap. 4. Verb. Nullus
 sit Respub. locus: Bipartitum genus legum
 esse dicit: alterum in tabulis scriptum, alte-
 rum in animis consignatum. Si itaq; leges
 scriptas spectes, ab eis liberus es, qui solus im-
 peras; Rex: sin vero leges non scriptas, sed in
 animo impressas, legibus quoq; princeps
 obtemperas. Nihil autem facit distinctio
 τῶν τῶν νόμων, quia Aristoteles expressim
 loquitur de legibus scriptis; quæ pro natura
 Reipublicæ in conventu populi aut concilio
 Optimatum feruntur: nec regi major com-
 petit in hac parte prerogativa, quam Opti-
 matibus, aut universo populo, si rerum
 portiantur, quia majestas omni perfecta Re-
 pub. æqualis, pariq; gradu inest. Sepulveda
 ibid. Verb. Nam Respub. nulla est, etiam in
 pleno regno leges scriptas dominari oportere
 censet, non secus ac in statu Optimatum
 & Reipub. Nam lib. 3. omnem Remp. recte
 institutam, siue unius, siue plurium arbitrio
 administratur, probis legibus fundatam esse
 oportere docet. Nec enim hoc iure Aristot.
 d. c. 4. 5. & 6. quod lex sua vi cogere debeat
 vel populū, vel optimates, quandoquidem
 utroque in sua quosque Republica do-
 minos & auctores legis constituit, dum ait
 ab iis succenturiari leges propterea, quod
 causis omnibus decidendis in foro vacare
 non possint: sed quæ illis est non de potentia
 Rerumpublicarum, sed de rectitudine &
 bonitate. Differt certe Rex verus à Laconi-
 co, quod hic legū compedi bus coërceatur,
 ille vero legū arbitrio suo latis omnia
 coërceat: ceterum, quia in Regis natura
 bonitas perinde essentialiter involvitur, ut
 in virtute, nec bene vel utiliter ad publicum
 commodum Respubl. administrari potest,
 nisi legibus universales causæ comprehen-
 dantur, consequens est rectas quascunque
 Respub. stas & perpetuis legibus, prolapsas
 vero libidine & in horas mutabilibus arbi-
 trarijs gubernari. Ideoque legum vigorem
 proposuit Aristot. signum bene constituta

lascivium arbitrium improba Reipub. Pars
 est utriusque potentia, sed probi principes
 sponte sua legibus accedunt, improbi libi-
 dine agunt. Seneca etiam si summam pote-
 statem Neroni ascripisset, sic tamen ait, se
 custodiu tanquam legibus, quas ex abdito ac
 tenebris in lucem vocasti, rationem sis red-
 diturum. 1. de Clem. cap. 1. Optandum qui-
 dem esse dicit Aristoteles 3. Polit. cap. 12. ut
 omnia ex æquo & bono à viro optimo com-
 poni possint, qualem Thomas Morus Vio-
 piæ suæ Rectorem imposuit, ut quàm plu-
 rimis discordiis & ultra hominum ævum
 duraturis litibus compendiosius remedium
 afferretur, nec Tacitus iure conqueri posset:
 Corruptissima Reipublica plurimas extitisse
 leges, sed quia nemo hominum est, quem
 non videas aliqua in re Suffenum, nec quis-
 quam tam bene composita ad vitam ratione
 aut tam constantis prudentiæ, ut sine affe-
 ctu & gratiâ, quod justum est, cuique attri-
 buere, arduaque negotia præmo intuitu
 componere possit, ideo, inquit idem Aristot-
 eles, sapius est legi imperiū relinquere, quæ
 non erubescit, nec gratia metuve flebitur.
 Iuvenes quidem Romani, quibus in regno
 libido solutior fuerat, æquales sodalesque
 adolescentium Tarquiniorum, assueti more
 regio vivere: Eam tamen æquato iure om-
 nium licentiam querentes, libertatem
 aliorum in suam vertisse servitutem inter
 se conquerebantur: Regem hominem esse,
 à quo impetres ubi iam, ubi injuria opus sit,
 esse gratia locum, esse beneficium: Et grates
 & ignoscere posse: inter amicum atque inimicum
 discrimen esse: Leges rem surdam,
 inexorabilem esse, salubriorem melioremq;
 inopi, quam potenti, nihil laxamenti nec
 venia habere. Et modum excessibus periculo-
 sum esse in tot humanū erroribus sala inno-
 centia & vere, Lib. 2. in pr. Atqui justam
 legū coërcitionē ferre non poterant. Ideo-
 que ad Tyrannos respiciant, qui adulatori-
 bus suis, quos hic Aristoteles recte comparat
 Demagogis, legum poenas remitterent,
 & suo arbitratu ad omnes libidines tutam
 vitam facerent. Paulò post cum consules
 jus civium arbitrariis judiciis turbarent Te-
 rentillus Arsa trib. pl. rogationem promul-
 gavit, de legibus imperio Consulari scriben-

54.
 Distinctio
 Burthaus re-
 sistit.

55.
 Vera solutio.

56.
 Vsu legum
 in quavis be-
 ne constituta
 Reipub.

dis, quæ rogatio tandē in novam legem de Decemviris creandis mutata fuit. *Li. 6. li. 36.* Cum prætores ex annuis edictis iudicerent, & incertū relinquerent populum, quo iure quovis anno usus esset, Cornelius trib. pl. ut ambitioni prætoris derogaret, legem de Edictis perpetuis tulit. *Dion. lib. 36. Acon. Pad. in argum. Cornel.* Nihil enim magis nocet Reipubl. quàm leges crebrò mutari, ut *infra dicemus*, rerum omnium iudicia in manus furiosi populi, aut paucorum Dynastarum poni, quos ad secuturos verisimile est, quò ira & studia privata rapiant. *ἡ μὲν γὰρ ἐξ ἑμῶν ἀρχῆν, ἀπὸ αὐθιγῶν μοις ἐπισημαίς* ait Aristoteles 2. *Polit. cap. 18.* Nec refert, quod Tyrannorum quoque prava & corrupta edicta legum nomen retineant 4. *Polit. cap. 8.* quoniam, ubi vocabulum aliquod ambigüè significat, quando absolute ponitur, pro rei circumstantia in meliorem partem accipitur, & Cicero *lib. 1. de ll.* nullam legem agnoscit nisi bonam. Abstrahitur quidem Reipubl. essentia à bono & malo, virtute & vitio, sed quia ad bonum dirigitur, & eius gratiâ instituitur, quæ hinc longissimè abeunt, minime omnium Respub. esse, docet Aristoteles 4. *Polit. cap. 4. in fin. c. 8. ut pr. C. c. 18.* quomodo de legibus quoque iudicandum, quæ cum Repub. pari passu ambulant, & à Politico in meliorem partem semper institui & accipi debent. Nam quod Caij & Claudij edicta attinet, quorum numerum objicit Bodinus, certè Claudius fœcordiâ magis lapsus est, quam deliberata Tyrannide, nec edicta proposuit alicuius momenti, aut ad Reipublicæ statum attinentia, sed quibus admonerat, ut *ut ubi Senecearum proventu bene dolia picæctur*, aut: *Nihil aquè facerem ad spera morsum, quam taxi arborem succum*, Sueton. in *Claud. cap. 16.* Dicitur etiam meditatibus edictum, quo Veniam daret, efflatum crepitumque ventris in convivio emittendi, cum periclitatum quendam præ pudore ex continentia reperisset. Sueton. *cap. 32. in fin.* Et ipse erat hæc vitio obnoxius, quò alludere Senecam putat B. Rhenan. *in comm. Apol.* animam pro vento ponentem, dum ait: *Claudius animam agere cepit, ne exitum invenire poterat. Item, Annus sexagesimus*

Ἔ quartus est, ex quo cum animus lussatur De cætero, cum iudicaret, præscripta legum, semper non sequebatur, duritiam lenitatemque multarum, ex bono & æquo, perinde ut afficeretur, moderatus Sueton. *ibid. cap. 14.* Decreto quoque abrogavit ex iure naturæ deductam legem, qua inter patruos fratrumque filias nuptiæ prohibebantur. Tacit. *libr. 1. Annal. in princ.* Imò Ictorum sub Claudio præ improbis causidicis nullum fuisse usum innuere voluit Senec. *de mori. Claud.* dum ait: *Dulto fumere Claudij, Ictos è tenebris processisse, pallidos, graciles, six habentes animam, tanquam quis tum maximè redusciscerent.* Caius verò Caligula de Iurissconfultis, quasi scientiæ eorum omnem usum aboliturus sæpè iactavit, *se, me hercle, effecturum, ne respondere possent, præter aquum.* Sueton. in *Calig. c. 34.* Quam verò legem proposuisse dicitur, ad eò minus literis, & angusto loco, ut describi non posset, ea ad vètigalia & actiones attinebat, adeoque non tantum de ipsa, sed & modus promulgandi captiosus erat & Tyrannicus, atque, ut ait Lipsius *specie aliqua legum eversit leges. lib. 6. Polit. cap. 5.* Quam etiam, ut liberius grassandi licentiam sibi relinqueret, legem de industria occultaverat, nec dum proposuisset, nisi importanis populi Roman. efflagitationibus permotus fuisset. Suet. in *Calig. c. 40. C. 41.*

De statu Reipubl. Venetorum.

1. *Varia autorum sententia de statu huius Reipublicæ.*
2. *Non semper mansisse Remp. Venetor. uno eodemque statu,*
3. *Prima atque civitatis, & prima faciès Reipubl.*
4. *Tribuni magistratus Venetorum.*
5. *Quos exceperunt Duces.*
6. *Paulò post Magister militum.*
7. *Duces non habuisse superiorem.*
8. *Potestatemque transmississe ad posteros & in successores.*
9. *Primorum Ducum atate nullum Aristocratiæ in Republica existisse vestigium.*
10. *Recentem esse originè maximorum quorundam magistratum,*

SECT. 4

U. P.

57.
Arbitrium
periculosum.

58.
Legem accipi
in dubio de
bona lege.

59.
Alia & Ty-
rannos legi-
bui ludere.

11. *Vi & Consilij Magni & Conciliorum ca-
terorum.*
12. *Solos Duces potissos fuisse rerum omnium
summā.*
13. *Quo principio ceperint consilia apud Ve-
netos in & crescere.*
14. *Origo Vera hodierni Concilij Magni.*
15. *Vnde derivetur nobilitas Patritiorum
Venetorum.*
16. *Longa consuetudine in & hanc for-
mam Aristocratiæ.*
17. *Ad concilium Magnum neminem ad-
mitti, cuius non sit probata nobilitas.*
18. *Mixtio, quam introducit Contarenus, exa-
minatur.*
19. *An plebs minuta c&ibus sit annume-
randa.*
20. *Aliud argumentum Contarens rejci-
tur.*
21. *An in Duce Contarenus potuerit regiam
majestatem ostendere.*
22. *Cum tamen nullam potestatis summā
partem usurpet.*
23. *Sed legibus subiciatur.*
24. *De concilio Precatorum.*
25. *De Collegiis.*
26. *Quorum neutrum particeps est Maje-
statis.*
27. *Cum potestate utantur precaria.*
28. *De Decem Viris.*
29. *Quod Majestate non gaudeant.*
30. *Decem Viror. potestas in puniendā per-
duellione.*
31. *Item circa res bellicas, f&dera & pacem.*
32. *Virum tantus magistratus in libera Rep.
ferendus.*
33. *De Procuratoribus D. Marci.*
34. *Concluditur, ex dictis Aristocratiæ.*
35. *Majestas ex magno Concilio deducitur
per partem*

Quid sit Oligarchia, tam in genere, quam
in specie, quid item Aristocratiæ, &
quomodo per varias alterationes & muta-
tiones ab extremo virtutis deveniatur ad
extremum Vitij, ab optimā Aristocratiæ, ad
pessimā Oligarchiam, satis superq; declarā-
tum est: Quia vero ad Aristocratiæ ordi-
nē Resp. nonnullas tulimus, de quibus no-
tis cū cæteris Autoribus per omnia nō con-
venit, prolixioribus argumentis persuaden-

1.
Varia auto-
rum senten-
tia de statu
bus Respub.

dū superest, quod obiter tantū præsupposui-
mus. Imprimis verò de statu Reipubl: Ve-
netorum varia & discordantia tradunt Au-
tores, dum plerique ex tribus formis eum
commiscenz, pauci ad Aristocratiæ refer-
runt, quæ tamen nusquam sincerior fere ali-
bi reperitur. Thomas *lib. 4. de regim. prin.*
c. 8. feribit. In partibus Liguria, Æmilia,
& Flaminia, qua hodie Lombardia dicitur,
nullus principatū habere potest perpetuum,
nisi per viam Tyrannicam, Duce Venetorum
excepto, qui temperatū habet regimen:
cumq; imitatur Petrus de Andlo. lib. 1. de
Imp. Rom. c. 9. Dux Venetorum temperatum
limitatumq; regimen habet, qui suam pote-
statem à Senatu Venetorum, Veluti lumen à
Sole Luna mutare perhibetur. Prolixè ve-
rò mixtionem declarat & argumentis firma-
re nititur Contar. lib. 5. de Repub. Venet. præ-
*cipuè *lib. 1. in fi. & lib. 2. in pr. & li. ult.* cuius*
sententiæ accedunt Macchiav. lib. 1. disc. c. 2.
Guilhel. de la Perriere in specul. Polit. p. 20.
Aristocratiæ verò illic agnoscunt Patrit:
lib. 3. de Repub. r. 2. lanott. de Repub. Venet:
Cosimo Bartol. disc. 7. Piccol gr. 10. Philos.
Mor. c. 9. Bodin. 2. Polist. c. 1 Corraf. ad l. 2.
S. Nobilissimè num. 10. de Orig. lur. Ut au-
tem distinctè procedamus ad exemplum
Pomponij in d. l. 2. de Orig. lur. distinguen-
da sunt tempora & concordabit scriptu-
ra. Nam quod Contarenus Remp. in eodem
statu, octingentos, Patritius mille, Cosup.
Bartolus mille centum quadraginta, Manu-
tius mille ducentos annos constanter per-
manisse censent, in eo confundunt civitatis
ætatem, cum Reipub. durationem. Nam quo
tempore Attila imminebat Italiæ, & Paduam
Aquilegiæ, Concordiam, aliaq; civitates
circumcirca solo zquaverat, avitis ejecti se-
dibus cives, in vicinas insulas, aquarum in-
terstitio ab hostili in sultu munitas, fre-
quentes fecesserunt, & ab anno nato Chri-
sto 431. quò Paduani creduntur primum la-
pidem in Rivalto jecisse, usq; ad annum 456.
sine magistratu & ordine quasi in exilio,
spemq; metumq; inter dubij diversos sco-
pulos, prout forte eos occupasset in sede-
runt. Quosdam etiam in patriam amor re-
trahebat, quam metu deseruerant, cū Attilæ
adventus in singulos annos nuntiaretur: sed

2.
Variè fuisse
Remp. Vene-
torum muta-
tam.

3.
Prima adus
civitatu &
prima facies
Reipa

el

postquam tarditatem aduentus, gravitate scyritiz compensarat Attila, & spem redeundi in patriam exulibus præscederat, vastatis agris & solo æquatis urbibus, tum demum post Italiz vastitatem, quod dixi, anno, consilium de uniendis animis exulum & contrahendo populo in unam civitatem iniierunt. Effecit autem natura loci, ut quoties Gothi, Longobardi, Franci per Italiam exede & prædationibus grassarentur, toties materia nova crescendo Venetiis nasceretur, dum ex vicinis quibusque provinciis huc se recipiebant, tanquã ad asylum, quoscumque patriis focus furor hostilis abigebat. Nam & contra Gothos Bellisario ac Narseti Iustiani Imperatoris Ducibus auxilium tulerunt, & Pipini Caroli M. filij classem armatam profligarunt Anno 804. cum Obelerius, nonus in ordine Ducum, rerum potiretur. Quã verò Reipub. formã inter se consenserint ab initio, à nullis ætatis illius Annalibus certò traditum reperitur: Verisimile autem est, ut sparsim ex distinctis Repub. confluerant sine Duce & Autore, cujus auspitia sequerentur: ita promiscuè arcepta inter se septura divisisse ad imitationem civitatum, unde pendierant. Primis enim temporibus Consules magistratum ac directorium summum obtinuisse, qui tum magistratus etiam Patavini utebantur, ex antiquis historiis referunt Sabell. de Repub. Venet. Pontan. de increm. Urbis Venet. Gianott. della Repub. di Vemet. Mox mutato nomine Tribuni dici & pro numero Insularum creari ceperunt, Volat. 4. Geogr. cap. de Venet. Sed cum imperio limitato & rotius conventus sententiz obnoxio. Quoties enim amplitudo negotij exigeret, in Heracliam insulam continenti viciniorum, concilium indicere, ibique quæ ad publica commoda spectabant, decernere solebant, quod est indicium popularis status, quippe cum sine exceptione cuivis Insularum ad reddendum suffragium ire fas esset. Mansit hæc comitiorum & magistratum ratio usque ad annum Christi 703. Urbis verò conditæ 282. quando dissensio Tribunorum majori magistratui occasionem dedit ad quem à Tribunis appellatio daretur, cujusque metu ad concordiam ipsi redigerentur. Illi impositum

fuit nomen Ducis, & summa auctoritas in Reipub. etiam in ipsos tribunos, qui quidem creari non desierunt, Sed à majori splendore sensim extincti, & quasi pro nullis habiti fuerunt. Nec diu in libera civitate toleratus fuit magistratus cum tanta potentia, sed interfecto Vrfo, tertio ex Ducibus, per seditionem populi, novum iterum Magistratum tentarunt, quem Magistrum Militum vocarunt, *Maestro de Cavalieri*, cuiusque imperium annuo spatio inluserunt. Sed illius item post quinquennium pertæsi, ad Duces redierunt, inter quos & populorum de summa imperij perpetua extitit contentio, ad eò ut Ducum alij honore deicerentur & in exitium mitterentur, alij in media concione perirent, non viã aliquã juris, ut hodie Duces ab Inquisitoribus & Correctoribus huic fini creatis judicantur & prout rei inventi fuerunt, post mortem condemnantur, sed per seditionem & impetum totius populi. Nam quia cum summo imperio creati erant Duces, facilè, quod populo relictum fuerat, qua vi, qua fraude ad se cum tempore rapere poterant, nec populo alterius remedij copiam faciebant, quam pœnitendi, aut seditione extra ordinem nimiz potestati obviam eundis, qua via populus Rom. incessit contra Decemviros, postquam per vocationem & legitima quæcunque remedia inconsulta voluntate adunaverat. Contra Vrsum quippe Ducum tertium, id unicum remedium inventum fuit, ut per vim è medio tolleretur, cujus ad exemplum alij postea aut trucidati sunt, aut post extirpationem in exilium vel solitudines relegati. Mauritijs Heraclianus cum Iohanne filio à magistratu detrusus & inter privatos reductus fuit, substituto à populo Obelerio tribuno Medoacensi: nec licuit eidem Iohannem Patriarcham Gradensem de turri præcipitem dare, sine populi consensu. Otto Vrfeolus coactus fuit Gradum à Pepo Aquilegiensium patriarcha dolo vastatum, ex Scto ut ait Volaterr. restitutum, nec tamen ne sic quidem effugit, quin ab ingrato populo Constantinopolin relegeretur. Angelus Particiacus, ptimus Rivalti Dux post multos labores, cù adversaretur nobili familiz Mastalitiæ apud Gradum exulare coactus

5.
Quos excep-
tant Duces.

6.
Magistri mi-
litum.

7.
Duces non
habuisse su-
periorum.

4.
Tribuni pri-
mi magistra-
tum Venetorum.

coactus fuit. Tribunus Memmuscum orta esset inter duas nobiles familias, Caloprimos & Maurocenos, discordia, magistrata dejectus, inter Monachos præ dolore animi vitam finit. Dominicus Sylvius, qui omnium ante se Ducum auctoritatem superarat, exilio nihilominus multatus fuit, ob id solum, quod infeliciter in expugnatione Dyrrhachii pugnasset. Vitalis Michaël, cum bello Constantinopolitano contra Emanuèle Imperatorem, ærarium exhausisset, pestemque inde reversus in Urbem induxisset, & eo nomine convocata concione, rationem reddere aggrediretur, quare nova exactione populum gravare coactus fuisset, in via, qua ad ædem S. Sazariz ibat, interceptus periit. Hi omnes & quos iis comites dedit furor popularis, ut soli potestate potiebantur, ita soli sustinebant avidiam malè gestorum, quandoquidem eo usque propriam sibi auctoritatem fecerant Rempub. ut eam pro libitu in successores cooptatos, vel liberos & hæredes transmitterent. Candianus ob insolens & ferox ingenium exclusus à patre, armis Ducatum repetiit, posseditque invito populo, à quo demum suffocatus periit. *Volat. lib. 4. Geogr.* Itaque Dominicus Flabianus, Dux XXI. popularis homo & prudentia fami, ne Rempub. demum paucis familiis in prædam cederet, lege lata successionem prohibuit, eademque Virscolorum familiam, liberæ civitati nimis gravem, continuatq; imperiis majora spectantem, quam videretur è Republ. fore, urbe ejecit exemplo non absimili, quo Brutus Tarquiniorum nomen è Republ. Romana delendum suadebat. Quod si tanta fuit eo tempore Ducum potentia, tantæ auctoritas, nullum sinceræ Aristocratiz locum reliquit, ut pluribus argumentis disputat Don. Grannot. *de Rep. Venet. post pr.* Nam si tum optimatibus sua constitisset dignitas, non licuisset cuiquam Ducum sibi ipsi successorum invenisse, multò minus populus ad prodèdum Ducem tumultariis votis admissus fuisset. Quicumque enim electi leguntur, nunquam à selecta manu optimatum ordine quodam certo, sed ab universo populo confusa acclamatione proditi leguntur ut testatur Bernh. d. Iustinian. *lib. 11. histor. Venet. Conaren. lib. 2. de Republ. Ven.* & in omnibus vetustis

commentariis sese reperire constitetur la-nottus. Nec opus fuisset via indirecta & injusta seditione ad redigendos in ordinem Duces, si vel penes populum, vel penes paucos præcipuos imperii Majestatis indivulsa resedisset. Constituta enim Republ. & potestate summa ad nobilitatem contracta, Magno Consilio facta est potestas principem coercendi, & processu ordinario ab Inquisitoribus & Corsectoribus instituto, ejusmodi ad censuram revocandi, quemadmodum Loredanus in mille quingentos aureos condemnatus fuit post obitum, *per non habet tenuto quel grado con quella magnificenza, che richie de'va tanto magistrato*: & Falcinius non tantum capite multatus, sed & domicilium ejus solo æquatum fuit, *Iustin. libr. 4. histor. Venet. ob crimina*, ut habet inscriptio area: *Quin etiam summorum capitum in quibus hodie Majestatem Reipubl. recumbere paulò post ostendimus, recentior est origo, & ultra annum à natq; Christo 1175. non excurret, quandoquidem Decemviri, quorum præter omnes magistratus hodie summa est auctoritas, sive de pace & bello, de fœderibus & induciis agatur, sive judicium perduellionis in cujusque capite extaret, adeo ut aliquando successores creare cæteri magistratus recusaverint, aut ab ipso Sebastiano Gajano, quo dixi anno, introducti sunt, ad discendam necem Vitalis Michaëlis, aut anno 1290. à Petro Gradonico, ut est aliorum opinio. Procuratorum secundus eadem ætate prodit, cum Cyanus legis sui reditus S. Marci ditasset: Tertium & quartum addidit Renerus Zenus Anno 1270. Quintum & Sextum Iohannes Superantius, 1313. Franciscus Foscarus Ann. 1423. usq; ad novem priorem numerum extendit. Iis honoris gratia sex alii adjecti sunt, Anno 1509. cum Victoria Ludovici Regis Gallor. exercitus Venetos stravisset, & ex privatis ditissimorum civium bonis publico subveniendum esset. Ut enim plures ad impensas hæcæ publicas invitarentur, qui Reipubl. inopiam suo ære solati fuerant, honori Procuratorio, qui post principem summus habetur, ascribentur, factumque est inopia ærarii, ut nunc viginti quatuor eo honore gaudeant. Quo tempore originem incrementumque sumserint Con-*

8.
Potestatem
transmississe
ad posterum
via successio-
nis.

9.
Primorū Du-
cū atate nul-
lū Aristocra-
tia in Rep. ex-
stitisse vesti-
gium.

10.
Recentem
esse originem
magnorū ma-
gistratum.

11.
*Concilij
 Magni.*

silium Magnum, Consilium Præcorum, Collegium Sedecimvirorum, & qui hæc componunt Magistratus, quæ incertum est, ac quo tempore apud Germanos invaluerit ordo Electorum, & constitutus sit Senatus principum Civitatumque, qui hodie Majestatem imperii repræsentat. Hoc tamen certum est, quod ante Vitalem Michaëlem, nullus istorum Reip. membrorum à quoquam mentio fiat. Facta autem omnino fuisset ab eis, qui bella, fœdera & res gestas domi forisque descriptas reliquerunt, cum hæc omnia non à solo Duce, sed potius ab id genus superioribus Conciliis & Magistratibus geriportuisset. Probat idem Ianottus etiam hoc argumento, quod infortunia & ærarii depauperatio indeq; secuta tributi indictio non potuissent imputari soli Duci, quem admodum Vitalem supra diximus ob novas exactiones à populo tradatū fuisse, si non solus Dux, eorum omnium arbiter & Dominus exiitisset. Nam cum necessitas novas impositiones exigeret, exhausto ærario bello Crætico, quod contra Genuenses gestum erat, etiam si seditioso tumultu Palatium occuparet populus, Renero tamen Zeno, qui tum Dux erat, nullam injuriam inferebat, quippe, quem nō magis autorem hujus mali, quam quemvis alium è Senatu sciebat: & vicissim ante centum annos, cum victoria Gallorum Venetos in summas angustias cogeret, & jacturam totius Lombardiz, eoque nomine privatorū bonā ingenti tributo gravarentur, non tantum non in infamia fuit Loredanus princeps, sed ne tumultus quidem exiit, quod cōcordi tot magistratum consensui magis consideret populus, quam unius Ducis lubrico arbitrio. Quanquam igitur difficile est in tanta rerum incertitudine & historiarum lubrico, de statu Reipublicæ ejus ætatis exactum judicium ferre: tamen Aristocratica forma illi certissimis indicis detrahi citra controversiam potest, cum aut ad populi voces, aut ad Ducum auctoritatem omnia relata fuisse constat. Et sicut ab initio populum, ita postea Duces prævaluisse, non obscure ex gestis utriusq; ætatis colligi & demonstrari posset, nisi operam placeret ludere supervacaneam.

Quæcumque enim formā florere cepit

12.
*Duces potius
 res fuisse, solas
 rerum omnia
 summa.*

13.

Resp. certum est, quod hodie ad sinceram Aristocratiam, seu Oligarchiam leviter alteratam delapsa sit, cujus initium non aliunde accersendum esset, quā ab initio Magni Consilii si de eo constare posset. Reperitur autem inde à tēpore Vitalis Michaëlis mentio Consilii cujusdam, in quo numerantur quadringenti homines, aut præter propter à XII. viris ad hoc in singulos annos electi, ut Reip. cum Duce præessent. Ejus originem ad annum 1173. & sequentes triginta rejicit lanottus, quia ante Sebastianum Cyanū nullus fuisset consilii usus, cum Dux eligeretur à populo, & reliquorum magistratum aut nulli essent, aut ab arbitrio Ducis dependentes, qui & ipse, cum Remp. summā potestate moderaretur nihil ferē reliquum Consilio faciebat. Addit quod paucarum familiarum mentio ante illam ætatem fiat, nisi si quas illustres reddiderint continuati in iis Ducatus: Item quod discrimen Nobilium & plebis tum demum expressè nominatum inveniat, cum Veneti colonos in Crætā ex civibus conscriberent. Non est autem ne hoc quidem Consilium cum hodierno confundendum, quippe, quod non constabat ex universa nobilitate, nec erat perpetuum, sed in singulos annos de arbitrio Duodecim virorum mutabile. An. vero 1217. cum Petrus Gradenicus jam in septimum annum Reip. præesset, Leonhardus Bembus & Marcus Badoerius, præpositi Quadraginta Virūm, *Capitulum de consilio de XL.* in hoc collegio legem proposuerunt deliberatam ut quicumq; præfenti anno & quatuor præteritis consilio Majori ascripti fuissent, sine nova electione in illud cum sola potestate admitterentur, quæ cum primum digna visa fuisset promulgatione Quadringenta viris, proposita deinde Consilio Majori, non minorē applausum meruit, eaq; factum est, ut in posterum iis familiaris, quibus tum ad usum curiam patebat, dignitas illa & libertas, in hæreditatem celsisset. Quod si ita est, ut esse vero non ab simile videtur, nobilitas Vegetorum cum Patri. 3. de Repub. 2. non ab illis accersita venit, qui primi Insulas infederunt, quæ ad modum Arist. imperium obtinuisse in Crætā scribit, qui sedem illic primi ceperunt, & accedentem multitudinem in patrocinium aut sub

14.
*Concilij
 Magni
 origo hodierni
 Concilij
 Magni.*

14.
*Origo hodierni
 Concilij
 Magni.*

jurisdictionem damnarunt, sed à longi temporis affectione, qua spectatissimi quique, & ut verisimile est opulentissimi, quippe qui plus juris sibi vindicare solent, prout in communitationem plus hominum & bonorum conferunt, ut ait Arist. 3. *Polit. c. 7.* ad regimē Reip. per vices adhibebantur. Postquam verò in certis familiis Reip. Majestas firmari cepit, & consequenter reliquis omnibus, sive divitibus, sive pauperibus, fores occlusæ fuerunt, inde nobilitas familiarum exordium traxit, perinde ut Andreas Doria lege lata, nobiles esse iussit, quoscumque in consortium Reip. exditissimis civibus asciverat, nisi quod consuetudo lōga præstitit apud Venetos, quod una lex apud Genuenses. Nec hoc dico, quasi honoratæ nobilesque familiarum nullæ extiterint ante hanc ætatem, cum crebrius mentionem fieri videamus, etiam ante illud tempus, quo de prioris consilii Quingentorum origine & constitutione certi aliquid conijcere possimus, multarum familiarum, quibus nobilitatem Ducatus, aliq. magistratus intulerūt, in quorum ordine invenio, *Vrsulos, Parisiacos, Mastalios, Maurocos, Calorinos, Badueros, Memmos, Falerios, Michælios,* &c. Sed omnium earum, quæ nunc patritiatu honore superbiunt, æque vetustam originem esse nego, quando ad tantam multitudine multos ex omni populo, quæ hætenus Reip. participē fuisse demonstravimus, allectos consuetudine inter patritios annumeratos fuisse necessarium est, cum absque eo fuisset, tantum bolum tam modeste uno impetu è faucibus sibi eripi tam potentes cives non sivilent. Ferè autem fit, ut consuetudine, cujus violentia temporis ipsius lapsu evanescit, non secus, ac sensum illarebrans sese in temperies sensum aut lateat aut fallit, facilius mutantur Reip. quam abrupta lege, cujus exemplum paulo post. *cap. 6. Sect. 5.* in imperio Germanorum huic nostro similis, quam ovum est ovo exponemus. In Republ. Venetorum etiam eò plus ascribendum est consuetudini, quò minus lege aliqua unquam cautum demonstrari potest, ne cives non nobiles ad magistratus admittantur.

Modò verò pergeamus ex præsentis Reip. ordini manifesta Aristocratiae documenta promere, postquam constat ad Ma-

gnum Consilium neminem admitti, qui Advocatoribus nobilitatem suã prius non probaverit, quam cautionem ad eò strictè observant, ut si quis id iudiciũ subiturus sit, quingetos ducatos cogatur coram officio, *che dal Vulgo schiama Avogaria*, deponere & si in probatione defecerit, ærario confiscandos relinquare, ut confitetur ipse Contar. *libr. 1. de Rep.* rationem addens non improbabilem, quare Majores mañuerint ex nobilitate, quæ divitiis Senatuum supremum cõstitueret: Vnde mirum est, quibus argumentis inductus, Remp. Venetorum ex tribus speciebus componere & miscere voluerit, & præcipue in hoc conventu Universæ nobilitatis Democratiam in collegiis magistratuum Oligarchiam, in Ducis dignitate Regni speciem collocare. Nam si in Magno Consilio, ut ipse conceptis verbis confretur, *consiste la summa autorità di tutta la Republica*, aut paulò post ait, *di quello pendente tutta la Republica*, & illud ex solis nobilibus constatur constat Remp. consistere in manu nobilium & ex ea ratione esse vel Oligarchiam vel Aristocratiam, vel confusa ratione ex utraque commixtam. Sunt enim nobiles ubique minor pars civitatis sicut ex centum milibus hominum Florentiam incoleptium, non nisi tria ad magistratus capeñdendos admitti tradit Scip. Ammir. *disc. 1. lib. 20. supra Thc.* & ad summum Venetiis non numerantur supra quatuor millia, ex quib. demenduntur iterum Sacerdotes & juniores 25. annis, dum interim ante annos 58. censa fuisse civium reliquorum præter patritios, quinquaginta novem millia trecentos quadraginta novem, exceptis infantibus infra 7. annum, narrat Bodin. 2. *de Rep. c. 1.* Janottus tria millia patritiorum conficit, quibus potestas est ingrediendi Concilium: civium universorum quadraginta millia, in singulas familias, quarum viginti millia sunt, bina capita computando: Quantò facilius Oligarchiam à Pisandro Atheniensib. inductam ad Democratiam detraheret, eò, quod quinque millia civium in societatem imperii cooptasset quos quadringentis convocare vis esset. *Thucyd. l. 8.* Omnium enim Politicorum placitis repugnat, quòd in favorem suæ mixtionis subiungit Contar. *Memoriam plebè artificum &*

17.
Ad magnum
Concilium ne-
minem ad-
mitti, cuius
non sit proba-
ta nobilitas.

18.
Mixtio Con-
tarenti exa-
minatur.

15.
Vnde orta fit
nobilitas Pa-
triticiorum Ve-
net.

16.
Longa con-
suetudine
sensim inva-
sisse hanc for-
mam Reip.

merit.

19.
An plebs mi-
nuta civibus
accensenda.

mercenariorum non efficitur, perche il Cit-
tadinò è huomo libero, & tutti questi cioè gli
artigiani & mercenari, ser dono offerstus pu-
blica o privata. Nam Aristot. quanquam lib.
7. de Rep. ex optima civitate sordidos opifi-
ces exesse jubet, eò, quod in illa civis à bono
viro non differat, id genus verò hominum,
qui cum sordibus luctantur, aut quos stre-
nuè mentiri oportere dicebat Cicero 1. offic.
si rem facere vellent, ad virtutem assueñeri
impossibile sit, sed in vulgari Republ. locum
iis relinquit 3. Pol. c. 4. & 4. Pol. c. 4. Ser-
vius capite censos infimæ classis ascribit, qui
si non aliter saltem operis & prole sufficien-
da profunt. Hallit. lib. 4. In ipsa civitate Ve-
netor. cum Andreas Dandolus ducem quin-
quagesimum quartus, post vehementem pe-
stilentiam legem proponeret, qua civitatis
jura offerebat cuicumque, qui duos annos
domicilium in urbe cepisset, an tum soli di-
vites habitatum illic iverant, & non potius
illi, qui rerum suarum feliciter incrementum
alibi, quam in patria sperarent? An soli No-
biles ex vicinis oppidis aufugerant in insu-
las nec secuta plebs, quarum opera indies
singulos uterentur? Quod si etiam artifices
& Mercenarios excluderis, quid fiet de Mer-
catoribus, viris doctis, aut Militiæ deditis,
quid de iis, qui ex redditibus annuis vivunt,
etiam si nobiles non sunt, quos lanottus pec-
culiari nomine de Cittadinis honoratur? an
illorum non æquè magna futura est multi-
tudo, atq; nobilium? Sed nec ratio quicquam
permovet, quod id genus homines sint servi
vel publici vel privati, quia inter operas seu
servitiæ & jus servitutis tantum interest, quã-
tum inter habitum & privationem, lucem &
tenebras, ut lib. 1. c. 3. Sect. 6. in fin. ex Quin-
tiliano & Ictorum II. demonstravimus. Por-
rò verò, quod popularitatem Reipubl. ex eo
còvincere laborat, quod magistratus omnes
ad eò omnibus pateant, ut nec duobus eju-
dem familiæ aut arcta cognatione conjun-
ctis in eodem officio concurrere aut Electo-
rum partes simul subire fas sit: quod item
non per suffragia deliberato consilio, sed
per sortem eligantur, in eo partim sibi adver-
satur, partim in eundem impingit. Eligun-
tur ex omnibus promiscuè magistratus, qui
Concilium Magnum frequentant. Atque il-

20.
Aliud argu-
mentum Con-
tarenti reit-
atur.

luc neminem videre est, qui nobilitatem an-
tea non probaverit. Oblatum aliquando ad
capessendos magistratus hominem non no-
bilem ab uno atque altero Electore testatur
lanottus, sed in concessione collegarum repu-
diatum fuisse. Sors etiam admisceatur, sed
ubi ad summum devenitur, statur iudicio
prudentissimorum civium, ut in Electione
Ducis ipse Contar. testatur. lib. 2. nec verò
occulta per globulos suffragia cū sorte con-
fundenda sunt, quoniam suum quisq; con-
siliium sequitur, dum calculum huic adjicit, al-
teri demit, in quo ab eorum numero sorti
locus non magis datus, quam in Chirotonia
Atheniensium.

Priusquam verò Concilio Magno suam af-
feramus Majestatem, pergenus cum Conta-
reno Regiam potestatem examinare, quam
ille in Duce exhibet lib. 2. ut postquam tam
Monarchiam, quam Democratiam ex Reip.
hujus ambitu exclusimus, tandem in statu
Aristocratico concludamus. At quænam est
illa potestas? *La spes publicæ, la honore, la di-
gnità & la specie Regia.* Nam in hæc tan-
dem definit, postquam dixerat potestatem
tam arctis legibus circumscissam fuisse, ut li-
cet alios magistratus officii admonere, &
cum iis votum suum etiam nõ rogatus, per-
miscere possit, nullibi tamè plus possit, quàm
quibusvis illorum, imò de arguendi quidem in-
diligentes facultatem habent, nisi corà Con-
siliaris, qui illi tanquam Ephori & custodes
adjiciuntur, dies noctesq; in eisdem ædes da-
mnati, ne quid suo unius arbitrio agendi oc-
casionem Dux habeat. An tu vero ex regia
veste, quæ publico stipendio præbetur, re-
giam potestatem æstimabis? Certè quem om-
nes capite nudo prætercepti, cui stantes
loquuntur sedenti, quem sublimi throno
conspicuum ex humilioribus suspiciunt,
cum, si minimum à præscripta formula de-
clinaverit, non tantum pro imperio ad eden-
dam rationem citaturi, sed & capitis damna-
turi sunt, quem admodum Sabellicus præter
Falerium duodecim Duces enumerat, vel
populi furor cæcos, vel supplicio ex lege
affectos, quod in leges peccassent. Literas
signari nomine principis. & sub ejusdem ti-
tulo promulgari leges, esset fortè aliquid, ni-
si omnia ferens in speciem magis, quam ex
rei

21.
An in Duce
Contar. po-
tenter regiam
Majestatem
ostendat.

22.
Quis nullum
summa pot-
estatem partem
usurpat.

rei veritate. Literæ enim nullæ foras à Duce mitti possunt, nisi à quatuor consiliariis, adeoque à duabus tertius Collegij subscriptæ, quæ inuere secreta Reipublicæ in testimonium seponuntur, dum, quæ Solius Ducis nomen per se ferunt, foras prodeunt, quanquam & hi ipsi, licet in uniuersum concordēs, sine autoritate Consiliorum cum effectu nihil renunciare possunt; quod sit alicuius momenti & tendat in præiudicium Reipublicæ. Quæ ex collegio Decemvirorum deprohantur, præter nomen Ducis adjectum habent etiam nomen Collegij. Monetæ imprimi effigiē suam Dux, fateor, sed in hac licentia nullum jus consistere, quod quidem ad Majestatem atineat, *in lib. de jur. Majest. 2. cap. ult. in fin.* dictum fuit. Accedit quod hunc ornatum hanc monetæ percipiendi potestatem alij Pontificis alij Imperatoris indulgentiæ acceptam referant & quasi precariam haberi velint. *Polat. lib. 4. Gaogr.* Quantacunque verd sit dignitas, quæ Ducem suum venerantur Veneti, tantò minus potestatis ei tribuunt, quantò plus honoris, ut ipse confitetur *Contar. l. 2.* quando sic concludit: *Finalmentem senza molto estendermi in ogni cosa una spette di Re potrai scorgere, ma nella potestà in cosa niuna.* Et lanott. *Come che solo il Doge posseggia tanta dignità non gli è però in cosa alcuna potestà intera concessa. Percioche non solamente non può deterrnare alcuna, benchè picciola cosa, ma etuando eseguire senza la presenza de configliari, i quali sono sei uno per Sestero.* Imò non tantum absque consensu Consiliorum ne minimum quidem aggredi potest, sed ipsi consilij abente Duce tantumdem possunt, nec minus Senatū consulendi facultatem habent, atque Dux ipse, perindeq; deliberationibus omnibus interveniunt, atque ille, aded ut nihil proprium aut peculiare relictum sit Duci supra ceteros magistratus, præter primum locum in comitiis, præcessionem in solemnitatibus, & cum regia veste supremum honorem. Nam cum legibus usque aded subjiatur, ut ab iis damnari & morte multari possit, cum, ut olim reges Aegyptiorum, privatæ quoque vitæ præscriptam formulam habent, tempus instituendorum Comitiorum

23.
Legibus sub-
jicitur.

rationem vestitus, numerum donorum, in cives distribuendorum, ac tantum non horam decumbendi & surgendi, cum denique in omnibus consiliis, si cæteri dissentiant, nihil reliquum habeat, præter gloriam consentiendi, quid nam in eius officio Contarenius mihi regium demonstraturus est? Regia enim Majestas non consistit in apparatu externo, sed in summa potestate, quæ ut primum remitti aut sub alterius arbitrium cogi cœpit, à seipsa cadit & regij nominis jacturam facit. In legitima enim regni cum cæteris Rerum publicarum formis conmixtione, si non omnia saltem quædam Majestatis jura illibata retinet Rex, ut in imperio Roman. & regno Polonorum infra demonstrabimus, Atqui Dux Venetorum, cum expertus sit omnis potestatis, & ut ait Bodinus, *Solus nec Vocare quemquam, nec prehendere, nec punire queat*, tam longè amoveri debet à nomine Regio, quàm longè à regia potestate abscerfat.

Progreditur dehinc Contarenius *lib. 3.* ad illam partem, in quâ collocat Oligarchiam seu Aristocratiam, nimirum ad concilium Precatorum, *Pregas* vocant Veneti, seu ut Tuscani dicerent, *Pregati*, eò quod antiquitus à viatore corrogari solebant, quibus admisceat collegium *Sapientum*, tanquam Præconsultores, quibus potestas data est, ad Senatū referendi & concilium pro rei indigentia convocandi. Ne autem lector ignoret, quæ sit huius concilij, horumque *Sapientum*, quorum conventum Veneti peculiari nomine vocant *Il Collegio*, sciendum est, quod Collegium constet ex supremis quibusdam magistratibus, Duce, Sex Consiliariis, tribus Rectoribus, Quadraginta virum, *Caps. de LX.* dictis, item triplici ordine sapientum, quorum præcipui vocantur *I Savi grandi*, & singuli in Collegio locum habent, reliqui *I Savi di terra firma* & *di mare*, ex quorum singulis ordinibus non nisi unus admittitur. Hi, quia sunt decus civitatis & flos prudentiæ, ex benè meritis magistratibus & magnitudine rerum gestarum ad tantum honorem progressis, judicio summorum Senatorum diligenter selecti, quidquid intus forasque geritur, ad deliberationes suas recipiant

24.
De Concilio
Precatorum.

25.
De Collegio.

Vuuu

prius

prius, quam toti Senatui proponatur, nec Senatuum convocant, nisi ipsis res digna vita fuerit, quæ in publicum producatur. Respondit hæc pars Reipublicæ Senatui Arcopagitico, non tantum propter summam reverentiam, quæ virtutem Senatorum sequitur, sed etiam, quia res maximi momenti, quas in publicum statim effundi utile non est, prius in utramque partem loco reducto examinant, quò præjudiciis suis reliquo Senatui viam ad rectè concludendum præmonstrent: Sed quia nihil decidere inter se aut finaliter concludere possunt, *senza l'approbatione del consiglio de Pregati*, à participatu Majestatis merito remouentur, nisi in omni Republica reducto paucorum eorumque optimorum civium Senatui Majestatem in manus asserere velimus. Quia verò Senatus Rogatorum nonnullas leges à magistratibus propositas ratas esse jubet, magistratus quosdam eligit, & de pace & bello consulationes inquit, propius aliquantulum videtur ad Aristocraticum statum Rempublicam deducere, potestatemq; Ducalem cum populari multitudine, ut ait Contar. quasi medio quodam vinculo colligare Nam *Tutta la cura del governo della Republ: appartiene al Senato. Ciò che per autorità à del Senato sia deliberato ha per rato & sermo. Per proposta & deliberation loro se fanno le paci & si muouono le guerre. Le entrate anchora di tutta la Repub: per commandamento loro si riscuotono & si spendono.* Nec id mirum videri cuiquam aut novum debet, cum non tantum in populari, sed & Monarchia Romanorum Republica parem reperiamus Senatus potestatem, ut cap. 6. sect. 3. & 4. ostendemus, quoniam non est Senatus propria, sed precaria & ab arbitrio concedentis dependens, à quo & novis legibus circumferibi & in integrum revocari potest. Constat enim hic Venetorum Senatus hodiè, ex Sexaginta Senioribus, quibus totidem sub nomine *della Giunta*, quasi adjuncti nuper sub Ducatu Francisci Foscarini adjecti fuerunt, cum antea pro varietate negotiorum, nunc plures non pauciores adjuncti consueuissent. Accedit infinitus numerus majorum magistratuum,

quibus omnibus in Senatu locus vacat, partim ad edenda suffragia, partim ut sanis consiliis audiendo assuescant, quando jus suffragij non habent, ad eò ut si præter 120. Senatores, reliquos, quibus huc patet aditus, annumerare velis, ultra ducentos sis inventurus, ex quibus plures, quàm centum quadraginta jus suffragij participant. Ne denique accesscam eos, quibus honoris gratia in curiam accessus datur, propterea, quod pecuniam Reipublicæ utendam dederunt, tam diu, donec ea persolvatur. Quia verò aliò Magistratus plerumque distrahuntur, & raro in Senatum universi conveniunt, facta est lex, ut causæ introduci, aut deliberatio cum effectu institui non possit, nisi sexaginta præsto sint, qui fuit antiquus numerus, quo Senatus primum comprehensus erat. Sed hi omnes, quantumcunque potestatem habeant, eam uni Concilio Magno debent, à quo per suffragia adoptantur, & potestatem Electione accipiunt: ideoque graviora negotia huc plerumque remittunt, aut à magistratibus transferri æquo animo patiuntur. Lex enim Censoria qua prohibentur nobiles, gratulandi causa, apud recens creatum magistratum coire, licet probata esset Senatui, tamen ut plus acquireret auctoritatis, in Magno Concilio de novo disceptata, & tum demum conclusa fuit, ut refert Ianott. *de Republ. Venet.* Quin etiam in arbitrio Collegij situm est, utrum à Senatu vel Concilio Magno legis ratihabitionem petere velit, nisi quod majoris sint auctoritatis, quæ in toto consensu feruntur, cum à Senatu solo lata adhuc sint obnoxie censuræ Consilij Magni, à quo diversum sanciri posset, quanquàm id rarerent evenire necesse est, eò, quod Senatores in maximo quoque Comitatu primas obtineant, & reliquis quasi Autores objiciantur, quos sequantur. Alias tam arctè quoque circumscripta est potestas Rogatorum, ut nisi quatuor, adeoque plus quam media pars consiliariorum præsto sit, nullius rei deliberationem aggredi possint. Magistratum quoque electionem divisam habet Senatus cum comitatu Maximo, quoniam per *Serminiu*, ut vocant:

Senat.

26.
Quotum nem
trum parti
ceps est Ma
iestatis.

27.
Cum potesta
te utantur
p ecaria.

Senatus quidem prodit candidatos, sed comitiatus ex propositis potestatem eligendi habet, in quem plurimum calculi coniecerint, quemadmodum in Consiliariis sex, binis Censoribus, & Præfecto armorum nec non Adjunctis Senatus, observari scribit Saffovin. *de Repub. Venet.* Sapientum enim qui vocatur, electio relinquatur in potestate Senatus.

28.
De Decem-
viri.

Cum igitur ex hisce perspicuum sit, Ducem omni regia autoritate nudatum esse, Senatus verò & summorum magistratuum potestatem à Comitibus seu Concilio Maximo dependere, facile esset in manu totius nobilitatis, quæ ad concilium hoc vocatur, Majestatem concludere, nisi Concilium Decemvirorum, quod Contar. *libr. 3.* malè Ephoris Lacedæmoniorum, & Decemviris Romanorum, rectius Ianottus, *de Rep. Venet.* Dictatoris Majestati assimilat, quoniam à reliquo corpore non dependet, nec subicitur concilio Maximo aliter, quàm quod ab illo per electionem cõstituitur. Sententia enim, quam profert, provocatione ad Senatum Rogatorum aut conventum Maximum retractari non potest, nisi eam vel ipsi Xviri, vel successores mutant. Nihilominus, ne huic quidem magistratui summa potestas ascribi potest, cum & ipse precarius sit, & à tota universitate eatenus dependeat, ut non tantum in ordinem cogi, sed & prorsus abdicari possit, quemadmodum nõ semel apparuit, cum nimiam potentiam in suspensionem trahentes, reliqui Senatores iis dare successores tergiverarentur. Nec verò soli quiequam concludere possunt, nisi accedat Ducis & Consiliariorum præsentia, ma ximæque horum partis consensus. Quin etiam, ubi exigit negotii difficultas, Sapientũ duo ordines, *igrandi & qualli, di terra ferma*, nec non Advocati & novem Procuratores, & præter hos quindecim ad id singulari judicio selecti Senatores, *la Giunta* vocant, adiunguntur, ne salus totius Reipubl. paucorum fidei temerè concedita videatur. Quod verò propria Majestate non subsistant, ex eo apparet maximè, quod non de quibusvis rebus cum summa autoritate. (Sic enim nihil relinqueretur Senatui aut Concilio Maximo expediendum) sed de iis tantum statuendi facultatem cou-

29.
Quod Mais-
sare nõ gan-
deant.

cessam habeant, quas oportet subito & occultè expediri. Nam nec leges cõcedunt, nec magistratus constituunt, sed reprimendis seditionibus, prævertendis conjurationibus, occultis sæderib. contrahendis aut resolvendis potissimum subserviunt. Verisimile est, hos esse illos eosdem, quos vindicandæ neci antecessoris & conquirendis conjuratis creaverat Sebastianus Cyanus, licet eorum origo vulgò ascribatur Petro Gradonico. Sed ut officia, quæ depræhenduntur cum tempore utilia subinde ampliora evadere, & plura ad se trahere negotia cõsueverunt, ita huc quoque accesserunt, quæ occultè machinari & sine strepitu & ambagibus ad finem perducere utilitas publica requirebat. Prima igitur Xvirorum cura constituitur in puniendâ perduellione & civium cõjuratione, cui rei Romani sæpe solebant Dictatorem dicere, ut pote contra Melium & Manlium, quod L. Quintius *in magistratu cõstricto legib. de provocacione, non sibi esse virum* diceret, ad eam *rem pro atrocitate vindicandam: opus esse non solum viro, sed etiam libero exultioque legum sancitis Lib. 4.* Receptum enim est in omnib. Rebusq. probè institutis, ut cõtra Majestatis crimina sine strepitu procedatur, *Extra & ad reprimend. S. Hac editio non obstantibus legibus aut consuetudinibus quibuscumque, ut ibid. dicit Imperator.* Ad leges verò ad silentium redigendas magistratus, quem juramentum legibus alligat, non sufficit. sed opus est viro legum vinculis exolutò. Nam si contra Catilinam Cicero potius Dictator creatus, quam consulari potestate usus fuisset, non præbuisset adversariis materiam calumniz, quasi contra leges carnificem & laqueum civib. induxisset. Servilii enim Halæ cædes, licet indicta causâ Melio caput sinderet, extra culpâ fuit, jussu Dictatoris satis excusata. Lucenses ferè ad imitationem Venetorum vindicandæ perduellioni habent peculiarem magistratũ Secretariorum, quib. in eo negotio absolutam dant potestatem supra ipsum vexilliferũ, nullius imperio ante sententiæ executionem obnoxiam. *Innãz ch' esto faccio operatione alcuna, me debbon veder la causa al cõsiglio. Et tal hora adome, che nicercado costi la materia esto esseguiscono, & poi rendono la ragione al cõsiglio dopo*

20.
Decemviro-
potestas in
punienda per-
duellione.

el fatto, e ddr non ha ver potuto adunar il Consiglio in un tratto, operche il negozio volea, & Richiede da, subita speditione. Cum enim hic magistratus potissimum immineat potentioribus civibus, non minori, quam aboluta potestate armari potest, siquidem non tantum ambitiosos plurimos magistratus, popularibus legibus favorem vulgi ad rebellionem prolectare conantes, sed Duces ipsos Xviri partim bonis, partim vita multare coacti fuerunt, *Contar. lib. 3. de Rep. Venet.* Marinum enim Falerium, in conspiratione contra libertatem Senatus deprehensum & eum in finem peregrinam affinitate affectantem, ad securim & æternam infamiã damnarunt, rafa eius memoria ex ordine Ducum & ascripto hoc testimonio, *Hic est locus Martini Falerij, decapitati pro crimine: bustum. Iustini. lib. 4. hist. Venet.* Accesserunt postea, ab hoc officio judicanda, quæ videbantur paris atrocitatis crimina, videlicet Sodomitica & adulteratæ monetæ. Quo tempore ad se traxerit occultas machinas, quibus in bello & feriendis fœderibus usus est, incertum relinquunt autores, & fugere memoriam hominum necesse est, quandoquidem clanculum invalescunt, quæ consuetudine inducuntur. Ne quis autem visus aliquod Majestatis hinc extrudat, sciendum est, quod non totû belli & pacis, fœderumq; jus ad Xviro pertineat, quandoquidem de iis rebus deliberatio instituitur etiam in Senatu, sed, ut ait lanotus, *questa autorità non è usata, se non in casi di grandissima importanza, a quali per altra via non si può riparare. Come farebbe, deliberare di muovere uno guerra, conchiudere una pace, praticare una faccenda occultamente, mandare uno Proveditore in campo con prestezza, &c.* Lequali cose se nel Collegio si trattassero & poi, nel Consiglio de Pregati si deliberassero, dove ragione & volmente s' haberebbono a deliberare non sariano forse con quella prestezza, cioè con quel silenzio, con quella prestezza, &c. & simili cose che il temporicerca, amministra. Habent enim hoc vitii omnes Democratæ & in quas plures admittuntur Aristocratæ, ut propter maturam deliberationem, & qui à multis hinc inde injiciuntur, scrupulorum Varietatem, non nisi tardè ad executionem descen-

dant, & ut sæpè hostes consilia prius ab uno aliquo ex tanta multitudine cognoscant, quam quid concludi queat: cui rei non est aliud inveniè remediû, quàm ut Senatus angustior cum plena potestate à cætero corpore reducatur, qui quia ambulatorius est, & in certis tantum casibus cognoscit, Majestatem sibi arrogare non potest, cum etiã Pontifex Rom. casualem sibi iurisdictionem, in defectum aliorum auxiliorum tribuat, *c. licet, de foro compet. c. si duob. s. deniq. de appell.* nec tamè propterea principibus in Temporalibus evadere velit superior. *Anto. Rossel. in rr. de pos Imp. & Pap. s. Casarè a nullo. Ludo. Molin. rr. 2. de just. disp. 29. c. cl. v. s. secundo infero.* Tiberius à Senatu sæpe vetuit ad se appellari: Caligula omnibus magistratibus, Claudius suis etiam Curatoribus, supremam jurisdictionem sine sui appellatione indulsit. Nero appellationes omnes ad Senatû rejecit: nec tamen quisquã horum Imperatorum Majestatem imperiû à se in magistratus abdicavit, cû præfecti prætorii semper sine appellatione judicarent, etiã si pretio servirent, qualis est hujus quoq; Magistratus apud Venetos conditio qui sine Majestate in certis quibusdam casibus, plenam potestatem mandatã habet, nec tamen definit magistratus esse, & à superioris autoritate depêdere. Quanquam non nego inimicã esse tantam potestatem liberæ Reip. nisi brevitate temporis & certa vicissitudine ab executione pravorû consiliorum & supremorum magistratuum, incorruptorumq; civiû admixtione ab occulta conspiratione impediretur, de qua re erit alibi in parte 2. agèdi locus. *Pendere enim aliud, & nõ omne licere homini facere, quod visum fuerit, ut ille esse dicit Arist. lib. 6. Pol. c. 4. cum potestati faciendi, quod libeat, nõ valeat coercere id vitij, quod in singulari ingenij lateat.* Et Liv. ait. *Quid autè rursû cuiquam, nedum summam Remp. permitti, si ratio non sit reddenda. li. 33. Brutus, apud Halyc. li. 4. χαλκῶ ἀπὸν ἀόρατῶ δὲ χρῆ, ἡ μὲν δὲ πῶν, ἡ γὰρ δὲ δὲ τῶν ἀόρατῶν, ἡ δὲ ἡ δὲ τῶν ἀόρατῶν.*

Cæteros magistratus, qui, quotquot sunt, insiã hos relinquuntur, operæ pretiû non est, ut à communionè Majestatis arceam, quoniam si Majores illic locum non habent, multo minus habebunt minores. Nihil enim tã est

32.
Privilegia de non appellando.

31.
Circa bella & fœdera.

contrarium Majestati, quam dependere & superioris censuræ seu reddendis rationibus subijci, quod est proprium omnium magistratuum: Procuratores D. Marci, quas iuprà dixi viginti quatuor hodie esse, speciem aliquam Majestatis representare videantur illis, qui ex fuco metiri solent nativum colorem. Nam licet Ducali veste ornentur, omnneque magistratus, præter Consiliarios & præsidēs Quadraginta virum honore & loco antecedant: tamen potestate usque adeò destituuntur, ut ne in Comitibus quidem Universæ Nobilitatis præsto iis esse liceat, nisi quando de Electione novi Principis agitur. Novem saltem ex iis à Decemviris ad graviores deliberationes vocantur: in Senatum quidem Rogatorum omnes admittuntur, sed nec prærogativam habent suffragij, nec plus possunt, quam quisquam alius ex infima nobilitate.

Ideoque cum nec magistratum cuiquam, nec Duci ipsi, nec Senatui ullum Ius Majestatis primò & perfectè competat, necesse est, ad totius Nobilitatis conciliū tandem devenire, & in eo Majestatem per partes investigare, quam adeò integrā, adeò sinceram illic invenimus, ut Reip. ad Aristocratiam ne minimum quidem deesse videatur. Dictum enim paulò ante est, Leges de rebus quibuscumque ferri in Concilio Magno, modò sexcenti civiū præsto sunt. Nam quando consultatio incidit de re magni momenti, ad minimum sexcentos oportet concilio interesse cives & quatuor Consiliarios. Ad magistratum verò creationem præter quatuor Consiliarios, cæterorum certus numerus non requiritur. Quinquam enim & leges in Senatu dei Prega's seu Rogatorum promulgantur, & magistratus ibidem nominantur: tamen, quæ nervum Reipub. attingunt leges, & perpetuæ autoritatis esse debent, Magno Concilio confirmandæ iterum offerri solent, & præter Sapientes, qui jus edicendi aut suo Marte statuendi quicquam non habent, & proinde à senatu, tanquam *οὐκ ἔχοντες*, citrà præjudicium consilium possunt, cæteri ferè Majores magistratus, quibus potestas est in Reipub. non alibi eliguntur & potestatem accipiunt, quam ab hoc ipso Concilio, quod idè supremam appellationem re-

cipit, & sententias Senatus vel ratas habet, vel corrigit, quanquam hoc posterius rarò contingit, quando Senatus concilio Magno miscetur, & qui illic prævaluerunt, hic quoque sua autoritate facillè aliorum sententias in suas conficere leges possunt. Sicut vero Decemviris darum est causas certas definire sine provocatione, salva Majestate Concilij, ut paulò ante probavimus: ita tã his, quam Senatui injesta est cura pacis bellique & quæ huc pertinent, non quod eam à se prorsus abdicarit Concilium, sed quia utiliter in publicum theatrum & longam deliberationem deduci non poterant, quæ eò cautius tractantur, quò secretius habentur & maturius expediuntur, necessitas ipsa toti Communitati eripuit, non quidem possessionem, sed usum & exercitium hujus juris, illudque partim ad Senatum, aut si & illic plures congregentur, quam silentium, quod negotio præsentis debetur, admittat, ad Collegium Xvirorum traduxit, quod cum non adverterent vel Ætoli vel Achæi, meritò reprehendit eorum comitia Livius *dec. 4.* & Polyb. *lib. 2.* quod Philippus Consiliorum omnium gnarus fuerit, antequam post longas concertationes concluderentur. Quæ in re factò, non dictò opus est, ubi periculum in mora, Deus Opt: Max. imitandum est, apud quem cogitata & facta nullo divortio disjunguntur: Sed ut dictum quodque ita factum est. Majestatis verò particulam propterea Concilium non deperdit, quia possessionem & jus supremum retinet, licet executionem magistratibus demandet. Sic enim Cor diximus esse principale membrum in homine, & quidem unicum, licet animalis facultas à cerebro, naturalis à lecore effectum sortiat, quoniam utraque proficiscitur & sustentatur à corde, in quo Anima, omnium facultatum autor, radices agit. Non enim ibi dominium est, ubi exercitium, & Imperator, quanquam Romã non motus, in omnibus tamen provinciis vincere potest, quoniam quod per alium agit, per seipsum agere videtur. Satis igitur demonstratum est, Majestatem Reipubl. Venetorum penes solum Concilium Max: adeoque penes nobilitatem, exclusa in universum plebe, residere, cui necessariò consequens est, cum summa

33.
De procuratoribus.

34.
Concluditur ex dicto Aristocratia.

35.
Majestas ex M. Concilio deducitur per partes.

rerum in manu paucorum Nobilium versatur, totam Rempub. esse Aristocraticam.

SECT. 5. De statu Reipubl. Iudaicæ, à Mose institutæ, & retentæ usque ad novi Regis electionem.

1. *Varia Auctororum sententia.*
2. *Separatur a Patriarcharum à presenti questione.*
3. *Quam turpiter confundit Bellarm: cum Repub. post instituta.*
4. *Patriarchas fuisse quidem magnos patresfam. sed non Reges.*
5. *Exemplum Iuda à Bellarm. allatum refutatur.*
6. *A Mose demum introductam Aristocratiam.*
7. *Synedrii à Mose instituti iurisdictionis.*
8. *Cum summa provocacione.*
9. *De quibus causis Synedrium iudicaverit.*
10. *Quanta fuerit auctoritas iudicium.*
11. *Qui cum Regibus non sunt confundendi.*
12. *Distinctio futilis Bellarmini rejicitur.*
13. *Demum immediatè constituebant Iudices aliosq; magistratus inter Hebræos.*
14. *An Moses Verè Rex fuerit.*
15. *Deum multa immediatè administrasse in Republ. Iudaicâ.*
16. *Iudices gerendi belli, quam gubernanda Respubl. causa creatos.*
17. *Aristocrata in Republ. Iudaicâ porro probatur.*
18. *Quanam Majestatis jura Deum Synedrio assignaverit.*
19. *Cur Herodes Sanhedrim sustulerit.*
20. *Cum Synedrio ablatum fuisse sceptrum de Iuda.*
21. *Penes Synedrium fuisse summam iurisdictionem ante & post Reges.*

VNUM adhuc Aristocratiz exemplum, quod non minus contentiosum est, proponere placet in Republ. Hebræorum, ante Regum electionem, quam Bellarminus Monarchiam fuisse contendit, lib. 1. de summo Pontif. cap. 2. quò inclinat Bodin. lib. 7. de Repub. cap. 4. ad fin. Alij ad Aristocratiam revocant, Ioseph. lib. 4. Antiq. Iudaic. Petrus Galat. lib. 4. de arcan. Cathol. Veris, Sigon.

lib. 6. de Repub. Hebræ. c. 7. Angel. Canin. in com. de loc. scriptur. Hebræic. c. 7. Ioach. Stephan. lib. 1. de Iurid. c. 6. & 7. Calvin. lib. 4. in p. c. 20. §. 8 Mart. in c. 19. Iud. loc. Comm. Class. 13. in pr. Danz. lib. 4. de hom. c. 27. Pellarg. ad c. 17. Deuter: Ex utraque; verò specie regni & Aristocratiz temperatum statuit Zepper. lib. 3. Polit. Iudaic. cap. 5. Ut autem distinctè Veritatem dignoscamus, distinguenda est Patriarcharum ætas à Rep. quam Moses demum ex præscripto divino fundavit. Nam Bellarm. d. lib. 1. c. 2. dum Calvinum refutat, qui populo Iudaico Aristocratiam Politæ vicinam, adjudicaverat, objicit exempla Abraham, Iudæ & Mosi, eosque demonstrat regiam potestatem usurpasse, quia Abraham bellum gessit, Gen. 14. Iudas nuram suam stupri accusatam & convictam, ad ignem condemnavit, Gen. 38. Moses multa millia hominum, qui vitulum aureum pro DEO coluerant, morti dedit, sine Scto, sine plebiscito, sine ullius alterius imperio, sua unius autoritate, Exod. 32. Quid autem hoc est aliud, quamque veritati extra fores occurrere? Calvinus loquitur de ea Reipubl. formâ, quam Moses induxit, seu ut ipse ait, quæ DEO præ omnibus aliis in populo suo placuit: Bellarminus opponit ætatem, quæ longo intervallo antecessit, & in qua nullum alicujus Reipubl. Vestigium apparet. Nam post diluvium ante Nimrodum, sub unius quidem Senioris, non tamen ut Regis, sed ut patrisfamilias imperio vivebant homines, prout multis rerum testimoniis probatum est, lib. 1. c. 1. & lib. 2. c. 2. Sect. 1. ex quo originem regnorum ad imitationem magnarum familiarum, rectè accersit Arist. lib. 1. Polit. c. 2. & 3. Pol. c. 11. Ea autoritate præfuerat Noah toti posteritati, & Abraham suæ familiz, quæ tam ampla erat, ut vicinis Regibus herum tanquam nimis potentem, in suspicionem deduceret. Quid est igitur, ex quo Abraham Rex arguitur? An quod bellum gesserit & res per vim ablatas, vi repetierit? Certè ad bellum defensivum non opus est autoritate & jure belli gerendi, quod requiritur in c. Iulianus 15. q. 3. c. quid culpatur. 23. q. 1. & c. Dominus. 23. q. 2. l. 1. in fi. l. lex duod. in fi. ad l. l. Majest. quia jure evenit, ut quod quisque ob tutelam sui

1. *Varia Auctororum sententia.*

2. *Separatur a Patriarcharum à presenti questione.*

3. *Quam turpiter confundit Bellarminus.*

4. *Patriarchas fuisse magnos patresfam. non Reges.*

fui corporis fecerit, iure fecisse existimetur, *l. ut vim, 3. de iust. & iur. l. 4. § 45. §. qui cum aliter. ad l. Aquil.* Nec opus erat tot confragrosius argumentis, quæ hic congerit Thomas Angelus *in c. 14. Genes.* ut ab injuria eripiat Abrahamum, in quam delatus videri posset iniquo bello, & sine autoritate gesto, quoniam se quisque defendere sine jurisdictione potest, *d. l. 4. § 45. ad l. Aquil. Clem. un. in fi. de homicid. & ubi iudicium copia deest, licet nobis ipsis jus dicere. l. ar. prator. §. si debitorem. Qua in fraud. crediti: l. si alius §. bellissimè. Quod si aus clam. prout copiose ostendimus de bell. post princ.* Quin etiam Abraham non subditos, ad capessenda arma conclamavit, non militem aliunde conscripsit, ut Regem publico belli apparatu representaverit, sed servis tantum usus, fugientibus hostibus fratrem Lothum cum rebus ereptis extorsit, quod certè non est indicium Regis, sed patrisfamilias, nec profectio ejus magis bellum dici potest, quam cum Milo servorum manipulos armaret in Clodium. Denique, si defensionem inculpatæ terminos supergressus Abraham, prædas egisset ex hostibus, & plus recepisset, quam perdiderat, ne jura belli sibi vel minimum usurparet, obvio Regi Sodomorum, præter res fratris & mercedem sociorum, omnia tradit in manus, non ignarus, quod præda pertineat ad principem. *c. jus militare. in fi. §. ubi gl. in Verb. principii portio. dist. 1. gl. in c. dicat. in Verb. omnia. 23. q. 5. cujus auspitiis militatum sit: quem in sensum hanc prædæ distributionem interpretatur Ambros. lib. 1. de Patriar. c. 3. iniquens. Cum Abraham diceret ad Regem Sodomorum: Nihil sumam abs te, docuit militarem disciplinam, ut Regi servarentur omnia. Sane hu. qui secum fuissent in adjumentum sortasse sociati, partem emolumentis tribuendam asserit, tanquam mercedem laboris.* Minus ad propositum facit exemplum Iudæ, qui nulum Thamar potestati suæ adhuc subiectam, morte dignam pronuntiavit, quod stupro familiam commaculasset. Quis enim unquam audivit, Regem continuò fieri, qui aliquem morte dignum pronuntiat? Quod si etiam ad mortem dedisset Iudas, nihil fecisset ultra disciplinam domesticam ejus

f.
Exemplum
Iudæ refuta.
SNT.

temporis, qua licebat patribusfam: summo iure in liberos & servos uti, adeò ut etiam vendere eos in servitutem fas esset, prout patet, *ex 2. Reg. cap. 4. Math. 18. quemadmodum & Romani, Galli, Germani, multi item Asiatici populi jus vitæ & necis in liberos exercuisse leguntur, nec tamen tot propterea Reges extiterunt, quos patresfamilias.*

Remota igitur Patriarcharum ætate, quæ nulla dum Reipubl. certa forma occupata, sed inter magnos patresfamilias distracta fuit, Venimus ad leges à Mose seu potius à DEO ipso institutas, quibus pura introducta fuit Aristocratia, ut ex *Deuter. cap. 17. luce meridiana clarius patebit, & hoc discursu nobis demonstrandum incumbit. Cum enim Moses à tam odioso magistratu, quem hæctenus in refractario populo gesserat, sese liberari peteret Num. 11, iussit DEVS ex universis seniores, & qui cum magistratu antea fuissent, seligi, cum quibus onus, quod solus huc usque gesserat, divideret. Ejus collegij jurisdictio describitur *Deut. 17. num. 19. § 2. Paral. cap. 19. Si qua causa difficilior in portu subnata fuerit inter sanguinem & sanguinem, litem & litem, damnum & damnum, & quidquid controversè incidit in portu tuu, surge & ascende ad locum, quem Dominus DEUS tuus tibi monstrabit, & postquam veneris ad Sacerdotes, Levitas & judicem ejus temporis, judicabunt illi, quid æquum sit & justum.* Conspicue enim ad hoc iudicium revocatur extrema provocatio, quando à portis causæ intricatiores transferuntur ad consessum superiorum, & *2. Paral. cap. 19. à iudiciis civitatum cæterarum Deut. 16. in fi. jubentur fratres Hierosolymam ascendere, iteratumque subire iudicium, cum tanta comminatione, Quod si sententiam Pontificis, qui sessurus sit loco Domini, aut supremi iudicis quisquam contempserit, nec in ea acquiescerit, morte dignum piaculū commississe & deatur. Deut. 17. Et quidem negari non potest, quin confessus ille, quæ posteri ex Græco corrupta voce Samedrin aut Sycedrin vocarunt, sine provocatione iudicia exercuerit, de ipso Pontifice, de tribu. pseudopropheta. Majestate & id genus aliis rebus maximi momenti, quo-**

6.
A Mose do-
mum intro-
ductam Ari-
stocratiam.

7.
Synedrj d
Mose institu-
ti jurisdictio.

8.
Cum summa
Provocatione.

9.
De quibus
causis iudi-
cavit.

quoniam componebatur ex duplici ordine principum, tam sacrorum, quam profanorum, 3. Par. 19. *in fi.* ita ut de rebus ad utrumque forum pertinentibus modò præfidente Pontifice, modò Supremo Iudice, iudicandi scientiam & auctoritatem haberent. Christum ipsum in hoc concilio iudicium subisse patet ex *Matth. c. 16. Luc. 20. Iohann. 11.* quia de pseudo propheta, quo nomine Christus accusabatur, non poterat minus iudicium fieri, ut putat Petr: Galat: *libr. 4. de arc. Carthol. Ver. c. 5.* itaque Apostoli quoque cogebantur doctrinæ & miraculorum à se editorum ibidem rationem reddere, ut Petrus & Iohannes, cum quadragenarium, qui ab utero matris claudus fuerat, restituisent, *Act. 3. & 4.* idem Petrus & alij Apostolorum, cum doctrinæ evidentiâ & miraculorum multitudine magnam populi vim ad se avertissent, *Act. 3.* Stephanus, cum blasphemix accusaretur, *Act. 6. & 7.* & Paulus, cum gentes in templum adduxisset argueretur, *Act. 21. 22. & 23.* Angelus Caninius *in comm. de loc. script. Hebræicâ c. 7.* per gehennam ignis, Parabolicè interpretatur Concilium magnum, quando *Matth. 5.* tres gradus iudiciorum, quasi subordinati numerantur, τῆς κείνης, τῆ οὐρανίου, τῆς τῆ ἰνῆς τῆ νεγῆς, quamquam nihil obitas quominus per secundum gradum, quo nomen concilij ipsum exprimitur, consellum supremi iudicij intelligamus, à quo prohibitum fuerit aliò appellare. Nam quod Bellarminus non veretur asserere, ad Iudices, qui Moysi & Iosuz, usque ad creationem Regum, successerunt, solitum fuisse populum preces & appellationes deferre, non tantum extra veritatem sacrarum literarum, sed & contra ordinationem divinam *Deut. 27.* asseritur, qua causæ omnes ad Sanctam urbem & Seniores confessum evocantur. Iudicum verò, quos immediata DEI providentia post Iosuzam, ut plurimum, creabat, præter paucos, qui suo Marte patrociniū oppressi populi susceperunt, *Iud. c. 10. in pr. & Iephtham,* quem à populo vocatum, Spiritus DEI propulit. *Iud. c. 11.* longè alia, quam Regum ratio est, nec parum errant tum Bellarm. *d. c. 2.* tum Buch. *in Dial. de jur. regn. Scot.* quod inter Iudices & Reges, inter magistratus &

principem Reipub: discrimen nullum agnoscant. Nam *Deut. 17.* conspicuè Saul primus regum in Rep. Iudaica nominatur, prout verba huius loci *1. Sam. 8.* inter se collata manifestè arguunt, & demonstrat Barclai: *lib. 1. contra Monarchiam: Quin etiam Gideon,* postquam Midianitarum exercitus fuderat, & populuz regnum ipsi, præmium redemptionis, hereditarium offerebat, quantum inter Regem & Ducem belli interitis probè intelligens, temerarium munus sapienter respuit, quia, inquit, *Domine Deus Vester dominabitur vobis, Iud. c. 8.* Abimelechum verò, eò quod Gideonis legitimam posteritatem excepto Iothamò, intereptione delevisset, & à populo summam potestatem per vim impetrasset, non dubitat scriptura à cæteris iudicibus nomine Regis distinguere, quando eum & Regem factum, & in Israël regnasse dicit. *Iudic. c. 9.* dum cæteris nomen Regium non tribuit, sed iudicium & auptia bellorum. Nec quicquam huc facit distinctio Bellarmini, inter Reges, qui à nemine, & proreges seu Duces, qui ab alio dependent. Nam si dependentiam mediatam intelligat, nullus Regum uspiam extat, qui à DEO non dependeat, prout contra eundem Bellarminum disputavimus, *in lib. de subiect. Cler:* Si verò dependentiam immediatam, quæ peculiaris erat in civitate & populo, quem DEVS sibi regendum elegerat, palpabili errore confundit magistratus cum Regibus, quia DEVS Iudices immediatè constituebat, *Iud. c. 1. & 1. c. 2. & 16. 18. c. 3. & 9. 15. c. 4. & 4. 6. c. 6. & 11. 14. 34. c. 11. & 29. c. 13. & 6. 1. Sam. c. 12. & 11.* ad bellum animabat & instruebat, sententias & leges suas eorum ore pronuntiabat, ut paulò post de Mose ostendimus, ad eò ut Gideon successorem à populo familiæ suæ oblatam meritò rejiceret, ne DEVM offenderet, qui soli sibi regum dominium in populum Israeliticum reservarat. *Iud. c. 8.* nec Iephthaprius acquievit vocibus populi, quam DEVM consulisset in Mizpa, nec prius ad pugnam se accinxit, quam impulsus à Spiritu Domini, *Iud. c. 11.* Ideo cum populus regem secundum vaticinium *Deut. 17.* efflagitaret, indignatus DEVS, ad Samuelem, iudicis officio tum fungentem, *Non te,* inquit,

11.
Quicum Regibus non sunt confundenda.

12.
Distinctio Bellarmini recitatur.

13.
Deus erat immediata causa Iudicium.

10.
Quanta fuerit auctoritas Iudicum.

sed

sed me rejecerunt, ne regnum super eos, i. Samuel. c. 8. quemadmodum jam olim Core Dathan & Abiram, novo supplicio vivos ad infernum rapuerat, eò, quod contra Mosen & Aaronem seditionem excitarent, exprobrantes ipsis prerogativã imperij. *Nec enim nostrum est imperium, ait Moses, sed Deus elegit, quos soluit. Num. cap. 16.* Quanquam enim Moses, quã legislator, quã Propheta, quã amicus DEI, qui cum loquebatur de facie ad faciem, longè plus poterat in populo, quam posteri Iudices: Regiam tamen potestatem nullibi sacra scriptura ipsi tribuit. Philo quidem *lib. 3. de Vit. Mosi.* ipsum vocat *Regem, Legislatorem, Pontificem, Prophetam, Gregorius Nazianzenus in orat. 3. habita coram Greg. Nyss. Principem Principum, & sacra scriptura ipsa testatur, quod functus fuerit officio Regis, Deut. cap. 33. nec ulli dubium est, quin ob prerogativas, quas paulò ante tetigi, antefesteterit omnibus principibus, & primas inter Seniores obtinuerit, adeò ut ipsum summum sacerdotem, graviter correxerit & iurgis è diverticulo in viam reducerit: Exod. 32. *Levit. cap. 10. Num. 12.* Cæterum, quod Rex fuerit, non magis probat Bellarminus, quam quod summus Pontifex. Nam quod tria millia eorum, qui circa vitulum Aaronis impudiarunt, opera Levitarum interemit *Exod. 32. ex pio Zelo fecit, non secus ac Pinehas nepos Aaronis, in opere cum Muliere Moabitica deprehensum Israelitam, gladio transfodit Num. cap. 25. & Christus ipse, quantumvis Politicæ potestatis alias abstinens, vendentes & ementes flagellis templo ejecit. Cæteros verò Deus ipse immediatè vel ad occultas pœnas rapuit, vel sententiã in eos Mosen pronunciare iussit, quia peculiare hoc habuit Respub. Iudæorum, ut immediatè à Deo, tanquam à capite & Rege leges, Magistratus, iudicia acciperet, & in bella ad occupandam terram promissam mitteretur. Binòs filios Aaronis peregrinum ignem ad Dominum inferentes, igne Dominus ipse consumit. *Levit. cap. 10.* Mirjam, quæ cum Aaronè prerogativam Mosi invadebat, leprã septendium affligit, *Num. 12.* Carnis esum à Mose profana cupidine, flagitantes, occultæ plaga trucidat. *Num. 11. Psalm. 78.* Terræ**

promissæ occupationem desperantes in solitudine mori facit, & hostium prædæ exponit. *Num. cap. 14. Deut. 1.* Core Dathan & Abiram cum ducentis quinquaginta, societatis, contra Mosen & Aaronem seditionem excitantes, hiatu absorbet, *Num. 16. Deut. 11. Psalm. 106.* Expostulantes de inopia aquæ, ardentium serpentum morfu conficit, *Num. 21. Sap. 16. 1. Corinth. 10.* Commiscentes se Moabitibus sceminis & idolis à Iudicibus & Senioribus per Mosen exuiri *Num. 25. Deut. 4.* Ligna Sabbato colligentem lapidibus obrui, *Num. 15.* eademque pœna blasphemum affici iubet. *Levit. 24.* Cum igitur sententias Deus ipse ferret, cum leges conderet, magistratus institueret, ut de Mose patet, *Exod. 3. & 4. Num. 12. & 16.* de septuaginta Senioribus *Deut. 17. Num. 11.* & iudicibus inferiorum portarum, *Deut. 16. deq; Ducibus bellii & iudicibus Majoribus Iudic. 1. & 1. cap. 2. Vers. 16. & c. ut supra allegatum fuit.* cum deniq; bella ipse auspicaretur & miraculosè duceret, *Exod. 14. 17. Num. 10. 2f. 22, 23, 24, 25. in fin. 35. in fin. Deut. 2. 3. 8. & c. Ios. 1. & per tot. Iud. 1. 2. 3. 4. 6. 10. 11. 13. & c.* quid superest Mosi, tanquam Regi tributandum. Autor Epistolæ ad Heb. 3. Mosen dicit extitisse, *servum in domo Domini, quam laudem illi Dominus ipse relinquit, Num. 12.* eò quod nihil ex sua sententia, sed omnia ageret ex divina revelatione: nec Stephanus Protomartyr alio titulo, quam *Duce ismeris & Principe populi* eundem honorat. *Act. c. 7.* Ipse Moses se nominat *miserrimum mortalium & afflictum summum in populo, Num. 11. & 12.* neium ut regium splendorem cum summa potestate rerum omnium affluentiam sibi tributam velit. Nec tum demum, cum Saul sorte duceretur, Regè in Israel fore prædixisset, si ipse Rex ante extitisset *Deut. 17.*

Post Mosen, cum Iosua jam bonam partem terræ promissæ occupasset, & Deus plurimè secundum leges lãtas expedienda hominibus relinqueret, nec cū Prophetis amplius, tanquam viro cum viro loqueretur, quicquid infra Deum ab hominibus expeditum fuit, quod ad Maiestatem pertineret, à Senioribus seu à Synedrio expeditum fuit. Iudices enim magis ad gerendum bellum, quando opus erat, quam administrandæ Reipubl.

Xxxx

ergò

14.
An Moses
Rex fuerit.

15.
Deum multo
immediatè
adm. instrasse
in Repub. Iudæorum.

maiestatem
boni deus
quam gubernanda
Respub. causa
constituit.

19.
Cur Herodes
Sanhedrim
supulerit.

fuert Synedrij autoritas: majores tamen vires sub Asmonazis principibus cepit, adeo, ut Herodes potentiam ejus nimiam, abfoluto suo quem meditabatur, dominatui periculofam metuens, trigefimo fui principatus anno, ut scribit *Philo in libr. de Temporib.* è domo David Sanhedrim fustulerit, referuato solo Baba filio Bota, ut scribitur *in lib. Bababathra in c. Hassustaphin. id est, Socij in negatione*, aut Samea, ut memorat *Joseph. lib. 14. Antiq. c. 17. Petr. Galat. lib. 4. de arcan. Cathol. Ser. c. 6. Angel. Canimus d. c. 7. de loc. script. Hebr.* Et eo momento

20.
Cum Synedrio
ablato
fuisse sceptrum
de Iuda.

completam esse Prophetiam Iacobi *Gen. 49.* & recessisse sceptrum de Iuda, legumlatoremque seu scribam de medio pedum ejus, censet *Galat. d. c. 6.* per scribam intelligens Synedrium, ex R. Mose Hadarfan *in comm. in Gen.* qui ait, *Et scriba de fæmore ejus (alij, de medio pedum ejus) Hi sunt Sanhedrim sedentes in consistorio Gazitib ad iudicandum iudicia animarum. Hi nunquam de terra Iuda auferentur, quousq; Genias Siloh.* Vnde infert *Galat. c. 5.* per captiuitatem Babylonicam non posse dici sceptrum ablatum esse, quia capita Sanhedrim in Babyloniam unà deducta, ibi ex concessione Regum causas determinarunt, & soluta captiuitate, in integrum restituta fuerunt. Post Herodis verò læuitiam, cum Pilatus Christum ad eorum iudicium rejiceret, in quo crimina, quæ mortem promerentur, nulla inueniebat, liberè confitentur: *Nobis non licet interficere quemquam*, ablato videl. unà cum Synedrio iudicio animarum; & Christus ipse non dicit Iudæis, sed scribas & Phariseos super cathedra Moſis sedere, *Matth. 23.* quia Neophyti & Profelytæ, quos Herodes sustituerat, & coram quibus causas egisse Apostolos supra dictum fuit, summam potestatem non retinebant, quippe, cum ad citationem Felicis Cæsaream usq; Hierosolymis descendere, & contra Paulum causam coram præfecto Romano agere cogentur, quem, quod in iudicio per sententiã damnare non possent, facta conjunctione opprimere & per vim ad mortem rapere decreverant. *Act. 23. & 24.* quo pacto & Stephanus traxerant ad supplicium. *Act. 7.* Iacobum enim Herodes ipse morti dedit, & Petrum coniecit in carcerem.

21.
Penes Synedr.
fuisse summam
iurisdictionem
ante
& post Reges.

Act. 12. siquidem sublato Synedrio ad ipsum & Romanos, sceptrum recesserat. *Ioach. Sæph. d. c. 7. n. 51. & 78.* Atq; ita apparet summum iudicium adeoq; sceptrum ipsum, ante & post Reges, penes Synedrium fuisse, quod postremis temporibus etiam leges condidit & magistratus instituit, ut *in libro Sanhedr. legitur*, ipsumq; Herodem ad dicendam causam ex provincia evocavit. *Joseph. lib. 14. Antiq.*

CAPVT QVINTVM.

DE DEMOCRATIA
ET REPUBLICA IN
SPECIE.

SUMMARI A.

1. Quid sit Democratia.
2. Quid sit Respubl. in specie.
3. De differentiis Democratia.
4. Nota seu Instituta & propria quadam Democratia.

SECTIO I.

Quid sit Democratia.

SECT. I.

1. An Democratia sit prolapsarum Rerump. optima, restarum autem pessima.
2. Democratiam accipi in genere à Platone & aliis.
3. A Polyb. Serò in specie pro bono; ab Aristot. pro corrupto statu populari.
4. Quid sit dicitur: quid plebs?
5. Vbi cumq; plebs imperat, statum Respubl. esse iustissimum.
6. Plebem necessariò carere dotibus, ad regendam Resp. requisitum.
7. Ideoq; multi Respubl. posse utiliter aut probe præsici.
8. A multo legumlatoribus plebem à cura Rerump. depulsam.
9. Quinam statuans omnem Democratiam iustissimam.
10. Administrationem Aristocraticam non esse cum forma populari confundendam.
11. Populum in Democratia semper necessario non congregari.
12. De Respubl. Generatum.

XXXX 3

13. Item

Et in omni vita honestatem non voluptatem respiciunt. Civitatem enim similem esse uni homini, in quo Somatum animus, plebem corpus referat, apud Halycar. lib. 5. Fabulam ne cauda serpentis, quæ alternis vicibus caput præcedere, nec semper alieno trahi volebat arbitrio, & cum voti tandem compos facta fuisset, in tumulos quoscunq; impingebat, nec sine magno discrimine discebat, lumen sibi ad inveniendam viam deesse; solertè accommodat Plutarch. ad Demoticos, qui in civitatibus dominium affectant, Plutarch. in Aegid. in princ. Quomodo enim semitam monstrant aliis, qui viâ sibi ipsi non sapiunt: Docenda est plebs, non sequenda. c. docendum dist. 62. c. non est dist. 63. Virtus enim & salus Reipubl. in eo unice consistit, ut is, qui reum summæ præcè, consilia sua referat in publica universitatis commoda, ad quam rem non tantum confirmato animo benè agendi, sed multijuga opus est prudentia & multitudine factorum roborata experientia. Quantum verò ab hac perfectione ablit vulgus & necessariò quidem, dum in sordibus & rusticis operis perdit omnem animi vim, atque affligit humo digna particulam auræ, abesse cogatur, præter quotidianum usum Aristot. docet lib. 1. Polit. c. 6. 4. Polit. cap. 8. & Xenoph. in pr. de Rep. Athen. Plato 6. & 8. de Repub. Disciplina enim & nobilitas, ait Aristot. magis assistit divitibus, quam plebi, quia pauperibus desunt instrumenta & nervi, nec proritantur divites inopiâ ad injuriam faciendam, quæ pauperes sæpe protrudit in arma & non sinit pacatè vivere sub jugo debitorum, ut docet Plato lib. 8. de Repub. Homini enim potentiam quarendi elegantissimam quæq; opportunissimam, ait Salust. in Jugurt. cui neque sua cura, quippe quæ nulla sunt, & omnia cū pretio honesta sunt. Aristodemus, ejecturus Cumis Optimates, à quibus repulsam passus erat, in societatem consilii & operis vocavit scelestissimū quemque & manu promissimum, captivis etiam & servis manumissis in satellitium ascriptis eorumq; fideli opera usus, Senatium & opulentum quemcumque in curia trucidavit. Halyc. lib. 7. in pr. In optimis enim quibusque, (Verba sunt Xenoph. lib. de Athen. Repub. in prin.) minima est inconscientia & injuria,

6.
Plebs necessario caret prudentia.

7.
Et inepta est

plurimaq; probitatis diligentia: At in plebe ad Resp. pro- plurima est imperitia, confusio & perversitas. Nam & paupertas eos magis impellit ad turpia. Et ignorantia inscitiaq; propter rei indigentiam inest in nonnullis hominum. Quid enim narrare habet pistor, quam de cucurbitis, navita, quam de ventis, arator, quam de Tauris?

Enumerat miles Vulnera, pastor oves.

Ecclesiasticus rectè ad docendum ineptum pronuntiat, eum, qui totos dies sequitur vestigia bonum arantium c. 39. & Ecclesiastes benè ominatur illi terræ cuius Rex sit Nobilitas c. 10. quoniam servus dominatio intolerabilis. Non tantum enim insolecit insuetis honoribus paupertate depressus animus: ut testatur Liv. lib. 24. Hac natura multitudine est, aut servit humiliter aut superbe dominatur, libertatem, qua media est, nec spernere modicè nec habere sciam: sed, ut hoc vitii subterfugiat, nihil earum dotium secum ad Rempub. moderandam affert, quas salus exigit Reipubl. Equidem Pomponius tribunus pl. L. Manlio inter cætera objecit, quod filium juvenem nullius probri comperturus ablegasset ad operas serviles, quibus tarditatem ingenii insuper premeret, & si quid in eo exiguum naturalis vigor esset, id extingueret vita agresti, & rustico cultu, inter pecudes habendo: Liv. lib. 7. in pr. nec Aristodemus Cumanorum Tyrannus compendiosiore viam invenit avertèdi à cura Reipubl. civium nobiliorum liberos, quam ut eorum alios luxuriosa & effaminata educatione in omnem molliem dissolveret, alios ad aratrum & pecora rus condemnaret, ac ab omnibus disciplinis liberalibus & armorum meditatione longè teneret. Halyc. lib. 7. in pr. Cyrus eadem de causa superatos à se Babylonios jubebat terram colere, tributa deferre, & obsequiis, quibus dati essent. Xenoph. c. 7. Cyrop. Non benè conveniunt, nec in una manu tenentur stiva & sceptrum, & quem rustici labores exhauferunt, non satis roboris habet animus ad molem imperii sustuendam. Vnde olim Polybius, apud Athenienses ne ad suffragia quidem admissos fuisse auctor est Halyc. lib. 2. & Solon Thetas seu tenuiores cives à magistratuum honore longè submotos voluit. Arist. 2. Polit. cap. c.

8.

Olim plebe repulsa a curia Romæ.

Romulus verò divisa civitate in patritios & plebejos sua cuique ordini munia præscribens, patritios iussit. *sacra curare, magistratus g. recere, jus reddere, secundum Rempublicam administrare, res urbanas obire: plebejos verò ait Halyc. ibid. ab his negotijs immunes (quippe qui saluum imperiti essent, nec vacare per ipsum possent), agros colere, pecora alere, exercere quas suos in officia. Rectè igitur Aristot. omnem Rempublicam in qua dominetur δῆμος, seu plebs, quam ipse vocat Democratiam, ad vitiosas refert, quemadmodum & Plato 3. de Rep. pessimum ituras Respublicam prænuntiat, quibus æs & ferrum, seu vilia ingenia, dominantur, & Appius Claudius consentit, quando Valerium Publicolæ fratrem reprehendens, in Senatu sic inquit: *Quod autem me insensum plebi & optimatum potentia studiosum μισῶ δὲ πικρῶ λογαριάζω, appellat quod Aristocratiam timeat, communia hæc mihi vobiscum sunt crimina, quos quos, cum sitis ipsi meliores, detrectariis deteriorum imperium, & quam à Majoribus accepistis Rempublicam non sensit degenerare a sua natura, sed in viciosa mutata, quod apud Halyc. lib. 6. Quis enim rectus, ait Salvia. quid magis iustum, quam ut, qui meliores sunt, quidem sint honoratioris? & quid vincunt iudicio, quidem vincant præmiis? lib. 3. contr. avar. Ostendemus autè paulò post c. 6. Sect. 3. Roman. Rēp. à Regibus ad incertam Aristocratiam & parvo intervallo ab hac in potestatem plebis provolutam fuisse, quod totidem verbis refert Halyc. lib. 7. & rationes conquirat, quibus, victi patritii plebi cesserint τῶν κοινῶν διακρίσει, & cum potuissent, ἐν ἀριστοκρατία πολιτευθῆναι, maluerunt facere δῆμον, τῶν μετρίων κρείων. Exemplum plebei status aliud proponit Xenophon, in Republica Atheniensium, quam quidem protestatur, se non laudare, ut bonam, cum improbos meliori conditione suos faciat, quam probos, sed postquam, inquit, in visum est tam corruptum statum sequi, non improbos faciunt, si ea adjungant instituta, quæ ejus conservationi inserviunt. Hujusmodi enim administratione efficitur, non ut optima sit constituta illa quidem, sed ut popularis potestas, ita maxime conservetur. Populus enim non vult, bene constituta conservare, servare ipse, sed liber**

9. Quinam stant omniem Democratiā vitiosam.

esse & dominari. Prædam autem constitutionem parum curat. Nam quod in putas non bene constitutum, in hoc ipso ita est plebis potentia & libertas. Ad hanc classē pertinent plerq; Italix & Germanix Respublicæ, quæ à multitudine reguntur, quia ubicunq; universus populus dominatur, ibi dominium auferret plebs, quæ nobiles potioresq; cives multitudine ubique superat.

Sed hoc temperamentum adhibent pleræque, quo vitium popularitatis corrigi censet Aristot. 6. Polit. c. 3, ut scilicet universum populum raro convocent: seligant autem ex universis conspectiores, ad quos nomine populi summa rerum deferatur. Nam administratio Respublicæ, confundenda non est cum potestate, quandoquidem in prima Democratix specie, quam agricolis & pastoribus accommodam esse censet Aristot. 4. Polit. c. 4. & 6. 6. Polit. c. 4. magistratus non gerunt, nisi viri delecti, qui alicubi etiam ne à populo quidem potestatem accipiunt, sed à prædecessoribus, prout Mantinea factū memorat: nec tamen propter hanc Aristocraticam magistratus distribuendi rationem, Democratia extinguitur, quādo supremam potestatem populus penes se retinet. Sic in præcipuis Imperii civitatibus, quæ semiplenam libertatem vel possident vel affectant, Senatus & magistratus majores Aristocraticè constituuntur. Habetur & nobilioribus & longa antiquitate venerandis familiis suis honores: sed ex universo populo ascisci solent Magistri Collegiorum vel Tribuni, qui nomine plebis intercedendi vel rationes respondendi facultatem habent. Nam conventus omnium civium ad consilia, nec utilis esse nec necessarius, cum quod per delegatos suos agunt, per se ipsi agere videantur. Item eorum s. s. Decretiones. Quod eni in q. Vni. c. nom. c. ult. resp. 1. de prob. in 6. Populus enim Lacedæmonius à regibus, per Ehoros rationes poscebat, Aristot. 2. Polit. c. 7. & tribuni Rom. Scitis nomine populi suum T. subscribere solebant. Valer. lib. 2. c. 2. Genevates ex promiscuo ordine civium magnū, quem vocant, Senatum Ducentorum constituit, qui summum in Respublica locum obtinet, & non convocatur, nisi ubi de negotio agitur magni præjudicii, aut jus aliquod Majestatis exc-

10. Administratio Respublicæ non est cum formā confundenda.

11. Populus in Democratia semper non convenire cogitur.

12. Respublicæ Genævatis.

quod

quendum venit. Quia verò ad hoc concilium omnes promiscuè cives admittuntur, & totum populum representant, non ad solos optimates secludenda est Resp. licet Aristocraticè instituta videatur, sed manet in potestate populi, cujus suffragiis Senatores alleguntur, magistratus summi creantur, leges feruntur, bella suscipiuntur & pax firmatur. Eadem Remp. ratio est in septem Majoribus Helvetiorum Cantonibus, in quibus sodalitiorum suffragiis Senatores alleguntur & magistratus constituuntur, præcipuè, Basileæ, Tiguri & Schaffhusæ. Nam Bernates, Lucernates, Friburgenses sodalitiorum suffragia non exaudiunt, sed sedecim virorum & quatuor Decurionum opera in legendo Senatu, ejusq; principe utuntur succedanea, quæ tamen Electio à toto populo robur accipit. Vicissitudines enim magistratuum & Senatorum, quodque ad honores promiscuè quibusvis ex civitate aditus pateat, item quod à populo aut ejus delegatis constituantur, Democraticæ indicia sunt, sed Aristocraticis institutis perinde temperatæ, ut olim Solon Senatui Arcopagitarum & Sexcentorū præconsultorum maximarum rerum præjudicia concesserat, salvo supremo populi jure, ut c. 6. *Sept. 1.* demonstrabimus. Ad eò enim ad populum omnia apud Helveticos prolapsa sunt, ut præter paucos Barones nobilesque, qui per pacta conventa demum æquiore jure, in potestatem Bernatum, *au pau des Veaux*, cesserunt, universam nobilitatem Epidemico quodam furore trucidaverint. Basileæ, qui supererant nobiles, ultrò in agros & prædia, sub Episcopi ditione sita, profugerunt, quod Opificum & mercatorum imperia ferre nescirent: quam fortunam etiam illic perperissi sunt, qui Argentinam domicilia ex agris transfulerant. Nam cum plebis furori cederent & in solitudine pacata quam in sediciosa civitate suisque capitiBUS imminente vivere mallent, occasionem aperuerunt civibus transferendæ ad se Reipublicæ legemque condendi, qua nobilibus ad capessendos summos magistratus via prorsus præcluditur. Sanciverunt enim ne quem *Ammeisterum*, (is est summus in civitate magistratus) creari fas esset, nisi qui officio se aliquo deditum docere posset. Licet enim

proximum ab hoc locum teneat *Stetmesferum*, ex nobilitate residua sublektus, imperio tamen omni sine illius consensu destituitur. Et videlicet, cum incurfus hostium timeretur, & ad arma cives, suo quisq; loco, prout divisæ sunt stationes, procurerent, universæ nobilitati interdictum, extra ædium munimentum conspicui aut in platea deprehendi; quam eandem cautionem observat, quoties incendium oritur, ubique nobilitas ad recuperandum per vim civitatis regimen viam præclusurum. Nam Florentino quopetenti, ut nobilitatem ab omni studio repetendi Rempubl. averterent, lege caverant, *Ne cui, quis ex potentium ordine esset, domo egredere per noctem liceret, qui egressum interficeret, et id apud magistratum populorum de fraudibus esset.* *Johan Mich. Brut. libr. 1. hist. Flor.* Omni verò nobilitati promiscuè opifices & cerdones imponere Dominos, annon iniquum est & contra rationem? *Est ceriè*, sed ut ait Xenophon, *popularis ratio aliter non constat.* Nam Florentini multos annos nullum magistratum in manus nobilitatis pervenire passi sunt, donec anno Christi 1282, novam rationem inirent ex 7. majorum arbitrium Collegiis magistratus cooptandi, in quæ nobiles nomina proferri & ad recuperandos honores viam sibi sternere ceperunt. *Guachetto de Malissimis histor. Florent. c. 214.* Ante illam ætatem tanto odio persecuti erant nobilitatem, ut Cursum Donatum civem egregium & de Rep. bene meritum interficerent, quia Ugutionis Fagiolani filiam in uxorem duxerat. *Plat. in Clem. V. Romani cum semel nati essent inter curules magistratus locum, paulò post partitios ita excluderunt, ut utrumq; Consulcum & Censorem ex plebejorum ordine ducerent, licet utrumq; patritium creari nefas esset. Nà cum plebs nativo quodâ odio nobilitati invidet, sit, ut ait Xenophon, ubique terrarum optima cuiq; parti popularis potentia contraria, de Rep. Athen. in pr.* ubi in partem imperii admittitur, nullo negotio propter multitudinem paucioribus nobilibus calculum præripit, reluctantesque extorres agit, quemadmodum Florentiæ & Mediolani aliquoties factum est, nec non apud Helveticos & Argentinenses. Cæteræ civitates Germaniæ, quæ

13.
Septem Majorum Cantonum Helvetiorum.

19.
Florentinum.

14.
Argentinensium.

16. Omne salus plebi imperium vitiosum esse.

quæ in Democratiam hanc prolapsæ sunt ex pauciorum imperio, amotas partim à gubernaculis, partim seditionibus oppressas vetustiores familias, ita in arctum coegerunt, ut nullæ ferè, aut quam paucissimæ compareant, Lubecæ, Bremæ, Coloniz, Francofurti Magdeburgi, & Brunsvigiz, ubi interim Demagogi & assentatores populi dominantur, nec id exequi licet melioribus magistratibus, quod ex usu Reipubl. videtur, sed quod plebi placet, quæ audacter in quodvis facinus ruit, sua se multitudine securam putans. Vbi verò sic vivitur, ubi prudentissimi deliberant, stulti decernunt, ut Anacharsis in Atheniensium conciones iocabatur, *Plutar. in Sol. Crmist. de hom. disc. l. 1. c. 4.* an ibi ulla mica, bonæ Reipubl. fingi aut cogitatione concipi potest? Quin potius cum Arist. Xenoph. & Halyc. hæc species Reipubl. inter vitiosas quidem optima, sed inter bonas nulla censenda est, idque illi qui de populari statu tractationem suscipit, diligenter præcognoscendum est.

SECT. 2. Quid sit Reipubl. in Specie.

1. Nomina hujus Reipubl.
2. De apparente quadam Aristotelis inconstantia.
3. Referuntur & rejiciuntur Varia Interpretum sententia.
4. Interpretum sententia.
5. Vera sensus Aristotelis explicatio.
6. Vbi omnes ex aquo cives admittuntur ad suffragia, Remp. in specie fieri popularem sed reipsa plebejam.
7. Quia plebs qua ubiq. est major pars populi, præcipit calculum nobilitati.
7. Pro Centuriati tributa semper Comitia expetita à plebe Rom.
8. Tributa Comitia à Livio Vocari Comœlia plebia.
9. Centuriarum & tribuum confusio unde inducta.
10. Unde orta Centuria prerogativa.
11. Plebem in populo, æqualiter Vocato semper præjudicare ceteris.
12. Cur Arist. hanc Remp. nunc tacitè prætererit, nunc repositus.
13. Modus constituendi Rempobl. in specie Vocatam.

14. Quid differat hæc Reipubl. à mixta.
15. In Reipubl. debere magistratus esse communes.
16. Quæ sit vis Verbi: Auctoritatis.
17. Speciem Reipubl. apparuisse Roma ex Græca lege.

Præter hunc statum popularem corruptum, seu prolapsum, necesse est dari alium, quam Polyb. *lib. 6.* Democratiz nomine absolute complectitur: Aristoteles verò *d. lib. 4. c. 8. & 9.* sub nomine Reipubl. in specie explicat. Plato enim *in Polit. septimam formam à simplicibus sex distinctam* proponit, sed non explicat. Cæteri Politici sicco pede præterunt hanc in specie Reipubl. adeoque cum cæteris formis confundunt, à qua confusione, ut quomodo nos liberaverit Aristot. rectè percipiamus, paulò altius nonnulla ex ejusdem doctrina repetenda sunt. Is enim *lib. 4. Polit. c. 4.* quinque genera Democratias proponit: & tamè *ibid. c. 6. & Lib. 6. Polit. c. 4.* non nisi quatuor, tanquam à se proposita repetit, cujus varietatis varias rationes reddunt interpretes. Alii in primo genere incolas & advenas sub numero civium contineri putant, eoque nomine primum distinguunt à tertio: *Gyphen. comm. in c. 4. lib. 4.* alii primum genus, ad tertium redigi posse censent, *Sepulch. in comm. cap. 6. lib. 4.* alij duo prima genera in unum compingunt *Burrha. in 4. Polit. cap. 6.* alij effugia querunt alia, non tamen præter mentem Philosophi, sed & contra manifesta ejusdem Verba. Non enim tam inscius est, ut advenas & incolas, quos ubique à serie civium sequestrat, *lib. 3. Polit. c. 1. in pr.* civibus hoc loco immiscere velit. Imò si hoc fecisset, quid causæ habuisset, cur non ejus speciei rationem perinde ut cætararum reddere debuisset? Ne autem hospitibus locus sit. æqualitatem, quam in primo genere requirit, astringit ad pauperes & divites, quos dicit æqua illic libertate frui, non ad peregrinos & cives, ut illi fabulantur. Nec verò cum tertio coincidere potest primum genus, quia prout à primo altius descendimus ad ultimum, in Democratias incidimus magis degeneres, ut *ex lib. 4. c. 6. 12. & lib. 6. c. 4.* patet, & per se planum est. Nam in primo genere

1.
Nomina hujus Reipubl.

2.
Inconstantia quadam Arist. salvatur.

3.
Interpretum conciliationes rejiciuntur.

nere proponitur æqua libertas omnibus: in tertio jam dominatur corrupta plebs, ut explicatur *lib. 6. cap. 1.* ad eò, ut promiscuè magistratus cuius civium deferat, quod quam sit vitiosum in eodem *cap. lib. 6* à principio demonstratum fuit. Cum secundo verò genere non posse misceri primum, manifestius est, quam ut indigeat demonstratione. Longè igitur aliud est, quod hic Aristoteles innuit, quando veris Democratix differentiis primum hoc genus præmittit, quod postea in illarum enumeratione dissimulat. Nam quia in Democratia plebs tantum dominatur, ut ubique præsupponit Aristoteles *3. Politic. cap. 5. & seqq. 4. Polit. cap. 4. 6. 11. lib. 5. Polit. cap. 5. lib. 6. per tot.* in hac prima specie, non sola plebs, sed cum plebe æqualiter admittuntur divites & nobiles, quæ quidè æqualitate quam proximè acceditur ad primæyam civium naturam, *3. Polit. c. 1.* finemque Democratix ab omnibus præsuppositum. Lex enim Democratix æquum jubet, ait Aristoteles *4. Politic. cap. 4.* id est, ne majori sint in pretio divites, quam pauperes, neque alteri, quantumvis multi sint Domini, sed ubique sint pares. Si enim libertas maximè spectatur in Democratia & æquitas, tum maximè utrumque obtinetur, quando omnes ex æquo Rempublicam participant, Quorsum igitur, inquis, Democratia accensetur communis hæc Respublica, si plebs, quod est proprium Democratix, in ea non dominetur? Eius rei rationem subjicit statim Aristoteles; quod instituto quidem Respublica popularis non sit, sed occultè tamen ad plebem detrahatur, quando in omni multitudine ratio habetur, quod pluribus visum est Multitudine verò plebei ubique superant divites aut patritios. Non aliud enim videretur nobilitas in omni mundo, quam unus homo in grandi populo, ut ait Salyianus *lib. 3. de gubern.* Notaverat hanc plebis prærogativam Servius in populo Romano, quoties curiatim suffragia ferebantur, ideoque cum onera & impendia in divites à Paupere turba amovisset, ut illorum offensionem novo alio beneficio demulceret & solaretur, arcano consilio & ab incauta plebe non satis animadverso, totam Respublicam vim iis in manus asseruit: quod

his verbis explicat Halycarn. *lib. 4.* appositè ad nostrum institutum: *Ea, inquit, prærogativa sita erat in comitiis, ubi de maximis negotiis decernit populus. Dixi Serò & antea, quod trium rerum, maximarum illarum & summe necessariorum, penes populum ex summo instituto arbitrium fuerit, creandi magistratus tam domi, quam militia, leges confirmandi, & abrogandi, bellum pacemve decernendi.* De his rebus à populo disceptabatur & decernabatur, latu curiatum suffragium: Et tantundem valebat pauperrimis, quantum divitis calculus, cumque, ut par est, paucissimi essent divites, pauperes in ferendi suffragium eos numero longè superabant. Quo animadverso Tullius ad divites vim suffragiorum transtulit, quando magistratus creare, aut de lege cognoscere, aut bellum inferre volebat, procuriatu centuriata indicebat comitia. Prima ad suffragia vocabantur maximi census centuria, in quibus præter octodecim Equitum, octuaginta erant centuria peditem. Ha quæ tribus centuriis plures erant, quam reliqua, si consentirent, dicebant, & desinebant sententia. Sin minus 22. Centuria è secundi Censui civibus conscripta, vocabantur ad suffragia. Quod si ne tum quidem consentirent calculi, tertia classis vocabatur, ac deinceps quarta idque tam dis fiebat, donec 97. Centuriarum consentirent suffragia. Id si ne post quintam quidem vocationem contingeret, centum nonaginta duabus Centuriis pariter inque numero divisi in duas sententias, tum demum ultima vocabatur centuria, in qua inopum, ideoque à militia & tributu immunium civium erat turba, & utricumque parti hac accederet, eam reddebat potiosem, quod perrarum erat & penè impossibile. Plerunque enim primà vocatione absoluebantur comitia, raro ad quartam perveniebatur, quinta & sexta erant superdæcanea. Hoc institutum tanto potiores divitum patres efficiens, fefellit plebem, ut diximus, amovisset, à tractatione Respublica. Omnes enim putabant se in Republ. aquari, dum civitum suffragia ferebant, in sua quisque centuria, sed in hoc decipiebantur, quod non advertenti, unum esse totius centuria suffragium,

6.
Plebs multitudinis sua præcipit ceteri calculum.

4.
Vera explicatio.

5.
Respub. institutio popularis, recipi a plebe.

gium, siue ea paucos cives contineret, siue plurimos, & quod prima suffragia ferrent, qua essent maximi census, plures quidem ceteris, sed minore habentes hominum multitudinē. maxime vero, quod pauperes, licet multi essent, unicum haberent suffragium, & ultimi vocarentur. Addit autem Halycarn. Hunc Respub. ordinem diu servatum fuisse, donec per quorundam violentiam in speciem redactum sit magis plebejam. Etenim Anno V. C. 270. licet Fabium nomen plebi iniustum esset, quod novissimus ex illa familia Consul præda militum defraudasset, & Sp. Cassij damnatione consensisset: obtinere tamen patres, ut ex eadem Cælo succederet in Consulatu, populo quantumvis de comitiis profugienti, cuius rationem subiicit Halycarn. lib. 8. Nam centuriarum Comitiorum suffragia erant penes nobilissimos, & primi census homines, raroq; in iu veneratur ad mediarum classium suffragia. Ultima verò classis, in qua maxima & egenissima plebs pari ferebat calculos, unicum & ultimum habebat suffragium. Ac multoties quidem, ut cap. 6. sect. 3. dicemus, patres hac arte prævaluerunt plebi, donec dolum subodorati tribuni, alias atq; aliis rationes excogitarunt, quod prærogativam, quam plebs sibi sumere consuevit, in Democraticis, patribus vicissim eriperent. Nam cum Martius Coriolanus causam coram populo agere deberet, tribuni, ne vel opulenti egenos prærogativa vincerent, vel classici proletarios, neve plebs in extremam rejecta classem excluderetur à suffragiis, sed omnes calculi & honoris iure inter se æquarentur, atque una tributum ad suffragia vocarentur, pro consuetis comitiis centuriatum, primum ceperunt indicare Tributa, sic vocata, quod non secundum numerum Centuriarum, sed triginta quinque trium viritum civis in iis suffragia ferrent. Halycarn. lib. 7. Nec diu post Volero Publ. rogationem tulit ad populum, ut plebey magistratus tributus Comitibus fierent, Liv. lib. 2. & post ejectos Decemviros, cum Valerius & Hofatius populares Consules, plebem firmare contra patritiorum injurias cuperent, legem præmulgarunt, ut quod tributum plebs iussisset, populum teneret, Liv.

lib. 3. Tib. Gracchus leges agrarias ad eadem comitia tributa detulerat; ut ex eo patet, quod M. Octavium Collegam, rogationi intercedentem, admoneret, provincia decederet, priusquam decima octava tribus in suffragium mitteretur. Plus, in Grach. nec alibi suas rogationes urgebant L. Sextius & C. Licinius, ut ex Liv. lib. 6. colligitur, qui in Concilio plebis eas agitatas scribit. Solet enim Livius tributa comitia, Concilium plebis, quia plebis arbitrio regebantur, vocare, ut hoc lib. 6. & lib. 12. Luce ortus, cum plebis concilium esset magis tacita invidia Dictatorum Fabij, & Gracq; Mmnamq; magistratum animos versabat, &c. lib. 27. Quo die id plebis concilium futurum erat, Consul clam nocte Siciliam abiit. lib. 38. Senatus deinde, concilio lib. dimisso, haberi est ceptus, lib. 29. Majores vestri me vos quidem, nisi cum aut vexillo in arce posito comitiorum causa exercitus editus esset, aut plebi concilium Tribuni edixissent, aut aliquis ex magistratibus ad concionem vocasset, remere core voluerunt. Nam ut scribit Lælius Felix. Qui non univrsus populum, sed partem edesse jubet, non comitia, sed concilium edicere debet. Primum igitur centuriata comitia seu patritiorum prærogativas subruerunt tribuni conciliis plebis, seu fuse in tribus convocato populo, ut loquitur Cicero lib. 3. de ll. Mox verò nova hæc comitiorum ratio perrepsit in Comitiatum maximum, illamque centuriis tribuum mixtione induxit confusionem, de qua Livius lib. 1. & Halycarn. lib. 4. conqueruntur. Nam quod Alcon. lib. 2. in Verr. prærogativas tribus vocet, quæ primæ suffragium ferunt ante jure vocatas, inque eò centurias videatur confundere cum tribubus, nihil à veritate & confusione comitiorum, quæ isthoc seculo invaluerat, alienum dixit, quandoquidem apud Livium tribus pro Centuriis non semel usurpatæ inveniuntur. Nam lib. 6. cum paulò ante dixisset ad iudicium M. Manlij populum Centuriatum vocatum fuisse, mox de bello Lanuvini indicendum latum est, ait, ad populum, & me quicquam dissuadentibus tribuni pleb. omnes tribus bellum jasserunt. Item ibidem, Cum tribus vocarentur nec intercessio laboris obstaret, lib. 8.

7.
ProCenturia
sive Comititia
expetita à
plebe Rom.

8.
Comitia Tri-
buta Vocari
Concilia ple-
bis.

9

9.
Constitutio Cent-
uriarum &
tribuum uno
de indulta.

libr. 2. M. Flauius trib. pl. tulit ad populum, ut in Tusculanos animadverseretur. Tribus omnes, præter Polliam, antiquarunt legem. Pollia sententia fuit: puberes verberatos necari, conjuges liberosque sub corona lege belli venire, &c. Libro quidem 26. ait: Iussi inire suffragium ad unum omnes non modo centuria, sed etiam homines P. Scipioni imperium esse in Hispania iusserunt. At. lib. 30. De pace Carthagensibus danda, uti rogata omnes tribus erant, iusserunt pacem dare Scipionem, eundem exercitum deportare. Mox libr. 31. Consul in campo Martio commisit in habitis, priusquam centurias in suffragium mitteret, convocata ait, &c. At. lib. 38. Remittentibus ergo his intercessionem, omnes tribus, uti rogasset, iusserunt. Alludit & Varro lib. 3. de re rust. Si vultis, inquit, anchoras tollere, latius tabulis sortitio fit tribuum, ac capsi jura à præcone renuntia vi, quem quaque tribus fecerint adilem. Aliquando nomen tribus conjungit Livius Centuriæ, quam tribus partem vocat Cicero pro Planc. ut quando prærogativam Aniensem Juniorum, quæ in suffragium oratione Q. Fabij Max. revocata est, quod T. Octacilium & M. Acemilium Regillum Cons. târæ molli bellimimè suffecturos temerè creasset, nominat. ubi malè in quibusdam Exemplaribus legitur. *Sors prærogativa ante Juniorum, lib. 24.* Item quando *Galeriam, Juniorum sorte prærogativam Q. Fulvium & Q. Fabium consules dixisse* memorat, lib. 27. Habent & quædam exemplaria nomen Veturiæ adjectum, ad prærogativam Juniorum, quæ T. Manlium, & T. Octacilium Consules renuntiarat, revocataque ad suffragium ab ipso Manlio. in consilium adhibitis Junioribus ejusdem Centuriæ, utrique substituit M. Marcellum & M. Valerium. Erant autem Veturia, Galeria, & Anienfis nomina tribuum, quæ centuriis ob confusionem rerum applicare non veretur. Denique salvo ordine & numero Centuriarum ad servandam concordiam ordinum, ut ait Livius, ceperunt sorte Centuriam aliquam ex omnibus ducere, quam prærogativam vocabant, quia suffragium ante cæteras ferebat, tanta auctoritate, ut, sprete patrisitorum conjuratione, reliquis quasi divinis dux data, cujus sen-

IO.
Unde orta
centuria præ-
rogativa.

sentiam rejicere nefas esset. Videretur, prout testatur Cicero pro Mura. Tanta illi committitur religio est, ut adhuc semper omen Galuerit prærogativam. Manifestius in Planc. Una centuria prærogativa, qua unus tribus pars est, tantum habet auctoritatis, ut nemo eam prior tulerit, quin renuntiatum sit. Concidunt multæ Livij relationes, ut lib. 26. Auctoritatem prærogativa omnes Centuria secuta sunt. lib. 27. Eodem scilicet ad sententiam prærogativam jure vocata reliqua inclinassent, in Tribuni pleb. se interposuissent. lib. 24. Eisdem Consules, puta Q. Fabium Max. & M. Marcellum cætera centuria sine variatione ulla dixerunt. Quantumvis igitur astutâ industriâ Servius sub specie æquæ potestatis, divitibus & nobilitati Republicam in manus tradidisset: res tamen ad communem Democratiarum consuetudinem labemque rediit, adeò ut Halycar. libr. 7. optimo jure scribere potuerit: *Nihil unquam propositum à plebe fuisse, quod non obtinuerit.* Si enim seipso noverit populus, si se numeret saltem, ut plebem instigabat Manlius, ap. Ls & lib. 6. cum eos futuros sine contra unum hostes, quos fuerint circa singulos clientes, quis dubitat, quin si vi aut multitudine votorum res sit agenda, plebs sit ubique futura superior? Ita Florentina nobilitas dominio Reipublicæ excidit, cum populus ex contentionibus victor, magistratus daret, quibus vellet. Nam cum nobilium imperia pati non posset, nec rerum summam in minutissimos artifices prodigere auderet, in media classe honestorum civium substituit, qui divitiis minuta plebe quidem superiores, sed vilitate originis & studiis nobilitate inferiores erant. Ita Athenis non haberi rationem, nisi pessimorum quorumque, scribit Xenoph. de Rep. Ath. & Isocr. orat. 3. ad Nicocel. quia licet pauci boni multis malis mixti sint, præponderat tamen ubique multitudinis sententia, putavitque Phocion, inopinâtî sibi aliquid mali per concionem excidisse, cum præter spem in vota sua ire populum animadverteret. *Plur. in Phoc.* Nec enim verba Niciz exaudiuntur, quando Alcibiades ad voluptatem & placitum concionatur, *Thucyd. lib. 6.* Socrates maluisse se tacere dicit, cum ad condemnationem bene

IT.
Plebs in populo
semper præpolleret.

L

meritorum ducū populus proueretur, quam nominis sui innocentiam tanto scelere prætexendam offerre: *In Axio, qui ascribitur Platoni prout Xenoph. enarrat. lib. 1. Græc. paulo ante orationem Eryprolemi.*

12.
Cur Aristot.
hanc Remp.
nunc tacite
præterit
nunc nomi-
natis.

Cum igitur, ubi via patritiis & plebi, diuitibus & pauperibus æqualiter ad Rempubl. patet, multitudo plebeja semper calculos præripere cæteris paucioribus possit, hinc factum, ut Arist. Democratiam hanc Reip. formam accensere voluerit, quàm tamen postea ubi rationes Democratiarum reddit, *lib. 4. c. 6. li. 6. c. 4.* tacito pede præterit, tum quia institutio non est Democratica, sed communis patribus plebique, quemadmodum commentum Servij Tullij non Oligarchiam, quam in recessu cõclusam gerebat, sed communem Remp. præ se ferebat, tum quia in effectu, quando scilicet populus in comitiis victor, magistratus mandat, cui voluerit, ad unam aliquam, ex ceteris Democratiam redigitur.

Cum verò hac via, non liceat patritios & plebem in communem aliquam Rempubl. constringere, quia plebs preponderet, alium nunc modum aperit Aristot. *lib. 4. cap. 8. § 9.* quem *μειζον* vocat, seu cinnum Oligarchiæ & Democratix, inque eo collocat naturam Reipublicæ in specie. Nam si viritum cives omnes ad suffragia admittantur, major pars supplantat minorem ut dictum est: Si verò totus ordo patritiorum æquali jure censetur cum toto ordine plebis, non habita ratione numeri, tum demum forma Reipubl. communis oritur in qua plebs præ multitudine non plus possit, quam nobilitas. Distinguitur autem hæc Reipubl. à mixtâ ut c. 6. *sect. 1. prolixius declarabimus*, quoniam in mixtâ jura majestatis in omnes partes Reip. dividuntur, in hac manent penes omnes indivisa, ideoq; illa composita est, hæc ita mixta, ut tamè à simplicitate, quoad essentiam, non cadat, quandoquidem omnes cives ad Reipubl. gubernationem æquo jure admitti simpliciter est non compositæ Reip. In composita enim aliis jurebus gaudet Rex, aliis Optimates, aliis populus, sed in hac uno & eodem jure consentent omnes utriusq; ordinis cives. Aristoteles verò *d. c. 9.* utramq; proposuit, quia utriusque communæ est, cives

omnes ad Reip. societatem admittere, sed in una conjunctim, in altera divisim. Nos de utraque agemus *in c. de mixta Rep.* Breviter hic adiciemus, quæ ad Rempubl. in specie intelligendam lumen affundere possunt. Oportet igitur in hac Reipubl. distinctos esse ordines Nobilium, sive virtute, sive diuitiis, sive claritate generis eam nacti sint prærogativam, & Plebejorum, ita ut in deliberationibus, non singulorum, sed totius ordinis sententia exaudiatur: Magistratus verò communes utriusque constitui, ut horum prudentia & interventu eorum, quos medios vocat Aristot. *lib. 4. Pol. c. 11. § 12.* concordia servetur, cum aliàs Lupis & agnis quanta foritudo obrigit, plebi cum nobilitate sit discordia. Nam ex eo pessumijit hæc forma Reip. à Romanis inchoata, quod cures magistratus, patritii sibi solis vendicarent: plebs verò suos magistratus, quibus nihil juris esset in patritios, impetrasset. Ex eo enim Reipubl. quæ post ejectos Reges in Aristocratiam magis propèdebat, delabi cepit ad Democratiam, plebe subinde majores vires sibi sumente, quemadmodum Aristot. *4. Polit. cap. 8.* præmonuit: *Rerum publicarum alia mixta dicitur ad Democratiam, alia ad Oligarchiam; prout vel plebi, vel pauciorum major est auctoritas.* Citius tamen per vim corrumpuntur in Democratiam, propter plebis exuberantiam, nisi communione magistratum contineantur. Quod si patritii Romani in communes magistratus facilius consensissent, nec plebi ex contentu per seditiones erumpendi occasione præbuisent, diutius procul dubio in ea Reipubl. communiōe persistissent, quam hæc lege per interregnum mortuo Romulo exoriri erant, ut penes populum potestas, penes Senatam auctoritas esset. *Lib. 1. Auctoritatis c. 11.* nim vocabuli apud Roman. tanta vis erat, ut Dion. *lib. 43.* neget se eam Græco sermone posse explicare. Faciebat enim patribus potestatem, non tantum res omnes ad comitia producendas, in curia prius deliberandi, sed etiam ante populi judicium discernendi, nec quicquam poterat populus jubere, cujus patres non fuissent prius auctores facti. Nam tribuni non potuerunt Martio Coriolano diem ad populum dicere, nisi

15.
Magistratus
in Rep. debere
esse commu-
nes.

13.
Modus con-
stituendi Rem-
publ. in specie.

14.
Quia differe-
ntiæ hæc Reip.
à mixta.

16.
Quæ fit via
Verbi Aucto-
ritatis.

860

Scito accepto, quod id liceret: *Halyc. libr. 8.* siquidem ne in minimum quidem patri-
isj ordinis ad calculos plebem Vocare tribu-
mu fas fuerit, sine Scito, utidem scribit libr.
 10. Nec quicquam contenderunt, cum Quin-
 tius Consul negaret autor fieri comitorum
 Consularium, donec promitterent se futu-
 ros in autoritate patrum. *L. G. lib. 3.* Cum L.
 Sextius primus de plebe Consul factus esset,
 & patritij se auctores futuros negarent, pro-
 pte ad secessionem plebis res. terribilisque
 alias minas certaminum civilium venit, cum
 tamen per Distatorem conditionibus sedata
 discordia sunt, concessumque ab nobilitate
 plebi de Consule plebejo, à plebe nobilitati
 de pratore uno, qui jus in urbe diceret
 ex patribus creando, factumque Scitum,
 ut duos viros ædiles ex patribus Distator
 populum rogaret, patres auctores omnibus
 ejus anni Comitibus fierent. *L. G. lib. 6. in fi.*
 Nisi enim facti fuissent, nihil licuisset per
 populum agere, quemadmodum nec toto
 quinquennio sua autoritate curulem ullum
 magistratum edere potuerunt patritij, cum
 Sextius & Licinius tribuni pl. indefessa perti-
 nacia intercederent. Nam totius Reipubl.
 vis æqualiter divisa erat inter plebem & pa-
 tritios, per potestatem plebeij, per autorita-
 tem Senatui tributa: sed quia patres ad cu-
 riam omnia rapiebant, & plebem à fructibus
 Reipub. excludebant, hoc est, quia commu-
 nio Reipub. non satis æquâ proportionem di-
 stributa erat, inde factum, ut à tribunis per
 multa certamina tandem ad eam Reipubl.
 corruptelam detracta fuerit, quæ in proximo
 Democratiz confinio consistit *ut c. prox. Sect. 3. dicemus,* postquam plebi integrum
 per leges fuit, quicquid videretur, patribus
 & in Reipubl. pro libitu imperare: quan-
 quam Sylla antiquam legem restituere con-
 atus fuit, ne quid ad populum, nisi ex arbi-
 trio & placito Senatus referretur, ut narrat
 Appian. *lib. 1. de bell. civil.* Hoc quippe mo-
 do exæquari possent nobiles plebi divites
 pauperibus, cum si secus fiat, & pro se quis-
 que in civitate suffragium ferat, licet à co-
 mitibus nullus civium excludatur, calculos
 tamen prærepturi sint pauperes & plebeij,
 utpote qui semper vincunt nobiles divitesve
 multitudine, Alter modus consistit in divi-

sione Majestatis inter Optimates & ple-
 bem, de quo prolixè agemus *Capite se-*
quenti.

De differentiis Democratiz.

SECT. 3.

1. *Esse commune genus popularium Rerum-
publ.*
2. *Democratia ab Arist. non species, sed gra-
dus proponi.*
3. *Ca. Vili Bodini redarguuntur.*
4. *Decem viros Rom. fuisse curatores Reip.
extraordinarios.*
5. *Aus pertinuisse ad Aristocratiam Aristocra-
telu.*
6. *Post Decemviratum non Oligarchiam, sed
Democratiam apud Rom. invaluiss.*
7. *Aliud argumentum Bodini rejicitur.*
8. *In quo manifesta calumnia convincitur.*
9. *Aristotelem accuratè distinguere inter
formam & administrationem Reipubl.*
10. *Quatuor ab Arist. proponi differentias
Democratiz.*
11. *Nota optima, qua cond. potest, Demo-
cratia.*
12. *Plebem libenter ad Versari nobilitati.*
13. *Omnem popularem Reip. administratio-
nem esse Scitissam.*
14. *Et male agi cum Rep. in qua frequen-
ter coæt populum.*
15. *Quatuor esse vulgi ordines.*
16. *Ad quos ceteri omnes reVocantur.*
17. *Inter hos optimum genus vulgi esse Agri-
colae.*
18. *Quibus non licet concionibus frequenter
interesse propter multitudinem labo-
rum.*
19. *Idècq; præferre solent præstatum lucellum
sterilis homini.*
20. *Et malum rari operu Vocare quam in
foro concionibus frustra de lassari.*
21. *Vnde fit ut curas Reip. mandent melio-
ribus, quibus Vocat.*
22. *Quomodo cohereant Democratia & Oli-
garchia.*
23. *Ex agricolis quare componatur optima
Democratizatum.*
24. *In qua magistratus contineantur in offi-
cio metu potestatis popularis.*
25. *Posse eandem Democratiam ex aliis et-
iam plebi ordinibus componi.*

26. *Agricolæ esse patentes laborum & simplicis ingenij.*
 27. *Nec non pastores pecudum.*
 28. *Sed forensis turba naturam esse contrariam.*
 29. *Et mercatoribus necessariam adharere fraudulentiam.*
 30. *Nec non opificibus & mercenariis.*
 31. *Quibus praterea facili ad contiones egressum datur.*
 32. *Quæ ex his constant, Democratia prima fieri deteriores.*
 33. *Sed nondum profusus & visiosus esse.*
 34. *Dua intermedia Democratia.*
 35. *Extrema Democratia.*
 36. *Qua regitur solus arbitrii vulgi.*
 37. *Quisnam plebis ordo facili in hanc delabatur.*
 38. *Qua arte pauperes frequentes ad conciones prolisciantur.*
 39. *Tres differentia Reipubl. in specie inveniuntur.*

1.
 Commune genus populatum Reipub.

2.
 Democratia non species sed genus admodum proponi.

Postquam differentiam ex mente Aristot. posuimus inter Democratiam & communem civibus universis Reipub: priusquam ad differentias subnectendas pergamus, præsupponendum est unum commune genus, quando omnes aut maxima pars civium dominantur, à probitate æque & malitia, suâ naturâ avulsum, sive illud Democraticum in genere vocare volueris, cum Æschin. & Plato: sive innominatum relinquere. Sub hoc genere continentur tam Reipubl. quæ si vocatur in specie, & cives omnes æquali jure ad summam rerum admittit, (Nam & hanc olim Democratiam vocari solitam testatur Arist. lib. 4. cap. 13.) exceptâ mixtâ: quàm Democratia, quæ de sententia Aristotelis solam plebem in solio constituit, & non potest non vitiosa esse, quia impossibile est in plebe reperiri virtutes, quibus ad bene gubernandam Reipub. opus est. Dum igitur hujus species persequitur Arist.: nihil aliud agit, quam ut gradus ordinet, secundum quos una dicitur alterâ vel deterior vel melior, quemadmodum ipse lib. 4. cap. 11. Democratiarum, Oligarchiarumque à se enarratarum, aliam dicit primam, aliam secundam, proximaque, hoc est, ut hac quidem sit melior, illa vero dete-

rior, idq; ait ex optimâ deprehendi. Nam quæ optima est proxima, eam oportet esse meliorem, quæ vero à mediolongius distet, deteriolem, &c.

Quibus quidem verbis satis redarguuntur cavilli Bodini lib. 2. de Rep. c. 6. & 7. ubi hanc Aristotelis doctrinam perperam allegatam, more suo exagitat, & quidem in ea, quæ de Democratia disputavit, non tantopere invehitur, atque in ea, quæ de Oligarchia Tantum antiquam cantilenam repetit, c. 1. & 6. jam aliquoties occentatam, quod Respub. non ex plebis vel divitiarum differentia, sed ex numero distinguendæ sint, id quod superius eatenus concessimus, quatenus agitur de essentia Rerump. distinguenda: sed quando distinguuntur vitiosæ à prolapsis, amovendus est numerus, quippe ex quo nec meliores efficiuntur Respub. nec deteriores, & acquiescendum virtutibus, vitiosisque, quæ bene vel secus eas afficere nata sunt. Dum autem contra Democratiam ab Aristotele descriptam lib. 4. Polit. c. 4. impr. objicit primùm Decemviratum Rom. cumque secundum doctrinam Arist.: negat Oligarchicum Vocari posse, cum in eum non fuerint asciti ditissimi, sed rerum gerendarum peritissimi: recuperata verò populari libertate, Aristocratiam ait oportuisse appellari, à scopo Philosophi tam longè aberrat, quam à veritate. Nam quid erat Decemviratus, quem Curatela Reipubl. extraordinaria, ad tempus & certum finem concessa, quam certè pro specie aliqua Reipub. non magis venditare licet, ac si Lycurgum, aut Solonem Monarchas illarum Rerumpub. dicere velis, quas legibus fundarunt. Sed esto, nec requiramus in exemplis exactam & per omnes articulos quadrantem similitudinem, acceptemusque Decemviratum pro umbra aliqua aut simulacro temporaneæ Oligarchiæ, quid inde conficietur contra Aristotelem? An quia non ex ditissimis, sed peritissimis electi fuerunt? Nunquid verò non Arist.: ex peritissimis constitutâ Reipub. vocat Aristocratiam, & ad hanc speciem Decemviratum quoque, prout ab initio constitutus fuit, redegressus? Oligarchiam enim ab Aristocratia distinguit, ut vitium à virtute. Postquam verò, Xyri ex Optimatibus

3.
 Cavilli Bodini redarguuntur.

4.
 Decemviratus Rom. nihil fuit nisi curatela.

5.
 Aut pertinet ad Aristocratiam Aristotelis.

in Do-

In Dominatores degenerarunt, Aristocratia etiam commutata fuit in Oligarchiam, sed Tyrannicam de facto, de qua permutatione libro demum quinto agit, cum aliud sit de mutatione Reipubl. agere, aliud de Reipubl. jam constituta. Quomodo verò recuperata libertate Aristocratia secundum Arist. induta videri posset, mente non licet comprehendere, quia ex doctrina Arist. hoc ipso c. 4. Democratia statuitur, ubicunq; plebs præripit calculos, ut *Scß.* 2. explicatum fuit. Atqui dejectis ab imperio Decemviris ad reditum in Vrbera plebs prius induci non potuit, quam jugum patritiis imposuisset, repetitis & strictius sancitis legibus deproclamatione ad populum non suppressenda, de sacro sanctis habendis corporibus Tribunorum, tum verò præcipuè, ut à populo tributis comitiis latæ leges, omnibus Quiritibus ex æquo latæ essent, eandemque vim haberent, quam illæ, quæ centuriatis comitiis ferrentur. *Lib. lib. 3. Ea enim lex,* ut ait *Halyc. libr. 11. sustulit illam patritiorum cum plebes contentionem, qua jam pridem recusabant legibus à plebe latæ obedire, atq; adeo quæ tribuitis Comitii sancirentur, non esse pro communibus totius Vrbi decretis habenda, sed plebeo tantum ordini peculæria: quod verò centuriatis comitiis decerneretur, id sibi & cæteris civibus mandatum existimabant.* Dictum enim antea quoque, in tributis Comitiiis plebejos, & pauperes patritiis fuisse potiores: at Comitiiis centuriatis, patritij tamen cæteris longè pauciores essent, superabant plebejos. Cum igitur, recuperata libertate, minutissima populi pars patritiis & divitibus ad eò prævaleret, ut repugnantibus leges imponendi potestatem sibi sumeret, quomodo secundum Arist. illic Aristocratiæ locus vel fingi saltem potest? De altero argumento Bodini egimus c. 4. *Scß.* 2. utrum scilicet Democratia sit, si pauci pauperes dominantur magnæ divitum multitudini.

Porro verò reprehendit Aristotelem, quod popularem statum esse neget, in quo maxima pars civium dominationem adeptæ magistratus honores formosissimis, aut longissimis quibusque civibus tribuat, in quo dupliciter ab ipso peccari putat tum,

quod popularia imperia cum optimatum imperiis commutet, tum etiam quod formam Reip. magistratus & honorum ad electionem metiatur, ad administrationem cū forma confundens. Affingit verò Aristotelis totum illud, quod impugnat, quia Arist. ad Oligarchiam quidem revocat cum Reip. statum, in quo imperia *ῥῆγοι*, tradantur formosissimis aut longissimis, sed nec intelligit per *ῥῆγοι* magistratus, nec eas dicit precandò tradi à plebe rerum potita, quoniam Imperatoribus quoque Romanis: populus in se concesserat omnem potestatem, nec tamen propterea abdicatam potestatem, & quasi in perpetuam Democratia, retinebat. Quam verò Bodinus indiligenter verba Aristotelis afferat, vel ex eo patet, quod Apolloniam & Theram & Colophonem populares civitates ab eò vocari scribat, quibus indigentissimi ac paucissimi cives dominati fuerint. Tu verò, amice Lector, & verba Aristotelis attende & rei veritatem considera: nec poteris à manifesta calumniâ Bodinum vindicare. Nam Apolloniæ & Theræ, nec indigentissimas præficit, nec popularem statum tribuit, quando sic scribit. *Neq; etiam si ἰσὺν ἄνθρωποι pauci existentes, in plures ἤτοι μὴ ἰσὺν ἄνθρωποι imperium haberint, popularis statum δὲ ἔμμενον, est, ut Apollonia sit, qua ad mare Ionium sita est, & Thera. In utraq; enim harum civitatum honores soli adipiscuntur, qui præstant cæteris nobilitate & primi in colonias illas venerunt, qui pauci sunt è multitudine. Colophonem verò multò minus Democratias accenset, dum ait. *Neq; etiam, si divites imperium haberent, quia numero superant, popularis statum esset, veluti antiquissimum Colophone: illic enim amplius patrimonium plures possidebant ante bellum, quod gesserunt cum Lydi.* Nullibi igitur in his tribus civitatibus collocat Aristot. Democratiam, nec Apolloniatis & Thæreis indigentissimos, sed nobiles & vetustissimas familias, nec Colophonis paucissimos indigentissimosq; sed ditissimos multitudine plebem longè superantes præficit, quæ tamen omnia non veritus est Bodinus falsò Aristotelis tribuere, eundemque porro flagellare, quasi nescierit distinguere inter formam & administrationem Reipubl. quas ipse conce-*

6.
Post Xviratum non Oligarchiam sed Democratiam inva-
luisse.

8.
Calumniâ
manifesta
Bodini.

7.
Aliud argu-
mentum Bo-
dini rejci-
tur.

9.
Differentia
inter Reipub.
formam &
modum gu-
bernationis.

conceptis verbis separat 4. *Polis. c. 5. in fi.* & accommodatissimum exemplum ad eam rem affert ex ipsa Democratia *libr. 6. Polis. c. 4.* quam quidem asserit in manus populi, sed à magistratibus Aristocraticè gubernari dicit. Nam quod *hoc c. 4. circa fin. cap. 5. § 6. lib. 4. Item lib. 6. c. 2. § 4.* ab institutis mandandi magistratus quasdam Oligarchiæ & Democratice varietates deprømere videatur, id non cò facit, quod ex magistratuum ratione metiatur essentiam Reipublicæ aut Optimates, sed à posteriori & ex notis seu signis deducit nos ad cognitionem essentiz, quemadmodum Physici naturam per motù, Elementa per qualitates, Qualitates per operationes à posteriori insinuant, & definiunt, quando essentia præ obscuritate latet.

10.
Quatuor esse
differentias
Democratia.

Proponit autem Arist. 4. *Polis. c. 4. 6. § 12. lib. 6. Polis. c. 4.* quatuor præcipuè Democratias, quando primam, quam *d. c. 4.* tanquam quintam annumerat ex causis *Señ. 2.* diductis, expunxit, ex quibus primam & ultimam diligenter pepingit, de duabus intermediis ex ambabus extremis iudicium unicuique ferendum relinquens. Ut autem rem omnem rectè & ordine intelligamus, præsupponendum est ex *Señ. 1.* nullam Reipublicam à plebeja multitudine, propter imperitiam, & morum perversitatem posse rectè administrari. Vnde consequitur, tantò melius vivi in Democratia, quanto illa à conditionibus plebis longius ad pauciores magistratus deducitur. Nam ubi populus ad res quæ privatas, quæ publicas omnes expediendas convocatur, quemadmodum Athenis usu receptum erat, ubi socios omnes in astu venire, & à populo jus petere necessum erat ibi permulta quotidie fieri oportet, non tantum in præiudicium privatorum civium, præcipuè nobilium, qui libenter inter reos à plebe acceptantur, ut in historia Manlij Capitolini testatur Livius, cui non tam profuit ad absolutionem, quod quadringentos homines produxerit, quibus sine fœnore expensas pecunias tulisset, quorum bona venire, quos duci adductos perhibuisset, quam condemnationis causa extitit, quod patritium reum intuerentur, & eo ipso affectati regni facillè suspectum, *Liv. lib. 6.* sed etiam

11.
Nota optima,
que curdi po-
tiss Democratia.

in detrimentum omnium & totius Reipublicæ, quia pleraque negotia ad statum Reipublicæ attinentia, eo ipso, quod publicitatis & in vulgus offeruntur, produntur, nec potuissent Perfes tam compendiose à Romanis debellari, nisi, inscio populo, Senatus bellum prius confecisset. quam motum esse quisquam ex vulgo intellexisset, *Valer. lib. 2. c. 2.* tum etiam, quia difficulter patitur se populus ex remotis vicis contrahi, ut, neglecta re familiari, iis causis totos dies vacet, ex quibus nihil emolumenti sperare habet, aut postquam convenit, diutius in deliberatione, dum in utramque partem suadendo certant Demagogi, dum calculi colliguntur & ex collectis, quid pluribus visum fuerit, concludatur, versantur, quam multarum rerum, quarum omne momentum in velocitate consistit, in dolores requirat. Vnde Otto Imperator orat. ad milit. Omnes, ait, *munitios palam audiri, omnia consilia cunctis presentibus tractari, ratio rerum, aut occasionum velocitas non patitur. Tacit. libr. 2. histor. & Xenophon testatur Athenis maximam causarum partem imprimis eorum sciorum, qui populum non deliniant perpetuo muneribus, sibi obduci & ad cognoscendum in medium nunquam proferri. de Reipubl. Laced.*

12.
Plebs libenter
adversatur
patritiis.

14.
Et male agit
tur cum Rep.
in qua popu-
lus frequen-
ter convenit.

Potissimum verò noxia est frequentia concionum, quod populus de rebus magni momenti nihil pro insipientia sua, quod rectum iustumque sit, decernere possit, sed credula sua facilitate, in quamcunque partem ab obvio quovis vento impellatur, quemadmodum assentatoribus publicis, plebicolisq; enim, quoties concitatus sit honori & quaestui esse, Quintius Conf. testatur. *Natura enim ita comparatum esse addit, ut, qui apud multitudinem sua causa loquitur, gravior eo sit, cuius mens nihil præter publicum commodum videt. Liv. libr. 3. Melim. pefus, pro fit, ob fit, nihil videt vulgus, nisi quod lubet aut prodest.* Nam postquam Alcibiades spe potiundæ Siciliae occupaverat animos Atheniensium, quid refert, si Nicias omnem prudentiam dissuadendo prodigat, *Thucyd. lib. 6.* Surdis narratur fabula, nec rationum momenta admittit animus vulgi, postquam lucri expectatione repletus iurget.

De qua

ros prater odia, offensiones, simultates publi-
cas privatasq;? Harete affixis cencionib. Et in
foro videri, sequitur eos necessitas militan-
di: quam fugiunt. Liv. lib. 3. Nulla enim anni
estate licet otiosis, sed

redit agricolu labor aEum in orbem lib. 2.

Georg.

ne hyems quidem inducias dat, qua

partio plerumq; fruuntur,

Mutuaq; inter se lais concordia curant,
lib. 1. Georg.

Nam quernas glandes tunc stringere
tempus

Et lauri bacca, oleamq; ermenta, mor-
ta Ec.

Semper, ait Xenophon in Occon. Et in a-
gro Et in urbe reperimus in tempore, quod
agant peroportune. Licet enim agricultu-
ra abundantissimam copiam largiatur,
haud sinit in cum moluisse frus, sed hiberno
tempore Et aestivo calore firmas corpus fe-
rendisq; laboribus assuescatis: cuiusq; quod
exercet, qui moluntur opus, in robur Et vi-
ges addit.

Tritum autem est illud Catonis: Frons
accipit prior est, & vestigia Domini sagi-
nant agrum: quæ si Urbem frequentius,
quam Rus spectent, nec urget heri præsen-
tia servos, quid tandem familiaræ præter in-
teritum expectandum erit? Attilius Regu-
lus bello Carthaginienfi diutius, quam rei
familiaris angustia pateretur, domo deten-
tus, à Senatu petiit sibi successorem dari,
quò ad agellum colendum sibi redire lice-
ret, quem à servis ita neglectui habitum
inaudierat, ut nec doti unicæ filiz suffectu-
rus videretur. Iam autem ita comparatum
est cum plerisque de plebe, ut lucrum ante-
ponant sterili honori, & cum, quæst seruire
malint, quam in paupertate dominati, seu,
ut in eos, qui dote libertatem vendunt,
dicebat Stobæ: *Serm. 70. βέλους ἀνυχοῖ
μακροὶ κληρονομοί. Volunt in sua dister cuba-
re, deserta sua dister, ut ait alius ex Græco Poe-
ta. cuius exemplum capit Aristoteles 6. Po-
litic. cap. 4. ex eo, quod vel imperiorum
Tyrannorum imperia æquo animo ferre
soleant, dummodo res suas agere & in pri-
vata consulere commoda non prohibean-
tur. Annona populus Romanus in C. Cæli-*

ris interfectores bene de se meritis homi-
nes, si voluntas magis in agendo & studio,
quam rerum exitu, spectetur, crudelissimè
sævit, licet is Tyrannidis jugum univer-
sis induxisset. Neronis tumulum per lon-
gum tempus vernis æstivisque floribus or-
narunt, modò imagines præteratas in ro-
stris proferentes, modo edicta quasi viven-
tis & brevi reversuri, Sueton. in Neron.
cap. 57. Nec Florentini unquam liberatori-
bus suis manum præbuerunt, sive cum Pe-
trium, Soderini, Neronij & Aeciajoli, sive
cum Laurentium Patij & Salviati, occultis
conjuracionibus aggredierentur, postquam
Medicæorum beneficia gustassent, quia
potius servitutem quæstuosam cariorem
habuerunt insidiâ & magnis turbis redi-
menda libertate. Quod cum scirent trigin-
ta Atheniensium Tyranni, quo dominatum
suum tolerabiliorem redderent, omni opere
annisi sunt à mari & navibus, ad agros &
rastra populum deducere, quò quo inescu-
tos præsentem Rempublicam impenitus
amare assuesciant, & à cogitationibus &
occasionibus bellicis, quæ per mare offe-
runtur, averterent. An fameratores, ait
Cicero, an agricolæ, quibus optatissimum
est otium, timere putas, ne sub regno sint,
qui ad nunquam, dummodo otiosi essent,
recusarunt. Epist. ad Atticum. Quam pri-
mum ab Alcibiade inestâ est mentio sti-
pendij, quod Tissaphernes promiserat, si
statum popularem mutarent, etiamsi con-
ditio vulgo satis dum videretur potius ta-
men quam stipendium non acciperet, pa-
ratum fuit in Oligarchiam consentire Thu-
cyd. 8. lib. Vade sit ut plebi, quæ ex agro
victum quærit, & ut in civem, cuius manus
callo ad labores rusticos obduruisse, pre-
sando deprehenderat, iocubatur, candida-
tus Romanus manibus incedit, quia rem
familiarum publicis curis nescit postpone-
re, raro liceat ad comitia præsto esse, quem-
admodum Romæ nonus quisque dies con-
ventibus populi selectus, & nomine Nun-
dinarum notatus erat, quo plæbs agrestis,
ut ait Halycarn. lib. 7. in urbem constue-
bat, Senaliaque pecuniam abns, Et iure inter
se agebat, Et suffragia ferebat de negotiis
publicis, de quibus vel leges ei permitterent
arbit.

19.
Et præferunt
privatum lu-
cellum sterili
honori.

20.
Vnde vari se
conscienti.

arbitrium vel senatum ad eam referret. Re-
qui septem intermediis diebus rursi dege-
bant, quod maxima pars ob paupertatem
operarentur manibus suis. Athenis etiam
ultra viginti millia civium, exceptis iis, quos
illi pro peregrinis habebant, & servis, cen-
sentur, nunquam tamen plures, quam quin-
que millia ad conciones coisse testantur
quadringenti, ut videri volebant, Optima-
tes, cum Oligarchiæ vitium à se declina-
ri, ad cives in Samo scriberent, se plures in
societatem Reip: regendæ ascivisse, quam un-
quam in statu populari ad consilium conve-
nissent. *Thucyd. lib. 8.* Quin etiam ad mel-
sem & vindemiam feræ curam judicariam
relaxabant, ut ait Minus. *Felix in Osta*
quod occupati circa rem rusticam in forum
non sint comprehendendi, aut ex oratione D. Mar-
ci repetit Vlpian. in l. 1. in pr. de ser. l. 2. §
6. C. Eod.

*Tum Latia non miscent iurgia leges
Et pacem piger annus habet, messeque re-
versa*

Dimittere forum.

Non enim agrum simul colere cuiquam o-
peribusve rusticis dedito esse & simul in fo-
ro totos dies desiderare licet, ideoque, quod
privatis rebus magis conducit, impensius id
genus plebis sequi solet.

*Forumque videt, & superba civium
Potentiorum simula. Horat. in lib.
Epod. Od. 2.*

*Nec ingentem foribus domus alta super-
bis*

*Mane salutantur motorum vomit adibus un-
dam,*

*Nec Sarios inhiant pulchra testudine po-
stes,*

*Illusaque aurio vestes, Ephryseaque ara,
Alba nec Assyrio foveatur lana veneno,
Nec casta liquida: corrumpitur usus olivæ.
Virg. 2. Georg.*

*Si rarum satem in dumis olivæ albaque
circum,*

*Lilia, Verbenaque habeant vescumque pa-
paver*

*Regum hquant fastus animi, seraque re-
versa*

*Nocte domum, dapibus querant truci in sa-
inermis. Virg. 4. Georg.*

Hæc quippe ratione sibi vivere, sibi latere
plerumque solent, qui vitæ sectantur rusticam
Qui sub Arbo

*Rex gelida meruatur ora,
Quid Tiridatem terreat, unice
Securi. Horat. lib. 1. Od. 26.*

Dum verò concionibus ipsi vacare non
possunt, legibus quidem à se latis domi-
nium relinquunt, sed quia leges sine exe-
cutore pro mortuis habentur, magistratus
adiiungunt, & quidem è censu tanto ut Rei-
publ. vacare salva familia possint. Nam
pauperrimi quique tam refugerent gratuita
munera, quam universa multitudo refugit
conciones sine mercede: nec verò ditissimi
tantum admittendi sunt, aut certarum fa-
miliarum hæredes, quia id esset Oligarchi-
cum ut ait Arist. 4. Pol. cap. 6. & plebi Ro-
manæ semper adversum habebatur, quod
maiores magistratus inter se partirentur
soli patritij, sed mediocri census, qui possit
cadere in plures ex populo. Ita enim tam
prima Democratia, quam prima Oligarchia
ad eisdem ferè terminos reducuntur, quon-
iam ubi deficit populi, ibi incipit pauco-
rum dominatus: & sicut à prima Oligar-
chia, in qua plures ex mediocri censu se-
cundum leges præsumunt, gradatim ascendi-
tur ad absolutum dominium paucissimorum:
ita hæc prima Democratia pari gradu
delabitur, à magistratuum pauciorum le-
gumque dominio ad promiscuum arbitri-
um confusæ multitudinis. Cum autem
hæc Democratia, à populi arbitrio, quantum
popularis ratio permittit, quàm longissimè
subducatur, & magistratuum prudentiæ
gubernanda relinquatur, eatenus in cog-
nere optima est, quia maxima pars rerum
summorum committitur bonis viris, & qui-
dem populo volente, nec invidente, quod
in populari Repub. raro evenire solet. Nam
quia populus hic negotiis publicis ob-
studium necessarium rei familiaris vacare non
vult, libenter sibi succenturiat quos censet
apertissimos, nec tamen de suo jure qui-
quam remittit, quia provocationem & imperium
in magistratus sibi retinet. Magistratus ve-
rò metus superioris cognitionis ad justè re-
tendèq; gubernandū impellit, quando sciunt si-
bi rationè reddendā populo, Rectè enim Livius:

Zzzz 2

Nemi-

21.
Et relinquit
imperium
melioribus,
quibus va-
cat.

22.
Democratia
& Oligar-
chia quomo-
do coher-
ant.

23.
Quomodo ex
Agricolis
componatur
optima De-
mocratia.

24. Magistratum hic con-
pesci metu
superioris.

Neminem unum eisdem tantum eminere de-
bere, ut legibus interrogari non possit: nisi
tam æquandem libertatem esse, quam potentis-
simam quemque posse dicere causam. Quid
autem ius cuiquam necdum summam Res-
publ. permittit, si ratio non sit reddenda?
lib. 38. Et Aristoteles non solum lib. 2. Polit.
c. 7. Senatum Lacedæm. reprehendit, quod
multa impotenter circa Rempub. disponat,
quia liber sit à reddendis rationibus: Sed &
lib. 6. cap. 4. præclare ait, ἡ ἀπὸ τῆς κριτικῆς ἀφαι-
ροῦν μὴ πᾶσι ἐκείνοις πᾶσι, ὅτι αἱ δόξαι, συμ-
φίεσι ἐσι. ἢ γὰρ ἐξ ἑαυτῆς ἔπεισται, ὅτι αἱ
ἐπιβλῆσι ἢ δυνάται Φυλάττειν, τὸ αἰ ἐκείνῳ πᾶσι
αὐθρῶται, nec non Plato 6. dall. Difficile fa-
ctum est, magnaq; dignum laude, ita se ge-
rere in magno imperio, ut nemini injuriam
intulisse merito culpam possit. Bene igitur
se habent magistratus, ex bonis viris selecti,
& metu rationum reddendarum in gyro of-
ficij detenti, qui præterea nec causæ quic-
quam habent plebi succensendi aut contra
Democratiam molendi, quando volenti
populo honores & imperia præcipiunt: Bene
se habet etiam populus, qui juris sui ja-
cturam non facit, & tamen ad normam Ari-
stocratæ Rempub. institutam habet. Nec
verò tam præcisè hæc formam Democratix
Agriculis & Pastoribus alligat Arist: ut eam
à cæteris plebis generibus capi non posse
censeat, quoniam fieri potest, ut longa con-
suetudine & inveteratis legibus ad eandem
alius quoque fabricorum, aut forensium po-
pulus accommodari possit: sed exemplum
capere voluit ab eo, quod fieri natum est ex
sua natura, quemadmodum 4. Polit. c. 12.
sibi considerandum proponit, quæ Resp.
cui hominum indoli maxime videatur idonea:
ejusque rei exemplum adhibet ex hac
Democratia ex Agriculis conflata. Nam de
agricolarum naturâ sic scribit Veget: lib. 1.
c. 3. Solus patiens, umbra negligens, balveo-
rum neficia, delicias ignara, simplicis animi,
parvo contenta, duratius ad omnem laborum to-
lerantiam membrum. Virgil. verò lib. 2. Georg.

Et patiens operum, parvoq; assueta ju-
Gentium.

Sacra Deum sanctiq; patres.

Nec alia ferè est indoles pastorum, ruri
conscenscentium, nisi quod ignaviores la-

boribus minùs distrahantur, ut docetur 1.
Polit. c. 5. ideoque plus habeant otij ad fre-
quentandum forum, quemadmodum Cæci-
lius in eo consilio demonstrat, quod Elisa-
bethæ reginæ Angliæ exhibuit, de reducendo
agriculturæ studio, cum pecuaria seu pas-
toritia homines ad otium protrudat, si qui-
dem cui agro arando mille manus non suf-
ficerent, illi depascendo centum satis sint.
In naturâ tamen simplicitate conveniunt
pastores cum agricolis, & proinde cum Stra-
toacle & Dromoclide, ad Remp. non ac-
cedunt, tanquam ad auream messem, quippe
parvo afflicti contentique: contra ambitum
verò & cæteras fori artes ipsâ ignorantia
muntuntur. Apud alios enim non tantum
proficiunt præcepta ad capeffendam virtu-
tem, quantum apud alios ignorantia ad de-
clinanda vitia, ut ait Iustin. libr. 1. Forensis
verò turba contrario ingenio adeò excellit,
ut astutia, id est, urbanitas, nativam signifi-
cationem, pro necessario adhærente callidi-
tate jam dudum mutaverit, quod de Mercat-
oribus quidem in universum verum est, quos
Nervij à suis ortis olim repellebant. Caf. 2.
bell. Gall. & quidam Græcorum à Reip. gu-
bernaculis submovebant, nisi Decennium ab-
stinuissent: Minutos enim negotiatores non
posse proficere, nisi admodum munitur, di-
xit Cic: lib. 1. offic. & Pythææ Mædonum ad
Arcadas legatus, vel eam domum suspectam
habebat, in qua satè lac venderetur. Plutar.
in Apophr. Negotiatorum & Siccorum, qui ma-
jorè fere civitatum universarum partem occu-
paverunt vita, quid aliud est, quam medi-
tatio doli, & vitiosa mendaciy. Tantum apud
hos D'EI honor est, prohibemur etiam inju-
randum, ut singularem astutem fructum om-
nium perjurium. Salsetan. lib. 4. sub. DEI &
paulò ante lib. 3. Quid aliud est cum bonorum
negotiantium vita, quâ fructum & perjurium?
quid aliud curialis vita, quam iniquitas: quid
aliud officialium, quam calumnia? quid ali-
ud omnium militantium quam rapina? Idem
conjiendum videtur etiam de opificibus, qui
artè & opera sua vendunt, nec nò de mercena-
riis, qui operas locant. In n. res fidesq; in so-
lis manibus sita sunt, ut ait Salust. in Jugur.
Tū verò intra mœnia conclusus plurimum
morantur, nec viatore opus habent, cujus

28. Forensis tur-
ba natura
contraria.

29. Mercatoris
fraudentis.

30. Nec non opi-
ficibus &
mercatoriis.

VOCE,

25. Possè eandem
Democratiam
componi ex
alio ordine
vulgi.

26. Agricolas
esse simplicis
ingenij.

27. Nec non pa-
stora.

voce, ex remotis agris ad forum compellantur, sed ultro concurrunt & concionibus hærent affixi, quia facilis iis ad relicta negotia regressus datur. Itaq; quò plura ab hac plebe, quam Horat. uno nomine *Scelestem* vocat, lib. 2. *Od. 4.* & Axiochus conflata dicitur *ἄξιόχου* & *ὄχλου*, *καὶ βίαιον φλάρον*, in *Axiob. Plat.* immediatè administrantur, edminus leges vigere, & magistratum auctoritatem in pretio esse necesse est. Nondum tamen ad extremum vitiositatis devenit, quoniam, cum totum hoc hominum genus in re familiari sit admodum tenui, non potest continuò in foro vacare, nisi de publico tantum accipiat, quantum domi jacturam absentia facit. Itaque pro innato affectu, quo ad privata violentius rapimur quam ad publica, malunt domi calere, quam foris frigere, malunt privata subsellia cum satietate quam publica cum esurie premere. Sic enim quotidie Pericli occentabat uxor: *Malè ipsum consulere familia, dum populo atatem inferat, res interim suas sciens volensque pessumare sinat.* *Plutarch. in Pericl.* Dum verò ad privata negotia recitantur, non ad sua trahere arbitria res publicas in universum possunt, sed nonnullas magistratibus secundum leges expediendas relinquunt. Vnde duæ intermedia Democratiarum differentie oriuntur, in quarum utrisque quidem leges locum habent, sed eò minorem, quò frequentius plebi convenire licet: Magistratus etiam constituunt, sed ratione magis populari, dum ex plebe promiscua vel eos deligunt, quibus licet officiis & muneribus vacare, vel honores omnibus æquo obijcione, qui modò sint liberi inter cives: qua ratione sortem aut imperitorium hominum suffragia sæpe ad indignos decurrere necesse est, & Rempublicam tantò evadere deteriorē, quantò legum imperio magis destituitur, & propius in manus pravorum magistratum delabitur. Vbi verò plebeisita seu arbitria plebis excludere ceperunt leges, & conciones magistratum officii defunguntur, ibi *Extremam*, quam vocat Aristot. 4. *Polit. cap. 6. § 12.* Democratiā tandem exoriri necesse est, in qua geruntur omnia ad arbitrium & libidinem populi. Nam quia *imperium homo*, ut ait Co-

micus, *nihil iustum putat, nisi quod ipse facit*, eaque natura vulgi est, ut propter mobilitatem à Demagogis facilius, in utram iis partem placuerit, quam errantes in mari fluctus, impellatur, nihil sani, nihil iusti, prudentiæ ve laude afficiendum à concilio plebis expectandum. Populus ait Axiochus in *Dialog. Axioch. qui Platoni ascribitur. ἔστι δὲ χάρις, ἀψίκορος, ἀμείων, βραχύνων, ἀπαίδευτος*, Ideoque pessimè agi cum ea Reipublica specie oportet, in qua arbitriis plebis aut omnia aut potissima geruntur, ut docuit Aristoteles prolixè 4. *Polit. cap. 4. in fin.* quem locum supra explicavimus *cap. 4. Sect. 3. in fin.* quoniam, ut arbitrium boni viri in Republica probetur, certè arbitrium plebis non potest non detrimens esse, quia mutatur in horas, sæpe sibi ipsi contraria stans, sui que similibus, hoc est, pessimorum morum hominibus, ut ait Xenoph. *de Republica Athen.* impensè favet, & ad nutum assentatorum, non secus ac cæcus baculo, aurtibus ducitur, nec, ut maximè sapere velle videatur, præ ignorantia quicquam decernit, quod iustum sit, aut prudenti consilio probandum. Zeuxis quidem ex multis puellis formam unam colligere potuit, quæ ex multis particulis collectis idæm pulcritudinis repræsenteret: Atqui Aristot. *lib. 3. Polit. cap. 7.* negat à populo universo, etiam si symbolum quisque conferat, præsentia magnum documentum expectandum, quia nudi nunquam comportabunt vestem, & hircis omnibus ne guttam quidem lactis emulseris. Nec pauperes quidem phiditia suo ære conficient, quia ut omnibus universa, ita singulis singula defunt. Proclivis autem est ad hanc Democratiā corruptam populus, qui vestigibus saturatur, & mercedem accipit pro præsentia in concionibus, cuius indicium inde capit Aristoteles quòd postremis temporibus demum ortum traxerit, cum civitates majores fierent, & cives publicis redditibus saginarentur. Videmus enim quotidie in minoribus etiam civitatibus & collegiis locum servare & subsellia complere, potissimum eos, quò b. domi non est, quod agant, & præcipue frequenter comparent egeni, quando sportulas inde domum reportant, sive ex publico præbitas,

Qua regitur
arbitriū Vul-
gū

31.
Qui facile
ad sua re-
dunt.

32.
Qua ex his
constant De-
mocratiæ fe-
ri detiores.

33.
Sed non pro-
prie vitiosas.

34.
Dua inter-
media De-
mocratiæ.

35.
Democratiæ
Extrema.

36.

37.
Qua obdo-
pulis facit in
hac Democr.
delabat.

sive ab ambientibus elargitas. Nam Romæ cophinos plenos auri solitos in campum ad corrumpeuda conitia, portari *cap. ult. dicemus*, & Athenis loca in theatro magna vi pecuniæ solita fuisse emi, Cleon exprobrat *apud Aristoph. Arist. autem lib. 4. Polit. c. 14. lib. 5. Polit. c. 8.* non facilius putat ad conciones allici plebē posse, quàm proposito præsentia præmio, quod in quibusdam adhuc Germanicis civitatibus & Collegiis etiam Academicis observatur. Venetorum Dux ad id stipendium accipit annum, præter cætera, quò cuique eorum, qui magnum consilium ingrediuntur munusculum inde mittat. *La. not. de Republ. Venet.* Pericles eo consilio provexit potestatem populi cum iudicia, quæ erant penes populū, faceret mercenaria, mercedem procuratoribus, & sportulas iudicantibus decernens. *Arist. lib. 2. Polit. cap. ult. Plutarch. in Pericl.* Ditiore enim tantil mercede non patiuntur se à negotiis majoris lucri avocari: sed pauperum illi, qui ex quotidiana opera victitant, nec domi plus lucrari possent, quam publica mercede accepturi sunt, quovis lucello invitati convocantibus præsto sunt, adeoque non tantum, ubi merces proponitur convenientibus plebs, frequenti coitione jus omne turbat & in gratiam præposteram desilectit, sed etiam divitibus & melioribus calculum omnem præripit, quoniam his tantum otii non est à rebus suis, aliena ut curent. eaque, in quibus se non prævaliturus satis sciunt. Pauperibus verò, quos domestica intra privatos parietes non continent, negotia, absque rerum suarum iactura licet publica quantilla sit, mercede perfrui. *4. Polit. c. 6.*

quato. Hic enim jura Majestatis manent indivisa penes ambos ordines: sed in tertio genere, quod Remp constituit mixtam, divisim singulis attribuuntur, de quo agemus uberiorius. *cap. 6.*

Notæ quædam seu instituta & propria Democratia. SECT. 4.

1. *Quid per signa seu notas accipiamus.*
2. *Propria hac non esse quartæ modi.*
3. *Libertatem esse generalem notam Democratia.*
4. *Quam tamen non omnes in eundem sensum interpretantur.*
5. *Alij accipiunt de aequalitate Geometrica.*
6. *Alij de Arithmetica.*
7. *Vulgus libertatem vertit in licentiam agendi, quod velis.*
8. *Ex qua necesse est destrui ordinem imperandi & parendi.*
9. *Vnde deventum fuit ad imperium alternum.*
10. *Ad quod per vices in Democrat. infimi proinde ut summi admittuntur.*
11. *Instituta popularia, ad conciones spectantia.*
12. *A concione neminem excludere, sed omnes ex æquo vocare.*
13. *Convocatis mercedem proponere.*
14. *Βουλὴν constitutere.*
15. *Quid sit Βουλὴ.*
16. *Exempla ejus in Rebus publ. Helætorum.*
17. *Meliores esse Remp. cum Βουλῇ, quam sine ea.*
18. *Artificium introducendi Βουλῇ.*
19. *Qui sine non omnibus saltem statu concionibus merces profertur in Democr.*
20. *Aut sine his quidem, ad minimum magistratibus.*
21. *Qui olim una epulabantur.*
22. *Concionem in Democr. omnium manere Dominum.*
23. *Omnes vocari ad conciones vel simul vel per vices, & quomodo.*
24. *Conciones iudicæ, vel certarum rerum gratia vel ad quidvis expediendum.*
25. *Instituta popularia circa distributionem magistratum.*

38.
Qua arte
pauperes pro-
liciantur ad
conciones.

39.
Tres differ-
rentia Reip.
in specie.

Atque tot sunt Democratia gradus, ab optima in hoc genere ad pessimam: Reipubl. verò in specie tres diversitates ab Aristot. innuuntur, sed quarum prima ad Democratias retrahitur, quando vid. omnes cives quatenus singuli, æquo jure ad communio- nem Reip. admittuntur. Quia enim multitudine prævaleret plebs, ubiq; imperium anticipat & potentioribus aufert. Aliter autem totus ordo nobilium cum toto ordine plebejorum concurrat, ita ut nec his sine illis, nec illis sine his quicquam de Rep. decerne- re fas sit, nisi de consensu utriusque partis æ-

26. Magistratus fieri ex omnibus.
 27. Sine omni aut sine magno censu.
 28. Sortem præcipuè conuenire rationibus popularibus.
 29. Quatenus sortem Democratia attribuat Aristoteles.
 30. Sortem esse periculosam.
 31. Multos magistratus exigi à Democratia.
 32. Eosq; breues & vicissitudinarios.
 33. Qui nec continuandi sunt, nec duplicandi in una persona.
 34. Instituta popularia circa iudicia.
 35. Quanta sit via iudiciorum.
 36. Quarum rerum iudicia populus sibi præsertim in Democr. retinere debeat.
 37. Nota quadam externa.
 38. Quid sit *Buavaia*.

1.
 Quid sint ha
 nota.

VT denique Democratiam eò certius cognoscamus & ab Oligarchiis distinguamus, signa quædam ex Aristot. 4. *Polit. cap. 13.* & sequentibus. *lib. 6. Polit. cap. 2.* colligere placet & explicare. Signa voco, quæ ex institutis popularibus desumuntur, & à posteriori in notitiam Democratiz deducunt: essentiam vero ipsam non constituunt, ideoque, sicut de proprietatibus prædicamentorum in Logicis ostendimus, & paulò ante de proprietatibus Tyranni diximus, singularitatem quædam etiam in aliis Rebus publicæ popularem modum accommodatis inveniuntur, nec rectè exagitat Bodinus *lib. 2. de Republ. cap. 6.* Aristotelem, quod licet ubique sortitam electionem magistratuum Democratiz asseribat, eam tamen ad Aristocratiam quoque defera, nec satis appositè colligit Contar. *lib. 1. de Republ. Venet.* Venetorum Rempublicam esse Democraticam, quod magistratus sorte eligantur, quia fors propria quidem est Democratiz, sed non soli, sicut substantiz quidem competit, non recipere magis & minus, sed nihilò minus quantitati & aliis quibusdam prædicamentis tribuitur. Nam Romæ in Senatu inter optimates legatos olim sorte duci solitos, testatur Tacit. *lib. 4. hist.* & Cicero inter consulares sortem suam primò exiisse scribit *lib. 1. Epist. 7* nec non Dio *lib. 59.* Claudium refert suffragiis, cæteros legatos sorte

2.
 Propria hac
 nõ esse quar-
 ti modi.

electos fuisse. Econtrario à populo tribus popularibusque comitiis non sorte, sed suffragiis constituiebantur magistratus, perinde ut Athenienses porrectis manibus delignabant, quos sibi præesse vellent. Xenoph.

1. *Græcæ.*

Communissima autem Democratiz nota consistit in Libertate, quem scopum populi in omni statu populari præ se ferre pluribus in locis censet Aristot. *lib. 2. Polit. cap. 9. lib. 3. c. 3.* & ult. *lib. 4. Polit. c. 8. lib. 5. Polit. cap. 1.* & *lib. 6. Polit. c. 2. in pr.* seu in *Civili aequalitate*, ut ait Thucyd. *lib. 3.* qui de permutationibus Rerum quibus Lacedæmonii & Athenienses Græciam turbabant, Aristot. 4. *Polit. c. 11. 5. Polit. cap. 7. in fin.* agens, utroque honestum sibi prætextum finxisse scribit, hos quidem æqualitatem civilem, illos vero Aristocratiam seu statum Optimum.

Necesse est enim omnem Remp. per genus aliquod iuris describi, & *Eth. omnemq; jus consistere in æqualitate, 5. Eth. c. 3.* & 6. Aequalitatem verò non omnes eodem sensu interpretantur, quemadmodum apparuit, cum Solon se æquales omnibus leges cõditarum profiteretur. Quod enim potentiores id de Geometrica, plebei de Arithmetica æqualitate interpretarentur, inde factum, ut pari contentione utrinque consentiretur. Illi enim æquum esse iudicabant, ut quia plus in medium proferret, plus honorum & potentiz reciperent: hi verò seclusa dignitate numerum respiciebant, & paribus numero paria jura deposcebant, prout dicitur, *6. Polit. c. 2.* & disputatur *in 3. Polit. c. 6.* & seqq. Et Plato quidem in sua Rep. sectari vult proportionem Geometricam, quam ex natura perbellè deducit Aristot. 3. *Polit. c. ult. unicuique tribuendum esse imperium pro modulo virtutis secundum quam excelsus*, dicens, quamque Lycurgum in Sparta Republicæ sibi ob oculos posuisse autor est Plut. *lib. 8. 99. Sympos. cap. 2.* ne, veluti omnia jura Cocus probos cū improbis, nullo discrimine, Tros fuerit Rutulusve, confunderet. Verum populus per libertatem intendit æqualitatem Arithmeticam, qua dignus & indignus parigradu constituuntur. Sic enim Theseus apud Euripid. *in fab. Iucind.* in Democ dicit, licere sanioribus cõsequi nullarumq; opum fortiu-

3.
 Libertatem
 esse genera-
 lem notam
 Democratiz.

4.
 Quam aliq;
 aliter atque
 aliter inter-
 pretantur.

5.
 De æquali-
 tate Geomet-
 rica.

6. De Arithmetica.

fortunatis respondere, cum male ab ijs au-
 dierint, Sincereque in forensi omni conten-
 tione minorem quemlibet amplum atq; opu-
 lentium, si causata meliorem habuerit, idque
 boni Timoleon, ejectis Tyrannis, Syraculis
 sese intulisse dicebat, cum ab improbo cive
 in jus vocatum, parere amici probiberent:
*Nequiquam a se tot superata pericula tan-
 tum laboribus liberatas Syraculas, si non lice-
 ret cuiusdam Syracusanorum, qui Veller, uti le-
 gibus, ejus civitatis. Plat. in Timol. nec ab-
 nuit Pistratus iudicio sese listere, cum affe-
 ctaret popularis videri. Arist. 5. Polit. cap. 11.
 quod quia abnucebat Cn. Scipio, alii ita judi-
 cabant: Neminem unum civem, tantum e-
 minere debere, ut legibus interrogari non
 possit: nihil tam aquandam libertatis esse,
 quam potentissimum quemque posse dicere
 causam. Liv. lib. 38. Xenoph. lib. 1. Cyrop. pau-
 lo post princip.* introducit Cyrum a magistro
 vapulantem, quod nihil æquum putasset, ni-
 si quod proportioni Geometricæ responde-
 ret. Nam cum puer magnus corpore, cui
 parva erat tunica, alterum parvum puerum,
 qui tunicam habebat magnam, exuerat, sua-
 que illum tunica, illius autē tunica seipsum
 induerat, Cyrus constitutus causæ arbiter,
 censuerat melius esse ambobus, ut conven-
 nientem uterque haberet tunicam. Ibi ma-
 gister iudicium Cyri probabat, quatenus de
 convenientiā questio eilet, sed quatenus de
 jure, sententiam rescindebat, quia ad justam
 possessionem non requiritur, ut quis possi-
 deat, quod suæ conditioni convenit, prout
 in vera Aristocratia & Republ. Platonis eve-
 nire debet, sed ut possideat secundum leges
 Reipubl. sive conveniatur, sive minus, quæ lex
 est communis Democratix, ubi pari liber-
 tate omnes frui cupiunt, sive eā ferre sciant,
 sive minus. Libertatem autem vulgus inter-
 pretaur potestatem vivendi, ut velis, *Aris-
 tot. 6. Polit. cap. 2. ἔξουσιον ποιεῖν, ὅτι ἡς βουλ-
 ται. Plat. lib. 8. de Republ.* adeoq; inter servi-
 tute & licentiam extremam nihil agnoscit
 medium, *tamquam id sit plura posse in civitate
 habere. Liv. lib. 3. sed tum demum benè cum
 civitate agi censet. quando cuique civium
 agere licet, quod liber. Nam C. catella, ut
 habet adagium, sunt perinde ac beva, & equi*

7. Vulgus liber-
tatem vertit
in licentiam

asiniq; tam liberè per vias grassantur, ut in
 obdium quemque impetum faciant, nisi diā
 cessaverit: deniq; res cætera omnes summa li-
 centia peraguntur, ut proluxè diducit Plat.
 8. de Republ. circa fin. qua quidem populi li-
 centia, cum nihil sit crudelius detrimento-
 siusve, meritò Plato d. lib. 8. summam in hac
 Democratia ponit ἀναρχίαν, quia, ubi nemo
 parere vult, nemo imperare potest: & quid
 est Resp. sine ordine, quam confusio? Tan-
 dem igitur cum libertatem hoc modo in sui
 ipsius & civitatis destructionem tendere vi-
 derent, necessitate quadam deducti sunt ad
 imperium æternum, ut si non omnes simul,
 saltem successivè τῶς ἑξουσίας participes fierēt,
 nec unus prærogativa gauderet præ altero,
 quæ est illa ἰσονομία, quæ nomine Democra-
 tiæ ab Otane & Dionys. Halyc. libr. 4. specio-
 sè proponitur, apud Herod. lib. 3. illa liber-
 tas, juxta quam populi imperium esse dicit.
 Tacitus lib. 6. Annal. Aristoteles vocat æter-
 num terminum, quem Democratix sibi pro-
 positum habeant, ἢ ὡς μίμη ἀρχῶς καὶ ἀρχῶν,
 6. Polit. c. 2. seu potestatem vicissim parcendi
 C. imperandi, lib. 3. Polit. c. ult. in fin. Nam
 cum absolutam libertatem, ἢ μὴ ἀρχῶν, μί-
 λισιν ὑπὸ μὴδῆος respuat ipsa Reipubl. essen-
 tia, quæ in ordine consistit, ad vices muta-
 tas coacti fuerunt τῆς ἀλυθῆρας, τῆς ἰσο-
 νομίας, & in secundis consistere, cum pri-
 mas assequi fas non esset. Repulerat quidem
 Solon à magistratibus quartam infimamq;
 civium classem, τῆς θνητῆς, sed populus tam
 diu cēsuit libertati suæ injuriam fieri, quam
 diu ditioribus perpetuò servire, & magistra-
 tu carere coacta fuit. Vt primum autem tur-
 ba nautica, vi & cogiā contra Medos posita, spi-
 ritus majores resumere cepit, Demagogog-
 rum auxilio, imperium repetiit, & tam infi-
 mis quam summis ad magistratus aditum
 aperuit Arist. 2. Polit. c. ult. Nec Romana
 plebs. quantumvis temperato mitiq; pa-
 trum imperio, ut acquiesceret, sibi imperare
 seivit, nisi cum civitate æquatos haberet ma-
 gistratus. *Id æqua libertatis est, ait Canule-
 jus, si in vicem annuū magistratibus parere
 atq; imperare liceat. Liv. li. 4. & Horatius
 Valeriusq; Consules, ut eversam libertatem
 à Decemviris per partes ob oculos ponerēt,
 Eos, dicunt nihil juris in civitate reliquisse,*

8. Ex qua de-
struitur ordo
imperandi
& parandi.

9. Inde devenit
ad imperium
æternum.

10. In Democra-
tia ad illud
omnes per vi-
ces admitti.

Cam.

*Comitia, & annuus magistratus & circisitu-
dinem imperandi, quod unum exequanda sit
libertatis, sustulisse, priuatos fasces & regium
imperium habere Ls. lib. 3. Sextius verò & Li-
cinius ad diripiendos honores supremos ple-
bem protrudentes, inter cætera sic eam ad-
monent: Quæstores quoq; sic tribunos mili-
tum paucis ante annis ex plebe captos creati:
consulatum adhuc superesse plebeijs. Eam esse
arctam libertatis, id columen, si eò peruentum sit,
tum populum Rom: Verè ex altis ex urbe Reges
& stabilem libertatem suam existimaturum:
quippe ex illa die in plebem ventura omnia,
quibus patrij excellant, imperium atque ho-
norem, gloriam belli, genus, nobilitatem, ma-
gnæ ipsi fruenda, maiora liberis relinquenda.
Ls. lib. 6. Paulòq; post, cum, quod horum
pertinacia partum erat, uniuersis obtinere non
possent, plebs contra fremere, quid se videre?
quid in parte ciuium censeri? si ambos patri-
tos Consules perpetuis videant, nec in vicem pa-
reantur atq; imperetur, sed pars altera in æter-
no imperio locata, plebem nusquam aliò natam,
quam ad seruandam putet. Ls. lib. 7. Tum
demum autem æqua se libertate frui crede-
bant plebeij, postquam sacra profana, auspi-
cata inauspicata omnia fecissent communia,
nec plus imperij à patritiis paterentur, quam
iisdem redderent.*

Ad hanc autem *ισονομιαν* constituendam,
sequentia instituta, quæ in cognoscendo si-
gnorum ratione subeunt plurimum faciunt,
proposita ab Aristot. 4. *Polit. cap. 14. 15. 16.* &
congesta in unum 6. *Polit. cap. 2.* Nam quia
Respub. hæc asseritur in manus omnium, po-
testas autem consistit in Concionibus, popu-
lare est, ut ad Conciones omnes vocentur,
quia, quod omnes tangit, ab omnibus debet
probari. *cap. 29. de R. l. in 6.* Ubi verò voca-
ti conuenerunt, non sunt ab effectu suffragio-
rum, secludendi, quemadmodum Romæ ar-
te Seruij per centurias factum, supra ex Ha-
lyc. lib. 4. 7. & 8. diximus, quoniam in De-
mocratia necesse est plebem prævalere. Plebs
verò negotiis necessariis domi distenta publi-
co non libenter vacat, nisi lucello aliquo in-
ducta: itaque Pericles, ut ab Areopago auto-
ritatem ad populum deferret temperamen-
tum Aristocraticum instituto populari abole-
vit, proposita videlicet mercede iudicij, 2.

*Polit. cap. 10. Plutarch. in Pericl. Populus
enim quæstu illectus frequentius ad iudicia
coiuit, autoritatemque Areopagi, substractis
causis dissolvit. Itaq; ad corruptissimam De-
mocratiam propendere oportet eam Remp:
in qua concionibus merces proponitur, quia,
cum frequenter & facillè conuentura sit plebs,
præmiis illecta, ad libidinem suam & tumul-
tarias sententias omnia rapiet, meliorum-
que magistratum calculos numero ubique
superabit, quod vitium Cicer. pro Flacc. Græ-
corum comitiis exprobrans ait: *Græcorum
autem tota Resp. sedentis concionis temeritate
administrantur, &c.* In qua verò civitate u-
niuersis ciuibus seu concionibus propter an-
gustiam reddituum, præmium decerni non
potest, seu ubi populus semper convocari ne-
quit, in his oboriri *βυλὴν* dicit. *Arist. Polit. 15.
6. Polit. 2. C. 1. Vulgatum apud Græcos ma-
gistratum, quem Roma ignorat, siquidem
patritius Romanorum Senatus è diametro
Curiz seu Consilio Græcorum repugnat, per-
inde ut *μεροσία* Lacedæmoniorum. Græci e-
nim ex uniuersa multitudine promiscuam
quendam numerum ciuium colligebant, cui
nomine populi, cum eum convocari ex re fore
non censerent, negotia publica & delibe-
randa & expedienda committebant, eumq;
in Repub. Atheniensium *βυλὴν* vocatū fuisse,
docet *Thucyd. lib. 8.* quando ait, sub initium O-
ligarchiz à Pisandro introduci ceptæ, adhuc
populū & *βυλὴν* ex consuetudine congregatā
fuisse, ita tamē, ut nihil cōsultaretur, nisi quod
conspiratis probaretur. Excluso verò populari
statu, Quadringentos à Pisandro constitutos
scribit comitantibus centū viginti adolecen-
tibus circumstitisse intra curiam *βυλῶν τὸς
ἀπὸ τῆς πόλεως* iisq; præcepisse, ut summa mer-
cede egrederentur. Attulerant autē ipsi mer-
cedē illis totius reliqui temporis, & eam egre-
dientibus perfoluerunt. Itaq; hunc in modum
Senatus nihil refragatus è curia prorepsit, &c.
Exclusis verò à Rep. quadringentis, res ad Sen-
atum simul & populum, ut ex iudicio, quod
in octo Duces à Senatu factum est, patet apud
Xenoph. li. 1. Græcam. rediit. Quia verò conciliū
hoc ex uniuerso populo promiscuè, diues quis
sit an pauper, nobilis an plebejus, adopratur,
plebisq; uniuersæ conuentui succenturiatur,
inter plebejæ Reip. instituta meritò annume-
ratur**

13.
Conuenienti-
bus mercedem
proponere.

14.
βυλὴν
constituere.

11.
Instituta po-
pularia ad
conciones spe-
ctantia.

12.
Omnes vocare
ad conciones.

15.
Quid sit
βυλὴν.

Aaaaa ratur

ratur, quoniam triginta Tyranni Atheniensibus à Lyfandro impositi, cum admoniti essent à Theramene, Dominationem illam violentam & crudelē non diu duraturam, nisi focios ad rerum administrationem sibi assumerent, ut populariores fierent, & imperium suum ad Democratiam propius dimitterent, tria millia civium asciverunt, in consortium potestatis, quorum confessum βυλῆν ad imitationem veteris formæ vocat Xenoph. lib. 2. *Græcæ*. Hoc modo constitutas hodiè videmus Helvetiorum Respubl. quarum aliarum montanarum maximè, Utranorum, Suisensium, Undervaldorum, Tugiorum, Glarensium, Abbati-cellanorum, aperta Democratia utuntur, & ad conciones statas vel indictas singulos cives, modò puberes sint, vocant: ceteræ verò βυλῆν constitutam habent, ad quam negotia publica referuntur, Tiguri & Bernæ & Friburgi ex ducentis, Basileæ ex ducentis quadraginta quatuor, Schaffhusæ ex octoginta sex, Lucernæ ex centum, quæ consilia, quia presentant populum, Democraticam quidem libertatem non extingunt, cum omnibus, mutatis vicibus pateat ad ea aditus, Aristocratico tamen temperamento tolerabiliorem faciunt, ut *Sell. 3.* dictum fuit. Quò citius enim pauci & melius selecti cives negotia expediunt, quam plures & imperitiâ temerarij, eò melior est Democratia cum βυλῆν, quam sine ea. Augetur autem hoc concilium, quando plebi merces nulla præbetur, quod tum detrectet forum, & lites remittat ad magistratus 4. *Politic. cap. 15.* quemadmodum, antequam iudicia Pericles faceret mercenaria, Athenis in institutione Solonis in Areopago factum legimus, nec quicquam Pisandri asseclæ prius ad demoliendam Democratiam correxerunt, quam ut mercedem, in iudicia impendi solitam, in stipendium militum averterent, nec quenquam ex præmio publico vivere, præter milites sinerent. Ipsi enim qui Optimates videri volebant, privata sua bona in medium afferebant, utque eò plus lucrarentur, ditissimos quosque in consortium imperij allegebant, postquam se jam non pro ingratum alienis civibus, sed pro sua Republica quam recens invaserant, pugnae discrimen subituros putabant. *Thucyd. lib. 8.* Ubiigi-

tur civibus omnibus merces numerari non potest, proximum est, quæ præfinito tempore ad magistratus sublegendos, aut ut de eorum actibus cognoscatur, aliave de causa ordinariè indici solebant, vocanturque tum Aristoteles 6. *Politic. cap. 2.* tum Polluci *lib. 8. ἐκκλησία κρυία*, cui opponitur *ibid. σύγκλητος*, seu extra ordinem indici solita, quem admodum cæso Atheniensium exercitu à Lyfandro raptim concionem coactam fuisse scribit Xenophon *lib. 2. Græcæ*. in qua, quæ ad defensionem urbis videbantur necessaria, in arenâ concludebatur. Quod si ne his quidem sumtus publici suppetant, saltem magistratibus, ne eos plebs respuat, & divitibus pro desertis relinquat, præmium adiendum, aut iis saltem, qui olim cogebantur *εὐοικεῖς μὲν ἀνάγκη*, quas Cicero *lib. 4. Tuscul. qq.* vocat, *Epulas magistratuum*. Cogitur enim adhuc hodiè Dux Venetorum cum consiliarius, nec non Dux Genuensium cum duobus ex Gubernatoribus per vices, in publico palatio regiè vivere, & Major Londinensis publice cibum præbere tenetur, cuicumque placeat convivæ esse, quod certè in populari Republica sine sumtu publico fieri non posset. Non enim magis, qui Reipublicæ causa sumtus, eos præstare vel posset vel vellet, in populo inventurus esses, quam Athenis, qui *λατρυγίας* obirent, & bona sua in Epulas ludos & Gymnasia, profunderent. *Demosten. in Lepim. Vipsan. ad 1. Olinth.* Quando verò magistratibus aut Concilio seu βυλῆν plurima permittuntur, ut in prima Democratia & proximè ab hac discedentibus, fieri solere supra diximus, nihil minus *Concio*, inquit Aristoteles, *omnium manet Dominæ*, & si non omnia, saltem suprema Majestatis jura sibi retinet, quia, si abdicaret in magistratus, pro Democratia nasceretur Oligarchia, prout Democratia Romanorum abiit in Monarchiam, cum populus Imperatori omne jus suum cederet. Quænam autem sint illa, concisè proposuit *Aristoteles 4. Politic. cap. 14. in princ.* Vid. de *Lepim.*, & de *Republica*, *Quæ ut quæ à magistratibus edita sunt, iudicant.* Nam nisi populus magistratus designandi & rationes ab iis deponendi potestatem habeat, quod Solon saltem in hæc classi-

16.
Exempla
τῶν βυλῆν
in Republic.
Helvetior.

17.
Meliores est
se Democrat.
cum βυλῆν
quam sine ea.

18.
Areopagitorum
exemplum.

19.
Mercedem
persolvenda
concionibus
statu.

20.
Aut saltem
Magistrati-
bus.

21.
Qui olim
in Epulaban-
tur.

22.
Concionem in
Democr. man-
ere omnium
Dominam.

classi cum cæteris commune reliquit, *seruus* ait Aristoteles, *necessario officium est hostis*, 2. *Polit. cap. 10.* Succinctè loquendo, Summa Majestatis jura, quæ diximus esse incommunicabilia, *libr. 2. de jur. Majestatis. cap. 2.* penes conciones relinqui necesse est, seu penes conventum uniuersorum civium. Uniuersi autem participes fieri possunt concionum duobus modis, qui 4. *Politice. cap. 14.* proponuntur. Nam omnes vel simul vel per vices ad conciones vocantur. Per vices convocari populum volebat Telecles Melesius, ex singulis curiis, tribubus, vicis, vel quocunque modo devisa fuerit civitas, nunc hos, nunc illos citari iubens, donec ad omnes peruentum fuerit, quemadmodum Veneti per *Seffers*, Lucenses per *Terzjeri*, Florentini per *Arres*, Helvetij per *Sodalitates* civitates distinguunt, & ex singulis, secundum ordinem, magistratus accerunt. Omnes vero simul conveniunt vel semper, idque in Democratia pessima, vel ad certas tantum res expediendas, sive leges ferendæ sint & antiquandæ, sive de bello, pace, fœderibus & sociis deliberandum, sive rationes repositendæ & provocatio ultima recipienda. Atque ita se habet Democratia circa conciones, in quibus vertitur cardo Reipublicæ & caput Majestatis.

23.
Omnes vocantur ad conciones vel per vices vel simul.

24.
Vel ad certas vel ad omnia expedienda, qua incidunt.

25.
Instituta populi circa distributionem magistratuum.

26.
Magistratus fieri ex omnibus.

Alter ordo institutorum refertur, 4. *Polit. cap. 15.* ad rationem distribuendi magistratus. Potestas quidem distribuendi indubitato manet penes populum, sed ratio distribuendialia est in Democratia, alia in Oligarchia. Quia enim magistratum non tantum magna est in Republica potestas, sive in hanc sive in illam partem flectendi Reipublicam, pro ut ipsi affecti sunt, sed fructus quoque & honoris Reipublicæ in iis consistere videntur, prout paulò ante, æquatam libertatem ex æquata magistratibus à vulgò æstimari solere diximus, hinc fit, ut tum demum iusta libertate cives se perfrui arbitrentur, si promiscuè ex omnibus magistratus eligantur. *Ἡ δὲ αὐτὴ ἐν ὅκων μέρτων γένεσις δὲ δημοκρατίαν.* Et proinde Solon, cum extremam classem à magistratibus repelleret, non extremam Democratiam, sed Aristocratica ratione temperatam, ut censet Aristoteles, 4. *Polit. cap. 10.* instituit, nec prius ad summum popularitatis

devenit Respublica Romanorum, quam privilegium usurpandi majores magistratus patuitij certaminibus tribunorum pl. perdidissent. Megarensium enim Reipublicam propterea Oligarchiis accenset Aristoteles, 4. *Polit. cap. 15.* quod magistratus possiderent soli illi, qui, cum à plebe eiekti fuissent, armis imperium recuperaverant. In Democratia verò, quæ omnibus æqualem propinat libertatem, absque discrimine omnes ad quoscunque magistratus admittuntur, 4. *Polit. cap. 15.* 5. *Polit. cap. 8.* 6. *Polit. cap. 2.* ideoque nec nobilitati, nec censibus aut divitiis alligantur officia publica, aut certè censu non definiuntur ampliori, quam qui cadere possit in quemvis è populo. In prima enim eaq; maximè tolerabili Democratia ex censu legi magistratus, docuit Aristoteles, 4. *Polit. cap. 4.* 6. quoniam pro ditioribus, aut qui sint alicujus fortunæ semper melius præsumit ratio, quam pro abjectis & egestate contritis, 4. *Polit. c. 8.* 6. *Polit. cap. 4.* Censum verò non oportet egredi facultates populi. Alias contraherent magistratus ad paucos & devenient Oligarchici, 4. *Polit. cap. 6.* Quia etiam fors non facit distinctionem inter divites & pauperes, nobiles & plebejos, idcirco dicitur accommodata Democratia, non quod absolutè signum pathognomicum, ut vocant Medici, seu infallibile præbeat, cum possit etiam in Aristocrata & Monarchia quandoque locum habere, sed quod illi rationi valdè consentiat, quæ sine discrimine quivis ad magistratus rapi debent: qua de causa Aristot. 4. *Polit. c. 15.* non simpliciter dixit, *sorte creari*, sed *sorte creari ex omnibus* populare esse: imò ne suffragia per sortem à Democratia quisquam exclusa suspicaretur, *ἀξίον* conjunxit cum *καθῆκον* utrumq; populare esse dicens, si ex omnibus eligantur magistratus, sive suffragiis, ut Athenis & Romæ, sive sorte, sive alios quidem sorte, alios suffragiis. Nam c. 14. *lib. 4.* jam præmonuerat, quod *lib. 6. c. 2.* repetit, sortis incertitudini non esse committenda ea munera, in quibus experientia & ars requiritur, quoniam hæc fors non discernit, & periculosum est fabro alicui lignario cæmentariove navem regendam comittere, non secus ac si Medicum sortitò ducere, ac non potius doctissimum & experientissimum quemq; circum-

27.
Sine magno censu.

28.
Sortem conveniunt Democratia.

29.
Quatenus for an Democratia astringunt Aristot.

30.
Sortem esse
periculosam.

Spicere velis, cui vitæ tuæ thesaurum concre-
das, *Phil. de creat. princ.* Lacedæmoniorum
infuturū plures vituperasse auctor est Xenoph.
lib. 4. Grecan. quod imperium classis toties
commutando, sæpe imperitos maris, peritissi-
mis Ducibus substituerent, quemadmodum
Callicratidem successore Lysandro miserant.
Plut. in Lysandr. & Fabius Max. prudenti o-
ratione revocat sententiam prærogativæ Cen-
turiz, quæ periculosissimo tempore T. Octa-
cilium Consulem dixerat, tanquam nec mili-
tiæ, nec imperij usu magis spectatum, quam
fuerat Terentius Varro, solo vulgari applausu
tumidus, non ullo honore antegesto *Liv. lib.*
22. C. 24. Quantum indigniores depromet fors,
& per imperitiam unius magistratus perni-
ciam sæpe acceret toti Reipubl. ? Nec enim
ea felicitas facile cuiquam contingit, qua Lu-
cullum scribit Cicero, cum exercitus nun-
quam duxisset, in castris versando bonum o-
vasisse Imperatorem, nec ubi sæva coorta tem-
pestas est ac turbato mari rapitur Senio navis,
eius vitæ tuto committi potest, ut ait Fabius, apud
Liv. lib. 24.

31.
Multos in De-
mocr. esse ma-
gistratum.

Quia verò omnes ad magistratus admitti
impossibile est, eò saltem collineant institu-
ta Democratica, ut quam plurimis locus fiat.
Fit autem per vicissitudines imperandi, quæ
non tantum æquant imperio cives, sed pluri-
bus quoque successivè aditum ad Rempublicam
aperiunt. Unde in Democratia nullus
potest esse magistratus perpetuus, quia præ-
cluderet cæteris viam, & eximeretur à neces-
sitate rationum reddendarum, præterquam
quod nulli Reipub. periculosior sit magistra-
tum majorum continuatio, quam popula-
ri, eò quod nulli libi facilius ad Tyrannidem se
quisque possit obfirmare: imò ne diuturnus
quidem, quando cum plures desiderant, &
posterior impellit priorem. Cato enim quo-
ties eundem refici magistratum videret, con-
tra legem fieri dicebat ac si plures non essent
digni: *Plut. in Cat.* Appius Claudius conti-
nuatos tribunos Sextij & Lucinij regni instar
in libera Repub. habere putat, dum ait: *L. il-
lum Sextium C. C. Lucinum perpetuos, si Divi
placet, tribunos, tantum licentia novem an-
nis, quibus regnant, summissis,* &c. *Liv. lib.*
*6. L. Quintius Cons. cum populus auctores leg-
gis Terentillæ subinde Tribunos pl. reficeret,*

32.
Etiq. breves
& vicissitu-
dinarios.

refectus itidem à patribus, ne quid plebi ce-
derent, T. Claudium collegam adhortatur,
*ut populum Romanum hac licentia arceat, nec
se contra Scitum, quo contra Rempublicam videri decre-
tum erat, eosdem magistratus refici, Consulem
creari sinat, sed id ita accepturum, ut non ho-
norem suum à Collega impeditum, sed gloriam
spretis honoris auctam invidiamq., qua ex con-
tinuato eo impenderet, levissimum putaret.* *Liv.*
*lib. 3. M. enim Duellius tribunus pl. hoc sibi
prognosticū jam ante fecerat, ut erat vir pru-
dens, ex continuatione magistratus nihil præ-
ter invidiam imminere.* *Liv. lib. 2.* Invident
autem illi, qui quem affectabant & ex æquali-
tate secundum numerum tacitis votis sibi
tribuebant, ab aliis præcipi honorem vident,
sicut Afinius Gallus *Sax* ait, *per singulas annos
vitari offensiones, quamvis repulsam propin-
qua spes soletur, quantum odij fore ab his, qui
ultra quinquennium rejiciantur.* *Tacit. 2. An-
nal.* Ut igitur omnium votis, quantum fieri
potest, satisfiat, imperia demerita, ut ait Ma-
mercus Dictator placere non debent, nec idem
magistratus eidem sæpius tribui, quemadmo-
dum Thurij intra quinquennium, *Aristot. 5.
Polit. cap. 7.* Romani intra decennium, Mar-
tio Cenforio suadente, veterunt quinquam
ad eundem magistratum redire, *Plut. in Car-
tol. Liv. lib. 7.* quam legem Fabius Max. re-
citari iussit, cum ipsi toties Consulatum obtru-
deretur. *Liv. lib. 10.* Nec defuerunt, qui cre-
dunt ab adversariis Cæsarum continuatione Con-
sulatum & honorum congestione, dedita
opera questam fuisse invidiam. *Plut. in Cæs.*
Non enim satis civile esse, magistratus con-
tinuari dixerunt tribuni, cum Q. Fulvium
Consulem refici intercessione prohiberent,
Liv. lib. 27. & Senatus aliquoties censuit, id
fieri contra Rempublicam. *Liv. lib. 3. C. 23.* La-
cedæmonij non patiebantur quemquam clas-
sis imperio bis potiri. Xenoph. 2. *Grec. Plu-
tar. in Lysand.* Athenienses legem habebant:
*Ne quis ultra quinquennium publica pecunia
curam administraret.* *Plut. in Lyc.* & Nec vi-
sterum Syndico fieri liceret, ne id munus ob
publicam utilitatem inventum, in questum
compendiumque privatum converteretur.
Demosthen. or. 1. 111: Huc facietiam lex,
quam citat Cato Consul, cum Q. Fulvij Flac-
ci nomen inter candidatos præturæ accipe-
re no-

33. *Nec duplici-
dati uni tan-
tum.* re negaret, quod ædilis curulis jam de-
signatus erat: *Duos enim simul magistratus,
præsertim curules, unum neque capere posse ne-
que gerere:* necid Fulvius negabat, sed quere-
batur, sibi invidiam geminatis honoris fieri,
tanquam non apparet, ubi designatus prætor
esset, exemplo adulescentis se abdicaturum. *Lib.
lib. 3.*

34. *Infructa po-
pularia à lu-
diciis de-
sumta.* Tertius ordo signorum desumitur ab A-
rist. à iudiciis 4. *Pol. c. 16. 6. Pol. c. 2.* cum qui
iudices constituti sunt, potestatem nanciscan-
tur in magistratus ipsos, coram quibus acta vel pro-
bandi vel antiquandi. Nam tribuni pl. Rom.
etiã sibi magistratus maj. prohibendi jus
non haberent, quia tamen post sententiam in
Martium Coriolanum latam potestatem sibi
sumserant ad patritios cõdemnandos, & ra-
tionem à Consulibus ipsis exigendam, magi-
stratus omnes plebis effecerunt studiosiores.
Servilium enim Halam occisorem Sp. Melii,
& Minutium accusatorem, tribuni pl. sequen-
ti anno statim criminati sunt ad populum,
*Lib. lib. 4. & L. Manlium de posita dictatura
causam apud populum de delectu acerbe à se
acto dicere coegit M. Pomponius trib. pl. Lib.
lib. 7. Valer. lib. 5. cap. 4.* Cicero magistratus
ablegat ad Censores, ut apud eisdem, post-
quam magistratu abierint, edant & exponant,
quid in magistratu gesserint, deque his Cen-
sores præjudicent, *lib. 3. de legib. in fin.* Fuit-
que longa patrum Equitumque apud Rom.
concertatio, utris iudicia exercere fas esset,
quæ Gracchus Equestrî ordini detulerat. *Plu-
tar. in Græch. de quo etiam Tacit. lib. 12.
Annal. nu. 13. Claudium omne jus tradidit, de
quos ortos seditione aut armis certatum, cum
Sempronis rogationibus equester ordo in pos-
sessione iudiciorum collocaretur, aut rursus
Servilia leges Senatus iudicia redderent, Ma-
riusque & Sylla olim de eo vel præcipue ella-
runt.* Aristoteles verò, si non omnia, saltẽ
maximarum rerum iudicia in Democratia
adjudicat universo populo, quoniam, quæ ad
Rempubl. pertinent, ut sunt rationes à ma-
gistratibus repetendæ, supplicia Ducum, &c.
quia inter jura majestatis annumerantur non
alibi quàm à Majestate dijudicari possunt.
Quare verò contractus privatos huc referat,
incertum est nisi ultimam provocationem,
seu repetitum de iis iudicium post appellauo-

35. *Quanta sit
in iudicio-
rum.*

36. *Veris iudicia
exercenda
concertantur.*

nem intelligat. Sic enim à Majestate dijudi-
cantur: secus magistratibus, tanquam res mi-
noris momenti & privatæ committi solent.

Atque hæc ferè sunt Democratiz notæ ab
Arist. propositæ & à nobis explicatæ, quibus
licet adjicias & illam ultimam ex 6. *Polit. c. 2.*
quod scilicet ut divitiæ, genus, & virtus seu
disciplina Oligarchiæ propria sint: ita Demo-
cratiæ, paupertas, generis obscuritas, & *Bar-
baritas*, quæ alii per cultum artium humilio-
rum, alii per sordida opificia, alii per sordes in-
terpretantur. Arist. n. *lib. 1. c. 6.* sordidas artes
vocat *τέχνας βάρυρας* & *lib. 7. c. 7.* *βάρυρας*
ponit pro opificii vita. Hoc verò loco *βα-
ρύτερας* opponit *καυδέας*, ut per eam ex vi op-
positionis nihil intelligere valeamus, nisi præ-
viam institutionem, à virtute abducentem,
qualis est opificum & mercenariorum. Quan-
quàm verò nec illa Oligarchiæ, nec hæc Demo-
cratiæ essentiam componunt: tamẽ quia,
qui priores sunt in populo Oligarchiasq; con-
dendi facultatem habent, uno horum ferè su-
perbiunt, vel divitiis, vel generis antiquitatẽ,
vel virtute, multitudoque vice versa plerunq;
ex pauperibus, ignobilibus, & opificibus seu
mercenariis constatur, restet has quoque notas
recipimus, non tanquam ab essentia, sed à
propriis accidentibus petitas.

37. *Nota exte-
ria.*

38. *Quid sit
βάρυρας.*

CAPUT SEXTUM.

DE MIXTA REPUB-
BLICA.

SUMMARI A.

1. An dari possit mixta Resp & in quo ve-
ra mixtio consistat.
2. De statu Reipubl. Laconica.
3. De statu Reipubl. Romanæ, usq; ad im-
perium Iulij Caesaris.
4. De statu Imperij Romani ab Augusto
usq; ad imperium Caroli M.
5. De statu imperij Germanici hodierno.
6. De statu regni Gallici hodierno.
7. De statu Reipubl. Polonica.

SECTIO I.

SECT. I. An detur mixta Resp. & in quo vera mixtio consistat.

1. *Quinam mixtam Reipub. introduxerint & probent.*
2. *Distinguitur inter formam & administrationem Reipubl.*
3. *Quarum confusione multi impingunt, quorum errores examinantur.*
4. *Dum administrationes cunctas confundunt cum formis Reipub.*
5. *Vt exemplis quam plurimis probatur.*
6. *An in Atheniense Reipubl. mixtio aliqua fieri possit.*
7. *Ex administratione non esse assumendam formam Reipubl.*
8. *Regnum Gallia esse Monarchicum.*
9. *Perinde ut regnum Anglia.*
10. *Exemplo Elementorum probatur, quod non quavis admixtio rei aliena pariat veram mixtionem.*
11. *Temperamentum secundum pondus facile alterari.*
12. *Distinguitur inter alterationem & mixtionem Reipubl.*
13. *Qua sit vera mixtio Elementorum.*
14. *Qua Reipublicarum.*
15. *Mixtionem attendi penes formas.*
16. *Et in Reipubl. penes Majestatem.*
17. *Quinam disputent contra mixtionem Reipubl.*
18. *Obiectio praecipua Bodini.*
19. *Redarguitur.*
20. *Primus modus, quo possibile videtur resp. misceri, proponitur.*
21. *Statimq; redarguitur.*
22. *Quia non inducit mixtionem.*
23. *Et consistere non potest.*
24. *Secundus modus mixtionis.*
25. *Examinatur & rejicitur.*
26. *Inter plura imperia ejusdem potestatis rationem esse concordiam.*
27. *Mixtionem secundam ne fieri quidem modum in Reipubl. existere posse.*
28. *Et extinguere essentiam Reipubl.*
29. *Municipia distingui à perfectis Reipubl.*
30. *Aequalem Majestatem in tres status Reipubl. non posse subsistere divisionem.*
31. *Nec possibile esse dari duos Deos.*

32. *Tertius modus mixtionis Reipubl.*
33. *Quid sit auctoritas: quid Auctorem fieri.*
34. *Auctoritas & potestas quomodo distincta in Rep. Rom.*
35. *Rejicitur & hic modus, quod ex eo non fiat mixtio.*
36. *Auctoritas patrum tantumdem valuit, quantum potestas populi.*
37. *Sine potestate populi proscribatur auctoritas patrum tantum.*
38. *Veram mixtionem querendam esse circa jura majestatis.*
39. *An mixta Resp. sit omnium maxime durabilis.*
40. *An jura majestatis sint indivisibilia.*
41. *Primatio, qua dicuntur recte indivisibilia.*
42. *Si scilicet referantur ad perfectissimum Majestatis gradum.*
43. *Indivisibilem & indivisibile differunt.*
44. *Altera ratio, qua jura Majest. dicuntur indivisibilia à Subjecto.*
45. *Sed qua nihil facit ad propositum.*
46. *Distinguitur inter potestatem & personam Imperantis.*
47. *Quomodo Bodinus male interpretetur indivisibilitatem Jurium Majestatis.*
48. *Majestatem non esse indivisibilem.*
49. *Bodini argumentum.*
50. *Rejicitur.*
51. *Bodinus praesupponit argumento suo fundamentum impossibile.*
52. *Modus quidam mixtionis possibilis adumbratur.*
53. *Leges pactioatae in Reipubl.*
54. *Qui ferant leges fundamentales in mixta Reipubl.*
55. *Legibus ab initio latis & juratis nulla pars contra venire potest.*
56. *Quomodo Bodinus jura Majest. distribuat.*
57. *Commodior ratio ea distribuendi.*
58. *Mixtio Reipubl. suis exemplis ostenditur.*

Ulm dicente Tacit. 4. *Annal. Cunctas nationes & urbes Populus, aut primores, aut singuli regant, seu Seneca, Epist. 19. Interdum populus sit, quem timere debemus: interdum, si ea constitutio disciplina, ut plurimum per Senatum agantur, gratiosi in ea timeantur. Veri, interdum singuli, quibus potestas populi & in populum data est, hoc est, cum fiat tres simpli-*

ces Rerumpub. species, de quibus prolixè egimus hoc *lib. 2.* non immeritò quæritur: Utrū hæ Rerump. formæ inter se misceri, & quartam aliquam novâ, à simplicibus distinctam, suo concursu parere queant. Univerſa enim propè antiquitas mixtam Rempubl. agnovit, camq; opinionem in hoc seculum profudit, ut videre est apud Herod. *lib. 3.* Platon. 3. *§ 6. de ll. lib. 3. de Republ.* Isoc. *in Areop.* Arist. 2. *Pol. cap. 4.* 4. *Pol. c. 9.* 12. Polyb. *l. 6.* Haly-carn. *l. 7.* *§ 8.* Iustin. *l. 2.* Volat. *l. 36. de Polir.* Machiavell. *l. 1. discurs. cap. 2.* Contar. *libr. 1. de Rep. Vener.* Hottom. *libr. 2. Antiq. Rom. c. 1.* Haillen. *lib. 3. de stat. Franc.* Simler. *lib. 2. de Rep. Helvet.* Pac. 4. *Polir. c. 8.* Peucer. 5. Chron. *Phil. in pr.* Bellarm. *lib. 1. de sum. Pontif. c. 1. lib. 2. c. 2.* Guillaum: de la perriere en son Miroir *Polir. pag. 20.* Piccol. *grad. 10. Esb. c. 9.* Venturam Czecum *Catal. in l. 2. de Orig. Tur. libr. 1. Caf. in 2. Polir. c. 10. 3. Polir. c. 5. 4. Pol. c. 9. ibid.* Giphân. & Petr. Victor. Genes. Sepuly. *in c. 8. § 9. lib. 4. Polir.* Martin. Burch. *ibid. c. 9. in pr.* Bartholom. Cavalcant. *disc. 11. delle. Republ. mile* Sebast. Frizzo. *de governi civilt.* qui tamen maximam partem aut exemplis agunt, aut verbis saltem mixtionem præsupponunt, rationes, aut formam mixtionis non explicant. Quidam etiam eò delabuntur, ut dum inter Rerump. formas & gubernationes non distinguunt, nullam ferè Remp. simplicem relinquunt, quandoquidem multæ Democratiz gubernantur Aristocraticè per Senatum, iuribus Majestatis interim penes populum universum tanquam Dominum directum aut proprietarium, residentibus. In qua re labitur ipse Bodinus, qui longè ab hac scabie aliàs tenere manus gessit, dum *libr. 6. de Republ. c. 4.* Genevesium statum Aristocraticum pronunciat, quod à Senarib. tribus, quorum secretior ex XXV. alter ex XL. tertius ex Ducentis civibus constat, pleraq; negotia expediantur, non convocato populo universo, cum tamen Ducenti representent universum populum, à quo & electi sunt, & potestatem acceperunt ad instar concilii, quâ *βουλῆ* Græci vocabant & Arist. maximè popularem magistratum esse tradit, *lib. 3. Polir. c. 15. lib. 6. Pol. c. 2. § ult. Thucyd. lib. 8. Xenoph. 1. § 2. Græcan.* Item dum *lib. 2. de Rep. c. 6.* Norimbergensibus puram adjudicat Aristocratiam, eò quod

Senatum ex certis familiis legant, & hujus arbitrio rerum summam ferè committant, cum tamen nobilis ille Senatus sit obnoxius populo universo, illiq; rationem reddere teneatur, ut testatur Giphân. *Comm. in li. 2. Polir. c. ult. in lib. 3. Polir. c. 7.* nisi per populum intelligat totum consilium, eodem errore quo Contaren. *lib. 1. de Rep. Vener.* in Magno Venetorū consilio collocat Democratia, id quod descriptioni Reipub. Norimb. propius videtur, ut supra dictum fuit. Simlerus verò *lib. 2. de Rep. Helvet.* gravius impingit, dum Tigurinorū, Bernensium Lucernensium, Basileensium, Friburgensium, Soloduriorū, & Schafhufensium Respub. comparat Romanæ aut Venetæ, utraq; mixtas statuens, cum tamen magistratus Aristocratici in Romana Republ. ab autoritate populi penderent, in Venetorum verò à conventu magno, excluso populo. Illi verò debetur Respubl. qui superior est, nō qui nomine superioris administrat. Ridiculū enim est, quod Ventura Czecus *d. li. 1. Caralescos in l. 1. de orig. Tur.* mixtionem Reipubl. Rom. proposituros, Monarchiā collocet in Dictatura, Oligarchiam in Consulibus, Aristocratiam in Senatu, Rempubl. in populo. Nam ne nomina quidem formarum Reip. intellexit, nedum ut ea rectè accommodaverit, aut inter potestatem precariam distinguere potuerit & propriam. Bodini arrogantem jactantiam, qua neminem ante se distinxisse inter formam & administrationem Reip. ex manifestis Aristotelis verbis *lib. 4. Polir. c. 5. lib. 6. Pol. c. 4.* supra retudimus. Multum certè interest, utrum potestas, qua quis utitur in Repub. propria sit utentis, an ab alieno dependeat arbitrio. Nec enim Helvetiorum aut Germanorum civitates propterea Aristocraticæ dicendæ sunt, cum Simlerus *d. lib. 2. § Bodin. 2. de Rep. c. 6.* quia à Senatu paucorum reguntur, quoniam administratio penes senatū, vis imperii penes populum est, qui jure suo rationes à Senatu & Magistratibus reposcit, prout ante aliquot annos Magdeburgi, ante paucos Coloniz factum meminimus, & nunc eadē controversia vertitur inter Senatum & populum Francofurtanum ad Mœnum. Solon visus est quibusdam temperatam Rempub. constituisse, ut refert Aristot. *2. Polir. c. 10.* in quorum numero est Isocr. *in Areop. Pac. 2. Pol. c. 10.* Cavalcant. *disc. 11.* eò quod Arcopagiticū Senatum

1.
Qui Auctores mixtā Remp. introduxerint & probent,

2.
Distinguitur inter formam & administrationem Reipubl.

3.
In quare multi impingunt & errant.

4.
Qui administrationem civitatum confundunt cum forma Rerumpub.

5.
Probatum exemplis

Oligarchiæ speciem præferentem, & magistratum per suffragia designationem, quæ Aristocratiam sapit, reliquerit, & populum præterea ad iudicia, in quibus vertebatur cardo Reip. vocaverit: Plato in *Menex. circ. med.* Athenis agnoscit *μὴ ἰσοδότης πάλαι ἀριστοκρατίας*, eò quod summa quidem rerum sit penes populum, sed is imperia & potestatem, *ἀρχὰς καὶ κέραι*, iis attribuat, quos iudicari optimes omnium. Sed quod horum sententia non probetur Aristoteli, ex iis, quæ statim & in *pr. lib. 4.* subjicit, ad oculum patet. Xenophon quippe omnium popularium Remp. primam extitisse Atticam testatur, de *Rep. Athen.* id quod Arist. nos accipere jubet, non de ea facit Reipubl. quæ aut ante Solonem, aut à Solone inducta fuit, quippe cum Aristocraticis plurimis institutis populi dominans supprimeretur. Sed postquam ambitiosi Demagogi potestate, quam populo ampliore, quam æqualis temperatura exigebat, concesserat Solon, abusi, alter Senatui Arcopagitico alas præcideret, alter populum sportulis & mercede demereretur, præcipuè cum populus post pugnam Salaminiam, Navarchia totius Græciæ ad se traducta, spiritus altiores sumeret, & imperium petulantius affectaret, Aristocratica etiam instituta in popularia mutavit, in eamque degeneravit Democratiam, quam descripsit Xenophon & de qua Plutarch. in *Cim.* Athenienses reprehendens, quod absente Cimone, Arcopago & senatu è medio remoto, puram Democratiam introduxerint. Nulla enim alia ratione differebat Respub. Solonis à Periclis, quam quod institutis & gubernatione magis Aristocratica temperaretur. Re enim ipsa popularis erat, cum populo concessisset Solon potestatem magistratus designandi, & rationes ab iis recipiendi, licet magistratus non legerentur promissuè ex quibusvis de plebe, sed ex tribus prioribus Centibus, eorum, qui vel quingentos, vel trecentos, vel ducentos medimnos, in redivitibus annuis haberent *Arist. 2. Polit. cap. 10. Plutarch. in Sol. Pollux. lib. 8. c. 1* bi verò, populus mandat magistratus & potestates designat, ubi rationes rerum gestarum exigit, ubi de rerum summa iudicia exercet, ibi popularem puram esse Rempubl. ex supra dictis *c. 4.* liquet. Unde rectè Diogenes fastidientem

feseq; efferentem Demosthenem irridebat, cum popinam intrare recusaret inquiring: *At quis Dominus tuus*, plebem intelligens, *quandò dicis intrare curas*. Si enim ex institutis aut formula gubernationis Reipubl. vel mixtionem vel simplicitatem æstimare velis, quam tandem invenies Remp. popularem? cum, ut ait Pompon. in *l. 2. §. deinde quæ deff. de Orig. Jur.* crescete populo, difficulterq; in turba tanta hominū coeunte necessitas ipsa curâ Reip. ad Senatum deducat, quod regnum mihi dabis purè Monarchicum, cum Regis sit, quantum fieri potest, honores & consilia cum Subditorum præcipuis communia habere? Trajanus ad eò familiariter administrabat Remp. ut in verba Consulis juraret, nec ullam se legem sine consilio aut autoritate Senatus promulgaturum promitteret, *Plin. in panag. quod & Alexandrum Severum fecisse constat ex Herod. Lamprid.* nec non Tiberius sub initium imperii omnia cõmittebat patribus, ad quos comitia ex campo revocaverat, *Tacit. libr. 1. Ann.* doctus arcanum hoc à patre Augusto, qui provincias, molestia carentes patribus regendas concedebat, bello obnoxias sibi retinens, ut sub specie laborum imperium cum exercitibus ad se traheret, nomè inare regendarum provinciarum ad Senatus curam ablegans. *Dion. lib. 53.* Nero etiam appellationes omnes iussit ad Senatum deferri, *Suet. in Nerone. c. 18.* & Caligula magistratibus concessit liberam jurisdictionem sine sui appellatione, *Suet. in Cal. c. 16.* An propterea Romanii Imperatores non erant absolutè Reges; sed Aristocraticam imperio mixtam habebant, quia imperii bonam partem indulgebant Senatui? Etiam Ahalverus cui Dominatum paulò ante attribuhimus, nihil fecisse dicitur, nisi de consilio Sapientum. *Esth. c. 1. & Comin. lib. 10. bell. Gall.* in regno nihil, quod sit magni momenti, expediri debere disputat, sine consensu procerum, de qua re agemus in *c. de Senar. lib. 5.* Prudentis est, in gravibus adhibere Consiliarios *l. humanum. 8. C. de U.* nec Papa ipse detestat collegio Cardinalium, quæ sunt ardua, proponere, teste Abbate in *q. l. n. 21. post consilia sua.* Elucere videntur in regno Gallico vestigia Aristocratiz, si veterum Paucos, & Status seu Comititia, Itè hodierna parlamenta in tuca-
ris, Democratiz verò si cõventus provinciales,
ut ob

6.
An Athen.
Resp. mixtio-
nem habue-
rit.

7.
Ex admini-
stratione non
esse estiman-
dam formam
Reipubl.

8.
Regnum Gal-
licum Monar-
chicum.

ut ob oculos ponit Haillan. *lib. 3. de st. fr. Fran.*
 Absit autem propterea Majestatem Reipubl.
 Gallicæ, cum Hostom. in *Francog. cap. 10. § 11.*
Alibuf. c. 14. Pol. Bruto in Vindisc. Herz. lib. 1.
q. 3. n. in comitia rejiciamus, aut cum eo, quo
 Appianum in *lingua Gallicam transfulit* in
 præst. regnum Galliarum ex tribus formis
 compingamus. Pailamenta enim quid sunt,
 nisi curiæ ludicum, Boer. in *tract. de Autor.*
magn. conf. nu. 170. § seqq. quo nomine à Se-
 natu Venetorum, Rhagufianorum, & Polo-
 norum veteris distinguuntur, ut Rota Ro-
 mana, Camera Germanorum & Consilia Hi-
 spanorum. *Tessaur. in præfat. decis. pedemoni.*
n. 10. Et quicquid in judicando habent auto-
 ritatis, regi acceptū debent, qui Arrestis vim
 tribuit, Papon. *lib. 4. Arrest. t. 2. art. 4.* vel po-
 tius ea alieno ore pronunciat, cum singulis fe-
 riis Martini parlamentis autoritas judicandi
 nomine Regio tribuatur. *Gwyn. lib. 3. Bude.*
ad l. ult. de Senat. In Anglia quantum autori-
 tatis sibi acquisierint Comitia ex indulgentia
 Henrici III. *Polydor. lib. 11. documento* po-
 test esse parlamentum Oxoniense, quod sa-
 num vocant, *Paris. & Westmonst. in Henr. 3.*
nec non Richardi II. & Henrici VI. abdicatio
Walsingh. in Richar. 2. Helmsbod. in Henr. 6.
 quæ res imposuit *Cafo lib. 3. Polit. r. 5.* ut cum
 non distingueret inter ea, quæ vi facta sunt,
 aut per indulgentiam Regum, regnum Ang-
 gliæ inter mistas Resp. referret, licet nullum
 occurrat inter Christianos magis Monarchi-
 cum. Nam sicut ex aqua turbata aut minus
 frigida, propter caloris alieni admixtionem,
 non statim fit mixtum corpus, ita nec petit
 autoritas regia, si Senatus, Censuræ acta sua
 ultra subjiciat, aut de absoluta potestate tan-
 tullum remittat. Tradunt Physici, nullum Ele-
 mentum reperiri simplex, impermistum & ex-
 pers omnis extraneæ qualitatibus, tū ut facilis
 ad mixtionem, quam iustis præscripsit natu-
 ra, convertatur, tum quod per vicinitatem in
 se mutud agant, & contrarietate primarū qua-
 litatum percontiteragentibus turbenturq; nec
 tamen propterea quævis per alienam qualita-
 tis nativæ remissio vitiat simplicitatem ele-
 menti aut veram legitimamq; missionem iq-
 ducit, sicut nec temperamentum toties à sim-
 plicitate cadit, quoties vacillat & ab externis
 qualitatibus quadamtenus expugnatur. Tem-

peramentū secundum pondus, quod durable
 quidem esse concedit Galenus 1. *de temper. c.*
 9. dari verò negant Averrh. 2. *Cell. c. 22. Avic.*
Fen. 1. doct. 3. c. 1. Concil. differ. 18. Montan. 1.
part. Med. c. de diff. temper. Bertin. lib. 2. Med.
c. 2. Hoc, inquam temperamentum idem Ga-
lenus lib. 1. de san. tuend. cap. 5. durable futu-
rum negat propter infinitas mutationes, qui-
bus ab omni latere obnoxium foret. Fernel. 3.
Physiol. c. 4. Vallefi. Controv. 7. Duncan. 2. art.
Med. c. 2. Conimbr. in lib. 2. de gen. § corr. c. 8.
q. 2. Marsil. ibid. q. 15. & Saxon. q. 11. Nam cum
 qualitates omnes remissas habeat, quod tem-
 peratum est ad pondus, à contrariis altioris
 gradus facillimè expugnatur, & tum mutat
 speciè, in aliquod aliud ex inæqualibus tran-
 siens: quod verò ob inæqualitatem qualita-
 tum pertinacius resistit, etiam si parumper à
 contrario alteretur, non tamen toties mixtio-
 nem mutat, quoties hosti succumbit, sed tam
 diu pristina forma manet, donec victrix
 qualitas in locum expugnata, succedat. Ita se-
 res habet de Rebuspubl. quarum summā sin-
 gularē partes ad se rapere perenni conatu ni-
 titur, dum populus Regi invidet, patritiū ple-
 bi, & semper contra Solonem Pisisitratu, con-
 tra Pisisitratū exoritur Clisthenes, contra Clau-
 dium vociferatur Icilius, Licinius, aut Canu-
 lejus aliquis, donec post longas altercationes
 à Rege ad patritios, ab his ad plebem aut uni-
 versum populum, jura Majestatis devolvantur.
 Dum verò Senatus se ingerit in arcana
 Regis, dum consulta curiæ involat populus,
 quia affectata jura nondum ad se traxit, non-
 dum mutata mixtave Respubl. sed leviter sal-
 tem alterata dicenda est.

Hic verò disquisitio à nobis instituitur de
 tali Rebuspubl. coalitu, qui verè Elemento-
 rum mixtionis respondeat, ab Aristotele decla-
 rata & exposita *l. 6. 1. de gen. § corr. c. 10.* sicut
 enim ibi non quævis corporum confusio mi-
 xtionem facit, sed si formæ Elementares ita in-
 ter se sint comminutæ, refractæ, & unitæ, ut in
 tertiam quandam mixtæ formam desierint, à
 simplicibus prorsus diversam, cuius nulla tam
 minima portio assumi queat, quæ nō sit mix-
 ta, sicut quælibet pars aquæ est aqua, *1. de gen.*
§ corr. text. 86. 88. Ita Arist. 4. *Polit. c. 9.* tum
 demum perfecte mixtam esse Remp. tradit,
 quando confusio jurium Majestatis incertum

11.
 Temperamē-
 tum secundū
 pondus facile
 alteratur.

12.
 Qua ratione
 alteratur
 etiam Res-
 publ.

13.
 Qua sit vera
 mixtio Ele-
 mentorum.

9.
 Proinde ut
 regnum Ang-
 gliæ.

10.
 Non quavis
 admixtio pa-
 rit veram mix-
 tionem in
 Elementis.

Bbbbb

relm-

14.
Qua Rerump.
publ.

relinquit, quo nomine Resp. mixta denomi-
nari debeat, quod quidem in Rep. Laconica
videmus, quam ipse Aristot. exemplum hu-
jus rei proponit. Illam quippe Aristocraticam
cognominant Isoer. ad Nicocl. orat. 3. Max.
Tyr. orat. 3. Thucyd. libr. 1. Plutarch. in lib. de
Mon. Bodin. 2. de Rep. cap. 2. Alii Democrati-
cam, ut Nabis Tyrannus, apud L. G. lib. 34. Alii
ex tribus ut Plato 3. de M. Polyb. lib. 6. Isoer. in
Arcep. & Pannash. Iustin. libr. 2. Sabel. 5. Er-
ra. Sigon. de Rep. Sparr. aki ex duabus tantum
formis ut Arist. 4. Polit. c. 9. componunt. Usq;
adeo intricatos & ambiguos reddidit hos au-
tores consummata jurium majestatis permi-
ssio, quae ita deprehenderunt penes Reges, ut
eorum exors non esset Senatus, ita penes Senatum
ut bonam illorum partem sibi vendicaret, no-
mine totius populi, Ephori, de qua mixtionis
forma paulo post agemus accuratius.

15.
Mixturem
attendendi penes
formas.

Hæc Rerump. mixtio, perinde ut in Elemē-
tis, penes formas attendenda est, quia misceri
non possunt, quæ intereunt, ut in definitione
innuit Arist. quando mixtionē dicit esse: *Mis-
cibilium alterarum unionem. Alterata*
enim dicit, non corrupta: item *novam*, non
generationem, siquidem generatio mixti à
mixtionē differt ratione terminorū, ut *ostendit*
Zabar. lib. 1. de mixti gener. & inter. cap. 8.
& seqq. contra Mercen. & Erastum, quorum
hic ambos motus, pro uno & eodem vendita-
bat, ille toto genere unū ab altero distingue-
bat, in *disput. de putred.* Interit verò res quæ-
que per interitum formæ, manet per ejusdem
integritatem. In rebus pub. verò locum formæ
obtinere ordo in Imperando consistens prout
ex definitione & rei veritate patet. Quid enim
est, quod multitudinē in conditæ superaddit
Resp. nisi ordo Imperantium & parentium?
Omne verò imperium, sive quod idem est, &
omnis regendæ Reipubl. potestas, à Majestate
dependet, tanquam à capite, idēq; quicun-
que de perfecta Rerump. mixtionē, utrum
possibitis sit vel minus, considerare voluerit,
cum oportet oculos in Majestatem reflectere
& num inter Regem, optimates & Plebē sine
contradictionis, implicatione distribui queat,
ante omnia examinare. Qui enim mixtam
Rerump. omnino reprobant, tanquam si-
gnum vetustatis & placitum recentiorum,
nimis confusè mixtionem accipiunt pro con-

16.
Et in Republ.
penes Majes-
tatem.

fusionē Rerump. publ. Bodin. 2. de Republ. c. 2.
Gregor. Tholof. 6. de Republ. c. 1. Barclai. lib. 1.
de jur. regni. Iunius inqq. Polit. q. 2. Fridenr. c.
29. Polit. Hamon. diff. Polit. 9. n. 2. Rerchm. diff.
1. de Rep. n. 5. & Bodinus hic statim impingit
in porta, dum contra antiquitatem tali argu-
mēto movet: Fuge, inquit, tres civitates, qua-
rum una regatur à Rege, altera à paucis, tertia
ab omnibus, in unam coire, quis dubitet, quin
iste status sit futurus popularis, cum omnibus
summa potestas ex quo communicaretur, nisi
alternis imperiū suscipiant, ut Senatores Ro-
mani olim in interregno, quod si fieret, ad tres
simplices formas res rediret & perturbatus ex
vicissitudine imperandi oriretur status, non
secus ac si in familia uxor marito, tum liberi
utrisque, ac tandem servi omnibus domina-
rentur. Fingit sibi Bodinus larvas, quibus cum
pugnet eodemque eventu ictum intendit ad-
versario, quo spectra feriri creduntur. Toro
enim genere aberrat à statu controversiæ.
Nam si fingamus tres formas Rerump. in unā
coire, nec profusus interire simplices, nec profu-
sus in summo gradu manere debent, quorum
utrumque præsupponit Bodinus. Si enim tres
illæ formæ redigantur in statum popularem,
prius necesse est in nihilū residant, & potesta-
tem suam quæque resignent, quam omnibus
æquale detur imperium. Si quid enim præro-
gativæ Regi, si quid Majestatis Optimatibus
aut plebi relinquatur superstes, nondum ex-
orta est Democratia, quippe, quæ æquali De-
cempeda omnium civium dignitates meti-
tur. Si verò alternis imperent Rex, optimates
populus, tres Rerump. formas oportet manere
integras, dummodo per intervalla quies-
cant. Neutræ autem modo sit mixtio, quippe
ad quam requiritur miscibilium alteratio,
hoc est, comminutio, refractio, & summi gra-
dus remissio, absque qua impossibile est sta-
bilem ullam commixtionem excoitari pos-
se. Quod ut rectius intelligatur, simulq; ut in
mixtionis Rerump. naturam altius penetre-
mus, aliquot modos proponemus, quibus viden-
alicui possit Respubl. inter se commode
commixtum iri.

17.
Quinam di-
spensent circa
mixtionem
Rerump.

18.
Obsequio Bo-
dini.

19.
Refutatur.

20.
Primum mo-
dus mixturem
Rerump. pro-
ponitur.

Fingamus enim primum Imperium alter-
num, ad exemplum Centum patrum, qui post
descriptum Romulum, in decem Decurias in-
terregnum ita dividebant, ut deni quinque
dierum

dicum spatio imperitarent, unus cum insignibus imperii & licitoribus esset, ac per omnes imperium iret in orbem. *Liv. lib. 1.* Qui de divisione jurisdictionis individuz in scudis disputant, vel in regiones totam dividunt, vel uni ex pluribus locant, vel alternis armis exercent, *arg. l. quorues. in pr. de usufr. Mozz. de desis. feud. n. 52. Gult. f. feud. c. 8. n. 36.* Geneva res antequam jugum Episcopi exacterent, ad hunc modum cum eo partiri erāt jurisdictionem, nimirum, ut Episcopi imperium interdiu exaudiret, noctu quiesceret, Senatus vero illic inciperet, ubi desineret Episcopus, pro ut Le Cittadin de Geneve. probat ex statutis Ademari Episcopi *art. 22.* & continetur in statutis & libertatibus Geneve. Anno 1507. excusis. Licet verò particularis aliqua jurisdictione ad hanc faciem dividi queat: trahi tamen inde exemplum ad mixtionem Rerump. non potest, quoniā non miscentur ea divisione jurisdictiones, sed integræ transeunt ab uno ad alterum. Nam qua vicissitudine imperabit Rex, Monarchia erit, qua Optimates, Aristocratia, qua populus, Democratia. Quin æge omittamus mixtionem: Ne ipsam quidem divisionem admittit vel natura Majestatis, vel finis Reipubl. Majestatis enim propria est perpetua superioritas, seu potestas absoluta, *ut lib. 1. de jur. Maj. c. 3. per tot. & lib. 2. c. 1. n. 2. ostendimus.* Atqui supra omne imperium non vehitur, qui diutius & contemtuus subjicitur, quam dominatur. Quod si objicias, quod supra tetigimus, non esse in mixta Rep. perfectam Majestatem apud unam civitatis partem quærendam, id quidem ita esse concedimus, sed ad rem rite accommodari negamus. Nam qui ad tempus aut per vices subjicitur alterius Majestati, ut subditus, non tantum partem Majestatis, sed totum perdit. In mixta verò Rep. quæcunque civitatis pars aliquid Majestatis quasi possidet, nō minus perpetuò illud possidet, & sine superiore, atque in Republ. simplici. Maxime verò repugnat alternata hæc divisio paci & saluti Reipubl. quia cū aliæ sint leges regni, Aristocratiz, Democratiz, alius scopus regis, Optimatum & populi, tendente uno quoque horum ad propria comoda & suum finem, non posset non systema Reipubl. funestis mutationibus æmulationibusque & turbatissimis seditionibus ex-

positum esse. Nec nullum periculum esset, ne pars potentior vicissitudinarium ambulatoriumque imperium mutaret in perpetuum: quemadmodum apud Thebanos Etheodes pactus alternum imperium cum Polynice fratre, exacto anno negavit pactis conventis stare, sed, ait,

*Qua fors iusta mihi, qua nō indebitur annis,
Sceptura dicat hos teneo a sternumque, tenebo.
Stat. in Theb. lib. 2. Apollod. lib. 1. Phusam.
in Bæot. Diod. lib. 4. c. 6.*

Fac igitur tres simplices Resp. æquo jure concurrere viribus infractis, Regemque majestatem regiam retinere, nec de summo jure quicquā de me Optimatibus vel populo, quam ibi *ἀναγκία* videbis, quantas pugnas Cadmezasciebis, quod potum Eridis in medium projicies? Ne mixtam quidem ullam Remp. constitues, sed triiceps monstrū, quod discordi contentione in contraria nitentur, perinde ut in Apologo cauda serpentis bellum movet capiti, indignum sua conditione æstimans, trahi & alterius ductum perpetim sequi, cum sibi alternis debeat honor præcedendi, quem postquam importuno certamine denique extorsisset, tum demum lucem sibi deesse vidit, qua viam investigaret. *Plur. in pr. Agid. Supertius, lib. 2. c. 2. Sect. 2.* prolixè disputavimus, contra divisionē Monarchiz, quando plures uno regnum suscipiunt, sive divisa jurisdictione, sive conjuncta. Utrumque enim conjicit Reip. pacem in certissimum discrimen, dum se mutuis studiis impediunt, & alter alterius legibus imperiisque intercedit. Livius censuræ Tiberii Grachi & Claudii, hanc laudem, tanquam raram & insolitam relinquit, quod omnes iidem ab utroque & tribu æquomoti & ærariifaci fuerint, neque ullius, quem alter notaret, ab altero levata ignominia. Nam cum censores tantæ potestatis essent, ut Mamerum Aemilium Dictatorem, qui summam potestatem quinque annali intervallo liberæ civitatis nimis gravem esse arbitratus, lege sancierat, ne plus quam annua ac semestris censura esset, deposito magistratu, tribu moveret, & censu octuplicato ærarium facerent, ne quicquam indignante Senatu & reclamante universo populo, *Liv. lib. 4.* cumque patres ipsi accusationem Cn. Bebii tribun. pl. qua diem dixerat M. Livio & C. Claudio Cens. ad populum.

Bbbbb 2 discus

21.
Idemque
Resistitur.

22.
Quia non in-
ducit mixtio-
nem.

23.
Et consistere
non potest.

24.
Secundus
modus mix-
tionis.

25.
Resistitur.

26.
Inter plura.
Summa Imperia raram
esse concordiam.

discuterent, ne postea obnoxia populari auctoritate censura esset, vel ex hoc unico magistratu discere licet, quid de summis imperiis, pari potestati inter plures divisis, sperandum sit. Dissidebat veteri similitudine M. Livius & C. Claudius, quam ex consulatu, quem simul gesserant, & importuna & mulatione contraxerant, *Liv. lib. 38.* ideoque cum Censuram sine censura agendam paulò post suscepissent, ut in recensione Equitum ad tribum Polliam deventum est, in qua M. Livii nomen erat, C. Claudius collegam publicum, quem habeat, equum vendere iussit, quia populi iudicio condemnatus esset. Item M. Livius cum ad tribum Narniensem & nomen Collegæ ventum est, vendere equum C. Claudium iussit, duarum rerum causa, unius quod falsum adversus se testimonium dixisset, alterius, quod non sincera fide secum in gratiam rediisset. Itaque ait, *Liv. lib. 29. in fin. ibi sedum certamen inquinandi famam alterius cum sua fama damno factum est.* Exiit censura cum in leges jurasset C. Claudius & in ærarium ascendisset inter nomina eorum, quos ærarios relinquebat, dedit Collegæ nomen. Deinde M. Livius in ærarium venit & præter Meriam tribum, quæ se nec condemnasset, nec condemnatum Consulem aut Censorem fecisset: populum Rom. omnem, quatuor & triginta tribus ærarios reliquit, quod & innocentem se condemnasset, & condemnatum Consulem & Censorem fecissent; neque inficiari possent, aut iudicio semel, aut comitiis bis ab se peccatum esse. Inter 34. tribus & C. Claudium ærarium fore. Quod si exemplum haberet bis eundem ærarium relinquendi, C. Claudium nominatim se inter ærarios fuisse relicturum. Ad eò discordia & publicæ salutis adversa oportet esse imperia, quæ multis, cum summa potestate, attribuuntur. T. Quintii & Cn. Iulii Mentonis Consulatum privata discordia & in cõsiliis omnibus certamina eò adegerunt patres, ut tribunos appellarent pro potestate suâ cogere consules Dictatorem dicere. *Liv. lib. 4.* Quorsum evasura fuisset duplicata Dictaturæ Fabii & Minutii, documento posset esse inauspicata pugna, qua tyrocinium Minutius ponebat, nisi is ultro sub imperiũ & clypeum Fabii se receperit. *Plin. in Fab. Max. quod multis annis retro fecerat Agrippa, cum sum-*

mam imperii quod saluberrimum in administratione magnarum rerum esse dicit, *Livius lib. 3.* collegæ Quintio concederet. Discordia tribunorum Consulatum contra Laticanos initium peperit divisi & alternati imperii, *Liv. lib. 4.* quæ tamen divisio non magis illic servavit exercitum, quam ad Cannas, cum Æmylei providentia pugnaret contra temeritatẽ Varionis, aut contra Samnites, cum App. Claudius & L. Volumnii funesta & mulatione in se mutuo exardescerent. *Liv. lib. 10.* Tanto autem impensius à se invicem tres status Rerump. dissensuros verisimile est, quantum sua natura in fines tendunt, magis contrarios, & præter regnã ambitionem, quæ quisque ad se omne imperium tracturus est, nativo quodam odio distinctur Nobilitas & plebs & parem ferre in oculis Regia potestas, usque ad eò, ut nec audita sit unquam, nec scripta, nec picta talis Resp. in qua pari potestate conjuncti fuerint, Rex, Optimates & populus. Simulacrum aliquod capere licet, ex iustitiis, quando forma Reipubl. una per medias turbas, incerto Domino, de habitur ad aliam, utpote, cum tribuni pl. apud Romanos omnia Majestatis jura ad populum trahere, Senatus vero eadem sibi soli retinere laboraret, nec dum tribuni possessione veteres Dominos impudenter excludere auderent, nec juri suo retinendo Senatorum paucitas sufficeret. Quid ibi non mali vidit Respub. ex incerto inter patres populumque imperio? *Vi quaque rogatio promulgatur, Vos inquit Canulejus ad patres, delectum pro pena decornis. Et simul ego tribunos Vocare tribus in suffragium cepero, in castra educere conaris, munitans plebi, munitans tribuno.* Iubent consules citari Volronem, mittitur licitor, qui negantem respondere, obtorto collo trahat: Volro appellat tribunos & fidem plebis, licitorẽ prohibetprehendere populus, auxilio accurrentes patres è foro pelluntur in curiam, franguntur faeces, & quod ab una parte imperatur, ab altera dedita opera prohibetur. Sicinius & Lestorius leges agrarias magno conatu, circum strepente plebe, proponunt, nec erubescit aliquis eorum dicere: *Ego Quirites, aut in conspectu Vestro moriar, aut passeram legem.* Statim consules nobilitasq; ad impediendã legem in-

27.
Mixturem
secundam in
sungi quidem
in Rep. posse.

conco-

concione consistunt. Summoveri Lectorius iubet, praterquam, qui suffragium incant, nihilque vitori cedentes nobiles adolescentes prahendi. Consul Appius ex parte adversa nega tribuno jus esse in quenquam, nisi plebejum. Mittit tribunus viatorem ad Consullem, Consul licetorem ad tribunum, privatum esse clamitans sine imperio, sine magistratu. Concurritur hinc a patribus ad consullem, illine ad tributum. Coit senatus pro defensione Martij, Menenij, Servilij, Furij, & Manlij, quos invida plebs, tanquam sibi adversos, per fas & nefas damnatum it: circumfistit concio curiam & cum litera sua ad portas excubant Tribuni, Scta nulla per scribi passuri, nisi quae sint ad gustum. & arbitrium populi, quibus contentionibus plenus est liber secundus & versus Livij. Nec aliter fieri potest in ea Anarchia, ubi de imperio summo inter multos certatur, quod quidem fieri necesse est, quoties Cleomenes cum Ephoris, aut Pisistratus cum Areopago & populo concurrat, hoc est, quoties regnum cum Aristocratia & Democratia committitur.

Imò non tantum turbatur ordo imperandi & mutuis intercessionibus disturbatur haec trium Rerum publicarum confusione, sed & essentia Reipubl: prorsus extinguitur. Quid est enim Respub. nisi ordo imperantium, & parentium & praecepti, ut ait Aristoteles 3. Pol. c. 6. τὸν δὲ οὐκ ἔστιν ἄλλο τὸν οὐκ ἔστιν ἄλλο. Dum vero Regia potestas cum optimatum, & horum cum populi potestate combinatur, non tantum imperantium & parentium ordo tollitur, sed ipsa natura Reipublicae destruitur. Ordo imperantium tollitur, tum per confusiones necessariò ingruentes, tum quod, si omnes ex aequo imperitare velint, nemini relinquatur locus parendi. Potestatem definiunt Icti jus personae in personam, quo altera subest, altera praest. *Vid. l. 1. Jurisprud. Roman. cap. 11.* In hac vero Rerum publ. commixtione, omnes ex aequo praesefse volunt, nemo subesse, quippe cum populus, qui universus regi subesse deberet, in pari auctoritatis gradu cum Rege ipso collocetur. Par vero in parem non habet imperium *l. nam magistratus in pr. de recept. arbitr. l. 1. l. 2. à quo s. tempestivum. ad Trebell.* Natura autem Reipubl. destruitur, quae consistit in

regimine summæ potestatis. Distinguedum enim est inter Respubl. & municipia, quae formam Respub. in quam ascripta sunt, imitantur quidem, ut se habent omnes Germaniae, Galliae, Hispaniae, & pleræque Italiae civitates, sed, quia superiorum legibus & nutui subijciuntur, non magis Reipub. nomen merentur, quam truncatum capite corpus nomen hominis, siquidem anima & caput cujusque Reipubl. est Majestas. Habentur enim loco privato *l. Eum qui vestigal. 16. de P. S. & jus publicum Reipubl. non obtinent. cum id ad solum populum Romanum pertineat. l. Bona. 15. Eod. nisi speciatim à populo, vel principe indulgeatur. l. similit. 10. ad Municip. l. Antiochenium 37. de rebus auctor. jud. l. 2. C. de jure Reipub. lib. 11. & rectè Trajanus lib. 10. Epist. Plin. ad Plinium Asiae proconsulem rescribens negat Bithyniorum civitatem jus habere Reip. quia municipia, etiam si imaginem Reipubl. & senaculum, seu ut loquitur Cassiod. lib. 2. Epist. 19. lib. 9. Epist. 2. minorem senatum retinerent, tamen neque de crimine neque de liberali causa cognitionem habebant, l. magistratibus. 12. de jurisd. l. pen. C. de stat. defunct. & à Respub. tanquam à capite dependebant, ut diximus lib. 1. cap. 5. Sect. 9.* Ea vero demum, quantumvis angustis conclusa finibus, proprie dicitur Respub. quae caput habet, & superiorem non agnoscit. Ponc jam Monarchiam, Aristocratiam & Democratiam aequali imperio concurrere, penes neutram manebit Majestas, sed mutuis imperiis collisa non secus evanescet, ac sitria membra quæ principalia in uno corpore in contrarium nitentia. Medici statuerent, & corpus tamen uuum fore contenderent. Nam cum Tiberius Imperat. principatum in tres partes divideret, à tribus capitibus distinctè regendas, quarum una esset Roma cum cetera Italia, altera exercitus, tertia reliqui omnes, qui sunt sub imperio Romano. Asinius Gallus postquam intempestiva rogatione callidam Tiberij simulationem tetigerat, tandem ait, principatum deinde modo posse, & hac adulatione audaciam suam excusare voluit, quanquam nihil ab eo verius dici potuit. *Xphil. ex Dion. in Tiber. Primum enim id est, quod nihil est prius, s. nos verp. de concept. Digest. summum, quod nihil.*

29.
Municipia distinguuntur a Rebus publ.

28.
Quia extinguitur essentia Reipubl.

30.
Aequalem Majestatem divisorem non posse subsistere.

sequitur, *l. ex duob. 34. de vulgar. & pup. l. proximus 92. de V. S. seu, ut ait Sen. Epist. 85. supra quod nihil est. Ubi verò tria concurrunt imperia æquè summa, quia mutud in se pugnant, se ipsa à summo gradu dejiciunt, perinde ut de duabus contradictoriis propositionibus in *Metaphys. lib. 1. part. 1. c. ult. diximus, quod si ponantur simul veræ, ex hypothesi evadant simul falsæ. Contradictoria enim una arguit alteram semper mendacij. Quod si utraque ponatur veræ, utraque arguitur mendacij & ex eadem hypothesi fit falsa: Ita in *Metaphys. tract. de Deo. Iamblychi errorem refutavimus in libr. de myst. Aegypt. cap. 6. qui, licet concedat, Dei naturam esse infinitis modis perfectam, plures tamen Deos esse concedit, quæ assertio quantam involvat contradictionem, apud Damascenum videre est, lib. 1. Orth. fid. c. 5. Compend. Theolog. verit. cap. 2. Algaz. & Averrh. *Disputat. 5. dub. 1. Thom. 1. part. quest. 11. art. 3. Iandun: 8. Phys. 9. ult. Est enim Deus summum & perfectissimum Ens, quod cogitari potest, ut præsupponit, Occam. 1. Quodlib. 1. Gabri. 1. distinct. 2. quest. 10. art. 1. & Cicero ait, 2. de nat. Deor. Deo nihil præstantius. Item Euseb. 6. præpar. Evang. cap. 5. Deo nihil melius, nihil potentius cogitari potest, & Anselm. in prosof. cap. 3. Deus est ipsum maximum, seu quo majus cogitari non potest. Aristot. verò 1. de Cal. text. 100. Deus est primus & perfectissimus. Hinc rectè concluditur Unitas Dei, quia duoprimum, duo maxima, duo infinita quoad essentiam sine implicatione contradictionis non dantur. Primum enim quod est & quod maximum, id est ante & supra omnia, quod infinitum est, nihil relinquit extra se. Situ posuerit Duos Deos, neuter primus est, neuter maximus, neuter infinitus & proinde nec Deus, quia Deus solus est super omnia & nihil relinquit, quod à se non dependeat. Hoc inquit Athanas. in orat. advers. Idola, dum Multitudinem Deorum dicit abire in nullitatem Deorum, & Boëtius libr. 3. prosof. 10. Duo summa bona, quæ à se diversa sunt, esse non possunt. Etenim quæ discrepant bona, non esse alterum, quod sit alterum liquet. Quare neutrum poterit esse perfectum, cum alterutrum alteri deest. Sed quod perfectum non sit, id summum non esse manifestum est. Deo****

Verò cogitari nihil melius potest. Quemadmodum verò se res habet in magna totius mundi civitate, ita & in parva Rep. Si tria æquè summa capita illi præsideant. Nullum enim eorum erit summum, quia pari gradu & æquali cum imperio collocantur. Summum autem est quod supra omnia est, & quod nihil superius. *d. l. 34. de vulg. & pup. Ubi verò Majestas concidit, à qua pendet totum corpus Reip. ibi Rempub. ipsam vacillare & tandem extinguere necesse est.*

Fingamus porrò tertiam speciem mixtionis, prioribus quidem tolerabiliorē, sed tamen ad perfectam Rerump. unionē nondum penetrantem. Eit autē si potissima Majestatis capita duabus vel tribus partibus simul tribuantur, sed diverso jure seu alio atq; alio modo, ad eam pestē factam, qua Cicero *l. 3. de ll. civitatem suam ita moderatam cupit, ut potestas in populo, auctoritas, esset penes Senatum. Per auctoritatem non intelligit dignitatem & spectatam gravitatem, ut cum Pomponius in *l. 2. ad fin. de Orig. Jur. ICTos quosdam magnæ auctoritatis vocat, sed interpretē ipso Cicero pro Flacco. & Cæcilio potestatem probandi, quod decrevū factum de esset. Si patres auctores fierent, inquit, id est, rem factam præbarent, & diserte Paulus in *l. Etiam si 3. de autor. & Conf. Tit. Auctorem fieri, nihil aliud esse dicit, quam probare id quod agitur, seu consentire prout accipitur in *l. si quis 11. de adopt. ubi filius autor non factus dicitur, hoc est, in adoptionem hæroaferuisse. per *l. cum adopt. 7. l. quod ut nec curat. 8. Eod. & in illis verbis Cic. per dom. sua. Credo te esse interrogatum, auctore esse. ut in *l. P. Fontejus circa necis q3. potestatem haberet. Caro in orat. pro lege Oppi: Auctoritatem interpretatur per manum, dum ait: Majores nostri nullam ne prædatam quidem rem agere feminas sine auctore voluerunt: in manu esse parentū, fratrum, virorum. Sic Augustus, ut majus in esset responsus prudentum pondus, primus constituit, ut ex ejus auctoritate responderent *l. 2. 5. Et ut obiter. de orig. Jur. l. Magistras. C. de profess. & Med. lib. 11 unde Corraf. ad d. 9. & ut obiter. n. 9. derivat Originem Doctorum, quæ auctoritatem seu facultatē de jure respondendi publica auctoritate accipiunt: Nam qui auctoritatem, quam Senatus habuisse scribitur in Rep: Rom: ex dignitate sola repetunt vim*******

32.
Tertius mo-
dos mixtionis
Rerumpub.

31.
Nec duos
Deos simul
esse posse.

33.
Quid sit in-
finitus, quid
auctori sit.

Hujus vocabuli nō intelligunt, quam tantam esse asserit Dion *lib. 43.* ubi Græcæ sūz narratio. ai vocabulum hoc Latinū immiscit coactus, ut *Lucius* *lib. 27.* *ad uisum* sit, Tibertius, dicentem quendam, *Autore eo*, senatum se adiisse, quanta sit vis hujus vocabuli intelligens verba mutare, & pro *Autore Suisfore* dicere coëgit, *Suet. in Tiber. c. 27.* perinde ut Livius distinguit inter autorem & suisfore legis. Fabio Ambusto loquens *l. 6.* *Fabius quoq; tribunus militum, Stolonis fecer, quarum legum auctor fuerat, eorum suisforem se haud dubium ferebat.* Quid enim significat Auctoritas in hac Phrasi, quæ nullibi non occurrit, *apud Terent. in Eun. Plaut. in Penul. Cicer. per Sull. Non defugio auctoritatem, nisi imperium & potestatem: ut notat. Laë. Torrent. ad d. l. c. 27. Suet.* Quando igitur Cicero Senatu auctoritatem, populo potestatem attribuit, si agatur de ferendis legibus, creandis magistratibus, ducendo bello, dandæ aut accipiendæ pace, aut de aliis id genus iuribus Majestatis Majoribus, nō ita id accipiendū est, quasi potestas soli plebi, excluso Senatu, tribuatur, cum nec auctoritas sine jussu plebis, nec potestas plebis sine auctoritate Senatus quicquam valeret, sed utrisq; divisam voluit *ut loquitur de Jure, aliaque alia ratione, ut neutra pars possideret totam, neutra divisam.* Senatui quippe potestatem dedit ratum habendi, quod actum est populo verò jubendi quod à Senatu propositū. Nulla verò Recump. hac dispositione sit mixtio, quoniam neq; Senatus, neq; plebs jura Majestatis retinet, sed ea recidunt ad utramq; partem conjunctam. Dum verò pari potestate dominantur patritij & plebeij, quem ibi statum finges præter Rem publicam in specie? Non enim modus dispensationis, sed gradus dominationis constituit formam Reipublicæ, quem quia æqualiter participant plebeij & nobiles, in veram & legitimam conspirant Rem publicam. Exemplum licet capias à Republica Romanorum, quam post natos tribunos in Democratiā sensim degenerasse nemini dubium est, & nos hoc ipso libro paulò post ostendemus: nec tamen discrimen inter potestatem plebis & auctoritatem Senatus ante mutatum imperium, sive ante Livij & Flari & Dionis ætatem desit. Etenim Dion *lib. 43.* eam patrum auctoritatē negat & Græco verbo

posse exprimere. Livius verò *lib. 1.* elucidata Auctoritatis patrum origine, *Hodiceq;* ait, *in legibus magistratibusq; rogandis usurpatis idem jus si ademptum, prorsus quam populus suffragium incat, in incertum Comitiorum eventum patres auctores sunt.* Nata autem fuit hæc Majestatis distractio in interregno post disceptum vel raptum in caelos Romulum, cum patres de imperio periclitantes, offerendum plebi ultrò rati, quod amissuri erant, rationem sic inirent summa potestate populo permittit, ut non plus juns darent, quam detinerent. Deceverant enim, ut cum populus Regem jussisset, id sic ratum esset, si patres auctores fierent, hoc est, si electum probarent, ut patet ex oratione Interregis: *Quod bonum, fustum, felixq; sit, Quirites, Regem create: Ita Patribus jussum est. Patres deinde, si dignum, qui secundus à Romulo numeretur, creatus, auctores fient.* Quod si jubere nihil liceret populo, cujus auctores non fiant patres, nec auctoritas patrum sufficit sine jussu populi, constat æqualem fuisse utrorumque potestatem. Etenim cum Quintius Consul negaret auctori fieri comitiorum consularium, nihil à tribunis pl. agi potuit, donec pollicerentur, in auctoritate patrum se futuros esse *Laë. libr. 3.* Iterum cum C. Licinius & L. Sextius trib. pl. comitia tribunis militum creandis impedirent, nulli curules magistratus creari potuerunt, eaque solitudo magistratum & plebe rescitente duos tribunos, & his comitia tribunorum militum tollentibus, per quinquennium urbem tenuit, donec remittentibus tribunis pl. comitia per Interregem haberentur, & post longa certamina, quibus patritij se auctores futuros negabant, ut Consulū alter ex plebe crearetur, in hoc Sæctum conveniretur, ut duos viros ædiles ex Patribus Dictator populū rogaret, patres auctores omnibus ejus anni Comitibus fieret. *Laë. lib. 6. ad fin.* Idem certamē incidit longe post. Anno V. C. 540. cum Atheniensium legati, qui obsidebantur à Philippo, auxilium à Senatu petissent, & Senatus id censuisset ferendum, plebs quod tot bellorum cōtinuus labor gravis erat, dissentiente, *Tenuit tamen Auctoritas Patrum, ut scia civitati ferri opem populus quoque juberet. Flor. in Epitom. libr. 41.* Defugiēte verò plebe Auctoritatem

Patrum.

34.
Mores mi-
nionis ex Re-
publ. Rom.

35.
Quo tamen
improbatur.

36.
Auctoritas
tantundem
valuit in Se-
natu, quan-
tum potestas
in populo.

37.
Quid sit Au-
toritatem
proscribi,

Patrum, Sctum, quod omnes teneret, non condebatur, sed proscribatur tantum Autoritas patrum, ut scribit Dion. *lib. 55.* & Cicer. in *uit lib. 1. ad Lent.* inquit: *De his rebus Senatus auctoritas gravissima intercesserat, cum Cato & Catinus intercessissent: Tamen est perscripta.* Sarta igitur tecta mansit auctoritas patrum & potestas populi, etiã eotempore, cum Respub. Rom. maximè popularis evasisset. Ortum enim traxit ab interregno post Romulum, eamque, libera Re- pub. lege lata sanxit P. Philo Dictator, *ut sc. legum, qua comitis centuriatus ferrentur, Patres ante initium suffragium Auctores fierent. Lib. lib. 9.* nec non L. Sylla, qui constituit, ut nihil ad populum referretur, nisi quod antea confirmatum à Senatu fuisset, *quemadmodum, inquit, antiqua lege jubebatur. Appian. lib. 1. de bell. Civ.*

38.
Vera mixtio
querenda est
in iuribus
Majestatis.

Quò denique ad hunc locum pertinet, & Vera mixtionis Idæam imitatur, penes formam Reipubl. & per conf. penes jura Majestatis attendenda venit, uti supra monuimus, quia iurium Majestatis seu Absolutæ potestatis adunum vel plures agglutinatio constituit formam Reipubl. Dum enim unus possidet omnia, oritur Regnum, dum pauci Aristocratia, dum omnes, Democratia. Faciunt eorum quædam Regi, quædam paucis, quædam Omnibus attribui, dum singuli ab æque-
39.
An mixta
Resp omnium
maximè du-
tabili.

ctæ perfecte Majestatis quicquam remittunt, ad temperatam mediocritatem amicè conspiciunt, sicut L. Papyrius Mugillanus Interrex, disceptantes inter se tribunos pl. & patres totamque sibi quibusque Majestatem diripientibus admonebat, *ut remittendo de summa quoque iuris, medietate coparent. concordiam. Lib. lib. 4.* Eam lato *lib. 3. de ll. Isocrat. in Arcopag. Polyb. lib. 6.* Anton. August. *lib. de ll. cap. 5. in pr. Contar. lib. 1. Re- pub. Ven. Machiav. lib. 1. discurs. in Lib. cap. 2.* omnibus simplicibus Rebuspub. stabiliorem statuunt, eò quod mutuo metu in æquilibrio consensus se contineant diviti status, ut prælixis argumentis disputat Valer. in orat. quam plebi partem aliquam in Reipub. con-
40.
An iura Ma-
jestatis sine
indivisi-
bilia.

fortio petit, *apud Halyc. lib. 7.* perinde errantes ac si quis mixta corpora simplicibus Ele- tis diuturniora faciat, cum tamen in mixtis pugnautes qualitates nunquam ad tam sine-

rum consensum redigi queant, quin ab extrin- sis causis adjuventum, maxtè in contrariam insurgant, & interitum ex perenni pugna com- posito machinentur, cuius periculum nullum est in forma simplici, sibi que per omnia con- corde. De stabilitate vero alia quæstio est, quam *cap. ult.* expeditimus: hic de possibili- tate tantum disputamus, utrum scilicet Iura Majestatis inter Regem, Patritios, & plebem ita distribuiri queant, ut novam Reipubl. spe- ciem, à simplicibus formis distinctam, consti- tuant, quam mixtam vocamus. Bodinus *lib. 2. de Repub. cap. 1.* cardinem controversiæ ipse in hoc argumento ponit, quod Majestas sit in- divisibilis & proinde jura Majestatis inter plu- res partes distrahi, & à se invicem separari non possint: nec abnego, ipsos ICTos frequenter auferere, Iura Majestatis esse individua, *Syn. in l. ff. de Reg. C. de bon. nat. Angel. Bald. in l. omnes C. de præscript. trig.* Individuum au- tem definiunt, quando divisione facta, in sin- gulis partibus non remanet forma substan- tialis *Id. in l. 3. S. Cato. de Verb. Olig. Et in l. stipulationes non dividuntur. Eod. Borchol. part. 1. Conf. 13. quæst. 2.* Hoc autem sensu in jure Civili multa dicuntur individua, quæ ta- men dividi & à se invicem separari nihil pro- hibet, ut disputat & convincit Hottom. *q. 18. Et 19. Illust. exemplo fidei iurum & tutu- rum, de qua re egimus lib. 2. Iur. Majestat. cap. 1. n. 1.* Hic autem ne crambem bis co- ctam apponamus, tres sensus distinguimus, qui ICTis attribui possunt, quando Iura Ma- jestatis faciunt indivisibilia. Primus est si lo- quantur de Majestatis *et ex 7.* & plenam per- fectamque potestatem intelligant, quæ nul- lius alterius arbitrio minimum subijciatur. In hanc enim sententiam dixit Dion. *lib. 57. Reipubl. non posse divididi,* quoniam, ut pau- lò ante demonstravimus, summum est, quod, super omnia vergit, primum, quod omnia antecedit. Cui verò par potestas obrogatur, aut superior imponitur, seu, qui non habet omnem potestatem solus, is summus pri- musve dici non potest. Ut autem hæc inter- pretatio vera est, ita mixtionem Rerumpubli- carum nihil officit, quomam summa & perfe- ctam Majestatis in quavis, quantumvis mixta Republica una manet, sed non tribuitur par- tibus Reipublicæ separatim, verum toti Re- publice

40.
An iura Ma-
jestatis sine
indivisi-
bilia.

41.
Prima ratio
qua dici pos-
sunt indivi-
sibilia.

42.
Si sc. sermo
sit de perfe-
ctione Ma-
jestatis.

publicæ corpori conjunctim. Una incommuni-
nihil tamen prohibet, quin per quinque sensus ex-
ternos, & duos internos dividatur. Una & in-
dividua est vita beata, per quam Philosophi
summum bonum definiunt, quoniam cui
deficit aliquid eorum, quæ ad perfectionem re-
quiruntur, summè beatus dicendus non est:
Tamen vita beata non tantum in Theoretica-
rum & Practicarum virtutum operationes, sed
& hæ ipsæ in multas species distribuuntur.
Omne enim totum, quatenus tale, est indi-
viduum, quia unus: Dividitur tamen in par-
tes sibi subiectas, dum abit ab unitate. Indi-
viduum enim & indivisibile differunt, secun-
dum Aristot. 10. *Metaph. cap. 6.* quod hujus
simplicitati omnino repugnet divisio: illud,
licet unitate sua constet, possit tamen in par-
tes divelli. Thomas 1. *part. q. 6. art. 3. q. 11.*
art. 1. Vocat unum *actu & potentia*, quod sci-
licet nullo modo sit resolvable in multa: *V.*
quæ verò actu & potentia, quod, quatenus
existit, simplex est, sed tamen, dum dissol-
vitur, divisionem recipit, in quorum nume-
ro est Majestas, quæ in mixta Repub. ex tribus
vel duobus statibus colligitur in unum syste-
ma perfectum, quod totius Potestas sit, ut
verbo Scholasticorum utar, ex *Arm. Belloq. c.*
256. rationem subit, ideoque, quatenus inte-
gra, non nisi uni soli competit, quatenus in
partes dividitur, pluribus sparsim attribui
potest.

Deinde rectè dicuntur Iura Majestatis Indi-
vidua, quatenus ab iis, qui Majestatem pro-
pria habent, transferri & subditis peregrini-
s; communicari non possunt, quo sensu
accepit ipse Bodin. 1. *de Republ. c. ult.* & Hay-
wards: in *discursu Angl. cujus tit. Quod Resti-
gio Pertineat ad jura Majest.* & vulgatum est
apud ICtos, Regalia Majestatis offibus Impe-
ratoris ita innecti, ut sine illorum destructio-
ne detrahi nequeant: *Par. de Put. v. Synd.*
*Verb. de except. Baron. c. 1. n. 13. Dd. ad l. im-
perium. de jure. d. omn. jud. Camerar. ad c. Impe-
rialem. Gersf. 79. conclus. 79. de prob. feud. u-
licen. per Boid. Sixtin. de Regal. c. 2. n. 2.* quæ
ipsa explicatio non minus vera est, quam præ-
cedens, sed ad mixtæ Reipub. destructionem
nihil attinet. Nec enim, dum jura Majestatis

inseparabilia dicimus, 1. 2. *Jur. Maj. tot. c. 2.* hoc
volumus, quod à personis, quibus incumbunt,
non sejungantur, cum quotidie videamus ea
in una & eadem persona minui, vel à paucis
ad omnes, ab omnibus ad unam transferri,
sed quod à Majestate integra tolli nequeant,
quia tota Majestas ex iis exurgit. Aufer igitur
partes essentielles: tantum diminuis de toto &
integritate, quantum auferis partium. Rectè
quidem docent ICti Hispani: Majoriam (sic
vocat jus proprium Regis) non transire, ex
lib. Ordm. lib. 3. t. 13. l. 6. lib. 5. t. 9. l. 2. quod ad
suum Regem ex eadem ratione transferunt
Galli, dum ab eo negant jus Regium abdicari
posse, *Car. Grassal. 2. R. p. h. Franc. c. 14. Hot-
tom. li. 2. de jur. regn. Gall. Molin. conf. Paris. t.*
1. de feff. §. 3. gl. 4. n. 16. & seq. Gual. Bened.
in c. Rajnut. Verb. Vxorè nomine. Adel. decif. 2.
n. 319. Sed neutri loquuntur de persona, sed
jure Regis. Regis enim, quatenus talis natura
consistit in summo imperio Unius ad salutem
publicam, cuius vel minimum ceperis demere,
jam non retinet naturam Regis: Ea verò
persona, cui absoluta potestas data fuit, nunc
minus ejus potestatis participat, quoniam in-
ter personam Regis, & Majestatem omnino
distinguemus esse diximus, li. 1. *Majest. c. 4.*
n. 17. lib. 3. c. 6. n. 12. Beiff. c. 3. de pact. success.
mih. p. 447. Nam in ipsa Rep. mixta, jura Ma-
jestatis à summa potestate, seu iis, qui illam
possident propriam, individua sunt, quoniam
non minus hic, quàm in simplici Rep. repug-
nat Subditis æquiparari Majestati, aut ejus
eximi imperio, quod fieret, si Majestatis jura
ad se pertraxissent, in primis ea, in quæ proxi-
mè & immediatè Majestas distribuitur. Inte-
rim à personis, quæ jure Majestatis utuntur,
nihil prohibet, vel quædam, vel omnia jura
separari, dummodo tantum decreverit Maje-
statem sciamus, quantum adimitur Majestatis
Iurium. Potest enim potestas Regis minui,
& certis cancellis includi, quemadmodum in
Daniz, Poloniz, Ungariz, Bohemiz regnis
& imperio Germanico factum videmus, sed
quantum absoluta potestati, tantum decedit
regio juri, quippe quod in absoluta potestate
consistit.

Denique Bodin. 2. *de Repub. cap. 1.* sic in-
terpretatur indivisibilitatem Majestatis, qua-
si ob simplicitatem suam in partes distrahi ne-
queat,

43.
Individuum
& indivisibile
differunt.

44.
Altera ratio
indivisibili-
tatis, quando
Majestas non
dividitur à
subiecto.

45.
Sed qua nihil
facit ad pro-
positum.

46.
Distinguitur
inter potesta-
tem & perso-
nam Impe-
rantium.

Ccccc

47.
Tentio inter-
pretatio indivi-
sibilitatis
Bodini.

48.
Majestatem
non esse indivi-
sibilem.

49.
Argumen-
tum Bodini.

queat, & pluribus contradictionibus eam Rempublicam involvit, in qua impossibilem divisionem ex suo cerebro effingit. Quod si e contrario demonstraverimus: Majestatem non esse indivisibilem, & figmento Bodini veram mixtionis speciem opposuerimus, ex eodem quidem fonte hausit, sed majori robore circumvallatis argumentis, antiquorum assertionem contra irritos Neotericorum insultus credo sufficienter tutati fuerimus. Indivisibile definit Aristoteles in *Metaph.* cui repugnat divisio, prout nomen ipsum indicat. Divisio autem fundatur in partibus, sicut indivisio in simplici unitate. Quodcumque enim ex partibus coaluit, in partes resolvitur & dividi potest. Iam Majestas non est facultas aliqua simplex, sed ex multis potestatibus concrevit, quarum precipuas in *lib. 2. de jur. Majest.* cap. 1. enarravimus, in ferendis legibus, constituendis magistratibus, recipienda ultima provocatione, ducendo bello & facienda pace in ordinandis iis, quæ ex religione pertinent ad principem, præscribenda moneta, & denique in iuribus fiscalibus, quæ omnia non est dubium, quin speciem differant, & inter se tanquam partes distinctæ, separari queant. Unde consequitur, Majestatem dividi posse, eò quod ex multis partibus sit concreta. Bodinus vero, quasi indivisibilitatem, quam defendi non posse prævidebat, non admodum urgeret, aliò abibat & ostendere pergit divisionem hanc sine implicatione contradictionis institui non posse, idque ex primo Majestatis capite, quod in ferendis legibus consistit, deducere conatur. Si enim omnes cives fiant imperij capaces, quod per leges exeritur, non patientur se alterius imperio constringi. Si enim sponte cedant, majestatem suam perdunt, si imperium recusant, Anarchia oritur, quavis Tyrannide deterior. Quod si porò populo indulgeatur magistratuum creatio, quicquid à magistratibus agitur, homine & autoritate populi agetur, ideoque Respublica evadet popularis. Poterat hoc, quod postremo loco allatum est, Buchananò obijci, qui in *Dialog. de regn. Scot.* populum Regi adjicit, quasi pædagogum, aut Bruto in *Vind. contr. Tyr.* qui Ephoris in omnibus negotiis supremam potestatem tribuit, quoniam hinc triplicem Rerum publicarum for-

ma in unam Democratiam compingunt, & sublato Monarchiæ & Aristocratæ discrimine, tam Regum, quam Optimatum precariam faciunt potestatem, popularisque auz arbitrio obnoxiam. Contra veram autem Rerum publicarum mixtionem id argumenti nihil habet ponderis, quomiam Regum & Optimatum Electio etiam si in manus populi afferatur, & precaria sit potestas tamen precaria aut alterius judicio obnoxia non manet, qui electio differt à potestate, prout Valentinianus respondebat militibus, imperium repotentibus, *Soz. am. lib. 6. hystor. Eccles. cap. 6. Niceph. lib. 11. c. 1.* & Dion. rectè redarguit Agrippinam, cum Neroni occideret, *Egato Imperatorem feci, tanquam posset et principatum auferre.* *Mesesebat*, inquit, *summum imperium, postquam est à privato alicui datum, statim desicere eum, qui desulit, & accipientem contra eum, qui desulit transferri.* *Xiphil. in Dion. Neron.* Ad eundem modum in Republica mixta licet populus eligat Regem, vel principes Optimates, hi tamen populus non dat autoritatem, nec potestatem iis, tanquam magistratibus, limitat, prout in Democratia evenit, sed sola designatio accepta referatur populo, potestatis verò demensum conventioni aut pacto, ex quo in unam Rempublicam mixtam ab initio consensum fuit, debetur. Proinde ultima pars hujus argumenti, quod scilicet mixta Respublica degeneret in popularem, nullius momenti est, nec prima quicquam ad rem facit, cum procedat ex puro Bodini figmento. Nam cum præsupponat fundamentum impossibile, & uni parti tradat omne imperium, de quibus quibuscumque leges ferendi potestatem, quid mirum, si ex thesi impossibili sequantur infinita impossibilia? Ubi uni omnia adjudicantur, & cæteræ partes spoliatæ remittuntur domum, ibi non fit mixtio, sed consumtio, non secus, ac si incendio omnia atrensum in fumum. Hunc enim interitus modum vocavit Aristot. *4. Meteor. im princ. cap. 1.* violentum, non alia ratione, quam quod mixtum non solvat in sua Elementa, sed consumat, quantum per portiones terreas fieri potest, in substantiam igni proximam. *Zabarell. 2. de missigen. C. inter. cap. 2. 3. & 4.* In vera autem mixtione omnium miscibilium æqualis debet esse ratio, & jura

50.
Reisicus.

51.
Præsupponit
Bodinus fundam-
entum
impossibile.

52.
Modus qui-
dam mixtio-
nis adum-
bratur.

53.
Leges pactio-
natae.

54.
Qui ferant
leges funda-
mentales in
Rep. mixtae

majestatis in omnes formas Reipublicae di-
tribui, ita ut partem imperij & legum sibi su-
mat Rex, partem Optimates, partem retineat
populus id quod quam commodè fieri potest,
quia potestates sunt distinctae, earumque a-
ctia in iudicando, alia in bello indicendo & fi-
niendo, moneta cuedenda, exigendis tributis,
constituendis magistratibus, & de singulis
haec leges particulares ferendo consistit. Quas
verò leges fundamentales vocant Politici,
quae ad status totius reformationem & syste-
ma attinent, eas in mixta Republica non fert
altera forma separatim, sed omnes tres con-
iunctim ex mutua conventionione seu contractu.
Aliæ enim leges Pactio-natæ dicuntur Belligæ
in Spec. t. 1. aut Conventionales, ut accipit
Rauchb. lib. 2. quæst. 11. num. 2. § 10. hæc
imperiolæ. Illæ cadunt etiam in principem
absolutæ potestatis, ut disputatum à nobis
fuit, lib. 1. de jur. Majest. cap. 6. num. 5. quan-
doquidem ex contractu princeps eo fortius
obligatur, quò magis fidei & juris naturæ, ra-
tionem habere debet. l. 1. §. 1. de offic. procu-
rator. l. Cesar. de publican. l. penult. C.
de don. vir. & uxor. l. Bene à Zenone. C. de
quadr. præscript. l. 2. C. neficius rem, quam
vend. lib. 10. à pradiis. C. de locat. prad. c. 5.
lib. 11. cap. 1. ubi Dd. de probat. cap. 1. ubi Dd.
de nat. feud. Hæ verò, quæ autoritate sua
obediens cogunt, neminem tenent, nisi sub-
ditum, & qui Majestatem superiorem agno-
scit. Ab initio verò quando Respublicæ mi-
scetur, nec una forma alteri subijcitur, nulli
earum, ab altera leges dari & præscribi pos-
sunt, sed vel mutuo consensu in certas leges
conveniunt, vel provinciam Rempublicam
ordinandi spectatæ fidei viro comittunt, vel ut
plerumque fieri solet, pars superior conditio-
nes proponit, in quas debilior, nisi imperio
profusus excidere velit, consentire & jurare co-
gitur, quemadmodum Electores Imperato-
ri, Nobiles ad hoc constituti Regi Daniæ, &
palatini Regi Poloniæ, tolerabiles ab initio,
sed subinde duriores leges exhibuerunt, &
hoc stratagemate, cum jure Electionis jura
Majestatis ad se maximam partem traduxe-
runt. Lacedæmonij verò totum negotium Ly-
curgo, regio tutori, dederunt, qui per Regiæ
potestatis immutationem, Senatus & popu-
li autoritatem auxit. Plutarch. in Lycurgo. Teren-

tillus. Arsa tribunus plebis in Republica Ro-
mana quinque viros nominari volebat, qui leges
omnibus æquas absque præjudiciis fer-
rent. Cum autem id patribus non placeret in-
ter utrosque conventum est, ut legumlatores
tàm ex plebe, quàm ex Patribus, qui utrisque
utilia ferrent, quæque æquandæ libertatis ef-
ficerent, smerent creati. Livius lib. 3. Florentinos
Octo aut Decem viros emendandæ Reipublice
cum absoluta potestate creare solitos refert
Bodin. 2. de Republ. c. 3. Postquam jam con-
tractu mutuo & consensu constituta est Res-
publica, inque eam rem juratæ leges, Crævet.
de antiq. temp. par. 1. cap. 1. n. 39. Gail. lib. 1.
obs. 41. Bender. de rebus. c. 21. n. 17. c. 22. n. 10.
Bruckman. de Regal. §. soluta potestas. c. 4. Eff.
3. memb. 1. Herz. 1. p. 9. n. 13. quibus con-
travenire neutra pars potest, nec Imperator ipse,
ut præter citatos Autores, traditur in Ord.
Cam. p. 2. r. 26. § 35. A. Gabr. de jure quasit.
non toll. concl. 6. per tot. Schrad. de feud. p. 10.
sect. 1. n. 126. Raucrb. de feud. c. 12. concl. 1. n. 39.
§ 99. tùm cæteræ leges, quæ subditis fe-
runtur in res vel personas, pro diversa ratione
conventionis diversimodè in triplices Res-
publicarum status dispescuntur, non quidem
ad eum modum, quem paulò post communi-
scitur Bodinus, d. lib. 2. c. 1. pag. 184. quando
populo magistratum creandum, & rarij publi-
ci, vitæque jus & necis attribuit: Nobilitati
legum ferendarum, belli pacisque ac tributo-
rum imperandorum potestatem dat: Regi ve-
rò tùm universos tùm singulos cives jure ju-
rando obstringit ad fidelitatem obsequium-
que sine cujusquam exceptione præstandum,
eisdemque adjicit extremam provocationem.
Nam dum cives sine exceptione obstringit
Regis imperio, & Nobilitati de quibuscu-
que rebus leges ferendi potestatem concedit,
in idem impossibile recidit, quod paulò ante
rejecimus, dum utrique parti absolutam &
non divitiam tributam Majestatem, quod est
contra naturam Mixtionis, quæ necessum est
mistibilia alterari, seu ad gradum remissio-
nem deprimi. Quod si quis verò commodio-
rem miscendi modum desideraverit, quan-
quam unus omnino non est, dum nunc dæ-
tantum, nunc tres Respublicæ in se coe-
unt, & hæ ipsæ multifariam temperantur,
modò potiorem imperij partem Rege, modò

55.
Legibus ab
initio consti-
tutis neutra
parti contra-
venire potest.

56.
Ficta iurium
Majest. distri-
bucio instituta
à Bodino.

populo, modo Nobilitate ad se trahente, fortè mixtio ita institui posset, ut penes Regem maneat jus belli & pacis, tributa imperandi, monetam cudendi, & præmia distribuendi: Senatus occupetur in iudiciis & à magistratibus recipiat provocaciones, Mores legibus reformet, & jus vitæ necisq; habeat. Populus verò æratio præficiatur & magistratuum creatione gaudeat. Singuli de rebus & officiis sibi commissis leges condant, in quas jurent subditi fidelitatem. Ita sese non impediunt, nec mutuo perimento formæ Rerum pub. & tamen, quod Plato habet pro palmario, mutuo metu in officio se invicem cõtinebunt. Sed quia mixtionis non una forma est, & hanc Idæam saltem in eum finem proponere volui, ut de impossibilitate Bodino satisficerem, tempus est, & argumenti consequentia exigit, ut ex rerum veritate Testimonia petamus, & vivis documentis Possibilitatem mixtionis Lætorio ob oculos ponamus, memores dicti Boëtij libr. 3. Consol. prof. 10. quando ait. Illud primum arbitror inquirendum, an aliquid hujusmodi bonum, quale paulò ante definitum est, in rerum natura possit existere, ne nos præter rei subjectæ veritatem casâ cognitionis imago decipiat. Huc quippe referendâ esse omnem Politici operam monet Aristot. 4. Polit. cap. 1. ne Republicam in ære fingamus, aut ad Idæas, in quibus Platonem condidisse suam civitatem narrat & reprehendit Polyb. lib. 6. subvolemus, & impossibilibus somniis curiositatem animi defatigemus, sed ut Solon optimas se tulisse leges dicebat, quas recipere potuissent mores Atheniensium, Plutarch. in Solita cogitata nostra rebus metiamur, & præceptorum dubietatem exemplorum veritate firmemus: quod & fecerunt omnes illi, quicunq; Reip. Mixtæ mentionem fecerunt.

De Republ. Lacedæmoniorum, quæ formâ fuerit condita à Lycurgo & ab Ephoris reformata.

- SICT. 2.
1. Republicam Laconicam referri à scriptoribus ad mixtas.
  2. Mixtionem facere, aut de forma Reipub. nihil gerò judicare liceat.
  3. Quinam referant Laconicam Republicam ad ordinem Aristocratiarum.

4. Quibus opponuntur alij Majoris Autoritatis.
5. Non possit Republicam Laconicam dici Aristocraticam.
6. Aliud argumentum Bodino rejicitur.
7. Quinam Democratiâ tribuant Spartanis.
8. Reformatione Ephorum ceptam introduci Democratiâ.
9. Ephoros fuisse magistratus plebejos.
10. Opatio eorum, qui Republicam Laconicam misceri ex tribus foimus.
11. Qui ex duabus tantum.
12. De Regibus Laconum.
13. Quod præter titulum & honorem nulla jura Regia usurpant.
14. Quæ tamen ad regem faciendum non sufficiunt.
15. Keckermannum non attribuisse Regibus quod verè esset regium.
16. Eundem de usu juris Despotici sibi contradicere.
17. An Reges Laconum habuerint jus belli.
18. Jus illud nihil fuisse, quam strategiam militarem.
19. Quod cuius magistratus bellico tradit solet.
20. Jus belli fuisse penes Ephoros.
21. Regibus in ipsa expeditione adjici solitas nonnullos ex Ephoris.
22. Legum condendarum potestatem reges non habuisse.
23. Quin potius regibus subjectos fuisse.
24. Et in iudicatos fuisse.
25. Nec constituisse magistratus.
26. Nec recepisse ultimam provocacionem.
27. Subditos fuisse Ephoris.
28. Ne dignitates quidem, quibus excelluerint Reges, regias extitisse.
29. Jus in religiosem nullum, sed administrationem tantum sacrificiorum habuisse.
30. De Ephoris.
31. Quanta fuerit Ephorum potestas.
32. Ex qua inferitur, quantum præponderaverit status populari.
33. Origo Ephorum.
34. Qui introducti sunt ad compescendam licentiam Regis.
35. Item ad temperandam Autoritatem Optimatum.
36. Hegodius Senatus nihil officere. Democratiâ.

37. Epho-

57.
Quomodo
mixtus distri-
bui possint.

58.
Mixtio Re-
rump. vivis
exemplis o-
stenditur.

37. Ephoros fuisse usus potestate in leges.
 38. Creasse magistratum.
 39. Iudicasse causas.
 40. De Senatu seu Optimatibus.
 41. Virum particeps fuerint Respubl.
 42. Senibus a Spartanis summum fuisse exhibitum honorem.
 43. Ex quo tamen potestas nulla potest inferri.
 44. Ut nec ex perpetuitate.
 45. Senatum Lacedamon non fuisse rationibus reddendis obnoxium.
 46. Nisi cum, hanc quoque licentiam Ephori circumscriberent.
 47. Senatum iudicasse de maximis rebus.
 48. Alia Senatus Iura.
 49. Conclusio.

Inter Respubl. mixtas ferè primo loco ab Autoribus nominari solent Resp. Lacedæmoniorum, quam ut antiquissimam, ita meritò primo loco in scenam ad examen producimus, præcipuè, cum de statu hujus Reip. tam veteres, quam Recentés historici & Politici diversimodè judicent, id quod propter accuratam misionè accidere scribit Aristot. 4. Polit. c. 9. quemadmodum & in aliis mediis videmus extrema ita temperata esse, ut difficulter medium ab alterutro extremorum discerni queat, quemadmodum fortis, si conferatur cum ignavo, Audacis, si cum audace, Ignavi faciem induit, & Liberalis comparatus cum prodigo Avari speciem præ se fert, cum Avaro, Prodigii, ut docet Aristot. 2. Eth. cap. 8. 2. Eth. cap. 6. 4. Eth. cap. 1. Hinc enim fit, ut alii Aristocratiam, alii Democratiam, alii ex tribus, alii ex duabus simplicibus mixtam Rempub. Lacedæmonii tribuant, quoniam difficile est in perfecta mixtione, vel miscibilia distinguere, vel gradum mixtionis exquisitè determinare. *Quomodo enim uno nomine eam appellari condensat, non esse in proclis explicare, dicit Megillus apud Platon. lib. 9. d. II. & Idem Plato. 4. d. II. Lacedæmon. Resp. quo nomine sit appellanda non facile possum dicere. Ephori enim ibi mixtum in modum Tyrannicè imperant: non inquam tamen præceteris civitatibus populari gubernatione apparet similitima. Negare autem eam esse Optimatum Rempubl. est omnino absurdum, Regnum quoque in ea perpetuum. Ad Aristocratiam*

redigunt Maximus Tyr. in orat. 3. Thucyd. lib. 1. Plutarch. in lib. de Monarch. & Isocrates ait: Orat. 3. ad Nicocl. Lacedæmonij, qui ex omnibus Græcis optimè administrant imperium, domi paucorum potestate reguntur: Quorum sententiam, ad quam tamen falsò advocat Xenophontem & Aristot. lem, sequitur & propugnat Bodin. 2. de Respubl. cap. 1. nisi auctoritate horumdem auctorum, quos verisimile est, quò propius isti seculo vixerunt, & Epiro-viciniore fuerunt, eò rectius potuisse de Respubl. ejus temporis judicium ferre, quàm patritium Venetum, quàm Florentinum hominem, quàm Britannum, Contarenum, Machiavellum: Morum intelligens. Falsò autem, ut ante paucas lineas ad mōtū, in testimonium vocat Aristot. & Xenophontem, quorum auctoritate facile est eludere Herodoti, Thucydidis, aliorumq; historicorum verba, tum quod Philosophi ex professo de statu Reipubl. egerint, historici incidenter tantum ejus mentionem fecerint, tum quod Artificis sit de arte sua judicare. Historicus verò ex pueritia historica nihil potest, quam facti veritatem proponere: de factò verò judicium ferre, id demum, pertinet ad Politicum. Quod si etiam historicum velis historico opponere, En tibi Iustinum lib. 2. En Polyb. lib. 6. qui mixtionem in Rep. Lacedæmonia uno ore agnoscunt. Isocrates sibi ipsi contrarius est in Arcop. & panath. ubi temperatum regimen spartanis attribuit, quale apud Athenienses olim fuerit, cum Senatus Arcopægiturum vigeret. Dignique ubi rerum testimonia adfuerint, non opus est verbis. Petamus ab historicis veritatem rerum gestarum, discamus leges Reipubl. & ex iis procedamus ad ferendum judicium de statu, beneficio habitus Politici. Nihil minus illuc inveniēmus, quam simplicem Aristocratiam, prout paulò post demonstrabimus, modò illud alterum Bodini telum rejecerimus, quod huic ex auctoritate petiitum subjicit, dum ex eo conatur Lacedæmonii Aristocratiam puram obtudere, quod subactis civitates omnes sub Optimatum statum cogere. Ita enim Lysander persuaserat populo, ut cum plebem ubique adversam haberent, Optimatibus imperium traderent, Plutarch. in Lysandr. unde non tantum ipse Atheniensibus devictis triginta-

4.
 Quibus opponuntur alij
 maioris auctoritatis.

5.
 Non posse
 Remp. Lacedæmonij
 dici Aristocratiam.

Tyrannos imposuit, sed & antea Corcyrae id
Thucyd. lib. 3. Argivis, *Thucyd. lib. 5.* Samiis
Thucyd. lib. 8. & Thebanis *Plutar. in Pelop.*
 paucorum dominatus imperatus fuit, quod
 tamen non magis facit ad propositum, quam
 si Romanis Aristocratiam tribuas, Carthagi-
 nensibus Democratiam, quia secundo bello
 punico Annibal Syraculis, Capuz, Noluz, Cro-
 tone, & per universos Bruttos, Apulosq; ple-
 bis Romani optimatum partes fovebant, eo
 quod hi Romani, illi Praevis studerent, *LiGius*
lib. 23. & 24. Nam Spartani, cum promiscuam
 plebem ubique ad Athenienses, qui populari
 imperio gaudebant, propendere adverterent,
 quocunq; victorem pedem inferebant, ple-
 bem imperio multabant, adeoque Democra-
 tiam, in quibus infimae plebis imperium pra-
 pollebat, tollebant, rerum summa, aut saltem
 belli potestate ad pauciores, suarum partium
 studiosos, traducta, quos historici Aristocra-
 tores & ab eis institutam Rempubl. Aristocra-
 tiam vulgò vocant, non quod pura fuerit aut
 absolute talis, sed quod respectu Democra-
 tiarum sublatarum, in quibus plebs promi-
 scue conveniebat, cum in Repub. Lacedaemo-
 niorum non in concionibus, sed in curia, non
 coram plebe, sed in senatu quamplurima ex-
 pedirentur. Plerunq; enim administrationem
 cum Repub. confundunt homines, ut
 ab initio monuimus. Quin & *Thucyd. lib. 3.*
 prolixè demonstrat, Democraticam quidem
 libertatem Athenienses, Lacedaemonios opti-
 matum virtutisq; studium suis cupiditatibus
 praetextuisse: revera autem utilitatibus suis fal-
 so praetextu inservisse, quod totidem verbis
 tradit Aristoteles *lib. 4. Polit. c. 11. Qui princi-
 palium, inquit, Graciatem, ad suam quisq;
 spectantes Rempubl. hi quidem Democracias
 in civitatibus constituunt, illi vero Oligar-
 chias, non ad commune civitatum, sed ad
 suum spectantes commodum.* In Laconum
 Rempubl. etsi maxima pars iurium Majestatis
 devoluta esset ad plebem, ut rectè disputat
 Nicolaus Crajus *Danus lib. 1. de Repub. Spart.*
 & nos infra demonstrabimus, tamen per ple-
 bem non expediebatur sed per quinque Epho-
 ros, seu Magistratos plebejos, unde admini-
 stratio videbatur Aristocratica, licet forma
 Reipubl. esset, maxima ex parte, Democrati-
 ca. Et sicut Polybium lapsum esse putat. Bo-

in *dicitur* deceptumq; appellatione & digni-
 tate Regum: ita major verisimilitudo in erro-
 rem duxit vulgus & cum vulgo nonnullos hi-
 storicos, qui omnem Rempubl. in qua non vi-
 gent instituta popularia, ut apud Athenienses,
 Aristocratia nomine induunt, & actum ad-
 ministrationis cum forma Reipubl. confun-
 dunt, seu ex parte inferunt ad totum & Aristocra-
 tiam ibi sinceram fingunt, ubi non inve-
 niunt, nisi temperatam.

• E contrario sunt, qui puram Democratiam
 tribuunt Spartanis, ut Isocrat. *in Panath.* quan-
 do Lacedaem. Rempubl. comparat Athenien-
 sium populari statui Senatu Aeopagitico
 temperato, & *in Aeopag.* Lacedaem. Remp.
 propterea maximè florere censet, quod popu-
 lari statu maximè utatur. Nabis Tyrannus in
 oratione ad Quintium, dum popularem sta-
 tum à Lycurgo institutum opponens, ut ipsi
 videtur, Aristocratia Romanaz, ait *apud LiG.*
*lib. 34. Nolite ad vestras leges atque instituta
 exigere ea, quae Lacedaemone sunt. Vos à censu
 Equitem à censu pedirem legistis, & paucos ex-
 cellere optimus, plebem subiectam illi esse vul-
 tus. Noster legumlator non in paucorum manus
 Rempubl. esse voluit, quem vos Senatum appel-
 latis, nec excellere unum aut alterum ordinem
 in civitate, sed per aequitatem sortem ac
 dignitatis fore credidit, ut multi essent, qui
 arma pro patria ferrent.* Tam autem verum
 est, Democratiam à Lycurgo puram institu-
 tam, quam id, quod praemittit, Romanorum
 sc. Rempubl. in paucorum, quos Senatum ap-
 pellant, potestate fuisse. Nec tamen eo infi-
 cias, si de statu Reipubl. Laced. ex historia &
 rebus gestis iudicium ferendum sit à posteriori,
 quin inde à momento reformationis Ly-
 curgi illic praedominata fuit Democratia, ut
 rectè tradit Nicolaus Crajus *lib. 1. de Repub. La-
 ced. r. 3.* & immeritò reprobatur Nicol. Sennic.
 seu Keckerm. *lib. 2. de Repub. Spart. c. 1.* Hue
 enim adigitur ipse Bodinus praeter opinionem,
 dum ait: *Reipubl. majestas per nos popularem fuit,
 quae Senatus decreta confirmat, aut infirmare
 possit: imò aperte Plutarch. in Lycurgo, populo
 ex insurto Lycurgi tribuit potestatem repu-
 diandi aut acceptandi decreta senatus, fenato-
 res legendi & magistratos creandi, quibus ar-
 ticulis universa Majestas assignatur populo.*
 Nec hic popularis status tum profus fuit ex-
 tinctus,

6.
 Aliud argu-
 mentum Bo-
 dini rejicitur.

7.
 Qui Demo-
 cratiam tri-
 buunt Spar-
 tana.

8.
 Reformationis
 Ephorum
 Democratia
 introducitur.

vinctus, cum Theopompus Ephoros institueret & permulta ad Senatum XXX. virorum deferret, quoniam Crajus, ubi supra. nunquam magis popularem extitisse Rempubl. contendit quam postquam Ephori introducti erant. id quod ex eodem Plutarch. in *Lycurg.* discere est, qui per Ephororum institutionem, non remissam sed intentam fuisse civilem potestatem dicit. Tantam quoque brevi potestatem sibi sumserunt Ephori, ut Plato 4. de *U. Eam* vocare Tyrannicam non vereatur & Aristot. 2. *Pol. c. 4.* non reprehendit eorum opinionem, qui ex Tyrannide Ephorotum & Democratia Rempubl. Lacedæm. componebant, sed potius *d. libr. 2. c. 7.* ubi ex professo agit de legibus Lycurgi & statu Reipubl. Ephoris tribuit potestatem majorem, quam æqualitas mixtionis patitur. Sive hanc ab initio acceperint Ephori, sive per abusum sibi sumserint, nihil id motatur is, qui Rempubl. in eo statu considerandam suscipit, quo invenit, cum omnes ferè Respubl. priusquam consistat, per turbas & varias concussiones demutentur. Hoc tamen certum est & asseritur à Plutarch. in *Lycurg.* concediturque ab Arist. 2. *Polit. c. 4. in fin.* Ephoros tanquam Magistratus populi successisse in jus & locum populi, perinde ut tribunos plebis Romæ. *Cicer. 3. de U. Populus* vero ex instituto Lycurgi in Senatus decreta & auctoritatem Regum, summum jus vel ipsis Bodin. & Kekerm. iudiciis jam diu habebat, quo licet Ephori, modestiæ privatæ memores, ab initio usi non fuissent, ut tamen potuissent, tanquam curatores, totius populi Majestatem representantes.

Succedit communis opinio, quod Respubl. Spartana commixta fuerit ex tribus formis, Monarchia Regali, Aristocratiæ & Democratia. Plato quidem *lib. 4. de U.* aliam mixtionem addit ex Tyrannide seu Ephoria & Democratia, sed quia confundit vitia cum virtutibus, quæ non magis mixtionem patiuntur, quam frigus & calor, si in abstracto sumantur merito reprehenditur ab Aristot. 2. *Polit. c. 4.* ubi idem refert aliorum opinionem, qui Læconicam Rempubl. componebant ex omnibus Rebuspubl. Regnum quidem dicentes Monarchiam, Senum vero imperium Oligarchiam, sub Democratiam vero eam redigentes ratione Ephororum, qui sunt de populo.

Et hanc opinionem sequuntur Plato 3. *de U. Polyb. lib. 6. Iustin. lib. 2. Sabellic. Enn. 5. Sigon. de Repub. Spart. Crajus de Ead. lib. 1. c. 3. Kekerman. de Ead. lib. 3. c. 1. Contar. lib. 1. de Republ. Venet. Machiav. lib. 1. disc. in Liv. c. 2. Giphani. in comm. ad c. 4. & 7. lib. 2. Pol. Cavalcant. disc. 11. delle Repub. Sebast. Eriz. disc. delle Republ. Cæterum Isocrates in *Panath.* duarum tantum formarum mentionem facit, quando ait: *Democratia Lycurgius domi instruit, Aristocratiæ temperatam*, quæ est ubique sententia Aristotelis, 2. *Polit. c. 4. & 7. 4. Pol. c. 9.* veritati & fidei historicae procul dubio maxime consentanea. Nam, quamquam *d. c. 7. lib. 2.* Rempubl. stabiliorem ex eo esse censet, quod singulæ partes, suum quæque possideant, Reges honorem, viri Boni Senatus auctoritatem, populus Ephoriam, tamen *in hoc ipso c. 7. & lib. 4. c. 9.* ex sola Aristocratiæ & Democratia Rempubl. componit, idque dum contra mixtionem Platoniam disputat *lib. 2. c. 4.* hoc argumentum demonstrat, quia Regibus nihil relictum est Monarchicum, præter nomen & honores: Quod ipsum ut solidis rerum testimoniis evincamus, primum, quam nihil in Regibus regium fuerit, excutiemus, deinde Ephororum & populi prærogativas explicabimus, & tandem in iuribus Senatorum finiemus.*

Quantum ad Reges attingit, eos Aemyl. Prob. in *Ages.* nomine magis, quam imperio Reges fuisse disertè affirmat, & Plut. in *Cleom.* quem titulo Regio contentum hucusque imperasse dixerat, *Cleomenem extinctis Ephoris non nomine, sed Re Regem se construisse* scribit. Si enim omnia jura excusseris, quæ Regibus attribuunt Aristot. 3. *Polit. c. 10. Herod. lib. 6. Iustin. lib. 2. Thucyd. lib. 5. Pausan. in Lacor. Xenoph. de Republ. Laced. quæque Polyb. Machiav. Contar. Crajus, Kekerman.* exprimunt, quando partem Majestatis Regibus vendicant, nihil invenies, quod Regiam potestatem sapiat, nisi genus, nomē, & dignitatem, id quod Machiavellus coactus fuit inficis & invitus pronuntiare, quando in mixtionem, *Regibus suam dignitatem; Optimatibus suam potentiam, & populo legitimam libertatem*, mansisse dicit. Nam hoc idem asserit Arist. 2. *Polit. c. 7.* dum Remp. Lacedæmoniorum ex eo stabilem pronuntiat, quod, quæque pars, quia habet, quod suum est, quietetur, & propterea totum saluum.

9.
Ephoros fuit
se magistratus
aut plebeius.

10.
Opinio eorum,
qui Rempubl.
Læconicam
miserunt ex
tribus formis.

11.
Qui ex duabus
tantum.

12.
De Regibus
Læconum.

13.
Quod nulla
potestas, sed
honor & dignitas
comparatur.

falyum esse velit. Sic, inquit, habent se Reges propter suos honores, boni propter Senatium: (Nam haec potestas virtutis est premium) populus vero propter Ephoriam. Honor autem & dignitas ad Regem aut Majestatem non magis attinet, quam titulus aut splendor externus ad rerum essentias, prout contra errorem vulgi prolixè disputavimus. lib. 1. de jur. Magistr. cap. 1. Quam multi non dicuntur, & sunt tamen Reges? quam multi dicuntur quidem, at non sunt? Keckerman licet recessisset lib. 2. c. 1. in Regibus primam partem Majestatis demonstrare, non potuit tamen cap. 2. cum ad jus despoticum deventum esset, promissis stare, sed cum totum c. 2. in aptitudinibus, ut ipse vocat & dignitatibus Regis consumisset, ad extremum mu. 13. etiam sic ait, *Lycurgus capita juris Majestatis in civium corpus transfulerat, eorum tamen usum tanquam capitibus Reipubl. Regibus non ademir, sed quacunq; in Republ. gesta sunt, vel bello, vel pace, quamvis bello maxime, auctoritate & auspiciis Regum fieri voluit, eosq; primo accubitu, concessit & procedit supremam, itemq; assurgendo honoravit*; voluit Keckerman de jure despotico seu Majestatis Regum agere, nec tamen quicquam huc affert, præter nudum honorem, Auctoritatem, Auspicia, procediam & reverentiam. Nam si per auctoritatem intelligit potestatem, quo sensu diximus supra, hoc vocabulum usurpari solitum à Romanis, sine auctoritate & contra omnium historicorum fidem loquitur, imprimis in negotiis, quæ pace peracta sunt. Nec verò Regibus Ephori assurgebant, cujus rationem veram attigit Anaxilas rogatus, cur Ephori Regibus non assurgerent, Eandem esse dicens, ob quam essent Ephori. Plutarch. in Apoph. Imò Ephoris perinde ut Regibus solitè assurgit tradit Heraclides in Polit. Quin & illi sellas suas juxta Regias ponebant, & Romani, ejectis Regibus, Sacrificulum cum nomine Regio creabant, cujus auspiciis sacra ea peragebant, quæ nisi à Regibus fieri nefas erat: ut ita allatæ dignitates, quæ & aliis Magistratibus attributæ fuerunt, longissimè à Regibus absint. Quod verò jus despoticum Regibus, tanquam Capitibus Reipubl. non ablatum, sed relictum hoc est commune cum omnibus civibus. factum fuisse dicit, annon uno

& eodem argumento omnes cives Regibus pares & per Conf. Regem quemq; facit? Dictum enim jam fuit, dicitur paulò post, Reges habitos fuisse Capita Reipubl. secundum Dici, non secundum Esse, ideoq; eo respectu non potuerunt plus jurum Majestatis sibi deponere. Involvit enim manifestam contradictionem in his verbis: Jura Majestatis translata fuisse ad civium corpus, & usum eorum mansisse penes Reges, ut Reges, quoniã de essentia Regum est: possidere Majestatem. & quidem propriam, cum usu supremo. Quando autem usus redditur à populo, nam non accipit eum Rex, ut Rex, sed ut magistratus precarium, quem admodum se habebant Consules, Dictatores & Censores in Republ. Rom.

Ecquod verò jurum Majestatis produci potest, quod post Lycurgi reformationem penes Reges manserit illibatum? Ad bellum provocant, quicunque temperaturam Regiam in Laconica Republ. somniant, de quo sic Iustin. lib. 2. *Lycurgus administrationem Reipubl. per ordines disposuit, Regibus potestatem bellorum, magistratibus judicium. Summas successiones, Senatibus custodiendi legum, populo subdeputatis Senatibus vel creandi, quos vellet, magistratibus potestatem promissit, fundos omnium æqualiter inter omnes disposuit. Tribuio quippe Regibus potestatem bellorum, quam huc usq; extendit Herod. lib. 6. Reges se habuisse jus belli, in quacunq; libuerit regionem inferendi, ut id nulli Spartatarum prohibere fas sit, atque in particulari crimini teneatur.* Ceterum si hoc jus ex aliorum relatione, & judicio examinaveris, admodum angustis conclusum terminis, & ad solas expeditiones restrictum inveniemus. Neq; enim bellum indicere, neq; foderibus aut patris finire Regibus fas erat, ut docet Xenophon de Republ. Laced. & Arist. 3. Polit. c. 10. 11. & 12. Definit enim regnū Laconicū, *επαμπετον δικαίον, aut επαμπετον νόμον τῶν ἀιδίων*; quæ à prætura militari nihil differt, nisi quod sit perpetua, aut secundū genus à patre transeat in filios aut cognatos. Unde paulò post de regno Laconico negat sibi agendum esse, cum in omni Rerum publ. genere inventi natum sit, quandoquidem Imperatori militiæ extra mænia vel in exercitu plena in milites ubiq; datur potestas, quemadmodū Quintius Cincinatus, ne quicquā obstrepentibus tribunis, armatos cives

16.

Contradictio
in verbis Keckermani.

14.

Honor regium
non facit Regem.

15.

Nec habuisse
Reges alia
iura.

17.

An Reges
Lac. habuerint
ius belli.

18.

Quod ius illud
nihil fuerit,
quam
strategia militaria.

eives jubebat ad lacum Regillum adesse, eò quod Sacramento eos nondum exolvisset, nec imperium, quod in eis suscepisset supremum, deposuisset. Id autem eo sine agi credebatur, ut quicquid Romæ vi tribunitia rogatum esset, id comitiis extra urbem abrogaretur: Omnes id iussuros, quod Consules velent, neque enim provocationem esse longius ab urbe mille passuum, & tribunos, si eò veniant, in aliâ turba Quiritium subiectos fore Consulati imperio. *Liv. lib. 3.* Nec non paucis annis ante Appius Claudius, quàm in plebem domi evomere bilem prohibebatur, tam acerbius in castris exoneravit, quantò liberius ab intercessionibus tribunitiis dominabatur. Ed usque enim processit, ut Centuriones duplicatosque, qui ordines deseruerant, virgis cæcos securi percuteret, ex cætera multitudine decimum quemque ad supplicium legeret, quoniâ in exercitum parem Laconicis Regibus habebat potestatem. *Liv. lib. 2.* Nam de horum imperio scribit conceptis verbis Aristot. 3. *Polit. c. 10.* Οὐκ ἐστὶν κυρία πύλιον: ἀλλ' ὅταν ἐξέλθῃ τῶν χωρίων, ἡ γὰρ ἐστὶν ἐν τῶν πόλεων. Ea vero potestas cuius bellico Imperatori tribui solebat, prout exemplo Agamemnonis confirmat Aristot. qui, licet exercitui Græcorum ad Trojam Dux præfectus esset, in Concionibus tamen, eò *πῶς ἐπιπλοῖσθαι*, oburgationes & convitiâ aliorum patienter audire cogebatur. In exercitu vero jus vitæ & necis habebat, unde apud Homer. *Iliad 2.* minuitur.

Ὅς δὲ κ' ἐστὶν ἀπὸ τοῦ μάρτυρος, &c.
 Ἀρετὴν ἰσχυρῶς φέρειν κτλ., εἰδ' οἰωνός.
 cui addit Aristot.

Πᾶς γὰρ ἐμοὶ ἴσχυρῶς, ceterum illud Hemistichium apud Homer. istoc in loco non invenitur. Dyrachij quoque & Opunte prætorem belli perpetuum extitisse, autor est Aristot. 3. *Polit. c. 12.* & in summa nulli vel Aristocratiæ vel Democratæ repugnat talis principatus, cui summa jurisdictio in bello tribuatur, nedum, ut regium quid constituat. Quando enim jus Armatum Majestati ascribimus, non hoc intelligimus, quod bellum absoluto imperio administrandi, sed quod bellum inferendi, pacem faciendi, sed defasciendi, & ut uno verbo dicam, arma in Republ. & contra hostem movendi potestatem habeat. Hoc vero Ephorus attribuit Xenophon *de Republ. La.*

ced. dum ait: Ephori per præconem denuntiant, quibus annis educenda sint copia. Et cum Archidamus Rex bellum, quod in Atheniensibus Lacedæmonij moliebantur, dissuaderet, suscipique prohiberet, Sthenelaidas Ephorus autoritatem suam interjecit, & contra Regis vota consiliumque, populo auctor fuit, ut bellum scisceret & inferret? *Thucyd. lib. 1.* quod, postquam à Lysandro repugnatum erat, Ephori Lysandro articulos pacis & deditiois, secundum quos eos inter subiectos recipere deberet, transmiserunt. *Plutarch. in Lysandr. num. 7.* Nam Atheniensium, conditiones pacis deprecantium legatos, Agis Lacedæmonem rejecit. ejus rei penes se potestatem esse negans. *Xenoph. h. 2. de reb. gest. Græcor. refertque; Thucyd. lib. 8. in pr.* tanquam singularis ejus, quod illi concessum fuerit, sive copias aliquò mittere, sive contrahere & pecunias exigere vellet, quamdiu apud Decelem cum copiis ageret. Nec erat hoc Arato Achæo incognitum, qui auxilia non à rege, sed ab Ephoris petijt, impertavitque ab Agesilao, Ephoro, ut Agidem Regem in subsidium mitteret. *Plutarch. in Agid. n. 4.* Cleomenes ipse ad nutum Ephorum cum exercitu passus est se transmitti ad templum Minervæ occupandum, iussusque inde recedere, mandato eorundem paruit. Quin & pecunia ab Ephoris emit potestatem expeditionem Leustringam suscipiendi, priusquam tribunalia illorum subverteret. *Plutarch. in Cleom. n. 7.* Denique eò decrevit autoritas Regis, ut in expeditione duo ex more Ephoni, ipsi adicerentur, de quorum consilio omnib. ageret. *Xenoph. lib. 2. H. llen.* Agesilao ex plebiscito cum longius domo exercitum duceret, & maris imperium cum terrestri conjunctum suscepisset, ex plebiscito triginta Consiliarios accipere coactus fuit, *Plutarch. in Agesil. & Agidi* decem obtrusi sunt, cum iniquas cum Archivis inducias pactus fuisset argueretur. *Idem.* Perinde ut in insula Taprobane Electo Regi triginta gubernatores adijci solebant, *Plin. lib. 6. cap. 22.* & Casimiro III. Poloni quatuor Senatores ex Ordine Equestris adijungebant, *Crom. lib. 22.* quorum placitis ita annexus erat Rex, ut sine eorum consilio & consensu nihil de Republ. statuere posset. Hoc est, quod Arist. 3. *Polit. c. 7.* institutioni Regum objicit; Ipsos videlicet. *Laco-*

29.
 Ius belli fuisse
 penes Ephoros

19.
 Qua cuiusvis
 magistratus
 bellico datur.

D d d d d

cet. Laco-

cet Lacones virtuti & institutioni Regum diffidere, dum legationis Comites iis adjuvant, & quidem tales, qui propter inimicitiam severius acta Regum observent. Tam parum in hoc Majestatis capite potuit Regum Auctoritas, in quo tamen præcæteris Ordinibus excelluisse creditur: & Agesilaus Transi regis Persarum legato respondisse fertur: *Pucis quidam tempore Reipubl. Vigere Auctoritatem, ut jus habeat decernendi de tranquillitate Reipubl. Belli vero tempore minime. Erasm. in Apoph. Lacon.* Unde facile est judicium ferre de cæteris.

22. Legum potestatem Reges non habuisse.

Nam quod ad leges, quæ inter jura Majestatis agmen ducunt, attinet, constat & assertur ab Arist. 3. *Polit. c. 10.* τὴν γὰρ ἐν τῇ λακωνικῇ πολιτείᾳ βασιλείαν μάλιστα εἶναι τὴν κατὰ γένος, quæ verba Thomas in *comm.* sic accipit, quasi regnum Laconicum maxime sit ex omnibus, quæ dicuntur esse secundum leges, legibus astrictum, & licet Montecat. in *schol. sex. 104.* aliò ea trahat, ut sensus sit: *Eorum regnum, quæ ex legibus, regnum Laconicum esse maxime regnum,* tamen à consensu cæterorum interpretum, & verborum evidentia recedere non audet, nec ullum eorum regnorum occurrit, quod magis legibus astringat & Ephoris Reges subijciat. Archidamus Zeuxidami filius, roganti, *quisnam essent Sparia præf. ei, leges,* inquit, *& legitimus magistratus,* *Plutarch. in Apoph. c. 7.* & Doricus propterea ad Persas in exilium se affugisse dicebat, quod in patriâ leges essent potentiores Regibus. *Herod. Cleonymum excluderunt patriâ, quod cum animo videretur imperioso, supremam & liberio rem, quam Reipubl. conveniebat, potestatem affectaret. Plutarch. in Pyrrh. num. 4.* Ea de causâ Ephori singulis mensibus adigebant Reges ad repetendum juramentum, *Se gubernari: os secundum leges. Xenoph. de Repub. Laced.* Qui verò legibus subiectus est, cum negat Aristot. Monarchis aut regibus accensendū. *O γὰρ, inquit, τὸ νόμον λιγότερον βασιλείας ἐκ τῶν εἰς τὴν πολιτείαν.* 3. *Polit. c. 12.* & notus est versiculus Martialis:

23. Quin potius legibus obediatis.

Qui Rex est, Regem, Maxime, non habet. Legibus quippe, tanquam superioribus subijci, & Regem esse, simul stare non possunt, cum prius exhauriat & tollat posterius, ut

copiosè à nobis disputatum est, *lib. 1. de Jur. Majest. c. 3. & lib. 2. c. 3.* Ex quo factum, ut secundum leges non tantum judicari, sed & morte damnari possent reges; qua quidem abjectione nihil est indignius aut regum Majestati magis contrarium, quando quidem regem convenit liberum esse ab omni coactione humana legitima, Ejusdemque est magistratus judicandis subditis dare & ab iis ultimam provocationem suscipere, quam potestatem pro secundo capite jurium Majestatis enarravimus, *lib. 2. de Jur. Majest. c. 4.* Reges verò Lacedæmoniorum; nec magistratus constituebant, cum eam provinciâ Plutarch. in *Lyc. Iustin. lib. 2. Aristotel. 2. Polit. cap. 7. 4. Polit. c. 9. Xenophon. de Repub. Laced.* Ephoris & populo tribuant, nec ultimam provocationem recipiebant, cum Senatus judicium ferret sine provocatione, *Arist. ubi supra.* sed potius ipsi ab Ephoris præ arbitrio ad judicium vocabantur, prout in *oras. de ortu & potest. Ephor.* ipse Cleomenes Rex constitetur apud *Plutarch. in Cleom.* Prima quidem & secunda vicè citatus Rex tacet & repugnat, sed ubi tertio vocatur, religio est non surgere, & tribunal Ephorum non accedere. *Plutarch. ibid.* Quis major gloria Laconica arma in Asiâ circumtulit, quam Agesilaus? & tamen revocatus ab Ephoris & è medio cursu victoriarum abreptus, refragari non sinit, ad cuius laudes hoc eelogiū indecedunt Xenophon. *de laud. Ag. sil. & AEmil. Prob. in Ages. quod maluerit imperium domi pati, quam foris in Asia Maximus esse.* Imperium verò pati, an non è diametro repugnat Regi Majestati? & multo magis, si illud extendatur usque ad sanguinem, quem admodum Agidi in carcere gulam frerentem idem tentaturi in Cleomenem, nisi is, prevenire cupiens, Ephoros prius de vita & potestate dejecisset. *Plutarch. in Agide & Cleo.* Pausanias Rex, paratam ignominiam, quam sibi ob mortem Lyfandri instare sciebat, fuga declinare, quam periculosum litis eventum coram Ephoris expectare maluit, *Plutarch. in Lyfan. in fin.* Ipsum Lyfandrum eadem autoritate domum revocant Ephori, missâ scytale, qua mos erat & reges, & quoscunque magistratus ab exercitu avocare. *Plutar. in Lyfand. n. 10.* Et ne in facto nos occupari objicias; audi

24. Et iis iudicatis fuisse.

25. Nec Magistratus constituisse.

26. Nec provocationem recepissee.

27. Reges fabrici posses.

Thucydi-

Thucydidem, qui, cum narraſſet, Pauſaniam ex Helleſponto reuocatum ab Ephoſo fuiſſe, eâ lege, ne à caduceatore abſcederet, hæc verba ſubiicit: Εἴς τῶν ἰφθίμων τὴν βασιλίαν δέσμιον τῆτο, quæ AEmil. Prob. in *Pauſan- sic* reddidit: *Licet legibus Lacedæm. cuius Ephoro hoc facere Regi.*

Quod ſi jura Majeſtatis Majora, quæ in legibus ferendis, magiſtratribus conſtituendis, ſumma provocatiõne recipienda, & mouendis deponendiſq; armis conſiſtunt, Regibus detraxeris, ecquid iis facis reliquum præter dignitates & præcipuè cū monetæ jus & jura fiſcalia, quæ minora Regalia vulgo vocant, Lycurgus ipſe è ſua Republ. exulare voluerit. At quantillas dignitates? Vt primo loco in publicis viſcerationib. ſeu phiditijs aſſiderent, duplum juris nigri ex communi caperent, quoad liberalitatem exercendam, alteram medietatem ugi ex civibus honoris gratiâ donare poſſent, ut primi ſententiam in Senatu rogerentur, publicè & communi planctu ſepelirentur, quæ ferè recentet Herod. *lib. 6. de mortuo Rege*, ait Heraclid. in *Polit. Lacedæm. per totum in iduum nihil ſenditur. Et ſorum palcis conſpergitur.* Nihil horum eſt, quod non principi Senatus, aut honorato, beneq; merito cuius civi in Republica Romana præſtitum fit, quodq; non hodie Ducibus ſuis Veneti & Genuenſes præſtent, ſalua Reipubl. majeſtate, nec ut regius is honor dici poſſet: nec immeritò Xenoph. *de Rep. Lac. & ex e. Sanſov. lib. 16. de Rebusp. admm.* Regum honores parum admodum ſcribit privatorum honoribus excelluiſſe. Addit Herod. *lib. 6.* duo ſacerdotia, Regibus tributa, Iovis Lacedæmonij & Iovis Cœleſtis, quæ ad quartum Majeſtatis caput fortè referri poſſe viderètur, & Ariſt. *3. Polit. c. 10.* apertius loquitur: Εἰς τῶν πατρῶς αὐτῶν θεῶν ἀποδίδονται τὰς βασιλείων. Verum quia Xenoph. *de Republ. Laced.* id interpretatur non de poteſtate ordinandi ſacrificia & religionem, quæ quodammodo ad Majeſtatem pertinet, ſed de adminiſtratione ſacrificiorum & maſtatione victimarum, quæ honoratiſſimis civium tribui ſolebant, *reſte Ariſt. 7. Polit. c. 10.* nulla major prærogativa hinc inferri poteſt, quâ quæ Regiſacrificulo apud Romanos, aut Pontifici Maximo & cuius civitatis principi honoratio competit. Aliud enim

eſt immolare, aliud inſtituere ſacrificia: Hoc ad Majeſtate ex parte, illud ad ſacerdotes pertinet.

Cum igitur Reges jura omnia Majeſtatis perdidierint, proximus labor eſt inquirere, ad quam civitatis partem à Regibus tranſierint, ad eos ſc. qui in jura Regia ſucceſſerunt. Ferè autem ſummam poteſtatem Ephoris tribuunt, quâ hiſtorici, qua Politici. Etenim Plato *4. de ll.* tantam fuiſſe aſſerit, ut *Tyrannica* vocari potuerit, quemadmodum Halycar. *lib. 5.* Diſtaturam vocat Tyrannidem voluntariam, cui ſubſcribit Ariſt. *2. Polit. c. 7.* Ephoriam Lacedæm. ex eo reprehendens, quod imperium illud ſi valde magnum, ac penè Tyrannicum: Item: *Magiſtratus hic apud ipſos eſt Maximarum verum Dominus.* & paulo poſt: *Videtur Ephororū magiſtratus ab omnibus magiſtratum rationes poſc. re: At hoc Ephoria nimis magnum beneficium eſt. Idem Xenoph. de Repub. Lacem. & Heraclid. in Polit. Laced. E: hæri ſummâ, in Repub. poteſtatem obtinent. nulloq; aſſurgitur, præterquam Regi Et Ephora. Plutar. ch. in Ariſt. n. 7. Ephori habent omnem auro ſtatem in cōſiſtite.* Unde Cleomenes, cum penes te umbrâ tantū, corpus verò Majeſtatis penes Ephoros eſſe animadverteret, in què comparatum cum Republ. autumans, in qua, quod Regibus ademptum eſſet, ad ſolos Ephoros tranſiſſet, ita ut pro duobus quinque Tyranni dominarentur, mutandæ Reipubl. animum adjecit, eamque furtiva Ephorum cæde auſpicatus eſt. *Plutar. ch. in Cleom. n. 7.* Cumq; Ephori magiſtratus plebis eſſent, ſeu potius totius populi, ſecluſo Senatu, Ex inſima pauperrimaq; plebe creati ſoliti, *Ariſt. 2. Polit. c. 4. in fin. Et c. 7. & quod magiſtratus populi nomine facit, perinde factum habeatur, ac ſi populus ſciſſet, l. Item eorum ſ. ſe Decurſiones. Quod cuiuſſiq; Vniuerſ. nom. c. ult. reſp. 1. de præbend. in 6. Matth. Stephan. 2. de juridi. c. 5. n. 35. non injuriâ ſuprà acceſſimus eorum ſententiæ, qui Democratæ in Republ. Laced. primas & præcipuas partes tribuunt. Ab initio enim populo dedit Lycurgus potiſſima jura, *Plutar. arch. in Lycurg.* quò reſpiciens Nabis Tyrannus in orat. ad *Quint. apud Liſium lib. 24. Noſter legiſlator, ait, non in paucorum manu eſſe Rempubl. ſoluit, ſed per æquationem fortuna ac dignitatis fore credidit, ut multos eſſent, qui pro patria arma ferrent**

28. *Ma dignitates quidem regas eſſe, quibus excelluerint Reges.*

29. *Im. in religio- nem.*

30. *De Ephoris.*

31. *Quanta fuerit eorum poteſtas.*

32. *Vnde arguitur Democratia.*

33.
Origo Ephoro-
rum.

ferrent. Quanquam enim Herod. li. 1. exortum Ephororū tribuit ipsi Iycurgo, ut & Plato in Epist. 2. ad Dion. propinq. Ceteri tamen fecerunt eos à Theopompo rege, centum & triginta annos post Lycurgum, accersunt, Arist. 5. Polit. c. 11. Plutarch in Lycurg. & lib. ad princip. in doct. Cicer. 3. de ll. Valer. lib. 4. c. 1. qui & responsum Theopompi afferunt, ex quo colligit Aristor. d. c. 11. causam, qua is perimotus insidiosam Regum potestatem demutarit in popularem. Cum enim primus, ut ait Valer. instituisset, ut Ephori Lacedaemone crearentur, ita futuri Regia potestati oppositi, quem admodum Roma Consulari imperio trib. pl. sunt obiecti, (quæ verba mutuata est à Cicer. 3. de ll.) atq; illo modo dixisset, id egisse illum, ut suis minorem potestatem relinqueret. Relinquam, inquit, sed diuturniorem. Optime quidem. Ea enim demum tuta est potentia, qua viribus modum imponit. Theopompos igitur, legitimis regum simulaculis astringendo, quò longius à libertate retraxit, hoc propius ad benevolentiam civium admovit. Constat simul ex hoc facto, cui fini potissimum inducti sunt Ephori, nimirum, retundendam insolentiam Regum, quam Aristor. 2. Polit. 7. Ephoria evulsiue scribit, & Plato lib. 3. de ll. Tertius vero salvator luxuriantem imperii modum conficiens eam tanquam frenum iniecit Ephororum potestatem ad hereditariam illam potentiam proximè adducens. Ius enim fuisse Ephoris, omnia Regum acta ad calculos revocare, adeoq; ipsos Reges carere & vita multare, paulò ante testimonijs & exemplis testatum fecimus. Solebant enim nono quoquo anno, captata serena nocte, & intermestri Luna, cœlum contemplari, & si fortè transcurrentem stellam notassent, de patratò aliquo facinore in suspicionem Reges rapere. & carceribus addicere, non ante extrahendos, quam Apollini, qui in consilium poscebatur, visum fuisset. Plut. in Agid. Nec vero contra Regestanium, sed & contra Senatum & incives singulos Ephoria directa fuit, prout Plutarchus docet in Lycurg. dum ait: Quæ Lycurgum fecerit sunt, cum effrenum adhuc & nimis potentem Oligarchiam ferocem deprehenderent & servitiam, quasi frenum, iniecerunt ei, Ephororum potentiam, qui imbellis plebis causam agerent contra Optimates. Arist. 2. Polit. c. 7. per Ephoriam scubir Rempubl.

34.
Qui potentia
regia abducti
sunt.

35.
Nec non contra Optimates.

Laconicam ex Aristocratia degenerasse in Democratiam, & paulò post eandem reprehendit, quod ab omnibus magistratibus & Senatu ipsa rationes possendi auctoritatem sibi iunserit. Nam decreta Senatus non prius rata erant, quam si à populo probarentur, cuius potestatem in eo collocat Plut. in Lycurg. quod rescindendi aut approbandi scita jus habeat. Lysander quippe Ephorus cum Reipubl. mutationem, quæ præ manibus habebatur, disuasum cuperet, non ad Senatum, aut paucorum arbitrium se recepit, sed totius populi Magnum consilium congregavit, in quo de sua & collegarum sententia acclamaretur. Plutarch. in Agid. m. 3. nec obstat, quod & Ebulior Lycurgus concesserit Senatui, ita ut populo nihil sciscere liceret, nisi quod placeret Senatui Plutarch. in Lycurg. quoniam id in omni benè constituta Republ. tam à Monarcha, quam populo observari debet, ut lib. 5. Polit. c. de Senat. demonstrabimus. Demosthenes contra Androem profert legem: Ne decretum ad populum, nisi scita & Ebuliorum & Ebuliorum in Republ. Atheniensium, quam Soloni ascribit Plutarch. in Sol. quoniam eum videret, ut notat Liban. ad Androem. facile in errorem agi posse plebem promiscuam, quæ fraudem occultam deprehendere non satis docta est, prius à Senatu vitia excuti voluit, quam populo quicquam proponeretur, id quod, quam salutariter in omni Republ. observari debeat, inculcat Arist. 4. Polit. c. 14. nec tamen vel Atheniensium, vel quævis alia Republ. in qua salutare hoc consilium locum habet, Aristocratia aut saltem mixta propter auctoritatem hanc Senatus magis dici debet, quam Respubl. Romanorum, in qua inter patres & plebem ita conveniat, ut nullam sciscendi facultatem haberet populus, nisi patres auctores facti fuissent. Liv. lib. 1. Iulia enim Majestatis acquiescunt penes eam partem, quæ decretis pondus & auctoritatem addit: Cumque primum caput Majestatis sit, potestas ferendarum legum quamquam Sacramento civis adegerat Lycurgus in leges, fecas immutabiles servaturos, tamen si quid vel mutandum esset ex veteribus, vel de novo extra veteribus, vel de novo extra ambitum Reipubl. decernendum, eam potestatem, quam populo Lycurgus indulgerat, Ephori ad se traxerunt,

36.
Ebuliorum
Senatus nihil
officere De-
mocratia.

38.
Potestas in leges
fuit penes
Ephoros.

xerunt, quemadmodum Epitadeus Ephorus
 communionem bonorum. rogatione testa-
 mentaria infregit, *Plutarch. in Agid. n. 2.* &
 Lyfander itidem Ephorus reductionem mo-
 rum ad pristinam severitatem totius concio-
 nis autoritate impedire nifus est, *Plutarch.*
ibid. n. 3. De altero Majestatis capite videl. ma-
 gistratum creatione non est dubium, quin
 tota sita fuerit in arbitrio populi & Ephoro-
 rum, cum inter popularia instituta Reipub.
 Laconice illud maximè reponat *Arist. 4. Poli-
 c. 9.* quod duorum maximorum imperiorum
 alterum quidem detur à populo, alterum ve-
 rò participetur. Senes n. constituunt. Ephoriz
 verò sunt participes. Modum eligendi Sena-
 tum, tanquam pueritem & ridiculum
 insectatur. 2. *Polit. c. 7.* quem sic describit
*in Lycar. Plutarch. Collecto in concionem popu-
 lo, certis aliquot spectate fides sedis in domo
 cina congregabantur, ita, ut audire populū,
 videre ac minem possent. Mox competitors Sena-
 toria dignitatis per ordinem per concionem ta-
 cite deducebantur, ex quibus, cui sepius à po-
 pulo acclamatum esset, eum Censores illi anno-
 tabant, tandemq. Senatorem pronunciant,
 cui frequētissime acclamatum in tabulis re-
 periebant. Qui si magistratus constituiebant,
 eosdem abdicandi potestatem habebant, ut
 docet Xenoph. de Republ. Lac. iniquis: E-
 phori quacunq. velint, potestatem multandi
 habent. Et exemplo exigendi, nec non in magi-
 stratu constitutos interim abrogandi. Et in
 carcerem conijcendi, ac de Sura certamen in-
 stituendi. Licet enim judicia vitæ & necis ma-
 xima ex parte de natu fuerint obruta, tamen
 de Senatoribus, Regibus, & Magistratibus,
 imò etiam de aliis civibus judicabant Ephori,
 quos audiendis causis tribunalia habuisse re-
 fert *Plutarch. in Cleam.* & de potestate multam
 imponendi & exigendi testem se adjungit Xe-
 noph. Socrates prodidit, Ephoris licere indi-
 cta causa occidere, quos libitum fuerit. *Aristo-
 teles 2. Polit. c. 7.* perinde vòcat eos magno
 rum judiciorum Dominos, ut Senes, ideòq;
 cum sint homines de plebe temeraria licentiã
 addit, judicia ipsorum arbitrio relinqui, tum
 fatius fuisset imperitorum hominum vagos
 errores frenis certarum legum illigari. Quid
 multisetepam, quæ de potestate indicendi
 & concludendi belli paulo ante contra Reges*

deduxi: ita, ut pleraque Majestatis jura ad
 populum traducta & ab eo in Ephoros rejecta
 fuisse ex dictis constare possit.

Quid igitur superest Optimatibus tribuen-
 dum, & Senatui, quam *Cato apud Cicer. in
 Cat. M. vocat amplissimum Magistratum.* Ma-
 gistratum verò, in quem nulla Majestatis jura
 cadunt: Ita nimirum videri posset illi, qui Se-
 natorum creationem intuitus fuerit. Populo
 enim obnoxij præsumuntur, qui à populo de-
 pendent, e jusque nutu vel imperant, vel im-
 perium deponere coguntur. Nec enim maje-
 stas transit ad magistratum, qui ea utitur, sed
 manet penes concedentem, nisi eam cum e-
 lectione abdicet, prout contra *Brut. Bucha. Et
 Hostom. disput. Simus lib. de Auctor. prin. c. 1.*

Quod verò populus creato Senatu, à se abdi-
 carit jura quædam, quæ in Senatum conjecit,
 & paucis autoribus & satis obscure colligitur,
 & miror præconceptam opinionem Ke ker-
 man. *lib. de Spart. Repub. c. 3.* quinquam *Aristo-
 cratoribus potissimam partem in Republic.
 mixta tribuisset, tandem in d. c. 3.* ubi jura ma-
 jestatis, quæ Senatoribus competiissent, nomi-
 natim depromere debebat, sua autoritate
 nobis persuadere vult, liberrimam potesta-
 tem exercuisse Senatores in administratione
 Reipubl. adeò ut passim domini vocati fue-
 rint. Et postea tantam Senatus prærogativam
 collocat in duobus, quod perpetua fuerit, &
 rationibus reddendis nequaquam obnoxia.
 Duo occurrunt hic ridicula, tum quæ ex ap-
 pellatione Domini arguit & infert dominium,
 tum quod ex perpetuitate cõcludit summitatem,
la souveraineté, ut appositè Galli nomi-
 nant. Nam Domini appellatio, etiam blandi-
 entis est, etiam honorantis, & tam Augustus,
 quàm Tiberius, nunquam passi sunt invidio-
 sum Domini nomen sibi obrudi. An pro-
 pterea non fuerunt rerum Domini? Apud
 Lacedæm. Seniores appellabantur Domini
 honoris gratia, cum senectus nullibi esset ho-
 norator, quippe cui non assurrexisset, nec de
 loco aut via cecidisset summum piaculum erat,
Xenoph. de Republ. Lacon. adeò ut hospes qui-
 dam in hanc tãtate, quæ Senibus exhibebatur,
 reverentiam oculis intentus diceret. *In sola
 Sparta ex parte senescere.* Ex honore verò
 summo velle sum. nam potestatem inferre ri-
 diculum est, cum nupiam magis soleat ho-

40.
De Senatui.

41.
Vtrum parti-
cepi fueris
Reip.

42.
Senibus à La-
conibus sum-
mus habeba-
tur honor.

38.
Item potestas
creandi ma-
gistratus.

39.
Nec non in-
dicia.

nor accrescere, quàm ubi potentia decrevit. Magis verò ridiculum ex perpetuitate Monarchicū quid concludere, prout ipse ait: *Vtrumque Monarchicū est, nemini reddere rationem* & *perpetuo gerere magistratum*. Annon Dux Venetorum, Major domus Franciæ, seu Comes stabuli, Palatini & Castellani, & oloniz, duodecim Nobiles in Dania, perpetuum gerunt magistratum & principes omnes Germaniæ, majores minoresque, qui ex magistratibus precariis in dignitatem perpetuam sese obfirmarunt, perpetuum locum obtinent in comitiis? Annon & Areopagitarum usque ad mortem in Senatu permanebant, quemadmodum Libanius ad *Leptin*: tres differentias statuit inter Areopagiticum & Quingentum virum Senatum, quod illic incerto, hic certo essent numero: illic annum, hic perpetuum, gerent magistratum: illic de rebus quibusvis publicis, hic potissimum capitalibus cognoscerent? Nec tamen vel Areopagitarum Atheniensium conjunctim, vel principes Germaniæ singuli, vel Dux Venetorum, aliique perpetui Magistratus jura Majestatis sibi arrogare possunt. Nam etsi perpetui constituantur ex prima Electorum intentione, sicut & conjugium non contrahitur ad tempus: tamen exceptio semper subintelligitur tacita, nisi se indignos reddiderint, prout contractus conjugalis perpetuitas non excludit divortiorum causas. Nam & præturam bellicam, seu regnum Lacedæmon. in eod distinguit. Aristotel. 3. *Polit. cap. 10.* ab aliis id genus officiis, quod ex necessitate successionis deductum vijenti auferri nequeat, & tamen Pausaniam, Cleonymum, Agidem, Cleonem & plures alios à sceptris abactos fuisse passim legimus, Areopagitas quoque, etsi usque ad mortem confirmatos Ulpianus confiteatur, in *Leptiniam*. tamen exceptionem addit, nisi crimine aliquo objecto inde fuerint ejecti. Idem in Senibus Lacedæmon. observari solitum testatur Xenophon de *Republ. Lacedæmon.* & constat ex autoritate, in Reges sapius, & Imperatores bellicos, Pausaniam, Lylandrum &c. expedita, quoniam Reges inter 30 Senatores primum locum sibi vindicabant, & quod Eporis licebat in præcipuos & Majorum gentium, cur non multò magis li-

cuert in contentiores & minorum gentium? Utrum verò magnam Aristocratoribus prærogativam ex eod liceat adjudicare, quod rationes non reddiderint, id paucis considerandum superest. Extrema enim provocatio, tanquam appendix, secundo Majestatis capiti, à nobis attributa fuit, *lib. 2. de jur. Maj. cap. 4. impr.* nec negari potest, quin Majestatis participes sit, qui rationem nemini tenetur reddere, quoniam quatenus non tenetur, catenus superiorem non agnoscit. Præfectus quidem prætorio sub Imp. Roman. judicabat sine appellatione, sed judicium suum habebat alligatum legibus, & præterea sententiam ferebat obnoxiam provocationi ad superiorem. Senes verò Lacedæmon ne rationes quidem reddebant, etiam si multa sordidè & ambitiosè decernerent, ut tradit Aristotel. 2. *Polit. 7* ex quo factum, ut Ephori hanc quoque provinciam, scil. in acta Senum: advertendi sibi sumserint, teste eodem *ibid.* nec ferè quicquam iis relictum sit, nisi quod Senatui Areopagitico. quodque Senatui Romano remisit Tiberius, ut sc. sine provocatione de vita & morte judicandi potestatem retinerent. Hoc est, quod Aristotel. d. c. 7. Senes faciat *magnum judiciorum Demos* tota vita, & *lib. 4. c. 9.* jura Aristocratiz in Republ. Lacedæm. expositurus dicat: *Paucos habere jus vita & necis, & alia id genus multa.* Nec enim de omnibus judicabant sine provocatione, quod signum esset complete Aristocratiz, sed de quibusdam tantum, quod ad diminutam & divisam attinet. Iudicium quippe sanguinis iis præcipue tribuunt historici, & Lylander, à sacerdotibus Iovis Hammonii acculatus, coram Senatu causam dixit & absolutus fuit. *Plutarch. in Lyland. n. antepenult.* Addit nihilominus Aristotel. quædam alia d. c. 9. *lib. 4.* licet ea nominatum non exprimat, & d. cap. 7. innuit, Senatum cum summa potestate disposuisse quædam circa Rempubl. quando multa sordidè & ambitiosè administrata ab eo scribit, eod quod rationes nemini reddere coacti fuerint. Accedit his omnibus jus præconsultandi, in quo Plutarchus in *Agid. num 4.* autoritatem Senatus præcipue collocat, quando ait: *Autoritas Senatus consistit in eo.*

43.
Perpetuitas
non arguit
Majestatem.

47.
Fuisse magnum
iudicium
Senatus
Demos.
num.

48.
Alia iura
Senatus.

si pro-

ut proponat populo res deliberatas, de quibus in consultationem ipse mittendus est, quem admodum in Republica Atheniensium instituerat Solon, *Plutarch. in Solon.* & Romulus ita demum populo jus suum esse volebat, si fidem patribus visum esset, *Habycar. lib. 2.* quod interregni tempore ita in leges relatum fuit: Ut populus sciendi non aliter potestatem haberet, quam si patres Autores facti fuissent; quem morem ad suam usque ætatem durasse notat *Livius lib. 1.* Quamquam autem hæc comitiorum divisio maximam partem Majestatis defert ad populi vota Colophonia: tamen præconsultores inde profusus non excludit, cum sine iis concio convocari non posset. Constat igitur ex dictis, quod penes Reges Majestatis nulla pars integrè permanserit, præter nomen & honorem primum: sed tota ferè ad populum, mox ad Ephoros transierit, paucis iis exceptis, de quibus cum summa autoritate, sine provocacione, Senibus disponendi potestatem relictam fuisse conjecturis verisimilibus demonstravimus; atque hac mixturâ concrevit Respublicæ Laonica hæc Democratia prædominante & Aristocratia dimiuta.

De statu Reipubl. Roman. usque ad Imperium Julij Cæsaris.

1. Respubl. Roman. à quibus habeatur promixta.
2. Diversis temporibus diversam fuisse formam Reipubl.
3. Agitur de primo regno.
4. Quod consitit in manu seu arbitrio regum.
5. Qui leges tulerunt.
6. Lites suo arbitrio finierunt.
7. De statu Reipubl. quæ successit post ejectos Reges.
8. Ab extremo ad extremum non fit transitus nisi per intermedia.
9. Majestatem ejectorum Regum excepisse bonos Consules.
10. Sed eam Valerium statim populo subjecisse.
11. Per concessam provocacionem.
12. Quantum in provocacione sit situm.

13. Non delata esse cum provocacione unâ cætera Majestatis jura ad plebem.
14. Sed mississe speciem Aristocratiæ penes patres.
15. Eamq; incertam & labentem ad Democratiam similem.
16. Distinctio inter patres & plebem.
17. Unde discollebat in civitas in duas.
18. Et prævalens plebe oriebatur vitiosa Democratia.
19. Cujus causa rejicitur in magistratus plebeios, quod à patriciis divisi essent.
20. Unde origo tot seditionum.
21. Mutatam esse formam Reipubl. post creatos tribunos pl.
22. Tribunos pl. ab initio non fuisse creatos nisi auxilii causa.
23. Et quidem id interponere non potuisse nisi in Urbe.
24. Vocandi jus & imperium nullū habuisse.
25. Brevis vero totius rei summā ad se traxisse.
26. Dum concessa in majus interpretati, unū jus invadunt post alterum.
27. Tribunos non habuisse jus in patricios.
28. Sed mox non tantum accusasse, sed prehenfos eos condemnasse.
29. Imò ipsos Dictatores & Censores.
30. Et quoscunq; in sum fuisset ex patricijs.
31. Quando & quomodo populus & plebs acquisiverit potestatem ferendi leges.
32. Pleraq; à populo acquisita esse factio & non de jure.
33. Prudens Consilium Cæsonis Fabij.
34. Principium legum à populo latarum.
35. Lex plebis prima.
36. Quæ viâ aperuit ingruenti Democratia.
37. Quæ vires maxime sumit post ejectos Decemvros.
38. Plebisciti accessisse vim legum.
39. Quid sit proprie plebs.
40. Cuius propria erant comitia Tributa.
41. Ex quo ceperit Respublica Romanorum fieri popularis.
42. Quid per populum intelligant Romani.
43. Populi erant comitia centuriata.
44. In quibus semper prævaluit autoritas patrum.
45. Patres abrogasse multas rogaciones Tribunorum.
46. Multas irritas fecisse populum ipsum.

47. Eo quis tribuni nihil erant, quam magistratus populi.
48. Patribus jus suum per vim fuisse à plebe præceptum.
49. Et non tam ad populorum, quam solam plebem deductum.
50. Tribunorum fuisse majorem prærogativam quam Consulium.
51. Recensentur leges aliæ à Tribunis & plebe perlatæ.
52. Ex quibus arguitur potestas populi.
53. An Senatus haberet jus condendæ legis.
54. Scia fuisse obnoxiosa Tribunorum.
55. Et à populo fuisse sæpe rescissa.
56. Sed in plebis facta nullum jus competisset Senatui.
57. Senatui ne convenire quidem potuisset, si Tribuni impedirent.
58. Unde dicti fuerint Consules.
59. Quid reliquum habuerit Senatus, quo ad leges ferendi præstatem.
60. Quid intelligatur, quando auctoritas Patrum per scripta ducitur.
61. Auctoritate temporum vanam fuisse abque potestate populi.
62. De quibus rebus non esset Senatus jurisdictionem.
63. Unde dependeat origo Scitorum.
64. Scitorum vis ante secessionem populi.
65. Qua quo tempore evanuerit.
66. Scitorum edita ante Tiberinum.
67. Virum Senatus habuerit potestatem irrogandi supplicia, saltem per Italiam.
68. Quod eam populus ad se traduxerit.
69. Senatus tantum utendum concesserit.
70. Quemadmodum multi magni viri contra Senatus auctoritatem damnati sunt.
71. Virum Legatos audierit & expedierit Senatus.
72. Legatos audiendos esse secreto & extra concionem.
73. Senatus solebat Legatos dari.
74. Inimicus & hostibus extra urbem.
75. Audire Legatos non esse præcise Majestatis.
76. Mandata & responsa Legatis non dedisse solum Senatui.
77. Horum sc. mandatorum & responsorum quadam dari possunt sine Majestate.
78. Quodam referri soli Majestati.
79. Belli pacisque arbitrium mansisse penne populum universum.
80. De jure provinciarum.
81. Quod illud non tam ad Senatui quam populum pertinuerit.
82. De jure militari.
83. Quatenus ad Senatui pertinuerit, vel populum.
84. Rationem ducendo bellum jam inditum permitti posse Senatui aut Magistratibus.
85. De cura ararum & vestigalibus.
86. Qua Senatus quidem concessit fuerunt, sed præcaro nomine.
87. De honorum & dignitatum distributione.
88. An transferit à Senatu ad Populum.
89. Privilegia & immunitates decessisse populum.
90. Patres ab initio creasse magistratus ex patritia gente.
91. Sed tribunos pl. & hoc jus hæc si illi eripuisse.
92. Primum ex plebe tribunos mil. consulari potestate.
93. Magister Equitum.
94. Consul.
95. Dictator.
96. Censor.
97. Ambo Consules plebeij.
98. Primum ex plebe prætor.
99. Princeps Senatus.
100. Minores quoque magistratus divisit populum.
101. De cura rerum sacrarum.
102. A qua dicitur abstinuit plebs, quod auspiciscitare crederetur.
103. Senatui longius retinuisse curam rerum sacrarum, quam Politicarum.
104. Quæ tamen & ipsa tandem transiit ad populum.
105. Pontifices & Augures ex plebe.
106. De Consulibus & eorum potestate.
107. Quibus asserbitur regia potestas.
108. Quæ nulla fuit.
109. Ne in Dictatore quidem regium imperium ad mixtionem queri posse.
110. Consules in ipso imperio fuisse obnoxios Senatui judicio.
111. Et arbitrio.

- 112. Imperium Consulum non potuisse Regnum dici.
- 113. Fuisse rationem reddenda obnoxium.
- 114. Consulatum à Tribunis suppressum.
- 115. Quamvis illa fuerit potestas Consulum.
- 116. Qui ne jus gladij quidem in ciues habuerunt.
- 117. Potestas Tribunicia opposita & antelata Consulari.
- 118. Quis fuerit status, qua species Democratiæ Rom.
- 119. Felicitas Reipubl. æterna separatur ab æterna.
- 120. Romanos extra Reipubl. nunquam bene & feliciter vitam gisse.
- 121. Bella externa cohibuisse seditiones internas & riuinam Reipubl.
- 122. Rom. Reip. per seditiones sæpe patuisse hostibus.
- 123. Nec posse bonitatem suam probis ciuibus probare.
- 124. Nec potuisse in ea forma sine Monarchia durare.

Alterum mixtæ Reipubl. exemplum proponunt Halyc. lib. 7. in orat. Valer. lib. 8. in pr. Polyb. lib. 6. Cicero de H. Anton. August. lib. de legib. c. 7. Cavallant. dis. conf. de Reipubl. & plerique alii tam ex vetustioribus, quam Neotericis in Reipub. Romana, de cuius mixtionis proportionē, tam varia occurrunt Politicorum & Ictorum ad l. 2. de Orig. Iur. ad d. de off. Consul. de Senator. & c. iudicia, ut ea in ordine velle redigere nihil aliud sit, quam cum ratione velle insanire. præcipue eum pleriq; de re tanti momenti non nisi obiter & ex specie magis externa, quam rei profunda veritate, sæpe etiam sine historiarum notitia, pronuntiant. Proinde omiſſa opinionum varietate, rem ipsam putabimus, & brevi discursu omnium eorum errores redarguemus, quæ aliam Reip. formam Romanos secutos fuisse disputant, quam simplicem Democratiam, quod dum facilius variaz ætates ejusdem distinguenda sunt, non quemadmodum Florus ex incremento & declinatione, quatuor ejus ætates inter se diversas statuit. lib. 4. de nat. Rom. sed ad mutationes notabiliores respiciendo, quæ tam profunde in corpus Reipubl. descenderunt, ut ipsam intunam formam permutaverint.

In principio enim cum Romulus condendam urbem aratro circumfuerisset, & occiso fratre, solus inter convenas suos regnum occiperet, non est dubium, quin Monarchiam introduxerit, ut innuit Tacitus lib. 3. Ann. iniquiens: Nobis Romulus, ut libitum, imperia servat, in quam cæteri Reges continua serie successerunt usq; ad exitum Tarquini Superbi, per annos 244. si Halyc. lib. 1. lib. 4. in fin. lib. 5. in pr. & Livio lib. 1. credimus, aut anno uno minus, si cum Eutrop. lib. 7. & Sext. Ruff. in Epi. annum interregni post mortem Romuli delemus, quandoquidem extraordinarium illud & præcarium per vicissitudines imperium, quod inter centum patres, ut Livius refert, seu centum & quinquaginta, ut Plutar. in Vit. Num. seu ducentos, ut Halycat. divisum erat & paulo ante novi Registationem plebi tumultuanti indulgebatur, Reipubl. novam formam non induxit, ut nec interregna, quæ liberâ Republicâ inciderunt, nec Dictatura, nec Decem, Triumviratū ad hanc considerationē trahendi sunt, ubi de statâ & perpetuâ Republicâ forma, & non de extraordinariâ aliqua curatela agitur. Monarchicum autem fuisse Regum imperium, præter Tacitum lib. 3. Annal. tradit Pompon. in d. l. 2. in pr. de Orig. Iur. dum ait: Populus sine veris a lege, sine certo jure, primū agere instituit, omniq; manu Regis gubernabatur. Quid enim est manus, quam potestas, Metaphoricè adambata, ut declarat Iulian. in l. 4. de just. & jur. & Justinianus ipse in §. Inst. de libert. l. ult. C. de emanc. lib. Et quæquam Coriolanus in orat. ad Volcos apud Halycat. lib. 3. post princ. asserit: Populum Romanum principio formam Reipubl. habuisse mutatam ex potestate Regis & Optimatū Dominatū: Vltimo verò Regum Tarquinio regnum in Tyrannidem vertere cupiente, Optimatum dominatū fuisse constitutum: Tamen quæ à Romulo conditam & usurptâ exhibetidem Halyc. lib. 2. ea Reipubl. tantum abest, ut mixtionem aliquam sapiat, ut potius summa imperij iura soli Regi attribuat, populus & Senatū non adſciat, nisi in gloriâ consentiendi, ut li. 3. de jur. Maj. c. 3. n. 2. disputatū est. Leges enim sine dubio viderunt Reges, quas Valerius trib. pl. in Orat. com. ra l. Opp. & Livius ipse inde Regum appellat, lib. 6. in pr. & li. 34. in pr. nec dissimulat Virgil. l. 2. Aeneid.

3. Primitus apud Romanos regnum fuisse constitutum.

4. Quid manus Regis.

5. Reges solos tulisse h.

1. Resp. Rom. quib. habeatur pro mixta.

2. Distinguntur tempora.

Ecce

Agno-

*Agnosco crimes, incantationem
Regis Romani, primus qui legibus urbem
Fundavit.*

Annon viro in uxorem potestatem vitæ & necis dedit Romulus? annon de repudiis & eorum causis satis iniquam legem tulit & manum patris in vitam ipsam liberorum extendit? *Plutarch. in Rom. Hist. lib. 2. Gell. lib. 10. c. 23.* Nec obstat, quod Pompon. *in d. l. 2. §. 1.* Romulum leges Curiatas tulisse ad populum scribat, quoniam comitiis auctoritate sua regebatur, & decretis pondus vel debebat, vel addebatur, prout idem Halycar. *lib. 2.* testatur. Debet enim probus quicumque Rex, quas populo ferre cogitat leges, in commune prius consilium deducere, & ut gratius recipiantur, firmiores radices agant, in animis subditorum, communi consensu roborare. Nec alio consilio legum quarundam confirmationem ad populi Comititia solitos Reges rejicere inquit Halycar. *lib. 4.* quando Servium Tullium, quem precipuum Sanctorum legum vocat Tacitus *3. Annal.* leges, quas de Contractibus & Injuriis tulerat, Curiatis Comititiis ratas fecisse dicit. Proinde & licet omnes, precipue majoris momenti suis arbitriis sinebant Reges, quoniam Servium primum potestati Regiæ permultum detraxisse annotat Halycar. *lib. 4.* quod priatarum rerum judicia privatis iudicibus commisisset. Quod enim Fabius Papyrio Dictatori objicit *apud Livium lib. 8.* Tullum Regem cessisse provocationi ad populum, & hoc exemplo populum Dictatori iudicem fert, qui unus plus posset polleretque, quam Dictatura, in eo perperam accipit indulgentiam Regis pro lege necessaria, ut & Bodinus *1. de Republ. c. 10. Corral. ad l. 2. §. Ex illis. Verf. Neq. propositio de Orig. Jur. & dubie Forsterus lib. 1. jur. Civ. Rom. c. 20. num. 2.* qui populo jus provocationis ex hoc facto tribuunt, cum tamen tam Livius *lib. 1.* quam Halyc. *lib. 3.* uno ore testentur, Tullum Hæfilium ad se delatū de cede Horatii iudicium, sponte sua ad populum rejecisse, seu Duumviris cum provocatione ad populum mandate, eadem ferè de causa, qua Tiberius Pisonis accusationem à sua cognitione amovit in Senatum, *Tacitus 3. Annal.* nimirum ut procul esset à piaculo & vindicta divina, si nocentem absolvisset, aut si bene meritum condemnasset

set ab indignatione populi & suspensione crudelitatis. *Horatius, in Livius, raptus in jus ad Regem, Rex ne ipse tam tristi in gratiis, ad vulgus iudicij, ac secundam iudicium supplicij autor esset, concilio populo advocato, Duumviros inquit, qui Horatio perduellionem iudicent secundam legem facio. Duumviri perduellionem iudicent. Et à Duumviris provocari, provocati iudicent, &c.* Halycar. verò: *Neque absolvere fororicidam, neque damnare caput illud, quod periculo mortis sese objectarat, ausus, tandem, ait, Optimum factu iudicavit, ejus res cognitionem populo permittere.* Quæ verò per indulgentiam ex causa fiunt, iuris vigorem non obtinent, nec præjudicium cuiusquam juri creare possunt.

Exactis urbe Regibus diu cavillavit status Reipubl. priusquam in novam formam eamque stabilem coalesceret. Sicut enim Gal. *1. de facult. Nat. c. 10.* albedinem & nigredinem, utpote colorū extremos, nō transire in intermedium, nisi per intermedios docet, & qui Galenum sectantur ex Medicis, a vicennæ senectutem, tertium Melancholiæ genus ex adusto cinere pigritie derivant, *lib. 1. Fer. 1. doct. 4. c. 1. in fin. ubi in not. §. Genit. prolux. in Comment.* ex eo comprehendunt, quod ab extremo in extremum non fiat transitus, nisi per interiecta media. *Mansard. lib. 9. Epist. 2. Bayss. in pr. l. d. de leg. Fernel. lib. 6. Physic. c. 9. Valf. lib. 1. Controv. 21.* Ita Monarchia prima Romanorum per præcept non fuit delapsa ad sinceram Democratiam, sed primum substitit in manu pauciorum, eum sensim post longas altercationes transit ad plures, nec infrequenter, specie quadam seditionis, inter plebem & patritios divisa fuisse reperitur. Proximo enim post ejectos Reges anno universa Majestas usurpata fuit à Consulibus, quod his verbis nos docet Livius *lib. 2. Esbertus originem ipse magis, quia annum imperium Consulare factum est, quam quod diminutum quicquam sit ex regia potestate, numeres.* Omnia jura, omnia imperia prima Consules tenuere. *Idem modo aurum est, ne frambos fides haberent, duplicatus terror videretur.* Innuunt idem Canulicus: quando Consules in locum Regum successisse dicit, *Livius lib. 4. in pr. & Halycar. aperte scribit: Constituto Optimatum statu primi Consules Regiam potestatem susceperunt. lib. 5. in pr. Nam & Bruus*

Liter suo arbitrio finisse.

7. De statu Regum, qua successio post viros Regum.

8. Ab extremo ad extremum non fit transitus nisi per intermedia.

9. Majestatem Regum extorperant bini Consules.

& Brutus Senatum supplevit, Regem Sacrificulum creavit, comitiis coactis populum iurare coegit: *Neminem Romam regnare passuros, ex Senatu ad populum tulit, ut omnes Tarquiniz gentis exules essent, ipse comitiis Centuriatis Collegam sibi creavit P. Valerium, in proditores animadvertit, & res regias plebi diripendas dedit. In idem imperium, seu ut ait Halycar. lib. 10. in regiam potestatem, tunc parvum ius dedit, successerat Valerius, postquam Brutus in duello contra Tarquinium occiderat, adeo ut Collegam sibi non ascisceret, sed solus fascibus superbiret, & præterea in summa Velia ædificaret, alto atque munito loco regni affectati suspitionem incurreret, quam ut amoveret, ab uno extremo in alterum imprudenter delapsus, rem exorsus est totius Senatus autoritati exitialem, quando non tantum fascibus populo summissis in concionem ascendit, populi, quam Consulibus Majestatem vimque ubique majorem esse conitans, sed eodem momento, & res invidiosas diruit, & duabus legibus, populo omnem ferè potestatem subiecit, quas Antonius patronus civitatis & Syndices libertatis vocat apud Cicer. 2. de lib. Flor. lib. 3. cap. 9. maxime in auctam liberi populi Majestatem dicit. Livius vero errorem Consulibus tacite perstringens ait: *Lata leges, non solum, qua regni infusione Consulibus ab solvere, sed qua adeo in contrarium vertent, ut popularem etiam facerent.* Duo enim egregia Majestatis jura populo tribuit provocationem à Magistratibus, atque adeo à Consulibus ipsis, & creationem Magistratum. Nec dubium est, quin Consulare imperium & Senatus autoritas, provocatione ad populum delata, pessumverit, quemadmodum paula post conqueritur Appius Claudius: *Consulium minas, non imperium esse, ubi ad eos, qui una peccassent, provocare liceret.* Nam cum iussisset insignem aliquè seditionum Ducem arripisis, ut se trahi à Licitoribus sentis, provocavit, nec ausa fuit perunacia Consulibus sui persequi, victa tamen consilio & autoritate Principum, quam populi clamore. Ergo altero anno post cum A. Virginii & T. Vestusii Consulium prehensionis pari arte eluderentur, recepto in concionem eo, quem Licitor invasisset, quod nominatum citatus, nomen dare renuisset, rogatus consilium Appius, *Agellum,**

ait, *Dictatorum, à quo provocatio non est creata. Iam hic, quo nunc omnia ardent, conticescet furor. Pulset tum mihi Licitorem, qui sciet, jus de tergo vitæ, sua penes illum unum esse, cuius Majestatem violaverit.* Nam & Livius inter causas, quæ Dictaturam pepere- runt, enumerat contemptum Consularem imperii. *Et creato Dictatore, inquit, primum Roma, postquam præfers securus viderunt, magnus plebem metus inaccessit, ut intentiores essent ad dicto parendam: Neque enim ut in Consulibus, qui pars potestate essent, deterruit auxilium, neque provocatio erat: neque ullum usquam, nisi in cura parendi auxilium.* Quantum enim in provocatione situm sit, Quantum demùm apparuit, cum Decemviri creati essent sine provocatione, quoniam nihil sit stium, *implans præsidij fuit in populo, provocatione sublata, ut ait Livius lib. 3. cumque abdicati essent, ante omnia à M. Duellio ad plebem latum fuit, & plebs scivit, qui magistratum sine provocatione creasset, tergo accipite puniretur.* & L. Papyrius Dictator, cum in eose loco versari deprehenderet, ut populi subinde repentini Fabio & clamanti: *Tribunos plebis appello & provooco ad populum, auxilium & assensum præstiturus videretur, magno conatu restitit, ne potestis tribunitia in violata ipsa vobis intercessisse sua Romanum imperium: non populus Romanus in se potissimum Dictatorem & jus Dictaturæ, provocationem recipiendo extinguat.* Lib. lib. 3. Quia vero Dictator sine provocatione creatus erat, nihil obtinuit clamor populi: sed cum consulare imperium provocationi obnoxium, per legem Valerio Publici de plebe homo, nec ulla alia re consecutus, quam quod ordines duxisset, à licitore spoliari, & iussu Consul virgis cædi potuit, modò illud dixisset: *Provooco ad populum, & iterum: Provooco &, fidem plebis imploro. Adeste Civos, adeste Commilitones.* Quò enim infensus circumcendere & spoliare licitor, eò pertinacius sese objiceret plebs adeo, ut Consulès, qui se tempestanti obtulissent, experti parum tantam Majestatem sine viribus esse, violatis licitoribus, fascibus fractis, è foro in Curiam compulsi fuerint, incerti, quatenus Volero excreter victoriam. *Lib. lib. 2. Est*

10.
Sed quæ mox
populo subie-
cit Valerius.

11.
Per concessam
provocatio-
nem.

12.
Quantum in
provocatione
sit stium,

enim provocatio & creatio Magistratum, unum ex præcipuis Majestatis juribus, & proinde legibus Val. rii acerrimum telum datum fuit inchoata Democratiæ, eademque imperfecta sæpius repetitæ, & quidem, quod notabile reputat Livius. *libr. 10.* semper à familiâ eadem. Inchoatam dico, cum patres & Magistratus patrii cætera jura hæc usque illibata retinerent, nec populus quidem ad creationem Magistratum convenire, nisi auspitiis & jussu Curulium Magistratum nec de ulla re constituere poterat, nisi in casu, cum scilicet provocatum esset. In ipsa gliscente seditione obnoxios solvendo non conveniebat populus ad corrigenda Senatus decreta, sed Servilium Cons. qui invidiâ Collegæ popularis videri volebat, circumstebant, postulant, ut aut referret ad Senatum, aut ut auxilio esset Consul civibus suis, Imperator Militibus. Etiam de bello scederibus semper ad Senatum, nunquam ad populum relatum est, ut cum Latini Volscorum Hernicorumque defectionem Romanis denunciassent, relata re ad Senatum, captivorum sex millia Latinis patres remisissent, & de scedere rem ad novos magistratus rejecerint, nulla habita ratione populi. *Li. 9. libr. 2.* Nec quicquam patribus extortum huc usque aut præceptum fuit, nisi per vim & seditionem, ut quidem Florus *lib. 1.* prolixè exhibet. Unde Valerius *in orat. contra App. Claudium*, Aristocratiæ patribus large concedit, & Claudius *in Apolog.* sibi propositum dicit, Democratiæ ingruenti pro viribus obistere, acceptamque à Majoribus Aristocratiæ pertinaciter tueri. *Halycar. libr. 6.* Bruti oratio, quam de constituendo statu Republicæ habet *apud Halycar. libr. 4.* non aliò tendit, quam ut Regum imperium retineatur, invidia devitetur, quod tum fieri posse putat, si nomen Regis deleatur, invidiosus apparatus tollatur, & potestas summa inter duos dividatur. Hoc igitur tempore ab anno 245, quo Valerius Publicola leges de provocacione tulit, usque ad annum 260. quo Sicinio quondam autore, in Sacrum Montem, trans Anienem annam secessio facta est, per annos quindecim, ut computant *Oros. libr. 1. cap. 5. Europ. lib. 1. cap. 1. Euseb. in Chronic.* nullo confirmato statu viguit Respublica, sed inter Aristocratiæ, de die in diem magis lapsuræ

similem, & Democratiæ per leges Valerii inchoatam ambigua fluctuavit, ideoque seditionibus, quibus ad mutationem spectantes Respubl. obnoxios sunt, nunquam caruit, quando patres sui universi metuerent, populus vero seu plebei cum provocacione & magistratum creatione cætera quoque Majestatis jura in se transferre laborabant, donec post sessionem plebi concessi sunt proprii Magistratus, qui libertate sua per lasciviam abuti. Cæloque Tartara miscentes, in deterrimam Anarchiam & prolapsam Democratiæ Respublicam deduxerunt, quandoquidem à seditionibus & discordiis cessatum non fuit, antequam novi magistratus omnia jura patribus eripuisissent, & vel plebi propria, vel cum Senatu fecissent communia. Distinctio quidem inter patres & plebem fuit, ex quo Romulus Centum patres legit, & progeniem eorum patritiorum nomine honoravit, & Servilius Consul in concione plebem, tanquam præcipuam civitatis partem ab universâ Republica distinguit, quemadmodum etiam inter populum & plebem distinctionem servant, qui ex curiâ loquuntur nomine populi universos cives, nomine plebis eorum tantum complectentes, qui à Nobilitate contra distinguuntur, *Mercer. lib. 2. Opim. c. 15. & 19. Dd. ad l. plebi est. 238. in pr. de V. S. Dd. ad S. Lex est. 4. Inst. de jur. nat. gent. Anton. Augustin. lib. de ll. c. 3.* Cæterum postquam sui quoque magistratus plebi adjecti sunt, inconstantiam distinctionem secuta fuit æmulationum seditionibus domesticis, quæ unâ Respublicam quasi in duas distinxerunt, sicut tribunos increpavit Quintius Cincinnatus, *quod plebem à patribus q. partem abruptam nosam sibi patriam, & distinctam Respubl. in una civitate confirmant*: & Hetrusci ex eo sibi promittebant victoriam, quod jam duo cæsures: *ex una facta: sui cuique parti magistratus: sue leges essent. Livius lib. 2.* quo argumento non multo post utebantur Volscorum, Ac quorumque Duces, belli cupidini delectum scilicet Romæ haberi non posse, abnuente jam plebe imperiū: nec pro communi jam patria Romam esse. *Li. 9. lib. 3.* Quintius Consul increpans plebē, *Ecquando, inquit, unam urbē habere, eoque communitatem hanc esse patriâ licebit? Canule jus An esse ullo insignior Consumelia posse, quam patrem cæsura*

15.
Qua sensum ad se transtulit populus,

16.
Distinctio inter patres & plebem.

17.
Vnde devolutur civitas in duas.

13.
Pleræque iura Majestatis patres adhuc retinuerunt.

14.
Sub specie Aristocratiæ.

18.
Et praevalen-
ta plebe orie-
natur vestigia
Democratiae.

*Orbitatis Velut contaminatam haberi? Item: Dirimimur facietur a Consulibus, & duae ex una civitate sunt. Livius lib. 4. Usque ad eum tribuni omnia plebis faciebant, ut, querebantur patribus, nihil in civitate, praeter plebem esse cederent, & Volo tribun. pl. etiam a comitiis, quae creandis tribunis indicebantur, patres lege lata summo vererent, eaque arte patribus omnem potestatem per clientium suffragia creandi, quos vellent, tribunos auferret. Livius lib. 2. Quam patrum a plebe funestam divisionem reprehendens Cato in *Lab. Cic. Videre iam Sidorus*, inquit, *populum Romanum a Senatu disjunctum: Multitudinis arburiores maximas agi. Et Plato ait, lib. 8. de Republica ad se omnia rapiant divites, duas enasci civitates, alteram divitum, alteram pauperum, qui uter easdem sedes incolant, coetaneum sunt alij erga alios animo, ut sibi invicem struant insidias. Tum demum enim Democratia bene habet, quando universi cives, ignobiles juxta ac nobiles, ex aequo Republicam participant, 4. *Polis. cap. 4. quam Politicam nomine ut plurimum exprimit Aristot. 3. *Polis. de c. 5. mag. ad c. 10. & in pr. lib. 4. c. 8. Polybius vero lib. 6. & Plato in Polis. Democratia vocabulo praecipue contineri censent. Nec enim dubium est, quin corruptus Reipublicae status sit & contra naturam, ubi plebs, seu fortensis factio, ut ait Livius lib. 9. in fin. *Thuc. turbata imperia facit, ut Juven. Nobilibus & virtutibus innotuit viris dominantur, quo quidem disterio Atheniensium conciones excepit Anacharsis, ridiculum sibi videri dicens: Sapientes rem ad liberationem proponere, stultos vero & furiosos decernere, Alex. ab Alex. lib. 4. gen. dier. c. 4. cum tamen Senatores a concionibus illi seclusi non essent. Quid enim recte homo imperitus atque abjecta fortuna faceret, ait Agrippa apud *Dion. lib. 25. cui rem fidemque in unum manibus suis esse dicit Sallust. in Jugurth. Plato etiam 3. de leg. contra naturam fieri censet, ut ignobiles nobilibus Servi Dominis, Deteriores Melioribus, Imperiti Sapientibus imperent, ut App. Claudius contra Valerium. Quid mirum, si deteriorum imperium detrectemus, & Aristocratiis in Majoribus tradiditque pessima omnium Resumptum mirum Democratia anteferamus. apud *Halycam lib. 6. In haec vero partem Reipub.*******

19.
Cuius causa
partitur ex di-
visione magi-
stratum.

Romanam rapere acquisiverunt tribuni plebis postquam inter patres & plebem, plebejos & patribus magistratus divortium fecerunt. Manente enim hoc discrimine, ipsi quidem se plebemque contra curulum magistratum iussa & Licitorum prehensionem, multitudinis confidentia facile tutati sunt, patres vero ipsos interim impune invaserunt, ante curiam occubantes, nec quicquam inde edici passi, cui nomen Tribunorum assignatum non esset, adeoque rem eodem per multas seditiones & longas injurias deduxerunt, usque quicquid plebs tribuni iussisset populum universum, seu omnes Quirites teneret. Evasit tamen status hic prorsus Democraticus, sed vitiosus, & proinde perpetuis seditionibus obnoxius, quod est certum malae constitutionis Reipublicae indicium, quoniam, ut ait Plato lib. 8. de Republica & ex eo Aristot. 5. *Polis. quemadmodum corpus Galestrum facile ab externa causa in morbum prostrahitur, aliquando a se capis insitum mali, licet nihil aliunde passatur. Ita civitas male constituta, ex parte occasione agrosat & in se stans seipsum discorsis constituitur: imò etiam absque his externis incommodis agitur atque percellitur. In proba enim & quanta Democratia pari jure debuisse venire patribus cum plebe. Hic vero administratio quidem data fuit Senatui, Consulibus, & Praetoribus, sed precaria & cum provocatione ad plebem. Illi vero superiores & Dominum esse Reipublicae, cuius arbitrio ceteri subiaceant, & saepius supra dictum fuit, & res ipsa manifesta facit.*

Ut vero hoc ipsum, quod proponere coepimus, manifestius evadat & per partes deducatur, ab anno, quo supra substitutus, progredientes, quid juris inditum fuerit ab initio Tribunis, quidve ipsi sibi subinde usurparint, & a Senatu ad plebem transferent, quid denique apud Senatum & Consules ex veteri forma remanserit, speciatim considerabimus. Mutari enim ceptam Reipublicae formam post creatos tribunos, ipse Livius testatur lib. 3. quando Tribunorum calumniae enarrant, sic ab illis distitutum scripsit: *Interficiendorum & tribunorum consilia in ista: Id negotii datum ab Senatoribus patribus, ut juscentis tribunatum potestatem e Republica tollerent, formamque eadem civitatis esset, quae ante Sacram mentem accu-*

20.
Causa seditionum in Republica.

21.
Mutatam efformam Reipub. post tribunos pl.

Ecce 3; patrum

patum fuerat, & Mart. Coriolanusidem in-
nuens ait: Si annonam Sererem Solunt, jus
priusimum reddant patribus. Ibid.

22.
De Tribunis
plebi.

Creati autem erant tribuni non alio fine,
quam auxilij causa, ut ait Cicero pro Quin-
tiu. seu ut Livius lib. 2. Concessum est in conditio-
nes, ut plebi sui magistratus essent: sacrosancti,
quibus auxiliij Latio aduersus Consules esse, ne-
ce cuius patrum capere eam magistratum liceret.
L. Sextius, & C. Licinius tribb. pleb. quando
alterum Consulum ex plebe fieri urgent, con-
fidentur, Imperium penes Consules, penes se au-
xilium tantum esse: nisi imperio communica-
to, nunquam plebem in parte pari Respub. fore.
Liv. lib. 6. Plutarch. in probl. Rom. quærens,
quare tribuni, creato Dictatore, non abirent
ab officio, perinde ut magistratus cæteri, neg-
gat eos inter magistratus censerit, quod sine
auspiciis crearentur, & imperio carerent,
quod luculenter docet Gellius lib. 13. c. 12. ad-
mirans, quam ob causam Tribuni, qui habe-
rent summam coercendi potestatem, jus vo-
candi non haberint. Id enim inde dedu-
cit, quod Tribun. pleb. antiquitus creati vi-
dentur non juri dicundo, nec causis que-
relisque de absentibus noscendis: sed inter-
cessionibus faciendis, quibus præsentibus fuif-
sent, ut injuria, quæ coram fieret, arceretur.
Ac propterea jus ad se vocandi ademptū, quo-
niam ut vim fieri viderent, assiduitate eorum,
& præsentium oculis opus erat. Nam cum in-
tercessionibus Tribunitijs delectum in urbe
impediri adverteret Quintius Cincinnatus, ex-
tra urbem minitatus est se exercitum, jura-
mento nondum solutum, ducturum, ubi Tri-
bunorum voces non magis valitura essent,
quam Consulium valuisent in foro: & Cn.
Manlius in Castris legem tulit de vicefima eo-
rum, qui manumitterentur, cuius patres au-
ctores fuerant, ut inopi ærario aliquid affer-
rent solatij. Quo exemplo moti tribuni, ne
quis postea populum sevocaret, capite sanxer-
unt: Nihil enim non per milites juratos in
Consulis verba, quamvis pernitiosum popu-
lo, si id liceret, ferri posse. Liv. lib. 7. Nam &
Camillus Dictator minitabatur, si pergerent
tribuni, Sacramentum omnes, juniores adactu-
rum, exercitumque ex templo ex Urbe dedu-
cturum. Liv. lib. 6: & Triumviri, qui coloniam
deduxerunt Ardeam, An. 313. cum sibi diem à

23.
Nec interce-
dere potuisse
nisi in urbe.

tribunis pl. ad populum dictum audivissent.
quod divinis socios admiscuissent, vexatio-
nes tribunitias, in colonia manendo, evitave-
re. Livius lib. 4. quorum exemplum imitatus
est longo intervallo post Scipio Africanus,
cum Linternum secederet. Quod verò Tri-
buni ab initio jus vocandi, quod imperio in-
nititur, non habuerint, exemplo Labconis An-
tistij & autoritate M. Varronis apud Gell. d. l.
abundè patet. Cum enim à muliere quadam
Tribuni pl. ad versus Labconem aditi. Gel-
lianum ad eum misissent, ut veniret, & mu-
lieri responderet: jussit eum, qui missus erat,
redire, & Tribunis dicere, jus eos non habere,
neque se, neque alium quemquam vocandi,
cum moribus Majorum Trib. pl. prehensionem
haberent, Vocacionem non haberent: posse igitur
eos venire, & prehensum se jubere, sed vo-
candi absentem jus non habere. Varro veti lib.
21. rer. human. de ea re sic meminit: In magi-
stratu habent alij Vocacionem, alij prehensio-
nem, alij neutrum. Vocacionem, ut Cofs. & ca-
ceteri, qui habent imperium: Prehensionem, ut
Trib. pl. & alij, qui habent Viatorum; neq. vo-
cacionem, neq. prehensionem, ut Quæstores &
ceteri, qui neq. Latorem habent, neq. Viato-
rem. Qui Vocacionem habent, iidem prehende-
re, tenere, abducere possunt, & hac omnia, si-
de ad sunt, quos Vocant, si de acciri jusserunt.
Trib. pl. Vocacionem habent nullam. Neq. mi-
nus multi impæsti, perinde atq. haberent, ea
sunt usi. Nam quidam non modò prædictum, sed
etiam Cofs. in rostra Vocare jusserunt. Ego
Triumvir Vocatus à Portio Trib. pl. non fui, au-
thoribus principibus, & veteri jus tenui. Item
Tribunus cum esset, Vocari neminem jussit,
neq. Vocatum à Collega parere in vestrum. Tan-
tilla tum erat recens natorum tribunorum
potestas, ut saltem oppressæ plebi contra in-
jurias Consulum intercedendo, prohibendo-
ve, opem ferrent, seu, ut explicat Valer. Ma-
xim. lib. 2. cap. 2. pro commodis plebis excuba-
rent, & in imperio compescendis occupati es-
sent. Tribunitia potestas, ajunt pretij apud Ha-
ly. ur lib. 10. idè recepta est in cõsuetudinem, ut
oppressis optularetur, adeoq. non licet tribu-
nis, plebi de Consule aliquo calculum permur-
tere, ut id ne in infimum quidem patritij or-
dinis eis sine Sero habeat.

24.
Vocacione &
imperio præ-
fui camilla.

Ut primum verò seditiosa ingenia, quam-

25.
Mox viti-
vis

cinnati absolutus, uterq; ea de causa accusatus, quod eorum opera ad Vejos male pugnatum esset, id quod C. Iulius C. Sempronio quoq; Atratio Consuli obiebat, quod nec in tempore iniisset pugnam, nec firmasset præsidii aciem, nec ullo boni Consulis contra Vejos sanctus fuerit officio, & quanquam L. Hortensius precibus militum & quatuor collegarum cessisset, tamen tertio à M. Canulejo, Pompilio & Antistio, tribb. pl. repetita actione, quindecim millibus æris damnatus, est, ne quicquam omnia expertis patribus, ut plebem mitigarent. Servius & Virginius eodem capite in jus rapti à C. Trebonio trib. pl. quod discordia perdidissent exercitum, quindecim millibus æris damnati sunt. A. Virginius & Q. Pomponius, nec vitæ crimine ullo, nec gestu magistratus accusati, præterquam quod gratificantes patribus rogationi tribunitiæ intercessissent, pessimo exemplo innoxii denis millibus gravis æris condemnati sunt. Marcum Manlium, quantumvis popularem virum, sed patriæ gentis, tristi iudicio populi damnatum, de saxo Tarpejo, tanquam perduellionis & affectati regni ærum, Tribuni ipsi deiecerunt. M. Furius Camillus à L. Apulejo trib. pl. propter prædam Vajentanam in jus vocatus, cum in exilium abiisset, absens quindecim millibus gravis æris damnatus est. Ne ab ipsa quidem Dictatoria Majestate abstinuit se furor tribunitius, quin intercessione sua Papyrii de Fabio Magistro Equitum iudicium impedire, & pro imperio eum absolventem vellet: *L. G. lib. 8.* Furium item Camillum edo adgeret, ut se magistratu abdicaret, cum frustra se contra leges Sextij & Licinij tendere deprehendisset. *L. G. lib. 6.* quæ fortuna paulo post mansit L. Manlius. *L. G. lib. 7.* nec ab autoritate Censoria, quin G. Bebius trib. pl. C. Claudio & M. Livio propter discors famam alterius mutuo inquinandi certamen diem ad populum diceret, quæ tamen res consensu patrum discussa est, ne, ut inquit Livius *lib. 29. in fin. postea obnoxia populari auctoritate esset.* Appio Claudio Censurâ abire neganti P. Sempronius tribun. pl. obstitit: *Nisi legi Agrippæ parceret, in vincula te ducis iubebo.* Nec mora, cum is cavillando legem eluderet, approbantibus sex collegis, prehendi Censorem, & in vincula duci

iussit, quem vix trium tribunorum auxilium inde exemit. *L. G. lib. 9.* P. Furium & M. Atilium L. Metellum, privata ignominia excitatus, peracta censura accusavit, sed novem collegarum intercessio liberavit. *L. G. lib. 24.* Scipio verò Africanus, die ei dicta, ut quidam ajunt, à Q. Petilio Asteo trib. pl. ut quidam, à Nevio, quod prædæ ex Antiocho capta zatrium fraudasset, posteaquam is dies venit, evocatus in rostra: *Hac die, inquit, Quirites Carthaginem vici, Et prosequere populo, Caprolimæ ascendit.* Inde, ne amplius tribunitiis injuriis vexaretur, in voluntarium exilium Lineetinum concessit, incertum ibi, an Romæ defunctus. L. Scipio Asiaticus frater Africani eodem peculatum crimine accusatus, damnatusq; in vincula & carcerem jam traheretur, nisi Tib. Sempronius Gracchus trib. pl. qui ante Scipionis inimicus erat, intercessisset. *Florus Epit. 38.* L. Licinius Lucullus & A. Posthumius Albinus Cos. ab eodem tribun. in carcerem conjecti sunt, quod delectum severe agerent, nec quenquam gratiâ dimitterent. *Florus Epit. lib. 48.* Quæ ob causam L. Manlii Dictator non tantum à Dictatura abactus, sed & post abdicatorem à M. Pomponio trib. pl. ad populum reus solus factus erat, non dubio periculo condemnationis, nisi rusticæ hujus audacia tribuno silentium extorsisset. *L. G. lib. 7.* Eadem fortuna mansit etiam P. Cornelium Mancinam, cui cognomen Scipioni fuit, ab irridente Curatio tribuno pl. impositum, & Iunium Brutum Cos. quia non impetrarentur tribuni, ut sibi denos, quos vellent, milites eximere liceret, iidemq; C. Matienum damnatum & sub furca diu virgiscæsum, sextio nummo venundederunt, quod exercitum in Hispania deseruisset. *Florus Epit. 55.* Tiber. Sempronius Gracchus C. Antonium, Consulem contra legem Agrariam, ex infestis in lucem à Graccho revocatum, concionantem ad populum rapuit, *plebsq;* ut ait Florus *Epit. 58. derulit* non dubius de subsecutura condemnatione, nisi astus patrum sequentis anni tribunatum ejus morte anticipasset, consucto jam contra tribunorum insolentiam remedio, quo & contra Genurium ante annos 440. & contra M. Livium Drusum paucis annis post, patres usos legimus. C. Attinus trib. pleb. Q. Metellum Censorem, à

quo

29.
 Imo ipsos dicentes
 Censores,

quo in Senatu legendo præteritus erat, de fa-
xo deieci iussit, nec quicquam defuit executioni,
quam quod cæteri tribuni intercessione il-
lud inhiherent: *Florus Epist. 59.* Effecit verò
Marius, ut Cæcilius Metellus in vinculis esset,
Plutarch. in Mar. & P. Sulpitius tribun. pleb.
auctore eodem Martio Q. Pompejo & L. Syl-
læ legibus suis adversantibus vim intulit, oc-
ciso Pompeij Consulis filio, genero Syllæ. *Florus Epist. 77.* M. Cato, cum legem impediret,
quâ provincia Consulibus in quinquennium,
Pompejò Hispania, Crasso Syria & Parthi-
cum bellum, Cæsari Gallia & Germania da-
bantur, à C. Trebonio tribun. pleb. auctore
oborto collo è foro raptus & ad locum du-
ctus est, quod Tusculanum appellatur. *Plu-
tarch. in Cæsil. Vite. Florus Epist. 105.* Philip-
pum Consulem ausum obrogare legibus tri-
bunitiis apprehensum faucibus, viator tribu-
ni non ante dimisit, quam sanguis in ora &
oculos redundaret. *Florus libr. 3. cap. 17.* In-
finitus essem, si quoties nobilibus, aut priva-
tis viris dies dicta & iudicium factum sit à ple-
be, auctoribus tribunitis, adversantem Senatu,
ex regestis antiquitatis huc ingerere vellem,
quanquam ex Majoribus ad minora facile est
consequentiam texere. Qui enim parcant a-
licui ex minoribus gentibus, qui non dubita-
runt Dictatores, Consules, Censores, capita
majorum gentium invadere? In milites, occi-
sores Posthumij, quæstio Scro rejecta fuit ad
tribunos & plebem, ut plebs præfereret qua-
estioni, quem vellet. A plebe consensu populi
negotiorum mandatum fuit Consulibus. *L. & li. 4.*
Legatos audire & de fœderibus ac religio-
nibus decernere ut plurimum solitus fuit Se-
natus, & tamen, cum Fabij Ambusti tres filij
contra jus gentium in Gallos pugnantem,
quæstio de horum capitibus ad populum re-
jecta fuit. *L. & li. 5.* Q. Fabius Gurges, Q.
Fabij filius aliquot matronas ad populum stu-
pri damnatas, pecunia multavit. *L. & li. 10.*
M. Flavius universos Tusculanos capit ad
populum accusavit, quod Veliterum ac Pri-
vernatibus rebellantibus ope & consilio af-
fuisserunt. M. Fundanius & L. Villius Tappu-
lus ædiles plebeij aliquot matronas iterum
probris accusarunt. *L. & li. 25. in princ.* Cum
verò supremum decapite non dico civis, sed
supremi magistratus iudicium ferre, quod ad

solum Comitiatum maximum pertinere di-
xit Cicero *lib. 3. de ll.* unum sit ex iis, quibus
maiestas definitur, non est dubium, quin hoc
ipso Maiestas transferit ad plebem, cujus Ma-
gistratus fuisse tribunos, supra diximus.

Nec verò in hoc capite tantum quievit
potestas tribunitia, sed totam vim ferenda-
rum legum & abrogandarum, in qua collo-
catur primum & præcipuum jus Maiestatis,
nec non arbitrium privilegiorum ac dignita-
tum ad populum, imò aliquandò ad solam
plebem traxit. Vi quidem, & seditionis trans
Anienem, in Aventinum, in laniculum se-
cessionibus pleraq; extorsisse plebem fateor,
idque confitetur M. Manlius, quando inde ar-
gumentum capit armandi in patres plebem:
*Omnia adhuc quantacunque petistis, obtinui-
stis seu si seu fortuna vestra. Tempus est etiam
majora conari. Numerate scilicet, quod ipsi si-
tu, quod adversarios habeatis: Quot enim
clientes circa singulos fuistis patronos, totum
adversus unum hostem eritis: Offendere modo
bellum, habebitis pacem. Videant vos para-
tos ad vim, tus ipsi remittent:* Nec non Sextius
& Licinius tribun. pleb. increpant plebem: *Se
ipsam plebem & commoda morari sua, libe-
ram urbem ac forum à creditoribus, liberos a-
gros ab iniustus possessoribus exemplo, si delicti,
habere posse*, nec ad consularum insidien-
dum quisquam superesse; præter consuetudinem
voluntatem. & legis, quæ id subcatur, pro-
mulgationem. Vi igitur & de facto fateor ple-
raque jura patribus adempta & ad plebem po-
pulumve tracta fuisse, ut Tacitus docet *lib. 2.*
Annal. quando XII. tabulas alias leges fe-
cutas, etsi aliquando in maleficos ex delicto,
sepius tamen dissensione ordinum, & apiscen-
dis infectis honores, aut pellendis claros viros,
aliasq; ob præva per vim latas esse scribit: sed
sicut de facto ejecti erant Tarquinij, ita to-
tius Reipublicæ mutatio facti est, & non a-
liunde æstimanda. Nec id hoc loco quæritur,
quo jure in possessionem Maiestatis populus
plebsve venerit, sed quantum de Maiestate
ad se traxerit. Ne Cæsares quidem alio, quam
belli jure, quod maximam partem in facto
consistebat, Rempublicam invaserunt, & ta-
men Monarchiam condiderunt, quam Sena-
tus populusque nolentes volentes lege Regia
post factum confirmarunt, perinde ut in hac

31.

Quando &
quomodo le-
ges capere
plebs ferre.

30.

Et quocumq;
visum fuisset
ex patribus.

32.

Quæstionem
hanc esse Fa-
bi, non lura.

Ffff

quo

quoque Reipublicæ ab Aristocratia ad Democratiam mutatione factum esse dicemus. Anno enim decimo post creatos tribunos pleb. cum triennio ante Sp. Cassius Consul, pravo exemplo, legis Agrariæ dulcedine animos civium inescasset, tribuni pleb. idem invitamentum secuti ceperunt popularem potestatem populari lege celebrare, & quas patres negaturi videbantur, largitiones plebi per se suo scito diripiendas obrulerunt, quod fuit initium legislationis ad plebem traduci ceptæ. Nam nec statim traduceretur, prohibuit autoritas patrum, quæ legis promulgationi multos annos intercessit. Nec prudentius quicquam in medium consulere potuisset Cæso Fabius, quam ut occuparent patres ipsi, priusquam quicquam legis Agrariæ tribunus auctor existeret, suum munus facere, captivumque agrum plebi quam maximè æqualiter darent, quod tum quidem ab Senatu neglectum fuit, sed recrudescentibus Tribunorum flagitationibus à Q. Fabio Conf. anno duodecimo post, observatum, cum Antium propinquam, oportunam & maritimam urbem Coloniam deducendam, cense- ret, & agrum à Volscis, auspitiis T. Quin- tij captum Colonis distribuere. Non tantum enim Senatus plebem spontaneo & nequaquam coacto beneficio sibi reconcilia- set, quemadmodum, cum militibus primum è publico stipendium decretum esset, à tribu- nis ad curiam se recipiebant, eò cumulationem gratiam patribus apprecantes, quod hoc bene- ficium ultro sibi oblatum esset, non à tribu- nis pleb. agitatum, non suis sermonibus efflagi- tum, & L. Mamilius, Dictator, Thuscula- nus, obsessio ab Exulibus Capitolio, non ex- pestandum dicebat, donec Roma legati, suppeticas oratum veniant, demerendam be- neficio, tam potentem, tam propinquam ur- bem. Liv. lib. 3. sed & ferendis legibus popu- lum non assuefecissent, nec illi audaciam aperuissent. Sic enim Anno V. C. 326. legem de mulctarum æstimatione per gratiam popu- lo, cum ab tribunis parati Consules unius ex collegio prodicione exceperunt, ipsi præ- occupasunt ferre, Anno V. C. 337. Oportu- nè Senatus, priusquam ab tribunis pleb. agrari- zæ seditiones, mentione illata de agro Lavi- cano dividendo, fierent, censuit frequens co-

loniam Lavicos deducendam & coloni quæ- dem ab urbe mille & quingentis iugis bina ju- gera acceperunt. Anno 349. ante ullam men- tionem plebis tribunorumve decrevit Sena- tus, ut stipendium miles de publico accepe- ret, cum ante id tempus de suo quisque eo functus munere esset. Anno 362. cum plebs delinienda esset ad antiquam tribuno- rum rogationem, referentibus Consulibus Sæctum factum est, ut agri Vejentani septima jugera plebi dividerentur; nec patribus sum- tantum, sed ut omnium in domo libertorum ca- pitulum ratio haberetur, Gelentij, in eam speciem liberos tollere. Anno 421. Ut beneficio præ- venirent desiderium plebis, de colonia dedu- cenda Cales retulerunt Consules, factum- que Sæctum, ut duo millia quingenti homi- nes eò scriberentur. Tardè autem, morbo- que jam profundius immerso, quam cui pro- futura Medici magus applicari potuisset, ad hoc remedium confugerunt, quandoquidem ab unius legis promulgatione prohibiti Tri- buni, ut primum populum ad perferendas le- ges inductum conspexerunt, ad novam ro- gationem sese accinxerunt, Si hoc non successe- rit, alia aggressuri via. In medijs enim de lege Agraria altercationibus, Volero Publius de plebe homo, ad tribunatum extractus, no- vam ad populum rogationem tulit, ut plebey magistram tribuni Commisissent fierent. Haud magna res sub titulo prima specie minime a- troci videbatur ferri, quæ licet patritijs om- nem potestatem per clientum suffragia creandi, quos vellet, tribunos, auferret, pro- ut anno duodecimo post apparuit, cum con- tra Sæctum, quo censuerant patres, eosdem tribunos refici, esse contra Rempublicam i- dem tribuni, reclamantibus Consulibus, per- ferendæ legis Terentillæ gratia, rescicerentur, juri tamen antiquo nihil derogavit. Nihilomi- nus Appius Claudius, cum legem perferri videret, graviores accipere leges conquestus est, quam in Sacro monte accepta sint. Quid ita ve- rò? Quia hæc prima Lex est, quam una pars Reipublicæ nimirum plebs, in vitis patritijs in Republica libera tulit. Dato autem uno in- convenienti sequuntur infinita, & qui semel lora prærupit equus, vagandi finem ante fa- cit, quam non sit, quo tranare possit ulterius. Statim enim exortus fuit C. Terentillus Aufus.

33.
Prudens con-
sulum Cæsoni
Fabij.

34.
Principium
legum a po-
pulo lazarum.

35.
Lex prima
pleby.

ANNO

36.
Qua viam
aperuit fu-
tura Demo-
cratia.

Anno 291. novennio post rogationem Vole-
ronis, qui rudentem omnem uno impetu ru-
pturus, omne imperium Consulibus abroga-
tum ivit, quando judicia & actiones eorum
legibus populi alligare cogitans, postquam per
aliquos dies patrum superbiam ad populum
criminosam, maxime in imperium consulare,
tanquam nimium, nec tolerabile libera cōsu-
tati, in seclusus erat, Nomine tantum minus in-
vidiosum, respice prope atrocius, quam regum
esse, quippe duos pro uno Domino acceptos im-
moderata infinitaq; potestate, qui solus atque
effrenatus ipse, omnes metus legum omniq;ue
supplicia verterent in plebem, Tandem ne acer-
na illis ea licentia sit, legem se promulgaturum
dixit, ut quæque viri creentur legibus de im-
perio Consulibus ferendis, quod populus in se-
jus dederit; eo consulere futurum, non ipse li-
bitatem ac licentiam suam pro lege habiturus.
Hoc quid erat aliud, quam Consules, & cum
suis magistratibus universos patres legibus
& potestati populari subijcere? imò, quid al-
iud, quam cum potestate ferendi leges, etiam
magistratum creationem sibi sumere? si qui-
dem non is erat magistratus, qui cives ad id
nominat & à multitudine selegit, sed qui po-
testatem communicat & præfinit, quod in
Consules hoc loco sibi dabat Tribunus, Cer-
tatum autem fuit de lege singulis diebus Co-
mitialibus, non segnius resistentibus patri-
bus, quam impigre pro ea certabant plebeij,
donec post novem annorum continuas con-
tentiones, Anno P. C. 300. vetus rogatio versa
fuit in novam, ut si plebeja leges displicerent,
communiter legumlatores & ex plebe & ex
patribus, qui utriusq; utilia ferrent, quaq; a-
quanda libertatis essent, siverent creari. Sunt
qui putent, iussu tribunorum pleb. leges XI l.
tabulas à Decemviris ex rogatione Terentilla,
scriptas, ab ædilibus promulgatas & in foro
propositas fuisse, quanquam Livius Publico-
lis Valerio & Horatio Cofs. id ascriptum cupi-
at. Mukum quidem his legibus demtum
fuit auctoritati consulari, sed Decemvirorum
Tyrannis, non tantum auctoribus exitium,
sed imperio patrum penè à fundamentis rui-
nam intulit. Non prius enim ad penates &
patrios focos reflectere oculos voluit plebs,
quam Democratiam, plebis statum vocat Livi-
us conceptis verbis, fundatam haberet. Ibi

37.
Qua vires
maximè sum-
st. post electos
Decem viros.

ante reditum in urbem L. Icilius Senatui ma-
nus ligavit, plebiscito proposito, *ne cui secessio
fraus esset*: Mox M. Duellius legem consuli-
bus imposuit, ut provocatori obnoxij essent. U-
trumq; scitum est à sola plebe in pratis Flami-
niis. Ut in urbem ventum est, duo populares
Consules, ad hanc Tragediã de industriã iub-
ornati, nihil prius habuerunt, quam quo mo-
do patrum jura imminuerent. Omnium pri-
mum, cum velus in controverso jure esset, tene-
rentur ne patres plebiscitis, legem centuriatis
Comitiis valere, ut quod tribunum plebes iussis-
set, populum teneret. *Li. 3. lib. 3. Haly. li. 11. Læ-
lius Fælix li. 1. ad Q. Mut. Quin Hortensio Dic-
tatori, qui populũ ex laniculo reduxit, Flor.
Epit. 11. post annos plus centum quinquaginta,
auctoritatis plebiscitorum acceptam fert,
dum ait: Rogationibus tribunitiis ante patrum
non tenebantur, donec Q. Hortensius Dictator
eam legem tulit, ut eo jure, quod plebes statisset
omnes Quirites tenerentur, & Iustin. in §. Lex
est. 4. in fin. Inst. de jur. nat. gent. imitatione
Pomponij in l. 2. §. deinde cum esset. 8. de orig.
jur. Plebiscita, dicit, lege Hortensia lata, nõ mi-
nus valere, quam leges cepisse.* Sanctius qui-
dem & postremò hanc legem sanxit Horten-
sius, sed quæ jam bis in eadem Republica la-
ta erat, primum à Valerio & Horatio, Coss.
Anno 308. repetita, deinde à Publio Philone
Dictatore, Anno 418. cum is ab Aemilio,
quem in Consulatu Collegam habuerat, in in-
vidiam Senatus, à quo uterque magistratum
in manum Dictatoris resignare iussus erat,
Dictator dictus esset, & criminosis concioni-
bus, legibusque popularibus, quantum pos-
set, patribus demeret. *Li. 3. lib. 8. Godean.
1. Var. cap. 24. Quin & ante legem Horten-
siam, non tantum Iciliij & Duellij rogatio-
nes ad universum populum extendebantur,
sed L. quoque Sextius, & C. Licinius tres suas
leges, de are alieno, & modo agrorum, & ut
consulum utique alter ex plebe esset, in concilio
plebis promulgant. Anno 387. nec du-
bium erat, quin duas priores pertulissent, ni-
si tribuni se in omnia, simul consulere ple-
bem dixissent. Li. 3. lib. 6. Saturninus trib.
pleb. quasi his legibus nondum satis esset, id
quoq; addidit, instinctu Marij, ut in leges à po-
pulo latas, Senatui consulesq; jurarent, nec
quicquam contra aumolirentur, quod Marius*

28.
Qui plebsci-
tu addiderit
vigorem le-
gum.

quidem sua for legis executus, sed Metellus patritiz gentis maluit solum vertere, & absens à ieditiois tribuno damnari *Plutarch. in Mur. nim. 10. Flor. Epitom. 79.* Ut primum verò lex hæc perlata est, non immeritò Livius *libr. 3. tribunitis rogationibus acerrimum telum datum, & plebem firmatam fuisse dicit,* quippe quibus tota Respublica in manus aucta fuit. *Plebem autem, sine patritiis, & Senatoribus ceteros cives, significare dicit Iustin. S. 4. Institut. de jur. nat. gent. seu,* ut Caius describit: *plebs est ceteri cives sine Senatoribus, l. plebs est 238. in princ. de V. S. seu,* ut Capito: *in qua gentes ceterum patritia non insunt, ap. Gell. libr. 10. cap. 20. seu,* ut Isidorus: *Vulgus sine senatoribus civitatis. 9. Orig. 5.* Huic destinata erant comitia Tributa, seu concilia plebis, ut vocare solet Livius & vocanda esse præmonuit Lælius Felix ap. *Gell. libr. 15. cap. 27. quæ inibantur, sine auspitiis, quæ patres sibi propria arrogabant, ut consules respondebant Canulejo & Appius Claudius longè lateque disputat contra Sextium & Icenium. Livius libr. 6. in ff. patritiisque clausa erant, prout Camillus Dictator innuit, quando ait: Si C. Licinius & L. Sextius intercessionem collegarum ceperunt, nihil patritium magistratum inferam concilio plebis Lf. lib. 6.* Quod si tributorum Comitiorum, seu plebis scita etiam repugnante Senatu, tanquam altera civitatis parte, universam tenuerunt Rempublicam, & si ille dicendus est Dominus, qui potestatem ferendi legibus sibi propriam fecit, non est dubium, quin à momento promulgationis legis Horatiz, ab Anno sc. V. C. 306. quo plebs ex Aventino in urbem revocatur, Respublica ita evaserit popularis, ut eo sensu, quo Aristoteles accipere solet, omni jure dicenda sit Democratica, plus enim valuit autoritas plebis, quam patrum, plus roboris habuerunt plebscità, quam Scita, ideoque ad plebem magis, quam patres res inclinata fuit. Nec hoc dico, quod Respublica prorsus fuerit plebeia, quodque patres à consiliis in universum abstinerint, sed quod plebis potestas plus valuerit, quam patrum. Aliàs enim ab extremo vitio Rempublicam liberare non possemus, cum contra naturam sit, abjectæ fortis homines dominari melioribus prudentioribusque, & quoties absque contentioni-

bus fuit, provocatio non desit ad plebem, sed ad universum populum. *In populo vero omnem partem civitatis omnesque, quos ordines contineri, dicebat Capito, ap. Gell. libr. 10. cap. 20. & Iustinianus: plebs à populo differt ut species à genere.* Nam appellatio non populi univerticiviles significatur, connumeratis etiam patritiis & Senatoribus. *S. Lex est 4. Inst. ut de jur. nat. gent. Summa quippe iura Majestatis refert Cicero ad Comitatum Maximum, libr. 3. de ll. quæ Centuriata Comitia vulgo vocantur & describuntur à Gell. libr. 19. cap. 27. in quibus univertis populus ex consuetudine & astate per Cornucem vocatus suffragia misit, & id quidem auspicatio, ut Camillus testatur in eorum. quæ cives in Urbe retinet. Quid alia, qua auspicatio agimus? Comitibus curiata, quæ rem militarem committunt: Centuriatis quibus consules tribunosque, militares creant. ubi auspicatio, nisi, ubi adfuerit, fieri possunt. Livius libr. 5. Non tantum autem patres his comitiis intererant, cum sine iis auspicio non magis, quam in Tributis, adhiberi potuissent, sed & per primæ classis centurias, in quibus ditissimi quique cum Clientibus censebantur, suffragia plebi non raro præcipiebant, qua decuria Volero à sola plebe Tributis comitis suos magistratus creari volebat, ne patritiis amplius copia fieret, quos vellent, tribunos creandi, & coacti fuerunt patres ordinem à Servio Tullio institutum, eatenus immutare, ut sorte Centuriam aliquam, quam prærogativam vocabant ex universo populo extraherent, cui jus esset ante ceteras suffragium ferre, ac in prima classe patritij præjudicium ceteris crearent. Nam Ann. V. C. 270. quando in visum plebi Fabium nomen erat, propter Fabium novissimum consulem, qui præda militem fraudaverat, & Sp. Cassij damnationi consenserat, tenere tamen patres, ut cum L. Aemylio Cæto Fabio Consule crearetur, Halyc. libr. 18. qui & sequenti anno pervicerunt, ut Cæsonis frater & magis invisus alter plebi accusatione Sp. Cassij L. Valerius Consul crearetur. Nec non triennio post, quamquam Cæto Fabio omnium animos in se bello Vejentium transfasset, obtinere tamen patres, ut in Fabia gente Consulatus maneret. Contra Volerone decennio post, patres ad ultimum dimicationis rati*

39. Quid sit proprie plebs.

40. Tributa comitia plebs dicitur.

41. Ex quo cepit Democratica invalere apud Romanos.

42. Quid sit populum.

43. Cuius erant comitia centuriata.

44. In quibus prævaluit autoritas patrum.

rem vestram, App. Claudium Appii filium, jam inde à paternis certaminibus invilium infestumque plebi, consulere fecerunt. Anno 286. cum irata plebs interesse Consulatus comitiis nollet, per patres clientisque patrum, Consules creati T. Quintius, & Q. Servilius. Ann. 295. cum plebs contra auctoritatem Patrum suos tribunos refecisset, patres, ne quid cederet plebi & ipsi L. Quintium Consulem reficiebant, qui tamen honorem repudiavit, ne sui causa auctoritas Senatorum elevaretur. Ann. 346. ut Menenius agrariae legis refuscitorem ab honore tribunorum milit. excluderent, indignante plebe, pro tribunis milit. Consules creaverunt. Anno 362. cum plebs continuare latoribus legis Treboniae tributatum, ultra dolorem patres, Scitum fecerunt, ut Consules, invisus plebi magistratus eoque annos quindecim intermissus de novo crearentur. Ann. 378. tribunos militares patritios omnes coacta plebs, principum opibus fecit, ne quicquam obstaculis rogationibus tribunorum. Ann. 400. Et 401. cum aliquoties in campum descensum esset, multique per seditiones acti dies Comitiales, postremo victæ perseverantiâ Consulibus eo dolor erupit, ut tribunos, actum esse de libertate vociferantes, relinquendumque non campum jam solum, sed etiam urbem captam atque oppressam regno patritiorum, mæsta plebs sequeretur, Consulibusque relictis à parte populi per infrequentiam comitiis peractis, ambos Consules crearent patritios M. Fabium Ambustum & T. Quintium aut M. Popilium. Quin & eadem sua presentia, clientum dispositione cæterorum prehensione, accurata persuasione multas tribunorum rogationes, partim longo tempore suspensas, partim prorsus irritas fecerunt. Quoties questio agrariam legem, vano conatu, diversis temporibus moverant Sp. Licinius, Tib. Pontificius, Q. Considius & T. Genutius, M. Duellius & Cn. Siccius, Sextius, M. Menenius, Sp. Mecilius & Metilius. L. Sicinius Gracchi Apulejus Saturninus & infiniti alii? Quam diu agitata fuit lex Terentilla, de legibus imperio Consulari scribendis? & illa impudens rogatio, à novem tribunis Ann. 310. excitata, de Consulibus alterutro necessario ex plebe eligendo, quæ effectum sortita non fuit, ante annum 389. Quoties de nexis solvendis & de-

mendo scenore relatum fuit? Totis quadraginta quatuor annis neminem ex plebe tributum militum creatum fuisse, stomachantur Sextius & Licinius, licet interim non desitum esset pugnare, ut Consulium unus semper ex plebe eligeretur. Liv. lib. 6. Etiam si tributum intercederet, quod minus tributum ad publicum stipendium inferretur, exempla tamen & liberalitas tum patrum, tum Primorum ex plebe superavit interdicta tribunorum & plaustris æs grave in ærarium invehitum fuit. Agitabant etiam tribuni plebem assiduis concionibus, ut relictis ruinis Urbis post expugnationem Gallicam, in urbem paratam Vejos migrarent, sed oratio Camilli & vox Centurionis oportune emissâ Signifer, statue signum, hic manebimus optime, irritam rogationem fecit. Ex Sextii item & Licinii tribus legibus, priores duas de scenore atque agro, omnes tribus iurebebant, de plebe vero consulatui tertiam abrogabant, quod hanc ad solos tribunos, illas ad universam plebem pertinere intelligerent. M. Flavii trib. pl. relationem, de puniendis Tusculanis quorum ope ac consilio Veliterni Præternatiq; populo Rom. bellum fecissent, omnes tribus præter Polliam abrogarunt. L. Scribonii trib. pl. rogatio in Sergiu Galbam, precibus Q. Fulvii & ipsius Galbe, cum se jam damnari videret, filios duos prætextatos cum filio Caii Sulpitii, cujus tutor erat, complexi & miserabiliter pro se lamentantis, antiquata fuit. Carbonis trib. pl. rogationem, ut eundem tributum pl. quoties quid vellet, creati liceret, Scipio Africanus disfluendo irritam fecit. Iuliam, Cæsaris filiam, Pompeii uxorem in vitis tribunis populus in campo Martio funerari voluit. Plur. in Cas. Multum quidem poterant tribuni apud plebem, agitando, persuadendo, jubere verò nihil poterat, cum magistratus tantum essent, ut consentirent quatuor illi tribuni, qui C. Sempronio Conf. contra Hortensium auxilium ferebant: De Sempronio & de omnibus summam populi Rom. potestatem esse dicentes, nec se iudicium populi collere aut velle, aut posse, Liv. lib. 4. Tota verò potestas jubendi & pro imperio sine provocatione cogendi populi propria erat, & patrum unâ plebe, quos nomine populi, simul comprehendendi, supra diximus, & apparet ex eo quod tribuni plebis Ann. 331. comitia tribunis mi-

46. Multum irritas fecisse populum.

45. Patres abrogasse multas rogationes tribunorum.

47. Eo, quia tribuni nihil erant, quam magistratus populi.

litum & Consulibus creandis communia dicunt esse patrum & plebis, ap. Lf. d. lib. 4. Id quod Canulejus in orat. sua optima ratione ex natura probè constituitur Democratiz petita fieri debere contendit: *Virum tandem populi Rom. an Vestrum summum imperium est? Regibus exactis utrum Vobis dominatio, an omnibus. aqua libertas parva est? Oportet legere populo Rom. si Velis, jubere legem, &c.* Nimirum si cives jus Democratiz habuissent, quod Canulejus præsupponit, non aliter quieta fieri, aut probè componi poterat Respubl. quam ut ad æqualitatem, quæ huic debetur, reduceretur, ut non tantum Horatius contra Xviros prolixè disputat, sed & Aristoteles ipse tradit, 3. Polit. c. ult. c. 1. 6. Polit. cap. 2. Cæterum, quia patres Ejectorum Regum jura ad se traduxerant, & jam à primis jactæ libertatis initis possederant, prout Coriolanus in orat. ad Volcos post Tarquinium Optimatum dominat. u. in Galuisse dicit, apud Halyc. lib. 8. post pr. injuriæ sibi fieri putabant, si ab eo jure, & possessione sine causa depellerentur, quemadmodum omnibus ferè diebus Comitialibus conquestos accepimus. L. Aemilio & Virginio Coss. Ann. 281. cum Genutius prioris anni consulis diem dixisset, L. Furius & C. Manlius rei, circumeuntes non plebem magis, quam juniores patrum, suadent, monentque, honoribus & administratione Resp. abstinere. Quod si Consulatus tanta dulcedo sit, ita unum nunc jam inducatis consulat. u. captum & oppressum ab tribunitia potestate esse. Consul Velis apparitoris tribunitio omnia ad nuti. imperiumq. tribuni agenda esse, si se commoverit, si respexerit patres, si alaud, quam plebem, esse in Republ. crediderit. Eadem querelæ auditæ sunt, contra Horatium & Valerium Coss. cum legibus suis omnem Majestatem patrum deterrerent: *Ne Reges quidem Majestatem summæ Ordinis imminuisse. Ne omnia sua potestate implerent tribuni, &c.* Quintus, dum tribunos dissidium querentes increpat, etiam particulatim jura enarrat, quæ Tribuni injuriæ patribus eripuerint: *Tribunos pl. concupisti, concordia causa concessimus. Decemvros desiderasti, creari p. si sumus. Decemvrorum vos peritum est, coegimus abire magistratu, manente in eisdem privatas ita Vestra, mori atque exulare mobilissimos viros, honoratissu-*

mosq. passi sumus, tribunos pl. creari iterum voluisti, creasti. Consules facere Vestrum partium, esse patribus videbamur iniquum, patritium quodq. magistratum plebi donum fieri videmus, auxilium tribunitium, provocacionem ad populum, scita plebis injuncta patribus, sub siculo aquandarum legum, vestra jura oppressa vulsumus & ferimus. Cum noyem tribuni rogationem primùm proponerent, Ann. 370. ut populo potestas esset, & de plebe, seu de patribus vellet consules faciendi. *Id si fieret, ait Lf. lib. 4. in pr. non Valgari modo cum infimus, sed profusum auferri à primariis ad plebem summum imperium credebant, & in eadem contentione patres, jus ac Majestatem sibi ademptam, conceptis verbis fatentur, camque injuriam quam maximè ubiq. expostulant.* Præterea verò crepta patribus jura non tam ad universum populū, in quo æquali potestate cum plebe concurrissent patres, quam ad plebem solam tradiderunt tribuni, prout à patribus contra triumpheum Horatii & Valerii Ann. 306. rectè disputatum fuit. *Ne ita omnia tribuni potestatis sua implerent, ut nullum publicum consilium finirent esse. Ita demum liberam civitatem fore, ita æquatæ leges, si sua quisq. jura Ordinis Majestatem teneat.* Patres quidem contra tribunos sæpe obtinuisse paulò ante diximus, sed arte & persuasione: Plebs verò scita sua contra patrum vota & Senatus decreta intrusit, non precariò, nec astu, sed aperto jussu & vi coactiva, quæ legum propria est. Unde est, quod Quinctius in eadem, quam paulò ante laudavi oratione tribunos increpet, quod leges alias ingerant super alias. Ut enim agrarias nunquam sine magnis motibus agitas, ut rogationem C. Terentilli, & infinitas alias silentio in voluntas præterea, quæ in vitis patribus obtusæ sunt, quanta mole novarum rogationū armarunt scicilius & Duellius, contra redintegratum imperium Consulare, exclusus Decemviris: quando Icilius ante omnia tergo cavat & suo & aliorum, qui urbe excesserant, & ex castris contra disciplinā militarem se proripuerunt, Duellius verò tergo accapite puniri voluit, qui plebem sine tribunis reliquisset, quiq. magistratum sine provocacione creasset. Ac plebs quidem sine piaculo tribunis spoliari non poterat: Tribunis verò fas erat impune, totos quinque annos

431.
Tus sumus patribus per vim fuisse a plebe creptum.

49.
Et ad solam plebem deductum.

50. *Maiore suffragio
prærogativa
Tribunorum
quam Consulium.*

curulem magistratum à Republ. tollere, cum Consules sacres & lictores suos negarent plebi communicare. Tantò magis plebi & tribunis cautum erat quam Senatui & consulibus. Tribunos etiam, non tamquam Sacrosanctos voluerunt esse statim à primo exortu, sed & Consules ipsi, relatis ex magno intervallo ceremoniis, (quarum propè jam memoriam aboleverat) iis, ut Sacrosancti haberentur, renouarunt, & cum religione inuolatus eorum legem etiam fecerunt: quæ lex licet extensa fuerit ad iudices, ædiles, Xviros, negat tamè Livius eam ad consules attingere, quod iis temporibus Consul nòdum Iudex appellatus fuerit. Vnde Posthumius Consul, se tanquam prophannum Sacrosanctis tribunis opponit, dum ait: *Dedote prophannos nos, quos sacra religione potestis, dederis deinde & illos Sacrosanctos, cum magistratu abierint.* Constat verò iis in Rep. potissimum consulis, qui maxime ejus sunt Domini.

51. *Leges alia
Tribunum &
plebe per-
lata,*

Sed ut ad leges, potestate plebis, ductu Tribunorum, Senatui & patribus impositas reuertatur, anno proximo post Xviros ejectos L. Trebonius trib. pl. in secessu patribus, quod se ab iis proximè in cooptandis tribunis fraude captum, proditumq; à Collegis aiebat, rogationem tulit, ut qui plebem Rom. tribunus pl. rogaret, is usq; eò rogaret, dum X. tribunos plebis faceret. Canulejus Ann. 310. rogatione de mûcendis connubiis patrum cù plebe per tulit: Altera verò novè tribunorum, de transferendo consulatu ad plebem, partim sua iniquitate emortua, partim nova lege extincta est. Interim cum nò obtinerent, ut promiscuè Consules ex plebe patribusque crearentur, tribunos tres militares consulari potestate extorsissent, atque ita consulatum per annos 66. in Rep. usurpatum in militarem tribunatum demutarunt. Iterum, cum res ad Consules rediisset Ann. 317. loco Consulium, tres tribunos militares substituerunt, & Ann. 323. pendente adhuc rogatione de consule plebeio, nec dum quoquam ex plebe ad summum honorem erecto, cum id ambitione artibusq; patrum fieri quidam dictitarent, qui à mixtis suis precibus movisque plebem respirare ac sui meminisse non sinerent, placuit tollendæ ambitionis gratia tribunus legem promulgare, ne cui alium vestimentum addere petitionis causa li-

ceret. L. Sextius & C. Licinius adjuvante Fabio Ambusto ex gente patricia, tres leges uno impetu proposuere, unam, de zre alieno, ut deducto eo, de capite, quod usuris pronumeratum esset, id quod superesset triennio æquis portionibus perfolveretur: alteram de modo agrorum, ne quis plus quingenta jugera agri possideret: tertiam ne tribunorum militum comitia fierent, consulumq; utique alter ex plebe fieret. De his rogationibus disputatum fuit ab anno 310. usque ad annum 387. quo perlatæ fuissent in concilio plebis, nisi Autores earum, tertiam à primis duabus separari vetuissent. Tandem per ingenti certamina senatus victus est, ut rogationes reciperentur, & comitia Consulium habita, ad versa nobilitate, quibus L. Sextius primus de plebe Consul factus: nec multò post Licinius sua ipsius lege damnatus est, quod mille agri jugera possideret, & ut fucum legi faceret, ita eum finem emancipato filio dimidium tradidisset. *Li. 9. libr. 7. Fabv. lib. 8. cap. 6. Ann. 397.* C. Petilius trib. pl. legem de ambitu paulo durius contra novorum maxime hominum ambitionem strinxit, qui nunquid & conciliabula obire soliti erant. Anno sequenti de unciario fœnore à M. Duellio, L. Menenio trib. pl. rogatio est perlatæ. Ann. 413. post deflectionem quandam militum, quos Quintus Dictator patris restituerat, L. Genutius trib. pl. quidam autores sunt ad populum tulisse, ne fœnerare liceret. Item aliis plebis iis cautum esse, ne quis eundem magistratum intra 10. annos caperet, neve duos magistratus, uno anno gereret, utique liceret Cons. ambos plebejos creari, quæ si omnia obtenta fuerunt apparet, haud parum virum plebis iis accessisse, adeò, ut summi quoque magistratus Majestati legem ponere nò horruerint, quam iis auctoritatem Philo Dictator de plebe, triennio post, lege lata confirmavit, ne quis hanc potestatem sibi plebem de facto usurpasset, objicere possit. Ann. 454. Q. & Cn. Ogulnius tribb. pl. rogationem promulgarunt, ut cum quatuor augures, quatuor pontifices ea tempestate essent, placeretq; augeri sacerdotum numerum, quatuor Pontifices, quinq; augures, de plebe omnes adlegerentur, quæ lex ingenti statim assensu recepta est. C. Oppius bello Punico, de stringendis matronarum cultibus: Q. Volumnius

Saxa

Saxa ne quis hæredem mulierem institueret, legem tulit, quam suavit M. Cato. Q. Claudius, adjectore C. Flamínio, adversus Senatum tulit, ne quis Senator, quive Senatoris pater esset, maritimam navem, quæ plus, quam trecentarum amphorarum esset, haberet. Id satis habitum, ad fructus ex agris vendendos L. Scribonius trib. pl. rogationem promulgavit, ut Lutatiani ex fœdere populo Rom. dediti à Sergio Galba, qui in Galliam venissent, in libertatem restituerentur, quæ tamen deprecatione L. Fulvii & ipsius Galbæ discussa est, perinde ut rogatio Carbonis dissuasit P. Scipionis Africanus, ut eundem tribunum pl. quoties quidem vellet, creari licere. Cicero quidem lege à P. Clodio trib. pl. lata, quod indemnatos cives necasset, in exilium missus, sed à Pompejo & T. Annio Milone trib. pl. paulò post ingenti gaudio reductus est. Pompejo Hispaniam, Crasso Syriam, & Parthitum bellum, Cæsari Galliam & Germaniam, lege lata, distribuit C. Trebonius trib. pl. quidem M. Catonem, quod legem impediret, in vincula duci iussit, cum jam ante C. Manlius tr. pl. indignatione maxima nobilitatis legem tulisset, ut Pompeio bellum Mithridaticum mandaretur. Ea quoque tribunitio lex est, ut Equitibus Rom. in theatro quatuordecim gradus proximi assignaretur, à L. Roscio lata. Legem judicalem, præter agrarias, frumentariasq; tulit M. Livius Drusus trib. pl. ut æqua parte judicia penes Senatum, & equestrem ordinem essent. Ex C. Gracchi trib. pl. perniciosas legibus has tantum attingam, nimirum frumentariam, ut semisse & triente frumentum Plebi daretur, Agrariam, ne quis ex publico agro plus quam decem jugera possideret, & si quis latius agrum patefaceret, triumviri judicaret, qua puolicus ager, qua privatus esset: item tertiâ, qua equestrem ordinem cum Senatu consentientem corruperat, ut sexcenti ex Equitibus in curiam sublegerentur, & quia illis temporibus trecenti Senatores erant, sexcenti Equites, ut trecentis Senatoribus admiscerentur, id est, ut equester ordo biantum virum in Senatu haberet, Legem Falcidiam acceptam ferre habemus Pub. Falcidius, tribuno pl. sub triumviratu Antonii, Lepidi & Augusti Xiphil. in Aug.

Satis credo legum est, quas plebei magistratus partim in solius plebis Concilio, par-

tim in Centuriatis Comitibus, adstantibus universis patribus, autoritate summa tulerunt, adeo ut non immerito indignentur patres, cum L. Genutius, qui primus suis auspiciis, consul ex plebe, bellum infeliciter suscepit, in sidiis Hernicorum obruncatus cecidisset. *Sese plebis suis honoribus pulsus esse, & Sylla, recuperata à Marianis, & huius factionis studiosis tribunus pl. Repub. nihil prius habuerit, quam potestatem hanc infringere. Suscepta enim Dictatura rebus novis, ait Florus Resp. statim confirmavit, tributorumq; plebis potestatem minuit. Et omne jus legum ferendarum edemat. Epi. 99.* Qui enim de omnibus rebus habet potestatem leges sancienti, illum oportet omnium rerum esse Dominum, cum cogendi potestas nemini competat de jure, nisi superiori. Quid verò huius juris patribus relictum est? *Si tribunusq; Consulq; ad se quæque omnia trahant, nihil relinquitur in medio dicebat. Quintius Consul, cum App. Claudium Collegam periculo seditiosæ concionis eriperet, & ut tantam Consularem Majestatem esse sineret, quanta in concordia civitate esse posset, admoneret. Ego verò, postquam omnem ferendi leges potestatem sibi vendicasse tribunus apparuit, nihil video, quid patribus reliquum esse potuerit. Senatus enim Consultorum autoritati plurimum detrahit, lex Valeria, de provocatione ad populum, ter ab eisdem gentis Consulibus lata, quæ non tantum judicia, sed omnia acta & decreta Senatus populo comiter submittit, ideoque, quod Ulpianus *Senatum jus facere posse* scribit, *non est dubium 9. de ll. quodq; Pomponius, in l. 2. §. Deinde, quia diff. 9. de orig. iuris, & ex eo Iustin. §. Scilicet, de jur. nat. gent. Scilicet observatum pro jure testentur, id non aliter, quam id, quod de jure honorario sequitur, accipiendum est, scilicet quatenus is, qui potestatem summam condendarum legum habet, permittit. Nam dum Leo Senatus jus hoc adimit, non est dubium, quin Senatus coactus fuerit legibus scribendis abstinere, Novell. 78. & postquã Sctis intercedendi potestas concessa fuit tribunis, ut ab iis provocatio sancita, constat, nihil vitium iis remansisse, nisi quantum populo placuisset. Horatius & Valerius, perdomita Afrorum Tyrannide, præter legem de provocatione, institue-**

52.
Ex quibus arguitur imperium plebi.

53.
An Senatus habuerit in condendarum legum.

34.
SCta fuisse
obnoxia cen-
sura Tribu-
norma.

runt etiam, ut SCta in ædem Cereris ad ædiles plebis deferrentur, quæ ante arbitrio Consulû suppressæbantur, vitiabanturque. Dion. m. Aug. munus hoc custodiendi SCta inter Aediles & Tribunos communicat. quod ab Augusto ad Quæstores translatum scribit. Valerius Max. testatur: *Tribunus pl. curiam intrare non licuisse: ante vulvas autem decreta patrum positis subfellis attentissima cura examinasse, ut si qua ex eis improbassent, rata esse non fierent, itaque veteribus, inquit, SCta, T. litera sub- scribi solebat, eaq; nota significabatur, ita tribunos quoq; censuisse. lib. 2. c. 2.* Et quid opus est verbis, cum rerum testimonia nulla non ex ætate suppetant. Unanimi consensu patrum negatus erat triumphus Horatio & Valerio Coss. Nihilominus, cum de triumpho Consulium ab I Calio relatû esset ad populum, multus licet dissuasum prodeuntibus, rogationem omnes tribus acceperunt. Nihil foedius aut acerbius visum patribus, quam iudiciû tribuum, quæ sibi agrû inter Aricinos & Ardeates controversiosum, de quo populus Rom. arbiter captus fuerat, adjudicabatur, nec eam vel Scaptui concionalis senis testimonium rejicere, cum tribunos appellasset, vel quadruplato- rem & interceptorê litis alienæ populum pro autoritate à cupiditate famosa avertere poterant, quin potius, cum Aricini & Ardeates de injuriâ, quam populi iudicio sibi illatam putabant, conquestum redirent, responsum dederunt: *iudicium populi rescindi ab Senatu non posse.* SCtum igitur, refragantibus tribunis, nec fieri, nec per scribi poterat: atqui iudicium populi, nulla patrum autoritas, nullæ preces, nullæ dissuasoriæ vel impedire vel rescindere valebât. Plebi seu tribubus, (nam has vocatas scribit Liv. lib. 3. in fi.) imperium erat in SCta: sed Senatus nihil licebat in plebis aut populi scita. SCta erant obnoxia censuræ populari. *Quicquid verò ultimum plebs populusve* (cum hæc nomina sæpe confundi moneat Gell. lib. 10. c. 2.) *scisciat jubeat, id citra controversiam ius esse dicit App. Claudius Censor de lucculenta oratione consentit P. Sempronius Trib. pl. apud Liv. lib. 9.* Fabius in altercatione contra tribunos pl. cum legem ex XII. tabulis accersit *is, quodcumq; postremû populus iussisset, id jus ratumq; esset. Liv. lib. 7.* Imò tantum valebat intercessio Tribunorum, ut ne convenire qui-

35.
Et à populo
rescissa.

36.
Sed plebs scita
non potuisse
rescindi à
Senatu.

dem Senatoribus, nisi tribunis placeret, inter-
gram esset, quemadmodum Ann. 310. cum
Canulejus victoria de connubio patrum & ple-
bis promiscuo, favoreq; plebis ingens factus
esset, & cæteri novem tribuni pari ipse, nec mi-
nori pertinacia pro rogatione sua, qua Consu-
latum plebi vulgaverant, pugnaret, per Sena-
tum intercedentibus tribunis, nihil agi potuit,
& Consules coacti fuerunt consilia principum
domi habere. Anno vigesimo quarto post, cû
de allegendis ex plebe Quæstoribus contro-
versiam movissent tribuni, admistis etiam le-
gis agrariæ actionibus, patresq; ad hanc palæ-
stram Consules, quâ tribunos militares crea-
tos mallent, non potuit, aut *iv. per intercessio-
nes tribunitias SCtum fieri, id. oq. Resp. a Con-
sulib. ad interregnum, neque id ipsum, (Nam
coire patrios tribuni prohibebant) sine certame-
ne ingenti rediit, majorq; pars insequens
anni per nos trib. pl. ES aliquot interceges
certaminibus extracta est, modo prohibentibus
tribunus, patrios coire ad prod. idum interre-
gem, modo intercege interpellatis, ne SCtum
de comitis Consularib. faceret. lib. 4. vix septi-
mus ibat annus, cum similem Tragœdiâ exci-
taret mors M. Posthumii tribuni militû, quem
milites sui lapidibus in castris cooperuerant.
Hoc enim facinore Romam nuntiato, tribu-
nisque militum de morte Collegæ per Sena-
tum quæstiones decernentibus, tribuni ple-
bis intercedebant, cumque SCtum fieri non
paterentur, & simul Consularibus comitiis
intercederent, res iterum ad interregnum re-
diit. De quæstorum numero augendo injecta
erat mentio à Consulibus ipsis. Ann. 334. cum
statim certamen intulerunt tribuni, ut pars
quæstorum ex plebe fieret. Tandem, cum fru-
strâ se contrâ tendere viderent patres, totam
rem de augendo quæstorum numero omise-
runt, quam Ann. 346 ut repulsam Menenii ul-
cisceretur, plebs ultrò resumit, & autoribus
tribus Iciliis, non tantum quatuor pro duobus
quæstores, sed inter eos unum tantum patrii-
um creavit, cumque patres, à quæstoris comi-
tiis, ad Consularia, quæ nondum promi-
scua essent, properarent, & interea contra præ-
datores Aequos Volcosque exercitum, Scto
facto, conscribere consules iuberent, neu-
trum iis per tribunicias intercessionem licuit,
sed quicquid dicerent, facerent, SCtum
prode*

37.
Patres invitâ
tribunû ne
convenire
quidem po-
tuisse.

Gggg

prode

liquum faciunt Senatui, præter pauca quædam minoris momenti, in quibus summa Majestas & Dominium Reip. non consistit. Quæ tamen ut ordine excutiamus, & de jure Senatus residuo, & nos & alios certos faciamus, ex Polyb. lib. 6. proponemus, *Aerarium, Vectigalia, impendiæq. publicæ, Malefactorum per Italiam commissurum supplicia, in quo capite exasperando multus est Hortom. l. 1. Antiq. Rom. part. 3. cap. 2. leg. ætorum expeditiones, rei militaris & provinciær. cõstitutumq. curam, &c.* quorum nonnulla explicat & Cicero in *Vatm. Eripueras Senatui provinciæ decernenda potestatem, Imperatoris deligendi iudicium, araris dispensationem, quæ nunquam sibi populus Rom. appetuit, quæ nunquam hæc à summi Consilij gubernatione auferre conatus est*, Facitus etiã Tiberium scribit ex antiquo more, postulat a provinciær. ad patrum disquisitionem misisse, lib. 3. Ann. 7. 10. & procurator Asiæ Lucilius Capito, accusante provinciæ coram Senatu causam dicere coactus fuit, Tac. 4. Ann. 7. 3. Eadem ferè memorat Sueton. in *Tiber. cap. 30.* quando Senatui ac magistratibus conservatam & Majestatem pristinam & potestatem à Tiberio scribit, eamq. minutim recensens subdit: *Neque tam parvum quicquam, neq. tam magni publici præstigi, negotij fuit, de quo non ad P. C. referretur, De Vectigalibus ac monopolis, de extruendis rificiendisq. operibus, etiam de legendo vel exauctorando milite, ac legionum & auxiliorum descriptione, denique quibus imperium prorogari, aut extraordinaria bella mandari, quid & quam formam Regum literis rescribi placeret. Præfectum ala de Vi & rapinis reum, causam in Senatu dicere coegit.* Et sane Tiberius translatis ad patres comitiis, licet summum imperiũ & directionem suæ voluntati reservaret studiis tamen tribuum, quæ supererant, prorsus surripuit, ut docet Tacit. lib. 1. *Annal.* à quo tempore putat Hortom. lib. 1. *Antiq. Rom. part. 3. cap. 2. in fin.* Senatũ cepit consuli, inque eo falli Pomponium, l. 2. §. 9. *de orig. Jur. & Tribonia. in §. Scitorum §. Inst. de Jur. nat. gent.* quod inde Scitorum originem accensat, quod populus nimium auctus non nisi difficulter convocari potuerit. Quanquam autem Scitorum primam scaturiginem non detegit Pomponius: longius tamen, quam Hortom. velut, petenda

sunt, quãdoquidem Scitorum nunquam major vis fuit, quam cum populus propter paucitatem, post ejectos Reges, commodissime convocari potuisset. Quæ auctior subinde evasit, eò minus jurium patribus, minus virium Scitis, omnia suis scitis & iussis arrogando, reliquit. Ante tribunorum intercessionem licebat Senatui, de bonis Tarquinii vel reddendis vel retinendis de pace Porfenzæ offerenda vel deneganda, de triumphis decernendis, de Dictatore creando, de conditionibus paci pro libitu adjiciendis, quemadmodum in fœdere Latinorum factum, de dicandis ædibus, ampliandis tribubus, nexis solvendis, & quæ præterea citra contentionem à Senatu expedita sunt ante primam successione, liberè sententiam ferre & pro autoritate Decretum vel Edictum vel Scitum interponere. Nam quod rem ad populum rejiceret Senatus, Utter ex Coss. inter quos certamen inciderat, Mercurij ædem dedicaret, id vitandæ invidiæ causâ factum est, perinde, ut cum de Fabij Ambusti filii, Galli apud Senatum conquestũ venissent, quod cõtra jus gentium pugnasent, & patriæ nobilitatis ambitio damnationi obstare videretur, Senatus, ut extra culpam esset secutz postea cladis, iudicium de accusatis detulit ad populum. Licet enim alicuius præjudicium suo jure decedere, & alienum arbitrium liti delatæ capere. Creatis porò tribunis auctoque ex numero Coloniarum & accessione provinciær. populo, quò plura ad conciones & concilia populi pettraxerunt tribuni, eò infrequentius consuli cepit Senatus, & plus virium ejus decretis decessit, quippe, quibus innexa erat perpetua clausula, si tribunis, aut populo ita videret, ut retrò diximus, aut, ut Liv. iit lib. 8. 26. & 30. *agendum cum tribunis esse, ut primo quoque tempore scirent: ad populum.* Origo igitur Scitorum à veteri Reip. forma dependet, quæ post ejectos Reges Confules & Senatũ reciderat, inde digressa ad populum, quam vicissitudinem idem Tacit. inquit lib. 4. *Annal.* inquit: *Olim plebs valida, vel cum patres pollerent.* Idem lib. 11. *Ann. Mansi: Consilibus potestas deligendi: Quæstores, donec eum quoque honoris populus mandaret.* Nec enim tantum Scita de jure edi ceperunt post Tiberium, quorum nonnulla ad hæreditates & pœnas attinentia à Iustimiano

64.
Scitorum vñ
ante populi
secessionem

65.
Quæ quo
tempore ev
nerit.

66.
Scita edita
ante Tiberium.

Ggggg 2 scriva:

63.
Unde dependat origo Scitorum.

servata conspiciuntur, sed ab ultima memoriâ in Republ. locum habuerunt, quale est vetus Sctum de servis in caput Domini torquendis *Cic. pro Milo. Tacit. 12. Annal.* & quorum plura sparsim referemus, quandoquidem jam M. Varro ad Pompejum scribens de omnibus rebus Senatum consuli consueisse testatur. Ipsum Sctum Silianianum, de publica quaestione à familia necatorum habenda ante Tiberium latum esse notat Cujac. *lib. 1. obs. 19.* ex suggestione Petri Fabri *lib. 1. Semestr. c. ult.* sub Augusto, quandoquidem aliud Sctum, quod Silianiano posterius est, Tauro & Lepido Consulibus imperante Augusto promulgatum fuit, *l. in cognatione. 13. ad Syllan. & C. Cassius veteris Scti meminit.* quod supplicium toti familiarum imitabatur, *ap. Tac. 15. Annal. nu. 6. Ann. V. C. 815.* ob necem Domini.

67.
Virum Senatus habuerit facultatem supplicia irrogando,

Tribuit enim Polyb. *lib. 6.* Senatui jus summi supplicium de maleficus per Italiam, quo usus fuit in veneficas mulieres, *Ann. 422.* indicio ancillæ primum proditas, quas medicamentum à se coctum ebibere coegit, nec nocturnis, Bacchanalibus initiatorum, quos Hispule & Ebuti inditio, non tantum Romæ, sed per universam Italiam detectos, variis Sctis persecutus, ad supplicium rapuit, *ut est ap. Liv. lib. 49.* C. Servilio Consuli *Ann. 552.* quaestione de conjugationibus principum mandavit. *Liv. 30.* Campanorum supplicia, qui ad Annibalem defecerant, missa ad Fulvium Cons. ejus rei gratia Scto, populus Rom. Senatui servanda iussit, *Liv. lib. 36.* & exercitus, qui ex clade Cannensis superfuerant, iudicio Senatus in Siciliam militatum deportati sunt, non prius inde redituri, quam hostis Italia excessisset: quod illi in deprecatione, *t. iste SCRUM* vocant, *ap. Liv. lib. 25.* quos vero captivos in manus victori fortuna tradidisset, eos Scto veterunt redimi. Qui Rhegium in justo bello occupaverat, milites, quavis M. Fulvii Iacco trib. pl. denuntiante, ne in civis Rom. more majorum animadverteret, Senatus nihilò legnius supplicio affecit. *Valer. lib. 2. cap. 7.* Plures à tenatu severiter damnatos memorat *Valer. lib. 6. cap. 3.* & suppeditat omnium historia, sed multo plures & majoris autoritatis supra atulimus à populo aut plebe iudicatos. Ipsam Baccharum nocturnasum ex de Posthumius prius in concilio proposuit,

68.
Eam maxime fuisse peccatorem populorum.

ut si non iubente, saltem non repugnante populo, rem tantam aggrederetur. Tarentinorum obsides, qui dolo profugerant, ex fuga retracti in comitio virgis caesi, & de saxo dejecti sunt, sed ut ait Livius, *lib. 5. approbante populo.* Qui Capuam, quâ praesidio tenebant fraudulenter invadere, & sua arte Campanos multare conjurarant, qui; cum Dictatoris Quintii astu se à proposito averfos & hinc inde divulios cernerent, defectionem moliti fuerant, auctoribus patribus ad populi iudicium rejiciebantur, perinde ut de Fabii Ambusti tribus filiis nuper observatum fuerat. De Thusculanis puniendis, non expectata Senatus sententia, ipse M. Flavius trib. pl. tulit ad populum, ad quem saepius accusatas multas matronas probri, supra diximus *ex Liv. lib. 10. C. 25. Q. Servilio Cepioni,* quod temeritate sua magnam cladem binis Rom. castris à Cimbris contraxisset, primo post Tarquinium imperium, secundum iussionem populi abrogatum est, bonaq; damnati publicata, *Flor. Ep. 67.* Potuit enim populus iudicia relinquere aut mandare, cui visum fuerit, quemadmodum Senatum iudicem dedit contra perfidos milites, qui posthumum trib. militarem obtruncarant in castris. *Liv. lib. 2.* Nec enim, qui iudicia ab alio relicta aut sibi concessa exercet, Majestatem propterea ullam sibi tributam habet, cum idem datura fuerit post creato Praetori, qui in Publicam & Liciniam, nobiles feminas, quæ viros suos necasse in simulabantur, eadem autoritate animadvertit, *Flor. Epi. 48. Val. 6. c. 3.* quia Senatum animadvertisse in veneficas matronas paulò ante diximus. Nam peræquè censuræ populari obnoxium fuit iudicium Senatus, atque Praetoris, cum lex de provocatione huc quoque pertingeret, & præter opinionem Senatorum omnium, sepe boni viri damnarentur, alii absolverentur, quemadmodum Florus *l. 3. de aet. reip. Rom. c. 17.* testatur, dum ait: *Senatus exilio Metelli, damnatione Rustii debilitatus, omne decus Majestatis amiserat,* perinde ut Halycar. *lib. 7. Ex sententia in Maritum maximum incrementum habuit potestas plebis C. contra Optimatum facta maximum pristina dignitatis accepit detrimentum.* Facilitatem patrum ad dandam Samnitibus pacem æquali severitate supprestit, populus. *Ann. 436.* Cum iudicium suum,

69.
Qui illum usendam dicit Senatu.

70.
Ita ut sepius ab illo revocata fuerit.

suum, quod in reliquis Cannensis cladis latum erat, Senatus repeteret in eos, qui ex Cn. Fulvij exercitu se proripuerant, quasi non idem jus dictum fuisset militi & Imperatori, diti & pauperi, honorato & ignonoro, C. Sempronius Blaesus trib. pleb. vocato ad iudicium populo, cum bis pecuniaz, tandem etiam capitis anquisisset, id effecit, ut Cn. Fulvius etiam in exilium iret, quod ipsi iussum esse plebs scivit *Lib. 26.* Censuerat Senatus, Sp. Posthumium Conf. qui infeliciter ad furcas Caudinas à Samnitibus circumventus, sub infame jugum se cum exercitu agi passus fuerat, ad avertendam ab Urbe religionem hostibus dedendum esse, nec abnuobat Posthumius, suo capite posse, quicquid sponsonis violaretur, expiari. Cæterum, si tribuni intercessionem suam, qua negabant id genus ludibriis exolveri religione populum, nisi omnia Samnitibus, qualia apud Caudium fuissent, restituerentur, urgere perrexissent, nec se futuros in auctoritate patrum promississent, nihil à Senatu actū esset, agive poruisset. Etiam sub Imperatoribus multa Sceta condita sunt de supplicii, ut Syllanianum & illud alterum sub Augusto de quo supra diximus, *ff. ad Syl. lam. Paul. 3. fem. 5.* Item Turpilianum, *ff. ad Turp. C. de abol. crim. & quæ apud Tacitum passim occurrunt, de Mathematicis Magisq; talia pellendis, sub Tiberio Tacit. 2. Ann. & iterum sub Claudio. Tac. 14. Ann.* Item Claudianum de pœnis fornicarum, quæ servis jungerentur, *ib. d.* nec tamen propterea Principes Majestatem in Senatum deposuisse putandi sunt, quippe cum suo arbitrio iis pondus vel adder. nt vel demerent.

Porro legatos audire & responsum dare solebat Senatus, cui capiti tantum tribuit Carol. Paschal. *cap. 37. de legat.* ut non dubitet hinc jus summum patribus conscriptis asserere, cum tamen ipse Augustus, supremus Rempublicarum arbiter, legatis audiendis & cum respondo dimittendis tres Senatores, salva sua unius Majestate, destitasset, *Dion. lib. 56.* quandoquidem inhonorificum foret & minus consultum, secreta magnorum principum in medium concione profundere, ipsos ve sepe Reges in publico theatro plebi exponere, quemadmodum Nero fecit, cum Tiridati regnum Armeniæ traderet. *Dion. lib. 30.*

Asiæ Rex Eumenes, amantissimus urbis Romæ, bellum à Perse adversus Romanos comparari Senatui nuntiaverat. Ea res, ut par erat & occasio agendi requirebat, tam secreto habita fuit, ut non ante sciri potuerit, quid aut ille locutus esset, aut patres responderent, quam captum Persem cognitum est. *Valer. lib. 2. c. 2.* Recte Otho Imp: ad milites: *Non omnes nuntios palam audiri, omnia Consilia cunctis presentibus tractari, ratio rerum, aut occasio sumi Velocitas patitur. Tac. lib. 1. lib. 1.* Philippo Macedonum Regi cum Athenas venisset, & ad concionem populus vocatus, regi coram, quæ vellet, agendi potestatem fecisset, magis ex dignitate usum, scribere de quibus videretur, quâ presentē aut referendis suis in civitatem beneficiis erubescere, aut significationibus acclamationibusq; multitudinis, assentatione immodica pudore onerantis, *Lib. 1. 31.* Ea causa facit, ut penes Senatū legatos audiendi prærogativa maneret, cum juri Majest. ea nihil detrahatur. Unde vulgares locutiones: *Senatus datus est legatis,* & Cicero testatur lege Gabinia sanctum fuisse, *ex Calendis Februar. moq; ad Calendas Martias Legatus Senatum quousdiō dari consuevisse, lib. 2. Ep. 11. ad Q. Fratr.* qui idem ait *ad Lent. Senatus haberi toto Februario non potest, nisi perfectis aut rejectis legationibus. Patribus etiam more traditolicu nisse, si quis quid foret, interrogare legatos, refert Lib. lib. 30. & Dion. li. 55. Senatus ait, sub August. pro se judicabat, ut antea, dabatur, respon. sa legatis quorundam regum ac populorum.* Quos externarum nationum legatos in Urbem admittere nolebant, us in æde Bellonæ Senatus dabatur, quod *tertium Senaculum* vocat Festus *lib. 17.* & Livius testatur quando legatis Carthaginensium, hospitium in villa publica senatum ad ædem Bellonæ bis datum scribit, *lib. 30.* Bituitus Arvernorum Rex, cum ad satisfaciendum Senatui Romam venisset, prohibitus ingressu Albæ custodiendus datus est *Flor. Epit. 71. M. Marcello ex provincia Sicilia in urbem redeunti, Senatus à C. Calpurnio pr. ad ædem Bellonæ datus est Lib. li. 26.* Carthalo nobile Carthaginensi, captorum post cladem Cannensem legatis addito, ut si forte ad pacem inclinarent Romani, conditiones ferret, lictor à Senatu obviam missus, qui ante noctem finibus Romanis eum exce-

72.
Cur legati
ad diendi sint
extra concio-
nem.

73.
Senatus da-
batur legatis.

74.
Inimici &
hostibus ex-
tra urbem.

78.
Vtrum Lega-
tos audierit
Senatus.

dere juberet, Pyrrhœtiam Epirotarum Regi, componendæ pacis gratia, in urbem ingressum petenti aditus à Senatu negatus est. *Flor. Epitom. 13.* Circejsium legatis, qui se purgatum Volscicrimine belli venerant, denuntiatum Senatus verbis: *Facesserent prope ex Urbe, ab ore atque oculis populi Romani, ne nihil eos legationis jus externo non cisis comparatum, tegeter, Lælius lib. 6.* Dixi autem Majestati nihil detrahi, etiamsi ipsa legatos non audiat, quandoquidem Augustus quoque tribus Senatoribus eam provinciam dedit, & Tiberius passus est, legatos ex Asia contra se querentes, Consules adire *Sueton. in Tiber. cap. 32.* Cæterum in legatis remittendis & dando responso Majestatis aliquam partem consistere, *libr. 2. de jur. Majestat. cap. 5. num. 16.* concessimus. Utrum verò totum hoc reliquum fuerit arbitrio Senatus paucis examinandum est. Cicero infestatur Vatinium vel hoc nomine: *Quis legatos unquam audisset sine Scio? ante se nemo. Post consensum fecit idem id, duobus prodigijs Reipublica Clodius.* Quod si de omni re legatos mittere licuit Senatui, cum illi sint, dicente Cicero. *ibidem. nuncijs pacis & belli, curatores, interpretes, bellica consilij auctores, ministerii muneris provincialis,* non est dubium, quin omnium rerum potestatem habuerit, quod nec Cicero concesserit, nec historix ullo modo congruit. Nam Scitum, non solum requirit Cicero, ut legatio justa sit, sed sine eo legatos non potuisse expediri innuit, cum litteris ab Senatu mandata obsignanda essent: Verum præter Scitum requirebatur & consensus populi, ut Cicero *libr. 3. de ll. conceptis* verbis docet, ita sanciendo: *Legationes cum Senatus crederet, populus jussisset, ex urbe exeuntes,* itaque non denuntiabant legati tam Senatus, quam utriusque nomine, & litteras ad Q. Fulvium procons. à Senatu missas, *Litteras populi Romani* vocat, *Lælius libr. 26.* Legatis ad Samnites in mandatis datum, ut, si leniter agendo parum proficerent, denuntiant Samnitibus, *populi Romani Senatusque* verbis, ut Capua urbe Campanoque agro abstinerent. *Lælius lib. 7.* Rerum autem, quas legati ferebant, duo genera licet observare, quorum quædam magnum in se præjudicium, quodque ad fundamenta Reipublicæ

pertingebat, continebant; quædam sine præjudicio & sæpe ex præscripto legum expediri poterant. De his ne suum quidem assensum expectari volebat Augustus, sed Consularibus viris, sua auctoritate respondendi copiam faciebat, *Dion. libr. 55,* quoniam ex lege decernere, aut de rebus parvi præjudicii suam auctoritate interponere, cuius fas est magistratui. Et sic Senatus, inconsulto populo, cum Timasitheo Lipatensium summo magistratu, quod Legatos Romanorum Delphos duxisset & cum Ceritibus, quod sacra populi Romani & sacerdotibus bello Gallico recepissent, hospitium Scito fecit, *Lælius libr. 5.* cum Hierone, Siciliæ, Siphace primum, ac deinde Masanissa, Numidiæ, Regibus amicitiam contraxit, Fidelibus sociis grates egit, nutantes retinuit, desciscentes castigavit, dona à Palæpopolitanis, aliisque urbibus, à Ptolomæo, ab Hierone missa, quod non esset ex dignitate populi Romani dona accipere, sed dare, repudiavit, præter coronas aureas, quas boni omnis & victoriæ causa in Capitolio dedicari, tum ab his, tum à Latinis & Saguntinis permisit, Gratulatum & victorias suas nuntiatum misit; Feciales extrusit ad res repetendas, & nonnulla alia executus est, quæ ut arcana Majestatis non tentant: ita à solo Senatu expediri potuerunt. Verum, si quando alterius progrediendum erat, ad indicendum bellum, pacem faciendam, sædus ferendum, & quæ sunt hujus generis magnique præjudicii, tum demum populi jussum accedere necessum erat. Nam à Palæpopolitanis quidem res per Feciales à Senatu repetitæ sunt, sed cum ferox responsum relatum esset, *Populus ex auctoritate patrum bellum in se ferri jussit.* Samnitium quoque animi legatione primum à Senatu tentari, cumque prædatum nihilominus in agrum Campanum, qui deditione ad Romanos pervenerat, exissent, fecialibus ad res repetendas missis, belloque, quia non redderentur, solemniter indicto, decreverunt, *ut primo quoque tempore de ea re ad populum ferretur, cuius jussu ambo* Consules ad bellum profecti. Idem repetitum fuit *Anno 455.* cum Samnites rupto fœdere Lucanos, Romanorum socios bello premcerent. Missi enim à Senatu, qui res repeterent, Samnitumque decedere agro sociorum, ac deducere

75.
Audire legatos præstitisse non esse Mandatum,

76.
Mandata Legatis & responsa non dedisse solum Senatui,

77.
Egitur quædam communitia esse magistratibus.

78.
Quædam res servari solis Senatui.

79. Belli & Pacis arbitrium iussisse totius populi.

ducere exercitum finibus Lucanis iuberent, qui, quia in concilium non admittebantur, tum demum bellum Samnitibus, *ut patres censuerant, ita populus iussit.* Ad Carthaginenses quoq; à Senatu tutius visum est legati mitti, qui injuriam rupti fœderis & lociorum expugnationem exposcularent, Annibalemq; in poenam perjurij deposcerent. Huc enim usq; licebat Senatui progredi, sed cum legati omnia hostilia renunciarent, priusquam bellum indicaturus nobi legati remitterentur, *latum est ad populum, & illent, iuberent populo Carthaginensi bellum indaces* usq; belli causa supplicatio per urbem habita, atque adorati Dii, ut bene ac feliciter eveniret, *quod bellum populus Romanus iussit.* Quod in bello, idem in pace & fœderibus faciendis observabatur, siquidem Privernatibus, postquam à Vitruvio duce & autore defectiouis, nec non à Senatoribus poenæ summæ iudicio Senatus fuerant, & Plantius Consul Senatui ad ceteros cives ad eum inclinarat, ut communi suffragio civitate digni viderentur, non prius dari civitas potuit, *quam de eare ferretur ad populum.* Ceteris erroris veniam petentes, Senatus ipse *ad populum* rejectis, à quo pacem & inducias centum annorum impetrarunt, cum veteri merito, quod conservassent ignem vestalem bello Gallico, magis, quam præteriti causâ moverentur, ut malefici potius, quam beneficii immemores essent. Sp. Posthumius ipositionem suam propterea Republicam non tenere disputat, quod *injussu populi facta esset.* *Injussu populi nihil junctum esse, quod populum tenent.* De pace ac fœdere cum Senatu, cum populo agendum fuisse, & quæ præterea per totam orationem in hunc tenentem intonat, ap. Liv. l. 9. eodemque jure, quod C. Lutatius Consul cum Carthaginensibus fœdus iecerat, *quia neque auctoritate patrum, neq; iussu populi iectum erat,* negavit Romani se co tenent, itaque aliud de integro tædus publico consilio iecerunt. Liv. lib. 21. Pacem quoque quam Calpurnius Bestia, & paulo post S. Posthumius cum Jugurthâ fecerant, Senatus irritam esse voluit, quod à Consule & legato *injussu populi* & Senatus facta esset. Flor. Epir. Liv. 66. Finito item secundo cum Carthaginensibus bello, cum Consuli intercederet, ne etiam de pace danda

ficeret, tribuni pleb. M. Attilius & Q. Minutius ad populum tulerunt, *vellent, iuberent me Senatui decernere, ut cum Carthaginensibus pax fieret? & quem eam pacem dare, quemque ex Africa exercitus deportare iuberent? De pace ut rogata, omnes tribuni iusserunt, pacem dare P. Scipionem, eundem exercitus d. portare.* Livius lib. 30. Ex qua rogatione Senatus decrevit, ut P. Scipio ex X. legatorum sententia pacem cum populo Carthaginensi, quibus legibus ei videretur, faceret. Pariter & aliz causæ graviores ad populum à Senatu rejectæ, ut Aticinorum & Ardeatum, quibus de finibus agrorum inter se non conveniebat, irem legatorum Gallorum, Fabiorum deditionem poscentium, & quorum plena est universa historia, ex quibus abunde patet, summum Ius perenniter apud populum mansisse, Senatui verò, nomine & de voluntate populi administrationem concessam fuisse.

De provinciarum jure, idem ex historia patet. Nam quanquam Consules, & Prætores aut Provincias inter se sorte, aut ex decreto Senatus partirentur, tamen id aliter ratum non fuit, quam si populo quoq; ita videretur. C. Martium Rutilium primum de plebe Distatorem cū omni modo ab expeditione in Hetruscos impeditum cuperent patres, ne quid ad illud bellum pararetur, decernereturve sedulo præcaverent, populus nihilominus ire iussit, adeoq; Senatus decreta irrita fecit, quod cum ita esse sciret Scipio, qui postea Africanus cognominatus fuit, cum peteret sibi Africam extra sortem decerni, & Senatui partibus suis adversaturum timeret, rem se ad populum laturum aperte præ se tulit, nec abnegatum tribuni pleb. auxilio esse, si Senatus sententiâ prægravatum iri viderent. Livius lib. 28. Anno item 552. Victoria per Scipionem ad Romanos inclinata, cum uterq; Consulum Africam ambiret, ut sopiti belli gloriâ ad se raperet, Consules à Senatu iussu sunt, *cū tribuni plebis agere, ut, si in videretur, populum rogarent, quæ vellent in Africa bellum gerere. Omnes trib. P. Scipionem iusserunt.* Anno seq. cum jam virtute & fortuna Scipionis de bellatum esset, iterum censuit Senatus *cum tribuni agendum, ut populum rogarent, utrum Consule, an P. Scipionem iuberent pacem dare, & quæ, si acceptandus*

80.

De iure provinciarum.

81.

Quod illud non tam ad Senatum quam ad populum pertinuerit.

enct-

exercitus videtur ex Africa esse deportare. Item cui juberent in Hispania imperium esse. *L. G. lib. 30.* Senatus igitur in provinciis ordinandis non licuit longius progredi, quam populus permetteret, sicut ipse princeps Senatus constituitur: *De Campanis jussu populi agi non posse, L. G. lib. 26.* & apparuit in contentione Fabij & Decij, cum Hetruriam Fabio, Senatus extra ordinem dare velle videretur. Revocata enim res est à Senatu, ubi Fabius plus poterat ad concionem dicente Decio, *patres non tantum suffragia populi, sed & arbitria fortuna in paucorum potestate vertere, ne se Fabij Majestati subisdare omnium, sed hoc querere, ut quod populi sit, populus jubeat potius, quam patres gratificentur.* Et tum quidem non minore populi consensu, quam Senatus Hetruria extra sortem Fabio decreta est. *L. G. lib. 10.* Cum publico Philoni, nomine proconsulis contra Palæpoteanos imperium prorogandum Senatui videretur, prius cum tribunis agere cogebatur, ut id ad populum ferrent, qui idem populus non minus plebiscito, quam Senatus S. C. to L. Volumnio in Hetruria imperium prorogavit. *L. G. lib. 8. & 10.* Consulibus Cn. Cornelio Cethego, & Q. Minutio Rufo Italiam Macedoniamque sortiri parantibus L. Oppius & Q. Fulvius tribuni pleb. impedimento fuerunt. *L. G. lib. 32.* Q. Metellum apud exercitum retinere cupiebant patritij, ne gloria confecti belli Iugurthinii ad plebejū devolveretur. Nihil tamen valuit autoritas Senatus, in favorem Metelli provincias distribuētis, quò minus Marius, gratia plebis pervinceret, & cum Consulatu Numidiam intraret, *Salust. in Jugur.* Idem populus, cum Pompeium omni motu Magnum factum vellet, non tantum Metello successorem dedit in Hispania, ad reliquias belli conficiendas, sed & referente C. Manlio tribun. pleb. indignatione maxima nobilitatis, bellum Mithridaticum, à Lucullo penè confectum, cum provinciis omnibus circumscitis & copiis Luculli decrevit: *Plutarch. in Luc. & Pomp.* Crasso ex decreto jam in provinciam profecturo, Atejus tribun. pleb. manus viatorem suum injicere & à profectioe in urbe detinere jusserat, nec dubium est, quin profectisset, nisi collega ceteri intercessissent, *Plutarch. in*

Crass. num. 7. Quæ de causa peculiarem rogationem edere coactus fuit C. Gracchus, quæ Semproniam inde cognominatur. *Præquam Senatus esset potestas, judicando de provincis, sine tribunorum intercessione.* *Salust. in Jugur.* qua quidem rogatione opus non fuisset, si Senatui suo jure licuisset de provinciis statuere, prout visum esset.

Quod ad rem militarem, Imperatoris delectum, imperij prorogationem, & bellorum translationem attinet, jam satis de prorogatione Imperij & delectu Imperatoris dictum est, quanquam ne in hoc quidem vis Majestatis consistit, cum id omni exercitus Imperatori ubique licuerit & vel Agamemnoni ipsi precario Græcorum Duci, vel Regibus Lacorum, ut scilicet suo arbitrio exercitus in eas regiones dividerent, in quas bellū iis permisum, vel injunctum erat. Cæterum bellum vel movere, vel finire, in quò consistit cardo juris militaris, nec Senatui, nec Consulibus, nec Dictatori, sine jussu populi, unquam licuit, Camillus quidem egit cum Senatu, ut bellum sibi fas esset Antium transferre, & Senatus cum Camillo, ut omisso Antio sese Hetruscis converteret, sed utriq; jam erant hostes declarati, à populo. Hanc enim formulam ubique, quoties novum bellum exortum est, apud Historicos reperire est: *patrum autoritate, jussu populi, bellum indictum.* Idq; ad se traxerunt *Anno 327.* cum controversia esset, utrum populi jussu indiceretur bellum, an satis esset S. C. um. Pervicere enim tribuni, denuntiando Impedituros se delectum, ut Quintius Consul ad populum de bello ferret. Mox cum Patres tribunos mil: jussissent de bello Vejentibus indicendo primò quoque die ad populum ferre, non id prius fieri passi sunt trib. pl. quam de lege proferenda spes fieret. *L. G. l. 4.* Ut ex cæteris pauca contingant: De Veliternis, quibus jam diu impunita fuerat defectio, patres decreverunt, ut primo quoque tempore ad populum ferretur de bello eis indicendo. Tum ut bellum juberent, ad populum latum est, & nequicquam dissuadentibus tribunis pleb. omnes tribus bellum jusserunt, paulò post: *ex S. C. to, populiq; jussu bellum Prænestinum indictum.* *L. G. l. 6.* De Hernicis consultus Senatus, cum faciales ad res repetendas nequicquam misisset, primo quoq; die ferendū

82.

De luri mil. lari.

83. Quatenus ad Senatam, vel ad populum pertinuerit. ad populum de bello iis indicendo censuit, *populusq; id bellum frequens iussit. L. & lib. 7.* Tarquiniensibus, cum res nequicquam Senatus repetiisset, *C. Fabius & C. Plautium Coss. iussu populi bellum indixere. Ibid.* Ceritibus T. Manlius Dictator *ex auctoritate patrum ac populi iussu* bellum indixit. *Ibid.* Palzpolitianis *ex auctoritate patrum* bellum fieri iussit. *L. & lib. 8.* Samnitibus Consules miserunt, qui *iussu populi* bellum indicerent. *Ibid.* Adversus Vestinos bellum *ex auctoritate patrum* bellum iussit, *Ibid.* AEquis *populus Roman.* bellum fieri iussit. *L. & lib. 9. in pr.* Samnitibus iterum bellum *& patres censuerunt, & populus iussit. L. & lib. 10.* Faliscis, cum res per Feccialem repetitas non redderent, *ex auctoritate patrum populi iussu* bellum indictum. *Ibid.* De Cartaginensibus latum ad populum est, *vellet juberent populo Carthaginensi bellum iudici. L. & lib. 21.* Atheniensibus auxilium contra Philippum Maced. petentibus, cum Senatus censuisset ferendum, plebe, quod tot bellorum continuus labor gravis erat, dissentiente, tenuit *auctoritas patrum, ut socii civitati ferri opem populus quoq; juberet. Flor. Epi. 31. In concilio Achaorum, inquit L. & lib. 32. cum Attalo & Rhodys praesenti decreto, societas imiterat: Cum Romanis, quia in iussu populi non poterat rata esse, in id tempus, quo mitti Romam legatis possint, dilata est.* Ex quibus omnibus apparet, ius belli inferendi, quod Majestatis proprium est, ex decreto seu praecognito patrum, ad populum universonum pertinuisse, dū interim tam Senatui, quam Magistratibus, ratio belli, postquam indictum erat, gerendi liberè permittitur, & sic Senatus L. Furium Consul. à terrestri bello Gallico ad maritimum deflexit, *L. & lib. 17.* Camillum ac Mœnium novos Consules Pedum omni vi expugnandum extrusit, quo AEmylii & Philonis, Senatui adversorum ignaviz opprobrium crearetur. *L. lib. 8.* Vter Consulum Capuā ad defendendā patriam, ad cujus portas Annibal sedebat, redire deberet, decrevit. *L. & lib. 25.* praecipuè verò Dictatorem, rebus trepidis, Consulibusve ad res agendas, vel nimis tardis vel inidoneis dicendi potestatem habuit Senatus, quam illi ad eò propriam censuit Camillus, ut ad exercitus, ne summo quidem discrimine, se revocari pateretur, nisi Consulto Senatu, qui Ro-

84. Ratio ducendi bellum permittitur magistratibus.

ma erat. Sed hæc pertinent ad creationem Magistratum, de qua paulò post agemus.

85. De cura ararii & vestigalibus. AErarij porrò & vestigalium curam Senatui supra tributam audivimus, sed non alio, quam precario nomine. Nam cum Senatus tributum primum indixisset, deficiente arario, ut esset, unde publicum stipendium militibus solveretur, nihil valuisset hæc cura pro arario, prohibentibus tribunis inferre, nisi, quod iussu non poterant, exemplo patres obtinuissent. An non Manlius ad populum reos egit, qui credebantur Gallicos thesauros occultare? & uterque Scipio tam Africanus, quam Asiaticus ad populi iudicium, quod ararium depeculati fuissent, à tribunis vocati sunt? Cæsarem ad ararium spoliandum properantem, inhibuit Metellus trib. pl. non ad Imperatorem, sed populum pecuniaz depositum pertinere dicitans *Plus. in Caf. M.* Posthumium publicanum, qui multis annis patrem fraude avaritiaque neminem in civitate habuerat, cum Senatus, quamvis à Prætorate delatum, scito notare superfederet, quia patres ordinem publicanorum tam periculoso tempore offendere nolebant, duo tribuni pl. Sp. & L. Carvilij ad concilium plebis in arcam Capitolij convocatum detulerunt, factumq; plebiscitum, cum per seditionem publicani concilium dissipasset: *S. M. Posthumius ante Calend. Majas non prodesset, citatusq; eo die non respondisset, neq; excusatus esset, videro eum in exilio esse, bonaq; ejus Senire, ipsi aqua & igni placere interdici. L. & lib. 25.* Habuitigitur populus imò plebis concilium summā vestigalium nec non rescindendorum operum curam, quam provinciam Suetonius supra soli Senatui ascripserat. Comitibus enim prætor tam de senatus sententia, quam plebis scito habuit. *Ann. 542.* quibus creati sunt quinque viri muris turribusq; rescindendis, & triumphvini bini, uni satis cōquirendis donisq; persignandis, alteri rescindendis ædibus Fortunæ & matris Maturæ intra portam Carmentalem, sed & Spei extra portam, quæ priore anno incendio consumptæ fuerant. *L. & lib. 25.*

86. Que Senatui quidem concessa fuerunt, sed precario. Sunt qui honorum quoq; & dignitatū distributionem Senatui addicant, & certè cum Horatium & Valerium, nimis populares Consules, ex bello contra Sabinos feliciter gesto, triumphum petentes patres repulsam ferre voluissent

85. De cura ararii & vestigalibus.

86. Que Senatui quidem concessa fuerunt, sed precario.

87. De honorum & dignitatū distributione.

H h h h h

voluissent

voluissent, vociferante Claudio, *de patribus, non de hostibus, Consules triumphare Velle, gratiâq; proprio merito in tribunalium, non pro virtute honorem peti: Nunquã ante de triumpho per populum actum, semper affirmationem arbitriumque ejus honoris penes Senatum fuisse*, Tum primum *salutem ad populum de triumpho*, L. Icilius tribun. pleb. quam rogationem omnes tribus acceperunt, & Cons. sine autoritate patrum, populi jussu triumpharunt. Post annos 93. C. Martius Rutilus Dictator, cui, quod primus ex plebe Dictator rem contra Hetruscos & Tarquinienfes gesserat, Patres indignitate novi hominis concitati triumphũ denegarant, solius populi jussu, adversante Senatu, triumphavit, quorum exemplis se contra Senatum tutatus est, & septem tribunorum pleb. intercessionem Posthumius Consul, cui triumphus negabatur, quod tardius urbe excessisset, & injussu Senatus ex Samnio in Hetruriam, ad majoris gloriæ materiam, transisset, obtinuitque à populo, diem celebrante, ut sibi adversus Consensum Senatus & majoris partis tribunorum intercessionem triumphare fas esset. L. Cornelio Lentulo triumphum ex Hispania, quam proconsul rexerat petenti, Senatus quidem in tantum gratificari voluit, ut cum exemplum à Majoribus non accepissent, ut qui neque Dictator, neque Consul, neque prætor res gessisset, triumpharet, ovatione contentus urbem intraret. Sed quia & illud sine more Majorum aut ullo exemplo futurum dicebat T. Sempronius Longus trib. pl. intercessionẽ interposuit, nec prius ovans potuit ire Lentulus, quã tribunus cõsensu Senatus cessisset. *Ls. l. 31.* Paulõ n. post L. Manlius Acidinus prohibitus à M. Porcio Lecca trib. pl. ne ovans prædiceret, licet id à Senatu impetrasset. *Ls. l. 52. in pr.*

Quid dicam de privilegiis & immunitatibus, à populo contra leges concessis, quæ cum sint legum abrogationes, proculdubio Majestatis eadem denotant. Civitatem ab initio Latinorum populus dispensabat Senatus, cum de singulorum meritis aut demeritis retulisset Camillus: Mox verò ita in angustum coacta fuit Senatus potestas, ut Privernatibus civitatem sine consensu populi promittere non auderet, & de Campanis equitibus, qui in Sicilia cum fide stipendijs clementis Romam vene-

rant, coactus fuit, ad populũ deferre, ut cives Romani & municipes, Cumanii essent. I. ex erat magistratus præfinita, quæ ætate Consul, Senatorve quis fieri, aut triumphũ petere possit: Et tñ. Scipioni, Pompeio, ante legitimã ætate summi honores obtrusi sunt, imò in ipsis statim primordijs. *An. 407.* Val. Corv. insolito exemplo, cum annũ ageret vigesimum tertium, absenti Consulatus delatus est. Scipioni ædilitatem petenti cum obfisterent tribuni pl. negantes rationem ejus habendam esse, quod nondum ad petendum legitima ætas esset, *Sime*, inquit, *Omnes Quirites adilem facere Solunt, satis annorum habeo. Ls. lib. 25. in pr.* Eundem quatuor & viginti ferme annos nato, non tantum centuriz, sed omnes omninò homines imperium esse in Hispania jusserunt, ita cupidè & confertim, ut paulo momento, postquam referat impetus animorum ardorq; tacito silentio ab se peccatum confiteretur, quod favor plus valuisset, quàm ratio ætatis, nisi Scipio magnanima oratione ardorem renovasset, certæque spei homines implevissent. Cn. Pompejus eiusdem ætatis, adhuc eques Romanus, quod ante nemini contigerat, nec per leges licebat, ex Africa triumphavit. *Flor. Epit. 89.* ipso etiam Sylla dehortante, quod triumphum leges nemini, nisi Consuli, aut prætori concedant, qua de causa Scipionem de Hispania triumphum non petiisset, quod neque Consul, neque Prætor rem gessisset. *Plutarch. in Pomp.* Publius quidem à hilo post prorogatum imperium novo exemplo triumphaverat, idq; dispensatione populi, *Ls. lib. 2.* sed is iam Consulatus erat, & prævinciam ex Consule Proconsul regere petregerat, quorum nihil sibi tribuere poterat Pompeius, cui ætate ne Senatori quidẽ esse licuisset. Et quod magis mireris, ut est in eos, quos amat, impotens vulgus, eundẽ non tantũ omni honorũ genere ante ætate cumulavit, sed lege quoq; tribunitia omnibus legibus exolvit. *Plut. in Pomp.* Mario quoq; quinque continuos Consulatus indulgit, quod quãtopere contra leges pugnet Fabius Maximus ex lege, quam recitari jussit, cum sibi ante revolutum intervallum Consulatus obtruderetur, ostendit. *Ne mitra X. annos eundem Consulem refici leveret, Ls. lib. 8.* Perrupit tamen populus legem, cuius cum Dominum faciebat Appius Claudius Censor quando

88.
An transferat
a Senatu ad
populum,

89.
Populum pri-
vilegiis &
immunitates
dispensasse.

quando legem AEmiliam, de contrahendo Censuræ termino, ad se nihil attinere dicebat, cum novissimo populi placito tolli possit.

90. *Patres ab ini-
tio creasse su-
os magistra-
tus.*
Ad honores pertinent etiam officia publi-
ca, quæ n Comitibus tribuebantur aut Centuri-
atis aut Tributis, & sic vel ab universo popu-
lo, vel, si patres dissentirent, à concilio plebis
tantum. Imò cum Curules Magistratus an-
tea patritijs gentibus quasi proprii essent, in-
de usque à tribunatu Canuleii, ceperunt plebi
communicari, cum arcana dominationis tri-
buni ea lege tangerent, qua in commune ple-
bi & patritijs Consulatus ponebatur. Cū verò
summa ope resisterent patres, & de Consulato
obtineri statim non possent, à minoribus offi-
ciis ad majora gradatim processum est, & pri-
mū, quod ante undecim annos motum fue-
rat tres ex plebe quæstores creant. *Anno 345.*
cū huc usq; non nisi duo & ij quidem patritij
sanguinis fuissent. Decennio post tribunatum
Militarē invaserunt, qui in locum Consulatus
intermissi, succenturiatus erat, creato P Lici-
nio Calvo, primo ex plebe tribuno cum pote-
state Consulari, quod ut benè successit, ut in
novo jure se obfirmarent, anno sequenti, uni
tantum M. Veturio ex patritijs locum fece-
runt, cæteros omnes plebejos ediderunt. Tre-
centesimo secundo anno post, qui ab V. C. e-
rat trecentessimus octuagesimus septimus,
Magistri Equitis locum primus ascendit. C. Lici-
nius à P. Manlio Dictatore ob propinquā co-
gnationem ascitus, & quod negaret Manlius,
magistri Equitum majus, quam tribuni Con-
sularis imperium esse. Tandē cum ad summū
contentio de Consulatu promiscuo venisset,
alium bolum objicentes patres concesserunt
tribunis, ut Xviii sacrorū ex parte de plebe le-
gerentur, sed cum averti se non paterentur,
An 388. primum ex plebe Consulem obtinue-
runt L. Sextium, autorem tam invidiosæ ro-
gationis, ex quo tempore omnes dignitates
ad plebem defluerunt, & *Reip.* vel in specie
externā populare reddiderunt. Creatio enim
magistratuū, & participatio imperij summi,
quo regitur *Reip.* non potest, nisi illi parti
tribui, in cujus manu & potestate versatur *Reip.*
publ: Vix Decenniū elapsum erat, cum C. Mar-
tius Rutilius primus ex plebe ad Dictaturam
evocaretur *Anno 399.* usq; secundum ex plebe
Magistrum Equitum C. P. lauvium diceret, ita

91. *Seditribunos
& hoc ius to-
tum ad jera-
pussē.*

92. *Primus ex
plebe tribunus
cum potestate
Consul.*

93. *MagisterE-
quitum.*

94. *Consul.*

ut totius *Reip.* dominium ad plebejas devolu-
tum fuerit manus, quemadmodum etiā anno
belli punici secundi, quarto, ad ambos plebe-
jos Consules rerū summa pervenisset, T. Sem-
pronium Gracchum & Claudium Marcellum,
nisi hunc quasi vitio creatum, patres religione
terrissent, & Fab. Max. in ejus locum indu-
xissent. Rutilio hæc gloria præterea accessit, ut
plebi ad Censuram quoq; viam monstraret,
eamq; primus itidem ex plebe in se derivaret
Ann. 402. ex quo factum longo tempore post,
ut Q. Pompeius & Q. Metellus ambo censo-
res ex plebe fierent, quod tum primum acce-
disse refert *Flor. Epit. 69. P.* Domitius verò ex
Censoribus plebejis primum Istru condidit,
ne plebi ex hac quoq; prærogativa quicquam
deesset. *Flor. Epit. 13. Q.* Publio Philoni ad me-
moriā hoc proficit, quod primus ex plebe præ-
turam gesserit. *Ann. 4. 8.* Aemilius Scaurus,
homo novus ex humilissimo loco, adeo om-
nes honorum gradus superavit, ut etiā prin-
ceps Senatus legeretur. *Plut. de ferr. Rom. n. 3.*
adeoq; popularia jã facta erant officia omnia,
ut non tantū majora plebis ipsi adiret, non aliter
q;ua libertate se frueretur speras, quā si sum-
ma ima, maxima minima cū patribus divisa &
communia haberet, sed minora quoq; sui ar-
bitrij & potestatis faceret. Nam Tribunorum
militum quoq; electionē, qui hactenus solo
Imperatorū nutu creari consueverant, ad suf-
fragia totius concionis detraxit *Ann. 383.* de in-
de *Ann. 444.* duo nova Imperia data, utraq;
pertinentia ad rē militarē: Vnū ut tribuni mili-
tū seni deni in quatuor legionibus à populo cre-
arentur, quæ antea perquam paucis suffragio
populi relictis locis, Dictatorum ac Consulum
fermè fuerant beneficia. Tulere eam rogatio-
nem Tribuni pl. L. Atilius, C. Martius. Alt rū
ut Duum viros navales classis ornandæ refici-
endæq; causa idem populus juberet. Lator
hujus plebisciti fuit M. Decius tribunus pl.
Post pugnam Cannensem propter penuriam
argenti, triumviri mensarij rogatione Minu-
tij tribuni pl. facti sunt. *Ann. 542.* accesserunt
quinque viri operibus publicis reficiendis &
triumviri bini, unidomus perisignandis, alteri
restituendis ædibus Fortunæ, matris Mar-
tæ & Speiatq; hæc omnia munera introduc-
ta sunt non magis de sententia Senatus, quàm
scito plebis, cujus majestas ex hoc capite adeo

95. *Dictator.*

96. *Censor.*

97. *Ambo Consul-
los Plebeii.*

98. *Primus ex ple-
be Prator.*

99. *Principi Sen-
atus.*

100. *Mimores quo-
que Magistrat-
us di: isti
populus.*

101.
De cura rerū
sacrarum.

102.
A qua diu
abstinuit
plebs, quod
auspicia care
re crederetur.

aucta fuit, ut ad complementum nihil superesse videatur, præter curam rerum sacrarum, quæ licet ad jura Majestatis pertineat, diutius tamen pedem in Senatu fixit & non nisi serò demum ad profanū vulgus transit, eo quod plebs auspicia non habere crederetur, ut responderunt patres interrogantibus tribunis, cur plebejrum Consulium fieri non oporteret. Propterea n. X. viros conubium dremisse, ne sacra prole auspicia turbarentur, L. G. lib. 4. Latius verò explicat App. Claudius contra Licinium & Sextium lib. 4. L. G. in fin. Penes quos igitur sunt auspicia more majorum? nempe penes patres. Nam plebejus quidem Magistratus nullus auspicato creatur: nobis adeo propria sunt auspicia, ut non solum, quos populus creat patrios magistratus, non aliter, quæ auspicato creet, sed nos quoque, ipsi sine suffragio populi auspicato Interregem prodamus, & priuatiu auspicia habeamus, quasi ne in magistratibus quidem habent. Quid igitur aliud, quam tollit ex ciuitate auspicia, qui plebejos Consules creando, a patribus, qui soli ea habere possunt aufert? Patres item cum L. Genutius quintus ex plebe Consul, suis auspicijs contra Henricos bellum aggressus, per insidias occubuit, eosdē Sarcasmos repetebat: *Irent, crearent Cons. ex plebe, transferrent auspicia, quo nefas esset: Sindic. esse Deos numen suum, sua auspicia, qua ut primum contracta sint ab eo, a quo nec jus nec fas fuerit, deletum cum Duce exercitum documento fuisse, ne deinde turbato gentium jure comitia haberentur* L. G. lib. 7. in pr. Hac igitur religione diu absternita plebs à sacrijs perumpendis abstinuit præcipue, quod casuum potestatis honorem sine invidia aduersarijs facile cederet, qua de causa & patres, cum augures & pontifices primum de plebe admittere cogentur, nimis tēdē diffidit Livius lib. 10. *parum jam Vincti id genus certamentibus vsuētis, parum quod, amissa potestate, inuisibilem dignitatem anti non asseruarent*, ut ejus mordicus pertinendæ gratia, concordiam ordinum turbare & cætera quoque jurain apertum discrimen conjicere vellent. Nam jam olim, cum per Quæstores è plebe creatos locum novis hominib. ad Consulatus & triumphos patefactum conspicerent patres, negarent, si ita sit, *liberos tollendos esse, qui pulsi Majorum loco cernentesq. alios*

in possessione dignitatis suæ, Salij Flaminijsq. nullo alio, quam ad sacrificandum pro populo, sine imperijs ac potestatibus relinquuntur. L. G. lib. 4. Gallis summotis ab urbe & Italia, Camillus deijs, qui ad Deos im mortales attinebant, retulit ad Senatum, curavitq. Scto sana omnia restitui, terminari, expiari & c. Iis deinde peractis, ait L. G. lib. 5. *qua ad Deos pertinebant, quæq. per Senatum agi poterant, tum demum tribuni pleb. exarserunt, & de Repub. controversias in contentionem adduxerunt. Per Senatum igitur supplicationes decretæ sunt, ad auertendam pestem, quæ Anno 291. per ignota capita, late vagabatur, ut Italia excedens Annibal pedem nunquam referret & victoria Scipionis læta populo Roman. esset, item, ut Cæsar contra Germanos feliciter dimicare pergeret & c. Plurarch. in Cas. n. 7. Per Senatum iusti tribuni militum consulari pot. An. 358. magistratu abire, quod ex oraculi Delphici interpretatione vitio creati viderentur ob neglectas ceremonias & solemnæ intermissum, id quod non Consulibus solum, sed & Dictatoribus sæpè ab Senatu imperatum fuit. Prodigia Scto expiata sunt, templa repurgata & dedicata. Ad AEdem n. quam Iunoni Monetæ Camillus dictator voverat, pro amplitudine populi Rom. faciendam Duum viros creavit Senatus. Ipsi Xviri factorum subiecti erant arbitrio Senatus, ut cogentur libros inspicere Sibyllinos, quoties necessarium videretur. Pestilentia, ait Livius lib. 7. *cruciatum adorta coepit Senatum imperare Xviris, ut libros Sibyllinos inspicerent, eorumq. monitu lectis sterni iussit.* Erutis secundo bello Punico, Martij carminibus, duo Scta fecerunt, unum de ludis Apollini vovendis faciendis que, alterum, ut X. viri sacra Græco ritu facerent in honorem ejusdem Apollinis & c. Quin & Scta extant, *ne quis, nisi Romani Dii, non quo alio more, quam patrio colerentur.* L. G. lib. 3. Item, *ut quicumq. libros Vaticinos precationesq. aut artem sacrificandi conscriptam haberet, eos libros omnes literasq. ad prætorum deferret, nisi quis in publico sacrove loco, modo aut externo ritu sacrificaret.* L. G. lib. 25. in pr. & post extirpata Bacchanalia: *Ne qua Bacchanalia Roma, neq. in Italia essent,* & c. L. G. lib. 39. Cæterum nec sacra hæc, quæ à vulgo sunt quam remotissima, solus Senatus sincerè usurpavit.*

103.
Senatus diu
mansit in po
testate rerum
sacrarum.

furpauit, quandoquidem de Aedium dedicatione, ex autoritate Senatus ad populum latum est. Anno 450. *Ne quis templum atramve in iussu Senatus aut Tribunorum pl. partis Maioris dedicaret. Liv. lib. 9. in fin.* & anno quarto II. belli Punici, cum Fab. Max. urgeret dedicationem templi Veneris Erycinæ, quam Dictator vovisset. Senatus decrevit, ut T. Sempronius Consul cum primum magistratum inisset, ad populum ferret, ut Fab. Max. dum virum esse iuberent, dedicandæ ejus ædis gratia. *Liv. lib. 23. De Vere Sacro* censuit L. Cornelius Lentulus Pontif. Max. consulendū esse populum, *in iussu populi morari non posse. Liv. lib. 22.* Quin & plebs post Consulatum ad sacra officia feliciter aspiravit, postquam Xviros sacrorū jã mediam partem ex plebe constitutos haberet, anno uno, antequam Consulatum elaborasset. Anno demum 452. Q. & Cn. Ogulnij trib. pl. rogationem promulgauerunt, ut cum placeret augeri numerum & Augurum & Pontificum totidem Pontifices ex plebe, quod ex patritiis essent, & Augures uno plus allegerentur, eamque proluxa oratione suauis Decimus Mus, ejus Decij filius, qui se pro exercitu devoverat, & quam non esset Dis in visa etiam plebeia virtus, exemplo testatum fecerat: Mox eò usque deuentum est, ut T. Coruncanius ex plebe summum pontificatum obtineret, post quem nihil in Republ. residuum manebat, quod non plebs sibi decerpisset, aut patribus intactum reliquisset.

Quibus igitur argumentis oprimum statum in Republ. tam plebeja stabilire quidam conantur? cum ne Atheniensium quidem Republ. quam inter omnes maximè popularem facit Xenophon, tam plebeis institutis usa fuerit. Eos verò qui Regiam Majestatem in Consulibus notant, mirari non satis possum, cum & semper fuerint in potestate Senatus, ad quem omnia referre coactierant, & post tribunos creatos, horum quoque imperiis dicto obediens esse necesse habebant, quem admodum Quintius Consul fatabatur: *Appium Collegam fore in patrum, & patres in populi potestate.* Ipsi quidem patres in dissertatione contra Canuleium, Consulatum vocant, *Regia Majestatis imperium*, nec non contra Iulium & collegas *ὑπατικὴν τὸ τῶν βασιλῶν ἔχουσαν ἀρχήν*, *apud Hist. lib. 10.* & Cicero

in legibus suis de Consulibus ita statuit: *Regio imperio duo sunt. Nemini parentio.* Vnde Covarr. q. 1. pract. non dubitat asserere, à Republ. in Consules summam potestatem translata fuisse, & Polyb. lib. 6. eiusque autoritate Machiav. lib. disc. in Liv. c. 3. dum mixtionem in Republ. Romana quærun, regium fastigium assignant. Cæterum honoris fastigium, imperij summi administrationem, & jus gladii in milites extra mœnia iis facile concedimus, jus Regium verò denegamus, quia tribuni militares, qui ex arbitrio populi nunc plures, nunc pauciores creabantur, item prætores, urbanus primum, tum etiam peregrinus, absentibus Consulibus, in idem imperium succedebant, quod quia tam multis comunicabatur, Monarchicū certè dici non potest. Ventura Cæcus lib. 1. Catal. in l. 2. de orig. Jur. Monarchiam tribuit Dictatori, cuius quidem solutior erat potestas, quam Consulium, & ad unitatem Monarchiæ propius accedebat. Rex verò dici non poterat, tum quia extra ordinem, certæ alicujus rei perficiendæ, vel belli conficiendæ, vel seditionis restinguendæ, vel quæstionis habendæ, vel legis perferendæ, vel clavi figendi, vel consules renuntiandi, & comitia habendi, vel Senatium sublegendi gratia, dicebatur, & toties oportuisset Rempubl. intercidere, quoties Dictatore opus non erat, tum quia imperio utebatur precario, cuius post gestum honorem, ex arbitrio tribunorum, cogebatur populo rationem reddere. id quod illi quidem cum Consulibus commune erat, sed hi in ipso magistratu obnoxii erant sententiæ Senatus & populi judicio. Etenim Q. Servitio Cæpioni Proconsuli, imperium secundum iussionem populi abrogatum est, quod temeritate sua exercitum Cimbris prodidisset. *Flor. libr. 67.* Sed age mittamus Proconsulem, quoties quæso Senatus, ut consules imperio depelleret, Dictatorem eos dicere coegit. AEmilius & Publius Philo Consules erant, Anno 416. quorum ille, cum seditionis concionibus, quibus agrum maligne plebi divisum prætexebat, populum in patres exacerbare non desisteret, eò quod triumphus sibi negatus fuerat, non aduersante Philone, qui & ipse de plebe erat, Senatus, ut imperium Consulibus finiret, ad consuetum remedium confugit, & aduersus rebellantes Lati-

104.

Qua eam in
sensu transit
ad populum.

105.

Pontifices ex
plebe.

106.

De Consulib.

107.

Quibus assenti
bitur regia
potestas.

108.

Qua nulla
fuit.

109.

In Dictatore
non esse collo-
candam regiam
Majestatem.

110.

Consules in i-
pso imperio
suis obnoxii
Senatus
judicio.

nos Dictatorem dici iussit. *L. 8. lib. 8.* Eo re medio cautè & soleter usus est Servilius Hala unus ex tribunis militum. cum Sergius Virginiusque collegæ iussi magistratu abire à Senatu, quod contentionibus inutuis exercitum ad Vejos credi passifuerant, Senatusconsulto intercederet. *Ne enim tribuns pleb. inter patrum certamina locum iniuria quærent, aut Collegæ, inquit, facerent, quod censet Senatus, aut si pertinacius tenderent, Dictatorem exemplo discam, qui eos abie magistratu copat.* *L. 5. lib. 3.* Annus tum agebatur octavus, quod idem Hala pari arte tribunorum pleb. affectatum in magistratus imperium præverteret, contra C. Iulium Tullum, & Cn. Cornelium Collum, collegas suos in tribunatu milit. Publ. Cornelium Dictatorem dicendo, ad eamq. rem si quis intercederet, Scti autoritate se fore contentum dicebat, simul increpans Collegas, quod maluerint tribunitiam potestate adversus se implorare, quam sponte credere autoritati Senatus, à qua Consulum quoque vis super talire inhabitata fuerit. Cum enim T. Quintius, Lucij filius, Cincinnatus & Cn. Iulius Mento Cofs. privata discordia, qua distinebantur, & certaminibus consiliorum viderentur aliquid mali tractaturi Reip. obtinuit auctoritas patrum, auxilium tribunorum plebis, ut nolentes volentes Dictatorem dicere cogerentur. *L. 4. lib. 4.* Obnoxium igitur erat hoc Regium imperium immediatè autoritati Senatus, quippe à quo abdicari poterant, creato Dictatore, ad quem consilia & acta sua omnia deferre, & cujus decretis stare Consules tenebantur. L. enim Aemilio triumphum petenti obstructum fuit, quod de legibus scederis cū Vejentibus iniri, non retulisset ad Senatum. *Haly. lib. 9.* Posthumio triumphus denegatus, quod tardius urbe exisset, & injussu Senatus ex Samnio in Hetruriam transisset. *L. 10. lib. 10.* Camillus ad Hetruscum Antio bellum prius transferre voluit, quam id patribus videretur. C. Flaminius timens, ne auspitiis ementiendis Latinarumq. feriarum mora, & Consularibus aliis impedimentis in urbe retineretur, à Senatu, quem à se suasionis rogationis Cludianæ offensum sciebat, simulato itinere clam in provinciam abierat. Revocatus a literis Senatus, eas non aperuit, veritus, quod res erat, ne ad vota in Capitolio nuncupanda, &

auspitiis secum, quæ privatim non sequerentur, deferenda, retrocedere juberetur. *Plus. in Mar. n. 2.* cumq. ingressuro prælium significaretur, signum omni vi moliente signifero, convelli non posse, quod omnes, qui circa erant, scedum omen rei incipiendæ haberent, conversus ad nuncium. *Num. literas quoq. inquit, ab Senatu affers, quæ me rem gerere vident?* *L. 6. lib. 21. in fin. C. 22. in pr. Q. Fulvius, qui contra App. Claudij Collegæ moderat. onem, ad sanguinem Campanorum hauriendum festinabat, cum jam deligatos ad palum tenenti eques citus ab Roma superveniens literas Senatus, à Claudio procuratas, offerebat, quibus verisimile erat, rem integram deferri ad Senatum, eas non resolutas in gremio reposuit, præconique imperavit, ut lectorem lege agere juberet. Ita de Campanis sumtum supplicium. Tum literas lecte, Sctiq. serui ad impediendam re acta, quæ summa ope appropinata erat, ne impediti posset.* *L. 20. lib. 1.* Quod igitur multis erat comunicabile, quod precari, quod ab arbitrio alteri us depēdebat, id certe summum & Regium dici non potest. Nihil n. tā cōtrariū est majestati, quā subijci & depēdere, nec magistratus sine magna cōfusione Majestatis nomine induitur, cū quāntus sit, serviat nihil ominis, & non sit Dominus, sed minister Reip. Quin & Consules, etiam si extra ordinem officio non deicerentur, vertente tamen anno ad privatam subjectionem redibant, cujusvis accusationi sive ad Senatū, sive ad populum obnoxii, quædam modum multos causam dixisse gesti magistratus, & non paucos obtorta gula in carceres raptos fuisse supra enarravimus. Claudius Marcellus, non tantum Syracusanum & Siciliæ recuperatæ gloria clarus, sed qui & primus documento fuerat, Annibalem non posse semper vincere, ab ingratis Syracusanis accusatus, causam suam ex infimo subtelio privatus egit. *Plus. in Marc. n. 10.* A Emiliū Dictatorem, postquam faeces depoliarat, Censores ignominia notatum inter artiores condemnarunt, & Mænius Dictator quæstionibus conjurationis habendis creatus, cum à nobilitate, q. ejusdem criminis socius, impeteretur, intellecturus id ita esse, simul magistratu abiisset, *Pl. omnes Divi, inquit, hominesq. sciant, ab illis etiā, qua non possunt tentari, re rationem ista reddant, me obsequium ire crimini, & offerre me inimicis*

III.
Et arbitrio.

112.
Imperium
Consulatum non
posse Regium
dici.

113.
Fuisse rationem
reddendam ob-
noxium

TONM,

reum, dictatura me abdicō. Vos quāso Cōs. si
 Vobis datum ab Senatu negotium fuerit, in me
 primum, & hunc Magistrum Equitum qua-
 siones exerceatis, ut appareat innocentia no-
 stra, nos, non in a se hanc honoris, ab istis crimi-
 nationibus, in nos esse. Depositis fascibus uter-
 que apud Senatum, cui id negotij Cōs. dederant,
 rei facti, contra nobilium testimonia e-
 gregie absolui sunt. Eodem momento etiam
 Publius Philo multiplicatis summis honori-
 bus, post res totōmi belloque gestas, ceterum
 inuisus nobilitati, causam dixit & absol-
 lutus est. Liv. l. 9. Iam verò de natura Maje-
 statis est, ut potestatem liberam & solutam
 propriam possideat, perpetuamque, adeoque
 expers maneat accusationis, condemnationis,
 & suppliciorum humanorum in æternum,
 prout l. 1. de jure Maj. c. 3. prolixius à nobis dis-
 putatum fuit. Cōsules verò non tantum ac-
 cusabantur & judicabantur à Senatu, sed usque
 sub imperium plebis & tribunorum depressi
 erant quemadmodum L. Furius & C. Manlius
 Ex consulibus à trib. ad plebem accusati,
 conqueuntur: Consulatum captum & oppres-
 sam à tribunitia potestate esse. Cōsules velut
 apparitori tribunitio, omnia ad nuntium imper-
 rimumq; tribuni esse agenda. Ann. 281. & paulò
 post. Anno. 292. Fabius præfectus Urbis, pro-
 mulgante rogationem C. Terentillo Arfa, de
 legibus imperio consulari scribendis, tolli è
 Repub. consulare imperium clamat, Quid
 enim non licere tribunis? si quid Cōs. superbe
 in aliquem cōsiliū aut crudeliter fecerint, da-
 em dicere, accusare his ipsis iudicibus, quorum
 in aliquem se dicitur sit: non illum Consulare
 imperium, sed tribunitiam potestatem in dicitur
 intolerandamq; facere Liv. l. 3. in pr. Ipsi Con-
 sules T. Quintius & Cn. Iulius patrum incogi-
 tantiam, qui abruentes Consulatum deterere
 ad tribunos detulissent, vehementer in repāt:
 Proditum à patribus summi imperii ius, da-
 tumq; sub jugum tribunitia potestati Consulatum
 memorantes, si quidem cogi aliquid pro
 potestate à tribuno Cōsules, & (quo quid mira-
 rius prætorum mendum esset) in vincula etiam
 duci possent. Liv. lib. 4. Nec excusari potest Ser-
 vilium Priscus, à quo primum hæc verba eru-
 perunt: Vos tribuni plebis, quoniam ad extre-
 ma Sentia est, Senatus appellat, ut in tanto dis-
 crimine Resip. Dictatorem dicere Cōsules pro

potestate vestra cogatis. Hac enim voce audita
 occasione oblatam rati tribuni augendę pote-
 statis secesserunt, proque collegio pronuntia-
 runt: Placere Cōsules Senatus dicto obedientes
 esse, si adversus consensum amplissimi Ordinis
 ultra attendant, in vincula seduci eos iussuros.
 Quantò prudentius alter ejusdē nominis, co-
 gnōmine Hala, cū Senatus tribunus pl. appel-
 lasset, contra C. Iulij & Cn. Cornelij tribunorū
 mil. superbiā, qui ex autoritate Senatus Dicta-
 torem dicere renuebant, & tribuni pl. auxiliū
 patritios ex se contra suos magistratos petere
 juberent, tribunorū pl. opē nihil moratus, Scti
 autoritate contentus Dictatorem dixit, qui re-
 fractarios Cōs. in ordinē redigeret, Idemque
 paulò post cū Tribuni ultrò se ingererent, mi-
 nati Sergio Virginiōq; tribunis milit. nisi in
 auctoritate Senatus essent, se in vincula deduci
 eos iussuros, Quod ad Vos attinet, inquit, Tri-
 buni pl. minasq; vestras, na ego libenter experi-
 rer, quā non plus in his juris, quā in Vobis ani-
 mi esset: Sed nefas est rendere adversus auctori-
 tatē Senatus. Proinde & Vos desinite inrer nos-
 tra certamina locū iniuria quærere, & ni col-
 lege fecerim, quod censei Senatus, Dictatore
 creato compellā eos abire magistratu. Prudeter
 hanc vim ad coercendos sine tributis terculis
 magistratus invenit Hala, nisi jam ante nimis
 indultū fuisset tribunitiæ potestati, quæ brevi
 cū Senatu curules omnes Magistratus, Consu-
 les, Censores, Prætores, Pontifices ipsos maxi-
 mos, sui juris & arbitrij fecit, ad eò, ut Q. Fulvi-
 us, qui Consul quater & Censor fuerat, in al-
 tercatione Scipionis & Senatus, non erubuerit
 à tribunis auxilium postulare, qui decretum
 tale interposuerunt: Si Consul Senatus de pro-
 vincias permittit, stari eo, quod Senatus censue-
 rit, placet, nec de care ferri ad populū pati: mir-
 si nō permittit, qui de eare sententia recusat
 dicere, auxilio erimus, Liv. l. 28. Qui jam non
 Senatus modò, sed cum Senatu iudicio populi
 subiecti erant, in tuillos Regū potestate jure
 honoraveris? Nec est, ut absolutum, lateque pa-
 tens imperiū in Consulatu tibi fingas, aut mi-
 reris, cū nec legē condere, sed vel à Senatum,
 vel ad populū, ac ne id quidē nisi cōnventibus
 tribunis pl. duntaxat referre, nec fœdus ferre
 pacēve facere, nec bellum indicere vel trans-
 ferre, nec in lucius dare, nec magistratus crea-
 re, nec quicquā deniq; eorum agere possent,
 quæ ad

114.
 Consulatum
 suppressum à
 tribunis.

115.
 Quantillo
 fuerit potestas
 Consulatus.

116.
 Quis ne ius
 gladii quidē
 in civem habe-
 bant.

117.
 Potestas Tri-
 bunorum op-
 pōita Confulari,

quæ ad Essentiam Majestatis pertinent. Imò licet de jure gladii, quod iis in milites compete-
 bat, multum gloriatur Polyb. *lib. 6.* in civi-
 um tamen cervicem illum stringere non po-
 terant. *Solum relictum est iis,* ait Pompon. *ut*
coercere possent, ut in Vincula publica duces ju-
berent: in caput civis Rom. missis populū ani-
madvertere non poterant. l. 2. §. Ex actis 16. de
Orig. jur. Hanc Legem ex XII tabulis his ver-
 bis recollit Cicero: *De capite civis, nisi per ma-*
ximum Comitiatum, ollosq., quos Censores in
partibus populū locassent, ne ferunt. lib. 3. de leg-
ib. Ex contrario verò, quantum decessit autori-
 tati Consulari, tantum ex ære quasi collati-
 tio, potestati tribunitiæ accessit, adeò, ut Fabi-
 us præfectus urbis tribunos pl. admoneret, *co-*
gitarent potestatem suã ad singularum auxiliũ,
non ad perniciem universorum comparatam,
nec jus consulare, sed invidiam suam minue-
ret. Lib. 3. in pr. Valerius Conf. ausurum se
 in tribunis, quod princeps suæ familiæ ausus
 in Regibus esset, dicebat, quandoquidem eò
 ventum erat, ut dicente Quinto Cincinnato
 paulò post, *non minori quam regia licentia*
pejoribus artibus in civitate viderent. Ipse Li-
 vivius confitetur, post ejectos Xviros, non alium
 fuisse tribunorum vulum quam Xvirorum
 fuerat. Adeò omnia pro libidine sua agebant,
 ad supplicium rapiendo, quos vellent, leges-
 que obtudendo, quæ viderentur nobilitati
 quam maximè adversæ *lib. 3.* Flavius Vopisc.
in pr. Vit. Tacit. Tribunitiam potestatem dicit
 fuisse *Maximam partem Regalis imperii,* quon-
 iam, ut Dion latè proponit *lib. 53.* Augustus,
 ut sub specie principatus & liberæ Reipublicæ
 omnes potestates ad se traheret, non tantum
 Consulem, Censorem, Pontificem sese esse
 voluit, sed, tanquam sibi nefas esse diceret,
 tanquam patritio tribunatum gerere, Tribu-
 nus quoque videri concupivit, quod in hoc
 genere officij cardinem reliquarum potesta-
 tum verti videret. Audita cæde Pompeij po-
 pulus, ut quam honorificentissimè Cæsari vi-
 ctori abblaudiretur, præterquinq; annorum.
 consulatum, & annuum Dictaturam, etiam
 Tribunitiam potestatem perpetuam adveni-
 enti decrevit, *teste eodem Dione.* Tiberius ejus-
 dem potestatis præscriptione, quam sibi ab
 initio principatus sufficere putabat, edictum
 proposuit, quo patres in curiam vocavit, *Tac.*

1. *Annal.* quandoquidē Varro inter magistrat-
 us, quibus jus tribuit cōvocandi Senatū, ac-
 censet etiam tribunos pl. *in d. Isagog. ad Pomp.*
 & Dion tribuni pl. sellam in Senatu dica-
 tam fuisse testatur. *in Aug.* Et Tiberius qui-
 dem potestatem hanc ab Augusto acceperat,
 quam eodem exemplo Druso filio reperebat.
 Idem enim *Summi fastigij vocabulum,* ait Tac.
 3. *Anna. n. 10.* Augustus repererat, ne Regis aut
 Dictatoris nomen assumeret, ac tamen appella-
 tione aliqua cetera imperia pramineret. Occiso
 Cajo, cum Senatus immaturam affectaret li-
 bertatem, non alium majori cum autoritate
 ad Claudium imittendum judicavit, qui
 sub imperium Senatus populique Rom. & leg-
 gum autoritatem eum revocaret, quam tribu-
 num pl. *Xiphil. in Claud. n. 1.* Quod si à tri-
 bunis argumento progrediendum ad popu-
 lum, à magistratibus ad eos, qui magistratum
 dederunt, non putò dubium esse amplius,
 quin tota Respubl. quidem evaserit Democra-
 tica, sed eo ferè sensu, quo Democratiam acci-
 pit Aristoteles, & Respubl. absolutè sic dictæ
 opponit. Nam licet patres, tanquam altera
 pars civitatis, ad Comitua Centuriata admissi
 fuerint: orta tamen inter hos & plebem dis-
 sensione, pleb. ex lege ter repetita, datum fuit
 supremum in ipsos patres imperium, quod
 patribus vice versa in plebem negatum fuit.

Nec miretur quisquam, quod tantæ Reip-
 quæ per universam terram cognitam Aquilas
 feliciter circumtulit, id vitij & prolapsionis
 imputare non verear, quasi ad rectas & tran-
 quillas Respubl. non pertineat. Eum enim ju-
 bebo distinguere inter felicitatem internam
 & externam, perinde ut Polyb. *lib. 6.* & Isocrat.
in Panath. avaritiam domesticam Lacedæ-
 moniorum separant à prædationibus exter-
 nis, quos imitatus Aristot. *7. Polit. c. 15.* Lacedæ-
 monios reprehendit, quod virtuti bellicæ
 unicè incuberint, eoq; nomine bella geren-
 do servatos fuisse, in pace felicitatem & impe-
 rium amisisse. Nec enim Reipubl. felicitas cō-
 sistit in eo, ut quam latè extraneis, sed quam
 optimè civibus dominetur. *7. Polit. c. 4.* ut re-
 ctè imitatur Don. Ianott. *de Rep. Ven. in pr. La*
felicis à d'una Repubblica non consiste nella
grandezza di llo Imperio, ma se ben, nel vivere
con tranquillita & pace universale. Imò
 Theopompus Rex Spart. prædicante quodam
 Rempubl.

118.
 Quis fuerit
 status quo
 fuerit Democra-
 tia Roma-
 na.

119.
 Felicitas Re-
 rum, externa
 separatur ab
 interna.

Rempubl. felicem, quod is bene impetraret, quin potius, inquit, dixeris, quod subditi bene fiant obedire, & Tribuni pl. ipsi ad Appium confitentur. *Sic omnem imperii in consensu obediensium constare. Lf. lib. 2.* In tota vere Republ. Rom. à prima tribunor. pl. nativitate usque ad imperium Iulii Cæsaris, ecquis consensus fuit obedientiam? quis annus expavit sine contentionibus patrum & plebis, sine seditionibus intestinis, sine successioneibus denique, nisi quatenus æternus metus internas discordias premeret, & bella foris, otium domi victoriæq; hostium quietem Reipub. præstarent. *Nescio enim, inquit Quintius Cincinnatus, quo furo magis bellantes quàm pacati, proprios habemus Deos, Lf. lib. 3.* quod solet effectivum Rerump. summam felicitatem ex bellica virtute æstimantium. *7. Pol. c. 15. Arist. certè lib. 2. Polit. c. 8.* veretur Cretenfisibus Reipub. titulum attribugere, quod continuis factionibus Cosmorum & populi divulsis in stabilem societatem coalescendi occasionem non habeant. Propterea inquit, *Ὁ πόλις ἐστὶν ἐλάττω δυνάσει πάθος.* Appositè etiam vocat *ἐξορκίαν τῶν δυνάτων*, quemadmodum & Aeschines contra Ctesiph. eo quod Cosmi turbarum plerunq; autores sūt. Ut primum autem bellorum Punicorū, Macedonici, Græci, Asiatici metus discussus, licentia indomiti vulgi per otium frena relaxavit, Gracchorū & Apuleii agraræ seditiones (*Consuetum illud malum per aliorum quiescem malorum semper exoritur, ut ait Livius lib. 3.*) tanto cum impetu recruderūt, ut inde secutæ factiones plebis & patrum, quorum illa Marianas, hi Syllæ partes sequebantur, non jam amplius in foro, verbis aut pugnis defævituræ, in campos & aperta bella prorumperent, plusq; sanguinis civilis hurirent, quàm tot populorum conjurati exercentis, prout vel unus Annæus Sen. *in trib. de fortun. Reip. Rom. lib. 3.* fatis superq; deducit, donec tandem, quod prolapsarum Democratiarum proprium esse scribit Plato *8. de Rep. & Arist. 5. Pol. passim. Plut. in Arat. pr. in Tyrannidem, & unius Cæsaris imperiū bella civilia, per annos quinquaginta pertinaciter gesta desinerent.* En tibi felicitatem Romanam: en beatam Republicā perennibus seditionum procellis non fecus agitātam, quam *maximè depressa in magna massi Gesfauente Senso, ut*

ait Catullus. *Ptereres Rom. res scriptores, si quando ad interna prævertent, ait Tacit. 4. Annal. num. 5. nihil nisi discordias civium, Consulium adversus tribunos, agrarias frumentariasq; leges, plebis & Optimatum certaminis memorabant.* Quod si Deus quispiam hostes occasionem plerunq; celasset, accedente ad interna incendia calore hostili, quantò facilius conflagrare potuisset Roma, quàm iisdem factionibus distracta Carthago. *Si Capitolium, inquit Quintius, ab exulibus obsecsum scissent perpetui nostri hostes, vicinis populis, quantum periculum ab eis fuisset, suspicari de præterito, quàm respia experiri est melius, Lf. lib. 3.* Cum C. Licinius & L. Sextius, prohibendo comitia tribunor. milit. uti alter Consulū ex lege nova de plebe crearetur, totum quinquennium Republicam sine Curulibus magistratibus relinquere, quid putet futurum fuisse, si tum Tyburtes concubia nocte mania aggressi fuissent, quemadmodum paulò post importuno tempore tentarunt? *Alia bella, ait Livius, cum temporis oportune quiescerit lib. 6.* Item de anno P. C. 315. multiplice clade ac periculo insigni, seditionibus, fame, regno propè per largitionis dulcedinem in servicè accepto: *Vnum absuit bellum externum: quo si aggressa res essent, vix ope Deorum omnium res fessis potuisset. lib. 4.* Certè Prænestini intestinis discordiis Roman. excitati, pervastatis agris, in ipsam portam Collinam signa intulerant, dum tribuni, ut quisque ad delectum vocatus erat, illud suum, Vero, objicerent, & negarent Consuli copiam Iuniorum facere, nisi inspectis prius nominibus & sublato ære alieno. Quid si eadem rixa civitatem diffinisset, cum Annibal non nisi tria passuum millia ab urbe abesset, nec strepitus tantum armorum in moenibus audiretur, sed stridura ferè gladiatorum sentiretur? Si tum plebs arma capere, aut nomina procuranti in forum Senatui dare renuisset, cum omnibus potius, quàm soli perituri: *Patres militatum ire, patres arma capere iussissent, ut penes eosdem pericula belli, p. mes quos pramia essent. Lf. lib. 2.* Annon de imperio, tot victoris partu, à tot hostibus tam longo tempore defenso, una hora actum fuisset: vel unus App. Herdonius cum manipulo exulium & servorum fatis erat occupando Capitolio,

tolio, & vastandæ urbi, si tribuni pl. perrexissent de lege sua agere & ab armis avocare populum, *Patritiorum hospites clientesq; & a magine belli ad accedendos ab legis curia plebis animos Capitolium infedisse dicentes, si perlata lege frustra se tumultuosos esse sentiant majore, quam viderint silentio abituros.* Et perrexissent quidem, tantus furor erat, nisi P. Valerius ex curia in forum se propiciens, increpitam severè multitudinem ex comitiis sua vestigia & auspicia sequi iussit. *ut sequerentur jam se Consulatus imperii, iam tributis potestatis, sacratarumq; legum oblitum, quisquis sit, ubicunq; sit, in Capitolio, in foro, pro hoste habiturum. Non inter patres ac plebem esse certamen, sed simul patres plebemq; arcem urbis, templi Deorum, penates publicos procerasq; hostibus dedi.* Nec tamen ne sic quidem quenquam terruit: Nox certamina coepit oppresit: & citius L. Mamilium Thuculo cum exercitu venit, & recuperati Capitolii gloriam reportavit, quam tribuni a comitiis plebem Rom. abduci sinerent, quemadmodum luculenta oratione Quintius exprobat: *Thuculi ante quam Roma summa sunt arma. In dubio fuit, utrum L. Mamilium Thuculum Dux, an P. Valerius & C. Claudius Consules Romanam arcem liberarint, & qui ante Latinos, ne pro se quidem ipsos, cum in sinibus hostem haberent, attingere arma passis sumus, nunc nisi Latinos sua sponte arma sumissent, capsi & delecti offensus.*

Heu, quò discordia exes Deduxerit miseros? Exciverat recrudescens seditio uniuersum Latium, cuius exercitus cum impune pervastatis agris, portam Esquilinam, non sine ventosa ostentatione prædæ incurrerent, idem Quintius, Quartum Consul, Ergo, inquit, si viri arma illa habuissent, qua in portu fuisse nostris, capi Roma me consule potuit? Non illi vestram contemserunt, nec sua virtuti confisi sunt: quippe toties fusi fugatiq;, castris exiit, agris multatis, sub iugum missi & se & vos nocere: Discordia Ordinum est Genium urbis huius, patrum ac plebis certamina, dum nec nobis imperij, nec vobis libertatis est modus: dum rades vos patritiorum, nos plebeiorum magistratum, sustulere illi animos. Vultis adhuc alium producere testem L. Papyrium Mugillanum, qui, postquam pars maior anni con-

suetis certaminibus extracta erat, castigando nunc patres, nunc tribunos pl. *desertam misissimq; ab hominibus Rempubl. Deorum confidentia curiq; exceptam,* memorabat *Veientium inducia & cunctatione Acquorum stare, unde si quid increpet terroris, sine patris magistratu placere Rempubl. opprimi: non exercitum, non ducem scribendo exercitus esse, in bello inest no bellum propulsaturos? quid si in unum conveniant, six Deorum opibus, quin obruatur res Romanas resisti posse.* Fac enim extremam aliquam vim ingruisse, cum plebs trans Anienem profugisset, cum Aventinum, cum Ianiculum insideret, annon vacuum urbem facilius occupasset, quam cum Galli præter devotos Senes in atrius nihil hominum invenirent. Unde Horatius & Valerius: *Quid si hostes ad urbem Veniant? Quid si plebs mox, ubi parum fecerit, modo eumur, armata Veniat? Occasione urbis cultis finire imperium?* Vsq; adeo Romana Rempubl. non tam interna sua bonitate, quam singulari Dei cura excepta, ut dixit Quintius, & fortitudinæ bellica stetit. Nam ubi nobilitas & plebs, contrariis factionibus distracta, ipsam Rempubl. compagne perpetuo divellit, & tribuni pl. ut quisquis est, vel sui impotentissimus, vel patribus infensus, vel honorum avidus, mobile vulgus, circumagendi licentiam habet & autoritatem, ibi certè cum bonis pessime agi oportet, nec quicquam stabile esse potest, quod discordiis perenniter dissolvitur, & hostibus ludibrio exponitur. Unde non ineptè Pomponius dicit: *l. 2. §. no. §. simò 11. de orig. jur. necesse fuisse, Rempubl. per unum Consul, & Tacit. lib. 1. Annal. ab Augusto scribit, omnia, discordiis civibus fessa, sub imperium accepta fuisse: lib. verò 1. hist. pacis inter fuisse memorat, omnem potestatem ad unum conferri. Item: Non aliud discordantis patriæ remedium fuisse, quam ut ab uno regeretur. lib. 1. Annal. disceptantibusq; inter se Agrippa & Mecœnate de retinendo vel abdicaendo imperio, Augustus Meccœnatis sententiæ hac causa permotus accessit, quod multorum imperium magnitudo rerum no tulisset, Dion lib. 52. cumq; Augustus ipse in Senatu de deponendo regno & restitueda Rempubl. ageret, aliis aliter id interpretantibus, qui paulò erant prudentiores, ait Xiphil. in August.*

123-
Rempubl.
Rom. non posse
se cuiquam
probari

124.
Nec potuisse
divinus sua
Monarchia
Roro.

August. Principe deinceps opus esse dicentibus, ab imperio abire ipsum non siverunt. Multis enim iam odioras populi Principatus, quod sepe seditionem faceret, sumq; eis dulcedo orij & Republica committam placebat. Imo antequam Cæsar occupandæ Reipublicæ animū adiceret, multos fuisse, qui nundinationes officiorum & cruentos in comitiis concursus detestantes, dicere publicè non dubitarent, nisi summa rerum ad unum delata, deploratam esse Rempubl. medicumq; tolerandum, hanc, qui faceret, medicum, qui lenissimum, Pompeium significantes, autor est Plutarch. in Cæsar. n. 9. Omnium verò apertissimè Dion: Cum tanta fuerit Urbis Roma magnitudo, quæ orbis terrarum imperium tenebat, in diversis & contrariis inter se moribus multarum gentium homines & sunt, quæ omnibus deditus referat, versus actionibus & fortunis privatum publicèq; urebatur, fieri non poterat, ut in Reipub. medicus ac teneretur. Multo item facilius erat, unum bonum & moderatum virum, quam multos invidiosos ac riores quoq; & denosores injuria infereretur a multis, quam uno. Idem repetit in hystor. August. l. xpc, & retinuit Xiphil dicens in August. num. 12. Omnino fieri non poterat, ut q; quorum apud populum futurum erat imperium, salvis essent.

SECT. 4. De statu Imperii Romani, ab Augusto usque ad imperium Caroli M.

1. Democratas patere Tyrannids.
2. Exemplo Romana Reipubl. & aliarum.
3. Virum primi Imperatores fuerint Reges.
4. Unde de sumserint nomen Principis.
5. Unde Imperatoris.
6. Quæ fuerit vis Principatus.
7. Ea Nomine non esse de Rei Veritate iudicandum.
8. Tacitum probe distinguere inter vim & Speciem seu Nomen.
9. Explicatur locus Suetonii.
10. Duo Cæsaris Sophismata ad mutandam formam Reip. cum gratia.
11. Ne privatus civium commodis quicquam detrahatur.
12. Nec immutentur subitò, quæ ad externum pertinent apparatusum.
13. Nihil refert, quo quis titulo potens sit.

14. Quosdam Imperatorum factò & verbis apertè regnum usurpasse.
15. Quosdam Regum nomen repudiassè, retenta potentia.
16. Quosdam Dominos se appellari prohibuisse.
17. Submissò primorum Imperatorum.
18. Patritius quondam Romæ creatus, auctoritate Regia.
19. Potestatem spectandam esse, non denominationem.
20. Primos Imperatores denominatos fuisse Reges.
21. Ex Tacito.
22. Ex Suetonio.
23. Ex Seneca.
24. Ex Dione.
25. Ex Xiphilino.
26. Ex aliis historicis.
27. Ex Aufonio.
28. Ex rescriptis ipsorum Imperatorum.
29. Ex scriptis Sanctorum Patrum.
30. De lege Regia.
31. Quid nominis habeat.
32. Quo tempore lata sit.
33. Nimirum sub Augusto.
34. Legem Regiam non tantum absoluisse Imperatores legibus.
35. Sed & leges illas arbitrio subiecisse.
36. Contra eos, qui disputant Imperatorem non legibus, sed solennibus legum tantum esse solutum.
37. An ab omnibus legibus princeps lege Regia solutus fuerit.
38. Contra eos, qui legis regia amplitudinem contrahunt ad solam l. Iul. Papiam.
39. Principem lege Reg. solutum fuisse ab omnibus legibus scriptis.
40. Eademq; simul accepisse alia Majestatis jura.
41. Et omnem omnino Reipub. potestatem.
42. Populum in Reipubl. liberis solutum fuisse legibus.
43. Aliunde probatur absoluta potestas Imperatorum.
44. In imperio non fuisse Rerumpubl. mixtionem.
45. Nec potuisse quicquam vel Senatus reliquis vel Populo.
46. De potestate populi.

47. An ulla remanserit sub Imperatoribus.
 48. Tribunitiam potestatem aut transisse ad Imperatores, aut extinctam perisse.
 49. Prolocutionem creatam populo.
 50. Vtrum aliquid Iurium Majestatis manserit & natum superstes.
 51. Cur Imperatores plus indulserint Senatui, quam plebi.
 52. Quam cõmunitim habitis fuerint Senatores.
 53. Consules & pratoros Diales ludubrio creati.
 54. Comita sub Vana libertatis specie fuisse in arbitrio & manu Imperatoris.
 55. Imperatores constituisse Majores magistratus.
 56. Ex historia Tiberij.
 57. Caij Caligula.
 58. Claudij.
 59. Consules plures suffectos fuisse in annum unum pro arbitrio principis.
 60. Magistratus fuisse donum Imperator.
 61. Senatus quanta fuerit iurisdictione.
 62. Indulgentia Tiberij in Senatum.
 63. SCtorum sub Tiberio auctoritas.
 64. Quid Claudius Senatus indulserit.
 65. Quid Nero.
 66. Aut alij.
 67. Senatus auctoritatem non repugnare Monarchia.
 68. Senatus opus esse in omni bene constituta Republ.
 69. Iudicium sine appellatione non arguere statum Majestatem.
 70. Ne in Senatu quidem Romano.
 71. Senatum judicasse de rebus minoris momenti.
 72. Qua erant majoris momenti, Imperatores sibi retinuisse.
 73. De quibus rebus statuerit Senatus.
 74. Imp. quosdam secordia abdicasse a se iudicandi munus in Senatum.
 75. Potuisse Imp. committere iurisdictioni Senatus salva Majestate sua.
 76. Iudicia, qua odiosa futura sunt, solere ab eis, miserulum etiam peregrinis committi.
 77. Iudicia Senatus tulisse quidem pro se specie libertatis.
 78. Reipsa fuisse subiecta arbitrio Imperatorum.
69. Post mutationem Reip. remanere vestigia prioris forma.
 80. Sub administratione populari sapè Latere occultam Monarchiam.
 81. Principem obtinuisse, quicquid saltem profusus.
 82. Fada & serviles adulationes Senatui in Imperatores.
 83. Quam Vils & indigno loco habitis fuerint Senatores.
 84. Senatuum non fuisse imperij confortem.
 85. Probasse promiscue omnia Imperatorum acta usq; ad caedes & parricidias.
 86. Sed acta Senatuum reuocata fuisse ad censuram Principis.
 87. Arbitrium unum Principis prævaluisse malis SCtis.
 88. Præcarie egisse Senatuum, quicquid egerit.
 89. Nec potuisse sententiam reuocare.
 90. Quod signum est Iudicij Pedanei.
 91. Cum Imperatori & suas & Senatus sententias corrigere liceret.
 92. Vltimam prælocutionem mansisse citra controuersiam penes Imp.
 93. SCta fuisse quasi pronuntia ab ipsis Imperatoribus.
 94. Legibusq; eorundem correctis.
 95. Pleraq; indulta Senatus per ludubrium ad seruandam speciem libertatis.
 96. Exempla simulata Imperatorum moderationis.
 97. In Tiberio.
 98. Caijo.
 99. Claudio.
 100. Domitiano.
 101. Majestati sua non detrabere, qui ultro de jure suo cedit.
 102. Imperatorem Rom. nulla Iuris cõsiliu lege allegari legibus.
 103. In acta & nomen Principis Senatuum Magistratuumq; iurasse.
 104. Quod est Majestatis signum.
 105. Imperatores exercuisse omnia Iura Magistratus.
 106. Etiam ea qua ad religionem attinent.
 107. Id quod particulatum deducitur.
 108. De jure Imperatoris in rem Nummaria.
 109. De Iuribus Fiscalisbus & cura Ararj.
 110. De Vestigialibus & tributis.
 111. Conclusio fortius discursus.

Post.

1.
Democratias
patere Tyrannidi.

POSTquam hæc, quam hucusque proposuimus Democratia, quod se intra terminos præ amplitudine continere nesciret, diffuere cepit, & ambitiosus Demagogus, *assensatoribus publicis, plebeiculis*, ut ait Quintus *ad Lucium lib. 3. quibus concutatus populus questus aut honori est, quis, quia in concordia ordinum nullos se usquam esse vident, mala res se, quam nullius, turbarum ac seditionum dices esse volumus, tam commoda sua augendi, quam publicæ libertati insidiandi occasionem præbuit, brevi fidem fecit suspicioni Aristotelis lib. 5. Polit. c. 2. qui dicit: Πολλὰ τὴ δημοκρατία κῆν λυοὶ τὰς δημοκρατίας. Et paulo post: Cuncti ferè Tyrannidem occuparunt, facta sibi fide apud populum. Plator lib. 8. de Repub. Pol. lib. 6. Plur. in Arat. in pr. Et in ipso Senatu Romano, dixit App. Claudius, non vanus augur: Οὐδὲν ἄλλοι, ἢ πᾶς τυραννὶ ἐκ δημοκρατίας φύεται. Et expedita via est ad opprimendam civitatis libertatem, qua per factorem pessimorum civium ducit ad potentiam. Dionys. Halicarn. lib. 6. Nam in Italia, post exclusos inde Germanos, cum repente populum Reip. invasisset, extemporaneosq; magistratus sibi creasset, finalmente, ait Contaren. lib. 3. de Rep. Venet. sono Veneti fatto la Tyrannide di alcuni de' suoi cittadini. Cumanorum plebem concionibus in Optimates armarat Aristodemus, libertatem & jus æquum omnibus sublata Aristocratia promittens. Mox, ut Senatum trucidasset, & ad Democratiam inducendam plenum rerum omnium arbitrium sibi exorasset, ademptis arguto figmento armis, & ad sacras ædes congestis, Tyrannidem triplici præsidio sibi firmavit, & in patriam obtinuit. Halycarn. lib. 7. in pr. Sylvester Medicus familiaris suæ non aliter ad invadendam Rempublicam viam paravit, quam debita pro egenis solvendo & oppressos contra vim potentum defendendo. Joh. Mich. Bruns. in pr. hist. Florent. Iam in Rom. Republica præcipitium hoc tentaverant Cassius, Sp. Metius, M. Manlius, C. Gracchus, Marius, largitione agrorum, nexos è vinculis argento suo eripiendo, pecunias prædas cum defraudatione ærarii distribuendo, nisi ferventia adhuc consilia, priusquam ad abruptum devenirent, quasi in herba suffocata, auctoribus exitium in caput atroxissent: Cautius aliquantulum eandem fa-*

bulam aggressus est Cæsar, quando non tantum favore plebis se munit, sed amorem militum præterea, quò nutantem plebem, & ut est mobile vulgus, vela vertere conaturum, in leges & arbitrium suum retraheret, acquisivisset. Ab initio enim, cum fraudes suas Senatui perspectas & perpetuos ambituos optimo cuiq; suspectos fore, nõ obscure intelligeret, omnia sua retulit ad incautum populum, quemque postremum Senatus negabat, cum per Curionem & Antonium tribunos pleb. populum opulentia Gallica inebriasset, Consulatum operum militum & plebis, per vim rapuit, adeoque dum simulavit prodesse plebi, sibi ipsi Tyrannidem peperit, quod solet evenire in Democratia, quemadmodum eadem arte, qua partum erant, imperium sibi stabilivit, vel de novo acquisivit Augustus. Nam cum videret, Brutum ad Senatum omnia referre, illiq; & se & res omnes suas permittere, Senatunq; omnia rata habere, quæcumq; vel hic vel Cassius gessisset, populo se totum cum Antonio dedit, contraq; Senatum pro plebis commodis nitendo, tam callidè improvido vulgo imposuit, ut in eum unum omnia imperia, omnes magistratus, unanimi consensu conjicerentur. Tribunus etiam pleb. haberi volebat, q. propugnator libertatis, quam sustulerat. Unde ab eo tempore computat Dion mutationem Reip. quando ait: Respub. post annos 725. rursus in regiam potestatem venit. Non desunt, qui regiam potestatem primis Imperatorum profus detrahant, ex quibus Bodinus lib. 2. de Repub. c. 1. in fi. assert locum unum Suetonij ex Calig. cap. 22. quando speciem Principatus opponit regno. Lupoldus verò Bebenburg. c. 17. de sur. Imper. meminit opinionis quorundam, qui tenere nt: Populum Romanum esse supra Imperatorem, & posse eum deponere, arg. l. 2. §. Sed & cum placuisset, de Orig. Iur. gl. inc. 1. si de re Gest. inter dom. & Vas. l. is oritur. quæ esset illa principis forma, quam Bodinus definit d. c. 1. in fin. quod nihil sit aliud, quam Aristocratia vel Democratia, cui unus de multis dignitate præest, majestate penes populum vel Optimates manente. Apuleij asinus lib. 10. §. 11. Metaph. Imperatorem non alio vocat nomine, quam Magni Principis, & Otto Imperator in concione militum, Senatum à principe urbis insi-

2.
Exempla Romanæ, Reip. & aliarum.

3.
Verum primis Imperatores fuerint Reges.

4.
Vnde defum
facine nomen
Principis,

3.
Vnde Impu-
ratorum

statum, à Regibus usq; ad Principes continuum
 Et immortalem fuisse dicens, Principes à Re-
 gibus factis dilucide distinguit. Tacit. 1. An-
 nal. nec inficior Principis nomen eo sensu tum
 acceptum fuisse, quando huc transferri cepit
 ex Senatu, cui Censores aliquem ex præcipuis
 Senatoribus sub nomine Principis præpone-
 bant, qui primus sententiâ rogabatur, quem
 admodum Aemylum Scaurum, hominem
 novum, sed ob singulares virtutes admirabi-
 lem, ad hanc dignitatis prærogativam ascen-
 sum legimus. Plutarch. de fort. Roman. num.
 2. T. Quintius Flam. Censor Scipionem Afri-
 canum, Plutarch. in Flam. num. 11. M. Cato
 L. Valerium Flaccum Senatui principem leg-
 git, Plutarch. in Cat. Majest. num. 8. quod
 nomen, quia in odium nondum venerat, Im-
 peratores sibi induerunt, sub veteri pallio no-
 vam potestatem occultaturi, quemadmodum
 in titulo quoque Imperatoris iusserunt, quo
 gaudebant illi tantum, qui exercitibus præ-
 rant. Nam Tiberius Blæso, quod Tacfarina-
 tem prædonem Africæ fudisset, ejusq; vires
 penè contrivisset, ut à legionibus Imperator
 salutaretur, Prisco, inquit Tacit. 3. Annal. in
 fin. erga Duces honore, qui bene gesta Repub.
 gaudio Et imperii victoris exercitus conclama-
 bantur, erantq; plures simul Imperatores, nec
 super cæterorum aequalitatem. Concessit qui-
 busdam Et Augustus id vocabulum, ac cum Ti-
 berius Blæso postremum. Cæterum, cum Augu-
 stus post disceptationem Agrippæ & Mecæna-
 tis, hujus sententiæ, quæ Rempublicam reti-
 nere suadebat, assensus, nomen Imperato-
 rium assumsisset, non, inquit Dion, illud Ge-
 ras assumsit, quo pars Victoria olim Impera-
 res appellabatur, sed hoc, quo significatur sum-
 mum orbis terrarum imperium, quod Et Cæsa-
 ri patri ejus, filiusq; Et deinceps nepotibus de-
 cretum fuit. Item paulo post: Augustus ut Et
 Imperatoris appellatio ad cæteros, qui cum sub-
 scisciti sunt, pertinuit, propter summum Et am-
 plissimum eorum imperium: nec sunt Reges ap-
 pellati aut Dictatores, oppressi Et extincta Rep-
 ublic. sed eorum facta Et potestas Imperatoris
 verbo continentur, quod hanc vim habet, ut ex
 eo possint conscribere milites, colligere pecunia,
 inferre bella, pacem facere, ac postremo Senato-
 ribus mortem inferre. lib. 53. Eodem astu scri-
 bit Tacit. 1. Annal. in pr. non regna, neque

Dictatura, sed Principis nomine ab Augusto
 constitutam fuisse Rempublicam. Paulò tamen
 ante, sub nomine Principis omnia accepta
 fuisse testatur, & Salustius Crispus probè po-
 testatem novi nominis exprimit, quando Li-
 viam monet, ne cum Principatus resideret, cum
 Et ad Senatui Vocando. Nam si Principatum
 resolvisset Senatui autoritas, certè principatui
 plus oportuit tributum fuisse quàm præemi-
 nentiam aut dignitatem; ne huc quadrat de-
 finitio Bodini, quæ Majestatem omniæ Ari-
 stocratiz relinquit, cum hoc è diametro prin-
 cipatui Imperatorum adversari statuet Salu-
 stius. Tacit. libr. 1. Annal. Si quis enim in
 corticibus nominum hæret, quam in nucleum
 re ipsius penetrare, & veritatem ex ver-
 bis, quam factis æstimare malit, eum perinde
 decipi oportet, ac si factum æstimaret ex ve-
 ste & Philosophum statim sibi offerri crederet,
 ut quenquam conspexerit pallio indutum ad
 talos defluente, aut obstipulo vultu tristis me-
 ditantem sanctimonias. Quanto enim inter-
 vallo sæpè distent nomina à rebus, verbis à fa-
 ctis, vel hoc ipso exemplo & infinitis aliis dis-
 putatū à nobis fuit. L. 1. de jur. Maj. c. 1. n. 1. 2.
 Et c. 5. n. 9. Unde in quid repetere tegiosè vellem,
 nihil aliud quàm actum agerem. Nomen
 sine actu usq; officio suo nihil est, ait Salvianus.
 Quod est aliud Principatus sine meritoris subli-
 mitate, nisi honoris titulus sine honore? L. 4. de
 pub. Des in pr. Ipse Arist. in Anteprad. quz dā
 dicit de subjectis prædicari, quæ non insunt, &
 quædam inesse, licet nõ prædicentur. Tacitus
 ubiq; vim & nomē seu speciem opponere solet,
 quemadmodum Hieronem memorat Tiri-
 datem increpuisse: Non esse penes Arsacidem
 imperium, sed inane nomen apud imbellem ex-
 terna mollitie: Sim in Abdagefis domo esse.
 Tacit. 6. Ann. num. 8. Item: imaginem rei-
 nendi donandiq; Armeniam penes Romanos
 fuisse: Sim penes Parthos. lib. 15. Annal. Ho-
 norem imperij penes Titianum, vim ac potestatem
 penes Proculum profectum. lib. 2. histor. &
 Sueton. in Tiber. c. 24. vim & speciem conjun-
 git, dum ait: Principatum, quam vim neq; occu-
 pare confestim neq; agere dubitasset, Et statio-
 ne militum, hoc est, Et specie dominationis
 assumpta, diu tamen recusa Et impudensimo
 animo. De Domitiano verò scribit, quod
 omnem vim dominationis licenter exercuerit

6.
Quæ fuerit
vis Principa-
tus.

7.
Ex verbis Et
Nomen non
esse de Reia-
dicandum.

8.
Tacit. distim-
Et in certum
& Speciem.

cap.

cap. 1. & Tacit. lib. 1. Ann. Cuius admonitionem inſerit ad Tiberium, ne ſim Principatus reſolueret. Nec aliter accipio ſpeciem Principatus, quam parum abuiſſe dicit Sueton. quin Caligula in regni formam converteret. cap. 22. Speciem enim Principatus non alio ſenſu dixit, quam ſpeciem libertatis, in Tib. cap. 30. quaſi diceret ſimulacrum, veritati oppoſitum, quemadmodum ubique accipit Tacitus: Saluſtius Criſpus ſpeciem magis in amiciis Principis, quam ſim tenuit, libr. 3. Ann. mal. num. 5. Sua Conſulibus, ſua Praetoribus ſpecies. lib. 4. num. 1. Item: Peritus per ſpeciem ſtudiorum ſcalpro, in ſi. ſgm. libr. 5. Speciem ſententiſimulans Tiberius. 6. Ann. in pr. Per ſpeciem honoris amori. lib. 12. num. 9. Apparet hoc non tantum ex rei veritate, qua probatione nulla datur efficacior, ſed ex ipſius Sueton. verbis, quando regni acceſſionem in eo collocat, ſi Cajus diademam ſuſmiſſerit. Diademam vero, aut cultus externus quicumque, inter regum & principatum à Bodino definitum diſtinctionem non facit, ſed externam tantum denominationem aut venerationem permutat, in qua ut regni viſ ſita non eſt, ita nec ex eius mutatione inutatur.

10. Duo egregia Sophiſmata docuit Iulius Caſar eos, qui beneficio vulgi Reſp. evertere & in ſe rerum ſummam, ſine populi repugnantia, tranſferre cogitant, tum ut ab earum rerum, quæ maximè vulgi oculis expoſita ſunt, repentina mutatione abſtineat, tum ne privata commoda cuiusquam aut diminuat, aut in publicum convertat. Non prius enim ſe commovit Carthago, exuta armis & multata libertate publica, quam cum prima collatio à privato domibus exigeretur. Tum enim maximitia & ſietu repleta curia Annibal ſubridens inſanam multitudinem increpuit: *Tantum nimirum ex publicis malis ſentimus, quantum ad privataſ res perimet, nec enim eis quicquam acruus, quam pecunia damnorum ſtimulat. Itaque cum ſpolia Carthaginiſſa detrahebantur, cum inermem ac nudam inter tot gentes armatas Africa deſtitus cerneretis, nemo ingemuit, nunc quia tributum ex privataſ conferendum eſt, tanquam in publico ſumere comploratis. Liſ. lib. 30.* Vulgus enim quod in commune neſcit conſulere, in ea tantum demerſum, quæ ante pedes ſunt, & ex quibus

ſtatim vel damno afficitur, vel lucro, de publica pernitie non magis ſollicitum ſe habere ſolet, quam quatenus inde privatum ſentit incommodum, id quod T. Quintius Quartum Conſul populo in concione egregiè exprobrat, quando poſthabito publico damno, privatiſ cuiusque damnis & ſperatis commodis exaggerandis, id effecit, ut relicto foro, deſtitutiſ tribunis, parata ad nomina danda iuventus Conſulem ſequeretur. *At enim, inquit ille, communis res per hac loco eſt peiore, uger ueritur, urbs obſidetur. belli gloria penes hoſtes eſt. Quid tandem? Privata res Veſtra quo in ſtatu ſunt? iam unicuique, ex agris ſua damna nuntiabuntur. Quid eſt tandem domi, unde ea expleatis? Tribuni vobis amiſſa reddendæ ac reſtituendæ Vocis Verborumque, quantum Volentis, ingerent, & criminum in Principes & legum aliarum, ſuper alias & concionum: ſed ex illis concionibus nunquam Veſtrum quicquam reſortunusque, domum auſtior reddit. Equus retulit aliquid ad conjuges & liberos, præter odia, offenſiones, ſimulacraſ publicas privataſque, à quibus ſemper non Veſtra Virtute, innocentiaſque, ſed auxilio alieno ſitis ſtis. At Hercules, cum ſpendiis nobis Conſulibus non tribunis ducibus, & in caſtris, non in foro faciebatis, & in acie Veſtrum clamorem hoſtes, non in concione patres Romani horrebant: prada parta, agro ex hoſte capto, pleniſ fortunatum gloriaſque ſimul publica, ſimul privata, triumphantes domum ad Penates reddebatis: nunc oneratum Veſtrum fortunis hoſtem abire ſinitis. Hærete affixi concionibus, & in foro ſedite: Sequitur vos neceſſitas militandi, quam fugitis. Livius libr. 3.* Probdè ad ingenium vulgi verba Quintius, ſed callidius ad idem facta accommodavit Iulius Caſar, qui cum ex bellorum civilium gurgitibus Rempub. in vadum deduxiſſet, & pacis bona, longo bello abſorpta, guſtanda plebi de novo propinaſſet, non tantum dulcedine otii civitatem implevit & ſuarum partium fecit, propriarum rerum, quam publicarum ſtudioſiores, ſed etiam adhibito altero Sophiſmate, de quo mox dicemus, tam aſtute in ſe ſummum imperium tranſtulit, ut præter Catonem & cordatiores quoſque ex Senatu, non modò ingruentem Tyrannidem non ſentirent cives, ſed ne dolerent quidem. Nam qui in privatiſ

II.
Ne privatiſ civium commodu quicquam detrahebatur.

9.
Explicatur
locus Suetonij

10.
Duo Sophiſmata Caſarii
ad mutandam
Rempub.

commodis nihil detrimenti sentiebant, & publicæ libertati insidias structas non intelligebant. causam non habebant, quam propter novum imperium excussum vellent. Non intelligebant autem, quamvis immutata manebant, ex quibus vulgus libertatem & summum imperium metiri solet. Nec enim arcana imperij homines de plebe pervestigant, sed ad externos titulos, fastuosos honores, & quæ in oculos incurruunt omnium, respicientes, illic plurimum potestatis dominari opinantur, ubi plurimum ingeritur honorum, & regia præferuntur insignia. Quam ob causam Iulius Cæsar & hujus exemplo Augustus Tiberiusque, etiamsi vim dominationis summo studio affectarent, speciem tamen libertatis & Reipubl. quantum poterant, in pristino relinquebant, comitorum ordine, magistratum autoritate, omnium civium libertate, usque ad arbitrium Principis, inviolata permanente. Interim Cæsar, quod se Dictatorem perpetuum creari curasset, in Senatum, in populum, in magistratus cæteros, precarios, summam potestatem sibi retinuerat: Augustus, licet Dictatoris invidiosum nomen recusasset, tamen: quia de decennio in decennium imperium sibi invito, ut videri volebat, precibus Senatus obtrusum & confirmatum acceperat, simulque Censor, Pontifex, & quo maxime pollebat, tribunus perpetuus erat, nec non Consulatum, quoties cupiebat, invadebat, sub antiquis titulis omnem potestatem, novo sed insensibili more, sibi soli usurpabat. Nihil autem refert, quo quis titulo potens sit, quandoquidem Regum interdum minor potestas est, quam Ducum, quam Principum, quam Legatorum, prout Caligula, cum Regum contentiones de dignitate & generis nobilitate irridens, sibi diadema circumdare meditarietur, admonitus, & principum & regum se excessisse fastigium, supra omnes Reges se exulit. *Suet. in Calig. cap. 22.* Sed hic & qui post eum vel Rempublicam malis artibus invaserunt, vel ipsa imperij magnitudinæ & impuni licentiâ in pejus degenerarunt, non per Cuniculos amplius aut ambages, sed aperta vi, nihil reveriti invidiam & odia, dominatum sibi vindicarunt, de qua quidem re non sunt, qui ambigant, quandoquidem ipse Bodrius paulo post confectur, posteros Imperatorum

crudelissimam Tyrannidem exercuisse, Etenim Cajus, tanquam humano fastigio superior, divinam sibi Majestatem asseruit, *Suet. d. c. 22. 10^e, h. 19. antiq. Ind. in pri.* Domitianus, cum procuratorum suorum nomine formalem dictæ Epistolam, sic cepit: *Dominus & Deus noster sic fieri jubet.* Unde institutum posthac, ut ne scripto quidem acsermone cujusquæ appellaretur aliter. Acclamari etiam in amphitheatro epulari die libenter audit: *Domino & Domina feliciter. Suet. in Dom. c. 13.* Nam etiam Cajam solum fuisse Dominum appellari, ex Vitellij responso patet, apud Diom: qui rogatus à Cajo, an Lunam secum coeuntem videret, respondit: *Licet, Domine, Sobis Dis tantummodo vos inter vos videret. Xiphil. in Calig. n. 6.* Commodum Pompejanus, qui & ætate venerandus erat & Commodi sororem natu maximam in matrimonio habebat, non dubitat his verbis alloqui: *Teneri se, o fili & Domine, patria desiderio non mirum, avud Herod. in Comm. n. 3.* Diocletianus verò non tantum primus ex auro veste quaesita, serici ac purpure gemmarumque vim plantis concupivit, sed & primus ornatum, ut ait Victor. *Caligulam post Domitianumque Dominum palam dici passus, & adorari se appellarique, ut Deum.* Cæteri verò, qui Rectores potius, quam Domini videri cupiebant, licet dominandi ætium nihil reliquum facerent, invidiosos tamen titulos cane pejus & angue vitabant. Iulius Cæsar, cum Rex à quibusdam salutatuseffet, qui vulgaverant, libris Sybillinis proditum, vinci Parthos à Romanis posse, si Rege Duce, bellum iis movissent, esse ipsis alioquam insuperabiles, indignatione populi metuens, *Non Regem, ait, se, sed Cæsarem vocari, cumque summos honores illi decrevisset Senatus, Contrahendos sibi magis, quam amplios honores respondit.* Nec desunt, qui censeant, non à Ciccone solum & amicis, sed ab ipsis inimicis oneratum fuisse Cæsarem summis, quos humanum capiebat fastigium honoribus, quò majorem ipsi invidiam & plures contraherent offensiones, *ut scribit Plutarch. in Cæsar.* Augustus cum esset in aliquando Dominus à populo nominatus, non tantum veruit, ne quis se appellaret eo nomine, sed etiam id cavet diligenter. *Xiphil. in August. num. 16.*

regnum usurparunt.

12.

Nec ex veteri apparatu externo quicquam repente immutatur.

13.

Nihil refert, quo qua titulo potens sit.

14.

Quidam hunc app. ap. p.

15.

Quidam hunc nomen videntur.

16.

Domini

Domini enim appellationem, ut maledictum & opprobrium semper horruit. Cum spectante eo ludos, pronuntiatum esset, à Mimo: *O Dominum æquum & bonum!* & universi q. de ipso dictum exultantes comprobassent, statim manu vultuq; indecoras adulationes repressit, & in sequenti die gravissimè edicto corripuit, dominumque se posthac appellari, ne à liberis quidem aut nepotibus, suis vel serio vel joco passus est. *Suet. in Aug. c. 53.* Unde Ovidius de Romulo & Augusto:

Tu Domini nomen, Principi ille tenet.

Quin etiam, cum à Consulibus sancitum sciret publicis execrationibus, neminem in reliquum tempus Dictatorem fore, Cæsare interfecto, *Xiphil. in Cæs. in fin.* offerrenturque sibi à populo viginti quatuor fascis, cum nomine & potestate Dictatoria, deprecatur invidiam, vestem discidit, & ne cogretur parère, precibus pacisci, quam pro imperio obtinere maluit, *quanguam*, ut ait Dion, *honore atque autoritate Dictatores antecederet.* *Xiphil. n. 14.*

Tiberius à quoquam appellatus Dominus denuntiavit, *ne se amplius contumelia causa nominaret.* *Sueton. in Tiber. num. 27.* Quin & patris patriæ nomen plures per vices sibi delatum constanter recusavit, acerbeque increpuit eos, qui *divinas occupaciones*, ipsumque *Dominum* dixerant. *Tact. 2. Annal. in fin.*

Ne Augusti quidem nomen, *quanguam hæreditarium*, ullis nisi ad Reges ac Dynastas Epistolis addidit. *Sueton. in Tiber. cap. 26.* In Senatu rationem dictorum factorumque reddere non abnuvit, ad eò ut in appellandis venerandisque singulis & universis, propè excederet humanitatis modum. Dissentientes à Q.

Haterio, *ignoscas*, inquit, *rogo, si quid ad versus te liberius, sicut Senator, duxero*, & inde omnes alloquens dixit: *Et nunc & sæpè alias P. C. bonum & salutarem Principem, quem vos tanta & tam libera potestate instruxistis, Senatori scribere debere & universis civibus, sæpè & plerunque etiam singulis, neq; id dixisse me penites, & bonus, & æquus & faventes vos habuis Dominos, & adhuc habeo.* *Sueton. in Tib. c. 28.* 29. Claudius etiam, in semet augendo parvus ac civilis, prænomine Imperatoris abstinuit. *Sueton. in Claud. cap. 12.* In theatro cives quoque subinde Dominos appellavit. *c. 21.* Galba nec Cæsaris, nec Impe-

rioris, sed Legati S. P. Q. R. nomine imperium suscepit. *Plutar. in Galb.* Vitellius præmissit edictum, quo vocabulum Augusti differret, Cæsaris non reciperet, *licet*, ut ait Tac. *de potestate nihil detraberet.* *l. 2. Ann.* In Senatu, cum Præficus Helvidius ipsius sententiã oppugnasset, non ultra commotus est, quàm ut tribun. pl. in auxilium præter potestatis vocaret. *Ibid.* Alexand. Sev. Domini nomen serio repudiavit, nec Epistolas ad se aliter, quàm ad prævati mitti jussit, servato ex omnibus unius Imperatoris titulo. *Lamprid. in Alex. n. 1.* An verò nec Augustus, nec successorum quisquam, ne eo quidem tempore, cum postquã Alexander Antoninorum seriem sua modestia extingui passus erat, tantò magis invaluisset potentia Imperatorum, quanto Senatus, veteris libertatis oblitus, ignavius autoritati suæ fulcrũ subjicere tendebat, regiam absolutamve potestatem usurpavit? nec plus in re sibi attribuit, quàm nomine præ se tulit? In imperio Occidentali & præcipuè in urbe Roma, propter Græcorum severas exactiones & supinam negligentiam, cum nomen Imperatoris odium perinde contraxisset, ut quondam Regum ac Dictatorum Romani, excusso Græcorũ jugo, instinctu & machinatione Pontificum, Patrium crearent, cui non tantum ordinandæ civitatis, sed & eligendi confirmandiq; Pontificis potestatem fecerunt, quam Carolus M. diu ante recuperatum Imperatoris nomen exercuit. An verò Bellar. *l. 2. de transl. Imp. Rom. & Gretser. in disp. contr. Haiminsfeld.* ex diversitate nominum rectè arguunt diversitatè potestatum, nec tantum Romæ licuit Patrio, quantum Imperatori? Certè Haiminsf. *c. 16. in replac. pro Imp. ex c. Adrianus disp. 65. Petr. Damia. in disp. de defens. Eccl. & Imp. Item ex Frising. l. 7. c. 31. & Epist. Lucij Pap. apertè demonstrat*, quod tantundè autoritatis habuerit Carolus ex officio patriatus, quantum isti illum fingunt adeptum esse ex coronatione Pontificis. Athenienses siverant nomen regium cum Codro emori, & Medontidas non Reges, sed Archontes dicebant. Eos tamen Regi numero inserit Sigon. *l. 1. de Rep. Athen. c. 1. ex Euseb.* non nominis defectũ, sed potestatis veritatem secutus: Pari omninò lege, qua veteres quicumq; historici, quibus status imperij tantò fuit notior, quantò ejus primordius propius

18.

Patritium Romanus autoritate Regu.

19.

Potestas sive Regia, non denominatio.

Kkkkk

vix-

20. *Primos Imperatores denominatos fuisse Reges.*

vixerunt & Reip. pars major fuerunt, non dubitarunt fucum hunc detergere, & scapham scapham, sicum nominare sicum. Equidem Tacitus, qui extremis Claudij temporibus natus, dignitatem à Vespasiano inchoatam, ut ipse ait *lib. 1. hist. in pr. à Tito autē, à Domitiano cō mag. prolectam accepit, ut sub imperio Ner. & accusatū adierit, subfritutus in locum T. Virginij Rufi, & ab Adriano Gallix Belgicæ iterum præfectus fuerit, quam procuratorio nomine rexerat sub Vespasiano, hincinquam Tacitus, ipsis principum adytis sapius immixtus, instar mille testium, Monarchiam Imperatoriā quam plurimis in locis inculcat. Quotiens enim morientem libertatem vanis suspiriis prosequitur? quoties simulacra libertatis, imagine in aut speciem Reip. quasi re ipsa ablata, superstites nominat? Pifo, adoptivus Galbæ, *Remp. Senatuum & Populum & ana esse nomina, dicitur, l. 1. hist. ipse Tacit. Romanum principem vocat generis humani Dominum, l. 3. hist.* quando Vitellium describit, relicta fortunæ suæ sede, per populum, per urbē, de imperio exeuntem, & *lib. 13. Annal. n. 3.* Agrippinam contra Burihum & Senecam stomachantem inducit, *quod generis humani regimen ex postulerit.* Augusti verò domum vocat *Regnatricem, qua insitina Claudix superbiā Tibeteri Neroni confirmatam auguratur, l. 1. Annal. in pr.* & dum de Agrippinæ ambitione agit, nihil ait illi domi impudicum, nisi dominationis expedit, *cupido aut auri immensa obtentum habebat, quasi subsidium Regno pararetur. lib. 12. Annal. n. 2.* Item: *Diligitur artifex talium vocabulo Locusta, nuper Senecicij damnata & diu inter instrumenta Regni habitā. Ibid. in fin.* Nero demovet Pallantem curā rerū, queis à Claudio impostus, *velut arbitrum regni agebat. lib. 13. Annal. n. 3.* Sed ut hæc mittamus tanquam minus aperta, quid potuit dici clarius, quam quod *l. 1. hist. in pr.* pacis interfuisse scribit, *Omnem potestatem conferri ad unum?* aut quod *l. 1. Annal.* ex aliorum sententia commemorat. *Non aliud discordanti patriæ remedium fuisse, quam ut ab uno reverteretur?* Tibertium verò *Republ. Roman. arbitrum tribus ferè & viginti annis obtinuisse concludit. lib. 6. Annal. in fin.* Apertissimè deniq; *lib. Anal.* postquam tres Rerum publicarū formas conceptis verbis proposuerat, Aristocratiamque*

21. *Ex Tacito.*

& Democratiam præteritis temporibus asserat, præfenti statui Monarchiam accommodat. Et tum quidem Tiberius nondum consumserat primum decennium, viva adhuc Livia, erga quā inveterata illi erat obsequium, & vix dum sublato æmulo Germanico, ne subsecrux Tyrannidi hanc mutationem quisquam accenseat. *Cunctas, inquit, nationes & urbes populos, aut primores aut singula regunt. Igstur ut olim plebe Valida, & cum patres pollerent, noscenda vulgi natura, & quibus modis temperanter haberetur, Senatūq; & Optimatum ingenia, qui maxime perdidicerant, callide temporum & sapientes credebantur: Sic confersa statu, neq; alia Republica quam si unus imperitet, hac conquiriti traditq; in rem fuerit.* Iudæi universi idem sub Tiberio contentur, quando Regem sese non habere dicunt, præter Cæsarem. *lib. cap. 19.* Suetonius tacito *εβχχθ*, qui & ipse Adriano ab Epistolis fuit, à quo aula expulsus est, quod familiaris cum Sabina Imperatoris uxore egisse insimulabatur, quam reverentia domus Aulicæ postularer, *Spart. in Adrian.* non parcius, nec contentius idem ubique insinuat, quando Augustum novum statum condidisse, & *Republicam populo, ut præ se tulerat, non reddidisse* scribit. *in Aug. cap. 28.* Tiberium verò non tantum speciem, sed & vim dominationis assumisse refert, *in Tiber. cap. 24.* & Scribonij Mathematici præclarum de Tiberio infante prognosticum addit: *cap. 14.* *Etiā regnaturum quandoque, sed sine regno insigni, ignota tum adhuc Cæsarium potestate.* Ingresso in urbem Caligulæ, consensu Senatūs & irrupentis in curiam turbæ, *ius arbitriumq; omnium rerum permissum fuisse testatur. in C. Cal. cap. 14.* Domitianum deniq; omnem vim denominationis licenter exercuisse scribit *in Domit. cap. 1.* De imperio Neronis unius Senecæ testimonium cō libertatum adijciam, quò minus is præsumitur fluxum Discipuli ingenium extituali adulatione voluisse corrumpere & ex stultitia agere in insaniam, impunis in eo libro, quo nihil aliud agit, quam ut summam illam & Imperatoriam potestatem ad moderationem clementiæ deducat. *lib. 1. de Clemem. cap. 1.* *Ego ex omnibus mortalibus placui, electūq; sum, qui in servis voce Deorum*

22. *Ex Suetonio*

23. *Ex Seneca*

fungeret: Ego vita necisq; gentibus arbiter, qualem quisq; sortem statum habeat, in manu mea positum est. Quid cuiq; mortuum fortuna datum velis, meo ore pronuntiat. Ex nostro responso laetitia causas populis urbesq; concipiunt. Nulla pars inquam nisi volente propitiog; me, flores. Hac tot millia gladiatorum, qua pax mea comprimit, ad nutum meum stringentur, quas nationes funditus excindi, quos transportari, quibus libertatem dari, quibus eripi, quos Reges mancipia fieri, quorum capti Regium circumdari decus oporteat, qua ruant urbes, qua oriantur, mea iuris dictio est. &c. Paulò quidem serius vixit Dion, quippe qui cum Alexandro Severo simul consulatum promeritus est, Suid. in Dion. sed nec tamen illud tempus excessit, quo de summa rerum, cui & ipse præfuerat, exquisitè iudicandi copiam suppeditabat recens rerum gestarum memoria. Is enim tam aperte nomine Regni utitur, in uniuersa historia, ut aliter fieri nõ posse dicat, l. 53. *quis sub regno Romani sese esse fateantur, cum ad Imperatores rerum summa deferatur.* Item: *Demta nominis acerbitate regiam obtineat potestatem, quia sunt soluti legibus.* In disceptatione Agrippæ & Mecænatiss. l. 52. *Caesar, ait, Mecænatiss assensu, regnum confirmavit.* Item: *Quibus rebus confusus, convocato Senatu, cepit agere de regno deponendo, ac Rep. restituenda.* Item: *Prorogato sibi sæpè decennio, regnum quamdiu vixit, obtinuit.* l. 51. *Augustus, ex quo regnum habuit, nihil truculentum commisit?* Ipsum Augustum & Liviam de imperio suo non aliter, quam de regno loquentes, introducit: utpote cum Augustus conqueritur de insidiis, quibus regnum sit expositum, & Livia respondet: *Te fulvo & incolumi, sum regni particeps.* Palatia quoq; *Regias* vocat, & Rempub. ait, *post annos 725. rursum in regia potestatem peruenisse:* quam phrasin ubiq; retinuit Xiphil. in Epist. qui in Epist. Aug. n. 13. tempore Michaëlis Imperatoris filij Ducæ sese vixisse testatur. Etenim, occiso Cajo, multi, ait, existimabant restituendam esse populo Remp. plerisque in regno esse oportere videbatur. In Epitoni. Claud. in pr. cuius rei item meminit oieph. l. 19. *Anriq. c. 2. & Agrippam suavis addit, ne regnum, quod semel suscepisset, in gratiam Senatus deponeret.* Appianus, qui l. 2. bell. civ. Adriani Imp. se cõntancum facit, in hist. pref.

luculentur testatur: *Quicumq; post Casarem imperium tenuerunt, licet se Imperatores tantum dixerint, tamen legum rã nulla parvitas extitisse.* & Hieron. in c. 22. *Matth. Omnes, ait, Romani Reges à primo Cajo Casare, qui imperiũ occupaverat, Casares vocati sunt.* Capitol. in Clod. Albin. Clodij concocari repetit, cuius tale exordium: *Si Senatus P. Q. R. suum illud vetus haberet imperium, nec in unius potestate res tanta consisteret, non ad Vitellios, neq; ad Neronem, neq; ad Domitianos publica facta venissent.* Aufonius Monosticha de Cæsariibus XII. sic exorditur:

Cæsareos proceres, in quorum regna secundis Consulibus dudum Romana potentia cessit Accipe bissemos.

Primus Regalem potestatem Iulius aulam Casar, & Augusto nomẽ transcripsit & arcẽ: Præ regnum post hunc regnat Nero Claudius: à quo

Casar cognomen Caligæ cui castra dederunt. Claudius hinc potitur regno, post quem Nero factus,

Vltimus Aeneadum. Post hunc tres, nec tribus annis

Galba senex frustra socio confusus inertis, Mollis Otho, infami per luxum degener ævo, Nec regno dignus, nec morte Vitellianus, ut vir, His decimus fateq; accitus Vespasianus, Et Titus aperiẽ salix brevis erat: secutus Frater quẽ calvũ dixit, sua Roma Neronẽ.

Nunc & pradios & regni sorte sequentes Expediam, series quos tenet imp. vij.

Sed brevis ius regni, sola trieteride gestum. Claudius irrisa pradiato in tempor: vita

In regno specimen pradii imperij. (regni Umbra tamen brevis imperij, quia premia Sæpè indignus adi, non nisi dignus habes.

Quin & procedente etate, & die ipso invdiam hominis Regij mitigante, apertè regios titulos n legibus & rescriptis Imperatores posterioris ævi præ se tulerunt, quemadmodum regiam vestem vocat Xiphil. in Vitell. regiam adoptionem Capitol. in M. Anton. & Antoninus se nominat Dominum maris. in l. 9. ad l. Rhod. de iust. Honorius & Theodof. Regiam Majestatem & nomen Dominicum dicunt, in l. 1. & 2. ut nemo priv. Iustinian. reglem sen-

sum, l. ult. C. de ll. regale culmen, l. bene à Zeno 3. C. de quad. præs. regis urbem. l. un. C. de rapt.

Kkkkk 2

Virg.

28. Ex rescriptis ipsorum Imperatorum.

Item in Terras. De Iul. Cæs. De Claud. De Vitellio.

24. Ex Dion.

25. Ex Xiphil.

26. Ex aliu histo. rica.

Virg. Et notum est nomen regis legis, quam dubium non est sic dictam, quod Imperatoribus regiam potestatem attribuent. Quin & Ius Canonicum citra controversiam regium accipit pro Imperatorio, *c. con Senior. dist. 8. c. aug. sumt. dist. 96. c. Solita. de major. & obed. perinde ut consuetudines Feudales. c. 1. §. & quia. De his, qui feud. dar. c. 2. de pace ren. cap. 1. de lege Comr. & Sancti patres, libellis suis cum Imperatorio non dubitarunt & regium nomen præscribere, prout patet ex Nazianz. orat. 1. in Iul. Athan. in Epist. ad solit. Vir. agent. Ambros. lib. 5. Ep. 33. Hilar. in libb. ad Ierf. Maxent. & Hieron. in cap. 22. Math. & Vir. Hilar. ad eum, si aliorum testimoniis captandum foret, regiam potestatem Imperatoribus detrahare nemo posset, nisi qui uno stylo tot Consularium & fide dignorum virorum assertionem perfodere, & sibi in omnem antiquitatem censuram arrogare vellet. Budæus certè ad l. Princeps. de ll. Imperij Romani formam redigit ad quintum genus regni, ab Arist. lib. 3. Polit. c. 10. propositum, quod ipse *κυβερταίειαν* vocat, nos absolutum regnum esse & legibus solutum supra demonstravimus.*

30. Quod, an ita se habeat, si quis ambigere perrexit, eum deducemus ad legem Regiam, eiusq; autoritate, quod propositum nobis est, luce meridiana clarius evinceamus. Legem Regiam vocat Ulpian. in l. 1. in pr. de cons. sit. princ. & huius imitatione Iustin. §. Sed & quod principis. 6. Inst. de jur. nat. gent. l. 1. §. sed in hoc 7. C. de Ser. jur. enucl. §. Et nemo. de concept. ff. qua de imperio Principis lata est. Theophilus vertit, non *κυβερταίειαν*, sed *βίβιον νόμον*. Alciatus male & sine probabili conjectura mavult legere legem Rheniam. Paulus in l. apud eum 4. de munusib. citat nomine legis Augusti, quia principis solemnitate manumissionis solutus dicitur, & Iustinianus ipse præilegium Augustum in l. un. §. Hac autem 14. C. de cad. toll. quando in caducis fisco vindicandis se negat exerciturum Augustum privilegium, sed quod communiter omnibus profuit, privatæ utilitati telaurum. Cremutius in Apologia pro commentariis suis eandem videtur intelligere per legem Majestatis, quam dicit Tiberium principem & principis parentem complexi, lib. 4. Ann. Tacit. n. 5.

31. Quomodo nominetur.

Appositè Alexander Severus nominat legem Imperij, l. ex imperfecto. 3. C. de testam. eò quod imperium ea firmatū sit, nec alium regis suæ potestati, qua omnes ante se leges corrigi, supplet, aut ratas habet. d. r. de concept. ff. colorem præterit Iustinianus, quam, quod hac lege consensu Senatus populiq; jus illud acquisiverit. Quæ si vera sunt, nec legitima Imperatoribus competit potestas, nisi ex traditione legis Regis, de sententia Iustiniani, omninò oportet nos credere, non sub Vespasiano, ut reliquæ cujusdam legis ex tabularum fragmentis nuper erutz, persuadere videntur, sed sub Augusto primum natam esse legem, de qua agimus. Vacum. de Vacum. Cobar. c. 1. 99. præf. Equinar. Baro. in l. princeps. de ll. Corraf. l. 6. Misc. c. 8. Borcholt. ad §. Constat. Inst. de jur. nat. gent. Barclaj. l. 3. contr. Monarchom. c. 4. Math. Steph. 2. de juris. d. c. 1. n. 72. Alias enim injusti possessores fuissent tam Augustus, quam Tiberius & cæteri regnaticis domus successores, nec leges volenti populo novas ferre jure potuissent. Quod si per legem Majestatis Cremutus intelligit hanc Regiam, conceptis verbis refert ejus originem ad Augustum, quod & titulus Augusti legi additus innuit, & apparet ex eo, quod Iustinianus ex longa antiquitate ejus originem acceriat, d. §. Et nemo 8. de concept. ff. legem antiquam nominans. Pomponius verò apertius in l. 2. §. Notissimè 11. de Orig. jur. eo tempore, quo necesse fuit, Reip. per unum Consuli, constituto principe jus illi datum asseverat, ut, quod constituisset ratum esset: de qua re sic Ammiannus l. 14. Vrb. Generabilis post superbas effertarum gentium cervices oppressas, latasq; leges, fundamenta libertatis & reismacula sempiterna, velut frugi parens & prudens & dices Caesaribus, tanquam liberis suis, rependa patri monij jura commisit. Aurelius Arcadius, regementa Reip. ad Imperat. perpetuos translata, dicit, ut primum Imperatores constituti sunt & potestatem multæ sunt constituendorum præfectorum pratorij, quod certè ipsis ab initio licuit l. un. in pr. de off. præf. præf. Accedit, quod Tac. l. 4. hist. Vespasiano eadem decreta dicat, quæ cæteris principibus & in ipsis legis articulis plerunq; addit, ut fas sit & liceat. Vespasiano, quem admodum licuit Augusto, Tiberio, Claudio, &c. Anto. Aug. de ll. & Scri. de l. Re-

32. Quo tempore lata.

33. Sub Augusto.

gia. Fulg. *Vrsm. in not.* Omnem verò scrupulum eximit unus Dion. *lib. 13.* & ejus relationi subscribens Xiphil. *in August.* quando Imperatores, ait, sibi usurpasse, quod antea civium Romanorum datum fuit nemini, ut soluti essent legibus. *ἄλλοι δὲ τῶν νόμων, ὡς ἀπὸ τῆς λατινικῆς ῥήματι λέγει. τὰ τ' ἴσιν, ἰλιυθεοὶ ἀπὸ πάσης ἀσφαλείας νομίσις εἰσι, καὶ εἰδὲν τῶν γυμνασίων ἐν χρόνῳ.* hoc est, *liberi sunt ab omni legum necessitate, nec eis, quæ scriptæ sunt, subjiciuntur.* Paulò post hoc privilegium à Senatu Augusto confirmatum fuisse subdit, *ut vetera jus juris, & absoluta potestatis, iam respectu sui ipsius, quam legum, omnia, quacunque vellet, faceret, quacunque, vellet, non faceret.* Et quamquam legibus solutum esse & potestas leges abrogandi & Republicam pro arbitrio ordinandi, diversa sunt, sicut Pompejus legum vinculis lege Gabinia exolutus, nec ob id Dominus Reipublicæ constitutus fuit, tamen posterius consequitur ad prius, & non tantum Pomponius *d. §. 11.* constituto principi jus condendi & abrogandi leges concessum confitetur, sed Iustinianus, testis omni exceptione major, imprimis apud eos, qui juris civilis scientiam proficiunt, ex sententia Ulpian. *d. l. 1. de Const. pr.* per legem Regiam populum concessisse principum *omne imperium suum, & omnem potestatem, quam habuerit, §. 6. Inst. de jur. nat. gent. l. 1. §. 7. C. de vet. jur. encl. & §. Et nemo d. de concept. ff.* ait: *Cum lege antiqua, qua Regia nuncupabatur, omne jus, omnisque, potestas populi Rom. in Imperatoriâ translata sunt potestatem, nos vero sanctionem omnem modo didimus in alias atque, alias conditionum partes, sed totam nostram esse volumus, quid possit antiqui, ad nostras legibus abrogare?* Vides, quod ex hac lege Imperator sibi soli attribuat omnem & summam potestatem in legibus & per. in totam Remp. ideoque, per eandem factus sit Monarcha, quandoquidem nec factorum cuiquam ratione reddere, nec legum imperio obligatus erat, sed arbitrio suo, loco legis utebatur, sive de ferendis & corrigendis legibus, Scitis & plebiscitis ageretur, sive de iudiciis peragendis, sive creandis novis magistratibus & subrogandis veteribus, & quæ præterea ad jura Majestatis pertinent, ut spectatim paulò post subjiciemus.

Nam quod ex Ictis nonnulli vim legis Re-

giæ coarctent ad solemnia tantum, eò quod Alexander Imp. lege imperii solemnibus juris solum Imperatorem dicat, *l. 4. C. de testam.* & Paulus *d. l. apud eum 14. in fi. de manum.* formulis vindictæ neget astringendam voluntatem Imperatoris, *Donell. l. comm. 17. in pr. Corraf. 2. Misf. c. 24. 25. Vaug. lib. 1. Contr. c. 26.* id præterquam quod ex d. ll. non probetur. Iustiniani & Dionis aliorumque, quos paulò ante laudavi, verbis è diametro repugnat. Nà Paulus tacite colligit à majori ad minus. Si enim lex Augusti absolvit ab omnib. legibus, ut ait Ulpia. *in l. Princeps 31. de ll. & ipse Iustin. §. ult. in fi. Inst. Quib. mod. test. infirm.* multò magis solvet à solemnib. manumissionis. Alexandri verò constituto nõ habet additè vocabulum; *duntaxat,* quasi à solemnibus tantum solutus esset princeps. Solutio verò à solemnibus, non illigat cæteris legibus, cum idem, qui hic dicitur solutus solemnibus, alibi dicitur ex ejusdè Alexandri antecessorum sententia, legibus ipsis solutus: *d. §. ult. Inst. quibus modis test. inf.* ne in solemnibus juis interpretandis subtilius verser, & ex antithesi demonstrare, quod per solemnia juris, ipse leges accipiuntur.

Sunt, qui regis legis generalitate ex eo infringere laborent, quod princeps non sit solutus l. Falcidia *l. 4. C. ad l. Falcid.* nec lege Glia, *l. Papinianus 8. §. Si Imp. 2. de iust. testam.* aut quod Augustus gratiam legis Voconiz in ænatu exoraverit, ut liceret sibi Liviam ex triente hæredè scribere, *Xiphil. in Aug. in fn.* quasi non idem Augustus ejusdè legis gratiam aliis sæpe fecisset. *Dion. lib. 50.* & multas alias leges autoritate sua subvertisset, nedum ut coactus fuerit huic unicæ cedere. Annon in eodè testamento Tiberium scripserat, hæredè imperii sine venia Senatus? At quantum plus est, jus Reip. invito populo præteripere, quàm contra legè hæredem instituere? Solent autem, qui glaucoma oculis objicere & nebulam stellis spargere candidis nituntur, in levissimis rebus curiosi esse, quæ sunt magni momèti, cù impetum rumpere. Sed de hoc Sophismate Imperatorum videbimus post Falcidiam verò & Glia non detestantur principes, partim, quod rationi naturali innitantur, cum se accomodare tenentur, partim, quod hæreditates adeant, non ut principes, sed ut privati. Sicut autem ficus privatus distinguitur ab ærario publico: ita de

36.
Contra eos, qui tenent Imperatorem solemnibus legum tantum esse solutum,

37.
An ab omnibus legibus solutus sit princeps.

Kkkkk 3 lega-

34.
Legem Reg. non tantum soluisse Imperatorem legibus.

35.
Sed & leges eius arbitrio subiecit.

legatis, quæ ut privatis relinquebantur, aliter judicandum, quàm de rebus ad majestatem imperii pertinentibus.

28. *Contra eos qui legem Regiam contrahunt ad solam Pap.*
Sunt deniq; qui legem Regiam ad unicam legem Papiam contrahant, *Stephan. in Stru- gam. in Epimerr. ad carmen. 34. Cujac. lib. 15. obs. cap. 30. Anton. Augustin. lib. de ll. c. ult. cò quod Ulpianus, ubi principem dicit solutum esse legibus, loquatur de lege Papiam in l. 31. de ll. quasi non in toto jure frequentissimum sit, ut particulares sæpe leges ex generalibus regulis firmentur, prout Barclai. ostendit lib. 3. contr. Monarch. c. 4. & à nobis quoque disputatum fuit, lib. 1. de jur. Maj. c. 3. num. 11.* Quin etiam Iustinianus Severi & Antonini rescripta citat, qui principem legibus solutum declamaverint, antequam Ulpianus id privilegium ad legem Papiam contraheret.

39. *Principem solutum fuisse ab omni lege.*
Omnibus verò his, & qui præter eos aliis effugiis vim legis regie eludere satagunt, ut qui caducariis tantum solutum Imperat. prædicant, eo quod sint odiosæ *ex l. quod principi. 56 de legat. 11. ubi Gothofr. C. ad l. 4. C. ad l. Falc. Cujac. d. obs. 36. opponimus clara historicorù & Istorum testimonia, quibus paulò post ex ipsis documenta subnectemus. Nam Dion & Xiphil. aperte testantur ab omni legi contractio- ne, fuisse Augustum cæterosq; principes lege Regia, liberatos. Pomponius & Ulpian. d. S. de orig. Jur. d. l. 1. in pr. de const. pr. ex ea attri- buunt illis potestatem cõstituendi juris, quicquid voluerit, qua Iustinianus, ita se usurum scribit, ut à nulla antiquitate prohiberi possit, sive corrigere, sive abrogare, sive retinere leges velit. d. S. S. de concepi. ff. Arcadius in d. l. de off. præf. prator. inde deducit facultatem constituendi summum magistratum, tanta auctoritate, ut ne provocari quidem ab eo fas fuerit. Quod si summa potestas in Rep. quæ consistit in legibus ferendis, & mandandis magistratibus Imperatori ex lege regia delata fuit, qui denegari possunt jura minutiora & sub his contenta? Nam quod ad tertium jus attinet, vid. jus belli & armorum, ab eo ita arcuit Augustus Senatam, ut non nisi provincias, bello vacuas, illi regendas committeret, cæteras verò ad se sub specie laboris & periculi trahendo, exercitus omnes & vim armorum sibi soli vindicaret. Tiberius Iunium Gallionem Senatorem, qui in Senatu censuerat,*

40. *Es hinc habuisse alia M. septatis iura.*

ut prætoriani actis stipendiis, jus apiscerentur in quatuordecim ordinibus sedendi, violenter increpuit, velut coram rogatus, quid illi cum multis? quos neque dicta Imperatoris, neque præmia, nisi ab Imperatore accipere par esset, &c. Tacit. 4. Annal. in princ. Nero in oratione sua inaugurali, quam Seneca præscripserat, negotia remittit ad Senatam, sibi ait mandatos exercitus cura fore, Tacit. 13. Annal. in pr. perinde ut Tiberius ad Senatam scripserat: *Hanc curam sustinet princeps, quo pacto provinciarum copia tutas præbet res quæ privatas, quæ publicas. Tacit. 3. Annal.* Nec enim in Senatus P. Q. sed Imperatoris nomen Sacramentum dabant exercitus, & cum odio Galbæ semel jurassent in fidem S. P. Q. R. quasi repentina poenitentia ducti, nec expectantes, donec à Senatu populo juberentur, aut Sacramento exolverentur, Othoni Sacramentum reddiderunt. *Plutarch. in Galb. num. 6.* Quid multis opus est, quando Ulpianus & Iustin. tã dilucidè, quod nos per ambages quærimus, pronuntiant, ut, nisi quis fungum pro cerebro nactus sit, contra niti verisimiliter non possit. Omnem enim potestatem, & omne imperium suum transfudit in Imperatorem asseverant. *d. l. 1. in pr. de const. princ. d. S. 6. Inst. de jur. nat. Iam verò Selt. præced. demonstratum à nobis fuit, penes populum hæsisse universam Majestatem, à maximis juribus usque ad minima. Nam si populus non habuit jura Majestatis, cui ea ascribemus, cum Resp. majestatem non magis carere queat, quam corpus animale capite, ut ostendit hoc exemplo Arist. 4. Polit. c. 4. Adde quod non solum populus, sed & Senatus peculiari decreto Augustum legum vinculis exemit, ne quis ad Senatam à populo se recipiat, quanquam populo Senatus quoque inclusus haberetur. *S. Lex est. Inst. de Jur. nat. gent. Gell. lib. 10. c. 20.* Cum jam populus unã & Senatus jus suum universum abdicarint in Imperatorem, consequens est, ut quã Majestatem, illi perdiderunt, Imperator nova lege acquisiverit, & quia Majestas & omnibus legibus absoluta est & omnibus aliis imperat, Imperatorẽ quoq; nullius imperio subiectum sed totius Reipub. Dominum cõstitutum esse. Si enim populus legis alicujus necessitati obnoxius fuit, quæro, quis illũ subjecit? Nam*

41. *In d. univer- sam in totam Resp. potestatem.*

CUM

cum legis virtus sit cogere pro imperio, l. legis
Sirtius 7. de ll. coactio vero arguat principium
 aliquid externum, ut docet *Arist.* 3. *Eth.* c. 1. nō
 potuit populus à se ipso leges accipere, cum
 nemo sibi legem dicere possit, à quo recede-
 re non liceat. l. si de re sua 51. de recept. arb. ur.
 l. ille à quo s. rempessis. ad Trebell. Quamvis
 enim in uno eodemque populo distingui pos-
 sint *Omnes & Singuli*, adeo, ut *Omnibus* tri-
 buatur imperium in *Singulos*: Tamen illa di-
 stinctio huc trahi nequit, ubi agitur de legi-
 bus, quæ *Vniuersos* obligant. Illis enim im-
 possibile est, constringi populum, nisi id fiat à
 superiore, quia leges sunt scita superioris, ut
 diximus *lib. 2. de iure Maj. c. 3. n. 1.* quibus nisi
 pareatur, pretium sit mori. Iusta verò coactio,
 nisi à superiori proficisci non potest. Quis ve-
 rò populo fuit superior in *Rep. Rom.* An non
 ex lege *xii. Tab. jus esse quicquid populus ex-
 tremum iussisset*, citat *Fabius Interrex* *Lib. li.*
7. & paulò post repetunt *Appius Claudius*
Centior & P. Sempronius tr. pl. *Lib. lib. 9. Cic.*
pro Balb. & lib. 2. de In Sen. Hort. in comm. 12.
tab. part. 2. leg. 2. Fac igitur successorum frui
 eodem jure, quo usus est in cuius locum suc-
 cessit, necessariò largieris Imperatori liberam
 à violentia legum in omnes *Reipubl.* partes
 potestatem, utq; quod ultimum illi placuerit,
 quod per *Epistolam & subscriptionem* statue-
 rit, vel cognoscens decreverit, vel de plano in-
 terlocutus sit, vel edicto præcepit, legis ac-
 quirat vigorem. *Plana hæc quidem sunt & cui-
 us obvia*, sed quibus tamen nō nihil ponderis
 accedet, ex lege *Comitiali*, qua *Dictatura* *Cæ-*
sari in perpetuum decreta fuit. *Dictaturam*
 verò nihil aliud fuisse, quam *paruum & ab-*
ruptum regnum, ex *Halyc. lib. 5.* supra ostendi-
 mus hoc *lib. c. 2. S. Et. uli.* quoniam cum *Sp. Me-*
lius affectata prodigalitate regnum affectaret,
T. Quintius Consul opus esse viro dicebat, *leg-*
um simulul excoluto, *Lib. l. b. 4.* & *Plutarch.*
Romanorum incogitantiam inculcat, quod ad
 summum magistratum, quia legum vi liber
 temporum necessitati, arbitrii accomi. odare
 posset, creandum ingruentibus. *Callis*, animum
 non appulerint. *Plur. n. Camill.* *Appius* contra
 seditiones plebis ad eundem provocat, à quo
 provocatio non fit *Lib. l. 2.* Solum id decet,
 quod precaria esset & ambulatona *Dictatoris*
 potestas, quæ duo cum *Dictaturæ Cæsar*is per-

petuæ detracta essent. *Erat illa*, inquit *Plur. in*
Cæs. n. 15. Ver. Tyrannus, cum ad potestatem ab-
 solutam accessisset perpetuas. *Augustus* qui-
 dem oblatu *Dictatoris* tanquam odiosum no-
 men nō accepit, sed, ut addit *Dion. lib. 54. hono-*
re atq; autoritate, *Dictatores omnes ante* *Sit-*
ius igitur idem, sub nomine principis obti-
 nuit, quod *Cæsar* sub nomine *Dictatoris*, nec
 ad regiam aut absolutam potestatem quic-
 quam illi defuit, præter usum, in mera ejus
 voluntate consistentem.

Si enim imperium *Monarchiarum* censui
 exemtum, aut ad *Aristocratiam* referendum
 est, aut ad *Democratiam*, quemadmodum
 principatum in hunc sensum definivit *Bodi-*
nius, quod sit *Aristocratia* vel *Democratia*, cū
 præminencia unius: aut quandoquidem mi-
 xtam quoque *Reipubl.* agnoscimus, temp-
 randum erit vel ex duabus, vel tribus formis
 simplicibus, quorum nihil factum fuit, fieri ve
 potuit, postquam omnis potestas transiit ad
 unum. Nam quod *Xiphil ipse in August. in*
fin. attexit. Augustum regnum cum Repub. per-
mississe, libertate concessisse, sed, ita ornasse
& cives securus reddidisse, ut populi temerita-
te, & Tyrannorum injuriis lib. 1. at. simul in mo-
derata libertate atq; regno quæta & securam
Sitiam agerent, reverendiq; sine periculo, &
absq; ulla seditione Reipubl. obtineret, in eo con-
 fundit administrationem cum forma *Reipub.*
 quem errorem in *pr. Sect. 1.* rejecimus, nec fa-
 tis appositè mixturæ asserbit, quod cuius sim-
 plici regno propriū est. Tacitus vero exactius,
 cum *Tiberius* *Reip.* in tres partes secussisset,
Urbem cū *Italia*, *Exercitus* & reliquas provin-
 cias, earumq; unā suæ tutelæ peteret, reliquas
Senatui impertiretur, responsum esse ab *Asi-*
nio Gallo in *Senatu* refert, non esse divisione
 laceranda, quæ separari nequiverint. *Vnum esse*
Reipubl. corpus, atque unius animo regendum.
Depræcatus quippe erat *Tiberius*, ne in civi-
 tate, tot illis tribus *Sitias* submixta, ad unum o-
 mnia deferrent, plures facilius munia *Reip.* so-
 ciatu laboribus exemtuos: se in partem cura-
 rum ab *Augusto* vocatum, experiendo didicisse,
 quam arduum, quam subiectum fortuna, cum-
 bera regendi onus. Quod si *Augustus* cuncta re-
 xit, si nec postea *Reipubl.* dividi potuit, ut ait
Dion. l. 25. Sed *Tiberius* regendis cuncta onus su-
 bi imponi adeo simulanter passus est, non ut

44-
 Imperium
 non fuisse
 mixtum.

45-
 Nihil restat
 Senatui nisi
 Populo.

42.
 Populum in
 Republ. libera
 solutum fuisse
 legibus.

43.
 Aliunde pro-
 batur absolu-
 ta potestas
 Imperatorum

fateretur suscipi à se imperium, sed ut negare & rogari desineret, nec obscurè ad se omnia revocavit, postquam æmulum regni Germanicum Piso, non sine assensu Imperatoris, è medio sustulerat, quid deniq; relinquì potuit populo, quid Senatui? *Si omnia permissa sunt principi, quid erit Des* ait Tertull. *in libr. de Idol.* A Cæsare populum has voces, auditas edidit T. Amprius: *Nihil esse Remp. amplius appellatorem modò, sine corpore ac specie: Syllam nescisse literas, qui Dictaturam deposuerit. Debere homines consideratius jam loqui secum, ac pro legib. habere, qua dicitur. Suet. in Jul. Cæs. c. 77.* Labeonemq; taxat Atteius Capito, quod illum agitaverit libertas quædam nimia ad vecors usque eò, ut D. Augusto jam principe ac Rempub. obsistere, ratum tamen pensumque nihil haberet nisi quod justum sanctumq; esse in Romanis antiquitatibus legisset, *Gell. 13. c. 12.*

46.
De potestate
populi.

Ac populo quidem malè cessit intempestivus favor, quo in Cæsarem omnes honores congerere properavit, quandoquidem universam libertatem, quam tot annos cõtra tot cordatos viros, Martios, Quintios, Fabios, Claudios, contra universum Senatum, contra ipsam L. Syllæ Tyrannicam Dictaturam mordicus propugnarat, unius agrarii & agrarii doni parvo pretio vendidit. Usque adeò enim partim triumvirorum proscriptionibus, partim fraude Augusti & præcipuè dolorum artificis Tiberii decrevit, ut Tacit. 1. *Ann. 11. n. 4. in fin.* ad eum usq; diem, quo Tiberius comitia transfudit ad patres, *paucis tantum studiis tribuum, postrema arbitrio principis facta scribar.* Sub Augusto, licet comitia adhuc veteri ritu agerentur, exiguum tamen populi potestatem fuisse testatur Dion, ubi enarrat seditionem, quam populus excitavit absente Augusto in Sicilia, cum de creandis Consulibus tribus non consensissent. Postquam verò comitia ex campo transferunt in curiam, quid tum reliquum mansit populo? Nisus quidem est Cæsar Calig. tentatò Comitiorum more, suffragia populo reddere, eò quod Senatum cane peius & angue odisset, *Suet. in C. Cal. c. 16.* sed brevitate regendi impedito, nec hoc efficere licuit nec Senatum internecina cæde extirpare, nec palatium, Antium aut Alexandriam transferre. Unde idem Tacit. *lib. 1. hist.*

Senatui & Equiti aliquam partem & curam Reipubl. ascribit, non item vulgò, & *lib. eod. in fin. aut: Communium curarum, aspers populo. In libro 2º dº 4. Ann. in pr. ubi proponit statum Reip. qualis fuerat sub Tiberio, antequam Germanici obitus mutationi in detentus occasionem aperiret, ex quo principatus æstimandus esset maximè sincerus, publica, inquit, negotia & privatorum maxima apud patres tractabantur, dabaturq; primorib. disferere: Sua Consulibus sua Prætoribus species. Minorum quoq; magistratuum exercitia potestas, legeq; si Majestatis quæstio eximeretur homo in usu. At frumenta & pecunia Velligales, cætera publicorum fructuum societatis equitum Rom. agitabantur. Plebi 2º nullam partem sive in iudiciis sive alius munitis publicis ascribit, quippe cuius potestatem translatio comitiorum penitus extinxerat. Nam cum populus semel à Senatu descivisset, propendentiq; patres in atrocem contra Agrippinam ac Neronem iussu Tiberii sententiam circumstiterat, do curam remoratus fuisset Imperator, repetitis adversum nepotè ac nurum probris, severo edicto plebem increpuit, usq; rebus posthac abstinere iussit, quæ nihil ad se attineret. Tac. 5. *Ann. in fin.* nec diu post cum gravitate annonæ pressa plebs in theatro quædam licetius affligitaret, quam solitum adversum Imperatorem incusavit magistratus patresq; quod non publica autoritate populum coercuissent. Ita castiganda plebs compositum sctum, præsa severitate, ait Tac. 6. *Ann. n. 3.* Rectè n. sanxit Diocletian. non esse Vanas populi voces audiendas l. *decurionum* 12. §. 1. C. de pen. postquàm imperium à populo transferat ad unum Imperatorè. Galba adeò putavit Imperatoria Majestate indignum esse facere aliquid coactum, ut Tigellinũ, qui Neronè ita informaverat, ut cæde dignus esset, & informatum postea prodiderat, quantumvis mille mortes meritum, impuam abire sineret, ne supplicium ejus importunè flagitanti populo indulsisse videretur. *Xiphil. in Galb.* quanquam Plutarchus impunitatè ejus imputat Iunio, mercede corrupto *in Galb. n. 5.* quem Tac. 1. *hist. T. Vinium* vocat. Tiberius quoq; nullis populi precibus evincti potuit, ut histriones propter quos in theatro populus ad discordiam venisset, ex exilio revocaret. *Suet. in Tib. c. 37.* Quod si toti populo jus ademptum fuit,*

47.
An populus
nullam potestatem
revertitur sub
Imperio.

48.
Tribunatus
potestatem
extincto.

fuit, multò magis defuit potestas tribunitia, quã ipsi Imperatores sibi diripuerant, unumque illud iudicium veteris libertatis edidit Vitellius, quod, cum prætor designatus, Priscus Helvidius, contra studium eius censuisset tribunos pl. in auxilium spretæ potestatis aduocaret. *Tacit. lib. 2. hist. in fin.* Tiberius verò apud quem, ut ait, *Tac. l. 3. An. rara popularitas*, ne quidem ad Senatum à tribunis pl. referri passus est. Nam cum Quintilianus trib. pl. de libro Sibyllæ, quem Caninius Gallus quindecim vir recipi inter cæteros eiusdè vatis ad patres retulisset, Sctum ea de re postulans, idque Senatus per discessionem fecisset, misit literas Cæsar modicè quidem tribunalum increpans, ignarum antiqui moris ob iuuentam, Gallo verò exprobrans, quod de relatione tribunum apud infrequentem Senatum egisset, *Tac. 6. Ann. n. 2.* Simul edictum Augusti repetiuit, ex quo de libris Sibyllinis iudicandum Quin & Thrasea, notæ sub Nerone constantiæ, Rusticum Arulenum, flagrantem iuvenem & cupidine laudis offerentem se intercessurum Scto, quod in caput Thraseæ coquebatur. (Erat enim tribunus plebis) cohibuit ne vana & reo non profutura, intercessori exitiosa inciperet *Tacit. 16. Ann. n. 7.* Sub Nerone, decreto patrum prohibiti Tribuni pl. jus prætorum & consulum præripere aut vocare ex Italia, cum quibus lege agi posset: Item. Ne quid intra domum pro potestate animadverterent, neve multam ab ijs dictã quæstores ærarij in publicas tabulas ante quatuor menses referrent, medio temporis contradicere liceret, deque eo consules statuerent. Antistius enim tribunus pleb. in modestos histrionum functores à prætore in vincula ductos dimitti iusserat, quæ causã Scti *Tac. 13. Ann.* Iulius Cæsar, Flavius & Marullum, tribunos pleb. quod lauream statutis suis detraxissent, Senatu & ab officio movit *Plus. in Caf. n. 16. Xshp. in Casa. n. 5.* evalescente jam tum sacrosanta potestate quandoquidem idem Cæsar Metellum tribunalum pl. qui argentum ex ærario depromere vetabat, his verbis repulit: *Si hac, qua nunc ago offendunt te, fuisse in presentia. Ferocia verba bellum non admittit. Vbi pueri facta arma deposuerunt, sunc ego populariter, Atq; hac dico, de jure meo remittens: Nam Et in Omnes alij, quos ex aduersarijs*

meis cepi, in arbitrio essis meo. Plutar. in Caf. n. 11. Ex eo provocationes, quæ lege Valeria definebant ad populum, cum Republ. transire cepèrunt ad Imperatores, quod certissimum signum est mutari status. D. n. Paulus quod iniusta timeret verbera cum civis Romanus esset, à Felice appellans, non tribunos sicut valida plebe & Republ. fieri solebat, sed Cæsa-rem inclamat *Alb. c. 25.* prout observat etiam *Horium. lib. 5. Antiq. Rom. t. depen.* Verè igitur dictum fuit ab Aristot. *4. Polit. c. 4.* Democratas, in quibus loco legum Dominetur libido Tribunalium pleb. in quasunque quidem mutationes facile patere, sed sæpissimè in Tyrannides degenerare. Nihil enim, quod pristinam Democratiæ libertatem redoleat, plebi relictum fuit, præter obsequij gloriam, & servile adulandi studium. Ideoque imperium, sub quo nullum popularis Republ. vestigium remansit, nec mixtum ex Democratia & regno, nec sincerè populare dici potest.

Senatui aliquanto largius indulserunt calidi Imperatores, quod bi promptius & penitius mutationem deprehenderent, plusq; haberent & virium & animi & auctoritatis ad Rempubl. repetendam, quemadmodum trepida consilia, post Cædem Caij, in Capitolio iniverant: nec dubitat Ioseph. *lib. 19. Antiq. c. 2.* quin obtinuisse, nisi dum illi diem ac noctem sententias disputando consumunt, exercitiis sine capite relictis, gloriam anticipandi reliquissent, Extracto etiam ex laubulis Claudio, & cespitem jam conscendenti tribunos pl. obviam miserunt, qui maderent, ne quid ejusmodi committeret, atque vellet sub imperio Senatus populique Rom. & legum auctoritate vivere. Facilius denique erat inter paucos dominari, ubi præmiis & spe divitum magistratum ad serviles adulationes invitari faventes, & si qui dissentirent, pœnarum acerbitate à novandi studio deterteri poterant. Huic fini Tiberius Senatu comitia tradidit, ex auctorato populo, sub specie honoris, revera, ut ex liberis Senatoribus mancipia adulationum ex publico consilio curiam iudiciorum, ex parte honorificentissimã Reipubl. mercenarios faceret magistratus. Nec funestius Senatui domum ferri potuisset, quam cum iudiciorum particeps fieret & de rebus majoris momenti decernendi potestatem acciperet. *Quam*

49.
Provocatione
ereptam po-
pulo.

50.
Vtrum ali-
quid Iurium
Majestati
transfere
natus.

51.
Cur plus in-
dulserint
Imp. Sona-
turi quã plebs

ret. Quam enim invidiam facilius sustinuisset univertus populus, cum improbi Imperatores in Senatum, prout quisq; vel liberius veriusve locutus esset vel infelicioni parti incautè adhaesisset, eò audacius effundebant, quò minori cum infamia & periculo per paucorum culpam grassari poterant, quam populum univertum ad Gemonias trahere. Cajum quidem in theatro optasse, populo faventi aduersus studium suum unam cervicem Sueton. narrat, in *Caj. c. 30.* ultra vota tamen progressus non est. At qui Senatui edixit, se neque *seruicem*, neque principem amplius fore, *Sueton. quinquam Senatorum sibi ex Gallica expeditione redennis occurrere, Sueton. c. 49.* Causam aperit Dion, quòd ridiculam expeditionem Senatores diuinitus laudibus prosequi ei uerbescerent, nec tamen tacere auderent. *Nam qui factum periclitum suum summis laudibus extollit, eius magnos honores tribuit, id iudicari quodammodo & traducere videtur. Xiphil. n. 5.* Qui verò tam seruiliter habiti, tam omni libertate agendi nudati fuerunt, an illis Majestatis ullam partem tribuere possis? Cajus lautiore conuiuio effusus subitò in cachinnos, *Coff. qui juxta cubabant, blande quarentibus, quidnam rideret, Quid, inquit, nisi uno meo nutu iugulari utrumq; Vestrum statim posse. Suet. in Cal. c. 32.* Iisdem oblitis de natali suo edicere abrogavit magistratum *sunt q;*, ut ait Sueton. *c. 26. per triduum sine summa potestate Resp.* An verò tu summam potestatem appellaveris, cui tam viliter unius arbitrium leges imposuit, cui nihil reliquum fuit, nisi quod esset precarium usque ad animam ipsam? Etenim Iulius Cæsar, ut ostenderet, summam illam potestatem quam ludibrio haberet, mortuo Maximo Consule, in diem unam magistratus reliquam Consulem creavit caninium Rebilum, ad quem de more salutandum & prosequendum multis contendentibus, Cicero, *Maturemus, inquit, priusquam ille abeat magistratu. Plut. in Cæs. n. 15. Dion. lib. 43. Cic. lib. 7. Epist. 30. Macrobi. lib. 3. Saturn. sap. 23.* Vitellius postea, cum Cæcinae abfenti, quod ad Vespasianum defecisset, consularum ademisisset, non defuit, inquit Tacit. *lib. 3. hist. n. 7. qui unum Consularis dicitur in n. in locum Cæcinae supererat) magno cum irrisu accipientis, tributisq; oblaudretur. Pridie Calend. Novemb. Rojans Regu-*

lus inuit ejura Suet. Annotabant periti non quã antea non abrogato magistratu, neq; lege lata, alium susceptum. Nam consul uno die antefuerat Caninius Rebilus. C. Cæsare Dictatore, cum belli cæciliis premis festinarentur. Claudius tamen etiam reliquum præturæ diè in Epitium Marcellum contulit, cum Silanus prætor Senatu moveretur, magistratq; ejurare adigeretur *Tac. 12. An. in pr.* Senatoria n. dignitas, magistratuum honores, & provinciæ, an nò fuerit pura puta donata Imperatoribus: Iul. Cæsar Senatui supplevit, patritios allegit, prætorum, ædilitium, quæstorum, minorum etiam magistratuum numerum ampliavit, nudatos opere Censorio, aut sententia judicũ de ambitu condemnatos restituit. Comitium cum populo partitus est, ut exceptis Consulatus competitoribus de cætero numero Candidatorum, pro parte dimidia, quos populus vellet, pronuntiantur, pro parte altera, quos ipse dedisset. Reverà autem utrumq; sibi arrogavit, quando libellis circum tribus missis, illum & illum commendabat, ut, inquit, *Vestro suffragio suam dignitatẽ teneant. Suet. in Cæs. c. 41.* Sunt n. & poterunt preces iusta, & de Antonio Octavioq; ita censet *Dion. l. 51. quod simulat. a causa libertatis cuncta ad dominandi cupiditatem traxerint.* Augustus quoties magistratum comitiis intercesset, tribus cum candidatis suis circumibat, supplicabatq; more solemni: ferebat & ipse suffragium in tribu, ut uanis de populo *Sue. c. 56.* Faciebatautem hoc non alio fine, quam quo supra quotannis die certo emendicabat à populo, cavã manũ affes porrigentibus præbens. *Sue. c. 91. in fr.* Revera n. omnium magistratuum honores & officia, tanquã ex cornu copia à seipso dispensabat, ut tradit *Dion. l. 99. & Suet. c. 33. 77. & passim.* Tiberius verò ne specie quidè popularitatis servavit, revocatis comitiis è cæpo in curiam. Inter ea verò, quæ contra morè Augusti à Tiberio Senatui de novo concessa memorat *Suet. in Tib. c. 30.* non offert creationẽ Consulũ aut majorum magistratuum. Tacitus a. *l. 4. An. sua cuiq; parti munia, antequã Tyrannica dominatio inavalesceret, distribuens, Imperatorem dicit cohibuisse in adulacionem prolapsos patres, mandasseq; homines, mobilitatem majorum, claræ iudicem milite, illustres domus artes spectando, ut satis constaret, non alios potiores fuisse: Res etiam suas spectantissimè cuiq; quibusdam*

52. Quam contentum habebat Senatoris.

53. Consules & Prætores Diaboli ludibrio creati.

54. Comitium sub specie vane libertatis, fuisse in arbitrio Imperatoris.

55. Imperatorum constituisse Magistratum.

quibusdam ignotis, ex fama mandantes, semelq; adsumti tenebantur, prorsus sine modo, cum plersq; iisdem negotiis insenserent. Sic Germanico seipsum collegam Consulatus destinavit, Tacit. 2. Ann. Sic autor fuit Senatui, Virellio atque Veramo, & Servæo sacerdotia tribuendi, Fulcinio suffragium ad honores pollicitus, monuit, ne facundiam violentia præcipitaret, Tacit. 3. Ann. Sic Neronem è liberis Germanici commendavit Senatui, ut munere capeffendi viginti viratus solueretur & quinquentio maturius, quam per leges, Quæsturam peteret, postulavit. Addidit & pontificatum, quo primum die forum ingressus est, Tacit. 3. Ann. Hinc est, quod idem Tac. l. 4. Ann. scribit: Ad Consulatum non nisi per Sejanum aditum fuisse. Etiam si n. honores mandarentur in Curia, fiebant tamen omnia ad nutum & libitum principum, prout Apulejus intulit in Florid: iniquens: Honorum honos suus ad præturam vocat, & favor Cesarum ad Consulatum formatur. Nam cum Tiberius motam Africam incursum Tacfarinatis Senatum docuisset, proconsuleq; opus esse scriberet, gnaro militiæ, corpore valido & bello suffecturo, decretum à patribus, ut Cesar ipse legeret, cui mandata Africa foret. Tiberius, castigatis oblique patribus quod cuncta curam ad principem rejicerent, nihilominus duos nominavit, ex quibus proconsul legeretur, Tac. 3. Ann. Et ne ex consuetudine factorum jus ædificet, Dionis testimonio, quod proposuit, confirmatum reddam l. 58. Aliis longius aliis brevius tempus honoris constituebatur, idq; ipsi aliis corrabebatur, aliis prorogabatur. Nam etiam si quæ ad totum annum Consulatus creasset mox eo deposito, alii iterumq; alii subrogabatur. Eo modo consulatus ferè toto ejus imperii tempore habitus. Eorum Serò, qui ceteros magistratus peterent, electos, quos videbatur, in Senatui missis, alios ei commendando (idq; omnium suffragia auferrebat) alios petitionis, professionisq; & sortis permittens. Tunc ad populū plebèq; qui utroq; modo candidatus evant, magistratum propeffus, antiqui ritus causa, eius nunc etiam imago extat, designabuntur. De Cajo diximus supra, quod Cõsulibus imperiū abrogari, propterea, quod oblati esset de natali suo edicere: imò eo levitatis prorupit, ut Consulatum equo suo, cui Incitatio nomē erat, destinaret, nec dubium est, quin Cõsulē renuntiasset, si vixisset, ait

Diō. Certè Sacerdotij Collegam assumit eiq; singulis dieb. teneris & pretiosis avibus sacrificari voluit. Idē sacerdotia ditissimis quibusq; obtrusit & ejus honoris gratia à singulis exegit centū aureorum millia. Xiph. in Claud. in C. Cal. vir. fin. Claudius etiā se in Senatus fore potestate à principio promississet, Xiph. in Claud. in. pr. firmata in potestate cuncta legū & magistratuum munia in se trahens, ait Tac. l. 1. An. in pr. materiā prædandi patefecit, dū præmia honorū, instar publicæ mercis, proficitur. Cajus n. Silius consulatū à Messalina nactus erat tanquā mercedē fortiter præcti adulterij, Xiph. in Claud. n. 6. Dionysius Phæreū illi, qui decē tantū menses Tyrannidē exercuerat in Thessalō Tragicū vocabat Tyrannū, subitæ mutationi illi. At verò Consulū, prætorū, præfectorū, & quæque magistratuum personas, non secus ac si ludos agerent, in scenā producebant Imperatores: mox ubi tardius forte principi surtaxisset, liberiusve locuti fuisset, aut alius interim obrepisset, de voluptatib. principis melius meritis, foras excessū jubebantur, & aliis dare locū: nec insolenter Labeo fecit, qui oblatum ab Augusto Consulatum, acceptare noluit, quod suffectus esse nollet. l. 2. §. 47. Ex his Atejus. de Orig. Jur. Testatur enim L. 6. lib. 4. suffectorum Consulatum nomina in fastis præteriti solitos, quando, qui primū magistratum inierant, profcribebatur, postinde ac si toto anno in imperio fuissent, id quod nos de Papio notavimus. l. de Jur. Com. c. 1. Sect. 5. n. 18. ex Isid. 5. Ety. & Corn. Tacitum historicum in locum Virginij Rufi, quem quamvis imperij inhiantem, Nerva collegam selegerat Dion. in Nerō, Suffectum fuisse notavit Lips. in ejus Vita. Post illud tempus, quo Cesar Caninus substituit Fabio, ait Dion. l. 43. pauci in Consulatu totū annum peregerunt, sed plurib. quidā aut mensibus aut diebus variis ex causis Coff. fuerunt. Sed & hoc tempore: (quo sc. vixit Dion sub Alex: Sev: ut ipse testatur. l. 46. & 55. vix est ut aliquis in Consulatu ultra duos menses sit. Omnes Serò pari munere funguntur, nisi quod annorum tempora a primis Consulibus numerantur. Idem repetit lib. 48. de Neron. aucti Consulatum in Serios plerumq; menses dedit: defunctoq; circa Calendar. Ianuar. altero ex Consulibus meminem substituit improbens exemplum, Sicut Caninus Robiliū uno die Consulit. Commodus

58.
Claudii.59.
Consuler plures suffectos fuisse in annū unum, arbitrio Princip.56.
Exemplo Tiberii.57.
Cai Caligula.

unum annum in viginti quinque Consulibus divisit, officia. & Provincias pro arbitrio suo venales habens *Lamprid. in Comm.* Ex quibus omnibus luce meridiana clarius patet, Imperatores & mandasse supremos magistratus, & in eos jus summum exercuisse, quæ certè non minima particula Majestatis est. Inde etiam lex de ambitu cessare cepit, ut ait *Juvenal. Sat. 10.*

Lamprid. de quo suffragia nulli Vendimus.

60.
Magistratus
fuisse donum
Imperatorum

Causam assignat *Modestinus* veram & proposito nostro conformem: *Quia ad curam principis magistratuum creatio pertinet, non ad populi favorem l. un. in pr. ad l. Int. de ambit.* *Arcadius Aurel. præfectorio originæ.* Inde accessit, quod imperator cum regimæntis Reipubl. accepit potestatem constituendi sibi præfectum, ad eum modum, quo Dictator dicebat magistrum militum *l. un. in pr. de offic. præf. prætor.* Commodus postea quo minus timenda esset tanta potentia, numerum geminavit & pro uno duos præfectos, mutuo metu sese cohibitueros, creavit. *Herod. in Comm.*

Sed quia cum hoc capite Majestatis cohereret alterum, quod in Iurisdictione summa & provocatione consistit in eo tantò accuratus considerandum est, quantum plura *Tiberius* Senatui, quoad judicia indulgisse videtur. Nã & *Augustus* forte quindecim Senatores adhibebat in consilium, cum quibus jus reddebat. *Quoniam Senatus per se judicabat, ut antea, dabatque responsa quorundam regum & populi legatis. Xiphil. in August. n. 13.* *Tiberius*, quo usque Germanicus vivebat, principatum obtinebat æquè modeste & moderate. Pauca enim faciebat ex se, vel nihil potius, sed de minimis quibusque rebus referebat ad Senatui, cum eoque communicabat omnia, & consiliarios, ut *Augustus* consueverat, capiebat, cumque suam ipse sententiam dixisset, non modo dabat potestatem omnibus, ut contra se dicerent, sed etiam factis sæpè numero decretis in contrarium, æquo animo ferebat *Dion. lib. 55.* Cum Sctum per discessionem forte fieret, transcurrentem cum in alteram partem, in qua pauciores erant, secutus est *ne mo. Sueton. in Tiber. c. 31.* Magistratus habebat in honore, non aliter atque stante *Repub.*

61.
Senatus potestatis in iudicio

assurgebatque Consulibus: atque quoties iis cœnam dabat, ingrediens: et ad fores procedebat obviam, & comitabatur abeuntes *Xiph. in Tib. n. 2.* Legatos ex Africa patiebatur adire Consules, de se ipso querentes. *Suet. d. c. 31.* Provinciarum postulata rejiciebat ad disquisitionem patrum *Tac. 3. Ann. n. 10.* Senatui inceptabat, quod cuncta curarum ad principem traherent, *Tacit. ibid. n. 6.* & in summa, ut supra dixi ex *Suet. c. 30. neq. tam parvum quisquam, neq. tam magnam publicis præconiis que negatij eras, de quo non ad P. C. referretur.* Equidem *L. Sylla* Dictatoria majestate plures pertulit leges, plures addidit *Julius Cæsar*, nec parciorem eo genere fuit *Augustus*. *Caij* quoque & *Claudij* edicta per multa prostant, sed sub *Tiberio* nihil legitur, nisi Sctæ & decreta patrum: Semel ab eo in Senatu mentionem legis tactam invenio, quando, ommissa aut inter paucos retenta confarrendi consuetudine, nec invento, quæ flamen *Dialis* in locum *Servij Maluginensis* futrogari potuisset, mendandum esse dicit *Senatus decreto aut lege, ad exemplum Augusti, qui ex horrida antiquitate non pauca ad præsentem statum flexisset. Tac. 4. Ann. n. 3.* Sctò vero Mathematici & Magi pulsi Italia amoti in *Bardianum* Iudaici, Aegyptique cultus *Tac. 2. Ann. n. 5.* & 12. historionibusque indictum exilium. *Tac. 4. Ann. n. 3.* Sctò coercita libido formæmarum, cautumque ne quæstura corpore faceret, cui *avus*, aut pater, aut maritus *Eques Rom.* fuisset. *Tacit. 2. Ann. in fin.* Sctò repurgata sunt *asylæ*, inspectis cunctisque antiquitate, jure & autore. *Tac. 3. Ann. n. 10.* Sctò cautum, ne quis gladiatorum munus ederet, cui minor quadringentorum millium res, neve amphitheatrum imponeretur, nisi solo summatitis spectata, cum *Atilio* quinquaginta, ut scribit *Tacit.* aut ut *Sueton.* & *Oros.* Viginti hominum millia sua incuria neci dedisset. *Tacit. 4. Ann. n. 10.* ut cætera præteream, quæ in honore principis, aut ex ejus arbitrio, contra impietatis reos pleno Senatu decreta sunt. *Caius*, etiam si patris *Equestri* ordini intensissimus esset: popularis tamen videri voluit, publicatis rationibus imperij, quæ *Augustus* semel, cum *Reipub.* abdicari nem fingeret, proposuerat, *Xiphil. in Aug. & Sueton. in Aug. c. 28.* sed *Tiberius* omiserat. Magistratibus quoque libe-

62.
Indulgentia
Tiberio in Senatu

63.
Sctorum sub
Tiberio Ant
toribus.

64.
Quid Claudi-
us Senatus
indulserit.

ram iurisdictionem concessit & sine pro-
vocatione. *Sueton. in Calig. n. 16.* Claudius nemi-
nem exulum. nisi ex Senatus autoritate, resti-
tuit. Vt sibi in curiam praefectum praetorij tri-
bunosque militum secum inducere liceret,
utque rata essent, quae Procuratores sui judi-
cando statuerent, precario exegit. Ius munda-
narum in privata praedia à Consulibus petiit:
cogitationibus magistratum, ut unus è con-
siliarijs frequenter interfuit. Eosdem specta-
cula edentes surgens & ipse cum caetera turba
voce ac manu veneratus est. Tribunis pl. ade-
untibus se pro tribunali, excusavit, quod pro-
pter angustias, non posset eos audire, nisi stan-
tes. *Sueton. in Claud. n. 12.* Nero praeterea san-
xit, ut omnes appellationes à Iudicibus ad Sen-
atum fierent. *Suet. in Ner. c. 17. in fin.* Ita e-
nim Seneca vocem ejus formaverat: *Non se
negotiorum omnium iudicem fore, ut clisitis an-
tra unam domum accusatoribus & reis pau-
corum potentia grassaretur. Temeris antiqua
munis senatus. Consulum tribunalibus Italica
& publica provincia assisteret. Illi patrum a-
datum praebent, se mandatis exercitiibus con-
sulturum. Nec defuit fides, ait Facit. libr. 13.
Ann. in pr. Mulcaq, arbitrio Senatus constituta
sunt. Ne quis ad causam orandam mercede
aut donis emeretur: Ne desponsis quidem
questoribus edendis gladiatoribus necessitas esset.
Quod quidem, adversante Agrippina, tanquam
acta Claudij subverterentur obtinere patres.*
Otho verò, increpans milites, qui in Cœnaculum
imperu facto Senatu extrema intermi-
nati fuerant, his laudibus ornat Senatum: *Caput
imperij & decora omnium provinciarum
ad penam vocare, ne hercle illi, quos cum ma-
ximè Vitellius in nos ciet Germani audiant.
Vlline Italia alumni. & Romanae cretae juven-
sus, ad sanguinem, & cadē deposcerent ordi-
nem, cujus splendore & gloria, sardes & ob-
scuritatem Vitellianarum partium perstringi-
mus. Nationes aliquas occupat. Qui Vitellius i-
maginem quorundam exercitus habet: Senatus
nobiscum est. Sic fit, ut hinc Resp. inde hostes
Resp. constituerint.* ait Tac. lib. 1. hist. circa fin.

Speciosa hæc apparent, & primo ingruitu Sen-
atui bonam partem Majestatis spondere vi-
dentur: sed si penitus introspicias, vana in om-
nibus deprehendes simulacra, meros fucos
ludosq;. Nam licet publici Consilij, seu Sena-

tus autoritas propè ad Aristocratiam videatur
Remp. detrahère; Monarchiæ tamen non offi-
cit, quia ut *infra li. 4. c. de Senat. demonstrabi-
mus,* regnum probè sine Senatu constitui non
potest. *Regnum enim aut nomine tenus regnū
est, aut optime constituta Resp. ait Arist. 4. poli.
c. 2.* Qui vero de sua unius omnia agit sententia,
cum temerarium magis judicat Livijs,
quam prudentem, nedum ut sub unius arbitrio
civitas optimam sperare habeat Remp. Quod igitur
Tiberius fuerit in Senatu partem
saniozem vincere, quod Claudius sine autori-
tate Senatus non restituerit, quod Nero ne-
gaverit omnia ad se trahere negotia, Otto in-
gressus Senatum promiserit se gesturum im-
perium communi omnium arbitrio, quod Ner-
va, Trajanus & Antoninus juraverint Scito-
rum neminem ex libidine, ut prioribus Imper-
atoribus usu receptum fuerat, ad supplicium
trahere, quod Alexander Severus nullam con-
stitutionem ediderit, nisi viginti iuris peritis
probatam, necin re militari quicquam exor-
sus fuerit, nisi Ducum consilio prius explora-
to, quod denique Tacitus & Probus toti à
Senatu pependerit, in eo nihil fecerunt,
quod vel dignitati Monarchiæ detraheret,
quod vel perfectum quicunque Regem non
deceret.

Si enim Majestas hinc extrui posset, non so-
lum Senatu, sed & iuris peritis Alexandri & a-
micis Antonini tantundem tribuendam ef-
set, de quo Capitol. in Ant: Pro n. 3. *Neg. de
provincijs, neg. de ullis actibus quicquam con-
stituit, nisi quod prius ad amicos retulit, atq;
ex eorum sententia formas composuit.* Galba et-
iam è primoribus, prudentia atq; ætate præ-
stantibus, velut instar Senatus ad quos de ma-
jore re, quoties opus esse, referret, instituit.
*Suet. in Gal. c. 10. Ne Iuppiter quidem, ait Sen-
sine consilio fulmen missus, l. 2. de Ira & Romu-
lus, etiam si ut libitum erat, imperitaret, & re-
gia manu omnia gubernaret, quam primum
ad fundandam Remp. tantum virum para-
rat, ut earum non pœniteret, consilium pœ-
vit viribus adicere, lectis patribus referret.
Liv. l. 1. Ahasverus, quamvis plus quam regie
dominaretur, ut ostendit Barn. Briffon. lib. 1.
de rego Perf. cuncta tamen agebat de consilio
prudens, & quidem scribitur *Esther. c. 1.* Ne
in populari quidem Romanorum statu, sine*

67.
Senatus auto-
ritas non re-
pugnat Mo-
narchiæ.

65.
Quid Nero,

66.
Aut alii,

68.
Senatus opus
esse in omni
bene constituta
Republ.

autoritate aut præconsulto Senatus fas erat populum de ulla re consulere.

69. *Judicium sine appellatione non statim arquis Maieſtatem.*
 Quæ verò præterea Senatui quædam sine provocacione judicanda aut sancienda permissa fuerunt, ne ex eo quidem ullum sinceræ Maieſtatis veſtigium argui poteſt, quandoquidem uni M. Syllano ſocero Caij tantum tribuerit Tiberius, ut nollet ab eo provocari poſſe: Quod ſi eſſet provocatum, rurfum ei cognoscenda earundem rerum dabat. *Xiph. in Cajo. n. 2.* Claudius etiam libertos, quos rei familiaris præfecerat, ſibi ac legibus æquavit. Et sæpius audita vox principis, parem viam rerum habendâ à procuratoribus ſuis judicatarum, ac ſi ipſe ſtauiſſet. Ac ne fortuito prolapsus videretur, Senatus quoque Conſulto cautum plenius quam antea & uberius *Tac. 12. Ann. n. 13. in pr.* Augustus item appellationes urbanorum litigatorum Prætori urbano, at provincialiũ conſularibus viris delegavit, quos ſingulos cuiuſq; provinciæ negotiis præpoſuiſſet: *Suet. in Aug. c. 33.* Caligula omnibus omnino magiſtratus libera juriſdictionem & ſine ſui appellatione conceſſit. *Sue. in C. Cal. c. 16.* Si jam hinc ad aſſerendam Maieſtatem inferendum ſit, non tantum privatis hominibus & libertis & procuratoribus eam aſſerere cogemur, & præfectum ipſum prætorii, qui ſine appellatione judicabat. *l. un. C. de ſent. præf. præ. l. ult. §. 5. C. de temp. app.* Imperatori ex æquo videmus, nec non quocunq; alios judices, à quibus D. Marcus appellare vetabat, *l. 1. §. Interdum. A quibus appell. nom.* Sed & quia privilegium hoc acceperat præcarij, legibusq; & præſcripto ſuperioris ſententiam illigatam habebat, quia deniq; per præces Imperatori oblatas, judicij annullatio impetrari poterat, nulla inde Maieſtatem concludi poſſe, *in l. 2. de ju. Ma. c. 4. in pr.* oſtendimus, præcipuè, quod, quæ Senatus judicij permittentur, ad privata negotia maximam partem attinerent, nec ſtatim Reip. aut arcana imperij, in quibus dominatur Maieſtas, attingerent. *De his enim ait Dion., oportebat Tiberium ipſum reſpondere. Xiph. in Tib. n. 5. in fin.* Tetigerat Aſinius Gallus arcana imperij, cum cenſeret in Senatu, in quinquenniũ magiſtratum comitia habenda: atq; legionum legati, qui ante præturâ ea militia fungebantur, jam tum prætores deſtinarentur: princeps duodecim Candidatos in

70. *Nec in Senatu quædam Rom.*

7. *Senatum ha. diſcaſſe de reb. minoris momenti.*

annos ſingulos nominaret. Sed Tiberius, quâ altè hæc ſententia penetraret, non ignarus, favore in ſpeciem oratione, quaſi augetur poteſtas ejus, *Sine imperis tenuit*, & ne in ſententiam Galli iretur, prohibuit *Tac. 2. An. n. 5.* Dictum verò & illic fuit, *lib. 2. de jur. Maj. c. 2.* minora jura Maieſtatis, aut majorũ particulas, ſalva Maieſtate, abdicari poſſe, quia majus quid & excelfius à principe poſtulat, ut ait Tiber: cum literas poſceretur ab ædilibus ad cœrcendas proſuſas cupidines, *Quantulum illud eſt, de quo adiles admoneri? Quò, ſi cætera reſpicias in l. 6. habendum? At Hercule, memo reſert, quod Isalpa externa opis indiget, quod vita populi Rom. per incerta maris & tempeſtatum quotidie volat, ac niſi provinciæ arcum capia & dominis & ſervitiis & agris ſubveniant, noſtra ſc. nos memora, noſtraq; villa tuebuntur? Hanc curâ ſuſtinet princeps: hæc omiſſa, funditus & temp. trahet, reliqua ad magiſtratus, ad adiles, prætores, Conſules perent, quò laborum principis partem aliquam exonerent. Tac. l. 3. Ann.* Augustus legatis quidem audiendis & reſponſis dandis Senatorum unum atq; alterum deſtinaverat, ſed eò uſq; niſi negotij gravitas præſentiam principis exigeret, *Dion. l. 55.* Appellationes quoq; ad magiſtratus & Conſulares deſeri volebat, ſed de conſilio Mæcenas in cauſis gravioribus ipſe cognoscebat. *Dion. l. 52.* Sic occupatur, Senatus audiendis litibus, & componendis, earumque multitudine à Reip. cura callido commento, abſtrahatur, perinde ut Augustus, ſub ſpecie otij, provinciæ quietas Senatui reddebat, in quibus robur militare verſabatur, ſibi retinebat, non alio ſine, niſi ut otij amore & fuga periculorum Senatũ à regimine Reip. averteret, ſibiq; dominationè ſub ſpecie laborum firmaret. Equidè Sæta multa ſupra retuli, de Mathematicis, Iudæis, Miſtrion. Italia pellendis, de reprimendo luxu in veſtitu & conviviis, de gladiatorijs muneribus temperandis, de ingratis libertis in ſervitute revocandis de non reddendo mutuo iis, qui pupillis pecuniam elocaverint, ſed de corrigendis legibus, de bello & pace, de magiſtratum munij, & quæ præterea ad ſtatum imperij perſequent, verbũ nullum. Nec immerito, cum ageretur in Senatu, ut civitati Syracuſanorum egredi numerum edendis gladiatoribus finitum liceret, pueriles patrum

72. *Maiora ſine reſervaſſe Imp.*

73. *De quibus rebus ſtatuerit Senator.*

patrum curas quidam irrifit: *Cur n. si Remp. egere libertate Senatoria crederent, tam leuia conftarentur? quin de bello, aut pace, de Sectis galib. & legibus, quibusq; aliis Romana continetur, suaderent dissuaderentq;? An solum emendatione dignum, ne Syracusis spectacula largius ederetur? Cetera per omnes imperia partes perinde egregia, ac si no Nero de Thraſea regimē eorū teneret? Quasi summa diſimulatione transmitterentur, quanto magis inanimis abſtinentum? Tac. 13. An. n. 13.* Frequenter n. qui decipere pueros volunt, inania obiectant & jocularia, dum aurum interim eblandiuntur, & puleum donant, quod pallium recipiant, quoadmodū Xviros factorū ex plebe creatur patrij, ut cōſularum sibi solis illibatam retinerent *Liv. l. 6. in pr.* Quin & focordia Imperatorum ad Senatum & Magistratus officij Imperatorij partē aliq̄a defluere sivit, quā, qui Reip. studiosiores videri volebant, circa cōtroversia repetebant. Tiberius n. patres non semel increpuit, quod cuncta curarū ad principē reijcerent, *Tac. 3. An. n. 6. § 8.* & cū adhuc Cāpaniā pererraret, edicto monuit, ne quis quietē suā inſcrūperet, concursusq; oppidanorū disposito milite prohibuit. In Capreas paulo post se abdidit, solitudine inſulē maximē illectus, quoniā importuofum circa mare & vix modicis navigijs pauca subsidia neq; appulerit quisquam, nisi gnato castode. *Tac. 4. An. n. 11. in pr. Suet. in Tib. c. 40.* Imō Reip. curam usq; ad eō abiecit, ut postea non Decurias equitum unquam suppleri, non tribunos militum præfectosq; non provinciarum præſides ullos mutaverit: Hispaniam & Syriam per aliquot annos sine Cōſularibus legatis habuerit, Armeniam à Parthis occupati, Mæſiam à Dacis Sarmatiq; Gallias à Germanis vastari neglexerit, magno dedecore imperij, nec minore diſcrimine. *Sueton. c. 41.* Nero quoq; cum vividum animum in alia detorqueret, cælaret, & pingeret, cantus aut regimen eorum exerceret, & aliquando carminibus pangendis, malus poeta videri mallet, quam esse bonus Imperator, ad Senatū & magistratus coactus fuit curas publicas remittere, non quod eā Reip. partē suo jure sibi vendicare potuissent, sed quod derelictam à principe per ejus cōniventia, quamdiu is no repeteret, usurparent. Quod enim summæ Majestatis infallibile argumentū est, omnia acta. & consul-

ta Senatus hanc exceptionē innoxā habebant, si principi idē viſum fuisset. Quædam n. ad vitandā invidiā, propter rei dijudicandę difficultatē, quædam ad declinandam ſuſpitionē occupatæ Reip. per simulationē indulgebantur. Utrumq; autem fieri poteſt, citra præjudicium Majestatis, cum de jure suo ex indulgentiā cuivis cedere liceat, nec voluntarij actus in cōſuetudinē unquam aut legē coaleſcant, nisi arbitrio facientis neceſſitate inducat juſſus ejus, qui plus poteſt. Tullus Hoſt. Duū viros creavit, qui Horatio perduellionē judicarent, & ab eorum ſententia cōceſſit provocacionem ad populum. *Liv. l. 1. Italy. l. 3.* Senatus cauſam Fabiorum, qui contra Gallos, violato jure gentium pugnauerant, ad populum rejecit, ne, inquit *Liv. l. 5. penes ipſum eſſet culpa cladis forē Gallico bello accepta.* Eadem ratione permotus Tiberius Piſonem cauſam ſuam agere juſſit apud Senatum, ut ſuſpicionē ſubornati veneni ſeſe exolveret: *Tacit. lib. 3. Ann. n. 2.* & quanquam exercitus Cæſaris proprijerant, poſtulatam tamen Pannonicarum legionum ſenatuſ ſervanda cenſuit, quem neque gratiæ neque ſeveritati expertem haberi faſſet. Nec ſeſelit milites, qui contra oclamabant: *Noſ unum id planē, quod Imperator ſola militis commodum ad Senatum reijciat.* Eundem ergo Senatum *Conſulem dum quorū ſupplicia aut præſentia dicantur. An præmia ſub Dominis, penas ſine arbitrio eſſe? Tacit. lib. 1. Annal. num. 7.* Intelligebant enim, odia de induſtria ad Senatum reijci, quem admodum Cajus Caligul. cum legiones, quæ patrem Germanicum & ſe tunc infantem, quondam obſediſſent, contrucidare, aut poſtquam tam præcipiti cogitatione revocatus erat, decimarē velle perſeveraret, vi militum & caſtris extruſus, tandem acerbiter omnem deflexerat in Senatum, cui animadvertendos tantorum dedecorum rumores palam minabatur. *Suet. in Calig. c. 48.* Nero cædem inter Nucerinis Pompejanosq; colonos à Livineio Regulo ſeditione per ludos cōmiſſā ſenatuſ dejudicandū, Senatus Cōſulib. commiſit. *Tac. 14. An. n. 2.* Qui autem judicium declinat, & inferiori mandat, annorum potuiſſet ipſe poteſtatem eam pro autoritate exercere, quam alteri delegat? Florentini *An. 1207.* ceperunt litibus judicandis prætorum ex peregrinis accereſcere *Ricord. Maleſſ.*

75.
Potuiſſet
connuere ſu-
riſdictioni Se-
natus ſalva
Majeſtate.

74.

Imp. ſecor-
di conceſſiſſe
Senatus ſu-
dicandi mu-
nis.

76.

Judicia odioſa
ſolere etiam
peregrinos cō-
miſſi.

cap. 92

e. 99. *hifl. Flor.* quod imitatus est Doria in Rep. Genuensium, Doctorem unum cum duobus legatis extraneum constituens, qui maleficia cum Senatus consensu iudicabant, ut invidia pœnarum à civibus averterent, *Sanf. lib. 16. de Variis Rebusf.* quæ admodum item apud Lucenses & plerasq; Italicæ civitates usû receptû videmus, non quod peregrinis potestas tradatur in cives, sed ut cives ab indiviso labore liberati, amicius tranquilliusq; inter se vivant. Ita verò se habent omnia illa simulacra libertatis, quæ vel populo à Cæsare & Augusto, vel Senatu à Tiberio, Claudio, Nerone, Othone, & cæteris melioris frugis Imperatoribus, propterea donata sunt, quia gratis relicta, cū iure belli aut legis Regiæ obtentu eripi possent. Augustus quidē leges condebat non suo consilio ad populū prius perlatas, atq; omnib. qui possent, facta emedandi potestate. Senatui quoq; antiqua munia, & legatos audiendi potestatem relinquebat: & populū ad magistratus eligendos congregabat, sed in omnibus his ait *Diò. l. 53* nihil fiebat cōtra Cæsaris voluntatē. Nā partim proponebat eos, qui essent magistratus futuri, partim id more majorū relinquebat in populi & plebis voluntate, sed ea conditione, ne necessitudo, aut largitio, aut preces ambitusve cuiquā locū facerēt, *Xiph. in Aug. n. 13.* ad exp̄iū Iulij Cæsaris, quæ & ipsū comitia cū populo divisisse Plur. testatur, *in Cæs. & Candidatos suffragio iuvissē. Suffragium autem & commendatio principis,* ait *Dion. l. 58.* omnia suffragia auffererebat. Sub Tiberio quæ fuerit ratio magistratuum eligendorū, ex Taciti potius verbis, quā multis hinc inde collectis rerū testimonijs, cognoscere libet. Isigitur sic cōcludit librū. *An. De comitijs Consularibus, quæ tum primū, illo principe ac deinceps fuere, Sic quicquā firmare ausim. Adeo diversa non modo apud auctores, sed in ipsius orationib. reperimur. Modo sub tractis candidatorū nominibus originē cuiusq; & Viram, & spondia descripsit, ut qui forent, intelligeretur. Aliquando, ea quoq; significatone sub tractis, candidatos heritatis ne ambitu comitia turbarent, quam ad id cui am pollicitus est: plerumq; eos tantum apud se professos discernit, quorum nomina Consulibus edidisset, posse & alios proficere, si gratia aut meritis confiderent. & cetera verbis, re mania, aut subdola, quanta-*

que majori libertatis imagine tegebantur, san-
to eruptione ad insensum ferissimum. Eò quippe tendebant omnes principum indulgentiz, omnes liberalitates & veteris Reip. relicta simulacra, ut incauto populo subdole illi dēretur, nec, quantum fecisset iacturam intelligeret. Tum etiā uno ictu non poterat tanta compages sine exitio converti, quem admodum, ut in corpore humano, omne subitanē naturæ contrarium est, *Conc. diff. 111.* ita destruitur Resp. quæ imperu fertur ab uno extremo ad alterum, sicut eleganter monet *Arist. 4. pol. c. 5. in fin. Manere sc. Vestigia prioris Reip., in administratone, licet forma tota sit mutata,* idq; ait accidere potissimū post mutationes. *Neg, omni statim momento mutantur, sed primū concretis simi, paucis in rebus alios superantes. Quasi, ut leges quidem priores manent, vincant tamen, qui Reipubl. mutant.* Vnde *lib. eodem cap. 1.* non ex legibus seu forma gubernationis, sed ex fine & principatus genere docet *Rerum* formas deprehendere. Ad eam faciem Augustus (verba sunt *Dionis*) *Non omnia statim, ut decretum erat executus est, Veritus, ne parum succederet, si simul homines transferre & inserere vellet: sed quædam ex tempore disposuit, quædam rejecit ad tempus.* Iulius Cæsar etiam si Cæsarem se esse diceret, non Regem, Senatum quoq; deprecaretur, ne honorum congestu invidiam sibi crearent, & circum jecta sibi ab Antonio diademata in Capitolium mitteret, non obscura populi significatione, ex obscuro applausu, monigis: Tamen non veritus est in conventibus regia veste indui, coronaq; laurea ornari, idq; ut sibi perpetuò liceret, publico decreto obtinuerat, causam adjiciens sic satis calvam, quod calvus esset. Quin etiam Marullum & Flaviū tribunos pl. quod confidenter conquisitos, qui Cæsarem primi Regē salutassent, in carcerem compegissent, & statuis ejus injectas coronas detraxissent, potestate privavit, simul in populū inveltus, subinde *Brutos* eos & *Cumanos* vocans. *Plur. in Cæs. n. 16. Dion & Xiphob. n. 5.* cum Pontius Aquila trib. pl. prætereunti Cæsari non assurrexisset, tam indignè tulit, ut exclamaverit, *Repete ergo à me, Aquila, Reip., & per aliquot dies nihil promiserit, nisi cum exceptione: Se per Aquilam liceret. Antonio & Augusto hæc laudem*

77.
Iudicia Senatus tulisse quædam præ se spectem libertatis.

78.
Reip. fuisse subiecta nutui & arbitrio Imperatorum.

79.
Post mutationem Reip., remanere vestigia formæ prioris.

80.
Sub administratione populari sapientiam oculis non Manentibus.

laudem relinquit Dion. *lib. 51.* quod simulata causa libertatis, cuncta ad dominandi cupiditatem traxerint, & supra ex eodem diximus, quod nihil vel à populo vel à Senatu citra Augusti voluntatem factum sit, licet specie libertatis adeo credulz plebi illuderet, ut Voconiz gratiam Liviz exoraverit, & filios non aliter populo commendaverit, quam *si merebuntur.* Agrippam quoque Scto in exilium pellituraverit, quasi in exilium pellere non potuisset, cuius eadem tribuno mandare poterat, quandocunq; ipse supremum diem explevisset. *Tac. 1. Ann.* Tiberius vero, quicquid fecit, ad favorem moderationis simulatione captandum fecit, ut ait Sueton. *in Tib. c. 57.* donec secreti licentiam nactus & quasi civitatis oculis remotus, cuncta simul vitia male diu dissimulata, tandem profundit. *Suet. in Tib. c. 42.* Igitur quamdiu Germanicus vivebat, aut Livia mater, erga quam illi inveteratū obsequium, per Senatum pleraque expediri voluit, non quod Senatores Dominos sibi constitueret, licet eos hoc nomine non vereretur appellare, *Suet. c. 29.* perinde, ut Cajus Calig. filium & alumnum Senatus, incertus adhuc dominationis, nuncupabat, *Dion. in Cal. in princ.* sed quod autoritatem referendi, & potestatem confirmandi, quicquid decretum vel gestum esset, sibi retinendo, speciem aliquam pristinz Reipubl. & simulacrum exoletz autoritatis Senatui restituere videretur. Quid enim unquam propositum fuit à principe, quod patres non probarent, eò usque in adulationes prolapsi, ut Tiberius ipse, cur jam egrediens, exclamare auditus sit: *O homines ad servitium paratos.* Scilicet etiam illum, qui libertatem publicam nollet, tam projectz servientium patientie tedeat. Tempora quippe illa adeo infecta & adulatione sordida fuerat, ut nò modò primores civitatis quibus claritudo sui obsequis protegenda erat, sed omnes consules, magna pars eorum, qui prætura functi, multiq; etiam pedarii Senatores certatim exurgerent, sædaq; & nimia censerent. *Tacit. 3. Ann. n. 11.* Neroni, cum bonà Corbulonis fortuna Parthi Armeniã cessissent, licet loco victoriz studio non moto, Deum immortalem, quod supplicationes, Scto decretis, quod statuz & arcus, & continui Consulatus, utq; interfectos referretur dies, quo patrata victoria, quo

nuntiataz, quo relatu de ea esset, aliaq; in eam formam, adeo modum egressa, ut C. Cassius de cæteris honoribus assensus, si pro benignitate fortunæ Diis grates agerentur, ne totum quidem annum supplicationibus sufficeret edisseruerit: eoque oportere sacros & negotiosos dies, quis divina colerentur, & humana non impedirent. *Tac. 13. Ann. n. 10. in fin.* Cum Tiberius Druso tribunitiam potestatem à Senatu peteret, aliaq; quæ sita adulatione, effigies principum, aras Deum, templa & arcus, aliaq; solita censerent, M. Silanus ex contumeliã Consulatus honorẽ principibus petivit, quam eo in honore esset, ut absq; provocacione arbitria ageret, dixitq; pro sententiã, ut publicis, privatizve monumentis ad memoriam temporum, non Consulum nomina prætriberentur, sed eorum, qui tribunitiam potestatem gererent. At Q. Harterius, cum ejus diei Scta aureis literis figenda in curia censisset, de ridiculo fuit, senex foedissimè adulationis tantum infamiã usurus. Has deniq; Ceremonias Imperator ipse, tanquam nimias temperavit, nominatum arguens insolentiam sententiæ, aureasq; literas contra patrium morem. *Tac. 3. Ann. n. 11.* Hoc est, quod *Tac. 4. Ann. in pr.* statum Reip. sub Tiberii moderatione enarans, principem scribit in adulationem prolapsos patres cohibuisse. An tu verò mancipia illa alienè libidinis, liberorum Senatorum loco & in potissima Reip. parte habebis, quib. simul ac annuerit scævū unius ex libertis, aut ad Cycladas eundem foret, aut oborto collo sequendum, quo viam præverit aliquis ex Thufco vico? *Caput illud imperij & decus provinciarum* (sic vocat Otho Senatum in concione ad milites) exceptum convivio Imperatoris, quantum abfuisse à limine mortis, si Othoni suspectura saltem verbū excidisset, milite circa palatium furente & licentiam cædis in omnes poscente: *Tacit. 1. hist. in fin.* Cæsus cum aliquando frequentem convocasset Senatum, Senatoresque increpavisset, quod Tiberium asperè traherent, Se jano animos inflasēt, post occidissent, sibiq; nihil melius inde expectandū subjecisset, tandè in suburbia profectus, incertos & vitæ dubios reliquisset, adeo, inquit Dion, *obstupescit fuerunt omnes, ut ne minus quidem audent: postero verò die summis laudibus deprecatis, magnas adderent gratias*

82.

Fada & serviles adulationes Senatus in Imperatoreri.

81.

Principem obtinuisse quicquid unquam proposuit.

83.

Quam indigno loco habitis fuerant Senatori.

trās, quod non perierint decernerent, ut quotannis, quo die haec lecta fuerint, ejus humanitatis boves immolarentur. *Xiphil. in C. Cal. n. 3.* Hoccine est esse Dominos vitæ & necis? Siccine imperii cōsortes oportet excipere? Sejanus, ut iustā inveniret causam contra Agrippinam & Neronem, subornavit, qui monerent clanculum, ut ad exercitus Germaniæ perfugerent, aut populum ac Senatum auxilio vocarent. Sic enim reos Majestatis fore: Quæ quanquam spreta ab illis, velut parentem, tamen objiciantur, & exitum vitæ, quasi crimina Majestatis, afferebant. *Tac. 4. Ann. n. 4.* Quod si Senatus sua constitisset in dijudicandis litibus autoritas, qui potuisset Majestatis accusari, qui se ad legitimum patrociniū recepisset? Cæterum Senatus judicabat: Imperator verba præibat, aut nutu trahebat, quod vellet. Ateius quidem Capito, humani diviniq; juris sciens, *l. 2. §. post hunc maxima. 47. de Orig. Jur. Gell. lib. 4. c. 22. lib. 13. c. 12.* cum Tiberius L. Ennium equitem Rom. majestatis postulatam, quod effigiem principis promiscuum ad usum argenti vertisset, inter reos recipi vetuisset, quasi per libertatem restituit: *Non enim debere per aribus eripi sim statuenda, neque tantum maleficium impune habendum: Sanè lenius in suo dolore esset, Reip. injurias ne largiretur.* Perstiti tamen Tiberius intercedere, intelligens hac, ait Tacit. *3. Ann. num. 11. magis ut erant, quam ut dicebantur, nec dubium, quoniam principis intercessio prævaleret.* Sic enim de iudicio Sabini Tacit. *4. Ann. n. 11. Cæsar solemnia incipientis anni Cal. Jan. Epistola præfatus, vertit in Sabinum, corruptos quosdam libertorum & positum se arguens, ultionem quo haud obscure poscebat, nec mora, quin decerneretur.* Aequè aperte Sueton. *in Domit. c. 11. Quosdam Majestatis reos in curiam induxit, & cum predictis, expersurum se illo die, quam charus sematus esset, facile perfecit, ut more majorum puniendi omnes condemnarentur.* Parricidium ipsum Neronis non dubitarum universi Senatores, excepto uno Thrasea, excusare paricidæ que quasi de declinatīs cautè in fidiis & recuperata salute gratulari. *Xiphil. in Ner. n. 6.* Imò ut ait Tacit. *lib. 14. Ann. cum illa scelera pro egregiis acceperunt patres, n. 9. & quoties fugas & cades iussit princeps, toties grates dedit: quoque verum secundum daturum olim, sum pu-*

blica Cladū insignia fuere. *Ibid.* Sicut igitur Periclem nominatenus quidem curatoiem Reip. Atheniensium, reipsa principem fuisse censet *Thuc. lib. 2.* eo quod de illius unius sententia conciones universæ decernerent: Ita cum in Senatu ex voto Imperatorum usque ad eò omnia ageretur, ut in favorem suum adulant certamine decreta principes ipsi ut plurimum temperare cogentur, quis dubitabit eos Magistros, quæ Senatus quæ populi dicere, mixtiori adhuc vocabulo, quam populi Aurelianum *Senatus Pedagogum, Populi in Aur. n. 1. in fin.* vocabant, & Severum, *Senatus castigatorem, aut non nasser deuisse* censebant, aut non morti. *Spart. in Sev. n. 6.* Nam etiam cum Tiberius sententiam dicere in Marcellum, ut unus ex Senatoribus juratus vellet, Cn. Piso, quantam illius vox cæteris necessitatem allatum esset, prævidens, quo igitur loco, inquit, censibus Cæsar? *Si primus habebit, quod sequatur: si post omnes, vercor, ne imprudens dissentiam:* Eodem fine iudiciis adsidebat in cornu tribunalis, multaque eo coram adversus ambicum & potentiam preces constituit, sed dum *Veritas consilium, ait Tacit. 1. Annal. n. 14. libertas corrumpitur.* Claudius, etiam cum de minimis rebus patres consulentur, Senatus interfuit, ne quid sine sua autoritate ageretur, *Dion. in Claud.* Tiberius aliquando se abfuturum Senatus dixerat. Ibi tum occasione utendum & properè agendum censebat Cn. Piso, ut absente principe, Senatus & Equites possent sua munia sustinere, decorum Reipub. fore. Afinius Gallus contra, nihil fatis illustre, aut ex dignitate populi Rom. nisi coram, & sub oculis Cæsaris dicebat. Et tum quidem Tiberius hæc audivit & siluit, *Tacit. 2. Ann. num. 5. qui Vestigia mortis libertatis de industria sinebas, ut ait Tac. 1. Annal. n. 14. & speciem quandam libertatis in Senatu induxerat, conferentis magistratibus & Senatus, majestate pristina, potestate quo, ut Sueton. in Tib. cap. 30.* Nam & cum sententia dicerentur, ut prætoribus jus virgatum in hitiones esset, Hateriumque Agrippam tribunum pl. intercedentem, Afinius Gallus increparet. tacitus assedit Tiberius, qui dicente Tacito *lib. 1. Ann. n. 14. ea simulacra libertatis Senatus præbebat. Nero quoque arbitrio Senatus multa consti-*

84.
Senatus non
fuisse confor-
tam imperii.

85.
Omnia prin-
cipi acta,
quantumvis
peffima, pro-
bata à Se-
natus.

86.
Acta vero
Senatus sub
iacebant cen-
sura principis

constitui passus est, adversante Agrippina, quasi acta Claudii subverterentur, *Tac. 13. Ann. in pr.* sed ubi vis imperii tentabatur, aut principi pro potestate agere placebat, quænam decreta patrum, quæ Consultata Senatus, quæ Edicta magistratuum vim suam nunquam renuerunt? Senatus ipse, Cyrenensium in Strabonem accusatione audita, cum non liqueret, principem consulendum censuit. *Tacitus li. 14. Ann. n. 2.* Et in iudicio Antifstii, licet maxima pars Senatus in sententiam Thraseæ pedibus iret, Consules perficere senatus decretum non ausi, de consensu scripsere Cæsari *ad Ibid. n. 7.* Tiberius, cum serviles patrum sententias averſatus, ut liberè pro Republ. loquerentur, hortaretur, hanc vocem sæpe auditus fuit addere: *Si id fieri voluisset, hæc atque alia multa, ut fierent, exposuisset. Xiphil. in Tib. n. 2. P. caim* Suilium Quæstorem quondam Germanici, in insulam amovendum censuit, cum solum jurasset, id è Rep. fore. *Tac. 4. Ann. n. 5.* Quid referã quoties Senatus consulta vel irrita fecit, vel correxit? quoties reis pœnas vel intendit, vel remisit? Imò *Inclinatio Senatus, ait Tac. 2. Ann. n. 5. incutamentum Tiberio fuit, quo promissis adversaretur,* cum universus ordo M. Hortali, Hortensi nepos pauperati subsidium à principe peteret. Aurelio Senatori, quæsto mole publicæ viz ductuque aquarum labefactatas ædes suas, resistētibus ærarii prætoribus, subvenit, pretiumq; ædium tribuit. *Tac. 1. Ann. n. 14.* Catum, qui Libonem inlexerat insidiis, mox indicio perculerat, in exilium egerat Senatus, tanquam falsis Majestatis criminibus sororem petivisset: Sed Tiberius, memor prioris operæ, ab exilio liberavit, quò minus Senatus pelleretur, non obstitit. *Tacit. 4. lib. Ann. n. 5.* De Sereno, quem filius Majestatis postulaverat, ipseque Tiberius arguebat, quasi contumaciùs scripſisset, quam tutum esset apud aures superbas, & offensivoni proniores, decreverat Senatus, ut more majorum puniretur. Sed Tiberius, quo molliret invidiam, intercessit. *Tacit. ibid.* Aquiliam adulterii delatam cum Vario Ligure, quanquam Lentulus Getulius Consul designatus lege Julia damnasset, exilio punivit, ut objectam sibi adversus reos inclementiã purgaret. *Tac. 4. An. n. 6.* De sententia in Pisonem multa quoq; demſit, ne ejus nomen falsis exi-

meretur, ne M. Piso filius nomẽ mutaret, cui & paterna bona concessit & aram Ultioni dedicari prohibuit. *Tac. 3. Ann. n. 3.* In summa, precarium erat, quicquid agebat, quicquid decernebat Senatus, nec aliq̃er validum, quã à principe confirmatum. Terentius quippe accusatus tanquam amicus Sejani, & liberatus à Senatu, non prius impunitatem retulit, quam iudicium Senatus Tiberius probasset. *Xiphil. in Tib. num. 12. in fin.* Cotta Messalinus, severissimæ cujusque sententiz auctor, eoq̃ue inveterata invidia, tandem & ipse à patribus correptus & à primoribus civitatis revictus fuit: quorum ille conatus suscipere deque habens, simulq; illud repetens, quod criminis loco objectum erat, *Illos quidem Senatus me, me autem tuebitur Tiberius meus,* ad Imperatorem provocavit, literasque impetravit, quibus in modum defensionis, repetito inter se, atque Cottam amicitiz principio, crebrisque ejus officiis commemoratis, ne verba pravè detorta, ne convivalium fabularum simplicitas in crimen deduceretur princeps postulavit. *Tac. 6. Ann. in pr.* Paulò ante Senatus Cajum Lutorium Priscum, æquitum Rom. ac Poëteos imprimis peritum, qui Germanici Epitaphium magno pretio conscrisperat, accusatum, quasi contra Drusum ægotantem carmen scripſisset, ac propterea damnatum occiderat. Quod ubi rescivit Tiberius, molestulit, non quod esset affectus supplicio, sed quod Senatus aliquem interficij iussisset, non cognita sua voluntate. *Dion. & Xiphil. in Tib. num. 5.* Itaque increpitis Patribus iussit ut decernerent, *ne de his, quos ipsi damnassent, intra decem dies supplicium sumeretur, ne de decretum, quod de capite alicujus sumtum esset, intra idem tempus publicaretur, quod posset absens decreta eorũ intelligere, eiq; an jure facta essent, cognoscere. Xiph. ubi supr.* Addit *Tac. lib. 3. Ann. n. 8. in fin.* Senatus libertatem ad pensandum non fuisse, quod iudicium pedaneorum certissimum indicium est, ut ait August. *lib. de fato: In arcibus statutum est, ne licet in reum datam sententiam revocare. An, inquit ille, & Imperator sub hac eras lege? Nam ipsi soli licet revocare sententiam & reum mortis absolvere.* Ab hoc Sape rei nullo licet are redemei

Accipiunt propriam glomato crimine sistam
M m m m 2 us ast

87.
Arbitrium principis unum prevaluisse multis Sibi

88.
Precario egit se Senatum quicquid egerit.

89.
Nec potuisse sententias sum revocare

90.
Quod signum est iudicium pedaneum.

91.
Quod scire fecerunt Imperatores.

ut ait Gunth. lib. 4. de eodem Imperatore. Tiberium quippe interjectu temporis mitigari potuisse, adjicit Tacitus, quibus verbis illi potestatem ascribit, supra Senatum, quam certè satis arguit extrema provocatio, non dubium Majestatis documentum, quemadmodum *Señ. Praced. in pr.* monuimus. Ideoque, dubia accusatione Vari Quinfilii, Senatus restitit, ac Cæsarem opperendum censuit, *Tacit. 4. Annal. num. 10. in fin.* Et sub Neronis anno secundo, cum actum esset in Senatu de fraudibus libertorum, efflagratumque, ut adversus male meritos, revocadè libertatis jus patronis daretur, nõ deerant, qui censerent. Sed Consules relationem incipere non ausi, ignaro principè persequere tamen *consensum Senatui*: Cæsar verò, de eare edoctus, scripsit Senatui, *privatam expendere causam libertorum, quoties à patronis arguerentur: in commune nihil derogent. Tacit. lib. 13. Annal. n. 7.* Satis hinc credo constare, quod à decretis patrum, & actis Senatus ultimam provocacionem, & cum ea summum jus principes sibi reservarint, id quod etiam ex Tiberii cum patribus expostulatione patet, quando diem Agrippinæ ac Neronis exilio destinatum, Iunius Rusticus seu fatali quodam motu, seu prava solertia, dum consules monet, *ne relationem incipiant, brevi momento summa Veritas posse, dandumq; interstitium penitentia Senis, extraxerat.* Questus enim apud patres, quod fraude unius Senatoris Imperatoria Majestas elusa publicè foret, integra tamen cunctà sibi postulavit: nec ultrà deliberatum, quò minus non quidem extrema decernerent, id enim vetitum, sed paratos ad ultionem vi principis impediri testarentur.

Quid igitur tandem superest Senatui ex Libris Majestatis tribuendum, quando SCra & privilegia non aliter vim obtinuerunt, quam si autoritate principum vel extrusa vel confirmata fuissent, quemadmodum nominatim post Lutonii Prisci præproperum supplicium cautum fuisse supra diximus, ne decreta patrù ante diem 10. ad ærarium deferrentur, idque vitæ spatium damnatis prærogaretur, quò principi de iis cognoscendi facultas iterum relinqueretur. Pleraque etiam SCra principem ipsum auctorem præ se ferunt, ut cum de Augusto scribit Tacitus *lib. 1. Annal. in pr. Per-*

fecit, ut Scto Agrippa exilium sanciretur: de Tiberio. lib. 3. Ann. n. 3. Autor fuit Senatus, Vitellio atque Verano Scto Servato sacerdotia tribuendi. De Claudio libr. 11. Ann. num. 4. in fin. Retulit ad Senatum super collegio haruspicum, &c. ex quo factum SCtum, Viderent Pontifices, qua retinenda firmandaque haruspicum. De Vespasiano Sueton. in Vesp. cap. 11. Autor fuit Senatui decernendi, ut qua se alieno serço junxisset, ancilla haberetur: quæ quidem omnia alieno ore pronuntiarî jussereunt Imperatores, & licet Scti nomen præ se ferant, jussu tamen Imperatorum robur sumferunt, quibus fas fuisset sine adjumento Senatus, lege aut constitutione idem perferre, nisi colorem assensu Senatus quærere maluissent. Nam qui de haruspiciis Senatum edicere fecit, idem Claudius paulo ante lege lata creditorum sævitiã coercuerat, ne in mortem parentum pecunias filisãm. fœnori darent: Tac. lib. 11. Ann. n. 4. & Tiberius antiquè consuetudini de non legendo Diali stamine eo, qui non natus esset ex parentib. confarreatis, medendum dicit aut Senatus decreto, aut lege, sicut Augustus ipse quædam ex horrida antiquitate ad præsentem usum flexisset Tacit. 4. Ann. n. 3. Lex autem valebat sua autoritate, decreta patrum ali: nã, quippe quibus Imperator pondus, vel addere poterat, vel demere. Nam Cajus Titi Labieni, Cordi Cremutii, Cassi Severi scripta SCtis abdita, requiri & esse in manibus lætitarique permisit. Suet. in Cajo Cal. cap. 16. Claudius frustra reclamante ex Senatoribus optimo quoque, SCtum tamen perscribi jussit, ut Galli in civitate recipereantur Tacit. 12. Ann. num. 7. Quidquid verò datum fuit Senatui, sive in causis decidendis, sive decretis edendis, sive privilegiis & immunitatibus distribuendis, per lusum quasi factum fuit, & fallendi populi gratia, quemadmodum jam sapius ex Dionis, Taciti & Suetonii verbis apparuit, & si cui non satis probatum videatur, ex iis, quæ mox subjiciemus, apparebit luculentius. Apud patres adeò cunctà tractata fuisse sub Tiberio, tradit Tacit. lib. 4. Ann. n. 3. ut procurator Asiæ Lucilius Capito, accusante provincia, causam in Senatu dixerit. Atqui idem paulo ante lib. 3. Ann. nu. 10. quo loco id factum fuerit, aperiens, inquit: Tiberium cum principatum

nuntiata ab ipis Imperatoribus.

94.
Et legioni, & pe correctio.

92.
Ultimam provocacionem sine controversia mansisse penes Imp.

95.
Pleraque in dextra Senatori per ludibrium fallendi causa.

93.
SCra fuisse quasi pro-

libo

sibi firmans, imaginem antiquitatis Senatus prebebat, postulat a provinciarum, ad disquisitionem patrum mittendo. Et in fin. lib. 1. dixerat: Hac omnia speciosa verbis, re inania ac subdola, quantoque majore libertatis imagine tegebantur, tanto eruptura ad insensius servitium. Item lib. 4. num. 3. Proprium id Tiberio fuit, scelera nuper reperta prisca verbis obterege, itaque Varronis Consulibus verabatur infringendum, quasi aut Varro Consul aut adhuc esset Respub. Etiam sub Nerone manebat quadam imago Reipub. ait lib. 163. Ann. n. 7. & tamen Senec. 1. de Clem. c. 1. Novonem propositi Deorum Sive in terris fungentem, Sita necisq; gentibus arbitrum, cuius ore pronuntiet fortuna, quid cuiq; mortalium datum ademptumve velut. Exemplum arrogantis illius moderationis, & simulatae familiaritatis ex ipsa historia capiamus: Annon Tiberius dum nihil majoribus votis in Senatu deprecabatur, quam ne onus regendi cuncta ad unum referretur, pratorii interim cohortibus, ut Imperator dederat, excubias, arma, cetera auxilium affumerat, milite in forum, in curiam comitatus, literas ad exercitus, tanquam ad epto principatu mittebat, nusquam cunctabundus, nisi cum Germanici memoria formidinem incuteret, in cuius manu tot legiones, immensa sciorum auxilia, mirus apud populum favor, ne habere imperium, quam expectare mallet. Tacit. 2. 1. Annal. in pr. Annon; dum Libonis causa in Senatu disceptatur, & nova fraus excogitatur, qua salvo Scito in reum ex servis quaeri posset, Tiberius interrim milite domum cingit, ante incertam damnationem, certam necem reo illaturo, nisi is propriis manibus eadem prevenisset, Tac. 2. Ann. n. 4. Annon Pisonis causam, quam ad Senatum rejecerat, ad suam cognitionem revocavit, demto de sententia, quicquid videbatur nimis asperum, eadem censura procul dubio totum iudicium perstricturus, nisi ex voto suo latum fuisset. Tacit. 3. Ann. n. 3. Porro vero Cajus, quo numero habuerit Senatuum ex eo apparet, quod aliquando sera nocte accersiverit Principes Senatorum, quasi de rebus seriis ab iis consilium capturus: mox ubi frequentes conveniunt, saltavit, & fannis delibutos domum remisit. Dion in Cal. in pr. Quosdam summis honoribus functos ad Es-

sedum sibi occurrere togatos per aliquot passuum millia & coenanti modo ad pluteum, modo ad pedes stare succinctos linteo passus est. Sueton. in C. Calig. 26. Quid vero ridicula illa Claudij simulatione frigidus, qui, cum Vitellius ingruentis dominationis provisor, percontatus esset, an iussis populi, an auctoritate Senatus cederet? unum se sciorum & Senatus consensus Imperatorem respondit, si sic. Agrippina ducenda esset. Tacit. 12. n. 2. Nam cum tribuni Pl. iussu Consulium & Senatus mandarent, omitteret imperium & salva Reipubl. Senatus populiq; dictis se audientem praberet, modestia eius in mentem non veniebat, quin potius castris omnibus exciebat, qui se supra Senatum populumq; extraherent Xiph. in Claud. in pr. Sed Agrippina demum pellectus in amorem, cogi ab senatu voluit ad eam ducendam, quasi Reipublicae maxime interesset deditq; veniam ceteris talium nuptiarum, quae ad id tempus incestae habebantur, idq; decretum, quia insciens, a Senatu ut ait Tacit. postulavit, praecipue, ut declinaret indignationem exercitus, quod pro concione apud praetorianos confirmasset, quatenus sibi matrimonium male cederent, permanens se in celibatu: ac nisi permansisset, non recusaturum confodi manibus ipsum. Suet. in Claud. cap. 26. Quid subijciani affectatam Domitiani clementiam, qui, ut quos a Senatu ad exquisita supplicia damnari fecisset, modo illud diceret: Se expersurum, quam charum Senatus esset, mox ad leniendam invidiam intercessit his precibus: Permittite P. C. a pietate Vestra impetrari, quod scio me difficulter impetraturum, ut damnatis liberum mortis arbitrium indulgeatis. Nam & parceris oculis Vestris & intelligitis me omnes Senatus interfuisse. Suet. in Dom. c. 11. in fin. An vero nullus horum Impp. propterea, pro potestate imperare poterat, quia precibus exorabant? Aliud est sponte imperio cedere, aliud coactum, Iustinianus, etiam si ait, sciamus falsum nostrum ultimum ad caducorum iudicationem vocari, tamen nec illi se percremum, nec Augustum privilegium exercituum, sed quod communiter omnibus prodest, hoc res privata utilitati praeferebant in senatu. l. in. S. hac autem 14. Ger. Tantum. C. de cad. toll. Poterat Augustum privilegium, qui legibus

99.
Claudio.96.
Exempla simulata modestia Imperatorum.97.
In Tiberio.98.
In Caio.100.
Domitiano.101.
Maestasi non detrahitis frontana de iure successio.

omnibus erat solutus exercere, sed sponte sua
Inst. & Sere legibus, ut aitidem *S. ult. in fin.*
Inst. quib. mod. test. infirm. Nec enim ex toto
 jure civili ullus erui potest apex, qui Principem
 legibus necessitate quadam stringat, sed
 Paulus l. 23. de legat. 11. *Majestati Decere* dicit,
eam servare leges vocibus soluta videtur. &
 Imp. ipsi, *dignam quocumq; Majest. regnantis*
 prædicant, *legibus se profiteri alligatum.* l. *digna*
Sax. C. de ll. & const. Non est autem illud
 Pauli *Decet*, aut Imperatorum, *Dignum* in
 oportet & *necessarium*, transferendum, quando
 quidem in eadem *l. digna Sax. plus sibi licere,*
quam patiuntur licere, Imp. dissentit profi-
 tentur, ad eò, ut quicquid hujus faciunt, Im-
 peratores, non ex necessitate aliqua legum,
 sed libero proposito faciant. Liberum verò ar-
 bitrium jus nõ inducit nec præjudicium suc-
 cessori creat. Nec enim propterea præfectus
 prætorio jus gladii & cæsuræ habebat, in Imp.
 quia illi gladio de more accincturus Trajanus
 dicebat: *Accipe gladium, quò pro me, si bene at*
que ratione imperavero, distringes: sin minus,
eo ad interitum meum utere. *Dion. in Traj. n. 5.*
 Nec propterea princeps tenebatur Consuli ju-
 rare, quia idẽ stans coram consule sedente ver-
 ba jurata conceperat, *quibus se domũ, suam*
devoeret, nisi justè imperasset. *Plin. in Paneg.*
 Sed potius per nomen Imperatoris jurabatur,
 & quod erat certissimum signũ subjectionis.
 Consules, quã *summam potestatem*, vocat Suet.
 etiam sub Cajo: *in Calig. c. 26.* cæteri; magi-
 stratus in acta Principum Calendis Ianuarii
 jurare cogebantur, quã tamẽ re Nero L. Anti-
 stium in Cõsulationi primo Collegam futurum,
 bonæ expectationis excitandæ gratia, prohibuit,
Tac. 13. Ann. n. 3. & Tiberius vetuit omni-
 no in acta sua jurari, *Suet. in Tib. c. 26.* eadem
 simulatione, quã cætera omnia ab eo gesta,
 fuisse ostendimus. Quid autem est in acta ju-
 rare, quam rata habere, quæ geruntur? Itaque,
 remoto fuce, & abjecta simulatione, nihil su-
 perest, nisi ut Imperatori summa Majestatis
 jura soli tribuamus, quia leges condidit, aut
 condendi Scta facultatem Senatui indulsit,
 ut tum præcipue patuit, cum Leo Imper. de-
 cretis Senatũ vim legis abrogaret, & ex con-
 cessione usurpatam licentiam revocaret. *Nov. 78.*
 Magistratus quoque constituit & honores
 tribuit, appellationem ab omnibus magistra-

tibus, adeoque Senatu ipso recepit, aut aliis
 mandavit. In exercitibus denique & quæ ad bel-
 lum aut pacem attinent, sibi soli imperium
 semper vindicavit, & quæ præterea particula-
 tim recensita sunt in lege de Vespasiano lata,
 ut ex reliquis patet in Capitolio, *Anton. Aug.*
ust. & Fulg. Vrsi. de l. Reg.

Quod si ad religionis & factorum curam
 progredi operæ pretium esset, aut ad potesta-
 tem numinariam, eas quoque non alibi inve-
 niemus, quam in palatiis principis. Iulius Cæ-
 sar primus fastos correxit, jampridem vitio
 pontificum ita turbatos per intercalandi li-
 centiam, ut neque messium serix æstate, neq;
 vindemiarum autumno competerent, *Suet.*
in Cæs. c. 40. De Imperatoribus in universum
 testatur Dion. *lib. 53.* quod Pontifices faciant &
 sacris præsent, quia in omnib. sacerdotis con-
 secrati sunt. Unde Augustus, suscepto post Le-
 pidi mortẽ Pontificatu Maximo, annum à D.
 Julio ordinatum, sed postea negligentia con-
 turbatum atq; confusum rursus ad pristinam
 rationem redegit. Librorum fatidicorũ, quic-
 quid incertis autoribus circumferebatur, su-
 pra duo millia contremavit, retentis solis Si-
 byllinis, nec iis quidem sine delectu. *Suet. in*
Aug. c. 31. Et hujus edicti Augusti commone-
 fecit Tiberius, Quintilianum tribunum &
 Caninium Gallum Quindecim virum, quo-
 rum ille ex hujus sententia temerè ad infre-
 quentẽ Senatũ, de incerto & per magistris
 non satis explorato carmine retulerat, sibi po-
 tius hujus rei notionem, quàm insipienti tri-
 buno tacitè attribuens, *Tac. 6. Ann. n. 2.* quem-
 admodum & alibi Augusti Principis constitu-
 tionem laudat, quã Flamen Dialis prohibe-
 batur plusquam binocitium abesse, idq; Ponti-
 ficis Maximi arbitrio *Tac. 3. Ann. ad fin.* Porro,
 & sacerdotum numerũ & dignitatem & com-
 moda auxit Augustus, præcipue Vestalium
 virginum, *Suet. d. cap. 31.* quod item Tiberius
 imitatus fuit, quem tradendorum sacerdotio-
 rum autorem Senatui fuisse scribit Tacit. *libr.*
3. Ann. n. 3. legemque præterea sanxisset, quã
 Flaminica Dialis sacrorum causa in potestate
 viri, cætera promiscuo fæminarum jure age-
 ret, simulq; filium Servii Maluginentis patri
 flaminem Dialem substituit. *Tac. 4. Ann. n. 3.*
 Cajus ad eò intemperanter hoc jure usus est,
 ut equum suũ, cui *Incitato* nomen, collegam
 in sacer-

102.
 Nulla iuri
 civitũ lege il-
 ligatur Prin-
 cipi legibus.

103.
 In acta & no-
 men Principũ
 aurabatur.

104.
 Quod est si-
 gnũ Mai-
 estatis.

105.
 Imp. exer-
 cuisse omnia
 iura Mai-
 estatis.

106.
 Etiam eo,
 quæ ad Reli-
 gionem atti-
 nent.

107.
 Per particula-
 rim deducit.

in sacerdotio affumeret, & divitibus quibusque eas provincias obrudendo, magnam vim auri, gratitudinis ergo extorqueret *Dion. in Cas. in fi.* Ex Ceremoniis item antiquis nonnulla paulatim abolita restituit Augustus, ut Salutis augurium, Diæ Flaminii, Sacrum Lupercale, ludos Seculares, & Compitalitios. *Suet. d. c. 31.* Claudius, quanquam de his rebus per Scutum statuit: nam e autor, ut id fieret, fuit *Tac. 11. An. n. 4.* Tiberius, cum censuisset L. Apronius, ut feciales quoque ludis magnis præsiderent, contradixit, distincto sacerdotiorum jure & repetitis exemplis, neque enim unquam fecialibus hoc Majestatis fuisse: Ideo Augustales adjectos, quia proprium ejus domus sacerdotium esset, pro qua vota persolverentur. *Tacit. 3. Annal. num. 11.* Augustus denique proximum à Diis immortalibus honorem memoriæ ducum præstitit, qui imperium Rom. è minimo maximum reddidissent. *Suet. d. cap. 31.* Et quanquam Senatus, adulationum prodigus & in decernendis cultibus intemperans, divinas honores inopinantibus sæpe Principibus obrudebat, supermum tamen consecrationis arbitrium mansit penes Imperatorem. Etenim Cajus Calig. divinam majestatem sibi ipsi afferuit, templo numini suo proptio & sacerdotibus & excogitatissimis hostiis instituit. *Sueton. cap. 22.* Claudius Avix Livix divinos honores & circensî pompa currum Elephantorum Augusto similem decernendum curavit. *Sueton. in Claud. c. 11.* Antoninus pius, repugnantibus licet omnibus, Adrianum inter Divos retulit. *Capitol. in Anton. n. 2.* & nota est vox Bassianis, cum audir. & patricidium minus conspectum iri, si fratrem Getam Divum appellaret, dicentis, *Sit Divus, dummodo, non Visus:* quo dicto, solito more cum consecravit, quem interfecerat, *Spart. in Geta. n. 1.* perinde ut Agrippina & Nero in cœlum efferebant, quem in convivio sustulerant, non sine acerbō Neronis loco, qui boletos cibum Deorum esse dicebat, quod Claudius boletio in numerum Deorum relatus esset. Vnde & Seneca librum in mortem Claudii scriptum nominat ἀπολοκύνθωσι, quasi immortalitatem esu boleti partam. *Dion. in fin. Claud.* Omitto cetera de dedicatione templorum, Cæsar *Suet. in Cæs. cap. 44.* & Augustus partim voverant

partim extruxerant. *Suet. in Aug. c. 29.* quorumque gratia Compariam se peragrarè simulabat Tiberius, ut D. Augusto consecrata templa ipse dedicaret. *Tac. 4. Ann.* de cognitione asylorum quorum in inspectionem Tiberius Senatus Consulibus mandavit. *Tac. 3. An.* & de cæteris quæ ad negotium religionis attingunt, quandoquid hoc jus majora jura Majestatis non nisi ex consequenti pertinet, perinde ut illud alterum, quod in re Nummaria conspicitur, & simul ad Imperatores transit. Quam primam enim Galba à Nerone defecit, Imperatorem se salutari passus, Othonam, qui post illum imperavit, aurea & argentea sua vasa contulisse, scribit Plutarch. ut eudenti munismata materiam præberet. *in Galb. n. 6.* Paulo post, Vespasiano imperium invadente, *Apud Amiochenfer.* ait Tacit. aurum & argentum signatur. *lib. hist. 2.* Ibidem monetam Antonini Diadumeni nomine percussa statim atque is à patre Macrino Cæsar ac Antonius dictus est, testatur Lamprid. *in Ant. Diad. in pr. & Vopiseus in Firm.* Firmum non latronculum fuisse, sed principem, ex eo dicit, quod & purpura usus & per causa moneta Augustus vocatus fuerit. Quod ad jura minora, seu fiscalia attinet, quo majoribus impendiis in exercitum, magistratus donaria & excrementem luxuriam opus habent Imperatores, eò avidius questus omnes ad se rapuerunt. Cæsar ærarium totum diripuit, cum urbem penè vacuum occuparet, Pompejo civitatem extra muros abducente licet Metellus tribun. pl. omni conatu obviam ire contenderet. *Plutar. in Cæs.* Augustus semel rationarium imperii magistratibus ac Senatui domum sevocatis extriuit, sed cum Rempubl. simul reddere vellet: *Sueton. in Aug. cap. 28.* Quia verò nec illi Remp. acciperent nec hic ferio redderet, rationes imperii intra liberorum suorum Codices usque ad finem vitæ detinuit. *Suet. & Xiphil. in Aug. in fin.* Tiberius ne publicavit quidem ut ex *Suet. patet in C. Cal. num. 16.* dum ait: *Rationes imperii ab Augusto proponi solent, & à Tiberio intermissas publicavit.* Publicavit quidem Cajus, sed dispensationem & sibi retinuit & successoribus adeò absolutam reliquit, ut Nero non dubitaverit vectigalia prorsus extrudere, nisi Senatores imperium abstinuissent, *Tacit. 14. Annal.*

108.

De iuribus
Imperatorum in
Rom. Num-
mariam.

109.

De iuribus
Fiscalibus &
cura avar.

110.

De vestigali-
bus & tributis

& Vespas.

& Vespasianus potuerit omiffa sub Gallâ ve-
ctigalia revocare, nova & gravia addere, tribu-
ta provinciis augere & nonnulla cōduplicare.
Sueton. in Vesp. cap. 16. Cum igitur omnia
Majestatis jura à maximis ad minima Impe-
ratoribus tam lege regia tributa, quam jure
belli usurpata fuerint, nec quicquam eorum
illibatum aut sine provocatione remanserit apud
Senatum populumve, quid dubitemus, quan-
tum injuria fortunæ & voluntaria sub-
missione decessit Senatui populoque, tantum ex
ære quasi collatio Imperatori adjicere, cumque
verum Monarcham fuisse concludere, nisi si quid
Senatui, libero arbitrio indulferit, quæ tamen
indulgentia juri regio præjudicium creare non
potuit.

De Satu imperij Germanorum hodierno.

- S A C T. 5.**
1. *Opinio eorum qui Aristocratiam collocant in Imperio.*
  2. *Quæ Monarchiam.*
  3. *Qui mixtionem Rerum publicarum.*
  4. *Distinguenda esse varia tempora, quibus forma imperij mutata fuit.*
  5. *Non debere tunc hodierni imperij accerseri legibus Romanis.*
  6. *Nec confundendum esse Electionem hodiernam, cum tumultuaria Electione militum.*
  7. *Quantum dissideat auctoritas Imperij Caroli M. ab hodierna.*
  8. *Item Ottonis I. ab eadem.*
  9. *In quo momento quarendum sit initium hodierni status imperij.*
  10. *Septem Electorum imperio originem esse incertam.*
  11. *Nec de omnibus initij convenire inter historicos.*
  12. *Qui referunt originem Electorum ad Pontificem.*
  13. *Refutantur argumenta Bellarmini.*
  14. *Responsio ad c. Venerabilem. de Elect.*
  15. *Quare domesticum testimonium nihil operetur.*
  16. *Falsa multa consensum in d. c. Venerabilem.*
  17. *Effugium Bellarmini.*
  18. *Mandatum pro approbatione.*
  19. *Responsio ad cætera testimonia Bellarmini.*
  20. *Quare opus fuerit cessione & consensu Pontificis ad Imperatoris Electionem.*

21. *Pontifici non magis licere jus suum cuiquam auferre, quam Imperatori.*
22. *De sanctione Gregorij V. nullum ullibi extare testimonium.*
23. *Respons. ad c. Romani. de jurejur.*
24. *Item ad rescriptum principum German.*
25. *Quod à paucis & suis quidem factionis pontificis editum fuit.*
26. *Qui excusatur de errore, & verbis ipsius Bellarmini.*
27. *Quare rescriptum illud jus non faciat.*
28. *Nulli testimonio annotari tempus, locum, aliquodque circumstantias institui Electoratus.*
29. *Opinio eorum, qui originem Electorum tribuunt Ottoni III.*
30. *Quorum testimonia revocantur ad monumenta antiquitatis.*
31. *Primum principum sensu a cuiusdã Electionis.*
32. *A qua non licet inferre ad hodiernam.*
33. *Successores Ottonis I. imperium adesse iure hereditario.*
34. *Electionem sæpe accipi pro consensu.*
35. *Primum Hildebrandum interurbasse successorem legitimam Imperatorum.*
36. *Successio primorum Imp. confirmatur pluribus aliis testimoniis.*
37. *Pontificibus relinquatur locus introducta fenestra Electionis.*
38. *Quo tempore ceperit invalescere Electio.*
39. *Principium ejus fuisse incertum & diversum à forma hodierna.*
40. *Id quod ex historia proluxè deducitur.*
41. *Bellarminus cogitur Onuphrij testimonio & veritati cedere.*
42. *Electores existisse ante aetatem Caroli IV. Imperat.*
43. *Non tantum paucos & separatos.*
44. *Sed & septem numero.*
45. *Cur interdum non fiat mentio Regis Bohemia.*
46. *Cum Rex Bohemia non eligat.*
47. *Electorum nostrorum mentionem fieri sub Friderico II.*
48. *Ab initio non existisse eosdem Electores.*
49. *Sed omnes omnino principes aequi votis elegerunt.*
50. *Seu potius consensisse in successorem primorum Imperatorum.*
51. *De forma & modo Electionis, qua usque recepta fuit post Henricum V.*

82. *Opinio eorum, qui originem Electorum referunt ad Fridericum I.*
83. *Rejicitur.*
84. *Effugium Bellarmini.*
85. *Redarguitur à Baronio.*
86. *Electorum prerogatiuam inter ceteros Principes apparere jam inde à tempore Friderici I.*
87. *Nec tamen non & ceteros Principes habuisse jus eligendi una cum Electoribus.*
88. *Quod vocatur praxatio.*
89. *Successionem primam degenerasse in promiscuam Electionem.*
90. *Et hanc sensim desisse in potestatem paucorum.*
91. *Nulla quidem lege aut constitutione.*
92. *Sed mensili consuetudine.*
93. *Quemadmodum plerumque, in regnis & Rebus publ. mutari solent.*
94. *Non sentiri, quia consuetudine inducuntur.*
95. *Electorum consuetudine introductor.*
96. *Consuetudinem aequiualet legi.*
97. *Imo praualere.*
98. *Et dare iurisdictionem.*
99. *Electorum potestatem inualuisse post Carolum I V.*
100. *De Electorum Autoritate.*
101. *Quibus proprie comparari debeant.*
102. *Electorum dignitas hereditaria.*
103. *Quanta sit Electorum in imperio potestas.*
104. *Disiunctum esse imperium inter Imperatores & Electores.*
105. *Parlamenta Gallia non esse conferenda cum collegio Electorum.*
106. *Rogem non alligari legibus.*
107. *Errores quidam Piccolominei, quos sequitur Hespij.*
108. *Electores plus posse in imperio: quam Senatium in regno.*
109. *Quem penes sit vis ferendi leges in imperio.*
110. *Quod trãserit ad status imperij vniuersos.*
111. *Imperatorem legibus alligari.*
112. *Status esse Autores legum unã cum Imperatore.*
113. *Senatum Romanum non esse comparandum cum Electoribus.*
114. *Ad status pertinere etiam abrogationem legum.*
115. *Appendices huius Iuris, qua sine prauidicio Majestatis conceduntur.*
86. *Penes quem sit summa Iurisdictione in Imperio.*
87. *Appellationem terminari ad Cameram.*
88. *Quo modo iurisdictione sit disjuncta inter Imperatorem & Cameram.*
89. *An Camera concesserit Imperator iurisdictionem ex conventionione vel simplici concessione.*
90. *Quid utrinque sequatur si de hoc sit illo pacto habeat iurisdictionem Camera.*
91. *Cameram non ab Imperatore solo, sed ab omnibus statibus habere Iurisdictionem.*
92. *Licet videatur esse Curia Caesaris.*
93. *Qua opinio rejicitur.*
94. *Iurisdictionem & vim tribni Camera à Statibus Imperij.*
95. *Eamque esse consistorium simul Imperatoris & Staruum.*
96. *Imperatorem dedisse Camera Iurisdictionem Abdicariq̃.*
97. *Affessores Camera creari ab omnibus Statibus Imperij.*
98. *A quibus etiam recipitur Revisio.*
99. *Et deputantur Revisores.*
100. *Revisores non differre à Visitatoribus.*
101. *Status esse supra Cameram.*
102. *A Revisoribus ad Imperatorem non dari provocacionem.*
103. *Argumenta quorundam rejiciuntur.*
104. *Imperatorem non referasse sibi Iurisdictionem in Cameram.*
105. *Nec posse causas advocare, vel eorum decisionem impedire.*
106. *Cameram habere aequalem Iurisdictionem cum Imperatore.*
107. *Et ex hac causa praevensionem esse locum.*
108. *Qua locum non habet, nisi inter aequales.*
109. *Gravatio in Camera non licet recurrere ad Imperatorem.*
110. *Imperatorem abdicasse Iurisdictionem in Cameram.*
111. *Quare Aristocrasia Bodini non sit admitenda.*
112. *Imperatorem habere concurrentem iurisdictionem cum Camera.*
113. *Et ejus statuti nonnunquam derogare.*
114. *Imperatorem solum iudicare de feudis Imperij.*
115. *An principum Iurisdictione ob feudorum collationem soli Imperatori ascribenda sit.*

- 116. *Principes qua arte jurisdictionem sibi propriam adquisiverint.*
- 117. *Imperatorem ex contractu obligari ad feudorum collationem.*
- 118. *Electoralium dignitatē distingui à Feudo.*
- 119. *An solum Imperatori competat iudicium in capite Principum.*
- 120. *Quid de hac re cautum vel statutum inveniamur.*
- 121. *Pares Gallia à quibus iudicentur.*
- 122. *Cameram non posse causam integram alteri delegare, sed Imperatorem.*
- 123. *Extranei querelas de Seniore ad Imperatorem.*
- 124. *Principes Germani a non esse magistratus.*
- 125. *Feuda tamen dependere ab Imperatore.*
- 126. *Consensus non iudici à solo Imperatore.*
- 127. *De potestate Bellica seu Armorum.*
- 128. *Penes quos sit in Imperio.*
- 129. *Im belli non competere solum Imperatori.*
- 130. *Cujus sit fœdera ferre & pacem facere.*
- 131. *Cui in imperio competat Imu religionis, Imperatori an statibus?*
- 132. *Quid ex hoc iure Imperator sibi reservavit?*
- 133. *De iure Moneta.*
- 134. *De Vexillibus.*

per etiam Albericus Gentilis in *Diffusis de potest. Reg. & si in princ.* Imperatorem Magistratibus admiscere non dubitavit. Imò ipse Archiepisc. Moguntinus Albertus in orat. de Elect. Caroli V. totum imperii statum Aristocratiz assimilat. apud *Sleid. l. 1.* quorum sententiam dum nostratum quidam refutantam aggrediuntur in contrarium currunt & Imperatori soli tanquam Monarchæ, omnia adjudicant, adeoque Electoribus & Principibus nihil, præter obsequendi gloriam, relinquere coguntur licet hunc scopulum Scyllâ cautius defugere laborent. Tilemann. in *Diffusis de stat. Imper. Rom.* Anton. Godfred. in *diffusis de potest. Imper. contra Vulg. lul. Pflug. in libell. de Rep. German. Heig. lib. 1. quest. 9. 2. n. 21. & seqq.* Secius Paurmeister. de *iurisd. Imp. Rom. lib. 2. c. 1. 2. 8. 10. & 11.* Monarchiz quidem nomen Imperio relinquunt, sed ad eam Regni speciem astringunt, quam *romæ vjmos* vocat Arist. 3. *Polit. c. 14.* & nihil aliud esse censet, quam Principatum Bodini, ubi unius quidem honor præfulget, sed Majestatis adeo vacuus, ut non secus ac magistratus in ordinem ab Ephoris cogi & supplicio affici possit. Hottomannus, *cap. 10. in Francogall. imperium Germanicum ex tribus formis componit: Peucerus verò in pr. libr. 5. Chron. ex duabus saltem, Monarchia & Aristocrata concurrere facit: Murakus lib. 1. de off. Rep. c. 3. dubiosè dicit: L' Empire d'Allemagne tient de l'Aristocratie en quelque chose.* Adeo discrepantibus iudiciis certant inter se scriptores de præsentis Germanicæ Reipubl. genuina specie, quorum alios odium & invidia, alios amor & metus offensionis transversos agit: quibusdam imposuit præsentis status cum præteritis imprudens confusio.

Etenim cum à diversis non licet inferte ad diversa, ut tradit regulam de disparatis Steph. de Pheder. *part. 1. de int. legum arg. 16. à Contrar. quemadmodum Pomponius in l. 2. de Orig. iuris* distinguit varios gradus & distincta tempora Reip. Rom. Ita sciungenda est ætas Car. M. nec non Octonis I. & qui proximè successerunt, à præsentis rerû statu, juxta illud: *Distingue tempora & concordabis scriptura.* Non enim jura Imperatoris accersi ac demonstrari debet ex eo iure, quo Car. quo Otto & utriusq; successores usi leguntur, siquid id esset quæstionem

2. Qui Monarchiam,

3. Qui Reip. mixtam.

4. Distinguntur vario tempore Imperij.

5. Im Imp. non debere quari in legibus Romæ.

1. Qui Aristocratiam collocat in imperio.

Turpe esse civi jus, in quo versetur, ignorare, recte dixit Ictus; quanto magis litatum Reipubl. unde jus deduci testatur Aristot. 3. *& 6. Polit.* & res ipsa clamitat, siquidem diversis Rerumpubl. formis diversa studia, diversæ leges conveniunt. De imperii autem, in quo hodie vivimus, statu seu forma Reip. Politicis & Ictis inter se non convenit, siquidem Bodinus *lib. 2. de Republ. c. 1. & 6. in Methad. hist. c. 6* stomachosè disputat, Imperatorem non aliam in nostra Reipubl. sustinere personam, quam Principis, ipsam autè Reipubl. non differre à purâ Aristocrata, nisi, quod ob præminentiam Imperatoris Principatus dici queat. Principatum autem definit, Aristocratiam vel Democratiam, cui unus de multis dignitate præest, majestate penes populum vel optimates remanent. *lib. 2. c. 1. in fin.* Iam olim Oldradus in quodam Consil. Imperatorem non tantum Regibus postponit, sed etiam inter magistratus condemnat, quâ de causa perpetuis convitiis dignus esse dicitur ab Hieron. Bath. in *lib. de Coron. Nu-*

tionē afferre pro argumento. Incertum enim est & hic præcipuè quaeritur, Vtrum eodem jure hodiernus Imperator fruatur, & nihil ab antiqua consuetudine demutaverint tot, qui ab eo præterlapſi sunt anni? quæ quaestio tota consistit in facto & non aliunde, quā ex Constitutionibus & Actibus hodiernis probari decideve potest. Nam qui ex legibus Romanis de potestate imperatoria hodie disputant, eamq; propterea legibus exolvunt, quia princeps Romanus solutus fuit, *Godfred. in dispur. de absol. potest. Imp.* perinde faciūt, ac si Reges Iudæorum Synædrio facias obnoxios, quia obnoxii fuerūt alii Magistratus ante regnum inchoatum. *cum Ioach. Steph. lib. 1. de Iurisd. c. 7.* Quid enim si hodie mutata sificacies Reipublicæ & leges alias introduxerit alius status? Id quippe in quaestione erat, ante omnia demonstrandum, Petrus de Andlo & Lupold. Bebenburg. *in libro de Rom. Imp.* errore non absimili jus Electorum exigūt, ad seditiosas militum Electiones, quibus Imperatores, non secus ac clavum clavo tudebant, *refse Plus. in Galb. in Princ.* Cum tamen militibus, qui ne quidem partes erant Reipubl. sed pretio ad cæterorum civium defensionē conducti, nullum Eligendi jus competiſſe, supra demonstraverimus. Quicquid enim hujus fecerunt, de facto & per seditioses fecerunt, cum aliis primi Imperatores non eligerentur de jure, sed succederent, Errant etiam Lancelott. *in templ. Induc. Matt. Steph. libr. 2. de Iurisd. c. 1. membr. 2.* nec non ex parte Heigius *libr. 1. q. 9. n. 19. § 26.* dum ad probandam hodierni Imperatoris dignitatem vel jurisdictionem, leges Rom. accersunt, quas constat de principe absoluto loqui, & cuius potestate etas vel imperiorum vicissitudo, & Electionis invalescentis autoritas cum die subinde aliquid vel ademit vel in diversum immutavit. Imò ne cum Caroli Magni quidē vel Ottonis Primi ætate hæc nostra confundenda cēt, sicut Tileman. *in d. dispur. de stat. Imp. Rom.* ex imperio Caroli Magni metitur & describit hodiernum: quandoquidem Carolus in acquisito & à se fundato imperio, in quo nemini quicquam, nisi Deo & suæ virtuti, debebat, profusus, ut de primis Romanorum Regibus dicitur *l. 2. §. 1. de Orig. Iur.* omnia manu Regia gubernavit & ditiones non tantum liberis divisit, sed & ipsum Imperium, tanquā

hæreditarium, Ludovico filio tradiderit. *Thegan. in Vit. Ludov. Eginhart. in Vit. Car. Mag.* de quo etiam tum ipse, tum filius ejus Ludovivicus, non secus ac de re sua, testamenta condiderunt, quæ extant *in Collect. Pylhoei.* Nam quod Iordanus *in Chron. tit. Qui Principes, asserat: Electores à Carolo M. cum Majore domus institutos esse, id merito ridet & rejiciūt Schard. in Tract. de Elector. Orig. cap. 1.* & Spangenberg. *in Chron. Saxon. c. 86. § 116.* cum ipsi Majores domus ante Carolum M. introducti, ejusq; officii magnitudine ad auferendum regibus Francorum sceptrum abusi sint Carolus Martellus & Pipinus. Vtrum Ottonis I. imperium ceperit obnoxium esse Cenfuris principum, ex historiis non constat, ideoq; & gratis asseritur: imò si historiam rerum gestarum examinare velis, omnia Ottonis acta limitatæ potestati invenies contraria, quod, quia ad præsentis quaestionis decisionem nihil atinet, operosius non inquirō: præterire tamen non possum, unde pendebit intellectus totius negotii, quod sub Ottonē nulli fuerint Electores, qui nunc primas in imperio obtinent & Aristocratæ, si quæ illic collocanda, fundamentum præbent, sed quod successores ejus imperium non alio, quam successionis jure adierint: Ex quo sequitur, mutationem Iurium & Legum imperii in eo potissimum momentum quaerendam esse, quo invaluit autoritas Electorum. Quantum enim absolutæ Imperatoris potestati detractum fuit, tantum accrevit Electorali & cæterorum principum, cum ea sit conditio principatuum, qui per Electionem deferuntur, ut potestas earum subinde arctioribus cancellis circumſcribatur & diminuatur, donec in planam tandem Aristocratiam absumatur & fatiscat, prout supra *cap. 2. §. 3.* exemplis & verisimilibus rationibus probatum fuit.

Electoratus autem initium ad quod momentum referendum sit, apud posteriores historicos variè disputatur, apud priores & qui eo seculo florebant, nulla omninò sit mentio. Extat quidem privilegium Ottonis II. Iuri Saxonico, *Wetshild* præfixum, in quo fit mentio Electorum, sed illud Matthiæ Col. *in orat. de Iuris Saxon. orig. § progr.* & Heigio *lib. n. q. 8. n. 38. § seqq.* multis nominibus suspectum merito videtur, cum nec acta, quæ ihic

6.
Nec Electores
confundi cum
sumultuaria
Electione mi-
litarum.

7.
Nec potestate
Imperat. exi-
gi ad astatem
Caroli Id.

8.
Vel Ottonis I.

9.
In quo mo-
mento qua-
renda sit mu-
tatio imperii.

10.
Incerta est
origo Electo-
rum.

recensentur, nec annus ascriptus vid. 999. cum anno imperij Ottonis II. secundo vid. 977. coincidere possit, in quo dicitur privilegium concessum. Nec ullus sub Ottone II. Martinus Romæ sedit, cujus consilio dicitur jus constitutum & in volumen certum redactum fuisse. Pleriq; verò, qui de Electorum origine disputant, conveniunt in ætate Ottonis III. licet in annis discrepent & Autoribus. Petrus de Andl. *lib. 2. c. 1.* ascribit annum 1004. Hieron. Balb. *de Coronat. Imp.* Iacob. Wimphe. *c. 20. rer. German.* annum 1002. Sleid. *lib. 3. de Monarch.* annum 1000. aut circiter. Matth. Stephan. *lib. 2. Iurisd. part. 1. c. 5 n. 2.* annum 996. aut 997. ex computatione Michaelis Beuter: filij in *not. ad anamad. hystor. c. 13. n. 18.* Autorem verò adducunt alij Gregorius V. Pontificem: Alij Ottonem II.

*Ut penes immensis nos tota potentia mundi
Semper & imperij gloria summa foret,
Regia constituit quibus est Electio cura.
Præcipua septem nobilitate viros.*

Sabin. de Otton. 3.

12. Qui referant originem Electorum ad Pontificem.

Qui ad Pontificem Electorum institutionem deducunt. Hostiens. *in c. Venerab. de Elect.* Albert. de Rosat. *in Lex. Verb. Electores.* Ioh. And. *in c. ad Apostolica. de sent. & re jud. in 6. & in d. c. Venerab. ubi Card. Flor. §. 1. col. 3. in 6. quæst. num. 7.* Lancelot. *in templ. Iudic.* Hieron. Balb. *de coron. Imper. Platin. in Greg. V. Antonin. part. 2. hystor. t. 16. cap. 4.* Chronic. antiquum Anonym. *Norimberga excusum.* Alciat. *de singul. certam. cap. 32.* Volater. *l. 22. Anthropol.* Ludovv. Molin. *tr. 2. de just. & jure. disp. 24. & qui præterea afferuntur à Bellar. l. 3. de translat. Imp. Rom. c. 3. & Melbom. in not. ad l. 3. Monar. Sleid. multis argumentis & testimoniis ab Illyrico *in lib. de translat. Imp.* redarguuntur, quæ excipit & exagitat Bellarm. *d. lib. 3. c. 4.* Ut autem falsitas hujus assertionis, quæ tantæ dignitatis autorem statuit Romanum sacrificulum, breviter convellatur, proferat nobis Bellarminus testimonium illius itius ævi autoris, aut exemplar edat decreti, quod Gregorius misit in Alemanniam cum idem objiceret. Illyricus, retorquendo respondet & petit ab illo, ut testimonia & decretum Ottonis prius producat, quæ quidem responsio nos non terret, cum quæ incertâ rem esse de Ottone statuandis, quam de Gregorio: sed Testimonia tamen,*

13. Refutantur argumenta Bellarmini.

quæ congregat *cap. 3.* juvat parumper ridere, quia non potuisset, causam Pontificis, etiam si dedita opera id agere voluisset, turpius procedere. Nam primum testimonium *ex c. Venerabilem. §. Verum. de Elect.* tum domesticum est, tum falsum, tum ad rem, de qua quæritur, non magis attinet, quam Cupressus ad naufragium. Domesticum, quia ab Innocentio profectum, ideoq; non magis probat, quam decretum concilij Viennensis *in c. Romani. de jurejur. inter clemens:* quod idem Bellarm. adducit. Nullus enim idoneus testis in re sua intelligitur. *l. nullus 10. de testam. l. 10. C. Eod.* Alioquin non difficulter post mortem aliquis testes existerent, quos hoc vel illud sibi tribuerent, eoque vera judicia subverterent, ut suspicatur D. Trajan. *in l. Divus. 24. de test. mil. & planissimè factum est in Conciliabulo illo Viennensi, in quo Clemens V. Imperatori etiâ obtrudere voluit juramentum Felicitationis. An verò, quia Pontifex, id ita interpretatur *in d. c. Rom.* Imperator sibi persuaderi passus est. Quin potius Henricus Luzelburgensis Imperator convocatis Tabellionibus, publicè protestatus est & negavit factum esse, quod *in d. c. Romani.* post fata demum affingitur. *Nam cum nihil restat.* ait Philippi Pulcri Reg. Gall. consiliarius *in disp. inter Cler. & mil. nisi scribere, quia totum erit suum. cum scriperis. facile potest sibi jus acquirere: super rem qualeslibet & sic totum erit vestrum & ubi statueret nihil aliud est, quam sibi temere Velle. Nihil ergo aliud erit jus habere, quam Velle: Non habet ergo, nisi scribat. Hoc solo jus esse, cum solverit castrum meum vel quillum meam, agrum meum aut pecuniam habere.**

Falsum etiâ est, multis modis, tum quia dicitur à Græcis in Germanos translatum imperium, cum Germani illud demum longo tempore post virtutibus suis promeruerint, ut scribit *gl. in c. Ludo & disp. 63.* unde & Clemens V. Innocentio Contrarius *in d. c. Romani.* actus duos translationis imperij, & stabilendi juris Eligendi separat & inter se distinguit: tum quia Electio stirpi Caroli nunquam usu recepta fuerit, cum successionis jure filius sequeretur patrem, adeò ut & testamentis ultimisque voluntatibus ditiones inter liberos dividere parentibus liceret, tum deniq; quia Papa hoc sibi tribuit, quod fortunæ Caro-

14. Responso ad c. Venerab. de Elect.

15. Quare domesticum testimonium nihil operetur.

16. Falsa contrariè in testimonio Pape.

Caroli & juri belli partim, partim transactioni cum imperio Orientis, partim spontaneę subjectioni Romanorum debetur, ut satis superque de *potest. Pontif. cap. ult.* à nobis disputatum fuit. Nihil denique ad τὸν ὄν λόγον atinet hæc sententia Innocentii, quia non queritur quid à Pontifice acceperit Imperator Carolus, sed quid à Gregorio V. principes Electores. Nam Otto I. novum jus in Italia Germanorum armis acquisivit, ideoque à Carolo ætate ad posteros annos argumentari non licet, quemadmodum paulò ante dictum fuit contra testimonium Iordani, quod hic repetit Bellarminus superiori prorsus consentaneum. Falsum enim est, quia Carolus Magnus dum testamento & Ludovicus Pius dum sua ordinatione subditis imponit successores, nullum locum relinquit Electioni principum. Sed, inquit Bellarm. Car. M. instituit quidem, ut Electio penes principes esset, sed neque dignitatem Electorum ad certos Principes restrinxit, neque voluit, ut Electio locum haberet, nisi deficiente successione legitima filiorum. Quo tu quæso argumento probas Bellarmine, Carolum M. ita instituisse, cum contrarium ex testamento ejus appareat: Iordani enim autoritas tanta non est ut ejus unius assertioni contra omnes alias historias standum sit. Si porro dignitatem Electorù ad certos principes non restrinxit, quorsum hoc testimonium producit, cum nihil aliud in quæstione sit, quam unde autoritas & dignitas hodierna Electorum ortum traxerit. Illud ultimum verò, quod Electioni principum demù locum fecerit Carolus, si successores legitimi à natura deficeret, prorsus ridiculum est. An Pontifex Rom. in eo liberalis est, quod, quæ ex jure naturæ competunt, peculiari privilegio magni beneficii instar conferat? qua quid in re non opus esse beneficio Pontificio rectè notavit Lup. Bebéburg. *de iur. regn. c. 12. ex c. de his dist. 28. l. qua sub cond. S. si tamen. de condit. & inst. De jure enim naturæ deficiente successore, vim imperii ad Subditos recidere in universum, testatur ipse Bellarm. l. 3. de Laic. c. 6. Aut qua ratione ex hac Electionis concessione, imperiù magis dicitur Electitium, quam Barbarorum dominatus, quos secundum genus vocat Arist. 3. Pol. c. 10. & 11. cum à merdi occiso & vacante Regia principes*

Perfarum novum sibi Regem forte ducerent, Vbi verò nulla Electio, ibi nec Electores. Denique Iordanus institutionem Electionis non tribuit Pontifici, sed ipsi Carolo Magno, quem dicit *ordinationem sibi à Spiritu inspiratam instituisse, de consensu & mandato Romani Pontificis.* Mandatum interpretor perinde, ut cæteri scriptores ejus xvi explicant, id, quod Eginhart: scribit *in vit. Car. Stephanajussu, depositum fuisse Childericum aut quod Annales Germ. à Pitha. ed. sub ann. 752. Zacharias. Pont. ex autoritate S. Petri mandat populo Francorù, ut Pipinum qui potestate regis fruebatur, nominis quoque dignitate frueretur.* Cum enim Franci ipsi deposuissent Childericum & substituisent Pipinum, Pontifex nihil ad hunc actum contulit præter consensum & sententiã, qua factum populi probaret, ut alibi abundè demonstratum fuit. *de pot. Pont. c. 7. n. 4. Velle n. proprietatem sermonis exigere ab iis, quos tam profundæ barbariei, immerisit infelicitas seculi, nihil aliud sit, quã nodum in scirpo quærere, aut vestimentù à nudo petere.*

Quod ad cæteros porro testes atinet, juniores sunt, quam ut de reor annis ante se gesta fide dignum testimonium deponere possint, præsertim cum id ex aliorum fide non satis scire potuerint: Et multorum aliorum autoritatibus oppositis redarguantur: quamquam etiam non satis bona fide à Bellarm. citentur. Etenim Naucler. *in 34. gener. nihil affirmat ex sua opinione, sed, Ajunt, inquit. Gregorium V. cognita imperij imbecillitate Varietateq; fortuna, utq; is, qui cæteris virtute præstaret, præfisset etiam dignitate, sanctionem tulisse de Imperatore deliquendo.* Nec dissimulat alteram etiam opinionem? *Scribunt, inquit, quod Otto III. cum hæredes ex se descendentes non haberet, constituit ex consilio Principum Germania, ut Imperatore mortuo, in oppido Francofurt. perpetuo fieret Electio.* Qui verò utramque opinionem æquali fide, adducit, utram putes ipsam velle probare? Albericus Cranzius quingentis annis post, licet l. 4. Saxom. c. 25. Gregorio sanctionem hanc tribuat, tanquam ulionem, quam à Romanis de injuriã sibi illata sumere voluerit: tamen l. 3. Me trop. cap. 40. Electionem ab Imperatore cum Gregorio v. propinquo suo introductam confitetur: quamquam in eo Cranzius merito ex

18.
Mandatum
pro approba-
tione.

19.
Responsio ad
alias autori-
tates Bellar-
minis

17.
Effugium
Bellarm.

prioris seculi historicis redarguendus est, quæ præcisè septem principes vel ab Ottone vel à Gregorio institutos asserat. Id enim repugnare veritati historiarum paulò post dicemus. Nam Iacob. Wympheling. in 1. *Epist. rerum German. cap. 20.* licet Gregorium scribat sanctionem tulisse, tamen ejus sensum non aliter exprimit, quam quod *per eam licuerit solis Germanis principem eligere*: id quod jam olim ab Ottone I. promulgatum erat, ne Imperator eligeretur, nisi ex Germanis & nisi ab iisdem, *Sigon. lib. 7. histor. Ital.* nec tamen ab Ottone I. propterea origo Electorum accersitur, Cæteri consilium quidem concedunt Gregorio, facti verò autoritate Ottoni: quin & concessione Pontificis eo tempore videbatur opus, cum Itali ad se imperium traherent, & contra Germanos sæpè Imperatores dicerent. Berengarius enim non tantum ab Italix rex Italix, sed & consensu Pontificis Imperator salutatus & Albertus ejus filius à Iohanne 12. in odium Ottonis in urbem accitus est. *Cario l. 4. Sigon. l. 7. hist. Ital.* Ut igitur principes Italix principibus Germanix, & Patriarcha Rom. cum Mediolanense & Ravennate Archiepiscopis, quasi in dubio jure cederent tribus Archiepiscopis Germanis, opus forte fuisset cessione & consensu: idq; *pro interesse suo peculiari* ut ait Cusan. 3. *Concord. Cathol. c. 4.* Cæterum facti notius autoritatem Pontifex ejus temporis sibi arrogare non potuit, cum tantæ potestatis ejus Bullæ nondum essent, ut principibus formidarentur, quam illis autoritatem invalescens superstitio post Hildebrandinam demum pertinaciam adjecit. Quin potius Imperatores Pontifices deponebant & restituebant, prout videbatur Ecclesie conducere & fas erat eos imperium habere in suos vasallos. Nec video, quomodo Pontifex magis potuerit vel omnis Principibus suis suum auferre & ad paucos contrahere, vel successoribus Ottonis spem certam, etiam si is liberis destitueretur, præferre, prout innuit Bellarm. *lib. 3. de translat. Imp. c. 4. Vers.* Nam *est Pontifex in se*, dum ait: *Omnimò verisimile est, Imperatorem, quod ipse facere non audebat, ut tot principes ab Electionis jure excluderet, à Summo Pontifice id postulasse.* Non secus ac si Bonifacii approbatio, ut alibi argumentatur Bellarm. *lib. 2. de Pontifice. c. 17.* justam faciat depositionem Childe-

rici, aut Zachariæ Pontificis consensus Francorum rebellionem extra omne crimen ponat. Quod sua natura injustum est, nò magis Pontifex, quam Imperator justum reddere potuit. Quod si ex observantia lex & statutum quodvis interpretandù veniat, longo tempore post de mum ordinata Electio invaluit, ut mox subjiciemus: unde constat, aut nullam à Gregorio aut Ottone sanctionem hujus argumenti perlatam, aut in usum non deductam, nec propter autoritatem Papæ receptam fuisse. Quin etiam si certò constet de sanctione Gregorii, cur devoti juratiq; Romanæ sedis adulescentes, qui etiam minima quæque verbis extollunt, quæ faciunt ad augendam dignitatem Pontificis, eam tam tacito pede prætereunt, ac è ut neque Antoninus Florentinus, neque Martinus Polonus, neque Leopoldus Papæ bergensis, neque alii Ecclesiasticæ factionis homines illius ullam mentionem facere ausi sint. Nam Clementis V. testimonium ex concilio Viennensi in c. *Romans: de jurej.* jam supra tanquam Domesticum & Innocentii III. sententiæ in d. c. *Reverabilem*, contrarium rejecimus. Rectè Iohannes Paris. *de potest. Reg. & Pap. c. 15.* *Vbi quaritur de potestate Papa in temporalibus, efficax est testimonium Imperatoris pro Papa & non est multum efficax testimonium Papa, pro seipso, nisi dictum Papa fulciatur auctoritate Scripturae sacrae vel scripturae Canonice. Et in materia, ut Imperator docet contrarium manifestè, etiam ceteri Pontifices, ut in proposito, non recipitur tale dictum.* Sed hic Bellarminus nos non lacinia, sed medios tenet, quando ipsorum Imperii principum confessione propria nos premit. Sic enim in instrumento quodam publico fatentur: *Romana mater Ecclesia illud principibus dedit incrementum miranda potentia, ut ipsum Ecclesia auctoritate suffulsi, velis Germani electum per ipsorum Electionem illum; qui frana Romani teneret imperij germinarent:* Salva res est: habemus reos consententes: at quos quæso? An omnes Principes Germanix unanimi consensu testimonio subscriperunt, ut videtur litera præ se ferre? Bellarminus subscriptionem callidè dissimulat: At Haiminsfeldtrium tantum sedi Pontificis deditorem Electorum nomina invenit. Hò verò tres an toti cæterorum collegio, partiali suo studio præ-

20.
Quare opus fuerit cessione & consensu Pontificis ad Electionem Imperatoris.

21.
Pontifici non magis licuisse eius suum aliquid auferre quam Imperatori.

22.
De sanctio Gregorii non extare ullum testimonium.

23.
Ad c. Romani de Elect.

24.
Ad rescriptum Principum.

judicium

judicium creare potuerunt? Imò & ipsis & si qui præterea subscripserint, accommodari potest excusatio Bellarmini, qua is Ottonem I. à sacrilegio eximit, eò quod deposuisset Iohannem 12. omnium non dico Pontificum, sed omninò mortalium deterrimus: *Ab Ostone I. satis constat bono Zelo, sed non secundum scientiam depositum esse Iohannem 12. Fuit enim ipse Iohannes omnium Pontificum ferè deterrimus. Atque ideo non mirum si ipse Imperator, qualis fuit Otto I. sed minus perituro rerum Ecclesiasticarum, judicaverit eum potuisse deponi, præsertim cum multis Doctores idem senserint. libr. 2. de Roman. Pontific. c. 29. argum. 4. Nam principes seculares eò verisimilius, ut potestati Pontificiæ calculum darent, induci potuerunt, quanto latius jam tum animos mortalium pervaserat istæ opinionis, à pluribusque religionis studio in vulgus spectatis Clericis & Pontificiæ factionis propugnabatur, accedent præsertim specie superstitionis & Iuris, in quod capitula quadam ejus argumenti jam transcripta erant, nec non metu excommunicationis, si quis secus sentiret, aut contrà hiceret. Et si Nic. Cufanus merito ab eodem Bellar. 3. de transl. c. 4. excusatur ob *penuriam Istorum historicorum, quæ illa atas laborabat, quanto magis excusabuntur principes, non ufque adeo docti, si cum historiis veteres ignorarent, recentiorum narrationibus probabiliter fidem habuerunt? Nihil tamen vel Otto dignitati Pontificiæ, ut disputat Bellarm. vel hi principes juri Imperatoris præjudicare propterea potuerunt, quia falsis causis ad errorem inducti sunt, ut patet ex illis ipsis, quas in producto Instrumento exprimunt, dum primum ex autoritate Ecclesiæ imperium propagatum à Græcis in Germanos affirmant decepti, ut apparet, falsâ sententia Innocentii III. Ex c. *Venerabilem de Elect.* deinde subnectunt usitatam comparationem, qua Ecclesiæ Luminari Majori, & Imperium Minori confertur, cum violenta interpretatione & palpabili confusione duarum distinctarum jurisdictionum, & deniq; donationes incertas, aut quæ nunquam factæ sunt, inter quas & Adolphus, cujus liberalitas hoc scripto confirmatur, reponit etiam Constantinianum, pro certis & confessis accipiunt, ideoque falsis argumentis persuasi**

deceptique jusfacere non potuerunt, prout de Patribus VI. Synodi non veretur scribere Bellarm. *qui Honorium quidem condemnarunt, sed ex falsa informatione, ideoque in eò judicio errarunt. l. 4. de Rom. Pontific. c. 11. ex Turredrem. lib. 2. de Eccles. c. 93. præcipuè cum ad consequentiã statim trahendum nõ sit, quod quis ex peculiari causâ libero facit arbitrio, ut de Alberti Cæsaris recognitione monet Lupo. Bebenburg. de jur. Regni. c. 12. dum ait: Quas etiam approbationem vel assumptionem, si prædicti Henricus & Albertus ab Rom. Pontificibus petissent & obtinissent, id tamen eorum successoribus in Regno ac imperio, ac Principibus Electoribus & aliis principibus & populo Germania & alio subiectis Regno & Imperio, in juribus ejusdem regni & Imperij præjudicare non debeat. Quæ n. sunt voluntatis, non necessitatis, non vitium ait gl. in l. humanum 8. in verb. promulgandam. C. de li. & Constitum. & modesta jactatio jus suum nemini vel adimit, vel affert. Lult. & in testa. fac. post. l. 6. O. Eod. Frustrâ igitur totum hoc scriptum expressit Bellarminus, in quo præterea nihil magis certò de hac materiâ determinatur, quã d. clem. Romani. Si enim certi essent Pontifices de tempore & autore instituti Electionis, cur eam nullibi expriment, id quod in fide digno testimonio omninò exigitur? Nec enim satis est dicere: à Pontifice institutam esse dignitatem Electorum, nisi & hoc adjicias: A quo, Quo tempore, Quibus circumstantiis instituta sit. Utrum sufficit translatio imperii in Germanos, ita ut in hac includatur potestas eligendi, ut perbellè ratiocinatur Innocentius in d. c. *Venerabilem*. Utrum peculiari bulla jus eligendi superaddiderit Gregorius V. aut Sylvester, ut ex monumentis Aquilejensis Ecclesiæ tradit & posse salvari putat Nacler. d. *generat.* 34. Sed hæc omnia in obscuro relinquuntur, & tamen exigitur à nobis, ut quod nullibi pictum, scriptum, factum est, præter, imò contra historiarum omnium fidem, simpliciter pro vero, ac si ageretur de articulo fidei, acceptemus.*

Videbimus autem, an hæc ita se habeant, ex ipsam principis, unde necellum fuis idem fluxisse, qui id affirmarunt, recentiores scriptores, dummodo quid sentiendum sit, de altera communi opinione, quæ Electorum

originem

25. Quod non probatū fuit ab omnibus principibus.

26. Principum istorum error excusatur ex ipso Bellarm.

27. Quare scriptum illud insi nõ faciat.

28. Circumstantia instituti Electorum nullibi exprimuntur.

29. Quibusdam originem Electorum Ottonem I. p. l.

originem tribuit Ottoni III. prius subjecerimus: Martin. Polon. *in Chron.* Lupol. Bebenburg. *de iur. regn.* Marfil. Patav. *de translat. imper.* c. 11. Nicoll. Cusan. *lib. 3. de concord. Cæthol. cap. 4.* Anton. de Rosell. *rr. 1. de Monarch.* Mut. *de orig. Germ. li. 14.* Munster. *in Cosmogr.* Brotuff. *in Chron. Merf. fol. 63.* Sleidan. *lib. 3. Monarch.* Peucer. *lib. 4. Chron.* Schard. *in rr. de Elect. Orig. c. 1.* Flac. Illyr. *in libr. de translat. Imp. cap. 5.* Sabin. *in Casar.* Nic. Cifner. *in orat. de Otton. III. & Elect. inst.* Andr. Knichen. *in comm. Iur. Sax. Verb. Ducum Saxon.* Matt. Stephan. *2. Iurisd. part. 1. cap. 5. num. 2.* Heigius *lib. 1. qq. 9. 3.* multiq; alii ab Heigio & Meibom. *ad libr. 3. Monar. Sleidan.* relati. Omnes enim hi retrò trahunt exortum Electorum ad tempora Ottonis III. illiq; hanc laudem potius, quam Gregorio tribuunt: sed quia nemo horum ante Rudolphum Hapsburgensem vixit, nõ possunt nisi testimonium ab aliis per manus acceptum adeoque alienæ veritati fideiq; innitens tradere, quod ad Lydium historiarum lapidem nobis excutiendum est, utrum certi quid de Institutione septem Electorum ex antiquitate erui possit. Loquimur autem de honore; prærogativa & autoritate Certorù illorum Principù, qui hodie titulo Electorum gaudent. Nam quod Otto I. & ejus exemplo Otto III. ad Germanos ab Italis tam possessionem imperii quam potestatem eligendi Imperatoreum deduxerint, non tantum omnibus consentimus, sed etiam satis efficaciter probatur ex eo, quod Henricus II. qui Ottoni III. cujus erat ex fratre, ut vulgò loqui solent, Nepos, successit, prælatus fuerit Ardoino Marchioni, qui se in Italia pro Imperatore gerebat, vocatusque à Landulpho Archiepiscopo Mediolanense & coronatus à Benedicto IX. quod à principibus Germaniæ susceptus esset. Nec Conradus II. seu Salicus, licet ab ipso Henrico successor designatus, prius sceptrum imperii capessere potuit, quã procerum consensus accederet, cujus elaborandi causa totum biennium disceptando consumtum fuit. Cæterum ab hac consuta electione ad hodiernam distinctam non licet inferre, cum Electio ne tum quidem locum habuerit, nisi in casu, cum successores deessent. Nam Henricus III. qui & Niger, patri sine controversia successit, etiam tum, cum vix puer esset, Imperator di-

ctus: Hunc excepit Henricus IV. filius septennis, sub tutela matris & Conradi Suevi.

Quod si tum Electio hodierna in usu fuisset, an putamus Electores sibi puerum potius, quam rerum gestarù magnitudine superbium principem præfecturos fuisse? Aut quorsum opus fuisset tutela matris & nobilis illius Suevi, si duo vicarii Imperii constitutã habuissent autoritatem? Aut non putius ipsi Electores tutelam tam nobilem sibi diripuissent, quem admodum de ea non sine cæde conflixerunt Otto Dux & Ecbertus Marchio Saxoniz contra Suevicos Principes & Ottonem Comitem Thuringiæ? Successisse autem Henricum IV. jure hæreditario, præter omnem historiam verba ipsa Historicorum probant. Damian. *in Epist. ad Henr. IV.* vocat hæredem imperii admonens, *ut sicut si hæredes imperii, sic etiã in Ecclesiastica cautionis jura succedat.* Baron. *Ann. 1064. nu. 20.* Bruno Magdeburg. *in hist. bell. Saxon. Henricus Rex singulis Theutonici Regni principes supplices addiit, se de regno Saxonia, quod cum patris hæreditate, cum eorum omnium Electione suscepisset, iniuste depulsum.* Electionem accipit pro consensu, & approbatione, quo sensu consuetum fuisse id ætatis scriptorib; vocabulum Electorij pluribus præjudiciis explicavimus supra. *cap. 2. Sect. 4.* ita ut frustra alleget Bellarmin. *d. libr. 3. cap. 2. in fin.* Abbatis Ursperg. Continuatoris Sigeberti, Ottonis Frisingensis verba, qui *Electiois* meminert, quandoquidem Turon. Aimon. de ipsis regibus Francorù eadem Phrafi utuntur, quos tamen constat absque controversia jure hæreditario successisse. Imò ipse Carolus Magnus à populo Electum dicit, quem in sua autoritate successorem testamento instituerat. Abbas Urspergensis pari confusione dicit, *Henricum IV. a patre Regem constitutum fuisse, sed Romanis Pontificibus, cum itoruntq; Pontificum & principum regni Electione Chron. Ann. 1053.* Quia nec esse potest præterquam consensus, quando constitutio accepta refertur ipsi patri. Nec Electio, cui Pontifices Rom. interfuisse scribuntur, alio sensu accipi potest, quàm quod Electoribus consilio & comprobatione affuerint, sicut explicat Otto Frising. *in Chron.* describens Electionem Conradi 3. quam factam dicit, *præsentibus Theod. & Gimo Episcopo Cardinali ac S. Rom. Ecclesia legato, Summi Pon-*

30.
Eorum testimoni-
onia revo-
cantur ad
antiquitatis
monumenta.

31.
Principium
confusa cu-
suisdam Ele-
ctionis.

32.
A qua non
licet inferre
ad hodiernã.

33.
Successores
Ottoni I Im-
perij adij-
tore hæredi-
tatis.

34.
Electione sãpe
accipi pro
consensu.

mi Pontificis ac totius Romani populi Urbium-
que Italia assensu permittente, &c. cum effi-
caciter eligendi facultatem jam diu Adria-
nus Carolus & Leo Ottoni concessisset, prout
etiam Card. Cusan. notat. *lib. 3. Concord. Ca-
thol. c. 4. ex c. Adrianus &c. in Synodo dist.*
63. nisi forte una manu essent, altera rapiant.
Pontifices, & quod Gregorius V. fingitur
cessisse Electoribus, ad successores ejus ex il-
lorum manu repetere voluerint. Sed ad Hen-
ricum IV. redimus de cujus successione Ano-
nymus item quidam scriptor *libr. 1. de bell.*
Saxon. sic loquitur.

Rex tam virum quam Regni nobilis hares.

Patri dicitur, tui, &c.

Rectè quippe probat Haiminsfeld. *in replicat.*
pro Imper. c. 18. Primum Hildebrandum suc-
cessionem Imperatorum Interrubasse. Ete-
nim tres Ottones Romanum imperium jure
hereditario tenuisse, eisdem Verbis enuntiat
Nihem. *de privil. & iuribus Imp. & Cusan.*
d. cap. 4. Henricum verò II. seu Sanctum &
Claudum, insignia regni violenter, quasi jure
hereditario sibi competentia extorsisse Heri-
berto Colonienſi Archiepiscopo, à cujus ore
omnes pendebant, testatur Sigbert. Gem-
blac. & Dittmarus Mersburg. *Episc. l. 5. Chron.*
Electionem Henrici sic refert: *Mox à maxima*
multitudine vox una respondit: Henricum Chri-
sti adiutorio & jure hereditario regnaturum.
Conrado, quem Henricus II. nuncupatio-
ne sua & principes cæteri consensu ad fasti-
gium Imperatorum evexerant, citra contro-
versiam successit filius & nepos, cui demum
nisus est scepra excutere Hildebrandus, ut-
que id sub specie aliqua utilitatis publicæ fa-
cere posset, pro successione Electionem intro-
ducere tentavit, quemadmodum idem Bru-
no ubi suprâ, testatur: *communis consensu com-*
probatum, Romani Pontificis autoritate corro-
boratum esse, ut Regia potestas nulli per here-
ditatem, sicut antea fuit consuetudo, cederet,
sed filio Regis, etiamsi valde dignus esset, per
Electionem spontaneam, quam per successionis
lineam Rex proveniret. Sed Deus ut scribit
Waltram: Naumburg. *in Apolog. respons. ad*
epist. Hildebr. brevior illos Pontificis conatus dis-
solvit, quoniam post brevè temporis spatium,
ipsam quoque partem, regni Viri, amiserunt,
& unus in pralio, aliter in expugnatione unius

castelli miserabiliter perierunt, superflue eo,
cui potestas data est à Deo, quam scilicet pote-
statem nec Principes, nec populus partis illius
dissolvere potuerunt nullo modo, quandoquidem
ipsi quoque Regi possint jam domante Deo filii
succedere in Regnum, sicut ipse Patribus suis
successit in regnum.

Nam Henricus V. immediatè patris vesti-
gia pressit, ideoque de seipso testatur: *Ego qui-*
dem Christianis mihi legibus subarratum re-
gnum, ut hares & successor Augusti, tenere si
tamen rerum omnium dominatori placuerit,
cupio. Unde non possimum non manifestè
vanitatis arguere Bellarminum, qui primam
partem decreti Gregorii jam post Ludovici-
um Arnolphi Imperatoris filium usu recep-
tam tam audacter, quam falso affirmat, Ele-
ctione sc. non propagatione sanguinis ad Im-
perium devenitum fuisse, inde à tempore
Conradi I. quia præter cæteros, quos jam
adduximus, contrarium asserit etiam Autor
magni Chron. Belg. qui dicit *tres Ottones per*
successionem generis regnasse. Item Thomas
de regim. princ. (quandoquidem hunc auto-
rem credere pro tempore Bellarmino *libr. 3.*
translat. cap. 1. cogimur, quia instituto ejus
sermo convenit, cum alias, si quid effutiat ad-
verſum, jam exautoratus sit, *in præfat. contr.*
Barclai.) qui ait, *Imperium tenuit, usque ad*
tertiam generationem Otto, & ex tunc pro-
ſa est Electio &c. Nec non Cranz. *libr. 3. Saxo.*
cap. 39. *Lubet intuers statum imperii per ea*
tempora. Conradus filium declaravit Regem.
Vbi erat interim potestas Electorum? Resp: bat
apud Imperatores memoria Carolinorum &
Ottorum, qui arbitratu suo sibi delegerant suc-
cessores. Item Mart. Polon. *in Vita Otton. 3.*
Et isti tres Ottones per successionem generis re-
gnaverunt. Hanc enim potestatem Leo tri-
buit Ottoni I. ut solus Rex Rom. constituit
Regem vel Patrium, iterumque Cusan. *d.*
c. 4. *Secundum ordinationem in c. in Synodo.*
dist. 63. usque ad tertium Ottonem servata est
successio. Cepit autem potissimum vacillare
successio post turbas Hildebrandinas, post-
quam Rudolphus indigena Sueviæ, quam re-
galibus omnino stemmatis fuisse alienam scri-
bit Abbas Svartzth. *in Ann. 1077.* in regem
favore Pontificis & Saxonum elevatus, omne
jus hereditarium in imperio repudiavit, &

36.

De successione
primorum
Imp. alia
testimonia.

35.

Primum Hil-
debrandum
interrubasse
successionem
Imperatorum.

O O O O

Gel

Vel filio suo se hoc adoptarum fore negavit, iustissime in arbitrio Principum esse decernens, ut post mortem eius liberè, non magis filium ejus, quàm alium eligerent, nisi quem ad id culminis arate & morum gravitate dignum invenissent, ut quidem memorat ille Paulus Bernriedensis in *vid. Gregor. 7.* quem publicavit nuper Gretserus. Dicitum enim fuit supra, quod successionis tranquillitatem Tyrannis Pontificia plurimum in imperio turbarit, labefactaritque, cujus hoc sit obiter documentum, & simul ut gloriam Pontificibus Rom. relinquamus introductæ in imperium turbulentæ Electionis, non sine cæde & sanguine innocentum subditorum. Eo enim argumento utitur Innocent. in *d. cap. Venerab. Verf. in super.* ut Philippum ab imperio abigat, ne si is fratris succederet, quem admodum frater successerat patri, videretur imperium magis ex successione, quàm Electione deferri. Ad quam mutationem via se ultro aperuit, cum Henricus V. sine liberis decederet, nec longo intervallo Lotharius III. Defuncto enim Henrico absque hærede concessisse *Legatos Apostolica sedis & Archiepiscopos cum Episcopis ac optimis viris imperij ex condito Moguntiam, consultasseq; pro toto Rom. Imperio de substituendo Rege, in quo consensu electum fuisse Lotharium,* testes sunt Continuator Sigebert. in *Chron. An. 1126.* & Autor magis Chron. Belg. Lothario iterum sine filiis decedente conventum habitum ibidem tradit Otto Frisingens. *lib. 7. hist. c. 22.* & Conradum Suevum Henrici V. sororium à quibusdam principibus, timentibus, ne imperium præoccuparet Henricus superbus, qui tunc præcipui nominis & dignitatis erat, confluentia regem creatum fuisse, quem processum de Friderici I. electione repetit *lib. 2. de reb. gest. Frid. c. 1* ubi addit. *Nam id iuris Romani imperii apex, vid. non per sanguinis propagationem descendere, sed per Principum Electiones creare, sibi tantum ex singulari Sendicæ prærogativa.* Circa illa enim tempora cepit Electio inavalescere & successionem supprimere: cæterum nec tum Electio locum invenit, nisi in casu, cum sc. heredes deficerent, nec status stabilis aut rata in principio fuit, quia potius Fridericum Henricum filium Regem Italicæ & successorem sibi designavit, quem, cum

Colonialis & Leodiensis Episcopi pro Imperatore agnoscere recusarent, de utroque summis supplicium Leodiensi etiam morte multato. *Iste autem Imperator Henricus* (Verba sunt Iohan. Monach. ex magn. Chron. Belg. quod *Iob. Pistorius* edidit) *Videns Regem Alimannia & Imperium Romanorum, propter frequentes mutationes Imperatorum, multa mala perpeffum, priusquam tota Principum in persona Imperatoris possent convenire, ordinavit, ut amplius Electio non fieret, sed per solam sanguinis successionem Imperium conferretur, ita, ut qui propinquior Imperatori esset, hæditarius fieret Imperator.* Nec dubium est, quia decedenti Henrico immediate successisset Fridericus II. nisi Principes tutelæ lubricitati minus confisi, maluissent Philippum patruum ejus agnoscere Imperatorem, quam Imperatoris tutorem.

Modo autem eligendi, quem ex historiis enotavius, nihil prorsus commune est cum hodierna, prout pluribus demonstrant *Aventin. lib. 5. Annal. Onuphr. Panvin. lib. de Com. Imper. Cruf. Annal. Suev. part. 2. c. 7. Beuther. pater & filius. d. c. 13. Curio lib. 2. Chron. & ipse Baron. tom. 10. Annal. §. 56. & seqq. Ann. 996. Spiegel. l. 1. not. in Gumb. Ligur. quorum nonnulla cum ex Onuphrio recensuisset Bellarm. d. 6. 3. c. 2. eò redactus fuit, ut Electionem Gregorii V. non nisi longo intervallo post, integram in usum receptam fuisse confiteri cogatur, ex qua confessione id saltem habemus, ut vel non latam, vel à principibus repudiatam fuisse concedere cogatur, quorum prima disputationi ipsius repugnat, alterum vero destruit auctoritatem Papæ, quippe cujus mandato principes impune se non posse parere salva conscientia rectè censuerunt. Miror autem hoc eodem loco temeritatem Cardinalis, qui modò Onuphrium atque Aventinum & falsitatis manifestæ, & intolerandæ temeritatis arguebat *d. lib. 3. c. 1. in fin.* modò postquam recentuit argumenta Onuphrii, inq; eorum solutione occumbit, *c. 2. §. Hac sane.* fatetur ea grata esse & nullo modo à viris prudentibus contemnenda. Qui verò tot tantisque argumentis, & quæ ipsos adversarios ad silentium adiungunt nituntur, an illi temerè opinionem mutant, aut falso enunciant, quod insolubili ratione evincunt?*

37.
Pontificibus
relinquitur
causam introdu-
ctam Electionis.

38.
Cuius princi-
pium longè
diversum
fuit ab ho-
dierna for-
ma.

40.
Id quod ex
historia du-
citur.

41.
Bellarminus
cogit Onu-
phrio cedere.

Quia

Quia verò hæc res propriè eò pertinet, ut de mutatione juris veteris & Monarchiæ Imperii certi reddamur, in historias regrediemur & quid inde de Origine Electorum constet, quid non, sine fuco in apertum producemus. Imprimis præsupponimus contra utrumque Beuther. *in Animadv. hist. c. 13.* Electorum ætatem ante Caroli I V. Imperium longè retrò excurrere, siquidem Hostienfis in c. *Venerabilem s. Verum de Elect. & Jacob. Ardiz. in Sum. feud. T. de success. feud. c. 30.* qui sub Friderico II. vixerunt *Trithem. de scriptor.* quibusdam & non omnibus principibus tribuunt jus Electionis, & Guiljelmii Comitis Hollandiæ coronatio describitur à Trithemio in *Chron.* cum septem Electorum officiis Martinus item Polonus luculenter describit numerum & officia septem Electorum, additq; versus, quos repetit gl. in d. c. *Venerabilem & Bebenburg. de jur. Imper.*

Moguntinensis, Trevirensis, Coloniaensis, Quilibet imperij sit Cancellarius eorum, Et Palatinus Dapifer: Dux Portitor ensis, Marchio Præpositus Camera: Pincerna Bohemus,

Hi statuumt Dominum cunctis per secula summum.

Vixit quidem Martinus Polonus ante Friderici II. imperium, ideoq; potuit ante ejus obitum scripsisse, sed quia superites fuit usque ad Gregorii X. & Ruperti I. ætatem, perperam ejus autoritate utitur Bellarminus contra Osiandrium, eum potuerit, quæ de Electorum numero adjicit, post Fridericum scripsisse. Cæterum Ludovvicus Bavarus in *Comiss. pro Imperij iurib. Sc. apud Aven. libr. 8. & Marquard. Freher. in addit. ad Henrici Rebdorffensis Annales Anno 1339.* Nuncios Imperatorij domum Romæ reventium, Principes Electores conveniunt, & per juramenta sua diffiniunt: Quod Electus in Regem Romæ à majori parte Eligentium plenam potestatem habeat in administratione imperij. Numerus verò exprimitur à

Marfilio Patav. in *defens. p. scis part. 2. c. 26. Scilicet de transl. Imp. c. 11.* in quibus nominatim ad septem Electorū consensum provocat, & ex eo disputat contra injustā dispositionem Pontificis, cui Alvarus Pelag. de *Plant. Eccles.* ex parte Pontificis non respondet per inficiationem, quasi septem Electoribus eam potestatem detraheret, licet nullū potuisset argumentum excitare pro Pontifice efficacius. Exprimunt eundem ipsi Electores in Epist. ad Benedictū XII. Iohannis XXIII. successorem quam publicavit Marquard. Freher. in *addit. ad Rebdorff.* ubi inscriptio talis est: *Sanctissimo in Christo Patri ac Domino Dn. Benedicto Papa, Vestræ de voti filij: Henricus & Des & Apostolica sedis gratia Archiepiscopus Moguntinus, Electorum Principum Decanus nec non per Germaniam Sacri Imperij Archicancellarius, Buldunus Archiepiscopus Trevirensis, Cancellarius Gallie: Walramus Archiepiscopus Coloniaensis, Cancellarius Italia: Waldemarus. Marchio Brandenburgensis Camerarius: Rudolphus Palatinus Dapifer: Rudolphus Dux Saxoniae Portitor ensis, Romanorū Regis & Coronandæ Imperatoris legitimi Electores. Haiminsfeld in cōstit. Imper. pag. 100.* Non fit autem hic Regis Bohemiæ mentio, nō quod ad Electorum ordinem per Auræ Bullam Caroli I V. demum accesserit, ut opinantur Beutheri d. c. 13. quos refutat Schard. d. c. 1. de *Elect. Orig. ex lib. sing. de Iure Cesar.* sed quod ex causâ abfuerit. Propterea enim in d. *Epist.* dicitur Ludovvicus electus à maxima parte quod Bohemus desset & Benedictus XII. ex eo capite electionem pro nulla habet quod per discordiam Electus fuisset §. 3. Nec enim necessarius est Regis Bohemiæ consensus nisi in casu, si ceteris inter se non coveniat, ut tradit Hostienfis in d. c. *Venerab.* dum ait *Septimus est ex his Bohemia, qui modo Rex est, sed iste secundum quadam non est necessarius, nisi quando alij discordaret.* Albertus Stadens. in *Chron. An. 1240.* Regem Bohemiæ propterea negat eligere, quæ *Teutonici non est,* cui subscribit Ecco de Repkavv. in *Spec. Saxo. l. 3. art. 57.* Unde fit, ut in *W. eichbild. art. 15. Sc. 14. soli tres Laici Duces constituti dicantur, qui primi sunt in Electione, die cristen au der Chur,* ut habet sermo Germanicus, & in jure Feudali Saxonum c. 4. dicitur: *Electus Rex à Teutonici, cum Romæ proficiscitur consecratur,*

42. Electores fuisse ante Carolum I V.

43. Non tantum paucos esse paratos.

44. Sed septem numero.

45. Cur non fiat mentio Regis Bohemæ, ubique.

46. Cur Rex Bohemæ non eligat.

Sex Principes procedere tenentur astricti, hi scilicet, qui primi sunt in Electioe ipsius, Moguntinensis, Treverensis, Colonienfis Archiepiscopi: Palatinus Rhencensis, Dux Saxonia, Marchio Brandenburgensis. Nec nullum est argumentum eorum, qui sub Ottone III negant, Electoratum institutum fuisse, eò quod tum Bohemiz saltem Princeps alienigena esset, & Imperio infestus, quodq; Regiam dignitatem sub Friderico I. demum acquisierit, licet Vratislao ab Henrico IV. jam datum regium honorem, sed à successoribus omissum tradat. Cranz. lib. 3. VVandal. cap. 2. Cæteros autem Electores jam primum locum inter Principes habuisse ante Carolum IV. imò cepisse habere circa tempora Friderici II. ex prædictis constat, quandoquidem ius Saxonicum circa tempora Friderici II. & ut videtur, eisdem iussu ab Eccone compilatum fuit. In præfat. liris feud. & in gl. Landrecht. libr. 1. art. 14. num. 2. 4. Nec enim cæteri Principes in universono unico Caroli IV. abrupta lege passim se fuissent uno imperu excludi à suffragiis in perpetuum, si ea æquo jure cum septem Electoribus antea participassent: Imò Carolus ipse in Aurea Bulla ubiq; se fundat super antiqua consuetudine, c. 1. Vers. 1. c. 2. Vers. & quia de antiqua. & in præfat. nò constituit septem Electores, sed præsupponit jam constitutos esse, & habere jus eligendi, ex quibus & nos, ut Rex Bohemia, ait, dignoscimur esse. Vers. Sanè cum tamen. Imprimis verò c. 7. Vers. Sanè generaliter. longè lateq; publicum dicit esse, & quasi per totum orbem notorie manifestum: Regem Bohemia, Comitem Palatinum, Ducem Saxonia, & Marchionem Brandenburgensem cum cæteris Electoribus jus, Vocem & locum habere, &c. Ex quibus omnibus luce meridiana clarius patet jam ante Caroli IV. ætatem hos ipsos septem Electores prærogativæ dignitate præ cæteris Principibus usos fuisse. Quo verò temporis articulo eam acquisiverint, præcisè demonstrari non posse arbitror, quandoquidem ab initio sine discrimine omnes Principes, postea subinde pauciores admitti consuevisse ex historiis apparet, donec intereuntibus familiis, quæ ab initio potentiores & præcipue fuerant, jus omne ad solos hos septem reciderit. Nam sub Ottonibus & Henricis angustius habitabant Palatinus Rhe-

47.
Electorum
nostrorum
mentionem
ferri sub
Frider. I. L.

48.
Ab initio nò
existisse eosdè
Electores.

ni & Marchio Brandenburgensibus, quæ ut comparari, nedum præferri potuerint, Suevis & Francus, qui rerum potiebantur, nec se à tanta dignitate præ minorum gentiù Principes abigi passi fuissent. Quos enim citat Heig. d. 9. 3. n. 30. & seqq. Palatinorum & Marchionum veteritam prærogativam propugnantes, ex posterioribus loquuntur de prioribus, nec distinguunt officia Marschalli, Pincernæ &c. à potestate Electorali, cum tamen illa hanc longo intervallo præcedere potuerint, nec Cancellarius trium Archiepiscoporum cohereret cum Electione, siquidem & Episcopus Hildesimensis dicitur aulæ imperialis Cancellarius, sine honore Electorali. in scripto Episcop. & Princip. ad Innoc. III. pro Philippo Baron. Tom. 10. s. 61. Non aliunde autem clarius evadit, quod nunc ostendere aggredimur, quam ex evidentia facti & historiæ illius temporis, Fac enim Henricum II. electum fuisse, quem propterea etiam autorem Electionis constituit Cusan. 3. de Conco d. Cathol. c. 4. asino Otto Frisingens. lib. 6. c. 27. Eum ab omnibus omnino Primoribus totius regni electum scribit: Condem Salicum testatur idem communis omnium procerum consensu electum: cap. seqq. & Abbas Vrsperg. inter alios Electores annumerat etiam Episcopum Bambergensem in Chron. ann. 1015. & tamen ab hujus ætate derivat Theod. Nihem. primam Electorum originem. Porro de Henrico IV. sic memorat idem Vrsperg. in Chron. ann. 1053. Filium suum Henricum Romanæ Pontificis cum Baronibus, Pontificum & Principum Electione Regem constituit. Idem in electione Henrici V. numerat quinquaginta duos Principes, quæ Ecclesiasticos, quæ Laicos, & in specie subjungit absentiam Ducis Saxonie. Sed mittamus hæc testimonia, quæ nomine Electionis pro consensu abutuntur, ut supra & aliquoties alibi dictum fuit, ex quibus nihilominus constat, etiam si verbis istorum Autorum magis, quam factiveritate insistamus, quod tamen Electorum origo inde depromi nequeat, quandoquidem & Ottonem I. Henrici Adcupis filium Widekind. libr. 1. rer. Saxon. & Ottonem II. continuator Regin. in Chron. 961. electum scribit, quorum tamen neuter alio, quam successione jure etiam, antequam de Electoribus quicquam statutum fingitur, sceptra

A. D.
1003

49.
Sed etiam
omnino Prin-
cipis equaliter
elegisse.

50.
Sed consensu
se in successione.

cepta adiit avita. Scripsit verò autor magni Chron. Belg. *Et quamvis tres Ottones per successionem generis regnaverunt: postea tamen cum imperium apud solos Saxonos fore per annos centum perdurasset, institutum fuit, ut per Principes Officiales imperii Imperator eligeretur.*

51.
De forma
Electionu post
Henricum V.

Videamus igitur, postquam Henricus V. sine liberis decedens vacuum reliquerat imperium, ecquid tum ad Electores septem rerum summa reciderit? Lotharium II. certe discordiâ Principum ad fastigium Imperatorum favore Pontificis ascendisse testatur Innocent. in c. *Venerabilem*. & Continuator Sigeberti, in Chron. Ann. 1106. *electum dicit ab Archiepiscopo duobus, Episcopis octo, Abbatibus per multis & eminentioribus Aula regalis Primatibus.* Cunrado III. assignat Otto Frising. lib. 7. c. 27. promiscuos item principes, cumque inter se dissentiret, nominatum dicit sedem Moguntinam tum vocasse, Ducem verò Saxoniz & Noricum non vocatum fuisse. *Conventus quidem generalis indictus erat Moguntia in proxima Pentecoste: sed quidam ex Principibus sistentes, ne forte in generali Curia Henricus Dux, qui tunc precipue nominis & dignitatis in Regno fuit, per potentiam prævaleret, circa mediam Quadragesimam Concilio habito in oppido Gallia, Conventus a conventum celebrant, ibique Conradum Imperatoris Henrici V. sororum Regem creant.* Fridericus I. de sua Electione ipse sic scribit ad Episcopos Germaniz: *Electionis primam Vocem Moguntino Archiepiscopo, deinde quod superest, cæteris secundum ordinem Principibus recognoscimus, apud Radeb. lib. 1. nu. 16.* Otto Frising. verò ab omnibus totius Germaniæ principibus electum scribit lib. 2. de rebus gest. Fridr. 4. 1. & Guntherus lib. 6. *Legibus antiquis & prisco more ad proceres electio pertinet,* inquit. Ideoque Peucerus lib. 4. Chron. Conjecturis magis nititur, quam fide historiarum, dum à Iuliano I. institutos suspicatur Electores, quod eo tempore Imperatores, suo periculo edocti, quantum Reipubl. mali nasceretur ex principum ad Electionem coeuntium multitudine, quorum partem facile esset Pontificibus corrumpere, remedium huic malo afferre, & Electionem ad paucos contrahere ceperint, à quo non multum in antec-

52.
Opinio eorū,
qui originem
Electorum
referunt ad
Fridr. I.

riora recedit Carol. Molin. in edit. post. comment. ad consuetud. Paris. t. 1. in pr. nu. 65. §. seq. Causam quidem affert probabilem, propter quam principes à promiscua & confusa electione recedere voluissent præsumuntur: sed ex ea constitutioni Frederici fidem non facit. Nam Henricus VI. non tantum promiscuorum principum consensu patri successit, sed in constitutione sua, qua rem nititur ad successionem revocare, conceptis verbis sic loquitur: *Constitutioni huic profutura consentis curia Romana, & Principes LII. (quem numerum supra posuit etiam Ursperg. in electione Henrici V. in Chron. Ann. 1106.) qui Imperatorem eligere consueverunt, quorum signa literis super hoc conscriptis sunt appensa.* Autor magni Chron. Belg. Nec obstat, quod Bellarm. d. lib. 3. cap. 2. plures quidem principes convenisse concedat, sed neget omnes elegisse, quoniã id assertitur contra omnium, quos hæcenus laudavimus, historicorum verba, qui non plus tribuunt septem illis, quam universis, dum ab omnibus simul, aut à plerisque, sæpe etiam exclusis iis, qui nunc Electores habentur electionem peractam referunt, id quod vel ipse Baron. tom. 10. Annal. §. 56. §. seq. Ann. 996. non tantum confitetur, sed & his verbis probare conatur: *Nemo, inquit, iure inficiari potest, post Ottonem III. obitum ducentis & amplius annis, quotquot electi fuerunt Roth. Reges, Imperatores designati, eosdem non septem duntaxat Electorum, sed omnium Principum Germania, qui ad comitum concessissent, suffragium fuisse ad culmen Regium electos, quod præter singulorum promotiones perspicue satis edocent, ut dubitationi nullus possit esse locus relictus, quæ adhuc extant, de ipsis promovendis litera ad Vergerium Pontificem Rom. ad Germaniæ Principes data, & inter alias, quas Gregorius VII. scribit ad omnes Duces atque Comites Teutonicos de novi Regis electione faciendâ, si Henricus in Synodo excommunicatus non respiceret, ostendens illorum omnium jus esse par in eligendo Rege in Imperatorem promovendo. Ita etiam per se verasse tempore Innocentii III. anno 1200. cum mortuo Henrico VI. Imp. Principes Germania scilicet inzar se, eligentibus aliam Ottonem IV. alii vero Pbilippum, litera ambabarum partium ad Innocentium data significans, quibus manifeste apparet, non penes septem*

53.
Reiicitur.

54.
Effugium
Bellarm.

55.
Redarguitur
a Baronio.

tantum esse Ius eligendi Imperatoris, sed penes omnes tam Ecclesiasticos, quàm Laicos feudatarios Imperatoris in utraq; Germania Principes. Nam ut ad historias redeamus, in Fridericum II. adhuc puerulum, ab Henrico VI. patre Imperatorem designatū consensisse penè omnes Alemanniz Principes testis est Abbas Ursperg. in Chron. sed cum negotia Imperii exigent virum, & Principibus in Electione Ottonis IV. & Philippo non conveniret, aliis Coloniz, aliis Erfordiz cōvenientibus, nullum apparet vestigium septem præcipuorum Electorum, nec Electores, ut postea in Ludovico Bavaro factum est, sed ab una parte Archiepiscopus Coloniensis, Episcopi Paderbora. Mindens. &c. Dux Lotharingæ & Brabantiz &c. pro Ottonis IV. Ab altera Archiepiscopi Magdeburgensis, Trevirensis, Bisuntinus. Episcopi Ratiponensis, Frisingens. Augustanus, Constātiensis, Eichstātiensis, Wormat. Spirens. Brixinens. Hildesheimens. &c. Rex Bohemiz, Duces Saxoniae, Bavariz, Aultrig, Moraviz, &c. pro Philippo ad Innocentium III. scripserunt, utriq; pro legitimis Electoribus se venditantibus. Sic enim illi pro Philippo. *Philippum rē & solenniter eligimus. Barou. rom. 10. Annal. §. 61. & seq. Haiminsfeld. in rat. Consist. Imp. pag. 73.*

56. Electorū inter ceteros principes prærogativam apparere tam inde a tempore Friderici I. & II.

Hæc cum ita se habeant, & certioribus documentis probata fiat, quam ut ea Bellarm. d. lib. 3. c. 2. constanti insitiatione declinare poterint, nō est tamen omninō negandum, jam inde a tempore Friderici I. Electorū quorundam ex hodiernis, & circa tempora Friderici II. omnium septem præ reliquorum principum multitudine prærogativam apparere, quando Fridericus I. Electionis suæ primam vocem se debere Archiepiscopo Moguntino constituitur apud Radev. lib. 1. nu. 16. & Ottonis IV. Electionem, ut firma esset, denuò cum consensu Saxonis & Brandenburg. celebrandam fuisse, autore est continuator Helmholti lib. 6. Chron. c. 1. lib. 7. c. 15. ubi itidem addit, Archiepiscopum fecisse suffragiorū initium. Vocat enim Moguntinus in Electione Ludovici IV. sese Electorū Decanum, ut patet ex Epistola principum Germaniz ad Benedictum XII. Iohannis XXIII. successorem data, ex cujus renore forma Electionis eo tempore usitata luce meridiana clarius cognoscitur. Scribunt

enim Sex Electores, dissimulato Rege Bohemiz, ex causa paulò ante allegata, præcipuè quidem duo, sed simul & aliorum principum nomine, quos Coelectores ubique nominant, in d. Epist. §. 1. 3. & 4. ad eò veritati prorsus contrarium sit effugium Bellarmini Principes ceteros Dicit aut Honoris tantum gratiā concessisse. Nam si unā elegerunt, certe frustra non assuerunt. Quod enim ceteri quoque præter septem Electores Principes sui eligendi habuerint, ex Alberto Stadeni, & Compilatore Iuris Saxonici, Eccone de Repkau, discere licet, quorum uterq; sub Frederico II. vixit. Is enim in Chron. Anno 1240. cum Papa Gregorius insolentiam Imperatoris metuens Principes, super Electione alterius, (ut ipsius verba habent) sollicitaret, nihilque proficeret, quosdam Principum ipsi rescripsisse narrat: Non esse juris sui, Imperatorem substituere, sed tantum Electum à Principibus coronare. Electionem enim ad istos dignos persistere, & ex prætaxatione Principum & consensu eligere Imperatorem Treverensem, Moguntinum & Colonensem. Quid autem est prætaxare, quàm prænominare, ut explicat Haiminsfeld. in Repl. pro Imper. cap. 38. in fin. ex Specul. Saxon. lib. 3. artic. 57. ubi dicitur: Post Sex Electores & Regem Bohemia omnes Illustres Imperij, tam secularis, quam Spirituales eligant. Non sic autem prædicti secundum eorum placitum eligere debent, sed quem omnes Illustres Imperij elegerunt, eundem præ ceteris in Regem nominabunt. Item ex Weichbild. artic. 13. & 14. & ex jure Fendali Saxon. cap. 4. ubique Sex Electores nominantur Primi in Electione. Primum autem non tantum nihil relinquit ante se, sed & cetera ponit post se, ut Philosophi docent, ex duplici respectu, qui in primitate continetur. Aristot. 5. Metaphys. text. 1. lib. 1. poster. Analyt. text. 13. Themist. in 1. Physic. super text. 42. Ibd. Philopon. Albert. M. 5. Metaph. tract. 1. c. 1.

Ex quibus omnibus manifestum evadit, quomodo gradatim à Successione purā imperij primum delapsus fuerit ad consensum omnium principum, quem post Henrici V. sine liberis decessum, ut solemus omnia in melius interpretari triplici actu continuato, Electione Lotharii, Conradi, & Friderici ceperunt

57. Nec tamen non & ceteros Principes habuisse ius eligendi.

58. Quod vocatur Prætaxatio.

59. Successio primum de voce in primitivā Electionem.

-runt ad Electionem desistere & immutare. In qua Electione licet ab initio ab omnibus arriperetur, sensim tamen intereuntibus familiaris potentioribus, prævaluerunt quatuor Laicorum familiae, & tres præcipue sedes Episcopales, quandoquidem totidem à Martino Polono, Ardizone, Hostiensis, Iure Saxonico sub Friderico II. nominantur. Quia verò non passim se fuissent ceteri Principes, qui hos potentia & antiquitate antebant, ex abrupto à tanta dignitate abigi, quod in momento fieri non potuisset, quin universum imperij robur concuteretur, id diuturna consuetudine insensibiliter introductum fuit. Nulla enim lex de Electione Imperatoris à quoquam produciatur ante Carolum VII. qua solis septem Electoribus tanta potestas data fuisset. Nam quod Baron. *Annal. Tom. 10. Ann. 996. num.*

64. *Et seqq.* Constitutionem Innocentij IV. in Concilio Lugdunensi sub Friderico II. factam producat ex Matth. Paris. histor. Anglica, ex eiusdem Autoris verbis & continuata narratione abundè refutat. Addit enim, *Principes Electores moniti & precibus Papalis minime paruisse*, quod prævenerit ac prævaluerit Friderici dissuasio. Tum etiam ordo eligendi, qui illic præfinitur, nihil habet cum hoc nostro commune. Referuntur enim Magnates Alemanniz, qui simul Electorum numero eximuntur: Rex Bohemiz, Dux Lotharingiz, Dux Brunsviciz, Dux Suaviz, Dux Lemburgiz, Dux Carenteniz, Dux Saxoniz, Comes de Geldria, Landgravius Turingiz. Electoribus autem ascribuntur hi septem: Ex Laicis Dux Austriae, Dux Bavariz, Dux Saxonum, Dux Brabantiz, qui & Lothariz. Ex prælatis tres Archiepiscopi, Colonienfis, Moguntinus, Saltzburgeris.

62. *Sed insensibilis consuetudine.* Quid igitur aliud de exitu Electorum dicemus, cum nec lege aliqua uno impetu introducti sint, nec de certo principio, quo præcisè invaluerint, ex historijs constet, quam quod longa consuetudine, quæ tractu temporis majores primæ potestati vires addidit, magis magisque confirmati fuerint, donec, exclusis cæteris Principibus potentioribusque familiis injuriâ temporis præmortuis, res tota ad paucos hocce reciderit.

Pleraque enim Respublic. quæ bonâ cum gratiâ mutantur, ex parvis principiis, quæ

cum dieoribus acquirunt, mutationis initium trahunt, velutq; arbores occulto crescunt ævo, ita cives latere solent, cuius rei ex Ungarorum, Polonorum & Danorum regnis exemplum capere licet, quæ à successione ad Electionem nullâ certâ lege, sed insensibilis consuetudine devenerunt, imò à sincera Monarchia tantundem perdidit, quantum accrevit potestas eorum, qui cum electione, jus animadvertendi & deponendi sibi reservarunt. Ostendit mihi præcisè principium & institutionem Senatus, seu Concilij Magni apud Venetos, per cuius autoritatem Monarchiam ductam detractam primitus fuisse ad Aristocratiam supra diximus, c. 4. *sect. 4.* Annon lanottus in *lib. de Rep. Venet.* tandem, postquam aliorum omnium sententias ad calculum revocaverat, in consuetudine acquiescere cogitur, quæ mutationem hanc civibus induxerit non sentientibus? Quæ enim sic inducuntur, ut latent cives, ita sine strepitu & turbis recipiuntur, & ut ait Aristoteles. *5. Polit.* non facile animadvertuntur. *arg. l. si arbuter. 28. de probat. Consuetudinis Principum*, inquit Connan. *lib. 1. Iur. Civ. lib. 10. n. 5. ne scitur, ut plurimum, & Autor certus nullus citari potest, sed imprudentibus se nobis insinuat, & voluntatesq; nostras obscure premittit, tum etiam aperte sibi conciliat, postremo tantum acquirit autoritatis & gratia, ut regnet & dominetur lege potentius.* Innocentius III. *sanè in d. c. Venerabilem*, ius eligendi dicit principibus competere de jure & ex inveterata consuetudine, imo electores ipsi in *d. Epist. ad Bened. XII. §. 2.* scribunt se consensisse cum alijs Principibus Electoribus in Reims super alveo Rheni, ubi Principes Electores super negotijs Imperij tractandis convenirent ab antiquo. Et Carolus IV. in *Aurea Bull.* ad solam consuetudinem semper provocat, nullius legis vel sanctionis facta mentione, quando ait: c. 1. §. 1. *justa antiquam laudabilem consuetudinem. c. 2. §. 5. de antiqua approbata & laudabili consuetudine cap. 5. §. ult. Sicut ex consuetudine, introductum dicitur. cap. 9. §. 2. infm. Sicut hoc antiqua laudabili & approbata consuetudine diuturniq; ac longissimi temporis cursu præscripta visitur observatione.*

Nec obstat, quod Heigius objicit. *d. quest. 3. num. 29*

60. *Et hanc desisse immanus paucorum.*

61. *Nulla quidē lege aut consuetudine.*

63.

Quemadmodū plerumq; in regnis & Rebus mutari solent.

64.

Non sentiri, quæ consuetudine inducuntur.

65.

Electionem consuetudine introductam.

66.
Consuetudo
aquirvalis
legi.

num. 29. *Et seqq.* non esse diu credita Iura Electorum convellenda, nec hostibus calumnian- di ansam præbendam. Nam & ipse in eadem *quæst. num. 71. Et seqq.* ad consuetudinem re- labi & à vulgata opinione recedere cogitur. Cum autem duplex sit Ius, Scriptum & non scriptum, *S. Constat. Instit. de jur. nat. gent. de hoc sive de consuetudine* ita censet Ulpianus in l. 35. de ll. *Qualongua consuetudine probata sunt, ac per annos plurimos observata, velus ta- cita ceterum convectione non minus, quam ea, qua scripta sunt, iura servantur,* & Paulus l. *seqq. Magna auctoritatis hoc jus habetur, quod in tantum probatum est, ut non fuerit necesse, illud scripto comprehendere.* Connan. *lib. 1. de iure Civili. cap. 10. n. 1. Wescenbec. in parat. de consuetud.* An feudorum consuetudines pro- pterea minus habent Auctoritatis, quod nul- lo jure scripto sint confirmata? quin potius ipse Heigius *quæst. 1. num. 87. Et seqq.* pluribus ostendit, non tantum ipse illarum auctori- tati nihil decedere, sed etiam multum ponderis addi, quod consuetudo volentibus & com- sentientibus omnibus introducatur, Leges sæpius invidis & repugnantibus imperentur, ut ait ille:

Per vim sunt leges Et plebiscita contra.

Imò tantæ auctoritatis est Consuetudo, ut etiam legi detrahat, l. *de quibus. in fin. ibi gl. in Verb. Abrogentur. d. ll. Connan. de jur. Ci- vil. libr. 1. cap. 10. num. 5.* Satius igitur est ex consuetudine certa, quàm jure quodam incerto & historice veritati contrario origi- nem Electorum accerere. Quis enim titulus firmior esse potest, quam cujus memo- ria non extat. l. *si quis. Si ser. Sind. l. fin. de ag. plur. arc.* aut quem mos ipse concedit, ut præfecto Urbi, cæterisque Romæ existentibus magistratibus. l. *Cum prætor. 12. S. Item hi, quibus ad more. de judic. Et ubi quisque. l. 1. C. de emanc. lib.* Dubium enim non est, quin Consuetudo, perinde ut Lex det juris- dictionem. l. 2. *C. Qua longa consuetud. c. cum contingat. in fin. de foro compet. c. dilecti. Et ibi gloss. in Verb. Consuetudinem. de Arbitr. Bald. in d. l. 1. in Summa C. de Emanc. lib. in l. etiam n. 13. C. de Execut. rei jud. Rom. Conf. 300. Incap. Omnipotentis Dei. Matth. Stepha. lib. 2. de Iurisd. part. 2. c. ult. n. 17.* Quod enim Monbus concessum est, non necesse est, lege

concedi, ut ait gl. in d. l. *Cum prætor. Verb. More. in fin. per l. 1. Et ibi gl. in Verb. lege C. de Theaur. lib. 10.*

Hæc autem eo sine tam prolixè præmitti- mus, tum quod per se intuitu mutationis nos deducant ad notitiam imperii, tum quod mo- mentum illud ostendant, à quo hodiernus status accerendus sit. Errant enim, qui ex prioribus iudicium ferunt de posterioribus, & quando de statu imperii hodierno querunt, Leges afferunt ex primo seculo, cum tamen leges differre necessum sit, quantum disse- runt formæ Rerumpubl. Quia enim post- simum ad Electores transierunt præcipua Ma- jestatis iura, unde mutatio Reipubl. æsti- manda relinquatur, non exaudienda sunt alia in hac quaestione argumenta, quam quæ pe- tuntur ex ea ætate, quæ Constitutionem Ele- ctorum subsequuta fuit, præcipuè post Au- ream Bullam Caroli IV. quam Maximilia- nus I. vocare solebat *Vitricum Et Dispatorem imperij, Spegel. ad lib. 5. Gumb. eo quod ejus cum æmulis contentationis & hinc elicite indulgentiæ, præcipuè cum Wenceslao suc- cessionem exorare laboraret, Electorali Iuri magnum addiderit incrementum. Licet enim Electores jus suum jam ante Carolum IV. usurparint, ut paulò ante dictum fuit, certius tamen & amplius factum fuit per in- dulgentiam Caroli & patientiam sequentium Imperatorum, prout in progressu disputa- tionis clarum evadet.*

Electores enim in imperio Germanico videm esse putat Albinus *de famul. Witekin- do.* quod olim erant Ephori Lacedæmonæ & Lucumones apud Hetruscos. Alii vero, ut *Hemming. Goden. consil. 1. Wescenbec. consil. 46. num. 2. Orto Meland. in com. Camer. part. 2.* comparant eos Senatui Romano & præfectis prætorio, quos minus potestatem Electora- lem exprimere rectè notavit Heigius *quæst. 4. numer. 18. Et seqq.* si scilicet Senatuum acci- pias, quatenus Tyrannidi Imperatorum sub- jugatus jacebat. In libera enim Republ. di- vitiàm ferre potestatem habebat cum popu- lo, imò omnem auctoritatem possidebat so- lus, ut per partes proponit Polyb. *libr. 6. & dictum est paulò ante sect. 3.* Quibus autem Doctores aptius assimilare queamus, quam Ephoris Lacedæmoniorum non video, nisi quod

67.
Imò prævalet
legi.

68.
Dat etiam
iurisdictionem.

69.
Electorum
potestatem
invaluisse
post Car-
olum IV.

70.
De auctoritate
Electorum.

71.
Quibus pro-
prie compara-
ri debeant.

quod hi nomine totius populi potestatem exercebant precariam; sicut & Tribuni pleb. apud Romanos, & proinde perpetuam jurisdictionem non habebant, *l. Item eorum. §. Si Decuriones. Quod cuiusq; vnuerf. nomine* quam Electores omnino proprio adeoque hæreditariam habent, ut ad hæredes proximos successores, & in primis primogenitum, modò tantæ dignitatis & officij capax sit, eam transmittant. *Aurea Bull. cap. 7. §. Same generaliter. 25. §. Primogenitus. In Bulla Sigismundi de Palatin. §7. apud. Haimusfel. part. 1. Constit. Imper. pag. 145.* Ephori iudicabant Reges, & quos inuenissent legum violatores, abdicabant. Id quoque jus competere Electoribus, dubium non est, quippe qui non tantum comitia particularia congregare, id est, inter se convenire, pro salute Reipubl. insalutato Imperatore, possunt, *Aurea Bull. cap. 12. in fin. Heig. d. 9. 4. n. 45. Paurmesst. 2. de Iurisd. imp. Rom. c. 2. n. 37. Matth. Steph. de jurisd. lib. 2. c. 5. n. 54.* sicut in articulis Carolo V. exhibitis Electores sibi reseruarunt, *ut liceret ipsis, quoties opus esset inter se consentire; deq; Rep. deliberare, nullum autem ipse quò minus ad faciatis, impedimentum inferre debere, et Sleidan. lib. 1.* quod est indubium Majestatis signum, dū interim Imperatori Lex ponitur. *ne consensum indicat, nisi de consensu Electorum, Sleid. ibid.* prout Maximil. I. in *Constit. Aug. 1500. Artles runge deßtandfriedens.* Comitia dicitur induta, *durch vns vnd deß Reichs Ständen. in fin.* Non hoc, inquam, tantum licet Electoribus, sed etiam in vitam Imperatoris inquirere, & malè Reipublicam gerentem ab imperio & Majestate deicere, *Myns. resp. 19. n. 6.* sicut Wenceslaus Iohannes Archiepiscopus Moguntinus, nomine suorum Coelectorum, tanquam negligentem & destructorem imperij, eoq; indignum, à sacro Romano imperio, omnique eius dignitate penitus remouit. Verba sunt abdicationis *apud Vrbisf. tom. 2. h. ff. Illustr. in fin.* Dicit autem *ibid. §. 7. ex officio debito & juramento, quo sunt Electores obstricti, eos tenere, sacro Imperio, cuius Records & negligent administratiōe tot incommoda irrepserint, rebus & salubrius providentur, adeoq; ab ipse sufficenter & serio admonitum Imperatorem & creatum, sed parere noluiff.* Testatur etiam Electorum Collegio super

exactionibus & vccordi negligentia Wenceslai sæpius exhibitas fuisse preces, quibus moris esse adiri Electores notat Heigius *d. 9. 4. n. 50. & Marth. Steph. l. 2. de iurisd. c. 5. n. 79.* Iubentur enim subditi, *in decret. Ratisbon. 1576. §. Better seyn wir.* querelas de nouis vel aduictis vectigalibus ad Moguntinum deferre, à Cæsareis Commissarijs & Electorum Consiliarijs dispiciundas, *Petr. Denaisf. r. 321. Iur. Camer.* ideoque qui nova vectigalia instituant, non tantum in Cæsaream eminentiam, sed & contra dignitatem Electoralem delinquere dicuntur. *In Const. Ead. Imò Ferdinandus ipse constitetur, non solum Imperatori, sed & statibus imperij oblatas querelas de dubiis & obfcuris quibusdam vulgaratarum ordinationum articulis. In prefat. reformar. Ord. Camer.* Quin etiam ex longa consuetudine Palatinus competens Imperatoris Index est, *modo iudicium fiat in ipsa Curia Imperiali, ubi Imperator presens est, de causis, pro quibus imperitus fuerit. Aur. Bull. c. 5. §. ult. Heig. quaest. 4. n. 29. Matth. Steph. 2. de iurisd. c. 1. n. 155. C. c. 5. n. 51.* Et proinde merito diuulsum cum Electoribus imperium dicit Carolus IV. *cap. ult. Aur. Bull.* quando eos in partem sollicitudinis constitutos ait, quæ verba imitatur & repetit Sigism. in *Const. 1413. de jur. & succes. Elector. Pal. §. 1.* ubi addit: *Decus imperij, Illustr. Princes Electores, per quos cepit & in quibus consistit nostra gloria celsando.* Carolus IV. in *d. c. ult.* vocat eosdem Columnas & *Latera Imperij, ut & c. 24. §. 1. ibid.* Ne columnis ruentibus basis totius edificij collidatur, quæ verba item in *prefat.* leguntur, ubi Electores etiam *Palmistes Imperiales & membra propinquiora Imperatoris* dominantur; item, *Septem Candelabra lucentiam unitate Spiritus septiformis.* Iterum *c. 3. §. 1. Columnas, quæ sacrum edificium circumspecte prudentia pietate suscipiant. c. 24. in. pr. Membra corporis Imperatoris.* Imò *c. 29. in. pr.* rationem assignans Imperator, quare Officialis Imperialis Curie pro impetranda investitura nihil largiri teneatur. *Quia, inquit, cum ipsi Princes Electores cunctis Imperialis Curia prasint officijs, suos etiam habentes in huiusmodi officijs substitutos, datos ad hoc à Romanis Principibus & datatos, videretur absurdum, quod substitui Officialiales à suis superioribus quocumq; qualitate colere*

72.
Electo-
ratus
dignitas ha-
reditaria.

73.
Potestas Ele-
ctorum in
imperio quan-
ta sit.

74.
Diuisum esse
imperium
inter Impera-
tes & Electo-
res.

lure *Xenii* postulare, adeoque tribuit Electoribus potestatem in ipsam Curiam Imperialem. In *pr. f. st. deniq;* §. *Sanè cum tamen*: dum ait, *duplex nomine sibi incumbere correctione Imperij, iam quatenus Imperatoris, iam quatenus Electoris*,annon manifestò ostendit, Electoribus quoq; incumbere curam & concessam esse potestatem corrigendi errores imperij, ne quis objiciat, Collegium Electorū habere instar formam tantum privati Senatus, quem Imperator, ubi velit, contulit. Ita enim Heig. *g. 2. n. 25. 26.* Bodini sententiæ opponit Regem Galliz, cuius Monarchiz nihil detrahi putat Bodinus, etiamsi parlamenta desulat, & sæpè sine illorum consensu acta sua nihil esse jubeat, etiamsi non pudeat, ipsum legibus alligatum se profiteri. Deniq; insolens non sit, Imperium & Regum & Optimatum connecti, ut *tradiit Pacc. gr. 10. Mar. c. 9.* Quicquid sit de sententia Bodini, de qua paulò post videbimus, certè argumenta Heigij non concludunt. Nam Parliamenta Galliz cum collegio Electorum conferenda non sunt, cura nihil sint, nisi cutiz Iudicum pretio conductorum, quibus in privatas quidem lites Iurisdictione concessit Rex, non autem in ea, quæ à Rege ipso pro Regno geruntur, nisi quatenus in consilium adhibetur, Senatū autem consiliū quidem dare, sed vim iubendi nõ habere, satis evicit *Bodin. l. 3. de Rep. c. 1.* Quantum interest inter Lunā & Solē, tantum interest inter precariam autoritatē Parliamentorum Galliz, quæ Cameræ Spirensi rectè comparaveris, & inter regiam potestatem Electorum Principum, de qua *re. scilicet. seq.* refutabimus errores *Hottomanni in Francop. c. 6. 7. 14.* *Mattiarelli contra Mathago.* & *Buchan. in Dial. de rep. Scot.* quos sequitur *Heigius comm. Blacvo. Mus. §. 1. alios.* Porro, quod Rex Galliz legibus se alligatum profiteatur ad exemplum Imperatorum *l. digni Vox C. de ll. inde Majestatis Regiz fastigio nihil decedere, abunde declaravimus l. 1. de ju. Ma. c. 3.* Rex enim tenetur se legibus conformem gerere, modo Regis nomen jure gerere velit, sed quia ad id viulla humana cogi non potest, quippe cum Majestas: e sua omne in Rep. potestatem superet, nemini mortalium propterea subijcitur, sed monitu officij & timore Dei, ex libero arbitrio facit, quicquid hujus facit. Suo autem arbitrio nemo jus sibi inducere aut superiorem con-

stituire hoc casu potest. Nam quod conmixtionem Regis & Optimatum attinet, quam ultimo loco affert Heig. non tantum frustra citat Piccolomineum, sed & ejus errorum esse alligat. Errores a. multi sunt, tum quod *Resp.* dicat misceri non ex numero, sed ex fine, tum quod illam Regis & Optimatum mixtionem pro vera Rerump mixtione obtrudat, cū tamen regi præter splendorem & dignitatem nihil relinquat, ut tum ex verbis ipsius, tum exemplo *Reip. Venetorum* patet, quam ad simplicem sinceramq; Aristocratiam redegit *mus. c. 4. fe. 4.* Si verò Piccolomineo propositū est, *in. d. c. 9.* proponere varias formas mixtionū, quoniam ejus sententia ad vocatur, ad consiciendam simplicem Remp. qualis in regno Gallorum statuitur à Bodino, & in imperio queritur ab Heigio? Electores autem sese longe effere supra conditionem Senatū, partim ex supradictis patet, partim ex abdicatione *Wenceslai*, quando non tantum admonent Imperatorē, sed monitis obtemperare negantem, jure & potestate sua, exauctorant, qua quidem autoritate contra *Adolphum Nassovium* ex eadem causa processerunt, *Cussp. in Cas. Aen. Syl. c. 34. hist. Bohem.* & in plerosq; actus Imperatoris concurrentem jurisdictionem sibi reservarunt, quemadmodum in specie nobis deducendū incumbit, per singula Majestatis iura discurrando, ut quidnā eorum ad Electores & Principes transferit, seu Imperatori & illis commune factum sit, quid penes Imperatorem solum remanserit, circa hallucinationem manifestum fiat.

Primū autem & potētissimum caput Majestatis est, Leges ferre & abrogare, sub qua potentia quasi congregantur cætera omnia. At licet in veteri imperio solius Imperatoris autoritate & concenterent leges & ab eisdē arbitrio interpretationem reciperent, *tor. 1. de Ver. jur. Emucl. l. fin. C. de ll. si quando. C. de noff. testum. l. C. deo de ll. l. 1. l. 1. g. c. Eod. Lancel. l. 1. c. 1. Imper. §. 4. Verb. legem generalem condit. cogitur tamen ipse *Matt. Steph. l. 2. de jurisd. c. 1. memb. 2. n. 10.* §. 11. confiteri, quod legem Imperator non condat sine consensu & consilio Statuum imperij, unde & leges hodiernæ in nomē *Recessuū Imperij, Reichs Abscheide* transferunt. *Maximilianus* vocat, *Seine vnd des Reichs Ordnung*, in *Constit. Anno 1500.**

75.
Parlamenta
Galliz non esse
se conferenda
cum Collegio
Electorum.

76.
Errores Piccolom.
1000.

78.
Electores plus
valere quam
Senatum.

79.
Quem potest
ferre & abrogare
Imperio.

80.
Quod trans-
crit ad hanc
univerſic.

menſe Septembr. Tit. Daß der Hauptman. in ſi.
Iam olim Fridericus I. legem de Incendiarijs
ita concludit : *Actum Nurnberg. in preſentia*
principum, conſilio & conſenſu eorundem : Et
Carolus IV. *in preſ. quam alij habent pro c. 1.*
ex ſi. Aur. Bull. dicit: A ſudentibus nobis omni-
bus Principibus, Electoribus, Eccleſiaſticis &
Secularibus, ac aliorum Principum, Comitum,
Baronum, Procerum, Nobiliſum, ac ceterorum
maieſtate numeroſa. Fridericus III. in ſi.
Conſtit. Reformator. Ann. 1442. dum ſibi refor-
mationem conſtitutionis reſervat, non aliter
ſe id facturum dicit, quam cum conſilio Swo-
rum & Imperij Fidelium. Conſenſus quidem
& conſilium Procerum non tollit Monarchi-
cam poteſtatem Regis, ſed ſi lege lata illuc
Rex aſtringatur, vigore illius legis abſolute
poteſtatis iacturam facit. Quin & conventio-
nales leges, ſi vergant ad diminutionem Ma-
jeſtatis, ex pacto, quod vel ipſi Principi ſervan-
dum eſt; rigorem ſupremæ poteſtatis ad tem-
peramentum aliquod remittunt. Nam, qui ex
ſuo placito, quia Reipublicæ utilius eſt. Sena-
tum ex proceribus conſcribunt, & conſenſum
ſubditorum exquirunt, Majeſtati nihil detra-
hunt, cum, urgente neceſſitate, quæ moram
non admittat, nec arcana inter plures diſpergi
patiatur, ſive ex alia aliqua cauſa ſatis ardua,
poſſint ſine Senatu & conſenſu de Rep. ſtatue-
re: Sed qui voluntatem legibus alligatam adeo
habent, ut quicquid contra eas, aut inſciis in-
vitisve Principibus geſtū eſt, tanquam irritū &
nullius roboris reſcindere cogantur, illos in
tantum de Majeſtate laptos neceſſe eſt, quan-
tum non ſui ſunt arbitrij. Imperatoris verò
voluntas non tantum legibus imperij certis
conditionibus illigatur, ſed & Electores ſtatus-
que imperij ſciptis unā cum Imperatore fa-
ciunt legum & ſanctionum ſeu Reſeſſuum
Autores. quem in ſinem Conſtitutioni Maxi-
milianiani l. 1. 95. Wormat. quæ vocatur de Rō-
niglicheſche Friede zu Wormbs. tam Electro-
res & Principes, quā Imperator ſubſcripſe-
runt, quod ab eo tempore continua ſerie ob-
ſervatum fuit. Imò Archiepiſcopus Mogun-
tinus, tanquam Electorum Decanus & Can-
cellarius Germaniæ, in ſignum approbationis,
præter ſubſcriptionem etiam ſigillum ſuum
adijcit. Unde Maximilianus I. conſtitutionem
de An. 1500. quā Electores & Principeſtum

81.
Imperatorem
aſſe legibus
alligatum.

82.
Status eſſe
Autores le-
gum unā cum
imperatore.

ſubſcriptione ſua, tum ſigillis appenſis confir-
marant, vocat die Ordnung und Regiment
unſers und deß H. Reichs Rath, *Sub ſi.* Ver-
bindung der Königlichten Majeſtat und deß
Reichs Ständen. Item in alio eiſdem Anni
menſe Septembr. edito, dum ſubſcribunt, & ſi-
gilla adjiciunt ſtatus Imperij, eo ipſo ſe teſtari
dicunt, daß der Königlichte König die obgeſchrie-
bene Ordnung mit ihrem Rath/Willen/zuge-
geben und Annemen / fürgenommen / geordnet /
geſetzt und gemacht ſey. In Ordinaris. Camera
1507. Nos aſcripti ſtatus teſtamur, daß die ob-
geſchriebene Puncten mit unſerm gutem Wiſſe-
ſen/Willen und Rath fürgenommen ſ. antepen-
ult. que inceps. Bñ wir Churfürſten. id quod
repetitur in Conſtit. Colon. 1512. §. pen. In pri-
ma; Caroli V. Conſtitut. Wormat. Anno 1521.
So haben wir mit einmütigem Rath und
Willen / auch zugeben und Annemen der
Stände allhie verſamlet beſchloſſen. in pre-
ſat. in ſi. & in ſubſcript. in ſi. In conſti-
tutione Nuriabergeniſi 1524. non tan-
tum dicit Carolus V. ſtatus imperij conſe-
diſſe cum ſuo Vicario Ferdinando Archiduce
& Haunarto Oratore & deliberaffe, ſed etiam
concluſiſſe. in preſat. in ſi. Qui jam unā con-
cludunt & calculo autoritateque ſua legibus
vim addunt, annon illi rectè autores legum u-
nā dicuntur? Conſilium quidem Senatus &
conſenſus ſubditorum non vitiaæ & impu Mon-
archiz: ſed ſi utrumq; lege ita factum ſit ne-
ceſſarium, ut ſine eo lex nulla promulgari poſ-
ſit aut ad deliberationem proponi, abſolu-
tam certè poteſtatē moderationi legum ſub-
trahit. Nam quòd ſenatum ex imperio Roma-
no, qui Monarchiz impedimento non fuerit,
advocat Heig. 9. 2. n. 23. & approbat Matth.
Steph. 2. de juſſu. c. 1. membr. 2. n. 14. non ad-
vertunt, de quo Senatu verba faciant. Nomen
quidem ex vetuſtate repetunt, ſed ſine auto-
ritate, ſine vi, ſine omni poteſtate. Nec enim
diſſentiendi facultas reſiſta fuit Senatu, ſed
contentiendi tantum; idq; ab ijs, ſtudio adu-
lationis, adeo cupidè factum, memorat Tacitus,
ut Tiberium ipſum nimiarum aſſentatio-
num puduerit, & non unquā exclamarent:
O homines ad ſervitium paratos: Quid enim
unquam ab Imperatore, ſed quid dico Impe-
ratore; Quid unquam ab Imperatoris liberto

83.
Senatus Rom.
non eſt com-
parandus cum
Electoibus.

propositum fuit in Senatu, quod non obtineret. Cum Protogenes, minister Caij, torvè salutem Scribonium Proclum aspiciens, *Tum etiam, diceret, me salvas, qui tam acerbe Imperatorem odisti*, statim bonus ille Senator in Curia discretus dilaniatusque fuit. *Xiphilim Caligul. num. 5.* Cum quæstor Neronis argueret salutem patres, quod publica munera seignius agerent, continuo se de damnando Thraëa & genere Helvidio sollicitari intelligentes, nihil cunctati, Scæm agenti in hortis miserunt, quo ipsi arbitrium mortis indicabatur. *Tac. 16. An. in fi. C. U. Domitianus* quodam in curiam reos induceret, & saltè diceret, se experturum eo die, quæ carus Senatus esset, facile perferet, ut omnes more majorum puniendi condemnarentur. *Sueton. in Domitia. cap. 11.* Tum verò etiam non omnia ad Curiam deferbantur, non certè arcana, & quæ nervum imperij tangebant, sed ludicra & levicula, aut quæ Princeps, invidiæ vitandæ causâ, alieno periculo potius quàm suo decidi & expediri vellet, *promiss. sect. præced. prolisus declaratum fuit.* An tu verò Curiam iudicium, & manipulum Assentatorum tam spectato Electorum & Principum collegio comparabis, nec plus hisce potestatis tribues, quam precario illi Senatus? Aliud est dependere ab alicuius consilio, quod si minus arriserit, repudiare queas aliud, si non ab æquali, salutem à communi & divisa potestate. Ecquando enim Galli, Angli aut Hispani ad eam formam leges suas concipiunt, cum subscriptione & approbatione subditorum, aut cuiusnam, præter solum Regem, autoritas asserta reperitur? Atqui Maximilianus ait: *in Edict. Treſer. in pr. An. 1512. Conſentit ſuſſit inter nos & Status imperii:* Et paulò post clarus, §. *Item habent vot.* Nos & Status imperij ordinavimus. Itè in decret. von dem gemeinen Pfennig / An. 1495. *Wir Maximilian, vnd die andern Etände haben vns mit einander vereinigt vnd beschloffen verordnet vnd gefest.*

Ad potestatem ferendi leges pertinere etiam potestatem abrogandi, & per cons. honoris & famæ restituendi, dictum fuit. *lib. 2. de jure Maj. cap. 3.* cum non minor ad derogandum requiratur potestas, atq; ad faciendū. Unde in Imperio Rom. id iuris soli Imperatori competeat, *l. 1. §. de qua. de post. & not.*

Bar. & Dd. in l. infamem. de publ. jud. l. 1. C. de ſent. paſſ. Cæterum in imperio hodierno ſeditioſis ruſticus Ferdinandus Caroli V. frater & vicarius in comit. *Auguſt. An. 1524. §. vnd iſt derhalten / non tantum ex præſcripto Statutum Veniam delictorum facit, & eoiſdem ad honores & officia reſtituit, ſed etiam, cum pauciores Statutum in Comitibus præſto fuiſſent, quam ut eorum autoritate decretum ſatis videretur munitum, ſequenti anno 1526. in Comitibus Spreng. §. Zum andern / frequen- tiori Comitatu de nudo proſtitum, & arctius firmiusque ſancitum fuit, quod exemplum Sneidevv. de feud. part. 3. n. 63. Stephan. 2. de Iuriſd. c. 1. membr. 2. n. 125. adducunt ad probandam poteſtatem Imperatoris, cum contrarium inde evincatur. Quid enim opuscat repetita confirmatione plurium Statutum, ſi ſolius Imperatoris poteſtas ſufficere potuiſſet? Non perſequor autem hoc loco minutas primi Iuris Majeſtatis appendices fructive, ut ſunt Dignitatum & Nobilitatis collatio, Natalium Reſtitutio, Nundinarum Conceſſio, & quæ ſunt huius generis, cum in his Majeſtas non conſiſtat, poſſintque etiam iis Statibus relinquì, qui Majeſtatem non participant, eò quod nõ complectantur, niſi particulas ſummæ poteſtatis, & eas quidè minoris momèti.*

¶ Pergo autem ad alterum caput Majeſtatis, quod in Imperio ſummaque Iuriſdictione conſiſtit, continetque ſub ſe ius extremæ provocacionis & Iuriſdictionis in magiſtratus propagationem. Iuriſdictione in Imperio Rom. hodie ab inferioribus Iudicibus non aſcendit ad Curiam Imperatoris, ut olim fieri ſolebat, ſed poſtquam fundari cepit à Maximiliano communis Camera, ad eius tribunal. Huc enim appellaciones revocantur, *Orden. Camer. part. 2. c. 29. & 30. Gaſt. lib. 1. obſer. c. 119.* adeò ut ſtatutum aut conſuetudo non appellandi ad Cameram non valeat, quo minus appellaciones recipiantur. *Mynſing. lib. 1. obſ. 14. Streph. lib. 2. Iuriſd. part. 1. c. 3. n. 192.* Generaliter enim Cameræ ſubjiciuntur, quæcunq; perſonæ, & res, quæ immediate imperio ſubſunt, vnd durch ſondere Zuſtrage der Caſſingergerichts-Ordnung, oder anderer Privilegien / Freyheiten / Bewiltär vnd rechtmäßige Gewonheiten nicht außgenommen ſind / *Ord. 1. Cam. part. 2. r. 27. & 35. Denais. in diſp. de jur. ſa-*

85.

Appendices
huius iuris.

36.

Panes quæ
ſit ſumma in
Imperio Iuriſdictione.

87.

Appellaciones
terminantur
ad Cameram.84.
Abrogare leges
pertinere
ad Status 170-
partii.

88. *Quomodo iurisdictio inter Cameram & Imp se diuisa.*
eri imper. passim. Et de jur. Camer. l. 165. §. 1.
 Quia verò nec eadem personæ subiectæ manent Imperatori, magnum inde excitatur dubium, qua ratione inter Cameram & Imperatorem iurisdictio diuisa sit, ubi obseruantia & usus pugnare videtur, cum iure & contractu inter Imperatores & Status Imperij de Iurisdictione Cameræ inito. Paurmeisterus lib. 2. *Iurisdictio. cap. 5. num. 30.* disputationem hanc vocat *inconfilium*, & Waremund: ab Erenb. *de reg. subisd. Et oner. subisd. c. 11. n. 40.* suadet, *ne quis priuatus istem hanc suam faciat, quæ non sit committenda iudicio priuatorum, imprimis Aduocatorum, cum concernat statum publicum Et arcana Imperij.* Neque nos in hac questione aliter versabimur, quam ut probabiliter utrinque disputata, Cæsareæ Majestatis & Statuum imperij pleniori definitioni, aut rectius rem intelligentium saniori iudicio submittamus.

89. *An Cameræ concesserit Imperat. Iurisdictioem ex conventione vel simplicis concessione.*
 Ante omnia de hac controversia iudicatos oportet certos esse, Vtrum constitutæ Cameræ iurisdictioem dederit Imperator, simpliciter ac nuda concessione, an ex conventione & contractu. Nam si concessisset suo unius consilio, non præsumeretur concessisse privativè, sed cumulativè, c. *Ceterum. de iudic. Rol. à Vall. conf. 1. num. 136. Vol. 2. Mynsinger. cent. 6. obf. 99.* adeoque potiore partem & supremam cogitationem sibi reservasset. *Bald. in cap. un. §. ad hac. de pac. jur. firm. arg. c. dudum. de prebend. in 6. ne videretur princeps suæ Autoritatis prodigus. Quin & Princeps concurreret cum omni Ordinario Cognol. in l. 1. n. 11. Et seq. de off. eius in l. imperium. n. 195. de iurisdict. Heig. 9. 19. & magistratus non haberet nisi legis actionem. Bodin. 3. de Rep. cap. 5.* Ne fas esset principi prohibere, quin ad se appelleretur. *l. Imper. 25. de Appellat. l. si quis in pr. de leg. III. Natta conf. 614. num. 1. Et seq.* Sic enim in omnibus regnis inveniuntur, parlamenta, Curie, Conventus, qui principem quidem representant, sed tamen auctoritatem ejus non supprimunt, nec auctoritate sua vincunt. *Menoch. de Arbitr. lib. 2. cap. 68. num. 31. Connan. lib. 1. Comm. juris Civil. c. 11. n. 9. Covarr. pract. quæst. cap. 1. Duar. ad l. 24. §. si quis post. 2. ff. de legat. 1. Vaninus. de nulli. sub. 1. de defect. Iuris. d. num. 10.* Si verò non concessit, sed lege pactionali, ut vocat Belluga,

seu conventionali, ut alii, *Rauchbar. lib. 2. g. 11. §. 2. de Consilio Electorum principumque commune constituit Dicasterium, nihil horum rectè inferetur. Nec enim ipse tum contulit Iurisdictioem Cameræ, sed universi Status imperii, quorum ipse caput est, nec contractum, qui semel placuit, & in salutem totius Reip. initus est, rescindere poterit, quia ut omnia sint subiecta principi, contractus ab ejus potestate exemit naturalis, quæ in illis relucet æquitas, ut aliquoties dictum fuit alibi l. 1. de jur. Maj. c. 7. n. 9. l. 2. cap. 3. n. 12. quia vox juris est ac legum Bona fides contractum non esse rescind. ut ait Symmach. lib. 2. Epist. 87. in princ.*

91. *Quod verò non Solus Imperator constituitur Cameram, sed universi principes Imperij & his præcipuè Electores, mutua conventione, tam ex verbis constitutionis, quàm ex continua, quæ subinde secuta fuit, obseruantia & usu manifestum evadet. Vulgo quidem (Cameræ dicitur Cæsaris iudicium, Heig. 9. n. 16. & sententiæ in ea Cæsaris nomine promulgantur) sigilloque ejusdem muniuntur. Oratio. Camer. part. 1. r. 27. §. Und soll der Verwaltet/ Galt. lib. 1. obfer. 14. num. 1. Wilhelm. Rhodding. pand. Camer. lib. 1. r. 3. §. 3. Petr. Denais. Jur. Camer. l. 225. §. 4. Ex ordin. Cam. part. 3. r. 12. §. und so solche Cirrassen. Marsh. Steph. 2. de iurisdict. part. 1. c. 3. num. 16. Imò officiales Cameræ omnes in Cæsaris & ejus vice in Collegij verba jurare teneant. Denais. l. 6. n. 4. ex Ordin. part. 1. r. 26. §. ult. Iudices à Cæsare, sicut Procuratores à Camerâ puniuntur. Denais. l. 271. §. 9. in fin. ex Ord. part. 3. r. 53. §. Ob sich aber. Prætor ipse, der Cammerrichter/ ab uno Cæsare creatur. Ordin. Cam. part. 1. r. 1. §. 3. r. 4. §. 1. so sich auch begehrt/ Denais. l. 171. §. 1. Sed hæc omnia nullam uni Imperatori tribuunt foundationem, cum etiam Veneti totius Consilij decreta promulgent sub nomine & auctoritate Ducis, quem tamen præter jura dignitatis & præeminentiæ vix quicquam à Magistratibus differre supra ostendimus, cap. 4. Sect. 4. Vix enim adeò sincerè mutatur forma ullius Reipubl. quin vestigia præcedentis faciei remaneant, quem admodum in Democratia Romanâ responsa sub nomine Senatus dabantur, licet potestatem omnem jamdiu ad se traxisset universus populus. Quin etiam,*

91. *Cameram nō ab Imperatore solo sed ab omnibus statibus habere Iurisdictioem.*

92. *Licet videatur esse Curia Cæsaris.*

93.
Qua opinio
refutatur.

cum omnibus non liceat, principi in Aristocratia & mixta Republ. datur provincia non tam suo unius quàm omnium nomine, subscribendi publicis decretis, quemadmodum Archiepiscopus Mogunt. nomine Coelectorum tanquam Collegij Decanus, solitus fuit Electorum literas obfignare, aut Decreta Imperij subscriptione sua roborare, nec non inter Archivâ sua reservare. Prætor quidem, qui præcipuam in Camera directionem habet, creatur ab Imperatore, seu nominatur, sed potestatem habet ab universis Statibus, quia universi Status ordinationes Cameræ, unde is habet jurisdictionem, sua autoritate & consensu introduxerunt, prout indicat inscriptio: *der Köinischen Kerserlichen Mayestat/ vnd gemeiner Stände des heyligen Reichs angenohmene/ vnd bewilligte Camergeriches Ordnungen. in Comit. August. 1555. §. in præf. dicitur: Reformatas esse priores ordinariones, durch Rath/ zuthuen vnd vergelichunge der Churfürsten/ Fürsten/ &c. Item reſerſas & correctas esse per regiam Majestatem unâ cum legatis Statuum. Durch vnsern guten Wissen Willen vnd Rath/ajunt Status Orden. part. 3. tit. 54. §. vnd wie der Churfürsten. Nominatim verò part. 2. t. 35. in fin. Durch vns/ vnd die Stände/ deist zugelassen vnd bewilliget &c. Is autem dat jurisdictionem ordinariam, non qui personam præsentat, sed qui concedit administrationem justitiæ, ut ait Innoc. in c. cum ab Ecclesiasticum. n. 3. de offic. jud. Ord. rex. in l. quia de jurisd. omni. iud. gl. ibid. in Verb. nec ipsa. rex. in li. §. cum urbem de off. præf. v. b. P. norm. in c. Caterum. n. 2. de judic. quæ facultas universis Statibus in d. §. §. ascribitur.*

95.
Effectus consistorij
simul &
datum.

Ideoq; Camera vocatur non tantum Consistorium principis *Gail. 1. Ober v. 42. num. 3. Heig. d. q. 9. num. 16.* Sed etiam principis simul & totius imperij *Johann. Telem. de Benign. decis. Camer. Synagm. 4. fol. 213. num. 29. Bender. in proam. de reſerſ. num. 13. & Conclus. num. 17. Matth. Steph. lib. 2. jurisd. part. 1. c. 9. membr. 3. num. 47.* & tam à Statibus Imperij quàm à Cæsare constituta est, & adhuc continuatur. *Gail. 1. ober v. 42. n. 4.* nec fas est Imperatori circa eam ejusve leges quicquam suo unius arbitratu innovare, *Orden. part. 3. c. ult. §. Solches alles/ Steph. c. 1. membr. 2. n. 42.* quia non ille solus autor est, sed ex contractu

& conventionem cum Statibus inita, in talem formam tribunalis, taleq; ejus leges consentit, cui conventioni contravenire nunquam potest, ut rectè ratiocinantur, *Gail. 1. obf. 41. n. 4. Rosenth. de feud. c. 12. conclus. 1. n. 30. 32. 35. Schra. de feu. par. 30. sect. 2. in fi. Thom. Mich. in disp. de jurisd. imper. dum putat Imperatorem omnem à se jurisdictionem in Camera abdicasse, quò inclinat etiam Waremund. ab Ereab. de subf. Reg. c. 11. n. 40. & determinatio Rauchbar. part. 2. q. 11. n. 11. Matth. Steph. l. 2. de jurisd. part. 1. c. 3. membr. 1. n. 56. licet c. 1. membr. 2. n. 219. contraria opinioni favcat.* Quid enim aliud sibi volunt verba illa in *Ord. part. 3. c. ult. §. Solches alles.* ubi Imperator ait: *daſſer sich mit den Ständen/ vnd sie hinwiderumb nützhrer Mayestat/ Also zu halten/ vnd zu vollziehen vermeint vnd verglichen seyn/ quâ mutuo consensu ita coavenisse inter Imperatorem & Status, adeoq; contractum mutuam intercessisse, quo Imperator abdicavit à se jurisdictionem perinde ut Austregas seu instantias Privilegias Principibus indulgit, Ord. pa. 2. t. 2. §. 5. & seqq.* quibus obstantibus non potest quinquâ principum in prima instantia ad Aulâ evocare, quia verbis & contractui contravenire non potest. *Rosent. de feu. c. 12. concl. 1. n. 35. Rauch. part. 2. q. 11. n. 11. Mind. de procef. per Orden. part. 2. t. 4. §. vnd nach dem/ §. vnd wiewol. in pr.* Et quidem quod Camera ab omnibus statibus simul autoritatem habeat, ex ijs, quæ circa eam quotidie geruntur, luce meridiana clarius patet. Assessores enim constituuntur tam à principibus, quàm ab Imperatore. *Gail. 1. obf. 41. n. 4. ex Ord. part. 2. t. 1. §. 3. & ult. t. 2. per 108. Transf. Passav. c. 2. §. 7. Nam cum Camera componatur ex 24. Assessibus, & uno prætore, hunc quidem solus Imperator prænominat, ex illis verò non nisi quatuor potestate Imperatoria, duos verò quatenus provincias hæreditarias possidet, constituunt. Reliqui sex Electores singulos adiciant, & singuli sex circuli binos, ex quibus totum corpus componitur. Officia Cæcellariæ distribuit Moguntinus tanquàm Archicancellarius, constituendo præfectum, Tabularios, Protonotarios, Notarios & Lectores. *Ord. part. 1. r. 26. in pr.* Eiusdem consensu duo Secretarij & Scribæ, Amanuenses tres & Cancellariæ minister à præfecto recipiuntur & amoventur. *Ibid. §. 1.**

96.
Imperatorem
dedisse Camera
jurisdictionem
abdicavit.

97.
Omnes status
carere iudicem
Camera.

Es sollen, Petr. Danaif. t. 61. §. 1. & 2. de Iur. Camer. Quin etiam Camerale præter iuramentum ad faciendam iustitiam, in ingressu muneris aliud fidelitatis iusjurandū præstare coguntur non tantum in verba Cæsaris, sed & ordinum imperii. *Petr. Danaif. t. 65. Aufß dem deputations tage Abscheid. §. 2. weiters ist auch.* Deniq; Revisio, quæ speciem quandam Appellationis præ se fert manifestum præbet iudiciū, à quibus Camera suam habeat iurisdictionē, & quos agnoscat superiores. Syndicatus n. & revisionis petitiones Archiepiscopo Moguntino intimantur (excepto eo casu quādo ipse causa agit, & deferatur ad Trevirerum. *Decret. An. 1594. §. 107. Als vns auch, Danaif. t. 271. §. 13.*) qui non modò Cæsari, sed uniuersis eius anni visitatoribus designatis indicat, & ab ijs Consiliarios ad revidendum delegari postulat. *Ordin. part. 2. tit. 53. in pr. Danaif. t. 271. §. 1. & 12.* Visitatores autem designantur ex Electoribus Principibus, & Comitibus & c. quibus Transactio Passau. c. 2. §. 7. potestatem immutandi leges & consuetudines, seu Ordinationes Cameræ, tribuit unā cum Cæsarea Majestate. Nam ad acta denuò examinanda unā cum Commissario Cæsareo, aut conueniunt, aut Delegatos mittunt, qui errata recognoscant, toto consensu præiente, ut de hac loquitur Oldendor. in *Ench. except. Lud. Bender. de re Vis. Visitatores enim à Revisoribus non differunt, Ord. part. 3. t. 53. in pr. part. 1. t. 50. & fin. Bend. de re Vis. c. 4. n. 177. & segg.* quandoquidem, qui vitia & defectus cæteros corrigendi potestatem habeat, habeat etiā imperium in ea, quæ in recensendis actis & iudicandis litibus committuntur. *part. 1. tit. 50. in pr. part. 3. t. 53. Ord. estq; hoc imperium in Revisoribus ordinariū, cum lege iurperij, Cæsaris & communi Stauum placito datur. Gal. 1. Obser. 154. num. 1. in pr. Bender. de re Vis. concl. 4. num. 61. & segg.* Cum igitur Visitatores seu Reuidores Camerā sint superiores. (Nec enim habent corrigendi potestatem, nisi præditi essent iurisdictione superiori, ut constat ipse Heig. q. 10. n. 71.) ipsi verò ordine seligantur ex omni principum ordine, *part. 1. Ord. t. 50* adeoq; repræsentent totum imperium, *Match. Steph. l. 2. Iuris d. trib. l. c. 3. memb. 1. n. 55. 63. 74.* & proinde idem tribunal constituent cum omnibus statibus, *arg. c. Re-*

mana. in. pr. de Appel. n. 6. Perinde & omne³ status Assessoribus, tanquā à se constitutis Magistratibus, salaria præstant, *Ord. part. 1. t. 40. in pr.* non à solo Imperatore, sed ab omnibus simul statibus, tanquam superioribus, iurisdictionē datam esse Cameræ ab iisdemq; limitari, minui, augeri, corrigi & tolli seu suspendi posse certū est. Nam cū procuratores Marchionis Brandenburgensis, *An. 1560.* in quadā causā à Revisoribus appellasset ad Cæsarem Ferdinandū Dux Saxonizæ & reliqui ejus anni Provisores negarunt à sententia reuiforum, qui totum imperiū repræsentarent, ad Imperatorem appellationē procedere *Pist. part. 4. Illust. 99. q. 157. n. 15.* Quæ si ita se habent, nihil operantur argumenta Heig. q. 9. l. 1. Paurmeister. l. 2. de iurisdict. part. 1. c. 1. memb. 2. n. 225. & segg. quod concedens videatur sibi superioritatem reservare: item quod Imperator, tanquā fons iurisdictionis, concurret cum omni ordinario & quæ sunt his similia, suprà proposita. Nec enim Imperator solus, sed una cum eo Electores & cæteri imperii principes iurisdictionem Cameræ dederunt & quidem per viam pacti & conventionis. Quæ verò per viam contractus iudicantur, non cumulatiuè sed privatiuè abdicantur, per ea quæ tradit Curt. lun. *conf. 73. n. 28. Rolland. à Vall. cens. 88. n. 26.* & alij citati à Schr. d. f. 2. Obligatio imperatoris præter superioris dicta apparet ex eo, quod Ordinationes Cameræ, quæ plenā iurisdictionē illi tribuunt, *part. 2. Ord. t. 27.* mutua sua & principum conventionione ratas esse iusserit, & in ijs nihil suo arbitrio immutare receperit. *Ord. part. 2. t. 35. in pr. part. 3. §. ul. §. 2.* Quod si omne iurisdictionem relinquit Cameræ, quidnam sibi reservavit? *Si omnia sunt principis, quid erit Dei?* ait Tertullian. *de idol.* Sanè si Imperator sibi reservavit potestatem superiorem in Camera, quæ sit, quod causas in Camera semel intimatatas non possit devocare, cum alias iudicium tollatur, vetante eo, qui superiorem iurisdictionem habet, vel iudicare iussit, *l. iudicium soluitur. 58. de iudic. l. ut nostrum ubi Panorm. num. 2. de appell. c. Ecclesiæ ut lite pend.* Sic enim cavetur *Ordin. part. 2. tit. ul. 35.* Da Keyserliche Majestat sampt Churfürsten, Fürsten vnd Ständen bewilliget vnd zugeben daß dem Keyserlichen Camergerichte vnyerhindert einlitz, restitution, supplicatio,

98.
Et recipere revisionem.

90.
Et deputare Revisores.

100.
Revisores non differunt à visitatoribus.

101.
Status esse supra Camera.

102.
A Revisori bus ad Imperatorem non posse provocari.

103.
Argumenta quorundam reiciuntur.

104.
Imperatoris reservasse sibi iurisdictionem in Camera.

105.
Nec possit causas avocare vel impendire.

tion, vocation oder anderer suspension vnd
anschlag/ sein freyen starcken vberwindeten
lauff gelassen/ vñ dawider nicht gegeben wer-
den soll. *Rauchb. lib. 2. qq. 9. 11. n. 10. Rosenth. de
feud. c. 12. concl. 1. n. 30. & seqq. Gail. libr. 1. ob-
serv. 41. n. 3. & 4. Nam iudicium quodq; fini-
ri debet, ubi ceptum est. l. ubi acceptum. l. de
quare. l. si quis postea. de iudic. c. proposuisti de
for. compet. c. cum putes. de offic. de legat. in 6.
ubi Anchor. n. 2. Petrus Fabor. ad l. qui in jus.
177. n. 1. de R. l. Imò si superior est Imperatoris
iurisdictio, iurisdictione Camerae, falsum erit
quod ab omnibus asseritur, estque praxi quo-
tidiana conforme: Camerae sc: habere æ-
qualem iurisdictionem cum Imperatore, *Gai.
1. Observ. 41. n. 8. Mart. Steph. 2. de iurisdict. 2.
part. 1. c. 3. n. 1. & 2. iisdemque privilegiis, quo-
ad processum, ubi cum Imperatore, *Mynsing.
cent. 4. obs. 3. Gilmann. rer. iudic. in Cam. lib. 5.
decis. 46. n. 94. planeq; Imperatoria Majest.
dignitate & Autoritate in discernendo & ju-
dicando gaudere, ut loquitur Wilh. Roding.
Pand. Amer. t. 1. r. 3. n. 16. quia æquiparato-
rum idem ius statuitur. (Ibid. Adl. Aquil. l. 2.
Tirio. de Verb. obl. Pauromesf. 2. iuris. c. 3. n. 34.
Tiraq. q. 40. de iur. Primogen. n. 30. per nos. in
l. 1. de legat. 1. Nisi enim æqualis esset iurisdic-
tio Camerae & Imperatoris, præventioni non
daretur locus, *Gail. 1. observ. 29. n. 4. cum præ-
ventio in concurrentibus tantum iurisdictioni-
bus locum habeat, c. cum plures de off. de
leg. in 6. Latè Socin. in c. cum proposuisti. n. 7.
& seq. de for. compet. & Pacianus ait. lib. 2. de
probat. c. 43. n. 77. quando dua iurisdictiones æ-
quales concurrunt, apud quemlibet possessorum
esse solidam, & præventionis locum dari, per gl.
in c. pastoratus de off. Ordin: & Parnonit: in
c. ut debitus n. 22. de appell. in ordinar. iuris iudi-
cibus parisi potestatis præventionis locum con-
cedit, per rex. in l. pen. de peris. hered. Gail. lib.
1. observ. 29. n. 3. Heig. q. 9. n. 30. Menoch. lib.
2. præf. 18. n. 8. Vantius in tract. de nullitat. t.
de nullit. fecit. ex defest. iuris. l. Ordin. n. 175.
177. Gomez. ad lib. 40. Taurus. n. 68 Codarr. c.
ult. præf. 99. Quin & Imperatori tanquam su-
periori, supplicari possit, si supra Camerae jus
diceret, cum tamen gravatis in Camerae non
operesunt, nisi duo remedia Syndicatus & Re-
visio, part. 3. r. 53. Gail. 1. ob. 153. n. 1. quæ non pe-
tuntur ex aula Cæsarea, sed omnibus imperii****

Statibus, ut paulò ante probavimus. Denique
qui se alteri certis conditionibus obstrinxit,
quod præter ens est, videtur sibi integrum re-
servasse. l. si quis certa. in pr. de iur. Immun. Et
exceptio unius firmat regulam in altero lib-
cum lra. s. Videamus de condit. & demonst. r.
l. quasitum. 12. s. idem respondit. 43. de instrum.
& instrum. Felus. in. c. Quoniam frequenter.
Vt lise non concit. Tiraq. in tr. de prius. prar.
caus. Iam excepit Imperator speciales casus,
in quibus iurisdictionem sibi reservavit. Ergo
de cæteris reliquit iudicium integrum Came-
ræ, & quod in uno permittit in reliquis prohibi-
uit, ut ait gl. in l. 3. s. cum Polidius in Verb.
Tantum. de iur. & fruct. arg. illorum Verb.
ibi. quod fundum & tantum prælegat. & r.
ex l. cum prætor. de iud. l. maritus. C. de præcon.
Reservavit autem sibi Imperator iudicium in
crimine fractæ pacis, de quo quis reus fieri po-
test, tam coram Imperatore vel Rege, quam
in Camera: *Decret. pacif. 1512. s. Vnd ob ser-
mands. Decret. pacif. 1521. r. von dem auffge-
richten landfrieden. Decret. pacif. 1548. s. Die
Deen der Friedbrücher. r. com. die gerichteten
landfrieden/ s. vnd ob jemand i. von Man-
daten. Ordin. part. 2. r. 9. s. vnd das gegen. s.
vnd ob sich jurtage. s. wo aber. n. 10. s. wo
sen wir damit. s. Es sollen vnd mögen. r. 11. s.
r. 12. in fi. r. 13. in fi. r. 14. in fi. Nec huius ar-
gumento objicere potest Mart. Steph. 2. in
risd. part. 1. c. 1. membr. 2. n. 224. Imperatorem
ita sibi reservasse iudicium de rebus quibus-
dam, ut Camerae prorsus excluderit, quem-
admodum de feudis Regalibus locum nul-
lum relinquit Camerae, part. 2. Ord. t. 7. Nam
in casu fractæ pacis divisit iurisdictionem
cum Camera, ita ut præventioni aperte locum
reliquerit. Ex quibus omnibus apparet iur-
isdictionem supremam in Imperio Germa-
nico hodie transisse ad omnes status Impe-
rij, sed cum hac limitatione, quam perpetua
observantia ex pristino iure Imperatoris reti-
nuit, ut eadem remaneat penes Imperato-
rem, quatenus Præventioni locum facit. Nam
si transfisset ad Status in universum nec æqua-
lem sibi reservasset Imperator, rectè introdu-
xisset nobis Vodium Aristocratiam. Paurmei-
ster. lib. 2. de iurisdict. cap. 1. in imperio collo-
cat Principatum, qui in rei Veritate ab Aristoc-
ratia nihil deficiit: & tamen cap. 3. & 5.
supremam*

106.
Camerae ha-
bere æqualem
iurisdictionem
cum imperatore

107.
Et ex hac
causa præven-
tioni locum
esse.

108.
Quæ non ca-
det nisi inter
æquales.

109.
Gravatus in
Camera non
licet recurrere
ad imperato-
rem.

110.
Imperatorum
obscure in-
risdictionem
in Camerae.

111.
Quare Ari-
stocratia Bo-
dini non fit
admittenda.

supremam jurisdictionem Imperatori relinquit, quæ non minima Majestatis portio est, & tantum supra Aristocratiam extollit Imperatorem, quantum derogat potestati inferiorum. Quanquam verò jurisdictionem in Cameram abdicavit Imperator, ut disputatum fuit hætenus: ex observantia tamen perpetuâ Concurrentem sibi reservavit cum Camera, eoque nomine mixta & non simplex Aristocratia dici debet imperium hodiernum. Nam licet Maximilianus I. fundasset Cameram, Anno 1495. tamen in decreto Trever. & Colon. in Aug. anno 1512. promulgato, §. Zum dritten/ conquirerit, daß täglich der Parteyen Händel vnd Sachen / auß dem Reich an den Keyserlichen Hoff wachsen, ex quo apparet appellationes non minus ad Curiam Imperatoris, quam Cameram Imperij solitas deferri. Et refert Anton. Bonbellon: in com. ad Edict. Diodet. de malef. & Matthem. C. Hermog. part. 2. cap. 15. ejusdem Maximiliani edictum, quo causam Romæ evocat ad suos, aut suæ & Imperij Cameræ ludices. Cui consonat quod Electorū triū legatis responsum quoddam ab Imperatore refert Paurmeist. 2. de jurisd. c. 3. n. 32. in fin. se communiçasse Cameram in quibusdam casibus; sed propterea non abdicasse potestatem jus dicendi. Accedit præjudicia, quæ fecit Imperator Cameræ, dum multorum principum Curias exemit ab appellatione, nisi summa subsistat infra certum terminum, quorum privilegiorum copia est apud Mindan: in privileg. quor. Stat. Notant etiam antiqui ordinationum glossatores ad l. 27. part. 2. aliquando ipsum Cæsarem causas decidendas Cameræ committere, quod & Gail. observavit: lib. 1. obs. 11. num. 6. ad fin. in causa diffamationis & obs. 121. num. 3. in fin. ubi dicit, Cæsarem solere causas ad Cameram remittere, quia concurrentis est jurisdictio. lib. 2. obs. 29. num. 3. obs. 42. n. 3. Nothwendige Erinnerung/ wegen Donavvert. relation. vnd Gründlicher Vnterricht/ de q. ob der Käys. Hoffraty/ Concurrent. jurisdict. cum Camera Ambergens. 1613.

Primum igitur hoc telum est, quo jugulari ficta Aristocratia Bodini: Alterum est, quod in quibusdam casibus & deo absolute judicet Imperator, ut nec camera, nec principibus vel Electoribus ullo modo de ijs iudicium

competat. Nam quod de jure feudali, si de feudo imperij inter Comites & Barones contentio oboriatur, non pares Curie, sed Cæsar competens iudex est. c. un. & ibi Fedist. a. pud quem Contrōv. feud. term. deb. c. un. in pr. de l. Conrad. Sombec. part. 4. num. 24. seu quod feuda Regalia, ut scribit Bald. in l. si de proprietate. num. 3. C. si a non comp. lud. non pertinent ad cogitationem parium: Idem reservavit sibi Imperator in imperio, dum feudorum Regalium se solum ut Dominum, ita iudicem constituit, Ordin. part. 2. l. 7. Gail. 1. obs. 29. num. 7. Mindan. lib. 1. de process. c. 9. num. 4. Heig. d. q. 9. num. 21. & ex eo Matth. Steph. 2. de jurisd. part. 1. c. 1. membr. 3. num. 208. licet in minoribus Cameræ proventioni locum non invidet. Gail. d. obs. 29. n. 3. Magnæ enim causæ magnos iudices requirunt, per l. non distinguemus. §. de liberali. de recept. arb. l. jam dudum. C. ubi causa stat. agi deb. l. 2. in fin. C. de pedan. jud. Gail. 1. obs. 1. num. 32. & 1. obs. 29. num. 2. Sic Sigismundus Imp. id juris sibi vindicavit in controversia de Ducatu Saxoniz de quo liserat inter Fridericum Marchionem Misniz & Henricum Ducem Lunzburgensem, quorum hic rem definitiã Concilio Basiliensi volebat repugnante Imperatore & ad se ejus rei cognitionem petrahente. Cujac. de feud. lib. 1. 215. Carolus IV. Imper. licet antiquam consuetudinem, qua Duci Saxoniz & Palatino Vacantis imperij administratio datur confirmet, quam potestatem primum omnium Rudolpho Palatino concessam. Anno 1250. & subinde continuatam notat Haiminsfel. in Ration. Constitut. Imp. ad cap. 5. sur. Bull. ex Georgy. Alt. Nurenburg. Chron. Exceptit tamen collationem feudorum principum & eorum, quæ S. h. slehn/ vulgariter appellantur quorum in l. est. in. in inquit, & collationem Sols Imperatori vel Regi Rom. specialiter reservamus. sur. Bull. cap. 5. §. 1. cuius ad exemplum Carolus V. in comit. Wormat. 1521. cum plena potestate instituto à se consilio concederet, exceptit eadem principum feuda. behalten vns beord/ die Belehnung der Lehen vnd Regalien der Personen/ die vnder den Zähnen öffentlich mit & o. lenutteren pfligen zu empfangen zu verket. ex. d. decret. §. vnd behalten. De electoratu: enim sic in specie cavetur in sur. bull. cap. 7. in fin.

Q9999

quod

112.
Imperatorem
habere con-
currentē iu-
risdictionem
cum statibus.

113.
Et nonnun-
quam déro-
gare Camera.

114.
Imperatorem
solum iudicare
de feudis
Imperii.

quod si hæredibus destituantur, non aliò, quàm ad Cæsarem immediatè dilabi debeant.

Atque hoc caput nonnulli usque adeo extendunt, ut inde Imperatori omnem totius Imperii potestatem soli assignent, dum Electoribus & principibus, quæcumque habent, sive potestatem, sive jurisdictionem, unâ cum feudo confert, *Matth. Steph. lib. 2. de jurisd. p. 1. c. 5. n. 46.* Nec inficior rem ita se habuisse à principio, cum principes à magistratibus nihil differrent, sed postquam ita in suis territoriorum quiq; obfirmarunt, ut Regibus æquiparentur, & potestatem sibi suam propriam reddiderint, aliter de iis sentiendum est & loquendum.

Nam cum inciperent principes jus constituendi Imperatores ad se rapere, successionemque doleta puram & simplicem Electionem introducerent, leges non acceperunt limitatæ potestatis ab Imperatore, sed ipsi potius tertis legibus Majestatem Imperatoriam circumscripterunt, donec ad eam temperiam, in qua conspiciatur, deduceretur, quemadmodum Veneti Duci suo, Poloni & Dani & Ungari regibus primum conditiones proposuerunt, in quas jurare, aut regno exesse cogentur. Sic enim Uladislaus II. Ungarorum Palatinus conditiones exhibuit, cum comminatione, nisi eas juramento firmet, Regium diadema non esse impetraturum *Bonfin. Dec. 4. libr. 9. in fin. & libr. 10. in pr.* Sic Sigismundo Polon. denunciabat Zamoskii regni Cancellarius: nisi terras, quas à regno patrio ad Polonos transferre promississet, propter traderet, licere sibi cum gratiâ, unde venisset, redire, nec exhibituros ipsi ordines obedientiam, si pactis conventis ipse stare tergiversaretur. *Chytr. lib. 28. Saxon.* Atq; adeo receptû esse in omnibus regnis ferè, quæ Electione deferuntur, supra diximus, c. 2. *Sec. 4.* ut tempore interregni, illi ad quos recidit facultas eligendi jura quædam aut ad se, aut ad totam Remp. à Monarcha trahant, ex us præcipuè quibus Antecessorem ab usum fuisse deprehenderunt, ideoq; successori non tradant, nisi potestatem limitatam, per viam contractus, ut scilicet aut consentiant in propositas leges aut facessat à dignitate regali. Nisi enim per viam Contractus cum Statibus pacifcetur Imperator, non posset ex hoc capite deponi,

quod contractum violaret, quemadmodum Episcopus Moguntinus, contra Henricum argumentatur: *Quom mercatum in Sess. Synodus, quære immeritum non de Sess. Synodus? Helmsold. in Chron. Sclav. Uladislaus II. Rex Ungar. coactus fuit in hunc quoque Articulum consentire: Quicquid Anstites Reguli & Optimates, pro regni libertate & commodo ante coronandi tempus ex antiquorum more sancte voluerint, ratum habeat. Bonfin. d. loc. Electus Imperator tenetur, à deo Electionis confirmare Electoribus omnia sua jura, immunitates, concessiones, &c. ut dicitur in Aur. bull. cap. 11. In bull. Sigism. §. 1. At quæ jura? quæ scilicet ipsi longa consuetudine acquisiverunt, & familiis suis propria ac hæreditaria fecerunt. Nec enim ea amplius ab arbitrio & manu Imperatoris unius dependent, sed virtute regni & principum suorum à principio obtinentur, us confitetur ipse Imperator in Aur. bull. c. 7. §. 5. Sane generum c. 20. per tot. Nam Sigismundus Imper. in bull. de succ. Elect. Palat. dum Ludovico Palatino jus & votum eligendi confirmat, jam ipsum possidere, dicit ex successione paterna & hereditaria jure tituloque, vocem, dignitatem & potestatem eligendi Rom. regem. Quorum igitur confirmat Imperator, quod ex successione competit? Aur. bull. c. 7. §. 2. c. 25. §. 5. Consentit scilicet per viam conventionis, & rata habere promittit sua voluntate, quæ iusto titulo ex consuetudine acquisita erat. Conventio enim procul dubio est, quando articulis in quos juratus est Candidatus Imperii, à principibus exhibentur: At his articulis cogitur Imperator pleraq; Majestatis jura, & inter hæc potestatem diminuendi Jura Electoralia abdicare & cum principibus sibi facere communia, prout ex iis patet, in quo Carolus V. antequam imperium susciperet, juravit. apud Slesdan. lib. 1. Nec huic deductioni obstat collatio feudorum, quæ sibi soli Imperator reservavit, quia Electoralis dignitas à feudo distinguitur. Quid enim si Electores, ea quæ ad Electoratum attinent, ex institutione Henrici II. recognoscant & recipiant ab Episcopo Bambergensi, prout Carion. Melanch. & Peucero videtur, libr. 4. Chron. An Pontifici Rom. relinquemus facultatem institucendi præcipuos Electores & conferendi dignitates potestatemque Electoralem, quia instituta*

115.
An principii
iurisdictione suo
accepta sibi
venda soli
Imperatorii.

116.
Principes sui
iurisdictione
sibi reddidisse
propriam.

117.
Imperatorem
ex contractu
obligari ad
feudorum
collationem.

118.
Electoralis
dignitas à
feudo
distinguitur.

ruittres Archiepiscopus? Atqui sicut ab Episcopali dignitate abest & separatur Electoralis, *Molm. in Consuetud. Paris. t. 1. in pr. n. 71. Heig. qu. 4. num. 53. Et ex eo ipso Stephan. d. cap. 5. num. 58.* ita à feudo quoque; eadem distingui debet, & potest Imperator illius cognitionem sibi reservare dum interim de Electoratu disponere facultatem plenariam ex conventionem amiserit.

§ Porro Imperatori quoque; tribuunt iudicium de capite Principis, *Heig. q. 9. num. 142. Et seqq. Matth. Steph. lib. 2. jurisdict. part. 1. cap. 1. membr. 2. num. 213.* qui tamen *num. 85. Et seqq.* id fieri vult cum consilio statuum, quia res ardua sine eo non est expedienda, *l. humanum de ll.* Quanto enim caput majoris momenti est, quam bona, tantò majorem exigit Iudicem. *l. qui dignus 4. de Senat.* De Romano Senatore non judicabatur nisi à Senatoribus ex instituto Augusti, Adriani & Severi: Et sub initium restituitur Reipublic. Coriolanus tribunum à se depulit: *Plebis non patrum tribunos esse, nec plebeio magistratus in patris ius competere, l. s. lib. 2. quæ & Lætonio tribun. pleb. objicit App. Claudius, cum patris ius venes prehendi iussisset. l. s. ibid.* Zeno etiam Imperat. Senatorum iudicium sibi reservat & sacro cognitori, cui tamen cognoscendi copiam tantum facit, post patet factum crimen rem ad se remitti iubens. *l. ult. C. ubi Senat. vel clariss.* Apertè id quidem Reversibus Imperij cautum non est, nisi quod *part. 2. Ordin. t. 18.* dum in gravioribus causis absolutio negatur fieri posse sine Cæsareæ Majestatis scitu, inde colligit *Heig. d. qu. 9. num. 53.* multo minus ad condemnandum sive proscribendum Cameram sine scitu Imperatoris procedere posse, quoniam ut ait *gl. in l. Qui damnare in reg. de jud. Qui non potest absolvere, nec damnare, quæ sunt quoque verb. Bald in l. solent. not. 2. de off. proconf. ubi est tex. ut in d. l. qui damnare. Et in l. nemo 37. de reg. iur. ubi id notat Dymus num. 1.* modò regulam negativè legamus, quam Haloander sic legit. *Nemo, qui condemnare potest, absolvere non potest,* eaq; lectio magis aridet. Hieron: Cuchalon. *in not.* Res tamen eodem redit, & condemnare & absolvere sunt in eadem potestate, nec hoc potest, qui illud non potest, siquidem non debet cui

*plum licet, quod minus est non licere. l. non debet 21. de R. l. Affert nihil omnino Heig. aliam Alberti Imper. constitutionem speculo Saxonico inserta c. 13. ubi dicitur. Imperialis Aula Et Curia iudicem de principibus judicare non posse, sed solum Imperatorem. Et laudrecht l. 3. art. 55. scribitur. De capite principis, non nisi Imperatorem statuere. Henricum quidem Leonem feudis & omni Ducali honore exuit Imperator, convocatà curià Magdeburgum *Cranz. l. 6. Sax. c. 38. An. 1180.* nec id mirum cum nec potentia principum invaluisset, nec Camera Imperialis vis esset ab Aula distincta iurisdictione: Cæterum Albertus Marchio *An. 1552.* publico scripto conqueitur. *In hoc Cæsareum diminui, Et causas Ducatum Comitatum ad Cameram, ut ex rescripto refert Heig. d. q. 9. n. 50. aut ad paucos quosdam delectos trahi, cum tamen in neutrorum potestate sit, principes facere aut loco deicere. Sleid. l. 24.* & hac in parte, quo sunt nobiliores familie principum in Germania, eo majori iudicio subijciuntur, quam in Galliis, ubi Pares conveniuntur non solum coram Rege, sed & coram Paribus. *Pares judicant de factis Parium.* ait M. Marion. *en ses plaidoyers.* Et Iohannes Rex Angliæ, tanquam vassallus regni Franciæ, ad Curiam vocatus fuit, propter homicidium Arturi Nepotis, Comes Montfortius paulò post, quod defugeret iudicium Parium, Britannia de sententia Parium dejectus fuit, *Frossard. lib. 1. cap. 71.* qua fortuna & Rex Navaræ usus fuit de ducatu Normandiæ. Ideoque *le signeur de Conci accusatus coram rege, pour avoir est ranglé trois jennes enfans Flamens que estoient venu chassans jusques dans son bois, ne vouloit pas respondre disant, qu'il n'estoit tenu respondre aulleurs, que de vant les Pairs de France. Mais il fut duit par le conseil du Roy, qu'il respondroit de vant luy,* atq; ita à Rege condemnationis sententiam tulit. *Gl. in Ludov. S.* Ad iudicium Bironii Marechalli, qui inter pares adoptatus à Rege fuerat, vocati quidem erant pares, tanquam quibus iudicium competeat, sed quia illi munus iudicandi ex causa detestabatur, ne eorum negligentia periret nervus iustitiæ, Rex ipse Parliamentum seo iudicem reddidit, à quo proditionis & læsæ Majestatis damnatus fuit. *Pierr. Math. lib. 5. histor. de Henric. IV. Narrat. 4.**

121.
Pares Gallie à quibus indidentur.

119.
An Imperator solus iudicet de capite principis.

120.
Quid de bac re Legibus cautum reportatur.

128.
Penes quos sit
in Imperio.

in scriptus sit ex permissione eius, qui Dominus est provinciar. & In deputatione tages zu Wormbs Abscheid de An. 1564. cura consecranda militem non committitur soli Imperatori, sondern dem Kriegsbersten / s. demnach so declariren. Quod verò singulari Circuituum præfectis æque, ut Imperatori, indulgetur, ejus potestas nequit transcribi soli Imperatori. Ius autem belli, quod pro capite Majestatis venditur, à facultate ducendi militem adeò differt, ut licet Consules Rom: nec bellum erga quenquam inchoare, nec inconsulto Senatu populoq; finire possent, ducendi tamen exercitus plena potestate, perinde ac Reges Lacedæmoniorum, essent. Totum autem hoc jus non reperitur in aula Imperatoris, sed in Comitibus principum, si quis eius sedem inquirere diligenter vellet. Nam in capitulatione Caroli V. ita de hac re cautum est: *Cum vicinis aliisque Regibus pacem & amicitiam colat, neque pro rebus imperij, nisi de Ordinum omnium, præcipue septemvirorum voluntate bellum suscipiat ullum, extra vel intra fines imperij; peregrinum quoq; militem nullum in Germaniam inducat; nisi consentientibus illis.* Sleidan. lib. 1. eumq; contra hanc conventionem Hispanos in confinia Germaniæ induxisset, magnam Statibus imperij injuriam fieri contenderunt Mauritius Saxo & Albertus Brandenburgensis. Seid. lib. 24. Maximilianus I. in Comit. 1518. nec voluit nec potuit Ecclesiæ Rom: auxilia contra Turcam promittere, nisi sub conditione, *si ordines consensissent.* Nec papa ad Imperatorem tantum, de bello Turcis inferendo, sed simul ad Electores & principes bullas adhortatorias direxit. *de recep. Aug. de Anno 1518. §. Christliche als Päpstliche* Carolus V. auxilia petentium legatos ad Comitiam in eum finem conferibenda, rejecit: *In recep. Colon. 1512. §. vnd ob jemand.* quemadmodum jam ante Regibus Ungariæ & Poloniæ supplicas contra Turcam flagitantibus ab universo Senatu respensum erat. *Aug. 1500. §. vnd als hindor / Cumq; Ferdinandus Anno 1557. easdem in solatium oppressæ Hungariæ exoratas cuperet, quamvis necessitate urgente, non tamen pro imperio contributiones imperat, aut exigit, sondern mit freundschaften vnd gnedigen & esinnen vnd Begehren. §. Wenn es aber vns. Lex plana est de hoc ne-*

129:
Ius belli non
competere soli
Imperatoris.

gatio in decreto pacificationis Worm. 1495. r. die Königliche Majestät. ubi hæc verba inseruatur: *Auch soll wir vñ vnser lieber Sohn / Erzherzog Philips / auch vnser Churfürsten / Fürsten vnd Stände des Reichs / ohn Wissen vnd Willen / Jährlicher Versammlung keinen Krieg oder Zehd anfangen / noch einig Bündnis oder Einigung mit frembden Nationen oder Gewälten machen / die dem Reich zu schaden / Nachtheil / oder zu wider seyn möchten / quod ipsum cæteros quoque Imperatores obligat, cum Carolus V. in decret. pacif. An. 1548. r. dieser Landfried / confirmet omnia antecedentia, quæ non sine nova constitutione expressè abrogata, ut in decret. pacif. Wormat. 1521. r. dieser Landfried. In decret. pacif. 1522. r. Obgemelt Ordnung.*

De pace & fœderibus confiteri videtur ipse Steph. de membr. 2. num. 59. quando Imperatori non ascribitur jus faciendi pacem, aut in eundi fœdera, sed tantum dicit, nemini hoc jus competere absque Imperatoria Majestate. Sane si idè jus est belli indicendi & faciendæ pacis, quam potestatem habet Imperator in uno, eandem debet habere in altero. Omnes a. pacificationes inveniuntur factæ & confirmatæ in Comitibus, consilio & consensu omnium statuum, ut Ann. 1495. tempore Maximilianus I. Wormatiz, quæ declaratur Anno 1500. Augustæ: Item sub Carolo V. Colon. Anno 1512. Wormat. Anno 1521. Norinbergæ. Anno 1522. quæ confirmatur in Comitibus Spirens. Anno 1526. §. Zum andern / Item in Comit. Aug. Anno 1530. vnd diuwei / In Comit. Spir. 1542. §. vnd als wir auch / junf. §. seg. In Comit. Aug. 1548. §. derhalben wöllen / Item Nova ac declarata Pacificationis Cõstit. 4. An. 1518. Aug. confirmata ibidem Ann. 1551. §. derhalben wöllen. ubi Magdeburgensib. bellum decernitur de consilio & consensu Electorum reliquorumq; Statuum. §. wietwol wir nun. Item Ann. 1555. Aug. plurima alia ad bellum attentantia constituantur, quod respicit Ferdinandus in decreto Ratisbon. 1559. Firmer haben wir quando ea cõfirmat. An. 1564. Worm. An. 1576. Ratisb. §. Zum andern haben wir / ubi Max. I. multas de pace & bello leges introductit, quemadmodum & aliz de re bellica sanctiones à Comitibus & conventibus omnium Ordinum latæ & promulgatæ inveniuntur.

130.
Cuius sit
dare ferire &
pacem facere.

utpote, Friderici III. tempore. 1442. von Reli-
figen Knechten / Maximilian I. August. 1500.
r. des Reichs Hauptman / & seq. Caroli V.
Ann. 1522. Nurenburgens. Maximilian II.
Anno 1570. &c.

Atque huc usque prima tria summa jura,
ex quorum concursu plena & perfecta Maje-
stas efflorescit, percursumus, ex quibus abun-
de cuivis patere poterit, quid de statu Reipubl.
sentiendum sit, siquidem eò inclinât forma
Reipubl. quò vergunt hæc Majestatis jura,
quæ Rempubl. velut in tergo gestant. Licet
verò cætera huc spectantia jura, ex essentia Ma-
jestatis non prodeant, ideoq; minus ad rem,
de qua agitur, faciant, duo tamen adhuc sub-
jiciemus, tanquam Majoribus affinia & proxima,
lus vid: in negotia Religionis, & Mone-
tæ, videbimusq; quomodo erga utrumq; ha-
beant Status Imperij & Imperator.

- 131.
Cui in Imp-
rio competat
aus Mares. in
Religionem.

ius autem religionis Ordinandæ, toti Im-
perio, seu omnibus ex æquo Statibus hodie
competere, ex decreto August. Ann. 1555 a-
bunde patet. cuius indultu Protestantibus libe-
rum suæ religionis secundum confessionem
Augustanam exercitium obtinuerunt, idque
procul dubio autoritate illorum Statuum, qui
Augustanæ Confessioni insisterant, prout pa-
ter ex disceptatione, quæ est apud Slesdam. li.
26. & ex Actis Comitiorum s. vud haben den-
noch s. In sölcher. in fi. Nec Carolus V. in co-
mittis Aug. 1548. libollum, quem Interim vo-
cabant, prius promulgare, aut ex plenitudine
potestatis Statibus obtrudere potuit, quam
Electoibus probatus esset & cæteri principes
consensissent, à quibus assensus eò facilius im-
petrari potuit, quò majorem eorum partem
constituebat Ordo Episcoporum. Slesdam. lib.
20. Ipse Imperator dum libellum hunc obser-
vandum proponit, non loquitur pro Imperio,
quasi quenquam coacturus, sed rogantis in-
modum dicit: Wir ersuchen die Stände, gne-
diglich begehrende. s. demnach so ersuchen.
junft. s. seq. & jam ante in Comit. Nurnm. 1524.
s. als auch viel gedacht. cum ageretur de ra-
tione tractandi de negotio religionis, anzequã
Generale Concilium indiceretur, rem totam
rejecit ad Comitæ Spirensia, darauß ein jegli-
cher Churfürst, Fürst, Prælat, Graff, vud an-
dere Stände des Reichs in eigener Person/
oder durch ihren Treffentlichen, vñ tapffern An-

twald erscheinen sollen. Anno seq. in Comit. Nu-
rnberg. quando de novo lex docendi Evan-
gelium præscribitur Concionatoribus, omni-
um, qui præsentes aderant Statuum consen-
sus requiritur. s. vud nachdem Etwan. Comi-
tia Spirensia, quæ in annum proximum 1526.
secuta sunt, nihil quidem, quoad religionem
immutant, nova tamen sanctione confirmant
decretum Wormatiense, capite negotij inter-
rim ad Concilium Universale vel Nationale
rejectione. s. demnach haben wir. Decretum au-
tem hoc explicatur, in Edict. Spir. 1529. s. vud
aber derselb. ubi simul de multis religionis Ar-
ticulis statuitur. s. vud sonderlich. Nec non in
cæteris Comitiorum Edictis quam plurima
de religione communi Ordinum omnium
consensu decreta sparsim inveniuntur, ut pote
August. 1530. Ratisb. 1532. aeterniq; ibid. 1541.
Spiræ. 1542. & 1544. Wormat. 1545. Aug. 1551.
Ratisb. 1557. &c. ex quibus colligere est, quod
in hoc capite præcipuum est, ad Comitæ &
Omnium Ordinum consensum spectare: nihil
verò obstat, quò minus particularia jura, quæ
à generali pullulant, illabata sibi reservavit
Imperator. Recipit enim Carolus V. in se
promotionem generalis Concilij Decret. Nu-
rnberg. Anno 1524. s. als auch vielgedacht/
in præfat. Interim. & principes suppliciter à
Cæsarea Majestate petunt, ut concilium ge-
nerale indici procuret, in Comit. Spir. Ann.
1526. s. vud Erstlich / Item ibid. Ann. 1529. s.
vud anfänglich / quali potestate indicendi
Concilia, quæ ipsi jure communi competi-
t, exemplo priorum Regum & Imperatorum,
soli Imperatori integram relictam velint. Sic
& Academiæ in defectum pontificis potesta-
tis erigit solus Imperator, Sixtus. de Regal. c. 2.
num. 21. prout in Germania jam ab eo tempo-
re observatum fuit, quo recessum est ab usur-
pata & incompetente Tyrannide Pontificum:
Quod si jus investendi Episcopos & conferen-
di summa beneficia Ecclesiastica, è manu Pon-
tificis Rom: recuperaret Imperator, perinde
circa ea sese haberet, atq; circa feuda Regalia,
cum nihil in hac parte de mutatum à Statibus,
aut ab Imperatore concessum inveniatur, &
qui olim possessor erat, hodie quoque præsu-
mitur. cap. præterea. quarto circa. fin. de
transact. CoSurr. part. 2. rel. sc. post. mal. fid.
s. 1. num. 1.

132.
Quid ex hoc
iure sibi Im-
perator refer-
varit.

Jus denique Monetæ ad omnes Ordines transisse, ex omnium ferè Comitiorum recessibus liquidum est, imprimis ex Augustano de An. 1555. Ratisbon. de An. 1557. & ex decreto Ferdinandi de Ann. 1559. quo Monetam totius Imperii reformare instituit: nec immeritò conqueritur Albertus Marchio in literis Ann. 1552. principibus jus suum auferri, si factem effigies suas nummis imprimi prohibeantur, *Sleid. lib. 24. in pr. licet in hac imagine sculptura parum ponderis situm esse dictum à nobis sit & demonstratum Li. 2. de jur. Maj. c. 7. num. 10.* Imò ne vestigalia quidem aut tributa imperare potest Imperator, nisi ex autoritate Electorum & Statuum. *Constit. Ratisb. 1576. §. ut etter sind wtr.* Ne in cæteris juribus Majestatis minoribus adducendis prolixus sim, quæ quia aut potestatem summam non eo atinent, aut Majorum rationem imitantur, non multum ad Variandum statum R. eipubl. momenti asserre possunt. Concludo uno Verbo, Statum Imperij hodierni mixtum esse ex Aristocratiâ & Monarchiâ, ita quidem ut Aristocratiâ præponderet, sed Imperatori sua quoque jura, quæ deducta sunt integra & cum summa potestate relinquuntur.

De Statu Regni Gallici hodierno.

1. *Varia opinioniones circa statum Reip. Gallicæ hodiernæ.*
2. *De primo Regum in Gallijs Ordine & Monarchiâ.*
3. *Quid sit summa potestas.*
4. *De regno Caroli M. & successorum.*
5. *Argumenta Hottomanii rejiciuntur.*
6. *Tertiam stirpem Regum callidè comitiorum auctoritatem suppressisse.*
7. *Præjudicia quadam ab Hottoman. propostate refutantur.*
8. *Arbitrum distingui à judice.*
9. *Comitia sub stirpe Capeti cõsiluisse.*
10. *De auctoritate & iudicij Parisiæ.*
11. *Quod nulla Majestas tribui possit.*
12. *Constitutos fuisse Pares à Regibus.*
13. *Longo tempore post.*
14. *Origo Parliamentorum.*
15. *Parlamentis non posse tribui Majestatem.*
16. *Quod genus hominum dominetur in Parlamento.*
17. *Quibus Parliamentis comparari possint.*

18. *Callidum Regum commentum.*
19. *Discrimen inter comitia Germanorum & Parliamentis Gallorum.*
20. *Potestatem Parliamentorum esse mandata à Rege & Precariam.*
21. *Et quotannis à Rege communicari.*
22. *An Parliamentis leges condant.*
23. *Arrestis distingui à Legibus.*
24. *Et subijciturusura Regis.*
25. *Cum ab ipsi Regi supplicare liceat.*
26. *Circa quas res occupentur Parliamentis.*
27. *Remp. Gallorum esse Monarchicam.*
28. *Iura Regis.*
29. *In bona Ecclesiastica.*
30. *Iures abas.*
31. *Quinam Regi tribuant absolutam potestatem.*
32. *Explicatur vulgæstris clausula: Telest nostre plus syr.*
33. *Non repugnare absoluta potestati consiliorum auctoritatem.*
34. *Reges ultro se submittere magistratuum iudicij.*
35. *Cur Reges pœnantur donationes suas examinari a præfectis araris.*
36. *Reges sæpe decernere & agere contra Parliamentis.*
37. *Quando autem cedit Parliamentis, cedere ultro.*

Quod in ordine mixtarum Rerumpubl. de simplici & pura Francorum, qui Gallis dominantur, Monarchia agamus, non id eo consilio facimus, ut temperamentum aliquod ex tribus, duobusvè statibus in illam inducamus. sed ut eorum, qui illud inducunt, opinionem firmissimis documentis infringamus. Nam pleriq; dum versantur in reformatione argumentorum Bodini, quibus Germanis Aristocratiâ persuadere conatur, instantias ex regno Galliæ petere solent, ac si Parliamentorum in Galliis, & Comitiorum in Germania, seu Mercenariorum Iudicium inter Gallos & Regionum principum inter Germanos par esset ratio & auctoritas. *Hist. 9. 2. m. 26. & seqq. Knicke. ad Ius Sax. in Ser. Ducum Saxoniæ c. 1. pag. 69. Mast. Steph. 2. de juris d. c. 1. mem. 1. n. 97.* Alij licet Monarchiam in Gallia agnoscere cogantur, potestatem tamen Regis mitigant auctoritate Aristocratica XII. Parium.

Varia opinioniones circa statum Reipubl. Gallicæ.

133- De vestigaliis.

134- De vestigaliis.

SECT. 6.

Parium & Conciliorum, quæ varia habent Galli Secret, Prîsè, Grand, Parlements, chambres, des Comtes & Generalitez des charges. nec dubitant Democratizæ specimen attingere ex conventibus provinciarum. *Les estats tenuz par chacun an aux provinces, Maiveries de Gilles, Eschevinages, Consulates, Jurades, capitoulaiz & Marguilleries de Villages sont Democratissimes. Haillan. lib. 3. d' estat. de Franc. Autor. qui traduxit Appianum. in pref. Alij longius provehuntur. & Majestatem regiam Statibus *Hotto. in Franc. c. 10. 11. 15. aut hodiernis Parliamentis subjiiciunt. tun. Brut in Cim. com. Tyrann. Althus. c. 14. pol. contra quos potissimum nobis disputandum est, cò quod præcipuè de statu hodierno loquuntur. Nā Hottomanni disputatio in l. de Fran. potissimum ad ætatem ante actam & primæ secundæq; Regū stirpis tempora relabitur: nec tamen, quod intendit, perficit, quandoquid ex ijs, quæ proxime. 2. 10. & 11. afferuntur, nihil sequitur, quàm quod Reges ut plurimum ad res arduas deliberandas consiliumq; capiendum, conventus principū coegerint. An verò Senatus aut conciliorū autoritas infringit potestatem Regis: aut annon æquè multa à Regibus expedita leguntur, ad quæ nullus subditorum, nisi post acta, cessit consensus? Si hinc periret potestas Monarchica, nullum esset invenire Regem absolutum in tota rerum universitate, quia si rerum deliberandarum natura fert, & occasio patitur, ex natura sua Rex astringitur consensui Subditorum; teneaturq; de omniū sententia aggredi, quod omnium periculo effecturus est, nisi à regis virtutibus ad Tyrannicam dominationem cursum flectat. Nec rectè colligit Haillan. l. 3. de stat. Franc. Regis potestatem esse temperatam, quia limitatur ad id, quod rationi consentaneum est, per leges & officiales suos. Limitatur enim ad scriptum rationis omnis potestas in quavis bona Republica, non per leges aut magistratus, qui sunt intra Majestatem à qua precario dependet, & habet, si quid habet autoritatis, sed per virtutes, quæ absolutam potestatem in bonum finè redigunt. Hinc verò potestati nihil decedit, quando non cogitur à superiori, sed sua se voluntate libera astringit ad id, quod honestum est & in commoda subditorum vergit. Potestas enim quæ absoluta dicitur, non sic dicitur,**

respectu rerum agendarum, quasi quidvis agere debeat, sed respectu potestatis superioris, à qua prohiberi possit & pro imperio ad hoc vel illud cogi.

Eadem summa disputationis est circa stirpem Carolinam, cap. 15. quæ ostendere laborat, que la decision de tous affaires n'estoit point en la disposition de Rois, mais estoient en la puissance, de la Majesty Royale, quam putat Regi non competere, nisi in Comitibus. Possent multis exemplis & legibus ætatis Regum contrarium evincere. si id mihi propositum potius esset, quam imbecillitatem consequentiæ saltem redarguere. Nam cum comitia indicere esset in potestate Regum, annon libera voluntate ad consilia admiserunt subditos, quos neglectis comitijs potuissent facile excludere, cum citra autoritatem Regis jus cœundi non haberent. Aut quid axinent consilia ad potestatem? Etiam Alexander Severus nullam unquam legem tulit nisi de consilio eorum quos huic curæ præfecerat: An propterea magistratibus suis se subjecisse putandus est? Testamentum Caroli M. confirmatum quidem à Francis scribit Regino *libr. 2. Chron. & Annalista incerti nominis à Pythæo editus sub annum 806. sed sola subscriptione, ex qua si posset inferri superior quædam potestas, non tantum Statibus regni, sed ipsi pontifici æqualis in regnum & Regè jurisdictionis tribueretur, prout rationatur Gretser. in exam. consit. Imper. Haiminif. quandoquidem testamento Pontifex ante omnes regni proceres rogatus subscripsit. Sed hanc collectionem, quoad Pontificem, reprehendit ipse Hottomannus, ideoq; Statibus regni eodem iure cum Pontifice positus non potest in pari causa tribuere. Ne illud alterum permoveret, quod Pipino mortuo, filijs duobus superstitibus regnum à Gallis divitum fuisse referat Eginhartus, quia tū Resp. in interregno carebat capite, quo causa de jure gentium res recidit ad totam Remp.*

A tertia denique stirpe Capeti comitiorum autoritatem valde suppressam tantum non pessumisse confiteri cogitur, ipse Hotto. r. 17. prævidet enim Capetus ea regna, quæ concilijs publicis nimium indulgent, plerumque ad Aristocraticum temperamentum recidere, quando, ut ait Arist. 3. Polit. ca. 8. 5. Polit. cap. 1.

4.
De regno Caroli M. O. sine cessatum.

5.
Argumenta Hottomanni rescinduntur.

2.
De primo Regum in Gallis ordine & Monarchia.

3.
Quid summa potestas.

6.
Tertia Regū stirpem Gallicam de comitis suppressisse.

quis in

qui in una re pares sunt in omnibus aequalitatem affectare incipiunt. Itaque nec ipse ad concilia *Les-ostats* vocant Galli, multa retulit, nec à suis referri voluit, quo factum, ut Comitiorum potestas unà cum nomine hodie in Gallis priorius e mortua sit, præcipue contra potentiores quæque familiæ partim injuria temporis, partim bellis Anglicis intercederent, remanentibus iis saltem, qui vocantur *Princes du sang*, qui, quia spem succedendi annatam habent, non præsumuntur quicquam, quæ ad diminutionem potestatis regis vergeret, vel affectare, vel contentire velle. Nam quæ præjudicia repetit *Hottom. de c. 17. § 18.* rara sunt & extra ordinem casualiter intercedunt, adeo, ut ex iis jus ordinarium inferre non liceat. Philippus quidem *Valleus* & *Eduardus I II.* Anglus controversiam, quæ illos distinebat, iudicio statuum submiserunt, *Polyd. Verg. lib. 9. Claud. S.ffel. in lib. de Monarch. Franc.* sed quia non tam jure, quam ex æquo & bono inter se experiri volebat, & quia mutuo consensu jurisdictionem Statibus dabant, Arbitrium illud rectius, quam Iudicium vocandum erit, quo pæso *Carolus V.* Imper. & *Franciscus I.* Rex Gall. *Henricum IX.* Anglum arbitrum ceperant, non quod hujus in se jurisdictionem agnoscerent, sed quod in ejus sententiam mutuo consensu compromississent. Arbitrum enim jurisdictionem non habet, quippe quæ consensu partium tribui non potest. *privatorum. C. de juris d. omni. judic. Menoch. libr. 3. arbit. jud. q. 2. nu. 20.* nec quicquam vel minimum statuendi facultate pollet, nisi quantum à litigantibus concessum, *l. non distinguemus §. de offic. de arbitr. Corraf. ad l. illicitas. §. præf. ult. n. §. de offic. præf.* Loquor autè de arbitro, qui consensu partium capitur, cum is, qui à prætore datur, jurisdictionem ab eodem delegatam habeat. *Alciat. in rubr. de off. Ord. n. n. qua infert necessitatem parendi, tanquam iudex. L. ult. ubi gl. 1. Quis iudex cogunt.* Quod ponit *Hottom.* status regni convocatos fuisse & de rebus Reipub. decrevisse, cum *Iohannes Rex* captivus ab Anglis detineretur, cùm *Carolus V.* mortuus & *Carolus VI.* mente motus esset, aliaque id genus obijcit, nihil attinet ad rem, de qua agitur, quia tum Reipubl. carebat capite, aut saltem in suspensio erat, an caret, quo casu rerum summam ad universum

populum de jure naturæ recidere certum est & indubium. Absque eo verò casu sit, comitia in Galliis jam dudum evilerunt, nec principes, aut multo minus universi cives convocari solent ordinariè ad ullum Majestatis jus expediendum, ideoque de eorum Autoritate amplius solliciti in hoc discursu esse non debemus.

Successisse autem in horum locum videntur aliis quidem XII. Pares, aliis Parlements, De Paribus pauca itidem sufficient, quod nulli priorum hodie supersint, præter Episcopos, nec iudicium ullum exerceant, nisi quod Coronationi Regis assistat. Imò ne olim quidem, cum florere maxime, cum imperio ullo fuerunt, quia nec conciliis interferunt, nisi speciali gratia, aut singulari de causa vocati, nec edicta ulla extant, quæ nomen Parium præ se ferant. Tantum in iudicio de feudis Regni aut vasalli de consuetudine feudali iudices federunt unà cum Rege & judicaverunt de feudis Parium, ut ait *M. Marion en ses plaidoy vs.* Nam inter *Iohann. Montfortium* & *Carolum Blesensem* de jure successione in Britannia ducatu Philippus *Valleus* Paribus suis stipatus iudicium tulit. *Frossard. libr. 1. c. 71.* & Veteris Juris imitatione *Henricus IV.* jussit Pares citari ad ferendam de capite *Byronii* sententiam, qui cum nulli comparerent, res revoluta fuit ad Parlamentum regium. *Pierr. Matth. lib. 4. histor. Henr. IV. narr. 4.* Quod si etiam ullam potestatem habuissent Pares in ulla Majestatis jura, non habuissent, nisi à Rege vicariam seu precariam, cum *Philippo VI.* iudicium, quod facturi essent de feudis, suæ notioni obnoxium statueret, in edicto de Anno 1344. dum ait: *Sicut inimus, ut si quis a sententia Parisi alicujus Francie, Ducis, Comitibus, Baronis, seu alicujus Domini Temporalis ad nos seu Curiam nostram appellaverit, & c. Lib. 7. Corp. Gall. l. 8. l. 14.* Nec enim ab alio, quam à Rege institutos esse Pares probat *Haillan. d. lib. 3. & En l'erection de Comte de Muscom. en pairrie est expressement porté, que les Rois de France ont constitué les XII. Suisse à Regibus.* Sunt, qui putant, indulgentià *Capeti*, qui ut in suas partes pertraheret subditos, nihil non cogeatur principibus

9.
Comitia sub
terris stirp
evulsiße.

10.
De autoritate
& iudicij
Parium.

11.
Quod in nul
la Majestas
tribui possit.

12.
Constitutos
Suisse à Regi
bus.

R r r r

bus

bus concedere, præcipuorum quosdam procerum parem sibi cum Rege vindicasse auctoritatem, indeque Parium nomen obtinuisse. Sed eorum suspensionem, præterquam, quod nullo fundamento nitatur, absoluta, qua usi sunt Capeti nepotes, potestas satis redarguit. Nec Parium mentionem facile reperias ante Philippi II. aut Augusti aetate. Matthæus enim Parisius Anglus eorum meminit in iudicio, quod contra Iohannem Angliæ Regem, tanquã vasallum regni Franciæ, de parricidio laicum fuit: Et Maslinius, *lib. 3.* demonstrat ex tumulo Gerhardi Bajocæ Episcopi Noviomensis, qui Paribus ultimo loco adjectus fuit, quod jam tempore Philippi Augusti Par vocetur, nec sint Episcopi Laicis demum adjecti à Philippo Pulcro, ut nonnulli autumant. Hailan. *lib. 3.* hoc argumento, nec non aliis inductus, originem Parium refert ad annum 1179. seu ad Ludovicum VII. junioris institutionem, licet primitus ad Philippi IV. seu Belli coronationem solenniter omnes cõvenisse inveniantur. Quicquid sit de eorum Origine, potestatem supra Regem nullam habuerunt: quin potius, cum Dominus de Coucus, accusatus eorum Rege, quod tres juvenes ex comitatu Flandriæ orundos, qui *feras* in suos usq; falsus persecuti erant, Latronis in modum crudeliter strangulasset, sententiam regis declinatoris diceret: *Qu' il n' estoit tenu, respondre ailleurs, que devant les Pairs de France,* conclusum fuit à Consilio Regis, ut causam ageret coram Rege, seclusis Paribus, ubi & condemnatus est. *Gill. in Ludov. IX. seu Sanbo. 9. supr. sect. 5. n. 121.*

Circa Parlamenta igitur vertitur cardo totius disputationis, quorum non admodum verusta est in Galliis auctoritas. Nam, cum Curia sequeretur Regem & primus Ludovicus Hutinus Philippi Belli primogenitus & Successor, ut sumptibus molestiæq; subditorum jurisq; incertitudini & prolongationi consuleret, fixam Regio iudicio sedem dedit Parisiis, ubi ut plurimum jam ante convocari solebat. *Bellefor. in Ludov. X. cuius ad exemplum nō longo tempore post singulis provinciis ferè singula nata sunt Parlamenta, Divione in Burgundia: Gratianopoli in Delphinatu: Aquis Sextis in Provincia: Tholose in Languedokio, Burdegala in Gasconia, à Rennes in*

Britannia: Rothomagi in Normandia &c. quæ quidem omnia iudicant, æquã potestate, nec unum alteri subijcitur, nisi quod Parisiense cæteris præpõlleat, tam amplitudine & vetustate, quam auctoritate & Regum præsentia. *Chassin. in consuetud. Burgund. pag. 319.* Cæterum, quod nec hoc, nec ullum aliud ex cæteris, nec omnia simul sumpta, Majestatis jura usurpent, aut cum Rege participant, adeoque quod Monarchia Regia illorum auctoritate non temperetur, ex his, quæ subijciemus, luce meridiana clarius patebit. Sive enim hominæ, qui hæc Curis præsidet & assistunt, sive auctoritatem, qua decernunt, sive res, de quibus iudicant, spectes, nullibi specimen ullum Majestatis deprehendes. Nec enim principes sunt, qui ibi jus dicunt, nec ex omnibus civium Ordinibus delecti aut deputati, sed *gens de robbe longue*, aut *de justice* ut loquuntur vulgo, homines quidam, quæ nobiles, quæ ignobiles, in iure periti, quorum quibusdam majora officia præsidam Rex beneficii loco donat, cæteri coguntur annuos, quos inde percipiunt, redditus precio luere & à fisco regio admereri. An Credibile cuiquam esse potest, Regem sibi pretio ex infimo civium ordine conducturum, qui sibi imperent & jura Majestatis præcipiant: aut num principes & tot millia civium bonorum patientur se à clavo Reipub. abigi per manipulum inermium aliquot hominum, quibus ad imperandum non plus juris competit, quam potestatis? Et cum in Galliis divisi sint ordines eorum, qui se vocant *de courte robbe* aut *d' espee*, ab illis, qui se vocant *de robbe longue*, illique à se invicem novercali odio distrahantur, qua vi modo que verisimile est potuisse hos à participatu imperii illos, qui & potetiores sunt & plures, excludere, & cum principibus Secularibus unã suspendere ad otium Archiepiscopos, Episcopos, Abbates & quicumque inter Optimates primum locum alibi sibi vindicare consueverunt. Non magis potest hæc Curis Majestas transcribi, quam vel Consiliis in Hispania, vel Rotis in Italia, vel Camere in Germania. Rectè enim distinguit Thefaurus, *in decis. Pedemont. præfat. num. 10.* Senatam Venetorum, Luxembium, Rhagusanorum, lanuensium, Suevorum, in Senatu Mediolanensium, Pedemontano, Gallorum, & Hispanorum, quod

13.

Tango som-
lure poff.

15.

Parlamentum
non posse tri-
bui Majesta-
tem.

16.

Quibus in-
dicent in par-
lamentis.

14.

O vigo Parla-
m unformum.

17.

Quibus Par-
lamentis con-
parari de-
beant.

quod in illis vertatur cardo Reipublicæ, in his non inveniatur, nisi precarii magistratus, aut conductitii iudices, qui non suo, sed superioris nomine & auctoritate talia, quam sibi commissa negotia expédiant. Talis erat, ni fallor, conditio Senatus Romani, sed Imperatoribus, quorum institutù callida imitatione Reges Galliarum in sua Repub. sibi resuscitandum putarunt. Nam quia Princeps publicum consiliùm delere omninò non potest, quia suspitionem incurrat Tyrannidis, de sua unius sententia omnia agere volentis: nec tamen de re sua videbatur Regibus, Senatù ad comitia ex Proceribus regni convocare, quo iure usi fuerant Merovæi & Caroli M. successores, eò, quod illorum auctoritate absolutù rerum omnium arbitrium facile impediretur dimittereturve. Ergo ommissis comitiis curiarù & Parlamentorum iurisdictionem eò usque crescere siverunt, ut speciem aliquam Publici Senatus præ se ferrent, nec viderentur omnia rapi ad unius Regis arbitrium. Sic Tiberius iudicia à campo ad curiam evocabat, partim ut inter pauciores libetius dominari, & vel spe gratiæ demissos animos invitare, vel metuculosos præsentis pœna deterere posset, partim ne Senatù otiosum relinqueret, postquam ardua quæque negotia & arcana imperii ab iis ad suum arbitrium transferre cogitaverat. Absit verò vel præcipuo conductis iudicibus vel ad adulationem compositis Senatoribus, quibus capitale erat à principe vel minimùm dissentire, iura Majestatis ascribenda censeamus, quæ absolutam in omnibus rebus inferù potestatem, majoremque habent innoxam dignitatem, quam ut iis in Regno tribui, exclusis principibus, debeant, qui præcipuè accipiunt pro opera: ex quo patet, quantum intersit, inter Iudices Parlamentorum in Galliis Electores principesque Comitiorum in Germania: qui non tantum dignitate toto cœlo differunt sed & potestate, quod in hac quæstione, caput est. Nam Comititia Germanorum summam habent perpetuamque potestatem, quam non ab Imperatore accipiunt, sed ex suo corpore natam potius Imperatorum, quibus terminis ipsis visum fuerit, utendam communicant, post ejus abdicacionem aut morem ad principium reversuram. Sed parlamenta Galliarum non pollent, nisi precarià &

regis arbitrio obnoxia auctoritate, in qua Majestas nulla consistit. A quo enim habent potestatem, nisi à Rege, cujus auctoritate fundata, & Arrestis suis vim nata sunt. *Franc. Bellefor. in pr. histor. Gall. Guil. de La Perriere in spec. Pol. 1. de divis. Rerump.* Nec est, quod in illa potestatem à Rege abdicatam esse, quispiam putet, quia de generali scilicet sententia iurisdictione in subditos non transfertur privatim, sed Cumulativè l. 1. C. de offic. pref. Urb. c. Dudum. de prebend. in 6. & id quod de iurisdictione Parlamentorum facile est ex stylo Curiarum demonstrare, dum non suo, sed Regis nomine decernunt, quicquid decernunt. Quod verò quis per alium facit, idem est, ac si per seipsum faciat. *J. quod iussu. de R. l. c. qui facit. Eod. in 6. Omnia merito nostra facimus, ait Imperator, l. 1. C. de vet. jur. enuc. quia ex nobis iis imperitur auctoritas & Bartol. in opusc. q. 5. nu. 4. Quod mandata nostro factum est, & nobis factum videtur, nostram quoque causam vel litem. Vel iuratur.* Rex enim quotannis 11. Idus Novembr. peculiari rescripto, aut Procuratoris sui oratione Parlamentum Parisiense, ut vulgo loquuntur, aperit, seu Iudicibus regia auctoritate per subsequentem annum jus dicendi potestatem facit, ut dicente Guagn. lib. 3. certum sit, huius sacrosanctæ concionis Regem auctorem esse. *Buda. ad l. ult. C. de Senat. Ideoque Rege mortuo à successore singulari curiarum coguntur suorum Iurium & Privilegiorum confirmationem petere. Papon. lib. 4. Arrest. 1. 2. art. 4. Bodin. 1. de Rep. cap. 8. fuitque semper in potestate Regis illarum iurisdictiones vel augere, vel contrahere, prout sibi utilius visum fuit. *Rebuff. tract. de Evocac. num. 36. 46. 58. 59. & in lr. de luer. C. i. gl. 2. num. 35. Duar. ad t. de iudic. C. ad r. restit. Papon. l. 4. Arrest. 1. 6. art. 2. in fin. Barclay. lib. 4. contr. Monarchom. c. 14.* Ex quo solvitur argumentum Bruti, quando leges obijcit, quas Parliamentum condunt. Sic enim de valore illarum sanxit Philippus VI. *Statuimus, ut nulli liceat contra Arresta Parlamentum nostrum directè vel per obliquum, tacitè vel expresse, aut alias quovis modo, contra ire, vel literas impetrare, per quas Arrestorum executione impediatur vel retardetur. Vel contra ea veniant impetrantes. Quod si fecerint in emendatione 60. libbr. Paris. nobis applicandarium**

20.
Potestatem
Parlamentorum esse
mandatam
à Rege & pro-
curatorem.

21.
Quotannis à
Rege communi-
cari.

22.
An Parla-
menta com-
dant leges.

18.
Callidum
Regum com-
mentum.

19.
Discrimen
inter comitia
& parlamen-
ta.

Rrrrr 2

msc.

incidant & ilico careantur aut nisi à nobis literas habuerint. lib. 6. Corp. Gall. r. 11. libr. 2. Henricus II. in edict. Anno 1551. jubet exequi edicta, de la Cour ou chambre des Monnoyes sans demander aucunes lettres de visa, placer, ou paratis. l. 11. Corp. Gall. s. l. 1. §. 6. & Hailan. libr. 3. d' estat. de France testatur, que la cour grande ne soit subiette à aucune loy, statut, ny ordonnance, ains juge en equité & sans appell. Nam arresta, quæ propriè leges vocari non possunt, sed præjudiciorum tantum naturam & vim habent, non suâ præsidumve sed regia autoritate valent. Leges enim & constitutiones in regno rancie solum Regem facere posse tradit Bald. in c. l. de constit. Decret. & Barbat. in c. memini. de off. de legat. in quem sensum expressius scribit Boer. in tract. de Autor. magni Cons. n. 170. Dominos de Parlamento nec de jure nec de facto posse leges aut ordinationes facere, secundum rationem & veram sententiam Doctorum. Barclai. h. 2. cons. Monarch. in fin. Senatus Parisiensis ingenuè confessus est in causa Academiæ que rogabat, ut edicta Ludovici XII. quibus doctores & libertati eorum paulò dures leges tulerat, in mitiorem sententiam interpretaretur. Sibi ad hanc rem prestare non esse: se à Rege jussos promulgare leges, quas ipse disium fuerit ferre. Apud illum auctoritatem esse abusum tollendū & corrigendū errata, quæ à subditis commissis comperisset. Guagn. in Ludov. 12. Imò ipsa Arresta, licet sine appellatione ferantur, correctioni tamen Regis subjacent, ut Philippus sibi reservavit, teste Budzo ad l. ult. C. de Senat. Quod si quid in eis, (sc. sententiis, seu arrestis) exuerit vel ambiguitatis vel erroris, quod modo momentum habere videatur, solumus & juncimus, ut eorum narratio emendatio & interpretatio, atque etiam si opus sit, in dicitro ad nos, ac consilium nostrum commune, ad majorem eo partem ejus pertineat. Quæ tamen omnia cum ingenti animadversione, nec injussu nostro, nec citra rescriptum nostrum fieri volumus jubemus. Unde Rex judicium Parliamentorum sæpè rescindit, & semel definitas causas denuò vel ipse definit, vel aliis definiendas delegat. Rebuff. in tr. de supplic. n. 41 de Vocat. n. 6. 46. Duar. aut. de jud. & restit. Sublata enim appellatione nò intelligitur su-

periori summa jurisdictio ablata, cum in Gallis præter appellationem supersint Revisio, Propositio erroris & Supplicatio. Pap. 3. Notar. 10. c. des moyens contre Arrests. Et lib. 19. Arr. t. 8. c. de la forme des jugemens & Arrests. & remedes contr' iceux. Chassan. in proem. Consu. Burg. Verb. de noz. parlemens. Gl. Corp. Gall. li. 7. t. 6. & in Fontan. im pratic. Mas. t. de appellat. quem admodum & in Camerâ Imperator & Electores imperium sibi reservarunt per Syndicatum & Revisionem. Ord. Camer. part. 3. r. 53. & in Rep. Romanorum, licet à sententia præfeti prætorio appellare fas nò esset via tamen ad Imperatorem patebat per supplicationem. Lun. C. de sent. pref. prat. l. ult. §. 5. C. de temp. appell. No. 82. §. nostrorum mem. A Parliamentis igitur ad Regem ascendere licet, par vox de supplicationem. sed si quis à rege ad Parliamentum devenire velit, eujam Curia ipsa reū Majestatis pronunciavit, Rebuff. in tr. de suppl. n. 53. quia à Majestate velle provocare ad alium, stultum est. l. 1. §. 1. A quib. appell. non licet. c. cum sta. 9. q. 3. Et sic patet, quantum à regia seu absoluta potestate absit autoritas precaria & ad leges placitum; Regis limitata Parliamentorum: Sed & eadem non extenditur ad arcana imperii aut potiora negotia, quæ Liberi ad curam principis revocabat, cuius minutorum Senatui relinqueret, apud Tac. l. 3. Annal. verum cõmunitur in solis lib. dijudicandis & finendis controversiis seu subditorum interesse, seu cum magistratibus Regiis, prout innuit Budzus, d. l. ult. C. de Senat. loquens: In ea curia, in qua summa jurisdictio Gallicæ atq; etiã juridicalis imperij sita est, omnia inesse mihi videntur, quæ & in S. mat. & in centiduarum & in Arcop. ego erant d. narax. quoad jurisdictionem imperij, q; judiciale assinet. & Boer. ait in addit. ad tr. lob. Mont. de autor. Magni Consil. n. 117. Parliam. a fuerit instituta per Reges. Erantq; ad jura parib. rediendū, & nò profectò ad alia regia Majest. referantur, & per populum in ipsum principem translata faciendū. Sic n. circumcidit Carolo IX. jurisdictione eorum. An. 1563. La Cour n' entreprendra de faire aucunes ordonnances ni edictz, ni declinations generales sous le nom d' ordonnances ou Arrest, ains en laissera faire au Roi, excepté ce qui cõcerne le fil de la Cour, & autres choses semblables. l. 1. Corp. Gall. r. 7. l. 6. Et alibi. Ne s'entremetz a des

Finan-

23.
Arresta di-
stingu à
Legibus

24.
Et subjeci
correctioni
Regis.

25.
Cum ab iis
supplicatio
instituat.

26.
Circa quos
occupantur
Parliam.

Finances du Roy, n'entreprendra de faire expedition sur requeste sans lettres du Roy en cas, dont la permission & concession apparisi& est refer&e à la Naiss&e du Roy, comme de couper Bou, de haute fustaise par g&es d'Eglise, au&toriser les rescrits du S. siege pour seculariser Monasteres, &c. N'entreprendra aussi de bailler ou decerner rec&ense aux sujets du Roy, les uns contre les autres en forme de Marque. Que routes commissions de la Cour seront sce&ees du Sceau du Roy & sous son nom &c. lib. 1. Corp. Gall. r. 12. l. 14. art. 1. 2. 3. 4.

27.

*Temp. Gallo-
rum esse Mo-
narchicam.*

Cum igitur Rex refer&arit sibi omnia Regalia integra vel non concesserit, nisi precaria & summa su& jurisdictioni obnoxia, quid superest, nisi ut in eo sinceram & nullo temperamento inquinatam Monarchiam agnoscamus, quam Baldus jam olim scripsit esse tanquam corporalem quandam Deum, & legem animatam in regno suo, ad r. de prohib. feud. alien. per Freder. col. ult. Nam leges ipse solus condit. Bald. in ca. r. de constit. Decret. casq; condendi potestatem Parliamentis ademit, ut paulo ante diximus. Provocationem ab omnibus magistratibus & ab ipsis Parliamentis recipit, nec magistratus ab alio quam à seipso institutos, tolerat. lib. 1. Corp. Gall. r. 12. l. 14. etiam minores in civitatibus sua autoritate munit lib. 10. Corp. Gall. r. 8. Nam olim cum Ludovicus Sanctus matri, tanquam Regenti, ut vocant, regiam potestatem ad regnū, dum Rex abesset, administrandum, concessisset, inter c&etera adjicit facultatem recipiend& ad regni negotia, indeq; remov&endi, quos plauerit, Baillivos, Castellanos, Forestarios & alios in ser&itium suum, & regni ministros ponendi & amov&endi, dignitates etiam & beneficia Ecclesiastica conferendi. Masson. 3. An-

28.

Mara Regis.

nal: Habent enim reges Francie jus peculiare in Ecclesias, & beneficia Ecclesiastica, quod Philippus VI. ijs competere dicit, par cause de Regale, & d&ata noblesse de la couronne de France, lib. 30. Corp. Gall. r. 3. l. 2. referriq; putatur inter Regalia. in c. pr&eterea quoniam. de jure patron. c. generalis de Elect. in 6. Pragmatica sanctio Regibus attribuit quosdam beneficiorum non tantum l&us participat&us, seu & presentationem, coll&ationem, constitutionem, institutionem, vel provisionem, Prag. sanct. r. de Elect. c. licet S. Verumamen,

29.

*De bonis eccle-
siasticis.*

Habent enim reges Francie jus peculiare in Ecclesias, & beneficia Ecclesiastica, quod Philippus VI. ijs competere dicit, par cause de Regale, & d&ata noblesse de la couronne de France, lib. 30. Corp. Gall. r. 3. l. 2. referriq; putatur inter Regalia. in c. pr&eterea quoniam. de jure patron. c. generalis de Elect. in 6. Pragmatica sanctio Regibus attribuit quosdam beneficiorum non tantum l&us participat&us, seu & presentationem, coll&ationem, constitutionem, institutionem, vel provisionem, Prag. sanct. r. de Elect. c. licet S. Verumamen,

30.

De realibus.

In bello quin dominetur Rex non est dubium, cum etiam gladios portare prohibeantur, qui Parliamentis interfunt. Et sic eodem jure utitur in minora Majestatis capita. Le Droit de Resne, haut passage. & imposition foraine, ensemble de l'entree & descente, des marchandises Foraines aux ports G&illes & ha-Grez, ordonnez pour y payer le droit de Gabelle, appartient au Roy quemadmodum de his omnibus extant edicta Caroli V. 1376. Caroli VI. 1398. art. 6. 1393. art. 10. & 11. Caroli VIII. 1403. art. 1. Francis I. 1540. art. 1. &c. Et Carolus VI. decrevit 1392. die 20. Maij. regis tolli esse, Mercatoribus grati& & remission&e vectigaliū facere. Carolus V. in confirm&atione privilegiorum Vn&ers. Paris. 1366. dicit. *Quamvis de jure nostro regio cogn&itio pedagiorum & immunitatū ad nos & forum nostrum spectet & spectare dignoscatur.* Carolus item VII. 1446. *Voulois les instructions & ordonnances Royaux de T&ailles estre gardees & executees selon leur forme & venueur.* Corp. Gall. l. 10. r. 12. l. 3. r. 26. l. 1. Atq; ita deprehenduntur omnia Majestatis jura penes solū Regem residere, cui ideir&o non dubitamus, absolute imperium assignare cū Baldo in d. r. de prohib. feud. alien. per Frid. Ferald. de jur. reg. Fran. Claud. Seiffe. lib. 1. de Rep. Gall. Guil. de la Perrier. in Specul. Pol. r. de Rerump. dist. Franc. Bellefor. in pref. in hist. G&ill. Barc. l. 2. & 4. contra Monarchom. Hail. li. de stat. Fran. Bodin. li. 1. de Rep. c. 8. li. 2. passim. Merul. 3. Cosmog. par. 2. c. 17. Serre. in pr. li. 1. in 6. Franc. Sanfov. li. 1. de stat. reg. Gal. Papon. l. 4. r. 1. art. 1. & in prolog. lib. de Arrest. ex. Bud. d. l. ult. de Sen. Bo&er. in r. de autor. magni Conf. & aliis infinitis, quorum sententiz subscribit vulgaris clausula, qua resciptorum suorum rationes reddere solent Reges: *Car tel est nostre play&ir.* Hottom. c. 11. Francog. redolere hanc formulam pristinam Comitiorum autoritatem tract&amq; esse disputat ex Latino. Placito, quo antiq; Scripores designant Comititia, ut apud Aimon. Turon. Adon. Nithard. Frodoard. Eginhard. videre est. Sed ut comitia vocari solita sint placita, fort& à Germanico vocis origine derivata, sententiam autem aut decretū Comitiorum apud ullum eorum Autorum placiti nomine non laudatur. Quin potius ea & tate clausula istius nō fit mentio, qu& quod magis jacuerunt comitia.

31.

*Quoniam re-
tribuant ab-
solutam po-
tatem.*

32.

*Explicatur
clausula: Tel
est nostre
play&ir.*

ed crebrius usurpari & invalescere cepit, nihilque aliud designat, quam quod *in §. Sed* & quod. *Institur. de jur. nat.* dicitur: *Legis Vigorem habere, quicquid Principi placuerit.* Huic verò Monarchiæ Regali nihil officit, quod Brutus objicit, quodque Haillan. permovit, ut licet confisteretur, Regi competere absolutam potestatem: tamen partem imperii tribueret Optimatibus, *pource, que sont vintces, que le Roi a dit, donè, & accorde, est requè, cause, & resende par l'autorité du conseil. l. 3. de stat.* Nullus n. Rex, quatenus talis, adeò Tyrannicè imperio utitur, ut non ardua quæque negotia magnique præjudicij, antequam ea aggrediatur, Senatui suo præconsultanda exhibeat, non, ut illum se superiorem constituat, quod naturæ Senatus, Magistratum, & Subditorum repugnat, sed multis aliis de causis, quas in *cap. de Senat.* proponemus. Plus enim autoritatis & paratius obsequium merentur, quæ ab omnibus, aut loco omnium à præcipuis probata sunt, gratiusque reddit imperium Imperantis, cum optimis civium consultatio, dum minus in publicum detrimentum directæ sibi quisque persuadet ea, quibus dirigendis autores fuerunt viri primarij & publicæ salutis studiosi. Quia & labi possunt Principes aut circumveniri, cuius suspicionis avertendæ gratiâ concessionis in Senatu denuò examinari sinunt, & simul ut ea expeditius promulgentur, & ad acta fidelius pro memoria posteritatis referantur. Eum in finem Reges Franciæ, imitatione optimorum quorumque Regum, non dubitarunt edicta & rescripta sua Examini doctorum spectatiorumque civium in Senatu subjicere, quemadmodum Antiochus III. magistratibus licentiam dedit mandata regia, in quibus contra leges aut normam justitiæ aliquid dispositum inveniretur, tamdiu in suspensio tenendi, donec Regem admonuissent. *Plutarchus in Apophieg.* Sic etiam Ludovvicus XII. literas regias ad gratiam maleficis faciendam impetratas nullius vult esse valoris, antequam examine iudicium probata sint, 1499. quod æpetiit Franciscus I. *in Elett. 1535. Ch. ap. 13. art. 33. libr. 9. Corp. Gall. rit. 18. l. 1. §. 1.* Idem Ludovicus literas donationum & alienationum non prius à Parlamento & Theaurariis in effectum dari jubet,

quam ibidem assensum meruerint, *in Edict. Ann. 1498. à Angiers,* quod repetiit fridicusque tulit Carolus IX. Anno 1566. & jam ante edixerat Carolus II. Anno 1492. à Paris. 24. Jun. lib. 10. r. 1. l. 10. §. 4. r. 6. l. 5. & 6. Imò Carolus VII. *in Constitut. de Theaurar. Ann. 1445.* dicit: *Les Tresoriers de France ont pouvoirs de voir, & visiter toutes nos lettres & mandemens patens touchant nostre Domaine, tant en matiere d' Offices, Commissions, Dons & assignations, comme autres charges ordinaires & extraordinaires & celle estendre à tout où on parait, ou les Serifier & ordonner ainsi, qu'ils serroient estre à faire pour raison. L. 11. r. 3. l. 3. in pr.* Unde Scisell. l. 1. de Rep. Gall. ait: *Patrimonium regni Regibus alienare non licet, nisi magna cogente necessitate, que multa senatus deliberatione adeò curiose examinatur & disquiritur, ut propter incertitudinem venditionis paucas earum rerū aliquid sibi emendum & subeundum periculum putent, & hoc quidem Rex scipsum servaturum & ab aliis, ut observetur, præcipiturum, cum ad ipsum imperis summa deferretur, solent jur. jur. pollicetur. Quamquam enim Regibus concessum est, uti frui possessionibus ac facultatibus regni sui arbitrio: tamen omnium expensarum rationes referuntur ad quæstores ac ararii præfectos, qui illas minuendi potestatem habent, si vel immoderate esse, vel inutiles deprehenderit. Multas enim Caroli VI. donationes præfecti ararii induxerunt. subscriptis his verbis: *Immodicè datum & repetatur. A Emyl. libr. 9. histor. Franc.**

An autem ex illo Curiarum examine, cui edicta sua Rex sponte subjicit, summa potestas illis assignari jure potest, etiam supra Regem? non credo, nisi servum Domino, magistratum Regi, æquiparari debere sententias, quando quidem non tantum Parliamentis, sed & præfectis ararii cognitio datur in edicta regia. An verò Rex patietur sibi imperari ab eo, quem simul ac transversum conspexerit, officio & autoritate in universum exuere potest. Faciunt importunæ flagitantium preces, ut cogantur Reges sæpè concedere non concedenda, *lib. 1. C. de petition. sub. gl. in c. cum in in vent. in nos. de purgat. Canon.* eaque est conditio Imperantium, ut

35.
Cur Reges
patiantur
donationes
sua: exami-
nari à præ-
fectis ararii.

33.
Non repugna-
re absoluta
potestati co-
sistorum au-
toritatem.

34.
Reges ultro se
submittere
magistratib.

æmi-

meminem facile à conspectu suo tristem dimittere velint, ut dicere solebat Titus. Ergo, quò invidiam à se in magistratus declinent, ipsi quidem gratiam faciendis & largiendo, promissos ad iuvandù se subditis patefaciunt, sed quia omnñi precibus satisfacere, salva iustitia & salva integritate Reipn. non possunt, Magistratibus examinandum transmittunt, quantum res publicæ patiantur regiam clementiam liberalitatemq; extendi, inque eo imitantur testatorem, qui, quæ legaturus est, negat se legata velle. *l. cum mib. 12. §. 3. de legit. l. Hac quippe ratione à subditis benevolentia ipsorum accusari non potest, nec tamen commodis Reipublicæ in cuiusquam gratiam detrahatur, nec imperium regium pessundatur, quia, quicquid huius faciunt, non faciunt coacti Reges, sed libera voluntate aliorum quantumvis inferiorum arbitriis se submittere negantem cogi possit. Nov. 23. c. Anteriorum. 2. §. 6. Tergiverfabatur Parliamentum Parisiense in restitutionem Iesuitarum consentire, & tamen Rex eos, jestruiit, & ignominiosam columnam demolitus est. Edictum Pacificationis super concessio exercitio utriusque religionis, tam Catholicorum, quam Hugonotarum, manibus pedibusque nisi sunt Domini de Parlamento retractare. At quid iis respondit Henricus IV. *Paysault l'edit. je veux, qu'il s'observe. Ma Colonne de'orot servir de raison: On ne la demande jamais au prince, en un estat obeissant. Le suis Roy maintenant, & parle en Roy. Le veux estre obey en Roy. Matib. lib. 2. hist. Henr. IV. narr. 1. num. 7. Quod igitur fieri solet in omnibus actibus, quibus sibi quisque legem tulit, ut mutata voluntas mutet legem, ita nihil operantur rescripta priora, quibus Parliamentis aut Magistratibus in Regia mandata animadvertendi sit potestas, si Rex ex plenitudine potestatis & certa scientia aliter fieri jubeat. Legem enim omnium Dominus est, & quod ipsi placuit, pro lege habetur, cum lex posterior semper deroget priori, & quævis Principia vox, in eum finem emissa lex sit. Unde apparet respectu Regis, legem omnem esse ambulatoriam & arbitrariam, (puta quæ sit ex positivarum numero, & qua Rex non obligetur ex pacto) ac si quæ se illi accommodet, id non fieri ex**

debito, sed ex liberata voluntate, quam mutare pro mutatione rerum & circumstantiarum liceat; id quod de Rege Francorum, ut thesauri applicemus hypothese, probatissimi quique scriptores ultro fatentur. Claud. Seiff. *d. lib. 1. Multa quidem sunt alia leges regni nostri, quas omittit, & satis est mihi illas recensuisse, quibus Regum auctoritas temperatur, quod ad ipsorum laudem pertinet. Nam si quid vis possent, multo essent Deo imperfectiores; & sicut Deus ipse non idcirco, quia peccare non potest, minor est seipso, sed eo illustrior fit & admirabilior ipsius perfectio & omnipotentia: Sic etiam Reges cum suis ipsi legibus obtemperant, ad salutem regni spectantibus, multo majorem laudem merentur & ad perfectionem propius accedunt, quam si ex arbitrio & voluntate omnia gerant, & hoc modo temperata ipsorum potestas ad Aristocratiam proxime accedit, utq; solidiore fundamenta firmius consistit. Budæus li. ult. C. de Senat. Hujus scilicet Parliamenti auctoritate rata irrita Principum acta, ne ipsi quidem recusantibus, fiunt. Una hac Curia est, à qua sibi jus dicit Principes legibus soluti citili animo ferunt: quam auctorem fieri sacrandis promulgandisq; sanctionibus suis velint, cuius consilii censura constituciones extimit, edictaq; sua nolunt, imò cuius decreta huiusmodi sua facta consecrari aternitati velint. Papon: lib. 4. Arrest. 1. 1. A. 1. Combien, que noz Rois soient dispensez de l'observation de la Loy & soient sur la Loy, comme ne ve cognoissans aucun superieur, si est ce, que pour mouvoir & entretenir leurs subjects à continuer l'obeissance, qu'ils leur dovent & à leur justice, ils ont bien voulu tousjours se soumettre de leurs differens au Parlement de Paris, ainsi, qu'on trouve par in finis Arrests, tant des Rois de Saint Louis, qu' autre temps. Idem in prob. libr. Arrest. A la quelle les Rois presussivement sur tous autres ont tant defere, quo combien, qu'ils se fussent dispensez de la Loy & sur le droit positif, ce neanmoins ont bien voulu soy soumettre à la dite Court, pour y avoir justice à l'exemple d'Antigonus Roy, &c. & ipse seigneur d'Hallan. lib 3. stat. Franc. Les Rois ont jusques la soumis leur autorité, que leurs Volontés generales, n'obrisent lieu d'Edict, si non, qu'elles eussent esté veriffices &*

37.
Quando accedit Parliamentis eodem ultro,

36.
Regem decernere & agere contra Parliamentum.

omolo-

omologues en ce lieu. Sicut igitur Imperatorum primorum aliorumque Regum Majestati nihil detraxisse voluntariam, qua se legibus conformes gesserunt remissionem, eò quod quæ libera volûtate sunt, æquè fieri possint & non fieri alibi demonstravimus: *l. de jur. Mas. cap. 3. n. 8.* Ita nec Regibus Francorum fraudi esse debet, quod *civili animo, ut loquitur Budam,* legibus obsequantur, quoniam si locus & tempus exegerint, non tantum contra legem agere, sed & legem ipsam non modò cum Agefilao invertere, sed & antiquare & novam substituere, autoritate Regali, possent.

De statu Reipublicæ Polonica.

SECT. 7.

1. De statu Regni Polonia.
2. Monarchiam Polonorum cum successione decrevisse.
3. Regis Polon. ex commotione abdicare potestatem ferends leges.
4. Leges fieri auctoritate omnium Procerum.
5. An ad Regem vel comitia appellent Poloni.
6. Penes quos sint cetera Majestatum jura in Republ. Polonorum.
7. Omnia pene acta regis examinari & reformari à Senatu.
8. Ex quo ceperint Regia iura diminui.
9. Prærogativa Regum.
10. Potestas Senatorum.

Possem hic latius divagari & ostendere, quàm malè Casus lib. 3. Pol. cap. 5. regnum Angliæ, & Buch. in Dial. de invre regni. Scot. regnum Scotiaz ad mixtas Respubl. detrahat, eò quod Comitiorum: utrobique magna sit autoritas. Sed quia de absoluta regum istorum suprâ subditos potestate jam multa nobis disputata sunt in *tr. de Auctor. princ. in popul.* & plura adjicimus infrâ *tract. de subdit.* & de Senat. rem illam hoc loco missam facimus, nec nobis propositum est. Respublicas omnes hoccapite ad examen revocare, sed exemplum tantum unum atque alterum verè mixtionis proponere, ad quam tendunt etiam Ungarorum, Danorum, Suecorum & Polonorum, & omnia in universum regna, quæ electione libera magis, quàm hæreditario jure deferuntur, siquidem Electio hoc habet proprium, ut Regem non admittat, nisi certis legibus circumscriptum, quemadmo-

I.
De statu regni Polonia.

dum suprâ diximus. *æz. scilicet. 4. nu. 82.* De Polonorum in Reges autoritate jam olim, verè dicebat Christiana, Czaris filia, Uladislai, qui patri Boleslao III. tanquam major natus, interrogatus erat, uxor: *Summum illud jus & Auctoritatem Monarchia in Polonia imbratrem esse. Cramer. l. 6.* Nam ab excommunicatione Boleslai tracta occasione Poloni ceperunt successione Regum ininterrupte & precarios sibi Principes prædicere. Miezislauum enim senem propter ararum & impotentem dominationem unâ cum liberis Principatu exuerunt, substituto fratre Casimiro, qui licet fratrem in integrum restituere omniconatu aniteretur, nihil tamen, repugnante Senatu, obtinere potuit. *Cramer lib. 6.* Ex quo tempore successio ita suppressa fuit in Polonia, ut Nobiles Reges arbitrio mero inducerent, abducerentq; quibus videretur conditionibus. Licet enim Regi se subiectos fateantur, tamen, ut de Gallis dicit Boterus lib. 2. *Pol. Il. lustr. cap. 3. tract. vii. Volunt. ut fratres: Alioquin statim audire: Apage, facessent* etc., quandoquidem potestatem abdicandi sibi reservant, si vel minimum iuramento contravenierit, ut in juramento Henrici Andegavensis: *Si quis id (quod absit) juramentum meum violavero, nulla nobis incola Regni obedientia præstare tenebuntur. Bodin. l. 1. de Rep. cap. 9.* aut in juramento Steph. Batoti. *Si, quod absit, juramentum in aliquibus violavero, nullum mihi incola regni onus unquam, Dominorum uniuscujusq; gentis obedientiam præstare debebunt: Imò ipso facto eos ab omni fide & obedientia Regi debita liberos facio, absolutionem nullam ab hoc juramento meo à quoquam petam: neque ultro ablatam suscipiam. Chytraus lib. 23. Saxon.* At quæ nã sunt illa capita, in quæ Reges Poloniæ jurare coguntur? an fortasse nihil continent regis potestati adversus? Cerè Casimirus III. ægrè adduci potuit, ut juramentum præstaret, quod in illo totam regiam Majestatem periclitari cerneret. *Cramer. lib. 22.* Nam statim in primo capite abdicant à se præcipuum jus Majestatis, quod in ferendis & abrogandis legibus consistit. Spondent enim, se *velle omnia jura, libertates, sicuti states, privilegia publica & præstata, jura communi iuribus, gentis & libertatibus non contraria, Ecclesiasticis & Secularibus, Ecclesiis, Principibus,*

2.
Monarchiam
Polon. cum
successione
de. ce. usq.

3.
Reges abdicant
casu ex
conventionem
potestatem
se. restantem
leges.

*bus, Baronibus, Nobilibus, Clericis, Incolis & quibuslibet personis conueniens, status & conditionis existentibus, per predecessores suos & quoscunq; Principes Domini Regni Polonia & magni Ducatus Lithuania, a Casimiro M. iuste & legitime datas & concessas, emanatas & donatas leges ab omnibus Ordinibus tempore interregni statusas, atq; sancitas aut oblatas & passas ac consentas Oratorum suorum nomine suorum Ordinibus, tenere, obseruare, custodire, tueri & adimplere in omnibus conditionibus, articulis & punctis in istis expressis. His quidem verbis iuravit Stephanus, at eodem sensu ante Ludovicum, Cuffov. An. 1374. Iagello, An. 1422. Wladislaus III. An. 1434. Casimirus III. An. 1454. Iohan. Albertus, An. 1496. Alexander, An. 1503. Sigismundus pro filio Sigismundo Augusto An. 1530. qui pubes factus iuramentum patris ratum habuit, An. 1537. Non debet quidem Princeps, quantum vis absolutus potestatis facile Antecessorum actis & legibus pondus detrahere, sed si coactus valere sinat, que mutare non potest, iam Majestatem perdidit, dum superiorem agnoscit, a quo cogitur, quem ad modum metu abdicacionis ad legem, tam ab antecessoribus, quam ab ipsis subditis tempore interregni, procul dubio ad coercendam potestatem regiam latarum vim in Polonia, Ungaria, Dania, Suecia alligatur. Atq; ita jampessimum iuramentum maxime, iuris dimidia pars, que consistit in abrogandis legibus, revocandis privilegiis & immunitatibus, &c. Nam Casimirus III. dum leges quasdam Casimiri II. & Wladislai II. corrigit & inducit, non suo arbitrio, sed consensu Baronum Prælatorum & Nunciorum Terrestrium autoritate eam ascribit. l. 1. Stat. Polon. c. 2. art. 5. quorum autoritate & consensu novæ quoq; leges conduntur, ut consentitur Sigismundus in reformatione quarundam constitutionum. Cracovia An. 1507. Consensus quidem subditum in omni regno requiritur, sed non in necessitate, nec ut eo pondus accedat legibus, quemadmodum in Polonia, non tantum consentiunt Proceres & Nuncij Terrarum, sed deliberant, que a Rege proponuntur, eaq; prout videtur, vel antiquatæ, vel valere jubent. Unde Casimirus III. vocat constitutionem, dum ex comitijs Nicessov. An. 1454. rescribit: *Pollucemur, quod nullas novæ constitutiones faciemus absq; communi**

conventionione, cuius rationem addit Alexander Rex: Anno 1505. Radomir. Quoniam iura communia & constitutiones publicæ, non unum, sed populum afficiunt. Et huc respexit Sigismundus An. 1538. Petricov. inquires. Constitutiones novæ, nisi Consiliariorum & Nunciorum Terrarum consensu secundis statusu Alexandri Regis faciemus. l. 1. Stat. Prilu. c. 2. art. 6.

Porrò, quod attinet secundum Ius Majestatis, in quo Principatum obtinet extrema provocatio, certum est ab inferioribus iudiciis causas non avocari ad Regem, sed ad conventus Regni. Sic enim statuit Sigismundus An. 1523. Cracov. *Afcententia iudicis terrestris & Castrensium, licet unicuiq; vel ad colloquia generalia, vel ad delectu illorum ad conventionem regni appellare, Lib. 4. Stat. cap. 27. l. 2. Quod enim lib. 1. Stat. cap. 2. art. 4. §. 1. lib. 4. cap. 27. l. 4. §. Nihilominus. à Terminis provocatio rejicitur ad Regiam Majestatem, id non alter accipiunt, quam plenitudinem potestatis, qua Imperator se nonnunquam uti scribit, referimusq; ad ea, que ex pristina forma Reipubl. necessariò remanere solent. Poloni per Regiam Majestatem non accipiunt Regem à Statibus separatam, cum sua Aula, sed ut Hottoman. in *Prærog. cap. 15. in Comitibus, quorum caput est, residentem & totius regni, seu omnium statuum autoritate consentiente iudicantem: Aut non alter cessent appellationes deferræ Regi, quam Revisiones in Camera intimantur Archiepiscopo Moguntino, non ut ipse solus deus cognoscat, sed ut cognoscendas offerat visitoribus. Sic enim & Regem demandare appellationes, quas receperit, Senatui iudicandas. Cromer. libr. 12. rer. Polon. Priluf. in comm. stat. d. l. 4. cap. 27. Rekerem. in libell. de R. publ. Polon. Nam Sigismundus An. 1550. Petric. appellationem simpliciter & immediatè promovit ad Comitiam, nulla facta mentione motionis ad Regem, dum ait: *Ex colloquijs appell. usò ad Comitiam regni fieri debet.***

Si persequi velis cætera Majestatis Iura, præcipua invenies penes totum Senatum, & vix est, ut Regi Officiorum, Regionum, Palatina-tuum, Castellaneorū, Capitaneatum collationem relinquat todoc. Ludov. Decius in *lib. de gest. Sigismund. Nam, quoad jus belli, Iagello coactus fuit, caduceatorem à bello*

5.
An ad Regem
vel comitia
appellens Po-
loni.

6.
Penes quem
sint cætera
Majestatis
iura.

SSSS Cruc-

4.
Legas ferri &
corrigi in con-
ventu omni-
um Procerū.

Cruceiferis inferendo revocare, quod Senatui bellum displicuisset. *Cromer. lib. 15.* Quoad jus religionis Stephanus liberâ religionem cuique relinquere se preiurâdo promittere coactus fuit, in quo sic caveatur: *Pacem & tranquillitatem inter dissidentes de religione iuebor, manu ce-nebo, nec ullo modo vel iurisdictione nostra, vel officiorum vestrorum statuumque quorumvis auctoritate quoscunque officii opprimere causa religionis permittam, nec ipse officiam, nec opprimam.* *Chytraus lib. 23. Sax.* Quoad luscudendâ monetæ, Iagello id concessit Thefaurario, *Ann. 1422. lib. 2. Stat. c. 6. art. 2. l. 1.* qui idem suo arbitrio & iure curator est & præfectus ærarij, ex dispositione Alexandri, *Ann. 1504. Petric. l. 1. Stat. c. 1. art. 4. l. 3.* Imò omnia ferè Regis acta subjacent censure Senatûs, à summis usque ad ea, quæ intra cubiculum geruntur. Etenim testamentum Casimiri Magai irritum pronunciatum & rescissum fuit, ea solum de causâ, quod inficio Senatu conditum esset. *Cromer. l. 13.* Iagelloni in Lityaniam, provinciam paternam, iter adornanti, additus est à Senatu Comes & Inspector Sbigazus Episcopus Cracoviensis, ne quid de sua unius sententia ageret. *Crom. l. 19.* Casimiro III. quatuor adjuncti sunt Senatores, qui Aulam eius sequerentur ea auctoritate, ut, quicquid à Rege absque horum consensu gestû sancitumque esset, tanquam irritum rescinderetur. *Crom. lib. 22.* Denique ne in re quidem domestica & facultate ducendi uxorem, sui arbitrij esse Regem confiteretur Sigismundus. *lib. 1. Stat. c. 1. art. 4. l. 1.* & Iagelloni perpetuæ motæ fuerunt discordiæ, quod tertium & quartum matrimonium inconsulto Senatu contraxisset. *Crom. l. 18.* Usque adeò omnia ad suum forum traxit auctoritas Senatus. Nam Sigismundus Augustus. *Ann. 1548. Petric. in se recepit: Nunquam se commissurum, ut non communicato cum Senatoribus consilio, nulla de re quicquam statuat.* *lib. 1. Stat. c. 1. art. 4. l. 9. c. 3. art. 1. l. 20.*

7.
Omnia penè
acta Regum
examinari à
Senatoribus.

8.
Ex quo cõp-
runt Regni
iura distanti.

Antiquitus quidem liberiori potestate dominabantur Reges, cum adhuc succederent, nec ullis populi principumve votis Majestatem deberent. *Cromer. in lib. de Magistr. Polir.* sed cum Ludovicus Rex, mascula sobole deftitutus, uni ex filiabus regnum reservatum cuperet, non tantum ad consensum Polono- rum elaborandum permultum, à Regio

decedere, *Lib. 1. Stat. c. 2. art. 1.* sed ipsa H'd'v'vigis, & qui invitæ inducebatur, maritus Iagello coacti fuerunt quibuscunque conditionibus acquiescere, modo nollet precario regno exidere. Et Iagello iterum non potuit uni ex filiis Iampada tradere, nisi in tantum Regia jura diminuisset, quantum eorum auctoritati adderet, in quorum arbitrio erat, utrum Res esset filius vel minus. *Crom. lib. 19.* Splendorem nihilominus pristinum retinent Reges, ut cœna sua neminem subditorum dignentur, ut suppliciter ubique dicantur à Nunciis Terrestribus adiri & rogari, quò hoc vel illud statuant, quod ut statuatur, magis est in manu eorum, qui rogant, quàm qui rogatur. Quò pertinet etiam, quod critea lætæ Majestatis non committatur, nisi in persona solius Regis, *lib. 1. Stat. c. 1. art. 4. l. 6. Thom. Dresner. in process. judic. regni. Polon. s. 1. de jud.* Cæterum in splendore non consistit Majestas & plerumque, quò plus servatur alicui honoris, eò plus adimitur potestatis. De potestate verò, præterea, quæ nuper diximus, certos non reddet Stanislaus Orichov. *in orat. de leg. ad proceres.* ubi ait: *Rex Poloniae nihil aliud est, quàm as quoddam regni Gestri, Sobiscum conjunctum, libero a legitimo Gestro suffragio, ut is profusus nihil agat, nihil moliat, ac ne loquatur quidem, nisi id, quod ex intimo sensu Gestro publice sit profectum. Senator autem, quem Majores præsidem libertatis atque custodisse voluerunt, ea ratione Regi adiungitur, ut custos is sit & Censuræ illius cupiditarum, ac ut in sententiis dicendis Regi præeat, illumque doceat, quid illa pro communi Gestra salute agendum edendumque sit.*

9.
Prærogative
Regis.

10.
Senatoribus.

CAPUT SEPTIMUM DE OPTIMA RE- PUBLICA.

SUMMARIA:

1. Discrimen inter Rempubl. bonam absolute, & bonam ex hypothesis.
2. Ex comparatione Rerumpubl. inter se palma deferretur Monarchia Regia.

SECTIO

SECTIO I.

Discrimen inter Republ. bonam absolutè, & ex hypothesi.

Sect. I.

1. Cur agendum de optima Republ.
2. Quod primum est, non statim esse finem.
3. Quod mensura est, in quoq; ordine prius cognoscendum est.
4. *Figmentum optima Reipubl. Platonica rejicitur.*
5. Bonum aliud dici absolute.
6. Aliud ex collatione ad subjectum.
7. Non omnes Resp. esse omnibus accommodas.
8. Qua sit optima Respubl. ex hypothesi.
9. *Distinctio temperamenti aequalis ad pondus & ad iustitiam.*
10. *Ad cuius imitationem distinguitur Resp. optima ex hypothesi ab optima absolute.*
11. Circa quam distinctionem multi errasse deprehensi sunt.
12. *Republ. Hebraeor. quamvis à Deo ipso institutam, non posse venditari pro omnium optima absolute.*
13. *Ex legibus unius Reipubl. non posse nec debere corrigi formam alterius.*
14. *Republ. bonam absolute posse evadere malam ex hypothesi.*

1.
Cur agendum
de optima
Republ.

2.
Primum non
statim esse
finem.

Tendenti ad finem Politicæ, non tantum finis præcognoscendus, sed etiam, si ita affectus sit, ejus virtutes, virtutumq; gradus simul comprehendendi sunt, quippe cum non tantum finem assequi nitamur in commune, sed simul, ubi diversi occurrant, properemus ad eum, qui cæteris præcipit palmam honoratis, præque omnibus aliis magis eligi meretur. Nam quod perfectius est & posterius, cæterorum quasi finis est, 8. *Phys. tex. 58. de Cæl. tex. 12. 2. de part. anim. c. 1.* non quod visus inter sensus, circulus inter figuras, homo inter animalia, & quævis species perfecta alias eiusdem generis sibi subjiciat, tanquam finis, ut disputat Piccol. in *Com. Polit. part. 5. circa fin.* quandoquidem non in eo collocat Arist. notionem finis 2. *Phys. tex. 2.* ut sit ultimum quid & perfectum, sed ut ab hoc ultimo & perfecto cætera dependant, cum effectus omnis à causis suis dependentiam necessariam inferat. Hominem quidem inter animalia primum statuit Aristotel. 2. *de gener. anim.*

cap. 4. & ipsa animalia quodammodo inter se dicit coordinari, 12. *Metaph. tex. 52.* sed, cum species singulæ sua propria perfectione subsistant, nec una subjiciatur alteri, nisi fortè accidentaliter respectu, quemadmodum homini datum est imperium in animalia bruta, *Genes. 2. Psalm. 8.* non licet ex ordine prioris & posterioris inferre dependentiã causæ & effectus, quemadmodum nec Monarchiæ subjiciuntur Aristocrazia & Democrazia, licet illi, quoad præstantiam, primas paulò post tribuere simus. Nihilominus, quod in toto ordine primum est, si cognitionis faciem cæteris præferat, primo loco inquirendum & explicandum venit, eò quod mensuram præferat, ad quam reliqua exigantur, & examinentur, imprimis, si questio sit de rebus agendis, ubi consultatio in distinctos fines incidens, unum præ altero eligere debet. 3. *Eth. cap. 3.* Necessè enim est, omnia bona cognita esse illi, qui ex omnibus electurus est Optimum. Ideoque præcipuum Politici munus collocat Aristotel. *lib. 4. Polit. c. 1.* in eo, ut videat, quamnam Reip. formam quibus civibus conveniat, & qua sit optima, id quod hoc cap. ult. eò commodius expediemus, quò diligentius omnes Respubl. differentias, quas inter se conferri oportet, præcognitas & declaratas habemus.

Optimam enim Reip. dum nominamus, non intelligimus Idæam aliquam inimitabilem, in Utopia, aut in aère ædificatam, qualem in *lib. de Rep.* finxit Plato, & Arist. *lib. 2. Polit. c. 3. lib. 4. c. 1.* ex hac causa à consideratione Politicæ removet, quod imitatione nulla exprimi, nec in ullam civitatem induci queat. *Pleriq;*, inquit, eorum, qui de Rep. disputant, esse alia rectè dicunt, à rebus tamen utilibus, quæ in condenda Republ. usus esse possent, aberrant. *Neq; enim de Optima tantum videndum, sed de ea quoq;, qua haberi possit: Idem de ea quæ sit facilius & omnibus committitur.* Quorum enim commendat Piccol. *grad. 10. Mor. c. 25.* Reipubl. Platonis, tanquam naturæ consentaneam, si nulla hominum conditio eam capere non potest? Nec enim id quaritur in Politicis, ut Idæa quædam Reip. fingatur, quam nullibi, nisi inter Idæas aut in cælo, ut confiteretur Plato ipse *lib. 9. de Rep.* invenire liceat, sed, cum disciplinæ practicæ opera sua in

3.
Quod mensura est, in quoque ordine præcognoscendum.

4.
Figmentum optima Reip. Platonium rejicitur.

Ssss 2 actum

actum deducere promittant, tales solummodo formæ Rempubl. in considerationem trahendæ sunt, quibus mores civium non repugnent. Impossibilia enim nec sub artem cadunt, nec sub deliberationem. 3. *Erb. c. 3.*

5. Bonum aliud dici absolute.

Porro, quod optimum Bonumve denominatur, aut tale est absolute, aut in comparatione ad rem subjectam. Bonum enim definit August. *contra Epist. Manich. c. 30. & 33. lib. de nat. bon. c. 4. & 7. in fin. per Congruentiam*, seu ut recentiores Methaphysici approbant, per *Congruentiam*, in qua radicem agit appetibilitas, quâ pro ratione boni afferebant Veteres. 1. *Et. c. 1. 10. Et. c. 23. Erb. c. 4. 1. Pol. c. 1.* Alia autem alijs conveniunt, nec idem omnes appetunt. Nam quod Diogenes ex sententia Stoicorum, bonum definebat, quod esset *naturæ absolutum*, Cic. 3. *de fin. aut Seneca quod esset honestum*, 8. *sec. Epist. 31 sincerum*, *Epist. 74. 28. secundum naturam*, *Epist. 118. aut Speusippus*, quod *suo ipsius gratiâ expetendum*, quod *in omnibus salutis causa*, a quo *prodeunt, quæcumque sunt eligenda*, in *de fin. Plato* id ex Stoicorum, qui nullum agnoscebat bonum, nisi absolutum, vel Platonis erroribus tractum est, qui bonitatis prærogativam non relinquebat, nisi primo Enti. *Plat. in Phil. in Lyf. Florin. Enn. 6. lib. 7. a. c. 20. seq. ad fin. Enn. 8. b. 1. c. z. Alcim. c. 30. de doct. Plat.* Quam multa enim suâ naturâ ingrata, diversitate subjecti, cui applicantur, gratiam mutuantur bonitatem? Valetudo, quam in desperamus, annon acceptam ventriculo facit amaritiam absynthij? Annon Araneus alimentum præbet gallinis, qui homini venenum est? nec rectè infest Matthiæ. *in li. 4. Dros. c. 73.* Doronicum non summi ab homine impunè, quia necat canes & lupos. Quam multæ enim pecces serpunt in greges & parcut civibus? nec ullum contingunt humanum sævisque in bruta, nisi aer toras putredine corrumpatur. Imò quosdam videas inter media cadavera sine periculo versari, (Tanto antidoto à natura præsumpti sunt) quosdam solus è longinquo conspexitur corripit. Quam multis noxium & tantum non lethale, est vidisse feles, aut gustasse caseum, aut alium aliquem, quantumvis probum, sed diosyncrasiz ventriculi inimicum cibum? Adeo mutatur bonitas & convenientia serum ex va-

6. Aliud excellentione ad subjectum.

rietate subjectorum, quibus applicantur. *Bonum est*, inquit Apostolus, *utrumque non tangere*: 1. *Corinth. 7.* At, cui quæso? An omnibus in universum. Imò *bonum non est, hominem esse salum*: *Genes. 2.* petiretq; Respubl. cum Ecclesia, si à conjugio omnes æquali pertinetia abstinerent. Illis verò edemum nõ convenis usus conjugij, quos vöcatio divina de gente in gentem præcipitat, quos don & continentia instruxit divina providentia, spiritualiterque castravit. hoc est, uno verbo dicam, *Quæ sunt, sicut Apostolus. 1. Corinth. 7. Matth. 19.* Cæteris dictum est: *Melius esse nubere, quam uri.* Bonum est medicamenti unum, non quidem hominibus sanis, quibus ea bellum movent, dum morbum non inveniunt, in quem pugnent, sed ægrotis, & à naturali rectitudine prolapsis. Nec eadem alimenta omnibus ex æquo amica sunt aut proficua, sed ut explicat Aristoteles 4. *Pol. c. 1.* exercitia oportet mutari pro indole & natura corporum: *Τὸ γὰρ ἀνάσσειν περὶ οὐδὲν ἕξει παρῶν ἁπλῶν τῶν δῖστων ἀνάσσειν ἀκούστων ἰσχυρῶν*: Quæ verò ab hac perfectione cadunt corpora, iis immutandum quoque rigorem palæstricæ addit. Quemadmodum enim Cyrus indecorum esse censebat iniquum, ut grandiores curta tunica incederent, breviores verò longas traherent lacintas, eaque de causa, suum cuique tributurus, jubebat vestimenta proportionibus corporum accommodare: *Xenoph. lib. 1. Cyrop.* Ita oportet sagacem Politicum corporibus civitatum convenientes inducere Resp. cum non omnes omnibus sine accomodæ. Ipsitum n. futor sit, qui omnium calcaneis eundem velit in cadere calcæum Imperitus Medicus, qui uno collyrio omnium oculos se posse exergere putet: Imprudentissimus verò Politicus, qui non nisi unam Rempublicam omnibus hominum Statibus, Moribus, Nationibus, omnibus locis & civis Multitudini præscribere conetur. Et Aristoteles quidem *d. lib. 4. cap. 1.* non tantum accuratè monet, ut non tantum quæramus Optimum Rempublicam absolute, sed & eam quæ optima sit in hac vel illa civitate. Verum etiam *lib. eod. cap. 11. in fin. & per tot. c. 12.* diligenter exponit, quod sit Optima Resp. ex Hypothesi, *ἀλλὰ δὲ τὸ αὐτὸ βέλτερον, ἢ πᾶσις ὄντας, ἄλλως πᾶσις αἰσθητικῶς*, *εἰς.*

7. Non omnes Resp. omnibus optima.

8. Quæ sit Resp. ex hypothesis.

είναι, ὅτι καὶ οὐκ ἐπιτρέπον ἵνα μὴ ἴσως
 πάλιν. Nihil prohibet, quin altera Re-
 rum publ. existente optabiliore, altera nihilomi-
 nus magis conducatur, vel presentis temporis, vel
 moribus & qualitatibus civium. Exemplum
 exhibet Xenophon. in libr. de Republ. Athen.
 dum instituta Atheniensium, quæ cæteris Græ-
 cis absurda, inepta, nefaria viderentur, lauda-
 bilia prædicat, quia corruptæ populî Athe-
 niensium consuetudine meliora non conve-
 niebant: nec dissimulavit eorum legislator So-
 lon, quando leges à se latas non ausus quidem
 fuit pro Optimis vendicare, sed in tantum
 Optimas esse dixit, quantum capere possent Athe-
 nienses. Plus arch. in Solon. Sunt enim alia leges
 simpliciter optima, alia optima in quo utuntur,
 ut ait Aristoteles 4. Polit. cap. 8. & alia aliis po-
 pulis videntur justa, 1. Ethic. cap. 3. sæpeque ex
 opinione magis, quam veritate æstimatio fit.
 5. Ethic. cap. 7.

9. Nota est ex Medicorum scholis distinctio
 Temperamenti æqualis ad pondus & ad Iusti-
 tiam. Quod enim ex qualitatibus æquali la-
 psu deficientibus enascitur, & non plus parti-
 cipat unius, quam alterius, Æquale vocatur
 Pondere, seu ut Piccolom. effert de mixtion.
 cap. 15. ad imitationem Aristotelis 5. Ethic. c. 3.
 & 4. proportionem Arithmetica. Gal. 1. de temp.
 a. 9. lib. 1. de san. tuend. c. 3. Quod verò subiecti
 naturæ, cui debetur, ex amissimæ convenit,
 Æquale secundum Iustitiam, seu proportione
 Geometricâ. Bernh. lib. 3. cap. 4. Argentur.
 in 2. Commem. art. parva. Non aliter Rem-
 pub. unam vocamus absolute optimam, quæ
 sine subiecti mentione consideratur, æstima-
 ta ex comparatione solarum formarum inter
 se: Alteram ex Hypothesi, quæ licet in se sit de-
 terior, evadit tamen utilior in hoc vel illo sub-
 jecto, cuius indoli magis congruit, quam
 congrueret ea, quæ haberetur melior. Nec ræ-
 sè arguit Antonius Faber ad 1. 1. Cod. Calvinus
 seditiosus, quasi subditos in Reges &
 Principes concitaret, dum Optimatû statum
 Monarchiæ præfert, lib. 4. Instit. c. ult. sect. 8.
 siquidem Calvinus protestatur, Absolute sibi
 sermonem esse de Rebus publ. non de Repub.
 Gallorum vel Germanorum, prout notavit
 Jacob. Lect. lib. 2. præscript. Theol. prop. Polit.
 1. Imò ipse Calvinus non recte argumentatur,
 d. 9. 8. à Republi. Iudæorum ad Aristocrati-
 am

absolute, quando optimam Rempubli-
 statuendam contendit, quam Deus ipse in po-
 pulo suo probavit, quo sæpe argumento etiam
 Bodinus utitur ad probandum præstantiam
 Monarchiæ. lib. 6. de Republ. cap. 4. in fin. &
 exercitum Bellarm. lib. 1. de Pœnit. Rom. cap. 2.
 Henricus Stephanus pœnitentiæ bell. in hanc
 rem edito, leges forenses Iudæorum ex orco
 in lucem revocat, omnibusq; Rebus publ. tam-
 quam speculum aut normam perstudere con-
 natur, quod Deuster sapiens non præsumatur
 quicquam sua voce imperasse, quod non sit
 depromptum ex iustitiæ prudentiæq; intimis
 penetralibus, quemadmodum & de æquita-
 te legum Mofaicarum multa disputat Joseph.
 contra Maneth. & Appon. easque Iustitiam
 ipsam vocat Philo in Antiq. Cæterum quæ
 Deus præcepit, tanquam optima Iudæis, an
 illa statim optima sunt omnibus gentibus,
 toto licet cælo ab illorum ingenii & mori-
 bus divisis? Recordari debuisset Calvinus
 eius sententiæ, quam contra Pontificios pro-
 fert libr. 4. Instit. cap. 6. §. 2. Quod in una
 natione fuit utile, id in universum orbem ex-
 tendere, nulla ratio cogit. Moses indulgit Iu-
 dæis heentiam divortiorum, propter duriti-
 cordis ipsorum, ut explicat Christus, Matt. 19.
 voluitq; devictas gentes funditus debere dele-
 ri, Deut. c. 20. nec passus est filias alienigenarum
 induci in thoros Hebræos, Deut. 7. Exod.
 34. Num. 25. 3. Reg. c. 11. an alia de causa, nisi ne
 ad Idololatriam prolectaretur populus, qui
 ianata consuetudine novos Deos.

Alcibiades & se dedit aliis ritibus
 Ignora sacra sequi facilius, ut ait Buchan. in
 prol. Iephtha. Tantum abest, ut Iudæorum le-
 ges ad omnes Respubl. promiscuè reducere
 debeamus, usmulta ex iis Christus ipse corre-
 xerit, quæ corruptis moribus & naturæ regio-
 nis quam mutare non poterat, indulgere co-
 actus fuit Legislaror. Nam, ubi tantus idolo-
 latriæ metus non impendit, quisnam tam se-
 verus rigor propellet victorem ad perpetuam
 hostium internecionem? aut quæ causa excu-
 sabit frequentiam divortiorû, postquam per-
 tinacia cordium tantam iniquitatem amplius
 excusatam habere Christus negavit. Annon &
 Paulus nugtiis cum Ethnicis inicitas factas re-
 ctas conservat, antequam pars infidelis recedat?
 In tantum receditur quotidie à legibus

12.
 Rempubl. Iu-
 daicam non
 posse statum
 omnium
 optimam.

9.
 Distinctio
 Temperam-
 ti Æqualis
 ad pondus &
 Iustitiam.

10.
 Item Reipub.
 optima ab-
 soluta est ex
 hypothesi.

11.
 In qua distin-
 ctione multi
 lapsi sunt.

Hebræorum, quantum mutantur mores populorum, & alias leges exigit alia vita. Bene Cicero de Pompeio: *Non tantum illi videndum fuit, quid Optimum, sed & quid necessarium.* lib. 3. de ll. & Augustus Optimum statum vocabat præsentem, *Macrob. lib. 1. Saturn. cap. 4.* multa que à se decreta dicebat, quod ut aliter decerneret, seditionum violentia non pateretur. *Xiphil. in August.* Multa etiam propter adventum Messæ & ad prohibendam confusionem, nec nõ ad sinceram continuationem familiarũ constituta in Republica Iudæorum leguntur, quæ nemo sanus Legislator nunc imitari vellet. An Aristoteli propterea dicam scribere iure posses, quod Electionem in Regnis potiore fecerit necessaria successione, quia regia successio in ea stirpe apud Iudæos servata fuit, ex qua sperabatur Messas? Nam quod nõ desierit in Ochozia per Tyrannicam sævitiam Athaliæ, suppositivus Philo fingit, ex sacris literis patet, *2. Reg. c. 11. 13. 14. & 2. Paralip. 22. 23.* ubi Ios filius Ochoziæ patri substituitur, & continuatam hanc familiarum integritatem usq; ad natiuitatẽ Messæ demonstrat Stampel. in *explic. Vatic. Genes. 49.* Quod verò in unam aliquam Rempublicam singularis causa introduxit, non est statim trahendum ad alias quascunque, nec ex unius legibus iudicandum de statu alterius, prout Nabis Lacedæmoniorum Tyrannus rectè admonet T. Quintium: *Nolite ad Græcorum leges atque instituta exigere ea, quæ Lacedæmone sũt. Nihil comparare singula necesse est. Vos a censu equitem, a censu peditem legitis, & paucos excellere opibus plebem subiectam illis esse vultis. Noster legislator nõ in paucorum manu Rempublicam esse voluit, quem Vos Senatuum appellatis, nec excellere unum aut alterum ordinem in civitate: sed per æquationem fortuna ac dignitatis fore credidit, ut multi essent, qui armæ pro patria ferrent.* *Li. 8. lib. 34.*

Si igitur Rerumpublicarũ formas & leges ad populorum mores & indolem nationum referas, fieri potest, ut etiam optima Respublica laudem perdat & incommoda censeatur, ut docet Aristoteles *4. Polit. c. 11. in fin.* propter repugnantiam civium, quemadmodum Græci olim, Romani, imò universi fere Itali Regium nomen abominandum vocarunt, quod libertatis amore inebriati, sub Tyrannidis legem

damnarent omne Imperium, cuius ipsi partem non ferrent: Interim, si regnum absolute committas cum cæteris Rerumpubl. formis, non est dubium, quin eas multis parafangis post se relinquat, ut mox subjiciemus.

Ex comparatione Rerumpubl. inter se defertur palma Monarchiæ Regiæ.

SECT. 2.

1. *Autorum numerus, qui Monarchiam cæteris statibus præferunt.*
2. *Ex Theologiæ.*
3. *Ex Iuris.*
4. *Ex Philosophiæ.*
5. *Qui sint illi, qui contra disputant.*
6. *Non quibusvis argumentis probari posse præstantiam Monarchiæ.*
7. *Refutatur disputatio Bellarm. qui Monarchiam præferi ex autoritate divina.*
8. *Quam probare non potest.*
9. *An Monarchia præcedat ex ducta natura.*
10. *Quod ex eadem procedant & cætera Rerumpubl. forme.*
11. *Examinantur & retorquentur singularem exempla Bellarmini.*
12. *In familia tam Democratiam & Aristocratiam adumbrari, quam Monarchiam.*
13. *Ex Gesustate non concludi præstantiam Monarchiæ.*
14. *Ex Reipubl. Iudaica statum non inferri bonitatem Monarchiæ.*
15. *Censura in alias Bellarmini rationes.*
16. *Quæ vitia soleant improprie Monarchiæ.*
17. *Regem facile corrumpi.*
18. *Et patere adulatorem precibus in oppressivam legum.*
19. *In uno Rege non inscari sui virum & prudentiam.*
20. *Reges saepe mutari.*
21. *Regnum non posse absolvi ab omni labe.*
22. *Vitia hominum non debere imputari regi.*
23. *Facilius inveniri unum bonum Regem, quam plures Optimates.*
24. *Multitudinem non supplere prudentiam.*
25. *Vnius consilium saepe præferri multorum suffragiis.*
26. *Remedium contra Regis imprudentiam.*
27. *Melius administrari Rempublicam ab uno, quantumvis imprudentiore, quam*

13.
Ex legibus unius Reip. non esse corrigendam formam aliorum.

14.
Remp. bonam absolute posse fieri matrem ex hypothese.

- quam à multis prudentia laude conspiciunt.
28. Multorum imperiis potere funestis disordiis.
  29. Præcipuè si dominantur ut singuli.
  30. Nec minus si dominantur omnes simul.
  31. Ad vitandas dissensiones à multis sapè delatum imperium Vni Soli.
  32. Labantem Polyarchiam ab Vno sapè fuisse restitutam.
  33. Vnius principatum esse disidiorum expertem.
  34. Aliud System Polyarchia ex eo, quod nimis lentè procedant consilia multorum.
  35. Vnum aliquem expeditius & capere consilia & exequi.
  36. Communis plerumq; negligi.
  37. Soluitur argumentum de facili animo Monarchia corruptela & metu Tyraniidè.
  38. Nullam Reipubl. magis expositam esse Tyraniidè, quam Democratiam.
  39. Atque etiam Oligarchiam.
  40. Optimates sapè omnes uno impetu degenerare, si sint pauciores.
  41. Facilius resisti vniui, quam plurium Tyraniidè.
  42. Satis esse Regem degenerem, quam Democratia incommoda perpetua ferre.
  43. Omnem Democratiam fieri vitiosam.
  44. Quale sit imperium plebis.
  45. Vulgus esse semper ineptum ad regendam Rempubl.
  46. Iudicium Vulgi quale.
  47. Ingenium Vulgi.
  48. Mobilis & inconstansia Vulgi.
  49. Declaratur multis exemplis.
  50. Vulgo non esse sciendum.
  51. Narsis & Vulgi vitia.
  52. Democratiam nunquam posse esse stabilem.
  53. Odium perpetuum inter Nobiles & plebem.
  54. Plebem non libenter ferre imperium Nobilium.
  55. Multo minus Nobiles plebis.
  56. Cum imperium plebis in Nobiles sit contra naturam.
  57. Nec satis sit auctoritate instructum contra vires Nobilitatis.
  58. Democratiarum instabilitas.
  59. Turba intestina.
  60. Fuitiles conciones.
  61. Quibus bonis videatur prævalere Democratia.
  62. Libertas maxime proposita Democratia.
  63. Qua in civibus excitat studium virtutis.
  64. In regno perinde ut Democratia esse omnia communia & publica.
  65. Regem esse, quasi ministrum publicum.
  66. Monarchia prærogatiua præ ceteris Rebuspubl.
  67. Democratia & Oligarchia incommoda ex magistratibus præcariis.
  68. Varietas magistratuum parit incertitudinem Iuris.
  69. Magistratus negligentiores esse Reipubl. quam Reges.
  70. Prætorum commodorum studiosiores esse homines, quam sit equum.
  71. Periculosos esse magistratus cum magna potentia.
  72. Qua sit vera & iusta libertas.
  73. Quam improbè multis libertatem interpretentur.
  74. Libertatem aligari iustitia.
  75. Libertatem non esse minorem sub regno quam in Democratia.
  76. Libertatem plebis inducere optimis quibusq; civibus seruientem.
  77. Vnde estimanda sit libertas.
  78. Aequalitatem Geometricam, qua Monarchiam peperit, consonare natura.
  79. Dum cuiq; iribuit, quod suum est.
  80. Et imperium tradit, quibus à natura debetur.
  81. Libertas Democratica damnatur.
  82. Quæ parata est in exitum Bonorum.
  83. Plebem non scire, nisi suis similibus.
  84. Impunitatem civibus concedi in Democratia.
  85. Sed funesto consilio.
  86. Quo subvertitur iustitia.
  87. Plebem in iudiciis regi affectibus.
  88. Et malitiosè inimicos suos prosequi.
  89. Monarchiam diligentius exercere iudicium.
  90. Libertas populi existosa.
  91. Democratia damnatur.
  92. Magnum aliud malum in Aristocratiis & Democratia ex Ambitu.

93. Quo sapè funditus concussa est Respubl.
ca.
94. Incommoda ambitus in Rebuspubl.
95. Quorum non alius sensus, quàm in Monar-
chia.
96. Plebs non patitur ambitum tolli.
97. Aliud magnum incommodum Aristocra-
tia & Democratia.
98. In Democratia & Aristocr. consilia non
taceri.
99. Tacitum S. C. ubi.
100. Quod tamen propalatum est.
101. Respubl. regiam esse omnium optimam.
102. De consensu meliorum generum.
103. Pleraq; rationes sub Regibus esse.
104. Durabiles esse Monarchias ceteris Re-
rumpubl. formis.
105. Per accidens fieri, ut populi & multorum
status stabilis permaneat.

1.
Quinam Mo-
narchiam
preferant.
ceteris formis
Resump.

2.
Ex Theologi.

3.
Ex Ictis.

Dum formas Rerumpubl. comparamus, non quidem rectas cum vitiosis, sed probè constitutas inter se, abstractas à commodis vel incòmmodis, quæ ex applicatione ad hanc vel illam civitatè subnascuntur, omnium ferè Autori calculo aufferit Monarchia Regia, ut videre licet ex subiunctis Ordinibus Theologorum, Ictorum, Politicorum, Historicorum, &c. qui omnes unanimi consensu regnum præstantius faciunt Optimam populiq; statibus. Ex Theologis, Cyprian. in tr. de Idol. Ganit. Iustin. in Paranet. Hieron. in Epist. ad Rustic. tom. 1. Epist. 4. Athanas. in Orat. ad Vers. Idola. Philo. in libr. de confus. lingu. Dama- scen. Dial. contra Manicha. Thom. Aquin. 1. p. q. 103. lib. 4. contr. gent. cap. 76. in pr. lib. 12. Metaphys. lect. ult. & lib. 4. Polir. lect. 1. ad c. 2. & in pr. lib. 1. de regim. princ. qui eidem ascribitur. Coster. in Enchir. Controv. cap. 3. Ioh. Leslæ. Episcop. Rossens. in lib. de avariti. sum. Henricus Eccard. part. 3. quæst. 2. de Ord. Eccles. & Polir. Bellarm. lib. 1. de sum. Pontif. cap. 1. & 2. & in summâ Pontificii omnes, qui hinc inferre & stabilire conantur Monarchiam Ecclesiasticam. Ex Ictis c. in apibus. ibi Cardan. in Turrecrem. 7. quæst. 1. l. 2. §. Novissime. ibi Moret. in Verb. per unum Consuli. de Orig. Iur. Bartolus regenda modum per unum dicit Optimum: de regim. civitas. & sicut unus est Deus, etiam unum sit caput, ait Laudens. in tr. de princ. quæst. 132. Baldus in

c. un. §. praterea. Ducatus. de prohib. feud. die. per Frider. probaturus, cur unus tantum in feudis succedat regalibus, accersit illud ex rz. Metaph. Multos imperitare medium est, quod facit etiam Alber. de Rosat. in g. disp. publ. col. 2. in prom. ff. in l. ex hoc iure. ff. de iustit. & jur. Anton. Corset. in tract. de Excel. Regu. quæst. 74. Luc. de Penna. l. ult. C. de delat. lib. 10. Castald. in tract. de Imper. quæst. 4. nu. 5. Cassan. in Catal. glor. mundi consil. 1. part. 5. Carol. Tapia de consil. Princip. c. 1. num. 7. in fin. Latè Tiraq. quæst. 4. num. 25. 26. & seqq. de primog. Victoria de pass. civil. num. 11. Ludovv. Molin. tr. 2. de iustit. & jur. disp. 23. §. Ex tribus speciebus. Corra. in l. 2. §. Novissime Verb. per unum. de Orig. Iur. Anton. August. lib. de ll. Rom. cap. 5. Ex philosophis Plato in Polir. Aristot. multis in locis. Librum 12. Metaphys. claudit Epiphonemate Homeroico ad regimen celeste accomodato: Rex unicus cito. in lib. 3. de part. an. cap. 4. ait: Vt præstat Monarchia inter Respubl. ita in homine dominatur unum membrum principale. lib. 8. Ethic. c. 10. Optima specierum est Monarchia, pessima Democratia. lib. 4. Politic. cap. 2. Tyrannus est deterrima, quia opponitur divinis- sima, ex loco comparationum 3. Topic. ex Alex. Aphrod. 2. problem. 36. Idem elicitur ex lib. 5. Polir. cap. 10. & pluribus aliis sententiis, ex quibus Volat. lib. 36. Aristorelis mentem existimat. Adde interpretes, Thomam, ubi supra Averr. 10. Metaphys. text. ult. & tract. 2. Politic. Acciaiol. & Riccob. ad d. c. 10. lib. 8. Ethic. Stapul. & Giphon. ad 4. Polir. cap. 2. Montecat. in 3. Polir. schol. text. 101. Seneca ait: 2. de benef. cap. 20. Optimus civitatis status sub Rega iusto. Isocrates orat. 3. ad Nicocl. licet in Arcopag. & Panathen. pro aliis formis disputet Homerus 2. lib. ad. Maxim. Tyr. orat. 3. Plutar- chus in l. de trib. Respubl. generib. Stob. serm. 45. Herod. lib. 3. Dion lib. 44. in pr. & lib. 52. in Orat. Mecan. in pr. Livius lib. 2. Xiphilia. in Cas. nu. 5. Acmyl. lib. 1. histor. Franc. Guicciard. lib. 2. histor. Flor. Mantuan. lib. 1. Syll. Thom. Morus in Cassm. Cæl. Rhodig. lect. antiq. lib. 13. cap. 27. Ofor. 1. de reg. instr. Petr. Bungus in numeror. myster. 1. de unitas. Bevoald. de optimo Respubl. statu. Pontan. lib. 4. de Obed. Siman. lib. 3. de Republ. cap. 2. 3. Patrit. 1. de regu. 1. 2. & 13. lib. 1. de Republ. 1. 1. Bodin.

Bodin. *lib. 6. de Republ. cap. 4.* Gregor. Tholo-
fan. *5. de Republ. cap. 3. & 4.* Boter. *lib. 1. Polit.*
Illustr. cap. 4. Barclai. *lib. 1. contr. Monarch.*
Jun. *99. Polit. p. 1. q. 4. Caf. 3. Polit. cap. 7.* Lipf.
2. *Polit. cap. 2.* Castell. *lib. 1. de off. Reg. cap. 2.*
Althuf. *cap. 32.* Pol. Iohan. Gerhard. *dec. 1. 99.*
Polit. quæst. 7. Friden. *cap. 29. Polit.* Barbarin.
in ir. de offic. princ. nu. 10. Petr. Andr. Canon-
her. *in Tacit. pag. 100.* Barthol. Cavalcant. *nell.*
discurso mto no alla excellençia delle Republ.
His tot tantisq; Autoribus pauci sunt, qui se
opponunt, dum Pontificiorum argumenta
declinare cupiunt in contrarium tendentes, &
ne Monarchiam in Ecclesia admittere cogan-
tur, in qua verisimile est optimum statum
elucere debere, Aristocratiam præferentes.
Hæc enim est sententia Calvinii *lib. 4. Inst. cap.*
20. §. 8. quam multis propugnat Sibrand. Lu-
bert. *lib. 1. de Pontif. & Danæus lib. 4. de ho-*
min. cap. 27. sic explicat, quod per se quidem
Monarchia sit præstantissima, sed vitio homi-
num, qui in Monarchia faciliè corrumpuntur,
Aristocratiz de præstantia cedere cogatur.
Zepper. *lib. 3. Polit. Judaic. cap. 5.* dum in po-
pulo Israelitico constituit Monarchicum sta-
tum Aristocratiam temperatum, eundem cæte-
ris omnibus & præcipuè absoluto Regno præ-
fert. Valerius *in orat. ad Senat. apud Halycar.*
lib. 7. Simplicis quasque formas injuriis sca-
tere dicit, *μικτὸν δὲ τῆ ἀριστοκρατίας καὶ τῆς βασι-*
λευίας, summè conducere, dum Regiam potesta-
tem Tyrannidi advergentem Optimates, O-
ptimatam superbiam plebs & plebis furem
prudensissimi quiq; civium compefcant. Bu-
chananus v. *in dsal. de regn. Scor. jur.* pari fa-
cilitate tam Regis potentiam quam Optima-
tum autoritatem conculcat & utrosque De-
mocratiz seu omnium civium judicio subji-
cit, qui quidem Autores omnes in eo conve-
niunt, ut Monarchiam improbent, ad quam
remissam utuntur argumentis, sed dum alii
Aristocratiam, alii Democratiam, alii mixtam
formam substituunt, alias atq; alias pro suo quis-
que instituto adhibent rationes, quas in pro-
gressu examinatas contra Autores suos & pro
Monarchia retorquebimus. Nec eorū quoq;
qui pro Monarchia pugnant, rationes cæco
impetu probare possumus, præcipuè, quibus
Pontificii instrepere solent, dum Monarchiam
è Republica trahunt ad Ecclesiam. Quod

enim dissolutius dici potest, quàm quod Bel-
larminus *lib. 1. de summ. Pontific. cap. 2. §. Al-*
tera ratio. Monarchiz præstantiam deduce-
re labore ex autoritate divina, eo quod Deus
ex uno fecerit omne genus hominum, ut di-
citur *Actor. 17.* cujus causam exponens Chry-
sostomus *homil. 34. in Epist. 1. ad Corinth. Cap.*
13. eam esse dicit, *ut esset inter homines non*
Democratia, sed Regnum. Quomodo enim
coheret ordo productionis cum ordine gu-
bernationis? An propterea cor non est in ho-
mine princeps membrum, quia ante ipsum
partes ignobiliores generantur, & ipsum non
nisi tardè ac nescio annon ultimo loco abfol-
vitur? Solem, Lunam & stellas universas
creavit Deus simul quarto die: An, quia hic
non invenitur ordo creationis, Sol propterea
non est Rex Planetarum, nec Luna ab eo lum-
en suum emendicat? In principio creavit
cælum & terram, quod interpretatur Lyra de
substantia partium mundi integralium; An
igitur inter substantias cæli & Elementorum
propter simultaneam creationem non datur
ordo? An Sol non producit herbas ex terra,
nec illuminat totum mundum, quia in ordi-
ne creationis herbarum proruperunt, & lux divi-
sit noctes à die, antequam Luminaria suspen-
derentur in firmamento? Aded non coheret
ordo generationis, cum eo ordine, quem uti-
litas rei generatz exigit. Si enim hoc opere
regnum mortalibus commendare voluit
Deus ter Opt. Max. quare in populo suo con-
tra hoc institutū suum, quod animis omnium
implantatum voluit, Aristocratiam potius in-
stituit, quàm Monarchiam, *Dem. 17. ut cap. 4.*
sect. ult. ostendimus. Imò cur non Anglis
ordinem dedit eundem, si melior ex sua natu-
ra esset, quippe, quos non creavit ab uno de-
pendentes, ut Monarchiz admonerentur, sed
omnes simul, ut hinc æqualitatem ordinis sui
conjicerent, si rectè argumentum Bellarmini
concludit. Inter homines autem instituitur
sæpè, non quod dignus est, sed quod eorum
indigentiz subservit: in divinis verò nihil
agnoscendum, nisi quod optimum, ut ubi-
que præsupponit Aristot. *8. Phys. & 12. Me-*
taphys.

Quærit deinde Bellarmin. autoritatem di-
vinam in propensione naturæ, quæ præcul-
dubio est à Deo. *Videmus enim, ut Rex unus*
Ititit *apibus.*

5.
Qui contra
disputent.

6.
Non quibus-
vis argumētis
probari præ-
stantiam ad-
narchia.

7.
Refutatur
Bellarm. qui
Monarchiam
præfert ex
autoritate
divina.

8.
Quam pro-
bare non
potest.

9.
An Monar-
chia prædeat
apibus.

ex dultu natura.

apibus, Dux unus in gregibus & in Armatus rector unus, Cyprian. in 1. de Idol. San. N. grues unum sequantur ovis dicitur Hieron. in Epist. ad Russt. cap. in apibus. 7. quæst. 1. Videmus, ut in domo naturaliter dominetur unus paterfamilias: ut maxima pars terrarum Regibus se subjecerit, quorum etiam imperia longè vetustiora sunt, quam Optimatum aut populi, quæ quidem omnia vera sunt. & exitum Monarchiæ deducunt ex natura, sed inde non inferunt: Reliquos status esse contra naturam, cum illi signis non obscurioribus in natura rerum delineentur. Nam naturâ cum æquales simus, magis instigamur ad libertatem æqualem, quæ in Democratiâ viget, aut in æqualem seu Geometricam, quæ in Aristocratiâ, quam ad subjectionem, quæ in Monarchia. Imò nullum regnum à natura monstratur, ut disputat Aristoteles 3. Polit. c. ult. nisi cui præest unus, virtute tantum cæteris excellens, quantum vis excellit potestate. Non enim mulier subest naturâ viro, nisi quod robore, viribus & prudentiâ excellat, 1. Polit. cap. 3. & 4. nec armenta sequuntur, nisi fortio-rem sui gregis, nec liberi subjiuntur parentibus, nisi subacti magnitudine beneficiorum, & est omnis servitus contra naturâ, quæ ingenia premit minimè servilia: Ergo nec naturâ quisquam se pro Rege gerere potest, qui non arte regendi cæteros antevertat. Quoties verò plures digni concurrunt purpurâ, toties naturæ vim fieri necesse est, quoties per unius Tyrannidem à loco & honore, qui ipsis naturâ debetur, cæteri depelluntur. Sed ut particulatim singula exempla ad limam revocemus: Si grues & apes Regem eligunt, quam multa millia piscium, volucrum, pecudum sparsim vagantur sine Duce & ordine. Quis unquam vidit Gallos plures in uno sterquilinio superioris minas pertimescentes, dum iis libertatem vita cariorem esse scribit Oppianus, & Plinius ait: *Nec finis sapi, nisi morientibus?* Cervi, Boves, Hædi, pugnant quidem, & plerumque vitam in vulnere ponunt, non ut in grege domiantur, ubi eos non est, qui sequatur, sed ne cogantur rivalem ante oculos pati. Inruere ovile tuum, quod Calvino regeris, Bellarmine: quem ibi de grege sequuntur oves, hæc dumne an pastorem? & si pastorem, quorsum advocas tu aliquem,

de grege Regem, Humano patre natum, humana matre, erroribus non minus obnoxium, atque simplicissimam quamque ovem? Tum verò illa animalia, quibus divinius instinctus datus est, invicem præcedunt & sequuntur, nec alio privilegio Ducem honorant apes, quam ut sine labore parto melle fruatur & examen secum trahat, quò forte ipsum fert aura. Ducis verò officio sunt etiam in Aristocratiâ & Democratiâ, qui fungantur, nec inde Reges statim denominantur. Denique si exempla hæc trahenda sint ad Ecclesiâ rectè redarguantur à Calvino *libr. 4. Institut. cap. 6. §. 8.* quod inde universale dominium Papæ sequatur, cum apes non confluant ex toto orbe ad unum Regem, sed singulis alvearibus contesti sint singuli Reges. Ita enim singulis Ecclesiis suos præponi debere Episcopos Calvinus non negat, licet eos aliter ex doctrina & Sacramentorum dispensatione describat, quam faciunt Pontificii. Sed, quàm nihil hic instinctus naturalis, qui in paucissimis omninò creaturis reperitur, faciat ad stabilendam Monarchiam Ecclesiæ, quàm non in natura, sed verbo Dei fundatam oportet. Theologis disputandum relinquo. Mihi saltem hoc propositum est, ex facta illa naturæ intentione Monarchiam non posse, tanquam ex autoritate divina, ut præsupponit Bellarminus, stabiliri & cæteris Rebus publicis præferri. Nam quod porro familias attinet, in iis non tantum Monarchia respectu patrisfamilias, sed & Aristocratiâ in imperio utriusque Conjugis & Democratiâ inter fratres elucet, ut demonstravit Aristoteles 8. Eth. c. 12. Quin & quoad familiarem administrationem nihil obstat, quin in eadem domo plures possent patresfamilias còcurrere & Domini: sed quia idem est pater, Dominus, & maritus, hoc posteriori respectu fit, ut non possit esse nisi unus, cum rerum natura non ferat plures unius uxoris maritos, ut ostendunt Lactant. 3. *divin. Institut. cap. 21.* Augustin. 3. *de doctrin. Christ. cap. 12.* Thom. 4. *distin. 33. quæst. 1. artic. 1. ad 7.* Montecat. 2. *Politic. cap. 4. in princip. scholast.* Vetustissimum esse Regnum non inficiamur & infra in hoc discursu inductione planum faciemus, maximam terræ habitabilis partem regi à Regibus, at quid inde quæso sequi-

10.

Vnde procedunt & cæteri Rerump. Ratus.

11.

Examinantur & retorquentur singulorum exempla Bellarm.

12.

Exemplum familiarium.

13.

Ex veritate regni nos concludit cum præstantiam.

sequitur, nisi quod commodior sit Monarchia & civium rebus in ea rectius consulatur. Non enim vetustissima quæq; statim sunt optima & à natura, cum servitus per tot secula annum annatam omnibus libertatem suppresserit, cum Polygamia primævam conjugii institutionem in licitam scortationem longa consuetudine converterit, cum superstitio tot vivas victimas contra jus naturæ dolis mactaverit, aliaq; multa contra præscriptum naturæ longo errore recepta sunt, & usibus humanis consecrata.

14. *Argumentum ex Rep. Judaica rejicitur.*
 Persuadere denique nititur Bellarminus auctoritatem divinam exemplo Reipublicæ Judaicæ, in qua Deum per Moysen fingit instituisse Monarchiam, cujus contrarium supra confecimus. *cap. 4. sect. ultim.* quandoquidem forma Reipublicæ, quæ constituitur *Deuter. 17.* Aristocratiz multo, quam Monarchiz similior est: Regem autem non Deus instituit, sed Iudæi ipsi poposcerunt, non sine indignatione divina. Hæc verò omnia ut ut se habeant, non creant cæteris Rerumpublicarum formis præjudicium, cum ex una Republica non sit altera destruenda, eò quod non omnibus omnia conveniant, *us. sect. 1. abunde dictum fuit*, nisi & omnes leges aliarum Rerumpublicarum uno stylo perfodere & nihil justum censere velis, nisi quod quadret ad leges Mosaicæ.

15. *Censura in aliam Bellarmini rationes.*
 Post auctoritatem divinam rationes quinque subnectit, quas deductas vult ex proprietatibus optimi regiminis, quarum nonnullas in progressu quidem probabimus, alias verò statim, tanquam inutiles, à principio amovendas putamus. Nam dum bonitatem Reipubl. defumit ex ordine, ordinemque meliorem collocat in Monarchia, ubi nulli sunt pares, sed omnes ex æquo uni subjiciuntur, annon eodem argumento Tyrannidem posset præferre legitimæ Aristocratiz & Democratiz? Cæterum, quando ordo attenditur penes Majestatem, eaque æque summa ac simplex est in Aristocratia & Democratia, quam in Monarchia, nihil causæ est, cur non illis quoque suus constet ordo. Licet enim qui Majestatem participant, pares sint & dominentur, quatenus omnes, subjiciuntur tamen ut singuli. Quod porò tertio loco magis uniri cives sub unius imperio & fortio-

rem inde evadere Rempubl. subnectit, nec illud alicujus momenti est, quandoquidem plures cives tam uniuntur in Majestat. unâ per Aristocratiam & Democratiam, quam per Monarchiam, Imò fortius plerunque conspirant subditi pro communi libertate, quam pro privato commodo unius, de qua re uberius nobis in disputatione ipsa agendum erit, ubi cætera quoque argumenta ex commodis Rerumpubl. petita examinabimus, & partim corrigemus, partim rejiciemus. Eam enim Rempubl. præferendam statuemus, quæ paucioribus minoribusque præmitur incommodis, undeque majores civibus expectandæ sunt utilitates. An verò quod utile est Reipubl. utile statim erit etiam Ecclesiæ? ut liceat à Repub. optima inferre ad optimum statum Ecclesiæ? Sed hæc, quæ nullo modo cohærent, missa faciamus, & rem ipsam putare incipiamus.

16. *Quæ vitia soleant obici Monarchia.*
 Qui Monarchiam præ cæteris formis despiciunt, hoc potissimum vitii illi impropèrant, quod facile corrumpatur unus homo, adeò à legum vinculis liber, ut impune faciat, quod libet. *Difficile est*, ut ait Antoninus, *in maxima licentia moderari sibi*, *Herod. libr. 1.* & solus omnium principum ante se Vespasianus *in melius imperio ornatus est*, *Tacit. 1. histor.* qua de causâ Oratorum Persicorum quidam Monarchiam inter cætera ex hoc quoque fundamento dissuadet, *quod in ea Rex facile corrumpatur licentiâ*, quam Vopisc. *in Aurel.* primam causam facit corruptionis Principum, prout latè pluribusque exemplis & testimoniis conficit Gruter. *in disc. supra Tacit.* *Est sicem homo*, ut objicit Buchananus, *ad omnem favoris & odij auram facile mutabilis, qui per ignorantiam labi spontè, vel prope invidiam aliquando peccare cogitur.* Nam quod Deus Samueli respondebat sciscitanti, utrum votis Iudæorum Regem petentium annuere deberet, *Non te spreverunt, sed me*, ita interpretatur Sigon. *de Republ. Hebr.* quod cum antea legibus Dei in Aristocratia obedire coacti fuissent, nunc ad arbitrium Regis vivere cogentur, spreta auctoritate legum, prout ex jure Regis patet *1. Reg. cap. 8.* *A Rege enim, ajunt patritii Rom. impetrare potes, ubi jus, ubi injuria. Est gratia locus, est beneficio: Et*

16. *Quæ vitia soleant obici Monarchia.*

17. *Regem facile corrumpi.*

18. *Leges minus posse in regno.*

irasci & ignoscere potest: inter amicum & inimicum discere non potest. Lex vero res surda est & immutabilis. L. G. lib. 2. in pr. Tolerabiliores autem subditis esse leges, quam arbitria regum, disputat Aristoteles 3. Polit. cap. 11. & 12. lib. 1. Rhetor. Quibus autem quisque est, imprimis eorum Regum, qui successione acquiruntur, tanta prudentia constantiaque dotatus, ut velle ipsius à justo & æquo nunquam distulcat. *Pauca aliqua unus videt, unus amat: A Reges debent esse πολλοὶ ὀφθαλμοὶ, καὶ πολλὰ ὄρα. Xenoph. 8. Cyrop. Vir unus nemo cuncta dispicit, ait Euripid. in Phanis. & Livius lib. 21. Plus possunt multorum ingenia consiliaque: Integritas, est iudicium à multis probatum, c. extrin. conscientiam. dist. 64. c. prudentiam. post princ. de off. deleg. Clem. 1. de sentent. excomm. Da. in cap. 1. ad fin. de consi.*

Quin etiam hoc habent incommodi Monarchiz, ut sapè utent Dominum, dum ceteræ formæ Rerum publ. manent immortales. *Sunt, inquit Tacitus, Principes mortales: Res publica æterna.* Mutatio autem nulla expirat sine aliqua Reipubl. concussionione. Vulgarum est: *Novus Rex, nova Lex, & nemo est, qui non suum imperium insigni aliqua mutatione posteritati commendatum cupiat, quive per omnia suo iudicio probet, quæ probata fuerunt Antecessori. Quid memorem bella & seditiones, quibus exagitantur regna præ cæteris Rerum publicarum formis, sive succedant Reges, sive eligantur, dum hic committuntur inter se rivales & competitores, illic successores se mutuò excludere aut antevertere nituntur.*

Absit verò ab omni omninò defectu velimius Regnum liberare. *Cum alij ne Deos quidem, ait Iſocrates in Panathen. expertes omni peccati parent: ego erubescerem, si studerem & persuadere conarer, Rempublicam nostram nulli unquam in re deliquisse.* Sed sicut Metellus Numidicus incommoda conjugij & cœlibatus inter se contendere & minoribus acquiescere jubebat, *Gell. lib. 1. cap. 6.* ita comparanda sunt mala Monarchiz cum vitis cæterarum Rerum publicarum semperq; ex pluribus pauciora, ex majoribus minora eligenda. Sunt etiam quædam vitia, quæ rebus ipsis imputantur, cum personarum pravitate cohæreant, ut illa, quæ Monarchiis innascun-

tur propter successionem. Nihil autem iniquius esse dicit Iſocrates, quam τὸν ἐν ἐξῶπιον κοινῆς ἐπιταγῆς μὴ ἀρετῆς, *malitiam hominum ad res transferre.* Possè enim Monarchiam sine successione subsistere, imò debere Regem potius eligi, quam succedere, docet Aristoteles 3. Polit. cap. 11. Atque ita declinavimus non tantum incommoda, quæ ex successione ingruunt, sed etiam, quæ ex imprudentia Regum neclebantur. Nam quod electio probè ordinata suggerere nobis perpetuò possit probum & prudentem Regem, satis superque cap. 2. sect. 5. demonstratum fuit. Imò hac in parte Monarchia antestat ipsi Aristocratiz, quod *facilius sit*, dicente Dione li. 44. *reperiri unum aliquem virum bonum, quam multos. Virum enim bonum & prudentem*

Vix reperit unum

Millibus è multis olim consultus Apollo.

Trajanus, cum amicos in convivio rogasset, ut decem saltè viros, quos principatu dignos putarent, nominarent, paulillum subsistens: *Novem, inquit, ex vobis audire cupio: Ego tantum unum, nimirum Severianum habeo. Dion. in Adu. num. 7. Aristoteles lib. 3. Polit. cap. 11. Ideò, ait, olim sub Regibus erant, quia raro viri longe excellentes virtute reperuntur, maxime partim in civitatibus, & Bodinus l. 2. de Republ. cap. 6. Statum Optimorum quasi fictitium rejicit, quod aut nulli sint Optimi, aut pauciores, quam Aristocratia requirat, aut quod lateant, & à desipiente multitudine superentur. Nec obstat, quod Buchananus objicit, multos plus videre, quam unum, & ab omnibus rependi, quod à singulis ignoratur. Nam si omnes ex æquo cæci sint, quis eorum videbit? Si omnes certatim aberrant, quis in viam revocabit? Aristoteles 3. Polit. cap. 7. idem sibi objecerat, ex vulgo quidem singulos minimè sufficere regendæ Reipubl. sed si in unum cœant, habere se ut cœnas, quæ ex multorum symbolis exurgunt & accessione plurium particularum splendent, aut ut homines multimanos, multipedes, multis oculis, auribus, mentibus præditos, id quod paulò post repetit 3. Polit. cap. 11. Cæterum discrimen statim subjicit inter multitudinem imperitam & rudem, & inter eam, cui prudentes intersunt. Ab illa enim*

22. *Vitia nominum non debent imputari res.*

23. *Facilius inveniri unum bonum Regem, quam plures Optimates.*

24. *Multitudinem non supplere prudentiam.*

19. *In uno Rege non esse fas prudentia.*

20. *Reges sapè errant.*

21. *Regnum non posse absolvi ab omni vitiis.*

quantumvis in magnum corpus coacta, non magis expectes micam consilij, quam ab exercitu hominum nudorum copiam vestimentorum. Multitudo enim non addit prudentiæ, sed armat potius præcipitantiam temeritatis. Annon solus Appius Claudius, quantumvis senex & oculis captus, Rempublicam mutantem consilio restituit, cum jam in Pyrrhum inclinata recumberet, dedicatione molientem tam Senatu, quam uniuerso populo? Cicer. 1. Philipp. Plutarch. in Pyrrh. Eustrop. lib. 2. Pompon. 2. S. Iulius. de Orig. Iur. Quò respiciebat uniuersa civitas, post vastatam à Gallis urbem, nisi ad unum Camillum? Liv. lib. 5. Plutarch. in Cam. Quis restituit rem Rom. ab Annibale conuassatam, præter unum Fabium, de quo Ennius:

Vnius homo nobis cunctando restituit rem.

Cæsar. in Lal. Livius lib. 22. Polyb. lib. 3. & idem hic suo suavis suffragia errantis populi, qui T. Octaquilius & M. AEmylium Regillum Coss. dixerat. revocavit, & ut Annibali pares Imperatores crearentur, repetito ordine suffragiorum obtinuit. Livius lib. 24. Quod si eius consilium pari fortuna auditum fuisset, cum Minutio & Varroni imperium deprecaretur, tot cruentis cladibus Respublica non succubuisset. De Scipione Africano Valerius lib. 3. cap. 7. In Africam Senaru detante exercitum traduxit, & nisi plus in ea resuo, quam patrum conscriptorum consilio credidisset, secunda bellis Punicis finis inuentus non fuisset. Nec uniuersa civitas Atheniensium invenire potuit, quò appositè Alexandro responderet, nisi Phocion consilium suum in tempore fuggerisset. Plur. in Phocion.

Demus tamen, ut sunt Reges humanæ fragilitati perinde, ut cæteri, obnoxii, deesse alicubi Regi consilium, & in Senatu plus vigere prudentiam, quam in unius hominis iudicio, præcipuè, quem non selegerint ex omnibus diligentes prudentum virorum æstimationes, sed tanquam necessarium hæredem obrulerit natura, annon poterit defectum hunc, ascito Senatu, facile explere? quemadmodum Alexander Severus nihil, quod ad civilia attineret, sine lictorum consilio, nihil in bello, sine præfectorum suggestione expedire solitus legitur. Etia hoc itatu melius agi cum Republ. eui præsideat unus, licet minus Versutus,

quam cui multi, majori prudentiæ laude onerati, ex iis, quæ nunc dicere aggredimur, cuius planum erit. Nec enim satis est, benè data esse consilia, nisi & benè in actum deducantur, sicut Aristotel. 4. Polit. cap. 8. non eas pro optimis legibus habet, quæ sint ex ratione latæ, sed quibus subditi cum ratione pulchrè pareant. Sicut verò in navi, ita & in Rep. dum multi ad clavum sedent, sibi mutuo suat impedimento, & ut Adrianus dicebat: *Multi Medici perdididerunt Imperatorem.* Sunt enim ut hinc exordiar enarrationem incommodorum Polyarchiæ. homines faciles ad dissentiendum, h. Item, si unus. S. principalliter. de arbit. voluptatibusque variis distrahuntur, l. 4. ad Trebell.

Velle suum cuiq; est, nec voto visgitur uno.

Ne Castor quidem & Pollux quamvis ovo prognati eodem, ipsdem studiis docentur, ut ait Horatius: *Quos sunt capisum, totidem studiorum Militia:* Erant Laconum leges arctis legibus & stricto Ephorum imperio circumscripti, & tamen Pausan. in Lacon. vix una in re illos concorditer sensisse, ex multis actibus notare potest. Ex quo factum, ut dum alter proficisceretur cum exercitu, alter domi detineretur, quod dissensio nullibi funestior habebat exitum, quam in bello, ubi peccatum clades presso pede sequitur. Carthagin. & Lacedæmonij, (verba sunt Isocratorat. 3. ad Nicocl.) qui inter omnes Græcos optime Rempublicam administrant, etsi domi paucorum potestate reguntur, in bellis tamen regio parent imperio. Quod etiam civitatem Atheniensem, qua Monarchiis insensibilissima est, ostendi potest, quando multos imperatores misit, affici cladibus: cum vero in bellis discrimibus unum summam rerum præficeret, benè rem gerere soleat. Sapienter Aristides unicus censuit in bello Græcorum contra Daten Darij præfectum, quod illi X. Ducibus & Polemarcho in alter nos dies concefferant, universam rei summam uni Miltiadi committendam esse, Herod. lib. 6. Plutarch. in Aristid. sicut & Græci olim, qui ad Trojam ibant, licet non destituerentur fortissimis viris, unum tamen Agamemnonem univèrsis præficiendum putarunt. Homer. lib. 2. Iliad. Nam, ut exemplo & verbis Livij utar lib. 4. Tribuni Militum consulari potestate IV. creati, uno eorum urbi præfecto,

27-
Melius administrari
Rem. ab uno, quantumvis imprudentiore, quam à multis prudentia laude conficiatur.

28.
Multorum imperia parere disidiis.

35.
Vnius consilium saepe præserti valetiorum suffragiis.

26.

Remedium contra Regi imprudentiam.

fecto, reliqui delectu habito profecti Scior, docu-
 mento fuere, quam plurimum imperium bello in-
 usite eff. r. Tendendo ad sua quisq; consilia, cū
 aliud alij videretur, aperuerunt ad occasionem
 locum hosti. Incertam namq; aciem, signum
 alia dari receperis, alia cani iubentibus, in d. a-
 fere oportuni Veientes, castra propinqua turba-
 ros ac terga dantes accepere.

Eventi hoc incommodum, non quidem
 solum, ut interpretatur Calvin. lib. 4. Instit. c.
 6. § 8. in fin. sed præcipuè quando duopluresve
 dominantur pari potestate, ut cum imperium
 divitum esset inter Verum & Antoninum Phi-
 los. Jul. Capit. in Ant. Diocletianum & Ma-
 ximianum, Pomp. Lat. & Zosim. in Diocl.
 Gallerium & Constantium, Constantinum &
 Licinium Zof. & Viti. in Const. quem modum
 Bellarm. l. 1. de Pont. c. 2. non intellexit, nec
 numeravit cum contra Calvinum argumen-
 taretur. Hanc quippè principum multitudi-
 nem efficere dicit Athan. in orat. ad vers. Idola,
 ut nullus princeps esse videatur, dum unus al-
 terius mandatis intercedit, & per dissensiones
 in mutuas cædes ruunt. Roma, ut condita est,
 duos fratres simul reges habere non potuit, &
 parvicilio dedicatur, c. in apibus. 7. q. 1. seu ut
 Lucanus ait: lib. 1.

Fraternoprims maduerunt sanguine muri.
 Dedicaturetiam Regicidio. dum t. atius paulo
 post non sine suspitione, regno simul & vita
 amovetur. Liv. lib. 1. sicut Et Bleda, Attilæ
 frater, cum sceptrum cum fratre cepisset.
 Veneno ab Attila subornato extinctus credi-
 tur: Callim. in Attil. & Archidamus frater Ag-
 gidis à Cleomene Monarchiam Laconicā affe-
 ctante revocatus statim periit, consentiente
 aut saltē connivente Cleomene. Plut. in Cleo.
 Arduum imper. eodē loci potentia & concordia
 esse. Tac. 4. Ann. & vix est, ut una corona con-
 veniat duobus capitibus. Horro. disp. feud. c. 28.
 Quomodo unquam regni societates aut cum fide
 cepit, aut sine cruore desist? ait Cyprianus in tr.
 de Idol. Van: Nimirum.

Nec Regna socium ferre, nec sada sciunt.
 Sen. in Agam. Cælar in Alpibus præteriens te-
 nue quoddam oppidum, amicis jocantibus,
 An ibi quoque lites essent de principatu, Mal-
 lem, inquit, hic primus esse, quam Roma secun-
 dus, Plut. in Apo. quia nec ipse priorē ferre po-
 terat, nec Pompejus parem. Alexander M. di-

cebat: Mundum nec duobus Solibus regi posse,
 nec duo summa imperia habere. Curt. l. 5. Car-
 olus Andegavensis occupato regno Neapoli-
 tano, Manfredi legatis pacem petentibus re-
 spondit: Manfredus aut Carolum mori oportet:
 Ambo Reges esse non possumus. Masom. l. 3. An.
 Solimannus filium Mustapham è Perfide re-
 deuntem & faustis acclamationibus populi
 exceptum, necari iussit, præconium addens:
 Vnus est in cælis Deus, unus in terris Sultanus.
 Bod. 6. de Rep. cap. 4. Severus Imp. cum mili-
 tes filium suum Augulum salutassent, iussit
 omnes excepto filio, puniri & damnatis dixit:
 Tandem sentis, caput plus posse, quam pe-
 des. Aemil. Spart. in Scv.

Necessit dubium, quin principum cum æqua-
 li potestate pluralitas periculi plena sit, ut dis-
 putatum fuit supra. c. 2. Sect. 2. sed quod non
 minora nec pauciora initent mala à multitu-
 dine Optimatum, aut populi, qui simul ad sce-
 tra sedent, ex illa Ulpiani præsumptione pat-
 tet, qua tutelam, ait, non esse per plures spar-
 gendam, sed comodius per unum administra-
 ri, l. 3. §. apparet. de adm. tut. quod inter plures
 non vitetur dissensio: dissensio autem ducit
 ad interitum, quia omne regnum d. & summus cer-
 se de solabstur, Mast. c. 12. Reçtè Plutarchus: Cū
 Democratia Atheniensis Demagogorum con-
 certationib. in varias partes distracta esset, una
 ait supare esse ratio videbatur ad salutē & quie-
 tem, si r. s. delata esset ad dominatum, & Thu-
 cyd. l. 2. testis est, tam diu res Atheniensium
 probè processisse, quam diu Pericles eas ex sua u-
 nius sententia gereret, postea dissensione præ-
 torum pessum ivisse. Nec Romani discordan-
 tiæ Resp. ut ait Tac. 1. An. sape aliud remedium
 invenerunt, quam ut ab uno gererent. Ita ad
 Dictatorem, quem Regi æquiparat Tyran-
 numq; vocat voluntarium Halyc. l. 5. tanquā
 ad facram anchoram confugerunt in summis
 periculis & extremis dissensionibus. Mast. ac-
 tias, ait Livius li. 4. Sine iniuncta, odisse Tri-
 bunos, pscere Dictatorem: In eo vers. spei Ci-
 vitiu. Cū plebs à patriciis in diversam quali-
 civitatem secessisset. Agite, inquit Appius Clau-
 dius, creemus Dictatorem, à quo provocatio non
 est. Iam hic, quo nunc omnia ardeat, contice-
 scer furor. L. §. l. 2. Item 6. Trepidus patres ad sum-
 mum auxilium decurrunt: Dictatorem dica-
 placet: nec non lib. 22. cum Annibal quateret

29.
 Præcipue si
 singuli domi-
 nentur.

30.
 Sed et si do-
 minentur o-
 mnes simul.

31.
 Ad vitandum
 dissensionem
 imperium
 multorum
 sape uservit
 fuerit ad un-
 num.

ita-

Roliam: *Ad Dictatorem dicendum, remedium tam diu desideratum, ciuitas confugit. Plut. in Camil. enarrans causas, quæ Romanis Gallis prodiderint: Multitudo quoq; Imperatorum, ait, res bene gerenda obfuit, ut quod maxime, eum ante quidem sæpè ad leuiora bella Dictatorem creaffent, haud ignari, quantum periculofo tempore conduceret omnia fecundum arbitriũ, unius hominis agi, qui in suis manibus p̄ omnem haberet, magistratumq; gereret nulli iudicio obnoxium.* Postquam bellatum erat apud Actium, Iterum pacis interfuffi, scribit Tac. 1. hift. *Omnem potestatem ad unum conferre, quod Emp. in l. 2. §. Noñisimè de Orig. Iur. repetit, quando ait: Per senatum omnes provincias commodè gubernari non potuisse, ita ut necesse fuerit Reip. per unum consuli.* Augustus ipse deliberatione cum amicis inita, utrum imperium retinere, vel populo reddere deberet, prius suadentibus tandem assensit, quod se privatam sine periculo non visurum videret, & quod Remp. plunum arbitrio temerè eommittere censeret. Ita enim dixerat à Meocenate: *Rempubl. esse instar puris maris: diu superfluum esse non posse, sine uno Rectore, Dion. lib. 52. Potentium enim in comitiis certamina, exclusiua legum metu, qua si ambitu, deniq; pecunia turbabitur, non aliter nisi unum muti tolli & compefcipoterant.* Dion. ibid. Unde rationem sui Discursus traxit Machiav. de princ. cap. ult. quo disputat ad imitationem orientis imperij, Italiam non aliter ad pacem redigi & contra exteriorum principum insultus muniri posse, quam si concidat in unius ex potentissimis familiis manus, inter quas restim duere Medicæos putat. Eodem enim consilio Pyrrhus facillè sibi futurum dicit, Siciliam occupare, quod civitates illic inter se non consentiant, nec post mortem Agathoclis caput unum habeant, tum etiam vulgus regi. & impelli ab Oratoribus.

Hos verò auro capi, aut quavis fallaci spe inescari facillè posse *Plutarch. in Pyrrh.* Poloni coacti fuerunt à XII. Palatinis rem ad Regis unius arbitrium referre. *Cromer. lib. 2. perinde ut Longobardi X X X. Duces, quos Clephi regi occiso substituerant, non ultra decennium pertulerunt, scepro statim ad A. I. Autharium Clephis filium, de unanimi omnium consensu redeunte, Paul. Diac. libr. 2. Vnius*

enim princeps patrus, ut bene monet 'ustin. Martius in Paran. à bellis disfidisq; liber esse solit, dum interim inter multos non potest non esse perennis dissensio, ut docet Zaf. ad l. 2. de Orig. Iur. & probè ad institutum nostrum Damascenus, dum bina Manichæorum principia retundit. Dial. cont. Manich. Polyarchia turbulenta est, tumultuosa, belli, pugna, militarumq; factionum causa: Monarchia autem firma. Ibi leges & ipsa, pax, ordo, tranquillitas, atq; iustitia augentur & conse. Santur. Ideoq; dissentientibus Phrygiibus, quærentibusque quo pacto rebus suis optimè consulere possent, nõ melius responsum edere potuit Apollo, quam ut Regem crearent. *Patrit. 1. regn. 1. 13.* Fac enim à dissensionibus & hinc oriri solitis calamitatibus nihil mali imminere, annõ hoc factis magnum tam in Aristocratia, quam Democratia incommodum est, quod occasio regerendæ sæpè elabatur, dum vota Senatorum concordantur, in primis, quando negotium, de quo agitur, non fert moram, & provinciæ, unde convocantur principes ad consilium, late patent & extenduntur, ut in Germania & Polonia. Priusquam enim comitia conscribantur, consilia conferantur & communi consensu aliquod concludatur, Turcæ liceret in meditullio Germaniæ & in medio fervore concertationum ipsum opprimere Senatum. Carolus V. Imperator cum videret tot comitia frustra consumi, nec de religione, aut bello Francico quicquam concludi, scire diceret solitus fuit: *Diatâ Diatam parit & partus suffocat matrem. Chytra: l. 19. Saxon.* Interim dum Senatum Consul ad ædem Bellonæ evocat, Hannibal ad portas est, sicut Agésilæus, ex Asia rediens, cum mitteret ad Regem Macedonum, rogans, utrum per hostium solium irent, an amicorum, & is responderet. *Se Consulaturum, Fiat, inquit, consultatio: Nos tamen interim iter faciemus. Plutar. in Apophi.* Chtonius nuntiabatur, ad portas esse Pelopidas: Sed is rem maturo consilio & apparatu opus habere putans, dum se contra instruit, Pelopidas urbem cum conjuratis invadit. *Plur. in Pelop.* Occiso Cajo Imp: quid aliud obstituit, quò minus libertas recuperaretur, nisi intempestiva & lenta Senatus deliberatio? *Senatu enim ait Suet. in Claud. c. 10. Signore in exequendis comitibus per radiũ ac dissensionem dispersa*

32.
De eodem.

34.
Lente nimio
procedere
consilia nulli
feruntur.

33.

Vnius principis
expars
dissidiorum.

diversa consensuum & multitudine, qua circumstabit, unum Rectorem jam & nominatum exposcente, Claudius armatos jurare in nomen suum pro concione passus est. Pleraq; enim Reip. negotia moram non ferunt:

Sit subitum, quodcumq; paras.

& Vulpell. ait. *de pace q. 74. n. 2. Interdum non opus esse longo consilio, ne interim, dum Roma consuliter, Saguntum occupetur, & ut ait Sextus Cæcilius, ne navis cum gubernatore prius naufragium patiatur, quam Vætores consuli possint, Recte quippe Vectius Sabinus Senatum increpat: Maximinus quadrato agmine castris ubiq; positis ad urbem tendit. Vos sedendo & consulendo diem teritis. Longa oratione opus non est, ubi res perurget. Rapienda sunt consilia, non quaerenda in rebus novis & arduis. Legibus Solonis. Di. most. contra Leptem. & XII. tabulatum, Macrobi. in Saturn. oportebat populum triundimo vocari, priusquam lex perfecti poterat, & varia præterea auguria, jam inchoata comitia disciiebant, si tabernaculum non ritè captum fuisset. si aves aberrassent, aut de caelo fortè fulgurasset, aut aliud aliquod levius impedimentum superstitione vana effinxisset. Annon centies Herdonius Capitolium conscendere, aut Coriolanus muros portasq; castris circumducere potuisset, antequam scitum populi legitimum milites scribendi & ad delectum vocandi civis potestatem Duci fecisset? Proinde rectè*

Eurip. in Andro. Unus potestas sit & in re domestica & in Republ. & Ulpian. in d. l. 3. de admin. tutor. quam ad hoc adducit Accurs. in l. 2. §. No. v. simè. de Orig. iur. ait, pratori cura fuisse, ne tutela per plures administraretur, quia facilius unus & actiones exerceat & excipiat. Consonat sententia Caij in l. si plures. de leg. iur. ubi proximorum agnatum ex pluribus dicit tutelam nancisci, cuius rationem reddit Forster. lib. 4. de success. cap. 22. num. 9. quod

Scignus expediunt commissa negotia plures. gl. in d. l. 3. §. quomodo. verb. facilius de admin. iur. Quin & naturale vitium est negligi, quia communiter possidentur, usq; se nihil habere qui totum non habet, arbitriur deniq; suam quoq; partem corrumpi patiatur, dum insidit alicui. l. 2. Cod. quando & quib. quart. pars deb. ex hom. Dec. Aristoteles lib. 2. pol. c. 2.

& 3. quatuor affert argumenta, ex quibus rationes assignat, qui fiat, quod, quoz communitè possidentur, seu publica vulgo negligantur, quæ explicata sunt suprâ. lib. 1. cap. 1. sect. ult. in fin.

Potè, quod primo loco contra Monarchiam objectum fuit, de metu Tyrannidis, in quam proclivis via patet Principi absolutæ potestatis, nec inficiatur Aristot. 5. Polit. cap. 11. in fin. illud perinde in Aristocratia, magis verò in Democratia locum habet, ac in ipsa Monarchia. Nulla enim Reipubl. magis obnoxia est Tyrannidi, quam Democratia, ut præter experientiam testantur Plato lib. 8. de Republ. Arist. 5. Polit. cap. 2. & 9. Polyb. lib. 6. Plut. in Arat. in pr. Halyc. lib. 6. & 7. Constar. lib. 3. de Rep. Venet. Scapulens. 4. Pelus. c. 4. & 10. & dictum fuit hoc ipso tractatu cap. 3. sect. 7. cap. 6. sect. 4. in pr. Sic enim cunctæ fere Græciæ civitates, Athenæ, Sparta, Megapolis, Thebæ, Corinthus, Samus, & quas præterea longa referre mora est, nec non Sicilia & olim Italia ex libertate in servitutem Tyrannicam ceciderunt. ipsa Roma, unde minimè timebat, ex plebis adulatoribus primum perpetuos Consules, continuos tribunos, Dictatores sine termino, & deniq; sub titulo Imperatorum ipsissimos Reges accepit: & quænam civitatum Italiae, postquam ab Imperij unitate divortium fecerant, suisq; se legibus gubernare tentaverunt, effugit Tyrannidem alicuius suorum civium. Fieri enim aliter non potest, quin ut Pyrrhus dicebat de Siculis, Plutarch. in Pyrrh. ubi plebs à Demagogis, ut vento lenta viburna, agitur, falsis persuasionibus ab ambitiosis civibus inpotentes exarmetur, isq; extinctis Dominum illi soli relinquat, cuius fidei improvidè se credit. Estq; ad affectandam Tyrannidem in Democratia via tantò pronatior, quantò maximi quiq; magistratus magis in manus alienas committendi sunt, cum hoc vitio præ Monarchia laborent cæteri status, quod alienis operis ubiq; in summo Reipubl. discrimine uti cogantur. Nec ex Democratia tantum, sed perinde ex Aristocratia, si latè diffundantur & plures in Societatem Reip. recipiant, exurgere solet Tyrannis, ut ex Laconica, quam ad paucos propendisse suprâ demonstravimus, patet. Eam enim Cleomenes primum

37.
Solvitur ar.
sum. de facti
uxoris de.
narriva cor.
ruptela.

38.
Nulla Reip.
magis patere
Tyrannidem
quam demu.
cratiam.

39.
Atque etiam
Oligarchia.

35.
Unum Regem
expeditorem
esse ad capiè
da consilia,
quam mul
tos.

36.
Communia
plerunque
negligi.

mum, mox Nabis in suam potestatem rede-
 gerunt, & de Sicyoniorum Aristocratia testis
 est Plut. in *Arat.* quod popularium Oratorum
 contentionebus distracta, perenniq; seditione
 agitata, varios ex ordine experta fuerit Tyrannos.
 Nec semel ex hac causa periclitata est Res-
 publ. Venetorum, adeo ut Dominicus Flaba-
 nicus totam Verfeolorum familiam, tan-
 quam nimis potentem, urbe eiecerit, eodem
 consilio, quo Brutus Tarquiniorum nomen ex
 civium numero eradendum censebat, *Liv. l. 2.*
 & Antoninus sanxerat, ne quis ex Cassiorum
 familia Syriam regeret. *Capit. in Anton.* Peri-
 culum quoq; reteratis vicibus incurrit à Ba-
 jamonte Tepulo, qui instar Catilinae in *Sena-*
 tum conjurarat, à Iacobo Quirino & Ma-
 rino Barotio, & denique à Marino Falerio.
Polat. li. 4. Georg. Bem. 6. Sabell. & Iustin. in
hist. Vener. Quod si pauciores Aristocratiam
 gubernant, & que facile corrumpi possunt, ac
 Rex unus, ut innuit Tacitus, dum *paucorum*
dominationem regia libidini propiorum dicitur.
Ann. aut si quis unus reliquorum conatibus
 adversetur, specioso pretextu è medio tollitur,
 quem admodum Critias cū sociis Tommenē
 ad aras & mortem adegit, eod, quod multa sua-
 deret & loqueretur dissolvendae triginta Ty-
 rannorum Oligarchiae. *Xenoph. l. 2. Grac.* Quis
 enim contra tantam potestatem animo præ-
 sumatur satis obfirmato, à qua ipse Augustus
 corruptus & seipso deterior factus est? Licet
 enim ingenio comi à natura formatus esset, a-
 deo ut quandam timidè literas sibi porrigen-
 tem reprehenderet, rogans *ecquid stipem, Ele-*
ph. nisi praberet? ex consortio tamen Antonij
 & Lepidi adeo crudelis evasit, ut nulla Tyran-
 nis unquam tantum sanguinis civilis prode-
 gent atq; inauspicatus ille Triumviratus. Nā,
 quod quis inter plures velleret sibi spē facere de
 quorundam saltem virtute & probitate, nulli-
 us momenti est in eo loco, ubi regnat ambitio
 & parentibus liberorum, liberis parentum
 curam & amorē excutit. *Omnes homines prin-*
cipatus cupiditate tenentur, ait Agrippa apud
 Dion. l. 52. & apparuit ex unanimi Senatus in-
 tercessione, qua prohibebant Sctum perferri:
Eo anno non esse educendum filium, quo ex ora-
culo responsum erat, naturam parturire Regē,
 eod quod quisq; eorū, qui gravidas domi uxores
 habebant, spem tantam ad se traheret: *Sue.*

in August. apparuit, inquam, quomodo quif-
 que privatam dignitatem antevulerit com-
 modis publicis, modo occasio non deesset
 Triginta cives, quos Lyfander devictis Athenis
 imposuerat, ad unum omnes excepto Thera-
 mene, degenerarunt, & cōmoda publica ver-
 terunt in quæstum privatum *Xenoph. 2. Grac.*
 Xviri Romanorum ne uno quidem anno sin-
 cerum & Reip. studiosum retinuerunt animū,
 cum occasionem occupandi eam ex summa
 potestate, quæ legum ferendarum causa re-
 quiritur, nacti essent *Liv. l. 2.* Quando verò plu-
 rium commodis tum simul cogitur Resp. ser-
 vire: tantò gravior est Dominatus Tyranni-
 cus plurium quam unius. Ac unum quidem
 gravitate & auctoritate pollentes Optimates
 facilius certis legibus circumscribunt, præci-
 pue, si Electione asciscatur, cum aliàs quoque
 nulla sit tam simplex Monarchia quæ non legi-
 bus fundamentalibus innitatur: Aut si de-
 generari esse incipiat &

Dissipat omne bonum sine lege licentia Regem.
Vi Boreas frondes glacialis & horrea grado
Mantua. 1. Sil. quo sensu Cato Regem vocare
 solebat: *Bessiam furiosam, & dentem ex præ-*
da Plutarch. in Cat. Facilius est viris magnis
 jus illud expedire quod Deus & natura in Ty-
 rannum statuit, quam imperitæ plebi incor-
 ruptam oligarchiam, in qua viri præcipui, &
 qui cupiunt esse omnium primi, plerique
 continentur.

5 Dubium verò non est, quin ubiq; satius sit,
 Regem à regia via descedentem, dummodo
 non prorsus degeneravit in Tyrannum, ad
 tempus perferre, donec successoris virtutes
 vitia antecessoris emendent, quam perpetuis
 Democratiæ noxis succumbere. Quomodo-
 cunq; enim jura Majestatis per omnes civis
 divides, aut per totam civitatem spargas, fieri
 aliter non posse, quin stante communi socie-
 tatum lege, ut major pars aufferat minorem,
 omne dominium populi sit futurum vitio-
 sum, demonstrat Arist. 4. *Pol. c. 4. 8. 9. 11.* quia
 maxima pars populi consistit ex improbis &
 ultra crepidam vix sapientibus agricolis, opi-
 ficibus, & id genus Ambubajarum collegiis,
 inter quos, si qui supersunt viri boni & corda-
 ti, non plus habere possunt virium, quam sal-
 sptulus Salis in lacu magno: id quod in latè
 patentibus item Aristocratiis fieri solet, ut se-

41.
 Facilius res-
 stituius, quā
 plurium Ty-
 rannidi.

42.
 Satius esse
 Regem dege-
 nare, quam
 Democratiā
 incommoda
 ferre.

40.
 Optimates
 sepe omnes
 uno impetu
 degenerare.

Vuuuu

prava

43.
Omnem De-
mocratiam
sari vitiosā.

prava multorum suffragia . . ut pravi ubiq; copia excedunt, paucorum consilia saniora suffocent & excludant, quemadmodum sæpius accidisse in imperio Germanico ad Aristocratiā vergente, conquelestus est Albertus Marchio Brandeb. An. 1552. *Sic ad l. 24. in pr.* Nam cum principum familiarē subinde contrahantur. Episcoporum verò sedes sint immortales, eò inclinare Comitiā necesse est, quò inclinat favor Episcoporum. Atq; ita Franciscol. Galliarum Regi bellum indictum fuit, Ann. 1543. Ita nunquam obtineri potuit, ut fraudes Pontificæ compellerentur, plurimum semper intercessione pauciorū propositum expugnante. Apud Romanos, etiam tum, cum adhuc Autoritas penes patres, & potestas penes populum esset, quæ uaq; uaq; contemptio incidit sive de creandis aut abrogandis Magistratibus, sive de puniendis aut absolvendis civibus sive de legibus ferendis, agris dividendis, deducendis colonis, in qua tandem non vicerit potestas, non dico populi, sed solius plebis? Plebs enim ubiq; constituit Majorem partem populi. 6. *Polit. cap. 2. in pr.* Intueatur jam mihi quis paulisper Dominium plebis, quod adeo corruptum cenfet Arist. ut ex ejus natura, pleraq; instituta Tyrannica derivari velitis. *Polit. l. c. 10.* nec immeritò Anacharsis Atheniensium conciones risu excepit, quod in iis Sapientes rem ad deliberandum proponerent, stulti autem & furiosi decernerent, *Alex. ab Alex. lib. 4. Genial. disc. cap. 4.* Imò ipse Xenoph. de Rep. Athen. & *Illoc. orat. 3. in Nicoc.* Democratiam Atheniensium improbare coguntur, quod in ea improbi ac flagitiosi meliorem sint conditione, quam viri boni & innocentes. *Boteius lib. 1. Pol. Illust. c. 4.* nullam Remp. à plebe benè posse gubernari censet, cui rei argumenta multa ex natura vulgi dicere possemus, nisi clarior esset, quam quæ indigeret operoso probationum labore. Nec enim frustra dixit Ecclesiastes. *cap. 10. Bene est terra, cuius Rex nobilis est*, quod in vulgo nulla mica appareat prudentiæ vel consilij, ut ait Cicero: *pro Planc. Non est in vulgo consilium, non ratio, non discrimen, non diligentia semperq; sapientes ea, quæ populus fecisset ferenda, non semper laudanda duxerunt.* Et paulò ante: *Non in comitijs semper iudicet populus, sed moderetur plerūq; gratia, cedit precibus, facit q;is, à quibus est ma-*

44.
Quale sit
potiū plebis.

45.
Vulgus: smp
per ineptum
ad regendam
Rempubl.

ximè ambitus. Denique si iudicat non delecto aliquo, aut sapientiā ducitur ad iudicandum, sed impetu, non nunquam & quadam etiam temeritate. Quid enim animum apud illos quæras, quorum rem fidemq; in manus manibus sitam esse scribit Salust. in Jugurth. *Qui tenet aratrum quiq; gloriatur in jaculo,* (verba sunt interpretis Ecclesiastici c. 38.) *stimulo boves agitat & conversatur in operibus eorum & narratio eius in filiis saurorum.* *Cor suum dabit ad versandos sulcos, & vigilis eius in saginis Vaccarum.* Sic opus: *faber & Architectus, qui noctem tanquam diem transigit, qui scuto pro signaculo sculpitilia, & aspiditas eius variat picturam.* *Cor suum dabit in similitudinem pictura & vigilis sua perficiet opus.* Sic faber *ferrarius sedens iuxta anadem & considerans opus ferri.* *Vapor ignis uret carnes eius & in calore fornacis concitatur.* *Vox mallei immutat aurem eius & contra similitudinem casti oculus eius.* *Cor suum dabit in consummationem operum & vigilis sua ornabit imperfectionem.* Sic *figulus & omnes id genus officines in manibus suis speraverunt, & unusquisq; in arte sua sapiens est.* Sine his omnibus non edificatur Civitas. Et non in habitabunt, nec in ambulabunt, & in Ecclesiam, seu ut explicat Lyra, in concilio signum sapientium non transilient. Super sellam ludicis non siabunt, & testamenti iudicij non intelligent, neq; palam facient iudicium & disciplinam, & in parabolas non inveniuntur, sed creaturam ad confirmabunt & deprecatio illorum in opere artu. Ita nimirum est: qui ætatem in operis manuum consumunt, & ingenium sellularijs officijs deprimunt, æque studijs sapientie avertunt, tantum non extinguunt, tam inepti sunt ad clavū Reipubl. gerendum, quam aptè & serid suam quisque exercere novit artem. Plutarchus id explicat ex vetusto Apologo, in pr. *Sita Agis,* quo cauda bellum indicebat capiti, quod è ius ad arbitrium semper traheretur, nec invicem suam præcedendi prærogativam perinde haberet ac caput. Obtinuit enim tandem vicissitudinem præcedendi: sed cum viam ingrederetur, tum demum oculos sibi deesse, deprehendit ad investigandam viam. Tale quippe est regimen Democratiz, in qua oculos ducit cæcum vulgus, & doctorum iudicia corrigi incitata rerumq; omnium experts plebecula.

Hippo-

Hippomanus discipulum virga percutiebat, quoties cantum ejus populus applausu exce-
pisset. *Male, inquit, cecimisti. Nam alioquin
hi re non laudarent, & Phocion imprudenti
sibi aliquid mali excidisse verebatur, cum con-
siliium suum à plebe arreptum probatumque
videret, quasi nihil, quod justum esset aut pru-
denter dictum, populo placere solet. Plut. in
Phoc.* Nam si iudicium exigas à plebe de Ne-
rone & Galba, nihil aliud respondere poterit,
quam *Neronem fuisse Galbà multo formosiorē.
Tac. l. 1. hist. & Richardus Rex Angl. pacto suo
cum Gallo obnitentes minutiores subditos re-
darguit, quod Nobiles regni & Prælati meliùs
videantur novisse arcanæ & commoda regni,
quam ceteri, qui ouarent & laberent, &
menent ses marchandises. Frof. lib. 4. c. 96.*

Ex qua rerum imprudentia & necessariâ i-
gnorantia fit, ut *Vulgus dicente Tac. lib. 4. hist.
Sine Rectore, non tantum præceptis, sed & pa-
vidum & socors: nactum verò magistrum ali-
quem aut popularem Ducem instat torrentis,
sequatur, quâ ab illo via monstratur. Nam
qui consilium intus non habent, facili ac sine
iudicio alienum admittunt, Melius, pejus,
profit, oblit, nihil vident, nisi quod antepe-
des ponitur, ab eo, quem temeraria persuasio-
ne suæ salutis arbitrum & moderatorem con-
stituerunt. *Homini potentia quærenti, ait Salust.
in lug. egentissimus quisq; oportunitissimus, cui
neq; sua cura, quippe, quæ nulla sunt, & omnia
cum pretio honesta videntur. Exemplum affert
L. lib. 24. Syracusanorum, qui Prætorum le-
gem, ut omnis stirps regia interficeretur, acce-
perunt penè prius, quam promulgaretur, ad-
ditq; hanc esse naturam multitudinis: aut
ferat humiliter, aut superbe dominatur, liber-
tatem quæ mediæ est, nec sperner modicè, nec
habere sciunt: Et non ferme desunt, irarum in-
dulgentes ministri, quia avidos atque intem-
perantes plebeiorum animos ad sanguinem
& cædes iritent. *Multitudo, ait Polyb. lib. 114.
facile in fraudem impellitur & in omnes par-
tes flexibilis est. Unde porro Originem trahit
mobilitas & inconstantia Vulgi: quæ nihil po-
test ad regendas Resp. excogitari infelicius.
Quoties enim mutatur aliquid in Rep. quod
nervum ejus tangat, toties moveri concuti-
que ipsam Rempubl. necesse est. Esse autem
Vulgus cuiusq; motu non incipidum: Item,***

*esse mutabile subitis, & tam primum in mis-
ericordiam, quam immodicam & vitia fuerat,
testatur Tac. l. 1. hist. & differtat Scip. Ammir.
lib. 3. disc. 3. & l. 20. disc. 4. supra Tac. Cosim.
Bart. disc. 7. nec est ulla historia tam cōstricta,
ex qua non liceat documentum hujus Vulgi
inconstantiæ depromere. Tollit in altum, Ut
lapsu graviore afficiat, quemadmodum pro-
palam multitudini exprobratur, cum Manli-
um in vincula duci præteretur, quod defensores
suos in præcipitem semper locum furore rollat,
deinde in ipso discrimine periculi desistat. Sic
Sp. Cassium in agros plebem vocantem, sic Sp.
Mellium, ab ore civium famem suis impensis
propulsantem oppressos, sic M. Manlium mer-
sam & obrutam fanorem civitatis in li-
bertatem ac lucem extrahentem, proditum in-
imicis: Saginare plebem populares suos, ut ju-
gulentur. L. lib. 6. Nec Manhus tam com-
modè dicere, aut tantis cum impensis demer-
eri plebem potuit, quin ejus concilio tanto
cum dedetore damnaretur, quantum in hon-
orem paulo ante fuerat effectus. Imò popu-
lum eundem brevi, postquam periculum ab
eo nullum erat, per se ipsas recordantem vir-
tutes, desiderium ejus tenuit. Pestilentia et-
iam brevi consecuta nullis occurrentib. tantæ
cladis causis, ex Mæliano supplicio magne parti
videri orta. L. lib. 6. L. Quintium à Catone
ordine Senatorio motum, approbante popu-
lo, quod captivum in medio convivio, ut rem
gratam sorto faceret, trucidasset, quam
cita pœnitentia ductus populus, invitis om-
nibus, vivo & detestante Catone, in hono-
rè restituit. Plut. in Cat. Major. nu. 9. nec im-
meritò M. Livius Censor, præter Metiam
tribum quæ se nec condemnasset nec
condemnatum Consullem, aut Censo-
rem fecisset, populum Romanum omnem,
quatuor & triginta tribus ærarios fecit, quod
& innocentem se condemnasset & condemna-
tum Consullem & Censorum fecisset, neq; infiri-
ari possent, aut iudicio semel aut comitis bis ab
se peccatū esse. L. lib. 29. in fin. De Scipione, cui
imperium iusserat esse populus in Hispania, ter
uno die mutavit sententiâ. Nā cū nemo aude-
ret imperium illud ambire cōversis omnium ani-
mis in unū Scipionem continuò ad unū omnes
non centuriæ modo, sed etiâ homines pro con-
sulem creantur in Hispaniam. Cæterum post*

46.
Indicium
Vulgi quale.

47.
Iugium
Vulgi.

48.
Mobilitas
Vulgi.

49.
Declaratio
multis ex-
emplis.

rem actam, ut jam refederat impetus animorum, ardorq; silentium subito ortum, & tacita cogitatio, quidnam egissent novi, quod favor plus valuisset, quam ratio ætatis, maxime pœnitebat. Ut vero Scipio subsidentem ardorem comita elatq; animi oratione de novo resuscitaret, & implebat homines certioris spei, quam quantam fides promissi humani aut ratio ex fiducia rerum subicere, solet ad primum statim impetum reditum fuit. *Liv. lib. 26.* Hoc est, quod Tacitus notat circa eadem Othonis Imper: *lib. 1. hist.* inquit: *Vniuersa iam plebs palatium implebat mixtis feruentis & dissono clamore, eadem Othobani & coniaratorum exitum postulentium, ut si in circo ac theatro ludicrum aliquod postularent. Neq; illic iudicium aut veritas. Quippe eodem die disersa pars certantem postulatibus. Nam qui Agrippinam & Neronem cuius & tantum nō Capitolio inferebant, illi eisdem tanquam monstra & perniciem Romani generis ad supplicia petebant: Nec prius perit Nero, quam eius desiderio pleriq; lugerent, cumq; mortuum revocare non possent, manes saltem floribus & unguentis honorarent. *Suet. in Ner. m. fi. Quin & Othoni, Neronis cognomen adiecerunt, ut gravior fieret, Tac. lib. 1. histor.* nec cuiquam tam prompte accesserunt, quam illi qui se Neronem redivivum fixerant. *Xiphil. in Nero.* Exercitui Vitellij persuasum erat, ut in partes Vespasiani transiret. Nec mora delentur, imagines Vitellij ex signis, jurantq; omnes sub imperio Vespasiani fore. At vix dimissi in tentoria revertērant, cum illos facti pœnitere cepit. Itaque repente magno studio ac tumultu congregati, Vitellium rursus imperatorem vocant. Alienumq; consulem à quo se proditos credebant, vinculis constringunt. *Xiphil. in Vitell. n. 3.* Ad eū leōis res est cupiditas (verba sunt Halye. *lib. 11. in fin.*) ratione destituta, & ad eū cito in alteram partem recidit, imprimis autem vulgi, ut, quibus antequam ius erat in magistratus consortium venire, ac nisi hoc ius à patribus concessum fuisset, ut urbem, cum ante, deseruissent, sed ipsi id armis sibi vindicassent, postquam ius concessum fuit postulatium, statim à cupiditate destiterunt, & studas in alteram partem traduxerunt. Etenim cum multi ex plebeio tribumatum ambissent, magnoq; studio perissent, nullum eorum honore*

illo dignum iudicarent, sed patris omnes crearent. Si operæ precium est temeritatem & facilem, quod hinc sequi solet, pœnitentiam plebis planius ob oculos ponere, intuerē Democratiam Atheniensium, à qua Aristides, quod depeculatorum fraudes candidē detexisset, injuria damnatus mox ut errorem iudicii correxit dies, omnibus aliis inspectus datus fuit. *Plur. in Arist.* Quam cupidē in Socratis mortem calculi comportati sunt, tanto odio iudices ejusdem ceciderunt, nec defuerunt ex his, qui ut publicos exirent execrationes, sibi ipsis manus inulerunt. Mytilenæos uno die omnes morti destinaverunt, mox revocata sententia liberos esse voluerunt, qua de causa eos, tanquam rebus gerendis in idoneos, iure persequitur Cleon apud *Thucyd. lib. 3.* Alcibiadē nescio an majori cum infamia obrenuntiata Sacra Cereris urbe pepulerunt, quā post pauā à Lacedæmoniijs navalē victoriam receperunt Deos obviā gestantes, seq; ipsos de injusto iudicio accusantes. *Iust. 5.* Nec dū satis levitatem expiant. Eundem n. ut victus erat à Lyfandro, substituto Conone, iterum coegerunt solum vertere, & denuō mutato statu Reip. maximo cum honore à Persis repetitive. *Thuc. l. lult. Xenoph. l. 1. Græc.* Octo Duces, qui infeliceiter contra Lacedæmonios pugnant, ad arbitrium Callixeni accusatoris statim morte damnantur. Non longo autem tempore post, pœnitenti ducti, decreverūt, quicumq; populū seduxissent, eos ut calumniatores in iudicium vocari jus esse, & vades quoad iudicarentur illis dandos esse. Ita Callixeno recidit in caput affectata accusatio & factū fuit malū Consiliū consultori pessimum. *Xen. l. 1. Græc.* Demetrium exceperunt non minori honore quā quo Deos solebant, sacrificia libantes & statu aserigentes: Ut primū recesserat, nimum istum honorem in odium non statim vertent, status dejectis & memoria damnata. *Plutarch. in Demetr.* Christo nostro an magnificentijs acclamavit populus, cum urbem introiret, an cupidus ejusdem injustam condemnationem expetivit? Pari animi affectu, tum abjectē dolebant tribum Benjamin internecione delatam esse, quam pertinaciter in eius extirpationem ante paucos dies conjurarant. *Judæ. c. 12.* Proinde siculneo baculo inniti, & ut habet proverbium

50.
Vulgo non est
sciendum.

Isid.

Gallicum, Domum in luto extruere, Machiav. de pr. c. 9. necesse est, qui vulgo fidunt, nec inducitur potuit Philippus Navarræus, ut quavis magnis promissis sese invitanti populo Parisiensi fidem haberet, dicens: *Qu' en communitez n' a'voit nul autre arrest, fors, que pour ront hommr. Frossar. lib. 3. cap. 181.* Expertus enim paulo post erat Iohannes Dux Burgundie, quam nihil esset in vulgo fidei, cum fuga sibi consulete cogeretur, eo quod Parisienses, qui huc usque a suo unius arbitrio pependent, in castra Delphini Ducumque Bituricensis & Aurelianensis transierunt. *Gill. in Carol. VI. & Comes Essecius perit, dum eorum consilio auscultare negat, qui popularem auram infidam & parvo momento mutabilem dicebant. Mais il s' assureoit, au peuple, bien que il sceust, que l' assurance fust plus foible & perilleuse, qu' une planche tournée à travers d' un furieux Torrent, ut notabiliter dicit Pier. Math. lib. 4. narrat. 2. c. 2.* Thomas Soderinus oblatum sibi à Florentinis principatum, ad pedes Iuliani & Laurentii Medicorum repositum, in multitudinis temeritate non esse sperni collocandam arbitratus, cum non æque ut in novandis rebus alacritatem & studium, ita in defendendis constantiam & animi magnitudinem virtute retineret. *Omni, inquit, multitudinis insunt, le Viras, inconstantia, temeritas, abjectio animi, & quibus, quo velis nullo negotio stectatur, sordes, & cupiditas, qua multam rationem & modum habet. Nihil illa novit, quod honestum sit, omnia temerè ad voluptatem, nihil ad veram laudem agit, ratione adducta & iudicio. Eodem loco euncta possia habet, officium, religionem, fidem, & contraria ad versaq; Virtus, ut cum propriam & civitatem habeat libertatem, modo licitator emtor & adfit, alienam cuiusvis temerè sit additura. Nam temeritas & inconstantia tamò ceteris gravior, quamò hoc ingenij Virtutis magis, quam usus: alia sunt usus magis, quàm ingenij. Itaq; eum, quem civitatis principe modo agnovit, altissimo gradu gloria deiecit: alium eodè loco constituit ex humili fortuna prodectum: eodem mox desiderio illius, quem improbovis, presentem agit precipitem, eundem restituit, quem paulo ante ignominia affectit. Quia cum minimè obscura sint, & largissime pateant, quis obsecro adeo eris in civitate populari, qui speret ulla se unquam*

benè merendi ratione solidam à populo & disturbam gratiam inire? In ea civitate, qua gloria atque imperii domicilium maximarumq; Virtutum omnium habuit constitutum, Camillum, Scipionem, Marium, viros fortissimos, ac Clarissimos Imperatores, de Scitis hostibus, ac liberata patria, summa cum gloria triumphasse, dimittas eosdem in exiliumq; actos: Athenis morte affectum Socratem, pulsam Aristidem, sanctissimum utrumq; hominem legimus. Nam ut ad propiora Veniam, & quorū omnes possimus meminisse: Cosmum Medicem, in capiti periculum adductum, Majestatis damnatum, & patria ejectum, restitutum eundem atque obstanti more urbem in dæctum, deturbasse & civitate potentissimos cives, inimicos acerrimos, hac ipse civitas paucis ab hinc annis vidit. *Sc. Mach. Brut. lib. 5. hist. Flor.* Augustus ipse, cum sibi accineretur titulus patris patriæ à populo, Nihil aliud habere se precare Deos immortales respondit, quam ut hunc consensum populi sibi ad ultimum finem vite perferre liceret, *Sueton. in Aug. cap. 58.* veritus ne innata mobilitate iudicium posterorum in odium verteret ut ominabatur Tiberius, apud Tacit. lib. 4. Annual.

Nondum verò, ne sicquidem, omnia vulgi vitia, quibus ad imperandum ineptum red-
ditur, enumeravimus, siquidem cum ignorantia rerum, temeritate & inconstanti levitate cohærent, plura alia, quæ recentest Megabyzus apud Herod. lib. 3. & in Epitomen collegit Scipio Ammir. d. dist. 4. lib. 20. concludens *Il Golgo esser un mostro terribile leggiero, pigro, pa'groso, precipetoso, desideroso di cose nuove, ingrato, et in somma un mescolamento di Virtù, senza compagnia d' alcuna Virtù.* Plato non sine causa plebem comparavit bestiarum multorum capitum, lib. 6. de Republ. quam si cum ratione moderari velles idem faceres, ac sic cum ratione insanires. A tali autem Domino an tu expectaveris, imperium, quod Domini non sit simile? non turbulentum, non temerarium, in horas mutabile, privatis commodis interserviens, plenum vitiorum & sordium, quale quidem imperium cum intus firmitudinem non habeat, externis quibusvis injuriis latus apertum gerere necesse est. Polyb. puras Democracias assimilat navibus, quæ, dum imperitis nautis regendæ committuntur,

51.
Nativa vulgi vitia.

tuantur, in scopulo salitrosa aut Syrtis à quo vis-
 vento abripiuntur. *lib. 6.* & dum comparatio-
 nem instituit inter Romanorum & Carthagi-
 nensium Resp. *Apud hos inquit, jam populus
 in consiliis multum acceperat virium: apud Ro-
 manos autem servatus egebat. Unde apud il-
 los multus, apud hos optimis Consulibus Res
 Rom. in publicis astroribus invaluere, vel
 sicubi etiam de summa rerum periculis abantur,
 optimis tamen consiliis usi eandem bello Car-
 thaginensibus vicerunt. lib. 6.*

Stabiles enim esse non possunt Respub. ubi
 imperium obedientes oderunt, cum unicum
 & firmissimum presidium supra monstrave-
 rimus, amore civium. Et Regem quidem
 tam ob excellentiam virtutis, quam innatam
 aut heroicis operis acquisitam Maiestatem ad-
 mirantur omnes & venerantur: Inter ceteros
 vero nobiles & vulgus tam propter studium,
 quam originis diversitatem, naturale quasi
 dissidium sevit nescio quis pravus & quieti ini-
 micus Genuus, sicut innuit *Quint. decl. 3.* dum
 ait: *Natura quidem omnibus nobilitatis incre-
 mentis adversa nobilitati, & Nobilibus omni-
 bus aliquid in natura superbum ait Salust. in
 Jugur. de Metelli obstinato ingenio loquens,
 cum è contrario Marium semper nobilitati
 inimicum faciat Flor. lib. 3. c. 16. & Valerius dic-
 cat Marsum atque magnificum, sed tenuita-
 tis sua conscientia servassit non sane propi-
 tium. lib. 2. c. 3.* Ex quo fit ut nec paucorum No-
 bilitium imperium plebs satis æquo recipiat
 animo, nec plebs mandata unquam exaudiat
 Nobilitas, nisi coacta: Nam Trecozeniorum,
 Corcyæorum & Mitylæensium Aristocratiis
 perdidit invigia populi, cum ordinem eum,
 unde Optimates depromi solebant, funditus
 tollerent. Sic Samios patres, in ipsa curia de
 Repub. consilia conferentes circumfusa plebs
 ad supplicium abripuit, & Cumanos, quasi
 de re magni momenti eos consulturus in
 unum locum congregatos, egentissimorum
 & abjectorum civium manibus trucidari cu-
 ravit Aristodemus. Quam ob rem Mileti,
 cum pulsus Tyrannis, imperium invasisset
 pauci potentes, consiliis ineundis locum in
 ipsis navibus capere coacti fuerunt, quo ab
 impetu, & temeritate populis tuto præsta-
 rent. *Ex Thueyd. Plin. & Hylcar.* Hoc est,
 quod *Arist. 4. Polit. l. 11. & 12.* admonet, ex-

tremos ordines civium non coherere, nisi in-
 terventu eorum, quos Medios vocat, unian-
 tur & quasi congruminentur. Ut verò Ari-
 stocratæ infensia sit plebs, eò magis tamen
 odisse Nobiles Divites & potentes plebs do-
 minum necesse est, quanto iniquius est & ma-
 gis contra naturam, ut dignior serviat in di-
 gniori, eòque præsentiori cum periculo, quo
 plus animi, plus consilii & virium suppetit po-
 tentibus contra minutam & imperitam ple-
 bem, quam huic contra illos. Nec abs re pro-
 bat *Arist. 3. Polit.* Ostracisimum, non quidem
 absolute & in quavis Rep. sed in Democratia
 Atheniensium, quod is status viros magnos &
 virtute conspicuos non ferat, sive quod virtu-
 te sua bilem in nasum ciant & imbecillita-
 tem exprobat vili multitudini, sive quod
 opinione virtutis suæ rapiendi illam, quo vo-
 luerint copiam habeant, sive quod non præ-
 sumantur iniquum populi dominium diu-
 tius perlaturo, quam necessitas cogat & donec
 occasio immutandi offeratur. Alcibiades ab
 ingrata plebe aliquoties in exilium actus tan-
 dem per Pisandrum & alios emissarius perfecit,
 ut promissæ concionæ mutarentur in
 paucorum coitiones. *Thueyd. lib. 8.* Fieri enim
 non potest, ut libenter quis se subiciat illi, cui
 se longè præfert & in quem sibi imperium à
 natura datum movit. Naturaliter enim Paren-
 tes debere imperare liberis, Nobiles signobili-
 bus, Seniores junioribus, Dominos servis, Me-
 liores deterioribus, Sapientes imperitis rectè
 docet *Plato lib. 3. de legib.* Phocion in concio-
 ne, cum sibi silentium facere non posset fu-
 stuarium jussit afferri, ut quos verbis non po-
 terat scutica & flagello, quibus affluenti erant,
 compesceret. *Plur. in Phoc.* Marcius Corio-
 lanus à Tribunis plebis ad causam dicendam
 compulsus, *Consentiam*, ait *Livius, audiebat
 minus tribunum. lib. 2.* & Optimis quique pa-
 tritiorum, eum curules magistratus cum ple-
 be dividere & tribunorum plebejorum præhë-
 siones timere cogrentur, deferta Urbe, Rus
 habitatum abierunt, quem admodum & Basi-
 lzam & Argentinam & alias Helvetiorum ci-
 vitates. ejurarunt Nobiles, cum plebeja illic
 potestas primum invalesceret, id quod Floren-
 tinis item & Mediolanensibus accidit, quorum
 integræ familiz, imò integri exercitus alias se-
 des quæ situm exierunt præ odio vires fumentis

52.
 Democratia
 non posse esse
 stabilem.

53.
 Odium perpe-
 tuum inter
 nobiles &
 plebem.

54.
 Plebem non
 ferre imperium
 Nobilitum.

55.
 Multo minus
 nobiles plebem.

56.
 Cum imperium
 plebs in No-
 biles sit contra
 naturam.

nīs & in meliores dominari affectantis plebis. Cato Major jam expugasse invidiam longo virtutis usu debuisset: Et tamen ejus censurae opposuere se patritii, tantam dignitatem in quouis potius, quam homine novo toleraturi. *Plur. in Cas. Maj.* Metellus ne conspectum quidem Marii, ex plebe sibi inuito surrogati, sustinuit, ne videret, quæ audita animus tolerare nequiverat, sed exercitus venienti tradidit per P. Rutilium legatum. *Salust. in Jug.* Ex quo sequitur aliud imbecillitatis Democratice argumentum, quod scilicet in plebe contra tot præclaros cives non sit facta autoritatis & subditi, *Quid enim recte homo imperitus atq; abjecta fortuna faceret, ait Agrippa apud Dion. lib. 52. a quo hoste non contemneretur? quis sciorum istis parere vellet? quis miles tali hominis subesse non indignaretur?* Si enim Phormio recte classem Atheniensium ducere recusavit, quod paupertas sibi demeret autoritatem. *Pausan. in Attic.* quid autoritatis expectari poterit à fordida & contempta plebe? Rectè Arist. 4. Pol. c. 11. *Qui excellunt divitiis, amicis, id genus aliis, parere neq; solent, neq; norunt. Id quod etiam pueris communi domi agnoscent. Nam propter indulgentiam in scholis quidem eis est iustitiam parere. Qui vero horum inopia excellunt, quibus sunt abjecti, sicq; imperiū hoc tanto cœcitate pollem, aliorumq; gerunt. Spirime.* Nam Quintius Cincinnatus, cum Trib. pl. jam maximam potestatis partem patribus surripuissent, additurus animum Patritiis contra plebem, non dubitat illam Servorum & Exulium contemptissimis nominibus indigetare, dum ait: *Aulum Virginium nudos ferens vestris & Exulibus object.* *Liv. lib. 3.* Ejusdem filius Cæto, quanquam ad preces descendere & populi manus singularium prehensare multū indignabundus cogeretur, admonens e tamē majorum suorum, quam iis ingenioq; suo indignum foret, Plebeio magistratu dicit obediētem, & obnoxium vivere, mutata sententia relictisq; vadibus, quos publicos dederat, maluit exulatum ire in Thuscōs, quam clientum suorum falces ferre, *Liv. li. 3.* Martii Corneliani cogitata & animum à factis non dissentientem sic expressit *Liv. lib. 2.* *Cure ego plebejos magistratus, cur Sicinnum potentem deo, sub jugum missus, tanquam à Latronibus*

redemus? egone has indignitates divitiis partar, quam necesse est? Tarquinium Regem, qui non rulum, Sicinnum feram? Nec mora, cum dies à tribunis dictus appareret imitatus consilium Alcibiadis, qui coram populo nunquā litibus experiendum dicebat, quam diu ad fugam via pateret, *Plur. in Alci. ad Volcos abiit, non tam exulatum, quam ut hostem ingratis patrie inde excitaret, Plur. in Coriol.* Quæ igitur Resp. necessariò destituitur duobus firmissimis vinculis, amore nimirum Civium Optimorum, & Majestate, quam *salutis tutelam*, vocat Curtius *lib. 10.* quoniam modo etatem ferre & consensere unquam poterit? Democratias rectè quis comparaverit Ventis, qui ab initio vehementer spirant subinde desistant: Monarchias verò fluminibus, quæ in exortu quidem parva subinde accrescunt & vires majores sumunt. Etenim Atheniensium & Thebanorum status quasi nova quadam fortuna repente exortos, in herba perii se testatur, *Polyb. lib. 6.* & Maximus Tyrius *orat. 3.* tum horum, tum Syracusanorum, Carthaginensium & Ephesiorum inductione probat, Democratiam nullam diu & feliciter floruisse. Romanorum quidem status sua magnitudine contra vim externam satis diu se tutatus est, cujus causam *Polyb. lib. 6.* refert partim ad consilia prudentia Senatus, quo Aristocraticè gubernabatur: sed si internam ejus faciem contemplatus fueris, nihil illic sani aut sinceri invenies, sed omnia plena turbarum & seditionum. Quid enim enarrat Livius *Decade 1.* præter patrum & plebis, Consulium & Tribunorum conventiones? quæ licet bellis Punicis quodammodo suffocarentur, postquam tamen metu liberata fuit Respub. crudelibus & vehementius recruderunt Græchana prima & secunda & tertia Appuleiana seditio, donec turbata omnia Sylla sub unam Dictaturam, & non multo post Cæsar sub unum imperium redigeret. Felicitas enim & quæ hanc per se comitatur perennitas non aliunde, quam internis principiis venit & æstimanda est, quæ quia malè in Democratia disposita sunt, non possumus illi firmam durationem promittere. Quid enim Autoritatis pendere possit ab iis Concionibus, quas unus atque alter suo arbitrio, quo libeat, impellendi

57.
Nec plebs sat
virum habeat
ad compe-
scendos nobi-
les.

58.
Democratia-
rum instabi-
litas.

59.
Turba im-
testina.

60.
Furtes Con-
cionis.

facul-

facultatem habeat? Cum Hyperbolus proposuisset populo Niciam & Alcibiadem, vel alterutrum horum, ad finiendam certamina, Ostracismo pellendum esse, Syncrētismo inter se convenientes ambo, eo rem direxerunt, ut ipsis existimationem tuētibus, Hyperbolus solum mutare cogeretur, quod omnibus qui praesentes interfuerant, ridiculum visum fuit, licet serò demum non sine pœnitentia errorem suum, & quàm levi brachio quantam rem egerint, cognoscerent. *Plut. in Nic.* Cleon nobilis orator non dubitabat coram concione, quasi in profœnio, scurrum agere, exclamare, vestem reducere, femur percutere, hinc inde discurrere unde primum, teste *Plutar. ibid.* apud eos, qui in Republ. versabantur, levitas neglectusq; decori, quæ duo omnibus rebus confusionem intulerunt, exorta sunt. Ferunt aliquando eundem Cleonem concione coacta, cum à populo diu esset, multumq; expectatus, tandem advenisse coronatum, petiisseque ut res in crastinum differretur. *Se enim sacrificasse Diis, hospitibusq; parando comœdicio occupatum esse.* Atque ita populum irrisu sublato discessisse. *Plutar. in Nic.*

Inveniuntur tandem in Democratia nonnulla bona, quibus videtur cæteris Rebus sup. potior esse. Nisi enim iis præfulgeret, inter legitimas formas Rerump. non ascribenda, sed unâ cum prolapsis damnanda esset. Maxime enim videtur beneficio Democratia Libertate frui, 5. *Polit. cap. 9. 6. Polit. c. 2. in pr.* siquidem nomen ipsum laudabilem quandam *ἰσονομίαν* promittere videtur, ut notat *Othanes apud Herodot. libr. 3. & Agrippa apud Dion. libr. 52.* & Aristoteles huic speciei propterea nomen Reipublicæ κατ' ἐξοχήν relinquit, 4. *Polit. pa. Sim.* quod in ea omnia sint & publica communita, 8. *Erb. cap. 10.* cuius imitatione Ictus in l. 2. §. *Et cum placuisset leges.* 24. *in fin. de Orig. Iur.* amota Oligarchia Decemvitorum, Rempubliacam dicit statum suum recepisse. Ex qua æqualitate portò sequitur, ut cives disciplina & virtutibus magis operam dare velint in ea Republica, ubi nullius studii viam ad honores præcludi vident.

Quis enim sana mentis est, ait *Isocr. orat. 3. ad Nicoc. qui non optet potius, Τιμούτας πολιτείας μετέχειν, αὐτῆ μὴ διάλογον Χρησὶς ἰ μάλλον, ἢ φίλοι μὲν τῷ πλείους, μὴ χρισσοκάμει* &c., id

est, interprete *Wolffio. Cuius esse Reipubl. in qua sua Virtus non ignoretur, quam nulla re Vulgo porior debere.* Neque enim facile ferunt homines, dicente *Agrippa, se laborum, periculorum, impondororum participes, rerum meliorum communicatione privari. Dion. l. 52.* Testis est *Resp. Atheniensium, quæ nunquam tor. Illustribus viris claruit, quàm cum à Tyrannide libera, plena uteretur libertate. S. gen. l. 1. de Rep. Athen. cap. 5.*

Prima enim Democratia exclusis Archontibus perpetuis, tulit Draconem, Solonem, Thaletem: Secunda, eiectione Hippia, Militiadem, Aristidem, Themistoclem, Niciam, Alcibiadem, Periclem, Cimonem, Demosthenem, Myronidem & in aliis scientiis infinitos, qui unâ cum Democratia cõdiderunt, id quod *Dion* his verbis insinuavit *lib. 52. Dum nihil nutu in Græcia omnia gerebantur, nunquam res magnas gesserunt: postea vero quum in d. lam alteram popularem potestatem deventerunt, clarissimi evaserunt. Nos quoque Romani libertatem affecti, ad hanc magnitudinem nullis aliis, quam *Resp. freti Voniæ, progressi sumus.* Effloruit enim virtus & caput extulit, sublato impedimento Regum, quo *Brukus, Sultri cognomen asciscere cogebatur, ne virtute sua invidos Tyrannorum oculos perfringeret sibiq; in perniciem fortior esse studeret, quam Tyrannica patitur suspensio.* Tanta enim messè summorum Ducum maturat vera libertas Democratia, ut *Livyus lib. 9.* undecim simul imperatores, *Alexandri M.* similes in acie contra ipsum sistere potuerit. Nimirum, ut in alienis rebus segnes, ita nostris promovendis industrii sumus. In Democratia verò omnia censemus esse communia, quæ Monarcha ad sui unius commodum, aut saltem sub ambitum cogit. Unde & Rempub. facilius invenire argentum, quàm principem, notat *Dion. d. lib. 52.* eò quod cives libentius in commune, quàm ad unius usus conferant: *Cosim. Bartol. disc. 43. In Monarchia verò ea contrariò, ait Agrippa, nemo est, qui in se aliquid præclarum esse videri velit, quoniam ei omnes, ferè Domini eam ob rem inimici fiunt. Dion. d. lib. 52.**

Hæc licet quodammodo verè distantur, & Democratia, numeris prolapsarum Rerump. exemptam, suis quoq; dotibus commendatam

61. Quibus boni videatur prevalere Democratia.

62. Libertas maxime propofita Democratia.

63. Unde studii Virtutis magis excitatur.

64. In Regum inde ut in Democratia.

esse omnia
communia,

tam faciant: nihil tamen Monarchiæ præemi-
nentiæ detrahunt, non certe illud ultimum,
quo Democratiæ soli tribuitur, quasi Remp.
non nominatenus sed revera faciat omnibus
communem, cum nihil aliud sit quodvis im-
perium ex definitione Sapientum, ut repetit
Marcellin. L. 29. *quam cura salutis aliena.* An-
toninus Imperator imperium adeptus, omnia
sibi periisse dicebat. *Capitol. in Anton. pecu-
niamq; ex ærario à Senatu petès, subdebat. Sc
adeò nihil habere, ut etiam populi ad-5 habita-
ret. Xiphil. ex Diem. in Anton. Philos.* quod ni-
hil maneret principis proprium, omnia priva-
ta absumente & in publicos usus convertente
lege Regnorum. *Nostrum, ait Cic. lib. 1. Epist.
ad frat. Dicimus esse quicquid bono principi
nascitur, & Tantum est omnium, quantum
Principis. Plin. in panegy. qui meminisse de-
bet non suam esse Rempubl. sed se Respublica.
Sen. 1. de Clem. Et ubi aliquid peculii sibi reter-
vat princeps, discrimen semper facit inter fiscum
& ærarium, sicut Galba donans tibicini quinq;
aureos, de suo, dicebat, se eos largiri, non de
publico. Plutar. in Galb. n. 5. *Cæsar omnia ha-
bet, fiscus eius privata tantum ac sua, & Vni-
versis in imperio ejus sunt, in Patrimonio pro-
pria. Sen. 7. de benef. c. 4. Quod si qui magistra-
tus defugiunt sub regno, ne alienis voluptati-
bus suas prodigant operas, conspicuo eos ver-
sari in errore manifestum est, quandoquidem
Regis Majestas nihil est, quam splendida ser-
vitus, ut ex Eurip. in Iphig. reperit Puit. in Nic.
dum omnium domos, dicente Sen. in consol. ad
Polyb. cap. 26. *Cæsaris Vigilis descendit, omnium
otium illius labor, omnium delitias illius indu-
stria, omnium vacatorem illius occupatio.* Nec
defunt interim Regibus suæ manus, nec disci-
plina ullibi amplius in Italia floruerit, quam
apud Florentinos sub Cosmo Medice: Que au-
dacia militari oppressæ jacuerat artes, certatim
sub Augusto caput exercere ceperunt. Ac ne-
scio, an ullus ex Ducibus Alexandri M. univer-
sis Atheniesium, sive fortitudinem bellicam,
sive alias spectes virtutes, cedere velit. Certè
Plutarch. minimum eorum Eumenem non
dubitat Sertorio, callidissimo Romanorum, in
pluribus anteferre. *In compar. Serr. & Eum.*
Quid verò si Monarchia non abundaret tot
præclaris Ducibus, an propterea deterius ha-
bere putanda esset? Quia ne indiget quidem**

alienis operis ad ea, quæ summa sunt officia,
cum unus princeps sit instar sexcentorum ma-
gistratum, eaq; de causâ iterum Monarchia
multis parasangis post se relinquat cæteras
formas Rerum. quod hæc summam rerum
cogantur semper alienæ fidei & diligentiæ cre-
dere, cum illa utatur propriâ. *Conscribere mi-
lites ait Isocr. & illis uti, seu clam, seu palam,
& alius persuadere, alios cogere, alios largitio-
nibus adducere, alios aliis officiis demereri fa-
cile est Monarchis, quam cæteris imperiis.
orat. 3. ad Nicoel.*

Nam ut ad hanc rem rationes afferam co-
gentes, magistratus in libera Rep. non possunt
non esse ambulatorii & in annos, aut breviori
spatio permutantur *L. 8. lib. 3. inorat. Horatii
contra Xyros.* quandoquidem Democratiis
propositum est, aut omnes simul, aut quàm
plurimos ad participatum honorum admitte-
re. *6. Pol. c. 2. impr.* Qui verò toties cogitur clavo
abscedere, qui locum facere aliis, antequàm
ipsi incaluerint, quomodo poterunt parem si-
bi experientiam acquirere cum iis, qui in e-
odem studio consenscunt. Experientia enim
usu acquiritur & prudentia venit ab annis.
Quod si Lybia Aegypti regina vetuit à quo-
quam opificium, nisi per totam vitam excoli,
eò quod lapis circumvolutus musco non ob-
ducatur: tantò plus temporis & exercitii re-
quiretur ad artificium regendæ Reipub. quan-
to illud & præstantius est, & plura ad sui perfe-
ctionem requirit. Docet hoc iterum Isocrates,
quando ait: *Qui singulis annis magistratus
meunt, prius ad suam præstatâ redeunt, quam
publicorum negotiorum scientiam assequâ ur,
usuque rerum erudiantur.* Qui verò iisdem
rebus perpetuò præfunt, ut minus ingeniis
valeant, longè tamen experientia cæteris an-
tecellunt.

Atq; hinc obiter solvimus, quod de muta-
tione legum in Monarchia objectum fuit. Nam,
cum læpius in Aristocratia & Democratiâ
mutentur magistratus, quàm in Monarchia,
imprimis, qui cum summa potestate crean-
tur, sæpius quoq; jus illic variari, & basin Rei-
publ. convelli necesse est. *In Monarchia, ait
Bodinus, trigessimus quisq; annus novitas in
inducere solet, ut in cæteris formis Rerumpubl.
calenda l. invariata quoque annis.* ubi enim plura
edicta, plura scita & leges, quam Athenis aut

XXXXX

Romæ?

67.
Democratia
& Oligarchia
incommoda
ex magistra-
tibus prece-
rit.

65.
Regem esse
publicum
administrum

66.
Monarchia
prærogativa
pra cæteris
Rebuspub.

Romæ? Adeo quippe incerta omnia fecerat
Ius præteritum, cum quisque pro arbitrio ex
 Edicto à se proposito jus diceret, ut Cornelius
 trib. pl. coactus fuerit arbitria prætorum ad
 statam & perpetuam legem revocare. *Ascon.*
in Cornel. Ferè enim quisque suum magistratum
 novo aliquo & notabili instituto posteritati
 memorandum relinquere cogitat, aut,
 qui famam suisque deque habent, invidiâ præ
 decessorum sæpè moventur, ut, dum modò
 aliquid innovasse in factis scribantur, etiam
 optima quæque immutent. Quid enim non
 dupliciter Mario, quod à Metello profectum
 erat, aut quam legem Marini non concussit Syl
 la, aut cui nam Syllæ edicto pepercerunt Ma
 riani? Iusserat Cassius Consul Latinos & Her
 nicos urbe excedere. At Virginius collega edi
 cto contrario eosdem retinuit. *Halycar. lib. 3.*
 Unde prodierunt Consulum & Tribunorum
 certamina, quam ex mutuâ, sibi invicem æ
 grè faciendi, invidia? Cum Consul in accusa
 torem Quintii Cæsaris inquirendum propo
 neret Tribunus, negavit se permittendum, nisi
 Consul prius in promulgationem legis Tribu
 niticæ consentiret. *Lic. lib. 3.* Quin & vulgi tan
 tam esse levitatem, licet sit absque certamine
 magistratum, paulò ante diximus, ut suffra
 gia & vota sua, eorumque mutatione scita &
 leges, non tantum in annos & menses, sed sæ
 pè in dies & horas mutare soleat, nedum ut
 major ex Democratia, quam Monarchia con
 stantia promitti jure queat.

69.
 Magistratus
 negligentio
 rei esse Reip.
 quam Reges.

Sed ut ad incommoda illa redeamus, qui
 bus subjacent Aristocratiz & Democratiz præ
 Monarchia, ex hac causa, quod cogantur om
 nia expedire per magistratus, pergit Isocrat.
ubi supra & ait: Magistratus, dum alii alios
intuentur multanegligunt: Monarchia vero,
cum sciant à se omnia perfici oportere diligen
ter de singulis cogitant. Idem enim magistratum
 pluralitati objici potest, quod Arist. 2.
Polit. cap. 2 & 3. exprobrat communioni Pla
 tonicæ, Neglectum scilicet publicæ sub multo
 rum cura, dum alter alterius diligentiz confi
 sus aut invidens, minus industric, quæ sibi af
 signata est, Spartam ornat, adeoque totum
 negligitur, dum partem suam quisque non
 satis excolit. Nec credendum est, ullum ma
 gistratum tam fore Reipubl. studiosum
 amantemque quam principem perpetuum,

quippe cum hic illi præsit, tanquam rei quo
 dammodo suæ & propriæ, hereditibusque tan
 to florentiori tradendæ, quanto diligentius
 in ejus curam incubuerit, illz veiò, vertente
 anno ab honore istoc abiturus sit & fortasse
 locum facturus illi, cujus conspectum ob æ
 mulationes ferre non sustineat, quemadmo
 dum Metellus inimicissimo sibi Mario legio
 nes tradere & Nicias Alcibiadis temeritatù
 comes ire coactus fuit. Meto Atheniensis
 Astrologus, sicca insania, ædes proprias incendit
 revera ut immunitate vel sibi, vel filio impetraret,
 neve bello Siculo præficeretur, aut ut filium classi præfectum retraheret. *Plutar.*
in Nic. & Alcib. Atilius quoque Regulus
 cum Villicum sibi, perisse intellexisset, rogavit
 se ab exercitu dimitti, ne familiam, quæ
 in unius hominis cura steterat hætenus, dum
 Reipubl. inserviret, vivus videntique pessum
 ire sineret, nec haberet postea, unde dotem
 solveret filiz. *Communium enim curarum*
expertes sunt homines: præsertim cuique stimu
lato. Tacit. libr. 1. histor. nec in eam partem
 à lucripetis tantum peccatur, sed & Dionem,
 privatis Tyrannorum quæstibus publicè ad
 versum, innato sui amore eò impulsus affir
 mat Subsepius, ut legationibus, publico nomi
 ne susceptis privatum hominum favorem
 quæsierit, & qua in commune debuerat, sibi
 soli studia civitatum conciliarit. Pompejus
 eundem animum præsumsit in Catone, quan
 do sibi & filio duas ejus sine filias, sive ne
 ptes (nam utrumque traditur) in matrimonium
 petiit, eo fine, ut à publico bono obstinatum
 animum deduceret ad familiares & privatas
 utilitates. Fore enim ipsum generorum &
 familiarum magis, quam Reipubl. studiosum,
 ex suo ingenio judicium fecit & existimationem.
 Admirari autem merito licet Catonis constantiam,
 qui cordatè respondit: *Se non passurum sese per mulie*
res capi, nec obsides Pompeij gloria adversus
patriam unquam daturum, Plur. in Cat. Min.
 quemadmodum in causa non dispari Fabius
 Maximus cum Octacilii Consulatum dissuaderet,
 qui fororis suæ filiam uxorem & ex ea
 liberos habebat, dixisse legitur: *Non ex Ve*
stra in me, Quirites, majoresque meos merita
sunt, ut non postorem privatis necessitudi
nibus Reipubl. habeam, Lic. lib. 24. Nam

70.

Privatorum
 commodum
 studiosiores
 esse hominibus,
 quam sic
 equum

Cælar

Cæsar conditionem, quam Cato respuebat, ambabus ulnis non diu post arripuit, & in detrimentosam publico affinitatem cupidissime consensit. *Plutar. in Cæs.* Ad eod magistratus majorem curam habent rerum suarum, quam publicarum, quas, tanquam alienas, brevi intervallo nullas sint habituri. *Ilis* inquit *Ilocrates*: ubi *supra*. maximam temporis partem domesticis negotiis occupati, consensionem negligentia sepe vitare non possunt. *Lex*, *Quod Ner. de. ff. de positi.* dolum præsumit ex hoc argumento, quod in alienis rebus nemo sit æquè diligens, ac in suis. Princeps verò qui omnium bonis utitur, ut suis, non tantum amore rerum privatarum non abripitur à publicis, sed & has eò impensiore cura persequitur, quo magis verisimile est, eum amplio rem percipere hæreditatem posteris credere. Quin & ex eo ad singularem diligentiam permovetur, quod non tantum, quæ ab ipso per incuriam peccantur, sed & quæ forte fortuna incidere solent calamitates, Principis infamix vulgè impudentur, ut pluribus exemplis & testimoniis probat *Gruterus*, *supra Tacit.* Denique magistratuum Majorum cum potestate armorum constitutio, quibus carere nequeunt Aristocratix & Democratix, non potest non esse cum magno periculo conjuncta. Si enim *Pisistratus* Athenis, cum satellites exorasset: sic *Aristodemus* Cumis, cum exercitui præfectus fuisset: sic *Sylla* Romæ imperium invalit, cum legionum favorem rebus foris prosperè gestis, sibi conciliasset. Reddamus enim *Agrippæ* suum argumentum: *apud Dion. libr. 52.* Si in horum manus exercitius & imperia tradideris, annon tecum *Rempubl.* in extremum periculum conjeceris? *Fieri enim non potest, ut insignis aliquis & magnus vir sit, quin idem excellat audacia, nec infima ser. v. l. que condicione quisquam ferè magnanimus esse potest. Vbi autem quis audere cepit, illico in eo libertatis cupiditas odiumque Respubl. innascitur.*

Argumentum igitur ex proventu virorum Illustrium tot modis solvitur: Quod verò à speciosa libertatis & æqualitatis prætextu petitur, quò æquum esse dicit *Agrippa*, ut quis ejusdem & nature & nationis sunt, atque

isdem & moribus & legibus educati, quique communem corporum animorumque usum patriæ conferunt, alia eorum communia habeant, *Dion. libr. 52.* multis quoque modis explicari & in jugulum Autoribus reduci potest. Nam, quia libertatem alii aliter interpretantur, non est in re tanti præjudicii vulgi sententiis acquiescendum. *Multis enim dicente Ilocrat. in Areop. in petulantia Democratia; legum neglectu libertas, confidentia equalitas, licentia felicitas posita existimatur.* Tarentini libertatis suæ summam in eo collocabant, quod joculari, græcari, ludere sibi liceret, ut liberet. Nam, cum *Pyrrhus*, contra Romanos ex Græcia ab illis evocatus, tabernas clauderet, ludis ædificata theatra dirueret, & desueta corpora ad disciplinam severiorem reduceret, multi urbe excesserunt. Libertati suæ injuriam fieri, servituti que jugum sibi, prohibita licentia peccandi, induci autumantes, *Plutar. in Pyrrh.* Suevorum rustici, quos *Nigros* vulgè vocabant, Christianam libertatem cum Politica confundentes, tum demum sibi integram libertatem concessam credere volebant, si nullis principibus subjici, nullis legibus constringi cogerentur. *In artic. Suec. Imperatori exhib.* Quod autem, quicumque libertatem hoc sensu accipiunt, perperam eam interpretentur, non tantum *Aristot. 5. Polit. cap. 9. libr. 6. Polit. cap. 2.* inculcat, sed & communis libertatis definitio testatur facit, dum justitia & æquitate ubique limitatur. *Iustinianus enim dicit esse facultatem naturalem, quod cuique facere libet, nisi se quid si aut jure prohibetur. §. 1. Inst. de iur. pers. l. si stipulatio ist. fact. de Verb. Oblig. l. nepos 125. de V. S. & Aristot. dist. libr. 5. cap. 9. Servitus non est si vere legibus consentienter, nec non Cicero in Cluent: Legum ministri magistratus: legum interpretes iudices: Legum denique idcirco omnes ser. v. sumus, ut liberi esse possimus.* Perius etiam ad *Masuri rubricam* libertatem astringit, dum ait.

Cur mihi non liceat, iuris quodcumque voluntas.

Excepto, si quid Masuri rubrica notaverit.

Cum verò in Democratia probè constituta & in Aristocratia perinde Majestati & legibus sit obediendum, nisi quod honores pluribus &

XXXX 2

majo.

72.
Quid sit vera
Crux libe-
tam.

73.
Quam im-
probè multi
libertatem
interpretan-
tur.

74.
Libertatem
alligari iusti-
tia.

75.
Libertatem
non esse mi-
norum sub r-

71.
Periculosi
sunt Magi-
stratus cum
magna po-
tentia.

quo, quam in
Democratia.

majores pateant, quid obstat, quo minus ci-
ves eadem libertate fruantur in Monarchiâ.
*Bonus R. x prohibendo injurias tenuiores, equi-
tate constituenda summus cum infimis pari ju-
re resinet. Cic. 2. Offic.*

*Fallitur egregie, quisquis suo principe cre-
ditur*

*Ser Sirtium: nunquam libertas gratior extat
Quam sub Rege pio. Claud. lib. 3. laud. Sirt.*

Libertas est summa bonis sub principe justo.

*Manian. 1. 558. Bonis, inquit, quia mali pro
libertate quarunt licentiam, pro æqualitate
promiscuum peccandi licentiam, quam qui
Æulgo concedit ait Mecœnas, quid aliud quam
gladium puero & furioso tradit. Et est illa
imperita multitudinis libertas diversissima
fortium Virorum servitium, atque utrisque af-
fert exitum. Dion. libr. 52. Plebs enim aut
humiliter se, aut superbe dominatur, Li-
vium lib. 24. & qui sub tali servitio premitur,
nonne omnium est sanè miserimus, ait Chry-
sost. homil. 2. in Iohan. cum paulo ante dixisset:
Populum instar undarum maris, variis &
pugnantisibus sententiis hinc inde jactari. Quod
si libertatem, ut debes, æstimare velis, non ex
depravato cujusque arbitrio, sed præscripto
naturæ, 3. Eth. c. 4. & 10. Eth. c. 2. & 5. lib. 1.*

*Polit. cap. 1. invenies à naturâ adumbratam &
in brutis etiam animalibus præfiguratam
nō Arithmeticam, sed Geometricam propor-
tionem, ex qua prodidisse Monarchiam docuit
Aristot. 3. Polit. c. ult. & nobisc. 2. Sect. 1. hujus
libri demonstratum fuit. Hoc enim conficere
potest illorum argumentum, qui Monar-
chiam à natura derivant, Lips. lib. 2. Polit. c. 2.
Pontan. lib. 4. de obed. cap. 2. Cas. 3. Polit. cap. 7.
Patri. 1. de regn. t. 13. Jun. 99. Polit. q. 4. Bel-
larmin. libr. 1. de Pontif. cap. 2. autoritate li-
bri de regim. pr. lib. 1. in pr. & in mundi am-
plitudine unum Monarchara, inter æstia
unum Solem, inter animalia unum homi-
nem, in homine unicam sedem animæ, &
quod cæteris imperitet princeps membrum
afferunt: imò & Apum Regem unum, & Du-
cem gregis ipsiſum caprum, & quem grues se-
quuntur ordine literato, addunt. Licet enim
suprà dictum sit, à naturâ argumentum non
valere ad ea, quæ consilio & arbitrio humano
ad certam utilitatem constituta sunt, prout &
hæc ipsa exempla infinitas patiuntur instan-*

tias: negari tamen non debet. Aequalita-
tem, quam Monarchiâ sequitur, perinde con-
sonam esse naturæ, quam quam imitatur De-
mocratia.

Natura enim, quæ intus nos hortatur ad
optima, non patitur quemquam obedire nisi
meliori, & insita omnibus inclinatione, quò
quisque magis est vir bonus, prudens aut ma-
gnanimus, eò altius evexit ipsum supra rusti-
cum Vulgus & parendo natam plebem. *Quæ
pollent ingenio,* ait Arist. 2. Polit. cap. 1. & 2.

*naturaliter sunt Domini eorumque sunt tar-
diores, & Aristides inorat ad Rhodios, teste Al-
ciato. 2. parad. cap. 21. Lex naturæ à potentio-
ribus planè clarior facta, ut Majoribus minores
pareant: quo pertinet quintus gradus natu-
ralis subjectionis, qua potentioribus subicit
imbecilliores Plato lib. 3. de legib. æquum est,*
ait Mœcenas, *ut qui sapientissimi sunt, consi-
lium dent, qui res militaris scientiam habent,
ordines ducant, qui vero robustissimi & egre-
tissimi pugnent & stipendia capiant. Dion.
lib. 52. Si enim cuiq; tribuendum, quod suum,
cur imperium detrahendum iis, quibus ob
sapientiam debetur? quod fit in Democratia,
ubi rex populi dominatur, & quibus natura
dedit sublimius ingenium, rerumque pruden-
tiam majorem, quam quæ cujusvis mo-
dulo conveniat, aut ad silentium redigun-
tur aut non nisi obsequendi gloriam relictam
habent. Si bonis & malis, nullo discrimine,
Tros Rutulusve fuit, ad Rempubl. pateat
aditus, dum inæqualibus tribuuntur æqua-
lia, justitiam convelli, & tantopere qua-
sitam æqualitatem violari rectè docet Arist. 3.
Polit. cap. 8. Majores enim debent esse potiores
in portioibus percipiendis, c. statumus. de
Major. & obed. c. fin. de consil. Facit. sext. in
c. consulus. dist. 74. cap. de multa ad fin. de
præbend. cap. pen. 1. quæst. 2. & in omnibus
anteponendi Majores l. nobiliores. C. de comm.
& Mercar. de qua re multa Felin. in rubr. de
Major. & obee. Col. 3. Vazq. in præfat. lib. 1.
Illustr. 99. num. 18. præcipue cum hæc Majorum
meliorumq; prærogativa vergat in salu-
tem eorum, qui quod sint vilioris monetæ,
jure subjiuntur, ut de natura servis docet
Arist. 1. Polit. & Augustinus ait de util. creden-
di. cap. 12. Non possunt stulti beatius & secre,
quam si serviant sapientibus*

78.
Aequalita-
tem Geome-
tricam Mon-
archia con-
sonare na-
tura.

76.
Libertas ple-
bis sit servitius
bonorum.

77.
Vnde est
vanda liber-
tas

79.
Dum cuique
tribus quod
suum est.

80.
Est imperium
trahit, ut
à natura
debetur.

Quæ

8.
Libertas De-
mocratica
damnatur.

Quæ verò libertas vivendi, ut velis, in De-
mocratiis vulgò dominari deprehenditur, ea
tantum abest, ut iaudem mereatur, ut potius
populi dominium maximo depectui, & longo
post ceteras Respubl. intervallo exponat.
6. *Polit. c. 2.* Non tantum enim vulgus, suo ar-
bitrio relictum, omni vitiorum generi fie-
nalicentiosè relaxat, sed & sui similes ad ho-
nores & imperia evehit, sicut de Mario refert
Salust. *in Jugur. illi generis humilitas favorem
addidit, id eoque cupientissima plebs factus Cōsul,
ipse contra egenissimum quicquid, quod ab eo
genere celebratus auctusque, erat, magni fecit.*
De Atheniensium non tantum, sed in genere
de quavis Democratia testis est Xenoph. *de
Republ. Athen.* quod plebs id unum sibi pro-
positum habeat, quo impudensissimum ac fla-
gitiosissimum quemque summis imperiis prae-
ficiat, optimos vero & virtute eminentes cives
in exilium excludat, quod Democratix mo-
res, iis auctoritatem suam obtinentibus, subsi-
stere & fortitè manere nequeant. Unde fit,
ut ubi populus clavum moderatur, Optimo-
rum flos civium multitudinis libidini servi-
tutem servare cogatur, ut supra dixit Mecæ-
nas. Quotus enim quisque vir bonus & fortis
citra invidiam prosperè ad exitum vitam
perduxit in Democratia? Epaminondæ & Pe-
lopidæ, cum re optimè gesta domum redi-
rent, triumphumque expectarent, dies à popu-
lo dicta fuit. *Plut. in Pelop.* Ihesa eiecit pa-
tria, quam condiderat. *Plut. de exil. Val. Max.
lib. 5. cap. 3.* à qua eadem Miltiades in vincula,
Plutarch. in Cim. & Arist. Pericles in multam
Plutarch. in Arist. Thucydides, Themysto-
cles, Aristides, Cimōn, Timotheus, Alcibia-
des, Midias, Calliphon & infiniti alii in exili-
um, *Plut. in Cim. Arist. Them. Syll. Alcib. Ly-
sandr. AEmil. in Phoc. Chabr. & C. Valer. lib.
5. c. 3. Aelian. Var. hist. lib. 2. cap. 43. lib. 3.
cap. ult. lib. 9. cap. 18.* Socrates, Paches, Phocion
ad mortem damnati sunt, quorum postre-
mo & gebula regionis Atticæ, quæ ossibus
ejus injiceretur, denegata fuit, extra fines pro-
jecto, intra quos Optimus civis vixerat. Merito
igitur *Valer. lib. 5. cap. 3.* *Quid obest ergo,
quæ publica dementia sit æstimanda, summo
consensu maximas virtutes, quæ seque æstima-
delicta punire, beneficiaque injuriæ rep. adire?*
Atqui Democratix ratio aliter non constat,

82.
Quæ parata
est in exilium
bonorum.

nisi plebs naturam suam, qua ad sui similes
tantum fertur, exuat. Nam & Roma statim
atque exortu Tribunorum popularior reddi & à
primitiva Senatus Aristocratiâ degenerare ce-
pit, in benefactores suos rabiem convertit.
Quintium Cincinnatum, filio optimæ indolis
bonisq; omnibus privatum ad agrum mani-
bus suis colendum detrufit: Martium Corio-
lanum, Scipionem Africanum Majorem, Sci-
pionem Nasicam, P. Lentulum, Metellum, in
voluntarium exilium ire cœgit, Camillo a-
qua & igni interdixit, Scipionem Asiaticum
in carcerem compegit, Africanum minorem
domi impunè interfici sivit. Nec alium, tot
laborum, fructum retulit Annibal à Cartha-
ginensibus, quam, ut solum, salva vita, sibi
vertere liceret. *In magnis quippe cōsuetibus,
dicente Apul. lib. 1. Florid. semper hoc genus
invenitur, qui meliores obtricare volunt, quæ
imitari, & quorum similitudinem desperent.
eorum affectent similitudinem sc. ut qui suo nomi-
ne obscuri sunt, aliorum imitescant.* Quan-
tum verò bonis viris demitur, tantum quasi ex
ære collatitio addit hominibus nequam &
nullius frugi, qui in Democratia regnum ob-
tinent. Simile autem simili se libenter appli-
cat, & quibus quisque studiis maxime ducit-
ur, iis impensus favor. C. Terentium Varro-
nem, loco humili & sordido, patre lanio or-
tum, qui nulla alia re, quam proclamando
pro sordidis hominibus, causisque adversus
rem & famam bonorum, in notitiam populi
venerat, & quod nuper legis, de æquanda Di-
ctatura inter Fabium & Minutium Suafor fu-
erat, repulsis patritiis competitoribus, ad e-
cupide consulem creaverunt plebei, ut illi uni
comitia rogando collegæ traderent, clamante
Bebio hierennio trib. pl. Non ante finem
belli habituros cives, quam consulem verè
plebeium, id est, hominem novum fecissent:
nam plebeios nobiles, jam ipsdem initiatos
esse sacris, & contemnere plebem, ex quo
contemni desierint à patribus, capisse. Tum
etiam, addit Livius *lib. 22. profectum Pau-
lum tradunt, profectibus Primoribus pa-
trium: Plebejrum consulum sua plebs profectus,
iurba quam dignitate consecit.* Tales enim
magistratus desiderat plebs, qui suis iudiciis &
licentiæ populari in eodem ludo ad similia e-
docti, non ad orientem, sed unumquemque
libertate

83.
Plebem non
favere nisi
sui similibus

84.
Impunitatem
civibus conce-
dit in Demo-
cratiâ

libertate sua, quam in impunitate consistere putant, liberè frui sinant. Concedimus enim Agrippæ, quod in civitate populi dominio subiecta, neminem civium lædi patiantur, *Di-on. lib. 52.* & lex Portia Semproniaque removebant promiscuè virgas à tergo cuiusque civis Romani: *Cic. pro Rabir. lib. 5. in Verr. Val. l. 8.* Silanus Consul conjuratos, qui cum Cati-
lina consilia occupandæ Reipubl. inierant, sua sententia ad mortem damnari voluerat, at edoctus à Cæsare, qui illi acriter resistebat, in carcere quidem servari civem fas esse, at gulam cuiquam frangi sine consensu populi non posse, sua quoque verba in hunc sensum interpretari cogebatur, per ultimum supplicium nihil se intelligere distitans, quam Carcerem, cum Carcer sit ultimum civium Romi supplicium. *Plutarch. in Cat. Min.* Non autem hic quaeritur, quid fiat in Aristocratiâ Democratiæ, sed quid fieri debeat. Nam si impunitatem hanc cum regulis iustitiæ conferas, non tantum ob eam non magnificas statum popularem, sed & longè infra Monarchiam, unà cum Aristocratiâ damnari debere consenties. Quæ enim regulas iustitiæ, quæ proportionem Arithmetica æqualis pœna malefactoribus irrogatur, subvertunt, quæ lædunt bonos mores & publicam coercitionem prohibent, imò quæ præterea ad peccandum invitant, à nemine scio legislatorum in ulla Republ. tolerari, nedum institui possunt, *l. Illud confen- nire. de pact. dotal. l. si unus. §. Illud tamen. de pact. Rochus Curt. in c. cum tanto. Serf. cum ran- to. n. 26. de Consu.* Ferè autem ita fieri solet, ut Optimates in Aristocratiâ, plebs in Democratiâ, dum leges quique condunt, ordinem suum privilegii eximant à durioribus supplicis, aliquando, ubi status magis degenerant, impunitatè iis lata lege promittunt, qua quidem lege nihil in Remp. posse introduci fuisse rectè disputat Machia. *l. 1. disp. in L. 8. l. 24.* Nam Triginta Atheniensium Tyranni legem tulerant: *Ut a se quidem cæteri, ipsi vero non nisi à Senatu tritum nullius, capitis damnari possent. Xenoph. l. 2. Græc.* Patritii Mediolanenses in urbem ab exilio reversi, tali privilegio contra plebejos sese præmunierunt, ut sc. pœna cædis hominis plebei, perpetratæ à patritio, non esset amplior, quam septem librarum tertiorum. *Sigon. lib. 8. hysp. Ital.* Poloni adhuc

ea lege utuntur, quia Nobili capitale non est occidisse aliquem de plebe, *Lib. 1. Star. Polon. pruluf. c. 15.* eò quod Resp. potissimam consistat in manu Nobilium. Sic enim in foro Pontificio Clerici eximuntur à vinculis & manu magistratus Politici, quam exemptionem Immunitatis & libertatis Ecclesiasticæ nomine vulgè indigentant, *Bovi. in disp. contra Paul. Vener. c. 2. Bellar. c. 34. 35. & c. contra. Barclai.* nec verò ad eam libertatem, quam D. Petrus vocat velamen nequitie. 1. *Petr. 2.* pertinere ostendimus, *lib. de Exem. Cler. c. 3.* Nam sive in Aristocratiâ Nobilibus, sive in Democratiâ plebi spes impunitatis fiat, semper aperitur fenestra peccandi, & vis inferitur æqualitati divini iustitiæ: id quod in Democratiâ eò sæpius facilitat; evenire necessum est, quò plebs, ubi ad iudicium de quoquam ferendum, deventum fuit, magis regitur affectibus, & de iudicio inter Marium & Metellum dato loquitur Salust. *in 1. Jugurth. quò magis studia partium, quam quæ bona sit, aut mala sequitur.* Esse enim in populo inconsultam quandam ex ignorantia ortam temeritatem paulò supra diximus, qua plerumque, si suo ingenio relinquatur, ad pœniteptiâ properat. Atheniensis n. tantò impensius Socratè post mortè honorarunt, quanto cupidius damnaverant: Phocioni auream statuâ post mortem posuerunt, quem unanimi consensu, arreptis manibus, morte dignum pronuntiarant, usque adeò, ut & cadaveri sepulturam in terra Attica denegarent. Romani diem dixerunt accusatori Quintii Cæsonis, quem ipsi ex invidia plenissimo consensu agendum in exilium iudicaverant. *L. 6. lib. 2.* Iudæi Christum paulò ante Regem inungere properarant, mox ad crucem rapiebant, quem paucis diebus ante cùm applausu & tripudiis in urbem & templum comitati fuerant. Imò non temerè tantum & ex affectibus ruit populus, sed etiam malitiosa sæpe pertinacia, multitudine sua confusus, nocentum dimissionem flagitat, & innocentes, quos forte adversos habuerat sceleratè condemnat, ut exemplo Christi patet & Barnabæ. Institerant Atheniensis apud Demosthenem, ut infontem quendam, quem populus damnatum cupiebat, accusatione meditata morte dignum apparere faceret, At ille, *Sos qui-*

85.
Sed funesto
consilio.

86.
Quod sub-
vertitur in-
fuita.

87.
Plebem in-
dico regi
affectibus

88.
Et malitiosè
imitatur
prosequi.

dem,

dem, O Athenienses, me consultorem vel in viti habitis: calumniatorem autem nunquam, utcumq; cupiat. Idem Antiphonem in concione populi injustè absolutum arripuit, & in vicum Martium pertraxit, non sine populi indignatione, ibique conuicit eum Philippo promississe navalium incendium. Atque is quidem morte damnatus, capite pœnas luit. *Plutarchus in Demosthen.* Buthericus præfectus copiarum per Illyricum coniecerat in carcerem, insignem quandam aurigam, eò quod sui pincernæ pudicitiam tentasset Thesalonice. Cum autem curule certamen populus illic instituisset, ad cuius ludicrum istum aurigam deposcebat, nec precibus, à præfecto dimissionem facinorosi hominis in eum tantum usum, ut Floralibus inferviret, impetraret, ad vim conversus, perfracto carcere, non tantum captivum inde diripuit, sed præfectum unâ detractū vitâ miserè multavit. *Nice. l. 12. c. 40.* Proinde rectè monet Imperator: *Non esse audiendas Vanas Voces populi, nec Vocibus eorum credi oportere, quando aut maxium crimine absolvi, aut innocentem condemnari desiderant. l. 12. c. Sent. resc. non posse.* Nam hac præcipitantiâ in iudicando caret Monarchia, quando quidem Regem multò diligentius facturum subditis iustitiam & iudicium verisimile est, quam populum universum, aut magnum Senatum. Nam hic singuli non habent sententiæ suæ rationem reddere, sed, si quid injuriâ decreverint, sub multitudinis clypeum se recipiunt, & impunè fieri putant, quod multorum fiducia fit, & cuius vindicta à tota Universitate facile expeti non potest. Cæterum princeps, qui seipsum uni, non tantum Deo, sed & hominibus de iudicio rationem reddendam, & quique sibi soli excedendum novit, si quid intriverit, tam conscientiæ dictamine, quàm metu pœnæ, legibus iustitiæ addictior futurus præsumitur. *Quin etiam raro turpiter & indecore agunt, qui Majorum suorum laudes secum periclitari cernunt à Qui serò per se ignotus est, majores suos longe obscuriores habet, parvam admodum sibi iacturam facere videtur, si aliquando delinquat. Patr. l. 1. de Rep. 1. 4.*

Ex quibus omnibus patet plures quidem esse in Democratia ad peccandum vias, sed si quis eas libertatis nomine commendare

veller, cum oportere perinde errare, atque Pontificios nonnullos, qui exemptionem Clericorum definiunt per immunitatem Ecclesiasticam. Nam ipse Aristot. *lib. 2. Polit. c. 2.* malè in Democratia accipi libertatem, pro potestate vivendi ut velis, confitetur, ac tantum abest, ut specioso æqualitatis prætextu, Solon ad suâ nos sententiâ pertrahat, qui principem maximè gloriosum videri sibi dicebat, cum, qui Democratia ex Monarchia civibus faceret. *Stob. serm. 46.* ut potius eam ipsam ob causam populari statui palmam abjudicandam putemus. *Malum enim imperium* dicebat esse Fronto Consul, *sub quo nemini quicquam liceat, sed multo pejus, cum omnia liceant omnibus.* *Dion. in Neris.* ac proinde Bias optimè responderebat, cum popularis homo ipsum interpellabat, ut in sua civitate populare statum stabiliret, *Hac, inquit, tu prius populare statum famuliam.* *Bod. 6. de Rep. c. 4.* Vocat n. Arist. familiam parvâ Remp. *Oecon. c. 1. & lioc. orat. 1. ad Nicoc.* negat Reip. bene præesse posse, qui nesciat bene præesse suis, sicut & Apostolus in epist. petri vult ad regendâ Ecclesiam, qui dilapitet re familiarè: ideoq; ab unius natura ad alteram valet consequentia, ad eò, ut si Democratia in civitate præpolleret, non minus in domo quoq; primas tenere deberet, cum tamen Arist. 8. *Eth. c. 10.* pessimam gubernandi domum rationem faciat, quam simul suscipiant fratres, quia pluribus in cõmuni societate raro bene convenit. *Animus multitudine distrahitur, ut ait Salust. in Jugur. de multitudine uxorum, & dum nullam pro sociâ habent omnes pariter sciles sunt.*

Frequens præterea in Democratia & Aristocratiâ occurrit malum, ex ambitu, cuius in Monarchia nullum esse usum, rectè dicit Ictus in *l. 1. in pr. ad l. 1. Amb. & Aufonius ait: ad Grat. de Consul. suo: Nihil cum sequestro deposus, cum distributore nihil pepigi.* Imo Venientes non alia de causa regem creant, quàm ad innovandâ ambitionis, ut scribit Liv. *l. 5. in pr.* quæ interdum discordiarû causa erat. Nam quantum mali unâ cum ambitu in Rep. amotum fuerit principatu, tum maxime patuit, cum Augustus in Siciliam se paululum subduceret. Statim enim in comitijs de creandis Consulibus seditiones recruduerunt, quas præsentia & favor principis hætenus interceperat.

91.
Democratia damnatur.

92.
Magnum aliud malum in Aristocratiâ & Democratia ex Ambitu.

89.
Monarchiam diligentius exercere iudicium,

90.
libertas potuli existialis,

93.
Quo fide
funditus con-
culsa est Reip.

Xiphil. in Aug. n. 14. Per certamina autem ambitus sæpius usq; ad fundamenta concussus fuisse Democratiæ æquis est, qui ignorat? Iugurtha Româ abscedens, cum recordaretur, quoties argento vota non populi tantum, sed & ipsorum Senatorum corrupisset, *Venalem dixit esse civitatem & pessum iuram, modo maturem emplorem in Generis.* Salust. in Iug. Subsistere enim diu non potest Respubl. ubi magistratus auro emuntur, quoniam vilescere virtutem necesse est, quando pretium ipsi antefertur, ut disputat Arist. lib. 2. Polit. cap. 11. Pessimò etiam cuiq; hac viâ, modò idem sit ditissimus, aditus patet ad summos magistratus, sicut Marius modios argenti ple-nos in forum attulit, ut suffragia, quæ alter in leges suas conficere non poterat, ad mercaretur. *Plutar. in Mar.* Cicero accusat Verrem, quod fiscos complures cum pecunia Siciliensi transferri curaverit, utiis per divisores distribu- tis, Cicero ædilitate deiceretur, & inven- tum esse dicit Q. Verrem ex eadem familia, qui festertium quingentis millibus depositis id se perfecturum polliceretur. *In Verr.* Idem in *Epist. 5. ad. Sic.* ex fama refert, Pompejum comitiis intrussisse Afronium, atq; in eo neq; gratia pugnasse, neq; autoritate, sed quibus Philippus omniacastella expugnari posse dicebat, in quæ modò Afellus omnibus auro posset ascendere: Consullem autem suscepisse negotiû & domi divisores habuisse: Et quan- quam Cicero de Magno suo id credere negat, *Plutarchus tamen in Cat. Min.* memorat, ip- sium inventum in hortis numerantem pecu- niam, pro quodam amicorum Consulatum ambiente distribuendam, C. Cæsar Lucejo autor fuit, ut quoniam gratia inferior erat Bi- bulo competitori, nummos tribubus pro- nuntiaret, quo factò eò adegit amicos Reip. ut tantundem Bibulo promitteret & pecu- niam per symbola conferret. *Suet. in Caf.* Tanta enim eo tempore erat perversitas Reipubl. ut dicente *Plurarch. in Caf. n. 9.* hono- rem candidati positus in medio mensis sine ullo rubore nudinarentur plebem. Imò non auro emebant salte magistratu, sed ferro sæpe inter se invito populo & nequiquâ reluctan- te enatu dividebant. Tribules n. decuriatos & cõscriptos, quos Sodalitates vocabant, offe- ciosam amicissimam, dicente Cic. pro *Planc. no-*

94.
Incommoda
ambitus in
Democr. &
Aristocr.

minimè inquinantes criminoso, in forum produ- cebant, ut si prestando non possent, minitan- do & terrendo voti compotes fierent, & sicut cum Augustus Consulatum peteret, & patres cunctarentur, qui ab illo missus erat, ostenso capulo gladij, quem sub toga texerat, *Hic in- quit, faciet si vos non feceritis, Suet. in Augusti.* quam vocem cum Cicero à quodam ex Cen- turionibus à Cæfare missis ad impetrandam proreagationem provinciez audisset, *Plutarch. in Caf. num. 9.* siquidem respondebat, *ita pe- titis, obtinebitis.* iam prescis temporibus, ait Mamert. in *Panag. campus multorum ambitus fuit in sanguine, nota disijsonia flagitia, nota li- bellorum præstigia, tum operarum ad vim & seditionem manus emisa:* Et Cicero pro *P. Sex- tio f. 77.* *Lapidationes in foro sæpe vidimus: non ita sæpe, sed tamen nimis sæpe gladios, imò sæpissime,* Nam Marius sextum Consulatum Metello invito expressit, stipatus Glauca & Sa- turnino, multitudine egenorum & factiofo- rum civium circumfusis, admixta simul in concione militari turba: *Plut. in Mar.* Post cum bellum ambiret Mithridaticum, Sulpi- tius trib. pleb. ejus partes fovens, sexcentis viris Equestris ordinis, quos *Comitia Senatuum* vocabat, consules concionem habentes inva- sit, & alterius, qui se fuga subduerant, filium trucidavit. *Plutarch. in Mar. Flor. Epit. 79.* Sylla post reditum ex bello Mithridatico, quanquam Senatus causâ disceptionem in se receperat, non tamen Sctum magis, quam plebiscitum expectabat, sed armis, quæ secum deduxerat, occupata Respubl. consulatus suo unius arbitrio distribuerebat: De quod ætate id in fastos retulit *Plut. in Syll. quod ad impe- ria gerenda non tam virtute, quam si per ven- tum fuerit, armisq; contra hostes major, quam contra hostes usus fuerit:* De ætate verò Cæsa- ris idem prolixius: *Descendebat in campum Mer- cenarius populus non suffragis pro præbitoro, sed telis gladiis, furore decertans: idem idem sanguine & cade fedatis rostris direm: ni- ris statem ad interreptionem, quasi sine gubernaculo relinquentes delabentem, ut prælarè agi putarent sapientes sc. in malum, quam regi- Respubl. non gravius ex tanta insania & tan- tis fluctibus evaderet. Multicrant, qui etiam dicere publice non dubitarent, nisi summa re- rû glata ad unum, deploratam Rem; . . . ff. in Caf. num. 9.*

95.
Quorum res
aliâ reme-
dium est
nihil impo-
num.

repererunt, ut si forte aliqua vis ab hostibus immineret, qua vel cogeret humilis captare consilia, vel aliqua constituere, quod non primo oporteret dici quam efficit, vel si nullo ad amicos aliqui pertransire, sicutum tacitum fieret, ita ut non scriba, non serui publici, non censuales illis actibus interessent, Senatores exciperent, Senatores omnium officia censualem scribaramque completerent, ne quid forte proderetur.

100.
Quod sament
propopulatu
est.

Tale sctum factum est in Maximinum, ne res ad ipsum perveniret. Sed, quod multi nihilominus in Senaculo concurrerent, non latuit Maximinum, qui sic ad praefectum urbis rescripsit: *Sctum, tacitum & sctum illorum principum legi, quod praefectus urbis factum esse fortasse non nossumam nec interfuisi. Cuius exemplum ad me misi, ut scires, quomodo Rom. Remp. regeres.* Bonum enim consilium, quodque quis hosti nociturus est, oportet ab ipsa subucula ignorari, ut dicere solebat Metellus, & ejus imitatione Lohan: Albertus Rex Polon. *Cromer. lib. 30.* idque nisi a summo rerum coque unico moderatore capi non potest. Proinde ut tandem concludamus benedictum est a Livio: *lib. 2. Regnum esse Remissiter DEOS & homines pulcherrimum, Cal. Rhodig. Lib. ant. 4. c. 25.* & Plato dicit: *in Polit. ὁ βασιλεύς ἔστι, ὃς ἔδεικται ἀποπρω.* Per se habebant Regem, ut aumen aliquod in terris & simulacrum omnia foventis Dei. *Plutar. in Them.* Callimachus etiam in d'ior regga deiviat.

*Nil optare potest unquam Respublica pejor:
Rege malo: nil rege bono praestantius & c.
Felicis igitur populi, quos & vivere Divi.
Concedunt sub rege pio.*

Mantuan. lib. 1. Silf.

102.
De consensu
mediorum
gentium.

Nec immerito Cappadoces & Paphlagonnes, cum Romani eos Regibus liberare velent, id recusarunt, supplicium potius quam beneficium se accepturos rati; responderuntque: *sine Rege nullam gentem posse vivere: Iust. lib. 38.* Imò primi ipsi Romani, si verè refert Halyc. *l. 2.* & notat Zaf. *ad l. 2. impr. nu. 10. de Orig. Tur.* cum Romulus illis trium Rerump. optionem dedisset, Regem elegerunt, qui & Optimatibus Persarum post longā deliberationem placuit, & de Aegyptiis testatur Herod. *lib. 2.* quod nunquam sine Rege esse poterint: Primum in terris nomen regni su-

it & Regibus quidem ultrò se populi submiserunt, teste Arist. *3. Pol. cap. 10. & 11. Polit. c. 9. & 10.* quod summis ab ijs beneficio affe-cti essent. Quod si nunc quoque oculos per orbem, quacunque habitatur, circumferas, præter paucos montium incolas & civitates nonnullas Italiz, & forte in novo orbe nonfatis cognitas nationes, quas pecorum ritu sine ordine & magistratu vagari scribit Ioseph. *Acoffa lib. 7. histor. Ind. cum cultissimas quæque gentes, Mexicani sc. & Peruviani & qui inde in Auriferam Guajanam, Si Ralegia credimus in hist. Navig. sua velat.* se receperunt, viciniquè quicunque accolz regibus partim electis, partim successione acquisitis ultrò obtemperarint, *Benzo. in histor. Ind. lib. ult.* non invenies alias Resp. quam Monarchias, ex quibus potissima adhuc jura retinent Germanorum, Polonorum, Danorum, Suecorum: mixti dominatus, licet Aristocraticum temperamentum in media viscera receperint. Quia enim felicitas administrantur, fines quod ditionum plerumq; longius promoveant, nec non duratione cæteras Resp. vincunt Monarchiz; mirandum non est, si ijs maxima pars terrarum se dederit. Cujus enim vel Democratiz, vel Aristocratiz ætas conteri potest, cum imperio Scytharum, ejusimilitum sibi ignorari esse, scribit Iustin: *li. 2.* aut cum Monarchia Assyriorum, cui à Nino ad Sardapalium annos 1240. Eusebius, & Iordanus. Iustinus verò *lib. 1. & Steid. lib. 1. de 4. Monarch. 1300.* Diodorus *1400. lib. 2. c. 7.* tribuunt. Atheniensium prima Democratia non duravit supra 30. nec secunda ultra 27. Olympiades: Cæterz, in quas nonnullz aliarum civitatum Tyrannides expiraverant, instar herbz solstitialis, in ipso exortu emarcuerunt; ut Polyb. testatur *l. 6.* & Maxim: *Tyrus orat. 3.* exemplis Syracusanorum; Carthagenensium & Ephesiorum probat. Thebanorum status & libertas unā cum Pelopida & Epaminonda, quorum Virtutibus nitebantur, emortua sunt. Si quæ n. Democratia ætatem ferunt, non tã suis dotibus, quàm virtute proborum magistratum substitunt. Romæ quidem tribuni & populus dominati sunt, ab eo tempore, quo tribuni primū creati sunt. An. 431. At quam propositionem habent pauculi isti anni, si in statera appendantur, cum tot seculis, quæ decernit

103.
Pluraq; na-
tiones sub Re-
gibus esse.

104.
Durabiliori
esse Monar-
chias cæteri
Rebz publ.

105.
Democ. &
Aristoc. ita-
biles esse pro
accidit.

currit in eadem Rep. Monarchia? Et si in medio fervore populares domini non recurrissent ad breve regnum Dictatorum, ne eum quidem terminum assecuti fuissent. Lacedæmoniorum Resp. prout à Lycurgo enodita & ejus popularis status cum Senatus mixtione temperatus fuit, diutissimè quidem omnium floruit, sed beneficio legum Lycurgi, & quod Reges ferret hæreditarios, quibus bellica negotia tutius, quam precariis magistratibus committebantur: nec tamen ne sic quidem effugit, quin in Cleomenis Tyrannidem tandem incideret, cui omnes populi aut paucorum dominatus patere supra ostensum fuit. Propè huc accedit Aristocrata Venetorum, quæ in eo statu ferè deprehensa fuit, usq; à ducatu Sebastiani Cyani, qui tempore Alexandri III. Pontificis & Friderici I. Imperatoris, nomine Ducis præfuit, per annos 439. præter propter. Nam Cæterorum, qui cum Iovio Ostingentos, cum Bellarmino, 1100. l. 1. de

*Pontif. 2. cum Col. Bart. disc. 7. 1140. cum Manutio & Molino, de Monarch. Gall. 1200. annos ejusdem Reip. ultimæ formæ attribuant, errores. cap. 4. sect. 4. rejecimus, ostendimusq; eos confuadere civitatis ætatem cum duratione Reip: Quò enim propius ad unitatem Monarchiæ, qua membra omnia stricte colligantur, accedunt Aristocratiæ, eò ferè Democratiis diutius durare solent, præcipuè si accesserit summi Magistratus fidelis diligentia, in cujus manu verti totius Reip: salutem nemini dubium est, prout exemplo Scipionis ob oculos posuit Livius: *sub cujus umbra dicit Urbem terrarum Dominum latuisse: Natus ejus pro decretis patrum, pro populis sensis fuisse.* Atque huc usque quæ ad Reip: naturam & differentias pertinere visa sunt, explicata sufficiant. Consequens est, ut caput Reip: & primariam ejus partem, undè cæteræ omnes ordine dependent, aggrediamur.*

F I N I S.

Yyyyy 2

RELE-

RELECTIONIS POLITICÆ LIBRORVM ET Capitulum Index.

LIBER PRIMVS.

DE CIVITATE ET FAMILIA.

PROŒMIUM SEV RATIO ORDINIS,
*quod & quare in Politicis à civitate & familia
auspicandum sit.*

CAPVT. I.

DE FAMILIIS IN
genere.

SVMMARIA.

1. Hominem natura esse animal sociale.
2. Primam hominū societatem non ex necessitate coactam esse, sed à natura induci.
3. Utrum tota Politia sit ex accidenti.
4. Qua Methodo & ordine societates à natura prodeant.
5. Quid significet familia.
6. Quid sit familia vel domus.
7. Quot sint partes familie.
8. Utrum liber contineatur in familiis, ut partes.
9. Quot personarū requirantur ad familiam.
10. De communionē rerum, uxorum & liberorum in Rep. Platonis.
11. Quantum repugnet communio Platonice luri naturæ.
12. Quantum repugnet Platonica communio essentiarū & commodis civitatis.

CAPVT II.

De Societate viri & uxoris, quæ matrimonium vocatur.

CAPVT III.

De Domino & Servis.

SVMMARIA.

1. Quid per Dominum & Servos hoc loco accipiatur.
2. Quid sit libertas, & quæ huic opponitur, servitus.
3. Utrum quædam servitus oriatur ex lege

naturæ, & inveniantur naturæ servi.

4. De servis ex jure divino.
5. De servitute, quæ nascitur ex jure gentium.
6. De modis constituendi servitutes ex jure civili.
7. Utrum servitutes pugnent cum æquitate & utilitate publica.
8. De potestate herili, seu Dominicâ in servis.
9. De scriptis glebæ, luminibus propriis, seu manibus mortuis.

CAPVT IV.

De Patre & Liberis.

SVMMARIA.

1. Liberos esse in potestate Parentum, & quo jure.
2. Utrum potestas patria extendatur ad vitam & libertatem liberorum.
3. Quibus in rebus consistat patria potestas.
4. Ad quid parentes obligentur liberis.
5. Ad quid liberi obligentur parentibus.
6. De crimine & poena patricidii.
7. Utrum potestas & jus publicum extinguat jus & potestatem patriam domesticam.

CAPVT V.

De Civitate & Civibus.

SVMMARIA.

1. De Pagis.
2. Quid intersit inter urbem & civitatem.
3. Quid differat civitas à Republ. &
4. Quatenus acta Reip. obligent civitatem.
5. Quid sit civitas, quid civis.
6. Utrum civitas certo civium numero definienda.

7. Utrum

INDEX CAPITUM.

7. Utrum aliquis duarum civitatum simul civis esse possit.
8. An qui invita Republ. abest civis, jure Majestatis revocari queat.
9. De differentiis Civium.
10. De modis obtinendi civitatem.

RELECTIONIS POLITICÆ

LIBER SECVNDVS.

**DE REBUS PUBLICIS IN
GENERE ET SPECIE.**

Proœmium, in quo redditur ratio ordinis.

SVMMARIA.

1. Quod omnis ordinis Regula desumatur à nostra cogitatione.
2. De numero ordinum.
3. Quo practicis disciplinis non competat alius ordo, quam Analyticus.
4. Quod Politicæ dandum sit initium à Republ.

CAPVT PRIMVM
De Republica in Genere.

SVMMARIA.

1. Quid sit Respublica.
2. Respubl. naturam abstrahi à bonitate & malitia.
3. De fine Reip. & qua ex virtute æstimanda sit ea, quam Rectam vocavit Aristoteles.
4. Unde petenda sit distinctio Rerumpubl.
5. De divisione & speciebus Rerumpubl.

CAPVT II.

De Monarchia in Genere.

SVMMARIA.

1. Utrum Monarchia sit prima Rerumpubl. & secundum naturam.
2. Monarchiæ rationem non aliter constare, quam si uni reddatur.
3. Quid sit Monarchia.
4. Utrum satius sit ex stirpe per successionem accersere Principem, quam per vota electorum.
5. Utrum Electio successionem temperari possit vel debeat.
6. Utrum omnis legitima Imperia originem

traxerint ab Electione.

7. An regnum inter filios Regis dividi debeat.
8. De jure primogenii, seu primogenituræ privilegio.
9. Quæ ratione primogenitus teneatur prospicere fratribus.
10. De contentione inter patrum & nepotem.
11. Inter natum ante & post adeptam dignitatem.
12. De successionem & exclusionem forminarum.
13. De successionem filiorum illegitimorum.
14. De successionem Legitimatorum.
15. De speciebus Monarchiæ.

CAPVT III.

De Regno, Dominatu, & Tyrannide.

SVMMARIA.

1. Quid sit Rex vel Regnum.
2. Utrum amor subditorum sit De essentia Regis.
3. De officio & virtutibus Regis.
4. De Dominatu unde dicatur & quid sit.
5. Exempla quædam dominatus proponuntur.
6. De Tyrannide, quid sit, & in quæ consistat.
7. De differentiis Tyrannidis & de Tyranno in titulo.
8. Notæ quædam seu propria & instituta Tyrannorum, nec non de Tyranno in exercitio.
9. De miseria Tyrannorum.

CAPVT IV.

De Aristocratiæ & Oligarchiæ.

SVMMARIA.

1. Quo in loco agat Aristoteles de Aristocratiæ: Et ratio ordinis.
2. Quid sit Oligarchiæ in genere.
3. De differentiis Oligarchiæ, seu de Oligarchiæ & Aristocratiæ in specie.
4. De statu Reipublicæ Venetorum.
5. De statu Reipubl. Judaicæ à Mose institutæ & retentæ usque ad novi Regis Electionem.

CAPVT V.

De Democratiæ & Republica in specie.

SVMMARIA.

1. Quid sit Democratiæ:

Yyyyy 3

2. Quid

INDEX CAPITUM.

2. Quid sit Respubl. in specie.
3. De differentiis Democratiz.
4. Notz seu instituta & propria quazdam Democratiz.

CAPVT VI.

De Mixta Republica.

SVMARIA.

1. An dari possit mixta Resp. & in quo vera mixtio consistat.
2. De statu Reipubl. Laconicz.
3. De statu Reipubl. Romanz, usque ad imperium Iulii Cæsaris.

4. De statu Imperii Romani ab Augusto usque ad imperium Caroli M.
5. De statu imperii Germanici hodierno.
6. De statu regni Gallici hodierno.
7. De statu Reipubl. Polonicz.

CAPVT VII.

De optima Republica.

SVMARIA.

1. Discrimen inter Rempubl. bonam absolute, & bonam ex hypothesi.
2. Ex comparatione Rerumpubl. inter se palma defertur Monarchiz Regiz.

INDEX RERUM ET VERBORUM memorabilium.

A.
 Adicatio. p. 140. 1. eius varia nomina lb. § 171. 1. quid sit. p. 171. 2. quomodo & auerit § ab eubhereditatione differit lb. Eius forma & causa lb. § 172. 1. exempla. lb.
 Abraham patriarcha. p. 119. 1. anferdi sus Eleasari filium cum manumissione heredem instituire potuerit. lb. Cur Ismaelam ex Agar ancilla. filium domo eiecerit. p. 577. 2. An rex fuerit. § iuste bellum gesserit. p. 758. 2. 759. 1.
 Absolon filius Dauidis seditiosus. p. 326. 1. An eius tyrannidem contra patrem consensus populi excusare possit. p. 664. 1.
 Abyssini. p. 346. 1. Eorum Regum electio successioni commixta. lb. § 349. 1. Dominatus & maiestas. p. 635. 1. ac mos secundogenitis Regis filios usque ad primogeniti mortem castris vel montis Anga vocati includendi. pag. 492. 2.
 Achaia cõsistates in unum corpus ab Arato collecta quantum obur accepit. 401. 1.
 Achilles de Agamemnone querimonia. 223. 2.
 Achinenses Indi quam religiose suspensionem diuitiarum vitent. 682. 1. 693. 2.
 Actio omnis cum voto captanda mortis an improbari possit. 366. 2.
 Adolphus Nassobius Imperator. 374. 1. ex qua

causa Imperio deiectus fuerit. 900. 2.
 Adoptio. 234. 1. potestatem patris extinguit. lb. sed non ius § onera patris. 271. 2. § est certissimum boni principis signum. 340. 1. Adoptationis causa & exempla. 313. 2. 339. 1. 340. 1. § 2.
 Adrianus Imperator. 121. 2. pius modestus. 304. 2. pater patria dictus. 307. 2. Grammatica & aliarum artium studiosissimus. 614. 1. quanto cum ardore cu Rhetoricis & Grammaticis certari. 606. 2. Eius Electione Ceronij Comodi quantum errari. 343. 1. de quo ingenua ipsius confessio. ibid. Legem de seruis ob eadem Domini in adibus propriis factam sine discrimine ad supplicium rapiendum mitigat. 122. 2. patriam potestatem nimiam restringit. 139. 2. exemplum. lb. § causa. 142. 2. 143. 1. § libertorum suorum licentiam cohibet. 117. 1. exemplum. lb.
 Adulterina & inaequalia connubia. 568. 2. in coa Salsiani grauisima inuestio. lb.
 Aego Arguroorum Rex. augurio aquila edibus suis insidentis factus. 338. 1.
 Aegypti regnum antiquissimum. 322. 1. ab utraque Cleopatra. a dia & Nepte pessum datum 339. 1. § 2.
 Aegyptij inuestuosi. 32. 2. in seruitutem regi à Iosepho coempti. 86. 2. hominibus propriis similes. 126. 2. potestatem patriam quam rigide obseruauerint. 138. 1.
 Aetna

INDEX RERUM ET VERBORUM.

Aenea in patrem Anchisem ex incendio Troiae eum portantis pietas. 169, 1. 182, 2. 183, 1.
Aequi adoptionem in civitatem Romanam cur irriserint. 253, 2.
Aequi voca & ambigua esse distinguenda. pag. 387, 1.
Aer quid sit. 224, 1.
Aeravij apud Romanos quis fuerint. 251, 1.
Aeris quod optimum sit. 676, 2.
Aesymnetia. 589, 1. *qui ita dicantur.* 589, 2. *Variæ Aesymnetiarum exempla.* 593, 1. *Utrum regibus ascribendi.* 591, 2. *facilis ex Aesymnetia in Tyrannidem lapsus.* 589, 2.
C. Afrania improbißima femina. 547, 1. & 2.
Agamemnon. 223, 2. *Ejus in patriam desiderium.* 244, 1.
Agathocles cur fratribus canere solitus fuerit. 372, 2.
Agessilius Lacedam. Rex. 45, 1. *astu Lyßandri regnum adeptus.* 426, 1. & 2. *capitulos ut homines tractari voluit a militibus.* 45, 1. *pueris collidens irridetur.* 145, 1. *quod faceto dicitur excipit.* *Ib.* *cur adultâ hyeme sine tunica incesserit.* 617, 1.
Agessilius ex Asia rediens cuncta abundantia Macedoniae regem illudit. 938, 2.
Agis in ferendo iudicio iustitiam amori paterno quomodo & cur praeulerit. 150, 2.
Agnes Henrici IV. Imperatoris mater. 518, 1. & 552, 2.
Agricola. 779, 2. *Eos optimos vulgi ordine esse.* *Ib.* *Causa.* 780, 1. & 2. *Eorum simplex natura & beata vita.* *Ib.* & 782, 1. *quomodo Roma condere soliti fuerint.* 780, 2.
Agrippa cur noluerit Sexti Pompeium debellare. 330, 2.
Agrippa posthumus unicus Augusti Imp. nepos. 343, 1. *ab aëa obferox ingenium abdicatur.* & Sarrentum amovetur. *ib.* & 57, 2. 672, 2. *a Tyberio Imp. occiditur.* 672, 2. *Causa.* *ib.* & 673, 1.
Agrippa posthumus falsus nomine Clemens scriptus. 105, 1. *Ejus in nimis seruire responsum Tiberio datum.* *ibid.*
Agrippina Tiberis præsigna. 57, 2. *eius dominandi cupiditas a patre acute reprehensa.* *ib.*
Agrippina Neronis mater. 145, 2. *libidinosissima & ambrosissima femina.* 326, 2. 537, 2. 549, 1. *ejus cum filio inopis ipsa auspiciis felicia.* 551, 1. *sed bonis & prudentibus gra-*

vis. *ib.* *suggestum Imperatoris ascendere cupiens, cur & quomodo sub specie pietatis a Nerone repressa fuerit.* 525, 2. *ab Aniceo liberto iussu filij interficitur.* 153, 1. *Ejus in subcunda morte, ad percussorem gestus & verba.* 195, 2. *prodigia præcedentia defectis solis.* 153, 1. & *anguis a muliere ejectus.* 195, 2.
Abisthophelis consilium. 668, 1.
Alanus Scotus consensu Regis Angliæ se submittit. 240, 2.
Alba urbs. 211, 1. *Ejus excidium & Romam transire Romanus exprobat.* *ibid.*
Albertus Polonia Rex. 956, 1. *Ejus de consiliorum arcanis legendis dictum.* *ibid.*
Albertus Pius Bagarsa dux. 403, 1. *eius posteritas.* *ibid.*
Albertus marchio Brandeburgensis. 909, 2. *conqueritur de processu Camera contra principes Germ. ib.* & *designandis effigie principum nummis.* 903, 1. *ac multitudine Episcoporum Comæssa in suas partes inclinatum.* 940, 16.
Albitius Rhetor cur patrem in filium captivum ferocitatem insanum finxerit. 171, 1.
Alcibiades cur Atheniensibus expeditionem Syracusanâ adeo susceperit. 692, 2. *Ejus in Patria diuersa fortuna.* 942, 2. *comissa plebis coram quibus causam dicere semper refugit, in paucorum manus tradit.* 944, 2. 945, 2.
Alcmaeon. 490, 2. *de matricidio an excusari possit.* *ibid.*
Alexander Demetrii Soteris successor cur Antiochi nomen accepit. 390, 2. *Ejus filius puer fraude Tryphonis interficitur.* 386, 2. 387, 1.
Alexander Herodis filius insidias in patrem læpide excusat. 364, 2.
Alexander Magnus. 231, 1. *quos thesauros, quibus firmamentum respubl. collocaret.* 609, 1. & *quem successorem habere voluerit.* 344, 2. 416, 1. 501, 1. *Quomodo Græcis & Barbaris dominari ab Aristotele iussus fuerit.* 624, 1. *cur Achillem felicem prædicarit.* 718, 1. & *ne a chirurgo quidē vulneratus vinciri voluerit.* 562, 2. *Acceptis a Corinthiis delatum civitati honorem.* 258, 1. *ac Persarū morem miscendi liberos parentibus barbarum correxit.* 32, 1. *Ejus ad Darii oblationes responsum Regium.* 615, 1. *ambitiosum dictum.* 936, 2. & *impe-*

Et imperium ampliandi cupiditas. 231.1.
qua acuto simili a navis nimum magno Et
expansione coris sicca de sumpto perstringit
sur a Legate persico Et Scythiarum ib. Et 231.
2. ac Philosopho Indo. 232.1.
Magnitudo Et terminus Imperij Alexandri M.
397.2. contentiosa ducum divisione defru-
ctum. 398.1. *Vnde orta fuerit.* 374.2.
Alexandri Magni ducum praesentia. 94.1.
Alexander Severus Imperator. 304.2. *Ejus*
modestia. 624.2. 859.2. *se administratorem*
tantum recipi. Vocavit. 304.2. *Et nihil sine*
Consilio prudentium egit. 995.1. *maxime*
vero consilio matris Mamae reimpulsi. 551.2.
ob quod occiditur. 545.2. 546.1. *de eo*
judicium vulgi. 553.1. *Cur literatos homines*
tantopere reformidavit. 717.2.
Alexander Phoenus qua arte cubiculum in tu-
ro sibi collocavit. 702.1. *sed frustra.* 715.1.
Alimentum. 175.1. *quidam per ea uncollatur.*
ib. eorum affirmacione ex arbitrio iudicis pro
modo facultatum, dignitate persona Et con-
suetudine loci Et familia desumendam esse.
176.1. 495.2. debet ea secundo generis non
satis in subsidium, sed etiam ex iure ma-
tura Et debito. 494.2. 495.1. *ex actione.* 495.1.
Alimentum ex actione Et dispositione. Legum
quomodo differant. ib.
Alorcus Hispanus. 44.2. *Ejus ad obsessos Sagun-*
tinus de facienda dedit oratio Et pra-
scripta leges. ib. Et 45.1.
Alphonsus II. Neapolis Rex quantos conscientia
terrores passus sit. Et cur. 709.1. *Et 2.*
Alphonsus IV. Castilia rex quam temerarie ius
primogeniturae fratri cesserit. Et max. ab ipso
repetierit. 419.2. *sed cum suo damno. ib.*
Alphonsus V. Castilia rex Portugalliam in no-
ptiam filiam Tyrostrum transferendo, quantus
urbis excidit. 400.2. 410.2.
Alphonsus X. Castilia Rex. 360.2. *Imperium*
Romanum oblatus repudiat. ib. ejus genea-
logia Et posteritas. 429.2. *ac de iure primo-*
geniturae leges. 430.1. *Et 2.*
Alphonsus Arragonia Rex quam memorabile
responsum intercessoribus decembris oberati
de pena ipsi minuenda dederit. 99.1.
Amazonum in masculinum sexum odium. 532.1.
Amberga comitatus. 403.2.
Ambrosio Et vagandi cupido. 326.1. *quantum*
habeat armandi liberos in parentes Et

Vice versa. 326.2. *exempla.* 327.1. *fratres*
in fratres. 327.1. *Et 2.* 328.1. *Cognatos in co-*
gnatos. 328.2.
Ambrosio quantum malum sit in Aristocratia
Et Democratia. 953.2. 954.1. *exempla. ibid.*
eius remedium. 954.2. *Et Leges.* 955.1.
Amemon nobilis Anglus non belli tempore ad
sanctum sepulchrum visitandum profectus
sit. 2.5.2.
Americani sacrificia humana quot singulis
annis suis diis immolent. 70.2.
Americanus quidam nobilis ad Carolum Gal-
lorum Regem ductus cur subriperet. 382.1.
Amicitia. 224.2. *Quid secundum Arist. sit.*
ib. Et 318.1.2. in plures divisa perit. 37.2. 43.
1. maxime si inaequalis fiat. 36.1.
Amicitia inaequalis etiam inaequalia officia
sunt. 185.1. *Et 2. Et ubiq. qua curq. amicor-*
um eribenda honestas praescribit. ib.
Amicus usque ad aram, quid nocet. 186.1. *Et*
Amicorum omnia quomodo communia sint. 38.
*2. 39.1.
 Amnon filius David.* 29.1. *eius in fratrem ex-*
piata libidine d. refundum odium. ib. pe-
na. 37.1.
 Amor sui. 27.2. *exempla.* 28.1. *Et 2. quousque*
se extendat. ib.
Amoris summo succedere par odium. 352.1. *ex-*
empla. 152.2.
 Amphimomus Et Anapaei fratres. 169.1. *parē-*
tes ex faucibus Aetnae eripiunt. 182.2. 183.1.
Amphytronicum consilium quando, a quo Et
is quem finem institutum fuerit. 728.1.
 Amurathes I. Turcarum Imperator qua occa-
 sione Graciam omnesq. vicinas provincias
 sibi subiecit. 398.1.
 Anabaptistarum. in aegia Et fuda libidines.
 26.1. *Et 2.*
 Anagnini. 253.1. *Et 2. Cuius illis Romae data*
sed magistratibus interdictum. ib.
 Analoga Et Analogata qua sint Et quomodo
 definiti debeant. 225.1. 719.2. *deducitur per*
omnes disciplinas. 720.1.
 Anarchasius cur Atheniensium concivitas referat
 940.1.
 Anastasius Imperator Clodoveum Regem Fran-
 corum consularibus ornamentis Et Augusti
 nomine cur honorari. 258.1.2. *a Galisio Pa-*
pa filius Et praefes vocatur. 206.2.
 Andechisiani comites. 402.2. *curum origo. ib.*

Andreas

Andreas Bala IP. Hungaria Regni frater. 406. 1.
Angelorum ordo isagregius. 10. 1.
Anglia Regnum Monarchicum. 295. 1. *quomodo ibi Dominatus jure sensim diminutum sit.* 631. 2. *Regnum quis jure & injuria illud occuparunt recensio.* 380. 2. 427. 1. *sub Iacobo & Scotorum accessione ad summum florem peruenisse.* 399. 2. *quantos & quos motus ob faminarum successione.* 378. 2. *& regum pueritiam senserit.* 383. 1. *& 2. 385. 1. Quoties ibi familia mutata.* 358. 2. *spursi successerunt.* 667. 1. *& tutores tutela nomine regnum pupillis regebus extorserunt.* 387. 1.
Ita Anglia omnes fere portarum turres obruantur stipem mendacantibus factas esse. 97. 2. *patriam potestatem vilescere.* 139. 1. *sed jus primogeniturae obferuari.* 426. 2. 139. 1. *De Conjuratone pulcherrima detecta.* 240. 2.
Anglorum gynecocrasia. 519. 2. 520. 1. *de Lege Salica an sit cum Gallis certamina & collationes.* 527. 2. *Cum eadem & seipis propter successione funestissima bella.* 375. 2. 530. 2. *Anglos sine Venia neminem incolatum ad transarvina dimittere.* 240. 1. *exempla.* 240. 2. *causa & auctor. ibi. Magnas tantum Urbes, Civitates vocare.* 228. 2. *Disfidia & caedes inter familias Anglia praecipuas quomodo tandem finita fuerint.* 427. 1.
Anima an ex iraduce. 143. 2.
Animalia quomodo non tantum pro vita sed etiam pro nidio & parte pugnent exempla. 28. 2.
Annalium & Historiarum genuinus finis. 717. 2. *quanta sit insania in eas earumque auctores sentire.* 718. 2.
Annibal quem fructum laborum à Carthaginensibus reulerit. 951. 2.
Antistes Romanorum colonia. 254. 1. *de sus de ferectione queruntur.* 253. 2.
Antigonus Philippi Macedonis filius cur in regno fratris Perseò à patre praelatus. 421. 2.
Antiochus còmune Syria Regum nomen. 598. 1.
Antiochus Magnus Syria Rex. 422. 1.
Antiochus Epiphanes Syria & Asfa Rex. ibid. inter ejus haeredes de jure successione mutua caedes. ibi. & 422. 2.
Antipater Herodis filius. 190. 1. *an justè fratribus à patre praelatus sit.* 512. 2. *parricida.* 196. 1. *in cuiuslibet gravissimus in dextro.* 190. 1.
Antistites Tribuni pleb. 867. 1. *quo facto causa*

ius fuerit Senatui Consultum sub Nerone jure Tribunatium coercens. ibid.
Antius Restio. 107. 1. *quam audaci facinorae cum sercus ex periculo eripuerit. ibid.*
Antonia Claudia Imp. mater. 644. 1. *quam vituliter de filio senserit. ibid.*
Antoninus Pius Imp. 340. 2. *ob clementiam ab Adriano successor Imperis designatur. ibid. Ejus in Rempubl. studium.* 305. 1. *& prosergorum securitate leges.* 122. 2. 124. 2. *Cur filium militem desertorem à patre oblatum nò secundum Legum rigorem sed missus punxerit.* 144. 1.
M. Antoninus Philosophus. 305. 1. *ejus de onere Imperii querela. ob. probitas.* 305. 2. *de filio Commodi judicium verum.* 345. 1. *quem probe instituit curat. sed sine fructu.* 357. 2. *unde de illius indole sollicitus.* 382. 1. *& 2. 383. 1. de eligendo successore non liberis sed Resp. consultum soluit.* 345. 1. *& in hoc solium, quod Commodum genuit, infelix & Respublica nocuit.* 353. 2. *ob quam omnia sua venum expulsi.* 308. 2. *An & cur fratrem Imperis se cum veneno sustulerit.* 327. 1. *& 2. Ipse mox morbo sed veneno à filio preparato interemptus.* 326. 2.
Antoninus ob publicas divitias ipse pauper fuit. 947. 1.
M. Antonius triumvir. cur Ciceronem per Popilium clientem occidi jussit. 153. 2. *ejus tyrannus & crudele jussum.* 689. 1.
Apum regis descriptio. 321. 2.
Appianigium seu jus assignationum Gallis quid. 417. 1. 498. 2. *quomodo à Domitio deferat. ibi.*
Appetitus se conservandi omnibus innatus. 27. 2. *particularis & universalis.* 18. 1. *& 2.*
Apuleia adulteris convicta à suaso Tiberii Imp. à propinquis religatur. 137. 1.
Apuleius. 147. 1. *ejus de senè qui audita trium filiorum morte flere non potuit historus. ibid. & in Pontianum ob delecta peccata matris in dextro.* 181. 1.
Aqua Sextia colonia à quo & cur condita ac sua nominata sit. 252. 2.
Aquilegia urbis excidium. 211. 2.
Aquitania ducatus. 521. 2.
Arabum in vendemius filius jure. 138. 1. *& in vendemius uxoris mor.* 549. 2.
Aratrum inducere quid sit. 210. 2. *Aratrum*
 Z z z z z
 ducen-

ducendi ad defendendā urbem rōtas. 210. 1.
Aratum etiam in ejectione urbium an deducione coloniarum fuisse usurpatum. *ib.*
Aratus Lacones cur bello aggressus fuerit. 383. 1. ejus in conjungendis *Achaia* cōstitis. *ib.* & peloponneso studium. 401. 1.
Arbitr. 915. 1. quomodo à iudice differat. *ib.*
Arbitrium. *ib.* ejus duplex acceptio. *ib.* sine legibus à pratore datum periculosum. 743. 1.
Arcadium Imperat. 242. 1. Ejus in *Curiales* qui rmo habenda causa cōstitam deserunt, lex. *ib.* & in praeceptore ingratitude. 357. 1.
Archidamus Laced. Rex cur ob passillam uxorem ductam multatus sit. 312. 2.
Architectonica. 282. 2. ejus ordo quatuor. 291. 1.
Archus in *Tarentum* cur rōtas moluerit *Gillicum* punire. 151. 2.
Arens Laced. Rex. 504. 2. *Cleomenis* dōi successor. *ib.*
Areopagus a quam callide decisionem de parricidio faciendam declinaverunt. 192. 2.
Argu quam insolita parricidia fuerint. 199. 1.
Argentensium Respub. democratica. 769. 1. 2.
Aradnes *Zenonis* Imp. uxor. 537. 2. ejus in maritum crudelitas. *ib.*
Aristides democratia *Atheniensium* restaurator. 226. 2. unicum habuit pallium. 304. 1. patria ejicitur. 622. 1. causa. *ib.*
Aristidis prudens consilius de summa rerum in bello *Milicadi* committenda. 935. 2. & diversa fortuna. 942. 3.
Aristobulus qua fraude *Hircano* fratri Regni Indiacum eripuerit. 420. 1.
Aristocratia. 314. 2. Cur ita dicatur. *ib.* ex monarchia & democratia non componitur. 316. 2. ubi de ea *Aristoteles* egerit. 720. 2. & seqq. quid sit. 736. 1. & 808. 1. An detur perfecta. 736. 2. 738. 1. & an possit esse stabilis. 737. 2. *Aristocratiis* semper in melius accipi. 735. 1. & 2. desinunt per vitium. 736. 2. & posse in oligarchia in degenerare. 735. 2. 738. 2. Ejus gradus quatuor. *ib.* & 740. 2. In *Aristocratiis* qua ratione optimates seligendi sint. 739. 1. & 2. 740. 1. satius esse eam a pluribus quam paucioribus administrari. 740. 1. causa & simil. 40. 2.
Aristocratiis quanta mala patiantur ex Ambitu. 953. 2. 954. 1. hujus remedium. 954. 2. *Aristocratiis* & democratias per accidens esse stables. 956. 2. 957. 1. 2. exempla. *ib.* &

in iis consilia non taceri. 957. 2.
Aristocratores quid. 808. 1. *Sic* *Aristocratiis*. *cm.* 743. 1.
Aristodemus *Cumano*rum *Tyrannus* quomodo Imperium in dāserit. 664. 2. *Cap.* 2. qua arte Nobilissimos confocatos à plebe trucidari curaverit. 944. 1. quam callide *Tyrannidis* sua in molissima judicantibus educatione proflexerit. 690. 2. & nobiliorum *Cōtinuum* liberos à cura *Reip.* dēvertit. 767. 2. quos in societate cōsiliij & operis sumpsit. 767. 1. ac quomodo se cōsib. prout arguente figmento exarmatis triplices se custodiam firmavit. 697. 1. 698. 2. 855. 1.
Aristodemus Laced. Rex. 413. 2. dubium de *Gemellorum* suorum primogenitura arbitrio populi subiectus. *ib.* qui utrumq. regnare jubet. 426. 1.
Aristomachus *Argivorum* *Tyrannus*. 661. 2. *Aristomenes* *Ptolomae* praecipit. 356. 2.
Ariston. Laced. Rex cur *Demaratum* filium suum esse negavit. 577. 2.
Aristoteles. 3. 1. ejus in politica methodus. *ib.* & 3. 2. 4. 1. cur primogenitum de summis agat. 289. 1. nunquam illum sumpsisse in suum ab ordine naturam. 275. 2. neq. ipsam rationem auctorem, sed tantum ejus perfectionem cavemisse. 134. 1. Cur liberos de partibus animalium libris de anima praemisit. 275. 2. Ejus sermōnes *Exotericis* & *Acroamaticis* qui & cur ita dicantur. 721. 1.
Six. *Arius* quam prudens consilio filium parricidii reum exilio damnavit. 137. 1. 199. 1.
Armenij Regis conjux capta quomodo partum a servitute liberavit. 811. 1.
Armenis cur regem domesticum & famulum Imperium ferre non potuerunt. 373. 2. 551. 1.
Armsai circa ordinem politicae suae ejusq. subj. & desinso & occupatio. 2. de matre quadam a filio pessime tractata historia. 147. 2. & 148. 1. ac de *Edicto* *Jacobi Britanniae* regis contra Romanos anathematis oculare testimonium. 240. 2.
Arnolphus Imperator. 402. 2. ultimus *Basarra* Rex. *ib.* ejus *strps.* 566. 1.
Arragonia regum jure primogenitura succedentium recensio. 430. 2. quoties familia in eo regno mutata sint. 558. 1.
Arnesta *Gallus* quid sint. 917. 2. distingu à *Legibus*. 918. 1.

Ars quid sit. 282. 2. *ejus summa qua fit.* 281. 2.
Vnde suam constructionem habeat. 289. 2.
Artium esse inveniunt. 282. 1. *Earum tria genera.* 288. 1.
Arsaces communis Parthorum Regni nomen. 598. 1.
Arsaces seu Arses filius Ochi Persarum Regis Genens interemptus. 423. 1.
Arsenius Theodosii I. filiorum praeceptor. cur in solitudinem ferret. 357. 1.
Artaxerxes cur Cyro fratri prelatum. 512. 2. *ejus in Darium notum indulgentia quam ipsi noxia fuerit.* 364. 2. *quam regium judicium inter filium reum & patrem accusantem tulerit.* 144. 2.
Artaxerxes Mucron. 422. 2. *ejus filij.* ib.
Asiatica gentes cur Europae molles sint. 629. 1.
Asinam & Anulaus Iudas fratres quam audacis facinore se ex servitute in libertatem & ipsum ad Euphratem imperium vindicant. 108. 2. 109. 1. *eorum Imperii & vita finis tragicus.* 328. 2. *causa.* ib.
Asinius Gallus cur a Tiberio interfectus sit. 672. 2.
Asinius Pollio. 73. 2. *ejus in seditionis Patavini inquirendis sedulitas.* ib. & 107. 2.
Asinus Aesopicus. 204. 1.
Assentatores quantum principibus nocent. 356. 2. & quantum in democratia corrupta valeant. 701. 2. *Causa.* ib.
Assyria Bartastonis uxor. 545. 1. *ejus incauta garrulitas quam sibi & marito damnosa fuerit.* ib.
Assyrii quando & cum dictis suarum uxorem obedire coacti fuerint. 554. 2. *Eorum Monarchia quam diu duraverit.* 956. 2.
Astorum & Legionis regnum quando ad Naxarros pervenerit. 429. 1. & 2. *eorum regnum series.* ibi.
Asyches Aegyptiorum Rex quam gravi infamia obaratos fraudulentos punxerit. 93. 1.
Asyla. 123. 2. *Eorum orisio & tum veterum tum modernorum usus.* 124. 1. & 2. *quomodo corrigendus.* ib.
Asbalta Regina Iudaorum tyranni. 525. 1. & 2.
Athens a quo excisa. 211. 2.
Athenienses. 32. 2. *eorum regnum unde dictum Atticum & quando conditum.* 322. 1. & 2. *quomodo antequam a Theseo collectis sparsam*

habitarint. 208. 2. 213. 1. & *ad suffragia ferenda conuenire soliti fuerint.* 225. 2. *Eos primos democratia auctores esse.* 319. 2. 794. 1. & *pauperrimos etiam ad magistratum admississe.* 226. 1. & 2. *Democratia eorum quomodo durauerit.* 226. 1. & *quos Respubl. status mutatum sit.* 319. 2. 794. 1. *Atheniensium Civis convocandi & civem in tribus recipiendi formula.* 225. 2. *ac requisitum.* 264. 1. *Repem elipendi ritum.* 226. 1. *Gulgi mobilitas.* 942. 2. *Exempla.* ib. *quomodo Mytileneos deficientes punxerint.* 64. 2. 942. 2. *Ripidi in fraudulentos debitores.* 94. 1. *humani in servos.* 109. 2. *sed se feri in liberos ingratos.* 172. 2. *reducendi eos in servitutem formula.* ib. *graves in auctoritate Arcopagitarum consecranda.* 188. 1. *incestus.* 32. 2. *auxilio servorum etiam expugnant.* 109. 2. *Civitate matris lignis impere oraculo jubentur.* 215. 1. *ob exactiones sociorum defectione ad Laceda. causantur.* 693. 2. *ex altercatione ducunt res & exercitum amittunt.* 330. 2. *Athenienses cur in bellis semper uni rei summam commiserint.* 935. 2. *Atheniensium sub Pisandro miserissimi status descriptio.* 704. 1. *Eorum de Babus aratoribus non mandatis lex.* 123. 2. *in Asium ducta colonia.* 252. 1. & *jaclantia de Victoria contra Persas.* 662. 2. *qua acurisperstruimur.* ib. *triginta Tyranni quando apud eos evorti fuerint.* 657. 1. 2. *quomodo populum a cura Respubl. & seditionibus abstraxerint.* 780. 2. *ac qualem profusus immunitate legem tulerint.* 952. 1.
Atheniensium in Theba & alio ingratus. 951. 1. *Eorum Respublica democratia quos praestantes viros produxerit.* 946. 2.
Attila Humorū rex quando Italia de Gassari. 749. 2. 750. 1. & 7 cu fratre Bleda disidia. 328. 1.
Attilius Regulus ab Exorcitu domum cur dimitti petierit. 948. 2.
Audacia nihil habet commune cum prudentia. 537. 1. *exempli.* ib.
Augias Elisum Rex. 425. 2.
Augustus de servitute quod penna peccati sit. sententia. 60. 1.
Augustus imp. pater patria. 307. 2. *exempli boni regis.* 630. 2. 631. 1. *nomen Imperatoris primum assumpsit.* 856. 1. *sed utrum domini horrus & ne ista vocaretur. maxime caput.* 858. 2. 859. 1. 624. 1. 2. *cum sociis regnum semper inquirerit.*
 Z R Z R Z
 sine

INDEX RERVM

finis illis quietissimum possedit. 305, 2. 326, 1.
Augustus causam plet. auq. sibi seruauit. 864.
*1. aug. arce Imperium cum exercitibus ad se
 traxit & stabilisuit.* 794, 2. 85, 2. 858, 1.
 864, 1. *Tribunatum inuicem affectus.* 850,
 1. 855, 2. *Catonem ob constantiam amouit.*
 336, 2. 337, 1. *Cinna in gratitudinem expro-
 brauit.* 45, 1. 195, 1. *& Sertius Argy. potestas
 patria cessit.* 199, 1. *Ejus de perculoso Impe-
 rantium status querela.* 712, 2. *mansuetudo.*
 141, 2. *qua se uicia collegarum multum de-
 traxit.* 637, 2. *licet etiam in deterius abie-
 rit.* 939, 1. *Augusti in de uictas gentes cle-
 mentia.* 633, 1. *Colonia in Italia condita.* 254.
 2. *uestitus & cultus.* 100, 2. 161, 1. 535, 2. *Aug-
 gusti degeneres filia nepotes & adoptiui.*
 353, 1. *& 2. in quibus probe educandis, omne
 curam impendit.* 355, 2. 356, 1. *sed sine fructu.*
 357, 2. *Adoptiui Tiberium.* 362, 2. *sed cum
 summo iudicis errore.* 343, 1. *Rempubl. som-
 per liberio anteposuit.* 346, 1. *Herodiamam
 famulatum discessione oppressit.* 401, 2. *Aug-
 gustus quo uisio maxime laborauit.* 645, 1. *cur
 adolescentem in adulterio deprehensam da-
 mnare non ausus fuerit.* 149, 1. 619, 2. 620, 1.
Augustus qua ratione consularum petierit.
 954, 2. *Cur Imperium quod sepe abdicare
 soluit, retinuerit.* 937, 1. *Ejus in Lyncam
 amor.* 553, 1. *& in parricidas nimis clemen-
 tia.* 199, 1. *pro sercorum salute lex.* 122, 1. *&
 ad coercendum ambitum in plebem liberali-
 tas.* 955, 2. *Augusti Testamentum de coer-
 cendis Imperiis termino.* 232, 1. *& mode-
 randa libertatis in seruos profusione.* 265, 1.
*Aurelianus Imp. adoptiue Imperium acquisi-
 uit.* 340, 1. *cur Medico malitiatione curanti
 comparatus fuerit.* 649, 1.
*Austreg. seu instanti a priuilegiata a principum
 Imperis quid.* 904, 2.
*Austria ducatus quanta ab disuisione passus sit
 damna.* 403, 2. 404, 1. *quomodo ad Alber-
 tum Rudolphi Habspurgensis Imp. filium
 peruenit.* 404, 1.
Austriaca domus. 388, 1. *Ei libere Imperatoria
 prerogatiua d. lata.* 388, 2. *Ejus de successio-
 nis hereditario iure etiam quoad famulas
 priuilegia.* 405, 1.
Auibus eius cur grauis homicidii plectantur.
 28, 1.
Autoritas, Auctorem fieri, & auctoritatem

*proferre quis d. sit, quomodo horum Serborum
 Qu. sit.* 774, 2. 800, 2. 802, 1. 835, 2.
Asia amor in Nepotes naturalis. 509,
 2. *tenerior quam parentum.* 254, 2. *Exem-
 plum & causa.* *ibid.*
 B.
Babilus Astrologus. 675, 1. *Neronem in mul-
 torum Nobilium serorum cades incidat.
 ibid.*
Babylon. 320, 2. *a Nimo condita.* 321, 1. *Semi-
 ramide ampliata, & Nabuchodonosore re-
 staurata.* *ib.* *Ejus magnitudo.* 220, 1. *unde
 colligi possit.* 23, 2. 231, 2. *Euerstoejus a quo
 facta.* 331, 2.
Bacchanaliorum catuus nocturnus penae dant.
 838, 1.
*Baconius latro cur ad praefecturam Vocatus
 fuerit.* 298, 1.
Badenfium marchionum certamina. 411, 2.
*Baja Zerbes I. Turcarum Imp. cur fratrem Sa-
 lymannum transpularit.* 491, 1.
*Bajazethis II. & Zizemi fratris de Imperio
 contentiones.* 425, 1. 491, 1.
L. Cornelius Balbus Gaditanus. 229, 2. *in iu-
 re Celsitate Romana donatus fuerit.* 234, 2.
 242, 1. *Ejus de uicia.* 229, 2.
*Baldunus I. Flander Constantiop. Impera-
 tor.* 413, 2. *non sine amulatione paruum ele-
 ctus.* 565, 1. 390, 2. *quomodo ad illud perue-
 nerit historia.* 339, 1.
Baldunus II. Constant. Imp. 518, 1. *ejus ge-
 nentopia.* *ibid.*
*Baldunus Flandria Comes cur a tutela regni
 Gallia exclusus fuerit.* 386, 2. *ejus posteri-
 tas.* 387, 1.
*Baldunus & Iohannis Flandria comitum fra-
 trum de ditone bella.* 578, 1.
Balcares seu Maiorica Insula. 430, 2.
*Balliolus & Robertus Brusius cur de Regno
 Scotia disceptarint.* 520, 1.
*Ballonius licet pauperculus, cur Tyrorum Rex
 a Legato Alexandri M. factus fuerit.* 390, 1.
B. uia uia quid sit. 791, 2.
Barbarus prator ante quam ciuis. 214, 2.
Barbari qui Gracii fuerint. 626, 2. *Eorum re-
 gna quomodo secundum Aristotelem consti-
 tuenda.* 628, 1. *& 2.*
Barbarus seruus praetura aspirat, sed male.
 243, 1.
Bardeus uici urbis excidium. 211, 2.
 Bartolus

Barralam in collatione amoris conjugalis & paterni sibi ipsi contrarius. 151, 1. 152, 2.
Ioh. Basilus Magnus Moscovia dux. 366, 1. quomodo ad Imperium pervenerit. ib. eius filij. 500, 2. **Simmanis** in subditos factus. 685, 1.
Basilianus Imp. filius Severi. 413, 1. eius cum fratre Geta dissidia. ibid. & 413, 2. atq. in ipsum a se occisum & divinum factum illum. 881, 1.
Steph. Batori Polonia Rex. 922, 2. eius iuramentum. ib. 923, 1. 924, 1.
Boharia ducatus. 402, 1. Eius mutationes & vicissitudines. 403, 2. duces ib. ad Christianam Religionem conversio. 101, 1.
Begini in Gallia qui fuerint. 26, 2. eorum communis as fuda. ibid.
Bela Ungaria Rex. 414, 1.
Belij totius provincie quomodo ad domum Austriacam pervenerint. 521, 1. 2.
Bellarmini translationem Imperij ad Germanos Pontifici ascribentis nuga. 806, 1. 2. & seqq. ac pro Monarchia caeteris Rerumpubl. formis praeferenda ridicula argumenta. 931, 2. 932, 1.
Bellum. 44, 2. eius causa an & quomodo utrimque iusta esse possit. 74, 2. 75, 1. ex veteris non iudicanda. 64, 2. jus & iustitia. 44, 2. 45, 1. 76, 1. & 2.
Bellum religionis. 75, 1. & 2. Civile eiusq. in iustitia. 190, 2. sacrum & cur impeditum. 330, 2. Bella servilia eorumq. exempla. 180, 1. & 2. Bella ob incertam successionem. 376, 1. 2. & jura primogenitura sapissime moderari. 380, 1. damna in bellis ex polyarchia occurrentia. 330, 2. exempla. ib. Rospina quomodo bellis cohareant. 76, 1. Bello capiorum vires ob aequitatem parcendam esse. 45, 1. In bello quomodo inutile & noxtum sit multorum Imperium. 935, 2. 936, 1. exempla. ibid.
Beneficium ignorans vel inforsus qui dat, nihil dat. 167, 1. qui non reddat impius est. 174, 1. eius gratia quomodo destruitur. 181, 2.
Beneficium nominale quomodo retaliandum. 259, 1.
Benefactori prius excolenda veteris gratia, quam promerenda nova. 179, 1. Benefacta saepe ipsa conferri in modum. 601, 2.
Bernates. 262, 1. eorum in origine Celsium describendamos. 262, 2.
Bernhardus Anhaltinus Saxonia dux. 403, 2. eius posteritas. ib.

Bersarj & **Gondeberti** fratrum **Langobardorum** regum dissidia. 410, 1. 413, 1.
Beriboldus **Zarimga** dux. 369, 2.
Bian cui illachrymandum esse putavit. 141, 2. eius de statu populari stabiliscendo elegans responsum. 953, 2.
M. Bibulus cur consulatum pecunia emere coactus fuerit. 954, 1. 955, 2.
Bipontini duces qua de causa Electoratus Palatini ditioe cesserint. 409, 2. Eorum cum **Neoburgensibus** de **Luliacensi** ducatu certamina. 411, 2. 416, 1.
Bironius **Marefballus** **Gallia** laesa **Majestatis** damnatus. 909, 2. 915, 2.
Blada **Attila** **Humorum** Regis frater. 328, 1. **Geneno** ab **Attila** subornato extinguitur. 936, 1.
C. Blossius etiam ad mala amico obsequens. 185, 2.
Bodinus. 140, 1. eius errores circa antiquam **Parsia** potestatis severitatem. ib. & 149, 1. de numero servorum ad familiam pertinente. 222, 2. de institutione Censu & censuum numero. 221, 2. & seqq. de modis **Resp.** 309, 1. & dominatus proprietate. 346, 2. & seqq. De **Monarchia**, eiusq. generibus. 320, 2. 587, 2. & seqq. eius errores de **Aristocratia**. 735, 1. de gradibus **Oligarchiae**. 741, 1. & 2. & seqq. de **Democratia**. 777, 1. & 2.
Bohemia Regni quousque ad famam reciderit. 522, 2. & quomodo ad domum Austriacam pervenerit. p. 523, 1.
Bohemia Principis cur olim Regis titulus a **Papa** negatus fuerit. 228, 2.
Bohemia Regis cur non ubiq. inter **Electores** **Germania** mentio fiat, & cur non eligas. 893, 2.
Bona **Galeatij** **Storisa** uxor adultera. 550, 1.
Bonifacius IX. **Papa** quantum patriam potestatem labefecerit. 206, 1.
Bonomus & **Bruxia** iussu **Henrici** Imp. excisa. 211, 2.
Bonum. 224, 1. Eius definitio & divisio analogica. ib. & 318, 1. 2.
Bonum aliud dici absolute, aliud ex collatione ad subiectum. 926, 1. 2. exempla. ib.
Boni publici necessitas. 304, 2. sine eo nullam **Rempubl.** perfectam esse. 305, 1. 306, 1. 2. **Bona** publica cur plerumq. negligantur & postponantur praesatis. 42, 1. 2. 43, 1. 938, 1. cum his praeponenda essent. 158, 1. 239, 1. **Honorum**

Communio quam mala 41. 2. 42. 1.
Bonifati & *invenit difficles* 737. 1. & 2. *quomodo iudicandi* & *selegendi* ib. *Bonus eriam in Rep. ferenda esse qua mutare non possunt.* 664. 2. *exemplum* 665. 1
Bulā & *bulā* *insultuero Gracii quod fuerit.* 887. 2. *exemplū eius rep. Helvetiorū.* 788. 1.
Caspar Borgias Alexandri VI. Papa spurcus. 579. 2. *cur a patre legitimus* 580. 1. *eius stragicius exitus* & *opitaphium.* 574. 2.
Barbanius Cardinalis quam inuase *Henrico ex fratre nepoti Regnum Gallia eripere voluerit.* 504. 1. (229. 2.)
Borūsi *qua conditione se Polonia subdiderint.*
Brachmannum promiscuus & *communis uerum usus.* 25. 2.
Brancaus Allobrogū Regulus. 426. 2. *a fratre minore regno pulsus per Hannibalem restituitur ib.*
Braunsuicensis cuiusdam patris in filium seueritas. 148. 1.
Bristanni veteres. 31. 1. *Eorum promiscua nuptia.* *ibid.* & *mos dudu mulierum blandi.* 520. 2.
Britannicus Claudij Imp. filius. 350. 1. *Agrippina fraudibus Neroni posthabetur.*
Brunchildis Sigaberti Austrasia Regis uxor. 539. 2. *ob decem parricidia duobus equis decerpitur.* *ibid.*
Bruus de mutandi Reip. sicut in consilium, reprehensum. 336. 2.
Bruus cur nec iustitiam nec honestatem seclars possent. 12. 1. & 2.
Budas de paterna potestate error. 139. 1.
Bulla aurea Caroli IV. cur a Maximiliano I. Imp. Vitricus & dissipator Imperii appellata sit. 898. 2.
Henricus Bullonius. 400. 2. *Alphonse VI. Castilia Regis generib.* & 420. 2. *eius posturitas.* 406. 1. & *contra Castellanos pro Portugallia regno repetendo arma ibi.*
Burdigala Britannorum Regina. 536. 2. *eius contra Romanos expeditio.* 520. 2. *ad exercitum de Romanorum mulieribus imperio.* 551. 1. & *Neronis igne in oratio.* 535. 2.
Burgundia Ducatus quomodo ad domum Austriacam peruenit. 521. 2.
Buthericus captus Rom. per Illyricum Praefectus ob incarcerationum astringam suum miserè a plebe occisus. 953. 1.

Dom. De Bauk eques Augus.

259. 2.

C.

Celudes Perforatus rex. 272. *ob concessum lego polygamiam in carcerem conijcitur.* 31. 2.
Carites apud Romanos qui. 351. 2. 254. 2. *primi municipis sine suffragio facti.* 256. 2. 257. 2.
Carites tubula quod sint. 256. 2.
Casares apud Rom. quod fuerint. 362. 2. 363. 1.
Julius Casar cum Crasso & Pompejo triumphat 395. 1. *perpetuus Dictator.* 361. *Trib. pl. a populo creatus.* 850. 1. *Ejus praetextatus quomodo deciperit Ciceronem in iudicando.* 343. 1. *Casaris ambitio rebus & aperta.* 374. 2. *duos tribunos plebis detrahit a statu suo laureas remouit.* 367. 1. *Ejus ambrosia Graec.* 326. 328. 2. 366. 1. 936. 1. *Balla.* 356. 1. *inuisa.* 300. 1. *frugalitas & auiditas quantum ad disciplinam militarem fecerit.* 618. 1. *Amor in milites.* 605. 2. *in bellica gloria primas sibi deberi, in forensibus vero secundas sufficere voluit.* 615. 1. *Auonime Regis abhorruit, sed Casar vocari.* 858. 2. & *quod eadē obsequio perpetua laurea coronari, voluit.* 374. 2. *quantum in ordinando Reip. & Romanus statim se sumptis posthabeo.* 368. 2. *qua arte imperium acquisierit.* 855. 2. *quibus arcibus mutatas Reip. aggressus fuerit.* 857. 1. & 2. 858. 1. & *qualem post partem damnationem se gerere visus fuerit.* 660. 1. *eius modestia & clementia.* 372. 1. *ac de immimentibus a sua morte Reip. malis praesagium* 356. 2. *Eius eades quomodo luxuriosa omnibus fuerit & quanti honores ipsi a Senatu decreti.* 659. 1. & 2. *illi non tam fraudi fuisse quod regis posthabeo quam quod regio ornatus ueretur.* 638. 2. *Casus. Salubre amicum de dissipatoribus sibi adiungendis detrahit.* 668. 2. *eius responsum heronici.* 708. 1. 712. 2. *Cur uxorem ob suspicionem tantum adulterij meditati dimiserit.* 623. 1. & *affinitatem per filia nuptiam cum Pompeio contraxit.* 948. 1. *Legem ne ciues ultra triennium Italiani abessent, qualem tulit.* 242. 1. *cur tam tolerabilem in debitoribus obatas panam decreuerit.* 96. 1. *Casus reprehenditur ob sumptum de supplicibus panam.* 65. 1. *eius in suis commentariis uerba de pari in liberis & uxores posthabeo Gallorum explicatur.* 128. 2. 139. 1.

Cato

Cain cur primus orbem consideris. 303. 1.
Cajus Caligula. Imp. Antij natus 244. 1. simulata modestia. 879. *Et* ad populi comparandum facta. 672. 1. *Ejus* tyrannus. 635. 2. *Sanguis* marie vocat. 674. 2. *Tyrannicum* symbolum. 550. 2. *Et* *Uotum*. 685. 2. 718. 1. sub quo preterit immunitatem suam scitiam excusavit. 674. 1. *Et* 2. quantam ex ea voluptatem cepit. 685. 2. unde in conspectu suo ac plerumq; inter comessandum homines interfecit. 686. 2. *Et* parentes cadibus filiorum adesse coactos esse. 141. 1. *Eius* in Senatum odium. 866. 1. *causa* 868. 1. *Quam* vultus eum habuerit. *ibid.* *Et* 869. 1. *Et* 2. 879. 1. 2. *et* quam capiois leges tulerit. 748. 2. *eius* quod sibi omnia in omnes locos, *subditio*. 705. 1. *stultissimi* mores. *Et* *monstruosa* facta. 706. 1. *eorum* recessio *ibid.* *Et* 706. 2. *Profusio* *Et* *rapina*. 682. 2. *Varij* *Et* nefandi pecuniam acquirendi modi. 683. 1. *Et* 2. 694. 2. 695. 1. 2. *sacrilegus*. 683. 1. 2. 684. 1. *facerdosorum* venditio 869. 2. *hereditarium* crudelis in *Uotio*. 684. 2. *Et* in omnes diuites sub fictione criminis *Majestatis* in *immanis* crudelitas. 683. 1. *In* *solentia*. 372. 1. *Ventrosi* muli. 507. 1. *insana* mare sibi periculum facere *Volentia*. 691. 2. *Voluit* se adorari pro Deo. 372. 2. *Agrippa* se nepotem *negavit*. 174. 1. 205. 2. *Idem* ornatus in solio sedens publice rideatur. 671. 2. de qua re maxime conquestus fuerit. 686. 1. *quomodo* raptum uxoris *Pisani* excusavit. 616. 1. 2. *cur* omnes exules trucidavit. 603. 2. *quatos* *Et* *divinos* honores equo suo habuerit. 869. 1. 2. 880. 1. 2. *Eius* libidines *Et* incestus. 33. 1. *Consummatus* *Tyrannus*. 686. 2. *Occiditur*. 715. 1.
Callicratidis rogatus ut tantum unum ex inimicis interficere concederet, *heroticum* responsum. 615. 1.
Callixeno *Atheniensi* accusatori quam male consilium ceciderit. 942. 2.
Calo *Iohannes* *Constantinopolis*. *Imperator*. 346. 2. *cur* *primogenitum* *Isaacum* in spe successione deseruit. *ibid.* *Et* 426. 2. *eius* rationes *Et* *exempla* *reijciuntur*. 417. 2.
Calorus *proprietus*. 224. 1. (*Et* *seqq.*)
Calpurnia *Lex*. 955. 1.
Cambyse *Persarum* *Rex*. 372. 1. *eius* *insolentia* *ib.* *cur* *in* *forore* *incestuosa* *nuptia*. 321. 1. *fratridum*. 194. 1. 497. 1.

Camelus *incestum* *morde* *deceptoris* *frimidat*. 31. 2.
Camera *Imp. Rom. Germanici*. *Sede* *Germania*. *Camillus* *Roman.* *patriam* *deserere* *Volentes* *cives* *oratore* *sua* *retrahit*. 831. 2. *in* *exilium* *altus* *cum* *Dijis* *comendat*. 192. 2. *Et* *tantum* *sui* *desiderium* *ingratis* *civibus*. 239. 2. *eius* *pro* *Latini* *civitate* *recipiendis* *oratio*. 256. 2.
Campans *Græci* *frustra* *se* *ad* *Romanam* *clementiam* *recipiunt*. 222. 1. 2. *jus* *nuptiarum* *cum* *Romanis* *impetrant*. 263. 1.
Campans *in* *Gallia* *cur* *nobilitatem* *non* *paterno* *sed* *materno* *stemmati* *ascribitur*. 264. 2.
Canana. 119. 1. *eorum* *reliquia* *ad* *Salomone* *tributa* *aria* *facta* *ib.* *cum* *quibus* *comparari* *possunt*. 126. 2.
Caudaces *Regimarnum* *nomen*. 598. 1.
Candidati *Magistratum* *cur* *Et* *quando* *alibi* *vestimentum* *portare* *prohibetur* *sunt*. 955. 2.
Canum *fidelitas*. 23. 2.
Cannibalum *republica*. 298. 1. *Græce* *eos* *in* *commune* *prædonum* *more* *Et* *ex* *raptis*. 25. 1. 40. 1. *manducare* *homines* *captos*. 68. 2.
Canulei *sedis* *in* *sovaratio*. 247. 2. 248. 1.
Canuleia *lex*. 745. 1.
Capetus *Gallia* *rex*. 914. 2. *quam* *callide* *Et* *cur* *comitia* *regni* *suppresserit*. 915. 1. 2. *eius* *stirps* *cur* *divitino* *in* *regno* *Gallia* *floruit*, *quam* *Caroli* *M.* 399. 1. 2. *Quomodo* *cum* *ea* *in* *unum* *truncum* *coalescens* *illius* *finem* *Et* *Gallia* *pacem* *fecerit*. 368. 1. 391. 1.
Capitolium *ab* *exulibus* *captum* *Et* *a* *L. Manlio* *recuperatum*. 251. 2. 852. 1.
Capite *censi* *qui* *apud* *Romanos* *fuerint*. 226. 1. *ad* *suffragia* *sed* *non* *ad* *magistratus* *fuisse* *admissos*, *ibid.*
Cappadoces *cur* *a* *Regibus* *liberari* *recusarint*. 956. 1.
Capua *urbs* *cur* *a* *Romanis* *in* *præfecturam* *condemndata* *sit*. 260. 1. 2. *extimendo* *civitas* *in* *jure* *integram* *ansit*. 211. 1.
Anton. Bassian. *Caracalla* *Imperator* *incestuosus*. 32. 1. *eius* *excusatio*. *ibid.*
Caracola *Hispanum* *latro*. 298. 1.
Cardinalium *Roman.* *occurus* *sombibus* *ad* *supplicium* *duccendis* *quam* *usius* *sit*. 70. 1.
Carinthius *cum* *cæteris* *finitimus* *provinciis* *quomodo* *ad* *denique* *Austriacam* *pervenerit*. 522. 2.

Cardus

INDEX RERUM

- Carolus Andegavensis ultimus, Sicilia & Neapoli Rex.* 519. 1. eius investitura ibid. & ambitiosa ac crudelis in Manfredum rex. 330. 2. 936. 2.
- Carolus Andax Burgundia dux.* 404. 1. 2. spe clauda filia omnes ferè Principes amicos habuit. 556. 1.
- Carolus Magnus.* 28. 2. titulo patricij Romani ipsam potestatem Imperatoriam obtinet. 258. 2. 859. 2. Imperator Romanus proclamatur. 551. 2. Imperium suum virtute acquisitum filio hereditarium relinquit. 885. 1. 2. & successores suos Bernhardum ex Pipino nepotem & filium Ludovicum nominat. 365. 2. 501. 1. 504. 2. eius labores & expeditiones bellica 356. 1. Instituentia sui liberis diligentia. 355. 2. contra Saxones summa severitas. 632. 1. divortia & reterata nuptia. 645. 1. Ambit nuptias Irenes Constantinop. Imper. sed frustra. 555. 2. Bavariam occupat. 402. 1. 2. Regium de patre & filio cadu accusatus fert judicium. 145. 2. eius posteritas in Bavaria & Gallia vicisitudines & finis 368. 1. 402. 1. 2. Concupina. 645. 1.
- Carolus IV. Imperator Rom.* cur Arelatensis vngni jura Gallis & vestigalia Imperij Electoribus concesserit. 370. 2.
- Carolus V. Imp.* cur à Gallis civibus & subditis Regni Gallia vocatus fuerit. 261. 2. eius electio conditionalis. 899. 1. Iuramentum quo se Imperio obstrinxit. 359. 2. 360. 1. 370. 1. quantum eo Electoribus concedere coactus fuerit. 910. 2. 911. 1. Cur Francisco I. Gallia regi in Electionem prahatur. 373. 2. Mediolanensem ducatum excisa Sforinarum stirpe in filium Philippum transfert. 377. 1. 910. 1. 2. Americanis intereseione Papa libertatem concessit. 101. 2. & Ferdinandum fratrem successorem nominat. 392. 1. Quo jure id factum. 366. 1. 2. eius de Germanorum comitijs & lentis consultationibus dixerium. 837. 2.
- Carolus VI. Gallia Rex mentis impotens.* 379. 1. 348. 2. subditos ab externa militia edicto prohibet. 241. 1. & totum ferè Regnum Henrico V. Anglia Regi cedit. 371. 2.
- Carolus simplex Gallia Rex* cur ita ductus. 348. 1. a spuris fratribus regno exiit. 381. 1.
- Carolus de Pace seu Pacus Neapol. Rex.* Vngaria rex eligitur. 539. 1. fraude Elisabetha Regina occumbit. 540. 1.
- Carporarii factatorum suspicudo, & fedalabidines.* 26. 2.
- Carthaginensium Respublica* qualis tempore Annibal fuerit. 730. 2. eorum mos eligendis reges. 352. 1. & navibus rectores decernendi. 362. 1. quam fuerint in exactionibus contra devotos populos crudelitas. 695. 2. quada jactura libertatis senserint. 857. 1. ab Hannibale videntur. ibid. Conditiones pacis & formulas Latina Lingua male interpretantur. 209. 2. 210. 1. 212. 1. 214. 1.
- Carthaginensium duorum in Senum in patriam amor.* 308. 1. 2.
- Carthaginius Gesta a historia.* 209. 2. 212. 1. eius divita solum quasi sacrum à Romanis Senatum Consilio cur habitum sit. ib.
- Casimirus Magnus Polonia Rex.* 389. 2. cur Ianum Mazovia ducem sibi successorem eligi voluerit. 563. 2. quanti Iudaos privilegii donavit. 648. 1. eius Pellex Hebraea. 645. 2. testamentum 924. 1.
- Casimiri primi Regis quam grata apud Polonos memoria sit.* 389. 2. eius posteritas. ib.
- Casimirus III. Pol. rex.* 259. 2. eius in legatis pontificis honor. ib. Iuramentum Polonis praestitum. 922. 2. 923. 1. cur semper ipsi quatuor Regni Senatores adjuncti fuerint. 924. 1.
- Cassius Consul.* 203. 1. à patre ob sustinendam quasit Regno damnatur & occiditur. 136. 2.
- Cassius quomodo sibi viam ad Tyrannidem straverit.* 659. 1.
- Castilia, quando regnum facta.* 558. 2. quoties in eo & Legionum regno murata familia. 558. eius regum series. 429. 1. 2.
- Ioh. Castrinus Episcopi Rex.* 634. 1. sponte se iugo Turcico submittit, sed maximo cum sua posteritate in anno. ib.
- Catamidauro quid sit.* 99. 1.
- Categoriarum tractatio quomodo ad Logicam & Metaphysicam pertineant.* p. 1. 2. p. 2. 1.
- Catharina Caroli Valesis uxor.* 518. 1.
- Caulem* quam ambitiosus fuerit. 956. 1.
- Cato Major Censor.* 945. 1. eum Censura cur se patris opposuerint. ib.
- Cato Minor Muram ambitus accusat.* 955. 1.
- Cato Praecensis* mors maluit, quam Casari tantillum cedere. 347. 2. Inustam Casari vistoriam non celebrandam sed supplicat omnibus expiendam sensu. 37. 2. cur mulieres plane à Republ. negotiis prohibuerit. 362. 1. & amici.

amicitiam ab Eumene rege sibi oblatam recusavit. 597. 2. eius contra Pompeij artes penitens filias in matrimonium admittenda Constantia, & dictum. 948. 2. pro Domitio contra Pompejanos pugnavit sauciatur. 955. 1. eius à Metello Tribunopl. periculum immisissum. ib.

De Cauda Capiti procedente Apologus 940. 2. & eius applicatio. ib.

Causa cessante, effectum cessare, quomodo à Iuris C. limitetur. 547. 1. 2.

Cecrops P. immisus per Atticum agrum sparsos homines in XII. Scyros collegit. 208. 2. Unde Atheniensium Rex electus. 119. 2. eius successores 320. 1. quomodo ex Aegypto Athenas venerit. 322. 1.

Celtarum faminarum bellicosa in fugientes maritos virtus. 534. 1.

Centuriarum ex censu institutio. 743. 1. 2.

Centuriarum & tribuum Roma confusio unde inducta. 772. 2. 773. 1.

Censura prerogativa unde orta. 773. 1. cur ita dicta. ib. eius auctoritas. 773. 2.

Cersobleptes Oirysarum rex. 419. 1. ab Atheniensibus regnum fratris restituere cogitur. 423. 2.

Cesaris eques Romanus. 171. 2. filium iussu Caesaris abdicare recusavit. ib.

C. Cestij contra Rufillam fraudis damnatam, ad Caesaris effigiem fugientem oratio. 124. 1.

Chorea qua nota. Casus. Calcigula Imper. effaminatum animum exprobravit. 535. 1.

Chameleontis multiformis natura. 92. 2.

Chamius Noe filius. 181. 1. eius impietas in parentem puniunt. ibid. etiam in posteritate. 60. 2. qua ob eam in servitutem redacta. ib. & 63. 1. 196. 2.

Charitas ordinata à seipsa incipit. 18. 1. 27. 2. 78. in rigorem iussit non tollit. 70. 1.

Charillus Lacedaem. iratus seruum ne sibi noceret. mort. est. 123. 1.

Childebertus Rex Metensis. metu fratris ab armis derinertur. 325. 2.

Inter Childebertum. I. & Clotharium eorumque successores ob divisionem regni Gallia certamina. 374. 2.

Chilo falsum pro amici consilium dans an excusari possit. 186. 1.

Chingi Tartarorum rex. 424. filios similiter distributarum colligatarum ad concordiam

hortatur. ib. eius de iure primogenitura sententia. ib.

Chimensium dominatus. 636. 1. & de iure primogenitura fabulosa Theologia. p. 488. 2.

Christianorum nimia in facinorosos indulgentia. 70. 1. & imprudens se. Norum manususio. 70. 2. ac in sua religione servus sine discrimine redemptis iniqua misericordia. 101. 2. quam detrimentosa Reip. sit. 59. 1. 2. An inter Christianos propaganda religionis ergo, & ob spirituales cognationem servitus tollendus sit. 102. 2. & seq. vide Servitus. Christiani I. Saxonia Electoris liberi. 413. 1.

Christernus II. Dania rex à Friderico Patru Holstia principe regno ejectus. 411. 2. eius abdicatio an iusta fuerit. 342. 2.

Christus cur. cum obargatione Pharisaeos à condemnatione adultera abegerit. 620. 1.

Christus à Iudaeis Rex salutaris & statim ad supplicium postulat. 942. 2. 952. 2.

In Christi Genealogia cur etiam inhonesta mulieres recensentur. 573. 1. 2.

In Christo communicatio Idiomatum tres species. 224. 2.

Chrysothomus etiam malis parentibus parere iubet. 159. 1. 2.

Cicero quo respectu libertatem per Civitatem interpretetur. 270. 1. cur in exilium actus fuerit. 294. 1. & quomodo contra Cluencij matrem Sassiā dicitur se excuset. 188. 2. eius dicitur. Plus mihi fidei, quam eloquentia. 299. 1. & in liberis amor. 144. 1.

Ciconiarum in alendis parentibus pietas & natura. 184. 1. unde earum emblemata gratitudinis nota est. ibid.

Cimon Athenensis 183. 2. patri sepulcrum voluntarij vinculis emittit. ibid. a filia infans infanti lactatur. 184. 2. Eius in omnes maxime contribules suos liberalitas. 39. 1.

Civitas Civitatis pars est. 221. & absolute consideratus a subdito distinguitur. 221. 2.

Civis debet esse particeps imperii, adendum committit, & ferendi suffragia. 223. 1. exemplis. 223. 2.

Civis definitio generalis. 227. 1. analogica secundum prius & posterius. ibid. & 123. 1. 2. defenditur. ib. & 244. 2. 246. 1.

Civis definitio perfecta & completa. 227. 1. deducitur per partem. 227. 2.

INDEX RERVM

Civēs alios magis, alios minus esse Civēs. 246.
 2. sed non idem magis Civis est, qui est magis
 subditus. 247. 1.
Civium primus & summus gradus in quo con-
sistat. 250. 2.
Civis optimus ille qui sit. 247. 1. & 2.
Minus Civis qui sit. 250. 2.
Civis verus & honorarius qui sint & quomo-
modo differant. 225. 1. 257. 2. 258. 1. exempla.
 ibid.
Civēs originales qui. 261. 2.
Civēs cum adjectione qui. 251. 2. 252. 1.
Civis & subditi differentia. 247. 1.
Civium duo generā. 607. 1. 2.
Civēs in Republ. corrupta necessarīo differre
à civibus cum bona. 246. 1.
Civem bonum cum viro bono coincidere. 4. 2.
 738. 1.
Civis cuiusq; bona publicā curanda esse ante
privata. 308. 1. illiq; presentem Resp. sta-
 tum esse boni consulendum. 336. 2. licet in
 melius mutari posse & deat. 3. 7. 1.
Civēs fugitivi. 241. 2. Eos ubiq; retrahere licu-
 isse. 142. 1. & 2.
Civis plus debet patriā quam Ligius Domino.
 236. 2.
Civis an sine expresso vel tacito principis con-
sensu sine quo libert. militatum abire possint.
 241. 2.
An & quomodo Civis duarum civitatum quis
esse possit. 234. 1. & seqq.
Civium animos quomodo muliebris educatio
effeminet. 690. 2.
Civis Romanus qui. 247. 2. 250. 1. & qua ad il-
 lum constituendum præcipue requiratur.
 248. 2.
Civium Romanorum nomen olim magni estima-
tum & emptum fuit. 266. 1.
Civēs Romani per totum orbem Romanum dis-
persi. 213. 1. unde non ex cohabitatione vel se-
 disbus estimanda. 214. 1.
Civis Romanus bene meriti primum. 225. 2. ma-
 le & meriti poena. 256. 1.
Civis Romani ultimum supplicium carcer fuit.
 952. 1.
An & quomodo pueri Civēs sint. 250. 2.
Civitas. 220. 2. circa eam tria concurrere po-
 pulum, urbem, Resp. ib. & 221. item q̄s sa-
 pe confundi. 210. 1. præsertim in iure Cano-
 nico. 212. 2. & dupliciter accipi. 221. 2. ac

proinde non collocandam esse in muris, lo-
 co & edificijs sed populo. 215. 2.
Civitas & urbs etiam ex proprietate Lingua
Romana distinguuntur. 210. 1.
Civitas cum Republica non confunden-
da. 215. 2. Est enim eius subiectum. 216. 2.
 & hac prior. ibid.
Civitas percunte Repub. quomodo non pereat.
 217. 1. 2.
Civitas sine Republ. est multitudinis confusio
 295. 2. nec sine ea divitius subsistere potest.
 quam corpus organicum sine anima. 221. 2.
 293. 2. 294. 1.
Civitas quomodo à Gente differat. 230. 1. & 2.
 & cum Nive Thofei comparari possit.
 218. 1.
Civitas non est privata arbitri. 268. 2. Unde
 solo Testamento plebsi servitibus potest.
 270. 1.
Civitas & Libertas quomodo cohareant, & à
quo iure dependent. 265. 2.
Civitas ius quantum. 261. 1. quomodo à Iure
 suffragiorum & magistratum differat.
 247. 2. 254. 1.
Imo Civitatis in curia usurpanti poena.
 261. 2.
Civitatis definitiones varia. 216. 1. 2. rejiciun-
 tur. ibidem. Eius definitio completa. 227.
 1. 2. forma. 218. 1. finis primarius & secun-
 darius qui. 303. 1. ac unitas unde desu-
 menda. 2. 7. 1. 2.
Ad optimam Civitatem requiritur certus &
mediocris Civium numerus. 130. 2. Unde non
 ex multitudine Civium estimanda, cum ut-
 minus magna Civitas obnoxia sit multis
 mutationibus. 231. 1. 2. Exempla ibid.
 & seqq.
Civitatem ex servitio & pauperibus stare non
possit. 222. 1. 2.
Civitatem obtinendi tres modi. 261. 2. Origo
 ib. manumissio. 264. 2. & seqq. adoptio. 271. 2.
Civitatem conferendi duplex via. 232. 1.
Civitate salva domicilium transferri posse.
 235. 1.
Civitates propter bonum publicum coaluisse.
 223. 1. 2. 303. 1.
Civitates diversasape iudem Legibus uti. 216.
 2. 226. 2. Exempla ibid.
Civitas an a factis debito per mutationem Resp.
liberari possit. 219. 2. 220. 1.

Cizij ob flagellatos & interfectos Romanos libertate privantur. 210. 2. 211. 1.
Appius Claudius Censor severus. 242. 1. exemplum ibid. Cur censuram prorogavit. 361. 2. **Ejus** in Tribunus pleb. Oratio. 262. cum Valerio de Aristocratiis contra Democratium confecta actio. 735. 2. 736. 1. 766. 2. 767. 1. 768. 1. simulata modestia. 619. 1. de creando dictatore consilium. 936. 2. & in militibus ordinem deserentes se servitas. 811. 1. strenuus Aristocratiis propugnator. 821. 2. 623. 1. 825. 1. 846. 1. Censura abirenegans in vincula conicitur. 826. 1. 2.
Appius Claudius Cecus. 248. 2. consilio suo nuntiantem Remp. resistit. 935. 1. primus libertinorum filios in Senatum legit. 249. 1. 2. ob quadreprehensum. ibid. Magistratu se abdicat. 248. 2.
Claudius Imperator Romanus à militibus electus. 699. 1. & ad solum tractus à Senatu certis conditionibus confirmatur. 350. 1. 867. 2. **Ejus** sevitia 674. 2. in parricidas severtas. 194. 1. 199. 1. in liberatos Notà dicitur. 264. 2. simulata modestia. 879. 1. fuit utas. 644. 1. Fatuitatis Claudii exempli. 66. & 644. 2. ob eam ab omnibus etiam sanguineis suis contemptus. ibid. quam ridiculis leges tulit. 748. 1. Senatum reformans à famosis probris repurgat. 742. 2. 743. 1. servos suos ad summos honores evehit. 72. 2. ab eorum consilio totus pendet. 250. 1. Libertini filio Latum Claudum tribuit. 249. 1. pro Servis agrorum & senibus contra inhumanitatem dominorum leges fert. 122. 2. patriam potestatem observat. 137. 1. exemplum ibid. Mulierem qua filium pro suo agnoscere noluit, qua ratione probatur. 33. 1. 145. 2. cur Agrippinam ducens à Senatu coactus videri voluerit. 879. 1. à Messalina uxore sed adultera quam facile ad misericordiam flexi potuerit. 151. 1. In vindicandis parricidiis severus. 194. 1. 199. 1. Neroneum servus successorem denominat. 362. 2. & eo mortem sibi festinat. 363. 2. **Eius** finus quam hilares Romani fecerunt. 713. 1.
Claudia Lex. 224. 2. ejus causa & sensus. 234. 2. 242. 1.
C. Claudius Nero & Marcus Livius Consores. 798. 1. Inter eos Notarum fadum certamen. ibid. dictus ipsi ob hoc dies. 826. 1.

Cleabii & Rion fratres. 183. 1.
Clearchus Hieracinsium Tyrannus 109. 2. servorum auxilio Tyrannidem occupat. ibid. à cognatis occiditur. 776. 2. 777. 1.
Clemens Agrippa Posthumi servus. 105. 1. ejus audax facinus, & minime servile responsum Tiberio Imp. datum. ibid.
Clemens IV. pontifex 331. 1. eius de tollendo **Cumradno sanguinariis consilium** & vox 671. 1.
Clemens V. Pontifex. 360. 2.
Clementia Aedes. 372. 1. **Julio Casari** cur dicata fuerit. ibid.
Clementiam nullam perniciosorem esse, quam qua malis impenditur. 607. 1.
Cleomenes Lacedam. Rex. 936. 1.
Cleon Orator Atheniensium nobilis. 946. 1. ejus scurriles gestus & actiones. ib.
Cleopatra uxor Ptolomae Physconis. 420. 2. primogenitum regno eiecit. 421. 1.
Cleopatra Aegypti Regina Antonij uxor famula libidiniosissima. 539. regnum pessimum dat. ibidem. Capta ab Augusto jubetur esse bono animo. 65. 2. Causa. ibid.
Clephes Longobardorum rex. 937. 1.
Clerici maximam partem à jurisdictione Reip. per Pontifices exempti. 246. 2.
Clodij Pulchri filius voluptuarius. 353. 1.
Clodius Galla rex ab Anastasio Imperatore Augustis & Consulibus Romanis nomine ac ornamentis honoratur. p. 258. 1. 2.
Inter Clodios & Cletharij. I. Galla Regum tres filios dissensiones 330. 1.
Clytemnestra cur sibi potestatem elocandi liberos sumpsisset. 131. 2. maritum occidit. & ob id filio Oresti panas dat. 190. 1.
Inter coactionem & motum distinguendum. 490. 1.
Codrus Atheniensium Rex. 320. 1. eius posteritas & successores. ibid.
Cacinna milites labores. 356. 1.
Celestinus V. Papa. 640. 2. eius simplicitas. ibid. sponse se pontificatu abdicat. 641. 1. 647. 1.
Cepio mirabili fidelitate à servo liberatus. 107. 1.
Jaques Cocur Parisiensis sevitia. 23. 2. 229. 2.
Collataneij qui. 208. 1.
Colligum ex tribus cognoscere debet. 21. 1.
Colomannus Vngaria rex 419. 1. à patre ad matrem

INDEX RERVM

cellum damnatur ib. sed restituitur. 423. 2.
Colonia. 256. 2. earum origo & eas ducendos
mos scrupulosissimus 252. 1. *causa* 752. 2.
Coloniae duplices, Romanae & Latinae. 251. 1. ea-
rum differentia. 255. 2. 256. 2.
Coloniae Latinae, unde dictae 255. 1.
Latinae Coloniae in Hispania. 262. 2. **Libertino-
 rum cur dicta** ibid. & 263. 2.
*In Coloniam profecti civis libertatis amissif-
 se.* 255. 2.
Coloniarum duo genera. 256. 2.
Coloniae caruisse jure suff. agrorum. 254. 2. &
subjectas esse Reip. prima & 2. 253. 2. *Vnde*
longissime a perfectione civitatis absunt. 257. 2.
**Colonijs XII. defectionem speculansibus Sena-
 tus originem Romanam exprobrat.** 256. 1.
**An Coloniae vel municipiorum melior con-
 ditio sit.** 254. 1.
Coloni quantum juris perdidissent. ib. *Sed. Mu-
 nicipes & homines proprij.*
**Cometae Neronis tempore fulgens quam exi-
 tose fuerit Romanorum nobilissimis.** 675. 1.
Comitia Centuriata quae & a quo instituta
 771. 1. 2. 772. 1. *quomodo convocata.* 830. 2.
fuerant comitiatus maximus. ibid.
Comitia Tributa, cur ita dicta & quando orta
sint. 772. 2.
Comitia Curia quae 830. 2.
**Commoda privata plus quam sit equum ab homi-
 nibus curari solere.** 948. 2. *Sed. Bonum.*
Commodus Imperator. 574. 1. *ejus natales in-
 certi.* ibid. *summa crudelitas.* 687. 2. 688. 1.
furriles actiones. 614. 1. *luxus.* 695. 2. *pro-
 pter quem omnia venalia habuit.* 695. *etiam*
ipsum consularum & provinciarum. 869. 2.
 870. 1.
**Commodi vita speculum ludibriorum & ine-
 ptiarum.** 705. 2. *ejus summaria descriptio.*
 ibid.
**Commodo quam acerba Nanius post obitum a
 Senatu in cuius dicta sit.** 713. 2.
Concordia Reipubl. duplex. 40. 1. **Concordia &
 unitatis culpanda exempla.** 40. 2.
Concio populi quid & qualis sit. 787. **Concio-
 nem in Democratia manere omnium domi-
 nam.** 788. 2. & *ad eam vocari omnes vel per
 Vices, vel simul.* 789. 1. *vel ad certa vel ad o-
 mnia expedienda.* ib. *quomodo pauperes ad
 Conciones perliciantur.* 784. 1. 787. 2. *exem-
 pla.* ibid. *Sed. Democratia.*

**Concordiam in Republ. idem esse cum Harmo-
 nia in Musica.** ib.
Concordia ades. 250. 1. (568. 2.
Corbinae plexurae, esse Giles & nullius frugi.
**Concubinatum apud Christianos merito da-
 mnatur.** 576. 1. 2.
**Ex Concubinato fornicario cur Papa non pos-
 sit facere conjugalem.** 581. 1.
**Don de Concy Gallus cur durante in Anglia &
 Gallia. regem bello, patrum deseruerit.**
 235. 2.
Compi Insula Regum dominatus. 634. 2. **Ejus
 Regis cur subditis arma interdiceret Respon-
 sum.** 697. 1.
**Conjugem. 17. 2. non ex indigentia sed natura
 instituta natum esse.** ib. & 18. 1.
**Conjugia fratrum & sororum naturam admu-
 ni.** 33. 2.
**Conjugia Consobrinorum tantum ex lege hu-
 mana ob charitatis multiplicationem pro-
 hiberi.** 34. 2. *Illam quando primum prohiberi
 ceperim.* ibid.
Conjugalis amoris exempla. 28. 2.
**Conon Atheniensis exul quomodo constanter ad-
 rationem Artaxerxi Regis Persiae recusavit.**
 627. 2. *ejus in patria fortuna varia.* 942. 2.
**Consilium unius saepe praeferrunt multorum sus-
 fragium.** 935. 1. *exempla.* ibid.
Consilia rapenda esse, ubi res perurget. 938.
 1. *firmare Reipubl. & regenda esse.* p.
 955. 2.
**Constantia Friderici II. Mater, cur a fratre
 Tinero spurio in canobium conclusa fue-
 rit.** 576. 1. *nupsit Henrico VI. Imperat. ac
 dotis nomine Neapol. & utraq. Siciliam
 ei attulit.* 502. 1.
Constantinus L. o Imperator Constantinopol.
 385. 2. *ejus tutores ob obscuram amorem.* ib.
Constantinus Magnus. 333. 1. **Faustam uxorem
 ardentibus balneis suffocat, & filium Cri-
 spum necari jubet.** ib. & 645. 1. **Causa** ibid.
Ejus leges in patre equi filios occidunt, 142.
et in descriptores patriae. 242. 2. & **mulieres,
 ne ab officialibus domo in publicum extra-
 hantur.** 547. 1. **Edicti hujus causa & origo.**
 547. 2. 548. 2.
**Constantinus Magnus cur filij Imperium di-
 visum reliquerit.** 413. 2. **Eorum parricidiales
 caedes.** 330. 1.
Constantius Chlorus Imp. Rom. 329. 2. **Ejus cum
 collegis**

collegis discordia & bella. 330.1.
 Constantiopolitanum Imperium quomodo ad
 Baldwinum Flandria Comitem peruenit.
 historia. 339.1. & quoties in turcama manus
 reciderit, recensio. 387.1.
 Consuetudo vertitur in naturam. 626.2.
 Consuetudo aqua salet Legr. 398.1. Imo pro salet
 Legi & jurisdictionem dat. sb. Posterior Ve-
 ro Consuetudo tollit priorem. 408.1.
 Consuetudinis Vet. Aferudinis Vm. 690.1.2.
 Consuetudine Insuper pler. que in Regnis &
 Rebus publ. mutari, nec sentiri, qua consue-
 tudine inducitur 897.2. 898.1. Exempla. sb.
 Consules suffecti qui fuerint. 869.2. Exempla
 sbid.
 Consilium Imperia cur Romani alterna volue-
 rint esse. 330.2. Vide Romani.
 Contrahens qui peccat, sibi peccat, non alteri
 contrahentium. 210.1.
 Contractus contra utilitatem publicam facti
 ipso jure nulli sunt. 119.2.
 Contractus in commoda publica facti cum Re-
 publica non moriuntur. sb. exempla. 220.1.
 similitudo. sb..
 Contractuum a sola Majestate & toto populo ins-
 tarum differentia. 119.1.
 Cooptatio in aliam Civitatem exinguit Inop-
 tate. 233.2. 234.1.
 Corbis & Orfus duello controversiam de regno
 dirimunt. 503.2.
 Orbulo Neronis dux militaris. 875.1. Ejus con-
 tra Parthos Victoria. sbid. Cur a Nerone oc-
 cisus. 675.1. ultimu ejus Vox. sb..
 Cornisibi ob legatorum Romanorum Violatio-
 nem excidsum. 311.2.
 Marius Coriolanus cur Tyrannidum accusatus
 fuerit. 658.2. 659.1. a Tribunus pleb. in exilium
 agitur. 825.2. 945.1.2. Volcorum dux factus &
 Romam obsidens a matre stetit. 133.1. 191.1.
 Cornelia matris Gracchorum laus. 537.1.
 Cornelia Licij Drusi matris laus. sb.
 Corpus & Corporeum esse quomodo distinguan-
 tur. 649.1. 650.1.
 Cotra Messalinum. 877.2. a patribus damnatus
 per Tiberium Imperat. ser. datur. sbid..
 Cornucium ob mortuum maritum perpetuum lu-
 ctus. 12.1.
 Cotys Thracia rex a patre, regno exiit. 411.
 2. Ejus generosum Atheniensibus Civitatis
 jus offerentibus datum responsum. 259.1.

Dominus de Coucus Gallus ob crudelitatem ac-
 cusatus & damnatus. 916.1.
 Cracus Polonia Princeps an & qui fuerit. 538.2.
 Crassi de Sicilia, & qui secundum ejus senten-
 tiam dices sit. 23.1.2. 229.1. consulatum &
 rapuit. 955.1.
 Cremonenses ad desertas aras, & combustos
 lares redire jubentur. 212.1.
 Cretensis Respublica quamquam a Laconica dif-
 ferat. 729.1.2.
 Cretenenses non habuisse propriam Rempubli-
 cam, sed Dynastiam. 730.1.2. 746.2.
 Crispus filius Constantini Magni naturalis, cur
 a parente interemptus. 153.1. 645.1.
 Crissas unus ex triginta Atheniensium Tyran-
 nis. 669.1. ejus de confirmanda & confir-
 ganda Tyrannide crudele consilium. sbid.
 quod contra nitentis collega cade exequitur
 sb. & 678.1. 939.1.
 Crocodilus quem cupidus sui Sindice ob ra-
 ptam sibi famellam. 28.2.
 Cræsus Lydia Rex 62.2. Cyro a Diis se datum
 seruum fuerit. sbid. Ejus periculum filio
 Lingua & Vinculum solvit. 184.2.
 Croquaxdus Nobilis in Anglia latro. 298.1.
 Cruciferorum ordo. 70.1. quantam potestatem
 a Papa habuerit. sb..
 Cuba. Insula Incolarum hominum Communis. 26.1.
 Cumanis nobiles quam miserè perierint. 944.1.
 Gnd. Aristodemus..
 Cunradinus Cunradi Cesaris filius Neapolim
 repetit. 377.1. cum dispendio Vira. 671.2.
 idq; ex consilio pontificis. 331.1.
 Cunradus I. Imperator intestinis dissidiis Im-
 perium suscipiari coactus fuit. 368.1. Mori-
 bundus Henricum Aucupem adhuc hostem
 ob Virtutem sibi successorē denominat. 345.1.
 Cunradus II. Salicua ab Henrico II. Imper.
 successor denominatus. 365.2. Ipse a successore
 nominata turbi afficitur. 368.2.
 Cunradus III. cur fratrem Barbarossam filio
 in Imperio anteposuerit. 345.1. 366.1.
 Cunradus Neapolit. Rex fratrem amore Mo-
 narchia occidit. 328.2.
 Cunradus Marchio Moniferratenfis cur obe-
 dientiam Baldwinno Imperatori dare negaverit.
 413.2.
 Marcus Curtius ter triumphator ad rms rediit. 213.
 2. & pauciores habuit seruos, quam triumphos.
 229.1.
 Cyrene

INDEX RERUM

Cyrene ex Gracia in Affricam transplantata. 252. 1.
Cyrus Rex Persarum. 422. 2. in quanta admiratione apud omnes Gentes fuerit. 655. 2. cur Lydos ad opera muliebria damnarit. 534. 2. Et Babylonis nisi satellitio stipatus se confidere non sit ausus. 656. 1. quomodo Lydis Et Babylonis bellicosam animam excusserit. 691. 1.
Cyrus rellē secundum Geometricam aequalis. ut inter pueros de Tunicis certantes iudicari cur a praeceptore Capula verit. 706. 1. 926. 2.
Cyri filij. 422. 2.
Cyrus Iunior. 497. 1. Ejus contra fratrem expeditio. ib.

D.

Dacorum cuiusdam Gentis ad institutum Effectorum collegialiter Vivendi mos. 26. 1.
Dandalus Venetorum dux. 339. 1. Ejus in Electione Balduini orientalis Imperatoris prudentia Et fides. ib.
Dania Regnum, quantas ob incertitudinem successionis turbas passum fuerit. 376. 2. Quoties ad foeminas reciderit, Et quando Electitium factum. 525. 1.
Darius Hyphasis filius equi hinniti rex Persarum factus. 338. 2. 339. 1. Cyri filias cur inter uxores suas cooptaverit. 391. 1. Xerxcm filium successorem denominat. 365. 2. Ejus modestia. 372. 1.
Darius Codomannus ultimus Persarum Rex. 423. 1. Ejus genealogia. ib.
David in Regem Israelis unctus. 364. 1. Qualis illa Electio fuerit. 419. 2. Ejus adulterium. 645. 2. An propter illud Et insecutam infantis Viva eadem Tyrannis annumerandus sit. ib. Et 648. 1.
Dauidis in Absolonem amor. 146. 1. Et subditorum exitialis numeratio. 77. 2.
David contra Patriam cum Achis Philistinorum Rege pugnaturus ab expeditione retrahitur. 239. 2. Salomonem filium successorem declarat. 565. 2.
Debitorum mendacium mores a Castigatore graphicè descripti. 92. 1. Chamaleontis Et Panda gemmae persimiles. ib.
Debitorum Vinculis nexorum Roma seditio Et in sacrum montem secessio. 93. 2. 94. 1.
Contra Debitores fallaces varia pararum apud varios populos genera Et leges. ib. Et 94. 2. 95. 1. 2. Exempla. ib.

Inter Debitorem fugitivum Et furem nihil interesse. ib.
Debitores cur Roma necesse deserint. ib. Et 120. 2.
Caveon quom Debitores comiciantur non sit squalidus nec periculum Vita minuetur. 97. 1. 2.
Debitorum duo genera, eorumq; discrimen. 97. 1. Quomodo cum is qui sua culpa in paupertatem redacti procedendum sit. 98. 2. Et qualiter tractandi, qui sine sua culpa praeter spem deasperati. 99. 1.
Decotto ribus beneficium cessionis bonorum merito denegari, eosq; carereibus publicis aut servitibus creditorum mancipari. 99. 1. 2. Exempla ubi beneficium Cessionis summa infamia annexa est, qua tamen a solutione refudui debitores non liberat. 100. 1.
Debitores ubi as alienum additi Et mexi quomodo a servis differant. 100. 1. 2.
Deborum populum iudaicum prophesso spiritus iudicatus. 533. 1.
Delititij qui fuerint. 258. 1. ab ordine Civium a Romanis ob infamiam labem repulsi. 266. 1. 2.
Definitio. ut quid sit. 215. 1.
Definitio quae Analogie se habeat. 246. 2. In definitione non omnia, sed tantum proxima sumenda. 222. 1. Et 295. 1.
Definitio non est centrum disciplinarum. 279. 2.
Deiotarus Galatia Rex cur omnes suos filios praeter unum Regno destinatum sua manu interemerit. 138. 2.
Delatores Et speculatores qui. 702. 2. eos ex Persarum institutis defluxisse. 703. 1. 2. qua arte bonos Et simplices fallere, atq; arcana hominum elucere soleant. 702. 2.
Delatorum nomina apud Gracos. 703. 1.
Delatoribus solis fidem habere Tyrannicum esse. 703. 2.
Delationi etiam mulieres inferre. 703. 1.
A Delatoribus quantum periculum bonis imminet. 702. 2. 703. 1.
Deliberationes omnes ad certum finem dirigendas. 282. 1.
Delphinus Francia qui dicitur. 374. 1.
Demetrius Lacedaem. exul mori maluit, quam decenterior Imperium ferre. 273. 1. Ejus de hoc responsum. 588. 1.
Demetrius Syria Rex. 500. 2. Ejus cur fratris Antiochi filium regno exclusisset, iniustificationes. ib.

Demetrius

Demetrius pirata. 298. 1. **Ejus in Alexandrum Magnum dicerium.** 300. 1.
Demetrii Pompeiani dicitia. 229. 1.
Democratia. 317. 1. an sit Prolapsarum optima & restitutum Rerumpubl. pessima. 766. 1.
Democratia acceptio duplex generalis & specialis. ib.
Democratia cur Republica ual' ἰσοκρῆ seu in specie Republica vocetur. 946. 1. & quibus bonis videatur prævalere. ib.
Democratia genere quinque. 770. 2. & ejus gradus seu differentia quatuor. 778. 1.
Democratia optima Nota qua fit. ib. quomodo & cur ex Agricola componatur. 781. 2. 782. 1. quando bene se habeat. 823. 1. accur Democratia cum βολῆ melior sit, quam sine eâ 788. 1.
Democratia nota qua fit & unde desumatur. 785. 1. Ejus generalem notam esse Libertatem, seu aequalitatem Consilium. ib. & quaedam Arithmeticam. 226. 1. 786. 1. 946. 1. qua licet Studium Virtutis apud meliores existet 946. 2. Vulgo tamen eam in licentiam vertit. 786. 1. & ex impunitate asistat. 951. 2. sed funesto consilio. 952. 1. quo subvertitur iustitia ib. & destruitur ordo imperandi atque parendi. 786. 2. Unde aequalis illa libertas merito dampnatur. 931. 1. & proinde ad Imperium alternum devenit. 786. 2. ut in democratia ad illud omnes per vices admittantur. ib.
In Democratia Instituta popularia tria esse. 787. 1. Prima ad Conciones spectantia. ib. ad quas omnes vocantur. ib. sed non coguntur. 768. 2. & quidè data merce. e sine non committuntur tamen concionibus suis. 788. 2. aut saltem Magistratibus ib. quosolim una epulabantur. ibid. Exempla. ib. Sid. Concio. Secunda circa distributionem Magistratum. 789. 1. qui sunt ex omnibus. ib. sine magno censu. 789. 2. per sortem, qua democratia conceditur, sed maxime periculosa sit. ib. & 790. 1. In democratia multi esse Magistratus, eosq; breves & vicissitudinarios. 790. 1. & 2. Sid. Magistratus. Tertia circa iudicia, qua omnibus adjudicanda. ib. Sid. Iudicia.
Democratia Nota externa. 791. 2.
Democratias que ex mercatorum, opificum, & mercenariorum vulgo consistunt, fieri dete-

riores, sed non profluxu dicitur. 783. 1. **Causa.** 782. 2.
Democratia dua intermedia. ib.
Democratia extrema. 783. 2. & pessima quat 823. 1. quis ordo populi in hanc Democratiam delabatur. 783. 2.
Democratia incommoda ex magistratibus precaria. 947. 2. consiliorum patensione. 955. 2. & ambitu. 953. 2. 954. 1. quorum non aliud remedium est, quam unius imperium. 954. 2.
Democratiarum instabilitas. 944. 1. 945. 2. turba intestina. ib. & fusiles conciones. 946. 1. exempla. ib.
Democratias patere Tyrannidi. 855. 1. 938. 2. exempla. 855. 2. quomodo in eam prolabantur. 658. 2. stabiles vero esse per accidens. 956. 2. 957. 1. exempla. ib.
Omnem Democratiam fieri vitiosam. 940. 1. & propterea ut vitiosa à quibus damnetur. 768. 1. 953. 2.
Democratia & Oligarchia quomodo coherant. 781. 2.
Democratia & Monarchia comparatio. 945. 2.
Demosthenes. 614. 2. **Ejus de Philippi Macedonia Regis sibi laudatis actionibus iudicium.** ibid. & Atheniensibus ut in fontem calumniaretur, rogantibus egressum responsum. 952. 2. Amphibonem proditoris reum contra populi voluntatem iuste condemnat. 953. 1.
Demonstratio in Logica duplex. 224. 2. De suis speciebus analogice dicitur. pag. 317. 2. 318. 1.
Deportati Relegati & Exules quomodo differant. 201. 2. 251. 2. 252. 1.
Desperatio ultima quantum possit. 491. 1. & quomodo animum in furorem impellat, exempla. ib. & seqq.
Diana cur Epheci & Roma templum fuerit erectum. 728. 1. 2.
Dicasterice quomodo à Nomothetica differat, eiq; subordinetur. 285. 2.
Dicatores apud Romanos qui. 589. 2. cur creati. 936. 2. ac quibus similes fuerint. 593. 1.
Dicatores habuisse summam & absolutam potestatem. 590. 1. 936. 2. in Consulibus. 591. 1. In plebem. ib. & Tribunos plebis. 591. 2.
Dicatura apud Romanos origo & causa. 821. 2. 936. 2.

936. 2. *Eam fuisse partem & abruptum Regnum.* 865. 1. *ac Tyrannidem voluntariam.* 936. 2.
Dictatoria Majestas utrum sit à Tribuna in causa Fubij. 591. 2.
Dieterichus Saxoniae Marchio. 365. 1. *captivus nullum acerbiorum hostem sensu, quam filium.* 46.
Differentia qua speciem variant. 734. 2.
Dij Eibnicorum mali & boni quomodo vel celebrati vel placati fuerint. 70. 2.
Dina Jacobi Patriarcha filia foras prodeundo Virginitatem perdidit. 549. 2.
Diocletianus Imperator Rom. 372. 1. *Ejus insolentia & fastus.* 46. & 647. 1. 858. 2. *excusatur.* 372. 1. *cetera non malus Imperator.* 647. 1. *Diocletianus Imperio se abdicat.* 3. 5. 2. *Ejus & Maximiani collega iniqua concordia.* 329. 1. 2. & *lex de origine propria retinenda.* 242. 2.
Diocletianus & Maximianus quantum patris potestati concesserint. 147. 2.
Diogenes Cynicus quam argutum licitatori responsum dederit. 105. 1.
Dionis dicitur. 948. 2.
Dionysius Syracusanorum Tyrannus cur à Caprivorum liberatone imperium conorsus. 652. 1. & *cur ex turri ad populum concionari solitus sit.* 702. 1. *quantis exactiombus cives exhausti.* 693. 1. *quam duriter filium educavit.* 691. 1. *quomodo & quibus amicis usus fuerit.* 682. 1. & *cur in quendam familiarium in ipsam peccantem non animadvertit.* 701. 2.
Disciplina cuiusq; subjectum aut praecognoscendum aut primo loco explicandum. 1. 2.
Disciplinarum natura non est astringenda ex dispositione dicentium. 2. 1. *Disciplinas quascunque tradi posse quocunque ordine.* sed *summa cum confusione & difficultate.* 282. 2. 283. 1. *Disciplina quando in Italia maxime floruerit.* 947. 1.
Disciplina Practica ad finem media ordinat. 282. 2.
In Disciplina Practica quare à fine suspicandum sit. 281. 2.
Disciplinis Practicis nullum nisi analiticum ordinem competere. 281. 1.
In Dispositione omnis generalis subintelligi restrictionem ad aptitudinem & capacita-

tem. 530. 2.
Dispositio omnis ducit ad minima. 491. 1. *Dispositio prohibitoria non tam familiarium quam totius Reipubl. conservatorem spectat.* 404. 2. 405. 1. *Dispositio interducta casibus etiam in feudis regulibus locum habere.* 484. 2. *Dispositionem in feudis alteri subjectis, licet minus periculosa casu sit, etiam dissidius sceleris.* 411. 1. *exempla.* ib. & 411. 2. *Dispositio regnorum tres modi rejiciuntur.* 401. 1. & seqq. *Sic. Regnum.*
Distites nomine Populi contineri. 725. 1.
Distitas ad perfectionem & finem tantum familiaria, non vero ad ejus partem constituendam requiritur. 20. 2.
Distitarum ingentium intra privatos parietes congesturum exemplum. 23. 1. 2. 239. 1. 2.
Doctrina principium non debet dissidere à principio rei. 277. 2.
Doctorem, eorumq; auctoritatis origo. 800. 2.
Domnatus quid sit. 623. 2. 624. 1. 625. 2. *Domnatum esse medium quid inter Regnum & Tyrannidem.* 624. 2. 625. 1. 2. 632. 2. *introduci plerumque à Sultantibus.* 631. 2. & *esse voluntarium.* 627. 2. *Quae gentes Domnatum facilius ferant.* 629. 1. *quibus naturalis & utilis sit.* 626. 1. *Quo respectu dicatur Tyrannicus.* 626. 2. *Domnatus in possessione in feudis & fiducia possessione.* 632. 1.
An Domnatus in liberos invidios possit dici Tyrannicus. 612. 1.
Domnicus & Regij juris discrimen. 630. 2. 631. 1.
Domnium. 14. 1. *Ejus origo.* ib. *Domnium Stoicorum triplex.* 624. 1.
Domnium plurimum quare sit iniquetum. 326. 1
Tam Domnium quam paternum Imperium in natura hominis eleganter adumbrari. 626. 1.
Domnus quid notet. 815. 2. *Ejus nominis varia significationes.* 623. 2. *quomodo differat à patre.* 624. 2. & *cur servorum curam gerat.* 625. 1. *Domnus subditorum bona sibi solet tribuere.* 625. 2. & *si omnia tradit possidenda suo beneficio.* 631. 1.
Domni in servos jus. 631. 1. *quantum.* 120. 1. 2. *cur Legibus circumscriptum, & Domino publico subjectum fuerit.* 120. 1. 2. 123. 2.
Ad Domni in servos maxime in perus sunt, misericordia & humanitas requiritur. 106. 1. *Causa.* 121. 2. 122. 1. & 123. 1. 2.
Domitia

Domitianus Imperator Rom. fratrem Titum inprauissimus. 363. 2. cui insidias struit. 327. 1. **Et cum post mortem nullo honore prosequitur.** 363. 2. **Domitiani simulata modestia.** 879. 1. **callida seſtina.** 673. 2. 675. 2. **factus.** 624. 2. **subitus paſſor, Et antequam periret, deſperabunda vox.** 710. 1. 2. **Domitianus dominuſe appellari uoluit.** 858. 2. **Quam formiduloſo conſilio ſenatum Et Equeſtris ordinis uiros exceperit.** 676. 1. **Ejus Tyrannicum dictum,** 675. 2. **catalogus ab eo interfectorum Et cauſa.** ib. **cur philoſophos urbe Italiaq; eiecerit.** 676. 2.

Domitianum nunquam Et ſolitudine prodiſſe quin ſolitudinem faceret. 702. 2. **quomodo ea, qua a tergo fierent, proſpicere ſpatiando potuerit.** ib.

L. Domitius Conſulatus Candidatus a Catone ad Pompeii conſilia diſſicienda ſubornatur, ſed inſelicis ſucceſſu. 955. 1.

Andream Doria quam eleganter Rempubl. Genueſium reformariſ, Et qualem regimini modum inſtituerit. 731. 1. 2.

Dorici Et Cleomenes fratres. 426. 1. **Eorum de regno Lacedaem. diſceptatio.** ib. **qua Doricius hoc prudentior. a fratre primogenitura iure vincitur.** 414. 1. **Et propterea maluit exilare, quam Cleomenis fratri ſubſicere.** ib. 419. 1. 432. 1.

Drufi Et Sejani amulutiones in perniciem diuſiſſeunt. 331. 1.

Dynaſtia quid proprie ſit. 730. 1. 2. 746. 1. 2.

E.

Eberhardi Barbaſ ducis Wirtembergentiſ de ſuorum ſubditorum erga ſe fide dictum. 607. 2.

Eccleſiaſtica libertas Et immunitas pontificis quid ſit. 952. 2. 953. 2.

Eduardus I. Anglia Rex cauſam Wallorum ob quam Anglia Imperium ſubire renuanti, arteclauit. 261. 2.

Eduardus III. Anglus. 380. 2. **cur patri regnum extorſerit, cumq; a regina mater in carcere necari paſſus ſit.** ib. **Ex filio primogenito Nepotem Richardum II. poſthabitu ceteris tribus filiis ſucceſſore declarat.** 366. 1. 504. 1. 2. **Caſtem uacuum incoluſ diſmiſiſ, ſibi retinet.** 212. 1. **Inter eum Et Philippum Valleſium de Regno Anglia bella ſadere Carnutiſi ſepiuntur.** 378. 2. **Ejus poſterit ad**

quantis factionibus, Et quamdiu Angliam lacerauerint. 380. 2.

Eduardus IV. Anglia Rex Coſini Medices Florentini opibus in regnum reſtitutus. 229. 2.

Eduardus Niger Wallia princeps cur Petrocrudeli Caſtris a regi, regno a fratre ſturio eieſto ſuppeditas tulerit. 575. 2. 576. 1. **Et quam honeſte Gallos tractariſ ſibi ſubditos.** 563. 2. **nec tamen cum eorum gratia.** 564. 1.

Eduardi Henrici VI. Anglia regis filij de cauſa ſuſcepti belli reſponſum. 358. 2.

Egeria Numa Pompilius Regis Rom. uxor conſiliuſq; ſuit. 533. 1.

Electio an ſucceſſioni in monarchia conſtituenda preferenda ſit. 337. 2. **Status controverſia.** ib.

Electio nem ſape ſumi ſed pro eleuatione olim uſitata. 351. 2. 352. 1. **ſed pro approbatione Et conſenſu ſubid.** Et 890. 2. 894. 2. **exempla.** ibid.

Electio nem multiſ Regionibus in ualuiſſe. 348. 2. **Præſtare optimum Regem.** 339. 2. 340. 2. 341. 1. **non committendam eſſe plebi Et militari multitudine.** 343. 1. 2. **probe inſtitutam non falli.** 344. 1. **neque præſam fieri, niſi per Accidans.** 344. 2. **Vnde abſolute ſucceſſione potiore ſtatuenendum.** ib. **cum ſurturem Et ſtudium educationis Principum acuat.** 358. 1. 2. **locum omnium magis quam ſucceſſio compeſcat.** 359. 1. 2. **exempla.** ib. Et 360. 1. 2. **ac ſurta ſucceſſionis corrigat.** 346. 1. **exempla.** ib. Et 346. 2.

Electio nem non poſſe miſeri ſucceſſioni. 338. 1. 2. **diſtincte ſerò in proxima ſtirpe Regia continendam eſſe.** 372. 2. 374. 1. **qua facile ſactiones prohibere poſſit.** ib.

Ab Electio ne introducenda Et præſa ad introductam Et probam non argumentandum eſſe. 368. 2.

Electores ut ſuo arbitrio ad ſtirpem Regiam ſe applicent, conſilium. 388. 2. **ejuſ cauſa.** 389. 1. **Et ſeqq. Electores ad legitimum Electionem ſe iuramento obligare debent.** 344. 1.

Electorum in principem degenerem Et inſolentem auctoritas. 342. 1. 370. 2. 372. 1. **Eorum nomina quando primum in Germania audita Et confirmata fuerint.** 368. 2.

Electorum Germania ſtiti octaſo atatis auge competo pro maiorenibus habentur. 386. 2. **ſid. Germania.**

INDEX RERVM

Electoralis principatus diuidere non licere. 403.2. **Electoralis dignitatem a feudo distinguui.** 908.2.
Electus princeps si dignus sit, toleratur, licet dignior occurrat. 418.1.
Inter Electum & successorem principem quantitas sit differentia. 358.1.
Electos minus superbiere, quam succedentes. 372.1. **exempla. ib. &** 372.2.
Eligendi dignitas non ex quavis qualitate aestimanda. 418.2. **& quia semper certis aique probata indoles est.** 341.1.2. **defenditur hoc ib. & seqq. Sicut Princeps, Rex, successio.**
Elementorum Vera mixtio qua sit. 795.1.
Elbodius II. Scotia Rex. 348.2. **cares tuores additi fuerint. ib.**
Elensium sparsim habitansum ciuitas. 208.2. 213.1.
Elisabetha Anglia Regina Henrici VIII. filia. 520.2. **maluis Regina esse, quam Regis uxor.** 555.2. **a Pio V. Pontifice excommunicatur.** 240.2. **ob quod uox ex transfariuui domum reuocat, & optimates aliquot regni punit. ib.** **Elisabetha qua arte omnes exteros principes sibi amicos habuerit.** 556.1. 565.1. **Ejus, quod nulli ex subditis nubere uelit, heroicum restonsum.** 374.1.2. **Ei Suecus ob repulsam conjugii bellum minatur.** 377.2.
Elisabetha Gertrudis Austriaca nepis, Alberti Archiducis Austria Imper. conjux. 391.1. 404.1.
Elisabetha Mora Roberti I. Scotia regis primam concubina, postea uxor. 579.2. 585.1.
Elisaeus propheta Syros miraculo in uisidias deductos irruerari uetat, & iustitiam bellam simul confirmat. 76.2.
Elisa mors maluis, quam Hiarba nubere. 555.2.
Emanicipatio quid. 202.1. **Ejus origo, ritus & requisita in Seris & NoVo iure. ibid. Ea potestas patria quatenus saluetur. ibid. &** 203.1. **& seqq.**
En quomodo sit subiectum Metaphysica. 2.1.
Epaminondas Thebanorum dux. 956.1. **Es quod clypeum suum sulcum uideret, mors dulcior fuit.** 66.2.
Ephesi cur Hornodorum ciuitate excluderent. 622.1.
Ephorum apud Lacedam. potestas. 588.1. **& dissensiones.** 935.2. **Side Lacedamoni;**

Epictetus philosophus corpore claudus & primum seruus fuit. 105.1. **Ejms de obedientia & iam austeris parentibus praestanda aureum dictum.** 132.2. 141.2. 269.2. 751.1.
Epidaurorum oligarchia. 751.1.
Episcopus Ecclesia ob quae peccata ejciatur. 411.2. 412.1. 599.1.
Episcopi non possunt substitui, quod spiritalis patres uocantur, a potestate patria & magistratus eximi. 205.2. 206.1.2.
Episcopi officii incapaces cur ferantur. 358.2.
Episcopi cuiusdam in patrem ab ipso stipem penitentem superbia. 205.2.
Episcoporum Germania multitudo Comitibus in suas partes declinat. 940.1.
Equites Romanos olim ex censu lectos fuisse. 743.1.
Equites Vinculi qui. 235.2.
Equestris ordo aures uelleris qui & quando ceperit. ib.
Equestris ordo a Ludouico XI. Gallia rege institutus. 240.1.
Equestris ordo Perisclidiae ab Eduardo III. Anglia rege institutus. 235.2. **Eorum quibus ordinis fuerunt, enumeratio. ib. &** 236.1.
Ordo S. Michaelis a Francisco I. Gallia rege inchoatus. ib.
Ad duos ordines Equestres cur non facile quis admittatur. ib.
Ericus Daniae rex. 397.1. **Lithoris filiam in uxorem ducit, & propter hoc regno deurbatur. ibid.**
Eriphile. 545.1. **Citiam Sivi auro uendidit. ib. &** 545.2.
Erixo eques Romanus quantam ob occisum a se filium, populi iram in se excita uerit. 152.2.
Erudito imperfecta principibus quam noxiu sit. 316.1.
Esau cur uendendo primogenitura jms, peccauerit, & non Iacob illud emendo. 508.1.2.
Ejus impietas puniatur. 196.2. **etiam in posteris, qui ad seruandam dnamas fuerunt.** 60.2.
Esai quales apud Iudeos fuerint, ac quomodo Platonis Ideam imitantes omnia in commune possederint, maxima autem parte a faminis abstinerint. 25.2.

Esse

Essentialia ab accidentalibus distinguenda.

612.1.
Ethocles & Polynice fratres. 328.1.
Ethica quae methodo tradenda, & qua ab Aristotele tradita sit. 283.1.2. 284.1. *Ethica summa qua.* 281.2.
Ethicus an prater bonum morale, etiam Intellectualuale sibi propositum habeat. 283.2. 284.1.
Ethicum ratione felicitatis consequenda Intellectualuales habitus considerare. ib.
Evagoras Atheniensium ad Darium Persarum Regem legatus cur a reditu Capitis damnatus sit. 627.1.
Eudoxia Orientis Imperatrix cur Romano Dioni nubere coacta sit. 551.2.
Evemus III. Scotorum Rex a populo ob concessam polygamiam in carcerem coniectus. 21. 2. 31.2.
Eumenes Asia rex urbis Romana amantissimus. 839. 2.
Eumenes Imperio cur Argyraspidum duces se subicere noluerint. 373.1. *Ejus ambitiosa vox.* 413. 2.
Exactiones Tyrannice & crudelēs. 694.1.2. *Earum exempla.* ib. & 695.12. 696.1.
Exarmatio subditorum quae licita sit. 597.2.
Exercitus quando pro dūto Imperii Romani arcano, jus eligendi Imperatores sibi sumpserint. 375.2. & *quanta inde mala ac turba excitata sint.* 376.1. *exempla.* ib.
Exhereditatio. Vid. Hereditas.
Exules & Exilium quid notent. 251.2. *Exules & depotati quomodo differant.* 252.1.

F.

Ceſo Fabius. 828.1. *Ejus prudens consilium.* ib. *creatur Consul plebi inſiſus.* 830. 2.
Quintus Fabius contra dictatoris Papyri mandatum feliciter pugnans accusatur, & abſoluitur. 591.2. 594.1.
Quintus Fabius Allobrogis perditus filius publicus ſeſeritate exhereditatus. 393.1.
M. Fabij Ambuſti Conſulis filii quod contra jus Gentium in Gallos pugnaffent, accuſati. 827. 1. 837. 2. 838. 2.
Fabius Eburnus filium impudicum domi interfecit. 137. 1.
Q. Fabius Gurges. 827. 1. *Conſul patrem proconſulem ſibi obſciam factum cur de equo deſcendere iuſſerit.* 204. 1.

Q. Fabius Cunctator cur nomen Maximi adeptus sit. 270. 2. *cunctando restituit rem.* 935. 1. *Ejus prudentia.* *ibid.* *in republicam studium.* 948. 2. & *modestia.* 844. 2.
Fabij Valentis a Vitellio Imperatore eſſeſſi improba prodigalitas. 371. 2.
Fabium nomen cur plebi Romanis inſiſum fuerit. 830. 2.
C. Fabricius Conſul continentia ſua beneficio ſine pecunia praediſes eſſe ſoluit. 304. 1. *Ejus Pyrrho ut ad ſe tranſiret, roganti datum acutum reſponſum.* 373. 1. 606. 1.
Fabricianus a patricio abſoluitur. 192. 2.
Meij Falconij ad Tacitum Imperatorem ne liberōs ſuos Romani Imperij heredes faceret, oratio. 341. 1. 342. 1.
Factiones non ex ipſa Electione ſed ex ejus incertitudine & vitio orire. 369. 2. *Etiā in ſucceſſione locum habere.* ib.
Factionibus ad tempus diſtrahi ſatius eſſe, quā perpetuum ſeruire. 367. 1.
Marinus Valerius Vencorum dux cur damnatus fuerit. 752. 2. 758. 1.
Fama honeſta quantum bonum ſit. 717. 1. *Vnde bonis ut eam etiam poſt mortem, habeant, curandum eſt.* ib.
Familia. 3. 2. *hujus nominis aquivoſatio.* 14. 2. & *ſenſus duplex.* 559. 2.
Familia aetymologia. 15. 1. *deſinitio.* 16. 1. 2. *ſignificatio.* ib. *Ejus acceptio politica ex origine & uſu quid notes.* 15. 1. 2.
Familia originem eſſe ex natura, & non ſine uxore. 17. 1.
Familia & homines tractari aliter in politicis, aliter in oeconomis. 3. 2.
Familiam ex tribus ſocietatibus conſtare. 14. 1. 16. 1. & *properea ad ejus perfectionem tres minimum perſonas, ſcilicet patrem, familiam, uxorem, & ſervum requiri.* 20. 2.
Familia eſſentialēs partes duas ſocietas conjugalis & hereditas. 19. 2.
Familia perfectionem a liberis tanquam a ſine dependere. 20. 1.
Familiam uxorum & ſervorum multitudinem non multiplicare. 21. 2. 22. 1. *neque ex diſſitiis aut ſervorum multitudine aſſimari.* 23. 1. 229. 2. 230. 1. 2. *Vnde familia anguſta.*
Familia anguſta non minus familia eſt, quā ampla. ib. *exempla utruſque.* ib.

Bbbbbb 2

Familia

INDEX RERVM

Familias in Veterari inesse quid sacrum. 390.1.
Sahnleben. 907.1. *Eorum in Vestitura & collationem à solo Imperatore dependere.* p. 907.2.
Fausina Antonini Philosophi Imperat. uxor. 517.2. *adultera.* 537.2. *mater castrorum à viro appellata.* 545.2.
Felicitas publica quid sit. 4.2.
Felix Romanus Pontifex. 360.2.
Ferdinandus primus Hispania Rex. 410.1. *Ejus genealogia, & filij, & inter eos Regni descriptio.* 429.2. *quæ summa inter eos discordia excitavit.* 410.1.2. *protestante contra eam promogensto sancto II.* 489.1.
Inter Ferdinandum Catholicum & Isabellam de usurpandâ Majestate, connubialis pacta. 562.2.
Ferregus V. Scotia rex cur à subditis regno privatus fuerit. 420.1. 427.2.
Feuda. 632.1. *Eorum origo & constitutio.* 632.1.
Feudorum naturam ex tenore investitura potius estimandum, quam lege. 396.2.
Feuda divisio in proprium & improprium analogia. 318.2.
In Feudis anteponi salutem domini salutis Vasalli. 632.2. *& quomodo in illis consistat dominatus.* ib. *ex eo primum feuda prodidisse.* 633.2.
de Feudo. & gentis quomoda aliquis investiri possit. 366.2.
Feuda regalia per constitutionem Friderici facta esse individua. 409.2. *Causa.* 401.2.
Qui Feuda bene meritis largitur, non abalienat. 370.2.
Feudale jus dubium explicandum ex Longobardico. 408.1.
Bedes humanarum societatum vinculum, quam fallere surpissimum est. 93.1.
Filius patris raro vitia & cum eo quasi una persona esse videtur. 143.1. *filium nulla dignitas nec libertas à patris potestate eximit.* 157.2. 205.2. 206.1. *nisi quoad publica.* 158.1.
Filius familias nil possidet vel acquirit de jure nisi ex indulgentia patris. 161.1. *& 2.*
Inter Filium & servum discrimen. 157.2. 161.2. *& 62.1.2.*
De filio male instituto patris bonam successorem mors auferentis fabula. 177.2.
Filium hodie sequitur solum patrem, quoad ori-

genem. 263.1. *& subit locum patris.* 505.2. *interdum etiam justè luit qua commisit peccer.* 570.2.
Filii naturales qui dicuntur. 565.2.
Inter Filium naturalem & adoptivum differentia. 340.2.
Filij degeneres parentum monstra sunt. 354.1.
Filia cuiusdam Romana matre in carcere uberribus lactantis pietas. 184.2. *Sid. Lsberi.*
Finis caterorum illud est, quod perfectius & posterius est, quomoda intelligendum. 925.1. *exempla.* ibid. *&* 925.2.
Finis notio in quo consistat. ib.
Finis rei naturalis & primarius à secundario probe distinguendus. 8.2. *quoties verò ab hominibus inveniatur.* 9.1.
Finis artium internus & externus. 291.2. *qui posteror non est in potestate agentis.* ib. *sed prasupponitur.* 292.1.
Finis in deliberationib. caput. 282.1. *quo ignorato, nihil incerni potest in arte.* ibid. *& omnia consilia errant.* 282.2. *simile.* ib.
Dominicus Flabianus Venetorum dux cur Græcolorum familiam Venetiis eiecerit, & successorem prohibuerit. 75 p.1. 931.1.
C. Flaminius consul quomoda senatus revoicatorias literas cluserit. 845.1.2.
C. Flaminius Tribunus plebis de Rostris concilians à patre deducitur. 87.2. 203.1.2.
Flaminius Senator Romanus ut cum scorto jucundius cenaret, in servum & unum exdamnatu sedit. 121.1.
Flandria Imperium Constantinopolitanum sibi vendicant. 374.2.
Flandria & Sicilia provincia quoties per feminas nuptias dominos mutaverit. 520.2.
Flandria Insula que & cur ita appellata. 208.1.
C. Flavius patre Libertino matris ex scriba senator factus, summas gestis dignitates. 248.2. 249.1. *sed contra jus.* 249.2. *Civile jus vulgat.* *& Aedem Concordia adedat.* 250.1. *unde omnibus odio fuit.* ib.
Flavij cur Nerone moderit, responsum. 623.1.
Elgentinorumq. respublica. 593.2. *vetus democratica.* 769.2. *quanto odio tum in nobilitatem sediterint.* 773.2. *post Oligarchia.* 731.1. *mutationem statim moluntur sed frustra.* 337.1. *Eorum cum Lucensibus bellum quam detrimentosum Reipubi. fuerit.* 692.2. 693.1. *Side Medicei.*

Famy

Fæmina etiam à natura intenditur. 13. 2. *Et ad obtemperandum nata.* 16.
Fæmine regulariter à f. udis sed non à Regnis hereditariis excluditur. 37. 2. *exempla* 16.
Fæminas nubentes non manere in familiaribus stirpe & domo quomodo intelligendum. 559. 2. *casu scilicet peregrinum sanguinem.* 560. 1.
Fæminarum ingenuarum contra silentium denunciationem se servis iungentium pæna servitus erat. 146. 1.
Fæminarum diuina Romanarum Exemplum, quæ ex improbitate filiorum præter spem sustinuit obtutu statim exanimata sunt. 1461. *vide nullum.*
Fons viri primogenitum capite multat. 153. 2.
Forum contentiosum & conscientia quomodo differant. 74. 1. 646. 2.
Fortuna quid sit. 338. 1. *cur sorte pars gradu ambulat.* 338. 2. *Eam cur antiquitas multibribus habitis pinxerit.* 541. 2.
Foxius in Gallia Comes filium cutillo interemit. 153. 2.
Francorum primos Reges eligendi ritus. 351. 2. *Et Archiepiscopi Rhemensis in inauguratione Regis usurpata formula.* *ibid.*
Francos successione iur. à stirpe Merovæi & Caroli M. in alium per Electionem transplantare coactos esse. 348. 1.
In Francia Regno quoti. stirpium successerint exempla. 566. 1. *vide Gallia.*
Franciscus I. Gallia Rex sapientum hominum studiosissimus sed in vestitu nimium sumptuosus fuit. 617. 1. 618. 1.
Frater bannitum fratrem impunè occidere non potest. 145. 1. *sed comprehendere.* 191. 1.
Nihil difficultius esse quam fratrem fratri æquo animo subici. 413. 2. *exempla* *ib.* & 414. 1.
Frater ob Monarchiam discordantium & in se mutuo scientium exempla. 327. 1. 2. 328. 1.
Inter fratres patruelis de principatu civitatis duellum. 379. 1. 386. 1.
Fraternus amor à natura inditus. 37. 1. 2.
Fratricidiorum exempla. 492. 1. *à quibus multis Regna auspicati.* *Ibid.*
Fredegundis Chilperici Regis Francorum uxor. 539. 2. *Ejus parricidia & adulteria.* *ib.*
Fridericus Barbarossa Imperator à Fratre Cunnado ob animi virtutem filio præponitur, & successor Imperii declaratur. 339. 2.

Fridericus Bellicosus Austria dux. 406. 1.
Fridericus Bellicosus Palatinus Rhemi. 403. 2.
Lenensteiniensis Comitatus conditor. *ib.*
Fridericus Brandenburgicus Elector filium Fridericum ob virtutem Iohannis primogenito præponit. 347. 1. 416. 2.
Fridericus II. Imperatoris Henrici VI. filius. 369. 2. *quo iure Rex Hierosolymitanus sit salutatus.* 519. 2. *Contra Ottonem se Imperio paterno restituit.* 386. 1. *Cur a Papis toties excommunicatus fuerit.* 646. 1. 2.
Inter Fridericum III. Imperatorem & Albertum fratrem ob Hungaria regnum bella. 376. 2. 377. 1.
Iohann Fridericus Wirtembergenfis dux. 409. 2.
Fulvia Antonini Pij Imperatoris uxor. 557. 2. *eius encomium.* *ibid.*
Fulvia Antonii Triumviri uxor. 682. 1. *eius crudelitas maximè in Ciceronem.* *Ibid.* & 686. 2.
Fulvius filium parricidij suspectum accusat post comprehensum absolvit. 155. 1.
Fulvius ob prodios uxoris furivos Augusti amores se ipsum interemit. 544. 2. 545. 1.
Quintus Fulvius Consul Campanorum sanguinem sitens quomodo Senatui prohibitorias litteras eluserit. 848. 2.
Aulum Fulvium ex conspiratione Catilinae re tractum ipse pater interfecit. 136. 2.
Fundi Limitanei. 63. 1. 1. *quando ceperint, & quibus elocati fuerint.* *ibid.* & 633. 2. *Eos nihil habere commune cum feudis.* *ibid.*
M. Furius Camillus cur sponte se Magistratum abdicare soluerit. 591. 2. *accusatus ingenti pecuniâ damnatur.* 826. 1.
Fur etiam ille est, qui furtum reddidit. 663. 1. *Vnde etiam furtum bene collocatum propterea non fit laudabile.* *ibid.* *exempla.* *ibid.*
In furto deprehensi apud Lacedamonenses puniebantur, non quod furati essent, sed quod non satis callide. 68. 2. *populorum qui ex furto & rapto vixerunt Catalogus.* *ibid.*

G.

Galba Imperator se servus Imperatoris Majestatis assertor. 866. 2. *primum ad Imperium aptus, postea mutatus in dederimus.* 342. 1. *postpositus prius necesse videmus Pisoni Imperium offerri.* 340. 1. *cum adductis elegantis oratione huius causis.* *ibid.* & 341. 1. 2. 359. 1. *in expendendis de publico sumptibus adeo*

INDEX RERVM

parcus, ut ibicini quinq; aureos de suo donaret. 947. 1. Milites non emere sed legere diceret. 349. 1. unde ob non salutū donariam ab illis occiditur. 16. & 343. 2.

Johannes Galeatus dux Mediolanensis. 346.

2. Eius filius. Ibid. Galeatus Maria Sfortis Mediolanensis dux crudelissimus. 687. 1. a tribus Invenibus in foribus templi occiditur. 677. 1.

Galenus de ordine contra Picolomneum explicatur. 276. 2. Cur de Ephemeris primo loco tractatur. 277. 1. 2.

Gallia an & quod sit regnum Monarchicum. 794. Saria autorum opinionis. 913. 2. 914. 1. 2. quomodo illud sub Meroveis Caroli. M. & Capeti posteritate crederit & decesserit historia & regum catalogus. 399. 1. 2. Cur olim à Rom. Imperio decesserit. 693. 2. 694. 1.

Gallia quanta mala passis sit ab interminis bellis ob incertitudinem successionis. 376. 1. 2. 378. 2. 379. 1. tutorū certamina. 385. 1. exempla 16. & Regum pueritiam. 383. 2. exem. 16.

Gallia Rex. 919. 1. Eius jura Majestatica. Ibid. & 919. 2. & subscribenda formula. 920. 1.

Gallia regem decernere & agere contra Parliamentia. 921. 1. & illis non nisi utrocedere. 921. 2. ac literas ingenuitatis etiam sine Venia patroni libertis concedere. 125. 2. Eius satellitium. 697. 2. Gallia regis primogenitū curr ante decimum quartū atatis annum majorem esse & regni capax censatur. 386. 2.

Gallia cujusdam regina Epitaphium. 352. 2.

Gallia pares qui sunt, eorumq; origo & auctoritas. 915. 2. 916. 1. a quibus judicentur. 909. 2.

Gallia Parliamentia quid sint. 909. 1. Eorum origo, potestas. 916. 1. 2. & Arresta. 917. 2. quae à legibus distinguuntur & a rege corrigi possunt. 918. 1. 2.

In Gallia jus familiarum peculiare est. 1. feudalia regalia in diversa esse. 486. 1. & fundamentalis lege uni primogenito Majestatis jura in solidum tribui. 399. 2.

Quando & quoties ibi studia literarum floruerint. 618. 2.

Gallia Comitatus primoribus jus honorum petentibus quid responsum sit. 258. 1. 268. 2.

Galli agrotante Carolo VI. rege Sicarijs utriusq; ob diffensionem administratione interdicunt. 331. 1.

Gallorū de prarogativa Nepotis exempla. 504. 1.

Gallorum veterum in seos, liberos, & uxores

Tyrannica potestas. 120. 1. 138. 2. quae à Francis ex Germania oriunda cum nobo ibi indico imperio sensim sublata fuit. 139. 1.

Gallis magna cōsuetudines quomodo docentur. 223. 2. ab illis quando ius primogenitura ceperit Salero. 426. 2. exempla & regum primogenitorum series. 16. eorum obaratos in carcerandis. 97. 2.

Gallienus Imperator Rom. quantum in liberatibus artibus claruerit. 615. 1. Eius deestanda ignavia & gula. Ibid.

Gandavensis Margareta Caroli Audacis filiam Maximiliano I. Imperatoris Friderici filio nubere cogunt. 557. 1.

Gadaensis cuiusdam filii, qui patris carnifex fuit, insupido illius iugulū hausit. exē. 147. 2.

Garam. in hunc consuetudo communibus utendis uxoribus, sed ex similitudinis conjectura propriis sibi arcepiendos liberos. 26. 1. 42. 1.

Gelasius Papa Anastasium Imperatorem cur & filium & presidem vocat. 206. 2.

L. Gellius filium de incestu & parricidio accusatum suā sententiā absoluit. 136. 2. 155. 1.

Genevesium Republica 668. 2. neminem ad Syndacatū nisi ibi ex cōsuetudine natum promoveat. 262. 1. Eorum Imperium olim cum Episcopo alternum. 797. 1.

Genes, quae corporis decoris gratiā stigmatibus pingere solita sunt. 266. 2. 267. 1.

Genuesium oligarchia quot familiaris confect, & a quo reformata sit. 731. 1. 2. Patriorum ibi nobilitas unde orta sit. 753. 1. Eorum dux quomodo praesit, & quomodo successor locum faciat. 744. 1.

Genus esse duplex uno vocum & analogum. 317. 2. cur reliquis predicabilibus proponatur. 276. 2.

L. Genutius quintus ex plebe Consul infidus, Henricorum occumbit. 834. 2. in eum occisum Senatus Romanus invecit. 846. 1.

Geza Imperator quibus quaestionibus Grammaticos sitigare solitus sit. 614. 2. 615. 1. a fratre occiditur, & inter deos refertur.

Gerhardus Comes Oldenburgensis cur Hofmeister vocatus sit. 411. 2.

Germani Romanorum Imperatorum fidelissimum satellitium 699. 2.

Germanorum veterum confederationes. 723. 1. & Reip. status. 728. 2. 729. 2. Eorum consuetudo uxorum audiendi consuetudo. 520. 2. in

alea ludendi temeritas. 85. 2. in seruos suos lenitas. 120. 1. 139. 1. **Et fugitis vos contra dominos suos tuendi mos.** 125. 2

Germanorum veterum infantulos adhuc calcantes in aquam frigidam immergendi, ad probandum eorum robur, ferri. 177. 2. 178. 1. Eorumque in certos pagos divisio. 208. 2.

Germanorum peregrinandi **Et** externis militandi libertas. 241. 1. 2. **Et** in descendendi patriis consuetudo. 244. 2. eorum inestima ad successionem beata. 380. 1. de prerogativa nepotis leges 505. 2. 506. 1. lenta consultationes **Et** comitia 937. 2. quam periculosi sint. Caroli V. in eadistertium. ibid. unde Germani a Turca canum multicolorum gregi assimilantur **Et** Reguli vocantur. 398. 2. Cur se pro dignitate amplius suerit non possint. ibid.

Imperii Germanorum hodierni status mixtum esse ex Aristocratiis **Et** Monarchia. 913. 1. quod per singula Majestatis jura probatur. 900. 2. **Et** seqq. varia de hoc autorum sententia. 884. 1. 2.

In Imperio Germanorum Casusuctionum tres 367. 2. prima. ibid. **Et** 368. 1. secunda 368. 2. Tertia. 369. 1. Vnde aliquando peregrini ad Imperium acciti. 373. 2. 374. 1. quod postea legibus fuit prohibitum. ibid.

In Imperio Germanorum proprie non inferri republicas. 731. 2. Cui jus Majestatis in Religionem ibi competat. 912. 1. 2. **Et** quomodo in certos circus dividatur. 208. 2.

Imperii Germani mutatio, in quo momento querenda sit. 885. 2.

Imperatoris moderna potestas, cur nec in legibus Romanis quaris, nec ad aetatem Caroli M. **Et** Ottonis primi exigi debeat. 884. 2. 885. 1.

Germanorum primos Imperatores hereditaria lege successisse. 388. 1. Eamque Imperatorum successionem primum decessisse in praevisum Electionem. 896. 2. quam habuerint omnes Germania principes ib. **Et** 895. 2. **Et** ob eam plurimi principes pugnare coacti sint. 368. 2. Eorum recensio. ibid. **Et** 369. 1. postea vero insensibili consuetudine sine ulla confirmatione vel lege pauci arripuerint. 897. 1. 2. qui tandem ad septenarium numerum redacti **Et** a Carolo IV. confirmati. 898. 2.

Quare ad Germania Imperatoris Electione opus fuerit cessione **Et** consensu Pontificis. 888. 1.

Germania Imperatorem sine consensu **Et** consilio statum Imp. non condere leges. 900. 2. Vnde

statum vna cum Imperatore esse autores legum 901. 1. 2. **Et** Imperatorem eis alligari. ib. ac consentis iudicare solum non posse. 910. 2. nec eis inconsultis bellum inferre hosti. 911. 1. 2.

An Germania Imperator solum iudicet de capite principis. 909. 1. 2. Imperatore causas a Camera Imperiali non posse adocare vel impedire. 905. 2. 906. 1. 2. cum suam jurisdictionem dederit Camera abdicari. 904. 2. 906. 2. perpetua tamen observantia habere concurrentem cum eajurisdictionem. 907. 1. **Et** judicare solum de feudis Imperij ib. **Et** 907. 2. 910. 1. ad quorum vero collationem ex contractu obligetur. 908. 1. 2.

Germania Electores. 368. 2. Eorum originem quoad autorem **Et** annos esse incertam. 885. 1. 2. 886. 1. nec posse ad pontificem referri **Et** ex functione Gregorij V. ficta demonstrari. 885. 2. 887. 1. 2. probatur ib. **Et** seqq. multo minus modernos Electores cum summularia Electione mixtum confundi debere. 885. 1. **Et** a principio confusa cuiusdam Electionis 890. natus autores pontifices fuisse conceditur. 892. 1. ad hodiernum eorum statum inferri licere. 890. 1. cum longe diversum fuerit eius principum ab hodierna forma 892. 1. 2. quippe non idem qui hodie sed omnes omnino principes aequales elegerunt, seu potius in successionem consecraverint. 894. 1. 2. ex. em. ib.

Germania Electorum tituli **Et** honoraria nomina 899. 2. potestas, qua per partes deducitur. ib. **Et** seqq. Sicum Ephorum Laced. potestas comparatur. 898. 2. 899. 1. Inter eos **Et** Imper. diversum esse Imperium, id est ut inconsulto illo comitia particularia congregare eumque male Reipub. administrantem de solo deicere possint. ib. **Et** 899. 2. exempla ibid.

Germania septem numero Electores anse Caroli IV. Imp. temporis fuisse 893. 1. 2. 894. 1. earumque mentione i. a. fr. vi. sub Frid. II. Imp. ib. sed ad Fri. I. Imp. expresse non posse referri 895. 1. 2. 896. 1. multo minus ad Ottonem III. Imp. 889. 2.

Germania Electorum dignitas est hereditaria 899. 1. distinguitur a feudo. 908. 2. **Et** eius principatus sunt indivisibiles. 403. 2.

Cur interdum Bohemia rege possibitorantium sex Electorum mentio fiat. 893. 2.

Germania Imperialis Camera. 902. 2. penes illam esse jurisdictionem Imperii. 903. eamque non ab Imperatore solo sed ab omnibus statu

INDEX RERVM

- Bus habere.* 903. 2. 904. 1. 2. *Inde Vocari confistorium Imperatoris simul & statuum.* ib. *& aequali cū Imperatore iurisdictione gaudere.* 906. 1. *eius Prætor, Iudices & ceteri officiales quomodo ab Imperatore constituantur.* 903. 2. *& qui sint ejus Revisores, ac quanta eorum potestas.* 905. 1. *Nihil eos differre à Visitatoribus.* ib. *atq; ab eis ad Imperatorem non posse provocari.* 905. 2. *Exemplum & causa.* ib. & 906. 1.
- Curofficiales Camera pro impetranda investitura nihil largiri teneantur.* 899. 2. *& cur in ea præemptioni locus sit.* 906. 1.
- Germanus Principes suam jurisdictionem sibi reddidisse propriam.* 908. 1. *& propterea non esse Magistratus precarios sed principes ordinarios & perpetuos.* 910. 1. *licet feuda eorum dependant ab Imperatore.* ib. *exempla.* *ibid.* & 910. 2.
- Germanicus Cæsar cur & quàm amabilis omnibus fuerat.* 606. 1. 2. *eius obitus quanto luctu Roma exceptus sit.* 714. 1. 2.
- Gibeonita eorumq; Magistratus suo scelere & negligentia totum tribum Beniamin consumunt.* 77. 2.
- Gilkenij Iurisprudentiam inter scientias referentis errores.* 285. 1. *& seqq.*
- Giphany de familiarum consideratione Politicæ error.* 3. 2.
- Gleba ascripti qui sint, & quàm arête potestati obligentur.* 247. 1.
- Gordianus senior Imperator cur unâ cum filio Senatus populoq; Romano gratus fuerit, & acceptus.* 390. 2. *eius dignitas.* 729. 2. *comperza filij morte laqueo vitam finit.* 146. 2.
- Gothorum in Hispania varia successio.* 428. 2. *eorū unus primogenitura.* 429. 1. *probatur per species singulas regnorum Hispania regumque longa serie.* ib. *& seqq.* *De jurè Electionu eorum concily Tolerans canones.* 428. 2.
- Gothi in Italia quoties ad mulieres sceptrâ detulerunt.* 518. 1.
- Gothofredus Bulionens regnum Hierosolymitanum occupat.* 494. 2.
- Tiberius Gracchus rusticos ad comitia vocat.* 213. 2. *eius ob memorabilem censuram laus.* 270. 2. *& cum Claudio Censore raris & insula concordia.* 797. 2.
- C. Gracchi Tribuni plebis perniciose leges.* 834. 1.
- Grado consanguinitatis & Affinitatis qui prohibuit sint.* 32. 2. 33. 1. *de ijs Vulgares versus.* 34. 1.
- Græcia unita hostibus semper formidabilis quomodo divisâ corruerit.* 398. 1. 2. *& quando sub jugum Turcarum redacta fuerit.* ib.
- Græci Persas ab ipsis aquam & terram petentibus quomodo strabos verent.* 630. 1. *ac quàm ab adorazione Regum abhoruerint.* *exempla.* 627. 1. *Eorum in disciplina muliebri conferenda sceleratas.* 549. 2. 550. 1. *pergruanda & populis etiam Barbaris militandi libertas.* 244. 1. *& primogenitura juu.* 423. 2. *exempla.* *ibid.*
- Græcorum plurimos populos olim etiam ad huc Homeri & Demosthenis temporibus sucatim habitasse.* 208. 2. 213. 1. *Eorum Societas similis Republ.* 727. 2. *quando & a quibus instituta fuerit.* *ib.* & 728. 4.
- Græci potest esse homoerum voluntate.* 48. 2.
- Græci in dæmonio voce in ciconij expressa.* 184. 1.
- Gregorij V. Papæ sanctio de constitutione Electorum quam Spana & fida sit, probatur.* 816. 1. 888. 2. 892. 2.
- Gregorius VII. Papa Ius eligendi Pontificem primus Imperatoribus eripuit.* 369. 2. *& Rudolpho Imperium cum diademate & cius inscriptione Petra dedidit Petro & c. tradidit.* *ibid.* 369. 1.
- In Grimbergenf. ditione cur minimus natus succedat.* 486. 1. 2.
- Gruum sequendi ducem suum natura.* 321. 2.
- Guilhelmus Augustus Anglia Rex.* 631. 2. *Eius severitas mitigatur.* *ibid.*
- Guilhelmus Conquistator Anglia rex.* 416. 2. *Robertum primogenitum Regno exclusum in Normanniam reiecit.* *ib.* *quanta eisdem urba nata sint.* 419. 1. 2.
- Guilhelmus Mantua dux cur unicum filium proscrisperit.* 153. 2.
- Guinra Insula regnum ab Electione eorum dependere.* 249. 1. *Eius reges ex qua maxime causa regno excidere possint.* 343. 2.
- Gustorum in captando Gallia regno rechina & artes.* 376. 1. 2.
- Gundeberthi regis Longobardorum in fratre odium.* 328. 1.
- Gunthramus Francia Rex.* 502. 2. *ablatus Nepoti regnum restituit.* 505. 1.
- Gustavus Suecorum præfectus.* 360. 2.
- Gynaconia quid sit.* 550. 1.

Gyna

Gynacratia incommoda. 377. 2. *Et seqq. exempla ibid. quam scandaloſa illa ſit.* 552. 2. *Et quoties ob eam in precipuis regni familia mutata fuerint.* 557. 2. 558. 1. 2. *Vnde ſape coactos fuiſſe populos eam interrumpere, qui illi aſucti fuerant.* 524. 1. 2. *Exempla ib. Et ſeqq. Vide Mulieres Et Muliebri imperium.*

H.

Hæreditas. 161. 1. *quanam à patre vel domino repudiari poſſit.* *ibid. Hæreditatem ſuam non alienam repudiare licere.* 161. 2. *Exhæreditatio quomodo ab abſtentione differat.* 171. 2. *ius natura non exertit.* 174. 2. *ſupplicij loco liberis inſtituitur.* 181. 1. *Vocabuli Suorum hæredum origo.* 170. 2. *Hæreſis non facit Tyrannum.* 647. 1. *Serſilius Hala Tribunus militum.* 825. 2. *accuſatur ibid. quo medio contra Tribunos plebiſus ſit.* 848. 1. *Hannibalis in Romanos ad Cannas viſtos clementia.* 77. 1. *omnes etiam ſeruos Romanos ſolutione centum nummorum dimittit.* 112. 1. *Hanno contra Ercebaldum fratris filium Burbonium in Gallij caſus cadit.* 504. 1. *Hanno Carthaginenſis cur Hannibalis immaturam ad Imperium Educationem diſuaſerit.* 382. 1. *Hæſta Landgraviatus quoties ad famam reciderit, Et quando à Thuringia diſciſa fuerit.* 524. 1. *Q. Hartarius ſadiffima adulationis ſenex.* 875. 2. *Hatto Episcopus Moguntinum quam acerbe pauperibus in horreum concluſis Et incendio conſumpſit illuſerit.* 686. 2. *Hæzæcl in Syria regem nactus.* 364. 1. *Hebraea Reſpublica, eiusq. mutationes.* 217. 2. *Hebraorum Leges de ſeruis.* 71. 1. 79. 1. 2. 89. 1. *in debitores fallaces.* 93. 2. *contumaces filios.* 138. 1. 140. 1. 2. *Hebrai de pauperatis ſe Et liberos vendere licuiſſe.* 81. 1. 90. 1. 138. 1. *Vide Iudas.* *Hedvigis Polonia Regina Wilhelmo Auſtriaco amoris ſuum renunciare.* 556. 2. *Et Iſpelloni Lithuania duci nubere coacta.* *ib. Et* 552. 1. *in partu una cum filiola præ amore extinguitur.* 524. 2. 557. 2. *Helena Cypri Regina cur regno excide-*

rit. 552. 2. *Helena Ruſſorum Regina in diſcorum ordinem cur relata fuerit.* 539. 1. *Heliogabalus Imperator qua arte Macroſo imperium eripuerit.* 390. 2. *eius mater.* 517. 2. *in cuius gratiam ſenaculum mulierum inſtituit.* 542. 1. *Heliogabalus prodigaliſſa Et gula.* 371. 1. *concupiſſima numerata.* 571. 2. *Et ſæuitia.* 676. 1. *Heliogabalus quos homines ad ſummas dignitates Et officia promoſerit.* 701. 1. 2. *quæ arte Carthaginenſis templi theſaurum petierit.* 684. 1. *quomodo ebrios ſuos amicos trahere ſolitus ſit.* 676. 1. *Et qua tandem inſamiam perſerit, ac mortem quomodo ſecutus ſit.* 713. 2. *Heliogabalus omnium hominum fuiſſe luxuriſſimum.* 706. 1. *Helvetici pagi Iulij Caſaris tempore quatuor.* 209. 1. *trucidant L. Caſſium Conſulem Rom.* *ibid. Et unam ciuitatem conſtituunt.* *ibid. Et* 213. 1. *eius ciues varij.* 245. 2. *Helvetiorum Cantones quingue.* 234. 2. *Inter eos de iure ciuitatis fœdera.* 242. 2. *Helvetiorum Septem Majorum Cantonum Reſpublica Democrata.* 769. 1. *Et in nobilitatem odium.* *ibid.* *Helvetios non facere unam Rempublicam.* 727. 2. *Helota Lacedæmoniorum ſerui Et agricola à patria ita dicti.* 106. 2. *dominis ſuis exitium machinantur.* *ibid. ſed ab illis ſophiſtica vi, ſub donanda libertatis ſpecie Et per cryptas è medio tolluntur.* 111. 1. 120. 1. *Henrici Imperatores quomodo ſibi mutuo ſuccederint, Et quanta à Pontificibus Romanis paſſi ſint.* 366. 2. 369. 1. *Henricus Auceps Imperator à Cunrado I. ad huc hoſte obſtinate Imperij ſucceſſor denominatur.* 345. 1. Et 365. 2. *Henricus II. Imperator ſanctus Et Claudus dictus Oſtonſis III. ſucceſſor.* 500. 1. *Et regnum contrariuſalem autoritate pontificis electum ſi Et bello auſpicari Et obtinere cogitur.* 368. 2. 891. 1. *eius filiorum contra ipſum Et inter ſe certamina.* 380. 2. *Henricus IV. Imp.* 890. 2. *Patri Henrico III. ſuccedit.* *ib. Et* 891. 1. *Et electionem ſuam armis defendere cogitur.* 369. 1. *eius pueritia quam damnosa fuerit imperio.* 384. 1. *con-*

INDEX RERVM

- tra eum Papa Hildebrandi. l. constitutio* 891.
 1. & 2. *deponitur a Moguntino.* 240. 2. *Eius filij contra eum conspirantes.* 190. 2. *pralia.* 356. 1. & *in filium ingratum repulsa ornamenta sibi detrahentem in celsa* 365. 2
- Henric. V. Imp. immediate patri succedit.* 391. 2
- Henricus VI. Imper. Frederici I. Imperatoris filius.* 392. 1. *patri succedit. & jus successionis redintegrat ac confirmat.* 395. 2. *filium puerulum Fredericum II. Imperatorem designat.* 396. 1. *eius conjux Constantia Sicilia Regina.* 391. 1. *Cur eam adhuc monialem iussu Pontificis duxerit. & quomodo dotis nomine Siciliam acquisiverit.* 519. 1.
- Henricus I. Anglia rex.* 366. 2.
- Henricus II. Anglia rex.* 366. 1. *ex Irilandia Comitum Cepitodiensem revocatum & redire cunctantem prescripsit.* 240. 1
- Henricus III. Anglia rex.* 365. 1. *Eius in patrem insolentia & ingratitude.* 365. 1. *feuda hereditaria in Gallia amittit.* 383. 1.
- Henricus V. omnium regum Anglia felicissimus.* 381. 1. *eius patri coronam rapiendo cupiditas ibid. totum Francia regnum a Carolo fecerat acquisit.* 371. 2.
- Henricus VI. Ang. rex* 363. 2. *eius infantia quamdamosa fuerit. ib. Regno eicitur.* 641. 1.
- Henrici VII. regis Anglor. origo.* 567. 1.
- Henricus III. Anglia rex, arbiter inter Carolum V. Imperat. & Franciscum I. Gallia Regem constitutus.* 915. 1.
- Henricus inferioris Baſſaria dux.* 402. 2.
- Henricus Leo Baſſaria dux.* 402. 2. *eius potentia & seditiosa factus.* 406. 1. *ob qua a Frederico I. Imperatore prescriptus. feudis & omni ducali honore exiuit.* 402. 2. 909. 2.
- Henricus Naterbensis integra Baſſaria dux.* 402. 2.
- Henricus Rixosus Baſſaria dux creatur. ibid. cur ita dictus fuerit.* 368. 2.
- Henricus junior Brunsvicensis dux, cur jus primogenitura cum Vnione provinciarum introduxerit.* 405. 2.
- Henricus Bullionem Eorharingia dux.* 402. *ob fortiter repressos Mauros Portugalia regno potitur.* *ibid.*
- Henricus Castilia Regis, Petri I. Frater spurius* 381. 1. *Regno fratrem expellit. ib. Cur ad id faciendum a Papa legitimatus fuerit.* 579. 2.
- Henricus primus Gallia rex.* 417. 1.
- Henricus II. Gallia rex demegatam a Ma ximiliano II. Imp. legatis suis securitatem publicam, quam aquo animo tulerit.* 780. 2.
- Henricus IV. armis & virtute regnum Gallia obtinuit.* 616. 1.
- Henricus Stuartus Scotia rex quam Giliter a Maria Regina conjuge habitus, & cur tandem e medio sublatus sit.* 555. 1.
- Henricus Valesius Andia dux, solus Polonia rex peregrinus.* 395. 1. *eius iuramentum Polonis praestitum.* 922. 2. *cur in seis illis in Galliam resugerit.* 585. 2.
- Hercules praceptor stabulam impingit.* 356. 2.
- Herile in se suos Imperium quid sit.* 625. 1. & *quomodo in hominis natura adumbretur.* 626. 1.
- Hermanfridus rex Thuringorum.* 410. 1.
- Herodes Magnus obfirmata Tyrannide rex Iudeorum creatur.* 665. 1. *eius cum filiis domestica dissidia & in eos crudelitas* 138. 1. 152. 2. 420. 1. & 2. 327. 1. *Cur Sanbedrim sustulerit.* 765. 1. *Et cur post mortem etiam saecre soluerit.* 696. 2. *Herodes quanti post perpetrata uxoris cadem furis exagitatus fuerit.* 709. 1. *eius regnum quomodo ad Agrippam Arsobuli filium pervenerit.* 426. 2.
- Heroes quos sint, & unde dicantur.* 594. 2. 395. 1.
- Heroum filij ut plurimum noxa.* 352. 2. *Probatur dictis & exemplis, praesertim Romanorum. ibid. &* 333. 1. 2. 354. 1.
- Viru heroica Imperia sui proprie regna.* 595. 2. *Et an specie a simplici regno differant.* 596. 1.
- Heroicam & popularem seu simplicem virtutem nulla alia re differre, quam splendore externo.* 595. 2. 596. 1.
- Hera Haraldus III. Danica Regis unica filia cur regno exciderit.* 552. 1.
- Herruria populi cur secentibus suppetas ferre negavit.* 597. 2. 638. 1.
- Nomen HEROR quid Germanis noceat.* 644. 1.
- Hieron Rex Syracusanorum optimus.* 341. 1. *ob pueritiam filii Hieronymi liberatus soluit relinquere Syracusas.* 382. 2. *Tutores illi ordinat XV.* 385. 1. *Qui omnes paulo post submat. ibid. Eius de suo, omniumq; Tyrannorum miseria proluxa quarela.* 707. 2. 708. 1.
- Hieronimus Hieronis Syracusanorum Regis degener filius,* 386. 2. *Adhuc Iuvenis infeliciter eligitur. ib. Eius mores.* 382. 2. *Et in Romanos delicta.* 219. 2. *interficitur. ibid.*

Hiero

**Hierosolymarum, templiq, excidium aratro
notatur.** 211. 2.

**Hildebrandus Papa Neronem immodestia su-
peravit 548. 2. ejus in eximendis a patria po-
testate Episcopis Papales arguita. 206. 1. Et
contra Imperatorum successionem constitu-
tio. 891. 1.**

**Hispania liberta ob indicata Bachanalia remu-
neratur.** 230. 1.

**Hispania prius, quam sese, & vires suas cogno-
sceret, a Romanis obfessa & capta fuit. 109.
2. cur olim a Romano Imperio desisterit.
693. 2. 694. 1. Ejus Leges de prerogativa ne-
potis 503. 1. & amplitudo 23. 1. Quoribus ibi
spurius in regno successerint. 366. 1. ac quo-
modo omnia ejus Regna cum Neopoliitano
& Sicilia Regno unita, tandem ad domū Au-
striacæ per venerint. 430. 1. & 2. 518. 2. 558. 2.**

**Hispani quo tractantur humanius, eo effusius
lasi sunt 78. 1. Eorum in Regnum Anglia
præsentio. 520. 1. Et Indias Orientales in ob-
sequio tenendi Arcanum Politicum. 366. 2.**

**Hispani quantum ex divisione regnorum passis
sint. 410. 1. 2. quam renuciter in divisionem
feudorum regalium obferunt. 409. 2. Ac
jus primogenitura & successionis unde pro-
bent 396. 1. & 2.**

**De Hispania quadam muliere qua ob non rede-
untem ex India filium in insaniam incidit,
historia.** 28. 2. 146. 1.

**Historicorum, qui Imperium Romanum liber-
tati exercituum relictum fuisse statuerunt,
error.** 646. 1.

**Habudes Insule cur Regibus suis conjugio in-
terdixerint 249. 1. & quomodo illos pauper-
tate ad justitiam assuefecerint.** 371. 1.

**Homeri dictum, unus dominus & Rex esto, ex-
plicatur. 323. 1. & contra Bell. indicatur 324. 1.**

**Homo est natura animal sociabile 6. 1. Et pro-
pterea per se appetit societatem.** 302. 2.

**Homines olim spursum & vicissim sine verbis ha-
bitasse 8. 1. 208. 1. 2. 213. 1. Sed ductu natura,
honestate, & ex necessitate coisse, accititates
constituiffe.** 8. 1. 2.

**De hominum prima origine, antiquorum Fa-
bula. 17. 1.**

**Hominum alios ad dominandum, alios ad ser-
vandum natos esse. 54. 1.**

**Hominum tres ordines Liberatorum, ser-
vorum & libertorum jure Genitus introdu-**

**ctos esse. 51. 2. quomodo hi ordines a Iustitia
modo dividantur 51. 2.** (58. 2.)

Omnes Homines quo jure inter se aequales sint.

Hominum vitia non debere imputari rei. 934. 2

**Homines Propriis qui sint & ut discantur 125.
2. specum servitutis veteris representant.**

**88. 1. 2. 101. 2. & mixtum quoddam ge-
nus inter seruos & liberos ambiguum con-
stituunt. 127. 1. proxime vero ad liberos ac-
cedunt. 128. 1. 2. 129. 1. Unde in visio dami-
no matrimonium inire, aut alio se confer-
re & ab eius ditione liberari non possunt**

**126. 1. nec bona sibi, sed Domino, vel ex
oro vel ex parte possident. ibid. & 127. 1.**

**& ad dignitates, quamdiu in suo statu per-
manent, non admittuntur.** 128. 2.

**De quodam, qui Hominem Proprium se in vi-
tio alio discedentem vidum combussit, histo-
ria** 125. 2.

Honor quos inflare soleat. 372. 2.

**Horatius trigeminus sororem hostis a se occis-
sionem gladio transfigens perduellionis
accusatur, & a patre liberatur,** 136. 2.

Horda apud Tartaros quid sint. 208. 1.

P. Hortensis nepos pessimus. 353. 1.

Hospitalitas ab ipsa natura monstratur. 39. 1.

**Cur Hostilis Roman. Rex ad se delatum de
cade Horatii judicium sponte sua ad popu-
lum rejecerit.** 820. 1. 2.

**Hostis vocabulum quod proprie notet. 638. 2. &
quomodo in malam significationem degene-
ravit. ibid.**

**Hostis se dedens ad humanitatem movet Gi-
torem, justitiam vero belli non tollit. 77. 1.**

**Hostibus deditus sed non acceptus Romanus,
mansit.** 233. 2.

L. Hostius primus apud Rom. parricida. 194. 1.

Humana omnia in deterius cadere. 352. 2.

**Humaniores litera quando in Vngaria florue-
runt. 6. 8. 2. corpus humanum in Medicina
subire rationem subiecti.** 2. 2.

**Hunnorum vitam & arma sua. ad unum alea
jactum, porcebat & victoris subijciendis, teme-
ritat.** 85. 2.

Hybris quid secundum Horatium sit. 263. 1.

**Hyberbolus Atheniensis Ostracismus cur punitus
fuerit.** 946. 1.

**Hyrcanus Aristobulo dominatu in Iudæos ce-
dit 416. 1. restituitur.** 419. 1.

Hyrodes Parrorum rex cur filium strangularit

INDEX RERVM

I.

*Iacoba Alberti Bastardis filia & haeres trium
maritorum unotempore uxor.* 549. 1. *quan-
tasturbamoverit.* 377. 2. *A Philippo Bur-
gundia duce omnibus Provinciis Belgicis
ejcitur.* 556. 1.

*Iacobi Patriarcha Esavo fratri primogenitu-
ra jus sub specie contractus eripiendo, quo
modo excusari possit.* 419. 2. *& cur a filio Ru-
ben jus primogenitura sustulerit.* 488. 2.
497. 1.

Iacobi Patriarcha in parentes obedientia. 187.
2. *in Iosephum filium amor.* 146. 1. *& posteri-
tatis eius in Aegyptofecunditas.* 208. 2.

Iacobus Aragonia Rex. 498. 1.

*Iacobus Artevillius Gandavensis Imperium
affectat, sed infelici successu.* 662. 1.

Iacobus I. Magna Britannia rex. 427. 1. *eius
Genealogia.* 428. 1. 2. *Elisabetha succedit.*
376. 1. *& quidem non alio, quam famineo
jure.* 520. 2. *Edictum Elisabetha contra pon-
tificios confirmat.* *Caritius stringit* 240. 2.
ac Romanis Antistitibus portam occludit. *ib.*
*Filio suo quos Versus in Virgilio commenda-
rit unice observandos.* 613. 2.

*Iacobus II. Hertzura dux quasitis ob Concubi-
nari ludibriis se exposuerit.* 569. 1.

*Jagello Lithuania dux Magnus ab Hedvige
Ludovici Polonia regis filia in thori & re-
gni societatem receptus.* 375. 1. 389. 2. *cur re-
giam potestatem a Polonia in tantum dimis-
nus passus sit.* 924. 1. 2.

*Jannusius Mazovia dux cur a regno Polonia
exclusus fuerit.* 374. 1.

In Iaponia quanta sit potestas patria. 138. 1

Ibanus ex pradore, militia profectus factus.
298. 1.

*Idea matris Numen apud Romanos, a quo con-
secrari debuerit.* 737. 1.

Idea omnis sit imitabilis. 24. 1. *unde Idea Plaro-
nica nullibi invenitur.* 24. 1.

Idololatriam excisione urbium a Deo puniri.
211. 2.

Iehu in regem Israelis ungitur. 364. 1.

Iephra Gileadites spurium. 542. 2. *a fratribus ex-
pulsus.* 577. 2. *ex rapto fixus.* 298. 1.

Illegitimorum genera varia. 563. 2. *quinam ex
illis a successione depellantur.* *ib.*

Immortalitatis cupido omnibus innata. 18. 1.

Imperans & parens naturaliter se propter sa-

lutem appetunt. 14. 1. 29. 1

*Inter Imperantis potestatem & personam di-
stinguendum.* 803. 2.

*Ut ad Imperandum, ita etiam ad sciendum
quosdam natos esse.* 57. 2. *exempla.* 58. 1.

Imperantium & obediendum tres gradus.
622. 1.

*Contra Imperantium sociorum remedium in
diffusione provinciarum positum.* 329. 2. *ex-
empla.* 330. 1. *cur non sit sufficiens.* 330. 2.

*Quis bene Imperat, paruerit aliquando, necesse
est.* 341. 2. *Naturaliter imperare Meliorem
deteriori.* 622. 1.

Imperaturus omnibus, eligi debet ex omnibus.
359. 1.

*Imperatoris nomen, quibus primum tributum
fuerit.* 856. 1.

Imperatori quid semper cogitandum. 304. 2.

Imperatoris bellici potestas quanta sit. 810. 2.
exempla. 811. 1.

Imperatores Cornigeri. 645. 2.

*Imperatores Romani quomodo sibi matris suc-
cesserint recensentur.* 349. 2. 350. 1. 2. 351. 1. *cur
plus Senatus, quam populo indujerunt.* 867.
2. *Eos & mandasse supremos Magistratum,
& in eos jus summum exercuisse.* 870. 1. *Ge-
de Romani.*

*Imperatorum Orientalium mutua amulatio-
nes & excusiones unde.* 374. 2. *Eorum in-
stitutum & cetera.* 696. 1.

*Imperium multorum ad vitandas diffensiones
saep desertur ad unum.* 936. 2. *exempla ibid.*
& 937. 1.

*Imperii Sim in benevolentia subditorum con-
sistere.* 609. 2. 610. 1. 2.

*Imperii cupiditas quantum inter mortales ma-
lum sit.* 379. 1. 2. *exempla ibid.*

*Imperia triplicia, naturalia, voluntaria, mix-
ta* 54. 2.

*Imperia bello occupata, vel propagata omnia
in Vita esse, sed non Tyrannica.* 605. 1. *exem-
pla ibid.*

Imperia Magna haud facile susta esse. 355. 1.
deserta tamen providentia fundari. 596. 1.
exempla ibid. & 596. 2.

*Inter plura summa Imperia raram esse concor-
diam.* 798. 1. *exempla* *ibid.*

*Imperia Manliana & posthumiiana qua do-
cantur.* 341. 1. 2.

Impietas

Impietas necessitate excusari, non Verò deleri potest. 190. 1.
Improbis qua per se sunt, tantum per accidens laudari. 668. 1. 2. *exempla. ib.*
Incestus quantum crimen sit, prolixè dictis scriptura, patrum & exemplis demonstratur. 29. 1. 2. & seqq.
Ab Incestu quod etiam animalia quadam bruta abhorreant, exempla. 31. 2.
Incestum non tantum in linea recta, sed etiam collateraliter dari. 322. 33. 1.
Inter Incestas & nefarias nuptias discrimen. 33. 2. 34. 1.
Incestus turpitudinem ex ipso natura dictamine patere. 35. 2.
Incestus poena, ejusq; exempla. 33. 2. 36. 2. 37. 1.
Incestuosos charitatis & amicitiarum amplitudinem impedire. 29. 1. & 2. *Pudorem naturalem malitiose perumpere.* 30. 1. 35. 2.
Reverentialem amorem extinguere, ib. Et gradus consanguinitatis omnes confundere. 37. 1. & 2.
De Incestuosis Romanis feminis supplicium sumere Scito cognatos jussos esse. 136. 2.
Ex Indis qui Pulcherrimo regnum conferre soleant. 312. 2.
Indicorum popularum Dominatus. 635. 1.
Indivisibile quid sit. 804. 1. *Quomodo ab indiduo differat.* 803. 1.
Indivisuum per æquivalentiam semper idem manere. 118. 2.
Infames an sint cives. 251. 1. *Quid per eos Aristoteles intelligat.* ib. & 25. 2.
Infamia plures species. 566. 2.
Non quævis stigmata, torturas & vincula infamare. 266. 2.
Ingratitudo erga optimos quosq; & bene meritos exempla. 951. 1. 2.
Injustitiam duplicem esse. 639. 2.
Injustum conferendi speciem omnibus animalibus naturalibus & communi esse. 12. 2. 13. 1. 17. 2. 18. 1.
Institutionis efficacia. 355. 2.
Inter regnum ejusq; Anarchia. 360. 1. *Contra eam remedia.* 360. 2. *consistere In electione pro Regis & Imperii ad Senatuum Regni ejusq; Principes refectione.* 361. 2. 362. 1.
Joachimus Fridericus Brandenburgensis Elector, cui statuto hæreditario provincias ungerit. 405. 2.

Johanna Lotharinga ex pastorica simplicitate ad singularem fortunam egressa. 535. 1. *Vnde hoc habuerit. ib. Violata pudicitia unde con-*
stita sit. 549. 2.
Johannarum duarum Neapolis & Sicilia Reginarum, reiterata nuptia & versipelles adoptiones. 519. 2. *Quantas hinc turbas dederint.* 431. 1. *De utraque earumque Gustine historia.* 540. 1. *Harum altera Neptis Roberti Neapolitani Regis, ob libidinem lupa dicta.* 549. 1. *cur Andrea Hungaria Regi nupsit.* 502. 1. *& eum postea strangulare curaverit.* 557. 2. *Ejus crudelitas.* 555. 1.
Johannis Comitissæ à Monfort cum Carolo Blefensensi de successione disceptatio. 504. 1.
Johannis Congiani Regis elegans oratio quo fratris in Regnum invadat, dissuadet. 425. 1.
Johannis Galeacci I. Mediolanensis Ducis de primogenitura jure injusta exclamatio. 420. 2.
Johannes Krutenensis in Anglia presbyter, quantam seditionem ob communionem bonorum excitaverit. 26. 2.
Johannes XII. Papa. 575. 2. *Omnium Pontificum & hominum deterrimus.* 889. 1. *Deponitur & in adulterio vitam amittit. ib.*
Johannes XXII. Papa, doctissimus, sed ad regendum ineptus. 614. 1. *Quomonsibus Episcopum imponit.* 228. 2. *Quam male & Vitatem ex sede Episcopali desinverit. ib.*
Johannes sine terra Angliæ rex inutilis. 348. 2. *Cur ita dictus fuerit.* 496. 1.
Johannes Zimisces Constantinopol. Imperator. 517. 2.
Josephus Patriarcha quomodo Regi Aegyptiorum totum regnum tributarium fecerit. 86. 2. 119. 1. 126. 2.
Josianus Imperator Nisilen urbem civibus ea exire jussis, Persis Savaum tradit. 212. 1. 2.
Iphicrates Atheniensis ob nimium oratoria studium illusor. 614. 2. *Cur in voluntarium exilium aufugerit.* 712. 1.
Irenes Constantinopolitana Imperatrix. 153. 1. *Filium Constantinum exoculat. ib. & 617. 2.*
537. 2. Ejus regnandi cupido. 325. 2. *Et contemptus, qui defectionis Imperii occidentalis causa fuit.* 551. 2.
Ismael Sophi Persarum rex potentissimus quantas Regni inter filios divisione turbas & mala excitavit. 400. 2. 423. 1.

INDEX RERUM

- Ismaël II. Persarum Rex.** cur quodam tempore se mortuum finxerit. 703.1.
- Ismensis** qua arte adorationem Regis Perfecti sibi faciendam eluserit. 627.1.2.
- In Israëlitico regno Deum** multos reges immedie diate. 419.2. constituisse. 419.2. Vide **Iudei.**
- Italia in tot principatus** dissecta quam noxia sit 398.2. 399.1.
- Italia urbes** quando in tot Tyrannides incidere. 659.2.
- Italia quomodo ad pacem** & quietum statum redigi possit, **Muchia Belli consilium.** pag. 937.1.
- Italorum bellorum** contra **Fridericum I. Imperatorem**, solam causam Pontificum antithemat. a fuisse. 369.1.
- Itali frustulo panis** & alea jactu se ad **Remos** vendere solent. 85.2.
- Italiscensium** ex municipiis in colonias transire cupientium stultum consilium. 253.2.
- Itaphernis uxor** cur relicto marito & liberis Patrem ex carcere portarit. 183.1.
- Iuda Iacobi Patriarcha filius.** an potuerit iure iurum suam ad mortem condemnare. 761.1.
- Iudai** quam proclives fuerint ad idololatriam. 927.2. cur **Herodem regem** Vocare noluerint. 390.1.
- Apud Iudaeos** jus Primogenitura in quibus constitit. 497.1. Eorum in occultandis Vnguinibus mos. 549.2.
- Iudeorum post captam Hierosolymam** à Romanis infamia nulla in triumphum servata & occisa. 66.1.
- Iudeorum modernorum Privilegia** quanta sint in Polonia. 539.1. Causa. ib.
- Iudaica Respublica Aristocratica.** 731.1. 764.1.2. De ea **Varia auctorum sententia.** 760.2. ab aetate patriarcharum separanda. ib. usque à **Mose** introducta. 761.2. per constitutionem **Syriacis.** ib. cujus potestas, & quibus de causis illud iudicari, describitur. ib. & 764.2. 765.1.
- In Republica Iudaica Deum** multis immedie administrasse. 763.1. exempla. ib. & 763.2. & **Iudices** immedie constituisse. 763.2. sed magis perendi belli, quam gubernande Republica causa. 762.2. Eorum potestas que fuerit. 762.1. Eos cum Regibus non esse confundendos. 762.2.
- de Iudaeo quodam qui cum septem liberis** & conjugese traxerit dediti historia. 66.1.
- Iudex Pedaneus** qui sit, & ejus nota. 877.2.
- Iudicium sine appellatione** non statim arguere Majestatem. 872.2.
- Iudicia Privata** omni jure prohibita. 148.2. periculosa, & pacem publicam turbantia. 149.1.2. ac per unque ob duplicem causam iniqua esse. 150.1. praecipue in vindicando ab alienis injuriis. 150.2. In defectu tamen iudicis etiam privatum sibi jus dicere. 582.2.
- Iudicia odiosa** foere etiam peregrinis committi. 873.2. Exempla. ib.
- A Iudicis injustos homines** arcendas esse. pag. 620.2.
- Iugurtha Spurium Numidarum Rex** fratribus occisis rerum solus potitur. 328.1. : 81.1. Ejus trepidatio ex parricidis orta quanta fuerit. 709.2.
- Iugurtha de Romanorum Senalibus magistratibus** diceretur. 954.L.
- Julia Caracalla Imperatoris Noverca** qua impudens excusatione eum ad incestum incitavit. 705.1.
- De Iuliacensi Ducatu** inter ejus heredes, certamina unde. 416.1. 524.L.
- Iulianus Apostata Imperator** cur **Christianos** à cultura literarum prohibuerit. 689.2. Ejus de Imperio sui molestis dictum. 506.L.
- Iulius Caesar** cur à macilentis hominibus sibi metuerit. 671.2.
- L. Iunius Brutus** qua ratione Tyrannidem **Tarquinij Rom. Regis** effugerit. 671.2. 672.1. 678.1. **Tarquinius** ejectis Imperium adipiscitur & **Consul Romanus** creatur. 821.L.2. Ejus acta. ib. & consilium, de discordando inter **Consules Imperio**, ac brevis temporis spatium limitando. 361.L.
- Iunius Silanus** cur à **Cajo Caligula** pecus aurea Vocatus fuerit. 673.1. **Dolo Agrippina** à **Nerone** interficitur. ib.
- Iuramentum** contra bonos mores praestitum, nullum esse. 238.1.
- Ius** cur in brutum non cadat. 12.1. Ejus consideratio unde desumenda sit. 130.2.
- Ius duplex scriptum** & non scriptum. 898.1. in Italia triplex. 408.L.
- Ius Naturale** quid sit. 12.2. **Ius natura** & **Genitium** in idem coincidere. 30.2. 68.2. 80.1. Ejus

Ejus principia semper eadem & immutabilia esse, licet malitia hominum interdum obfuscentur. 31.1. 61.2. *& mutari ac tolli videntur.* 62.1. *explicatur eleganti simili* 68.2. 69.1.

Jus naturale primum & secundum se mutuo non corrigere, sed sibi subordinari. 62.1.

Juris Natura ignorantio cur non excuset. 32.1. 75.1. *Contra jus natura nulla hum. un. auctoritas dispensare potest.* 174.2.

Jus Gentium non ex sola hominum opinione extrinsecus, sed ex eo, quod natura principis conueniat. 68.1.2. *Vnde semper manet inuisiolatum, nec a corruptis moribus sed immotis naturae principis dependet.* 69.2. *& querendum est vel apud omnes, vel cultiores gentes, ib. & 79.1. Ad id enim constituendum praecise non omnium sed meliorum gentium consuetudinis requiritur.* 431.2.

Jus Civile ejusq. studium quando in Italia & Germania florere coeperit. 618.2.

Jurisconsultus non tenetur omnium legum rationem reddere. 285.2. *à viro bono differt.* 286.1. *& haereticus esse potest, ib.*

Jurisconsultus perfecti requisitum, ib. Ejus dignitas unde dependeat. 285.1.

Jurisconsultus etiam multa de divinis tractare. 285.1.2. *Eorum sub Caio & Claudio Imp. misertimus status.* 748.1.2.

Jurisdictio aequalis praeventioni locum facit. 412.2.

Jurisdictio in se & suos cur nemini danda sit. 149.2. 150.1.

Jurisditionis communio cur necessariam discordiam. 412.1.2. *& tandem divisionem pariat.* 413.1. *exempla, ib.*

Jurisditionis Imperatoris & Camera concurrentis. 412.2. *Vid. Germania.*

Jurisprudencia an scientia sit. 286.2. *Ejus methodus practica.* 284.2. 285.1.

Jus Primogenitura. 432.2. *an communi dicto, optimus esse eligendum destruitur, ib. Vid. Primogenitura.*

Jus Quiritium publicum & privatum. 255.2. 270.1. *Hoc quid sit.* 256.2.

Jus Saxonicum de potestate materna in elocandis liberis. 131.2.

Iustiniani Imperatoris de suo in Imperium studio dictum. 506.1. *Ejus Lex in Electione*

Abbatibus observanda. 339.1. *& circa potestatem patriam error.* 132.1.2.

Iustinus Imperator cur ante instantem obtinuit Iustinianum Casarem nominare noluerit. 365.1.

Inter Iustum & Juste factum discrimen. 649.2. K.

Kehermanni circa doctrinam de familiis politicam & aeconomicam error. 3.1.2.4.1. *Ejusdem inter Virtutem publicam & privatam distinctio.* 4.2. *finem & subjectum politicae confundit.* 215.2. *ac circa potestatem Lacedaemontiorum Regum sibi contradicit.* 810.2.

Kmerous in Polonia qui sint. 125.2. 244.2. *Processus juris quomodo contra eos instituat.* 127.2. *tribus ex causis dominos deserendi licentiam habere.* 244.2.

L.

Lac quomodo, quando & cur in mammis maternis generetur. 169.2. 170.1.

Lacedaemoniorum Respublica. 298.1. 730.2. *mixta seu temperata ex democratia predominante & Aristocratia diminuta.* 817.1. *quod probatur.* 807. *& seqq. Quamdiu ea floruerit, & cuius Virtute.* 957.1. *Incidit tandem in Tyrannidem Cleomenis, ib.*

Lacedaem. Ephori qui fuerint. 813.2. *Eorum origo.* 814.1. *potestas quantae.* 888.1. 814.1. *& seqq. in regnum acta inquirendae superstitiosus modus.* 814.1. *& diffensiones.* 935.2.

Lacedaem. Reges an Regibus sint annumerandi. 587.1.2. *habuisse eos potestatem concisam sed perpetuam.* 888.1. *& jus belli.* 810.2. *sed non Majestaticum.* 811.1.2. *exempla, ib. & 811.1.2. 812.1. in Leges vero nullam.* 812.1. *& in religionem parum.* 813.1. *Eorum dignitates.* 813.1. *Regibus Laconicis quinam hodie similes sint.* 589.1.

Lacedaem. senatus ejusq. potestas. 815.2. *& seqq.*

Lacedaemonios concordiam suam in detrimentum aliorum aluisse. 40.1. *Eorum liberos ad surandum adjuvandi.* 68.2. *& infirma constitutionis infantes projectendi barbarus mos.* 177.2.

Ladislavus Rex Ungariae cur primogenitum suum in canobium detruxerit. 346.2.

Laevini Consul Romani de salute patriae, propria praeferende oratio. 239.1.

Inter Landgravios Hassiae & Thuringiae de successione mutua pactum. 407.2.

Lansfrav

INDEX RERUM

- Franciscus** archiepiscopus Cantuariensis Anglus. 631.2.
- Lancina** Parisiensis quomodo excusata fuerit. 635.1.
- Lanuginis** celsitas & sacra reddita. 253.2.
- Laodices** Cappadocia Regina scelera & parricida. 153.1. 539.2.
- de Lactinio** qui ager in forum Lectica ad Coss. Vestius, domum sanus pedibus rediit, histeria. 105.2. Ejus somnium. ibid. & 106.1. 125.1.
- Latro** & Latrocinium quid olim significarit. 638.2. quomodo in malam significationem degenerarit. 639.1.
- Latrones** & pirata in constitutione Respubl. quomodo peccant. 297.2.
- Latrones** foris male, domi bene agere posse. 298.1.
- Latronum** exempla qui optimi duces facti sunt. ib.
- Laurentius** Celsus Venetus cur duci fibro obviam ire recusarit. 204.1.
- Laxenburgenses** duces. 403.2.
- Legati** cur audiendi sint extra concionem. 839.2.
- Legitimus** unde dicatur, quid sit, & quid in se contineat. 175.1.2.
- Legitima** tota quatenus statuto tolli possit. 494.1. & quat. ex feudis debeatur secundogenitiis. ib.
- Legitimum** etiam deberi dicitur & quibus aliunde sit prospectum secundogenitiis. 494.2. 495.1.2.
- Legitimare** quid sit. 582.1. & Legitimandi modi qui dantur. 579.2. Exempla. ibid. & 580.1.
- Legitimationem** Pontificis solius nullam esse. ib. & 580.2. cum non possit plus ad Legitimandum quam princeps. ibid. & princeps non minus possit quam Papa assignere consensum, soliceret. & fas esset. 581.1. unde etiam legitimatio Principis spurii sine prajudicio tertii accipienda. 584.2. atque curandum ne repugnet cum legibus regni fundamentaliibus. 585.1. & vergat contra vota & in fraudem subditorum. 585.2.
- Inter Legitimationem** & dispensationem quid intersit. 581.2.
- An Legitimatio** retrò trahatur. 428.1. 585.1.
- Legitimum** non esse per omnia similem Legitimo. 584.1. sed in eo remanere lituram a ju-
- re Natura inustam. 583.2. quibus rebus simile sit. ib.
- Legitimari** à Papa cur non succedunt in regno. 581.1.2.
- Legitimatos** ex subsecuto matrimonio proflare ceteris. 586.1.
- Legitimatos** repelli à feudis & Majoratibus. 584.1. & aque sordere vulgo ac spurios. 584.2. nec comprehendi sub legitimis in statuta. ibid.
- Ex Legitimatis** quomam succedunt. 585.2.
- L. Lentula** ad exercitum intra furcas Caudadamas conclusum oratio. 214.1.
- Leo X.** Pontifex cur contra Electionem Carolo V. Imperatoris protestatus sit. 406.1.
- Leopoldus** Victoriosus Austria dux. 498.1. Ejus potentia & posteritas. 403.2. 404.1.
- Leopoldus** Alberti II. Austria ducis filius. 404.1. Ejus nepos Sigismundus ab Helvetiis ad provinciarum venditionem adigitur. ib.
- Leoryches** Agidius filius memorabilior a cula consilio Lacedamoniorum regno eiecitur. 568.1. 578.2.
- Lescus** Albus Casimiri I. Polonia regis filius. 500.1. ob patris gratiam memoriam regno potitur. 389.2. sed ob pueritiam rursus ejicitur. 383.1. 391.1.2.
- Lescus** II. Polonus ob detestam certantis de regno fraudem Rex eligitur. 339.1.
- Lescus** III. Polonia rex. 424.1. ejus filij XXI. 497.2.
- Lex** virtus armata est. 241.2. nude non opus habet ratione sed imperio. 286.2. & nihil frigidius est, quam Lex cum. 287.2.
- Lex** & consuetudo una & eadem quomodorationalis & irrationalis dici possit. 395.2. prob. exemplis & simili. 396.1. Lex in dubio semper accipitur pro bona lege. 748.1.
- Lex generalis** à consuetudine speciali abrogari non potest. 156.1.
- Lex** optima definitio. 247.1.2.
- Leges** Aristotelis quid sint. 4.2. à virtutibus Politicis discernenda. 10.2. non tantum propter malos, sed etiam propter bonos & de rebus modis necessaria. 11.1.
- Leges** alia sunt simpliciter optima, alia optima, qui utuntur. 927.1.
- Leges** Respublice fundamentales. 485.1.
- Leges** Electoribus praescriptae. 370.1.
- Legum** vis, Majestas & usus in quibus bene

bene constituta Republica. 747.2.
A Legum origine ad totius Polstia originem non valet consequentia. 10.2.
Lex agraria. 303.2. 828.1. *de ea Casonis Fabij consilium.* 16. *Lex Calpurnia de ambitu.* 955.1. *Canuleia.* 745.1. *Claudia in Latinos.* 214.2. *Ejus origo.* 234.2. *Et sensus.* 241.1.
Lex de creandis decemviris Et perpetuis edictis 747.1. *Ejus origo Et causa.* 16. *Et* 748.1. *Lex Falcidia Et Glicia.* 863.2. *an ab illa Imperatores soluti fuerint.* 16. *Gabinia.* 839.2. *Horatia.* 829.2. 830.1. *Horrensia.* 829.2. *Ejus autor.* 16. *Papia.* 214.1. 864.1. *Ejus de peregrinis urbe ejiciendis duplex sensus.* 214.2. *Causa nominis.* 16.
Lex Regia. 862.1. *quid Et quo tempore lata sit.* 862.2. *Ex non tantum soluisse Imperatorem ab omnibus legibus.* 863.1. *sed Et leges arbitrio ejus subiecisse.* 863.2. *Et proinde eum absolutum Monarcham constituisse.* 16. *Et* 882.1.
Lex Terentilla. 828.2. *Ejus autor.* 16. *Et* 829.1.
Leges XII. Tabularum. 629.1. *quando promulgata.* 16. *Ejus Legis uti legasse.* 16. *sensus.* 15.2. 161.2. *Lex Socinia de mulieribus ab hereditate arcendis.* 530.1.
Lex archica Atheniensium Tabula quid, Et unde ita dicta. 250.2.
Libelli famosi cur Et quando primum prohibiti. 547.2.
Liberi sunt finis Et affectus, non pars familiae. 20.2. 190.1. *Et statim societatem conjugalem sequuntur.* 13.2. *unde sunt quasi partes Et appendices parentum.* 143.1.2. *Et in matrem habent in parentes reverentialem amorem.* 35.2. *ac summa injuria in eos peccant.* 29.1. 180.2. *cum deorum loco parentes habent.* 182.1. *Et propter eorum consensum in nuptiis liberorum tolli non potest.* 157.1.2.
Liberi apud omnes Gentes sunt in potestate parentum. 130.1. *etiam malorum.* 133.1. *quibus officia praestare debent.* 167.1. *Causa.* 16. *Et* 191.1. 299.2. *unde liberi injuria parentum malorum decoranda Et dissimulanda.* 159.1. *prob. Chrysofomi Et Epicteti dictis.* 159.2. *Exempli.* 16. *Et* 160.1.
Liberi parentibus quas operas debeant. pag. 160.1.2.
Liberi omnia qua parentibus terribunt, ab illis habent. 166.2. *ac non dam sed reddunt*

tantum parentibus. 167.1.2. *Et quidem id, quod debent.* 169.1. *Et* 2. *cum vero per se beneficium parentum respondere non possint, obligantur ad id, quod fieri potest, scilicet obsequium Et honorem.* 185.2.
Liberorum obsequium in parentes quousque se extendat. 186.1.2. *Et quomodo in inhonestis parentum mandatis se gerere debeant.* 187.1.2. *Liberorum obedientiam Et eorum qui pro parentibus mortem subierunt, exempla.* 183.1.2. 187.2.
Liberorum reverentia erga parentes quid Et qua in se continet. 188.1. *quanti eam veteres fecerint exempla.* 16. *Et quomodo etiam in animalibus brutis ea expressa sit.* 184.2. 185.1.
Liberi sine Venia non possunt parentes in jus vocare. 188.1. *nisi ex hereditationis penam subire velint.* 188.2. 189.1. *nec etiam pro domino contra illos stare Et scurrare nisi in casu per duellionem.* 189.2. *multo minus jugulare.* 16. *Et* seqq. *ubi se parricidii in quantum excusari possunt, agitur.* 142.2. 239.1.
Liberi etiam non possunt nec se nec elerare parentes. 174.1. *nec deserere.* 180.2. *maxime quoad vitam Et alimenta.* 182.1. 186.2. *etiamsi pater barmitus sit.* 16. *Et* 191.1. *nec illorum vitam deregere.* 181.1. *nec abdicare Et exheredare, nisi ob octo causas.* 181.2. *qua liberis vitam directam destructum veniunt.* 182.1.
Inter Liberos Et parentes obligatio inaequalis. 179.2. 180.1.2. 181.1. *sed major est liberorum* 182.2. *quousque se illa extendat.* 184.2. *Et* seqq.
Liberi a prima pueritia ad adultam usque aetatem coercionem opus habere. 158.2. *Et accenseri non materna sed paterna familia.* 560.1. *ac patri sequi municipium.* 262.2. *deficiente vero eo, recedere ad originem matris.* 264.1.2.
Liberi a matris in maternis uberibus lac parari. 169.2.
Liberi jure natura ex bonis paternis alimenta debentur. 494.1. *Et hereditas paterna.* 170.2. *Et quidem aequaliter.* 395.1.2. *quam sola ingratitudine, Et sic, qua ad eam revocantur, perdunt.* 172.1. 173.1.2.
Liberi quando competat quarela inofficijse alienationis erga parentes. 173.2. 176.1.

D d d d d

INDEX RERVM

- Cur Libero ut plurimum degenerent.* 354. 2. *Et seqq. docti; Et prudentes plorumque generent liberos imbecilliores, quam indocti.* 354. 2. 355. 1. *ac liberos a parentibus oblati mitti puniantur.* 144. 2. 145. 1. *Exempla. ibid.*
- Liberiorum contemptam patris etiam ethnicis cognata.* 197. 1. *Exempla scripturae Et profana.* 196. 2. 197. 1. 2.
- Liberiorum multitudinis exempla.* 23. 1.
- Libertas, ejusq. acceptio duplex.* 157. 1.
- Libertas secundum Senecam Et Stoicos quid sit.* 46. 1. 48. 1. 49. 1. 2. 50. 1.
- Libertas politica justa Et vera qua sit.* 49. 1. 949. 2. *Et unde aestimanda.* 50. 2. 51. 1. 55. 1. 950. 1. *obedientiam legibus debitam non extinguit.* 49. 1. 2. *Libertas est res inaccessibilis.* 66. 2.
- Libertas duplex, contradictionis, Et a coalitione.* 47. 2.
- Libertas Roma omnibus una olim fuit.* pag. 264. 2.
- Libertas Latina quot modis constituta sit.* 267. 2.
- Libertatis arium.* 270. 2.
- Libertatis Et servitutis varii gradus.* 51. 1. *ac quorundam libertatis prodigenda remeritas.* 85. 2.
- Libertatem aliam consistere in juro, aliam in facto. ib. Et* 50. 2.
- Libertatem violentia dimittitur Et tolli.* 30. 2. 51. 1. *ac alligari justitia.* 949. 2.
- Libertatem Et civitatem non necessario coherere.* 265. 2. *unde illa in hujus desinitione non est exprimenda.* 222. 1. 2.
- Cum Libertate voluntatis etiam necessitatem quandam stare posse.* 50. 1. 2.
- Libertum Et spontaneum quomodo differant.* 55. 1.
- Liberti antiquos esse possunt.* 264. 2. *Et quibus modis facti sint.* 268. 2. *sed semper infra ingenios.* 270. 1. 2. *Et in infimis tribubus.* 271. 1. *Exempla. ib.*
- Liberti ob ingratitude olim in servitutem reducti.* 73. 1. 2. *usurpat a certa abdicandi formula. ib. Et* 91. 1. 2. 172. 2. *In libertos ingratos alia pena.* 92. 1.
- Libertorum in bellis usus maximus.* p. 112. 1. 2. *Eorum apud Romanos triplex ordo.* p. 265. 2.
- Liberti Latini qui fuerint.* 287. 2. *Et quibus modis perfectam libertatem Et civitatem acquirere potuerint.* 268. 1.
- Liberti Dedititii qui sint, Et cur ita vocentur.* 265. 2. 266. 1. *eamque subus non confundendi.* 268. 1. 2.
- Liberti oreini qui.* 270. 1.
- Libertos in civitatem recipiendo abusus.* pag. 268. 2.
- per Libertum Et Libertinum quid intelligendum sit Et an differant.* 249. 1. 2.
- Libertini apud Romanos in quatuor Tribus reducti.* 270. 2. *eorum nomina. ib.*
- Libertini Vestitu ab ingenio distincti.* 250. 1. *ab hominibus exclusi. ib. Et* 243. 1. 248. 2. *Et semper inferiores illis erant.* 265. 1.
- Libertini quando primum ad militiam admisi fuerint.* 271. 1. *de eis censura quadam memorabitur.* 270. 2.
- Ins anularum aureorum Libertinatus imago.* 269. 1.
- Libertini Et L. Sexij pro potestate honorum plebi impetranda seditiosa orationes.* 248. 2.
- Libitum Et Valsallus simplex quomodo differant.* 236. 1.
- Libitum obligari domino absolute, Et non posse esse duorum. ib. Et* 236. 2. 238. 2.
- Linus Hercules praeceptor.* 356. 2.
- Literarum cultura Tyrannus exitiabilis.* 689. 1. 690. 1.
- Literatus cur pro serbo sumatur.* 267. 1.
- Lithuania qua occasione ad Polonia regnum Venit.* 400. 1.
- Lithuanos in Polonia comitibus libere habere suffragia.* 223. 2.
- Livia Claudia Tiberis Imperatoris mater.* pag. 517. 2.
- M. Licinus Censor cur totum populum Romanum ararium fecerit.* 941. 2.
- Locus quid sit.* 224. 2.
- Logica ordo.* 288. 1. *an sit pars analytica.* 288. 2. *Ejus libri de interpretatione scopus.* 289. 1.
- Lombardi quoties multiebris dominationi se subjecerint.* 518. 1. *quantum damno ceperint ex dissipatione regnorum.* 410. 1. *Exempla. ibid.*
- Lombardorum Ins quid vocetur.* 401. 1.
- Lorb incestu commissio cum fitibus in omnes consanguinitatis gradus potuisse.* 36. 1.
- Lothar*

Lotharingia duces unde in Gallia regnum praesentem habebant. 358. 2.
Lotharius Saxon contra Conradum Suevum Imperator elocutus. 369. 1.
Lotharius & *Ludovicus* fratres cur patrem *Ludovicum* primum, & novercam carceri incluserint. 395. 2.
Luscensium Aristocrata. 731. 1. 2. Eorum tyrannum *Castrutius* quam in omnes bonos facerit. 678. 2.
Lucretia laeva. 535. 2.
Lucullus magnificentiae satur, rursus redit. 213. 2.
 Ejus deorsum. 229. 2.
Ludi Instauratissimi qui sunt. 105. 2. Eorum causa & origo. ib. & 125. 1.
Ludovicus Pius Imperator cur utilitas publica minus quam debuit, prospexerit. 603. 2. durum patri *Caroli Magni* in Saxones Imperium relaxarit. 632. 1. & *Bernhardo* patris oculos exculperit. 379. 2. Ejus in excitandis Monasteriis studium. 618. 2. inter duos fratres de regno altercantem prudens arbitrium. 346. 2. & nimia lenitas. 607. 2. ac erga *Luditham* uxorem nimius amor. 553. 1. unde a filiis *Gario* exagitat. 326. 2. 365. 1. in carcerem conjectus. 395. 2. & Imperio spoliatus fuit. 553. 1.
Ludovicus Pius filiorum & nepotum contra patrem & inter se dissensionem & parricidas comatus. 330. 1.
Ludovici Germaniae Regis & *Caroli* Caesaris ilaudabilis concordia. 40. 1. 2.
Ludovicus IV. Bavaria dux & Imperator. 402. 2. Ejus filij & posteritas. ib. & 403. 1. 494. 2. ob Helvetios fidelitate Imperii exemptos reprehenditur. 370. 2.
Ludovicus dives, Bavaria dux. 160. 1. Ejus in austerum suum parentem pietas. ib.
Ludovicus Gibbosus Bavaria dux. 365. 1. Ejus in patrem Impetras. ibid. & ob eam pœna. 196. 2. 197. 1.
Ludovicus sanctus Gallia Rex cur simul in timore & amore subditorum fuerit. 612. 2. filium ad pietatem hortatur. ibid. & 615. 2. Normannis optionem dat, in sua vel Anglia Regis fide manendi. 241. 1. & certis conditionibus maris Regnum in sua absentia administrandi concedit. 919. 1.
Ludovicus III. Gallia rex invidiosus. 348. 2.

Ludovicus XI. Gallia rex cur nihil prater illud, Qui Nescit dissimulare &c. ex literis filium discere voluerit. 356. 1.
Ludovicus XII. Gallia rex Academia Parisiensis Privilegia coartat. 918. 1.
Ludovicus Vngaria rex, à *Casimiro* M. Polonia rege successor denominatus. 375. 1. eligitur. 389. 1. 524. 1. sed non sine multorum invidia. ibid. *Filialis* de *Visa* regna Impetrat. 166. 1. prodigalitate accusatus defenditur. 370. 2. cur Majestatem Regiam apud Polonos in tantum diminui passus sit. 924. 1. 2.
Ludovicus Sabaudia dux cur ad Regnum Cypri contra *Helenam* accessit fuerit. p. 552. 2.
Ludovicus Salinator *Thuringia* Landgravius. 498. 1.
Luneburgensis Respublica purissime Aristocratica. 752. 1.
Lutetia summum Magistratum nemini nisi tibi nato patere. 262. 1.
C. Lutorius Priscus insignis Poeta. 877. 2. cur a *senatu Romano* interfectus sit. ib.
Luxum publicum reducere in domos privatas. 617. 2.
Lybia Aegypti Regina. 947. 2.
Lybussa Bohemia regina clarissima. 522. 2. 536. 2. cur maritum querere coacta sit. 551. 2. 552. 1. de ea, & marito ejus *Pramislaus* fabulosa narratio. 538. 2.
Lycurgus Lacedamoniorum Rex cur liberos in publico loco & communis disciplina educari voluerit. 37. 1. quomodo Respublica administrationem per ordines distinxerit. 810. 2. & quam stricte jus primogeniturae observaverit. 426. 1. Ex fratre nepotem sibi praefert. 500. 2. *Cynacocrasiam* in eam introducit. 535. 1. 2. & usum auri prohibet. 554. 2.
Lydi cujusdam in *Crasum* aperientem fratris accessum ad regnum, dixerunt. 328. 2.
Lysander publice usum auri permittens, male ejus privatam possessionem prohibuit. 554. 2. Lacedamonius cur jus successionis in generatum mutare debeant, pulchris rationibus suadet. 448. 1.
Lysias Megapolitanus Tyrannus. 660. 2.
Lysimachus Alexandri M. dux filium *Venero* D d d d d 2 solist

INDEX RERUM

- collit.* 152. 2. *Leoni ab Alexandro obiectus,*
magno idferi animo. 160. 1.
- M.**
- Macedones quam strictè jus primogenitura ob-*
ferantur. 421. 2. *prob. Exemplis & regum*
seric. ib. & 422. 1.
- Macedonum Colonia.* 252. 1.
- Macedonia regnum cur passum & verit.* 382. 2.
- Machiavellus defenditur.* 668. 1. *unde scripta*
& consilia sua de sumptibus. ib. & 668. 2.
- Macronis nimium & fedu impetate conjun-*
ctum in Cayum Caligulam studium. 326. 1.
ejus causa. ib. Tiberio Imperatori exosum.
363. 1. 2.
- Macrinus Imperatoris quid inter Electum &*
succedentem principem interfit, epistola. p.
358. 1. *& in servandis præscriptis Legibus*
promissa. 359. 2.
- Magistratus probus sua negligere cogitur.* 303.
2. *exempla. ib. & 304. 1.*
- Magistratus ambulatarius libertatis maxima*
custodia. 361. 2. cur ab antiquitate excogita-
tu fuerit. 303. 2.
- Magistratus precarii, & eorum incommoda*
quantia. 790. 1. 947. 2. eos fieri ex omnibus,
& sine censu. 789. 1. Cur negligentiores sint
Reipublica, quam Reges. 948. 1.
- Magistratus cum magna potentia periculosi.*
949. 1.
- Magistratum Pauperum, maxime Romano-*
rum veterum exempla. 311. 2. 312. 1.
- Magistratum Romanorum certamina unde.*
948. 1. *exempla. ib. Vid. Romani.*
- Magistratus qui gerunt, desinantur ad alio-*
rum salutem. 305. 1. & representant totam
Reipublicam. 203. 2. 204. 1.
- Mahometis pars in ista quomoda crederent.*
297. 2.
- Majestas omnium Magistratum regula. 311.*
2. *cur salutis tutela. 550. 2. & quomodo*
ac cur defensibilis sit. 802. 2. 803. 1. 804. 1.
- Majestas sola non præjudicat toti civitati.* 119.
1. *exempla. ib. sed ad utilitatem publicam*
limitatur. 119. 2.
- Majestatis aequalem divisionem non posse sub-*
stere. 799. 2.
- Cur Majestatis erimen etiam in liberis vindi-*
centur. 371. 1.
- Majestatis non detrabere spontaneam de jure*
cessionem. 879. 2. neque auctoritatem con-
suliorum illi repugnare. 920. 1. quodnam
jus armorum Majestati ascribendum. pag.
811. 1.
- Cur Majestatem perpetuam non arguas. pag.*
816. 1.
- Majestatis & Majoria Hispanis quid sit. 485. 2*
Majestatis Hispanici proprii & impropii. pag.
318. 2.
- Malabarum regnorum incola quam barbarè*
de sobolis incertitudine sentiant. 560. 1.
- Malum malo tollendum non esse. 42. 1. 149. 2.*
190. 1.
- Mali cur noctu conscientia terroribus tam cru-*
deliter exagitentur. 709. 1.
- Publ. Malleolus primus inter parricidas calco*
insumus. 198. 2.
- Mamelucci Aegyptiorum serbis occiso Sultano*
imperium inter se dividunt. 111. 2. & arte
tyrannidem stabilunt. 691. 2. Eorum ele-
ctissimi reges. 349. 1. & crudeliter exaltio-
nes. 693. 2. peregrinum regem suscipiunt.
373. 2.
- Mamercus dictator. 361. 2. Ejus leges de magi-*
stratibus certo tempore circumscribenda.
ibid.
- Mamercus Scæurus probus orator. 299. 2.*
- Mammae Alexandri & Severi Imperatoris mater.*
308. 2. *Ejus & Varisia. ib. &* 546. 1.
- Mandatum saepe sumi pro approbatione. pag.*
887. 2.
- Manfredus Frederici II. spurio regnum*
Neapolitanum occupat. 381. 2. 387. 1. Ejus in
fratrem Cunradum scelus. 576. 1.
- Mango Tartarorum Rex ad fidem Christianam*
convertitur. 424. 2. Ejus successores. ib. &
425. 1.
- Marcus Manlius debitores de suo ex vinculis*
redimit. 95. 1. plebem in patres armat.
827. 2. *& viam sibi ad Tyrannidem sterna-*
nit. 659. 1. sed à plebe desertus damna-
tur, & de saxo Tarpejo dejicitur. 664. 1.
826. 1. *Ejus actio. pag. 636. 1. 2. 658. 1.*
- Manlium virtutes excusare non posse.*
662. 2.
- T. Manlius Torquatus Sillanum filium ipse re-*
perundarum damnat. 136. 2. 137. 1.
- T. Manlius Torquatus adhuc adolescens patrem*
L. Manlium Imperiosum sui causâ accusam-
um

dum liberat. 158.1. 159.2. 160.1. 178.1. 183.1. 187.2. 767.1. *Consul filium securi ferri iuberet.* 140.2. *unde iudicatus exofus.* 141.1. *se excusat* 149.2. *sed mox.* *ibid.*
T. Manly contra Annium Seruſium alterum conſulatum petentem oratio 254.2.
Manliana Imperia qua, & unde dicantur. 141.1
Manuel Imperator Conſtantinop. fratrem carceri cur incluserit. 358. 2. *de eo eſusq; infamia augurium verum* 418.2.
Manumifſio non tantum poteſt, quantum Natiuitas 265.2.
Manna Regia quid noſent. 800.2. 819.2.
Marchionum origo & conſtitutio. 632.1. 637.2.
Marchionum Abacenſium ſtirps. 402.2.
Margaretha Dania Regina potentia & Virtus. 525.1.
Margaretha Maulthufchma Ludouici Baſaria ducis uxor. 402.2.
Maria Anglia regina quibus legibus Philippi Hiſpaniarum Regis nuptias pacta ſi 562.1. *& quot millia aureorum ad allicendum illum profuderit.* 557.1.
Maria Caroli Burgundi filia. 377.2. *omnium provinciarum unica haeres, Maximiliano I. Imperatori nubit.* 521.2.
Maria vel Marthida Bonifacii Ferraruenſis Marchionis uxor 408.1.
Maria Friderici ſimplicis Sicilia regis filia. multiplices & infelices nuptia, 556.1.
Maria Ludouici Vngaria regis filia. 378.1. *ob nuptias cum Sigſimundo Luzelburgenſi pacta, quanta bella & mala exciſa verit.* 378.2.
Maria Mauidäſchin. 522.2.
Maria Stuarta Scotorum Regina. 378.1. *ne nomen mariti ſecum ſubſcribi paſſitur.* 562.1. *conſuetudine adulterina Dauidä Citharedi utitur* 550.1. *& maritum eijcere conſtituit* 379.2. *De ea exule recipienda Scotorum prudens Eriſaberha datum reſponſum.* 331.1.
Mariſinus etiam abdicatus pro patria pugnare ſoluit. 172.1.
Mariana factio. 271.1.
Marius nobilibus inſenſus 944.1. *ſuffragia ad conſulatum admercatum.* 948.1. 954.2. *inter eum & Metellum diſſidia.* *ib.* *eius in ulſa latitante paſſor.* 709.1. *ſeptimum conſulatum pauperriſſimus auſpicatur.* 311.1.2.

quantum ei humilitas generis ſpud plebem profuerit. 951.1.
Martiani Imperatoris contra patria poteſtatis abuſum conſtitutio. 142.2. 143.1.
Martianus cui Zenoni litem de Imperio obtulerit. 512.2.
Martinus Sicilia rex: ob uxorem regna exutus. 552.2.
Mas familia non ſufficit ſine uxore. 17.2.
De Maſſagetis in commune & gentibus incerta Herodoti hiſtoria. 26.1.
Maſſilenſium in libertos qui dominos decipiunt ſeruitas. 172.2.
Materia prima deſinitio. 224.2.
Materni amoris exempla. 146.1.2.
Materni Latronis potentia. 297.1.2.
Matheſmatici qui proprie ſint, & cur toties Romä pulſi. 639.1.
Matthias I. Rex Vngaria 360.1.
Matthias Rudolpho Imperatore fratre adhuc Viſo Rex Bohemia deſignatur. 362.2.
Matthilda Hildebrandi pontificis amica 548. *inceſtuofa.* 549.1.2.
Matrimonium primum Reipublica principium. 11.2. *in jure natrua fundamentum* 12.2. *ſanctè colendum.* 571.2.
Matronalia Senatus conſulti ridicula. 542.1.
Mauritij Imperatoris ad uſam filiorum cadempia uox 147.1.
Maximianus Imperator. 242.2. *eius cum Diocletiano inſuetæ concordia.* 329.1.2. *de origine propria retinenda lex* 242.2. *ſeruitas & mors.* 329.2.
Maximilianus I. Imperator 521. *Eius uxor: ibi inter eum & Viadiſlaum Bohemia regem de ſucceſſione pactum.* 407.1.2.
Maximinus Imperator 551.1. *Alexandrum Severum occidit* *ib.* *Eius ſimulata humilitas.* 104.2. *hoſtiä a Senatu declaratur.* 714.1. *Senatus Conſultio Tacito* 956.1. *quod in nis actionibus & geſtibus deſertatur.* 714.1. *eius mors quo gaudio Roma excepta fuerit.* 713.2. *Senatus de nomine illius tollendo decreuit.* *ibid.*
Maximus & Balbinus Imp. a Senatu electi 329.1. 344.1. *eorum diſcordia.* 329.1.
Maximus Seruus Senator factus in ſeruitutem retrahitur. 631.1.
Mazuchus Hunnorum rex. 386.1. *eius filij.* *ib.*
Mechlinenſis quidam mercator Comiti Geldria filium

filiam elocet 404. 2. *Ejus diuina* 23. 2. 229. 2.
Medicai quor & quantis malis ac cadibus Florentiam & familias ibi quasq; illustres in occupanda tyrannide impleverint. 678. 2.
Silvester Medicus quomodo familia sua ad vindicandam Rempublicam viam parauerit. 855. 1.
Iohannes Medicus Cosmi pater. 692. 2. *eius in vindicanda rempublicam arcanam.* ib. & 693. 1.
Cosmus Medicus quomodo ad Tyrannidem peruenit. 661. 1. 2. 692. 2. 693. 1. *qua arte suspensionem externarum affinitatum defugit.* 700. 1. *armata manu a Senatu dux creatur.* 565. 1. *Eduardum IV. Anglia regem a patris sui in regnum resistit.* 229. 2. *Italiani affectantes principes reprimit.* 375. 1. & *in fortiarum intimam amicitiam penetrat.* 700. 1. *Eius modestia & virtutes.* 661. 1. 2. *Diuina* 229. 2. 693. 1. & *ad exprobrationem, quae toti familiae illustres Florentiam expellerat, responsum.* 678. 2.
Petrus Medicus Cosmi filius Tyrannidem armis defendit. 661. 2. & *Senatum ad se supplicem venire cogit.* 665. 1.
Medicina est disciplina Practica. 281. 1. *quando in Scotia in pretio fuerit.* 618. 2.
Medicina definitio. 290. 1. *Surgaris diuiso.* ib. *ordo* 289. 1. 2. *finis* 289. 2. *qui duplex, conseruatio sanitatis, & remotio aegritudinis.* ibi. & 290. 1.
A Medico quamam & quot requirantur. 612. 1. 613. 2.
Mediolanensis ducatus ob Iohannis Galeatii Sfortia pueritiam Vicinis ludibrio & prada exponitur. 385. 1. & *ob ius successionis funesta inter Gallos.* & *Sfortias bella sustinet.* 377. 1. *incidit in manus Hispani.* ib. & 910. 1. *Quoties ibi spiritus successerint.* 567. 1.
Mediolanensium Patriorum in plebem priuilegium 952. 1.
Mediolanensis cuiusdam principis audax factus 534. 1.
Mediolanum a Friderico Barbarossa excisum. 211. 1.
Meherdates Parthorum rex. 530. 2.
Meinhardus II. Goricia comes. 522. 2.
Membrum unum non potest esse duorum corporum. 490. 1.
Meridiorum multiauidinis causa. 55. 1. 56. 2.
Menoclidus cur ob otium cohibita concessum re-

prehensus sit. 367. 1. 2.
Menippus ex sero philosophus factus 105. 1
Mensura quod est. in quorq; ordine procognoscendum est. 925. 2.
Mercatores quam infimes apud quosdam gentes fuerint. 782. 1.
Mercenariorum & seruorum differentia 45. 2. 46. 1.
Mero Galis stirp. iniuria a pontifice Francia regno excussit. 640. 1. 2.
Messalina Claudii Imperatoris uxor. 549. 1.
Eius temeritas & intemperantia. 537. 2. *libidines & scandalo Vita.* 554. 2. 642. 1. 2. 643. 1. 2. *qua arte Claudium sibi iratum flectere uoluerit.* 450. 2. *occiditur.* 151. 1.
Metaphysici termini quomodo definiti possint. 224. 2.
Metelli Consulis Rom. obstinatum ingenium. 944. 1. *Mariis semper aduersum.* 945. 1.
Metellus Trib. pleb. in quantum periculum Catonem coniecerit. 955. 1. *Causa ibi.*
Metelli de arcano consiliorum regendo dictum 956. 1.
Methodus duplex Synthetica & Analytica. 272. 2. *utraq; a nostra cognitione dependet.* ibidem.
Methodus definitio 280. 1. *memoria tam in inferis.* ibid. *reijcitur.* 284. 1. 2.
Methodo quod caret tam difficultate cognoscitur. 273. 1.
Meto Athenensis Astrologus cum filia in ianua proprias ades incenderit. 948. 2.
Inter Metum & conditionem distinguendum. 490. 1.
Midas cur serui Acolidis regina suffocari 551. 1
Mieszslaus Senior cur regno Polonia ab arcibus sudrit. 922. 2.
Mieszslaus II. Polonia rex quam contempit ab omnibus ob uxorem Rixam habitus fuerit. 532. 1. 53. 1.
Milcolumbus III. & IV. Scotorum Reges. 427. 2. 497. 2.
Militemes proceres quando & cur consiliis in eundem locum in ipsis nationibus capere coacti sint. 944. 1.
Milites nullum jus Imperatorum Rom. eligendi habuisse 349. 2. *sed de facto illud in se habuisse.* 350. 1. 351. 1. *Militum officium.* 75. 1. 78. 2. *Milites igna & cur pagani olim dicebantur.* 207. 2. 208. 1.

Militaria

Militaria peccata aqua decantur. 644.2.
Milo dictator 253.2. *Lanuſij Conſulatum Rom.*
perit. 257.2. *Eius ampla familia* 229.1.
Miliadi Athenienſis cur ab Arſlide ſumma
rerum commiſſa fuerit. 330.2.
Mincram cur ex Iovis cerebro natam anti-
quitat ſinxiſſet. 342.1.
Minos Cretenſium primus rex 208.2.
M. Minucius Rufus miſiſter equitum quam
habuerit cum Fabio Maximo dictatore utri-
onem, & quomodo eam deprecaſus ſit. 592.
 2. 593. 1. 836.2.
Miſericordia in quantum omnibus debeatur.
 102.1. & quomodo iniuſta ſit 106.1.
Miſericordia aia primum Thebia à Cadmo e-
recta. 323.2.
Mithridates Magnus Parthorum rex. 423.2.
regno à fratre pellitur. Ib. filium aureis caſe-
nis vinculum occidit. 327.1. *Eius de ſuo coſſore*
deſignando ſententia. 344.1. 416.1. 501.1.
Mixtio quid ſit & quomodo conſtituatur. 795.
 1. 796.1.
Mneſthei protonotarj ſervi in Aurelianum
Imperatorum Dominum ſuum ſceleſta per-
ſidat. 108.1.
Maja Heliogabali uxor. 391.1. *Eius in Imperio*
nepoti acquirendo aſtus. ibid.
Mantuanus dictator, comparationis accuſatus. 848.
 2. egregie ſe defendit. ibid. & 449.1. ab ſolvi-
 tur. ibid.
Moguntinus Archiepiſcopus Collegij Electorum
Dreanus 893.2. *Eius dignitas & officium.*
 901.1. 904.1.2.
Monachus Epicuri Deorum perſimiles. 6. 2. *Ro-*
rum inconfideratis phriſibus non ſidendum
 351.1. 887.2.
Monarcha diligentius exercet iudicium, quam
optimare. 953.1.
Monarchia olim Tyrannis dicta 317.1. *cur de*
ea primò inter Reſpub. agendum 319.1. *Quis-*
nam auctores conſentiant & pro ea diſputent
 322.2. 931.1. 2. *An prodeat ex ducto natu-*
 ra. 320.1. 321.2. 931.2. 932.1.
Monarchia Theologica à acceptione 331.2. *cum*
politica non conſentire. 332.2. *nec ex ſtatua*
Nabuchodonoforis probari poſſi. Ib. & 332.2.
Monarchia deſinitio. 331.2. *eius genus & finis*
 601.2. *ac pra caeteris Rebuſſ. prerogatiua.*
 947.1.
Monarchia qua vitia ſolent obijci, retorquam-

tur. 933.2. 934.1. & ſeqq.
Monarchia diſviſa incommoda 323.1. 324.1. &
 ſeqq.
Monarchia vitia externa non deſtruere. 333.1.
nec omnem monarchiam violentam eſſe. 9.1.
Monarchia cauſa duplex. 321.1. 2. & ad eam
 perueniendi tres viae. 336.1.
Monarchia cur aequalitas Geometrica conſenti-
at 950.2.
Monarchiarum regulam eſſe regnum. 598.2.
cuius diſpoſitioni repugnet. 331.1.
Monarchias durabiliores eſſe caeteris Rebuſſ.
 956.2.
Dua Monarchia Tyrannica. 656.2.
Montecatenus male ea, qua reipub. ſunt, cum
eſſentia ciuitatis confundit. 227.2. *Eius de*
paſtorum reipubl. & ciuitatis mutatione
error. 219.1. 220.1.
Iohannes Montfortius Comes Ducatu Britan-
nia exciſit. 241.1. *de eo inter ipſum & Caro-*
lum Bleſenſem lis unde. 522.1.
Montisferratenſis Marchio cur ſeipſum Regem
crederet. 374.2.
Thoma Mori Viopia. 377.2.
Mortui non mordent. Proverb. 67.1.
Moscoſita de Imperio certantes à Tartaro ſubi-
guntur 409.2. *per Baſilium liberantur.*
ibid. & à peregrinationibus prohibentur.
 240.1.
Moscoſita quam ſeminam honeſtam conſent.
 349.2. *cur toties in principem ſuum Iohan-*
nem Baſilium ſediſioſi fuerint. 635.2. *eorum*
poſtea patria quantia. 89.1. 138.1.
Moscoſitarum, Ruſſorum, ac conſinium popu-
lorum dominatus. 630.2.
Moscoſitarum principis in denominando ſuc-
ceſſore mos. 366.1.
Mofes un rex fuerit. 763.1.2.
Mubemet Factaſi Perſarum Regij primogeni-
tus nolens uolens Imperium capeſſit. 423.2.
Mulier unde dicta 534.2. *naturae uergit in Vir-*
rum. 17.1. 2. & illius poſſeſſi alligata eſt.
 243.1. *de jure diuino & natura.* 553. *non tan-*
tum quoad Imperium domeſticum ſed etiam
publ. um. ib. & 554.1.
Mulieres naturae eſſe molli animo 534.2. & *ca-*
tere conſilio 542.2. *experientia* 543.2. *con-*
ſtantia. 543.2. *Mulieres ſimiles facili-*
tate facile decipi. 543.2. *Mulieres*

INDEX RERVM

non propagare familiam. §29. 1. esse Viri natura ordine posteriores. §29. 2. garrulas. §44. 1. 2. exempla §45. 1. & aras §45. 2. exempla. §46. 1. ac natura ad servandam domi rem familiarem factas. §36. 1. §47. 2. & propterea ad colu & focu damnandas. §35. 1. 2. atq; ab omnibus munus publicis repellendas. §51. 1.

Mulieres cum Viris promiscue in publico versari inhonestum & periculosum esse. §48. 2. §49. 1. nisi incertis casibus. §48. 1.

Mulieres multarum gentium consuetudine occludi §49. 2. iure Romano antiquo nam ex aquo admitti ad hereditates. §30. 1. & iure divino etiam a successione & pradiorum possessione abigi. §30. 1. 2. §60. 1.

Mulieres curantes alere debeant. §53. 2. & cur interdum Viris audaciores sint. §33. 2.

Mulierum prestantium & bellicosarum exempla §33. 1. 2. §34. 1. 2. Earum paucitas & catalogus §36. 2. §37. 1. 2. ex eis non posse inferri regulam §33. 1. & multa de illis fabulosa esse. §38. 2.

Mulierum prorsarum exempla & recensio. §37. 1. 2. §39. 1. 2.

Mulieribus in magna potentia libidini dominari, difficile esse §49. 1. 2. Exempla ibid. eis cognatos de successione bella movere §37. 2.

Mulieres etiam majores natu in successione indistinctibilis a masculis excludi. §19. 1. causa ib. & seqq.

Mulierum Romanarum duas seditiones, earumque ridicula causa §42. 1. 2. §45. 1. §46. 2. §48. 2. Mulierum seditiones contra Carthaginenses. §93. causa ibid.

Mulier in publico apud Romanos antiquos prodigium erat. §48. 1. 2. exempla ibid.

Mulier imperiosa gravat Virum infamia. §53. 1.

Muliebri imperium cur omnes omnino Gentes dissuadeant, causa. §31. & seqq.

Muliebri imperium ex sua imperfectione omnium esse seditionibus & bellis §50. 2. §37. 1. exempla ibid. ab omnibus contemni, licet mulier bene præsit. §51. 1. 2. Exempla ibid. ac scandalosum esse, & eius conjugale convertere. §54. 2. §55. 1.

Muliebri Imperium in sacris literis accepto infansio. §50. 1.

Muliebri Imperii exempla in Imperio Romano occidentali. §71. 2. Orientali §18. 1. in Asia

& Aegypto §17. 1. nihil probare. §24. 1.

Mulieris animus. Proverb. §34. 2.

Municipes qui 252. 2. saepe cum colonis confunduntur ibid. cur ita dicti. 253. 1. 2. 257. 2.

& qua conditione ad dignitates Romanas admitti. 253. 2. perfectos civēs non fuisse. 254. 1.

Municipia à Repub. distingui. 799. 2.

Municipia sacra que & cur ita dicta. 253. 1. 2.

Murana ambitus accusatus, & à Cicerone defensus absoluitur. 955. 1.

N.

Nabis Lacedaemoniorum Tyrannus. 119. 1. Helotos libertate donat, & postea occidit. 111. 1. fadera cum Romanis facta falso quæstio explorat. 119. 1. Eius scititia. §77. 2. & ad Romanos ne ex suis legibus, ea qua Lacedaemone fiunt, exipant, oratio. §28. 1. Nabis qua arte & fraude praecepsus cōsum neci dedit. §97. 2.

Nabuchodonosor Babylonem restaurat. §21. 1. quo regni anno statuum in Daniele Proph. descriptam videtur §32. 1. ea non omnia magna impetra, sed tantum illa, qua aureo capiti usq; ad adventum Christi successiva erant, notari ibid. & §32. 2.

Narcissus Claudii Imperatoris Libertus §2. 2. Eius distitia. §3. 1. 2. 2. & in cascajusdam Rom. dicitur in §117. 1. dignitates §2. 2. §3. 1. facinora §42. 2. §43. 1. 2. Narcissus Mefalinam Glaudij uxorem occidi curat. §51. 1.

Narseti imbellia quomodo à Iustino Imperat. uxore exprobrata sit. §34. 2.

Nasica patriam cognationi prætulit. §07. 1.

Naturam & omne naturale principium tendere ad sus conservationem §2. 2. 17. 2. §3. 2. §5. 2.

Naturam tanquam subiectum à Physico considerari §2. 1.

Nasarra regnum quomodo per Varias Siciliensitudines ad Burbontiam domum pervenerit. §18. 2. §19. 1. & ab ea ad Austracam §18. 1.

Nasarra Regum successiones §31. 1.

Nautiarum quatuor ordines. 779. 1.

Neapolitanum regnum hereditarium. §03. 1. & pontifici Romano hereditale. §06. 1. quomodo & quam cruenta belli ob successionem sustinuerit. §77. 1. §78. 1. §31. 1. cur posterosibus temporibus mulieres ab imperio & successione arceat §25. 2. & qua conditione reges ejus

enim inuestiri soleant. 406. 1. *cusus inuesti-
tura tenor.* 502. 1. *Neapolitans Regni consue-
tudo pro successione Nepotis legis vim habet*
502. 2. *in eo quoties mutata familia* 557. 2.
Nepotes & filios eodem esse amoris gradu 509.
2. §10. 1.
Inter Nepotam & patrum de successione
*Controversiam, olim in Germania, duello de-
cisam.* 503. 1. 2.
*Nepotem indubie succedere patri qui & eius ha-
reditatem usurpavit.* 499. 2. *exempla.* 500. 1.
Et etiam illum, qui patruo atate maior est,
absq; dubio praefertur. 501. 2. *An vero Nepos,*
cusus pater ante eum mortuus, patruo in
successione praefertendus, controversia status
ponitur. 503. 2. *& pro nepote deciditur.* 502.
& seqq.
Nepotum proprio vel alieno jure succedat.
507. 1.
*Nero imperator Imperium a cade Silani exor-
sus.* 673. 1. *a quibus corruptus fuerit.* 357. 1.
Esusum accessu imperii modesta & or. 346. 1.
& pueritia omnibus contempta. 382. *Nero*
quamvis & solum Senatuum odit. 674. 2.
qualem Senatuum ac ex quibus hominibus
constituere voluerit. 701. 1. *cur nemini, nisi*
praeceptis inuestitor fuerit. 670. 1. *cur Romam*
scenderit. 688. 1. *& quam volupstatem ex-*
inde cepit. 686. 2. *ac cur optarit, ut se & suo*
terra conflagraret. 718. 1. *Nero in quanto ho-*
nore equos & iuvenes, senioq; confectos habue-
rit 706. 2. *& quanto studio Cithara deditus*
fuerit. 614. 1. *Inde citharadus & auriga vo-*
catus. 359. 1. *omnibus bonis ob malitiam odio*
fuit. Ibid.
Neronis in subscriptione capitalis sententia si-
mulata vox. 141. 2. *in praeceptores suos Burr-*
hum & Senecam ingratitude. 357. 1. *in eos*
ac omnes bonos & illustres viros crudelitas.
674. 2. 675. 1. 2. 687. 2. in Claudium Imp. bole-
so interemptum jocus 876. *rapta,* & *de his*
vox. 695. 2. *prodigialis & luxus* 370. 2. *qui-*
buis etiam Caium Caligulam superavit. 683.
1. 2. & matris Agrippina consilio correpta-
bus 371. 1. *Neronis muliebris animus.* 535. 1.
oscitantia & detestanda negligentia. 641. 2.
domus aurea. aliq; stupenda opera 692. 1.
Nullum necessitudinis genus fuisse, quod
Nero scelere non perciterit. 675. 2. *Ejus & vitia*
etiam secretissima palam facta. 621. 1. *Nero-*

ni ob Victorium contra Parthos, quanti homo-
res a Senatu decreti sint. 875. 1. 2. *a Nerone*
intorsectorum catalogus & causa, 675. 1. 2.
sub eo commune crimē dicitur fuisse. 684. 1.
Neronis matricidium prodigia excipimus 153. 1.
an & cur ad id a Seneca inestatus fuerit.
197. 2. & an matris occisi adhuc illuserit.
198. 1. Illud nullo modo excusari posse ibi. &
490. 2. Vide Agrippina.
Nero quibus farij post perpetratum matricidi-
um exagitatus fuerit. 197. 2. 708. 2. *ejus cuj su-*
geret, trepidatio, gestus, & tremendi pavores
710. 2. 711. 1. Nero occisus quantum gaudium
publice praebuerit. 713. 1. 2. *ejus mortem quan-*
ta caedes secuta. 375. 2.
Neronis memoria cur a suis similibus sancta ha-
bita fuerit. 655. 1.
Cocceius Nerua cur sub Tiberio moriens con-
silium cepit 674. 1.
Cocceius Nerua Imperator omnia sua in usum
Reipub. vendit. 308. 2. *quam bene sibi conscis-*
us fuerit. 607. 1. 2. *eius de hoc dictum ibi.*
& nimis facilitas. 643. 1. *sed in compen-*
dis seruis debita segetur 108. 1.
Nicephorus Imperator qua arte nonaginta li-
bras auri a crecorum venditione emunxerit
696. 1.
Nicias Atheniensis milites eadem passus con-
solatus. 215. 1. *& seruum ob bene represen-*
tatam personam Bachi libertate donat. 105.
2. eius ob curatam Rom. paupertas. 304. 1.
Nimrodus Assyriorum Rex, alius est a Nimo.
321. 1. Babylonem condit. 320. 2. *Belus dicitur*
ibid. & 321. Ejus regni auspicia an fuerint
violenta. 595. 2. *cur magnus Venator in Scri-*
ptura S. appellatur. 393. 1.
Nobiles non ferre Imperium plebis. 944. 1. 2.
cum contra naturam sit. Ibid. *exempla ibid.*
inter eos & plebem perpetuum odium. 944. 1.
Nobiles duq; a Falkenstein a parricidio utilita-
tis publica praecepi excusati. 189. 2.
Noha patriarcha adhuc & fontis quam innum-
era progenies fuerit. 208. 1. 2.
Nomothetica & discassica differentia. 285. 2.
Norimberpenses quomodo Noivum Senatuum eli-
gere soleant. 739. 2. *eorum Respub. qualis sit*
732. 1. De Norimbergensibus, quod nulli fa-
milia sine Bastardis ibi sit. Rhythmus. 353. 2.
Normannorum principatus in Gallia & Sici-
lia origo 300. 1. 2

INDEX R E R V M

Noëogradia magna ciues, ex septenni expeditione domum reversit cum servis suis rivalibus noëo armorum genere conflixerunt. 109.2.
Nuncios Terrarum apud Polonos qui 923. 1. 2. eorum auctoritas & in Regem reverentia. ib. & 924.2.
Nundina unde dicta. 780.2.
Nuptiarum jus apud Romanos, peregrinis non datum fuisse 262. 2. 263. 1. Apud eos iusta nuptia qua fuerint. ibid.
Nuptiarum secundarum incommoda. 254. 1. 2.
Numa Pompilius Rex Romanorum Romuli successor. 364. 2. 375. 2.

O.

Obligatio naturalis & civilis differunt. 118. 2. in omni obligatione Ius tertij excipitur. 237. 1. & nemo contra seipsum obligatur. 237. 2.
Obstipia Germanis die zeitstüg quid sit, & quantam potestatem ex mutua conventionione creditorij in debitorem concedat. 88. 1. 97. 2.
Occidere non esse idem, quod non servare 639. 2. sed illum occidere dici, qui cum possit optulari, debitam operam negligat. ibid. & 640. 1.
Os in Ochozia filio Ioram Regis Iuda, successio Regum Iudaeorum desierit. 928. 1.
Ochus Artaxerxis Persurum regis filius 422. 2. eius in fratres crudelitas & obitus. ibid.
Octavia Augusta Neronis uxor a sola Pythia famula defenditur. 107. 2.
Octavius Balbi in filium amor. 146. 2.
Oeconomia quomodo à Politica distinguatur. 4. 1. 5. 1.
Oeconomia finis, κλέϊ 3. 2. 5. 1.
Oedipi de cognito perpetrati à se patricidij criminis querela 195. 1. Eius gestus 197. 2. panis 197. 1.
Oix, oix, dix, dixovoy & oixovopia quid Græcis & Latinis dicantur, 14. 1. 2.
Oixiōis & oixiōis quomodo differant. 45. 2.
Officia triplicia honesta, turpia, media. 186. 1. in diversis amicis diversa ib. & in inaequali inaequalia. 185. 1. 2. qua nam cuiq; propria assignanda. 188. 1.
Officia adiaphora seu media determinare & preceptis includere difficile esse. 186. 2. 137. 1. officij autem omnibus honestatem limitationem ponere. 186. 1.
Oligarchia 317. 1. eius definitio Aristotelica. 724.

2. rejicitur. ib. & sequi vera ponitur. 726. 1.
Oligarchia simplex in genere quid sit. 730. 2.
Oligarchia divisiones in Aristocratiam & Oligarchiam in specie 734. 2. in probam & prolapsum 723. 2. simile. ibi. unde Oligarchia nomen non semper pro statu corrupto sumendum. 623. 1. 2. sed omni Republica pauciorum, quantumvis pauperum ascribendum est. 722. 1.
In omni Oligarchia Sincis pars minor 724. 2. sed in numero variat, ut vel plures vel pauciores imperent. 726. 2. 727. 2. exempla ibid. stabilisorem vero esse Oligarchiam, cui plures quam pauciores praesunt. 732. 1. 2. 733. 1. 2. simile ibid. Oligarchia incommoda 947. 2. & quæ bona vel mala evadat. 739. 1. ac quam proclivis in Tyrannidem sit. 938. 2. 939. 1.
Oligarchia in specie accipi pro παρὰ βίον τῆς Ἀριστοκρατίας, & tendere in bonum praesertim 741. 2. Eius gradus unde sumantur. ib. & 742. 1. Primus ibid. in quo ille ab Aristocratia bonitate discedat, & in quibus civitatibus inveniat. ibid. & 744. 2. Secundus 743. 2. Tertius ex successione dictus 744. 1. Ultimus & pessimus in dyscrasiam existens 746. 1. 2. in eum Salsians gradissima inductio. 745. 2. 746. 1.
Oligarchia domnatus quomodo ab extrema dynastia differat. 745. 1. exempla. 745. 2.
De Oligarchia doctrina an hodie usum habeat. 734. 1.
Olivarius Clifton Comes stabuli Francia, cur Caroli VI. Regis tutori fidem dare negaverit. 385. 2.
Olorus Dacorum Rex. 557. 1. subditos infeliciter pugnantes uxorum imperio subiecit. ibidem.
Olympiads unica lacrimula quantum potuerit. 150. 2.
Opera obsequiales & industriales qua sint. 160. 2. 161. 1.
Optimates ex prudentissimis civibus seligenda facilima via. 739. 2.
Optimates saepe omnes uno impetu degenerare. 939. 1. exempla. ib. & 939. 2.
Orator non est necessario vir bonus. 299. 1.
Ordo quomodo & quando naturam imitetur. 275. 1. refertur ad unum primum 278. 2. tendit ad melius adascendum. 274. 1. & immediate desu-

desumendus ex nostra cognitione 276.1.2.
 Ordo natura interdum coincidit cum ordine
 cognitionis 273.1. & saepe ab Aristotele huic
 posthabitus est. 274.1.
 Nullus Ordo initium capit à Centro. 279.
 1. 2.
 Ordinis regula non debet esse in certa 274.2. &
 desumenda est non à natura sed à nostra co-
 gnitione 275.1.2.
 De Ordinis natura contra Picolesim. disputatio.
 273.2. & seqq.
 Ordines plures non dari, quam duos, Syntheti-
 cam & Analyticam 278.1. 2. 280. 1. & eos
 non esse inter se commiscendas. 281.1.
 Ordinis Galeni definitio & discussio interpre-
 tum sana defensionis. 278.1.2.
 Ordines cur inveniunt. 279.1.
 Orestes cur furiosus matrem occidisse fingatur.
 194.2.
 Orientale imperium antequam pessum iret, in
 manus muliebres incidit. 518.1.
 Origo seu Nativitas ut patriam cuius suam ita
 & provinciam constituit 259.2. 261.2.
 Originis qualitas & ratio obviendae civitatem
 vel honoris, non est definitio & essentia
 civis aut magistratus miscenda. 263.2. ex-
 empla. ibid.
 Inter oriundam & ortum differentia. 259.2.
 Orni in insula incolarum, fratribus regum ocu-
 los effodiendis barbarus mos. 492.2. rejicitur
 ibid. & 493.1.
 Orosius Parthorum Rex. 423.2.
 Ostracismus quomodo ab Aristotele laudatur.
 944.2.
 Ozias Rex Iudaorum lepra percussus, operá fi-
 lii regnum administrat. 641.1.
 Orho & Virgilius, duo monstra, à militibus si-
 mul electi Imperatores. 349.2.
 Othonis pro conservando & tuendo Senatu ad
 nulites oratio. 214.2. 215. 1. 871. 1. 875. 2. &
 in Galbam Imperatorem criminatio. 190.1.
 Orho I. seu Magnus Imperator. 365. 2. cur fra-
 tris Henrico prelatum. 512. 1. in Italia novum
 jus armis Germanorum quaesivit. 887. 1. eius
 successores Imperium sui et hereditario adij-
 se. 890. 2. 891. 2. 894. 2. 895. 1.
 Orho II. Imperator. 365. 2. eius Privilegium
 Iuri Saxonico annexum dubium. 885. 2.
 886. 1.
 Orho III. Imperator. primum jus eligendi Impe-

ratorum principibus Germanis concessit.
 368.2.
 Othones tres Imperium in se suis bellis auffs-
 catos esse 368.1.
 Orho IV. contra Philippum Imperator Germ. e-
 lectus 369.2. 896.1.1.
 Orho Ludovici Bavari Imperatoris filius re-
 tum Marchionatus districtum cum Gretula
 concubina sua consumpsit. 371.2. 404.2.
 Othonis Saxonia ducis in Henricum IV. Imper.
 districtum. 347.1.
 Ottocarus Bohemia Rex. 522.2. Margaretham
 Austriacam uxorem Veneno interemit.
 562.1.

P.

Pactorum contra Laurentium Medices Floren-
 tia duce conspiratio. 645.2. Causa. ibid.
 Pagus quale vocabulum, & quid notet. 209.1.
 est inchoamentum & civitatis. 207. 2. 209.1.
 unde à Civitate & familia distinctam spo-
 ciam non constituit. ibid.
 Pagani Pagenes & paganalia quid 207. 2.
 208.1. 209.1.
 Paganismus cur non faciat Tyrannum. 646.1.
 Pacta praetorum jus publicum evertere non
 possunt 407.1. Vide Successor.
 Palatinatus Rhemi quando Bavaria accesserit.
 402.2. Eius quatuor & amplitudinis causa.
 403.1.2.
 Palatinus quanto vacantis Imperij administra-
 tio concessa & confirmata fuerit. 907.2.
 Palladia ad parentes laudabilis vox. 185.2. &
 humilis excusatio. 193.1.
 Panathenaea Atheniensium annua festa in
 Thefei honorem instituta. 295.2.
 Panda Gemma mirabilis in mutando colore
 natura. 92.2.
 Papa quod reges constituere & deponere possit,
 quorundam sententia. 342.2. eius universa-
 le in ecclesiam dominium, ab apum regimine
 sumptum acuse retorquetur. 932.2.
 Papam de seipso restari non posse. 886.2. 888. 2.
 Papa Romani, primarij factionum & turbu-
 rum in Germania auctores. 369.1. quando jus
 Imperatorem eligendi sibi arripuerint. 368.2.
 eorum proprium esse timere Caesares & odif-
 se. 369.1. quod non sint causa modernorum
 Germania Electorum prob. contra Bellarm.
 886.1. & seqq.

INDEX RERUM

Papavum in discordiis inter civitates & illustriorum Italiae familias seminandum. *ars.* 704.
Pater in conflanda Tyrannide facilitas 646. 1. 2.
 & Regibus regna adimendi sumestus 2. elus. 645. 2.
Papavum successio saepe interrupta 360. 2.
Paphlagoniae cura a Regno Imperia liberari noluerunt. 956. 1.
Papia quae infamia decolores tractari soleant. 100. 1.
Papinianus cur a Caracalla Imper. occisus 677. 1. *Esus* suprema vox. 677. 2.
Papirius dictator 91. 1. dictator jam Majestatem in causa Fabii vindicat. 92. 1. eius oratio ibid.
L. Papirius fameratoriæ erga Publium obaratum adolescentem incestuosa improbitas. 120. 2.
Papirius Prætextatus 542. 1. seditionem mulierum ridicula causa a Roma excitat. *ibid.* & 545. 1.
In Paradiso quoque ordo & res publica fuisse. 10. 1.
Parentes in liberis remascuntur. 18. 1. 170. 1. unde illis nihil charius est, quam liberi. 144. 1.
Inter parentes & liberos dari jus & amicitiam, sed inaequalem 130. 1. 165. 2. unde sibi mutuo obligantur. parentes ad beneficia, liberi ad recompensationem. 166. 1. & succedunt. 179. 2. 180. 1. 2. ac proinde parentes à liberis nullammodo ladendi. 188. 1. 2. 192. 2. 193. 1.
Parentum praeceptorum, & medicorum opera quomodo differant. 168. 2. 169. 1.
Parentum auctoritas, patria majestati cedit. 158. 1. 239. 1. 2.
Parentum beneficia & Privilegia esse regulatim transmissibilia ad haeredes 508. 2. & benevolentium filios dignos esse promovendos. 389. 1.
Parentum qui moderati in suspectos liberos animi fuerunt, exempla 155. 11.
Parentes ad secunda vota transientes liberorum obsequia 254. 2. causa. 254. 2.
In parentes filiorum. scissiosorum exempla. 326. 2.
Pater & dominus quomodo differant, & patris nomen quid noceat 506. 2. 143. 1.
Pater licet incertus, tamen mater semper certa est, contra fabulosam hominum & animalium originem. 81. 2. 82. 1. 148. 1.
Pater quando quoties & quomodo filium vendere possit. 20. 2. 88. 2. 99. 1. 187. 2. 157. 2.
Pater ad alendos liberos obligatur 169. 2. etiam spurcius. Unde pater qui non alit liberos, nec careos dicitur 170. 1. & contra naturalis struulus facere 170. 2. ac à iudice ad id compellitur. 171. 1. & propterea filium, nisi ob impravitudinem 172. 1. 173. 2. exbareditare non potest. 174. 1. 2. potest vero inaequaliter bona sua distribuere 175. 2. modo seponat legitimam ibidem. quo etiam pertinet alimentis 177. 1. Pater filium non punit, nisi iratus. 152. 1.
Pater filio in dignitate & magistratu constituto quæ ratione subiectus sit. 204. 1. 2. 205. 2. 206. 1.
Pater quidam filium ob adulteratam Nobercam occidens deportatur. 139. 2.
Patris cuiusdam de iure suo & beneficentiam filium, oratio 160. 1. 168. 1.
Patri filiam adulteram occidere cur remissum sit, & non marito. 151. 1.
Patrum quorundam qui tibi vel etiam iniusta causa filios abdicaverunt, exempla. 172. 1.
Pater familias necessarii natus est. 21. 2. & dominare ferens, regis filius aristocræticæ uxore imperat. 16. 1.
Magnipatres familias olim erant loco regum 321. 2. & facillime reges absumunt. 322. 1.
Patriarchas fuisse magnos patres fam. non reges. 760. 2.
Paternus amor in liberos summus & ardentissimus, est à natura 145. 1. omnes alios superat *ibid.* & 145. 2. unde maior est quam liberorum 147. 1. quod probant exempla. 147. 2. & rationes ac causa Aristotelis quatuor. 148. 1. 2. flexilibus ignotus 145. 1. exempla. 28. 2. 145. 2. 146. 1. 2. 147. 1.
Paternus amor plerumque in suo ipsius de liberis iudicio aberrat 150. 1. maxime contra alienas injurias 150. 2. 151. 1. 2. paterni amoris exempla 28. 2. 145. 2.
Amori paterno, quando expugnatur, cur summum odium succedat. 152. 2. 153. 1. 154. 1.
Paternus odij & crudelitatis in filios exempla. 153. 1. 2. 377. 10.

Pater

Paterna beneficia in quibus parentum erga liberos officium consistit maxima, eria sunt. 165. 2. *Generatio.* 166. 1. 2. 167. 1. 2. *descenditur contra Senecam.* ib. & 168. 1. 2. *Nutritio.* 169. 2. *ad quam parentes natura obligantur.* ib. & 174. 2. 175. 1. *Ejus requisita & causa.* ib. & 170. 1. & seqq. *Institutio* 177. 2.

Patria in liberos potestas. 157. 1. *Ejus nomina* 164. 2. *sam matris quam patri competit, sed huc ob autoritate magis.* 1. 1. 2. *ab omnibus Gentibus recepta.* 134. 1. & *a Romanis maxime excelsa.* ibid.

Patria potestas a natura est. 132. 2. 133. 1. 2. 134. 1. *sed a moribus gentium varie lesistata.* 136. 1. *a Romanis in vitam & necem liberorum naturalium & adoptivorum extensa.* 136. 2. 137. 1. 2. *exempla.* ib. *quod jus ab aliis etiam multis gentibus usurpatum.* 138. 1. *sensim mitigari cepit.* 50. 2. 139. 1. *etiam ante aetatem Imperatorum.* 139. 2.

Patria potestas in pietate non atrocitate consistere debet. 139. 2. & *proinde quoad corpus in jure liberos castigandi.* 158. 2. *sed intra terminos domestica disciplina.* 159. 1. *quoad operas, sc. obsequiales.* 160. 1. *non vero industriales.* 161. 1. *quoad bona, ut omnia patris sint, qua in manu liberorum sunt.* 161. 1. 2. 163. 2. *sed cum quadam exceptione.* 164. 1. *patria in vitam & necem liberorum absoluta & rigida potestas, pugnat cum pietate naturali.* 141. 1. *qua etiam a spectaculis suppliciorum liberorum parentes arceat.* 141. 2. *exempla.* ibid. *parentes in propria viscera armat.* 144. 2. 145. 1. *affectum paternum summum.* 145. 2. *extinguit.* 148. 1. 2. *pacem & tranquillitatem publicam tollit.* 148. 2. *jurisdictionem in seipsum & suos permittit.* 149. 2. & *in castigando liberis aut nimia indulgentia.* 150. 1. 151. 1. *exempla.* 155. 1. *aut immoderata ira & odio parentum locum concedit.* 152. 1. 2. *exempla.* 159. 1. *Consi.* 153. 2. *Vnde merito illa atrocitas damnanda.* 148. 2. & *exprobratio familiaris ex terminanda.* 155. 2. *ad Gracorum arox sequitur.* *in sui abdicacionem contra usurpatos liberos restringenda.* 140. 1. *atque in contumaces Rex Adofasca reitrenda est.* 140. 2.

Patriam potestatem in quinque rebus consistere. 139. 1. *libertatem filii non extinguere.*

ibid. atque nihil in se habere, quod vile sit. 208. 2.

Potestatem patriam quae a jure civili introducta est. 202. 2. *solus morte civili & servitute.* 201. 2. *qua incerta & pendente.* & *illata.* ib. & 202. 1. *Emancipatione.* 202. 1. 2. & *officio publico, quo filius patri imperatur.* & *jus dicit.* 203. 1. 2. & 204. 1.

Parricidium criminum caput & omnium scelerum complexus. 29. 2. 195. 2. 196. 1. *Idiisfi ab insaniis aut spuris perpetrari posse.* *autiquitus non creditum.* p. 194. 1. *exempla, & poetarum figmentis.* ib. & 195. 1.

Parricidia quando primum ceperint, & quomodo crederentur apud Romanos. ib.

Parricidia non tantum cade sed etiam comitatur & manas erectione. 196. 1. *ac contumacia committi.* 193. 1. 196. 2. *Eorum pana & digna vindicta etiam Esthnicis cognata.* ib. & 197. 1. *exempla.* ib.

In Parricidas lex & pana quae horribilis apud Romanos fuerit. 198. 2. *quando ea ceperit & exasperata sit.* 199. 1. *Ejus partes singularia Gerga, culeus, serpentes, simia quid nominantur, & cur usurpatas sint, explicantur.* 199. 2. 200. 1. 2. 201. 1.

Parentela quid. 14. 2.

Patris Gallia quorsum, eorum origo & antortas. 915. 2.

Parlamentorum Gallia origo. 916. 1. *Eorum assessores quis.* 916. 2. *in iis consistendis calidum regum consilium.* 917. 1. *quibus comparari possunt.* 916. 2. & *quantum a Comitibus Imperii Germania differant.* 917. 1. *quamam eorum potestas.* 917. 2. 918. 1. & *circa quas res.* 918. 2. 919. 1. *Vide Gallia.*

Parti quantum servituti fidem in bellis habuerint, exempla. 111. 2.

Partium dominatus quam ferocis fuerit. 630. 2. *Eorum regia etiam erga amicos horrenda insolentia.* ib.

Partium legati cur Mcherdatem a Romanis revocarent. 647. 2.

Partis quoad statum, matris conditionem sequitur. 265. 1.

Paschalis XI. Papa quantum turbis Henricum V. Imp. implicavit. 369. 1.

Pastores esse simplicis natura. 782. & *Agricultoribus antiquores.* 779. 1.

In Patens urbe & regno Indiano quam absolutionem

INDEX RERUM

- eam & atrocem habeant parentes in liberos potestatem, historia.* 138.1.2.
- Pata Sinorum servorum in dominos fides.* 73.2. 101.2.
- Patria plus debetur, quam patri.* 158.1. 239.1. unde tacite in omni contractu, ne quid contra eam fiat, excipitur. 237.1. 239.2.
- Patria desiderium cuius, innatum.* 244.1. *Causa, ob quam patriam deserere fas sit.* ib. *Exempla. ib. absque illis sine scelere non deseritur.* 143.1. 236.2. & fidem frangit Civis, qui eam inditam deserit. 238.2. 239.1.
- Patria desertor perfidus sui furtum facit, perinde ut servus.* 242.2. 243.1. & instar hostis habetur, ac gravissime peccat. 239.2. 240.1.
- Quomodo omne solum viro forte patrie sit explicatur.* 243.2. 244.1.
- Patriis.* 204.2. *cur ita dicantur.* 205.1. & a patria potestate quatenus exempti fuerint. ib. & 205.2.
- Patronatus jus cur transeat potius ad patruium, quam ad nepotem.* 501.1. *inter illud, & jus successione in regnis discrimen.* 507.2.
- Patrius cur dicitur quasi divini à Gracis vocati sint.* 182.1. & cur austeriores sint erga adolescentem patribus. 254.2.
- Patruus quibus ex causis Nepoti in successione praeferrifoleat.* 501.2. *Eorum qui patruos Nepotibus praetulere, exempla rejiciuntur.* 504.2. 505.1.
- Paulinus Nola Episcopus ut alios ex servitute liberaret, seipsum in servitutem vendidit.* 101.1.
- S. Pauli Comitiss Anglicana nuptia.* 241.1.
- S. Paulus Apostolus qualis Civis Romanus fuerit.* 256.2. 266.1. *ob vincula jus Civitatis non amisit.* 266.2.
- Paupertatis laudata exempla.* 231. 229.1. 303.2. 304.1. 311.1.2.
- Paupertatis magnos effectus tantum per accidens ascribi.* 9.2.
- Peculium, unde ortum.* 118.1. 161.2. *abusive quae modis sumatur.* 163.1. *proprie vero quid sit.* 165.2.
- Peculium quomodo servus & filius habere dicantur.* 161.2.
- Peculium Castrense quid sit.* 162.1. *Ejus privilegia.* ib. & 163.2. 164.1.
- Peculium paganum quid & quotuplex.* ib. & 164.1.
- Pedanius Secundus urbis Romana Praefectus a servo ob libertatem negatam domi occisus.* 108.1. *cur ob id factum ceteri omnes servi etiam obstante plebe ad supplicium rapti sint.* ib. & 121.2.
- Pelagius Asturum & Legionis Rex.* 429.1. *Ejus in Hispania stirps & posteritas.* ib. & 518.2.
- Pelagius Papa ex decem Episcopatibus regnum determinat.* 228.2.
- Pelopidas Thebanus quomodo urbem in se inserit.* 937.2. *Ejus & Epaminonda fides amicitia.* 330.2.
- Peloponnesus tota iisdem legibus regebatur.* 216.2.
- Penestri in Thessalos perfidi.* 106.2.
- Penihesilea Amazonum regina.* 52.2.
- Perdicum avium in fugienda aliena & sequenz. Li propria matre mos.* 184.1.
- Perduellionis crimen apud Romano & Macedonas etiam in posteris vindicatum.* 18.1. *quo gravissimum supplicium excogitari non possit.* 147.1.
- Perfectio quadam ex quantitate petitur.* 231.1. *exempla. ibi.* & 231.2. 232.1.
- Perisaeonem Tarmasi Persarum Regis filia cur contra testamentum patris à proceribus regno ejecta sit.* 552.1.2.
- Periander Corinthiorum Tyrannus.* 652.1. *Ejus scititia & de tollendis opusculis Inventum.* 670.2. 677.2.
- Periandri filius ob occisam matrem, quam obstinatissimo animo & silentio in patrem fuerit.* 184.2.
- Pericles Respublica Atheniensium nominetene Curator, re ipsa princeps.* 876.2. *qua arte auctoritatem Arcopagi dissolverit.* 787.1.2. & quanto studio se Sophistis dederit. 614.2.
- Pericles severa legis originarius Civibus lata ipse veniam petere cogitur.* 264.1. *filio Xanthippo bonis interdicis.* 353.1. *Illumq. abdicat.* 172.1. *Periclis de perjuriopro amico faciendo sollicitati responsium.* 186.1.
- M. Perpetua ante Consul, quam Civis.* 214.2. *post mortem damnatur, qui in vita triumphavit.* 241.2. 242.2. 243.1. 247.2.
- Persa cur Cyrus patrem, Cambysen dominum & Darius mercatorem appellaverint.* 630.1. &

1. Et quantocum periculo Regibus consilia dederint. 631. 1. 2.
 Perfarum dominatus. 629. 1. Eorumque regum Majestas Et insipientia. 629. 2. unde originem traxerit. 630. 1. cur a subditis tanta reuerentia Et promptitudine culti. ib. Et 690. 1. 2. 956. 1. Exempla. 630. 1. 2. Et cur a Gentibus subjugandis aquam Et terram postulauerint. 630. 2.
 Perfarum seruilis status. 634. 1. etiam ipsorum proceram. 630. 1. 2.
 Perfarum promiscua enuptia. 30. 2. 31. 1. Eorum de incestu Cambysi datum improbiu responsum. 32. 1. Et in seruos Et liberos potestas par Et tyrannica. 20. 1. 138. 2. Perfarum de Regu successore denominando lex. 362. 1. Perfarum mulierum audacia quam fructuosa aliquando fuerit. 534. 1.
 Persae Veteres Et recentiores semper jus Primogenitura obseruasse. 422. 2. exempla. ib. Et 423. 2.
 Perseus Philippi Macedonia regis filius cum fratre de primogenitura iure contendit. 421. 2. Et patri insidias frust. 147. 2.
 Perinax Imperator ob administrationem Reipublicae omnium pauperrimus. 304. 1. Ejus sanctimonia Et severitas. 654. 2. 655. 1.
 Petrus Arragonia rex fratrem carceris squatore necat. 910. 2.
 Pescennius Nigri etiam aërem censere Volens crudelitas. 696. 1.
 Pestis Et pestilens morbus quomodo Medicis differant. 650. 1.
 Petrus Castella rex, a fratre spurio pontificis iussu, regno exiit. 430. 1.
 Phalaris Tyrannus cur dixisset, se malle subesse, quam praesse Tyrannidis. 715. Ejus bos aeneus. 686. 2.
 Pharo an Israelitas detinens possit dici Tyrannus. 648. 1.
 Pharaonis nomen commune Aegypti regibus fuisse. 598. 1.
 Pharaones cur Pyramides extruxerint. 691. 2.
 Alexander Pherus Thessalorum Tyrannus. 715. 1. cur tragicus Vocatus. 716. 2. Ejus cubiculum Et uxor. ib.
 Pheretima Arcefilai Cyrenarum regis mater, acute ad colum remissitur. 534. 2. 535. 2.
 Philantia Vera omnibus innata. 27. 2. quousque se extendat. 28. 1. 2.

Philippici Bardanis Imp. prodigalitas. 371. 1.
 Philippus audax Burgundia dux. 521. 1. Ejus potentia. ib. Et 521. 2.
 Philippus Gallia rex cur a Papa fuerit excommunicatus. 646. 2.
 Philippus Hestia Landgrauius. 405. 1. Ejus potentia, ipsi etiam Carolo V. Imp. formidabilis, unde fuerit. ib.
 Philippus cur Henrico VI. Imp. fratris praenepote Friderico II. Imperio successit. 385. 2. 386. 1. Et a quibus principibus electus fuerit. 896. 1. Eorum pro ipso ad papam epistola. ib. qui eum oppugnavit. 892. 1. Causa. ib. Et 369. 1. 2.
 Philippus II. a Patre Carolo V. Imp. adhuc Sixto rex Hispania denunciatus. 366. 1. filium Carolum in carcere jugulat. 153. 2.
 Philippus Macedonia rex a patruo in regnum introductus. 422. 1. cur Antigonum Perseo fratri praefere Voluerit. 346. 2. 421. 2.
 Philippus Macedonia rex Alexandri M. pater qua arte Gracia civitates sibi deinxerit. 624. 1.
 Philoctetes aucupio sagittarum vitam, propagavit. 13. 1.
 Philopamon Megapolitanus de Civitatis iure ob neglectam patriam periclitatus. 240. 1.
 Philosophia pars duplex Theorica Et practica. 272. 2.
 Philosophi Christiani quousque in divina penetrare possint. 285. 2.
 Philosophorum in Tyrannos lex. 876. 2.
 Phocion Atheniensis justitiam paterno amoris praenonit. 150. 2. ad sacrificium ob astantem creditorem nihil confert. 179. 1. Plebs suuvario silentium imponit. 944. 2. Ejus Consilium. 935. 1. Cur omne illud quod a plebe probaretur, sine ratione esse putaret. 941. 1. Ab Atheniensibus damnatus etiam sepultura privatur. 935. 1. sed postea aurea statua decoratur. ib. Et 932. 2.
 Phormio Atheniensis cur Classem Atheniensium ducere recusavit. 356. 2. 945. 1.
 Phrahares Parthorum Rex. 423. 2. cur propriis liberis fratrom Mithridatem praetulit. ib. Et 345. 1. 500. 1. 501. 1.
 Phrahares III. Parthorum Rex pessimus parricida Et fratricida, similem sibi filium relinquens. ib. Et 364. 2.
 In Physicis cur primus de homine agatur, quam de caelo

INDEX RERUM

- de ceteris animalibus.* 275.1.
- Piscis excidium.* 211.2.
- Piscium comitatus.* 521.2.
- Piscium Gens cur ita dicta.* 267.1.
- Pisander quomodo Senatum Atheniensem ex optimis instituerit.* 739.1.
- Pisistratus Atheniensium Imperium & dolo arripens.* 361.1. quibus rebus confirmare illud laboravit. 376.2. Ejus post occupatam tyrannidem modestia & virtutes. 661.1. cur Cecropi familiam sibi affinxerit. 390.1.2.
- Pisistratida quam dicitur bene Tyrannidem Athenis rexerint.* 661.1. 716.2. ac quam magis adiuu apparatu Athenas exornarint. 696.1. Ejus causa. 691.2.
- Pittacus Mithilenaorum princeps.* 589.1.2.
- Planta cur in se generare possint.* 18.2.
- Platina ob lectionem Platonis haereticas accusata.* 646.2.
- Plato circa constitutionem Reipublica quam grauius errauerit.* 24. & seqq. & cur feminas ad Imperia admiserit. 532.1. omnium personarum confusionem auerducurus, incestum tamen parentum cum liberis prohibuit. 33.2. & seruum iratus jam percussurum, manum retraxit. 152.1. Ejus duplex reipublica & eorum eiusque definitio. 30.1. 227.1. 532.1. & de mulierum ortu opinio. 529.2.
- Platonica communitio repugnat natura.* 26.2. extinguit conjugum inter se & liberos. 37.1. aperit viam parricidii. 37.2. famorem incestuum. 38.1. tollit gradus cognationum. 38.2. suffocat studium se & sua conservandi. ib. eradicat principia virtutum. 39.1. aduersatur civitatis unitati & concordia. 40.2. inducit neglectum salutis publicae. 42.1.
- Plebs & plebei qui proprie vocentur & sint.* 725.1. 766.2. 830.1.
- Plebs ubicunque imperas & visus status est. ib.* & 770.1. 776.1. 778.2. 940.1. simile & fabula de cauda serpentis procedere volentis. 767.1. Caret enim prudentia, & inepta est ad regendum. ib. & 767.2. unde olim reputata à cura Rerum publici. ib.
- Plebs bestia multorum captiva.* 944.2. aut humiliter seruit, aut superbe domitur. 950.1.
- Plebs non patitur ambitum supprimi.* 955.1.2. *Exempla. ib.*
- Plebs quales Magistratus desideret.* 952.1.
- Plebs minuta au ceteris accomenda.* 754.1.
- Plebs Liberos sit seruis bonorum.* 950.1.
- Plebs quomodo in democratis obsequandum, ne malititudine sua quae semper populo prepollet. 773.2. ceteris calculum praecripat. 771.2.*
- Plebem in iudicio regi affectibus.* 952.2. malitiose inimicos suos tractare. ib. & 953.1. meminisse facere, nisi sui similibus. 931.1. ceteros odio habere & persequi. ib. & 931.2. *exempla. ib.* Maxime vero paritium & nobilibus aduersari. 766.1.2. 778.1. *exempla. ib.* quarum ferre imperium non possit. 944.1. & 2. Nec tamen illos compeccandi fas virium habeat. 945.1. *Exempla. ib.*
- Plotius ad Idem Platonis Reipublicam in deserto erigere cupiens conatus à Senatu Romano irriti facti.* 25.2.
- Poenā non sunt aquandi, quos non aequat peccatum.* 63.2. unde illa ad omnes, metus ab omnes peruenire debet. ib. & 64.1.2. *exempla. ib.*
- Pena ob crescentia delicta exasperanda.* 782.1. 99.2.
- Praesentia nemo nocens esse desinit.* 663.1.
- Poetas fabulis suis etiam veritatem dixisse.* 594.2.
- Georgius Poidebradus.* 763.1.
- Politia non tantum ex accidenti & eventu sed ab ipsa natura instituta.* 71.9.2.
- Politica est disciplina practica.* 201.2. tractanda ordine analytico. 280.2. & omnia ejus praecepta quae indifferenter patent, ad usum & abusum. 299.1. desistenda ad finem. 301.2.
- Politica finis duplex.* Internus & externus. 2.2. 3.1. 5.1. 291.1. uterque quis sit. ib. & inter se non confundendi. ibid. & 293.1. Politiae subiectum & Aristotelica Methodus. 3.1.2.
- Politicae virtutis perfectio quantum ab optimis civibus requiratur.* 740.1.
- In Politicis dicuntur per se fieri, quae in plurimum fiunt.* 354.2. Ad ea Politica respiciendum. 354.1.2.
- Politicus quatenus Religionis negotium attingat.* 302.1.
- Polonia quanta mala ob diffusionem inter filios Boleslai III. aequaliter facta passa sit.* 410.2.
- Polonia regnum cum successione decrevisse.* 922.2. ad

2. ad interitum *Sergeas* quomodo restitutum
 399.2. 400.1. *Et* quando Electissimum factum
 fit. 368.1.2.
*Polonia Reges quam arctis iuramentis se regno
 obstringere teneantur.* 922.2. esse monarchas
 umbrasiles. *ib.* Iuramenti eius tenor. *ib.* *Et*
 923.1. Omnia eorum acta a Senatoribus Re-
 gni examinari. 924.1.2.
*Regis Poloniae Majestas Et prerogativa quid
 sit Et in quibus consistat.* 924.1.2.
Polonia regum aliquot recensio. 424.1. 524.2.
Ex quo eorum iura diminiu ceperrunt. 924.1.
*Polonia Senatus quando Et quomodo ius ad-
 ministrandi regni usurpare ceperrit.* 362.1.
ac quousque se illius potestas extendat. 364.1.
*In Polonia civibus minusus Et Civis aditus ad re-
 gnum praclusus.* 373.2. 374.1.
Poloni quoties ius successioni interruperunt.
 347.1. *Et a muliere imperio recesserunt.*
 524.2. cur repudiato Archiduce Jagellonem
Hedwigi sponsum dederint. 396.1. *Et qua
 conditione Stephanum Transylvanum regem
 acceperint.* 391.1.
Polonorum Veterum Oligarchia. 727.1.
*Polonorum in Electione ad stirpem regiam in-
 flectenda eiusque iure retinendo laudabilis
 consuetudo.* 389.1.2. *Exempla.* *ib.* *Et* 391.1.2.
*Polonorum Nobilium contra plebem privile-
 gium.* 952.2.
Polonos semper abhorruisse regem peregrinum.
 375.1. *Et alienigenas omnes ab officiis publi-
 cis arcere.* *ib.* *Et* 375.2. *exempla.* *ib.*
*Polonos ferre Et corrigere leges in consensu o-
 mnium procerum.* 929.1.2. sui nominis stu-
 diosissimos esse. 375.2. *Et* se ipsos fugitivos
 contra dominos tueri solere. 425.2.
Polychia mala. 935.2. patere eam distidit.
ib. praecipue si singuli dominentur. 936.1. *Et*
quidem simul. 936.2. Eorum consilium in
 lente procedere. 937.2. quod maximo da-
 mnosum sit. *ib.* *Et* 928.1. praesertim in bel-
 lis. 935.2. *exempli.* *ib.*
Polygama. 21.2. *Exempla.* *ib.* *Et* 22.1.
Polynices omnia post regnum se habere dixit.
 364.2.
*Papielus Lesci III. Regis Poloniae filius pri-
 mopotens.* 424.1. *Et* XXI. fratribus so-
 lus Regnum adeptus est. *ib.* *Et* 427.2.
Populum iussu Antonii Ciceronis interficiens.
 153.2. ob ingravitudinem reprehendatur. 191.

1. bis parricida. 195.1.2.
*Popularis Republica ex aequo omnes cives ad
 suffragia admittens, respicit Plebeia sit.* 771.
 1.2.
Popularium rerumpubl. communio genus esse.
 776.1.
Popularia iudicia quantum vim habeant. 791.
 1. *Et* quibus ascribenda. *ib.*
*Sub Populari administratione saepe latere Mo-
 narchiam.* 874.2.
Populus quid sit. 830.2. *Eius natura Et stu-
 dia.* 657.2. 658.1.2. *Populi libertas exitialis*
 933.2. *Populi Consensus qualis, Et quatenus
 ad stabilendum principatum necessarius sit*
 392.1. 393.1.
*Populi qui contra naturam Et qui natura
 alieno domino subiecti seruiunt.* 52.2. 55.1.
 56.2.
Populi qui servitutem improbarunt. 69.1.2. *Et*
quibus ex rapto vivere ius fuit. 68.2. ac qui
vicarius tam non habitaverunt. 208.1.2.
Populi qui polygamiam amant. 212.2. 21.1.
*Populorum quorundam in probando infantum
 suorum robore feritas.* 177.2. 178.1.
*Pomerania principes cur communionem iuri-
 dictionis desiderare coacti sint.* 413.1.
*Popperanorum Veterum in supernumerariis
 famellis feritatem a parva suffocandis Barba-
 rus mor.* 178.2. 530.2.
Pompeius M. cur Catonis affirmatae perierit. 948.
 2. fugiens meliorem Civium florem Romam
 abduxit. 214.2. *Eius consilium improbatum
 defenditur.* 215.1.
*Pomponius Atticus Athenis habitans, illius Ci-
 vitatis oblatum suscipere, ne Romanum
 amitteret, repudiavit.* 241.1. 234.1. unde ibi
 honorem, Roma vero munera Et Magistra-
 tus sustulit. 259.1.
Povngandis Philippi Macedoniae. 300.2.
De Pompe deperere, proverb. quid sit. 251.1.
*Pontifici Romano Maximodum apud Romanos
 non locuisse sanguinis iudicio interesse.* 141.2.
In Pontifici Romani electione errorum causa.
 369.2.
*Pontifici non magis licere ius suum alieni ad-
 ferre, quam Imperatori.* 888.1.
*Pontificia excommunicationis iniustissima ex-
 empla.* 646.1.2. *vid. Papa.*
Portia Lex. 952.1.
Porti Regis ludorum regium reffusum. 406.1.

Ffffff

Portu-

Portugalia regnum quomodo per *Garias* mutationes Hispania adiectum ad *Carolus V.* Imp. pervenerit. 519. 1.
 Portugaleses quoties *semmarum* successione repudiaverit. 525. 2.
 Ad *Posthumus Publicanus*. 843. 2. *Ejus a Gariis*. ib.
 Ep. *Posthumus Consul ad Fircas Caudinas* sub jugum cum exercitu missus, quomodo a sponsione sua *Rempublicam* eximere soluerit. 235. 2. 839. 1. 841. 1.
 Potentia non in *titulis* consistit. 858. 1. *Exempla*. ib. nec in principatu conjuguntur omnibus rebus relinquitur. 412. 1.
 Potestas spectanda, non ejus denominatio. 359. 2. Potestas definitio. 799. 1.
 Potestas summa, qua *Majestas* dicitur, quid sit. 914. 1. Eam esse *pricipuum* reipublica partem. 296. 2. qua *mutas à* *numerus* *virtute* *Respublica*. ib.
 Potestas *Casualis* vel *indivisa* *Pontificis* quid. 582. 1.
 Præceptoribus rependendam gratiam esse. 168. 2.
 Prædicamentum unum per aliud defini non potest. 222. 2.
 Prætorum Prætoris origo. 860. 2. 870. 1. Et in *vestitura*. 880. 1.
 Præfectura quid sit. 259. 1. *Barum*, ut Et *Provinciarum* iniquissimam fuisse conditionem. 260. 1. a *ciivum* *tamen* numero non exclusam. ib. Et 260. 2.
 Prælatum Ecclesiam quomodo Et quando sibi successorem deligere possit. *exempla*. 366. 2.
 Præmislavius *Bohemæ* rex. 372. 2. *Lybussa* maritus. 538. 2. de *cofabulo* *narratio*. ib.
 Præmislavius *Polonia* rex potentissimus. 395. 1. regnum ab *interitu* ex *distraktionem* *principatum* *proveniente* *restituit*. 400. 1. *interficiatur*. 395. 1. *Ejus* *successoris* *enumeratio*. ib.
 Præmestri ex *Colonia* *municipis* *statum* *impetrant*. 253. 2. 254. 1.
 Præscriptio *immemorialis* *cum* *legis* *habet*. 666. 1.
 Prætaxatio quid sit. 896. 2.
 Præventio ubi locum habeat. 412. 2. 906. 1.
 Præxio quid sit. 291. 2.
 Primogenitus qui proprie dicitur. 487. 2. *ceteris* *fratribus* *preferatur*. 354. 2. 484. 2. 487. 1. quomodo *ius* *de* *certis* *aliments* *principale* *dignus*. 405. 2. Et *rodishon* *a* *ditione* *pro-*

pria *assignandus*. 496. 1. 2. 497. 1. 2. 498. 1. *proficere* *temetur*. 489. 1. 493. 1. Et *quibus* *casibus* *jure* *suo* *excidat*. 483. 1. *exempla*. ib. Et 483. 2.
 Primogenitus institutio ex utilitate publicæ defenditur. 395. 1. 2. Et *facilior* *est* *in* *novam* *quam* *legibus* *jam* *fundata* *republica*. 396. 2.
 Primogenitus præteritus qua interdum facta sed male. 416. 1. 2. plerumque dolosa Et suspectus est. 420. 2. 421. 1. *Exempla*. ib. *Incomoda* *que* *inde* *sequuntur*. 418. 1. 2. *Exempla*. 419. 1.
 Primogenitus ubique suatrobunantur prærogativa. 486. 2.
 Primogenitome in modo quidē regno jus summaufferi posse. 417. 1. *causa*. 417. 2. *licet* *ceteri* *fratres* *digniores* *videantur*. 418. 2. *ac* *pater* *ipse* *etiam* *id* *velit*. 431. 2. *exempla*, *qua* *explicatur*. *ib.* *unde* *etiam* *Primogenitum* *licet* *stupiditatem* *omnes* *Genes* *ceteris* *fratribus* *preferunt*. 449. 1. *exempla*: 432. 1. 2.
 Primogenitum etiam ante adeptum principatum secundo Genitum præteritur. 511. 1. probatur ex *jure* *feudali*. Et *communis* *parentum* *verbo*. ib. Et 514. 2. *præjudicis* *aliis*. Et *legibus*. ib. Et 512. 1. *consuetudine* *arg.* *exempla*: ib. Et 512. 2. *unde* *hæc*. 511. 1.
 Primogenitum juri suo renunciare posse. 483. 2. *Exempla*. ib. Et 484. 1.
 De Primogenitorum dignitate conservanda Tyrannosa similitudo. 490. 1. Et *Exempla*. 491. 1. 2.
 Primogenitura jus à *jure* *filiationis* *distinguendum*. 509. 2.
 Primogenitura juris fundamentum quod sit. 508. 2.
 Primogenitura jus non immediate ex *instituzione* *regum* *imfertur*. 489. 1. *sed* *ex* *regno* *Judaico*. 420. 1. Et *jure* *Difformi* *deducitur*. 488. 1. 2. 489. 1. *ex* *jure* *Genitum* *dependet*. 431. 1. *earumque* *consensu* *confirmatur*. 419. 1. 2. 420. 1. 2. 421. 2. *ac* *autoritate* *pontificia* *probatur*. 423. 2. 424. 1. *Ejus* *primus* *efficitur*. 500. 1.
 Primogenitura jus transmissibile esse. 508. 1. Et *posse* *post* *facta*, *in* *eum* *transferri*, *qui* *ante* *proximus* *est*. 487. 2. *Ejus* *dignitas* *in* *quibus* *consistat*. *ibid.* Et 488. 1. 2. Et *quoties* *ob* *id* *belli* *motu* *fini*. 380. 1.
 In Primogenitura dubio deveniendum esse ad electionem vel sortem. 426. 1. *Exempla*. ib. Et

¶ 426.2.
Primo generura jus in Aegypto antiquissimum fuisse, ibiq; semper viguisse. 421.1.2. *in Gallia à legibus regni fundamentalibus dependere.* 417.1. **¶** *apud Polonos in electionem ab arbitrio Palatinorum dependentem mutatam esse.* 424.1.
Princeps reipublica publicus pater est. 306.2. *p. flor.* 307.1. *pater patria.* 307.2. *exempla.* *ibid.* *ad commune bonum omnia suis conferre.* 306.2. 397.2. **¶** *licet privilegio Augusti legibus solutus sit.* 879.2. *tamen illis se libere subdere debet,* 864.2. 880.1. **¶** *virtuti studere.* 623.1.
Princeps potest sibi ipse jus dicere, 582.2. *Tertio jus suum, uti situs publica in usus adimere & suspendere.* 406.2. *ac subditos ad inimicas regiones profecturos domi desimere* 240.1. *Exempla.* *ib.* **¶** 241.1.2.
Princeps quantam voluptatem petat ex amore civitatis. 713.1. *Exempla.* *ib.* **¶** 607.2. *vid.* *rex.* *quando rebellantibus subditis cedere cogatur.* 297.2. **¶** *contra eos Tyrannorum arcantis us.* 703.2. *cur maculam spuriorum profusus delere non possit.* 583.1.
Princeps in studiis a Republica alienis nimium occupatus sibi ipsi conditum facit & reipublicam defraudat. 614.1.2. *Exempla.* *ib.* **¶** 619.1.
Princeps iniquus in uno, potest esse bonus in ceteris. 649.1.2. *Exempla.* *ib.* *unde nisi in fidem Reipublica peccet pro Tyranno haberi & regno exculus non potest.* 647.1. *sed pro eo orandum.* 649.2. *ipsiq; obediendum est.* 648.2. *exempla.* *ib.* **¶** 649.1.
Principi vita regula est & exemplum subditis. 615.2. 616.1.2. *quo magis quam legibus reformantur.* 617.1.2. **¶** *quod imitantur.* 618.1.2. *unde etiam, quicquid agit, præcipere videtur.* 619.1. **¶** *properea multo gravius peccat, quam privatus.* 619.2. **¶** *et majorem famam patitur quam Civis.* 620.1.2. 621.1. *Exempla.* *ib.*
Inter Principi crimina privata & publica distinctio. 644.2.
Principi facilitas non statim in tyrannidem vertenda. 643.2.
Principi mutatio, ut Medico periculosa est. 390.1. *ad ejus dignitatem inspectandam quid requiratur.* 496.1. **¶** *quomodo secum*

dum se mendicare dicatur. *ib.*
In Principi nomen jurare quid sit. 880.1.
Principi vitioso Civis bonus nunquam libenter obedire. 622.2.
Principes qui primum apud Romanos dicti sunt. 856.1.
Principes Pii quod salvi sint, à Deo habent. 612.2. *Exempla.* *ib.*
Principes succedentes magis insidiam expositi sunt quam Electi. 378.1.2.
Principes Electi contentius vivunt, quam succedentes. 371.1.2. *exempla.* *ib.* **¶** *de rebus Imperij minus abutemur ac subditos gravare potest, quam à stirpe successor.* 370.1. *Exempla.* *ib.* **¶** 370.2. 373.1.
Principes quod, quando, & quibus conditionibus successores sibi denominare debeant. 362.1. *Exempla & rationes.* *ib.* **¶** 362.2.
Principes minutores subditis contemptus esse. 374.1. **¶** *patere aequalium contemptuibus.* 374.2.
Qua res principes malos faciat. 356.2. **¶** *quibus eorum corruptores similes sint.* 619.1.
In Principes degeneres Electos remedium. 342.1. **¶** 2.
Principes deteriores & Imperfectos tribus modis à Tyranno distinguis. 639.2. **¶** *seqq.* *in tutores dandos esse.* 640.2. *Exempla.* *ib.* **¶** 641.1.
Principes Inventus & Casares apud Romanos qui fuerunt, & quando hac nomina ceperint. 362.2. 374.1.
Principes sanguinis in Gallia qui dicuntur. 348.2. 413.2. 915.1.
Principum vita tyrographorum literis similia. 619.1. *Eorum indoles monitorum impatiens* 356.2. *si mala, non mutatur, sed armatur doctrina & præceptis.* 357.1.2. *Exempla.* *ib.*
Principum pacta de successione quatenus valeant. 406.1. *quid in ea spectandum.* 396.2.
Principum actiones affirmandos esse ex fine. 652.1. *Eorum liberi cur in aula male educantur.* 355.2. **¶** *seqq.* *exempla.* *ib.*
Exempla Principi colore emittit à Veteris familia origine quarentium. 390.1.2. *modestorum & humilium.* 372.2. *Ignavorum.* 307.1.2. 641.1. *prodigiorum.* 371.1.2. *Veneriorum.* 645.1.2. 646.1. **¶** *eorum quibus etiam legissimi nati sunt dati sunt.* 621.2.

INDEX RERVM

- Principibus duo Platonis praecepta obseruanda.* 506. 2.
- Principatus unius dissidiorum expert.* 937. 1.
- Principatus potius, quam principis status spectanda.* 541. 1.
- de Principatum indigitione Friderici Imper. constitutio.* 408. 2. explicatur. 409. 1.
- Privilegium Augustum quid.* 879. 2. & quantum principi concedat. 880. 1.
- Ad Prudentionem facilius transitus quam ad habitum.* 355. 1.
- Probum non tantum lege sed etiam hominum opinione estimari.* 569. 2.
- Προβυλοι & προβυλια quid sint.* 814. 2. 836. 1.
- An Probus fortius à Imperator factus.* 343. 1. à Senatu confirmatur. 341. 1. Ejus laus. ib. occiditur. 343. 2.
- Prodigia in Sole.* 153. 1.
- Proptium secundi modi quid sit.* 654. 2.
- Prorex facilius invenitur quam Rex.* 360. 2. ab eo minus periculum, quam à tutoribus metuendum. 387. 2. causa. 361. 1. exempla. ib.
- Προτινα Graeci quid.* 17. 2.
- Protes sibula.* 92. 2.
- Protegenes Cuius Caligula libertas.* 902. 1. Ejus potentia. ib.
- Provincia & provinciales quid olim fuerint.* 259. 2. 260. 1.
- Provincia diuisa quomodo pereant, exempla.* 404. 1.
- Provinciarum potentia numeroq; modus in unione prescribendus.* 406. 1.
- Quantum in Proclamatione Majestatis situm sit.* 821. 2. Exempla. ib.
- Prudentia quomodo à Calliditate differat.* 357. 2. & quam longè à mulieribus absit. 541. 2.
- Prudentia triplex Rehermanni rejicitur.* 4. 1.
- Psammetis Aegypti Rex cur amicorum eadem lachrymantibus, liberorum vero siccis oculis aspexerit.* 147. 1.
- Prolemaei commune Aegyptiorum Regum post Alexand. M. tempora, nomen.* 598. 1. Eorum successio. 497. 2.
- Prolemaus Ligi regnum Philadelpho tradens excusatur.* 416. 2. & reprehenditur. 417. 2.
- 421. 1. malus dei Regis pater quam Rex.* 364. 2. cur quendam sibi incertitudinem patrie obicientem non puniverit. 569. 2. 573. 2.
- Prolemaus Lathyrus.* 419. 1. in regnum reducitur. ib. & 421. 1.
- Prolemaus Physcon.* 327. 1. Ejus in filium crudelitas. ib. & 364. 2.
- Prolemaus Auletes.* 421. 1. Ejus frater Rex Cypri cur in praedam Romanorum cesserit. 497. 2.
- Publicia & Licinia ob maritos veneno necatos à cognatu strangulata.* 136. 2.
- Pueri non sunt apti capiendis sceptris.* 381. 2. 382. 1. unde eorum imperia inauspicata. 382. 2. & contempta. ibi. & 383. 1. Exempla. ib. meliora tamen quam tutorum. 386. 1.
- Pulto Pimensis quomodo facta patrie patrem servavit.* 183. 2.
- Puniri multos sine culpa, sed non sine causa.* 571. 1.
- Pyastus Poloniarum Rex.* 612. 2. cur ejus Imperium nulli rebellionis obnoxium fuerit. ib. cur prater Lignicenses & Brigenfes nihil ex familia ejus nisi Silesia amplius superfit. 402. 1.
- Pyrrhus Epirus Rex qualem successorem habere voluerit.* 344. 2. 379. 2. 416. 2. 429. 1. Ejus successor minor natu filius. 346. 1. Pyrrhi de democratia dictum. 938. 2. & cur facile Sicilia occupari possit. 937. 1.
- Pythia, in domum Octavianam Augustam Nervonis uxorem fides.* 107. 2.
- Pyrrhi Bithyni ditioria.* 23. 1. Xerxis copias epulo excipiendi sufficiens. ib. & 229. 1.
- Pythagora de patria omnibus praeferenda praecipuum.* 239. 2.
- Pythagoreae ob susceptam democratiam & Oligarchiam reformationem occisi.* 737. 1. 2.
- Q
- Q. Quintus Cincinnatus indignè à patria traditus.* 825. 2. 951. 1. à turbe dictaturam vocatur. 213. 2. Cur exercitum extra urbem educere minatus sit. 824. 1. ejus in Tribunus pleb. oratio. 832. 1. 2.
- Quintus Casus, Cincinnati filius cur sponte in exilium abierit.* 945. 1.
- Quiritium jus duplex. Prævatum & publicum.* 255. 2. 270. 1.
- R
- Rhagusis quomodo Senatores eligere soleant.* 739. 2. Eorum oligarchia. 731. 1.
- Henricus Rasso Hagstia & Thuringia Imperator.* 387. 1. S. Elisabetham cum filio, ditione pellet. ib. & 411. 2.
- Res. Ramus, quam maleficientias & artes confuderit.* 293. 2. Ejus de sine & methodo desinitus erroribus. & 280. 1.
- Reyma*

Raymirus II. Sancti Aragonia regis filius
 ex monacho rex factus. 432.1.
Attilius Regulus ab agro ad Magistratum Vo-
catius. 213.2. Ejus laudata paupertas. 229.
 1. & in praeceptorem gratitudo. 168.2.
Cur a Rehabeam filio Salomonis Regis Iuda se-
decem Tribus adulerint. 382.2. 693.2.
Richo Abschied cur ita vocentur. 900.2.
Relata a Ramo & aliis male definita. 52.1.2.
Relegati & deportati quomodo differant. 201.2.
Repraesentationis ius. 305.2. fundari in jure
divino. 506.1. & aequalitate naturali.
 506.2. unde non est pura fictio & jam in
 feudis. ib. & 507.1.
Res & species res differunt. 856.2. unde ex
verbis & nomine de re non est judicandum.
 ib. Exempla. ib.
Res judicata pro veritate habetur. 265.1. &
in jus transit. 299.2.
Res natura origini varietas causarum nihil
detrabit. 57.1. Exempla. ib.
Res politica de se & essentialiter bonitatem
non includunt. 299.2.
Rerum in quibus bonitas requiritur duplex or-
do. 298.2. A rerum essentia vitia esse sepa-
randa. 623.2.
Respublica est nomen juris. 204.1. & finis po-
litica interius. 2.2. & forma Civitatis. 216.
 1. 295.1. quam immediate informat. 295.2.
 ac indifferens ad bonum & malum. 300.2.
Concludit in se omnia instrumenta politica
ad felicitatem ducentia. 293.1. unde in In-
animatus & parietibus non est positus. 214.
 2. Exempla. ib. & 215.1. 295.1. Ejus & fa-
 milia comparatio. 294.1.2.
Respublica a finis proximus in bono publico confi-
stent. 302.2. 308.2. 309.1. a Remoto non est
corrigendus. 301.2. 302.1.
Respublica varia & mala definitiones. 293.2.
 294.1.2. ac definitiones. 310.1.2. & sequ. reji-
 ciuntur & ponitur perfecta ejus definitio.
 295.2. 296.1.2. atq; definitio. 315.1.2. & sequ.
Rerumpublicarum modi & species differunt.
 309.1. 315.2. unde administratio Respubli-
 cae cum ejus forma non confundenda. 778.1.
 788.2. sed probe distinguenda. 793.1. 794.2.
 exempla. ib.
Rerumpublicarum essentialis definitio petenda
est non ex divitiis & paupertate. 23.1. 310.2.
 724.1. qua essentialis ratio non ingreditur

itur. 312.1. cum Magistratus pauper, aequè
 sit Magistratus, quam divites. 314.2. Exem-
 pta. ib. sed & Majestate. 196.2. sine qua
 Respublica proprie non est. ibid. & numero
 Imperantium. 315.1.2. 724.1. smt. ib. unde
 tantum tres Respublica species constitui pos-
 sunt. 316.2. 317.1. qua inter se ut prius &
 posterius differunt. 246.1. in familiaris ele-
 ganter elucens. 932.2. ac singula earum in
 rectas & prolapsas dividuntur. 309.1. 317.2.
 598.2. 723.2. & quidè analogicè. ib. & 218.1.
Rerumpubl. prolapsiones, & rectitudines non
ex numero Imperantium, sed praevis ex vir-
tutibus vel vitis & sine astimandas. 601.1.
 652.2. 736.2. 738.2. 741.2. 776.2.
Respubl. rectas quascunq; statim & perpetuis
legibus, prolapsas vero libidine & in bonas
mutabilibus arbitris regi. 746.2. 747.1.2.
Optima Respub. quid & quomplex sit. 927.1.
unde sumenda. 309.1. & cur praecipue agen-
dum. 719.2.
Non omnes Respublicas omnibus optimas esse.
 926.2. optimam enim absolute fieri posse
 malam ex hypothesi. 927.1. 928.1. Unde ex
 legibus unius Resp. non est corrigenda forma
 alterius ib. exempla. 928.2.
De optimis Respublicis platonicum signentum.
 40.1. 925.2.
Respublica in specie, a jui nomina. 770.1. &
quomodo a Republica mixta differat. 774.1.
Respublica in specie differentia. 784.1. Ejusq;
constitutionis modus. 774.1.2. Cur cum
Aristoteles nunc tacite praetererit, nunc no-
minaris. ib.
Respublica in specie formam apparuisse Roma-
775.1.
Respublica Mixta a quibus modis dari nō queat.
 796.2. & sequ. ubi quaerenda. 796.1. 802.1.
 803.1. & qua perfecte mixta dici possit.
 796.1.2. Ejus patrimonata & fundamen-
 tales leges. 803.1.2. exempla. 806.1.2. &
 nota. 807.1.
Respublica dominica. 623.2. Unde dominatus.
Respublica Crescentium corumq; Cosmi qui fue-
rint. 729.2. 730.1.
Respublica Iudaica cur non possit status omniū
optimus. 927.1. 928.1. Et cur ejus leges foren-
ses non sint promissive in Christianas respub.
introducenda. ib. Vid. Iudas.
Respublica solitaria & concordans non tantum

INDEX RERUM

rex interna sed etiam externa quiete as-
manda est. 40.2. 41.1. 298.1. 850.2.
Republicaurationes triplices, civiles, econo-
mica, administra. 119.1.
Republicam nã similem. 937.1. 938.1. *me-*
lius administrari ab uno, quantumvis im-
prudenter, quam à multis prudentia lau-
de conspicuis. 935.2.
Republicam causa Magistratus constituentes
diversa non mutat. 312.2. 313.1. *Exempla.*
ib. 313.2. *ad eam mutandam duo stru-*
tagemata. 857.1.2. 858.1. *Cur post ejus*
mutationem vestigia forma prioris maneat
874.2.
Republ. cadente stare res privatam non possunt.
 308.1.
In Republ. multa fiunt iniuste sed tamen poli-
tice. 300.1. *Exempla. ib. unde in ea quadam*
tolerantur tantum, quadam etiam proban-
tur, & quadam precipiuntur. 190.2.
Inter Republ. legitimas & considerationes
differentia. 727.2.
Republicas multas & magnas à atrocibus
ausspicis traxisse. 297.2. *Exempla. ib.*
Sine Rebuspub. primitus homines vixisse. 321.1.
An republ. etiam in statu innocens futura
fuisse. 107.
Rhetorica ordo. 288.1.
Reverentia quid sit & quibus exhibenda. 188.
 1. *quanti eam veteres fecerunt. ib. & 188.2.*
Exempla. ib.
Rex qui fit. 601.1. 621.2. *in quibus differat*
à Tyranno. 600.2. 601.1. 640.1. *à domino*
630.2. 631.1. successurus in regnum nondum
est rex. 364.1. *Exempla. ibid. quomodo in*
Electioe optimus inveniendus. 622.1.
Rex per se est amabilis. 602.1. *Causa.* 605.2.
Exempla. 606.1.2. 608.1. *licet se ferè puniat*
607.1. & ob id omnib. placere nõ possit. 602.
 2. 603.1.2. *exempla. ib. sed malis in odio sit.*
 604.1. *cosq; necessario sibi inimicos captis.*
 607.1.2. 654.1.2.
Rex perfectus à seipso debet imperium ausspicari.
 601.1. *sponte se leprobus subicere.* 900.
 1. 914.1. *Virtutibus moralibus studere.* 615.
 2. *Causa quatuor. ibid. ac meminisse, se dare*
leges civiles, sed accipere naturales. 32.1. &
non suam republicam, sed se Respub. esse. 947.1.
eamq; non possidere pleno dominio. 397.1. *ut*
pro arbitrio ea disponere possit eamq; im-

str possessionis privata transferre. ibid. &
 48.1. *sed tantum in salutem subditorum*
administrare. 397.2. 947.1.
Rex religioni operam dare debet. 612.1. *non si-*
mulate, sed verè. 612.2. 613.1. *Exempla. ib.*
Ejus circa illam officium. 553.2. *Seruit Das*
aliter quã rex. aliter quã homo. 613.1. 644.2.
Rex quousque usum armorum subditis permis-
tere debeat. 609.1.
Rex degener non retinet nomen Regis. 599.1.2.
 600.1. *fatius tamen esse eum, quam de-
 cussa incommotis ferre.* 939.2. 940.1.
Regis amicitia qualis sit, & in quo consistat.
 608.1.
Regis Custodia quid proprie nates. 608.2. *firma*
qua sit. ib. & 712.1. & ex quibus homini-
b. constare debeat. 609.1.
Regis Electio unius vel multitudinis maxime
militu iudicio cur nõ sit committenda. 343.1.2.
Regis officio si, si nunciam in prudentia consistit.
 541.2. *Contra ejus imprudentiam reme-*
diu. 935.1.
Regis Virtutes varia. 611.2. *Eas omnes in uno*
principe invenire impossibile esse. ib. & suf-
ficere virtutem regis propriam. 613.1.2. 621.
 2. *ex proba administratione peritam. ib. &*
 622.1.2.
Regem bonum facilius, reperiri quã plures
optimates. 934.2. *Eumq; expeditorem esse*
ad capienda consilia quã multos. 938.1. &
Republ. curare etiam diligentius quã im-
procaris Magistratus. 943.1.2. *atque sub eo*
non minorem esse licentiam & omnia som-
nia, quã in democratia. 946.2. 947.1.
 949.3. 950.1.
Regem omnem esse impatientem consensu. 328.
 2. *Exempla. ib. & 329.1.2. eumq; destrue-*
re. 326.1. *unde regum insidia societas ab ini-*
tiq; mundi. 324.2.
Regem non constituit honor Regius. 810.1. *Ex-*
empla. ib. & Castitas. 612.1. *Exempla. ib.*
Reges primi quoniam fuerunt. 322.1. 322.1.2. *ex-*
empla. ib. Eorum catalogus. 594.1.2. *non ex*
electione sed agnatione natura oris. ibid. &
 392.2. *Cur & quomodo postea eligi capiant.*
 ib. & 303.1.2. 345.1.
Reges cur sape ultro se submitunt magistratibus.
 920.1. *exempla. ib. & cur patienter*
donationes suas à præfatis ararij exornentur.
 920.2. 921.1. *Quomodo iustorum iuste*

delatoribus ut possint. 703. 2. **Et** quinam ex
 us diu tutorq; Imperare possint. 610. 1.
Reges qui ab alieno nutu dependent, quam da-
mnosi sint Reipublica. 541. 2.
Regum exempla qui ob pulchritudinem electi.
 312. 2. qui electionem successioni liberorum
 praesulerunt. 344. 2. 345. 1. primogenitos ca-
 veris filius postposuerunt. 346. 1. 2. a virtuti-
 bus parentis degeneraverunt. 353. 1. 2. 354. 1. sub
 matrum tutela regnarunt. 528. 1. 2. ex mona-
 stico habitu ad regnum accesserunt **Et** qui
 Ceditatis Atheniensium jus. 258. 1. ac ho-
 norarios Romanorum titulos habuerunt.
 258. 2.
Regū adoratio à quibus gentibus recepta. 627.
 1. **Et** rejecta fuerit. ib. **Et** 627. 2.
Reges propter vitia quadam non statim abdi-
candos. 645. 2. Eorum quibus tutores additi
Et qui propter ignaviam abdicati sunt, ex-
 empla. 348. 1.
Regium nomen antiquissimum. 597. 2. unde
 factum fuerit odiosum. ib. **Et** quibus popu-
 lis. 638. 1. 2.
Regia Majestas an in causa Horatii vitia sit.
 592. 2. **Et** splendida servitium **Et** poena. 305.
 1. 947. 1. res miserrima. 305. 2. de ea prin-
 cipum querela. ib. **Et** 306. 1.
Regia stirps ob memoriam virtutis paternae
amatur. 359. 1. Unde ex illa petiti reges gra-
 viores sunt. 389. 2.
Regia Lex quid sit **Et quantum possit.** 863. 1. 2.
 864. 1. 2.
Regiarum licentia **Et Imperium quam pe-**
riculosum sit. 550. 1. **Et** quanta ex earum
 nuptiis incommoda sequantur. 557. 2. ob
 earum ipsam animi ad nubendum applica-
 tionem. ib. **Et** 397. 1. 556. 2. 557. 1. procorum
 certamina. 556. 1.
Regnorum extra sanguinem translationem.
 557. 2. 558. 1. 2. Mariti ipsius vel peregrini
 563. 2. 564. 1. Delictorum **Et** subditi condi-
 tionem. 563. 1. Majestatis dissolutionem. 562.
 1. 2. 563. 1. **Et** conjugij si accedit sterilitatem.
 561. 1. 2. 562. 1. deducitur per partes **Et** ex-
 emplū. ib. **vid:** Gynacocrasia **Et** muliebri
 Imperium.
Pro una bona Regina multas subiaci malus.
 538. 2.
Regnum est vocabulum analogum. 787. 1. 2.
 quo respectu Monarchia dicitur. 484. 2. cum

dominatu **Et** Tyrannide non confunden-
 dum. 345. 2. 347. 2. 561. 2. neque ex amplitu-
 dine sed potestate aestimandum. 229. 1. 230. 1.
Virtus, non Nobilitati dandum. 348. 1. **Et**
ad peregrinum non deferendum. 373. 2.
Regni forma esse omnium Rerum publi-
mam. 956. 1. **Et** quidem de consensu melio-
 rum gentium qua sub Regibus sunt. 956. 2.
Regni definitio ex Iure Canonico errora. 228.
 2. Vers. 601. 1.
In Regna natura includi Bonitatem. 598. 2. 599.
 1. 2. unde illa sumatur. 601. 1. Ex regni ve-
 ritate non posse concludi ejus praesentiam.
 932. 2. 933. 1.
Regna prima exiisse voluntaria. 322. 1. 594. 1.
 ex natura deducta. 594. 2. etiam ante Num-
 rodum. ib.
Regna multa fundita successione **Et bello sine**
Electione **Et consensu populi.** 391. 2. 392. 1. 2.
 393. 1. **Exempla. ib.** Cur Electio haeredita-
 ria facta. 389. 2. In Electio non tradi suc-
 cessori potestatem nisi limitatam per vitam
 contractus. 908. 1. 2. **Exempla. ib.** unde in
 illis abdicatio locum habet, sed non in suc-
 cessarii. 342. 2.
Regna Maxima ex praedis initiis ad summam
altitudinem pervenisse. 300. 1. **Exempla. ib.**
Et seqq. Magnorum Regnorum conditoris
 primi recensentur. 393. 1.
Regna ipsa saepe in formam Reipubl. congrui-
mantur. 728. 2. à qua tamen distinguenda.
 729. 1.
Regna qua comitibus publicis indulgent, ad Aris-
tocratiam recidunt. 914. 2. 915. 1.
Regnorum stabilitatis cuiusdam ex amore prin-
cipum prodire. 600. 1.
Regnorum divisio tendit ad eorum interitum.
 396. 1. 2. 397. 2. 399. 1. **exempla. ib.** unde di-
 visionis regnorum tres modi rejiciuntur sc.
 in distinctos principatus. 401. 1. aequalem
 potestatem. 412. 1. unius prerogativam. 413.
 2. **Et** plurima incommoda recensentur. 410.
 1. **Exempla. ib. Et** seqq.
A Regnis ad regalia feuda, quod primogeni-
tura jus valere consequentiam. 484. 2.
Regnandi cupidini quanta vis sit. 364. 1. ex-
 empla. ib. **Et** 364. 2. Eam vis superior ex-
 tingueret non potest. 485. 1.
Richardus II. Anglia Rex. 348. 2. ab Avo
 Eduardo III. successor nominatur. 366. 1.
 annos

INDEX RERVM

- omnes in curia Romana sacris operantes do-
mum vocat. 240. 1. 2. Eius adolescentia &
intempestas in Gallia regis filiolam amor
quam damnosus ipsi & subditis fuerit. 383.
1. 2. 557. 1. abdicatur. 371. 2. 397. 1.
- Rhisus Achaeus. 138. 2. qua seberitate filium,
in patria demurgum, ad Romanos incli-
nantem a sententia abduxerit. ib. & 203. 1.
- Rixa Miezulii. 11. Regio Polonia uxor pesti-
ma. 538. 2. 530. 1.
- Robertus Gallia rex, Capeti filius. 417. 1. plus
dare voluit amoris Regni quam Constantia
uxoris. ib.
- Robertus Neapolis. Rex. 501. 2. cur a Papa Fra-
tris Martelli Ungariae regis filio praelatus sit.
ib. & 502. 1. 2.
- Roberts Normaniae ducis cum fratre de Anglia
regno consentiones. 358. 2. Captus & occidi-
tur. 419. 1.
- Robertus Brusius Scotia Rex. 428. 1. inter eum
& Balduolum de Regno disceptatio. ib.
- Robertus Stuartus. 11. Scororum Rex. filios ex
concubina natos legitime praefert. 428. 1.
Quo iure id facere potuerit. 585. 1.
- Rogerius, Rogerii Bassi filius, primus Sicilia
Neapolitani Regni unius Rex. 411. 1.
- Roma communis patria. 247. 2. secundum quos-
dam Colonia Graecorum. 252. 2. Eius condito-
res. 393. 1. Roma a Gallis destructa. 211. 1. quod alio transferri
omen & Camilli vox prohibuit. ib. & 211. 2.
831. 2.
- Roma quando Respublica ceperit. 37. 1. & par-
ticida infuluerint. 198. 2. 199. 1.
- Roma omnia fuisse Venalia. 954. 1. Exempla
ibid.
- Romani quam Religio tempore Numa fuerint
612. 2. quam grauiser flagitia in Rom. com-
missi punierint. 662. 2. quid a Cive, in
civitate iure adipiscendo requisierint.
262. 2. cur voluerint mulieres sub perpetua
tutela esse. 542. 2. easq; in publico apparere
vetuerint. 546. 2.
- Romani cur in legendo milite agricolae praefer-
terint. 207. 2. qua ratione Carthaginenses
vicerint. 944. 1. & quomodo in capiendis
urbib; Deo tutelare se vocaverint. 235. 1. Ego
caudi Verba & ritus. ib.
- Romani Latinos fraude Civitatem adeptos in
Latium remissos. 214. 2. 234. 2. 242. 1. 262. 2.
265. 1. Italiam relinquere volentes a Scipia-
no retrahuntur. 211. 2. proscripatorum pro-
pinquos ab inquisitione liberant. 191. 2. &
ipsa Imperii amplitudine ac viribus confi-
cunt. 232. 2.
- Romani contra Graecorum Imperatores patri-
tium creati. 359. 2. Eius regia potestas. ib.
- Romani Cives in Campania militum optimi.
214. 1.
- Romanorum in patriam amor. 239. 1. 2. in de-
functis principes suos benefactores gratitu-
do. 606. 2. Ex. ib. in obsequanda Reverentia
studium. 188. 1. Exempla. ib. in contractibus
& negotiis servandis fides. 99. 2. in compe-
scendis & regendis servis prudentia. 108. 1.
110. 2. 112. 2. in extendenda patria potestate
rigor. 136. 2. 137. 1. 2. Exempla. ib. & cum
mixtura. 139. 1. 2. 155. 2.
- Romanorum modus hostes si devictos in obse-
quo retinendi. 266. 1. in eos liberalitas &
clementia. 633. 1. Exempla. ib. ac in Civita-
tem recipiendi consuetudo. 257. 1. 2.
- Romanorum libertas sortandi quanta fuerit.
572. 1.
- Romanis ab Italia pro lubis credere non li-
cuisse. 342. 1.
- Romanorum Colonia. 252. 1.
- Romanorum Comitatus centuriata populi. 890. 2.
- Tribuna plebis. 830. 1. sapienter creata. 954. 2.
sub specie Vana libertatis Romanis Impera-
torum fuisse. 868. 2. Vide Comitatus.
- Rom. Consules, unde dicti. 836. 1. post ejectos re-
ges bini. 820. 2. Eorum potestas regia. ibid.
max a Valerio subjecta populo. 828. 1. quan-
tilla post modum fuerit. 849. 2. & a regia
Majestate locuta. 847. 1. 2. 848. 1. 2. Causa
duplex. ib. Vide Consul. Consules & praer-
ores diales in ludibrium Senatui creati. 868.
1. 2. Consulatus a Tribunis pleb; suppressum.
849. 1.
- Rom. Decemviratus quid fuerit. 776. 2.
- Rom. dictatores. 348. 2. & dictatores cur electi.
390. 1. 2. an habuerint regiam Majestatem.
347. 2. Vide Dictator.
- Rom. Imperatores primi. unde desumpserint
nomen principis & Imperatoris. 856. 1. quan-
ta sub illis vocabulis in lateat. ib. & 856.
2. Cur pleriq; eorum nomen domini & Re-
gis defugerint. 624. 1. 858. 1. 2. 859. 1. 2. Eo-
rum Majestas absoluta. 860. 1. 862. 1. 863. 1.
2. 882.

2. 382. 1. qua particulatim per omnia jura deductur. 364. 1. 2. *Et seqq.* *Et summam reperitur.* 880. 1. 2. 381. 1. 2. Roman. Imperatorum in *Gillis clementia.* 45. 2. Quorundam simulata modestia *Exempla.* 879. 1. 2. *Et eorum, qui à cadibus bonorum, Imperium auspicati, catalogue.* 672. 2. 673. 1. Rom. Imperatores, eorumq. libertas obtinuisse omnia que voluerunt. 875. 1. etiam pessima. 876. 2. 901. 2. 902. 1. *Exempla. ib.* atque rescidisse *Et correxisse Seta.* 877. 1. 2. *Exempla ib.* *Et penes ipsos summam provocatorem fuisse.* 878. 1. Rom. Imperatoris moderni *Majestas ad Leges restricta.* 359. 2. *Ejus juramentum. ib.* *Et* 360. 1. *Sede Germania.* Rom. Imperium sub primis Imperatoribus non fuisse mixtum. 365. 2. *cum nihil Potestatis relictum fuerit populo vel Senatus. ibid.* *Et seqq.* Rom. Imperium ab initio hereditarium. 349. 2. 350. 1. prob. longa serie Imperatorum. 350. 2. 351. 1. *divisione in orientale Et occidentale destructum.* 398. 1. *Romani Imperii interregnum.* 360. 2. *Ejus vacantis Sicarii qui.* 361. 2. Rom. Magistratus ante alios habuisse *vocacionem, alios prehensionem, alios neutram.* 824. 2. *Eos fuisse donum Imperatorum.* 870. 1. *à quibus constituti.* 868. 2. 869. 1. 2. *Magistratum subdola sub Tiberio eligendi ratio.* 874. 1. 2. Rom. Matronarum imitandis Sabina *Popea criminibus stultitia.* 618. 1. Rom. Militum in eligendis Imperatoribus insolentia. 343. 1. 2. 699. 1. *quando ipsi de publico stipendium decretum.* 828. 1. 2. *Et qua promptitudine ad id à ceteris pecunia collata sit.* 617. 1. *causa. ib.* *Et* 617. 2. Rom. quidam Pater cur non potuerit credere, à naturali filio sibi infidus structus. 152. 2. 194. 1. Rom. Patres ab initio multas abrogasse rogationes *Tribunorum pleb.* 831. 1. 2. *creasse suos Magistratus.* 845. 1. *sed postea à Tribunis pleb. non tantum illud tunc ipsis ereptum. ib.* *quod deducitur per partes.* 845. 2. *sed etiam omnia alia jura ab illis ad plebem deducta fuisse.* 832. 1. 2. *Ita ut in suis Tribunis pleb. ne cōvenire quidem amplius potuerint.* 835.

2. *Patrium Centum post Romulum alicernum Imperium.* 796. 2. 797. 1. *P. utrius auctoritatem perscribi quid sit.* 836. 2. *tam sine jussu populi vanam fuisse. ib.* *Inter patres Et plebem distinctio.* 822. 2. Rom. plebs primum *suffragiorum jus, sed non Magistratus habuit.* 247. 2. *curules magistratus quando imperavit.* 248. 1. 2. *cur à cura rerum sacrarum tam diu abstinerit.* 846. 1. *Et quando de facto jus ferendis Leges ad se traduxerit.* 827. 2. 828. 1. *Plebs Romana Lex prima.* 828. 2. *plebiscita habuisse Vigorem Legum.* 829. 2. *maximè post ejectos Xviros.* 829. 1. *ac proinde non potuisse rescindi à Senatu.* 835. 1. *quàm ingrata fuerit in Scipionem Et optimos quosque.* 951. 2. Rom. Populus absolutam quæ habuit potestatem in Libera republica. 865. 1. 2. *Imperatoribus concessit.* 863. 1. 865. 2. 866. 1. 2. *Populus Rom. quam saepe contra leges Et sine iudicio privilegi. Et immunitates dispensavit.* 841. 1. Rom. Respublica. 297. 2. *injussu initio orta Et propagata.* 300. 1. *secundum aetates suas distinguenda.* 819. 1. *Et mutationes.* 217. 2. 726. 2. 727. 1. *Ejus status qui successit post ejectos reges.* 820. 2. *Quomodo inter Aristocratiam Et democratiam fluctuans in hanc prolapsa sit.* 821. 2. 822. 1. 2. *Et quidem viciosisimam.* 823. 1. *Quando ea Democratia invaluerit.* 777. 1. 829. 1. 2. 830. 1. Rom. Rempublicam barbaram semper plenissimam fuisse. 850. 2. 851. 1. 945. 2. *Causa Et simile.* 823. 2. *Et ob eas hostibus patuisse, atque in summo periculo versatam.* *Exempla.* 851. 2. *Inde non posse cuiquam probari.* 852. 2. *nec diutius sine Monarchia stare potuisse. ibid.* *Et* 853. 1. Rom. Rex qui hodie dicatur. 374. 1. Rom. Reges primos *Electione regnum obtinuisse.* 349. 1. *Leges solos tulisse.* 819. 2. *Et lites suo arbitrio finisse.* 820. 1. *Res apud Rom. Sacrificulum.* 810. 1. Rom. Senatores *quomodo ex censu lecti.* 739. 1. 2. 742. 2. *Et quantum in eo possidere debuerint. ibid.* Rom. Senatus ante aetatem Imp. an *Et quale habuerit jus commendarum legum.* 834. 2. *irrogandorum suppliciorum.* 838. 1. 2. *provinciarum.* 841. 2. 842. 1. *Pacis Et belli. ib.* *Et* 842. 2. 843. 1. *eraris Et vicigalium.* 843. 2

honorum & dignitatum. 843. 2. circa ea certamina. ib. & 844. 1. Senatus circa Religionem diligentius & leges. 846. 2. 847. 1. Quomodo & ubi Legatos audierit. 839. 2. 840. 1. ac in quibus casibus mandata & responsa dare illis poterit. ib. & 840. 2. 841. 1. Inter senatum & Tribunus pleb. ac ejusdem Magistratus collegas quanta contentiones sapius orta sint. Exempla. 798. 1. 2. 799. 1. 801. 2.

Rom. Senatum sub Imperatoribus non fuisse confortes Imperis. 876. 1. sed contemptum habitum. 868. 1. 875. 2. 876. 1. ac judicasse tantum de rebus minoris momenti. 870. 1. 872. 1. 2. & odiosis. 873. 2. 901. 2. Exempla. ibi. ac precario, ob socordiam Imp. 873. 1. qui sua sua Majestate commiserunt. 873. 2. Unde judicia senatus tulerunt per se speciem libertatis. 874. 1. respiciantem fuerunt arbitrio Imp. subiecta. ib. & 874. 2. Senatus Rom. quam abjecto tandem fuerit animo. 689. 1. & quam trepidam post eadem Caligula de rependa Republ. Consilia cepit. 867. 2. Ejus in Imp. facta & sceleratae adulationes ab ipso Tiberio improbatas. 875. 1. 2. 901. 2. 902. 1. maxime in Casum. 875. 2. 876. 1. & Nerone. 875. 1. 2. Exempla. ib.

Rom. Senatus Consulta aqua, & unde eorum origo dependeat. 8. 7. 1. Scitorum quo ante populi secessionem. 837. 2. quo tempore & annuerit. ib. Scia fuisse primum obnoxia censura Tribunorum. 835. 1. postea principis. 876. 2. 877. 1. 2. Unde ea saepe vel a populo. 835. 1. vel a principe rescissa & improbatas. 877. 2. Exempla. ib. praeterque vero indulta per ludibrium fallenda causa. 878. 2. 879. 1. 2. Scitorum sub Tiberio austeritas. 870. 2. Cur Scitorum littera T. subscripta fuerit. 835. 1. Scitorum Tacitum 955. 2. 956. 2. Triste. 838. 1. quid & cur ita vocata sunt. ib.

Rom. Tribuni plebis cur fuerint creati. 824. 1. Eorum potestas quanta primitus fuerit. 824. 2. quomodo creverit. 825. 1. & jus unum post alterum invaserit. ib. ut non tantum in patris. 825. 2. sed ipsos etiam distatores & censores sibi jus sumperint. 826. 1. 2. Interim quae Senatus extorserunt, catalogus. 832. 1. 2. Tribunorum pleb. Leges, earumque recensio. 833. 1. 2. 834. 1. in senatu calumnia. 823. 2. & contra omnes bonos atque illustres

seculi. 826. 1. 2. 827. 1. Exempla. ib.

Tribunos Plebis fuisse sacrosanctos. 833. 1. unde etiam Imperatores illud nomen eam potestatem affectarunt. 250. 2. 2.

Tribunus potestatis extinctio. 866. 2.

Rom. Tribuni in Urbem & Rusticam distributio. 213. 1. Earumque praefectura. ib. & 213. 2.

Romanus Haecpennis Imperator Constitutor. 386. 1. a filio in exilium actus. 365. 1. Ejus illaudata in debitorum Nexos liberalitas. 663. 2.

Romulus & Remus Romani Imperis conditores. 393. 1. Eorum parentes. 573. 2. Romulus cur fratrem Remum occiderit. 198. 2. 324. 2. & cur de patricio nullam legem sanxerit. 194. 1. Quomodo Cincinnatus in patris & plebeis deservit. 768. 1. ejus Leges. 820. 1. Roxane Alexandri M. uxor. 385. 1.

Roxelana Solimanni Turcarum Imperatoris uxor. 420. 2. Ejus in Mustapham filium insidiosa machinationes. ib. & 425. 1.

Rubellius Plautus cur in Africam exulare coactus fuerit. 675. 1. occiditur. 675. 2.

Rudolphus Habsburgensis, Imperator cur ab Ottocaro Bohemiae rege contemptus in habitum, & bello petitus fuerit. 374. 1. Ipsi regnum iniuste possessum eripit. 522. 2. Rudolphus Henricus constantibus libertatem vendit. 370. 1. 2.

Rudolphus Suevorum fidei pontificis Greg. VII. Imperator contra Henricum IV. Electum. 369. 1. 891. 2. regnum suscipit. 389. 1. & omne hereditarium in Imperis successione jus abdicat. 891. 2. 892. 1.

S. Rupertus dux Bavariae convertit, & pro Christianorum libertate occiditur. 101. 2.

Russis quomodo Principes suos nominent. 598. 1. & eorum in servos & subditos jus. 120. 1. 126. 2.

Russis primogenitura jus observans. 424. 1. Exempla & aliquae ducum series. 424. 2.

Ruthemici regni exortus & turba. 374. 2. 375. 1.

Rutheni Auleni pro Thracia introvadere cupienti conatus repudiaverunt. 337. 1.

Ruthenorum seditio in Anglia. 383. 1. causa. ib. & Germani. 102. 2. cujus causa improbatatur. ib. & 949. 2.

C. Martius Rutilius primus ex plebe distator. 845. 1. adversante senatu triumphat. 844. 1. S.

Sabandri Abyssinorum qui 346. 1. *Im eligendi regem habens. ib.* & 349. 1.
Sacerdotibus cur nuptia interdicta. 545. 2.
Sagmina & Sagminea virga quid sint. 199. 2.
Saguntum ab Hannibale obfessum cur maluerint in ignem insilire, quam urbe excedere. pag. 212. 1.
Salica Lex Gallorum in veterata. 377. 2. 378. 2.
De ea & origine ejus contra Anglos disputatio. 26. 1. 2. *Legis Salicae sententia mitrigata.* 527. 1. unde denominatur. 527. 2. *Virum salica ea, mulieres tutorio nomine Regno praefici possunt.* 528. 1.
Salicum seu Francicum Imo quale. 402. 1. 407. 2. *Lombardorum jura expugnata. ibid.* & 408. 1. 2.
Salii qui olim fuerint. 528. 1.
Salomon a patre Davide successor declaratur. 365. 2. & *Adonia majori fratri antepositur.* 416. 2. quo jure. 419. 2. 420. 1. *Salomon Canaanorum reliquias Tributarias facit.* 119. 1. *similesis, qui Proprii dicuntur.* 126. 2. *Ejus inter duas mulieres de infante certantes judicium.* 145. 2.
Salviani in temeraria Indicia in Vectio. 620. 1.
Sami Patres in ipsa Curia a Plebe interempti. 944. 1.
Samin nemo literator. proverb. 267. 1.
Sanctus Major Arragona & Navarra Rex. 410. 1. *Imperator totius Hispaniae dicitur voluit.* 429. 2. *Ejus posteritas, & filiorum de divisione regnorum certamina. ib.*
Sanctus I. Ferdinandus I. Hispania regis filius. 429. 2. *contra patris factum regnorum divisionem protestatur. ib.* & 489. 1.
Sanctus II. Portugallia regi cur curator datus. 348. 2.
Sanctus IV. Castellae rex. 430. 1. *Ejus in fratres iniquitas, & in occupando regno Tyrannus. ob.* & 503. 1.
Sanctus definitio analogia. 224. 1.
Sapere illum optime, qui sua experientia sapit. 341. 1.
Sapor Persarum Rex, Romanis fastum exprobrat. 64. 2.
De Saturni regno postarum fabula commenta unde. 392. 2.
Sarmaticarum Gentium in obscuranda Primogenitura studium. 423. 2.
Saturni ad Imperium rapit elegans de peri-

culo Imperantium oratio. 710. 1.
Aponio Saturnina quanti somnus aliquando steterit. 695. 1.
Saul in Regem Israelitarum sorte eligitur. 337. 2. *Ejus in Gabonitas perpetratum homicidium fame punitur.* 77. 2.
Sauromatarum Tamarum bellando peritiss. 534. 1. *Sauromati nefas fuisse hostem seudentem occidere.* 45. 1.
Saxones originarias consuetudines pro legibus habent. 139. 1.
Saxonum Veterum oligarchia. 727. 1. & *in Anglia ob successionem inter se infesta bella.* 376. 2. *Saxonum contra Carolum Magnum rebellionis.* 604. 2. 605. 1. & *pro libertate Electionis contra Henricum IV. Imp. decreverunt.* 388. 2. 389. 1. *Apud Saxones patria potestas quam parvasit.* 131. 2. 139. 1. & *quando de ea filius exeat.* 202. 2.
Saxonum Veterum consuetudo, quam minor eligi, & major dividit, ubi valeat. 486. 2. 487. 1.
Saxonicum Imo olim & jam a Vicinis Polonia & Bohemiae regnis usurparum. 216. 2. 408. 1.
Saxonicum Gausrecht. 149. 2.
Scythia Lex peregrinos ceterisate pellens, socialis belli causa. 214. 1. 2.
Scanderbegi Virtus & fortuna. 398. 2.
Scyllius Scaurus Notus homo, princeps Senatuum eligitur. 845. 2. 856. 1.
M. Scaurus laudata Paupertas. 229. 1.
Scelerum multorum poenam in totam redundare Rempubl. quod antiquitas etiam crediderit. Exempla. 37. 2.
Scientia quid sit. 279. 1. *eius requisita.* 283. 4. 286. 2.
Inter Scientias & disciplinas Practicas differentia. 281. 2.
Scipio Africanus cur ita dicitur. 841. 2. 842. 1. *Vno dicitur Proconsul in Hispania a populo creatus.* 941. 2. 942. 1. *Syphacis uxore a rogo mahoru ducenti, quomodo se excusavit.* 44. 1. *cur capta Carthagine puellam elegantem sibi adductam accipere noluerit.* 623. 1. *Ejus in patrem pietas.* 167. 2. *quam ex medio hostibus vulteratum eripit.* 183. 2. *diligentia & amoritas.* 957. 1. & *degener filius.* 35. 1. *qui describitur. ibid.* *Scipio Africanus a Tribunis plebis peculatus accusatus in spontaneum exilium abiit.* 826. 2. & *in patria nil nisi ossa sua invidit.* 192. 2. 193. 1.
 Gggggg 2 Cn. Cor-

Cn. Cornelij Scipionis laudata Paupertas. pag. 303. 2.
Scipionis Censoris pro Republ. orandi formula. 232. 1.
P. Scipio Nasica optimus inter Romanos vir ingentis. 727. 1. ob contemptam in Rusticum Vocem patitur repulsam. 213. in odium Tribunorum pl. b. experitur. 826. 2.
Scire & scire debere aequiparantur. 210. 1. unde non excusatur praeceptum ignorantia qui scire potuit. ib. Sciente an nemo accuratus mentiri possit. 299. 1.
Scl. Si ad extremam paupertatem à Germanis damnata. 251. Eorum in liberos potestatis paritas quanta. 138. 1.
Scotia ob mulierum successionem quanta perpeffissis mala. 378. 2. quoties familia mutaverit. 559. 1. & spartorum successionem receperit. 567. 1.
Scoti cur filio Regis minorenni praecepto ad proximum ex cognatu sceptrum deferant. 385. 2. ac proregem creare soleant. 360. 2. Eorum Lex de patruum Nepotis praefrens damnatur. 505. 1. Sciorum veterum singularis ad patruales & patruos regnum alternatim transferendos. 360. 2. Sciorum Regum primus iure regnatum series. 427. 2.
Scribonij Mathematici de Tiberio adhuc insunt prognosticum. 860. 2.
Sicytha cur tam modestè vixerit. 549. 1. & cur servos visis orbare soliti sint. 120. 1. Sicythas pro monumentis parentum pugnasse. 184. 2. Eorum Legatus Alexandro M. cupidinem Imperis exprobrans. 300. 1.
Sebasti & ProtoSebasti qui, & quando caperint. 363. 1.
Seculum aureum sine legibus fuisse. 10. 2.
Scianni contra Neronem & Agrippinam machinationes. 876. 1. 878. 1.
Seleucus Asia rex. 365. 2. Ejus de Imperio molestus dictum. 305. 1.
Selymus I. Turcarum Imperator. 425. 1. patri & fratri regnum extorqueus. 491. 2. quomodo parricidia sua excusavit. 685. 1.
Semiamira Hellogabali mater. 537. 2. quantum habuerit à filio potestatem. ib. & 548. 2.
Semiramis Babylonem amplia vir. 321. 1. Ejus libidines. & facinora. 538. 1. 2. 549. 1. subditio suo exemplo muliebri Imperium domesticum inducit. 542. polygamiam permis-

ens ob tentatum incestum à filio occiditur. 31. 2.
Lex Sempronij. 952. 1.
Senatus auctoritas non repugnat Monarchia. 871. 2. Eo opus esse in omni bene constituta republica. ib.
Seneca Neronis praeceptor. 357. 1. de Libertate animi sententia. 46. 1. pro servis humaniter tractandis dicta. 121. 2. 122. 1. 123. 1. 2. de patre filium excusante ob Verbera ipsollata. historia. 143. 1. ac de beneficiis parentum maximis, in quo consistant. opinio. 166. 2. 167. 1. quare rejicitur. ibid. & 168. 2. 169. 1. Describit modum coercionis. 158. 2. causas quibus patres à liberis obdoci possunt. 181. 2. excusationem adolescentis in eadem matris à patre instigati. 192. 1. & parricidii pariter. 200. 2. 201. 1.
Seneca consilium Thraecia dominandi cupidine, flagrantissimum. 337. 1. Ejus & Burrhi apud Neronem auctoritas & optima republica administratio. 551. 1. Seneca mors & ejus causa. 357. & 677. 1.
Senes in quanto olim honore fuerint. 815. 2. cur Cives effeti & deponantur dicantur. 250. 2. 251. 1.
Septentrionalia Regna quomodo firmanda. p. 390. 2.
Seraphitarum dominatus. 634. 2.
Sermonis usus in societate Politica. 7. 1.
Sertorius in fadere cum Mithridate percusso cur Paetiam exceperit. 239. 2.
Servus à seruo quod quasi servatus dicitur. 44. 2. quomodo differat à ministro vel mercenario 45. 2. 46. 1. & à filio. 220. 1.
Servus quoad corpus, vitam & omnia non est sui ipsius, sed domini. 45. 2. SEI. 114. 1. 119. 2. qui licet domino servat, tamen in se pro mortuo habetur. 115. 2. unde nec personam & statum. 116. 2. nec civitatem. 117. 1. nec matrimonium, parentes & cognationem. 117. 2. nec bona habere, testari & contrahere. 118. 1. 2. nec à domino sine iure abjudicari potest. 631. 1.
Servus & dominus prater Relationis aequalitatem, etiam inaequaliter se habeat. 46. 1. 114. 1.
Servus non quoad ipsam voluntatem, sed tantum quoad ejus liberam actionem sui juris non est. 46. 2.
Servus

Servus ab hoste redemptus manet servus, sed Civis redemptus non fit Servus redemptoris. 87.1.2. *Causa. ib.*
Servus quoad delicta non est domini servus sed homo. 121.2. *Ejus propria pena, Surga & Lora.* 123.2. *In eum crudelitas ex servo facit hostem.* 106.2. 108.1.2. 123.1. *unde Lex de servis in caput domini torquendis, & ob ejus cadem ad supplicium rapiendis mitigata.* 121.1.2. 122.2. *& eorum servilis fortuna consuli capsum est.* 123.2.
Servus quidam a quaestoria dignitate in servitutem retractus. 243.1.
Servus fugitivus que. 663. *l. sui furtum facit, & mortaliter peccat.* 60.1.
De Servo Aethiopo in domini uxore liberos & dominum ipsum faciente historia. 108.1.2.
Serva matris calamitatis non debet nocere Genitri: quomodo intelligendum. 80.1.82.1.2.
Servi quales esse debeant. 19.1.2. *eorum origo.* 14.1. *cur stigmata & subverius dicitur.* 267.1. *interdum familia & familiares vocantur.* 15.1. *olim ut alia mobilia bona venditur.* 119.2.
Servi alii ob animi imperfectiorem, naturam servi, alii ob servituti iniquitatem, servi contra naturam dicuntur. 40.2. *Hic, vel bello capti qui proprie Mancipia dicitur, vel ex ancillis nati.* 63.1.2. *ut etiam iis, qui ex malitia servi facti, procedendum.* 65.1. 105.2. 106.1.2. 108.1.2. 113.1.2.
Servi proditores & dominis multis modis mendum. 108.1. *Exempla. ib.* *& 107.1.2. 108.2. 109.1.*
Servorum contubernium etiam matrimonium est, licet solenni actibus destituatur. 83.1. *ob quorum defectum civiliter matrimonium esse negatur.* 117.2. *Eorum solum matrem sequi.* 82.1. *& hoc ex solo jure Civili.* 83.1.
Servorum multiplicatio familiam non multiplicat. 21.2. 22.1. *cum ad eam unius sufficiat.* 22.2. *Multitudo enim & paucitas servorum exempla. ib.* *& 229.1. Ex indiscretis multitudinem servorum quantum Respubl. periculum imminet.* 108.1.2. *maxime si se noverint. ib.* *& 109.1. Exempla. ib. unde a Civibus habitum non distinguendi.* 109.2. *sed omnibus modis coercendi.* 108.1. 111.1.2.
Servorum exempla. qui liberalis animi, & philosophi facti. 105.1.2. *quorum Deus ipse*

curam gerit. ib. *& 106.1. qui dominis fideles fuerunt.* 107.1.2. *& ad summos honores & opes pervenerunt.* 72.1.2. 73.12. 243.1.
Servorum nomina & jura quot jam Annos apud Christianos abolita. 104.1. *Causa. ib.* *& 104.2. quanta inde orta incommoda.* 55.2. 56.1. 59.1.2. 102.1.2.
Servos bello captos non propter se sed propter Vitorem servari. Exempla. 65.2.
An & cur ex servis etiam Voluntariis Natu jure Gentium servi fiant. 79.1. 80.1.2. 89.1.2.
Servitium Bellorum quae suis & alienis auspiciis servi gesserunt. Exempla. 110.1.2.
Servitia Civitatis. 644.2.
Servitium & Ministerium quomodo differant. 45.2.
Servitutis definitio erronea. 52.1. *rejecitur. ib.* *& 52.2. Vera ejus definitio quod Instrumentum vel possessionem domini fit, & c. ponitur.* 119.2.
Servitus quod non tantum privatis sed etiam publicis Libertatem tollat, monstratur exemplis. 62.2.
Servitus est pena peccati. 60.1.2. 62.2. 63.1.
Servitus ex jure natura prodit. prob. ab inclinatione quorundam ad illam naturalem. 53.2. 54.1.2. 57.2. *servitium utilitate.* 55.2. *ac contrario dictum.* 56.1.2. 59.1. 104.1. *Vide opinio Icturum quod omnis servitus contra Naturam ex solo Gentium jure introducta sit examinatur, & rejicitur.* 57.2. *& seqq.*
Servitus Bellica jure Gentium non tantum locopana, sed etiam ob utilitatem publicam & necessitatem introducta. 77.2. 78.1. *non tollit servitutem a naturali inclinatione ortam.* 57.1. *sicut nec ipsum jure natura vel ex toto vel ex parte tollere potest.* 61.1.2. 62.1. *nec est juri digno contraria.* 59.2. 60.1. *ac proinde, modo ab humanitate liberetur in Republ. tolerabilis est.* 63.2. 71.2.
Servitus bellica injusta quomodo & ubi excusari possit. 74.1.
Servitus in se non est deterius morte. 71.2. 72.1. *sed crudelis generosis animis durior est.* 66.2. 105.2. *Exempla. ib. unde. Servitus in locum licita cadit succedens, non debet longius extendi, quam ipsa caedes.* 65.1.2. 66.1.
Servitus Voluntaris rarissima. 48.2. 88.2. *Cur*

INDEX RERVM

- ea, quæ ad naturalem proximè accedit, iustissima. ib. § 89.1. quæ verò, ex venditione temeraria oritur, plane contra naturam, & tantùm pena loco concedatur. 85.2.86.1.2.*
- Servitus ex venditione, vel temeraria vel coacta. 85.2.87.1. Exempla. ib.*
- Servitutum juris Cõsilio tres modos venditionem. 85.1. § seqq. Exempla. ib. sententiam. 84.2.90.2. & revocationem ob ingratitudinem. 91.1.2. 92.1.2. ad unũ qui est iustum supplementum revocandos esse. 84.2.*
- Servitus quod inter Christianos tollenda opinio illiusq; argumenta rejiciantur. 102.2.103.1.2.104.1.*
- Servitute etiam inter Turcas & Christianos iustam dari. 103.1. causa. ibi. § 103.2. In Servitute esse, & servire quomodo differant. 100.2.*
- Sesoftris cur fratrem in exilium miserit. pag. 421.2.*
- S. Severini comes. 502.2*
- Sepe. Severus Imperator in milites quod filium Augustum salutarent, animadvertit iustos. 363.2. 936.2. Ejus de hoc in illos dictum. ib.*
- De Severo Senatus iudicium. 649.1. & inter filios ipsius Bassianum & Getam parricida leodium. 327.2. 328.1.*
- L. Sextus & Licinius Tribuni plebis de ignavia libertatem recipendi plebem increpant. 829.2. 831.2. 833.2. quibus rationibus eam ad diripiendos summos honores. 787.1. iucurrarint. 797.1.*
- L. Sextus primus de Plebe Consul. 833.2.*
- Sextus Marinus ob magnitudinem divitiarum occisus. 682.2.*
- Franciscus Sfortia Spuria, Mediolanensis dux creatur. 567.1.*
- Sibylla de Imperio mulieris, ad finem seculi futuro, oraculum. 550.1. Sibyllinũ libri à Romanis quando inspecti. 846.2.*
- Sigismundus Imperator ab Hungariis Porcus Bohemicus vocatus. 564.1. quanta & periculis ungaria Regnum acquisiverit. 556.1. 561.1. 562.1.*
- Sponsum Marium cruento bello ex carcere liberat. 539.1. Ejus stirps. 566.1.*
- Sigismundus Polonia Rex, de successione filij sollicitus. 362.1. in quas conditiones jurare coactus fuerit. 908.1.*
- Sigismundus Augustus Poloniæ Rex. 923.1. Patri juramentum ratum habet, & nobis constitutiones sancit. ib. § 923.2.*
- Sigismundo III. Polono abdicatio regni denunciata. 360.1.*
- L. Siccus Dentati militares labores & Galinæ. 356.1.*
- Sichem urbs excisa sal inspersum. 211.2.*
- Sicilia & Neapolis Regna quãdo & à quo missa. 411.1. quoties familiarũ mutationes. 557.2. & successionem spuriorũ senserit. 566.2. ac quomodo successione familiarum ad animam Austriacam pervenerit. 519.2.*
- Cajus Appius Silius quo dolosi occisus. 643.1.2. Et cur. 679.2.*
- Marcus Silius cur sibi mortem conficeret. 674.1.*
- Silesia Polonia primum Provincia, qua occasione & causã ad Bohemiam transferret. 400.1. 497.1.*
- Cajus Silius ob quam causam consulatum nactus fuerit. 869.2.*
- Sillana sterilis. 145.2.*
- Simeones Seleucia Episcopus cur sapientem Regem Persarum adorare noluerit. 627.2.*
- Simia cur cum parricidũ culeo inclusa. 200.1.2.*
- Simplicii pro antiquo patria potestate regere sententia rejicitur. 140.1. Ejus de parentum & liberorum obligatione mutua data. 133.1. 142.1. 159.2.*
- Sire & Sir, Gallis & Anglis quid notet. 624.1.*
- Sixti IV. ex sordidis origine ad pontificatum eVectus, impudens ambitio. 371.2.*
- Sobolis multitudine ad regni & familia consecrationem facit. 492.1.*
- Societas, ejusq; appetitus à natura est. 7.2. sine societate nihil jucundum. 7.1. & ejus osor, aut Deus est, aut extremè nequam. 4.2. 6.1.*
- Societas quomodo una ex alia ad constituendam civitatem educatur. 11.2. & quomplex sit. 13.2. 14.1.*
- In Societate etiam spectatur utilitas. 303.1.*
- Socratis luxuriosa iudoles insipientis beneficiam temperantiam formata. 355.2. Ejus iudices qui eum damnarunt quam miserabili morte perierunt. 942.2.*
- Sodalitates, quæ apud Romanos vocata. 954.1.2.*
- Thomas Soderinus cur eblatum à Florentinũ Imperium recusavit. 943.1.2. Ejus de Gulgo judi-*

judicium. *ib.* Eius à mutatione status dehortatur. 337.1. 390.1.
 Inter Solertiam innatam, & prudentiam distinctio. 298.2.
 Solitudo superbi & praefacti animi comes. 6.2.
 Solon quousq; potestatem patriam permisit. 139.2. Eius Nova Tabula. 94.2. & alia leges. 167.1. 177.2. 226.1.2. à Thalete sibi ornato de filii morte nuncio deludatur. 146.2.
 Solon cur nullum in parricidas supplicium constituerit. 152.2. 104.1. fecem plebis à Magistratibus prohibens, corrigitur. 248.2. ejus leges quatenus optima fuerint. 927.1.
 Et quatenus consilia ac superstitiosos conuenius exegerint. 938.1.
 Solymanus Turcarum Imperator, maximam Persia partem desiderantibus fratribus eripit. 400.2. & Piratas clivibus praeponit. 298.1. Ejus filii. 420.2. & matris eorum caedes ac miserabiles interitus. 491.2. 492.1. Quam crudeliter in filium Mithapham nepotemq; fecerit. 327.1. 364.2. 491.2. Hujus causa & immaturus excusatio. 133.1. 320.2. 328.2. 425.1.
 Ob somnia, qui occisi, Exempla. 629.2. & 680.1.
 Sophista quid sint, & cur à Philosophis distinguantur. 639.1. & eorum nomen odiosum factum sit. *ib.*
 Sophocles ob Tragediarum studium à filiis in jus vocatus. 188.2.
 Soror cur ita dicatur. 529.1.
 Sors pari cum fortuna gradu ambulat. 338.1.2. In eligendis magistratibus electioni & successioni non praeponenda. 337.2. 338.1. Quando ea adhiberi possit. *ib.* & 339.1.2.
 Sortem conuenire Democratam. 789.2. sed esse periculosam. 790.1.
 Spartacus magno animo & corpore servus. 107.1.
 Spartanorum regni inter fratres societas semper discordis fuit. 326.1.
 Spartana mulieres cur à certaminibus olympicis exclusae. 335.1.
 Spartanorum duorum pro patris se mortis offerentium laws. 308.2. & cuiusdam pueri, qui maluit mori, quam domino, manulam porrigere exemplum. 66.2. 105.1.
 Non quousq; speculatio ad constitutendam scientiam sufficit. 287.1.

Spontaneum & liberum quomodo differat. 55.1
 Spurij qui proprie sint. 577.2. Eorum indoles. 572.1. 574.1. infamia; 569.1. 571.1. ejusq; causa. 570.1.2. parricidia & scelera. 568.1. 2. 576.1. ad Legitimis liberis. & haeredes non pertinent. 576.2. 577.1. unde nullum succedendi jus habent. 576.1. nisi aliquatenus in bonis maternis. 578.1.2. & ob infamiam ab honoribus repelluntur. 569.1. 574.2. 575.1.2. & injuriosum est, se spurij in familia nominentur. 569.2. 570.2.
 Spuriorum Imperia semper ferri animo iniquo; 568.2. & ubiq; fuisse ejectos. 569.2. 568.1.
 Ex Spuriis exarisse multos magnos viros. 572.2. Exempla. *ib.* nec tamen propterea admittis ad dignitates. 573.1.
 De spuris successione excludendis Lex Gallia fundamentalis. 567.2. Spuriorum successio in variis regnis exempla. 566.1.2. 567.1.2.
 Scatilius Taurus magnificentia hortorum suorum oppressus. 643.2.
 Stennis solum pro Amarcis civibus sententiam se Pompeio offert. 64.1.
 Stratonis diemare Italorum cum Republ. concidit. 294.2.
 Stephanus Febularum Ludogici Baſarj Imp. filius. 403.1. toto Baſaria ducatu possitur. 494.2. Ejus tres filii. 413.1. & inter eos ad nepotes ob Ducasus divisionem cruenta certamina. 403.1.
 Stephanus IV. Ungaria Rex à patris regno enatus, restituitur. 500.2.
 Styrus humilis ac quam periculosa sit Regi. Exempla. 563.1.2.
 Storcorum de Communione bonorum error. 25.2.
 Storge humana quanta. 28.2.
 Stratoctus de aurea Republ. messe jocus. 304.1.
 Michael Stratonicus à Commeno regià ejectus. 365.1.
 Strepsades quousque potestatem patriam extendit. 185.2.
 Styria cum finitimis provinciis quomodo ad domum Austriacam pergenerit. 404.1.
 Stuarina familia in Scotia Genealogia & regnandi continuum jus quam diu duraverit. 428.1.2.
 Subditi quomodo à Cive differat. 221.1.2. Subditi etiam nihil peccantes de facto Republ. tenentur, & ob principis delicta puniuntur. 77.2. cur soleat principes suos imitari. 616.2.
 Subdi-

INDEX RERVM

- Subditos inuitos per accidens Regi obedire.* 654. 2.
- Subditi Romanorum Varis.* 260. 1.
- Subjectionis Varis gradus. 51. 1. unde affirmandi.* 58. 1. 2.
- Subiecta Scientiarum & artium in quibus consentiant & differant. 1. 2. semper praconoscenda.* 284. 2.
- Substantia composita & sensiles cur pramittantur simplicibus.* 276. 1. 2.
- Succesio an Electionis praeferenda. 333. 2. Eius tractatio consilio quodam politico. 336. 1. 2. 337. 1. & cautioe pramittitur. 337. 2. Politicorum qui successionis patroni sunt nomenclatura. 367. 1. Pro ejuj iure, ex multitudine exemplorum nihil solide concludi posse. 347. 1. & aliam esse rationem successionis praefata, aliam publica. 396. 1. indeq; ab illa ad hanc non valere consequentiam. 397. 1. 530. 2. *Causa.* 397. 1. 2. & seqq.*
- Succedens gaudeat jure ejus, cui succedit. 507. 2. Succedenti auctoritas non est major, quam Electi principis.* 573. 1.
- Succedentes principes ob ineptitudinem repelli non posse. 358. 1. causa & exempl. ib. & 358. 2. ac facilius corrumpi, quam Electos. 341. 2. prob. ratione & exemplis.* 342. 1. 2.
- Succesio incommoda eorumq; exempla ob stirpis interuiccionem. 375. 2. 376. 1. incertum haredum jus. ib. & 376. 2. 377. 1. Cynacratiam. 377. 2. 378. 1. 2. diuisionem & ob eam fratrum conuentionem. 379. 2. 380. 1. nonnunquam ipsum primogenitura jus. 380. 1. illegitimos. 381. 1. 381. 2. in dignitatem aut pueritiam successoris. 381. 2. & seqq. maxime vero ejuj qui sub potestate tutorum esse cogitur. 384. 2. & seqq.*
- Succesiois Status Electio corrigit. 346. 1. Ideoq; ea sepe & necessaria interrupta. ib. & 346. 2. Exempla. ib. ad liberam Electionem de Volvitur. 348. 2. sed non sine turbi. 367. 2. 368. 1. 2. Exempla. ib.*
- Succesiois jus praerogatiuae atq; praetextu prudentia non esse pervertendum. 300. 2. 501. 1.*
- Succesioem per se non praestare bonum principem.* 352. 2.
- Succesioem a regno defluere in Feuda. 485. 2. - am usq; hereditariis succedi consuler. 502. 1.*
- In Succesione ut plurimum cum praesalere iuri.* 380. 2. & in ea etiam obuiandum esse ambitioni successorum. 364. 2. Exempla. ib. fuisse vero eam priorem Electione, & a natura. 392. 2. ac praeside non simpliciter reijci posse. ib. & 393. 1. 2.
- De Succesione primorum Germania Imperatorum. 891. 1. 2. ac stirpis Merobaei quamdrum illa in Gallia uiguerit. 351. 2. & cur ab ea ad Pipini familiam successionis jus translatus sit, testimonia & exempla. 348. 1. Gvd. Germ. Gall. & Merob.*
- Successoris futura designatio qua utilis sit. 365. 2. proprietate de eo principi tractare licere. 366. 1. 2. prob. exemplis & rationibus. ib. & 367. 1. Cum nomine vero Potentiam ei non communicandam. 361. 1. 2. sed successorem designatum spe conuentionis non esse debere. 363. 2.*
- De Successoris impetio nihil certi ante susceptu Imperium iudicari posse.* 418. 2.
- C. Suetoni Tranquilli aetas & officium. 860. 2. Ejuj sententia de significatione uocabuli Libertini defenditur. 249. 1. 2. & de Dmilla a Postasiano in uxorem ducta difficultis locus explicatur.* 355. 1. 2.
- Suocorum ueteru ex singulis uicibus alternatim in militiae exercendi mos.* 208. 1. 2.
- Suffragiorum ius datum fuisse ceteribus omnibus, etiam liberis. 248. 2.*
- Sulcus Primogenium quid sit.* 210. 1.
- P. Sulpicii impompertum odium.* 152. 2.
- Ad Summum qua per uenerunt, cur in decerim decidant. 355. 1. Exsuperaturalis causa aut praer rationem qua fiunt, non sunt trabenda absolute in consequentiam.* 336. 2.
- Surrogatum sapit naturam ejuj, cui surrogatur.* 507. 2.
- Sybaritarum Respublica.* 300. 2.
- Sylla armis cetera uices Imperium occupat. 954. 2. durioribus remedia quam pericula erant patriam sanat. 190. 1. 2. & seruos dominorum proditores interfecto curat. 73. 2. 107. 2. Ejuj Tyrannus & crudelis animus. 361. 1. 662. 1. sanguinaria det. 685. 1. 2. ac ex alieno liberalitas. 663. 1. cur dicitur uirum depofuerit, I. Casari disterium. 590. 1.*
- Syllogismus definitio.* 300. 2.
- Dominicus Syllogismus dnetorum Dux cur in exilium pulsus sit.* 751. 1.
- Symmachus patris uisus Roy.* 19. 1.
- Syphax cur Romanis bellum intulerit.* 564. 2.
- Syracu-

*Syracusarum in Claud. Marcellum ingrati-
tudo.* 848.2.
*Syria Regum Alexandro M. succedentium se-
ries, eorumq; de jure successionis certamina*
 422.1. *Syria civitates cur à Romanis ser-
vitate damnati sint.* 210.2.211.1.
*Syrii contra patrem Chosroem Persarum Re-
gem rebellio & parricida.* 423.1.
 T.
*Tacfarinas cum pradoribus Romanorum ex-
ercitus eludis.* 298.1.
Cl. Tacitus Imperator. 341.1. *Ejus electio. ibid.*
 341.2. *juramentum de filiorum successionem.*
ib. & 346.1. ac in Republicam studium
& virtutes. 305.2.341.1.
Corneliū Taciti honores. 860.1. 869.2. *Ejus sen-
tentia, quod pramiis opus non sit, explicatur*
 11.1.
*Tacmasus Ismaelis Sophi Persarum Regis pri-
mogenitus cur fratres occiderit.* 400.2.
Talis & qualis quid noverit. 132.1. 137.2.
*Tancredus Sicilia Rex divisione Regnorum in-
aquali, quantas inter filios turbas dederit.*
 411.1. 416.2.
*Tancredus Spurius Guilhelmi I. filius Sicilia
rex.* 594.3. 586.2. *cur sororem Constantiam
cenobio inclusisset.* 594.2.
Tancredus Normannia dux. 494.2.
Tarentini in quibus libertatem collocaverint.
 949.2.
*Tarquinius Priscus Liberosum Anci Rom. Re-
gu tutor.* 387.1. *ipso regno excludit. ib.*
*L. Tarquinij in Romanos optimos quosque se-
struxerit.* 670.2. 671.1. *& quomodo ad in-
vadendam Tyrannidem posterioribus viam
monstravit.* 678.2.
*S. Tarquinium Superbum crudele consilium pa-
ternum in Gabiorum optimates exequitur.*
 678.1. 679.2. *& Regnum Rom. & obtinet.*
 349.1.2. *Ejus speculatores & delatores.* 702.
 2. *cum Latini damno ac Tyrannica affi-
nitates.* 699.2. *Crudeles exactiones.* 693.2.
& labores, quibus Romanos oppressit. 691.2.
*Cur Gabinus cum Gita etiam libertatem do-
navit.* 852.2.
Tartarorum Republica origo. 297.2. *Eorum
Principis seu Magni Chamis dominatus.* 598.
 2. 635.1. *Eum in augurandi formula.* 349.1.
& Regum Tartar. sibi mentis primogenitu-

ra jure succedentium series. 424.2.
*Tatius Romuli in Regno Socius cur impunè oc-
census.* 324.2.
Taxilles qui ex Regibus Vocari soleant. 598.1.
Telectri in austerum parentem pietas. 159.2.
*Thelemachus qua ratione certis matris tunc
sua fuerit.* 148.1.
Themistocles cur à patre abdicatus. 172.1. *qua
ratione ad adorandum Regem Persarum sit
persuasus.* 626.2. *in Vulgi favore Pirarum
eripit.* 226.2. *& nepatriam oppugnari ha-
biti tauri sanguine seipsum intermisit.* 239.2.
*Temperamentis aequalis ad pondus & justitiam
distinctio.* 927.1.
*Temperamentum ad pondus seu secundum pro-
portionem Arithmeticam cur facile aliere-
tur.* 795.2.
*Templum dedicare cui apud Romanos licitum
fuerit.* 250.1.
*Testandi jus de sua re, quando alicui auferri
possit.* 162.2.
*Testimonium domesticum quare nihil opere-
tur.* 886.2.
Theodoricus Gothorum in Hispania rex. 428.2.
Ejus posteritas. ib. & 429.1.
Theodoricus Gothorum Rex. 242.2. *Ejus de se-
cleribus vindicandis sententia.* 199.1.2. *& ob
injustam duorum Senatorum cadem passor.*
 709.1.
*Theodorus Bavarica ducis potentia & posteri-
tas.* 402.1. *quomodo ea extinxit. ib.*
Theodora Michaelis Imperatoris mater. 543.2.
 544.1.
Theodora Iustiniani Imp. uxoris facinora. 538.1.
 546.1.
*Theodosius I. à Gratiano in spem Imperis co-
optatus bello ob id implicatur.* 374.2. *Ejus in
exigendis vestigalibus avaritia.* 374.2. *quã
lenius post in justam Thessalonicensium
cadem in subscribendis capitalibus senten-
tiis fuerit.* 151.2. 152.1.
Theologia Politica quoad usum dominatur. 302.2.
Theopompus Lacedam. Regis moderatus animus
 814.1. *Cur Ephoros sibi instituerit. ib.*
*Theoxena suum filium & ex sorore Nepotes cur
interfecerit.* 146.2.
*Themistocles cur à Collegi Athen. Tyrannis oc-
census sit.* 669.1.2.
*Thestus primus, ex Sicilia familia Gracorum in
civitatem collegit.* 208.2. *Ejus pater.* 146.2.
 H h h h h

Q Nabis apud Athenienses reseruat⁵ & contumè restaurata. 146.2.
Therapsis fuerint. 226.1. à Magistratibus exclusi. ib. & 767.2.
Thraci in maistrandis parçibus senibus barbaricis. 65.2. & in liberos atrox potestas. 138.2.
Thrace præfca fides vir. 675.1. Russicum Armenum ne pro se Senatus Crointercederet, dehortatur. 337.1. 867.1. ad matrem Neronis à Senatu damnatus. 902.1.
Tiberis Grachi degeneres filii. 353.1.
Cl. Tiberius Nero Imperator, quamdiu principatum moderatè obtinuerit. 870.1. 875.1. 879.1. quantum tum Senatus indulserit. ib. & 870.2. quomodo parsimoniam publicam suo exemplo iudicari. 616.2. 617.1. & quam eleganti oratione templum ne sibi dicaretur, declinari. 717.2. Si domus aionis mutatus. 342.1. Eius subdolum ingenium. 652.1. Tiberis simulata modestia & submissio quanta fuerit. 859.1. & in quem finem directa. ib. & 865.2. 867.2. 879.1. Tangitur ea à quodam acutè. 794.2. & à Senatu videtur. 699.1.
Tiberis in conspectiores Civis infida. 673.1. parricidii. 673.2. callida scilicet. 672.2. quæ eos, quos crudelissimè perire volebat, diu mori prohibuit. 66.2. 687.1.2. tyrannus. 674.1. 680.1.2. & in occisi Sejani amicos immanis crudelitas. 679.2. Eius Socordia. 873.1. ob quæ Patrii Pastri nomen deprecatur, & omnem Reip. curâ abjicit. 307.1. atq; pulc. 621.1. cuius causâ Calpurnius Biberius Nero dicitur. ib. Tiberis Capreenfis successus. ib. & 702.1. ac redeuntis ad urbè pavor. ib. iubet a fyla Græcorum lustrari. 1.2.4.1. propinquâ à luctu suo, qui capite damnati, prohibet. 141.1. peculium Romanis exprobat. 163.1. filiu Pisonis à crimine belli purgat. 166.1. Irascitur Agrippina, & Lætam monet ob ambitionè. 548.1. Eius de Monarchia necessitate dicitur. 330.2.
Tiberius sub callida modestia fecit, qua voluit. 869.1. & Senatus Consulta aut rescidit, aut correxit. 877.1.2. cur comissa ad Curiam revocavit. 917.1. an fuerit Tyrannus. 649.1. & cur Caiu libenter successore reliquerit. 688.2.
Tiberis mors. 363.2. & in eum verfus. 371.2.
Tigellinus Neronis scilicet auctor & minister. 675.1. quantum potuerit. ib. & 676.2. acerbè à Pythia excipitur. 107.2. & à Galba impune dimittitur. 866.2.

Tigranes M. Armenia rex fluvium occupavit. 364.1. regem Gordianorum capite damnat. 143.1.
Pluribus urbibus excessi civis in urbem unam à se conditam transferri. 212.1.
Figurini Helvetiorum pagi de Romanis Italia. 209.1.
Timanthes cur in Iphigenia immolatione patris Gullum Scelrobudum paxerit.
Timasitheus Piratarum Laporensium summus Magistratus. 298.2.
Timon Atheniensis societatis osor. 62.
Tiresia Alphonfi Si Castellæ regis Nothæ. 400.2.
Tituli honorarii sine re sumi. 258.2. & civem non faciunt. 359.1.
Titus Quintinus Consul quæ orationis Si Sullæ a Tribunu pleb. abstraxerit. 857.2.
Titus Vespasianus quæ bene sibi confici fuerit. 650.2. cur Amor ac delitia generis humani vocatus sit. 607.1. ejus dicitur non oportere quæquam à Principe tristem discedere, explicatur. ib.
Tobia senoris ad filium de honoranda matre mansit. 191.2.
Conciliatorum Toletanorum in Reges Gothorum sine omni electione factos. 351.2. & in eos qui de successore disputant anathemata. 366.1.
Totiu Potestatis Scholasticus quid noverit. 803.1.
Trajanus à Nerô imp. adoptatus, successus Imperii denominatus. 340.2. Eius virtus & atus. 381.2. probitas & vota. 506.1.2. pater patria. 307.2. quib. virtus laboravit. 645.2.
Tribunorum Plebis in examinandis & subscribendis Sctis Rom. diligencia. 835.2. Eorum jus quando & cur coactum. 867.1. Vide Romam.
Tribus Macia & Scipia cur cæteris addita: apud Romanos. 257.1.2.
Tributa qua Majestatis debeantur. 694.2.
Triumviratus lucis stabidior duumviratu. 325.1. ad stabilitatem tamen Monarchia non accedit. 325.2. Exempla. ib.
Triumviratus legendi Senatus cur Augustus imp. excogitavit. 739.2.
Triumviri quam crudeles fuerint in exigendis à Rom. Populo tributis. 694.2.
Trojanorum Regum jure primogenitura succedentium series. 425.2.
Severus Tullius capite à Cornulianâ natus. 72.1. Rex Romanorum fit. ib. & 80.2. precipuus Legi Rom. Lator. 820.1. sua agrif. re. fugit, arduas erigit. 207.2. occiditur. 198.2.

Tullia Serjij filia carpentum per patris corpus agens. *ib.* panas luit. 198. 2. *Ejus scelerata vox ab Ovidio descripta. ib.*

Tullus Hostilius Rom. Rex Horatium fororiscidam a populo absolutū cur lustrationibus expiari iusserit. 37. 2. *vide Hostilius.*

Turca etiam dici potest Monarcha. 332. 2. 331. 1. *Ejus dominatus, illiusq; nota. 633. 2. 634. 1. 2.*

Turca cur non habeant Nobilitatem Generis *ib.* *Quāto studio ius primogenitura obseruant. 425. 1.* **Turcarū** fratricidia quando *Et* cur ceperint. 328. 2. 333. 1. *ac in quantas calamitates Imperiū eorū coniecerint. 491. 1. Ex. ib.* *An Et cur illa excusari nō possint. 490. 1. 491. 1. 2. 492. 1.* *deducitur per historias. ib.*

Turcarum Imp. quomodo Vulneribus debilitatos milites tractare soleat. 122. 2.

Turcarum primatum misar *Et* periculosus status. 641. 2.

Turcarū in exigendis tributis moderatio. 694. 1. *Eorum in abscondendo uxores, eaq; non nisi velut as foras emittendo mos. 549. 2.*

Turcas quā publicē, quā privatim maxima ē seruitio onolumenta capere. 113. 2.

Turonensis Concilii de prohibenda Prabendarum diuisione decretum. 401. 2.

Turpilius Rom. Praefectus cur capite multatus fuerit. 255. 2.

Tusculani uniuersi cur apud Romanos capitis accusati. 827. A. *Eorum in Tribum Papiriam cooperatio. 257. 2.*

Tutela principum puerorum incommoda. 384. 2. 385. 1. *Exempla. ib.*

Tutelam omnem periculofam *Et* infidam censeri. 386. 2. 387. 1. 2. *Exempla. ib.*

Tutores cur Tollitores *Et* Lubrici Tutela vocentur. 385. 2. 387. 1.

Tutorum pluralitas quā noxia sit. 385. 1. *Incommoda quae ex unitate Tutoris pullulant. 386. 2.* *quis tamen potius admitti debet, quam patruus Nepoti praferri. 301. 1.* **Tutorum** Imperia nesciunt ferre subditi principes. 384. 2. *unde cum non satis per Tutores Resp. consuevitur. 385. 2.* *ex iis quidā Reges creati, sed iniuste, Et non sine turbis. ib.* *Et 386. 1. Ex. ib.*

Tyrannum Grammaticus captus *Et* libertate donatus. 105. 2.

Tyrannis quare in Politicis proponatur. 707. 1. *Et cur ultimo loco. 537. 1.* *Ejus essentia Et definitio qua propria. 651. 1. 2. diuisio. 657. 1. mota a quibusdā posita, sed ea posteriores. 6. 0. 1.*

2. 651. 1. *Vera nota. 688. 1. summus gradus. 685. 2. 686. 1. 2. causa. 361. 1. 2. finis. 652. 1.*

Tyrannus totā suā laetitudine iniqua. 648. 1. *omnium rerum publ. pessima est. 637. 1. 657. 1. multis de causis. 637. 2. 638. 1.* *Ejus cum democratia corrupta comparatio. 701. 2.*

Tyrannus *Et* regnū se minus no destruuunt. 647. 2.

Tyrannidem omnem esse violentiam, quo sensu verum sit. 653. 2. 654. 2.

Ad Tyrannidem constituendam leuia *Et* privata uia non sufficere. 645. 1. 2. *eorum recensio. ib.* *Et 646. 1. 2. nec etiam solam negligentiam. 639. 2. 642. 1. nisi sapientia sit deliberata. 645. 2. qua et proxima est. ib.*

Tyrannidem defendendi dua uia. 660. 1.

Tyrannides quā diuissimē durārint. 716. 1.

Tyrannus olim idem, qui hodie Rex. 638. 1. *Et ejus nomen bonum. 317. 1. 322. 2. sed odiosum factum, multis principibus temere attribuitur. 639. 1. 2. 640. 1. 2.*

Tyrannus quomodo differat à Rege. 247. 1. 611. 2. 653. 1. *a domino. 652. 1. Et principe Tyrannico. 647. 2. ejus titulum proprium. 615. 1.*

Tyrannus duplex, in titulo *Et* in exercitio. 657. 1. *quid sint, Et in quo differant. ib.* *quot modis, Et qua ex causa in Republ. Tyrannus in Titulo uisatur. 657. 2. 658. 1. 2. exemp. 659. 1. quantoq; studio, ad eam iustificandem populi consensum praetextat atque elaborat. 565. 1. 2. qui tamen vitium Tyrannidis non corrigit. 663. 2. cum non sit liber. 664. 2. 665. 1. ac vulgus ut plurimum decipitur Et erret. 664. 1. 2. exempla. ib.* *nisi diuina obedientia cum utilitate publica conjuncta accedat. 665. 2. 666. 1.*

Tyrannus in titulo potest esse rex in exercitio. 662. 2. *exempla. 660. 1. 2. 661. 1. 2. manet tamen Tyrannus, nisi Tyrannidem restituat. 663. 1. Causa. ib.* *Et 662. 1. 2.*

Tyrannus semper imperat melioribus. 652. 2. *Et publicola est. 657. 2. Et ut satius sit, mores, mutare non potest. 712. 2. sed vim ei defendere. 668. 2. metu vincere. 689. 2. ac malus esse, Et perseuerare cogitur. 669. 1. Causa. 668. 1. 2.*

Tyranni in exercitio. 651. 1. 657. A. *Eorum instituta Tyrannica cur proponenda. 667. 2. Reuocantur ad tria summa capita. 669. 2. quod 1. Ceteribus adimant facultatem nocendi. ib. interfectis eorum principibus. 670. 1. Et diuoribus. 681. 2. II. Ceterum ani-*

- mos deprimant. 689. 2. scribilibus studiu.
690. 1. 2. laboribus. 691. 1. exactionibus. 693.
1. exarmatione. 697. 1. peregrino satellite.
608. 2. 699. 2. & extraneis affinitatibus. 699. 2.
111. Cives dissonent. 702. 2. utendo delato-
res. ib. ferentia fustiones. 703. 2. prohiben-
do congressus. 704. 2. atque in summa Leges
fundamentales exortendo. ib. & 705. 1. &
sua libertas ac insana facta pro illis sub-
stituendo. ib. & 706. 1. Exempla. ib. &
706. 2. 748. 1.
- Tyranni** quam infestissimi civibus magni. Ex-
empla. 671. 1. 677. 2. 678. 1. 2. causa & simil.
668. 1. 2. 669. 2. 673. 2. 674. 1. Tyranni quas
cadum causas fingere soleant. 679. 1. 2. Ex-
empla. ib. Tyranni suspicionem, loco proba-
tionis. 680. 1. & eorum solum nuncum ad
condemnationem sufficere. 672. 2. ac omnia
& iam legisima illis esse crimen laesa Ma-
jestatis. 680. 1. 2. Exempla. ib. unde eorum
nef. ista amicitia. 673. 2. & emortualia con-
silia sunt. 676. 1.
- Tyrannis** cur tantopere insidiantur divitiibus.
681. 2. exempla. 682. 1. 2. & Viris doctis ac
Philosophis. 677. 1. 700. 1. 718. 1. 2. Tyranno-
rum quidam cur se mortuos fingant. 703. 1.
- Tyranni** studium odium invidiam supplicio-
rum artificibus. 687. 1. 2. Misericordiam occidendi &
occisus illudum. 685. 2. 686. 1. ac eos a suis de-
plorari prohibent. 688. 2.
- Tyrannos** inhare testamentis & alienis here-
ditatibus. 684. 2. rapere ut profundant. ib.
& 663. 1. causas exactionum fingere. 684. 1.
2. Nova ingentia & stupenda opera excogi-
tare. 682. 1. 691. 1. 2. continua bellorum semi-
na ferere. 692. 2. 693. 1. Tributa in privatos
usque convertere. 696. 1. in eorum Crocodilo si-
miles esse. 698. 2.
- Tyrannos** graves amicos contemnere. 701. 2. &
privatos acerbissimos quoque, quare & pro-
movere. 700. 1. 2. eorum rec. nso. 701. 1. pe-
recinos civibus praferre. 698. 1. 2. & ple-
bem in patris armare. 704. 1. Tyranno-
rum etiam in speciem benefacta esse Tyran-
nica. 651. 1. & propterea nihil eos beneface-
re, nisi cum moriuntur. 713. 1. similes Susibus
710. 1.
- Tyrannorum** miseria. 669. 1. 671. 1. 2. 707. 2.
inermi cruciatus. 708. 1. 2. praecipue mortu.
709. 1. Exempla. ib. & 709. 2. Censuram
- metus. 709. 2. Ejus causa ib. & 710. 1. 2.
711. 1. 715. 1. Exempla. ib. unde lascivias qua-
runt. 702. 1. Exempla. ib. & 702. 2. Poter-
tas breviss. 715. 2. Exitus Tragicus. 715. 1. 2.
716. 1. Infamia ante & post mortem. 713. 1. 2.
717. 1. 2. & damnata memoria. 718. 1.
- Tyrannus** Tragicus qui sit. 343. 2. & Tyranno-
rum proverbium quod. 714. 2.
- Vnius** Tyrannidis facilius resisti quam plurimum.
939. 2.
- Tyris** & Sidonis ob domestica seditiones liber-
tatem amittunt. 210. 2. 211. 1.
- Tyris** usque ad unum a servis ejecti & occisi.
56. 1. Eorum servorum in Alexandrum in-
solentia, & regem eligendi modus. 109. 1.
- V.
- Valasca** Bohemia Cirago septennale bellum du-
cere causa. 534. 1. 563. 1. tandem feris esca pro-
jicitur. ib. & 534. 2.
- Valens** Imperator cur omnes illustres Literam
d. in Italia habentes persecutus sit. 679. 2.
Sergitius usum reducit. 55. 2. 56. 1.
- Valens** & Valentinianus Imp. Momachos edi-
cto ad municipia patriarum subeunda re-
vocant. 242. 1. & patriam potestatem re-
stringunt. 142. 2.
- Valerius** utriusq. Publicola laudat a pauperum.
303. 2. 311. 2.
- Valerius** Corvinus. 318. 2.
- Valerij** Maximi de Majestate Patria dicta.
239. 1.
- Philippi** Valesij & Edwardi III. Angli de re-
gno Gallia bella. 378. 2. causa eorum arbitrio
statum subicitur. 915. 1. & sedere Carnu-
tensi sopitur. 378. 2.
- Valesiorum** stirps quando defecerit, & succes-
sionis jus ad Burbonsos transferit. 376. 1. 2.
426. 2. 500. 1.
- Vanda** Polmsa regina Clarissima. 536. 2. de ejus
parente Craco diversa & fabulosa historico-
rum narratio. 538. 2. ob procorum contentio-
nes in Vistulam precipitas. 377. 2. 552. 1.
555. 2. 556. 1.
- Varenmundus** III. Castella Rex à Ferdinando
Sororio interemptus. 518. 2.
- C. Terentius** Varra homo humilis & sordidus
quomodo ad Consulatam pervenerit. 91. 2.
- Vasillus** feudum de quo fidem alteri prestat
amittit. 241. 1. Exemp. ib. & qui dominum
accusat, etiam feudo privatur. 168. 2.
- Vasul-

Vasallus simplex à duobus dominis feuda accipere potest. 235. 2. *sed non sine difficultate.* *ib.* *Exempla.* *ib.* & 241. 1.

Vasallus an feudum renunciare & contra parere, dominum adiuvare possit. 236. 2. 237. 1.

Vashti cur ab Ahasuero Persarum Rege repudiata. 354. 2. 355. 1.

Vedij Pollionis inanis in seruos crudelitas. 122. 1. *qua ipsi publicam famam peperit.* *ib.*

Veldentis Comitatus. 403. 2.

Venefica mulieres à Senatu Romano quomodo punita. 838. 1.

Veneii & Genuenses quare ratione optimos quosque in Senatu eligere soleant. 739. 2. *Veneii quos iure Civitatis & ferendis suffragia donarunt.* 259. 1. *eorum Civium ordines.* 725. 1. *cur à Papa fuerint excommunicati.* 646. 2. *& cur Maximus Falerinus Majestatis eum damnarunt.* 699. 2. *etiam imagine ipsius ex numero ducum deleta.* 718. 1. *Venetorum consilium in necem Mauriti Imp. Phoca datum.* 671. 1. *& in parricidam quendam indulgentia.* 191. 1.

Venetorum Respublica. 749. 1. *de ejus statu & auctororum sententia.* *ib.* *Ejus prima aetas & facies sub Tribuni popularis.* 749. 2. 750. 1. *postea sensim ad Aristocratiam inclinat.* 731. 1. 753. 1. *hodie Aristocrata est, cuiusq; Majestas penes solum Consilium Maximum* 559. 1. 2. *quam diu ea dura fuerit.* 957. 1.

Respublica Veneta quoribus in seditione incidit. 939. 1. *cur semper feliciter emergerit.* 232. 2. *& in quo ad primum oligarchia gradum accedat.* 742. 2.

Venet. Collegium Sapientum quid sit, & ex quibus sumatur. 756. 1. *Ejus dignitas, potestas & numerus.* *ib.*

Venet. Concilium Precatorum. 755. 2.

Venet. Consilium Magnum. 752. 2. *Ejus recens origo.* *ibid.* & 752. 1. *qua praeclare monstrari non potest.* 897. 2. *& Senatorum Numerus.* 742. 2. 753. 2. *Eorum nobilitas.* *ib.* & *Electiois modus.* 754. 2.

Venet. Decemviri. 757. 1. *Eorum origo.* 757. 2. *circa puniendam perduellionem, item circa bella & fixera potestas quantitas.* *ib.* & 758. 1. *sed ambulatoria.* 744. 2. *Cur huic consilio Virorum arcana Reip. comitantur.* 955. 2.

Venet. duces primi. 750. 2. *Eorum nomina.* 751. 1. *& potestas.* *ib.* & 752. 1. *Venet. duces mo-*

derni qui, & qualem potestatem habeant. 754. 2. *Eos Reges non esse, sed Legibus subiectos.* 755. 1. 2. *& quidem perpetuos, sed non ex eadem familia.* 744. 1. 2. *Venetorum in suis eligendis prudentia & mos.* 359. 2. *ac lex.* 349. 1. *In ducum Venetorum Electione populi applausum pro confirmatione sumi.* 352. 1. *& duce mortuo in ejus vitam inquiri.* 740. 1. *ac ex Consiliariis natu Maximum Vicarium constitui.* 366. 2.

Venet. Patritiorum Nobilitas unde orta sit. 752. 2. 753. 1. *eos solos ad Consilium Maximum admitti.* 753. 1.

Venet. Procuratores qui. 759. 1.

Contra Verrem Actio Ciceronis. 954. 2.

Vespasiani Imperatoris modestia. 381. 2. *Ejus detestanda avaritia, ipsi Tito exosa.* 595. 2. *à suspitione Tyrannidis liberatur.* 696. 1.

Claudia Vestalis in patrem amor. 188. 1.

Veturia Coriolani Mater. 533. 2. *Irani filius sua oratione sedat.* *ib.* & 534. 1.

Viaiores qui apud Romanos fuerint. 213. 2.

Q. Vibius Serenus à filio struendum in Tyberiem insidiarum accusatus. 193. 2.

Victoris arbitrio omnia de jure Gentium cedunt. 44. 2. *post Victori, non est severandum.* 65. 1. *Eum tamen Victor persequi potest, usque dum hostis in praesidia deductus est.* 76. 1. 77. 1. 2. *Inter Victores & Victosq; nunquam solidam fidem coalescere.* 655. 2. *& Victorem quantumvis justum odio esse Victis.* 604. 2.

Vicini Sceleratus Roma qui & unde sic dictus. 198. 1.

Vicus Hispania centum domuum incolas ab uno tempore adhuc vivente sene progenitos continens. 208. 1.

L. Villius à filio proditus, & militibus ad necem objectus. 191. 1.

Vindicta in innocentes, aut alieno ductu peccantes non est extendenda. 64. 2. *privata omni jure prohibenda.* 148. 2. 149. 1.

Vindicta quid sit, ejusq; origo. 269. 1. *Et Libertatem dandam rito, & requisita.* *ib.*

Violentum & Violentia quid, & quatenus libertatem tollant. 50. 2. 51. 1. 53. 2.

Viperarum generis a cum interitu matris. 195. 2. *& parvi fabulosa.* 200. 1. *de ea, Vera sententia & oculus demonstratio.* *ib.* & 200. 2. *cur culco cum parricidis inclusa.* *ib.*

INDEX RERUM

Fortnatura dominus. 13. 2. 554. 1. *Et ad mulie-
rem* Gregit. 17. 1.
Vir solus an conferat semen ad Generationem
560. 2.
Vir bonus Et Cris bonus coincidunt. 4. 2. *sed
non semper Et necessario.* 299. 1.
*Viri Eruditi est, to acribitis in quoque genere
disciplinarum inquirere casemus, quatenus
rei natura patitur.* 354. 1.
*Kirga sanguinea Vel saginea, quibus parrici-
daerberari solis, cur ita dicte.* 199. 2.
*Virgineus filium ne Velus serba ad stuprum ra-
peretur, cultiro transiit.* 144. 1. 146. 2. *Ejus
Epitaphium.* ib.
Virtus nisi pramiis nutriatur, egilescit. 11. 1.
358. 2. *Virtus Virga plus amatur, quam me-
moriam Virtutis.* 359. 1.
*Virtus accerrima est, quam ultima necessitas
extrudit.* 712. 2. *simil. ib.*
Prater Virtutem omnia indifferentia sunt. 298.
2. *unde ea memo abuti potest. ib.*
*Virtutem omittere, mitius esse, quam operari
vitium.* 640. 1.
Virtutem Privatam Et Publicam eandem esse.
3. 1. 4. 2.
Virtutes ipsas malis odio esse. 603. 1.
Virtuosus unus actus virum probum non facit.
648. 1.
*Vitalis Michael Venetorum dux, cur à Populo
occisus sit.* 751. 1. 752. 2.
*L. Vitellius qua ratione Caij Imp. Tyrannidem
effugerit.* 672. 1.
*Vitellij Imp. Tyrannica Cox. 686. 2. Ejus exerci-
tus mobilitas, 942. 1. Vitellis ad mortem
quasiti pavores Et trepidatio.* 711. 1.
*Vladislaus Polonia Rex Jagelloni patri suo in
regno substituitur.* 362. 1.
*Vladislaus Lodovicus Polon. Rex. 375. 1. Ejus po-
sterioritas quam disflorerit. ib.*
*Vladislaus Polon. Rex etiam ad Hungaria re-
gnum accersitus. 386. 1. ad Varnam occum-
bit.* 424. 1.
*Vladislaus II. Vngaria. Rex Electus in quas
conditiones jurare coactus sit.* 360. 1. 370. 1.
908. 1.
Vlysses Ithacam properat. 244. 1.
*Vmbriaca matrona Rom. ob male tractatas an-
cillas relegatur.* 122. 2.
*Vngaria Regnum quoties ad feminas, Et se-
pius mutatus fuit.* 559. 1. *tandem ad do-*

num Austriacā reciderit. 523. 1. 2. *Cur ante
Austriacos semper turbulenti.* 176. 1. 374. 1.
Vngaria Regum electio legibus astricta. 560. 1.
*Vngari quam studiosi Primogenitura fuerint,
exemplum.* 419. 1. 423. 2. *Cur Carolus de
Pace ex Italia ad vocatus.* 552. 1. *Eorum ad
Regnum ut ab Imperii administratione ab-
eant, decretum. ib.*
*Vngher Mahumet Persia Regis filium ab affectu-
rum regnum a patre occisus.* 364. 1.
*Vniones hereditaria inter German. principes.
405. 1. cur facta Et confirmata. ib. Et 405. 2.
Exempla. ib.*
Vnitati non quædam caseres convenit. 40. 2.
*Vniuersalia quare pramittantur particulari-
bus.* 276. 1.
Vnum est Vel analogum Vel univocum. 224. 1.
*hoc quid sit. ib. Quæ multi sunt, ad unum
reducari oportet.* 651. 1.
*Volero Publicus, homo sediciosus, quantum pro-
vocatione ad populum potuerit.* 821. 2.
*Seb. stianus Vogelstperger ob militiam Gallicam
capere plexus.* 241. 2.
Volones qui dicti sunt. 112. 1.
*Volsci urbe, foro Et Ludis Romanis excedere
iuris.* 214. 2.
*Voluntas ejusq, actus duplex, elicitus Et Im-
peratus. 49. 1. Cum Voluntas liberrate qua-
dam etiam necessitas flare potest.* 50. 1. 2.
*Voluntas mala Vel bona affectionem mutuan-
Voluntariam sed non Naturalem constituere
Vel tollere potest.* 132. 2. 133. 1. 141. 2. 142. 1.
L. Volusii rara fortuna. 672. 1.
Vrbinius serbæ fidelitatem monumento celebrat.
107. 1.
Vrbs unde dicatur. 210. 2. *solo aquiri potest sal-
ua ciuitate, Et vicissim. ib. Exempla. ib. Et
211. 1. Vrbiusque cum amissa ciuitate fun-
ditus excisa exempla.* 211. 2.
Vrbe exire possunt Cræes cā Vel diruta. 212. 1.
qua durissima illis pena. ib. Et 212. 2.
*Inter Vrbes, ciuitatem, Et Republicam dif-
ferentia. ib. Et 213. 1.*
*Vrsus Et Viscotus Venetorum duces. 750. 2. Vr-
seolorum familia cur Venetiis ejecta.* 360. 1.
751. 1. 931. 1.
*Vsucapio quid sit, Et cur introducta. 130. 2. apud
multos gentes semper usurpata. 131. 1. maxi-
mè apud Saxones certis requisitis illegata
432. 1. Quomodo excusari possit. 396. 1. firm. ib.*
Vitulus

Vtilitas publica jus Natura destrinere nequit.
493. 2.
Vulcanus Moschus cur Civitatis jus amiserit.
233. 2.
Vulgus semper ineptum ad regendum Rempub.
940. 1. *Causa hujus elegantissime describitur.* 940. 2. *Vulgus & ingeniosos semper naturali odio discedere.* 604. 1. *Vulgus lapidis in precipitio harentis similis.* 669. 2. *duces suos ut mancipia sequitur.* 658. 1. *& in judicando affectibus rapitur.* 940. 2. *Vulgi studium & mores.* 670. 1. 941. 1. *exquisite descripti.* 943. 1. 2. *Ejus mobilitas.* 942. 2. 943. 1. *Exempla. ib. & nativa vitia.* 943. 2.
Vulgi ordines quatuor, ad quos ceteri recitantur. 779. 1. *Ex illis quatuor ad Bellum maxime idonei sint.* ib.
Vxor à serbo differt. 19. 1. 2. *proinde ad serbiles operas non cogenda.* 21. 1. *Ejus officium.* ibid. *marito tantum officiales operas debet.* 160. 1.
Vxor renubens trium obliuiscitur. 254. 1. *& à tutela liberorum abigitur.* 254. 2.
Vxorem non tangeri, quibus bonum sit. 926. 2.
Vxorem ex quibus causis repudiare liceat. 549. 2. *Exempla. ib.*
Vxores an in Legationibus comitari debeant maritos. 545. 2. *Exempla pro & contra.* 544. 1. 2. 546. 1.
Vxores in Germania durius tractari, quam in Anglia. 19. 2. *Earum pluralitas non multiplicat familiam.* 22. 2. 22. 1.
Vxorati cur Gracis Tiliari vocati. 17. 1.
W.
Wallia quomodo ad Anglos pervenerit. 427. 1. *Ejus divisio, nomina & principes.* ibid. *& 427. 2. Wallorum sub Anglis durissima conditio.* 251. 2.
Wallia princeps qui dicitur. 374. 1.
Wasserburgiorum Comitum familia. 402. 2.
Weichbild. Ius Saxonicum. 885. 2. *à quo, & cuius iussu compilatum fuerit.* 894. 1. *Ex privilegium affixum dudum.* 885. 2. 886. 1.
Wenceslaus Senior Bohemia Rex. 375. 1. *Praemissio facere in regno Polonia succedit.* ibid. *& 389. 2. 523. 1. Ejus filio Wenceslao in ado-*

lescentia occiso. 522. 2. *Sirps Praemissio in Bohemia exaruit.* 523. 1.
Wenceslaus Caroli IV. Imp. filius largitionibus Imperator factus. 391. 2. *Ejus ignavia & luxus.* 307. 1. 2. *ac rerum Imperii abalienatio.* 370. 2. *Abdicatur. ib. & 312. 2. 641. 2. Abdicationis Causa & Verba illius.* 899. 1.
Westmonasterii Templum in Anglia. 381. 1.
Westphali cur olim à Civitatibus inferioris Saxonia non recepti sint. 128. 1.
Wilhelmus Austriacus ob repulsam Hedvigis bellum Poloniae ministratur. 377. 2.
Wilhelmus Alberti filius Borussiae dux. 403. 1.
Wilhelmus Comes Borussiae Imperator. 521. 1. *occumbit.* 360. 2.
Wilhelmus Normannia dux certantes de Regno Anglorum ut raras Ciconias absorpsit. 376. 2. *Rex factus, quomodo Imperium stabiliverit.* 399. 2. *sine merito & iustis de causis Robertum primogenitum exclusit.* 542. 2.
Wirtembergia duces quo jure Comitatum Adonrubelgardensem possideant. 521. 2.
Othonis Witelspachii Borussiae ducis stirps, ejusque vicissitudines. 402. 2.

X.

Xerxis insolentia. 372. 1. 630. 2. *consilium audire nescia.* 631. 2. *quam humiliata fuerit.* 630. 1. *Inter eum & fratrem de regno disceptatio amice composita.* 422. 2. 510. 1. 511. 1.
Z.

Zacharias Papa Francos de abdicando rege confirmat. 342. 2.
Zaleuci de jure Patria Lex. 243. 1.
Zelaptheadu filia. 560. 1.
Zenxis Pictoris in perfectis Helena imago pingenda, in venum. 740. 2.
Zizimus Mahumetis II. Turcarum filius. 491. 1. *regno à fratre Bajazethe II. ejectus, Christianorum opem implorat.* 425. 1. *Iussa ejus de fratre querela.* 513. 2.
Zoe & Theodora sorores. 517. 2. *Barum Imperij orientalis administratio, libidines, & comitibus. ib. & 538. 1.*
Zoroastres quot centena millia hominum contra Dimum aduxerit. 208. 2.

Errata.

*filia. p. 184. l. 1. l. 12. à fin. l. furtivis furtibus. p. 185. 2. penult. l. quod ego. p. 186. l. 1. l. 9. l. an jure posses.
 l. penult. l. patri. p. 187. l. 1. l. 8. à fin. l. praesumitur. p. 190. l. 1. l. ult. l. Senecam. p. 191. l. 1. l. 10. l. Co-
 rriolano. l. 8. à fin. l. ap. Senec. l. 7. contr. 2. p. 191. l. 2. l. 12. L excusatos habuerunt. seu contr. 6. 17. p.
 192. l. 1. in marg. n. 43. l. an jus sit. ib. l. 9. l. ut matrem occidendi. p. 192. 2. l. 9. l. nodum. p. 194. l. 1. l.
 penult. l. 13. à d. l. q. d. v. n. p. 195. l. 1. l. 17. à faci. d. deduxi. p. 195. 2. in med. l. Agrippina mater. ib. l.
 6. à fin. l. sine interitu matris. p. 196. 2. l. 12. l. pro. 20. C. c. 19. p. 197. l. 1. l. 12. à fin. l. gemitus. ib. l.
 1. 18. à fin. l. quod. p. 198. l. 1. l. 6. l. apud Tacitum 14. Annal. ib. 2. l. 3. l. Solin. p. 199. l. 1. l. 6. l. tu hoc fa-
 cis. ib. l. 15. lege metus arceret supplicii. ib. l. penult. l. parcere. p. 200. 1. post med. l. lib. 3. de histor.
 animal. c. 1. p. 202. 2. l. 6. à fin. l. jure. p. 203. l. 1. l. 24. à fin. l. Epigramati loco. p. 203. 2. l. 12. l. impedi-
 re potuerit. p. 206. l. 1. c. l. 20. l. reprensivitas filio. p. 207. 2. l. 19. C. 20. l. praerans. p. 208. 2. in med. l.
 ex sicis in Afty. ib. l. 3. à fin. d. fidei. p. 209. l. 1. l. 22. à fin. l. d. uturmi gratia. p. 210. 2. l. 14. à fin. l.
 Varro. p. 211. 2. l. penult. l. De Vr. 13. c. p. 214. 2. l. 9. à fin. l. furca. Caudinas. p. 215. l. 1. l. 13. fin. l. nec
 magis ara. ib. l. 6. à fi. l. aris q. p. 215. 2. l. 18. à fin. l. Inricator. p. 217. 2. l. 18. l. Pacius. p. 219. l. 1. l. 6.
 l. oligarchia. ib. l. 7. l. redundare. p. 219. 2. l. 15. l. Gobis defecimus. ib. l. 2. à fin. l. Gail. p. 222. 2. l.
 ult. l. ubi Senec. l. 1. p. 223. l. 1. l. 16. l. 4. p. 228. 2. l. 24. d. d. id est autem. p. 229. 2. l. 9. à fin. l. C.
 publica. ib. l. 7. l. sed etiam Edwardum. p. 232. l. 1. l. 19. à fin. l. ne si dulareretur. p. 233. 2. l. 7. l. civem
 esse. illam legatum feciale. p. 234. l. 1. l. 24. l. noluit oblato. ib. l. 26. l. amitteret Romanam. p. 235.
 2. l. ult. l. Hebrus bod. p. 236. l. 1. l. 12. l. Memoravimus. ib. circa med. l. obtulit Thomas. ib. 2. l. 4. l. Lau-
 dens. p. 239. 1. in marg. n. 3. l. frangit. p. 241. 2. l. 8. l. hinc abis. ib. l. 18. l. absque hac fesse incipit.
 ib. l. 17. à fin. l. anno 1548. p. 242. l. 1. l. 11. à fin. leg. deserant. juo habitandi causa. p. 242. 2. l. 6. à fin.
 l. teneri reum. p. 243. l. 1. l. 6. à fin. l. πάλιν φιλώμετα. p. 243. 2. l. 21. à fin. l. Respublicas. p. 245. 2. l.
 17. à fin. l. ad republ. latos. p. 247. l. 1. l. 6. à fin. l. manumiss. p. 247. 2. l. 21. l. ad c. f. p. 248. l. 1. l. 8. C.
 à fin. l. Sextius cum Lucio. p. 248. 2. l. 8. l. domicilium. ib. l. 21. l. promeritum. p. 249. 2. l. 4. à fin. l.
 l. ferretur. p. 250. l. 1. l. 2. l. coactio. q. ib. 2. l. 7. l. à πάλιν d. d. p. 254. l. 1. l. 3. à fin. l. gradus civium. p.
 256. 2. l. 13. C. 14. à fin. l. scriptores. p. 261. 2. l. 23. l. C. d. C. Forner. ib. l. 19. à fin. l. originales cives.
 C. l. 17. l. Tyraq. ib. l. 3. à fin. l. in fines. p. 262. 1. in marg. n. 6. l. Variè. ib. l. 12. à fin. l. Bodin. 1. de p.
 262. 2. l. 21. à fin. l. Claudia familia sim. p. 263. 2. l. 3. à fin. l. subsistat. p. 264. 2. l. 22. à fin. an sine
 c. f. p. 266. 2. in marg. n. 28. l. pinxerunt. p. 267. l. 1. l. 7. à fin. l. mi referit. Aristot. p. 267. 2. l. 20. à fin.
 l. ad perfectam. p. 268. 2. in marg. n. 36. l. Gundetta d. r. e. am. ib. l. 12. C. 11. à fin. l. p. n. itenise. p.
 269. l. 1. l. 28. l. utique ita. p. 270. 2. l. 18. l. pepererat. ib. l. 25. l. Florus Epit. p. 272. 1. n. s. l. Pico domi-
 net. p. 272. 2. l. 20. à fin. quas Deus. p. 273. l. 1. l. 2. C. 3. l. Fogerol. p. 273. 2. l. 13. à fin. l. piccolem. p. 275.
 2. l. 6. l. ferie. p. 276. l. 1. l. 14. l. deinceps. anim. p. 276. 2. l. 5. l. manifesta quoad nos. transcamus. p.
 ib. l. 11. à fin. l. Hippo. C. Plat. p. 277. l. 1. l. 12. l. nimirum c. f. itate. p. 278. 2. l. 12. l. adumbrato. p. 279.
 2. l. 7. à fin. l. quasi in incerta saburra. p. 280. l. 1. l. 25. l. discrepenti. p. 281. 2. l. 6. l. Zabarrella. ib. l. 14. l.
 inferitur. ib. l. 22. l. Meth. cap. 7. ib. l. 24. l. Medicus totus. p. 282. 1. in marg. n. 6. l. sine. p. 283. l. 1. l. 16.
 l. studio novandi. p. 285. l. 1. l. 14. à fin. l. recipiet. p. 28. 2. in marg. n. 16. l. d. castice subordinatur
 nomothetica. p. 287. 1. in marg. n. 21. l. speculatio quavis. p. 288. l. 1. l. 22. l. prat. Log. p. 289. l. 1. l. 24. l.
 ad calculos. ib. l. 18. à fin. l. oper. Gal. p. 290. 2. l. 8. à fin. l. art. par. p. 294. 2. l. 13. C. 12. à fin. l. in
 communi conditu. p. 295. l. 1. l. 5. l. sed tamen non nimis. p. 295. 2. l. 4. à fin. l. in princ. p. 296. 2. l. 17.
 l. agnoscit. p. 297. l. 1. l. 13. C. 12. à fin. l. hostes. 118. de Verb. signif. p. 297. 2. l. 10. à fin. l. impetum ho-
 stilem. p. 298. l. 1. l. 7. C. 6. à fin. l. impensis. p. 302. l. 1. l. 25. l. 1. Cor. 1. p. 302. 2. l. 10. C. 11. l. privatum.
 finem quemq. elevar. p. 303. l. 1. l. 7. à fin. l. 3. de Republ. ib. l. 6. à fin. l. sed C. regnorum. p. 303. 2. l.
 5. à fin. l. Latrem impendisset Republica. p. 304. 2. l. 2. à fin. l. in Max. C. Balbin. p. 305. l. 1. l. 16. l.
 M. Anton. p. Philo. p. 305. 2. l. 16. l. Pompon. p. 306. 2. l. 25. l. quod is opus
 habeat. p. 308. l. 1. l. 12. l. L. 6. lib. 26. ad fin. supra. p. 309. l. 1. l. 11. l. quae in p. n. ib. in marg. n. 31. l.
 optima. p. 310. l. 1. l. 26. à fin. l. Vici sim. ovopis. p. 312. 2. l. 4. l. 5. l. quid causa. ib. l. 11. C. 10. l. mores
 hominum. p. 313. 2. l. 3. à fin. l. Ver. am. p. 314. l. 1. l. 6. l. Ex Voluptate. ib. 2. l. 18. à fin. l. Solin. p. 316. l.
 l. 20. à fin. l. constituit. p. 316. 2. in med. l. Monarchiam. c. 4. C. 14. à fin. l. Cornelius Tacitus. p.
 323. l. 9. à fin. l. ipsa. p. 324. l. 1. l. 8. à fin. l. Ltada. ib. 2. post med. l. Tatti Sabini. p. 326. l. 1. l. 20. à
 fin. l. l. 6. v. d. a. p. 326. 2. l. 2. C. 3. l. arreperet. ib. l. 5. l. Gitoria. p. 326. l. 1. l. 12. à fin. l. paulo secus.
 ib. in marg. n. 13. l. qua armat. p. 327. l. 1. l. 24. à fin. l. Tirus consortem. p. 328. 2. l. 6. à fin. l. d. d. a.*

pha filii, p. 329. 2. l. 6. l. post depositum, ib. l. 9. l. abjeceris, ib. l. 22. l. Pomp. Let. p. 330. 1. l. 5. l. Constantinus Chlorus, p. 330. 2. l. 15. l. Aristides, ib. in marg. n. 22. l. polyarchiam, p. 33. 2. l. 2. à fin. l. Perer. ib. l. 1. l. Brougion, in Dnicel Henning, p. 332. 2. l. 6. à fin. l. arrogancia, p. 334. 2. num. 83. l. ex incommotis Electionis, p. 335. 2. nu. 127. l. Colophonium, p. 338. 1. l. 7. à fin. l. creatos, p. 338. 2. l. 6. & 7. à fin. l. plures fortis facilius, p. 339. 1. l. 24. l. calicem praeindisset, p. 339. 2. l. 11. à fin. l. per omnes, p. 340. 1. l. 8. l. locum, p. 340. 2. l. 2. l. in Aurel. p. 341. in marg. n. 23. l. quis sua, p. 342. 2. l. 4. l. Helmh. l. 2. a fin. l. discursus, in Tac. p. 343. 1. l. 11. l. incederet, p. 343. 2. l. 2. ad Cessissium, ib. l. 20. l. Tacus lib. 1. hist. p. 344. 1. l. ult. l. Buridan, p. 344. 2. l. ult. l. qui habiturus, p. 345. 1. l. 4. l. morte Casii, p. 346. 1. l. 5. & 6. l. imperium non relicturum, ib. l. 16. & 15. à fin. l. Infularum, ib. l. 6. à fin. l. eadem ratione, p. 346. 2. l. 14. l. impar, p. 347. 2. l. 9. l. An tu, p. 348. in marg. nu. 47. l. de Volaturo, ib. l. 23. a fin. l. Henning, p. 352. 2. l. 1. l. Buridanum, p. 353. 1. l. 17. l. lib. 3. c. 5. p. 353. 2. l. 9. a fin. l. Wenceslaum, p. 354. 1. l. 16. l. Leucium, p. 355. 1. l. 22. a fin. l. patientia Imperia, ib. l. ult. l. Buridan, p. 357. 2. l. 20. a fin. l. ait Iosephus, p. 358. 1. l. 5. l. nanciscatur, ib. l. 23. a fin. l. ad imperium, p. 358. 2. l. 11. a fin. l. liberi honoribus, p. 359. 2. l. 12. l. ducis, p. 360. 2. l. 24. a fin. l. anarchiam, p. 363. 1. l. 19. l. Augusti, ib. l. 10. & 9. a fin. l. retentis, p. 364. in marg. n. 97. l. regnandi, p. 364. 2. l. 3. a fin. l. a parte, p. 365. 1. l. 17. & 18. a fin. l. de Volaturo, p. 366. 2. l. 22. l. scyralas, p. 369. 1. l. 4. a fin. l. Henricum VI. p. 370. 2. in m. n. 116. l. in principem electum, p. 371. 1. l. 22. l. Cercopithecum, p. 372. 2. l. 9. l. Caligulam post, admi-
 nianumq, p. 374. 1. in med. l. Borskaio, p. 374. 2. l. 5. l. Stuartum Comitum, ib. l. 19. & 18. a fin. l. ad Numam alienigenam coactis fuerunt de ferre, p. 376. 1. l. 17. l. satis cessisset, ib. l. 19. l. eurbus, p. 376. 2. l. penult. l. Senenatio, p. 377. 1. l. 8. l. bellorum exitum, p. 378. 1. in m. l. Belgar. ib. l. 23. l. quem Burgundus, ib. l. 17. a fin. l. regina matris, p. 379. 1. l. 13. l. Huraltus, l. 24. a fin. l. impotentia, ib. l. 12. a fin. l. exercitus, p. 379. 2. l. penult. l. nepos, p. 381. 2. l. 23. & 24. l. ut dicitur Ecclesiasticus c. 10. p. 382. 2. l. 22. a fin. l. Augustini pueritia, p. 384. l. 11. a fin. l. quae Verba, p. 387. 1. in m. n. 169. l. omnis, p. 388. 1. l. 3. l. sentibus, ib. l. 25. l. funestam, p. 389. 1. l. 7. l. Vel si vollet eum populus, ib. l. 18. a fin. l. momenti, p. 389. 2. l. 12. l. beneficis, p. 390. 1. l. 7. l. nominis eius, ib. l. 20. a fin. l. Capta Tyro, p. 390. 2. l. 20. l. redditum, ib. l. penult. l. principibus, p. 391. 1. l. 10. l. Calestinus, ib. l. 23. & 22. a fin. l. praesens & 13. l. 15. & 14. a fin. l. jus aut legem, p. 392. 1. l. 12. l. modis obtinendi, p. 392. 2. l. ult. l. gere-
 re incipit, p. 394. num. 44. l. divisionis prohibitio, p. 395. 2. l. 18. l. Lotharius & Ludovicus, ibid. in med. l. de dissens. filior, p. 396. 1. l. 16. a fin. l. lagellonem sponsum, p. 396. 2. in marg. nu. 9. l. legibus jam fundata, p. 397. 1. l. 10. a fin. l. Regi in subditorum, ib. l. 7. a fin. l. mundana, p. 397. 2. in m. n. 13. l. ut possessionem, ib. l. 3. a fin. l. Oros. pag. 398. 1. l. 24. l. fieri videmus, ib. l. 17. a fin. l. genero, p. 398. 2. l. 6. a fin. l. convenient, p. 399. 1. post med. l. regna dicitur, p. 399. 2. l. 8. l. Angli, ib. l. 12. & 12. l. inter careras, p. 400. 1. l. 2. cum Pramislauum, p. 400. 2. l. 23. a fin. l. praefecti saltem, ib. l. 8. a fin. l. Mauris, p. 401. 1. l. 21. a fin. l. quam unum, p. 401. 2. in marg. nu. 32. l. exemplo, p. 402. 1. l. 1. post med. l. non diu post, p. 403. 2. l. 8. a fin. l. Leopoldus VI. empta Stryia, p. 404. 1. l. penult. l. a genere, Sigismundus, p. 404. 2. l. 20. l. facta tecta, ib. l. 18. a fin. l. promotum cupier, p. 406. 1. in m. n. 50. l. quatenus Saleant, p. 407. 2. l. 4. l. impraeso Mohaczensis, ibid. l. 2. post med. l. praesudicium tertis, p. 409. 1. l. 2. l. maxima non possideantur, ib. l. 19. l. feudis minoribus, ib. l. 14, a fin. l. Fran. p. 409. 2. l. 5. l. Lud. Molin. l. 6. a fin. l. contribussionum, pag. 411. 1. l. 18. l. Rogerius Bassus, ibid. l. 21. l. Calabria, p. 411. 2. l. 20. Oldenburgersem, ibid. l. 23. l. quam, ibid. l. 16. a fin. l. cum Coris, ib. l. 11. a fin. l. Tam arde, p. 412. 1. l. 7. l. Cler. agror. p. 413. 1. l. 13. l. adegis tandem, pag. 414. 2. n. 8. l. frigidus, ib. nu. 10. l. aliquis dignior, p. 415. 2. l. 22. a fin. l. alicui succedat, p. 416. 1. l. 19. l. Boponini, ib. l. 22. l. unione, ib. l. 29. l. primogenitura non, ib. l. 35. l. iustim. lib. 12. ib. l. 37. l. Perdicca, ib. l. 40. l. Perdiccam, ib. l. 42. l. unum eum, ib. l. 43. l. moriens sed, p. 416. 2. l. 16. l. quod iram ib. l. 22. l. in fin. ib. l. 24. a fin. l. Aemil. p. 420. 1. l. 23. a fin. l. matris, l. 22. l. regnum ad Adoniam permississe, p. 421. 2. l. 17. l. Frater, non comessantium, p. 422. 1. l. 20. l. in qua, l. 18. a fin. l. fuit accessus, p. 422. 2. l. 13. a fin. l. pro Ocho. & sic in seq. l. Ocbus, Ocho. l. 7. a fin. l. e medio, p. 426. 2. l. 4. l. arcebantur, p. 427. 2. l. tam Rex, quam l. 8. a fin. l. Malcolumbus, p. 435. 1. l. ult. Loffred. p. 436. 2. l. 17. a fin. l. Nibem, p. 437. 2. l. 3. l. in harendum, p. 438. 1. l. penult. l. qua, p. 438. 2. l. 15. a fin. l. dicunt, p. 439. 1. l. 15. l. dicitur, l. 16. l. de Volaturo, ib. 2. l. 16. a fin. l. paragiur, p. 490. 2. l. 15. l. praesentitur, l. 33. a fin. l. minoris, p. 492. 1. l. 12. a fin. l. fratres, p. 492. 2. l. 13. a fin. l. Sed ne sic, p. 493. 2. l. 14. l. in fin. l. consensu,

centent. l. 3. à fin. l. *genitio*, 494. 2. l. 11. à fin. l. *Antoninus*, l. 9. l. *jubeant*, p. 498. l. 17. à fin. l. *jure uxoris*, p. 499. 1. l. 6. l. *Regnum Neapol.* p. 499. 2. l. 15. & 16. à fin. l. *pro paribus*, p. 500. 1. l. 6. l. *quod ineluso*, l. 4. & 5. à fin. l. *successit*, *licet Miezilauus senex parmelius* & *Miezilauus frater*, p. 500. 2. l. ult. l. *ficus Phrabates*, p. 501. l. 13. à fin. l. *perrumpatur*, p. 501. 2. in m. n. l. *praeseri*, p. 503. 2. in med. l. *sed causam*, p. 504. 2. l. 25. l. *penitium moribus*, p. 505. 1. l. 1. l. *Germanorum Philippus*, p. 506. 1. l. 20. l. *Cynus*, p. 508. 2. l. 8. l. *destinatione diuina*, p. 511. 2. l. 25. l. *eam in concusse*, p. 515. 2. l. 3. l. *repelli*, p. 516. 1. l. 2. l. *propositio*, p. 518. 1. l. 9. l. *Imperatoris*, p. 519. 2. l. 6. à fin. l. *Regum*, p. 523. 1. l. 16. l. *Sipsumundus*, l. 20. l. *Ladiolauus Posthumus*, p. 523. 2. l. 19. à fin. l. *Hunniades*, l. 4. l. *Sponheimensis*, p. 524. 1. l. 3. & 4. l. *ducentos*, p. 524. 2. l. 12. l. in *vidua*, l. 20. l. *reginam*, p. 525. 2. l. 21. l. *Irone*, l. 24. l. *Zonnar*, pag. 526. 2. l. 11. *Faucher*, pag. 527. 1. l. 21. à fin. l. *cit. locu*, l. 9. l. *heredem*, *ibid.* l. 13. l. *secundum*, l. 22. l. *jure paterno*, pag. 528. 1. l. 24. à fin. l. *Burbon*, l. 3. l. *Amalascens*, pag. 528. 2. l. 6. l. *bellum*, pag. 529. 2. l. 17. l. *Parum enim*, l. 17. à fin. l. *sensum*, pag. 530. 1. l. 6. l. *ranto*, l. 7. l. *fameoneum*, *ut*, l. 22. à fin. l. *perueniret*, l. 15. l. *mulierum*, l. *ultima*, l. *lof*, 17. pag. 530. 2. l. 3. l. *Zelaphehadis*, p. 531. 2. l. 3. l. à fin. l. *praesil.* p. 532. l. 15. à fin. l. *in mercali odio editis*, p. 533. 2. l. 18. à fin. l. & *mulier immodesta*, *ib.* l. 2. l. *Veturia*, p. 534. 2. l. 2. à fin. l. *uxor Iustini*, p. 535. 1. l. 7. l. *euuatos*, *ib.* l. 12. à fin. l. *famularum*, p. 536. 1. in *maro* n. 87. l. *Qua ex causa supernaturali*, *aut.* p. 536. 1. l. 11. l. *pollice*, p. 540. 1. l. 24. l. *inter necina*, p. 541. l. 11. 16. & 17. l. *in darcha*, p. 544. 2. l. 11. l. *monachorum*, p. 545. 2. l. 15. à fin. l. *Valer*, p. 546. 1. l. 5. à fin. l. *leges conjugales*, p. 549. 1. l. 22. l. *si impotenti*, *ib.* l. 8. à fin. l. *Polon*, p. 552. 1. l. 16. l. *Pramuslat*, *ib.* l. 2. l. 12. à fin. l. *turbanda*, p. 555. 1. l. 11. l. *illic*, *ib.* 2. l. 23. l. *idem tamen*, *ib.* in m. nu. 147. *leg. procorum*, p. 556. 2. l. 22. à fin. l. *contempto*, l. 20. l. *terruerant*, p. 558. 1. l. 23. l. *unica filia*, *ibid.* l. 5. à fin. l. *Anathemate*, p. 558. 2. l. 14. l. *quod mafculos*, p. 560. 2. l. 15. à fin. l. *secessione*, p. 561. 1. l. 7. l. *Murè*, p. 563. 1. l. 3. l. *periculo injici non posse*, p. 567. 1. l. 3. l. *transmissit*, p. 569. 1. l. 14. l. *Ludibrius*, p. 569. 2. l. 11. à fin. l. *injusti lecti*, p. 570. 1. l. 17. à fin. l. *maculas*, p. 571. 2. l. 25. l. *contentam*, p. 575. 1. l. 12. à fin. l. *Lud.* 11. p. 576. 1. l. 20. l. *Manfredus Verò*, p. 579. 2. l. 13. à fin. l. *nec*, p. 591. 2. l. 22. à fin. l. *uffi*, p. 593. 1. l. 2. l. *Levius lib.* 22. p. 594. 1. l. 18. l. *Halyc*, *ib.* l. 22. à fin. l. *luminum*, p. 594. 2. l. 3. l. *Iustini lib.* 17. p. 604. 2. l. 6. à fin. l. *subjugatus*, p. 611. 1. l. 7. à fin. l. *Domnum*, p. 612. 1. l. 9. l. *nullo salubri*, p. 614. 2. l. in m. n. 13. l. *defraudat*, l. 10. l. 22. l. à fin. l. *Patere*, p. 619. 1. l. 2. l. *Praceptor*, p. 619. 2. l. ult. l. *ficinus*, p. 620. 1. l. 19. à fin. l. *consumacia*, *ib.* l. 10. l. *Suiso judex*, *ib.* l. *pen. l. exculpserit*, p. 611. 1. l. 10. l. *pro Claudio Cladius*, p. 629. 2. l. 11. l. *Domino* & p. 635. 1. l. 3. l. *dimotus plagulis*, p. 635. 2. l. 10. à fin. l. *mores*, p. 637. 1. l. 19. à fin. l. *Violentia*, p. 638. 2. l. 19. l. *quib.* *ib.* l. *ult. l. latrocinii*, p. 641. 1. l. 20. l. *Pipino*, p. 643. 2. l. 21. l. *accusatus*, *ib.* l. 2. à fin. l. *dominabatur*, p. 644. 2. l. 6. à fin. l. *ffanalitua no*, p. 645. 1. l. 4. à fin. l. *decidit*, *ib.* l. 3. à fin. l. *parricidii*, p. 649. 1. l. 11. 12. & 13. l. 1. *Sam.* 24. & 26. (*Dauidem Thecutis nominat angelum & legatum Dei*) 2. *Sam.* 14. & *Samuel eum*, p. 649. 2. l. 21. l. *delicti*, p. 651. 1. l. 3. à fin. l. *perit*, p. 655. 2. l. 10. à fin. l. *Cyri*, p. 659. 1. l. 16. l. *Vulgaris*, *ib.* l. 16. à fin. l. *adstitibus*, p. 662. 1. l. 11. à fin. l. *deprehensa*, p. 664. 2. l. 17. l. *habebant*, *ib.* l. 18. à fin. l. *Syllam iusse*, p. 668. 2. l. 5. à fin. l. *nullos*, p. 670. 2. l. 5. à fin. l. *dixerit ipse*, p. 673. 1. l. 17. l. *ultorem*, p. 672. 2. l. ult. l. *multas illic*, p. 674. 2. l. 23. à fin. l. *Nam se*, p. 676. 2. l. 3. l. *Vicare*, p. 677. 1. l. 13. à fin. l. *orbe pepulit*, p. 677. 2. l. ult. l. *suspectos*, p. 678. 1. l. 16. à fin. l. *Gubios*, p. 686. 2. l. 5. l. *Voluptatem*, *ib.* l. 16. l. *inisse domesticam*, p. 691. 1. l. 12. à fin. l. *eadem*, p. 692. 1. l. 19. à fin. l. *munerum*, p. 692. 2. l. 4. l. *epiphaniata*, p. 693. 2. l. 5. l. *illius*, p. 696. 2. l. 14. à fin. l. *Proverb.* c. 28. p. 699. 2. l. 2. à fin. l. *Marinum*, p. 700. 1. l. 22. à fin. l. *ad seruos*, p. 702. 1. l. 17. à fin. l. *ille*, p. 705. 1. l. 8. l. *Respublicam*, p. 708. 1. l. ult. l. *ad mediam*, p. 709. 1. l. 20. l. *qua in sinu*, p. 712. 2. l. 5. l. *ut somnum*, *ib.* l. 20. à fin. l. *Tyrannus*, p. 714. 2. l. 3. à fin. l. *atq.* *regnum*, p. 717. 2. l. 22. l. *periculis*, p. 722. 2. l. 2. l. *penul.* *non esse*, p. 725. 1. l. 21. à fin. l. *Republica*, p. 727. 1. l. 21. l. *lauream*, p. 728. l. *penult.* *ipse*, p. 729. 2. l. 25. l. *enim in Cretensi*, p. 730. 1. l. ult. l. *Statum*, *ib.* in m. n. 30. *non esse*, nu. 31. l. *quid*, p. 735. 1. l. 6. l. *meretur*, p. 736. 2. l. 16. l. *Rerumpub.* p. 737. 1. l. 5. à fin. l. *indictum tenebat senatus*, p. 737. 2. l. 16. à fin. l. *huic audeat*, p. 744. 1. l. 14. l. *Seuerunt*, *Aucatum*, p. 746. 1. l. 17. l. *diximus*, *ib.* l. 4. à fin. l. *more*, p. 747. 2. l. 1. l. *Luscianus*, p. 748. 1. l. 13. à fin. l. *pecaretur*, p. 751. l. 2. & 3. à fin. l. *Petrus*, *ib.* 2. l. 19. l. *area*, p. 760. 2. l. 14. l. *politia*, l. 18. l. *nurus*, p. 762. 1. l. 3. l. 2. *Paralip.* c. 19. *ib.* l. 8. l. *Matth.* c. 26. *Luc.* 22. *Ioh.* 11. & 18. *ib.* l. 12. à fin. l. *De ster.* c. 17. p. 763. 2. l. 11. l. *per Mosem occidi*, p. 765. 2. l. 12. à fin. l. *nullis Reipubl.* p. 766. 2. l. 15. à fin. l. *Anima corpus*, l. 6. l. *dementè*, p. 767. 2. l. 10. à fin. l. *Obsequiis*, p. 772. 1. l. 13. l. *mi-*

Item, p. 773, 2. l. 12. l. ni Tribuni pleb. p. 774, in m. 14. l. mixta, p. 775, 2. l. 12. à fin. l. *magistratus*, p. 776, 2. l. 19. à fin. l. *quam Curatela*, p. 778, 1. l. 24. l. *depingit*, p. 779, 1. 15. l. *Res Rom. conuocari*, p. 781, 1. l. 1. l. *Reliquis*, p. 782, 2. l. 21. l. *turbantibus*, p. 784, 1. l. 12. l. *annuum*, p. 785, 2. l. 25. l. *condictur*, p. 787, 2. l. 24. l. *promissurum*, p. 788, 2. l. 7. l. *Aristoteli*, 1. l. 25. à fin. l. *congrua*, p. 789, 1. l. 14. l. *disiua*, p. 791, 2. l. 16. à fin. l. *Clandis*, p. 793, 1. l. 22. l. *Martin. Burrha*, p. 793, 2. l. 23. l. *propofiturus*, p. 795, 1. l. 16. à fin. l. *perit*, p. 801, 1. 3. l. *immescere coactus*, p. 803, 2. l. 5. l. *Vel ab omnibus*, p. 807, 2. l. 24. l. *ex peritis*, p. 803, 1. l. 23. l. *Vnum vero actus*, sed non potentia, 1. l. 4. à fin. l. *Regner. Sextim.*, p. 811, 2. l. 16. à fin. l. *omnia ageret*, p. 814, 1. l. 16. l. *uxor dixisset*, p. 815, 1. l. 19. l. *fides Viri*, p. 816, 1. l. *penult. l. Epboris*, p. 822, 1. l. 20. l. *de bello* C. p. 822, 2. l. 8. l. *post secessionem*, p. 824, 1. l. 9. l. *enim magistratum*, p. 826, 2. l. 14. l. *Linternum*, p. 827, 2. l. 19. C. 20. l. *quos ipse fecit*, quos p. 828, 1. l. 14. à fin. l. *obfesso*, p. 829, 1. l. 12. à fin. l. *tabularum*, p. 829, 2. l. *penult. l. Latas*, p. 830, 2. l. 14. l. *cornicem*, p. 831, 2. l. 4. à fin. l. *una cum plebe*, p. 832, 1. l. 10. à fin. l. *in a potestatis*, p. 832, 2. l. 4. à fin. l. *magistratum*, p. 834, 1. l. 24. à fin. l. *tribunus*, p. 837, 1. l. 21. à fin. l. *reficiendus* q. p. 837, 2. l. 16. l. *secessionem*, 1. l. 10. à fin. l. *ad consules*, p. 839, 1. l. 21. à fin. l. *Itula* à pellendus, p. 840, 2. l. 25. l. *boni omnes*, 1. l. 22. à fin. l. *quando uiceris*, p. 846, 1. l. 26. l. *Hernicos bellum aggressus per insidias occubuisse*, 1. l. 12. à fin. l. *minus tendisse*, p. 850, 1. l. 13. à fin. l. *quanquam sibi*, p. 851, 1. l. 1. l. *imperaret*, 1. l. 10. l. *secessionibus*, 1. l. 12. à fin. l. *haurirent*, p. 854, 1. l. 12. l. *Comiti*, 1. l. 21. à fin. l. *Senatu*, p. 856, 1. l. 24. l. *comitibus*, p. 856, 2. l. 18. l. *ac si sanctum*, p. 857, 1. *ante penult. l. quosq.*, ex p. 858, 1. l. 1. l. *Imperatorum*, p. 858, 2. l. 14. à fin. l. *cauida autē*, p. 860, 2. l. 25. l. *nec consentius idem*, p. 861, 1. l. 2. l. *fortem statumq.*, p. 863, 1. l. 23. l. *principi*, p. 865, 1. l. 24. l. *successorem*, 1. l. 8. à fin. l. *qui legum*, p. 866, 1. l. 8. l. *A. Gaiare propalam*, p. 866, 2. l. 23. à fin. l. *effugaret*, 1. l. 19. l. *custiganda plebi*, p. 867, 1. l. 15. C. 14. à fin. l. *tribunus pleb. inmodestos histrionum fautores*, 1. l. 12. l. *tribunos pleb.*, 1. l. 11. l. *status sui*, p. 867, 2. l. 13. à fin. l. *dominuum inferri potuisset*, p. 870, 2. l. 21. l. *qui flammam*, p. 871, 1. l. 19. l. *ut clausis intra*, p. 871, 1. l. 8. à fin. l. *imaginem quandam*, pag. 874, 1. l. 18. l. *consilio*, sed ad, l. *penult. l. considerent*, pag. 874, 2. l. 17. *primi*, p. 875, 1. l. 3. à fin. l. *quos supplicaciones*, quos statua, p. 875, 2. l. 7. *quis, d. d. d. d.*, 1. l. 10. à fin. l. *Cajus cum*, p. 876, 2. l. 5. l. *concomes uniuersas*, p. 879, 1. l. 12. l. *lib. 3. Annal.*, p. 881, 2. l. 12. l. *Quamprimum*, 1. l. 13. l. *Orbonem*, 1. l. 20. l. *percuttam*, 1. l. 25. l. *percutsa memia*, pag. 282, 1. l. 1. l. *sub Galba*, pag. 884, 1. l. 14. à fin. l. *Heigius*, pag. 887, 1. l. 10. à fin. l. *Behenburg*, pag. 894, 1. l. pag. l. *manu cessent*, 1. l. 9. l. *Electribus. successores*, pag. 892, 1. l. 23. l. *Lotharius 11.*, pag. 892, 2. l. 6. à fin. l. *gravia esse*, p. 893, 2. l. 13. à fin. l. *Hofiensis*, p. 894, 2. l. 24. l. *Conradum*, p. 897, 1. l. 16. l. *ante Carolum IV.*, p. 899, 1. l. 4. à fin. l. *providetur*, p. 899, 2. l. 14. à fin. l. *denominantur*, 1. l. 12. l. *Columna*, p. 902, 1. l. 22. à fin. l. *alciusus*, p. 904, 2. in marg. n. 97. l. *create*, p. 905, 1. l. 11. l. *Demais*, p. 906, 2. l. 3. l. *prater eius est*, p. 907, 2. l. 16. l. *preventionis*, p. 908, 1. l. 3. à fin. l. *successant*, p. 910, 2. l. 15. l. *Alvar.*, p. 912, 1. l. 17. l. *negotio*, p. 913, 1. l. 8. à fin. l. *Quod illis nulla*, p. 916, 1. l. 12. l. *Massonius*, p. 917, 1. l. 6. l. *sub Imperatoribus*, 1. l. 12. à fin. l. C. *electores*, p. 918, 1. in m. n. 25. l. *instauratus*, p. 919, 2. l. 5. à fin. l. *sententia*, p. 921, 1. l. 9. à fin. l. *Legum*, p. 921, 2. l. 4. à fin. l. *Haillan.*, p. 924, 2. l. 24. l. *nos reddidit*, p. 925, 2. l. 5. à fin. l. *capere potest*, p. 926, 1. l. 14. à fin. l. *non sumis tū*, p. 927, 2. l. 7. l. *peculiari libello*, p. 928, 2. l. 15. à fin. l. *adulatorum*, p. 931, 1. l. ult. l. *Quid*, p. 935, 1. l. 8. l. *mutantem*, p. 938, 1. l. 9. l. *consultur*, 1. l. 22. à fin. l. *Scrum populi*, p. 939, 1. l. 25. l. *Tberamcnem*, p. 939, 2. l. *penult. l. scrupulus Salis*, p. 941, 2. l. 8. l. *abjiciat*, 1. l. 5. à fin. l. *sententiam*, p. 942, 2. l. 24. l. *Comone*, p. 943, 1. l. 4. l. *populo*, p. 946, 2. l. 19. à fin. l. *Democrata*, 1. l. in m. n. 64. l. *in democratia*, omnia esse communia, p. 950, 2. l. 26. l. *sex populi*, p. 951, 1. in m. n. 81. l. *democratica*, p. 954, 1. l. 10. l. *quoniam*, 1. l. 10. à fin. l. *per symbola*, p. 954, 2. l. 17. à fin. l. *Repubblica*.

FINIS.

Crana regunt. 550. inbeditio nupham paterdolu, 545. & nasamus hispanis 340.
quis bino insperat. 341. b. notabilis huius. 352. Heron filii nove. ibid.
carnosa quid. 353. nemo pambentia notano esse definit. 663. 1.
rupido regnandi 564.
lumpius iytibus, 562.

